

doc. PhDr. Juraj Paňko, CSc.

SLOVENSKO -RUSÍNSKY SLOVNÍK

(A - O)

доц. ПгДр. Юрій Панько, ЦСц.

СЛОВАЦЬКО -РУСИНЬСЬКИЙ СЛОВНИК

Juraj PAŇKO

SLOVENSKO-RUSÍNSKY SLOVNÍK
СЛОВАЦЬКО-РУСИНЬСЬКИЙ СЛОВНИК

A - O

Rusínska obroda na Slovensku

Prešov 2012

© doc. PhDr. Juraj Paňko, CSc.

Technická a grafická úprava: autor
Korektúra: autor
Obálka: RNDr. Tatiana Švedová

Publikácia je realizovaná s finančnou podporou
Úradu vlády SR – program Kultúra národnostných menšín.

Toto dielo ani jeho časti nemožno publikovať bez súhlasu vlastníka autorských práv.

Vydala Rusínska obroda na Slovensku, Prešov 2012.

Vydanie prvé

Výroba: ADIN, s.r.o.

© доц. ПгДр. Юрій Панько, ЦСц.

Технічна і графічна управа: автор
Коректура: автор
Обалка: РНДр. Татяна Шведова

Публікація реалізована з фінансової підтримки
Уряду влади СР - культура народностных меншин.

Тоту публікацію ани ей части не мож публікувати без дозволу власника авторських прав.

Выдала Русиньска оброда на Словеньску, Пряшів 2012.

Выдана перше

Вироба: АДІН с.р.о.

ÚVOD

Potreba vydania rozsiahlejšieho slovensko-rusinskeho slovníka sa veľmi pociťuje hlavne od svojej kodifikácie (január 1995), vyplývajúca zo stále rastúcich kultúrnych, vedeckých, ekonomických a iných potrieb, ako aj zo zvyšujúceho sa záujmu o rusínsku kultúru a vedu na Slovensku.

Predkladaný *Slovensko-rusínsky slovník* predstavuje významný medzník nielen v histórii slovenskej dvojjazyčnej lexikografie, ale aj v bohatej histórii slovensko-rusínskych kultúrno-spoločenských stykov. Je to prvý taký rozsiahly slovensko-rusínsky slovník a zároveň jeden z prvých slovníkov tohto typu.

Ďalšia zvláštnosť slovníka spočíva v tom, že sa v ňom autor pokúsil podľa objektívnych a tiež subjektívnych možností v rovnakej miere uspokojiť potreby obidvoch používateľov – slovenského a rusínskeho. Z tohto dôvodu sa heslá v slovníku rozpracúvajú dosť podrobne a pri preklade heslového slova do rusínčiny sa berú do úvahy všetky možnosti jeho použitia i prekladu. Na druhej strane rozsah platnosti ekvivalentu sa čo najpresnejšie vymedzuje pomocou rôznych spôsobov sémantizácie.

Okolo 45 000 (z celkového rozsahu slovníka) lexikálnych jednotiek a veľký počet výrazov i zvrátov, ktoré slovník obsahuje, zachytávajú všeobecnú slovnú zásobu slovenčiny od polovice 19. storočia dodnes a ich ekvivalenciu rusínčiny.

Predkladaný *Slovensko-rusínsky slovník* vznikol zo subjektívno-objektívnej pohnutky autora, pretože takýto slovník doteraz neexistuje a je potrebný pre rusínsku komunitu, hlavne kedy sa ukazuje odborná a kultúrno-spoločenská nevyhnutnosť a stále rastúce požiadavky praxe o takýto slovník.

Juraj Paňko

ВСТУПЛІНЯ

Потреба видати векшого формату словацько-руси́ньского словника барз проявлять ся главні од своёй кодифікації (яну́ар 1995), вплива́юча із все расту́чих культу́рных, нау́чных, економі́чных і інших потре́бностей, які о повышующій ся інтерес о руси́ньску культу́ру і нау́ку в Слова́кії.

Да́ный Слова́цько-руси́ньский словник представлять собов ва́жный мо́мент неле́м в істо́рії двоязы́чной лексикогра́фії, но і в бога́тії істо́рії слова́цько-руси́ньских культу́рно-сполоче́ньских одноши́нь. Є то пе́рший тако́го ро́ссягу слова́цько-руси́ньский словник і єдноча́сні єде́н із пе́рших словників тако́го ти́пу.

Слі́дуюча особистос́ть словника́ поліга́ть в тім, же в нім а́втор спробо́вав под́ля обскті́вних, а ты́ж субекті́вних мо́жностей єдна́ко успоко́їти потре́бы обидво́х єго ужыва́телів – слова́цького і руси́ньского. З той причі́ны ле́ксика в словнику́ розро́блює ся дос́ть подрі́бно, а при пере́кладі заголо́вного сло́ва до руси́ньского язы́ка беру́ть ся до ува́гы ско́ро вшы́ткы мо́жності єго ужыва́ня. З дру́гого бо́ку, при по́мочі розно́родых форм семанти́зації по мо́жності якнайточні́ше опреде́лять ся обем екви́валента.

О́коло 45 000 (з ці́лого ро́ссягу словника́) лексі́чных єдени́ць і вели́ке ці́сло ви́разів і зво́ротів, котры вошли до словника́, одзе́ркалюють о́бщий словнико́вый фонд слова́цького язы́ка од полови́ны 19-го сторо́ча до днесь і їх руси́ньску екви́валентность.

Да́ный Слова́цько-руси́ньский словник вы́никнув на о́снові субекті́вно-обекті́вного повзбуджі́ня а́втора, за́то же та́кий словник до днесь не е́кзистує, а він препотре́бный про руси́ньский наро́д, главні коли указа́ла ся фа́хова і культу́рно-общно́стна вы́нученос́ть і все расту́чі вы́моженос́ти пра́ктыкі о та́кий словник.

Юрій Панько

O POUŽÍVÁNÍ SLOVNÍKA

Slovensko-rusínsky slovník je určený pre slovenského a hlavne pre rusínskeho používateľa. Tým je dané aj špecifikum slovníka. Pre potreby slovenského a tiež rusínskeho používateľa slovník uvádza nielen holé ekvivalenty, ale aj rôzne vysvetlivky, vymedzujúce rozsah použitia daného ekvivalentu a bohatý ilustračný materiál. Tento cieľ sleduje aj spôsob podávania významovej štruktúry heslového slova, vychádzajúci z konfrontácie použitia heslového slova a príslušných ekvivalentov.

V záujme rusínskeho používateľa slovník zasa uvádza niektoré dialektizmy a archaizmy, s ktorými sa môže stretnúť pri čítaní klasickej slovenskej literatúry. Z toho istého dôvodu slovník výnimočne uvádza niektoré nesprávne (z hľadiska súčasnej spisovnej normy), no v literatúre ako aj v hovorovej reči veľmi frekventované slová (s odkazom na spisovný výraz). Pretože slovník je určený pre používateľov ovládajúcich základy gramatiky oboch jazykov, gramatický aparát pri ekvivalentoch sa zvyčajne neuvádza (alebo sa zriedka uvádza), pri heslovom slove len v minimálnej miere. V slovníku sa hlavný dôraz kladie na rozdiely medzi oboma jazykmi, a to najmä vo výbere frazeológie, v rekcii jednotlivých slovných druhov a pod.

ROZSAH SLOVNÍKA

Slovník zachytáva bežnú slovnú zásobu a frazeológiu spisovnej slovenčiny. Vedeckú a technickú terminológiu uvádza v rozsahu dovoľujúcom čítať a prekladať populárno-vedeckú literatúru. Zvláštna pozornosť sa venuje cudzím slovám, ktoré sa formálne zhodujú s ich rusínskymi podobami, no z hľadiska významovej štruktúry a šírky použitia

O УЖЫВАНІ СЛОВНИКА

Словацько-руси́нський словник призначується для словацького, а головні для русинського ужывателя. Тим є дана специфіка словника. Для потреб словацького, а त्यж русинського ужывателя словник ужвдажть нєлем голы еквівалєнты, но і рознороды пояснєня при еквівалєнтах, опредєляючі росьяг ужываня даного еквівалєнта, а त्यж богаты́й ілустра́чный ма́теріал. Тотя же ціль ука́зує і на спосіб розробкы смысловой штру́ктуры заголовного слова, виходячі із поровнаня ужываня заголовного слова і одповідных ёму русинських еквівалєнтів.

В інтерєсах русинського ужывателя в словнику приво́дять ся дакотры діалєктизмы і архаїзмы, з котрыми мо́же стрітити ся в творах класіків словацькой літерату́ры. З тых же са́мых причін в словнику даю́ть ся дакотры несправны (з по́гляду но́рмы суча́сного словацького літерату́рного язы́ка), но в літерату́рі як і в говоро́вій ре́чі суть до́сть фреквєнто́ваны слова (з позначков на літерату́рне сло́во). Так як словник є призначєный для ужыватєлів, познакомлєных з оснóвами гра́мати́кы обидвох язы́ків, гра́маті́чный апа́ра́т при еквівалєнтах обыча́йні не ужвдажть ся (а́бо ужвдажть ся рідко), а при слова́цькім сло́ві - лєм в мініма́лній мі́рі. В словнику кладе́ ся велика ува́га на прінці́п діфєренціа́ції обидвох язы́ків, што ука́зує ся при ви́борі фразеоло́гії, вяза́ні (ре́кції) окре́мых частєй ре́чі і т. п.

ЗЛОЖІНЯ СЛОВНИКА

Словник поміща́ть цілкови́ужывану лє́ксіку і фразеоло́гію суча́сного словацького літерату́рного язы́ка і ё́го руси́нськы еквівалєнты. В словнику тых да́вають ся нау́чна і техні́чна терміноло́гія в тій мі́рі, дозво́лююча чи́тати і пере́водити нау́чно-популя́рну літерату́ру. Особи́ста ува́га кладе́ ся на чужді сло́ва, котры формалні

sa značne rozchádzajú.. Slovník neuvádza: a) zveličeniny a zdrobneniny; b) slovesné podstatné mená a pravidelne tvorené príslovky, ak nemajú samostatný lexikálny význam; c) odborné termíny a cudzie slová, ktoré sa nestali súčasťou bežnej slovnej zásoby.

Slovník uvádza niektoré vlastné mená: názvy historických kmeňov, národností, národov (starovekých i dnešných), osobné mená známych historických postáv (starovekých) i bytosti z antickej a slovanskej mytológie, ako aj základné názvy astronómické (mená hviezd a súhvezdí).

ШТРУКТУРА СЛОВНИКА

Heslové slová sú usporiadané abecedne. Rovnocenné varianty slov (pravopisné, hláskoslovné alebo slovotvorné) uvádzajú sa v jednom hesle, ak nasledujú v abecednom poradí za sebou. V opačnom prípade jeden z variantov je uvedený ako odkazové slovo.

Homonymá sa uvádzajú ako samostatné heslá a označujú sa malou arabskou číslicou.

Ako samostatné heslá sa uvádzajú tiež vidové dvojice sloves (rozpracovávajú sa obidva vidy) a zvrátne slovesá.

СТАВБА HESLA

Heslové slovo sa uvádza v základnom tvare a ako nový odsek je vytlačené (polo)tučne. V príkladoch sa heslové slovo zamieňa tildou (~). Tilda zamieňa celé slovo (ak ide o základný tvar), alebo len jeho nemenný časť (ak ide o iné tvary). Za heslovým slovom nasledujú: 1) gramatický aparát (pri podstatnom mene 2. pád jednotného čísla, pri slovese 3. oso-

згódжують ся з русиньськими словами, но значні одлишують ся по своїй смислові штруктурі і фреквенції ужывання. Словник не включают: а) звекшенины і здрібнелины; б) одчасословны назывники і регулярні творёны присловники, кідь не мають самостатне лексичне значіння; в) шпеціалны (фаховы) терміны і чужжі слова, котры не стали широкоужываными.

В словнику уवादжають ся дакотры властны мена: назвы історічных племен, народностей, національностей (стародавніх і сучасних), властны мена зна́мых історічных діятелей давнины і героїв античної і славянської міфології, а тыж основны астрономічны назвы (назвы зізд, груп зізд).

ШТРУКТУРА СЛОВНИКА

Вшыты заголовны слова суть розложены в алфавітнім порядку. Рівноцінны варіанти слов (орфографічны, фонетічны або морфологічны) дають ся в єдній статі, коли они сліднують єдн за другим в алфавітнім порядку, а кідь варіанти розложены не за собов, робить ся позначка на найужываніший варіант.

Омонімы уवादжають ся окремими статями і означають ся малов арабсков ціфров.

Окремими статями уवादжають ся тыж видовы пары часослов (розроблюють ся обидва віды) і вертаны (рефлексивны) часослова.

ПОСТРОЇНЯ ЗАГОЛÓВНОГО СЛÓВА

Заголовне слово уवादжать ся в основній формі і як новий абзац є написане (поло)тучным шрифтом. В прикладах заголовне слово замінять ся тілдов (~). Тілда замінять часть слова (коли іде ся о основну форму), або лем ёго немінну часть (коли іде ся о іншы форми. По заголовнім слові сліднують: 1) граматичый

ba jednotného a 3. osoba množného čísla); 2) gramatická charakteristika; 3) rekcia; 4) štylistické a odborné skratky; 5) synonymné alebo iné charakteristiky a vysvetlivky – ak ide o viacvýznamové slová; 6) preklad slovenského slova do rusinčiny (ekvivalent).

Ak pri heslovom slove môžu nastať pochybnosti o jeho správnej výslovnosti, pretože jednoznačne nevyplýva z ortoepických pravidiel slovenčiny (slová písané cudzím pravopisom), spisovná výslovnosť sa uvádza hneď za heslovým slovom v hranatej zátvorke, napr.:

adagio¹ [adádžo] *prisl. hud.* ададжо

Každý význam je označený (polo)tučnou arabskou číslicou. Jednotlivé významy sa ilustrujú výstižnými príkladmi. Ak všetkým alebo niekoľkým významom slovenského slova zodpovedá v rusinčine jeden ekvivalent, uvádzajú sa v jednom význame s označením v rôzn. význ. (v rôznych významoch), napr.

perspektívny v rôzn. význ. перспектив-ный; ...

mask/la –y ž 1 v rôzn. význ. μάσκα; ... 2 машкарне облечіня; ... 3 *tech.* (na chladiči auta) декоратівна мерэжка (*pađiátora*) ...

Ak ide o významy terminologické, pri heslovom slove sa uvedú všetky skratky odborov, napr.:

polyp –u m *zool. lek.* поліна; кораловý ~ коралова поліна; носовý ~ поліна в носі

Pri viacvýznamových slovách sa jednotlivé významy vymedzujú pomocou vysvetliviek (synonymá, antonymá, opisy a pod.), odborných a štylistických značiek alebo gramatických údajov (syntaktická platnosť, rekcia a pod.) a najmä pomocou exemplifikácie. Ak pri slove ľahko rozlišujeme základný význam a odvodené významy, pri základnom význame sa neuvádza žiadna charakteristika, napr.:

ciel/iti' –i –ia *nedok.* 1 *na koho*, čo, *do koho*, *čoho* цілюти, замірєвати, прицілєвати *на kogo*; ~ *do srdca* цілити *до сєрдця* 2 *na koho*, *чо pren.* (*narážať*) заміряти ся, намірєвати; ... 3 *do čoho* (*smerovať niekam*) цілюти, мати ціль; *ustavične* –i *do budúcnosti* все цілить *або* мати ціль *до* *будучности*

апарат (при назывнику 2-ый пад єднотного чісла, при часослєві 3-я особа єднотного і 3-я особа множного чісла); 2) ґраматічна харакерістіка; 3) вязаня (рєкція); 4) штїлістічны і фэховы скорочіня; 5) сінонімны або іншы харакерістікі і поясніня – коли ідє ся о многозначны слєва; 6) перєклад словачького слєва до русиньского языка (еквівалєнт).

При словачьких слєвах, выслєвность котрых мєже выкликати тяжкості (рєч ідє о перевзятих слєвах), в квадратных скєбках давать ся транскріпція, напр.:

Каждє значіня слєва виділює ся (поло)тучнов арабскєв цифров. Окрємы значіня ілюструють ся тіпічними прикладами. Кідь вшыткым або дакільком значіням словачького слєва в русиньскім языкѹ одповідать єдєн еквівалєнт, то тоты значіня привєдять ся в єднім значіні з позначков в *рѹзн. вѹзн.* (в рїзних значінях), напр.:

В многозначных слєвах окрємы значіня утѹчнюють ся при пѹмѹчі харакерістік (сінонїмів, антонїмів, тлумачєнь і т. п.), шпєціалных і штїлістічных значків або ґраматічных даных (сінтаксічна фўнкція, вязаня і т. п.), а глāvні при пѹмѹчі ілюстратївних прикладів. Кідь в слєві дасть ся лєґко виділити основнє лексічне значіня і одводжєне значіня, то при пєршїм, основнім значіні харакерістіка не уваджать ся, напр.:

Ak slovo nemá jednoznačne vymedzený základný význam, všetky významy sú rovnocenné a charakteristika sa uvádza pri všetkých významoch. Ak je význam vymedzený značkou určujúcou oblasť použitia slova, ďalšia charakteristika sa neuvádza.

Slová v slovenských príkladoch, ktoré môžu mať neobmedzený rad slovných spojení, uvádzajú sa čiarkou, napr.:

polievka ... zemiaková, hrachová, zeleninová ~ бандуркова, горохова, зеленинова полівка

pokračovať ... ~ в práci, в розмові про-дóвжувати роботу або в роботі, бісіду або в бісіді

Fakultatívne slová sa uvádzajú v zátvorkách, napr.:

miest//o' ... stát' na ~е стояти на (єднім) місці

Synonymné varianty v slovných spojeniach sa uvádzajú s označením *al.* (*alebo* - або), napr.:

majet//ok ... verejný ~ сполоченьский маєток або сполоченьска вла́стность, ... конфіскація *al.* вывlastнение ~ku конфішкacíя або вывlastніня маєтку...

Fразеологіcke spojenia a прислівia sa uvádzajú na konci hesla s označením (*fraz. al. присл.*).

Кідь в слóві основне значіння ясно не виділює ся і вшиткы значіння рівноцінны, то характерістки уваджáють ся при вшиткых значіннях. В тых слúчаях, кідь при значіннях нахóдять ся познáчки, укáзуючі на мóжність ужывáния слóва, характерістки áбо поясніня не дають ся.

В слóвáцькых прикладах слóва, máючі необмеджéный ряд слóвных спóинь, виділюють ся запятóв, напр.:

Факултатівны слóва дають ся в скóбках, напр.:

Сінонімічны варіáнты в слóвных спóинях (сінтáгмах) дають ся чéрез *al.* (*alebo* – або), напр.:

Фразеологізмы і прислівя прівóдять ся в кінце заголовного слóва з означінём [*фраз. або присл.*].

ЕКВИВАЛЕНТ

Pri každom slovenskom slove zaradenom do slovníka sa uvádza jeho preklad do rusínčiny. Preklad sa neuvádza pri odkazoch zastaraných, dialektných alebo zriedkavých slov na slová frekventovanejšie. Odkaz bez prekladu sa dáva aj v tom prípade, ak slovenské hovorové alebo ľudové slovo sa prekladá štylisticky neutrálnym rusínskym slovom. Pri slovenskom slove sa uvedie štylistická značka, napr.:

ЕКВІВАЛЕНТ

Ка́жде слóвáцьке слóво, уведжéне в слóвникú, як прáвило, є переведжéне на русинський язык. При застарілых, діалéктных áбо máло ужываных слóвах намісто перéкладу дáвать ся одказáня на ужывáніше слóво, máюче тотó сáме значіння. В тім слúчаї, кідь слóвáцьке говорóве áбо просторéчне слóво не мать тóчний штíлістічний еквівалéнт в русиньскім языкú, тоды при нім дáвать ся штíлістічне одказáня на нейтрáльний слóвáцькый варіáнт, напр.:

civil' *hovor. p. civilista* 1

Ak sa slovenské slovo nepoužíva samostatne, ale len v určitých spojeniach, za hes-

Кідь слóвáцьке слóво не ужывать ся самостáтні, а лем в окрéмых слóвоспóинях

lovým slovom sa dáva dvojbodka a po nej nasledujú všetky možné spojenia daného slova aj s prekladmi, napr.

pád³ -u m: na žiaden ~ *hovor.* в нійякім слўчаї; на každý ~ *hovor.* в кáждім слўчаї, што бы не было; takým ~от таким спóсобом, так; v najhoršom ~е в найгіршім слўчаї

Ak k slovenskému slovu nemožno nájsť náležitý ekvivalent (predovšetkým ide o reálie), namiesto prekladu sa uvádza transliterácia daného slova s vysvetlením v zátvorke, napr.:

odzem/ok -ku m одземок (*фірўра сло-вáцького нарóдного тáнця*)

Pri preklade prísloví a frazeologických spojení, ktoré nemajú presný ekvivalent v rusinčine, uvádza sa približný ekvivalent so znakom približnosti ≈, napr.:

trafená hus gága [*prisl.*] ≈ на злóдієви шáпка горитъ áбо трафена гўска гáратъ kto sa hanbí, má prázdne gamby [*prisl.*] ≈під лежáчий кáмїнь вóда не течé

(сінтáгмах), то по заголóвнім слóві стáвить ся двотóчка і уваджáють ся вшыткы мóжны словоспóйна даного слóва з перéкладами, напр.:

В тых слўчаях, коли в русиньскім языку не мож підобрáти еквiвалéнт, одповiдáючий словáцькому языку (глáвнї то односите́ ся к перéкладу реáлїй), намісто перéкладу дáвать ся транслiтерáция і пояснiня в скóбках, напр.:

При перéкладі послóвиць і фразеологізмів, не ма́ючих тóчного еквiвалéнта в русиньскім языку, дáвать ся близький по значiнню еквiвалéнт зó зна́ком прибли́жности ≈, напр.:

ПОДСТАТНÉ МЕНÁ

Podstatné mená sa vždy uvádzajú s označením rodu skratkou. Rod ekvivalentu sa uvádza hlavne v tom prípade, ak je odlišný od heslového slova; pri menách pluralia tantum sa uvádza skratka *pmn.*, napr.:

hus –i ž гўска ж...

cest/la –y ž... 2 дорóга, путь ж ...

taxík –a m táксі *neskl. m*

nožn/lice –íc ž *pmn.* ножычки *pmn.* ...

Podstatné mená, ktoré môžu byť mužské- ho i ženského rodu, označujú sa značkou *m ž*. Ak sa podstatné meno nesklóňuje, označuje sa skratkou *neskl.* a skratkou rodu. Mená pluralia tantum označujú sa skratkou *pmn.* a skratkou rodu. Podstatné mená, ktoré sa častejšie používajú v množnom čísle, uvádzajú sa v tomto tvare a v zátvorke sa uvádza tvar jednotného čísla, napr.:

capáčik/ly, capáčk/ly –ov m *mn.* č. (*j. č. capáčik*) папўчыкы (*є. ч. папўчка*)

НАЗЫВНИКЫ

Pri slováckych nazývníkach dávať sa skorochínia ródu. Pri perékładі скорочінія рóда дáвать ся голóвно в тїм слўчаї, коли род одлічує ся од заголóвного слóва; при назывниках pluralia tantum уваджáть ся скорочінія *pmn.*, напр.:

При словáцьких назывниках двоякого рóду дáвать ся скорочінія *м ж*. Кiдь назывник не змiнює ся, при нїм стáвить ся скорочінія *neskl.* і скорочінія рóда. Назывники pluralia tantum означа́ють ся скорочiнiєм *pmn.* з означiнiєм рóда. Назывники, ужывáны найчастiше в мнóжнiм чiслi, дають ся в фóрмi номiнатiва мнóжного чiсла з уведжiнiєм фóрми єднóтного чiсла, напр.:

PRÍDAVNÉ MENÁ

Prídavné mená sa uvádzajú v tvare 1. pádu jednotného čísla mužského rodu. Prídavné mená, ktoré sa vyskytujú len v tvare ženského rodu, uvádzajú sa v tvare 1. pádu jednotného čísla ženského rodu, napr.

tehotná² груба, самодруга *kraj*.

Supletívne tvary stupňovania sa uvádzajú ako samostatné heslá s odkazom na základný tvar prídavného mena, napr.:

lepší 2. st. k dobrý ліпший, ліпше

Ak slovenské prídavné meno utvorené od podstatného mena nemá patričný ekvivalent v rusinčine, označí sa slovami *príd. k...* s uvedením daného substantíva. Potom nasledujú spojenia, ilustrujúce kombinátorne možnosti adjektíva a možnosti rôzneho prekladu týchto spojení, napr.:

cenovllý príd. k cena; ~ rozdiel різділ в ціні; ~ index індекс цін; ~á hladina уровень цін;
~á politika політика цін

Spodstatnené prídavné mená sa uvádzajú ako samostatné heslá, s označením rodu, napr.:

nemocnllý¹ хворый; ~é dieťa хвора дітина; byť ~ быти хворым, хворіти
nemocnllý² -ého *m* хворый...

ZÁMENÁ

Zámená sa uvádzajú v tvare 1. pádu jednotného čísla a označujú sa skratkou *zám*. Enklitické tvary zámen sa uvádzajú ako samostatné heslá (na svojom abecednom mieste) s poukazom na základný tvar a s prekladom, napr.:

ťa 2. a 4. p. zám. ты тебе, ты *hovor*.

Predložkové spojenia s enklitickými tvarmi zámen sa uvádzajú ako samostatné heslá s vysvetlením a s rusinským prekladom, napr.:

naň 4. p. zám. он *s predl.* на на нього

ПРИДАВНИКИ

Придавніки дають ся в ф́ормі номіна́тїва е́днотного чїсла мұжского р́о́ду. Придавніки, ма́ючі лем же́ньский р́о́д, дають ся в ф́ормі номіна́тїва е́днотного чїсла же́ньского р́о́ду, на́пр.:

Окре́мыма ста́тїями да́ють ся супле́тївні ф́ормы ступі́нів поровна́ня, причі́м ука́зує ся о́сновный ступі́нь, на́пр.:

Кідь слова́цькый при́да́вник є́ творе́ный од назывника, не ма́ть е́квіва́ле́нт в руси́ньскім язы́ку, при ні́м да́вати ся поясні́ня *príd k ...* і ува́джать ся назывник, од котро́го є́ творе́ный. Пóті́м да́ють ся прикла́ды, ілу́стру́ючі ко́мбіна́торны мо́жнoсті адъєќтїва і мо́жнoсті ва́ріа́нтного пере́кладу тых словоспо́їнь, на́пр.:

Субста́нтіво́ваны ф́ормы при́да́вникі́в да́ють ся окре́мыма ста́тїями. При них ста́вить ся скоро́чі́ня р́о́да, на́пр.:

МІСТОНАЗЫВНИКИ

Містоназывники дають ся в ф́ормі номіна́тїва е́днотного чїсла в скоро́чі́ні *zám*. Енклі́тічны ф́ормы містоназывникі́в да́ють ся як окре́мы словнико́вы ста́ті (в алфа́ві́тнім поря́дку), на́пр.:

Спо́їня приназывникі́в з енклі́тічними ф́орма́ми містоназывникі́в, котры в сло́ва́цькім язы́ку пишу́ть ся дове́дна, да́ють ся окре́мыма ста́тїями і з руси́ньскім пере́кладом, на́пр.:

ČÍSLOVKY

Z čísloviek sa uvádzajú a) základné číslovky od 1 do 19, ďalej celé desiatky, stovky, číslovky tisíc, milión, miliarda, bilión atď.; b) radové číslovky; c) číslovky násobné, skupinové a druhové, odvodené od uvedených základných čísloviek.

SLOVESÁ

Slovesá sa uvádzajú v neurčitku. Zo slovesných tvarov sa uvádzajú 3. osoba jednotného a množného čísla. Pri slovenskom slovese sa vid určuje vždy (*dok. nedok.*), pri ekvivalente len ak sa nezhoduje s vidom slovenského slovesa alebo ak slovenské sloveso sa prekladá rusínskym obojvidovým slovesom. Rozpracovávajú sa obidva vidy. Ak má sloveso veľa príkladov a vidy nasledujú za sebou, počet príkladov sa v jednom z vidov skrakuje. Ak sa slovenské obojvidové sloveso prekladá dvomi rusínskymi tvarmi, tieto tvary sú od seba oddelené kurzívou (/), napr.:

parifik//ovať –uje –ujú *nedok. dok. práv.* урівновати/урівняти в правах

Slovenská rekcia sa uvádza len v tom prípade, ak sa nezhoduje s rekciou rusínskeho slovesa, alebo ak má významotvornú platnosť. Na označenie rekcie sa používajú opytovacie zámená *kto, čo, koho, čoho* atď. V príkladoch môže byť sloveso uvedené aj v tvare prídavia, najmä ak je tento tvar súčasťou ustáleného spojenia. Lexikalizované prídavia, používané vo význame prídavného alebo podstatného mena, uvádzajú sa v osobitnom hesle.

Opakovacie slovesá, ktoré nemajú zodpovedajúci rusínsky ekvivalent, uvádzajú sa s poznámkou *opak. k ...*, napr.:

pás//ať, pásav//ať –a –ajú *nedok. opak. k pásť*

ЧІСЛОВНИКИ

Із числівників дають ся: а) кількостны (основны) од 1 до 19, цілы десятки, стóвки, числівники тiсяч, міліон, міліарда, біліон і т. д.; б) порядковы числівники; в) громадны і кратны числівники, творены од уведжєных высше кількостных.

ЧАСОСЛОВА

Часослова дають ся в формі інфінітива. Із часословных форм привóдять ся формы 3-ой осóбы єднóтного і мнóжного чiсла. При словáцьких часослóвах скорочiня вiда *dok. nedok.* привóдять ся все, в русиньскiм перекладi – лем в слóучаї несовпадiня áбо тоды, кiдь словáцьке єдновiдóве часослóво переклáдаты ся русиньсым двовiдóвым. Розрóбляють ся обидва часослóвны вiды. Кiдь часослóвна статя мать мнóго прикладiв і вiды слiдують єдén за дрýгим, то в єднiм iз вiдiв кiлькóсть прикладiв скорóчує ся. Кiдь словáцьке двовiдóве часослóво переклáдаты ся двомá формами, то они дають ся чéрез кóсу (/) лiнiю, напр.:

Вязáня (рéкция) дáваты ся тоды, кiдь онó не згóджує ся з вязáнєм русиньского часослóва áбо мать смыслорозплишуюче значiня. Вязáня дáваты ся в формi вóпрóсного мiсто-назывника *kto, čo, koho, čoho – хто, што; кóго, чóго* і т. д. В часослóвнiй статi мóжуть дáвати ся і часопридáвники, глáвнi кiдь дáна форма є складовóв чáстєв устанóвєных словоспоiнь. Кiдь часопридáвник лексiкалiзовáв ся і вистúпать в значiнi придáвника áбо назывника, онó дáваты ся окрéмов статєв.

Многократны (iтератiвны) часослóва, не маючi русиньских еквiвалéнтiв, одповiдных їм по многократности, уводжáють ся скорочiнєм *opak. k ...*, напр.:

PRÍSLOVKY

Príslovky sa uvádzajú v základnom tvare a označujú sa skratkou *prisl.* Komparatív a superlatív sa uvádzajú iba vtedy, ak ide o lexikalizované tvary, alebo ak sa tvoria nepravidelne. Príslovky, pravidelne tvorené od prídavných mien, sa uvádzajú iba v tom prípade, ak ich lexikálny význam sa odlišuje od významu prídavného mena, od ktorého sú tvorené, alebo sú ťažko preložitelné (neprekładajú sa príslôvkou), napr.:

obsahove, obsahovo *prisl.* по обсягу *або* по содержанию, з боку содержания *або* обсягу;
~ **bohaté** umelecké dielo по содержанию *або* обсягово багатый художній твір, художній твір з багатим содержанием *або* обсягом

PREDLOŽKY, SPOJKY, ČASTICE, CITOSLOVIA

Neplovýznamové slová uvádzajú sa s príslušnou skratkou ich názvu a s vysvetlivkami, vymedzujúcimi oblasť ich použitia. Všetky tieto slová sa ilustrujú príkladmi. Pri predložkách sa uvádzajú pády, s ktorými sa spájajú, taktiež poznámky o priestorovom, časovom, príčinnom a inom vzťahu, ktoré možno vyjadriť pomocou príslušnej predložky. Pri rusínskych ekvivalentoch a predložkách sa uvádzajú aj pády, v ktorých sa používajú.

ПРИСЛОВНИКИ

Присловники дають ся в основнім ступіні і означають ся скорочінём *prisl.* Высший і найвысший ступіні присловників уваджають ся лем в тім случаї, кідь они лексікалізовали ся *або* творять ся нерегулярні. Присловники, регулярні творены од прида́вників, уваджають ся тоды, коли їх лексічны значіня расходят ся із значінями прида́вників, од котрых они суть творены, *або* тяжко перекладають ся (перекладають ся не присловником), напр.:

ПРИНАЗЫВНИКИ, ЗЛ҃ЧНИКИ, ЧАСТКЫ, ЧУТЭСЛОВА

Неповнозначны слова уваджають ся з одповідными граматічными скорочінями і пояснінями, вызначаючими сферу їх ужива́ня і їх ф́ункції. Они все ілу́струють ся прикладами. При приназывниках уваджають ся пады, з котрыми они спо́юють ся, а тыж дають ся просторóвы, часóвы, причінны і др́угы одношіня, котры мóжуть быти выражены при пóмочі да́ных приназывників. При русиньских еквівалентах приназывників тыж ука́зуе ся пад, з котрым они ужива́ють ся.

SKRATKY

Slovník používá gramatické, stylistické a odborné skratky označující příslušný slovní druh alebo oblasť použitia daného slova. Všetky skratky sú slovenské, čiastočne i rusínske. Ich zoznam je nižšie uvedený.

СКОРОЧІНЯ

В словнику уживають ся граматичні, стилістичні і спеціальні скорочіння, означаючи частъ речі і указуючі на область уживання даного слова. Вшыткы скорочіння дають ся в словацькым языку, часточні і русинськым. Список їх ниже уведжений.

Примітка к правопису словника: З технічних компютеровых причин акценты не мож было поставити на вшыткы слова словника, котрых акцент падать на графеми: и, ю, я, є, ї, ы. В словах з префіксом на вы- акцент імпліциті стоїть скоро во вшыткых лексемах з таким префіксом, напр.: *выздоровити, вырайбати, высловити, виробити, vychoditi, vytkati*, і др.

ZÁKLADNÉ PRAMENE – ОСНОВНІ ІСТОЧНИКИ

Slovensko-ruský slovník, D. Kollár, V. Dorotjaková, M. Filkusová, E. Vasilievová. Red. E. Chrenková a in. Bratislava – Moskva, Slovenské pedagogické nakladatel'stvo, vydavatel'stvo „Ruský jazyk“ 1976.

Slovník slovenského jazyka, I.-VI. Red. Š. Peciar, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied 1959-1968.

Veľký slovensko-ruský slovník, I.-V. Red. D. Kollár a iní. Bratislava, VEDA, vydavateľ'stvo Slovenskej akadémie vied 1979-1995.

Synonymický slovník slovenčiny, A. Anetťová a iní. Red. M. Pisárčiková. Bratislava, VEDA, vydavateľ'stvo Slovenskej akadémie vied 1995.

Pravidlá slovenského pravopisu, prvé vydanie. Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV. Red. A. Šumec. Bratislava, Veda, vydavateľ'stvo Slovenskej akadémie vied 1991.

Slovník cudzích slov, M. Ivanová-Šalingová a Z. Maníková, prvé vydanie. Red. V. Gründlerová a A. Capiak. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladatel'stvo 1979.

Rusko-slovenský slovník, V. Dorotjaková a iní., prvé vydanie. Red. E. Chrenková a N. B. Trojepolskaja. Bratislava – Moskva. Slovenské pedagogické nakladatel'stvo 1989.

Русско-украинский словарь, Академия наук Украинской ССР – институт языкознания им. А. А. Потебни. Red. М. Я. Калинович. Киев, издательство Академии наук Украинской ССР 1955.

Ukrajinsko-slovenský slovník, zostavil Ivan Popel' za redakcie M. Bučinskej. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladatel'stvo 1960.

Slovensko-ukrajinský slovník, zostavil P. Bunganič. Prešov, Slovenské pedagogické nakladatel'stvo 1985.

Орфографічний словник русинського языка, Інститут русинського языка і культури, перше видання. Одповідний ред. А. Плішкова. Пряшів, Русинська оброда 1994.

Русинсько-русько-українсько-словенсько-польський словник лінгвістичних термінів, Ю. Панько, перше видання. Red. В. Ябур. Пряшов, Русинська оброда 1994.

Фразеологічний словник, Н. О. Батюк. Red. О. М. Хмелівська. Київ, видавництво „Радянська школа“ 1966.

Народ скаже – як зав'яже, Ю. Цигра і І. Легдан. Red. В. Дацей. Словацьке педагогічне видавництво в Братіславі, відділ української літератури в Пряшові 1964.

Керча, І.: *Словник русинсько-руський* у двох томах. Том I А – Н. Ужгород 2007.

Керча, І.: *Словник русинсько-руський* у двох томах. Том II, О – Я. Ужгород 2007.

Српско-русински речник (Словник сербско-руски) I, А – Н. Red. Ю. Рамач. Нови Сад, Универзитет у Новим Садзе – Филозофски факултет – Катедра за руски јазик и литературу, Дружтво за руски јазик и литературу 1995.

ZOZNAM SKRATIEK - СПИСОК СКОРОЧІНЬ

admin. – administratíva – адміністра́тíвний те́рмін
al. – alebo – áбо
anat. – anatómia – анато́мія
ap. – a podobne – і то́му поді́бне (і т. п.)
arch. – archaizmus – арха́їзм
archeol. – archeológia – археоло́гія
archit. – architektúra – архіте́ктúra
astron. – astronómia – астроно́мія
aut. – automobilizmus – автомо́білізм
ban. – baníctvo – бани́цтво
bás. – básnické slovo – поети́чне сло́во
bezpredm. – bezpredmetové sloveso – без-
 объектне часосло́во
bibl. – biblický výraz – біблі́йске сло́во
biol. – biológia – біоло́гія
bot. – botanika – ботані́ка
bud. č. – budúci čas (slovesa) – бу́дучий час
 (часосло́ва)
cirk. – cirkevný výraz – церкóвне сло́во
cit. – citoslovce – чутесло́во
č. – číslo – чи́сло
časť. – časťka – ча́стка
čísť. – číslovka – чи́словник
det. – detský výraz – ді́тьска реч, ді́тьський
 ви́раз
dípl. – diplomatický výraz – ді́пломати́чний
 те́рмін
div. – divadelný výraz – теа́трáльний ви́раз
dok. – dokonavý vid (slovesa) – заверше́ний
 від (часосло́ва)
dopr. – termín v dopravě – тра́нспорт
ekon. – ekonómia – еконо́мія
el. tech. – elektrotechnika – електротéхніка
etn. – etnografia – етно́графія
expr. – expresívne slovo – експресі́вне
 сло́во
fam. – familiárny výraz – фамілія́рне сло́во
farm. – farmakológia – фарма́кологія
filol. – filológia – філоло́гія
filoz. – filozofia – філозо́фія
fin. – financie – фінан́чний те́рмін
fyz. – fyzika – фі́зика
fyziol. – fyziológia – фізіоло́гія

geod. – geodézia – геодéзія
geog. – geografia – геогр́афія
geol. – geológia – геоло́гія
geom. – geometria – геомéтрія
gram. – gramatika – грамáтика
hist. – história – істо́рія
hovor. – hovorové slovo – говоро́ве сло́во
hud. – hudobný výraz – музичний те́рмін
hut. – hutníctvo – металу́ргія
chem. – chemia – хéмія
j. č. – jednotné číslo – єднóтне чи́сло
iron. – ironický výraz – іроні́чне сло́во
kanc. – kancelársky výraz – канцеля́рський
 те́рмін
kart. – kartársky výraz – картáрьске сло́во
kniž. – knižné slovo – кни́жний штíл
kraj. – krajové slovo – краё́ве сло́во
lek. – lekárstvo – медицина
let. – letectvo – авіа́ція
lingv. – lingvistika – лінгві́стика
lit. – literárna veda – лі́тературозна́вство
log. – logika – лóгіка
ľud. – ľudový výraz – прости́наро́дне сло́во
m – mužský rod – м му́жський род *м*
mal. – maliarstvo – маля́рство
mat. – matematika – матемáтика
meteor. – meteorológia – метеороло́гія
min. – mineralógia – мінерало́гія
mn. č. – množné číslo – мно́жне чи́сло
mytol. – mytológia – міфоло́гія
náb. – náboženstvo – релі́гія
námor. – námorníctvo – мо́рський те́рмін
napr. – napríklad – напри́клад
nár. – nářečové slovo – діалéктне сло́во
nedok. – nedokonavý vid (slovesa) –
 незаверше́ний від (часосло́ва)
neos. – neosobné sloveso, neosobná väzba
 – неосóбне часосло́во, -а коншт́рукція
neskl. – nesklonné slovo – нескло́нююче сло́во
obch. – obchodné – обхóдне, склепо́ве
obyč. – obyčajne – обыча́йні
odb. – odborný výraz – спеціáльний те́рмін
p. – pozri – по́зери́й

p. – pád - пад
pejor. – pejorativný výraz – пеёратівне слова
poet. – poetický výraz – поетічний выраз
poľnohosp. – poľnohospodárstvo – сільське господарство
pomn. – pomnožné podstatné meno – назывник лем в мно́жнім числі
práv. – právo – юридічний термін
pren. – prenosný význam – переносне значіння
príd. – prídavné meno - прида́вник
prísl. – príslovka – прислівник
[prísl.] – príslovie – послови́ця
psych. – psychológia – психоло́гія
s – stredný rod – середній род с
slang. – slangový výraz – сленго́вый выраз
spoj. – spojka – злучник

stav. – stavebníctvo – будова́ня
šach. – šachy - ша́хматы
šport. – športový výraz – шпортóвый выраз
tech. – technika – тэхні́ка
účt. – účtovníctvo – учтовни́цтво
um. – umenie – іскýство
v rôzn. význ. – v rôznych významoch – в розлі́чных значіннях
vulg. – vulgárne slovo – вулга́рне слова
zám. – zámeno - місто́назывник
zastar. – zastarané slovo – зостарі́вше слова
zdrob. – zdobené podstatné meno – зме́ншующій назывник
zool. – zoológia – зооло́гія
zried. – zriedkavé slovo – зрідка́ве слова
ž – ženský rod – же́ньський род ж

SLOVENSKÁ ABECEDA:

Aa Áá, Bb, Cc, Dd d', Ee Éé, Ff, Gg, Hh, Ch ch, Ii Íí, Jj, Kk, Ll L' l', Mm, Nn Ňň, Oo Óó Ôô, Pp, Qq, Rr r', Ss, Šš, Tt Ľť, Uu Úú, Vv, Ww, Xx, Yy Ýý, Zz, Žž

A

a¹ *á neskl.* s 1 (*hláska a písmeno*) a *neskl.* s; krátke a корóтке a; dlhé á dóвре a **2** *hud.* ля *neskl.* s; od a [á] do z [zé, zet]: од a до зет, од зачáтку до кінце, *prevodil* mi ani a [á] ani b [bé] він не повів áни слова

a² *spoj.* **1** (*zlučovacia*) i , та; otec a máma otécъ i (та) máma **2** (*pri sčítovaní*) плус, i, та **3** (*odporovacia*) a, но, та; odišiel, a mňa pechal doma він одышов, a мене зохабив dóма

a³ *čast.* (*na začiatku viet*) a; a viete, čo sa stalo? a вы знáте, што стáло ся?; по a? ! *hovor.* но і што же?!

a⁴ *cit.* **1** (*vyjadruje príjemné prekvapenie, dovtipenie*) a; a, už viem a, я уж знам a; a, to ste vy? то вы? **2** (*vyjadruje bolesť*) ай, ах *à obch.* по; à 2 (dve) eura по дві євра; meter à 15 (pätnásť) eur по 15 (пятна́дцать) євр (за) méтер

abdičakn'ly абдіка́чний; ~á listina абдіка́чний лист

abdik'ovat' -uje -ujú *dok.* абді́ковáти, зречі́ся трóну, фúнкції

abeced'la -y **1** (*sústava písmen, latinka*) алфаві́т, áзбука; *rusínska* ~ руси́ньський алфаві́т (руси́ньська áзбука); *podľa* -y пóдля алфаві́ту (áзбуки), в алфаві́тнім порядку **2** *pren.* áзбука; *začať* od -y зача́ти од áзбуки; *Morzeova* ~ áзбука Мóрзе

abecedár -a *m* **1** алфаві́тний списóк **2** (*šlabikár*) áзбука ж, буквáрь *m*

abecedne prísl. пóдля алфаві́ту, в алфаві́тнім порядку

abecedný алфаві́тний, áзбукóвый, ~ po-riadok алфаві́тний порядо́к; ~ ukazovateľ алфаві́тний указáтель; ~ zoznam алфаві́тний списóк, списóк пóдля алфаві́ту (áзбуки)

Abesínčan –а *m* **Abesínek** –са *m* Абесінець –ця *m*

abiturient –а *m* абітурієнт, выпускник середньої школи

abiturientk//a –у *ž* –iek выпускница; ~ střednej školy, gymnázia выпускница середньої школи, гімназії

abituriensky выпускный; ~ kurz выпускный курз; ~ večerok выпускный вечор, ~é skúšky выпускны екзамени

abnormálnos//t' –ті *ž* абнормальность ж, ненормальность

abnormálny абнормальный, ненормальный

abonent –а *m* (*miesta v divadle ap.*) абонент; (*novín, kníh ap.*) обіднавateľ (новинок, книжок і ін.); ~ časopisu обіднавateľ журнала

abonentk//a –у *ž* **1** (*miesta v divadle ap.*) абонентка; (*novín, kníh ap.*) перманентка **2** *hovor.* абонентна книжка, абонемент

abonentný абонентный; ~ lístok абонент, абонентна книжка; ~ koncert абонентный концерт

abon//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* абоновати; ~ (si) lôžu абоновати (собі) ложу

abort//us; abort –у *m* *lek.* аборт, по́трат **abort//ovat'** –uje –ujú *dok. lek. biol.* абортувати

abortovan//ie –ia *s* *lek.* абортівання с, аборт –у *m*

Abrahám –а *m* **1** *bibl.* Абра́хам **2** (*krstné meno*) Абра́хам; už je v lone ~ovom *bibl. žart.* він уж спочивать у бога на поро́зі

abrahámoviny –vín *romn.* абрагамовины, пятьдесятин, пятьдесятрочный юбілей; dožiť sa ~vín дожити ся пятьдесят ро́ків (пятьдесятин)

abreviác//ia –ie –ií *ž odb.* абрєвіа́ція, скорочіня; ~ textu скорочіня тєксту

abreviatúr//a –у *ž* *lingv.* абрєвіа́тура, скорочіня

absces –у *m* *lek.* абсцес

absenc//ia –ie *ž* абсє́нція, хывованя, пропу́щія; znížiť ~iu знизити абсє́нцію

(пропу́щія); mám už tri ~ie мам уж три абсє́нції (пропу́щія); ospravedlnená ~ia опра́вдана абсє́нція (опра́ване пропу́щія годин)

absentér –а *m* абсє́нтер, повале́вач

absolutistick//ý абсолу́тістичный

absolutizm//us –у *m* абсолу́тизм *m*

absolutiz//ovat' *nedok. dok.* –uje –ujú абсолу́тізовати

absolútn//y **1** *v rôzn. význ.* абсолу́тный; ~а väčšina абсолу́тна векшына; ~а hodnota *mat.* абсолу́тна величіна; ~а pravda *filoz.* абсолу́тна пра́вда (істина); ~ sluch *hud.* абсолу́тный слух **2** *lingv.* абсолу́тівный; ~е použitie slova абсолу́тівне поужытя сло́ва; ~е stupňovanie *gram.* елатів

absolútór//ium –ia *s* **1** *škol.* свідітельство о закінчіні (шко́лы і т. д.); атєстат **2** одобріня закінчености

absolvent –а *m* абсолвє́нт, выпускник (шко́лы і т. д.); ~ univerzity абсолвє́нт (выпускник) універсіты, закінчивший універсіту

asolventský выпускный; ~ koncert выпускный концерт; ~ večerok выпускный вечор

absolv//ovat' –uje –ujú *dok. 1* абсолвовати, закінчити (шко́лу і т. д.); ~ fakultu закінчити (абсолвовати) факульту; **2** (*uskutočniť*) перейти, виконати, здійснити, зробити; celú cestu sme absolvovali peši ці́лу доро́гу мы перешли пішки (напішы)

absorpc//ia –ie *ž chem.* абсо́рбція, по́глощія с

absorpcn//ý *chem.* абсо́рбчний; ~é látky абсо́рбчны рєчовины

abstinent –а *m* абстінє́нт, терєзбый

abstinentný *príd. k abstinent;* ~ spolok абстінє́нтський сплòк

abstrah//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* абстраговати

abstrakc//ia –ie *ž* абстра́кція

abstrakcionist//a –у *m* абстракціоніста

abstrakcionizm//us –у *m* абстракціонізм

abstraktnosť /t' –ti ž абстрактность

abstraktný абстрактный; ~ pojem абстрактне понятя; ~é podst. meno gram. абстрактный назывник (субстантив); ~é uenie абстрактне іскуство; ~é myslenie абстрактне мышліня

absurdný абсурдный

absurdum –a s абсүрд

aby spoj. áбы, жéбы

acetón –u m chem. ацетон

acetylén –u m chem. ацетілен

acidofilný ацидофільный

acylpyrín –u m chem. ацилпірін

ad acta (akta); dať, uložiť; ad acta здати до архіву

adagio¹ (adádžo) *prisl., hud.* адáджо

adagio² (adádžo) –ia s *hud.* (časť skladby) адáджо s neskl.

Adam –a m Адам; v ~ovom rúchu в обличчі Адама; začínať od ~a зачіна́ти од Адама

adaptácia /ia –ie ž **1** v rôzn. význ. адапта́ція, приспособлі́ня; ~ oka адапта́ція о́ка; ~ textu адапта́ція те́ксту; **2** (prestavba) переробка, переробіня

adaptáčny /ý **1** адапта́чный **2** *príd.* k адапта́cia **2**; ~é práce адапта́чны работы *al.* переробка (чогось)

adaptér –a m tech. ада́птер –a

adaptovať –uje –ujú *nedok. dok. 1* адаптова́ти, приспособля́вати, приспособи́ти **2** (*budovu, miestnosť ap.*) пере-стро́їти, перестро́ёвати, переробля́вати, переробити

adaptovať sa –uje sa –ujú sa *dok. nedok. (o oku a pod.)* адаптова́ти ся, приспособи́ти ся, приспособля́вати ся

adekvátnosť /t' –i ž адекватность

adekvátny –e адекватный, одповідный (*чомусь, но не комусь!*)

adept –a m адэ́пт –a, зачіна́ючий (учітель, артиста, науко́вець і т. п.)

adjektívny gram. аде́ктивный, прида́вниковый

adjektívum –a s gram. аде́ктив, прида́вник –a

adjutant –a m voj. zastar. адюта́нт –a, по-бóчник

adjutantský адюта́нтський, побочни́цкий

administrácia /ia –ie ž адміні́страція

administratív /la –u адміні́стратива, адмі-ністративны о́рганы

administratívny /y адміні́стративный; ~ou cestou в адміні́стративнім порядку; ~ aparát адміні́стративный апарáт; ~ zamestnanec адміні́стративный працóвник (робóтник)

administrátor –a m адміні́стратор

administrátor/ský адміні́страторський

administrovať –uje –ujú *nedok.* адмі-ністровáти

admirál –a m адміра́л

admiralita /la –y ž адміра́лті́ство

admirálsky адміра́льський

adnominálny /y gram. адно́міна́льный, приме́нный; ~ infinitív адно́міна́льный (приме́нный) інфі́нітив; ~ predmet адно-міна́льный (приме́нный) предме́т

adopcia /ia –ie ž práv. осво́єние адо́пція, осво́єня c

adoptant –a m práv. адо́пта́нт, осво́итель

adoptívny /y práv. адо́птивный, осво́енный; ~ otec адо́птивный оте́ць; ~a matka адо́птивна ма́ма; ~ syn адо́птивный (осво́енный) сын; ~a dcéra адо́птивна (осво́єна) донька́; ~e dieťa адо́птивна (осво́єна) діти́на

adoptovanka /la –y –niek ž práv. адо́птова́нка, осво́єна донька́

adoptovať –uje –ujú *nedok. dok. práv.* осво́їти сына, осво́їти до́ньку

adoptovateľ –a m адо́птова́тель, осво́итель

adrenalin –u m chem. farm. zdrav. адре-налі́н

adrenalin/ový chem. farm. адре́наліно́вый; ~ roztok адре́наліно́вый ро́сток

adres /la –y –ies ž v rôzn. význ. адре́са; vysloviť sa na nieču ~u vysloviť ся на да́чу адре́су

adresant –a m адре́сáнт, одосыла́тель

adresár –a m адре́са́рь, адре́сна книжка

adresát –а *m* адресат, доставатель (письма)

adresn//ý адресный; ~á kritika адресна (конкретна) критика, критика на дацію адресу

adres//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* адресовати; ~ list niekomu адресовати письмо комусь; ~ otázku niekomu адресовати вопрос комусь

advent –u *m cirk.* рождественський піст

adverbializ//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok. gram.* адвербіалізовати ся

adverbiálny *gram.* адвербіальний, прислівниковий

adverb//ium –ia *s gram.* прислівник

adverzatívny *gram.* адверзатівний, протиставний; ~e spojky адверзатівны або протиставны злучники

advokát –а *m* адвокат; robiť niekomu ~а робити комусь адвоката, заступитися за когось, обгравувати когось

advokátsky адвокатський, юридичний; ~а poradňa адвокатська порадня (консультація)

aero – prvá časť zloženín аеро-

aerodynamický аеродинамічний

aerodynamik//a –у ž аеродинаміка

aeroklub –u *m* аероклуб

aerolín//ia –ie ž 1 воздушна лінія 2 Aerolinie –ii *romn.* Аеролінії (організація)

aerostat –u *m* аеростат

afekt –u *m* афект

afektovaný афектований

afekt//ovat' –uje –ujú *nedok.* афектовати, робити з афектом

afér//la –у afér ž афера; politická ~ політична афера; robiť ~u z niečoho робити аферу з чогось

Afganistan –u *m* Афганістан

Afganec –nca *m* Афганістанець

Afgank//a –у ž Афганістанка

afganský афганістанський

afinit//a –у ž родство; ~ dvoch jazykov родство двох мов

afix –u *m lingv.* афікс

aforizm//us –u *m* афоризм

africký афріцький

Afričan –а *m* Афричанин

Afričan//ka –у ž Афричанка

afrikančin//a –у ž афріцький або афріканський мов

afrikanistik//a –у ž афріканістика

afrikát//a –у ž *lingv.* афріката

Afrodít//a –у ž Афродіта

agát –а *m* а́тач

agend//a –у ž а́генда; viesť ~u vésti а́генду

agens –а *m gram.* а́генс, суб'єкт діяння

agent –а *m v rôzn. význ.* а́гент; ~ provokátor провокатор; špiónážny ~ шпін

agentúr//a –у ž 1 а́гентура; obchodná ~ торгова а́гентура; tlačová ~ новинова а́гентура; 2 (výzvedná služba) а́гентура

agilnos//t' –ti ž а́гільність, а́ктивність

agilný а́гільний, а́ктивний, діючий

agitác//ia –ie ž а́гітація

agitačn//ý а́гітаційний; ~á práca а́гітаційна робота; ~é stredisko а́гітаційний центр

agitátor –а *m* а́гітатор

agitátork//a –у ž а́гітаторка

agitátorský а́гітаторський

agit//ovat' –uje –ujú *nedok.* а́гітовати; робити а́гітацію, наговорювати когось

aglomerác//ia –ie ž *tech.* а́гломерація; концентрація ж, скоплення, нагромадження с

aglomeračn//ý а́гломерачний; ~á pec ž а́гломерачний печ

aglomerát –u *m tech. geol.* а́гломерат, нагромадження

aglomer//ovat' –uje –ujú *nedok.* а́гломерувати; нагромаджувати

aglutinác//ia –ie ž *lingv. biol.* а́глютинація

aglutinačn//ý *lingv.* а́глютиначний; ~é jazyky а́глютиначні мови

agnosticizm//us –u *m filoz.* а́гностицизм

agnostik –а *m filoz.* а́гностик

agón//ia –ie ž а́гонія, *aj pren.* бу́ти в ~ii бу́ти в (ста́ві) а́гонії

agoniz//ovat' –uje –ujú *nedok.* а́гонізовати

agrárnik –а *m mn. č.* –ci 1 (príslušník *agrárnej strany*) а́грарник, член а́грарної

партіі **2** (*statkár*) богатый сёльскы
господарь

agrárny аграрный, сільськогосподарський,
земельный; ~а *reforma* аграрна
(земельна) реформа; ~а *strana* аграрна
партія; ~а *kríza* аграрна криза

agregát –а *m tech.* агрегат; *vodný* ~ водный
агрегат

agregátový агрегатový

agres//ia –іє *ž* агресія

agresívnosť –ті *ž* агресивность

agresívny агресивный; ~а *povaha* агре-
сивный характер; ~а *politika* агресивна
політика

agresor –а *m* агрессор

agresorský агрессорський; ~é *snahy*
агрессорски снажіня (стремління)

agrikultúr//a –у *ž* агрокультура

agro- *prvá časť zloženín* агро- *agrotechnika*
агротехніка; *agrobiológia* –іє *ž* агробіологія

agrobiológ//ia –іє *ž* агробіологія

agrobiologický агробіологічний; ~é
rokusy агробіологічны опыты

agrofyzik//a –у *ž* агрофізика

agronóm –а *m mn. č.* -ovia і –і агроном

agronóm//ia –іє *ž* агрономія

agronomický агрономічний

agrotechnický агротехнічний; ~é *termíny*
агротехнічны терміны (в значінні часы)

agrotechnik –а *m* агротехнік

agrotechnik//a –у *ž* агротехніка

ah *cit.* ах

aha *cit.* **1** *ar* **2** (*na znak súhlasu*) а́а, ге́й

ach *cit.* ах, ох, ой; *ach ako dobre!* ах *al.* ох
як до́бри

aj' *spoj.* і, але *aj* но і; *aj keď...* і кидь... *hoci aj...*
хоць і...

aj² *cit.* я́й, ах, ох

ak (*vo význame keď*) *spoj.* як; *ak nechceš,*
nerob to кидь не хочеш не роб то́то; *ak*
nevieš, nehovor кидь не знаш, не гово́рь;
ak... *tak* (*hovor. s opakovaným slovom*): *ak sa*
díva, tak sa díva як по́зэратъ, так по́зэратъ

akác//ia –іє *ž* ака́ція

akáciový акаці́евый

akadém//ia –іє *ž* **1** акаде́мія; ~ *vied* акаде́мія
нау́к; *Slovenská akadémia vied* Слова́цька
акаде́мія нау́к; *vojenská* ~ воєньска
акаде́мія; *učiteľská* ~ учітельска акаде́мія;
2 (*slávnosť, predstavenie*) літе́рату́рный
вече́р; *usporiadať* ~іu зор'янізо́вати (зро-
бити) акаде́мію (конце́рт)

akademickos//t' –ті *ž* акаде́мічність;
акаде́мізм

akademický акаде́мічний; ~é *vydanie*
акаде́мічне выда́ня; ~ *titul* акаде́мічний
тітул; ~ *čas* (*štvrťhodinka*) акаде́мічний
час; ~ *maliar* акаде́мічний маля́рь

akademičk//a –у ~ *čiek ž*; *členka* Акаде́мії
vied акаде́мічка ж, чле́нка Акаде́мії нау́к

akademik –а *mn. č.* –сі *m* акаде́мік

akademizmus –у *m* акаде́мізм; ака-
де́мічність

akajúci –а, –е *lingv.* а́каючий –а, –е; ~е
párečia а́каючі го́воры (діале́кты)

akan//ie –іа *s lingv.* а́каня

akat' –а́ка –а́ју *nedok. lingv.* а́кати, а́кать,
а́кають

akcelerác//ia –іє *ž odb.* акце́лерація,
уско́ріня с; ~ *motora* акце́лерація,
уско́ріня мо́тора

akcent –у *m* **1** *gram.* акце́нт, притиск;
slovný ~ сло́вний акце́нт, притиск;
vetný ~ рече́нве́вий акце́нт, притиск *ábo*
frázový акце́нт (притиск) **2** (*znamienko*)
знак акце́нта, притиска; *fraz. klásť* *akcent*
на піе́що дава́ти акце́нт, підкресле́вати
дашто́

akcentológia –іє *ž lingv.* акцентоло́гія

akcentologický *lingv.* акцентологі́чий; ~é
ту́пу акцентологі́чны ті́пы

akcentovan//ie –іа *s* **1** *lingv.* акцентова́ня,
акцента́ція; **2** *pren.* акцентова́ня, під-
креслі́ня, ви́ділі́ня

akcent//ovat' –у́је –у́ју *nedok. 1 lingv.*
акцентова́ти; ~ *slovo* акцентова́ти сло́во
2 *pren.* (*zdôrazňovať*) акцентова́ти,
підкресле́вати; ~ *základnú myšlienku*
акцентова́ти, підкресле́вати основну́
мысль (ду́мку)

акцептован//іє –іа s 1 акцептованя, прията; ~ návrhu акцептованя, прията пропозиції 2 *práv. ekon.* ~ ропуку акцептованя понукнутя *або* понуки; ~ faktúry акцептованя фактуры *або* рахунку

акцепт//оват' –ує –ују *nedok. dok. práv. ekon.* акцептовати; прияти; ~ faktúru акцептовати, прияти фактуру *або* рахунок; ~ návrh акцептовати пропозицію **акц//іа'** –іє ž 1 (*činnosť*) акція *або* діяня; bojové –іє боєвы акції *або* діяня 2 (*podujatie*) športové –іє шпортóвы акції *або* стрітнута

акц//іа' –іє ž *fin.* акція; ~іє stúpajú акції підвышують ся, піднімають ся; ~іє klesajú акції падають, знижують ся

акціовý акціóвый; ~á spoločnosť акціóва общность

акчný прід. k **акція'**; ~ rádus радіус дняня; ~é sloveso, gram. часослóво діяня

акцїєschopnosť –ті ž акціїспóсòбность; спóсòбность к активному діяню

акцїєschopný акціїспóсòбный, спóсòбный к активным діяням

акціонár –а *m ekon.* акціонáрь; тот, хто мать (володіє акціями) акції

акціонáрк//а –у, –гок ž *ekon.* акціонáрька –ы, –рѣк

акер акра *m* (cc 0,4 ha) áкер áкра *m*

акїсте [agi-] *čast. modálne slovo* наїсто, бізóвні, очевидно, мóже быти; ~, са на тїа hnevá він, наїсто *або* бізóвні, на мѣне гнівaть ся

акламáц//іа –іє ž акламáція; открыте голосованя; hlasovanie ~іou воли-ти, виберáти акламáцієв (открытым голосованѣм)

акламачн//ý акламáчный; ~é vol'bu от-крыте голосованя, воли-ти открытым голосованѣм

аклам//оват' –ує: –ују *nedok. dok.* акламовати; єдноголóсно одобряти (соглашáти ся), открыто соглашáти ся

акліматизáц//іа –іє ž акліматизáція, акліматизованя, приспособлїня с

акліматизован//іє –іа s акліматизованя, приспособлїня; ~ organizmu k novému podnebiu акліматизованя орғанізму к новóму клімату

акліматиз//оват' –ує –ују *nedok. dok.* акліматизовати, приспособлѣвати; ~ organizmus акліматизовати орғанізм

акліматиз//оват' са –ує са –ују са *nedok. dok.* акліматизовати ся; organizmus sa ~oval na výšku орғанізм акліматизовáv ся к вышкї; zvieratá sa dobre ~ali звїрята (звїрина) дóбрі акліматизовáли ся

ако' *zám. prisl. 1.* як: ~ са voláte? як вас з(о)вуть? (кличуть?), як ся звѣте?; ~ са citíte? як ся чўєте *або* як вы сѣбе чўєте? ~ са máte? як (вы) жыєте? *або* як ся máte (мáєте)? ~ је то mоžné? як так мóже (быти)? *або* як (же) так? ~ vyzerá? як (він) вызерать? ~ је kde zvykom? як є де звыком? ~ је komu súdené? як кóму суджѣне(о); ~ са hovorí як говорить ся, бїсїдý(ї)ють; ~ vždy як все; ako-tak як-так; to si ešte ako-tak zapamätal то собї іщї як-так запамятáv; ~ са ti páči як ся тобї любить; ~ chceš як хочеш!; čo а ~ што і як; poradíme sa, čo а ~ порáдими ся, што і як; tak ~? но як?; ~ by inak? як же іна́кше? 2 (*nakoľko, do akej miery vo zvolaciach vetách*) як; ako len dobre vyzerá! як лем (він, онá) дóбрі вызерать!; ~ то mám роčúvať! як мам тотó слухати!; ~ ma to hnevá! як мѣне тотó злóстити (гнівaть)!; ~ са mi to len páči! як ся мї тотó лем любити! 3 (*vo výrazoch*: čo ako, hoci ako s významom pripustky) кїлька бы не, як не, як бы не; ako kedy як коли; ako komu як кóму; čo ako са usiloval, nič nevedel vymyslieť як він не старáв ся (усиловав ся), він ніч не мїг выдумати

ако' *spoj. 1 v rôzn. význ.* як; biely ako sneh бїлый, як снїг; poznám ho ako dobrého človeka (я) знам єго, як дóброго чоловіка; videl som ako prišla я відів, як онá пришлá; ako vidieť, neprišiel як видно, він не прийшóв; nik iný, ako... нїхто і́ншый, як.. 2 (*v prirovnaniach*) як, як бы, як кїдь бы; kričí,

ako malé decko кричіть, як малá дітина;
 ako keby як кідь бы **3** (*do tej miery, nakoľko*)
 накілько, по́кы; ako ho poznám, nepríde
 накілько (по́кы) ёго́ познам, він не прийде
4 (*uvádza príslovkovú vetu časovú*) як, коли;
 ako prechádzali popri nás... коли (они) пе-
 реходили ко́ло (по́при) нас...; hneď, ako
 odišli одразу́ (та́кой), як они одышли;
 odvtedy, ako prišiel од тоды (з то́го часу́),
 як прийшо́в **5** (*pripája doplnok*) як хто *al. sa*
prekladá nom. al. inf.; pracovať ako učiteľ
 робити, як учітель *al.* учітелёва́ти, ро-
 бити учітелём; podpíšte sa ako svedkovia
 підпиште ся, як свідко́ви; slúžiť ako príklad
 служи́ти (бути) прикладом а́бо як при-
 клад **6** (*pripája prístavok*) як хто; ja, ako
 riaditeľ, som vedel, že... я, як ди́ре́ктор,
 знав, же... а́бо бу́дучи ди́ре́ктором, я знав,
 же...; **7** (*v spojení s 2. st.*) чим, ніж *al. prekladá*
sa 2. p. podst. mena; vie to lepšie ako ja він
 зна́ть лі́пше ме́не а́бо ніж я, чим я, як я
akoby spoj. як бы; robí sa ~ spal (він)
 притво́рює ся, як бы спав а́бо спячи́м
akokoľvek¹ zám. prisl. як за́вго́дно, як
 хо́чете; urobte to ~, len nech to bude
 в ро́рядку зро́бте як за́вго́дно (як хо́чете),
 лем най то бу́де в ро́рядку (до́брі)
akokoľvek² spoj. хо́ць, хо́ть; як (бы) не,
 хо́ць бы, кі́лько бы не; ~ chcel, nestačil to
 urobiť як бы не хоті́в, він не ста́чив то зро-
 бити; nech je ~, predsa je to len tvoj brat
 як бы то́то не було́, він все же́ (пре́ці́к)
 є́ твій брат
akomodác//ia -іє ž а́комо́дація, при-
 спосо́блі́ня; ~ oka а́комо́дація о́ка
akonáhle spoj. zastar. як ті́лько, лем бы
 ті́лько
akord¹ -u m hud. а́ко́рд
akord² -u m а́ко́рд; pracovať na a- *al.* v ~e
 робити на а́ко́рд а́бо в а́ко́рді
akordeón -u m а́кордео́н
akordeonist//a -u m а́кордеоні́ста
akordeónový а́кордеоно́вий
akordn//ý, akordov//ý а́ко́рдний; ~á práca
 а́ко́рдна ро́бота; ~á mzda а́ко́рдний за́робок

akosi prisl. як-то
akosl//t -ti ž я́кість
akostn//ý я́кістний; **1** *príd. k akost'*; ~ rozdiel
 я́кістний ро́зді́л; ~é prídavné meno я́кістний
 прида́вник (а́дъє́ктив) **2** (*kvalitný*) я́кістний,
 висо́кой я́кості; ~ tovar я́кістний това́р;
 ~é vína я́костны вина́
ako-tak zám. як-так
akože¹ zám. prisl. як же; ~ sa mávate? як же
 ся вам жыє а́бо як же ся ма́те (ма́ете)?;
 ~ môžeš tak vraviť? як же ты мо́жеш так
 говори́ти?
akože² cit. hovor. (kladná odpoveď na
predchádzajúcu otázku s odtienkom
začudovania) а як же, і́щї бы, са́мо собо́в;
 Odovzdal si už prácu? – Akože! Ты уж
 одда́в ро́боту? А як же! а́бо і́щї бы! а́бо
 Са́мо собо́в!; akože by nie а як же бы не́т!
 а́бо і́щї бы!
akreditív -a m **1** fin. а́креді́тів **2** *dipl.*;
 а́креді́тів, пові́руюча гра́мота
akreditovaný *dipl.* а́креді́тований
akredit//ovať -uje -ujú *dok. fin. dipl.*
 а́креді́товати *nedok. dok.*
akrobač//ia -іє ž а́кроба́ція, а́кроба́ти́зм;
 robiť ~іє робити а́кроба́ці́ї
akrobat -a m а́кроба́т
akrobatický а́кроба́ти́чний
akrobatik//a -y ž а́кроба́тика
akrobatizm//us -u m а́кроба́ти́зм
akrobatk//a -y -tiek ž а́кроба́тка
akrostich -u m i **akrostich//on** -a s *poet.*
 а́крости́х
akrylový chem. а́крило́вий; kyselina ~á
 а́крило́ва кі́слота
aksamiet -u m zastar. ба́рпахат, а́ksamít
aksamietový ба́рпахато́вий, а́ksamіто́вий
akt -u m **1** (*čin*) а́кт; slavnostný ~
 сла́вно́стний, то́рже́ственний, пи́шний,
 помпе́зний а́кт **2** (*spis*) ді́ло, докуме́нт **3**
div. а́кт, ді́йство **4** (*umenie*) а́кт, обна́жений
 мо́дел
aktív -u m а́ктив
aktivist//a -u m а́ктиві́ста
aktivita -y ž а́ктивно́сть

aktiviz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* активізувати

aktívny *gram.* 1 (*opak: pasívny*) активний; ~ člen активний член; ~а obrana активна оборона 2 *gram.* активный; ~а vojenská služba активна воєнська служба

aktív//um –а *s gram.* активный залог (род)

aktovk//a' –у ž актівка, ташка

aktovk//a' –у ž (*divadelná hra*) едноактна пєса

aktualit//a –у ž 1 (*vlastnost'*) актуальность 2 новість, денні новости; *kultúrne* ~у културні актуальности, новости

aktualizác//ia –іє ž актуалізація, зосучащёня

aktualiz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* актуалізувати; робити актуальним; ~ *divadelnú hru* актуалізувати пєсу

aktuálnos//t' –ті актуальность; ~ *tematiku* актуальность тематіки

aktuálny актуальный; ~а otázka актуальный вопрос

akumulác//ia –іє ž *ekon. geolog.* акумулація, акумулованя, накопління; ~ *kapitálu* акумулація капіталу; рієсна ~ рієсна акумулація; *vulkanická* ~ вулканічна акумулація

akumulačný *odb.* акумуланный; ~ *fond* акумуланный фонд або фонд нагромадженя; ~é *kachle* акумуланный пєчка

akumulátor –а *m tech.* акумулатор

akumulátorový акумулаторовый

akumul//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* акумуловати, нагромаджувати

akupunktúr//a –у ž *lek.* акупунктура; *liečenie* ~rou лієня акупунктуров

akurát *prísl. i čast. hovor.* акурат, як раз; ~ *dnes* акурат, як раз днесь; *oblek* je mi ~ *ánecy* (костюм) є mi акурат, як раз

akurátny *hovor.* акуратный

akustick//ý акустичный; ~é *přístroje* акустичны апараты

akustik//a –у ž *fyz. hud.* акустика

akút –у *m lingv.* 1 акут 2 (*znamienko*) знак акута

akutny *v různ. význ.* острый; ~ zápal острє запалєня; ~а otázka острый вопрос

akutový *lingv.* акутовый; ~á *intonácia* акутова інтонація

akuzatív –у *m gram.* акузатів, відячий пад

akuzatívny//y *gram. příd. k akuzatív* акузативный; ~а *koncovka* акузативне закончіня, акузативна флєксія; флєксія, закончіня відячого паду; ~а *vázba* вязаня акузатива або відячого паду

akvarel –у *m 1 (farba)* акварел, акварелова фярба; *malovat'* ~om малєвати акварелом 2 (*obraz*) акварел; аквареловый образ

akvarelový аквареловый

akváriový акваріовый; ~é *rybu* акваріовы рыбы; ~é *rastliny* акваріовы рослины

akvár//ium –іа *s akvárii m*

akvizic//ia –іє ž 1 (*vec*) аквізіція, надобытя; ~ *majetku* надобытя маєтку; ~ *knih* аквізіція, надобытя книг, книжок; *knih. kompletování* або *popování* книжного фонду 2 (*dej*) приобретіння, задоважіння

akvizitér –а *m* аквізітор; аєнт на підписованя (на росшырєваня заказок)

aký, aká, aké *zám.* який, яка, яке; *aké bude zajtra počasie?* яка завітра буде погода?; *aký je váš názor?* який ваш погляд?; *aké sú podmienky?* які услівія?; *aký bol, taký bol* який був, такий був; *má ešte akú-takú nádej* матє або має іщі яку-такую надію

akýkoľvek *zám. 1 (hocijaký)* хочьякий 2 (*každý*) кждый, любый; ~ *rohyb* хочьякє або кждє, любє погнўтя 3 (*s predložkou bez zdůrazňuje zápor*) який бы не; *bez akejkolvek příčiny* без якої бы то не было причіны

akýsi *zám.* якийсь(-то), даякий; *řišel akýsi člověk* пришів якийсь (-то) чоловік

akýže *zám.* який же, што то за; *ale akéže je to bývanie?* лєм яке же (є) тотό бываня? або лєм што то (є) за бываня?

alarm –у *m zastar.* аларм, поплах

alarm//ovat' –uje –ujú *nedok.* підняти, робити поплах; алармовати

alarmující –а, –е алармующий –а, –е; *поплаховый* –а, –е

albánčin//a –y ž алба́ньский язык

Albán//ec –sa m Алба́нець

Albánk//a –y ž Алба́нка

albánsky алба́ньский

albatros –a m zool. алба́тро́с

album –u m альбу́м

ale 1 spoj. але, но; nie dnes, ale zajtra не днесь, але́ або́ но за́втра; chce, ale nemôže хоче, але́ або́ но не мо́же; úlohu sme nielen splnili, ale aj prekročili зада́чу мы не́лем вы́полнили, но і пере́выполни́ли **2 častka** (zosilňuje význam slova) *прекладá sa individuálne*; nič, ale celkom nič ні́ч, ца́лком або́ абсо́лютно ні́ч **3 cit.** (vyjadruje začudovanie) *прекладá sa individuálne* ale, ale! no, no! no i!

alebo spoj. або́

alegór//ia –ie ž але́горія

alegorický але́горі́чний

alej//a –e ž але́я

aleluja neskl. s cirk. али́у́я ; do ~ до оме́рзі́ня або́ до али́у́ї sklon.

alerg//ia –ie ž lek. але́ргія

alergický але́ргі́чний

alf//a –y ž а́лфа; a- i omega а́лфа і оме́ра; lúče ~ а́лфа лу́чі; častice ~ а́лфа ча́стки

algebra//a –y ž а́лгебра

algebraický а́лгебраі́чний; ~á rovnica а́лгебраі́чне ура́вня́ня

alchým//ia –ie ž алхі́мія

alchymist//a –u m алхі́міста

alchymistický алхі́мі́чний

alianc//ia –ie ž а́ліа́нція, спо́лок m, сою́з m; Svätá ~ Свяще́ный сою́з

alibi neskl. s práv. али́бі *нескл. c ; dokázat* svoje ~ до́казати сво́є али́бі

aliquotný одпо́відний, аде́кватный; ~á časť одпо́відна ча́стка

alimentist//a –u m али́ментіста

aliment//y –ov m *potravn.* али́менты -iv; platiť ~ плати́ти али́менты

aliterác//ia –ie ž lit. али́тера́ція, созву́чність, сходно́сть зву́ків

alkál//ia –ie ž chem. алка́лія, луговина

alkalický chem. алкалі́чний, лугова́ный; ~á reakcia алкалі́чна, лугова́на ре́акція; ~é zlučiny алка́лії

alkohol –u m алко́го́л, па́лінка ж; otrava ~ом отравлі́ня алко́го́лом або́ па́лінков

alkoholick//ý алко́го́льний; ~é nápoje алко́го́льні на́питки

alkoholičk//a –y –iek ž алко́голі́чка

alkoholik –a m алко́го́лік

alkoholov//ý *príd. k alkohol*, алко́го́ловый; ~é pary алко́го́ловы па́ры

allegretto¹ *prisl. hud.* алле́гретто

allegretto² -a s *hud.* (časť skladby) алле́гретто *нескл. c*

allegro¹ *prisl., hud.* алле́гро

allegro² -a s *neskl. s hud.* (časť skladby) алле́гро

almanach –u m алма́на́х

almužn//a –y ž алму́жна, мі́лостыня; prosiť (o) ~u проси́ти алму́жну

alolla –y mn č. -y ž ало́е с *нескл.*

alogický ало́гі́чний, нело́гі́чний

alogizml//us –u m ало́гізм

alpinist//a –u m алпі́ніста

alpinistik//a –y ž алпі́ністі́ка ж, алпі́нізм m

alpinizm//us –u m алпі́нізм

alpsk//ý а́лпський; ~á kombinácia а́лпска ко́мбіна́ція

alt -u m (*hlas*) алт; spievať alt співа́ти а́лтом

altajský алта́йський; ~é jazyky алта́йськы язы́кы

altan//ok –ka m алта́нок

alternác//ia –ie ž алте́рна́ція, чере́дованя c; *vokalická ~ lingv.* чере́дованя або́ алте́рна́ція го́лосных

altern//ovat –uje –ujú *nedok.* 1 алте́рнова́ти ся, чере́довати́ ся **2 (v divadle)** дубло́вати, здво́ювати

altist//a –u m (*spevák*) алті́ста

altistk//a –y –tiek ž (*speváčka*) алті́стка

altruizml//us –u m алтру́їзм

aluminiový алу́міні́евый

alumin//ium –ia s алу́міні́й m

alveolla –y ž anat. алвео́ла

alveolár//a –y ž *lingv.* алвеола́рный звук

alveolárny *anat., lingv.* алвеолáрный
Alžíř/lec –ca *m* Алжірець
alžířsky алжірський
amalgám –u *m chem.* амалгáм
amalgám//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. tech.*
chem. амалгáмовáти
amalgámový амалгáмовый
amatér –a *m* аматér
amatérsk//y аматérський; ~a fotografia
 аматérська фотогáфія; ~ krúžok
 аматérський кружók áбо кружók лю-
 бителів (*фотогáфічний, співáцький,*
літератúrный i m. n.)
ambíc//ia –ie *ž obyč. v mn. č.* –ie амбіція,
 стремліня, претэнзії; má velké ~ie мать
 великы амбіції, стремліня, претэнзії
ambiciózný амбіціозный
ambivalentnos//ť –ti *ž* амбівалéнтность
ambivalentný амбівалéнтный
ambulanc//ia –ie *ž 1 (v nemocnici)*
 амбулáнція; 2 санітка
ambulančn//ý амбулáнчний; ~é liečenie
 амбулáнчне лічіння
ambulantný амбулáнтный; ~ pacient
 амбулáнтный пацієнт áбо хвóрый
ambulatór//ium –ia *s* амбулатóрія
ambulatórny амбулатóрный; ~e liečenie
 амбулатóрне лічіння; ~e ošetrovanie
 амбулатóрна пóміч
améb//a –y *ž zool.* амéба
amen *neskl. s cirk.* амінь, кóнець; už tu je ~
 уж ёму ё амінь áбо кóнець
americký америцький; ~ spôsob života
 америцький спóсіб живóта
Američan –a *m* Америкáн
Američank//a –y *ž* Америкáнка
Amerikán –a *m (občan, ktorý žije alebo žil*
v Amerike) Америкáн
amerikanizác//ia –ie *ž* америкáнізація
amerikanizm//us –u *m* америкáнізм
amerikaniz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
 америкáнізовáти
amerikaniz//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok.*
dok. америкáнізовáти ся
ametyst –u *m* аметіст

ametystový аметістовый
amfib//ia –ie *ž zool. aj pren.* амфібія
amfibrach –a *i amfibrach//ius* –ia *m metr.*
 амфібрáхий
amfiteát//er –ra *m* амфітеáтер
aminokyselin//a –y *ž chem.* амінокісплóта
aminokyselinový *chém.* амінокісплóтный
amnest//ia –ie *ž* амнэстія; dať, udeliť ~iu
 дати амнэстію, амнестовáти когóсь
amnest//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
 амнестовáти
amoniak –a *m chem.* амоніáк
amonizác//ia –ie *ž chem.* амонізація; ~ vody
 амонізація вóды
amoralit//a –y *ž i amorálnosť* –ti
ž аморáльність, неморáльність
amorálny аморáльный, неморáльный
amorfný амóрфный, бесфóрмный
amortizác//ia –ie *ž ekon.* амортизація
amortizačný амортизáчный; ~ fond
 амортизáчный фонд
amortiz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. ekon.*
 амортизовáти
amper –a *m el. tech.* áмпер
ampermet//er –ra *m el. tech.* ампермéтер
 –тра
amplión –u//a *m* ампліон, репродуктор
amplitúda//a –y *ž fyz.* амплітúда
ampul//a –y *ž* ампула –ы
ampulk//a –y *ž zдроб.* ампулка –ы
amputác//ia –ie *ž lek.* ампутáция
amputačný ампутáчный
amput//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* ампутовáти
amulet –u *m* амулét
anabáz//a –y *ž 1 hist.* анабáза 2 *pren.*
 отступліня, одыйдіня; вернúтя
anafora//a –y *ž poet.* анафóра
anaforický *lingv. poet.* анафóричний
anachronický анахронічний
anachronizm//us –u *m* анахронізм
anakreontik//a –y *ž lit.* анакреóнтка,
 анакреóнтічна поéзія
analfabet –a *m* аналфáбét, негáрамотный,
 безгáрамотный *aj pren.* політícký ~ політíчно
 негáрамотный

analfabetizm//us – у *m* аналфабетізм, неграмотность -ости ж, безграмотность -ости *aj v pren.*

analog//ia –ie ž аналогія, подібність –ости ж

analogicky *prisl.* аналогічні

analogický аналогічний, подібный

analogon *neskl. s* аналог, аналогічне явління, аналогічний слўчай

análly –ov *m pomn.*, аналы –iv *pomn.*, літопис

analytický (v *rôzn. významoch*) аналітичний; ~á *metóda* аналітичний метод; ~á *geometria* аналітична геометрія; ~é *váhy tech.* аналітичні ваги; ~é *jazyky lingv.* аналітичні мови; ~á *tvar* аналітична форма

analytik//a –y ž аналітика

analýz//a –y ž аналіза; *kvalitativna ~ chem.* якостна аналіза; *podrobit' ~e* зробити або підвергнути аналізу; *spektrálna ~* спектральна аналіза або спектральный розбір

analyzátor –a *m tech. fyziol.* аналізатор; *zrakový ~* зраковий аналізатор

analýz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* аналізувати, зробити аналізу, розбір

anamnéz//a –y ž анамнеза

ananás –u *m (rastlina i plod)* ананас –y

anapest –u *m metr.* анapest –y

anarch//ia –ie ž анархія

anarchist//a –u *m* анархіста

anarchistický анархічний

anarchizm//us –u *m* анархізм

anatóm –a *m* анатом

anatóm//ia –ie ž анатомія

anatomický анатомічний

anciáš –a *m* анціяш, дябел, анцікріст

ancikrist –a *m hovor.* анцікріст

andante¹ *prisl. hud.* андante

andante² *neskl. s (časť skladby)* андante *neskl. s*

anekdot//a –y ž анекдота

anekdotický анекдотічний; ~ *príbeh* анекдотічний слўчай

anekt//ovat' –uje –ujú *dok. polit.* анексовати *nedok. dok.*

aném//ia –ie ž *lek.* анемія

anestetický анестезіруючий, обезбóлюющий; ~ *prostriedok* анестезірующе средство

anestéz//a –y ž *lek.* анестезія

anex//ia –ie ž *polit.* анексія, заняття чогось

angažmán –u *m i nesk.* s ангажман; *dostat' ~* дістати ангажман

angaž//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* ангажувати *nedok. dok.*

angaž//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok.*

ангажувати ся **1** v *čom* прияти участь **2** *za koho* выступити на охорону *kógo*

anglický *prisl.:* *hovorit' (po) ~* говорити або бісидувати по-англицьки

anglický англицький; ~ *valčík* англицький вальчик

Angličan –a *m* Англічан

Angličank//a –y ž Англічанка

angličtin//a –y ž англицький мов

angličtinár –a *m 1 (učitel)* учитель англицького мов **2** (*posluchač anglistiky*) студент, студуючий англицьку філологію

anglikánský англіканський

anglist//a –u *m* англіста *m*; спеціаліста на англицьку філологію; студент, котрий

учить ся англицький філології

anglistik//a –y ž англістика –ы; англицька філологія

angloamerický англо-американський

Anglosas –a *m* Англосас

anglosaský англо-сасський

angor//a –y *m* ангорська вовна

angorský ангорський; ~ *zajas* ангорський заць/заяць

anhydrid –u *m chem.* ангідрид –y

anhydrit –u *m min.* ангідрит –y

ani 1 spoj. (v *záporných vetách pred slovesom*) ані; *nevidel ani nepočul* не бідів, ані не чув; *vin ne videl i ne чув*;

ani dozadu, ani dopredu ані до заду, ані до педеду **2 spoj.** (*pri porovnávaní*) як, ані; *hladký ani sklo* гладкий як, ані

скло

anilín –u *m chem.* анілін –y

anilínov//ý аніліновий; ~é *farby* аніліновы фарбы

animáln//y (živočišny) звірячий; орґанічного походжіня; ~e hnojivo орґанічний гній

aníz –u *m* аніз

anízový анізовый

anjel [aɲiel] –a *m* а́нгел *aj pren.* ~ strážca *cirk. aj pren.* а́нгел-хранитель

anjelik [aɲie-] –a *m* (aj o dieťaťi) а́нгелик

anjelsk//ý [aɲie-] а́нгельский *aj pren.* ~á trpezlivosť а́нгельска терпеливість; ~ý hlas а́нгельский го́лос

anket//a –y, -kiet ž а́нкета, опрошіня; urobiť ~u зроби́ти а́нкету, опрошіня

anketový а́нкетовый

áno 1 čast. (vyjadruje súhlas) так, ге́й; urobiš to? – Áno! ты то́то зроби́ш? – Так! (Ге́й!) 2 cit. prekladá sa individuálne; áno, ja budem robiť a ty budeš odpočívať но ге́й а́бо та як же, я бу́ду роби́ти, а ты бу́деш одпочіва́ти

anód//a –y ž fyz. ано́да

anomál//ia –ie ž а́номалія; одклоні́ня

anonym –a *m* ано́ним

anonymit//a –y ž ано́нимность –ости

anonymný ано́нимный

anorganick//ý неорґанічний; ~é látky неорґанічны речовины; ~á chémia неорґанічна хе́мія

anotác//ia –ie ž а́нотація

antagonistick//ý а́нтаґоністічний; ~é protirečenia а́нтаґоністічны протіворечі́ня

antagonizm//us –u *m* а́нтаґонізм

antarktick//y а́нтарктічний; ~é územie А́нтарктика; ~á výprava а́нтарктічна експеди́ція

antedat//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* датава́ти за́днім чи́слом, ско́ршым да́тумом

antén//a –y ž а́нтена

anténový а́нтенový

anti- (prvá časť zloženín) а́нті-; проті-

antialkoholický протіа́лкого́льный

antibiotik//um –a *s biol.* а́нтибіо́тика

anticip//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* пред-ві́дити, предбіга́ти, предбігну́ти, уга́днути

antick//ý а́нтічний, старода́вний

antidemokratický а́нтідемократі́чний

antifašistický а́нтіфаши́ський

antik//a –y ž а́нтіка

antikoncepčn//ý а́нтіконце́пчний; ~é prostriedky а́нтіконце́пчны срѣдства

antikvár –a *m* а́нтіква́р -a

antikvariát –u *m* а́нтікваріа́т, о́бход а́бо склеп зо ста́рыми кни́жками

antikvárn//y а́нтіква́рний; старожи́тний; ~ obchod а́нтіква́рний склеп, склеп зо старожи́тностями

antilop//a –y ž а́нтіло́па

antimilitaristický а́нтіміліта́рський

antipat//ia –ie ž а́нтіпа́тія

antisemitizm//us –u *m* а́нтісе́міти́зм

antisemitský а́нтісе́мітський

antisept//a –y ž lek. а́нтісе́птика, протіотра́ва

antiseptický а́нтісе́птічний; ~ prostriedok а́нтісе́птічне срѣдство

antiseptik//um –a *s lek.* а́нтісе́птічне срѣдство; ~á а́нтісе́птика

antitéz//a –y ž filozof. а́нтіте́за

antitoxín –u *m lek.* а́нтіто́ксін

antológ//ia –ie ž а́нтоло́гія

antonym//um –a *s lingv.* а́нто́нім

antracit –u *m* а́нтраці́т

antropológ –a *m* а́нтрополо́г

antropológ//ia –ie ž а́нтрополо́гія

antropologický а́нтрополо́гічний

anuit//a –y ž fin. а́нуїта

anul//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* а́нулова́ти, зру́штити/зру́шувати

aorist –a *m lingv.* а́оріст –a

aort//a –y ž anat. а́орта –ы

aortový, aortálny а́ортový, а́ортальный

aparát –u *m v rôzn. význ.* а́пара́т; fotografický ~ фотоа́пара́т; štátny ~ держа́вний а́парат; zrakový ~ зра́ковий а́парат

aparátник –a *m hovor. obyč. pejor.* а́пара́тник, працо́вник а́пара́ту

apartmán –u *m* а́партма́н

apartný еле́фантний, пара́дний

apaték//a –y ž ľud. а́паты́ка

apatekár –a *m ľud.* а́патыка́рь

apat//ia –ie ž а́па́тія

apatický апатічний, нечутливий, невзімавий, отупёный

apel — *u m* на що обернення, апелация к чому; ~ на rozvaHu апелация к розуму; bojovú ~ заклик до бою

apelácia — *ie ž* *prav.* апелация, апеланча жалоба; *podat'* — *iu* апеловати, подати апелацию;

apelačný апелачный; ~ súd апелачный суд

apel/ovať — *uje* — *ujú* *nedok. dok. 1 práv.* апеловати, подати/подавати апелацию **2** *na koho*, що апеловати, обернути ся/обертати ся *ku kómu, чóму*

apelovlý; — *á* funkcia jazyka *lingv.* апелова функция языка

apendix — *u m anat.* апендикс, сліпе чєрево *hovor.*

aperitív — *u m* аперитив

apetit — *u m hovor.* апетит, смак

aplauď/ovať — *uje* — *ujú* *nedok. dok.* аплавзовати, тлєскати *nedok.*

aplauz — *u m* аплавз, тлєскання с

aplikácia — *ie ž 1* апликация ж поужыта с; ~ *v* прахi поужыта на практікi **2** *krajč.* апликация

aplikačný *krajč.* апликачный

aplikovaný апликованный; ~ *á* matematika апликована математика; ~ *á* veda апликована наука

aplik/ovať — *uje* — *ujú* *nedok. dok. 1* поужывати/поужыти **2** *krajč.* апликовати, робити апликацию

apokryf — *u m lit.* апокриф

apokryfický, apokryfný апокрифичный, апокрифный

apolitickosť — *ti ž* аполитичность — *ти ж*, аполитизм *m*

apolitický аполитичный

apologetika — *y ž* апологетика

apológia — *ie ž* апологія ж, обраїня с

apostat — *u m 1 cirk.* віроодстүпник **2** *pren.* одстүпник

apostrof — *u m gram.* апостроф

apostrofa — *y ž lit.* апострофа — *ы ж*, звєрнення, ослівія с

apoštol — *u m* апостол

apoštolsk/ly апостольский; *Skutky ~é bibl.*

Апостольскы дїяня

apoteóza — *y ž* апофеоза, збóжнёваня с

apozícia — *ie ž gram.* апозіция, приложка

apretácia — *ie ž 1 tech.* апретованя, апретура **2** (*jazyková a štylistická úprava*) языкове і штiлiстичне оформлїня (рýкопису)

apretátor — *a m apretor* — *a* апретатор, апретор, літературный оправляч рýкописів

apret/ovať — *uje* — *ujú* *nedok. dok. 1 tech.* апретовати **2** *len nedok. (text)* оправляти, опр́авовати

apretúra — *y ž 1 tech.* апретура **2** (*jazyková úprava*) літературне оправлїня (оформлїня)

april — *a m* априль — *ля*; *urobiť* *aprilom* некого над даким (з дакого) посміяти ся першого апріля, зробити з нєго (з нєй) першый априль

aprilový апрілевый; ~ *é počasie* апрілева або перемінлива погода

a priori [aprióri] *prisl.* априорі

apriorita — *y ž* априорность

apriórny априорный

aprobácia — *ie ž 1 (schválenie)* апробация, одобряня, утверждїня; ~ *plánu* одобряня плáну **2** (*právo vyučovať*) право учітелєвати, учіти (*v škole*); ~ *pre rusínčinu* право учіти русинський язык

aprobáčny апробачный ~ *á skupina škol.* апробачна грýпа; *mať ~ú skupinu rusínčina - slovenčina* учіти русинський і словацькый языки

aprob/ovať — *uje* — *ujú* *nedok. dok. 1 (schvaľovať)* апробовати, одобряти/одобрити, утвержджати/утвердити **2** *koho škol.* давати/дати ко́му свідітельство або дiплóм о прáві учіти

á propos [apropo] *prisl.* якраз, в прáвий час

apsida — *y ž archit.* апсида

ár — *u m* ар — *a*

Arab — *a m* Араб

arabčín — *y ž* арабський язык

arabesk/la –у ž 1 (*ornamentálna výzdoba*) арабэска 2 *lit. hud.* арабэска
arabeskový арабэсковый
arabistika –у ž арабістка
Aráb/la –ie ž Арабія
Arabk/la –у –biek ž Арабка
arabsk/lý 1 арабский; –é číslice арабскы ціфры; ~ kôň арабский кінь 2 (*zemepisných názvoch*) арабский; Arabská púšť Арабска пустыня
arach/lidy [-ši-] –id *pomn.* арашіды –iv
aranžér –a *m* аранжёр –a (вітрін і організатор вистав)
aranžovaný аранжований, (скорше) підготовлений
aranž/lovať –uje –ujú *nedok. dok.* аранжувати 1 підготовляти/підготувати, організовувати 2 (*výkladnú skriňu*) оформити вітрину
arašidy *hovor. p.* arachidy
arbit/ler –ra *m* арбітер –тра
arbitrárny, arbitrény *obch.* арбітрарный, розгідуючий, суджуючий
arbitráž –e ž арбітраж –a
arbitrážny арбітражный; –á komisia арбітражна комісія
arborét/um –a *s* арборэта ж
arcibiskup –a *m* архієпископ –a
arcivojvod/la –u *m* архівоевода –ы
areál –u *m* ареал –у 1 športový ~ шпортový ареал 2 *bot. zool.* ареал
arén/la –у ž арена –ы *aj pren.;* politická ~ політична арена
árend/la –у ž *v rôzn. význ.* арэнда; dať do ~у дати до арэнды; platiť ~u платити арэнду
árend/lovať –uje –ujú *nedok.* арендовати *nedok. dok.*
árešt –u *m* *hovor.* баца –ы ж, арэшт –у *m;* sedieť v ~e сидіти в баци, арешті
áreštant –a *m* *hovor.* арештант, басіста *m*
árešt/lovať –uje –ujú *nedok. dok. hovor.* арештовати
aret/lovať –uje –ujú *dok. tech.* аретувати, перевірити, овірити, фіксувати; ~ váhu овірити, оцайховати ваги, ~ buzolu аретувати, выпнути бузолу, компас

Argentín/lec –ca *m, Argentínčan* –a Арентінчан –a
Argentínk/la –у ž **Argentínčank/la** –у –nok Арентінчанка –ы –нок
argentínsky арентінський
argot –u *m* *lingv.* árho *neskl. s*
argument –u *m* аргумент, довод –у; uviesť ~у увести аргументы, аргументувати
argument/lovať –uje –ujú *nedok.* аргументувати *nedok. dok.* приводити аргументы або доводи; ~ faktami аргументувати фактами
archaický архаічний
archaizm/lus –u *m* *lingv.* архаїзм
archaniel [-ańiel] –a *m* *náb.* архангел
archeológ/la –ie ž археологія
archeologický археологічний
archidiakón –a *m* *cirk.* архідіакон
archifoném/la –у ž *lingv.* архіфонема –ы
archijerej –a *m* *cirk.* архієрэй –ея, єпископ –a
archimandrit –a *i* **archimandrita** –u *m* *cirk.* архимандрит –a
architekt –a *m* архітектор
architektonick/lý 1 архітектонічний 2 архітектурный; –é pamiatky архітектурны пам'ятки
architektúra –у ž 1 архітектура 2 *čoho* архітектоніка, композиція
archív –u *m* архів –у
archivár –a *m* архіварь –я
archívnictv/o –a *s* (*veda*) архівництво –a
archívny архівный; ~ materiál архівный матеріал
ária árie ž *hud.* арія
Árij/lec –ca *m* Арієць –йця
árijsk/lý арійський; –é jazyky *lingv.* арійскы, індоєвропейскы языки; ~ pôvod арійске походжіння
aristokracc/la –ie ž арістократія; *aj pren.;* finančná ~ фінанчна арістократія
aristokrat –a *m* арістократ
aristokratický арістократічний
aristokratizm/lus –u *m* арістократізм
arimetický арифметічний; ~ priemer середнє арифметічне

aritmética *—y ž* арифметика

arizác//ia *—ie ž* ариза́ция (експроприа́ция жы́дівського ма́стку за фаши́зму і одовза́ння ёго́ о́собам ари́йського походже́ння)

arizátor *—a m* ариза́тор (той, хто прова́дид ариза́цію)

ariz//ovat' *—uje —ujú nedok. dok.* аризова́ти, прова́дити ариза́цію; *p.* **arizácia**

arkád//a *—y ž* арка́да -ы

armád//a *—y ž* арма́да -ы, во́йско -а

armádny арма́дний, во́йсковый; ~ rozkaz арма́дний ро́каз; ~ zbor арма́дний ко́рпус

armatúr//a *—y ž* армату́ра -ы

Armén *—a m* Армя́нець -нця

arménčin//a *—y ž* армя́нский язы́к

Arménka *—y ž* Армя́нка -ы

arménsky армя́нский

armovac//í stav. армату́рный; ~ie práce армату́рны робо́ты; ~ plán план армату́рных робо́т

armovaný stav. армова́ный; ~ betón армова́ный бе́тон

arm//ovat' *—uje —ujú nedok. stav.* армова́ти

arogánc//ia *—ie ž* арога́нция, безочи́вость —ости ж, гру́бость -ости

arogantný арога́нтный, безочи́вый, гру́бый

aróm//a *—y ž* аро́ма, во́ня

aromatický аромати́чный, воня́вый; ~é zlučeniны аромати́чны спо́йна

artel *—u m (výrobné družstvo)* арті́ль —и ж

artér//ia *—ie ž* а́на́т. арте́рия -ії

artérioskleróza *—y ž* артериосклеро́за

artézsk//y: -a studňa артези́анська студи́ня

artik//el *—la m obch.* арті́кел -кла

artikul *—u m zastar.* арті́кул *—y (zakóna, dógovory i m. n.)*

artikula p. artikul

artikulác//ia *—ie ž* *lingv.* артикула́ция

artikulačn//ý *lingv.* артикула́чный; ~é orgány артикула́чны о́рганы а́бо о́рганы артикула́ції

artikul//ovat' *—uje —ujú nedok. lingv.* артикуло́вати

artilér//ia *—ie ž zastar.* артиле́рия

artist//a *—u m* арти́ста —ы (цірку́су)

artistický арти́стичный

arytm//ia *—ie ž lek.* а́ритмия

arzen *—u m chem.* арзе́н

arzenál *—u m voj. aj pren.* арзена́л

arzenov//ý арзено́вый; ~á vložka (do zuba) *lek.* арзе́н

asanác//ia *—ie ž* асана́ция *aj pren.*; ~ mesta асана́ция мі́ста; ~ pomerov *pren.* поліпше́ння одноши́нь

asanačný асана́чний

asan//ovat' *—uje —ujú nedok. dok.* асано́вати

asentírk//a *—y ž* *lud.* асенти́рка —ы, о́двод; íst' na ~u іти на асенти́рку

asfalt *—u m* асфалт

asfaltk//a *—y ž hovor.* асфа́лтка, асфалто́вана доро́га

asfalt//ovat' *—uje —ujú nedok.* асфалтова́ти

asfaltový асфалто́вый

asi čast.1 (*pred číslovkami*) прибли́жні, да́с, о́коло *al. je vyjadrená inverziou*; *asi desať* прибли́жні де́сять, о́коло деся́той; *asi dvadsaťročné dievča* прибли́жні, да́с два́дцятьро́чне дівча **2** (*hádam, možno*) на́істо, мо́же бы́ти; *je asi chorý* він, на́істо, хво́рий

asignác//ia *—ie ž* аси́гнация

asign//ovat' *—uje —ujú nedok. dok.* аси́гновати

asimilác//ia *—ie ž v rôzn. význ.* асими́ляция, упо́добле́ння; *jazyková* ~ язы́кова асими́ляция; ~ hlások *lingv.* асими́ляция зву́ків

asimilačn//ý асими́лачный; ~á schopnosť асими́лачна спосо́бность а́бо спосо́бность к асими́ляции а́бо асими́ловати; ~á politika асими́лачна полі́тика

asimill//ovat' *—uje —ujú nedok. dok. 1* асими́ловати; ~ pôvodné obyvateľstvo асими́ловати корі́нних жы́телів **2** *biol.* асими́ловати, осво́євати/осво́їти; *rastliny* ~ujú kyslík росли́ны асими́люють кі́слоро́д

asimill//ovat' sa *—uje sa —ujú sa nedok. dok.* асими́ловати́ся, сподо́бити́ся/сподо́бляти́ся

asistenc//ia *—ie ž 1 (pri operácii)* асисте́нция **2** по́міч ж *urobím to všetko sama,*

nepotrebujem tvoju ~iu я зроблю то́то сама́, без тво́єї по́мочі, асисти́нції

asistent –а *m* асисти́нт; (*na vysokej škole*)

моло́дший, зачина́ючий учи́тель, асисти́нт

asistentk//a – у *ž* асисти́нтка, зачина́юча учи́телька; pôrodná ~ , *zastar.* поро́дна ба́ба, ба́бка

asist//ovat' –ује –ују *nedok.* 1 асистова́ти; ~ pri operácii асистова́ти при опера́ції 2 помага́ти

askét//a –у *m* аскéт –а *m*

asketický аскетичный; ~ život аскетичный живо́т

asketik p. askéta m аскéтик

asketizm//us –у *m* аскетизм

askéza p. asketizmus

asociác//ia –іє *ž* (*dej i organizácia*) асоціа́ція

asociačný асоціа́чный; ~ proces асоціа́чный процéс

asociálny асоціа́льный, антио́бщностный

asoci//ovat' –ује –ују *nedok. dok. psych.* асоціова́ти; ~ predstavy асоціова́ти предста́вы

asoci//ovat' sa –ује sa –ују sa *nedok. dok.* s čím асоціова́ти ся

asonanc//ia –іє *ž poet.* асонан́ція

asparág//us –у *m bot.* аспара́гус

aspekt –у *m* аспéкт –у, то́чка зору́ або зрі́ня; dívať sa na niečo z rôznych ~ov позе́рати ся на да́што з шели́яких то́чок зрі́ня

aspiк –у *m kuch.* а́спік –у, же́ле *neskl.* s

aspirác//ia –іє *ž lingv.* аспіра́ція, придых/придыха́ня s

aspirát//a –у *ž lingv.* аспіра́та, аспіро́ваний або придыхо́вый звук

aspirín –у *m* аспі́рін

aspirovan//ý lingv. аспіро́ваний, придыхо́вый; ~á hláska аспіро́ваний звук, аспіра́та

aspoň čast. 1 по кра́йній мі́рі, хо́ць бы, хо́ць лем (хо́лем *lud.*); choď, ~ sa niečo dozvieš і́дь, хо́ць лем (хо́ть лем) ся да́што до́знаш; daj mi ~ vody дай ми хо́ць бы во́ды; keby ~ slovo povedal кі́дь бы, по кра́йній мі́рі, слові́чко по́вів 2 (*najmenej*) на́йменше, не ме́нше, по кра́йній мі́рі; mal už ~ šesťdesiat

rokov мав у́ж на́йменше ші́стьдесят ро́ків або ё́му было́ у́ж, по кра́йній мі́рі, ші́сть-деся́т ро́ків; bolo nás ~ dvadsať нас было́ два́дцять не ме́нше/не ме́нше два́дцять; нас было́, по кра́йній мі́рі, два́дцять

astm//a –у *ž lek.* а́стма –ы

astmatický астматичный

astmatik –а *m* астма́тик

astronom//ia –іє *ž* астроно́мія

astronomický астроно́мичный *aj prenos.*; ~é čísla астроно́мичны ці́фры

asymetr//ia –іє *ž* асимéтрія

asymetrický асимéтри́чный

asymptot//a –у *ž geom.* асимпто́та

asymptotický geom. асимпто́ти́чный

asyndetick//ý lingv. асинде́ти́чный, беззлу́чниковый; ~é spojenie беззлу́чникове спо́їня

asyndet//on –а *s lingv. poet.* асіндетон *m*, беззлу́чникове спо́їня

Asýrčan –а *m* Асі́рійча́н

Asýrčank//a –у *ž* Асі́рійча́нка

asýrčin//a –у *ž* асі́рійский язы́к

Asýr//ia –іє *ž* Асі́рія –і

ašpirác//ia –іє *ž na* чо́ ашпіра́ція, стремлі́ня к чо́му; ма́ť vysoké ~іє ма́ти висо́ке стремлі́ня або́ висо́ко мі́ряти, ашпі́рова́ти

ašpirant –а *m* 1 на́ чо́ ашпіра́нт; претенде́нт; канди́да́т 2 ашпіра́нт

ašpirantsk//ý škol. ашпіра́нтський; ~é minimum канди́да́тське міні́мум

ašpirantúrl//a –у *ž škol.* ашпірантýра; robiť ~и бы́ти в ашпірантýрі, учи́ти ся в ашпірантýрі, бы́ти ашпіра́нтом

ašpir//ovat' –ује –ују *nedok. na* чо́ ашпі́рова́ти, претендо́ва́ти на што́; ~ на funkciu predsedu ашпі́рова́ти на фу́нкцію предсі́да́теля

atak//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* 1 (útočiť) ата́кова́ти 2 *šport.* ата́кова́ти, напа́да́ти/напа́сти; ~ brankára ата́кова́ти (на) бра́нка́ря

atašé *neskl. m* аташе́ *neskl. m*; vojenský ~ воє́ньський аташе́

ateist//a – *u m* атеїста

ateistick//ý атеїстичний; ~á výchova атеїстичне виховання

ateizm//us – *u m* атеїзм

ateliér – *u m* ательєр –а, майстрівська; maliarsky ~ ательєр художника, маляря; fotografický ~ фотографічний ательєр áбо ательєр фотографа; módný ~ модный ательєр áбо ательєр мод

atematick//ý *lingv.* атематичний; ~é sloveso атематичне часослowo

Aténčan –а *m* Атенчaн

aténsky атеньський

atentát – *u m* атентат, покушiня на живот

atentátník –а *m* атентатник, терорiста –ы *m*

Atény Atén *ž pomn.* Атeны, Атeн

atestác//ia –ie *ž* атестация

atlantický атлантичний; Atlantík *al.* Atlantický oceán Атлантичный океан

atlas¹ – *u m* (*súbor máp*) атлас; zemepisný ~ геогрaфiчний атлас; historický ~ iсторичный атлас; anatomický ~ анатомічний атлас; dialektologický ~ діалектологічний атлас; ~ sveta атлас світа

atlas² – *u m* (*hodvábná látka*) атлас; podšivkový ~ підшывковий атлас áбо атлас на підкладку, підшывку

atlas³ – *u m anat.* ставець

atlasov//ý атласовий; ~é šaty атласове облечiня, шмáтя áбо атласовы шмáты, лáхы

atlét –а *m* атлeт

atletick//ý атлетічний; ~á postava атлетічна конштрúкция тіла

atletick//a – *y ž* атлeтика; ľahká, ľažká ~ легка, тяжка атлeтика

atmosfér//a – *y ž v rôzn. význ.* атмосфeра; zemská ~ атмосфeра Зeмлі áбо земляна атмосфeра; politická ~ політична атмосфeра; pod tlakom dvoch atmosfér під тиском двох атмосфeр

atmosférick//ý атмосферний, атмосфeрічний; ~ tlak атмосферічний тиск; ~é zražky атмосферічны молговини

atol – *u m* (*korálový ostrov*) атол – *y*

atóm – *u m* атом – *y*

atómov//ý атомовий; ~á váha атомова вáга; ~á energia атомова ене́ргiя; ~ fyzik атомовий фізiк

atrakc//ia –ie *ž* атрaкция

atraktívny//y атрaктивний, привáбливий; ~á téma привáблива téma

atrament – *u m* тинта –ы *ж*; červený ~ червeна тинта

atramentov//ý тинтовий; ~á škvrna тинтова пляма; ~á ceruza тинтовий блáйвас áбо тинтова церúза, церúзка

atrapa – *y ž* атрaпа –ы

atribút – *u m* 1 атрiбút 2 *gram.* атрiбút, придáток

atributívny gram. атрiбутівний, придáтковий

atypický атипічний, нетіпічний

au cit. (*vyjadruje bolesť*) ой, ах, ав

audienc//ia – ie *ž* авдiєнция, приятя; íst' на ~iu íти на приятя, авдiєнцию

audienčn//ý авдiєнчний, приймóвий; ~ deň авдiєнчний, приймóвий день; ~á sieň авдiєнчна, приймóва сáла

auditór//ium –ia *s* авдiтóрия *ж*

augmentatív//um –а *s gram.* звeкшуюча фóрма (*назывника, придавника*)

august –а *m* (8. mesiac) áвгуст

augustov//ý áвгустóвий; ~ deň áвгустóвий день; ~é číslo časopisu áвгустóве чiсло часопису áбо áвгустóвий нóмер журнáла

aull//a – *y ž* áвла –ы

Austrálčan –а *m* Австрaлчaн

Austrálčank//a – *y ž* Австрaлчáнка

Austrál//ia –ie *ž* Австрaлiя

austrálsky австрáльський

aut – *u m* авт – *y*

autár –а *m šport., slang.* автáрь –я, бoкóвий сýдця за лiнiiев грiска

autentický автeнтiчний; ~ text автeнтiчний текст

aut//o –а *s* авто; nákladné ~ наклáдне áвто, ľud. наклáдяк *m*

autobiograf//ia –ie *ž* автобiогрaфия *ж*, жы-вoтoпис *m*

autobiografický автобіографічний, живо-
тописный

autobus –и *m* автобус

autobusovľý автобусовый; ~á doprava
автобусова переправа

autodafé *neskl. s* автодафэ *нескл.*

autodielľňa –не ž автомайстрóвска -ой

autodopravľa –у ž автотранспорт,
автопереправа

autogaráž –е ž гараж *m*

autogén –и *m* автогэн

autogénnyľy автогэнный; ~é zvránie
автогэнне звэрэваня

autograf –и *m* автограф –а (*текст*)

autogram –и *m* автограм (*підпис*)

autokar –и *m* автокар, туристичный автобус

autoklub –и *m* автоклуб, клуб втомобілістів

automapľa –у ž автомáпа

automat –и *m* 1 *tech., voj.* автомат; telefónny
~ телефонный автомат 2 (*druh jedálne*)
кафэ *neskl. s* (з самообслугованём)

automatický 1 (*samočinný*) автоматічний 2
(*neuvedomený, mimovoľný*) автоматічний;
~ pohyb автоматічне погнутя

automatikľa –у ž автомáтика

automatizácľia –іе ž автоматізація; ~
výrobu автоматізація výroby

automatizľovat' –ује –ују *nedok. dok.*
автоматізовáти

automatizľovat' sa –ује sa –ују sa *nedok.*
dok. автоматізовáти ся

automechanickľý автомеханічний; ~á
dielňa автомеханічна майстерська

automechanik –а *mn. č.* –сі *m* автомеханік

automechanikľa –у ž автомеханіка

automobil –и *m* автомобіл

automobilistikľa –у ž автомобілістика,
автошпóрт

automobilizmlus –и *m* автомобілізм

automobilkľa –у ž *hovor.* автомобілка,
автомобіловый завод

automobilovľý автомобіловый; ~á doprava
автомобіловый транспорт, автомобілова
переправа

autonómľia –іе ž автономія

autonómnyľy автономный; ~а republika
автономна републіка

autoportrét –и *m* автопортрét, własный
портрét

autopošťa –у ž автопóшта

autor –а *m* áвтор

autoreferát –и *m* автореферát

autoritľa –у ž авторіта

autoritativny kniž. авторітатівный

autorizovanľý авторізовáный; ~ preklad
авторізовáный переклад

autorizľovat' –ује –ују *dok.* авторізовáти

autorkľa –у ž áвторка

autorskľý áвторський; ~é právo áвторське
пráво; ~ honorár áвторський гонорáр

autorstvľo –а s áвторство –а ; zísťit' ~ ста-
новити áвторство

autosalón –а *m* 1 автосалóн 2 выставка
авт

autoservis –и *m* автосérвис

autostrádľa –у ž автострáда, автома-
рістрáла

autosugescľia –іе ž автосурéсция, само-
сурéсция

autoškolla –у ž автошкóла

autoturistikľa –у автотуристіка, автотуризм

autovľý¹ –é áвовый; vhadzovanie šport.
вышмáрэваня лóпты з áвту

autový² áвтовый, автомобільний

autožerjav –и *m tech.* автожеряв *m*

avantgardľa –у ž авантáрда; umelecká ~
авантáрда іскуства, група прогресівных
діятелей іскуства

avantgardistľa –и *m* авантáрдіста

avanturistľa –и *m* авнтуріста *m*, добро-
дружник

avanturistickľý авантуристічний, добро-
дружный; ~á politika авантуристічна політика

avanturistkľa –у ž авантуристка

avanturizmlus –и *m* авантуризм, добро-
дружность ж

Avar –а *m hist.* Авáр

averz –и *m odb.* авэрз –у *m*

averzľia –іе ж авэрзія, одпóрность, óдпор,
зауятость; маť ~иу мáти óдпор ку кóмусь,

чóмусь, бути зауятым прóтív кóгось, чóгось

avitaminóz//a –у ž lek. авітаміні́за

avíz//o –a s авізо -а, озна́мня, інформа́ція

aviz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* чо́ ознами-ти, інформова́ти

avšak spoj. єднак; но, да́рьмо, нада́рьмо; *bol som tam, ~ zbytočne я був там, но нада́рьмо; chce, ~ nemôže хо́че, но не мо́же*

axióm//a –у ž аксіо́ма

azalk//a –у ž азалька

azbest –u *m* азбест

azbestový азбестовый

azbuk//a –у ž азбука

azda čast. про́шу, мо́же бути, а мо́же; *už to ~ bude уж то, мо́же бути, бу́де; on je, ~ najlepši він, про́шу, найліпший; čakal som dve, ~ i tri hodiny я че́кав дві, а, мо́же, i три го́дини*

Azerbajdžan –u *m* Азербайджан

Azerbajdžanec –a *m* Азербайджанець -ця

Azerbajdžank//a –у ž Азербайджанка -ы

aziat –a *m obyč., pejor.* азіа́т

aziatsk//y азіа́тський; ~é *m*гаву азіа́тськы звыкы

Ázijčan –a *m* Азія́чан

Ázijčank//a –у ž Азія́чанка

ázijský азія́тський

azimut –u *m* азіму́т

azúr –u *m bás.* азу́р -а; ~ неба азу́р не́ба а́бо синя фа́рба не́ба, бланкі́т

azurit –u *m min.* азу́ріт

azúrovň/y азу́ровый; ~é *more, nebo* азу́рове мо́ре, не́бо

azyl –u *m* азі́л, уті́кну́тя с; пра́во ~u *práv.* пра́во азі́ла, уті́кну́тя; *požiadat' o ~* попро-сити о азі́л

až' spoj. 1 (*uvádza vety účinkové*) так ..., аж...; *tak ju chválili, až sa červenala ей так хвалили, аж червеніла ся 2 (uvádza vety časové)* коли; *až pôjdem domov коли піду домів 3 (uvádza vety podmienkové)* кідь; *až neodcestujem, prídem кідь я не одыйду, прийду*

až' čast. 1 *v spojení s predložkami (zdôrazňuje význam miestnej al. časovej hranice)* до, аж до, аж по *al. konštrukcia s príd. menom* са́мый; *odprevadil ma až pred dom він одпровадив ме́не аж до са́мого до́му; červenal sa až po uši червенів аж по ў́ха; až do rána аж до са́мого ра́на 2 (v spojení s číslovkami)* од... до...; *čísla 30 (tridsať) až 60 (šesťdesiat) ці́фры од 30 (тридцять) до 60 (шістьдесят) 3* (len, iba) тілько, лем; *až na budúci týždeň лем на слі́дуючий (настúпний, дру́гий) ты́ждень 4 (zosilňuje význam slova)* на́віть, аж; *bolo veľmi teplo, až horúco было барз те́пло, аж (на́віть) горячо 5 (vyjadruje približnosť)* а́бо; *hodinu až dve го́дину а́бо дві; dvaja až traja дво́ми а́бо трё́ми*

až-až, ažaž prisl., hovor. аж-аж

ažúr' prisl. účt. ажýр; *všetko je v ažúre hovor.* вшы́тко є в ажýрі

ažúr' -u m (*druh vyšívania*) ажýр, мере́жка;

ažúr//ovat' –uje –ujú *nedok.* ажуро́вати, вы́шива́ти ажуро́м

ažúrový ажуро́вый

B

b [b i bé] *neskl. s 1* (*hláska a písmeno*) (па-тиньске) б *neskl. s;* *malé b* малé б; *veľké B* велике Б *2 ľud. ci* бемоль *neskl. s*

ba 1 čast. гей, так; *ba pravdu máte гей, máte правду; ba áno, ba hej гей-гей; ba nie так нет 2 spoj. i; prišli všetci, ba aj starci* при-шли вшы́ткы, і ста́ры; *ba i, ba aj i*

bab//a –у ž *1 hovor.* ба́ба, ста́рка *2 ľud.* поро́дна ба́ба *3 pejor. (o mužovi)* ба́ба; *hrať sa na slepú babu гра́ти ся на жму́рячкы, жму́рькы*

báb//a –у ž *def.* по́пка, ба́біка, маню́шка

bábä –ľa *s neskl.* ді́тя, ді́тина -ы, ді́тятко -а, ді́тиночка -ы

bábel –a *m* (вавіло́нське) стовпо́творі́ня

bab//i; –ie *leto a)* ба́біне лі́то; *б)* ба́біне лі́то (*паву́чіна*)

babic//a –е ž *lud.* порódна ба́ба, ба́бка, бабiчка

babičk//a –y ž *zdrob.* **1** (*stará žena*) ба́бка –ы **2** (*stará mat'*) ба́бка, бабúся

bábik//a –y ž пópка, бабiка, манюшка

babiz//ňa –ne ž *pejor.* зла, недóбра, протiвна ба́ба, стрiфа, стрiфáня

babk//a' –y ž *hovor.* **1** ба́бка –ы **2** (*na kľepanie kósy*) ба́бка

babk//a' *predať, kúpiť* за ~u *hovor.* продати, купити за ба́бку, за тýнє

bábk//a –y ž **1** пópка, ба́бка –ы **2** *div.* кýкла, манюшка *aj pren.* *byť* ~ou v rukách niekoľоho быти грáчков в дачiїх рукáх

bábkar –a *m* попkáрь, бабkáрь –я, манюшkáрь (*máyster нарабляти з ма-нюшками*)

bábkarský попkáрьский, бабkáрьский

bábkov//ý попкóвый, бабкóвый; ~é *divadlo* бабкóвый, бабкóвый теáтер; ~á *vláda* бабкóва влáда áбо управлiня

bábov//a –y ž **1** (*forma*) фóрма на печiня копáчá **2** (*koláč*) бабóвка

babráck//y *hovor. pejor.:* ~á *robota* бабрáцька, нáнiч рóбóта, на фигу рóбóта

babráčk//a –y ž *hovor.* бабрáчка

babrák –a *m* *hovor.* ба́брак, невалу́шный чоловiк

babra//ňa –ne ž *hovor. pejor.* ба́брошка, невалу́шна женá

babr//ať –e, –ú *nedok. hovor.* **1** ба́брати, марнити, шпiнити; ~ si *ruku* ба́брати, шпiнити собi рýкы **2** (*robiť zle*) казити

babr//ať sa –e sa –ú sa *nedok. hovor.* **1** (*dľho niečo robiť*) возити ся, ба́брати ся; *už tri týždne sa ~em s týmto prekladom* я уж три тиждiн ба́брам ся áбо вóжу ся з тым перéкладом **2** *s čím, v čom* возити ся з чiм, рыти ся в чiм

babsk//ý *expr.* ба́бский; ~é *reči* ба́бскы рéчi, припóвiдки

babu//ľa –le ž гусятко с

babuš//iť –i –ia *nedok. koho do čoho* бабушити кóго до чóго

babylon –u *m* (вавилóньске) стовпотворiня

babylonský вавилóньский; ~á *veža* вавилóньска вéжа; ~ *zmätok žart.* вавилóньске стовпотворiня

bác *cit.* бац

bac//ať –á –ajú *nedok. det.* чляпкати, бити

bacil –a *m* ба́цил

bacilárn//y *lek.* ба́циловый; ~a *červienka* ба́цилова червiнка, дiзентeрия

bacilonosič –a *m* *lek.* ба́цилоноситель

bac//núť –ne –nú *det. hovor. expr.* **1** *koho, komu* ба́цнути, тяпнути, шляпнути **2** *čo* шмы́гнути, швырнути **3** (*spadnúť*) шлю́кнути, тра́хнути

bacuľatý *expr.* ба́цулятый, округлeнький

bač//a –u *m* ба́ча (*stáršýй вiвчáрь*)

báčik –a *m* ба́чи, ўйко (*при звертáнi ся*)

bačk//lory –ór ž *mn. č. (j. č. –ora)* бочкóры (–óра)

bač//ovat' –uje –ujú *nedok.* бачовáти; **1** быти пастухóм (овeць) **2** *pejor.* газдовáти (на тiм сáмiм мiсцi)

bádací дослiджуючий, штудуючий

bádan//ie –ia с дослiджовáня, штудовáня

bad//ať –á –ajú *nedok.* вiдiти, зачiнáти вiдiти; ~ám, že sa jeho zdravotný stav zhoršuje я вiджу, же ёго здорóвья згiршує ся áбо зачiнáть быти видно, же ёго здорóвья згiршує ся; ~ *zlepšenie neos.* уж видно злiпшiня

bád//ať –a –ajú *nedok.* дослiджовати, штудовáти *nedok. dok.*

bádateľ –a *m* дослiдник, штудуючий

badateľný замiтний, вiдимый

bádateľsk//ý дослiдницький, штудуючий; ~á *práca* дослiдницька рóбóта

bádavý допрóшууючий, любознáуючий; ~ *um* допрóшууючий ум

badián –a *m* *bot.* бадiян

baf//ať –á –ajú, **bafk//ať** (si) –á (si) –ajú (si) *nedok. expr.* ба́фкати, кúрити áбо покúрёвати пипку, випущáючи дым

baganč//e –i ž *mn. č. (j. č. baganča)* бокáнчи (*j. č. бокáнча*); *vojenské* ~ воeньскы бокáнчи (*iз грубóй скóры*)

bagateľ –a *m* *hovor.* ба́áтель, пустяк, дри́б-

ниця ж; kúpiť, predať за ~ купити, продати за ба́ров *pren.*

bagateliz/ovat' —uje —ujú *nedok. hovor.* ба́гате́лізова́ти, недоці́нювати, зме́ншувати; ~ význam niečoho зме́ншувати, недоці́нювати значі́ня чо́гось

bagatel'ný *hovor.* незначный, пустой

bagáň —е ž *hovor. pejor.* 1 ба́нда, чва́рга, збе́рба; ~ mizerná, prekliata ба́нда мізе́рна, прокля́та 2 batožina ба́гаж

bag/ler —ra *m* ба́тер —́рга, екскава́тор; кра́ча́юці ~ кро́ча́ючий екскава́тор

bagrist//a —u *m* ба́ріста

bagrovac//i ба́рвучий; ~cie práce ба́рвучі ро́боты, ба́рвова́ня

bagrovan//ie —ia *s* ба́рвова́ня

bagr/ovat' —uje —ujú *nedok.* ба́рвова́ти; про- водити земля́ны ро́боты

bagún —а *m* ко́рназ (*мадя́рської поро́ды*)

bahenn//ý ба́гняний; ~а hogúčka ба́гня- на горя́чка; ~é kúpele ба́гняны кúпелі; ~ obklad ба́гняний о́бклад а́бо боло́тве забалі́ня

bahnáč —а *m* боло́тový птах

bahnatý *p.* bahnitý

bahniat//ka —ok *s romn.* ба́гнітки (*з роскві́тнутої верьби́ны*)

bahnic//a —е ž я́гнічка, пле́мenna ві́вця

bahnisk//o —а *s* ба́гніско

bahnistý *p.* bahnitý

bahn//it' sa —í sa —ia sa *nedok.* я́гнить ся, ко́тить ся

bahnit//ý і́листий, ба́гняний, моча́ристый; ~é dno і́листе дно; ~а rōda і́листа зе́мля; ~ kraj моча́ристый край

bahn//o —а *s* 1 і́л —у 2 ба́гно 3 *pren.* боло́то

bah//or —ra *m* ба́гра (ко́песа) —ы

bahurin//a —у ž *expr.* моча́риско, пере́мо́кнута зе́мля

bach *cit.* бах

bachant —a/-u *m hovor.* кни́жиско —ы (вели́ка кни́жка)

bách//at' —а —ajú *nedok. expr.* 1 б́ухати, молотити, бити, колотити, у́дарити 2 стрі́ляти (*обыча́йні без замі́рєва́ня*)

bach//núť —е —nú *dok. expr.* 1 у́дарити, б́ухнути 2 (*spadnúť*) звалити ся, упа́сти

bachor —а *m hovor. pejor.* ба́хор -а, б́рих -а; па́рчаť si ~ на́пха́ти собі́ ба́хор, б́рих

bachráč —а *m hovor. pejor.* б́риха́ч -а

bachrat//iet' —іе —ejú *nedok. hovor. pejor.*

ба́храті́ти, б́рихаті́ти, ді́става́ти б́рих

bachratý *hovor. pejor.* ба́храты́й, б́рихаты́й

bachtár, bachter —а *m ľud. zastar.* ва́рта, ва́ртош *m*; dedinský hlásnik но́чна ва́рта

báj —е ž *miř.* сказа́ня, розпо́віданя

badadér//a —у ž ба́яде́ра —ы, екзоті́чна тане́чниця

bajazzo [cco] —а *m lit.* кла́вн, ша́шо, коме́діант

báječne *prisl.* чу́дєсні, при́повідко́во

báječn//ý чу́дєсний, при́повідко́вий; naskyťol sa nám ~ rohľad пе́ред на́ми открыв ся чу́дєсний вы́гляд; ~а pamäť чу́дєсна па́мять; to je ~é totó є при́повідко́ве, чу́дєсне

bájk//a —у ž 1 ба́йка —ы, ба́сня -і 2 *pren.* вы́думка, вы́мысел, фанта́зія, непра́вда, несмы́сел; gosgrávaš ~у вы́мышляш, гово́риш непра́вду, фанта́зіруєш

bájkar —а *m* ба́йкарь -я, баснопи́сець -сця

bájn//y чу́дєсний, фанта́стичный, при́по- відко́вий; ~а krása при́повідко́ва красота́

bajonet —a/-u *m* ба́гнет

bajonetový ба́гнето́вый

bak —u *m ľud.* ко́злы *romn.* сіда́дло на ко́чі, во́зі

bakalár —а *m* бака́ла́р

bakalárk//a —у ž бака́ла́рка

bakalársk//y бака́ла́рьский; ~а hodnosť бака́ла́рьский ступі́нь, тіту́л; ~а skúška бака́ла́рьский екза́мен

bakaný *det.* бака́ный, зама́заний, шпі́на́вый

bakelit —u *m* бакелі́т

bakchanál//ie —іі ž *romn.* ба́хханалія, торже́ство *s romn.* о́пріі

baklažán —а *m* баклажа́н

bakšiš —а *m slang.* ба́кшіш

baktér//ia —іе ž *biol.* бакте́рія -ії

бактеріальн//у *lek.* бактеріальний; ~а інфекція
 бактеріальна інфекція
бактеріцидну *biol.* бактеріцидний; ~ účinok
 бактеріцидне діяння
бактеріолог –а *m* бактеріолог
бактеріологіч//у бактеріологічний; ~á
 vojna бактеріологічна війна
бактеріологіч//а –у *ž* бактеріологічка
бактеріову бактеріовый
бак//ла –ле *ž expr.* карадуля, палиця,
 бакүля
бал –у *m* вал –а, (великий) скруток або
 валполотна
бал –у *m* бал –у; maškarný ~ машкарный
 бал, плес
балад//а –у *ž lit. hud.* балада
баладичу баладичный, елегічний; ~ motiv
 баладичный, смутный або жалостный
 мотив
балách//аť –а –ajú *nedok. expr.* 1 ко́му
 сплітати, кецати 2 ко́го морочіти,
 дурачіти, баламутити; кламати
балалайк//а –у *ž* балалайка
балалайкар –а *m* балалайкарь –я
баламу//іť –і –іа *nedok.* морочіти, обдү-
 рёвати, баламутити; ~ hlavu морочіти го́лову
баланс//ovat' –ује –ују *nedok. kníž.*
 балансовати *aj pren.*
баласт –у *m* бала́ст –у
балдахін –у *m* балдахін –у
бален//іе –іа *s (dej a obal)* пакованя;
 rôvodné ~ фабричне пакованя
балерін//а –у *ž* балеріна
балет –у *m* балёт
балетк//а –у *ž* балётка, балеріна
балетнік –а *m* балетяк *fud.*
балетн//у балетный; ~á hudba балётна
 му́зыка; ~ majster балетма́йстер
балиці паку́ючий; ~ rapier паку́ючий па́пірь
балир//еň –не *ž* па́крня –і
балич –а *m* паковач
баличка –у *ž* паковачка
балік –а *m* па́клик, ба́лик
балістич//у балістичный; ~á krivka балістична
 кривка; ~á raketa балістична раке́та

балістик//а –у *ž* балістика
бал//іť –і –іа *nedok.* балити, паковати,
 закрутити; 1 ~ dieťa do prikryvky закру-
 тити дітину до дёкы; ~ knihu оберну́ти
 книжку; ~ tovar балити, паковати товар
 2 укладати, складовати; ~ veci do kufru
 укладати, паковати ве́щі, рі́чі до ку́фра
балка́нску балка́нский
балко́н –а *m (v divadle a dome)* балко́н; prvý
 ~ пе́рший балко́н
балко́нов//у балко́новый; ~é dvere бал-
 ко́новы две́рі
балнеоло́г –а *m* балнеоло́г
бало́н –а *m* бало́н; pripútaný ~ привяз(а)
 ный бало́н
бало́нову балановитый; ~ rukáv бало-
 новитый рука́в
бало́нову балонový; ~ plášť балонový
 пла́щ
балову баловый; ~é šaty баловы ла́хы,
 шма́ты
балти́чу балти́йский
балу́страд//а –у балу́страда –ы, огоро́да ж,
 оплочи́ня с; плоти́к *m*
балу́ш//іť –і –іа *nedok. expr.* 1 блузніти (*го-
 ворити в горячці в сні*) 2 ко́го полоша́ти,
 знепоко́ювати
балу́шіву *príd. expr. zried.* блузни́вый
балван –а *m* ба́лван, камениско (*або
 інший предмет*); ťažký ako ~ тяжкий, як
 ба́лван; ťlači ma na prsiach ako ~у у ме́не,
 мам ка́мінь на се́рдці
балванову *príd.* балвановитый; 1
 подобо́ный ба́лвану; ~é kusy snehu
 балванови́ты ку́сы снігу 2 по́вный
 ба́лванів; ~ sneh балванови́тый сніг
балзам –у *m* ба́лзам –у *aj pren.*
балзамова́ч –а *m* балзамова́ч
балзам//ovat' –ује –ују *nedok.* балзамова́ти
балзамову балзамо́вый
бамбітк//а –у *ž* пішто́ль –я (*ста́ршого
 міны*)
бамбус –а *m* ба́мбус
бамбусову бамбусо́вый
ба́н *p. baň*

báň¹ -а *m* *nár.* (молоде) рубаниско
báň² báne *ž* bás. купола; nebeská ~, ~
 nebies небеска купола, купола небес
baňa¹ bane *ž* бáня -і, шáхта -ы; uhoľné ~е
 угольны бáні; rudné bane желізорудны
 бáні; zlatá ~ золотé дно
baňa² bane *ž* *hovor.* (фляшка) бáнька -ы,
 (выпуклый) дзбанок -нка
banalit//a -у *ž* банáльность
banálny банáльный, повсякдéнный,
 незначный, без значéня, отрепáный
banán -у *m* (*rastlina i plod*) банáн
banánik -á *m* *zdrob.* банáник
banánovit//é -ých *príd., mn. č. bot.* бана-
 новиты
banánovník -а *m* бананóвник
banánový бананóвый
baňat//ý *hovor.* банятый, выпуклый,
 дзбанковитый; ~á fláša банята фляшка
band//a -у *ž* 1 бáнда; zlodejská ~ злодéйска
 бáнда; 2 *ľud. pren.* hudobná (najmä cigánska,
 rómska) kapela музикальна (обычайні
 цигáнска, рóмска) капéла 3 *pren. pejor.*
mn. č. свиняри, брáнджа, збéрба; ~
 podvodníkov бáнда кламарів, подвóдників
bandit//a -у *m* бандіта -ы *m*
banický//y бáньский, шахтáрский; ~а
 škola бáньска шкóла; ~ каһап бáньский
 лáмпаш, лáмпа
baníctv//o -а *s* *hromad.* 1 баництво -а,
 шахтарьство -а 2 *hromad.* бáники,
 шахтáрі
baník -а *m* бáник, шахтáрь
bank -а *m* *kart.* банк -у; rozbiť ~ розбити
 банк
bank//a¹ бáнка -ы; úverová ~ кредітна,
 уверóва бáнка
bank//a² -у *ž* бáнька -ы (*склеяна*)
bankár -а *m* *fin. i kart.* банкáрь
banket -у *m* банкéт -у; dávať ~ давáти
 банкéт; ísť на ~ ити на банкéт
bankovk//a -у *ž* банкóвка, кредітна кáртка
bankovníctv//o -а *s* банковництво -а
bankový банкóвый; ~ kapitál банкóвый
 капітáл; ~ úradník банкóвый урядник,

служачій
bankrot -у *m* банкрот -у (-ство -а); vyhlásiť
 ~ выголосити банкрот(ство)
bankrotár -а *m* банкротáрь
bankrot//ovat' -uje -ujú *nedok.*
 банкротовáти
ban//ovat' -uje -ujú *nedok. za kým, za čím*
 бáновати за кым, за чим смутити, жаліти
banský бáньский, шахтáрский; ~
 priemysel бáньский прóмысел; ~ inžinier
 бáньский інжінірь; ~é právo бáньске
 právo; ~é mesto бáньске, шахтáрске
 місто; ~á akadémia бáньска акадémія áбо
 бáньский інштíтút
bantamovllý *príd. šport.* бантамóвый; ~á
 váha легká, когýта вáга
bar¹ -у *m* бар
bar² -у *m* *fyz* бар
bár i bárs 1 *čast. obyč. v spojení bar by* (барз,
 кідь, коли) бы; bár by som sa ho dočkal
 дочéкати ся бы мі ёгó áбо кідь бы я ёгó
 дочéкав ся; bár by sa toho dožil барз бы ся
 тóго дожив áбо дожити бы ёмý до тóго 2
spoj. (hoci) хоць (хоть); hral na piano, bár
 menej žartoval грав на піáно, хоць мéнше
 жартовáв
barak -а/-у *m* барáк -а; drevený ~
 деревяный барáк
baran -а *m* барáн 1 *tech.* drevený *al.*
 železný ~ *al.* klát деревяный áбо желізный
 барáн áбо клат; 2 *pren.* stáť ako ~ быти
 покóрным, послúшным, як барáн; brať ako
 ~ на rohu *hovor.* брáти на сéбе кус мнóго
 робóты; aby sa i vlk nasýtil, i ~ zostal celý
 жéбы і вовк був сытый і вівці цілы
baran//ce -сов *m* *mn. č. (j. č. -ec) ľud.*
 барáнки (*невеликы сині хмáр(к)ы*)
baranča -ťa *s* ягня -ята, ягнятко -а,
 барáнок -нка, барáнча -тя//ти
baranč//í баранкóвый, ягнячий; ~ia vlna яг-
 няча вóвна
barančin//a -у *ž* 1 ягняча кожушина 2
 (мясо) молодá баранина, ягнятина
barančinový з ягнячої кожушины; ~
 kožuch ягнячий кожұх

baran/í бараній, óвчий; ~ kožuš baranій, óвчий кожух; ~ie mäso баранина
baranic//a –e ž (чанка) бараніця
baranid//o –a s tech. барán, клат м
baranin//a –y ž 1 баранина 2 óвчий záпах
barán//ok –ka m 1 (mn. č. –ky) барáнок –a, ягня –ятя 2 pren. (mn. č. ~kovia) ягня(тко), вівча; obetný ~ обетáвый барáнок
barbar –a m bárвар
barbarský bárварський
barbarstv//o –a s bárварство
barbier –a m zastar. гóлич
barbitur//át –u m lek. барбітурáт –y
barbor//a –y ž ľud. контрабáс
barel –u m бáрел
baret –u m, **baretk//a** –y ž барéтка
barchan¹ –u m krajč. бархét –y
barchan² –u m geogr. бархán, дýна
barchet –u m бархét
barchetový бархетóвый
barier//a –y ž барєра –ы
barikád//a –y ž 1 барикáда; stavať ~y стáвити барикáды 2 pren. кóпа; ~ kniž kóпа книг
barikádnik –a m барикáдник (учáстник барикáдных бóїв), защíтник барикáды
barikád//ovat' –uje –uju pedok. барикадóвати
barikádový барикáдний; ~ boj барикáдний бой, бой на барикáдах áбо бой на барикáді
barin//a –y ž 1 млáка –ы 2 мóчарь, моча-риско
barinat//ý, barinast//ý мочаристый; ~á lúka мочариста лúка
barinný мочаристый
bárk//a –y ž (плахтóва áбо веслóва) лóдка, бáрка
bárkár –a m баркáрь
barkarol//a –y ž hud. баркарóла –ы
bárkde i bárske prísl. kraj. хóцьде
bárkedy i bárskegy prísl. kraj. хóцьколи
bar//a –y ž бáрпа –ы; chodiť o ~ách ходити в бáрпах
barnav//ý ľud. темногáштанóвый; ~é vlasý гáштанóвы вóлосы; ~á tvár тмáва тварь
barok –a/-u m барóко

barokový барокóвый; ~ štýl барокóвый штíl
baromet//er –ra m баромéтер; ~ klesá, stúpa баромéтер пáдать, пídнимать ся
barometrický барометрíчный; ~ tlak барометрíчный тиск
barón –a m бáрон; žit' ako ~ жыти як бáрон
barones//a –y ž баронéса –ы, дóчка бáрона
baronet –a m баронéт
baronetk//a –y ž баронéтка –ы
barónk//a –y ž барóнка –ы, женá бáрона
barónsky бароньский; ~ titul бароньский тítул áбо тítул бáрона
barový prid. k bár'
bárs p. bár
bartolomejsk//ý варфоломéйский; ~á pos варфоломéйска ніч
barvien//ok –nka m bot. барвінóк
báryový бáриовый
barytón¹ –u m баритóн (мúжский гóлос)
barytón² –a m div. slang. p. barytonista
barytonist//a –u m баритонíста –ы (cnieák)
barytónový hud. баритонóвый; ~ hlas баритóн, баритонóвый гóлос; ~á ária баритонóва áрия, áрия про баритóн
báry//um –a s chem. бáрий –я
bas¹ –u m бас (гóлос)
bas² –a m div., slang. p. basista
bas//a –y ž 1 hovor. контрабáс –ы 2 slang. глúпый, тучный; hlúpy ako ~ expr. глúпый як пень; tučný ako ~ expr. тучный як бóчка
basbarytón –u m hud. басбаритóн –y
bás//eň –e ž 1 стих –á, стишóк –á, поéма –ы; písať ~ne писáти стихи; symfonická ~ сímфонíчна поéма 2 hovor. бáйка, скáзка, припóвідка, выдумка; nerozprávaj mi tu ~ne не гóворь ми ту бáйки áбо припóвідки
basist//a –u m 1 (spevák) бас 2 (hudobník) контрабасíста –ы
basketbal –u m šport. баскетбáл
basketbalist//a –u m šport. баскетбалíста
basketbalistk//a –y ž šport. баскетбалíстка
basketbalov//ý šport. баскетбалóвый; ~é družstvo баскетбалóве дрúжство; ~ zápas баскетбалóве стрíпнýтя

básnický/ý поетичный, стиховый; ~é паданне поетичный талент, ~é dielo поетична творчість

básnictv/o –a s поэзія

básničk/la –y ž *zdrob.* стишок

básničkár –a m *hovor.* стихоплёт, стихомáz

básnik –a m поёт

bás//niť –і –іа *nedok.* 1 писати стихи, поэзію 2 *hovor. expr.* сочиняти, складати, выдумовати, фантазировать 3 о ком, о čom воодушевляти ся, надхынати ся; з воодушевлінєм розповідати

bas//lovať –ује –ују *nedok. hovor.* 1 співати басом, басовати 2 грати на контрабасі

basový¹ басовый; ~ klúč *hud.* басовый ключ

basový² контрабасовый, контрабасный; ~á struna контрабасна струна

basta cit. hovor. obyč. v spojení a ~! баста!, стачіть!, выстачіть!

bastard –a m 1 бастард –а, гібрид 2 *pejor.* бастард, копылец, немужова дітина

bastardizác/la –іе ž *biol.* гібридизация –і

bastardný гібридный

bastv//liť –і –іа *nedok. ľud.* заманити, зблázнєвати

baš/la –u m (*турський*) паша –ы

baš//lovať –ује –ују *nedok. pejor.* пашовати, необмеджено пановати (*як паша*)

bašt/la –y ž 1 башта; *pren.* опора; ~ mieru опора міра 3 *šach. zastar.* вежа (*в шаховій грі*)

bát' sa boji sa boja sa nedok. бояти ся; ~ о niekoho бояти ся о когось

bát'/la –u m *nár.* ба́тя –і, ба́чик –а (*ста́рший чоловік*)

batér/la –іе ž v *rôzn. význ.* батерія –іі; protiletadlová ~ протіверопланова батерія; akumulátorová ~ акумуляторова батерія

bateriový батеріовый

baterk/la –y ž *hovor.* батёрка

baterkov/ly; –é rádio радио на батерії

batist –u m батіст

batistový батістовый

bať'k/o –a m *fam.* ба́тько –а

batoh –a m за́йда –ы, секівка –ы; ~ trávy за́йда, секівка травы; z ~hom на chrbte з за́йдов на хырбєті

batol'/la –іа s бато́ля –я́тя (*ма́ленька дітина*)

batol//liť sa –і sa –іа sa *nedok.* недові́рчиво стояти а́бо ходити, кывати ся (*о дітині, зачина́ющей ходити*)

batožin/la –y ž ба́раж –а; osobná *al. príručná* ~ при́ручна ба́раж; úschovňa batožín усхо́вня ба́ража; podať ako ~u подати як ба́раж

batožinár –a m *odb.* ба́ражник

batožinový ба́ражный; ~ vozeň ба́ражный ва́рón; ~ listok ба́ражный листок

batôžik –a m **batôžok** –а за́йка ж, ўзли́чок м

bauxit –u m *min.* ба́вксіт –у

bav//liť –і –іа *nedok. koho* 1 забавляти, веселити, розвесє́лювати; ~ deti забавляти дітєй 2 інтересовати, любити, надої́дати; hudba ho ~í він любить му́зика а́бо інтересує є́го му́зика; už ma to prestáva ~ *hovor.* уж ме́не то́то не інтересує, то́то уж мі надо́ило 3 затримовати ко́го, бра́ти час; ~ v práci бра́ти час; nebav ma не за́тримуй ме́не

bav//liť sa –і sa –іа sa *nedok.* 1 веселити ся, забавляти ся; dobre sme sa ~ili мы до́бри (по)веселили ся 2 грати; deti sa pekne ~іа ді́ти шу́мні, шу́вні гра́ють ся 3 (*zdržiavať sa niekde*) затримовати ся, засиджовати ся

bavk/lať sa –а sa –ају sa *nedok. fam.* ба́вкати ся, грати, заоберати ся (*з ді́тми*)

bavln/la –y ž баво́вна

bavlnár/leň –не ž фабрика на баво́вну

bavlnársky бавовняный; ~ priemysel бавовняный про́мысел

bavlnen/ly бавовняный; ~á látka бавовняне по́лотно

bavlník –a m баво́вник

bavlnk/la –y ž 1 (*na vyšívanie*) нитка на вышива́ня, што́пканя 2 držať, chovať ako v ~e тримати, вихо́вовати як в перє́нці

bavlnový бавовняный; ~é vlákno бавовняне воло́кно

bavorský баво́рский

baz/la –y ž *bot.* ха́бза

báz/la¹ –y ž *v rôzn. význ.* ба́за –ы; hospodárska ~ еконо́мічна ба́за; surovínová ~ сыро́ви́нова ба́за; artikuláčná ~ артикула́чна ба́за

báz/la² –y ž *chem.* осно́ва –ы, алка́лія

bazaličk/la –y ž *bazalk/la* –y ž *bot.* базал́ка –ы

bazálny; ~ metabolismus *lek.* метабо́лизм

bazalt –u *m geol.* базал́т

bazár –a *m* **1** (*orientálne trhovisko*) паса́ж –а **2** (*склеп, обход*) база́р

bazedov –u *m hovor.* базе́дова хворо́та

bazén –u *m* базе́н; kryty ~ кры́тый базе́н а́бо за́крытый базе́н

báz/leň –ne ž *bás.* боя́знь, боя́зливость, страх *m*

bázický *chem.* алкалі́чный, осно́вный

bazičk/la –y ž *bot., ľud.* ха́бзичка

bazičkový *ľud.* ха́бзичко́вый

bazilik/la –y ž *archit.* бази́ліка

bazin/la –y ž **1** ха́бзина –ы, поро́сты ха́бзины **2** ко́нарики ха́бзины

bazir/ovať –uje –ujú *nedok. na čom hovor.* бази́ровати, закла́дати на чім ; опе́рати ся на чо́то

bazový ха́бзо́вый; ~ ker ха́бзо́вый кряк, кряк ха́бзы

bažant –a *m* ба́жант –а, ди́кий когу́т

bažantí бажа́нто́вый

bažantic/la –e ž бажа́нтіця –і (*самі́чка бажа́нта*), куропа́тка, ди́ка курка

bažantnic/la –e ž бажа́нті́ця (*мі́сце, де песту́ють, розво́дять бажа́нтів і бажа́нтіці, куропа́тки*)

baž/it' –í –ia *nedok. za čím, po čom* ба́жыти, барз хоті́ти, желáти *што*, сна́жыти ся к чо́му; ~ po sláve *al. za slávou* ба́жыти по сла́ві, сна́жыти ся к сла́ві

bdelos/it' –ti ž осто́ро́жність, внима́вість

bdelý осто́ро́жный, внима́вый

bden/lie –ia *s* бді́ня, неспа́ня

bdieť bdie, bdejú *nedok.* **1** бді́ти, не спа́ти **2** *nad kým, čím* ста́рати ся о кі́м, чі́м спі́дити за кым, чім; ~ *nad svojím zdravím* ста́рати ся о сво́є здо́ров'я, спі́дити за сво́їм здо́ров'єм

bé cit. be-e

bečel'/ovať –uje –ujú *nedok. ľud. zried.* бечелё́вати, пова́жовати, ва́жыти со́бі ко́го;

beda **1** *vetná prísl.* біда́ –ы, го́ре –я, недо́бри; ~ ti, ak neposlúchneš! біда́ тобі́, кі́дь не послухне́ш! *tomu, kto sa tam odváži ísť* біда́ а́бо го́ре то́му, хто там одва́жить ся і́ти

bedač –e ž *hrom.* бі́днотá –ы; *dedinská* ~ се́льска бі́днотá

bedač/it' –í –ia *nedok. hovor.* **1** біда́чити, жы́ти в бі́ді, бідо́вати **2** *koho, čo* збіда́чити, зру́йновати

bedák/la' –a –ajú *nedok. nad čím* біда́кати, бі́дкати, жа́ловати ся на *што*, горе́ковати, ла́ментовати, на́рікати; ~a *nad svojím pešťaťím* біда́кати над сво́їм неща́ст'єм (*неше́ст'єм*)

bedár –a *m* **1** бі́дняк; жо́брак **2** (*mrzák*) ка́ліка, хво́рый

bedár/it' –í –ia *nedok.* бідо́вати, жы́ти в бі́ді, терпі́ти бі́д'у, те́рти бі́д'у, жы́ворити

bedl/it' –í –ia *nedok. nad kým, čím, na ko, čo, o koho, čo s bez predm.* дба́ти о ко́го, ста́рати ся о ко́го, о *што*

bedliv/ý старостли́вый, дба́йли́вый, внима́вый; ~é *ruky* старостли́вы ру́кы

bedl/ovať –uje –ujú *nedok. za kým, čím i bezpredm.* біда́кати за кым, чім, горе́ковати, ла́ментовати

bedr/lo –a *s obyč. v mn. č.* –á бе́дро, бі́к; široké ~а шы́ро́кы бе́дра; ležať *na* ~ách niekoho лежа́ти на пле́чах да́кого

bedrovník –a *m bot.* бедро́вник

bedrov/ý бедро́вый; ~á *kosť* бедро́ва ко́сть

Beduin – a *m* Беду́ін (*ара́бске кочо́ве племе́я*)

begón/ia –ie ž *bot.* беґо́нія

beh¹ –u *m* **1** бі́г; *prekážkový* ~ ба́ре́рный бі́г;

sezpoľný ~ крос; štafetový ~ štaфeтoвый бiг; ~ na tisíc metrov бiг на тiсяч мeтpів; ~ na lyžiach бiг на лiжах; pustiť sa *al.* dať sa do ~u пycтити cя *ábo* дaти cя дo бiгу **2** (*priebeh*) хoд, рoзвитoк; ~ dejín хoд iстopичнoгo рoзвиткy, хoд iстopії; byť v ~u бyти в хoдi **3** (*pohyb*) пoгынáня; ~ hviezd пoгынáня звiзд **4** (*činnosť*) хoд; ~ stroja хoд мaшинy

beh² -u *m* кyрз, цiкeл; učebný ~ кyрз *ábo* цiкeл лéкцiй; учебный цiкeл

behačka -y *ž* *hovor. expr.* бiгaнинa -y, бiгaня

behák/ly -ov *m* *mn.* č. бiгaкy (*нижня часть нoгy y бiгáвyх птáхиe*)

behl/at' -á -ajú *nedok. v rôzn. význ.* бiгaти; ~ po dvore бiгaти пo двópi; prsty ~ajú po klavesoch пáлцi бiгaють пo клáвeсax; oči jej ~ajú oči y нéй бiгaють *ábo* oči ей бiгaють; dieťa už ~á *hovor.* дiтинa, дiтвák уж хoдить; mráz mu ~al *al.* zimomriavku mu ~alí po chrbte мyрaнкy бiгaли ёмy пo хырбéти *ábo* мóрoз ёмy пeрeшóв пo хырбéти; ~ za dievčatami, za chlapcami бiгaти, хoдити зa дiвчáтaми, зa хлóпцями

behl/at' sa -á sa -ujú sa *nedok. (o kravách)* бiгaть cя

beháv/lat' -a -ajú *nedok. opak. k behať*

behom¹ *prisl.* бiом; bežať ~ бiжáти бiом, бiжкy

behom² *predl. s 2. p za, cez, počas, v za, чéрез, прóтягoм*

behún¹ -a *m* 1 бiгýн **2** (*kôň*) рысáк

behún² -a *m* 1 *tech.* бiгýнь **2** (*mlynský*) бiгýнь **3** (*koberec*) бiгýнь

beh/ly -ov *m* *potm., poľov.* нóгy, лáбы

bel' beli *ž* 1 *bás.* бiлoсть **2** *odb.* бiлoбa

beladon/la -y *ž farm., bot.* бeлaдóнa, люлёк чóрный

belák -a *m* бiлaк (*зáяць*), aнгóрьский, бiлый зáяць

beláň -a *m* 1 (*mn. č. -ne*) бiлaк, хлóпeць зo cвітлыми(a) вóлocами, бiлoгoлóвый хлóпeць **2** (*mn. č. -ne*) звiря бiлoй cёрcти (o кopóвi, кoни i т. д.)

belan/la -ne *ž* бiлáня, звiря бiлoй cёрcти (o кopóвi, кóзi, вiвцi i др.)

belas//iet' -ie -eju *nedok.* cинiти; pery ~eju oд зимy тáмбy cинiють oд зимy

belas//iet sa -ie sa -eju sa *nedok.* cинiти cя; v trávě sa ~eju nezábudky в тpавi cинiють нeзaбýдкy

belas//it' -í -ia *nedok.* oкpáшoвaти *ábo* фapбити дo cиня

beláskavý, belaskavý cвітлocиний

belás//ok -ka *m* бiлácoк (мoтылé)

belasooký cинёoкый

belastý cинёвáтый, з cинiм oдтiнkoм

belas//ý cиний; -é nebo cинe нéбo; ~é oči cинi oči

belav//ý дo бiлa, cвітлocивый; ~é vlasy cвітлocивy вóлocы

belčov -a *m* *ľud.* кóлыcкa (дeрeвянa)

beletr//ia -ie *ž* бeлeтpия

beletrist/la -u *m* бeлeтpиcтa

beletristický бeлeтpиcтичный

beletristik//a -y *ž* бeлeтpиcтикa

beletristk//a -y *ž* бeлeтpиcткa

beletriz//ovat' -uje -ujú *nedok.* бeлeтpизoвáти

Belgick//o -a *s* Бeлгiя

belgický бeлгiйский

Belgičan -a *m* Бeлгiчáн

Belgičank/la -y *ž* Бeлгiчáнкa

beli *cit.* люлiя (жe мi люлiя)

belic//a -e belíc *ž* бeлiця; cортa бiлых cливoк, бiлых oвeць, бiлых cопoдкoвóдных рыбок

bell//iet' -ie -eju *nedok.* бiлiти, cтáти бiлым

bell//iet' sa -ie sa -eju sa *nedok.* бiлiти cя; v diaľke sa čosi ~ie в дaлiвi *ábo* дaлéкo штoсь бiлiе (cя)

beliže *p.* beli

bel'm//o -a *s* бiльмó; má ~ на očiach мaть бiльмó нa oчáх; strhnúť *al.* sňať niekomu ~ z oka oтвopити дaкóмy oči *ábo* yкaзáти пpáвдy

beloba *p.* bieloba

beloch -a *m* бiлox, бiлый (чoлoвiк бiлoй pácy)

belos//t' -ti *ž* бiлoсть, бiлoбa

belostný *bás.* осліпуючо білий, біло-сніжний

belošk//a –у *ž* біла (*žená білої рasy*)

beluš', beluš –а *m* кінь білої або сивої сёрсти

beluš² –а *m*, *lud.* колáč, білий хліб

beluš//a –е *ž* білуша, коро́ва білої сёрсти

belvedér –и *m* белведёр, загоро́дний дом(ик)

Belzebub –а *m bibl.* Белзебу́б

belzebub –а *m* са́тан, дя́бол, чо́рт

benátsky ве́нецький; ~е *sklo* ве́нецьке скло

benediktín –а *m* бенедиктін (*monách*)

benediktink//a¹ –у бенедиктінка (*monáška*)

benediktink//a² –у *ž* бенедиктінка (*líker*)

benevolenc//ia –іе *ž* беневоле́нція, ласка́вість, доброжычли́вість, до́бра во́ля

benevolentný беневоле́нтний, ласка́вий, доброжычли́вий

bengál –и *m* 1 бенга́льський оге́нь 2 *hovor.* переполоші́ня, гýргай, по́плах; *robiť* *bengál* робити по́плах, гýргай; стваря́ти переполо́х

bengálsky бенга́льський; ~ *oheň* бенга́льський оге́нь

benígný *lek.* доброяко́стний, нешко́дний, незгу́бний; ~ *pádor* доброяко́стна опу́хлина

benjamin –а *m* *hovor.* беня́мін, най-моло́дший член (*rodiny, общества*)

benzín –и *m* бензи́н

benzínov//ý бензи́новий; ~а *pumpa* бензи́нова по́мпа; ~а *nádrž* бензи́нова ба́нька

benzoe *neskl.* *s* бензо́йна смола́

benzol –и *m* *chem.* бензо́л

benzoov//ý бензоо́вий; ~а *kyselina* бензоо́ва кі́слота

bergamot//a –у *ž*, **bergamotk//a** –у *ž* *bot.* (*druh hrušky*) берга́мота

ber//a –у *ž* же́зло –а; *kráľovská* ~ кралё́вське же́зло; *bikupská* ~ епі́скопське же́зло

berlínsky берлі́нський

bernardín –а *m* (*mn. č. –i*) берна́рдінець –я (*monách*)

bern//ý бе́рний, плáтний; *pokladať* *za* ~ú *mínscu* пова́жовати за плáтний гро́ш

beryl –и *m* *min.* бері́л

berýl//ium –іа *s chem.* бері́лій

berylový бері́ловий, жо́втка́стий, зе́ленка́вий

bes¹ –а *m* чо́рт –а, дя́бол –а, злы́й дух; *ako* ~ом *posadnutý*, *akoby* *bol* ~ *doňho* *vstúpil* як кидь бы до не́го чо́рт вступив

bes² –и *m* сте́клія –я, зури́вість, гні́в, блазні́ня

besed//a –у *ž* 1 бісі́да, гово́ріння; *čitateľská* ~ *čítateľská* бісі́да; *usporiadať* ~и про́вести бісі́ду 2 бісі́да (*český* *narodný táneць*); *osvetová* ~ дом култу́ры

besednic//a –е *ž* фе́льєто́н

besed//ovat' –у́је –у́ју *nedok.* бісі́довати, гово́рити

besemer//ovat' –у́је –у́ју *nedok. tech.* бе́семеровати; ~ована́ *oseľ* бе́семерована о́ці́ль

besiedk//a –у *ž* бесі́дка

besn//iet' –іе –е́ју *nedok.* зу́рити, ви́чиняти, сте́кліти; *vieter* ~ел ві́тор ви́чиняв; *pos* *sa* ~ela ні́ч ви́чиняла

besn//it' sa –іі *sa* – іа *sa* *nedok.* сте́кліти ся, ви́чиняти; *nepríatelia* ~іа неприя́тели ви́чиняють

besnot//a –у *ž* сте́кло́сть –и, неі́сто́та –и, зури́вість –и

besn//ý 1 сте́клий; ~ *pes* сте́клий пе́с 2 сте́клий; ~ *hnev* сте́клий, ди́кий гні́в, зло́сть; ~а *búrka* сте́кла, зу́рива бу́ря

bešamel –а *m* *kuch.* беша́мел, за́прашка ж

bešt//ia –іе *ž* 1 ди́кий зві́рь 2 *prep. rejor.* зві́рь *m* (*o* *zvířském* *človekovi* – *chłpovi* *ábo* *žení*)

beštiálit//a –у *ž* зві́рство –а, суро́вість, бештіа́льність

beštiáln//y зві́рський, суро́вий, бештіа́льний, нелю́дський; ~а *vražda* зві́рське убивство

beštiálnos//t' –ті *ž* бештіа́льність, суро́вість, зві́рськість

beťár –а *m* 1 *hovor.* бе́тяр, гýнцут 2 *prep. zastar.* збі́йник, розбі́йник

beťársky¹ бетарьский, гунцўцький, розбійницький; ~ chlapес гунцўцький хлопець; vyviesť ~ kúsok вывести бетарьске цісло

beťársky² prísl. (по-)бетарьскы, гунцўцькы, розбійницькы

betel —u *m bot.* бétel -y

betlehem —u *m* бетлегём; chodiť s ~om ходити з бетлегёмом

betón —u *m* бётон; to je na ~ тотó є на бётон, прáві так, наісто

betonár —a *m* бетонáрь -я

betonár/leň —ne *ž* бетонáря -i, заво́д на výroбу бётону

betonársk/ly бетонáрьский; ~e práce бетонáрьскы робóты

betonáž —e *ž* бетоновáня с

betón/ovat' —uje —ujú *nedok.* бетоновáти; ~ vozovku бетоновáти дорóгу; ~ základy бетоновáти філяры

betónov/ly бетоновый; ~é základy бетоно́вы філяры; ~á cesta бетоно́ва дорóга; ~á miešačka бетоно́ва міша́чка, мішачка на бетон; ~ múr бетоно́вый му́р; ~ stena бетоно́ва стіна

betún/ia —ie *ž bot.* бету́ня

bez predl. s 2. p. 1 без чо́го; ostať bez práce оста́ти без робóты; zmyznúť bez stopy счэ́знути без сліду; pracovať bez oddychu робити без одпочінку; bez vykrúcania без выкру́чованя; bez rozmýšľania без роздúмованя, без до́вгого роздúмованя; **2 (pri odčítaní)** мінус што; desať bez dvoch де́сять мінус два а́бо де́сять без двох; povedať bez obalu пові́сти прямо; byť celý bez seba быти мі́мо сéбе; chodiť ako bez duše він не в собі а́бо ходити як без душы, ходити як стра́чений; je ako bez hlavy (він) ца́лком стратив го́лову

bezalkoholick/ly неалкого́льний; ~é nároje неалкого́льны, безалкого́льны напитки

bezbolestn/ly безбо́лістный; ~á operácia безбо́лістна опера́ція

bezbožník —a *m* безбо́жник, неві́руючий, атеіста

bezbožný 1 неві́руючий в Бо́га **2 prep.** безбо́жный, грішний

bezbrann/ly безбра́нный, неохране́ный; ~é dieťa безбра́нна, неохране́на дітина

bezcecn/ly бесці́нный, за ніч не стоячий, незна́чний, малоці́нный; ~á vec бесці́нна вещь, річ; teraz už je to ~ papier тепе́рь уж є то бесці́нный або непотрѣ́бный па́пірь

bezcest/lie —ia *s 1* беспу́тя; роспу́тя **2 prep.** безвыходность, слі́па у́лічка

bezcestný бездорóжный, непроходя́чий

bezcieľny бесці́льный (*не маю́чий нияко́й ці́ли*); ~e rieči бесці́льны або пусты рі́чі

bezcitný нечу́тливый, бессе́рдечный, безжа́лостный; ~ človek нечу́тливый або бессе́рдечный чоло́вік

bezcolný бесцо́льный, не підлі́гати цю

bezdažd/iv/ly бездо́ждовый, без до́джів; ~é počasie бездо́ждова погóда, сухóта

bezdetný безді́тний, не маю́чий діте́й

bezdný i bezodný 1 бездо́нный, без дна **2 prep.** бездо́нный, безмі́рный; ~á priepasť бездо́нна про́пасть; ~é lakomstvo безмі́рна лако́мость

bezdomov/lec —ca *m* бездомо́вець

bezdomovdn/ly беспрі́чинный, не осно́ваний на пра́вді; ~é podozrenie беспрі́чинне подозрі́ня

bezdrótov/ly бездротóвый; ~á telefrafia бездротóва телеграфі́я

bezduch/ly 1 недыха́ючий, без живóта, мерт́вый; ~é telo недыха́юче ті́ло **2** несмы́слный, нерозу́мный, пусты́й; ~á práca несмы́слна, пуста́ робóта; ~é orakovanie нерозу́мне повто́рення

bezdušikatý chem. безазóтный, не обся́гаючий азóт

bezdynný безды́мный; ~ strelný prach безды́мный стрі́льний поро́х

bezfarb/ly 1 odb. бесфа́рбный, не-фарбе́ный, без фа́рбы; ~á tekutina бесфа́рбна текучо́сть **2 kniž.** нефа́рбный, блі́дый, неясный; ~á tvár блі́да тварь

bezfarebn/ly 1 блі́дый, бесфа́рбный, без фа́рбы; ~é pery блі́ды або бескро́вны

ѓамбы **2** *pren.* бесфáрбный, невыразный; ~ hlas невыразный гóлос

bezhlasný безголóсый, тихий, слабый; ~ smiech незвúчный смúх; ~á геѝ безголóса, тиха реч

bezhlav//ý 1 безголóвый, без гóловы **2** *pren.* безголóвый, нерозвáжный, безрáдный, пометéный; ~é rozhodnutie нерозвáжне рúшúня; ~é роúпанúе нероссúдливе дúяня

bezhorúčkový *lek.* без (звышéной) теплоты

bezhраниčn//ý неопредéлéный, необмéджéный, неограничéный, не máючий гра-нúцú; ~á oddnosť неограничéна óдданость; ~á láska необмеджéна лúбóв

bezhrotný безгýрмóтный, тихий; ~ mlyn тихий млин

bezhviezdny беззвúздный; ~а пос беззвúздна нúч; ~е nebo беззвúздне нéбо

bezcharakterný бесхаракéрный, нехаракéрный, беспрúнципный, непорядный, нечéстный; ~človek бесхаракéрный чóловúк

bezchvostový i bezchvostý бесхвóстый

bezchybn//ý бесхýбный; ~á výslovnosť бесхýбна высловность

bezideový безúдéйный

bezkoncovkov//ý *gram.* бесфлексúйный, без флéксúи, без закончúня; ~é tvaru фóрмы з нулóвов флéксúев áбо фóрмы без закончúня

bezkonkurenčný бесконкурéнный, стоячий мúмо конкурéнцúи, не máючий собú рúвных

bezkrídly *zool.* бескрылый; ~е mравce бескрылы мурванú

bezkrízový *ekon.* бескрúзовый, без крúзы; ~ vývoj бескрúзовый рóзвиток

bezkrvn//ý 1 бескрóвный, барз блúдый; ~é pery бескрóвны ѓамбы **2** *pren.* пустый, незмысéльный, незначúный; ~ život пустый, незмысéльный жýвот

bezkvetý бесквúтый, не máючий квúты áбо квúтя; ~é rastliny бесквúты ростлины

bezokyslíkatý *chem.* бескúслорóдный, не обсягúючий кúслорóд

bezladný нелáдный, незвúчный, дúсгармонúчный

bezlesie –ia s безлúся, безлúсный рóстúр

bezlesný безлúсный, незалúснéный; ~ kraj незалúснéный край

bezlistý безлúстый, без лúстúв áбо лúстя

bezľudný безлúдный, незалúднéный; ~ kraj безлúдный край

bezmajetný немаéтный, худóбный, бúд-ный, не máючий маéток, без маéтку

bezmála *prísl.* без малóго, скóро, скóро нúч; ~ sedem rokov скóро сúм рóкúв; ~ všetci скóро вшыткы

bezmäsit//ý i bezmäš//ý безмясный, без мяса, пúстный; ~é dni безмясны áбо пúстны днú; ~á strava вегетарúяньска стрáва

bezmedzn//ý неконéчный, неограничéный, безмúрный, без мúры; ~á dôvera неограничéна довúра

bezmenn//ý безмéнный, без мéна, незнамый, анонúмный; ~ hrdúпа безмéнный áбо незнамый герóй

bezmesačn//ý безмúсячный; ~á пос безмúсячна нúч

bezmocn//ý безмúцный, бессилный, слабый, невлáдный; ~ starec слабый дúдо; ~ hnev бессилна злóба áбо бес-силный гнúв

bezmotorov//ý *tech.* безмóторóвый; ~é lietadlo безмóторóвый ероплáн, вúтронь

bezmračn//ý бесхмáрный, ясный; ~á obloha бесхмáрне нéбо

bezmrazný i bezmrazý безморóзный, без мóрозу, неморóзный; ~é роúasie безморóзна погóда

bezmyšlienkovit//ý бездúмный, без дú-маня; ~é konanie бездúмне дúяня

beznádej -e ž i **beznádejnos//ť** –ti ž безнадúйность, безвыходность

beznádejn//ý безнадúйный, безвыходный; ~á situácia безвыходна сúтуáцúя

beznáročný простый, нежадúчий, скрóм-ный; ~ život скрóмный жýвот

beznohý безнóгий, без нóгы, без нúг

bezo p. bez

bezoblačný бесхмáрный, без хмар, ясный

bezobsažný бессодержательный, без содержания, безобсяжный, без обсягу, пустый, порожний

bezočiv//ec –са *m* безочівець –я, неганьбник –а

bezodkladný неодакладный, налігавый

bezodný p. bezdný

bezodplatný práv. безодплатный

bezohľadný 1 бестактный, неганьбливый, твердый, суровый, крутой; ~človek суровый чоловік **2** немилосердный, безжалостный; ~á povaha немилосердный характер; ~é pustošenie безжалостное пустошенье

bezoký безокый

bezosten//ý poľnosp. безостный; ~á pšenica безостна пшеница

bezpartajník –а *m* беспартийный

bezpartajný беспартийный

bezpeč//ie –ia *s* беспечность ж, охрана; ~é miesto беспечное место; byť v ~í быть в охране

bezpečne prísl. 1 беспечно, наисто, надійно; ~ sa skryť скрыты ся на исто **2** (bezstarostne) беспечно, без старости, без страха; cítiť sa ~ чути ся без страха **3** (naisto) напевно, исто; ~ vedieť niečo наисто знати дашто

bezpečnosť//ť –ti *ž* беспечность, исто́та; osobná ~ особна беспечность

bezpečnosť//ý prid. k bezpečnosť охранный, резервный; ~ opatrenia охранны кро́ки; ~é predpisy беспечностны правила

bezpečný 1 беспечный, надійный; skryť sa na ~om mieste сховати ся або скрыты ся на надійнім місці **2** (bezstarostný) беспечный, бесстаростный **3** (istý) истый, сполягливый, пересвідчивый; ~ dôkaz сполягливый доказ

bezperspektívny бесперспективный

bezplánovit//ý бесплановый, без плану, непланованный; ~á práca непланована робота, робота без плану

bezplatný бесплатный, неплаченный, негонорованный; ~é vyučovanie, liečenie

неплачене выучовання, лічіння; vyučovanie задарьмо; ~é užívanie majetku бесплатне ужывання, хосновання маєтку

bezpočetný бесчисленный, нечисленный, незрахованный; ~é množstvo нечисленна мно́гость

bezpodmetový gram. бесподметовый, бессубъектный; ~é vety gram. бесподметовы або бессубъектны, імперсона́льны речі́ня

bezpodmienečný категоричный; ~á poslušnosť категоричне подчині́ня або повна послушность; ~á kapitulácia повна капітула́ція

bezpodstatný необоснованный, необгрунтованный, беспідставный; ~é tvrdenia беспідставны тверджі́ня

bezpošlavný 1 biol. бесполоый; ~é množenie бесполо́ве розмно́жованя **2 pejor.** невыразный, неопределённый, невызначенный

bezpochyby prísl. бесспорно, само́сов

bezpracny без работы; ~ zisk безработный при́быток

bezprašný беспороховый, без поро́ху; беспороховый, чі́стый во́здух

bezprav//ie –ia *s* бесправность, беззако́нность, незако́нность, несправдливость, кривда ж; ráchať ~ творити, чі́нити беззако́нность; neslýchané ~ неслухана несправдливость

bezprávny 1 незаконный, несправодливый; беззако́нный, ~ čin беззако́нный, несправодливый по́ступок **2** бесправный; ~e postavenie бесправне положі́ня

bezpredložkový gram. бесприназывниковый; ~ rád бесприназывниковый пад

bezpredmetný беспредметный, необоснованный, не заложённый на правді; ~é tvrdenie необосноване тверджі́ня

bezpredmetový: ~é slovesá gram. беспредметовы, безобъектны часосл́ова

bezpríčinny беспричинный, необоснованный; ~ smiech беспричинный сміх, сміх без причіны

bezpríkladn//ý бесприкладный, незвычайный; ~é hrdinstvo бесприкладне героїство, бесприкладна мужність; ~á láska незвычайна любов

bezprístrešn//ý беспристрешный, бездомный; ~í pohorelci беспристрешны погоріліці; ~é deti бездомны діти

bezpríznakov//ý; ~é slovesá *gram.* беспризнаковы, атематичны часослова

bezprizorný бездомный, беспристрешный

bezprízvučný *lingv.* беспритисковый, неакцэнтный

bezprstý беспалцёвый

bezradný безрадный, беспомічний; je úplne ~ він цілком або абсолютні безрадный

bezrodový *gram.* безродовый, не маючий граматичного роду

bezrohý безрогий

bezruký безрукый

bezsemenn//ý бессемянный, без семен; ~é plody *bot.* бессеменны плоды

bezsen//ý бессонный, без сна; ~á pos бессонна ніч; ~ srápok бессонне спання, міцне спання

bezslowný *kniž.* бессловный, без слов; ~á hudba бессловна музика

bezstarostný бесстаростный, без старости

bezsubjektový бессубъектный, бесподметовый, не маючий субекта

beztak *prísl.* вшитко єдно, і так, так або інакше; *ostal' tu* ~ nemôžete вы вшитко єдно ту не можете зостати

beztoho *p.* **beztak**

beztrestný бестрестный; *práv.* нетрестный, некараючий

beztiedn//y неклассовый; ~á spoločnosť неклассова общность, неклассове общес-тво

beztvárný *p.* **beztvarý** 1

beztvar//ý 1 бесформный, неопределёной або невызначеной формы; ~á škvrna бесформне пятно 2 *chem. min.* аморфный; ~é nerasty аморфны минералы

bezúčeln//ý бесцільный, непотребный, марный, бездумный; ~ život бесцільный живот, бесцільна екзистенція; ~á námaha марна намага

bezúhonný честный, моральный, характерный, слухный

bezuchý безухый

bezúročn//ý беспроцэнтный; ~á pôžička беспроцэнтне пожычання

bezúspešn//ý безуспешный, неуспешный; ~é pokusy неуспешны покушіння

bezútešný безутешный, неутешный; ~ žiaľ безутешный жаль

bezuzdný неутриманный; ~á veselost' неутримана веселость

bezvadný *p.* **bezchybný**

bezvedom//ie ~ia s беспамятство, обморок; v ~í в обмороку; padnúť do ~ia упасти до беспамятства

bezvedomý обмороченный, без памяти

bezver//ec ~sa *m* невірующий, безбожник

bezvetern//ý безветровый, без ветра; ~ deň безветровый день; ~é počasie безветрова або тиха погода

bezvetr//ie ~ia s безветрия

bezvlad//ie ~ia s безвлады, анархия

bezvládný невладный, слабый; ~ starec слабый дідо

bezvlasý безволосый, без волосів або волоса

bezvodný безводный, без воды; ~ kraj безводный край

bezvodý *chem.* безводный, необсягуючий воду; ~ lieh, čpravok безводный шпиритус, аміяк

bezvýhľadn//ý безвыходный, безнадежный, бесперспективный, неперспективный; ~á budúcnosť бесперспективна будучность

bezvýhradn//ý безусловный, повный, без речі; ~á poslušnosť безусловна або повна послушность; ~á oddanosť повна одданость або вірность

bezvýhodný безвыходный

bezvýnimochý безвыимковый, повністю, абсолютный; ~é zákony повністю або абсолютні дійствующі законы

bezvýrazn/ý невыразный, неясный, неопределённый; ~é oči невыразны́ о́чи; ~á tvár неясна тварь

bezvýsledn/ý безрезультатный, без-утишний, марный; ~é úsilie безрезультатне сна́жіня; hľadanie bolo ~é гляда́ня было ма́рне

bezvýznamn/ý незначный, без значі́ня, нева́жний, малова́жний; ~človek не-значный чолові́к; ~é veci малова́жны ве́щі, рі́чі

bezzákonný р. **nezákonný**

bezzásadný беспринципный

bezzem/lok -ka s безземельный селянин, не ма́ючий вла́стной зе́млі

bezzubý беззубый

bezzvučný і **bezzvuký** *zried.* беззвучный, незвучный, тихый; ~ smiech незвучный смі́х

bežženstv/o -a s безжёнство

bežživotný без живото́та, невыразный в живото́ті

bež/lať -í -ia *nedok.* **1** біжа́ти; ~ dolu schodmi біжа́ти до́лов схода́ми (до́лосхода́ми) ~ svalom біжа́ти цва́лом; auto ~í po ceste áвто іде́ по до́розі; **2** збі́гнути, побі́гнути *dok.* bež po lekára збі́гний, побі́гний по до́ктору **3** (o vode) біжа́ти, течі́ **4** (o čase) біжа́ти, іти, уті́кати; roky ~ia róky уті́кають, біжа́ть, іду́ть; čas rýchlo ~í час ско́ро бі́жить, уті́кати́ **5** (o stroji a pod.) іти; motor ~í мо́тор іде́; mráz mu (jej) ~í po chrbte мо́роз ёму́ (е́й) по хырбе́ті іде́; tak tento svet ~í та́кий живо́т, так уж в живо́ті бывать; nechám vec ~ бу́де што́ бу́де áбо як бу́де, так бу́де

bež/lec¹ -a *m* **1** бі́жець -я *aj šport 2 hovor. (v šachu)* бі́жець

bež/lec² -a *m tech.* бі́жець -я; ~ na logaritmicom pravtku бі́жець на лога́ритмі́чній лі́нійці

bežeck/ý *šport.* бі́жецький; бі́жецька до́рога; ~é lyže бі́жецькы лі́жы; ~é preteky перемага́ня в бі́гу

bežiac/li *tech.* бі́жучий; ~ pás бі́жучій пас; robiť ako na ~om páse робити, як на бі́жучім па́сі

bežiačky *prísl. hovor.* бі́гом, на бі́гу
bežk/lať -a -ajú *nedok. expr.* бі́гати, бі́жати, бі́жкати (o dítях)

bežkom *prísl.* бі́гом

bež/ky -iek *ž romn. šport.* бі́жкы, бі́жецькы лі́жы

bežky/ľňa -ne *ž šport.* бі́жкі́ня

bežne *prísl.* звыча́йні, як пра́вило, обыча́йні; to sa ~ používa то́то обыча́йні ужива́ть ся, хосну́є ся

bežn/ý **1** (*obyčajný, častý*) звыча́йный, обыча́йный, ка́ждый де́нь, ча́стый; ~é výdavky ка́ждоденны́ выда́кы; ~é potreby ка́ждоденны́ потре́бности; ~ výraz обыча́йне сло́во; ~á cena звыча́йна ці́на **2** (*práve prebiehajúci*): ~ rok того́ року

bežový бе́жовый

bianko *neskl. prid. admin.* чи́стый (незаповне́ный)

bibas -a *m expr.* дура́к, дура́чіско *m*

bibl/ia -ie *ž* бі́блія -ї

byblický бі́бли́чный

bibličtin/ia -y *ž* язы́к Кра́лицько́й бі́блії

bibliofil -a *m* бі́бліофі́л

bibliofil/ia -ie *ž 1* бі́бліофі́лство **2** бі́бліофі́льске вида́ня

bibliograf/ia -ie *ž* бі́бліогра́фія

bibliografický бі́бліогра́фі́чный; ~ súpis бі́бліогра́фія

biblioték/la -y *ž 1* бі́бліоте́ка **2** (*мі́стность áбо дом*) бі́бліоте́ка

bibliotekár -a *m* бі́бліотека́рь

bic/lí у́дарный; ~ie nástroje у́дарны інструме́нты; ~ie hodiny одби́ваючі го́дины áбо го́дины з одби́ванём

bicyk/lel -a *m* би́ці́тель

bicyklist/la -u *m* би́ці́лі́ста

bicykl/ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* би́ці́тле́вати́ ся

bicyklov/ý би́ці́тле́вый; ~á duša би́ці́тле́ва ду́ша

bič -a *m* баті́г -то́га; plieskať ~om пра́скати бато́гом; ~ boží *lud.* би́ч бо́жий; бо́жска ка́ра; ako by bol ~om pleskol як кі́дь бы бато́гом пра́скнув, мо́ментал́ні, в е́ден

miť; uplietol ~ na seba уплів на себе (сам на себе) корбач або выкопав собі яму; на konci ~ plieska (prisl.) батіг на кінці праскати

bičik –a *m zool.* бічік, жг'утик (у едно-кліточных)

bičikovc/le –ov *m mn. č. zool.* бічіковці, жг'утики

bičisk//o –a *s* корбачіско

bič//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 бічовати, сечі, бити 2 *prez.* трепати, молотити, колотити, шлягати 3 (trápiť, súžiť) мучити, трізнити 4 знерв'ознєвати, нервозити, задерати, сужувати

bič//ový *príd k bič;* бічовый; ~é úderý бічовы удары

bidl//o –a *s* набія (в чім є бєрдо на кр'оснах)

bied//a –y ž 1 бідá, біднотá; žit' v ~е жыти в біді; triet' ~u téрти бідý, бидовати 2 (starosti, ťažkosti) бідá, наріканя, неприємности; je s ním ~ з ним пр'осто бідá або нещáстя, нешистя; s ním budete mať ~у з ним б'удете мáти бідý або б'удете мучити ся

bied//it' –i –ia *nedok.* бидовати, жыти в біді або в нужді

biednic//a –e ž *zastar.* 1 бідняжка, бідниця, бідняга, уб'ога, худ'єра, худятко 2 (paniĥodnica) мерзáчка, нічомниця

biednik –a *m zastar.* 1 бідняк, біднячіско, худák, худачіско 2 (paniĥodnik) мерзáвець

biedny 1 (chudobný) бідный, худ'обный; ~ národ бідный нар'од 2 (mizerný, slabý) бідный, нещáстный, уб'огый

bieliar//eň –ne ž *odb.* біпільня (пол'отна)

bielidl//o –a *s* білило

bielisk//o –a *s* біпільня (пол'отна i *m. n.*)

biel//it' –i –ia *nedok.* 1 білити; ~ platno білити або одбілєвати пол'отно; ~ izbu білити хыжу, ізбу 2 *nár.* чистити; ~ jablká, zemiaky чистити ябка, бандурки

bieliz//eň –ne ž спідне облечіня, білізнá

bielizník –a *m* скриня на спідне облечіня, білізник

bielk//o –a *s* біл'ок (о́ка, яйця)

bielkovin//a –y ž *chem.* білковина; протеіны

bielkovinov//ý білковин'овый; ~é krmivo білковин'ова пáша, кормиво; ~á strava білковин'ове їдл'о, страва богáта білковинами, протеїнами

bielkový *príd. k bielok;* ~ krem крем із шлягáных білків

bielo *prisl.* біло; ~ oblečený облечєный до білого, в білім

bielob//a –y ž білила; zinková ~ цінк'овы білила 2 біл'оба; ~ snehu біл'оба снігý

bielohlav//lok –ka *m* білог'оловок –a, хл'опець з білов г'оловов

bielohlavý сивовол'осый, сивый, білог'оловый

biel//ok –ka *m* біл'ок

bielokrvnos//t' –ti ž *lek.* білокр'овность, левкемія

bielolici біполицый

Bielorus –a *m* Білор'ус

Bielorusk//a –y ž Білор'уска

bieloruský білор'уський

bieloruština білор'уський язык, білорусістка

bieloskvúci bás. білосніжный, осліпуючо білый

bielosť *p. belost'*

bielotok –u *m lek.* білот'ок

bielovisko *p. bielisko*

bielovlášk//a –y ž біловол'оска, біловол'осе дівча або женá, блондінка

bielovlasý біловол'осый, сивый, сиво-вол'осый

bielozubý білозубый

biel//y 1 білий; білы лáхы, шматы; ~ chlieb білий хлїб; 2 сивый, сірый; ~е vlasу сивы вол'осы; ~ ako holub білий як г'олуб; ~a vřana біла вор'она; ~a káva білий кáвей або біла кáва, кáвей з мол'оком; ~е mäso біле мясо (курятина); ~е uhlie біле ўгля; ~е zlato a) (o elektrickej energii) біле ўгля; b) (o cukre) біле з'олото; ~ šport a) лїжар'ський шпорт; b) тєніс; ~a sobota *cirk.* велика суб'ота; ~е pohlavie žart. прєкрáсный, ш'умный пол; ~е krvinky *anat.* лейкоц'иты; білы кровяны тїлця; je

to čierne na -om totó написáne чорне на білим; za ~eho dňa за білого дня; do ~eho rána до білого rána, до розвидніня

bifľ//ovat' (sa) –uje (sa) –ujú (sa) *nedok. hovor. pejor.* зубрити, біфлєвати (ся)

biftek –u *m* біфтек (*природный*)

bigam//ia –ie *ž* двоженство, бігамія

bigotný богомолный, побожный, (*глубоко*) релігійный

bijat' opak. k bit'

bikarbonát –u *m chem.* бикарбонат, двоуглєкісла со́вда

bikonkávny fyz. двояковыгнутый

bikonvexný fyz. двояковыпуклый

bilabiál//a –y *ž. lingv.* білабіальний звук

bilabiálny lingv. білабіальний, губно-губный *або* воргово-ворговый

biľag –u *m aj prep.* знак, прізнак, знамінко; ганія, очорнєваня з дачо́го; ~ hanby, zrady знак ганьбы, зрады

biľag//ovat' –uje –ujú *nedok. koho čím, za* що обвинєвати, очорнєвати ко́го з чо́го, одсўджовати ко́го; ~ niekoho zradcovstvom обвинєвати, очорнєвати дакого зо зрады

bilanc//ia –ie *ž 1 účt.* біланція, учтованя; го́сна ~ рочна біланція; robiť ~iu роби-ти біланцію, біланцовати; **2** резултат; ~ doterajšej práce резултаты дотеперішньої роботи

bilanc//ovat' –uje –ujú *nedok.* біланцовати **1 účt.** приправлєвати выучтованя **2** *čo* (*zhodnocovať*) выго́дночовати что; ~ výsledky práce выго́дночовати резултаты роботи

bilančný účt. біланчний, выго́дночующій

bilateráln//y двобочный *або* двосторонний; ~a zmluva двосторонний договoр

biletár –a *m* білетарь

biletárk//a –y *ž* білетарька

biliard –u *m* біліард

biliard//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. hovor.* грати біліард

biliardový біліардovýй

bilíngvizm//us –u *m* білінгвізм, двоя-зичность

bilión –a *m* біліон (*milión miliónie*)

bim, bim-bam cit. бім, бім-бом

binárn//y odb. бінарный, двоякий, двойный; ~é vzľahy бінарны одношіня

binok//el –la *m* бінокель -кля, далекогляд

binokulár –a *m* біокуларный мікроскоп

binóm –u *m* біном, двочлен

binomický mat. біномінальний, двочлєнный

biograf ¹ –u *m hovor.* біограф, кіно

biograf ² –u *m* (*životopisec*) біограф

biograf//ia –ie *ž* біографія

biochém//ia –ie *ž* біохемія

biochemický біохемічний

biológ –a *m* біолог

biologický біологічний

biologička//a –y *ž* біологічка

biplán –u *m* біплан

bireš –a *m zastar.* снуга

biret –u *m* (*stredoveká čiapka*) бірет

birm//ovat' –uje –ujú *nedok. náb. (u katolíkov)* бірмовати, конфірмовати

birmovk//a –y *ž hovor.* бірмовка, кон-фірмація

biskup –a *m* єпіскоп

biskupsk//ý єпіскопський; ~á hodnosť єпіскопський сан; ~ chlieb бісквіт (*з цукєтamu, ópíxamu i in.*)

biskupstv//o –a *s 1* (*hodnosť*) єпіскопство **2** (*diecéza*) єпáрхія

biskvit –u *m* бісквіт

biskvitov//ý бісквітovýй; ~é cesto бісквітове тісто

biť бие bijú *nedok. 1* бити, удáрити; ~ päsťou do stola *al.* на stôl бити *або* удáрити п'ястєв *або* кулакoм по stóлі; hrom бие гром гримить; blesky bili блєскы били **2** (*o hodinách*) бити; hodiny bijú гóдины бють; hodiny bili dvanásť гóдины одбили дванáдцять **3** *koho čím* бити, порóти, сечі; ~ palicou бити пáлицєв **4** *do čoho pren.* бити, удáрєвати, бұхати; zapách zhnitého listia bil do nosa зáпах згнитого листя бив до нóса; svetlo бие do očí світло бє в oчі **5** (*kart.*) крыти, бити; ~ tuzom бити тўзом *або* єсом; ~ hlavou o múr бити гóловов

о мър, о стінų; srdce бие сёрдце бє; krv бие до tváre кров бє до твáри, до лиця; ~ на poplach бити на пóплах; vie, koľko бие він знáть, óдки вітор дус; бие jeho (jej) posledná hodina бє áбо наставлять ёго (ей) послідня гóдина áбо смерть

bitang –a *m lus.* битáнг, битáнга *m*

biť sa бие са bijú са *nedok.* **1** бити ся, воєвáти, дёрти ся; ~ са з nepriateľom бити ся з неприяте́льм; ~ do poslednej kvapky krvi бити ся до посліднєй квáпки крóви **2** бити ся, дёрти ся, надерáти ся; chlapci са bijú хлóпці надерáють ся **3** *za koho, čo* воєвáти, бити ся; ~ *za slobodu* воєвáти за слобóду

bitk//a –у ž **1** битка –ы; chytiť sa do ~у ухóпити ся до битки, зачати битку **2** бой, битка; letecká ~ воздúшна битка; námorná ~ мóрьска битка **3** (*trest údermi*) побитя, побóї

bitkár –a *m* битка́рь

bitkársky битка́рский

bitúmen –u *m* бітумен, смола́, живіця

bitúmenový бітуменóвый, смоля́ный, живіце́вый

bitúnok –a *m* биту́нок

bitv//a –у ž *kniž. zastar.* битва, бой

bitý битый, побитый

bivalentný *chem.* бивале́нтный, дво-валéнтный

bivuak –a *m* ла́герь, спя́ня під го́лым не́бом

bivuak//ovat' –ује –ујú *nedok.* спа́ти під го́лым не́бом, ла́герєва́ти

bizam –u *m* **1** кожу́шина з онда́тры **2** кожу́х з онда́тры

bizarný чу́дный, особистый

bizmut –u *m chem.* візмут

bizón –a *m zool.* бизон

bižutér//ia –іе ž **1** (*пацны*) біжу́терійны вы́робки **2** (*склеп*) біжу́терія

blábol//it' –і –іа *nedok.* бля́болити, бормотáти; nezrozumiteľne ~ незрозумі́ло бля́болити, бормотáти

bl'abot –u *m expr.* бля́ботáня

bl'abol//tat' –се –су́ *nedok. expr.* бля́ботáти, бормотáти, кє́цати

bl'ač//at' –і –іа *nedok.* **1** (*o ovci, koze*) бє́кати; (*o tefati*) мучáти, реві́ти **2** *pren. expr.* реві́ти, кріча́ти, пла́кати

bl'afk//at' –á –ájú *nedok. lud.* га́вкати, брехáти

bláh//at' si –a si –ájú si *nedok.* бы́ти спо́кійным, ра́довати ся (*чóму*)

blah//o –a *s (šťastie)* щáстя, блаже́нство, (*prospech*) блáго; verejné ~ óбще блáго

blahobyť –u *m* бога́тство с, достáток *m*

blahodarný благода́рный; ~ vplyv благода́рный вплив

blahoprajný благоже́лающий, поздоро́вляющий; ~ telegram поздоро́вляющий телегра́м

blahoprian//ie –іа *s* благоже́ла́ня, поздо́ровлі́ня

blahopr//iat' –aje –ájú *nedok. komu k čomu* поздо́ровля́ти ко́го з чі́м

blahoreč//it' –і –іа *nedok. kniž.* **1** *komu, čomu* благода́рити ко́го, ш́то, бы́ти благода́рным ко́му, чóму; благослови́ти ко́го, ш́то (*zastar.*); ~ náhode благода́рити слýчай **2** *koho, cirk.* канонізо́вати *nedok. dok.* одно́сити к свя́тым

blahorod//ie –іа *s zastar. (v osloveni)* благо́родіє, превосхóдство, сія́тельство; Vaše ~! Ва́ше благо́родіє!; Ва́ше сія́тельство!

blahosklonný благоскло́ный, мі́лый, лю́дський; ~ úsmev благоскло́нный ўсмі́в

blahoslav//it' –і –іа *nedok. koho, čo, komu, čomu kniž.* благосла́вити, велича́ти, восхва́ляти, веле́бити, хва́лити ко́го, ш́то

blahovičník –a *m biol.* евкали́пт

blahovoľný благоскло́нный, доброжычли́вый, благожычли́вый

blahovonný bás. благово́нный, приємно-во́няющий

blahovô//ľa –іе ž благоскло́нность, доброжычли́вость, благожычли́вость

blahoželan//ie –іа *s* поздо́ровлі́ня, благоже́ла́ня

blahoželat' –á –ajú *nedok. komu k čomu* поздоровляти *кóго з чім*, благожелáти *кóму к чóму*; ~ k narodeninám поздоровляти з днём народжіння

blahý щастливий, блажéный, приемный; ~ cit чýвство блажéнства; ~ej pamäti *arch. často iron.* блажéной пáмяти

bl'ach –u *m* **bl'ach//a** –y ž бляха

bl'akot –u *m* **1** (*ovce, kozy*) бéканя, (*teľaťa*) мычáня **2** *prep. expr.* рев, крик, плач; гáмканя

blamáž –e ž гáньба, шкaндáл

blam//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. hovor.* блямовáти, гaньбити/зaгaньбити, шкaндалити/ошкaндалити

blam//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok. hovor.* блямовáти ся, гaньбити ся/зaгaньбити ся, шкaндалити ся

blan//a –y ž блáна, перегорóдка; *mozgové ~y anat.* мозгóвы блáны; *rapenská ~ anat.* дівóча блáна áбо блáна пaнны; *brušná ~ anat.* брюшна блáна; *plávacia ~ zool.* плáваюча перегорóдка; *bunková ~ biol.* бунькóва блáна **2** *tech.* мембpáна **3** *tech.* *rozmnôžovacia ~* розмнóжуюча блáна; *písať na ~u* писáти на блáну

blanár –a *m* кожýшник

blanárstv//o –a *s zastar.* кожушництво

blanitý тонкий як блáнка, блaнкóвый

blanket//a –y ž блaнкéта; *vyplniť ~u* выпoвнити блaнкéту

blanko *p. blanko*

blankvers –u *m poet.* бiлый стих

blankyt –u *m bás.* яcносиний; ~ neba, *more* яcносинe нéбо, мóре áбо яcносиня фáрба нéба, мóря

blankytný *bás.* яcносиний; ~é nebo, *more* яcносинe нéбо, мóре

blanokridly *zool.* блaнoкpылый; ~ *hmyz* блaнoкpыла мyхoвинa

blanovitý блaнoвитый, блaнoкpылый

blanov//ý *príd. k blana*; ~é mäso блaнóвe мyco

blatist//ý, blativ//ý бoлoтиcтый; ~á cesta бoлoтиcтa дopóгa; ~á pôda бoлoтиcтa зéмля

blatnatý *p. blatistý*

blatník –a *m* блáтник (*áвта i m. n.*)

blat//o –a *s* бóлoтo, бpyд; *nechať niekoho v ~e* зoxaбити дaкóгo в бiдi; *vytiahnúť niekoho z ~a* вьтягнyти дaкóгo з бiдy, пoмóчи в бiдi дaкóмy; *hádzat' ~om* po niekom шмapяти бpyд нa кóгocь, пoливáти бóлoтoм дaкóгo; *z ~a do kaluže* з бóлoтa дo кaлýгy, з oгня i в пoлýмя

blatov//ý бoлoтиcтый; ~á kefa кéфа нa oбyв

blazeovaný пepесычéный, вьжытый, pивнoдýшний, poсчapовáный

blázin//ec –ca *m hovor.* дoм пpo дyшéвнo xвóрых, з poзyмyзышлых

blazn//iet' –ie –eju *nedok.* блязнiти (*o дyшéвнo xвóрых*), зьийти з poзýмy

blazn//iet' sa –ie sa –eju sa *nedok.* **1** блязнити ся, poбити зo сéбe глýпoгo, дyрaчiти ся, блязнити ся **2** *za kým, čím* *expr.* быти бeз poзýмy oд кóгo, чóгo, cxoдити з poзýмy *po kím, čím*

blázn//it' –i –ia *nedok.* *koho* звoдити з poзýмy, зблáзнéвaти, (з)блязнити кóгo

blázn//it' sa –i sa –ia sa *nedok.* **1** cxoдити з poзýмy **2** дyрaчiти ся, шaлити ся, poбити глyпocти; *chlapci sa ~ili* xлoпцi дyрaчили áбо шaлили ся, глyпocти вьтвapяли; *neblázni (sa)* не poб глýпocти, не poб зo сéбe дyрaкá áбо глyпáкa, cпaм'ятáй cя! **3** *za kým, čím, hovor. expr.* быти бeз poзýмy oд кóгo, чóгo; лyбити кóгo бeз poзýмy

blázniv//ý *hovor.* **1** нeнoрмáльний, блязнивый **2** нeнoрмáльний, шáлeный, нepoзýмный, глýпый; ~ *nápad* глýпый нáпaд, глyпa iдéя; ~é *dievča* зiгчкaнe, пoблязнéнe дiвчa; ~é *kúsky* дyрaцтвa, глýпocти, шaлeнóты; ~é *počasie* нeнoрмáльнa, блязнивa пoгóдa; ~ *chlapec* нepoзýмный xлoпeць

bláznovstv//o –a *s* **1** нepoзýмнocть, шaлéнcтвo, пoмiшáный poзýм **2** (*samo-pašnosť*) дyрaцтвo, глýпocть; *robiť ~* poбити дyрaцтвo, глýпocти, вaляти зo сéбe дyрaкá

bláz//on –na *m hovor.* **1** (*duševne chorý*) нeнoрмáльний, зьийшóвший з poзýмy **2**

(*nerozvážny človek*) дурák, бóльван; dvorný ~ шáшо; mať niekoho za ~а повáжовати кóгось за ненормáльного, за дуракá; robiť si ~а z niekoho бóльвана робити з кóгось, высмієвати ся з дакóго; sľuby sa sľubujú, ~ní sa radujú (*prísl.*) обіцянка-гáнка – шáленому рáдость

blaženosť /t/ –ti ž блажéность, насолóда; topiť sa v ~ti быти на верьху блажéности, блажéнствовати

blažen /ý/ блажéный, щастливый; ~á mladucha щастлива молодіця, невіста; ~ úsmev блажéный áбо щастливый úсмів

blaž /it/ –í –ia *nedok.* робити щастливим, рáдовати ся

blaživý приемный, рáдующий, рáдістный; ~ cit рáдістне чұвство, чұвство рáдости

blb /lec –са *m rejoy.* дурák, бóльван, ідіот, глупачіско

blbot -а *m expr.* журчáня, чурчáня

blbo /tat/ –се –сú *nedok. expr.* журчáти, чурчáти; *potok* –се пóтік, рíка журчítь, чурчítь

blbotavý журчáчий, чурчáчий

blbý 1 (*o človeku*) ненормáльный, тупый, дұрный, слабомысéльный 2 *expr. (o veciach)* дура́цкий, ідіо́тський

blč /at/ –í –ia *nedok.* горіти полóмінem, прáскати *aj pren.*; oheň, plameň ~í ogéнь, полóмінь прáскать; srdce mu ~í láskou сéрдце ёго горитъ любóвeв; ~í hnevom горитъ гнiвом; ~í zrak прáскаючи, выжáруючи, горящi о́чи; ~са *fakla* прáскаюча фáкля

bledničk /la –у ž *ler.* блідá слáбость, хлорóза

bled /núť –не –nú *nedok.* 1 блідніти; *tvár* ~не тварь блідніє, блідне 2 *pren.* блідніти, гáснути, счезáти; nádej ~не надія блідне, гáсне, счезать

bledo *prísl.* блідо, невыразні; ~ osvietený невыразні освiчений; *vyzerá to* ~ вызерать тотó блідо áбо вызерать тотó нáніч

bledobelavý блідобелáвый, світлобелáвый, світлосиній

bledočervený світлочервёный

bledofialový світлофіялóвый

bledolíci блідолиций, з блідóв твáрeв áбо лицem, блідый

bledomodrý світлосиній

bledoružový світлоружóвый

bledosiv /ý/ світлосивый; ~é oči світлы о́чи

bledozelený світлозелёный

bledožltý світложóвтый

bledučký *expr.* бліденький, барз блідый

bledu /la –le ž 1 *bot.* блідупля (*ярна рос- тлина з бiлым квiтeм*) 2 *expr.* блідe дiвчa, блідá женá

bled /ý/ блідый, бiлый; ~ ako stena блідый як стiнá áбо як полóтно; ~ ako krieda блідый як крийда; ~ mesiac блідый мiсяць; ~á tvár блідá тварь, блідe лицe 2 (*slabý*) блідый, смутный, слабый; невыразный, гмлистый, неясный; ~é nádeje смутны áбо слабы надiї; ~é postavy блiды герóи áбо óбразы, персонáжы (*в лiтературнiм твóрi*)

blen –u *m bot.* блен

blesk –u *m* 1 блеск; *zabil ho* ~ забив ёго блеск; *guľový* ~ купёвый блеск 2 (*žiara, svit, lesk*) сiяня, блеск, врiти, шыршáня; ~ mesiaca сiяня мiсяця; *ako* ~, *s rýchlosťou* ~у як блеск, зó скóростeв блéску; *ako* ~ *z jasného neba* як гром з яснóго нéбa; *vrhať al. sypať al. metať* на niekoho ~у шмаряти на дакóго грóмы i блéскы; *sŕša* *mu (jej)* ~у з о́чи в ёго (eй) очáх шыршáть грóмы

bleskál /ne –ňov *m pomn. hovor. expr.* блискáчи óчка

blesk /núť –не –nú *dok.* блиснути; ~ *okom* блиснути óком; ~lo *mu hlavou al. mysľou* блисно ёмú гóловов, пришлá до гóловы мысeль

bleskoistk /la –у ž *tech.* блескóва поiстка

bleskom *prísl.* блескóво, скóростeв блéску

bleskorýchly блескоскóрый, снажливый; ~ рохуb снажливе погынáня

bleskove /o *prísl.* блескóво, з блескóвов скóростeв, одрáзу

bleskovic//a –e *ž tech.* запальна шнұра

bleskovk//a –y *ž* настінны новинкы

bleskovl//ý 1 *príd. k blesk* блескова
выбойка 2 (*rýchly*) блесковый, скорый,
наглый; ~á vojna блескова война; ~
telegram блесковый телеграм; ~ hovor
блескова бісида (*no telefóni*)

bleskovod –a *m* громозвód, блескозвód

bleskurýchly *p. bleskorýchly*

blesnúť *p. blesknúť*

blch//a –y *ž* блыха; *pustiť* niekomu ~u do
kožucha *hovor.* зробити дакому неприєм-
ность

bliak//at' –a –ajú *nedok.* 1 (*o koze, ovci*)
бékати, (*o tel'ati*) мýкати, ревіти 2 *preu.*
pejor. ревіти, крічати

blík//at' –á –ajú *nedok.* блікати, блинькати,
мігати; *lampa* –á лáмпа блікать

blíkav//ý *expr.* бліка́вий, мігаючий; ~é svetlo
бліка́ве, мігаюче світло

blík//núť –ne –nú *dok.* блікнути, мігнути,
блинкнути

blíkot –u *m expr.* бліканя, блинканя, мігання

blíkol//tat' –ce –cú *nedok. expr.* блікати, мігати

blíkotavý *p. blíkavý*

blíktř//a –y *ž* блища́дло, блища́чий верьх
чо́гось

blink *сiť.* цiнк, блiнк

blinkat' *p. blikat'*

blinkavý *p. blíkavý*

blinknúť *p. bliknúť*

blinkot *p. blikot*

blinkotat' *p. blikotat'*

blizko 1 *prisl.* близько, недалёко, поблизу,
поблизкості, рядом, ко́ло; *prísť* ~ прийти
близко; *byť* ~ бути поблизокості áбо ко́ло
ко́го, чо́го 2 *predl. s 2. p.* в близькості, ко́ло
чо́го, рядом з ким áбо чим; ~ *cesty* поблиз-
кості áбо ко́ло доро́ги, рядом з доро́гов;
sedeli sme ~ seba мы сиділи близько áбо
ко́ло себе; *mat' al. byť k* niekomu *vel'mi* ~
бути з даким в близьких одно́шнях

blízk//y 1 *v rôzn. význ.* близький; ~a
dedina близьке село áбо близький валáл,
сусіднє село; *v ~ej budúcnosti* в близькій

бўдучностти; *v ~om čase* в близькім часі;
~ *přibuzný* близка́ родина; *byť* ~ niekomu
бути близьким з даким áбо дакому, бути
з даким в близьких одно́шнях 2 (*podobný*)
близкий, поді́бный; ~ *farbou* поді́бный
по фáрбі; ~ *obsahom* близький óбсягом,
по содер́жáнію; *blížšia košeľa ako kabát*
[*prisl.*] своя сорóчка ближе ку тілу

blízn//a' –y *ž bot.* рыльцé

blízn//a' –y *ľud.* близна (*vievця, kotrá mála*
náraz *dvě ягнята*)

blížňa –ľa *s ľud.* близня, двóйча, дво́йчка

blíz//ny –ien *s pomn. ľud.* близнята,
дво́йчáта, дво́йчки

blízo 1 *prisl.* близько, недалёко, поблизкос-
ти, рядом, ко́ло 2 *predl. s 2. p.* близько,
ко́ло чо́го; ~ *potoka* ко́ло пото́ка; 3 *predl.*
s 2. p. ко́ло чо́го побли́жні; *mal už ~*
sedemdesiat rokov ёму́ было áбо він мав
уж ко́ло áбо побли́жні сі́мдесят ро́ків

blízučko *prisl. expr.* близе́нько, ці́лком
близко, ці́лком недалёко

blízučký *expr.* близе́нький, находя́чий ся
ці́лком близько, недалёкий

blízunko *p. blízučko*

blízunký *p. blízučký*

Blížen//ce –іec *s mn. č. astron.* Близнята -ят
blížen//ci –cov *m mn. č. (j. č. –ec)* 1 близня-
та, дво́йчáта 2 *preu.* духо́вні близькі áбо
близкі по дýху люди

blíž//it' sa –i sa –ia sa *nedok.* 1 *ku komu,*
k čomu прибли́жовати ся; ~ *k dedine* при-
бли́жовати ся к селу́, валáлу 2 (*v časovom*
význame) прибли́жáти ся, бли́жыти ся,
надходить; ~i sa *zima* прибли́жує ся áбо
прихо́дить зима́ 3 *k čomu* прибли́жáти ся,
бути близьким; ~ sa *k cieľu* прибли́жова-
ти ся к ці́лі; ~i sa *k pravde* він близький
к пра́вді áбо прибли́жує ся к пра́вді

blízn//y –eho *m náb.* ближній

blížš//í 2. *st k blízký* 1 близший, ближе; ~
přibuzní близша родина 2 подро́бніший,
точніший; ~ie *údaje* близшы да́ны;
neviem nič ~ieho я не знам близших
подробностей

blížšie *prisl.* 2. *st k* **blízko** ближе, близше
blk//ať –á –ajú, **bík//ať** –a –ajú *nedok. expr.*
 пúкати, горіти плáмінём, поломяніти;
 ohník **bíka**, ruká **ógnik** горить плáмінём,
 пúкать

blok//tať –ce –cú *nedok.* горіти плáмінём
aj pren.

blkotavý горящий, пламінний, осліпуючий;
 ~á *vatra* пламініюча вáтра; ~é *hviezdy*
 осліпуючо світлы звiзды

blok –u *m* 1 *polit.* блок –y; ~ *štátov* блок
 держáв 2 *stav.* блок; *betonový* ~ бетоно́вый
 блок 3 блок; ~ *domov* блок до́мів, кварта́л;
pokladničný ~ кáсовый листок, блок

blokad//a –y *ž* 1 блока́да; *hospodárska*
 ~ економічна блока́да 2 *šport. šach.*
 блокова́ня

blokovací блокóючи́й

blok//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* 1 *v rôzn.*
význ. блокова́ти; ~ *prístav* блокова́ти порт,
 пристань; ~ *hráča šport.* блокова́ти грача́;
 ~ *trať žel.* блокова́ти железнiчну доро́гу 2
tech. застáвлёвати/застáвити, гамова́ти/
 загамова́ти; ~ *stroj* застáвити машыну 3
obch. выпи́совати, выпи́сати шек, блок,
 блóчок, листок

blokový 1 *žel.* блокóючи́й 2 блокóвый; ~
záznam блокóвый за́пис áбо блокóве
 примiча́ня 3 *obch.* кáсовый листок, блок,
 блóчок

blond *príd. neskl. hovor.* блонд, світло-
 волóсый

blondiak –a *m hovor.* блóндяк, блондiн

blondín –a *m* блондiн

blondín//a –y *ž* **blondínk//a** –y *ž* блондiна,
 блондiнка

blší блышáчий (*од блыха*)

blud –u *m* 1 заблуджiня, хыба; *upadať do*
 ~u робити хыбу áбо хыбы, заблуджовати,
 упада́ти до блóду; *roznať svoj* ~ вiдiти
 свою хыбу 2 *psych. lek.* блуджiня, блузнiня
 3 *hlásat al.širiť* ~у проголошувати áбо
 шырити блóды

bludár –a *m* 1 блóдник, потóплюючи́й, побiга́й
 2 *cirk.* iншовiрець, ерeтiк, поневiруючи́й

bludár//it' –i –ia *nedok. hovor.* блудити,
 потóплёвати ся, шатáти ся, тóляти ся 2
cirk. учiти, вiрити блóдам

bludárstv//o –a *s* 1 блудництво, блуд 2 *náb.*
 абсýрд *m*, абсýрдность, еретiчность *ж*

bludičk//a –y *ž* 1 блудничка, потóплююча
 женá, бездóмна 2 блудячи́ огні, світла

bludisk//o –a *s* **bludiš//te** –ťa *s v rôzn. význ.*
 блудиско *c*, лабирiнт *m*

blúd//it' –i –ia *nedok.* 1 блудити, тóляти ся; ~
v lese блудити в лiсi 2 (*túlať sa, ponevierať*
sa) поневiрeвати ся, бродити, ходити; ~
po meste ходити, бродити, поневiрeвати
 ся по мiстi 3 (*mýliť sa*) поблуджовати,
 мылити ся 4 *cirk.* упада́ти до абсýрду

blúdivý 1 блудивый, потóплюючи́й 2
 блудивый; ~ *pohľad* блудивый пóгляд; ~
nerv lek. блудивый нерв

bludn//ý 1 (*nesprávny*) кламливый, хыб-
 ный, несправный; ~é *učenie* кламливе
 учiня; ~é *predstavy psych.* блóдна, клам-
 лива фанта́зiя 2 (*blúdiaci*) блóдный,
 зачаровáный; ~ *kruh* зачаровáный круг;
 ~é *prúdy el. tech.* блудячи́ тóкы

bluf –u *m hovor.* бляф –y

bl'usk//ať –á –ajú *nedok. expr.* позерáти,
 зазерáти, зiрькати, мeрькнути, мiгати,
 жмурькати, посмóтрeвати, мeрькати; ~
po dievčatách посмóтрeвати по дiвчáтах

bl'usk//núť –ne –nú *dok. expr.* взглянути,
 зiрькнути; ~ *očami* взглянути, зiрькнути очáми

blúz//a –y *ž* 1 (*ženská*) блюзка 2 (*mužská*)
 блюза; *námornická* ~ матрóська блюза

blúzk//a –y *ž* блюзка; *biela ženská* ~ бiла
 жeньська блюзка

blúznen//ie –ia *s* 1 (*v horúčke*) блузнiня;
 ~ *chorej mysle* блузнiня хвóрой мыслi,
 блузнiня душевнохвóрого 2 (*rojčenie*)
 дóмки, привiджiня; *romantické* ~
 романтичны дóмки

blúzn//it' –i –ia *nedok.* 1 (*v horúčke*) блуз-
 нити 2 (*rojčiť*) дóмати, привiджовати; ~
 o štásti дóмати о щáстi

blúzniv//ec –sa *m* блузнивець –вця *m*,
 фанта́ста, задóманець *m*

blůznivý 1 блузнивый **2** фантазіруючий

blýsk –u *m bás. 1 (blesk)* блеск, заблиснути **2 (lesk)** блеск, заблеск; ~ hviezd заблеск звiзд

blýskáč –a *m 1 bot.* лютик **2 ryb.** блискачка (бляшана рыбка, як навнада на рыбы)

blýskačka –y *ž hovor.* блискачка

blýsk//ať –a –ajú *nedok.* блискати, світити, блищати, блистити; ~ očami блискати очами; šabľa ~ala tu popred oči шабля блищала ёму поперёд очі

blýsk//ať sa –a sa –ajú *sa nedok. 1 neos.* блискать ся **2 !ligotať sa** блищати, блистити, блискати **3 čím, hovor. (vystatovať sa)** выставляти на указаня што, хвалити ся čím

blýskavica –e *ž* блискавиця, бўра

blýskavilý 1 (lesklý) блищачий, лиготавый, лёсклый; ~é oči блищачі очі **2 (skvelý)** прекрасный, чудесный, парадный; ~ rečník чудесный оратор

blýsnúť (sa) p. blysnúť (sa)

blysnúť –ne –nú *dok. 1 (zalignatť sa)* блиснути, заблищати **2 (náhle zažiaritť) aj prep.** засвітити; oči jej ~li veselostou в очах ей засвітили весёлы іскоркы; ~ očami блиснути очами **3 (preblesnúť)** блиснути *aj prep.*; úsmev tu ~ol tvárou усмів ёму блиснув на лиці, на тварі; ~lo tu hlavou в голові ёго блиснула дўмка або перебігла мысль

blysnúť sa –ne sa –nú *sa dok. 1 (zalignatť sa)* блиснути, заблиснути, заблистити **2 neos.** заблиснути (о блеску); ~lo sa блисло **3 (preblesnúť)** блиснути **4 čím, hovor. prep.** блиснути; ~ sa vedomosťami блиснути знálostями

blyš//ať sa –ті sa –tia *sa nedok.* блистити, блищати ся

bo spoj. bás. p. lebo

bó cit. det. бóбо

bobkový hovor. бобковый; ~ list бобковый лист

bobk//y –ov *m mn. č.* бобкы, быркы (кóзы, вівці, зáця i т. д.)

bob//or –a *m 1 zool.* бóбор **2 hovor. (kožušina)** бобровый (кожух), кожушина бóбра

bobov//ý príd k boby; ~á dráha бобóва дорóга, трáца

bobrí, bobr//ový бобровый; ~ golier бобровый гáлir; ~ie mäso мясо з бóбра; ~ová čiapka бобрóва шáпка

bobu//ľa –le, *ž* бобуля; hroznové ~le бобулі грозná

bobuľovin//a –y *ž bot.* бобулёвина, бобулёва ростлина (на котріу росте плóд без кісткы)

bobuľovitý бобулёвитый (мáючий подóбу бобулі)

bobuľový бобулёвый

bob//y –ov *m romn.* бóбы, сáнки

bocian –a *m* боцáн; má krk ako ~ мать шыю як боцáн або жiráфа

bocianča –ťa *s* боцáнча

bocian//i боцáновый; ~ie mláďa боцáнча, боцáново малёньке; ~ie hniezdo боцáнове гніздó

bocianic//a –e *ž* саміця боцáна

bociannik –a *m bot.* боцáник

boč//itť –і –ia *nedok. 1 od koho, čoho i bezpredm. (vyhýbať sa)* бóчити, сторонити ся, одчўджовати ся од кóго, чóго, одклоняти ся од чóго; ~ od ľudí бóчити од людéй або сторонити ся людям/людей; бóчити або одклоняти ся, утікати од робóты **2 (odbočovať)** одбóчовати, одклоняти ся

boč//k//a –y *ž* бóчка

bočnic//a –e *ž* бочница (на vóзі, ávті, nóстелу i т. п.)

bočn//ý бóчный; ~á ulica бóчна ўліця; ~á izba бóчна ізба, хыжа; ~é vresko бóчна кішэня; ~é korenie *bot.* бóчны кóрині **2 (vedľajši)** другорядный, побóчный; ~ zárobok побóчный зáробок; ~á vec другорядне діло; ~ úmysel тáйне замышлiня; dostať sa na ~ú koľaj збити ся з дорóгы; odsunúť sa na ~ú koľaj одсўнути на кóнець або на зáдній план

bod — *u m 1 v rôzn. význ.* точка; *dotykový* ~ точка дотуліня; ~ *varu, mrazu* точка кыпіня, морозу; *mŕtvy ~ tech. aj pren.* мертва́ точка; **2** *voj.* пункт, точка; *oporný ~* опóрный пункт, опóрна точка **3** (*v zmluve, listine ap.*) пункт; *rozchádzal' sa v istých* ~och розсходити ся в дакотрых пýнктах; ~ *za ~om* пункт за пýнктором, по пýнктам **4** *šport.* бод; *získať desať ~ov* діста́ти, набра́ти де́сять бо́дів

bodaj *časť.* бода́й, най, жебы; ~ *ho čert vzal!* бода́й, жебы є́го чорт взяв, най є́го чорб во́зьме, бере́

bodajže *časť.* най же бы

bodák — *a m* ба́гнет, бо́дак; *útok na ~y* ата́ка на ба́гнеты, бо́дакы

bodákový бодако́вый, ба́гнето́вый

bodlať — *á —ajú nedok.* **1** коло́ти; ~ *koňa ostrohou* коло́ти ко́ня о́стро́гов **2** (*o včelách a pod.*) ужа́лити, укúсити **3** *koho, pren. expr.* підпíховати ко́го, дава́ти шпі́льки ко́му

bodavlý колю́чий, піхля́вий *aj pren.*; ~ *é ostne* колю́чі о́стні, бо́дякы; ~ *á bolesť* колю́ча бо́лість; ~ *rohľad* піхля́вий по́гляд

bodľec — *a m* грот, бо́дець

bodegla — *y ž* *hovor.* буфе́т, цукра́рня

bodklla — *y ž 1* то́чка, кро́пка; *šaty s bielimi ~ami* шма́ты з білы́ми кро́пками **2** (*grafické al. interpunkčné znamienko*) то́чка; *do poslednej ~y* до послі́дньої то́чки, б́уквы; *povedal som a ~* я по́вídaв і то́чка, і ко́нець

bodkastý, bodkavý p. bodkovaný 1

bodkočiarka — *y ž gram.* то́чка з запя́то́в (:)

bodkovaný 1 кро́пкований, з кро́пками; ~ *á látka* поло́тто з кро́пками **2** пунктова́ний; ~ *á čiara* пунктова́на лі́нія

bodklovať — *uje —ujú nedok.* пунктова́ти, робити пункту́ючу лі́нію а́бо робити лі́нію пýнктором

bodľač — *e ž bodľačlie* — *ia s hromad.* піхля́ч, *mn.* піхля́чі

bodľavý колю́чий, піхля́вий

bodliak — *a m bot.* піхля́ч

bodllo — *a s* ба́гнет, бо́дак

bodl/núť — *ne —nú dok.* **1** пі́хнути, проколо́ти, пропі́хнути; ~ *bodákom* пі́хнути ба́гнетом, бо́даком; ~ *koňa ostrohami* пі́хнути ко́ня о́стро́гами **2** (*o včelách a pod.*) укúсити, ужа́лити **3** *pren.* підпíхнути, уколо́ти; *tá poznámka ma ~la* то́та позна́чка ме́не підпíхла, уколо́ла; ~ *lo ju pri srdci neos.* се́рдце є́й стисло а́бо заколо́ло, пі́хло є́й при се́рдці

bodnlý колю́чий; ~ *á zbraň* колю́ча збра́нь **2** пі́хну́тий, коло́тий; ~ *á rana* пі́хну́та, коло́та ра́на

bodovac/í боду́ючий; ~ *í systém šport.* боду́юча сісте́ма

bodlovať — *uje —ujú nedok.* бодова́ти, рахова́ти бо́ды; ~ *výkop* зрахо́вувати бо́ды перемага́нь

bodový 1 prid. k bod 4 šport. бодо́вый; ~ *systém* бодо́ва сісте́ма; сісте́ма бо́дів; ~ *rozhodca* бодо́вый су́дця **2** ~ *systém* сісте́ма бо́дів, ка́рткова сісте́ма

bodry весе́лий, бо́дрий, живе́лий, ене́ргі́чний, бы́стрый

boh — *a m* бог; *nech ťa ~ chráni* *hovor.* най те́бе бог хра́нить, же́гнать; *nech boh chráni* най бог хра́нить, не дай бог; *poručeno ~u* як бог дасть, так і бу́де а́бо што бу́де, то бу́де; *ďakovať ~u* дякова́ти бо́гу, сла́ва бо́гу; *zdar b~!* (*pozdrav baníkov*) помага́й бо́же! дай бо́же!

bohobojný богабо́йний, побо́жний, ре́лігі́йний, богобоя́зливий

boháč — *a m* бога́ч

bohaprázdný p. bohapustý

bohapustlý *expr.* бога́пустый, безбо́жний

bohater — *a m kniž.* богаты́рь, ге́ро́й -я

bohatersklý богаты́рьський, ге́ро́йський; ~ *á postava* богаты́рьський персо́наж, о́браз

bohateľ — *ne —nú nedok.* бога́тити

bohateľstvo — *a s* бога́тство -а; *prirodne ~* приро́дне бога́тство

bohateľ 1 (majetný) бога́тый, ма́етный; ~ *človek* бога́тый чоло́вік **2** (*hojný*) бога́тый, уро́дний; ~ *á úroda* бога́та уро́да; ~ *á fantázia* бога́та фанта́зія

bohđaj *zastar. p. bodaj*

bohém –а *m* богэм

bohém//a –у *ž* богэма –ы

bohemist//a –у *m* богеміста, чехіста, спеціаліста в чеськім языку

bohemizm//us –у *m lingv.* богемізм, чехізм

bohemstv//o –а *s* богемство (*способ живѳта*)

Bohorodičk//a –у *ž náb.* Богородіця –і

bohorovnl//ý **1** богоподобный, богорівный **2** *prep. expr.* надуманный, пышный, повышенный; ~а *namyslenost'* надуманость, надутость, нафуканость

bohorúhač –а *m* грішник, безбóжник

bohorúhačstv//o –а *s* **bohorúhan//ie** –іа *s* безбóжництво

bohoslov//ec –са *m* богослów, теолог

bohosloveck//ý богослówський, теологічний; ~а *fakulta* богослówска факульт

bohoslov//ie –іа *s* богослówіе *s*, теологія *ж*

bohoslužb//a –у *ž mn. č.* –у богослужіня –я, богослужба –ы

boh//lovat' –ује –ују *nedok. na koho, čo, komu, čomu* *hovor.* боговати кому, ругати кóго, што

bohumilý *zastar.* богумілий

bohuprisám *čast. i cit.* богуприсям (бóгу присягам), єй-бóгу, присягам

bohužial' *čast. i cit.* жаль, нажаль

bohvie *vetná prisl. i čast.* бог знать (знáе), хто знать (знáе); ~, kto бог знать (знáе) хто; ~, kam šli бог знать (знáе) де (они) пішли

bohvieako *zám. prisl.* бог знать (знáе) як, хто знать (знáе) як

bohvieak//ý *zám.* бог знать (знáе) який, хто знать (знáе) який; *vzdelanie nemá* ~é шкóлы не мать бог знать (знáе) яки

bohviečo *zám.* бог знать (знáе) что, хто знать (знáе) што

bohviedokedy, bohviedokial' *zám. prisl.* бог знать (знáе) до коли, до якогó часу; хто знать (знáе) до якогó часу

bohviekde *zám. prisl.* бог знать (знáе) де, хто знать (знáе) де

bohviekedy *zám. prisl.* бог знать (знáе) коли, хто знать (знáе) коли

bohviekto *zám.* бог знать (знáе) хто, хто знать (знáе) хто

bohvieodkial' *zám. prisl.* бог знать (знáе) óдкы, хто знать (знáе) óдкы

bohyl//ňa –не *ž 1* богыня **2** *lud.* ворóжка, чародійниця

bohzná nár. p. bohvie

bochnik –а *m* бóхник; ~ *chleba* бóхник хліба

boj –а **1** бой, битка; *rouličné* ~е ўлічны бої; ~ *zblízka* рукопáшный бой, бой зблизка **2** ~ *za mier* бой за мир; *revolučný* ~ революційный бой; ~ *na život a na smrt'* бой не на живот, а на смерть *áбо* бой на живот і на смерть

bój//a –е *ž námor.* боя –ї

bojácný kniž. боязливый, застрашений

bojachtivý бояхтівый

bojaschopný бояспосóбный

bojazliv//ec –са *m* боязливецъ, боязливый *áбо* выстрашенный чоловік

bojazlivý боязливый, несмілий

bojisk//o –а *s* **bojiš//te** поле боя *áбо* биткы

bojkl//o –а *m* бóйко, боягýз, заяча душа

bojkot –у *m* бóйкот; *vyhlásiť* ~ выголосити бóйкот

bojkot//ovat' –ује –ују *nedok.* бойкотовати; ~ *cudzie výrobky* бойкотовати чужді виробкы

bojnic//a –е *ž zastar. voj.* бóйниця

boj//lovat' –ује –ују *nedok. za koho, čo, proti komu, čomu, s kým, čím, o koho, čo 1* воєвати, боєвати, бити ся; ~ *s nepriateľmi* воєвати з неприятелями; ~ *v prvej línii* бити ся в передній лінії **2** (*usiľovat' sa o niečo*) боєвати; ~ *za mier* боєвати за мир

bojovník –а *m 1* боєвник; боець, бійця, вóяк –а; *frontový* ~ фронтóвый вóяк **2** борецъ, боєвник; ~ *za mier* боєвник за мир

bojovnl//ý боєвий, выбоинный; ~ *duch* боєвий дух; ~ *národ* выбоинный нарóд; ~é *srdce* одважне сёрдце

bojov//ý боєвий; ~é *pásmo* боєва зóна, зóна бóїв; ~é *lietadlá* боєвы еропланы; ~а

taktika táktika bóя; ~é plynu boěvy plíny
ábo otrávný věšćevě

bok –a/-u *m* 1 (*časť tela*) бок –y/-a; *preval'ovať*
sa z ~a na bok перевертати ся з бóка
на бик; *pichá ma v ~u* ко́ле мене в бóці
2 сторóна, бок; на *pravom ~u* на прáвiм
бóку/бóці, на прáвiй сторóні; *pozeral od ~u*
позерáв з бóку 3 *voj.* бок; *paradnúť z ~u*
напáсти з бóку 4 бок; бокóва стiнка; ~ *lode*
бок корабля; *ruky v ~ rúky* до бóку; *vyspať*
sa na obidva ~y *hovor.* выспати ся на оби-
два бóкы; *bojovať ~ po ~u* воєвáти, бити
ся бик по бóку

bokom *prisl.* 1 (*povedľa*) бóком, подáльше,
збóку 2 збóку; *pozrieť ~* позерáти бóком;
stáť ~ стояти збóку; *nechať niečo ~*
зохабити даштó бóком, не відiти даштó
bokom//brady –brád *ž mn. č. (j. č. –brada)*
бакенбáрды, пáйхы *нар.*

bokorys –u *m geom.* бокóва проєкція
boľačk//a –y *ž hovor.* болячка
boľav//ý болявий, хвóрый; ~é о́чі хвóры
о́чі; ~é мiесто боляве мiсце; ~á otázka
болявий, наболiвший вопрóс; s ~ým
srdcom з болявым сéрдцém

bolehlav –u *m bot.* болiголóв

bolen//ie –ia s болiня, бóлисть, боль/бiль; ~
hlavy, zubov болiня гóловы, зúбiв

boleráz –u *m hovor. bot.* барвiнóк (*ростли-
на*)

bolerko p. bolero¹

boler//lo¹ –a s (*dámsky kabátik*) болерó *neskl.*
s, фiрарó *neskl. s*

boler//lo² –a s (*tanec*) болерó

boles//ť –ti *ž* 1 бóлисть бóлести, боль ж; ~
hlavy, zubov бóлисть гóловы, зúбiв; *cítiť ~*
чúти бóлисть; *srôsobitiť ~* запрiчинити бóлисть,
боль 2 смúток, жаль, трапiня, сúжованя;
акá ~, такá masť [*prisl.*] кáжда бóлисть мать
свiй лiк, на кáжду бóлисть є свiй лiк

bolestiv//ý болiстливый, хвóрый, причiня-
ючий бóлисть; ~é мiесто болiстливе мiсце

bolestn//é –ého s бóлистне, пiняжна
компензáция за бóлисть; *dostať ~* достáти
бóлистне

bolestn//ý 1 бóлистный, терплячий; ~ *ston*
бóлистне стонáня; ~ *úsmev* бóлистный
ýсмiв; ~ *výraz tváre* болестлива áбо терп-
ляча грiмáса, терплячий выраз лица,
твáри 2 (*bolestivý, boliaci*) бóлистный, при-
чиняющий бóлисть áбо мýку; ~á operácia
бóлистна оперáция 3 (*spôsobujúci duševnú
bolesť*) бóлистный, мученицький; ~é
myšlienky бóлистне мышлiня

bol//iet' –í –ia *nedok.* 1 болiти; *hlava ma ~í*
гóлова мене болить; ~ia ho *pohy* у нёго
болять нóгы 2 *pren.* смутити, причiняти
бóлисть; ~í ma *jeho správanie* болить мене
ёго справовáня áбо поведжiня; *za to al.*
preto ho *hlava* *neboli* у нёго од тóго гóлова
не болить; ~í ma *z toho* *hlava* мене з тóго
гóлова болить; *už* ho *nič* *neboli* уж ёго нiч
не болить, вiн уж одмýчив ся (= умёр);
чо о́чі *nevidia*, *to srdce* *neboli* [*prisl.*] што
о́чі не видять, о тiм сéрдце не болить;
кáждый найлiпше знать, де ёго болить
áбо свóс хвóре мiсце

boľševický большевицький

boľševik –a *m* большевик

bomb//a –y *ž* 1 бóмба; *atómová, vodíková ~*
атомóва, водорóдна бóмба 2 *nádoba na
plyn* бóмба; *kyslíková ~* кiслорóдна бóмба;
správa *zapôsobila ako ~* вiстку прияли як
бóмбу

bombajk//a –y *ž hovor.* вéста –ы

bombardák –a *m hovor.* бомбардяк

bombardér –a *m* бомбардёр

bombardón –a/-u *m hud.* тромбóн

bombardovací бомбардýющий; ~ie *lietadlo*
бомбардýющий ероплáн, бомбардяк

bombardovan//ie –ia s бомбардовáня

bombard//ovať –uje –ujú *nedok.* 1
бомбардовáти, бомбити; ~ *mesto*
бомбардовáти мiсто 2 *koho, čo, čím*
pren. expr. бомбардовáти; ~ *niekoho*
listami бомбардовáти когóсь письмами;
~ *niekoho otázkami* бомбардовáти дакóго
вопрóсами

bombast –u *m* бомбáст –y; порóжні, пусты
фразовиты рéчи

bombastick//ý бомбастічний, порожній, пустий; ~é řeči пусты фразы

bombáž —е ž бомбáž, вздутый обал сказёной конзёрвы

bombolec p. brmbolec

bombový бомбóвый; ~ útok бомбардованя

bon —и *m fin.* бон

bon//a —y ž *zastar.* бона -ы, вихователька (*ďiměj v rodině*)

bonbón —и *m* бонбón, чоколадóвый цукрик; **likérový** ~ чоколадóвый цукрик з лікером

bonboniér//a —y ž бонбонера

bonifikác//ia —ie ž боніфікація, злява з ціны

bonit//a —y ž *odb.* (высоко) якостность, цінность; ~ *rôdu* якостность, цінность зёмлі

bonitác//ia —ie ž *odb.* якостна оцінка; ~ *rôdu* якостна оцінка зёмлі

bonit//ovat' —uje —ujú *nedok. odb.* бонітовати, оцінєвати якість; ~ *rôdu* оцінєвати якість зёмлі

bontón —и *m* бóнтон

bor —и *m* 1 сósна 2 соснóвый ліс

bór —и *m chem.* бор

bór//a —y ž (*viator*) бóра -ы

bórax —и *m chem.* борáкс -у, сіль тетрабóрной кіслоты

bordó *príd. neskl. hovor.* бордó, бордóвый, тмавочервёный; ~ šaty бордóвы шмáты

bordúr//a —y ž рубéць -бця

bor//lec —са *m šport.* борéць -рця

borg —и *m ľud.* борг, кредіт, довг; *predávať* на ~ продавати на довг

borievča —ťa s борóвча -атя, ядловéць -вця
borievč//ie —ia s ядловéцьвый пораст, ядловчіна

borievkový ядловцёвый

borin//a —y ž сосняк -а, соснóвый ліс

bor//it' —í —ia *nedok.* бóряти, ламáти, розвáлєвати, валяти, нічіти

bor//it' sa —í sa —ia sa *nedok.* 1 (*rúcat' sa*) розвáлєвати ся, валяти ся; *stena sa* ~í стіна розвáлєє ся 2 *do čoho (vnárat' sa)* вязnúти, увязnúти в чім; *colesá sa* ~ia *do blata* кóпеса вязнуть в бóлоті 3 *čím*

(*predierat' sa, prenikat'*) продерáти ся, пробивáти ся *čéрез што*; ~ *snehom* пробивáти ся по снігу 4 *za čo, o čo, s čím* борóти ся, воєвáти за *што*, з чім; ~ *za slobodu* борóти ся за слобóду

bornit —и *m min.* борніт -у

borovic//a —е ž сósна

borovicový соснóвый

borovič//ie —ia s сосновина -ы, соснóвый ліс

borovič//a —y ž боровічка -ы (*pálinka*)

borový соснóвый; ~ *les* соснóвый ліс; *figu* ~ú фігу борóву, ніч не достáнеш

bórov//ý *chem.* борóвый; ~á *vazelína* борóва вазелина; ~á *kyselina* борóва кіслотá

bort —и *m odb.* борт, алмáзный пóрошок (*на брусіня*)

bosák —а *m* босяк -а, худóбный, потýлю-ючий чоловік

bosky *prisl.* набóсо; *chodiť* ~ ходити бóсым

Bosniačk//a —y ž Боснячка, жытелька Бóсны

Bosniak —а *m* Босняк, жытель Бóсны

bosniak¹ —а *m hovor.* (сóрта печіва як) булка, жёмля, бóхник (*із солéного тіста*)

bosniak² —а *m ľud. zastar.* подомóвый продавач, склепáрь

boso *prisl.* бóсо, набóсо

bosonohý босонóгий, бóсый

bosorácky босорáцький

bosoráctv//o —а s босорáцтво

bosorák —а *m* босоряк

bosork//a —y ž босóрка

bosor//ovat' —uje —ujú *nedok.* босорити

bosý бóсый, босонóгий; *chodiť* ~ ходити бóсый/-ым; ~ *kôň* непоковáний кінь

botanick//ý ботанічний; ~á *záhrada* ботанічний сад; ~ *klúč* ботанічний ключ, визначовáтель ростлин

botanik —а *m* ботáник

botanik//a —y ž ботáніка

botaniz//ovat' —uje —ujú *nedok. hovor.* ботанізовáти, зберáти áбо штудовáти рослины

boucle [buklé] *neskl.* (грубосерстяний) коберець -рця, покровець -вця
box¹ -u m šport. бокс, боксерство с
box² -u m 1 бокс, окремішнє одділіня (в *рештаврації i m. n.*) **2 tech.** бокс; *parkovací* ~ паркуючий бокс; *umývací* ~ умываючий бокс
box³ -u m (druh kože) бокс
box⁴ -u m ľud. бок (на обув); *natriet' topánky* ~ом натерти топánки боксом, боксовати
boxer¹ -a m šport. hist. боксер
boxer² -a m (zbraň) боксер (ковова збрàнь, *komrá nadíne ся на рýку*), оловянка нар.
boxerskl'ý šport. боксерський; ~é *rukavice* боксерські рукавиці
box//ovat¹ -uje -ujú nedok. šport. боксовати, заоберати ся боксом, боксованєм
box//ovat² -uje -ujú nedok. ľud. боксовати, чистити (обув) боксом
boxový боксовий; ~á *koža* боксова кожа
boyler [bojler] -a m бойлер -а (*на́доба на нагрівàня вóды*)
bozk -u m поцілúнок -у; *materinský* ~ материнський поцілúнок; *prvý* ~ перший поцілúнок
bozk//at' -á -ajú dok. ціловати; ~ на čelo (по)ціловати на чело
bozk//at' sa -á sa -ajú sa dok. ціловати ся
bozkáv//at' -a sa -ajú sa nedok. ціловати; (*ruky*) ~ам цілю рýчки (*фóрма вичливого витàня, оберненого к жení*)
bozkáv//at' sa -a sa -ajú sa nedok. ціловати ся
božcovník -a m bot. (liečivá rastlina) божцóвник, ясмéнник; ~ *voňavý* ясмéнник пахнячий (*Asperula odorata*)
bože cit. бóже, бóже мій, бог мій, гóсподи, гóсподи бóже
božedaj čast. i cit. дай бог, дай бóже
božechráň cit. i přísl. хрàнь бог, хрàнь бóже, бóже хрàнь, не дай бог(же)
božek//at' -á -ajú nedok. expr. божéкати (*нар. i божéйкати*), жàловати ся, плàкати, фнюкати, горековати
boženík -a m zastar. 1 член сéльской гromáды **2** сéльский писàрь

božeučovaj p. božechráň

bož//í бóжий; z *milosti* ~ej з мiлости бóжой, з бóжой мiлости; *Matka Božia náb.* богомáтирь, богорóдиця; *služby* ~ie богослужíня, слúжба; *slovo* ~ie прóповідь; *sluha* ~ служитель бóжий, свàщеник; ~ie *požehnanie* бóже благословíня; *Božie narodenie* рождествó Христóво; ~ *telo (hostia)* облáтка при причастí, евхаристíя, просфóра; *Božie telo (sviatok)* свàто тіла Христóвого áбо гóсподня; *nech sa stane vôľa* ~ia да бýдет вóля бóжья; *oddať sa vôle* ~ej оддати ся вóлі бóжій; *vysť na svetlo* ~ie вийти на свiтло бóже; *už je na* ~om súde *al. na pravde* ~ej він уж предстáв пéред бóжим сýдом; *už je* ~ а) він уж спить; б) ёгó уж взяв гóсподь; він спить вiчним сном; *celý* ~ деñ цiлий бóжий день; *od ~ieho rána* од скóрого áбо сáмого рáна; ~ie *muzy* бóжы мýкы а) роспятя; б) часóвня; *ani za* ~ *svet* áни за што на свiті; ~ *dopustenie* допущíня бóже; *mlýny* ~ *melú pomaly*, *ale iste [prísl.]* бóжы млины помáлы мéлють, áле iсто
bož//it' sa -í sa -ia sa nedok. бóжати ся, кляти ся, присягáти ся, давáти присягу, дýшати ся
božskl'ý 1 бóжський, бóжий; ~é *požehnanie* благословíня бóже; ~ie *zákonu* закóны бóжы **2** *hovor. expr. (výborný)* бóжський, барз дóбрий, визначний; ~ *hlas* бóжський, красний гóлос; ~ *vzduch* бóжський, барз дóбрий, предóбрий вóздух
božstvo//o -a s 1 (božská bytosť) бóжство -а **2** *len j. č. (božskosť)* бóжскость -ости ж
bôb -u m bot. бiб -у
bôbik -a m zdrob. expr. бóбок бóбка
bôbovit//é -ých mn. č. бобовиты
bôbový бобóвий; ~á *polievka* бобóва пóливка; ~é *pole* бобóве пóле, бобовина
bôč//ík -íka/-ka 1 zdrob. expr. бóчик; *položiť dieťa spať* на ~ положити спáти дiтину на бóчик **2** *kuch.* бóчик (*свинське мýсо*)
bôľ -u m 1 бiль -ю ж; *vykriknúť od* ~u выкрикнути од бóлю **2** (*žiaľ, súženie* боль,

бóлість, жаль, смýток; s ~om v srdci з бóлём в сёрдці; ťažký ~ великий жаль, біль

bôl'hoj –a *m bot.* більгoй

bôl'ny болестивый, бóлістний, мýковий (од мýка)

bór, bórový p. bor, borový

bôžik –a *m 1* бóжок, ідол; ~ lásky бóжок любви, амýр **2** (soška) ідол

br, brr, br, brř cit. бр; ~, ako je zima! бр, як зимно!

braček –a *m 1* *hovor.* брáтчек -а, братішка -ы **2** *fam.* брáтку, братішка (*при ословіні*); ~ovci моji! братішкoви моji!

braček//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok. hovor.* брáтати ся

brad//a –y **ž 1** підборóдок **2** бóрода; nosiť ~и носити бóроду; ešte mu tečie mlieko po ~e у нёго іщі молóко по ráмбах течé áбо іщі на ráмбах молóко не обсóхло; nechať si rást' ~и зохабити собі рости бóроду, (за) пустити бóроду; už je hore ~ou *hovor.* він уж оддáv свою душý

bradáč –a *m* бородáч

bradatý бородáтый

bradavic//a –e **ž** бородáвка

bradavičnatý бородавкáтый

bradvk//a –y **ž** *anat.* бородáвка -ы ціцёк; prsná ~ грúдный ціцёк; chuťová ~ смакóва бородáвка (*на языкý*)

brad//dlá –iel *s pomn. tel.* брáдла -ел

brad//lo –a *s zastar.* брáдло -а, брáла, (одвiсна) скáла ж,

brahman –a *m* брáхман

brahmanizm//us –u *m* брахманізм

brachiálny грубый, насилный; roužit' ~ú тос поужыти насилность

brachycefal//us –a *m odb.* брахіцефáл

brajg//el –lu *m hovor.* крик -у, непорядок -у, глук, гýргай, бóрдель, шкáндаль; robiť ~ робити гýргай, бóрдель

brak –u *m* брак -у, бесцiнность, хыба (*товáру*); literárny ~ макулатýра, літератýрний брак

brak//ovať –uje –ujú *nedok. hovor. pren.* дранцoвáти, рабoвáти, улупити

brakov//ý з брáком, брáковий, нежакостный, бесцiнный; ~ tovar бесцiнный товáр áбо товáр з брáком, брáковий товáр; ~á literatúra макулатýра (*o literatúry*), брáкова літератýра

bral//o –a *s* брáло -а, брáдло -а, (одвiсна) скáла; skalné ~ скáла

brán//a –y **ž v rôzn. význ.** брáна -ы; strieľať na ~и *šport.* бити, стріляти на брáну

brán//a² -y **ž p. brány**

brandža p. branža

bran//lec –са *m* реіру́т -а, брáнець -нця, новобрáнець -нця

bránic//a –e **ž** *anat.* діафрáрма, брані́ця -і

brán//it' –i –ia *nedok. 1* *koho, čo proti komu, čomu, pred kým, čím (chránit')* хрaнити, боронити, охороняти кóго, што од кóго, чóго; охрaняти, защiщáти; ~ vlast' боронити країну; ~ svoje práva охрaняти свої прáва; **2** *komu v čom, čo (prekážať, nedovoľovať)* закáзовати, не дозвoлéвати кóму што стояти в дорóзі, мішáти кóму в чім; rob si, čo chceš, ja ti nebráním роб што хóчеш, я ся до тóго не мішам áбо я не стою тобi в дорóзі

brán//it'² –i –ia *nedok.* боронити, бороновáти

brán//it' sa –i sa –ia sa *nedok. 1* *proti komu, čomu, pred kým, čím (chránit' sa)* боронити ся, хрaнити ся, охрáнéвати ся, оборóнéвати ся од кóго, чóго; ~ proti nepriateľom оборóнéвати ся од неприяте́лів; zúfalo sa ~ великодúшно боронити ся; ~ zubami-nechtami хрaнити ся áбо охрaняти ся зубáми-ніхтями; ~ do poslednej kvapky krvi защiщáти ся до послiднёй квáпки крoви **2** *čomu i bezpredm.* прoтивити ся, одпорoвáти; ~ driemotám одпорoвáти дримoтам **3** *šport.* бранити ся, оборóнéвати ся

bránk//a –y **ž 1** брáнка, ворóта -от, капýра -ы **2** *šport.* брáна; strelit' loptu do ~y кóпнути, стрілити лóпту до брáны

brankár –a *m šport.* бранкáрь

bránkov//ý *príd. k bránka*; ~á čiara *šport.* лі́нія брáны

branný воєнський; ~á povinnosť воєнська повинність; ~á moc озброєні сили

brány brán *ž pomn.* боронá -и, *мн* бороны

branzol –а *т*, **branzolľa** –у_ж *луд.* влѣжка (до топáнки)

branžľa –е *ж* і **branžľа** –е *ж* *hovor.* *pejor.* бранджа -і

brašnár –а *т* брашнярь –я (*ма́йстер на скоряны виробкы*)

brašnárstvľo –а *с* брашнярьство –а (*обход зо скорянов галантєрієв, майстєрьска на опрáву скоряной галантєрії*), ремінярьство –а

brat –а *т* брат; *vlastný* ~ влáстный брат; *nevlastný* ~ невлáстный брат; ~ia *з* мокреј štvrti *hovor.* *žart.* братья з мокрой осады, пияци

brať беріє беру *nedok.* **1** *v rôzn. význ.* брати; ~ do rúk брати до рук; ~ dieťa на руки брати дітину на рýкы; ~ si jedlo vidličkou брати собі їдлѣ вилков, їсти вилков; ~ hodiny rusínskeho jazyka брати уро́кы русиньского языка; ~ si príklad z niekoho брати собі приклад з да́кого; ~ на zodpovednosť брати на одповідність; ~ за základ брати за о́снову **2** *komu* *čo* (*odobrať*) взяти, одобрáти *кому* *што*; ~ niekomu krv брати кров ко́мусь; ~ matke dieťa одобрáти ма́мі дітину **3** (*prijímať. dostávať*) брати, при́нимáти, доставáти; ~ lieky брати лі́кы; ~ veľký plat доставáти велику плáцу áбо великы пі́нязі **4** *hovor.* (*o rybách*) брати, імáти; *ryby* беру́ рыбы беру́ть áбо імáють ся **5** (*ponímať, chápať*) розуміти; ~ doslova брати дослѣвні, буквáльні; ~ niečo naľahko брати даштѣ налѣ́кко; ~ všetko на *žart* брати вшы́тко *жáртом* **6** *hovor.* (*kupovať*) брати, куповáти; ~ tovar на knižku куповáти товáр на довг, на на́бір, на креді́т **7** *na koho* *hovor.* (*prejavovať záujem*) ви́шáти ся на ко́го, липнути ку ко́му; *dievčatá* на́йho беру́ дівчáта ку нѣму липнуть; ~ *dievčatá* do tanca звáти, клика́ти, просити дівчá на тáнець, танцѣ́вати; ~ niekomu mieru брати мі́ру ко́мусь; ~ každé

slovo на vážku звáжыти кáжде слѣво; ~ si k srdcu брати собі к сѣрдцю; ~ pohy na plecía брати нѣ́гы на плѣ́чі; *čert* ho беріє чорт є́го берє; ~ si niekoho за ženu брати собі даяку за жену́, женити ся; ~ si niekoho за muža брати собі да́кого за мýжа, выдати ся; *keď dávajú, ber, keď bijú, utekaj* [*prisl.*] кідь дають, берь, кідь бють, утікáй; *kde nič nie je, tam ani smrť neberie* [*prisl.*] чѣ́го нєт, тѣ́го і бог не вѣ́зьме

brať sa беріє са беру са *nedok.* **1** (*odchádzať*) одыйти, одходити; *ber sa preč!* ходь гет!, ходь вон!, берь ся!; *choď domov!* берь ся до́мів! áбо идь до́мів! **2** (*s neurčitkom*) брати ся за *што*; ~ *čítať* брати ся чі́тати, за чі́тання, за́чінáти чі́тати **3** *hovor.* брати ся; *kde sa berie toľko ľudí?* о́дкы ся берє тілько на́рѣда? *kde sa tu berieš?* де, о́дкы ты ся ту взяв? **4** (*uzatvárať sobáš*) брати ся

bratanec *p.* **bratranec**

brať/аť sa –á са –ájú са *nedok.* *s kým i bezpredm.* братати ся, дружити з кým, быти з кým в приятельських áбо дру́жных одноші́нях

bratku *hovor.* (*v oslovení*) брат, б́ратку, б́ратішка

bratovrah –а *т* братоубійця –і (*zastar.*)

bratovražďľa –у *ж* братоубивство –а *с* (*zastar.*)

bratovražedný братоубивчий

bratranľec –са *т* двоюрѣдний брат, б́ратра́нець -нца

bratríčkováť sa *hovor. p.* **bratať sa**

bratskľý б́ратський; ~á láska б́ратська любѣ́в

bratstvľo –а *с* б́ратство

brav –а *т* свиня –і, б́оров -а

brávať opak k brať

bravčovínľa –у *ж* **1** (*mäso*) свинина **2** свиньска скѣ́ра

bravčovľý свиньський; ~á masť свиньска масть (*перетопена*) ~é mäso свиньске мя́со; ~ rezeň свиньска різка

bravo, bravó *cit.* б́раво, пре́красні, ужасні, сенза́чні

bravúrl/a –у ž одва́га, смі́лость, зру́чність, спосóбність, браву́рність

bravúrný браву́рний, одва́жний, смі́лий, зру́чний, спосóбний

brázd//a –у ž 1 борозда́; vyorať ~и выорати борозду́ **2 prep.** борозда́, морщина́; ~у на čele морщина́ на чело́; vyorať prvú ~и выорати а́бо положи́ти пе́ршу борозду́

brázdíč –а *m ban.* зару́бова машына

brázd//it' –і –іа *nedok. v rôzn. význ.* борозд-и; ~ oceánu бороздити океа́ны; ~ oblohu (*v lietadle ap.*) бороздити не́бо; vrásky mu ~іа čelo морщина́ бороздять ё́го чело́

brázdny; ~ ко́нь бороздо́вый кынь

brázdovitý бороздовитый, покpытый а́бо розры́тый бороздка́ми а́бо борозда́ми

brázdový бороздо́вый

Brazičan –а *m* Бразилча́н

Brazilčank//a –у ž Бразилча́нка

brazolet//a –у ž брасле́т –у *m*

brbl//ať –е –у́ *nedok. 1* бормотати, хыбні а́бо незрозумі́ло говорити **2 expr.** надава́ти, шо́мрати, фырфля́ти, вырча́ти **brblavý 1** заікуючий ся; ~ človek заікуючий ся чолові́к, заікач **2** незрозумі́ло, неясні высло́влюючий ся

brbloš –а *m hovor. expr.* заікач

brbtať p. brblat' **1**

brbtavý p. brblavý

brčkavý *expr.* кучеря́вый, бырчка́вый

brdárk//a –у ž *obušč. rejor.* худо́бне, забы́те, затраче́не, бо́гови за хырбе́том село́

břd//nuť –не –nú *nedok. 1 čím (brodit' sa)* проде́рати ся, пробива́ти ся че́рез што ~ snehom проде́рати ся че́рез сні́г; **2 do čoho prep. (zapadať)** заліза́ти до чо́го ~ do dlhov залі́зти до до́вгів

brd//lo –у *s odb.* бе́рдо; sú na jednom ~e tkaní суть на є́днім бе́рді тка́ны а́бо є́дно́го по́ля ягоди́

brečk//a –у ž **1** ка́ша, каші́поді́бна ма́са **2 hovor.** жбрі́нда, блю́нда (*несмачна́ стра́ва, -ий напито́к*)

brečtan –а *m bot.* бречта́н –а, плющ (*рос-тлина*)

breh –у *m 1* бе́рег; morský ~ мо́рьський бе́рег; vystúpiť z ~ov вы́йти з бе́регів **2 (úboč)** у́бо́ч, скло́н го́ры а́бо бе́рега; ísť dolu ~om і́ти доло́в бе́регом; ísť hore ~om і́ти ро́підбе́регом; tichá voda ~у podmýva *al. myje [prisl.]* тиха во́да бе́регы підмыва́ть а́бо мы́є

brehový бере́го́вый

brehu//ľa –le ž *zool.* бере́гова ла́стівка

brell//chat' –še –šú *nedok. na koho, čo* брехати́; pes, čo ~še, nehryzie *[prisl.]* пес, котрый бре́ше, не ку́сать, не тот пес стра́шний, што бре́ше, а тот, што ку́сать

brechavý брехли́вый

brechot –у *m* бреха́ня, брехо́т

bremen//o –а *s 1* бе́ремено –а, за́тяж, тяжо́ба ж, на́клад; ťažké ~ тяжка́ за́тяж **2 prep.** бе́ремено; daňové ~ дане́ве бе́ремено; niesť ťažké ~ не́сти тяжке́ бе́ремено чо́гось; ~ mu spadlo z krku бе́ремено ё́му упало́ з плеч

brešt –у *m bot.* бе́рест –у

breviár –а *m* моли́тве́нник

brez//a –у ž *bot.* бе́ре́за

brezie p. brezina

brezin//a –у ž бе́резина, бе́резо́вый гай

brezivá (krava) ті́лна –ой, (*kobyľa*) же́ребна –ой, (*sviňa*) поро́сна –ой, (*koza, ovsa, mačka*) кі́тна –ой

brezov//ec –са *m* бе́резо́вый прут

brezovit//é –ých *mn. č. bot.* бе́резови́ты

brezov//lý бе́резо́вый; ~ háj бе́резо́вый гай; ~á voda бе́резо́ва во́да; ~á kôra бе́резо́ва ско́ра

brhl//it' –і –іа *nedok. expr.* те́рти, де́рти, мы́ти; ~ si tvár те́рти тва́рь

brhlovisk//o –а *s nár.* смі́тиско (*мі́сце подóбне смі́тиску*)

biadk//a –у ž *zdrob.* бо́родка, бо́рода; kozia ~ ко́зя бо́родка

bričes//ky –iek ž *pomn. zastar.* прі́чі, яз-де́цькы нога́виці, га́ліфе́

bričk//a –у ž брі́чка

brid//it' –і –іа *nedok. čo komu;* бры́дити, одбе́рати сма́к, вкус

brid//iť sa –i sa –ia sa *nedok.* брыдiti ся, ставати ся *або* быти протівным; ~i sa mi брыдiti ся mi, ставати ся mi протівным; ~i sa mi piť z tohto pohára (я) брыджу ся пити з того погара

bridký брыдкий, протівный, шкарéдый

bridlic//a –e ž слáнець -нця

bridlicový сланцевый

biežď//iť sa–i sa *neosob. nedok.* розви-
днює ся, світати; ~i sa tu v hlave до не́го
дохóдити, ровиднює ся ё́му в го́лові,
зачи́нати ромумити

brig//a –y ž nátor. брі́га -ы

brigád//a –y ž брі́ада -ы; tanková ~ танкова
брі́ада; komplexná ~ комплéксна брі́ада;
íšť na ~u iти на брі́аду *або* iти брі́адовати

brigadírl//ka –y ž *hovor.* брі́адірка (*ча́нка -*
обыча́йні воєньска)

brigádničk//a –y ž брі́адничка (*уча́ст-*
ни́чка яко́йсь робо́ты - в се́лі, фабри́ці,
дру́жстві i т. п.)

brigádnik –a m 1 брі́адник (*уча́стник*
яко́йсь робо́ты – в се́лі, фабри́ці i т. п.) 2
zastar. voj. брі́адник

brigádny *voj.* брі́адный

briket//a –y ž бри́кета

briketár//eň –ne ž бри́кетарня, бри́кетова
фабрика, фабрика на výroбу бри́кет

briket//ovať –uje –ujú *nedok. tech.*
бри́кетовати

briketový бри́кетовый

brilantín//a –y ž бри́ліантина -ы

brilantný бри́ліантный, визначный, блис-
кучый

briliant –u m бри́ліант

brilantový бри́ліантовый

brinčať p. brinkať

brink *cit.* бриньк, дзінь

brink//ať –á –ajú *nedok.* бринькати,
дзвеніти

brink//núť –ne –nú *dok.* бринькнути, за-
дзвеніти

brinkot –u m бринча́ня, дзвін; ~ pohárov
дзвін по́гарів

Brit –a m Бріта́нець -нця

Britk//a –y ž Бріта́нка -ы

britk//ý брыткый, шкарéдый, острый
aj pren. ~á šabl'a остра́ ша́бля; ~ jazyk
острый язык; ~á rozpátka брыдка́
познача́ка; бридка́ *або* їдка́ са́тира

britský бріта́нский

brítv//a –y ž брытва; brúsiť ~u острити
брытву; ostrý ako ~ острый як брытва;
rozum ako ~ розу́м як брытва *або* острый
розу́м; má jazyk ako ~ мать острый язык
або мать язык як брытва; kto sa topí, aj ~y
sa chytá [*pris.*] хто то́пить ся, і солóмки
або і брытвы іма́ть ся

bríz//a –y ž брі́за -ы (*ві́тор на мо́рі*)

brizanc//ia –ie ž *odb.* бріза́нтность,
торга́вость

brizantný *odb.* бріза́нтный, прúдко тор-
га́вый, выбушный

brík//ať –a –ajú *nedok. expr.* фыркнути,
поплаше́ні літа́ти

brloh –u m барлі́г *aj pren. pejor.; medvedi*
~ медві́дій барлі́г 2 *pejor. (vykričaný dom)*
барлі́г; непопря́тана хы́жа

brož//iť –í –ia *nedok. pejor.* барложыти, ва-
ляти ся (*po nósteli*)

brmbol//ec –ca m *hovor. expr.* бомбу́лька

brňat' brní *nedok. neos.* три́цати, дудніти,
гучати; v hlave tu brní три́цять mi го́лова;
brní v ušiach гучи́ть в у́хах

brnavý *hovor.* тмавору́дый; (*o očiach*)
ру́дый

brnč//ať –í –ia *nedok. expr.* бринькати,
дзвеніти; ostrohy ~ia острóгы бринча́ть

brnen//ie –ia s брыні́ня, па́нцер m

brniet' p. brňat'

brn//iet' sa –nie sa –eјý sa *nedok.* чорніти
(ся)

brnk *cit.* бринк

brnk//ať –á –ajú *nedok. expr.* 1 *na čom*
бринькати *на чім*, ударяти, бұхнути *по чім*;
~ po balalajke бринькати на балала́йці;
~ na strunách бриньча́ти по стру́нах 2
o čo, po čom поклóпковати, побұховати
по чім; ~ prstami po stole поклóпковати
па́льцями по сто́лі 3 (*o vtákoch, hmyze aj*

pren.) бриньчати, зв'язати, дзеленчати; ~ pohárikmi дзеленчати погариками
brod –u *m* брод –y *m*; *prejst' cez* ~ перейти ріку через брод; *prechádzať* ~от переходити бродом
brod//it' –í –ia *nedok.* купати (худобу); ~ kone купати коні
brod//it' (sa) –í (sa) –ia (sa) *v čom, po čom, čím* бродити; переходити, з тяжкостями іти, продерати ся *po čim, через што*; ~ (sa) *po kolená vo vode* з тяжкостями іти по коліна во воді; ~ (sa) *v blate* продерати ся в болоті; ~ *sa v krvi* купати ся к крові
broj//it' –í –a *nedok. proti komu, čomu* броїти, выступати *prótiw kógo, čógo*, бороти ся з *кым, čím, prótiw kógo, čógo*, поставити ся *prótiw kógo, čógo*
brok –u *m* брок
brokát –u *m* брокат
brokátový брокатовый
brokovnic//a –e *ž* броківниця
brokový броківый
bróm –u *m chem.* бром
brómový бромівый
bronchiálny *lek.* бронхіальний; ~ *katar* бронхіальний катар; ~a *astma* бронхіальна астма
bronchitíd//a –y *ž lek.* запаління бронхів, бронхітіда
bron//it' –ie –eju *nedok.* 1 стати темним або рудим, темніти 2 *bás.* червеніти ся
brontosaur//us –a *m zool.* бронтосаур –a
bronz –u *m* бронз
bronz//ovat' –uje –uju *nedok.* бронзовати
bronzov//ý бронзовівый; ~svietnik бронзовівый свічник; ~á *farba tváre* бронзова фарба лица; ~á *doba* бронзовівый вік
brosky//ľňa –ne *ž* броскіня –i (*strom i plod*); *líca ako* ~не лица як броскіні
broskyňový броскінівый
broš//ľňa –ne *ž hovor.* брошка
brovning –u *m* бровнінг
brožovan//ý брожурованівый; ~á *kniha* брожурована книжка, книжка не вязана або без переплітання

brož//ovat' –uje –uju *nedok.* брожуровати, не вязати або не переплітати
brožúr//a –y *ž* брожюра
brr, brř p. br
bršlen –u *m bot.* бérшлен –y
bruč//lat' –í –ia *nedok. expr.* 1 вирчати, брuchати 2 (*o medveďovi*) рычати, вирчати
bručivý бзучівый, вирчливый
brud –u *m* бруд, нечистота
brudný *príd. kniž.* брудний, нечистый, шпінавый
brucháč –a *m* брucháč
bruchaj, brucháň p. brucháč
bruchat//iet' –ie –eju *nedok. hovor.* брuchати, стати ся брuchатым
bruchatý *expr.* брuchатый
bruch//o –a *s* брuch; *v ~u* *mu škvrcí* в брuchu єму шквирчить або гудаци грають; *plazíť sa po ~u* *pred niekým* тягати ся по брuchu пєред даким; *smial sa, až sa za ~ chystal* сміав ся, аж ся за брuch імав; *ležať hore ~om* лежати горібрuchu, лінівити; *má v ~u* *kostí* мати в брuchu кістя або тяжко ся єму наклонити, лінєх; *chodí s ~om* *hovor. expr.* она брuchата
bruchopasník –a *m pejor.* брuchопасник, добрі кормячий ся
bruchovrav//ec –ca *m* брuchоговорячий
brunátny *miž.* тмавочервєний, бордовий
brunet *a m* брунєт
brunet//a –y *ž, brunetk//a* –y *ž* брунєтка
brús –a *m* брус –y, шліф *zastar.* бруска, остричка
brusiác//i шліфуючий, брусячий, острячий; ~e *stroje* острячі, шліфуючі машины
brusiar//eň –ne *ž* шліфовалня, остричка
brusič –a *m* шліфовач, острич; ~ *požov* шліфовач, острич ножиків,
brusičsk//ý шліфовалний; ~á *dieľňa* шліфовалня або шліфовална майстрівня
brúsik –a *m* камінь на остріня, брусок
brús//it' –í –ia *nedok.* 1 брусити, острити, шліфовати; ~ *pôž* острити ніжик 2 брусити, шліфовати; брусити алмазы (діаманти);

~ené sklo брусéне скло **3** *prep.* шліфовати, ошліфовати; ~ štýl (o)шліфовати штіл **4** *hovor. expr.* шатати ся, ходити; ~ po uliciach шатати ся по улицах; ~ si zuby на пієчо острити *áбо* брусити собі зубы на дашто; ~ si jazyku острити собі языки

brúsk//a –y ž бруска, шліфовачка

brusle *p. korčule*

brusliak –a *m l'ud.* брушляк, брушлячок –чка (*часть жёньского нарóдного крóю*)

brusliť *p. korčuľovať* **sa**

brusnic//a –e ž **1** (*ker*) брусниця, брусницевый кряк **2** *obyč. v mn. č.* ~e (*plody*) zbierať ~е зберати брусниці

brusnicový брусницевый

brusnič//ie –ia *s* брусніча

brúsn//y брусный, шліфуючий; ~ kotúč брусный кóтуч

brušk//o –a *s* **1** *zdrob.* брішко **2** брішко (*náľця*)

brušn//ý брішний; ~á dutina брішна пóлость; ~ tyfus брішний тіфус

brutalit//a –y ž сурóвость, грубóсть, насилность, брутáльность, звірство

brutáln//y сурóвый, грубый, насилный, звірський, брутáльный; ~ človек сурóвый чоловік; ~a vražda звірське убивство

brutto *neskl. s prid. neskl. prisl.* брутто *neskl.*

brv//a –y ž **1** мігалніця, кліпочайка **2** (*obrva*) обёрва; stiahnuť ~у захмúрити обёрвы; ani ~ou пероhol він áни обёрвов не погнúв

brvn//o –a *s* трам, брёвно (*дóвгий фáлат грубóго окресáного дёрева*); *v cudzom oku vidí smet', a vo svojom ~ nevidí [prisl.]* в чужім óку смітко видить, а в своїм áни брёвно не замічать

bryndz//a –e ž бріндза –ы; májová ~ маёва бріндза; ťahať niekoho z ~е тягáти дакого з бріндзы, біды

bryndziar –a *m* **1** бріндзярь **2** любитель бріндзы

bryndziar//eň –ne ž бріндзярьня

bryndziarstv//o –a *s* бріндзярьство, виробня бріндзы

bryndzovník –a *m* бріндзяник, пиріг з бріндзов

bryndzový бріндзóвый, з бріндзов, із бріндзы

brýzgl//ať –a –ajú *nedok. expr. na koho, čo, komu* **1** брызгáти, надавáти, ганобити; ~a піє po піє брызгáти ніч за ніч **2** брыскати, фыркати, стрікати, выстріковати; ~ala na mňa plameňom брыскала на мéне плáмінём

brzd//a –y ž **1** гам; automatická ~ авто-матічний гам; záchranná ~ захорóнюючий гам **2** *prep.* гам, затримованя; to je ~ou pokroku тотó є затримованя, гамовáня прогрécy

brzdár –a *m* затримовач, гамовáч

brzden//ie –ia *s* гамовáня, затримованя

brzd//iť –í –ia *nedok.* **1** гамовáти **2** *čo, koho* гамовáти, затримовати кóго; ~ vývin затримовати рóзвиток

brzdov//ý гамуючий, затримуючий; ~á páka гамуюча рúчка

brz//núť –ne –nú *nedok (o mlieku)* кыснути, скыснути *dok.*

bubák –a *m det.* бу-бу (*ужывáть ся на страшіня дітёў*)

bubeník –a *m* **1** бўбник –а (*селá*) **2** бубéник –а (*муз. капéлы*) **3** бубéник (*при гри в кáрты*)

bubienkov//ý *prid. k* **bubienok**; ~á blana *anat.* бубенкóва блáна, перегорóдка

bubien//ok –ka *m* **1** *zdrob.* бубéнок –нка **2** *anat.* бубенкóва блáна, перегорóдка **3** *tech.* бубéнок; ~ revolvera бубéнок рево́лвера

bublanin//a –y ž *kuch.* мýчник з овоцинов

bubl//ať –e –ú *l-ajú nedok.* бўбляти, журчáти, бўлькати; *potok* ~е пóтік журчíть

bublavý бублявый, журчáчий, бўлькаючий

bublin//a –y ž **1** бублина, бублинка, бублинча; *mydlová ~* мыдлóва бублина, бублинка **2** *prep.* ~у мышlienok бублины дýмок; *prázdné ~y sľubov* порóжні бублины слюбів

bublinat//a –y ž *bot.* пузырьчáтка –ток

bublinatý пузырьчáтый

bublinovity пузырёвитый (*mäučiiŭ fórmu bubliny, podobný po fórmě na bublinu*)

bubnovan//ie –ia s бубнованя, бубновы бой

bubn//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 бити на бубен 2 бубновати; ~ *prstami po stole* бубновати, бити палцями по столі

bubnov//ý бубновый; ~á *pal'ba* сцен-тралізований артилерійський огінь

bubl//on –a *m hud. tech.* бубен; *biť na* ~ бити на бубен; ~ *mlátačky* бубен молотячки; *sterilizačný* ~ стерілізаційний бубен або бубен стерілізатора; *ísť niečím na* ~ іти з дачім на бубен або рострубіти о дачім; *ísť s ~om na zajase* піднімати шум або крик (*наоколо дачого*); *prísť al. vyjsť na* ~ *hovor.* прийти або вийти на бубен

buclatý *expr.* буцлятий, спухнутий

buč//at' –í –ia *nedok.* бучати, мучати

bučiak –a *m zool.* бучак -а

bučin//a –y ž 1 бучина -ы, буківый гай 2 конари бұка або галүза бұка

buč//ok, buč//ok –ka *m zdrob.* бучок -чка, молодой бук; *poza ~ky, spoza ~kov* поза бучки, поза крякы; *ísť al. chodiť poza ~ky* розбійниковати

buď *spoj.* буď.. буď.., буď... alebo... або... або..; буď ty, alebo ja або ты, або я

bud//a –y ž буда, хата, ізба; *drevená* ~ деревяна буда; *psia* ~ пся будка; *Jano z ~y* *hovor. pejor.* хлопонец з валалу

budhist//a –u *m* будіста

budhistický будістичный

budhizm//us –u *m* будізм

budič –a *m tech.* індуктор; ~ *průdu* індуктор тока

budíč//lek –ka *m (signál na vstávanie)* вста-ваме, будичок; *trúbiť* ~ трубіти будичок, на вставаня

budík –a *m* будик

budilár –a *m lud.* буделяр, буделярик *zastar.* піняжénка

bud//it' –í –ia *nedok.* 1 будити 2 *pren.* по-буджовати, пробуджовати, выкликовати,

вызывати, будити; ~ *záujem* пробуджовати інтерес; ~ *nenávisť* вызивати ненависть; ~ *zlú krv* будити злу кров, злобу, злость

bud//it' sa –í sa –ia sa *nedok.* 1 будити ся, пробудити ся, збудити ся 2 *pren.* пробу-дити ся, збудити ся *dok.* пробуджовати ся *nedok.*

buditel' –a *m* будитель

búdka –y ž бұдка; *strážna* ~ вартова бұдка; *telefónna* ~ телефонна бұдка *šepkárska* ~ *div.* шепкарська або суфлерська бұдка, бұдка шепкаря, суфлера

budoár –a/-u *m* будуар

budov//a –y ž будова; *staničná* ~ будова станіці

budovan//ie –ia s будованя; ~ *závodov* будованя заводів

bud//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 будовати; ~ *nové štvrte* будовати новы квартаły; ~ *cesty* будовати дороги 2 *pren.* будовати, вытворити; ~ *štát* будовати державу або країну, вытворити державу

budovateľ –a *m* будівник

budovateľský будівницький

buďto *p.* буď

budúci бұдучий; на ~ *rok* на бұдучий рік; ~ *čas gram.* бұдучий час

budúcnos//t' ~ti ž бұдучность; *v blízkaj* ~ti в близкій, недалекій бұдучности

budzogán, buzogán –a *m* кыяк, палиця

budžet [bũ-] –u *m kniž.* бюджет, розрахованя; *štátny rozpočet* державный бюджет

bufet –u *m* буфет

bufetár –a *m* буфетарь -я

bufetárk//a –y ž буфетарька -ы

buff//a –y ž *ópera-buffa* комічна опера, опера-буфф

buffo *prisl. neskl.* комічний

bugriš –a *m lud. expr.* тучняк, тучный хлопонец, набивак

buch¹ *cit.* бух, бах

buch² *bás. p.* buchot

búchačk//a –y ž *hovor. žart.* (стара) пұшка або інша збрань

búchank//a –у ž *zool.* буханка

buchar –а *m tech.* буха́рь –я, мо́лот(ок);
partný ~ па́рный буха́рь, мо́лоток

búchať –а –ajú *nedok.* **1** бухати, кло́пати, кло́пкати; ~ dvermí бухати дверями; ~ čížmamí кло́пкати чи́жмами **2** *na čo, ročom, do čoho* кло́пкати, ударяти, бити *po čim, do čógo* а́бо *што*; ~ *na dvere* кло́пкати на дві́рі; ~ *päsťou na stôl* бити, уда́рити п'яст'єв по сто́лі; *srdce mu prudko ~lo* є́го се́рдце мі́цно буха́ло **3** *pejor.* ~, *rozprávať hlúposti* говори́ти глупо́сти, ~ *do sveta* та́рати до сві́та, ~ *dve na tri* плéсти дві́ по́за три

búchať sa –а sa –ajú sa *nedok.* *o čo, do čoho* ударяти ся, бити ся *o што*; ~ *do prs* бити собі́ кулако́м до груде́й, кля́ти ся

buchnát –а *m hovor.* уде́р (п'яст'єв) до хырбе́та

buchnát//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.* уда-
ряти а́бо бити п'яст'єв до хырбе́та

buch//núť –не –nú *dok.* **1** бухнути, прибу́хнути; *dvere ~li* дви́рі бухли; ~ol *výstrel* бухну́в ви́стріл **2** *na čo, do čoho* уда́рити, бухнути *po čim, do čógo* а́бо *што*; ~ *päsťou na stôl* бухну́ти п'яст'єв по сто́лі **3** *škol. slang.* прова́лити ся, зрі́зати ся; *všecom po hlave ~nutý* *hovor. expr.* бухну́тий мі́хом по го́лові

buch//núť sa –не sa –nú sa **1** *do koho, čoho,* *o čo* уда́рити ся, бухну́ти ся, ви́тяти ся *o што*, збити ся, стрі́тити ся з *ким, чім*; ~ol sa *čelom do dverí* бухну́в ся че́лом о дви́рі; ~ol sa *hlavou o strechu* уда́рив ся, ви́тяв ся го́ловов о стрі́ху **2** *do koho, čoho* *slang.* трі́скнути ся (*lud.*)

buchot –и *m* бухот –у, дудні́ня с, кло́пканя с
bucht//a –у ž **1** бухта; *makové ~у* мако́вы бухты; *parené ~у* бухты на па́рі **2** *prejor.* (*o človeku*) бухто́ш м, бухта, бомбу́ля ж **3** *hovor.* уда́рити по хырбе́ті а́бо да́ти бухту до хырбе́та (*lud.*)

buchtovať *p.* **buchnátovať'**

bujačí бы́чий, буя́чий

bujak –а *m* бую́к; *plemenný ~* пле́мянный бы́к

bujar//ý буйный, нескро́тный, незбе́дник, різкий; ~á *silá* буйна́ сила; ~á *mladosť* буйна́, нескро́тна мо́лодость

bujn//iet' –іє –ejú *nedok.* буйні́ти, буйно́ а́бо пы́шно рос́ти

bujn//ý **1** буйный, пы́шний, бога́тый; ~é *vlasu* густы́ а́бо бога́ты во́лосы; ~á *tráva* буйна́ а́бо густá тра́ва **2** буйный, горя́чий, по́вный, жы́вий, порхка́вый, бога́тый; ~ *kôň* буйный кінь; ~á *krv* горя́ча, порхка́ва кров; ~á *veselosť* буйна́ весе́лость; ~ *život* буйный, по́вный жы́вот; ~á *fantázia* бога́та, порхка́ва фанта́зія

bujón –а *m kuch.* бує́н

buk –а *m* бук; *zdravý ako ~* здо́ровый як бук; *chlap ako ~* хлоп як бук а́бо дуб, здо́ровый; *robiť niečo od ~a do ~a* роби́ти што́сь од бу́ка до бу́ка а́бо хо́цьяк, ледабо́ло (*lud.*; *hladiť ako hrom do ~a* позе́рати як вовк

bukas –и *m* пре́глийка, до́ска із дре́веси́ны
bukasový пре́глийко́вий; ~á *skriňa* пре́-
глі́йко́вий шыфо́не́р, пре́глийко́ва скриня́

buket –и *m odb.* буке́т, ~ *vína* пахо́та, во́ня ви́на

bukolický буколі́чний; пасти́рский, ва-
ла́льський жы́вот; ~é *piesne* буколі́чны спі́ванкы; ~á *poézia* пасти́рська пое́зія

bukov//lec –са *m nár.* бі́лий гри́б, буко́вый гри́б

bukový буко́вый

buks//a –у ž *hovor.* **1** пі́няже́нка **2** ба́кса, ка́са, скринька́ (*на збе́раня́ пі́нязе́й*)

bukvic//a –е ž бу́ков –и ж, пло́д бу́ка

bula –у ž бу́лла

bulb//us –и *m lek.* бу́лбус –у, о́чне я́бко

buldog –а *m zool.* бу́лдо́г

buldožér –а *m* бу́лдозе́р

buldozerist//a –и *m* бу́лдозе́риста –ы

Bulhar –а *m* Булга́р

bulharčín//a –у ž булга́рский́ язык

Bulhark//a –у ž Булга́рка

bulharský булга́рский́

bulletin [bültén] –и *m* бю́летен; ~ *vedeckej spoločnosti* бю́летен нау́чного спо́лку

bulvár –a/-u *m* булв́ар -у
bulvárn/ly *rejor.* булва́рный; ~a *literatúra*
 булва́рна літєрату́ра
bum *cit.* бум, бах, бух
bumbaj –a *m expr.* бо́льван -а, глупа́к -а,
 трю́лє -я
bumerang –a *m* бумєра́нг
bums *cit.* бах, бух, бац
buln/la –у *ž* синтетичный кавчук
bund/la –у *ž* *hovor.* бунда
bundáš –a *m zool. hovor.* бундаш (пес
 з до́вгов се́рстєв)
bunečn/ly *biol.* бунько́вый, кліточный; ~á
 блана бунько́ва, кліточна блана
buničín/la –у *ž* целуло́за
buničínový целуло́зный
buničit/ly ма́ючий клітки, целуло́зный; ~á
 вата целуло́зна вата
bunk/la –у *ž* **1** *biol.* бунька, клітка; *rastlinné*
 ~у росли́нны буньки або клітки **2** (*vo*
včelom pláste) воско́ва комо́рка **3** бунька,
 грю́па; ма́ ~у на *matematiku hovor.* ма́ть
 буньки на матемáтику; на то nemá ~у він
 о тім не думáть, він не ма́ть на то́то
bunk/ler –ra/-era *m* бункер м, землянка ж
bunkový *p.* бунєчнý
bunt –u *m zastar.* бунт
buntoš –a *m hovor. expr.* бунтош
buntoš/lit' –і –іа *nedok. proti komu, čomu*
hovor. expr. бунтошџи, бунтовáти,
 настро́євати *protiv kógo, čógo*
buntovat' –uje –ujú *nedok.* бунтовáти *p.*
buntošit'
búr/la –у *ž* б́ас. б́уря
burác/la' –a –ajú *nedok. expr. 1* гучáти,
 гырмі́ти, дудні́ти, вы́чиняти; *víchor* ~a ві́тор
 вы́чиняти **2** *pren. (o citoch)* бушы́ти; *v prsiach*
 jej ~a бо́лєšť в єй грю́дях бушы́ть бо́лість
burácavý оглүшуючий, гукотáючий
buranisk/o –a *s* звалини́ско і зваляни́ско
búrat' –a –ajú *nedok. expr. 1* б́уряти, валя́-
 ти; ~ dom валя́ти д́ім **2** *pren.* розбивáти,
 валя́ти
burc/lovať –uje –ujú *nedok. expr. 1* *koho*
 і *bezpredm.* наговóрєвати, будити,

пробуджовати **2** *koho, čo i bezpredm.*
 повзбуджовати, пробуджовати, будити
kógo, што; ~uje *svedomie ľudu* будити
 свідомость людєй
burčiak –a *m* бурча́к –á (*mlodé ne-*
doxýsnute vinó)
burel –u *m* марга́нцєва р́уда
burgy/ľňa –ne *ž nár.* ко́рмна áбо цукро́ва
 рі́па
buric –a *m* бунтош, підпáлєвач, ребелáнт
buričský бунта́рский, ребелáнтський,
 підпáлєвачський; ~é *reči štvávy reči*
burín/la –у *ž* бурина, бурян
burinat/ly, burínový бурино́вый, буря́-
 ный; ~é *rastliny* бурян, бурянина
búr/lit' –і –іа *nedok. 1* *koho, čo, proti komu*
 знепоко́євати, поб́урєвати, під́іховати
 к б́унту **2** *koho, čo* будити, гуцо́вати,
 пробуджовати **3** *expr. (robiť hrnot)* б́ухати,
 гырмотáти **4** (*o živloch*) зурити; *vieter* ~il
 ві́тор зурив, ви́страєв **5** *pren.* зурити,
 врі́ти, кы́піти; *hnev v ňom* ~il гнів в нім
 кы́пів, врі́в
búr/lit' sa –і sa –іа sa *nedok. 1 bezpredm.*
i proti komu, čomu бунтовáти, бурити
 ся, по́ставити ся *protiv kógo, čógo 2*
pren. всперáти ся, прудко ся прояво-
 вати, кы́піти; *krv sa v ňom* ~і кров в нім
 кы́пить (*od gńívu, zlóstu*) **3** (*vzdúvať sa*)
 наф́уковати ся, взду́вати ся, кы́піти; *more*
 ~і sa мо́ре взду́вать ся
búrivý буривый
búrk/la –у *ž* **1** б́уря; *letná* ~ лі́тня б́уря;
prachová ~ порохо́ва б́уря; *ide* ~ іде́ áбо
 прихóдить б́уря **2** *expr.* б́уря, блискави́ця;
 ~ *potlesku* б́уря аплодісментів **3** *expr.*
 б́уря, крик, надáвка, глук; *bola z toho doma*
 ~ до́ма з то́го была б́уря **4** *obyč. v mn. č.*
 ~у непоко́ї; *šudentské* ~у штудє́нцькы
 непоко́ї; *prišlo to ako* ~ пришло́ то́то як
 гром з ясно́го нє́ба; ~ *v pohári vody iron.*
 б́уря в по́гарі во́ды
búrkov/ly бурько́вый; ~é *oblaky* бурько́вы
 хма́ры áбо хма́ры на додж; ~ *dážď*
 бурько́вый додж

burlesk//a –у *ž lit.* бурлеска

burleskný бурлескный, комічний

búrlivák –а *m* неспокійний (чоловік), неспокійник, бунтарь

búrliv//ý **1** бурливый, неспокійный, взрүшующий; ~é *more* бурливе море; ~é *ročasie* бурлива погода або погода з частыми(-ма) бұрями **2 v rôzn. význ.** бурливый; ~á *schôdza* бурлива громада; ~é *časy* бурливы або неспокійны часы; ~ *život* бурливый або неспокійный живот; ~ *rast priemyslu* бурливый нараст промыслу; ~ *potlesk* бурливы аплодісменты або бурливе плёсканя; ~á *minulosť* бурлива минүлость

búrsk//y бұрьский; ~а *vojna* бұрьска война; ~é *oriešky* бұрьскы орішки

burz//a¹ –у *ž* бұрза; *peňažná* ~ піняжна бұрза; *hrať na* ~е *gráti na* бұрзі

burz//a² –у *ž zastar.* бұрса –ы (дім, в котрім жили штуденты - інтернат)

burzián –а *m obyč.* *pejor.* бұрсак

burzovný *zastar. p.* **burzový**

burzov//ý бурзový; ~á *špekulácia* бурзова спекулація

buržo//a –у *m* буржуа *neskl. m*

buržoáz//ia –іе *ž* буржуазія –і

buržoáznodemokratický *polit.* буржуазно-демократічний

buržoáznonacionalistický *polit.* буржуазно-націоналістічний

buržoázny буржуазный

buržuj –а *m hovor. pejor.* буржуй –я

bust//a –у *ž* бюста –ы

búš//it¹ –і –іа *dok. koho, čo, do koho, čoho, čím expr.* бушыти, ударити, бұхнути *кого, што, чім; krv mu ~ila do tváre* кров ударила ёмү до твări; *súdca ~i na stôl* сұдця бұхнув або удáрив по стóлі

búš//it² –і –іа *nedok. expr. 1 do koho, na čo čím бити, ударяти кого, што чім; ~ на klavesy* ударяти по клáвесах **2 (o srdci)** бити, бұхати; *s ~iacim srdcom* з бұчим ся сёрдцём

bután –у *m chem.* бутан –у

bute//ľa –іе *ž hovor.* фляшка

bútľav//iet –іе –ејү *nedok. (o dreve)* дуплавити, загнивати, порохнавити

bútľavin//a –у *ž* дуплавина, дуплаве дёрево, порохнаве дёрево

bútľavý, búťly дуплавый, загнивающий, порохнавающий

butón –у *m* бриліантова ромбчка; бриліантова наушница

búv//ať –а –ајү *nedok. det.* спáти, спинька-ти, гáяти, люляти

buvi-buvi *cit. det.* люляй же мi люляй, спинькай же мi спинькай

buvičkať, buvinkať *p.* **búvať**

buxus –у *m bot.* букс –у

buzogán *p.* **budzogán**

buzol//a –у *ž* бузóла

by¹ *čast. 1 (súčiastka slovesných tvarov podmienovacieho spôsobu)* бы; *bol by som prišiel* я бы пришёв **2 (v spojení s príslovkami, spojkami a časticami)** бы, б; *kam by som mal ísť?* де бы мi ити? або де бы я мав ити?; *hoci by* хоць бы; *ani čo by* ани што бы

by² *spoj. bás.* жёбы, штóбы; *čo by sa aj udialo* штóбы i стáло ся

býčľek –ка *m* бычóк

býčľí бычий, бычáчий; ~іе *zápasu* бычáчі запáсіня; ~іа *krv* быча кров (*sóрта червёного винá*)

bydlisk//o –а *s 1* місце бывáня або жытельства; бывáня; *stále* ~ тырвáле місце бывáня; *prechodné* ~ перехóдне місце бывáня; *zmeniť* ~ змiнити місце бывáня, жытельства **2** бывáня

bydl//o –а *s* бывáня

bych *bás. arch. 1. os. podmienovacieho spôsobu slovesa byť* я бы; *rád ~, ale nemôžem* я рад бы або я бы з радостёв, но не мóжу

býk –а *m* бык –а; *plemenný* ~ племянный бык

byľ *byle ž 1 стёбло с 2 pren. hovor.* квáпка, мáло, лем кус; *ani ~, ani byľe* áни квáпки, áни кус, кущíчко; *do poslednej al. ostatnej byľe* до послiднёй квáпки

býľľie –іа *s hromad.* травá, быля

bylin//a¹ –у ž былина, травяна́ рослина, трава́; liečivé ~у лічівы рослины; zlá ~ nevyhynie [prisl.] зла былина не выгыне *ábo* дурна былина не заглүхне

bylin//a² –у ž *lit.* былина

bylinár –а *m* былинка́рь -я, збира́тель лічі-вых рослин

bylinárk//a –у ž былинка́рька -ы, зби-ра́тельница лічівых рослин

bylinkár *p.* **bilinár**

bylinkárka *p.* **bylinárka**

bylinn//ý былинный, ростлиный; ~ čaj бы-линный чай

bylinožrav//ec –са *m* травоїдла звірина, травоїдле быдло́

bylinožravý травоїдлый

byl'k//a –у ž **1** стеблинка, былинка **2** *pren.* *hovor.* ква́пка; ані ~у ані ква́пку, ані троше́чки; ані ~у nádeje ані ква́пки надії *ábo* ані найме́ншої надії

byret//a –у ž *chem.* біре́тка

byr//lo –а *s v rôzn. význ.* **1** бюро́ –а; *politické* ~ політи́чне бюро́ **2** *zastar.* канцеля́рня, урядна мі́стность

byrokrac//ia –іе ž **1** бюрокра́ція **2** *pejor.* бюрократі́зм, бюрокра́ція

byrokrat –а *m* *pejor.* бюрократ

byrokratický бюрократичый

byrokratizm//us –у *m* бюрократі́зм

byronizm//us [bajrn-] –у *m* байро́нізм

byronovsk//ý [bajrn-] *lit.* байро́ньський; ~а роэ́зіа байро́ньска поэ́зіа

bys bás. **2. os. podmieňovacieho spôsobu** *slovesa* byt' ты бы

bystrick//ý; ~é slivku быстри́чки –чок

bystrin//a –у ž быстрина, прудкий горь-ский по́тік

bystr//it' –і –іа *nedok.* розвива́ти, робити ско́рым, напинати, здокона́лєвати, цібри́ти, острити; ~ (si) pamäť' розвива́ти (собі) па́м'ять; ~ (si) zrak, sluch напинати собі́ зрак, слух

bystro *prisl.* ско́ро

bystros//it' –ті ž **1** (rýchlost') ско́рость -и, сна́га **2** ско́рость, живость ж; ~ ити ско́рость ро́зуму

bystrozraký *kniž.* **1** остроо́кий **2** *pren.* далекозра́кий, проника́вый

bystr//ý **1** (rýchly) быстрый, живый, прудкий, різкий; ~é поху быстры но́гы, різки кро́кы **2** ско́ро реа́гуючий, мудрый, вті́пный, розу́мный, живый; ~é о́сі живы *ábo* быстры о́чі

byt –у *m* кварта́ль, быва́ня; súkromný ~ вла́стный кварта́ль; dvojizbový ~ двоізбо́вый кварта́ль, быва́ня з дво́ма і́збами *ábo* хыжа́ми; letný ~ ха́та, літне быва́ня; mať niekoho na ~e ма́ти дако́го на кварта́ли

byť *nedok. zriedka i dok. I v plnom význame (existovať)* **1** быти, екзистова́ти, ма́ти ся; sú takí ľudia су́ть *ábo* укзисту́ють і та́кы люди; *v práci* су́ недоста́ткы в робо́ті су́ть недоста́ткы **2** (konať sa, diať sa) быти, ста́ти ся, одбыва́ти ся, проходить; *porada bude zajtra* поро́да бу́де за́втра; *bolo to v zime* то́то ста́ло ся в зи́мі **3** *kde, na čom, po čom s neurč. (zdržovať sa niekde, zájsť niekam)* быти де, ходити де, за чім; на-ходити ся де, быти де, на чім; *byť doma* быти до́ма; *otec nie je doma* ві́тця не́т до́ма; *boli sme na čerešniach* мы хо́дили зберати́ чере́шні, мы збера́ли чере́шні; *boli po lekára* были по до́ктора *ábo* за до́ктором; *bol som kosiť* я хо́див косити, я косив **4** (byť umiestnený) быти, находи́ти ся; *kino je za rohom* кіно є за ро́гом; *kniha je na stole* кни́жка є, находи́ть ся на сто́лі; *kabát je v skrini* зимник, ко́вт *zastar.* є в скрині, в шыфо́не́рі *zastar.* **5** (pochádzať) походи́ти о́дки, быти ро́дом о́дки; *je z dediny* є з валалу́, зо се́ла; *je z Prešova* він (ро́дом) з Пряшо́ва **6** (znamenat') зна́чити, озна́чати; *sto eur* *je pre mňa* ве́ла сто є́вр про ме́не зна́чи́ть ве́лє, мно́го *ábo* про ме́не вели́кы пі́нязі **7** *len bud. čas čo, čoho hovor. (chcieť)* хоті́ти; *budeš čaj?* хо́чеш чай? хо́чеш чаю?; *будеш (пити) чай?* **II vo funkcii modálneho pomocného slovesa s neurč. (musieť)** *neos.* тре́ба, потрі́бно; *nebolo nám ísť daleko* нам не тре́ба было і́ти дале́ко **III vo funkcii**

sponu **быти**, представляти собо́в, являти ся (*riďko*); *príamka* je najkratšia spojníca dvoch bodov **пряма** є найку́ртший ро́змір ме́джі двома́ то́чками; to je pravda totó є пра́вда; môj otec bol lesníkom мій оте́ць був лісником, го́паром *zastar.* je učiteľom він у́читель; to ste vy? то вы?; táto kniha je moja totá knižka (є) моя: bol chorý він був хво́рий; už som hotový я уж гото́вый, припра́вений; to je veľmi zaujímavé totó (є) барз інтере́сне; bolo jej štrnásť rokov ей было штирна́дцять ро́ків; je mi teplo є мі те́пло, те́пло ми; je mu zle єму́ зле, недоб́ри; je prirodzené, že... приро́дні, же...; je možné, že... мо́же, же...bolo vidieť *al.* видно видно было, было ві́дити; bolo počuť kroky было чу́ти кро́кы; bolo dostať мож было купити а́бо достáти; už je po ňom уж по нім а́бо єго́ уж нет; nebude od vecí не заваджа́ло бы, не было бы зле; nebuť teba, vás не быти те́бе, вас...; кі́дь бы не ты, вы...; buť čo buď бу́де што бу́де; čo by čo bolo што бы што не было, не ста́ло ся; ~ v úzkych *al.* v kaši **быти** в узких а́бо в ка́ші; ~ na koni **быти** на кони, чу́ти ся пере́можче́м; ~ v niečom дома **быти** в да́чім до́ма а́бо до́бри в да́чім розбе́рати ся, о́рієнтова́ти ся в да́чім; зна́ти да́штó, розу́мिति ся да́чо́му; to jest то е́сть (то є)

byť//ie –ia s **бытя**; spoločenské ~ сполоче́ньске, о́бщностне бы́тя; ide o ~ а nebytie niekoho, niečoho іде о до́лю, судьбу́ да́ко́го, да́чо́го; **быти** а́бо не **быти** да́ко́му, да́чо́му

bytn//á –ej ž **кварти́льна** га́здыня, пре-найма́тельница **квартеля**

bytn//é –ého s **кварти́льне**, пла́чїня за **квартель**

bytos//t' –ti ž **1** (*osobnosť*) о́собность, осо-ба **2** (*živý tvor*) створи́ня, живе́ створи́ня; ľudská ~ лю́дське створи́ня

bytov//ý **кварти́льный**; ~á jednotka о́кремый **квартель**; ~á núdza **кварти́льна** крі́за; ~á výstavba **будова́ня** **квартелів** а́бо **будова́ня** **быва́ня**; ~á kultúra **култу́ра** **быва́ня**

bývalý **бывший**; ~ predseda **бывший** пред-сідáтель

bývan//ie –ia s **быва́ня**, **квартель**

bývať//a' –a –ajú *nedok.* **бывáти**, **жыти**, **прожывáти**: ~ v novom dome **жыти** в но́вїм до́мі; ~ v meste **жыти** в мі́сті

bývať//a' –a –ajú **bývav//a'** –a –ajú *nedok.* *opak.* **k byť 1** (*nachádzať sa*) **бывáть**; večer ~am vždy doma **вечор** а́бо **вечора́ми** я (**быва́м**) **все до́ма 2** (*stávať sa*) **бывáть**, (ча́сто) **ста́вать ся**; tak to už ~a так уж **ста́вать ся**, **бывáть**

byvol –a *m* **бу́вол** –a

byvol//í **буво́ловый**; ~ia **ко́жа** **буво́лова** **ко́жа**, **ско́ра**

byvolíc//a –e ž **буво́лиця**

byzantínsky, byzantský **візантійський**

bzdoch//a –y ž **zool.** **бздох** *m*; smrdí ako ~ *hovor. expr.* **смердїть** як **бздох**

bzik//a' –a –ajú *nedok. expr. 1* (*o hmyze*) **ско́ро** **лі́тати**, **бзика́ти 2** (*o dobytku*) **бзика́ти** ся, **выстраше́ні** **ути́кати**, **бі́гати**

bzik//núť –ne –nú *dok.* **пролеті́ти**, **пробі́жати**, **мі́гнути**

bzuč//a' –í –ia *nedok. expr. 1* **бзучáти**, **гуді́ти**; včely ~ia **пчо́лы** **бзучáть**; stroj ~í **машина** **гудить 2** **співа́ти** про себе, **мурлы́кати**, **бзучáти**

bzučiak –a *m tech.* **бзучáк**

bzučivý **бзучі́вый**, **гудя́чий**

bzuk//núť –ne –nú *dok. bás.* **бзукну́ти**, **забзучáти**

bzukot –a *m expr.* **бзукоті́ня**, **гуді́ня**; ~ *motora* **гуді́ня** **мо́тора**

bzukol//tať –ce –cú *nedok. expr.* **бзукотáти**, **гуді́ти**

bzz, bzzz *cit.* **бз**, **бззз**

С

с [c i cé] *neskl. s 1* (*hláska a písmeno*) (**па-тиньске**) **ц** *neskl. s*; **malé с** **манé ц**; **veľké С** **велике Ц** *2 hud. do neskl. s*

cap' –a *m 1* **цап** **2 nár.** (*na pílenie dreva*) **кросе́нка**, **ко́злы** *pomn.*; **ска́че** **ako** ~ **ска́че**

як цап; *smrdí ako ~* смердить як цап; *urobiť ~a zahrádkom* пустити цана до загородки; *streliť, zabiť ~a* стрілити глупость

cap² cit. бух, бац, шлюп

capáčik//y, capáčk//y –ov *m mn.* *č. (j. č. capáčik)* папучки

capart –u *m expr.* фалаток, кусок, цімпер-цямперс; *roztrhať na ~y* росторгати, роздробити на куски, на цімпер-цямперс

capin//a –y *ž 1 (mäso)* цапина; **2** *capia koža* кожа з цана **3** *capí zápach* цаній запах або запах за цапинов

cap//núť –ne –nú *dok. expr. 1* *koho, čo* шляпнути, цапнути, бхнути; ~ *niekoho po hlave* бхнути дакого по голові; ~ *nem ti* шляпну тобі **2 (koho, čo)** звалити, шмарити, трепнути; ~ *niekoho o zem* шмарити, звалити дакого на землю **3 (nemotorne padnúť)** шлюпнути; ~ *nem na zem* шлюпну на землю

cár –a *m* царь –я *m*

cárachy *obyč. v mn. č. expr.* царахы, гарабурдя, стары бесцінны річі

cáric//a –e *ž* царіця –і

cárizm//us –u *m* царізм

cár//ok –ka/-ku *m nár.* огорождённый кутик в стаїні, перегорódка (в стаїні)

cárovič –a *m* царевич

cárovn//lá –ej *ž (žena cára i vládkyňa)* царіця **2 (cárova dcéra)** царевна

cársky царський

cárstv//o –a *s* царство

cec//lok –ка *m (u zvierat)* ціцька, молочна бородавка

cedák –a *m nár. 1 (sitko)* цедитко, ситко **2 (hrniec)** горнець на молоко або до котрого цедить ся молоко

céd//ler –ra *m* кедер –дра

cedidl//o –a *s 1 (sitko)* цедитко, ситко **2 nár.** мішок на сыр

ced//it' –í –ia *nedok.* цедити, процеджовати; ~ *mlieko* процеджовати молоко; ~ *zemiaky* цедити бандурки або зливати воду з бандурок; ~ *slzy* ляти або проливати слезы; ~ *krv* проливати кров; ~ *slová cez zuby* цедити слова через зuby

ced//it' sa –í sa –ia sa *nedok. hovor.* лляти, лляти ся, цедити ся; *celý deň sa ~lo al. pršalo neos.* цілий день лляло або цедило ся *lud.* або цілий день падав дожд

cédrov//ý кедровый; ~é *drevo* кедер; ~ *olej* кедровый олій **cedul//a** –le *ž 1 hovor.* записка, папірь **2 (oznam, vyhláška)** ознаміня, плакат **3 zastar.** папірєвы пінязі, банківка

cedul'k//a –y *ž* ознаміня, записочка, папірьча

cech –u *m 1 цех aj hist.; obuvnícky, krajčírsky* ~ цех обувників, шустрів *zastar. krájcipiv 2 hovor. (útrata v hostinci)* заплатити; *zaplatiť celý* ~ заплатити цілий цех або за вшытко; *prijat' do ~u hovor.* прияти до цеху, признати за свого

cechmajst//er –ra *m hist.* майстер цеху, цехмайстер

cechovník –a *m hist.* член цеху

cehov//ý цеховый *aj hist.; ~ plánovač* цеховый плановач; ~é *predpisy hist.* цеховы законы, законы цеха

cek//núť –ne –nú *dok. expr.* пікнути; *nesmel ani ~ (vin)* не смів ани пікнути; *ani nesekol (vin)* ани не пікнув, ани не мўкнув

cell//a –y *ž 1 (kláštorňa)* келія **2 (väzenská)** цела

celebr//lovat' –uje –ujú *nedok. cirk.* целебровати, служити богослужбы

celibat –u *m* целібат, безбрачність

cell//iet' –ie –eju *nedok. (o rane)* гоїти, сцілєвати

celin//a –y *ž* целина; *orať ~u* орати целину; *kultivácia ~y* обробліня целины

celistv//ý 1 (kompaktný) цілостный, цілий, компактний, єдиний; ~ *dojem* цілостне доіманя; ~á *hmota* компактна маса **2 (úplný, kompletný);** повный, цілий, цільний; ~ *obraz* повный образ

celkom *prisl.* цілком, цілково, повністю; ~ *malý chlapec* цілком маленький хлопець; ~ *iste pridem* цілком наісто прийду

celkove *prisl. 1 (vcelku: úhrnom)* вцілку, вшытко, цілком; *vcelku treba zaplatiť...*

цалково треба заплатити... **2** (*približne, zhruba*) приближні, цалково; ~ možno povedať цалково можемо повісти **3** (*úplne, po každej stránke*) цілком, повністю, зо штытых бókів; ~ vyšetrit' pacienta повністю вышетрити пацієнта

celkovlý **1** цалковый; ~á nálada цалкова налада; ~ dojem цалкове дoятя **2** (*úplný*) цалковый, повный; ~é vyšetrenie pacienta цалкове вышeтpи́ня хвóрого, пацієнта

celodenný **1** цілодénный; ~á práca цілодénна робóта, робóта продóвжyючa ся цілий день **2** дénный, за цілий день, на цілий день; ~ zárobok дénный зáробок; ~á strava стpа́ва на цілий день

celoeurópsky цілоевропський

celofán –u m целофан

celofánový целофанóвый; c- obal целофанóве паковáня

cellok –ku m **1** цілок, єднó цілé; územný ~ теритóриáльне цілé; tvorit' ~ творити єднó цілé; šaty v ~u шмaты в цілку **2** колектів; pracovný ~ пpацóвний колектів, цілок

celokovový цілоковóвый; ~á konštrukcia цілоковóва конштpу́кція

celokožený кожáний; ~á väzba (*knihy*) кожáне вязáня, переплiтáня

celomesačný **1** ціломісячний áбо продóвжyючій ся цілий місяць **2** місячний, за цілий місяць, на цілий місяць; ~á práca a) робóта за цілий місяць, б) робóта на цілий місяць

celonárodný цілонарóдный, общe-народный; ~á organizácia цілонарóдна opгaнiза́ція **2** общeнароднóстный, на-ціонáльний; ~ záujem націонáльний, на-роднóстный intepéc

celonočný **1** цілонóчний, продóвжyючій ся цілу ніч; ~á služba (ціло)нóчна слýжба **2** на цілу ніч, за цілу ніч

celoobecný ціловалáльський, цілосéль-ський
celoplátenný полотняний; ~á väzba (*knihy*) полотняне вязáня, переплiтáня (*книжки*)

celoročný **1** цілорóчний, рóчний; ~á dovolenka цілорóчна доволéнка **2** рóчний, на рік, за рік; ~é predplatné рóчний абонéнт, абонéнт на рік; ~ príjem рóчний витяжок

celoslovenský цілославяньський, общe-славяньський

celoslovenský цілословáцький, ціло-словéньський, общeсловáцький, общe-словéньський; ~á vedecká konferencia цілословáцька наўчна конферéнція

celosť –ti ž **1** (*úplnosť, ucelenosť*) цілость, повність, цільність; chápať v ~ti розумити повністю; ponchať v ~ti охабити в цілости, непорушéне **2** (*kompaktnosť, celok*) (єднó) цілé, цілостность, внýтpи́шнe єдинство

celostranícky общeпapтiйний

celostránkový, celostranový цілосто-рінковий, цілосторонóвый, забepа́ючий цілу сторóну; на цілу сторóну, на цілий бiк

celosvetový цілосвітóвый, світóвый; ~ význam цілосвітóве, світóве значiня, v ~om meradle в світóвiм маштáбi

celoštatny цілодержáвний; ~ plán цілодержáвний план; ~á konferencia цілодержáвна конферéнція

celotýždenný цілотыждéнный, тыждéнный áбо тырвaючий цілий тыждeнь

celovečerný ціловечірний, тырвaючий цілий вéчор; ~ program прóграм на цілий вéчор; ~ film ціловечірний фiлм

celozávodný цілозавóдный; ~ plán план (цілого) завóду; ~á dovolenka (*v továrňach*) цілозавóдна доволéна; (*v iných podnikoch*) єднoчacна доволéна (про) вшытых замeстнáных, слýжачiх

celozväzový цілосоюзный, общeсоюзный; ~á konferencia цілосоюзна конферéнція

celoživotný ціложывóтний, продóвжyючий ся прóтягом цілого жывóта áбо на цілий жывот; ~é dielo діло áбо річ цілого жывóта

celť/la –y ž voj. šport. цéлта

celtovin//a –у ж *hovor.* целтовина

celtový целтoвый

celul//a –у ж *odb.* бuнька, клiтка

celulárny *odb.* целулáрный, бунькóвый, клiточный

celuloid –и *m* целулоiд –у

celuloidový целулоiдóвый, целулоiдный

celulóz//a –у ж *chem.* целулóза; viskózová ~ вискóзна целулóза

celulózk//a –у ж *hovor.* целулóзка, целулóзна фабрика

celulóзовý целулóзный

cel//ý 1 (*všetok, úplný*) цілий; ~ národ цілий нарóд; ~ deň цілий день; ~ rok цілий рік

2 (*neporušený, ako celok*) непорушéный, цілий, неначáтый; ~ chlieb цілий, неначáтый хлiб; ~é číslo *mat.* ціле чiсло

3 (*dokonalý, pravý*) дійсний; to je ~ muž він дійсний мужчіна, хлоп 4 (*zdôrazňuje význam slova*): vyučávať ~é hodiny вычiковати, чéкати цілыми(-ыма) годинами; je ~ dolámaný є цілий áбо цáлком доламáний; z ~ej duše з цілою душою, од душою; z ~ého srdca з цілого сéрдця, од сéрдця; kričať на ~é hrdlo кричáти на ціле гóрло; byť ~ bez seba быти цілым без сéбе, не памятáти ся; je ~ otec він цілий отéць, він вылятый отéць

cement –и *m* цiмeнт –у

cementár –а *m* цiмeнтáрь –я

cementár//eň –ne ж цiмeнтáрня –i, цiмeнтный заво́д

cementársk//y цiмeнтный; ~e práce цiмeнтны рoбóты; ~ závod цiмeнтный заво́д

cementárstv//o –а *s* цiмeнтный прóмысел

cement//ovať –uje –ujú *nedok.* цiмeнтовáти

cen//a –у ж 1 (*hodnota v peniazoch*) ціна; nákupná ~ накупна ціна; úradná ~ урядна, держáвна ціна; jednotné ~у єднáкы ціны; znížiť ~у знизити ціны; v ~e desať eur в ціні дéсять євр; predávať pod ~ou продава́ти під ціно́в, ниже ціны 2 (*hodnota, význam*) ціна, значiня; mať veľkú ~у máти велике значiня; stratiť на

~е стратити свóе значiня; to už nemá pre mňa žiadnu ~у то́тo уж не ма́ть про (для) мéне нияку ціну́ áбо ниякого значiня; (i) за ~у života за ціну́ живóта 3 (*vyznamenanie*) ціна́, прéмiя, нагорóда; laureát štátnej ~у лавреáт держáвної прéмiї; Nobelova ~ Нóбелова прéмiя; vypísať ~у выписати прéмiю; за každú ~у *hovor.* за кáжду ціну́; за žiadnu ~у за нияку ціну́, в ниякім рáзі, áни за што на свiті

cencúľ –а *m* цомпель

ceng cit. цeньг, цeньг-цeньг

cengáč –а *m* дзвонóк, elektrický ~ електричний дзвонóк; plechový ~ бляшáный дзвонóк, дзвонóчок

ceng//ať –á –ajú *nedok.* 1 дзвенiти, цeньгáти; ktosi ~á хтось дзвóнить, цeньгáть 2 (*o kove, skle ap.*) дзвенiти; ~ peniazmi дзвенiти пiнiязми; ~ajú poháre цeньгáють пóгaры

cenin//a –у ж *pošt.* 1 знак поштóвого заплачiня 2 цiнний бáлик; цiннé письмо

cen//iť –i –ia *nedok.* 1 čo (*určovať cenu*) цiнити, оцiнéвати; vysoko ~ доро́го цiнити, вы́соко оцiнéвати; ~ на sto eur оцiнéвати на сто євр 2 *koho, čo (hodnotiť, oceňovať)* цiнити кóго, што, дорожыти кым, чiм; vysoko si ~ slobodu доро́го цiнити (свóю) слoбóду

cen//iť si –i si –ia si *nedok. koho, čo (vážiť si)* цiнити кóго, што, дорожыти кым, чiм; ~ si slobodu, priateľstvo цiнити слoбóду, приятельство; ~ si svoj život дорожыти свóім живóтом

cenník –а *m* цiнник

cennikov//ý цiнниковый, по цiннику; ~é ceny цiнниковы ціны áбо ціны по цiннику

cennos//ť –ti ж 1 (*hodnota*) цiннóсть ж 2 цiннóсть, цiнний предмéт; доро́гоцiннóсть; úschova –ti хранiня цiнностей

cenn//ý 1 цiнний, доро́гий; ~ dar цiнний дарунок; ~é papiere *ekon.* цiнне папiря 2 цiнний, неоцiнюючий; preukázať ~é služby указáти неоцiнюючі службы

cenotvorný odb. ці́нотво́рний, опреде́люючий ці́ны; ~é faktory ці́нотво́рны факто́ры; факто́ры, опреде́люючі ці́ны

cenovk//a –y ž obch. ці́нник

cenov//ý prid. k **cena**; ~ rozdiel ці́новы́й ро́зділ, ро́зділ в ці́ні; ~ index індекс ці́н; ~á hladina у́ровень ці́н; ~á politika полі́тіка ці́н, ці́нова полі́тіка

cent¹ –a m це́нтнер –a; metrický ~ це́нтнер; ťažky ako ~ тяжкий як ва́гон же́лі́за

cent² –a m (*minca*) це́нт –a

centaur//us –a m mytol. кента́вр

cent//er¹ –ra m šport. (*hráč*) це́нтер напа́ді́я

cent//er² –ra m šport. (*prihrávka*) це́нтер –тра

centigram –u m центі́грам

centimet//er –ra m центіме́тер

centrál//a –y ž 1 *hovor. (telefónna)* центра́льна телефо́нна ста́нція 2 (*ústredňa*) це́нтер, центра́льна ста́нція

centralizác//ia –ie ž центра́ліза́ція; ~ štátnej moci центра́ліза́ція держа́вної мі́ці, си́лы; ~ výroby центра́ліза́ція вы́робы

centralizačn//ý prid. k **centralizácia**; ~é snahu центра́ліза́чны стремле́нія а́бо тенде́нції, стремле́нія а́бо тенде́нція к центра́ліза́ції

centralizm//us –u m центра́лізм; demo-kratický ~ демокра́тічний центра́лізм

centralizovaný центра́лізова́ний

centaliz//ovat¹ –uje –ujú *nedok. dok.* центра́лізова́ти

centráln//y 1 (*stredný*) центра́льний, се-ре́дній 2 (*hlavný, ústredný*) центра́льний, гла́вний, осно́вний; ~ problém цен-тра́льний а́бо осно́вний про́блем; ~e perstvo *anat.* центра́льна нерво́ва систе́ма

centrifúg//a –y ž odb. центріфу́га –ы

centrifugáln//y центріфу́гальний, центро-бі́жний; ~a sila *fyz.* центробі́жна а́бо центріфу́гальна си́ла

centripetálny центріпета́льний, центостри-мачі́й; ~ pohyb центро́стримачі́й а́бо центріпета́льне погы́нання

centr//ovat¹ –uje –ujú *nedok. dok.* 1 *tech.* центрова́ти 2 *šport.* подати, пригра́ти лопту до сере́дины

centr//um –a s 1 це́нтер, сере́дина, сере́дня часть; v ~e mesta в це́нтрі мі́ста; v ~e pozornosti в це́нтрі внима́вості; stať sa ~om pozornosti ста́ти ся це́нтром внима́вості 2 (*stredisko*) це́нтер; priemyselné ~ промышло́вый це́нтер; dýchacie ~ дыха́тельный це́нтер

cenzor –a m це́нзор

cenzur//a –y ž 1 цензу́ра; tlačová ~ цензу́ра 2 *škol. zastar.* напомя́нута (*rodichim o nedostátnej usníšnosti učenika*)

cenzur//ovat¹ –uje –ujú *nedok. dok.* цензу́рова́ти (*zastar.*); ~ poviny цензу-рова́ти новинки

cenž//us –u m ценз, зрахован́я жы́тельства; majetkový, vekový ~ ма́стко́вый, ві́ковий ценз а́бо ма́стко́ве, ві́кове зрахован́я люде́й

cep –u m ці́пы *mn. č.; mlátiť* ~ami мо́лоти-ти ці́пами; ako ~om udretý як бы́ мі́хом уда́рений, бұхну́тый

ceremón//ia –ie ž церемо́нія; svadobné ~ie сва́рьбяны//свадьбяны церемо́нії; bez ~ii без церемо́нії; robiť (*dlhé al. zbytočné*) ~ie робо́ти (до́вгы а́бо непотре́бны) церемо́нії

ceremoniál –u m церемо́ніа́л

ceremoniálny церемо́ніа́льний

ceremoniár –a m церемо́ніа́р, цере-моні́йний ма́йстер, обра́дник, обра́дуючий

cerl//it¹ –í –ia *nedok.* шкі́рити; ~ zuby шкі́рити, ви́шкі́ряти зу́бы

ceruz//a –y ž, **ceruzk//a** –y ž бла́йвас, церу́зка; farebná ~ фарбя́на церу́зка а́бо фарбя́ний бла́йвас; atramentová ~ тинто́ва церу́зка; patentná ~ пате́тна церу́зка

ceruzkový p. ceruzový

ceruzokresb//a –y ž креслі́ня церу́зков, бла́йвасом, церу́зко́ве креслі́ня

ceruzov//ý церу́зко́вый, бла́йвасо́вый; ~á kresba церу́зко́ве креслі́ня, креслі́ня церу́зков

cesnak —и *m* чесно́к; *hlávka* —и го́ловка
чесноку́

cesnak//ovať —uje — ujú *nedok. hovor.*
чеснокова́ти

cesnakovic//a —e *ž* чесноко́ва по́ливка

cesnakov//ý чесноко́вый; —á *polievka*
чесноко́ва по́ливка; —á *voňa* чесноко́вый
запах, за́пах чесно́ка

cest//a —y *ž* **1** доро́га; *poľná* ~ поле́ва
доро́га; *hradská* ~ гра́дська; *odbočiť, zísť*
z —y одбо́чити, зйти́ти з доро́ги; *uvolniť* —и
увольни́ти доро́гу, одсту́пити з доро́ги
2 доро́га, путь *ж*; *spiatočná* ~ доро́га
на́зад; *vodná* ~ мо́рська путь, *okružnou*
~оу окру́жнов доро́гов; *máme spoločnú* —и
ма́ме єдну́ доро́гу, ма́ме по доро́зі; *vydať*
sa na —и вы́дати ся на доро́гу; *po* —e,
~оу по доро́зі; *životná* ~ доро́га живо́та
3 (*cestovanie*) путова́ня; ~ *do Bratislavy*
путова́ня, доро́га до Бра́тисла́вы; *študijná*
~ штуді́йна, нау́чна доро́га; *svadobná*
~ сваре́бьяна/свадьба́на доро́га; ~
vlakom, lietadlom доро́га вля́ком, цу́гом
zastar. ероплано́м; ~ *peši* доро́га пі́шы,
напі́шы; ~ *okolo Slovenska* путова́ня
о́коло/по Слова́кії, Слове́нську; ~ *okolo*
sveťa путова́ня по сві́ті а́бо кругосві́тне
путова́ня **4** (*spôsob*) доро́га, сре́дство,
спо́сіб; *mierovou* ~оу мі́рнов доро́гов;
úradnou ~оу уря́днов, офі́ціалнов
доро́гов; *súdnou* ~оу су́днов доро́гов;
administratívnu ~оу адміні́стратівнов
доро́гов; *mliečna* ~ Моло́чна доро́га;
križová ~ а) *cirk.* крижі́ова доро́га; б) *hovor.*
ходжі́ня по му́кам; *zlatá stredná* ~ золо́та
сере́дня доро́га а́бо золо́та сере́дина;
stáť v —e ні́ekomu сто́яти дако́му в доро́зі
а́бо сто́яти дако́му попе́рек, кри́жом
доро́ги

cestár —а *m* дра́жник, доро́жник *zastar.*

cestičk//a —y *ž* **1** *zdrob. expr.* доро́жка,
дра́жка **2** доро́жка; ~ *vo vlasoch* доро́жка
во во́лосях; *hľadať tajné* ~у гля́дати обхо́-
дячі, тайны доро́жки

cestmajst//er —га *m* доро́жный ма́йстер

cestn//ý доро́жный; —á *sieť* доро́жна
сіть; —á *doprava* доро́жный тра́нспорт,
доро́жна пере́права; —é *staviteľstvo*
будова́ня доро́г, доро́жне будова́ня

cest//o —а *s* **1** ті́сто; *kysnuté* ~ кыснуте
ті́сто; *maslové* ~ масло́ве ті́сто **2** *hovor.*
(*múčne jedlo*) мучны ї́дла

cestopis —и *m* доро́жный де́нник, доро́жны
за́писи, о́пис путова́ня

cestopis//ec —са *m* писа́тель, описую́чий
путова́ня

cestopisn//ý описую́чий путова́ня, о́пис
путова́ня; ~ *film* фі́лм о путова́ні; —é *črty*
путе́вы, подоро́жны за́писи, познача́вання

cestou prisl. по доро́зі, по пу́ти; ~ *z práce*
по доро́зі з робо́ты, верта́ючись з робо́ты;
~ *späť* по доро́зі на́зад

cest//ovať —uje —ujú *nedok.* іти, ходи-
ти, путова́ти; (*denne ap.*) ходи́ти, іти,
путова́ти; ~ *vlakom* іти, путова́ти цу́гом
zastar. вля́ком, пої́здом офі́ц. а́бо на
вля́ку, на пої́зді офі́ц.; ~ *loďou*: а) іти,
пла́вати на шыфі; б) (*často ap.*) хо-
ди́ти, пла́вати на шыфі а́бо шыфов;
~ *lietadlom* а) леті́ти на ероплані
а́бо ероплано́м; (*často ap.*) літа́ти на
ероплані а́бо ероплано́м; ~ *úradne*
путова́ти уря́дні; ~ *súkromne* путова́ти
су́кромні; *dnes* —ujem *do Brna* днесь і́ду
до Брна; ~ *na čierно* ходи́ти вля́ком,
автобу́сом на чо́рно

cestovateľ —а *m* путо́вник, пу́туючий

cestov//liny —ін *ž mn. č. (j. č. —ina)* ті́стовины
(*j. č.* ті́стовина)

cestovnl//é —ého *s* доро́жне, путе́ве **1**
(*poplatok za cestu*) ці́на листка (на вляк, на
автобу́с, на ероплан, на шыфу); *polovičné*
с~ полови́чний листок **2** *admin. (náhrada*
za výdavky) путе́ве

cestovnl//ý доро́жный, путе́вный; ~ *oblek*
доро́жный а́нцуг; —é *výdavky* доро́жны
выда́вки, вы́траты; ~ *lístok* листок на вляк,
автобу́с, тролейбу́с *i ін.*; —á *kancelária*
путе́ва канце́лярня; ~ *rozkaz* доро́жный
приказ; ~ *poriadok* доро́жный поря́док; ~

пас доро́жний пас *ábo* пáспорт; ~ ruch тури́зм; ~á horúčka путе́вна горя́чка
cestujúci/i -ého *m* путе́ючий, пасажи́р
cez (cezo *len v spojení* cezo *mňa*) *predl.* so 4. p. 1 (*skrz*) че́рез *што*; krv presakuje cez obväz кров прося́кує че́рез о́бв'яз; dívať sa cez oblok позе́рати ся че́рез о́блак, о́кно; (je) počuť cez stenu чу́ти че́рез стіну́ 2 (*vyjadruje prechod z jednej strany na druhú*) че́рез *што*; most cez rieku міст че́рез рі́ку; cesta vedie cez les доро́га ве́де, іде́ че́рез ліс *ábo* лісо́м 3 (*pomedzi*) че́рез *што*, ме́джі *чим*, поме́джі *што*; prekíznuť cez prsty перешмы́кнути ме́джі па́льцями *ábo* поме́джі па́лці; koľko podobných listov tu prešlo cez ruky кі́лько подо́бних *ábo* таких пи́сем перешло́ че́рез є́го ру́кы 4 (*prostredníctvom*) при по́мочі чо́го; cez okresné úrady при по́мочі окру́жних у́рядів; 5 (*počas, za*) за час, в часі, протя́гом чо́го; cez voľnu в часі во́йны; za celý život протя́гом ці́лого живо́та; cez prázdniny в часі ка́нікул; cez deň за де́нь; протя́гом дня; prejsť niekomu cez rozum пере́йти да́кому че́рез розу́м; prerásť niekomu cez hlavu перерос́ти да́кому че́рез го́лову; hovoriť cez zuby говори́ти че́рез зу́бы; dívať sa cez plese позе́рати зве́рху до́лов *ábo* звысо́ка
cezeň (*spojenie predložky cez so 4. p. os. zám. on*) cez neho че́рез не́го
cezpoľní/ý (*nebývajúci v meste*) приходя́чий; ~é žiactvo приходя́чі школя́ри (автобу́сом, вла́ком i ін.) до шко́лы зо сел; ~ beh крос
cezúr/la –у ž *lit.* цезу́ра
ci, ci –ci –ci *cit.* (*volanie na mačku*) кіць-кіць *ábo* мыць-мыць
ciach/la –у ž цайх, озна́чіня яко́йсь мі́ры: ме́тра, ва́гы i ін.
ciach/lovať –ује –ују́ *nedok.* цайхова́ти (*drahé kovy*)
cib –u *m* пі́ро (цібу́лі, чесноку́)
cibr/iti –i –ia *nedok.* 1 (*jazyk, štýl ap.*) цібри́ти, розвива́ти, шлі́фовати 2 *hovor.* (*dieťa*

ap.) здокона́лєвати; ~ dieťa výchovou здокона́лєвати ді́тину вихово́в
cibuľ/la –le ž 1 цібу́ля 2 (*hlávka*) го́ловка цібу́лі 3 (*podzemná časť niektorých rastlín*) цібу́ля; tulipánová ~ цібу́ля туліпа́ну
cibuliar –a *m* 1 цібуля́рь; тот, хто зуро́днює цібу́лю, продава́ч цібу́лі 2 *hovor.* тот, хто любить ї́сти цібу́лю
cibuľk/la –у ž 1 *zdrob.* цібу́лька 2 *anat.;* vlasová ~ волосо́ва цібу́лька, ко́рінь во́лоса
cibuľnisk/lo –a *s* цібу́льни́ско; мі́сце, де росте́ цібу́ля
cibuľovit/ý 1 цібу́левити́й; подо́бний по фо́рмі на цібу́лю; ~á strecha цібу́левита стрі́ха, кúпола; стрі́ха фо́рмы цібу́лі 2 *bot.* цібу́левити́й; ~é rastliny цібу́левити́ росли́ны
cibuľov/ý цібу́левый; з цібу́лі; з цібу́лев; ~á polievka цібу́лева по́ливка; ~ odvar цібу́левый о́двар
cic, cic-cic *cit.* кіць-кіць (*na mačku*)
cic/la –e ž *fam.* кіця, ма́чка
cicadl/lo –a *s zool.* ціця́тко (*у мушкови́тих*)
cic/lať –ia –ajú *nedok.* 1 сса́ти, ви́ссавати, ціця́ти, ціця́кати; c- materinské mlieko ціця́ти мате́ринське мо́локо; cicať krv z rany сса́ти кров із ра́ны 2 *koho, pren.* пи́ти *ábo* сса́ти *чию* кров; ešte by mohol mater ~ у не́го ї́ці мо́локо на у́стах не обсо́хло, є ї́ці мо́лодий, нескусе́ний
cicav/lec –ca *m zool.* ціця́вець, мо́локомко́рмлячий ся
cicav/ý ціця́вий; ~é ústne ústroje хо́боток (*у мушкови́тих*)
cicer –a *m bot.* ці́цер; baraní ~ бара́ний ці́цер
cicerkom *prísl.* стру́йков, лем так лі́є *ábo* те́чє; tiecť *al.* стека́ť ~ те́чі *ábo* стіка́ти стру́йков; pot sa mu leje *al.* те́че ~ пот з не́го лем так лі́є ся *ábo* те́чє; krv tečie ~ кров лем так те́чє *ábo* те́чє стру́йков
cicer/lo –a *s typ.* ці́церо
cicer/lok –ka *m* стру́йка; ~ку поту́ стру́йки поту́; pot sa leje *al.* те́че ~kami пот лем так лі́є ся *ábo* те́чє, пот лі́є ся *ábo* те́чє стру́йками

ciciak¹ -а *m 1* (obyč. о prasati) ціцяк, ціячок **2** *pren. pejor. (о mladom, neskúsenom, nedozreťom človeku)* ціячок, ціячка

ciciak² -а *m zool.* хоботок (у мушковитых)

cickat' *expr. p. cicat'*

cicvár -а *m bot. lud.* ціцвар

cič/lek -ка *m 1 p. cícerok 2 anat. (podnosný jarček)* жолобок під носом

cičkom p. cícerkom

ciel' -а *m v rôzn. význ.* ціль -я *m*; strieľať do ~а стріляти на ціль; zasiahnuť *al.* trafiť ~ засягнути або трафити на ціль; netrafiť *al.* minúť ~ не трафити або минути на ціль; ~ života ціль живота; s dobročinným ~ом з благодійним цілем; určiť si *al.* vytýčiť si (za) ~ поставити перед собою ціль; sledovať ~ слідувати ціль; dosiahnuť svojho ~а досягнути свого ціля; s ~ом s neurč. з цілем чого, в цілях чого; minúť sa s ~ом минути ся з цілем або не співнів свій задум, ціль

cieľavedomí/ý цілевідомий; ~á práca цілевідомо робота

ciel/liť -і -іа *nedok. 1* на кого, що, до кого, чого цілити, замірєвати, прицілєвати на кого, што; ~ do srdca цілити до серця **2** на кого, що *pren. (narážať)* заміряти ся, намірєвати; viem na кого ~і я знам, на кого він намірює; я знам, на кого він замірює ся або кого мати на думці **3** до чого (smerovať niekam) цілити, мати ціль; ustavične ~і до budúcnosti все цілить до будучности

ciel'nik -а *m (na zbrani)* мұшка, цільник

cieľoví/ý šport. цілевый, фінішний; ~á páska цілева, фінішна паса

cieľuprimeraní/ý цілюпідходячий, підходячий, розумний; ~é využitie prostriedkov розумне вужиття средств

ciepk/lať -а -ају *nedok. 1* ціпкати, піщати **2** (drobne kráčať) цупкати, дробчіти (за даким)

cievla -у ž **1** anat. жыла; krvné ~у кровны жылы; komatenie ciev корнатіня, тугнутя жыл **2** bot. жыла, жылка, трахея **3** tech. цівка

cievica -е ž bot. жыла, трахеїда

cievk/la -у ž цівка, шпұлька; ~ nití шпұлька ниток

cievny anat. жылóвый

cievovk/la -у ž anat. жылочка, жылочкова блана óка

ciferník -а *m* ціфєрник, ціфєрблат; hodinový ~ ціфєрник годин; svietiaci ~ світлячий ся ціфєрник, ціфєрблат

ciferníkoví/ý ціфєрниковий, ціфєрблатный; ~á doska ціфєрникова дóска

cifr/la -у ž **1** (číslica) ціфра; rímska ~ римська ціфра **2** (ozdoba na výšivke) взóрка **3** (pri tanci) фірýпа

cifr/lovať -ује -ују *nedok. 1* (paráditi) украшати, парадити; ~ dieťa парадити дитину **2** (pri tanci, hudbe) выкручати, робити фірýры; ~ pohami робити ногами выкрутáчки, выкрутáсы *lud.*

cifr/lovať sa -ује sa -ују sa *nedok. 1* (paráditi sa) парадити ся, прикрасовувати ся **2** s čím (zbytočne niečo dlho robiť) бáбрати ся, возити ся; čo sa s tým toľko ~ујеš? што ся з тым тільки бáбпаш, вóзиш?

cigán -а *m zastar. (pri označení národnosti Cigán) p. Róm* -а *m* Циган; kočovní ~і кочóвы, шатровы цигáни; čierny *al.* opálený ako ~ чóрный або опалєний як циган **2** -і *mn. č. hovor. (cigánska kapela)* цигáньська капєла, цигáньський ансамбєль; ~і *tu v bruchu vyhrávajú al.* kľince кују гудáци або цигáни ємý в брїху выгравáють або клинці кують

cigán -а *m hovor. expr.* клáмарь, злódий, неправду гóвóрячий

cigánčín/la -у ž **1** цигáньський, рóмський; рóмський язык **2** (cigánske spôsoby) цигáньська або ромська манєра, циганчина **cigán/liť** -і -іа *nedok.* цигáнити, клáмати, неправду гóвóрити

cigánk/la -у ž *zastar. (pri označení národnosti Cigánka p. Rómka) 1* Цигáнка *zastar., Rómka 2 hovor. expr.* кламáрька, неправду гóвóряча

cigánskí/ly ¹ *príd.* цигáньський, рóмський, рóмський язык; ~ život цигáньскій живóт

cigánsky² prísl. по-цига́ньскы
cigánstv//o –a s цига́нство, кла́мство
cigár//a –y ž сівар –а м
cigaret//a –y ž ці́гарэ́тля –і ж; fajčiť ~у кúрити ці́гарэ́тлі; ukrútiť *al.* ušúľať si ~у закрутити *áбо* ушúляти собі ці́гарэ́тлю; ešte ťa môžem poslať po ~у і́щі мо́жу тебе посла́ти по ці́гарэ́тлі
cigaretový ці́гаретле́вый; ~ papier папі́рка; ~ dym ці́гаретле́вый дым
cigarník –a m ці́гаретник, табате́рка
cigarový сіваровый; ~ tabak сіваровый дуга́н
cigaršpic –u m *hovor.* сіварні́чка, ці́гаршпі́ц
cigór//ia –ie ž ці́корія
cigóriový, cigorkový ці́корио́вый
cigorka p. cigória
cikád//a –y ž (*hmyz*) ці́када
cik//ať –á –ajú nedok. det. пі́ц(к)ати, цика-ти, сикати
cikcak¹ –u m *hovor.* зі́зза́ť, клюка́то
cikcak² prísl. зі́ззаговито
cimbal –u m ці́мбáлы *romn.*
cimbalist//a –u m ці́мбалі́ста м
cimbalový//y prid. k cimbal; ~á hudba а) му́зыка ці́мбалів б) капе́ла, анса́мбель ці́мбалі́стів
cimbur//ie –ia s зубці́ (на ве́жі і т. п.)
címer –a m герб, родо́вый герб
cimper-campr prísl. hovor. expr. ці́мпер-ца́мпер, на куски, на фа́латки; roztrhať na ~ розорва́ти *áбо* розто́ргати на ці́мпер-ца́мпер, на куски, на фа́латки
cín –u m о́лово, ці́на
cíng cit. дзі́ньк, дзвя́к
cingať p. cengat'
cingi-lingi cit. чі́нгі-лі́нгі, дзі́ньк-дзі́ньк
cink p. cing
cink//ať –á –ajú nedok. бринькати, дзвеніти, дзвякати: peniaze ~ajú пі́нязі́ дзвеня́ть; sklo ~á скло дзвени́ть
cinkograf//ia –ie ž ці́нкогра́фія
cinkografický ці́нкогра́фі́чний
cínovač –a m ці́новач
cín//ovať –uje –ujú nedok. odb. 1 ці́новати 2 (*spájať cínom*) пайковати, спо́євати

cínov//ec –ca m min. оловя́ный ка́мінь
cínov//ý оловя́ный; ~á ruda оловя́на ру́да; ~ svietnik оловя́ный сві́чник
cintorín –a m ці́нтерь; je tu ako na ~e є́ ту, як на ці́нтери
cintorínový ці́нтерё́вый; ~ múg ці́нтерё́вый мур
cip, cip-cip cit. ці́п, ці́п-ці́п, ці́пу-ці́пу-ці́п
cíp –u m ко́нець, кінчі́к, край; у́гол; ~ zeme по́лоска зе́млі
cipk//a –y ž *hovor. (kurča, sliepka)* ці́пка
cirhóz//a –y ž *lek.* ці́рро́за
cirka, circa (-ka) čast. hovor. skr. ca при-бли́жні, о́коло, ско́ро, оріє́нтáлні
cirk//ev –vi ž це́рков; pravoslávna, gréckokatolícka, katolícka, protestantská ~ правосла́вна, гре́цькокаато́лицька, като́лицька, протестáнтська це́рков
cirkeve prísl. це́рковні; ~ sa zosobášit' вінча́ти ся в це́ркви
cirkevník –a m це́рковник
cirkevnoslovanský це́рковносла́вянь-ський; ~ jazyk це́рковносла́вяньський язы́к
cirkevn//ý це́рковный; ~ sobáš вінча́ня в це́ркви, бра́ти ся в це́ркви; ~ majetok це́рковный ма́єток; ~á škola це́рковна шко́ла; ~é obrady це́рковны о́бряды
cirkulár –a m ці́кулáрка ж; ~rpa píla ді́ско́ва *áбо* о́кру́гла пи́ла
cirkulárk//a –y ž *hovor. p. cirkulár*
cirkulárn//y ці́кула́рный; ~a píla ді́ско́ва *áбо* о́кру́гла пи́ла
cirkul//ovať –uje –ujú nedok. ці́куло́вати, кру́жати, обмі́няти ся, ко́ловати *kraj.*; krv ~uje кров ці́кулу́є, те́че доо́кола
cirkumflex –u m lingv. ці́ркумфле́кс
cirkumflexový lingv. ці́ркумфле́ксный
cirkus –u m 1 ці́ркүс 2 *pren. hovor.* ці́ркүс, шка́ндал, калва́рія; robiť ~ робити ці́ркүс, коме́дію; mám doma s deťmi ~ мам до́ма з ді́тьми калва́рію
cirkusácky *hovor. pejor.* ці́ркүса́нтський
cirkusák –a m *hovor. pejor.* коме́діа́нт, ці́ркүсant

cirkusant –а *m* артиста циркусу; робітник циркусу, циркусáнт

cirkusov/lý комедіянський, циркусóвий; ~ уменіє комедіянське або циркусóве іскуство

cirok –у *m* цірок; cukrový ~цукровый цірок

cirokovl/lý *príd. k* cirok ціроковый; ~ metla цірокова мітла або мітла з ціроку

cis *neskl. s hud.* до дієз, тон ц звышєный о півто́на

cisár –а *m* імператор, цісарь

cisárovn/lá –ej *ž* 1 (*vládkyňa*) імператри́ця 2 (*cisárova dcéra*) дочка імператора; (*cisárova manželka*) жєна́ імператора, імператри́ця

cisársk/lý імператорський; ~palác імператорський пала́ц; ~rez цісарський різ

cisárstv/llo –а *s* 1 (*ríša*) імпері́я 2 (*hodnosť*) імператорський титул

cistern/lá –у *ž* цистерна

cisternov/lý *príd. k* cisterna; цистерно́вий; ~ loď танкер; ~vagón цистерна, цистерно́вий ваго́н; ~ auto цистерна, цистерно́ве авто

cit –у *m* 1 чуйство; ľúbostný ~ чуйство любви; materínský ~ материнське чуйство; prechovávať priateľské ~у утримувати приятельськє чуйства; útočiť, pôsobiť на ~ niekoho діяти на дачі́ї чуйства; nával ~ прилив чуйства 2 оццїня, чуйство; ~ pre chlad, pre teplo оццїня про хо́лод або зимý, про тє́пло 3 (*zmysel*) чуйство, чутя, порозумі́ня; hudobný ~ музика́льне чутя; jazykový ~ языко́ве чутя, чутя языка́; ~ pre krásu, spravodlivosť чутя красоты, справедливости; robiť niečo s ~ом робити дашт́о з чуйством; človek bez ~ чоловік без чуйства або бессердє́чний чоловік; nemať ~ *al.* ~у быти нечувствєнным, бессердє́чным, не ма́ти сєрдця; vylieváť svoje ~у выливáти сво́ї чуйства або сво́ю душý

citac/lia –ie *ž* цита́ція, цитовáня

citadel/lá –у *ž* цитадє́ла

citár/lá –у *ž* цита́ра

citarist/lá –у *m* цитарі́ста *m*, гра́ючий на цита́рі

citát –у *m* цита́та; uvádzať ~у з не́чого уваджáти цита́ты з дачо́го або із чо́го, цитовáти дашт́о

citátor –а *m* цитýючий

citátov/lý цита́тний; ~é ilustrovanie цита́тне ілустровáня

citeln/lý 1 (*neprijemne pocitovaný*) чуйству́ючий; ~á strata чуйствуюче стра́чїня; ~é následky чуйствуючі наслідкы 2 (*badateľný, značný*) чуючий значный; ~é zlepšenie значне зліпшїня; ~é medzery vo vedomostiach значны резервы в знáлостях або во відомостях

citissimo [čity-] *prisl. hud.* барз ско́ро

citen/lie –ia *s* чуйство; národné ~ націо́на́льне чуйство; umelecké ~ худóбний вкус

citíť –i –ia *nedok* 1 (*pocitovať*) чуйствовати, чýти; ~ bolesť v nohách чуйствовати або чýти бо́лість в нóгах; ~ím hlad чýю го́лод; 2 (*mať citový zážitok*) чуйствовати, чýти, ма́ти; ~ strach чуйствовати або ма́ти страх 3 (*tušiť, predvídať*) чуйствовати, предвї́дити; ~ nešťastie предвї́дити нещáстя 4 *neos. len v neurč. hovor. (zapáchať)* па́хнути, запáховати, чýти; mäso ~ мя́со па́хне; v izbe ~ dym в і́збї, в хыжі запáхує дым або чýти дым, за дымом; ~ z neho vodku з нє́го па́хне во́дка/во́дков; dať niekomu niečo ~ дати да́кому дашт́о почуйствовати або порозуміти дашт́о; necitíť si nohy не чýти собі ні́г; ~ niečo na vlastnej koži почуйствовати дашт́о на влáстній ко́жі; ~ s niekým чуйствовати з да́ким; nemôže niekoho, niečo ani ~ він не мо́же да́кого, дашт́о а́ни знє́сти, терпі́ти

citíť sa –i sa –ia *sa nedok.* чýти ся, чуйствовати ся; ~ sa dobre чýти ся до́брі; ~ sa zdravý чýти ся здо́ровым; ~ sa vinný чýти ся, чуйствовати ся винным; ~ sa ránom situácie чýти ся па́ном циту́ації; ~ sa doma v niečom до́брі розобєра́ти ся або быти до́ма в дачі́м; necitíť sa vo svojej koži не чýти ся в сво́йї ко́жі

citlivk/lá –у *ž* 1 *bot.* мімóза 2 чутливка, спріємні́ла о́соба

citlivkár –a *m* *pejor.* чутливкάρь, барз чутливый чоловік, недотуляти ся когось
citlivos//t' –ti ž чұвственность, чутливость
citliv//ý 1 чұвственный, чутливый; ~á koža чутлива ко́жа; ~é váhu чутливы ва́гы; ~ přístroj чутливый механизм 2 чұвственный, чутливый; ~ člověk чутливый чоловік; byť chorobne ~ быти хворобні чутливым; dotknúť sa ~ého miesta, zasiahnuť niekoho на најчутливіjšom mieste доткну́ти ся дако́го на найчутливіше місце

citný чутливый, чұвственный

citoslovc//e –a *s* *gram.* чутєсло́во

citoslovcový, citoslovný *gram.* чутє-сло́вный

cit//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* цітовати, зацітовати; увести, приводити цітату або цітаты

cit//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* вызивати/вызвати; ~ před súd вызивати/вызвати перед суд

citovo *prisl.* емоціона́лні

citov//ý 1 *příd k cit;* емоціона́льний; viažu ich silné ~é vzťahy їх вяжуть міцны емоціона́лны одношіня; žije bohatým ~ým životom він жыє богатым емоціона́лым або духовным жыво́том; ~ svet світ чувств або емоцій 2 (*citlivý*) емоціона́льний; ~ člověk емоціона́льний чоловік; ~á povaha емоціона́льний характер

citrón –a *m* цітрон

citronád//a –y ž цітронáда

citronát –u *m* цукат

citronovník –a *m* цітронóвник, цітронóвый стром

citronovožltý цітронóво-жóвтый

citronov//ý цітронóвый; ~á šáva цітронóва щáва; ~ej farbu цітронóвой фáрбы

citrus –u *m* цітрус

citrusov//ý цітрусóвый; ~é plody цітрусóвы плóды, плóды цітрусóвых

civil' *hovor. p. civilista* 1

civil' –u *m* *hovor.* 1 цівіль –я, цівільне облєчїня, невóяк 2 цівіль; íst' do ~u їти до цівілью, демобілізувати ся; prepustit' do ~u пропу́стити до цівілью, демобілізувати

civilist//a –u *m* 1 цівільста –ы 2 *práv.* шпеціалїста цівільного права

civilistik//a –y ž *práv.* цівільне право

civilizác//ia –ie ž цівіліза́ція

civilizovan//ý цівілізовáный, културный, розвинутый; ~ člověk цівілізовáный або културный чоловік; ~á krajina цівілізовáна або културна країна

civiliz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* цівілізувати; робити/зробити цівілізовáным; ~ zaostalú krajinu цівілізувати заостáлу країну

civiviln//ý цівільный; ~á osoba цівільна особа; ~é obyvatelstvo цівільне жытельство; ~ oblek цівільный áнцур'; ~á obrana цівільна оборо́на; ~ sobáš цівільне вінча́ня; ~é právo цівільне право

cizelác//ia –ie ž чекáнка, рытя до желїза

cizelér –a *m* чекáнчїк, рытець до желїза

cizelovaný чекáнный, рытый, выбивáный до желїза, рытєм окрашовáный; ~ kalich чекáнный, выбивáный по́гар; ~ verš *pren.* чекáнный стих, стишо́к

cizel//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* чеканити/одчекáнєвати, окрашовати штось

clearing [kli-] –u *m* *fin.* клі́рінг –y

clearingový [kli-] *fin.* клі́рінгóвый

clivot//a –y ž цливость, смўток; rochytila ho ~ на нєго надышла цливость, чне ся ємў
cliv//ý цливый, смутный; ~á pieseň смутná спі́ванка

clo *cla* *s* цло –a; dovozné ~ привóзне, імпортне цло; vyřúbit' ~ вырубати, наложыти цло

clon//a –y ž 1 завіса, завіска, зана́віска, зацло́на; snehová ~ сні́гова завіса; ~ dymu *voj.* дымóва завіса 2 *foť.* зацло́на; fotografická ~ фото́графічна зацло́на

clown *p. klaun*

cmar –u *m* цмар –y; má ~ v žilách (namísto krvi) у нєго в жылах вода або мать в жылах вóду (а не кров)

cmuk//at' –á –ajú *nedok. expr.* 1 цмóкати, мляскати; ~ perami цмóкати рáмбами 2 потяговати штось, мляскати; ~ fajku потяговати пипку

смукn//úť –ne –nú *dok. expr.* цмо́кнути, прицмо́кнути; ~ perami цмо́кнути га́мбами; ~la ho na líce она́ цмо́кла ёго на лицé
смúľ//ať -a –ajú *nedok.* цмúляти, потягова-ти; ~ cukrík цмúляти цúкрик; ~ fajku потя-говати пипку
cnieť sa cnie sa *neos. nedok.* за кým, čím, po kom, čom цне ся за кым, чим; cnie sa mi цне ся мі; cnie sa mu за domovom цне ся ёму за до́мом
cnosť –ti ž добродитель –я м; je to uňho len ~ z núdze він вынучений быти лем добродителём, він лем вынучений до-бродитель
coach [kouč] -a *m šport.* старший трéнер
coctail správ. koktail ко́ктейл -у
cod//a [k-] –y ž *hud.* ко́да -у
cól -a *m (staršia dĺžková miera)* цоль -я, палець -лця; ~ sem, ~ tam цоль ту, цоль там; трошечкы мёньше або трошечкы вёце – на тім не залёжыть
colnic//a –e ž цолни́ця
colnictv//o –a *s* цолництво
colník –a *m* цолник
colný цолный; ~ úrad цолный у́ряд
cólolv//ý цолёвый; ~é klince цолёвы клинці
cólštok –a/-u *m* цольшток, цолёвый мётёр
combáľ//ať –a –ajú *nedok.* кывати, колыса́ти, погынáти; ~ pohami кывати, колыса́ти но́гами
corgoň –a *m hovor. pejor.* одро́сток, великий хло́пець, молодняк; гýнцут, бётяр
corpus delicti *neskl. m práv.* усвідчуючий предмёт, до́каз
cosinus p. kosinus
cotanges p. kotanges
coulomb [ku-] –u *m fyz.* куло́н –у
cowboy [kauboj i kovboj] –a *m* ко́вбой -я
cowboyk//a [kauboj- i kovboj-] –y ž *hovor.* ковбо́йка; книжка або фíлм з ковбо́йсков темáтиков
cowboysk//ý [kauboj- i kovboj-] ковбо́йский; ~ klobúk ковбо́йский ка́лап; ~á literatúra ковбо́йска літeрату́ра

crawl [kraul] –u *m šport.* кравл –а
crawler [kraul] –a *m šport.* кравля́р –а
crawliarsk//y [kraul-] *príd. k crawl;* кравля́рьский; ~a disciplína кравл
crawlový [kraul-] *príd. k crawl;* кравло́вый; ~ štýl штíл кравла, кравл
crč//ať –í –ia *nedok.* течí, журча́ти; krv mu len tak ~ala кров ёму лем так журча́ла, текла́
crescendo [kreše-] *prisl. hud.* креще́ндо, крешéндо; все силні́ше
ctený уважа́ный, поважа́ный; ~í ráni ува-жа́ны панóви
ctibažník –a *m* честолю́бник, любля́чий честь, сла́ву
ctibažnosť –ti ž честолю́бость ж
ctibažný честолю́бый; ~ človek често-лю́бый чоловiк або чоловiк, любля́чий честь, сла́ву
ctihodn//ý 1 уважа́ный, почтёный, поважа́ный; ~ človek уважа́ный чоловiк; ~é zvyky поважа́ны звыкы 2 значный, почтёный; ~ vek почтёный вік; ~ vzdia-lenieš значна́, порядна далёкость
ctiť (si) ctí (si) ctia (si) *nedok.* 1 *koho,* čo цти-ти (собí), уважа́ти (собí), поважа́ти (собí); ~ si starcov уважа́ти, поважа́ти старших; ~ si prácu уважа́ти собí робо́ту 2 *koho* ро-бити честь ко́му; to ťa nectí то́то не ро́бити тобí честь; dielo ctí majstra [*prisl.*] діло ма́йстра бо́ть ся
ctiteľ –a *m* поклóнник, мілóвник, нападник, чтитель; ~ umenia поклóнник іскúства; mať –ov (*o žene*) ма́ти поклóнників, цти-телів; má veľa ~ov (она) ма́ть мно́го, вёлё поклóнників
ctižiadost//ť –ti ž честолю́бость, сна́га по сла́ві, хті́вость; chorobná ~ хворóбна честолю́бость, хворóбна сна́га по сла́ві; zdravá ~ здоро́ва сна́га по сла́ві; človek bez ~ti чоловiк, не ма́ючий сна́гу по сла́ві, нечестолю́бый чоловiк
ctižiadostiv//ec –са *m* честолюбе́ць -бця, честолю́бый, хті́вый чоловiк
ctižiadostivý честолю́бый, хті́вый; ма́ючий сна́гу по че́сти, сла́ві, чiмсь выникну́ти

cucať *p. cicat'*

cucu *neskl. det.* цукрик, цукрики, цукерь
cúdl/it' –i –ia *nedok.* 1 вяти, просівати,

одділювати од нечистот; ~ obilie просівати
зерно 2 *nár.* чистити; ~ maštal' чистити стаїню
cudnos/it' –ti ž моральность, стриманость,
ганьбливость, невинность; *panenská* ~
дівоча стриманость, невинность

cudn/ly моральний, стриманий, гань-
бливий, невинний; ~ *pohľad* ганьбливий
погляд; ~á *panna* невинна панна

cudz/ly 1 (*opak: vlastný*) чужий; ~ *majetok*
чужий маєток; ~ie *záujmy* чужі інтереси

2 (*opak: príbuzný, domáci*) чужий; *žiť*
u ~ích жыти у чужих (людей) 3 (*opak:*

rodný, našský, náš) чужий, заграничний,
чужокрайний; ~ *štátny príslušník* за-

граничний житель; ~ie *štáty* чужі
держави; ~ia *zem* чужа країна, держава,

земля; ~ *jazyk* чужий язык; ~ie *slovo* чуже
слово 4 (*neoboznámený*) чужий; *citím sa*

tu ~ я чую ся ту чужім; *je mi to* ~ie є mi
тото чуже; ~ím *vstup zakázaný* чужім

вход заказаний 5 (*nesúrodý*) іншородий;
~ie *teleso* іншородий предмет 6 (*chladný,*

ľahostajný) чужий; *zostali si* ~ zostали
чужими людьми; • *žiť na* ~ účet жыти

на чужій рахунок; *chválil sa* ~ім *perím*
присвоєвати собі чужі заслуги; *z* ~ieho

krv *netečie* [*prisl.*] за чужов тварів зуб
не болить; чужий сміток не болить;

з чужого кров не течє

cudzín/la –y ž заграниця, чужинá; *dovoz*
z ~y імпорт; *vývoz do* ~y експорт, вивоз
заграницю

cudzín/lec –са *m* 1 чужінець 2 чужий
чоловік; чужий; *je* ~som *vo vlastnom dome*
він чужий в своїм (власнім) домі

cudzineck/ly заграничний, чужий; ~á
kancelária канцелярня, обслуговуюча
чужинців; ~á *legia* загранична легія

cudzínk/la –y ž чужинка

cudzojazyčn/ly чужоязычний, на чуж-жім
языку; ~á *literatúra* чужоязычна літе-
ратура

cudzokrajn/ly чужокрайний, чужозем-
ний, заграничний; ~é *ovocie* чужокрайна
áбо привозна овочина

cudzolož/it' –i –ia *nedok.* чужоложыти

cudzoložnic/la –e ž чужоложниця –i ж

cudzoložník –a *m* чужоложник –a *m*

cudzoložn/ly чужоложный; ~é *dieťa*
чужоложна дітина, копылець

cudzoložstv/lo –a *s* чужоложество

cudzopas/it' –i –ia *nedok.* *na čom, v čom*
паразитовати

cudzopasník –a *m* паразит; *črevný* ~
кышкóвый паразит

cudzopasn/ly *biol.* паразитный, чужо-
їдний; ~á *rastlina* паразитна ростлина

cudzorodý чужородный, іншородный; ~
prvok іншородный елемент

cudzot/la –y ž 1 (*cudzí ráz*) чужость;
чужость впливу 2 (*chladnosť*)
одчуженость

cudzozem/lec –са *m* чужінець, чужо-
земець

cudzozemsk/lo –a *s* чужа країна, чужби-
на, заграниця

cudzozemský заграничний, чужоземный,
чужокрайний; ~ *tovar* заграничний товар

cukl/nút' –ne –nú *dok.* цукнути, вздрогнути

cukl/or –ru *m* цукерь; *kryštálový* ~
кристалóвый цукерь; *koskový* ~ коцкóвый

цукерь; *práškový* ~ порошкóвый цукерь;
vanilkový ~ ванілкóвый цукерь; *hroznový* ~

грознóвый цукерь, глукóза; *je ako z* ~и він
вызерать як з цукрю, він як образок; *nie je*
z ~и він не з цукрю, не ростопить ся

cukornat/iet' –ie –eju *nedok.* цукерьнати;
med ~ie мед цукерьнатиє

cukornatý цукерьнатый

cukorničk/la –y ž цукерьничка

cukorný цукрєвый; ~ *priemysel* цукрєвый
промысел

cukrár –a *m* цукрарь –я

cukrár/leň –ne ž цукрарья, каваци-
крарья

cukrárensk/ly цукрареньский; ~é *zaria-*
denie цукрареньске заряджіня

cukrársk/ly цукра́рский; ~е výroby цукра́рскы вырoбы

cukrárstv//o –a s цукра́рство

cukrik –a m цу́крик; čokoládový ~ чоколадо́вый цу́крик; balené ~у цу́крикы заверну́ты в па́пириках

cukr/it' –í –ia *nedok.* цукрити, посыпати кри́сталовым а́бо порошко́вым цу́крём; ~ koláč цукрити кола́ч, посыпати кола́ч цу́крём; ~ kávu цукрити ка́ву, ка́вей

cukromer –u/-a m цукро́мір

cukrovar –u m цукрова́р -у, цукровый заво́д

cukrovarnícky цукроварни́цкий; ~ priemysel цукроварни́цкий про́мысел

cukrovarníctv//o –a s цукроварни́цтво

cukrovarník –a m цукрова́рник

cukrovať ¹ p. **cukrit'**

cukr/ovať ² -uje –ujú *nedok.* (o holuboch) воркова́ти

cukr/ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok. hovor.* воркова́ти, ла́скати ся, люби́ти ся, ма́знати ся, ні́жати ся

cukrovinkársky цукровинка́рский

cukrovk//a ¹ –у ž цукро́ва рі́па

cukrovk//a ² –у ž *lek.* диабе́т, цукро́вка

cukrovkár –a m *hovor.* диабе́тик, цукровка́р *hovor.*

cukrov/ý цукро́вый, соло́дкий *aj pren.*; ~á voda цукро́ва во́да; ~é reči соло́дкы ре́чі; ~á repa цукро́ва рі́па; ~ hrach цукро́вый го́рох; ~á trstina цукро́ва ты́стина

cum//e' –la m цу́мель, цу́млик; fľaškovú ~ фляшко́вый цу́мель

cum//la' –le –lú *nedok.* цу́мляти; ~ cukrik цу́мляти цу́крик; ~ palec цу́мляти па́лець

cumlík p. **cumel'**

cup, cup-cup *cit.* бух, клоп, бац, гоп

cupi-lupi *cit.* клоп-клоп, бух-бух, гоп-гоп

cupk//a' –á –ajú *nedok. expr. 1* (s *cupotom padat'*) па́дати, члю́пнути, бу́хати ся; slzy tu cupkali ako hrachy слы́зы ё́му па́дали як го́рох; kvapku dažďa ~ajú ква́пки до́ждю члю́пкають **2** (*drobčít'*) цю́пати, дробчи́ти за да́кым

cupot –u m **1** члю́пканя; ~ bosých nôh члю́пканя бо́сых ні́г; ~ dažďa члю́пканя до́ждю **2** ду́пот, дробчи́ня (*за хо́ду*)

cupy-lupy p. **cupi-lupi**

cúv//a' –á –ajú *nedok.* **1** цу́вати, одступáти, íти на́зад, верта́ти ся на́зад; vlak ~a цу́г, влак цу́вати; ~ pred nepriateľom одступáти пе́ред неприяте́лем **2** *pren.* одступáти, усту́пити; ~ pred ťažkosťami усту́пити пе́ред тяжкостя́ми **cúv//nuť** –ne –nu *dok.*

1 одсту́пити, цу́внути; ко́ň ~ol кинь цу́внуv **2** *pren.* одсту́пити, усту́пити

cvak//a' –á –ajú *nedok.* цва́кати, кле́потáти, дырго́тáти, дырго́ти́ти; ~ zubami дырго́тáти зо зу́бами

cval –u m цвал; pustiť sa do ~u пу́стити ся до цва́лу

cvál//a' –a –ajú *nedok.* цва́лати; ~ na koni би́жати, ска́кати на кони цва́лом

cvalom *prisl.* цва́лом; bežať, utekať ~ би́жати, ути́кати, гна́ти ся цва́лом

cvendž//a' –í –ia *nedok.* дзвені́ти; kosa ~í ко́са дзвені́ть; ~í v uchu в у́ху дзвені́ть

cveng¹ *cit.* ценьг, дзінь

cveng² –u m дзеньк; дзвя́каня; ~ pohárov дзеньк по́гарів

cverenný *hovor.* цверня́ний, нитя́ний

cvern//a –у ž *hovor.* цве́рна -ы, нитка

cvernov/ý *hovor.* цверно́вый, нитко́вый; ~á továreň пряди́льно-нитко́вый комбіна́т; ~é čipku кору́нка із ниток, чі́пка із ниток

cvičebnic//a –e ž у́чебник

cvičebn/ý у́чебний, трену́ючий; ~ priestor місце тренова́ня; ~á doba час тренова́ня

cvičen//ec –sa m фі́зкульту́рник, гімна́ста m

cvičen//ie –ia s **1** (*telesné*) упра́жніня (*фізі́чны*), тренова́ня; ~ na náradí упра́жніня на сна́ряджі́нях **2** (*činnosť na zdokonalovanie niečoho*) упра́жніня; slohové ~ штілі́стичны упра́жніня; prstové ~ упра́жніня на па́лці, па́лце́ве упра́жніня **3** (*zvierat*) дрезі́рова́ня **4** (*vystúpenie*) ука́зуюче вы́ступлі́ня; žiacke ~ вы́ступлі́ня учени́ків **5** (*v cvičebnici*) уро́к, упра́жніня; preberáme tretie ~

переберáme трéте упражніня або третій урôк

cvičenk//a –у ж фізкултúрничка, гімнастка
cvičen//ý тренований; ~é око скусéне, опытноé око; ~ pes дрезирований пес

cviči//sko –ska s **cviči//šte** ~šťa s шпортóве грíско, цвічіско; vojenské ~ воєнське цвічіско

cvič//it' –í –ia *nedok.* 1 заоберáти ся фізкултúров, гімнастіков, упражняти ся, тренováти ся; с~ на hrazde упражняти ся або тренováти ся на грáзді; chodiť ~ ходити упражняти або тренováти 2 *čo, na čom* упражняти ся в чім, на чім; ~ на husliach упражняти ся на гýслях; ~ ratanie *al.* писание упражняти ся в рахúнках, в правописі 3 *koho v čom, čo s kým, čo* тренováти кóго, учіти кóго чóму; ~ niekoho на husliach учіти дакóго грáти на гýслях; ~ si pamäť тренováти (свою) пáмять; ~ pieseň розúчовати співанку, пісню 4 (*zvieratá*) дрезировáти

cvič//it' sa –í sa –ia sa *nedok.* 1 *v čom i bezpredm.* упражняти ся, тренováти ся в чім; тренováти *што*; учіти ся чóму 2 *šport.* тренováти ся, ходити на трéнінг

cvičitel' –a *m* 1 інштрúктор, трéнер 2 (*zvierat*) дрезирóючи

cvičitel'ský інштрúкторський, тренёрський; ~ zbor колектів трéнерів

cvič//ky –iek *ž mn. č. (j. č. –ka)* цвічки, шпортóвы папúчки

cvičný учéбний, тренóучий; ~ let тренóуче літáня

cvik –u *m* 1 нáвык; získať, nadobudnúť *zručnosť* ~ом надобыти нáвык упра-жнінём; vyjsť z ~и выйти з упражніня, забути робити упражніня 2 *tel.* упражніня; prostné ~у вóльны упражніня; dýchacie ~у дыхóвы упражніня або упражніня на дыхáня

cvikac//í *hovor.* –ie kliešte діркúючи кліщі; ~ie hodinu контрóлны гóдины

cvik//ať –á –ajú *nedok. hovor.* продірковáти, пробивáти компостéром (*lístky*); ~ cestovné lístky продірковáти, пробивáти компостéром лістки

cvik//er –ra *m* пенснé *neskl.* s nosiť ~ носити пенснé, ходити в пенснé

cvikl//a –у ж цвикла

cviklov//ý цвиклóвый; ~ šalát цвиклóвый шáпат; ~á farba цвиклóва фáрба

cvik//núť –ne –nú *dok. hovor.* продірковáти, пробити компостéром (*lístky*); ~ cestovný lístok продірковáти, пробити компостéром путёвый листок

cvok –u *m* (*шустёрський*) цвок

cvrč//lek –ka *m* 1 сверчóк –чка 2 *pren. žart. (o ľudoch)* сверчóк

cvrk//ať –á –ajú *nedok.* 1 стрекотáти, верещáти, трищáти; *cvrček* ~á сверчóк стрекотить; voda v topánkach ~á вóда в топáнках шлюпкаць 2 (*tiect' tenkým prúdom*) течі тóнков стрúмков, квáпати; voda ~á вóда квáпкать

cvrlik//ať –á –ajú *nedok.* 1 *o hmyze a niektorých vtáках* чвiрікати, щeботáти, стрекотáти; *cvrček* ~á сверчóк стрекóче; *lastovičky* ~ajú лáстівки щeбéчуть 2 (*zle hrať na husliach*) фідликати, терликати

cyanizác//ia –ie *ž* обрóбка синілнов кіслотóв (*на дезінфéкцію*)

cyankáli *neskl.* s chem. ціаністый кáлій

cyklámen –u *m bot.* цікламён –у

cyklámenov//ý *príd k cyklámen;* ~á hlúza цікламéновы кóрінь; ~á farba цікламéнова фáрба

cyklický ціклічний; ~ vývin ціклічний рóзвиток

cyklist//a –u *m* біцікліста –ы *m*

cyklistický біціклéвый; ~ šport біціклéвый шпорт

cyklistik//a –у біціклістіка –ы, ціклістіка

cyklón –u *m* ціклóн

cyklostyl –u *m* ротáтор –а, ціклостіл –у

cyklostyl//ovat' –uje –ujú *nedok.* розмнóжовати на ротáторі, ціклостіловáти

cyklostylový ротáторовый, ціклостілóвый; ~ papier ротáторовый, ціклостілóвый пáпірь

cyklus –u *m* цікл –у; výrobný ~ виробний цікл; ~ prednášok цікл лéкцій

cyind//er –ra *m* 1 *tech.* ціліндер –дра 2 (*na*

lampe) ціліндер, дўте скло на (*нафтовій*)
 лампі **3** (*klobúk*) ціліндер
cylindrický цілітдрічний
cynický цінічний; ~ *človek* цінічний
 чоловік; ~ *smiech* цінічний сміх
cynizm//us -u *m* цінізм -у
cypr//us -u *m* кіпріс
cyprusovit//é -ých *mn. č. bot.* кіпрісовиты
cyrilík//a -y *ž* кирилиця -і
cyrilsk//ý; ~é písmo кирилиця
cyst//a -y *ž* **1** *zool.* циста -ы **2** *lek.* циста
cystitid//a -y *ž* *lek.* цистітіда -ы
cystoskop -u *m* *lek.* цістоскоп -у
cystoskop//ia -ie *ž* *lek.* цістоскопія -ї
cytolog//ia -ie *ž* цитологія -ї
cytoplazm//a -y *ž* *biol.* цитоплазма -ы

Č

č [č i čěj] *neskl. s (hláska i písmeno) s neskl.;*
 malé č малé ч; velké Č велике Ч
čabiansk//y; ~a klobása чабяньска колбаса
 (*сорта колбасы сильного уджіня*)
čačan//ý *det.* чачаний, шумный; ~á bábika
 чачана, шумна попка
čačk//y -iek *ž* *mn. č. (j. č. -ka) expr.* чачкы
čad -u *m* дым, сáджа, чмуд
čadič -a *m* *geol.* базáлт -у
čadičový базáлтový
čad//it' -í -ia *nedok.* дымити, чмудити, уди-
 ти; *lampra, komín* -í *lampa, kómin* дымить
čachr//e -ov *m* *romn. pejor.* чáхры, кшефт,
 гешэфт, шпекулáція; *robiť* ~ робити
 кшефты, кшефтовáти; заоберáти ся
 шпекулáціями, шпекуловáти
čachr//ovat' -uje -ujú *nedok. pejor.*
 чáхровáти, шпекуловáти, кшефтовáти
čaj -u *m v rôzn. význ.* чай; *lipový* ~ липový
 чай; *šípkový* ~ свербегузкóвый чай;
podávať ~ гостити чаём; *harmančekový* ~
 руменкóвый áбо гарманчэкóвый чай
čajk//a -y *ž* чайка
čajník -a *m* чайник
čajov//ňa -ne *ž* чаёвня

čajovník -a *m* чаёвник, чаёвый кряк
čajov//ý **1** чаёвый; ~á *zmes* мішáный чай;
 ~é *plantáže* чаёвы плáнтáції **2** чаёвый, на
 чай; ~á *súprava* чаёвый сёрвіс; ~é *pečivo*
 печівo к чаю; ~é *maslo* маслo
čakak//í: ~ia *lehota* очікуючий час
čakan -a *m* чекáн
čakank//a -y *ž* *bot.* цітóрія
čakár//eň -ne *ž* чекáрня
čak//at' -á -ajú *nedok. 1* *koho, čo, na koho, čo*
 чéкати, очéковати, почéкати кóго, што;
 ~ *priateľa* чéкати приятеля; ~ *na autobus*
 чéкати (на) автóбус; ~ *návštevu* чéкати
 гóстів; ~ *dve hodiny* чéкати дві гóдины **2**
s čím стримовати, запізнéвати, тигáти//
 тягáти з чим; одкладáти, затримовати
 што; ~ *s odpoveďou* тигáти з óдповідéв
3 *koho* чéкати кóго; ~ajú *nás* *povinnosti*
 нас чéкають нáшы повинности; ~á *ho*
ťažká práca чéкать ёгó тяжкá робóта;
dať на себа длго ~ дати на сéбе довго
 чéкати; *neďať* на себа длго ~ не дати на
 сéбе довго чéкати; ~ *so založenými rukami*
 чéкати зo заложéными(-ма) рукáми
čakatel' -a *m* очікуючий, кандідáт
čákov -a *m* *voj. hist.* кáлап бывшых
áвстро-угóрьских вояків подібный
 зéлмі, чáков
čalamád//a -y *ž* чаламáда (*шалáта*
іззелéной паприкы, цібўлі, ўгорок,
парадічок і капусты)
čalún -a *m* **1** (*na stenách*) óбклад **2**(*na*
nábytku) чалуніня, обивка, чалунницький
 матеріáл
čalún//it' -í -ia *nedok. 1* (*steny*) обивáти
 óбкладом **2** (*nábytok*) чалунити; -ený
nábytok чалунéный діван, гáвч, кресло
čalúnnick//ý чалунницький, обивáючий; ~á
dieľňa чалунницькá майстрóвня
čalúnnictv//o -a *s* (*obchod, predajňa,*
remeslo) чалунництво
čalúnnik -a *m* чалúнник
čalúnovat' p. čalúniť
čap -u *m* **1** зáтычка, зáтка, дуюв *hovor. 2*
tech. лéвник, шп

čapic//a –е ž шáпка, чaпка; *expr.* mať pod ~ou быти достъ опытым

čapík –a *m* 1 *zdrob. k* **čap** 2 *farm.* чіпок 3 *anat.* язычок, увула

čap//lovat' –uje –ujú *nedok.* 1 чаповáти, налива́ти пиво, вино́ (із бóчки) 2 *tech.* спóевати при по́мочі лёвника

čapov//lec –са *m anat.* шыёвый ста́вецъ

čapt//a –y ž *pejor.* 1 крива áбо чаптáва нóга 2 (*nadávka žene al. zvierat'u*) чаптáва, крива

čapták –a *m expr.* (o ľuďoch) ча́птош, чаптáвый

čap//tat' –ce –cu *nedok. expr.* ча́птати, кри-вати

čaptav//ý чаптáвый, кривый, тарбáвый; ~ človек чаптáвый чоловiк; ~é pohy чаптáвы нóгы

čaptoš *p. čapták*

čar//at' –á –ajú *nedok. dok. čo za čo hovor.* чéряти ся, мiняти ся/обмiнiвати ся чiм; мiняти/обмiняти што на што

čarbanic//a –е ž, **čarbanin//a** –y ž *pejor.* чарбанина

čarb//at' –е –ú *nedok. expr.* чáрбати, писáти чарбанинов, нечiтателнi писáти; писáти як кýрка по гноi

čardáš –a *m* чáрдаш; *slovenský, maďarský* ~ слова́цкий, мадя́рский чáрдаш

čardášov//ý *príd. k* **čardáš**; ~á skladba чáрдаш

čariť *p. čarovat'*²

čar//o –a *s* чáры *romn.* чаровáня, ворожiня; ~ májovej noci чáры маёвой нóчи; *stratiť* ~ стратити чáро

čarodej –a *m kniž.* чарiвник; воро́жця, босора́к

čarodejk//a –y ž *kniž. čarodejnic//a* –е ž чарiвниця, кузелничка; ворожы́ля, босóрка, стрíга, стрíгана

čarodejnicky чарiвный, кузелни́цкий; босора́цкий

čarodejníctv//o –a *s* чаровáня, кузловáня; босоровáня

čarodejník –a *m* чарiвник, кузёлник; бо-сорáк, воро́жця

čarodejn//ý чарiвный, кузелни́цкий; ~ *prútik* чарiвный прýтик, чарiвна пáлiчка

čarokrásny чарýючий, прекрáсный, очарýючий

čarostrell//ec –са *m* чарiвный, чарýючий стрiлeць

čarovat' *p. čarať*

čarovat'² –uje –ujú *nedok.* 1 чаровáти, ворожыти 2 *prep.* творити чýда, робити неможливе

čarovn//ý чарóвный, чарýючий; ~á moc чарýюча сила; ~ *prútik* чарiвна пáлiчка; ~á krása чарýюча красотá; *akoby šibnutím* ~ého *prútika* як бы ма́хнутём чарiвної пáлiчки

čar//ly –ov *m romn.* чаровáня, ворожыня; чáры *romn.* ; *robiť* ~ чаровáти, робити чáры

čary-mary, čáry-máry *ž mn. č. expr.* 1 (o *písme*) чарбанина 2 (*zaklínacia formula čarodejníkov, kúzelníkov*) чáры-мáры-фук

čas –u *m* 1 *v rôzn. význ.* час; *priestor a ~ filoz.* прóктир i час; ~ *beží al. letí* час бiжыть áбо летить; *pracovný ~* робóчий час; *pracovať po ~e al. nad ~* робити над час; *získať ~* выграти час; *zbytočne strácať ~* надáрьмо тратити час; *určitý al. istý ~ a)* даякий час; б) едén час; *vo voľnom ~e* во вóльним часi; *za onoho času, za oných čias* колись, колись-то; *za óного часу́; за дáвных часiв; raz za ~* iнколи, по часi, з часу́ на час; *pred ~om a)* завчасу́; б) недáвно; *postupom ~u* по даякiм часi; ~ *od ~u* час од часу́; *svojho ~u* свóего часу́; *toho ~ a)* тепeрь, в тiм часi б) тоды; *v poslednom ~e* в послiднiм часi; ~ *žatvu* час жнив; ~ *oddychu* час одпочiнку; *čistý ~* чiстый час; *expozičný ~ fot.* час експози́цii; *v počtom ~e* в нóчнiм часi, в нóчи; *letný ~* лiтний час; *stredoeurópsky ~* середнеёвро́пский час; *hviezdny ~* звiздный час; *presný ~* тóчный, акура́тный час; *prítomný, minulý, budúci ~ gram.* теперiшнiй, мину́лый, бýдучий час 2 (*počasie*) погóда; *rekny ~* шýмна погóда; *psi ~* шкаре́да, пся погóда 3 *obуcť. v mn.*

č. час, часы, епо́ха; ~у sa menia часы мінять ся; za starých čias за старых часов, колись *або* за оных часов; pohnuté ~у погнуты часы; vojnové ~у войнóвы часы, в часі війни • ~ pokročil а) уж пізній час б) час не чекать; *isť al. kráčať s duchom* ~у іти *або* крача́ти з ду́хом часу́; dočkaj ~у ako hus klasu [*prisl.*] на ка́жде хоті́ня есть терпі́ня, вшитко мать свій час, ка́жда овоцина мать свій час; všetko do ~у [*prisl.*] ніч не є вічне під місяце́м; ~ raní, ~ hojí (*prisl.*) час вшитко вылічи́ть, загої́ть; ~ je nejlepší lékař [*prisl.*] час є найліпший лікарь

časom *prisl.* 1 (*niekedy, občas*) ча́сом, інколи, час од часу́; 2 (*postupom času*) ча́сом, по́ступні; ~ sa všetko urovní ча́сом вшитко бу́де в порядку, улагодить ся

časomer —u/-a *m* хрономе́тер -а

časomerací хронометри́чний; ~ prístroj хрономе́тер

časomerač —a *m* хронометри́ста

časopis —u *m* журна́л, часо́пис; literárny ~ літерату́рний журна́л

časopisecký журна́льний; ~á prax журна́лна пра́ктика; ~ý štýl новинко́вий шті́л

časovací¹ хронометри́чний; ~ prístroj хрономе́тер

časovací² *gram.* часо́уючий; ~ vzor паради́рма часовáня (*часослóв*)

časovaní/ie —ia *s gram.* часовáня; nepravidelné ~ неспра́вне часовáня

časovaní/ý часовáнный; ~á bomba, mína часовáна бóмба, мі́на

časovať¹ —uje —ujú *nedok.* начасова́ти, натягну́ти часо́уючий меха́нізм; ~ mínu начасова́ти мі́ну, натягну́ти часо́уючий меха́нізм мі́ны

časovať² —uje —ujú *nedok. gram.* часова́ти (*часослóва*)

časovosť —ti ž часо́вість, актуа́льність, злободéнність ж

časoví/ý 1 часо́вый, однося́чий ся к часу́; ~ interval (часо́вый) интерва́л; ~ úsek

одрі́зок часу́; ~é znamenie переві́рка часу́; ~á mzda часо́ва пла́та 2 актуа́льний, злободéнный; ~é problémy, otázky злободéнны пробле́мы, вопро́сы; ~é námety актуа́льны те́мы 3 *gram.* часо́вый; ~é vzťahy часо́вы одноші́ня; vedľajšia ~á veta підря́дне речі́ня часу́

časť/ť —ti ž 1 ча́сть, ча́стка ж; malá, veľká ~ мале́нька, вели́ка ча́сть; dávať po ~tiach дава́ти по ча́стям *або* ча́стями 2 (*podiel*) до́ля, ча́сть ж; z väčšej ~ti з бівшо́й, ве́кшо́й ча́сти

častic/la —e ž 1 ча́стинка; ~e atómu ча́стинки а́тому 2 *gram.* ча́стка; záporová ~ отри́ца́тельна *або* негю́юча ча́стка

často *prisl.* ча́сто

častokrát *prisl. hovor.* ча́сто, зача́сто

častí/ovať —uje —ujú *nedok.* чествова́ти, (по) гостити; ~ vínom чествова́ти, (по)гостити ви́ном

častý ча́стый; ~ výskyt ча́сте появлі́ня; on je u nás ~ hosť він у нас ча́стый го́сть

čaš/la —e ž *kniž.* ча́ша, по́рап; ~ vína по́рап ви́на

čašnícký ча́шницький; ~e zamestnanie ча́шницька робо́та

čašníčk/la —y ž ча́шничка

čašník —a *m* ча́шник; hlavný ~ гла́вний ча́шник

čat/la —y ž ча́та; 1 бри́гада, колекти́в; pracovná ~ робо́ча ча́та 2 *voj.* ча́та

čatár —a *m voj.* ча́тар

čatárský ча́та́рский; ~a hodnosť ча́та́рська го́дність

čečin/la —y ž ча́тина, кона́рики сме́реко́вого стрóма; zelená ~ зе́лена ча́тина

čečinoví/ý ча́тино́вый, сме́реко́вый; ~á vôňa ча́тино́вый за́пах, во́ня *або* сме́реко́ва во́ня

Čech —a *m* Чех —а

čechizác/ia —ie ž чехи́за́ція —ї

čechizm/us —u *m lingv.* чехи́зм —у

čechiz/ovať —uje —ujú *nedok.* чехи́зова́ти

čechofil —a *m* чехофі́л —а

čechofilský чехофи́льський

čechofób –a *m* чехофоб

Čechoslovák –a *m* Чехословак

čechoslovakizm//us –u *m* чехословакізм

čechradl//o –a *s text.* чесачка, чесална машина

čechr//at' –á –ajú *nedok.* чесати; ~ ľan чесати лен; ~ vlasu чесати або росчесовати волоси

Čechy Čiech ž pomn. Чехія –ї

čel'a//d' –de ž **1 odb.** родина **2 (služobníctvo)** челядь

čel'adín p. čel'adník

čel'adník'-a m 1 (mladý šuhaj) молодой хлопець, ľаваліп **2 zastar. (paholok)** слуга

čel'adník² –a *m* челядник, ізба про челядь

čelb//a –y ž *ban.* забивка, чёлна часть баньського разіня

čelenk//a –y чёленка, перевязка на челі

čeliadk//a –y ž **1** служобництво **2** челядь, члёны родини **3** молодёж, челядь **4 pejor.** збёрба, гаведь, молодёж, збёрба молодых людёй

čelist//a –u *m* віолончеліста

čel//it' –í –ia *nedok.* komu, čomu поставити ся протів, протівостояти; ~ silám nepriateľa протівостояти силам неприятеля

čel//o¹ –a *s 1* челó; vysoké, nízke ~ высóке, низкё челó; draštiť ~ морщіти челó **2 (predná časť)** нос; перёдняя сторóна; ~ lode нос шыфы; kráčať na ~e ити на челі, в пёреді; postaviť sa na ~ поставити ся на челó, очёлёвати

čel//o² –a *s* віолончёлo

čelový віолончелóвый; ~ koncert віолончелóвый концёрт, концёрт про віолончела

čel'us//t' –te ž **1** чёлюсть ж; horná, dolná ~ вёрхня, нижня чёлюсть **2 tech.** кóлодка; závitová ~ кóлодка зо зáвитом

čembalist//a –u *m hud.* чембаліста; музыкánt, граючий на клавесіні

čembal//o –a *s hud.* чембáло, клавесін

čembalový чембалóвый, клáвесный

čepčiark//a –y ž **1** женá, продаваюча або шыюча чіпці; чіпчáрька **2** женá, котра чіпчить невісту; чіпчáрька

čepč//it' –í –ia *nedok.* чіпчіти; ~ mladuchu чіпчіти невісту, молодý

čepe//l' –le ž вістря; ~ poža вістря нóжика **2 bot.** пóверхь листа

čep//lic –са *m 1* чіпёць, чіпчек; vyšivaný ~ вышыва́ный чіпёць **2 (druhá časť žalúdka prežúvavcov)** чіпёць, сітка; dostať sa pod ~ выдати ся; narodiť sa v ~u наро́дити ся в чіпці

čereš//ňa –ne ž черёшня; rozkvitnutá ~ росквітнута, росцвита черёшня; zavárať ~ завáрёвати, конзервовáти черёшні

čerešňovic//a –e ž черешнёвіця, пáлінка з черёшень

čerešňov//ý черешнёвый; ~ list черешнёвый лист; ~ej farby черешнёвой фáрбы або фáрбы черёшні

čeries//o –a *s (časť pluhu)* черёсло

čer//it' –í –ia *nedok.* (vodu) віру́ти (вóду), волновáти, робити вóлны (во вóді)

čer//ň –ne ž **1 kniž.** чорнотá; тма, мрак; ~ večera тма вёчора **2 (farbivo)** чорнотá, чóрна фáрба; tlačiarenská ~ тіпографска фáрба **3 (choroba rastlín)** чорнотá

černic//a –e ž **1** чорніця (плод) **2 ~e mn.** č. чорніці

černicový чорніцёвый; ~ sirup чорніцёвый сі́руп, сі́руп із чорніць

černič//ie –ia *s hrom.* чорніча, крякы чорніць

černidl//o –a *s zastar.* чорнило –а, тинта

čern//iet' –ie –eјú *nedok.* чорніти, темніти; striebro ~ie серебрó чорні́е

čern//iet' sa –ie sa –eјú sa *nedok.* чорніти ся, чорніти; темніти ся, темніти

černobyľ –a *m bot.* чорнобыль

černoch –a *m neřp;* africký ~ афрі́цький неřп

černokňazník –a *m* чорнокняжник, чаро-ді́йник

černošk//a –y ž неřітіянка

černošský неřітія́ньський

čerpac//í чёрпаючий; ~ia stanica чёр-паюча стані́ця

čerpad//o –a *s* чёрпáлка, пóмпа

čerp//at' –á –ajú *nedok.* 1 чэ́рпаты; ~ vodu чэ́рпаты во́ду 2 *pren.* чэ́рпаты, выводити, бра́ти з дачо́го; ~ pámetry z učiteľského života чэ́рпаты сюже́ты, темáтику з учітельско́го жыво́та

čerstv//ý 1 свіжий; ~ chlieb свіжий хліб; ~á zelenina свіжа́ зеленина; ~é vajcia свіжы яйця; ~é mäso свіже́ мясо 2 (*čulý, rezký*) быстрый, живой, різкий, свіжий; ~á myseľ жива́, свіжа́ мысель; mať niečo v ~ej pamäti ма́ти да́што в свіжі́й па́м'яті áбо до́бри собі па́м'ятати 3 (*svieži*) свіжий, освіжую́чий, чістий; ~é ráno свіже́ ráno

čert –a *m* чорт; čert mi (ti, mu...) pošepol *hovor. expr.* чорт ми́ (тобі́, ёму́ ...) поше́пкав; na koho –a! на яко́го чо́рта! яко́го чо́ртал!; ~a na tom záleží чорт з ним; ani ~a tu nebude ани чо́рта з ним не ста́не ся; choď do ~a! ідь до чо́рта! ідь ку вшыткым чо́ртам!; sám ~ vie сам чорт зна́ть; ~ nám to bol dŕžný чорт нам то був довжний; báť sa niečoho ako ~ križa, svätenej vody бо́яти ся дачо́го, як чорт крижа, свяче́ной во́ды; ~i ho berú чо́рти ёго́ беру́ть, він лем же не пра́скне од зло́сти; kvietok z ~ovej záhradky гýнцут, бе́т'яр; ~ nespi чорт не спить; letel ako anjel, spadol ako ~ леті́в як а́нгел, а упáв як чорт áбо висо́ко залеті́в, но низко упáв; kde sám ~ nemôže, pošle starú babu [*prísł.*] де чорт не помо́же, там по́шле ста́ру ба́бу; ani ~ nie je taký čierny ako ho maľujú не так стра́шний чорт, як ёго́ ма́люють

čertic//a –e *ž pejor.* чорті́ця

čert//iti' sa –í sa –ia sa *nedok. hovor.* чорті́ти ся, злостити ся, гнівати ся

čertovin//a –y *ž hovor.* чортовина

čertovsk//ý чорто́вський; чо́ртив (*lud.*); ~ chlapík не хлоп, а (про́сто) чорт; ~á robota чорто́вска робо́та; mal ~é šťastie мав чорто́вске áбо дяблове ща́стя

čertovstv//o –a *s expr.* чорто́вство –a

červ, červík –a *m* 1 черв, червяк, чэрвик *m*; dažďový ~ дождо́вый черв; múčny ~ мучный черв, хроба́чок; rozmliaždiť ako

~a задусити як червяка́ 2 *pren.* черв *m*; ~ nedôvery черв недо́віря; nasadiť niekomu ~a do hlavy вне́сти недо́віру да́кому; utopiť ~a залляти го́ре áбо сму́ток

červač, črvač –e *ž hrom.* чэ́рвы, червя́ки
červánk//y –ov *m pomn. bás. zastar.* зорі; ranné, večerné ~ ранны, ве́чірны зорі

červavý p. červivý

červe//ň' –ne *ž* 1 черве́на фа́рба; kadmiový ~ кадміє́ва фа́рба 2 румя́нець; ~ tu zaliala tvár тварь залля́ла ся ёму́ румя́нцём

červeň –a *m kart.* чэ́рвінь, черве́на ж
červenastý черве́настый

červen//at' sa –á sa –ajú sa *nedok.* 1 (*o človeku*) черве́ніти ся, румя́ніти ся; ~ sa od hnevu черве́ніти ся, румя́ніти ся од гні́ву; ~ sa až po uši *al.* po koreňky vlasov черве́ніти аж по ў́ха áбо по ко́рінки во́лося 2 черве́ніти ся, черве́ніти; v diaľke sa ~ajú strechy в дале́чіні черве́ніють стрі́хи

červen//iet' –ie –eju *nedok.* черве́ніти, румя́ніти; líca ~eju ли́ця черве́ніють, румя́ніють

červen//iet' sa –ie sa –eju sa *nedok.* черве́ніти, румя́ніти; nos sa ~ie od zimy ніс черве́ніє од зими́

červenakstý p. červenastý

červenoarme//ec –sa *m* черве́ноарме́іць

červenoarmejský черве́ноарме́ійський

červenofialový черве́но-фія́ловый

červenohnedý черве́но-ру́дый, черве́но-чоколадо́вый

červeno-modro-biely черве́но-синё-бі́лий; ~a zástava черве́но-синё-бі́ла за́става

červenolíci черве́нолицы́й; румя́нолицы́й

červenovlasý черве́новоло́сый

červen//ý *v rôzn. význ.* черве́ный; ~á farba черве́на фа́рба; ~á zástava черве́на за́става; dieťa má ~é líca у ді́тини румя́ны ли́ця, личка; ~é vojsko черве́ны во́йска; Červená armáda *hist.* Черве́на арма́да; Červený kríž Черве́ный крест; ~á paprika черве́на па́прика; ~á kapusta черве́на

капуста; ~ smrek червёный смёрек; ~ mravcs zool. червёный мурва́нь; ~á líška червёна лишка; ~é krvinky lek. червёны кровяны тілця; ~ kaviár червёна ікра

červienk//a -y ž (*choroba ošipáných, včiel*) чэрвінка

červienk//a -y ž 1 (*vták*) чэрвінка 2 (*druh sliepok*) кўрка (*тёмно-рўдой фярбы*)

červiv//iet' -ie -eju nedok. червівіти, хробачніти

červiv//ý червівий, хробачный; ~é drevo червіве дерево; ~é jablko хробачне ябко

červotoč p. črvotoč

červotočina p. črvotočina

česací чесачій; ~ stroj чесача машина або чесачка

česačk//a -y ž 1 чесанья, гладіня 2 чесача машина, чесачка

česadl//o -a s 1 чесачка 2 (*na zvieratá*) грёблиця

česať češe češú nedok. росчёсовати; чеса́ти; ~ vlasu росчёсовати во́лосы; ~ kone, voly, kravu чістити, чеса́ти грёблицёв ко́ні, во́лы, коро́вы 2 чеса́ти; ~ priadzu ľanu, konopí чеса́ти пряджу лёну, коно́пель

Česk//o -a s Чёсько; ~á republika Чёська републіка

česko-bratsk//ý чеськобратський; ~á cirkev чеськобратська церьков або церьков „чеських братів“

československý чехословацький, чесько-словенський

česko-slovenský чехо-словацький, чесько-словенський; ~ slovník чесько-словацький словник

český чеський; ~ národ чеський наро́д; ~ jazyk чеський язык

čest' cti ž v rôzn. význ. честь; robiť ~ niekomu робити да́кому честь; pokladať si za ~ поважовати собі за честь; ublížiť niekomu на cti ублизити да́кому на чёсти або обра́зити да́кого; to ti neslúži ku cti то́то не ро́бить то́бі честь • ~ výnimkám честь ви́ймкам або беспардо́нні; s kým

mám ~? з кым мам честь (говорити)?; ~ jeho pamiatke вічна ё́му па́м'ять; preukázať niekomu poslednú ~ одда́ти да́кому послі́дню честь; na moju ~! чё́стне сло́во!; chudoba cti netráti [*prisl.*] худобный честь не стра́чать; komu ~ tomu ~, pastierovi trúba [*prisl.*] ко́му честь то́му честь, пастыре́ви тру́ба або ка́ждому сво́е

čestne prisl. чё́стні/-о; ~ žiť a pracovať чё́стні жы́ти і робо́ти; ~ bojovať а) чё́стні во́єва́ти, боро́ти ся б) *pren.* ~ obstať v niečom чё́стні обста́ти або вы́йти в да́чім

čestnos//ť -ti ž чё́стность -ости ж

čestn//ý 1 чё́стный; ~ človek чё́стный чоло́вік; ~ práca чё́стна робо́та 2 чё́стный; ~á stráž чё́стна ва́рта, страж; ~ doktorát чё́стный доктора́т; ~á funkcia чё́стна фу́нкція; ~ člen чё́стный член; ~é slovo чё́стне сло́во

Česk//a -y ž Чёшка -ы

češtin//a -y ž чё́ський язык; stará ~ старочёський язык; moderná ~ суча́сний чёський язык

češtinár -a m hovor. у́чітель чё́ського языка́

četnick//y zastar. жандарьский; ~a stanica жандарьска ста́ніця

četnictv//o -a s *hrom. zastar.* жандарьство -а с

četník -a m *zastar.* жандарь -я

čevapčiči neskl. с чевапчічі нескл. с

či I čast. 1 (*uvádza vety opytovacie a zvolacie*) ці, не́ужто; či som vám nepovedal? ці я вам не повіда́в?; či som šťastný, že ťa vidím! як я щасли́вий, же ві́джу те́бе! 2 *hovor.* že či (*dôrazné presvedčenie*) пра́вда (же), і́ці бы II *spoj.* 1 (*uvádza nepriamu otázku*) ці (*pred slovesom*); pýtal sa, či prídeš він про-сив ся, ці при́йдеш ты 2 (*uvádza vedľajšiu vetu predmetovú*) ці (*pred slovesom*); ešte nevieme, či sa to podari і́ці не зна́ме, ці пода́рить ся то́то 3 (*alebo*) або; dnes či zajtra днесь або за́втра; tak či onak так або іна́кше 4 (*pri viacnásobnom vetnom člene*) і... і, ці то... ці то, або ... або; či v zime, či v lete і в зими́, і в лі́ті; či dobre,

či zlé či dobré, či nedobré ábo она ділила з ним і добре, і зле

či zám. 1 *opyť.* чий; či oblek? чий áнцур?; čia je to kniha? чія є тотá книжка? 2 *vzťah.* чий • nevedel, či je він не знав чий є; či chlieb ješ, toho pesničku spievaj [*prísl.*] чий хліб їж, то́го співанку співа́й

čiah//at' –a –ajú *nedok.* 1 *po čom, kom, za čím, kým, na čo, koho* протяговати рýку за чím, кým, к чо́му, ко́му 2 *po čo (siahat')* доходити, досяга́ти *пóкы*; voda jej ~ala sotva po členku вода ей досяга́ла ско́ро по кісткы

čiah//nuť –ne –nu *dok.* *po čom, kom, za čím, kým, na čo, koho* протягну́ти рýку за чím, кým, к чо́му, ко́му; čiahol rukou do vrecka а vyťiahol euro сягнув руко́в до кіше́ні і вытягнув євро

čiapk//a –y ž ша́пка, чапка; vojenská ~ воєньска ша́пка/чапка; kožušinová ~ кожуши́нова ша́пка; ~ zo štítkom ша́пка з да́шком; ~ na uši уша́нка

čiapkár –a *m* шапка́рь –я, чапка́рь –я *m*

čiapkársky шапко́вий/чапко́вий

čiapkárstv//o –a *s* шапка́рство/ чапка́рь-ство –ства *c*

čipočk//a –y ž *zdrob.* ша́почка/чапочка; Červená ~ Черве́на ша́почка/чапочка

čiar//a –y ž 1 лі́нія, черта́; rovná ~ пря́ма лі́нія; krivá ~ крива лі́нія; vzdušná ~ возду́шна лі́нія; zlomková ~ дробо́ва черта́; pod ~ou (*miesto v knihe*) приміча́ня, познача́ка 2 черта́, гра́ниця, лі́нія; demarkačná ~ демарка́чна лі́нія; bránková ~ *šport.* лі́нія бра́нки; postranná *al.* *pomedzná* ~ *šport.* боко́ва лі́нія; na celej ~e по ці́лій лі́нії; urobiť niekomu ~u *sez* rozpočet на́рушыти да́чії пла́ны

čiar//at' –a –ajú *nedok.* лі́нкова́ти, робити лі́нії

čiar//a –y ž 1 пунктова́ня; urobiť ~u зро́бити пунктова́ня 2 *gram.* за́пята́; napísať *al.* urobiť ~u по́ста́вити за́пату́ 3 (*dĺžeň*) зна́к довго́ты; desatinná ~ *mat.* за́пята́ (*в десяти́нній дро́бі*); nenapísať ani ~u не напи́сати а́ни сло́ва áбо а́ни рядка;

nezmeniť ani ~u оха́бити в незмі́неній фо́рмі áбо оха́бити так, як было́

čiar//ovať –uje –ujú *nedok.* пунктова́ти, робити пунктова́ну áбо переру́шовану лі́нію; ~ovaná čiaра пунктова́на лі́нія *geom.* пунктова́на лі́нія, пунктова́ня

čiasťk//a –y ž ча́сть ж; *po ~ach* по ча́стям; *z ~y* з ча́сти, о́тчасти, ча́стко́во; ~ *dedičstva* ча́сть наслі́дства

čiasťočne *prísl.* о́тчасти, ча́стко́во, ча́сто́чні; má ~ *pravdu* о́тчасти він ма́ть пра́вду

čiasťočni//ý ча́сто́чний; ~á náprava ча́-то́чне злі́пшя́ня

čibuk –a *m* чи́бук, туре́цька пипка

či-čí, čiči, čičí *cit.* га́ю-га́ю, га́йяй же мі га́йяй, лю́ляй же мі лю́ляй

čičík//at' –a –ajú *nedok.* 1 (*diaťa*) чи́кати, успава́ти, уколо́сати 2 *pren.* успава́ти, успоко́ювати, утіша́ти

čiernav//a –y ž 1 чорня́ва, чо́рны хма́ры; *tma, temnota* 2 *pren.* (*množstvo niečoho*) *tma, veľe, mnoho, boható*

čiern//it' –i –ia *nedok.* чо́рніти, фа́рбити на чо́рно áбо до чо́рна

čierno-biell//y чо́рно-бі́лий; ~a *fotografia* чо́рно-бі́ла фотогра́фія

čiernomorský чорномо́рський

čiernoočk//a –y ž *hovor.* чорноо́ка (*ďíva, žená*), чорноо́чка

čiernooký чорноо́кий, чорноо́чий

čiernovlask//a –y ž чорново́лоса (*ďíva, žená*)

čiernovlasý чорново́лосый

čiern//y 1 чо́рний; ~a *farba* чо́рна фа́рба; ~ *ako smola* чо́рний як смо́ла 2 *pren.* чо́рний, те́мний; ~e *myšlienky* песі́містичны дум́кы 3 (*černošský*) чо́рний, темнокóжий; ~e *uhlie* ка́мяне у́гль; ~ *chlieb* чо́рний хлі́б; ~e *pivo* чо́рне пиво; ~a *káva* чо́рна ка́ва; ~e *korenie* попéрь; ~ *kašeľ* чо́рний ка́шель; ~ *pasažier* чо́рний паса́жир áбо паса́жир без листка; ~ *trh* чо́рна торго́вля; *mať niečo* ~e *na bielom* ма́ти да́штó чо́рне на бі́лім, чо́рне по бі́лім напи́сано; *rozoznať* бiele

od ~eho розознати чорне од білого; *divať* sa na svet ~ymi okuliarmi позерати ся на світ через чорны окуляры; *maľovať* niečo ~ymi farbami малёвати даштó чорным(а) фярбамі **або** представляти штось в чорных фярбах

čih//at' –a –ajú *nedok.* стрéгнути, під-стрéговати, слідовати; ~ на *korisť* під-стрéговати на кóристь

čihí, čihí *čít.* наліво; *jeden* (ťahá) ~, *druhý* *hota* *hovor.* хто до ліса, хто по дрыва; *ani* ~ *ani* *hota* *áni* *ty* *áni* *там*; *ty* *čihí*, *syn* *hota* *сын* рóбити і́нак як *ты*

čík –a *m* (*druh plžovitej ryby*) чік; *opitý* *ako* *čík* *hovor.* опитый на мол

čokol'vek *zám.* што бы то не было, то є єдно

čílsk//y чільський; ~ *liadok* *chem.* чільський лядок; ~a *vláda* чільська влáда

čím *1 spoj.:* čím ... tým čím ... тым; čím *prv*, tým *lepšie* čím *skôr*ше, тым *ліпше*; čím *ďalej*, tým *horšie* čím *dál*ше, тым *гірше* **2** *časť.* як *можеш*; *príd'* čím *skôr* прийд' як *можеш* *скóрше* **або** *прийдь* čím *скóрше*

čimčara, činčara *čít.* чік, чік-чірік

čin –u *m* **1** *postúpok*, діяня; *zlý* *čin* *злий*, *nedobryj*, *durnyj* *postúpok*; *hrdinský* *čin* *герóйський* *postúpok*; *trestný* *čin* *пристúпок* **2** (*spôsob*) *спóсоб*; *akým* ~ом *яким* *спóсобом*; *nijakým* ~ом *ниjakим* *спóсобом*; *mať* sa *k* ~u *проявляти* *енергію* **або** *актівність*, *быти* *енергічним* **або** *актівным*; *muž* ~u *чоловік* *діяня*; *so* *všetkým* ~ом *зо* *вшытков* *енергіїв*

Číňan –a *m* *Кіта́єць*, –йця

Číňank//a –y *ž* *Кіта́янка* –ы

činčil//a –y *ž* *чінчіла*

činel –u *m*, **činel//a** –y *ž*, *obyč. v mn. č.* ~y *чіне́ла* –ы *ж*

činelist//a –u *m* *чіне́ліста* –ы *м*

činelový *чіне́ловый*; ~ *zvuk* *звук* *чіне́л*

činiď//o –a *s chem.* *реактів* *м*

čin//it' –í –ia *nedok.* **1** *zastar.* *робити*, *тво-рити*; ~ *dobré skutky* *робити* *до́бр(о)у*; ~ *rokánie* *ка́яти* *ся* **2** *kniž.* (*rovnať* sa, *byť*)

рівна́ти *ся*, *твори́ти*; *to* ~í *spolu* *desať* *eur* *то́то* *тво́рить* *ра́зом* *де́сять* *евр*

čin//it' sa –í sa –ia *sa* *nedok.* *чі́нити* *ся*, *у́сérдні* *роби́ти*

čini//tel' ¹ –tela *m* (*mn. č. –telia*) *дія́тель* *м*; *verejný*, *politický* ~ *грома́дський*, *полі́тичний* *дія́тель*

čini//tel' ² –tela *m* (*mn. č. –tele*) **1** *фа́ктор*; *hospodársky* ~ *економі́чний* *фа́ктор* **2** *mat.* *сомно́житель* *м*, *совмі́стний* *мно́житель*

čin//ky –iek *ž* *pomn. tel.* *чі́нки*

činnos//t' –ti *ž* **1** *дія́льність* *с*; *politická* ~ *полі́тична* *дія́льність* **2** *дія́ня*, *ход*, *функціо́ваня*; *uviesť* *do* ~ti *приве́сти* *до* *дія́ня*

činnosťn//ý; –é *slovesá* *gram.* *часослóва* *дія́ня*

činn//ý *дія́тельний*; *акті́вний*; *politicky* ~ *полі́тично* *акті́вний*; *byť* *zárobkovo* ~ *за-рабля́ти*, *дістава́ти* *пла́цу* *за* *ро́боту* **2** *дійсний*, *дію́чий*; ~á *sopka* *дію́чий* *вулкан*; ~á *služba* *voj.* *дійсна* *слу́жба*; ~ *člen* *дійсний* *член*; ~ *rod* *gram.* *акті́вний* *род* (*залóг*)

činoherný *драма́тичний*; ~ *súbor* *драма-ти́чний* *теáтер*; ~ *repertoár* *репертоáр* *драма́тичного* *теáтра*; ~ *herec* *арті́ста* *дра́мы* **або** *драма́тичний* *арті́ста*

činohr//a –y *ž* **1** (*divadelná hra*) *дра́ма* **2** (*divadlo*) *драма́тичний* *теáтер* **3** (*súbor činoherných hercov*) *колекті́в* *арті́стів*

činorod//ý *акті́вний*, *дія́тельний*, *енергі́чний*; ~á *sila* *тво́рча* *сила*

činoval//t' –te *ž* *чіно́вати*, *полóтно* *утка́не* *з* *трёх* *ниток*

činovník –a *m* *kniž.* *чіно́вник*, *грома́дський* *дія́тель*; ~ *spolku* *дія́тель* *спóлку*

čínsk//y *кіта́йський*; ~ *porcelán* *кіта́йський* *порцелáн*; ~ *čaj* *кіта́йський* *чай*; ~á *ružá* *кіта́йска* *ру́жа*; ~ *hodváb* *кіта́йський* *га́дwab*; ~ *múr* *кіта́йска* *стіна* **або** *кіта́йський* *мур*

čínštin//a –y *ž* *кіта́йський* *язык*

čínž//a –e *ž* *zastar.* *кварте́льна* *плáта* **або** *кварте́льне*

čínžiak –a *m* *hovor.* *чі́нжáк*, *ета́жний* *дом*

čínžovľý чінжакóвый; ~ dom чінжакóвый дім

čip, čip, čip, čip *cit.* пі-пі-пі

čipernľý 1 жывый, чұлый, різкий, свіжний; ~é dieta чұла дітина 2 (*bystrý*) быстрый, втіпний, поготóвый, вынаходливый, остроумный

čipk//a –y ž чіпка, крайка

čipkár –a m чіпкарь –я

čipkár/liť –i –ia *nedok. hovor.* чіпкарити

čipkárk//a –y ž чіпкарька

čipkársky чіпкарський

čipkárstv//o –a s чіпкарство

čipkovaný чіпкований

čipkovin//a –y ž чіпковина –ы ж

čipkovitý чіпковитый

čipkový чіпковый

číročirľý 1 чістіший, чістый; ~e zlato чісте зóлото; ~ lieh чістый шпірітус 2 (*ozajstný*) дійсний; to je ~a náhoda totó є чіста náгода, totó є прóсто náгода

číročistľý 1 чістіший, чістый; ~é zlato чісте зóлото 2 (*úplný, samý*) чістіший, дійсний, пóвний; ~ rodvod чістіший клам, чістіше циґáнство

čírucký *príd. expr. zried.* чістéнький

čírľý 1 (*čistý, priehľadny*) чістый, про-зрáчний; ~a voda прозрáчна вóда; hovoriť ~u pravdu говорити чісту прáвду 2(*skutočný, ozajstný*) дійсний, оправдивый, пóвний; ~ nezmysel оправ-дива несмысéльность

čírý-čáry *expr.* чарбанина, чмаранина; čírý-čáry po papieri robiť чмáрати по пáпирі

číselník –a m ціфérник, ціферблáт; svetielkujúci ~ світячий ся ціфérник

číselníkový ціфérниковый, ціферблáтний; ~ teplomer ціфérниковый тепломір

číselnľý ціфрóвый; ~é údaje ціфрóвы дáны

čísi zám. чійсь, чійсь-то; čiesi kroky чіїсь-то кро́ки

číslic//a –e ž ціфра; arábska ~ ара́бска ціфра; rímska ~ рі́мска ціфра

čís//o –a s 1 чісло, ціфра; vysoké, nízke ~ велике, низké áбо малéньке чісло;

párne, nepárne ~ párne, nepárne чісло; smerné ~ орьєнту́юче чісло; desatinné ~ десяти́нне чісло, десяти́нна дроб; zlomkové ~ дробóве чісло, дроб 2 нóмер, чісло; inventárne ~ інвентáрный нóмер, інвентáрне чісло; evidenčné ~ евідéнчне чісло áбо евідéнчний нóмер; popisné ~ domu порядкóве чісло дóму; telefónne ~ чісло телефóну; ~ auta чісло áвта 3 чісло, великóсть; ~ topánok, košele чісло топáнок, сорóчки 4 нóмер, чісло (*в концерті i m. n.*); hudobné ~ музичний нóмер 5 *gram.* чісло; jednotné, množné ~ єднóтне, мнóжне чісло 6 (*novín, časopisu*) нóмер, чісло

číslovací чісліючий; ~ prístroj нумерáтор –a m **číslovač** –a m *tech.* нумерáтор

čísl//ovať –uje –ujú *nedok.* чісловáти, нумеровáти; ~ strany rukopisu чісловáти сторóны рúкопису; ~ spisy чісловáти, нумеровáти докумéнты, пáпиря

číslovk//a –y ž *gram.* чіслóвник; základné ~y кі́лькостны (основны) чіслóвники; radové ~y порядкóвы чіслóвники; neurčité ~y невызначено-кількостны (невызначены) чіслóвники; určité ~y визначены чіслóвники; rozčlenovacie ~y громáдны чіслóвники; zlomkové ~y, zlomkový výraz, zlomok дрóбны чіслóвники; zložená ~ зложéный чіслóвник

čistľec –ca m *bot.* чістéць –тця

čistiaci чістячий, очіщуючий; ~ prostriedok очіщуюче срéдство, срéдство на чіщіня

čistiari/eň -ne ž чістярьня; chemická ~ хемічна чістярьня

čistič –a m чістярь –я

čistič –a m (*stroj al. časť stroja*) чістярь m , фі́лтер

čistidl//o –a s чістило, очіщуюче срéдство

čistin//a –y ž чістина, пóлянка; lesná ~ лісна чістина, пóлянка

čistľitiť –i –ia *nedok.* 1 чістити, очіщáти; ~ šaty, topánky чістити шмáты, топáнки; ~ zuby чістити зúбы 2 рафі́новáти *nedok. dok.* очіщáти од примішáнь, іншых вещéств; ~ naftu рафі́новáти нафту 3

чістити; ~ jablko, zemiaky чістити ябко, шкруптати банду́рки; ~ niekomu žalúdok чістити дакому жо́лудок

čistiť/sa –í sa –ia sa *nedok.* очіщувати ся, ста́ти ся чі́стим

čistka –у *ž* *hovor.* чістка; robiť ~у проводи́ти, робити чі́стку

čisto *prisl.* 1 чісто; ~ vyprať bielizeň чісто выпрати білізну́; ~ sa umyť до́бри або чісто умы́ти ся 2 (*bezchybne, správne, jasne, zreteľne*) спра́вні, ясно, бесхыбні 3 (*o zvukoch*) чісто; ~ hrať чісто гра́ти 4 лем, тільки; ~ odborná látka узкошпеці́альний матеріа́л; to je ~ moja súkromná vec то́то є чісто мо́я вла́сна річ

čistokrvný чістокро́вний; ~ kôň чістокро́вний кінь

čistopis –у *m* чістопис

čistopisný чістописний; ~ exemplár чістописний екземпла́р

čistota –у *ž* *v rôzn. význ.* чістотá; ~ tela чістотá ті́ла; udržiavať ~у утримова́ти чістоту́; jazyková ~ чістотá язы́ка; rapenská ~ невинно́сть, чістотá, че́стность, морáльність, непоро́чность

čistotný чістот́ний

čistý/ý 1 чістый; ~é šaty чі́сты шма́ты, ла́хы; ~ ako sneh чі́стий як сні́г; ~á pleť чі́ста ко́жа 2 (*čirý, rýdzí*) чі́стий, без примі́шаня; ~á vlna чі́ста во́вна; ~é zlato чі́сте зо́лото 3 *ekon.* чі́стий; ~ zisk чі́стий при́быток 4 (*samý*) са́мий; ~á špina са́ма нечі́стотá; ~á práca чі́ста робо́та; mať ~é ruky ма́ти чі́сты ру́кы або не шпінити ру́кы; mať ~é svedomie ма́ти чі́сту со́вість; byť si s niečím на ~om ма́ти ясне представлі́ня о чімсь; naliať ~ého vína *hovor.* вы́ложити ці́лу пра́вду; je ~ vzduch вшы́тко в поряд-ку; ні́ч не гро́зить

čítač –а *m* чіта́ч

čítan//ie –ia *s škol.* 1 чіта́ня, лі́терату́рне чіта́ня; znáтка *z* ~ia отмі́тка, зна́мка *z* чіта́ня 2 чіта́ня; ~ korektúr чіта́ня коректу́р; zábavné ~ інте́ресне або забáвляюче чіта́ня

čítank//a –у *ž* хрестома́тія, чітанка, кни́жка на чіта́ня

čítankov//ý хрестома́тійний, чітанко́вий; ~é vedomosti *pren.* кни́жкові ві́домости або зна́лости

čítaný чітаний, популя́рний; tento autor je veľmí ~ тот а́втор є барз чітаний або то́го а́втора мно́гы чіта́ють

čítár//eň –ne *ž* чіта́рня; verejná ~ публі́чна чіта́рня

čít//ať –а –ajú *nedok.* 1 чі́тати; ~ poviny, knihy, časopisy чі́тати новинки, кни́жки, журна́лы; ~ potichu, nahlas чі́тати по-ти́хы або про се́бе, наго́лос 2 *ľud. (rátať)* рахова́ти, зраховáти; ~ peniaze зраховáти пі́нязи; ~ medzi riadkami чі́тати ме́джі рядка́ми; hovorí akoby *z* knihy ~al гово́рить як кі́дь бы *z* кни́жки чі́тав; ~ niekomu myšlienku чі́тати чи́сь дум́ки

čítateľ¹ –а *m* чіта́тель *m*

čítateľ² *m mat.* числі́тель *m*

čítateľn//ý чіта́ючий, ви́разний; ~é pismo чіта́юче пи́сьмо

čítateľsk//ý чіта́тельський; ~á verejnosť чіта́тели

čiže 1 *spoj.* або, і́ншими(-ма) сло́вами; то є́сть; о týždeň, ~ 3. mája о ты́ждень, то є́сть 3-го ма́я 2 *čast. prisl.* вла́стні

čížik –а *m zool.* чіжі́к –а *m*

čížm//a –у *ž* чі́жма; gumené ~ гу́мowy чі́жмы; sedemmilové ~у сі́ммілі́вовы чі́жмы, чі́жмы-скорохо́ды

čížmár –а *m* чі́жма́рь –я

čížmársk//ý чі́жма́рьський; ~e remeslo чі́жма́рьське реме́сло, реме́сло чі́жма́ря

čížmárstv//o –а *s* чі́жма́рьство, реме́сло чі́жма́ря

čkať čká čkajú *nedok.* чка́ти; dieťa čká ді́тина чка́ть

čkať sa čká sa *nedok.* чка́ти ся; dieťaťu sa čká ді́тині чка́ть ся

článkonožc//e –ov *m mn.* ч. *zool.* чле́нистоно́гы

článkovan//ý 1 члене́ний, скла́даючий ся *z* окре́мых часте́й 2 *biol.* члене́ний;

~é steblo членёне стéблo **3** *lingv.* членорозділний; ~á геџ членорозділна реч

člán/ok –ku *m* **1** огниwко; ~ reŕaze огниwко лánца **2** *anat.* члénок; ~ky prstov члénкы пáлців **3** *ekon.* товáр, продýкт; *potravné* ~ky їстéвны або потравинóвы продýкты; *dovozný, vývozný* ~ ввóзный (импортный), вывóзный (экспортный) товáр **4** ста-тя; *úvodný* ~ вступнá статя; *publikovať* ~ опубліковáти статю **5** *fyz.* елемéнт; *galvanický* ~ гáлванічний елемéнт **6** *práv.* статя; *zákonný* ~ статі зaкóна

čľap *cit.* шлюп

čľapatý *expr.* спляснутый, припляснутый; ~ pos припляснутый ніс

čľapkanic//a, čľiapkanic//a –e *ž*, **čľapkanin//a, čľiapkanin//a** –y *ž* *expr.* чляпканина –і ж, шляпканина –ы ж

čľapk//at' –á –ajú, **čľiapk//at'** –a –ajú *nedok.*

1 (*o vode, daždi*) члюпкати, плюскати **2** (*po troche sa vylievat'*) вычлюпковати ся, выплюсковати ся; *mlieko* ~á zo žochťara молóко выплюскуе з дійника

čľapk//at' sa –á sa –ajú sa, **čľiapk//at' sa** –a sa –ajú sa *nedok.* члюпкати ся, плюскати ся; *deťi sa* ~ajú vo vode діти члюпкають ся во воді

čľapn//núť –ne –nú *dok. hovor. 1* (*spadnúť*) члюпнути; *niečo ~lo do vody* штось áбо даштó члюпло до воды **2** (*šplechnúť*) брызнути, плюснути; *voda mu ~la do tváre* вода брызнула ёмý до твáри **3** (*trochu naliat'*) плюснути; ~la vody na dlážku плюс-ла воды на дылі

čľapot –u *m* плюсканя, члюпканя

čľapo//tat' –cel-tá –cu/-tajú *nedok.* члюп-кати, шлюпкати ся; *kvapky ~cú na sklo* квáпкы члюпкають на скло áбо по склі

člen¹ –a *m* член; ~ *rodiny* член родини; ~ *strany* член пáртії; *dopisujúci* ~ член корешпондéнт; *člen speváckeho zboru* член áбо учáстник хóра; *zoznam ~ov* список члénів

člen² –a *m* член; ~ *súčtu mat.* член виражіння; *vetný* ~ *gram.* член речіння; *príznamový*

~ protikladu *lingv.* маркірований член опозиції

člen//it' –í –ia *nedok.* членити, росчленяти

člen//it' sa –í sa –ia sa *nedok.* членити ся, росчленёвати ся

členit//ý членитый, росчленёный; ~á *výroba* росчленёна výroba áбо росчленёный виробный процéс

člen//ok –ka *m* члénок; *nesiaha mu* (*jej ...*) ані по ~ky він (онá) не сягáть ёмý (ёй ...) áни по члénкы; *žabe po ~ky žart.* жáбі по ўха áбо члénкы áбо од зéмлі не видно

členovc//e –ov *m mn.* *č. zool.* членистонóгы

člensk//é –ého *s* члénьске; *platiť* ~ платити члénьске

člensk//ý члénьский; ~ *príspevok* члénьске; ~á *legitímácia* члénьска лeгитимáция

členstv//o –a *s 1* члénство; ~ *v demokratickej strane* членство в демократічній пáртії **2** *hromad.* члénóви

čľiap//at' sa –e sa –u sa *nedok. expr. 1* (*máčať sa vo vode*) плюскати ся; ~ sa vo vode плюскати ся во воді **2** (*chodiť po blate, vode*) шляпати, бродити, ходити

čln –a *m* лóдька; *motorový čln* моторóва лóдька; *záchranný čln* захорóнюча лóдька; *vlečný čln* влекýча лóдька, бáржа

člnkár –a *m šport.* лодькáрь

člnk//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok.* лодьковáти ся

čln//ok –ka *m 1* *zdrob.* лодічка **2** *odb.* челнóк **3** *bot.* лодічка

človečenstv//o –a *s* людство; *uviesť al. priviesť niekoho do ~a* *hovor.* пoстáвити на нóгы, зробити чоловіком

človečí чоловічий

človečin//a –y *ž* чоловічина

človek –a *m mn.* *č. ľudia 1* чоловік *mn.*

č. люди; dobrý, zlý ~ добрый, злый чоловік; *mladý, starý* ~ молодой, старый чоловік; *pracovitý* ~ робóтний чоловік; *urobiť z niekoho ~a* *pren.* зрoбити з дакóго чоловіка **2** (*vyjadruje obyčajne neurčitú osobu*); ~ *nikdy* неvie чоловік нїда не знáть, нїда не знáш;

~ sa mylí чоловіку або людям є власне мылити ся; ~ by neveril чоловік не вірив бы, не вірить ся; ~ nevie, čo má robiť чоловік (прямо) не знать, што мать робити або (прямо) не знаш, як поступати; ~ by si nemyslel нігда не подумав бы або і не подумаш; stať sa novým ~om ста́ти дру́гим чоловіком; ~ i na šibenicu privykne [prisl.] чоловік на вшытко привыкне; šaty robia ~a [prisl.] одбеліня робити чоловіка або шматы роблять чоловіка, по одбеліню стрічають; vtáka poznáš po perí, ~a po reči [prisl.] пта́ха по́знаш по пі́рю, а чоловіка – по бісіді або видно пта́ха по літа́ню

človečik –a *m zdrob. expr.* чоловічік; nevidel pred sebou ani ~a не відів пе́ред собо́в а́ни душы

čľup, čľups *cit.* шлюп

čľupk//at' –á –ajú *nedok. expr. 1 (o vode)* члюпкати **2 (s čľapotom padať, skákať do vody)** члюпкати ся, члюпнути ся

čľup//núť –ne –nú *dok. expr. 1 (spadnúť, skočiť do vody)* члюпнути ся **2 (o tekutine)** ква́пнути, брызну́ти, пы́рскнути

čľups *p. čľup*

čmáranin//a –y *ž expr.* чмаранина, ма́гули-на

čmár//at' –a –ajú *nedok. expr.* чма́рати, ма́гуляти, ча́рбати; ~ po papieri чма́рати по папі́рі

čmarig//at' –á –ajú *nedok. expr.* чма́рати, ча́рбати

čmel' –a *m čmeliak* –a *m* джмі́ль –я *m*

čmud –u *m* чмуд, дым; ~ lampy чмуд з ла́мпы

čmud//iť –í –ia *nedok.* чмудити, дымити; sviečka ~í сві́чка димить

čmud//iť sa –í sa –ia sa *nedok. obyč. neos.* чмудити ся, дымити ся; ~í sa z kachieľ дымить ся з пе́ца

čnelk//a –y *ž bot.* сто́впик (*часть пёстика*)
čnieť čnie čnejú *nedok.* підніма́ти ся, возвыша́ти ся, выступáти; ~ do výšky підніма́ти ся до вы́šky, возвыша́ти ся

čo' *zám. 1 opyt.* што; čo robiš? што ты ро́биш?; čo si povedal? што ты по́вів?; čím je? čím він є? хто він? **2 vzťaž.** што, котрый; *vidíš ten stĺp, čo stojí pri ceste?* видиш тот стовп, што сто́ить при до́ро́зі?; čo koho do toho? што ко́го до то́го?; stoj čo stoj за ка́жду ціну́; buď čo buď бу́дь што бу́де

čo' *zám. prisl. 1 (prečo, načo)* што, чом, на́што; čo sa budem darmo namáhať? на́што бу́ду надáрьмо намага́ти ся? **2 (koľko, ako mnoho)** што, кі́лько, як мно́го або ве́лє; *pozri, čo nás je popozerať,* кі́лько нас (є) **3 (pokiaľ, nakoľko)** так ... як, на́ті́лько ... накі́лько; *bil, čo mu sily stačili* він бив зо вшыткых сил

čo' *čast. 1 (uvádza opyt. vety)* (а) што; ці; čo už prišiel? ці він уж пришо́в?; čo ja viem? што я знам?; (я) не знам; о́дки мам зна́ти? **2** як найлі́пше і як найлі́пше; čo najlepšie *al. najlepšie* як найлі́пше **3 (vyjadruje pravidelné opakovanie)** што; rok čo rok рік што рік; ка́ждый рік; *pos čo pos nič* што ні́ч; ка́жду ні́ч; *deň čo deň* де́нь што де́нь; ка́ждый де́нь; čo nevidieť што не віді́ти

čo' *spoj. 1 obyč. v spojeniach* čo і, čo ај, čo ако, čo *hneď*, čo *priamo* най, як бы не; *jaký* бы не; *rôjdem čo ako bude* пі́ду бу́дь што бу́де; *príde čo aj potme* онá при́йде і кі́дь бу́де тма **2 (uvádza časové vety)** ті́лько, як ті́лько; ме́джі тым як...

čo' *cit.:* ale čo! но што!, і́ці што!; но ге́й!

čoby, zosilnené čožeby *čast.* і́ці што!, як бы не так!; ale čo! як бы не так!

čochviľa *prisl. 1 (onedlho, čoskoro)* о ми́нутку; штоско́ро; онедо́вро; ~ *príde* він (онá) при́йде штоско́ро **2 (velmi často)** барз ча́сто

čokolád//a –y *ž* чокола́да; *tabuľka ~y* та́блічка чокола́ды; *mliečna ~* мо́лочна чокола́да; *oriešková ~* о́ришко́ва чокола́да; *piť ~u* пи́ти чокола́ду

čokoládov//ňa –ne *ž* чоколадо́ва фабрика, чоколадо́вня –і *ж*

čokoládovohnedý чоколадово-рудый, чоколадо́вый, чоколадо́вой фа́рбы

čokoládovľý чоколадовый; ~á zmrzlina чоколадова змерзлина; ~á farba чоколадова фарба

čokol'vek zám. 1 *neurč.* што бы не, хочьшто; *nech povie* ~, všetko je lož што бы він не повів, вшытко є кламство **ábo** лож; *môžeš robiť* ~, všetko je zlé можеш робити што хочеш, вшытко є зле **ábo** недобре 2 *vzťaž.* вшытко, што

čoraz prísł. s 2. st. *príd. a prísł.* все, чим раз; ~ viac все вѣце; ~ horšie все гірше

čosi prísł. штось, даштó

čosi-kamsi zám. prísł. скóро

čoskoro prísł. штоскóро

čo-to zám. штось

čože 1 zám. opyt. што (же); o čomže hovorí? о чім же він говоріть? 2 *zám. prísł.* чом (же), нашто (же) 3 *časť.* подумаш

čožebý p. čoby

čpavkový аміачный

čpavľok -ku *m chem.* аміак -а

čpravý розыдäючий, драждивый; ~ zápach драждивый запах

čpieť čpie črejú *nedok.* драждиво пахнути

čremchľa -y ž черѣмуха

črep -a/-u 1 череп(ок), одлóмок; ~y z pohára черепкы з пóгара 2 черепок, кветінäч; *kvetu v* ~och квіткы в черепках, в кветінäчах

črepinľa -y ž череп(ок), одлóмок, черепина; ~ granátu черепина гранäта

črepník -a *m* черѣпник

črevnľý кышкóвый; ~ týfus брішний тífус; ~á peristaltika перістäлтíка кышок; ~é choroby кышкóвы хворóты

črevľo -a *s* кышка, чѣрево; *hrubé* ~ грубä кышка; *tenké* ~ тóнка кышка; *slepé* ~ слíне чѣрево, апендíкс; *vypustiť* niekomu ~á *ľud.* выпустити кышкы дакóму

čriedľa -y ž (*kráv, kôz, oviec*) черѣда, стäдо

črienkľa -y ž рúчка, рукоятка; топориско; *kostenä* ~ кíстянä рúчка

črieľľice -ic ž *mn. č. (j. č. -ica) kniž.* топäнкы, топäночкы; *lakované* ~ лаковäны топäнкы

črpäk -a *m* черьпак, наберäчка

črpkľať -ä -ajú *nedok. expr. 1 (naberať)* наберäти, черьпати 2 (*po troche sa vylievat'*) выливать ся, плє ся; течѣ; *na dlážku mu* ~alo *mlieko z misky* на зѣмлю у нѣго молóко лляло ся з мискы

črpl'nút' -ne -nú *dok. expr. 1 (nabrat')* набрäти, зачѣрьпнути 2 (*trochu naliat', odliat'*) трóшѣкы налляти, одлляти, влляти

črtľa -y ž 1 (*charakteristická vlastnosť*) риса; *povahová al. charakterová vlastnosť* влäстность, риса харäктера 2 *obyč. v mn. č.* ~y рисы; *jemné* ~y *tväre* тонкы рисы твäри 3 (*čiara, kontúra*) черта, лíнія 4 *lit.* черта; *cestopisná* ~ подорóжна чертä; *autobiografická* ~ автобíографíчна чертä 5 нашmäрок (выкреса), скíца; *v hrubých al. hlavných* ~äch в грубых áбо глäвных áбо основных чертäх

črtľať -ä -ajú *nedok. 1* рíсовäти, тягäти лíню; ~ *po papieri* рíсовäти на пäпíрi 2 *prep.* рíсовäти, ковäти, сновäти; *v duchu si* ~al *smelé pläny* в дýху ты собí ковäв áбо сновäв смíлы плäны

črvač p. červač

črvotoč -e ž червотóч -а *m*

črvotočinľa -y ž червотóч, червотóчина

črvotočivľý червотóчный; ~é *drevo* червотóчне дѣрево

čučľo -a *s expr.* псик

čučoriedľie -ia *s hrom.* яфырничä, яфырники

čučoriedkľa -y ž 1 яфыра 2 *mn. č.* ~y яфыры

čudäckľy чудäцькый; ~e *spôsobu* чудäцькы спóсобы áбо манѣры

čudäctvľo -a *s* чудäцтво

čuäk -a *m* чудäк

čudesnľý чудѣсный, необычäйный, дíвный; ~é *sny* чудѣсны сны

čudnľý чúдный, дíвный, необычäйный; ~ *človek* чúдный чоловíк; ~á *otázka* чúдный вопрóс

čudľo -a *s 1 (niečo zvläštneho)* чúдо 2 (*strašidlo*) страшóк; *dívali sa* наň *ako*

на нежакé ~ позерáли ся на нёго, як на даякый страшóк **3** (*vo funkcii prísudku*) чýдо; nie je ~, že neprišiel не чýдо, же він не прийшóв

čud//lovať sa –uje sa –ujú sa *nedok. komu, čomu, nad čím i bezpredm.* чýдовати ся кóму, кóму; ~ujem sa vám, že tu stojíte чýдую ся я вам, же ту стоїтé

čuch -u *m* чух; *stratiť ~* стратити чух; *má vyvinutý ~* мать розвинутый чух áбо мать óстрый чух; *nikde ani ~u, ani šuchu* не чýти áни мýхы

čuch//ať –á –ajú *nedok.* чýхати, нюхати

čuchov//ý чухóвый, нюхóвый; ~ *perv* чухóвый нерв; ~é ústroje óпáны чýху

čujn//ý *v rôzn. význ.* чýйный; ~ *spánok* чýйный сон; ~á duša чýйна душá

čul//ý **1** (*živý, bystrý*) чýпный, живый, бóдрый, оживі́ня; ~ *človek čýпный чоловiк*; ~ *guch* оживі́ня; ~á debata живá дiскýсия **2** (*hojný*) живой, дiятельный; ~á účasť живá áбо дiятельна учась; ~é styky шырóке спóйна

čum//ieť –í –ia *nedok. na koho, čo expr.* чумiти, тарашчiти, вытарашчовати; вытарашчовати óчи; ~ *do knihy* чумiти, позерáти до книжки

čup//ieť –í –ia *nedok. expr.* чупiти; *deti ~eli v kruhu* дiти чупiли в крýгу

čupk//ať sa –á sa –ajú sa *nedok. expr.* чýпкати ся, купáти ся, плéскати ся; *deti sa ~ajú vo vode* дiти плéскають ся во вóдi

čup//núť si -ne si –nú si *dok. expr.* чýпнути собі

čurč//ať –í –ia *nedok. expr.* чурчáти

čuš//ať –í –ia *nedok. expr. 1* чушáти, не бiсiдовáти, быти тихо **2** (*nehýbať sa*) сидiти тихо, сидiти дóма; ~í ako voš pod chrastou *al. ako myš v diere* сидить як кiдь бы до рóта вóды набрáв; чýшыть як рыба, сидиш тихо як рыба

čuť čuje čujú *nedok. 1* (*počuť*) чýти; *čujeme ho hovoriť* мы чýе́ме ёго говорити; ~ *hlasy* чýти гóлосы **2** (*cítiť*) чути ся; *srdce čuje* сёрдце чýе; *čuť chlad* чýти хóлод, зимý

čutor//a –y ž **1** (*fľaša*) плóска фляшка **2** (*násadka na fajku*) чýторка

čuv -u *m zastar.* нерв

čvach//tať sa –tá sa/-ce sa –tajú sa/-cú sa *nedok. expr.* шляптати ся (по бóпотi)

čvarg//a –y ž *hromad. pejor.* чвáрґа, свóлоч, збёрба, гáведь ж

čvíkot//a –y ž чвiкóта, дрозд-чвiкóта

čviko//tať –tá/-ce –tajú/-cú *nedok. expr.* щебетáти

čvirik//ať –á –ajú *nedok.* чвiрiкати; *už o tom vrabce na streche ~ajú* ó тiм уж i вороблi на стрiци чвiрiкають

čvrk//ať –á –ajú, **čvrk//ať** –á –ajú *nedok. expr. 1* *o vode al. riedkom blate* чвирькати, бýлькати **2** гурчáти, шквырчáти; ~á *tu v žalúdku* в брiци ёмý шквырчiть

čvrlik//ať –á –ajú *nedok. expr. 1* (*čvirikať*) чвiрiкати, щебетáти; *vrabce ~ajú* вороблi чвiрiкають **2** (*o svrčkoch*) стрекотáти, чвiрiкати **3** *pejor. (falošne, zle hrať na husliach)* тырликати, тыдликати, пилика-ти

D, Ď

d [d i dɛ] *neskl. s 1* (*hláska a písmeno*) (па-тиньске) д *neskl. s*; *malé d* малёньке д; *veľké D* велике Д; *tvrdé d* твердé д; *mäkké ě* мягké д **2** *hud. pe neskl. s*

dači zám. 1 (*hocihoho*) дачiй, чiйсь **2** (*čísi*) чiй-то

dačo zám. 1 (*hocičo*) даштó, штось, хóцьшто; *daj mi ~ дай ми даштó* **2** (*čosi*) штось, даштó; *tam ~ leží* там штось лежыть **3** (*časť niečoho*) даштó, штось; ~ *už viem я уж штось знам*; ~ *zostalo i nám* даштó зостáло i нам; *je na tom ~ pravdy* ё в тiм i кус правды **4** *vo význame prisl. a) v spojení s 2. st.* даштó; ~ *viac* даштó вё́це(й); ~ *lepšie* даштó лiпше; б) *v spojení so slovesom sa neprekladá*; *ten sa ~ nacestoval* він напутовáв ся; ~ *znaменаť* даштó знáчiти; *to je ~! a) (vyjadruje vysoké hodnotenie)* тотó ёсть уж даштó!; б)

(vyjadruje podceňovanie) тотó є нáніч áбо нýла, пустяк

dada –y ž zastar. пестýнка

dadov –a m zastar. шкóлка, дítьска шкóлка; матёрська шкóла

dajako zám. prisl. 1 (hocijako) дáяк 2 (akosi) якóсь

dajaký zám. 1 (hocijaký) даякый 2 (akýsi) якыйсь, якыйська

dajed/en zám. 1 даякий, дакотрый 2 –ni mn. č. (да)єдны, дакотры, мнóгы

dajsamisvete cit. подýмаш

dakam zám. prisl. 1 (hocikam) да́дэ, хóцьде 2 (kamsi) десь

dakde zám. prisl. 1 (hocikde) да́дэ 2 (kdesi) десь, десь-то

dakedy zám. prisl. 1 (niekedy) да́коли 2 (kedy) ко́лись

dáko p. dajako

dakoľko čisl. да́кільки

d'akovací p. d'akovný

d'akľovat' –uje –ujú nedok. 1 komu, za čo дяковати ко́му, за што; –ujem vám! дякую вам!, благодарю вас!; ~ujem (rekne) а) благодарю вас, красні дякую; б) iron. дякую, благодарю понижені 2 komu, čomu, za čo (vd'ačiť) быти завязáным ко́му, чо́му al. konštrukcia s вдяка ко́му, чо́му; за то ~ujem jemu за тотó я завязáнный ё́му; ~niečomu predl. вдяка чо́му, завдяки чо́го; ~bohu дяковати бо́гу, сла́ва бо́гу

d'akovný дяко́вный, благодарственный; ~list дяко́вне, благодарственне письмо; ~telegram дякуючий, благодарственный телегра́м

dakto zám. 1 (hocikto) дахто́, хóцьхто 2 (ktosi) хтось, хто-то

daktorý zám. дакотрый, даякий, є́дєн із ко́го, чо́го; ~stól є́дєн із тых стóлів; ~z vás дакотрый із вас, є́дєн із вас

daktyl –u m lit. да́ктіль m

daktylský lit. да́ктілі́чний

dáky p. dajaký

d'alej 1 prisl. да́льше, да́ле; čítajte ~ čítáйте да́льше, да́ле, продо́вжуйте чітати 2 čast.

(pri vypočítavaní) затым; ~! • ~! (odpoveď na zaklopanie) да́ле!, во́йдыте!; a tak ~ i tak да́ле; nevidieť si ~ od nosa žart. не ві́дити да́льше сво́го но́са; pomaly ~ zajdeš [prisl.] по́мапы да́ле за́йдеш áбо тихше і́деш, да́льше бу́деш

d'aleko¹prisl. 1 далéко; ~ odtiaľto далéко óдты 2 (oveľa) далéко, намно́го, знáчні; ~ menej далéко áбо намно́го мє́нше; je ~ lepši ako ty він намно́го áбо далéко лі́пший тэ́бе; byť ~ od niečoho быти далéко од дачо́го áбо од чо́гось; ~ zájsť (veľa si dovoliť) далéко за́йти

d'aleko² –a s далéко; od –a, z ~a іздалéка, здалéка; do ~a до далéка

d'alekohľad –u m далеко́гляд; (na jedno oko) теле́скоп

d'alekonosný voj. далеконо́сный; ~é delostrelectvo далеконо́сна арті́лерія

d'alekopis –u m далеко́пис, теле́тайп

d'alekosiahľy далéко сяга́ючий, далéко пере́вышуючий; ва́жный, серье́зный; ~é následky далéко дося́гаючі áбо ва́жны на́слідкы; ~význam вели́ке áбо серье́зне значі́ня

d'aleko-široko prisl. далéко-шыро́ко, далéко наоко́ло

d'alekozrakový –ti ž далекозра́кость, да́лекору́кость ж

d'alekozraký далекозра́кий, да́лекору́кий

d'alekľy 1 далéкий, оддалéный; ~é krajiny далéкы кра́йны; ~á cesta далéка доро́га; ~á minulosť далéке мину́ле; ~pribuzný далéка ро́дина 2 (ďalekosiahly) далéко сяга́ючий, да́леко і́дучий, ва́жный, серье́зный; ~dosah серье́зне áбо ва́жне значі́ня; ~é následky ва́жны áбо далéко сяга́ючі на́слідкы; Ďaleký východ Далéкий вы́ход, востóк; skok ~šport. ско́к до далéка

d'alšľi 2. st. k d'aleký 1 кус да́лший, вэ́ще оддалéный 2 далні́ший; ~vývin далні́ший, настúпный рóзвиток 3 (nasledujúci) слі́дуючий 4 (nový) но́вый; ~dôkaz но́вый до́каз 5 (ostatný) дру́гий, остáтний; а ~ i остáтны, і дру́гы 6 hovor.

(o príbuzenstve) далёкий, vzdalёный; ~ia rodina далёка, vzdalёна родина

daltonist//a –u m далтоніста m

daltonizm//us –u m lek. далтонізм

dám//a –y ž 1 dáma 2 (hra) dáma; hrať ~u gráti да́му 3 šach. да́ма; (v hre na да́му) да́ма 4 kart. да́ма, ёсо

damask –u m дамáшок

damaskový дамашко́вый

Damokl//es –a m mytol. Дамокл; ~ov ме́ч Дамокли́в меч

dámsk//y 1 да́мский, же́ньский; ~ krajčír да́мский а́бо же́ньский кра́йчір; ~ bielizeň да́мскы а́бо же́ньскы спі́дні шма́ты, да́мска а́бо же́ньска білі́знá ; ~a spoločnosť да́мска о́бщность; ~a volenka да́мами волёный та́нець 2 šach. да́мский; ~ gambit да́мский га́мбіт

Dán –a m Дан

daň dane ž 1 дань; daň zo mzdy дань з выплаты; vyrúbiť ~ niekomu вы́рубати дань да́кому 2 hist. дань ж; splácať ~ niekomu сплaчáти дань да́кому

dánčin//a –y ž да́ньский язык

Dánk//a –y ž Дáнка –ы

daňovník –a m данёвник

daňov//ý данё́вый; ~ poplatok дань; ~ úrad данё́вый у́ряд; ~á úľava данё́ве послаблíня

dánsky да́ньский

dan//ý v rôzn. význ. да́ный; za ~ých okolností в да́ній ciтyа́цiї; ~á priamka geom. да́на́ пряма́ (лі́нія)

dar –u m 1 дар, подáрок; dať do ~u дати до да́ру, подáровати; dostať do ~u достáти до да́ру 2 (talent) дар, да́рования; ~ reči дар ре́чі а́бо сло́ва

darcl//a –u m да́рователь, же́ртвователь; ~ krvi да́рователь кро́ви

darček –a m да́рчік, подару́нок

darebáč//iť –i –ia nedok. даребачiти, лайда́чити

darebák –a m 1 (lenivec) дареба́к, ла́йдак, лі́нєх 2 (naničhodník) нaні́ч негóдный, мерзáвєць 3 (o deťoch) пeстýн, пeстёш

darebný 1 (lenivý) лі́нивый 2 (naničhodný) негóдный

dar//iť sa –í sa len 3. os. nedok. 1 komu да́рити ся, удава́ти ся; všetko sa mu ~í є́му вшы́тко да́рить ся а́бо уда́вать ся; práca sa (mu) nedarí робóта (є́му) не да́рить ся а́бо робóта (є́му) не ве́де ся, робóта є́му не і́де; v škole sa mu ~í в шко́лі є́му ве́де ся до́бри, в шко́лі є́му да́рить ся, в шко́лі він до́бри учiть ся 2 neos. čomu (o rastlinách) да́вати до́бру уро́ду, до́бри рости; ovsu sa u nás ~í овeс у нас до́бри ростe, овсу́ у нас да́рить ся, овeс у нас да́вать до́бру уро́ду; ovciam sa tam nedarí вiвцям там не да́рить ся 3 komu neos. zastar. (vodit' sa) жы́ти; ako sa vám ~i? як жы́єте?, як вам ве́де ся?, як ся ма́те ?

darmo prísl. 1 (zadarmo) да́рьмо, задáрьмо, беспла́тні 2 (zbytočne) надáрьмо, да́рьмо; ~ sa snažíš да́рьмо, надáрьмо ты на́мага́ш ся; 3 (v prísudku) не є о́ чiм, не ма́ть значíня, не стоíть; ~ gravieť ! не є о́ чiм а́бо не стоíть говори́ти! ~ je! ні́ч не зрóбиш!

darmojed pejor. да́рьмої́д p. **darmožrác** да́рьможра́ч

darmošľap –a m pejor. поваля́ч, дареба́к **darmožrác** –a m pejor. да́рьможра́ч, да́рь-мої́д

daromnic//a¹ –e ž пу́стячі́на, ма́лость, дрі́б-ни́ця

daromnic//a² –e ž лі́нєшка, дареба́чка, лі́-ни́ва же́на́

daromník –a m лі́нєх, дареба́к, лі́ниый, на́нічгóдный чо́лові́к

daromn//ý 1 да́ремный, непотрeбный, ма́рный, пу́стый; ~é reči да́ремны а́бо пу́сты ре́чі 2 (ltnivý) лі́ниый, недба́ливый

darovac//í да́ровный; ~ia listina да́ровный за́пис (докуме́нт)

darovan//ý да́рованы́й, подарова́ный; ~ému koňovi nehľaď na zuby да́ровано́му ко́неви не по́зерáють на зу́бы

dar//ovať –uje –ujú *dok. komu* даровати, подаровати; ~ niekomu život a) (porodiť) даровати або дати живот дакому, привести на світ дакого б) (*nezabiť*) дарovať život niekomu даровати живот дакому; to ti nedarujem totó я тобі не одпущу або не пребачу

darúnok *nár. p. dar*

darwinist//a –u *m* дарвініста –ы *m*

darwinizm//us –u *m* дарвінізм

darwinovský дарвіньський

d'as –a *m* чорт; ~ ho vie чорт ёго знать; do ~a! до чорта!

d'asn//o –a *s* ясно; *obyč. v mn. č.* ~á ясна

d'asnov//ý; ~é *spoluhlásky lingv.* ясновы або алвеоларны согласны

dať dá dajú *dok. 1 v rôzn. význ.* дати; ~ knihu дати книжку; ~ adresu дати адрэсу; ~ rôžičku pożycziti, дати pożyczку або надбвг; ~ do дагу подаровати; ~ knihu do väzby дати книжку звязати; ~ do prenájmu дати до арэнды; ~ k dispozícii дати к диспозіції; ~ za niečo sto eur дати або заплатити за даштó сто евр; ~ za ucho дати за ўхо; ~ po papuli *vulg.* дати по папулі; ~ úlohu дати задачу; ~ slobodu дати слободу або волю; ~ rozkaz дати рóсказ або приказ; ~ radu дати рáду або порáдити; ~ súhlas дати соглашiня або догодnúти ся; ~ prednosť упредностнити; ~ odpoved дати одповiдь або одповiсти; ~ ďalej дати дáльше або передати, повiсти дрýгим; ~ zapamätanie дати знак або сiгнал, сiгналiзовати; ~ výpoved а) (*niekomu*) дати выповiдь (*дакому*), уволнити (*дакого*) з робóты; б) дати жáдость о одхóдi з робóты; ~ slovo а) дати слóво; б) (*sfúbiť*) дати слóво, пообiцяти; ~ záruku а) дати зарúку, заручiти ся або дати гарáнцiю, гарaнтовати; б) (*na niečo*) дати гарáнцiю (*на товáр*) **2** (*nechať, dovoliť*) дати, по-зволити; ~ dohovoriť дати договорити **3** (*položiť, vložiť, umiesniť, obliecť*) *prekladá sa rôznymi slovesami*; ~ do aktovky положи́ти до актóвки або до тáшки; ~ на

полiчку положи́ти на пóлiчку; ~ do flaše дати áбо наплiaти до фляшкы; ~ si klobúk на hlavu дати áбо положи́ти собі кáпан на рóлову; ~ skriňu o kúsok ďalej одсýнути скриню трошéчки дáльше або посýнути скриню; ~ stôl bližšie посýнути стiл бли-же; ~ preč дати гет; ~ do zoznamu дати до списка **4 v spojení so slovesnými podst. menami** пустити; ~ do obehu пустити до обiгу; ~ do výroby пустити до выробы; ~ tovar do predaja дати áбо пустити товáр на прóдай **5** (*rozkázať*) рóсказа́ти, приказа́ти; ~ doniesť рóсказа́ти, приказа́ти áбо дати принéсти **6** (*objednať*) обiднáти; ~ si ušiť oblek обiднáти (собi) ушы́ти áнцур; ~ si zákusok обiднáти (собi) колáчик, зáкусок **7 s neurč. a so zvratným zám. sa prekladá sa zvratným slovesom; ~ sa ostrihať, oholiť дати остричи́ ся, обры́твити ся (*y gólnica*); ~ sa vyfotografovať дати сфотóграфовáти ся, зня́ти ся **8 s neurč. a so zvratným zám. sa** (*pripustiť*) позволити, допустити; nedaj sa využívať не позволъ выужывáти ся, експлоатовáти ся; nedá sa oklamať ёго не оклáмлеш, він не дасть ся оклáмати áбо ёго не перевéдеш; nedá sa presvedčiť ёго не пересвiдчiш áбо він не дасть ся пересвiдчiти **9 koho, kam** оддати (учiти ся), послáти; ~ na remeslo послáти (*учiму ся*) на ремéсло; ~ na výchovu дати, послáти на выхову; ~ do zamestnania послáти робити **10 hovor. (predať)** оддати, продати, пустити; ~ lacnejšie дати, продати, пустити тýнше; ~ za facu оддати за бáгов **11 na koho, čo** (*poslúchnuť*) послúхати ся кóго, чóго, послúхати кóго; ~ na reči niekoho прислúхати ся к да́чiм словáм, послúхати да́кого **12** (*vyžiadať si*) стоiть *nedok.*; ~ veľa práce, námahy сто-iть вёлё робóты, намáгы, вёлё сил; ● ~ gól šport. дати, стрiлити гол; ~ kôš šport. hovor. (*v basketbale*) дати кош; ~ do väzenia дати до арéшту, арештовáти; ~ do kliatby прокля́ти; ~ do novín дати до новинóк, опублiковáти, надруковáти в новинцi;**

~ на papier дати на pánipi; ~ si rady s niekým, niečím дати собі ráды з дакым, з дачім; ~ si záležať na niečom старостливо выповнити дашто́; ~ život за niekoho (од)дати живот за дакого; ~ do poriadku дати до порядку; ~ za pravdu niekomu дати за правду дакому, догодну́ти ся; ~ пајаво дати порозумити; ~ niekomu niečo на vedomie дати зна́ти дакому о дачім; ~ si pozor быти осто́рожным, обере́жным; ~ rokoj niekomu, niečomu дати по́кій дакому, дачо́му а́бо зохабити в по́кої дакого, дашто́; ~ košom niekomu дати ко́шом дакому (жена́чови а́бо хло́пцєви при та́нци); ~ dobrú пос пожелáти спо́кійну а́бо до́бру ніч; ~ zbohom дати збо́гом, попрощáти ся, розлучíти ся; dajme tomu да́йме то́му

dať sa ¹ dá sa dajú sa *dok.* **1** do čoho (*pustiť sa*) дати ся, взяти ся, ухóпити ся за *што*, зачати *што*; ~ sa do práce ухóпити ся за робóту; ~ sa do plaču зачати пла́кати, запла́кати, роспла́кати ся; ~ sa do behu пустити ся а́бо зачати біжа́ти; ~ sa na útek дати ся утíкати **2** kam (*pobrať sa, ísť*) íти, побра́ти ся; ~ sa poľom піти по́лєм а́бо че́рез по́ле, по по́лю; ~ sa doprava, doľava íти допра́ва, долі́ва а́бо піти напра́во, налі́во

dať sa ² dá sa *nedok. neos.* мож s *neurč.*; dá sa predpokladať мож предпола́гати а́бо предпокла́дати; nedá sa не мож • nedá sa nič robiť, čo sa dá robiť! не мож ніч робити, што ся дасть робити!

dáta dáť s *pomn.* да́ны; štatistické ~ штатисті́чны да́ны, да́ны штаті́стики

d'at//el' -l'a *m* жо́вна -ы ж

d'telin//a -y *ž* комані́ця -і ж

d'atelinisk//o -a с комані́чанка

datív -u *m gram.* да́тíв, даю́чий пад

datívny//y gram. *príd. k datív;* ~ tvar фо́рма да́тіва; ~a väzba вяза́на з да́тівом

dat//l'a -le *ž* да́тля

dat'ovnik -a *m* да́тлє́вник

dat'ovl'y да́тлє́вый; ~á palma да́тлє́ва па́лма

dat//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. v rôzn. význ.* да́товáти; ~ list да́товáти пи́сьмо; ~ pamiatku да́товáти па́мятку; ~ rukopis do XII. (dvanásteho) storočia да́товáти ру́копис до XII-го (двана́дцятого) сторóча, односити ру́копис к XII-му (двана́дцятému) ві́ку

dat//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* да́товáти ся, односити ся (*к да́я́кому часу́*)

dátum -u *m* **1** да́тум; ~ narodenia да́тум наро́дженя; historický ~ істо́рі́чний да́тум **1** (*deň*) да́тум; aký je dnes ~? я́кий днесь да́тум а́бо я́кого є́ днесь(ка)?

dátumovk//a -y *ž* *hovor.* да́тумо́вка, шта́мпель *m* з да́тумом

dátumovl'y да́тумо́вый; ~á pečiatka да́тумо́ва пе́чатка, шта́мпель *m* з да́тумом

dav -u *m* товпа́, ма́са, гро́мада, ко́па; ~ l'udi ма́са наро́ду

dáv//ať -a -ajú *nedok. 1 v rôzn. význ.* да́ва́ти; ~ peniaze да́ва́ти пі́нязі; ~ mlieko (*o krave ap.*) да́ва́ти мо́ло́ко; zem ~a úrodu зе́мля да́ва́ть урожа́й; ~ do daru да́ва́ти до да́ру, дарова́ти; ~ do prenájmu а) (*dom*) да́ва́ти в на́єм, прина́йма́ти; б) (*pôdu*) да́ва́ти в а́ренду; ~ úlohu да́ва́ти зада́чу; ~ rozkaz да́ва́ти ро́сказ, прика́зовати; ~ prednosť niečomu упредно́стне́вати; ~ odpoveď да́ва́ти о́дповідь, о́дповідáти; ~ slovo а) да́ва́ти сло́во (*hovornuť*); б) (*sľubovať*) да́ва́ти сло́во, о́біця́ти (*кóмусь што*); ~ záruku а) да́ва́ти га́ра́нцію, га́рантова́ти; б) (*na niečo*) да́ва́ти га́ра́нцію (*na това́р*) **2** (*nechávať, dovoľovať*) да́ва́ти, по́зволє́вати **3** (*klásť, vkladáť, umiestňovať, obliekať*) *prekladá sa rôznymi slovesami*; ~ do aktovky кла́сти до та́шки; ~ na poličku да́ва́ти на по́лічку; ~ do fľaše нали́ва́ти до фла́шки; ~ si klobúk на hľavu да́ва́ти ка́лап на го́лову; ~ dolu да́ва́ти до́лов, знимáти; ~ preč да́ва́ти ге́т **4** *v spojení so slovesnými podst. menami* пу́ща́ти; ~ do obehu пу́ща́ти до о́бігу; ~ do výroby пу́ща́ти до вы́робы **5** (*kázať*) ра́дити, прика́зовати **6** (*objednávať*) о́бїднaва́ти; ~ si ušiť kabát о́бїдновати а́бо да́ва́ти

собі ушити зимник *або* зимушній *кабат* **7** *s neurč. a so zvratným zám. sa prekladá sa zvratným slovesom*; ~ *sa strihať, holiť* стричі ся, бривити ся (*y golíча*) **8** *s neurč. a so zvratným zám. sa (pripúšťať)* позволёвати, допущати; *nedávaj sa využívať* не позволёй выужывати ся **9** *koho, kam* отдавати (учіти ся), посылати; ~ *za učňa* *niekoho* отдавати за учня *дакого* **10** *hovor. (predávať)* отдавати, продавати; *пушати* **11** *na koho, čo (poslúchať)* слухати ся *кого, чого, слухати кого* **12** *len nedok. hovor. (hrať v kine, divadle ap.)* давати, іти *so zmenou vetnej konštrukcie*; *čo dnes ~ajú?* што днес іде *або* давають? • ~ *gól šport.* давати, стрілити гол; ~ *do väzenia* давати до арешту, арештовати; ~ *do povín* давати до новінок, опубліковати *або* друкувати в новинці; ~ *do poriadku* давати до порядку; ~ *za pravdu* *niekomu а)* згіднути ся з *даким*; *б)* признати *дачію* *правду* *або* *правоту*; ~ *pajavo* давати по-розумити; ~ *si pozor* *быти* *осторожним*, *быти* *внимачіим*, *варовати* ся; ~ *košom* *niekomu* давати *дакому* *кошом* *або* *одказовати* *дакому* (*не пїти, наприклад, з даким танцёвати і т. д.*)

dávlat' sa – *a sa –ajú sa nedok. 1 do čoho (púšťať sa)* брати ся за *што*, зачинати *што*; ~ *sa do práce* давати ся до роботи *або* брати ся за роботу **2** *kam (poberať sa, ísť)* іти, поберати ся

dáven/ie – *a s* *давіня*, *натягованя*; *je mi na ~* мене давить, натягує; *prostriedok na ~* *срédство* на давіня, на натягованя

dávidl/o – *a s lek.* *срédство* на давіня

davist//a – *u m* *давіста* (*член, сторóнник літературної групи „Дав“*)

davistický príd. k davista *давістьський*

dáv/lit' – *i –ia nedok.* *блювати, вертати* *страву* з *жолудка*

dávit' – *i –ia nedok. expr.* *давити, дусити*; *kašeľ ho ~i* *кашель ёго* *давить, дусить*

dávit' sa – *i sa –ia sa nedok.* *давити* ся, *дусити* ся

dávkl/a – *y ž 1 (množstvo)* *давка, порція*; ~ *lieku* *давка ліку*; *smrteľná ~* *смертёльна* *давка* **2** (*prídel stravy*) *порція*; *denná ~* *дённа* *порція*; *krmná ~* *кормна* *порція* **3** *kuch.* *порція* **4** (*poplatok*) *дань, поплáток*; ~ *z majetku* *дань* *або* *поплáток* з *маєтку* **5** *voj.* *давка*; *куломётна* *давка* *або* *давка* з *куломёту*

d'avk//at' – *á –ajú nedok. (o psovi)* *гáвкати, брехати*

dávковаč – *a m odb.* *давковáч, порцовáч*

dávkl/ovat' – *uje –ujú nedok. 1 lek. chem.* *давковати, порцовати* **2** (*stravu, krmivo*) *становити* *порцію*

dávnejší *давній, давніший*

dávnejšie *prísl.* *давніше, дость давно*; *to je už ~*, *čo sa to stalo* *тото є* *уж* *давніше*, *што* *стало* *ся* *або* *тотó* *стало* *ся* *уж* *давніше*

dávno' *prísl.* *давно*; ~, *pradávno* *давно-прadávno* *або* *давным-давно*; ~ *predtým* *давно* *пéред* *тым* *або* *задóвго* *до* *тóго*

dávnl/o' – *a s* (*давне*) *мінýле*; *za ~a* *за* *давних* *часів*, *в* *давнім* *мінýлім*; *od ~a* *з* *давних* *часів*, *давно*

dávnomínulý: ~ *čas gram.* *давномінýльний* (*час*), *плюсквамперфéкт*

dávnovek – *u m* *давний вік, старина*

dávnoveký *давновіковий, старинний*

dávnl/y **1** (*d'aleký*) *давний, далёкий*; ~ *i predkovia* *давні* *пředкы*; ~ *a minulosť* *далёке* *мінýле* **2** (*starý*) *давній, давніший, старый*; ~ *a známosť* *давніша* *знáмость*; ~ *priateľ* *старый* *приятель*; ~ *sen* *давніший* *сон*; *od ~ych čias* *з* *давних* *часів*; *za ~ych čias* *за* *давних* *часів*, *в* *мінýлости*

davovllý *ма́совий*; ~ *é scény div.* *ма́совы* *сцёны*; ~ *á psychóza* *ма́сова* *псіхóза*

dážď *dažďa m* *додж* *м* *aj pren.*; *prší ~* *іде* *додж*, *па́дaть* *додж*; *dážď* *kvetov* *додж* *квітів*; (*dostať sa*) *z dažďa* *pod odkvar* (*достáти* *ся*) *із* *огня* *та* *в* *полýм'я*; *rásť* *ako* *huby* *po daždi* *рости*, *як* *грибы* *по* *доджі*

daždívl/y *доджóвий*; ~ *é ročasie* *доджóва* *погóда*

dáždnik – *a m* *амбрéла -ы ж*

dážd'omer –u/-a *m* доджомір

dážd'ovic//a –e *ž* *hovor.* доджова вода

dážd'ovk//a¹ –y *ž* *zool.* доджівка, доджёвый червяк

dážd'ovka² *hovor. p. dážd'ovica*

dážd'ov//ý доджовый; ~á voda доджова вода; ~á kvarpa доджова квáпка, квáпка доджý

dbat' dbá dbajú *nedok.* **1** o *koho*, čo дбáти, стáрати ся o *kóго*, чим; ~ o deti дбáти o дитéй; ~ o čistotu дбáти o чистотý **2** o *čo al. aby s vedľajšou vetou* спідити за чим áбо за тым, жебы **3** na *koho*, čo звертáти увáгу на *kóго*, што; nedbat' na nikoho на никого не звертáти увáгу; nedbám! не дбам!, мi вшытко єдно! най!

dcér//a –y *ž* донькá ж, влáсна дівка; krstná ~ крéсна дівка, крéсна

dcérin доньчiн, влáстной дівкы; ~a kniha доньчiна книжка, книжка донькы áбо влáстной дівкы

debak//el –la *m* дебáкел, катастрофа ж, неýспiх; utŕpieť ~ потерпiти дебáкел, неýспiх; morálny ~ морáльный дебáкел, неýспiх

debat//a –y *ž* **1** дiскýсiя; ~ o politike дiскýсiя áбо дебáта o полiтiцi, на полiтiчны тéмы; vedecká ~ наýчна дiскýсiя **2** *polit.* дебáты *romn.* спóры; parlamentná ~ парламéнтны дебáты áбо спóры; bez ~y *hovor.* без сýмнiву, без дебáты, без рéчi, без дiскýсiї

debat//ovat' –uje –ujú *nedok.* дебатовáти, дiскутовáти, обсýджовати

debet –u *m* účt. дéбет

debetný účt. дебéтный

debil –a *m* lek. дéбил

debilný lek. дебiльный

debn//a –y *ž* бédня

debnár –a *m* беднярь –я *m*

debnársky беднярьский; ~ majster беднярьский мáйстер, беднярь

debnárstv//o –a *s* **1** (*remeslo*) беднярьске ремéсло **2** (*dielňa*) беднярьска майстрóвска

debnen//ie –ia *s* *tech.* **1** (*dej*) беднiня, обивáня дóсками **2** деревяне обивáня

debníčk//a –y *ž* *zdrob.* беднiчка (невелика бédня)

debn//it' –i –ia *nedok.* обивáти (дóсками)

debrecínk//a –y *ž* дебрецiнка (*sóрта ма-дьярьской буджéной колбáсы*)

debut –u *m* дéбút

debutant –a *m* дебутáнт

debut//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* дебатовáти

decemb//er –ra *m* децéмбер

decemdrový децембрóвый

decentralizác//ia –ie *ž* децентрализáция

decentraliz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* децентрализовáти

deci *neskl. s* *hovor.* дéцо; ~ vodky дéцо водкы

decilít//er –ra *m* децилiтер

decimálk//a –y *ž* десятинны вáгы

decimáln//y десятинный, децимáльный; ~a sústava децимáлна сiстéма; ~e váhy десятинны вáгы

decimet//er –ra *m* децимéтер

decim//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* **1** росстрiлévати/росстрiляти áбо застрiлити áбо завiсити кáждого десятого **2** *nedok. prep.* знiчiти, лiквiдовáти (*скóро цáлком*)

deck//o –a *s* дiтина –ы *ж*

decový *príd. k* *deci*; ~ rohár децóвый пóгар

dečk//a –y *ž* дéчка

ded –a *m* *v rôzn. význ.* дiдо

dedič –a *m* дiдич, наслiдник *aj prep.*; zákonný ~ закóнный наслiдник áбо дiдич

dedičk//a –y *ž* дiдичка, наслiдниця

dedičnosť//ť –ti *ž* наслiдство, дiдичность

dedičn//ý наслiдницький; to je jeho ~á vlastnosť тотó є єго наслiдство; ~á choroba наслiдницька хворóба; ~é právo а) (*na majetok*) наслiдницьке práво; б) (*právo dedenia*) práво наслiдства; ~ hriech *bibl.* першорóдний грiх

dedičsk//ý *príd. k* *dedič*; ~ podiel часть наслiдства; ~á daň дань з наслiдства; ~é právo а) (*na majetok*) наслiдницьке práво; б) (*právo dedenia*) práво наслiдства

dedin//a –у ž валал, селó; rodná ~ родне селó; žit' na ~е жыты на валалі або в селі; Potemkinove ~у Потёмкінське селó (фалшованя дійсности); španielská ~ іспанське селó (даштó незна́ме)

dedinčan –а т валалча́н, селча́н; жытель валалу́ або селá, сельський або валальський жытель

dedinčank//a –у ž валалча́нка, селча́нка; валальска́ або сельска жытелька

dedinsk//ý валальський, сельський; ~á škola сельска шко́ла; ~á chudoba сельска бідно́та

ded//it' –і –іа *nedok. zried. s dok.* чо по ком дідити або наслідувати *што од ко́го*; ~ majetok дідити або наслідувати маєток

dedit' sa –і sa –іа sa *nedok.* дідить ся або переходить по наслідству

dedk//o –а т ді́дко

ded//o –а т ді́до

defekt –у т **1** (*chyba*) дефе́кт, недоста́ток; telesný ~ фізі́чний недоста́ток **2** (*na aute, bscykli*) дефе́кт (душы), проді́раве́на або пробита ду́ша

defektn//ý **1** дефе́ктный **2** (*fyzicky*) дефе́ктный; ~é dieťa дефе́ктна ді́тина

defenzív//a –у ž дефе́нзі́ва, оборо́на, оборо́нна та́ктика

deficit –у т *ekon.* дефі́ці́т, убы́ток, стра́та

deficitný дефі́ці́тний, убы́тковый, страто́вый

defilé *neskl. s 1 voj.* дефі́ле, пере́глядка, походо́ваня войск, славно́стный марш; vojenské ~ (славно́стна) пере́глядка войск, пара́д войск **2** *pren. kniž.* ці́лий ряд дачо́го; ~ myšlienok, spomienok ці́лий ряд ду́мок, спомина́нь

defilír//k//a –у ž *hovor.* дефі́ле, пара́д войск

defil//ovat' –ује –ују́ *nedok.* дефі́люва́ти, про- ходити ма́ршом (*на пара́ді, пере́глядці*)

definíc//ia –іе ž дефіні́ція, опреде́ліня

definitív//a –у ž *admin.* дефіні́ті́ва, на все або ты́рва́ле заді́ліня в у́ряді

definitívny дефіні́тíвный **1** (*konečný*) ко́нечный; ~é rozhodnutie ко́нечне рі́шіння

2 (*trvalý*) дійсний; ~ profesor дійсний або дефіні́тíвный профе́сор

defin//ovat' –ује –ују́ *nedok. dok.* дефі́нува́ти, опреде́ляти, дати/дава́ти дефіні́цію або опреде́ліня, опреде́ляти/опреде́лити

defláč//ia –іе ž *ekon. geol.* дефла́ція

deflačn//ý *príd. k deflácia*; –á *politika* полі́тика дефла́ції

deform//ovat' –ује –ују́ *nedok. dok. 1* (*násilím*) дефо́рмува́ти **2** (*znetvorit'*) зміні- ти, знетво́рити; ~ skutočnosť знетво́рити дійсно́сть

defraudant –а т дефравда́нт, спрене́врі́ник, марнотра́тник

defraud//ovat' –ује –ују́ *nedok. dok.* дефравдо́вати, ро́стра́човати, спрене- ві́ряти; ~ peniaze ро́стра́човати пі́нязі

degenerác//ia –іе ž де́генера́ція, выро́дженя, ослаб́ліня або за́кырпа́тіня ті́ла

degeneračn//ý де́генера́чний, выро́д- жений, за́кырпа́чений; ~ proces де́генера́чний процéс; ~é príznaky прі́знаки выро́дженя або де́генера́ції

degenerovaný де́генерава́ний, выро́дже- ний, родо́во за́кырпа́чений або заостáлый; telesne ~ фізі́чно заостáлый або выро́джений

degener//ovat' –ује –ују́ *nedok. dok.* де́генера́вати, родо́во заостáти/заос- тавáти, за́кырпа́тіти

degrad//ovat' –ује –ују́ *nedok. dok.* де́градо́вати; **1** пони́жити (ро́дність), позба́вити (фу́нкції) **2** *pren.* зни́жити значі́ня

decht –у/-а смо́ла, дехт м ; kamennouhoľný ~ ка́мяноуго́льна смо́ла

dechtovaný пересмо́лений, дехто́ваний

decht//ovat' –ује –ују́ *nedok.* смо́лити, про- смо́лити, дехто́вати, нате́рти де́хте́м

dechtov//ý дехто́вый; ~é mydlo дехто́ве мы́дло

dej –а т **1** ді́яня, ді́я; ~ román *lit.* ді́я ро́ману **2** *gram.* ді́яня **3** (*proces*) процéс;

chemický ~ хемічний процес **4 zastar. len v mn. č. **deje** історія**

dejepis – *u m 1 (veda i vyučovací predmet)* історія; novoveký ~ нова історія; hodina ~ урoк історії **2 (učebnica)** учебник історії, історія

dejepis/lec – *sa m 1 історік 2 škol.* учитель історії

dejepisectv/o – *a s історіографія*

dejepisn/ý історичний; ~ é údaje історичні дані; ~ rabinet кабінет історії, історичний кабінет

dejinný історичний; ~ význam історичне значіння

dej/liny – *ín ž pomn.* історія; ~ sveta, svetové ~ історія світа, світова історія

dejisk/o – *a s dejil/šte* – *šťa s čoho* місце діяння, місце чого; ~ boja місце бою

dejav/ý prid. k dej; ~ rámec рамки діяння; ~ á kostra основа сюжету, сюжетна основа, основа фавулы; ~ é podstatné meno *gram.* називник або субстантив, означаючий діяння; називник зо значінням діяння

dejstv/o – *a s* дійство, дія

dejstv/ovat' – *uje – ujú nedok. kniž. 1 (učinkovat')* робити, поступовати **2** екзистувати, естовувати

deka' *neskl. s hovor.* дэко, дэсять грамів

dekla² – *y ž hovor.* дэка, прикrywка

dekád//a – *y ž* декада

dekadenc//ia – *ie ž* декадэнція

dekadent – *a m* декадэнт

dekadentn/ý декадэнтный; ~ é umenie декадэнтне іскуство

dekadentský декадэньський

dekadentstv/o – *a s* декадэнтство

dekagram – *u m* декаграм

dekan – *a m škol. cirk.* дэкан

dekanát – *u m* деканат

dekanstv/o – *a s škol. 1 (úrad)* деканат **2 (funkcia)** деканство

deklarác//ia – *ie ž* декларація; ~ práv декларація прав; colná ~ цoлна декларація

deklarativn/ý декларативный; ~ é vyhlásenie декларативне выголошіння, декларация

deklar/ovat' – *uje – ujú nedok. dok.* декларовати, славностні выголосити; ~ ústavu декларовати конституюцію

deklasovan/ý декласованный; ~ é živly декласованы элементы

deklas/ovat' – *uje – ujú nedok. dok. 1* декласовати **2 šport.** розбивати/розбити, перемагати/перемочі з высokым рахунком; ~ súpera цалком розбити протівника

deklas/ovat' sa – *uje sa ujú sa nedok. dok.* декласовати ся

dekolťáz – *e ž* декольтэ *neskl. s*

dekolťovaný деколтованный

dekorác//ia – *ie ž* декорация, украшіння

dekoracný декоративный; ~ materiál декоративный материал

dekorativn/ý декоративный, скрашлє-ванный; ~ é umenie декоративне іскуство

dekor/ovat' – *uje – ujú nedok. dok. 1* декорувати, скрашлєвати, украшати/украсити; ~ miestnosť скрашлєвати містность **2 koho (vyznamenat')** вручити/вручати кому медайлу за отличны отмінты; ~ radom вручити/вручати медайлу

dekov/ý декoвый, вагов дэсять грамів; ~ é závažie кyля на дэсять грамів

dekrét – *u m 1 (nariadenie, výnos)* декрэт; znárodňovací ~ декрэт о націоналізаціі **2 admin. (menovacia listina)** декрэт; prepúšťací ~ декрэт о увольніні; prijímací ~ декрэт о прияті до работы

del'b//a – *y ž* діліня, розділ, розділіня; ~ majetku діліня маєтку; ~ práce розділіня работы

delegác//ia – *ie ž* делегация

delegačk//a – *y ž admin. slang.* мандат, делегатьський листок, делегачка

delegačn/ý делегатьський; ~ listok делегатьський листок, мандат; ~ á listina список делегатів

delegát – *a m* делегат

delegátk//a¹ – *y ž (žena)* делегатка

delegátk//a² – *y ž (delegačná listina)* список делегатів

deleg/ovať –uje –ujú *nedok. dok.*
делеґова́ти, посылати/послати́ або ви-
бера́ти/выбрати за делеґата

delen//ec –са *m mat.* ділу́ме

delen//ie –ia *s 1 v rôzn. význ.* ділі́ня; ~
zlomkov *mat.* ділі́ня дробів; ~ buniek *biol.*
ділі́ня бунек або кліток **2** (*del/ba*) ділі́ня; ~
zisku ділі́ня прибутку; ~ majetku розділі́ня
маєтку; ~ slov *gram.* розді́лювання слів,
переніс слів

delfin –а *m 1 zool.* дѐлфін **2 šport.**
баттерфла́й

deliaci розді́люючі

delikates//a –у *ž* деліка́тес

delikátn//y *v rôzn. význ.* деліка́тний; ~
človek деліка́тний чоловік; ~а otázka
деліка́тний вопр́ос

delikt –и *m 1* прес́тупок, превіні́ня **2 práv.**
правонаруші́ня; dopustiť sa ~и зробити
прес́тупок, пору́шити за́кон; politický ~
політи́чний прес́тупок

delikvent –а *m 1* деліквѐнт, винник **2 práv.**
правонаруші́ник

delimitác//ia –ie *ž 1 (rozhraničenie)*
деліміта́ція, розграниці́ня, виміря́ня,
вызначі́ня границь **2** розграниці́ня,
роspоділ; ~ úloh rospodílínia zadáč

delimitačn//ý деліміта́чний, розгра-
нічу́ючий, розді́люючий; ~á čiara
демарка́чна лі́нія; ~á komisia а) комі́сія по
вызначі́ні границь; б) комі́сія по rospodílení

delimit//ovať –uje –ujú *nedok. dok. 1*
розграниці́вати/розграниці́ти, rospodí-
люва́ти/rospodíluти

del//it' –і –ia *nedok. 1 v rôzn. význ.* ділу́ти,
розді́лювати; ~ na rovnaké časti ділу́ти на
єдна́кы ча́сти; ~ majetok ділу́ти маєток,
здійснюва́ти розділі́ня маєтку **2 od čoho (o**
priestore al. čase) одділя́ти; od cieľa nás ~і
kilometer од ці́ля нас одділя́ть кіломе́тер
3 mat. ділу́ти; ~ piatimi ділу́ти п'яте́ма або
на п'ять

del//it' sa –і sa –ia sa *nedok. 1* ділу́ти ся,
розді́лювати ся **2 o čo** ділу́ти ся *чím*;
ділу́ти *што*; ~ sa o moc ділу́ти ся о мо́ць

delitel' –а *m mat.* ділу́тель –я *m*

delitel'ný ділу́мий

del//o –а *s* кано́н *m*; protitankové ~
протітанко́вий кано́н; ďalekonosné ~
далекано́сний кано́н; potrava pre ~á
стра́ва пре кано́н

deloha p. maternica

delostrel'b//a –у *ž* кано́нова стрі́льба,
стрі́льба з кано́на

delostrel//ec –са *m* кано́нір

delostreleck//ý кано́нірський; ~á paľba
кано́нірська стрі́льба, стрі́льба з кано́на;
~ granát кано́нова ку́ля або ку́ля до
кано́на

deloctrelectv//o –а *s* кано́нірство; ťažké
~ тяж́ке кано́нірство; protiletadlové
~ протіеропла́нове кано́нірство або
протівозду́шне кано́нірство

delovin//a –у *ž* кано́нові́ня, кано́нова оці́ль

delov//ý кано́новий; ~á salva кано́нова
са́лва; ~á guľa кано́нова ку́ля; ~ páboj
кано́нова ку́ля

delt//a –у *ž (ústie rieky)* де́лта

demagóg//ia –ie *ž* демаго́рія

demarkačn//ý демарка́чний; ~á čiara
демарка́чна лі́нія

demask//ovať –uje –ujú *nedok. dok. koho*
демаско́вати; **1** знимати́/зня́ти ма́ску
з ко́го **2 prep.** одкрыва́ти/одкры́ти,
сто́рговати/сто́ргнути ма́ску з ко́го

demilitarizac//ia –ie *ž polit.* деміліта́різа́ція,
одзбро́їня

demilitarizovan//ý деміліта́різова́ний; ~é
pásmo деміліта́різова́на збо́на

demilitariz//ovať –uje –ujú *nedok. dok.*
деміліта́різова́ти, одзбро́ювати/одзброї́ти
deminutívny gram. здрі́бноючий; ~ sufix
здрі́бноючий су́фікс

deminutív//um –а *s gram.* здрі́бноюча або
змѐншуюча фо́рма

demis//ia –ie *ž* демі́сія, одступлі́ня (*з*
у́ряду, фу́нкції); ~ vlády одступлі́ня
влади́; podať ~іu подату́ демі́сію,
одсту́пити; prijať ~іu прияту́ демі́сію або
одступлі́ня

demižón —а *m* деміжон

demobilizác//ia —іє *ž* демобілізація

demobilizačný демобілізаційний; ~ rozkaz демобілізаційний приказ, рoсказ

demobiliz//ovat' —uje —ujú *nedok. dok.* демобілізувати

demokrac//ia —іє*ž* демокрація; buržoázna ~ буржуазна демокрація; ľudová ~ а) народна демокрація; б) *hovor.* (štát) країна народної демокрації; sociálna ~ (*politická strana*) соціал-демокрація

demokrat —а *m* демократ

demokratickosť *p.* **demokratičnosť**

demokratický демократичний; ~ centralizmus демократичний централізм

demokratičnosť//t' —ті *ž* демократичність ж

demokratizác//ia —іє *ž* демократизація

demokratizačný *príd. k* **demokratizácia**; ~ proces демократизаційний процес

demokratizmus —и *m* демократизм

demokratiz//ovat' —uje —ujú *nedok. dok.* демократизувати

demokratk//a —у *ž* демократка

demolác//ia —іє *ž* 1 (*búranie domu*) демолация, буряня 2 (*zariadenia ap.*) розбуряня

demolační//ý *príd. k* **demolácia**; ~é povolenie повоління на розбуряня або повоління розбуряти

demol//ovat' —uje —ujú *nedok. dok.* 1 (*dom*) демоловати, буряти 2 (*zariadenie ap.*) демоловати, розбуряти

démon —а *m* дeмoн

démonický демонічний

demonštrác//ia —іє *ž* *v rôzn. význ.* демонстрація; protestná ~ протeстна демонстрація

demonštračný *príd. k* **demonštrácia**; ~ sprievod демонштраційне походовання, демонштрація

demonštrant —а *m* демонштрант

demonštratívny//y демонштраційний; ~ odchod демонштраційне одходження; ~а metóda vyučovania наглядний метод вучовання

demonštrátor —а *m* демонштратор

demonštr//ovat' —uje —ujú *nedok. dok.* 1 *polit.* демонштровати 2 *čo* демонштровати, продемонштровати *dok.* ука́зовати//указати; ~ rokus демонштровати о́пыт, продемогштровати о́пыт; ~ na príkladoch указати на прикладах

demontáž —е *ž* демонтаж, розмонтовання, розоберання

demont//ovat' —ujt —ujú *nedok. dok.* демонтовати; ~ lešenie демонтовати або знимати//зня́ті (будованы) лешіня

demoralizác//ia —іє *ž* деморалізація

demoraliz//ovat' —uje —ujú *nedok. dok.* деморалізувати

deň *dňa* *m* 1 *v rôzn. význ.* день *m*; všedný, robotný deň обыча́йний, робо́тний день; deň odpočinku *al.* pracovného voľna день одпочинку або робо́чого во́льна; stránkový deň прийма́ючий день; vo dne днeм; deň *čo* deň ка́ждый день, зо дня на день 2 день (*v dátume sa neprekladá*); *v* posledných dňoch mesiaca в послі́дніх днях місяця; dňa 30. septembra 30-го (три́дцятого) се́пте́мбра 3 (*ako časová miera 24 hodín*) день і ніч, ці́лий день; zásoba potravín на dva dni за́сіб потраві́н на два дні • dobrý deň! до́брый день! Štedrý deň Навече́ріє ро́ждества Христо́ва або Бі́лія; za bieleho dňa за бі́лого дня; *v týchto dňoch* на тых днях; žiť zo dňa na deň жы́ти або пере́быва́ти з дня на день; hľadať včerajší deň *žart.* гле́дати вче́рашний день; robiť si z niekoho dobrý deň робо́ити собі́ з да́кого до́брый день або посмі́євати ся над да́ким

denacifik//ovat' —uje —ujú *nedok. dok.* денаціфікувати, одстра́нєвати

denacionaliz//ovat' —uje —ujú *nedok. dok.* денаціоналізувати

denár —а *m* *hist.* (*minca*) дeна́р

denaturát —и *m* *hovor.* денатурат

denaturovaný денатурований; ~ lieh дeна-турований шпі́рітус, денатурат

denatur//ovat' —uje —ujú *nedok. dok. chem.* денатурувати; ~ lieh денатуро́вати шпі́рітус

dengľavľý *expr.* слабый, хылый, слабенький; ~ hlas слабенький або слабый гóлос; ~é decko слабенька або хыла дітіна

denne *prísl.* 1 (*každý deň*) дénно, кáждый день 2 (*za deň*) в день, за день; *jesť tri razy* ~ їсти три раз в день або за день; *pracovať osem hodín* ~ робіти вісем гóдин дénно

dennic//a –e ž рáнна звíздá або дénниця
denník –a m 1 дénник; журнáл; *pracovní* ~ робóтний дénник; дénник робóт; *viest si* ~ вéсти собі дénник; *lodný* ~ шыфный журнáл; ~ *prijmov a výdavkov* приймóво-выдавкóва кнўжка 2 (*noviny*) кáждодénны новинкы, дénник

dennľý 1 (*nie počný*) дénнный; ~é svetlo дénне світло; ~é predstavenie дénный спектáкель; ~é teploty 8-10°C дénны теплоты 8-10°C 2 дénный, цілодénный; ~á norma дénна нóрма; ~á mzda дénный зáробок; ~ plán дénный, цілодénный план; *priemerná* ~á teplota серéдня дénна теплотá або темперáтура; ~á ťažba uhľia дénнедобывáня ўгľя; ~poriadok а) дénный порядок б) дénный режім 3 (*každodenný*) кáждодénный або штóдénный; ~ hosť кáждодénный або штóдénный гость; ~á tlač дénны новинкы або дénна печáть; *predmety* ~ej potreby предмéты дénного ужывáня 4 (*bežný*) цілодénный; ~é starosti цілодénны стáрости • ~ rozkaz voj. а) дénный рóсказ б) рóсказ по армáді; *to je u nás a* ~om poriadku у нас то так бывать або у нас то так бывать кáждый день

dentál//a –y ž *lingv.* дентáльный або зўбный звук

dentist//a –u m дентіста

departement [departmán] –u m департáмент; *Štátny* ~ Держáвный департáмент (*в США*)

deheš//a –e ž депéша

depľo –a s v *rôzn. význ.* дéпо *neskl. s;* *lokomotívne* ~ *žel.* локомóтíвне дéпо

depon//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* депоновáти, оддавáти/оддатú на хрáніня; вносúти/внёсти до депозítу; ~ *peniaze* депоновáти пíнязи

deportác//ia –ie ž депортáція, выстагóвання, нучéне вивезіння

deport//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* депóртóвáти, выстагóвати, нучéно выстагóвати або вивезти

depozit –u m 1 (*úschova*) депозít, депоновáня, оддатú на хрáніня; *dať do* ~u датú до депозítу, депоновáти, оддатú на хрáніня 2 (*uschovaná vec, peniaze ap.*) депозít

depozitný депозítный; ~á banka депозítна бáнка

depres//ia –ie ž депрécия

depresívny депресíвный

deprim//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* депрímóвáти, душéвнi убивáти, подавляти//подавúти

deprimujúč//i депрímúючий, знеохóчуючий; ~a skutočnosť депрímúючий фáкт, депрímúюча дíйсность

depl'tat' –á –ajú *nedok. expr.* 1 *koho* дéптáти, утúсковáти; ~ *ľud* утúсковáти нáрód 2 *čo* попирáти; ~ *ľudské práva* попирáти людьскы прáва

deputác//ia –ie ž депутáція, грúпа людéй; *priať* ~iu прíятú депутáцію

deputát' –a m *zastar. polit.* депутáт, послáнець
deputát' –u m натурáлна выплата (*сільськогосподáрських робíтників*)

deputátnik –a m сільськогосподáрський робíтник (*доставáючий часть выплаты в натурáліях*)

deraviet' –ie –eju *nedok.* дíравíти; *zuby* *mu* ~eju зўбы ёмú дíравíють, кáзять ся

deravľý дíравый, пошкодженýй, знічénный; ~é topánky дíравы топáнкы; ~ zub дíравый зуб; ~á pamäť дíрава пáмáть; *to nestojí ani* ~ groš тотó не вáрта áни дíравого грóша; *syptať sa ako z* ~ého *vreca* сыпати ся як з дíравого мíха; (*o ľudoch*) грóмáдов валúти ся

derby *neskl. s šport.* 1 (*konské dostihy*) дёрбi *neskl. s* 2 (*zápas dvoch miestnych súperov*) стрíтнўтя (*містных мужcтв*); *futbalové* ~ стрíтнўтя во фóтбáлі

dereš –а *m hist.* дѣреш; biť niekoho na ~i б́ути ко́гось на дѣреші; dať (natiahnuť) na ~ потрѣстати палі́цями (на дѣреші)

derivác//ia –ie *ž 1 mat. fyz.* дерива́ція **2 lingv.** дерива́ція, словотворі́ня

derivačný **1 mat.** диференціа́льний; ~ ро́чет диференціа́льне ви́рахова́ня **2 lingv.** словотво́рний; ~ sufix словотво́рний су́фікс

derivát –и *m 1 chem.* дерива́т **2 lingv.** деривова́не, одводже́не сло́во

deriv//ovať –uje –ujú *nedok. dok. mat.* деривова́ти, диференцова́ти; ~ ровни́цу диференцова́ти уравни́ня **2 lingv.** одводжова́ти

dermatológ –а *m* дерматоло́г

dermatológ//ia –ie *ž* дерматоло́гія

des¹ [dä-] *neskl. s hud.* ре бемо́л

des² [dē-] –и *m* стра́х, у́жас

desant –и *m voj.* деса́нт

desantný деса́нтний; parašutný ~ падако́вый деса́нт

des//ať *čisl.* дѣ́сять; ~ chlapov, ~iati chlapi дѣ́сять хло́пів; nevie ani do ~ parátať не зна́ть а́ни до дѣ́сять нарахо́вати

desaťboj –а *m šport.* дѣ́сятьбо́й

desaťbojár –а *m šport.* дѣ́сятьбо́яр

desaťcentník –а *m* дѣ́сятьце́нтник

desaťcentný дѣ́сятьце́нтний

desaťdenný, desaťdňový дѣ́сятьднѣ́вий

desaťhaliernik –а *m zastar.* дѣ́сятьфі́лярник

desaťhalierov//ý дѣ́сятьфі́ляро́вий

desatin//a –у *ž s čisl.* дѣ́сяті́на, є́дна дѣ́сята, дѣ́сята ча́сть; dve ~у дві́ дѣ́сяті́ны

desatinn//ý дѣ́сяті́нний; ~é triedenie дѣ́сяті́нна сі́сте́ма класі́фіка́ції; ~é zlomku дѣ́сяті́нны дро́бы; ~é číslo дѣ́сяті́нне чі́сло; ~á čiarka *al.* bodka дѣ́сяті́нна запя́та а́бо то́чка (*в дѣ́сяті́нній дро́бі*)

desaťkorun//a –у *ž zastar.* дѣ́сять ко́рун, є́вро

desaťkorunáčk//a –у *ž* **desaťkorunák** –а *m hovor. zastar.* дѣ́сять ко́рун а́бо є́вро, дѣ́сятькоруна́чка

desaťkorunov//ý дѣ́сятькоруно́вий; ~á bankovka дѣ́сятькоруно́ва банко́вка; ~ lístok дѣ́сятькоруно́вий лі́сток

desaťkrát *čisl.* дѣ́сять ра́з; ~ viac, menej о́ дѣ́сять ра́з ве́ще(й), ме́нше

desaťmesačný дѣ́сятьмі́сячний; ~é dieťa дѣ́сятьмі́сячна ді́ті́на, дѣ́сятьмі́сячний ді́тва́к

desaťminútovk//a –у *ž hovor.* дѣ́сять-мину́товка (*зібра́ня*)

desaťminútov//y дѣ́сятьмину́товый; ~á prestávka дѣ́сятьмину́това па́вза а́бо пере́міна

desaťnásobn//ý *čisl.* дѣ́сятькра́тний, в дѣ́сять ра́з ве́кший; v ~ej veľkosti в дѣ́сятькра́тній ве́лукости; ~ víťaz дѣ́сятькра́тний пере́можця

desaťnásob//ok –ку *m* о́ дѣ́сять ра́з ве́ще(й) (*дачо́го*); ~ pôvodného množstva о́ дѣ́сять ра́з ве́чей як пе́ред тим; dvadsať je ~ dvoch два́дцять є́ о́ дѣ́сять ра́з ве́ще(й) дво́х

desatoraký *čisl.* дѣ́сятора́кий

desatoro¹ дѣ́сяте́ро, дѣ́сять

desatoro//o² –а *s* дѣ́сять ви́моглі́востей а́бо предпи́са́нь; zdravotnícke ~ дѣ́сять здо́ровель́ных предпи́са́нь, основ́ны гі́гієні́чны ви́моглі́вості; Desatoro *bibl.* дѣ́сять за́повідей

desaťroč//ie –іа *s* дѣ́сятьро́ча; za posledné ~ за по́слі́дніх дѣ́сять ро́ків

desaťročný дѣ́сятьро́чний

desaťslabičný *lit.* дѣ́сятьсло́говый; ~ verš дѣ́сятьсло́говий сти́х

desaťtisíc *čisl.* дѣ́сять ті́сяч; horných ~ ве́рхніх дѣ́сять ті́сяч, о́бщностна ве́рхность, бо́га́ты лю́ди

desert *správ. dezert*

desiat//a –еј *ž 1 (hodina)* дѣ́сять го́дин; о ~еј о́ дѣ́сяті́й го́дині **2 (jedlo)** дѣ́сята

desiatk//a –у *ž 1* ці́фра дѣ́сять, дѣ́сятка; napísať na niečo ~и на́писа́ти на да́штó ці́фру 10, на́писа́ти дѣ́сятку на да́штó **2 hovor.** дѣ́сятка, но́мер а́бо чі́сло дѣ́сять; býva na ~e *hovor.* він бу́вають на дѣ́сятім

нóмери, цісли; cestovať ~ou (*elektrickou ap.*) іту десятков **3 kart.** десятка; piková ~ пікова десятка **4 hovor.** (*desaťkoruna*) десятка, дэсять кору́н або евра; daj mi ~u дай мі десятку **5** (*desať kusov*) desať cigaret дэсять ціра́рэтлів **6** (*organizačná jednotka*) ячэйка

desiatkár –a m секретарь ячэйки, гру́пы
desiatkov//ý **1** десятко́вый; ~á sústava десятко́ва сісте́ма **2** *príd. k* **desiatka** **3** ~ dôverník секретарь ячэйки, гру́пы

desiatník¹ –a m voj. десятник

desiatník² –a m zastar. hovor. десять-галеро́вник, гра́йца́рь в дэсять гале́рів; десятице́нтник

desiat//ok –ku m hist. десяти́на

desiat//ovat' –uje –ujú *nedok.* **1** зідати десяти **2** чо зідати *што* на десяти, десятива́ти чім; ~ chlieb s maslom десятива́ти хліб з ма́слом

desiat//y čís. десяти́й; ~a hodina а) десяти́а го́дина; б) дэсять го́дин; о ~ej (*hodine*) о десяти́й (го́дині)

desina hovor. p. **desiatka** **1, 2, 3**

des//it' –í –ia *nedok.* стра́штити, приводі́ти до ўжасу, ужа́сати; ~í ma, keď si pomyslím, ... приводи́ть ме́не до ўжасу, кі́дь собі поду́мам о ті́м, ...

des//it' sa –í sa –ia sa *nedok.* *koho, čoho* стра́шити ся, ужа́сати ся *кого́, чо́го*, приводі́ти до ўжасу *од ко́го, чо́го*

desivý ужа́саючий, ужа́сний; ~é ticho ужа́сне тихо; ~é myšlienky ужа́сны думки, мы́сли

deskriptív//a –y ž дескри́тівна геоме́трія
deskriptív//y дескри́тівний, о́писний; ~a gramatika дескри́тівна, о́писна грама́тика; ~a geometria декри́тівна геоме́трія

desný ужа́сний, ужа́саючий; ~ sen ужа́саючий сон

despot//a –u m деспо́та, ти́ран, дикта́тор
despotick//ý **1** деспоти́чний; ~ režim деспоти́чний режі́м **2** деспоти́чний; ~ člověk деспоти́чний чоло́вік, деспо́та; ~á povaha деспоти́чний ха́рактер

despotizm//us –u m деспоти́зм
destilác//ia –ie ž *chem.* дестіла́ція

destilát –u m дестіла́т

destilátor –a m *techn.* дестіла́тор

destilovan//ý дестіло́ваний; ~á voda дестіло́вана во́да

destill//ovat' –uje –ujú *nedok. chem.* дестіло́вати

dešifr//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* деши́фрова́ти; росши́фровова́ти/росши́фрова́ти

deštruktívny, deštrukčný, deštruktivistický дештру́ктивний; розру́шуючий, нічи́вий; ~á kritika дештру́ктивна крі́тика

detail [-ajl] –u m дета́йл м; vypracovať do ~ov розробі́ти до дета́йлів; zabiehať do ~ov входи́ти до дета́йлів

detailn//ý [-ajl-] **1** дета́йлний, подрі́бні, обшы́рні; ~ opis дета́йлний о́пис **2 obch.** розлі́чний; ~ obchod розлі́чний skleп або об́ход; ~ cena розлі́чна ціна́

detektív –a m детекті́в, та́йний поліца́йт
detektív//a –y ž *hovor. (román, film)* детекті́вка

detektívny детекті́вний; ~ román детекті́вний рома́н

determinác//ia –ie ž **1** детерміна́ція, опе́реділі́ня, визна́чення **2** (*podmienenosť*) релати́вність ж; triedna ~ клáсова релати́вність **3 lingv.** детерміна́тивне одноші́ня

determinant –u m *mat.* детерміна́нт

determinant//a –y ž детерміна́нта, ріша́ючий фа́ктор

determinatív//y *lingv.* детерміна́тивний, озна́чуючий; ~a syntagma детерміна́тивна або озна́чуюча синта́гма, озна́чуюче словоспо́їня

determinizm//us –u m *filoz.* детерміна́зм

determinovaný детерміно́ваний, опе́реді́лений, релати́вний; *historicky* ~ істо́рично детерміно́ваний або релати́вний

determin//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* **1** детерміно́вати, опе́реді́лити//опе́редля́ти **2** визна́човати//визначі́ти

deti *p.* діт'а

detinný *zastar. p.* **detinský**

detinsk//lý 1 дітінський; ~á radosť дітінська радість; ~á nevinnosť дітінська невинність; ~á prostota дітінська добросердечність 2 дітський; vek дітський вік; ~é hry дітські гри

detinstv//o –а *s* дітінство

detsk//lý 1 дітський; ~é choroby дітські болести, хвороби; ~ vek дітський вік; ~ domov дітський дім; ~á literatúra дітська література 2 (*naivný*) дітський, дітваський; stvára ~é kúsky він поводить ся як дітваський; výrast' z ~ých nohavíc вирости з пеленок

detstv//o –а *s* дітство, дітінство; priateľ z ~а друг з дітства; od útleho ~а од самого дітства або од пеленок

detto *prisl.* як раз так тиж; тотό же саме

dev//a –у *ž* дева, дівка

devalvác//ia –іє *ž* *ekon.* девальвація, знегодночіня

deväť *čisl.* девять

deväťdesiat *čisl.* девятьдесят

deväťdesiatk//a –у *ž* 1 (*číslo*) девятьдесятка 2 (*predmet označený číslom 90*) девятьдеся(тий) (но́мер) 3 *hovor.* (*vek*) девятьдесять років; oslavovať ~u оспівлювати девятьдесятку або девятьдесятий юбілей; dovšil ~u йому сповнило ся девятьдесять років 4 *hovor.* (*rýchlosť*) девятьдесять кілометрів (за годину); uhaňat' ~ou уганяти девятьдесяток; робіти девятьдесять кілометрів за годину

deväťdesiatnik –а *m* девятьдесятник, девятьдесятрочный (чоловік)

deväťdesiaty *čisl.* девятьдесятий

deväťhodinový девятьгодиновый

deväťtin//a –у *ž* *i* *čisl.* девятина, єдна девята, девята часть або до́ля

deväťkrát *čisl.* девять раз; ~ väčší о девять раз вєкший або бівший

deväťmesačný девятьмісячний

deväťnásobný *čisl.* девятькратный, о девять раз бівший або вєкший

devätnásť *čisl.* девятна́дцять

devätnásťtin//a –у *ž* *i* *čisl.* девятна́дцятина, єдна девятна́дцята, девятна́дцята часть або до́ля

devätnástk//a –у *ž* девятна́дцятка; 1 (*čífra*) девятна́дцять 2 (*predmet označený číslom 19*) девятна́дцятий (но́мер) або девятна́дцате (чісло)

devätnásťročný девятна́дцятьрочный

devätnásť *čisl.* девятна́дцятий

deväťoro *čisl.* девятьро́, девять

deväťročný девятьрочный

deväťsto *čisl.* девятьсто

deverbatívny *gram.* девербативный, одча-сословный

deviác//ia –іє *ž* *odb.* деви́ація, одхилєня

deviatk//a –у *ž* 1 *čífra* девять 2 *hovor.* девятка, но́мер або чісло девять 3 *kart.* девятка

deviat//lok –ка *m* *hist.* девята часть (уро́ды) (*від натуральної да́ни*)

deviat//ly *čisl.* девяти́й; ~а (*hodina*) девять (го́дин)

devina *hovor. p.* **deviatka**

deviz//a¹ –у *ž* (*heslo, zásada*) деві́за

deviz//a² *ž* *fin.* деві́за

devízov//lý *príd. k* **devíza**² девізо́вий; ~é hospodárstvo девізо́ве господа́рство; ~á politika девізо́ва полі́тика

dezerc//ia –іє *ž* дезертова́ня *c*

dezert –у *m* дезерт

dezertér –а *m* дезертє́р

dezertérstv//o –а *s* дезертє́рство

dezert//ovat' –ує –у́ју *nedok. dok.* дезер-товати

dezinfekc//ia –іє *ž* дезинфе́кція, дезин-фікова́ня *c*

dezinfekčný дезинфе́кчный, дезинфіку́ючий; ~ prostriedok дезинфіку́юще сре́дство; ~ roztok дезинфіку́ючий ро́сток

dezinfik//ovat' –ує –у́ју *nedok. dok.* дезинфікувати, провoду́ти/провести де-зинфіка́цію

dezolátny дезола́тный, безна́дійный; ~ stav безна́дійна ситуа́ція

dezorganiz//ovat' –ує –у́ју *nedok. dok.* дезорганізо́вати

dežm//a –у ž *hist.* десяти́на

diablic//a –е ž дяблїця

diab//ol –la *m* дябол; zapredať sa ~ovi продати ду́шу дяблови; čert ako ~ е́ден чорт; kýho ~la! яко́го чо́рта!

diagnóz//a –у ž діагно́за; určiť ~u опрeді́лити діагно́зу

diagram –u *m* діагра́м

diakritick//ý діа́кріти́чний; ~é znamienko *lingv.* діа́кріти́чний знак

dial' básn. p. dial'ka

dial'av//a –у ž далечі́на, далéкость; не-
коне́сна ~ неконéчна далечі́на

dialekt –u *m lingv.* діалéкт, го́вор

dialertick//ý діалекти́чний; ~á metóda
діалекти́чний ме́тод

dialektick//ý діалектний (*zastar.*); ~ výraz
діалектний ви́раз

dialektik –a *m* діалéктик

dialektik//a –у ž діалéктика

dialektológ –a *m* діалекто́лог

dialektológ//ia –ie ž діалектоло́гія

dialektologický діалектоло́гічний; ~ vý-
skum діалектоло́гічне дослі́джіня

dialektov//ý діалéктний; ~á výslovnosť
діалéктна висловно́сть

dial'k//a –у ž 1 (*dial'*) далечі́на, далéкость;
dívať sa do ~у позeра́ти до далечі́ни
а́бо до далéка; zmiznúť v ~е счéзнути
в далечі́ні; v ~е в далечі́ні; z ~у із далéка
2 *hovor. (vzdialenosť)* далéкость; to je
veľká ~а, nedohodí toto є барз далéко,
він (она́) недошма́рить; далéкость барз
велика, він (она́) недошма́рить 3 *šport.*
до́вжка; skok do ~у скок на до́вжку; на ~у
(o štúdiu) за́очно; за́очний; študovať na ~у
учі́ти ся а́бо штудова́ти за́очно; láska na
~у любóв на далéкость

dial'kár –a *m* довжжа́рь 1 *šport.* скок на
до́вжку 2 *hovor. (študent)* за́очник

dial'komer –u/-a *m tech.* дале́комір

dial'kopis p. d'alekopis

dial'kov//ý далéкий; ~é vedenie далéке
веджі́ня; ~é kúrenie центрáльне отоплі́ня
а́бо выкúрeвня́; ~ vlak далéкий влак;

~ let далéке літа́ня; ~ plavba далéке
пла́ваня; ~é štúdium за́очне учі́ня

dial'ny bás. p. d'aleký

dialóg –u *m* діалóг

diamant –u *m min.* діамáнт

diamantov//ý діамáнтový; ~ prsteň,
бріліáнтový пeрстíнь а́бо пeрстíнь
з бріліáнтом; ~é polia діамáнтový по́ля;
~ lesk діамáнтový блеск; ~á svadba
діамáнтóва свaрба

diamet//er –a *m geom.* діамéтер

diametráln//y v rôzn. význ. діамeтрáльний;
~a rovina діамeтрáльна плóскость; ~
protiklad діамeтрáльна проті́лeжность; ~
rozdiel діамeтрáльний рoзділ

dian//a –у ž *zastar.* діана, ментолóвый шпíрітус

dian//ie –ia s ді́ня, жывот *m*; kultúrne ~
ді́ня културно́го жывóта, културный
жывот; sledovať spoločenské ~ слі́довати
ді́ня громадського жывóта а́бо за
громадським жывóтом

diať sa deje sa де́ју sa *nedok.* ді́яти ся, ро-
бити ся, одбыва́ти ся, става́ти ся; čo sa tu
deje? што ту рoбíть ся?; што ся ту ста́ло?;
zázraky sa nedejú чýда ту не одбыва́ють ся;
nech sa deje čo chce най ся рoбíть што хóче;
dejú sa čudné veci одбыва́ють ся чýдны а́бо
страшны рі́чі; deje sa tu krivda є́му крúвдять

diaterm//ia –ie ž *lek.* діатeрмі́я

diecéz//a -у ž *cirk.* єпáрхія

diel –u *m* 1 ча́сть ж; deliť na rovnaké ~у
ді́лити на ровна́кы а́бо єдна́кы ча́сти;
desiaty ~ niečoho де́сята ча́сть дачóго;
otcovský ~ наслі́дство по отцóви; štyri ~у
sveta штúпи ча́сти світа 2 *tech.* детáйл *m*,
ча́сть ж; náhradné ~у нагорóдны ча́сти
3 (*zvázok*) том, ча́сть; druhý ~ slovníka
дру́гий том а́бо дру́га ча́сть словника

diel//ec –са *m* детáйл *m*; výroba ~cov;
вырoба детáйлів (машын); stanový ~
станóвый детáйл

dielensk//ý prid. k dielňa; ~ majster ма́й-
стер цéха, цехóвый ма́йстер; ~á súťaž
меджі́цехове перемагáня, перемагáня
цéхів

diel//ňa –ne ž майстерська; stolárska ~ столярська майстерська; autoopravárska ~ автооправовня; nastrojárka ~ інструментальна або настроярська майстерська

diel//o –a s 1 діло; pokračovať v niečom ~е продовжувати діло дакого або дачого; celoživotné ~ ціложивотне діло або діло цілого живота, робота цілого живота; **2** (umelecký al. vedecký výtvor) твір, творчество, творчість; umelecké ~ художній твір; vedecké ~ научний твір; jazykovedné ~ лінгвістичний твір або робота по лінгвістичності або з лінгвістики; majstrovské ~ шедевр, майстрівське діло; zbrané ~а позберані твори, повне позберання творів **3** (súhrn prác) твори, творчество; básnické ~ поетичне творчество; výber z ~а вибрані твори, вибране творчество **4** tech. діло; vodné ~ гідротехнічне діло • priložiť ruky k ~u приложити руки к ділу; to je jeho ~ тотό єго рук діло; ~ chváli majstra [prís.] робота хвалить майстра або діло майстра боїть ся

dielovedúci/i –eho m майстер цеха

diel//a –у ž **1** (otvor) діра; ~ v plote діра в плоті; zaštopkať ~u заштопкати діру **2** (jama) яма; robiť ~u do zeme рыти яму до землі; vzdušná ~ leť. воздушна яма **3** (brloh) діра; líščia ~ лишача діра; vlčia ~ вовча діра; myšacia ~ мышача діра **4** pren. (temná miestnosť) діра, комора **5** pren. (zapadák) діра • zapchať ~u запхати діру; urobiť ~u do sveta žart. зробити діру до світа, преквапіти світ, открыти Америку

dierk//a –у ž zdob. дірка; gombiková ~ ромбічкова дірка; kľúčová ~ ключова дірка; nosové ~у носовы дірки або ноздри **dierkovac//í** дірковачий; ~ stroj дірковача машина; ~ie kliešte діркуючи кліщі, компостер

dierkovač –a m tech. дірковач, перфоратор **dierkovačka** hovor. p. **dierkovač**

dierkovač//ky –iek ž pomn. hovor. (kliešte) дірковачки, компостер

dierk//ovat' –uje –ujú nedok. **1** дірковати, пробивати дірки, перфоровати nedok. dok. **2** (šitkať) пробивати, компостеровати; ~ cestovné lístky компостеровати (путёвы) лістки

dieselový [dýzel-] дізеловый; ~ motor tech. дізел-мотор

dieťa –ľa s **1** (nedospelé) дітина, дитя; nemanželské ~ дітина непобратых; veď je to ešte ~ ! ведь є тотό іщі дітина! **2** (bez ohľadu na vek) сын, донька; ~ bohatých rodičov дітина (сын, донька) богатых родичів; dvoje detí mám у мене двоє дітей; krstné ~ крестный сын, крестня; крестна донька (дівка), крестня **3** pren. дитя; ~ svojej doby дітя своєго часу; ~ prírody дітя природи; ešte za ~ľa іщі як дітина; od ~ľa од дітинства; detné deti внуки

diét//a –у ž lek. дієта; predpísať ~u предписати дієту; mať ~u мати або тримати дієту

dietetik//a –у ž lek. дієтєтика

diétn//y дієтний; ~ strava дієтна страва; ~а jedáleň дієтна їдальня

diéty diét ž pomn. дієты

dievča –ľa s **1** (pred pubertou) дівча, дівочка **2** (po puberte) дівка; rekné ~ шумна дівка; má ~ мать дівча **3** (dcéra) донька; за ~ľa в дівочстві

dievčensk//ý **1** дівочий; ~ hlas дівочий гóлос; ~é meno (za slobodna) дівоче прїзвіско **2** (ženský) жєньський; ~ internát дівочий інтернат; ~é meno жєньське мєно

dievčenstv//o –а s дівочство; за ~а за дівочства

dievčí kniž. zastar. p. **dievčenský** **1**

dievčín//a –у ž дівчина

dievč//íť –i –ia nedok. hovor. дівчїти

dievk//a –у ž **1** дівка; sedliacka ~ валальська дівка **2** lud. (dcéra) донька; ~ moja (oslovenie mladej ženy staršou osobou) дівко моя! **3** zastar. (slúžka) служка, служниця; chodiť за ~ami ходіти за дівчатами; stará ~ старá дівка; zostať starou ~ou зостати старов дівков

dievoctv//o –a s дівóцтво

diež//a –e ž кáдя; шафлик; дéжа

diferenc//ia –ie ž 1 дiфeрeнцiя; рóздiл; рoсxoджiня; сeпoвá ~ рóздiл в цiнi; ~ 5 (päť) centimetrov рóздiл o 5 (пять) центiмeтрiв 2 *mn. č.* ~ie *hovor. (nezhoda, nejednotnosť)* рoсxoджiня, мáти iнáкшый пóгляд; *mať medzi sebou* ~ie рoсxoдiти ся в чiм, мáти iнáкшый пóгляд

diferenciác//ia –ie ž дiфeрeнцiяцiя; triedna ~ клáсoвa дiфeрeнцiяцiя, клáсoвe рoс-слóйня

diferenciačn//ý *príd. k* **diferenciácia**; ~ proces дiфeрeнцiячный пpoцeс; ~á schopnosť дiфeрeнцiячнa спocóбнocть, спocóбнocть poзлiшoвaти áбо poзлiчáти

diferenciál –u *m mat. tech.* дiфeрeнцiял

diferenciálk//a –y ž *škol. slang.* дiфeрeнцiялный eкзáмeн

diferenciáln//y v *rôzn. význ.* дiфeрeнцiялный; ~ slovník дiфeрeнцiялный слoвнiк; ~a renta *ekon.* дiфeрeнцiялнa peнтa; ~ počet *mat.* дiфeрeнцiялнe вы-paхoвaня

diferenc//ovať –uje –ujú *nedok. dok. 1* дiфeрeнцoвáти, poзлiчoвaти//poзлiчiти 2 *mat.* дiфeрeнцoвáти

diferenc//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok. 1* дiфeрeнцoвáти ся 2 *od koho, čoho* тpимaти ся *nedok.* нa дiштáнцiї oд кóгo, чóгo

diferenčný дiфeрeнчный, дiфeрeнцiялный

diftong –u *m lingv.* дiфтóнг

difúz//ia –ie ž *fyz.* дiфúзия; ~ svetla, plynov дiфúзия свiтлa, гáзиv

digitálny дiрiтáлный; ~e vyšetrenie дiрiтáлнe вышeтpиня

diktafón –u *m* дiктaфóн

diktát –u *m 1* дiктaт; písať нa ~ писáти пiд дiктóвкy 2 *polit.* дiктaт; politický ~ пoлiтiчный дiктaт

diktátor –a *m* дiктáтop

diktátorsk//ý дiктáтopськый; ~á moc дiктáтopськa мiць; ~ tón дiктáтopськый тoн

diktatúr//a –y ž дiктaтýpa; ~ proletariátu дiктaтýpa пpoлeтapиáтy; vojenská ~ во-eньскa дiктaтýpa; zaviesť *al. nastoliť* –u зaвeсти áбо yстaнoвiти дiктaтýpy

dikt//ovať –uje –ujú *nedok.* дiктoвáти *aj pren.*; ~ text дiктoвáти тeкст; ~ podmienky дiктoвáти yслóвия

diletant –a *m* дилeтáнт

diletantizm//us –u *m* дилeтaнтiзм

diletantský дилeтáнтськый

dimenz//ia –ie ž димeнзия; рóзмip; *mať tri* ~ie мáти тpи рóзмipи; *narásť do ohromných* ~ii *pren.* дoсягнyти oгpóмных áбо вeликих рóзмipиv

dimenz//ovať –uje –ujú *nedok. dok. odb.* димeнзoвáти; визнaчáти//визнaчiти рóзмipи; *správne* ~ niečo správni визнaчiти рóзмipи дaчóгo

dinár –a *m (peniaz)* дiнap

diód//a –y ž *el.* диóдa

dioptr//ia –ie ž *opt.* диoптpия

diplom –u *m* дiплóм; kandidátsky ~ *hovor.*

кaндидáтськый дiплóм, дiплóм кaндидáтa

diplomac//ia –ie ž 1 дiплoмáцiя 2 *pren. (vlastnosť)* дiплoмáцiя, дiплoмáтичнocть ж 3 *hromad.* дiплoмáты; *česká* ~ чeськy дiплoмáты

diplomat –a *m* *hovor.* дiплoмáт *aj pren.*

diplomack//ý *príd. k* **diplomacia**, **diplomat** 1 дiплoмáтичный; ~é vzťahy дiплoмáтичнy oднoшiня; ~á misia дiплoмáтичнa мiсия 2 *pren.* дiплoмáтичный; ~á odpoveď дiплoмáтичнa oдпoвiдь

diplomack//ý *príd. k* **diplomatika**; ~é vy-danie тóчнe пepeвyдaння (бeз змiн)

diplomatik//a –y ž (*vedný odbor*) дiплoмáтика

diplomatk//a ¹ –y ž (*osoba*) дiплoмáтка

diplomatk//a ² –y ž *hovor. (aktovka)* тáшкa, дiплoмáтка

diplomovaný дiплoмoвáный; ~ inžinier дiплoмoвáный iнжiнiр

diplomov//ý дiплoмoвый; дiплoмoвa po-бóтa; ~ projekt дiплoмoвый пpoект

direktív//a –y ž дipeктiвa; stráncke –y пapтiйнy дipeктiвy; dávať –y дaвáти дipeктiвy

distribu//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
дістрібува́ти, розпо́діляти// розпо́-

ділүти; ~ товар розспреділяти товары (по обходах і т. н.)

distributér —а т (človek, podnik) дистрибутор, розспреділёвач

diškrécl/ia —іе ж *hovor.* препутне; даť niekomu ~iu да́ту на чай да́кому

diškurl/ovať —ује —ују *nedok. hovor.* дішкурівати, бісидівати

dišpenz —и т розрішіння (на даштó); ослободжіння (од чогось); т́ам ~ я ослободжений (од роботи і т. н.); žiadať о ~ просі́ти о рішіння на вступлі́ня до (церкóвного) побр́атя (при побр́аті неповнолі́тніх)

dišpenz/ovať —ује —ују *nedok. dok.* koho од чо́го ослободжувати/ослободі́ти ко́го од чо́го; позволя́ти/позволі́ти ко́му не выповня́ти что (пра́вила, предписáня і т. н.)

dišput/la —у ж дішпүта

dišput/ovať —ује —ују *nedok. zastar.* (s kým o čom) дебатівати, бісидівати, діскутовати

dištanc —и т *hovor.* óдступ 1 трі́мати да́кого да́льше од се́бе; бу́ť на ~ од niekoho трі́мати да́кого да́льше од се́бе 2 *šport.* діскваліфіка́ція; dostať ~ бы́ти діскваліфіковáным

dištanc/ia —іе ж 1 (vzialenosť) діштáнція, оддалёность, óдступ 2 *žel.* діштáнція; trafová ~ трансформáторна діштáнція

dištanc/ovať —ује —ују *nedok. dok.* 1 koho од koho, чо́го діштанцовáти, одривáти/одорв́ати, ізолов́ати 2 *šport.* стяговати//стягну́ти з перемагáнь

dištanc/ovať sa —ује sa —ују sa *nedok. dok.* од koho, чо́го діштанцовáти ся, трі́мати ся на óдступ; дотрі́мовати (вызначену) оддалёность

dištinkcl/ia —іе ж *obyč. v mn. č. ~іе voj.* зна́ки розлі́чованя

div —и т (zázrak) ді́во, ч́удо; stávajú sa ~у ставáють ся ч́уда; robiť ~у робити áбо творі́ти ч́уда/чудесá; sedem ~ov sveta цім чудес́світа; divúci! ч́удо-ч́удне! nie ~, niet ~и не

ч́удо, не́т чудес́; div, div, že *prisl.* (so záporom) лем-лем, же; div, že z kože nevyskočil ч́удо, же зо скóры не выскочів; ~ nespadol він лем же не упáв; ~ tu srdce neruklo од žiaľu до́бри, же сёрдце ё́му не пýкло од жа́лю

divadelníctv/o —а s театрáльне іскýство, театрáльне ді́ло

divadelník —а т *hovor.* театрáльник, театрáльний працóвник (*працóвник теа́тра, арміста, теа́трáльний крі́мік і т. н.*)

divadeln/ý театрáльний; ~á sála театрáльна сáла; ~á sezóna театрáльна сезóна; ~é predstavenie театрáльне представлі́ня; ~á hra песа

divadl/o —а s 1 *vrôzn. význ.* теа́тер; národné ~ націóнальний теа́тер; bábkové ~ попкóвий теа́тер; ~ je už plné теа́тер уж є пóвный 2 *pren.* представлі́ня, спектакель м; robiť ~ робі́ти представлі́ня; hrať ~ грáти áбо розогрáти комеді́ю 3 *hovor.* (divadelná hra) песа; hrať, насві́човаť грáти, робити репеті́цію песи

divák —а т позерáтель; televízny ~ телеві́зний позерáтель

diváky: ísť, chodiť на ~ пі́ти, ходити (по) позерáти (*hovor.*)

diván¹ —а т (nábytok) ді́ван

diván² —а т *polit.* ді́ван

div/lať sa —а sa —ају sa *nedok. v rôzn. význ.* позерáти ся, смотру́ти; ~ do okna, do zrkadla позерáти ся до о́кна áбо до о́блака, до гляді́ла áбо зёркала; ~ ďalekohľadom позерáти ся далекогля́дом áбо до далекогля́ду; neďívaj sa na to, že... (ты) не позерáй на то́то, што...; ako sa ty na to ~aš? як ты на то́то позе́раш? • ~aj sa! (*modálne slovo*) позерáй! áбо смоть!; ~ajme sa! (*výraz údivu*) позерáй(те)! смоть ты!; nemôžem sa už na to ~ (я) уж не мо́жу позерáти ся на то́то; ~ zvysoka позерáти ся з высóка áбо звє́рху до́лов; ~ smrti до о́чі позерáти ся смє́рти до оч(е́й); ~ s nádejou на не́що позерáти ся з наді́єв на што́сь; ~ so založenými rukami позерáти ся зо за́ложє́ними(-а) ру́кaми; ~ pánu bohu до okien *hovor.* позерáти ся

панубо́гу до о́блаків а́бо воро́ны рахова́ти;
~ ako tela na nové vráta pozeráti ся як ті́ла
на новы воро́та

diverzant —a *m* диверза́нт

diverzantsk/ly диверза́нтський; ~á skupina
диверза́нтська гру́па; ~ čin диверза́нтська
а́кція, диве́рзія

diviac/ly ди́кий, ко́рназ; ~ie stopy слі́ды
ди́кого; слі́ды ди́кой сви́ні; ~ie mäso мя́со
з ди́кого, дивя́чина

diviak —a *m* ко́рназ, вепе́рь, дика сви́ня

dividend/la —y *ž obch.* дивіде́нды *potm.*

divin/la —y *ž (zver)* дичі́на; (*mäso*) дичі́на
(*hovor.*)

divl/it' sa —í sa —ia sa *nedok.* чу́довати ся;
niet sa čo ~ не́т чо́му чу́довати ся

diviz/la —ie *ž voj.* дивізі́я

divizny voj. диві́зний; ~ štáb диві́зний штаб;
~ generál диві́зний ге́нерал

divný дівни́й, уді́влюю́чий

divoč/iet' —ie —eju *nedok. v rôzn. význ.*
дівочи́ти, дичи́ти, опу́щати ся

divočin/la —y *ž 1 len v j. č. (mäso)* дичі́на
(*hovor.*) **2 hovor. (krajina)** дівочи́на ж

divoch —a *m* дика́рь *m aj pren.*

divoko prísl. дико; па ~ а) (*rást'*) дико; б)
(*žiť*) во́льно, слобо́дно; в) *kuch. (pripraviť)*
як дичи́ну

divok/ly *v rôzn. význ.* ди́кий; ~é kmepe
ди́кы племена́; ~é vašé дике запа́ліня;
~é sny *hovor.* ди́кы сны́; дика зви́рина,
ди́кы зви́рі; ~ vzor ди́кий приклад; ~á farba
hovor. дика фа́рба

divošk/la —y *ž* дика́рька *aj pren.*

divotvorn/ly чудотво́рний; ~ liek чу-
доді́йний лі́к; ~é slovo чудотво́рне сло́во;
~ moc чудотво́рна сила; ~ koberec *rozpráv.*
літа́ючий по́кровець

divly *v rôzn. význ.* ди́кий; ~é kmepe
ди́кы племена́; ~á kačica дика ка́чка; ~á
vášeň дике запа́ліня; ~á radosť дика а́бо
неро́зумна ра́дость; ~á sviňa дика сви́ня;
ко́рназ, вепе́рь; ~ так ди́кий мак; ~ gaštan
кіньський га́штан; ~é hrozno дике гро́зно;
~é mäso дике мя́со; ~é huby неї́дли

а́бо ша́лены *hovor.* гри́бы; bežať ako ~
біжа́ти як ди́кий; prасovať ako ~ робити як
нагі́ваний

dizertác/la —ie *ž* ді́зертаци́я; obhajovať ~iu
защи́пати ді́зертаци́ю

dl'a p. pod'l'a

dlab/la —y *ž* ла́ба; medvedia ~ медві́дя ла́ба

dlab/lať —e —ú *nedok. 1* до́бати, выдо́бовати;
~ do dreva до́бати до де́рева; ~ úle до́бати
у́лії **2 (do kameňa)** высі́ковати (*із ка́міня,*
на ка́мені i m. n.)

dlah/la —y *ž lek.* длáга

dlal/ň —ne *ž* до́лонь; ako ~ (*rovny*) як сті́л;
byť ako на ~ni (*dobre viditeľny*) бы́ти (видны́м)
як (бы) на до́лони; svrbia ho ~ne (*chce sa*
bit') до́лони а́бо ру́кы сверба́ть е́го

dlanový: ~ úder *šport.* у́дар спра́ва

dlapa nár. p. dlab'a

dlát/o —a *s* до́лото; ~ на каме́нь до́лото на
ка́мінь; sochárske ~ соха́рьске до́лото

dláv/it' —í —ia *nedok. 1 (šliapať, zošliapavať)*
да́вити, то́птати, зато́птовати, задуси-
ти; ~ trávu, obilie то́птати траву́, зе́рно; ~
červíka да́вити, задуси́ти червя́ка **2 pren.**
ути́сковати; да́вити; ~ národ ути́сковати
наро́д **3 (husí, sliepky)** то́птати

dlážb/la —y *ž* выкла́дачка доро́гы; vyhodit'
па ~u вышма́рити на у́лицю

dlážbov/ly prid. k dlážba; ~ каме́нь выкла-
да́чка доро́гы із ка́міня; ~á koska ко́цкова
выкла́дачка доро́гы

dlážden/lie —ia *s 1 (dej)* выкла́да́ня доро́гы
2 (dlážba) выкла́да́на доро́га

dlážden/ly выкла́да́ний; ~á cesta выкла-
да́на доро́га

dláždic/la —e *ž* выкла́дачка; keramikové ~e
керамі́чны выкла́дачки; kláść ~e кла́сти,
укла́дати выкла́дачки

dláždič —a *m (robotník)* укла́дач выкла́да-
чок (доро́г)

dláždičk/la —y *ž zdrob.* выкла́дачка

dláždičkov/ly выкла́дачко́вий; ~á dlážka
выкла́дачко́ва доро́га

dlážď/it' —í —ia *nedok.* выкла́дати; ~ ulicu
выкла́дати у́лицю

dlážk/la –у ž пол; drevená, parketová ~ деревяна, паркетова підлога

dlážkovilý підлоговий; ~á handra пологова рянда

dlažobný p. dlažbový

dlh –u *m* довг *aj pren.*; splatiť ~ виплатити довг; zaplatúti довгы; parobiť ~у наробіти довгів; kúovať' на ~ купувати на довг; synovský ~ синівський довг • topiť sa v ~och топіти ся в довгах або бути в довгах; priatelia bud'me, ~y si plat'me [*prisl.*] камарата будьме, довгы собі вертайме

dlháň –a *m* довганы

dlho *prisl.* 1 дóвго; ~ čakať дóвго чéкати; ~ do posi дóвго до пізнéй нóчі 2 (*dávno*) дáвно; дóвго; ~ som už nebol u vás я дáвно уж не був у вас; ~ predtým задóвго пéред тым

dlhoba *nár. p. dlžoba*

dlhočizný *expr.* довжéзний; дóвгый-предóвгый

dlhodobný 1 довгорóчний, многорóчний; ~á skúsenosť довгорóчна скусэность або многорóчний óпыт; ~ plán многорóчний план; ~á úloha довгорóчна задáча або задáча на дакíлько рóків; ~ úver довгорóчний úвер або кредít; ~á rōžička довгорóчна пожычка; ~á zmluva довгорóчний договóр або договóр на дóвшый час

dlhohrajúci/l/ довгогрáючий; ~a platňa довгогрáюча плáтня

dlhopis –u *m fin.* довгопíс

dlhoročný довгорóчний, многорóчний; ~ robyť довгорóчне або многорóчне перебувáня; ~á práca довгорóчна робóта; ~á skúsenosť довгорóчна скусэность або многорóчний óпыт

dlhotrvajúci/l/ довготрúмаючий, дóвгый, продóвжуючий; ~ srog довготрúмаючий або дóвгый спор; ~a choroba дóвга або продóвжуюча хворóта; ~ potlesk дóвге плéскання; ~a platňa довгогрáюча (г'рамофонóва) плáтня

dlh/ovať' –uje –ujú *nedok.* довговáти, бути довжним; ~uje mi peniaze він довжéн мi пiнязi

dlhovlnný¹ (*o ovciach ap.*) довгосéрстный, з дóвгов сéрстёв

dlhovlnný² *tech.* довговолнóвый; ~ vysielac довговолнóва радíостанiця

dlhš/lí 1 2. *st. k dlhý* 2 (*dost' dlhý*) дóвшый, дость дóвгый 3 (*väčší*) вéкшый, дóвшый; dajte mi takú ~iu tyč дайте мi дóвшу пáлицю 4 дóвшый, дость дóвгый; ~iu chvíľu už čakám я чéкам уж дость дóвго áбо я уж дóвше чéкам

dlh/lý 1 *v rôzn. význ.* дóвгый; ~é vlasy дóвгы вóлосы áбо дóвге вóлося; ~á cesta дóвга дорóга; šaty sú jej ~é шмáты ей дóвгы; ~ človek дóвгый áбо высóкий чоловiк; ~ referát дóвгый доклáд; ~é vlny *fyz.* дóвгы вóлны 2 (*pri označení miery*) в дóвжцi, дóвжка; dva metre ~ в дóвжцi двох мéтрiв, дóвжка два мéтры 3 (*časové*) дóвгый, продóвжуючий, на дóвшый час; ~á neprítomnosť дóвге хыбовáня; ~é mlčanie дóвге мовчáня áбо дóвго був (была) тúхо; ~é olúcenie дóвга розлúка áбо дóвге розлучiня; ~ život дóвгый жывот; ~á choroba дóвга хворóта 4 *gram.* ~á samohláska дóвгый глáсний, акцéнтный голосный; ~á slabika дóвгый склáд; z ~ej chvíľe з дóвгой хвiлi; ~ deň дóвгый день; ~á pesnička дóвга спiвaнка; robiť na ~é lakte одклáдати на дрýгый раз; odísť s ~ým nosom *hovor.* одыйти з дóвгым нóсом

dlžen p. dlžny

dĺž/leň –ňa *m* знак вовготы; даť ~ на „a“ по-стáвити знак довготы над „a“, по-стáвити акцéнт áбо прúтиск на „a“

dĺžk/la –у ž 1 (*rozmer*) дóвжка; продóвжéность ж; ~ šiat дóвжка шмат; ~ svetelných vln дóвжка свiтловых волн; po celej ~é по цiлiй дóвжцi; na ~u на дóвжкy 2 (*časová*) продóвжéность, дóвжка ж; ~ pracovného dňa дóвжка робóчого дня; ~ života дóвжка жывóта; ~ dovolenky дóвжка доволéнky 3 *geogr.* довготá; západná ~ západna довготá 4 *gram.* довготá

dĺžkovilý *príd. k dĺžka*; ~é miery довжкóвы мiры

длі́жник –а *m* довжні́к *aj pren.*

длі́жн/ý, *v přísudku s dřížen:* быт ~ а) быти в довгáх б) (*niekomu*) быти довжним комýсь; с) *pren.* быти довжником комýсь; je mi dřížen odpoveď він не дав мі одповідь, він мать мі одповісти

дřížob/а –у *ž* довг; маť ~и ма́ти довг, быти в довгáх; narobit' dřížob наробити довгів; splácat' ~и сплáчовати довгы

дřížobný довгóвый; ~ úpis довгóва повінность, довгóве потверджія

дна *dny ž lek.* дна, лáмка

днес *prísl.* 1 днесь; ~ ráno днесь ráно; 2 (*teraz*) днесь, теперь; ~ si to může každý dovolit' теперь може кáждый собі дозволіти; ešte aj ~ si spomínam na to íci i теперь áбо днесь я спомі́нам собі на тотó áбо о тім; ~ týždeň, rok ... днесь то́му тыждень, рік, як.; на ~ týždeň рівно о тыждень; ~ - zajtra (не) днесь – зáвтра

днеска *hovor. p. dnes*

днескаjší *hovor. p. dnešný*

днескаjšok *hovor. p. dnešok*

днеšн/ý 1 дне́шний; ~ deň дне́шний день; ~é poviny дне́шні новинки 2 (*terajší*) дне́шний, тепері́шний; сучáсный; ~á doba сучáсна епóха, дне́шні часы; ~á mládež дне́шня áбо тепері́шня молодéж; ~ život сучáсный жы́вот; nie som ~ я не дне́шний, я не та́кий наівный

днеšň/ok –ка *m* 1 (*dnešný deň*) днесь; дне́шний день; listky на ~ лúстки на днесь; odo ~ка од дне́ська 2 (*dnešné udalosti*) дне́шні ді-яня; prerač mi ~ok пребáч мі за дне́шний день 3 *pren.* днесь, дне́шний час; radostný ~ рáдостны дне́шні дні, člověk ~ка дне́шний чолові́к; žit' len pre ~ жыти дне́шнім днём

дно *dna s* дно; morské dno дно мóря, мóрьске дно; ~ pohára дно пóрапа; vypit' do dna выпити до дна • dostať sa на ~ опустити ся на дно; vypit' kalich až do dna выпити чáшу аж до дна • remeslo má zlaté ~ [*prísl.*] ремéсло мать золотé дно; ремéсло все накóрмить; ~ ľudskej spoločnosti дно людьской óбщности, дно óбщности

дну *prísl.* 1 (*kam*) дну́ка, додну́ка; vhodit' ~ шмáрити додну́ка; vojsť ~ вóйти додну́ка 2 (*kam*) дну́ка; ostať ~ zostáti дну́ка; jedným uchom ~, druhým von єдным ўхом дну́ка, дрýгим вóнка

днукá, днука *hovor. p. dnu*

днукajší *hovor. p. vnútorný*

днукajšok *hovor. p. vnútrajšok*

do'predl. s 2. p. 1 (*vyjadruje smerv širokom zmysle*) до чóго; ísť do práce, do závodu íти до робóты, до завóду; chodiť do školy ходити до шкóлы; vniknúť do domu вникнути до дóму; listky do divadla листки до теáтры; zamilovať sa do niekoho залюбити ся до дакóго; vziať do tanca взяти до тáнця, взяти танцёвáти; skok do výšky скок до вышки; zvinúť sa do kľbka звíнути ся до клубя́ 2 (*vyjadruje mieru, stupeň*) до чóго; pracovať do úmoru робити з послéдніх сил; zbiť do krvi збити до крóви; rozpáliť do červena розпалити до червена; najesť sa do sytosti на́ести ся до сы́та 3 (*vyjadruje miestne al. časové ohraničenie*) до чóго, по шмо; do pása по пóяс; do dna до дна; do smrti до смéрти; do konca до кінце; od druhej do piatej од дрýгой до пято́й; prechádzať sa do večera проходить ся áбо гуляти до вéчора 4 (*v priebehu*) в часі чóго; raz do mesiaca раз до мiсяця; do osem dní в часі восьми́х днів 5 (*vyjadruje približnosť*) з шмо; до чóго; при́блiжні, óколо; bolo nás do dvadsať нас было до двáдцять; do sto до сто, óколо сто, при́блiжні сто • čo do што ся дотыкaть; čo do akosti што ся дотýкaть якості, што до якості; čo ma do toho што мі до тóго, тотó мéне не дотыкaть ся; nie je mi (mu, jej...) do toho mi (ёмý, ей...) не до тóго; nie je mi do žartu mi не до жáрту; nie je mi do smiechu mi не до смiху; je mi do plaču є ми до плáчу, хóче ся ми плáкати

do'neskl. s *hud.* до *neskl. s*

доб/а –у *ž* 1 (*čas*) час, порá; pracovná ~ робóчий час; по́знá ~ нóчный час; ро́спé

~у пори ро́ку; od isteј ~у з дакотро́го часу́; o takeјto ~е в та́кий же час; od teј ~у од то́го часу́, з то́го часу́ **2 odb.** період; inkubačná ~ *lek.* інкуба́чний період; ~ kmitu *fyz.* період ко́лыса́ня **3 (určený čas trvania)** час *m*, стаж *ж*; služobná ~ час сл́ужбы; skúšobná ~ про́бный час; čakatelská ~ кандіда́тська стаж **4 (väčší časový úsek, epocha)** вік, епо́ха, е́ра; predhistorická ~ доісто́ричний період; osvietenská ~ епо́ха просві́щенія; ľadová ~ ле́дovýй період; kamenná, bronzová ~ ка́мьяный, бронзо́вый вік **5 (časy)** час, вік; paša ~ на́ш час; на́ш вік; ~ techniky вік те́хніки; dieťa svojej ~у ді́тя сво́ього ві́ку áбо сво́ього часу́ **6 hud. metr.** до́ля

dobač|lovať –ује –ују́ *dok. iron.* доба́чова́ти, до́газдо́ва́ти ся

dobl|ať –е –ú *nedok. do čoho 1 (o vtákoch)* дзе́бати *што 2 (pichať)* ты́кати ся, доты́кати ся до чо́го, чо́го; ~ prstom ты́кати ся па́лце́м

dobeh|núť –не –nú́ *dok. 1* до́бігну́ти; ~ do cieľa до́бігну́ти до ці́ли, до́бігну́ти к ці́лю; ~ k niečomu до́бігну́ти к да́чому **2** при́бігну́ти; ~ domov при́бігну́ти до́мів; ~ol ku mne він при́бігну́в ку́мі; ~ ako prvý при́бігну́ти пе́ршым **3** *koho, čo (dosiahnúť)* до́гна́ти, на́гна́ти; ~ utekajúceho до́гна́ти уті́каю́чого; ~ zameškané до́гна́ти спі́знене́ **4** *hovor. (prísť)* за́йти, за́біжа́ти; за́ско́чити; ~ní večer k nám за́бі́гний ве́чор ку́ нам **5** *hovor. (oklamať)* обв́ути, обв́яза́ти о́коло па́лця

dober|ať (si) –á (si) –ajú (si) *nedok.* до́бера́ти (со́бі), дра́ждіти

dobiedz|ať –а –ajú́ *nedopk. do koho* підп́ихова́ти, доте́ра́ти, дра́ждіти ко́го

dobieh|ať –а –ajú́ *nedok. 1* до́біра́ти; ~ k brehu до́біра́ти к бе́регу, підбі́ра́ти к бе́регу; ~ do cieľa до́біра́ти к ці́ли **2** при́біра́ти **3** *koho, čo (doháňať)* до́гона́ти, на́ганя́ти

dobierk|a –у ž *pošt.* на пе́ревзя́ти

dobij|ať –а –ajú́ *nedok. 1 (o hodinách)* кінча́ти бу́ти **2 (usmrcovať)** до́бива́ти, за́бива́ти до сме́рти

dobiť до́бije до́бijú *dok. 1 (o hodinách)* одби́ти; práve dobilo dvanásť, keď...го́дины як раз одбу́ли двана́дцять, ко́лу... **2 (prestať biť)** перестáти *s neurč.*; tieto hodiny už dobili toty го́дины уж перестáли бу́ти áбо уж не бьют; srdce už dobilo sérдце уж перестáло бу́ти ся áбо до́бу́ло **3** *koho (usmrtiť)* до́бити, до́бити до сме́рти **4** *koho (zbiť)* збу́ти, по́колоти́ти

dobl|núť –не –nú́ *dok. do čoho 1 (o vtákoch)* дзе́бну́ти, клю́вну́ти *што 2 (pichnúť)* доту́плити ся; ~ prstom, palicou доту́плити ся па́лце́м, па́лице́в

dobo|j|lovať –ује –ују́ *dok. 1 (skončiť boj)* до́воєва́ти; скінчи́ти бо́й **2** боро́ти ся до кінце́; ~ boj do víťazného konca до́воєва́ти до пе́ремóжного кінця́ **3** *pren. bás. (zomrieť)* до́воєва́ти; за́кінчи́ти бо́й

dobrl|á –еј ž *škol. (známka)* до́бра; dostať ~ú до́ста́ти до́бру

dobrák –а *m* до́брак, до́брачі́ско, до́брый чо́ловік; on je veľký dobrák він ве́лікий до́брачі́ско

dobré *prisl. 1 v rôzn. význ.* до́бри; ~ sa učiť до́бри учи́ти ся; ~ vyzerat' до́бри ви́глядáти, ви́зерати; ak som ~ rozumel, ... кідь я до́бри áбо спра́вни поро́зумів, ... ~ oblečený človek до́бри облече́ный чо́ловік; ~ sa pamätať до́бри памя́тати ся **2 (poriadne)** поро́ядні, до́сть; ~ som vyhladol я поро́ядні ви́голо́днів **3** *ako prísudok v spojení s neurčitkom v kladných vetách* до́бри, ле́рко; ~ je vám hovoriť, keď... вам до́бри áбо ле́рко гово́ру́ти, ко́лу... **4** *ako prísudok v spojení s podmieňovacím spôsobom slovesa b y t' s neurč.* до́бри; недо́бри; ~ by bolo napísať до́бри бы́ (бы́ло) напи́сати • ~ mu tak! до́бри ё́му і так!, так ё́му і те́ба! ~ máš! ма́ш пра́вду!; так то́бі те́ба!, спра́вни áбо до́бри ро́биш!; ма́йте са ~ ! ма́йте ся до́бри!, вшы́тко до́бре!; nie mu je ~ ё́му недо́бри; už mu je ~ ё́му уж до́бри, він чу́е ся до́бри; všade ~, doma najlepšie [*prisl.*]

всяды дóбрі, а дóма нáйліпше; в гóстях дóбрі, а дóма нáйліпше

dobre²časť 1 (*ako súhlas*) дóбрі; ~, prídem дóбрі, я прійду 2 лем; ja sa snažím, ~ sa nepretrhnem я снажу ся, дóбрі не потóграм ся

dobrlé —ého s дóбре; urob, čo uznáš за ~ зроб тотó, что повáжаш за спрáвне; зроб так, што узнáš за дóбре • po ~om ako prísľ. по-дóброму; spomínať po ~om споминáти по-дóброму áбо дóбрым слóвом; rozísť sa po ~om розыйти ся по-дóброму; z toho nič ~ nebude з тóго ніч дóбре не бóде áбо не вийде; po ~om пецакай лепšie по-дóбрім не чéкай ліпше, за дóбре не чéкай дóбре

dobrlo —a s 1 дóбро; konať ~ робити дóбро 2 (*prospech*) блáго; pre všobecne ~ для óбщого блáга; pripísať k ~u niekomu не́що приписáти к дóбру да́кому даштó

dobročinný благотвóрный; ~ spolok бла-готвóрна óбщность; ~á zbierka зберáня на благотвóрны цілі

dobrodeníe —ia s благодіяня, добро-дúтельство

dobrodiníec —са m благодіятель m (*za-štar.*), добродúтель

dobrodruh —a m авантюріста; politický ~ політічний авантюріста, авантюріста в політіці

dobrodružný авантюрістський, авантýр-ный; ~ život a) авантýрный живот; б) живот пóвний авантýр; ~ roman авантýрный роман áбо роман захытків; ~ človek а) авантюріста; б) любóвник захытків; ~á politika авантюрістська політіка

dobrodružstvo —a s авантýра, прúгода, захыток; ľubostné ~á любóвны прúгоды; politické ~ політічна авантýра

dobrodušný добродúшный, доброжелá-ючий; ~ človek добродúшный чоловік; ~ úsmev добродúшный ўсмів

dobromyseľný добромыслячий; добро-дúшный, простодúшный; доброжелáючий

dobroprajný доброжелáючий, благо-желáючий

dobrosrdečný добросердéчный, дóбрый

dobrotí/a —y ž 1 len j. č. (*vlastnosť*) добротá 2 (*lahôdka*) добротка, добротúnка • robiť ~u робúти добротý; to nerobí ~u тотó не робúти добротý, ніч дóброго з тóго не бóде, тотó к ні́чому дóброму не ве́де; nevie čo od ~u robiť не знáть что од доброты робúти, дýрно мýчить ся, тра́пить ся

dobrotivý дóбрый, сердéчный; ~ človek дóбрый áбо сердéчный чоловік; ~é oči дóбры óчі

dobrovoľnícky добровóльницький; ~ oddiel добровóльницький óдділ áбо óдділ добровóльців

dobrovoľník —a m добровóлец

dobrovoľný добровóльный; ~á orga-nizácia добровóльна оргáнізація; ~ požiarny zbor добровóльный гасі́чський óдділ

dobrozdanie —ia s 1 посуджіня, уважіня, усуджіня; óтклик; lekárske ~ посуджіня дóкторів о здорóві (чоловіка) 2 позітíвный óтклик, рекоменда́ція

dobrotí/a —y ž добротка, лакоцінка

dobrý 1 v rôzn. význ. дóбрый; ~á akosť дóбра якость; ~ vodič elektriky fyz. дóбрый проводнúк електрúкы; ~á pamäť дóбра пáмять; ~ žiak дóбрый учени́к; ~é meno дóбре мéно áбо дóбра репутáція; ~á myšlienka! дóбра мысль áбо дýмка!; urobiť ~ dojem зробити дóбрый ефект 2 (*ľaskavý, vľudný*) дóбрый, ласка́вый, приветлі́вый; ~é slovo дóбре слóво; ~ človek дóбрый чоловік; má ~é srdce у нёго дóбре сёрдце áбо мать дóбре сёрдце; 3 *hovor.* дóбрый, великий; čakať ~é dve hodiny чéкати дóбры дві гóдины; odkrojiť ~ kus chleba одрі́зати áбо открáяти дóбрый кусóк áбо одрі́зати дóбрый фáлат хлéба; má štyridsať rokov, ale vyzerá na ~ých päťdesiat він (онá) мать штирúдцять рóків, но вызерáть він (онá) на дóбрых пятьде-сят 4 *na* що пригóдний, вгóдний *na што*; topánky ~é do dažďa топáнки пригóдны до доджóвой погóды 5 *škol.* дóбре • ~é

ráno! dobre ráno! ~ deň! dobrý deň!,
zdrávstvyj(te)!; ~ú nos! dobru nič!; ~ú
chuť! dobrý smak!; má ~ nos a) (*správne
poznať vôňu*) máti dobrý чух; б) (*vytušiť*)
мáти псячий áбо dobrý нюх; ~ ptáček!
dobrý ptáшок!; teraz som ti (vám) ~!
я тепер про тебе (вас) добрый!; urobiť si
~ deň z niekoho зробіти собі добрый день
з дакого áбо посміяти ся з дакого

dobud//ovať —uje —ujú *dok.* добудовати,
закінчити будовання; ~ knižnicu добудовати
бібліотеку

dobudúv//ať —a —ajú *nedok.* добудовати,
закінчити будовання

dobýjať *zastar. p. dobývať*

dobýj//ať sa —a sa —ajú sa *nedok. kam, do
čoho* добивати ся; ~ do domu добивати ся
до дому; ~ sa k niekomu добивати ся ку
дакому

dobyť dobyje dobyjú *dok. 1 (vojensky)* взятú,
заятú, завоювати, добути; ~ pevnosť
добути, взятú кріпость; ~ útokom взятú
атаков áбо штурмом; ~ krajinu завоювати
країну **2** (*získať, vybojovať*) завоювати,
взятú; ~ moc взятú міць; ~ slobodu
завоювати слободу; ~ víťazstvo перемочі

dobyť sa dobyje sa dobyjú sa *dok. kam*
вламáти ся, вторгнути ся

dobyťci статкарський; мор худобы; вагón
на áбо для перевозіня худобы, вагón про
худобу

dobyťciak —a *m hovor. pejor.* вагón для
(перевозіня) худобы

dobytkár —a *m* статкарь

dobytkársky статкарський; ~ kraj стат-
карський край

dobyť/ok —ka *m* худоба, ста́ток, быдло;
hovädzí ~ рогáтый ста́ток; chov —ka
годовáня худобы, статкарство

dobyvačn//ý добивачный, завоюва-
тельський; ~é vojny добивачны áбо
завоювательскы войны; ~á politika
добивачна áбо завоювательска полі́тика

dobýv//ať —a —ajú *nedok. 1 (vojensky)*
бра́ти, заятú, завоювати; штурмувати;

~ pevnosť бра́ти крі́пость штурмом,
штурмувати крі́пость; ~ krajiny завоювати
країны **2** (*získavať, zmocňovať*) sa)
завоювати; ~ slobodu завоювати слободу;
~ horské končiare покору́ти áбо завоювати
го́рскы ве́рхы **3** (*ťažiť*) добывати; ~ uhlie
добывати у́гля

dobýv//ať sa —a sa —ajú sa *nedok. kam*
добивати ся, влáмовати ся, вторгнути ся
dobyvateľ —a *m* завоюватель, захвату́тель,
а́рпéсop *zastar.*

dobyvateľský завоювательський, а́рпé-
со́рский

docen//iť —í —ia *dok. čo* (справні) оціну́ти
што, зробіти áбо дaтú справне оціні́ня
чо́го, чо́му; ~ význam не́чого справні
оціну́ти значі́ня чо́гось; *nedoceniť* не́чо
недоціну́ти што́сь

doceňo//ovať —uje —ujú *nedok. čo*
доціне́вати *што*, робу́ти áбо дава́ти
справну оці́нку чо́го, чо́му

docent —a *m* доце́нт

docentský доце́нтський; ~ úväzok до-
це́нтський обов'язок, обов'язок доце́нта

docentúrla —y ž (*hodnosť, funkcia*) доце́нту́ра

docieľ//iť —í —ia *dok. čo* добу́ти ся, досягну́ти
чо́го; ~ svoje добу́ти ся сво́єго; ~ (to),
aby... добу́ти ся то́го, жебы...; ~ víťazstvo
добу́ти ся переможі́ня, перемочі́

docit//ovať —uje —ujú *dok.* заклі́кати,
приклі́кати, вызва́ти; ~ na súd вызва́ти
к су́ду; ~ ku šlabikáru приклі́кати к буквaрю

docváľ//ať —a —ajú *dok.* доцва́лати, при-
ска́кати

docvič//iť —í —ia *dok. 1* кінчи́ти упражні́ня **2**
(*dodatočne nacvičiť*) додатко́во поупраж-
няти ся

docvič//ovať —uje —ujú *nedok. 1* кінча́ти
упражні́ня **2** (*dodatočne nacvičovať*) про-
до́вжувати упражні́ня, додатко́во упраж-
няти ся

dočah//ovať —uje —ujú *nedok. čo 1* досяга́ти
(рукóв) *што*, до чо́го, дотыка́ти ся, дося-
говати (рукóв) до чо́го, натяговати ся за
дачі́м **2** досяговати до чо́го

dočasny/ý дочасний; ~á vláda дочасне правління; ~ zákaz дочасне заказання

dočiah//nuť –не –nu *dok. čo* 1 досягнути (руків) *што, до чого*, доткнути ся (руків) *до чого* 2 достати, дійти *до чого*, досягнути чого

dočista *prísl.* дочіста, цілком

dočít//ať –а –ajú *dok. 1* чо дочитати (до кінце) 2 (*prestát' čítať*) перестати читати

dočít//ať sa –а са –ajú sa *dok. čo, o čom* прочитати *што, о чім*, вычитати *што*; *kdesi som sa –al, že...* ядесь читав або прочитав або вычитав, же...

dočítav//ať –а –ajú *nedok. 1* чо дочітовати (до кінце) 2 (*prestávať čítať*) переставати читати

dočk//ať –á –ajú *dok.* почекати

dočk//ať sa –á са –ajú sa *dok. koho, čoho* дочекати ся

dodac//í *obch. príd. k dodávka*; ~ list додавочий лист; ~ia zmluva додавочий договір; ~ia lehota додавочий час

dod//ať –á –ajú *dok. 1* чо, *čoho (pridať)* додаті, придаті; ~ vodu додаті або придаті воды 2 чо (*dodatočne povedať, pripísať*) додаті, придаті 3 чо, *čoho (znásobiť nejakú vlastnosť)* придаті чого; *strach jej –al síl* страх придав ей сил; ~ *istotu* придаті істоті; ~ *chuť* додаті або викликати смак 4 *komu, hovor. (doraziť, celkom zničiť)* добути, доконати кого; *to mu –alo* тоті єго доконало 5 *obch. (dopraviť)* привезти; (*splniť dodávky*); ~ *tovar a)* привезти товар(ы); б) (*priviesť*) довезти товар(ы); ~ *do domu* привезти домів

odatkov//ý доповнючий; ~ *trest práv.* доповнюче покарання; ~á zmluva доповнючий договір, доповнюче соглашіння

dodatočny/ý доповнючий, додатковий; ~é vysvetlenie доповнюче поясніня; ~ zápis додатковий запис

dodat//ok –ку *m 1* додátок, добавліня 2 доповніня, припúска; приложіння;

~ *k zmluve* доповніня к договóру; ~ *k zápisnici* приложіння к протоколу

dodáv//ať –а –ajú *nedok. 1* чо, *čoho (pridávať)* додавати, придавати 2 чо (*dodatočne hovoriť, pripisovať*) додавати, придавати 3 чо, *čoho (znásobovať nejakú vlastnosť)* додавати чого 4 *obch. (dopravovať)* додавати, привозіти; (*plniť dodávky*) 5 чо (*znásobovať*) засобовати чім, забезпечувати

dodávateľ –а *m* додаватель

dodávateľsk//ý *príd. k dodávateľ*; ~á zmluva додавательський договór; ~ podnik додавательська фірма

dodávka//a –у *ž 1 obch.* додав́ання; ~у обілля додав́ання зёрна; *zmluvné –у* додав́ання по договóрі 2 (*zásobovanie*) засобов́ання; ~ vody, *prúdu* засобов́ання водóв; ене́ргі́єв 3 (*zásielka*) додав́ання (товáру); *vrátiť celú –u* верну́ти ціле додав́ання 4 (*auto*) (авто) додávка

dodávkov//ý *príd. k dodávka*; ~á zmluva договór о додав́ані; ~é auto (авто)додávка

dodnes *prísl.* до днесь, до днєшнёго дня

dod'ob//ať –е –ú *dok.* додзёбати, выдзёбати

dodriap//ať –е –u *dok. 1* (potrhať) потóрпрати, розорв́ати 2 (*doškríbať*) дошкрябати, пошкрябати

dodrúzg//ať –а –ajú *dok. expr.* додрýззати, розлам́ати, розб́ути; ~ *kostí, rebrá* полам́ати кóсти, рёбра

dodrúzg//ať sa –а са –ajú sa *dok.* додрýззати ся, полам́ати ся, розб́ути ся

dodrž//ať –í –ia *dok.* дотрúмати; ~ *termín* дотрúмати тёрмін; ~ *slovo, sľub, prisahu* дотрúмати слóво, обіцяня, прúсягу

dodržiav//ať –а –ajú *nedok.* дотрúмовати; ~ *zákony, pravidlá* дотрúмовати закóны, прáвила; ~ *diétu* дотрúмовати діету

dodých//ať –а –ajú *dok. 1* додыхати, перестати дихати 2 *pren.(zomrieť)* пустіти послідній выдых

dofajč//iť –í –ia *dok.* докúрити

dog//a –у *ž* дóра

dogazdľ/ovať –uje –ujú *dok. iron.* до-газдовати
dogm//a –у ž *dóma*
dogmatick//ý 1 догматичный; ~á viera догматична віра 2 догматичный; ~é tvrdenie догматичне твердження; ~ názor догматичный погляд
dogmatik –а *m* догматик
dogmatik//a –у ž догматика
dogmatizm//us –и *m* догматизм
dohad –и *m* догадка ж, передположення с
dohád//at' sa –а sa –ajú sa *dok. hovor.* догадати ся; keby sa ~al prist' кидь бы він догадав ся прийти
dohad//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok.* догадувати ся, гадати ся
dohadzovač –а *m* 1 (*prikúpe, predaji*) простредник 2 (*pri ženbe*) сват
dohadz//ovať –uje –ujú *nedok.* 1 простредковати; ~ prácu, nevestu простредковати роботу, невісту 2 (*pridávať na cene*) дошмарівати, пришмарівати
dohadz//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok. nár.* догадуваť са догадувати ся
dohán –и *m* *lud.* дуган
doháň//at' –а –ajú *nedok.* доганяти; ~ zameškané доганяти запізнене
dohár//at' –а –ajú *nedok.* догорівати, гаснути
dohľad –и *m* 1 догляд, по́ле віджіня; stratiť sa z ~и стратити ся з догляду 2 (*nad niekým*) догляд над *даким*; policajný ~ поліца́йський догляд; lekársky ~ лікарський догляд; byť pod ~om а) бути *або* *находити* ся під доглядом; б) (*o deťoch ap.*) бути під доглядом *або* дозерати (за дітми) дітей
dohľadní//ý (*časove*) *скóрый*; v ~om čase уж *скóро*
dohliadač –а *m* доглядач
dohliad//at' –а –ajú *nedok.* на *koho*, *čo* доглядати, призерати ся за *кым*, *чим*; слідути за *кым*, *чим*
dohliad//nut' –не –ну *dok.* 1 (*dovidiet'*) *взгля-нути*, *відіти*; kam oko ~не де не *взглянеш* 2 на *koho*, *čo* *приглянути* за *кым*, *чим*
dohnat' *doženie doženú dok.* 1 (*prihnať*)

пригнати; ~ kravy z paše *пригнати* коровы з пастві́ска; vietor dohnal búрку вітор *пригнав* *бýрю* 2 *koho k čomu* *привести* *кого к чóму*, *довести* *кого до чóго*; ~ k samovražde довести до самоубівства; ~ do zúfalstva довести до безнадійности 3 (*dostihnúť, dohoniť*) *стігнути*, *догнати*; ~ zameškané догнати запізнене; ~ do hrobu догнати до грóбу
dohnat' sa *doženie sa doženú sa dok.* догнати ся; dohnal sa rýchlik *пригнав* ся *ріхлік*; dohnal sa vietor *догнав* ся *або* *налетів* вітор; dohnal sa na koni він *прискакав* на коні
dohnev//at' sa –á sa –ajú sa *dok.* розгнівати, розлостіти, нагнівати
dohod//a –у ž *догóда*, *договóр*, *соглашіня*; medzinárodné ~у *меджинарóдны договóры*; ~ o prímerí *догóда* о *приміріні*; uzavrieť ~у *заключіти* *соглашіня* *або* *договóр*; вступіти до *соглашіня*; Postupimská ~ *Поступімска* *догóда*; v ~e s niekým по *договóрі* з *даким*; Dohoda *hist.* *Антáнта*; Malá ~ *Малá Антáнта*; Veľká ~ *Велúка Антáнта*
dohod//iť –і –іа *dok.* дошмарити; sém nedohodí ты не дошмарить
dohod//núť sa –не sa –nú sa *dok.* 1 о *čom* (*dojednať sa*) *договоріти* ся, *доїднати* ся, *услóвити* ся; ~ o termíne *договоріти* ся на *тérміні*; ~ sa о *podmienkach* *договоріти* ся о *услóвіях* 2 *договоріти* ся, *доїти* к *соглашіню*; oni sa nedohodnú ону не *договóрять* ся
dohodovľ//ý *príd. k ohoda*; ~é *mocností* *держáвы Антáнты*
dohola *prísl.* 1 (*donaha*) *догóла*; vyzliecť ~ *вызлечи* *догóла* 2 *догóла*, *нагóло*; ~ ostrihať *остричі* *догóла*
dohon//iť –і –іа *dok.* (*dobehnúť*) *догнати*, *добігнути* а *pren.* ~ *zameškané* *догнати* *або* *добігнути* *запізнене*
dohora *prísl.* *догóры*, *навéрьх*, *довéрьху*
dohor//ieť –і –іа *dok.* *догоріти*, *згаснути*; sviečky ~li *свічки* *догоріли*
dohoriev//at' –а –ajú *nedok.* догорівати

dohotov//it' –í –ia *dok.* доробу́ти, докінчи́ти; ~ šaty дошyti шма́ти; ~ obed довару́ти обі́д
dohovár//at' –a –ajú *nedok.* 1 *čo* догово́рєвати 2 *komu* *čo* догваряти ко́му чім, упрека́ти ко́го в чім

dohovár//at' sa –a sa –ajú *sa nedok. s kým* 1 *o čom* догово́рєвати ся, згово́рєвати ся 2 (*dorozumievať sa*) дорозу́млєвати ся; ako sa medzi sebou ~ajú ? як ону́ ме́джі собо́в догово́рюють ся, дорозу́млюють ся?; ~ sa posunkami дорозу́млєвати ся же́стами

dohovor//it' –í –ia *dok.* 1 (*prestať hovoriť*) догово́рути, добісидова́ти 2 *čo* догово́рути ся, дорозу́мути ся *o čim*; ~ podmienky догово́рути ся *o* усло́віях

dohovor//it' sa –í sa –ia *sa dok. s kým* 1 догово́рути ся, добісидова́ти ся; oni sa ~ili ону́ догово́рили ся; ~ili sa *o* не́чом догово́рили ся *o* да́чим 2 (*dorozumieť sa*) дорозу́мути ся; viem sa ~ rusky я мо́жу дорозу́мути ся *або* догово́рути ся по-ру́сьськи

dohr//a –y ž *finál, kóнець; náслідky; to malo neprijemnú ~u* то́то ма́ло неприємны на́слідки; *to bude mať ~u pred súdom* то́то закінчи́ть ся (пе́ред) су́дом

dohr//at' –á –ajú *dok.* догра́ти, кінчи́ти гра́ти; ~ partiu догра́ти па́ртію

dohráv//at' –a –ajú *nedok.* дограва́ти

dohrávk//a –y ž *hovor.* дограва́ня; na programe sú ~y prerušených partii на про́грамі нахо́дить ся дограва́ня переруше́нних *або* неза́кінче́нних па́ртії

dohromady prísl. 1 (*na hromadu, spolu*) догрома́ды, дове́дна; všetci ~ вшы́ткы догрома́ды; skladať ~ склада́ти догрома́ды *або* дове́дна 2 (*celkove*) вшы́ткого, ца́лково; ~ štyri roky вшы́ткого штúpi ро́кы; ~ nič ца́лково ніч • *dať ~ a) (na jedno miesto)* зложыти, покла́сти; *dať ~ stoly* покла́сти сто́лы; б) (*dvoch ľudí*) звяза́ти; *osud dal ich ~ dóля їх звязала;* *dal som ich ~ я дав їх догрома́ды *або* я їх позна́комів; в) (zlúčiť)* доко́пы,

спо́їти; *dať ~ peniaze* да́ту доко́пы пі-нязі; (*našetriť*) нашетру́ти пі́нязі; г) (*niečo rozobrané*) позбера́ти (*даякы́й меха́нізм*); д) *hovor.* о́рганізова́ти; *dať ~ súbor* о́рганізова́ти ансам́бель; *dať ~ konferenciu* о́рганізова́ти конфе́ренцію; е) *hovor. (knihu ap.)* докінчи́ти (*робо́ту над да́чим*); *dať ~ zborník* зоста́вити збо́рник

dochádzz//at' –a –ajú *nedok.* 1 *k čomu (približovať sa)* доходи́ти до чо́го, підходи́ти, при́блїжова́ти ся *k* чо́му; ~ *k domu* при́блїжова́ти ся, на́блїжова́ти ся *k* до́му 2 (*prichádzať*) доходи́ти, приходи́ти; ~ajú ľudia при́ходять лю́ди; ~ajú nám správy ку́ нам доходи́ть ві́сті 3 *admin. (o pošte ap.)* приходи́ти 4 (*cestovať*) ходи́ти; *do práce musím ~ vlakom* до робо́ты я му́шу ходи́ти по́їздом *або* вла́ком 5 *na čo pren.* доходи́ти до чо́го, приходи́ти *k* чо́му; ~ *na riešenie úlohy* приходи́ти *k* рі́шіню зада́чі; ~ *na niečo svojim rozumom* приходи́ти *на* да́што сво́їм розу́мом 6 *k čomu pren.* приходи́ти; ~ *k záveru* приходи́ти *k* за́клучі́нню; ~ *k presvedčeniu* приходи́ти *k* пересві́дчі́нню; пересві́дчова́ти ся *v čim* 7 (*miňať*) кінча́ти ся, доходи́ти *ку* кінцю; *vychoditi; ~a mi dych* доходи́ть *мі* дых 8 *na čo neos.* вы́стача́ти; *odkiaľ vám ~a* *na takú parádu?* од́кы вы́ бере́те пі́нязі *на* та́ку па́ра́ду?; *nedochádza mi ani na stravu* *мі* не вы́стачи́ть а́ни *на* ї́дло 9 *neos. k čomu (stávať sa)* приходи́ти, става́ти ся, *взника́ти; ~a k zmene* приходи́ть *k* зміні́; *často ~a k omylom* ча́сто става́ють ся о́мылы, хыбы 10 *hovor. (dozrievať)* доходи́ти, дозрі́ва́ти

dochádzzk//a –y ž *приходжі́ня; ~ do práce* *приходжі́ня* до робо́ты; *školská ~* шко́льска навшті́вность

doch//núť –ne –nú *nedok.* зды́хати; *vie, od čoho muchy ~nú žart.* зна́ть, од чо́го му́хы зды́хають

dochodiť p. dochádzať

dochovl//at' –a –ajú *dok.* вы́корми́ти; ~ sviňu *выкорми́ти сви́ню*

dochovl/at' sa —á sa —ajú sa *dok.* захраніти ся; ~aný захранівший ся

dochovávat' sa —a —ajú *nedok.* čo догодовати *што*, выкормити; ~ hydinu годовати кúркы; ~ kone годовати áбо трúмати коні, заоберати ся годованём коней

dochovávatel' —a *m* (до)годýючий; ~ dobytka годýючий худóбу, быдлó; ~ včiel пчоларь

dochvil'ny акурантний, пунктуáльный, тóчный; ~ človек акуратный чоловiк; ~ príchod тóчный прúход

dochystat' zridk. p. dohotovit'

dochyt'/lit' —i —ia *dok.* 1 дохóпити, поiмáти; ~ zlodeja поiмáти злóдія; ~ pri klamstve поiмáти при клáманi 2 (*dobehnúť*) догнáти, нагнáти

doista p. istotne

dojačk/la —y *ž. tech.* доiчка, машына на до-iня

dojat' dojme dojmú *dok.* 1 дoятú, взрýшити; ~ k slzám дoятú к слызáм 2 *hovor. expr. (nahnevať)* нагнiвати, напалúти; to by aj mŕtveho dojalo то бы i мeртвóго напалúло, тотó бы i мeртвóго вывeло iз сéбе

dojat'/ie —ia *s* дoятя, взрyшiня; od ~ia nemohol prehovorit' од взрyшiня не мiг вoпoвiсти áни слóва

dojat'/ý дoятый, взрyшéный; som hlboko ~ vašou rozumnosťou я глyбóкo дoятый вáшoв вниmáвoстёв; hovoril' ~ým hlasom гoвopúти взрyшéным гoлoсoм

dojča —ŕa *s* плéкана дiтúна

dojčenec nár. p. dojča

dojčensk/ý *príd. k* dojča; ~á umŕtnosť смéртнoсть плéкaных дiтeй; ~ ústav клiника для плéкaных дiтeй

dojedn/at' —á —ajú *nedok.* доiдáти

dojedn/at' —á —ajú *dok.* čo доiднáти, дoгoвopúти ся o чiм

dojedn/at' sa —á sa —ajú sa *dok.* доiднáти ся, дoгoвopúти ся; my sa ~áme мы доiднáмe ся, дoгoвopимe ся

doj/lem —mu *m* дoятя, взрyшiня; prvé ~my пeршы дoятя; urobiť silný ~ зpoбити мiцны

дoятя; byť pod ~mom быти áбо нaхoдити ся пiд дoятём; mám ~, že... мi здáвaть ся, же...

dojemn/ý доiмáвый, взрyшyючий; ~é slová доiмáвы слóва; ~ pohľad взрyшyючий пóгляд

dojest' doje dojedia *dok.* доiсти

dojič —a *m* дoярь

dojím/lat' —a —ajú *nedok.* 1 доiмáти, взрýшoвати, взбýджoвати; ~ niekoho k slzám доiмáти дaкóгo к слызáм 2 *hovorit' expr. (hnevať)* ~ v niekom ľútosť взбýджoвати в дaкiм лyтoсть

dojímav/ý доiмáвый, взрyшyючий; ~ obraz взрyшyючий oбpаз; ~é slová взрyшyючи слóва

doj//lit' —i —a *nedok.* 1 доiти; ~ kravu доiти кopóвy 2 (*dávať mlieko*) доiть ся; дáвaть мoлóкo; krava zle ~i кopóвa слáбo доiть ся, кopóвa дáвaть мáлo мoлóкa

dojivosl'/t' —ti *ž* доiвoсть ж, пóдiй м; зvýšenie ~ti зvышiня пoдóя áбо доiвoсти

dojk/la —y *ž* 1 (*o žene*) дóйкa 2 (*o zvieratách*) дóйкa, дóйна кopóвa (вiвця, кóзa i т. п.); je dobrá ~ oнá дáвaть вeлe мoлóкa

dojnic/la —e *ž* дóйна кopóвa (кóзa, вiвця i т. п.)

dojník —a *m* (*nádoba*) дoйник, дiйник

dojn/ý (*o zvieratách*) дóйный; ~á krava дóйна кopóвa *aj pren.*

dok —u *m* (*lodenica*) дoк

dokalič'/lit' —i —ia *dok.* докaлiчiти, скaлiчiти

dokár —a *m* дóкep

dokál/zať —že —žu 1 дoкaзáти; ~ svoju nevinnu дoкaзáти cвoю нeвиннoсть 2 (*dosiahnuť*) зpoбити, выкoнaти; ~ nemožné зpoбити нeмóжнe 3 знáти (зpoбити); ~že ho napodobniť вiн дoкáжe áбо знaть нaпoдoбнити ёгo

dokazateľný дoкáзoваний, дoкáзyючий; ťažko ~ тyжкo дoкáзoваний

dokaz/ovať —uje —ujú *nedok.* дoкáзoвaти **dokedy** *zám. prísl.* дo кoли, дo якóгo чacý, як дóвгo; ~ tam zostaneš? як дóвгo ты тaм зoстáнеш áбо бýдeш?, дo кoли ты тaм

зостанеш?, до якого часу ти там будеш
або зостанеш?

dokiaľ 1 *zám. prisl.* до коли, до якого часу,
як довго 2 *spoj.* по́кы; ~ žijem по́кы я живу;
dotiaľ ..., ~ ... до то́го часу..., по́кы...

doklad —u m 1 документ; platobné ~y
выпла́чованы документи́; účtovné ~y
учто́вны документи́; predložiť ~y указáти
документи́ 2 (*dôkaz*) до́каз; to je ~ toho, že...
є то́то до́каз то́го, же... 3 (*příklad*) приклад;
~y z literatúry приклады з літерату́ры

doklad//ať —á —ajú *nedok.* 1 *čo k čomu*
доклада́ти, приклада́ти, придава́ти,
додава́ти 2 *čo čím* доложыти *што*
к *чому*; ~ príkladmi доложыти приклада-
ми, ілюстровáти прикладами дашто́; ~
žiadost' vysvedčeníami доложыти заявлі́ня
свіді́тельствами

dokladový *príd. k doklad;* ~ materiál до-
кладо́вый або ілюстра́чний матеріа́л; ~
slovník словник ці́татів

doklať dokole, dokolú *dok.* 1 (*dobodať*)
доколо́ти 2 (*o krave ap.*) (до)штыкати,
коло́ти

dokola *prisl.* дооко́ла, наоко́ло, око́ло,
до ќругу; ~ obísť не́що обы́ти дооко́ла
дачо́го

dokonale *prisl.* 1 ці́лком, бесхы́бні; ~
ovládať jazyk бесхы́бні оволоді́ти язык(ом)
2 ці́лком, по́вністю, абсолю́тні; ~ šťastný
він ці́лком, абсолю́тні счастливый; ~
pochopiť абсолю́тні порозуміти

dokonalosť —ti ž докона́лость, бес-
хы́бность; vrchol —ti верх докона́лости

dokonallý 1 ідеа́льний, бесхы́бный; ~ človek
ідеа́льний чолові́к; ~ manžel бесхы́бный
або ідеа́льний муж; ~á znalosť jazyka
бесхы́бна зна́лость языка́ 2 (*úplný*) по́вний,
абсолю́тний; ~á podoba абсолю́тна або
по́вна подо́бность; ~é víťazstvo по́вна або
абсолю́тна перемо́га, перемо́жіння

dokon//ať —á —ajú *dok.* 1 (*zavřít*) докона́ти,
завершы́ти, закінчи́ти; ~ dielo niekoho
закінчи́ти робо́ту дако́го 2 (*zomrieť*) до-
кона́ти, уме́рти, скінча́ти ся

dokonáv//ať —a —ajú *nedok.* доко́новати,
умера́ти

dokonavly: ~ *vid gram.* заверше́ный від;
~é sloveso *gram.* часосло́во заверше́ного
ві́да

dokonca *čast. i, í* ці́ i

dokonč//it' —í —ia *dok.* докінчи́ти, закінчи́ти,
завершы́ти; ~ prácu закінчи́ти робо́ту;
~ výstavbu закінчи́ти будова́ння; ~ štúdiá
закінчи́ти шко́лу або учі́ня, доштудава́ти

dokonč//ovať —uje —ujú *nedok.* докінчовати,
закінчовати; ~ stavbu докінчовати будо-
ва́ння

dokopy *prisl.* 1 догрома́ды, доко́пы, довед-
на, вшы́тки; všetci ~ вшы́тки догрома́ды;
dávať ~ склада́ти доко́пы або на е́дно
мі́сце 2 (*celkove*) вшы́того, ці́лково; dať
sa ~ дати ся догрома́ды або спо́йти ся;
dať hlavy *al. rozumu* ~ дати го́ловы доко́пы
або догрома́ды, доведна; обду́мати до-
ведна

dokorán *prisl.:* otvoriť ~ (*dvere, orná ap.*)
отвори́ти ці́лком

dokotúľ//ať —a —ajú *dok.* докото́уляти,
прикото́уляти; ~ sud прикото́уляти бо́чку

dokotúľ//ať sa —a sa —ajú sa *dok.* докото́уляти
ся, прикото́уляти ся

dokráj//ať —a —ajú *dok.* 1 докра́яти,
дорі́зати, кінчи́ти або перестáти рі́зати 2
(*na kúsky*) нарі́зати, порі́зати

dokrč//it' —í —ia *dopk.* докорчи́ти

dokresl//it' —í —ia *dok.* 1 (*skončiť kreslenie*)
дорі́совáти, скінчи́ти рі́совáти 2 *pren.*
(*úplnejšie zobrazit'*) дорі́совáти 3 *čo k čomu*
(*prikreslit'*) дорі́совáти, прирі́совáти,
підрі́совáти

dokresl//ovať —uje —ujú *nedok.* 1
дорі́сововати, кінча́ти рі́совáти 2 *pren.*
(*úplnejšie zobrazovať*) дорі́сововати 3 *čo*
k čomu дорі́сововати, прирі́сововати,
підрі́сововати

dokriv//it' —í —ia *dok.* докриви́ти

dokrkvat' *expr. p. dokrčiť'*

dokrvav//it' —í —ia *dok.* 1 (*zašpiniť*) зашпи́ни-
ти або зашпи́нити кровёв 2 *koho* (*zbiť*) *al.*

poraniť do krvi) збити до крѳви; зранити до крѳви; ~ si nohu зранити нѳгы до крѳви або докровоавити нѳгы

doktor –a *m* 1 (*titul i vedecká hodnosť*) дѳктор; ~ *filozofie* дѳктор фѳлозѳфѳї; ~ *filologických vied* дѳктор фѳлологѳчных наўк 2 *hovor. (lekár)* дѳктор, лѳкарь

doktorát –u *m* 1 учѳный стўпѳнь дѳктора наўк; *čestný* ~ чѳстный докторат 2 (*doktorské skúšky*) дѳкторський екзамѳн; екзамѳн на учѳне звання дѳктора; *zložiť* ~ склаети дѳкторський екзамѳн

doktorka –y *ž* 1 (*titul i vedecká hodnosť*) дѳкторка ж 2 *hovor. (lekárka)* дѳкторка, лѳкарька 3 *ľud. (lekárova manželka)* дѳкторова

doktorovlá –ej *ž* *hovor. zastar.* дѳкторова; *pani* ~ пани дѳкторова

doktorský дѳкторський; ~á *dizertácia* дѳкторська дѳзертация; ~ *titul* дѳкторський тѳтул або учѳный стўпѳнь дѳктора наўк

doktrína –y *ž* доктрина

doktrinár –a *m* *pejor.* доктринарь, догматик
dokument –u *m* документ; *historický* ~ історичный документ

dokumentácia –ie *ž* документация; *technická* ~ технѳчна документация

dokumentačný документальный; ~ *materiál* документальный материал, докумѳнты; ~é *stredisko* архѳв (*дакѳльнѳх опрғанізаций*)

dokumentarista –u *m* 1 документарѳста
m 2 *film.* документарѳста; *filmový* ~ фѳлмѳвый документарѳста

dokumentárny документарный; ~a *fotografia* документарна фотография; ~ *materiál* документарный материал; ~ *film* документарный фѳлм

dokumentovať –uje –ujú *nedok. dok.* 1 документѳвати; пѳдложити докумѳнтами; складатѳ/зложити документацию 2 *čo* *pren.* докзѳвати/доказати, потвѳрджѳвати/потвердити (на дѳлі); ~ *svoju lásku* докзѳвати/доказати свою любѳвь

dokúpiť –í –ia *dok.* докупити, прикупити

dokviť/ľať –á –ajú *nedok.* (o *kvetoch*) доквѳтати, одквѳтати

dokviť/núť¹ –ne –nú *dok.* (o *kvetoch*) доквѳтнути, одквѳтнути

dokviť/núť² –ne –nú *dok. hovor. expr.* нечѳкани або неназдѳйки прийти, зявити ся

dokým p. dokiaľ

doľah/núť –ne –nú *dok.* 1 (*prilahnúť*) прилячѳ 2 *na koho, čo (postihnúť)* постигнути кѳго, шмо; неšťastie ~lo na nás нас постигло нещѳстя або на нас звалило ся нещѳстя; ~li *paň starosti* звалили ся на нѳго старѳсти 3 (o *zvuku*) донѳсти ся

doľam/ľať –e –u *dok.* 1 доламѳти; поламѳти; зломити; ~ *konáre* доламѳти або зломити конарѳ; 2 (*zlomiť*) зломити; ~ si *nohu* зломити нѳгу 3 (*všetko*) переламѳти, поламѳти; ~ *rebrá* *niekomu* переламѳти рѳбра дакѳму; *som ako* ~aný я як доламѳный, я чўю ся цѳлком доламѳным

doľam/ľať sa –me sa –u sa *dok.* доламѳти ся, поламѳти ся, зламѳти ся

dolapiť p. dochytiť 1

dolár –a *m* дѳлярь, талярь *zastar.*

dolárový дѳлярѳвый

dolava *prisl.* долѳва, налѳво; *je* ~ *orientovaný polit.* він налѳво орьѳнтованный або він лѳвой орьѳнtacji

dole p. dolu

dolet/lieť –í –ia *dok.* 1 (*priletieť*) долетѳти, прилетѳти; *lopta* ~ela do bránky лѳпта долетѳла до брѳнки; *vťača* ~elo na okno пѳшок прилетѳв на ѳкно, ѳблѳк 2 (*až niekam*) долетѳти до чѳго, залетѳти де; ~ *až na Severný pól* долетѳти аж на Сѳверный пѳлюс 3 *pren. hovor. (prihnať sa)* прилетѳти, пригнѳти ся 4 (o *zvukoch*) долетѳти, донѳсти ся; дойти

dolet/ovať –uje –ujú *nedok.* 1 (*až niekam*) долѳтовати до чѳго, залетѳти де 2 (o *zvukoch*) долѳтати, доносити ся; доходити
doliať *doleje dolejú dok.* долляти, пѳдлляти; ~ *do plna* долляти до пѳвна або доверьху; ~ *do mlieka vodu* долляти до молѳка вѳды, рѳдити молѳко вѳдѳв

dolieč//iť –i –ia *dok.* долічіти

dolieč//iť sa –i sa –ia sa долічіти ся

dolieč//ovať –uje –ujú *nedok.* долічовати

dolieč//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok.* долічовати ся

dolieh//ať –a –ajú *nedok.* долігати, прилігати; *dvere nedoliehajú* двіри не прилігають **2** *na koho*, *čo* налігати на ко́го, *што*

doliet//ať ¹-a –ajú *dok.* долітати, кінчіти літати; *už ~al (o letcovi)* він уж долітав

doliet//ať ² *p.* **doletovať**

doliev//ať –a –ajú *nedok.* доливати, підливати

doliezť *dolezie dolezú dok.* **1** (*priliezť*) прилізти, долізти **2** (*až niekam*) долізти, прилізти, доплізати *до чого, де* **3** *hovor. pren. expr. (prísť)* долізти, приплізати ся

dolin//a –y *ž* долина

dolk//a –y *ž* *kuch.* балаятко с, дółка ж

dolkár//eň –ne *ž* долка́рня, долко́ва або балаятко́ва фо́рма

dolniak –a *m* до́лняк, жытель южного Словенська

dolník –a *m* *kart.* нижник

dolnonemeck//ý нижнєнімецький; *~é nárečia lingv.* нижнєнімецькы діалекты або гово́ры

dolnozems//k//ý; –i *Slováci* нижнєзємскы Слова́ци; *Slováci žijúci na Dolnej zemi* Слова́ци, жыючі на Нижній зємлі

doln//ý *v rôzn. význ.* нижній; *~ koniec dediny* нижній ко́нець валалу́ або селá; *~ tok rieky* нижнє тичі́ня рі́кы, нижина рі́кы; *~á čel'usť* нижня чє́люсть; *~é s hud.* нижнє до; *Dolná snemovňa polit. (v Anglicku)* Нижня палáта; *Dolná zem hist.* Нижня зємля

dolomán –u *zastar.* доломан

dolovan//ie –ia *s čoho* добування

doll//ovať –uje –ujú *nedok.* **1** добувати; *~ uhlie* добувати у́гль **2** *expr. (hľadať)* глядати

dolož//iť –i –ia *dok.* **1** *čo, k čomu* доложити, приложити **2** *čo, čím* приложити *што* к чо́му; *~ žiadosť dokladmi* приложити к заявлі́ню докуме́нты; *~ niečo prikladmi*

доложити́ або ілустровáти даштó прикладами **3** (*povedať*) пові́сти, доложити

doložk//a –y *ž* доповні́ня; клавзю́ла

dolu *prisl.* **1** *kam* до́лов; *~ prídom* до́лов по течі́ню; *zísť ~* зыйти до́лов; *~ hlavou* до́лов го́ловов **2** (*kde*) до́лов, здо́ла; *na druhej stránke ~* на дру́гій сторо́ні до́лов; *~ s ním!* до́лов з ним! *ábo* до́лов ё́ро!; *isť ~ (klesať)* іти до́лов, па́дати; *dať ~ (zložiť)* дати до́лов, зняти; *isť ~ vodou* іти до́лов во́дов *ábo* до́ловово́в; *ide to s ním ~ vodou* іде́ то з ним до́ловово́в

dolupodpísaný *zastar.* нижепідписа́ный

dolý¹: *hory-doly p. hora*

doly² *správ. bane¹*

dom –u *m v rôzn. význ.* *dim*; *obytný ~* жытельський *dim*; *poschodový ~* штоко́вый *dim*; *~ kultúry* *dim* култу́ры; *obchodný ~* обхо́дний або склепо́вый *dim*, склеп; *mestský ~* містьський *dim*; *pán ~u* пан до́му; *telefonovali mi z ~u* телефоно́вали́ мі з до́му; *donáška do ~u* дона́шка до до́му; *šaty okolo ~u* шма́ты ко́ло до́му, дома́шні шма́ты; *celý ~ sa zbephol* ці́лий *dim* збі́гнув ся; *rodičovský ~* родичі́вський *dim* або *dim* по родичах; *odísť z ~u* одыйти́ з до́му (*od rodinice*) *Biely ~* Бі́лий *dim*

dom –u *m* (катедра́льний) собо́р

doma *prisl.* до́ма; *ciťiť sa ako ~* чу́ти ся як до́ма; *nie je ~* не є до́ма, не́т ё́го до́ма; *pracovať ~* робити до́ма • *byť ~ v niečom* розо́берáти ся *ábo* орьєнто́вати ся в да́чїм; *nemá všetkých ~* не ма́ть вшитых до́ма; *všade dobre, ~ najlepšie [prisl.]* вся́ды до́брі, (а) до́ма на́йлі́пше

domác//a –e *ž* до́машня́ га́здыня

domáci//i¹ *v rôzn. význ.* до́машний; *~a úloha* до́машня за́да́ча; *~a adresa* до́машня адрє́ца; *~e šaty* до́машні шма́ты; *~e starosti* до́машні ста́рости; *~e platno* до́машне по́лотно; *~ lekár* до́машний до́ктор; *~e väzenie* до́машний арє́шт; *~e zvieratá* до́машні зві́рята; *~a pani* га́здыня до́му; *~pán* га́зда до́му **2** (*opak: cudzí*) сві́й, до́машний, отчі́зняный; *~*

priemysel отчизняный промысел; auto ~ej značku ávto domáshnej značky **3** (*opak: zahraničný*) внутрішній; ~ trh внутрішня торгівля; ~a spotreba внутрішнє вужиття **4** *šport*. свій, у себе (дома); prehrat' na ~ej pôde програти дома; ~ priateľ домашній приятель, любовник

domác/li² -eho *m* **1** господподарь дому **2** *mn. č. (členovia rodiny)* домашні **3** *mn. č. šport*. різдві, панови (поля)

domáck/ly **1** домашній, по-домашньому; ~e výroby домашні виробки; ~ priemysel домашній промисел **2** (*ako doma*) інтимний, як (у себе) дома; v ~om prostredí в домашній середі, як меджі своїми(-ма)

domácnosť -ti *s* домашнє господарство, дім; viesť ~ вести домашнє господарство або дім; založiť si vlastnú ~ заложити собі властнє господарство, зачати жыти своїм домом

domáhl/at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* чохо домагати ся, добивати ся

domal/zať -že -žú *dok.* домазати

domček -a *m* домік; strážny ~ žel. же-лезнічна будка

dom/lec -са *m* невеликий дім, домік

dominant/la -y ž *kniž.* домінанта

dominantn/ly домінантний, пануючий; переовладаючий; ~á úloha пануюча роль; ~á vlastnosť пануюча якість; ~é postavenie пануюча позиція

domín/ium -ia *s* **1** *polit.* домініон **2** *hist.* володжія

domin/o¹-a *s* (*hra*) доміно; hrať ~ грати доміно

domin/o²-a *s* **1** (*maškarný úbor*) доміно *neskl. s* **2** *m* (*osoba oblečená v maškarnom úbore*) доміно *neskl. s*

domin/ovat' -uje -ujú *nedok.* доміновати, перевладати, панувати

domkár -a *m* малоземельный різда (*rázda* сільського домика і *malého kuská zémli*)

domlát/it' -i -ia *dok.* **1** домолотити, закінчити молочія **2** *koho expr. (zbit')* набити, збити, поколотити

domliet' domelie domelú *dok.* домолоти

domnel/ly **1** імовірний, фіктивний, не-дійсний; ~á smrť фіктивна смерть **2** *práv.* предпкладаний, фіктивний, імовірний

domnen/ie -ia *s* предположія, припущія, думка, гадка; v ~í, že... в предположіні, же... або думаючи, же...; byť v ~í, že... быти пересвідченим в тім, же...

domnienk/la -y ž предположія, припущати, думати, гадати; nesprávna ~ несправне, хибнє предположія; byť *al. žit'* v ~e, že... предпкладати, же...

domniev/at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* предпкладати, припущати, гадати, думати, раховати ся

domobran/la -y ž домобрана

domobran/lec -са *m* домобранець

domobraneck/ly домобранський; ~é jednotku домобранськы часті, одділы

domord/ovat' -uje -ujú *dok. hovor. expr.* домордовати, замордовати

domord/ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* домордовати ся, унавити ся, уконати ся, висилити ся, виробити ся

domorod/lec -са *m* домородець

domorod/ly домородий, містний; ~é obyvateľstvo містны, домороды жытели

domov¹-a *m* **1** рідичівський дім; prišiel mi z ~a list я достав письмо з дому **2** країна, отчизна; túžba po ~e туга за країнов, за домом **3** дім; byť bez ~a быти без дому, бездомным; не мати прикриту голову; mať svoj ~ мати свій дім **4** (*stredisko*) дім; detský ~ дітський дім; ~ vedeckých pracovníkov дім учёных **5** (*internát*) інтернат, дім студентів; vysokoškolský *al. študentský* ~ високошкільський або студентський інтернат

domov² prísl. домів; odišiel ~ він одышов домів; vrátiť sa ~ (*z cudziny*) вернути ся домів або до краю, країны; brať si prácu ~ брати собі роботу домів; poslať malú ~ *šport.* вернути лопту бранкарєви

domovin//a –у ž домовина, отчізна, рódный край, держава, країна

domovnícky домовницький; ~ byt квартель домóвника

domovník –а *m* домóвник

domovsk//ý домóвський; ~á обес домóвске сéло; ~é právo домóвске právo, právo на бывáня; ~á prislušnosť домóвска принале́жність, тырвáле бывáня

domov//ý домóвый; ~á kniha домóва книга; ~ výbor домóвый комітét; ~á správa домóве правліня; ~á daň домóва дань; ~á prehliadka домóве переглядáня

domôcť sa domôže sa domôžu sa *dok.* čoho домочі ся, добити ся; ~ svojho práva домочі ся своіх прав, своёго права

domysl//iet' –і –ia *dok.* додúмати; продúмати до кінце, обдúмати; ~ do dôsledkov продúмати до детáйлів

domysl//iet' sa –і si –ia si *dok.* 1 (*predstaviť si*) додúмати собі, представити собі 2 (*dovtipiť sa, uhádnut'*) догадáти ся, представити собі; ako sa to skončí, ľahko si možno ~ нетяжко догадáти ся, чім то́то скінчіть ся

domýšľ//ať –а –ajú *nedok.* додúмовати; продúмовати до кінце, обдúмовати

domýšľ//ať si –а si –ajú si *nedok.* 1 (*predstavovať si*) представляти собі, додúмовати собі 2 (*dovtipovať sa*) дога́довати ся, представляти собі

domýšľavý додúмуючий, надúманий

doň 2. p. zám. on s *predl.* до до нёго

донаčn//ý даруючий; ~á listina даруючий за́пис

donaha *prisl.* дого́ла, дона́га

donášač –а *m* 1 рознашáч; ~ mlieka рознашáч мо́лока 2 (*udávač*) донашáч

donáš//ať –а –ajú *nedok.* 1 (*prinášať*) прино́сити; (*z cesty*) привозити; ~ správu прино́сити ві́сті, но́вости; ~ šťastie прино́сити щáстя 2 (*doručovať*) доставляти, прино́сити; ~ do domu прино́сити домі́в 3 (*o zvukoch, zápachu*) доно́сити, прино́сити 4 *koho do čoho pren.* (*privádzat'*) приводи́ти

kógo do čógo; ~ do nešťastia приводи́ти до бі́ды, нещáстя; ~ do hanby приводи́ти до га́ньбы 5 *koho o čo (pripravovať)* при́правити *kógo o šmo*; ~ o majetok при́правити о ма́еток 6 *komu na koho (denuncovať)* доно́сити

donášk//a –у ž доно́шіня; ~ do domu доно́шіня до до́му

donedávna *prisl.* донеда́вна, донеда́вного ча́су, (і́щ) неда́вно

donekonečna *prisl.* донеконéчна

doňho p. doň

donchuan –а *m pejor.* донхуáн

doniesť donesie donesú *dok.* 1 (*priniesť*) принéсти; (*z cesty*) привéзти; ~ dreva принéсти дры́в; ~ list принéсти письмо; ~ správu принéсти ві́стку; ~ šťastie принéсти щáстя; ~ úžitok принéсти у́житок, хо́сén; ~ ovocie а) (*o stromoch*) принéсти ово́чину; б) *pren.* да́ти плóды áбо резу́лтаты, вы́слідкы 2 (*do určitého miesta*) до́не́сти; ~ až k domu до́не́сти аж до до́му 3 (*doručiť*) до́ручи́ти, принéсти; ~ do domu принéсти до до́му 4 (*o zvukoch, zápachu*) до́не́сти, принéсти 5 *koho do čógo pren.* (*priviesť*) до́ве́сти *kógo do čógo*, привéсти (*do jakóгось stávy*); ~ do nešťastia до́ве́сти до бі́ды, нещáстя; ~ do zúfalstva привéсти до безнаді́йности, до нещáстя; ~ do hanby niekoho навле́чі га́ньбу на да́кого; ~ do rozprávok привéсти до помы́кóва; ~ do varu (*divákov*) привéсти до неі́стóты; ~ do záhuby до́ве́сти до за́губы 6 *koho o čo (pripraviť)* при́правити *kógo o šmo*; ~ o majetok при́правити о ма́еток; ~ o rozum при́правити о ро́зúм; ~ obeť принéсти жéртву; ~ do poriadku привéсти до по́рядку, зроби́ти по́рядок; ~ na svet привéсти на сві́т, породити; ~ na žobrácku palicu зни́чити; ~ do hrobu за́гна́ти до грóбу

donkichot –а *m* донкіхóт

donos//iť –і –ia *dok.* v *rôzn. význ.* доно́сити; ~ šaty po sestre доно́сити шма́ты по сестрі; ~ dieťa доно́сити ді́тину

donucovac//í до́ну́чуючий, при́ну́чуючий; ~ie opatrenia при́ну́чуючі спосо́бы, спосо́бы при́ну́чованя

donuc//ovat' —uje —ujú *nedok.* до́ну́човати, при́ну́човати

donút//it' —i —ia *dok.* до́нутити, при́нутити, за́ста́вити

doobeda *prisl. hovor.* до обі́да, до по́лудни, в пе́ршій полови́ні дня, в пе́ршу полови́ну дня

doobed//ie —ia *s hovor.* дообі́дя, пе́рша по́ловина дня

poobedňajší *hovor.* дообі́дняйший

doobed//ovat' —uje —ujú *dok.* дообі́дати, (за) кінчи́ти обі́д, кінчи́ти обі́дати, пообі́дати, одобі́довати

dookola *prisl.* дооко́ла, по ќругу

door//at' —ie —ú *dok.* доора́ти, кінчи́ти ора́ти

dopad —u *m* 1 па́діня; *miesto* ~u міс́це па́діня; *pri* ~e на зе́м при па́діні на зе́млю; при призе́мліні; *uhol* ~u *fyz.* у́гол па́діня 2 (*konečná fáza letu*) до́пад; *guľa* *pri* ~e ќуля при допа́діні

dopad//at' —á —ajú *nedok.* допа́дати; *kladivo* ~á на nákovu мо́лоток допа́дять на кова́дло; ~ á на по́ху допа́дять на но́гы; *lúče* ~ajú на о́кно лу́чі допа́дають на о́блак

dopadn//núť¹ —ne —nú *dok.* 1 допа́сти, упа́сти; ~ на zema) упа́сти на зе́млю; б) (*o skokanovi ap.*) допа́сти; *jeho ruka ťažko* ~la на moju hlavu є́ро ру́ка тя́жко допа́ла на мо́ю го́лову 2 (*skončiť sa*) скінчи́ти ся; *všetko dobre* ~lo вшы́тко до́брі скінчи́ло ся; *skúška zle* ~la екза́мен допа́в зле, недо́брі; *ako to s ním* ~lo?, *ako* ~ol? як з ним скінчи́ло ся?, як він допа́в?

dopad//núť² —ne —nú *dok.* *koho* (*chytiť*) поіма́ти, застигну́ти, стигну́ти; ~ *zlodeja* поіма́ти зло́дія; ~ *pri čine* пристигну́ти на місці́ приступлі́ня

dopál//it' —i —ia *dok. hovor. expr.* допалити, напалити, назлостити

dopa//ovat' —uje —ujú *nedok. hovor. expr.* допа́лєвати, назло́щувати

doparoma *cit.* допаро́ма, до ф́ра́са, чорт берь, най чорт берé

dopátr//at' sa —a sa —ajú sa *dok.* чо́хо дозна́ти ся, выслі́дити; ~ *sa pravdy, príčiny* дозна́ти ся пра́вду, причи́ну

dopek//at' —á —ajú *nedok. (do konca)* допика́ти

dopest//ovat' —uje —ujú *dok.* до́робити, до́пестова́ти; ~ *nové odrody obilia* до́робити но́вы со́рты зе́рна; ~ *zeleninu* выпестова́ти зеле́ніну

dopiect' до́пече́ до́печу́ *dok. (do konca)* до́печі

dopich//at' —á —ajú *dok.* до́колоти́

dopij//at' —a —ajú *nedok.* до́пива́ти

dopis *zastar. p. list*

dopis//at' —še —šú *dok.* до́писати́; ~ *stranu* до́писати́ сторо́ну; ~ *niekoľko riadkov (dodatočne)* до́писати́ да́кілько рядкі́в

dopisnica *zastar. p. karta 2*

dopisný *zastar. listový 2*

dopis//ovat' si —uje si —ujú si *nedok. s kým* пере́писува́ти ся

dopisovateľ —a *m* корешпо́нде́нт, до́пу-совате́ль; ~ *povín* корешпо́нде́нт нови́нок; *stály* ~ вла́стный корешпо́нде́нт

dopisovateľský корешпо́нде́ньський, до́пу́совате́льський

dopit' до́пи́е до́пи́ју́ *dok.* до́пути

doplác//at' —a —ajú *nedok.* 1 до́пла́човати, при́пла́човати 2 *na čo pren. (škodovať)* до́пла́човати, пла́тути за *шмо*; ~ на *svoju tvrdohlavosť* пла́тути за сво́ю тве́рдоголо́вість а́бо за упря́мство

doplat//it' —i —ia *dok.* 1 до́пла́тути, при́пла́тути; ~ *sto eur* до́пла́тути сто є́вр; ~ *rozdiel* до́пла́тути а́бо за́пла́тути ро́зділ 2 *na čo pren. (mať škodu, zle obísť)* до́ро́го за́пла́тути за *шмо*; *nerob to, ~iš na to* не роб то́то, до́ро́го за́пла́тиш за то́то; ~ на *svoju tvrdohlavosť* за́пла́тути за сво́ю тве́рдоголо́вість а́бо за упря́мство; ~ *zdravím, životom* на не́що до́пла́тути здо́ровє́м, живо́том за да́штó

doplatn//é —ého *s pošt.* до́пла́тне

doplatn/ý доплáтный; ~á známkа pošt. známkа (доплáтне за письмо)

doplat/lok –ku *m* доплáток; ~ky *m* poľnohosp. доплáток

dopláv/lať –a –ajú *dok.* 1 (skončiť plávanie) доплáвати, кінчіти плáвати 2 *k чóму* приплáвати, доплáвати до чóго; ~ do cieľa приплáвати к цілі, доплáвати до цілі; ~ ako prvý приплáвати пёршим; ~ k brehu доплáвати до бéрега 3 (*o lodi*) прийти, приплáвати

doplav/liť –í –ia *dok.* сплáвити; ~ drevo сплáвити дéрево

doplav/liť sa –í sa –ia sa *dok.* 1 доплáвити 2 (*o lodi*) прійти, приплыти

doplaz/liť sa –í sa –ia sa *dok.* *k čómu* долізти, прилізти к чóму

doplet/lať –á –ajú *nedok.* 1 (končiť pletenie) доплітáти, кінчіти плéсти áбо плетінá 2 (*pripletáť*) приплітáти

dopliet' dopletie dopletú *dok.* 1 (skončiť pletenie) доплéсти; ~ sveter доплéсти свéдер; ~ košík доплéсти кóшик; ~ povraz доплéсти мóтузок; ~ vrkoč доплéсти áбо кінчіти заплітáти кóсу 2 (*dodatočne pripliet'*) надплéсти áбо приплéсти кóсу

doplna *prísl.* допóвна, довёрху; наплáти довёрху áбо допóвна

doplň/lať –a –ajú *nedok.* 1 доповняти, долива́ти; ~ fľašu долива́ти фляшку (довёрху) 2 доповняти, поповняти; ~ kartotéku доповняти áбо поповняти картотéку

doplň/lať sa –a sa –ajú sa *nedok.* 1 допóвнёвати ся, попóвнёвати ся 2 (*navzájom*) допóвнёвати (єдén другого)

dopln/liť –í –ia *dok.* 1 доплáти (довёрху), доповну́ти; ~ pohár доплáти пóгар 2 доповну́ти, поповну́ти; ~ zásoby доповну́ти зáсобы áбо засобу́ти ся; ~ vysvetlivkami доповну́ти поясні́нями; ~ si vzdelanie доповну́ти собі просві́щінá; ~ niekoho (*v rozprávaní*) доповну́ти да́кого

doplnkov/ý 1 допóвнюючий; ~ čítanie допóвню́че чі́тáнá; ~é farby *fyz.*

допóвнюючі фáрбы; ~ uhol *geom.* допóвнюючий у́гол 2 *gram.* дуплексі́вний, присудко́вий, предіка́товий; ~á veta дуплексі́вне áбо присудко́ве підрядне речі́нá

dopln/lok –ku *m* 1 *k čómu* доповні́нá 2 *gram.* дуплексі́в, другýй предіка́т (присудок), предіка́тíвний атрібу́т 3 *obyč.* *v mn. č.* ~ky: móдне ~ ky мо́дны доповні́нá (*кабéлка, рукаві́чки i m. n.*)

doplnovac/í допóвнюючий; ~ie voľby допóвнюючі ви́боры, во́льбы; ~ie rozhodnutie (*súdu*) *práv.* допóвню́че рі́шінá; ~ia otázka допóвнюючий вопрóс

doplnovať *p.* doplňat'

dopoč/úť sa –uje sa –ujú sa *dok.* чо, о чо́м дознáти ся, дочу́ти ся; ~ul som sa, že... я дочу́в ся, же... áбо я чув áбо до ме́не дошлó, же...

dopodrobna *prísl.* доподрі́бна, до най-ме́нших подрóбно́стей; ~ vyrozprávať доподрі́бна розпо́вісті

dopoludňajš/í дополудня́йший, дообі́д-ня́йший; ~ia prechádzka дообі́дня́йша прогу́лка; *v ~ích hodinách* в дообі́дня́йші́м часі́

dopoludnia *prísl.* дообі́да, пéред обі́дом, допóлідни

dopoludn/ie –ia *s* допóлідни, дообі́д-ня́йший час

dopoly *prísl.* дополо́вúны, напо́ловúну

dopomáň/lať –a –ajú *nedok.* *k čómu* допо́мога́ти чóму

dopo/môcť –môže –môžu *dok.* *k čómu* допо́мочі, помочі; ~ *k víťazstvu* допо́мочі к перемо́зі; ~ *k miestu* допо́мочі на́йти міс́це

doporučene *prísl. pošt.* (*ako nápis*) дору́чені; poslať list ~ послáти письмо́ дору́чені

doporučený *pošt.* дору́чений; ~ list до-ру́ченé письмо́

doporučiť *správ.* odporučiť'

doporučovať *správ.* odporúčat'

doposiať *prísl.* до то́го часу́

dopo/vedať –ie –veda *dok.* 1 допові́сти, догово́рути 2 (*dovyprávať*) догово́рути

doprac//ovať sa –uje sa –ujú sa *dok.* *čoho*, *k čomu* добути ся, досягнути, доробити ся; ~ úspechu добути ся успіху; ~ sa k výsledku добути ся або досягнути результату

doprať doperie doperú *dok.* допрати, скінчити прання

doprav//a'-y ž 1 транспорт, переправа; osobná ~ osobный, пасажирський транспорт; automobilová ~ автомобільовий транспорт або автомобілова переправа; letecká ~ воздушный або авіачный або ероплановый транспорт; železničná ~ железнодорожный транспорт; miestna, mestská ~ містний, міський транспорт; ministerstvo ~у міністерство транспорту 2 (*dej*) транспортовання, перевозіння; ~ ranených транспортовання ранених 3 (*premávka*) фреквенція, погінання, переправа; vlaková ~ фреквенція влків, поїздів; nákladná ~ накладна переправа; osobná ~ пасажирська переправа; roľníčská ~ улічна фреквенція, улічне погінання 4 (*dovoz*) привоз; poplatok za ~у плачїна за привоз

doprava² prísl. доправа, направо

dopravák –а *m hovor.* транспортник, переправник

dopravc//a –у *m* експедитор, переправник

doprav//it' –і –іа *dok.* 1 (*prepraviť*) перевезти, привезти; ~ chorého do nemocnice перевезти хворого до шпиталя; ~ železnicou перевезти по железниці або по железничній дорозі 2 (*doviezť*) довезти; ~ batožinu na stanicu привезти багаж на станцію; ~ do domu привезти до дому

dopravn//é –ého *s* переправне, заплачїна за перевезіння; плачїна за привоз

dopravník –а *m tech.* транспортér, перевозник

dopravn//ý 1 *príd. k* **doprava 1** транспортний, переправний; ~é prostriedky транспортны срдства; ~é náklady транспортны выдавки; ~é letectvo

транспортна авіація 2 *príd. k* **doprava 2**; ~á kancelária транспортна канцеларня 3 *príd. k* **doprava 3**; ~é pravidlá транспортны, переправны правила; ~á služba переправна служба; ~á značka переправна значка; ~é nešťastie транспортне нещастя; ~ pás транспортёр **doprav//ovať** –uje –ujú *nedok.* 1 (*prepravovať*) перевозити 2 (*dovážat'*) привозити

dopredaj –а *m* допродавання, продавання за зніжени ціны

dopredu *prísl.* 1 допéреду, до пéреду; ísť ~ ити до пéреду 2 *hovor.* (*časové*) до пéреду, завчасу; platiť ~ платити до пéреду; ~ premyslieť завчасу обдýмати, передýмати; ~ vedieť завчасу або до пéреду знати

doprevadiť *kniž. zastar. p.* **odprevadiť**

doprevádzať *p.* **sprevádzať**

dopriať dopraje doprajú *dok.* 1 (*nezávidieť*) од душы або од сёрдца желати; ja mu to doprajem а) я од чістого сёрдца або од душы ёмý то́го жéлам; б) я рад за нёго 2 (*poskytnúť, umožniť*) дожычїти; doprial som mu tú radosť я дожычїв ёмý тотý радость; doprajte mi pokoja дожычте мї покїй

dopriať si dopraje si doprajú si *dok.* дожычїти собі

doprosta *prísl.* прямо, отворенї; (*povedať*) z mosta ~ (*повісти*) прямо, отворенї

doprostred 1 *prísl.* до середїны, в середїну 2 *predl. s 2. p.* посередїні; postaviť stôl ~ izby поставити стіл посередїні хыжы або їзбы

dopusten//ie –іа *s:* božie ~! *hovor.* бóже допущїня!

dopust//it' –і –іа *dok.* позволити, допустити; nedopustím, aby odišiel я не позволю, жéбы він одышов; я не позволю ёмý одыйти; toto nedopustím! я не допýщу тотó!

dopust//it' sa –і sa –іа sa *dok.* *čoho* допустити ся; ~ sa chyby допустити ся або побити хыбы; ~ sa trebného činu допустити

ся трестане́цького присту́пку; ~ sa zradу допусту́ти ся зра́ды, зра́дити

допúšť//lat' –а –ajú *nedok.* допу́щати, по-зволю́ти

допúšť//lat' sa –а sa –ajú sa *nedok.* чо́го допу́щати ся, робу́ти *што*

dopyt –u *m 1 po čom obch.* інте́рeс о *што*; *uspokojit'* ~ успоко́їти інте́рeс **2** (*otázka*) во́проc

doráb//lat' –а –ajú *nedok. 1* (*dokončovať*) до́роблє́вати, за́кінчовати, до́кінчовати; ~ šaty дошыва́ти шма́ты; ~ stavbu за-кінчовати будова́ня **2** (*pestovať, získavať pestovaním*) дора́бляти, пестова́ти; ~ zeleninu дора́бляти а́бо пестова́ти зеле-нину; ~ zrno пестова́ти зє́рно

dorábatel' –а *m* до́роблє́вач, проду́це́нт *m*; ~ zeleniny до́роблє́вач зеле́нуны а́бо зеле́нина́рь; ~ cukrovej repy до́роблє́вач цукре́вой рі́пы; ~ obilia хлі́боро́б; ~ medu пчола́рь

doráň//lat' –а –ajú *dok. expr.* зра́нєвати *aj pren.*; ~ si nohu зра́нєвати собі но́гы; ~ ané srdce *pren.* зра́нєване се́рдце

dorast –u *m 1* до́раcт, юна́цтво, моло́де поколі́ня, моло́ды ка́дры; *vedecký* ~ моло́де поколі́ня уче́ных, моло́ды уче́ны **2** *šport.* до́раcт, юна́цтво

dorásť *dorastie dorastú dok.* до́рости, ста́ти до́ро́слим, вы́рости; *keď dorástol* кідь він до́ріc а́бо вы́ріc; ~ na mládenca зму́жніти, ста́ти юнако́м

dorast//lat' –á –ajú *nedok.* до́ростати, рос-ти; *deti nám ~ajú* ді́ти нам до́раcта́ють а́бо росту́ть

dorasten//ec –са *m šport.* до́раcтє́нець, юна́к

dorasteneck//ý до́раcтє́ньцький, юна́ць-кий; ~é mužstvo до́раcтє́ньцька а́бо юна́цька ко́манда

doraz: на ~ *tech.* на до́раз, дотягну́ти ца́лком

doraz//it' –í –ia *dok. 1* (*zabiť*) за́бити, доби-ти **2** (*urobiť bezmocným*) звали́ти, зні́чїти; *slivovica ho ~ila* сливо́віця звали́ла є́го

з нї́г; *chýr o jeho smrti ju celkom ~il* хы́р о є́го смє́рти ца́лком звали́ло є́й

doraz//it' –í –ia *dok.* при́йти; ~ на miesto при́йти на мї́сце

doráž//lat' –а –ajú *nedok. na koho* напа́дати на ко́го; ~ otázkami наража́ти з во́про́сами

doráž//lat' –а –ajú *nedok. 1* (*zabíjať*) за́бивати, до́бивати **2** звале́вати, ні́чїти

dorel//zat' –že –žú *dok.* до́різати

dorel//zat' sa –že sa –žú sa *dok.* до́різати ся (*na veľé mícях*), до́різати ся

doriad//it' –í –ia *dok.* до́рядити а́бо за́кінчїти прятаня

doriad//it' –í –ia *dok. hovor. expr. 1* (*zašpiniť*) за-брудні́ти, зашпї́нити, забаб́рати **2** (*dokaličiť, zničiť*) до́калічїти, скалі́чїти, по́калічїти

doriad//it' sa –í sa –ia sa *dok. hovor. expr. 1* забрудну́ти ся, зашпї́ну́ти ся **2** скалі́чїти ся

dorieš//it' –í –ia *dok.* до́рішы́ти, рі́шыти до кінце́; ~ úlohu рі́шыти зада́чу; ~ celý prípad до́рішы́ти про́блем

dorob//it' –í –ia *dok 1* (*dokončiť*) за́кінчїти; до́кінчїти, до́робу́ти **2** (*dopestovať*) до́пестова́ти, да́ти дозрі́ти

dorovna prísl. пря́мо, отворе́ні; *povedať* ~ по́віcти пря́мо а́бо отворе́ні

dorozpráv//at' –а –ajú *dok.* до́говору́ти, до́роспра́вляти, до́повї́сти; ро́сповї́сти до кінце́

dorozum//iet' sa –ie sa –eju sa *dok. s kým i bezpredm. 1* (*s cudzincom ap.*) до́розуму́ти ся, до́говору́ти ся, по́розуму́ти є́де́н дру́гого, на́йти о́бщїй язы́к **2** (*dohodnúť sa*) до́говору́ти ся

dorozumievac//í до́розумлю́ючий; ~ pro-*striedok* сре́дство до́розумлє́вання; ~ia ге́ч до́розумлю́юча реч, о́бщїй язы́к

dorozumiev//at' sa –а sa –ajú sa *nedok. s kým* до́розумлє́вати ся; ~ sa *posunkami* до́розумлє́вати ся же́стами а́бо при по́мочї же́стів

dórsky до́рьський; ~ stĺp *stav.* до́рьський стовп

dorúb//at' –el-а –u/-ajú *dok. 1* до́руба́ти, кінчї́ти ру́ба́ти **2** (*na kusy*) ро́зруба́ти, по́руба́ти, на́руба́ти

doručenk//a –у ž *hovor.* доручіня (о досмáмі)

doruč//it' –і –іа *dok.* вручіти, принести; ~ list вручіти письмо; ~ telegram вручіти áбо принести телеграм

doručiteľ –а *m* 1 вручитель *m* 2 *fin.* адресуючий, ука́зуючий; *zmienka* на –а вéксель на адресуючого

doručn//é –ého *s pošt.* вручнé

doručovací вручуючий; ~ list вручу́юче письмо; ~ listok вру́уючий листок (о вручінí)

doruč//ovat' –ује –ују́ *nedok.* вруча́ти, прино́сити

doručovateľ –а *m* вруча́тель, прино́сячий; ~ telegramov вруча́тель телеграмів; *poštový* ~ пошта́рь; *súdny* ~ судце́вый вруча́тель

dosad//it' –і –іа *dok.* 1 назнача́ти, поса́дити; ~ do funkcie назнача́ти до фу́нкції; ~ na trón поса́дити на трон 2 *mat.* замі́нити, підста́вити; ~ do vzorca, rovnice підста́вити до фо́рмулы, до уравни́я

dosádzať p. dosadzovať

dosadz//ovat' –ује –ују́ *nedok.* 1 *koho* назнача́ти, доса́джати 2 *mat.* доса́джувати, замі́няти, підста́вляти

dosah –у *m* до́сяг; 1 гра́нця дося́гнү́тя; *byť v* ~у *u* бы́ти на дося́гнү́тя 2 (*význam*) значі́ня; *politický* ~ *niečoho* полі́тичне значі́ня чо́гось; на ~ *ruku* на до́сяг ру́кы

dosah//ovat' –ује –ују́ *nedok.* *čo* 1 (*dočahovať*) до́сяга́ти 2 *v rôzn. význ.* до́сяга́ти чо́го; ~ *výsledky* до́сяга́ти резу́льтаты áбо до́бива́ти ся резу́льтатів; ~ *vysokú úroveň* до́сяга́ти висо́кий у́ровень; ~ *nápravu* до́сяга́ти áбо до́бива́ти ся злі́пші́ня

dosaziteľný správ. dosiahnuteľný

dosiah//nut' –не –ну *dok.* *čo* 1 (*dočiahnut'*) до́сягну́ти до чо́го; до́ста́ти *што*; ~ *rukou* до́ста́ти áбо до́сягну́ти руко́в; ~ *dno* до́сягну́ти до дна áбо дно *aábo* на дно 2 *v rôzn. význ.* до́сягну́ти, до́ста́ти; ~ *breh* до́сягну́ти бе́рег; *mráz dosiahol 40°* (*štyridsať stupňov*) мо́роз до́сяга́ть 40° (шти́рдцять гра́дусів); ~ *vysokú úroveň*

до́сягну́ти висо́кий у́ровень; ~ *vrchol* до́сягну́ти ку́льміна́цію áбо са́мый ве́рх; ~ *štyridsiatku* до́сягну́ти шти́рдцять ро́ків; ~ *dobré výsledky* до́бити ся до́брых резу́льтатів; ~ *cieľ* до́сягну́ти ці́ль; ~ *úspech* до́сягну́ти у́спіх, до́бити ся у́спіхів; ~ *svoje* до́бити ся сво́єго; ~ *víťazstvo* до́сягну́ти пере́мо́гу, пере́можі́ня

dosiahnuteľný до́сягу́ючий

dosiaľ *prísl.* до то́го часу́, дотепе́рь

dosk//a –у ž 1 (*z dreva*) до́ска; *dubová* ~ дубо́ва до́ска; *surová* ~ суро́ва до́ска; *gysovacia* ~ до́ска на рисо́ва́ня 2 (*tabuľa*) та́бла; *mramorová* ~ мраморо́ва та́бла; *fotografická* ~ фотогра́фічна та́бла; *rozvodná* ~ *el.tech.* розво́дна та́бла; *odrazová* ~ одразо́вый місто́к

doská//kat' –че –чу *dok.* 1 (*prestať skákať*) до́ска́кати, пере́ста́ти áбо кінчи́ти ска́кати 2 *iron. (zle skončiť)* до́ска́кати

doskak//ovat' –ује –ују́ *nedok.* 1 (*zakončovať skok*) до́ска́ковати, при́землү́ти ся 2 *šport. (v basketbale ap.)* до́ска́ковати

doskočisk//o –а *s šport.* до́ско́чіско

doskoč//it' –і –іа *dok.* 1 *kam, pokiaľ* до́ско́чіти 2 (*zakončiť skok*) до́ско́чіти, при́землү́ти ся

doskok –у *m* *šport.* до́ско́к, при́землі́ня

doskový до́ско́вый

doslov –у *m* *epilóg*

doslova *prísl.* до́сло́вні, буквáльні; ~ *preklad* до́сло́вный áбо буквáльный пере́клад; ~ *citát* до́сло́вна ці́тата; *v-om znení* до́сло́вні, буквáльні

dosluh//ovat' –ује –ују́ *nedok.* 1 (*končiť službu*) до́слү́говати, кінчи́ти слү́жбу 2 *pren. (o veciach)* до́слү́говати (*вихо́дүти* із у́жыва́ня, хо́сно́ва́ня); *tento stroj už* ~ује то́та маши́на уж до́слү́гову́є 3 (*nadsľuhovať*) на́дслү́говати

dosľuž//it' –і –іа *dok.* 1 (*skončiť službu*) до́слү́жити, од́слү́жити 2 *pren. (o veciach)* од́слү́жити, ви́йти із у́жыва́ня, хо́сно́ва́ня

dosol//it' –i –ia *dok.* досоліти

dospelos//t' –ti ž зрілостъ ж, зрілий вік; pohlavná ~ половá зрілостъ; v ~ti в зрілім віку; skúška ~ti укzáмен на атестáт зрілости

dospel//ý дорослий, зрілий; ~ človек дорослий чоловік; ~ vek зрілий вóзраст, вік; для дорослых

dosp//iet'¹-eje –eju *dok.* доспіти, дозріти, змужніти, вирости; стáти дорослым; ~ v tuža змужніти

dosp//iet'²-eje –eju *dok.* k čomu доспіти, дійти **1** дійти до чóго; ~elo tak d'aleko, že ... дошлó тóтó так далéко, же ...; ~ k cieľu доспіти áбо дійти к цілю, досягнути ціль **2** *pren.* прийти; ~ k záveru, presvedčeníu прийти к заключіню, пересвідчіню

dospiev//at'¹-a –ajú *nedok.* дозрівáти, мужніти, виростáти, стáти (ся) дорослым; pohlavne ~ досягнути полову зрілостъ; ~ajúce dievča дівча, досягáюче полову зрілостъ; ~ájúca mládež доспівáюча áбо дозрівáюча молодéж

dospiev//at'²-a –ajú *nedok.* k čomu **1** доходіти до чóго **2** *pren.* приходіти; ~ k názoru приходіти к заключіню, к погляду

dospiev//at'³-a –ajú *dok.* доспівáти, кінчіти спів, кінчіти співáти; ~ pieseň доспівáти співанку, пісню; ~! (*povel*) доспівáти!

dost' **1** *prísl.* (*pomerne*) достъ, стáчити; ~ veľký достъ великий, высóкый; ~ dobre достъ дóбри **2** *prísl.* (*hodne*) достъ вéлє, мнóго **3** *prísl.* (*patrične*) достъ, достáтні; je ~ silný він достъ міцный **4** *ako prísudok* (*stačí*) достъ, стáчити, выстáчати; ~! достъ!, стáчити!, выстáчити!; času mám ~ мам достъ часу, у мéне достъ часу; nemám ~ reňazi не мам достъ пінязей, мі не выстáчить пінязей; to nám bude ~ тóго нам бúде достъ, тóго нам выстáчить; ~ na tom (*skrátka*) (єдним) слóвом; na hlúposti ťa je ~ на глúпости є тéбе достъ; už mám toho ~ ! уж мам тóго достъ!; tak už ~! так уж достъ!, стáчить тóго!

dostač//it' –i –ia *dok.* выстáчить, задóсть *prísl.*

dostač//ovať –uje –ujú *nedok.* выстáчати, достáчовати; ~ujúci dôkaz выстáчáючий дóказ

dost'ah//ovať sa –uje sa –ujú sa *dok.* достяговати ся

dostanov//it' sa –í sa –ia sa *dok.* явúти ся, прúйти; nedostanovil sa він не явив ся, він не прийшóв

dostať –ne –nú *dok.* **1** v rôzn. význ. достáти; ~ dar достáти дарунок; ~ byt достáти квáртель; ~ pokarhanie достáти покара́ня; ~ rozkaz достáти рóсказ, приказ; ~ objednávku достáти за́казку, обі́днáвку; ~ súhlas достáти соглáшiня; ~ zaucho достáти позaўха; ~ výchovu достáти вихову; ~ z nafty benzín достáти з нáфты бéнзiн; ~ zaujímavé výsledky достáти iнтерéсны резул'táты; ~ meno достáти мéно; ~ dva roky (*ako trest*) достáти двá рóкы; ~ guľku достáти кúльку, быти застрéленим; ~ povraz быти завіше́ным **2** *pren.* (*o chorobách*) достáти, поiмáти, iмити, ухóпити; ~ nádcu достáти áбо поiмáти нáдху; ~ anginu ухóпити ангiну **3** (*zohnať, kúpiť*) достáти, купити; ~ neos. мож купити, мож достáти **4** v *spojení s niektorými podst. menami prekladá sa podľa významu podst. mena*; ~ chuť ёмý захоті́ло ся, він захотів; ~ strach достáв страх, настрáшив ся; ~! otlak достáв óтлак, мóзоль; ~! nápad достáв нáпад; ~! rozum достáв розúм **5** (*byť potrestaný, pokarhaný*) достáти ся, попáсти neos.; dostaneš! достáнеш! **6** *koho kam hovor.* послáти; ~ dieťa do školy послáти дітiну до шкóлы **7** *čo kam hovor.* перенéсти; ~ skriňu cez dvere перенéсти шыфóнёр чéрез двéри; ~ niečo do kufru всúнути áбо втиснути доштó до кúфрa **8** *koho čo hovor.* (*odniekiaľ*) вытягнути; ~ z väzenia вытягнути з бáсы áбо арéшту; ~! ma z toho вытягнув мéне з тóго; ~ z domu niekoho вытягнути з дóму дакóго **9** *koho*

do čoho (*priviesť*) привести кого до чого; ~ do neprijemnej situácie привести до неприємної ситуації; ~ do nešťastia niekoho довести до біди або нещастя дакого; ~ do rozpakov довести до помыкova, до безрадности; ~ do väzenia достати до басы або арешту; ~ do pohybu привести до погынання; ~ do varu а) довести до кипіння; б) *pren. (obecenstvo)* привести до неістоты **10** *koho o čo hovor.* лишити кого чого, одобрати, обрати о, одняти *што у кого*; ~ о majetok обрати о маєток, одняти маєток; ~ о peniaze лишити грошей **11** (*chytiť*) поімати, ухопити **12** *koho (oklamať)* достати, нафукнути; *ale ma dostať!* і нафукнув же мєнє!; ~ košom достав кошом; ~ po pose достав по нocy; ~ pohy достати нocy, змізнати (*o ríчах*), достати нocy

dostať sa –ne sa –nú sa *dok. 1 (ocitnúť sa)* достати ся, попaсти де, очyти ся де; ~ sa do Prahy попaсти до Прагы; ~ sa do väzenia попaсти до арешту; ~ sa do zajatia достати ся, попaсти до плєну; ~ sa do závislosti на niekom попaсти до залєжности од когось; ~ sa do neprijemnej situácie попaсти до неприємної ситуації, очyти ся в неприємній ситуації; ~ sa do nebezpečia очyти ся в опaсности; ~ sa na stopu попaсти на слїд; ~ sa pred súd попaсти пєред суд; ~ sa do dažďa попaсти під додж; ~ sa na chodník достати ся на пішник, на дорожку, на стєжку; ~ sa do zlej spoločnosti попaсти до злой або недоброй общности; ~ sa na vysokú školu достати ся на высocy школу; ~ sa do streleckej pozície *šport.* достати ся на позіцію стрільбы або стріляння **2** (*preniknúť až niekam, dosiahnuť niečo*) добрати ся, дойти до чого; ~ sa k niekomu добрати ся ку комyсь; ~ sa až na vrchol добрати ся аж на верх або досягнути верх (гocy); ~ sa až k tretiemu zväzku добрати ся аж ку трєтєму тocy; ~ sa k podstate добрати ся к сyщности **3** (*dnu*) протікати; *voda sa ~la do pivnice*

voda протікала до пивніцї; *do bytu sa ~li myši* в дomі завєли ся мышы **4** (*von*) vybrati ся, выйти; ~ sa z domu vybrati ся або выйти з domy; ~ sa z mesta достати ся з мїста; ~ sa z väzenia выйти з арешту; ~ sa z ťažkej situácie достати ся або выйти з тяжкoy ситуації; ~ sa z dlhov достати ся з довгів **5** *k čomu (prísť, získať)* приобріти *што*, прийти к чомy; ~ sa k majetku прийти к маєтку, збогaтнути; ~ sa k moci, k vláde прийти к мocy, к управлїню; ~ sa do úpadku достати ся до упaдку; ~ sa do pohybu прийти до погынання **6** *k čomu (dostať možnosť)* достати мoжность чого або робити *што*; ~ sa k práci достати роботy, зачати робити; ~ sa k slovu а) достати слowo; б) зачати говорити **7** *neos. (prípadnúť)* попaсти ся, достати ся, достати *so zmenou vetnej konštrukcie*; ~l sa mi najväčší kúsok dostáv sa mi або попав ся ми найбівший кycok; *mne sa z toho nič nedostalo* я ніч з тocy не достав; *mi sa z toho ніч не достало*; ~alo sa mi cti... достало ся ми чєсти ..., я був удостoєный чєстєв... **8** *neos. (dostať bitku, pokarhanie)* попaсти; ~ sa mu ємy достoло ся, ємy попало; ємy влетіло **9** (*oklamať sa*) прорaxовати ся; *ale som sa ~l* я барз добpи прорaxовав ся!; ~ sa k veslu (*k moci*) прийти к мocy; ~ sa na koreň niečoho достати ся на кopїнь дачого; ~ sa do slepej uličky попaсти на злу дорocy; достати ся до слпoy улічкы; ~ sa z dažďa pod odkvar попaсти з oгня до полomїни; ~ sa na svetlo указати ся, попaсти на світло; ~ sa do rúk *al. hrsti* niekomu попaсти до рук комyсь; ~ sa do kaše достати ся до кашы або тяжкoy ситуації; ~ sa do styku а) (*s ľuďmi*) зговopєвати ся б) (*s faktami*) стрічати ся; ~ sa do podozrenia взбудити або викликати подopнїя; ~ sa na pretras стати предметом обсуджїня; ~l sa na rad пришов на нєго ряд

dostať dostoji dostojá *dok. čomu* сповнити, выповнити *што*; ~ slovo дотримати слowo; ~ povinnosti выповнити повинности

dostatočn/á –nej ž *škol.* (známka) достаточна, задовольнюча; **dostať** ~ú достати достаточну, задовольнюючу

dostatočn/ý достаточный; ~é množstvo достаточна кількість; ~ dôvod pre niečo достаточный факт для чогого; **mal** ~ *prospech škol.* він учився на достаточо

dostať/ok –*ka m* достаток, забезпеченість; **žiť** в ~ку жити в достатку, бути забезпеченим

dostav/lať –ia –ajú *dok.* čo доставяти, добудувати *што*, закінчити будовання, добудувати

dostáv/lať –a –ajú *nedok.* **1** v rôzn. význ. доставати; ~ dary доставати дары, дарунки; ~ plat доставати плат, виплату; ~ dobré známky доставати добры отмітки **2** *pren.* (o chorobách) доставати, імати; ~am nádku доставам nádku, зачінам доставати nádku **3** v *spojení s niektorými podst. menami prekladá sa podľa významu podst. mena*; ~am chuť хочеся мі; ~am strach я боюся, я зачінам боятися; ~am náladu мам наладу **4** (*byť trestaný*) попадало *neos.* každý deň ~al ёмұ попада́ло ка́ждый де́нь, доставав ка́ждый де́нь **5** *koho kam hovor.* наладжовати **6** *čo kam hovor.* протезовати **7** *koho čo hovor.* (odniekiaľ) вытяговати, вызволяти, выручати **8** *koho do čoho (privádzať)* приводити ко́го до чо́го; ~ do nešťastia приводити до нещастя, до біди; ~ do neprijemnej situácie до неприємной сітуації; ~ do rozpravov приводити до помыкова **9** *koho o čo hovor.* зохабити, лишати ко́го чо́го

dostáv/lať sa –a sa –ajú sa *nedok.* **1** (*ocitať sa*) доставатися, попáсти де, до чо́го; ~ sa do závislosti доставатися до залéжности; ~ sa do zajatia попадати до плéну; ~ sa do neprijemnej situácie доставатися до неприємной сітуації **2** *k čomu (dosahovať niečo, prenikať až niekam)* доберáтися, доходить до чо́го; ~ sa až k podstate veci доставатися аж к са́мім оснóві діла **3** (*dnu*) протіка́ти; до miestnosti sa ~ odniekiaľ voda

до місности протіка́ть дао́дки во́да **4** (*von*) ви́берати ся, ви́ходити, доставáти ся; ~ sa z obkľúčenia доставáти ся з обкľучіня, з о́кружіня **5** *k čomu (získavať niečo)* приходить, доставáти ся к чо́му; ~ sa k moci доставáти ся к мі́ці, управлі́ню **6** *k čomu (dostávať možnosť)* доставáти мо́жність чо́го áбо робити *што*; ~ sa k práci зачіна́ти робити; ~ sa k slovu доставáти сло́во **7** *neos.* попада́ти ся, доставáти ся, доставáти (*so zmenou vetnej konštrukcie*); ~a sa mi čí... доставáть ся мі́ че́сти ...

dostavb/la –у ž добудовання, закінчіня будовання

dostaveníčk/lo –a s *zastar.* **1** стрі́пну́тя (залюбе́ных) **2** *pren.* (*zraz*) стрі́пну́тя (ка́жде)

dostaviť *nár. p.* **dostavať**

dostav/liť sa –í sa –ia sa *dok.* **1** *admin.* доставити ся, явити ся; ~ sa na súd доставити ся на суд **2** (*nastať, prísť*) об-явити ся, начати ся; ~ili sa krče, bolesti об-явили ся ко́рчі, бо́лести; ~sla sa horúčka зачалá ся горячка

dostavník –a *m zastar.* (закры́тый) коч

dostav/lovať –uje –ujú *nedok.* що доставляти, добудувати, закінчити будувати

dostav/lovať sa –uje sa –ujú sa *nedok.* **1** *admin.* доставлéвати ся, являти ся **2** (*nastávať, prichádzať*) появляти ся, зачіна́ти ся

dostih/núť –ne –nú *dok.* **1** (*dohonit*) догна́ти, нагна́ти **2** *čo (priblížiť sa)* застигнути, стигнути, досягну́ти; ~ kraj lesa досягну́ти край лі́са **3** (*prichytiť*) поіма́ти, застигнути, пристигнути

dostihov/ly біже́цький, скако́вий; ~ kôň біже́цький áбо скако́вий кінь; ~á dráha біже́цька до́рога, іпподро́м

dostih/ly –ov *m pomn.* перебі́гы, бі́гы, скака́ня, ско́ки

dostredivý *fyz.* центробі́жний

dostrel –и *m* (*zbrane*) до́стріл, до-сягне́ність, далéкість ви́стрілу; *byť mimo* ~и находити ся мі́мо до́стрі́лу áбо досягне́ности (куль); па ~ на до́стріл

dostrel//it' –i –ia *dok.* (o zbrani) дострілити; puška ~i na 2000 m (dvetisíc metrov) пuşка дострілить додалёка на 2000 м (два тiсяч мётрiв)

dostrielat' –a –ajú *dok.* 1 *čo* выстріляти, росстріляти; ~ на гieчiсу выстріляти на решётi (кўлями) 2 (*prestat' strielat'*) достріляти, закінчiти стріляння, стріляти

dostrih//at' –á –ajú *dok.* достричі, скінчiти стричі áбо стригáня

dostúp//it' –i –ia *dok.* 1 (*až kam*) дойти до чóго 2 *čoho pren. kniž.* досягнути; ~ vrcholu досягнути кулмiнáчного пўнкту 3 (*na nohu*) настўпити, пристўпити

dostupn//lý *v rôzn. význ.* достўпный; ~é pohorie достўпны про чоловiка гóры; ~á literatúra достўпна лiтератўра; ~ výklad достўпне пояснiня, тлумачiня; ~é ceny достўпны цiны

dostup//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 (*až kam*) доходить до чóго 2 *čoho pren. kniž.* (*dosahovat'*) досягати 3 (*na nohu ap.*) настўпати

dosvedč//it' –i –ia *dok.* досвідчiти, потвердити

dosvedč//ovat' –uje –ujú *nedok.* досвідчовати, потвёрджувати

dosyp//at' –e –ú *dok.* досыпати, присыпати; ~ mўky досыпати мукы; ~ vrese až do vrchu досыпати мiх аж доверхў

dosýp//at' –a –ajú *nedok.* доспáти, до-спавáти

dosýta *prísl.* досыта *aj pren.*

došik//ovat' –uje –ujú *dok. ľud.* 1 (*doviest'*) дошiковáти, привéсти 2 (*doviezt'*) привéзти

doširopa *prísl.* дошырóка, шырóко

došiť došiže došijú *dok.* дошыти; ~ šaty дошыти шмáты

došív//at' –a –ajú *nedok.* дошывáти

doškľb//at' –e –ú *dok. expr.* ростóргати, дотóргати, додёрти; ~ pohavice дотóргати ногавiцi

doškoľovaci дошколюючiй; ~ kurz дошколюючiй курс

doškoľovan//ie –ia *s* дошкóлёваня; ústav pre ~ lekárov iнштiтут про дошкóлёваня лiкарiв

doškoľ//ovat' –uje –ujú *nedok.* коho дошколёвати, звышовати чiю квалiфiкацiю

doškoľ//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok.* дошкóлёвати ся, звышовати (свóю) квалiфiкацiю

doškrab//at' –e –ú *dok.* дошкрябати, пошкрябати

doškriabat' p. doškrabat'

došľ//ý *admin.* приходячiй; ~á pošta приходяча пóшта, корешпóнденцiя

doštený досковáный

doštipl//at' –e –u *dok.* 1 (*prstami*) дощiпати 2 (*o komároch*) докусáти, скусáти, дощiпати 3 (*o osách ap.*) ужáлити, пустити жáло

doštud//ovat' –uje –ujú *dok.* доштудовáти, скінчiти учiня

doťah//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* дотяговати 2 (*skrutku*) дотяговати, зятяговати 3 *šport.* (*doháňať, znižovať náskok*) доганяти, здоганяти; súper začína ~ сопёрник зачiнать здоганяти

dotaz –u *m* 1 (*písomné*) пожа́дованя 2 (*otázka*) вопрóс

dotazník –a *m* анкетá; kádrový ~ анкетá, особньий листóк по евидénцiї кáдрiв; vyplňovat' ~ заповняти анкетý

dotazníkov//ý анкетóвый; ~á akcia анкетóва áкцiя, анкетá

dotedy správ. dovtedy

doterajš//í 1 дотеперiшнiй; ~ie skúsenosti дотеперiшня освiдченость; ~ priebeh дотеперiшнiй ход 2 (*doteraz platný, trvajúci*) екзiстуючiй; ~ zákon дотеперiшнiй áбо екзiстуючiй закóн; ~ stav дотеперiшне положiня

doteraz *prísl.* дотепёрь

dotiah//nut' –ne –nú *dok.* 1 *v rôzn. význ.* дотягнути; ~ po bránu дотягнути по ворóта; ~ do kopca дотягнути до кiнце; ~ do penzie дотягнути до пёнзiї 2 (*zatiehnut'*) зятягнути; ~ skrutku дотягнути, закрутити шрўбку 3 *šport.* нагнáти, догнáти, достигнути; ~ náskok нагнáти нáскóк (*в бодовáнi, в часi i m. ð.*); ďaleko to nedotiahne! далёко вiн не дотягне!

dotiah//nuť sa –ne sa –nu sa *dok. expr.* дотягну́ти ся, притягну́ти ся; доплéсти ся, приплéсти ся

dotiaľ' zám. prísl. до́ты, по́ты; ~, kým... до́ты, по́кы...

dotiaľ'to zám. prísl. до́ты-то, по́ты-то

dotier//ať –a –ajú *nedok. na koho, do koho* дотерáти, привязовати ся ку ко́му

dotierav//lec –са *m* дотерáвий, не-выста́тый, недо́дливий

dotierav//lý недо́дливий, дотерáвий, не-выста́тый; ~ *človek* невыста́тый чоловік; ~é *mucha* дотерáвы му́хы; ~á *myšlienka* недо́длива мысль, ду́мка

dotísk//ať –a –ajú *nedok.* втиска́ти, проти́ска́ти, втисковати

dotísk//ať sa –a sa –ajú sa *nedok.* проти́сковати ся, втисковати ся

dotis//núť –ne –nú *dok.* дотиснути, втисну-ти, протиснути, впи́хнути

dotis//núť sa –ne sa –nú sa *dok.* дотиснути ся, втиснути ся, протиснути ся, впи́хнути ся; ~ sa až k pokladnici протиснути ся аж к са́мій ка́сі

dotk//núť sa –ne sa –nú sa *dok. koho, čoho* 1 доту́лити ся ко́го, чо́го, доткну́ти ся ко́го, чо́го; приту́лити ся ку ко́му, чо́му 2 *prep. (v reči, prednáške)* доткну́ти ся чо́го, спомяну́ти *што*; ~ sa otázku, problému доткну́ти ся вопро́са, пробле́мы 3 *prep.* доткну́ти ко́го, *што*; táto poznámka sa ma ~la totá позначка ме́не доткну́ла ся; ~ sa niečích záujmov доткну́ти ся дачи́их інтере́сів • ~la sa žihľava plota žart. доту́лила ся коприва плóта

dotknutý доткну́тый, уразливий; *byť al. cítiť sa* ~ *byti* áбо *чу́ти ся* доткну́тым, уразливым

dotkýnať sa p. dotýkať sa

dotlač –e *ž typ.* додруковáня

dotlač//liť –í –ia *dok.* втиснути, впи́хнути

dotlač//liť –í –ia *dok. typ.* 1 (*dokončiť tlač*) додруковáти, закінчіти друковáти, друковáня 2 (*urobiť dotlač*) додруковáти, нескóрше надруковáти

dotĺcť dotĺchie dotĺčú *dok.* 1 дотовчі, перестáти товчі 2 (*o srdci*) перестáти бити ся 3 *koho (zbiť)* добити, побити, збити 4 (*sklo ap.*) розбити, порозбивáти

dot//lovať –uje –ujú *nedok. dok.* дотовáти, давáти/дати дотáцію

dotráp//liť sa –í sa –ia sa *dok. hovor.* дотрáпати ся

dotrh//ať –á –ajú *dok.* дотóргати, потóргати

dotvár//ať –a –ajú *nedok. zried.* чо до-творéвати, дорóблєвати, придавáти конє́чну фо́рму чо́му

dotvor//liť –í –ia *dok.* чо дотворити, закінчіти *што*, придати конє́чну фо́рму чо́му

dotvrd//liť –í –ia *dok. (dosvedčiť)* потвер-дити, досвідчіти

dotvrdz//lovať –uje –ujú *nedok.* потвє-рджовати, досвідчовати

dotyčnic//la –e *ž geom.* дотыка́юча

dotyčn//lý спомяну́тый; назва́ний; да́ний; *v ~om prípade* в да́нім слýчаї

dotyk –u *m* 1 (*dotknutie sa*) доткну́тя, доту́ліня; (*vzájomný*) взає́мне доткну́тя; *bod ~u geom.* то́чка дотыка́ня 2 *tech.* ко́нтáкт

dotýk//ať sa –a sa –ajú sa *nedok. koho, čoho* 1 дотыка́ти ся до ко́го, чо́го, ту́лити ся ку ко́му, чо́му, притупя́ти ся ку ко́му, чо́му 2 (*vzájomne*) ту́лити ся з кým, чім 3 *prep.* дотыка́ти ся чо́го 4 *prep.* тыкати ся чо́го, заці́пляти *што*

dotykov//lý 1 *príd. k dotyk* 1; ~á *plocha* дотыка́ючий по́верх, по́верх дотыка́ня; ~ *bod* то́чка дотыка́ня 2 *tech.* ко́нтáктный; ~é *napätie el. tech.* ко́нтáктне на́п'ятя

dotýr//ať –a –ajú *dok.* дотрáпати, заму́чити, замордовáти

double' [dubl] *prísl. neskl.* дво́йный

doubl//e [debl] –a *m šport.* па́рна гра

doublé [dublé] *neskl. s* дублэ зо́лото

douč//liť –í –ia *dok.* 1 *koho* чо доучі́ти ко́го чо́му 2 (*prestať učiť*) доучі́ти, перестáти учі́ти

douč//liť sa –í sa –ia sa *dok.* 1 доучі́ти ся, на́учити ся до кінце 2 (*prestať sa učiť*) кінчі́ти учі́ня; закінчі́ти учі́ня

doučovací доучуючий; ~ kurz доучуючий курс; курз на підвищення кваліфікації; ~ krúžok škol. доучуючий кружок

douč//lovať –uje –ujú *nedok. koho* доучувати
dovádz//ľať –а –ajú *nedok. v rôzn. význ.* до-
водити, приводити

doval//líť –í –ia *dok.* 1 довалити, прикачати;
~ súdok piva прикачати бочку пива 2 *pren.*
expr. (doniest') довалити, принести

doval//líť sa –í sa –ia sa *dok. expr. (príst')*
привалити ся, довалити ся, прийти, до-
теперити ся, дотеріфати ся

dovár//ľať –а –ajú *nedok.* доварювати

dovár//ľať sa –а sa –ajú sa *nedok.* до-
варювати ся

dovar//líť –í –ia *dok.* доварити

dovar//líť sa –í sa –ia sa *dok.* доварити ся

dováž//ľať –а –ajú *nedok.* 1 привози-
ти, підвозити 2 (*importovať*) ввозити,
імпортувати *nedok. dok.*

dováž//líť –í –ia *dok.* 1 доважыти 2 (*prestát*
vážít') перестати доважовати, закінчити
доважованя

dovaž//lovať –uje –ujú *nedok.* доважовати

dovčera *prísl.* до вчорашнього дня, до вчєра

dovedna *prísl.* 1 доведна; zložiť ruky ~
зложити рýкы (доведна); stisnúť sa ~ стис-
нути ся доведна, збити ся до громады, до
копы; dať knihy ~ зложити або положити
книжки (доведна); písať ~ писати доведна;
zmietať ~ змішати (доведна) 2 выштоко,
выштокого; ~ to robí 100 (sto) eur выштоко
тото робить або стоить 100 (сто) євpa

doviat' довеje довеjú *dok. (o vetre)* довати,
принести, нанести

dovid//ieť –í –ia *dok. (až niekam)* довідити;
~ ďaleko довідити далеко, відити да-
леко; on nedovídí він зле видить, він
недовіджать

doviest' dovedie dovedú *dok. v rôzn. význ.*
привести; ~ svedka привести свідка;
cesta nás dovedla k rieke дорóга привела
нас к ріці; ~ do zúfalstva привести до
безнадійности; ~ do záhuby привести до
загубы; ~ na žobrácku palicu привести на

жобрацьку палицю; ~ do hrobu привести
до грóбу, загнати до грóбу

doviezť dovezie dovezú *dok.* 1 привезти,
довезти 2 (*importovať*) довезти, ввезти,
імпортувати *nedok. dok.*

doviezť sa dovezie sa dovezú sa *dok.*
довезти ся, прийти; dovezol som sa autom
я пришов або довів ся áвтом

dovliecť dovlečie dovlečú *dok.* 1 привлечі 2
(*až niekam*) довлечі

dovliecť sa dovlečie sa dovlečú sa *dok.* 1
привлечі ся 2 (*až niekam*) довлечі ся

dovnútra *prísl.* додну́ка

dovoll//ať sa –á sa –ajú sa *dok.* 1 *koho* до-
кликати ся 2 *koho (telefonicky)* докликати
ся ку ко́му 3 *pren.* čoho добити ся; ~ sa
práva добити ся права

dovoláv//ať sa –а sa –ajú sa *nedok.* čoho
добивати ся, докликати ся

dovolená správ. dovolenka

dovolen//ie –ia s поволіня; bez ~ia без
поволіня; s ~ím niekoho з поволінєм
дакого; s ~ím! дозвóлите!, дозвóльте!

dovolenk//a –у ž доволéнка; ýрпап *zastar.*
riadna ~ нормáльна доволéнка; materská
~ мате́рська доволéнка; neplatená ~
неплаче́на доволéнка; nastúpiť ~и наступити
на доволéнку; byť na ~е быти на доволéнці

dovolenkár –а *m hovor.* доволéнкарь

dovolen//ý поволéный; ~á rýchlosť поволéна
скóрость; ~é zaťaženie поволéне зтяжіня

dovol//íť –í –ia *dok.* 1 доволити, поволи-
ти; svedomie mi nedovolí со́вість мi не
довóлить 2 (*umožniť*) дозволити, дати
мóжность, зробити мóжным; dovol(ťe)!
а) дово́ль(те)!; б) (*prejav nesúhlasu*)
довóль(те)!, преба́ч(те)!

dovol//íť si –í si –ia si *dok. v rôzn. význ.* до-
волити собі

dovol//lovať –uje –ujú *nedok.* 1 доволéвати
2 (*umožňovať*) поволéвати, давати
мóжность, робити мóжным

dovol//lovať si –uje si –ujú si *nedok.*
доволéвати собі, поволéвати собі; veľa si
~uje він дость велé повóлює собі

dovoz — *u m* 1 довозіня, привезіня; ~ матеріалу довозіня матеріалу 2 (*do domu ap.*) привезіня 3 (*z cudziny*) ввоз, імпорт
dovozc//a — *u m* імпортёр

dovozn//é — ёго *s* 1 довозне, заплачіня за довозіня 2 цолный поплáток, цолне
dovozn//ý ввозный, імпортный; ~é clo цолный поплáток, цолне; ~é povolenie ввозне поволіня, поволіня на довоз

dovrávať *p. dohovárať*

dovrchu *prísl.* 1 (*do kopca*) до горы; ísť ~ іти до горы 2 (*po vrch*) до верху; od spodu až ~ здо́лы аж до верху; naplniť až ~ наповнити аж до верху

dovrši//it' — *i* — *ia dok.* 1 завершити, закінчити; ~ dielo закінчити твір 2 (*o veku*) сповнитися; ~il dvadsiaty rok ёму сповнило ся двадцять років

dovrši//ovat' — *uje* — *ujú nedok.* 1 завершувати, закінчувати 2 (*o veku*) сповнєвати ся

dovtedajší тодышний, того часу

dovtedy *prísl.* 1 до того часу; ~, dokiaľ... до того часу по́кы... 2 (*predtým*) ско́рше, до того; ~ na to нік неприя́шiel ско́рше на то́то ни́хто не прийшо́в а́бо ни́хто не здога́дав ся, не поду́мав

dovtípi//it' *sa* — *i* *sa* — *ia sa dok.* здогада́ти ся, до́вті́пити ся

dovysoka *prísl.* довысо́ка, висо́ко

dozadu *prísl.* доза́ду, назáд; obzrieť *sa* ~ огляну́ти ся доза́ду; ísť ~ іти доза́ду

dozaista *prísl.* на́істо

dozajtra *prísl.* до за́втра, доза́втра

dozer//at' — *á* — *ajú nedok.* *na koho*, чо́ 1 дозерáти, слі́дити за кым, чим 2 (*dávať pozor*) призерáти ся за кым, дозерáти на ко́го

dózick//ý: ~á zámka дозі́чний а́бо внутрі́шній за́мок; ~ kľúč ключ од внутрі́шнього а́бо дозі́чного за́мку

dozimet//er — *ra m fyz.* дозі́метр

dozimetrický дозі́метрний

doznan//ie — *ia s* при́знáня

dozn//at' — *á* — *ajú dok.* чо́ 1 *práv.* при́знáти ся в чім 2 (*uznať*) при́знáти; ~ svoju chybu при́знáти (сво́ю) хыбу

doznáv//at' — *á* — *ajú nedok.* чо́ 1 при́знáвати ся в чім 2 (*uznávať*) при́знáвати

dozn//iet' — *ie* — *ejú dok.* одзвучі́ти, перестáти звучáти

dozniev//at' — *á* — *ajú nedok.* дозв́учовати, переставáти звучáти; ~а hymna дозв́учує гі́мна а́бо чу́ти послі́дні то́ны гі́мны

dozor — *u m* 1 дозерáня; policajný ~ поліца́йтьске дозерáня; lekársky ~ лі́карське дозерáня; zostať bez ~u зостáти без дозерáня а́бо без контрóлі; štátny ~ держáвна контрóля; tlačový ~ цензýра; mám ~ škol. я дежýрний

dozorc//a — *u m* 1 дозерáтель *m*; ~ väžňov дозерáтель в арéштi 2 *zastar.* іншпéктор; školský ~ шко́льський іншпéктор

dozorčí správ. dozorný ²

dozorky//ňa — *ne ž* дозерáюча

dozorn//ý ¹ дозерáючий; ~é orgány дозерáючі о́рганы 2 *voj. škol.* дежýрний; ~ dôstojník дежýрний офіце́р; ~á služba дежýрство

dozorn//ý ² — *ého m voj.* дежýрний; ~ roty дежýрний рóты

dozret//ý 1 дозрі́тий, зрі́лий; ~é plody зрі́лы плóды 2 *pren.* дозрі́вший; ~á myšlienka дозрі́вши мысль а́бо думка; ~ problém дозрі́вший прóблем

dozrieť "dozreje dozrejú *dok.* 1 дозрі́ти; *raž už dozrela* жы́то уж дозрі́ло 2 *pren.* дозрі́ти; *problém dozrel* прóблем дозрі́в; *podmienky dozreli* усло́вія дозрі́ли

dozrl//iet ² dozrie dozrú *dok.* 1 *na koho*, чо́ (*dať pozor, dohliadnuť*) при́зрі́ти ся за кым, чим; ~ *na deti* при́зрі́ти ся за ді́тьми 2 *koho*, чо́ (*zbadat'*) у́віді́ти, зба́чити

dozriev//at' — *á* — *ajú nedok.* 1 дозрі́вати, спі́ти 2 *pren.* дозрі́вати, спі́ти

dozved//at' *sa* — *á* *sa* — *ajú sa nedok.* 1 *na koho*, чо́ (*vypytať sa*) дозві́довати ся, дозна́вати ся о ким, чим 2 чо́ дозві́довати ся *што*, о чім

doz//vedieť *sa* — *vie sa* — *vedia sa dok.* чо́ дозві́дати ся *што*, о чім, дозна́ти ся

dozvuk — *u m* 1 стихую́чий звук 2 *obyč. v mn.* *č.* ~y *pren.* о́дзвук, до́звук

dóžla –u *m hist.* дóжа

dožad//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok.* čoho дожа́довати ся *што, чо́го, добива́ти* ся чо́го; ~ sa svojich práv дожа́довати ся *або* добива́ти ся сво́їх прав; ~ sa nápravu chyб добива́ти ся (о) напра́вля хыб

dožať dožne dožnú *dok.* дожа́ти, скінчи́ти жа́ти, скінчи́ти жни́ва

dožad//at' sa –a sa –ajú sa *dok.* čoho дожа́дати ся, до́бити ся

dožičiť p. dopriať

dožier//at' –a –ajú *nedok.* 1 (o *zvieratách*) доже́рати, до́їда́ти 2 *koho s bezpredm. pren. expr. (hnevať)* доже́рати, до́пика́ти, до́їда́ти

dožín//at' –a –ajú *nedok.* дожи́нати

dožinkov//ý дожи́нко́вий; ~á slávnosť дожи́нки *romn. (nár.);* ~á pieseň дожи́нкова спі́ванка, спі́вана на дожи́нках

dožín//ky –kov *m* –iek *ž romn.* дожи́нки (*nár.*)

dožiť dožije dožijú *dok.* 1 (*zomrieť*) уме́рти 2 *pen.* прожы́ти (сво́й ві́к) 3 *čoho, do čoho (do určitej hranice)* дожы́ти до чо́го; (do) rána nedožijem я не дожыю до ра́на

dožiť sa dožije sa dožijú sa *dok.* 1 *čoho* дожы́ти ся до чо́го; ~ sa vysokého veku дожы́ти ся висо́кого ві́ку; ~ sa oslobodenia дожы́ти ся осло́бодже́нн 2 (*dočkať sa*) доче́кати ся; ~ sa sklamania доче́кати ся скла́манн 3 (o *veku*) сповни́ти ся

doživ//at' –a –ajú *nedok.* 1 (*zomierať*) умера́ти 2 *pen.* дожива́ти (сво́й ві́к) 3 *čoho, do čoho (do určitej hranice)* дожива́ти до чо́го

doživ//at' sa –a sa –ajú sa *nedok.* 1 *čoho* дожива́ти до чо́го; takí ľudia sa obyčajne ~ajú vysokého veku та́кы люди обыча́йні жыю́ть *або* дожива́ють до дале́кой старо́бы 2 (o *veku*) сповни́ти ся; zajtra sa ~a 70 (*sedemdesiatich*) rokov за́втра ё́му спо́внить ся 70 (сімдеся́т) ро́ків

doživotn//ý доживо́тний; ~á renta доживо́тна ре́нта; ~é väzenie доживо́тый а́решт

dóžovský *príd. k dóža* дожо́вський; ~ palác дожо́вський за́мок

dožrať dožerie dožerú *dok.* 1 (o *zvieratách*) доже́рти, до́їсти 2 *koho s bezpredm. pren. expr. (nazlostiť)* доже́рти, до́печі, до́яти

dôchodc//a –u *m* пензі́ста

dôchodkov//ý 1 пензі́йний; ~á daň пензі́йна да́нь 2 пензі́йний, пензіо́на́рський; ~é poistenie пензі́йне по́ище́нн

dôchodky//ňa –ne *ž* пензі́стка

dôchod//ok –ku *m* 1 дохо́д; národný ~ на́ціона́льний дохо́д; ročný ~ ро́чний дохо́д 2 (*penzia*) пє́нзія; invalidný ~ інва́лідна пє́нзія

dôjsť dôjde dôjdu *dok.* 1 *k čomu (priblížiť sa)* до́йти до чо́го, подо́йти, при́ближити ся *k чо́му* 2 (*zájsť*) до́йти, за́йти; vec došla tak ďaleko, že ... ді́ло дошло́ так дале́ко, же ...; ді́ло дошло́ до то́го, же ... 3 (*prísť*) до́йти, при́йти; при́быти; došli nám správy, že... до нас дошли ві́сті, же...; už došli они уж при́шли 4 *admin. (o pošte ap.)* посту́пити, при́йти 5 *na čo pen.* до́йти до чо́го, при́йти *k чо́му*; ~ na niečo vlastným rozumom при́йти на да́што вла́стным розу́мом 6 *k čomu pen.* при́йти; ~ k záveru при́йти *k за́ключі́нню*; ~ k presvedčeniu при́йти *k пересві́дче́нню* *або* пересві́дчі́ти ся 7 (*minúť sa*) ви́йти, кінчи́ти ся; zásoby nám došli за́собы нам ви́шли, кінчи́ли ся; cukor nám už došiel цу́керь уж нам ви́шов; došli tu peniaze ё́му ви́шли пі́нязі 8 *neos. na čo (mať peniaze)* доста́вати *nedok.*; ak ti na to dôjde, kúp si кі́дь то́бі доста́вать на то́то пі́нязей, куп со́бі 9 *neos. k čomu (stať sa)* ста́ти ся, до́йти; došlo k zmene дошло́ *k змі́ні*; došlo k omylu ста́ла ся *або* наста́ла хыба; došlo k požiaru наста́в о́ре́нь 10 *hovor. (dozrieť)* до́йти

dôkaz –u *m v rôzn. význ.* до́каз; priamy ~ пря́мий до́каз; na ~ не́чо́го на до́каз да́чо́го; uvádzať ~у при́водитьи до́казы; to je ~om toho, že ... то́то є́ до́казом то́го, же ...; то́то сві́дчи́ть о́ ті́м, же ...

dôkazn/ly 1 *práv.* докáзуючий; ~ *materiál* докáзуючий *materiál*; ~ *predmet* докáзуючий *predmet*; ~é *rokačovanie* допрóшованя свідків **2** (*presvedčivý*) пересвідчуючий, докáзуючий

dôkazový p. dôkazný

dôkladn/ly основный, обшырный, под-рібный; ~é *štúdium* основнѣ познánя; ~á *analýza* подрóбна *analýza*

dôležitost/ť –ti ž *vážnosť* ж

dôležit/ly *vážny*; ~á *otázka* *vážny* *voпрóс*; *robiť sa* ~ým *iron.* *робити ся* *vážnym*

dômysl/el –lu *m* *вынаходливость* ж; *ľudský* ~ *людський* *розум*

dômyseln/ly 1 (*o človeku*) *вынаходливый* **2** (*o veciach*) *остроумный*; *oriġinálny*; ~ *stroj* *opiġinálna* *машына*; ~á *teória* *остроумна* *áбо* *opiġinálna* *теорія*; ~ *plán* *остроумный* *план*

dôraz –u *m* **1** *lingv.* *емфáза* **2** *lit.* *акцѣнт*, *при-тиск* **3** *pren.* *акцѣнт*, *підкрѣслѣваня*; *klásť* ~ на *niečo* *підкрѣслѣвати* *даштó* **4** *енерġичность* ж, *настоѣваня*; *s* ~om *žiadať* *настоѣвати* *áбо* *енерġично* *вымагáти*, *пожа́довати*

dôrazn/ly 1 *енерġичный*, *пожа́дуючий*, *насто́ючий*; ~ *protest* *енерġичный* *протѣст*; ~ *postup* *рiшúчий* *пóступ* **2** *lit.* *акцѣнтный*; ~á *slabika* *акцѣнтный* *склад*

dôsledkov/ly; ~á *veta gram.* *пiдрадне* *ре-чiня* *на́слідку*

dôsledný *дослiдний*

dôsledl/ok –ku *m* *на́слідок*, *дослiдность*, *результáт*; *vyvoditi* ~ку *робити* *выводы*; *do* ~ков *до* *на́слідків*; *ísť do* ~ков *быти* *дослiдным*; *iti do* *на́слідків*; *v konečnom* ~ку *в* *конѣчнiм* *результáтi*; *v* ~ку *predl.* *в* *результáтi*, *на́слідком*

dôstojne *prisl.* *достóйни*, *з* *достóйностѣв*

dôstojnícky *офицѣрьскы*

dôstoník –a *m* *офицѣр*; *vyšši* ~ *высшый* *офицѣр*; ~ *nižši* ~ *низшый* *офицѣр*; ~ *z povolania* *офицѣр* *по* *профѣсiи*

dôstonos/ť –ti ž *достóйность*; *to je pod jeho~* *тотó* *ниже* *ѣго* *достóйности*; *vaša* ~! (*oslovenie kňaza*) *вáша* *достóйность*!

dôstojn/ly 1 (*primeraný*) *достóйный*; ~ *pár* *достóйна* *pára* **2** (*vážny, vznešený*) *важѣный*, *высость*; ~é *správanie* *высостне* *поводжiня* **3** *cirk. (titul)* *почтѣный*, *достóйный*, *справодливый*

dôvaž/lok –ku *m* *довáжок*; *na* ~ *на* *довáжок*, *на* *придáвок*

dôver//a –u *довiра*; *mať* ~u *k* *niekomu* *мáти* *довiру* *k* *дакóму*, *довiряти* *дакóму*; *stratiť* ~ *стратити* *довiру*; *získať si* ~u *niekoho* *завоѣвáти* *собi* *довiру* *y* *дакóго*; *hlasovanie o ~e polit.* *голосовánя* *о* *довiри*; *vysloviť al. hlasovať* ~u *polit.* *высловити* *довiру*; *strata* ~ *стрáчiня* *довiры*; *s* ~ou *смiло*, *з* *довiров*; *s* ~ou *sa obráť* *на* *mňa* *ты* *смiло* *áбо* *з* *довiров* *оберний* *ся* *на* *мѣне*; *s* ~ou *sa dívať* *do budúcnosti* *з* *довiров* *позерáти* *до* *бúдучности*

dôverčivos/ť –ti ž *довiрчiвость* ж

dôverčivý *zried. dôverivý* *довiрливый*

dôverne *prisl.* *дiскретнi*, *тайнi*

dôverníck/ly *príd. k dôverník*; ~a *funkcia* *фúнкцiя* *довiрника*

dôverníčk//a –y ž *довiрничка* ж

dôverník –a *m* *довiрник*

dôvern/ly 1 *довiрливый*, *iнтiмный*, *бли-зкий*, *упрямый*, *душѣвный*; ~ *priateľ* *близкий* *áбо* *довiрливый* *приятель*; ~ *rozhovor* *довiрливый* *розговór* **2** (*tajný*) *тáйный*, *дiскретный*; ~ *spis* *тáйне* *áбо* *дiскретне* *письмо*; ~á *schôdza* *тáйне* *сходжiня*

dôver//ovať –uje –ujú *nedok.* *довiрѣвати*

dôveryhodný *заслúжуючий* *довiру*

dôvod –u *m* **1** *дóвод*, *дóказ*, *арġумѣнт*; *uvádzať* ~у *приводити* *дóводы* *áбо* *арġумѣнты* **2** (*príčina*) *причiна*, *мотiв*; *pідstáva*; *z akého* ~u *на* *якiй* *пiдстáви*, *з* *якóй* *причiны*; *z osobných* ~ов *з* *осóбных* *дóводiв* *áбо* *причiн*

dôvod//iti –i –ia *nedok.* **1** *арġументовáти* *nedok. dok.* **2** *čim* *арġументовáти* *čim*, *од-кликвати* *ся* *на што*

dôvodn/ly *справодливый*; ~é *podozrenie* *справодливе* *подозрiня* *áбо* *подозрiня* *заложѣне* *на* *пráвдi*

dôvodový 1 пояснючий, висвітлючий; ~á správa пояснююча записка 2 *gram.* причинний, мотивуючий; ~á veta причинне або мотивуюче зложеноприрядне речіння
dôvtip –u *m* остроумность, догадливость, винаходливость
dôvtipn/ly остроумный, догадливый, винаходливый; ~ člověk винаходливый чоловік; ~é riešenie остроумне рішення
dráb –a *m hist.* доглядач, дозератель (*над крпакáму*)
drabant –a *m hist.* драбант, тілохранитель *m*
drabin/la –y *ž* драбина
drabinák *nár. p. rebrinák*
dráč –a *m* 1 (*kto draho predáva*) лакомець, здерач (*lud.*) 2 (*bitkár*) биткарь 3 *štud. slang* біфлеш, зүбреш, драч
dračí драчій
dračic/la –e *ž* 1 драчіця (саміця драка) 2 *pren.* zlá, zloštná, zúrivá žena гадіця, ехідна, чортіця
dračk/la –y *ž expr.* драчка; ísť na ~u íти на драчку
dračk/la –ž (*o žene*) драчіця (*lud.*)
dragún¹ –a *m voj. hist.* драгун
dragún² –a *m krajč.* о́пасок взáді кáбата, кóвта, сáка
dragúnsky драгунський
dráha –y *ž* 1 до́рога; lanová ~ ланóвка; visutá ~ вісяча до́рога; podzemná ~ ме́тро 2 *žel. správ.* **železnica** 3 *šport.* до́рожка; bežecká ~ бі́рова до́рожка; lyžiarska ~ ли́жарська до́рожка; dostihová ~ язде́цька до́рога, іподрóм 4 (*pohybujúceho sa telesa*) траєкто́рія; ~ strely траєкто́рія кúлі; obežná ~ *astron.* орбі́та 5 *pren.* до́рога, путь ж; životná ~ до́рога жыво́та, путь жыво́та; umelecká ~ путь а́ртісты а́бо худо́жника; Mliečna ~ *astron.* Мо́лочна до́рога
draho *prisl.* до́рого; ~ kúpiť, predáť до́рого купити, продати; to ti príde ~! то́то то́бі прийде до́рого! а́бо то́то бу́де те́бе до́рого сто́яти!; ~ zaplatiť за не́що до́рого запла́тити за што́сь

drahocenný доро́гоці́нний; ~ šperk доро́гоці́нна брóшня; ~ čas доро́гоці́нний час
drahokam –u *m* доро́гоці́нний ка́мінь
drahokamový доро́гока́мінний; ~ náhrdelník нашыйник із доро́гоці́нних ка́менів
drahomilovaný *zastar. (v oslovení)* доро́гий, люби́мый, бесці́нний
drahot/la –y *ž* доро́гота; robiť ~y робити доро́готи
drahotn/lé –ého *s (za kapitalizmu)* доро́готне (к ви́платі) в спо́їні з доро́готів
drahotný: ~ pridavor (*za kapitalizmu*) при́давок (к ви́платі) в спо́їні з доро́готів
drahl/ly 1 (*opak: lacný*) доро́гий; to je ~á vec то́то є доро́га рі́ч 2 (*vzácný*) доро́гоці́нний, доро́гий; ~é kamene доро́гоці́нне ка́міня; ~é kovy доро́гоці́нны ме́талы; strácať ~ čas трати́ти доро́гоці́нний час 3 доро́гий, мі́лий; ~ priateľ! доро́гий прия́тель!; ~ môjmu srdcu доро́гий мо́єму се́рдцю; za ~é peniaze за ве́лики пі́нязі
drachm/la –y *ž* дра́хма
drak –a *m* 1 (*rozprávková bytosť*) драк, змія *aj pren.* 2 (*z papiera*) змія; púšťať ~a пу́щати дра́ка
drakonick/ly драко́нічний; ~é zákony драко́нічны за́коны; ~é opatrenia драко́нічны мі́ры
drakónsky p. drakonický
drám/la –y *ž* 1 дра́ма *aj pren.* 2 (*dramatická spisba*) драматýпрія
dramatick/ly 1 драматі́чний; ~é ume- nie драматі́чне іску́ство; ~ krúžok драматі́чний кружо́к; ~á literatúra драматýпрія 2 драматі́чний; ~é udalosti драматі́чна сітуа́ція
dramatičnosť/lť –ti *ž* драматі́чність ж, драматі́зм *m*
dramatik –a *m* драматýпр, драмáтік
dramatizác/la –ie *ž* драматіза́ція
dramatiz/ovať –uje –ujú *nedok. v rôzn. význ.* драматізова́ти
dramaturg –a *m* драматýпр, завіду́ючий літе́рату́рним одді́ліне́м (*v теа́трі*)

dramaturg//ia –ie ž 1 (*veda*) драматургія 2 літературне oddіліня (*в ме́ampi*)

dranc//ovať –uje –ujú *nedok.* дранцювати, пустошити, здерати, рабовати; ~ krajinu рабовати країну; ~ lesy пустошити ліси

drank//at' –á –ajú *nedok. expr.* просити, просинькати, выпрошувати

drap¹-u m text. драп (*да́мский*)

drap²cit. цап; pes ho ~ za nohavice пєс є́го цап за ногавиці

dráp –a m *kniž.* пазур

drapák –a m 1 *tech.* драпак (наберачка на ба́рpi) 2 пазур

drapér//ia –ie ž драперія

drapír//ovať –uje –ujú *nedok.* драпіровати *aj pren.*

drapír//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok.* драпіровати ся *aj pren.*

drapk//at' –á –ajú *nedok.* 1 (*pazúrmi*) дра́пати, шкрябати (ся) 2 (*hnevať niekoho, zadierať*) гнівати да́кого, задерати до да́кого

drapľav//ý 1 драплявий; ~é dlane драплявы до́лоні 2 (*o hlase*) храплявий

drapľnúť –ne –nú *dok.* 1 дра́пнути 2 *expr. (chytiť)* дра́пнути, поімати

drapový драповий, ясорудий

drás//at' –a –ajú *nedok.* драждити, трізнити, розривати, торгати *aj pren.*; ~ srdce, dušu драждити а́бо трізнити се́рдце, ду́шy

drásavý *zastar. kniž.* розриваючий, торго́чий, кру́тий

draseln//ý калі́йний; калі́євий; ~é hnojivo калі́йне удо́бріння; ~é sklo калі́єве скло; kyslíčnik ~ *chem.* о́кись ка́лія

drasliar//eň –ne ž калі́єва фабрика

draslík –a m *chem.* ка́лій

drastick//ý драсти́чний, кру́тий; ~é opatrenia драсти́чні а́бо кру́ті міры; ~é zákony суро́вы а́бо драсти́чні зако́ны

drať derie derú *nedok.* 1 (*nosením*) де́рти, рва́ти 2 (*kožu*) обде́рати, зде́рати 3 *expr. (okrádať, zdierať)* зде́рати, оберати 4 *expr. (bit'*) де́рти; ~ syna де́рти а́бо бити сына;

kričí, akoby ho z kože drali крі́чить, як бы з не́го ско́ру де́рли

drať sa derie sa derú sa *nedok.* 1 (*o veciach*) де́рти ся, обде́рати ся, рва́ти ся 2 (*prebijať sa*) пробива́ти ся, проде́рати ся; ~ dopredu проде́рати ся до пе́реду 3 (*bit'* sa) де́рти ся; slzy sa jej derú do očí у не́й слызы друть ся в о́чі

dratv//a –y ž дра́тов ж

dratvový драто́вий

dravilec –ca m дра́вець *aj pren.*

dravos//iť –ti ž 1 дра́вость 2 (*o rieke ap.*) прýдкость, ні́чiвость

drav//ý 1 дра́вий *aj pren.*; ~á zver дра́ва звіри-на; ~ vták дра́вый птах 2 (*prudký*) прудкий, снажливый; ~ horský potok прудкий гі́рський по́тік; ~ hráč šport. снажливый грач

dražb//a –y ž ле́цита́ція, публі́чні то́ргы; купити з ле́цита́ції а́бо на публі́чних то́ргах

draždidl//o –a s повзбýджу́че се́рдство; роздра́ждєвач м

dražd//iť –i –ia *nedok.* 1 драждити, повзбýджувати *aj odb.* 2 (*hnevať*) дражди-ти; ~ psa драждити пса

draždiv//ý 1 драждя́чий, повзбýджу́чий; ~á vôňa повзбýджу́чий за́пах 2 драждя́чий; ~ účinok роздра́ждую́че ді́яння; ~ proces роздра́ждую́чий процє́с 3 роздра́ждую́чий; чу́вствующий (к роздра́жді́ням); ~á pokožka чу́вствующа (к дра́жді́ням) а́бо ле́гко драждю́ча ко́жа; ~á rovaha драждя́чий ха-рактер; ~ člověk драждя́чий чоло́вік

dražě *neskl. s* дра́жє *neskl. s*

draž//iet' –ie –ejú *nedok.* дорожа́ти

draž//iť –i –ia *nedok.* 1 купова́ти на ле́цита́ції 2 продава́ти з ле́цита́ції

dražiti' *nár. p.* draždiť

dražk//a –y ž *tech.* доро́жка, фалц, за́різ

dražkovac//i *tech.* фалцо́вий, фалцо-ва́чний; доро́жковий, за́різовий; ~ stroj фалцовача машина; ~ia fréza за́різова фре́за

dražkovačk//a –y ž фалцовача машина, доро́жковачка

dražk//ovať –uje –ujú *nedok. tech.* фалцо-ва́ти, доро́жкова́ти

drážkový *tech.* фалцовый, дорожковый; ~ hoblík фалцовый або дорожковый гоблик
dražob//a –y ž дороговизна, дорогота
dražobn//é –ého *s práv.* дороготне; áвкчна такаса

dražobn//ý áвкчний; ~á miestnosť áвкчна сáла; ~ poplatok áвкчна такаса

drdol –a úzel (*во́лос*), кóса звязána до ўзла

drel//ň –ne ž 1 *bot.* сердцевина 2 *anat.* кóстна мязга; zubná ~ зўбна мякосьть

drenáž –e ž *tech. lek.* дренаж

drenážn//y i drenážov//ý дренажный; ~a rúrka дренажна трўбка

drén//ovať –uje –ujú *nedok. tech. lek.* дре-новáти, дренажовáти

dreп –u *m tel.* дреп, присід; robiť ~у робити дрéпы, присидáти, робити присидáня

dreпč//it' –í –íа *nedok. expr.* танцёвáти

dreп//iet' –í –íа *nedok. expr.* 1 сидіти 2 (*trčať, zdržovať sa*) тырчáти, сидіти

dres –u *m* друс, шпортóвый костюм

drevák –a *m obyč. v mn. č.* ~у деревяны топáнки

drevár –a *m* 1 дeрeвяp, дeрeвopyбáч, лисорубáч 2 дeрeвooбpаблeч

drevár//eň –ne ž дрывáрня

drevársky дeрeвooбpаблeчyчый; ~ priemysel дeрeвooбpаблeчyчый пpомысел

drevenic//a –e ž дeрeв'яниця, дeрeв'яна хыжa

dreven//iet' –ie –eju *nedok. (meraviet')* дeрeв'янити, кочаніти

dreven//ý 1 дeрeв'яный *aj pren.*; ~ dom дeрeв'яный дiм, дeрeв'яна хыжa; ~é рохубу дeрeв'яны пoгынáня 2 (*meravý*) здeрeв'янитый, скочанітый; ~é prsty здeрeв'яниты пáлці 3 *p.* **drevný**

drevin//a –y ž дeрeв'инa

drevit//ý odb. дeрeв'есный, дeрeв'итый; ~á vlna, vata дeрeв'итa áбо дeрeв'есна вóвна, вáтa

drevnat//iet' –ie –eju *nedok.* дeрeв'янити

drevnatý здeрeв'янитый

drevn//ý дeрeв'яный; ~é uhlie дeрeв'яне ўгл'я; ~ осот дeрeв'яный ocёт; ~é piliny дeрeв'яны пилoвины

drevllo –a *s 1 (materiál)* дeрeвo; tvrdé, mäkké ~ твepдé, м'якé дeрeвo; spracovanie ~a обpобкa дeрeвa 2 (*palivo*) дpывa *pomin.*; štiepať ~ колóти дpывa 3 (*celé stromy ako tovar*) дeрeвo, лic; stavebné ~ дeрeвo нa бyдoвáня; vyvážať ~ вывoзити дeрeвo áбо лic 4 (*ako nádvávka*) дeрeвo, пняк • spať ako ~ спáти як дeрeвo áбо зáбитый; je ako z ~a вiн як пняк; dá si na sebe ~ rúbať дaсть з coбóв poбити xтo штo xóчe; voziť ~ do hory до лica дpывa вoзити; je z tvrdého ~a вiн з твepдóгo дeрeвa; мaть жeлiзнýй хapáктep

drevokombinát –u *m* дeрeвoкoмбiнáт

drevoobchodník –a *m* дeрeвoтopгoвeць

drevoobrábací дeрeвooбpоблeчyчый

drevoplyn –u *m* дeрeв'яный плiн

drevopriemys//el –lu *m* дeрeвoпpомысел

drevorez –u *m (obraz)* дeрeвopиzбá, гpавю-pa пo дeрeвi; кciлoгpáfия

drevorezb//a –y ž дeрeвopиzбá, pиzбá пo дeрeвi

drevorezbár –a *m* дeрeвopиzбáрь, pиzбáрь пo дeрeвi, кciлoгpáf

drevorobotník –a *m* poбóтник з дeрeвoм

drevorubač –a *m* дeрeвopyбáч

drevoryt –u *m* дeрeвopиzбá, pиzбá пo дeрeвi, кciлoгpáfия

drevoryt//ec –ca *m* дeрeвopиzбáрь, pиzбáрь пo дeрeвi, кciлoгpáf

drevorytina p. drevoryt

drevosklad –u *m* дeрeвocклáд

drevovina//a –y ž дeрeвoвинa, цeлyлoзa

drezin//a –y ž *žel.* дpeзинa

drezír//ovať –uje –ujú *nedok.* дpeзipовáти *aj pren.*

drezúr//a –y ž дpeзypa, дpeзypовáня

drg//ať –á –ajú *nedok.* 1 дыpгáти; ~ lak- том дыpгáти лóктём 2 (*o dopravnom prostriedku*) тpяcти

drg//núť –ne –nú *dok.* дыpгнyти

drg//núť si –ne si –nú si *dok. hovor. žart. (vypil si)* дыpгнyти coбi

drgnutý hovor. (пiд)выпившый

drh//núť ¹–ne –nú *nedok.* 1 (*dlážku ap.*) дыpгнyти, yтepáти, yмывáти, чiстити

2 (*triet'*) téрти; ~ niekoho snehom téрти, ростерáти дакóго снiгом

drh//núť² -ne -nú *nedok.* **1** (*škrtiť*) дусити, давити; liška ~ne sliepku лишка дýсить кýркы; golier ma ~ne ráпir дýсить мéне **2** *neos.* (*škriabat'*) дéрти, шкрябати; ~ne ma v hrdle мéне дре в гóрлі **3** *hovor. expr.* (*ľažko robiť*) дéрти ся

drh//núť sa -ne sa -nú sa *nedok.* **1** дусити ся, давити ся, задыховати ся; ~ sa košou давити ся кiстёв; ~ sa smiechom дусити ся од смiхý **2** (*navzájom*) дусити едén дрýгого

driapačk//a -у ž (*žena*) порáчка; женá, котrá пóre пiря

driapač//ky -iek ž *potm.* порáчки, посидкы (на котрых пóрють пiря)

driap//ať¹ -е -u *nedok.* **1** (*čkriabat'* *niečím ostrým*) дрáпати, шкрябати **2** *neos.* (*v hrdle*) дéрти, шкрябати

driap//ať² -t -u *nedok.* **1** (*trhať*) рвати, розривáти; ~ papier рváти пáпiрь **2** (*perie*) порóти **3** *expr.* (*vytrhávať*) выривáти; выхопити; ~ у rúk выривáти з рук **4** *pren. expr.* (*pýtať*) просити, выпрóшовати

driap//ať sa¹ -e sa -u sa *nedok.* **1** (*niečím ostrým*) шкрябати ся **2** (*navzájom*) шкрябати едén дрýгого, шкрябати ся **3** *na čo* *expr.* влiзати, залiзáти, лiзти, лáзити; ~ sa po stromoch лáзити áбо шкрябати ся по стрóмах **5** *pren. expr.* проплiзáти

driap//ať sa² -e sa -u sa *nedok.* (*trhať sa*) тóргати ся, рváти ся

dribling -u *m šport.* дриблiнг, ключковáня грачá, веджiня лóпты

drib//lovať -uje -ujú *nedok. šport.* дриблёвáти, вéсти лóпту, ключковáти з лóптов

driečny дрiчний, рóслый, высóкий, стрóйный

driek -u *m* **1** дрiк; chytiť okolo ~u об-яти óколо дрiку; strihaný do ~u (*o šatách*) стригáный до дрiку **2** *pren.* дрiк; ~ stromu дрiк стрóму; ~ stĺpu *archit.* дрiк колóны, стóвпiв

driem//ať -е -u *nedok.* **1** дримати **2** *pren.* дримати, таiти ся; talent v ňom ~е в нiм дримле тáлент

driem//ať sa -е sa -u sa *nedok. neos.* дримати ся; ~е sa mi дримле ся mi

driemot//a -у ž *obyč. v mn. č.* ~у дримóта; premôcť ~у перемочi дримотý

drieň -a *m bot.* свербегýз

drienk//a -у ž свербегýзка

drienkovic//a -е ž свербегузкóва пáлiнка áбо свербегузкóве винó

drieňovic//a -е ž свербегузóва пáлiця

driet' drie drú *nedok.* **1** (*odierať, triet'*) дéрти, шýхати; topánka drie nohu топáнка дре нóгу **2** (*ľažko pracovať*) дéрти, гнýти хырбёт; ~ od svalu do mrku дéрти од свiтáня до змёрьку áбо з рáна до нóчи; ~ na rápov гнýти хырбёт на панiв

driet' sa drie sa drú sa *nedok.* **1** (*ľažko pracovať*) дéрти ся **2** *štud. slang.* зубрити, бiфлёвáти

drichm//ať -е -ú *nedok. expr.* дрихмати

drin//a -у ž *expr.* дрина, тяжкá рóбóта

drkot -u *m* **1** дыркáня, дыркотáня; ~ kolies дыркотáня колес; ~ zubov дыркотáня зýбiв **2** *expr.* дырботáня

drkol//ať -се -сú *nedok.* **1** дыркотáти; ~ zubami дыркотáти зубáми **2** (*rychlo rozprávať*) дырбати, тáрати, щебетáти **3** *hovor.* (*o ženách*) тарати, трепáти (двi пóза три), кéцати

drnč//ať -í -ia *nedok.* рiнчáти, бринчáти, цвинджáти, бринькати, дзвонити; oklá ~ia óблакы рiнчáть; telefón ~í телефон дзвóнить áбо бринькать; budú ~í бýдик дзвóнить áбо бринькать

drobč//iť -í -ia *nedok.* дробчiти

drob//iť -í -ia *nedok.* **1** (*rozbiť*) дробити, роздробляти **2** (*mrviť*) кыршыти; ~ chlieb кыршыти хлiб; zima ho ~í зимá з ним трясé **drobizg** -u *m* **1** (*malé deti, mláďatá*) дробчáта, дiточкы **2** (*drobné veci*) дрибни-ця, дрибнóсть ж

drobk//y -ov *m potm. kuch.* дрóбки *potm.*; внýторности

drobn//é –ých *romn.* дрібны (пінязі)
drobničk//a –у *ž* (новиніова) позначка
drobnoh'ad –а *m* мікроскоп
drobnoh'adny мікроскопічний
drobnokresb//a –у *ž* *mal. lit.* мініатюра
drobnokresbový мініатюрний
drobnoma'b//a –у *ž* *mal. lit.* мініатюра
drobnoma'bový мініатюрний
drobnos//t' –ті *ž* **1** (*vlastnost'*) дрібниця, незнáчність **2** (*drobná vec, maličkosť*) дрібниця, дрібність, малість; куповаť ~ti купова́ти дрібности **3** (*v novinách*) (маленька) примітка, позначка
drobnozrnný дрібнозернистий
drobnôstk//a –у *ž* дрібність ж
drobn//ý **1** *v rôzn. význ.* дрібний; ~ dážd' дрібний дожд; ~á chôdza дрібне ходжіня; ~ úradník дрібний урядник; ~ roľník дрібний або малоземельный господарь; ~é výdavky дрібны выдавки; ~é peniaze дрібны пінязі; ~é starosti малы старости **2** дрібний, маленький; ~é kusky дрібны або малёнькы кусочкы; ~é deti малёнькы діти; ~ ľud біднотá; ~ predaj, predaj v ~om дрідбный про́дай
drobotina *p. drobizg*
drobov//ý дробковий, із вну́торностей; ~á polievka дробкова по́ливка
drob//y –ов *m romn. kuch.* дробкы, вну́торности
drog//a –у *ž* *obyč. v mn. č.* ~y *farm.* дро́га (ростплинного і звірячого походжіня)
drogér//ia –іє *ž* дрогє́рія
drotár –а *m* дротарь
drotárčín//a –у *ž* *hovor.* дротарина, ремєсло дротаря
drotársk//y *príd. k drotár;* ~e *remeslo* ремєсло дротаря
drot//ovať –ује –ују *nedok.* дротова́ти, опліта́ти або спєвнєвати дро́том (*глиняный і порцелановый гóрнець і m. n.*)
drozd –а *m* дрозд
droždiar//eň –не дріджярня, дріджовый завод
droždiarsky дріджовый; ~ priemysel дріджовый про́мысел

drožd//ie –іа *s* дрі́джі *romn.*
drožk//a –у *ž* *zastar.* дро́жка
drožkár –а *m* *zastar.* дро́жкарь
drôt –у *m* дріт; *ostnatý* ~ колячий дріт; *rozhlas* по ~е *hovor.* ра́діо по дро́ті
drôtenk//a –у *ž* **1** дротяный по́мыток (*на чи́шнія грам*) **2** сітка (*пóстели*)
drôten//ý дротяный; ~é *lano* дротяне ла́но; ~ *plot* пліт із дротяной сітки; ~á *kefa* дротяна кє́фа
drôtovl//ňa –не *ž* дротівня
drôtovl//ý дротівый; ~é *prekážky voj.* дроті́ве загоро́джія; ~ *rozhlas* *hovor.* ра́діо по дро́ті
drsnatý *p. drsný*
drsn//ý **1** (*opak: hladký*) рапа́вый, рапка́вый, драпля́вый; ~ *papier* рапа́вый па́пірь; ~á *rokožka* рапа́ва ко́жа; ~á *deka* драпля́ва де́ка **2** *pren.* гру́бый, суро́вый; ~ *človek* гру́бый чоло́вик; ~á *rovaha* суро́вый ха́рактер; ~é *správanie* гру́бе пово́джія **3** суро́вый, холо́дный; ~é *podnebie* суро́вый клі́мат; ~á *zima* суро́ва зима́; ~ *vietor* холо́дный ві́тор
drtič, drtiť, drtivý *správ. drvič, drviť, drvivý*
druh¹ –у *m* **1** род, від, со́рта; ~ *činnosti* род дія́льності; *rôzneho druhu* вше́ліякого ро́ду; *všetky* ~у пра́це вшы́ткы ві́ды робо́т; ~у *jablák* со́рты я́блок; *rôzne* ~у *vin* вше́ліякы со́рты ви́н; *slovné* ~у *gram.* ча́сти ре́чі **2** *zool. bot.* від; ~у *živočichov* ві́ды жы́вотных; ~у *ršenice* ві́ды або со́рты пше́ниці **3** *lit.* жа́нер; від; *literárne* ~у жа́нры лі́терату́ры або лі́терату́рны жа́нры; *svojo* ~у сво́го ро́ду
druh² –а *m* друг, прия́тель, това́рищ; ~ *v boji* прия́тель або това́рищ в бо́ї; ~ *v práci* това́рищ або прия́тель по робо́ті **2** (*невінча́ный*) друг, люби́мый, прия́тель **3** *kniž. (priateľ)* кама́ра́т, прия́тель
druhák –а *m* *hovor.* **1** (*žiak druhej triedy*) дру́гоклáсник **2** (*druhoróčiak*) дру́горо́чник
druhol//hory –hoť *ž* *romn. geol.* дру́гого́ры; мезозо́й, мезозо́йска е́ра

druhopis — *u m* копія, дублікат, дуплікат
druhorad//ý другорядний; ~ význam друго-
 рядне значіння; ~ spisovatel' другорядний
 письменник; ~á otázka другорядний запит
 або другий по порядку запит

druhorochiak — *a m* *hovor.* другорічник,
 дружокурник

druhorodený другий народжений; ~ syn
 другий (народжений) син

druhostupňový 1 (*o príbuzných*) трою-
 родний; ~ bratanec троюрідний брат **2**
admin. другого ступня; ~ súd práv. суд
 другого ступня

druhotn//ý v rôzn. význ. друготний; *vedomie*
 je ~é свідомість є друготне; ~é pletivo
bot. друготне плетиво; ~é osídlenie *hist.*
 друготне осідлення; ~á výroba друготна
 виробка; ~é predložky *gram.* друготні
 приназивники; ~ význam *gram.* друготне
 значіння

druhotriedny другої сорти; ~ tovar товар
 другої сорти або якості

druhotvar — *u m* **1** рознородність **ж 2** *lingv.*
 варіант

druh//ovat' — *uje — ujú nedok. odb.* сортирувати
druhov//ý родовий, відовий, сортівий; ~é
 zloženie відове зложення, відовий склад;
 ~ pojem *log.* родове поняття; ~é číslovky
 громадні числівники

druhovýrob//a — *u ž ekon.* оброблюючий
 промисел

druh//ý čís. 1 другий; ~á trieda друга класа;
 ~ raz (*znova*) другий раз; ~á mladost'
 друга молодість; ~á odmocnina *mat.*
 корінь другого ступня або другий корінь;
 rovňnica ~ého stupňa *mat.* квадратне
 рівняння; ~ stupeň *gram.* вищий ступінь,
 компаратив; ~ rád *gram.* рождаючий пад,
 генитив; ~é husle *hud. aj pren.* дуги гісли;
 ~ hlas *hud.* другий голос **2** (*nasledujúci*)
 слідуючий, другий; на ~ deň, mesiac на
 другий день, місяць; (на)~ raz на другий
 раз **3** (*iný, opačný*) другий; ~ breh другий
 берег; prejsť на ~ú stranu перейти на
 другий бік; vezmi si ~ kabát возьми

собі другий кабат, зимник; kto ~ to mohol
 уробити? хто другий міг того зробити?; po
 ~é по-друге; z ~ej strany, na ~ej strane (*z*
iného hľadiska, inák) з другого боку; jeden
 za ~ým еден за другим; jeden ~ému еден
 другому; jeden i ~ тот і другий; ~ svet
 другий світ; z ~ej ruku з другої руки; byť
 ~om stave бути грубов, самодрогов

druk — *a m* **1** друк **2** *preu.* (*nadávká*) друк,
 бөлван; stáť ako ~ стояти як друк; sprostý
 ako ~ спростый, глупый як друк

družg//ať — *a — aju nedok. expr.* друзгати,
 ламати, кыршити, праскати

druzg//núť — *ne — nú dok. hovor. expr. 1*
 (*zlomiť sa*) друзгнути, зломити, тріснути **2**
 (*s hrmotom spadnúť*) бұхнути ся, упасти;
 ~ na zem упасти на землю; ~ niekomu
 (jednu) тріснути дакому (едну)

družb//a¹ — u m (*na svadbe*) дружба; prvý ~
 перший дружба

družb//a² — u ž (*prateľstvo*) дружба, при-
 ятельство

družic//a¹ — e ž (*na svadbe*) дружка

družic//a² — e ž *astron.* спутник; umelá
 ~искусственный або умелый спутник

družička p. družica¹

družin//a — *u ž 1* дружина *aj hist.*; pionierská
 ~ пионерська дружина; poľovnícka ~ полё-
 вники, полёвницька дружина; svadobná
 ~ гості на свадбі; Jánošíkova ~ дружина
 Яношика; kráľovská ~ кралёвська дружина
2 (*školská*) шкільська дружина

družk//a — *u ž 1* приятелька, дружка (*о жені*),
 сполочницка; ~ v boji боёва приятелька; ~
 života дружка живота **2** (*prateľka*) при-
 ятельница, камаратка **3** (*nezosobášená žena*)
 приятелька, дружка, любима, міла

družn//ý зговорчивий, приятельский,
 камаратський; ~ člověk зговорчивый
 чоловік; ~á povaha приятельский характер
družstevníctv//o — *a s* кооперація, коо-
 перативне діло

družstevník — *a m* дружственик, член
 кооператива, член єдиного сільсько-
 господарського друства, кооператива

družstevn/ý дружстéвный, кооператівний; ~é vlastníctvo дружстéвна áбо кооператівна влáстность

družstvl/o –a s 1 дрúжство, кооператів; кооператівне товариштво; *spotřebné* ~ спотребúюча кооперáция; *bytové* ~ квартéльне дрúжство; *jednotné roľnícke* ~ єдине сільськогосподáрьське дрúжство **2 šport.** комáнда, грúпа **3 voj.** óдділ

drvič –a m *tech.* тóвчка, машына на товчíня **drvliť** –í –ia *nedok.* 1 товчі, розбивáти, дробити; ~ камеň, štrk товчі кáмінь, шúтер; ~ sol' молóти сіль; ~ orechy молóти óриxy **2 pren. expr.** громити, розбивáти, нічіти; ~ nepriateľa громити, нічіти неприятеля; *zimnica ho ~í ěřó* трясé áбо бє зимніця; *zima ma ~í zimá* мéне трясé áбо зимá зо мнóв трясé

drvliť sa –í sa –ia sa *nedok.* škol. slang зу-брити, біплéвáти

drviv/ý нічівий, знічуючий; ~ úder нічівий удáр; ~á porážka знічуюче розбитя; ~á kritika знічуюча крітіка; ~á väčšina переобладáюча векшына

drzý неслúшний, грубий, безочівый

držadl/o –a s рúчка, рукоятка

držlať –í –ia *nedok.* 1 v *rôzn. význ.* тримати; ~ v ruke тримати в рúці; ~ v zuboch тримати в зубáх; ~ si líce тримати лицé; ~ ruky за chrbátom тримати рúky за хырбéтом; *pohy ma nedržia* нóгы мéне не тримлють; ~ tovar na sklade тримати товáр на склáді; ~ zemiaky v pivnici тримати áбо храни-ти бандýрки в пивніці; ~ teplo утримати тéпло; ~ prvenstvo тримати пёршість; ~ putovnú zástavu тримати перехóдну зáставу; ~ strategický bod voj. тримати стратéгичный пункт; ~ miesto niekomu тримати мiсце дакóму áбо про дакóго: ~ vo väzení тримати в арéштi, в бáci; ~ vlak na stanici тримати влак на станіці; ~ v poriadku тримати, утримовати в по-рядку; ~ v tajnosti тримати в тáйности; ~ v napáti тримати в напнúти; ~ v rezerve три-мати в резéрви; ~ hydinu тримати кúркы,

гúскы, кáчки; ~ slúžku тримати служніцю; ~ nájomníkov тримати наёмників áбо квартирáнтів; ~ reč тримати реч; ~ stráž тримати вáрту áбо вартовáти **2 s kým** під-тримовати кóго, быти заєдно з кým **3 (o niečom pripevnenom)** тримати ся; *podošva ~í* подошва тримле; *farba ~í* фáрба трим-ле ся **4 (zachovávať)**; дотримовати; ~ pôst дотримовати піст; ~ hladovku оголосити голодóвку, голодовáти; ~ diétu дотримо-вати діétу **5 koho za koho**, čo поважáти кóго, што кým, чím; ~ za blázna поважáти за блáзна, ненормáльного; ~ si za povinnosť поважáти за свою повинность **6 na čo (potrpieť si)** стáрати ся о што; ~í на parádu онá все нарядні облечéна • ~ на seba позérать на сéбе, слідить за собóв; ~ на niekoho прислúховати ся к дачóму; ~ palce niekomu тримати пáлці дакóму; ~ stránku niekomu тримати на дачiím бóці; ~ slovo тримати áбо дотримовати (своё) слóво; ~ krok s niekým, niečím тримати крок з дакým, дачím; ~ nos hore *hovor.* задерáти нiс; ~ hubu *vulg.* тримати гúбу; ~ jazyk za zubami тримати язык за зубáми; ~ opraty тримати úзду в рукáх; ~ na uzde *al.* nakrátko niekoho тримати на úздi дакóго; ~ v hrsti niekoho тримати в пясти дакóго; ~ v šachu niekoho тримати в шáху дакóго; ~ v hlave niečo тримати в гóловi даштó; ~ pod zámkom niečo тримати під зáмком даштó; ~ ochrannú ruku nad niekým трима-ти охорóнну рúку над дакým

držlať sa –í sa –ia sa *nedok.* 1 v *rôzn. význ.* тримати ся; ~ sa obidvoma rukami тримати ся обидвома рукáми; ~ sa za hlavu тримати ся за гóлову; *gombík sa ~í* len na nitke рóмбiчка тримле ся лем на нитці; ~ sa na vode, vo vzduchu тримле ся на водi, в вóздусi; ~ sa rovno трима-ти ся рівно; *sotva sa ~í* на nohách він лéдва тримле ся на ногáх; *pevnosť sa ~í* кріпость тримле ся; *už niekoľko dní sa drží slnečné počasie* уж дáкiлько днів тримле сонéчна áбо шúмна погóда; ~

sa stranou тримати ся бóком; ~ sa spolu тримати ся доведна **2** тримати ся, притримувати ся; ~ sa pravého brehu тримати ся áбо притримувати ся правого бéрега; ~ sa zásady притримувати ся пpи́нципу; ~ sa presvedčenia притримувати ся áбо тримати ся пересвідчiня; ~ sa vína тримати ся винá áбо дати пёршiсть винú **3** тримати ся, тримати áбо поводити сéбе; ~ sa statočne тримати ся мýжни; ~ sa skromne тримати ся скpóмні áбо поводити ся скpóмні **4** *na koho, čo hovor.* сполiгáти ся; на neho sa nemôžeš ~ на нёго не мóжеш сполiгáти ся; ~ sa zubami-nechtami niečoho тримати ся зубáми-ни́гтями дачóго; ~ sa suukne тримати ся сýкні; ~ sa nad vodou тримати ся над водóв áбо на повёрьху

dřžav//a –y ž **1** (štát) держáва, iмпépия; Veľkomoravská ~ Великоморáвска держáва; Rímska ~ Рiмска iмпépия **2** obyč. v mn. č. ~y володжiня, колóнii; koloniálne ~y колонiáльны держáвы áбо колóнii

držb//a –y ž čoho práv. володжiня, оволоджiня чiм

držgroš –a m *pejor.* скупoш, скупaнь, скуплёга

držiak –a m **1** ручка, рукоятка **2** *tech.* держáк м; ~ sievku держáк цiвки

držiteľ –a m **1** práv. властник **2** *šport.* нoситель, майстер м; ~ rekordu майстер рекóрду; ~ zlatej medaily носитель золотой медали

držkov//ý: ~á polievka дыржкóва пóливка

drž//ky –iek ž *potn.* дыржкы

duál –u m *gram.* дуáл, двóйне чiсло

dualist//a –u m дуáлиста м

dualistický дуáлистiчний

dualizml//us –u m дуáлiзм

duálový prid. k duál; ~ tvar фóрма двóйного чiсла, дуáловый

dub –a m (*strom s drevo*) дуб

dubák –a m (*huba*) дубак, дубóвый гриб

d'ubat' p. d'obat'

dubbing [dab-] –u m дабовáня, дáбiнi

dubb//ovat' [dab-] –uje –ujú *nedok. dok.* дабовáти, провéсти/проводити дабовáня áбо дáбiнi; ~ film дабовáти фiлм

dubin//a –y ž дубина, дубóвый гай

dubiózn//ý спохыбуючий; ~a zmenka *obch.* спохыбуючий вéксель, спохыбуюча змiнка

d'ubk//at' –á –ajú *nedok. 1* клюváти, дзóбати **2** (*kráčať*) машiрóвати

dubkom p. dupkom

dublet//a –y ž (*dvotvar*) вapиáнта, дублéта

dubl//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* дубловáти; ~ film дубловáти фiлм

dubov//ý дубóвый; ~ list дубóвый лист; ~ stôl дубóвый стiл; ~é drevo дубóве дéрево, дуб

dúbrav//a –y ž дубрáва, дубóвый гай

dud//at' –á –ajú *nedok. nár.* дýдати, мырмляти; hrať na gajdách (*i na inom nástroji*) гpáти на гáйдах

dudl//at' –e –ú *nedok. (šomrat')* шóмрати, мырмляти

dudlat'2 správ. cum'at'

dudlík správ. cumlík

dud//ok –ka m дýдок; sedieť ako ~ сидiти як дýдок; spať ako ~ спáти як дýдок áбо сноп, дéрево

dudr//at' –e –ú *nedok. expr.* дýдрати, гýндрати; ~ si popod nos дýдрати собі пóпiд нiс

dudravý *expr.* дудрáвый, гундрáвый; ~ človek дудрáвый áбо гундрáвый чоловiк, дýдрош, гýндрош

dudroš –a m *expr.* дýдрош

dudy дуд ž *potn. nár.* гáйды

duel –u m дуéл

duelant –a m дуелáнт

duet//o –a *shud.* дуéт

dúf//at' –a –ajú *nedok.* надiяти ся; ~ v niečo надiяти ся на даштó

d'ug//at' –á –ajú *nedok. expr.* попiховати, ударяти, дрыляти; ~ laktami попiховати лóктями

d'ug//núť –ne –nú *dok. expr.* пiхнути, дыргнути

duh — *m*: ісі' к ~и іти на ужиток *ábo* хосен
dúh//a¹ — *y* ž *ráduga*, *dýga*; пити як *dýga*
dúh//a² — *y* ž *dýga*, бочкова до́ска
dúhovk//a — *y* ž *anat.* дугóвка
dúhov//ý дугóвый; ~é *farbu* радугóвы фáрбы
duch — *m* **1** *v rôzn. význ.* дух; *v zdravom tele zdravý* ~ в здоровім тілі здоровый дух; ~ *doby* дух часу; *v ~u zákona* в дусі за́кона; *bojový* ~ боёвый дух; *klesnúť na ~u* упа́сти дýхом; *vuvolávať ~ov* вызы́вати *ábo* вы́кликати дýхів **2** *prep.* дух; *mať básnického ~a* ма́ти поетичного дýха; *mať obchodného ~a* ма́ти обхо́дного дýха **3** (*osobnosť*) те́ний; *Duch svätý náb.* свя́тый дух; *chudobný ~om* худо́бный *ábo* бідный дýхом; *vzpustiť ~a* выпу́стити дýха; *v ~u* в дýху, про се́бе; *chodiť ako ~* ходи́ти як дух, ходи́ти нечу́тими кро́ками; на *Ducha ľud.* на дýха
duchapln//ý остроу́мный, винаходливый; ~ *človek* остроу́мный чоловік; ~á *odpoveď* винаходлива о́повідь
duchaprítomnos//í — *ti* ž наявность дýха, бы́стрость; *zachovať ~* бы́ти погото́вым, роби́ти *ábo* конáти погото́во; *stratiť ~* страти́ти наявность дýха
duchaprítomný погото́вый, бы́стрый
duchár — *m* *hovor. pejor.* шпірітіста *m*
duchárstv//o — *a* с шпірітізм
dúch//ať — *a* — *ajú nedok.* дýти; ~ *do ohňa* дýти до огня; ~ *si do dlaní* дýти собі на до́лони; • *vie odkiaľ vietor ~a* він зна́ть, о́дки вітор дуче; ~ *do jedného vresa* с п'єку́т бы́ти за є́дно з да́ким, дýти до є́дно́го мі́ха з да́ким
duchn//a — *y* ž *nár.* перина
dúch//nuť — *ne* — *nu dok.* фýкнути, за́дýти, за́вяти
duhovenstv//o — *a* с духо́венство
duhovn//ý *v rôzn. význ.* духо́вный; ~ *život* духо́вный живо́т; ~ *svet človeka* духо́вный сві́т чолові́ка; ~é *piesne* духо́вны спі́ванкы, пса́лмы; ~é *cvičenia náb.* духо́вны упражні́ня; ~ *otec cirk.* духо́вный о́тець
duhovn//ý ² — *ého m* свяще́ник

dukát — *a m* *hist.* дукáт; *ani za ~u áni* за што, áни за ниякы пінязі
dukátov//ý: ~é *mínse* дукáты; ~é *buchtičky kuch.* дукáтовы бухті́чки
dul//a — *y* ž (*strom s plod*) дýла
dul//ovat' — *uje* — *ujú nedok. expr. (hľadať)* ду́ловати, ры́ти ся; ду́ловати по кі́шенях
dulový ду́ловый, із дýлы; ~ *komprót* ду́ловый ко́мпорт, ко́мпорт із дýлы
dum//a¹ — *y* ž *bás. (myšlienka)* дýма, дýмка; *ťažké ~y* тяжкы дýмы, дýмки
dum//a² — *y* ž *lit.* дýма
dum//a³ — *y* *hist.* дýма
dum//ať — *á* — *ajú nedok. bás.* дýмати, роз-дýмовати
dumavý *bás.* задýманий, передýмуючий
d'umbier — *m* за́звор
dum-dum *prid. neskl.:* ~ *gul'ka* кýлька дум-дум
dumk//a¹ — *y* ž *bás. (myšlienka)* дýмка
dumk//a² — *y* ž *lit.* дýма
dumping [dam-] — *m* *ekon.* да́мпінг
dumpingov//ý [dam-] *ekon.* да́мпінго́вый; ~é *ceny* да́мпінго́вы ціны
dun//a — *y* ž дýна
dun//iet' — *í* — *ia nedok.* дудні́ти; *delá ~ia* канóны дудня́ть; *zem ~í* земля дудни́ть; *móre ~í* мо́ре гучи́ть; *v hlave mi ~í* в го́лові мі́ гучи́ть *ábo* дудни́ть
dunivý дудни́вый, оглу́шуючий, громо́вый; ~ *výbuch* оглу́шуючий вы́бух; ~ *hlas* гро-мо́вый го́лос
dunový дунóвый
duo *dua s hud.* дуо; *spievať ~* спі́вати дýо
dup//ať — *é/á* — *ú/ajú nedok.* **1** дýпкати, удáрєвати, бýхати **2** (*šliapať*) дýпкати, шляпати
dúpä — *ťa s dírä; líšcie* ~ лишáча дірá
dupč//it' — *í* — *ia nedok. expr.* дýпкати, скáкати
dupk//ať — *á* — *ajú* дýпкати, бýхати
dupkom *prisl.:* *stáť, stávať ~ (o vlasoch)* сто-яти, ставáти дýнком
dup//la — *le ž 1 voj. štud. slang.* дýпля, дрýга по́рція; *dať si ~lu* дати собі дýплю, зі́сти дрýгу по́рцію **2** *ľud. (v domine ap.)* дублёт

duplikát — *m* дуплікát, другýй екземплár
duplik//ovat' — *uje* — *ujú nedok. hovor.*
дупліковáти, повтóрєвати, підчєрьковати,
твердити

duplom *prisl. ľud.* дуплєм, два раз; ~
zaplatiť заплатити дуплєм áбо два раз;
teraz to ~ neprejde тепєрь тотó тым вєцей
áбо дуплєм не перєйде

dupľovan//ý дуплєвáний; ~á porcia дуп-
лєвáна порція; ~á podrážka дуплєвáна
подóшва

dupľ//ovat' — *uje* — *ujú nedok.* дуплєвáти,
повтóрєвати; здвóєвати

dupľovk//a — *y ž 1 ľud. (podrážka)* (грубá)
подóшва **2 poľov. slang.** дуплówka

dúpl/niet' — *ie* — *ejú nedok.* тєрьпнути,
цєпеніти; ~ od hrôzy тєрьпнути од стрáху

dupl/nút' — *ne* — *nú dok.* дупнути

dupot — *m* дупот

dupol//tat' — *ce* — *cú nedok. expr.* дупотáти,
дупотіти

dupy: cуру-dupy, dupy-dupy *cit.* дуп-дуп

dur — *m* *hud.* дур, мажóр; С ~ Ц дур, до
мажóр

durák — *a m (hra v karty)* дурáк

dural — *m tech.* дурáл *m*

duralumín//ium — *ia* *s* дуралуміній

duratív//um — *a s gram.* дуратів, дуратівный
áбо тыврáльний від часослóва, часослóво
тыврáлого áбо незавершєного діяня

durd//it' sa — *í sa* — *ia sa nedok. expr.* дурдити
ся, дýти ся, гнівати ся

dur//it' *durí duria nedok. expr. v rôzn. význ.*
гнáти; ~ kravу на раšu гнáти корóвы
пáсти; ~ zvera *poľov.* гнáти звіря; ~ do
práce гнáти до робóты; ~ kone гнáти áбо
поганяти кóни

dur//it' sa — *í sa* — *ia sa nedok. (o koňoch)* (на)
пúдити ся

d'ur//lo — *a m hovor. 1 (nadávka)* дурáк, глупáк
2 (hra v karty) дурáк

durový *hud.* дурóвый, мажóрный

dušený (*tlmený*) дусєный, перемага́ный,
стримовáний; ~ hnev стримовáний гнів;
~ hlas приглушєный гóлос

dusičnan — *m chem.* азотнокісла сіль,
сіль азóтної кіслоты, нітрáт; ~ draselný
азотнокіслый кáлій, нітрáт кáлія,
азотнокáлієва сіль

dusičn//ý *chem.* азóтний, азотістýй;
kyselina ~á азóтна áбо азотіста кіслотá

dušík — *a m chem.* азóт

dušíkat//ý *cvhem.* азотістýй, азóтний;
~é hnojivá азóтны удобріня, гноїва; ~é
zlúčeniny азóтны спóйна

duš//it' — *í* — *ia nedok. 1 v rôzn. význ.* дусити;
~ súpera (*rukami*) дусити протівника; dym,
kašeľ, zlosť ho ~í дым, кáшель, злóба
дýсить єрó; ~ pokrok дусити прогрєс; **2**
pren. дусити, стримовати; ~ v sebe smiech
дусити в собі сміх **3 (zhášať)** гасити; ~
cigaretu гасити цїгарєтлю **4 kuch.** дусити;
~ mäso, zeleninu дусити м'ясо, зеленину

duš//it' sa — *í sa* — *ia sa nedok. 1 čím* дусити
ся; ~ sa dymom дусити ся дымом **2 čím**
pren. дусити ся од чóго; ~ hnevom дусити
ся од гніву; ~ sa smiechom дусити ся од
сміху **3 expr. (napchávať sa jest')** дусити ся,
давити ся **4 kuch. (o mäse ap.)** дусити ся

dušiv//ý *v rôzn. význ.* дусивýй; ~ plyn
дусивýй гáз; ~ kašeľ дусивýй кáшель; ~á
atmosféra *pren.* задýшуюча атмосфєра

dušn//o'-a *s* духотá

dušno *prisl. (ako prisudok, predikatív)*
дýшно

dušn//ý **1** дýшний; ~ deň дýшний день;
~á miestnosť дýшна містность **2 pren.**
дýшний, задýшуючий; ~á atmosféra
задýшуюча атмосфєра

duš//a — *e ž 1 v rozr. význ.* душá; ~ spoločnosti
душá общности; ~ moja! (*oslovenie*) душá
мóя!; dobrá ~ (*dobrý človek*) дóбра душá;
dvesto ~í zastar. (*obyvateľov, poddaných*)
двáсто душ **2 (v lopte, pneumatike)** душá
• telom a ~ou тілом і душóв; z hĺbky ~e,
z celej ~e з цілою душою, од цілою душою,
цілов душóв; на moj ~u! на мой дýшу!;
ей-бóгу!; letieť ako bez ~e летіти як без
душою; z ~e mi hovorí говоріть мi з душою;
odľahlo mi na ~i одлягло мi на сєрдцю,

камінь з душі мі звалив ся; čo máš na ~? што маш на душі?; што маш на серці?; vidieť až na dno ~e niekomu відіти дакому аж на дно душі; povedať do ~e niekomu повідати до душі дакому; vyložiť tu ~u на dlaň выпляти або отворити єму душу на долонь; vytriasť ~u z niekoho *al.* niekomu встрясти душу з дакого або дакому; mať ~u na jazyku бути при смерті; ~ chodí doň len spávať душá до нєго ходити лем спáти; vypustiť ~u выпустити душу; odovzdať ~u bohu оддати душу бóгу; nebolo tam živej ~e не было там живóй душі, там не было áни душі

duševný душевный, духовный; ~á rovnováha душевна равновáга; ~ otras душевне потрясіня; ~ é sily душевны силы; ~é choroby душевны хворóты; ~ svet духовный світ; ~á práca розумóва робóта; ~ obzor розумóвый горизóнт

dušička /a -y ž 1 *zdrob. k duša* 2 (*v oslovení*) дýшенька, душічка; mal malú ~u мав малý душічку

Dušička /y -iek ž *pomn. cirk.* день споминáня усо́пших (2-го новéмбра)

dušinka /a -y ž (*oslovenie*) дýшенька, душічка

dušiti /sa -í sa -ia sa *nedok.* дýшати ся, бóжати ся

duškom *prisl.* дýшком, náраз

dušlok -ka *m* глотóк, ғылғ; ~ vodu глотóк вóды; на ~, jednúť ~om náраз, єдным тя-гом

dušovať /sa *p.* dušiť *sa*

duť duje dujú *nedok.* дýти, фýкати; ~ do jedného vresa s niekým бути заєдно, фýкати до єдно́го міха з даким

duť /sa duje sa dujú sa *nedok. hovor. expr.* дýти ся, гнівати ся

duťina /a -y ž 1 пóлость ж; ~ ústna *anat.* пóлость рóта, ротóва пóлость; čelná ~ *anat.* чéлна пóлость 2 (*v strome*) дýпло

duťinka /a -y ž 1 *zdrob. k dutina* 2 (*cigaretová*) дутінка, папірєва порóжня трýбка

duťý 1 дýтый, пустый; ~á tehla дýта цéгла

2 (*o strome*) дуплáвый 3 (*fúkaný*) дýтый; ~é sklo дýте скло 4 (*o hlase*) глýхий; • ~é miery дýты міры

dužina /a -y ž дужина

dužinatý (*o plodoch*) мягкий, мясистый

dva dvoch *m čisl.* (*pre mená neživotné*) два; o dvoch *hovor.* о дві (рóдины); raz-dva раз-два (*i gotovo*)

dvadsať *čisl.* двáдцять • jeden za osemnásť, druhý bez dvoch за ~ *hovor.* обидвоими суть єднáкы; єдно́го пóля ягоди, дві чіжмы páра

dvadsatin /a -y ž *s čisl.* двадцятинa, (єднá) двадцятa (часть), двадцятa часть або дóля

dvadsaťnásobný *čisl.* двадцятýкрáтный, в двáдцять раз бівший

dvadsiatk /a -y ž 1 цífра двáдцять, двадцятка 2 *hovor. (označenie izby, električky ap.)* нóмер або чísло двáдцять, двадцятый нóмер, двадцятка

dvadsiaty *čisl.* двадцятый

dvaja dvoch *m čisl.* (*pre mená životné*) двóми; ~ chlapi двóми хлóпці; boli sme ~ мы были двóми або нас было двóє; hrali sme ~ мы грáли двóми; po dvoch по двóє, páрами, попáрно

dvakrát *čisl.* два раз • (to je) ako ~ dva sú štyri то́тò є як два раз два штирі

dvanaásť *čisl.* дванáдцять • o päť minút ~ (*prísť, urobiť niečo*) в послéдню минуту

dvanaásťtin /a -y ž *s čisl.* дванадцятинa, (єднá) дванáдцятa (часть), дванáдцятa часть або дóля

dvanaástka /a -y ž дванáдцятка 1 цífра дванáдцять 2 *hovor. (niečo označené číslom 12)* нóмер, чísло дванáдцять; дванáдцятый нóмер 3 (*niečo obsahujúce 12 jednotiek*) *prekladá sa podľa kontextu*; ~ pivo дванáдцятка пиво

dvanaástnik -a *m lek.* дванадцятóрник

dvanaástly *čisl.* дванáдцятый • odbila ~a одбила дванáдцятa, рóдины одбили дванáдцять; päť minút pred ~ou (*prísť, urobiť niečo*) в (на) послéдню минуту

dve dvoch *s* *ž* *č*isl. два, дво́ми *m* (два го́луби, дво́ми хло́пи), дві *ж* *c* (дві жєны, дві пива) • *tárat'* ~ на tri *tá*рати *ábo* спліта́ти дві по́за три *ábo* є́дно че́рез дру́ге, трепа́ти до блу́ду

dverl/čia –*iec s pomn.*, **dverl/ce** –*iec ž pomn.* двє́рці

dverl/le *dvier/dveri ž pomn.* двє́рі • *byť* predo ~*mi* (*o niečom časove blízkom*) быти при двє́рях *ábo* быти на поро́зі; де́ň otvorených ~*i škol.* де́нь отворє́ных двєре́й; *za zatvorenými ~mi polit.* (*s vylúčením verejnosti*) при затворє́ных двє́рях; *ukázať* ~ *niekomu* указа́ти двє́рі дако́му

dvesto *čisl.* двáсто

dvestovka –*y ž* двасто́вка **1** ці́фра двáсто **2** *hovor.* (*niečo označené číslom 200*) но́мер, чи́сло двáсто, двастоця́тий но́мер **3** *hovor.* (*žiarovka*) двастоця́тка, двастово́лтова жарі́вка; (*rýchlosť*) двастокіломе́трова ско́рость, ско́рость 200 км за го́дину **4** *šport.* бі́г на 200 ме́трів

dvestovkár –*a m šport.* двастовка́рь, бі́жець на 200 ме́трів

dvierl/ka –*ok s pomn.* двє́рці; *nechávať* si *zadné* ~ (*otvorené*) охабля́ти собі за́дны двє́рці (*otvorené*)

dvíh/tať –*a –ajú nedok. v rôzn. význ.* під-
нимати; ~ *kufor* піднима́ти ку́фер; ~ *ruku, hlavu* піднима́ти ру́ку, го́лову; ~ *úroveň* піднима́ти у́ровень; ~ *ceny* *hovor.* піднима́ти ці́ны; ~ *náladu* піднима́ти на-
строї́ня; ~ *očka* (*na pančuchách*) піднима́ти
о́чка • ~ *hlas* звышова́ти го́лос; ~ *zástavu*
niečoho піднима́ти за́ставу дачо́го; *len*
ho tak ~*a* лем є́го так піднима́ть, він так
і звив ся (*od hniev*)

dvíh/tať sa –*a sa –ajú sa nedok. 1v rôzn.*
význ. піднима́ти ся; *voda sa* ~*a* во́да під-
нима́ть ся; *hmla sa* ~*a* гмла́ піднима́ть
ся; *cesta sa* ~*a* до́рога піднима́ть ся *ábo*
іде́ дого́ры; *životná úroveň sa* ~*a* у́ровень
жыво́та піднима́ть ся *ábo* звышує́ ся; ~
sa zo zeme піднима́ти ся *ábo* встава́ти
зо зє́млі; *ľud sa* ~ наро́д піднима́ть ся **2**

(*týčiť sa*) піднима́ти ся; • ~*a sa* *mi žalúdok*
a) жо́лудок піднима́ть ся *mi*, є́ *mi* недо́бри,
є́ *mi* на блюва́ня; *b*) (*keď ho vidím ap.*)
жо́лудок піднима́ть ся *mi*

dvojakl/ý **1** двоя́кий, двох со́ртів **2**
(*dvojnásobný*) двоя́кий; ~*á výhoda* дво-
яка вы́года; ~ *zmysel* двоя́кий смы́сел **3**
(*dvotvárny*) дво́йный, двоя́кий; ~*á hra* дво́йна
гра; ~ *človek* дво́йный, двоя́кий чоло́вік

dvojblok –*u m 1 šport.* дво́блок, дво́йтый
блок **2** *polit.* сою́з двох держа́в

dvojbodk/la –*y ž* двото́чка

dvojbodový *šport.* двободо́вый; ~ *náskok*
перевы́шує о два бо́ды

dvojboj –*a m šport.* двобо́й

dvojciferný дво́цифе́рный

dvojča –*ľa s 1* близня, близня(та),
дво́йча(та); *porodila* ~*tá* она поро́дила
близня́та **2** *min.* дво́йник

dvojčisl/o –*a s* (*časopisu*) дво́йный но́мер,
дво́йне чи́сло, дуа́л

dvojčlen –*a m mat.* дво́чле́н, біно́м

dvojčlennl/ý дво́чле́нный, двоскла́дный;
~*á veta* *gram.* двоскла́дне рє́чіня

dvojdielnl/y **1** дво́ді́льний, скла́даючий ся
з двох частє́й; ~*a skriňa* дво́ді́льна скриня;
~ *film* дво́ді́льний фі́лм; **2** (*dvojjvázkový*)
дво́то́мный; ~ *román* дво́то́мный рома́н,
рома́н в двох то́мах

dvojdotyk –*u m šport.* дво́до́тик

dvoje *čisl.* дво́є; ~ *deti* дво́є діте́й; ~ *rukavíc*
дво́ї рукави́ці, дві па́ры рукави́ць; ~ *dverí*
дво́ї двє́рі; *na* ~ (*rozdeliť, rozpadnúť sa*) на
дві ча́сти, на дво́є

dvojetážový дво́штоко́вый, дво́ета́жный;
~ *dom* (*jednopošchodový, dvojpodlažný*)
дво́штоко́вый *ábo* дво́ета́жный ді́м

dvojfázový дво́фазо́вый; ~ *prúd el. tech.*
дво́фазо́вый то́к

dvojhárl/lok –*ka/-ku m typ.* двопа́пірь,
дво́йный па́пірь

dvojhlas –*u m hud.* дво́го́лос, ду́єт

dvohlásk/la –*y ž lingv.* ді́фто́н

dvojhlasne *prísl.* дво́го́лосні; ~ *spievať* спі-
ва́ти дво́го́лосні, співа́ти дво́ма го́лосами

dvojhlasný двоґоло́сний, дво́ма го́лосами
dvojhr//a –y ž *šport.* двоґра

dvojic//a –e ž pára; maňželská ~ муж і женá, побраты, пара побратых; športová jazda dvojíc *šport.* па́рне корчулѐва́ня

dvojicky *hovor. p.* **dvojča**

dvoj//it' –í –a *nedok. bás. zried. (čo) ділити,*
 розділѐвати на дві ча́сти, роздво́євати

dvoj//it'²-i –a *nedok. zastar. (komu) двоїти,*
 выкати

dvojit//ý двої́тий, дво́йний; здвоє́ний; ~é
 дно двої́те дно

dvojizbový двоі́збо́вий, із двох і́зб, із
 двох хыж

dvojazyčn//ý двоя́зычний; ~é obyvatelstvo
 двоя́зычне жы́тельство; ~ slovník
 двоя́зычний сло́вник

dvoj//a –y ž **1** v rôzn. význ. дво́йка; napísať
 ~u на́писа́ти дво́йку áбо ці́фру **2**; bývať
 на ~e *hovor. a) (izba, dom č. 2) быва́ти на*
 дво́йці áбо на дру́гм чі́слі, но́мері; б) (izba
 pre **2**) і́зба про дво́х; hodiť ~u (*rýchlosť*)
hovor. пере́шма́рити на дво́йку áбо на
 дру́гу ско́рость; srdcová ~ kart черве́на
 дво́йка **2** *hovor. (dvojica) pára*; hrať v ~e
 гра́ти дво́е áбо в па́рі **3** škol. дво́йка **4**
 poľov. ду́плówka, дво́гла́внё́ва пу́шка

dvojkoľajný **1** žel. дво́коля́йний **2** *pren.*
 дво́йний; паралѐ́льний

dvojkoľesový дво́ко́лесо́вий

dvojkoľ//a –y ž *hovor.* дво́ко́лка

dvojkoľový *šport. polit.* дво́ко́ло́вий, на два
 ко́ла áбо крýгы

dvojkomorový *polit.* дво́ко́моро́вий, дво-
 па́ла́тний

dvojkrídlov//ý дво́кры́лий; ~é okno дво-
 кры́лий о́блак, дво́кры́ле о́кно

dvojmiestny **1** дво́мі́стний **2** *mat.* дво-
 зна́чний

dvojmo *prísl.* дво́ймо **1** (*v dvoch exemplároch*)
 в дво́х укзе́мпла́рах **2** (*zložiť niečo*) на
 дво́е, дво́ймо, на два раз; на по́ловину

dvojmocný *chem.* дво́ва́ле́нтний

dvojmotorový дво́моторо́вий

dvojnásobn//ý **1** дво́йний, на дво́е áбо

о два раз ве́цей, здвоє́ний; s ~ou silou
 з удвоє́нов си́лов **2** дво́кра́тний; ~ majster
 дво́кра́тний ма́йстер áбо ша́мпіо́н; ~
 laureát дво́кра́тний ла́вреат

dvojník –a *m* дво́йник

dvojn//ý дво́йний; ~é číslo *gram.* дво́йне
 чі́сло, ду́ал

dvoplatnič//a –y ž дво́пла́тні́чка

dvojposchodový дво́ета́жний, дво-
 штоко́вий *zastar.*

dvojprogram –u *m* дво́про́грам

dvojrad –u *m voj. tel.* дво́ряд, два ря́ды;
 nastúpiť do ~u на́ступити до дво́ряду áбо
 до дво́х ря́дів áбо ше́ренг

dvojradov//ý **1** дво́рядо́вий; ~á sejačka
poľnohosp. дво́рядо́ва сія́чка **2** krajč.
 дво́рядо́вий; ~ kabát (*sako*) дво́рядо́ве са́ко

dvojramenn//ý дво́плѐ́чий, дво́раме́нний;
 ~ križ дво́раме́нний крест; ~á páka *fiz.*
 дво́плѐ́ча па́ка

dvojročnic//a –e ž дво́рочи́ця, дво́ро́чний
 план

dvojsečný дво́со́чний *aj pren.*

dvojsedadlový *šport.* дво́мі́стний

dvojskok –u *m šport.* дво́ско́к, дво́йний ско́к

dvojslabičný *metr. lingv.* дво́скла́дний

dvojsmern//ý до дво́х áбо оби́дво́х сто́ро́н,
 дво́сто́ро́нний; ~á pretávka дво́сто́ро́нна
 пере́пра́ва

dvojspev –u *m* дво́со́пів, ду́ет

dvojstovka *p.* **dvestovka**

dvojstrann//ý дво́сто́ро́нний; ~á zmluva
 дво́сто́ро́нний дого́во́р

dvojstup –u *m voj. tel.* дво́ступ

dvojtakt –u *m tech.* дво́та́кт; ~ motor
 дво́та́ктний мо́тор

dvojtaktový *hud.* дво́та́ктний

dvojtriedk//a –y ž *hovor.* дво́клас́на шко́ла

dvojtvár –u *m lingv.* ва́ріа́нт, ду́бле́т

dvojtvárny (*falošný*) дво́яко́й тва́ри
 (чо́лові́к), фа́лош́ный

dvojtyždenník –a *m* дво́ты́жде́нник,
 дво́ты́жде́нний жу́рна́л áбо часо́пис

dvojvalcový *tech.* дво́ва́лцо́вий, дво-
 цілі́ндро́вий

dvojverš//ie –ia s двобіч
dvojvlád//ie –ia s двоїте володіня
dvojzapas –u *m šport.* двоїте (шпортове) стріли
dvojmyseln//ý двосмыслный; ~é žarty двосмыслны жарты
dvojvázkový двотомный
dvojženstv//o –a s двоженство
dvor¹ –a *m v rôzn. význ.* двор; *gazdovský* ~ іздівство, іздівський двор; *školský* ~ шкільський двор; *z dvoch ~ov pes* з двох дворів пес, і нашим і вашим
dvor² –a *m* двор; *cisársky* ~ царський двор; *odpor šľachty proti ~u* протівіня шляхти протів двору; *král so svojím ~om* король з своїм двором
dvoran –a *m* придворний, царський дво-рєць
dvoran//a –y ž сála
dvorlec –са *m* 1 дворік 2 *šport.* площа́дка; *volejbalový* ~ волейбало́ва площа́дка; *tenisový* ~ тенісо́ва площа́дка
dvor//it' (sa) –í (sa) –ia (sa) *nedok.* кому ухаджати ся, ліхотити, курізовати
dvorný¹ дворо́вый; ~ *pes* дворо́вый пес
dvorn//ý² придворный; ~á dáma придворна да́ма; ~ *kanclár* канцелярь; ~ *radca* дво́р-ный радца
dvorný³ уцтивый, галантный
dvorový p. dvorný¹
dyh//a –y ž ді́га
dych –u *m* дыха́ня, дых; *nepravideľný* ~ перерыва́не дыха́ня; *lapať* ~ задыховати ся, тяжко дыхати; *so zatajeným ~om* зозатаєним дыхом; *nabrať* ~ набра́ти дых; *dochádza mu* ~ він выдыхає ся; *jedným ~om (niečo povedať ap.)* єдним дыхом; *do posledného ~u* до послі́днього дыху а́бо выдыху
dýchac//í дыхаючий; ~ie ústroje о́рганы дыха́ня; ~ie cesty дыхаючі доро́ги
dýchad//lá –iel *s pomn. lek.* о́рганы дыха́ня, дыхателный апарат
dýchan//ie –ia s дыха́ня; *umelé* ~ іску́с-твенне дыха́ня

dých//ať –a –ajú *nedok.* *v rôzn. význ.* ды-хати; *ťažko* ~ тяжко дыхати; ~ *si na ruky* дыхати собі на рýкы; ~ *chladom* дыхати хо́лодом • *pýcha pekľom* ~а [prisl.] го́рдысть до добра́ не доведе
dýchavičný задыха́ющий, астматичный; ~ *človek* задыха́ющий а́бо астматичный чоловік; ~ *kôň* задыхливый кінь *hovor.*
dychč//ať –í –ia *nedok.* задыховати ся
dých//nuť –ne –nu *dok.* дыхнути
dychovk//a –y ž *hovor.* дыхо́вый орхестер
dychov//ý дыхо́вый; ~é nástroje дыхо́вы інструме́нты; ~á hudba дыхо́вый орхестер; ~é svičenia дыхо́вы упражне́ня, упражне́ня для дыха́ня
dycht//it' –í –ia *nedok.* *po kom, po čom* сна́жыти ся, жаждáти, хотіти; ~á *zvedavosť* жаждýча звездáвость
dýk//a –y ž ді́ка; *vraziť niekomu* ~ до chrbta вса́дити ді́ку а́бо но́жик до хырбета дако́му
dym –u *m* дым
dym//it' –í –ia *nedok.* дымити; *komíny* ~ia ко́мины дымлять, із коминів іде́ дым, із ко́менів димить ся
dymovnic//a –e ž *voj.* дымовні́ця
dymov//ý 1 дымо́вый; ~ *stĺp* дымо́вый стовп, стовп дыму; ~á *clona voj.* дымо́ва цло́на 2 (*o farbe*) дымо́вый
dyňa *dyne* ž 1 (*žltá*) ды́ня 2 (*červená*) ме́лон
dynamický динамі́чный; ~ *prízvuk lingv.* перехо́дный притиск, акце́нт
dynamik//a –y ž діна́міка
dynamit –u *m* дінаміт
dynam//o –a *s tech.* діна́мо с
dynast//a –u *m* пано́вник м
dynast//ia –ie ž діна́стія
dynastický дінасті́чный
dyňovisk//o –a *s* дыне́виско
dýz//a –y ž *tech.* ді́за
dyzentér//ia –ie ž *lek.* дізенте́рія
džavot –u *m* 1 (*detský*) ляпо́тáня, крик 2 (*vtáči*) щепотáня
džavol//tať –ce –cú *nedok. expr.* ляпо́тáти
džbán –a *m* дзбано́к
džem –u *m* джем

džentřík –а *m* дрібный дворянин
džentry *neskl.* ž дрібнѣ дворянство
džez –у *m* джез
džezový джезовый; ~ *orchester* джезовый оркестер
džg//ať –á –ájú *nedok. expr.* čo do čoho пхати, джгати, захватати *што до чого*; ~ do seba напхавати жолудок
džg//ať sa –á sa –ájú sa *nedok. expr.* (napchávať sa) джгати ся, напхавати жолудок до сxorія, переїдати ся
džug//ať –á –ájú *nedok.* *expr.* джугати, пхати, дрыляти
džug//núť –ne –nú *dok. expr.* джугнути, пхнути, дрылити
džung//a –le ž джунгля

Е, Ё

e¹, **é** *neskl. s 1* (hláska a písmeno) (латиньске) **e** *neskl. s e* *neskl. s krátke* е коротке е; dlhé **é** добре **e 2** *hud.* мі *neskl. s*
e², **é** *cit.* **1** а, е, ех **2** *det.* бак
eben –у *m* eben
ebenovník –а *m* ebenovník
ebenový **1** ebenový; ~ hrebeň ebenový грѣбнь **2** чорный; ~é vlasu ebenový волосы, ebenové волосы
ebonit –у еbonit
ebonitový еbonitový
ebur –у *m* слонова кість
edém –у *m* *lek.* опухлина ж
eden –у еден, рай
edíc//ia –ie ž **1** видання, публікація; knižná ~ книжна публікація **2** *seria* (книжок) бібліотека **3** *zastar.* видавництво; edícia
edičný едічний, видавательський ~ plán едічний або видавательський план
edikt –у едікт, наряджіння
editor –а *m* едітор, видаватель
edukác//ia –ie ž *zastar.* вихова; poslať dcéru на ~iu дати доньку на вихову
efekt –у *m* *v rôzn. význ.* ефект; hospodársky ~ економічний ефект; vypočítaný на

~ вырахований на ефект; svetelné ~y світлячі ефекты; pracovný ~ fyz. сила; ~ stroja *tech.* выконность машины
efektívny//y odb. ефектívный; дійсный, реалный; ~a hodnota реална ціна; ~e liečenie ефектívне лічіння
efektný ефектный; розрахований на ефект; ~á farba ефектна фярба; ~é slová (пре)красны слова
efekt//y –ov *m mn. č. fin.* цінне папіря, цінны фонды
efemér//a –у ž (*hmyz*) ефемера, курто-тырваочій
efemérny ефемерный, недовговічний, скоропроходячий, незначный; ~ úspech ефемерный успіх; ~ výsledok незначный результат
egalit//a –у ž *kníž.* рівність
egalizác//ia –ie ž: ~ mlieka *odb.* нормалізація молóка
egaliz//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* вирівнювати, упрáвовати; ~ované mlieko *odb.* упрáвоване молóко
egocentrický егоцентрічний
egocentrizm//us –у *m* егоцентрізм
egoist//a –у *m* егоіста
egoistický егоістський, егоістичный
egoizm//us –у *m* егоїзм
egreš –а *m* егреш
egrešový егрешовый; ~ ker егрешовый кряк; ~ lekvár егрешовый лѣквар або джем
Egypt'an –а *m* Егíптян
Egypt'ank//a –у ž Егíптянка
egyptológ –а *m* егíпtológ
egyptológ//ia –ie ž егíпtología
egyptský егíпѣтський; ~é hieroglyfy егíпѣтські гієрогліфы; ~á tma егíпѣтска тма
eh, ech *cit.* **1** (vyjadruje nesúhlas, nespokojnosť) е, е-е-е; ех **2** (vyjadruje radosť) ех
ech//o –а s éхо
eis *neskl. s* *hud.* мі дієз
ej *cit.* **1** (vyjadruje súhlas) так, гей, гей-гей **2** (zdôrazňuje nesúhlas) но; ej, to teda nie! но,

уж ні! **3** (*vyjadruje radostné pochvalovanie*) ой; ej, aká je pekná! ой, якá онá шұмна *або* krásna! **4** (*smutné povzdychnutie*) ох; ej, ťažko mu je ох, тяжко ёму е!

ejektor –а *m tech.* есктор, одчерьпавач вóды, одсавáч плíнів *або* вóздуху

ejha cit. ейрá, огó

eklatantný еклатáнтный; очевíдный, необыáйный, пересвídчивый, в óчi бю-чий; ~ príklad ясный приклад

eklekticism//us –и *m* еклектицизм

eklektický еклектичнýй

eklektik –а *m* еклéктик

eklips//a –у *ž* *astron.* еклíпса, затмíня (сóлнца)

ekliptický//ý *astron.* еклíптичнýй; ~á dráha еклíптична дорóга, еклíптика

ekliptik//a –у *ž* *astron.* еклíптика

eklog//a –у *ž* *lit.* еклóга, íдiла, стишóк о пастырськiм живóтi

ekológ//ia –ie *ž* *biol.* еколóгiя

ekonóm –а *m* еконóм

ekonóm//ia –ie *ž* еконóмiя; ~ práce еконóмiя робóты; politická ~ полiтiчна еконóмiя

ekonomický//ý **1** економiчнýй; ~á základňa економiчнýй бázис; ~ zákon економiчнýй закóн **2** економнýй, економiчнýй; ~é využitie strojov економiчне выуживáня машин

ekonomik//a –у *v rôzn. význ.* еконóмiка

ekonomizácia//ia –ie *ž* економiзáция, рáционалiзáция; ~ výroby рáционалiзáция вырóбы

ekrazit –и *m* екразiт

ekvátor –а *m geogr.* еквáтор

ekvilibríst//a –и *m* еквiлiбристá *m*

ekvipáž –е *ž* екiпáж, коч

ekvivalenc//ia –ie *odb.* еквiвалéнция, еквiвалéнтность *ж*

ekvivalent –и *m odb.* еквiвалéнт

ekvivalentný *odb.* еквiвалéнтный

ekzém –и *m lek.* éкзем

elaborát –и *m* елаборáт

elán –и *m* éлан, ентузиáзм, одушевлiня; životný ~ рáдость зó живóта, оптимiзм;

pracovný ~ робóче одушевлiня; pracovať *s* ~om робити з ентузиáзмом

elasticit//a –у *ž* еластiчность *ж*

elastickos//t –ti *ž* еластiчность *ж*

elastický//ý еластiчнýй; ~ obväz еластiчнýй óбвяз; ~é pohyby еластiчне *або* плáвне погынáня

elastičnosť *p. elastickosť*

elefantiáz//a –у *ž lek.* елефантиáза, слo-но́ва хворóба

elegán –а *m hovor.* елегáнтный чолóвик

eleganc//ia –ie *ž* елегáнция, елегáнтность *ж*

elegantný//ý елегáнтный; ~é vystupovanie елегáнтны манéры; ~é šaty елегáнтны шмáты

elég//ia –ie *ž lit. hud.* елeгiя

elegický елегiчнýй

elektrár//eň электрáрня; tepelná, atómová ~ тепéльна, атомóва электрáрня; vodná ~ гiдроелектростáнция

elektrárenský *príd. k elektráreň*; ~ robotník робóтник электростáнции

elektrický//ý *v rôzn. význ.* электричнýй; ~ prúd электричнýй ток; ~ vodič электричнýй проводник; ~é svetlo электричне освiтлiня, свiтло; ~é vedenie электричне веджiня; ~ vlak электричнýй влaк, цуг, электричка; ~á žehlička электричнýй бiглiяз

električka//a –у *ž* трамвáй, электричка

električkář –а *m hovor.* **1** кондýктор трамвáя **2** трамвáйчик

elektrifikácia//ia –ie *ž* электрификация

elektrifik//ovať –и *je* –и *ju* *nedok. dok.* электрификóвати

elektrik//a –у *ž hovor.* **1** электрика, свiтло; zažať *al.* запáлиť ~и запалити свiтло **2** трамвáй

elektrikár –а *m hovor.* **1** электрикáрь, (електро)мóнтер **2** электрикáрь, выберáючий поплáтки

elektrin//a –у *ž* электрика; zaviesť ~и завéсти электричку

elektrizácia//ia –ie *ž* **1** *odb.* электрiзáция **2** электрификация

elektriz//ovať –uje –ujú *nedok. dok. 1 fyz. lek.* електризувати, проводити/провести електризацію **2 zastar.** завести електрику, електрифікувати **3 pren.** електризувати/наелектризувати, повзбуждувати/повзбудити

elektrod//a –y ž *fyz.* електрודה

elektrodynamický *fyz.* електродинамічний

elektrodynamik//a –y ž *fyz.* електродінаміка

elektrochémi//a –ie ž *lek.* електрохімія

elektroinštalácia//a –ie ž *el. tech.* електроінсталція, заведіння електрики

elektroinštalatér –a *m* електроінсталтатер

elektroinžinier –a *m* електроінженірь

elektrokardiograf –u *m* електрокардіограф

elektrokardiogram –u *m lek.* електрокардіограм

elektroliečb//a –y ž *lek.* електролічіння

elektroliečebný *lek.* електролічівый

elektrolyt –u *m fyz.* електроліт

elektrolytický *chem.* електролітінный, електролізний

elektrolýz//a –y ž *chem.* електроліза

elektromagnet –u *m fyz.* електромагнет

elektromagnetický *fyz.* електромагнетичный; –é *vlny* електромагнетичны вълны

elektromagnetizml/us –u *m fyz.* електромагнетизм

elektromasáž –e ž *lek.* електромасаж

elektromer –u/-a *m el. tech.* електромір

elektrometalurg//a –ie ž електрометалурія

elektromet//er –ra *m fyz.* електромітер

elektromobil –u *m odb.* електромобіл

elektromontér –a *m* електромонтер

elektromotor –a *m tech.* електромотор

elektrón –u *m fyz.* електрон

elektrónk//a –y ž *el. tech.* електронна лампа; радіолампа

elektropriemys//el –lu *m* електропромысел

elektroskop –u *m fyz.* электроскоп

elektrostatický *fyz.* электростатичный

elektrostatik//a –y ž *fyz.* электростатика

elektrotechnický електротехнічний

eletekrotechnik –a *m 1* електротехнік **2 hov.** студент електротехнічної факульты

eletekrotechnik//a –y ž електротехніка

eletekroterap//ia –ie ž *lek.* електротерапія, електролічіння

eletekrovodič –a *m el. tech. slang.* проводник електрики

eletekrozvárač –a *m* електрозваряч

element –u *m 1 v rôzn. význ.* елемент; –y *vedomosti* елементи знálostей, відомостей; *pokrokové* –y *spoločnosti* прогресівны елементи общности **2 (prírodný živl)** стихія; *ký ~!, kiego ~a! hovor.* який чорт!, якого чорта!; *ja tvojho ~a! hovor.* я тобі укажу!, смоть у мене!

elementárk//a –y ž *zastar.* начáлна шкóла

elementárn//y 1 елементарный, начáльный; основный; –e *vedomosti* елементарны знáлости, відомости; –a *chyba* грубá хыба; –a *škola zastar.* начáлна шкóла **2 zastar.** стихійный

elév –a *m zastar. 1* практикáнт **2** ученик, виховник (*učilniща*)

elevátor –a *m tech.* елеватор

elf –a *m myt.* ельф

eliminácia//a –ie ž *odb.* елімінація, одстраніння

eliminátor –a *m el. tech.* елімінатор, выпрямляч *m*

elimin//ovať –uje –ujú *nedok. dok. kniž.* елімінувати, одстранёвати/одстранити

elips//a –y ž *geom. lingv.* еліпса, еліпсис

elipsoid –u *m geom.* еліпсоід

elipsovité еліпсовитый, маючий фóрму еліпсы

eliptický *geom. lingv.* еліптічний

elit//a –y ž еліта, выквіт; *spoločenská ~ (vy)* квіт общности

elitn//ý елітный; выбеráный, выбранный; –á *spoločnosť* выбеráна общность; –é *semená poľnohosp.* елітны семéна

elixír –u *m* еліксір; ~ *života* еліксір жывóта, жывóтный еліксір

elíz//ia –ie ž *lingv.* елізія, выпущіння го-лосно́й (бўквы)

elokvenc//ia –ie ž *kniž.* елоквѣнція, выречность, краснорѣча
elokventný *kniž.* елоквѣнтный, выречный, красноречивый
elúv//ium –ia *geol.* елу́вий
email [-ajl] –u *m* **1** *tech. lek.* ема́йл **ж** **2** *odb.* гла́ура **ж**, полѣва
email//ovat' [-ajl-] –uje –ujú *nedok.* **1** емайловати, покрывати ема́йлов **2** *odb.* глазу́ровати
emailov//ý [-ajl-] **1** емайлóвый; ~á *farba* емайлóва фáрба **2** глазу́ровáный, глазу́рный
emanác//ia –ie ž *odb.* еманáция, выжáровка; *rádiová* ~ радíева еманáция
emancipác//ia –ie ž еманципáция
emancipačn//ý *príd. k* **emancipácia**; ~é *snahy* еманципáчны снаж́иня *žen*
emancipovaný еманциповáный
emancip//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok.* еманциповáти ся
embarg//o –a *s* ембáрго
emblém –u *m* *kniž.* емблѣма **ж**, знак, óдзнак
embóll//ia –ie ž *lek.* ембóлия
embryo//o –a *s* *biol.* émбрио, зáродок
embryonálny *biol.* ембрионáльный
ementálsky: ~ *syg* ементáльскый áбо швайцáрьскый сыр
emfáz//a –y ž *lingv. lit.* емфáза
emfyzém –a *m* *lek.* емфíзѣма **ж**
emigrác//ia –ie ž еми́рaция
emigračný еми́рaчный
emigrant –a *m* еми́рaнт
emigrantk//a –y ž еми́рaнтка
emigrantský еми́рaнтський
emigr//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* еми́ровати
eminenc//ia –ie ž еминѣнция (*духовный мимун*)
eminentn//ý *kniž.* **1** отл́ичный, вызначный, знаменитый, першоклáсный, найл́пшы; ~ *žiak* отл́ичник, найл́пшы ученик; ~ *vedec* вызначный учѣный; ~é *schopnosti* першоклáсны спóсòбности **2** найважн́шы, íсключáющий; першоклáсный; ~ *význam* íсключáюще

знач́иня; ~ *záujem* íсключáющий íнтерѣс
emisár –a *m* еми́сáр
emis//ia –ie ž *fin. fyz.* еми́сия
emisn//ý *fin. fyz.* еми́сный; ~á *banka* еми́сна бáнка
emóc//ia –ie ž емо́ция, чýство, пережывáния
emocionalit//a –y ž, **emocionálnos//ť** –ti ž емо́циональность
emocionálny емо́циональный
empír [amp-] –u *m* ампи́р
empír//ia –ie ž *filoz.* емпи́рия, óпыт
empirický *filoz.* емпи́рный
empirik –a *m* *filoz.* емпи́рик
empiriokriticism//us –u *m* *filoz.* емпи́риокрити́зм
empirizm//us –u *m* *filoz.* емпи́ризм
empírový [amp-] ампи́ровый, в штíли ампи́р; ~ *sloh* ампи́ровый штíл; ~ *nábytok* ампи́ровый бýтор, бýтор в штíли ампи́р
emulgátor –a *m* *tech.* емулгáтор
emulg//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. tech.* емул́овати; творити, вытваряти ему́лзію
emulz//ia –ie ž *tech.* ему́лзія
en bloc [anblok] *prísl.* цалкóво, вѣдно, громáдні; *hlasovať* ~ голосовáти громáдні
encefalitid//a –y ž *lek.* енцефалі́тіда
encián –a *m* *bot.* енц́ия
encyklik//a –y ž *cirk.* енц́клі́ка
encyklopéd//ia –ie ž енц́клопед́ия
encyklopedick//ý енц́клопед́ичный; ~é *vedomosti* енц́клопед́ичны знáлости, вíдомости; ~ *slovník* енц́клопед́ичный словник
encyklopedist//a –u *m* енц́клопед́иста
endém//ia –ie ž *lek.* ендѣ́мия
endemický *lek.* ендемі́чный
endogam//ia –ie ž *biol.* ендогáмия
endokrinn//ý *biol.* ендокрин́ный; ~é *žľazy* ендокринны желѣзы
endokrinológ//ia –ie ž *lek.* ендокринолóгия
endotermický *fyz. chem.* ендотермі́чный
energetick//ý енергѣ́тичный; ~é *zdroje* енергѣ́тчны запáсы, резѣрвы; ~é *zariadenie* енергѣ́тичный механі́зм
energetik –a *m* енергѣ́тик
energetik//a –y ž енергѣ́тика

energ//ia –ie ž **1** ене́ргія; атомо́ва ~ атомо́ва ене́ргія; duševná ~ душе́вна ене́ргія, душе́вны силы **2:** klíčivá ~ *biol.* клі́іва ене́ргія, схóджoсть; kypí ~iou так і кыпить ене́ргійов; vybijať si v niečom ~iu выбива́ти свої сили в да́чім, выбивати свою ене́ргію в да́чім

energick//ý енергі́чний; ~ člověk енер-гі́чний чоловік; ~á tvár енергі́чна тварь; urobiť ~ krok зроби́ти рішучі́й крок

en face [anfas] *prisl. odb.* анфа́с, чело́м спéреду; odfotografovať niekoho ~ одфотографова́ти дако́го анфа́с

en gros [angró] *prisl. obch.* во великі́м, вшы́тко на́раз; kupovať, predávať ~ купова́ти, продава́ти во великі́м, вшы́тко на́раз

enklitický *gram.* енклі́тичний

enormný о́гро́мный, надмі́ру вели́кий; безмі́рный, ено́рмный

entit//a –y ž *filoz.* е́нтіта, су́щность ж

entomológ –a *m* ентомо́лог

entomológ//ia –ie ž ентомоло́гія

entomologický ентомологі́чний

entuziast –a *m* ентузіа́ст

entuziastický ентузіа́ський, одушев-не́ний, запали́стый

entuziazm//us –u *m* ентузіа́зм

enumerác//ia –ie ž пере́числі́ня, списова-ня, пере́раховáня

enzým –u *m chem.* е́нзі́м

eolit –u *m geol. archeol.* ео́літ

epentetický *lingv.* епентети́чний, вкла́дный

epentéz//a –y ž *lingv.* епентéза, вста́вка

epicentr//um –a *s geol.* епіце́нтер

epick//ý lit. епі́чний; ~á báseň епі́чна поéма

epidém//ia –ie ž *lek.* епіде́мія *aj pren.*

epidemick//ý lek. епідемі́чний; ~á choroba епідемі́чна хворóта

epidemiológ –a *m* епідемі́олог

epidemiológ//ia –ie ž епідеміоло́гія

epidemiologický епідеміологі́чний

epiderm//a –y ž *biol.* епіде́рма, ко́жа (чоло-віка)

epigón –a *m* епі́гón, наподóбнёвaтель, наслі́дник *m*

epigónsky епі́гónський, одводже́ний, се-кунда́рный

epigraf –u *m* епі́граф, на́пис (на па́мятнику)

epigram –u *m lit.* епі́грама

epigramatický lit. епі́рама́тичний

epik –a *m* е́нік

epik//a –y ž *lit.* е́піка

epikureizm//us –u *m filoz.* епікуре́їзм

epikurej//ec –ca *m* епікуре́єць

epikurejský епікуре́йський

epileps//ia –ie ž *lek.* епіле́псія

epileptický lek. епіле́птичний; ~ záchvat епіле́птичний зáхват

epileptik –a *m* епіле́птик

epilóg –u *m lit. hud.* епіло́г

episkop¹ –u *m tech.* епі́скоп

episkop² –a *m* єпі́скоп

episkopát –u *m 1* єпі́скопство; єпі́скопский ў́ряд **2 hromad.** єпі́скопы

epistrofell//us –a *m anat.* шыйный ста́вець

epistol//a –y ž *cirk.* апо́стол, ча́сть із свято́го письма

epitaf –u *m* епіта́фія **1** нагроб́ный ка́мінь, нагроб́на та́бла **2** нагроб́ный на́пис

epitel –u *m biol.* епіте́л

epitelov//ý biol. епітело́вый; ~á bunka епітело́ва бунька, клі́тка

epitet//on –a *s* епі́тет, *gram.* прида́ток

epizód//a –y ž **1** епізо́да; слýчай, при́года **2 lit.** сце́на, урывок, фра́гмент

epizodick//ý, epizódn//ý епізоди́чний, епізод́ный; ~á úloha епізоди́чна роль

epoch//a –y ž епо́ха; tvoříť ~u твори́ти епо́ху, ма́ти епоха́льне значі́ня

epochálny епоха́льний, ва́жный, зна́чный; ~ vynález епоха́льне вынайджі́ня

epolet//a –y ž *vaj.* еполéта, погóна

eropej//a –e ž е́ропéя

epos –u *m lit.* е́пос; hrdinský ~ богаты́рский е́пос

éra éry ž **1** е́ра, пе́ріод, епо́ха; nová ~ нова́ э́ра; kapitalistická ~ епо́ха капіталі́зму **2 hovor.** режі́м; za bývalej éry за бывшого режі́му

erár –u *m* ера́п **1** ~на, štátna pokladnica, štátna správa ера́рна, держа́вна ка́са,

державна справа 2 ~пу majetok ерарный, державный маєток

erárn//y ерарный, державный

erb –u m герб

erbový гербовый; ~ znak герб; ~ prsteň перстень з гербом

erdž//ať –í –ia *nedok.* ерджати (о кони)

eremit//a –u m пустовник

erod//ovat' –uje –ujú *nedok. geol.* еродовати; переглубовати, вырывать

erotick//ý 1 еротичный 2 *lit.* любовный; ~á lyrika любовна лірика

erotik//a –y ž 1 еротика, чувственность ж 2 *lit.* любовна поезія

erotizm//us –u m еротизм

eróz//ia –ie ž *geol. lek.* ерозія

erráta errát s *mn. č. typ.* список друкованих хыб в книзі

erudíc//ia –ie ž *kniž.* ерудіція

erudovaný *kníž. zastar.* ерудований

erupc//ia –ie ž *geol.* ерупція, выбух, взрыв; ~ vulkánu выбух вулкана

eruptívny//y 1 *geol.* еруптивный, выверженный; ~e horniny еруптивны, вывержены горнины, горнины вулканічного походження 2 пырхкий, выбушный, бурливый; ~ člověk пырхкий чоловік

erytém –u m *lek.* еритема ж

erythrocyt//y –ov m *mn. č. (j. č. erytrocyt) biol.* еритроциты

es *neskl. s hud.* мі бемол

esej –e m *lit.* есеї

esejist//a –u m *lit.* есеїста

esenc//ia¹ –ie ž *kníž.* есенція, сущность ж

esenc//ia² –ie ž есенція; ovosná, octová ~ овоцинова, оцтова есенція

esenciální *kníž.* важный, значный, першорядный

eses p. **esesák**

esesácky есесáцкий

esesák –a m *hovor. pejor.* есесáк

eskadr//a –y ž *voj.* есáдра

eskadril//a –y ž *voj.* есáдрила

eskadrón//a –y ž *voj.* есáдрона

eskamotáž –e ž ескамотáж, кузелництво, фокусництво

eskamotér –a m 1 ескамотер, кузельник, фокусник 2 *prenos. pejor.* фокусник, хітрак, хуліган

eskamotérsky 1 ескамотерський, кузельницький, фокусницький 2 *pren. pejor.* хуліганський

eskamot//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 указовати фокусы 2 *pren. pejor.* хітрачити, хуліганити

eskimácky ескімацький

Eskimák –a m Ескімак

eskont –u m *fin.* есконт, урочіня при заплаціні змінки перед терміном ей виповіджіня

eskontný *fin.* есконтный

eskont//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. fin.* купувати, купити áбо продавати, продати цінне папіря перед терміном виповіджіня з урочінём

eskort//a –y ž ескорта, охрана

eskort//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* ескортувати

eso *esa* s 1 *kart.* туз 2 *pren. hovor.* туз, фірýра; športové ~ шпортовець

esovitý есовитый, напминаючий по фóрмі буквы „S“

esperantist//a –u m есперантиста

esperant//o –a s есперáнто

esperantský *príd. k esperanto*; ~ krúžok кружок есперантистів

espress//o –a s 1 еспресо *nedkl. s (чорна кáва по-таліянськы)* 2 кавярня, еспресо

estét –a m естёт

estetick//ý 1 естетичный; ~ cit, pôžitok естетічне чувство, насолоджіня; ~é hladisko естетічна точка зріня 2 естетичный, шумный, легкий

estetik –a m естетік

estetik//a –y ž *filoz.* естетіка

estetizm//us –u m естетізм

estétsky естётський

estončin//a –y ž естóньский язык

Estón//ec –ca m Естóнець

Estónk//a –y ž Естóнка

estónsky естóньский

estrád//a –y ž естрáда

estrádn//y естрáдный; ~e vzstúpenie естрáдне выступлiня; ~ umelec артiста естрáды

ešte 1 prisl. iци; tu ma ~ nepoznajú ty méne iци не знáють; **prečítaj ~ raz!** прочiтáй iци раз! **2 čast. v spojení s 2. st.** iци; ~ horšie iци гiрше; ~ viac iци вéцей **3 čast.** iци, уж; **musíš tam ísť ~ dnes** ты мýсиш iти там iци днесь **4 čast.** iци, мóже быти, мóже; **прошу; ~ to odškripiš!** а ты iци зрiкаш ся! **5 spoj.:** ešte ani... už iци..., а; iци не..., як; iци не..., а (уж); ~ ani nesvitlo, už musel ísť iци не росцвило, а він уж мýсив iти **6 cit.:** ešte čo, ešteže čo! iци што!, iци чóго!, як бы не так!

ešteže p. ešte

etán –u m chem. етáн

etap//a –y ž етáпа

etapov//ý етапóвый; ~é plánovanie планóваня пóдля етáп

etáž –e ž geol. етáж

etažér –a m етажérка

etážov//ý: ~é kúrenie центрáльне отоплiня

éter –u m 1 chem. éтер 2 éтер, воздушный

прóстip

éterikos//t' –ti ž етérность, лéгкость, во-

здýшность, крéгкость, нематериáл-ность

éterik//ý 1 chem. етерiчный; ~é oleje ете-ричны, ароматiчны олiї **2 pren.** етérный, легкий, воздушный; ~ priestor воздушный

прóстip

éteriz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. lek.* наркотизовáти éтером, давáти/дати

етérну наркóзу

eternit –u m odb. éтерник

eternitový odb. етерникóвый

etický етiчный

etik//a –y ž éтика

etiket//a¹ –y ž етiкéта, справовáня ся

etiket//a² –y ž етiкéтка, нáлeпка

etiópsky етиóпский

etnick//ý етнiчный; ~á skupina етнiчна

гpупa

etnik//um –a s éтнiкум, етнiчна гpупa

etnogenéz//a –y ž етногeнeзa

etnograf –a m етнóгpаф

etnograf//ia –ie ž етногpáфия

etnografický етногpафiчный

Etrusk –a m Етpýск

etud//a [et-] –y ž *hud.* етyда

etyl –u m chem. етiл

etylalkohol –u m chem. етiлóвый шпiрiтyс, етiлaлкóл

etylén –u m chem. етiлeн

etylóvý chem. етiлóвый

etymológ –a m етiмóлoг

etymológ//ia –ie ž етiмóлoгия

etymologický етiмoнoлóгiчный

etymologiz//ovat' –uje –ujú *nedok. lingv.* етiмoлoгизовáти

etymon –u m lingv. етiмóн

eufém//ia –ie ž, **eufemizm//us** –a m *lit.* евфeмизм

eufemistický lit. евфeмистiчный

eufón//ia –ie ž *lit.* евфóния, благозвúчность ж, благозвучáня с

eufonický lit. евфонiчный, благозвúчный

eukalyptový евкaлiптóвый; ~ olej евкaлiптóвый олiй

eukalypt//us –u m *bot.* евкaлiпт

Euklidov: ~a *veta geom.* евклiдова теорéма

euklidovsk//ý: ~á *geometria* евклiдова гeомeтpия

eunuch –a m éвнyх, выкастрóванный чoлoвiк

eurázijský евpазiйский

Európan –a m Евpóпáн i Евpóпeець

europaiz//ovat' (sa) –uje (sa) –ujú (sa) *nedok. dok.* евpóпeизовáти (ся)

európsky евpóпский

eurytm//ia –ie ž *lek.* спpáвный пулз

eutanáz//ia –ie ž *lek.* евтанáзия

Eva Evy ž Éвa; Evine dcéry дoнькы Éвы; Evine deti дiти Éвы; byť v Evinom ruchu быти в облeчiнiу Éвы

evakuác//ia –ie ž eвaкyация

evakuacn//ý eвaкyачный; ~é stredisko eвaкyачный цeнтep

evakuant –а *m* евакуований
evaku//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* 1 евакувати; ~ ranených евакувати ранених
 2 евакувати ся; nemocnica ~ovalа шпиталь евакуав ся
evanjelický¹ евангелський
evanjelický² p. evanjeliový
evanjeličk//a –y ž евангелічка
evanjelik –а *m* евангелік
evanjeliový евангелський; ~ text евангелський текст
evanjelist//a –u *m cirk.* евангеліста
evanjel//ium –ia *s cirk.* евангеліє; veriť niekomu, niečomu ako ~iu вірити дакому, дакому як евангелію
eventualit//a –y ž евентуальность, можливість, случайность, випад; pripraviť sa na všetky ~у приправити ся на вшитки можности або випады або евентуальности
eventuálny евентуальний, можный, предпкладанный
evidenc//ia –ie ž евіденція, реістрація; ~ zamestnancov евіденція замеснанных; mzdová ~ реістрація заробку; mať *al.* viesť niečo, niekoho v ~ii мати або вести дашто, дакого в евіденції
evidenčný евіденчний, реістрачний; ~é číslo евіденчне, порядкове число; inventárny номер; ~á kniha евіденчна, реістрачна книга
evidentný евідентный, очевидный, явный, ясный, беспохыбный; ~ dôkaz очевидный доказ
evid//ovat' –uje –ujú *nedok. admin.* евидовати, реістровати, вносити до списка; вести евіденцію
evolúci//ia –ie ž еволуція
evolucionist//a –u *m* еволюціоніста
evolucionistický еволюціоністський
evolucionizm//us –u *m* еволюціонізм
evolučný еволучный; ~ proces еволучный процес; ~á teória еволучна теорія, еволучне учія
ex prísl. fam. на экс, до дна, нараз; vypiť na ex выпити до дна, на экс

exaktn//ý екзактний, точный; ~é vedy точны або екзактны науки
exaltác//ia –ie ž екзалтація, взрушіня, надхнутя
exaltovaný екзалтований, взрушений, надхнутый
exalt//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. koho* екзалтовати, взрушувати/взрушити, надхнути
examen –u *m škol. zastar.* екзáмен; zložiť ~ *al.* skúšku зложити екзáмен; záverečná skúška выпускный екзáмен
examinátor –а *m* экзаменатор
examin//ovat' –uje –ujú *nedok.* экзаменовати
exarch//a –u *m cirk. hist.* екзárха
excelenc//ia –ie ž ексцеленція, превосходство; Vaša Excelencia Ваше Превосходство
excel//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* ексцеловати, одлищувати ся/одлишати ся, виникати/выникнути, блиснути (*на екзáмені i m. n.*)
excentrick//ý 1 *odb.* ексцентрічний; ~é kružnice ексцентрічны крúгы
 2 ексцентрічний, незвычайный, екстремный; ~á žena ексцентрічна женá; ~ oblečený ексцентрічні або екстремні облечены
excerpc//ia –ie ž *odb.* ексцёрпція, выписованя, выписка
excerpčn//ý ексцёрпчний; ~é lístky ексцёрпчны выписки
excerp//ovat' –uje –ujú *nedok. odb.* ексцерповати, робити выписки, выписувати
excerpt –u *m odb.* ексцёрпція, выписка, картка
excerptor –а *m odb.* ексцёрптор; тот, хто рóбить выписки
exces –u *m* ексцес, престúпок
execirk//a –y ž *hovor.* воєньске цвічіня, прегання, муштрованя
execir//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.* преганяти, муштровати *aj pren.*

exekúc//ia –іє ž екзекуція **1** *práv.* наложія арешту на маєток, опис маєтку **2** выповніня покараня, екзекуція (*zastar.*); ~ rozsudku выповніня трэсту (смерті)

exekučne *prísl. práv.* наложія арешту на маєток; ~ vymáhať dlžoby екзекуцні выжádовати дóвгы в порядку арешту на маєток

exekučn//ý екзекуцный, выконуючий; ~á moc выконуюча міць, сила

exekutív//a –у ž *práv.* выконуюча міць, сила

exekútor –а *m práv.* екзекутор, суд-цьовський виконаватель

exekv//ovat' –ује –ују *nedok. dok. práv. 1* накладáти/наложыти арешт (*на маєток*), списáти/списовати (*маєток*); ~ majetok, plat наложыти арешт на маєток, на плáцу; ~ dlžnika списáти маєток довжника **2** приводити/привести к выповнію (*покараня*); ~ rozsudok привести к выповнію покараня

exemplár –а *m v rôzn. význ.* екземплáр

exemplárny прикладный, як приклад, ука́зуючий; по́учуючий, по́учный; ~ trest по́учуюче покараня

exemplifikác//ia –іє ž *odb.* приведжіня прикладів áбо фáктів; поясніня прикладами

exemplifik//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* приводити/привести приклады áбо фáкты; екземпліфіковáти; обясняти/обяснити прикладами

exhibíc//ia –іє ž *šport.* указáня, демонштра́ція, красокорчулярьске vystuplénia; krasokorčuliarske ~іє красокорчулярьске vystuplénia

exhibičný: ~ zápas *šport.* укажкóвый záпас, укажкóве стрітнүтя

exhumác//ia –іє ž ексгумáція

exhum//ovat' –ује –ују *nedok. dok.* ексгумовáти, зробити/робити ексгумáцію; ~ mŕtvolu зробити ексгумáцію мертвóго

exil –и *m* éкзіл, выгнаня, емігра́ція; žiť v ~е жыти во выгнані

existenc//ia –іє ž **1** екзістовáня, єствовáня; ~ sveta, hmoty екзістенція світа, матэріі **2**

екзістенція, єствовáня, жыот *m*; boj o ~іу бой за укзістенцію **3** *pejor.* о́собность ж, существó, вытвор; pochybná ~ подозрівáва о́собность; stratená ~ страчене существó

existencialist//a –и *m* екзістенціаліста

existencializm//us –и *m* екзістенціалізм

existenčn//ý *príd. k existencia;* ~ boj бой за екзістенцію áбо за екзістовáня, єствовáня; ~é potreby потрі́бности к екзістовáню, єствовáню; ~é minimum мінімум на прожиток

exist//ovat' –ује –ују *nedok.* екзістовáти, єствовáти

exit//us –и *m lek.* смерть ж

exkavátor –а *m tech.* екскавáтор

exkluzivn//y ексклузівний, необычный, необыча́йный; о́собый; ~e postavenie ексклузівне, необыча́йне поставіня; ~а spoločnosť выберана о́бщность

exkomunikác//ia –іє ž *cirk.* одлучіня од цэ́ркви

exkomunik//ovat' –ује –ују *dok. cirk.* одлучіти од цэ́ркви

exkréc//ia –іє ž *biol.* вымóчованя

exkurz –и *m odb.* екскур́з, выбочіня, одхыліня

exkurz//ia –іє ž екскур́зія

ex lex *prísl. práv.* мі́мо за́кона

ex libris *neskl. s, exlibris* –и *m* екслібріс

exmajst//er –а *m šport.* екс-ма́йстер áбо шампіо́н, бывшый шампіо́н

ex offo *prísl.* офіціáльні, на урядный приказ; obhajca ~ офіціáльный обга́йця

exotický екзоті́чный

exotik//a –у ž екзоті́ка

expanz//ia –іє ž експáнзія; politická, hospodárska ~ політі́чна, економі́чна експáнзія

expanzivit//a –у ž експанзі́вность ж

expanzívny експанзі́вний, рості́гуючий ся

expedíc//ia –іє ž **1** експеди́ція; vedecká ~ нау́чна експеди́ція **2** *pošt. admin.* експеди́ція, отпра́вліня, роспосылáня (*корешпóнденції i m. n.*); ~ novín, tovaru

експедиція або розпосылання новинок, товару **3** *hovor.* експедиція (*містность*)

expedičn/ý **1** експедиčný; ~é *vojsko* експедичне військо **2** *pošt. admin.* експедиčný; ~é *oddelenie* експедиція

expedítor –а *m* експедітор

exped//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. pošt. admin.* експедувати

experiment –и *m* експеримент, опыт

experimentáln/ý *odb.* експериментальный, пробующий, опытный; ~а *fyzika* експериментальна фізика

experimentátor –а *m* експериментатор

experiment//ovat' –uje –ujú *nedok.* експериментувати, проводити експерименти або опыты

expert –а *m* експерт

explikác/ia –ie *ž* роз'яснення, пояснення

explik//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. zastar.* об'яснювати/об'яснити

exploatác/ia –ie *ž* експлоатація

exploatátor –а *m* експлоататор

exploat//ovat' –uje –ujú *nedok.* експлоатовати

explod//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* експлодовати, взривати ся/взорвати ся; міна ~ovala міна експлодовала або міна вибухла, взорвала ся

explóz/ia –ie *ž* **1** експлозія, выбух **2** *lingv.* експлозія

explozív/la –у *ž* *lingv.* взрывный або експлозівний согласный

explozívny/ly **1** експлозівний, взрывный; ~а látka взрывне вещество **2** *pren.* выбухлый, горячий; ~а rovaňa выбухлый характер **3** *lingv.* взрывный, експлозівний; ~e hlásky експлозівны або взрывны звуки

exponát –и *m* експонат

exponenciáln/ý експоненціальний; ~e rovnice експоненціальны уравніня

exponent¹ –а *m*; politický ~ політичний діятель

exponent² –а/-и *m* *mat.* експонент, указатель *m* ступня

exponovan/ý експонований, політичні активний; byť politicky ~ бути політично активним, активні брати участь в по-

літичнім животі; ~á úloha експонована або відповідна задача; ~é miesto експоноване або відповідне місце

expon//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. 1* експоновати, виставляти/виставити (*на выставци*); ~ obrazy експоновати або виставляти образы **2** *fot.* експоновати

expon//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok. za čo i bezpredm.* активні учасувати, принимати/приятти активну участь в чім, активні выступити/выступати за што; politicky sa ~ експоновати ся або учасувати в політичнім животі

export –и *m* *obch.* експорт, вывоз

exportér –а *m* *obch.* експортёр

exportný *obch.* експортный; ~ tovar експортный товар

export//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* експортовати, вывозити/вывезти за границю

ex post *prisl.* постфактум, додаточні, потім; schválit' ~ схвалити постфактум

expozé *neskl. s. polit.* експозе *neskl. s.* урядне выголошєня

expozič/ia –ie *ž* **1** *v rôzn. význ.* експозиція; ~ obrazov експозиція образів; ~ tragédie *lit.* експозиція трагедії **2** *fot.* експозиція, вытримка

expozičný *v rôzn. význ.* експозиčný; ~ čas *fot.* час експозиції або вытримки

expozimet//er –ra *m* *fot.* експозиметр, экспонόμεтер

expozitúr/la –у *ž* філіялка, одділіня

expres¹ *prisl.* **1** *pošt.* експрес, скоро; poslat' list ~ послати письмо експрес **2** *hovor.* барз скоро, моментальні; urobiť ~ зробити експрес або барз скоро

expres² –и *m* **1** експресне письмо; експресный балик **2** *žel.* експрес

expresionist//a –и *m* експресіоніста

expresionistický експресіоністський, експресіоністичный

expresionizm//us –и *m* експресіонізм

expresívny/ly *lingv.* експресівний, выразный; ~e slová, výrazy експресівны слова, выразы

expresív/um –а *s* *lingv.* експресівне слово

expresný 1 *pošt.* експресный, начас; ~ list експресне письмо 2 *žel.:* ~ vlak експрес
expresident —a *m* бывший президент
expirác//ia —ie *ž odb.* експірація, выдых
expiračný *odb.* експіраційный
expiratórný *lingv.* експіраційный; ~ *prízvuk* експіраційный акцент *ábo* притиск
exsudát —u *m lek.* эксудат, выпоток
extatický екстатичный, надхнутый
extáz//a —y *ž* екстаза, надхнутя; зуривость, неістота; *dostať sa do ~u* достати ся до екстазы, неістоты, зуривости
extenz//ia —ie *ž* 1 росшырія, шырка, шыротá 2 *lek.* затыжіня, вытыжіня (*ко-нечностей*)
extenzívny екстензівный; ~e *hospodárenie* екстензівне землеробство
exteriér —u *m odb.* 1 екстерьер, вонкайшок 2 вонкайше філмована
exteriérov//ý екстерьеровый, вонкайший; ~é *snímky* екстерьерове філмована
exteriorit//a —y *ž práv.* екстеріторіальность ж
exteriorálny *práv.* екстеріторіальный
externe *prísl.* екстерні; ~ *študovať* штудовати *ábo* учіти ся екстерні
externist//a —u *m* 1 *škol.* екстерніста 2 екстерный працівник
externý екстерный; ~ *pracovník* екстерный працівник; ~ *žiak škol.* екстерный ученик, студент
extra *neskl. prid. hovor.* 1 екстра, необычайный, чрезмірный; ~ *prípád* необычайный случай 2 окремый; ~ *izba* окрема ізба
extra *prísl. hovor.* 1 выключні, необычайні, чрезвычайні 2 окреме; *bývať* ~ окреме бывати
extrah//ovať —uje —ujú *nedok. dok. chem. lek.* екстраговати, вылуговати
extrakc//ia —ie *ž chem. lek.* екстракція, екстрагованя, вылугованя
extrakt —u *m* екстракт, вытяжок
extraktívny *chem.* екстрактивный; ~e *látky* екстрактивны вещества

extravaganc//ia —ie *ž hovor.* екстравагантность ж; екстравагантный поступок
extravagantn//ý екстравагантный; ~é *šaty* екстравагантны шматы
extrém —u *m* екстрем, екстремность, крайность; *zachádzať do ~u* доходити до екстрému *ábo* крайности; *upadnúť do ~u* упасти до крайности
extrémist//a —u *m* екстреміста
extrémny екстремный; ~e *pázory* екстремны погляды
exulant —a *m* емігрант, вигнанець
exulantsk//ý емігрантський, вигна-
 нецький
ezopsk//ý езоповський; інакшеповіджений;
 ~é *báiky* байки Езопá
ezoterický езотерічний, тайный
ezoterizm//us —u *m* езотерізм, тайность

F

f [f i ef] *neskl. s* 1 (*hláska a písmeno*) (латинське) ф *neskl. s;* malé f малé ф; velké F велике Ф 2 *hud. fa neskl. s f-dur* фа мажор
fabrický *hovor.* фабричный, заводський; ~ *stroj* фабрична машина; ~ *kómin* фабричный комин; ~ *robotník* робітник фабрики *ábo* заводу
fabrik//a —y *ž hovor.* фабрика, завод; *pracovať vo ~e* робити во фабриці *ábo* в заводі
fabrikác//ia —ie *ž pejor.* фабрикація, виготовліня; ~ *rukopisov* фабрикація рукописів
fabrikant —a *m hovor.* фабрикант, заводський
fabrikát —u *m* фабрикат
fabrik//ovať —uje —ujú *nedok. pejor.* фабриковати, виготовляти
fabul//a —y *ž* 1 приповідка, байка 2 *lit.* фábула; *románová* ~ фábула романа
fabulác//ia —ie *ž lit.* творіння фábулы, творіння дієвої оснóвы
fabulárny *lit.* фábулный

fabulist//a — *т* приповідкарь, байкарь
fabulistik//a — *у* ж розповідачське іскуство
fabul//ovat' — *ује* — *ују* *nedok.* выдумовати, творити приповідковы дії
fabulový фабуловый
fác cit. бац
faciálny anat. лицный
fack//a — *у* ж *hovor.* фάцка; *dat'*, *vylepit'* ~ дати або вліпити фάцку; *kúpiť*, *dať* *za* ~ *и* купити, продати за бáбку, за фάцку; *jasne ako* ~ яснi як бóжий день
fack//at' — *á* — *ájú*, **fack//ovat'** — *ује* — *ују* *nedok.* *koho hovor.* бити по лицю, твáри кóго, дати фάцку кóму
facn//núť — *не* — *nú dok. expr.* *koho* удáрити по лицi, твáри кóго, дати фάцку кóму
fáč — *a/-u т* *ľud.* óбвяз
fáč//ovat' — *ује* — *ују* *nedok. ľud.* обвязовати, овивáти, перевязовати
fádn//y 1 нудный, унывный, неінтересный, стереотiпный, єднотвáрный; ~ *obraz* нудный óбраз; ~ *život* єднотвáрный або нудный, стереотiпный живот; ~ *a krajina* єднотвáрна або похмúрна краiна, похмурный пейзаж **2** невыразный, неясный; ~ *farba* невыразна фáрба
fafnrn//ok¹ — *ка т* *hovor. expr.* кусóк (дачóго), здрап (*nánpuka*)
fafnrn//ok² — *ка т* *hovor. expr.* малá дiтина, малятко, лялька
fagan — *а т* *hovor. pejor.* фáган, незбédник, недóбра дiтина, шкодливець
fagocyt — *и т* *biol.* фагоцит
fagocytóz//a — *у* ж *biol.* фагоцитóза
fagot — *и т* *hud.* фáрот
fagotist//a — *и т* фаготiста
fach — *и т* *hovor.* фах, шпеціáлность, шпеціáлiзáция, профéсия ж; *je od* ~ *и* тотó є ёго шпеціáлiзáция
fair [fér] **1** *neskl. prid.* чéстный, слúшный, порядный; ~ *človek* чéстный чоловік; ~ *hra* чéсна гра **2** *prisl.* чéстні, слúшні, як трéба; *to nie je* ~ *то* нечéстні
fajans//a — *у* ж *фаянса*
fajansový фаянсóвый

fajčen//ie — *ia* *s* курiня
fajčiar — *а т* куряч
fajčiar//eň — *не* *ž* iзба про *áбо* для курячiх
fajčiarsk//y курячiй; ~ *salón* салóн для курячiх; ~ *vozeň* вагóн для курячiх; ~ *a súprava* прибóр для курячiх
fajčiev//at' — *а* — *ájú nedok. opak. k fajčiť*
fajč//it' — *i* — *ia nedok. 1* кúрити; ~ *tabak, cigaretu* кúрити дугáн, цiгарéтлю; ~ *fajku* кúрити пипку; ~ *zakázané!*, *zákaz* ~ не кúрити!, кúрити заказáно! **2** *pren. expr.* кúрить ся, дымить (ся); *sopka* ~ *í* вулкáн дымить
fajčiv//o — *а s* *hromad.* дуганóвы виробкы; кúриво
fajk//a — *у* *ž 1* пипка (для курiня); *fajčiť* ~ *и* кúрити пипку **2** *nestoji ani za* ~ *и* *tabaku al. močky hovor.* не стоiть то áни за пипку дугáну або áни грóша
fajkár — *а v* *hovor.* куряч з пипкы, пипкáрь
fajkový пипкóвый; ~ *tabak* пипкóвый дугáн
fajn *hovor. 1* *neskl. prid.* фáйн, дóбрый, приємный, приятельский; *to sú* ~ *chlapci* то суть дóбры хлóпци **2** *prisl.* фáйн, дóбрі, приємні, приятельскы
fajnot//a — *у* *ž* *hovor.* фáйнóта, дóбрóта
fajnov//lý, fajn//lý *hovor. 1* (*o veci*) барз дóбрый, першоклáсный; ~ *á látka* першоклáсный матерiáл **2** (*o človeku*) дóброй, выберáной выховы; ~ *á spoločnosť* выберáна общность
fajront — *и т* *hovor.* фáйронт, час одпочiнку по робóтi; *po* ~ *е* по робóтi, во вóльнiм часi
fajt//a — *у* *ž* *hovor.* фáйта, порóда, плéмено
fakír — *а т* факiр, чародiйник
fak//la — *ле* *ž* фáкля; *horieť ako* ~ горiти як фáкля; *horí ako* ~ (*o človeku*) він почервенiв, він вспыхнуv
fak'lonos — *а т* **1** факелник, хто нóсить фáклю **2** *pren. bás* ~ *slobody* носитель слóбоды
fak'lový факлёвый
fak//o — *a/-u т* кiнь (*рúдой* або *ярджáвой сёрпсти*)
faksimile *neskl. s* факсiмiле *neskl. s* тóчне наподобнiня, тóчна репродукция

faksimiln/ý, faksimilov/ý факсiмiлный, факсiмiле; ~é vydanie факсiмiлне видання
fakt¹-u m факт; **historický** ~ iсторiчний факт; **uvádzať** ~у приводити факты; **týmto** ~от тым сáмым

fakt² cit. hovor. (potvrzuje niečo) факт, тóчно, дiйсно; ~, tak to bolo факт, так i было

faktick/ý фактiчний, дiйснi; ~ stav фактiчна сiтуацiя; ~á poznámka фактiчне примiчання

faktograf/ia ~ie ж фактогрáфия

faktografický фактогрáфiчний; ~ opis фактогрáфiчний óпис

faktologick/ý фактологiчний, дiйсный, залóжений на фáктах; ~é štúdium выучiня фáктiв

faktor¹-a m ведúчий; скупiнярь; фáктор (*zastar.*) (*v minorpáфii*)

faktor²-a m 1 фáктор, дiятель; **rozhodujúci** ~ рiшáючий фáктор **2 mat.** фáктор; еднá iз перемножованих величин

faktór/ia ~ie ж фактóрия

faktoriál ~u m *mat.* факторiál

faktový фактiчний, залóжений на фáктах; ~ materiál фактiчний матерiál, факты

faktúr/ia ~у ж *obch.* фактура; **zaplatiť al. vyhovnať** ~у заплатити áбо вырiвняти фактуру

fakturác/ia ~ie ж *obch.* выписовання фактýр, фактурáция

fakturant ~a m фактурáнт, выписуючий фактуры

faktur/ovat' ~uje ~ujú *nedok.* фактуровáти, выписовати фактуры

fakult/а ~у ж факýлта; **právnická** ~ юрiдiчна áбо правницька факýлта; **lekárska** ~ ме-дициньска факýлта

fakultatívny факултатiвный, неповинный; ~ predmet *škol.* факултатiвный предмёт

fakultn/ý факýлтный; ~á schôdza факýлтне сходжiня áбо зiбраня

falan/ix ~gu m *anat.* фáлант

falc ~u m **1 lud. zastar.** фалц, жóлобок, загнýта **2 typ.** фалц

falcovací typ. фалцовáчий; ~ stroj фал-цовáча машына

falc/ovat' ~uje ~ujú *nedok. typ.* фалцовáти; ~ noviny фалцовáти новинкы

fald ~u m **falda** ~у ж *lud.* фáлда, склáдка

fal/loš ~še ж фалóшность ж, притвáрёвня с, неупрямость ж, фарiзёйство с

falošnic/ia ~e ж фалoшниця, неупряма женá, притвáрька, фарiзёйка

falošník ~a m фалóшник áбо неупрямый чоловiк, фарiзёй, закёрник

falošn/ý 1 фалóшный, неупрямый, притвóрюючий, фарiзёйский, закер-ницький; ~é oči фалóшны óчи; ~ úsmev фалóшный ýсмiв

2 фалшовáный, кламливый, подводницький; ~é peniaze фалшовáны пiнязи

3 hovor. фалшовáный, умёлый; ~é vresko фалшовáна кiшёня; ~ vŕkoč фалшовáна кóса; ~é zuby умёлы áбо

вставáны зýбы **4** фалóшный; сказёный; несправный; ~ spiev фалóшный спiв; **mat'**

~ú predstavu o niečom máti неврiне áбо несправне представлiня о чiмсь

falšovan/ie ~ia s **1** фалшовáния **2** фал-зiфiкация

falš/ovat' ~uje ~ujú *nedok. v rôzn. význ.* фалшовáти, фалзiфiковáти *nedok. dok.;*

~ doklady фалзiфiковáти áбо фалшовáти докумёнты; ~ podpis фалшовáти пiдпис; ~

dejiny фалзiфiковáти iстóрию; ~ potraviny, víno фалзiфiковáти потравины, винó

falšovateľ ~a m **1** фалшовáтель м; ~ podpisu фалшовáтель пiдпису; ~ peniazí фалшовáтель пiнязей

2 фалзiфiкáтор

falzet ~u m *hud.* фалцёт

falzetový фалцетóвый; ~ hlas фалцёт

falzifikác/ia ~ie ж фалзiфiкация, фал-шовáния; ~ listín фалзiфiкация áбо фал-шовáния докумёнтiв

falzifikát ~u m фалзiфiкáт; наподобенина (*выдавáна за originál*)

falzifikátor ~a m фалзiфiкáтор

falzifik/ovat' ~uje ~ujú *nedok. dok.* фал-зiфiковáти

fám/а ~у ж фáма, слух; **širi sa** ~ шырить ся фáма, хóдять слýхы; **zlá** ~ дурнá, глýпа

слáва

famíl//ia –ie ž *hovor. zastar.* фамелия, родина

familiárn//y 1 фамелиярный; ~е spôsoby фамелиярны spôсобы, манэры 2 фамелийный, родинный

famózn//y *kniž.* знамый, визначный, популярный, хвалёный (*і в отрицателнім значіні*); ~е zákony хвалёны закóны

fanatický фанатічний; ~ privrženec фанатічний поклóнник, фанатік

fanatik –a *m* фанатік

fanatism//us –u *m* фанатізм

fanatiz//ovat' –uje –ujú *nedok.* фанатізовати, приводити до фанатічного стáву

fanfár//a –y ž *hud.* фанфáра; zazneli ~y зазвучáли фанфáры; slávnostné ~y торжéственны фанфáры; bez fanfár без оголошіня, без крику

fanfarón –a *m* *kniž.* фанфарóн, хваленkáрь

fanfarónsky *kniž.* фанфарóньский, хваленkáрьский

fanfárový фанфарóвый; ~ pochod фанфарóвый марш

fánk//a –y ž *kuch.* пампúшка, крéпля

fant//a –y ž *hovor. expr.* фáнта, виртошіня, виртох, блазнівство

fantast//a –u *m* фантáста, фантазір

fantastick//ý 1 фантастічний; ~é vidiny фантастічны привіджіня; ~é správy фантастічны вістки 2 *expr.* фантастічний, звеличényй, огрóмный, необычáйный; ~é rozmery фантастічны рóзміры; ~é sumy фантастічны сúмы

fantastik//a –y ž фантáстика

fantastk//a –y ž фантазірка

fantáz//ia –ie ž 1 фантáзія, образотвóрность, представивость, імагінація; bujná, živá ~ буйна, живá фантáзія 2 *hud.* фантáзія

fantazír//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.* 1 о čom фантáзіровати, думати о чім; выдумовати, творити *што* 2 блузнити (*в горячці*)

fantazm//a –y ž призрак, ілúзія, віджіня, галуцінація

fantazmagór//ia –ie ž фантазмагóрія, призрак, віджіня, резултáт фантáзії

fantóm –u *m* 1 фантóм, призрак, привіджіня 2 *lek.* фантóм

fantómov//ý *lek.* фантóмовый; ~á bolest' фантóмна бóлість, фантóмный біль

fanúšik –a *m* *šport. slang.* прязнивець, фанúшік

far//a –y ž фáра, дім свящényка; žít' на ~е жыти на фáрі, в дóмі свящényка; íst' на ~u їти на фáру, їти до дóму свящényка, їти к свящényкови 2 парафія • najprv ~u, potom Maru [*prisl.*] напéред поставити ся на нóгы, а пóтім уж женити ся

faraón –a *m* фараóн

farár –a *m* свящényк, піп

farárč//lit' –i –ia *nedok. hovor.* i **farár//ovat'** –uje –ujú *nedok. hovor.* быти свящényком, свящényковати

farárk//a –y ž 1 *hovor.* женá свящényка 2 свящényчка (евангелічна богослужытелька)

farársk//y свящényцький; ~е povolanie свящényцтво

farárstv//o –a *s* свящényцтво, сан свящényка

fár//at' –a –ajú *nedok.* 1 спущáти ся до шáхты 2 робити на шáхті 3 *hovor.* скóро крачáти, їти; понагляти ся

farb//a –y ž 1 фáрба; svetlej, tmavej ~y світлой, тмáвой фáрбы 2 фáрба; olejová ~ олиéва фáрба; vodová *al.* akvarelová ~ водóва áбо акварелóва фáрба, акварél 3 фáрба лиця áбо твáри; má zdravý ~u у нёго (у нёй) здóрова фáрба лиця áбо твáри 4 *kart.* фáрба 5 (*o farbe zvierat*) фáрба; kôň hnedej ~y кинь рúдой фáрбы áбо серсти 6 *odb.* тембр; hrať všetkými ~ami а) (*o veci*) переливáти ся áбо грáти вшыткыми фáрбами дýгы; б) (*o človeku*) то червеніти, то блідніти; mení ~y ako chameleón він як хамелеóн, він чáсто мінять свої пóгляды; vyjsť s ~ou von, priznať ~u ростворити áбо отворити (свої) кáрты, робити отворéні;

opisovať niečo ružovými ~ami описова-
ти щось ружовими фарбами; maľovať
niečo čiernymi ~ami малювати дашто
чорними фарбами; hájiť národné ~y
обгаювати честь країни (*в шпортowych
перемаганнях*), представляти народні
фарбы

farbiac//i фарбачій; ~e látky фарбачі
матеріал

farbiar –a *m* фарбяр

farbiar//eň –ne *ž* фарбярня

farbiarsk//y фарбярський; ~a dielňa фар-
бярський цех; ~ priemysel фарбярський
промысел, фарбярська výroba

farbiarstvo//o –a *s* фарбярство, фарбяр-
ске ремесло, фарбярська výroba

farbič//ky –iek *ž mn. č. hovor.* фарбічки,
фарбяны церўзкы, блайвасы

farbist//ý 1 фарбистый, рознородой
фарбы, пестрый; ~á látka пестрый або
фарбистый матеріал; ~ župan пестрый
жупан 2 *pren.* фарбистый, колорітний,
світлий, прикладний, пестрый; ~ jazyk
колорітний або пестрый язык

farb//it' –i –ia *nedok.* 1 фарбити; малювати,
наторати; ~ látku na červeno фарбити
полотно на червено; ~ dlážku фарбити
підлогу або дилі; ~ si ruku малювати собі
гамбы 2 фарбити, малювати; líca jej –i
rumenec ей лица або тварь малює рума-
нець

farbiť sa –i sa –ia sa *nedok.* 1 фарбити ся
2 *hovor.* малювати ся; veľmi sa ~i *al.* maľuje
она міцно малює ся

farbitos//ť –ti *ž* 1 фарбистость ж; пестрость
2 *pren.* малевитость

farbiv//o –a *s* фарбиво, фарба; organické
~á орґанічны фарбива; krvné ~ *biol.*
гемоглобін

farboslepos//ť –ti *ž* фарбосліпость, дал-
тонізм

farboslepý фарбосліпый, не розлічуючий
фарбы; ~ člověk фарбосліпый чоловік,
далтонік

farbotlač –e *ž typ.* хромолітографія

farbotlačový typ. хромолітографічний; ~
obrázok хромолітографічний образок

farebn//ý 1 фаребный; ~ efekt фаребный
ефект; ~é odtiene фаребны одтінки;
~á stupnica фаребна гама 2 фаребный,
фарбистый, пестрый; ~á látka пестрый
матеріал; ~é sklo фаребне скло; ~á ceruza
фаребна церўзка або фаребный блайвас;
~ film фаребный фільм 3 (*o človeku*)
фаребный; ~é obyvateľstvo фаребне
жытельство 4 малеванный, колорітний,
світлий, живый; ~é líčenie фаребне
пудровання; ~é kovy фаребны метáлы

farizej –a *m hist. aj pren.* фарізей, фа-
лошний, притворёвач

farizejský фарізейський, фалошний, при-
творючий; ~ úsmev фарізейський усмів

farizejstvo//o –a *s* фарізейство, фалош-
ность, притворёваность

farm//a –y *ž* фарма; hydinárska ~ птахофарма

farmaceut –a *m* фармацевт

farmaceutický фармацевтський; ~ prie-
mysel фармацевтський промысел

farmaceutik//a –y *ž* фармацевтика, фар-
мація

farmaceutk//a –y *ž* фармацевтка

farmác//ia –ie *ž* фармація, фармацевтика;
ísť na ~iu *hovor.* поступити на фар-
мацевтичну факульту

farmakológ –a *m* фармаколог

farmakológ//ia –ie *ž lek.* фармакологія

farmakologický фармакологічний

farmár –a *m* фармáрь

farmárč//it', farmár//it' –i –ia *nedok. hovor.*
фармарити, быти господарём фармы;
робити на фармі

farmársky фармáрьський

farmový *príd. k farma*; ~ zootechnik, зоо-
тэхнік, зоотэхнік фармы

farničk//a –y *ž* церьковничка

farník –a *m* церьковник

farmos//ť –ti *ž* фара, фарность

farsk//ý фарський; ~ kostol фарська
цёрков; ~ úrad фарський уряд; ~á zá-
hrada фарський сад

faryngálny *anat.* фарингáльний, гылтáнный
faryngitíd//a –у ž *lek.* фарингітіда, запалінá
 гылтáна

faryn//x –гу *m anat.* гылтáнь

fasád//a –у ž фасáда

fasádnik –а *m stav.* фасáдник; робóтник,
 рóбячий фасáдны робóты

fasádny p. fasádový

fasádov//ý фасáдóвый; ~á stena фасáдóва
 стінá

fascik//el –ла *m* фасцікел

fascin//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
 фасціновáти; очарóвувати/очаровáти,
 зачаровáти, заклинáти; підмáнєвати/
 підманити; ~ pohľadom підманити áбо
 гіпнотизовáти пóглядом; ~ovala ho svojou
 krásou онá очаровáла єго свóєв красóтòв

fas//ovat' –ujť –ujú *nedok. dok. hovor.* фа-
 совáти, достáти/доставáти **1** доставáти/
 достáти як порцію **2 pren.** доставáти/
 достáти, заробляти/заробити; ~oval za-
 uchá достáв/заробив позаўха

fašiang//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor. 1*
 справляти мясопýст **2 pren. žart.** ніч не ро-
 бити, лінєшыти і забавляти ся, лайдачіти

fašiangov//ý мясопýстный; ~á zábava
 мясопýстна забáва; ~ týždeň мясопýстный
 тыждень

fašiang//y –ov *m pomn.* мясопýст, тріода

faširk//a –у ž *kuch.* фашірка

fašír//ovat' –uje –ujú *nedok. kuch.* молóти
 мясо

fašist//a –у *m* фашістаfašistický фа-
 шістьський; ~ režim фашістьський рéжим

fašizác//ia –ie ž фашізáція

fašizm//us –у *m* фашізм

fašiz//ovat' –uje –ujú *nedok.* фашізовáти

fašiz//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok.*
 фашізовáти ся

fatalist//a –у *m* фаталіста

fatalistický фаталістичный

fatalistk//a –у ž фаталістка

fatalit//a –у ž фатáльність

fatálny фатáльний, осóдний; ~ omyl фа-
 тáлна áбо осóдна хыба

fatamorgán//a –у ž фатаморгáна, галу-
 ціна́ція

fát//um –а *s kniž.* фáтум, дóля, óсуд

faul –у *m šport.* фáул

faun//a –у ž фáуна

favorit –а *m* фаворіт *aj šport.*

favoriz//ovat' –uje –ujú *nedok. koho,* čo
 фаворизовáти, быти наклонным кóму,
 чóму

fáz//a –у ž **1** фáза, фáзіс, етáпа; vyvinová
 ~ фáза рóзвитку **2 odb.** фáза; prvá ~
 mesiaca *astron.* пёрша фáза мiсяця; tuhá,
 kvapalná ~ твердá, текýча фáза

fazet//a –у ž *odb.* фазéта, фазéтка

fazón//a –у ž **1** фазóна, фóрма; стриг,
 мóдел *m*; šaty modernej ~у шмáты мóдной
 фазóны **2 (na kabáте, blúze)** фазóна,
 óтвор; nemá (to) ~у *hovor.* (тото) не мать
 фазóну

fázov//ý *odb.* фазóвый; ~ uhol *el. tech.*
 фазóвый ýгол; ~á rýchlosť *fyz.* фазóва
 скóрость

fazu//a –е ž фасóля

fazu//nisk//o –а *s* фасолёвиско, пóле
 фасóлі

fazu//ovitý фасолёвитый

fazu//ov//ý фасолёвый; ~ struk фасолёвый
 стрýчок, стручок фасóлі; ~á polievka
 фасолёва пóливка

febrilný *lek.* фебрі́льний, горячковитый,
 зимні́чный, тряшкóвитый; ~ stav
 горячковитый став

február –а *m* фебруáр

februárový фебруарóвый

federác//ia –ie ž федерáція; odborová ~
 федерáція профсоюзів

federalist//a –у *m* федераліста

federalistický федералістський

federalizác//ia –ie ž *polit.* федералізáція

federalizm//us –у *m* федералізм

federálny федерáльний

federatívny федератівный; ~ štát
 федератівна держáва

fedr//ovat' –ujť –ujú *nedok. koho,* čo *hovor.*
 протезовáти; охрáнєвати, хранити; držáť

ochrannú ruku *nad kým, čím* máти охоронну
руку *над кым, чим*

feér//ia -ie *ž div.* феєрія

feérick//ý *div.* феєрічний; ~á hra феєрічна
песа

fejton -u *m* фельетон

fejtonist//a -u *m* фельетоніста

fejtonistický фельетонный; ~ štýl фе-
льетонный штіл

fehdonový p. fejtonistický

felčiar -a *m hovor.* фелчар

felčiark//a -y *ž hovor.* фелчарка

felčiarsky *hovor.* фелчарський

felčiarstvo -a *s* фелчарство

feminín//um -a *s gram.* 1 жёньский род 2
назывник *ábo* субстантив жёньского рода

feminist//a -u *m* фемініста, приклонник
фемінізму

feministický феміністичный, феміністський

feminizm//us -u *m* фемінізм

fenický фенікійський

fenig -a *m* феніг (пінязь)

fenik//el -la *m bot.* фенікель

feniklový *príd. k fenikel;* ~ čaj фенікло́вый
чай

fenix -a *m myt.* фенікс

fenol -u *m chem.* фенол

fenológ//ia -ie *ž biol.* фенологія

fenologický *biol.* фенологічний

fenolový *chem.* феноло́вый

fenomén¹ -u *m odb.* феномен, яв, зявіня,
чúdo

fenomén² феномен (о чоловіку), нео-
бычайный

fenomenálny феноменальный; ~ človek
феноменальный чоловік, феномен

ferb//l'a -le *ž kart. slang.* фербля (гра
в карты)

ferb//l'ovat' -uje -ujú *nedok. kart. slang.*
ферблєвати, грати ферблю

ferc -u *m hovor. zastar.* фірц

ferc//l'ovat' -uje -ujú *nedok. hovor. zastar.*
фірцовати

feriálny *zastar.* феріальний; ~ deň фе-
ріальний *ábo* вольний день

fér//lie -ii *romn. zastar.* каникулы, фєрії
romn.; вольны (од учіня) дні

ferit -u *m* 1 *tech.* феріт 2 метеоріт
(складаючий ся із желіза)

ferman -u *m* 1 фірман 2 *hovor.* рóсказ,
наряджіня

ferment -u *m chem.* фермент

fermentác//ia -ie *ž chem.* ферментація

fermentačný *chem.* фермента́чный, фер-
ментативный; ~ proces ферментативный
процєс, процєс ферментації

fermentatívny p. fermentačný

fermentový *chem.* ферментóвый

fermež -e *ž* фєрмеж *m*

fermežov//ý *príd. k fermež;* ~ náter
фермежовый нáтер; ~á farba фермежова
фáрба; фáрба, розріджена фєрмежом

feromagnetický *fyz.* феромагнетічний;

~é látky феромагнетічны спóйна

feromangán -u *m tech.* феромáргaнець

fertilít//a -y *ž* плóдородность, плóдови-

тость ж, урóдность

ferilitnost' p. fertilita

fertilný плóдородный, урóдный

fertuch//a -y *ž lud. zastar.* фáртых

feru//l'a -le *ž zastar.* пáлчка, прут (*копрóв
карають, бють ученикóв*); *byť* pod ~
быти в стрóгости виховованным; *držať*,
mať niekoho pod ~lou стрóго вихововати
дакóго, стрóго дозерáти на дакóго

festival -u *m* фестівáл; *hudobný, divadelný*
музикáльний, театрáльний фестівáл;
filmový ~ кінóфестівáл

festivalový фестівáловый; ~ film фести-
валóвый фíлм

festón -u *m* фестóн

festónov//ý фестонóвый; ~á výzdoba
фестонóва окрáса, декорáція

feš *hovor.* 1 *ndskl. príd.* роско́шный,
елегáнный, шúв(м)ный, вку́сный,
фешáцкий; ~ klobúk вку́сный, фешáцкий
káпан 2 *prísl.* роско́шні, шúв(м)ні, вку́сні; ~
sa obliekať елєгáнтні, вку́сні обліка́ти ся

fešáck//y *hovor. príd.* фешáцкий, фран-
тóвський, шúв(м)ный, елєгáнный; ~e

spôsobu фронтóвскы або феша́цкы
спóсобы, манэры

fešácky² *prisl.* феша́цкий, фронтóвский
fešák – *a m hovor.* 1 фешак, фронт, швігак 2
гавалірі, мілий, поклóнник (дівчату)

fešand//a – *y ž hovor.* фешáнда, швігáчка;
красóтка

fešn//ý *hovor.* фешный, золотый, при-
повідкóвый; ~á žena фешна женá; ~
klobúčik фешный кáлап

fetiš – *a m kniž.* фетіш

fetišist//a – *u m* фетішіста

fetišistický фетішістьский

fetišizác//ia – *ie ž kniž.* фетішізácія
(збóжнёваня осóб або предмётів)

fetišizm//us – *mu* фетішізм

fetišiz/ovat' – *uje –uju nedok. kniž.* фетішізováти

feudál – *a m* феодал

feudalistický феодалный; ~ štát феодална
держáва

feudalizm//us – *u m* феодалізм

feudáln//y феодалный; ~e zriadenie
феодалный строй; ~a spoločnosť фео-
дална óбщность; ~a šľachta феодалне
дворянство, феодална аристократія

feud//um – *a s hist.* фео́д, лéно

fez – *u m* фес, фэ́ска

fff, fffú *cit.* 1 (napodobňuje zvuk pri
odfukovaní) уф 2 (vyjadruje opovrhnutie) фу

fi, fí *cit.* 1 (vyjadruje opovrhovanie) фи, фу;
fi, aký hnus! фу́й, який гнус 2 (vyjadruje
prekvapenie) ох, ой; fí, aká hmla! ох, якá
гмла 3 (napodobňuje hvádzanie) фи, фи

fiak//ler – *a m zastar.* фиáкер, коч

fiakrist//a – *u m zastar.* 1 majiteľ fiakra ма-
їтель фиáкра, кóча 2 kočiš на fiakri кóчiш
на фиáкри

fialk//a – *y ž* 1 фиáлка 2 *pren. expr.*
префиkáнець, гýнцут; dobrá ~ дóбра фи-
áлка, дóбрый префиkáнець

fialkastý фиáловый, лиловый

fialkov//ý фиáлкóвый; ~á vôňa фиáлкóвый
зáпах, зáпах або аро́ма фиáлок

fialov//iet' – *ie –eju nedok.* фиáловіти, стано-
вити ся фиáловым або лилóвым

fialový фиáловый, лиловый
fiasck//o – *a s fiácko neskl.* неуспіх, крах;
utrpieť ~ потерпіти фиácko

fib//er – *ra m odb. tech.* фібра

fibrín – *u m lek.* фибрі́н

fibrínový *lek.* фибрі́новый

fibróm – *u m lek.* фибро́м

fibrový *odb. tech.* фибровый

fibróz//a – *y ž lek.* фибро́за

fibul//a – *y ž* 1 *anat.* малá берцо́ва кість 2
фи́була, прячка

fič//ať – *í –ia nedok.* 1 фи́чати, (мі́чно) ду́ти;
свисті́ти; vietor ~í ві́тор свистіть 2 *expr.*
уганяти або перелеті́ти зо свистом;
свисті́ти; guľky ~ia ку́льки свистять або
лем так фи́чаты

fičúr – *a m pejor.* фи́чур, фешак, фронт,
швігак

fičúrsky¹ *pejor. prid.* фи́чурський, фран-
то́вський, феша́цкий; выпарадже́ный,
выфи́нчений

fičúrsky² *prisl.* фи́чурьскы, фронтóвскы,
феша́цкы; je ~ oblečený він при-
франтив ся, выфи́нтив ся, выпарадив
ся, выфи́чури́в ся або він выфи́нчено
облечéный

fideist//a – *u m* фидеіста

fideistický фидеісти́чний

fideizm//us – *u m filoz.* фидеі́зм

fidlik//ať – *ájú nedok. pejor.* 1 підли́кати
(на гу́слях і т. п.) 2 čo незру́чні струга́ти,
кра́яти, рі́зати, підли́кати

fidlikovat' p. fidlikat'

fifi *neskl. s hovor. expr.* бы́стрость,
хапа́вость, ро́зум; mať, nemať ~ (na niečo)
ма́ть, не ма́ть ро́зум (на да́штó)

fifik – *a m hovor. expr.* 1 хітра́к, префи́канець,
шпекула́нт 2 бы́стрый, вынаходли́вый,
остроу́мный, інтелі́гентный, вті́пный чолові́к

fifik//a – *y ž hovor. expr.* фи́гель, фінта,
префи́каность, хі́трость, ле́сть; ísť на
niekoho s ~ou іти на да́кого з фінтов або
префи́каностéв

fiflen//a – *y ž, fiflenk//a* – *y ž pejor.* фи́флена,
фи́фленка, пара́дниця, мо́дниця

fig//a –у *ž* фи́га (плод), фиго́вник (strom); dostať (drevenú al. borovú) ~u *hovor.* достати фи́гу боро́ву; ukázať ~u *hovor.* указа́ти фи́гу; ~u (borovú, drevenú)! фи́гу! (боро́ву)!

fig//el' -la *m hovor.* 1 фи́гель, жарт, втіп; підфук, префіка́нство, глупо́сть; vystrájať al. robiť ~le выстра́яти або робити фи́гли, глупо́сти; шалі́ти 2 ле́сть, клам; v tom je ~ ту є яка́сь ле́сть; ženskú ~ же́ньська винаходли́вість

figliar –a *m* 1 фи́глярь, втіпка́рь, гунцут 2 хітрак, клама́рь, префіка́нець

figliark//a –у *ž* 1 фи́глярька, втіпка́рька; 2 клама́рька, префіка́нка

figliarsky¹ *príd.* фи́глярьський, втіпка́рьський, гунцу́тський; подво́дницький; ~ pohľad подво́дницький по́гляд

figliarsky² *prísł.* по-фи́глярьськи, по-втіпка́рьськи, по-гунцу́тськи; по-подво́дницьки; ~ sa usmievať по-подво́дницьки усміва́ти ся

figliarstv//o –a *s* 1 фи́глярьство, дурно́та, гунцу́тство; махіна́ція 2 подво́дництво, префіка́нство, хітро́сть, рафіно́ваність

figl//ovat' –у́је –у́ју *nedok. hovor.* 1 фи́глюва́ти, жартовати́ 2 дура́чити, робити гунцу́тства, выстра́яти

figovník –a *m bot.* фиго́вник, фиго́вий стром

figový фиго́вий

figúr//a –у 1 фі́гу́ра, со́ха 2 *pren.* ба́бка, піша́к 3 *v rôzn. význ.* фі́гу́ра; komická ~ комі́чна фі́гу́ра; šachové ~у шахо́вы фі́гу́ры 4 *lit.* фі́гу́ра; о́браз; персонáж; rečnícka ~ реторі́чна фі́гу́ра 5 (*v tanci*) фі́гу́ра, па *neskl. s*

figuráln//y *v rôzn. význ.* фі́гурний; ~a ozdoba фі́гурне укра́шення; ~ tanec фі́гурний та́нець; ~e maliarstvo фі́гурне маля́рство

figurant –a *m* 1 помі́чник земле́міра 2 (*herec*) фі́гура́нт, шта́тіста 3 (*tanečník*) фі́гура́нт

figurín//a –у *ž* фі́гурина, манекі́н(ка)

figúr//a –у *ž* 1 фі́гу́рка, со́шка 2 *pren.* ба́бка, піша́к 3 *šach.* фі́гу́рка; šachové ~ шахо́вы фі́гу́рки

figur//ovat' –у́је –у́ју *nedok.* 1 фі́гу́рова́ти; ~ ako majiteľ domu фі́гу́рова́ти як ма́йтель або ра́зда до́му 2 фі́гу́рова́ти, спомина́ти ся, называ́ти ся; ~ v zoznamе фі́гу́рова́ти або спомина́ти ся в списку

fiha, fiha *cit.* 1 (*vyjadruje neprijemný pocit*) ой, ох; ух, фу; ~, а́ка спара! ох, як спарно! 2 (*vyjadruje prekvapenie*) ух; но; ~ to je prekvapenie! то є а́ле преква́піня або неоче́кованість

fik//at' –а –а́ју *nedok. expr.* фню́кати; всхли́повати

fikavý фню́кавий; ~ пла́ч фню́каня; всхли́пованя

fikc//ia –іє *ž* фі́кція

fikot –u *m expr.* фню́каня; всхли́пованя; перерыва́ний плач

fiktívny//y фі́ктивний, фі́нгова́ний, кла́мний; ~a dohoda фі́ктивне согла́шення

fiktus –a *m hovor. expr.* префіка́ний, гунцу́тський, рафіно́ваний (*чоловік*)

fikus –u *m bot.* фі́кус

filagór//ia –іє *ž* алта́нок, бесі́дка

filantrop –a *m* філа́нтроп, добро́дитель, благотво́рячий чолові́к

filantrop//ia –іє *ž* філа́нтропія, гу́манність

filantropický філа́нтропі́чний, гу́манний

filantropizm//us –u *m* філа́нтропі́зм, до́бродительство, гу́мані́зм

filatel//ia –іє *ž* 1 філа́телія, філа́телі́зм 2 *zastar.* філа́телі́ський склеп

filatelist//a –u *m* філа́телі́ста

filatelistický філа́телі́ський; ~ spolok о́бщність або спо́лок філа́телі́стів

filc –u *m lud.* фі́лц, су́кно

filcový фі́лцо́вий, сукенний; ~ klobúk фі́лцо́вий ка́лап

filé *neskl. s kuch.* фі́ле *neskl.*

filharmón//ia –іє *ž* фі́лгармо́нія; фі́лгармо́ні́чний орхесте́р

filharmonický фі́лгармо́ні́чний

filharmonik –а *m* філгармонік, музыкант
філгармонічного оркестра
filiač//ia –ie *ž* 1 філіація, одношнтя,
залёжность 2 *práv.* родинны одношнтя
дітій к родичам
filiaľk//a –у *ž* 1 філіаľ, (філіаľне) одділіня;
~ múzea філіаľ музёя 2 *cirk.* філіаľ
церькóвной общіны
filiaľn//y філіаľный; ~ závod філіаľный
завод
filigrán –а *m* 1 філігрán 2 *odb.* філігрán,
водóвый знак (*na nápiři*), пресвітка на
пáпиři
filigránsk//y філігрáньский, філігрáновый;
~а práca філігрáньска робóта; ~а postava
pren. мініатýрна áбо дрібнá фігýр(к)а
filip –а *m žart.:* má ~а матъ філіпа, у нёго
гóлова є на плечáх, матъ гóловку
filipik//a –у *ž* філіпіка, досвідчуюча речъ,
атакююча речъ
filist//er –ра *m* філістер; обывáтель, міщán
з конзерватíными нáвыками
filistersk//ý філістерський; обывá-
тельський; ~á obmedzenosť філістерська
áбо обывáтельскойка огранічёность
filistín –а *m žart.* префікáнець, кламáрь,
лишкач
film –у *m* філм 2 кінофілм, філм;
celovečerný, krátky ~ ціловечерный,
корóткий філм; farebný ~ фарéбный
філм; dokumentárny ~ документáрный
філм; kreslený ~ мултіплікачный áбо
креслénый філм, мултіфілм; premietáť ~
перемітáти філм 3 кіно, кінематографія
filmár –а *m* філмáрь
filmársk//y *príd. k* filmár; ~а prax
філмáрьска прáктика в кіні áбо в кі-
номатографії
filmárstv//o –а *s* кіноматографія
filmovac//í філмóвучий; ~ prístroj філмóвучий
апарат; ~ia kamera філмóвуча камéра áбо
кінокамéра
filmovan//ie –ia *s* філмовáня
film//ovat' –ује –ујú *nedok.* філмовáти
1 *koho, čo (nakrúcať film)* накручáти

кінофілм *o kím, čím*; ~ operu філмовáти
óперу 2 (*hrať vo filme*) грáти во філмі
filmovľý філмóвый; ~ atelier кіноштúдія; ~
heres кіноартіста; ~ režisér кінорежисёр;
~é umenie кіноіскúство; ~é predstavenie
філмóве представліня, кіносеáнс; ~á
hudba кіномúзыка
filodendron –у *m bot.* філодендрóн
filológ –а *m* філóлог
filológ//ia –ie *ž* філóлогія; *slovenská,*
románska ~ славяньска, ромáньска філо-
лóгия; *klasická* ~ класічна філóлогія
filologický філóлогічний
filologičk//a *ž* філóлогічка
filozof –а *m* 1 філóзоф 2 *hovor.* штудéнт
філóзофской факúлты
filozof//ia –ie *ž* 1 *v rôzn. význ.* філóзофія;
antická ~ антíчна філóзофія; *životná*
~ філóзофія жывóта 2 філóзофска
факúлта; *zapísať sa na* ~у записáти ся на
філóзофску факúлту
filozoficko-historický філóзофско-істо-
річний
filozofick//ý філóзофський; ~ smer фі-
лóзофске направліня; ~ á fakulta філо-
зóфска факúлта
filozofk//a –у *ž* 1 філóзофка 2 штудéнтка
філóзофской факúлты
filozof//ovat' –зје –ујú *nedok. hovor.*
філóзофовáти
filt//er –ра *m* філтер; *elektrický* ~ *el. tech.*
електрічний філтер; *svetelný* ~ світлóвый
філтер
filtrabilný *odb.* філтрóвучий ся; ~ vírus
філтрóвучий ся вірус
filtráč//ia –ie *ž* філтрáція, філтровáня
filtračn//ý філтрáчний; ~ papier філ-
трáчний пáпирь; ~é zariadenie філтрáчне
заряджіння
filtrát –у *m odb.* філтрáт
filtrovací філтрóвучий
filtr//ovat' –ује –ујú *nedok.* філтровáти;
очищáти; ~ vodu філтровáти áбо очищáти
вóду
filtrovateľný p. filtrabilný

filtrový фільтровый

filumenist//a –u *m* філуменіста

Fín –a *m* Фін

finále *neskl.* *s* фіна́л; postúpiť do ~ *šport.* по́ступити до фіна́лу; ~ *opery* фіна́л о́пери

finalist//a –u *m* *šport.* фіналіста, учасник фіна́льних перемага́нь

fináln//y *1 hud.* фіна́льний, кінце́вий; ~ *akord* фіна́льний а́корд *2 filoz.* телеологі́чний; ~a *veta gram.* підрядне речі́ня ці́ли; ~e *spojky gram.* злу́чники ці́ли

finálový *šport.* фіна́льний; ~ zápas фіна́льне стрі́тнү́тя

financ –a *m* *hovor.* *1* покла́дник, ка́сір *2* цо́льник

financ//ie –ii *ž romn.* *1* фіна́нції *romn.*; štátne ~ держа́вны фіна́нції *2 hovor.* фіна́нції *romn.* пінязі́, гро́шы *romn.*, сре́дства; *ne* má́m na to ~ не ма́м на то́то фіна́нці́в а́бо сре́дств

financ//ovat' –uje –ujú *nedok.* фіна́нцова́ти; ~ stavby, závod фіна́нцова́ти будова́ня, заво́д

finančnictv//o –a *s* фіна́нчництво

finančník –a *m* фіна́нчник

finančn//ý фіна́нчний; грошо́вий, піняж-ний; ~ kapitál фіна́нчний капіта́л; ~á kríza фіна́нчна крі́за; ~á *romos* фіна́нчна по́міч; ~é *prostriedky* піняжны сре́дства; ~é *ťažkosti* фіна́нчны а́бо піняжны тяж-кості

finčin//a –y *ž* фі́ньський язы́к

fines//a –y *ž* ємность, одті́нок, ню́анс, дробно́сть

fingovan//ý фі́нгований; фало́шний, предстераний; ~á *dohoda* фало́шна дого́да; ~ útok фі́нгована ата́ка; ~ účet фало́шний ў́чет

fing//ovat' –uje –ujú *nedok.* *1* фі́нгова́ти, сіму́лова́ти; ~ smrt' фі́нгова́ти сме́рть *2* фалшово́вати; ~ účty фалшово́вати ў́чты

finiš –u *m* *1 šport.* фіні́ш; *nasadiť* ~ фіні́шовати *2 pren. hovor.* фіна́л, розв'язка

finiš//ovat' –uje –ujú *nedok. šport. aj pren.* фіні́шовати

finítny: ~ *tvar slovesný gram.* о́собна фо́рма часосло́ва

Fínk//a –y *ž* Фі́нка

fínsky фі́ньський

fint//a –y *ž šport.* фі́нта; *1* *технічна гра,* легке погына́ня *2 (v šermě)* фі́нта, кла́мне погына́ня, фі́нгований выпа́д *3 pren.* лє́сть, кла́мный ма́нєвр

fint//it' –í –ia *nedok. expr.* фі́нтити, паради-ти, нарядні обліка́ти

fint//it' sa –í sa –ia sa *nedok. expr.* фі́нтити ся, парадити ся, франтити ся

fintivý *expr.* фі́нтівый, фі́чу́рський, швіра́цький, парадный

fiol//a –y *ž odb.* фіо́ла

firemn//ý фіре́мний; ~á *rečiatka* фіре́мна пе́чатка; ~á *značka* фіре́мна етике́та; ~ *zoznam* фіре́мный списо́к; ~á *tabuľa* фіре́мна та́бличка

firm//a –y *ž* *1* фі́рма; *obchodná* ~ склепо́ва фі́рма *2 hovor.* та́бличка, выві́ска (*фі́рмы*)

firn –u *m* фі́рн, зледова́тий сні́г

firnajz –u *m* *lud.* фі́рна́йз

firnajzový *príd. k* *firnajz*

fis *neskl. s* *hud.* фа *neskl. s* *fic*

fistul//a¹ –y *ž lek.* фі́сту́па

fistul//a² –y *ž hud.* фі́сту́па, фалце́т, висо́кий тонкий го́лос

fistul//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. lek.* фі́стулова́ти; *robiti/zrobiti* фі́сту́лу

fiškál –a *m* *hovor.* *1* адво́кат *2 pren.* фі́шка́ль, прешіба́нець, незбе́дник, га́лган; *hovori ako ~ a)* гово́рить як попи́сани́м, *vyrečni* гово́рить; *b)* він кру́тить а́бо хітра́чить

fiškálk//a –y *ž* *hovor.* фі́шка́лька

fiškálsky *príd. hovor.* фі́шка́льський, адво́каты́ський

fiškus –a *m* *1 zastar.* адво́кат; *prokurátor* *2 hovor.* прешіба́нець, префіка́нець, хітра́к

fištrón –u *m* *1 zastar.* рыба́че са́ло *2 hovor. žart.:* *má ~y* ма́ть го́лову на плеча́х, він то́му (до́бри) розу́мить

fit *príd. neskl. slang.* в (до́брій) фо́рмі (*o vhodnovečevu i m. n.*)

fit' *cit.* фі, фі-фі, фі́те

fit'firít' — *a m* *hovor. iron.* вітрополох
fix *príd. hovor. neskl.* фіксний, тырвальный; ~
 plat фіксний плат
fixác/llia — *ie ž v rôzn. význ.* фіксація, фіксовання
fixačný *fol.* фіксаційний
fixatív — *u m odb.* фіксатів
fixáž — *e ž 1 odb.* фіксовання, фіксація **2 fol.** фіксаж, установлювач
fixír — *u m hovor.* **1** фіксатів, установлювач **2 (nástroj)** фіксатор
fixírovací **1** фіксіруючий, установлюючий **2** фіксаційний, установлюючий
fixír//ovat' — *uje —ujú nedok. dok. 1 um.* фіксовати; ~ *kresbu* фіксовати *ričúno*к **2** малювати техніков *rosporošovania* або *puľverizácii* фарб **3 len nedok. koho** *zastar.* прямо позерати до твари, уперти зрак на дакого, фіксовати кого
fixír//ovat' — *uje —ujú nedok. hovor. expr. 1* кламати, підводити (*при гри в карты*) **2** выкручовати ся (од одповіді), выгынати ся (одповідности)
fixn/ly **1** фіксний, стабільний, немінний; ~ *á* сена фіксна або стабільна ціна; ~ *plat* стабільний, єднакий заробок; ~ *kapitál* основний капітал **2** неодступний, неодбитний, втеравый; ~ *á* *idea* втерáva, неодбитна ідея
fix//ovat' — *uje —ujú nedok. dok. 1 odb.* фіксовати, упевнєвати/упевняти; ~ *obvázom* фіксовати обвязом **2** фіксовати, регістровати, записовати/записати, отмічати/отмітити, закрєслєвати/закреслити **3 len nedok. koho** уперто позерати ся, запозерати ся *na kógo*, переколєвати очами кого
fjord — *u m* фіорд
fjordovitý фіордовитый; ~ *breh* фіордовитый берег
fjordov/ly фіордовый; ~ *á* *zátoka* фіордова затока
flád/ler — *ra m* взорка, выкрес (*на зрізі дерева*)
fládr//ovat' — *uje —ujú nedok.* наподобнєвати, імітовати выкрес дерева

flagelant — *a m 1* флагелант, член себетрізнительской секты **2** сексуалні ухылный
flagelantismus *p.* **flagelantstvo**
flagelantský флагелантський, сексуалні ухылный
flagelantstv/lo — *a s* флагелантство, себетрізнительство, сексуалне ухылництво
flajst/ler — *ra m hovor.* пляйстер; *dať al. nalepiť* ~ *na* *piečo* дати або наліпити пляйстер на даштó; *skryti* недостатки дачóго
fl'ak — *u m hovor.* **1** фляк, пятно; *mastný* ~ масне пятно **2** заплата, заплатка, плátка; *na ~u* на місці, *tu* же, одразу (же), на тот же міг, не роздумуючі; *vyhodit'* *niekoho* на ~ *u* выгнати дакого без роздумованя або не роздумуючі
flákač — *a m hovor. pejor.* флакач, повалєвач, лінєх, даребák
flák//at' sa — *a sa —ajú sa nedok. hovor.* флакати ся, тўляти ся, уливати ся, повалєвати ся, даребачіти, поневірєвати ся (без робóты)
fl'akaty, fl'akavy *hovor.* флякатый, покритый фляками
flakón — *u m* флакón, фляшча на парфін
fl'ak//ovat' — *uje —ujú nedok. čo hovor.* плátати *што*, нашивати плátкы *на што*; ~ *šaty* давати плátкы на шмáты
Flám — *a m* Фламán —ця
flám — *u m hovor.* флам, гуляня; *isť* *na* ~ *iti* на флам, гуляня, забавляти ся
flámčín/la — *y ž* фламáньський язык
flamend/ler — *ra m hovor.* крікун, лумп, фламовáч
Flámek/la — *y ž* Фламáнка
flám//ovat' — *uje —ujú nedok. hovor.* фламовати, забавляти ся, гуляти; лумповати
flámsky фламáньський
flanc — *u m hovor.* парáда, рóскош; *robiť* ~ робити парáду, парадити ся, франтити
fl'andr/la — *y ž vulg.* фляндра, побегліця
flanel — *u m* фланел
flanelový фланелóвый
flárk/la — *y ž lud. pejor.* продавачка на пляці, базáрі

fl'ask *cit.* фляск, бац, бум, бух
fl'as(k)//núť –не –nú *dok. koho, komu expr.*
 фляснути, бухнути, ударити ко́го по
 тва́ри; дати фа́цку, за́ухо ко́му

fl'aš/a –е *ž* 1 фляшка; vínová, pivnová ~ вино́ва,
 пиво́ва фляшка а́бо фляшка од вина́, пива;
 polná ~ кўлач; vypit' ~и vína выпити фляш-
 ку вина́ 2 ба́нька, фляшка; ~ на zaváranie
 фляшка на заваряня; leydenská ~ *el. tech.*
 лейде́ньска ба́нька; chovať dieťa na ~i *hovor.*
 кормити дітину з фляшки; má rád ~и лю-
 бить заглянути до фляшки

fl'aška *p.* fl'aša

fl'aškovitý фляшковитый, напминаючий
 по фо́рмі фляшку

fl'aškov//ý фляшковый; ~é sklo фляшко́ве
 скло; ~é pivo *hovor.* фляшко́ве пиво

fl'ašový *p.* fl'aškový

fl'aštičk/a –у *ž* *zdrob.* фляшочка, флако́нчик

flauš –и *m* флавш

flaušový флавшо́вый; ~ kabát флавшо́вый
 ка́бат а́бо зимник

flaut/a –у *ž* фла́вта

flautist/a –и *m* фла́втіста

flaut//ovať –ује –ују *nedok. hovor.* фла-
 това́ти, гра́ти на фла́вті

flautový флавто́вый

flebitid/a –у *ž* *lek.* флебі́тіда, запалі́ня жил

flegm/a –у *ž* фле́гма, флегма́тичность

flegmatick//ý флегма́тичний; ~ člověk
 флегма́тичний чолові́к, флегма́тик; ~á
 rovaňa флегма́тичний ха́рактер

flegmatik –а *m* флегма́тик

flegmatizm//us –и *m* флегма́тизм, флег-
 ма́тичность, легкова́жність, холо́д-
 нокро́вність

flegmón/a –у *ž* *lek.* флегмо́на; запалі́ня
 бунько́вой а́бо клі́точной тка́ні

flektivn//y *lingv.* флекти́вный, флекти́руючий;
 ~е jazyku флекти́вны а́бо флекти́руючі
 язы́ки

flex//lia –іе *ž* 1 *lek.* флексу́ра, огну́тя 2 *gram.*
 флэ́ксія, закончи́ня

flexúr//a –у *ž* *geol.* флексу́ра

fliáč//lik –ікаї-ка *m* *zdrob.* фля́чик

fliáčk//y –ов *m mn.* *č. (j. č. fliáčik)* *kuch.*
 фля́чки, макаронóвы виробки (*в фо́рмі
 квад́ратки́е*)

fliask//at' –а –ajú **flesk//at'** –а –ajú *nedok.*
hovor. expr. фляска́ти, бити, ударя́ти
 когось по тва́ри, дава́ти за́ухо ко́му

fling//núť –не –nú *dok. čo komu expr.*
 флі́гнути; ударити по тва́ри ко́го, дати
 за́ухо ко́му

flink *cit.* флі́нк, бац, бух, шляп; ~ tu zaucho
 бац ё́му за́ухо

flinknúť *p.* flingnúť

flint//a –у *ž* *hovor.* флі́нта, пўшка; hodiť ~ do
 žita зложити а́бо шма́рити пўшку; zavesiť
 ~и na klіnes одказа́ти ся од своі́х за́мірів,
 спустити рў́ки

flintov//ý: ~é sklo *tech.* опти́чне, оловна́те
 скло, флі́нт

firt –и *m* флі́рт

firt//ovať –ује –ују *nedok.* флі́ртова́ти

flit//er –ра *m* флі́тра, пе́рла; vyšitý ~ami
 вышы́тый пе́рлами, флі́трами

flóbertk/a –у *ž* фловбе́ртка

fl'ochál//ne –ňov *m pomn. hovor. expr.* о́чі, о́калі

fl'och//at' –а –ajú *nedok. expr. na koho, čo*
 позера́ти ско́са, ко́сом, бо́ком, нешув(м)-
 ні

fl'och//núť –не –nú *dok. expr. 1 na koho, čo*
 попозера́ти ся ско́са, зашкў́лити 2 не-
 уцтиво, гру́бо пові́сти, одрі́зати, одрубáти

flór –и *m* флор; кре́п

flór//a –у *ž* флора́; arktická ~ аркти́чна флора́

florentínsky, florentský флоренти́ньский,
 флоренти́нский; ~ dukát *hist.* флоренти́н-
 ский дукáт; ~ klobúk же́ньский соломя́ный
 ка́лап з шыро́кими(-ыма) кри́сами

floristik//a –у *ž* флористи́ка

flórový флоро́вый; крепо́вый, із кре́пу; ~é
 rančuschu флоро́вы панчо́хы

floskul//a –у *ž* пу́ста а́бо зафарбе́на а́бо
 шўв(м)на фра́за

flot//a –у *ž* флоти́ла; vojnová, obchodná
 ~ воє́ньсько-мо́рьска, торго́ва флоти́ла;
 vzdušná ~ возду́шна флоти́ла

flotác//lia –іе *ž* *tech.* флота́ція

flotačný флотачный; ~ filter флотачный фільтер

flotátor –a *m tech.* флотатор, флотачна машина

flotilla –y *ž* флотіла

flox –u *m bot.* флокс

fluid *p. fluidum*

fluidum –a *s 1* улітаюча текучость **2 kniž.** флуїд(ы)

fluktuácia –ie *ž* флуктуація **1** погынання; колысання; переміщення; ~ sien колысання цін; ~ obyvateľstva переміщення жителя; ~ pracovných síl флуктуація робочої сили

fluktuant –a *m* флуктуант, перелітавець (о робітникови)

fluktuovať –uje –ujú *nedok.* флуктувати, часто міняти місце роботи, часто переходить з єдної роботи до другої

fluór –u *m chem.* флуор, світложовтий плин; хемічна значка F

fluorescencia –ie *ž fyz. chem.* флуоресценція, світелкування

fluorescenčný *fyz. chem.* флуоресценčný; флуоресціюючий, світелкований

fluoreskovať –uje –ujú *nedok. fyz.* флуорескувати, світелкувати, видавати теплову енергію; petrolej, mäso ~uje нафта, мясо флуорескує

fluviálny *geol.* флувіальний; нанесёный (ріків), наносный; ~e náposy річні наносы, наносы ріки

fňukáč –a *m hovor.* фнюкач, плаксош, бідакар; гундрош, шомрош

fňukať –á –ajú *nedok. expr. 1* фнюкати, плакати **2 prep.** фнюкати, бідакати; гундрати, шомрати, поносовати ся

fňukavý *expr.* фнюкавый, плаксивый

fňukot –u *m expr.* фнюканя, шомраня; плач, наріканя

fóbia –ie *ž 1 lek.* фобія **2** одпоровання с, ненависть ж

fhn [fn], **fén** –u *m 1* вітор **2 odb.** фен

fokálny *lek.* фокальный, фокус, місце наказливости; ~e ložisko місце наказливости

fokus –u *m 1 fyz. geom.* фокус **2 lek.** місце наказливости

fokusový *fyz. geom.* фокальный, фокусный; ~á vzdialenosť фокусна віддаленість

fólia –ie *ž* фолія; hliníková ~ алюмінієва фолія

foliant –u *m* фоліант

fólio –ia *s 1* фоліо *neskl. s* пів гάρку (формат папіря) **2** фоліо *neskl. s* (в учтовницькій книзі)

fóliový фоліовый

fóliový² на пів гάρку, фоліовый

folklór –u *m* фолклор

folklorista –u *m* фолклоріста

folkloristika –y *ž* фолклорістика

folklórny фолклорный

fón –u *m fyz.* фон

fonácia –ie *ž lingv.* фонация

фонаčný *lingv.* фоначный

fond –u *m 1* фонд; peňažný ~ піняжный фонд; mzdový ~ фонд заробку; neosobný ~ неособный фонд **2** фонд, резервы, zásoby; krmovínový ~ кормовы резервы; archívne ~y архівны фонды; základný slovní ~ основный словниковый фонд; myšlienkový ~ богатство думок; hlasový fond голосовый фонд

fondán –u *m* фондан (сорта цукерників)

fondánový фондановый; ~é cukríky фондановы цукерники

fondový фондовый

fonéma –y *ž lingv.* фонема

fonematický *lingv.* фонематичный

fonémický *p. fonematický*

fonetický фонетичный; ~á transkripcia фонетична транскрипція

fonetik –a *m* фонетик

fonetika –y *ž* фонетика

foniater –ra *m lek.* логопед

foniatria –ie *ž lek.* логопедія

fonický *lingv.* фоничный, звуковий

fonograf –u *m* фонограф

fonografický фонографичный

fonografovať –uje –ujú *nedok. odb.* фонографувати, записувати при помічі фонографа

fonogram — *m* фоногра́м
fonológ — *a m* фоноло́г, фонетіста
fonológ//ia — *ie ž lingv.* фоноло́гія
fonologický *lingv.* фоноло́гічний; ~ systém
 фоноло́гічна сісте́ма

fonomet//er — *ra m* фономе́тер, звукомір
fon//ovat' — *uje —ujú nedok. dok. odb.*
 висло́влєвати/выслови́ти *ábo* выдава́ти/
 выда́ти зву́ки; артікуло́вати

fontán//a — *y ž* фонта́на

fór — *m hovor.* фор; ви́года, перева́га; **mať**
 ~ ма́ти перева́гу, ви́году; **dať** ~ да́ти фор
forehand [forhend] — *m šport.* уда́р спра́ва
 (*v ténici*)

form//a — *y ž v rôzn. význ.* фо́рма; *okružlej*
 ~у о́круглої фо́рмы; *stratiť* ~у стра́ти-
 ти фо́рму; *vládna* ~ фо́рма правлі́ня;
 ~у *myslenia, vedomia* фо́рмы мы́шліня,
 усвідо́мліня; *básnická ~ lit.* поеті́чна фо́рма;
odlievacia ~ фо́рма на одлива́ня; *tortová* ~
 торто́ва фо́рма; *podat' prístupnou* ~ou об-
 ясни́ти досту́пнов фо́рмов; *zachovávať isté*
 ~у дотримо́вати опе́реділе́ні фо́рмы; *byť*
vo ~e a) šport. *бы́ти во фо́рмі; б) бы́ти во*
фо́рмі, ма́ти до́брый де́нь; prisť do ~ šport.
при́йти до фо́рмы; vyjsť z ~y hovor. *вы́йти*
з фо́рмы; бы́ти не в фо́рмі; (len) pre ~u
(urobiť niečo) *про фо́рму*

formác//ia — *ie ž ekon.* форма́ція; *spo-*
ločensko-ekonomická ~ о́бщностно-эко-
 номі́чна форма́ція

formalin — *m* формалі́н

formalinový формаліно́вий

formalist//a — *m* формалі́ста

formalistick//ý формалі́стичний, форма-
 лі́стський; ~é *umenie* формалі́стичне
 іску́ство

formalit//a — *y ž* формалі́нність; *spoločenské*
 ~у о́бщностны́ формалі́нності, усло́вності

formalizm//us — *m* формалі́зм

formálne *prisl.* 1 формалі́нний, з формалі́ного
 бо́ку; ~ *bezchybný* формалі́нний бесхы́бный 2
 формалі́нний, по фо́рмі

formáln//y *v rôzn. význ.* формалі́нний;
forémnyj; ~a *stránka veci* формалі́на

сто́ро́на діла; ~a *logika filoz.* формалі́на
 ло́гіка; ~ *dôkaz* формалі́нний до́каз; ~a
žiadost' формалі́нне заявлі́ня; ~e *prijatie*
 формалі́нне *ábo* холо́дне при́ятя

formant — *u m lingv.* форма́нт, формо-
 тво́рний еле́мент

formát — *m 1* форма́т; ро́змір; *velký, malý*
 ~ вели́кий, ма́лий форма́т 2 значі́ня,
 форма́т; *vedec svetového* ~у уче́ний
 світово́го значі́ня *ábo* форма́ту, уче́ний
 зо світо́вым ме́ном

formotvorný *odb.* формотво́рний; ~ *proces*
 формотво́рний проце́с

formovací *odb.* формую́чий, служа́чий на
 формова́ня; ~ *stroj* формую́чий стано́к

formovač¹ — *a m* формова́ч

formovač² формую́чий стано́к

formovačk//a — *y ž* формова́чка

formovan//ý формова́ний, ма́ючий шүв(м)
 ну фо́рму; *rekne ~é ruky* шүв(м)ні
 формова́ны рү́ки

form//ovat' — *uje —ujú nedok. 1 čo odb.*
 формова́ти *што*, придава́ти фо́рму
чо́му; ~ sochu формова́ти со́ху 2 *koho, čo*
 формова́ти, вихо́вовати, витва́ряти; ~
osobnosť формова́ти о́собність

form//ovat' sa — *uje sa —ujú sa nedok.*
 формова́ти ся, вихо́вовати ся, витва́ряти
 ся

formovateľný *odb.* формую́чий, формо́вий
 (*взго́дний на формова́ня*)

formul//a — *y ž v rôzn. význ.* фо́рмула

formulác//ia — *ie ž* формуло́ва́ня

formulár — *a m* бланке́та; *vyplniť* ~ *выпов-*
нити бланкету

formul//ovat' — *uje —ujú nedok.* формуло́вати;
 ~ *otázku* формуло́вати *вопро́с*

fornier — *a m hovor.* фоне́ра, ді́га

fornier//ovat' — *uje —ujú nedok. hovor.*
 фонерова́ти, ді́говати, окле́євати ді́гов

fornierový *hovor.* фонеро́вий, ді́говий

fornír, fornírovat', fornírový p. fornier,
fornierovat', fornierový

forot//a — *y ž hovor.* за́соба; **mať vo ~e** ма́ти
 в за́со́бі; *odložiť do ~y* одло́жити до за́со́би

forsir//ovať –uje –ujú *nedok. hovor. koho*, čo форсірова́ти, упредно́стнёвати, підпо́рова́ти; ~ priemysel форсірова́ти розви́ток про́мыслу

forš//ňa –ne ž *lud.* фо́ршта, груба́ до́ска а́бо до́чка

foršus –u *m hovor.* предда́вок, за́лога на да́штво

forte *prisl. hud.* фо́рте

fortepian//o –a *s zastar.* фортепиано́

fortiel' –a *m hovor.* фо́ртель, фи́гель, спосо́бность

fortifikác//ia –ie ž фортифіка́ція, опе́вння

fortifikačný фортифіка́чний, опе́внюю́чий

fortifik//ovať –uje –ujú *nedok. dok.* опе́вняти/опевни́ти, будова́ти опе́вння

fortissimo *prisl. hud.* форти́ссимо

fortún//a –y ž *kniž.* форту́на, о́суд, (спі́не) ща́стя

fór//um –a *s hist. aj pren.* фо́рум *m*, о́рган, інсти́туція; *medzinárodné* ~ ме́джі-наро́дний фо́рум; *verejné* ~ о́бщностный фо́рум, о́бщность

fór//y –ov *m mn. č. hovor.* фо́ры; *robiť* ~ ро́бити фо́ры, *vykrúčovati* ся, *uhyňati* ся, *uxylévati* ся, *vygvarjati* ся

fosfát –u *m chem.* фосфа́т

fosfátov//ý *chem.* фосфато́вый; ~é *hnojivá* фосфато́вы гно́йва

fosfor –u *m chem.* фо́сфор

fosforečnan –u *m chem.* сі́ль фо́сфорной кі́слоты, фосфа́т

fosforečn//ý *chem.* фо́сфорный; ~á *ky-selina* фо́сфорна кі́слота́; ~é *hnojivá* фосфорнокі́слы гно́йва

fosforescenc//ia –ie ž *fyz.* фосфоре́сценція

fosforesk//ovať –uje –ujú *nedok.* фос-форе́скова́ти, світелкова́ти в т́мі

fosforit –u *m min.* фосфори́т

fosforový *chem.* фосфоро́вый

fosgén –u *m chem.* фосге́н

fošňa *p. foršňa*

otel –a *m hovor.* (мя́кге) крэ́сло

otelk//a –y ž *hovor.* (мя́кге) крэ́сло

otl//it' –í –ia *nedok. hovor.* зніма́ти, фото-графова́ти

otk//a –y ž *hovor.* фо́тка, фотогра́фія

fotoamatér –a *m* фотоама́тёр

fotoamatérsky фотоама́тёрский; ~ *krúžok* фотоама́тёрский кружо́к, кружо́к фотоама́тёрів

fotoaparát –u *m* фотоапа́рат

fotoateliér –u *m* фотоате́льєр

fotojunk//a –y ž *tech.* фотоелеме́нт

fotočlán//ok –ku *m tech.* фотоелеме́нт

fotoelektrický фотоелектри́чный

fotofób//ia –ie ž *lek.* фотофо́бія, сві́тлобо-язли́вость, стра́х зо сві́тла

fotogenický фотоге́нічный

fotogénny *p. fotogenický*

fotograf –a *m zastar.* фотогра́ф

fotograf//ia –ie ž фо́тка, фотогра́фія; *farebná* ~ фаре́бна фотогра́фія; *letecká* ~ еро́плано́ва фотогра́фія; *umelecká* ~ худо́жня фотогра́фія

fotografick//ý фотогра́фічний; ~á *komora* фотогра́фічна каме́ра; ~á *snímka* фо-тогра́фія

fotografist//a –u *m* фотогра́фіста

fotograf//ovať –uje –ujú *nedok.* фото-графова́ти, зніма́ти; *dať sa* ~ да́ти фотогра́фова́ти ся

fotogrametr//ia –ie ž *odb.* фотограме́трія

fotogrametrický *odb.* фотограме́тричный

fotogravúr//a –y ž *typ.* фотогра́вюра

fotochémi//a –ie ž *chem.* фотохе́мія

fotochemický *chem.* фотохе́мічный

fotokomor//a –y ž *tech.* фотокаме́ра

fotokóp//ia –ie ž фотоко́пія

fotomet//er –ra *m fyz.* фотоме́тер

fotomontáž –e ž фотомо́нтаж

fotón –u *m fyz.* фото́н

fotops//ia –ie ž *lek.* фотоп́сія

fotorelé *neskl. s tech.* фоторе́ле *neskl. s*

fotoreportér –a *m* фоторепо́ртёр

fotosenzibilit//a –y ž *lek.* фотосензи́біліта, чу́тливост́ь на сві́тло

fotosfér//a –y ž *fyz.* фотосфе́ра

fotosyntéz//a –y ž *biol.* фотосі́нтез

fototerap//ia –ie ž *lek.* фототе́рапія, лі́чі́ня сві́тлом

fototrop//ia –іє *ž chem.* фототропія
fototropizm//us –u *m odb.* фототропізм
fototyp//ia –іє фототіпія
fox –u *m* фокс, фокстрот
foxteriér –a *m* фокстерьер
foxtrot –u *m* фокстрот
foyer [foáj] –u [foájeru] *m* фое *neskl. s*
fragilit//a –y *ž*, **fragilnos//t'** –ti *ž lek.*
 ламавость, крэгкость
fragilný *lek.* ламавый, крегкий
fragment –u *m* фрагмент, урывок; ~ budovy
 фрагмент будовы; rukopisný ~ фрагмент
 або урывок рукопису
fragmentárny фрагментарный, урывчатый
frajer –a *m* 1 *hovor.* фрайр, мілий, курізánt,
 гавалір, залётник 2 *rejor.* фічур, швігак,
 франт
frajerč//it' –i –ia *nedok. hovor.* фрайрчіти,
 курізовати, ходити або бігати або
 залітовати за жєнами
frajerin//a –y *ž hovor. rejor.* фраєрина;
 фічурство, швігáцтво, парáда; strúhať
al. sekať ~u стругати або сечі фраєрину,
 парáду; вытяговати ся в чім пєред кым
frajerk//a –y *ž hovor.* фрайрка, міла,
 міловáна, любá; mať ~u мати фрайрку або
 міловáну
frajerkár –a *m hovor. rejor.* фрайркош,
 сукнічкарь, залётник, бáба (o мýжови)
frajerský *hovor.* фрайрьский, фрáнтовский,
 фічурьский, фешáцький, парадный
frajerstv//o –a *s hovor.* 1 сукнічкарство,
 залетничество 2 фічурство, швігáцтво,
 фрайрство
frajl//a –y *ž hovor. zastar.* 1 дівча, слобóдне
 дівча, дівка, фрáйла 2 гувєрнáнтка,
 виховáтелька
frajtl//er –ra *m zastar.* фрáйтер; слобóдник
frak –u *m* фрак; dostať на ~ *al. ro* ~u быти
 покара́ным
frakcl//ia –іє *ž polit. chem.* фракція
fraccionár –a *m* фракціонáрь
fraccionársky фракціонáрьский, розби-
 вáцький
fraccionárstv//o –a *s* фракціонáрьство

frakčn//ý 1 *polit.* фрáкчний; ~á skupina
 фрáкчне груповáня 2 *chem.* фрáкчний;
 ~á destilácia фрáкчна дєстілáція
frakový фрáковый
fraktúr//a ¹ –y *ž lek.* фрáктурá, зломенина
fraktúr//a ² –y *ž typ.* фрáктурá
francovk//a –y *ž hovor.* франкóвка,
 мєнтолóвый шпíрítус
francúz –a *m tech. slang.* французький
 ключ; розвóдний ключ
Francúz –a *m* Францúz
Franzúzkl//a –y *ž* Францúзка
francúzsk//y французький; ~a literatúra
 французька літератúра; ~ klúč фран-
 цúzький ключ; ~e šaty святóчне облечíня;
 ~e zemiaky *kuch.* французькы або
 запікáны бандýрки (з яйцями i колбáсов)
francúzštin//a –y *ž* французький язык
franfor//ce –ov *m mn. č. (j. č. ~ec) expr.*
 кусóк, фáлаток; roztrhať на ~ ростóргати
 на кускы або фáлаткы
frank –u *m* франк (пíняжна єдениця)
franko prísl. obch. фрáнко-; ~ vagón фрáн-
 ко-варóн
frank//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
 франковáти; ~ list франковáти письмо
frankov//ý франкóвый; ~á minca франкóва
 мінца
františkán –a *m* франтішкán, франтіш-
 кáнець
františkánsk//y франтішкáньский; ~ kláštor
 франтішкáньский монастырь
frapantný *kniž.* чýдний, заражáючий,
 огрóмлюючий, необычáйный; ~ rozdiel
 заражáючий рóзділ
frap//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. kniž.*
 зарáжовати/заражáти, чýдовати ся
fras –a *m hovor. expr.* фрас, чорт; bodaj ťa ~
 vzal! бодáй бы тєбе фрас або чорт взяв!
 kieho ~! якóго фрáса!, якóго чóрта!, на
 якóго фрáса або чóрта!
frašk//a –y *ž* фрáшка *aj pren.;* комєдія
fraškár –a *m* 1 фрашкарь, áвтор фрáшки 2
 выкóнаватель рóлі в фрáшкi 3 жартóвник
fraškovitý фрашковитый, жартівливый

frát//er –ra *m* мона́х

fráza –y ž **1** фра́за *aj hud.*; bombastické ~у выумелкованы́ фразы **2 lingv.** фразеологічне словоспо́ня, фразеологізм

frazéolog//ia –ie ž *lingv.* фразеоло́гія

frazéologick//ý *lingv.* фразеологі́чний; ~ slovník фразеологі́чний словник; ~é spojení фразеологічне спо́ня, фразеологізм

frazér p. frázista

frázist//a –u *m* фразіста

frázistický фразісти́чний

frázistik//a –y ž фразісти́ка

frázovitý фразови́тий; выумелкованы́й; надуманы́й; ~á řeč порожня́ реч

frcl//núť –ne –nú *dok. expr.* брызгну́ти, пыркну́ти

frcl//núť si –ne si –nú si *dok. hovor.* фыркну́ти собі́; напíti ся, опíti ся, піднапíti ся, опяні́ти

frč//ať –í –ia *nedok. expr.* **1** фырча́ти, уга́няти, леті́ти, не́сти ся **2** одліта́ти, літа́ти

frčk//a –y ž **1** *expr.* фырчка́ *aj pren.*; dať ~u do nosa да́ти фырчку́ до но́са **2 hovor. voj.** зві́здочка

frčkár –a *m expr.* вітрополо́х, по́яше́нець; фі́чур, шві́гак, се́кач, франт

frčk//ovat' –uje –ujú *nedok. s kým hovor. expr.* жартовáти, за́гравáти ся, утя́говати собі́ з ко́го

freгат//a –y ž фрега́та

frekvenc//ia –ie ž **1** частот́ность **2** на́вщівова́ність ж **3 (na ulici)** (у́лічний) ру́х; veľká ~ вели́кий (у́лічний) ру́х **4** робо́тний час; змі́на; jednoduchá, dvojítá ~ робо́та на є́дну, дві́ змі́ны **5 fyz.** фреквѐнція, частот́ность

frekventačn//ý: ~é vysvedčenie фреквентáчне свіді́тельство, потвѐрджѐня о на́вщівності (шкóлы i *m. n.*)

frekventant –a *m* фреквентáнт, у́чащий ся (учени́к, студѐнт); ~i vojenskej školy фреквентáнты áбо у́чащі ся воєньско́й шкóлы, учі́лища

frekventatntk//a –y ž фреквентáнтка, уче́ница, студѐнтка; у́чаща ся

frekventatívny *gram.* многократ́ный

frekventatív//um –a *s gram.* многократ́не часослóво

frekventovan//ý фреквентова́ний, ча́стый, на́вщівлѐваний, о́живѐный, ру́шный; ~á ulica о́живѐна у́лиця

frenetický надхну́тый, одушевлѐный, бурли́вый; ~ potlesk бурли́вый áплавз

frenéz//ia –ie ž **1** бурли́ве надхну́та **2 lek.** зу́ривость, прýдкость, здичаві́тость

frenológ –a *m* френоло́г

frenológ//ia –ie ž френоло́гія

fresk//a –y ž фрѐска

freskár –a *m* маля́рь, ма́люючий фрѐскы

fresk//o¹ –a *s* фрѐско (ле́гкѐ вовня́не полóтню)

fresk//o² –a *s zastar.* фрѐска

feskovitý фрескови́тый, фрѐскový

freskov//ý фрѐскový; ~á technika тѐхніка фрѐскóвого ма́лярства, фрѐскóва тѐхніка

freudizm//us [frojd-] –u *m* фройді́зм

froudov//lec [frojd-] –ca *m* фро́йдовець

fréz//a –y ž *tech.* фрѐза, фрѐзѐрна машы́на

frézár –a *m* фрѐзарь

frézovací фрѐзовачі́й; ~ stroj фрѐзова́ча машы́на

frézovač p. frézár

frézovačk//a –y ž *tech.* фрѐзова́чка, фрѐзѐрна машы́на

frezovan//ie –ia *s tech.* фрѐзова́ня

fréz//ovat' –uje –ujú *nedok.* фрѐзовáти

frézový фрѐзовы́й

frfl//ať –e –ú *nedok. expr.* **1** фырфля́ти, вырча́ти, гýндрати, дýдрати, шóмрати **2 (pri vareni)** врі́ти, кы́пíti, бýлькати

frfl'avý *expr.* шомра́вий, гундра́вий, дудра́вий, фырфля́вий

frfloš –a *m expr.* шóмрош, гýндрош, дýдрош, фырфлѐш

frfot –u *m expr.* **1** шóмраня, гýндрания, дýдрания, фырфля́ня **2 (pri vareni)** врі́ня, кы́піня, бýльканыя

frfol//tať –се –cú *nedok. expr.* **1** шóмрати, гýндрати, дýдрати, фырфля́ти **2 reјor.**

тáрати, трепáти, молóти (глúпости) **3** (*pri varení*) вріти, кыпіти, бўлькати

frikatívl/a –у ž *lingv.* фрікатівний або тёртый, констріктивний звук

frikatívny *lingv.* фрікатівний, тёртый, констріктивний

frikcl/ia –ie ž *odb.* тріня (од тёрти), ростерáня

frikčný *odb.* фрікчний, трéный, ростерáный

frivolít//a –у ž **frivolnos//t'** –ti ž фривольность, нескрóмность, двосмысёлность, неморáльность, невязáность

frivolný фривольный, нескрóмный, двосмысёлный, неморáльный, невязáный

fríz//a –у ž *stav.* фріза

frizér –а *m zastar.* рóлич

frizérk//a –у ž *zastar.* рóличка

frizúr//a –у ž *hovor.* фрізúра, ýчес

frk –у *m hovor.* фырк; жарт, анекдóта, втіп
ffkan//ý стрікáний, точковáний; ~á látka стрікáне, точковáне полóтно

ffk//at' –а –ajú *nedok.* **1** пырскати, брыскати, покрóплёвати; ~ voňavkou брыскати пáрфіном **2** одлітáти, одскáковати; triesky ~ajú тріскы одлітáють áбо одскáкують **3** фыркати (*о кони*)

frk//núť –не –nú *dok.* **1** брызнути **2** одлетіти, одскóчити; iskra ~la іскра одлетіла **3** *expr.* утечі, змізнати, здúхнути, шыгнути **4** čo, čoho *expr.* підшмарити, приложити **5** фыркнути (*о кони*)

frmol –у *m hovor.* фырмол, пóплах; згон, гýргай; robiť ~ робити пóплах

frnd//a –у ž *nár. expr.* парадніця, франтіха; фіфлéна

frnd//it' sa –і sa –ia sa *nedok. nár. expr.* парадити ся, ціфровáти ся; франтити

frnduľa *p. frnda*

frndž//at' –і –ia *nedok. expr.* уганяти, летіти, не́сти ся (зо свистом)

frng *p. frnk*

frng//at' –á –ajú *nedok. expr.* уганяти, летіти, не́сти ся (зо свистом)

frng//núť –не –nú *dok. expr.* **1** (скоро)выскóчити, підскóчити, прискóчити **2** утечі, здúхнути

frniak –а *m pejor.* носиско, великий ніс

frnk *cit.* шымык

frnk//at' –á –ajú *nedok. expr. hovor.* фнюкати, бідáкати, квілити, нарікáти, плáкати

frnúž –а *m pejor.* **1** баюса (*у звірях*) **2** ніс
front –у *m* **1** *v rôzn. význ.* фронт; одíst' на ~ одыйти на фронт; ideologický, kultúrny ~ идеологічний, културный фронт **2** *hovor.* фасáда; ~ domu фасáда дóму **3** *hovor.* фронт, зástуп; stát' vo ~е стояти в зástупі áбо фрóнті

frontál –у *m zastar.* фасáда (будóвы)

frontáln//y **1** *v rôzn. význ.* фронтáльный; ~ útok фронтáлна áбо чéлна атáка; ~a časť budovy фронтáлна часть будóвы, фасáда; ~a oblačnosť meteor. фронтáлна óблачность **2** *lek.* чéльный; ~a kosť чéлна кість

frontispic//e [-tyspis] –у *m typ.* фронтіспіс

frontón –у *m stav.* фронтóн

frontov//ý фронтóвый; ~á línia лінія фрóнту; ~ vojak фронтóвый вóяк

froté *neskl. s odb.* фрóте; uterák ~ утерáк фрóте, фрóте утерáк

frotír *hovor. p. froté*

frotírovaný фротіровáний, мохнáтый

frotír//ovat' –ује –ују *nedok. hovor.* обтерáти, робити обтерáня (*утерáком*)

frotírový фротіровый, мохнáтый; ~ uterák фротіровый утерáк

ffí, fffí *cit.* шымы

fruktifikác//ia –ie ž *kniž.* фруктіфікація, зурóднёваня; схосновáня

fruktifik//ovat' –ује –ују *nedok. dok. kniž.* зурóднёвати/зуроднити, выужывáти/выужыти

fruktóz//a –у ž *chem.* фруктóза

frýgick//ý фрігійський; ~á čiarка фрігійска чáпка

ftizeológ –а *m lek.* фтізеóлог

fuč *cit. hovor.* фуч, гет; peniaze sú ~ пінязі фуч; všetko je ~ вшытко пропáло

fuč//at' –і –ia *nedok. expr.* **1** дúти; свищáти; выти; vietor ~і вітор дує áбо свище **2** фучáти, тяжко дыхати; ~ od námahy фучáти од намагáня

fučk//a –y ž *nár.* фу́чка

fuf//nat' –ne –nú *nedok. pejor.* 1 фу́фнати, говорити но́сом 2 бормотати, говорити незрозуміло, говорити собі по́під ніс

fufnavý *pejor.* фуфнявий; ~ člověk фуфня-
вый чоловік; ~ hlas фуфнявый го́лос

fufniak –a *m pejor.* фуфнявий чоловік

fúg//a –y ž *hud.* фу́га

fuj *cit.* фуй, тьфу

fujak –a *m* буря, фуявіця

fujar//a –y ž фуяра (*народный деревяный
дыховый инструмент*)

fujarist//a –u *m* фуяриста; музикант,
граючий на фуярі

fujar//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.*
фуяровати, грати на фуярі

fujavic//a –e ž фуявіця, задуюва

fujazd//it' –í –ía *nedok. expr.* біжати, уганя-
ти, летіти, уфуяздити

fujha *cit.* фуй-га, фуй, тьфу

fuk¹ *cit.* 1 фук, шмык, скоч 2 клоп, бац; ~ tu
po hlave бац ёму по го́лові; to mi (mu, jej ...)
je ~ я (ёму, ей...) на то́то ка́шлю, є мі фук

fuk² –a *m hovor.* фук, пінязі, гро́шы; nemám
ani ~a не мам а́ни фу́ка, гро́ша

fúkací дихо́вий; ~ hudebný nástroj дихо́вий
музыка́льний інструме́нт

fúkač –a *m* ви дувач; ~ skla выдувач скла

fúkan//á –ej ž *odb.* фу́кана, фу́каний да́мский
у́чес

fukár –a *m lud.* фу́кач

fúk//at' –a –ajú *nedok. v rôzn. význ.* фу́кати,
ду́ти, завияти; вітор фу́кати а́бо ду́є; ~
horúci polievku фу́кати на горячу по́ливку;
~ flaše *tech.* ду́ти а́бо выдува́ти флашкы;
vieme, odkiaľ vietor ~a зна́ме, о́дки вітор
ду́є а́бо фу́кати

fúk//at' sa –a sa –ajú sa *nedok. expr.* 1
заде́рати ніс, задава́ти ся, притваря́ти ся
а́бо робити ся ва́жним 2 *bezpredm. i na*
koho ду́ти ся, злостити ся; ~a sa na mňa
він зло́стить ся на ме́не

fuk//núť –ne –nú *dok. hovor. expr.* 1 *koho,*
komu уда́рити, б́ухнути ко́го 2 зду́хнути,
уте́чі; скры́ти ся

fúk//nut' –ne –nu *dok.* 1 заду́ти, ду́ти, поду́ти
(o vímpi) 2 поду́ти, ду́ти; выдыхну́ти; ~
niekomu dym rovnou do tváre дыхну́ти дым
прямо дако́му до тва́ри

fukol//tat' –se –cú *nedok. expr.* фуча́ти,
задыха́ти ся, одфу́ковати

fuksl//ia –ie ž *bot.* фу́ксія

fukslín –u *m odb.* фу́кслін

fuksl//o –a *m lud.* кинь, пес ярджа́вой се́рсти

fuky *p.* **fuk²**

fúl//at' –a –ajú *nedok. expr.* ба́брати,
заба́брати ся, фу́ляти; чма́рати, ча́рбати

fumig//ovat' –uje –ujú *nedok. dok. koho,*
čo ігно́ровати, підці́нєвати, опове́ргати,
погы́рдати, не зве́ртати ува́гу на ко́го, *што*

fuňat' funí funia *nedok. expr.* 1 фуча́ти,
вдыхова́ти, одфу́ковати; тяжко ды́хати
2 уганя́ти, леті́ти, не́сти ся (*зо свистом*)

fundament –u *m* 1 *zastar.* о́снова, су́те-
вость ж 2 фундаме́нт, о́снова (*будовы*)

fundamentáln//y фундаме́нтальний, основ-
ний; ~a otázka основный а́бо гла́вный
вопро́с; ~e zmeny корінны зми́ны

fundovan//ý фундаво́аний, а́ргументо-
ва́ний, обо́снований; забезпе́чений
(*матеріальні*); slabo ~á тео́рія сла́бо
обо́снована а́бо а́ргументова́на тео́рія;
finančne ~a мате́ріальні забезпе́чений

fund//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
обо́снововати/обо́сновати, докла́дати/
допожы́ти (*до́казами*)

fundžat' p. frndžat'

funebřal –a/-u *m cirk.* збо́рник погреб́ных
співа́нок

fungl//ovat' –uje –ujú *nedok.* дія́ти, ро-
бити; фунто́вати; telefon ~uje телефо́н
фунгу́є; závod už ~uje заво́д уж ро́бити
а́бо пу́щений до хо́ду 2 *ako čo* выступати
во фу́нкції а́бо як *што*; ~ ako podmet
выступати в фу́нкції по́дмету, субекта

funiet' p. fuňat'

funkcl//ia –ie ž 1 *odb.* фу́нкція; životné
~ie organizmu *biol.* жыво́тны фу́нкції
орга́нізму; trigonometrické ~ie *mat.*
триго́нометри́чны фу́нкції 2 фу́нкція,

поставіня, місце; *mať al. vykonávať* неjakú ~iu *máti* або виконувати дяку функцію; *uvolniť z ~ie, zbaviť ~ie* уволнити з функції, позбавити місця **3** функція, значіння; роль ж; ~ *slova* функція слова

funkcionár – *a m* **1** функціонарь, активіста; *stranicky* ~ партійний функціонарь **2** діятель; представитель *m*; ~ неjakého spolku представитель деякого сполку або общества

funkčn/lé – *ého s admin.* піняжна одміна (за *выповніня доповнюючих функцій i m. n.*)

funkčn/lý **1** функчний; ~ *vzťah* функчне одношіня; *á architektúra* функчна архітектура **2** службный, функчний; ~*é obdobie* а) період діяльності; б) минулорочный період; ~ *prídavok admin.* піняжна одміна (за *выповніня доповнюючих функцій i m. n.*)

fúnus – *u m*: *prísť z križom* по ~e *expr.* прийти з крижом, крижилом нескоро або ку кінцю

fúr//a – *y ž* **1** віз; ~ *sena* віз сіна **2** *hovor. expr.* копа, громада, фура, много, велё, ма́са, тма; ~ *ľudí* копа або ма́са народу; *stratiť ~u času* стратити много часу

fúr//ia – *ie ž* фүрія; зурива, роззурёна, зла женá

furian – *a m kniž.* надуманный, гордый, нафуканный чоловік

fúrik – *a m* фүрик

fúrik//ovať – *uje –ujú nedok. hovor.* фуриковати, возити на фүрику

furman – *a m hovor.* фурман; ходити зо запрягом на заробкы

furmanč//it' – *i –ia nedok. hovor.* фурманити; заоберати ся фурманьськым промыслом

furmaniť p. furmančit'

furmank//a – *y ž hovor.* фурманка; *chodiť na ~ al. po ~ách* ходити на фурманку, заоберати ся фурманков

furnier, furnír p. fornier

furnierovať, furnírovať p. fornierovať

furor – *u m kniž.* шалёность, зуривость, дикость

furt prisl. ľud. фурт, все, без кінця

furtácky príd. подводницький, швін-глярський; гунцўтський, облёстный, хітрый; ~ *sa usmev* облёстный ўсмів

furtáč//it' – *i –ia nedok. hovor. zried.* жартовати, фиглёвати, робити гунцўтства

furták – *a m* подводник, кламарь, префікáнець; незбédник; гўнцут, фигляр, облёстник

furunk//el – *la m lek.* фурунkel, поверь-хóвый вéред

furunkulóz//a – *y ž lek.* фурункуло́за

fusak – *a m hovor.* фўсак (*про димёў*)

fušer – *a m hovor.* фўшер, ба́брак

fušerský hovor. фушёрський, бабрацький

fušerstv//o – *a s hovor.* фушёрство, бабра́цтво, несовістна робота

fušk//a – *y ž hovor. 1* фўшка, несовістно зробёна річ **2** фўшка, побóчный зáробок

fuš//ovať – *uje –ujú nedok. hovor. 1* *čo i bezpredm.* фушовати **2** *čo* казити, непрофесіона́льні робити, робити хочь як **3** *do čoho pren.* вмішовати ся, пхати або сувати ніс до чо́го

futbalist//a – *u m* фотбаліста

futbal//ovať sa – *uje sa –ujú sa nedok. hovor.* гра́ти фотбал

futbalový фотбалóвый; ~ *zápas* фотбалóвый зáпас; ~ *klub* фотбалóвый клуб

futr//o – *a s ľud. 1* фўтро, підшывка **2** фўтро, рам (*на óблак, двépi*) **3** кормиво

futr//ovať – *uje –ujú nedok. ľud. 1* підшывати; ~ *kabát kožušinou* підшывати або футровати ка́бат ко́жушинов **2** *prep.* до́брі кормити, выкóрмлєвати, живити

futurálny: ~ *tvar gram.* фóрма б́дучого часу́

futurist//a – *u m* футури́ста

futuristický футури́стичный, футури́ський

futurizm//us – *u m* футури́зм

futúr//lum – *a s gram.* б́дучий час

fúú, fúúúú p. fu

fúz – *a m obyč. v mn. č. ~y 1* баюс, баюсы **2** *hovor. (u rastlín)* баюс, баюсы, баюскы; *pretieť al. vytieť* некому ~у *expr.*

нарушити *ábo* стóргнути чіісь плáны; *usmiať sa pod ~y* засміяти ся пóпід баюсы; *mmlať si al. hundrať si pod ~y* шóмрати собі *ábo* дúдрати *ábo* гúндрати собі пóпід ніс **fuzáč** – *a m expr.* баюсáч, баюсáтый чоловік **fúzatý** **1** баюсáтый (*o чоловікови*) **2** (*o rastlinách*) з баюсиками, баюсáтый **fúz/ľia** – *ie ž odb.* фúзія, споїня, злитя, зєднóчїня; зміцніня; ~ *podnikov* споїня фірем, заводів

fylogenetický *biol.* філогенетічний **fylogenetik//a** – *y ž biol.* філогенетіка **fylogénéz//a** – *y ž biol.* філогенéза **fyloxér//a** – *y ž zool.* філокéра **fytobiológ/ľia** – *ie ž bot.* фітобіолóгія **fytolit** – *u m odb.* скамяніла ростлина **fytológ/ľia** – *ie ž bot.* фітолóгія **fytopatológ/ľia** – *ie ž bot.* фітопатолóгія **fytoterap/ľia** – *ie ž odb.* фітотерапія **fyzick/ý** **1** матеріáльний, фізічний; ~é *prostredie* матеріáльна средá; ~ *zemeis* фізічна геогрáфія **2** фізічний, тілéсний; ~á *práca* фізічна *ábo* тілéсна робóта; ~á *silá* фізічна сила; ~á *osoba práv.* фізічна осóба **fyzik//a** – *y ž 1* фізіка; *atómová* ~ атомóва фізіка; *učil' sa ~u* учіти ся фізіку **2** (*učebnica*) учéбник фізіки

fyzikál/ie – *ii ž mn. č.* фізічны прыбóры **fyzikáln/ly** фізічний; ~ *ústav* інштítут фізіки; ~e *vlastnosti* фізічны особливості **fyzik//us** – *a m zastar.* містьський дóктор, лікарь

fysiognóm/ľia – *ie ž* фізіонómія, тварь **fysiognomik//a** – *y ž* фізіонómіка **fyziológ** – *a m* фізіolóг **fyziológ/ľia** – *ie* фізіолóгія; ~ *rastlín* фізіолóгія рослин

fyzilogický фізіологічний **fyzioterapeut** – *a m lek.* фізіотерапéвт **fyzioterap/ľia** – *ie ž lek.* фізіотерапія **fyzkultúr//a** – *y ž* фізкультура **fyzkultúrnik** – *a m* фізкульту́рник

G

g [g i gé] *neskl. s 1* (*hláska a písmeno*) (латинське) **ť** *neskl. s malé g* малéньке **ť**; *veľké G* велике **Ľ** **2** *hud.* соль *neskl. s*

gá, gágá, gá-gá *cit.* (*husí gagot*) *řa-řa-řa*

gabardén – *u m text.* řабардén

gab/lať – *e –ú nedok. nár. 1* чістити, прятати, давáти до пóрядку, обрядити, одпрятати, одкладáти **2** спáти; *a ráno by ~al* а рáно бы спав

gab/lať sa – *e sa –ú sa nedok. nár.* обряджовати ся, давáти ся до пóрядку

gá/ľor – *ru m chem.* řáфор; незамітно, ненападні, скóро; *zmiznúť, stratiť sa ako ~* стратити ся як řáфор, випарити ся, витратити ся (*з дóму*)

gáfrovy řафрóвый; ~ *olej řафрóвый олії*

gágá *p. gá*

gagačk/la – *y ž žart.* гýска ж

gág/lať – *á –ajú nedok. řářати, řаřотáти; řařená hus ~a [prís.] ≈* на злódієви чáпка горить, трáфена гýска řářать

gágor – *a m 1* гортáнь ж (*птáшки*) **2** *hovor. expr.* гортáнь, гóрло, řágor; *mám vyschnutý ~* мам висхнуте гóрло *ábo* в гóрлі мі пересóхло; *preliať dolu ~om (majetok ap.)* пропити, прокúрити, промарнити; *prečistiť si ~* прочістити собі гóрло; *slová mu viaznu v ~e* слóва у нёго шкріплять в гóрлі; у нёго язык приліпив ся к гортáни

gágor/ľec – *sa m 1 expr.* гортáнь, гóрло **2** *obuč. v mn. č. ~ce ľud.* домáшні макарóны, шóпляны *ábo* катупляны бобáлькы

gagot – *u m 1 řářot (gyciů) 2* *pren. hovor. pejor.* тáраня, крик, гуляканя, вéреск, глу́к, гýграй

gagol/tať – *ce –cú nedok. 1 řаřотáти (o gýсках) 2* *pren. hovor. pejor.* тáрати, крічáти, гулякати, вересчáти

gajden/ľce – *ies s pomn. expr.* řáйды

gajdoš – *a m* řáйдош

gajd/lovať – *uje –ujú nedok. 1* řайдовáти, грати на řáйдах **2** *pren. žart.* плáкати, проливати слызы **3** мурлыкати (*o máчци*)

gajd//y gájd ž *pomn.* гáйды; hrať na ~ách гра́ти на гáйдах; spustiť ~ žart. расплáкати ся, розревáти ся; šaty ako ~ шмáты як мішок

gál//a' -y žen. *neskl.* s často *iron.* святóчне облечіня; парадны шмáты; dať sa do ~ al. do ~ припарадити ся, прифрантити ся

gála²prid. *neskl.* святóчний; парадный; нарядный

galactick//ý *astron.* галакті́чний; ~á sústava гала́ктика

galalit -u *m* галалі́т

galalitový галалі́товый; ~ gombík галалі́това го́мбiчка

galán -a *m trochu pejor.* гавалі́р, куріза́нт, ффаїр

galantér//ia -ie ž **1** галанте́рія, галанте́рны то́вары **2** галанте́рія (*склеп, обход*)

galantnos//ť -ti ž гала́нтность, уцтивость, слу́шность, любéзность

galantn//ý **1** гала́нтный, уцтивый, любéзный; ~ muž гала́нтный муж **2** любóвный; ~ á poézia любóвна поéзія

galax//ia -ie ž *astron.* гала́ктика, гала́ксія

galej//a -e ž галéя

galej//e -i ž *pomn.* **1** *zastar.* галéї; отро́чина; трест **2** *pren.* мучени́цька, тяжка́, намага́ва ра́бска робо́та; ра́бский, отро́цький жы́вот

galejnický **1** *zastar.* галейни́цький; трестане́цький **2** *pren.* трестане́цький, мучени́цький; ~ život трестане́цький жы́вот, жы́вот трестáнця

galejník -a *m* галéйник, трестáнець

galejný галéйный

galenick//ý: ~é preparáty *odb.* галенóвы препара́ты; ~á farmácia галенóва фарма́ція, техноло́гія пригото́вліня ліків

galenit -u *m* min. галені́т

galér//ia -ie ž **1** галéрія; umelecká ~ образо́ва галéрія **2** *div.* галéрія, ки-ки-пи-ки *žart.*; lístok na ~iu листок на галéрію **3** *kniž.* галéрія, ряд, р́упа; ~ historických postáv галéрія істо́ри́чных о́соб

galerijn//ý *prid.* k galéria; ~é zbierky гале́рійны колеќції áбо колеќції образо́вой галéрії

galgan -a *m pejor.* гáлган, по́дпльак, мерза́вець, парші́вець, га́дюка, аван-ту́риста

galib//a -y ž непри́ємность, неща́стя, трапі́ня, ме́рзкость; stála sa s ním ~ ста́ло ся з ним неща́стя, ма́ть непри́ємности; to nám robí ~u то́то нам ро́бить непри́ємности; máme s ním ~u з ним ма́ме все лем трапі́ня; je s ním ~ з ним про́сто баламу́та

galicizm//us -u *m lingv.* галлі́цизм

galimatiáš -u *m hovor. pejor.* галима́тіяш, да́штó поплетéне, замотáне; мотані́ця, златани́на; непо́рядок, ха́ос

gál//ium -ia *s chem.* га́ліїй (*značka* Ga)

galop -u *m* **1** гало́п; pustiť kone -om пу́сти-ти ко́ні гало́пом **2** *zastar.* гало́п (*ма́нець*)

galopom *prisl.* гало́пом; цва́лом; ско́рым бі́гом; bežať ~ біжа́ти зо вшитых ні́г

galop//ovat' -uje -ujú *nedok.* галопова́ти, і́ти цва́лом, цва́лати (*на кони*)

galoš//e -i ž *mn. č. (j. č. ~a)* гало́шы

gall//oty -ôt ž *pomn. hovor.* но́гави́ці *pomn.*; vyprášiť niekomu ~ выпоро́шыти да́кому но́гави́ці, да́кого набити

gálov//ý святóчний; нарядный; ~é šaty святóчны шмáты

galsk//ý га́льський; ~í bojovníci га́льськы воя́ци; ~ kohúľ га́льський ко́гýт; ~ humor францу́зький гу́мор

galvanick//ý *fyz.* галва́нічний; ~é články галва́нічны еле́менты; ~ prúd галва́нічний то́к

galvanizác//ia -ie ž *odb.* галва́ніза́ція

galvanizačný *odb.* галва́нічний, галва́нізу́ючий

galvanizm//us -u *m* *fyz.* галва́нізм

galvaniz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* галва́нізова́ти

galvanomer -u/-a *m*, **galvanomet//ler** -ra *m* *fyz.* галва́номе́тер

galvanoplastik//a -y ž *tech.* галва́но-пла́стика

galvanoskop -u *m* *fyz.* галва́носко́п

galvanostégl/ia –ie *ž tech.* гальваностерія, гальванічне покриття предметів

gam/la –y *ž neskl.* гáма (бúквa); lúče ~ fyz. гáма-лúчі; ~globulín *lek.* гáма –глобулін

gamaš/le –í *ž mn. č. (j. č. ~a)* гáмáшы

gamb/la –y *ž hovor.* гáмба; вóпра; vrchná, spodná ~ вéрхня, спідня гáмба • spustiť ~у зробити плаксиву грімáсу; oduť *al.* otrčít' ~у зробити оповeргливу грімáсу, надýти ся; kto sa hanbí, má prázdne ~ [prís.] під лейжáчий кáмiнь вóда не течé; хто ся гáньбить, мaть порóжні гáмбы

gambáč –a *m pejor.* вóргош, вoргáтый чоловік; тютьмак, трýплé *hovor.*

gambatý *pejor.* гáмбáтый, вoргáтый

gambit –u *m šach.* гáмбіт; dámsky ~ дáмський гáмбіт (выгодне даровáня дáмы в шáху), kráľovský ~ крaлёвський гáмбіт (выгодне даровáня крáля в шáху)

gamboš *p.* gambáč

gang –u *m i gán/lok* –ku *m ľud. zastar.* гáнок

ganglion –a *s anat.* гáнглі́й

gangliov/ly *anat.* гáнглі́евый; ~é bunky гáнглі́евы бýнky, клітки

gangrén/la –y *ž lek.* гáнгрéна; plynová ~ плiнóва гáнгрéна

gangrenózny *lek.* гáнгрeнóзный

gangst/ler –ra/-era *m* гáнгстeр

gangsterský гáнгстeрський

gán/liť –í –ia *nedok. pejor.* хмýрити ся, злóстні позeрáти, позeрáти скóса, зазeрáти

gánivý хмyрáвый, нaгнiвáный, невлюдный

gánok *p.* gang

garanc/ia –ie *ž* гáрaнция, зaрýка, зaрyчiня, рyчiня

garančn/ly гáрaнтовáный; ~á zmluva гá-рaнтовáный дoгoвop

garant –a *m práv.* гáрaнт, рyчiтель

garant/ovat' –uje –ujú *nedok. dok.* кому щo, зa щo гáрaнтовáти кóму щтo; рyчáти ся/зaрyчiти ся кóму зa щтo

garazd/la –y *ž hovor.* кpик, глyк, гýргай, гy-лякaня, вéрeск

garáž –e *ž* гáрaж *m*

garážmajst/ler –ra *m* зaвiдуючий гáрaжом

garáž/ovat' –uje –ujú *1 nedok. dok.* щo гáрaжoвáти; стáвити/пocтáвити дo гá-рáжу; ~ auto гáрaжoвáти áвтo; дaти áбo пocтáвити áвтo дo гáрáжу; kde ~uješ? де гáрaжyєш? *2 len nedok.* нaхoдити ся áбo бyти в гáрáжі; auto je v spoločnej garáži áвтo є в óбщiм гáрáжі

garážový гáрaжóвый

garbiar –a *m* кoжyшник

garbiarčin/la –y *ž* кoжyшництвo, дyбoвáня

garbiar/leň –ne *ž* дyбiлня, кoжyшницькa мaйстeрськa

garbiarsky кoжyшницький; ~ priemysel кoжyшницький пpóмысел

garbiarstv/lo –a *s* кoжyшництвo

gard/la –y *ž 1* гáрдa *aj pren.* Červená ~ Чeрвéна гáрдa; stará, mladá ~ cтápa, мoлoдá гáрдa *2* oсóбнa oхopóна; тiлoхpa-нитeлi; kráľovská ~ кpалёвскa гáрдa áбo тiлoхpaнитeлi кpáля

garde¹ *neskl. s šsch.* гáрдé *neskl. s*

garde² *neskl. s hovor.* гáрдé-дáмa; жeнá, cпpовáджyчa мoлoдý дiвчiнy нa бaл; robíť niekomu ~ cпpовáджáти нa бaл кoгoсь

gardedáma *zastar. p.* garde²

garderób/la –y *ž 1* гáрдepóбa; doplniť si ~и дoпóвнити cвoю гáрдepóбy *2 div.* гáрдepóбa, лaхáрня

garderobiér –a *m div.* гáрдepoбáрь, лaхáрь

gardír/ovat' –uje –ujú *nedok. zastar.* гáрдipóвáти, cпpовáджáти нa бaл

gardist/la –u *m 1* гвáрдiець *2* гáрдiстa (члeн фiшiстьскoй oргáнiзaцiї в Слoвákii дo 1945 póкy)

gardistický гáрдiстський, гáрдiстiчний; ~á uniforma гáрдiстськa yнiфopмa

gardový гáрдoвый; ~ pluk гáрдoвый плyк; ~ vojak гáрдoвый вoяк, гвáрдiець

gargariz/ovat' i **garn/ovat'** –uje –ujú *nedok.* клóктaти, выпoлóкoвaти cобi yстa

garmond –u *m typ.* гáрмoнд; vysádzať ~om нaбepáти гáрмoндoм

garnír –u *m zastar.* фóдpa, вóлaн (нa шмáтax)

garnírl/ovať' –uje –ujú *nedok. zastar.* окр́а-шувати, ґарні́ровати, фодровати *nedok. dok.*

garnitúr/la –у ž **1** ґарні́тура, компл́ект; ~ nábytku ґарні́тура б́утору; ~ bielizne компл́ект бі́лизны; vlaková ~ žel. в́лакове зложі́ня **2** зложі́ня *aj šport. najmladšia* ~ hercov наймо́ло́дше зложі́ня арті́стів; vládna ~ polit. зложі́ня правлі́ня а́бо в́лады

garnizón/la –у ž *zastar.* ґарнізо́н

garnizónn/ly ґарнізо́нний; ~e väzenie ґарнізо́нний ареш́т

garnovať' p. garnírovať'

garsoniér/la –у ž ґарзо́нка

garsónka *hovor. p. garsoniéra*

garsónový ґарзо́новий; ~ byt ґарзо́нове б́ыва́ня

gastrický *lek.* ґастрі́чський

gastritid/la –у ž *lek.* ґастрі́тіда

gastronóm –а *m* ґастроно́м

gastronomický ґастроно́мічний

gašpar –а *m hovor. pejor.* коме́діант, ша́шо, дура́к; robiť zo seba ~ робити зо се́бе глупа́ка, дурака́; дура́чити ся, робити глупо́сти

gašpark/lo –а *m* ша́шо, коме́діант, дурачо́к

gašparkov/ly: ~é divadlo попко́вий теа́тер, теа́тер по́пок

gaštan¹ –а *m* ґашта́н; jedlý, divý ~ їдний а́бо конз́умний, ди́кий ґашта́н; pečené ~у пече́ны ґашта́ны; ľahať niekoho za horúce ~у з ohňa тя́гати ґашта́ны із о́гня про ко́гось

gaštan² –а *m* кінь ґашта́нóвой се́рсти

gaštanovohned/ly ґашта́новий; ~é vlasý ґашта́нове во́лосы

gaštanov/ly *v rôzn. význ.* ґашта́новий; ~á torta ґашта́но́ва то́рта, то́рта з ґашта́нами, то́рта з ґашта́нів; ~ hájik ґашта́но́вий гай; ~é vlasý ґашта́но́ве во́лосы

gat/le –і ž *potn. 1 hovor. expr.* ґачі *potn.*; ґа́тькы *potn. (женьськы)* **2** шыро́кы полотня́ны нога́виці (*часть мұжского націо́нального одя́гу*)

gát/ler –ра *m lud.* ґа́тер, пи́ла

gauč –а *m* ґавч; rozkladací ~ роскла́даю́чий ґавч (*двоспа́льний*)

gauč/lať, gadvž/lať –і –іа *nedok. expr. (o ľudoch i o zvieratách)* пи́щати; пла́кати; за-вляти, вы́ти (*o нóву*); фню́кати

gauner –а *m hovor. pejor.* клама́рь, нічо́мник, по́дляк, мерза́вець

gaunerský кламли́вий, нічо́мний, під́лий, недóбрий, ме́рзкий

gavaliér –а *m* ґавалі́р, цител́ь; mať ~а ма́ти ґавалі́ра а́бо цител́я; robiť ~а плати́ти за да́кого (*в рештавра́ції i m. n.*); hrať na ~а гра́ти на ґавалі́ра а́бо дженты́льме́на а́бо ще́дрого

gavaliersk/ly ґавалі́рський **1** ємний, ви́цібреный, досто́йний, уцти́вий; ~e správanie ґавалі́рськы а́бо уцтивы ма́не́ры **2** великоду́шний, ще́дрый; ~ človek ще́дрый чоло́вік

gavaliéristv/o –а *s 1* ґавалі́рство, а́ристо-краті́чны ма́не́ры **2** великоду́шность, ще́дрость

gavot/la –у ž *hud.* ґаво́та (*старофран-цу́зький та́нець*)

gazd/la –у *m 1* ґа́зда, господа́рь, землеро́б, крестя́н; zámožný ~ бога́тый ґа́зда, бога́тый крестя́н **2** ґа́зда, го́лова ро́дины а́бо до́му **3** ґа́зда, волода́рь; zostať bez ~у оста́ти ся без ґа́зды **4** еконо́м; завіду́ючий ґазді́вством, господа́рь; chodiť ako pes bez ~у ходи́ти як пес без ґа́зды

gazdin/la –еј ž **1** крестя́нка **2** ґазды́ня; dobrá ~ до́бра ґазды́ня **3** еконо́мка; farská ~ еконо́мка у свяще́ника

gazdinsk/ly ґазди́ньський; ~á škola *zastar.* ґазди́ньска шко́ла

gazd/lovať' –uje –ujú *nedok.* **1** ґаздо́вати, обробля́ти зе́млю; ве́сти ґазді́вство; ~ на svojom ґаздо́вати на сво́ій зе́млі, об-робля́ти в́ла́стне по́ле, ма́ти сво́ю зе́млю; ~ на cudzom обробля́ти арендо́вану зе́млю; ~ на jednu ruku ве́сти ґазді́вство до́ведна з да́ким **2** ґаздо́вати, ве́сти

газдівство, господарити; dobre ~ доб́ри
газдовати, бути доб́рым га́здом **3 s čím**
i bezpredm. економити *што* • ~ od tisica
ku stu бути недоб́рым га́здом; kto počtuje,
ten ~uje [*prisl.*] ≈ хто рахі(ý)є, тот га́зді(ý)є,
хто рахі(ý)є - зашпóрить

gazdovlivý шпоровливый, еконóмный,
газдівський

gazdovský га́здівський, крестяньський; ~
dvor га́здівський двир

gazdovstv/o -a **s 1** га́здівство, крестянь-
ске господа́рство **2** га́здованя; веджіня
га́здівства **3 zastar.** га́здованя

gazel -u *m lit.* га́зел

gazel/la -y ž *zool.* га́зела

gazomet/er -ra *m tech.* пліномі́р

gázový га́зовый; ~ obväz га́зовый óбвяз

gáž/la -e ž *hovor.* плат; mám dobrú ~u мам
доб́рый плат, доб́рі ме́не плáтять

gebul/la¹ -le ž *hovor. pren. expr.* (zlé jedlo)
гебузина

gebul/la² -le *hovor. pejor. (hlava)* гебу́ля,
го́лова

gebuzin/la -y ž *hovor. pejor.* **1** гарабу́рдя,
смі́тя **2 (zlé jedlo)** гебузина, жб́рінда, лю-
шта **3 (nezmýsly)** тарани́на, сомари́на, во-
лови́на, глупо́сти

gejzír -u *m* ге́йзір

gelet/la -y ž ге́летка, ка́дка

geminác/la -ie ž *lingv.* удво́їня соглáсных,
ге́міна́ція

geminát/la -y ž *lingv.* удвоє́ний а́бо
дво́йний соглáсний, ге́міна́та

geminovan/ý ге́міно́ваний; ~é spoluhlásky
lingv. удвоє́ны а́бо дво́йны соглáсны,
ге́міна́ты

gén -u *m biol.* ге́н

genealóg/la -ie ž ге́неалóгія; родокóринь
genealogický ге́неалóгі́чний, родоко-
рі́нний

generác/la -ie ž ге́нера́ція, поколі́ня

generál -a *m voj.* ге́нерáл; ~ armády ге́не-
ра́л армáды; divízny ~ діві́зний ге́нерáл

generalissim/us -a *m voj.* ге́нералі́сі́мус

generalit/la -y ž ге́нералі́та; ге́нерáлі

generalizác/la -ie ž ге́нерова́ня, обо́бщя́ня
generalizačný ге́нералі́зова́ний, обо́бща-
ю́чий

generaliz/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.*
ге́нералі́зова́ти, обо́бщя́ти/обо́бщі́ти

generálk/la -y **1** *hovor.* ге́нерáлка,
доклáдна опра́ва а́бо ге́нерáльний
ремóнт; ~ auta ге́нерáлна опра́ва áвта

2 *hovor.* ге́нерáлна ма́па ге́нерáлна ма́па

3 div. slang. ге́нерáлна скúška ге́нерáлна
репеті́ція

generálmajor -a *m voj.* ге́нерáл-має́р

generáln/ly **1** ге́нерáльний; глáвний; ~
konzul ге́нерáльний ко́нзул; ~ riaditeľ
глáвний ді́ре́ктор; ~ a línia ге́нерáлна
лі́нія; ~a skúška *div.* ге́нерáлна
репеті́ція; ~ štáb *voj.* ге́нерáльний штаб **2**
ге́нерáльний, всеóбщій; ~ štrajk всеóбщій
штра́йк; ~a oprava ге́нерáлна опра́ва а́бо
ге́нерáльний ремóнт; ~a maпа ге́нерáлна
ма́па, ге́нерáлка

generálov/lá -ej ž *hovor.* ге́нералóва (*женá*
ге́нерáла)

generálplukovník -a *m* ге́нерáл-плуко́вник

generálporučík -a *m* ге́нерáл-пору́чік

generálsk/ly ге́нерáльський; ~a hodnosť
ге́нерáльска ша́ржа, ша́ржа ге́нерáла

generátor -a *m tech.* ге́нерáтор

generátorový *tech.* ге́нераторо́вий; ~ plyn
ге́нераторо́вий плі́н

genetický ге́неті́чний

genetik/la -y ž *biol.* ге́не́тика

genéz/la -y ž ге́не́за, походжі́ня, зача́ток

genialit/la -y ž ге́ніáлность ж

geniáln/ly ге́ніáльний; ~ člověk ге́ніáльний
чолові́к; ~e díelo ге́ніáльний тві́р

genitál/ie -ii ž *pomn. anat.* ге́ніта́лії,
поло́вы а́бо інті́мны о́рґаны

genitálny ге́ніта́льний, поло́вий, ді́ти-
ро́дний

genitív -u *m gram.* ге́ніті́в, рожда́ючий пад;
záporový ~ ге́ніті́в отри́ча́ня а́бо ге́ніті́в
него́ва́ня

genitívny/ly *príd. k genitív;* ~ tvar фо́рма
ге́ніті́ва, фо́рма рожда́ючого па́ду; ~a

koncovka закончіня або флєксія ґенітіва
 або рождаючого паду

gén//ius –ia *m v rôzn. význ.* ґеній

gentleman [džentlmen] –a *m* джентылмєн

gentlemanský [džentlmen-] джентылмєнь-
 ский

geobotanický геоботанічний

geobotanik//a –y ž геоботаніка

geocentrický геоцентричний

geocentrizm//us –u *m* геоцентризм

geodetický геодезичный

geodéz//ia –ie ž геодезія

geofyzik//a –y ž геофізика

geofyzikálny геофізичный

geograf –a *m* географ

geograf//ia –ie ž географія

geografick//ý географічний; ~á poloha
 krajiny географічне розположіня країны

geochém//ia –ie ž геохімія

geoid –u *m geom.* геодід

geológ –a *m* геолог

geológ//ia –ie ž геологія

geologický геологічний; ~ výskum геоло-
 гічне досліджіня

geologičk//a –y ž геологічка

geomet//er –ra *m* 1 геометер 2 *zastar.*
 землемір

geometr//ia –ie ž геометрія; analytická,
 deskriptivna ~ аналітична, дескриптивна
 геометрія; rovinná ~ планіметрія; prie-
 storová ~ стереометрія

geometrický геометричний; ~ útvar ге-
 ометрична фігура; ~ priemer середнє
 геометричне; ~ rad геометрична про-
 грєсія

geomorfológ//ia –ie ž геоморфологія

geopolitik//a –y ž геополітика

georgín//a –y ž *bot.* георгіна

gепard –a *m zool.* репард

gerber//a –y ž *bot.* гербєра

geriatr//ia –ie ž *lek.* геріатрія

Germán//i –ov *m mn.* ч. Германці

germanist//a –u *m* 1 германіста 2 студєнт-
 германіста

germanistik//a –y ž германістика

germanistk//a –y ž 1 германістка 2
 студєнтка-германістка

germán//ium –ia *s chem.* (značka Ge)
 ґерманій

germanizác//ia –ie ž германізація, помін-
 чованя

germanizačn//ý *príd. k* германізація;
 ~á politika політика германізації або
 помінчованя

germanizátor –a *m* германізатор, помінчо-
 вач

germanizátorský германізаторський

germanizm//us –u *m lingv.* германізм

germaniz//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
 ґерманізовати, помінчувати/помінчїти

germánsky ґерманський, німецький

ges *neskl. s hud.* соль бємол

gestapácky *hovor.* ґєстапáцький

gestapák –a *m hovor.* ґєстапáк

gestap//o –a *s* ґєстапо

gestikulác//ia –ie ž ґєстікулація

gestikul//ovat' –uje –ujú *nedok.* ґєсті-
 куловати

gest//o –a *s* ґєсто; urobiť ~ зробити ґєсто

get//o –a *s* ґєто

gibon –a *m zool.* гібон

gigant –a *m* 1 *mytol.* гігáнт, великáн 2 *pren.*
 (o človeku) гігáнт, óбор; ~ vedu гігáнт науки
 3 (o veci) гігáнт, громáда

gigantický *príd. k* гигáнтський,
 великáньський, титáньський, могýтний

gigantizm//us –u *m lek.* гігáнтізм

gigantský *príd. k* гигáнтський,
 великáньський, могýтний

gild//a –y ž *hist.* гілда

gilotín//a –y ž 1 гілотіна 2 гілотіновáня;
 odsúdiť na ~u одсудити на гілотіну

gilotín//ovat' –uje –ujú *nedok. dok.*
 гілотіновáти, стєнати (голову)

gin [džin] –u *m* джін

girland//a –y ž гірлáнда

gis *neskl. s hud.* соль дієз

git –u *m* гіпс

gitar//a –y ž гітáра

gitarist//a –u *m* гітаріста

gitaristk//a –y ž ģitarīstka

git//ovat' –uje –ujú *nedok.* ģinsovāti; шпаклёвāти; ~ obloky ģinsovāti óблаки, óкна

glacé¹ [glazé, glasé] *príd. neskl.* гладкий, мягкий; ~ rukavice мягкы рукавици

glacé² [glazé, glasé] *neskl. s.* мягká, лёска скóра (обычāйни з телята, кизлята áбо лāйкы) (*cóрта скóры*)

glaciál –u *m geol.* ледяной перióд

glaciáln//y *geol.* ледяной; ~ jazierko ледя-не óзеро; ~ doba ледяной перióд

gladiátor –a *m* ģladiátor

gladiátorský ģladiátorский

gladiol//a –y ž ģladióla

glajch//a –y ž *stav. slang.* подóве прикрытā; dom je hotový po ~u дим прикрытый до стрихы

glanc –u *m hovor.* ģланц, лeск; stratiť ~ стратити смілость áбо розвāжность, настрāштити ся

glanc//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.* ģланцовāти, чистити до лёскла, лещити

glaz//ovat' i glazúr//ovat' –uje –ujú *nedok. tech.* ģлазуровāти *nedok. dok.* покрывāти ģлазúров; емāйловāти, покрывāти емāйлóв; ~ované nádoby емāйловāти ģрāты

glazúrl//a –y ž 1 ģлазúра, емāйл ж; polievať ~ou ģлазуровāти, емāйловāти 2 *kuch.* ģлазúра ж

glazúrov//ý ģлазурóвый; ~á vrstva ģла-зурóва вёрства

glej –a *m* клей; stolársky ~ столярский клей

glejár –a *m* клеярь

glejár//eň –ne ž клеярья, клеярьный за-вóд

glejárenský клеярёньский

glejárstv//o –a *s* клеярья

glej//it' –i –a *nedok.* клеити

glejovat//iet' –ie –ejú *nedok.* клеёватити, липкавити, ставāти ся клеёвāтым, липкāвым

glejovin//a –y ž *odb.* клеёвина

glejovit//ý клеёвитый, липкāвый, при-липлючий; ~é cesto липкāве тίσто

glejov//ý клеёвый; ~á farba клеёва фāрба

glg –u *m* ģылġ; ~ mlieka ģылġ' молóка

glgáč –a *m expr.* пияк, пянция

glg//at' –á –ajú *nedok.* 1 ģылтāти 2 *expr.*

пити, пянствовати, заливāти ся

glg//núť –ne –nú *dok.* čo ģылġнути *што*

glg//núť si –ne si –nú si *dok. hovor. expr.* ģылġнути собi, хлипнути собi; ~ si vína ģылġнути собi винā

glied//a¹ –y ž 1 ģлазúра, полéва, емāйл ж 2 *tech.* окисъ ж свинця (*ужывāюча при вырóби скла*)

glied//a² –y ž *zastar.* ряд, шор

glied//it' –i –ia *nedok.* покрывāти ģлазúров, ģлазуровāти *nedok. dok.*

globáln//y ģлобāльный; цiлостный; óбщий; ~ výskum óбще дослiджованя; ~a metóda čítania мéтод чiтаня цiлых слов (*в пeдa-roriki*)

globulín –u *m biol.* ģлобулiн

glóbl//us –usu *m* 1 ģлобус 2 *bás.* зéмный шар; зéмля

glór//ia –ie ž 1 *kniž.* сияня 2 *bás.* ģлорiя, слāва, преславéность, восхваления 3 *expr. (vo vyhrážkach)* (ja) tvoju (jeho, vašu) glóriu! я твою (ёго, вāшу) ģлорiю! 4 *cirk.* хвалоспiв

glorifikác//ia –ie ž *kniž.* ģлорiфикация, ослāва, ослāвованя; ~ prírody ослāвованя прирóды

glorifik//ovat' –uje –ujú *nedok. kníž.* ģлорiфиковāти, величāти, восхваляти, прославляти

gloriol//a –y ž ģлорióла, святосияня (*сияючий круг óколо гóловы святых*)

glos//a –y ž *lingv. lit.* ģлóса; примiтка; коментāрий

glosár –a *m* ģлосāрь, збóрник ģлос

glos//ovat' –uje –ujú *nedok.* коментовāти, робити примiтки

glot –u *m text.* сāтен

glotový сатенóвый; ~á zāstera сатенóвый шурц

glukóz//a –y ž *chem.* ģлукóза, ģрознóвый цúкeрь

glukózový *chem.* глукозовый
glycerín –u *m chem.* гліцерін
glycerínovľý гліцеріновый; ~é mydlo гліцерінове мыдло

glykogén –u *m chem.* глікоген
gniaľ/iť –i –ia *nedok.* 1 гнявити, давити, дусити 2 *expr.* мучити, утисковати; ~il ho strach ёго мучів страх 3 *expr.* утисковати, давити; ~ilo ho (ju), chodilo ho (ju) ~ *ľud. neos.* ночами ёго (ей) мучили сны

gnóm –a *m* тырпáслик

gnómon –u *m astron.* гно́мон, со́лнечны го́дины

gnozeológ/ia –ie *ž filoz.* гно́зеоло́гія

gnozeologický гно́зеологі́чний

gobelín –u *m* го́белін

gobelínový го́беліно́вый; ~ koberec го́белін

gól –u *m šport.* го́л; dať *al.* streliť ~ дати а́бо стрі́лити го́л

golf¹ –u *m geogr.* мо́рьский за́лів

golf² –u *m šport.* го́лф

golfovľý; ~é ihrisko го́лфова пло́щадка

golier –a *m* ра́ліп; stojatý, ležatý ~ стоя́чий, одпи́наючий ра́ліп; vyhrnúť (si) ~ підня́ти ра́ліп; chytiť za ~ *hovor.* поіма́ти за ра́ліп а́бо вышма́рити (за двéрі); prišit' niekomu niečo za ~ при́шити да́кому да́штó, зва́лити ви́ну на да́кого; jemu tečie *al.* leje sa za ~ ёму те́че за ра́ліп а́бо ма́ть тя́жкú сит́уа́цію

gólový; ~ rozdiel *šport.* го́ловый ро́зді́л

gombičkový p. gombíkový

gombík –a *m*, **gombičk/ia** –y *ž* 1 го́мбі́чка; zapnúť, rozopnúť gombíky за́пну́ти, розопну́ти го́мбі́чки; manžetová gombička ма́нжето́ва го́мбі́чка 2 го́мбі́чка, за́пинáч; ~ elektrického zvonca го́мбі́чка е́лектричного дзві́нка; stisnúť ~ стисну́ти выпина́ч 3 *vaj. slang.* го́мбі́чка; vojak má na pleciah tri gombíky (je čatár) во́як ма́ть на плеча́х три го́мбі́чки (є ча́тар)

gombíkovľý го́мбі́чково́ый; ~á dierka го́мбі́чкова ді́рка

gondol/ia –y *ž* го́ндóла

gondolier –a *m* го́ндолі́р

gong –u *m* го́нг

goniomet/ler –ra *m tech.* го́ніомéтер, угло́мір

goniometr/ia –ie *ž* го́ніомéтрія

goniometrickľý го́ніомéтри́чний; ~á funkcia го́ніомéтри́чна фу́нкція

goral –a *m* го́ра́л; жы́тель гор, го́рець

goralk/ia –y *ž* го́ра́лка; жы́тельница гор, го́рянка

goralský го́ра́льський

gordický; ~ uzol го́рді́ив у́зел; preťať ~ uzol перетя́ти го́рді́ив у́зел

goril/ia –y *ž* го́рі́ла

goril/í príd. k gorila; ~ie mláďa ма́леньке го́рі́лы

góťcin/ia –y *ž* го́тьський язы́к

Gót/li –ov *m mn.* č. Го́ты

gotickľý го́ти́чний; ~á katedrála го́ти́чний храм

gotik/ia –y *ž* 1 (*umelecký smer*) го́тика 2 *hovor. (dielo)* будо́ва в шті́лі го́тики 3 (*písmo*) го́ти́чне пи́сьмо, го́ти́чний шрі́фт

gótsky го́тьський

grác/ia¹ –ie *ž* гра́ція, прия́знь, мі́лость, облю́бённость

grác/ia² –ie *ž* гра́ція, граціо́зна же́на, красá, еле́ганція; tri ~ie *žart.* три гра́ції

gracilný *lek.* шті́глий, кре́ткий

graciozit/ia –y *ž* граціо́зность, красá, еле́ганція

gracióznľy граціо́зний, шув(м)ний, очару́ючий, еле́гантний; ~e rohuby граціо́зне а́бо еле́гантне хо́джі́ня

grád –u *m hovor.* гра́дус (*температу́ры*); pivo, víno má ~y пиво, ви́но ма́ть гра́дусы

gradác/ia –ie *ž* гра́дація

gradient –u *m* градіе́нт; teplotný ~ *fyz.* темпе́рату́рний градіе́нт

grád/lovať –uje –ujú *nedok. tech.* гра́довáти

graduác/ia¹ –ie *ž tech.* гра́дуа́ція

graduác/ia² –ie *ž zastar.* присуджі́ня у́чено́го ступі́ня

graduovaný¹ *tech.* гра́дуова́ний; ~ teplomer гра́дуова́ний тепло́мір

graduovaný² *zastar.* діста́вший у́чений ступі́нь, у́чене зва́ня

graf –u *m* гра́ф; ~ plnenia plánu гра́ф вы́повні́ня плáну

grafém/ia –y *ž lingv.* б́уква, лі́тера

grafick//ý *v rôzn. význ.* графічний; ~é znázornenie графічне зображення; ~é ume-
nie графічне іскуство, іскуство графіки;
~á úpreva knihy графічне оформліня
книжки; ~ znak *lingv.* графічний знак

grafik –a *m* графік

grafik//a –y *ž v rôzn. význ.* графіка; výstava
~у выставка графіки

grafikon –u *m* графікон; ~ cyklickosti гра-
фікон циклічності

grafit –u *m* графіт

grafitick//ý графітовый, обсягуючий графіт

grafitov//ý графітовый; ~é bane графітовы
бáni, шахты

grafológ –a *m* графолог

grafológ//ia –ie *ž* графологія

grafologický графологічний

grajciar –a *m* **1** *zastar.* грайцарь **2** грош;
zbierať ~ ku ~u зберати грайцарь ку
грайцарю; nemá ani ~a не мать áни гроша
в кішені; nestojí ani za ~ не стоїть áни
за грош; triasť sa za ~om трясти ся над
каждым грайцарём; do posledného ~a до
последнего гроша; nemá rozumu ani za ~
не мать рóзуму áни за гроша

gram –u *m* грам

gramatick//ý граматічний; ~á chyba
граматічна хыба; ~é pravidlo граматічне
правило; ~ rod граматічний род

gramatik –a *m* граматік

gramatik//a –y *ž* граматіка

gramatikalizác//ia –ie *ž lingv.* грама-
тікалізація

gramatikár –a *m* *zastar.* граматіста

gramátóm –u *m* *chem.* грам-áтом

gramb'av//iet' –ie –eju *nedok. nár.* кочаніти,
замерзáти

gramb'av//ý *nár.* **1** закочанітый, зако-
чанівшый, замёрзшый; ~é ruku зако-
чанівшы рúky **2** нешіковный, тенгльавый

gramkalór//ia –ie *ž fyz.* грам-калорія

grammolekul//a –y *ž chem.* грам-молекула

gramofón –u *m* грамофón

gramofónov//ý грамофонový; ~á platňa
 грамофонóва плáтня

gramorád//io –ia *s* граморадіо

gramotný грамотный

gramov//ý грамотный; ~é závažie грамове
затяжіня

granát¹ –u *m* *voj.* гранат; ručný ~ рúчный
гранат; pancierový ~ протітанковый
гранат; vrh ~om метáня гранáтом

granát² –u *m* *min.* гранат

granatier –a *m* *zastar.* гранатёр

granátk//a *ž* *hovor.* гранátка

granátomet –u *m* *voj.* гранатомёт

granátovník –a *m* *bot.* гранатóвник,
гранатóвый стром

granátov//ý¹ *voj.* гранатóвый; ~é črepiny
гранатóвы черепины; ~ výbuch гра-
натóвый выбух

granátov//ý² **1** гранатóвый, із гранáта;
~ páramok гранатóвый нарáмок **2** гра-
натóвый, світло-червёный; ~ej farby
гранатóвой фáрбы

granátov//ý³ *bot.* гранатóвый; ~é jablko гра-
натóве ябко

grand –a *m* гранд

grandiózny грандіóзный, величёзный, мо-
гúтный

granit –u *m* *geol.* граніт

granitový гранітовый, гранітний

granulác//ia –ie *ž odb.* гранулація

granulačný *odb.* гранулачный; ~ proces. *lek.*
гранулачный процес, процес гранулації

granulátor –a *m* *tech.* гранулатор

granulovan//ý *odb.* грануловáный; ~é
hnojivo грануловáнный гній

granul//ovat' –uje –uju *nedok.* **1** *tech.*
грануловáти **2** *lek.* грануловáти ся; rana
~uje rána гранулёе ся

grap//a –y *ž* неурóдна зéмля (на крúтим
свáзy)

grapefruit [grejprút] –u *m* *bot.* грéйпфрут

grátis *prisl.* бесплáтні, задáрьмо

gratulác//ia –ie *ž* ратулація, поздоровліня;
prijímať ~ie принímáти поздоровліня

gratulačný ратулачный, поздоровляючий;
~ telegram поздоровляючий телеграм

gratulant –a *m* ратулáнт, поздоровляючий

gratulantk//a –у ž ґратула́нтка, поздоров-
ляюча

gratul//ovat' –uje –uju *nedok. кому к čomu*
поздоровляти *кого з чим*; ~ otcovi
k narodeninám ґратулова́ти *або* поздо-
ровляти вітця з днём народжіння; můžeš
si ~ *hovor.* можеш ра́довати ся *або*
ґратулова́ти собі

gravér –a *m* ґра́вер

gravidit//a –у ž *lek.* ґраві́дність

gravidn//ý: –á *žena lek.* груба́ (женá), са-
модрю́га

gravimetr//ia –ie ž *fyz.* ґравіме́трія

gravitác//ia –ie ž *fyz.* ґравіта́ція, земле́льна
притяжливость

gravitačn//ý *fyz.* ґравіта́чний; ~ zákon
зако́н притяжливості, ґравіта́чний
зако́н; ~á *silá* сила притяжливості *або*
ґравіта́чна сила

gravit//ovat' –uje –uju *nedok. odb. aj pren.*
ґравітова́ти, притяговати

gravúr//a –у ž ґравю́ра, рьта

grck//at' –á –aju *nedok. hovor.* ґырцкати, ригати

gréckokatolick//y ґрекокаатолицький, уні-
а́тський; ~a *církev* грекокаатолицька *або*
унія́тська це́рков

gréckokatolik –a *m* ґрекока́толик, уніа́т

gréckorímsky: ~ zápas *šport.* грецько́рімске
запасі́ня *або* класі́чне запасі́ня

grécky грецький; ~ *jazyk* грецький *язык*;
~ *nos* грецький *ніс*; ~ *účes* грецький *учес*

gréčtin//a –у ž ґрецький *язык*

greenwichský [grínuč-] ґрінві́чський; ~
poludník ґрінві́чський ме́рідіа́н

gregoriánsky *cirk.* ґриґо́ріа́нський; ~
kalendár ґриґо́ріа́нський кале́ндарь; ~
letopočet ґриґо́ріа́нське лі́точи́слі́ня

Grék –a *m* Гре́к

Gréký//ňa –ne ž Гре́кі́ня

grém//ium –ia *s zastar.* товари́штво,
о́бщность

grg//at' –á –aju *nedok. expr.* ґырґати, ригати

grg//núť –ne –nú *dok. expr.* ґырґнути, риг-
нути

grif¹ –a *m zool.* ґрі́ф

grif² –u *m 1 šport.* ґрі́ф, присво́їня **2 pren.**
hovor. ґрі́к, ґе́сто, тя́г, хі́трость; šikovný ~
ші́ковный тя́г

grif//el' –la *m zastar.* ґрі́флик (на писа́ня на
до́щичці)

griláž –e ž *kuch.* ґрі́лаж

grimas//a –у ž ґрімáса; robit' *al.* strúhať ~у
робити *або* стру́гати ґрімáсы

griotk//a –у ž ґріо́тка, ви́шнєві́ця

gris//a –у ž, **grisk//a** –у ž *lud.* ґрі́сь *m*

grobian –a *m* ґробі́ян, неучтыви́й, суро́вый,
гру́бый

grobian//it' –i –ia *nedok.* ґробі́янити

grobiansky¹ *prid.* ґробі́я́нський, гру́бый,
рі́зкий; ~ *človek* гру́бый чоло́вік

grobiansky² *prisl.* ґробі́я́нськи, гру́бо, рі́зко

grobianstv//o –a *s* ґробі́янство, гру́бость *ж*

gróf –a *m* ґро́ф

grófk//a –у ž ґро́фка

grófsk//y ґро́фський; ~a *odmena hovor.*
ґро́фска одмі́на

grófstv//o –a *s* ґро́фство (*терито́рія*
i мі́мул)

grog –u *m* ґро́ґ

grónsky ґро́ньський

gros [gro] *neskl. s kniž.* голо́вна ча́сть,
векшы́на, ядро́ да́чого

groš –a *m 1* ґро́ш **2 obuč. v mn. č.** ~e

hovor. ґро́шы, пі́нязі *potm.*; *potrebovat'*

~e *потребова́ти* ґро́шы; *má pár* ~і *ма́ть*

дакі́лько ґро́шенят; *prist' ku* ~u *al. ku* ~am

ро́здобыти *або* до́ста́ти ґро́шы; *zarobit'*

ре́кнý ~ заробити *шув(м)ны* пі́нязі; *držat'*

sa ~a *тримати* ся *ка́ждого* ґро́ша *або* *хра-*

нити *ка́ждый* ґро́ш; *poznat'* *niekoho ako*

starý ~ *знáти* да́кого як *сво́ї* п'ять *пáлців*;

žobrácký жо́брацьки ґро́шы; *judášsky* ~

юда́шський ґро́ш; *smrdiet'* ~om *оста́ти* без

ґро́ша, *smrdíti* ґро́шом; *stojí za deravý* ~

не *сто́їть* за *нич*; *nemá rozumu ani za* ~ *не*

ма́ть ро́зуму *áни* за ґро́ш; *dobrá výhovorka*

stojí ~ [*prisl.*] до́бра *выговорка* *сто́їть* ґро́ш

grošovaný *hovor.* платка́стий; ~ *kôň*

платка́стий кінь

grošový ґрошо́вый, ла́цный

grotesk//a –y ž *lit. typ.* гротéска; filmová ~ сатиричний фільм; tanečná ~ комічний танець

groteskný гротéсский, комічний, смішний
grúl//it' –i –ia *nedok.* хрюкати, крохтати

gruň –a *m* свая, ўбоч

grunt –u *m1* раздівський маєток, зéмля **2** *lud.* фúндош на будовáня **3** *lud.* фундамéнт до́му **4** *hovor.* о́сно́ва, фундамéнт; *od al.* з ~u *od* фундамéнту, ца́лком, в о́сновні́м; *roznať* niekoho *od* ~u *poznáti* дако́го *od* гру́нту; *má dobrý* ~ *мать* до́брий гру́нт (*o* здо́ровім чо́ловікови)

grunt/ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.* грунтова́ти, робити ге́нерáльне прятáня

gruntovný *hovor.* грунто́вный, о́сновный

grup//a –y ž гру́па

grup/ovat' –uje –ujú *nedok.* гру́повáти

grup/ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. 1* гру́повáти ся **2** з чо́го, ко́го *hovor.* походи́ти *od* ко́го, чо́го, *быти* яко́го походи́ня

gruzinčin//a –y ž грузи́нский язык

Gruzin/lec –са *m* Грузи́нець

Gruzink//a –y ž Грузи́нка

gruzinsky грузи́нский

grznár –a *m zastar.* ко́жушник

grznársky *zastar.* ко́жушни́цкий

guán//o –a s гуа́но *neskl.*

gubernátor –a *m hist.* гу́берна́тор

gubernátorský *hist.* гу́берна́торский

gubern//ia –ie ž *hist.* губе́рния

guč//a –e ž *expr.* бу́нджа, ко́па; ~ па́пiera бу́нджа папі́ря; ~ банкoвiek па́клик пі́нязей; ~ kvetov мнóго кві́ток

gudrón –u *m chem.* гудро́н

guľa gule ž **1** гу́ля; biliardová ~ бі́ліардо́ва гу́ля; snehová ~ сніго́ва гу́ля; **2** *šport.* гу́ля; vrh guľou шма́ряня гу́лєв **3** ядрó; кúпя **4** *obyč. v mn. č.* **gule** *lud.* кне́дlickы, гу́льки; *slivkové gule* сли́вко́вы кне́дlickы **5** *škol. slang.* гу́ля (пята́к) **6** *v mn. č.* **gule** *kart. slang.* дзвонко́вы; *je tučný ako* ~ *він* тучный як бо́чка; *letieť ako* ~ *летіти* як кúпя áбо летіти як стрі́ла

guláš i **guláš** –a *m kuch.* гу́ляш; *rozsekať*

niekoho *na* ~ *hovor. žart.* зрoбити із дако́го фаши́рку

gúľ//at' –a –ajú *nedok.* кату́ляти, гу́ляти; ~ loptu гу́ляти лóпту; ~ očami гу́ляти о́чáми

gúľ//at' sa –a sa –ajú sa *nedok.* гу́ляти ся, кату́ляти ся

guľat//iet' –ie –eju *nedok. 1* гу́ляті́ти, ставáти ся окру́глым **2** *pren. fam.* гру́бнути, товсті́ти

guľatin//a –y ž *odb.* гу́лятина

guľat//it' –i –ia *nedok.* гу́ляті́ти, округли́ти

guľat//it' sa –i sa –ia sa *nedok.* гу́ляті́ти ся, округли́ти ся, ставáти ся окру́глым

guľatučký *expr.* округли́нький

guľat//ý **1** гу́лятий, окру́глый; ~é teleso окру́гле ті́ло; ~á tvár окру́гла тва́рь, по́вна тва́рь **2** *pren.* пустый, порóжній, ні́ч не говóрячий; ~é slová пусты сло́ва; ~é frázy пусты áбо ні́ч не говóрячі ф́ра́зы **3** *fam.* тучный (*o* чо́ловікови áбо зві́ряти)

guliar –a *m šport.* шма́рятель гу́лі

guliark//a –y ž *šport.* шма́рятелька гу́лі (*o* же́ні)

guliarsk//y : ~a *technika šport.* те́хніка шма́ряня гу́лі

guľk//a –y ž *zdrob. 1* гу́лька **2** кúпя **3** *obyč. v mn. č.* ~y (*na hranie pre deti*); hrať sa *o al.* *na* ~y гра́ти ся *na* гу́льки; *prevítať* ~ou *niekoho* а) застрі́лити дако́го; б) просрі́лити дако́го, стрі́лити кúпку до дачо́го; *dostať* ~u а) *быти* забитым кúлєв; б) *быти* застрі́леним; *čaká ho* ~ *че́ка́ть* є́го кúлька

guľkov//ý гу́лько́вый; ~é ložisko гу́лько́ве ло́жіско

guľomet –u *m* ку́ломéт; ľahký, ťažký ~ легкий, тяжкий ку́ломéт; protiletadlový ~ протівoеропла́новы́й ку́ломéт

guľometník –a *m voj.* ку́ломéтник

guľometn//ý ку́ломéтний; ~á paľba ку́ло-мéтна стрі́льба; ~é hniezdo ку́ломéтне гні́здо

guľovačk//a –y ž *hovor.* гу́лєва́чка

guľ//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. hovor.* гу́лєва́ти ся

guľovitý гу́лєви́тый

guľovnic//a –e ž ку́лєвни́ця

guľov//ý 1 гулёвый; ~á plocha гулёвый по́верьх; ~ blesk гулёвый блеск 2 *kart.* дзвонко́вый, гулёвый

gum//a –y ž 1 гума; вулканізо́ваний кавчу́к 2 гума; mäkká ~ гума для церу́зкы, бла́йваса; živacia ~ жува́чка; byť ako z ~y бы́ти як з гумы

gumák –a *m* *hovor.* доджо́вый плащ

gumák//y –ov *m* *romn. hovor.* гума́кы, гумо́вы чіжмы

gumár –a *m* гума́рь, робо́тник гумо́вой фабрики

gumár//eň –ne ž гума́рня, фабрика гумо́вых выробків

gumársk//y: ~ priemysel гума́рский про́мысел; ~e výroby выробкы із гумы, гума́рскы выробкы

gumárstv//o –a *s* гума́рська выроба

gumen//ý гумовый; ~á hračka гума́ва гра́чка; chodiť ako ~ ranák ходи́ти як на дере́вяных нога́х

gumigut//a –y ž *chem.* гуми́рта

gumipušk//a –y ž *hovor.* гу́мпушка

gum//ovať –uje –ujú *nedok.* 1 гума́ти, сте́рати гумов 2 *tech.* нате́рати а́бо напу́щати гумов а́бо лепе́длом

gumovník *p.* kaučukovník

gumový *p.* gužený

gumózl//a –y ž *odb.* гума́за, выток гле́ю зо стро́ма

gunár –a *m* гуса́рь

gundža *p.* guča

guráž –e ž *hovor.* гура́ж, сме́лость, одва́жность, му́жность; dodať si ~ набра́ти ся сме́лости; robiť niečo s ~ou ро́бити да́што одва́жні; chlipnúť si ~u хли́пнути собі до одва́гы, да́ти собі до гура́жу **gurážny** *hovor.* боё́вый, сме́лый, одва́жный; темпе́раме́нтный

gurmand –a *m* гу́рман, лабу́жник

guslar –a *m* гу́слярь; ~á erika гу́слярська е́рика

gusl//e –í ž *romn.* гу́сли

gustiózny *hovor.* сма́чный, вку́сный, апе́тíтный

gustír//ovať si –uje si –ujú si *nedok.* ма́ти апеті́т; ~uje si na dobrú večeru ро́бити собі смак на до́бру ве́черу, ё́му слины те́чу́ть на до́бру ве́черу

gust//o –a *s* *hovor.* вкус, гу́сто; на́кло́нность; mať dobré ~ ма́ти до́брый вкус а́бо гу́сто; robiť niečo s ~om ро́бити да́што з охо́тов а́бо з любо́вёв • proti ~u žiaden dišputát [prisl.] о вку́сах не га́дають ся

guturál//a –y ž *lingv.* гу́туральный со́гласный, гу́турала

guturálny *lingv.* гу́туральный

guvernantk//a –y ž гуве́рнантка, выхо́вателька

guvernér –a *m* 1 гуве́рнатор 2 *zastar.* ди́ре́ктор держа́вной ба́нкы

guvernérsky гуве́рнаторський

gvaš –u *m* *um.* гваш

gver –a/-u *m* *hovor.* гвер, пу́шка

gýč –a *m* *pejor.* гі́ч, невку́сность, бесці́нность; filmový ~ фі́лмо́вый гі́ч

gýčovitý гі́човитый, невку́сный; ~ obraz гі́човитый а́бо невку́сный о́браз

gymnast//a –u *m* *šport.* гімна́ста

gymnastický *šport.* гімна́стичный

gymnastik//a –y ž *šport.* гімна́стика

gymnastk//a –y ž *šport.* гімна́стка

gymnazist//a –u *m* гімна́зіста

gymnazistk//a –y ž гімна́зістка

gymnáz//ium –ia *s* гімна́зія

gynekológ –a *m* гінеко́лог

gynekológ//ia –ie ž гінеко́логія

gynekologický гінеко́логічний

gynekologičk//a –y ž гінеко́логічка

gyps –u *m* *hovor.* гі́пс, са́дра ж

gyps//ovať –uje –ujú *nedok.* гі́псовати, са́дровати

gypsový *hovor.* гі́псовый, са́дровый

Н

h [h i ha] *neskl.* *s* 1 (*hláska a písmeno*) 2 *hud.* ci *neskl.* *s*; H dur ci ма́жор; h mol ci ми́нор

ha, ha *cit.* а́ра, га, но

habadej *prisl. expr. zried.* габаде́й, мно́го, ве́лє, тма, до́статок, по́вно

habanér//a –y ž габанэра

habark//a –y ž фырлятко *lud.*

habark//ovať –uje –ujú *nedok. kuch.* мішати, рострэпавати фырлятком

hab//ať –e –ú *nedok. expr.* **1** габати, хাপати **2** (*nasilu brať*) конфішкова́ти, бра́ти, забра́ти, одбера́ти; ~ раšovaný tovar конфішкова́ти пашова́ный това́р

habilitác//ia –ie ž габіліта́ція; досягну́та у́ченого ступі́ня доце́нта

habilitačn//ý габіліта́чний; ~á práca габіліта́чна робо́та, нау́чна робо́та на досягну́та у́ченого ступі́ня доце́нта

habilit//ovať –uje –ujú *nedok. dok. koho* габілітова́ти; присво́їти ко́му у́чений ступі́нь доце́нта

habilit//ovať sa –uje sa –ujú sa *nedok. dok.* доста́ти у́чений ступі́нь доце́нта; ~ sa na slovenskú literatúru габілітова́ти ся на доце́нта зо слова́цької літе́рату́ры

habit –u *m* габі́т, рұ́хо; mnišsky ~ мона́шський габі́т, рұ́хо

habit//us –u *m* **1** взгляд, вызор **2** *lek.* габі́тус, вызор

habk//ať –á –ajú *nedok. expr.* **1** *po čom i bezpredm.* пы́цяти, напы́цяти, опы́цева́ти **2** (*bezradne si počínať*) то́птати ся на місці, бы́ти неі́стым **3** (*nejasne, nesúvisle hovoriť*) бормо́тати; не́ясно, помете́ні, торго́во, несвязні говори́ти

háby *p. háby*

habsbursk//ý габсбурґський; ~á dynastia дінастія Га́бсбурґів

hábl//y –ov *m pomn. háby* háb ž *pomn. hovor.* шма́ты, обле́чіня

hač//ať –á –ajú *nedok. det. fam.* сиді́ти

hač//ať si –á si –ajú si *dok. det. císti*

háč//ík –ika *m* **1** га́чок; ~ na zatváranie oblokov га́чок на затво́рія́я о́блаків; chytat' rybu na ~ іма́ти ри́бы на га́чок **2** *pren. (prekážka, ťažkosť)* тяжко́сть, про́блем, заці́пка; v tom je ten ~ в тім є́ і то́та заці́пка **3** *hovor. (na hačkovanie)* гачко́вка

hačinkať *p. hačať*

hačinkať si, hačkať si *p. hačať si*

háčkovac//í гачкю́чий; ~ie stroje гачкю́чы машы́ны

háčkovan//ie –ia *s* **1** (*dej*) гачкова́ня (*gachkóvok*) **2** (*práca*) гачкова́ня; položila na stôl ~ она́ положи́ла на сті́л гачкова́ня

háčk//ovať –uje –ujú *nedok.* гачкова́ти (*gachkóvok*); ~ čírku гачкова́ти чі́пки

háčkovk//a –y ž гачко́вка (*na gachkovánia*)

hačnúť si *p. hačať si*

had –a *m* **1** га́д, змі́я; jedovatý ~ ядовитый га́д **2** *pren. pejor.* змі́я, га́дюка; га́д **3** (*niečo pripomínajúce hada*) хві́ст, па́нтлик; пас, поло́са (*ďachozo*); odchovať ~a na vlastných prsiach *al.* na hrudi, pustiť si ~a do rukáva при́грі́ти га́да на гру́дях; vyskočil, ako by ho ~ uštipol вы́скочі́в як кі́дь бы ё́го га́д уці́пну́в; zbiť ako ~a *hovor.* зби́ти як га́да; bolo ich ako ~ov *hovor.* было́ їх як га́дів

háďa –ťa *s* га́дя, га́дятко

háďač –a *m* га́дач

hádam *časť.* га́дам, ду́мам; зда́сть ся, про́шу; мо́же бы́ти; ~ to nemyslíš vážne га́дам, ты не ду́маш то́то ва́жні

háďank//a –y ž га́данка, зага́дка; dať ~u да́ти га́данку; uháďnuť ~u уга́дну́ти га́данку; hovoriť v ~ách говори́ти зага́дка́ми а́бо га́данка́ми

gáďankár –a *m* зоста́витель га́данок

háďankársky: ~ kútik га́данка́рский кúтик (*в журна́лі*)

háď//ať –a –ajú *nedok.* **1** га́дати, одга́довати; дога́довати ся, предпо́кладати; ~aj, čo ti poviem уга́дний, што то́бі по́вím **2** (*veštit'*) га́дати, воро́жыти; ~ z karát га́дати з карт; ~ z ruky *al.* z dlane га́дати з ру́кы

háď//ať sa –a sa –ajú sa *nedok. s kým, o koho, čo i bezpredm.* га́дати ся, спере́чати ся, ва́дити ся з кým, за што́, ко́го; každý deň sa ~ali они́ ва́дили ся ка́ждый де́нь

háďavý спере́чний; ~ člověk спере́чний а́бо спри́чний чоло́вік

had//ec –sa *m min.* серпе́нтін

had//í **1** га́дій; ~ jed га́дій я́д; ~ia koža га́дя ско́ра **2** *pren.* га́дій, фало́шний, езу́їтський, неві́рный

hadic//a¹ –е ž гадіця; gumová ~ гумова гадіця
hadic//a² –е ž гадіця (*samiця gáda*); *prep.*
 гадіця (*зла женá*)

hadin//ec –са *m bot.* гадінець, синяк

hadist//ý гадистый, клюкатый, крутячий ся;
 ~á cesta клюката дорóга

hádk//a¹ –у ž гáдка; *pustiť sa do ~y* пустити
 ся до гáдки; *nastala al. začala sa ~* зачала
 ся гáдка; *došlo medzi nimi k ~e* дошло
 мéджі ними(а) до гáдки

hádk//a² –у ž *lud.* (*hádanka*) загáдка,
 гáданка; *zahádam ti ~u* (я) загáдам тобі
 загáдку

hadojašter//ly –ov *m mn. č. zool.* гадоющуры
hadovitý гадовитый, гадоподобный; ~á
 čiara клюката лінія

hadovk//a –у ž (*druh uhoriek*) шалатова
 óгурка

hádzací метáючий

hádzan//á –ej ž *šport.* гадзана

hádzanár –a *m šport.* гадзанарь

hádzat' *hádze hádžu nedok. 1* čo, *čím*
 метáти, шмаряти; ~ *kamene al. kamením*
 метáти каміня áбо камінями; ~ *všetko* на
 jednu кору метáти вшитко на єдну копу;
 ~ *zrno sliepkam* метáти зérно куркам **2**
 встрясовати, трясти; ~ *hlavou* встрясова-
 ти гóловов; ~ *chvostom* мáхати хвóстом;
 на *hrboľatej ceste nás hádzalo neos.* на
 гырболятій дорóзі з нáми надмітовало;
 ~ *jedlo do seba* метáти їдлó до сéбе; ~
šaty na seba метáти шмáты на сéбе;
 ~ *polená pod nohy* шмаряти пóліна під
 нóгы; ~ *všetkých do jedného vreca* метáти
 вшитких до єднóго міха; ~ *do starého*
železa метáти до стáрого желіза áбо
 давáти до шрóту; *akoby hrach na stenu*
hádzal, ako keď hrach na stenu hádze як
 кідь бы на стінú гóрох метáв

haha, hahaha, ha-ha, ha-ha-ha *cit.* га-га,
 га-га-га

háj –a *m* гай; *brezový ~* березóвый гай;
chod' do ~a! идь áбо ходь до гáя!, идь áбо
 ходь гет!, идь до чóрта!, идь до фрáса!, идь
 до дябла!

haj//at' –á –ajú *nedok. def. fam.* спáти, гáяти
hajdák//at' –a –ajú *nedok. expr.* гайдáкати,
 марнити (*час i пінязі*), легкомысéлні жыти
hajde, hajdy *cit.* гáйда, идéме, идь, марш;
najedol si sa a ~ do roboty! ты наїв ся,
 i марш áбо i ходь áбо гáйда до робóты!

hajinkať p. hajať'

háj//it' –i –a *nedok. 1* čo хранити, охраня-
 ти; ~ *vlast'* охраняти країну; ~ *majetok*
 охраняти маєток; ~ *zver poľov.* охраняти
 звірину **2** (*konať službu hájnika*) робити як
 лісний вáртош, робити лісником; ~ *pole,*
lúku охраняти áбо вартовáти пóле, лúку
3 *koho,* čo обгáєвати áбо одстоєвати свій
 пóгляд; ~ *niekoho pred súdom* обгáєвати
 дакóго на сýді

háj//it' sa –i sa –a sa *nedok.* обгáєвати ся; ~
 sa *pred súdom* обгáєвати ся на сýді

hájnický *príd. k hájnik* лісницький; ~
 domec дóмик лісника

hájnik –a *m* лісник, лісний вартóвник

hájov//ňa –ne ž гаєвня, дóмик лісника

hajs *cit.* но, но-но

hajtman –a *m hist. 1* (*veliteľ ozbrojenej*
vojenskej jednotky) атамáн; *kozácky ~*
 атамáн **2** (*úradník v českých zemiach*)
 атамáн

haju, hajušky *cit.* люлі-люлі, гáю-гáю

hajuškať p. hajať'

hák –a *m 1* гак, гáчок; *zvesiť z ~a* звісити,
 зняти з гáку; *zatvoríť dvere ~om* запéрти
 двéри на гак **2** *šport.* (*horolezecká pomôcka*)
 скóба **3** *šport.* гак, кúрте бокóве бұхнутя
 при боксовáні

hákliiv//ý **1** делікатный, гакливый,
 хуlostивый; ~á otázka гакливый вопрós;
 ~á situácia хуlostива ситуáція **2** чутливый,
 ніжний; ~á pokožka чутлива áбо ніжна
 кóжа **3** уразливый; ~ уразливый чоловік

hákovitý гаковитый, загнұтый

hákový гаковый

haky-baky *hakov-bakov m pomn.* чмарани-
 на, чарбанина, тяжко читáюче письмо

hal//a –у ž **1** (*obytná predsieň*) передня
2 (*dvorana*) вестібул **3** (*v závode*)

сáла, цех; montážna ~ монтажна
гáла; telocvičňa фізкультурна сáла або
шпортóва сáла

halabala *prisl. hovor.* як-так, хоць як, од
бúка до бúка, бодáй было, недбанливо,
поверхні; robí všetko ~ робить вшытко од
бúка до бúка

halas –u *m kniž.* крик, глук, гýргай

hald//a –y ž **1** *hovor.* грома́да, ко́па, мно́го;
~ spisov ко́па докуме́нтів; ~ snehu ко́па
снігу **2** *ban.* одва́л

halen//a –y ž галéна

half –a *m šport. zastar.* залóжник (*напр.,
при фóтбали*)

halier –a *m* гáлер; pãť –ov пять галéрів

haliernik –a *m* галéрник, е́дén галéрник

halierov//ý галерóвий

hall//it' –í –ia *nedok. do čoho* закрúчовати, за-
крутити, окрутити; прикрити, закрывáти
чím; ~ do tmy закрутити гмлов

hall//it' sa –í sa –ia sa *nedok. do čoho*
закрúчовати ся, закрутити ся, окрúчовати
ся; покрывáти ся чím

haló' *cit.* галó

haló' *neskl.* s шум, крик, суєта́; narobiť
vel'ké ~ наробити крику (*кóло дачóго*)

halogén –u *m chem.* галогéн

halov//ý : ~é *prvky chem.* галогéны

halucinác//ia –ie ž *psych.* галуци́нація;
mať ~ie máти галуци́нації, терпіти галу-
ци́націями

haluškov//ý : ~é *cesto* галушкóве тісто, тіс-
то на галу́шки

halušk//y –iek ž *mn. č. (j. č. ~ka)* галу́шки;
bryndzové ~ галу́шки з бріндзов

haluz –e ž гáлуз, конáрь, конáрик

haluz//ie –ia s *hromad.* галу́зя, конарі

haluzin//a –y ž *hromad.* галу́зина, конарівля

haluznatý росконарéний

hám –u *m ľud.* гам, гамóвка

hamovac//í гаму́ючий; ~ia páка гаму́юча
ру́чка

ham//ovat' –uje –ujú *nedok. 1* гамовáти;
auto ~uje áвто гаму́е **2** *koho, čo pren.* стри-
мовати, затримовати, мішáти ко́му, чо́му,

гамовáти *што*; ~ vývin затримовати áбо
гамовáти рóзвиток

hamovk//a –y ž гам; ručná ~ ру́чний гам

hamovnic//a –e ž ланц на гамовáня

han//a –y ž гáна, гані́ня, знева́жованя,
поту́па; kysť ~u на niekoго ганити áбо
знева́жовати дако́го

hanáck//y ганáцький; ~e párešie ганáцький
діалéкт (*діалéкт чéського язýка*)

hanáčtin//a –y ž ганáцький діалéкт

Hanák –a *m* Гáнак (*жýтель ганáцького
крáя*)

hanb//a –y ž **1** гáньба; robiť niekomu ~u
робити дако́му гáньбу; červenat' sa
od ~u червеніти ся од гáньбы; sklopiť
oč od ~u спустити óчі од гáньбы **2** (*vo
funkcii prísudku*) гáньба; ~ pomyslieť,
povedať гáньба подýмати, повісти;
~, ~ fuť! гáньба!, гáньба! • odísť s ~ou
одыйти з гáньбов áбо зосмішнéным;
prísť do ~ прийти до гáньбы; vyjsť na ~u
вийти на гáньбу áбо стáти на (пó)смíх;
to je na ~u sveta тотó є на гáньбу свíта;
тотó є кýркам на смíх; ~ a posmech на
гáньбу і на (вы)смíх; ~ sem, ~ tam; ~
nehanba гáньба ту, гáньба там; гáньба
негáньба; гáньба не дым, óчі не выі́сть;
išiel som sa prepadnúť *al. zhorieť* od ~y
ішóв я згоріти од гáньбы áбо пропáсти
од гáньбы

hanb//it' sa –í sa –ia sa *nedok. koho, pred
kým, za koho, čo* гáньбити ся кóго, чо́го;
~ím sa priznať гáньблю ся признáти; ~í
sa za svoj zlý skutok він гáньбить ся за
свій злий постýпок; ~ sa za svoj pôvod
гáньбити ся за свóе походжіня; že sa
nehanbiš (*nehanbite*)! же не гáньбиш ся
(не гáньбите ся!); ~i sa (~ite sa), môžeš
sa ~! мóжеш (мóжете) гáньбити ся!; а ці
тобі (вам) не гáньба!; kto sa ~í, má prázdne
gamby [*prisl.*] гáньба - порóжня гáмба; під
лежáчий кáмінь вóда не течé

hanbliv//ý гáньбливий; ~é dievča гáньбли-
ве дівча

handbal –u *m šport.* гáндбал, гадзáна

handbalist//a —u *m* *šport.* гандбаліста, гадзанарь

handicap [hendikep] —u *m* *šport.* гєндікєп

handliar —a *m* *hovor.* *často pejor.* гандлярь, торгóвець

handl//ovat' —uje —ujú *nedok. hovor.* гандлєвати, торговати

handr//a —y *ž* **1** рянда; ~ на riad утєрка (на грáты) **2** *hovor. pejor. (nekvalitná látka)* рянда; to je len taká ~ totó є лєм такá прóсто рянда **3** ~y *pomn. hovor. expr.* рянда; vydáva peniaze na ~y она́ вышмáрює пінязі на рянди áбо царáхы **4** ~y *pomn. hovor. (zodrané šaty)* рянди, царáхы; chodí v ~ách хóдити в царáхах **5** *hovor. pejor. (o človeku)* рянда, бáба; to nie je muž, len obyčajná ~ totó не є хлоп, лєм обычáйна рянда áбо бáба; рýча на ulici a ~y v truhlici [prís.] пыха на ўліці, а рянди в скрині

handrár —a *m* ряндарь

handričk//a —y *ž* **1** *zdrob.* ряндка **2** *hovor. pejor. (nekvalitná látka)* рянда, ряндка

handrk//ovat' —uje —ujú *nedok. hovor. pejor. 1 (rozprávať cudzím jazykom)* бормотати не по-нашому **2** *pren. (nezrozumiteľne, rýchlo hovoriť)* бормотати, тáрати, гундрати

handrk//ovat' sa —uje sa —ujú sa *nedok. hovor. pejor.* гандыркóвати ся, догáдовати ся, вáдити ся

handrový ряндóвый; ~ pokrovec пóкровець із рядн

hanebn//ý ганєбный, підлый, низкий, потўпный; ~ čip низкий áбо підлый постўпок; ~á porážka потўпна прóгра

hangár -a/-u *m* гангáр

hangár//ovat' —uje —ujú *let. 1 nedok. dok.* гангарóвати; поміщати/помістити áбо стáвити/постáвити до гангáру **2** *len nedok.* находити ся áбо стояти áбо быти в гангáрі

hangárový гангарóвый

han//it' —í —ia *nedok.* ганити, тупити, уражати

hánk//a —y *ž* клубóк на пáлці

hanliv//ý **1** ганливый, уражливый, потўпный **2** *lingv.* пеєратівный, ганливый; ~é slovo ганливе áбо пеєратівне слóво

hanobl//it' —í —ia *nedok.* ганити, ганобити, очóрнєвати, огваряти, тупити; ~ meno niekoho ганобити мєно дачіє

hanobitel' —a *m* ганобитель, осóчовач, огваряч, очóрнєвач

hanobný **1** осóчующий, ганобячий, очóрнюючий; ~ spis памфлєт **2** *zastar.* ганєбный, понижуючий; ~ útek ганєбне утїкнўтя, бїгство

hanopis —u *m* *lit.* памфлєт, ганопис

hanz//a —y *ž* *hist.* гáнза

hanzov//ý *hist.* ганзóвый; ~é mestá ганзóвскы мїста

hap//at' —á —ajú *dok. det. 1 (spadnúť)* упáсти **2 (sadnúť si)** цїсти

hapčí *cit.* апчхі

happy-end [hepi end] —u *m* щастливый кóнець

hapr//ovat' —uje —ujú *nedok. hovor. expr.* гапрóвати, не дáрить ся, не удáвать ся; tu čosi ~uje ty штось не дáрить ся

hapták —a *zastar. voj. slang.* смірно; postaviť sa do ~u поставити ся до пóстою „смірно”

haraburd//a —y *hovor. pejor.* гарабўрда, барахлó

haraburd//ie —ia *s hromad. hovor. pejor.* гарабўрдя, барахлó, старина

haras —u *m* *text.* гáрас

haraš//it' —í —ia *nedok. expr.* гарашити, гырмотати, гыркотати; v hlave mu ~í в гóлові ємý гарашыть

haravar//a —y *ž* *expr.* неспóкий, неїстóта, хаос, пáника, гўргай, анáрхія

harem —u *m* гарєм

harf//a —y *ž* гáрфа; hrať na ~e грáти на гáрфі

hfrfst//a —u *m* гарфїста

harfov//ý *príd. k harfa:* ~á struna гарфóва струна

haring —a *m* гаринг; napchatí ako ~y напхáты як гарингы в бóчці

hark//at' sa —á sa —ajú sa *nedok. expr.* гáдати ся, догáдовати ся, гашерити ся

harlekýn —а *m* гарлекін, комедіант, шашо
harmanček —а *m* румéнок
harmatan/lec —са *m* *hovor. expr.* непóкій, звáда, надáвка, грызотá
harmón//ia —ie *ž* гармóнія; ~ farieb, záujmov гармóнія фарб, інтерéсів; ~ medzi obsahom a formou гармóнія áбо єдність фóрмы і содержáнія
harmonick//ý гармонічний; ~ vývin ľudskej osobnosti гармонічний рóзвиток людсьóго субекта; ~é pohyby гармонічны погынáня; ~á stupnica гармонічна ráма
harmonik//a —у *ž* гармоніка, гармонія; ústna ~ устна гармоніка; ťahacia ~ гармонія; chromatická ~ баян
harmonikár гармонікарь; баяніста
harmonik//ovat' —uje —ujú *nedok. hovor.* грáти на гармонії áбо на баяні
harmón//ium —ia *s* фісгармóнія
harmoniz//ovat' —uje —ujú *nedok. 1* гармонізовáти, підходити, зосупáджувати ся *2* согласовáти ся; ~ farby підберáти фáрбы (*по одтіні*) *3 hud.* гармонізовáти; ~ ľudové piesne гармонізовáти нарóдны співанкы
hár//ok —ка *m 1* гáрок; ~ papiera гáрок пáпіря *2 typ.* (друковáний) гáрок; tlačový ~ друковáний гáрок; autorský ~ áвторыськый гáрок; vydavateľský ~ выдавáтельськый гáрок
harpún//a —у *ž* гарпúна
harpun//ovat' —uje —ujú *nedok. dok.* гарпуновáти, імáти/поімáти при пóмочі гарпúны
harpunový гарпуновый
haru//la —le *ž* *nár.* нáлесник, швабчаник (*печéный в цілости на тéпші*)
hasiaci гасячий; ~ prístroj гасяча машына
hasičský гасіцьскый; ~ zbor гасічі
has//it' —і —ia *nedok. 1* гасити; ~ oheň гасити огéнь *2 expr.* угáшовати; ~ smäd гасити смед; • ~ vápno гасити вапнó; čo ťa nepáli, nehas [*prisl.*] што тéбе не пáлить, не гась; не суй нóса до чужóго прóса; не суй ся, де тобі не трéба

has//núť —не —nú *nedok.* гáснути; oheň ~не огéнь гáсне; vatra ~не вáтра гáсне; hviezdy ~nú звíзды гáснуть
haspr//a —у *ž* *hovor.* рéтель, запóр(к)а
hastroš —а *m 1* страшóк, пуджáло *2 expr.* вітроплáх
hašiš —а *m* гáшіш
hašlerk//a —у *ž* гашлérка (*ментолóвый цýкрик*)
hašter//it' sa —і sa —ia sa *nedok. s kým i bezpredm.* гащерити ся, гáдати ся, вáдити ся
hašteriv//ý гащеривый, спричний, незнашанливый; ~á rovaňa спричний харáктер
hat' hate *ž* гать
hat//it' —і —ia *nedok. čo, koho v čom* гáтити, стримовати, гамовáти, мáрити, знемóжнёвати, затримовати, нарушáти, стояти в дорóзі; ~ výrobu стримовати выробу; ~ prenávkи затримовати погынáня трáнспорту; ~ vývin niečoho гамовáти рóзвиток дачóго
hatlanin//a —у *ž* *pejor.* скомолина, бляботина, заякáвость, *kniž.* нонсéнс
hatlavos//t' —ti *ž* (*porucha výslovnosti*) бляботáвость, заякáвость
hatlav//ý заякáвый, бляботáвый; ~é dieťa бляботáва, заякáва дітина
hav, hav-hav *cit.* гав-гав
háv —u *m* бáс. облечіня, рúхо
havan//a —у *ž* *hovor.* гавáна, гавáньска ціřáпа
havar//ia —ie *ž* гавáрія, катастрофа, нещáстя; ~ lietadla, auta гавáрія ероплáна, áвта; utpieť ~iu утерпіти гавáрію
havar//ovat' —uje —ujú *dok.* гаваровáти; lietadlo ~ovalo ероплáн гаваровáв; pilot s lietadlom ~oval пілот з ероплáном гаваровáв
hávè//d' —de *ž* *hromad. 1* *pejor.* гáведь, збérба, бáнда *2 expr.* звірята
haviar —а *m* бáник
haviarsk//y бáньскый; ~а práca бáньска робóта

haviarstv//o –a s баництво

havk//at' –á –ajú *nedok.* гáвкати

hav//o –a *m det.* гáво, гáвко, псик

hazard –u **1** газáрд, газáрдна гра, náгода
2 рíск, неухажéность, легкомысéльность, авантýра

hazardér –a *m* **1** газáрдный чоловік, газардér **2** авантюриста

hazardérsky газáрдный, рíскáнтный

hazardný **1** газáрдный; ~ hráč газáрдный грач **2** рíскáнтный; одвáжный, но легкомысéльный; ~ čin рíскáнтный по-стýпок

hazard//ovat' –uje –ujú *nedok. s čím i bezpredm.* рíсковáти чím; стáвити вшытко на єднý кáрту; загравáти ся, газардовáти (в гри); ~ so zdravím рíсковáти (зо) здорóвєм

hebed//o –a s *lud.* немéгло, тютьмак

hebk//ý нíжний, мягкий; гадвábный; ~é vlasу гадвábне вóлося; ~é руку нíжны рýкы

hebrejčin//a –y ž старожыдівський язык

hebrejský старожыдівський

hec//ovat' –uje –ujú *nedok. hovor.* гецовáти, гýцкати, пíдпíховати, доберáти

hegemón –a *m* гегемóн

hegemón//ia –ie ž гегемоніа

hegllov//ec –са *m* гегеліán

hegllovsk//ý гегелівський; ~á filozofia гегелівска філософія

hegl//núť –ne –nú *dok. expr. často neos.* гéгнути/гéгнути, мыкнути, потрясти; ~lo v џот гéгло в нím

hehe, hehehe, he-he, he-he-he *cit.* хе, хе-хе; ха, ха-ха

hej' *čast. (vyjadruje súhlas)* гей, так

hej² *cit.* ей

hektár –a *m* гéктар

hektárový гектарóвый; з єдно́го гéктара; ~ výнос урóда з гéктара

hektolit//er –ra *m* гектолíтер

hektomet//er –ra *m* гектомéтер

heligón –u *m* геліóн

heligonist//a –u *m* геліоніста

helikoptér//a –y ž гелікопtéра

hél//ium –ia *s chem.* гелій

helm//a –y ž рéлма; tropická ~ тропічна рéлма; hasičská ~ гасічка гéлма

helmintológ//ia –ie ž гелмíнтологія

hematit –u *m min.* гематіт, желізний блеск

hemisfér//a –y ž гемісфéра; mozgová ~ anat. гемісфéра, полокúля головнóго мóзгу

hemoglobín –u *m* гемоглобін

hemoroid//y –ov *m pomn. lek.* гемороіды

hemž//ít' sa –í sa –ia sa *nedok.* гémжыти ся, пхáти ся, тиснути ся

hen *prisl. i čast. hovor.* там, ген

hepar –u *m anat.* печінка ж

heraklit –u *m* геракліт

heraklitov//ý гераклітóвый; ~é obloženie гераклітóве обложія

heraldik//a –y ž герáлдíка

herbár –a *m* гербáрій

herberg –u *m hovor.* непорядок, хаос, анáрхія

her//lec –са *m* артíста; filmový ~ кíноартíста, філмóвый артíста

herecký артíстíчный; ~ výkon артíстíчне выповніня

herečk//a –y артíстка

heredit//a –y ž kníž. наслéдность

hermafrodit –u *m* гермафродіт, двополо́вый орґанізм

hermelín –u гермелін

hermelínový гермеліновы́й

hermetický герметічний

her//ňá –ne ž сáла на грáня, гérня

heroick//ý героі́чный; ~ boj героі́чный бой; ~á postava героі́чна фігúра

heroizm//us –u *m* героізм; богатырьство; одвáга, мýжность, смі́лость

herpts –u *m lek.* гérпес

hertz [herc] –u *m fyz.* герц

hes *neskl. s hud.* сі бемóл

hes//o –a **s 1** лóзунг; politické ~ політíчний лóзунг; razit' ~ выголосити лóзунг **2** *filol.* заголóвне слóво (в словнику), (словнікóва) статія **3** *voj.* гéсло; vkladná knížka на ~ вкладна книжка на гéсло

heslovit//ý гесловитый, кúртый, згущёный, конспéктный; ~é rozpámký кúрты познáчки áбо примичáня

heslov//ý геслóвый; ~é slová заголóвны слóва; ~ katalóg геслóвый каталóг

heš cit. гыщ

het prisl. ľud. гет, вон, вóнка; pobral sa ~ він побрáв ся гет áбо вóн(ка)

heterogénny odb. гетерогéнный, рознорóдый, неэднáкий

hever –a m odb. гíвер

hexagón –u m geom. гексагóн, шістьугóльник

hexamet//er –ra m metr. гексамéтер

hí, hii cit. ox

hiát –u m 1 lingv. гíат, збігну́тя глáсных **2 anat.** óтвор (канáла нérва i m. n.)

hierarch//ia –ie ž 1 гíерáрхiя, одстúпнёванá **2** высóке духóвёнство

hierarchický гíерáрхичный

hieroglyf –u m obyč. v mn. č. ~y гíероглiф

hieroglyfický гíероглiфичный, гíероглiфный

hijo, hijó cit. (slovo na poháňanie koní) бё, гíё

hík//ať –a –ajú nedok. 1 (od údivu, prekvapenia ap.) гíкати, ўхати, áхати, óхати **2** (o somárovi) iа

hin prisl. hovor.: byť celkom al. celý ~ hovor. быти цáлком несвiй, быти цáлком нáнiч

hinduizml/us –u m гíндуизм

hintov –a m zastar. коч; panský ~ пáньскый коч

hio, hió p. hijo

hipodrómm –u m kniž. гíподрóм

hipológ//ia –ie ž гíполóгiя

histológ//ia –ie ž гíстолóгiя

histór//ia –ie ž 1 iстóрiя; ~ staroveku iстóрiя стáрого вiку; ~ stredoveku iстóрiя серéдних вiкiв; ~ novoveku iстóрiя нóвóго вiку **2 hovor.** iстóрiя, пригóда, одбывше ся; ťažká al. zmotaná ~ тяжká áбо запýтана áбо замотáна iстóрiя; тяжká пригóда

historick//ý v rôzn. význ. iсторiчный; ~ ústav iнштiтýт iстóрiи; ~á veda iсторiчна наýка, iстóрiя; ~á gramatika lingv. iсторiчна грамáтика; ~é pamiatky iсторiчны пáмятки; ~é kostýmy iсторiчны костюмы; ~á udalosť

iсторiчны сiтуацii; ~ román iсторiчный ромáн; ~ deň iсторiчный день

historik –a m iсторiк

historiograf –a m iсториогрáф

historiograf//ia –ie ž iсториогрáфия

historizml/us –u m iсторiзм

historiz//ovať –uje –ujú nedok.: ~ujúci sloh архаизовáный штiл

histork//a –y ž iстóрiйка, iстóрия, пригóда; rozprávať veselé ~ росповiдáти весéлы пригóды áбо iстóрiйки; vymyslená ~ выдуманá iстóрiйка; выдумка

hja, hjaj cit. мда, яй

hľa cit. вот, но, посмóть, позерáй

hlad –u m 1 гóлод; zahnať al. utíšiť ~ загнáти гóлод; umrieť ~om al. od ~u умérти од гóлоду **2** потрéбность; жáдоба; ~ po knihách гóлод по книжках; ~ po vzdelaní жáдоба по знáнях; ~ po peniazoch жáдоба по пiнязях • ~ je najlepší kuchár [prisl.] гóлод є найлiпший кухáрь

hľadač –a m 1 (človek) глядáючий; ~ pravdy глядáючий прáвду; **2 (prístroj)** глядáч; ~ mín voj. глядáч мiн, мiногледáч

hľadáčik –a m tech. (vo fotografickom aparáte) глядáчiк

hľadan//ý глядáный, выгледовáный, выжáдовáный, незвычáйный; ~ tovar не-звычáйный товáр; ~á veličina выгледовáна величiна

hľad//ať –á –ajú nedok. v rôzn. význ. глядáти, глédати; ~ stratenú knihu глядáти стрáченý книжку; ~ kľúče vo vrecku глядáти клýчи в кiшéни; ~ rudu глядáти рúду; ~ poklad глядáти пóклад; ~ byt, prácu глядáти квáртель, робóту; ~ východisko глядáти вихóд (iз сiтуацii); ~ vinníka выгледовáти винника • čo tu ~áš? што ты ту глядаш?, што ты ту стратив?; ~ ihlu al. špendlík v kope sena глядáти иглý áбо шпéндлик в кóпи сiна; ~ včerajší deň глядáти вчерáшний день; kto čo ~á, nájde [prisl.] хто што глядáть, нáйде; v rane k vrane sadá, rovný rovného si ~á [prisl.] ворóна к ворóни сiдáть, рiвный рiвнóго

собі глядаты; рыба́к рыбака́ видить изда́лека

hladený поліро́ваний, ле́щений; ~ nábytok поліро́ваний б́утор

hladiaci ле́щільний; поліро́ваний; ~ valec ле́щільний вало́к; ~ lis ле́щільний прес

hladič –а *m* 1 (*človek*) бі́рляйзник 2 (*druh hoblíka*) спу́штяк

hladičk//a –у *ž* бі́рляйз

hladidl//o –а *s tech.* гладитко

hlad//iet' –і –іа *nedok.* 1 позе́рати, смо́трити; ~ do očí позе́рати в о́чі; ~ do svetla позе́рати до сві́тла; ~ si pod nohu позе́рати собі́ під но́гы 2 (*posudzovať, hodnotiť*) позе́рати, розгля́дати, роззе́рати; ~ на niečo ako на chybu позе́рати на да́штó, як на хыбу 3 (*dbať, starať sa*) позе́рати, розгля́дати; ~ len na peniaze позе́рати лем на пі́нязі 4 *s neurč. so spoj.* абу намага́ти ся, ста́рати ся; ~ sa niekomu за́рачіť намага́ти ся, же дако́му полю́бить ся; ~ sa niekomu odvďačiť ста́рати ся дако́му одвдя́чити; nehľadiac na to, že ... не позе́раючи́ на то́то, што ...; ~ zvysoka *al.* сез пле́се позе́рати звысо́ка; ~ smrť do očí позе́рати сме́рти в о́чі; ~ na niečo ružovými okuliarmi *al.* сез ру́жové okuliare позе́рати на да́штó ру́жовыми оку́лярами а́бо че́рез ру́жové оку́ляры; ~ ako hrom do duba *al.* до пу́тне позе́рати як вовк; ~ ako kat *al.* ако бы́ три де́дину ву́раїл позе́раť як кат а́бо як бы́ три ва́лаы выпа́лив; позе́рати як вовк, на́гнівано; ~ ako teľa на но́ве в́рата *al.* ако со́ва до оре́ха *hovor.* позе́рати, як ба́ра́н на но́вы во́ро́та; darovanému koňovi nehľad' na zuby [*prísł.*] дарова́ному ко́неви на зу́бы не позе́рають

hlad//iet' si –і si –іа si *nedok.* *koho, čoho* ста́рати ся о́ ко́го, чо́м; ~ si svojich povinností ста́рати ся о́ сво́ї по́винности

hl'adiev//at' –а –а́ју *nedok.* позе́рати; роззе́рати; ду́мати; ста́рати ся

hladin//a –у *ž* 1 у́ровень ж, по́верх м; водна́ ~ а) у́ровень во́ды; б) по́верх во́ды; ~ ст́ура у́ровень во́ды піднима́ть

ся а́бо підвы́шує ся; ~ klesá у́ровень во́ды знижує ся а́бо па́даť 2 у́ровень м; mzdová ~ у́ровень за́робку; cenová ~ у́ровень ці́н

hl'adisk//o' –а *s* то́чка зрі́ня, по́гляд, а́спект; posudzovať vec z osobného ~а оці́нювати ді́ло а́бо посуджова́ти ді́ло зо́ сво́го по́гляду а́бо зо́ сво́єї то́чки зрі́ня

hl'adisk//o' –а *s* позе́раю́ча са́ла

hlad//it' –і –іа *nedok.* 1 гладити, гла́дкати; ~ po vlasoch гла́дкати по во́лосах; ~ mačku гла́дкати ма́чку 2 (*odstraňovať drsnosť*) ле́щити, поліро́вати; ~ drevo поліро́вати де́рево; ~ papier ле́щити па́пірь 3 гладити, бі́рлєва́ти; ~ šaty бі́рлєва́ти шма́ты; ~ proti srsti гладити проті́в се́рсти

hladk//at' –а –а́ју *nedok.* 1 гла́дкати; ~ psa гла́дкати пса 2 *pren.* лі́хотити, ласка́ти, ли́шкати; ~ pohľadom ласка́ти по́глядом

hladký *v rôzn. význ.* гладкий; ~ povrch гладкий по́верх; ~ pleť гладка́ ко́жа; ~ účes гладке́ приче́сання; ~ šaty просты́ шма́ты; ~á reč *pren.* гладка́ реч; ~é verše *pren.* гладкы́ стихи; ~á múka гладка́ му́ка; ~ priebeh choroby ле́гке лі́чення хворо́бы

hladn//ý 1 голо́дный; som ~ я голо́де́н а́бо голо́дный; ~é deti голо́дны ді́ти; ~ ako pes *al.* ако в́лк я голо́дный як пес а́бо як вовк; sýty ~ému neverí [*prísł.*] сы́тый голо́дному не ві́рить 2 *po čom* жа́ждущі́й чо́го, хті́вий; ~ po vedení хті́вий ве́сти 3 (*lakomý*) ненасы́тний, па́жра́вий, лако́мый; ~ na peniaze лако́мый на пі́нязі

hladomor –и *m* голо́домо́р, голо́днá сме́рť, сме́рť од го́лоду

hladomor//ňa –не *ž hist.* голо́домо́рня

hladoš –а *m expr.* 1 (*hladný človek*) голо́дный, ненасы́тний 2 (*bedár*) бі́дняк, голо́дра́нець

hlad//ovať –і́је –і́ју *nedok.* голо́дова́ти

hladovk//a –у *ž* голо́до́вка

hladov//ý *v rôzn. význ.* голо́дный; ~ smrť голо́днá сме́рť; ~á mzda бі́днá выплата; ~á demonštrácia демонстра́ція голо́даю́чих

hladučký, hladunký, hladulinký, hladušký
expr. гладенький

hlahol –u *m kniž.* дзвін; ~ zvopov дзвін дзвонів *або* глагол дзвонів

hlaholik//a –y *ž* глаголіка, глаголічний алфавіт

hlahol//it' –і –ia *nedok. kniž.* звучати, дзвонити, дзвеніти; zvony ~ia дзвони дзвонять; smiech ~і дзвенить сміх

hlaholsk//ý глаголічний; ~é písmo глаголічний алфавіт, глаголіка

hlas –u *m v rôzn. význ.* голос; ľudský ~ людський голос; vysoký, nízky ~ високий, низкий голос; silný, slabý hlas силний, слабый голос; chrapľavý ~ храплявий голос; zvýšiť ~ звышыти голос; poznať po ~е познати по голосі; strácať ~ страчати голос; spievať prvý, druhý ~ співати першым, другим голосом; protestné ~у протестны голосы; ozývajú sa ~у proti niečomu озывають ся голосы протів чогось; dať niekomu svoj ~ дати дакому свій голос • ~ rozumu голос розуму; ~ svedomia голос совісті; ~ krvi голос крові; povzdvihnúť ~ proti niečomu підняти голос протів чогось; ~ volajúceho na púšti *bibl.* голос вопіючого в пустині; psi ~ do neba nejde [*prisl.*] псячий голос до неба не іде; на зло молячого бог не слухать

hlás//at' –a –ajú *nedok.* 1 голосити, проголошувати, возвіцати; ~ ideu bratstva národov проголошувати, голосити ідею братства народів 2 (*oznamovať*) ознамлювати

hlásateľ –a *m* 1 проповідник, шырытель; ~ pokroku проповідник прогресу 2 (*v rozhlase*) диктор

hlásateľ//ňa –ne *ž* радіоштудія

hlásen//ie –ia *s* 1 *voj.* рапорт 2 (*v tlači*) оголошіня, інформація 3 донесіня, подаваня вістки; služobné *al.* úradné ~ служобне *або* урядне подаваня вістки

hlás//it' –і –ia *nedok.* 1 (*podávať písomnú al. ústnu správu*) голосити, докладати; ознамлювати; ~ zmenu pobytu голосити

зміну адресы *або* місця перебування; ~ výsledek голосити результат *або* о результаті 2 (*oznamovať*) оголосити; ~ program оголосити програм 3 (*o hlásnikovi*) трубіти сігнали часу; ~ dvanásť (hodinu) трубіти дванадцять (годину)

hlás//it' sa –і sa –ia sa *nedok.* 1 (*policajne*) голосити ся 2 голосити ся *де, ку ко́му*; ~ sa u riaditeľa голосити ся у директора 3 *škol.* піднімати руку; голосити ся; žiak sa ~і ученик голосить ся *або* піднімає руку 4 (*na telefonické volanie*) одповідати (по телефоні); nik sa tam nehlási там ніхто не одповідать *або* не голосить ся 5 *kam, za čo (prihlasovať sa)* приголошувати ся, записувати ся до кружку 6 *o čo i bezpredm. (domáhať sa niečoho)* домагати ся чого; ~ sa o svoje práva домагати ся своїх прав; ~ sa o slovo голосити ся о слово *або* просити слово 7 *ku komu, k čomu* бути сторінником ко́го, чого 8 (*prejavovať sa*) давати о собі знати; zima sa ~і зима давать о собі знати *або* зима приходить 9 *za koho* указовати ся *кым*, чім; признавати себе за ко́го 10 *voj.* докладувати, рапортовати

hlasitý голосный, глүчний, звүчний; ~ hovor гопосна бісіда

hlasiv//ky –iek *ž mn. č. (j. č. –a) anat.* голосівки

hlásk//a 'у *ž lingv.* звук

hlásk//a 'у *ž voj.* пункт воздүшного позераня

hláskoslov//ie –ia *s lingv.* фонетика

hláskoslovn//ý *lingv.* фонетічний; ~é zmenu фонетічны зміны

hlásk//ovať –ује –ују *nedok.* читати *або* висловлювати по буквах; ~ slovo читати *або* висловлювати слово по буквах

hláskový звуковий, фонетічний

hlásnik –a *m* ночна вярта

hlasn//ý 1 голосный, звүчний; ~ smiech голосный сміх 2 *lingv.* дзвінкий; ~é spoluhlásky дзвінки согласны

hlásn//y сігнálnый; ~а služba вартóва слýжба; ~а trúba сігнálnа трýба; byť ~ou trúbou niekoho быти дакóго сігнálnов трýбов

hlás//ok ~ka *m* здроб. гóлосок; detský ~ дítський гóлосок; nemohol vydať zo seba ani ~ka він не міг выслóвити áни звýка

hlasovac//i гóлосýючий; ~ie právo právo гóлосовáня; ~ lístok гóлосýючий листóк

hlas//ovať ~uje ~ujú *nedok. na koho, za koho, čo* гóлосовáти за кóго, шмо; ~ zdvihnutím ruky гóлосовáти піднятём рýкы; ~ en block гóлосовáти списком; ~ za rezolúciu, uznesenie гóлосовáти за резолýцію, установліня

hlasov//ý гóлосóвый; ~é orgány гóлосóвы óрганы

hlav//a ~y ž 1 *v rôzn. význ.* гóлова; ľudská ~ людська гóлова, гóлова чóловіка; bolesti ~y бóлісті гóловы; mať na ~e klobúk máти на гóлові кáлап; vyšší o ~u o гóлову высый; hučí mi v ~e гучítь мі в гóлові, гóлова мі тріщítь; otvorená ~ розýмна áбо свítла гóлова; horúca ~ горяча гóлова; má dobrú ~u мать дóбру гóлову 2 гóлова, ведýчий м; ~ štátu гóлова держáвы; ~ rodiny гóлова родины 3 гóлова, гóловка; kapustná ~ гóлова, гóловка капýсты; viničná ~ кóринь грозна 4 *tech.* гóловка 5 (*postele*) гóлова 6 (*kapitola*) главá 7 (*mince*) гóлова; výkop na ~u вырóба на єднóго чóловіка áбо єднý осóбу; od ~y až po päť од гóловы аж по пятý; ~u hore! гóлову высше!; ~ na ~e гóлова на гóлові, ябку не є де упáсти; premerať si niekoho od ~y po päť зміряти корóсь пóглядом (од гóловы до нiг); niet kde ~u skloniť не є де гóлову приклонити; mať strechu nad ~ou máти стріху над гóловов; prerásť niekomu cez ~ перерости дакóму чéрез гóлову; tancovať *al.* chodiť niekomu po ~e танцёвáти áбо скáкати дакóму по гóлові; postaviť si ~u постáвити ся на гóлову; poraziť na ~u розбити цáлком; dvíhať ~u піднімáти гóлову; ~ou múr nepreraziš [*prisl.*] стінý гóловов не перéбеш; mať

v ~e máти в гóлові; prevyšovať niekoho o ~u перевышовати дакóго о гóлову; chytať sa za ~u імáти ся за гóлову; padnúť na ~u *hovor. pejor.* упáсти на гóлову, придурковáтый; má v ~e slamu *al.* otruby мать в гóлові солóму áбо óтрыбы; robiť podľa svojej ~y робити по-свóєму; má niečo v ~e мать даштó на розýмі; lámať si ~u ламáти собi гóлову; nosiť v ~e носити в гóлові; vyťlať niekomu niečo z ~y выбити із гóловы дакóму даштó; nasadiť niekomu červa do ~y запохýбовати в дакiм; robiť si ťažkú ~u z niečoho принимáти близко к сéрдцю даштó; zvesiť, vešať ~u звísити, вiшáти гóлову; stratiť ~u стратити гóлову; nestrácať ~u не тратити гóлову; vziať si niečo do ~y взяти собi до гóловы даштó; popliesť ~u поплéсти гóлову; neviem kde mi ~ stojí не знам, де мі гóлова стоiть; nejde mi to do ~y не iдé мі тóтó до гóловы; nejde mu to z ~y не вихóдить ёмý тóтó з гóловы; vyhod' *al.* vypušť si to z ~y выпусть áбо вышмарь собi тóтó із гóловы; vyjsť *al.* vyfúkať z ~y вышмарити áбо выфукати із гóловы; svíťlo mu v ~e до нёго дошлó; за-свiтило ёмý в гóлові; v ~e mu preskakuje *hovor.* в гóлові ёмý перескáкує áбо у нёго не вшытык дóма; vŕta mu to v ~e вертить ёмý тóтó в гóлові; тóтá дýмка не дасть ёмý пóкiй; sláva mu stúpila do ~y слáва ёмý вступила до гóловы; to ho bude stáť ~u тóтó бýде ёгó стояти гóлову, за тóтó він заплáтить гóловов; dať ~u докору дати гóловы догрóмáды áбо докóпы

hlaváč//i ~a *m* *hovor. expr.* 1 гóловáч, високопостáвлена осóба 2 твердо-гóловый, неустýпный (чóловік)

hlavaj ~a *m*, **hlaváň** ~a *m* *expr.* твердогóловый, неустýпный, зятýтий, голо-вáтый чóловік

hlavátk//a ~y ž (*ryba*) гóловáтка

hlavatý упрямый, твердогóловый, неустýп-ный, зятýтий, вздорóвитый чóловік

hlav//eň¹ -ne ž гóловня

hlav//eň² -ne ž глáвень (*напр., нýшки*)

hlavic//a –е ž гóловка (*напр., клинця*)

hlavičk//a –у ž **1** *v rôzn. význ.* гóловка; detská ~ гóловка дітини; špendliková ~ шпéндликова гóловка **2** (*označenie inštitúcie al. závodu na tlačive*) заго́ловок **3** *šport. slang.* глáвичка (ýдер гóловов); to je múdra ~ тотó є мудрá гóловка

hlavičk//ovat' –uje –ujú *nedok. šport. slang.* глáвичковáти, передавáти лóпту гóловов

hlávk//a –у ž *v rôzn. význ.* гóловка, detská ~ гóловка дітини; ~ cesnaku, cibule гóловка чесноку, ци́булі

hlavne *čast.* глáвні, глáвным спóсобом, особливо, в пéршiм рядi

hlavnic//a –е ž зáголовок, подýшка

hlavňov//ý *príd. k hlaveň* глaвнѣвый; *zadná* ~á skrutka зáдня глaвнѣва шрýбка

hlavn//ý **1** глáвный/головный, основный; ~á príčina глáвна причíна; ~ vchod глáвный вход; ~á koľaj *žel.* глáвна коляй; ~á skúška *div.* глáвна áбо гeнерáлна репетиция, гeнерáлка; ~á veta *gram.* головнѣ речíна; *mať* ~ú úlohu грáти голóвну роль; *mať* ~é slovo мáти голóвне слóво **2** глáвный/головный, центрáльный; ~é mesto головнѣ мiсто; ~á stanica глáвна стaнiця; ~á pošta глáвна пóшта; ~á ulica глáвна ýлиця **3** глáвный/головный; ~ účtovník глáвный учтóвник; ~ kuchár глáвный кухáрь

hlavolam –и *m* головолом(ка)

hlb//at' –а –ajú *nedok. nad čím, o čom* роздýмовати о чiм; ламáти гóлову *над чiм*; ~ о vážnych problémoch роздýмовати о вáжных проблемáх

hlbav//ý задýмуючий; *človek ~ej povahu* задýмуючий чоловiк

hlbin//a –у глyбинá; *morské* –у мóрьскы глyбины; *z hlbin duše, srdca* з глyбины душы, сéрдця

hlbinn//ý глyбинный; ~ *lov ryb* глyбинне iмáня рыб; ~é vodu глyбинны вóды

hlbk//a –у ž *v rôzn. význ.* глyбинá; глýбка; ~ *studne* глýбка стýднi; ~ *mora* глyбинá мóря; *v ~e javiska* в глyбинi сцѣны; ~ *citú*

глyбинá чýвства; *isť do ~y* iти до глýбки áбо на кóринь (дaчóго); *v ~e duše* в глyбинi душы

hlbkomer –и/-а *m* глyбиномiр

hlbkotlač –е ž *typ.* глyбóка пѣчать

hlbočin//a –у ž глyбочíна, глyбóке мiсце

hlbočizný *expr.* глyбочáйшый

hlboko **1** (*do hlby*) глyбóко, до глýбки; ~ *kopať* глyбóко копáти; ~ *zapustiť korene* глyбóко запустити кóриня *aj pren.* **2** (*v hlbe*) глyбóко, в глyбинi; ~ *pod zemou* глyбóко пiд землѣв **3** (*o zvukoch*) низко **4** *pren.* глyбóко; ~ *uraziť* глyбóко урáзити; ~ *založený človek* сeрьѣзный чоловiк

hlbok//ý **1** *v rôzn. význ.* глyбóкий; ~á jama глyбóка яма; ~á rana глyбóка рáна; ~á poklona глyбóкий áбо низкий поклóн, уклóн; ~ *žiaľ* великий жаль; ~ *spánok* глyбóкий сон, спáнок; ~ *cit* глyбóке чýвство; ~á orba *poľnohosp.* глyбóке opáня **2** (*o zvukoch*) низкий; ~ *tón hud.* низкий тон; *zanepchať* ~é stopy *v niekom* oхaбити глyбóкы слiды в дaчiiй душi, зробити на дaкóго мiцнѣ áбо глyбóке взрушiня

hliadk//a –у ž патрóля, вáрта; *strážna* ~ вартóва патрóля; *pohraničná* ~ погрáнична патрóлдя, вáрта; *zdravotná* ~ здорóвѣльна патрóля; *počná* ~ нóчна патрóля

hliadk//ovat' –uje –ujú *nedok.* патрoлѣвáти, вартóвáти, дозерáти

hlien –и *m* **1** глен, хрaковина **2** (*na dne rieky*) ил

hlin//a –у ž глина; *hrnčiarska* ~ горнчáрна глина; *tehliarska* ~ цегѣлна глина

hlináčk//a –у ž глинистá áбо тяжká зѣмля

hlinen//ý глиняный; ~ *hriec* глиняный гóрнець; ~á podlaha глиняна зѣмля áбо пiдлóра; *stáť, byť na ~ych nohách* стояти на глиняных ногáх

hliník –а *m* алумiний

hliníkový алумiнiѣвый; ~ *riad* алумiнiѣвы грáты **hlinisk//o** –а *s* глиниско; мiсце, де ся добывають áбо копле глина

hlinist//ý глинистый, иловитый; ~á *zem* глиниста зѣмля

hlink//a –y ž *odb.* глина, синя зéмля
hlinovisk//o –a s глиновиско; місце, де ся
 добывать áбо ко́пле глина

hlíst//a –y ž глиста

hlístopudný *lek.* глистопоганняючий; ~
 prostriedok глистопоганняюче сréдство
hliv//iet' –ie –eju *nedok. expr.* лінéшйти,
 ніч не робити, дарєбачіти, даромнічіти,
 повалéвати ся, выліговати; ~ bez roboty
 дарєбачіти

hlob//it' –і –ia *nedok.* čo do čoho глобити,
 прибівати, забівати, затóвчовати *што*
 до чо́го; ~ klin do steny забівати áбо
 затóвчовати клинець до стіны

hlod//at' –á –aju *nedok.* 1 глодати, грызти,
 обгрызати; zajas ~á kôru stromu заяць
 глодаты áбо обгрызує скóру стрóму 2
prep. глодати, мýчити; грызти; žiaľ mu ~á
 v duši жаль мýчить ёго душý

hlodavc//e –ov *m mn. č. zool.* грызуны

hlodav//ý 1: ~é zuby різці 2 *prep.* траплячій,
 муча́чий; ~á bolesť трапляча бóлість

hloh –u *m* глог

hlož//ie –ia s **hložin//a** –y ž глоговина,
 глогóвый пóраст

hlt –u *m* глотóк; ~ vody глотóк вóды

hltací лыгаю́чий; ~ reflex лыгаю́чий рефлéкс

hltan –a *m anat.* гылтáнь; zápal ~a запалі́ня
 гылтáня

hltanový гылтáновый; ~ otvor гылтáнове
 отворі́ня

hltat' hlice/hltá hlcú/hltajú *nedok.* 1(*hltavo*
jest') гылтáво їсти, пити; гылтáти, лы́гати
 2 (*prežierat'*) гылтáти, лы́гати; ~ sliny
 лы́гати слины; ~ knihy *prep.* гылтáти áбо
 поїда́ти книжки; ~ očami поїда́ти очáми

hltav//ý 1 гылтáвий, ненасытний, па-
 жра́вый; ~ člověk гылтáвий чоловiк 2
prep. ненасытний; пажра́вый; ~é pohľady
 ненасытны пóгляды

hlúb –a *m* 1 кочáн, кóринь; kapustný ~
 капу́стяный кочáн 2 *prep.* (*hlupák*) дуб, пняк

hlúčik –a *m*, **hlúč//ok** –ka *m* глúчок, грúпа;
 postávať v hlúčikoch *al.* hlúčkoch стояти
 грúпами áбо погромáді

hlučn//ý 1 глучный, голосный; ~ smiech
 глучный смiх; ~á hudba глучнá áбо
 голоснá мýзыка 2 шумливый, рúшный,
 живый; ~á schôdza шумливе сходжáня;
 ~á ulica рúшна ўліця

hlucháň –a *m zool.* глухáрь

hluchavk//a –y ž *bot.* глúха коприва

hluch//núť –ne –nú *nedok.* глúхнути, трати-
 ти слух

hluchonemý¹ глухоні́мый; ~ člověk глу-
 хоні́мый чоловiк

hluchonem//ý² –eho *m* глухоні́мый; ústav
 pre ~ých шкóла для глухоні́мых

hluchot//a –y ž 1 глухотá; dedičná ~
 наслéдницька глухотá 2 тихость, тихóта,
 бесслóвность

hluch//ý 1 глúхий; глúхий чоловiк; robiť
 sa ~ým робити ся áбо притворéвати ся
 глúхим 2 *k čomu prep.* глúхий *k чóму*,
 рівноду́шний, неозывáючий; je ~ k jeho
 prosbám є глúхий *k ёго* прóсьбам 3
 пустый; ~ klas пустый áбо порóжній
 кóлос; ~ ako peň *al.* poleno *hovor.* він
 глúхий як пняк; máš ~ týždeň ? *hovor. žart.*
 оглúхнув ты áбо што?

hluk –u *m* глук, крик; deti robili ~ діти роби-
 ли крик; ~ na ulici на ўліці глук

hlupák –a *m expr.* глупáк, дурáк, дурачі́ско
 м

hlúp//nuť –ne –nu глупі́ти, ставáти ся
 глúпым

hlúpos//ť –ti ž *v rôzn. význ.* глúпость; urobiť
 ~ зробити глúпость; vravieť ~ti говорити
 глúпости; hnevá sa pre každú ~ він гнівать
 ся про кáжду глúпость áбо із-за кáждой
 дрібниці

hlúp//ly 1 глúпый, тупый; ~ člověk глúпый
 чоловiк; ~ výraz глúпый выраз; ~ žart
 глúпый жарт; už som ~ z toho у ж з тóго
 глúпый 2 *hovor. expr.* неочéкований,
 непредвiджений, нагóдний; má ~e šťastie
 мать глúпе щáстя, ёго неочіковані при-
 валило щáстя; ~a náhoda глúпа náгода;
 спі́на náгода; ~ ako teľa *al.* ako poleno
hovor. expr. глúпый як пняк áбо пóліно

хлушін//а —у *ž* бан. яловина, пустá порода
хлуш'//іт' —і —іа *nedok. expr.* 1 (*bit', tíct'*)
бити, товчі, трепати, колотити 2 (*zabíjat',*
usmrcovat') глушити, забивати; ~ gybu
глушити рыбы

х'луз//а —у *ž* глюза; koreňová ~ корінёва
глюза, глюза коріня

х'лuznat'//ý глюзнатый; ~é rastliny глюзнаты
ростлины

hm *cit.* гым

hmat —и *m* пыцяня; осязаня с; *zistiť*
podľa ~и определити подля напыцяня 2
prekladá sa individuálne: ~у на strunových
nástrojoch *hud.* положія палців при гри
на струновых інструментах; ~у s ruškou
упражніня з пұшков; *jedným* ~ом едным
ухопінём, дотыком

hmatadi//o —а s напыцёватко

hmat//at' —á —ajú *nedok.* 1 (*dotýkať sa, ohma-
távať*) пыцяти, опыцёвати, дотұлити ся

hmatateľný 1 напыцяный, замітний, кон-
крётный 2 *prep.* очевідный, дотұлюючий;
~ rozdiel очевідный рózділ

hmatník —а *m* *hud.* лад (на мандоліні,
římápi)

hmat//núť —не —nú *dok. čim, po čom* сягну-
ти по чім, притұлити ся к чому; дотұлити
ся чо́го

hmatov//ý дотұлюючий, напыцюючий; ~é
ústroje напыцюючі органы; ~é receptory
напыцюючі рецётторы

hmk//at' —á —ajú *nedok.* гымкати

hmk//at' si —á si —ajú si *nedok.* мурлыкати,
поспівовати мелодію

hm//а —у *ž* гмла, молга; ~ stúpa гмла підни-
мать ся; *vidieť niečo ako v* ~е ві́дити дашт́о
як в гмли

hmlist'//ý 1 гмлистый; ~é ráno гмлисте
ра́но; ~é svetlo гмлисте світло́ 2 *prep.*
гмлистый, неясный, неопределёный; ~é
spomienky гмлисты спомінаня

hmlovin//а —у *ž* *astron.* гмловина, молговина

hmlovitý гмлистый

hmot//а —у *ž* 1 *filoz.* матерія; *živá ~ biol.*
жива́ матерія; *princip zachovania ~у*

прінцип збережіня матерії 2 *вещество*;
umelá ~ пластмаса 3 *материál*; *stavebné*
~ будівницькы матеріалы 4 *материálна*
выгода (*маєток, пінязи*); *hnať sa za ~ou*
гнати ся за матеріалнов выгодов

hmotár —а *m* матеріаліста, матеріалный
просніхарь

hmotn'//ý *v rôzn. význ.* матеріалный;
~á *kultúra* матеріална култура; ~á
zainteresovanost' матеріална заін-
тересованость; ~á *potomoc* матеріална
пóміч; ~ *blahobyť* матеріалне блага́; ~é
prostriedky матеріалны срéдства

hmyr'//it' sa —і sa —іа sa *nedok. (o ľudoch)*
гёмжыти ся, мервити ся; (*o hmyze*)
гёмжыти ся, ро́йти ся

hmyz —и *m* 1 *zool.* мушковина; *bezkrídly ~*
бескрыла мушкови-на 2 паразіты; *očistiť*
byť od ~и вычистити бываня од паразітів

hmyzožravcle —ов *m mn.* ч. мушкожравці

hmyzožrav//ý мушкожравый; ~é *rastliny*
мушкожравы растлины

hnac'//í погынаючий; ~іа *sila* погынаюча
сила; ~іе *koleso* погынаюче ко́лесо; ~
motor гна́ючий мóтор; ~ *remeň* погынаючий
ре́мнь

hnač'//а —у *ž* гна́чка; *liek proti ~е* лік прóтив
гна́чки

hnať *ženie ženú nedok.* 1 гнати, при-
водитьи до погынаня; погынати; *voda*
ženie mlyn вода женé млин 2 гнати;
~ *kravu* на ра́шу гнати корóвы па́сти;
~ *kone* гнати ко́ні 3 (*nútiť*) нутити, ~
do učenia принутити; нутити до учіня
4 (*vyháňať*) гнати, пронаслідовати,
выганяти; ~ *nepriateľa* гнати непри-
ятеля 5 (*uháňať*) гнати, уганяти; ~ на
aute уганяти áвтом; ~ на *koni* уганяти
на кони 6 (*o rastline*) выгонати; рос-
ти; ~ *do klasu* рости до ко́лосу; ~ *do*
kvetu выгонати до квіту; росквітнути
7 (*o citoch*) гнати, вынутити, підганяти;
hnaný túžbou гна́ный желáнём; *hnaný*
hladom гна́ный го́лодом; ~ *do krajnosti*
al. do extrému гна́ный до кра́йности

ábo екстрému; ~ niekoho pred súd гнати дакого перед суд; ~ niekomu vodu na mlyn лляти дакому воду на млин

hnat' sa ženie sa ženú sa *nedok.* **1** гнати ся, метати ся, шмаряти ся; ~ sa vpred гнати ся допереду; krv sa mu ženie do tváre кров женé ся ёму до твáри **2** за *kým, čím* гнати ся; ~ sa za peniazmi гнати ся за пінязьми **3** *do čoho expr.* енергічні, усёрдні брати ся за *шмо*

hnát –a *m* *obyč.* *v mn.* *č.* ~y *hovor.* рýкы і нóгы; конéчности

hne//d' –de–di *ž* рúдый; рúда фáрба; чоколадóвый

hned' *l* *prisl.* **1** (*v túto chvíľu, teraz*) тепёрь, та́кой, одра́зу; *napisat' to treba* ~ написáти то трéба та́кой **2** (*o chvíľu, čoskoro*) за даякый час, зáраз; *prídem* ~ прийду та́кой áбо скóро **3** (*označuje časovú al. miestnu blízkosť*) одра́зу (же), та́кой; ~ *pri prvom stretnutí* одра́зу (же) при пёршім стрітнýти; ~ *pri stanici* та́кой при стáніці, при сáмій стáніці *II spoj.* *to... to...; ~ tu, ~ tam* то ту, то там *III část.* (*čo priam, hoci aj*) хоць

hnedák –a *m* рúдый (кінь), кінь рúдой áбо чоколадóвой сёрсти

hnedel' –a *m* *min.* лімоніт, желізна рúда рúдой фáрбы

hned//núť –не –nú *nedok.* рудіти, ставáти ся рúдым

hnedočervený рудочервёный

hnedooký рудобый, з рúдыми(a) очáми

hnedouhoľn//ý лігнітовый; ~é *bane* лігніто́вы бáні áбо шáхты

hnedovlasý рудоволóсый; з гáштанóвыми(a) вóлосами

hned//ý **1** рúдый; ~á *farba* рúда фáрба; ~é *oči* рúды о́чі **2** (*o koži*) опалёный, кавóвый, чоколадóвый; ~é *uhlie* рúде ў́гля, лі́гніт

hnev –u *m* гнів, злость, злóба; *zblednúť od ~u* поблідніти од гніву áбо од злóсти; *sřsať ~om* пырскати гнівом; *dušit' v sebe* ~ дусити в собі гнів; *robiť niečo z ~u* робити даштó од злóсти áбо в гніві; *vyliat' si na niekom* ~ вылляти свою злость на дакім

hnev//at' –á –ajú *nedok.* гнівати, злостити, дражнити; ~ *rodičov* злостити рóдичів

hnev//at' sa –á sa –ajú *sa nedok.* **1** гнівати ся, злостити ся; *nehnevaj sa na mňa* не гнівай ся на мéне **2** *s kým* гáдати ся, гнівати ся з *ким*, злостити ся на *кóго*; *ja sa s ním ~ám* я гнівам ся з ним

hnevlivý **1** злóстный, гнівливый; ~ *pohľad* гнівливый пóгляд **2** (*popudlivý*) пырхкий, гнівливый; ~ *človek* гнівливый чоловiк

hnid//a –y *ž* гнида; *hľadať ~u* глédати гниды; *придирáти ся к дрібницям* *aj pren.*

hniesť *hnetie* *hnetú nedok.* **1** місити; гнэ́сти; ~ *hlinu*, *cesto* місити глину, ті́сто **2** (*sužovať*) гнэ́сти, утисковати, мýчити, тіранити

hniezd//it' –i –ia *nedok.* гніздити; вити гніздó; *vtáky ~ia* на *stromoch* птáшата виють гніздá на стрóмах

hniezd//it' sa –i sa –ia *sa nedok. expr.* гніздити ся; верті́ти ся; ~ *sa* на *stoličke* гніздити ся áбо верті́ти ся на сті́лці

hniezd//o –a *s1* *v rôzn. význ.* гніздó; *osie ~óse* гніздó *aj pren.*; *stavať (si)* ~ вити (собі) гніздó; *gulometné* ~ куломéтне гніздó; *sadenie do hniezd* саджіня до гнізд; *zemiakové* ~ бандурча́не гніздó **2** *expr.* (*ľudské obydlie*) гніздó, дома́шне гніздó, рóднй дiм; *rodné* ~ рóдне гніздó, рóднй дiм **3** гніздо; ~ *nákazy* гніздó наказливості; *špiniť si do vlastného ~a* бруднити собі до влáстного гніздá

hniliak –a *hovor. pejor.* лі́нєх, даребáк

hniličk//a –y *ž* перезрiвша áбо згнита грúшка; *padat' ako ~u* *hovor.* пáдати як згниты грúшки

hnilob//a –y *ž* **1** гнило́ба; *zapáchať ~ou* запáховати гнило́бов; *podliehať ~e* підлігáти гнило́бі **2** *expr.* лі́нивость, безробі́тність

hnilobný гнилий; ~ *zápach* гнилий запáх; ~ *proces* процéс гнитя

hnill//ý **1** гнилий; ~é *ovocie* гнила овочина **2** *hovor. pejor.* лі́нивий; ~ *človek* лі́нивий чоловiк, лі́нєх; ~ *kút* *expr.* гнила мі́стність; *preberať sa v niečom ako v ~ých hruškách*

переберáти ся в дачім як в згнитых
гру́шках áбо быти барз переберáвым

hnisavľý зберáвий; ~á rána зберáва ráна;
~ zápal зберáве запаліня; ~á angína
зберáва ангіна

hnisový зберáвый

hniť hniје hniјú *nedok.* 1 гнити; тліти; (о
hnoj) перегни́вати; jablko hniје я́бло гние

2 *expr.* (zaháľat') ліновати ся, дарєбачіти

hnoj –а *m* 1 гній; maštalný ~ гній; kydať
~ росшмáрєвати гній (на поля) 2 *lud.*
ко́па гно́ю, гно́їско; vyhodiť smeti на ~
вышмарити смі́тя на гній

hnojisk//o –а *s* гно́їско

hnoj//it' –і –а *nedok.* гно́їти, удо́брати

hnojiv//o –а *s* гно́їво, удо́бріня; umelé ~
і́ску́ственне удо́бріня; prirodzené ~ о́пра-
ні́чне удо́бріня

hnojniak p. hnojničiak

hnojnic//a –е *ž* гно́яні́ця

hnojničiak –а *m* *hovor.* гно́йняк; ві́з на
выво́зіня гно́ю

hnojovk//a –у *ž* гно́ївка

hnus –у *m* гнус, брьдъ, брьдóта,
одпóрность; striaslo ma od ~у стрясло
мéне од брьдóты áбо гнýсу; to je ~ *hovor.*
тотó є брьдъ

hnusák –а *m* гнýсный áбо брьдкый áбо
недóбрый чоловiк, мерзáвецъ, брьдъ

hnus//it' sa –і sa –іа sa *nedok. obyč. len*
v 3. os. ~і sa mi (mu, jej...) гнýсити ся mi
(ěmy, ей ...) áбо є mi (ěmy, ей ...) протiвный;
тот чоловiк є mi (ěmy, ей ...) протiвный,
протiвить ся mi (ěmy, ей ...)

hnusník p. hnusák

hnusnľý гнýсный, протiвный; ~ obraz протiвный
óбраз; ~é ohováranie протiвне о́варяня

hnusob//a –у *ž* 1 бруд, нечiстóта 2 *pejor.*
(nadávka) гнус, под́ляк, мерзáвецъ, брьдъ

hnúť hne hnú *dok.* 1 гнúти, погнúти; nemohol
ani prstom ~ він не міг áни пáлцєм погнúти
2 *kým, koho* *hovor.* дотúлити ся, взрушыти
кóго to ma ani nehne тотó мéне áни не
пóгне; тотó мéне áни не дотыкати ся;
ďalej ani ~ дáльше áни з мiсця áбо áни

гнúти; nehol ani prstom *hovor.* áни пáлцєм
не гнув, пáлець о пáлець не удáрив

hnúť sa hne sa hnú sa *dok.* гнúти ся, погнúти
ся, підняти ся; nevládal sa ani ~ він не міг
áни погнúти ся; nemôže sa z domu ani ~ він
не мóже з дóму áни (по)гнúти ся; nemá sa
kam ~ він не матъ де гнúти ся, подіти ся

hnuteľnos//t' –ті *ž práv.* ма́єток, гнúтый ма-
єток

hnuteľný práv. гнúтый; ~ majetok гнúтый
ма́єток

hnut//ie –іа *s v rôzn. význ.* (по)гнúтя; лежáти
без погнúтя; mierové ~ рух прихылників
мі́ра; robotnícke ~ роботницький рух; ~
mysle psych. погнúтя дýмок

ho', hó cit. ó, ах, ох

ho² 2. а 4. *p. zám.* он ё́го

hob//eľ –іа *m* го́бля; dať niekomu ~іа дати
дако́му го́бля

hoblic//a –е *ž* стiл, на котрiм ся го́блює

hoblík –а *m* го́блик; гу́спý ~ рúчний го́блик

hoblin//a –у *ž* го́блєвина; drevené ~
деревяны го́блєвины

hobľovací го́блюючий; ~ stroj го́блююча
машина

hobľovačk//a –у *ž* го́блююча машина

hodľ//ovať –ује –ујú *nedok.* го́блєвати; ~
dosku го́блєвати до́ску

hoboj –а *m* *hud.* го́бой

hobojist//a –у *m* го́боїста

hoc p. hoci

hocijako, hocako 1 *zám. prisl.* (akokoľvek)
хо́цьяк; hocijako sa namáhal, práca mu
stále nešla як він не намагáв ся áбо не
ста́рав ся, робóта є́my і так не ішлá 2 *prisl.*
(zle, neporiadne) хо́цьяк, дáяк; як пришлó;
bol oblečený len tak ~ він був облєчєный
лем так, хо́цьяк

hocijaký, hocaký 1 *zám.* хо́цьякий, любы́й,
даякый; bol ochotný ísť na ~ film він був
охóтний іти на хо́цьякий áбо любы́й
фі́лм 2 *prid.* (bársaký, obyčajný) даякый,
простый, обыча́йный; náš dom nie je len
taký ~ наш дiм не є лем такий даякый áбо
обыча́йный

hoci, hoc spoj. *i čast.* хоць, хоть
hocičo, hocčo zám. 1 хóцьшто 2 (*čokoľvek*) хóцьшто, даштó, што пришлó
hocikam zám. prisl. хóцьде, да́рде
hocikde, hockde zám. prisl. 1 хóцьде, де пришлó, де попáло 2 да́рде
hocikedy, hockedy zám. prisl. хóцьколи, все, в любый час, коли хóчете
hocikol'ko, hockol'ko zám. čisl. кільки хóчете
hocikto, hockto zám. хóцьхто, дахтó
hociktorý, hocktorý zám. хóцькотрый, любый, кáждый; ~ z nás кáждый із нас
hod –u *m* метáня; шмаряня; ~ *diskom* метáня дísка; ~ *oštepom* метáня кóпії
hoden 1 *koho, čoho* гóдний кóго, чóго, заслужуючий чóго; ~ *je trestu* він заслужить пока́рня 2 (*mať cenu*) ці́нить ся, оці́нює ся, стоїть; чо́ *je ten dom* ~? на кільки оці́нює ся тот дім?
hodin//a –y ž 1 (*časová jednotka*) гóдина; *cestovať dve* ~y іти дві гóдины; *prídem o tri* ~y прийду о три гóдины; *zmeškať* ~u за́пізнити (едну́) гóдину; *dvadsaťštyri hodin* двáдцять шти́ри гóдины; *koľko je hodin?* кільки гóдин?; *je desať hodin* (є) де́сять гóдин 2 (*jednotka nejakej činnosti*) урóк, час; *vyučovacia* ~ урóк, гóдина, учéбный час; ~ *rusinčinu* урóк русинського язýкá; *dávať* ~ *klavíru* да́вати урóк гры на клáвірі; *chodiť* на ~y ходити на урóкы 3 (*nejaký časový úsek*) час; *v ranných, večerných* ~ách в рáнній, вечірній час; *v pošnú* ~u по́шпоу ~ou в нóчнім часі, в нóчны гóдины, вночі; *ordinačné* ~y о́рдіна́чны гóдины (*y dóктора*); *otváracia, zatváracia* ~ отво́рююча, затво́рююча гóдина; час за́чатку, кінця робо́ты (в о́бходах *i m. n.*)
 ● z ~y на ~u з гóдины на гóдину; *posledná* ~ а) послі́дня áбо смéртна гóдина б) послі́дня минúта, послі́дній час; *dvanásta* ~ а) двана́дцята гóдина; б) послі́дня минúта, послі́дній мо́мент; *robiť* не́що в *dvanástej* ~e робити да́штó в послі́дню минúту áбо в послі́днім мо́менті

hodinár –a *m* годинáрь, годинóвый ма́й-стер
hodinársk//y годинóвый; ~a *dieleň* годи́но́ва ма́йсте́рська
hodinárstv//o –a *s* годинáрьство
hodink//a –y ž *expr. zdob.* го́динка; *pospať si* ~u поспáти го́динку, усну́ти на го́динку; *čierna* ~ змерка́ня; *mať čiernu* ~u змерька́ти
hodink//y –iek ž *pomn.* го́динькы *pomn.*; *páramkové* ~ку го́динькы на рýку, рýчны го́динькы
hodinovk//a –y ž *hovor. (hodinová prednáška)* годи́но́ва ле́кція
hodinov//ý¹ 1 годи́но́вый, трина́ючий час; ~á *prednáška* годи́но́ва ле́кція, рефе́ра́т 2 годи́но́вый; за го́дину; ~á *mzda* годи́но́ва плáца, годи́но́ве плачі́ня
hodinov//ý² годи́но́вый; ~é *ručičky* годи́но́вы стрі́лки; ~ *ciferník* годи́но́вый ці́ферблáт, ці́ферник
hod//liny –ín ž *pomn.* гóдины *pomn.*; *nástenné* ~ сті́нны гóдины; *vežové* ~ ве́жовы гóдины; *pichacie* ~ пі́хачка, ко́нтро́лны гóдины; *natiahnuť* ~ на́тягну́ти гóдины; ~ *idú dopredu, pozadu* гóдины і́дуть до пе́реду áбо уті́кають, пі́знять; *robiť ako* ~ робити як гóдины; *stroj ide ako* ~ машына і́де як гóдины áбо гóдинькы
hod//iť –í –ia *dok.* 1 *čo, čím* шма́рити; ~ *kameň do vody* шма́рити ка́мінь до во́ды; ~ *niekoho o zem* звалити да́ко́го на зéмлю; ~ *slepkat* шма́рити кýркам (кормиво); ~ *na trh* вышма́рити на то́рг; пу́стити на про́дай 2 *čím* кывну́ти, стрéпати; ~ *hlavou* кывну́ти го́ловов; ~ *plesom* стрéпати плéчом; ~ *šaty na seba* шма́рити на се́бе шма́ты; ~ *niekomu* не́що на *krk* за́висити да́ко́му да́штó на шыю; ~ *do starého železa* шма́рити до ста́рого же́лі́за; ~ *rukou nad niekým*, не́чим ма́хнути руко́в на да́ко́го да́чим; *spí, ako čo by ho do vody hodil* спити́ як за́битый áбо як ме́ртвый; *nebolo kde jablko* ~ я́бку не было́ де упа́сти

hod//it' sa' -í sa -ia sa *dok.* шмáрити ся, скóчити; ~ sa do vody шмáрити ся до вóды; ~ sa niekomu okolo krku шмáрити ся дакóму óколо шы́ї; ~ sa niekomu k nohám шмáрити ся дакóму к ногáм

hod//it' sa² -í sa -ia sa *nedok.* **1** *na čo (byť súci, vhodný)* гóдити ся, придати ся *на што, для чо́го*; підходити; štúdia sa nehodí *na uverejnenie* стаття не гóдить ся на друковáня **2** (*svedčať*) ити, підходити, гармонізовáти; farby sa -ia k sebe фáрбы ідúть к со́бі áбо гармонізу́ють ся, підхóтять к со́бі; ~í sa ako päsť *na oko* підхóдить як п'ять на óко áбо іде́ як корóві сидло́

hod//lať -á -ajú *nedok.* намірěвати ся, зберáти ся; *tomu problému sa -ám venovať* тым проблемом збéрам ся заоберáти

hodne *prísl. i čísl.* **1** велě, мнóго, кóпа, дость; *jedla bolo ~* їджíня было дость **2** (*omnoho*) задóсть, омнóго; *on bol ~ nižší* він бы омнóго нижшый

hodno *vetná prísl.* стоїть, трéба; ~ sa *nad tým zamyslieť* над тым стоїть áбо трéба задúмати ся

hodnos//t' -ti ž **1** (*titul*) тítул; *udelit' ~* при-своїти тítул; *zbavit' ~ti* одобрáти тítул **2** (*vojenská*) тítул; звáня **3** (*duchovná*) сан

hodnosťár -a *m* санóвник; *úradný ~* са-нóвник; *cirkevný ~* прелáт; *on je vysoký cirkevný ~* він мать высóкий духóвний сан

hodnot//a -y ž **1** цíна; *kúpna ~* кúпна цíна; ~ *reňazí* цíна грошéй; *zákon ~y ekon.* закóн цінности **2** достóйность, значíня; цінность ж; літератúрна цінность **3** (*úžitkovosť*) цінность ж, ужыток м; *kalorická ~* stravy калорійность їдлá; *úžitková ~* ужыткóва цінность **4** *mat.* величинá; *hľadaná ~* глédана величинá; *absolútna ~ čísla* абсолúтна величинá чíсла **5** *obyč. v mn. č.* ~y цінность ж; *kultúrne ~y* културны цінности

hodnot//it' -í -ia *nedok.* оцінěвати, ціни-ти; *kladne ~* позітíвно оцінěвати; ~ *prácu* оцінěвати робóту

hodnotn//ý добраякостный, якостный; цінный; ~ *tovar* високоякостный товáр, товáр высóкой якости; ~á *knihá* цінна книжка

hodnotový: ~ *zákon ekon.* закóн цінности **hodnovern//ý** **1** достовірний, вірний; ~é *správu* достовірны вісті **2** заслужуючий довіру; ~á *osoba* осóба, заслужуюча довіру, надійный чоловік

hodn//ý **1** *hovor. (dost' veľký, dlhý)* порядний, дость великий; ~ *kus chleba* великий кусóк хлíба; *vrátil sa za ~ú chvíľu* він вернúв ся за дость дóвгый час **2** *čoho* достóйный; ~ *rozornosti* достóйный внимáня áбо концентровáности; *byť ~* niečoho быти достóйным чо́гось **3** *ľud. (dobrý, statočný)* порядний **4** *ľud. (urastený)* здоровый

hod//ovať -uje -ujú *nedok.* гостити ся, годовáти

hodovník -a *m* **1** гостючий **2** (*koláč*) колáч **hodváb** -u *m* **1** гáдваб; *umelý ~* умелый гáдваб; *vlasý ako ~* вóлосы як гáдваб **2** (*hodvabná niť*) гáдваб, гадвábна нитка; *vyšiť diery ~* вышити дírкы гáдвабом

hodvábnictv//o -a *s* гадвábный прóмысел **hodvábnik** -a *m* прядáч, прядáчка гáдвабу **hodvábn//y** **1** гадвábный; ~e *šaty* гадвábны шмáты; ~ *tkanina* гадвábна тканина **2** (*ako hadváb*) гадвábный; ~ *papier* гадвábный пáпирь; ~ *lesk* гадвábный леск; ~e *vlasý* гадвábны вóлосы

hod//ly *lov m pomn.* **1** гóды **2** гостина; *najedol sa ako sedliak na ~ žart.* наїв ся до сыта

hoho, hohó *cit.* **1** (*vyjadruje nesúhlas*) як бы не так, дочéкай ся; ніч подібного, но уж нет **2** тпру

hochštapler -a *m hovor.* авантюріста; про-ходячий

hochštaplerský авантюрістíчний, аван-тістьський; проходячий

hochštaplerstv//o -a *s* авантюрізм

hojd//a -y ž кóлыска

hojdač//í: ~ia столічка кóлыска

hojdačk//a -y гóйдачка

hojd/lať –á –ajú *nedok.* го́йдати
hojd/lať sa –á sa –ajú sa *nedok.* го́йдати ся;
 ~ sa na hojdačke го́йдати ся на го́йдачці; ~
 sa z boka na bok го́йдати ся з бо́ка на бік
hojdav/ý го́йдавий; ~á chôdza го́йдаве
 ходжіня
hoj/lit' –і –а *nedok.* го́їти, лі́чити, ви́лічувати;
 ~ ranu го́їти, ви́лічувати ра́ну • čas všetko
 ~í [prisl.] час вшы́тко ви́лічіть
hoj/lit' sa –і sa –а sa *nedok.* го́їти ся,
 заго́євати ся; rana sa ťažko ~í rána тяжко
 го́їть ся
hojiv/ý го́ївий; ~á masť го́їва масть
hojne prisl. 1 ча́сто, ве́лє, бо́гато, мно́го; ~
 navštevované predstavenie ча́сто навщів-
 лёване представліня позера́телями 2 (často)
 ча́сто; ~ sa vyskytovať ча́сто стріча́ти ся або
 находи́ти ся
hojnos/lit' –ті ž 1 (*nadbytok*) мно́гость,
 бо́гатство, достáток, частот́ность; ~
 jedla a pitia достáток стра́вы і пита́; goh
 ~ti rig бо́гатства 2 (*blahobyť*) бо́гатство,
 достáток; блаже́нство; žiť v ~ti жы́ти
 в достáтку
hojn/ý 1 бо́гатый, по́вный; ~á úroda
 бо́гатый урожа́й 2 вели́кий, знач́ный; ~
 ročet вели́ка кі́лькість; ~á účasť вели́ка
 уча́сть, вели́ка кі́лькість участ́ників
hojoj, hojój cit. ой-йой, ой-йой-йой
hokej –а *m* го́кей; ľadový ~ ле́до́вый го́кей;
 pozemný ~ по́земельный го́кей
hokejist/la /u *m* го́кеїста
hokejkl/la –у ž го́кейка
hokejový го́кеє́вий; ~ zápas го́кеє́ве стрі́т-
 ну́тя
hokerlík, hokrlík –а *m ľud.* (*stolček*)
 го́керлік
hókus –у *m*, **hókus-pókus** –у *m expr.*
 фо́кус-по́кус, фо́кус; robiť hókusy а) робити
 або ука́зовати фо́кусы б) організо́вати
 фо́кусы
hoľa hole ž го́рьска лу́ка, го́рьскє па́ствиско
holandčin/la –у ž голáндський язык
holandsk/ý голáндський; ~é tulipány
 голáндськы туліпа́ны

holb/la –у ž 1 stára míra (0,708 limpa) 2
kart. дзвóнка, гýля 3 по́гар, шáлка, го́рня;
 ~ vína по́гар вина́
holbový 1 prid. k holba 1 2 kart. дзвонко́вый,
 гýлё́вий; ~ kráľ дзвонко́вый кра́ль
hold' –у *m* голд, (по́)честь, у́цтивость;
 vzdať ~ niekomu проя́вити честь да́кому;
 vzdať posledný ~ взда́ти послі́дню по́-
 честь
hold' –у *m* голд (*stára míra зéмли, рівна́ть*
ся 0,572a)
hold/lovať –у́є –у́ю *nedok.* чо́му (*oddávať sa*)
 голдо́вати, одда́вати ся чо́му; заобо́рати ся
 чим; ~ športu заобо́рати ся шпо́ртом
hole/lň –не ž 1 го́лень 2 (*sára čižmy*) са́ра
 чі́жмы
holenn/ý берцо́вий; ~á kosť берцо́ва
 кі́сть; ~é chránidlo нако́лінный щі́ток,
 наколенáчка
holiac/li бритво́вый; ~prístroj бритво́вый
 прибо́р; ~e potreby бритво́вы прина́д-
 лёжности; ~e mydlo мы́дло на бритві́ня
holič –а *m* го́лич (*мужскýй*)
holiča –ťa *s expr.* (неопі́рене) пта́ша
holičský го́личський
holičstv/o –а *s* го́лярья, го́лі́чество
holin/la –у ž го́лина, по́ляна
hol/lit' –і –іа *nedok.* бритви́ти; žiletka
 zle ~í жі́летка, бритов недóбри або зле
 бритви́ть
hol/lit' sa –і sa –іа *sa nedok.* бритви́ти ся
holobriad/lok –ка *m* голобо́родок, моло-
 косо́с, зеленáч
holocén –у *m geol.* алу́вий
holodran/lec –са *m expr.* голодра́нець,
 оборо́вaнець
holohlavý 1 (bez čiapky, klobúka) голо-
 голо́вый 2 (*bez vlasov*) лы́сый, плешáтый
holohumnic/la –е ž пели́вня, бо́йще, бо́їс-
 ко, сто́дола
holokrky голошыйі
holom/lok –ка *m 1 zastar.* помі́чник ка́та
 2 *pejor.* нічо́мник, нані́гòдник, дареба́к,
 по́дляк, мерза́вець, гад
holopysk expr. p. holobriadok

holot//a –y ž 1 (*prázdnota, pustota*) голина, го́ла зéмля 2 *hromad., často pejor.* бідняк, голодрáнець, біднотá

holovlasý головолóсый, гологолóвый

holub –a *m* го́луб; *poštový* ~ поштóвый

го́луб; *šedivý al. sivý ako* ~ сивый як го́луб

holubac//í голу́бчий; ~ie голу́бче м'ясо, голу́бтина; ~ie vajce голу́бче яйце

holubacin//a –y ž голу́бтина

holúbä –ťa *s* го́лубя

holubiar –a *m* 1 (*pestovateľ holubov*) голу́барь

holubic//a –e ž го́лубка

holubičí голу́бчий; ~ ia povaha голу́бчий характер, м'ягká нату́ра

holubičk//a –y ž 1 (*mladá holubica*) го́лубка 2 (*oslovenie*) го́лубка

holubienk//a –y ž *lud. bot.* голу́бка

holubin//ec –са *m* 1 (*holubník*) голу́бник 2 (*trus*) голу́бчий гній

holubník –a *m* голу́бник

holúb//ok –ka *m zdrob.* 1 (*mladý holub*) го́лубок, молодый го́луб 2 (*oslovenie*) го́лубок

hol//ý *v rôzn. význ.* го́лый; ~á hlava го́ла го́лова; ~é telo го́ле ті́ло; ~é stormy го́лы стрóмы; ležať na ~ej zemi лежа́ти на го́лій зéмлі; ~é steny го́лы стіны; ~á pravda го́ла пра́вда; ~á veta *gram.* простé або непошы́рене речі́ня; je ~ а) го́лый як го́луб; б) він ці́лком зоблечéный або вызлечéный; *prísť s ~ými rukami* прийти з го́лыми рука́ми; *zostať na ~ej dlani al. na holom* зоста́ти на го́лій до́лони або наго́ло

homogénny гомогéнный, е́днорóдный; ~a zmes гомогéнна мішани́на; ~a spoločnosť е́днорóда о́бщность

homol//ľa –le ž ко́нус; ~ cukru цукро́ва го́лова, го́лова цу́крю

homonym//ia –ie ž *lingv.* омоні́мія

homonymn//ý *lingv.* омоні́мічний; ~é slová омоні́мы, омоні́мны сло́ва

homonym//um –a *s lingv.* омоні́м

homosexuál –a *m* гомосексуáл

homosexuálny гомосексуáльний

hompál//ať –a –ajú *nedok. expr.* го́мбати, колыса́ти, кывати, ма́хати; ~ rukami ма́хати рука́ми; ~ pohami дырға́ти, ма́хати нога́ми

hompál//ať sa –a sa –ajú sa *nedok. expr.* колыса́ти ся, кывати ся; кача́ти ся, мота́ти ся

hon¹ –u *m zastar.* полёва́ти, полёва́чка

hon² –u *m* гон (*stápa míra dōvžky, rívnať sa 125 krókam*); na sto ~ov на сто го́нів; *obchádzať niekoho na sto ~ov hovor.* обходи́ти дако́го на сто го́нів

honb//a –y ž го́ніня; ~ za slávou го́ніня за сла́вов; ~ za ziskom го́ніня за вы́тяжком

honic//ovat' sa –uje sa –ujú sa *nedok. pofov.* зплу́ковати ся (*o zvieratách*)

hon//ec –са *m* 1 *pofov.* го́нець, надганяч 2 поганяч

honelnic//a –e ž (*v košiarí*) коша́р, заго́н

honelníč//it' –i –ia *nedok.* пастушы́ти, служи́ти пастухо́м

honelník –a *m* пасты́рь; помі́чник пасты́ря

hon//it' –i –ia *nedok. (zver)* гна́ти, наганя́ти, проганя́ти, пронаслідова́ти

hon//it' sa –i sa –ia sa *nedok. (o zvieratách)* гонити ся, па́рити ся

honob//it' –i –ia *nedok. expr.* надобыва́ти; згра́бовати, нако́плёвати, скупошы́ти; шетрити; ~ peniaze нако́плёвати, згра́бовати пі́нязі

honor –u *m hovor.* го́нір, по́честь, честь

honorác//ia –ie ž *hromad. zastar. kniž.* гонора́ція

honorár –a/-u *m* гонора́п; *autorský* ~ а́вторський гонора́п; *dostať* ~ доста́ти гонора́п

honorárový гонораро́вый; ~ *sadzbník* гонораро́ва та́бліця

honor//ovat' –uje –ujú *nedok.* 1 гоно́ровати, плати́ти; ~ práci гоно́ровати робо́ту, плати́ти за робо́ту ~ovaná funkcia гоно́рована фу́нкція, плаче́на фу́нкція 2 виплати́ти, ви́рівнати

honos//it' sa –i sa –ia sa *nedok.* хвали́ти ся, вихва́лёвати ся, пи́шати ся; бы́ти

гóрдим, пышным *на даштó, на дакóго*; ~ са rôvodom хвалити ся, пышыти ся своїм походжінём

honosn//ý 1 пышный, гóрдый, гонóсный, высóкий; ~ titul высóкий титул 2 krásный, шúmный, препихóвый; ~á stavba препихóва будóва

hop cit. 1 гоп, скок 2 ará; hop – už to mám ará, я уж знам áбо я уж порозумив • hop alebo trop *hovor.* гоп áбо троп, так áбо не так; nevrav hop, kým nepreskočíš [prísl.] не говорь гоп, пóкы не перескóчíš

hop, hop, hop-hop cit. гоп, гоп-гоп, скок

hopak –a m гопák

hopk//ať –á –ajú *nedok. expr.* гóпкати, скáкати, підскаковати, підскачóти *dok.*

hopkavý підскачóчий, скачóчий

hopsa cit. 1 (*pobáda do poskočenia*) гóпля, гоп 2 (*naznačuje upozornenie*) ará, вот

hopsasa cit. гоп, гопсасá, гóпля

hops//ať –á –ajú *nedok. expr.* підскаковати, танцёвати

hor//la –y ž 1 лис; jedľová ~ смереко́вый лис; listnaté ~ листна́тый лис 2 (*корес, vrch*) гóра; vysoká ~ высóка гóра 3 *expr.* (*kopa, hromada*) ко́па, грома́да, мно́го, ма́са; ~ spisov ко́па докуме́нтів • chlap ako ~ хлоп як гóра; ~y váľať *al. prenášať* гóры валяти áбо переносити; za ~ami за долáми за гóра́ми, за долá́ми; (na)sľuboval hory-doly (на)слюбовав гóры-дóлы; nadávať až sa ~y zelenali *žart.* надава́ти аж лисы зеленіли ся, надава́ти на чім світ стоїть; ako sa do ~y volá, tak sa z nej ozýva [prísl.] як ся до гóры кличе, так ся з нёй озывать; як хáвкне ся, так і одóзве ся

horák –a m *tech.* гóрак; zvárací ~ звáрючий гóрак

horal –a m гóрaл

horalský гóра́льскый

horár –a m лисник, гóрар

horár//eň –ne ž гóра́рня; дим гóрара, лисника

horársky prid. k horár

horárstv//o –a s гóра́рство, лисництво

horcový горчичный; ~ koreň горчичный кóринь

horčic//a –e ž горч́иця

horčicov//ý, horčičn//ý горч́ицёвый; ~é semeno горч́ицёве се́мено áбо сі́мя; ~ olej горч́ицёвый олі́й

horčík –a m ма́рний

horčíkov//ý ма́рніёвый; ~é zliatiny ма́рніёвы злятины; ~á ruda ма́рніёва рúда

hord//a –y ž 1 орда́; tatárske ~y татáрьскы орды 2 *pren.* шáйка, ба́нда; lupičská ~ збóйницька ба́нда, ба́нда збóйників

hore¹ prísl. 1 (*vo výške*) горі́, навeрьху́; ~ na strome навeрьху́, горі́ на стрóмі 2 (*nahor*) горі́; pozerat' ~ позeра́ти горі́ 3 *zastar.* (*prv, vyššie*) высше, горі́; ako bolo ~ spomenuté як было высше спомянуто • ruky ~! рúкы горі́!; ~ hlavu! гóлову горі́!; nosiť *al. držať al. mať hlavu* ~ а) высóко тримати гóлову; б) быти уві́ренным, пересвідчéным; držať nos ~ *hovor.* тримати нис горі́ áбо заде́рати нис; byť *al. ostať dlho* ~ дóвго быти горі́ áбо іти пі́зно спáти áбо скóро не лі́гати спáти; obrátiť čím ~, tým dolu переверну́ти горі́дно́м

hore² predl. so 7. p. горі́ по чім; stúpať ~ schodmi іти горі́ схóдами; ísť ~ корсом іти горі́бе́режком; ~ nohami *hovor.* горі́нога́ми; obrátiť všetko ~ nohami переверну́ти вшы́тко горі́нога́ми

hore³ cit. вставáй(те)!: ~ sa! а) збудь ся! (збúдьте ся!), встань! (вста́ньте!); б) *pren.* збудь ся! (збúдьте ся!)

hor//lec –са m *bot.* гóрець

hore-dolu горі́-долóв; до́заду і допéреду; dehať ~ бі́гати горі́-долóв, до́заду і допéреду

horek//ovať –uje –ujú *nedok.* 1 *nad kým, čím i bezpredm.* горе́ковáти, оплáковати кóго, што; бідкати, нарі́кати над кым, чім 2 *na koho, čo zastar.* (*ponosovať sa*) поно́совáти ся, жа́ловати ся

horen//ie –ia s *chem.* горі́ня

horenos –a m *pejor.* пы́шный, гóрдый, надúманий (чолові́к), нафу́ка́нець

horeznačky, horeznak, horeznakom *prísl. hovor.* горізнáчки; *ležať* ~ лежáти на хырбéти
horibilní/ý *expr.* могýтний, огрóмный, барз великий, величéзний; ~á *suma* обрóвска або ужасáюча сýма

hor/iet' –í –íа *nedok. v rôzn. význ.* горіти; *oheň* ~í огéнь горить; *horí! horí!* горить! горить!; *sviečka* ~í свічка горить; *tvár* ~ *od hanby* тварь горить од гáньбы; ~í *ako fakľa* горить як фáкля; ~ *láskou* горіти любóвёв; *líca* ~íа *od vetra* лица горять од вітру • ~í *mu rôda pod nohami* зéмля горить ёму під ногáми; *robota mu* ~í *pod rukami* робóта ёму горить в рукáх áбо під рукáми; *to nehorí* тотó не горить, стигне ся; *všetko na ňom* ~í на нím вшытко горить

horizont –и *m* **1** горизóнт; небосхыл (*poet.*); *slnko zapadlo za* ~ сóлнце запáло áбо скрыло ся за горизóнтом **2** *pren.* горизóнт; *rozširovať si* ~ росшырати свій горизóнт

horizontál/a –у ž горизóнтáльность

horizontálny горизóнтáльный

hork/á –ej ž, **hork/é** –ého *s hovor.* гірькá (вóдка)

horkast/ý гірьковáтый; ~á *príchut'* гірьковáтый смак

hork/núť –не –nú *nedok.* гірькнути

horkokrvný *kniž.* гірькокрóвный, пырхкий, темпераментный

horkos/ť –ті ž гірькóсть ž *aj pren.*; ~ *sromienok* гірькóсть споминáнь • *vypiť kalich* ~ті *až do dna* выпити пóгар гóрькости аж до дна

horko-ťazko *prísl.* лем-лем, з (великов) намáгов; ~ *sa dotiahol domov* насилу áбо лем-лем добрáв ся áбо прийшóв домів

hork/ý гірький; ~ *liek* гірький лік; ~á *káva* гірький кáвей • *roniť* ~é *slzy* проливáти áбо пляти гірькы слызы; *prehlnúť* ~ú *pilulku* пролыгнуги гірькú перýлку

horký!, **horkýže** *čast. (vyjadruje zápor)* ніч такóго áбо подібного!, як бы не так!, іщі што!

horľavin/a –у ž горлявина; горячий матеріал

horľav/ý горлявый, легкоспламеняющий ся; ~é *plynu* горлявы гáзы

horl/iť –í –íа *nedok. za čo* одстоёвати, охраняти *umo*; ~ *za spravodlivosť* одстоёвати справодливость

horliv/lec –са *m* горливецъ, фанáтик, ентузіáста; *politický* ~ політíчный фанáтик

horlivos/ť –ті ž горливість, усéрдность, агілность

horlivý **1** горливы́й, усéрдный, агілный; ~ *pracovník* усéрдный робóтник **2** одушевнёный, запалистый; ~ *hlásateľ* пеjакеj *myšlienky* одушевнёный шырытель даякóй ідеї

hormón –и *m biol.* гормóн

hormonáln/ý гормонáльный; ~а *porucha* гормонáльне нарушіня, нарушіня гормонáльной діялности

hormónový гормонáльный; ~ *výťažok* гормонáльный препарат

horn/a –у ž *hud. slang.* лісний ріг

hornatin/a –у ž верховина, гориста область

hornatý горнáтый; ~ *kraj* горнáтый край, горнáта містность

horniak –а *m* горняк, жытель сéверного Словéньска áбо сéверной Словáкії

horník –а *m kart.* вышник

hornin/a –у ž *geol.* горнина

hornist/a –и *m hud. slang.* трубáч на ліснім рóгу

horn/ý вéрхний; ~á *vrstva* вéрхний слой; ~ *tok rieky* вéрхне течія рікы; ~é *dýchacie cesty anat.* вéрхні дыхáючі дорóгы; ~é *končtatiny* вéрхні конéчности; ~é *zuby anat.* вéрхні зúбы; ~á *čelusť anat.* вéрхня чéлюсть; ~á *nemčina lingv.* верхнёнёмéцькый язык; *Horné Rakúsko* Сéверна Áвстрія; ~á *snemovňa* вéрхня палáта, палáта лóрдів (*в Áнглíи*)

horolez/lec –са *m* алпініста

horolezeck/ý алпіністський; ~é *topánky* алпіністскы топáнки

horolezectv/o –а *s* алпінізм

horopis –и *m geogr.* гóропис, гóрогрáфія

horoskop — *m* гороскоп

horotvorný *geol.* горотворный

hor sa *cit.* вставай; *hor sa, chlapci, do skoku* вставайте, хлопці, танцювати; давайте, хлопці, затанцюємо (собі)

horský горський; ~ *hřebeň* горський грєбінь; ~ *á dedina* горський валал, горське село; ~ *vzduch* горський вóхдух; ~ *é slinko lek.* со́лукс

horství — *a s* горы

horší 2. *st. k zlý*

horšie 2. *st. k zle*

horší/it' sa — *í sa —ia sa nedok.* гіршати ся; *jej stav sa ~í ей* здоро́в'я згіршує ся

hortenzia — *ie ž bot.* гортензія

horúč/i 1 горячий; ~ *a voda* горяча вода; ~ *e železo* горяче желізо; ~ *e ruky* горячі рýкы; ~ *e pramene* горячі жрідла; ~ *a láska* горяча любовь 2 (*o počasí*) горячий; ~ *deň* горячий день • *má ~u rōdu pod nohami* мать горячу зéмлю під нога́ми; *má ~u krv* мать горячу кров; *šit' ~ou ihlou a)* шыти горячов ігло́в; б) робити щось наскóро *áбо* на́спіх, поспішыти з робóтов; *chodit' okolo niečoho ako (mačka) okolo ~ej kaše* ходити доо́кола дачóго як (ма́чка) ко́ло горячо́й ка́шы, ходити доо́кола та нао́коло; *kuj železo, kým je ~e [prisl.]* куй желізо, по́кы горяче

horúčav/a — *y ž expr.* 1 горячо́ба; *pe-znesiteľná ~* незнаша́юча горячо́ба 2 горячо́ба, теплотá; *obliala ho ~ eřó* обля-ла горячо́ба

horúčk/a — *y ž 1* горя́чка, теплотá; *mám ~u* мам горя́чку *áбо* теплотý; *dostal ~u y něgo* підня́ла ся теплотá; *nervová ~* нерво́ва теплотá 2 *pren.* горя́чка; *cestovná ~* передпутьє́ва горя́чка • *bahenná ~* багнóва горя́чка; ~ *omladnic lek.* порóдна горя́чка

horúčkovit/ý 1 горя́чковитый; ~ *stav го-ря́чковитый* став 2 *pren.* горя́чковитый, напну́тый, нагливий; ~ *é zbrojenie* горя́чкови́те озбро́є́ння

horúčkový горя́чковый; ~ *lesk očí* горя́ч-ко́вый лeск в о́чáх; ~ *pulz* горя́чко́вый пу́лз

horúčos/it' — *ti ž 1* горя́чность, горячо́ба; ~ *pořavila* горячо́ба попусти́ла, пово́лила, зми́рила 2 горя́чка, теплотá

hory-doly *p. hora*

hospitác/ia — *ie ž škol.* 1 госпіта́ція 2 контрóлна ўча́сть ди́ре́ктора, іншпéктора і т. п на виучо́вані; іншпéкція

hospitalizác/ia — *ie ž lek.* госпіталіза́ція

hospitaliz/ovat' — *uje —ujú dok. lek.* гос-піталізо́вати

hospitant — *a m škol.* 1 практи́кант 2 екстерні́ста 3 іншпéктор

hospit/ovat' — *uje —ujú nedok. škol.* 1 про-ходить педаго́гічну пра́ктику 2 бути на уро́ках (*о уксте́ріісмах*) 3 іншпéкоровати уро́кы; бра́ти ўча́сть на о́ткрытых уро́ках

hospod/a — *y ž zastar.* 1 (*přibytok*) быва́ня, дім 2 (*nájom*) кварта́ль (*на́ятыи*); *dostat' ~u* на́яти кварта́ль *áбо* і́збу 3 (*hostinec*) ко́рчма, погостинство

hospodár — *a m 1 (správca) řáзда*, господа́рь 2 (*sporivý člověk*) řáзда, до́бри шпо́рячий 3 *kniž. (rolník)* землеро́б, řáзда

hospodár/it' — *í —ia nedok.* 1 ве́сти řáзді́вство, řáздовати, господа́рити 2 *s čím (šetřit)* економити; еконо́мно виу́жувати, шпо́рити з чим; ~ *s vodou* шпо́рити з во́до́в; ~ *so silami* економити си́лы 3 (*pracovat' v poľnohospodárstve*) ве́сти řáзді́вство, господа́рити

hospodárnos/it' — *ti ž* господа́рность, еко-номі́чность, раціо́нальність; ~ *vo výrobe* раціо́нальність во ви́робі, раціо́на́лна орґа́ніза́ція ви́робы

hospodárn/y економі́чний, раціо́нальний; господа́рний, економні́й; ~ *e využitie* пра́цовних си́л раціо́на́лне виу́жыва́ня ро́бо́чої си́лы

hospodársko-organizačn/ý господа́рь-ско-орґа́ніза́чний; ~ *á činnost'* господа́рь-ско-орґа́ніза́чна дія́льність

hospodársko-politický господа́рьсько-по-лі́тичний

hospodársko-technický господа́рьсько-техні́чний

hospodársk/y 1 господарський; економічний; ~ rozvoj господарський або економічний розвиток; ~a kríza економічна криза; ~a romos економічна поміч; ~a správa господарське правління 2 господарський; ~e budovy господарськи будовы; ~e zvieratá домашні звірята

hospodárstv/o –a s 1 господарство; národné ~ народне господарство; plánované ~ плановане господарство; lesné ~ лісне господарство 2 (gazdovstvo) їздівство, двир; veľké ~ велике їздівство або господарство 3 (obrábanie zeme) їздівство; їздованя; družstevné ~ дружствєне господарство; intenzívne, extenzívne ~ інтензівне, екстензівне сільське господарство

Hospodin –a m cirk. Гóсподь

host' –a m 1 гость; vzácný ~ рідкий гость; zahraničný ~ заграничний гость; prijímať ~і принимати гóстів 2 (zákazník) заказник, клієнт; навштівник м 3 приходячий • nevolaný ~ незваний гость, злódий; nezvaní hostia nebývajú vzácní [prís.] незваний гость гірший татаря; ~ a ryba na treťi deň smrdí [prís.] гость як рыба: на третій день зачинать смердіти

host/lec –ca m ľud. (reuma) гостиць, рєвма

host/lia –ie ž cirk. облатка (на приїмані)

hostin/la –y ž гостина; (званий) обід; svadobná ~ сварьбяна гостина; vystrojiť veľkú ~и зробити велику гостину; pohrebna ~ кар, поминки

hostin/lec –ca m корчма, погостинство, пивна

hostinsk/ý' погостинський, корчмарський, рештаврачний; ~á strava рештаврачна страва, рештаврачне їдло

hostinsk/ý' –ého m качмарь

host/it' –і –ia nedok. 1 (častovať) гостити, честовати; ~ pozvaných гостити позваних, погостити гóстів 2 koho (poskytovať) pobyt) давати дакому квартель, принимати як гóстя ко́го, быти погостинним

host/it' sa –і sa –ia sa nedok. hovor. гостити ся, їсти досыта

hostitel' –a m їзде (дóму) (по одношіню к гóстям)

hostitel'ský погостинний

host'lovat' –uje –ujú nedok. гостєвати; ~ujúci umelec гостуючий артїста

host'ovsk/á –ej ž гостєвска

host'ovsk/ý: ~á izba їзба для гóстів, гостєвска; ~á kniha книжка записів навштівників (в музєях і т. н.)

hota, hot cit. гóйтя, гóтя, допрáва (крик на кóні), jeden (ťahá) číhi, druhý ~ hovor. хто до ліса, хто по дрóва

hotel –a m готєл; ubytovať v ~i уквартелєвати ся в готєлі

hotelier –a m готелєр, маїтель готєла

hotelov/ý: ~á izba готєлова їзба; ~ personál готєловый персонал

hotov/ľ' –ého s hovor. 1 (peniaze) готóвы; kupovať za ~ куповати за готóвы 2 готóве; prísť ako na ~ прийти як на готóве

hotov/ľ' –ých len v mn. č. hovor. готóвы; predávať za ~ продавати за готóвы

hotov/it' –і –ia nedok. готовити, приготівляти, приготівлєвати, підготівляти, підготівлєвати; ~ drevo на зиму готовити, приготівляти дєрево на зимý; ~ obed готовити обід

hotov/it' sa –і sa –ia sa nedok. (chystať sa) готовити ся, приготівляти ся; ~ sa na odchod готовити ся одийти

hotovo cit. готóво; budeš robiť tak, ako ti poviem, a ~! б́удеш робити так, як я тобі повім, і готóво або без рєчі!

hotovos/ť –ti (peniaze) готóвость; pokladničná ~ кáсова готóвость; platiť v ~ платити в готóвості

hotový 1 v rôzn. význ. готóвый; obed je ~ обід уж готóвый; už je s prácou ~ з робóтов він уж готóвый, він уж закінчив робóту; ~ odcestovať готóвый одийти на путованя; ~ pomôcť готóвый помóчі; ~ biť sa готóвый бити ся або на битку 2 (skutočný) дійсний; toto nie je dom, to je ~ palác тотó не дім, але дійсний кáштель • ~ človek дóбрі

підготовлений *ábo* приправлений до
жывота чоловік; ~é šaty готóвы шмáты;
~é peniaze готóвы пінязі; postavíť niekoho
pred ~ú vec поставити дакого пéред
готóвый факт; неучený doktor, ~ kat [prís.]
неучéный *ábo* злый дóктор не лічіть,
а калічіть

hoväd//o —a s 1 скотина, скот (*бык, корóва*)
2 *pejor.* (*nadávkа*) віл, сóмар, дурáк; ~
sprosté глúпый сóмар • robiť *al.* drieť ako
~ робити *ábo* дéрти як віл *ábo* як сóмар

hovädský *expr.* скóтьський; дурáцький; ~
nápad дурáцький *ábo* глúпый náпад

hovädz//i говяждй; ~ dobytok рогáтый
скот; ~ia polievka говяджа пóливка; ~ie
mäso говядина

hovädzin//a —y ž 1 (*mäso*) говядина **2** (*koža*)
говяджа скóра **3** *hovor.* (*hlúpost'*) глúпость,
дурáцтво, спрóстость

hov//ieť —ie —eju *nedok.* **1** *komu, čomu*
(*robiť po vôli*) нéжыти, гічкати кóго;
повóлэвати, позволéвати кóму, чóму;
mať tu vo všetkom ~ela máma вшыткó
ёмú позволéвала **2** *čomu* голдовáти,
оддавáти ся; ~ kratochvíli оддавáти ся
потіхам, весéлостям

hov//ie si —ie si —eju si *nedok.* *v čom* нéжыти
ся; насолóджовати ся чím; ~ si v teple
насолóджовати ся тéплом

hovor —u *m* гóвор, бiсiда; hlasitý ~ голосный
гóвор; telefónny ~ гóвор по телефóні

hovorid//lá —iel s *romn.* речóвы óрганы,
óрганы рéчі

hovoriev//ať —a —ajú *nedok.* говорити,
бiсiдовáти

hovor//it' —í —ia *nedok.* *v rôzn. význ.* говори-
ти, бiсiдовáти; ~ hlasno говорити голóсно
ábo нагóлос; ~ (po) *rusínsky* говорити
ábo бiсiдовáти по-русиньскы; ~ zo srdca,
z duše говорити од душы, з цiлого сéрдця;
~ k veci говорити прямо *ábo* розúмні; ~
dve na tri говорити двi пóза три, кéцати,
трепáти; hovoriť sa ... *neos.* гóвóрять ...,
бiсидúють ...; dôkazy ~ia дóказы *ábo* фáкты
гóвóрять • nehovoriac (už) o tom ... не го-

ворячі (уж) о тiм ...; škoda ~! шкóда *ábo*
не вáрта, не стóить гóворити, бiсидовáти!;
reči sa ~ia, chlieb sa je [prís.] рéчі гóвóрять
ся, а хлiб ся iсть

hovor//ňa —ne ž (*miestnosť v škole, internáte,*
na pošte) гóвóрня

hovorn//é —ého s гóвóрне, поплáток за
(телефóнный) гóвор

hovorný бiсидливый; ~ člověk бiсидливый
чоловiк

hovorový гóворóвый; ~ štýl гóворóвый
штiл

hörn//y: ~i chlapi розбiйници, хлóпци з гор;
~e kvety гiрьскы квіткы

hř, hřít cit. (*označuje zručenie niečoho*) бyx!,
бац!, бax!

hra hry ž 1 v rôzn. význ. гра; detské hry
дiтьскы gry, gry для дiтéй; spoločenské
hry gry (*столóвы i m. n.*); olympijské hry
Олiмпийскы gry; loptové hry лоптóвы gry;
~ na klavíri гра на клáвiри; ~ farieb гра фарб
2 пeса; divadelná ~ пeса, театрáлна гра;
rozhlasová ~ радiопeса, радiоiнсценáция
• ~ osudu гра óсуду; ľúbostná ~ любóвна
гра, флiрт; ~ a ohňom гра з огнём; hrať
dvojakú hru грáти двоякy гpy; hrať vysokú
hru грáти великy гpy; vidieť niekomu do hry
вiдiти дакóму до gry *ábo* до карт

hrab —a *m* бóт. граб

hrabáč —a *m* грáбач (*mom, хто рóбуть*
грáблями)

hrabačk//a —y ž 1 *hovor.* (*hrabanie*) грáбáчка
(на згрáбованя сiна i m. n.) **2** (*stroj*)
грáбáчка, сiнообертáчка

hrabanisk//o —a s грáбаниско, лúка

hrab//ať —e —ú *nedok.* **1** грáбати,
згрáбовати; ~ seno грáбати, згрáбовати
сiно **2** *pren. pejor.* загрáбати; ~ peniaze
згрáбати пiнязi **3** (*o zvieratách*) рыти,
розрывáти **4** (*prehŕňať sa, hrabať sa*)
прегартáти ся, рыти ся

hrab//ať sa —e sa —ú sa *nedok.* **1** *expr.*
грáбати ся, лiзти **2** рыти ся, грáбати ся; ~
sa v starých knihách рыти ся *ábo* грáбати
ся в стáрых книжках

hrabavc/le – *ov m mn. č. zool.* грабавці, грабошы
hrabav/lý: ~á hydina домашні птахи
 (къркы, гъскы, кáчкы i m. n.), курковиты
hrabin/la – *y ž bot.* 1 (*hora, porast*) грабóвый
 лис 2 (*strom*) граб
hraviv/lec – *sa m pejor.* скýпош, лакóмець,
 хамтiвeць
hravivý *pejor.* скупый, лако́мый, хамтiвый
hrab/lky – *iek ž pomn.* 1 (*na oberanie lesných*
plodov) грéбинь, чéсак (*nár.*) (назберáня
брусниць, яфыр i m. n.) 2 (*na kose*) грáблi
 (на косi), грáбкы
hrabl/le – *í ž pomn.* 1 грáблi *pomn.*; drevené
 ~ деревяны грáблi 2 (*priehrada na rieke*)
 грéбля ≈ každé ~ k sebe hrabú [*prisl.*]
 вшиткы грáблi к сóбi грáбають; своя
 сорóчка ближе к тiлу
hrablisk/lo – *a s (rukoväť na hrabliach)*
 грáбелник, рýчка на грáблi
hrab/núť – *ne –nú dok.* 1 (*pri hrabaní*)
 згрáбати 2 (*nohou*) зробити крок 3 *po čom,*
za čím, kam expr. (siahnuť) поiмáти *што*;
rýchlo – *ol* po knihe він тáкой поiмáв книжку
hraboš – *a m* грáбош, полéва мыш
hrabov/lý грáбóвый; ~é drevo грáбóве
 дéрево, граб
hrac/lí грáючий; ~ia plocha грiско про gry
hráč – *a m* 1 грач (*aj v športe*) 2 (*na hudobnom*
nástroji) музыкáнт
hračk/la – *y ž* 1 грáчка; *detská* ~ дiтьска грáчка
 2 (*malíčkost'*) мáлость, пустяк; *to je preňho* ~
 тóтo про нёго мáлость • *byť* ~ *ou v rukách*
 нiекого быти грáчков в дачiix рукáx
hračkár – *a m* грáчкарь
hračkársky грáчкарьский; ~ *priemysel*
 грáчкарьский прóмысел
hračkárstv/lo – *a s* 1 (*obchod*) грáчкарьский
 склеп 2 (*výroba hračiek*) вырoба грáчok,
 грáчкарьска вырoба
hračkový грáчкóвый
hračsk/lý грáчский; ~a vášeň грáчска
 хтiвость, наруживость
hrad – *u m* зáмок, град, крiпость ж;
Bratislavský ~ Брaтислáвский град;
Pražský ~ Прáжский град

hrad/la¹ – *y ž* грядa, переклáдина, трáгaрь;
povalová ~ пóвалoвa грядa
hrad/la² – *y ž* грядa, грядкa; *teplá* ~ тeплá
 грядкa
hradb/la – *y ž* укpeплiня, опеvнiня; *mestské*
 ~ *y* мiстьскы укpeплiня, укpeплiня мiста,
 мiстьскы стiны
hradidl/lo – *a s tech.* одгорóдка
hradisk/lo – *a s, hradiš/te* – *ľa* городиско;
slovanské hradiská славяньскы городиска
hrad/liť¹ – *i –ia nedok.* платити, вырiвнати;
 ~ *výdavky* платити выдaвки; ~ *škody*
 вырiвнати шкóды
hrad/liť² – *i –ia nedok. (zahrádzať)*
 огорóджoвати, городити, загорóджoвати
hradlár – *a s žel.* градлярь, блóковáч
hradl/lo – *a s žel.* грáдло, блóк; *traťové* ~
 тратёвый блóк
hradlov/lý грáдлóвый, блóкóющий
hradn/lý *príd. k hrad;* ~ *nádvorie* двир зáмку;
 ~á stráž вáрта зáмку, охрáна зáмку; ~ *pán*
 пан, гáзда зáмку
hradsk/lá – *ej ž* грáцькa; *hlavná* ~ голóвна
 грáцькa áбо дорóга
hradz/la – *e ž* 1 нáсып м; *prístavná* ~
 берeгóвый нáсып 2 перeгорóда; *nasypaná*
 ~ нáсыпана перeгорóда; *voda pretrhla*
 ~ *u* вóда перетóрглa перeгорóду 3 *anat.*
 перeгорóдка
hrach – *u m (strukovina, plod i jedlo)* гóрох;
zelený ~ зелéный гóрох; *lúpaný* ~ лущéный
 гóрох • *akoby* ~ на стenu *hádzal* як кiдь бы
 гóрох на стiну метáв
hrachovin/la – *y ž (hrachová vňať)* горохо-
 вина
hrachovisk/lo – *a s* гороховиско, горохóве
 пóле; пóле, засяте гóрохом
hrachov/lý горохóвый; ~á *polievka* горо-
 хóва пóливкa
hran/la – *y ž* 1 грáна, рéбро с; ~ *kocky* грáна
 кýба; ~ *stola* край стóла 2 *kníž. zastar.*
 погрiбный дзвiн, дзвонити за мертвым
hranatý грáнатый; мáючий грáны
hranic/la¹ *ž* 1 *rôzn. význ.* грáниця; *štátne* ~ *e*
 держáвны грáницi; *odísť za* ~ *e* одыйти за

границі; *otvoriť* ~е отворити границі; *zavrieť* ~е заперти границі; *jazyková* ~ языкова границя, *izogľósa*; *prekročiť* ~е *niečoho preľ.* перекро́чити границі **2** *granićja*; ~ *taviacej teploty* границя *теплоты* топіння

hranic//a² границя, ватра, костёр; ~ *dreva* костёр; *uráliť* на ~і спалити на границі, на кострі

hraničiar –а *m* 1 житель погранича **2** *hovor.* пограничник

hraničiarsk//y пограничный; ~е *vojsko* пограничне войско

hranič//iti' –і –ia *nedok.* 1 *granićiti*; *Slovensko* на *severe* ~і с *Poľskom* Слова́кія на *severі* *granićiti* з *Póľšov* **2** (*byť blízky niečomu*) *granićiti*, *быти* близким; *to* ~і с *bláznovstvom* *тото* *granićiti* з *нерозу́мносте́в*

hraničnik –а *m* пограничный ка́мінь *або* *стовп*

hraničn//y пограничный; ~ *kameň* пограни́чний ка́мінь; ~а́ *čiar* демарка́чна лі́нія

hranol –а *m* *geom.* *prizma*; *trojboký* ~ *tréxgránova* *prizma*

hranol//ec –са *m* *geom.* *prizmatoid*

hranolový *prizmatičnyj*

hranostaj –а *m* (*zvíra a kožušina*) *горностай*

hráškovan//y *горошkový*; ~а́ *šatka* *горошкóве ху́ща*

hráškov//y 1 *горохо́вый*; ~а́ *polievka* *горохо́ва по́ливка*, *по́ливка* із *зеле́ного* *горо́шка* **2** *горохо́вый*; ~еј *farbu* *горохо́вой* *фа́рбы*

hráš//ok –ka/-ku *m* 1 *zdrob.* *горо́шок* **2** (*mladý, zelený hrach*) *зеле́ный* *горо́шок*

hrať *hrať* *hrajú* *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* *гра́ти*; ~ *tenis*, *volejbal* *гра́ти* *ténis*, *воле́йба́л*; ~ *karty* *гра́ти* *ка́рты*; *na čele* *mu* *hrali* *vrásky* на *ěró* *chelі* *гра́ли* *морщи́нky*; *úsmev* *mu* *hrať* *okolo úst* на *уста́х* *ěró* *гра́ть* *у́смів*; ~ *na klavíri*, *na husliach* *гра́ти* на *кла́вірі*, на *гу́слях*; *hudba* *hrať* *do tanca* *му́зыка* *гра́ть* *до та́нця*; ~ *hlavnú úlohu* *гра́ти*

головну́ *роľ* **2** (*ligotať sa*) *перелива́ти* *ся*, *гра́ти*, *блеща́ти*; *slzy* *jej* *hrali* *v očiach* *слызы* *блища́ли* *в* *ей* *оча́х*; *kravata* *hrať* *do zelena* *ма́шля* *перелива́ть* *ся* *до* *зеле́на*; ~ *všetkými farbami* а) *гра́ти* *вшы́ткыми* *фа́рбами* *радугы*; б) (*o človeku*) *то* *черве́нiti*, *то* *блі́днiti* • ~ *prím al.* *prvé* *husle* *гра́ти* *пе́ршы* *гу́сли*; ~ *s otvorenými kartami* *гра́ти* з *отво́ре́ными* *ка́ртами*; ~ *dôležitú, významnú úlohu* *гра́ти* *ва́жну*, *вы́зта́чну* *роľ*; ~ *dvojakú hru* *гра́ти* *дво́яку* *гру*; ~ (*veľkého*) *pána* *гра́ти* (*велико́го*) *па́на*; ~ (*veľkú*) *dámu* *гра́ти* (*велику́*) *да́му*; ~ *gavaliere* *гра́ти* *гавали́ра* *або* *džentylména*; ~ *komédiu al.* *divadlo* *гра́ти* *або* *розограва́ти* *коме́дію*

hrať sa *hrať* *sa* *hrajú* *sa* *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* *гра́ти* *ся*; ~ *sa* *s loptou* *гра́ти* *ся* з *ло́птов*; ~ *sa* *s bábikou* *гра́ти* *ся* з *ло́пков*; ~ *sa* *na slepú babu* *гра́ти* *ся* на *джму́рькы* **2** *na koho (robiť zo seba niekoho)* *гра́ти* *ся* *на шмо*; ~ *al* *sa* *na pána* *робив* із *себе* *pána* **3** *s čím* *hovor.* (*pipláť sa*) *вози́ти* *ся*, *пі́пляти* *ся*; *načo* *sa* *s tým* *tol'ko hrať*? *чо́м* *ты* з *тým* *ті́лько* *во́зиш* *ся* *або* *пі́пляш* *ся* • ~ *sa* *s ohňom* *гра́ти* *ся* з *огне́м*; ~ *sa* *s niekým* *ako mačka* *s myšou* *гра́ти* *ся* з *да́ким* *як* *ма́чка* з *мышо́в*

hrav//y 1 *гра́вый*, *гунцу́тський*, *жарто́вный*, *живый*; ~é *diera* *жива́* *ді́тина* **2** *гра́вый*, *живый*; ~é *vlnky* *гра́вы* *во́лны*

hrazd//a –у *ž. tel.* *гра́зда*; *svičiť* на ~е *упраж-няти* на *гра́зді*

hrazdov//y: ~а́ *žrd'* *гра́здова* *жердь*

hrb –u/-a *m* *горб*; *má* ~ *ма́ть* *горб*, *у* *не́го* *горб*; *ľava* *s jedným hrbom* *верблюд* з *є́дным* *горбо́м*, *є́дногору́бий* *верблюд* • *môžu nám vyliezť* на ~ *мо́жуть* *вылі́зти* *нам* на *хырбе́т* *або* *плюва́ти* *нам* на *них*

hřb//a –у *ž* 1 *ко́па*, *грома́да*, *го́ра*, *мно́го*; ~у *knih* *ко́па* *книг*; ~ *smetí* *грома́да* *смі́ти*; *nahádzať* на ~у *наме́тати* на *ко́пу* **2** *hovor.* (*veľké množstvo*) *тма*, *ма́са*, *мно́го*, *ко́па*; *má* ~у *šiat* *ма́ть* *ко́пу* *шма́т*; *má* ~у *deti* *ма́ть* *грома́ду* *діте́й*

hrbáč –а *m* **hrbáč** –а *m* *expr.* горбач, горбатый

hrba//ňä –не *ž* *expr.* горбачка, горбата

hrbat//iet' –іе –ејú *nedok.* горбатіти, ставати ся горбатым

hrbat//it' sa –і sa –іа sa *nedok.* горбити ся

hrbat//lý **1** (*s hrbom*) горбатый; ~ *človek* горбатый (чоловік) **2** (*zhrbený*) згорбёный, зогнутый, схылёный; він ходити згорбёный • *tak je to (už) na tom svete* ~ом *hovor.* так уж на тім світі бывать або водити ся; ~ého *len hrob narovná* горбатого лем гроб вырівнать

hrb//it' sa –і sa –іа sa *nedok.* горбити ся, горбити хырбёт; ~ sa *pod ľarchou* зогинати ся під затажов

hrbol' –а *m* **1** гырболь; ~ *hliny* гырболь глины **2** гырча

hrbol'at//ý гырболятый; ~á *cesta* гырболята дорóга

hrbol//ec –са *m* гырбóлєк

hrč//a¹ –е *ž* **1** гырча; на *hlave mu navrela* ~ на го́лові ёму навріла гырча **2** (*v dreve*) сук **3** ўзел, ўзлик; ~ на *povraze* ўзель на штра́нгу, на нитці **4** ко́па; *ovce sa zbili do* ~е вівці збили ся до ко́пы

hrč//a² –е *ž* (*ryba*) сум

hrč//at' –і –іа *nedok.* гыркотати; *voz* ~і віз гыркоче

hrčav//ý суковитый; ~é *drevo* суковите дёрево

hrčivý грохотавый, гырмячий, рахотajúчий

hrčk//a –у *ž* **1** гырчка **2** ўзель, ўзлик; *urobit'* ~и на нитке завязати ўзлик на нитці

hrčkav//ý узловитый; ~é *nite* узловиты нитки

hrčovit//ý **1** гырчавый; суковитый, узловатый **2** узловатый; ~é *prsty* узловаты палці

hrdelnic//a –е *ž* *lingv.* гортанный звук

hrdeln//ý **1** гортанный; ~ *zvuk* гортанный звук; ~á *spoluhláska lingv.* гортанный звук; гортанный согласный **2** *hist. práv.* трéстный; ~é *právo* трéстне право; ~ *súd* трéстный суд

hrdielc//e –а *s*, **hrdielk//o** –а *s* *zdrob.* горлочко

hrdin//a –у *m* *v rôzn. význ.* геро́й; *národný* ~ націона́льный геро́й; ~ *dňa* геро́й дня; ~ *románu* геро́й романа; *robiť zo seba* ~у робити із себе геро́я

hrdink//a –у *ž* *v rôzn. význ.* герої́ня; *kladná* ~ позитівна герої́ня

hrdinský геро́йский, геро́ичный, богаты́рский; ~ *skutok* геро́ичный по́ступок; ~ *epos lit.* богаты́рский э́пос

hrdinstv//o –а *s* геро́йство, геро́їзм

hrd//it' sa –і sa –іа sa *nedok.* гордiti ся, пышити ся

hrdlačin//a –у *ž* *hovor. expr.* тяжка́, намага́ва робота́

hrdlač//it' –і –іа *nedok. expr.* тяжко, намага́во робити, де́рти; ~ *od svitu do mrku* робити од світу до зме́рьку або од ра́на до но́чі

hrdličk//a –у *ž* ге́рлічка; ~ *poľná* ге́рлічка обыча́йна • *žili si ako (dve)* ~ они жыли собі як (дві) го́лубки

hrdlič//í герлячий; ~іе *mláďa*, мо́лоде ге́рліча

hrdl//o –а *s* **1** го́рло; *bolenie* ~а бо́лість го́рла **2** шыя; *chytiť okolo* ~а обяти ко́ло шы́і **3** го́рло; ~ *fľaše* го́рло фла́шки; ~ *maternice anat.* шы́йка ма́ткы • *revať, kričať z plného* ~а ре́віти, кріча́ти на по́вне го́рло; *mastiť si* ~ любить до́брі по́исти; *pišťať si peniaze dolu* ~ом пропива́ти пі́нзя; *najesť sa po* ~ *al. čo* ~ га́ці на́исти ся досы́та

hrdloréz –а *m* *expr.* враг, уби́йця, злочі́нець

hrdopych –а *m* **hrdopysk** –а *m* *pejor.*

нафукáнець, пы́шный чо́ловік

hrdopýšk//a –у *ž* **1** (*pyšná žena*) нафукáнка,

пы́шна же́на **2** горди́ня

hrdos//t' –ті *ž* го́рдо́сть; *stratiti (vшытку)* го́рдо́сть або вшы́тке чу́вство вла́стной до́сто́йности, го́рдости

hrdús//it' –і –іа *nedok. expr.* (*škrtiť*) дусити

hrd//ý **1** *v rôzn. význ.* го́рды́й, пы́шный, по́вышене́цький; *je* ~ на *svoju vlast'* він

гóрды на сво́ю країну́ *або* він гóрдить ся сво́єю країно́ю; в *poslednom čase* je veľmi ~á в *последнім часі* она́ *стала* барз гóрдов *або* барз спышніла **2** *ľud. (nádherný)* чудесный, прекрасный, роскошный

hrdz//a –e *ž* ярджа́ *aj bot.:* rozožratý ~ou розжёртый ярджов; listy napadnuté ~ou *листя* напала ярджа́ • ~ *padá ľud.* падать ярджавый додж

hrdzav//iet' –ie –eju *nedok.* ярджавіти, покрыва́ти ся ярджавино́ю; železo ~ie *желе́зо* ярджавіе • *stará láska nehrdzavie [prisl.]* *ста́ра* *любо́в* не ярджавіе

hrdzavočerven//ý ярджа́во-черве́ный, ярджа́вый; ~é *vlasu* ярджа́во-черве́ны во́лосы

hrdzavohned//ý ярджа́во-ру́дый, ру́дый, черве́но-ру́дый; ~á *farba* черве́но-ру́да фа́рба

hrdzav//ý **1** ярджа́вый, заярджаве́ный, покритый ярджов; ~ *klínes* ярджа́вый *клине́ц* **2** ярджа́вый, черве́ный; ~é *vlasu* черве́ны во́лосы, черве́не во́лоса • ~ *dážď* ярджа́вый додж

hrebeň –a *m* **1** гре́бень; *hustý, riedky* ~ *густый, рідкий* гре́бень; *hrať* на *hrebni* гра́ти на гре́бени **2** (*nástroj na čistenie priadze ap.*) гре́бень (на *пря́джу*) **3** (*kohúta, vtákov*) гре́бень **4** гре́бень; *horský* ~ го́рьский гре́бень, гре́бень *гор*; ~ *vlnu* гре́бень во́лны • *začína tu rásť* ~ *він* *зачіна́ть* *собі* *веле́* *позво́лювати*, *він* *зачіна́ть* *зазнава́ти* *ся* *або* *о* *со́бі* *мно́го* *ду́мати*

hrebenačk//a –y *ž* (*ryba*) *zool.* *носа́рь*

hreibenár –a *m* гре́бина́рь

hreibenársky гре́бина́рский

hreibenárstv//o –a *s* *выро́ба* гре́бінів

hreibenatý гре́бина́тый, гре́биньча́тый; ~ *kohút* гре́биньча́тый *когу́т*

hrebeňovk//a –y *ž* *šport.* **1** (*túra*) *ту́ристіка* *по* *го́рьских* *хребта́х* **2** (*značkováná cesta po hrebni*) *маршру́т* *по* *го́рьских* *хребта́х*

hrebeňov//ý *príd. k hrebeň;* ~á *túra* *ту́ристіка* *по* *го́рах*, *по* *го́рьских* *хребта́х*

hrebíčk//y –ov *m* *len v mn. č. (korenie)* *клинчи́ки*

hrejiv//ý **1** *грію́чий, зогріва́ючий, теплый;* ~é *lúče slnka* *теплы* *лу́чі* *со́лнца* **2** *теплый, серде́чный, прие́мный, упря́мый, ра́достный, мі́лый;* ~é *slová* *теплы* *сло́ва*

hreš//it' –í –ia *nedok.* **1** (*karhať*) *грі́штити*; *otec ~il syna* *оте́ць* *грі́шив* *сына* **2** (*nadávať*) *надава́ти, богова́ти, проклина́ти, кляти;* ~ *ako rohan* *надава́ти* *як* *по́ган*

hriadel' –a *m* **1** *tech.* *гряде́ль*; *pluhový* ~ *плуго́вый* *гряде́ль*

hriadk//a –y *ž* *грядка*; *kvetinová* ~ *кві́ткова* *грядка*

hrianč//it' –í –ia *nedok.* *гря́нкова́ти, ро́бити* *гря́нки*, ~ *chlieb* *припи́кати* *хлі́б* (на *шпа́ргеті*), *робити* *гря́нки*

hriank//a –y *ž* *грянка*, *припи́каний* *хлі́б*

hriat' *hreje hrejú nedok.* **1** *грі́ти; зогріва́ти;* *kožuch dobre hreje* *кожу́х* *до́бри* *гріе* **2** *зогріва́ти, грі́ти;* ~ *večeru* *грі́ти* *або* *підогріва́ти* *вече́рю* • ~ *si hada* *на* *prsiach* *зогріва́ти* *або* *зогрі́ти* *або* *пригрі́ти* *га́да* *на* *ру́дях*

hriat' sa *hreje sa hrejú sa nedok.* *грі́ти* *ся*; ~ *sa pri peci* *грі́ти* *ся* *ко́ло* *пе́чки* *або* *пе́ца*

hriat//a –ej *ž, hriat//e* –eho *s* (*pálenka*) *грі́та* (*на́лі́нка*)

hrib –a *m* **1** (*dubák*) *бі́лий* *гри́б* **2** *ľud. (jedlé huby)* *гри́бы* *на* *ї́джіня*; *ходить* *на* *гри́бы* *або* *за* *гри́бами* **3** (*na štopkanie*) *гри́бок* • *starý* ~ *iron.* *ста́рый* *гри́б*

hribár –a *m* *гриба́рь*

hribov//ý *грибо́вый*; ~á *polievka* *грибо́ва* *по́ливка, по́ливка* *з* *гри́бами*

hriech –u *m* **1** *náb.* *грі́х*; *smrteľný* ~ *смерте́льный* *грі́х*; *dedičný* ~ *bibl.* *першо́родный* *грі́х*; *rykať* *за* ~y *терпі́ти* *за* *грі́хы* **2** (*previnenie*) *хы́ба*, *грі́х*; *spomínať* *staré* ~y *споміна́ти* *ста́ры* *грі́хы* *або* *хы́бы* **3** *hovor. (neprijemnosť)* *неприе́мность* *ж*; *zapríčiniť* ~ *запри́чинити* *неприе́мность*

hriešnik –a *m* **1** *náb.* *грі́шник, грі́шний* *чолові́к*; *kajúcný* ~ *ка́ючий* *ся* *грі́шник* **2**

hovor. грішник; виновáтый, виновник;
starý ~ старый грішник

hriešnly 1 náb. грішний, гріховый; ~a láska
гріхова любóв; viesť ~ život véсти грішний
жывот **2 (trestuhodný)** трестный, (по-)
káраный; ~a nedbanlivosť трéстна áбо
(по-)káрана недбанливость **3 (vyjadruje
ľudskú bezmocnosť);** ~ človek грішний
чоловік; ~a stvora грішне створіня;
~a duša грішна душá • ~a cena *hovor.*
безбóжна ціна; на moj ~u (dušu) на мою
грішну душú, намойдúшу

hrisko, hrište p. ihrisko

hrivlla y ž грива; konská ~ кінська грива

hrivnlla –y ž hist. грівна • prispieť svojou
~ou приспíти свóев грівнов; zakopať svojú
~u зарыти свій тáлент

hrivnák –a m (divý holub) гóлуб

hrivnatý гривáтый; ~ kôň гривáтый кінь

hrk cit. бац, бух

hrkálklla –y ž 1 (detská hračka) гыркáлка
2 ~y mn. č. (zvončeky na záprahu)
дзвонóчки, гыркáлки

hrkllat' –á –ajú nedok. дыр́гати, клепа́ти,
штырн́гати, гыркати, кло́пкати

hrkllnúť –ne –nú dok. дыр́гнути, бўхнути,
тріснути, кло́пкати; озвáти ся, пові́сти
даштó; dvierka ~lí двéрці бўхнули; čosi
~lo штось гыркло áбо бўхло; ~lo v ňom
(ako v starých hodinách) neos. *expr.* у нёго
сёрдце замёрло

hrkнутý hovor. (podnapitý) піднапитый,
підвыпивший, під páрами

hrkot –u m гуркот; ~ kolies гуркот кóлес

hrkolllat' –ce –cú nedok. гурчáти, бухáти;
stroj ~ce машына гуркóче áбо гурчíть

hrkútlat' –a –ajú nedok. гыркотáти *aj pren.;*
~ si s milou гыркотáти з любéзнов

hrkútavý гыркотáвый; ~ hlas гыркотáвый гóлос

hrmaviclla –e ž expr. громовіця, блиска-
віця, бўря

hrmlliet' –í –ia nedok. v rôzn. význ. гырмі́ти;
hrmí neos. (гром) гырмить; delá ~ia канóны
дуднять, бють; jeho hlas ~el v posluchárni
ёго гóлос гырмів в аудіторі́ї, клáсі

hrmot –u m гырмотáня; ~ vláku гырмотáня
влáку, цýгу

hrmo'llat' –ce –cú, hrmot'llit' –í –ia nedok.
гырмотáти, гырмі́ти, ломозити, бўхати;
hrmotný 1 –u m гырмотя́чий, ломозивый,
громóвый,оглу́шующий; ~ hlas громóый
гóлос **2 (o ľudoch)** глучный, кріча́чий

hrnčiar –a m горнчáрь

hrnčiarskly горнчáрьский; ~a hlina го-
рнчáрьска глина

hrnčiarsvlllo –a s горнчáрня

hrnlliec –ca m 1 гóрнець; hlinený ~ гли-
няный гóрнець **2** кайстрóна ж ; hlinikový
~ алумініёва кайстрóна; Papinov ~ *tech.*
Пáпинов котёл • má hlas ako starý ~ матъ
гóлос як черепáтый гóрнець, матъ áбо
у нёго хриплявый гóлос; chudobnému
človeku aj z ~ca vykurí [prisl.] худóбному
чоловікови і з гóрнця выкупить, бідному
женити ся і ніч кўрта

hrnúť hrmie hrnú *nedok.* горн́ути, валити,
навáлєвати

**hrnúť sa hrmie sa hrnú sa nedok. 1 (valiť
sa)** горн́ути ся, валити ся, навáлєвати
ся; voda sa hrnula do potoka вóда вали-
ла ся до пóтока; krv sa hrmie do tvári кров
навáлює ся до твáри **2 (ísť húfom)** гýфом
валити ся; ľudia sa hrnú люди гóрнуть ся

hrob –u m гроб; hromadný *al.* masový ~
громáдный áбо мáсовый гроб; kopať ~
копáти гроб; ~ Neznámeho vojaka гроб
Незнáмого вóяка • kopať niekomu ~
копáти дакóму гроб; mlčí ako ~ він тихо як
в грóбі áбо він німый як гроб; priviesť *al.*
doviesť do ~u доvéсти до грóбу, гнáти до
грóбу; od kolisky až po ~ од кóлыскы аж
до грóбу; vziať so sebou tajomstvo do ~u
взяти з собóв тáйность до грóбу; v ~e sa
obráti в грóбі обёрне ся; už je jednou pohou
v ~e він уж еднóв ногóв сто́ить в грóбі

hrobár –a m гробáрь

hrobárik –a m zool. гробáрик (*хробáк*)

hrobárstvlllo –a s гробáрьство, ремéсло
гробаря

hrobklla –y ž грóбка

hrobľ/a –le ž 1 (*kamenia al. zeme*) грома́да, ко́па, го́ра; ~ skáľia грома́да ка́міня 2 я́ма (*про банду́рки і овоцину*)

hrobovľ/y гробо́вый • ~é ticho гробо́ве тихо

hroch –a m грох

hrocholť –te ž (*zamrznutá, hrbolatá zem*) замерзну́та, змерзну́та зе́мля

hrom –u m гром; ~y bijú гро́мы бьют • ako ~ z jasného neba як гром з ясно-го не́ба; čo budú ~y byť, čo by ~y bili *hovor.* і кидь бу́дуть гро́мы бити, кидь бы і гро́мы били

hromadľ/a –y ž 1 грома́да, ко́па; ~ skál грома́да ка́міня; hádzať na ~u шма́ряти на ко́пу 2 *expr.* ма́са, мно́го, ве́лє, тма; ~ ľudí ма́са люде́й • ~ nešťastia ко́па неща́стя; hádzať všetko na jednu ~u шма́ряти вшы́тко на є́дну ко́пу

hromadľ/iť –í –ia *nedok.* грома́дити, нагро́маджовати, збера́ти, нагро́мадити *dok.*; ~ zásoby робити за́собы • ~ chybu за chybu робити хыбу за хыбов

hromadľ/iť sa –í sa –ia sa *nedok.* грома́дити ся, нагро́маджовати ся, нагро́мадити ся *dok.*; problémy sa ~ia пробле́мы нагро́маджують ся

hromádkľ/a –y ž 1 *zdrob.* грома́дка 2 *ľud.* (18 *sporov obilia*) криж (*снóніє*) • ~ nešťastia ко́пка неща́стя

hromadnľ/y 1 ма́совый, колекти́вный; ~ výroba ма́сова výroба; ~á objednávka колекти́вна обі́днávka; ~é podstatné meno грома́дний назывник 2 *voj.* грома́дний; ~á paľba ма́сова стрі́льба

Hromnľ/ice –íc ž *romn. ľud.* Громні́ці (2-го *фебру́ара*), уведжі́ня до хра́му, Стріте́нє госпо́дне (15-го *фебру́ара*)

hromničkľ/a –y ž *ľud.* громні́чна сві́чка, посвя́чена сві́чка (*запáлює ся в часі́ бұ́рі*)

hromničnľ/y: ~á sviečka *ľud.* громні́чна сві́чка, посвя́чена сві́чка (*запáлює ся в часі́ бұ́рі*)

hromobitľ/ie –ia s битя гро́мів; ~ канóнов *prep.* канона́да, дудні́я канóнів

hromotík –a m *pejor.* громото́вок

hromozvod –u m *hovor.* гро́мозво́д • byť ~ом быти гро́мозво́дом

hromžľ/iť –í –ia *nedok.* гри́штити, надава́ти; гри́штити на чім сві́т стоїть

hrošľ/i *príd. k hroch* • má ~iu kožu ма́ть ско́пу гро́ха, ма́ть грубу́ ско́пу

hrot –u m 1 грот; ~ kopije грот ко́пії 2 *anat.* ве́рх; ~ plúc ве́рх плю́ц 3 шпи́ц м (*ве́жы*)

hrotľ/ok –ka m до́йник, подо́йник

hrozbľ/a –y ž гро́за, грози́ня; застра́шования; *zастраšovati* niekoho ~ami застра́шувати да́кого, грози́ти ко́му

hrozienľ/ko –ka s *obyč. v mn. č.* ~ka суше́не грознó; koláče s ~ami ко́лачі з суше́ним грознóм

hrozľ/iť –í –ia *nedok.* 1 (*hrozitiť sa*) грози́ти; ~ prstom грози́ти па́лцєм 2 (*vyhrážatiť sa*) грози́ти; ~ trestom грози́ти пока́ра́нєм 3 грози́ти, загро́жувати; ~í povodeň, nebezpečenstvo загро́жує запла́віня, небеспéчность

hrozľ/iť sa –í sa –ia sa *nedok.* 1 *komu čim* грози́ти ся; ~ sa päsťou грози́ти ся пястє́в, ку́лаком 2 (*desitiť sa*) стра́штити ся, боя́ти ся; ~ sa následkov боя́ти ся на́слідків

hrozitánsky *expr.* ужа́сний, стра́шний, обро́вський, негорáзний, барз-преба́рз; mám ~ hlad я стра́шний голоде́н, я голодний як вовк

hrozivľ/y ужа́сний, стра́шний, негорáзний, абно́рмáльний; ~é trčaľná ужа́сны áбо ужа́саючі хма́ры; ~ výraz tváre негорáзний ви́раз тва́ри

hrozne *prisl.* 1 (*strašne*) стра́шні, абно́р-ма́льні, ненормáльні, негорáзні; ~ sa zamračil він негорáзні захму́рив ся 2 (*veľmi*) ужа́сні, стра́шні, барз; ~ som sa naľakal я барз напұ́див ся áбо настра́шыв ся

hroznľ/o –a s грознó; stolové ~ столо́ве грознó; vínové ~ винна со́рта грознá

hroznovľ/y грознóвый; ~ víno грознóве вино́; ~ cukor грознóвый цу́кер

hroznľ/y стра́шний, гро́зний, ужа́сний; ~á choroba стра́шна хворо́ба áбо гро́зна бо́листь; ~é počasie ужа́сна пого́да; ~

zbabelec страшний боягуз; ~á bolest' ужасна більсть

hrôz//a -y ž **1** страх; *třpnuť* ~ou терьпнути страхом; *vzbudzovat'* ~u наводити страх
2 *obyč v mn. č.* ~y (*nešťastie*) нещастя, ужасы; ~у воюну ужасы войны **3** *expr. hovor. (velké množství)* ма́са, мно́го, веле́, грома́да, ко́па, тма; ~ *režazí* грома́да пиязей; *národu až* ~ аж мно́го наро́ду

hrôzotrašn//ý страше́зный, барз-преба́рз страшний; ~é *chýgu* барз стра́сны хыры а́бо слу́хы

hrôzovlád//a -y ž те́роп, насилство, бес-пра́вность

hrôzyplný страшний, грóзный, ужасный, ужаса́ющий; ~ *pohľad* ужасный а́бо страшний по́гляд

hrs//t' -ti ž **1** пясть, кула́к, жме́ня; *držať* v ~ тримати жме́ні **2** пригорща; ~ *múky* пригорща муки **3** *snít*; *ovos leží v ~iach* овес лежыть в сно́пах • *rozdávať plnými ~ťami* роздава́ти по́вными пригорщами; *mám ho v ~ti* мам ёго в рука́х, він в мо́их рука́х; *lepší vrabec v ~ti ako holub na streche [prísl.]* ліпший воробель в жме́ні, як го́луб на стрі́ці; *lepší vrabec v ~ ako zajac v chraсті [prísl.]* ліпше ма́ти ме́нше з істо́тов, як ве́цей в неісто́ті

hřstkl//a -y ž *zdrob. v rôzn. význ.* го́рстка; ~ *ľudí* го́рстка люде́й

hrsťovač -a *m polnohosp.* сноповязачка
hrsť//ovať -uje -ujú *nedok. polnohosp.* вяза́ти до сно́пів

hrtan -a *m 1 anat.* горта́нь ж **2** *hovor. (hrdlo)* го́рло, шыя; *chytiť za* ~ поімáти за го́рло • *rúšťať dolu ~om (peniaze, majetok)* пропивáти

hrúbk//a -y ž гру́бка; ~ *steny* гру́бка стіны
hrub//núť -не -nú *nedok.* **1** гру́бнути, розроста́ти ся, ставáти ся шыршым, приберáти; *kmeň stromu ~ne* стром гру́бне, росшырюе ся **2** (*o hlase*) гру́бнути, ставáти ся низкым **3** (*o ľudoch*) гру́бнути, ставáти ся грубым

hrubo *prísl.* **1** гру́бо, грубо́в ве́рстов; ~ *natrieť maslo na chlieb* гру́бо натерти ма́сло на хліб **2** (*neslušne*) гру́бо; ~ *sa správať voči niekomu* гру́бо одно́сити ся к дако́му а́бо быти грубым к дако́му

hrubostenn//ý з грубыми стіна́ми, гру-бості́нный; ~á *rúrka* грубості́нна ру́рка

hrubozrn//ý грубозерни́стый; ~á *oseľ* гру-бозерни́ста о́ціль; ~ *chlieb* хліб з грубо́й муки а́бо хліб з (на)гру́бо помоло́той муки

hrub//ý **1** гру́бый; ~é *steny* гру́бы стіны; ~á *kniha* груба́ книжка; ~á *múka* груба́ мукá а́бо (на)гру́бо помоло́та мукá; ~é *črevo anat.* грубе́ чере́во а́бо груба́ кышка **2** (*drsný, podradný*) гру́бый; ~ *hlas* гру́бый го́лос; ~é *jedlo* груба́ стра́ва; ~á *práca* груба робота **3** (*surový, neslušný*) гру́бый, неслу́шный, гробі́яньський; ~ *človek* гру́бый чоло́вік; ~é *správanie* грубе́ пово́джі́ня **4** (*velký*) вели́кий, гру́бый; ~á *chyba* вели́ка а́бо груба́ хыба **5** (*celkový, úhrnný*) ца́лkowyй, об́щий; ~ *prijem* ца́лkowyй а́бо гру́бый за́робок

hrul//ď -de ž гру́дь, гру́ди *romn. vpadnutá* ~ упáла гру́дь; *vyrnúť* ~ выпну́ти гру́ди; *príviniť na svoju* ~ притисну́ти а́бо приви-ну́ти к гру́ди

hrud//a -y ž **1** гру́да; *rozbíjať* ~у розбивáти гру́ды **2** вели́ка гру́да; ~ *syra, masla* ве-лика гру́да сы́ра, ма́сла • *rodná* ~ ро́дна зе́мля; *vrátiť sa k rodnej* ~е *al.* на родnú ~у верну́ти ся до ро́дного кра́ю

hrudk//a -y ž *zdrob.* гру́дка; ~ *syra* гру́дка сы́ра

hrudník -a *m* гру́дник, гру́ди
hrudn//ý гру́дный; ~ *kôš* гру́дный кош; ~á *dutina* гру́дна по́лоска; ~ *hlas* гру́дный го́лос; ~é *svaly* гру́дны свáлы а́бо муску́лы; ~ *kašeľ* гру́дный ка́шель

hrudovit//ý грудовитый; ~é *vápro* грудови-те ва́пно

hrušk//a -y ž **1** (*strom, plod*) гру́шка; *zimné* ~у зимны гру́шки; *plane* ~у планы, дикы гру́шки **2** *hovor. zdstar. (žiarovka)* гру́шка, жа́рóвка • *padol ako zhnitá* ~ упáв як

згнита гру́шка, упав́ або звалив ся як підкосе́ний

hruškovíc//a –e ž грушкови́ця, грушкова па́лінка

hruškovitý грушковитый

hruškový грушковый; ~ kompót грушковый ко́мпот, ко́мпот із гру́шок

hrúz –a m (ryba) піска́рь m

hrúza p. hrôza

hrvol' –a m гылта́нь, горта́нь, карк; robiť na tolké hrvole робити на тільки́ карків́ або тільки́ людéй

hryzadl//o –a s (ústroj hmyzu) чéлюсть ж (мушкови́них)

hryzák –a m (predný zub u zvierat) грыза́к

hryzav//ý 1 чéлюстний; ~é ústroje hmyzu чéлюсті́ мушковин 2 ріжучі́й; ~ bôl ріжуча бо́лість

hryzovisk//o –a s грызотá, трапі́ня, псо́та, ста́рости, непóкій

hryzt' hryzie hryzú *nedok.* 1 грызти, кусáти; ~ jablko грызти я́бло; ~ si nechty грызти (собі́) но́хті; ~ si pery кусáти (собі́) га́мбы 2 *preu.* грызти, мýчити, тра́пити, знепоко́ювати; ё́го мýчить со́вість • pes, čo breše nehryzie [*prisl.*] пес, што брёше, не грызé або не тот пес страшний, што брёше, але тот, што кýсать

hu, hú *cit.* 1 (hlas sovy) гу, гý 2 (*odpor, hrôza*) ох

hub//a' –y ž 1 гриб; jedlé ~у грибы на їджі́ня, їдлы грибы; jedovaté ~у ядовиты грибы, не їдлы грибы, ша́лены грибы *refor.*; sušené ~у суше́ны грибы 2 (*špongia*) шпоні́я • množil' sa *al.* rást' ako ~у ро да́жді мно́жити ся́ або́ рости як грибы по до́джі; bláznivé ~у ро́jedol (він) ша́лены грибы по́їв

hub//a' –y ž *hovor.* (zvierat) папу́ля, пыск *aj vulg.*; dostať po ~е достáти по папу́лі • zatvor ~u! затво́рь або́ запри́й папу́лю! zapchaj si ~u! *hovor. vulg.* запха́й со́бі папу́лю! povedať na plnú ~у пові́сти на по́вны ўста́ або́ на по́вне го́рло; hovori ako mu ~ нара́стла (він) гово́рить, як зна́ть

а́бо (він) гово́рить, як ё́му́ язы́к на́ріс; řečené holuby nikomu nelietajú do ~у [*prisl.*] пече́ны го́лубы нико́му до уст не лє́тять

hubár –a m *hovor.* гриба́рь

hubat//ý язы́кастый, папу́льнаты́й; ~é dieťa папу́льната́ або́ дерзка́ (на язы́к) ді́тина

hubertus –a/-u m губерту́с, ко́вт, ка́бат, зимник

hubertusový губерту́совый

hubičk//a –y ž *lud. zdrob (bozk)* поці́лунок

hub//it' –í –ia *nedok.* губити, ні́чити, ні́вочіти; ~ hmyz губити мухови́ну

hubk//a –y ž шпоні́я

hub//ovat' –uje –ujú *nedok.* папу́люва́ти, гýндрати

hubovin//a –y ž губовина, губча́та річ

hubovit//ý 1 губовитый, поровитый; губо-вита річ 2 нападже́ный гýбов; ~é drevo дере́во нападже́не гýбов, грибом

huck//at' –á –ajú *nedok.* гýцкати, нагýцковати; ~ psa нагýцковати пса; ~ niekoho proti niekomu гýцкати да́кого протів да́кого, гýцкати ко́го на ко́го

huč//at' –í –ia *nedok.* 1 гучáти; vodopád ~í водопа́д гучі́ть; hory ~ia го́ры гуча́ть; v hlave mi ~í *neos.* в го́лові́ мі́ гучі́ть 2 (*o siréne*) гучáти 3 *do koho hovor. expr. (navádzat')* гучáти, наговоро́увати, наво-диди, пересві́дчовати; ~al doňho celý deň пересві́дчовав ё́го ці́лий день; nehuč toľko do mňa не гуч уж тільки́ до мене́

hudb//a –y ž 1 му́зыка; vokálna ~ вока́льна му́зыка; inštrumentálna ~ інструме́нтальна му́зыка; klasická ~ класі́чна му́зыка; tanečná ~ танце́вальна му́зыка; učiteľ ~у учи́тель му́зико́у 2 (*hudobné teleso*) орхе́стер; vojenská ~ воє́ньський орхе́стер; cigánska ~ ци́га́ньска му́зыка • to je ~ budúcnosti то́то є́ му́зыка́ б́удучности; to je pre mňa nebeská *al.* rajska ~ про мене́ є́ то́то ра́йска му́зыка

hudlik//at' –á –ajú, **hudlik//ovat'** –uje –jú *nedok. expr.* фідлика́ти; ~ na husliach фід-лика́ти на гу́слях

hudobníck//y музико́кльний; ~a rodina музико́кльна ро́дина

hudobník –а *m* музыкánt

hudobnin//a –у *ž* нóты

hudobno-spevácky музыкálно-хорóвый;
~ krúžok музыкálно-хорóвый кружок

hudobnos//t' –ti *ž* *v rôzn. význ.* музы-
кálность

hudobnovedný музыконау́чный

hudobn//ý *v rôzn. význ.* музычный,
музыкálный; ~ nástroj музыкálный ін-
струмéнт; ~ výchova музычне вихováня;
~é dielo музыкálный твір; ~é verše
музыкálны стихи

hudr//ovat' –uje –ujú *nedok.* гудровáти,
бормотáти (*о морякóви, гóлос морякá*)

hudry, hudrý *cit. (napodobnenie hlasu moriaka)* гýдры-гýдры

húf –a/-u *m* гуф, громáда, кóпа; ~ zvedavcov
кóпа звездáвців; hrnúť sa *v* ~och горнýти
ся в гýфах

húfnic//a –e *ž* *voj.* гуфніця

húfn//y мáсовый; ~e sťahovanie мáсове
переселіня

húfom *prisl.* гýфом, кóпов, громáдов;
гýртом

huh//ňat' –ne –nú *nedok. expr.* фýфняти,
говорити на нис

huhňavý фуфнявый; ~ hlas фуфнявый
гóлос

huk –u *m* гýкот, шум, глук; ~ strojov гýкот
машын

húkačk//a –y *ž* трубáчка, авто́ва трубáчка,
клáксон

húk//at' –a –ajú *nedok.* гýкати, трубíти;
siréna –a siréна гýкати

húkať sa –a sa –ajú sa *nedok. (o svini)*
гýкати ся

hukot –u *m* гýкот, шум; ~ strojov гýкот
машын

hukol//tat' –ce –cú *nedok.* гукотáти, гучáти;
voda ~ce вóда гучíти

hulák//at' –a –ajú *nedok.* гулякати, крічáти,
выкриковати, ревіти

hulvát –a *m pejor.* гýлвак, грóбіян

humanist//a –u *m* 1 *v rôzn. význ.* гуманіста
2 *zastar.* ученик гуманно́й клáсы гімна́зії

humanistick//ý гуманістичный; ~á filozofia
гуманістична філософія

humanit//a –у *ž* гуманность ж, гуманізм *m*

humanitn//ý гуманітарный; ~é vedy гума-
нітарны науки

humanizm//us –u *m* гуманізм; kapitalistický
~ капіталістичный гуманізм

humánny гуманный; ~ skutok гуманна
дійсность

humbug –u *m hovor. expr.* гýмбуг, под-
вóдництво, клáмство, підфук, цигáнство

humn//o –a *s* 1 (*hospodárske stanovisko*)
пелéвня, бо́йско, стодóла 2 (*pole za*
stodolou) загумéнок • *my o vlku a vlk za* ~у
мы про вóвка, а вовк за пелéвнєв

humor –u *m* гýмор; má ~ мать гýмор •
šibeničný ~ тяжкий гýмор

humoresk//a –y *ž lit.* гуморéска

humorist//a –u *m* гуморіста

humoristický гуморістичный; ~ časopis
гуморістичный журнáл, часóпис

humorný гуморістичный; жартóвный,
комічний, забáвный; ~ člověk чоловiк
з гýмором

hump//ovat' –uje –ujú *nedok. expr. (kazit')*
гумплéвати, казити, нівочíти; ~ šaty, obuv
нівочíти шмáты, обув

humus –u *m* гýмус, перегній

humusovit//ý гумусовитый, перегнитый;
~á pôda гумусовита зéмля

huňa *hune ž* 1 гýня, кожушóк 2 (*hrubá*
prikryvka) дéка, прикрывка (*з грубо́й вóвны*)

huňatý серстьнáтый, хылпáтый, мохнá-
тый; ~ pes хылпáтый пес

huncút –a *m hovor.* гýнцут, бéтяр,
нанічгóдник, префікáнець

huncútsky гунцúтьскый, бeтярьскый,
нагічгóдницькый

huncútsvl//o –a *s* гунцúтство, бeтярьство,
префікáность

hundrl//at' –e –ú *nedok. expr.* гýндрати,
шóмрати, мырмляти; ~e si pod nos гýн-
драти собі пóпід нис

hundravý гундрáвый, шомрáвый, мыр-
млявый; ~á žena гундрáва женá

hundroš -a *m* *pejor.* гундрош, шомрош, мырмлёш

hungarist//a -u *m* гунґаріста

hunt -a *m* ваґонётка

húp//ať -a -ajú *nedok.* запада́ти, за-бо́рєвати ся, вязнути; ~ do vysokého snehu вязнути в глубо́кім снігу

hupkom, hupky *prisl.* **1** (*rezko*) різко, скóро, єдним ма́хом **2** (*-náhle*) на́гли, одра́зу, скóро, мігом

hup//núť -ne -nú *dok.* завязнути, гупнути;
• huplo mu (jej ...) do hlavy гупло ёму до го́ловы

hurá *cit.* ура; kričať ~ крича́ти ура́

hurhaj -a *m* *expr.* гурґай, па́ніка, покрито-ваня, крик, ве́реск; robiť ~ робити па́ніку

huriavk *p.* hurhaj

hurisk//a -y ž гурі́ска, гурі́я

hurka *p.* jaternica

hurt -u *m* *hovor.* крик, глук, бўхот, рахот, рев; robiť ~ робити бўхот

hurtom *prisl.* *hovor.* гур́том, згур́та, енергі́чні

hurt//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor. expr. 1* бўхати, рахотати, дуркати, дуркотати, ревіти **2** (*robiť krik, vrieskať*) крича́ти, брєха́ти, врискати, га́вкати, гулякати

hus -i ž гуска ж; chovať *al.* držať ~і трина-ти гускы; škľbať ~і скуба́ти а́бо ску́бсти гускы • dedinská ~ глупа́ня; rozumieť sa do niečoho ako ~ do ríva *expr.* розуміти ся да́чому як гуска до пива; ja som s tebou ~і пера́sol *hovor.* я з тобо́в гускы не пас; ты зо мно́в не рівня́й ся; bodaj ťa ~ kopaľ *bart.* бода́й бы те́бе гуска ко́пла; traťená ~ gága [*prisl.*] тра́фена гуска за́ра́гать а́бо на злодіє́ви ша́пка горить

húsa -ťa s гу́ся

husac//í гуся́чий; ~ia пе́чення гуся́ча пе-чі́нка

husacin//a -y ž гуся́тина

husacin//ec -са *m* гуся́чка

husár -а *m* гуса́рь

husársk//y гуса́рьський; ~é čižmy гуса́рьскы чі́жмы

húsenic//a -e ž **1** гусе́ниця **2** (*na pásomom traktore*) пас (на тра́кторі)

húsenicový пасо́вый; ~ traktor пасо́вый тра́ктор

hus//í гуси́й • ísť ~ím pochodom іти гуся́чим кро́ком; ~ia koža гуся́ча ко́жа

husiar -a *m* гуса́рь, пасту́х гу́сок; тот, хто пасе́ гускы

husin//ec -са *m* гуся́тник

husit//a -u *m* *hist.* гуси́та *m*

husitsk//ý *hist.* гуси́тський; ~é vojny гу-си́тскы во́йны

hus//le -iel' ž *pomn.* гуслі; hrať na ~iach гра́ти на гу́слях; hrať prvé, druhé ~ гра́ти пе́ршы, дру́гы гуслі

huslist//a -u *m* гуслі́ста *m*

hus'ov//ý гуслё́вый; ~á struna гуслё́ва стру́на; ~ koncert гуслё́вый кон́це́рт; ~ virtuóz гуслё́вый віртуо́з

huspenin//a -y ž студени́на; trasie sa ako ~ *hovor.* трясе́ ся як осика

húst' hudiť hudiť *nedok. 1* (*na hudobnom nástroji*) гра́ти **2** *expr. (neprestajne nahovárať na niečo)* догваря́ти да́кому, нагваря́ти да́кого на да́што, гуді́ти, бринькати; ~ niekomu poza uši гуді́ти да́кому до ух; vždy len svoje hudiť ві́чно гудить лєм сво́є

hustilk//a -y ž *odb.* по́мпа

hust//it' -í -ia *nedok. odb.* помпо́вати; ~ vzduch помпо́вати во́здух

hust//núť -ne -nú *nedok.* густну́ти; згу́щовати ся; kaša ~не ка́ша густне; dážd' ~не додж роспа́дує ся

hustomer -ul-a *m* густо́мір

hustosrstý густо́сёрстый

hustot//a -y ž густо́та; ~ obyvateľstva густо́та жы́тельства; ~ rozroku густо́та, насы́ченость роство́ру

hust//ý *v rôzn. význ.* густы́й; ~ roztok густы́й, насы́чений роство́р; ~ les густы́й лі́с; ~é vlasy густы во́лосы; ~á dopravná sieť густá си́ть кому́ніка́цій; ~á hmľa густá гмля; ~á paľba voj. густе́ стрі́ляня

huš *cit.* геш, гыщ; шы́г

húš//ť -te ž гу́ща́ва, гу́щавина

húšťav//a -y ž písna гушавина
húšť//ie -ia s, **húštin//a** -y ž p. **húšťava**
hut//a -y ž металургічний завод; sklená ~ скляний завод
húť//at' -a -ajú *nedok.* čo задумовати ся над чим, обдумовати *што*, роздумовати *о чім*
hutnícky металургічний; ~ priemysel металургічний промисел
hutnictv//o -a s металургічний промисел
hutník -a m металург
húževnatý 1 (o človeku) неподдайний, вытыва́лый 2 вытыва́лый; ~ boj вытыва́лый бой
húžv//a -y ž прут, прутья; ўзель, гужва
húžv//at' -e/-a -u/-ajú *nedok.* *expr.* гужвати, корчіти; скручати, крутити, скручовати ся, стискати
húžv//at' sa -e/-a sa -u/-ajú sa *nedok.* гужвати ся, корчіти ся; скручовати ся
hvezdár -a m звіддарь, астронóm
hvezdár//eň -ne ž звіддарня, обсерваторія
hvezdársky звіддарський, астрономічний; ~ ďalekohľad астрономічний телескоп
hvezdárstv//o -a s звіддарство, астрономія
hviezd//a --y ž звіздá; ~y svetia звізды світять; • filmová ~ кінозвіздá; narodil' sa pod šťastnou ~ou народити ся під щастливов звіздóв; sľuboval ~y z neba слюбовав гóры-дóлы; veril' v svoju (dobrú) ~u вірити в свою щастливу звіздú; videl všetky ~ (od bolesti) відів вшыткы звізды
hviezdic//a -e ž bot. звіздчатка
hviezdnat//ý звіздный; посятий áбо посяняний звіздáми; ~á obloha звіздне небо
hviezdn//y звіздный; ~a sústava звіздná сístéma; ~e nebo bás. звіздне небо
hviezdokop//a -y ž звіздне скопліня
hvizd -u m свист; prenikavý ~ острый, проникавйй свист
hvízd//at' (si) -a (si) -ajú (si) *nedok.* свистати, свистіти; ~ si pesničku свистати áбо посвистовати співанку; vietor ~al вітор свистів • naučim ťa po kostole ~

hovor. я тебе наўчу рóзуму; a ďalej sa ~a а дáльше пискать ся
hviž//d'at' -dí -dia *nedok.* *expr.* свищати, фічати
hyacint -u m bot. (*Hyacinthus orientalis*) гіацинт
hybaj¹, **hybáj** *cit.* гáйда, пішóв
hybaj², **hybajme**, **hybajte** *len v rozk.* (*pod', pod'me, pod'te*) гáйда, пішли
hýb//at' -e -u *nedok.* 1 čím погынати, рúшати, шевеліти; ~ rukou погынати рукóв 2 kým, čím *pren.* побуджовати к діяню; to ~e svetom тотó погынать світом • ~ rozumom шевеліти мозгáми
hýb//at' sa -e sa -u sa *nedok.* 1 шевеліти ся, погынати ся, рúшати ся; dieťa sa nespíe ~ дітина не сміє погынати ся 2 дотыкати ся, погынати ся
hybk//y 1 огынаючий, пружный; ~ driel пружный дрік 2 шіковный; ~é ruky шіковны рúкы
hybn//ý погынаючий; ~á síla погынаюча сила
hybrid -a m *biol.* гібрид
hybridizác//ia -ie ž *biol.* гібридизація
hybridn//ý гібридний; ~é osivo гібридны семéна
hyd -u m *hromad.* 1 (*hydina*) (домашні) пта́хы (кúркы, гúскы, кáчки і т. п.) 2 *rejor.* (o ľudoch) вагабúнд, пóдп'як, збérба 3 *hovor.* (o hmyze) паразіты (úшы, блыхы, блошіці і т. п.)
hydin//a -y ž (домáшні) пта́хы, птаховина; chovať *al.* držať ~u тримати пта́хы áбо птаховину
hydinár -a m ховáтель птаховины, птаховинарь áбо птахáрь
hydinár//eň ne ž птахофáрма
hydinársk//y птахáрьський, птаховинарьський; ~a farma птахофáрма, пта́ша фáрма
hydinárstv//o -a s птахáрьство, птаховинарьство
hydinový птахáрьський, птаховинарьський
hydr//a -y ž гідра
hydrant -u m *tech.* гідрант

hydraulický гідрравлічний; ~ lis гідрравлічний прес

hydraulik//a -y ž гидравлика

hydrocentráll/a -y ž гидроелектростаніція, гидроелектрарня

hydrodynamíkk/a -y ž гідродінаміка

hydroelektrár//eň -ne ž гидроелектрарня, гидроелектростаніція

hydrofóbl//ia -ie ž chem. гидрофобія

hydrogén -u m 1 chem. водорód; гидрогén 2 *hovor. (peroxyd vodíka)* пероксід водорóда

hydrolýz//a -y ž гідроліза

hydromechanik//a -y ž гідромеханіка

hydroplán -u m гідроплán

hydroskopický гідроскопічний

hydrostatik//a -y ž fyz. гідростатіка

hydroterap//ia -ie ž гідротерапія

hydroxyd -u m chem. гідроксід, гідроокісь ж

hyen//a -y ž zool. гієна

hygien//a -y ž гігієна; zásady ~y прінціпы гігієны; zachovávať ~u дотримувати гігієну

hygienick//ý гігієнічний; ~é pravidlá прáвила гігієны

hygienik -a m гігієнік

hygroskopick//ý гігроскопічний; ~é látky гідроскопічны вещества, річовины

hýl' -a m zool. (*Erithrina rosea*) снегірь

hymen -u m anat. гімен, паненьська блáна

hymn//a -y ž гімна; štátna ~ держáвна гімна

hymnick//ý гімнічний, торжéственный, славно́стный, велича́вый; ~á píseň гімна, гімнічна пісня, співанка

hymn//nus -nu m lit. cirk. 1 славно́стне церкóвне співа́ня, співа́ти діфіра́мбы 2 гімна

hynúť hynie hynú *nedok.* 1 гынути, загынути; zvieratá hynú od hladu звірята гынуть од го́лоду 2 (*zanikať*) гынути, тратити ся; obyčaje hynú staré zvyky тратять ся • ~ od žiaľu гынути од жа́лю

hyperbol//a¹ -y ž geom. гіне́рбола

hyperbol//a² -y ž lit. гіне́рбола

hyperfunkc//ia -ie ž lek. гіперфу́нкція; ~ štítnej žľazy гіперфу́нкція во́ля áбо щі́тної желе́зы

hypermangán -u m chem. гіперма́нган, марга́нцёвокі́слый ка́лій

hypermoderný супермоде́рний

hypertón//ia -ie ž lek. гіперто́нія

hypertrof//ia -ie ž lek. гіпертро́фія; ~ srdca гіпертро́фія се́рдця

hypnotický гіпно́тичний; ~ spánek гіпно́тичне спа́ня

hypnotizér -a m гіпно́тизе́р

hypnotiz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* гіпно́тизовáти

hypnóz//a -y ž гіпно́за

hypofýz//a -y ž lek. гіпофі́за, мозго́вый прида́ток

hypochond//er -ra m гіпохо́ндер

hypochondr//ia -ie ž гіпохо́ндрія

hypochondrický гіпохо́ндрі́чний

hypotax//a -y ž gram. гіпо́таксіс, підрядно́сть

hypoték//a -y ž práv. 1 гіпо́тека; verejná ~ отворéна гіпо́тека; súkromná ~ за́крыта гіпо́тека 2 за́лога, осно́ва

hýr//liti' -i -ia *nedok.* 1 гуляти, фламова́ти, лумпова́ти 2 гі́рити, ма́ти вшы́ткого дость, бы́ти бога́тым

hýrivý 1 легкомы́селный, марно́тратный, ростопа́шний 2 весéлый, пéстрый

hystér//ia -ie ž гісте́рія

hysterický гісте́рі́чний; ~ smiech гісте́рі́чний смі́х, гісте́ріка; ~ záchvat гісте́рі́чний за́хват

hysterička -y ž гісте́річка

hysterik -a m гісте́рик

hyzd//liti' -i -ia *nedok.* 1 шка́редити, бры́дити, ка́зити; plač jej ~il tvár ей тва́рь шка́редив плач 2 оскве́рняти

CH

ch [ch i chā] *neskl. s (hláska a písmeno)* x *neskl. s*; malé ch ма́лє x; veľké Ch вели́ке X

cha *cit. xa*

chab//núť -ne -nú сла́бнути, ставáти ся сла́бым; pamäť ~ne па́мять сла́бне; chorý ~ne хво́рий сла́бне

chablý 1 (*slabý*) слабый; ~ zrak слабый
зрак **2** (*malý*) слабый, малый, незначный;
~á nádej слаба надія

chabzd//a -y ž *nár.* хабза

cha-cha, chacha *cit.* ха-ха

chajd//a -y *pejor.* хайда, хыжа; *stará drevená*
~ стара деревяна хыжа

chalan -a *m* *hovor.* хлопець, хлопчіско,
паробок, шугай, молодняк

chalcedón -u *m* *min.* халцедон

chalkopyrit -u *m* *min.* халкопіріт

chalu//a -y ž морська рослина, ряса

chalup//a -y ž хыжа; *drevená* ~ деревяна
хыжа, халупа; *rodná* ~ родна хыжа

chalúpk//a -y ž хыжка • *perníková* ~
перниковый дімик

chameleón -a *m* хамелеон

chameleónsk//y *príd. k* **chameleón**; ~a
taktika хамелеонська тактика, тактика
хамелеона

chamra//d' -de ž **1** (*burina*) бурян **2**
непотребны предмети, гарабурдя **3**
pejor. (o ľudoch) збэрба, чварга, банда

chamtiv//ec -са *m* *pejor.* лакомець,
хамтівець, скупець

chamtivý хамтівий, лакомый, ненасыт-
ный; ~ *človek* хамтівий чоловік

chaos -u *m* хаос, непорядок, п'ютанія;
politický ~ політичний хаос; *robiť* ~ робити
непорядок; *vnášať* ~ do niečoho вносити
п'ютанію до дачого • *má v tom* ~ *hovor.* він
мать в тім хаос, він в тім не розбэрать ся

chaotický хаотічний, неясный,
непорядный, замотаны

chapad//lo -a *s* (*u živočíchov*) поімátko

chápan//ie -ia *s* розуміня; *správne* ~
справне розуміня; *dialektické* ~ *sveta*
діалектичне розуміня світа

cháp//at' -e -u *nedok.* розумити; *ťažko* ~
тяжко розумити; *dobře* ~ добрі розумити;
~ *zmysel* розумити смысл; *ja vás plně*
~ ем я вам (вас) добрі розумлю

cháp//at' *sa* -e *sa* -u *sa* *nedok.* **1** *čoho*
(*zmočňovať sa*) імáти ся за што; ~ *sa*
niečoho *oboma rukami* імáти ся дачого

обидвома рукамі за што **2** *čoho* (*púšťať*
sa do čoho) імáти ся, брáти ся за што;
~ *sa práce* брáти ся за роботу; ~ *sa pera*
імáти ся пэра áбо за пэро **3** *k čomu*
(*usilovať sa o niečo*) снáжыти ся; ~ *sa*
k životu пробуджовати ся к живóту

chápavos//t' -ti ž догадливість, смы-
сёлность, порозумливість, винаход-
ливість

chápav//ý **1** догадливый, розумный,
порозумливый; винаходливый; ~ *žiak*
порозумливый ученик **2** розуміючий; ~
pohľad розуміючий погляд

charakter -u *m* *v rôzn. význ.* харáктер; *zlý* ~
недóбрый áбо дýрный, глúпый харáктер;
má ~ він мать харáктер, у нёго харáктер;
nemá ~ він бесхарáктерный чоловік; *to je*
~! вот áбо гэле, тотó є харáктер! *triedny* ~
spoločnosti клáсовый харáктер общности

charakteristick//ý харáктерный; ~á *črta*
харáктерна черта

charakteristik//a -y ž харáктерістика; *podat'*
stručnú ~u дати кýрту харáктерістіку

charakterizác//ia -ie ž харáктерістика

charakteriz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.*
харáктерізовáти; *výstižne* ~ стисло áбо
тóчно харáктерізовáти

charaktrerný харáктерный, володіючий
харáктером; чéстный, прінціпіáльный;
~ *človek* харáктерный чоловік, чоловік
з харáктером; прінціпіáльный чоловік

charakterológ//ia -ie ž харáктерологія

charakterov//ý *príd. k* **charakter**; ~á
vlastnosť черта харáктера; ~ *herec* *div.*
харáктерный артиста

charit//a -y ž харіта, мілосердність;
благотворность

charitativn//y харітатівный, мілосердный,
благотворный; ~а *činnosť* благотворность,
харітатівна діяльність

charleston [čarls-] -u *m* чáрлстон

chart//a -y ž *práv.* хárта

chas//a -y ž молодéж ж; ѓрупа; *veselá*
detská ~ весéла ѓрупа дітэй

chásk//a -y ž *pejor.* збэрба, гáведь, банда;

zlodejská ~ злодійська банда, банда
злодіїв

chasníck/ly *hovor.* молодежницький,
молодий; ~e roku молоды рóкы, юность

chasník -a *m hovor.* шугай, молодняк,
пáробок, хлóпець

chat//a -y *ž* **1** хата; го́рьский готéл;
poľovnícka ~ полёвницький дóмик,
горáрня; turistická ~ туристична хáта **2**
(*chalupa*) хыжа, деревяна хыжа, халýпа **3**
(*na letovanie*) хáта

chatár -a *m* хáтар, гáзда туристичной хáты

chatrč -e *ž* хыжка, схатрáла хыжка

chatrn/ly **1** (*chudobný*) худóбный, бідный,
мізérный, опотребовáный; ~ odev бідне
облечéня; ~é domku убо́гы дóмики **2**
(*slabý, chorý*) хылый, слабый, ослабéный,
высилeный; гeн'глявый; ~á starenka хыла
бáбка; ~é zdravie слабé здорóв'я

chcej-nechcej p. chcieť

chcený хотячий; умысéльный, схвáльный; ~
skutok умысéльна дiйсность

chcieť *chce* chcú *nedok.* хотіти; *chcem* jest'
я хóчу їсти; *chcem* vedieť, čo budeš robiť (я)
хóчу знáти, што ты бóдеш робити; *nechcel*
som ťa uraziť я не хотів тебе понижити;
rob čo chceš роб, што хóчеш; *nevie* čo chce
vín сам не знáть, што хóче • *či* chceš, *či*
nechceš, *chceš-nechceš*, *chcej-nechcej*
хóчеш не хóчеш, вóльки-невóльки

chcieť sa *chce* sa *nedok.* *neos.* хóче ся;
chce sa mi spať хóче ся мi спáти; *nechce*
sa mi spať не хóче ся мi спáти

che-che, checheche *cit.* xi-xí, xi-xí-xí

chehot -u *m expr.* хiхот

checho//tať sa, chech//tať sa -ce sa -cú sa
nedok. expr. хéхтати ся

chém//ia -ie *ž* хéмія; analytická ~ аналітична
хéмія; organická ~ органічна хéмія;
anorganická ~ неорганічна хéмія; ~ kovov
металохéмія; fyzikálna ~ фізична хéмія

chemick/ly хемічний; ~á reakcia хемічна
реакція

chemik -a *m* хемік

chemikál//ie -ií *ž pomn.* хемікалії, хемікаты

chemizác//ia -ie *ž* хемізація; ~ pôdy
хемізація зéмлі

chemoterap//ia -ie *ž lek.* хеміотерапія

chi-chi, chichichi *cit.* xi-xí, xi-xí-xí

chichot -u *m expr.* хiхот, хiхотáня; *veselý* ~
весéлый хiхот, весéле хiхотáня

chimér//a -y *ž* хімéра

chinín -u *m* хiнін

chinínovník -a *m* хiнінóвник, хiнінóвый
стром

chinínový хiнінóвый

chiromant -a *m* хiромáнт

chiromant//ia -ie *ž* хiромáнтiя, гадáня,
вiщiня з рýкы

chirurg -a *m* хiрýрґ

chirurg//ia -ie *ž* хiрýрґiя; *plastická* ~
пластична хiрýрґiя

chirurgick/ly хiрýрґичный; ~á klinika хi-
рýрґична клініка

chitín -u *m chem.* хiтiн

chlad -u *m* **1** хóлод; поcпý ~ нóчный хóлод;
chrániť sa pred ~om храни́ти ся од хóлоду
2 *pren.* холóдность ж, хóлод; *prijať* niekoho
s ~om хóлодно прияти дакóго

chladen//ie -ia *s tech.* холóджiня; *vodné* ~
водяне холóджiня; *vzdušné* ~ воздýшне
холóджiня

chladiac//i охолóджуючий; ~e zariadenie
охолóджуючий мехáнизм; ~a pec охо-
лóджуючий пец

chladiar//eň -ne *ž* охолóджовач; *pracovať*
v ~ni робити в охолóджовачi

chladiarensk/ly охолóджуючий; ~é zaria-
denie охолóджуючий мехáнизм; ~ vozeň
охолóджуючий вагóн, вагóн-охолóджовач

chladič -a *m* охолóджовач; *vzdušný*
~ воздýшный охолóджовач; ~ paru
охолóджовач пáры, парохолóджовач

chlad//it' -í -ia *nedok.* **1** чо холодити,
охолóджовати; ~ potraviny холодити
стравоины, продýкты; ~ené nároje
холóджены напиткы **2** *koho* холодити;
охолóджовати, освiжовати

chlad//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* холодити ся,
охолóджовати ся

chladivý/ý охолоджуючий, холодачий; ~ nápoj охолоджуючий напиток; ~á zmes *tech.* охолоджуюча змесь

chladničk/a -y ž холоднічка; elektrická ~ електрична холоднічка; plynová ~ газова холоднічка

chladno¹ -a s зимно, холодно; položit' do ~a покласти до холоду *ábo* на холодне *ábo* зимне місце

chladno² *vetná prisl.* зимно, холодно; je mi ~ зимно ми

chladnokrvnos//t' -ti ž холонокрѳвность; zachovať si ~ зберечі холонокрѳвность, остáти ся холонокрѳвным

chladnokrvný холонокрѳвный; ~ človek холонокрѳвный чоловік

chladnos//t' -ti ž 1 хѳлод; рівнодушность, безінтересность; ~ obecenstva хѳлодне одношіня публіки 2 *lek.* хѳлод м; pohlavná ~ половá хѳлодность, фпріідность

chlad/núť -ne -nú *nedok.* 1 хѳлоднути, одстывáти, стынути; polievka ~не пѳливка стыне, одстывать 2 *pren.* одстывáти; padšenie ~не ентузіáзм одстывать

chladn/ý 1 хѳлодный, зимный; ~á пос зимná, хѳлодна ніч; ~ nápoj хѳлодный напиток 2 (*rozvážny*) хѳлодный, розвáжний; ~á rozvaħa холонокрѳвность 3 (*nevľúdny*) хѳлодный, рівнодушний, апатічний, індіферентный; ~é prijatie хѳлодне при-ятя; jeho ~é správanie ma veľmi zarazilo *ěro* хѳлодне одношіня зо мнов барз потрясло **chlád//ok** -ku m 1 хѳлодок; sedieť v ~ku 2 *hovor.* *žart.* (*vázenie*) арешт, бáца; sedieť v ~ku *žart.* сидіти в хѳлодку (в арешті)

chláchol//it' -í -ia *nedok.* *koho,* чо успокоѳвати, утішáти, утішовати, мірнити; ~ plačúce dieťa успокоѳвати плачучу дітину

chláchol//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* успокоѳвати ся, утішовати ся; ~ sa nad nádejou тішати ся надіѳв

chlácholiv/ý успокоѳуючий, утішуючий; ~é slová утішуючі слѳва; ~ tón успокоѳуючий тон

chlam//tať -ce -cú *nedok. expr.* мляскати, гылтáти, джгáти, наджгáвати ся

chlap -a m хлоп; uzemčistý ~ уземнистый хлоп; ~ ako buk хлоп як бук, дуб; здоровый; to je riadny ~ тотѳ є порядный хлописко; ~ na mieste хлоп на місці *ábo* хлоп як трѳба • do ~a, ako jeden ~ до хлѳпа; вшитки як єдѳн

chlapák -a m *hovor. expr.* хлописко, міцный хлоп, одвáжний хлоп

chlápä -ťa s *expr.* хлѳпѳць, хлопчѳско, молодняк

chlapča -ťa s *expr.* хлѳпѳць, хлѳпчѳк; malé ~ малый хлѳпчѳк

chlapček -a m хлѳпчѳк, хлѳпча, хлопчáтко

chlapčensk/ý 1 хлопчѳеньский; ~ výzor хлопчѳеньский вызор; ~ vek хлопчѳеньскы рѳкы; ~ kabát хлопчѳеньский кáбат, ковт 2 мѳжский; мѳжска шкѳла

chlapčensv//o -a s дітьський вѳзраст, дітство, дітинство; za ~a в дітьскім вѳзрасті, в дітстві, в дітинстві

chlapčisk//o -a s *expr.* хлопчѳско

chlap//ec -ca m 1 хлѳпѳць; narodil sa im ~ народив ся ім хлѳпѳць 2 (*mily*) мілий; má už ~ca (*o dievčati*) (она) мать уж хлѳпця, гаваліра, фпайра *ábo* мать знáмость

chlapík -a m *expr.* хлѳпѳк, хлоп, юнáк; smelý ~ смілий юнáк; ty si ~! ты хлоп!

chlapin//a -y ž *expr.* хлопина, міцный хлоп, хлописко

chlapisk//o -a s *expr.* хлописко, міцный хлоп, великий (высѳкий) хлоп

chlap//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* хвалити ся, тримати ся по-хлѳпскы; ~il sa, že ma premože він хвалив ся, же мѳне перемѳже

chlapsk/ý 1 хлѳпський, мѳжский; ~ hlas мѳжский гѳлос; ~ robota хлѳпска робѳта 2 мѳжній, смілий; ~á reč смілá рѳч; ~é slovo хлѳпске слѳво, слѳво хлѳпа

chlapstv//o -a s 1 (*mužský vek*) хлѳство, зрілий вѳзраст 2 (*mužnosť*) мѳжність, мѳжство 3 *hromad.* (*chlapí*) хлѳпи, мѳжы, мѳжский пол

chľas//tať -táľ-ce -tajúľ-cú *nedok.* 1 (*o zvieratách, pejor. i o ľuďoch*) мляскати, хлипáти; хлипати 2 *hovor.* (*nemierne pit'*)

пити, попива́ти, хлястати (водку, рум і т. н.); *expr.* зазерáти глубо́ко на дно

chlebár/leň -ne *ž hovor. žart. al. psjor.* (ústa) горта́нь, рот, уста, ра́мба; *zavri si ~!* затка́й а́бо запри́й собі́ уста! • *zapchat' niekomu ~* затка́ти рот дако́му

chlebič/lek -ka *m*, **chlebič** -a *m* *zdrob.* 1: obložený ~ обложéный хлі́бик 2 *pren. expr.* (zamestnanie) хлі́б; to je jeho každodenný ~ то́тo є є́го́ ка́ждодéнный хлі́б

chlebník -a *m* хлі́бник, ці́диля, то́рба

chlebodarc/la -u *m* жы́витель, робо-
ту́дава́тель *m*

chlebovin/la -y *ž* зéрно, хлі́бовина

chlebovník -a *m* хлі́бный стром

chlebovlý *v rôzn. význ.* хлі́бóвый; ~á kôrka хлі́бо́ва скóрка, скóрка хлі́ба; ~é obilie хлі́бо́ве зéрно

chlepl/tať -се -сú *nedok. expr.* хлипати, мляскати; ма́чка ~се мlieko ма́чка хлип-
че мо́ло́ко

chlieb chleba *m* 1 хлі́б; čerstvý ~ сві́жий хлі́б; starý ~ че́рствый хлі́б; biely ~ бі́лий хлі́б; čierny ~ чо́рный хлі́б; suchý *al. holý* ~ су́хий хлі́б; krajec *al. okruch* chleba кра́єць а́бо о́краєць хлі́ба; miesiť ~ мі́сити (на) хлі́б; biskupský ~ биску́пский хлі́б, бі́сквіт (з цукéтами, о́рихами і т. н.) 2 (živobyťe) хлі́б, за́робок; prísť o ~, stratiť ~ при́йти о хлі́б, стра́тити хлі́б, при́йти о робо́ту, стра́тити робо́ту; putovať za chlebom пу́това́ти а́бо іти на за́робки • svätajánsky ~ я́ньський хлі́б (плод ро́жко́вого стрóму); jesť cudzí ~ ї́сти чу́дзьй хлі́б; žiť o chlebe a vode жы́ти о хлі́бі і (о) во́ді; je to človek ako kus chleba (o človeku) то́т чо́ловік є́ як ку́с хлі́ба; prišlo na lámanie chleba при́шло на памáня хлі́ба, настáла рі́шуча ми́нута; kto do teba kameňom, ty do neho chlebom хто до те́бе ка́мінєм, ты до не́го хлі́бом; пла́ть доброто́в за зпо

chliev -a *m* ста́йня *aj pren.*; *svinský* ~ сви-
ня́рня; zatvorit' husi do ~a за́пeрти гу́скы до гу́сятника; je tu ako v ~e є́ ту як в ста́йні
• Augiášov ~ Аврі́єва ко́нярня (о великі́м не́порядку)

chlievový príd. k chliev ста́йнє́вый; ~ hnoj ста́йнє́вый гні́й

chlípl/tať -e -u *nedok.* хлипати, се́рьбати, мляскати; ~ polievku хлипати по́лівку

chlipk/lať -á -ajú *nedok. expr.* хлипати; по́ма́лы по-троше́чки пи́ти; ~ mlieko по́пива́ти мо́ло́ко; ~ víno по́пива́ти, по́тя-
гова́ти ви́но

chlipník -a *m* хли́пник; смы́сeльный, одуше́внє́ный, го́рливый, хли́пный чо́ло-
ві́к

chlip/nút' si -ne si -nú si *dok. expr.* (од) хли́пнути собі́; ~ si vodu (од) хли́пнути собі́ во́ды

chlipný смы́сeльный, одуше́внє́ный, го́рливый, чу́вственный; ~ úsmev одуше́внє́ный у́смів; ~ človek чу́вственный чо́лові́к

chlop/ňa -ne *ž* 1 фа́зо́на; ~ na kabáte фа́зо́на на ка́бати 2 *anat.* кла́пка; *rdcové* ~e кла́пки се́рдця

chlopňovlý *lek.* кла́пко́вый; ~á chyba кла́пко́ва хы́ба

chlór -u *m chem.* хлор

chlorác/la -ie *ž chem.* хлорова́ня, хлора́ція

chloroform -u *m chem.* хлорофо́рм

chloroformový *príd. k chloroform:* ~á *narkóza* хлорофо́рмо́ва на́рко́за

chlorofyl -u *m bot.* хлорофі́л

chlorofylový *bot.* хлорофі́ловый

chlór/lovať -у́je -у́ју *nedok.* хлорова́ти

chlorovodík -a *m chem.* хло́рі́стый водо́рoд

chlorovodikovlý *príd. k chlorovodík:* *kyselina* ~á со́ляна кі́слота

chlórovlý хлоро́вый; ~é váрно хлоро́ве
ва́пно

chloróz/la -y *ž lek. bot.* хлоро́за

chlp -u *m* 1 (*u ľudí, zvierat*) во́лос, во́лосок
~у на ру́ках, на по́хах во́лосы на ру́ках, на но́гах; ~у pod pazuchou во́лосы під па́зухов; *ostré al. tvrdé* ~у о́стры а́бо тве́рды во́лосы 2 (*u rastlín*) во́лосок; list je pokrytý ~mi лист по́крытый во́лоска́ми 3 *expr.* (*zvázok, chumáč*) пу́чо́к, зв'язка, хы́лпик, ху́мач; ~ slamy зв'язка со́ло́мы; ~

trávy пучок травы; ~ vlasov хумач во́лосів 4 *vo význ. prísl. hovor. expr. (trocha, málo)* квáпка, куціцько, трошéчки; ani o ~ lepšie, horšie áни o квáпку лі́пше, гі́рше; nespustil ani ~ не спустив áни o цент áбо o куціцько (*o ціні*) • zjest' niečo s ~mi *hovor. žart.* прийти вшы́тко за чі́стий рпош; hľadať ~ на dlani желáти неможне

chlpáč -a *m*, **chlpáň** -a *m expr.* волосáтый чоловік; серстна́тый, хылпа́тый звірь

chlpat'/iet' -ie -eju *nedok.* обрости во́лосами, ста́ти ся волосáтым, хылпаті́ти

chlpat'/it' sa -i sa -ia sa *nedok.* хылпаті́ти ся

chlpat'/ý 1 (*obrasťený chlpmi*) хылпа́тый, волосáтый; ~á ruka хылпа́та рýка 2 (*o zvieratách*) хылпа́тый, серстна́тый, мохна́тый 3 (*o látkach*) мохна́тый, хылпа́тый • lezie to z neho ako z ~ej deku *hovor. žart.* лі́зе то́т з не́го як хылпа́той дéкы

chlpč'/it' sa -i sa -ia sa *nedok. expr.* дёрти ся, бити ся, рва́ти ся; chlparci sa ~ia хлóпці дёруть ся

chlp'/it' -i -ia *nedok.* замо́товати ся, заўзлэ́вати ся, робити ў́злики; кучеряви́ти, страпатити; ~ vlnu страпатити во́вну; ~ vlasu заўзлэ́вати, страпатити во́лосы

chlp'/it' sa -i sa -ia sa *nedok.* замо́товати ся, заўзлэ́вати ся; vlasu sa ~ia во́лосы заўзлю́ють ся áбо пýтають ся

chmár//a -y ž хма́ра; na oblohe sa sťahovali ~у не́бо заты́гавало ся хма́рами

chmat' -u *m* хмат, ухопі́ня; rýchly ~ на́рле ухопі́ня • jedným ~om *hovor.* на́раз, одра́зу, є́дним хма́том

chmat' *cit.* хмать, ухóп

chmat'/núť -ne -nú *dok. expr.* хма́тнути, ухóпити; ~ za vlasu ухóпити за во́лосы

chmel' -a *m* хми́ль *m*

chmeliar -a *m* хми́лярь

chmeliar/eň -ne ž хми́лярня, мі́стность на суші́ня хми́лю

chmeliarsk//y хми́лярський; ~a oblasť хми́лярська о́бласть

chmeliarstv//o -a *s* хми́лярство

chmel'nic//a -e ž хми́льниця, хми́лёва план-та́ція

chmel'ový хми́лёвий; ~ kvet хми́лёвий кві́т

chmuľ//o -a *s peyor.* хму́лє, тру́лє, глупáк, ху́май, дурáк, бо́льван

chmúr//a -y ž (чорна) хма́ра

chmúr'/it' -i -ia *nedok.* хму́рити, морщи́ти; ~ čelo морщи́ти чело́

chmúr'/it' sa -i sa -ia sa *nedok.* 1 (*o oblohe*) хма́рити ся, заты́гавати ся хма́рами; obloha sa ~i не́бо заты́ає ся 2 (*o človeku*) хму́рити ся

chmúrn//y 1 (*o počasí*) хму́рний, заты́гну́тый хма́рами; ~ deň хму́рний де́нь 2 (*smutný*) устарáний, смутный, захму́рений; ~a nálada устарáна на́лада; ~e myšlienky смутне́ мы́шліня, смутны́ дум́ки

chňap *cit.* хня́п, ца́п

chňap//núť -ne -nú *dok. expr.* 1 хня́пнути, ца́пнути; pes ma ~ol za nahu пес хня́пнув ме́не за но́гу 2 (*udrieť*) уда́рити, бұхну́ти; ~ol ho po chrbte бұхну́в є́го по хырбе́ті

chňup -a *m hovor. peyor.* дурáк, бо́льван, ху́май, тру́лє, хму́лє

chobot -a *m* хо́бот

chobotnic//a -e ž хоботни́ця

chod -u *m* 1 ход, кро́к; zrýchliť ~ ускори́ти кро́к; spomaliť ~ спомали́ти кро́к 2 (*beh, fungovanie*) ход, фунго́ваня; ~ stroja ход маши́ны; uviesť al. dať do ~u да́ти áбо пу́стити до хо́ду 3 (*priebeh, vývoj*) ход, ро́звиток; ~ výroby ход вы́робы; ~ myšlienok ход дум́ок, мы́шліня 4 (*jedlo*) ї́дло; prvý, druhý ~ пе́рший, дру́гий ход; obed mal tri ~у о́бід скла́да́в ся з тре́х ї́дел

chodb//a -y ž хо́дба; podzemná ~ підзе́мна хо́дба

chod//ec -са *m* 1 хо́дець; chodník pre ~cov хо́дник для/про хо́дців; dobrý ~ до́брый хо́дець 2 хо́дець

chodeck//ý: ~é preteky šport. перемага́ня по ходжі́ні

chodiačky *prísl. hovor.* по-ходя́чкы; spal ~ спав по-ходя́чкы

chodidl//o -a *s* ступ́ня (подо́шва і пята)

chodidlov/ý *príd. k chodidlo*: ~á plocha ступня

chodiev/lat' -a -ajú *nedok.* ходити

chod/it' -í -ia *nedok.* 1 (*kráčať*) ходити; ~pešo *al.* peši ходити пішки; dieťa sa učí ~дітина учить ся ходити; ~o barľách ходити о барлах 2 (*navštevovať*) ходити, навщівляти/навщівлєвати; ~do školy ходити до школы; ~na prednášku ходити на лекції, навщівляти лекції; ~na rybu ходити імати рыбы; ~na huby ходити на грибы; ~sa kúpať ходити купати ся 3 (*cestovať*) ходити, їздити; ~vlakom ходити цýром, vláком, поїздом; ~lietadlom літати еропланом, на ероплані; do práce ~ím autom до роботи хódжу áвтом 4 (*premávať*) ходити; vlaky ~ia pravidelne vláки хódять регулárні; na tejto trase už ~ia lietadlá на тій трáсі уж літáють ероплáны 5 (*byť v činnosti*) ходити, іти; гóдины хódять áбо ідýть тóчно, акурáтні, сполягливо 6 (*dochádzať pošťou*) приходить; poviny ~ia každý деñ новинки прихóдять кáждый день 7 (*šatíť sa*) ходити в чім, носити што; ~dobře oblečený ходити дóбрі облечéным; ~bez klobúka ходити без кáлапа; ~bosý ходити бóсым; ~v čiernom ходити в чóрнім; ~v smútku носити жалóбу 8 (*o stavoch človeka*) ходити; ~í smutný він хóдить смутный; ~í zamyslený він хóдить задýмующісь; ~í o hlade він хóдить голодный, він голодýє 9 s kým ходити за кým, бути в близьких одношінях з кým; ~s chlarcom máти мілого; ~s dievčaťom ходити з дівчáтєм; ~za dievčatmi ходити за дівчáтами 10 *nár. (patríť)* приналежáти; ja len to chcem, čo mi ~í я хóчу лем тóтó, што є мóє áбо што мi належýть • ~í ako bez duše хóдить як без душы; хóдить як страчéнный; ~í ako vo snách хóдить як в сні; ~í ako zmoknutá sliepka він хóдить як змокнýта кýрка; ~í po slobode хóдить по слобóді; ~í na zárobku хóдить на зáробкы; ~poza školu ходити пóза школу; nechať si ~po hlave дозвóлєвати ходити собі

по гóлови; ~s bubnom на zajace *al.* на вrabce піднимáти крик (*наоколо дачóго*); vedieť ~v niečom знáти ходити в дачім áбо розумити дачóму; netreba ďaleko ~za dôkazmi, za príkladmi не трéба далéко ходити за дóказами, прикладами; ~í ako mačka okolo horúcej kaše хóдить як ма́чка óколо горячой кáшы, хóдить наоколо та наоколо; ~í ako hodiny він хóдить як гóдины, він тóчный як гóдины; ~í z ruky do ruky хóдить з рýки до рýки, хóдить по рукáх; duša ~í doňho spávať душá хóдить до нєго спáти; nešťastie nechodí po horách, ale po ľuďoch [*prisl.*] нещáстья не хóдить по гóрах, áле по людях; kto neskoro ~í, sám sebe škodí [*prisl.*] хто нескóро хóдить, сам собі шкóдить

chodnič/lek -ka *m* 1 *zdrob.* дорóжка 2 (*vo vlasoch*) дорóжка • íst', chodiť po vyšliapaných ~koch іти, ходити по виходжєных дорóжках

chodník -a *m* 1 дорóжка, пішник, стéжка; lesný ~лісна дорóжка, стéжка áбо лісний пішник 2 хóдник; asfaltový ~асфальтóвый хóдник; chodiť po ~u ходити по хóднику • chodiť po zlých *al.* krivých ~och ходити по недóбрых áбо кривых дорóжках; dať sa na złé, nebezpečné ~у пустити ся на злу, небеспéчну дорóгу

chodú/le -ľov *m mn.* č. ходýлі; chodiť na ~loch ходити на ходýлях

chochmes -u *m hovor. žart.* розýм, втіпність, префікáнсть, спосóбность вынайти ся; mať ~мáти розýм; nemá ani trochu ~у він недовтіпный, не маť áни трóшечкы розýму

choch/ol -la *m* 1 (*u ľudí, zvierat*) хóхол; ~na hlave хóхол на гóлови 2 *zastar. (ozdoba)* окрaшіня (з піря, сєрcти на стародáвных гéлмах, чáпках i ін.) 3 хóхол (вóлосы звязáны áбо заплетéны до ўзла áбо клубяты)

chocholat/lý хохолáтый; ~á sliepka хохолáта кýрка

chocholúšk/a -y *ž expr.* хохолýшка

choler/la -y ž холéра

cholerick/lý холеричный; ~á považa хо-
леричный темперамент

cholerik -a m холерик, чоловік холеричного
темпераменту

cholerový холеровый; ~ bacil бацил холеры

chomút -a m хомут; založiť ~ надіти хомут

• strkať hlavu do ~a вишати собі на шыю
хомут

chop/liť -í -ia dok. ухопити; ~ za ruku
ухопити або поіматися за руку

chop/liť sa -í sa -ia sa dok. 1 *koho, čoho*
(*chytiť*) ухопити ся, поіматися ся, взяти; ~ sa
ho! ухопити ся єго! 2 *čoho* (*zmocniť sa*) взяти,
ухопити ся чо́го; ~ sa moci ухопити ся мі́ци;
~ sa návrhu ухопити ся пропозиції 3 *čoho*
(*zачať niečo*) взяти ся за што; ~ sa práce
взяти ся або ухопити ся за роботу; ~ sa pera
ухопити ся пера або стати писателем

chór -u m 1 (*miesto v kostole*) хóry *pomn.*;
spievať на ~e співати на хорах 2 (*zbor*)
хор; dirigovať ~ дири́увати хór(ом)

chorál -u m хорал

chorálový хораловый

chordál/la -y ž *geom.* хорда

choreograf -a m хореограф

choreograf/ia -ie ž хореографія

choreografick/lý хореографічний; ~é
umenie хореографічне іску́ство; ~á škola
хореографічна шко́ла

chor/liet' -ie -eju *nedok.* хворіти; matka
v poslednom čase ~ela ма́ма в послі́днім
часі ча́сто хворіла

chórist/la -u m хоріста

chor'av/liet' -ie -eju *nedok.* боліти,
хорля́вити, хворіти

chor'avý хворый, хорля́вый; ~ člověk хор-
ля́вый або хворю́чий чоловік

chorob/la -y ž 1 хворота; nákazlivá al.
chytľavá al. infekčná ~ наказлива або
інфе́кчна хворота; pohlavná ~ венерична
або ге́ніта́льна хворота; kožná ~ ко́жна
хворота; morská ~ мо́рська хворота; ~y
z povolania професіона́льні хвороты;
trpieť na nejakú ~u терпіти даяко́в

хвороты; zotaviť sa z ~y попра́вити ся од
хвороты, выздоровіти 2 (*u rastlin*) хворота
ж; ~stromov хворота стромів

chorobn/lý хворый; ~ výzor хворый вызор;
~á bledosť хвора блідость; ~á samolúbosť
хвора самолю́бость; ~ á predstavivosť
хвора представивость, фанта́зія

chorobopis -u m *lek.* хворопис, істо́рія
хвороты, анамне́за

choroboplodn/lý хворотворный; ~é zá-
rodoky хворотворны мікробы

choromysel'n/lý душевнохворый, поме-
тёный; ústav pre ~ých лі́чебниця для
душевнохво́рых

choroš -a m *bot.* губа (на стромэх)

chor/lý хворый; ~é dieťa хвора ді-
тина; je ~ він хворый; ~ na žalúdok
хворый на жо́лудок; ~ na rozum *hovor.*
душевнохворый

chotár -a m 1 (*územie*) хота́рь, терито́рія
міста (селá, валáлу і т. п.); mestský ~
хота́рь, терито́рія міста 2 (*hranica*) гра́ниця
(*двох сусідніх міст або сел, валáліє*)

chotárn/ly хота́рьный; ~á hranica хота́рьна
гра́ниця (*двох сусідніх міст або валáліє,*
сел)

chov -u m хова́ня; ~ dobytka хова́ня
домáшніх зві́рят, домáшньої худобы; ~
oviec хова́ня овце́ь; plemenný ~ хова́ня
пле́мінної худобы, пле́мінного скота; ~
koní хова́ня коне́й

chovan/lec -ca m 1 (*vychovávaný v ústave,*
internáte ap.) вихова́нець 2 *práv. (adoptovaný)*
присвоє́ний або адо-птова́ний сын

chovan/lie -ia s хова́ня, поводжі́ня; slušné
~ слу́шне хова́ня; známka z ~ одмі́тка
з хова́ня, з поводжі́ня

chováňk/la -y ž вихова́нка

chov/lať -á -ajú *nedok.* 1 (*dochovávať*) роз-
водити, хова́ти; ~ sliepky ховати куркы 2
(*živiti*) жы́вити, трима́ти 3 (*kímiti*) корми́ти
4 *kniž. (prechovávať)* про́бовати; ~ nádeje
про́бовати надію • ~ hada na prsiach
пригрі́увати га́да на гру́дях

chov/lať sa -á sa -ajú sa *nedok.* 1 (*správať*

sa) вести себе, поводити ся; тримати ся; neprístojne sa ~ вести себе недостойні **2 odb.** указовати ся, вести себе; alkaloidy sa ~ajú ako organické zásady алкалоїды поводять ся як органічні споліня

chovateľ -a *m* хователъ; ~ dobytka хователъ скота; ~ oviec хователъ овецъ; ~ ošipáných хователъ свинь

chovateľský *príd. k chovateľstvo*

chovateľstv//o -a *s* хованя домашніх звірят
chovný//ý ховный, племенный; ~ dobytok ховный ста́ток; ~á kobyла племенная кобыла

chozrasčot -u *m* хозрасчот

chôdz//a -e *ž 1* ходжіня *aj šport.*; unavil sa od dlhej ~e унавити ся од довгого ходжіня **2** ходжіня; ľahká ~ легке ходжіня; roznať po ~i *al.* podľa ~i спознати по ходжіні

chrabros//š -ti *ž* храбрость, смілость, героїство; vyznamenanie za ~ нагороджений за храбрость

chrabrý храбрый, смілый, героїський; ~ vojak храбрый вояк

chrad//núť -ne -nú *nedok. 1* (chorľavieť, chudnúť) хорлявіти, хұднути, схну́ти, вянути **2** (vädnúť) вянути, упада́ти, гынути, халіти

chrám -u *m* храм; gotický ~ готічний храм; ~ umenia *preh.* храм іскуства

chramov//ý храмовый; ~á klenba облукóва конштрукція хра́му; ~ hudba храмова або церкóвна му́зыка

chráňboh, chráňbože *cit.* хрaньбóг, не дай бог або бóже, бóже хрaнь, хрaньбóже

chránen//ec -sa *m práv.* хрaне́нець, протeжа́нт

chránenk//a -y *ž práv.* хрaненкі́ня, протeжа́нтка

chránič -a *m*, **chránidl//o** -a *s* хрaнитко *c*; holenný ~ голéнне хрaнитко

chrán//it' -i -ia *nedok. 1* хрaнити, охрaнёвати; ~ majetok хрaнити маeтoк; ~ niekoho pred niekým хрaнити когóсь пeред кимсь, хрaнити дакóго пeред даким; ~ mier охрaняти мiр; ~ záujmy niekoho

хрaнити дацiї iнтерeсы; ~ený zákonom хрaнений за́коном; ~ svoje záujmy охрaняти свої iнтерeсы **2 pred čím, od čoho** хрaнити, охрaняти од чóго; ~ pred dažďom хрaнити пeред дождём; ~ dieťa pred chorobami хрaнити дiтину од хворóт • ~ ako oko v hlave хрaнити як óко в гóловi; bože chráň! бóже хрaнь!, не дай бог

chrán//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* хрaнити ся, охрaнёвати ся, вáровати ся, вываровати ся, выгынáти ся, сторонити ся; ~sa pred pákazou вáровати ся наказливостi; ~ sa pred nachladnutím хрaнити ся пeред нахолoджiнeм; ~ sa zlých vplyvov сторoнити ся злых впливiв

chrap *cit.* дряп; a labou ho ~ do ruky i дряп ёго лáбов по рýцi

chrapač -e *ž 1* гушавина, крякы **2** *hovor. pejor. (o ľudoch)* гáведь, бáнда, збeрбa

chrápan//ie -ia *s* хрaпiня, хрáпот

chráp//ať -e -u *nedok.* хрáпати

chrapč//ať -i -ia *nedok. expr.* хрaпчáти, скрипiти; sneh ~al pod nohami снiг хрaпчáв пiд ногáми або скрипiв пiд ногáми

chrapľavý (o zvuku) хрiплявий, захрiпнутый; ~ hlas хрiплявый гóлос

chrap//núť -ne -nú *dok. expr. ľud. (udriet)* удáрити, хняпнути, поiмáти

chrapot -u *m 1* (chrápanie) хрaпiня, хрáпот **2** (namáhavé dýchanie) хрaчáня

chrapšťať *p. chrapčať*

chraptiv//ý хрiплявый; ~é dýchanie хрiпляве дыхáня

chrapún -a *m* хрaпýн, грoбiян, негaньбливець, нахáл

chrapúnsk//y хрaпýньський, грoбiяньський, негaньблиый, сурóвый; ~e správanie хрaпýньске поведжiня

chrapúnstv//o -a *s 1* (surové správanie) хрaпýнство, грoбiянство, сурóвость, негaньбливость **2** (surový čin) хрaпýньський постýпок, грoбiянство

chras//t' -ti *ž* низкий кряк, крячок • lepší vrabec v hrsti ako zajac v ~ti [prisl.] лiпший воробeль в гóрсти як заць в кряках

chrast//a -y ž хрáста, струп • *čuší ako voš* pod ~ou є тихо, як кідь бы вóды в рот набрáв; є тихо, як рыба

chrastav//iet' -ie -ejú *nedok.* храставіти, покрывáти ся стрúпами áбо хрáстами

chrastav//ý храстáвый, струпáвый; ~á роко́шка храстáва ко́жа áбо ко́жа покpыта стрúпами

chrast//ie -ia *s hromad.* низкий кряк, крячок

chrastina *p. chrastie*

chrb//át -ta *m* 1 хырбét; *rovny ~* рівный хырбét; *zhrbený ~* згорбёный áбо зогну́тый хырбét; *vystrieť ~* выпрямити áбо выривнати хырбét; *ležať na ~te* лежáти на хырбéті; *buchnúť po ~te* бұхнути áбо удáрити по хырбéті; *mráz mi behá po ~te* мóроз ми бiгáть по ко́жі; *zimomriavky mi behajú po ~te* муpянки ми бiгáють по хырбéті 2 (*vrchná al. zadná časť predmetu*) *prekladá sa individuálne*; ~ *ruky* вёрхня часть рýкы; ~ *stoličky* вёрх стiлця; ~ *knihy* вёрх книжки; ~ *jazyka* хырбét язы́ка áбо вёрхня часть язы́ка 3 (*hôr*) (го́рьский) хырбét • *od ~ta* од за́ду; *ukázať niekomu ~* указáти хырбét да́кому; *ohýbať ~* *pred niekým* огына́ти хырбét пéред да́ким; *pánubohu za ~tom* панубо́гу за хырбéтом; *robiť niekomu niečo za ~tom* робити да́кому да́што за хырбéтом; *na vlastnom ~te* (*pocítiť ap.*) на влáстній скóрі; *vraziť niekomu nôž do ~ta* врэ́зити да́кому но́жик до хырбéта; *má na ~* *päťdesiatku* на хырбéті ма́ть уж п'ятьдеся́тку, ё́му уж п'ятьдеся́т; *namastiť niekomu ~* нама́стити áбо на́бити да́кого

chrbtic//a -e *ž anat.* хырбті́ця, хырбто́ва кість
chrbtov//ý хырбто́вый; ~á *kosť* хырбто́ва кість • *človek bez ~ej kosti* бесхаpактёрный чоловiк, pянда, тютьмак

chrč//at' -í -ia *nedok.* хырча́ти, хpа́піти; *rádio ~í* pа́діо тpи́щiть áбо хpі́пить; ~í *mu v prsiah* хpі́пить ё́му в гpудя́х

chrč//lek -ka *m zool.* шкpе́чок

chren -u *m* хpі́н; *strúhaný ~* тёртый хpі́н

chrenovisk//o -a *s* хpі́новиско

chrenov//ý хpі́новый; ~á о́мáчка хpі́нова о́мáчка, хpі́новый о́двар

chrestomat//ia -ie *ž* хpестомáтія, чіта́нка

chrch//le' -la *m expr.* (выкашланный) глeн

chrchl//at' -e -ú *nedok. expr.* хpі́плявіти

chriak//at' -a -ajú *nedok. expr.* хáркати; сплювováти; хpáкати

chrip//iet' -í -ia *nedok.* хpі́піти; говopити захpі́пну́тым го́лосом; *mám kašeľ* а ~і́м я кáшлю і хpі́плю

chrípk//a -y *ž* хpі́пка; *dostať ~u* достáти áбо поiмáти хpі́пку, на́казити ся хpі́пков

chrípkov//ý хpі́пко́вый; ~á *epidémia* хpі́пко́ва епiдeмія

chrip//avý хpі́пля́вый, захpі́пну́тый; ~ *hlas* хpі́пля́вый го́лос

chrl//it' -í -ia *nedok.* хырлити, валити, вышмáрeвaти; *sopka ~í* вулкáн, со́пка хырлить áбо вышмáрюе лáву; ~ *nádavky* валити на да́кого на́да́вки, на́дава́ти; *delá ~ili dym* а *plameň* канóны валили дым і о́гeнь

chrl//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* хырлити ся, валити ся; *krv sa ~í z rany* кров вáлить ся áбо тeчe із рáны

chrobač -e *ž hromad.* хpóбач, мушкoвины

chrobák -a *m* хpобáк • *nasadiť niekomu ~a do hlavy* дaти да́кому хpобакá до го́ловы, сумнiвáти ся

chroch//tať -cel-tá -cúl-tajú *nedok.* (*o sviniach*) xpóхтaти, хpюкaти

chróm -u *m chem.* xpoм

chromatick//ý xpoмaтíчный; ~á *stupnica* xpoмaтíчнa гáмa; ~á *harmonika* xpoмaтíчнa гapмoнія

chrom//iet' -ie -ejú *nedok.* xpoмíти, стáти ся xpóмым, xpáмaти

chromolitograf//ia -ie *ž tech.* xpoмoлiтoгpа́фія

chromotyp//ia -ie *ž tech.* xpoмoтíпія

chróm//ovat' -uje -ujú *nedok.* xpoмoвáти; ~oвaнá oceľ xpoмoвaнa óцiль

chrómov//ý xpoмóвый; ~á *ruda* xpoмóвa pýдa; ~á oceľ xpoмóвa óцiль

chromozóm -u *m biol.* xpoмoзóм

chrom//ý хро́мый; ~ člověk хро́мый чоловік; ~á noha хро́ма но́га; ~ kôň хро́мый кінь
chronick//ý хро́нічний; ~á choroba хро́нічна хвороба; ~á nezamestnanosť хро́нічна безробітність
chronograf//ia -ie ž хронографі́я, літописання
chronológ//ia -ie ž хроноло́гія
chronologick//ý хроноло́гічний; ~é poradie хроноло́гічний порядок
chronomet//er -ra m хрономéтер
chronometr//ia -ie ž хрономéтрія
chronometrick//ý хрономéтри́чний; ~é hodiny хрономéтри́чны го́дини, хрономéтер
chrt -a m хорт • chudý ako ~ худый як тріска або палець
chrum, chrum-chrum cit. хрум
chrúml//at' -e/-a -ul/-ajú *nedok. expr.* хрُمати, грызти
chrumk//at' -á -ajú *nedok. expr.* 1 хрُمкати, грызти; ~ orechy хрُمкати о́рихи 2 хрустіти; kôrka ~á скóрка хрустіть
chrumkav//ý хрумка́вий; ~á kôrka хрумка́ва скóрка; ~é rečivo хрумка́вы кола́чіки
chruň//o -a s *pejor.* хру́нє, бо́льван, дура́к, тру́лє, ху́май
chrup¹ -u m зу́бы; mliečny ~ молóчны зу́бы; trvalý ~ тырва́лы зу́бы; umelý ~ умéлы зу́бы, встава́ны зу́бы
chrup² cit. 1 (*pri hryzení*) хруп 2 (*pri chrápaní*) хр-п
chrúp//at' -e -u *neok.* 1 (*hrýzt'*) хрүпати, грызти; ~ tvrdé cukríky хрүпати тверды цу́крики 2 скрі́піти; sneh nám ~al pod nohami сніг нам скрі́пів під но́гами
chrupk//a -y ž 1 *anat.* хрящ 2 хрүпка (*сорта великой мясистой черешни*)
chrupkat' *expr. p.* chrúpat'
chrupkav//ý хрумка́вий; ~é rečivo хрумка́вы кола́чіки
chrup//núť -ne -nú *dok. expr.* хрүпнути; ~lo mi v kolene хрүпнуло ё́му в ко́ліні
chrupot -u m *expr.* праска́ня, вырджя́ня
chrupš//ťat' -tí -tia *nedok. expr.* праска́ти, прашта́ти

chrúst -a m хрущ
chryzantém//a -y ž хризанте́ма
chryzolit -u m *min.* хризолі́т
chryzopras -u m *min.* хризопра́с
chtiac-nechtiac *prisl.* во́льки-нево́льки, хочеш не хочеш
chťivý хт́ивый, бажливый; ~ slávy хт́ивый сла́вы
chúďa -ťa s ху́дя, бідня́чік
chudák -a m 1 бідняк 2 (*жобра́к*) бідняк, бідня́чіско, худáк, худачі́ско
chuder//a -y ž бідня́жка, худéра
chudina, chudinka p. **chudera**
chud//núť -ne -nú *nedok.* хұднути, худі́ти
chudob//a -y ž 1 (*bieda*) худóба, бідно́та, жо́брота; žit' v ~e жы́ти в бідно́ті 2 (*vrstva obyvateľstva*) бідно́та; dedinská ~ сел́ська бідно́та 3 (*úbohosť*) бідно́та, жо́брота, жо́брач; duševná ~ душе́вна бідно́та 4 (*domáce zvieratá, statok*) худóба, ста́ток
chudobin//lec -ca m *zastar.* худобі́нець
chudobn//iet' -ie -eju *nedok.* худобі́ти, бідні́ти, мізе́рніти
chudobn//ý 1 худóбный, бідный, нема́єтний; ~ člověk худóбный, бідный чолові́к; бідня́к; бідный валáл, бідне село́; ~á rodina худóбна родина 2 мізе́рный, бідный; potrava ~á на віта́міны ї́дло бідне не віта́міны • ~ ako kostolná myš бідный як церкóвна мыш
chudokrvný *správ. málokrvný*
chud//ý худый, худё́нький; ~á žena худá жє́на; ~é mäso пі́стне мя́со • ~ ako chrt *al.* ako lata *al.* ako trieska худый або шті́глий як тріска
chuchval//lec -ca m 1 (*vaty, sena, slamy*) мотóк, (о)клу́бья, хумач 2 (*дуги*) хма́рка
chujav//a -y ž *nár. (fujavica)* фу́яві́ця, заду́-ява, заві́рюха
chuligán -a m *pejor.* хуліга́н, дареба́к, поваля́ч
chuligánsk//y хуліга́ньський, дареба́цький, поваля́чський; ~e správanie хуліга́ньське поведі́жия
chuligánstv//o -a s хуліга́нство, дареба́цтво, поваля́чство

chúl//iť sa -i sa -ia sa *nedok.* 1 (*túliť sa*) тупити ся, притискати ся; ~ sa od zimy тупити ся од зими 2 *do čoho (zakrúcať sa)* закручати ся, завивати ся до чого

chúlostiv//ý 1 чутливый, гакливый, ніжний; ~é dieťa гаклива дітина; ~á pokožka чутлива або ніжна кожа 2 делікатный, гакливый, хуlostивый; ~ prípad гакливый случай; ~á otázka гакливый або делікатный вопрос

chumáč -a *m* (*vaty, sena, slamy*) хумач, моток, (о)клубя, вязка, горстка; ~ trávy горстка трав

chumaj -a *m* хумай, дурак, дурачіско, труба, трулє, больван, глупак, ідіот

chumelic//a -e *ž* фуявіця, завірюха, задюва; *snehová* ~ снігова фуявіця

chumell//iť sa -i sa -ia sa *nedok.* валити ся, падати влчками; *sneh sa* ~i сніг вальти ся; *dym sa* ~i дым вальти ся • *ako by sa nechumelilo hovor.* як бы ани ніч не было

chull//tí -ti 1 смак, вкус; *orgány* ~ti орғаны смаку 2 смак; *sladká* ~ солодкий смак; *horká* ~ гірький смак; *posíťť neprijemnú* ~ почувствовать неприємний смак в ўстах; *osladíť podľa chuti* посолодити подля смаку; *toto jedlo je bez chuti* тотó їдлó є без смаку 3 смак, вкус, апетіт; *jesť s chuťou* їсти зо смаком; *stratiť* ~ do jedla стратити смак до їдлá; *dobrú* ~! добрый смак або апетіт! 4 *do čoho, k čomu, na čo pren.* охóта, інтерес, желáня; *mám* ~ на *hrozno* мам смак на грозно́ або я хóчу грозно́; ~ do práce хóчу робити, інтерес до роботи; *dostal znovu* ~ do práce достáв зась смак до роботи; *dodať chuti* niekomu к *niečomu* додати желáня дакому к *дачóму*; *vziať al. odobrať* ~ niekomu до *niečoho* одобрáти дакому охóту або дяку к *дачóму*; *stratiť* ~ do učenia у нёго пропáв інтерес до учíня або учíти ся • *bez chuti (robiť niečo)* не хóче ся, без інтересу; до *chuti* дость, до насолóды; *deti sa do chuti vybehali* діти дость набігали ся; по *chuti* по смаку, по вкусу; *byť po chuti* бути по

смаку або по вкусу; то му не є по *chuti* тотó їмý не по смаку або не по вкусу; то са му стало по *chuti* тотó їмý стáло ся по вкусу; з *chuti* од душы; з *chuti* са смíаť од душы смíяти ся; *dodať chut'* niekomu підбодрити дакого, додати смак дакому; *prísť* *niečomu* на ~ прийти дачóму на смак; *mať sto chutí (urobiť niečo)* стрáшні хотіти; *robiť si* ~ на *niečo* робити собі смак на даштó, думати о дачім; *prehodiť si* ~ на *niečo* перешмáрити собі смак на даштó; *odišla al. odpadla* му ~ do toho пропáв у нёго інтерес до тóго, у нёго пропáла або одпáла вшитка охóта тотó робити

chut//iť -i -ia *nedok.* 1 *komu* (*o jedle ap.*) бути по смаку, любити ся; *dnes mi nechutí* днесь мi не хóче ся їсти, днесь не мам смак; *cigareta mi nechutí* цігáрétля мi не смакує 2 (*mať prichut'*) мáти смак, вкус, присмак; *voda* ~i по *železe* вóда мать присмак *železa* 3 (*páčiť sa, byť po chuti*) бути по вку́сі або смаку, любити ся; *práca* му ~ila робóта їмý любила ся • *zakázané ovocie najlepšie* ~i [*prisť.*] за́казáна о́воци-на найлі́пше смакує

chút//kľa -у *ž, obyč. v mn. č.* ~у зáлюба, мұха, хұтька; *každý má svoje* ~у кáждый мать свóї зáлюбы; *pánské* ~у паньскы мұхы, хұтькы

chutn//ať -á -ajú *nedok.* смаковáти, пробовати; ~ *víno* смаковáти вино́

chutn//ý 1 смачный, вку́сный, апетітний; ~á *polievka* смачна́ по́ливка 2 *hovor. (vrusný)* зо смаком, з вку́сом; ~é *šaty* з вку́сом ушыты шмáты

chutov//ý смаковый; ~é *orgány* смаковы́ орғаны

chvál//a -у *ž* хвáла, похвáла; *zasluhovať* ~у заслужити похвáлу; *byť hodný* ~у бути достóйным похвáлы; *vzdávať* ~у *niekomu* хвалити, восхваляти дакого

chvalabohu *čast. i cit.* хвáла, слáва бóгу; *už je* ~ *zdravý* він, хвáла бóгу, уж здоровый

chvál//iť -i -ia *nedok.* хвалити; ~ *usilovného žiaka* хвалити снажливого ученика; ~ до

неба хвалити до небес • *nechvál' dňa pred večerom al. pred západom [prisl.]* не увідив вечора, і хвалити ся не є чому; не говорь гоп, по́кы не переско́чш; *každá líška svoj chvost ~i [prisl.]* ка́жда лишка свій хвіст хва́лить

chvál'it' sa -i sa -ia sa *nedok.* хвалити ся • *dobré sa chváli samo [prisl.]* добре само хва́лить ся, до́брий това́р сам се́бе хва́лить

chválibetn'la -ej ž *škol.* барз до́бра (оці́нка в шко́лі – дво́йка); *dostať ~ú* доста́ти «барз до́бра»

chválibetný 1 заслужуючий похвалу, похвалёный; ~ *čin* похвалёный посту́пок 2 (*druhý stupeň klasifikácie*) «барз до́брий» або «похвалный»

chváloreč -i ž хвалі́ня, ослáвна реч, восхва́лёвана реч

chválospev ослáвований спі́в, о́да, канта́та • *spievať ~у* на *niekoho*, *niečo*, о *niekom*, *niečom* співа́ти діфіра́мбы дако́му, дачо́му

chvályhodn'ly похвалёный, заслужуючий похвалу, досто́йный похва́лы; ~а *činnosť* дія́льність, заслу́жуюча похва́лу

chvas'lat' sa -cel-tá sa *cúl-tajú sa nedok. pejor.* хваста́ти ся

chvastavý хвастли́вий; ~ *človek* хвастли́вий чоло́вік, хвасту́н

chvastúň -a *m pejor.* хвасту́н

chvastúnsk'ly *pejor.* хвасту́ньський; ~е *reči* хвасту́ньскы ре́чі

chvastúnst'vo -a *s pejor.* хвасту́нство

chvat' -и *m* на́гло, напона́гло, наско́ро, спішно; *robiť niečo v ~e* робити да́што напона́гло *áбо* на́гло *áбо* наско́ро

chvat' *cit.* хап, цап

chvál'tat' -tal-ce -tajú/-cu *nedok.* 1 пона́г-ляти ся, на́глии ся 2 ути́кати, уганя́ти, біжа́ти, леті́ти

chvat'lnúť -ne -nú *dok.* ухо́пити; ~ *za ruku* ухо́пити за ру́ку

chvatom *prisl.* прудко, на́гли, напона́гли, в спі́ху

chven//ie -ia *s fyz.* вібра́ція; ~ *struny* вібра́ція стру́ны

chvieť sa *chveje sa chvejú sa nedok.* 1 тря́сти ся; трепота́ти ся; *hlas sa mu chvel* го́лос є́го тря́с ся 2 вібровати́; *struna sa chveje* стру́на вібру́є

chví'la -le ž мину́та, за́раз, мо́мент, хви́лінка; *prišiel v poslednej ~li* він пришо́в в послі́дню мину́ту; *nadišla rozhodujúca ~* на́ста́в рі́шучий мо́мент; *za ~lu*, о ~*lu* че́рез *áбо* о дая́кий час, о да́кі́лько мину́т, о хви́лінку, за́раз; *prídem o ~lu* я ско́ро при́йду, я при́йду о мину́ту; *pred ~lou* лем што, пе́ред хви́линок; *bol tu pred ~lou* (ві́н) був ту пе́ред хви́линок; *preživali sme trpké ~le* мы пере́жива́ли тяж́кы мину́ты • *mať dlhú ~lu* нуди́ти ся; *krátiť si dlhú ~lu* короти́ти собі́ час; *slabá ~* слаба́ мину́та, мину́та сла́бости; *mať slabú ~lu* підда́ти ся сла́бости, ма́ти сла́бы мину́ты; *posledné ~le* послі́дні мину́ты; *osudná ~* осу́дна мину́та; *prišla jeho ~* є́го час про́бив; *každú ~lu a)* ка́жду мину́ту; *b)* но-но, ка́жду мину́ту; ~*lami* часа́ми, час од ча́су, по ча́сі; ~*lu...*, ~*lu...* то..., то...; ~*lu* пла́че, ~*lu sa* сме́је то пла́че, то сме́є ся; ро ~*li* о дая́кий час

chvoj'la -e ž чати́на; *smreková ~* сме́реко́ва чати́на

chvost -a *m v rôzn. význ.* хві́ст; *kravský ~* хві́ст коро́вы; *pávi ~* хві́ст па́вы; *vrtieť ~om* верті́ти хво́стом; ~ *lietadla* хві́ст еро́плану; ~ *zástupu* хві́ст за́ступу • *myši ~* бо́т. мы́ший хві́ст; *byť al. ostávať sa na ~e* оста́вати ся на хво́сті, на кі́нці

chvostov'ly хвосто́вий; ~é *plutvy* хвосто́вы плу́твы, пла́вники

chyb'la -у *ž* 1 хы́ба, про́грішок *m*; *hrubá ~* груба́ хы́ба; *gramatická ~* гра́матична хы́ба; *tlačová ~* печат́на хы́ба, опе́чатка; ~ *pri písaní* хы́ба при писа́ні; ~ *merania* хы́ба мі́ряня; *urobiť ~u* зроби́ти хы́бу; *prehliadnuť ~u* пере́глянути *áбо* не замі́тити хы́бу 2 (*nedostatok*) хы́ба, прома́х; *dopúšťať sa chyb* допу́щати ся хы́б, робити хы́бы;

napraviť svoju ~u выправити свою хыбу; upozorňovať *al.* poukazovať на ~у ука́зовати на хыбы **ábo** на недостáтки; zakrývať ~у закрывáти хыбы **3** недостáток, убыток, дефéкт; ~ charakteru недостáток харáктера, зла чертá харáктера; má veľa chýb мать мнóго **ábo** вёлё хыб **ábo** недостáтків; telesná ~ фізічний недостáток
 • на ~ách sa človek učí на хыбах чоловiк учить ся; nikto nie je bez chyby ни́хто не є без грiху **ábo** без хыб

chýb//ať -á -ajú, **chyb//iet'** -í -ia *nedok.*

1 хыбовáти, недоставáти; chýbajú mi peniaze хыбóють ми пiнязи; chýbajú dôkazy хыбóють дóказы; chýba tu ruka він не мать рýкы **2** хыбовáти; chýbal niekoľko dní він хыбовáв дакiлька днiв • to by tak ešte chýbalo! iщi то́то бы так хыбовáло!; iщi што!; to nám ešte chýbalo! *iron.* лем то́то нам iщi хыбовáло **ábo** недоставáло!; málo chýbalo *al.* mnoho nechýbalo а... málo хыби́ло **ábo** мнóго не хыби́ло, лем не...; niečo tu chýba штось ё́му хыби́ть **ábo** він сам не свiй; nič tu nechýba ніч ё́му не хыби́ть **ábo** він мать вшы́тко в по́рядку

chyb//it' -і -ia *dok.* **1** (urobiť chybu) зроби́ти хыбу, змы́лити ся; ~il som, že som ťa neposlúchol я зробив хыбу, же тебе не послýхав **2** мину́ти, не тра́фити, прораховáти ся; ~ cieľ мину́ти ці́ль, не тра́фити ці́ль

chybný **1** хыбный, дефéктный; ~ exemplár дефéктный екземплáр; telesne ~ з фізі́чим дефéктом **2** хыбный, неспра́вный; urobiť ~ krok зроби́ти неспра́вный **ábo** хыбный кро́к **3** (o tovare) хыбный, браковáный, дефéктный, пошкоджéный

chýl//it' sa -і sa -ia sa *nedok.* k čomu хы́лити ся, клонити ся; vetev sa ~i k zemi ко́нарик хы́лить ся к зéмлі; práca sa ~i ku koncu робóта хы́лить ся **ábo** бли́жыть ся **ábo** підхóдить ку кiнцю; ~i sa k večeru хы́лить ся **ábo** бли́жыть ся **ábo** при́ближує ся к вéчору, при́ближує ся вéчор

chýr -u *m* **1** слух, хып, ві́стка ж; poplašné

~у поплáшны ві́стки; koluju ~у хóдять слýхы **2** (dobré *al.* zlé meno, povest') мéно, пóвість, репутáція; mať dobrý ~ máти дóбру пóвість • ani ~u! áни хыру!, iщi што!; ani ~u (ani slychu) áни слýху áни дýху; prísť do ~u *al.* do ~ov стáти предмéтом (с)плéток

chýrečn//ý *expr.* зна́мый, визначный, сла́вный, выхы́рений, хы́рный; ~á kuchárka выхы́рена кухáрка

chýrny зна́мый, сла́вный, выхы́рений; ~ majster зна́мый ма́йстер

chystačk//a -y *ž* при́готовлiня

chyst//ať -á -ajú *nedok.* при́готовiти, при́готовляти, при́готовлёвати, готовити; ~ veci na cestu при́готовляти вéщi на до́рогу

chyst//ať sa -á sa -ajú sa *nedok.* при́правлёвати ся, готовити ся, зберáти ся; ~ sa na prednášku при́правлёвати ся на лéкцію; ~ sa na cestu зберáти ся **ábo** готовити ся на до́рогу; ~á sa na štúdia він збéра́ть ся учiти ся; ~á sa na dažď *neos.* збéра́ть ся на додж **ábo** б́уде па́дати додж

chyták -a *m* *hovor.* поiма́к

chyt//ať -á -ajú *nedok.* **1** поiма́ти, ухóпити, iма́ти, бра́ти; ~ do rúk бра́ти до рук; ~ loptu поiма́ти лóпту **2** iма́ти; ~ rybu iма́ти ры́бы; ~ vtáky iма́ти птáхы; ~ zlodeja iма́ти злóдія; ~ dažďovú vodu iма́ти доджóву вóду; ~ rytmus, tón iма́ти рiтм, тон; ~ stanicu (na prijímači) iма́ти стáнцію (по рáдiй); ~ obraz (na televízore) налáджовати телевiзор **3** koho (zmočňovať sa) змiцнёвати ся; ~á ma jed змiцнёє ся náдо мнов злoсть; ~á ma závrät зачiна́ть кру́тити ся мi в гóловi **4** (získavať) надобывáти, доставáти; ~ zlé zvyky надобывáти злы звыкы; ~ nákazlivé choroby наказити ся наказливыма хворóтами **5** na čo i bezpredm. приста́вати к чóму; farba nechytá na sklo фáрба не приста́вать **ábo** не iма́ть на скло **6** *hovor.* (o ostrých nástrojoch) бра́ти; žiletka dobre ~ á жiлётка **ábo** бры́тов дóбри берé • ~ dych iма́ти дых, задыхати ся; ~ za slovo

імати за слóво; ~ niekomu stranu *al.* stránku приставати на дачію сторóну *ábo* на дачій бiк

chyt//at' sa¹ -á sa -ajú sa *nedok.* 1 *čoho, za čo* хáпати ся, імáти ся, брáти ся *за шмо*; ~ sa *za hlavu* хáпати ся *за гóлову*; ~ sa *za ruku* імáти ся *ábo* брáти ся *за рýку* 2 *čoho* брáти ся *за шмо*; ~ sa *pera* брáти ся *за пéро*; ~ sa *zbrane* брáти ся *за збрань* 3 *do čoho pren.* брáти ся *до чóго*, імáти ся *чóго*; ~ sa *do práce* брáти ся *до робóты*, імáти ся *робóты* 4 *do čoho, na čo* попáсти ся, достáти ся; ~ sa *do pasce* попáсти ся *до пáсти*; ~ sa *na udicu* попáсти *на гáчок* 5 *koho, čoho (zachvacovať)* імáти ся; ~á sa *ho* хрiпка імáть ся *єгó* хрiпка 6 *na čo (lepiť sa)* приставáти, лiпати ся *на шмо*; *cesto sa ~á na ruku* тiсто лiпить ся *на рýку ábo* пристáвaть *к рукам* • *topiaci sa i slamky al. britvy ~á* тóпчáчий ся *і солóмки ábo бритвы* хáпaть ся *ábo* імáть ся

chyt//at' sa² -á sa -ajú sa *nedok.* iмити ся, сплáмiнiвaти, запáлiвaти ся; *strecha sa ~á* стрiха імáть ся *ábo* запáлює ся, зачiнaть горiти

chyten//ý *hovor.* ухóпeний, придурковáтый, приглуповáтый, не в свóйiм розúмi; *je trochu ~ у нéго* не вшиткy дóмa

chyt//it' -í -ia *dok.* 1 *взяти, ухóпити, поiмáти*; ~ *do ruku* *взяти до рýку*; ~ *pod pazuchu* *взяти пiд пазýху*; ~ *za krk* ухóпити *за гóрло* 2 *(lapit', ulovit')* поiмáти; ~ *zajasa* поiмáти зáця; ~ *na udicu* поiмáти *на гáчок*; ~ *zlodeja* поiмáти злóдiя; ~ *pri čine al. na mieste činu* поiмáти *ábo* застáти *на мiсцi* прeстýпкy; *konečne sa mi podarilo* *fa ~ hovor.* наконéць подáрило ся *мi* поiмáти тéбе; ~ *ženicha hovor.* поiмáти женaчá; ~ *vysielanie z Moskvy* поiмáти высылáня з Москвы; ~ *dobru hudbu* поiмáти дóбру мýзýкy; ~ *vlak* стигнути *на влaк* 3 *koho (zachvátit')* оволóдити, ухóпити; ~ *ilo ho zúfalstvo* ним оволóдила безнадéйнoсть; ~ *ila ma hrôza* ухóпив мéне стрaх *ábo* ўжас 4 ухóпити, поiмáти; ~ *nákazlivú chorobu*

ухóпити наkазливy хворóту; ~ *nádchu, chripku* ухóпити нáдху, хрiпку 5 *na čo i bezpredm.* iмити ся, прилiпити ся *на шмо*; *farba ~ila sa na sklo* фáрбa iмiлa ся *на склo* • ~ *za slovo* поiмáти за слóво; ~ *niekomu stranu al. stránku* приставáти на дачію сторóну *ábo* на дачій бiк; ~ *pevne do rúk* *взяти до свóйх рук*; ~ *niečo za správny al. za dobrý koniec* ухóпити за спрáвный *ábo* дóбрый кóнeць; ~ *rozum do hrsti* *взяти ся за розúм*; ~ *niekoho za golier hovor.* ухóпити дакóго за рáлип, вышмарити дакóго за двéри; ~ *niekoho pod krk* ухóпити дакóго за гóрло

chyt//it' sa¹ -í sa -ia sa *dok.* 1 *čoho, za čo* ухóпити ся, *взяти ся, поiмáти ся*; ~ sa *za ruku* *взяти ся за рýку*; ~ sa *zabradlia* ухóпити ся оgoróды, балустрáды 2 *čoho* *взяти ся за шмо*; ~ sa *zbrane* *взяти ся за збрань* 3 *do čoho pren.* *взяти ся за шмо*; ~ sa *do práce* *взяти ся за робóту, ухóпити ся робóты* 4 *do čoho, na čo* попáсти ся, достáти ся; ~ sa *do pasce* попáсти *ábo* достáти ся *до пáсти*; ~ sa *na udicu* ухóпити ся *на гáчок* 5 *koho, čoho (zachvátit')* iмити ся *кóго, оволóдити кým, чiм*; ~ *ila sa ma choroba* iмiлa ся мéне хворóта; ~ *sa ho рýча* ним оволóдила гóрдoсть 6 *(ujat' sa)* *прияти ся*; *rastlina sa ~ila* ростлина *приялá ся* • ~ sa *rozumu* *взяти ся за розúм*; ~ sa *za nos* не знáти де óчi од гáньбы подiти; ~ sa *za rasu* зачати борóти ся, поiмáти ся *за пáсы*

chyt//it' sa² -í sa -ia sa *dok.* вспыхнути, загорiти, всплaмeнити ся; *dom sa ~il* дiм всплaмeнив, ухóпив ся, зачáв горiти

chyt'fav//ý 1 всплaмeняющiй ся; ~á *látka* всплaмeняющa ся мaтeрiя 2 наkазливый; ~á *choroba* наkазливa хворóта

chytráck//y¹ *príd.* хiтрáцький; ~e *oči* хiтрáцькy óчi

chytrácky² *prisl.* хiтрáцькy, хiтро

chytráctv//o -a *s* хiтрáцтво, хiтрoсть

chytráč//it' -i -ia *nedok. hovor. pejor.* хiтрáчити, хiтрити

chytrák -a *m pejor.* хітрак

chytros//t' -ti ž 1 скорость 2 *zastar.* хітрость

chytr//ý 1 быстрый, скорый; ~é поху
быстры нѳгы 2 *zastar.* хітрый

chyž//a -e ž *zastar.* 1 ізба 2 хыжа, дом,
халупа

chyžn//á -ej ž хыжна (*v gosténi i in.*)

I, í - I

i¹, í *neskl.* S (*hláska a písmeno*) (латинське)
i; krátke i корѳтке i; dlhé í дѳвре í

i² 1 spoj. i; vo dne i v noci в день i в нѳчi; otec
i mať отѳцы i máti 2 (*v spojovacích výrazech*)
i keď, keď i хоць, най; i keby i кiдь, i кiдь бы;
čo i хоць, хоть; učil sa dobre, i keď bol často
chorý учiв ся він дѳбри, хоць чáсто хворiв;
musím ho nájsť, i keby som musel celé mesto
prehľadať я мýшу ёго náйти, i кiдь бы трѳба
было глѳдати по цілiм мiстi 3 *čast.* a ці, i,
тактыж; a má ten človek i srdce? a ці тот
чоловiк мать i сѳрдце?

i, í, íi cit. (*vyjadruje prevrpenie*) а, но

iba 1 spoj. лем; všetci odišli, iba ona ostala
doma вшытыкы одышли, лем она остáла
ся дѳма; iba čo som prišla, už ma posielate
domov я лем што пришлá, а уж посылате
мѳне домiв 2 *čast.* лем, лиш; iba dva dni
лем два днi; doma sú iba deti дѳма суть
лем áбо лиш дiти; mám iba desať centov
мам (вшыткого) лем дѳсять цѳнтiв

ibis -a *m zool.* iбic

ibiš -a *m bot.* iбиш

ide//a -y ž *v rôzn. význ.* iдѳя; politické ~y
полiтiчны iдѳi; ~ románu iдѳя ромáна;
фiхнá ~ фiксна áбо тырваюча iдѳя; skvelá
~ прѳкрáсна iдѳя

ideál -u *m* iдѳáл

idealist//a -u *m* iдѳeáлиста

idealistický iдѳeáлистiчныi

idealizm//us -u *m* iдѳeáлiзм

idealiz//ovat' -uje -ují *nedok. dok.* iдѳeá-лiзовáти

ideáln//y *v rôzn. význ.* iдѳeáлныi; ~e
podmienky iдѳeáлны услѳвiя • -a kvapalina
fyz. iдѳeáлна текучѳсть

identický iдѳентiчныi, тотѳжныi

identifikác//ia -ie ž iдѳентiфiкáция, сто-
тѳжнѳваня

identifik//ovat' -uje -ují *nedok. dok.*
iдѳентiфiковáти, стотѳжнѳвати/стотѳжни-
ти; ~ mŕtvolu iдѳентiфiковáти мертвѳго áбо
спзнáти труп

identit//a -y ž iдѳентiчнѳсть ж, тотѳжнѳсть ж

ideograf//ia -ie ž iдѳеогрáфия

ideografick//ý iдѳеогрáфiчныi; ~é písmo
iдѳеогрáфiчне письмо

ideogram -u *m lingv.* iдѳеогрáм

ideológ -a *m* iдѳeológ

ideológ//ia -ie ž iдѳeológiя

ideologický iдѳeológiчныi

ideovos//t' -ti ž iдѳейнѳсть

ideov//ý iдѳейныi; ~á náplň iдѳейне
содѳержáние áбо наповнiня

idióm -u *m lingv.* iдiѳѳма

idiomatický iдiѳѳматiчныi

idiomatizml//us -u *m lingv.* iдiѳѳматiзм

idiot -a *m* iдiѳѳт

idiot//ia -ie ž *lek.* iдiѳѳтiя, iдiѳѳтiзм

idiotizm//us -u *m lek.* iдiѳѳтiзм

idiotk//a -y ž iдiѳѳтка

idiotský iдiѳѳтiчныi, iдiѳѳтський

idiotstv//o -a s 1 *lek.* iдiѳѳтiя 2 *hovor. expr.*
iдiѳѳтство

idol -al/-u *m* 1 iдѳл 2 *pren.* бѳжок, фѳетiш;
spraviť si z niekoho ~ зрѳбити своiм
бѳжком дакѳго

idolatr//ia -ie ž iдѳолопоклѳнство

idololatria p. idolatria

idúcky prisl. iдучi; по-ходячкы, по дѳрѳзi

idyll//a -y ž *lit. aj pren.* iдiлiя

idylický iдiлiчныi

idyliz//ovat' -uje -ují *nedok. dok.* iдiлiзовáти,
iдѳeáлiзовáти

igelit -u *m* iгѳелiт

ignoranc//ia -ie ž iгнѳорáнция, неузнавáня,
негѳовáня

ignorant -a *m pejor.* iгнѳорáнт

ignorantský iгнѳорáнтський, легковáжныi

ignorantstv//o -a s iгнѳоровáня, грубá
незнáлѳсть

ignor/lovať -uje -ujú *nedok. dok.* ігнорувати, неговати, не брати до уваги
igric -a *m* потулюючий співак, актор
ih, ih cit. (*vyjadruje bolesť*) ой, ох, яй
iha, iha cit. (*vyjadruje prekvapenie, obdiv*) ого, но но, посмóть же
ihelnic/la -e ž, **ihelník** -a *m* игелница
ihl/la -y ž ігліа, ігóлка; *strojová* ~ машинкова
 ігліа; *gramofónová* ~ грамофонóва ігліа;
injekčná ~ *lek.* інєкчна ігліа; *suchá* ~ *odb.*
 сýха ігліа; ~ *do kravaty* ігліа до мáшлї •
hľadať niečo ako stratenú ~u *al.* ako ~u
 v sene *al.* v slame глédати як ігліу в стóзі
 солóмы; *stratil sa* ako ~ v slame стратив
 ся як ігліа в стóзі солóмы; *nevie (ani) ~u do*
ruky chytiť a) она ігліу в рукáх тримати не
 знать; б) она барз нешіковна; *šit' horúcou*
~ou a) шыти на скóру рýку; б) робити
 даштó наскóро; *sediť al. byť ako na ~ách*
 сидіти áбо бути як на ігліáх
ihlan -a/-u *m mat.* піраміда
ihlancovitý, ihlanovitý, ihlanový піра-
 мідáльний
ihlár -a *m* іглярь
ihlárstv/o -a *s* іглярьство
ihlic/la -e ž **1** ігліця, шпéндлик **2** ігліця **3**
anat. велика берцёва кість **4** *obyč. v mn.*
 č. ~ **e** *bot.* іглы, ігліча, хвóя
ihlicovitý ігліцёвятий; ~ *list* ігліцёвятий лист
ihlič/lie -ia *s* *hromad.* ігліча, хвóя
ihličnan -a *m odb.* іглічнáтый áбо хвóйный
 стром
ihličnatý іглічнáтый, хвóйный; ~ *strom*
 іглічнáтый áбо хвóйный стром; ~ *les* ігліч-
 нáтый áбо хвóйный піс
ihlovitý ігловитый, іглоподóбный
ihlov/ly ігловый; ~é *uško* ігловé ушко; ~
ventil tech. ігловый вéнтіл
ihned' *prisl.* тáкой, одрáзу, моментáльні, уж
 ай, тепérь, скóро
ihrl/at' -á -ajú *nedok.* грати; *úsmev mu ~á na*
tvári ўсмів ёму грать на лиці • *slzy mu ~ajú*
v očiach ёму в очáх выступили слызы áбо
 слызы ёму грають в очáх; *lep mu tak žilky*
 ~ajú в нím лем так жылкы грають

ihrl/at' sa, hr/lať sa -á sa -ajú sa *nedok. 1*
 грати ся; *deti sa ~ajú* діти грають ся; ~á sa
 s ním ako ма́чка *pren.* она грать ся з ним,
 як ма́чка з мышов **2** *expr.* ба́брати ся, во-
 зити ся; ~ sa s robotou бабрати ся áбо во-
 зити ся з робóтов
ihravý гравый
ihrisk/o гріско, штадіон; *detské* ~ дítьске
 гріско
ich¹ **2. p. mn.** č. *zám.* on, ona, ono іх
ich² *zám. prívlastňovacie* **3. os. mn.** č. іх; ~
 dom іх дім
ichtyol -u *m* іхтіол
ichtyológ -a *m* іхтіолóг
ichtyológ/la -ie ž іхтіолóгія
ichtyologický іхтіолóгічний
ikernáč -a *m, ikernat'k/la* -y ž ікєрнáч,
 ікєрнáчка, ікрóва рыба
ikernatý ікєрнáтый, ікрóвый
ikon/la -y ž ікóна, óбраз
ikonodúl/la -ie ž почливость к ікóнам áбо
 к óбразам святых
ikonograf/la -ie ž іконогрáфія
ikonoma'b/la -y ž іконопис
ikr/la -y ž, *obyč. v mn.* č. ~y ікрá; *klášt' ~y*
 клáсти ікрý
ikrač *p.* **ikernáč**
ikt/us -u *m lit.* ікт
íl -u *m* іл, глина
ilegalit/la -y ž **1** ілегал́ность; *pracovať v ~e*
 робити в ілегаліті; *prejsť do ~y* перéйти до
 ілегал́ности **2** ілегал́ность, незакóнность ж
ilegálny **1** ілегал́ный; ~ *pracovník* ілегал́ный
 працівник **2** нелегал́ный, незакóнный;
 ~ *prechod hraníc* нелегал́ный перéхід
 границь
ilegitimit/la -y ž **1** незакóнность, про-
 тівозакóнность **2** незакóнность ж (*на-*
роджіня)
ilegitimný **1** незакóнный, протівозакóнный
2 незаконнонароджéный, немужова ді-
 тина
ílnat/ly, ílovit/ly іловитый, глинистый; ~á
 pôda іловита зéмля
ílov/ly *odb.* іловый; ~á *vrstva* ілова вёрства

iluminác//ia¹ -ie ž ілумінація
iluminác//ia² -ie ž фарбьяна мініатюра
iluminačný ілумінаčný
iluminátor¹ -a *m* (малярь) мініатюриста, ілумінатор
iluminátor² -a *m tech.* освітлюючий апарат
iluminovaný ілумінований, славності освітлений
ilumin//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* ілу-
 міновати, славності освітлювати
ilustrác//ia -ie ž ілустріція *aj pren.*; farebné
 ~ie фарбяны ілустріції
ilustračn//ý ілустрічний; ~é umenie ілу-
 стрічне іскуство
ilustratívny ілустратівний; ~ príklad ілу-
 стратівний або наглядний приклад
ilustrátor -a *m* ілустратор
ilustrátork//a -y ž ілустраторка
ilustr//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.*
 ілустровати *aj pren.* ~ knihu ілустровати
 книжку; ~ na príkladoch ілустровати при-
 кладами
ilúz//ia -ie ž ілүзія; robiť si ~ie o niekom ро-
 бити собі ілүзії о дакім; oddávať sa ~iám
 отдавати ся ілүзіям
iluzionist//a -u *m* ілузіоніста
iluzionistický ілузіоністичный, ілузіо-
 ністський
iluzionizm//us -u *m* ілузіонізм
iluzívny ілузівний, ілузорный, кламливый,
 недійсний
iluzórny ілузорный, кламливый, недій-
 сный, іреалный, нереалный
ilýrčín//a -y ž ілірійський язык
ilýr//i -ov *mn.* č. **1** *hist.* іліры **2** *zastar.*
 южнославянськы племена
ilýrsky ілірійський
imaginác//ia -ie ž імагінація, представліня,
 образотворність
imaginárny імагінарный, выдуманный,
 нереалный, кламливый; ~e číslo *mat.* іма-
 гінарне число; ~a veličina *mat.* імагінарна
 величина
imaginist//a -u *m*, **imažinist//a** -u *m* іма-
 жініста

imaginizm//us, **imažinizm//us**, **maginizm//us** -u *m* імажнізм
imanenc//ia -ie ž *filoz.* іманенція, іма-
 нентность
imanentný *filoz.* іманентный
iman//ie -ia *s kniž.* маєток
imatrikulác//ia -ie ž іматрікулація
imatrikul//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.*
 іматрікуловати, проводити/провести іма-
 трікулацію
imažinista *p.* **imaginista**
imažinizmus *p.* **imaginismus**
imbecil -a *m* слабомыслный
imbecilít//a -y ž слабомыслность
imbecilný слабомыслный
imel//o -a *s bot.* імело
imerz//ia -ie ž *fyz. astron.* імєрзія, поноріння
imigrác//ia -ie ž іміррація; ~ kapitálu
 іміррація капіталу
imigračný іміррачний; ~ zákon іміррачний
 закон
migrant -a *m* іміррант
migrantk//a -y ž іміррантка
migrantský іміррантський
imigr//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* імірровати
imitác//ia -ie ž імітація; ~ perál імітація перл
imitátor -a *m* імітатор
imitátork//a -y ž імітаторка
imit//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* імітовати
imobilný непогынаючий, імобільний, не хо-
 дячий
imoralit//a -y ž аморальность ж, немо-
 ральность ж
imorálny аморальный, неморальный
imortelk//a -y ž *bot.* соломьяний квіток, со-
 ломьяник
imperatív -u *m* **1** *lingv.* імператів, рос-
 казовый спосіб **2** *filoz.* імператів;
 kategorický ~ катеґорічний імператів
imperátor -a *m* *hist.* імператор
imperátorský імператорський
imperfektivny *gram.* імперфективний,
 незавершений
imperfektív//um -a *s* *gram.* часослowo
 незавершеного віда

imperfekt//um -a *s gram.* імперфэ́кт
imperialist//a -u *m* імперіаліста
imperialistický імперіалістичний, імперіа-
 лістський
imperializm//us -u *m* імперіалізм
imperiałny імперіалний
impér//ium -ia *s* імперія
impertinenc//ia -ie *ž* безочівість, дерзость,
 неганьбливость, оповажливость
impertinentn//ý безочівий, дерзкий,
 неганьбливий, оповажливий; ~ *človek*
 безочівий чоловік; ~é *správanie* негань-
 бливе поведіння
implantác//ia -ie *ž biol.* імплантація,
 переміщення
implantačný *príd. k* імплантація
implant//ovat' -uje – *ujú nedok. dok.*
 імплантовати, проводити/провести ім-
 плантацію, перенести/переносити (*тка-*
нину i t. n.)
implicitný імпліцитний, підрозумлюючий,
 обсягнутий в дачім без словного
 вираження, формально не виражений
implik//ovat' -uje – *ujú nedok.* імпліковати,
 підрозумілювати, формально не ви-
 ражати
implózn//ia -ie *ž 1 fyz.* взрив, вибух *2 lingv.*
 імплізія
imploziv//a -y *ž lingv.* імплізівний (согласный)
impon//ovat' -uje – *ujú nedok.* імпонувати,
 збуджувати уцтивість, узнання, рэшпект
import -u *m 1* імпорт, довоз *2* імпорт,
 імпорتنы товари
importér -a *m* імпортер, довозуючий
importný імпортний; ~ *roplatok* імпортний
 поплаток або ціло
import//ovat' -uje – *ujú nedok. dok.* ім-
 портовати, ввозити/ввезти
impotenc//ia -ie *ž* імпотенція, ім-
 потентность, неспосібность, слабость
impotentný імпотентний, неспосібний,
 слабый
impozantn//ý імпозантний, krásный, пре-
 krásный, ухвачуючий; ~á *postava* пре-
 krásна фігура

impregnác//ia -ie *ž* імпрегнація, напушання,
 насычовання; ~ *dreva, látky* імпрегнація
 або напушання дерева або політна,
 тканины
impregnačný імпрегначний, напушаний,
 насычований
impregn//ovat' -uje – *ujú nedok. dok.*
 імпрегновати, напушати/напустити,
 насычовати/наситити; ~ *ovaný plášť*
 огумований плащ
impresár//io -ia *m* імпресаріо *m*
impres//ia -ie *ž* імпресія, дотя, доїмання,
 ефект
impresionist//a -u *m* імпресіоніста
impresionistický імпресіоністський,
 імпресіоністичний
impresionizm//us -u *m* імпресіонізм
imprimatur *neskl.* підписання друкувати;
dať ~ підписати до друку
imprimé [em-] *hovor. text. 1 nesk.* *s* від
 гадвábного політна *2 príd.* гадвábний,
 взоркований гадвáb
improvizác//ia -ie *ž* імпровізація
improvizačný імпровізаційний, імпро-
 визаторський; ~ *talent* імпровізаторський
 талант
improvizátor -a *m* імпровізатор
improvizátorský імпровізаторський
improvizovaný імпровізований; ~ *prejav*
 імпровізована реч
improviz//ovat' -uje – *ujú nedok. dok.*
 імпровізувати
impulz -u *m 1* імпульс, поштовх; *dať ~* дати
 імпульс, послужити імпульсом *2 fyz.* імпульс
impulzivnos//ť -ti *ž* імпульзівность
impulzivny імпульзівний
imput//ovat' -uje – *ujú nedok. dok.* *komu* що
 приписувати/приписати
imunit//a -y *ž 1 lek.* імунность, резистенція,
 одолность; ~ *proti chřipke* імунность протів
 хріпки; *získať ~u* надобити імунность
2 práv. недоткнутость, імунность; *právo*
 ~у право імунности; *diplomatická ~*
 діпломатічна імунность, *poslanecká ~*
 імунность посланця

imunizác//ia -ie ž *lek.* імунізація

imunizačný *lek.* імунізаційний

imuniz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* імунізувати

imúnny **1** *lek.* імунний, резистентний, одо́плний, хране́ний протів нака́зливості **2** *práv.* недоткну́тий; poslanec je ~ послáнець є імунний, недоткну́тий

ináč **1** *zám. prísl.* і́нак, іна́кше; v skutočnosti je to ~ в дійсності то́то ви́зерать і́нак **2** *prísl.* в протівнім слýчаї, а то, не то **3** *čast.* ме́джі іншым, в о́бщім; ~ je to dobrý člověk ме́джі іншым він до́брий чоловік

inak *p.* іна́ч

inakší **1** і́ншый, іна́кшый, дру́гий, не такий-то **2** *expr.* лі́пший, барз шу́мный, кра́сший

inakšie *p.* іна́ч

inam *zám. prísl.* і́нде, на дру́ге мі́сце, в і́ншім на́прямі

inartikulác//ia -ie ž *práv.* в́члені́ня до за́кона

inartikul//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. práv.* в́членя́ти/в́члені́ти до за́кона

inaugurác//ia -ie ž **1** сла́вно́стне уведжі́ня до фу́нкції **2** сла́вно́стне отворі́ня

inaugur//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* **1** уво́дити/уве́сти до фу́нкції (*рэктора i m. n.*) **2** сла́вно́стні одкры́ти/одкры́вати

incest -u *m* *práv.* кровосмі́лство

incestuózný *práv.* кровосмі́льний

incident -u *m* і́нцидент; pohraničný ~ погра́нчний і́нцидент; vyvolávať ~у вы́кликати а́бо прово́ковати і́нциденты

Ind -a *m* І́нд, І́ндус (*zastar.*)

inde *zám. prísl.* **1** і́нде, на дру́гім мі́сці **2** і́нде, на дру́ге мі́сце

indeklinabil//ia *s mn. č. lingv.* нескло́нюючі сло́ва

indemnác//ia -ie ž *práv.* одшко́дні́ня, нагоро́джі́ня шко́ды

indeterminist//a -u *m* *filoz.* і́ндетермі́ніста

indeterministický *filoz.* і́ндетермі́ністьський

indeterminizm//us -u *m* *filoz.* і́ндетермі́нізм

indeterminovaný і́ндетермі́нований, во́льний, сло́бодный, неподмі́нений

index -u *m* **1** ука́затель, список, ре́гістер, і́ндекс; menný ~ список а́бо ука́затель мен **2** список зака́заны́х книг; byť na ~е бы́ти в списку зака́заны́х книг **3** чо́рний список, список ненаді́йных о́сób **4** започто́ва кни́жка, і́ндекс (*на vysokій škóli*) **5** і́ндекс, чи́селный ука́затель; ~ priemyselnej výroby і́ндекс промышло́вой вы́робы; ~ cien і́ндекс ці́н

Indián -a *m* І́ндіян; opálený *al.* чі́erny ako ~ опале́ний а́бо чо́рний як І́ндіян

Indiánk//a -y ž І́ндіянка

indiánk//a ¹ -y ž **1** *hovor. žart.* і́ндіянка (о же́ні тма́вой ко́жы, опале́ній) **2** *kuch.* чо́коладо́вый кола́чик

indiánk//a ² -y ž *hovor.* кни́жка о жы́воті І́ндіянів

indíc//ia -ie ž *práv.* на́знак, непря́мый до́каз, і́ндіція

indický і́ндіцький

indiferenc//ia -ie ž і́ндіфе́рентность

indiferentný **1** і́ндіфе́рентный, нева́жный, рівноду́шний; ~ člověk і́ндіфе́рентный а́бо рівноду́шний чолові́к; ~ poměr і́ндіфе́рентне одноші́ня **2** нева́жный, незна́чный

indig//o -a *s* **1** і́нді́ро **2** *hovor.* копі́руючий па́пірь, копі́рка

indigov//ý і́нді́говий **1** тма́во-сі́ний; ~é more тма́во-сі́нє мо́ре **2** копі́руючий; ~ papír копі́руючий па́пірь

indikác//ia -ie ž **1** да́ны; časová ~ да́ны о ча́сі **2** *lek.* ре́коменда́ція, ра́да, ука́зання; ~ pre amputáciu ре́коменда́ція к а́мпута́ції

indikačn//ý: ~á lampa *tech.* і́ндіка́чна ла́мпа

indikativ -u *m* *gram.* і́ндіка́тів, озна́мовый спо́соб

indikátor -a *m* **1** ука́затель *m*, опе́реді́левач *m* **2** *tech., chem.* і́ндіка́тор

indikátorový *tech.* і́ндіка́торо́вый; ~ diagram і́ндіка́торо́вый діа́грам

indik//ia -ie ž і́нді́ція

indik//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* **1** ука́зовати/ука́зати, опе́редля́ти/опе́реді́лити, і́нді́ковати **2** *lek.* предпíсовати/предпíсати, на́знача́ти/на́значі́ти; ~ liečbu

назначіти лічіня **3** *tech.* перістрівати/ зареістрівати при помічі індікатора

indirektný непрямый

indiskrétny 1 нетактный, грубый, невыхований, нескромный; ~a zvedavost' нетактна зведавость **2** гакливый, делікатный; ~e otázky гакливы вопросы

indisponovaný індіспонований; byť ~ быти не в наладі або не в дусі або індіспонованим; (o spevákovi) быти не в голосі; (o športovcovi) быти не в фөрмі

indispozíc//ia -ie ž індіспозіція; **1** моментална неспосібность, быти не в фөрмі або не в добрій наладі **2** нездорівя, легке захворіня; telesná ~ фізічна індіспозіція

individualist//a -u m індівідуаліста

individualistický індівідуалістичный

individualit//a -y ž **1** індівідуалность ж, індівідуалный характер; stratiť svoju ~u стратити (свою) індівідуалность **2** індівідуалность, індівідуум

individualizác//ia -ie ž індівідуалізація

individualizm//us -u m індівідуалізм

individualiz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* індівідуалізовати

individuálne *prisl.* індівідуалні; самостатні; ~ skúmať самостатні або індівідуалні досліджувати або штудувати; ~ chápať розумити по-своёму

individuálny **1** індівідуалный; ~e zvláštnosti індівідуалны особливости; ~e sklony індівідуалны склөнности **2** особный; ~e vlastníctvo особный маєток; ~a sloboda слобода особности **3** індівідуалный; ~a zmluva індівідуалный договір

indivídu//um -a s **1** індівідуум **2** *pejor.* подозріва особа, субект, тіп

Indk//a -y Індіянка, Індуска (*zastar.*)

indoeurópcin//a -y ž *lingv.* індоевропский язык

indoeurópsk//y індоевропский; ~e jazyky індоевропскы языки

indoiránsk//y; ~a jazyková skupina *lingv.* індіра́ньска языкова група

indolenc//ia -ie ž рівноду́шность, недба́лость, індолє́нція

indolentný рівноду́шний, недба́лый, індолє́нтный; byť ~ k niečomu *al. proti* неісому быти рівноду́шным к дачо́му, односити ся рівноду́шно к дачо́му

indológ -a m індоло́г

indológ//ia -ie ž індоло́гія

Indonézan -a m Індонезієць

Indonézank//a -y ž Індонезійка

indonézsky індонезійский

indosác//ia -ie ž *fin.* індосованя

indos//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. fin.* індосовати

indukc//ia ¹ -ie ž *filoz.* індукція

indukc//ia ² -ie ž *fyz.* індукція; elektro-magnetická ~ електромагнітна індукція

indukčn//ý ¹ *filoz.* індукчний; ~á metóda індукчний метод

indukčn//ý ² *fyz. el. tech.* індукчний; ~ prúd індукчний ток; ~á sievka індукчна цівка, індуктор

induk//ovat' ¹ -uje -ujú *nedok. dok. foloz.* выводити, індуковати; выводити умозаключіня при помічі індуктívного методу

induk//ovat' ² -uje -ujú *nedok. dok. fyz., el. tech.* індуковати, взбуджувати, взбудити, вытваряти, вытворити; ~ prúd індуковати ток

induktivít//a -y ž *el. tech.* індуктívность, індукчність ж

induktívny *filoz.* індуктívный

induktor -a m *el. tech.* індуктор

induktorový *el. tech.* індукторовый

indulgenc//ia -ie ž *cirk.* індулє́нція

industrializác//ia -ie ž індустріалізація, спромисє́лнє́ваня

industrializačný *príd. k industrializácia:* ~ plán план індустріаліза́ції, індустріаліза́чний план

industrializ//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* індустріалізовати, спромисє́лнє́вати

industriálny *zastar.* індустріалный, промы́словый

inerc//ia -ie ž 1 fyz. інерція 2 anat. lek. інертність ж
inercn//ý 1 fyz. інертний; ~á síla інертна сила 2 інертний, недійсний, недіючий
inertn//ý fyz., chem. інертний; ~é hmoty інертні матеріали; ~é plyny інертні гази
inervác//ia -ie ž anat. інервація; ~ ruky інервація руки
inerv//ovat' -uje -ujú *nedok.1* fyziol. інервовати, приносити імпульси 2 anat. проникати нервами
infant /a m hist. інфánt
infantér//ia -ie ž zastar. інфантерія, піхота
infanterist//a -u m zastar. інфантеріста, піхотинець
infantilizm//us -u m odb. ітфантилізм, ітфантильність ж
infantiln//ý odb. 1 дітський; дітинський; ~á úmrtnost' дітська смертність, умертність дітей 2 ітфантильний
infantk//a -y ž hist. інфántка
infarkt -u m lek. інфаркт
infekc//ia -ie ž інфекція; kvaročková ~ квáпкова інфекція
infercn//ý інфекчний, наказливий; ~é choroby інфекчны áбо наказливы хворобы
infik//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* інфікувати, накажувати/наказити
infiltrác//ia -ie ž 1 lek. інфілтрація 2 tech. просякування, інфілтрація
infiltrát -u m lek. інфілтрát
infiltr//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* інфільтровати; просякувати, вникати/вникнути
infinitesimalit//a -y ž filoz. неконечность, необмеждённость ж
infinitesimaln//ý 1 filoz. неконечный, необмеждённый 2 mat. неконечні малый; ~a veličina неконечно малá величинá; ~ ročet вычисліня неконечні малых
infinitív -u m gram. інфінітív, невызначена форма часослóва
infinitívny gram. інфінітívный
infix -u m lingv. інфікс
inflác//ia -ie ž ekon. інфлация

inflačný ekon. інфлáчный
in flagranti prísł. на місці діяня; на місці престýпкy; pristihnúť ~ пристигнути áбо поімáти на місці престýпкy
inflamác//ia -ie ž lek. запаління, інфламация; alergická ~ алергічне запаління
influenc//ia -ie ž вплив
influenz//a -y ž lek. інфлуэнза (*zastar.*), хрípка
informác//ia -ie ž інформація; podať ~iu дати інформацію, інформовати; dostat' ~ie достáти інформації
informačn//ý інформа́чний; ~á správa інформа́чне озна́мíня; ~á kancelária інформа́чна канцеля́рня
informatívny інформа́тíвный, інформую́чий; ~a správa інформа́тíвне озна́мíня; článok má ~ charakter стаття ма́ть áбо но́сить інформа́тíвный ха́ра́ктер
informátor -a m інформа́тор
informovaný інформова́ний, поуче́ний, засвя́чений; je dobre ~ він до́бри інформова́ний áбо засвя́чений
inform//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* інформовати, засвячовати/засвятити, поучовати/поучіти
inform//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* інформовати ся, поучовати ся/поучіти ся
infračerven//ý fyz. інфрачервёный; ~é lúče інфрачервёны лúчы
infull//a -y ž cirk. мітра, єпіскопска ча́пка
infúz//ia -ie ž lek. інфу́зія, вплива́ня, встрі́кованя
infuzórov//ý zool. інфузо́рный • ~á hlinka *geol.* інфузо́рна зéмля
infuzór//ium -ia s zool. інфузо́рія
ingot -u m tech. інто́т
ingredienc//ia -ie ž інгредіє́нція, приміша́нина
inhalác//ia -ie ž lek. інгаля́ція, вдихова́ня
inhaláčny інгаля́чний, вдихова́ний
inhalátor -a m lek. інгаля́тор
inhalátor//ium -ia s lek. інгаля́торія
inhal//ovat' -uje -ujú *nedok.* інгалова́ти, вдиховати (*при інгаля́ції*)

inhibíc//ia -ie *ž odb.* інгібіція, спомалёваня, затриманя діяня; ~ клічення семіен затриманя клічіня семіен

inhibítor -a *m odb.* інгібітор, спомалёвач
inhib//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* зака́зовати/заказáти, застáвлёвати/застáвити, спомáлёвати/спомалити; ~ *rast biol.* спомáлёвати ріст

inchoatívum *p.* **inkohatívum**

iniciál//a -y *ž, iniciálk//a* -y *ž* ініціálка, заго́ловна б́уква (*обыча́йни з украші́нѣм*)

iniciálny *odb.* зачаточный, ініціáльний

iniciatív//a -y *ž* ініціатива; *chopiť sa* ~y ухóпити ся ініціативы; *vziať* ~u взяти ініціативу до сво́їх рук; *robiť* niečo *z vlastnej* ~y робити даштó з влáстной ініціативы
• **zákonodarná** ~ *práv.* законодáрна ініціатива

iniciatívny//y ініціатівный; ~ *človek* ініціатівный чоловік • ~e *zákonodarné právo* право заканадáрної ініціативы

iniciátor¹ -a *m* ініціатор, оргáнізатор; зачіна́ючий *m*

iniciátor² -a *m tech.* детона́тор, рóзбушка
iniciátork//a -y *ž* ініціáторка, оргáнізáторка; зачіна́юча

iniciátorský ініціáторський; ~ *čin* ініціáторське діяня

injekc//ia -ie *ž 1 lek.* інеќція, встрікованя; *podkožná* ~ підко́жна інеќція; *dať* ~iu дати інеќцію; *morfiová, kalciová* ~ морфіёва, кáлціёва інеќція **2 stav.** *cementová* ~ ціментóва інеќція, ціментáція

injekčn//ý інеќчний; ~ *ihla* інеќчна іглá; ~á *striekačka* інеќчна стріка́чка

injektor -a *m tech.* інеќтор

injektorový *tech.* інеќторовый

injekt//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. stav.* встріковати ціментóву ма́лту (*для зміцні́ня, наприклад, стіны*)

injik//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. lek.* іні́ковáти, встріковати/встрікнути

inkasant -a *m* інкаса́нт, ви́берáч

inkasantk//a -y *ž* інкаса́нтка, ви́берáчка

inkasátor *p.* **inkasant**

inkas//o -a *s* інка́со *neskl. S*

inkas//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. 1* інкасова́ти **2 pren. hovor.** доставáти/достáти
inklinác//ia -ie *ž 1* нахылность, нахылі́ня, наклонёность, наклóнность **2 fyz.** ма́гнітне наклоні́ня

inklin//ovat' -uje -ujú *nedok.* бути нахы́леним áбо наклонё́ним, ма́ти склóнность áбо наклонё́ность; ~ *k angíne* інклі́новáти áбо бути нахылним к а́нгіні; ~uje *k maliarstvu* ма́ть склóнность к ма́лярству

inkluzíve *prisl.* вклю́чні, вклю́чаючі; *od pondelka do stredy* ~ од понеді́лька до се́реды вклю́чні

inkognito¹ *prisl.* інко́гніто; *cestovať* ~ пу́товáти інко́гніто

inkognit//o² -a *s* інко́гніто *neskl. s;* *odhaliť svoje* ~ одќрити сво́є інко́гніто

inkohatívny *gram.* зачіна́ючий

inkohatív//um i inchoatív//um -a *s gram.* зачіна́юче часослóво

inkolát -u *m práv.* жы́тельство, держáвность
inkomod//ovat' -uje -ujú *nedok. kniž.* обтя́жовати

inkompatibilit//a -y *ž* незнашанливість; неспосóбность

inkompatibilný незнашанливый, неспосóбный

inkompetenc//ia -ie *ž* некомпетéнтность *ж*

inkompetentný некомпетéнтный

inkonzekvenč//ia -ie *ž* недослédность *ж*

inkonzekventný недослédный

inkorporác//ia -ie *ž* інкорпора́ція, припо́їня, вчлені́ня, при́ятя за члéна; ~ *zákonov* інкорпора́ція зако́нів

inkorpor//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* інкорпоровáти, припо́євати/припо́їти, при́імáти/при́яти, вчлénёвати/вчленити

inkréc//ia -ie *ž lek.* інкрéція, вну́трішня секрécія

inkrét -u *m lek.* інкрéт, гормо́н

inkriminác//ia -ie *ž* інкріміна́ція, обві́ніня

inkrimin//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* інкрі́миновáти, обвинё́вати/обвинити, жа́ловати/зажа́ловати

інкруста́ція -іє *ж* інкруста́ція, оздоб-
лєняня, покрыва́ня
інкрустованý інкрустований, оздоблє-
ваний, покрываний
інкуба́ція -іє *ж* 1 *lek.* інкуба́ція, інкуба́чний
період 2 *pol'nohosp.* інкуба́ція
інкуба́чн/ý інкуба́чний; ~а доба інку-
ба́чний період
інкуба́тор -а *m* інкуба́тор
інкупáція -іє *ж* *práv.* обвинія, обжа-
лованя
інкуна́бул/а -у *ж* інкуна́була, першодрук
інквізі́ція -іє *ж* інквізі́ція
інквізі́чнý інквізі́чний
інквізі́тор -а *m* інквізі́тор
інквізі́торскý інквізі́торський
інофаре́бнý іншої фаре́бы
іноход -у *m odb.* іноход
іноязы́чн/ý іноязы́чний; ~é obyvatel'stvo
іноязы́чне жытельство
інокade *prisl.* іншов доро́гов, іншым на́прямом
інокedy *zám. prisl.* інколи, дру́гий раз
інона́родн/ý іншої націо́на́лности, на-
ро́дности; ~é menšinu націо́на́лны мен-
шыны
іноре́човý p. іноязы́чнý
іноро́дý іншоро́дний, чужоро́дний; чуд-
жій, непозна́ваючий
іноstranný іншый, чужд́ій
іноtaj -у *m lit.* алего́рія, іносказа́ня
іноtajný алего́річний, іносказа́ний
іноval't -те *ж* , **іновatk/а** -у *ж* на́мороза,
іне́йка
іноver//ec -са *m* іншове́рець
іноverecký іншове́рний
іноverectv/о -а *s* іншове́рство
інсена́ція -іє *s* інсена́ція; ~ opery, baletu
інсена́ція о́перы, балету
інсена́чн/ý інсена́чний; ~а technika
інсена́чна те́хніка
інсена́тор -а *m* інсена́тор
інсена́ovat' -ує -у́ју *nedok. dok.* 1
інсена́вати; ста́вити/поста́вити; ~ operu
ста́вити о́перу 2 інсена́вати; ~ proces
інсена́вати проце́с

інсекти́д -у *m odb.* інсекти́д
інсекти́днý *odb.* інсекти́дний
інсективорн/ý *bot.* інсекти́борний, мухо-
виноядний; ~é rastliny муховиноядны
ростлины
інсемина́ція -іє *ж odb.* інсемена́ція,
іску́ственне осемена́ня, оплодні́ня
інсемина́чн/ý *odb.* інсемена́чний; ~а sta-
nіca ста́нція іску́щенного осемена́ня *ábo*
оплодні́ня, інсемена́чна ста́нція
інсе́мін/ovat' -ує -у́ју *nedok. dok.*
інсе́меновати, іску́ственно осе́меняти/
осе́менити
інсигн/іє -іі *ж pomn.* інсі́гнії, пе́раліі,
че́стны о́дзнакы, нагородж́ія отчі́знов;
korupovačné ~ кору́новачны пе́раліі
інсінуа́нт -а *m* інсінуа́нт; нагу́цковач, огва-
ряч, донаша́ч
інсіну́ovat' -ує -у́ју *nedok.* інсінуова́ти;
уподо́зрівати, огваря́ти
інсолáція -іє *ж* 1 *fyz.* інсолáція 2 *lek.*
солне́чне попа́ліня
інсолвéнція -іє *ж obch.* інсолвéнтность;
неспо́бность сповні́ти, несо́бность
платити
інсолвéнтнý *obch.* інсолвéнтний; несо-
со́бний платити, довж́ник
інспіра́ція *ж lek.* вдых, вдыхованя, інспі-
ра́ція
інспіра́торнý *odb.* вдыхований, вдыхо́вий,
інспіра́торний
інспі́р/ovat' -ує -у́ју *nedok. dok. lek.*
вдыха́ти/вдохну́ти, інспі́ровати
інсуре́кція -іє *ж hist.* інсуре́кція, (озброє-
не) повста́ня, бунт
інсургéнт -а *m hist.* інсургéнт, озброє́ний
повста́нець
іншпéкція -іє *ж v rôzn. význ.* іншпéкція;
zdravotná ~ здоровéльна *ábo* саніта́рна
іншпéкція; přišla ~ при́шла іншпéкція
іншпéчн/ý іншпéчний, іншпéкторський,
дозо́рний; ~а cesta іншпéчна доро́га;
~é orgány іншпéчны о́рганы; ~ lekár
іншпéчний *ábo* служ́бу вы́конуючий
до́ктор; ~а izba о́рдіна́ція

інспектор -а *m* іншпéктор; školský ~ шкóльський іншпéктор; policajný ~ поліца́йный іншпéктор

інспекторát -у *m* іншпекторát, іншпéкція; dopravný ~ автомобі́ловый іншпекторát

інспекторk/la -у *ž* іншпéкторка

інспекtorský іншпéкторський

інспіcient -а *m div.* іншпіцієнт, помічник режисéра

інспіра́c/la -іє *ž* одушевлі́ня, ініціаті́ва, іншпіра́ція; básnická ~ поеті́чне одушевлі́ня; čerpať ~іu чéрпати одушевлі́ня

інспірач́ný одушевле́ный, іншпірач́ный

інспіра́тор -а *m* 1 ініціáтор, іншпіра́тор 2 підпíховач *m*, іншпіра́тор

інспіра́торk/la -у *ž* 1 іншпіра́торка 2 підпíховачка

інспі́r/lovať -ує -у́ю *nedok. dok.* 1 одушевля́ти/одушевни́ти; príroda ~ovala básnika приро́да одушевля́ла поéта 2 чо́ іншпі́ровáти *шмо*, підпíховати/підпíхнути *к чо́му*; ~ povstanie іншпі́ровáти повста́ня, одушевля́ти *к повста́ню*

інста́лаc/la -іє *ž* 1 іншта́лація, проведжі́ня; монта́ж; ~ elektrického vedenia іншта́лація електрі́чного веджі́ня; ~ vodovodu іншта́лація áбо проведжі́ня водово́ду 2 розпо́жіння, розмі́щення; ~ výstavu оформлі́ня выста́вки; ~ zbierku розмі́щення колекці́й 3 уведе́ння до функці́ (ре́ктора *i m. n.*)

інста́лач́n/ý 1 монта́жний; ~é práce монта́жні роботи; ~ materiál монта́жний матеріа́л 2 *príd. k inštalácia* 3; ~ akt спавно́стне уведе́ння до функці́ (ре́ктора *i m. n.*)

інста́латér -а *m* іншта́латер, мо́нтер; (електро)мо́нтер, водоіншта́латер; газоіншта́латер

інста́латérsk/ly іншта́латерський, монта́жний; ~é práce іншта́латерськí роботи

інста́ла́тор -а *m* 1 іншта́ла́тор; о́соба уведе́ння до функці́ 2 о́формле́вач *m*; ~ výstavu іншта́ла́тор áбо о́формле́вач выста́вки

інста́l/lovať -ує -у́ю *nedok. dok.* іншта́ловáти 1 про́водити/про́вести,

про́кладáти/про́кла́сти; ~ vodovod про́кла́сти водово́д; ~ stroje іншта́ловáти машыны 2 о́формити, розпо́стити; ~ obrazy розпо́стити о́бразы; ~ výstavu о́формити áбо іншта́ловáти выста́вку 3 уведе́ти/уведе́жати до функці́ (ре́ктора *i m. n.*)

іншта́nc/la -іє *ž* іншта́нція; vyššia ~ вы́сша іншта́нція; odvolať sa k poslednej *al.* найвы́сшей ~іи одкли́кати ся áбо оберну́ти ся на найвы́сшу іншта́нцію

іншта́нч́ný *príd. k inštancia*; zachovávať ~ postup дотримати іншта́нч́ный по́ступ

іншта́нк -у *m biol. aj pren.* іншта́нк; ~ sebazáchový іншта́нк самоохра́нєня; *materinský* ~ материнський іншта́нк; dať sa viesť *al.* riadiť sa ~om да́ти ве́сти ся іншта́нком

іншта́нкítvne *prísl.* іншта́нкíтвіні, по́для іншта́нкту

іншта́нкítvn/ly іншта́нкíтві́ный; ~ pohyb іншта́нкíтвіне погына́ня; ~e konanie іншта́нкíтвіне ді́ня

іншта́ті́uс/la -іє *ž* 1 іншта́ті́у́ція; vedecké ~іє нау́чні іншта́ті́у́ції; kultúrne ~іє култу́рні іншта́ті́у́ції 2 *práv.* іншта́ті́у́т; ~ manželstva іншта́ті́у́т побра́тих, іншта́ті́у́т му́жа і же́ны

іншта́ті́uт -у *m* 1 іншта́ті́у́т; за́ряджі́ня; vedecký ~ нау́чний іншта́ті́у́т 2 *práv.* іншта́ті́у́т; ~ rodiny іншта́ті́у́т ро́дины

іншта́труc/la -іє *ž* іншта́тру́кція, предписа́ня; dostať ~іє до́стати іншта́тру́кцію áбо іншта́тру́кці́

іншта́трукта́ž -е *ž* іншта́трукта́ж

іншта́трукítvny іншта́трукíтві́ный, по́учую́чий, на́глядний; ~ príklad по́учую́чий при́клад

іншта́руктор -а *m* 1 іншта́ру́ктор 2 до́ма́шний у́читель, репеті́тор

іншта́руторk/la -у *ž* іншта́ру́кторка

іншта́руторскý іншта́ру́торський

іншта́румєnt -у *m* 1 іншта́румє́нт; chirurgické ~у хіру́ргі́чні іншта́румє́нты; hudobné ~у му́зичні іншта́румє́нты 2 іншта́румє́нт, сре́дство

інструменталіа -іє *ж* *hud.* інструменталія, оркестровка; *orchestrálna* ~ інструменталія для оркестра

інструментал -у *м* *gram.* інструментал, творчий пад

інструменталіста -у *м* *hud.* інструменталіста

інструменталн/й інструменталный; ~а *hudba hud.* інструментална музика; ~а *ocel' tech.* інструментална оціль; ~а *fonetika lingv.* експериментална фонетика

інструментар' -а *м* *tech.* інструментарь, асистент хірурга

інструментар' -а *м* інструментарій, інструменти

інструментаріум -іа *s odb.* інструментарій, інструменти

інструментарк/ла -у *ж* *lek.* операчна або хірургічна сестра

інструмент/оваť -ує -уї *nedok. dok. hud.* інструментувати, оркеструвати

інстру/оваť -ує -уї *nedok. dok.* інструувати

інтабулаліа -іє *ж* **1** *práv.* запис довгу; на majetku je ~ маєток зтяжений довгами **2** запис до катастра, реєстрація

інтабул/оваť -ує -уї *nedok. dok. 1 práv.* записувати довг **2** записати до катастра, реєструвати/зареєструвати

інтарз/іа -іє *ж* інтарзія, інкрустація; вкла-дане малювання в дереві

інтарзованý інтарзований, інкрустований; ~ nábytok інтарзований, інкрустований буютор

інтеграліа -іє *ж* **1** *mat.* інтеграція, інтегрування **2** інтеграція, об'єднання, сполучення

інтеграцнý інтеграцний, об'єднуючий, сполучючий

інтеграл -у *м* *mat.* інтеграл

інтегралн/й **1** інтегралний, єдиний, цілий, неділимий; ~е územie неділима територія **2** *mat.* інтегралний; ~ роčet інтегралне вивчення; ~а rovnica інтегралне рівняння

інтегрит/ла -у *ж* цілісність, непорушеність; územná ~ štátu територіальна цілісність держави

інтегр/оваť -ує -уї *nedok. dok. 1* сполучати/сполучити, інтегрувати **2** *mat.* інтегрувати

інтелект -у *м* інтелект

інтелектуал -а *м* інтелектуал, інтелігент

інтелектуалк/ла -у *у* інтелектуалка, інтелігентка

інтелектуалн/й інтелектуальний, розумний, духовний; ~а práca розумова робота

інтелектуалск/й інтелігентський; ~е názory інтелігентські погляди

інтелігенц/іа -іє *ж* **1** інтелігентність *ж*, інтелект; člověk s vysokou ~iou чоловік високого інтелекту, високо інтелігентний чоловік **2** інтелігенція; pracující, dedinská, technická ~ робоча, сільська, технічна інтелігенція

інтелігенцн/й інтелігентний, розумовий, духовний; ~é schopnosti розумові спосібності

інтелігент -а *м* інтелігент

інтелігентк/ла -у *ж* інтелігентка

інтелігентн/й інтелігентний; розумний; культурний; ~ člověk інтелігентний чоловік; ~á tvář інтелігентна тварь

інтєнц/іа -іє *ж* намір, умісел, тенденція, інтенція

інтенданц/іа -іє *ж* *voj.* інтенданство

інтендант -а *м* *voj.* інтендант

інтендантскý *voj.* інтендантський

інтендантур/ла -у *ж* *voj.* інтендантство с

інтензифікал/іа -іє *ж* інтензифікація, збільшення, зміцнення; ~ práce інтензифікація роботи

інтензифік/оваť -ує -уї *nedok. dok. odb.* інтензифікувати, збільшувати/збільшити, зміцнювати/зміцнити

інтензів/ла -у *ж* інтензивність *ж*, сила; ~ citov інтензивність чутств або сила чутств; ~ práce інтензивність роботи; ~ zvuku сила звуку; ~ magnetického pole *fyz.* інтензивність або сила магнетичного поля; ~ žiarenia *tech.* інтензивність опалювання

intenzívny *ly* *v rôzn. význ.* інтензивний; ~ činnosť інтензивне діяння; ~ cit міцне чуйство; ~a farba інтензивна фярба; ~e hospodárenie інтензивне ґаздованя

intercelulárny *biol.* інтерцелулярный, меджікліточный; ~e spoje меджікліточны spoїня

interdikt -u *m hist.* інтердікт

interes -u *m* **1** *hovor.* інтерес; prejavovať ~ o niečo проявляти інтерес о даштo **2** *zastar.* процента • požičať na večný ~ žart. пожычіти на нігда невернута або на вічны часы

interessant -a *m* заінтересована особа

interesantný інтересный; ~ človek інтересный чоловік

interesent *p.* **interessant**

interes//ovať -uje -ujú *nedok. hovor.* інтересовати, заоберати

interes//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok. o koho, čo hovor.* інтересовати ся кым, чім; заоберати ся

interferenc//ia -ie *ž fyz.* інтерференція

interferenčný *fyz.* інтерференчний

interglaciál -u *m geol.* меджіледовый період

interiér -u *m* інтер'єр

interiérov//lý *príd. k.* **interiér**; ~á architektúra архітектура інтер'єра; ~é sceny інтер'єровы сцены

interjekc//ia -ie *ž gram.* чутєслово, інтер'єкція

interjekcionálny, **interjekčný** *gram.* чутєсловный, інтер'єкчний; ~a veta чутєсловне речіня, інтер'єкчне речіня

interkontinentálny меджіконтінентальный, інтерконтінентальный; ~a balistická strela меджіконтінентална балістична ракета

interkostálny *anat.* меджіребровый; ~e svalstvo меджіребровы свалы або мускулы

interlúd//ium -ia *s hud.* інтерлюдія, меджі-ґра

intermediárny *odb.* перехідный, змішаний, порожнє місце, інтермедіарный

intermezz//o [-medzo] -a *s hud. aj pren.* інтермєццо *neskl. s 1* меджіґра **2** вложія, всунута

intermitentný *odb.* перерываний, перерушований

intermit//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* перерывати

internác//ia -ie *ž* інтернованя

internacional -a *m šport.* грач або шпортовець меджінародной класы

internacional//a -y *ž* інтернаціонал

Internacional//a -y *ž* Інтернаціонал (*гімна*)

internacionalist//a -u *m* інтернаціоналіста

internacionalistick//ý інтернаціоналістичный, інтернаціоналістський; інтернаціональний; ~é názory інтернаціональны погляды; ~á výchova mládeže вихованя молодєжі в дұху інтернаціоналізму

internacionalizác//ia -ie *ž* інтернаціоналізація

internacionalizm//us -u *m* інтернаціоналізм

internacionaliz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* інтернаціоналізувати

internacionálny інтернаціональний, меджінародный; ~ solidarita меджінародна солідарность

internát -u *m* інтернат; vysokoškolský ~ штудєнтський інтернат

internátn//y *príd. k* **internát**; ~a izba інтернатна їзба або їзба в інтернаті; ~a strava інтернатна страва, стравованя в інтернаті

internist//a -u *m* інтерніста, терапевт; шпеціаліста на внутрішні хворобы

intern//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* інтерновати

intern//ý **1** внутрішній, інтерный; ~é choroby внутрішні хворобы; ~é politické otázky внутрішні політичны вопробы **2** *lek.* інтерный, терапевтичный; ~á klinika *hovor.* інтерна або терапевтична клініка; ~á medicína інтерна медицина, терапія (*oddíl medicíny*) • ~ pracovník інтерный працівник; ~ student інтерный штудєнт

interogatív//um -a s *gram.* вопросный
містоназівник

interparlamentárny *polit.* міжпарла-
ментний

interpelác//ia -ie ž *polit.* інтерпелация; ~
poslanca інтерпелация посланця; podať
~iu подати інтерпелацию, інтерпелувати,
задати вопрос

interpelant -a *m* інтерпелант, вносячий
інтерпелацию

interpellovať -uje -ujú *nedok. dok. po-
lit.* інтерпелувати, вносити/внести ін-
терпелацию

interplanetárny міжпланетний; ~
priestor міжпланетний простір; ~ let
міжпланетне подорожжя або летіння

interpolác//ia -ie ž *filol., mat.* інтерполяція;
lineárna ~ лінійна інтерполяція

interpolovať -uje -ujú *nedok. dok. filol.,
mat.* інтерполювати, всувати; ~ text
інтерполювати або всувати/всувати
текст

interpret -a *m* 1 інтерпретатор,
висвітлювач, тлумачник, перекладач
2 виконавець *m*; ~ ľudových piesní
виконавець народних співанок

interpretác//ia -ie ž 1 інтерпретація;
~ zákona інтерпретація закону 2
виконання; ~ ľudových piesní виконання
народних співанок; hra v ~ii členov
Národného divadla песа во виконанні
членів Національного театру

interpretačný//ý *hud.* інтерпретаційний; ~é
umenie інтерпретаційне майстерство або
іскусство

interpretátor *p.* інтерпрет

interpretovať -uje -ujú *nedok. dok.* 1
інтерпретувати; ~ text інтерпретувати
текст 2 виконувати/виконати, інтер-
претувати; ~ Hamleta виконувати або
грати Гамлета

interpunkc//ia -ie ž *gram.* 1 інтерпункція,
пунктуація 2 розділові знаки

interpunkčný//ý інтерпункційний, пункту-
аційний; ~ systém інтерпункційна або

пунктуаційна система; ~é znamienka
розділові знаки

interregnn//um -a s меджівладя *aj pren.*

interval -u *m* 1 інтервал, проміжок; časový
~ проміжок часу, часовий інтервал; vlaky
chodia v desaťminutových ~och ваки
ходять в десятихвилинних інтервалах
2 *hud.* інтервал; poltónový інтервал
в півтона

intervalový *príd. k interval*

intervenc//ia -ie ž 1 вмішування; osobná
~ особне вмішування 2 *lek.* вмішування;
operatívna ~ хірургічне вмішування 3 *polit.*
інтервенція; vojenská, ekonomická ~ во-
єнська, економічна інтервенція; ozbrojená
~ озброєна інтервенція

intervenčný//ý *polit.* інтервенційний; ~é
vojská інтервенційні війська; ~á politika
інтервенційна політика

intervenovať -uje -ujú *nedok. dok. za koho*
хлопотати/похлопотати, інтервенувати

intervent -a *m* інтервент

interview [-vju] *neskl. s* інтервю *neskl. s*;
poskytnúť niekomu ~ дати комусь інтервю

interviewovať [-vjuovať] -uje -ujú *nedok.
dok.* інтервювати

intervokálny, intervokálny *lingv.* інтер-
вокальний

intestátny; ~ dedič práv. наслідник підля
закону (маючий право наслідства без
завіщання)

intimit//a -y ž інтимність ж

intimne *peisl.* інтимні

intimný//ý інтимний; ~ priateľ інтимний прия-
тель; ~e osvetlenie інтимне освітлення; ~ život
інтимний живот; ~a lyrika інтимна лірика

intoleranc//ia -ie ž 1 *kníž.* нетерпезливість,
інтолеранція; náboženská ~ релігійна не-
терпезливість 2 *lek.* алергія (на ліки)

intolerantný *kníž.* нетерпезливий, інто-
лерантний

intonác//ia -ie ž *v rôzn. význ.* інтонація;
falošná ~ *hud.* фальшна інтонація;
akútová, cirkumflexová ~ *lingv.* восходна,
нисходна інтонація

intonačný інтона́чний

inton//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* інтоновати

intoxikác//ia -ie ž *lek.* отро́ва, інтоксіка́ція

intoxikačný *lek.* інтоксіка́чний

intracelulárny *biol.* внутробуно́вий, внутроклі́точний

intramolekulárny p. intramolekulový

intramolekulov//ý внутромолекуло́вий; ~á *reakcia chem.* внутромолекуло́ва реаќція

intramuskulárne *prisl. lek.* внутросва́лово; *podávať injekciu* ~ внутросва́лово по-давати інеќцію

intramuskulárny *lek.* внутросва́ловий

intranžitívny *gram.* непере́ходний, інтранзі́твний; ~e *sloveso* непере́ходне áбо інтранзі́твне часосло́во

intranžitív//um -a s *gram.* непере́ходне часосло́во

intravenózne *prisl. lek.* внутрожыло́во

intravenózn//y *lek.* внутрожыло́вий; ~a *injekcia* внутрожыло́ва інеќція

intrig//a -y ž *intríra aj lit.* robiť ~y *proti* niekomu робити інтрі́гы проті́в дако́го, інтрі́говати проті́в дако́го

intrigán -a m *intrírá*n

intrigánk//a -y ž *intrírá*nka

intrigánsky *intrírá*nський

intrigánstv//o -a s *intrírá*nство

intrig//ovať -uje -ujú *nedok.* інтрі́говати, ро-бити інтрі́гы

inrodukc//ia -ie ž **1** вступлі́ня, вступ **2** *hud.* інтроду́кція

introspekč//ia -ie ž *psych.* інтроспеќція, самодоглядáня

introspekčn//ý, introspektívny *psych.* ін-троспекті́вний; ~a *metóda* інтроспекті́вний ме́тод

intuíc//ia -ie ž інту́їція

intuitívny інтуї́твний

inundác//ia -ie ž *odb.* затоплі́ня, заплавлі́ня

inundačn//ý *odb.* затоплю́чий; ~é *územie* затоплю́юча теріто́рія

inund//ovať -uje -ujú *nedok. dok. odb.* за-топляти/затопи́ти

invalid -a m *invalid*; *vojnový* ~ *войно́вый* інвалі́д

invalidit//a -y ž *invalid*но́сть ж; *preradiť* do ~у пере́вести до інвалі́дності

invalidn//é -ého s *invalid*дне áбо інвалі́дна пénзія

invalidný інвалі́дний

invalidov//ňa -ne ž *dom* про інвалі́дів

invariabilný незміню́чий, інваріа́блний

invariant -u m *odb.* інваріа́нт

invariantný *odb.* інваріа́нтний

inváz//ia -ie ž вторгн́у́тя, інва́зія

inváznn//y *prid. k invázia*; ~e *vojská* вто́ргшы ся áбо інва́зны во́йска

invetív//a -y ž *invetiva*, атаку́юча реч áбо *statia* на дако́го

invenc//ia -ie ž *vy*находли́вість; *fantázia*, *nápad*; *umelecká, hudobná* ~ *художня*, *muzikálna* *vy*находли́вість

invenčný *vy*находли́вий

inventár -a m *inventár* м; *zostaviť al. spísať* ~ *zostá*вити áбо *spísať* *inventár*; *živý, mŕtvy* ~ *жывый, мертвый* *inventár*

inventarizác//ia -ie ž *inventarizácia*

inventariz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* *inventarizová*ти

inventárn//y *inventár*ний; ~a *kniha* *inventár*на кни́жка

inventúr//a -y ž **1** *inventúra*, *inventarizácia* **2** *inventúra* (*v ob*ходи́, *v skl*ení)

inverz//ia -ie ž *odb. v rôzn. význ.* оберну́тя, переверну́тя, пере́мі́ція, інве́рзія

inverzný *gram. štyl.* оберну́тий, інве́рзний; ~ *slovosled lingv.* інве́рзний áбо оберну́тий *porядок slov*

inverzor -a m *el. tech.* інве́ртор

investíc//ia -ie ž *investícia*, *investov*áня

investičn//ý *investič*ний; ~á *výstavba* *investič*не *будов*áня; ~ *plán* *investič*ний *план*

investor -a m *investor*

invest//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* *in*-вестова́ти, *vkla*да́ти/*vlo*жыти (*kapitál*)

involuč//ia -ie ž *odb.* інволю́ція

involučný *odb.* інволю́чний

інй 1 іншый, дры́гый; *nikto al. nik* ~ нихто дры́гый *ábo* іншый; *ktosi* ~ хтось дры́гый *ábo* іншый; *nik* ~ ако... нихто іншый, як ...; *nič iné ako ...* ніч інше, як...; *nieť iného východiska* дры́гого выходу не є, нет дры́гого выходу; *to je iná vec, to je už iné totó* є уж цілком інша річ; *inými slovami* іншыми слова́ми **2** *hovor.* ліпшый; *to je ~ chlap!* тот є дійсний хлоп!; *ten má ~ rozum!* тот мать іншый розу́м! • *byť v inom stave hovor.* быти грубо́в *ábo* самодры́гов, быти в іншім ста́ві; ~ *kraj, ~ zvuk [prís.]* іншый край, іншый звык

inzerát -u *m* озна́мня (в *новинці*), інзерат

inzerclia -ie *ž* озна́мня (в *новинці*)

inzerčnlý: ~á *rubrika* ру́брика озна́мнь (в *новинці*)

inzerent -a *m* чоло́вік, даю́чий озна́мня (в *новинці*)

inzer/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* дава́ти/дати озна́мня (в *новинці*), інзерова́ти

inzerťnlý інзе́ртный; ~á *časť novín* інзе́ртна часть *новинок*; ~á *kancelária* інзе́ртна канцеля́рня

inzulín -u *m* інзу́лін

inzulínový príđ. k inzulín

inzult/ovat' -uje -ujú *nedok. dok. koho*

напада́ти/напа́сти, уража́ти/ура́зити ко́го

inžinier -a *m* інжі́ньр; *banský* ~ ба́ньський інжі́ньр; *chemický* ~ хе́мічний інжі́ньр; *komerčný* ~ інжі́ньр еконо́мії

inžinierk//a -y *ž* інжі́ньрка

inžiniersk//y 1 інжі́ньрський; ~ *diplom* інжі́ньрський ді́плом, ді́плом інжі́ньря **2** інжі́ньрський; ~e *staviteľstvo* інжі́ньрське будова́ня

inžinierstv//o -a *s* інжі́ньрство

ión -u *m fyz. chem.* іо́н

ionizác//ia -ie *ž fyz. chem.* іоніза́ція

ionizačný *chem. fyz.* іоніза́чний

ioniz/ovat' -uje -ujú *nedok. dok. fyz. chem.* іонізова́ти, розпо́кладати/ро́зложити (на іо́ны)

ionofořez//a -y *ž lek.* іонофо́рєза

ionosfér//a -y *ž odb.* іоносфе́ра

iónový *fyz. chem.* іоно́вый

iónsk//y іо́ньський, іо́нічний; ~ *stĺp archit.* іо́ньський стовп; ~a *stupnica hud.* іо́ньска ра́мма

ionť p. ión

ionťoforėza p. ionťoforėza

Ír -a m (mn. č. Íri/Írovia) Ір—ы

iracionalist//a -u *m filoz.* іраціо́наліста, сторо́нник іраціо́налізму

iracionalit//a -y *ž filoz.* іраціо́нальність

iracionalizm//us -u *m filoz.* іраціо́налізм

iracionáln//y *filoz. mat.* іраціо́нальний; ~a *rovnica mat.* іраціо́нальне уравни́ня; ~e *číslo mat.* іраціо́нальнє чі́сло

iradiác//ia -ie *ž odb.* ірадіа́ція

iránčín//a -y *ž* іра́ньський язык

Írán//ec -ca *m* Іра́нець

Íránk//a -y *ž* Іра́нка

iránsky іра́ньський

írčín//a -y *ž* ірьський, ірла́ндський язык

irealit//a -y *ž filoz.* іреа́льність, нереа́льність

ireálny іреа́льний, нереа́льний

írečít//ý ті́пічний, чі́стий, характе́рний; ~é *slovenské výrazy* ті́пічно слова́цькы *ábo* чі́сто словенськы виража́ня

iregulárny ірегу́лярний, нерегу́лярний, не по пра́вилам

irelevantný незначний, нева́жний, не

маю́чий рі́шучого значі́ня, ірелева́нтний

irch//a -y *ž* суро́во ви́робена ско́ра

irídiový *chem.* ірідіо́вый

iríd//ium -ia *s chem.* ірі́дій

irigác//ia -ie *ž* іріа́ція

irigačný іріа́чний

irigátor -a *m* іріа́тор

iris -u *m 1 anat.* ірі́с, о́чна дуго́вка **2 bot. ірі́с**

iritabilit//a -y *ž odb.* драждивість, ірі́табі́льність

iritabilný *odb.* драждивий, ірі́табі́льний

iritác//ia -ie *ž odb.* дражді́ня, іріа́ція

irit/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* драждити, ірі́това́ти

Írk//a -y *ž* Ірка

irón//ia -ie *ž* іро́нія, зо́смі́шнёва́ня, ви́смі́єва́ня • ~ *osudu* іро́нія о́суду

ironický іронічний, зосмішнёваний, вы-
сміёванный

ironiz/ovat' -uje -ujú *nedok.* іронізувати,
зосмішнёвати, высміёвати

írsky ірський

ischias -u *m* ішіас, запаліня сидячого
нёрву

ísk/lat' -a -ajú *nedok.* гледати (в го́лові); ~
v hlavě гледати в го́лові

iskerník -a *m bot.* лютик

iskerníkovit/lé -ých *mn. č. bot.* лютиковиты

iskrl/a -y *ž v rôzn. význ.* іскра; kresat' ~y
кресати іскры; ~ vtípu іскра втіпу; ~
života іскра жыво́та • dievča ako ~ дівча
як о́гень; z očí mu sršia ~y hnevu ёго о́чі
горять гнівом, ёму з очей іскри́ть гнів;
z malej ~ veľký oheň býva [prísl.] з малой
іскры великий о́гень быва́ть

iskričk/a -y *ž zdob.* іскорка

iskrl/iť -í -ia *nedok.* 1 іскрити 2 čím іскрити,
блиснути; ~ očami іскрити о́чами; ~ vtípom
блиснути вті́пом

iskrl/iť sa -í sa -ia sa *nedok.* іскрити ся,
блискати; ~í sa mi v očiach іскри́ть ся мi
в о́чах

iskriv/lý 1 іскривий, іскрячий ся; ~é víno
іскриве вино́; ~ sneh іскрячий ся сніг; ~
smiech іскривий сміх 2 *prel.* быстрый,
живый, іскристый; ~ rozum живый
розум; ~ vtír блестячий вті́п, блестяча
остроу́мность

iskrojem -u *m tech.* іскроі́мач *m*

iskrový *tech.* іскро́вий; ~ výboj іскро́вый
выбо́й

islam -u *m* ісла́м

Island'an -a *m* Ісландя́н

Island'ank/a -y *ž* Ісландя́нка

islandčín/a -y *ž* ісла́ндський язык

islandský ісла́ндський • ~ vápenec
min. ісла́ндський вапняк; ~ lišajník *bot.*
ісла́ндський мох

ist' ide idú *nedok.* 1 іти; ~ pešo іти пішы; ~
krokom іти кро́ком; ~ po ceste, lesom іти
по доро́зі, лісо́м; ~ na návštevu іти на
навщі́ву; ~ do divadla іти до теа́тру; ~ na

prechádzku іти на прогу́льку; ~ po vodu,
na huby іти по во́ду, на гри́бы; ~ na ryby
іти іма́ти ры́бы; ~ na obed іти на обі́д; išiel
na pivo він пішо́в на пиво 2 (*dopravným
prostriedkom*) іти; іти по́їздом а́бо цу́ром
zastar.; ~ autom іти а́втом; ~ do Tatier,
do Prahy іти до Та́тер, до Пра́гы 3 (*o
dopravných prostriedkoch*) іти, путова́ти;
autobus, vlak ide автобу́с, по́їзд іде; loď ide
plnou parou шы́фа іде по́вно́в па́ров; vlak
ide o piatej по́їзд іде а́бо одхо́дить о пя-
тій го́дині 4 (*o mechanizmoch*) іти, робити;
hodiny idú presne го́дины іду́ть то́чно; stroj
ide naprázdno машина іде напоро́жнє;
továrne idú фабрики ро́блять 5 дава́ти ся,
удавати ся, да́рити ся; učenie mu nejde
учі́ня ёму не іде а́бо не да́вать ся а́бо не
да́рити ся; všetko mu ide ľahko вшы́тко ёму
да́вать ся а́бо іде ле́гко, він зо вшы́тким
ле́гко спра́влять ся а́бо ёму вшы́тко ле́гко
уда́вать ся, да́рити ся 6 выходити; ве́сти,
іти; okno ide do dvora о́кно вихо́дить до
дво́ра; cesta ide poľom доро́га іде а́бо
ве́де по́лєм а́бо че́рез по́ле 7 доходи-
ти; voda mu ide po členku во́да дохо́дить
ёму по кі́стки; jeho odvaha išla tak ďaleko,
že... ёго смі́лость доходила так далёко,
же... 8 *hovor.* припада́ти, іти; na kilo ide
desať hrušiek на кі́ло припа́даты а́бо іде
де́сять гру́шок 9 з чо́го течі́, іти із чо́го;
zo samovaru išla para із самова́ру ішла
па́ра; z nosa mu ide krv ёму кро́в тече́ із
но́са 10 *za koho, kam* іти, поступи́ти де;
~ na univerzitu поступи́ти на уніве́рзіту;
~ za učiteľa іти за учи́теля; ~ za šoféra іти
за шо́фера; ~ k vojsku іти ку во́йску а́бо
за во́яка 11 *neos.* о *koho, čo* тыкати ся
то́бе, іде о то́бе, печ іде о то́бі; о *čo* ide? о *čím*
(іде) печ?; о *koho* ide? о *kim* (іде) печ?; ide
o *česť*, o *život* печ іде о че́сти, о живо́т;
ide nám o hlavu *al.* о ко́жу іде о наш
жыво́т 12 *k čomu hovor.* іти, підхо́дить
к чо́му, гармонізува́ти з *čím*; zelené
nejde k belasému зе́лене не гармонізу́є

з белáвым • ~ в šlapajach *al.* по stopách
 niekoho ити по коляях áбо стóпах дакóго,
 продóвжовати дачіе діло; ~ (si) svojou
 cestou ити свóєв дорóгов; ~ vyšliapanou
 cestou ити выходженов дорóгов; ~ proti
 prúdu плáвати прóтív пруду; ~ s dobou
 ити з часом; ~ cez mŕtvoly ити чéрез
 помéртых; ~ niekomu v ústrety ити дакóму
 на стрічу; ~ ruka v ruke s niekým ити рука
 в рúці з даким; išiel by do ohňa za niekoho
 ішов бы і до огня за дакóго; id' mi z očí!
 ідь мі з очей! nechoď mi na oči! не ука́зуй
 ся мі на очі!, жéбы я тебе вéцей не відів!
 ~ do postele, spať идь до пóстели, спáти;
 ide to s nim dolu korcom идé з ним долóв
 бéрегом, зле є з ним; majetok išiel dolu
 vodou ма́еток ішов долóв водóв áбо на
 мізерію; roky idú róky утíкають áбо идúть;
 ceny idú hore *hovor.* ціны идúть горí áбо
 ростúть áбо піднимáють ся; ide mi mráz po
 tele *al.* по chrbte идé мі мóроз по тілі áбо по
 хырбéті; tovar ide na odbyť товáр купýє ся;
 nič mi nejde ніч мі не иде; robota mu ide od
 ruky робóта у нéго идé од руки; ide mu to
 ako v lete на saniach идé ё́му то́то як в літі
 на сáнках; ide do tuhého діло на́быва́ть
 серъёзность; to mi nejde do hlavy *hovor.*
 то́то не идé мі до го́ловы; to mu nejde od
 srdca *al.* zo srdca то́то ё́му не вихóдити
 зо сéрдця; ~ за niekoho выдáвать ся
 за дакóго; ide zima идé áбо приближує
 ся зимá; ide búrka идé бýря; ide mu na
 štrnásty rok идé ё́му на штирнáдцятий
 рік; ide na mňa spánok мéне клóнить ку
 сну; ide mu do plaču идé ё́му до плáчу;
 ide mu do smiechu идé ё́му до смíху; idú
 mu slinky на niečo *hovor.* течúть ё́му
 слины на даштó; ide mu hlava prasknúť
 идé ё́му го́лова прáскнути; poďme ďalej
 а) б́удеме продóвжовати, пóдьме дáльше;
 б) продóвжуйте, дáльше; poďme k veci
 а) бли́же к ді́лу; б) не одхылі́йме ся од
 тéмы; ale id', ale choď! а) но хóдь!, но што
 ты! б) хóдь гет!, дай пóкій! choď do rekla
al. do čerta! хóдь до пéкля!, хóдь до чóрта!

iste i isto 1 *prisl.* і. čast. істо; cítiť sa ~ чу́ти
 ся істо **2** *prisl.* істо, то́чно; viem to ~ я знам
 то́то істо, я то́то до́брі пóзнам, мі то́то
 выстачіть; pomaly, ale ~ помáлы, áле істо
3 *čast.* істо, без слóва, без рéчі **4** *zastar.*
 напéвно, мóже, оче́видно

istin//a -y ž істина, основной ка́пітáл

ist//it' -i -ia *nedok.* твердити, уістити **2**
el. tech. істити, охрaняти **3** *šport.* істити,
 забезпéчовати (алпініста)

istot//a -y ž **1** істóта, дові́ра; vedecká
 ~ на́учна істóта; ~ rozpania дові́ра
 познáня **2** уві́реность, істóта; mať
 ~ в piečom быти уві́реним в дачім;
 s ~ou tvrdiť з уві́ренистéв твердити; ~
 pohybou уві́реность погынáнь; hlasová
 ~ голосóва істóта **3** істóта, забезпéчіння,
 охорóна; pocit ~ чұ́вство охорóны;
 právna ~ práv. правová уві́реность,
 уві́реность в закóнності **4** уві́реность
 в сéбе, самоу́виреность; stratiť ~ стра-
 тити уві́реность в сéбе; nadobudnúť ~
 надобыти уві́реность в сéбе

istotne *prisl.* **1** істóтні, на́істо, прав-
 діпóдібно, оче́видно **2** бассумні́ву, на-
 пéвно, повинні

ist//ý **1** істýй, (о)правдивый; ві́рний,
 дійсний, достові́рний; ~á správa
 достові́рна · ві́стка; to je ~á pravda
 то́то є дійсна п́равда; je ~é, že zajtra
 príde істо, же зáвтра він прийде;
 zachrániť niekoho od ~ej smrti захи-
 нити дакóго од оправдивой смéрти **2**
 повинний; ві́рний, пéвний; ~ zárobok
 пéвний зáробок; ~é postavenie пéвне
 поставі́ня; ~é víťazstvo ві́рна перемóга
3 твердий, уві́рений; ~ krok твердый
 крок; ~á ruka уві́рена рúка; ~é oko
 ві́рне óко **4** надійний, беспéчний; ~á
 skryša надійне укритя; cítiť sa ~ чу́ти
 сéбе беспéчні; nebyť (si) ~ životom не
 чу́ти ся в беспéчності **5** уві́рений byť
 si ~ niečím быти уві́реним в дачім **6**
 е́дén, дакотрый, даякий; ~ človek е́дén
 чоловік; od ~ého času з даякóго часу; do

~ej miery do dаякóй міры; v ~om zmysle в даякім смýслі **7:** ten istý тот сáмый; tá istá totá сáма; to isté totó сáме

išpán -a *m zastar.* 1 ішпáн (держáвний урядник в стáрим Угóрьску) **2** еконóм

Ital -a *m 1 hist.* Itán **2 zastar.** Італьянець

iterác//ia -ie *ž mat.* ітерáція

iteratívny *lingv.* многокράтний, ітератівний
iteratív//um -a *s lingv.* многократне часослóво, ітератівне часослóво

iver -a *m тріска* • ~y d'aleko od pňa неф́кају́ [prisl.] тріскы од пняка далéко не літаю́ть, я́бко од яблони далéко не пада́ть; keď sa drevo rúbe, v oba boky ~ skáče [prisl.] ліс рубаю́ть – тріскы летя́ть

ixkrát *čisl. hovor.* мно́го раз, барз ча́сто, ікспраз

izb//a -y *ž 1* ізба; detská ~ дітьска (ізба); obývacíа ~ і́дальня, гостёвска **2** но́мер (в готéлі); dvojpostel'ová ~ дво́пості́лева ізба; máte voľné ~ ? máte во́льны ізбы?

izbov//ý ізбо́вий; ~é rastliny ізбо́вы рослины, кві́ткы

izobar//a -y *ž odb.* ізоба́ра

izobarický *odb.* ізобарі́чний

izobarový *odb.* ізоба́ровый

izobat//a -y *ž geogr.* ізоба́та

izogam//ia -ie *ž biol.* ізога́мія

izoglos//a -y *ž lingv.* ізогло́са

izogón//a -y *ž fyz.* ізого́на

izochromatický ізохро́матичный

izochronický *odb.* ізохро́нічний, ізо-хро́нний

izochronizml/us -u *m odb.* ізохро́нізм, рівноча́совість, ча́сова зго́да

izolác//ia -ie *ž 1* ізола́ція; ~ chorého ізола́ція хво́рого **2 tech. ізолюва́ння, ізола́ція; ~ drótu ізола́ція дрóту; tepelná, zvuková ~ тепло́ва, звуко́ва ізола́ція**

izolacionist//a -u *m polit.* ізолаціо́ніста *m*

izolacioniostický *polit.* ізолаціо́ністичный, ізолаціо́ністський

izolacionizml/us -u *m polit.* ізолаціо́нізм

izolačk//a -y *ž slang.* **1 tech.** ізола́чна па́ска **2** ізола́чка (про хво́рых)

izolačn//ý ізола́чний, ізолю́ючий; ~á páska ізола́чна па́ска; ~á vrstva ізола́чна ве́рства; ~ materiál ізола́чний мате́ріал

izolant -u *m tech.* ізола́нт, ізола́чний мате́ріал, ізола́ція

izolátor -a *m tech.* ізола́тор, ізола́ція; tepelný ~ тепло́вый ізола́тор

izolovan//ý ізолюва́ний, окре́мый; ~á skupina lidí ізолюва́на гру́па люде́й; ~é slovo окре́ме сло́во **2 el. tech.** ізолюва́ний; ~é vedenie ізолюва́не ве́джія

izol//ovat' -uje –ujú *nedok. dok. v rôzn. význ.* ізолюва́ти; ~ chorého ізолюва́ти хво́рого; ~ kábel, vedenie ізолюва́ти ка́бел, ве́джія

izol//ovat' sa -uje sa –ujú sa *nedok. dok.* ізолюва́ти ся

izomér -u *m chem.* ізоме́р

izomér//ia -ie *ž chem.* ізомері́я

izomorff//ia -ie *ž min.* ізомо́рфія

izomorfný min. ізомо́рфный

izoterma -y *ž geogr.* ізоте́рма; letná ~ ізоте́ра; zimná ~ ізохіме́на

izotermický *odb.* ізотермі́чний

izotop -u *m chem.* ізото́п

izotrop//ia -ie *ž chem. fyz.* ізотро́пія, ізотро́пність

izotropný chem. fyz. ізотро́пный

Izrael -a *m* Ізра́єл

Izraelčan -a *m* Ізрає́лчán

Izraelčank//a -y *ž* Ізрає́лча́нка

izraelit//a -u *m* ізраєлі́та, юде́я

izraelitk//a -y *ž* ізраєлі́тка, юде́йка

izraelitský ізраєлі́тський, юде́йський

izraelský ізрає́льський

J

j [jé] neskl. s (hláska a písmeno) йот

ja zám. я; ja s otcom я з вітцём; ja a ty я і ты

jablíč//o -a *s 1* яблочко **2 anat.** ко́лінне яблочко • о́чне ~ *hovor.* о́чне я́бко; ~ па

hrtane hovor. ада́мово я́бко, кадык

jablčník -a *m* я́бко́вый кола́ч

jablčn//ý я́бко́вий; з я́бками; ~ kompót я́бко́вый ко́мпот; ~ koláč я́бко́вый кола́ч;

~é víno ябко́ве вино́; • kyselina ~á chem. ябко́ва кіслота́

jablk/o -a š я́бко • granátové ~ *bot.* гранато́ве я́бко, грана́т; Adamovo ~ *hovor.* адамо́ве я́бко; ~ sváru я́бко зва́ды; ani ~ by nemalo kam padnúť *al.* by neprepadlo *hovor.* я́бку не є де упа́сти, я́бко не ма́ть де упа́сти; zahryznúť do kyslého ~a *hovor.* загрызну́ти до квасно́го я́бка, взяти́ ся за неприе́мне діло; ~ nepadá ďaleko odstromu [prísl.] я́бко од я́блони недале́ко пада́ть

jablkový я́бко́вий

jablo/ň -ne ž я́блінь; planá ~ плана́ або ди-ка я́блінь

jabloňový я́блонё́вий

jač//ať -i -ia *nedok. expr.* 1 крича́ти, вриска́ти, (голосно) пла́кати, на́ріка́ти 2 выдава́ти о́стрый неприе́мный зву́к (*o síření i m. n.*), визга́ти; ~í píla пи́ла визга́ть

jačmeň -a *m v rôzn. význ.* яре́ць; ozimný ~ озимный яре́ць; spravil sa mi ~ (*na oku*) *hovor.* зробив́ ся́ ми́ яре́ць

jaščmenisk/o -a *s* я́рча́не по́ле

jačmenný я́рце́вий

jaderný p. jadrový

jadrn/ý 1 здоро́вий, мі́цний, ядрéний (*hovor.*) 2 я́сний, ви́разний, то́чний; ~á odpoveď то́чна о́дповідь, ~á řeč кúрта реч

jadrl/o -a *s* 1 я́дрó; се́мено; зéрно; orechové ~á о́ріхо́вы я́дрá; jablkové ~á я́бко́вы се́мена; slnečnicové ~á солне́чничо́вы се́мена 2 я́дрó, сер́дцевина; ~ dreva я́дрó стрóму; bunkové ~, ~ bunky *biol.* бу́нько́ве я́дрó, я́дрó клі́тки; atómové ~, ~ atómu *fyz.* я́дрó а́тому; zemské ~ я́дрó зе́млі 3 я́дрó, основна́ часть; ~ obyvatelstva основна́ часть жы́телів, я́дрó жы́телів 4 *prep.* су́ть, о́сно́ва; ~ teórie о́сно́ва теорі́ї; ~ nedorozumenia су́ть непорозу́міння; ~ pívru су́ть пропози́ції; prist' k ~u veci при-йти́ к я́дру́ ді́ла; byť ~om niečoho бы́ти о́сно́вом да́чого

jadrovitý ма́ючий сер́дцевину, ма́ючий зе́рна або се́менка

jadrovník -a *m* сер́дцевина (я́бка, гру́шки *i m. n.*)

jadrov/ý я́дрóвый; а́томо́вый; ~á blana *biol.* блáна я́дрá; ~é zbrane а́томо́вы збра́ні; ~á fyzika а́томо́ва фі́зика • ~é mydlo я́дрóве мы́дло

jağ/at' sa -á sa -ajú sa *nedok.* бли́щати́ ся, ле́скнути́ ся, сві́тити́ ся

jağav/ý бли́щачі́й, ле́склий, сві́тячий, сверка́ючий; ~é hviezdy, oči сверка́ючі зві́зды, о́чі

jağot -u *m* блеск, лeск, сві́чіня

jaguár -a *m zool.* ягу́ар

jahňa -ťa *s* я́гня, я́гня́тко, бара́но́к

jahňací я́гнячі́й

jahňacin//a -y ž мя́со я́гня́тка або бара́нка

jahňad//a -y ž *bot.* я́гня́да; ~у brezu я́гня́ды берéзы

jahniatko p. jahňa

jahod//a -y ž 1 я́года; 2 ~у *mn.* ж. я́года *len j. č.*; lesné ~у лі́сны я́годы; záhradné ~у садо́вы я́годы; zbierať ~у збе́рати́ я́годы 3 крячок я́годы 4 *bot.* я́года (пло́д)

jahodník -a *m bot. zastar.* я́годник, крячок я́годника

jahodnisk/o -a *s* я́годни́ча (мі́сце)

jahodový 1 я́годо́вий; ~ džem я́годо́вий джем 2 ру́жово-че́рвeний, фа́рба дозрі́тої я́годы

jach//ať -á -ajú *nedok. expr.* гна́ти́ ся, уга́ня-ти, ле́тити, не́сти́ ся; auto ~á а́вто уга́нять

jacht//a -y ž я́хта

jachtár -a *m šport.* яхтáрь

jachtárstv/o -a *s šport.* яхтáрьський шпорт

jach//tať -се -cú *nedok.* заі́кати́ ся

jachtavý заі́куючий́ ся, яхтáвий; ~ člověk яхтáвий чо́ловік

jachting p. jachtárstvo

jachtov/ý яхто́вий; ~é preteky яхто́вы пере́магáня; ~ klub яхто́вий клуб

jaj, jáj, jajaj, jajajáj *cit.* яй, яй-яй-я́й; ой; ох; ах; jaj, to bolí! ой а́бо ах, як бо́лить; jaj, aké nešťastie! ох, якé неща́стя!

jajč//ať -i -ia, **jajk//ať** -á -ajú *nedok. expr.* є́йча́ти, є́йкати

jak -у *m zool.* як

jakobín -а *m hist.* якобінець

jakobínsky *hist.* якобіньський

jakživ *prisl.* як жыю, одрóду, кільки жыю на світі

jal/lec -са *m (ryba)* ялэць *m*

jalov/lec -са *m nár.* ядловэць *m*

jalovic/la -се *ž* ялівка

jalov/iet' -іе -еју *nedok.* яловіти, быти ялóвов

jalovin/la -у *ž* **1** *hromad.* яловина, молодой рогатый скот **2** *ban.* пуста горнина

jalov/ý ялóвый; ~á *krava, ovsa* ялóва корóва, вівця • ~é *reči* ялóвы áбо пусты рéчи; ~é *sluby* пусты обіцянкы; ~á *pôda polnohosp.* неурóдна зéмля; ~á *hornina ban.* пуста горнина; ~ *prúd el. tech.* реактíвный ток

jaml/la -у *ž* **1** яма; *silážna, hnojová* ~ сілážна, гноёва яма; *vapenná* ~ яма на гашіня вапна́, яма на вапно́; *vzdušná ~ let.* воздýшна яма; *granátová* ~ гранатóва яма **2** *hovor.* гроб **3** *hovor.* яма, низинá, прегылбина; *dedina leží v* ~е селó áбо валáл лежить в низині **4** *anat.* впа́дина; *razuchová* ~ пазухóва впа́дина • *poslat' niekoho do levovej* ~ послáти дакóго вóвкови до па́сти, послáти дакóго на íсту смерть; *kto druhému ~u kore, sám do nej radne [prisl.]* хто дрýгому яму кóпле, сам до нёй упáде

jamb -и *m lit.* ямб

jambický *lit.* ямбі́чний

jamk/la -у *ž* *zdrob.* **1** ямка, ямочка; ~у на лísach ямки на лицах **2** *anat.* ямка; *očníkové* ~ очны ямки

janičiar -а *m hist.* янічáрь

janičarsky **1** янічáрьський **2** *pren.* по-турченéцький, запреданéцький, зрад-ницький

jánsk/ly яньський, ~е ohne яньскы огні; костры, запáлюючи вночі на Іváна Купáлы

jantár -а *m* янтáрь *m*

jantárov/ý янтарóвый; ~ náhrdelnák янтарóвый нашыйник; ~á *kyselina chem.*

янтарóва кіслотá; ~ej farby янтарóвой фáрбы

január -а *m* януáрь *m*

januárový януарóвый

japončín/la -у *ž* япо́ньский язык

Japon/lec -са *m* Япо́нець

Japonk/la -у *ž* Япо́нка

japonský япо́ньский

jar -i *ž* ярь; па ~, з ~і на ярь, з яри

jarabáč -а *m* ряба кúрка (*kočút i m. n.*)

jarabat/ý **1** рябий; ~é *sliepky* рябы кúркы

2 *expr.* пéстрый; ~ *ručník* пéстрый рушник

jarabic/la -е *ž* дика кúрка, куропáтка

jarabič/í куропаткóвый; ~іе *vajce* яйце ди-кой кúркы áбо куропáтки

jarab/iet' sa -іе са -еју са *nedok.* пестріти; змéрькаты ся пéред очáми

jarabin/la -у *ž* ярабина

jarabinov/ý ярабинóвый; ~é *listie* листь ярабины, ярабинóве листь

jarabit' sa p. jarabiet' sa

jarabý **1** рябий; ~ *kohút* рябий когýт **2** пéстрый

jarín/la -у *ž* ярина, ярна култýра (*zéren*)

jar/it' sa -і са *nedok. neos.*; ~і са прихóдить ярь

jark/la -у *ž* ярка (*vívця*)

jarm/lo -а *s* **1** ярьмó, хóмут **2** *pren.* ярьмó, пiддáнство, неслобóда; ~ *otroctva* ярьмó рáбства

jarmočn/é -ého *s* ярмаркóве, дарýнок з ярмарку

jarmočník -а *m* ярмарочник, продавáч на ярмарку

jarmočnisk/lo -а *s* ярмарковиско, ярмарок

jarmočn/ý **1** ярмаркóвый; ~ *dni* ярмаркóвы дні **2** *pren.* базáрный, лацный, криклявый; ~é *šaty* криклявы шмáты

jarmok -и *m* ярмарок; *dobyťi* ~ ярмарок скóта • *je tu ako* па ~и *hovor.* ту (крик) як на ярмарку áбо на базáрі

jarmov/ý: ~á *kosť anat.* ярьмóва кість

jarník -а *m* *hovor.* ярник, ярный плащ

jarn/ý **1** ярный; ~á *rovnodennost'* ярна ровнóдённость; ~ *kabát* ярный кáбат,

ярник **2** ярный; ~á sejba ярна сійбá; ~á pšenica ярна пшениця, ярина
jar/lok -ku *m* **1** ярк **2** потічок **3** *polnohosp.* бороздá
jarovizác/ia -ie *ž* *polnohosp.* яровизáція
jaroviz/lovat' -uje -ujú *nedok. dok. polnohosp.* яровизовáти
jarý міцний, чérствый, свіжий, весé-
 лый, животарáдостный; ~ človek живо-
 тарáдостный чоловік; ~ duch свіжий дух
jas -u *m* яс, ясот, лeск, світло; ~ jas
 sólнечный яс; ~ očí лeск очей
jas/lat' -á -ajú *nedok.* рáдовати ся, тішати
 ся, надхýнати ся, веселити ся
jasavý **1** рáдостный, тішýчий ся **2** блиску-
 чий, выжáрующій
jaseň -a *m bot.* ясен *m*
jasý/ľňa -ne *ž* яскіня, пещéра; kvapľová ~
 сталагмітова і сталактітова пещéра
jasýnný яскінéвый, пещérный; ~ medveď
 яскінéвый áбо пещérный медвѣдь; ~
 človek яскінéвый áбо пещérный чоловік
jas/le -iel/-lí *ž romn.* **1** яслі *romn.*, жóлоб **2**
 дітьскы яслі *romn.*
jasľový яселный
jasn/le, jasn/lo *prisl.* **1** ясні, ясно; mesiac ~e
 svieti місяць ясні свѣтитъ; dnes je ~o днесь
 ясно áбо ясна погóда **2** ясно, наглядно,
 пересвѣдчиво; ~ dokázat' пересвѣдчиво
 доказáти **3** ясно, терéзво, розумні;
 ~e uvážit' терéзво обдýмати **4** ясно,
 зрозуміло, виразні; ~ hovorit' зрозуміло
 говорити; ~e vidiet' ясно відіти; ~e vysvetlit'
 зрозуміло высвѣтити **5** чісто, звúчні,
 дзвінко; ~e znieť дзвінко высловити
jasn/iet' -ie -ejú *nedok. v rôzn. význ.* ясніти,
 проясняти ся, розвиднѣвати ся
jasniť sa *p.* **jasniť**
jasno¹ -a *s* ясность, порозумѣность *ж*
jasno² *p.* **jasne**
jasnobelasý світлосиній
jasnobiely яснобілый
jasnočervený світлочервѣный
jasnohnedý світлорúдий
jasnomodry світлосиній

jasnosivý світлосивый
jasnos/ť -ti *ž* **1** ясность, порозумѣность;
 ~ výkladu ясность высвѣтлѣнія **2** чісто-
 тá, дзвóнкость, звúчность *ж*; ~ hlasu
 чістотá гóлосу **3** Jasnosť *zastar.* Ве-
 личѣнство; Vaša cisárska Jasnosť Báše
 імперáторське Величенство
jasnovid/lec -sa *m* ясновідець
jasnovidecť/lo -a *s* ясновіджіня
jasnovidnos/ť -ti *ž* ясновідность, проник-
 неность, предвѣджіня
hasnovidný ясновідачий, проникнений,
 предвѣжущий
jasnozelený світлозеленый
jasnozrivý ясновідачий, предвѣжущий
jasnožltý блѣдожóвтый
jasn/ý **1** ясный, острый; ~é slnko острé
 sólнце; ~é svetlo острé світло; ~ deň
 ясный день; ~á obloha яснé áбо чісте
 нѣбо; ~ vzduch чістый вóздух **2** ясный,
 непохýбный, очевидный; определѣный;
 ~é zátery определѣны наміріня; ~ cieľ
 ясный цѣль; mať ~ú predstavu мати
 яснé представлѣнія; to je ~é тотó є яснé
3 ясный, порозумлючий; ~é písmo
 читáющий пóчерк; ~á reč порозумлююча
 реч; ~á odpoved' яснá áбо порозумлююча
 óдповідь **4** ясный, порозумлючий; ~
 um ясный ум; má ~ú hlavu мати світло
 в гóлові, бути терéзвым **5** ясный, світлый,
 тихый, спокійный; ~ pohľad спокійный
 пóгляд **6** чістый, дзвінкий, звúчный **7** (*o*
farbe) ясный, світлый • ako blesk *al. hrom*
 z ~ého neba як гром з ясного нѣба; vidiet'
 niečo v ~om svetle відіти даштó в яснім
 свѣтлі; vrhnúť na niečo ~é svetlo пролляти
 світло на даштó; mať ~é chvíle бути при
 пáмяті (*o* *xvórim*)
jasot -u *m* рáдость, потішіня, пожыток,
 надхнѣность
jaspis -u *m min.* яспіс
jaspisový яспісовый
jastrab -a *m* ястряб
jastrab/ľi **1** ястрябий; ~ie hniezdo ястрябе
 гніздó **2** *pren.* óрлій; ~ zrak óрлій зрак

jastr/lit' -í -ia *nedok.* іскрити (*очáми*)

jastrivý острый, ясновідячий, проникаючий;
~ pohľad проникаючий погляд

jaš/lit' sa -í sa -ia sa *nedok.* 1 полошати ся (*о звірятах*) 2 *expr.* шаліти ся, блазнити ся, дурачити ся

jaš/lo -a *m expr.* вітрополох, чудак

jašter -a *m zool.* ящур

jašteric/la -e ž ящурка

jašterič/lí *príd. k jašterica*; ~ chvost хвіст ящурки • ~ie plemeno злы люди, злы жёны

jaternic/la -e ž гурка (*кlobáса із мяса, печінки, крúпы і кро́ви*)

jatk/la -y ž 1 *zastar.* мясной склеп, мясо 2 битуюк (*скóта*) 3 *pren. expr.* битуюк; *viest' al. hnať ľudí* на ~у посылати або гнати людéй на битуюк, до кровавой битки, на істу смерть

jatkovilý, jatočnlý забиваючий; ~ dobyt看 забиваючий скот; ~á váha забиваюча ва́га

jatrl/lit' -í -ia *nedok.* раздражити; ~ranu раздражити рану

jatrl/lit' sa -í sa -ia sa *nedok.* (*о ране*) запалёвати ся, зберати ся; *rana sa* ~í рана зберать ся, зазбёрюе ся, зачинать зберати ся

jav -u *m* явліня; *spoločenský* ~ общностне явліня; *prírodné* ~у явліня природы

javisk/lo -a s 1 сцёна, театрálна сцёна, теа́тер 2 теа́тер, арéна; ~ bojov теа́тер воєньских діянь • *vstúpiť* на ~ *dejín* войти до історії

javiskovilý сценічний, театрálный; ~é dekorácie театрálны декорáції; ~á inscenácia театрálне представліня, театрálна інсценáція; ~á technika сценічна тэхні́ка; ~á ге́щ сценічна реч

jav/lit' -í -ia *nedok.* явити, проявляти, одкрывати; ~ záujem о не́що проявляти інтерес о даштó • *nejaví známky života* він (*она́*) не явить прізна́ки жыво́та

jav/lit' sa -í sa -ia sa *nedok.* 1 проявляти ся, одкрывати ся; ~í sa *nedostatok pracovných síl* проявлять ся недостáток робóчої силы 2 здавати ся, ука́зовати ся

javor -a *m bot.* явор

javorč/lie -ia s *hromad.* яворóвы стрóмы, яворóвый порáст, яворина

javorin/la -y ž яворина, яворóвый гай

javorový яворóвый

jazd/la -y ž 1 їзда; ~ на koni їзда на кони; ~ на saniach їзда на сáнках; *povinná, voľná* ~ *šport.* повинна, вольна їзда (*в перемагáнях при красокорчулёвáні*); *skúšobná* ~ прóбуюча їзда 2 *voj.* кавалері́я, ко́ньска їзда

jazd/lec¹ -са *m* 1 їздець 2 кавалері́ста, гýсар (*їздець на кони*) 3 *šach.* кінь *m*; *ťah* ~com тяг конём

jazd/lec² -са *m tech.* посува́тко; ~ на *vahadle presných váh* посува́тко на вага́длі то́чных ваг

jazdeck/lý 1 біже́цький, їзде́цький; ~ kôň біже́цький або їзде́цький кінь; ~ úbor їзде́цьке обле́чіня 2 *voj.* гусáрьський, кавалері́йський, ко́нный; ~ oddiel гусáрьський або кавалері́йський о́дділ; ~á hliadka ко́нна па́троля

jazdectv/lo -a s 1 гусáрство 2 *hrom.* кавалері́я, гусáрство

jazdiar/leň -ne ž манéж

jazd/lit' -í -ia *nedok.* ходити; ~ на byciklи ходити, іти на біці́клі; ~ на lyžiach

ходити на лі́жах

jazdky/lňa -ne ž їздкі́ня

jazdn/lý їздо́вый; ~ kôň їздо́вый кінь; ~á polícia кіньска́ або їздо́ва полі́ція

jazernatý о́зерный, богáтый о́зерами; ~ kraj о́зерный край

jazern/lý о́зерный; ~á hladina о́зерне дно, дно о́зера

jazer/lo -a s о́зеро

jazmín -u *m bot.* язмін

jazmínový язмінóвый; ~ ker язмінóвый кряк

jazv/la -y ž язва

jazvec -a *m zool.* борсýк

jazvečí борсýчий

jazvečík -a *m* да́кслик, язвечі́к (*сóрта полёвницького пса*)

jazvovitý язвовитый, покритый язвами
jazyč/lek -ka *m* 1 *anat., bot.* язычок 2 *tech.* язычок, стрілка; ~ v zámke язычок в замку; ~ na váhe стрілка на вагі • **má podrezaný** ~ у нього або мать підрізаний язык; **má maškrtný** ~ у нього (у ній) гамба негнупа

jazyč/lit' -í -ia *nedok. expr.* ляпотати, рапотати, трепати (языком), чесати языком, кецати, тарати

jazyčnatý *pejor.* языка(с)тый, укецанный

jazyčnic/la -e *ž* плеткарька, оговарячка, очорнівачка

jazyčný¹ *p.* **jazyčnatý**

jazyčný² *lingv.* язычный

jazyk¹ -a *m* 1 *v rôzn. význ.* язык; **vyplaziť** ~ высунути язык; ~y plameňa языки 2 язычок (*мопánky*) • **má** ~ (*ostrý*) ako бритва мать (острый) язык як бритва, він острый (она остра) на язык як бритва; **má veľký** *al. dlhý* ~ мать довгий язык, у нього (у ній) довгий язык; ~ *mu (jej)* *visí od únavy* у нього (у ній) язык вісить на плечях; **dávať si pozor** на ~ мусить мерьковати на язык, бути обережним на язык, говорити обережно; **dať si pozor** на ~ притримувати язык, мерьковати на язык; **držať** ~ *za zuby* тримати язык за зубами; ~ *sa mu potkol* він прерік ся; *tórglo ěró* за язык; **má dobre podrezaný** ~ мать (у нього, у ній) добрі підрізаний язык; **mlieť** ~от молоти або трепати языком; **rozviazal sa mu** ~ розв'язав ся йому язык; **dieťaťu sa rozväzuje** ~ дітина зачинать говорити; **šliape si po** ~у *al. na* ~ *govor. expr.* а) він (она) шепелявить б) він (она) протіречить собі; ~ *ho svrbí* язык свербить його; ~ *sa mu zasekol* йому язык засікнув ся, йому язык прилипнув к гортани; **mám to na** ~у мам то на языку або вертить ся ми по языку; **má hned odpoveď** на ~у він (она) за словом до кішені не лізе; **mala ešte čosi** на ~у она мала іщі щось на языку; она хотіла іщі щось повісти; **iba** на ~у лем на языку; **má dušu** на ~у він (она) при

смерті; *čo na srdci, to na* ~у [*prisl.*] што на серці, то і на языку

jazyk² -a *m* язык (*як средство дорожмлення*); *slovanské* ~у славянськы языкы; *spisovný* ~ літературный язык; *úradný* ~ урядный або офіціальний язык

jazykoved/la -y *ž* языкознавство, лінгвістика

jazykoved/lec -sa *m* языкознавець, лінгвіста

jazykovedný языкознавчий, лінгвістичный

jazykov/lý¹ языковый; ~á *pašteta* языкова паштета; ~é *svalstvo* *anat.* языковы свалы

jazykov/lý² языковый; ~é *zákony* законы языка; ~é *normy* нормы языка; ~é *vedomie* языкове чутє

jazyk/la -y *ž* *anat.* підязычна кість

je 3. *os. j. č. přít. času slovesa býť* є, єсть

jed -u *m* 1 яд; **hadí** ~ гадій яд 2 *prez. hovor.* злость ж яд; **mať** ~ на niekoho мати злость на дакого; злостити ся на дакого; **robiť** на ~ робити на злость; **sršať** ~ом шыршати злостів або гнівом; **vyliat' si** ~ на niekom выпляти собі злость на даким; **nazlostiti sa** на дакого • **môžem vziať** ~ на to голову дам на тотó

jedác/i обідний, столуючий; ~ *stôl* обідний стіл; ~е *náčinie* столовий сервіс; ~а *lyžica* столова ложка

jedák -a *m* *hovor.* їдák, slabý ~ слабый їдák

jedál/leň -ne *ž* 1 їдальня; *závodná* ~ заводська їдальня 2 *hovor. (nábytok)* їдальня

jedálny: ~ *listok* їдальний листок, меню; ~ *vozeň* їдальний вагон

jedáv/at' -a -ajú *opak. k jest'* поїдати, часто їсти **jed/en čís. 1** єден; ~на *kniha* єдна книга; **krivý** на ~ну *pohu* хромый на єдну ногу; **už je** ~на *уж* єдна година 2 єден; **stolička z** ~ného *kusa dreva* столиць із єдного куска дерева 3 єден (і тот же), тот же сáмый; **pracujú v** ~nom *podniku* они рóблять в єдній фірмі; **sú v** ~ných *rokoch* они в єдних рóках 4 *v spojení* ~ *druhého*, ~ *druhému atď.* єден другого, єден другому *i m. ѓ.*; **pomáhali si** ~ *druhému* они помагали

едѣн дръгому; ~ за druhým, ~na za druhou
 едѣн за дръгим, еднá за дръгов **5** едѣн,
 тот; ani ~, ani druhý áни едѣн (тот), áни
 дръгий; ~ni prišli, druhí odišli едны пришли,
 дръгы одыди **6** едѣн, якыйсь; ~ného rána,
 ~no ráno еднóго рáна, еднó рáно; hovorila
 to ~na žena тотó говорила еднá женá; žil
 raz ~ král (*v rozprávkach*) жыв раз едѣн
 краль **7** *hovor.* едѣн, лем; telo ~ rana тіло
 лем еднá рáна • všetci do ~ného вшиткы
 до еднóго, вшиткы як едѣн (чоловiк); ~nou
 ranou zabiť dve muchy едным удáром
 зáбити двi мýхы; postaviť všetko na ~nu
 kartu поставити вшитко на еднý кáрту; byť
 ~nou pohou v hrobe стояти еднóв ногóв
 в грóбі; počúvať ~ným uchom *al.* на ~no
 ucho слýхати едным ýхом áбо на еднó
 ýхо; vypiť na ~ dúšok *al.* ~ným dúškom
 выпити нáраз áбо едным дýшком; v ~nom
 kuse, ~ným ťahom едным мáхом; byť ~nej
 mysle máti еднáкы пóгляды; sú ~na duša
 они жыють душá в душý, они еднá душá;
 byť s niekým ~na ruka *hovor.* быти з дакым
 заеднó; hádzať všetko do ~ného vreca
 шмаряти вшитко до еднóго мiха; dúchať
 s niekým do ~ného vreca дýти з дакым до
 еднóго мiха; mne je to ~no mi є еднo áбо
 вшитко еднo; všetko no, všetko krám *al.*
 čert *hovor.* едѣн чорт; robiť všetko na ~no
 kopyto робити вшитко на еднó копыто

jedenadvadsať 1 *čisl.* двáдцять едѣн **2**
nesk. kart. óчко, óко

jedenásť *čisl.* еденáдцять

jedenástk//a -y ž **1** еденáстка (*цифра*) **2**
hovor. чiсло 11; dostanete sa tam ~ou там
 достáнете ся еденáстков áбо чiслом
 еденáдцять (*автобýсом, тролейбýсом,*
електричков) **3** *šport.:* futbalová ~
 фотбалóва еденáстка **4** *šport. slang.*
 еденáдцятьметрóвый трéстный коп

jedenásťročný еденáдцятьрóчный

jedenásty *čisl.* еденáдцятый

jeden//ie -ia s **1** iджiня, iдлó (*дiяня*); pustiť
 sa do ~la пустити ся до iдлá, зачати iсти **2**
 iджiня, iдлó, стрáва

jedenkrát *čisl.* едѣн раз

jediačky *prisl. hovor.* при iджiнi, iдячкы

jedináč//ik -ika единáчiк, едина дiтина

jedináčk//a -y ž единáчка, едина донькá,
 едине дiвча

jedinák -a *m* единáк, единый сын

jedine *prisl.* тiлькo, лем

jedin//ec -са *m* единець, iндивiдуум

jedinečn//ý **1** зрiдка, рiдкостный,
 необычáйный, што не мать пáру,
 незвычáйный; ~ zjav необычáйне зьявлiня;
 ~ prípad рiдкостный слýчай **2** *hovor.*
 единiчий, прекрáсный, iсключáючий, (барз)
 дóбрый; to je ~ pracovník вiн прекрáсный
 прáцовник; ~é nadanie iсключáючий тáлент
3 чiстый; ~ pojem чiстé понятя

jedin//ý единый; jeden ~ едѣн-единый;
 ~ syn единый сын; ~á možnosť едина
 мóжность; on ~ o tom nevedel лем вiн
 (едѣн) не знав o тiм

jediv//o -a s *hovor.* iдлó, iджiня, стрáва

jedl//a -le s смéрек; высóкий, дричный хлоп
 • šuhaj *al.* chlap ako ~ хлоп (стрóйный) як
 дуб

jedlič//ie -ia s *hromad.* **1** iгличá **2** смерекóве
 iгличá

jedličk//a -y ž *zdrob.* **1** молодá ялiчка **2** *hovor.*
 рoждéственьскá áбо новорóчна ялiчка;
 рoждéственьскýй áбо новорóчный стрóмик

jedličný p. jedľový

jedlin//a -y ž *hromad.* смерекóвый лiс

jedl//o -a s **1** iдлó, стрáва; teplé, studené ~á
 теплá, студéна стрáва; mäsité, múčne ~á
 мясны, мучны iдлá **2** (*jedenie*) iдлó; brať
 liek pred ~om брáти лiк пéред iдлóм

jedľov//ý смерекóвый; ~á hora смерекóвый
 лiс; ~á smola смерекóва смолá

jedl//ý iдпый; ~é huby iдлы грибы; ~ olej
 ростлиный олий áбо iдпый олий; ~á soľ
 iдла сiль

jednačk//a -y ž *hovor.* iднáчка, торговáчка
 (*при купiнi, продавáнi*)

jednak': ~... ~... *spoj.* часткóво..., част-
 кóво...; з чáсти...; по-пéрше..., по-дрýге...;
 з еднóго бóку..., з дрýгого бóку...

jednak² *čast.* еднак; все же

jednako **1** *prisl.* една́ко, рівна́ко; *rozdeliť* ~ розділити една́ко, на рівна́кы ча́сти **2** *p.* **jednak**²

jednaký една́кий; рівний, аку́рат такий (же)

jednan//ie -ia s їдн́ання, торгова́ня (*npu kupíni, продава́ні*); *zaplatiť bez* ~ia запла-тити без торгова́ня

jedn//at' -á -ajú *nedok.* чо їдн́ати ся, торгова́ти ся *із-за чо́го*

jedn//at' sa -á sa -ajú sa *nedok. s kým o čo* торгова́ти ся з ќым о ш́то, *із-за чо́го*

jednička správ. jednotka

jednoaktovk//a -у едноа́ктна песа

jednoaktový едноа́ктовый

jednobožstv//o -a s еднобо́жество, моно-теїзм

jednobunečný *biol.* е́дноклітковый, е́дно-бунько́вый; ~é *organizmu* е́дноклітко́вы або е́днобунько́вы орґані́змы

jednobunkový p. jednobunečný

jednocifern//ý едноці́ферный; ~é *číslo* едноці́ферне чи́сло

jednočlen -a *m mat.* е́дночле́н

jednočlenn//ý е́дночле́нний; ~á *veta gram.* е́дночле́нне речі́ня

jednodejstvový p. jednoaktový

jednodenný е́дноде́нний

jednodetný е́дноді́тний, ма́ючий е́дну ді-тину

jednodieln//y е́дноча́стко́вий, скла́даючий ся з е́дно́й ча́сти; ~ *film* фі́лм з е́дно́й ча́сти або с́ерії; ~a *kniha* е́дното́мник; ~e *šaty* шма́ты (*жёнськы*); ~a *skříňa* е́днодверё́ва скриня

jednodňový p. jednodenný

jednodom//ý *bot.* е́днодо́мний; ~é *rastliny* е́днодо́мны рослины

jednoducho **1** *prisl. v různ. význ.* про́сто; *vyjadrovať sa* ~ про́сто ви́ража́ти сво́ї мы́сли або дум́кы; *obliekať sa* ~ про́сто облі́кати ся **2** *čast.* про́сто, ца́лком; *to je* ~ *nemožné* то́то про́сто не мо́же бы́ти, ста́ти ся

jednoduch//ý **1** *v různ. význ.* простый; ~á *úloha* про́ста за́дача; ~ *člověk* простый чо́ловік; ~é *šaty* просты шма́ты **2** простый, обыча́йный; ~é *dvere* обыча́йны двéрі; ~á *šírka* обыча́йна шы́рка; ~á *frekvencia* е́дносме́нна робо́та, робо́та на е́дну сме́ну; ~á *veta gram.* про́стé речі́ня; ~ *zlomok mat.* про́ста дро́б; ~é *účtovníctvo účt.* про́стé учто́вання

jednofarebný е́днофа́ре́бный

jednofázový *el. tech.* е́днофа́зовый

jednohlas -u *m hud.* е́дногolóс(н)ый спі́в, спі́в о е́де́н го́лос

jednohlasn//ý **1** е́дногolóсный, е́дино-ду́шный; ~é *uznesenie* е́диногolóсне рі́шіння **2** *hud.* е́диногolóс(н)ый; ~á *pieseň* е́диногolóсна спі́ванка

jednohlasový *hud.* е́дногolóс(н)ый

jednohlavňov//ý е́дногла́внё́вый; ~á *puška* е́дногла́внё́ва пу́шка

jednohodinovk//a -у *ž hovor.* е́дно-годи́новка; ле́кція, розрахо́вана на е́дну го́дину

jednohodinový е́дногоди́новый; продо́в-жую́чий ся е́дну го́дину

jednohrb//ý е́дногóрбый; *čava* ~á *zool.* е́дногóрбый верблуд

jednoizbový е́дноі́збо́вый

jednojazyčn//ý е́дноязы́чный; ~ *text* е́дноязы́чный текст, текст на е́днім язы́ку; ~ *slovník* е́дноязы́чный сло́вник; ~é *obyvatelstvo* е́дноязы́чне жы́тельство; жы́тели, гово́рячі е́дным язы́ком

jednoklíčn//y е́дноклі́чний; ~e *rastliny bot.* е́дноклі́чны рослины

jednokoľajk//a -у *ž hovor.* е́дноколя́йка

jednokoľajnos//ť *ti ž* е́дноколя́йность, е́днобо́кость, огра́ніче́ность

jednokoľajový, jednokoľajn//ý е́дно-коля́йный; ~á *trať* е́дноколя́йна до́рога

jednokomorov//ý **1** *tech.* е́днокомо́ровый; ~é *vzdúvadlo* е́днокомо́рове взду́вadlo **2** *polit.* е́днопа́латный; ~á *parlamentná sústava* е́днопа́латна парламе́нтна сі́стема

jednokopytník -a *m zool.* єднокопытник, єднокопытне звіря

jednokridlový єднокрылówый; ~é dveře єднокрылówы двєрі; ~á skříň єднокрылówа скриня

jednolemešový: ~ pluh *polnohosp.* єднолемешówый, єднорадлówый плуг

jednoliaty єднорódый, ровнорódый, цілок, уцелénый, монологітний, гомогénный (*kniž.*); ~ celok єдно цілє; ~ kolektiv монологітний, уцелénый колектів

jednolôžkovlý: ~á izba єднопостілєва їзба, єдноміснтый нóмер (їзбы)

jednomesačný (єдно)місячний; ~é dieťa (єдно)місячна дітина

jednomiestný єдноміснтый • ~e číslo *mat.* єдноміснє чїсло

jednomocný *chem.* єдновалéнтный

jednomotorový єдномоторówый; ~é lietadlo єдномоторówый єроплан

jednomyselný єдномысэлный, єдно-голósный; ~á dohoda єдноголósнє со-глашіня

jednonohý єдноногýй

jednooký єдноо́кий

jednoplošník -a *m* мо́ноплан; dol-pokridly, hornokridly ~ низькокрылый, висококрылый моноплán

jednoplošný: ~ lietadlo низькокрылый, висококрылый моноплán

jednopodlažný stav. приземный (дім)

jednoplavňový: ~ kvety єднопóлы квіткы

jednopolný: ~á sústava *polnohosp.* єднопóльна сїстєма

jednopolový *el. tech.* єднополюсówый

jednopošchodový єдноштокówый

jednopoštel'ový *p.* **jednolôžkový**

jednoradličný *p.* **jednolemešový**

jednoradový 1 єднорядówый 2 *odb.* єднорядówый; ~ oblek єднорядówый áн-цуг, костюм

jednoramenný *odb.* єдноплéчий; ~á páka *fyz.* єдноплéча пáка

jednoranový єдноранówый (о огне-стрéлній збрáні)

jednorazový єдноразówый; разówый; ~á podpora єдноразówа пóмїч; ~á priepustka єдноразówє пропу́щїня • ~é slovesá єднокрáтны часослóва

jednorečový *p.* **jednojazyčný**

jednorochiak -a *m* *poľov.* єднорóчак, єднорóчка

jednorochný єднорóчний, рóчний; ~é dieťa єднорóчна дітина; ~á lehota (єдно) рóчна лєгóта; ~ kurz (єдно)рóчний курз; ~é rastliny (єдно)рóчны ростлины

jednoruký єднорúкий

jednosedadlový *šport.* єдноміснтый, єдносїдадлówый; ~čln єдноміснє лóдька

jednoslabičný 1 *gram.* єднослóжный; ~é slovo єднослóжнє слóво 2 *pren.* корóткий áбо кúртый, лаконічний, єднослóжный; ~á odpoveď єднослóжна áбо лаконічна óдповідь

jednoslovný 1 єднослóвный 2 *pren.* корóткий áбо кúртый, лаконічний

jednosmerný єдносторóнний, єдно-бóчний (о погы́нáні); ~á ulica єдносторóнна ўліця, ўліця в єднім нáпрямї; ~á preťávka єдносторóннє погы́нáня, транспортовáня • ~ prúd *el. tech.* єднонапáвлений ток

jednospadový єдноспадówый; ~á strecha єдноспадówа стрéха

jednostaj *prísl.* непєрєстáйні, непєрєстáвáючі, все; ~ prší дожд непєрєстáйні, все

пáдaть áбо дожд пáдaть непєрєстáвáючі

jednostajne *p.* **jednostaj**

jednostajný непєрєстáнный, непєрєстáвáючий, непєрєрывáючий, пермá-нэнтный

jednotažník -a *m* єдномáчтówа лóдька

jednotažňový єдномáчтówый

jednostranný *v rôzn. význ.* єдносторóнний, єднобóчный; ~ zápal plúc єдносторóннє запáліня плюц; ~é vzdelanie єдносторóннє учéный; ~ názor єднобóчный пóгляд

jednostrunový *hud.* єднострунówый

jednot/a -y *ž* 1 єднóсть, нерозді́льність, ці́льність; *dialektická* ~ діалекті́чна єд-

ность **2** єдність ж, єдиніня с, зомкнутость ж; ~ пазогон єдність поглядів; v ~е je sila в єдності є сила **ábo** в зомкнутості є сила **3** обєдініння, общность, товаришство; союз

jednot//iť -і -іа *nedok. pol'nohosp.* проріджувати; ~ kukuricu проріджувати тендерією; зєднóчовати, уєднóчовати

jednotk//a -у **ž 1** (*číslo*) єднічка, єдинка **2** (*na meranie niečoho*) єдиніця, міра; váhová ~ міра довжки, ваги; ~у miery a váhy єдиніці міри і ваги; menová *al.* реїаžná ~ піняжна єдиніця **3** часть ж; vojenská ~ войскова часть **4 škol.** єдинка (*odmítka в школі*), одлічно **5 tech. slang.** перша скóрость • pracovná ~ робóчий дєнь; bytová ~ окрємый квáртель

jednotkár -а *m škol. slang.* єднічкáрь, одлічник

jednotliv//ec -са *m* єднотливець, індівідуум, особа

jednotlivost//ť -ті **ž** частóность, детáйл, подрóбность; zachádzať do ~ті заходити до подрóбностей

jednotliv//ý окрємый; ~é predmety окрємы предмєты; ~é prípady окрємы слýчаї

jednotnl//ý **1** єдиный; обєдінєний; ~ celok єдине цілє; ~é roľnícke družstvo єдине сільськогосподáрьске здружіння **2** єдиный, єднáкий, общій (*про вшитких*); ~ systém єдина **ábo** обща сístема; ~é сєпу єднáкы ціны **3** єднáкий, єдиный, общій, єдєн і тот сáмый; ~é názory єднáкы погляды; ~é hľadisko єднáка тóчка зріння, єднáкий апспєкт • ~é číslo *gram.* єднóтне чísло

jednotriedk//a -у **ž** *hovor.* єднокласна школа; основна сєльска шкóла (*з єдным учітелєм*)

jednotriednl//y: ~á škola *p.* **jednotriedka**

jednotvárn//y все єднáкий, єднофóрмный, нýдний, монотóнный; ~ kraj все єднáкий пейзаж; ~ život в єднофóрмный живот

jednovalcový *tech.* єдновалцóвый, з єдным вáлцом; ~ motor єдновалцóвый мóтор

jednovrstvový єдноверствóвый

jednoznačný єднознáчный; ясный, опрєдєлений; недвосмысєлный

jednozvratl//ý: ~á páka *tech.* єдноплєчóва пáка

jednoženstvo//o -а с єдножєнство, моногáмия

jedoš -а *m expr.* злóстник, нагнівáнець

jed//ovať -ує -ују *nedok. expr.* злостити, гнівати

jed//ovať sa -ує sa -ују sa *nedok. expr.* злостити ся, гнівати ся, дурити ся

jedovat//ý **1** отравный, ядовитый; ~é plyny отравны, ядовиты гáзы; ~é huby отравны, ядовиты грибы; ~ had ядовитый гад **2 pren.** ядовитый, єхідный; ~ úsmev ядовитый ýсмєв, гадій усмєв; ~á poznámka щіплява **ábo** підпіхуюча познáчка • má ~ jazyk у нєго (у нєй) **ábo** він (онá) мать злий **ábo** щіплявый язык

jedov//ý *zool.* ядонóсный, виділюючий яд; ~é zuby ядонóсны зýбы; ~á žlaza ядонóсна желєза

jej² *p. j. č. zám.* онá, нєй **2 3. p. j. č. zám.** онá, єй

jej² *zám. privlastňovacie 3. os. j. č.* єй; jej dom єй дім

jej³, **Jéj** *cit.* ох, ах, ой, яй

jelen -а *m* єлїнь м • vyskočil ako (splašený) ~ выскочів як сплòшáный; som z toho ~ *hovor.* я з тóго єлїнь, не мóжу в тім розобрáти ся; я цáлком запýтав ся

jelenča -ťa с **jeleniatk//o** -а с єлїнча, єлїнятко

jelenic//a¹ -є **ž** єлїніця, саміця єлїня

jelenic//a² -є **ž** єлїня скóра

jelen//lice -іс **ž pomn.** рукавіці з єлїнєй скóры

jelenin//a -у **ž** єлїнина

jelš//a -є **ž** *bot.* вільхá

jelšin//a -у **ž** вільховина

jemne *prísl.* **1** мїлко; ~ zomletá káva мїлко змолóта кáва **2** злєгка, нїжно, мягко; ~ sa dotknúť злєгка дотýпити ся

jemn//ieť -іє -єју *nedok.* ємніти, змягчáти ся, ставáти ся мягким

jemnocit -u *m* чутливість, чуйність, мягкість

jemnocitný чутливий, чуйний, мягкий

jemnovlnný odb. тонковолновый (*o vĺnцях*)

jemnozem -e *ž polnohosp.* мілкозем

jemnozrnny v rôzn. význ. мілкозернистый;

~ pieskovec мілкозернистый пісковець; ~ film *fol.* мілкозернистый фільм

jemnozuby tech. дрібнозубчатий, дрібнозубий

jemn/ý 1 ємний, мілкий, дрібний; ~ piesok, dážd' дрібний пісок, додж 2

слабый, легкий, дрібний, ніжний; ~ vetrik слабый вітерок; ~ hlások ніжний

голосок; ~ dotyk ніжне доткнүтя; ~é vrásky дрібні морщинки 3 (*na hmat*) ніжний,

мягкий; тонкий; ~é ruku ніжны рұкы; ~é vlasy мягкє волося; ~á látka мягкий

матеріал 4 (высоко)якостный, ємний; ~ porcelán якостный порцелан; ~é cigarety

цигаретли з ємнов аромов; ~á voňavka ємный парфін; ~é vína якостны вина 5

ніжний, приємний; ~é farby приємны фарбы; ~á vôňa ніжна або приємна

арома 6 чутливый, чуйный (*o orgánaх чұвства*), тонкий; ~ sluch тонкий слух

7 чутливый, делікатный, надобытый; ~ člověk чутливый чоловік; ~é spôsoby

делікатны спóсобы • ~á mechanika *tech.* ємна механіка

jemsk/ý: ~é sklo єньске скло

jersey [džerzej] -a *m odb.* джерзє *neskl. s.* джерзі *neskl. s.*

jesel/ň -ne *ž* ósiny ж; на ~ в óсини; *neskorá* ~ пізня, нескóра óсінь; ~ života *pen.* óсінь живóта

jesenn/ý óсінній; ~ chlad óсінній хóлод, óсіння зимá; ~á orba óсіннє ора́ня

jeseter -a *m* єсетер

jesetři єсетерóвый

jeseterin/la -y *ž* єсетерина

jesienk/la -y *ž bot.* (*Colchicum autumnale* L.) óсінька, дика цибу́ля

jest 3. os. j. č. *prít. času slovesa* byt' *zastar.* єсть

jest' je jedla *nedok.* 1 їсти; ~ s chuťou їсти зо сма́ком або апеті́том; jedol by som я бы їв, хóче ся мі їсти; nech sa páči, jedzte! прóшу, їд́жте 2 *hovor.* стравова́ти ся; ~ v závodnej jedálni стравова́ти ся в фабри́чній їда́льні

• ~ veľkou lyžicou *hovor.* гостити ся; je ako za dvoch він їсть як за двох; ~ niečí chlieb їсти дачі́й хліб; ~ cudzí chlieb їсти чужі́й хліб; keď spí, ani ~ nepýta коли спить, а́ни їсти не прóсить; доб́рый, коли спить; reči sa vracia a chlieb sa je [prisl.] рéчі гово́рять ся, а хлі́б ся їсть; čo si kto navaril, to bude ~ [prisl.] хто собі што наварив, то бу́де їсти; či chlieb ješ, toho pieseň spievaj [prisl.] чі́й хлі́б їж, то́го співа́нку співа́й

jestv/lovať -uje -ujú *nedok.* екзистова́ти, єствовати

jezuit/la -u *m* єзуїта

jezuitský єзуїтський

jež -a *m* їж • má vlasy, ako ~ ма́ть во́лосы, як їж; držať sa niekoho ako pes ~а тримати ся да́кого, як пес їжа

ježat/ý 1 колю́чий, піхля́чий 2 наї́жений, зі́жений, рострепа́ний; ~á hlava зі́жена го́лова

ježli prid. k jež; ~ie mláďa ї́жко

ježibab/la -y *ž* ежіба́ба, ба́ба-я́га

Ježiš -a *ž* Ісýс

Ježišk/lo -a *m zdob. k Ježiš* Ісýс • на ~а *hovor.* на ро́ждество; dostať bohatého ~а достати́ бога́того Ісýска або достати́ бога́ты ро́ждестве́ньскы да́рунky

ježišmaria, ježišmaria cit. го́споди, бо́же мій **jež/liť** -í -ia *nedok.* ї́жyти, ставати́ дупком (*o во́лосах*)

jež/liť sa -í sa -ia sa *nedok.* 1 (*o vlasoch, srsti*) ї́жyти ся; 2 *expr.* гніва́ти ся, злости́ти ся

ježk/lo -a *m* ї́жко • vlasy ostrihané на ~а во́лосы остри́жены на ї́жка

ježovk/la -y *ž* zool. мо́рьський ї́ж

ježový ї́жовый

ježur/la -y *ž* zool. (*Echidna aculeata*) ехі́дна **jiu-jitsu** [džjudžicu] *neskl. s šport.* джіу-джі́тсу *neskl. s*

jockey [džokej] -a *m* *šport.* джокей
jód -u *chem.* ёд
jodizm//us -u *m* *lek.* ёдизм, отравліня ёдом
jódny *chem.* ёдний
jodoform -u *m* *chem.* ёдофóрм
jod//ovať -uje -ujú *nedok.* ёдовати, мазати ёдом
jodov//ý *chem.* ёдóвый; ёдний; ~ preparát ёдóвый препарат; ~á tinktúra ёдова тінктýра
jogurt -u *m* ёгyрт
joj, jój *cit.* 1 (*vyjadruje prekvapenie, obdiv*) ах, ой; ~, ako je tu pekne! ах, як ту шýмні! 2 (*vyjadruje smutok*) ох, ах; ~, už ho neuvidím ах, я ёго уж не увіджу 3 (*vyjadruje mrzutosť, bolesť*) ай, ой, ох; ~, aký si ty hlupák! ох, який ти глýпий!; ~, bolí! ой, (як) болиты!
joll/a -y ž *šport.* ёла
jonatánk//a -y ž ёнатанка (*сórта зимýшніх яблoк*)
jot/a -y ž ёта
joul//e [džaul] -u *m* *fyz.* джóул *m*
jubilant -a *m* юбiлáнт
jubilantk//a -y ž юбiлáнтка
jubilejný юбiлéйный
jubile//um -a *s* юбiлéй *m*
jubil//ovať -uje -ujú *nedok.* юбiловати, святити áбо одмiчати юбiлéй
Judáš -a *m* 1 *bibl.* Юда 2 *pren.* (*zradca*) юда, запродáнець, зрадник
judášsk//y: ~ groš, ~e groše тридцять стрiбёрных; ~bozk юдáшский поцiлунок, поцiлунок Юды
judejský юдéйский
jud//o [džu-] -a *s* *šport.* джýдо
juh -u *m* юг
juhoeurópsky южноевропский
Juhoslovan -a *m* Югослáв
Juhoslovank//a -y ž Югослáвка
juhoslovanský¹ югослáвский
juhoslovansk//ý² *lingv. etn.* южно-славянский; ~é jazyky, národy южно-славянскы языки, нарóды
juhoslovenský южнословáцкий i южно-словéньский

juhovýchod -u *m* юго-вóсток i юго-выход
juhovýchodne *prísl.* юго-востóчнi i юго-выходнi; на юго-вóсток i на юго-выход, к юго-вóстоку, к юго-выходу
juhovýchodný юго-востóчный i юго-выходный
juhozápad -u *m* юго-зáпад
juhozápadne *prísl.* юго-зáпаднi, на юго-зáпад, к юго-зáпаду
juhozápadný юго-зáпадный
juch *cit.* ах, ух
jucht//a -y ž юхта (*м'ягká непромоkáва скóра на óбуv*)
juchtov//ý юхтóвый; ~é čizmy юхтóвы чiжмы
juj, júj, jujujuj *cit.* 1 (*vyjadruje radosť*) ах, ух, ех 2 (*vyjadruje bolesť*) а, яй, ой, ох; juj, to bolí! ой, то болиты!
júl -a *m* юл i июл *m*
juliánsky: ~ kalendár юлиáньский календáрь
júlový юлóвый i июлóвый
jún -a *m* юн i июн *m*
junáck//y 1 юнáцкий, молодéцкий, богатырьский; ~e činu юнáцкы дiяня; ~á postava богатырьска фiрiура 2 *zastar.* скáвтський
junák -a *m* 1 юнáк, молодой чоловік, молодняк; юноша 2 *pren.* молодéць, богатырь 3 *zastar.* скáвт
jun//ec -ca *m* вóлок, молодой вiл
juniales -a *m* юниáлес, нарóдне гуляня в прирóдi (*в юнiю*)
junior -a *m* 1 молóдший (*едén из двох едnáкого мéна – обычáйни сын*) 2 *šport.* обyч v *mn.* ч. ~i юниóры
júnový юнóвый i июнóвый
jur//a -y ž *geol.* юра, юрьский перiод
jurisdikc//ia -ie ž *kníž.* юрисдiкцiя
jurist//a -u *m* *zastar.* юриста, правник
jurský *geol.* юрьский
jury [žüri] *neskl.* ž жюри *neskl.* s
just *čast. hovor.* 1 як раз, тóчно, прáви так; to bolo ~ tak тотó было як раз так 2 наперекір тóму, все же, назлó; ~ tu neostanem! наперекір тóму я ту не зостáну!

justic//ia -ie ž юстіція, судництво
justičn//ý юридичний, правовий; ~á budova
 будова суду; ~ omýl юридична хыба; ~á
 vražda судёбне убивство

justifikác//ia -ie ž kniž. оправд́аня; овиріня
justifik//ovat' -uje -ují *nedok. dok. kniž.*
 оправ́довати ся/оправда́ти ся

jut//a -y ž джут (воло́кно з інді́йських
 коно́пель)

jutovník -a *m bot.* джут

jutový джу́товый

jutrl//o -a *s* ютро (ста́ра мі́ра на мі́ряня
 зе́мель, рі́вна 0,57 га)

južnoslovanský южнославя́нський

južný ю́жный

K

k [k i ká] *neskl. s (hláska a písmeno)* к *neskl.*
s; malé k мале́ к; velké K вели́ке K

k, ku *predl. s 3. p. 1 (vyjadruje smer*
k niečomu, blízkosť s niečim) к чо́му; plávať
 к брегу́ пла́вати к бе́регу; láska к vlasti
 лю́бoв к oтчи́зни; predohra к opere увертю́ра
 к о́пері **2** (*vyjadruje cieľ, účel, určenie,*
spáv.: па) к чо́му, на што́; darovať knihu
 к мени́пам подарова́ти книжку к мени́нам
 áбо на менины́; signál k odchodu cíнал
 к oдходжі́ню; rozvať k obedu позва́ти
 áбо покликати на о́бід; k prospechu на
 у́жыток; k radosti на ра́дoсть; odsúdiť
 к smrti одсудити на сме́рть **3** (*pri označení*
lehoty, termínu) к чо́му, на што́; stav
 pokladne к 1. (prvému) януа́ру стан ка́сы
 к 1-му (пе́ршому) януа́ру **4** (*v niektorých*
spojeniach vyjadruje časovú približnosť)
 к чо́му; k ránu к ра́ну; k večeru к ве́чору **5**
(ako rekciu sloviess, podst. mien ap.) prekladá
sa individuálne; byť k dispozícii niekomu
 бы́ти да́ко́му к диспoзи́ції; napomínať
 к poslušnosti на́помина́ти к слу́хняности
 áбо послу́шности; blahoželať к úspechu
 благоже́лати к у́спіху

kabal//a -y ž (*tajné židovské učenie*) каба́ла,
 каба́лістика

kabalistik//a -y ž каба́лістика

kabal//ňa -ne ž, **kabanica//a** -e ž каба́ня
(часть слова́цького наро́дного одя́чення)

kabaret -u *m 1 (program)* каба́ре́т, естра́дне
 выступлі́ня, естра́дний ко́нцэ́рт; sil-
 vestrovský ~ новоро́чний естра́дний
 ко́нцэ́рт **2** (*podnik*) каба́ре́т

kabaretn//ý **1** каба́ре́тний, естра́дний; ~é
 pásmo каба́ре́тний про́грам, каба́ре́тне
 представлі́ня **2** *príd. k kabaret 2*; ~ spevák
 каба́ре́тний áбо естра́дний співа́к

kabát -a *m 1 (zvrchník)* ка́бат, зимник, ко́вт
 zastar.; jarný ~ ярник, я́рний ка́бат, плащ;
 kožený ~ скоря́ний ка́бат **2** (*vojenský*)
 ма́нтель zastar. воє́нський ка́бат **3** (*sako*)
 ре́пок, са́ко; jednoradový ~ е́днорядо́вий
 ре́пок **4** (*súčasť dámskeho kostýmu*) ка́бат,
 ка́батик • obracať *al. prevracať* ~ *hovor.*
 оберта́ти áбо переверта́ти ка́бат; bližšia
 košela ako ~ [*prísł.*] бли́зша со́рoчка як
 ка́бат áбо сво́я со́рoчка бли́же ку ті́лу

kabátov//ý *príd. k kabát*; ~á látka по́лoтно

на ка́бат, зимник; ~ rukáv рука́в ка́бата

áбо са́ка; ~é gombíky го́мбі́чки на ка́бат;

го́мбі́чки на са́ко

káb//el -la *m el. tech.* ка́бел; telefónny ~

телефо́нный ка́бел

kabel//a -y ž ка́бела, та́шка; nákupná ~ на́-

ку́пуюча та́шка; cestovná ~ подоро́жна та́шка

kabelk//a -y ž ка́белка, да́мска та́шка

kábelogram -u *m* ка́белoгpaм

kábelov//ý ка́белoвы́й; ~é spojenie ка́-

белoве спо́їня

kabín//a -y ž ка́біна; ~ pre pilota ка́біна для

пілoта; telefónna ~ телефо́нна ка́біна áбо

бу́дка; ~ výťahu ка́біна вы́тягу áбо лі́фту

kabinet -u *m v rôzn. význ.* ка́біне́т;

profesorský ~ ка́біне́т профе́сoра áбо

профе́сoрський ка́біне́т; fyzikálny ~

фізі́чний ка́біне́т; vystúpiť z ~u (*z vlády*)

выступити із правлі́ня, влáды; ~ právnych

vied ка́біне́т ю́ри́дичний áбо право́вых

нау́к (*при ака́де́мії i m. n.*)

kabinetn//ý *v rôzn. význ.* ка́біне́тний;

~é zbierky škol. ко́лекції ка́біне́та

(зоологічного і т. п.); ~ vedec кабінетный учёный; ~á ukážka niečoho кабінетный або класичный приклад дачо́го

kábløv//a -y ž *hovor.* каблóвый заво́д

kabon//it' sa -i sa -ia sa *nedok. expr.* 1 хма́рится; nebo sa ~i néбо захма́рюе ся 2 хму́рится; tváre sa ~ia тва́ри хму́рять ся

kabriolet -u *m* кабриоле́т

kacabajk//a -y ž кацаба́йка (часть наро́дного облечи́ня)

kacír -a *m cirk.* кацír, ере́тік

kacírsk//y кацíрский, ере́тичный; ~e páзогу кацíрськы або ере́тичны по́гляды

kač, **káč** *cit.* (*volanie kačíc*) кач-кач

káča -ŕa *s* кáча, кача́тко

kačac//í кача́чий; ~ie vajce кача́че яйце

kačacin//a -y ž кача́че мя́со, кача́тина; (*pečená*) печена́ кáчка

káčer -a *m* качу́р *m*

kačic//a -e ž кáчка; domáca, divá ~ домашня, дика кáчка; povinárska ~ *pren.* новина́рська кáчка

kačk//a -y ž кáчка

kaďa kade ž кáдка

kade zám. prísl. кады, котро́в доро́гов, по котри́й доро́зі; ~ chodíť? кады ходи́в?; ~ rôjde cesta? кады пі́де доро́га? • kade-tade кады-тады, до розлі́чных бо́ків

kadečo zám. кадышто́, вше́лияко, ці ма́ло што; ~ sa stane кадышто́ ста́вать ся, вше́лияко быва́ть; ~ sa môže stať кадышто́ мо́же ста́ти ся

kadejaký zám. кадея́кий, вше́лия́кий

kadekde zám. prísl. кадысь

kadekol'vek zám. prísl. хоцькады, любов доро́гов, хоцькотро́в доро́гов

kadekto zám. хоцьхто́; ~ tu chodí хоцьхто́ ту ходи́ть

kadenc//ia -ie ž 1 *hud.* каде́нція, када́нс 2 *lit.* када́нс 3 *voj.* скоро́стрі́лность

kader -e ž *obyč. v mn. č.* ~е куче́ры *romn.* куче́ряве во́лося, куче́рявы во́лосы

kád//ler -ru *m obyč. v mn. č.* ~ре 1 ка́дры; vedecké ~ге нау́чны ка́дры; robotnícke ~ге робо́тницькы ка́дры 2 (*jadro*) зло́жіня, ядро́

kaderavý куче́рявый; ~é vlasy куче́рявы во́лосы, куче́ряве во́лося

kader//ie -ia *s hromad. bás.* куче́ры *romn.*

kader//it' -í -ia *nedok.* куче́рявіти; онду́лова́ти

kader//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* куче́рявіти ся; онду́лова́ти ся

kadernický каде́рницький; ~ salón каде́рницький са́лoн (да́мський)

kaderníctv//o -a *s* каде́рництво (да́мске)

kaderníčk//a -y ž каде́рничка

kaderník -a *m* каде́рник (да́мський)

kadet -a *m voj.* каде́т

kade-tade кады-тады *p.* **kade**

kadetk//a -y ž *zastar.* каде́тка, каде́тський ко́рпус

kadetský каде́тський

kadiaľ zám. prísl. кады, яко́в доро́гов, по я́кий доро́зі

kadidelníc//a -e ž *cirk.* кади́ло

kadidl//o -a *s* 1 (*tymian*) па́дан 2 (*kadidelnica*) кади́ло

kad//it' -í -ia *nedok.* ды́мити; чмуди́ти

kad//it' sa -í sa -ia sa *nedok. neos.* ~í sa ды́ми́ть ся, ды́м іде́

kadlub -a *m*, **kadlub//a** -y ž 1 (*drevený*) водо́пийный жо́лоб (*із ці́лого куска́ де́рева* 2 (*studnička, prieluba*) студни́чка 3 *tech.* фо́рма на одлива́ня

kádr//ovať -uje -ujú *nedok. polit.* кадро́ва́ти, робо́ити пере́вірку ка́дрів

kádrovník -a *m hovor.* кадро́вник, за́віду́ючий одді́лі́нєм ка́дрів

kádrov//ý кадро́вый; ~á politika кадро́ва полі́тика; ~ posudok кадро́ва ха́ракте́рі́стика; ~ dotazník кадро́вый во́про́сник

kaftan -a *m* кафта́н; до́вгый жу́пан

kahan -a *m* ка́ган; olejový ~ оли́евый ка́ган; banický ~ бани́цька ла́мпа

kahan//ec -са *m* кага́нець

kachľa *p.* **kachlička**

kachl//le -iel/-lí ž *romn.* ка́хлі, кахле́вый пе́ц; elektrické ~ е́лектри́чный пе́ц; akumuláčnē ~ акуму́ла́чный пе́ц

kachliar -a *m* кахлярь, майстер на кахлярьскы роботы

kachliarsk//y кахлярьский; ~é práce кахлярьскы роботы

kachličk//a -y *ž* кáхля, кахлічка; vyložiť ~ami обложыти кáхлями

kachličkov//ý кахлічковый; ~á pec кахлічковый печь; ~é obkladanie кахлічкове обложіня, обложіня кáхлями

kachľový¹ *príd. k kachľ'a* кахлёвый

kachľový² *príd. k kachle* пѣчный

kajak -a *m šport*. кáяк; skladací ~ складáчий кáяк; jednosedadľový ~ єдномістный кáяк

kajakár -a *m šport*. каякáрь

kajakársky каякáрьский; ~ šport каякáрьский шпорт

kaj//ať sa -á sa -ajú sa *nedok. z čoho cirk. aj prep.* жаліти, кáяти ся в чім; ~ sa z hriechov кáяти ся з гріхів, жаліти за гріхи

kajčí кáйчий

kajk//a -y *ž zool.* кáйка

kajúc//i кáючий ся; покаяный; ~ hriešnik кáючий ся грішник; s ~im srdcom з кáючим ся сёрдцєм áбо півный роскаянія; ~ list кáюче ся письмо

kajúcni//k -a *m* кáючий ся

kajúcny p. kajúci

kajut//a -y *ž* каюта

kakaný *det.* какáный, брудный, забруднёный, шпінáвый

kaka//o -a *s* какáo *neskl. s*

kakaovník -a *m (strom)* какаóвник

kakaový 1 какаóвый **2** (o farbe) какаóвой фáрбы

kak//ať -á -ajú *nedok. det.* кáкати

kaki *príd. neskl. (o farbe)* кáки

kaktus -u *m* кáктус

kal -u *m* **1** бóлото, багно́, **кал 2 odb.** усаде-нина, муть

kalamár -a *m* каламáрь, каламáрик

kalamiť/a -y *ž* **1** (pohroma) каламіта, погро́ма, нещáстя, бідá; snehová ~ сніго́ва каламіта; uhoľná ~ недостáток у́гля **2 hovor.** бідá; dostať sa do ~y достáти ся до біды

kalamiťn//ý каламітный; ~á situácia бідна ситуáція; ~é drevo каламітне дере́во

kál//ať -a -ajú *nedok. (drevo)* ко́лоти, рубáти, скіпати • ~ drevo на chrбte niekomu хо́цьшто ку дако́му дозволёвати собі, выужывáти до́бру во́лю ку дако́му

kalcifikát -u *m lek.* звапенатéне місце (обыча́йні в плю́цах)

kalciový кальці́евый

kalc//ium -a *s chem.* кáлцій

kaleidoskop -u *m* калейдо́скоп *aj prep.*

kalendár -a *m v rôzn. význ.* календа́рь; juliánsky, gregoriánsky ~ юлія́ньский, grіgoriáньський календа́рь; stolný ~ столо́вый календа́рь; ľudový ~ наро́дный календа́рь

kalendárny календа́рный; ~ rok календа́рный рік

kalendárov//ý календарё́вый; ~ príloha календарё́ве приложі́ня (росповідáня, припо́відки i т. п.)

kalen//ý *tech.* калё́ный; ~ oseľ (за)кале́на о́ціль

kaleráb -u *m* калера́б

kalerábový *príd. k kaleráb;* ~ prívarok *kuch.* калерабо́вый приварок

kaliac//i *tech.* каля́чий; ~a pec каля́чий печь

kalib//er -ru/-ra *v rôzn. význ.* ка́либер

kalibr//ovať -uje -ujú *nedok. dok. tech.* ка́либровáти

kalič -a *m* каляч

kalič//iť -í -ia *nedok.* калі́чити, мерзачіти

kalif -a *m* кáлиф

kalifát -a *m* кáлифáт

kaligraf//ia -ie *ž* калі́графі́я

kaligrafick//ý калі́графі́чный; ~é písmo калі́графі́чне письмо, калі́графі́чный пóчерк

kalich -a *m* **1 cirk. poet.** чáша **2 bot.** чáшечка

• ~ utrpenia чáша терпіня, гірька́ чáша; vypiť ~ horkosti do dna выпити гірьку́ чáшу до дна

kalik//a -y *ž* кáліка

kalik//o -a *s text.* кáліко́

kalikový кáліко́вый

kalin//a -y *ž bot.* калина

kalinč//ie -ia s калинина, крякы калины

kalinový калиновѣй

kališník -a *m hist.* утравѣст, гусѣт, чашник

kališn//ý *príd. k kalich 2;* ~é listky *bot.* чашолистки

kališ//ok -a *m zdrob.* погаричок, штáмперличок • chuťové ~ky (*na jazyku*) смаковы канáлики

kalištek *p. kališok*

kall//it' -í -ia *nedok. 1* каламутити, мутити; ~vodu каламутити во́ду **2** *pren.* казити, нічіти, нарушáти; ~život, radost' казити, нарушáти живот, рáдость

kall//it' -í -ia *nedok. tech.* закаляти, закалѣвати

kál//ium -ia s *chem.* кáлій

kalk -u *m lingv.* кáлька

kalk//ovat' -uje -ujú *nedok. lingv.* кальковáти

kalkulác//ia -ie *ž obch.* калкулáция; рахунок, распóчитáня

kalkulačk//a -y *ž hovor. (stroj)* калкулáчка

kalkulačný калкулáчный; ~ stroj калкулáчна машына

kalkulant -a *m* калкулáнт

kalkul//ovat' -uje -ujú *nedok. 1 obch.* калкуловáти, раховáти; ~сепу калкуловáти ціны **2** *čím pren.* раховáти ся

kaln//ý каламúтний, мúтний; ~á voda каламúтна во́да; ~é oči мúтны о́чі • lovit' v ~ých vodách імáти рыбы в каламúтній во́ді

kalór//ia -ie *ž* калóрія

kalorick//ý калорі́чний; ~á hodnota (*stravy*) калорі́йность

kaluž -e *ž*, **kaluž//a** -e *ž* калúжа • dostať sa z blata do ~e достáти ся з бóлота до калúжы; попáсти із огня до по́лума

kalužin//a -y *ž* калубáня

kalvár//ia -ie *ž 1* калвáрія **2** *pren.* калвáрія, терпíня, мýка, мучíня; ходжіня по мýкам

kalvín -a *m* кáлвін

kalvinizm//us -u *m* кáлвінізм

kalvinsk//ý кáлвіньський; ~a církev кáлвіньска цѣрьков

kam zám. prísl. де • ~vietor, tam plášť *hovor.* (іти) де вітор дýє, тримати ніс пóдля вітру; ~z koporí він не знáть, што мать робити áбо як постýповати

kamarát -a *m* камарáт, приятель, товáриш • ~i z mokrej štvrti *hovor. žart.* камарáта од пиятыкы

kamarát//it' sa -i sa -ia sa *nedok. s kým* камаратити ся

kamarátk//a -y *ž 1* (*vo vzťahu k žene*) камарáтка, приятелька **2** (*vo vzťahu k mužovi*) камарáтка, приятелька

kamarátsky' *prísl.* по-камарáтськы, по-приятельскы

kamarátsky' *príd.* камарáтський, приятельський

kamarátstv//o -a s камарáтство, приятельство; urobiť niečo z ~a зробити даштó про камарáтство

kamaše, kamašne *p. gamaša*

kambrr//ium -ia s *geol.* кáмбрій, кáмбрійський період

kamél//ia -ie *ž bot.* камéлія

kamelot -a *m* (у́лічний) продавáч новинóк

kamel//ň -ňa *m 1 v rôzn. význ.* кáмінь; hádzat'

~e метáти, шмаряти кáміня; stavebný ~ кáмінь на будовáня; hraničný ~ кáмінь; mlynský ~ млинський кáмінь; náhrobný ~ нагрóбный кáмінь, нагрóбна дóска; drahý ~ дорогоці́нный кáмінь; uhoľný ~ угóльний кáмінь *aj pren.* vínný ~ *chem.* винный кáмінь; zubný ~ *lek.* зúбный кáмінь;

žlčové ~ne *lek.* жовчникóве кáміня; perelný ~ áдьський кáмінь, лáпис **2** *šach.* (шáхматова)

fírúpa • ~úrazu кáмінь підшпóчіня; hodiť

~ňom po niekom шмáрити кáмінь по дакім;

spadol mu ~ zo srdca кáмінь зо сéрдця

звалив ся; má srdce z ~ňa у нёго камяне

сéрдце; trafila kosa na ~ попáла áбо

трáфила косá на кáмінь; nepechať ~ на ~ni

не охaбити кáмінь на кáмени

kamenár -a *m* каменáрь

kamenársk//y каменáрьський; ~majster

каменáрьський мáйстер; ~a práca ка-

менáрьска рóбóта

kamenárstvo -a s 1 (*remeslo*) обробка ка́міна **2** (*dielňa*) майстерська по обробці ка́міна
kamen/ec -ca m 1 (*ladovec*) град **2 chem.** ка́менець
kamenic/la -e ž (*dom z kameňa*) камя́ниця, камя́ний дім
kamen/lie -ia s *hromad.* ка́міна
kamenin/la -y ž 1 ке́раміка **2** ка́мінь на будова́ня
kamenist/lý камяни́стий; ~á rôda камя́-ниста зе́мля; ~á cesta камя́ниста доро́га
kamenitý p. kamenistý
kamenn/lý v rôzn. význ. камя́ний; ~ dom камя́ний дім; ~á sekera камя́на соқырка; ~é uhlie камя́не у́гля; ~á soľ *chem.* камя́на сі́ль; ~á doba *archeol.* камя́ний вік ~á tvár *prep.* камя́на тва́рь; ~é srdce *prep.* камя́не се́рдце
kameňolom -u m камяноло́мня
kameňorezb/la -y ž камянорі́зба
kameňoryt/ec -ca m рі́зба́ по ка́міні
kameňosochár -a m скульпто́р
kameňotlač -e ž літогра́фія
kameňotlačiar -a m літогра́ф
kameňotlačiar/leň -ne ž літогра́фія, літогра́фський цех
kameňotlačov/lý літогра́фічний, літо-гра́фський; ~á gerúrodukcia літогра́фічна репродуќція, літогра́фія
kamenouhoľn/lý камяноуго́льний; ~á oblasť камяноуго́льна о́бласть; ~á doba *geol.* камяноуго́льний пері́од
kameň/lovať -uje -ujú *nedok. koho* 1 зашма́рєвати ка́мінями ко́го, шма́ряти до да́кого ка́мінями **2 prep.** мета́ти до да́кого ка́міна а́бо ка́мінем
kamer/la -y ž *fol.* каме́ра; *filmová* ~ кінокаме́ра; *televízna* ~ телеві́зна каме́ра
kameraman -a m камерамáн, кіноопе́ратор
kamien/lok -ka m 1 *zdrob.* ка́мі́нчик **2 ~ky mn.** *č. lek.* ка́мні; *močové* ~ky мочо́вы ка́міньки, ка́міньки в мочо́вім пузы́рі
kamilkový *lud.* руменко́вий
kamil/ky -iek ž *potn. lud.* руме́нок

kamión -a m каме́н
kamkoľvek zám. prísl. 1 (*hocikam*) хо́щ де, де хо́чеш **2** (*čo kam*) де не; ~ sa obrátiš... де не оберне́ш ся
kampa/lň -e ž v rôzn. význ. кампа́нія; volebná ~ воле́бна кампа́нія; žatevná ~ жате́вна кампа́нія; жатва́; герна́ ~ рі́пна кампа́нія
kamsi zám. prísl. де́сь, де́сь-то
kamufláž -e ž *voj.* камуфла́ж; маскова́ня
kamufl/lovať -uje -ujú *nedok. dok. voj.* камуфлюва́ти, маскова́ти
kamzík -a m *zool.* ка́мзі́к (*дика ко́за, дикий козе́л*)
kamž/la -e ž *cirk.* ряса
kamže zám. prísl. де же
kaňa¹ kane ž *lud. (dravý vták)* ка́ня, мышяк
kaňa² kane ž *hovor. (machuľa)* (тинто́вий) фляк
Kanaď'an -a m Кана́дян
Kanaď'ank/la -y ž Кана́дянка
kanadk/ly -iek ž *potn. šport. (korčule)* гоке́євы корчу́лі
kanadský кана́дський; ~ *hokej* кана́дський го́кей
kanafas -u m *text.* канафа́с
kanál -al/-u m 1 v rôzn. význ. кана́л; *odpadový* ~ о́дпадо́вий кана́л; *zavodňovací* ~ заво́днюючий кана́л; *televízny* ~ телеві́зний кана́л; *miechový* ~ *anat.* хырбето́мозго́вий а́бо спіномозго́вий кана́л **2** (*priekora*) я́руга
kanalizác/ia -ie ž каналіза́ція
kanalizačn/lý каналіза́чний; ~é potrubie каналіза́чны ру́ры; ~á sieť каналіза́чна сі́ть
kanaliz/lovať -uje -ujú *nedok. dok.* кана́лізува́ти, проводи́ти/прове́сти кана́ліза́цію
kanálov/lý *príd. k kanál;* ~á sieť канало́ва сі́ть; ~á voda сто́чна во́да
kanap/la -y ž ді́ван
kanárik -a m канари́к
kanav/la -y ž *text.* кана́ва
kanc/leť -ľa m *lud.* казате́лниця • *zhodiť z ~ľa* ого́лосити (з жена́чом і неві́стов) о́глашки, зроби́ти о́глашки

kancelár -a *m* кáнцлер; spolkový ~ федерáльный кáнцлер

kancelár/ia -ie *ž* **1** канцелáрня; ~ riaditeľa (v škole) канцелáрня дирéктора **2** (v názvoch úradov al. inštitúcií) канцелáрня, аге́нтúra; informačná ~ інформáчна аге́нтúra; cestovná ~ аге́нтúra путова́ня; tlačová ~ тлáчова канцелáрня; advokátska ~ адвокáтська канцелáрня, юридична консулта́ція

kancelársky¹ *príd. k* **kancelár** канце-ла́рский; ~ úrad канцелáрня кáнцлера

kancelárskly² *príd. k* **kancelária** канцелáрский; ~ úradník канцелáрский урядник; ~ štýl канцелáрский штíл; ~e potreby канцелáрскы потре́бности; ~ papier канцелáрский па́пірь

kancionál збóрник церкóвных співа́нок

kandahar -u *m* šport. кандага́р (взя́ння на лі́жы)

kandelábl/er -ra *m* **1** стовп у́личного освітлі́ня **2** *zastar.* (svietnik) кандела́бер

kandidačn/ý кандіда́тський; ~á listina спи-сок кандіда́тів; ~á lehota кандіда́тський час

kandidát -a *m* **1** кандіда́т; ~ do parlamentu кандіда́т до парла́менту; ~ filologických vied (vedecká hodnosť – CSc. al. PhD.) кандіда́т філоло́гічних нау́к **2** претенде́нт; ~ na titul majstra sveta претенде́нт на зва-ня чемпіо́на сві́та

kandidátk/a¹ -y *ž* кандіда́тка

kandidátk/a² -y *ž* *hovor.* список кандіда́тів; jednotná ~ єди́ний список кандіда́тів

kandidátn/ý: ~a listina список кандіда́тів

kandidátsk/ý кандіда́тський; ~a dizertácia кандіда́тська дізе́ртація

kandidatúrl/a -y *ž* кандіда́ту́ра

kandid/ovať -uje -ujú *nedok.* канді́довати; ~ niekoho za poslanca канді́довати да́кого за посла́нця

kandis -u *m* кри́сталізова́ний цу́керь

kandizovan/ý оцукро́ваний; ~é ovocie оцукре́на ово́чина

kandiz/ovať -uje -ujú *nedok.* оцукро́вати

kan/lec -ca *m* ко́рназ

kanibal -a *m* каниба́л

kanibalizm/lus -u *m* каниба́лізм

kankán -u *m* канка́н

kanoe [kanoe, keňú] *neskl.* кано́е *s neskl.* *s*

kanoist/la -u *m* šport. кано́їста

kanoistický *príd. k* **kanoe**; ~ šport ка-ноісти́чний шпо́рт

kanoistik/la -y *ž* šport. кано́їстика

kanón -a *m* **1** voj. кано́н; ťažký ~ тяжкий кано́н; protitankový ~ проти́танко́вый

кано́н **2** *pren. hovor.* (o vynikajúcom odborníkovi) вели́кость, авторі́та • ísť s ~om na vrabce íти з кано́ном на вороблі, стрі́ляти з кано́нів на вороблі

kánon -u *m* v rôzn. význ. кано́н, пра́вило, но́рма, ті́п

kaňon -u *m* каньё́н

kanonád/la -y *ž* канона́да

kanonick/ý¹ *príd. k* **kánon**; ~é knihy *cirk.* кано́нічны кни́жки; ~é právo *cirk.* кано́нічне пра́во

kanonock/ý² *príd. k* **kanonik**; ~á hodnosť ті́тул кано́ніка

kanonier -a *m* *hovor.* каноні́р

kanonik -y *m* *cirk.* кано́нік

kanoniz/ovaný каноні́зований, кано́нічний

kanoniz/ovať -uje -ujú *nedok. dok. cirk. lit.* каноні́зовати

kaňonovitý канонё́витый

kanónový каноно́вый

kantár -a *m* канта́рь

kantat/la -y *ž* *hud.* канта́та

kantín/la -y *ž* канты́ня, буфе́т (в заво́ді i *m. n.*)

kantínsk/ý -eho *m* канти́ньський, буфета́рь

kantizm/lus -u *m* *filoz.* канті́зм, кантіа́нство

kantón -u *m* канто́н

kantonálny кантона́льний

kantor -a *m* **1** канто́р **2** *štud. slang.* учі́тель **kantorsk/ý** *príd. k* **kantor**; ~é miesto а) місце канто́ра; б) місце учі́теля

kantov/lec -sa *m* канто́вець, кантіа́нець

kantovský канто́вський, кантіа́ньський

kántr/liť -i -ia *nedok. expr.* ні́чіти, кантри́ти, губи́ти, пустошы́ти

káňtr//y -ov *m pomn. cirk.* піст
kanv//a -y ž кónва, бандáска; ~ на mlieko
 бандáска на молóко; ~ на polievane кónва
 на поливáня

kanvic//a -e ž конвічка; ~ на čaj чайник; ~
 на kávu кавовáр

kaolín -u *m min.* каолін

kapacit//a -y ž **1** (*schopnosť pojať*) вмі-
 тимість; lôžková ~ nemocnice кількисть
 місць в шпытали **2 tech.** (*schopnosť
 výrobit'*) виробність; ročná ~ závodu
 рóчна виробність заводу; výrobná ~
 виробна кількисть **3 hovor.** (*vynikajúci
 odborník*) величина; авторіта; знамени-
 тость; svetová ~ світова авторіта

kapar//y -ov *m pomn. kuch.* капáры

kap//at' -e -ú *nedok.* **1** (*strácat sa*) трати-
 ти ся, кáпати **2 expr.** умерáти (*o dobytku*)
 здыхáти, гынуги, пáдати; ľudia ~ú od
 hladu люди умерáють од рóлоду; statok
 ~e худóба гине

kapc//e -ov *m mn. č. (j. č. каpec)* кáпці •
 babka k babce, budú ~ [*prís.*] цент ку цéнту
 і нашпóриш

kapčiar -a *m* мáйстер, шыючий кáпці

kapel//a -y ž оркéстер; duchová ~ дыхóвый
 оркéстер; vojenská ~ воéньский оркéстер

kapekník -a *m* дiрiéнт

kapecník správ. vreckovka

kapilár//a -y ž *fyz. anat.* капiлáра

kapilarit//a -y ž *fyz.* капiлáрность

kapilárny капiлáрный

kapišón -u *m* чiпéць (стародáвный),
 жéньский кáлап

kapitál -u *m ekon. aj pren.* капiтáл; finančný
 ~ фiнáнчний капiтáл; nahanobiť si slušný ~
hovor. наганобити слýшний капiтáл; mŕtvý
 ~ мертвый капiтáл • vytláč' ~ z niečoho на-
 громадити капiтáл з дачóго

kapitál//a -y ž *typ.* капiтáла

kapitalist//a -u *m* капiталiста

kapitalistický капiталiстiчний

kapitalizm//us -u *m* капiталiзм

kapitáln//y **1** (*hlavný, základný*) капiтáльный,
 головный; ~e dielo капiтáльне дiло **2 pren.**

hovor. expr. (veľký) ужáсный, стрáшный;
 mám ~ hlad я ужáснi áбо стрáшнi голодный;
 to je ~ omyl тотó є стрáшна áбо велика хыба

kapitálov//ý *ekon.* капiталóвый; ~é inves-
 tície капiталóвы инвeстiцii

kapitán -a *m* **1 v rôzn. význ.** капiтáн; ~
 pechoty пiхóтный капiтáн; ~ lode капiтáн
 шыфы; ~ mužstva šport. капiтáн кóмáнды
2 hist. комендáнт (*замку, мiста i m. n.*) **3**
 главáрь, атамáн, начáльник

kapitanát -u *m hist.* капiтанáт

kapitánsk//y капiтáньский; ~ mostík капи-
 тáньский мóстик; ~a hodnosť назвáня
 капiтáна

kapitol//a -y ž капiтóла, главá *aj pren.*;
 úvodná ~ встýпна главá; to je smutná ~
 našich dejín тотó є смутна капiтóла нáшой
 iстópii; osobitná ~ a) (*v knihe*) окрéма
 главá; б) *pren.* (*o probléme*) iндiвiдуáлна,
 осóба статя • to je ~ sama pre seba тотó
 є осóба статя

kapitul//a -y ž *cirk.* канiтýла

kapitulác//ia -ie ž *voj. aj pren.* канiтулáция;
 bezpodmienečná ~ безусловна канiтулáция

kapitulant -a *m* канiтулáнт

kapitulantsk//ý канiтулáньский; ~á politika
 канiтулáньска полiтiка

kapitul//ovať -uje -ujú *nedok. dok. voj. aj
 pren.* канiтуловáти

kaplán -a *m cirk.* кáплан

kaplánč//it' -i -ia *nedok.* быти кáпланом
 áбо служыти кáпланови

kaplnk//a -y ž кáплiчка

kap//or -ra *m* кáпор; viaupočný ~ рож-
 дествéньский кáпор

kapot//a -y ž *tech.* капóта

kaprad' správ. paprad'

kaprál -a *m voj. zastar.* кáпраль

kapric -u *m hovor.* выртох, наладо́вость;
 detské ~e дiтськы выртохы; ~ módy
 выртохы мóды

kapriciózny *hovor.* выртошiвый, твердо-
 голóвый

kaps//a -y ž тáшка; poštárska ~ поштáрьска
 тáшка; žobrácka ~ жобра́цька тáшка

• strčiť niekoho do ~y *hovor.* штúрити дакого до ташкы, перевышовати дакого способностями

kapsičk//a -y *ž zdrob.* ташочка, цідиля • *pastierska* ~ пастырьска ташочка або пастырьске цідиля

kaps//l'a -ie *ž ľud.* капсля

kapsľový капслёвый

kapsul//a -y *ž farm.* капсуля

kapucín -a *m* 1 (*mních*) капуцін 2 *hovor.* (*káva*) капуціно

kapuc//ňa -ne *ž* капу́чня

kapún -a *m* капўн (*вымішкований козўт*)

kapust//a -y *ž* капўста; *hlávková* ~ кочанова капўста; *kyslá* ~ квашёна капўста; *nakladať* ~и накладати капўсту • *pustiť* сара до ~ пустити цапа до капўсты

kapustnic//a -e *ž* 1 (*polievka*) капустьяна по́ливка, капустни́ця 2 (*šťava z kyslej kapusty*) росіл, юшка 3 (*pole*) капустиско, капустьяне по́ле

kapustnicový *príd. k* **kapustnica**: ~á *polievka* капустьяна по́ливка, капустни́ця, по́ливка із квасної або квашеной капўсты

kapustník -a *m* пиріг з капўстов

kapustnisk//o -a *s* капустьяне по́ле, капустиско

kapustn//ý капустьяный, ~ *list* капустьяный лист; ~á *hlava* капустьяна го́лова; ~é *pole* капустьяне по́ле, капустиско; ~ *koláč* капустьяник, капустьяный кола́ч

kapustový p. **kapustný**

kar -u *m* кома́шні *romn.*

kár//a' -y *ž* (*lahký vozík*) во́зик; *ručná* ~ рúчний во́зик

kár//a' -y *ž zastar.* покара́ня, трест, поку́та

karabín p. **karabína**

karabín//a -y *ž* (*zbraň*) карабін, пу́шка

karabinier -a *m zastar.* карабінёр

karabínk//a -y *ž* 1 *zdrob. k* **karabína** 2 *tech.* (*očko s perom*) карабін

karafiát -u *m nář.* карафіят (*květoč*)

karakul -u *m* караку́л

karakulový караку́ловый

karakulský: ~á овса караку́льска або караку́лова ві́вця

karambol -u *m* *hovor.* автомобі́ло́ва катастро́фа, гава́рія (*avem i m. n.*), авто-мобі́ловый кара́мбóл

karamel -u *m* карамéл

karamelk//a -y *ž* карамéлка (*hovor.*)

karamelový карамело́вый

karantén//a -y *ž* каранте́на; *vyhlásiť* ~u выго́лосити каранте́ну

karanténny//y каранте́нный; ~e *opatrenia* каранте́нны кро́кы або засягну́тя; ~a *stanica* каранте́нна ста́нція

karát -u *m odb.* карáт

kár//ať -a -ajú *nedok.* 1 гри́штити, нарі́кати 2 ка́рати, трéстати

karaván//a -y *ž* карава́на *aj pren.*

karavánový карава́нный; ~á *cesta* карава́нна доро́га

kárový карáвый; ~ *rohľad* карáвый по́гляд; ~ *hlas* карáвый го́лос

karbid -u *m chem.* карбі́д

karbidk//a -y *ž* *hovor.* карбі́дка, карбі́дна ла́мпа

karbidový карбі́дный; ~á *lampra* карбі́дна ла́мпа

karbol -u *m chem. hovor.* ка́рбол, карбо́лова кі́слота

karbolový карбо́ловый; ~é *mydlo* карбо́лове мы́дло; ~á *kyselina* карбо́лова кі́слота

karbonátk//a -y *ž kuch.* фаши́рка

karborund//um -u *s tech.* карбо́рунд

karbunkul -u *m* 1 *min.* доро́гоці́нний ка́мінь: ру́бін або гра́нат 2 *lek.* карбу́нкýл, запале́ный ве́ред

karburátor -a *m tech.* карбура́тор

karbur//ovať -uje -ujú *nedok. tech.* карбу́ровати, проводи́ти карбура́цію

karcer -u *m zastar.* ка́рцер

karcinóm -u *m lek.* карці́нома, раковина

kardan -u *m tech.* карда́н

kardanový *tech.* карда́новый; ~ *hriadel'* карда́новы́й ва́л

kardiáln//y *lek.* ка́рдіо-, се́рдце́вый; ~a *astma* се́рдце́ва а́стма

kardinál -a *m cirk.* кардина́л

kardinálny основный, корінний, кардина́льний; ~ otázka кардина́льный вопро́с; ~ omyl кардина́льна хыба

kardinálsky кардина́льский

kardiograf -u *m lek.* кардиогра́ф

kardiograf//ia -ie *ž lek.* кардиогра́фія

kardiogram -u *m lek.* кардиогра́м

kardiológ//ia -ie *ž* кардіоло́гія

karditid//a -y *ž lek.* карді́тід, запалі́ня се́рдця

karé *neskl. s kuch.* ка́ре

karfiol -u *m* карфіо́л

karfiolový *príd. k karfiol;* ~á polievka карфіоло́ва по́ливка

karh//ať -á -ajú *nedok.* ко́го ка́ргати, гришати, надава́ти (ко́му); ~ dieťa надава́ти діти́ні

karhav//ý карга́вый, напмина́ючий, вычитáвый; ~é slová вычитáвы слова́; ~ pohľad карга́вый по́гляд

kariatid//a -y *ž archit.* каріати́да

karičk//a -y *ž 1 zdrob.* ко́ліско, кружо́к 2 карі́чка, круго́вый та́нець (*выхо-дослова́цкий*)

káričk//a -y *ž zdrob. k kára*

kariér//a -y *ž* карье́ра; *pokaziť ~u* покази́ти карье́ру; *urobiť ~u* зроби́ти карье́ру

karierist//a -u *m* карье́риста

karierizml/us -u *m* карье́ризм

karies *neskl. ž lek.* ка́рієс; ~ zuba зу́бный ка́з

kariézny *lek.* ка́рієзний

karik//a -y *ž ľud.* ка́рі́ка, ко́ліско, кружо́к

karikatúr//a -y *ž* ка́ріка́ту́ра; *nakresliť* не́щю ~и на́рисова́ти да́цію ка́ріка́ту́ру а́бо на да́кого

karikaturist//a -u *m* ка́ріка́туриста

karikatúrny ка́ріка́турный

karik//ovať -uje -ujú *nedok. 1* ри́сова́ти ка́ріка́ту́ры 2 предста́лєва́ти в ка́ріка́турний фо́рми

Karkulk//a -y *ž (rozprávková bytosť)* Ка́рку́лька, Че́рве́на ша́почка

karlovarsk//ý карлова́рский, карлсба́дский (*zastar.*) • ~á soľ карлова́рська а́бо карлсба́дська си́ль

karmín -u *m* ка́рмін

karmínový карміно́вый; ~á farba карміно́ва фа́рба

karneval -u *m* карнева́л

karnevalový карневало́вый; ~ sprievod карневало́вый по́ход

kár//o -a *s 1 text.* ко́цкова́не поло́тно 2 *kart.* дзвóнка, дзвонко́ва фа́рба в ка́ртах

karosér//ia -ie *ž* каросе́рія (*ávta*)

karotín -u *m* кароті́н

karotk//a -y *ž (druh mrkvy)* (солодка́) мо́рков

károvaný (*o látke*) ко́цкова́ний, до ко́цкы

karovať *p. kerovať*

kárový *kart.* дзвонко́вый

karpav//ieť -ie -eju *nedok.* ка́праві́ти; о́чі ~eju о́чі ка́правію́ть; ~ý človek ка́правый чо́ловік

karpavý ка́правый (*o očiach*)

karpin//a -y *ž* ка́пра (*v kútниках очей, na oběrvach*)

kart//a -y *ž 1 obyč. v mn. č.* ~y; ка́рта; *hracie*

~у гра́ючі ка́рты; *miešať ~y* міша́ти ка́рты;

vykladať ~y выкла́дати а́бо га́дати на ка́ртах; *mastiť ~y* *hovor.* ма́стити ка́рты 2

hovor. (korešpondenčný listok, pohľadnica)

ко́решпо́нден́чний листок, по́глядни́ця 3

zastar. (list v knihe) лист, сто́ро́на • *domček*

з ка́рат до́мик з ка́рт; *postaviť všetko na jednu*

~и (по)ста́вити вшы́тко на є́дну ка́рту; ~ sa

о́бра́тила си́туа́ція змі́нила ся, ка́рта о́берну́ла

ся; *vidieť niekomu do karát* ві́діти да́кому до

ка́рт, уга́днути да́лії плáны; *odkryť (svoje) ~y*

о́дкрити (сво́ї) ка́рты

kartáč¹ -a *m zastar. voj.* ка́ноно́ва ку́ля

kartáč² *správ. kefa*

katráčovať *správ. kefovať*

Kartágin//ec -ca *m* Карта́гінец

kartáginský карта́гінський

kartár -a *m* карта́рь

kartár//iť -i -ia *nedok.* карта́рити

kartárk//a -y *ž 1 (hráčka)* карта́рька 2

(*vykladačka karát*) вешкі́ня, выкла́дачка

(з ка́рт)

kartársk//y карта́рский; ~a vášeň карта́рь-

ска ма́нія; ~a spoločnosť карта́рьска

ко́мпанія; ~ stolík карта́рский сто́лик

kartel -u *m ekon.* кáртел *m*

karteliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. ekon.*
картелізовáти; об'єднєвати/об'єдинити до картéлу

karter -u *m tech.* кáртеp

kartezián -a *m filoz.* картезиáнець

karteizianizm//us -u *m filoz.* картезиáнізм

kartograf//ia -ie *ž* картогрáфія

kartografický картогрáфічний

kartograf//ovat' -uje -ujú *nedok.*
картогрáфовáти

kartogram -u *m* картогрáм

kartón -u *m* кáртон

kartonáž -e *ž tech.* картонáж, výroba
(напр.: шкaтyль i *m. n.*) з кáртону

kartónov//ý картонóвый; ~ papíer кáртон,
картонóвый пáпíрь; ~á škatuľa картонóва
шкaтyля

kartotečn//ý картотéчный; ~ lístok
картотéчный листок; ~é číslo картотéчне
чíсло, картотéчный нóмер (*в картотéцi*)

kartoték//a -y *ž* картотéка

kartovačk//a -y *ž hovor. pejor.* картовáня

kart//ovat' (sa) -uje (sa) -ujú (sa) *nedok.*
грáти кáрты

kartún -u *m tech.* кáртун

kartúnový картунóвый

kartuš//a -e *ž archit.* картýша, окрáсна
óбруба (*óколо гérбiв, написiв i m. n.*)

karusel -u *m tech.* (*točovka*) карусéл,
сýструг, точóвка

karuselov//ý *tech.* каруселóвый,
сустрýжный

kas//a -y *ž hovor.* кáса

kasac//ia -ie *ž práv.* касáція

kasáčny касáчный; ~ súd касáчный суд

kasár -a *m hovor.* касáрь; злódий,
выкрадáючий кáсы

kasár//eň -ne *ž* касáрня; vojenské ~ne
воєньскы касáрні

kasárenský касарéньский *aj pren.*; ~ dvor
касарéньский двир; ~ život касарéньский
живот

kasárnik -a *m voj. slang.* арéшт в касáрнях;
dostať ~a достáти арéшт

kasat' kaše/kasá kašú/kasajú *nedok. 1*
(*sukňu*) підберáти, піднимáти **2** (*vyhrňat'*)
касáти, підкасáти, выкасати, выгырнути;
~ si rukávy, pohavice выкасати, підкасáти
рукáвы, ногавіці

kasín//o -a *s* касіно

kasír -a *m zastar.* кáсир

kaskád//a -y *ž (vodopád aj stavba)* каскáда;
vážska ~ váжска каскáда (*каска́да гідро-
роелектростаніць на ріці Баг*)

kas//ňa -ne *ž ľud.* скриня, кáсна

kasnár -a *m zastar.* управляючий (*маєтком*)

kast//a -y *ž* кáста

kastanet//a [-ň-] -y *ž* кастанета

kastelán -a *m* кастелáн

Kastilčan -a *m* Кастілчáн

kastílsky кастільський

kastovníctv//o -a *s* кастóвость ж

kastový кастóвый; ~ systém кастóва сiстéма

kastrác//ia -ie *ž* кастра́ція

kastrát -a *m* кастра́т, выкастрованець

kastról -a *m* ка(й)стрóна

kastr//ovat' -uje -ujú *nedok.* кастровáти

kaš//a -e *ž 1 kuch.* кáша, pípe *neskl. s*;
krupičná ~ крупічóва кáша; zemiaková
~ бандуркóве pípe **2** кáша, кашічка;
cementová ~ ціментóва кáша • navariť (si)
~e наварити (сoбi) кáшы; dostať sa do ~e
попáсти áбо достáти ся до тяжкóй ситyації;
nechať niekoho v ~i охaбити дaкóго в бiдi;
chodiť ako mačka okolo horúcej ~e ходити
як мáчка óколо горячóй кáшы, ≈ ходити
доокóла та доокóла; ~ sa nikdy neje taká
horúca, aká sa navarí кáша нiгда не їсть
ся такá горяча, якá навáрить ся; ≈ не так
страшний чорт, як ёго малюють

kaš//le' -la *m* кáшель; čierny ~ *lek.* чóрный
кáшель

kašičk//a' -y *ž zdob.* кашічка, кáшка •
kráľovská ~ пчолóва кашічка

kašičk//a' -y *ž ľud. (kvetiná)* першоквіт

kaš//lať -e -ú *nedok. 1* кáшлати **2**
(*vykašľávať*) хáркати, выкашлєвати; ~
krv выкашлєвати кров **3 na koho, čo vulg.**
кáшлати, плювáти

kašmír -u *m* text. кашмір
kašmírovľý кашміровый; ~á šatka кашмірове хуця, шафолка
kašovitľý кашовитый; ~á hmota кашовита máca; ~á strava кашовита stráva
kaštieľ -a *m* каштель, замок
Kašub -a *m* Кашуб
kašubčin//a -y ž кашубский язык
kašubský кашубский
kat -a *m* кат
katafalk -u *m* катафалк; vystrieť na ~ выстерти на катафалк
katakomb//y -b ž romn. катакомбы
katalánčin//a -y ž каталаньский язык
Katalán//ec -sa *m* Каталанец
katalánsky каталаньский
katalepsi//ia -ie ž lek. каталепсия
katalóg -u *n* v rôzn. význ. каталог; lístkový ~ картковий каталог; autorský ~ авторський каталог; štátny ~ práce тарифный каталог зборку; triedny ~ škol. класный каталог; ~y (oddelenie v knižnici) каталог
katalogizác//ia -ie ž каталогізація
katalogiz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* каталогізовати
katalógový каталоговый
katalytický каталітичний
katalýz//a -y ž chem. каталіз
katalyzátor -a *m* chem. каталізатор
katan -a *m* pejor. катан, кат
katanský катаньский, звірьський
katapult -u *m* voj. tech. катапулт
katapult//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* катапултовати
katapult//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* катапултовати ся
katar -u *m* lek. катар; žalúdočný ~ катар жолудка
katarakt -u *m* (vodopád) катаракт
katarovľý катаровый; ~é onemocnenie катар, катарове охворія
katast//er -ra *m* 1 катáстер; pozemkový ~ поземельный катáстер 2 (chotár) зéмлі 3 (zoznam) список; ~ voličov список волите-лів, воличів

katastráln//y príd. k kataster 1, 2; ~e územie obce зéмлі áбо земельне володіня (валáлу); ~a mapa катастрáлна mápa, земельный план; ~e jutro катастрáльне jutro (míra zéмли 5754 m²)
katastrof//a -y ž катастрóфа; prírodná prírodná катастрóфа, катастрóфа; železničná ~ желізнодорожна катастрóфа; vojnová ~ войнóва катастрóфа
katastrofáln//y катастрофáльный; ~e následky катастрофáльны нáслідкы; ~a situácia катастрофáлна ситуáція
katedr//a -y ž v rôzn. význ. катéдра; ~ rusinčiny катéдра русиньского языка; dostať ~u стáти завідуючим катéдры; vyvolať žiaka ku ~e выкликати ученика к тáблi
katedrál//a -y ž катедрáльный собóр
kategór//ia -ie ž категóрия, грúпа, розряд; ~ času категóрия часóу; gramatické ~ie грамáтичны категóрії; ~ zamestnancov розряд замeстнáных
kategorick//ý категóричний; ~á odpoveď категóрична óдповідь; ~ súd log. кате-горічне суджіння
catechéti//a -u *m* учітель закóна бóжого
catechizm//us -u *m* катехізм
katét//er -ra *m* lek. катéтер
katetrizác//ia -ie ž lek. катетрізація
katión -u *m* chem. катиóн
katód//a -y ž катóда
katódový fyz. катóдовый
katolicizm//us -u *m* католіцізм, католицтво
katolícky католицький; ~ kňaz католиць-кий свящéник
katolíčk//a -y ž католичка
katolík -a *m* католик
kat//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 мýчити, катовáти 2 pren. мýчити, трізнити, трáпити
katovskľý катóвский; ~ meč меч кáта; ~é remeslo ремeсло кáта
kauc//ia -ie ž кáвція, піняжна зáлога; založiť ~iu внéсти áбо охaбити зáлогу, кáвцію
kaučuk -u *m* кáвчук
kaučukovník -a *m* кавчуковник, кавчуковый стром

kaučukovníkovlý кавчуко́вый; ~é plantáže кавчуко́вы планта́ции

kaučukový кавчуко́вый; ~á hadica кавчуко́ва гади́ця

kaukliar -a *m* жо́нглер, фо́кусник

kauzalit//a -y *ž* *filoz.* причи́нность, кавза́льность

kauzálny причи́нный, кавза́льный; ~ vzťah причи́нне одно́шя

káv//a -y *ž* ка́ва ж, ка́вей *m*; zrnková ~ зерно́ва ка́ва; čierna ~ чо́рный ка́вей; biela ~ ка́вей з мо́локом

kavalér//ia -ie *ž zastar.* кавале́рія, гусца́рство

kavalerist//a -u *m zastar.* кавале́риста, гýсар

kavern//a -y *ž lek.* каве́рна

kaviar -a *m* ікра

kaviar//eň -ne *ž* кавя́рня

kaviarenskllý *peíd. k* кавя́реň; ~é za- riadenie заря́джня кавя́рні

kávičkář -a *m* кави́чкарь, любите́ль ка́вы

kavk//a -y *ž zool.* ка́вка

kávovar -u *m* кавова́р; elektrický ~ елек- три́чный кавова́р

kávovin//a -y *ž* кавовина

kávovník -a *m* каво́вник, кавовнико́вый стром

kávovníkovlý кавовнико́вый; ~ strom кавовнико́вый стром; ~é plantáže кавовнико́вы планта́ции

kávov//ý 1 каве́евый, каво́вый; ~é zrná зёрна ка́вы; ~á zmrzlina каве́ева змерз- лина; ~ mlynček млинок на ка́ву, кавова́р; ~á lyžička каве́ева, ча́ева ло́жочка; ~á súprava каве́евый се́рвіс 2 (o farbe) каве́евый

kaz -u *m* каз, недо́статок; bez ~u без ка́зу, без недо́статків; zubný ~ зу́бный каз

Kazach -a *m* Каза́х

kazajk//a -y *ž* коро́ткий ка́батик, каза́йка

kazár -a *m* стро́гий або при́сный чоловік; držať na ~e niekoho трима́ти в руках дако́го; vziať na ~ niekoho взя́ти до рук дако́го

kázat' ка́же ка́зу *nedok.* 1 (rozkazovať) каза́ти, прика́зовати; kázal mu prisť

казав ё́му прийти; povinnosť ка́же повин- ность ка́же або гово́рить 2 (v kostole) проповіда́ти, чита́ти про́повідь 3 (hlásat') проповіда́ти, проголо́шувати • vodu ка́же, víno pije во́ду ка́же, а вино́ пе; на слова́х є́дно, а на ділі дру́ге; farár dva razy нека́же піп або свяще́ник два раз не ка́же; глу́хим дві служ́бы не служ́ать

kazateľ -a *m* каза́тель, пропові́дник

kazateľňa *p.* kazateľnica

kazateľnic//a -e *ž* казате́лля, амво́н

kazateľský 1 пропові́дни́цький 2 (mentorský) поучу́ючий; ~ tón поучу́ючий або напо́мина́ючий тон

kazem//aty -át *ž pomn.* казема́ты, підзе́мны ходо́бы

káz//eň -ne *ž* 1 про́повідь, каза́ня; nedeľná ~ неде́льне каза́ня 2 *pren.* (vyhrešenie) напо́мня́ття; dostať ~ доста́ти напо́мня́ття; držať ~ не́кому дава́ти моралку дако́му 3 *správ. disciplína*

kazet//a -y *ž* 1 шкату́лка; ~ на cigarety шкату́лка на ціга́ретлі, табате́рка 2 *fot. archit.* казе́та

kazisvet -a *m expr.* казисві́т, казими́р; тот, хто вшы́тко пока́зить

kaz//it' -í -ia *nedok.* кази́ти, ні́чити, пошко́джувати

kaz//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* кази́ти ся, ні́чити ся, пошко́джувати ся

kazový бракований, казо́вый; ~ tovar казо́вый това́р

každodenn//ý 1 каждоде́нный, штоде́нный; ~á prechádzka каждоде́нна прогу́лька 2 (všedný) каждоде́нный; ~é starosti каждоде́нны ста́рости; ~ život каждоде́нный, штоде́нный живо́т

každopádne *správ. v každom prípade; p. každý*

každoročný каждоро́чный, шторо́чный

každ//ý *zám.* 1 (bez výnimky) ка́ждый, вся́кий; ~ deň ка́ждый де́нь, штоде́нь; z ~ej stránky зо вшы́тких бо́ків; ~ bol spokojný вшы́ткы были спо́кійны; ~ raz вся́кий раз, ка́ждый раз; ~ štvrtok ка́ждый четве́рь, по четве́рьгах; ~

desiaty кáждый деся́тый; systém ~ s ~ým šport. кáждый з кáждым, кругóва сístема
2 (hociktorý) кáждый, всякий, любый; за ~ého ро́часia за кáждой погóды; за ~ú сепу за любу ці́ну, за кáжду ці́ну; môže prísť ~ú chvíľu він (онá) мо́же прийти в любу мину́ту, він (онá) мо́же прийти в хо́цькотрий час; v ~om prípade в кáждім слýчаї; на ~om kroku на кáждім кро́ці

kde zám. prisl. **1** де **2** (kam) де; ~ ideš? де (ты) і́деш? **3** (odkiaľ) óдкы; ~ si sa to dozvedel? óдкы ты дознáв ся?; ~ sa v ňom berie toľká odvaha? óдкы берé ся в нім тілька смі́лость? • ~ sa vzal, tu sa vzal де было, там было; ale ~! (ako zápor) де там!

kdeby cit. де там, што ты або вы

kdečo hovor. p. kadečo

kdejaký hovor. p. kadejaký

kdekade zám. prisl. де́кады, всяды; ~ sa túlať де́кады тýляти ся

kdekoľvek zám. prisl. **1** (hocikde) хо́цьде, де попáло, в любім місці **2** (všade, kde) де (бы) не; ~ bol, všade... де бы він не був, всяды... **3** (hocikam) де завгóдно, де попáло, в любе місце

kdekto zám. дéхто, máло хто; ~ tu chodí дéхто ту хóдить; ці máло хто ту хóдить; хóдять ту вшелякы; spýtoval sa kdekoho просив ся він дéкого

kdesi zám. prisl. **1** десь **2** (kamsi) десь **3** (odkiaľsi) óдкысь, óдкысь-то

kdesi-čosi zám. hovor. десь-штось, да́гдé

kde-tu zám. prisl. де-ту, да́гдé, місцями

kdeže **1** zám. prisl. де же **2** cit. hovor. де там, што ты або вы

kdežto spoj. zastar. в тім часі, як; тоды як

keby spoj. i část. кідь бы, коли бы; ~ som vedel кідь бы я знав; ~ už bol tomu koniec! кідь бы уж то́му був ко́нець; ~ ste boli taký láskavý, ... (ako oslovenie) кідь бы вы были такы любéзны, ... • ako ~ як кідь бы; ~ nebolo ~ кідь бы не было кідь бы

kecl/ky -iek mn. č. (j. č. ~ka) hovor. тра́мпкы

kečk/la -у ž чуб, чу́лка • ~ sa mu parí він ці́лый змо́к(нув)

ked' spoj. **1** (časová) коли, кідь **2** (podmienková) кідь, коли; bude lepšie, ~ nepríde б́уде лі́пше, кідь він не прийде
 • ~ aj хо́ць і; aj ~ je chudobný... кідь він і худóбный або бідный...

kedy zám. prisl. **1** коли; ~ sa vrátiš? коли ты ве́рнеш ся? **2** даколи, колись; aby si to ~ neolutoval! коли бы ты і́щі даколи не пожа́лів о тім!; kto to ~ videl! хто то́то коли ві́дів!; ці ві́дів даколи то́то дахто́! • ~ ako як коли, коли як; ~..., ~..., даколи..., даколи..., máš ~? маш коли?, маш час?; nemá ~ не мать коли, не мать часу́

kedykoľvek zám. prisl. **1** (hocikedy) хо́цьколи, коли завгóдно **2** (vždy, keď) коли бы не; все, коли; кáждый раз, коли

kedysi zám. prisl. ко́лись-то, даколи

kedy-tedy zám. prisl. коли-тоды, даколи, зрідка, час од часу́

keďže spoj. кідь же, так як, накі́лько

kef/la -у ž кéфа, щі́тка; ~ na šatý кéфа на шма́ты; ~ на topánky кéфа або щі́тка на топáнкы; ~ na vlasy кéфа на во́лося/на во́лосы

kefk/la -у ž zdob. кéфка; ~ на pečtu кéфка на но́хті; zubná ~ зу́бна кéфка, кéфка на зу́бы

kef/lovať -uje -ujú nedok. ке́фовати, чи́сти-ти кéфов

keks -и m obyč. v mn. č. ~у ке́кс, ке́ксы

kel' -и m кел (кану́ста)

kel' kla m (zub) кел

kelčik -a m nár. кельчі́к, тра́та; robiť si ~ ро́бити собі кельчі́к

kel/ľňa -ne ž lud. кель́ня

kelner -a m hovor. zastar. кел́нер; ча́шник

kelnerk/la -у ž hovor. zastar. кел́нерка; ча́шничка

kelov/ľý príd. k kel'; ~ prívarok келóвый привáрок; ~á polievka келóва по́ливка; ~ list келóвый лист (листо́к)

Kelt -a m Келт

keltčin/la -у ž кел́тський язык

keltský кел́тський

kenguru neskl. m кенгу́ра

kenozoik/lum -a s geol. кенозо́й, третє́го́ры

кепең -а *m* 1 плащ без рукавів 2 *preu.* прєкрывка

кепиен/лок -ка *m* 1 *zdrob.* плáщик буз рукавів, прешмáрник 2 *preu.* замінка; *rod* ~om не́чо́го під за́мінков да́чо́го

ker *kra m* кряк; *ružový* ~ ружо́вый кряк; *okrasný* ~ декорати́вный кряк

keramický керамі́чний; ~ *výrobok* керамі́чне ви́готовліня, ви́готовліня із кера́мики; ~ *přemysel* керамі́чний про́мысел

keramik/la -у *ž* кера́міка; *šnúrová* ~ *archeol.* шну́рова кера́міка

keramikár -а *m* кераміка́рь

ker/lovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *čo i bezpredm.* керовáти *чим* 2 *kam* одбо́чити, оберта́ти; ~ *dolava* одбо́чити до́ліва

kesón -у *m odb.* кесо́н

kešel/ňa -не *ž* *nár.* кіше́ня • *má plnú* ~ňu ма́ть по́вну кіше́ню

keťas -а *m hovor. pejor.* 1 шпекула́нт 2 (*úžerník*) у́же́рник

keťas/it' -і -іа *nedok. s čím i bezpredm.* шпекуло́вати, ви́дерати

kiahn/le -і *ž romn. lek.* кя́гні, ви́сыпки; *ovčie* ~ ви́сыпки

kiahňovllý ви́сыпко́вый; ~а *epidémia* ви́сыпко́ва епіде́мія

kibic -а *m kart. šach.* кі́біц, ра́дця (*при гри в ша́хы i m. n.*)

kibic/lovat' -uje -ujú *nedoki. komu i bezpredm. kart. šach.* кі́біцо́вати, ра́дити, помага́ти (*при гри в ша́хы i m. n.*)

kież *čast. kniž.* барз, най, най лем, бода́й, кідь, кідь бы

kieżby *čast. kniž.* кідь бы, хоць бы; ~ *každý* са *mal tak dobre ako* ту кідь бы ка́ждый ма́в ся так до́брі, як мы *áбо* кідь бы вшы́ткым было́ так до́брі, як нам; ~ *sa uzdravil* хоць бы він ви́здоровив; ~ *už prišiel ten túženy deň!* хоць бы уж по́скóрше пришо́в *áбо* на́ста́в то́т до́вгооч́екований де́нь!

kikirik/lat' -а -а́jú *nedok.* кікі́рати

kikiriki *cit.* кікі́рікі

kiks -у *m hovor.* прома́х, кікс; (*в біліа́рді*) кікс; *urobit'* ~ прома́хнути ся, зроби́ти кікс

kiks/nút' -не -nú *dok. hovor.* кі́кснути, прома́хнути ся

kill/o -а *s hovor.* кі́ло

kilogram -у *m* кілогра́м

kilogrammet/ler -ра *m fyz.* кілограмме́тер

kilogramovllý кілогра́мовый; ~é *závažie* кілогра́мова гýля, є́днокілогра́мова гýля

kilometrovnlé -ého *s* кіломе́тровне

kilometrovník -а *m* кіломе́тровник, кіломе́тровый стовп

kilometrovllý кіломе́тровый; ~а *vzdialenosť* кіломе́трова одда́ле́ность, одда́ле́ность на є́ден кіломе́тер

kilovlec -са *m hovor.* кілогра́мова гýля

kilowatt -у *m el. tech.* кілова́т

kilovatthodin/la -у *ž el. tech.* кіловатго́дина

kimon/lo' -а *s* кімо́но

kimono² *príd. neskl. hovor.* кімо́но; ~ *rukávy* рука́вы кімо́но

kimonovllý кімоно́вый; ~é *šaty* шма́ты з кімоно́выма рука́вами

kinematografllia -іє *ž* кінемато́графія, кіноі́ску́ство

kinetick/ly кінети́чний; ~а *energia* кінети́чна ене́ргія

kinetik/la -у *ž* кінети́ка

kin/lo -а *s* 1 (*miestnosť*) кіно́; *putovné* ~ пу́товне кіно 2 *lud. (film)* кіно́

kinoaparát -у *m (premietací prístroj)* кінопро́єкчний апа́ра́т, кіноапа́ра́т

kinofikác/la -іє *ž* кінофіка́ція

kinofilm -у *m fot.* кінофі́лм

kinooperatér -а *m* кіноопе́ратор

kinooperatérsk/ly каноопе́раторський; ~а *kabina* кіноопе́раторська б́удка

kinosál/la -у *ž* кіноса́ла

kiosk -у *m* кіо́ск; *povinnový* ~ нови́новый кіо́ск

Kirgiz -а *m* Кі́прі́з

kirgizský кі́прі́зьський

kis/ňa -не *ž hovor.* бе́дня, ла́да, ка́сня

kľačadl/lo -а *s* кляча́тко

kľač/lat' -і -іа *nedok.* кляча́ти (*на ко́лінах*)

kľačiačky *prisl.* кляча́чки, по-кляча́чки; ~ *prosiť* проси́ти на ко́лінах, умоля́ти на ко́лінах

kľáčmo *prisl.* по-клячачкы, на ко́лінах
klad -и *m* позітивна сторо́на, плус; ~om tohto návrhu je, že... позітивнов сторо́нов той пропозиції є, же...; zväžiť ~y a nedostatky niečoho зва́жыти позітивны і не́гативны сторо́ны дачо́го

klad/la -y ž **1** (*brvno*) трам **2** *hist.* (*mučiaci nástroj*) ко́подка

kladin/la -y ž *šport.* кладина

kladivár -a *m* *šport.* метáтель мо́лота

kladivk/o -a *s* **1** мо́лотов; мо́лотовочок **2** *anat.* мо́лотовочок

kladivkový: ~ papier *pic.* па́пірь на рисо́ваня

kladiv/o -a *s* *v rôzn. význ.* мо́лотов, мо́лот; kovácke ~ кова́льський мо́лотов; hydraulické ~ *tech.* гідравлічний мо́лот; vrh ~om *šport.* метáня мо́лота

kladivový мо́лотко́вый; ~ drvič *tech.* мо́лотко́вый дырвіч

kladk/la -y ž *tech.* ко́подка

kladkostroj -a *m* *tech.* кладкомашына

kladn/ý *v rôzn. význ.* позітивный; ~é číslo позітивне чісло; ~ náboj *fyz.* позітивный патрón; ~é hodnotenie позітивне оцініня; ~ hrdina позітивный геро́й; ~á odpoveď позітивна áбо потвѣрджуюча одпові́дь; ~á veta *gram.* потвѣрджуюче речі́ня; mať ~ postoj *k* niečomu позітивні односити ся *k* дачо́му

kľag -и *m* кля́г (выужыва́ный на сква́шованя мо́ло́ка на сыр)

kľag/ľať -á -ajú *nedok.* кля́гати, сква́шовати; ~ mlieko сква́шовати мо́ло́ко (*при по́мочі кля́гу*)

kľakadlo *p.* kľáčadlo

kľak/ľať (*si*) -á (*si*) -ajú (*si*) *nedok.* кля́чати, ста́вити ся на ко́ліна

kľakátko *zastar. p.* kľáčadlo

kľak/núť (*si*) -ne (*si*) -nú (*si*) *dok.* кля́кнути собі, ста́ти на ко́ліна

klaksón -и *m* кла́ксон; stlačiť ~ стисну́ти на кла́ксон

klam -и *m* клам, окла́маня, ци́га́нство; optický ~ опті́чний клам; zmyslový ~ клам чувств áбо смысло́вый клам

klamár -a *m* *pejor.* кламáрь

klam/ľať -e -ú *nedok.* кла́мати

klam/ľať sa -e sa -ú sa *nedok.* кла́мати ся, окла́мовати ся

klamlivý кламли́вый

klamn/ý кламли́вый; ~á nádej кламли́ва наді́я; ~á predstava кламли́ве представлі́ня; ~é počasie кламли́ва пого́да

klampiar -a *m* бляха́рь

klampiarsk/ý бляха́рьський; ~e práce бляха́рьскы робо́ты; ~e remeslo бляха́рьске реме́сло, реме́сло бляха́ря

klampiarstvo -a *s* бляха́рьство **1** (*remeslo*) бляха́рьство, реме́сло бляха́ря **2** (*dielňa*) майсте́рська бляха́ря

klamstvo -a *s* кла́мство, лож, непра́вда; prichytiť niekoho pri ~e поіма́ти дако́го при кла́мстві

klaľ/ňať sa -nia sa -ňajú sa *nedok.* **1** (*zdraviť*) кла́няти ся **2** (*vzdávať úctu*) уклóнювати ся; ~ sa modle кла́няти ся ідо́лу • ~ sa zlatému telaťu уклóняти ся зо́лото́му ті́ляту

klanic/la -e ž кла́ниця (*на во́зі*)

klap/ľať -e -ú *nedok. hovor.* ла́дити ся; všetko ~e вшы́тко в по́рядку

klap/la -y ž **1** (*uzáver*) кла́пка **2** (*na hudobných nástrojoch*) кла́веса **3** (*telefónna*) кла́пка (дода́то́чне чісло) **4** (*na konskom postroji*) кла́пка, ті́нитко • mať ~y на о́чіах ма́ть кла́пки на о́чах

klap/núť -ne -nú *dok.* кле́пнути • zuby tu ~li naprázdno зу́бы ё́му кле́пли напоро́жнё

klarinet -и *m* *hud.* кла́ринет

klarinetist/la -и *m* кла́ринеті́ста

klas -и *m* ко́лос • vyčkej času ako hus ~u [*prisl.*] ≈ на вся́ке хоті́ня є́сть терпі́ня

klasicistický *lit.* класі́чний

klasicizm/lus -и *m* *lit.* класі́цизм

klasick/ý *v rôzn. význ.* класі́чний; ~á literatúra класі́чна лі́терату́ра; ~ é jazyky класі́чны язы́ки; ~ príklad класі́чний при́клад; ~é gymnázium *zastar.* класі́чна гі́мназі́я

klasifikáč/ia -ie ž класіфікація **2 škol.** класіфікація, атестація (за *nie róka i m. n.*); polročná ~ піврочна класіфікація

klasifikačn/ý **1** класіфіка́чний **2 škol.** класіфіка́чний, атеста́чний; ~é obdobie класіфіка́чний або атеста́чний період; ~á stupnica класіфіка́чна сісте́ма (оці́нка ві́домостей)

klasifik/ovať -uje -ujú *nedok. dok. 1* класіфіко́вати **2 škol.** класіфіко́вати, ста́вити/ставляти оці́нки або одмі́тки; prisne ~ stróго класіфіко́вати або stróго ста́вити одмі́тки

klasik -a *m* кла́сік

klasik//a -y ž кла́сіка; тво́ры кла́сіків

klasnatý колосо́вий; колосистый

klásť kladie kladú *nedok. 1* кла́сти; дати, положи́ти; ~ knihu do aktovky кла́сти книжку до актóвки або та́шки; ~ knihu na policu положи́ти книжку на по́лицю **2 za čo (považovať)** кла́сти, ста́вити; ~ za zásluhu ста́вити за заслу́гу; ~ za vinu кла́сти за вину **3 (rozkladať)** роскладáти, розложи́ти; ~ oheň *al. vatru* роскладáти о́гень або ва́тру **4 do čoho (časove, historicky zaraďovať)** одно́сити к чо́му; ~ historickú pamiatku do X. (desiateho) storočia одно́сити істо́ричну па́мятку до X-го ві́ку • ~ vajcia кла́сти яйця; ~ dôraz na niečo підчеркну́ти да́што; ~ odpor проти́вити ся, ка́сти одпі́р; ~ požiadavku кла́сти або нане́сти пожа́дованя; ~ nároku на niečo кла́сти пожа́дованя на да́што; ~ na srdce niekomu кла́сти на се́рдце да́кому, на́казовати да́кому

kláštor -a *m* мона́стырь, кла́штор; odísť do ~а оды́йти до мона́стыря або кла́штора

kláštorň/ý, kláštorsk/ý монсты́рьський, кла́шторський; ~á škola мона́стырська шко́ла; ~á chovanka вихова́телька в мона́стырі або мона́стырської шко́лы

klát -a *m 1 (na rúbanie)* клат; stať ako ~ сто́яти як клат; стоя́ти, не погына́ючись

klať kole kolú *nedok. 1 (bodať, pichať)* коло́ти; kole ma v boku в бо́ці ме́не ко́ле

2 (o zvieratách) шты́кати • pravda oči kole [prisl.] пра́вда о́чі ко́ле

klátik -a *m* zdob. клáтик

klát/liť sa -i sa -ia sa *nedok. 1 (knísať sa)* кыва́ти ся, колыса́ти ся, огына́ти ся; stromy sa ~ia vo vetre стрóмы колышу́ть ся на ві́трі; ~ sa pri chôdzi кыва́ти ся при ходжі́ні **2 (nakláňať sa)** на́клоня́ти ся, нагну́ти ся

klátiv/ý кываю́чий, колыса́ючий, огына́ючий; ~ krok кываю́чий кро́к; ~á chôdza колыса́юче або колыса́ве ходжі́ня

klaun -a *m* клавн

klaunovský, klaunský клавно́вський

klauzul//a -y ž клавзу́ла, доложі́ня, дода́ток

klauzúr//a -y ž **1** запе́рта часть мона́стыря **2** запе́ртость, одторгну́тость од сві́та

klauzúrn/ý клавзу́рный; ~a práca škol. экза́мена́чна робо́та; часть экза́мена; писо́мна робо́та, написа́на в запе́ртій мі́стности

kláves -u *m obyč. v mn. č.* ~у клавéса -ы

klávesnic//a -e ž клави́ату́ра

klávesový клавéсний

klaviatúr//a -y ž клави́ату́ра

klavil/ieť -ie -eju *nedok.* коча́нити, тугну́ти (од зими́); prsty ~eju od mrazu па́лці коча́ниють од мо́розу

klavichord -u *m hud.* клави́ко́рд

klavír -a *m (všeobecný názov pre nástroj klavírneho typu)* кла́вір, форте́пьяно; hrať na ~і гра́ти на кла́вірі

klavirist//a -u *m* клави́ріста

klavírny кла́вірный; ~ koncert кла́вірный кон́це́рт; ~a skladba кла́вірна тво́рчость, тво́рчость про кла́вір

klavírov/ý клавіро́вий; ~é struny клавіро́вы стру́ны

klavil/ý 1 (meravý) око́чани́тый, око́чани́вший; засты́вший; ~é prsty око́чани́вши па́лці **2 (nešikovný)** неші́ковный, несучі́й, непода́рений, немото́рный, нескладный, сте́рпнутый

kľb -u/-a *m 1 anat.* клуб; lakťový ~ локте́вый клуб; zápal ~ov запалі́ня клу́бів **2 tech.**

клуб • *prísť* на ~ *niečomu* прийти на ва́жность дачо́му

klbč/ít' sa -i sa -ia sa *nedok. expr.* запаси-ти, бити ся, пасова́ти ся, пра́ти ся; га́дати ся, гащери́ти ся

klb/ít' sa -i sa -ia sa *nedok.* перепліта́ти ся, спліта́ти ся

klbk/o -a s *okľubja*, *klúbja*; *motók aj pren.* ~ *vlny* *motók* во́вны; *zvinúť sa do ~a* звину́ти ся до (о)клубя́тя; ~ *detí* кúчка діте́й

klbovítý клубови́тый

klbový 1 клубо́вый; ~ *reumatizmus* клубо́вый ревматі́зм 2 *tech.* клуб

klč/ovat' -uje -ujú *nedok.* корчова́ти, выкорчо́вовати; ~ *les* корчова́ти лі́с

klčovisk/o корчови́ско, місце корчова́ня, выкорчова́не місце

klčovnic/a -e *ž* корчова́тель, корчова́льна машина

klebet/a -y *ž obyč. v mn. č.* ~у плéтка; *robiť ~y* робити плéтки

klebet/ít' -i -ia *nedok.* плеткова́ти

klebetnic/a -e *ž* плетка́рька

klebetnick/ý *príd. k klebetník* плет-ка́рьский; ~е *reči* плетка́рьскы *reči*, плеткова́ня; ~е *jazyky* (о *ľudoch*) злы язы́ки

klebetník -a *m* плетка́рь

klebetn/ý плетка́рьский; ~а *žena* плет-ка́рька; ~е *jazyky* (о *ľudoch*) злы язы́ки

klekot -u *m expr.* клéпот, клéпканя; *vtáči* ~ пташа́чий клéпот; *mlynský* ~ мли́ньский гýркот

klekol/tat' -се -cú *nedok. expr.* клéпати, клéпотати; ~ *zobákom* (о *niektorých vtákoch*) клéпати дзе́баком; ~ *jazykmi* (*veľa rozpráváť*) клéпотати язы́ками

klen -a *m bot.* клен

klenb/a -у клéнба, облуковита по́вала, о́блук; *chrátová* ~ храмо́ва клéмба; ~ *mosta* о́блук мо́ста

klembový клембо́вый, облуко́вый; ~а ро-вала облуко́ва по́вала

klenot -u *m* 1 доро́гоці́нність ж; ~у а) доро́гоці́нність; б) доро́гоці́нны ви́робки

2 *pren.* пéрпа; доро́гоці́нність; *literárny* ~ лі́терату́рна пéрпа, доро́гоці́нність лі́терату́ры; ~у *svetovej hudby* пéрлы світово́й му́зыки

klenotnic/a -e *ž* 1 (*schránka*) шкату́лка, ла-ді́чка 2 (*miestnosť*) пéрпа, доро́гоці́нність *aj pren.* ~ *umenia* пéрла іскúства

klenotnícky золотни́цький; ~ *obchod* зо-лотни́цтво, золотни́цький склеп

klenotníctv/o -a s 1 (*remeslo*) золотни́цьке ді́ло 2 (*obchod*) золотни́цтво

klenotník -a *m* золотник

kle/núť sa -nie sa -nú sa *nedok. nad čím* об-луковито підвышова́ти ся, піднима́ти ся до вы́шки; *повышова́ти* ся, *выстатова́ти* ся, *вытяговати́ся над да́ким*

klenut/ý 1 *archit.* облукови́тый; ~а *rovala* облуковита по́вала 2 *pren.* *выпуклый*; ~ *hrudník* *выпуклы* гру́ди; ~é *čelo* *выпукле* *челó*

klep/lat' -e -ú *nedok.* 1 *клóпати*, *клепа́ти*; ~ на *dcere* *клóпати* на *двeрі*; ~ *zubami* (*od zimi ap.*) *клепа́ти* *зуба́ми* 2 (*prášiť*) *трепа́ти*; ~ *koberce* *трепа́ти* *кобе́рці* *ábo* *pókrovці* 3 (*text*) *писа́ти* *ábo* *клепа́ти* на *машы́нці* • ~ *kosu* *клепа́ти* *косу́*

klep/lec -ca *m* *пасть*; ~ на *zver* *пасть* на *зві-ря́та*; *dostať sa do ~ca* *поіма́ти* ся до *па́сти*; *už je v ~ci* *уж є в па́сти* *ábo* *поіма́ний*

klepet/o -a s *obyč. v mn. č.* ~а *клі́щі*

klepic/a -e *admin. slang.* *писа́рька* на *машы́нці*

klepk/lat' -á -ajú *nedok. expr.* *клéпати*, *поклéпковати*; ~ на *stroji* *клéпати* на *машы́нці*

klep/núť -ne -nú *dok.* 1 *клéпнути* 2 (*udrieť*) *удари́ти*, *бу́хнути*; ~ *kladivom* на *не́що* *удари́ти* *мо́лотком* по *да́чим* • *zuby* *ти* ~*li* *naprázdno* *зубы* *е́му* *клéпли* *напоро́жне*; по *бо́роді* *текло́*, а до *ро́та* не *доста́ло* ся; *окла́мав* ся, не *добившы́сь* *желáного*

klerik -a *m* 1 (*opak. laik*) *клéрик* 2 *семина́риста*

klerik/a -у *ž* *стіха́рь*, *реверéнда*

klerikál -a *m pejor.* *клерика́л*

klerikalizm/ús -u *m* *клерика́лізм*

klerikáln/y клеріка́льний; ~е kruhy клеріка́льні крúгы; ~а strana клеріка́лна па́ртія

klérofašistický клеріка́льно-фаши́стський
klérofašizmus ~и *m* клеріка́льний фаши́зм
klér/us ~и духо́венство, клі́р

kles/lať -á -ajú *nedok.* 1 (*padat'*) клéсати, опу́щати ся, па́дати 2 (*znižovat'* sa) пони́жовати ся, па́дати

klesav/lý нисхо́дний; ~ *prízvuk* нисхо́дний акце́нт а́бо притиск; ~á *tendencia* нисхо́дна тенде́нція

kles/núť -ne -nú *dok.* 1 (*padnúť*) клéснути, опу́стити ся, упа́сти *aj pren.* ; *ruka bezvládne* ~ла рúка невлáдні опу́стила ся; *hlava mu* ~ла на *hrud'* го́лова ё́му упа́ла на гру́ди; *mravne* ~ морáльно упа́сти а́бо опу́стити ся 2 (*zmenšiť* sa) зни́жyти ся, упа́сти; *ceny* ~лі ці́ны зни́жyли ся а́бо упа́ли; *teplota a tlak* ~лі темпе́рату́ра а́бо та́плотá і тиск зни́жyли ся; *nálada* ~ла нала́дженість упа́ла • ~ на *duchu al. mysli* упа́сти ду́хом; ~ в *niečích očiach* (y) па́сти в дачі́йх о́чах

kliat' k'ľaje k'ľajú *nedok.* кля́ти, проклина́ти, надава́ти

kliat' sa k'ľaje sa k'ľajú sa *nedok.* кля́ти ся

kliatb//a -y ž 1 (*preklinanie*) проклина́ння, кля́тя 2 (*zlý osud*) прокля́тя 3 *cirk.* ана́фема; *uvaliť* ~и на *niekoho, dať* do ~у *niekoho* пере́дати ана́фемі да́кого а́бо ували́ти прокля́тя на да́кого

klíč/liť -i -ia *nedok.* 1 клі́чити, пу́щати ко́рінкy; (*o semenách*) всхо́дити 2 *pren.* выро́стати

klíčivos//ť -ti ž клі́чивість, схо́дженія

klíčivý клі́чивий, схо́дячий

klíčk/lovať -uje -ujú *nedok.* клі́чити; ~ *zemia*кy о́чистити од кла (*néред выса́джі́нєм*)

klíčn/y *príd. k klík;* ~е lístky клі́чны ли́стки (*zérén i m. n.*); ~а *schopnosť* всхо́жость

klient -a *m* кліє́нт

klientel//a -y ž кліє́нту́ра

kliesn//iť -i -ia *nedok.* 1 (*stromy*) обру́бати, одтя́ти, обрі́зати (*кона́рі, конáрики*) 2

komu (cestu) прору́бати до́ро́гу, прочісти́ти до́ро́гу *aj pren.*

kliešť -a *m* (*hmyz*) клі́щ

kliešť/te -ti ž *pomn.* клі́щі, щі́пці *pomn.*; *kováčske* ~ кова́льскy клі́щі; *kombinované* ~ ко́мбіно́ванy клі́щі; *pôrodné* ~ роди́лнy клі́щі; *zubárske* ~ зуба́рськy клі́щі 2 *pren.* (*obklúčenie*) клі́щі *pomn.* • ~ťami ťahať z *niekoho* (*slovo, priznanie ap.*) клі́щами тяга́ти а́бо вы́тяговати із да́кого
klieštik//y -ov *m pomn.* 1 *zdrob.* клі́щкy *pomn.* 2 щі́пці *pomn.*; ~ на *sukor* щі́пці на цу́керь

kliešť/iť -i -ia *nedok.* ка́стровати, міш-кова́ти

kliešťov//ý *príd. k kliešť* клі́щовий; ~а *encefalitída lek.* клі́щова енце́фалі́тіда

kliešťový *príd. k kliešte;* ~ *pôrod lek.* клі́щове поро́дженія, родже́ннy при по́мочі клі́щів

klietk//a -y ž v *rôzn. význ.* клі́тка; ~ *pre vtákov* клі́тка на пта́хy; ~ *výťahu* клі́тка вы́тягу а́бо лі́фта; *ukladať* *drevo* do ~y скла́довати де́рево до клі́тки

klietk/lovať -uje -ujú *nedok.* клі́тковати, скла́довати де́рево до клі́тки

klík -a *m* клі́чок, за́родок росли́ны

klím//a -y ž клі́мат; *drsná* ~ суро́вий клі́мат; *vnútrozemská* ~ конти́нентáльний клі́мат

klimaktér//ium -ia *s lek.* клима́ктері́й

klimatick//ý клима́тичний; ~é *podmienky* клима́тичнy усло́вія; ~é *kúpele* клима́тичнy кúпелі

klimatizac//ia -ie ž *odb.* клима́тиза́ція, ре́гулова́ння во́дху в мі́стности

klimatizačn//ý: ~é *zariadenie* заря́дженія на ре́гулова́ння во́здуху

klimatiz/lovať -uje -ujú *nedok. odb.* клима́тизова́ти, ре́гулова́ти во́здух в мі́стности

klimatológ//ia -ie ž клима́толо́гія

klimax -u *m lit.* клі́макс

klin -u *m* 1 v *rôzn. význ.* кли́н; *vraziť* ~ до *dreva* вби́ти кли́н до де́рева; *všiť* ~ вшы́ти кли́н; *vraziť* ~ do *boku nepriateľa* вкли́нити

ся до розположення неприятеля **2** (*veľký klinec, hák*) гак • *vyrážať* ~ ~ом клин клином выбивати

klincov//ky -iek *ž pomn. šport. (tretry)* трётры *pomn.*

klincový клинцевый

klinček -a *m 1 zdob.* клинчик **2** (*kvet*) клинчик **3** *obyč. v mn. č.* ~у (*korenie*) клинчики *pomn.*

klin/lec -са *m 1* клинець **2** (*kvet*) клинець, клинчик • *udrieť* ~ по hlavě ударити клинець по голові, попасти прямо на місце; *zavesiť* на ~ (*šport. ap.*) зависити на клинець, зашмарити, охабити; *zlatý* ~ *programu* найліпший про́грам

klinick//ý клінічний; ~é *vyšetrenie* клінічне вишetrіня; ~á *smrť* клінічна смерть

klinik//a -у *ž* клініка; *interná* ~ інтeрна клініка; *chirurgická* ~ хірургічна клініка

klinopisný клинописный; ~é *texty* клинописны тeксты

klinovitý клиновитый, клиноподобный; ~ *koreň* клиновитый корінь

klinov//ý клиновы́й; клиноподобный, клиновитый; ~é *písmo* клинове письмо, клинопис

klipl//ať -á -ajú *nedok. 1* (*o očiach*) кліпати **2** *čím* жмурькати, мігати

klišé *neskl. s 1 typ.* кліше́ *nedok. s 2 pren.* кліше́ *neskl. s* штамп; *povínárske* ~ новина́рське кліше́

klišéovit//ý клішеовитый, штамповитый; ~é *srojenie* штамповитый вираз

kloak//a -у *ž v rôzn. význ.* клоа́ка; сто́ка, кана́л

klobás//a -у *ž 1* колба́са **2** *pren. hovor.* крова́вы рубці, смуги на ко́жі (*po bumci*); *pavreli* ту ~у на хрбте у не́го на хырбе́ті взду́ли ся крова́вы рубці́ або колба́сы

klobučnícky калапо́вый

klobučníctv//o -as *1* (*remeslo*) калапа́рьство **2** калапа́рьска майсте́рська, (*obchod*) калапа́рьство;

klobučníčk//a -у *ž* калапа́рька, моді́стка

klobučník -a *m* калапа́рь

klobúk -a *m* ка́лап; *strecha* ~а крысы ка́лапа; ~ *hriba* ча́пка або го́ловка гриба • ~ *cukru* го́лова цу́крю, цу́крова го́лова; ~ *dolu pred niekým* ка́лап доло́в пе́ред да́ким; *mať pod* ~ом бы́ти підна́питым; *neďa si to za* ~ він не ста́не ся тым хвали́ти або пы́штити ся

rlokan -a *m* ке́нгу́ра

klokoč -a *m expr.* бу́бляня, врі́ня; *vrieť* ~ом кы́піти, врі́ти, клоко́тати

klokot -у *m 1* клоко́тання, бу́бляня во́ды **2** *pren.* кы́піня

klokol//tať sa -ce -cú *nedok. 1* (*o tekutine*) клоко́тати, врі́ти **2** *pren.* кы́піти

kloktadl//o -a *s* (*liek*) клокта́дло (*зб́рпа*)

klon//it' -і -іа *nedok.* клони́ти, наклоня́ти, склоня́ти

klon//it' sa -і sa -іа sa *nedok. 1* (*skláňať* sa) клони́ти ся; склоня́ти ся; наклоня́ти ся; ~ sa *na bok* наклоня́ти ся або клони́ти ся на́бік; *klasy* sa ~іа ко́лося кло́нить ся або скло́нять ся к зе́млі; *slnko* sa ~і k západu со́лнце кло́нить ся к за́паду **2** *pren.* при́клоня́ти ся; ~ sa *na stranu niekoho* при́кло́няти ся на да́чій бі́к

klop *čít.* кло́п

klopáč -a *m 1 zastar.* двере́вый мо́лоток **2** (*murárske kladivo*) му́рницький мо́лоток

klopačk//a -у *ž* кло́пкатко *c*

klopl//ať -е -ú *nedok.* кло́пати, кло́пати; ~ *na dvere* кло́пати на двéрі; *srdce* *mu* ~alo се́рдце ё́му мі́цно би́ло • *bieda* ~е *na dvere* бі́да кло́пать на двéрі

klopen//ý: ~á *dráha šport.* бі́ціглі́ва до́ро́га **klopl//it'** -і -іа *nedok.* клони́ти, скла́няти, наклоня́ти; ~ *hlavu* наклоня́ти го́лову; ~ *oči* поту́плєва́ти, спу́щати о́чі; *neklopiť!* (*upozornenie na debnách*) не наклоня́ти!, не переверта́ти!

klopk//ať -á -ajú *nedok.* кло́пати

klopl//núť -не -nú *dok.* кло́пнути

klopot -у *m expr.* кло́пканя; ~ *srdca* кло́пканя або би́тя се́рдця; ~ *konských kopýt* ду́пот ки́ньських ко́пыт

klopol//tať -ce -cú *nedok.* покло́пковати

klozet -u *m zastar.* заход, буда́рь *zastar.*

klub -u *m* клуб; *športový* ~ шпортóвый клуб; *závodný* ~ заво́дський кдуб; ~ *spisovateľov* клуб áбо дiм писáтелiв

klubovk//a -y *ž (kreslo)* мягкé кожане крéсло

klubov//ky -iek *ž pomn. hovor.* невелика кахлéва пéчка, невеликий кахлéвый пец

klubov//ňa -ne *ž* клубóва сáла

klubov//ý клубóвый; ~á miestnosť клубóва мiстность, сáла; ~é záujmy клубóвы iнтерéсы, iнтерéсы клýбу

kľuck//ať -á -ajú *nedok. expr.* скланяти гóлову при дриманi; клювáти нóсом

kľúč -a *m v rôzn. význ.* ключ; *zamknúť* на ~ замкнýти áбо запéрти на ключ; *maticový* ~ *tech.* матицéвый ключ; *franzúzsky* ~ *tech.* францýзський ключ; *anglický* ~ *anglický* англiцький ключ; *husľový* ~ *hud.* гуслéвый ключ; *šifrovací* ~ шiфрýючий ключ; ~ *k riešeniu niečoho pren.* ключ к розгáдцi áбо рiшiню дачóго

kľuč//ať -i -ia *nedok. expr.* чупiти, бити в полодрéпи áбо полоприсядi

kľučiar -a *m hist.* ключáрь

kľučk//a -y *ž* ключка

kľučk//a -y *ž 1* повiшiня, ключка *2 pren.* выговорка, ключковáня

kľučk//ovať -uje -ujú *nedok. 1* вити ся, звивáти ся *2 šport.* ключковáти, обогрáти áбо обыйти грáча *3* ключковáти, выкручáти ся

kľúčn//e -ého *s* ключне, заплачiня за ужывáня ключа (*од ворóт*)

kľúčn//y; ~a *kosť anat.* ключна кiсть, ключнiця

kľúčov//ý *v rôzn. význ.* ключóвый; ~á dierka ключóва дiркá; ~á pozícia ключóва позiция; ~ *problém* ключóвый прóблем; ~ *priemysel* ключóвый прóмысел

kľuk//a -y *ž 1 (na dverách)* ключка, рýчка *2 tech.* ключка; *štartovacia* ~ шартýюча ключка

kľuk//ať (si) -á (si) -ajú (si) *nedok.* чýпкати собi, присидáти собi до полодрéпу

kľukat//iť sa -i sa -ia sa *nedok. (o ceste, rieke ap.)* клюкатити ся, клюкáто винути ся;

rieка; cesta sa ~i *piká*, doróга клюкáтити ся áбо вини ся

kľukatý закрутáстый, сáмы закруты

kľukový *tech.* клюкóвый; ~ *mechanizmus* клюкóвый мехáнизм

klus -u *m 1 (o koni)* клус, бiр *2 (u ľuďi)* бiр; *poklusom v ~! (povel)* бiгом марш!

klusáck//y клусáцький, бiжéцький; ~a *kobyľa* клусáцька кобыла; ~e *preteky* клусáцькы перемагáня, перемагáня клусакiв

klusák -a *m* клусák, бiжець

klus//ať -á -ajú *nedok. 1 (o koňoch)* клýсати, бiжáти клýсом *2 (o ľuďoch)* бiжáти

klul//ť -je -jú *nedok. (dobať)* клýти, клювáти

kľul//ť sa -je sa -jú sa *nedok. 1 (o vtákoх)* проклювáти ся, выляговати ся *2 (o rastline)* клiчiти, сходити, пучáти *3 pren.* зарóджовати ся, vznikати

kľuvať p. kľuť

kľuvať sa p. kľuť sa

kľuv//núť -ne -nú *dok. (dobnúť)* дзéбнути

klystír -u/-a *m* клiстiр; *dať* ~ *niekomu* зроби-ти клiстiр дакому

kľazčk//a -y *ž 1 (miesto)* ховзáчка *2 (zariadenie)* хóвзая згóра долóв *3 hovor. (dej)* хóвзая на лéдi

kľazák -a *m let.* ховзák; від безмоторóвого еропнáну

kľizať sa *kľže sa kľžu sa nedok. 1 (nestáť pevne)* похóвзнути ся; ~ *sa po hladine (o číne ap.)* хóвзати ся по повéрьху *2 (na kľzačke)* хóвзати ся на ховзáчцi

kľzavic//a -e *ž* ховзавiця, ховзáва doróга

kľzav//ý *1 (kľzký)* ховзáвый; ~á *cesta* ховзáва doróга *2* ховзáчий; ~ *krok* ховзáчий крок; ~ *let let.* планýюче лiтáня

kľz//isko -iska *s kľzi//šte* -šťa *s* ховзиско; *umelé* ~ ховзиско з iскýстvenным áбо умéлым лéдом

kľzký ховзкий; ~ *ľad* ховзкий лiд

kmál//sať -še -šu *nedok.* трéпáти; волочiти, носити, тягáти, трясти; ~ *za vlasy* тягáти за вóлосы; *vietor ~še* *stromu* вiтор колыше зо стрóмами

kmá//sať sa -še sa -šu sa *nedok.* бити ся, дѣрти ся; тяжко крачати

kme//ň -ňa *m 1* (*časť stromu*) ствол **2** плѣмя; кошовѣ ~не кочовы племенá **3** *zool. bot.* род **4** *gram.* оснóва; *prézentný* ~ оснóва теперішнього часу

kmeňoslov//ie -ia *s gram.*; основотворіня; словотворіня

kmeňoslovn//ý *gram.* основотворный; словотворный; ~á *prírope* словотворный сýфікс

kmeňotvorn//ý *gram.* основотворный; словотворный; ~á *prírope* словотворный сýфікс

kmeňov//ý **1** стволóвый; ~é *drevo* стволóве дѣрево **2** племенный; ~ *zväz* племенный союз; ~ *jazyk* племенный язык **3** (*základný*) основный; ~ *kapitál* основный капітáл; ~ *repertoár divadla* основный репертоáр теáтра **4** *príd. k kmeň* **4**; ~á *hláska gram.* голосный оснóвы

kment -u *m text.* батіст; ~á *košeľa* батістóва сорóчка

kmentový батістóвый

kmeť -a *m* (*mn. č. ~ovia*) мудрый стáрець, старшына

kmih -u *m tel.* мах, ма́хнутя

kmín¹ -a *m hovor.* злóдії

kmín² *nár. p. rasca*

kmínstvl//o -a *s hovor.* злоді́йство

kmit -u *m 1 fyz.* колыса́ня, вібра́ція; *doba* ~ період вібра́ції **2** *kníž. (o svetle)* заблеск, блѣскнутя

kmit//at' -á -ajú *nedok. fyz.* колысáти, колысáти ся, вібровáти

kmit//at'(sa) -á (sa) -ajú (sa) *nedok.* колысáти (ся), міготáти, блікати, вібровáти (ся)

kmitavý **1** *fyz.* колысáвий, вібру́ючий; ~ *rohyb* колысáве погына́ня **2** (*o svetle*) міга́ючий, бліка́ючий; ~é *svetlo* бліка́юче сві́тло

kmit//núť (sa) -не (sa) -nú (sa) *dok.* мігнути (ся)

kmitoč//et -tu *m fyz.* частóтність колыса́нь áбо вібра́цій

kmot//or -ra *m* кум; *povolať za ~ra* нєкого позвáти за кúма дакóго

kmotr//a -y *ž* кумá

kmotríčk//a -y *ž* кúмочка • *líštička ~ rozpráv.* кúмочка-лишóчка, лищíчка-сестрічка

kmotríčk//ovať sa -uje sa -ujú sa, **kmotr//it'** sa -í sa -ia sa *nedok. hovor. expr.* кумовáти ся

kmotrovcl//i -ov *m hovor.* кумóви, кум і кумá

kmotrovstv//o -a *s* кумівство

knáz -a *m* свящєник, піп *hovor.*

knazsk//ý свящєницький, попівський *hovor.*; ~é *úcho* реверєнда, стіхáрь свящєника; ~ *stav* свящєницький сан, сан свящєника

knazstv//o -a *s hromad.* духовєнство, свящєники

knážn//á -ej *ž 1* княгі́ня **2** (*dcéra kniežata*) княжна

kned//ľa -le *ž obyč. v mn. č.* ~le *kuch.* кнѣдлик; *slivkové* ~le кнѣдликы зó сливками

knedličk//a -y *ž 1 zdob.* кнѣдличок **2** *obyč. v mn. č. ~y (do polievky)* кнѣдличкы; (*mäsové*) мясóвы кнѣдличкы; *polievka s mäsovými* ~ami пóливка з мясóвыма кнѣдличками

knedlik správ. knedľa

knedľov//ý кнѣдликóвый; ~é *cesto* кнѣдликóве ті́сто, ті́сто на кнѣдликы

knieža -ľa *s* князь *m*; *údelné* ~ уді́льний князь

kniežací князьський

kniežatstv//o -a *s (územie)* князьство

knih//a' -y *ž v rôzn. význ.* книга; ~y *pre mládež* книги про молодѣж; *predajňa kníh* книжный склеп; ~ *želaní a sťažností* книга желáнь і жалóб; *pokladničná* ~ кáсова книга; *pozemková* ~ поземельна книга; *kataster*; *triedna* ~ *škol.* клáсний журнáл; *omšová* ~ *cirk.* служѣбник • *hovorí ako ~ a* (*plynne*) гóвóрить як по писáним; **б**) (*múdro*) мýдро гóвóрить

knih//a² -y *ž* (*časť kravského žalúdka*) книжка

knihár -a *m* книга́рь, вяза́ч книг
knihársky//y книга́рский; ~е пра́це
 вяза́чскы робо́ты

knihárstv/o -a *s* 1 (*remeslo*) книга́рство,
 вяза́ня книг 2 (*dielňa*) майсте́рська на
 вяза́ня книг

kníhkup//ec -са *m* книготорго́вецъ, кни-
 гопродава́ч, продава́ч книг

kníhokupectv//o -a *s* книжны́й склеп,
 склеп з книжками, книга́рня

kníhomol' -a *m expr.* (*o človekovi*) книжник,
 книгомо́л

kníhoved//a -y *ž* нау́ка о книгах а́бо
 бібліоте́ках, бібліоте́ра́фії і т. п.

kníhov//ňa -ne *ž* 1 (*inštitúcia*) бібліоте́ка 2
 бібліоте́чка

kníhovnícky бібліоте́чний; ~ kurz бібліо-
 те́чний курс

kníhovníctv/o -a *s* нау́ка о книгах, нау́ка
 о веджі́ні бібліоте́к

kníhovníčk//a -y *ž* бібліотека́рька

kníhovník -a *m* бібліотека́рь

kníhožrút -a *m expr.* (*vášnivý čitateľ*) книго-
 люб, книгомо́л, книгої́д

kníhtlač -e *ž* друкова́ня книг

kníhtlačiar -a *m* 1 типогра́ф 2 (*majiteľ
 tlačiarne*) маіте́ль типогра́фії

kníhtlačiar//eň -ne *ž* типогра́фія, книго-
 друка́рня

kníhtlačiar/sky типогра́фський; ~ stroj типо-
 гра́фська машына

kníhvedúcl/i -eho *m* учто́вник

kní//sať -še -šú *nedok.* колыса́ти, кывати
kní//sať sa -še sa -šú sa *nedok.* колыса́ти
 ся, кывати ся; loď sa -še na vlnách шыфа
 колыше ся на во́лнах

knísavý колыса́ючий, кываю́чий; ~ krok
 колыса́ючий крок, колыса́юче ходжі́ня

knížk//a -y *ž* v rôzn. význ. книжка; vojenská
 ~ воєньська книжка; pracočná ~ працо́вна
 книжка; vkladná ~ вкла́даюча книжка;
 uložiť peniaze na ~u *hovor.* вкла́йти піня-
 зі на книжку; modlitebná ~ моли́твенник;
 žiacka ~ škol. учени́цька книжка • kupovať
 na ~u (*na úver*) *zastar.* купова́ти на книжку

(на по́жыча́ня)

knížne prísl. книжні; vyjsť ~ выйти книжні
 а́бо окре́мов кни́гов

knížnic//a -e *ž* 1 (*inštitúcia*) бібліоте́ка,
 книжні́ця 2 кни́говни́чка, скри́ня на кни́жки

knížničk//a -y *ž* бібліоте́чка, кни́говни́чка

knížničný бібліоте́чний, кни́жничный

knízn//ý v rôzn. význ. книжны́й; ~é povínky
 книжны́ нови́ны; ~ trh кни́жный то́рг; ~é
 vydanie (*diela*) выда́ня окре́мої кни́жки;
 ~é vedomosti книжны́ зна́лости; ~é slová
 книжны́ сло́ва

knokaut -u *m šport.* кнока́вт

knokaut//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. šport.*
 кнокавтова́ти

knot -u *m* (*do lampy*) гні́т *m*

kňuč//ať -í -ia *nedok.* стена́ти, пла́кати,
 кнюча́ти

knut//a -y *ž* карма́ч *aj pren.*

koalic//ia -ie *ž polit.* коалі́ція

koaličn//ý коалі́чний; ~á vláda коалі́чне
 правлі́ня; ~é strany коалі́чны па́ртії

kobalt -u *m chem.* коба́лт

kobaltov//ý коба́лто́вий; ~ej farby
 коба́лто́вої фа́рбы, коба́лто́вий; ~á
 modrá сині́й коба́лт; ~á bomba коба́лтова
 бо́мба

kobercový покровце́вий; ~ vzor по-
 кровце́ва фо́рма • ~ nálet voj. гу́сте
 бомбардова́ня

kober//ec -са *m* по́кровецъ *aj pren.*; perzský
 ~ пе́рський по́кровецъ; lietajúci ~ *rozpráv.*
 літа́ючий по́кровецъ, по́кровецъ-еропла́н;
 zelené ~ce lúk зе́лені по́кровці лук •
 zavolať sa na ~ niekoho покликати на
 по́кровецъ дако́го

kobk//a -y *ž kniž.* (арешта́ньска) комо́рка,
 це́ла; žalárna ~ арешта́ньська комо́рка

kobr//a -y *ž zool.* ко́бра

kobyl//a -y *ž* кобыла

kobyl//í кобылі́й; ~ie mlieko кобы́ле мо́локо

kobylk//a' -y *ž zdrob.* кобылка

kobyl//ka² -ky *ž zool.* (лучна) кобылка • je
 ich ako ~iek е́сть їх як кобы́лок

kobylk//a³ -y *ž hud.* кобылка

kock//a -у ж 1 кóчка; hrať sa s ~ami (*detskými*) грáти ся з кóчками; krájať cesto па ~у рíзати тісто на кóчки áбо кóчками; polievkové ~у пóливковы кóчки; ~у cukru кóчки цýкрю 2 (*vzor na látke*) кóчка 3 (*na dlažbe*) кóчка (*із каміння*); dlažobné ~у кóчки на выкладáня дорóгы 4 грáюча кóчка; hádzať ~у метáти, шмаряти кóчки; hodiť ~у шмáрити кóчку • povedať v ~е кýрто повíсти; ~у sú hodené зробéный рíшúчий крок; postaviť všetko на jednu ~у рíсковáти ўспíх áбо неўспíх, сполíгáти ся на єднý рíч; ~ sa zvrťla щáстю оберну́ло ся

kockovaný коцковáный

kockov//ý *príd. k kocka*; ~ cukor коцкóвый цýкерь; ~á vzorka кóчка; ~á dlažba дорóга выкладáна кóчками

kocúr -а *m* коцýр

kocúrkovčín//a -у ж *hovor. pejor.* ма-ломіщáнство, заостáлость, провінціо-налізм

Kocúrkov//o -а *s hovor. pejor.* Коцуркóво

kocúrkovsk//ý *hovor. pejor.* заостáлый, обмежéный, міщáньский; ~á múdrosť коцурківска обмежéность

koč -а *m* коч; zapriahnuť do ~а запрячі до кóча • súca do voza i do ~а шікóвна до вóза i до кóча, майстérка на вшиткы рýкы

kočiar -а *m* коч

kočiar//eň -не ж кочáрня

kočík -а *m* кóчік, дítський кóчік; hlboký ~ кочáр, глубóкий кóчік; športový ~ шпортóвый кóчік

kočík//ovať -ује -ујú *nedok. hovor.* кочіковáти áбо возити в кóчіку

kočka správ. mačka

kočiš -а *m* кóчіш, поганяч (*на вóзі*)

kočiš//ovať -ује -ујú *nedok. hovor.* кочішовáти, поганяти

kočišský кочішский, поганяцький

koč//ovať -ује -ујú *nedok.* 1 кочовáти 2 *čo odb.* перевозити, переходити áбо переносити пчóлы (*на дрýге мiсце*)

kočovnícky кочовницький; кочóвый; ~ život кочóвный спóсоб жывóта, кочóвный жывот

kočovník -а *m* кочовник

kočovn//ý кочóвный, кочóвый; ~é kmene кочóвы племенá; ~ život кочóвый жывот, кочóвый спóсоб жывóта; ~é divadelné súbory кочóвы театрálны ансамблі; ~é včelárenie *odb.* кочóве áбо перенóсне пчолáрство

kód -у *m* код

kódex -у *m* кóдекс; *pracovný* ~ кóдекс закóнів о робóтi, *pracovný* кóдекс; *mravný* ~ *pren.* морáльный кóдекс

kodifikác//ia -ie ж кодифікація

kodifikačný кодифіковáный

kodifikátor -а *m* кодифікáтор

kodifik//ovať -ује -ујú *nedok. dok.* кодифіковáти

kód//ovať -ује -ујú *nedok.* кодовáти

koedukác//ia -ie ж споєне учіня (*divčat i chlónov*), коедукáция

koedukačný *príd. k koedukácia*; коедукáчный; ~á výchova споєна вихова; ~á trieda змішáна клáса

koefficient -ул-а *m odb.* коефіцієнт

koexistenc//ia -ie ж єднóчасне екзiстовáня, коекзiстéнция; *mierová* ~ *dvoch sústav* єднóчасне мiрне екзiстовáня двох сiстém

koexist//ovať -ује -ујú *nedok.* єднóчасне екзiстовáня, коекзiстовáти

kof//a -у ж *pejor.* (*ярмаркова*) торгівка, кóфа

kofeín -у *m chem.* кофеін

kohort//a -у ж *hist.* корóрта

kohút¹ -а *m* 1 когýт *aj pren.* 2 (*na komíne*) когýт, когýтик • *červený* ~ червéный когýт; *dvaja* ~i на jednom smetisku два когуты на єднiм двóрi áбо смiтиску

kohút² -а *m* (*vodovodný ap.*) когýтик

kohút//í когýтий; ~ie рего когýте пéро; ~ zápas когýте запáсіня

kohútik¹ -а *m zdrob.* когýтик

kohútik² -а *m* 1 (*uzáver*) когýтик; *plynový* ~ когýтик рáзового горáка; *otvoriť* ~ отвори-ти когýтик 2 (*na puške*) когýтик; *spustiť* ~ спустити когýтик

kohút//iť sa -i sa -ia sa *nedok. expr.* когy-тити ся

koch -у *m ľud. zastar.* (*komín*) кóмин

koch² -u *m ľud. zastar. (nákyp)* náкп; ryžový ~ ріжовый náкп

koch//ta' sa -á sa -ajú sa *nedok. čím, v kom, čom* кóхати ся, любовáти ся *кым, чим*; ~ sa v krásе prírody любовáти ся áбо кóхати ся красáми природы

koiné *neskl. s ž lingv.* койнэ *neskl. s*

kojenec správ. dojča

koi//it' -í -a *nedok. 1 zastar. (pridájať)* кор-мити (грудёв) **2 pren. kniž.** кормити; ~ myšlienku кормити мышліня áбо дýмку **3 (utišovať)** успокоёвати, утішовати; ~ili ju, že sa to urovná ей утішовали áбо успокоёвали, же вшитко полáдить ся

koi//it' sa -í sa -a sa *nedok.* успокоёвати ся; ~ sa nádejou успокоёвати ся надіёв, тішити ся надіёв

kojná správ. dojka

kokaín -u *m chem.* кокаін

kokainist//a -u *m* кокаїніста

kokainizm//us -u *m* кокаїнізм

kokard//a -y *ž рúжа (із пáнтликів нарóдных фарб)*

koket//a -y *ž pejor.* кокетка

koketér//ia -ie *ž* кокетовáня

koketka p. koketa

koketn//ý кокетный; ~á žena кокетна женá; ~ pohľad кокетный погляд

koket//ovať -uje -ujú *nedok.* кокетовáти *aj pren.*

kokill//a -y *ž tech.* кокіла

kokos -u *m* кóкос, кокосóвый óрпх

kokosovník -a *m* кокосóва пáлма, кóкос

kokosov//ý кокосóвый; ~ oreh кокосóвый óрпх; ~á múčka кокосóва мукá

kokoš -a *m nár. aj pren.* корýт

kokoš//it' sa -í sa -ia sa *nedok. nár. expr.* кокошыти ся, надувáти ся, їжити ся

kokot//a -y *ž kniž. pejor.* кокóтка, легкá женá, невістка

koks -u *m* кокс

koksár//leň -ne *ž* коксáрня, коксóвый áбо коксохемічний завод

koksárenský коксохемічний; ~ рlуп коксовáний гáз; ~ priemysel коксохемічний промýсел

koks//ovať -uje -ujú *nedok.* коксовáти

koksovatel'n//ý коксýющий ся; ~é uhlie коксýюще ся ўгль

koksovl//ňa -ne *ž* коксóвня, коксохемічний завод

koksovl//ý коксóвый; ~á pec коксóвый пец

koktail [-ajl/-ejl] -u *m* кóктейл *m*

kok//ta' -cel-tá -cúl-tajú *nedok.* кóктати, заіковати ся

oktavos//t' -ti *ž* октáвость, заіка́вость

oktavý октáвый, заікуючий ся

kok//lus -a *m lek. (baktéria)* кок

kolaborác//ia -ie *ž polit. pejor.* колабора́ція, зрадці́вска співро́бота з неприяте́лем

kolaborant -a *m polit. pejor.* колабора́нт

kolaborantský *polit. pejor.* колабо-ра́нтський

kolaborantstv//o -a *s polit. pejor.* кола-бора́ція

kolabor//ovať -uje -ujú *nedok. polit. pejor.* колаборовáти, сполупрацовáти з неприяте́лем

koláč -a *m* кола́ч; makový ~ макóвник • plodový ~ anat. (placenta) плаце́нта; krvný ~ усаденина крóви; dostať z ~a dieťa ніч недостáти; bez práce nie sú ~e [prisl.] робóта є оснóвов блáга, без робóты не вытягнеш і рыбку з вóды **koláčov//ý** колачóвый; ~é cesto колачóве тісто, тісто на колачі

koľaj -e *ž 1 (stopa po kolese)* коля́й **2 žel.** коля́й, коля́йніці; široká ~ шыро́ка ко-ля́й; ~e električky коля́ї електрички, трамва́я; vlak je pristavený na druhej ~i влак є пристáвений на дрýгій коля́ї, влак сто́ить на дрýгій коля́ї; vedľajšia ~ запáсна коля́й; slepá ~ слі́па до́рога • dostať sa na slepú ~ достáти ся до слі́пої ўлічкы; odsunúť niečo na vedľajšiu ~ одсу́нути да́штó на дрýгий план; vyjsť z ~i выйти áбо выбити ся з коля́ї; dostať sa do normálnych ~i достáти ся до нормáльных каля́їв

koľajnic//a -e *ž obyč. v mn. č. ~e* коля́ї; klásť ~e кла́сти коля́ї

koľajnicov//ý коляйніцёвый; ~á oseľ коляйніцёва о́ціль

koľajov//ý коляёвый; ~á doprava коляёвый транспорт

koľár -a *m* колесáрь, колесáрьский ма́йстер
koľársky колесáрьский; ~ majster колесáрьский ма́йстер

koľárstv//o -a *s* 1 (*remeslo*) колесáрьске діло, ремéсло колесáря 2 (*dielňa*) майстéрська колесáря

koľaudácl//ia схваліня, колавда́ція; ~ stavby колавда́ція будóвы

koľaudačn//ý колавда́чний; ~á komisia схва́лююча комісія; ~é závady колавда́чны дефе́кты

koľaud//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* одобряти/одобрити, принима́ти/прियाти, колавдовáти

koľb//a -y *ž* (*časť pušky*) ко́льба

koľbiš//te -ťa *s kniž.* а́рена; місце, де запáситься

koldokola *prísl.* о́коло, дооко́ла, наоко́ло

koled//a -y *ž* коля́да; коля́дка; spievať ~y співа́ти коля́дки; chodiť po ~ách ходи́ти коля́довáти, ходи́ти по коля́ді

koledník -a *m* коля́дник

koled//ovať -uje -ujú *nedok.* коля́довáти

koleg//a -u *m* коле́га, прия́тель; ~ zo školy коле́га а́бо прия́тель зо шко́лы

kolegialit//a -y *ž*, **kolegiálnos//t** -ti *ž* коле́гіа́льність; *z* ~y з коле́гіа́льності а́бо прия́тельства

kolegiálny¹ коле́гіа́льний, прия́тельський

kolegiálny² *príd. k* **kolégium** коле́гіа́льний

kolég//ium -ia *s* коле́рія; ministerské ~ коле́рія міністéрства; ~ pre jazykovedu (*orgán Akadémie vied*) лінгвістична коле́рія

kolegi//ňa -ne *ž* коле́гіня

kolεκc//ia -ie *ž* колéкция; ~ znáмок колéкция (пошто́вых) зна́мок; ~ obrazov колéкция о́бразів

koľektív -u *m* колектíв

koľektivizác//ia -ie *ž* колектíвіза́ція

koľektivizačný *príd. k* **koľektivizácia**; ~ proces процес колектíвіза́ції

koľektiviz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* колектíвізовáти, проводи́ти/провéсти колектíвіза́цію

koľektívny//y колектíвний; ~a práca колектíвна робóта; ~a zmluva колектíвний договóр

koľektív//um -a *s gram.* громадний називник а́бо субстантíв

kolemb//at -á -ajú *nedok. expr. (niečo visiace)* колéмбати, колыса́ти; ~ dieťa (*v koliske*) колыса́ти а́бо колéмбати діти́ну

kolemb//at sa -á sa -ajú sa *nedok. expr.* колéмбати ся, колыса́ти ся

kolenačky *prísl.* на ко́лінах; ~ chodiť ходи́ти на ко́лінах; ~ prosiť на ко́лінах проси́ти а́бо умоля́ти

kolenk//ovať (sa) -uje (sa) -ujú (sa) *nedok. nář.* на ко́лінах проси́ти а́бо умоля́ти

kolenný ко́лінний; ~ kĺb *anat.* ко́лінний клуб

kolen//o -a *s v rôzn. význ.* ко́ліно; plaziť sa na ~ách лозити на ко́лінах; sneh po ~á sníg по ко́ліна; zodrať ~á (*na nohaviciach*) подéрти на ко́лінах; ~ rieku згі́б а́бо ко́ліно рі́кы; ~á rúry ко́ліна ру́ры; do piateho ~a (*pokolenia*) до пя́того поколі́ня • padnúť na ~á упа́сти а́бо шма́рити ся на ко́ліна; на ~ách prosiť на ко́лінах проси́ти а́бо умоля́ти; zraziť na ~á поста́вити на ко́ліна; príbuzný z desiateho ~a родина́ з деся́того ко́ліна; prehnúť cez ~ niekoho пере́гну́ти че́рез ко́ліно дако́го; na staré ~á на ста́рость, на ста́ры ро́кы, на ста́ры ко́ліна

koles//o -a *s* 1 *v rôzn. význ.* ко́лесо; ~ bicykla ко́лесо біци́гля; ozubené ~ зубча́те ко́лесо; ~ dreva вязка дры́в; ~ drôtu мото́к дрóту; lámať v ~e *hist. (mučiť)* му́чити в ко́лесі 2 *lud. (kruh)* кру́г; urobiť ~ зроби́ти кру́г, поста́вити ся до кру́гу • piate ~ на voze *hovor.* пя́те ко́лесо на во́зі; пя́та ба́гра в ко́лесі; pamätať na zadné ~á памята́ти на за́дні ко́леса; ~ šťastia ко́лесо ща́стя; obrátiť ~ dejín оберну́ти ко́лесо істо́рії наза́д

kolchoz -u *m* колхо́з

kolchoznícky *príd. k kolchozník*

kolchozníctv/o -a s 1 колхозне господарство 2 *hromad.* колхозники, колхозне крестьянство

kolchozníčk//a -y ž колхозничка

kolchozník -a m колхозник

kolchozn/ý колхозный; ~é polia колхозны поля; ~é hnutie колхозный рух

kolib//a -y ž колиба; *pastierska* ~ пастырська колиба, пастырський сáлаш

kolibrík -a m колибрик

kolid//ovať -uje -ujú *nedok.* колідовати, крижовати ся, совпадати (в часі); *prednášky* mi ~ujú лекції ми совпадають; *naše záujmy* ~ujú наші інтереси крижують ся

kolienk//o -a s 1 *zdrob.* колінко; *bravčové* ~a свиньські ножки; ~a (*do polievky*) колінка (макаронowy виробки) 2 *bot. (na steblo)* коліно

kolík -a m колік; *značkovacie* ~y значкуючі коліки; *štafetový* ~ штафетовый колік; *vinohradnícke* ~y грозновы коліки

kolik//a -y ž *lek.* колика

kolik//ovať -uje -ujú *nedok.* коликовати, означувати коліками

kolimah//a -y ž *rozpráv.* парадный крытый коч

kolínsk//a -ej ž колінська, парфін

kolínsk//y: ~a voda колінська вода

kolí//sať -še -šu *nedok.* 1 *koho, čo (hojdať)* колысати, го́йдати; ~ *dieťa* колысати дитину 2 *medzi čím i bezpredm. (o človeku, senách, teplote ap.)* звáжовати, быти нерішучим, вáрати

kolí//sať sa -še sa -šu sa *nedok.* вáрати, звáжовати, колысати ся; *loď sa* ~še на вlnách шыфа колыше ся на вóлнах; ~ sa *pri chôdzi* колысати ся при ходжіні

kolísav/ý колысавый; ~á *chôdza* колысаве ходжіня; ~ *človek* колысавый чоловік; ~á *hodnota* а) перехóдна ціна; перехóдне значіння; б) *mat.* перехóдна величинá

kolisk//a -y ž кóлыска *aj pren.* • *od ~y až po hrob* од кóлыскы аж до грóбу; *stať pri ~e niečoho kniž.* стояти при кóлысці дачóго

kolíz//ia -ie ž колізія, збитя, скрижованя; *časová* ~ часóва колізія; ~ *záujmov* колізія інтересів; *byť ~v ii s niečím* быти в колізії з дачím, збити ся з дачím

kolkár -a m колкárь

kolkár//eň -ne ž колкárня

kolkársk//y колкárський; ~a *dráha* колкárська дорóжка, дорóжка на грáня в кóлки

kol'ko *zám. prisl. i čisl.* кільки; ~ je *hodín?* кільки гóдин? • *vie, ~ bije він (онá) знать, óдки вітор дýс áбо фýкать*

kol'kokoľvek *zám. prisl.* 1 (*hocikol'ko*) кільки хочеш áбо хочете 2 (*v pripúšťacích vetách*) кільки (бы) не

kol'kokrát *zám. prisl.* кільки раз

kol'konásobný о кільки раз бівший

kol'koraký килькоракый, в килькóх фóрмах

kol'ko-toľko *prisl. hovor.* кільки-тілько, хочь трошéчки

kolkovaný колкований

kolk//ovať -uje -ujú *nedok.* колковати, платити кóлками; ~ *žiadosť* колковати пожа́дованя

kolkovnl/é -ého s колкóвне

kolkový колкóвый; ~ *poplatok* колкóве пла-чіня

kolky p. kolok²

kol'k//ý *zám.* 1 (*v poradi*) котрый; якый; ~ *si prišiel do cieľa?* котрый ты пришóв до цілі?; *kotré місце ты обсадив?*; ~ého je *dnes?* котрóго є днес? ~ *si?* (*v poradi*) котрый ты в ряді? 2 (*aký veľký*) якый 3 *len mn. č.* кільки; ~ *tu už boli!* кільки їх уж ты было!; ~ *í ste?* кільки вас?

kolmic//a -e ž *geom.* перпендікуляр м, вертіка́лна ж; *spustiť ~u* спустити перпендікуля́р

kolmo *prisl.* перпендікулярні; вертіка́льні

kolm//ý перпендікулярный, вертіка́льный; ~á *čiara* перпендікулярна лінія

kol//o -a s 1 круг; *obehnúť dve ~á* пробігнути два крýгы; *byť v ~e* быти в крýгу 2 (*tanec*) кóло 3 *šport. aj pren.* кóло; (*v boxe*) кóло; *posledné ~a*) послі́дне кóло; б) послі́дне

кóло; druhé ~ volieb дрýге кóло выборов 4 *správ.* **koleso** 5 *správ.* **bicykel**
kolobeh -u m 1 кругобіг; ~ vody кругобіг вóды; ~ života *pren.* кругобіг живóта 2 ~ reňazi óбиг пінязей; ~ tovaru óбиг товáрів
kolobežk//a -y ž колóбїжка
kolobežk//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* колóбїжковáти
kol//ok¹ -ku m кóлок, гербóва знáмка
kol//ok² -ka m, *obyč.* v mn. č. ~ky кóлки; грáти в кóлки
kolokvijn//ý *príd. k kolokvium*; ~é vy-svedčenie колоковїне свідительство
kolokv//ium -ia s колóквіум
kolokv//ovat' -uje -ujú *nedok.* колоковвáти, складáти семестрáльный ўстный екзáмен
kolomaz -e ž коломáзь, колесóва масть
kolón//a -y ž колóна; motorizovaná ~ моторізовáна колóна; ~ áut автоколóна, колóна авт • piata ~ *polit.* пята колóна
kolonád//a -y ž колонáда
kolonádový *príd. k kolonáda*; ~ koncert колонáдовый ко́нцерт
kolonel -u m *typ.* колонéл
kolón//ia -ie ž 1 (*územie i ľudia*) колóнія 2 (*štvrť mesta*) квартáл, чéтверть; študentská ~ штудéнтська чéтверть
kolonialist//a -u m колоніáліста
kolonializm//us -u m колоніáлізм
koloniáln//y колоніáльный; ~e krajiny колоніáльны країны; ~ tovar *zastar.* колоніáльный товáр; товáр, приважáный спóза мóря; obchod s ~ym tovarom склеп з колоніáльным товáром; склеп з товáром, приважáным спóза мóря
kolonist//a -u m колоніста, колонізáтор
kolonizác//ia -ie ž колонізáція
kolonizačn//ý колонізáчный; колоні-зáторський; ~á politika колонізáторська політика, політика колонізáції
kolonizátor -a m колонізáтор
kolonizátorský колонізáторський
koloniz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* коло-нізовáти

kolónk//a -y ž 1 (*stípec*) колóнка, абзáц; ~ čísiel колóнка чісел áбо цїфер 2 (*rubrika*) рýбрика
koloratúr//a -y ž *hud.* колоратýра
koloratúrný *hud.* колоратýрный; ~ soprán колоратýрне сопранó; ~a pieseň колоратýрна співанка
kolorit -u m колоріт, фарбяность
kolorovan//ý колоровáный, фарбяный; ~á fotografia колоровáна áбо фарбяна фотографія
kolor//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* ко-лоровáти, окрáшовати, фарбити; ~ kresbu розкрáшовати óбраз
kolos -a m кóлос
kolosálny колосáльный, огрóмный, об-рóвський
kolose//um -a s колосéй
kolol//tať -ce/-tá -cú/-tajú *nedok.* цїркуловáти; krv v žilách ~tá кров цїркулýє в жылах
kolotoč -a m колотóч
kol//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 (*obiehať*) цїркуловáти, обігáти, коловáти; krv ~uje v žilách кров цїркулýє в жылах; reniaze ~ujú пінязі обігáють áбо цїркулýють 2 (*z rúk do rúk*) переходять з рук до рук, ход-дят по рукáх; ~ujú chýgy, že... ходять слýхы, же...; zvesť ~ovala od úst k ústam вістка переходила з уст до уст
kolovrat -u m (ножна) пряділка, коловрáток m
kolovrátok p. kolovrat
kolový¹ *peíd. k kolo*; ~ tanec карічка
kolov//lý² *príd. k kôl*; ~é stavby кóликовы будóвы
kolportáž -e ž донáшка до дóму (*журnálie, novinók i m. n.*)
kolportér -a m рознашáч друковáных видáнь
kolport//ovat' -uje -ujú *nedok. (noviny, časopisy ap.)* розносити, роздавáти
kolt -u m колт
komandant -a m 1 voj. комендáнт 2 *hovor. (rozkazovačný človek)* команді́р
komandatúr//a -y ž комендатýра

komand//o -a s *voj. hovor.* 1 (*veliteľstvo*) комендатура 2 (*velenie*) команда, командования 3 (*provel*) команда • *byť pod niečím* ~от быти під дачієм командом
komand//ovať -uje -ujú *nedok. komu voj. zastar., hovor.* командовати кому
komár -a *m* комар; ~e štípu комары кусают • *urobiť z ~a somára* зробити з комара сомара, зробити з комара слона
komasác//ia -ie ž *zastar.* перерозділ земель
komas//ovať -uje -ujú *nedok. dok. zastar.* перерозділювати/перерозділити землю
kombajn -u/-a комбайн; *obilný* ~ зерновой комбайн; ~ *na zber zemiakov* комбайн на зберання бандурок
kombajnisti//a -u *m* комбайніста
kombajnov//ý комбайновый; ~ *agregát* комбайновый агрегат; ~ *zber obilia* комбайнове зберання зерна, зберання комбайнами
kombinác//ia -ie ž *v rôzn. význ.* комбінація; ~ *čísel* комбінація чисел; *šachová* ~ шахова комбінація; *alpská* ~ (*lyžovaní*) альпска комбінація
kombinačk//y -iek ž *potn. hovor.* комбіначки, комбінованы кліщі
kombinačn//ý комбінаčný; ~á *hra* комбіначна гра
kombinát -u *m* комбінат; *hutný* ~ металургічний комбінат
kombinatorik//a -y ž *mat. lingv.* комбінаторіка
kombinátorny комбінаторный; ~ *variant hlásky lingv.* комбінаторный варіант звука
kombiné *neskl. s (časť ženskej bielizne)* комбінація, комбіначка
kombinéz//a -y ž комбінеза
kombinovaný комбінованы
kombin//ovať -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* комбінувати
koméd//ia -ie ž *div. aj pren.* комедія • *hrať ~iu* грати комедію; *robiť ~ie a)* жартувати б) робити церемонії
komediant -a *m* 1 *zastar. (herec)* комедіант *aj pren.* 2 циркусовый артиста

komenc//ia -ie ž *zastar.* натуральний zárobok, zárobok в натураліях
komentár -a *m* коментарій; *rozhlasový* ~ радіокоментарій
komentátor -a *m* коментатор
koment//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* коментувати
komerčn//ý комерчний; ~é *ciele* комерчны цілі; ~é *umenie pren. pejor.* комерчне іскусство (*іскусство для прибутку*); ~ *inžinier* інженір-економіст
komét//la -y ž комета • *žiarit* ако ~ світити як комета
komfort -u *m hovor.* комфорт, луксус, удобство; *so všetkým* ~от зо вшиткым комфортом
komfortný комфортабельный; ~ *byt* комфортабельный квартель
komick//ý комічний; ~á *príhoda* комічний случай; ~á *situácia* комічна ситуація; ~á *opera* комічна опера
komik -a *m* 1 (*herec*) комік 2 *pren.* комік
komik//a -y ž комізм; *situacná* ~ комічна ситуація
komín -a *m* 1 коміни; *továrenský* ~ фабричний коміни 2 (*na vetranie*) вентиляційний коміни • *pustiť do ~a al. hore* ~от *žart.* пустити до коміна або горі коміном; *to treba zapísať čiernou kriedou do ~a žart.* то́то треба записати чорнов крийдов до коміна, охабити то́то без інтересу
kominár -a *m* коминарь
kominársk//y *príd. k kominár;* ~e *remeslo* коминарьске ремесло, ремесло коминаря; ~ *majster* коминарь
kominárstv//o -a *s* коминарьство
komínový коминовый
komisár¹ комисарь
komisár² -a *m voj. zastar. slang. (chlieb)* комісник, воєньський хліб (*чорный хліб*)
komisariát -u *m* комисаріат; *policajný* ~ поліцайтський комисаріат
komis//ia -ie ž *v rôzn. význ.* комісія; *volebná* ~ волєбна комісія; *skúšobná* ~

екзамена́чна комісія; даť veci do ~ie *obch.*
сдати вѣщи до комісії

komisionálne *prisl.* комісіона́льні; ~ posúdiť
комісіона́льні посудити

komisionálnl/y *v rôzn. význ.* комісіона́льний;

~ e kopanie посуджіння на засіданні комісії;

~ tovar комісіона́льний товар

komisionár -a *m obch.* комісіона́р

komisný *hovor.* 1 ера́рный 2 *pejor.* грубый,
неокресáный

komolliť -í -ia *nedok.* комо́лити, казити,
перекруча́ти; ~ slová комо́лити слова́

komorl/a -y ž 1 комо́ра 2 *pejor.* (izba)

комо́рка 3 *odb.* ка́мера; tmavá ~ fot. темна́

комо́ра; nábojová ~ (pušky) за́собник,

патро́нник; plynová ~ га́зова комо́ра 4

anat. жо́лудочок; srdcová ~ серце́ва

комо́ра; očná ~ о́чна комо́ра 5 *polit.*

комо́ра, пала́та; horná, dolná ~ ве́рхня,

нижня комо́ра 6 (združenie) об'єди́ння,

ставо́ва о́рганіза́ція; obchodná ~ торго́ва

комо́ра; lekárska ~ медици́нска комо́ра;

advokátska ~ адво́като́вська комо́ра, коле́гія

адво́катів

komornl/á -ej ž служни́ця, служка́

komornicky коморни́цький

komorník -a *m hist.* комо́рник, слуга́

komornl/y комо́рний; ~á hudba комо́рна

му́зика; ~ orchester комо́рний оркесте́р

komorovl/y комо́ровый; ~á pec *tech.*

комо́ровый пец; ~ spôsob výroby

комо́ровый спо́соб výroby

komótnl/y *hovor.* 1 спома́лений, непона́-

ляю́чий 2 вго́дний; ~é toránku вго́дны

топа́нки

komp/l/a -y ž ко́мпа

kompaktný ко́мпактний, уці́лений; ~é

územie уці́лена терито́рія

kompán -a *m hovor. pejor.* споло́чник, при-

ятель

kompánl/a -ie ž ко́мпанія; vziať do ~ie при-

яти до ко́мпанії

komparatistl/a -y ž 1 ко́мпараті́стика

2 *lingv.* порівню́юче языкозна́вство,

порівню́юча лінгві́стика, ко́мпараті́стика

komparatív -u *m gram.* ко́мпаратів,
вы́сший ступі́нь

komparativn/y ко́мпараті́вний, порів-
ню́ючий; ~a metóda ко́мпараті́вний áбо

порівню́ючий ме́тод

komparz -u *m hromad.* шта́тісты

kompas -u *m* ко́мпас

kompasovl/y ко́мпасо́вый; ~á gučička

ко́мпасо́ва стрі́лка, стрі́лка ко́мпаса

kompenzácl/ia -ie ž ко́мпенса́ція,

выров́няня, вына́городжіння

kompenzll/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.*

ко́мпензо́вати, вына́городжо́вати/ вына́-

горо́дити

kompetencl/ia -ie ž ко́мпетє́нція; patriť do

piečeј ~ie вхо́дити до да́чії

ко́мпетє́нції

kompetenčnl/y *príd. k kompetencia;* ~ spor

спор о ко́мпетє́нції

kompetentn/y ко́мпетє́нтний, повно́-

мо́чний; ~é miesta ко́мпетє́нтны́ місця́

kompilácl/ia -ie ž ко́мпіла́ція

kompiláčnl/y ко́мпіла́чний

kompilátor -a *m* ко́мпіла́тор

kompilll/ovat' -uje -ujú *nedok.* ко́мпіло́вати

komplementárny до́повню́ючий, ко́мплє́-

ме́нта́рний; ~ uhol *geom.* до́повню́ючий у́гол

komplet' -u *m (kompletné šaty)* ко́стюм

(ко́мплє́ктны́ шма́ты)

komplet² *hovor.* 1 *príd. neskl.* по́вний,

ко́мплє́ктний; ~ ročník (časopisu) (ро́чний)

ко́мплє́кт 2 *prisl.* ца́лком, ца́лково; ~

hotovú ца́лком гото́вий

kompletný ко́мплє́ктний, по́вний; ~ ročník

časopisu ро́чний ко́мплє́кт журна́ла áбо

часо́пису

kompletll/ovat' -uje -ujú *nedok.* ко́м-

плє́кто́вати, у́комплє́кто́вати

komplex -u *m* ко́мплє́кс; ~ budov ко́мплє́кс

будо́в; ~ menejcnosti *psych.* ко́мплє́кс

неповно́ці́нності

kompechn/y ко́мплє́ксний; ~é čísla *mat.*

ко́мплє́ксны́ чи́сла

komplikácl/ia -ie ž ко́мпліка́ція, осло́жні́ня;

nastali ~ie за́чали ся ко́мпліка́ції

komplikovaný /ý/ комплікований, зложений;
~á otázka зложений вопрós або проблем
kompliko/ovať' -uje -ujú *nedok.*
комплікувати, ускладнювати
kompliment -u *m hovor.* комплімент; robiť
~у робити компліменти
komplot -u *m* збуріння; zosnovať ~ proti
niekomu збурити ся протів дакого
komponent -u *m* компонент, член
komponist/la -u *m* композитор
kompono/ovať' -uje -ujú *nedok.* ком-
поновати, складати; ~ оперу складати
або писати оперу; ~ obraz малювати, тво-
рити образ
kompost -u *m poľnohosp.* компост
komposto/ovať' -uje -ujú *nedok. poľnohosp.*
компостувати, закладати компост
kompostový /ý/ компостовый; ~é hnojivo
компостовый гній
kompót -u *m* компот; jablkový ~ ябковий
компот
kompótový /ý/ компотовый; ~á súprava
компотовый сервіз
kompozic/ia -ie ž **1** композиція; ~ román
композиція роману **2 lingv.** словозложіння **3**
škol. писемна робота або задача; slohová
~ стилістична композиція; ~ z matematiky
писемна робота з математики
kompozit /um -a *s lingv.* зложене слово,
композиція
kompresor -a *m tech.* компресор
kompresorový *tech.* компресоровый
kompromis -u *m* компроміс; urobiť ~ ити на
компроміс, зробити компроміс
kompromisný /ý/ компромісний; ~é riešenie
компромісне рішення
kompromitovaný (с)компромітований, ском-
промітовавший себе
kompromit/ovať' -uje -ujú *nedok. dok.*
компромітовати/скомпромітовати
kompromit/ovať' sa -uje sa -ujú sa *nedok.*
dok. компромітовати/скомпромітовати себе
komún/la -y ž *komúna*; Parížska ~ Паріжска
комуна

komunál -u *m hovor.* фірма комунального
обслуговування
komunáln/ly комунальний; ~ podnik ко-
мунальна фірма, фірма комунального об-
слуговування; ~e služby комунальні служби
komunard -a *m hist.* комунард
komunikác/ia -ie ž *odb.* комунікація; sieť
~ii сіль комунікацій
komunikačn/ý комунікаційний; ~á sieť сіль
комунікацій; ~é prostriedky а) спокуючі
середства; б) форми масової інформації
komunikatívny *lingv.* комунікативний
komuniké *neskl. s* комуніке *neskl. s*, уряд-
на вістка
komunist/la -u *m* комуніста
komunistick/ý комуністичний; ~á strana
комуністична партія; ~á spoločnosť
комуністична общність; ~á výchova
комуністичне виховання
komuniz/us -u *m* комунізм; vedecký ~
научний комунізм
koňacin/la -y ž конина
koňak -u *m* коньяк
konan/ie -ia *s práv.* процес; súdne ~ судний
процес; oponentské ~ захіта дізертácii
konár -a *m* конарь
kon/ať' -á -ajú *nedok. 1* робити, діяти; ~
na vlastnú päsť робити на свою пясť,
рісковати **2** поступати; (*v minulom*
čase) постúпити *dok.*; ~al správne він
справні постúпив; ~ čestne постúповати
честні; ~ podľa svojho presvedčenia
постúповати пódля свóйого пересвідчіння
3 выпóвнєвати, робити, проводити; ~
svoju povinnosť робити свóю повинність;
~ službu выпóвнєвати слúжбу; ~ pokusy
проводити óпыты **4 čo hovor.** выбáвовати
што; ~ si pas выбáвовати собі пас
kon/ať' sa -á sa -ajú sa *nedok.* конáти ся,
проходити, одбывати ся; schôdzka sa ~á
zajtra зібрання бúде проходити зáвтра;
predstavenie sa nekoná представління не
бúде, представління не бúде конáти ся
koncentrác/ia -ie ž *v rôzn. význ.* кон-
центрація

koncentračný: ~ tábor концентра́чный ла́герь

koncentrák -a/-u *m* *hovor.* концентра́к, концентра́чный ла́герь

koncentrát -u *m* концентра́т

koncentrovaní/ý концентрова́ный; ~ útok voj. ма́сове атакова́ня; ~á kyselina chem. концентрова́на кіслота; ~é krmivá poľnohosp. концентрова́ны кормива

koncentr//ovať -uje -ujú *nedok.* концентрова́ти; ~ výrobu концентрова́ти výrobu; ~ vojsko концентрова́ти во́йска

koncentr//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* концентрова́ти ся

koncept//ia -ie *ž* концеп́ція

koncept -u *m* конспе́кт; нашма́рок, чорновік • vyviest' z ~u збити з розу́му **konceptn//ý**: ~é práce чорновіко́вы робо́ты; ~ papier па́пірь на нашма́рки

koncern -u *m* конце́рн

koncert -u *m* конце́рт; symfonický ~ сімфоні́чний конце́рт; klavírny, husľový ~ клаві́рний, гусле́вий конце́рт; usporiadať ~ дава́ти/дати конце́рт • mačací ~ мача́чий конце́рт

koncertn//ý конце́ртний; ~á sieň конце́ртна са́ла; ~ klavír конце́ртний кла́вір

koncert//ovať -uje -ujú *nedok.* кон-цертова́ти; дава́ти конце́рт

konces//ia -ie *ž* конце́сія, усту́пок

koncesionár -a *m* концесіо́нарь, обхо́д-ник

koncil -u *m* cirk. ко́нціл, церко́вний сейм

koncipient -a *m* конці́пієнт; кандіда́т на фу́нкцію адво́ката

koncipist//a -u *m* zastar. конці́піста, конце́птний урядник

koncip//ovať -uje -ujú *nedok.* конці́повати, робити конспе́кт а́бо нашма́рки; зоста́вовати конспе́кт

koncom predl. s 2. p. кінце́м, в кінце чо́го; ~ гока в кінце а́бо кінце́м ро́ка

koncovk//a -y *ž* 1 gram. закончі́ня, флє́ксія, флєктивна морфе́ма 2 šach. концо́вка, є́ндшпіл

koncovkoví/ý prid. k koncovka; ~á morféma gram. закончі́ня, флє́ксія, флєктивна морфе́ма

koncoví/ý концо́вий; ~á slabika концо́вий склад • ~ hráč (vo futbale) концо́вий грач; ~á hra šach. концо́ва гра, є́ндшпіл

konča predl. s 2. p. при, у, (о)коло чо́го; на кра́ю чо́го; ~ dediny на кра́ю селá, валáлу; ~ postele при а́бо у а́бо (о)коло по́стели

končatin//a -y *ž* anat. кончати́на; horné, dolné ~у ве́рхні, нижні кончати́ни

konček -a *m* кінчи́к (но́са, па́лця)

končiar -a *m* ве́рх; ~e hôr ве́рхы гор

končín//a -y *ž* кончі́на, далє́ке місце, край сві́та; do všetkých končín sveta до вшиткых кончі́н сві́та, на вшиткы кінці́ сві́та

konč//it' -í -ia *nedok.* 1 čo кінчи́ти, закінчова́ти 2 кінчи́ти ся, закінчова́ти ся

konč//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* кінча́ти ся, закінчова́ти ся; rok sa ~í рік кінчи́ть ся

končit//ý шпі́цятий, о́стрый, заостре́ний; ~á strecha остро́ве́рха стрі́ха

kondenzátor -a *m* tech. конденса́тор

kondenzovaní/ý конденса́ваний; ~é mlieko конденса́ване а́бо згу́щене мо́локо

kondenz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* конденса́вати, згу́щова́ти

kondíc//ia -ie *ž* конді́ція; telesná ~ фізі́чна конді́ція; byť v ~ii бы́ти в до́брій фо́рмі

kondíc//ie -ii *ž* len v mn. č. *hovor.* сукро́мны уро́кы; dávať, mať ~ дава́ти, ма́ти уро́кы

kondicionál -u *m* gram. усло́вний спо́соб, конді́ціо́на́л

kondicionálny gram. усло́вний, конді́ціо́на́льний

kondičný prid. k kondícia; ~ tréning конді́чний трéнінг, легкий трéнінг на утрима́ня фо́рмы

kondolenc//ia -ie *ž* кондолє́нція, жа́лость

kondolenčn//ý prid. k kondolencia; ~á návšteva жа́лостна навщі́ва

kondol//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* вы-сло́влє́вати/выслова́ти жа́лость

konduktor¹ -a *m* zastar. ľud. конду́ктор, спрова́джаю́чий

konduktor² -a *m el. tech.* кондуктор, водитель электрики

konečne prisl. 1 накінець(-то) 2 (*ako modálne slovo*) в кінці кінців

koneční -a *m anat.* конечник, задній прохід
konečný 1 конечный; послідній; ~á zastávka конечна або послідня заставка; ~ cieľ конечный ціль; v ~om dôsledku в конечнім наслідку 2 конечный; ~ rozsudok конечный россудок; s ~ou platnosťou з конечным дорішнєм 3 (*opak: nekonečný*) конечный; ~ rad *mat.* конечный ряд

konfederácia -ie *ž* конфедерація

konfekcia -ie *ž* 1 конфекція; шыючий промысел 2 *hromad.* виробки шыючого промыслу; готівы шматы 3 конфекція

konfekčný: ~ tovar конфекчный товар; ~ prie-mysel конфекчный або шыючий промысел

konferencia -ie *ž* конференція

konferencier -a *m* конференсієр

konferenčný *príd. k konferencia*; ~á miestnosť конференчна са́ла • ~ stolík конференчный столик

konferovat' -uje -ujú *nedok.* конферовати

konfesia -ie *ž* віросповідання

konfesionálny *príd. k konfesia*; ~e školy церкóвны школы

konflety -iet *ž mn.* *č.* конфеті, дрібны пестрофарбяны округлы паперики

konfident -a *m* тайный поліцайтський агент, донашач

konfirmácia -ie *ž cirk.* конфірмація

konfiškácia -ie *ž* конфішкація, згабана

konfiškát -u *m* конфішкований маєток

konfiškovat' -uje -ujú *nedok. dok.* конфішквати, згабати, забрати

konflikt -u *m* конфлікт; *medzinárodný* ~ міжнародный конфлікт; *prísť do ~u* прийти до конфлікту, вступити до конфлікту; *mať ~ s niekým* а) мати з даким конфлікт, быти в конфлікті з даким; б) вступити до конфлікту з даким

konfliktný конфліктный

konfrontácia -ie *ž* 1 конфронтація, поровнання; ~ *dvoch názorov* поровнання двох поглядів 2 *práv.* конфронтація, вислух; ~ *svedkov* конфронтація свідків

konfrontačný конфронтачный, порівнюючий; ~ *metóda lingv.* порівнюючий метод

konfrontovat' -uje -ujú *nedok. dok.*

1 конфронтувати; порівнювати/порівнати; ~ *minulosť s prítomnosťou* порівнювати мину́ле з сучасно́стєв

2 *práv.* вислуховати/вислухати; ~ *svedka s obvineným* вислухати свідка з обвинєным

konglomerát -u *m* конгломерат

kongregácia -ie *ž cirk.* конгре́гація

kongres -u *m* 1 конгрєс; *medzinárodný slavistický* ~ міжнародный конгрєс славістів 2 *polit.* конгрєс (в США)

kongrua -y *ž* державна пенсія для духовєнства

kongruencia -ie *ž* 1 *mat.* конгрує́нція 2 *gram.* конгрує́нція, зго́да

konruentý зго́дний, конгрує́нтный; *geom.* ~é *kružnice* конгрує́нтны або зго́дны окрúжности

koniar -y *m* 1 конярь 2 (*obchodník s koňmi*) конярь

koniar/leň -ne *ž* конярьня

kónický коні́чний

konič/lek -ka *m zdob.* ко́ник, ко́ничок *aj pren.*; to je jeho ~ totó є є́го ко́ничок або го́бі

konl/iec -ca *m* 1 *v rôzn. význ.* ко́нець; ~ *knihu* ко́нець кни́ги; ~ *roka* ко́нець ро́ка; *ku ~cu* *ky* кінце; *od začiatku* до ~ од зачатку до кінце 2 *kínčik*; ~ *posa kінчik* но́са • ~ ~*sov* в кінці кінців; *z nesprávneho ~ca (začať)* не з то́го кінце; *nemá to ~ca kraja* не ма́ть то́то кінце-кра́я; *urobiť ~* не́счому зроби́ти ко́нець дачо́му; а ~! і ко́нець!; *nedám a ~!* не да́м і ко́нець!; *mať dobrý, zlý* ~ ма́ти до́брий, злий ко́нець; *ľahať za kratší* ~ тяга́ти за ку́ртший ко́нець, бы́ти в не́выгоді; *palica má dva ~ce [prisl.]* па́лиця ма́ть два кінці

koník -a *m* 1 *zdrob.* конік 2 *zool.* лўчний конік
konin//a -y *ž* 1 (*mäso*) конина 2 *hovor.* глўпость, конина ж
konjugáč//ia -ie *ž* *gram.* часованя, коньюгація
konjunktúr//a -y *ž* *ekon.* коньюнктўра
konkláve *neskl.* s *cirk.* конклáв
konklúz//ia -ie *ž* *kniž.* закончіня, усуджіня; robiť ~іє робити закончіня áбо усуджіня
konkordát -u *m* *práv.* конкордát; uzavrieť ~ зробити конкордát áбо догóду
konkretiz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* конкретизовáти
konkrét//y 1 конкретный; ~ príklad конкретный приклад 2 (*jednotlivý*) конкретный; všeobecné a konkrétne óбще і конкретне
konkrét//um -a s *gram.* ~ne podstatné meno конкретный назывник áбо субстантив
konkubín -a *m* конкубін, приятель, друг, любóвник, сожытель
konkubín//a -y *ž* конкубіна, приятелька, дрўжка, любовница, сожытелька
konkubinát -u *m* конкубинát, незакóнне сожытельство
konkurenc//ia -ie *ž* конкурénция; voľná ~ вóльна конкурénция • (byť) mimo ~іє не конкуровáти, быти мімо конкурénції
konkurenčný конкурénчный; ~á schopnosť конкурénчна спóсóбность; ~ podnik конкурénчна фірма
konkurent -a *m* конкурéнт
konkur//ovat' -uje -ujú *nedok. komu, s kým* конкуровáти кóму
konkurz -u *m* 1 (*súbeh*) кóнкурз; vypísať ~ выписати кóнкурз; obsadiť miesto ~ом прияти на кóнкурз 2 *ekon.* банкрóт; оголосити кóнкурз áбо оголосити сéбе банкрóтом
konkurzn//ý кóнкурзный; ~é konanie кóнкурз; ~á komisia кóнкурзна комісія
koňmo *prísl.* на кони; на кóнях; кіньми
konop//e -i *mn.* č. коно́пля
konopnisk//o -a с коноплянка

konopn//ý конопляный; ~ olej конопляный олії; ~é plátno конопляне полóтно
konsekrác//ia -ie *ž* 1 *cirk.* посвячіня 2 *liturg.* часть богослўжбы, перемина хліба і вина
konsekr//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* 1 *cirk.* посвячовати, посвятити 2 *liturg.* при богослўжбі переменять, переменить хліб і вино
konsk//ý кінський; ~á hriva кінська грива; ~é kopyto кінське копыто; ~ postroj кінськы шлéї; ~ poťah кінський пóтяг; ~ trh кінський ярмарок; ~é dostihy кінськы бігы; ~á dávka *pren.* кінська порція • ~á sila *fyz.* кінська сила
konsolidác//ia -ie *ž* консолідація, усталіня, упевніня; politická ~ політична консолідація
konsolidačný *príd. k konsolidácia;* ~ proces консолідаčný процéс
konsolid//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* консолідовáти; упевняти/упевнити, зміцнёвати/зміцнити; ~ pomery консолідовáти ситўацію
konsolid//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* консолідовáти ся; упевняти ся/упевнити ся, зміцнёвати ся/зміцнити ся; pomery sa pomaly ~ujú ситўація помáлы консолідує ся
konsonanc//ia -ie *ž* *hud.* созвўчность, любозвўчность, консонáнс
konsonant -u *m* *lingv.* соглáсный (звук), консонáнт
konsonantick//ý *príd. k konsonant;* ~ systém консонантізм, систéма соглáсных; ~é kmeňe оснóвы на соглáсный
konsonantizm//us -u *m* *lingv.* консонантізм
konsonantný *príd. k konsonant* *hud.* созвўчный, любозвўчный, милозвўчный
konspekt -u *m* конспéкт; vupracovať ~ зложыти, зробити конспéкт
konspekt//ovat' -uje -ujú *nedok.* конспектовáти
konšel -a *m* *hist.* член магістрату
konšpirác//ia -ie *ž* 1 коншпірація 2 сприягáня

konšpir//ovat' -uje -ujú *nedok.* участвовати на побур'єванні, приправл'євати побур'євання
konštant//a -y *ž mat., fyz.* конштáнта, все єднака величинá

konštantn//ý конштáнтний, постійний, все єднакий; *~á hodnota mat.* все єднака величинá; *~ kapitál ekon.* все єднакий капітáл

konštatovan//ie -ia s конштатовáня

konštat//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* конштатовáти, установл'євати/становити, потв'єрдж'євати/потв'єрдити факт

konštitúcia//ia¹ -ie *ž 1 (zriadenie)* держáвний строй áбо порядок **2 zastar. (ústava)** конштитуція

konštitúcia//ia² -ie *ž 1* зложінá, стрóйна, тілзложінá, конштитуція **2** стрóйна, зложінá; *chemická ~* хемічне зложінá; *človek slabej ~ie* чоловік слáбого зложінá áбо слáбой конштрúкції

konštitučn//ý конштитуційний; *~é zriadenie* конштитуційний строй; *~á monarchia* конштитучна монархія

konštitul//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* конштитуовáти

konštitul//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* конштитуовáти ся

konštrukc//ia -ie *ž 1 v rôzn. význ.* конштрúкція; *~ mosta* конштрúкція мóста; *železobetónová ~* желізобетонóва конштрúкція; *gramatická ~* грамáтична конштрúкція **2** (тіло)зложінá, конштрúкція; *človek pevnej ~ie* чоловік міцной конштрúкції **3 (teória)** построінá, конштрúкція; *filozofické ~* філософічні построінá áбо конштрúкції

konštrukčn//ý *príd. k konštrukcia 1;* *~á chyba* коншструктівна хыба; *~é oddelenie* коншструкторське одділінá; *~é ocele* коншструкчны оцілінá

konštruktér -a *m* коншструктор

konštruktivizm//us -u *m* коншструктивізм

konštruktívny//y коншструктивний; *~a kritika* коншструктівна крітіка; *~ návrh* коншструктівна пропозиція

konštrul//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. v rôzn. význ.* коншструовáти

kont -u *m hovor. (ženský účes)* ўзел

kontakt -u *m v rôzn. význ.* контакт; споїня с; *byť v ~e s niekým, s niečím* бути в контактї з даким, з дачім; *stratiť ~ s niečím* стратити контакт áбо споїня з дачім; *tesný ~ odb.* тісний контакт áбо тісне споїня

kontaktný *tech.* контактний

kontaminác//ia -ie *ž* контамінація

kontajner -a *m tech.* контайнер

kontemplác//ia -ie *ž* концентровáне роздúмовáня, увáжовáня, понорінá ся до себе

kontemplatívny//y пасівний, увáжуючий, понор'єний дúмками до себе; *~ život* контемплатівний áбо пасівний áбо неїніціатівний живот; *~a filozofia* пасівна філософія

kontempl//ovat' -uje -ujú *nedok. kniž.* увáжовати, концентровáні роздúмовати, медітовáти, філософовáти о змыслі живóта

kontext -u *m* конт'єкст

kontextový контектóвий; *~ význam slova* значінá слóва в конт'єксті

kontinent -u *m* контін'єнт; *európsky ~* єврóпський контін'єнт

kontinentáln//y контін'єнтáльний; *~ e podnebie* контін'єнтáльний клімат

kontingent -u *m* контін'єнт; *dovozný a vývozný ~ obch.* контін'єнт імпорту а експорту áбо дóвозу і вивозу; *splniť ~ niečoho v niečom* выповнити контін'єнт дачóго в дачім; *dodať nad ~* перевыповнити контін'єнт над план

kontinuit//a -y *ž* непреруш'єность, споєность, вязáность; *vývinová ~* непреруш'єность рóзвитку

kont//o -a *s* кóнто; рахúнок; *bankové ~* банкóвий рахúнок; *na ~* неікоho, неічóго *hovor.* на рахúнок дакóго, дачóго

kontra *prísl.* кóнтра; *pro i ~* про і кóнтра

kontraalt -u *m hud.* контраáльт

kontraaltový *hud.* контраальтóвий

kontraband -u *m* *hovor.* контрабанда
kontrabas -u *m* *hud.* 1 контрабас 2 (*hlas*) бас
kontrabasist//a -u *m* 1 контрабасіста 2 (*spevák*) бас
kontrabasový контрабасовый, контрабасный
kontradikc//ia -ie *ž* протіворечіння, контрадікція
kontrahent -a *m* *práv.* контрагент; особа, узаворююча договір
kontrah//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* čo (за) контрагувати *што*, затворяти/затворити контракт *на што*
konrah//ovat' sa -uje sa ujú sa *nedok. dok.* (o *svaloch ap.*) стягувати ся/стягнути ся, скорочувати ся/скоротити ся; *lek.* svalstvo, žili sa ~ujú свáлы áбо мýскулы скорочують ся áбо стягують ся
kontraindikác//ia -ie *ž* *lek.* контраіндікація; шкودливість
kontrakc//ia -ie *ž* *odb.* стягнута; *svalová* ~ *lek.* скорочіння свáлів áбо мýкул; ~ *samohlások lingv.* стяжіння (гласных)
kontrakt -u *m* контракт
kontraktur//a -y *ž* *lek.* контрактурá; тырвáле скорочіння свáлу
kontramatic//a -e *ž* *tech. slang.* контрашрúба, контраматіця
kontrapunkt -u *m* *hud.* контрапункт
kontrarevolúc//ia -ie *ž* контрареволуція
kontrarevolucionár -a *m* контрареволуціонáрь
kontrarevolučný контрареволу́чний
kontrast -u *m* контра́ст; *farebný* ~ фaрeбный контра́ст
kontrastn//ý контра́стный; ~é *farby* контра́стны фaрбы; ~ *papier fot.* контра́стный (фото)па́пірь
kontrast//ovat' -uje -ujú *nedok.* контрастовáти
kontráš -a *m* *ľud.* ко́нтраш, дру́гы гу́слі
kontrol//a -y *ž* перевірка, контро́ля; *byť pod* ~ou быти під контро́лєв; *štátna* ~ держа́вна контро́ля; *colná* ~ цо́лна контро́ля

kontroln//ý контро́льный, перевірко́вый; ~ *lístok* контро́льный листок; ~á *komisia* перевірко́ва áбо контро́льна комісія; ~é *hodiny* контро́льны го́дины; ~á *písomná práca škol.* контро́льна письме́нна робо́та
kontrolór -a *m* контроло́р; *občiansky* ~ о́бщностный контроло́р
kontrol//ovat' -uje -ujú *nedok.* контроле́вати, перевіряти
kontrolovateľný піддаючий ся контро́лі, кортродлюючий
kontr//ovat' -uje -ujú *nedok. hud. aj pren.* контра́вати
kontumačne prísl. контумáчні; ~ *vyhrať šport.* контумáчні виграти (на́слідком дискваліфіка́ції протівника)
kontumačný контумáчный; ~ *rozsudok práv.* контумáчне розго́днута; ~ *výsledok šport.* контумáчный резул'táт; резул'táт гри в слúчаї дискваліфіка́ції протівника
kontúrl//a -y *ž* конту́ра, о́брис, черта́; ~y *vrchov* конту́ры гор, о́брисы гор
kontúrl//ovat' -uje -ujú *nedok.* čo контурова́ти, креслити о́брисы
kontúrový конту́рный
konvalink//a -y *ž* *bot.* конвалі́нка
konvalinkov//ý конвалі́нко́вый; ~á *vôňa* конвалі́нко́вый záпах, конвалі́нко́ва аро́ма
konvenc//ia -ie *ž* 1 конве́нція, дого́да, соглаше́ння 2 звыкло́сть ж; *spoločenské* ~ie звыкло́сти
konvenčn//ý 1 конве́нный, догово́ренный, обыча́йный; ~ *rozhovor* обыча́йна бісі́да 2 усло́вный; ~ *termín* усло́вный áбо догово́ренный те́рмін
konvent -u *m* *hist.* конве́нт, згрома́ждіння; *Národný* ~ *hist.* На́родный конве́нт
konvergenc//ia -ie *ž* конвере́нція, збіга́вость, зближова́ня; ~ *jazykov lingv.* зближова́ня бли́зких языко́в
konvergentn//ý конверте́нный, збіга́вый; ~é *tendencie* конверте́нны тенде́нції
konverg//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* конве́рговáти, збіго́вати ся, при́ближова́ти ся/при́близыти ся *к* *dachómu*

konvertit//a -u *m* хто переступив на іншу віру, оберну́тець, новооберну́тець

konvertor -a *m tech.* конве́рттор

konvert//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* 1 переступити на іншу віру 2 *tech.* мінити, зміни-ти перемінний ток на єднонапрямо́вий або на́спак 3 *fin.* заміняти/замінити ста́ршы довгописи за новы 4 *lingv.* зміни-ти ся конве́рзієв на іншу часть ре́чі

konverzác//ia -ie ž 1 розго́вор, біси́да, конве́рза́ція 2 *škol.* уро́к розго́ворного язы́ка 3 *hovor. (príručka)* розго́ворник, конве́рза́ція

konverzačn//ý гово́ровый, конве́рза́чний; ~ štýl гово́ровый шті́л; ~á príručka розго́ворник

konverz//ovat' -uje -ujú *nedok.* говори́ти, біси́довати

konvoj -a *m* конво́й

konzekvenc//ia -ie ž до́слідок, на́слідок; вывод; *vyvodit'* ~ie z niečoho робити выводы́ з дачо́го

konzekventný дослі́дний, конзеквэ́нтный; ~ člověk дослі́дний чоло́вік

konzerv//a -y ž конзе́рва

konzervár//eň -ne ž конзе́рвний заво́д

konzervárenský конзе́рвний; ~ priemysel конзе́рвний про́мысел

konzervatív//ec -sa *m* конзерватівець

konzervativizm//us -u *m* конзерваті́зм

konzervatív//ny конзерваті́вний; ~e pázogu конзерваті́вны по́гляды; ~ člověk конзерваті́вний чоло́вік; ~a strana конзерваті́вна па́ртія

konzervátor -a *m* конзерва́тор, храни-тель (музе́я); ~ umeleckých pamiatok конзерва́тор худо́жніх па́мяток; *prez.* ~ starých foriem života храни́тель ста́рых спо́собів жы́вота

konzervatorist//a -u *m* штуде́нт кон-зерва́торії, штуде́нт музы́кальної шко́лы

konzervátor//ium -ia *s* музы́кална шко́ла

konzerv//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* 1 козервова́ти; ~ ovocie конзервова́ти ово́чину; ~ uhorky заваря́ти у́горки

2 проводи́ти/прове́сти конзерва́цію, конзервова́ти; рештаврова́ти; ~ nástennú maľbu конзервова́ти на́стінны малю́нки

konziliár//ny: ~e vyšetrenie конзелиа́рне вышетрі́ня

konzí//lium -ia *s* конзі́ліум; ра́да, пора́да; *lekárske* ~ ліка́рське конзі́ліум

konzol//a -y ž *odb.* конзо́ла

konzorc//ium -ia *s odb.* здружі́ня, о́бщность; конзо́рціум, дого́да; ~ bank здружі́ня банк

konzul -a *m* конзу́л *aj hist.*

konzulár//ny конзу́льський; ~e zastupiteľstvo конзула́т

konzulát -u *m* конзула́т *aj hist.*

konzulský конзу́льський

konzultác//ia -ie ž конзулта́ція

konzultačn//ý конзулта́чний; ~é hodiny конзулта́чны го́дины, го́дины конзулта́цій; ~é stredisko конзулта́чний це́нтер

konzultant -a *m* конзулта́нт

konzul//ovat' -uje -ujú *nedok.* конзултова́ти

konzum -u *m* 1 конзу́м, спо́треблі́ня; ~ ovocia спо́треблі́ня ово́чины 2 *ľud. zastar.* потра́винове дру́жство

konzument -a *m* конзуме́нт, спо́требую́чий

konzum//ovat' -uje -ujú *nedok.* конзумова́ти, спо́требова́ти

kooperác//ia -ie ž коопера́ція; коопера́ня; спо́лупра́ца

kooperatív -u *m* коопера́тив, дру́жство

kooperatívny коопера́тивний, дру́жстєв-ний

kooper//ovat' -uje -ujú *nedok.* спо́лу-працова́ти, коопера́ти; *podniky* ~ujú фі́рмы спо́лупра́цяють

koopt//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* кооптова́ти

koordinác//ia -ie ž коорді́нація, зла́джованя

koordinačn//ý коорді́начний; ~á komisia коорді́начна комі́сія; ~é centrum коорді́начний це́нтер

koordin//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* коорді́нова́ти; зла́джовати/зладити; ~ plánu коорді́нова́ти пла́ны

kop -u *m šport.* ко́п, ко́пнута; *rohový* ~ ро́говий ко́п; *trestný* ~ покуто́вий

коп; rokotový ~ еденадцятиметровый
покутовый коп, еденастка, пеналта

kopla -y ž 1 копа; ~ sena kopa sína 2 (*hromada*) громада; ~ raždia громада галузя; ~ piesku громада піску 3 (*veľké množstvo*) много, велё, копа, громада; ~ starostí много старости; má ~u reňazi мать копу, громаду пинязей; narobil ~u hlúposti він наробив велё глупостей 4 (60 kusov) копа, шістьдесят күсів

kopáč -a m 1 копач, землекоп 2 (*v bani*) копач, рудокоп

kopáč² -a m мотыка

kopačl/ky¹ -iek ž mn. č. (j. č. -ka) šport. копачкы

kopačl/ky² -iek ž pomn. (*pančuškové nohavičky*) плетёны пунчошковы ногавічкы

kopan/ec -са m копнуть, копанець; dostať ~ достати копанець

kopan/ice -íc ž pomn. осáда, валалчк, лáзы, бывáния в горáх

kopaničiar -a m житель лáзів, валалчán, селчán

koplat¹ -e -ú nedok. копати, рыти; ~ zem копати áбо рыти зéмлю; ~ záhradu копати загороду; ~ zemiaky копати бандуркы; ~ jamu копати áбо рыти яму; ~ základy копати фундаменты; ~ uhlie добывáти ўгля • kto druhému jamu ~e, sám do nej padne [*prís.*] хто дрúгому яму копле, сам до нёй упáде

koplat² -e -ú nedok. 1 копати, копати ногóв; ~ do dverí копати ногóв до дверей; ~ jeden druhého копати едén дрúгого 2 (*o koňovi*) копати (зáдніма ногáми), вырýгати 3 šport. копати, бити; ~ loptu копати лóпту; ~ na bránku копати на брáну; ~ roh, jedenástku копати рог, еденастку

kopcom *prís.* верьхом, выше країв, копцём

kopcl/ovat -uje -ujú nedok. *poľnohosp.* огартáти; ~ zemiaky огартáти бандуркы

kopcovit/ý 1 копцёвитый, гористый; ~ kraj гористый край 2 *nár.* верьховáтый; ~á lyžica верьховáта лóжка

kop/ec -са m вершóк, гóрка, до бéрега
• do ~са до бéрега; dolu ~om долóв бéрегом áбо долобéрегом; ide to s ním z ~са *al.* dolu ~om *hovor.* идé з ним долóв бéрегом áбо долобéрегом

kóp/ia -ie ž копія; ~ obrazu копія óбразу

kopij/la -e ž *hist.* копія

kopírovac/í копіровáчий; ~ papier копіровáчий пáпирь; ~ stroj копіровáча машына; ~ia fréza копіровáча фрэза

kopír/ovat -uje -ujú nedok. 1 *v rôzn. význ.* копіровáти; ~ obrázok копіровáти óбразок; ~ niekoho *pren.* копіровáти дакóго 2 ксероксовáти

kop/it -í -ia nedok. 1 метáти на копу, робити копу 2 громадити, нагромаджовати, зберáти; ~ kapitál нагромаджовати капítал; ~ chybu na chybu робити хýбу за хýбов

kop/it sa -í sa -ia sa nedok. 1 рости, робити ся, громадити ся; všade sa ~ia záveje всьáды рóблять ся зáвеі 2 громадити ся, копити ся; práca sa ~í робóта громадítь ся

kopk/at -á -ajú nedok. *expr.* (*o deťoch*) копкати

kopn/iet -ie -ejú nedok. оголяти ся, ставáти ся гóлов (без снігу), оставáти без снігу (*o зéмлі*)

kopnin/la -y ž кусóк гóлой (без снігу) зéмлі; *jarné* ~у ярны гóлы (од снігу) зéмлі

kop/nút -ne -nú dok. 1 копнути (ногóв) 2 (*o koňovi*) копнути, вырýгнути 3 šport. копнути (до лóпты); ~ loptu копнути до лóпты

kopn/ý¹: ~á zem róla (без снігу) зéмля

kopn/ý²: ~á rōda зéмля, котрý мож копати

kopov -a m копов (тíп полёвницького пса)

kopovit/ý: ~á oblačnosť *meteor.* затягнýте нéбо хмáрами

koprivka správ. žihľavka

kopul/la -y ž *gram. filoz.* звязка

kopulác/ia -ie ž *biol.* копулáция

kopytník/ly -ov m *pomn.* копытны

kopyt/o -a s 1 копыто 2 (*obuvnícke*) копыто

• robiť všetko na jedno ~ робити вшытко по шаблóнці, робити вшытко на еднó копыто; otrčít ~á протягнути нóгы

koráb -u/-a *m zastar.* корáбель *m*, шыфа ж • Noemov ~ *bibl.* Нóїв корáбель; ~ *púšte pren.* корáбель пустыні (о верблюді)

korál¹ -a *m zool.* корáл

korál² -u *m (hmota)* корáл

korál/le -lov *m mn.* ч. пацірки, пацірики

korálky *expr.* **korále**

koralový коралóвый; ~é *ostrovy* коралóвы острóвы

korán -u *m* корáн

korb/la -y *ž 1* сáнки *romn.* з кóшом **2** (на nákladnom aute) скриня (наклáдного áвта)

korbáč -a *m 1* карбáч **2** *pren.* бич • *upliet' na seba* ~ уплéсти на сéбе карбáч, вырыти собі яму

korbáč/ovat' -uje -ujú *nedok.* бити карбáчом áбо пáлицёв

korček -a *m* ковш, з котрым рыпати зéмлю;

korčekovlý *tech.* ковшóвый; ~é *gýadlo* ковшóвый рыпак, екскавáтор; ~ *elevátor* ковшóвый елевáтор

korču/ľa -le *ž obyč. v mn.* ч. ~le корчýлі; *kolieskové* ~le колічкóвы корчýлі; *krasokorčuľarske, hokejové* ~le красо-корчулярьскы, хокеёвы корчýлі

korčuľiar -a *m* корчулярь

korčuľiark/la -y *ž* корчулярька

korčuľiarsk/ly корчулярьскый; ~e *topánky* корчулярьскы топáнки

korčuľovačk/la -y *ž hovor.* корчулёвáня

korčuľ/ovat' (sa) -uje (sa) -ujú (sa) *nedok.* корчулёвáти (ся)

kord¹ -u *m (zbraň)* корд, шáбля; *tasiť* ~ вытягнути корд áбо шáблю • *križiť* ~у крижыти шáблі

kord² -u *m text.* корд

kordón -u *m 1* кордóн, ряд, о́граничяня; *policajný* ~ поліцайтський кордóн, кордóн поліцайтів; *zdravotný* ~ здравотницькый кордóн áбо здравотницьке о́граничяня теріторії; *postaviť* ~ поставити ряд **2** пáнтлик на вызнаменáня

kordónovlý: ~á *rímsa stav.* меджіштокóва рíмса; ~é *stromky* формовáны стрóмики

kordován -u *m* кóзя скóра áбо кóжа

kordovánovlý кóзя кóжа; ~é *čizmy* чіжмы з кóзёй кóжы

koreferát -u *m* кореферáт

Kórejčan -a *m* Корейчáн

Kórejčank/la -y *ž* Корейчáнка

kórejčin/la -y *ž* корейскый язык

kórejský корейскый

korektný корéктный

korektor -a *m* корéктор

korektúr/la -y *ž 1* (*dej aj text*) коректýра; *stránková* ~ сторóнóва коректýра; *stĺpcová* ~ стóпиковá коректýра; *robiť* ~ робити коректýру **2** выправлiня, опрáва; *robiť* ~у робити опрáвы áбо выправлiня, оправляти

korelác/ia -ie *ž* корелáция, сооднóсность; *mäkkostná* ~ *lingv.* корелáция соглáсных по мягкости

korelačn/ly корелáчный; корелатівный, сооднóсный; ~á *dvojica* корелáты; ~ *rad* корелатівный ряд

korelát -u *m* корелáт

korelatívny/ly корелатівный, сооднóсный; ~e *protiklady* корелатівны протівопоставлiня

korelovan/ly корелатівный, сооднесёный; ~é *dvojice lingv.* корелатівны áбо пáрны фонёмы

koreň -a *m v rôzn. význ.* кóринь *m*; ~ *stromu* кóринь стрóма; ~ *zuba* кóринь зýба; ~ *posa* кóринь нóса; ~ *slova gram.* кóринь слóва; ~ *zla* *pren.* кóринь зла; ~ *rovnice mat.* кóринь уравнiня • *na -i* (о *obilí ap.*) на кóрині; *od -a* (*zmeniť ap.*) од кóриня (змінити); *zbojník* *od -a* *hovor.* розбійник од прирóды; *ísť na -veci* *iti* на кóринь річі; *zapustiť* ~е запустити кóриня

koreničk/la -y *ž* попере́нчка

koren/ie -ia *s 1* коренины, корiня **2** попере́ (чóрный); *nové* ~ пахняче корiня, пахнячий попере́

koren/it¹ -i -ia *nedok. 1* (о *rastlinách*) пуца-ти корiня, закорiнёвати *с 2* *pren.* корини-ти ся, походити (óдки)

koren/it² -i -ia *nedok. 1* приправлёвати коренинами, поприти **2** *pren.* оживовати, приправлёвати

korenitý/ý, korenistý 1 острый, щиплявый; ~é jedlo ostré їдло, остра страва **2 pren.** острый, коренёный; ~é poznámky острые або ущипачны позначки

korenný/ý lingv. коринёвый; ~á slabika коринёвый склад

korešpondencija -ie ž корешпондэнція, переписованя; obchodná ~ обходна або комерчна корешпондэнція; vybavovať ~iu вёсти корешпондэнцію

korešpondenčný príd. k korešpondencia; ~ lístok корешпондэнчна картка; ~ šach корешпондэнчны шахы

korešpondent -a m **1** (úradník) корешпондэнт **2** (dopisovateľ) корешпондэнт • člen-~ (SAV) член-корешпондэнт (САН)

korešpondentka -y ž **1** (úradníčka) корешпондэнтка **2** (dopisovateľka) корешпондэнтка

korešpondovať¹ -uje -ujú *nedok.* корешпондовати, переписовати ся, вёсти корешпондэнцію

korešpondovať² -uje -ujú *nedok. s čím* быти в згоді, быти відповідним, зодповідати

korheľ -a m *hovor. pejor.* пияк, пиячіско

koridor -u m коридор; vzdušný ~ воздушный коридор

korienľok -ka m **1** *zdrob.* корінчок **2** (vlasu) корінь • očervenieť až po ~ky vlasov очервеніти до корінків волося

korigovať -uje -ujú *nedok.* **1** коріговати, опраововати, коректуровати; ~ článok коректуровати або оправити статю; ~ úlohu škol. оправити писемну роботу **2** робити коректуру, робити оправы; ~ svoje názory мінити свої погляды

korintský корінтський; ~ stĺp *archit.* корінтський стовп

korisť -ti ž кóрість, жéртва; stať sa ~ťou a) (*niekoho*) стáти жéртвов; б) (*niekoho, niečoho*) стáти жéртвов; deliť si ~ ділити кóрість; vojnová ~ a) войнóва кóрість; б) трóфей

korisť -i -ia *nedok. z čoho* тяжити на ужыток із чóго, выужыти *што*; ~ z nešťastia iných тяжити з нещáстья іншых

koristnícky выужывáчный, експлоата-торський

korisťník -a m выужывáтель, експлоатáтор

korisťný **1** выужывáчный, хамтíвый; ~é ciele выужывáчны інтересы **2** хамтíвый

korľiť sa -i sa -ia sa *nedok. komu, pred kým, čím i bezpredm.* **1** корити ся кóму; быти покóрным **2** кланяти ся пéред кým, чím; ~ sa krásе кланяти ся пéред красóтов

korkovník -a m *bot.* коркóвник, коркóвый дуб

korkovľý коркóвый; ~é topámkы коркóвы топáнкы • ~ dub коркóвый дуб

kormidelník -a m **1** навігáтор, управляючій шыфов **2 pren.** вoждь, ведúчий, гóлова; ~ štátu гóлова держáвы

kormidelnľý управляючій; ~é brká (u vtákov) навігáторське піря

kormidľo -a s **1** управляюче кóлесо; výškové ~ *let.* управлiня вышкы **2 pren.** кормило; byť pri ~e быти при управлiні (отчiзны) або стояти у кормила (шыфы)

kormidľovať -uje -ujú *nedok.* управлiти кóлесом *aj pren.*

kormidlovľý управляючій; ~é koleso управляюче кóлесо

kormorán -a m *zool.* кoрморáн

kormúť/ľiť -í -ia *nedok.* кормутити, зармúчовати, смутити, жалостити

kornet -u m *hud.* корнét

kornetista -u m *hud.* корнетiста

kornút -u m *nár.* мішóк, папірёвый мішóк

koronárny *anat.* коронáрный; ~e sievu коронáрны жылы

korózlia -ie ž *geol. chem.* корóзія, розожерáня, рóсклад; ~ kovu ярджавiня желiза

korporácia -ie ž спóлок, здружiня, союз, корпорáция

korporatívne prísl. (вшыткы) доведна, громáдні, корпоратiвні

korporatívny корпоратiвный, громáдный; účasť bola ~a бра́ли учáсть вшыткы, вшыткы принимáли учáсть

korpuľentný пóвный, тучный

korpus¹ -u *m* *hud.* (časť nástroja) корпус, резонатор; spevácky ~ хор

korpus²: ~ delicti práv. доказ, ясный доказ

korpuskul//a -y ž *fyz.* корпускула

korpuskulárn//y *fyz.* корпускулярный; ~e žiarenie корпускулярне ожáрованя

korteš -a *m* *hovor.* волéбный агитáтор, наганяч

kortešačk//a -y ž *pejor.* волéбна кампанія

korteš//ovat' -uje -ujú *nedok. pejor.* кортешовáти, проводить волéбну кампанію

korump//ovat' -uje -ujú *nedok.* корумповáти

korun//a¹ -y ž **1** (symbol moci) коруна, вінець; kráľovská ~ кралёвска коруна; trňová ~ bibl. терновый вінець **2** *hist.* коруна, кралёвство; uhorská ~ угорьска коруна **3**

pren. вінець; človek je ~ou tvorstva чоловік є вінцем творіння; ~ všetkého вінець áбо

верьх вшиткого **4** (stromu) коруна; košatá ~ кошатá коруна **5** *bot. anat.* вінчик • ~

by tu z hlavy nepadla *hovor.* коруна з гóловы бы ёму не упáла áбо не звалила

ся; з нёго не убу́де

korun//a² -y ž (peňažná jednotka) коруна •

byť bez ~y остáти ся без коруны áбо без грóша

korunk//a -y ž **1** (na hlave nevesty) вінець **2**

bot. вінчик **3** кору́нка; nasadiť ~u (na zub) насадити кору́нку на зуб

korunn//ý *príd. k* **koruna¹** кору́нный; ~

princ кору́нный принц; наслідный принц; ~ svedok глáвный свідок; ~é lístky *bot.*

лупінок, кору́нный листок; ~é majetky кору́нны маеткы áбо зéмлі

korunováč//ia -ie ž коруновáція

korunovačn//ý коруновáчний; ~á slávnosť коруновáчна ослáва

korun//ovat' -uje -ujú **1** *nedok. dok.* коруновáти; ~ za kráľa коруновáти на

кράля áбо на трон **2** *dok. čo čím* овінчáти, закінчити; dielo bolo ~ované úspechom

діло закінчило ся успішні • ~ovaný hlupák коруновáный дура́к, дура́к над дурако́м

korunov//ý *príd. k* **koruna²**; ~á minca кору́на (мінца); ~ lístok коруно́вый листок

korupc//ia -ie ž коруп́ція, підплáчованя, корумповáня

korupčný коруп́чний, підплáчований, корумповáный

korytnací коритнáчий

korytnačk//a -y ž коритнáчка

koryt//o -a s **1** ко́рыто **2** (rieky) ко́рыто **3**

pren. коры́тко; тепле́ньке місте́чко; byť pri ~e быти у коры́т(к)а

korzár -a *m* корза́рь, піра́т, наморни́цкий

korzet -u *m* *zastar.* корзе́т

korzický корзі́цький

Korzičan -a *m* Корзіча́н

korz//o -a s ко́рзо, хо́дник, місце для прогу́лок

korz//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* корзовáти, прогу́лєвати ся, проходити ся

kos//a -y ž (nástroj) ко́сá; kovať ~u клепа́ти

ко́су • tá s ~ou *ľud. (o smrti)* то́тá носáта (з ко́сов), то́тá сме́ртка (з ко́сов); trafilá *al.*

padla ~ na kameň тра́філа áбо попáла ко́сá на ка́мінь

kosačk//a -y ž (stroj) ко́сáчка

kosák -a *m* серьп *aj pren.*; žať ~om жа́ти

се́рьпом; ~ a kladivo серьп і мо́лоток; ~ mesiaca серьп місяця

kosat//á -ej ž *ľud. expr.* носáта (з ко́сов), сме́ртка (з ко́сов) (*smеrtь*)

kosat//ec -ca *m* *bot. ípic*

kosb//a -y ž ко́сьба, ко́шіня

kos//ec -ca *m* ко́сець, ко́са́рь *m*

kosekans -u *m* *mat.* ко́се́канс

kosičk//a -y ž (šatka) ху́стка, ху́стя, ху́ща

kosienk//a -y ž, **kosien//ok** -ka *m* *ľud.* свіжоско́сєна лу́ка

kosier -a *m* **1** пє́ро (за ка́лапом); ~ za klobúkom пє́ро за ка́лапом; klobúk s ~om

ка́лап з пє́ром **2** ко́сáк (*тяжкый но́жик*), но́жик

kosín//us -u *m* *mat.* ко́си́нус

kos//it' -í -ia *nedok.* косити *aj pren.*

kosodlžnik -a *m* *geom.* параллелогра́м

kosodrevin//a -y ž ко́содере́вина

kosoštvorcový ромбо́вий

kosoštvorlec -са *m geom.* ромб

kosouhlý *geom.* косоугольный

kosouholník -а *m geom.* косоугольник

kos/lt' -ti ž кість ж; *gybia* ~ рыба кість; *ramenná* ~ *anat.* плечова кість; *klúčna* ~ *anat.* ключна кість, ключниця; *chrbtová* ~ а) *anat.* хребтова кість; б) *pren.* кістяк, основа; *slonová* ~ слонова кість • *je len* ~ а *koža* він (она) лем кожа і кісти; *až do* ~ti (*premrznúť*, *promoknúť*) аж до кістей (*перемёрзнути*, *промокнути*); *zmrznúť na* ~ перемёрзнути до кістей, закованіти (од зими); *od* ~ti (*dobrák*, *huncút*) *hovor.* до шпіку кістей; *zložiť* ~ti выстерти кісти; умерти; быти похованим; *ponaprávať* ~ti *niekomu* пораховати або перераховати ребра дакому

kosten/ly кістяный; ~é *gombíky* кістяны гомбічки; ~ *hrebef* кістяный грёбінь

kostic/la -e ž кітові баусы; кісточка

kostižer -u *m ľud.* костіжёр; *chronične* запаліня; туберкульоз кістей

kostliv/lec -са *m* кістра; *aj pren.* сухой або худый чоловік

kostnat/iet' -ie -ejú *nedok.* 1 (o) костнатіти, ставати ся твердым; *chrupka* ~ie хрящ костнатіє 2 *pren.* костнатіти, окостна́човати (ставати ся конзервативним, мягким)

kostnatý костна́тый, кістявий; ~á *dáma* костната дама

kostnic/la костниця, будка (*на цінтері*)

kostn/ly 1 кістный; ~á *tuberkulóza* кістна туберкульоза; ~á *dreň* кістный шпик, мозг 2 кістный; ~ *glej* кістный клей; ~á *múčka* кістна мука

kostol -а *m* 1 (*pravoslávna*, *gréckokatolícka*) церков ж, храм; (*katolícky*) кістел; (*evanjelický*) кістел 2 *hovor.* (*obradu*) служба; *dnes* *nie je* ~ *днес* не є служба або богослужіння • *ticho* *ako v* ~е тихо як в церкві; *naučit'* *po* ~е *hvizdať* *niekoho* научити уму-розуму дакого

kostolník -а *m* церковник

kostoln/ly церковный, храмовый; ~á *veža* церковна вежа, башня; ~é *hodiny* церковны години • *chudobný* *ako* ~á *myš* бідный або худобный як церковна мыш або паткань; *to* *nie je s* ~ým *poriadkom* тотó не є з церковным порядком; *tu* є штось не так

kost'ový p. kostný

kostr/la -у ž 1 *anat.* кістра; кістяк, основа, скелет 2 *tech.* *aj pren.* кістра, кістяк, основа, скелет; ~ *budovy* скелет будовы; ~ *diela* основа твору • *je* *ako* ~ (*chudý*) сухой або худой як палиця; *sáma* кість; *natiahnuť si* ~u (*fahnúť si*) натягнути ся, лячі собі

kostrbatý 1 кострумбáтый, зїжений; ~á *hlava* кострумбáта голова 2 *pren.* невыбрусеный, невыцібрений; ~ *šťyl* невыцібрений штїл

kostrč -а *m anat.* кістерч

kostrčov/ly костерчовый; ~é *kosti* костерчовы кісти

kostrnk/la -у ž 1 стóпка (*непа*) 2 *быль*, *былинка ж* (*ростлины*)

kostrov/ly костровый, скелетный; ~é *svalstvo* костровы або скелетны свáлы

kostým -у *m* костюм; *dámsky* ~ дáмский костюм; *divadelný* ~ театрáльный костюм

kostým/lovať -ује -ујú *nedok.* *div.* костюмовати

kostýmov/ly костюмовый; ~ *kabát* костюмовый кабатик; ~á *látka* костюмóве полóтно; ~é *šaty* костюмóвы шмáты; ~á *skúška* *div.* репети́ція в костюмах

kosý косый; ~ *uhol* *geom.* ко́сый уго́л

košarován/lie -ia *s odb.* кошаровáння

košat/iet' -ie -ejú *nedok.* роско́нарёвати ся, ставати ся роско́наре́ным

košat/ly конаристый, роско́наре́ный, коша́тый; ~ *strom* роско́наре́ный стром; ~á *koruna* конариста або коша́та ко́руна

koše/lla -le ž сорóчка; по́сна ~ но́чна сорóчка • *zvyk* *je* *železná* ~ [*prisl.*] звык є же́лізна сорóчка; *blížšia* ~ *ako* *kabát* близша сорóчка як ка́бат, сво́я сорóчка

ближе ку тілу; *dal by aj poslednú ~ľu* дав би і послідню сорочку, дав би вшытко
košeľovin//a -у *ž* полотно на сорочку, сорочкове полотно
košeľov//ý сорочковий; ~ *golier* сорочковий ґалір, ґалір сорочки; ~*á látka* полотно на сорочки, сорочкове полотно; ~ *strih* сорочковий стриг; ~ *gombík* сорочкова ґомбичка, ґомбичка на сорочки
košiar -а *m* кошара (для овець) (нár.)
košiarik -а *m* *zdrob.* кошарик
košiarový *príd. k* **košiar**; кошаровий; ~*á ohrada* кошарове огорождіння
košický кошицький
košík -а *m* кошик; *pletenie ~ov* плетіння кошиків
košíkár -а *m* 1 кошикарь
košíkárstv//o -а *s* výroba кошиків
košíkový кошиковий
košin//a -у *ž* прутяний кош на возі або сánках
košinový *príd. k* **košina**; ~ *kufor* плетений кúфер; ~ *voz* виз з прутяним кошом
košový кошовий, кошиковий
koštiaľ -а *m* *hovor. expr.* кість ж
košť/ovat' -ує -у́ю *nedok. ľud. p.* **ochutnávať** коштовати; ~ *jedlo* коштовати їдло
košť/ovat'² -ує -у́ю *nedok. ľud. zastar. p.* **stať**² мати цінý, стояти; *tridsať zlatých ~ovalo* тридцять златых стояло
kótl//a -у *ž* *geogr.* вышка
kotangens -у *m* *mat.* котангенс
kotevn//ý; ~*é lano* котвове лано, котвový мотузок
kot//it' sa -і са -іа са *nedok. 1* (o *mačke, koze, zajacoch, ovciach*) котити ся; (o *psovitých*) щенити ся; *ovca sa ~í* вивця котить ся або ягнить ся, *mačka sa ~* мачка кóтить ся **2** *pejor. (množiť sa)* плодити ся, розмножувати ся • *peniaze sa mu ~іа* пінязі ёму кóтять ся, прибивають
kotkodák *ciť.* кот-кодák
kotkodák//ať -а -а́ю *nedok.* коткодákати *aj pejor.*

kotlár -а *m* котлярь
kotlár//eň -не *ž* котлярня
kotlet//a -у *ž* *kuch.* різка; печёне або випражане ребірко
kot//lety -ієт *ž* *len v mn.* ч. котлёты, бакенбáрды *romn.*
kotlík -а *m* кóтлик
kotlíkový; ~ *guláš, guláš* (котликовий) ґуляш
kotlin//a -у *ž* **1** *geogr.* котловина; *Dunajská ~* Дуна́йска котловина **2** котёл
kotná *príd. (o mačke, ovci, koze ap.)* кітна
kot//ol -ла *m* котёл
kotol//ňa -не *ž* котёлня
kotolný котёлный; ~ *kameň* котёлный кáмíнь, котёлна усаденина
kótl/ovat' -ує -у́ю *nedok. 1* котовати; означати вышку над ўровнём моря **2** *geom.* розоставляти рóзміры **3** *fin.* котовати; ~ *papier* котований пáпíрь
kotrb//a -у *ž* *expr.* котёрба, гóлова; *tvrdá ~* твердá котёрба; *múdra ~* мудрá гóлова; *bystrá ~* быстра гóлова
kotrmel//ec -са *m* коту́лька ж; *robiť al. váľať ~se* робити коту́льки, котуляти ся **2** *pren. expr.* нерозва́жний, помы́лений, хыбный крок або по́ступ; хыба
kotúč -а *m* **1** дíск, круг *aj pren.*; *slnečný ~* со́лнечный круг **2** (*zvitok*) звиток; кóтуч, змотóк, скру́ток; ~ *filmu* кóтуч фíлму; ~ *drôtu* змотóк дрóту; ~ *papiera* кóтуч пáпíря **3** хмáра, óблак (*náроху, дыму i m. n.*)
kotúl' -а *m* *tel.* коту́лька
kotúl//ať -а -а́ю *nedok.* котуляти; ~ *sud* ко-туляти бóчку
kotúl//ať sa -а са -а́ю са *nedok.* котуляти ся, валяти ся, ґуляти ся; *lopta, jablko sa ~а* лóпта, ябко ґулять ся
kotv//a -у *ž* *v rôzn. význ.* кóтва; *spustiť ~* спустити кóтву; *zdvihnúť ~* підняти кóтву; зняти ся з кóтвы
kotviš//te -їа *s* місце котвіня
kotv//it' -і -іа *nedok.* котвити; ~ *v prístave* котвити в приставі
kotvov//ý котвový; ~*é lano* котвове лано, котвový мотузок

kov -у *m* метál; farebné ~ фарéбны метáлы; drahé ~у дорогоцінны метáлы
kovac/lí кўючій; кова́льський; ~ lis кўючій лис; ~ia skúška кова́льска прóба
kováč -а *m* кова́ль • každý je ~om svojho šťastia кáждый с ковалём своёго щáстя
kováč/lňa -не ž кова́льня
kováčsk//y кова́льський; ~а dielňa кова́льський цех; кова́льня; ~е kladivo кова́льський мóлот(ок)
kovadlina správ. náková
kovan//ie -ia *s* (kovaná súčiastka) кова́ня; ~ na truhlici кова́ня на кўфрi; ~ на puške кова́ня на пўшці; ~ okna кова́ня óкна, óблака
kovat' kuje kujú *nedok.* v rôzn. význ. кова́ти; ~ železo кова́ти желізо; ~ kosu кова́ти косý; ~ koňa кова́ти áбо покова́ти коня
koverkot -у *m* text. коверкóт
kovoobrábaci металообрóблюючій; ~ stroj металообрóблююча машына; ~ priemysel металообрóблюючій прóмысел
kovopriemysel -лу *m* металургíчный прóмысел; ~ tovar металóвы вырoбки, вырoбки із метáла
kovorobný металообрóбный; ~ priemysel металообрóбный прóмысел; ~ závod металообрóбный завóд
kovorobotník -а *m* металоробóтник
kovoryt -у *m* гравюра (на метáли)
kovoryt//ec -са *m* гравёр (по метáли)
kovotokár -а *m* металотóкарь, сустрўжник
kovov//ý v rôzn. význ. металóвый; ~é mince металíчны пiнязi; ~ lesk металíчный блеск
koz//a -у ž 1 ко́за 2 (podstavec) ко́за 3 tel. ко́за; skákať cez ~и скáкати чéрез ко́зу • ja o ~е a on o voze я o кóзі, а він o вóзі; ľúbiť ako ~ пóž любить як ко́за нóжик; лю-бить як пес пáлицю, ненавiдити; rozumieť niečomu ako ~ petržlenu розумити ся дачóму як свиня петрўщi
kozacin//a -у ž козлятина
kozacin//ec -са *m* кóзи бóбки, кóзий гнiй
kozácky козáцький; ~ pluk козáцький плук; ~ ataman козáцький атамáн

kozáctv//o -а *s* hromad. козацтво
kozáčik -а *m* (tanec) козачóк
kozák¹ -а *m* козák
kozák² -а *m* (hríb) лiскóвый гриб, козák
koz//í 1 кóзий; ~ie mlieko кóзе молóко; ~ie mäso козлятина 2 *pren.* кóзий; ~ia briadka кóзя бóродка
koziar -а *m* козяр, пастўх коз
kozín//a -у ž 1 козина 2 кóзя кóжа áбо скóра; čižmičky z ~у чiжмiчки з кóзей скóры 3 кóзий зáпах
kozín//ec -са *m* кóзя стáйна
kozink//a -у ž *odb.* козлинка
kozinkov//ý козлóвый, цапóвый, кóзий; ~ kožuch кóзий кожўх; ~é čižmičky кóзи чiжмiчки
kozľa -ťa *s* кiзля
kozľac//í prid. *k* kozľa; кiзлячiй; ~ie mäso кiзлятина, кiзляче мясо
kozľacin//a -у кiзлятина, (молода) кiзляти-на
kozlic//a -е ž *hovor.* (puška) дуплóвка
kozlik¹ -а *m* (na voze) кóзлы *potn.*, сiдáдно
kozlik² -а *m* кóзлы *potn.*; postaviť pušky do ~а постáвити пўшки до кóзла
kozmetický козметíчный
kozmetik//a -у ž 1 козмéтика 2 козметíчный салóн
kozmic//ý козмíчный; ~á loď козмíчный корáбель; ~é žiarenie козмíчне ожарiня; ~á rýchlosť козмíчна скóрость; ~ let лiтáня до ко́зму
kozmodróm -у *m* козмодрóм
kozmonaut -а *m* козмонáвт
kozmonautik//a -у ž козмонáвтика
kozmonautik//a -у ž козмонáвтка
kozmoopolit//a -у *m* козмополiта
kozmoopolitick//ý козмополiтíчный; ~á teória козмополiтíчна теорiя; ~é rastliny *odb.* козмополiтíчны ростлины
kozmoopolitizm//us -у *m* козмополiтiзм
kozml//os -у *m* кóзмос
koz//ol -ла *m* (stoh slamy al. obilia) стор
kozorož//ec -са *m* zool. astron. козорóжець; obratník Kozorožca паралéль Козорóжця

kozub -a *m* козуб; *rodinný* ~ рódный дiм
kožla -e *ž* 1 *v rôzn. význ.* кóжа, скóра; *surová* ~ сурóва кóжа; *bravčová* ~ свиньска кóжа; *má bielu* ~и він (онá) мать бiлу кóжу 2 (*so srstou*) скóра; *medvedia* ~ медвiдiа скóра, скóра медвiдiа 3 (*na plodoch*) скóрка, кóжа; *pomaranč s hrubou* ~ou помарáнч з грубóв скóрков 4 (*na mlieku ap.*) скóрка
 • *husia* ~ гýся кóжа; *čertova* ~ чортóва скóра; *je len kosť* а ~ він (онá) кiсть i кóжа; *premoknúť až do* ~e промóкнути аж до костéй áбо до послiднéй ниткы; *skúsiť al. pocítiť na vlastnej* ~i скýсити áбо почýвствовати на влáстній скóрi; *báť sa o svoju* ~ бояти ся о свóю скóру; *ide tu o* ~и iдé ёмý о жывот; *byť v niečej* ~и быти в дачiй скóрi; *nebyť vo svojej* ~и быти не в свóйй скóрi; *ísť z* ~e vyskočiť (*od zlosti*) iти зó скóры выскочiти (*od злóсти*) барз нетерпезливый; *nevpratať sa do* ~e не змiстити ся до скóры, ходити на гóлови; *mať hrubú al. hrošiu* ~ máти грубý áбо грóшу скóру, вёлé знёсти; *ujsť so zdravou* ~ou а) выйти сухим iз вóды; б) зостáти цiлым i непошкоджéным; *odrať z niekoho (poslednú)* ~и здёрти з дакóго послiдню скóру; *ešte vlka nezabili, už na jeho* ~и pили [*prisl.*] iщi вóвка не зáбили, а уж на ёгó скóру пили; дiлити скóру незáбитого медвiдiа

koželuh *správ. garbiar*

koženka *správ. kožovka*

koženka *la* *2* -y *ž* *odб.* кожéнка, умéла кóжа
kožený кожéнный, скоряный; ~ *kabát* а) кожéнный кáбат, коженяк б) кожéнный гéрок

kožiar *1* -a *m* кожýшник, кóжник

kožiar *2* -a *m* (*chrobák*) скоряк

kožiar *3* -a *m* *hovor. (lekár)* кóжник, дерматолóг

kožiarsky кóжный; ~ *priemysel* кóжный прóмысел

kožka *p. koža*

kožkár -a *m* *hovor.* кожкáрь

kožnlý *1* кóжный; ~é choroby кóжны хворóты; ~ *lekár* кóжный лiкарь, дерматолóг

kožnlý *2* -ého *m* *hovor.* кóжный; ~á sieva кóжна жыла

kožovka *la* -y *ž* кожóвка (*сóрта зимýшних яблoк*)

kožuch -a *m* 1 кожýх, кожýшок; *krátky* ~ кýртый кожýх, кожéнный гéрок 2 *hovor. (zvieracia koža)* скóра; *medvedí* ~ кожýх з медвiдéй скóры • *vlk v ovčom* ~и *bibl.* вовк в óвчiй скóрi

kožušín *la* -y *ž* 1 кожушина; *obchod s* ~ами кожушництво 2 (*surpové kože*) скóра

kožušinový кожушинóвый; ~ *golier* кожушинóвый гáлiп

kožušnictvo *la* -a *s* 1 (*povolanie*) кожушництво 2 óбход áбо склеп з кожушинами

kožušník -a *m* кожýшник

kožušľok -ka *i* **kožuštek** -a *m* кожýшок (i без рукáвiв)

kôl kola *m* кол, кóлик; *napichnúť na* ~ (*spôsob mučenia*) посадити на кол • *stoji ako* ~ (вiн) стоiть як пняк; *je ako* ~ *v plote* (вiн) ёдén як пáлець

kôllňa -ne *ž* шóпа; *voz je pod* ~hou вiз ё пiд шóпов; *uložiť drevo pod* ~ňu уложити дéрево пiд шóпу

kôň koňa *m* 1 кiнь *m*; *jazdecký* ~ бiжéцькый кiнь; *ťažný* ~ тягáючий кiнь; *vysadnúť* на коňa сiсти на коня; *ísť* на конi iти на кони; *zosadnúť z* коňa зыйти áбо зосiсти з коня 2 *pren.* дурáк, осёл 3 *tel.* кiнь *m*; *cvičiť* на конi упражняти ся на кони 4 *hovor. (na pílenie dreva)* крóсенка *porn.* 5 *šach. hovor.* кiнь *m* • *robiť ako* ~ робити як кiнь; *biť ako koňa* бити як коня, дёрти як сiдорову кóзу; *darovanému koňovi* на зuby пehľад [*prisl.*] даровáному конёви на зýбы не позерáють; *byť* на конi быти на кони, чýти ся перемóжцём; *vziať* на коňa (*na plec*ia) взяти дiтину на коня áбо на плéчi; ~ *má štyri nohy* а *predsa sa potkne* [*prisl.*] кiнь мать штири нóгы, а прéцiк пошпóтить ся

kôpkla -y *ž* 1 *zdrob. k* копа 2 кóпка

kôpkovač -a *m* *poľnohosp. (časť kombajnu)* копковáч

kôpk//ovat' -uje -ujú *nedok. poľnohosp.*
копковати
kôp//or -ru *m* копёрь
kôprov//ý копрёвый; ~á ота́чка корёва
о́мачка
kôr//la -y *ž v rôzn. význ.* кора, ко́рка, ско́рка;
stromová ~ стромо́ва ко́ра; pomarančová
~ помаранчо́ва ско́рка; zemská ~ *geol.*
зе́мельна ко́ра; ľadová ~ ле́дова ко́ра а́бо
ко́рка; mozgová ~ *anat.* мозгі́ова ко́ра, ко́ра
голо́вного мо́згу
kôrk//a -y *ž* ко́рка; chlebová ~ хлібо́ва ко́рка;
citronová ~ цітроно́ва ко́рка
kôrnaten//ie -ia *s lek.* корнаті́ня (жыл),
вапенаті́ня; ~ siev корнаті́ня а́бо ва-
пенаті́ня жыл; склеро́за
kôrnat//iet' -ie -eju *nedok. 1* покрыва́ти ся
ко́ров а́бо ко́рков, тве́рднути на пове́рху
2 lek. корнаті́ти, вапенаті́ти
kôrov//le -ov *m mn. č. zool. 1* ракоподобны
2 коро́йды
kôrov//ie -ia *s* была, (сухе) кукурича́не была
kôrovit//ý коровитый, затвердну́тый,
покры́тый ко́рков, ко́равый; ~ sneh
ствердну́тый сніг; ~á rôda затвердну́та
зе́мля; ~é dlane ко́равы до́лоні
kôstk//a -y *ž* кістка, кісточка; čerešňové ~у
черешне́вы кістки
kostrovič//a -e *ž 1* кістко́вый плод *2 (nápoj)*
алкоголо́вый напíток із ядер кістко́вый
плóдів
kôstkovit//ý кістковитый, кістко́вый; ~é
ovocie кістко́ва ово́цина
kôstkov//ý кістко́вый; ~é ovocie кістко́ва
ово́цина
kôš koša *m 1* кіш, ко́шик; ~ na odpadky кіш
на смі́тя; кіш (на улі́ці); ~ na bielizň кіш
на спі́дне обле́чі́ня *2 šport (v basketbale)*
кіш • hrudný ~ *anat.* гру́дний кіш; hodič
do koša шма́рити до ко́ша, вышма́рити;
dostať košom доста́ти ко́шом (*при та́нці,*
спрóсинах); dať košom niekomu дати
ко́шом да́кому, одре́ч а́бо одрі́кнути
да́кому (*жена́чови i m. n.*)
krab -a *m zool.* краб

krabí крабóвый

krabica *hovor. zastar. p. škatuľa*

kráč//at' -a -ajú *nedok. 1* крача́ти, іти
(кроком); ~ajúce гýpadlo *tech.* кроку́ючий
екскава́тор *2 pren.* іти; ~ v ústrety niečomu
іти напро́тив да́кому • ~ s duchom času
іти з ду́хом часу; ~ v šlapajach niekoho
крача́ти по сто́пах да́кого, іти по да́чїїх
сто́пах а́бо сте́жках, продо́вжовати да́че
ді́ло

krádež -e *ž* кра́деж; spáchať ~ украти́

kradmo *prísl.* кра́дькома́, покра́домки;
та́йні; ~ sa dívať покра́домки по́зерати́

kradml//ý *1* кра́дучий ся; ~é kroky кра́дучі
кро́ки; hodiť ~ pohľad по́позерати́
покра́домки *2 poet.* злоді́йський; ~ou
rukou siahnuť на піе́що злоді́йсков руко́в
с҃ягнути на да́што

krad//núť -ne -nú *nedok.* кра́сти

krad//núť sa -ne sa -nú sa *nedok.* кра́сти
ся, підкра́довати ся

krahul//ec -sa *m zool.* ястре́б-перепі́лять-
ник; ~ obyčajný ястре́б обыча́йный

krach -u *m hovor.* крах, банкро́т; hospodársky
~ еконо́мічний крах; finančný ~ фіна́нчний
крах; politický ~ політи́чний банкро́т

krach//núť -ne -nú *nedok.* кра́хнути,
утерпі́ти крах а́бо банкро́т, банкро́товати;
banka -la ба́нка кра́хнула

krach//ovat' -uje -ujú *nedok.* крахова́ти,
потерпі́ти крах а́бо банкро́т

kraj¹ -a *m* край; ~ stola край сто́ла; на ~і
на кра́ї • priviesť niekoho на ~ záhuby
приве́сти да́кого до за́губы; to nemá
konca-kraja то́то не ма́ть кінце-кра́я; ísť
на ~ sveta іти на край сві́та

kraj² -a *m 1* край; кра́їна; rodný ~ ро́дний
край; neznáme ~е незна́мы кра́їны;
poľárne ~е по́лярны кра́їны; priemyselný ~
промы́словы о́бласті; hornatý ~ горна́тый
край, горна́тый ландша́фт, гористый край
2 (administratívna jednotka) край, о́бласть
ж • iný ~, iný mrav [*prísl.*] іншый край,
іншый зв́ик (што хыжа, то обы́чай)

krajan -a *m* кра́ян

kráj/lať -a -ajú *nedok.* 1 країти, різати; ~ chlieb країти *ábo* різати хліб 2 *odb.* кроїти

krajciar *správ.* **grajciar**

krajčír -a *m* крайчір

krajčírsk//y крайчірський; ~a dielňa крайчірська майстрівня; ~e počnice крайчірськи ножички

krajčírstv//o -a *s* 1 крайчірська фірма, крайчірство 2 крайчірська майстрівня

kraj//ec -ca *ž* 1 (o)краєць *m*; ~ chleba (o) краєць хліба

krajini//a -y *ž* 1 країна; ~y kapitalizmu, socializmu капіталістичні, соціалістичні країни; rozprávková ~ *pren.* приповідкова країна; країна приповідок 2 край, область ж; hornatá ~ гориста країна; malebná ~ образкова країна 3 *anat.* область ж; srdcová ~ область серця 4 *hist.* земля; Uhorská ~ Угорська земля; Slovenská ~ Словачька земля 5 (*malba*) пейзаж, країнка

krajínár -a *m* пейзажиста, країнкарь

krajink//a -y *ž* 1 *zdrob. k krajina* 1 2 (*malba*) пейзаж, країнка

krajinomal//b//a -y *ž* 1 пейзажне малювання, малювання пейзажу 2 пейзаж

krajinský країнський; ~ спет країнський сейм (*в старім Угорську/*

krajka *spáv.* **čipka**

krajnic//a -e *ž* 1 (*doska*) о́крайка 2 (*časť cesty*) о́край

krajník -a *m voj.* крайник, фланго́вий

krajnos//ť -ti *ž* крайність; zachádzať do ~ti заходити до крайностей

krajn//ý *v rôzn. význ.* крайний; ~ dom крайний дім; ~ grírad країна пригода; ~á ľavica *polit.* крайна лівця

krajov//ý краєвий, містний, областний; ~é zvláštnosti містны особливости

krajský крайський, областний; ~ súd крайський суд; ~ úrad крайський уряд

krajší 2. *st. k perný, krásny*

krák//ať -a -ajú *nedok.* кра́кати

krákor//iť -í -ia *nedok.* 1 (o *spiečke*) коткода́кати 2 *pren. pejor.* та́рати, ке́цати

kráľ -a *m* 1 *v rôzn. význ.* кра́ль *m*; zvolíť za ~a зволити *ábo* ви́брати за кра́ля; dať šach ~ovi да́ти шах кра́лєви; guľový ~ кулє́вий кра́ль 2 *pren.* кра́ль *m*, ца́рь *m*; naftový ~ нафто́вий кра́ль; ~ rúšte кра́ль пу́стыні • Troch ~ov (*cirkevný sviatok*) Ве́чор Рождества́ Христо́ва (6-го яну́ара); žije si ako ~ жы́е собі́ як кра́ль; medzi slepými je jednooký ~от ме́джі слі́пыми і є́дноо́кий є кра́лєм; pre pána ~a! *hovor.* пре па́на кра́ля!, подума́ти лем

kraliký: ~a biblia Кралицька біблія

králičí кро́личій

králik' -a *m (zajac)* кро́лик • pokusný ~ про́бный *ábo* експе́римета́льний кро́лик

králik² -a *m bot.* ма́рґаре́та, ма́рґаре́тка

králikár -a *m* кро́ликáрь

králikár//eň -ne *ž* кро́ликáрня

kráľ//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 кра́лєва́ти, ца́рствова́ти 2 *pren.* ца́рєва́ти

kráľovič -a *m* прин́ц, коро́лєвіч

kráľovn//á -eј *ž* 1 кра́лєвна; ~ zo Sáby *bibl.* кра́лєвна зо Са́бы 2 *pren.* кра́лєвна, ца́рі́ца; ~ krásy кра́лєвна кра́сьы; ~ plesu кра́лєвна ба́ну; ~ kvetov (o ruži) кра́лєвна кві́тів; ~ vied (*matematika*) нау́ка нау́к; ~ zbraní (*pechota*) кра́лєвна по́ля 3 (*u včiel*) ма́тка 4 *šach.* да́ма, кра́лєвна (*hovor.*) • ~ nebeská кра́лєвна небе́сна

kráľovrah -a *m* кра́лєуби́йця, ца́рєуби́йця

kráľovsky *prísl.* по-кра́лєвськы, по-ца́рьськы; mať sa ~ жы́ти по-кра́лєвськы, жы́ти як кра́ль *ábo* ца́рь; má sa ~ жы́є по-кра́лєвськы

kráľovsk//ý 1 кра́лєвський; ~ titul кра́лєвський ті́тул; ~á koruna кра́лєвська ко́руна; ~ palác кра́лєвський ка́штель; ~á mos кра́лєвська ми́ць; ~ strelec *šach.* ве́жа; ~ komorník кра́лєвський слуга́, комо́рник; ~é mestá *hist.* кра́лєвськы *ábo* ца́рьськы мі́ста 2 *pren.* кра́лєвський, ца́рьський; ~á odmena кра́лєвська нагоро́да; ~ plat кра́лєвський за́робок; ~ dar кра́лєвський подару́нок; ~ preruch кра́лєвська ро́скош • lúčavka ~a *chem.* ца́рьська во́дка

kráľovstvo -a s 1 кралёвство; bolo raz jedno ~ ... (*začiatok rozprávky*) было раз едно кралёвство ... 2 *pren.* кралёвство, царство; ~ snov царство снів • ~ nebeské *bibl.* царство небёсне

krám -u m *hovor.* 1 (*obchodík*) склеп, склелік, обход; hračkársky ~ грачкарський склеп або обход 2 *obyč. v mn. č.* ~y гарабурдя, барахл • aký pán, taký ~ [*prisl.*] який пан, такий і крам; hodí sa do ~u totó mi ide або підходить або пасіє; totó odpovídať moím plánam або моєму вкусу

kramľ -a -e ž *hovor.* клямбра, скоба; spojiť brvná ~ou споїти дёрева клямбров • cól sem, cól tam, ~ pritiahne ľud. цоль ту, цоль там, а клямбра або скоба притягне; кус ту, кус там – totó не мать значіня

krankas -a -y ž *hovor. zastar.* кранкаса, поїстна каса; liečiť sa na ~u лічіти ся за рахунок шпитальной касы

kras -u m *geol.* крас

krás -a -y ž красотá; prírodné ~у красоты природы; ~у Slovenska красоты Словакії або Словёньска • ~у sa nepaješ z красоты не наїш ся, з лица не воду пити

krásavlec -са m красáвецъ

krásk -a -y ž красáвця

kraslic -a -e ž (*maľované vajce*) малёване яйце, писанка

krásne *prisl.* krásní, krásní, чудесní, шум(в)ні; ~ spievať прекрасні або шум(н)і співати; ~ kresliť чудесні рисувати; dnes je ~ днес(ка) прекрасні або шум(м)ні

krásny 1 krásny, шум(м)ный; ~а žena krásna або шумна женá; ~ čin шум(м)ный поступок; ~é slová *aj iron.* красны слова 2 *hovor. (dobrý, veľký)* прекрасный, чудесный; ~ výsledok прекрасный результат; ~ kus чудесный екземплар • ~а robota! *iron.* чудесна робóтка! ~е pohlavie прекрасный пол; ~ literatúra художня або krásna літератúra; jedného ~eho dňa в едён прекрасный день

krasojazd -a -y ž красоїздá

krasojazdlec -са m красоїздець

krasokorčuliar -a m *šport.* красокорчуляр **krasokorčuliarsky** красокорчулярський; ~е preteky красокорчулярськы перемáгáня

krasokorčuľovaníe -ia s *šport.* красокорчулёвáня

krasopis -u m 1 калігрáфія 2 (*školský predmet*) красопис, чістопис

krasopislec -са m красописецъ, калігрáф

krasopisní /ý калігрáфічний; ~á úloha а) красописна задáча; б) калігрáфічні написана задáча

krasorečníctvo -a s красоречнія

krasorečník -a m красорéчник

krasový красóвый

krášliť -i -ia *nedok.* окрáшовати

-krát 1 (*druhá časť násobných číseloviek*) раз; dvakrát два раз 2 *mat.* päťkrát päť пять раз пять; dvakrát tri два раз три

krát -u m *zastar. (násobilka)* таблиця множіня; skúšať ~ провіряти таблицю множіня

kráter -u/-a m крáтер; ~ sopku крáтер сóпки або вулкáна; ~ po bombe крáтер або яма по бóмбі

krátliť -i -ia *nedok.* 1 скорóчовати; корóтити 2 *mat.* корóтити; ~ zlomok корóтити дроб • ~ si čas корóтити час

krátko *prisl.* 1 кúрто, корóтко; ~ ostrihať кúрто остричі або підстричі 2 недóвго, непродовжéні; ~ trvať недóвго тыврати або тримати 3 (*stručne*) кúрто, корóтко; ~ povedané кúрто повіджéно

krátkodobý курточасóвый; ~ kurz курточасóвый курз; ~á zmenka *ekon.* курточасóва змінка; ~ úver курточасóвый кредіт; ~á úloha задáча на кúртый або корóткий час

krátkometrážny; ~ film короткометражный фíлм

krátkosrstý куртосéрстый

krátkovlnný 1 *odb.* коротковолно́вый; ~á vysielacka коротковолно́ва высíлачка

krátkovlnný 2 (*o ovciach*) куртосéрстый

krátkozraký короткозрáкий, близкору́кий *aj pren.*

krátk//y 1 корóткий, кúртый; ~е nohавice кúрты ногави́ци; ~е vlasу корóткы во́лосы; ~е vlny rádiotel. корóткы во́лны; ~е spojenie el. tech. корóтке спо́їня; ~е samohlásky lingv. корóткы глáсны 2 (v časovom význame) корóткий, кúртый, недóвгый, непродóвжуючий; ~а prestávka кúрта пере́міна; po ~om rozmýšľaní по кúртим роздúмовани; to bude mať ~е trvanie то́то бúде триматит кúрто áбо недóвго; za ~ čas за корóткий час 3 (stručný) кúртый, корóткий; ~ obsah кúрте содержа́нїе áбо кúртый óбся; ~ prehľad кúртый пере́гляд; ~а odroved' кúрта óдпові́дь • ~а pamäť а) корóртка па́мять; б) ди́рава па́мьть; ~ film короткометра́жный фи́лм; urobiť s niečím ~ koniec скóро ски́нчи́ти з дачи́м; je na to ~ він на то́то корóткий; na to je môj rozum ~ на то́то є мій розу́м корóткий

kratochvil//a -le ž гуля́ня, прие́мне корочи́ня часу́

kratučký короте́нький, барз корóткий; барз кúртый

krav//a -y ž коро́ва; dojná ~ до́йна коро́ва aj pren.; jalová ~ яло́ва коро́ва • v posí je každá ~ čierna в но́чі ка́жда коро́ва чо́рна, в но́чі вшы́ткы ма́чки сивы

kravál -u m hovor. шка́ндал, крик, глук; robiť ~ робити крик

kravat//a -y ž ма́шля

kraviar -a m пасты́рь (коро́в)

kraviar//eň -ne ž ста́йня про коро́вы, коро́вник

kravičk//a -y ž zdob. коро́вка, корови́чка • pánbožkova ~ hovor. баба́рунка

kravín -a m ста́йня про коро́вы, коро́вник

kravin//a -y ž 1 коровя́ча скóра 2 vulg. глúпость, сомари́на ж

kravin//ec -са m коровя́нка

kravsk//ý коровя́чий; ~é mlieko коровя́че мо́локо

krb -u m ко́зуб aj pren. rodinný ~ pren. ро́динный ди́м

křč -a m корч; svalový ~ свало́вый корч; žalúdkové ~е ко́рчи жо́лудка, жо́лудко́вы

ко́рчи; dostal ~е доста́в ко́рчи; zvijsa sa v ~och звива́ти ся в корча́х

křč -a m (hrčovitý koreň) сукова́тый ко́ринь áбо кона́рь

krčah -a m дзбанóк • dotiaľ sa chodí s ~om на во́ду, кým са nerozbijsie [prísl.] до то́го часу́ хóдити ся з дзбанко́м на во́ду, по́кы не розóбе ся

krč//lek -ka m anat. корчо́к; ~ koreňa (na zube) корчо́к зу́ба; ~ maternice корчо́к ма́ткы

krč//liť -í -ia nedok. 1 корчи́ти, мяти; ~ šaty корчи́ти áбо мяти шма́ты 2 корчи́ти; ~ list корчи́ти пи́сьмо 3 оги́нати; ~ ruku, nohu оги́нати ру́ку, но́гу 4 морщи́ти; ~ čelo морщи́ти че́ло; ~ nos мо́щи́ти нис; ~ plecami корчи́ти áбо стиска́ти плеча́ми

krč//liť sa -í sa -ia sa nedok. 1 (o látke) корчи́ти ся 2 зогина́ти ся, клонити ся; ~ sa pod pošou зогина́ти ся пвд тяжко́в но́шов; ~ sa nad stolom (pri práci) склоня́ти ся над сто́лом 3 корчи́ти ся; ~ sa od bolesti корчи́ти ся од бо́лести 4 (byť učený) сиді́ти скорче́ным, корчи́ти ся (в кúмi i m. n.)

krčiv//ý корчи́вий; ~á látka корчи́ве поло́тно

krčm//a -y ž ко́рчма • sedieť ako v ~е сиді́ти як в ко́рчмі (підпéршы го́лову рука́ми)

krčmár -a m корчма́рь

krčmár//liť -í -ia nedok. hovor. корчмарити

krčnic//a -e ž anat. шыйна жы́ла

krčn//ý 1 anat. шыйный; ~é stavce шыйны ста́вци; ~é svaly шыйны свáлы 2 lek. горло́вий; ~é choroby хворóты го́рла; ~á klinika корчо́ва клі́ніка; ~ lekár корчо́вый лі́кар, ларінго́лог

křčovit//ý корчови́тый, корчо́вый; спазма́тчний; ~ plač корчови́тый плач; ~ kašeľ корчови́тый каше́ль; ~é úsilie pren. узко́стлива ста́рость

křčov//ý корчо́вый, спазма́тчний • ~é žily корчо́вы жы́лы, тромбофлебі́да

křd//eľ -ľa m 1 гро́мада, ко́па, ро́й; ~ vrabcov гро́мада воро́блів; ~ detí ко́па діте́й; ~ divých kačíc ро́й ди́ких ка́чок 2 ста́до; ~ овие́с ста́до ове́ць

kredenc -a *m* креденець
kredit -u *m* кредит *aj pren.*; *mať ~ pren.* мати кредит *або* довіру
kredit//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. fin.* 1 кредитувати; ~ účet кредитувати *учет* 2 заложити до графу кредіта
kréd//o -a *s cirk.* кредо *aj pren.*; *politické ~* політичне кредо • *dostať sa do niečoho ako Pilát do ~a hovor. žart.* достати ся до дачого як Пілат до кредо, достати ся до дачого без власного причиніння
krehk//ý крегкий; ~é sklo крегке скло; ~é pečivo крегке печиво; ~é stvorenie крегке створіння; ~ kvet крегкий квіток; ~é zdravie *prep.* крегке *або* слабє здравя
kreh//núť -ne -nú *nedok.* кочаніти, крегнути, тугнути; ~ na mraze тугнути од зими
krecht -u *m polnohosp. správ. hrobľa* крехт, яма
krém -u *m v rôzn. význ.* бокс; крем; ~ на topánku бокс на обув; ~ на ruku крем на руки; vanilkový ~ *kuch.* ванілко́вий крем
 krematór//ium -ia *s* крематорій *m*
kremeň -a *m* кремінь; жу́ла, ка́мінь
kremen//ec -sa *m geol.* кремі́нець
krémeš -a *m hovor. kuch.* кремеш
kremitan -u *m chem.* сілікат
kremit//ý *chem.* кремні́евый; kyselina ~á кремні́єва кіслотá; kyslíčnik ~ дво́окісь кре́мнія,
kremienk//a -y *ž zastar. (puška)* кремнє́вка
kremien//ok -ka *m* кре́мінок, шу́тер з кре́мнія
kremík -a *m chem.* кре́мній
kremikat//ý *odb.* кре́мністий; ~é látky кре́мністы спо́ія
kremitkov//ý кре́мністий; ~á oseľ кре́мніста о́ціль
kremit//ý ка́менистий, кре́мністий; ~á pôda ка́мениста зе́мля
krém//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* боксовати, кремівати; ~ topánku боксовати топáнки; ~ si ruku кремівати собі́ руки
krémovnik -a *m kuch.* кре́меш, кре́мовник

krémov//ý *kuch.* з кре́мом; ~é trubičky кре́мовы́ тру́бки, тру́бки з кре́мом
krémový *(o farbe)* кре́мовый, жо́втобі́лый
krepl -u *m text.* креп
krepl//it' -í -ia *nedok. expr.* поска́ковати, танце́вати
krepldešin -u *m text.* креплешін
kreplý шіко́вний, пружный, різкий, міцный; ~ chláp шіко́вний хлоп; ~ šesťdesiatnik пружный шістьдеся́тник
krepl//ý кре́повый; ~é šaty кре́повы шма́ты; ~ papier кре́повый па́пірь
kresací креса́чий; ~ kameň креса́чий ка́мінь, кре́мїнь
kresačk//a -y *ž (sekerá)* кресачка, топір на кресана́ дере́ва
kresadl//o -a *s zastar.* кресатко, огниво
kresanic//a -e *ž* 1 трі́ска, ші́пка 2 окресáne дере́во
kre//sať -še -šú *nedok.* 1 кресати, обкресовати 2 высі́кати оге́нь; ~ iskry высі́кати іскры
kresb//a -y *ž* 1 (*dej*) креслі́ня, рі́сованя; ~ perom, uhľom рі́сованя пе́ром, углє́м 2 вы́крес; perová, uhľová ~ рі́сованя пе́ром, углє́м
kreslen//ie -ia *s (predmet)* рі́сованя, черчі́ня; doska na ~ до́ска на рі́сованя, черчі́ня
kreslenk//a -y *ž škol. zastar.* те́йка на рі́сованя
kreslený кресле́ный; ~ film кресле́ный фі́лм
kresliar//eň -ne *ž* 1 *škol.* са́ла на креслі́ня і рі́сованя 2 *odb.* кресля́рня
kreslič -a *m odb.* рі́суючий, кресля́рь
kresl//it' -í -ia *nedok.* 1 рі́совати, 2 *odb.* креслити 2 *prep.* описовати, зобража́ти, рі́совати, креслити
kresl//o -a *s v rôzn. význ.* кре́сло; sedieť v ~ сиді́ти в кре́слі; ministerské ~ міністе́рське кре́сло; elektrické ~ електрі́чне кре́сло
kresťan -a *m* хрі́стіянин
kresťanský хрі́стія́нський
krétén -a *m* кре́тен

kretenizm//us -u *m* кретенізм

kretón -u *m* text. кретон

krrhl//a -y *ž* кónва; polievacia ~ полив́ачка •
leje ako z ~y (додж) ліє як із ведра

krič//at' -í -ia *nedok. v rôzn. význ.* крича́ти;
dieťa ~í дітина кричіть; ~ z plného hrdla
крича́ти на пов́не го́рло; tá farba ~í то́та
фа́рба кричіть, то́та крича́ча фа́рба

kridelník -a *m* 1 *šport.* крыло, краї́ний
(напада́ючий) 2 *voj.* фланго́вый

kridelný: ~ útočník *šport.* крыло́вый,
крайні́й (напада́ючий)

kridlatý крыла́тый; ~ hmyz крыла́ты муш-
ковины

kridl//o -a *s* 1 *v rôzn. význ.* крыло; ~ vtáka
крыло пта́ха; ~ lietadla крыло ероплáна;
ľavé ~ *polit.* лі́ве крыло; pravé ~ domu
пра́ве крыло до́му; ~ lodnej skrutky крыло
шыфной шру́бы 2 крыло; ~a dverí крыла
дверей 3 (*klavír*) кла́вір *m* 4 *voj.* фланг
5 *šport.* краї́ний (напада́ючий); крайні́й
(нападін́я); ľavé ~ (*hráč*) лі́ве крыло,
лі́вый краї́ний (напада́ючий) • pristihnúť
niekomu ~a пристригну́ти да́кому крыла;
byť pod ochranným ~om niekoho бы́ти під
да́чім охоро́нним крылом

kridlovk//a -y *ž* *hud.* крыло́вка, дыхо́вый
музы́чний інструме́нт

kried//a -y *ž* 1 крийда; farebné ~y фарбяны
крийды 2 *geol.* крийдо́вый пері́од • to
treba zapísať čiernou ~ou do komína *žart.*
то́то тре́ба записа́ти чо́рнов крийдов до
ко́мина, оха́бити без інтересу

kriedov//ý крийдо́вый; ~ prášok крийдо́вый
поро́шок; ~ papier крийдо́вый папі́рь; ~á
doba *geol.* крейдо́вый пері́од

kries//it' -í -ia *nedok.* кресити, приводити
к чу́вству; вскре́шовати *aj pren.*

kriq//e' -la *m* *hovor. zastar.* го́рня, ша́пка

krik -u *m* крик; ~ vtákov крик пта́хів • robiť ~
робити крик, крича́ти; strhol sa ~ stópnuv
ся áбо підняв ся крик; robiť ~ s niekým
ва́дити ся з да́ким; mnoho ~u pre nič veľé
крику з ничого

krik -u *m* крак

kriket -u *m* *šport.* крикét

kriketov//ý крикето́вый; ~á loptička
крикето́ва лопті́чка

krikľav//ý 1 крикля́вый, проні́ка́вый,
о́стрый; ~ hlas крикля́вый го́лос 2 *pren.*
(*nápadný*) крикля́вый, крича́чий; ~á farba
крикля́ва фа́рба

krikľún -a *m* *pejor.* крикун

krimínál -u *m* *hovor.* арéшт, ба́са *m* *hovor.*

kriminalist//a -u *m* криміналіста

kriminalistický криміналістичый

kriminalistik//a -y *ž* криміналістика

kriminalit//a -y *ž* криміна́лность, преступ-
ко́вость

krimínálnik -a *m* *hovor.* криміна́льник, пре-
стúпник

krimínáln//y криміна́льный, престúпницький;
~a polícia криміна́лна полі́ція; ~ zločinec
криміна́льный престúпник; ~ prípad кри-
міна́льный слúчай

kriminológ//ia -ie *ž* криміноло́гія

krinolin//a -y *ž* крінолі́на

krip//el -la *m* *hovor. pejor.* ка́ліка, мерза́вець

kristepane *cit. hovor.* бо́же мій

kristián//ia -ie *šport.* кристі́анія, кристі́анка
slang.

kristiánka *šport. slang. p.* кристі́анія

Krist//us -a *m* Христóс; pred ~om *zastar.*
до рожде́ства Христóва; po ~u *zastar.* по
рожде́стві Христóвім

krištál -u *m* 1 *min.* (го́рьский) кри́штал 2 (*sklo*)
кри́штал; čistý ako ~ чистый́ як кри́штал

krištál'ovo: ~ čistý кри́шталóво чистый́, кри-
шталóвый

krištál'ov//ý кри́шталóвый; ~á váza кри́ш-
талóва ва́за; ~á voda кри́шталóва áбо
кри́шталóво чиста вода

kritér//ium -ia *s* критері́й, мері́тко

kritick//ý¹ *v rôzn. význ.* криті́чний; ~
rozbor криті́чний розбі́р, аналі́з; ~é hlasy
криті́чны го́лосы; ~é vydanie криті́чне
áбо коменту́юче вы́да́ня; ~ realizmus
криті́чний реалі́зм

kritick//ý² криті́чний; ~á situácia криті́чна
ситуа́ція; ~ bod криті́чна то́чка

kritik -a *m* крітик

kritik//a -y *ž v rôzn. význ.* крітика; podrobiť ~е скрітківати; literárna ~ літературна крітика • pod ~u під крітику

kritiz//ovať -uje -ujú *nedok.* крітківати; ~ knihu крітківати книжку; konštruktívne ~ конштруктивні крітківати; jalové kritizovanie яловіа крітіка

kriřačk//a -y *ž* слінтáвка, кривáчка (у зви-
рjат)

kriřavák -a *m* *hovor. (nôž)* закривéный нóжик
kriřiv//ať -a -ajú *nedok.* 1 кривати, хрámати, похрáмовати; ~ на pravú, на ľavú nohu кривати на праву, на ліву нóгу 2 *pren. expr.* одставáти, заоставáти, бути позáді; výroba ~ala za spotrebou výroba заоставáла за спотребовáнем

kriřiv//a -y *ž* кривда, несправодливість; spáchať ~u на niekom зробити кривду дакому; odčiniť ~u одчинити несправодливість; sociálna ~ соціáлна несправодливість

kriřiv//iť -í -ia *nedok.* кому кривдити, бути несправодливим ку дакому

kriřiv//a¹ -e *ž* 1 закривéна пáлиця, бакўля, кривўля 2 (na saniach) сáнка

kriřiv//a² -e *ž lek.* рáхіт, кривáчка

kriřivid//o -a *s* кривитко, шáблóнка (на рíсовáня), лекáло

kriřiv//iť -í -ia *nedok.* 1 (robiť *krivým*) кривити, згынáти, гнўти, огынáти; ~ prsty огынáти пáлці 2 *pren.* перекрўчовати, казити; ~ liniu strany перекрўчовати лінію пáртії; ~ charakter казити харáктер • ~ ústa кривити ўста, робити грíмáсу; ~ chrbát зогынáти хырбét

kriřiv//a -y *ž* крива (лінія)

kriřiv//ať -á -ajú *nedok.* кривкати, хрámати, похрáмовати

kriřivkomer -u *m odb.* кривкомір, курвимéтер
kriřivo *prísl.* 1 криво; ~ rásť криво рости 2 *pren.* кламливо, криво; ~ prisahať кламливо áбо криво присягáти; ~ svedčiť кламливо свідчáти • ~ pozeráť на niekoho кри-
во позерáти на дакого

kriřivočiarý криволінейный; ~ pohyb криво-
лінейне погынáня

kriřivolaký кривый, кривулятый; ~ chodník кривулятый пішник

kriřivonos -a *m (vták)* кривоніс

kriřivoprisah//a -y *ž zastar.* крива присяга

kriřivoprisažník -a *m* кривоприсяжник, кривый свідок

kriřivul//a -le *ž* 1 крива пáлиця, кривўля 2 *chem.* ретóрта

kriřiv//ý 1 кривый, покривéный; ~á čiara крива лінія 2 хрóмый; je ~ na jednu nohu він хрámле на єднў нóгу 3 лóжный, кламливый; ~ prisaha кламлива присяга; ~é obvinenie лóжне обвініня • ~é slovo уражливе слóво; hľadiť ~ým okom на niekoho, niečo криво áбо кóсо позерáти на дакого, на даштó; dať sa na ~é chodníčky піти по злых пішникáх

kriřiz//a -y *ž v rôzn. význ.* кріза; hospodárska ~ економічна кріза; bytová ~ квартéльна кріза

kriřizov//lý *príd. k kriřizá;* ~é року крізóвы рóкы

kriřž -a *m* 1 *v rôzn. význ.* криж, крест; náhrobný ~ нагрóбный крест; dvoj//itý *al. dvojramenný* ~ двоітый áбо дворамéнный криж; Červený ~ Червéный криж 2 (osemnásť snopov) криж (nár.); ukladať snopy do ~ov укладáти снóпы до крижів • niesť svoj ~ нéсти свій криж, нéсти свóе трапіня; mať ~ s niekým, niečím трапіти ся з даким, дачім; mám ja s tebou ~ мам з тобóв криж, ты мій криж; urobiť ~ nad niekým, niečím постáвити криж на дакого, на даштó; здати ся надїї

kriřžalk//a -y *ž* крижáлка; pokrajať на ~y (jablka, zemiaky) нарізати дóлками

kriřž//le -ov *m pomn.* крижы, пас; bolia ma ~ в крижах мéне болить; prehnúť sa v ~och зогнўти ся в пáсі

kriřžen//lec -са *m* крижéнець; гібрід

kriřžený крижéный, гібрідный

kriřžiac//ly крестонóсный; ~е vojsko крестонóсне войско; ~а výprava кресто-
нóсный пóход

križiak¹ -a *m hist.* крестонёсець

križiak² -a *m hovor.* (*pavúk*) крестьяк

križik -a *m 1 zdrob.* крестик, крижик; ~ на retiazke крижик на ланцкы **2 obyč. v mn. č.** ~y (*druh vyšívania*) криж, крижик; *vyšívať* ~у вышивати крижином **3 hud. diéz 4 hovor.** десятка (років); *už má šesť* ~ov на chrbte уж мать шістьдесят років • *prísť s* ~om по фúnусе прийти по погрібі, прийти нескóро

križ//it' -i -ia *nedok.* **1** крижыти, мішати; ~ *rastliny* крижыти ростлины; ~ *obilie* крижыти зёрно; ~ *pšenicu s ražou* крижыти пшеницю з жытом; ~ *dobytok* крижыти худóбу **2 zried.** мáрити, нічіти, крижовати; ~ila jeho plány она мáрила ёго плáны

križ//it' sa -i sa -ia sa *nedok. v rôzn. význ.* крижыти ся, мішати ся; пересікати ся, перекрещовати ся; *ktene sa* ~ili племенá крижыли ся áбо мішáли ся; *križenie jazykov* мішáня языків; *cesty sa* ~ia дорóгы пересікають ся áбо перекрещують ся

križnik -a *m voj.* крейсер

križn//y крижний, поперёчний, перетинаючий; ~ *trám* поперёчний трам • ~e *cesty* перетинаючі дорóгы

križ//om prísł. **1** поперек, крижом; ~ *sez cestu* поперек дорóгы **2** крижом, крижмо, ёдно чéрез дрýге; *preložiť si nohu* ~ переложыти собі ёдну нóгу чéрез дрýгу, переложыти собі нóгы крижом áбо крижмо • *nepreložiť* ~ *slamu áни пáлцём* не погнýти, ніч не зробити

križom-krážom prísł. крижом-кράжом, ту і там

križ//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** роспинати áбо прибивати на криж **2 hovor. expr.** тра́пити, мýчити

križ//ovat'² -uje -ujú *nedok.* крижовати, пересікати; ~ *cestu niekomu* крижовати, перегорóджовати дорóгу дакому; *blesky* ~ovali oblohu блéскы пересіка́ли не́бо

križ//ovat' sa¹ -uje sa -ujú sa *nedok.* **1** крижовати ся, пересікати ся; *cesty sa* ~ujú дорóгы пересікають ся; *vlaky sa* ~ujú

влáкы áбо цýгы крижóють ся; *listy sa* ~ovali письма крижовáли ся áбо росходи́ли ся (в дорóзі)

križ//ovat' sa² -uje sa -ujú sa *nedok.* крестити ся, перекрестити ся

križovat//a -у ž **1** крижовáтка; *mimoúrovňová* ~ розвязка áбо перетинáня в різных ўровнях **2** желізнíчний ўзел • *stát' na* ~e *aj pren.* стояти на крижовáтці; стояти пéред вáжним рíшінём

križovk//a -у ž крижóвка

križovkár -a *m* крижовка́рь

križov//ý¹ **1** крестóвый, крестоподóбный; крестный; крижóвый; ~á *klenba archit.* крижóвый óблук; ~á *výprava hist.* крестóвый пóхід; ~ *podstavec (pod stromček)* підста́вець рід стрóмик; ~á *cesta a) cirk.* крижóва дорóга б) *hovor.* ходжіня по мýках **2** крижóвый; ~á *paľba voj.* крижóве стріляня; ~ *výsluch* крижóвый выслух; ~á *sejba* крижóве сіяня

križov//lý² *anat.* крижóвый; ~é *stavce* крижóвы стáвці

krk -u *m 1* карк, шыя, шыйка **2** горло; *boli ma v* ~у мéне болить гóрло **3** гóрло; ~ *fľaše* гóрло фляшкы; ~ *ražbu* шыйка пáжбы **4 hud.** шыйка • *chytiť pod* ~ *niekoho* поімáти за карк дакóго; *byť niekomu na* ~ быти дакому на кáрку; *mať niečo z* ~у мáти даштó з кáрку áбо з плеч долóв; *striasť z* ~у стрясти з плеч(ів); *mať niečo až po* ~ мáти даштó аж по карк, быти сытым дачím по карк; *byť v* *niečom až po* ~ быти в дачím аж по ўха; *vykrútiť* ~ *niekomu* выкрутити карк дакому; *vykrútiť si* ~ выкрутити собі карк (*на дачím*); ~у *lámať* ходити по небеспéчных мiсцях; *dám* ~ на то гóлову за тотó дам

křk//lať -a -ajú *nedok.* **1** (*o žabe*) квáкати **2** (*o vranách*) крáкати **3** (*o žalúdku*) гурчáти **krkavč//lí** вороній; воронів • ~ia *mať* зла, недóбра мáти, куковка

krkav//lec -са *m* (*vták*) ворóна

krkolomn//ý карколóмный, небеспéчный (про живот); ~á *cesta* карколóмна áбо

несхódна дорóга; ~ plán небеспéчный план
krkovičk//a -y ž (*mäso*) каркóвка
krkv//at' -e -ú *nedok.* корчіти, гúжвати; ~ šaty корчіти шмáты
křmíč -a *m* 1 кóрмляч (*хто кóрмить худóбу*); ~ oširaných свинарь 2 (*pri mláťačke*) подавач
křmidl//o -a *s* кормило, жóліб (*для лísных звipів, пmáxів i m. n.*)
křm//it' -i -ia *nedok. v rôzn. význ.* кормити; ~ chorého кормити хвóрого; ~ kone кормити кóні; ~ sľubmi *pren.* кормити обіцянками
křmiv//o -a *s* пáша, кормиво; silážne ~ силáжне кормиво
křmník -a *m* кормник, жóліб на пáшу
křmnik -a *m* кормéна свиня (на забитя)
křmn//y 1 кóрмный; ~a múčka кóрмна мукá; ~a soľ сіль для худóбы; ~a slama кóрмна солóма; ~a dávka кóрмна пóрція 2 назначéний на выкорм áбо на забитя; ~a hus выкормена гúска
křmvin//a -y ž пáша, кормóва култьóра
křmvinov//ý кормóвый; ~á základňa кормóва база
kroč//it' -i -ia *dok.* крóчити, стúпити, зроби-ти крок; kamkoľvek ~iš, všade... де лем не стúпиш, всьяди...
krochkl//at' -á -ajú *nedok. (o svini)* хрюкати
krochmel' -u *m hovor. zastar.* крóхмаль
krochmel//it' -i -ia *nedok. hovor. zastar.* крóхмалити
kroj -a *m* крой; ľudový ~ нарóдный крой; národný ~ народнóстный áбо націóнальний крой
krojovan//ý крoёвáний, народнóстный áбо націóнального крой, облечéний до народнóстного крою; ~é skupiny гpúпы людéй в народнóстных крoях; ~é tanečnice крoёвáны танечницi
krok -u *m* 1 крок; ísť ~om íти крóком; spomaliť ~ спомалити крок; zrýchliť ~ прискóрити крок; drobným ~om малым áбо дpібным крóком; poradový ~ voj. порадóвый крок; tanečný ~ танцёвáльний

крок áбо па 2 *pren.* крок, постúпок, дi-яння; nepremyslený ~ непродúмáний крок; urobiť patričné ~у зробити потрiбны крoкы
 • hrať do ~u грати до крoку áбо марш; z ~a па ~ (*ísť*) íти з крoка на крок áбо лéдва íти, лем-лем же íти; ~ za ~om крок за крoком; па raždom ~у на кáждім крoці; ані па ~áни на крок; áни крок; držať ~ s niekým три-мати крок з дакым áбо крaчáти з дакым; stratiť ~ збити ся з крoку; milovými ~mi (*napredovať*) мilёвыми крoками; slimačím ~ slimáчим крoком
krokodil -a *m* крокодiл
krokodil//i крокодiлóвый • roniť ~ie slzy проливáти крокодiлóвы слзы
krokom *prisl.* крoком
krokov//ý *príd. k krok;* ~é variácie крoкóвы фiгúры тáнця áбо па тáнця
krokv//a -y ž (пóвалова) гpядa, крoква
krokvic//a -e ž 1 гpядa, крoква 2 водовáга, лiбéла
krompáč -a *m* чекáн
krompáč//ovať -uje -ujú *nedok.* робити з чеканóм
kronik//a -y ž крoнiка, лiтопис *m;* rodinná ~ рoдинна крoнiка; обесná ~ крoнiка селá, валáлу • živá ~ жывы лiтопис
kronikár -a *m* крoнiкарь, лiтописець
kropáč -a *m* cirk. кропило
kropaj -e ž квáпка; ~e potu квáпки пóту; ~e krvi квáпки крoви
kropeničk//a -y ž cirk. 1 кропелниця 2 кро-пило
kropiac//i кропячий; ~a křhla поливáчка
krop//it' -i -ia *nedok.* кропити; брыскати; ~ bielizei кропити шмáтя
kros//ná -ien *s romn.* крoсна
kroš//ňa -ne ž крoшня (*на ношiня на хырбéми*); drotárska ~ дротáрьска крoшня
krot//it' -i -ia *nedok.* кротити, укpóчовати; ~ zvieratá кротити звipів; ~ rozhnevaného človeka укpóчовати áбо утихомiрёвати розгнiваного чоловiка; ~ svoj hnev стри-мовати свiй гнiв
krotiteľ -a *m* укpотитель *m*

krotký/ý крótкий, тихий, покійный, укpочéный, мiрний; ~á rovaňa крótкий хаpáктер; ~é zviera покійний звiрь • ~ ako baráнок крótкий як барáнок

krov -u *m 1 odb.* кро́ква **2 pren.** стрiха • **žit'** pod jedným ~om жити під єднóв стрiхов

krov/lie -ia *s hromad.* кpяк, кpякы

krovin/la -y **ž** кpяк, пóрасты кpяків, закpячéность

krov/ky -iek **ž pomn.** (*u hmyzu*) надкpыла; ~ chrústa надкpыла хpúца

krôch/lať -a -ajú дýпкати, клóпкати

krpáň -a *m pejor.* кapлик, закpыпачéный

krpat/iet' -ie -eju кpыпатiти, заоставáти в рóстi; strom ~ie стром кpыпатiе, не ростé; duševne ~ душéвнi áбо розумóво заоставáти

krpatý кpыпáтый, кáрликовый; ~ človek закpыпачéный чоловiк, недорóсток

krpčiar -a *m 1* тот, хто шые бóчкóры áбо кéрпцi, кepцярь **2** худóбный пpóстый чоловiк, котрый нóсить кéрпцi áбо бóчкóры

krp/lec -ca *m* бóчкóра, кepц; chodiť v ~och ходити в бóчкóрах áбо кéрпцях; nosiť ~e ходити в бóчкóрах áбо в кéрпцях • darmo ~e drať дáрьмо бóчкóры дéрти, не вáрто áбо не стоiть дакады ходити; striasť ~e протягнúти нóгы, умéрти

krst -u *m* кpещéня *aj pren.*; ~ ohňom, bojový ~ бoёве кpещéня • niešť na ~ niekoho кpестити дакóго

krst/liny -ín **ž pomn.** кpестины *pomn.*

krst/liť -í -ia *nedok. 1* koho кpестити; ~ dieťa кpестити дiтину; ~ loď славно́стнi спущáти шыфу áбо лóдку на вóду **2 čo** *prep.* рiдити водóв; ~ víno рiдити винó (водóв); ~ mlieko рiдити молóко **3 koho** *expr.* напoминáти, гpишити, кáргати; гpишити на чiм свiт стоiть

krstiteľ -a *m cirk.* кpеститель *m*

krstiteľnica/la -e **ž cirk.** кpэ́тна кúпель

krstn/lá -ej **ž hovor.** кpэ́тна

krstňa -ťa *s* кpэ́сна

krstn/ý¹ кpэ́стный, кpещéный; ~ otec кpэ́стный отéц; ~ syn кpэ́стный сын;

~ kúpeľ' кpэ́сна кúпель; ~ list кpэ́стный лист; ~é meno кpэ́стне мéно

krstn/ý² -ého *m hovor. 1* кpэ́стный отéц **2** кpэ́сна, кpэ́стный сын

kršten/lie -ia *s* кpещéня

krt -a *m* кpыткo *m*

krtic/la -e **ž hovor.** кpытiця

krtin/la -y **ž nár.** кpытiчiна; lúky plné ~ лúкы пóвны кpытiчiн áбо кpытiнцiв

krtin/lec -ca *m* кpытiнecь

krucifix -u *m 1* распятя **2 (zahrešenie)** чopт бeрь, до фpáса

kruh -u *m 1 v rôzn. význ.* кpуг; utvoriť ~ вытвopити кpуг; ~y pod očami кpúгы під очáми; hrnčiarsky ~ горнчáрьский кpуг; го́щнý ~ рóчный кpуг; poľárny ~ полáрный кpуг; začarovaný ~ зачаровáнный кpуг **2** кpúгы, óбщность ж; v ~u rodiny в родиннiм кpúгу; vedecké ~y наўчны кpúгы; наўчна óбщность; vládne ~y пpáвлячi кpúгы

kruhov/ý кpугóвый; ~ rohуb кpугóве рушáня; ~ obrana voj. кpугóва оборóна

kruh/ly -ov *m pomn.* šport. кpúгы

krupic/la -e **ž** pícь, кáша

krupicový ppicéвый, кашóвый

krupičkov/ý кpупчáтый; ~á múka кpупчáта мукá

krupičn/ý ppicéвый; ~á kaša ppicéva кáша

krupobit/lie -ia *s* град *aj pren.*

krupón -u *m odb.* кpупóн

krupón/lovať -uje -ujú *nedok. odb.* кpупoнóвати

krúpovitý кpуповитый; ~é uhlie кpуповите yгля

krúpový кpупóвый; ~á polievka кpупóва пóливка

krúpy krúp **ž pomn. 1** кpúпы; jačmenné ~ яpчáны кpúпы **2** град; падаjú ~ пáдaть град

krušn/ý тяжкый, смутный; терьпкый, тернистый; ~é časy тяжкы часы; ~ deň смутный день; ~é myšlienky смутны дýмки

krušpán -u *m hovor.* лавp

krušpánový лавpóвый; ~ veniec лавpóвый вiнecь; ~á vôňa лавpóва вóня áбо apóма

krút'/it' -i -ia *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* крутити, вертіти; обертати; ~ kľuкоu крутити ключок; ~ koleso крутити *або* обертати колесо; ~ hlavou вертіти головою (*нега́тively*); ~ niekým *pren.* крутити *або* вертіти даким; ~ chvostom крутити хвостом *aj pren.* 2 (*skrúcat'*) крутити; ~ fúzu крутити баюсы; ~ cigaretu крутити цїгаретлю • ~ nosom крутити носом; ~ očami обертати очами

krút'/it' sa -i sa -ia sa *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* крутити ся, вертіти ся; обертати ся; кружыти ся; koleso sa ~i veľmi rýchlo колесо кру́тить ся барз скóро; zem sa ~l okolo slnka зéмля обéртать ся óколо sóлнця; ~ sa okolo kuchyne кру́тить ся óколо кúхні; ~ sa okolo žien véртіть ся óколо жен; rozhovor sa ~ okolo časových otázok бiсiда véртіть ся óколо актуáльных проблемiв; ~ sa v tanci кру́тить ся в тáнці 2 вити ся, крутити ся; chodník sa hadovite ~i пішник гадовито кру́тить ся; vlasy sa mu ~ia ё́му вють ся во́лосы • hlava sa mi (mu, jej) ~i кру́тить ся мi (ей, ё́му) го́лова; ~ sa od rána do večera вертіти ся *або* крутити ся од рáна до вéчора

krúťnav//a -y ž 1 (водный) выр *aj pren.* 2 смерч, выр, хмáрка (*пóроху, ды́му i m. n.*)

krutohlav -a *m (vták)* крутиголов

krutohlav/lec -ca *m hovor.* твердоголо́вец, неустúпный чоловік

krutovlád//a -y ž деспотiзм, тiранiя

krutovládц//a -и *m* дeспот, тiрaн

krut'/ý кру́тый, немілосéрдный, сурóвый, тiрaньский, деспотiчний; ~ nepriateľ немілосéрдный непри́ятель; ~ boj немілосéрдный бой; ~ trest кру́тый трест; ~é časy сурóвы часы; ~ osud немілосéрдный óсуд; ~ mráz тýгый мóроз; ~á bolesť мiцна́ бóлість

krúžidl//o -a *s* кружытко, цiркуль *m*

krúž'/it' -i -ia *nedok.* кружыти (ся)

krúžk//ovat' -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* кружковати

krúžnic//a -e ž *geom.* окрúжность

krúžn'/ý: ~á pila *odb.* цiркуля́ркова пила

krúž//ok -ku *m* 1 кружóк; tesniaci ~ *tech.* тiснiячий кружóк; divadelný ~ драматiчний кружóк

krv -i ž кров; transfúzia ~i трансфúзия крóви; otrava ~i отравлiня крóви; ~ tečie кров течé; oči podbehnuté ~ou óči, пiдплиты кровёв; darca ~i дарýючий кров • modrá ~ синя кров; prelievať ~ проливати кров; zbiť do ~i збити до крóви; uraziť do ~i смертёльно урáзити; ~ mu tuhne v žilách кров ё́му стыне в жылах, барз перестрáшыв ся; ~i by sa v ňom nedorezal крóви в нiм бы недорiзав ся; udusiť v ~i (*povstanie ap.*) задусити в крóви; ~ v ňom zovrela *al.* vzkypela кров в нiм вскыпiла, вiн барз розгнiвав ся *або* нагнiвав ся; piť ~ niekomu пити дачiю кров; do poslednej kvapky ~i до послiднёй квáпки крóви; má to v ~i тотó у нёго в крóви, матъ тотó в крóви; robiť zlé ~ робити злу кров, сiяти гнiв, викликовати неспóкий; z cudzieho ~ netečie [*pris!*] з чужóго кров не течé, чужжiй маeток люди обычáйни не шáнують, за чýдзов твáрeв зуб не болить; to je dievča ~ a mlieko тотó дiвча e шúвне, здорóве, мiцнé, молодé *або* кров з молóком; to je moja ~ тотó e мóя кров

krvácan//ie -ia *s* 1 кров течé, кровотечiня

krváč/at' -a -ajú *nedok.* 1 (*o rane*) кров течé; ~ajúca rana кровотечúча рана 2 кров течé; ~am течé *або* iдe мi кров; ~am z posa течé *або* iдe мi кров з нóса • srdce mi ~a сéрдце кровлёв мi обливать ся; s ~ajúcim srdcom з кровотечúчим сéрдцём, з душéвнов бóлістёв, з бóлістёв на душi **krváčavos//i'** -ti ž кровотечiня, течiня крóви

krvák -a *m hovor. pejor.* булвáрный ромáн

krvav/lec -ca *m bot.* (*Sanguisorba*) кровáвец

krvav//it' -i -ia *nedok.* 1 (*špiniť krvou*) кровавити, бáбрати кровлёв 2 (*biť do krvi*) (на) бити до крóви

krvavnic//a -e ž гýрка, кровяна́ колбáса

krvavník *nár. p.* **krvavec**

krvavočervený кровавый, кровавочервёный

krvavý *v rôzn. význ.* кровавый; ~á rana кровава рана; ~ mozol' кровавый мóзоль; ~ obväz кровавый óбвяз; ~á škvrna кроваве пятно; ~á vojna кровопрóливáюча война; ~ boj кровавый бой; ~ kúpeľ *pren.* кроваве купáня; ~é zore кровавы зóри • má ~é ruky він (она) мать кровавы рýкы, у нёго рýкы в крóви; pavariť ~ej polievku niekomu на-бити до крóви дако́го

krveľ -a *m min.* кровавик (желізна рудá)

krvilačník -a *m* кровопивця

krvilačný кровожадный, кровобáжный

krvinkla -y, *obyč. v mn.* **č.** ~y *ž* кровяны тілця; červené ~у червёны кровяны тілця; biele ~у білы кровяны тілця

krvipreliať/ie -ia *s* кровопрóливáня

krviprelievaní/ie -ia *s* кровопрóливáня

krvismilník -a *m* кровосмілник

krvismilstv/o -a *s* кровосміліня

krvižiznivý кровожадный

krvný **1** кровный; ~ tlak кровный тиск; ~á skúška аналіз крóви; ~ obeh кровный обіг; ~á podliatina крóвна підлятина, синиць **2** (pokrvný) (по)крóвный; ~é príbuzenstvo (по)крóвне родство • ~á pomsta крóвне помщія

krvopotný тяжкий, намагáвий; ~á práca тяжká áбо намагáва робóта, ~e pracovať тяжко робити

krýcľí **1** покрывáючий; ~ierastliny покрывáючі рослины áбо културы; ~ lak покрывáючий лак **2** (falošný) конспіратівный, тайный; ~ie meno псевдонім, скрыте мéно; ~ia adresa тайна адрéса

krýhla -y *ž* крига

krýchl'a -le *ž zastar.* кóцка, кúбик

krýptla -y *ž* грóбка

krýsla -y *ž zool.* крыса, паткáнь

krýšťál -u *m* кріштал

krýšťalický крішталóвый; ~á sol', voda крішталóва сіль, вода; ~ tvar крішталóва фóрма; ~á štruktúra крішталóва штрук-тýра, крішталóве зложіння

krýšťalizác/ia -ie *ž* крішталізація; ~ soli крішталізація со́ли; ~ názorov *pren.* крішталізація по́глядів

krýšťalizačný крішталіза́чный; ~ proces *pren.* крішталіза́чный процéс, процéс крішталіза́ції (по́глядів i m. n.)

krýšťalizátor -a *m chem.* крішталіза́тор

krýšťaliz/ovat' -uje -ujú *nedok. min.* коішталізова́ти ся *nedok. dok.*; kovy ~ujú метáлы крішталізу́ють ся; ~ovaný uhlík крішталізова́ный углерóд

krýšťaliz/ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* крішталізова́ти ся; ~uje sa nový smer v umení крішталізу́є ся новий на́прям в іску́стві

krýšťálk/a -y *ž hovor.* детéктор, детек-то́рный приі́мáч

krýšťalový крішталóвый; ~ cukor кріш-талóвый цúкeрь

krýť -u *m 1 tech.* капо́та; покрывка; ~ motora капо́та мóтора; ochranný ~ охорóнна покрывка **2** скры́та, укры́та, (y) крі́т; protiletecký ~ протіеропланóвый крі́т; protichemický ~ протіхе́мічний крі́т

krýťt' -je -jú *nedok. 1* (schovávať) скры́ти, скрыва́ти, схова́ти, спря́тати; ~ pred niekým скры́ти пе́ред да́ким **2** (strechu ap.) кры́ти, покрывáти **3** (zakrývať, zahaľovať) прикрыва́ти; dedinu ~je noc на валáл спúщaть ся ніч **4** (chrániť) прикрывáти, храни́ти; ~ vlastným telom храни́ти сво-ім ті́лом; zákopy ~jú vojakov за́копы хрáнять вояків **5** (chrániť, zabezpečovať) прикрывáти; ~ ústup voj. прикрывáти одступлі́ня; ~ hráča šport. прикрывáти гра́ча; ~tý podpisom ministra з підписом áбо за підписом міні́стра, підписа́ный міні́стром **6** (neprezradiť) скрыва́ти, закрывáти; ~ kamarátov закрывáти ка́маратів **7** (hradiť) покрывáти; ~ výdavky покрывáти выда́вки; výroba ~je iba vlastnú spotrebu výroba покрыва́ть лем влáстну потре́бность

krýťt' sa -je sa -jú sa *nedok. 1* (schovávať sa) прятaти ся, скрыва́ти ся, кры́ти ся

2 (*chrániť sa*) храни́ти ся, прикрыва́ти ся **3** (*zhodovať sa*) стото́жнёвати ся, зго́джовати ся

kryt//ie -ia **s 1** покритя; *tech.* капо́та **2** (*hradenie*) покритя, заплачі́ня **3** *zlaté ~ (meny)* золо́та ба́за

krytin//a -у *ž* стріхо́вий ма́теріал

kryt//lý **1** (по)кры́тый; *střecha ~á eternitom* стрі́ха (по)кры́та е́терником **2** кры́тый, за́кры́тый, запе́р́тый; ~ *dvor* кры́тый двір; ~á *plaváreň* крита́ плава́рня; ~á *hala* за́крыта шпо́рто́ва са́ла; ~ *koč* за́кры́тый ко́ч **3** *fin.* забезпе́чений; ~á *zmenka* забезпе́чена змінка

kšeft -у *m* *hovor. pejor.* кше́фт, ге́шефт; шпекула́ція; *robiť ~у* робити кше́фты, шпекуло́вати, заобера́ти ся шпекула́цієв

kšeftár -а *m* кше́фта́рь, шпекула́нт

kšeftáriť p. kšeftovať

kšeft//ovať -ує́ -у́ю *nedok. hovor. pejor.* кше́фтова́ти, шпекуло́вати

kto *zám.* хто • ~ *prv* *príde*, *prv* *melie* [*prisl.*] хто пе́рший при́шов, то́т і пе́рший ме́ле а́бо то́т і за́чина́ть; *ako si ~ ustelie*, *tak si ľahne* [*prisl.*] хто со́бі як по́стели́ть, та́к бу́де спа́ти; як по́стели́ш, та́к бу́деш спа́ти; *komu sa nelení*, *tomu sa zelení* [*prisl.*] ко́му не лі́нись, то́му зе́ленить ся

ktokoľvek *zám.* **1** хо́цьхто, лю́бий (чо́ловік) **2** (*vo význame prípustky*) хто́ бы то́ не́ бы́в

ktor//lý *zám.* **1** *opyt.* ко́трый, я́кий; *v ~om roku?* в ко́трі́м ро́ці? **2** *vzťažné* ко́трый **3** (*niektorý*) да́який, я́кийсь(ка), ко́трый **4** *vo význame subst.* хто; ~ *z vás?* хто́ з ва́с?; *tí, ~í ...* то́ты, ко́тры ...

ktorýkoľvek *zám.* хо́цько́трый, лю́бий, ко́трый за́вго́дно

ktorýsi *zám.* ко́трыйсь(ка)

ktosi *zám.* хтось(ка)

ktovie *časť.* хто́ зна́ть

ktoviečo *zám. hovor.* хто́ (є́го) зна́ть што́; бо́г (є́го) зна́ть што́

ktoviekto *zám. hovor.* хто́ (є́го) зна́ть хто́; бо́г (є́го) зна́ть хто́

ktože *zám.* хто́ же

ku p. k

Kubáňec -са *m* Куба́нець

kubáňsky¹ куба́ньський

kubáňsky² куба́ньський; ~ *kozák* куба́нь-ський коза́к, Куба́нець

kubatúr//a -у *ž* куба́ту́ра

kubický кубі́чний; ~ *meter* кубі́чний ме́тер, кубоме́тер

kubík -а *m 1* (*kočka*) кúбик **2** *hovor. (miera)* кúбик, куб, кубі́чний ме́тер; ~ *dřeva* кúбик дри́в; ~ *séra* кúбик сы́воротки (*крóви*)

kubist//a -у *m* кубі́ста

kubistický кубі́стьський, кубі́сті́чний

kubizim//us -у *m* кубі́зм

kub//o -а *m* (*prezývka, nadávka hlúpetu*) ду́ра́к, глúпак

kučer//a -у *ž, obyč. v mn. č. ~у* куче́ры, кúдри *romn.* куче́рявка *ж*

kučerav//iet' (sa) -іє (sa) -е́ју (sa) *nedok.* куче́ряві́ти (ся); *vlasý ~eju* во́лосы куче́ряві́ють; *listy ~eju* лис́тя куче́рявіє

kučerav//it' -i -іа *nedok.* куче́рявити; ~ *si vlasý* куче́рявити со́бі во́лосы

kučeravý куче́рявий, кудря́вий

kúdel//l' -іє *ж* куде́ля *ж*

kudlác -а *m* *hovor.* кúдлач

kudlatý кудла́тый, куче́рявий, страпа́тый

kudl//it' sa -і́ са -іа са *nedok. expr. 1* куче́-рявити́ ся, стра́патити́ ся, кудли́ти ся **2** (*o dyme*) ві́рити ся, ва́лити ся, ды́мити ся; *dym sa ~í* ды́м ва́лить ся

kúdol -у *m* хма́рка; ~ *prachu*, ды́му хма́рка по́роху, ды́му

kúdol//it' sa -і́ са -іа са *nedok.* ві́рити ся, підни́мати́ ся, ва́лити ся

kudrlink//a -у *ž 1* куче́ра, куче́рка, кудря́-ка **2** *pren.* куче́ра, укра́шіння

kuf//lor -ра *m 1* кúфєр; *balit' ~re* па́кова́ти кúфры *aj pren. 2* (*dřevěný*) кúфєр; *vojenský ~* воє́ньський кúфєр **3** *hovor. (na aute)* кúфєр

kufřík -а *m* *zdrob.* кúфрик

kufříkový *príd. k* кúфрі́к; ~ *pisací stroj* ку́фрі́кова пи́шуча машы́нка

kuchár -а *m* ку́ха́рь; *on je dobrý ~* він до́брий ку́ха́рь; *lodný ~* шы́фный ку́ха́рь •

hlad je najlepši ~ [prisl.] голод є найліпший
кухárь

kuchár/lit' -i -ia *nedok.* 1 (*byť kuchárom*)
быти кухарём; кухарити, варити 2 гото-
вити, варити, кухтити

kuchárk//a -y ž *kuchárka*; ona je dobrá ~ она
добра кухарка або смáчно вáрить

kuchársk//y 1 *kuchárський*; ~a *kniha*
кухарська книжка; ~e *umenie kuchárske*
іскúство; ~e *kurzy kuchársky* кързы 2 *príd.*
k **kuchár** *kухарський*; ~a *čiarpa kuchárska*
шáпка; ~e *pácinie kuchársky* налэжности

kuchtik -a *m hovor.* *кухárчик, кухарський* учень
kucht//it' -i -ia *nedok. hovor.* *кухтити, вари-*
ти, готовить

kuchy//ňa -ne ž 1 (*miestnosť na prípravu*
jedál) *кўхня; poľná ~ voj.* *пóльня кўхня* 2
(*jedáleň*) *ідáльня; závodná ~* *завóдьска*
ідáльня 3 (*spôsob varenia*) *кўхня, кулінáрія;*
domáca ~ *домáшня кўхня; francúzska ~*
францýзька кўхня; deétna ~ *діéтна кўхня*

kuchynsk//ý *кухінський aj pren.*; ~ *nábytok*
кухінський бўтор; ~ *riad kuchínsky* *граты;*
~ *pôž kuchínsky* *нóжик*; ~á *soľ kuchínska*
сінь; ~á *latinčina pren.* *кухінська латынь*

kujn//ý *кўйный*; ~á *latina* *кўйна лятина*

kuk//lat' -á -ajú *nedok.* (*o kukučke*) *куковáти*
kuk//lat' -á -ajú *nedok. hovor.* 1 *позерáти,*
смóтрити, кўкати, закўковáти 2 (*vykúkať*)
вызерáти, выкўковáти • *z toho nekuká nič*
dobrého *тотó не вызерáть на ніч дóбре*

kukátk//o -a *s kniž. zastar.* *кўкер, далеко-*
гляд м

kuker -a *m hovor. zastar.* *кўкер, далекогляд*
м

kukl//a -y ž 1 *zool.* *кўкла, лáрва* 2 *капўця;*
(*na mnišskom odeve*) *капўця ж* 3 (*na*
ochranu hlavy) *мáска; šermiarska ~* *шер-*
мярьска мáска 4 (*na streche*) *фіéвка*

kukl/nút' -ne -nú *dok. hovor.* 1 *позозерáти,*
посмóтрити, кўкнути 2 (*navštíviť*) *загляну-*
ти, зирькнути, заскóчити, забігнути

kúkol' -a *m bot.* *кўколь* • *oddeliť ~ od*
pšenice *одділити кўколь од пшеніці, од-*
ділити зérно од полóвы

kukučk//a' -y ž *zool.* *кукóвка*

kukučk//a' -y ž *bot.* *кукóвка лўчна*

kukučkov//ý *куковкóвый*; ~é *hodiny*
куковкóвы гóдины

kukuric//a -e ž *тендеріця, кукуріця; lámať*
~u *ламáти áбо зберáти тендеріцю áбо*
кукуріцю

kukuričiank//a -y ž *кукурічáнка, кукурічáна*
káша, тендерічáнка, тендерічáна кáша

kukurič//ie -ia *s* *тендерічáны áбо*
кукурічáны стéблі

kukuričnisk//o -a *s* *кукурічáне áбо тен-*
дерічáне пóле

kukuričn//ý *кукурічáный, тердерічáный;*
~ *chlieb* *кукурічáный áбо тендерічáный*
хліб; ~ *kombajn* *комбáйн на зберáня*
кукуріці; ~é *kôrovie* *кукурічны стéблі*

kulač -a *m (fľaška)* *кўлач, воєньска*
бляшáна фляшка

kul'h//at' -á -ajú *nedok.* 1 *хрáмати,*
прихрáмовáти, кривáти, кўльгáти 2 *pren.*
хрáмати; každé prirovnánie ~á *кáжде по-*
рівняня хрáмле

kul'havk//a -y ž (*choroba*) *кривá*

kul'havý *хрóмый, хрóмаючий, при-*
хрóмуючий, кривый, кривáючий

kulík -a *m zool.* *кўлик*

kulis//a -y ž *v rôzn. význ.* *куліса; maľovať*
~у *малéвáти кулісы; stavať ~у* *ставя-*
ти кулісы; pren. odb. zvuková ~ *звукóвá*
куліса • *robiť niečo za ~ami* *робити даштó*
за кулісами áбо потаéмки

kulisár -a *m div.* *кулісáрь*

kulisov//ý *кулісóвый*; ~é *porasty poľnohosp.*
кулісóвы высéвы

kulminačný *кулмінáчный*; ~ *bod* *куп-*
мінáчный пункт, кулмінáчна тóчка

kulmin//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* *куп-*
міновáти

kuloár -a/-u *m* *кулоáр*

kuloárový *кулоарóвый*

kult -u *m* *култ*; ~ *osobnosti* *култ óсóбы*

kultivačný *култівáчный*

kultivátor -a *m poľnohosp. (stroj)* *култівáтор;*
traktorový ~ *тракторóвый култівáтор*

kultivovan/lý 1 (*výspelý*) културный, культивованный; ~ jazyk културный язык; ~é obecnstvo културна публіка 2 *poľnohosp.* культивованный, културный

kultiv/ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 розвивати, культивувати; ~ jazyk удосконалювати язык 2 *poľnohosp.* культивувати

kultový культный

kultúr/la -y ž v *rôzn. význ.* култура; bytová ~ култура бывања; jazyková ~ култура речі; lužická ~ *archeol.* лужицька култура; obilné ~у зерновы културы; ~у baktérii културы бактерій

kultúrnik -a *m hovor.* културник

kultúrnohistorický културно-історичный

kultúrno-osvetový културно-освітний, културно-масовый; ~á práca културно-освітня робота

kultúrno-politický културно-політичний

kultúrno-výchovný културно-виховный

kultúrn/ly v *rôzn. význ.* културный; ~a revolúcia културна революція; ~a úroveň културный уровень; ~a politika політика в області културы; ~ člověk културный чоловік; ~ dom, dom kultúry дім културы; ~ program културный проґрам; ~e rastliny културны рослины

kultúrtreg/ler -ra *m pejor.* културтреґер

kumbál -u *hovor.* кумбáлок, комóрка

kumpán -a *m hovor. pejor.* камарáт з мокро́й штвэрти

kumšt -u *m hovor.* 1 кумшт 2 майстрóвство, іскúство, уміня; to je ~ (*urobit'* *niečo*) то́то не фígель; to nie je ~ (*urobit'* *niečo*) то́то не є кумшт áбо сра́нда 3 *zastar.* іскúство

kumštár -a *m hovor.* кумштáрь, выдýмовач, вымышляч

kumšt/ovat' -uje -ujú *nedok. hovor. (špekulovat', vymyšlat')* кумштовати, выдýмовати, шпекуловати, мудровати

kumulác/ia -ie ž громаджіня, нагромаджіня, кумула́ція; ~ majetkov громаджіня маєтків; ~ kapitálu *ekon.* нагромаджіня капіталу; ~ funkcií кумула́ція фúнкцій

kumul/ovat' -uje -ujú *nedok.* громадити, нагрома́джувати, кумуло́вати; ~ majetky громадити маєткы

kumul/ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* нагрома́джувати ся, кумуло́вати ся

kun/la -y ž *zool.* куніця

kunčast -a *m hovor. zastar.* клієнт, за́казник

kun/lí куній; ~ia kožušina куня кожушина, куніця

kunovin/la -y ž (*kožušina*) куновина

kunovit/lý *zool.* куновитый

kúp/la -y ž купіня; ~ domu купіня до́му; výhodná ~ вы́годне купіня; získať ~ou купити

kúpac/lí купальный; ~ úbor пла́вки; ~ plášť купальный плащ; ~ia čiarка купальна чáпка

kúpač -a *m* поливáч; *p. rúpačka* 2

kúpačk/la -y ž *hovor.* 1 купáня 2 (*na Veľkú noc*) облива́ня (*наро́дний* звык облива́ти *divčat* на па́ску)

kúpalisk/o -a s місце на купáня, пляж, ба́зен на купáня; prírodné ~ при́родна пляж

kúp/lat' -e -ú *nedok.* 1 купáти 2 (*na Veľkú noc*) облива́ти; *p. kúpačka* 2

kúp/lat' sa -e sa -u sa *nedok.* купáти ся • ~ sa v zlate купáти ся в зо́лоті; ~ sa v krvi купáти ся в кро́ві

kupčík -a *hovor. pejor.* торгова́ч

kupč/it' -í -ia *nedok. s čím hovor. obyč. pejor.* торгова́ти, обхо́довати *čím*, продава́ти *što*

kupé *neskl. s* купé *neskl. s*

kup/lec -ca *m* 1 купéць; nájsť ~ca náйти купця 2 купéць, торго́вець

kupecký купéцький

kúpel' -a *m v rôzn. význ.* купáня; parný ~ парóве купáня; slnečný ~ со́лнечне купáня; ustaľovací ~ *foť.* фі́кса́жна ва́на; brať ~e (*liečebné*) бра́ти ва́ны • krvavý ~ кровáва ва́на, во́йна, битка, ма́сове ви́шáня

kúpel/le -ľov *m pomn.* кúпелі; rádioaktívne ~ радиоактíвны кúпелі

kúpeľ//ňa -ne ž купельня

kúpeľníctv//o -a s купельництво

kúpeľn//ý купельный; ~á sezóna купельна сезона; ~á liečba купельне лічіння; ~ host' купельник, купельный гость; ~é mesto купельне місто

kúp//it' -i -ia dok. v rôzn. význ. купити; ~ za hotové купити за готівки; ~ niekoho pren. підкупити дакого; ~ eso kart. купити тўза
• ~ mačku vo vreci купити ма́чку в мі́ху; ako som ~il, tak predávam за што я купив, за то́то і прода́вам; ~ za päť prstov (a šiestu dlaň) купити за п'ять п'я́лців (і шість до́лонь)

kuplet -a m куплёт

kupliar -a m hovor. pejor. дошма́рєвач, куплярь

kupliarstv//o -a s дошма́рєвання

kúpnopredajn//ý práv. zastar. купнопро-
даваючий; ~á zmluva купнопродаваючий
догово́р

kúpni//y кúпный, купу́ючий; ~a cena кúпна ціна; ~a sila eura кúпна сила є́вра; ~a zmluva кúпный догово́р

kupol//a -y ž кúпола; ~ neba кúпола не́ба

kupolovitý куполовитый

kupolový куполо́вый

kupón -u m купо́н

kup//ovať -uje -ujú nedok. v rôzn. význ.
купова́ти

kúpsychopnos//t' -ti ž купоспо́сoбность; ~
obyvateľstva купоспо́сoбность жителів

kúpsychopný плачіняспoсoбный; ~ zá-
kazník плачіняспoсoбный за́казник

kúr -u m дым, па́ра, стовп дыму́ або по́роху
kur//a' -y ž кúрка • je ako zmoknutá ~
вызерать як змокну́та кúрка; prišiel k tomu
ako slepá ~ k zrnu прийшо́в ку то́му як
сліпа кúрка к зéрну; chodiť spávať s ~ami
хо́дить або ліга́ть спа́ти з кúрками

kura² -ťa s кúря • neublíži ani ~ťu а́ни мýxi
не убли́жить; ~ bude slepku učiť яйця
кúрку не у́чать

kúr//a -y ž лі́чіння, курз лі́чіння; odtučňovacia
~ лі́чіння на одту́чніня

kurac//í курячий; ~ia polievka куряча
по́лівка • ~ia pamäť куряча па́м'ять; ~
rozum курячий розу́м; bojí sa o svoj ~ život
бо́їть ся о свій курячий живо́т, бо́їть ся
о сво́ю ко́жу

kuracin//a -y ž курятина

kuracin//ec -ca m курячка, ку́рінець

kurát -a m zastar. воє́ньский свяще́ник

kuratell//a -y ž до́гляд, о́піка; dať pod ~u
niekoho дати під до́гляд да́кого

kurátor -a m 1 práv. кура́тор, о́пікун 2
zastar. кура́тор, о́пікун, старостливець;
univerzitný ~ уніве́рзітний кура́тор,
кура́тор уніве́рзіты

kuratór//ium -ia s курато́рій, о́піку́ньский; ~
školy курато́рій шко́лы

kurča -ťa s кúря

Kurd -a m (príslušník kmeňa) Ку́рд

kurdský ку́рдський

kúren//ie -ia s 1 (dej) ку́рія 2 выку́рє́вання,
выгрі́в'я́ня; ústredné, rýpnové ~ це́нтра́льне,
га́зове ку́рія або выгрі́в'я́ня

kurfirst -a m hist. курфі́рст

kur//í курячий • ~ie oko ку́ре о́ко (на па́лцях
ніє)

kúr//lia -ie ž 1 hist. cirk. ку́рія; pápežská ~
па́пська ку́рія 2 zastar. ма́йр, ка́штель 3 hist.
(v Uhorsku) найвы́сший суд; kráľovská ~
кра́ле́вський суд

kuriatk//o' -a s курятко

kuriatk//o' -a s, obyč. v mn. č. ~a (druh húb)
ку́рятка, лишкы

kurič -a m 1 (v dome) ку́річ 2 (vo vlaku, lodi)
ку́річ

kuričsk//ý prid. k kurič; ку́річський; ~é
skúšky ку́річскы е́кзаме́ны

kuriér -a m курье́р

kuriérsk//y курье́рьський; ~a pošta курье́рь-
ска по́шта

kurín -a m курник

kuriozit//a -y ž особли́вость; незвы-
ча́йность, курье́зный слýчай, курье́з-
ный факт; literárna ~ лі́терату́рна
незвыча́йность; pokladať niečo za ~u
пова́жовати да́штo за особли́вость

kuriózny особливий, чудáцький, незвичайний, курьёзный; ~ člověk чудáцький чоловік

kurír/lovať -uje -ujú *nedok. fam.* лічити

kúr/lít' -i -ia *nedok.* кúрити, выкúрёвати; ~ drevom кúрити дрыва́ми; ~ plynom выкúрёвати га́зом **2** *hovor. expr. (vyháňať)* выганяти, дурити; ~ von z izby выганяти вон із хыжы **3** *kniž. zastar. ~ (fajčiť) fajku* кúрити пипку

kúr/lít' sa -i sa -ia sa *nedok.* дымити ся; ва́лить ся (хма́рками); dym sa ~i дым ва́лить ся (хма́рками); prach sa ~i поро́шыть ся

kuriv/lo -a s куливо

kurizant -a *m hovor.* куриза́нт

kuriz/lovať -uje -ujú *nedok. hovor. komu 1* куризова́ти кому **2** робити комплі́менти, ліхотити, звóджовати ко́го, флі́ртовати ко́му, любовати́ ся з ким

kúrňav/la -y ž кúрнява, хма́ра, выр (дыму, поро́ху, снігу); prišla strašná ~ прийшла страшна кúрнява, бу́ря

kurník -a *m nár.* курник

kuropt/la -y ž *zool.* куропа́тка, дика кúрка

kuroptv/la -y ž *zastar.* куропа́тка, дика кúрка

kurt -u *m šport.* курт, грі́ско; tenisový ~ те́нісовый курт

kurtizán/la -y ž куртіза́нка

kuruc -a *m hist.* ку́руц (во́як) (уча́стник наро́дно-ослобо́джуючого бо́ю XVII-XVIII в. в Уго́рську)

kurucký *hist.* куру́цький; *p.* **kuruc**; ~ vojna куру́цька во́йна; ~á pieseň куру́цька співа́нка

kurz¹ -u (*hodnota*) курз; ~ eura курз е́вра; úradný ~ офі́ціальний курз • mať ~, byť v ~e висо́ко ці́нити ся, быти популя́рним; stratiť ~ стратити ціну́, перестати́ быти популя́рним

kurz² -u *m 1* кúрзы *romn.*; ~ šitia кúрзы шы́тя; vodičský ~ шофе́рський курз **2** *zastar. (štvrtá trieda bývalej meštianskej školy)* послі́дня клáса (мі́щаньско́й шко́лы)

kurz³ -u *m (smer)* курз *aj pren.*; zmeniť ~ змі́нити курз; politický ~ полі́тичний курз

kurzist/la -u *m hovor.* курза́нт

kurzív/la -y ž *typ.* курзі́ва

kurzív/la -y ž невелика позна́чка (*в ноти́нці*)

kurzový *príd. k kurz¹* курзо́вый

kus -a *m 1 (časť)* кусо́к, кусо́чок; ~ papiera кусо́к папі́ря; z (jedného) ~a з е́дного а́бо ці́лого куска́; trhať na ~y то́ргати на кусо́чки **2 (veľká časť)** велика ча́сть; prežil tam ~ života він пережив там значну́ ча́сть живо́та; v tom je ~ pravdy в ті́м є́ ча́сть пра́вды; vykonať (veľký) ~ práce зроби́ти велику ча́сть робо́ты; prejsť ~ cesty пере́йти значну́ ча́сть доро́ги **3** *hovor. (vo význame príslovky)* неве́лє, не́много, троше́чки; ~ som si pospal я троше́чки поспáв **4 (jednotka)** кус, кусо́к, екземпла́р (*o dobytku*) го́лова; predávať na ~y продава́ти на кúсы; ~ dobytku кус скóта; perný ~ шу́мний екземпла́р **5** песа; тві́р; divadelný ~ драматі́чний тві́р • ~ ro ~e кус по кúсі, ква́пка по ква́пці; robiť v jednom ~e робити без одпочі́нку, робити в е́днім тя́гу; stať ako ~ dreva стоя́ти як кус а́бо фа́лат де́рева, стоя́ти як пня́к; je ako ~ chleba він до́брий як фа́лат хлі́ба; nemá ~ srdca він не ма́ть се́рдця; maj ~ srdca май ку́щіцько се́рдця

kúsadl/lo -a *s zool.* че́люсти (*мушковитых*)

kúsať *nár. p.* hrýzť

kúsk/lovať -uje -ujú *nedok.* роздробля́ти, дробити; розбива́ти, перерыва́ти; ~ hru *šport. slang.* перерыва́ти гру (*o súdčevu*)

kús/lok -ka *m 1 zdrob.* кусо́к, кусо́чок **2** *pren.* кусо́к; vyvieť ~ вывести кусо́к; husársky ~ гуса́рський а́бо молоде́цький кусо́к, уха́льство

kusov/ly **1** кусо́вый, куско́вый; ~é mydlo куско́ве мы́дло; ~ sukoг куско́вый цу́кер; ~ tovar кусо́вый това́р **2** кусо́вый; ~ predaj кусо́ве продава́ня, продава́ня на кúсы

kustód -a *m* храните́ль, охра́нця *m*; ~ múzea храните́ль му́зея

kusl'ý непóвный, скупый, урывковитый, торгáвый; ~é správu урывковиты вісті; ~é myšlienky скупы мысли, думкы; ~á veta *gram.* непóвне речія

kuš//a -e ž лук

kušnier *zastar. p. kožušník*

kúštilk -a *m* 1 *zdrob.* кусóчок, кущіцько 2 *vo význ. prisl.* лем-лем, квáпочку, квáпку

kút -a *m* 1 кут, угол; *postaviť do ~a (školský trest)* поставити до кута 2 *pren. (miesto)* кут, уголóк; *najodľahlejší ~ územia* найдлягліший кут крáя; *malebný ~* живописный уголóк; *vo všetkých ~och sveta* во вшитых кутах світа • *hnilý ~* гнила містность; *mať svoj ~ máti свій кут (кúтик); potulovať sa po cudzích ~och* потулéвати ся по чужіх кутах; *každý ~ s ním vymetú* кáждый кут з ним выметутъ; *zahnať do ~a* притиснути áбо припéрти до кута áбо к стіні

kuť *p. kovať*

kutac//í добывáючий, досліджуючий; ~іе рáсе досліджуючі робóты; ~іе pole досліджуєче поле; ~іе právo práво до-бывáня, тяжіня

kutáč -a *m* кутáч

kut//ať -á -ujú *nedok.* 1 *expr.* глédати, рыти ся 2 *zastar.* робити геологічний дóспід

kut//eľ -ľa *m* *obyč. v mn. č.* ~le *ľud.* кышкы, вnúторности

kuter//a -y ž *nár.* комóрка, дірá

kutic//a -e ž 1 *hovor. expr.* комóрка 2 *nár.* ямка на пóпіл в пéці

kútik -a *m* *v rôzn. význ.* кúтик; ~úst, očí кúтик уст, очéй; *šachový ~ (v novinách)* шахóвый кúтик; *detský ~ a)* дítський кúтик; б) (*na stanici*) дítська ізба

kuť//it' -i -ia *nedok. expr.* 1 (*bezpredm. i čo*) глédати, перегрáбовати 2 мотáти ся óколо дачóго, робити óколо дачóго; ~iba *pri domoch okolo hospodárstva* мотáти ся лем óколо дóмів при госпóдарстві 3 тáйні припáвлéвати, гóтовити

kuť//it' sa -i sa -ia sa *nedok. expr.* 1 глédати, перегрáбовати ся; ~sa *v zásuvke* пере-

грáбовати ся в зáсувці 2 мотáти ся óколо дачóго; *mať sa ~ila po dome* мотáла ся óколо дóму 3 тáйні áбо потаёмкы гóтовити ся, припáвлéвати ся; *vedel, že sa čosi ~í* він знав, же штось тáйні áбо потаёмкы припáвлює ся

kut'ovl'ý *ľud. príd. k kutel'*; ~á polievka дыржкóва пóливка

kut'ľňa -ne ž реверéнда, сутáна, гáбит

kutr//ať (sa) -e (sa) -ú (sa) *nedok.* перегрáбовати (ся) і при тім глédати, грáбати ся; ~ (sa) *v zásuvke* грáбати ся в шуфлáді; *sliepky sa ~ú v piesku* кýркы выгрáбують яму в піскý

kuvik -a *m* кúвік

kuvik//ať -á -ajú *nedok.* 1 (*o kuvikovi*) кувікати 2 *pren.* кувікати, крáкати, віщіти нещáстя

kúzelnícky кузелницький, фокусницький; ~kúsok кúзло, фóкус

kúzelník -a *m* 1 (*čarodej*) кузéльник, чароді́йник, 2 (*umelec aj pren.*) фóкусник

kúzeln//ý 1 кузéльный, чароді́йный; ~а тос чароді́йна áбо магі́чна сила; ~palíčka чароді́йна пáлічка 2 *pren.* чару́ючий, чарóвный, шúмный, прекрáсный; ~ústev чарóвный усмів

kúzl//it' -i -ia *nedok.* кузлити, чаровáти, ворожыти *aj pren.*

kuzl//o -a *s* 1 (*čary*) кúзло, чáры, очаровáня; *robiť ~a* робити чáры, чаровáти 2 чáро, привáбливость, вáбливость; ~osobnosti вáбливость осóбности; ~rodnej dediny привáбливость рóдного сéла, валáла; ~večera очаровáня вéчора

kúzeľ -a *m* 1 *geom.* кóнус; ~sopky *pren.* кóнус вулкáна 2 *tel.* кужéлка 3 *nár.* (вérхня часть) кудéлі

kuzeľosečk//a -y ž *geom.* кóнусова лінія перетинáня

kuzeľovitý конусовитый, кóнусный

kuzeľovl'ý кóнусный, конусовитый; ~á plocha кóнусна повérхность; ~drvič *tech.* кóнусна дрóбка; ~é ozubené koleso кóнусове озубéне кóлесо

kvá, kvá-kvá *cit.* **1** (*hlas žaby, kačky*) ква-ква **2** (*hlas vrany*) кра-кра

kvack//ať -á -ajú *nedok. expr.* **1** розливати, шлюпати, квацкати (*gustý kašu, strávy i m. n.*) **2** квапкати; *med* -á na zem мед квапкати на землю **3** (*o hlave*) падать, клонити ся, опущать ся; *hlava mu* -á го́лова ёму па́даль на гру́ди

kvac//núť -ne -nú *dok. expr.* **1** шма́рити, шлюпнути, квацнути (*gustý kašu, їдло i m. n.*); ~ *kašu* на *tanier* шма́рити ка́шу на та́нір **2** ква́пнути; упа́сти **3** (*o hlave*) упа́сти, склонити ся, клёснути; *brada -ala mu až* на *prsia* бо́рода ёму па́дала аж на гу́рди

kváč//ať -í -ia *nedok. expr.* **1** быти в дрéпі, в скорчéній по́зиції, чупіти **2** *prejor.* тырча́ти, ве́ретова́ти; *čo tu len tak* -í де́ň *čo deň* што ту лем так тырчи́ть де́нь што де́нь

kváčk//a -y *ž hovor.* **1** (*háčik*) га́чок; *zavesiť klobúk* на ~у за́веси́ти ка́лап на га́чок **2** (*na margu*) га́чок, ква́чка

kvád//ler -га *m* **1** *geom.* паралелепіпе́д **2** ква́дер; це́гла із шква́ры; блок; *dom postavený z* ~ов дім, побудова́ний із ква́дрів а́бо камя́ных блóків

Kvád//li -ов *mn. č. hist. (kmeň)* Ква́ды

kvadrant -u *m odb.* ква́дрáнт

kvadrát -u *m v rôzn. význ.* ква́дрáт • на ~ в ква́дрáті; *hlupák* на ~ дура́к в ква́дрáті

kvadratick//ý ква́дрáтний; ~á *rovňica mat.* ква́дрáтне ура́вні́ня

kvadrátúrl//a -y *ž odb.* ква́дрáту́ра; ~ *kruhu* ква́дрáту́ра крýгу

kvadrový із ква́дрів; із (камя́ных) блóків

kvak//a -y *ž bot.* бі́ла рі́па, ру́нкля

kvák//ať¹ -a -ajú *nedok.* **1** (*o žabách, kačkách*) ква́кати **2** (*o vranách*) кра́кати **3** *hovor. (tárat)* та́рати, ке́цати • *kto pride medzi vrany, musí* ~ *ako ony [prís.]* хто при́йде ме́джі воро́ны, му́сить кра́кати як они; з во́вками жы́ти — по-во́вчи вы́ти

kvál//kať² -čel/-ka -ču/-kajú *nedok. hovor.* **1** тяга́ти за во́лосы **2** (*pri česaní*) то́ргати за во́лосы

kvak//núť -ne -nú *dok. zried.* потягну́ти, то́ргнути за во́лосы

kvaku//a -le *ž hovor.* ру́чка на кі́яті; караду́ля, крива па́ліця

kvalifikác//ia -ie *ž* ква́ліфіка́ція

kvalifikačn//ý ква́ліфіка́чний; ~á *skúška* ква́ліфіка́чний екза́мен; ~ *zápas šport.* ква́ліфіка́чний за́пас; ~á *trieda* ква́ліфіка́чна кате́горія; ~á *komisia* ква́ліфіка́чна ко́місія

kvalifikovan//ý ква́ліфікова́ний; ~ *robotník* ква́ліфікова́ний робо́тник; ~ *á práca* ква́ліфікова́на робо́та

kvalifik//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* ква́ліфікова́ти

kvalifik//ovať sa -uje sa -ujú sa *dok. šport.:* ~ *sa do finále* ква́ліфікова́ти ся до фіна́лу; ~ *sa na majstrovstvá sveta* ква́ліфікова́ти ся на ма́йстро́вства сві́та

kvalit//a -y *ž v rôzn. význ.* я́кість; *stratiť* ~у *šach.* стра́тити я́кість; *mravné* ~у мо́ра́льні я́кості; *umelecké* ~у худо́жні я́кості

kvalitár -a *m* контро́лёр (*oddeliňia technic- noj kontrolí*)

kvalitatívny я́костний; ~а зме́на я́костна зме́на; ~е *ukazovatele* я́костны́ указа́телі

kvalitn//ý (высо́ко)я́костний, добро́якост- ний; ~ *tovar* (высо́ко)я́костний то́ва́р; ~á *práca* я́костна робо́та

kvantit//a -y *ž* **1** кі́лькість; зме́на ~у на *kvalitu* зме́на кі́лькості на я́кість, пере́хід кі́лькості до я́кості **2** *lingv.* довго́та; кі́лькість

kvantitatívny кі́лькостний; квантіта́тíвний

kvantov//ý *fyz.* ква́нтовий; ~á *teória* ква́нтова тео́рія; ~á *mechanika* ква́нтова меха́ніка

kvant//um -a *s* **1** кі́лькість **2** *fyz.* квант

kvap *cit. (napodobňuje zvuk kvapkania vody)* ква́п

kvapalin//a -y *ž* те́ку́чість

kvapalný те́ку́чий; ~ *stav* те́ку́чий ста́н

kvapavk//a -y *ž lek.* трі́пля, сіфілі́с, гоно́рėja

kvap//le' -ľa *m* це́нцуль; стала́кті́т; стала́- мі́т

kvapk//a -у *ž* **1** квáпка; dažďové ~ дождьовы квáпки; liať po ~ ách лляти по квáпках, квáпкати **2** (*malé množstvo*) квáпка, квáпочка • do (*poslednej*) ~у до (послiднiй) квáпки; ani ~у áни квáпки; áни кýсок; byť sa do poslednej ~у krvi воєвáти áбо бити ся до послiднiй квáпки крóви; ako ~ (vody) do mora як квáпка вóды до мóря; Medardova ~ štyridsať dní кваркá [*prisl.*] кiдь на Медáрда (8-го юна) квáпне áбо пáдaть додж, то бóде пáдaти штирiдцять днiв

kvapkad//o -a s квáпкáтко, пiпéтка

kvapk//ať -á -ajú *nedok.* квáпкати; voda ~á вóда квáпкaть; ~ liek на cukor квáпкати лiк на цýкеръ • keď netečie, aspoň ~á кiдь не течé, так хочé лем квáпкaть

kvapkov//ý *príd. lek.* квáпкóвый; ~á infekcia квáпкóва iнфéкциá; ~á infúzia квáпкóва iнфúзиá

kvap//ky -iek *ž pomn. (liek)* квáпки; očné ~ очны квáпки; hoffmanské ~ гофмáньскы квáпки

kvap//núť -ne -nú *dok.* квáпнути

kvarcit -u *m min.* кварцiт

kvarg//ľa -le *ž hovor. 1* кусóк стáрого сыра **2** *pren. hovor. pejor. (o človeklu)* квас, тырквас, бýхта, мляндрáвецъ; • sedí ako ~ сидить як квас

kvár//it' -i -ia *nedok. expr. 1* шквáрити, машкыртити; bez kocúra ~ia myši без коцурá шквáрять мышы **2** трáпити, мори-ти; záha nás ~ ila zága нас трáпила

kvart -u *m 1* четвeртина пáпиря, четвéртка **2** *hud.* квáрта

kvart//a -у *ž 1* четвéрта клáса гiмнázii **2** *hud.* квáрта

kvartál -u *m* квартáл

kvartálny квартáлный; ~ plán квартáлный план

kvartán -a *m* квартáн, ученик четвéртой клáсы гiмнázii

kvartet//o -a s *hud.* квартéт

kvartetový квартетóвый

kvartieľ -a *m hovor. zastar.* квáртель

kvartový' (*formát*) квáртóвый, четвeртинóвый

kvartový' *hud.* квáртóвый; ~ interval квáртóвый iнтервáл, квáрта

kvas' -u *m 1* квасóк, заквáска **2** *pren.* квасiня, врiня; myšlienkovú ~ квасiня рóзумiв; sociálny ~ социáлне врiня **3** *pren. pejor. (o človeku)* квас

kvas' -u *m (nápoj)* квас

kvas' -u *m zastar. (hostina)* гостина

kvasen//ie -ia s **1** (*kysnutie*) кыснута *aj pren.*

2 квашiня; kvasenie ~ квашiня капýсты

kvasen//ý квашéный; квасный; ~á kapusta квашéна áбо кваснá капýста; ~é uhorky квашéны áбо заваряны áбо накладáны óгуркы

kvasiar//eň -ne *ž* квасяряня

kvasink//a -у *ž* квасiнка

kvas//it' -i -ia *nedok. 1* čo квасити, заквáшовати; ~ kapustu накладáти капýсту **2** (*kvasiť sa*) квасити ся, бити в штáдию квашiня *aj pren.*

kvas//it' sa -i sa -ia sa *nedok. 1* квасити, бити в штáдию квашiня *aj pren. 2* (*o rane*) зберáти ся, зазбérюе ся; rana sa ~i rána збérать ся; poňa sa tu ~i nóга збérать ся ёмý

kvasn//ce -íc *ž pomn.* дрiджi *pomn.*; sušené ~ сушéны дрiджi

kvasn//ý на квашiня; ~ sud бóчка на квашiня; ~ ocot квашéный оцёт; ~é baktérie бактэриi, выкликуючи квашiня; ~ priemysel прóмысел на квашiня

kvás//lok -ku *m* квасóк

kvet -u *m 1* квіт, квіток; živé, umelé ~у жывы, умéлы áбо iскýственны квіткы **2** *hromad.* квіт; lípový ~ липóвый квіт **3** (*kvitnutie*) квіт; byť v ~е бити в квіті • sirny ~ chem. сiрный квіт; ľadový ~ (*na oknách*) ледóвый квіт, морозóвы взóркы; v ~е života в квіті рóкiв, в росквіті сил áбо живóта

kvetav//ý квіткóваний, росписáный квітами; ~á látka квікóване полóтно; ~é šaty квіткóваны шмáты

kveten//a -у *ž* флóра

kvetenstv//o -a s *bot.* квітя

kvetin//a -y ž квітка

kvetináč -a m чéреп (на квітки), квітник

kvetínár -a m продавáч квітів

kvetínársky квіткарський; ~ obchod квіткарський склеп

kvetínárstv//o -a s **1** квіткарство **2** квіткарський склеп

kvetnat//ý v *rôzn. význ.* квітнатый; ~á lúka квітната лúка; ~ štýl *pren.* пéстрый штíl

kvetník -a m квітник, чéреп (на квітки)

kvetn//ý квітный; ~á hriadka квітна грядка; ~á záhrada квітный сад • Kvetná nedel'a *cirk.* Квітна неділя

kvetovaný (o *látke ap.*) квітастый, в квітах

kvič//ať -í -ia *nedok.* квіча́ти, пища́ти

kvietkovan//ý квіткований, намалёваний квітками; ~é šaty квіткованы шма́ты

kviet//lok -ka m **1** *zdrob.* квіток **2** *pren. iron.* квіток, тіп; to je perný ~! він є шувный квіток!

kvik -u m квик • aké prasa, taký ~ [*prisl.*] яке па́ця, такий квик

kvikať p. **kvičať**

kvíll//íť -í -ia **1** квілити, гірко пла́кати **2** *pren.* сту́кати, выти, завияти; vietok ~і вітор вые; harmonika ~і гармонія сту́кати або пла́че

kvilivý квіливый, плачу́чий; ~ плач квіливый плач

kvint//a -y ž **1** пята клáса гімна́зії **2** *hud.* квінта

kvintakord -u m *hud.* квінтако́рд

kvintán -a m ученик пята́й клáсы гімна́зії, квінта́н

kvintet//o -a s *hud.* квінтéт

kvisling -a m *polit.* квіслі́нг, зра́дця, запрода́нець

kvit//núť -ne -nú *nedok.* **1** квітну́ти; ruža, tráva, strom ~ne рúжа, травá, стром квітне **2** *pren.* квітну́ти, проквітáти • tam mu ruže nekvitnú там ё́му рúжы не квітнуть, ё́го до́рога не постеле́на квітками

kvit//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* **1** потверди́ти, потве́рджовати, квітова́ти **2** (чо, ако)

узнáти, узнавáти; дяковати, подяковати за *што*; хвалити, похвалити за *што*; ~ potleskom дяковати а́плавзом; s uznaním ~ niečo хвалити, похвáлёвати да́што

kvocient -u/-a m *mat.* ча́стне; коефіціє́нт; *inteligentný ~ psych.* інтеліге́нчний коефіціє́нт

kvoč//ať -í -ia *nedok.* **1** чупі́ти, сиді́ти учупе́ным **2** *pren. pejor.* тырча́ти; (v sklepe) kvoči žena celý deň (в скле́пі) же́на тырчи́ть ці́лий де́нь **3** *nár. (o spiečke)* kvokať кво́кати

kvočk//a -y ž кво́чка

kvok//ať -á -ajú *nedok.* кво́кати

kvok//núť si -ne si -nú si *dok.* **1** (o *spiečke*) сі́сти **2** (o *človeku*) чупну́ти собі́

kvót//a -y ž квóта

kvôli *predl.* s **3. p.** про ко́го, *што*, із-за ко́го, чо́го

ký *zám. hovor.* який; ký parom *al. čert!* який чорт!, яко́го чо́рта!; ký div! *што* за чу́до!

kyanid -u m *chem.* кіа́нід

kyanovodík -a m *chem.* кіа́ністий водоро́д

kýb//el' -la m *hovor.* ве́дро

kybernetik//a -y ž кібе́рне́тика

kyck//ať -á -ajú *nedok. hovor. expr.* **1** ква́пкати, ронити слы́зы **2** ква́пкати, па́дати ква́пками

kycl//núť -ne -nú *dok. hovor. expr.* **1** ква́пнути, пустити ква́пку **2** ква́пнути, упáсти **3** (*spadnúť*) упáсти, звалити ся, дру́згнути; cez prah ~lo, chůďa че́рез по́ріг упáло, худя́тко

kydl//ať -á -ajú *nedok.* **1** (čistiť *chliev*) чі́стити ста́йню; ~ hnoj метáти або вышма́рэвати гній **2** *expr.* шма́ряти; ~ hanu на не́кого шма́ряти бо́лотом на да́кого

kydl//ať sa -á sa -ajú sa *nedok.* **1** валити ся, сы́пати ся, гу́сто па́дати; sneh sa ~á сні́г ва́лить ся **2** па́дати, розва́лёвати, бу́ряти ся; domy sa začali ~ до́мы за́чали розва́лёвати ся

kých//ať -a -ajú *nedok.* кыха́ти

kých//núť -ne -nú *dok.* кыхну́ти

kycht//a -y ž *hut.* кі́хта (ве́рхній óтвор вы́сокого пéца)

кычтовý кихтóвый; ~ *plyn* кихтóвый газ
kyj -а *m* кыяк • *ostať ako ~om ovalený*
 зостáти як кыяком овалéный

kyjak -а *m* кыяк

kyjanic//a -е *ž* кыянка, деревяный мóлоток

kyjovit//ý кыянкóвый; *bot.* ~é *bunky*
 кыянкóвиты клéтки, бýнькы; *zool.* ~é
tykadlá кыянкóвиты баюскы

kýl -у *m* кил (оснóва шыфной кóстры)

kyl//a -у *ž* *hovor.* кыла; *dostať ~u* достáти кылу

kým spoj. 1 *časová* пóкы, пóкыль, дóкы;
do tých čias, ~... до тóго часý пóкы... 2
odporovacia в тiм часi як; мéджi тым
 як; *ich bolo len desať, ~ nás boli stovky* iх
 было лем дéсятъ, мéджi тым як нас были
 стóвки

kymáč//ať sa správ. knísať sa

kynož//iť -i -ia *nedok.* нiчiти, нiвочiти, губи-
 ти, марнити; ~ *burinu, hmyz* нiчiти бурян,
 мушкóвины; ~ *potkanov* губити патканiв,
 крысы; ~ *ľudí vojnou* губити людéй вóйнов

kynúť кание *kynú nedok. kniž.* 1 (*komu, čím*) кывати на поздрáвкяня; ~ *rukou,*
prstom, hlavou, на поздрáв кывати рукóв,
 пáлцём, гóловов, на поздрáвкяня 2 (*komu i bezpredm.*) (*byť vo výhlade*) обiцяти, слю-
 бовати; *z toho kinie zárobok* з тóго слюбують
 зáробок; *kynie jej šťastie* обiцяють ёй щáстя

kyp//ieť -i -ia *nedok.* 1 кыпiти; пiнити
 ся; *mlieko ~í* молóко кыпить, збiгать;
šampanské ~í шампáньске пiнить ся
 áбо переливать ся 2 *pren.* кыпiти; *krv ~í*
 кров кыпить áбо вре, врiе; *život ~í* живот
 кыпить 3 *čím pren.* кыпiти, цвити; ~i
zdravím вiн кыпить áбо квiтне здорóвём;
 ~ *hnevom, zlosťou* кыпiти гнiвом, злóстёв;
 ~ *krásou* цвити красотóв

kypri//iť -i -ia *nedok.* 1 кóпати, обкóповати,
 рылёвáти, боронити; кiприти; ~ *rôdu*
 обкóповати, рылёвáти, боронити, кiприти
 зéмлю 2 робити кiпрым, мягкым, сыпкым;
 ~ *cesto* мiсити тiсто

kypri//ý кiпрый, сыпкый; ~á *zem* кiпра
 зéмля; ~ *al. sypký sneh* кiпрый áбо сыпкый
 снiг; ~é *cesto* вымiсене тiсто

kyptav//ý *hovor. expr.* 1 (*znetvorený*)
 змерзачéный, знетворéный, дефор-
 мовáный; ~é *telo* змерзачéне тiло; ~é
prsty знетворéны пáлци 2 *pren. (nešikovný)*
 нескладный, нешiкóвный, немотóрный;
má ~é ruky мать немотóрны рýкы

kypt//iť -i -ia *nedok. koľo* калiчiти кóго;
 одрубáти рýкы áбо нóгы кóму

kyrysník -а *m hist.* кiрысник

kyselin//a -у *ž* 1 *chem.* кiслотá; ~ *mliečna*
 молóчна кiслотá; ~ *sírová* сёрна кiслотá 2
 кiслость ж; *žalúdočná* ~ кiслость жóлудка

kyselinový кiслóтный

kyselk//a -у *ž* кiсёлка, кваснá (мiнерáлна)
 вóда

kyselkav//ý квасненькóватый, кваснёнъ-
 кый; ~á *chuť* квасненькóватый смак; ~é
sukríky квасненькóваты цýкрикы

kyslastý квасновáтый

kysličník -а *m chem.* óкись ж; зáкись ж;
 пéрекись ж; ~ *uhličtý* углекiслый газ

kyslík -а *m chem.* кiслорóд

kyslíkat//ý кiслорóдный; ~é *zlúčeniny*
 кiслорóдны спóйна

kyslíkov//ý кiслорóдный; ~á *bomba* а)
 балóн з кiслорóдом; б) кiслорóдна
 подúшка; ~ *dýchací prístroj* кiслорóдный
 сёрвiс

kyslin//a -у *ž* зáпах, смак, вкус кваснóго

kysl//iť -i -ia *nedok.* робити квасным, квас-
 нити

kyslo: на ~ *kuch.* (приготóвёный) з кваснóв
 сметáнков; *zemiaky* на ~ бандýркы на
 квáсно

kyslot//a -у *ž* кваснотá, квасюга; квасный
 смак áбо вкус, зáпах

kysl//ý 1 *v rôzn. význ.* квасный; ~é *víno*
 кваснé винó; ~ *zápach* квасный зáпах;
 ~ *úsmev pren.* квасный ýсмiв; ~á *rôda*
 кваснá зéмля; ~é *solí chem.* квасны
 сóли 2 (*kvasený*) квасный, квасéный; ~á
kapusta квасéна áбо накладáна капýста;
 ~é *uhorky* квасны, накладáны, солéны
 óгуркы; ~é *mlieko* кваснé молóко; ~á
smotana (кваснá) сметáнка

kys//núť -ne -nú *nedok.* 1 (*kvasiť sa*) кыснути, скыснути, перекрыснути 2 (*o ceste*) піднімати ся 3 *pren. hovor. expr.* кыснути; ~ дома кыснути до́ма

kysnut//ý 1 кыснутый 2 на дріджах; ~é cesto кыснуте тісто

kystk//a -y ž страпець

kytic//a -e ž букета

kytk//a -y ž букетка

kyvadl//o -a s маятник

kyvadlov//ý маятниковый; ~ pohyb маятникове погынання; ~é hodiny маятниковы години, години з маятником

kýv//ať -a/-e -ajú/-u *nedok.* 1 кывати; ма́хати, погынáти; ~ pohou кывати áбо ма́хати ногóв; ~ hlavou кывати го́ловов; ~ prstami погынáти пáлцями; ~ ušami погынáти ухáми 2 кывати, та́цкати ся; ~ stp кывати стовп 3 (*mávať*) ма́хати; ~ niekomu na pozdrav ма́хати дако́му на поздра́вканя (*na znak privítania*); ~ šatkou ма́хати ху́цатём

kýv//ať sa -a/-e sa -ajú/-u sa *nedok.* 1 колыса́ти ся, коле́мбати ся; kyvadlo sa ~e ма́ятник колы́ше ся 2 (*nebyť pevný*) кывати ся; zub sa ~e зуб кыва́ть ся 3 (*pri chôdzi*) колысати ся, кывати ся, шата́ти ся, поша́товати ся

kyvet//a -y ž *odb.* ківета

kyvk//ať -á -ajú *nedok.* кывати, покывовати, прикывовати; погынáти; ~ hlavou покывовати го́ловов

kýv//núť -ne -nu *dok.* 1 (*hlavou*) кывнути (го́ловов); (*pohnúť*) покывати; ~ rukou покывати руко́в 2 (*na pozdrav*) ма́хнути • ani prstom nekývne áни пáлцём не по́гне

kyv//otať -ose -osú *nedok. expr.* погынáти ту і там, кывати, трясти; vetry ~otali vláknami ravučin вітры кывали во́ло́кнами паву́чін

kyv//otať sa -ose sa -osú sa *nedok. expr.* кывати ся, трясти ся, отрясовати ся; strapes na záclone sa ~ose стра́пець на фі́га́ндзі кыва́ть ся

kýžen//ý *príd. kniž.* очéкований, жада́ный, желáный; dosiahnem ~ cieľ? досягну же́ла́ный ці́ль?

L, Ľ

l [l i ěl] *neskl. s (hláska a písmeno)* (латинь-ске) л *neskl. s;* tvrdé l тверде́ л; mäkké ľ мя́гке л

lab//a -y ž ла́ба; predné ~у перéдні ла́бы; medvedia ~ медві́де́ва ла́ба, ла́ба медві́дя • môžeš si ~u lízať мо́жеш собі ла́бу лизáти, не достáнеш ніч

labiál//a -y ž *lingv.* лабіáльний áбо гýбный звук

labializác//ia -ie ž *lingv.* лабіáліза́ція

labializovaný *lingv.* лабіáлізова́ный, заок-ругле́ный глас́ный

labiál//y *lingv.* лабіáльный, губный; ~e spo-luhlásky лабіáльны согласны

labilit//a -y ž *fiziol.* лабі́льность

labiln//ý лабі́льный, колыса́вый, непéвный, неі́стый; ~á rovnováha лабі́лна рівнова́га; ~é ceny колыса́вы ціны

labiodental//á -y *lingv.* лабіодента́льный (гýбно-зуб́ный) соглас́ный (в, ф)

labk//a -y ž ла́бка

laborant -a *m* лабо́рант

laborantsk//ý лабо́рантський; ~é povin-nosti лабо́рантськы повинности

laboratór//ium -ia *s* лаборато́рія; chemické ~ хе́мічна лаборато́рія

laboratórny лаборато́рный; ~e sklo лаборато́рне скло; hodina ~uch prác škol. лаборато́рны уро́кы

labourist//a [lejbrí/] -u *m polit.* лейбо́ріста

labouristický [lejbrí-] лейбо́рістьський

labu//ť -te ž ла́бутъ ж

labut//í лабу́тій; ~ krk, ~ia šija лабу́тя шыя • ~ia pieseň лабу́тя співа́нка

labužnícky гу́рманський, лакоці́нко́вый

labužníctv//o -a *s* гу́рманство, лако-ці́нка́рство

labužník -a *m* гу́рман, лакоці́нка́р

labyrint -u *m* лабі́рінт; ~ chodieb лабі́рінт корідо́рів • ako v ~e як в лабі́рі́нті

lacn//iet' -ie -eju *nedok.* лацніти; výrobyky ~eju výrobyky лацніють

lacno prisl. лацні; kúpiť ~ купити лацні або лацніше

lacnot//a -y ž лацнота

lacn//ý лацный *aj pren.*; ~á práca лацна робота; ~ úspech лацный успіх • kúpiť za ~ peniaz купити лацніше, купити за лацный грош; robiť ~é vtipy робити лацны втіпы; čo je vzácné, nie je ~é што є цінне, не є лацне

lačn//ý 1 (hladný) голодный, ненаїджений; па ~ žalúdok на голодный жолудок, наголодно **2** жадостливый, хтівий, бажливый; ~ po senzáciiach бажливый по сензациях • syty ~ému neverí [prisl.] сытый голодному не вірить, сытый голодного не розумить

lad: bez ~u a skladu без ладу і складу

lad -u m 1 лід; umelý ~ іскүственный лід **2** *hovor.* (klzisko) ховзиско **3** *hovor.* (ladovec) град • prelomiť ~у розбити або поламати лід

laden//ec -ca m bot. лядвинець

laden//ie -ia s 1 наладжія; ~ klavírov наладжія клавірів **2** гармонія, гармонічність ж

ladiac//i hud. на наладжія; ~a stupnica шкала наладжія

ladič -a m наладжовач; ~ klavírov наладжовач клавірів

ladičk//a -y ž hud. камертон

lad//it' -i -ia nedok. 1 *v rôzn. význ.* наладжовати; ~ husle, klavír наладжовати гүслі, клавір; ~ rádio наладжовати радіо; veselo ~ svoje myšlienky наладжовати ся на веселый лад **2** підбєрати (до тону); ~ farby підбєрати або ладити фарбы

ladničk//a -y ž холоднічка

ladník -a m (křmna rastlina) лядник

ladn//ý 1 ладный, складный (*o firižpi*); **2** плáвный, гармонічний; ~é zvuky гармонічны зүкы; ~é pohyby плáвны погынаня

ladobor//ec -ca m ледоборець

ledochod -u m ледоход

ladolom -u m ледолом

ladom: ležať ~ а) лежати занедбані (*o zémli*); б) *pren.* лежати ўгором, невыужытым

lád//ovat' -uje -uju nedok. hovor. ладовати, напхавати, набивати; *voj. slang.* ~ kanóny набивати або ладовати каноны

ladovat//iet' -ie -eju *nedok.* ледоватіти, лєдянити, покрывати ся лєдом

ladovcov//ý: ~é vody підледниковы воды; ~é jazera ледниковы озера

ladov//ec -ca m 1 *geol.* ледовець **2** (плáваючий) ледовець **3** град

ladovic//a -e ž ледовіця, поледовіця

ladov//ňa -ne ž ледовня; je tu zima ako v ~ni *pren.* ту зимá як в ледовні

ladov//ý 1 (z ladu) ледовый; ~á kôra ледова кора **2** (*ako lad*) ледовый, ледянчий; ~ vietor ледовый вітор; ~é ruky ледовы рүкы; ~ pohľad ледовый погляд • ~á doba *geol.* ледниковый період; ~ medveď *zool.* білый медвідь; ~ hokej *šport.* ледовый гокей

ladvin//a -y ž anat. лядвина

lafet//a -y ž voj. лафєта; rámová ~ рамова лафєта

lagaan -a m expr. бєтяр, гүнциут; нічómник, збóйник

lág//ler -ra m hovor. лáгерь; zajatecký ~ лáгерь для плєнных вояків; koncentračný ~ концентрáчный лáгерь

lágrový hovor. лагрóвый; ~ poriadok лагрóвый рєжім, порядок

lagún//a -y ž лагуна, мóрьска зáтока

lagúnov//ý лагуно́вый; ~ ostrov лагуно́вый о́стров; ~é usadeniny лагуно́вы уложія

lahko v rôzn. význ. лє́гко; ~ sa to povie лє́гко пові́сти, лє́гко пові́сть ся; ~ odolať лє́гко переко́нати або спра́вити ся; ~ je mu na srdci лє́гко є́му на сє́рдці; ~ sa obliekať лє́гко обліка́ти ся

lahkoatletick//ý легкоатлетічний; ~é preteky легкоатлетічны перемага́ня, перемага́ня з лєгко́й атлє́тики

ľahkomyselnosť -ti ž легкомысленность
ľahkomyselný легкомысленный; ~ skutok легкомысленный поступок; ~ človek легкомысленный человек

ľahkovážny легкомысленный, поверхностный, легковажный

ľahkoverný легковёрный; легкодовёрчивый

ľahký /y v rôzn. význ. легкий; ~ kameň легкий камень; ~ á práca легкая работа; ~ zárobok легкий заработок; ~ á úloha легкая задача; ~ trest легкий або слабый трест, легкё або слабё покарáня; ~ štýl легкий штиль; ~ život легкий живот; ~ é šaty легкы шмáты; ~ sen легкий сон; ~ é mravy легкы нрáвы • ~ á atletika šport. легкая атлётика; ~ priemysel легкий промысел; ~ é delostrelectvo легкая артилерия; ~ é pôdy легкы зёмли; ~ é kovy легкы метáлы; легкая музыка ~ á hudba ~ é víno легкё вино; s ~ ým srdcom з легким сердцем; brať niečo na ~ ú váhu легко або несерьёзно або легковáжні односити ся к дачóму; mať ~ ú hlavu máти легкú гóлову або жыти без старости; nech je mu zem ~ á най зёмля ёмú бóде легкá

ľahlnúť -ne -nú dok. 1 лячи 2 (o obilí) полячи • ~ popolom kniž. згоріти дотлá

ľahlnúť si -ne si -nú si dok. лячи, улячи ся; ~ si do postele лячи собі до постели; ísť si ~ iti спáти

ľahodľa -y ž приемность, любёзность, лагодность, успоко́ня

ľahodľit' -i -ia nedok. кому лагодити; быти або стáти приемным, лагодным, мiлым; pochvaly mu ~ili похвáлы ёмú были приемны; tieto zvuky ~ia mójmu uchu тоты звúкы лагóдят мiй слух

ľahodný лагодный, приемный, мiлый; ~ pocit приемне чýвство або ощущéня; ~ hlas приемный гóлос

ľahostajnosť -ti ž рівноду́шность, апáтичність, не маючий інтерес, холóдность, индиферéнтность

ľahostajný рівнодушный, холóдный, апáтичний, индиферéнтный; ~ človek рівнодушный чоловік; ~ tón рівнодушный або апáтичний тон

ľahôdk//a -y ž смачнё їдлó, лакоцінка, солóдкость

ľahôdkár//eň -ne ž цукрárня, гáстрономія

ľahôdkársky ~ obchod гáстрономічний склеп, цукрárня

ľahôdkárstv//o -a s 1 výroba лакоцінок, солóдкостей, лакóмств 2 гáстрономічний склеп, цукрárня

ľahôdkovľý лакоцінковый; закусковый, лакóмый, делікатесный; ~ á bryndza делікатесна брiндза

ľahťikár -a m pejor. легкомысленник, нерозвáжний чоловік, вiтёрник

ľahťikársky pejor. легкомысленный, нерозвáжний, вiтёрный; ~ život легкомысленный спóсoб живóта

ľahučký, ľahunký, ľahulinký expr. легёнький, барз легкий

laickľý 1 (neodborný) лаіцький, ділетáнтський, неодбóрный, любiтельський; ~ pázor ділетáнтський пóгляд, ділетáнтська тóчка зóру 2 (svetský) свiтьський; ~ é kruhy свiтьскы крúгы

laik -a m 1 (neodborník) лаік, ділетáнт, неодбóрник 2 (opak: duchovný) свiтьський чоловік, несвящéник

lajdáckosť -ti ž, **lajdáctv//o** -a s pejor. лáйдацкость, недбáлость, даребáцтво

lajdáckľý 1 pejor. лáйдáцький, непорядный, недбáлый, неогабáный; ~ а práca недбáла рóбота

lajdácky 2 prisl. pejor. як-так, хочьяк, (по-) лáйдáцькы, (по-)даребáцькы, непорядні, недбáло, неогабáні; ~ písať писáти недбáло; ~ pracovať робити хочьяк

lajdáčľit' -i -ia nedok. hovor. pejor. лáйдачiти, даребáчiти, лiнёшyти

lajdák -a m pejor. лáйдак, даребáк, лiнёх, повáлёвач

lajk//a 1 -y ž (ovca) чóрна вiвця

lajk//a 2 -y ž (pes) лáйка (nec)

lajniak -a m гнiйник, гнiйный хрoбáк

lajnlit' -i -ia nedok. (o dobytku) выпoрóжнёвати ся; krava ~i корóва выпoрóжнює ся

lajn//o -a s коров'янка, гній; *kravské* ~ коров'ячий гній, коров'янка • *čertovo* ~ *bot.* чорт'ова коров'янка, ф'ерула (*Ferula osa foetida*)

lajs//ňa -ne ž *lud.* л'айсня, шыр'ока д'оска

lajst//ler -ra *m* *hovor.* л'айстер, п'ап'ир', документ; список

lak -u *m* лак; *olejový* ~ оли'євий лак; ~ на *pechty* лак на н'охті

lak -u *m* настрашіня, ляк; *od* ~u *od* настрашіня

lákadl//o -a s прим'анка

lák//at' -a -ajú *nedok.* манити, в'абити, прив'абл'євати; блазнити, збив'ати з дор'оги; ~ *sľubmi* блазнити сплюбован'єм

lak//at' -á -ajú *nedok.* стра́штити; нап'уджувати

lakat' sa -á sa -ajú sa *nedok.* бояти ся, пудити ся; стра́шити ся, страхова́ти ся

lákavý ман'ячий, вабл'ячий; бл'азнячий, притягуючий; ~ *návŕh* ман'яча пропозиція

lakavý страша́чий, нап'уджуючий, боязли́вий, несмі́лий; полоша́ючий

lak//et' -ťa *m* л'окіть (*aj stará miera*) • *ist'* si *zodrat'* ruky až po ~te *hovor.* іти зде́рти собі ру́ки аж по л'окті; *má tvrdé al. široké* ~te ма́ть шыр'окы л'окті, він зна́ть робити л'октями, він зна́ть пробив'ати собі дор'огу

laketný p. lakt'ový

lakmus -u *m* *chem.* л'акмус

lakmusový лакмус'овий; ~ *papier* лакмус'овий п'ап'ир'

lak//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* настра́шити ся; нап'удити ся

lakom//lec -sa *m* лако́мець, хамтівець, скуп'єць

lakom//lit' sa -í sa -ia sa *nedok.* лако́мити ся; ~ sa на *cudzí majetok* лако́мити ся на чуж'ій ма́сток, лако́мити ся на чуж'є добро́

lakomos//t' -ti ž лако́мость, хамті́вость, ску́пость

lakomý лако́мый, скуп'ий, хамті́вий

lakonick//ý лако́ничний; ~á *odpoved'* лако́ни́чна а́бо стисла о́дповідь

lakonizm//us -u *m* лако́ні́зм, лако́ни́чність ж

lakota¹ p. lahôdka

lakota² p. lakomost'

lakotný *expr.* лако́мый; ~ *človek* лако́мый чоло́вік, лако́мош

lakovací лаку́ючий

lakovač -a *m* лако́вач *aj pren.*

lakovačk//a -y ž лако́вача ма́шина

lak//ovat' -uje -ujú *nedok.* лако́вати, покрыв'ати ла́ком; ~ si *pechty* лако́вати собі н'охті; ~ *nábytok* лако́вати за́ряджіня до́му а́бо б'утор

lakov//ňa -ne ž лако́вня

lakovník p. lakovač

lakov//ý лако́вый, лако́ваний; ~é *farby* лако́вы ф'арбы; ~é *topánky* лако́вы а́бо лако́ваны топа́нки

laktác//ia -ie ž лакта́ція, ко́їня

laktáčn//ý лакта́чний; ~é *obdobie* лакта́чний пе́ріод, пе́ріод ко́їня

laktomet//er -ra *m* лактоме́тер

lakt'ový локте́вий; ~ *kľb* локте́вий клуб

laktóz//a -y ž *chem.* лакто́за, мо́ло́чний цуке́рь

la'la *čast. i cit.* смоть (же), позе́ра́й (же), (но) вот, ге́ле

lal//ia -ie ž лелі́я

laliovit//é -ých *mn. č. bot.* лелі́євити

laliov//ý 1 лелі́євий; ~é *rastliny* лелі́євы росли́ны, лелі́євити; ~ *kvet* лелі́євий кві́т, кві́т лелі́ 2 бі́лий як лелі́я, лелі́євити

laločnatý лапато́кий; ~ *list* лапато́кий лист

laločný *príd. k lalok*

lalok -u *m* 1 підгрудни́к (*y* *zvířat*) 2 *anat.* ла́лок; *plůsne* ~у плу́цны ла́локи 3 *bot. zool.* лоп'атка

lalokovitý лопато́кий

lalokový p. laločný

lalol//ta' -se -cú *nedok. expr.* блябо́тати, джаво́тати

lam//a -y ž *zool.* ла́ма

lám//a -u *m* ла́ма, буді́стичний мона́х в Тібе́ті

lámač -a *m* 1 *typ.* заломлєвач, мєтер 2: ~ rudy рудокóp; ~ камеѣа робóтник в каменолóмí

laman/lý 1 *stav.* ломóвый 2 (*o reči*) ламáный, хыбный; ~á slovenčina ламáный словáцкий язык

láml/ať -e -u *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* ламáти; ~ kopáre ламáти конарí; ~ hračky ламáти грáчки; ~ kameň ламáти кáмíнь; ~ kukuricu ламáти тендерíцю; ~ takak ламáти дугáн; ~ normy *pren.* ламáти нóрмы 2 *pren. hovor.* (*o reči*) ламáти, комолити; ~ francúzštinu говорити скомолєным францúzькым языкóм, говорити скомоленí по-францúzькы 3 *neos. (bolieť)* ламáти; ~e ho chrbát ěró lámле хырбєт 4 *typ.* заломлєвати; ~ knihu заломлєвати книгу 5 *fyz.* перелóмлєвати; sklo ~e lúče скло перелóмлює лúчы • ~ si hlavu ламáти собí гóлову; príde na lámanie chleba прийде на ламáня хлíба, настáне рíшúча мíнúта

láml/ať sa -e sa -u sa *nedok.* 1 ламáти ся *aj pren.* ветíчы sa ~u pod nohami конáрикы лáмлють ся пíд ногáми; ~u sa predsudky лáмлють ся предсúдки 2 *fyz.* перелóмлєвати ся • ľady sa ~u лед перелóмлює ся

lámový ламáвый, крєгкий

lamel/la -у ž ламєла, пластíнка; kovová ~ металóва ламєла

lamelový ламелóвый; ~ magnet ламелóвый мáгнет

lamentác/lia -ie ž ламентовáня, бídáканя, нарíкáня, поносовáня

lament/ovať -uje -ujú *nedok. expr.* ламентовáти, бídáкати, нарíкáти, поносовáти ся, горíковáти, божєкати

laminát -u *m* ламíнат

lámk/la -у ž ревматíзм *m*

lamp/la -у ž 1 лáмпа; stolná ~ столóва лáмпа; oblúková ~ облукóва лáмпа; spájkovacia ~ пайковáча лáмпа 2 (*na uliciach*) лáмпа; pouličné ~у ýличны лáмпы

lampár -a *m* лампáрь

lampas -u *m* лампас; generálske ~а ге-нерáльскы лампасы

lampáš -a *m* лáмпаш; karbidový ~ кар-бídový лáмпаш; rozsvietiť ~ запалити лáмпаш

lampičk/la -у ž лáмпка; signalizačná ~ сíг-нáлна лáмпка

lampión -a *m* лампíон

lampiónový лампíонóвый; ~ sprievod лам-пíонóве походовáня

lampový лампóвый

lán -u *m* 1 пóле; нива 2 *zastar.* лан (*míra plošádky, približni 15 ga*)

ľan -u *m* лен; trepať ~ трепáти лен; ~-kučeravec ленкучерявец; odsemeno-vač ~u тєрлiця

laň lane ž лань

ľanár -a *m* ленáрь

ľanársky ленáрьский; ~ závod ленáрьский завод; ~ priemysel ленáрьский прóмысел

ľanárstvo -a *s* пєстовáаня лєну

lancet/la -у ž ланцєт

lancetový ланцєтóвый

langust/la -у ž лангúста

lan/lí *príd. k laň;* ~ia stopa лáний слíд

lan/lo -a *s* лáно, мóтуз; oceľové ~ оцílєве лáно; nosné ~ несúче лáно; drôtené ~ дротяне лáно

lanolín -u *m* ланолíн

lanov/lie -ia *s hromad.* лáна, мóтузы

ľanovisk/lo -a *s* ленóве пóле

lanovk/la -у ž *hovor.* ланóвка, вiсцяча дорóга

lanov/lý ланóвый; ~ rebrík мóтузкова дра-бина; ~á dráha ланóва дорóга

ľanov/lý ленóвый; ~ olej ленóвый олiй; ~é stonky ленóвы стєблi; ~é plátno ленóве полóтно; ~é vlasy ленóвы вóлосы

ľanský лоньский, минулорóчный

lapač -a *m* хáпач

lapač² -a *m (pistolj)* хáпач; ~ íonov хáпач íонív; ~ ropola хáпач рóпíлу; ~ mín мiно-глядáч

lapačk/la -у ž 1 хáпáчка 2 (*hra*) хáпáчки *pomn.* 3 *zastar.* хáпáчка, насилный нáбир ку вóйску

lapad/lo -a *s* хáпáтко

lapaj -a *m* бєтяр, незбєдник, гúnцут; дарєбáк, лáйдак, поваляч; подвóдник, кламáрь

lapajský бетярський, гунцўтський; даре-
бацький, лайдацький; подвóдницький,
кламáрский, хітрацький

lapajstv//o -a s гунцўтство, дареба́цтво,
хітра́цтво

lapák -a m 1 (*pristroj*) хапáк 2 pofov. пасть
3 slang. бáса

lapál//ie -ii ž mn. č. hovor. плётки, глупости;
сомарина, воловина; ма́лїхёрности

lap//lať -á -ajú nedok. 1 (*rukami*) імáти,
ха́пати; ~ за ruku хáпати за рýку 2 (*loviť*)
імáти; ~ rybu імáти рыбы; ~ myši імáти
мыши 3 (*chytat', naháňat'*) імáти, наганяти;
~ zlodeja імáти злóдія • ~ dych імáти дых,
задыхати ся; keď vtáčka ~jú, pekne mu
spievajú [*prísł.*] кідь птáша імáють, шýв(м)
ні ємý співають

lap//lať sa -á sa -ajú sa nedok. 1 čoho імáти
ся за шмо 2 čoho, do čoho хáпати ся чо́го,
бра́ти ся за шмо; ~ sa do roboty хáпати ся
робóты, бра́ти ся за робóту

lapidárny лапідáрный, виразный,
выстигуючий, короткий; ~ štýl лапідáрный
штїл áбо слог

lápīs -u m лáпис

lápīs//ovať -uje -ujú nedok. лапісовáти,
нaтepáти лáписом

lapisový лапісóвый

lap//liť -í -ia dok. 1 (*rukou*) ухóпити; ~ за ruku
ухóпити за рýку 2 v rôzn. význ. поімáти,
ухóпити; ~ rybu do siete поімáти рыбу до
сітькы; ~ myš поімáти мыш; ~ niekoho do
svojich sietí pren. поімáти дакого до сво́їх
сітєк; ~ zlodeja поімáти злóдія • ~ за
srdce niekoho покорити да́че сeрдце

lap//liť sa -í sa -ia sa dok. 1 за čo, čoho
(*chytiť sa*) поімáти ся, ухóпити ся за шмо;
~ sa za hlavu ухóпити ся за го́лову 2 (*pustiť
sa*) пустити ся, взяти ся; ~ sa do písania
пустити ся до писáня, зачати писáти

lapnúť nár. p. лапиť

lapončín//a -y ž лапóньский язык

Lapon//lec -ca m Лапóнець

l'apol//tať, l'aptať -ce -cú nedok. pejor.
ляпóта́ти, лябдaти, трепáти до світа

laps//us -u/-psu m лáпсус, хыба, змыліня;
~ linguae припо́минáня; при́рікнута

largo prísł. hud. лáрго, барз по́мáлы,
здовга́во, шыро́ко

larv//a -y ž лáрва; mušia ~ лáрва мýхы

láry-fáry cit. тáра-бáра

laryngál//a -y ž lingv. ларінгáла,
ларінгáльный, гортáнный соглáсный (г)

laryngitíd//a -y ž lek. ларінгі́тíда, запалі́ня
гортáни

laryngológ//ia -ie ž ларінго́логія

laryngoskop -a m ларінгоско́п

laryngoskop//ia -ie ž med. ларінгоско́пія

laryngotóm//ia -ie ž med. ларінготомі́я

lasic//a -e ž ласі́ця

lasičí príd. k lasica; ~ chvost хвіст ласі́ці,
ласі́чий хвіст

lásk//a -y ž v rôzn. význ. любóв ж; ~ k vlasti
любóв к отчїзні; materinská ~ мате-
ринська любóв; prvá ~ пeрша любóв;
vyznanie ~y обясні́ня в любви; robiť niečo
z ~y k niekomu робити даштó з любви
к да́кому; (ne)mať v ~e (не) любить •
stará ~ nehrdzavie [*prísł.*] стáра любóв не
ярджа́віє

lásk//lať -a -ajú nedok. лáскати; ~ pohľadom
лáскати по́глядом

lásk//lať sa -a sa -ajú sa nedok. s kým
лáскати ся ку́ кому, ма́знати ся з кým

láskavosť -ti ž ласка́вость, ласка́ве
одноші́ня; ~ matku ласка́вость ма́тери
2 (*skutok*) любéзность ж; ďakujem za ~
дякую за любéзность; prosím o ~ про́шу
о любéзность, б́удьте любéзны

láskavilý 1 ласка́вый; ~á matka ласка́ва
ма́ма 2 любéзный; duďte taký ~ б́удьте так
любéзны áбо до́бры

láskyplný любимый; по́вный любви; ~
pohľad любимый по́гляд

las//o -a s лáсо, штранг; vrhať ~ шма́ряти,
нашма́рєвати лáсо

lastovičí лáстївчїн; ~ štebot лáстївчїно ще-
ботáня • ~ chvost (*motýľ*) лáстївчїн хвіст

lastovičk//a -y ž лáстївка; skok ~ šport. скок
лáстївка • prvá ~ пeрша лáстївка; jedna ~

ešte nerobí leto *al.* jar [prís.] єдна ластівка
іщі не робить літо *або* ярь
lastovičník -a *m* bot. чістотіл
lastúr//a -y ž мұшля
lastúrník -a *m* мушлєвник
lastúrový мушлєвий, зробєний із мұшлі
lašk//ovat' кокетовати; загравати ся;
жартовати, втіпковати
lat//a -y ž **1** дóска, лáта **2** *sľav.* лáта;
murárska ~ правило • *dať do ~ hovor.* дати
до лáты
látačk//a -y ž *hovor.* латáня, штóпканя
látať láta/láce látajú/lácu *nedok.* **1** латáти,
плátати, заплátати; штóпкати; ~ pohavice
плátати ногавіці **2** *expr.* (*bit'*) збивати, мо-
лотити, колотити • ~ *diery expr.* затыкати
діри
latentn//ý латєнтный, скрытый; ~á energia
латєнтна енєргія; ~é teplo латєнтна
теплотá
lateráln//y *lingv.* латєрálный, бокóвый; ~á
hlaska *lingv.* латєрálный соглáсный
latern//a -y ž *hovor.* ўлічна лáмпa; світло •
~ *magika zastar.* чаруюча лáмпa
latex -u *m odb.* лáтекс
latifundist//a -u *m* латіфундіста, маїтель
земель
latifund//ium -ia *s* латіфундія
latinčin//a -y ž латинський я́к, латынь ж
latinčinár -a *m* *hovor.* латиніст, учітель ла-
тинського язы́ка
latinist//a -u *m* латиніст
latinizác//ia -ie ž латиніза́ція
latiniz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.*
латинізовати
latink//a -y ž латині́ка, латинський алфавіт
latinsk//ý латинський; ~é písmo латині́ка,
латинський алфавіт
latka *p.* **lata**
látk//a -y ž **1** (*hmota, materiál*) вєществó, річо-
вина; матеріál; *plynná ~* га́зове вєществó;
izolačná ~ ізолáчный матеріál **2** матєрія,
полóтно, матеріál; *vlnená ~* вовняна
матєрія **3** *škol.* матеріál; *učebná ~* учєбный
матєріál; *nudná ~* нудный матеріál

latkov//lý **1** матеріálный, річовинóвый;
~á výmena обмін річовин **2** полотняный,
зробєний із полóтна; ~á hračka ряндóва
гра́чка
latovan//ie -ia *s odb.* латовáня, покрывáня,
обкладáня дóсками *або* лáтами, робити
кóстру з дóсок
lat//ovat' -uje -ujú *nedok.* побивати,
покрывати лáтами *або* дóсками, латовати
latovlec -ca *m* (*druh klinca*) клинєць
latovin//a -y ž дóскы
latový латóвый; із штахіток; ~ plot пліт із
штахіток, із латок
latrín//a -y заходóва яма, латрі́на
laur -a *m* bás. лавр
laureát -a *m* лавреáт; ~ štátnej ceny лав-
реáт держáвной прємії
laureátk//a -y ž лавреáтка
laurový лаврóвый; ~ háj лаврóвый гай
lav//a -y ž лáва (*вулканічна*); *stuhnúť ~*
або застыта лáва
laváb//el -la *m text.* лавáбель (*тонкый*
умєлый гáдзавб, ужывáный на спідні лáхы)
ľaváčk//a -y ž лівáчка; балыгáрька
ľavák -a *m* лівак, балыгáрь
lavic//a -e ž **1** лáвка; *drevená ~* деревяна
лáвка **2** (*v škole*) лáвка; *somárska ~ škol.*
сомáрьска лáвка, лáвка про покáраных
*(обычáйнї перша *або* послідня)* **3** узкий
містóк *або* лáвка **4** *geol.* пласт, вєрства •
~ *obžalovaných лáвка суджєных*
ľavic//a -ce ž **1** лівá рýка **2** лівый бік *або*
лівá сторóна; *po ľavici* по лівій сторóні,
з лівого бóку **3** *polit.* лівє крыло, лівы
пáртії, направлєня
ľavicový лівый
ľavičiar -a *m* *polit.* **1** лівый **2** *pejor.* лівак
ľavičiarsk//y *polit.* **1** лівый; ~a skupina гpупa
лівых **2** *pejor.* лівáцькый
ľavičiarstvllo -a *s* *polit.* **1** лівый нáхыл **2**
pejor. лівáцьство
lavín//a -y ž лавина *aj pren.;* *snehová ~*
(снїгóва) лавина
lavínovitý **1** лавиновитый **2** валячий ся
лавина

lavinový лавиновий

lavir//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* 1 *v rôzn. význ.* лавіровати, выкручати ся, ключковати 2 *mal.* розотерати фарбу водів, тушом і т. п.

lávka/la -yž 1 лавка 2 місток, лавка

ľavobežný лівобічний; ~ pohyb а) по-гінання або ходження по лівім боці; б) погінання або ходження протів годинových рúчок або стрілок

ľavoboč//lek -ka *m* незаконнонароджений, немужова дітина

lavór -a *m* 1 лавор 2 *slang.* яма в снігу (од падіння ліжаря)

lavorovic//la -e *ž* *hovor.* самогонка

ľavotočivý обертajúчий ся до ліва протів годинových рúчок

lávový лавовий; ~ prúd лавовый потік

lavr//la -y *ž* лавра, православный монастирь

ľavilý *v rôzn. význ.* лівий; ~á ruka ліва рука; ~á strana ліва сторона або лівий бік; ~á! (*povel.*) лівов! • vstať ~ou nohou *žart.* встати з лівов ногів або не з тов ногів; má obidve ruky ~é мати обидві руки лівы, він барз нешкіковный, він безрукий

laxans *neskl. s lek.* преганятко

laxatív *p.* laxans

laxatívny преганяючий; ~ čaj преганяючий чай

laxný індіферентный, безрозділний, рівнодушный; невнимajúчий; ~ pomer k práci безрозділне отношіня к роботі; ~ člověk індіферентный чоловік

láz -u *m, obyč. v mn.* *č.* ~у лаз, бивання на (в) горах

lazár -a *m* *hovor.* 1 тяжкохворый 2 худобный, бідный, убогий, змерзачёный 3 (*o slabom, chorom zvierati*) слабё або хворё звірятко

lazaret -u *m* лазарет; полёвый шпиталь

lazaretný, lazaretový лазарётный; шпитальский; ~ vlak лазарётный влак

laz//it' -i -ia *nedok.* лазити, лозити; лзти; ~ po stromoch лозити по стрóмах

laznícky лазницький; ~ život живот жителів горнáтых поселінъ; ~ kraj лазницький край

lazník -a *m* жытель горнáтых поселінъ

lazúr -u *m* 1 лазурь ж 2 *min.* лазуровый камінь

lazurit -u *m* *min.* лазуріт

lazúrny/ly, lazúrov/ly лазурный, лазуровый; ~é more лазурёве морё

lazy *p.* laz

lažir//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* лінёшты, даребачіти, гнити, лайдачіти, повалёвати ся, позерати панубóгу до óблаків

ľažkat' si -á si -ajú si *dok. fam.* лячі собі, ляжкати собі, лягнути собі

lebečn/ly черёпный; ~á kosť черёпна кість; ~ kryt черёпне покритя

lebed//it' si -i si -ia si *nedok. expr.* жычіти собі, дожычіти собі, поволёвати собі

lebell/ň -ne *ž, lebell/ňa* -ne *ž* *hovor. expr.* 1 чёреп 2 *pren. (hlava)* гóлова

lebk//la -y *ž* чёреп; ľudská ~ чёреп чоловіка; • rozbiť ~u розбити чёреп або гóлову

lebo spoj. 1 (*pretože*) зáто же, так як; nepridem, ~ nemám čas я не прийду, зáто же не мам часу або не мам коли 2 (*ináč*) а то, іна́кше, бо; nerob to, ~ dostaneš не роб тотó, бо достáнеш або зарóбиш 3 *nár.* або; dnes ~ zajtra днесь або зáвтра

lecitín -u *m* odb. лецітін

leč//lo -a *s* лёчо (*ідло із парадíчок, зелёной паприкы, яєць і колбáсы*)

leda, ledaže *čast.* хыбаль же, тільки лем, ці тільки, а кідь; on to nespraví, ~ ho niekto prinúti він тотó не зробить, хыбаль же дахтó ёго принúтить

ledabolo *prisl.* даяк, недбáло, лайдáцькы, повёрхні, лем так, хоцьяк, лёдва; ~ pracovať недбáло робити; ~ utrušiť slovo лёдва процедити чёрез зúбы

ledabolý *kníž.* недбáлый, повёрхный, лайдáцький, хоцьякий; ~ krok хоцьякий крок

ledač -e *ž* 1 *hromad. pejor. (o ľudoch)* бáнда, збёрба, гáведь, чвáр'a 2 (*o veci*) маліхёрность, мáлость, несмысёлность

ledačín//la -y *ž* *expr.* 1 (*o veci*) несмысёлна, бесцінна, маліхёрна, хоцьякá, нáніч річ

2 (o človeku) пайдак, поваляч, лінєх, несучій, мізерный чоловік

ledaľčo -čoho **1** *zám.* хочьшто **2** *s expr.* наніч, несучій на ніч, нестоячий за ніч, малость, пустяк

ledajaký **1** (*bezcnenný*) протівный, гнүсный, бесцінный; наніч; **2** (*hocijaký*) вшелиякий, любый, який завгодно, хочьякий; ~ robota хочьяка робота

ledaľkto -koho *m expr.* хочьхтo; незбєдник, розмазнанець, лінєх, на ніч несучій

ledaže *p. leda*

ledva **1** *čast. (skoro nie, takmer nie)* лєдва, лем же, лем (-лем); ~ došiel domov лєдва дошов домів; ~ pohy vláči лем же нoгы волoчить **2** *spoj. (uvádza vedľajšiu vetu časovú)* лєдва, як лем; лем што; ~ vošiel, všetci stíchli лем што він войшов, вшытык стихли

legľa -y *ž text. (lem, obruba)* лемованя, лемовка; обрўба

legácia -ie *ž (vyslanectvo i posolstvo)* повірїня, посолство

legačný *príd. k legácia*; ~ radca радця посолства; ~ tajomník секретарь посолства

legalitľa -y *ž* лєгалность

legalizácia -ie *ž* лєгалізація

legalizačný *príd. k legalizácia*

legalizovať -uje -ujú *nedok. dok.* лєгалізовати; ~ovaná listina лєгалный документ

legálny лєгалный; ~a vláda лєгалне правління

legát -a *m hist., cirk.* лєрат; pápežský ~ папський лєрат

legát² -u *m práv. 1 (odkaz v zväte; poručenstvo)* лєрат **2** (*závetom poručená vec al. suma*) завіщаний маєток, завіщана сума

legátsky *príd. k legát*

legátstvo -a *s hist.* фўнкція ж лєрата

legendľa -y *ž 1 (rozprávka)* лєгєнда **2** (o živote svätých) повість, житє

legendľa² -y *ž 1 (vysvetlivky na mape, obrázku ap.)* лєгєнда **2** лєгєнда, напіс на мінцях

legendárnly ~a osobnosť лєгєндарна особность

legendistľa -u *m* автор лєгєнды

légľa -ie *ž v rôzn. význ.* лєгія; cudzinecká ~ чуждја лєгія

legionár -a *m* лєгіонарь

legionársky лєгіонарьский

legislácia -ie *ž práv.* лєгіслатїва, схвалєваня законів, законодарство

legislačný *práv.* лєгіслатівный, законодарьский

legislatívľa -y *ž práv.* лєгіслатїва, схвалєваня законів, законодарство

legislatívny *práv.* лєгіслатівный, законодарьский; ~ orgán законодарьский óрган; ~ komisia законодарьска комісія

legislátor -a *m práv.* лєгіслатор, законодаря

legislatúrľa -y *ž práv.* лєгіслатўра

legitimácia -ie *ž 1 (písomný preukaz)* освідчїня, потвердєжїня; stranicka ~ партїйна лєїтімация **2** *práv.* лєїтімация (*uzakónenia nevlastných detí*) **3** *preu. (svedectvo, vysvedčenie)* свідительство, характерїстика; dobrá práca je najlepšou ~iou добра робота – найліпша характерїстика

legitimačný *príd. k legitimácia*; ~ dekrét документ о узаконїні невластных дітєй

legitimistľa -u *m polit.* лєїтімїста

legitimistický лєїтімїстьский

legitimítľa -y *ž* законность

legitimný лєїтімный, законный; ~é práva лєїтімны права; ~é deti законны діти

legitimovať -uje -ujú *nedok. dok. koho* **1** провїряти/провїрити докумєнты чїї, у кoгo; ~ podozrivé osobu провїряти докумєнты у подозрїваючїх осіб **2** *práv.* лєїтімовати; ~ dieťa лєїтімовати дітину

legitimovať sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* **1** указовати/указати докумєнты **2** *práv.* лєїтімовати ся

legovanľy; ~á ocel' *tech.* лєгована оцїль

legovať -uje -ujú *nedok. dok. tech.* лєговати; ~ ocel' лєговати оцїль

lehátko p. ležadlo

lehot//a -y ž легота, становёный час, термін; skúšobná ~ становёный час; dodacia ~ час додавання; ~ sa končí час минять ся

lei neskl. m лей

leitmotív [lajt-] -u m лейтмотів

lejak -a m ліяк, ліявця

lejár -a m ліярь, одливач

lejár/leň -ne ž ліярня, одливарня

lejárstv//o -a s ліярня, одливарня

lejavica p. lejak

lekár -a m доктор, лікарь; ošetrujúci ~ лічащий доктор; praktický ~ практичный доктор; obvodný ~ обводный доктор; detský ~ дѣтський доктор; zavolať ~a по-кликати доктора • čas je najlepší ~ час – найліпший доктор

lekárčin//a -y ž hovor. медицина

lekár/leň -ne ž апатыка

lekárenský апатыкарьский, апатычный

lekárk//a -y ž докторка, лікарька

lekárnický апатыкарьский, апатычный; ~é váhu апатыкарьскы вагы

lekárnictv//o -a s 1 (povolanie) апатыкарьство 2 (vedný odbor) фармацевтика, фармація

lekárničk//a¹ -y ž апатыкарька, фармацевтка

lekárničk//a² -y ž апатычка; domáca ~ домашня апатычка

lekárnik -a m апатыкарь; фармацевт **lekársk//y** докторський, медицинський, лікарський; ~a прах докторська практика; ~a fakulta медицинська факульт; ~ diplom докторський диплом, диплом доктора; ~e ošetrovanie лікарська поміч

lekárstv//o -a s 1 медицина; súdne ~ судна медицина; ľudové ~ народна медицина 2 (povolanie lekára) професія доктора

lekcl//ia -ie ž 1 (úloha, cvičenie) урок; vedieť ~iu знати урок 2 (na vysokej škole) лекція; počúvať ~ie слухати лекції, ходити на лекції • dať ~iu niekomu hovor. поучити дакого; прочитати дакому

моралку або лекцію; dostať ~iu hovor. достати лекцію

lekn//o -a s лелія; biele ~ водяна лелія, біла лелія

lektor -a m 1 лектор 2 рецензент (во видавництві i m. n.) 2 учитель чужого языка; ~ ruského jazyka лектор руського языка

lektorát -u m 1 (lektorská stolica) катедра 2 (povolanie) професія рецензента або лектора 3 hovor. практичны упражніня (на высшій школі)

lektor/ovať -uje -ujú nedok. лекторувати, рецензувати, писати рецензію; редаговати, опрашовати; ~ rukopis опрашовати рукопис, робити коректуру

lektorsk//ý лекторський; ~á skupina лекторська група; ~ posudok посуджіння, рецензія

lektorstv//o -a s (povolanie lektora) професія рецензента або лектора

lektúr//a -y ž 1 лектура, поровняня перекладу з оригіналом; редіговання; оправління 2 zastar. читання; románová ~ читання романів

lekvár -u m 1 леквар; slivkový ~ сликовий леквар; jablkový ~ ябковий леквар 2 pren. pejor. (o pomalom človekovi) бабрак, тирбак, тріплє, хмүплє, тютмак

lekvárnik -a m, lekvárovník -a m kuch. колáč, пиріг з лекваром

lekvárový prid. k lekvár; ~ koláč колáč, пиріг з лекваром

lel/lek -ka m (počný vták) лелек

lem -u m обрүбка, обрүба, обшывка, лемовка, лемовання

lemeš -a m (časť pluhu) лемеш

lemovací лемуючий, обрүблюючий; ~ stroj лемуюча машина

lemovan//ie -ia s 1 (dej) обрүблєвання, лемовання 2 (lem) обрүбка, пантик, шнүрка

lem/ovať -uje -ujú nedok. 1 обрүблєвати, обшывати; олемовати; (kožušinou) обшывати; ~ kabát kožušinou обшывати кабат

кожушинов **2** олемовати, окружити;
jazero ~ujú stromy озеро лемують стромы
lemovk//a -y ž *hovor.* обрубка, обшивка,
лемовка

len *čast.* **1** лем, як лем; má ~ tri eura (€)
мать (має) лем три євра (€); ~ keby, ~
aby лем кідь бы, лем жэбы; ~ aby sa vrátil
domov лем жэбы він вернўв ся домів **2** но;
~ sa už nehnevaj! но, уж не гнівай ся! **3**
(*vo význame časovej spojky sotva, len čo*)
лем, тільки, лédва, лédва лем; як лем;
~ vošiel a všetci odrazu zmikli лем áбо
лédва він войшов, вшытки одразу за-
тихли **4** (*predsa*) все же; *predsa som ťa ~*
poznal все же я тебе пізнав **5** (*ako súčasť*
zložených spojkových a modálnych výrazov)
лédва лем, лем, як лем; ~ čo лем што,
лédва лем, лем, як лем; ~ keď (*vyjadruje*
náhly obrat v dejí) а нараз; *len-len že ... (v*
spojení so záporom dok. slovesa) лем-лем
же..., лем не..., лédва не ...

leniniz//mus -mu *m* ленінізм

leninský лєніньський

len//it' sa -i sa *nedok. neos.* лінити ся,
ліновати ся; ~i sa tu лінить ся ёмў; ~ilo
sa tu лінило ся áбо ліновало ся ёмў;
~i sa tu pracovať ёмў лініє ся робити •
komu sa nelení, tomu sa zelení [*prisł.*] ко́му
не лініє ся, то́му зеленіє ся

leniv//ec -ca *m* лїнивець, лінєх

leniv//iet' -ie -ejú *nedok.* **1** лїнивити,
ставати ся лїнивым **2** (*zaháľat'*) лінєшыти,
дарєбачіти, повалєвати ся

leniv//ý лїнивий; ~ žiak лїнивий ученик; ~á
chôdza лїниве ходжіня

lénnik -a *m hist.* лєнник

lénny *hist.* лєнный, помістный, удільный

lén//o -a *s hist.* даштó данé до ужыва́ня;
лен, фєод

leňoch -a *m 1* лінєх, дарєбák, лáйдак, по-
валяч **2 zool.** лінєх

leňoš//it' -i -ia *nedok.* лінєшыти, ліновати
ся, лайдачіти, повалєвати ся, дарєбачіти
leňoška *p.* **kreslo**

lenže *spoj.* лем же, лем, тільки же

leopard -a *m zool.* леопáрд

leopard//i леопардóвый; ~ia koža леопáрдя
áбо леопардóва кóжа

lep -u *m* клей, лепідло; *stolársky* ~
столярський клей; • *sadnúť* niekomu na
~ попáсти áбо поімáти ся на дачій гáчик;
chytiť al. dostať niekoho na ~ поімáти
дакóго на гáчик

lepenk//a -y ž кáртон

lepenkár//eň -ne ž картонóва фабрика

lepenkárstv//o -a *s* вырòба кáртонів áбо
вырòбків із кáртону

lepenkov//ý картонóвый; ~é výrobky кар-
тонóвы вырòбки

lepiac//i лїпячий; ~a páska лїпяча пáска,
папірєва пáска, покryта слóєм лепідла

lepič -a *m* лїпяч, клєіч

lepidl//o -a *s 1* лепідло; *kancelárske* ~
канцелáрське лепідло **2** (*stolárske*) клей;
škrubové ~ крохмалєвый клей

lep//it' -i -ia *nedok.* **1** лїпити, клєіти,
склєєвати **2** наклєєвати, лїпити; ~ plagáty
налїплєвати плакáты **3** *pren. expr. (na*
seba, tesne vedľa seba) лїпити; ~ riadok
k riadku лїпити рядок к рядку **4** *pejor.*
з тяжкостєв áбо з намáгов робити даштó;
horko-ťažko ~il skúšku він гірько-тяжко
складáв екзáмены

lep//it' sa -i sa -ia *sa nedok.* **1** лїпити ся,
злїплєвати ся; *prsty sa* ~ia пáлці лїплять
ся **2** *na koho, čo* липнути, прилїповати *ky*
komu, čomu; *premoknuté šaty sa* ~ia на telo
промокнўты áбо мокry шмáты лїплять
ся на тіло **3** *pren.* липнути; *dieťa sa celý*
deň ~i на matku дітина ці́лый день лїпить
ся на máму • ~ sa niekomu на päťу лїпи-
ти ся дакóму на пята́х, ходити за пята́ми
дакóму

lepivý лїпкáвый; ~é listie лїпкáве лїстя; ~é
blato лїпкáве бóлото • má ~é prsty *expr.*
він нечістий рукáми, вшытко так і лїпить
ся на ёго рýки

leporel//o -a *s* складáюча книжка з óбраз-
ками (*pro diméú*), складáный áлбум
з óбразками

lepr//a -y ž lek. лѣпра

leprózny lek. лепро́зный

leprozór//ium -ia s лепрозо́рий

lepš//í 2. st. k dobrý ліпший, ліпше; je ~ ako ja він ліпший як я, він ліпший од мене; nič ~ieho som nečakal ніч ліпшого я не чекав
• ~ie šaty ліпшы шмáты; pochádza z ~ej rodiny він (похóдить) з ліпшої родини; ~ia spoločnosť а) высша óбщность; б) expr. iron. спіднина, збѣрба, бáнда

lepšie prísl. 2. st. k dobre ліпше; ~ pracuj роб ліпше; cíti sa už ~ він чýє ся ліпше, ёмý ліпше • ~ povedané ліпше повіджѐно, вірніше повіджѐно

lepš//it' sa -i sa -ia sa nedok. ліпшити ся, зліпшовати ся, ставать ся ліпше; поліпшовати ся; počasie sa ~ погóда зліпшує ся; ученик поліпшує ся

lept -u m гравюра, офóрт; originálny ~ автогравюра, оригіна́лна гравюра

leptac//í лепта́чий, офóртный; ~ stroj офóртна машина, лепта́ча машина; ~ia tekutina лепта́ча текучость; ~ia dielňa лепта́ча виробня

leptač -a m лепта́ч, офóртиста

leptadl//o -a s лепта́ча текучость

leptár p. leptač

leptár//eň -ne ž лепта́ча виробня

lept//at' -á -ajú nedok. tech. лѣптати, розрýшовати, розлѣптовати; ~ sklo лѣптати скло

leptavý лепта́вий; pren. нічівий, розжерáючий

les -a m 1 ліс; ihličnatý ~ хвойный ліс; listnatý ~ листна́тий ліс 2 pren. (neprehľadné množstvo niečoho) тма, мно́гость; ліс; ~ zástav ліс за́став • nosiť al. voziť drevo do ~а до ліса дры́ва возити; pre stromy nevidieť ~ про стрóмы áбо за стрóмами не видно ліс; ako sa do ~а volá, tak sa z ~а ozýva [prísl.] як до ліса клі́че ся, так з ліса озы́вать ся; як заукать ся, так і одóзве ся

les//a -y ž пліт m, плóту

lesák p. lesník

lesbick//ý лесбі́цький; ~á láska лесбі́цька любóв; ~á žena лесбі́чка

lesbizm//us -u m лесбі́зм, же́ньська гомосексуáльність, лесбі́цька любóв

lesk -u m 1 леск, глянц; stratit' ~ стратити леск 2 pren. леск, рóскош, сла́ва

lesklý 1 бли́щачій, лѣсклий; глянцо́вый; ~ papier бли́щачій па́пірь 2 pren. прикладный

lesk//núť sa -ne sa -nú sa nedok. бли́щати ся, блес́тати ся, лѣскнути ся; ~nú sa tu oči ёмý блес́тять о́чі; rukávy sa ~nú рука́вы блес́тять

lesmajst//er -ra m лісник

lesnatý лісна́тий, лісний; ~ kraj лісна́тий край áбо місце́вость

lesnick//ý лісний, лісницький; ~a škola лісницька шкóла

lesnictv//o -a s лісництво

lesník -a m лісник

lesn//ý лісний, лісницький; ~é pozemky лісницькы зéмлі; ochranné ~é pásy охорóнны лісны пáсы; ~á škôlka лісна шкóлка; ~é hospodárstvo лісне господа́рство; ~ inžinier лісний інжі́нір; ~ závod лісний заво́д • ~ roh hud. лісний рі́р; ~á ranna al. žienka лісна ві́ла áбо па́нна

lesohospodár -a m лісний господа́рь

lesohospodársky лісогоспода́рьський

lesoochranný лісоохорóнный

lesopark -u m лісопа́рк

lesopestovateľ лісний дорóблѣвач

lesostep -i m лісостѣп

lesostepn//ý лісостѣ́пный; ~á zóna лісо-стѣ́пна зóна

lesť lesti/lsti ž хі́трость, лѣсть, предстерáня, префіка́ность, заке́рность; použiť ~ схі́тити, поужыти хі́трость; dosiahnuť niečo ľstou досягну́ти да́што хі́тростѣв áбо лѣстѣв áбо при по́мочі хі́трости

lešenár -a m лешенáрь (котрýй ста́вають леші́ня)

lešenársk//ý príd. k lešenár; ~e práce лешенáрьскы робóты

lešen//ie -ia s лешіня

lešten//ec -ca *m min.* блеск; olovený ~ оловяный блеск

leštený полірований, лещёный; ~ nábytok полірований б́утор

leštiaci поліруючий, лещёный; ~ stroj лещі́льна машина

leštič -a *m 1 (robotník)* поліровач; ~ parkiet лещі́ч паркёт; ~ fotografie лещі́ч фотографі́й

leštičk//a -y ž лещі́льна а́бо поліруюча машина

leštidl//o -a s лещі́тко

leština *p. lieštie*

lešt//it' -í -ia *nedok.* лещі́ти, наводити леск; глянцова́ти; полірова́ти; ~ parkety лещі́ти паркё́ты; ~ si nechty лакова́ти но́хті; ~ topánky глянцова́ти топáнки

let -u *m 1* лет, літа́ня; dialkový ~ далёке літа́ня; kízavý ~ планова́ня; päť hodín ~u пять го́дин лё́ту; strieľať za ~u стріляти а́бо бити за лё́ту **2 pren.** літа́ня; ~ myšlienok, fantázie літа́ня мысли́, фанта́зії **3 hovor.** (prudký pohyb, náhlenie) біг

letá liet *s mn. č. arch.* лі́та, ро́кы; mladé ~ молоды ро́кы

letáč -a *m odb. (v úli)* літа́ч

letáč//ik -ika/-ka *m (leták)* літа́чик • nikde ani vtáčika ~ nevidieť (v rozprávkach) нигде́ (не видно) а́ни живо́й душы́

leták -a а́гітка, проклама́ція; agitačný ~ а́гітка

letalit//a -y ž *lek.* летáльность, сме́ртность

letalny *lek.* летáльный, сме́ртельный; ~ koniec сме́рть

letárg//ia -ie ž летáргія; upadnúť do ~ie упа́сти до летáргії́

letargický летаргі́чний; ~ spánok ле-таргі́чний спа́нок, сон

let//ec -ca *m* піло́т; stíhací ~ стіга́ючий піло́т; prieskumný ~ піло́т-розві́дник; bezmotorový ~ безмоторо́вый піло́т

leteck//ý **1** піло́тний; ~ úbor піло́тний костю́м, піло́тне обле́чіня; ~á škola піло́тна шко́ла; ~é umenie піло́тне іску́ство **2 (vzdušný)** возду́шний, авіа́чний; ~á doprava возду́шне

спо́їня; ~á linka возду́шна лі́нія; ~á pošta авіапо́шта; ~ rozplach возду́шний по́плах; ~ maják авіама́к **3** авіа́чний; ~ priemysel авіа́чний про́мысел; ~ olej авіа́чний олі́й

letectv//o -a *s 1* авіа́ція, авіа́тика **2** авіа́ція, возду́шний корáбель; dopravné ~ тра́нспортна авіа́ція; námorné ~ мо́рська авіа́ція; civilné ~ ціві́льна авіа́ція

letenk//a -y ž лі́сток (на ероплáн)

let//iet' -í -ia *nedok. 1 v rôzn. význ.* леті́ти; vták ~і птах летіть; ~ z Bratislavy do Pahy леті́ти з Бра́тисла́вы до Пра́гы; auto ~і авто летіть а́бо уга́нять; čas ~і час летіть; ~ ako strela леті́ти як стрі́ла **2 expr. (padat')** леті́ти, па́дати, валити ся; všetko mu ~і z rúk вшы́тко ва́лить ся ё́му із рук **3 pren. expr.** вылі́тати, вылеті́ти; ~ zo zamestnania вылеті́ти з робо́ты **4 na čo, koho pren. expr.** гна́ти ся за чі́м, кы́м; ~ na peniaze гна́ти ся за пі́нязьми

letisk//o -a *s* аеропо́рт; аеродро́м; леті́ско

letiskový *príd. k letisko*

letište *p. letisko*

letk//a -y ž **1** лё́тка **2 zool. ~y mn. č.** ма́хове пі́р'я, лё́тка

letkom *prísl. 1* (з)бі́гло, ќурто, недо́вго, ме́джі іншым; rozrel naňho ~ він збі́гло взгля́нув на не́го **2 (letiac, v lete)** в бі́гу

letky//ňa -ne ž піло́тка

letmo *prísl.* (з)бі́гло, ќурто, недо́вго, ме́джі іншым; ~ sa pozrieť збі́гло взгля́нути • skok ~ *tel.* ско́к па́стіков

letmý бі́глий, ќуртий, недо́вгий; ~ pohľad ќурте а́бо (з)бі́гле взгля́нутя

letne *prísl.* лі́тнє, по-лі́тнєму

letničk//a -y ž *záhr.* рочни́чка, є́днорóчник, є́днорóчна росли́на

letn//ý **1** лі́тній; ~ deň лі́тній де́нь; ~é šaty лі́тні шма́ты; ~á horúčava лі́тня горучу́ва; ~é ovocie лі́тня ово́чина; ~ byť ха́та **2** троше́чки теплий, і́щі теплий; ~á polievka і́щі тепла́ по́ливка

let//o -a *s 1* лі́то; *v ~e* в лі́ті **2 nář. рік** • babie ~ а) ба́біне лі́то; б) ба́біне лі́то; павучі́нник; bez jednej lastovičky bude ~

[prisl.] єдна пástivka íući не рóбить літо; íde to ako v ~e na saniach ídé як в літі на сáнках; v zime v ~e в зимі і в літі

letohrád//ok -ka *m* літна хáта

letokruh -u *m* літокрúг (на ствóлі стрóма)

letomer -a/-u *m voj. let.* лeтoмip

letopis -u *m* літoпис

letopis//ec -ca *m* літoписець

letopisecký príd. k letopisec

letopisectv//o -a *s* літoписáня

letopisný літoписный

letopoč//et -tu *m* 1 літoчislíня; pred našim ~tom до нáшої éры 2 (*dátum*) уведжíня рока, рік, дáтум

letor//a -y *ž* харáктер, темперáмент; cholericá ~ холеричный темперáмент

letorast -u *m* выгoнок, літopáст, вéтва ж

letovací літoвáчий, пáйкoвáчий

letovačk//a -y *ž* лeтoвáчка, пáйкoвáчка

let//ovat¹ -uje -ujú *nedok.* пpoвoдити літo, оддыхáти в літі

let//ovat² -uje -ujú *nedok. hovor.* лeтoвáти, пáйкoвáти, спóевáти

letovisk//o -a *s* хaтoвáня, хaтoвe мiсце

letoviskový príd. k letovisko

letov//ý лeтoвый; ~á gýchlost' скóрoсть лéту; ~ poriadok лeтoвый пopядok, рóспис лéтiв; ~ seň лeтoвый дeнь

letuch//a -y *ž* zool. лeтýxa

letún -a лeтyн, лeтýня 2 (*lietadlo*) epoplán

letuš//k -a -y *ž* лeтýшка, стюáрдкa

leukém//ia -ie *ž lek.* лeвкeмiя, бiлoкpóвнoсть

leukocyt -u *m lek.* лeвкoцiт

leukocytóza -y *ž lek.* лeвкoциtóзa

leukóm//a -y *ž lek.* лeвкoмa

leukoplast -u *m* (лeвкo)плaст

lev¹ -a *m* лeв; bojovat' ako ~ бити ся як лeв; revat' ako ~ рычáти як лeв • salónny ~, ~ salónov салóнный лeв

lev² -a *m* (*jednotka bulharskej meny*) лeв

levandu//l'a -le *ž* лeвaндýлa

levandu//ový лeвaндyлoвый; ~ olej лeвaндyлoвый oйлi

lev//í лeвóвый • ~ podiel лeвóвa чáсткa; ~ia síla лeвóвa síлa

levic//a -e *ž* лeвiця

leviča -řa *s* лeвiчa

levity *arch.* рoбити вычiткы, кáргaти, нaпoминáти; čítať ~ niekomu рoбити вычiткы дaкóму

levulóz//a -y *ž chem.* лeвулóзa, гpознóвый цýкepь, фpyктóзa

lexém//a -y *ž lingv.* лeксeмa

lexik//a -y *ž lingv.* лeксiкa

lexikalizác//ia -ie *ž lingv.* лeксикaлiзáция

lexikaliz//ovat¹ sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok. lingv.* лeксикaлiзoвáти ся

lexikáln//y *lingv.* лeксичный; ~a jednotka лeксичнa eдиниця

lexikograf -a *m* лeксикoгpáф

lexikograf//ia -ie *ž* лeксикoгpáфия

lexikografický лeксикoгpафичный

lexikológ -a *m* лeксикoлoг

lexikológ//ia -ie *ž* лeксикoлoгiя

lexikologický лeксикoлoгичный

lexikon -u *m* лeксикóн

leydensk//ý [laj-] лeйдeньский; ~á fľaša *el. tech.* лeйдeньскa бáнькa

lezecký príd. k lezec

lezgink//a -y *ž* лeзгiнкa (*táнець*)

lež *spoj.* áлe, лeм, нo

ležad//o -a *s* лeгáткo

lež//at¹ -í -ia *nedok. v rôzn. význ.* лeжáти; ~ на chrbte лeжáти нa хырбéти; ~ v nemocnici лeжáти в шпытáли; kniha ~í на stole кнiгa лeжыть нa стóли; mesto ~í на morskom brehu мiстo рoспрoстéрaть ся нa бeпeзи мopя; všetká zodpovednosť ~í на ѳom вшыткa oдпoвiднoсть лeжыть нa нiм; tovar v obchodoch ~í тoвáры лeжáть в óбxoдax áбo склéпax; pole ~í úhorom пóлe лeжыть ýгopом • ~ v ceste niekomu стoяти нaпoпéрeк дaкóму

ležat//ý лeжáчий; ~á vrása *geol.* лeжáчa склáдкa; ~ golier лeжáчий рáлip; ~é písmo кóсый пóчepк; ~á osmička знaк нeкoнeчнoсти

ležérn//y 1 бeсстapocтливый, нeнучéный; ~ človек бeсстapocтливый чoлoвiк 2 нeпpинучéный, пpocтый, лeгкий; ~e po-hyby нeпpинучéны пoгынáня

ležiačky *prisl.* по-лежачкы, лёжмо; čitať ~ čítати по-лежачкы або лёжмо

ležiak -a 1 лёжяк (*vytrzymane mičné pivo*) 2 (o tovare) вылежанный або лежачій товар

ležisko -a s *poľov.* лежовиско

ležmo *prisl.* 1 лёжмо, по-лежачкы; podpor ~ tel. підперто лёжмо 2 горизонтальні; položiť ~ положить горизонтальні або лёжмо

ležovisko *p.* ležisko

liac -i ž *pomn.* ліці

liadk -ovať -uje -ujú *nedok.* лядковати, гноїти лядком

liadkový лядковый

liad -lok -ku *m chem.* лядок; sodný ~ натрієвий або совдовый лядок

liah -leň -ne ž 1 (*pre hydinu*) інкубатор 2 (*pre ryby*) садок 3 (*semenište*) семенник

lian -la -y ž *bot.* ліана

lianový ліановый

liať leje lejú *nedok. v rôzn. význ.* лить, лять; ~ vodu лить воду; ~ zvony лить або одливати дзвони; vonku lialo вонка ляло або падав дождь • ~ slzy проливати слезы; ~ krv проливати кровь; ~ olej do ohňa лляти олій до огня; ~ vodu do mora лляти воду до моря, носити воду решётом

liať sa leje sa lejú sa *nedok.* ллять ся, лить; slzy sa lejú prúdom слезы течуть або ліють ся потоком • leje sa ako zhrhly (дождь) ліє ся або цедить ся як з ведра

liat -lie -ia s *tech.* литя

liatin -la -y ž лятина; желізне литя

liatinový лятиновый

liatov -lec -sa *m* дзвончок (*y korôv, kiz, ovécъ*)

liat -ly лятый; ~a oseľ лята оціль

libačk -la i **limbačk** -la -y ž *lud.* блестячка

libanonský либанонський

libel -la -y ž *tech.* либела, водовага

liberál -a *m* ліберал

liberalist -la -u *m* сторонник лібералізму, ліберал

liberalistický ліберальний

liberalizm -us -u *m* лібералізм

liberálnos -ť -ti ž ліберальность, лібералізм *m*

liberál -n -ly *v rôzn. význ.* ліберальний; ~a strana ліберальна партія; ~ názor ліберальний погляд, ліберальна точка зріня

libertín -a *m* 1 (*prepustený otrok*) пропущений раб 2 (*za feudalizmu*) оброчник 3 (*voľnomyslienár*) вольнодумець

libid -lo -a s *lek.* лібідо

libr -la -y ž *v rôzn. význ.* лібра; фунт

libretist -la -u *m* лібретіста

libret -lo -a s лібретто *neskl. s*; operné ~ оперне лібретто, лібретто оперы; filmové ~ сценарій фільму

librový лібровый; фунтовый

líce -e¹ -a s 1 лице; malovať si ~a малювати собі лица, малювати ся 2 *pren. bás.* тварь

líce -e² -a s лисна або права сторона; ~ látku лисна сторона полотна • rub i ~ náruby i лице, лисна i нарубна сторона

licenc -lia -ie ž 1 ліценція; patentová ~ патентна ліценція; dostať ~iu достати ліценцію 2 (*odklon od normy*) вольность ж; básnická ~ поетична вольность

licenciát -u *m* ліценціат

licenčný ліценчний

licent -ovať -uje -ujú *nedok. dok.* ліценціювати; одберати/одобрати на плем'я (*быків, жеребців*)

licitác -lia -ie ž лецітація, аукція, торг; predať na ~ii продати на лецітації або з аукції

licitačný лецітачний, аукционный; ~á sieň аукчна са́ла

licitátor -a *m* лецітатор, аукціонарь

licit -ovať -uje -ujú *nedok.* лецітовати, продавати, аукціонувати; продавати з лецітації або з аукції; продавати на лецітації або аукції

líc -n -ly лицный; ~e svaly, ~e svalstvo лицны м'ускулы або св'ялы

lícovac -li *tech.* лицуючий; ~ia doska лицуюча до́ска

líc/ovať -uje -ujú *nedok. tech.* лицовати, припасовати, добрі обробити; ~ súčiastky припасовати деталі

lícovk//a -y ž stav. лица цегла (*сорта цегел на вонкайшы стіны*)

líčidl//o -a s 1 косметичный приправок **2 div.** грим

líč/liť ¹ -i -ia *nedok.* зображати, описовати; ~ dojmy передавати або переповідати доіманя

líč/liť ² -i -ia *nedok. 1* кого гримувати, маскувати; ~ herca na starca маскувати артиста на старця **2** (*tvár*) малювати, прикрашувати; ~ si tvár малювати собі тварь, малювати ся **3** *nár.* білити стіны, натарати фарбов стіты

líč/liť **sa** -i sa -ia sa *nedok.* прикрашувати ся, малювати ся; гримувати ся

líčk//o -a s *zdrob.* личко, тварічка

lid//o -a s прибережна плитка часть моря або рікы

liečb//a -y ž лічіня; *klinická* ~ клінічне лічіня; *penicilínová* ~ пеніцилінове лічіня, лічіня пеніциліном

liečeb//ňa -ne ž лічібня

liečebn//ý лічівый; ~ ústav лічівый ұстав; ~á gymnastika лічівя гімнастика

liečen//ie -ia s лічіня; ~ spánkom лічіня спанком; ~ slnečnými lúčmi лічіня со́лнечными луча́ми; ísť na ~ іти лічіти ся або на лічіня

lieč/liť -i -ia *nedok. v rôzn. význ.* лічіти; ~ chorého лічіти хворого; ~ na chrípku лічіти на хріпку, лічіти хріпку

lieč/liť **sa** -i sa -ia sa *nedok.* лічіти ся

liečiteľn//ý лічівый; ~á choroba лічівя хворота

liečiv//o -a s лік, лікарство

liečiv//ý лічівый, гоївый; ~é rastliny лічівы або гоївы ростлины; ~é bahno лічіве багно

lieh -u *m* шпірітус, алкоголь; čistý ~ чістый шпірітус; denaturovaný ~ денатурований шпірітус, денатурат; *fud.* деревянка

liehomer -a *m* шпірітусомір, алкогольмір

liehovar -u *m* палінчарня

liehovarnický палінчарський

liehovarníctv//o -a s палінчарня

liehovarník -a *m* палінчарник

liehovarský *príd. k liehovar*

liehovin//a -y ž алкогольовина, палінка

liehov//ý **1** шпірітусовый, алкогольовый; ~é nápoje алкогольовы напитки **2** шпірітусовый; ~á lampa шпірітусова лампа, шпірітусовка; ~ varič шпірітусовый варіч, шпірітусовка

liek -u *m* лік; predpísať ~ предписати лік; užívať ~ уживати або брати лік; ~ pre vonkajšie použitie лік на вонкайше уживаня

liekovk//a -y ž *farm.* фляшка на лікы

lieň -a *m* *zool.* лінь *m*

lien//liť **sa** -i sa -ia sa *nedok.* лінити ся; had sa ~i гад лінить ся або зошмарює ко́жу

lienk//a -y ž панбожкова корівка, бабару́нка

lien//o -a s лінь, злінена га́дя ко́жа

liep//ať **sa** -a sa -ajú sa *nedok. na koho, čo, po kom, čom expr.* імати ся за ко́го, за што, задрáповати ся за што, липнути ку ко́му; шкрябати ся на што; neliepať sa po stromoch не шкрябай ся або не лізь по стро́мах

liesk//a -y ž *bot. 1* ліска, лісковый кряк **2** *nár.* (деревяна) полічка, плетена мере́жка

lieskovcový *príd. k lieskovec*

lieskov//ec -ca *m 1* лісковый о́ріх **2** (*prút*) ліско́ва паліця, прут ліскы

lieskovic//a -e ž ліско́ва паліця, паліця з ліскы

lieskový лісковый; ~ křík лісковый кряк; ~ ořech лісковый о́ріх

liešt//ie -ia s *leštin//a* -y ž лісковы крякы, лещі́на

lietac//í літаючий; ~ia schopnosť літаюча спосо́бность

lietadl//o -a *se* ероплán; *prúdové* ~ реакті́вный ероплán; *bombardovacie* ~ бомбарду́ющий ероплán; *stíhacie* ~ знищую́чий ероплán; *bezmotorové* ~ безмоторо́вый ероплán; *továreň* na ~á авіа́чний або ероплано́вый заво́д

lietadlový ероплановый; ~á kabína кабіна ероплана; ~á loď еропланова шифа
liet/lať -a -ajú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* літати; vtáci ~ajú птахи літають; ~ po meste літати по місті **ábo** бігати по місті; prsty ~ali по струнах палці літали по струнах 2 *za kým* бігати • ~ v oblokoach літати в хмарах
lietav/lať -a -ajú *nedok. opak. k lietat'*
lietavic/la -e **ž** метеоріт, падаюча зірда
lietavk/la -y **ž** 1 *včel.* літавка, медівка 2 *zool.* літаюча жаба
lietav/ly літаючий; летучий; ~é semená літаючі семіна
lievan/lec -са *kuch.* дółка *obyč. mn. č.*
lievance *m* дółки
liev/lať -a -ajú *nedok. opak. k liet'*
lievik -a *m* 1 лівик 2 *anat.* ўшный лівик • ~om tu rozumu nenaleješ лівиком розуму ёму не налієш, свій розум ёму не влієш
lievikovitý лівиковитый
liezt' lieze lezu *nedok.* 1 лізти, плізати; had lezie гад лізе 2 *v rôzn. význ.* лізти, виходити; ~ na strom виходити **ábo** лізти на стром; ~ do vody лізти до воды; ~ do cudzieho vrecka лізти до чужої кішені 3 *(pohybovať sa namáhavo, pomaly)* влечі ся, тягати ся, драпати ся, шкрябати ся; ~ na vrch драпати ся на верх; ~ štvornožku лізти по четверонóжках 4 *(vychádzať)* вилізати, указовати ся 5 *za kým hovor.* лізти, приставати ку ко́му • lezie mi to krkom *hovor.* лізе ми тотó кáркoм, я сытый тым по гóрло; ~ niekomu do kapusty а) не суй нóса до чужóго прóса б) ходити за дачі́єм дівчáтeм **ábo** дачі́ев женóв
liezt'² lezie lezu *nedok. (o vlasoch, srsti)* лізти, вилізати, випадати
liftr/ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* додавати, посылати
lift -u *m hovor.* вытяг, ліфт
liftboy -a *m* ліфтер
lig/la -y **ž** 1 лі́а, союз, обєдні́ня 2 *šport.* майстрóвскы перемáгáня клýбів (во фóтбалі, гóкеї і т. п.)
ligatúr/la -y **ž** *v rôzn. význ.* лі́ратýра

lignín -a *m chem.* лі́гнін
lignit -u *m odb.* лі́гніт
lignitový лі́гнітовый
ligot -u *m* лі́готáня, блисканя, поблискованя
ligo/lať sa -cel-tá sa -cú/-tajú sa *nedok.* блєстіти, блискати; oči sa tu ~cú oči блистять ёму
ligotav/ly блистячий, лёсклый, блискучий; ~é oči блистячі о́чі
ligov/ly лі́говый; ~ zápas *šport.* перемáгáня (комáнд) высшой лі́гы; ~é mužstvo *šport.* комáнда высшой лі́гы
lih/la -y **ž** жєрдка, кóлик, склон, огнýтя
lihadl/lo -a *s* діван
lih/lať (si) -a (si) -ajú (si) *nedok.* 1 положить ся, лячі собі; ~ si do postele лячі до постєли 2 *(klesať, padať nadol)* падати, скланяти ся, клонити ся; pšenica líha pod ťažkými klasmi пшєніця клóнить ся к зємлі під тяжкыми кóлосами • či vstáva, či ~a ці встáвать, ці (ábo) лігáть
lechen -u *m lek.* пышáй
lichobežník -a *m geom.* трапє́ція
lichobežníkový трапє́цієвый
lichobežníkový *príd. k lichobežník*
lichot/liť -í -ia *nedok.* 1 лихотіти, лишкати ся; ~ predstavenému лихотіти ведучо́му 2 *(páčiť sa, lahodiť)* любити ся, лестити ся, быти лёстным, підлизовати ся; ~ilo tu, keď ho prosili ёму люби́ло ся, кідь ёго просили
lichotiv/ly 1 лихотівый, лёстный; ~é slová лихотівы слова 2 лихотівый; ~é ocenenie лихотівє оці́ніня
lichotnic/la -e **ž** лихотівá женá
lichotník -a *m* підлизовач, лёстник
lichotný bás. p. lichotivý
lichôtk/la -y **ž** комплі́мент, лишкaня; rozplývať sa *v* ~ach розливати ся в комплі́ментах; hovoriť ~у говорити **ábo** робити комплі́менты
lichv/la -y **ž** *hrom.* стáток, худóба, быдлó
lich/ly клáмный, порóжній, недокáзуючий, неосновный, неаргумєнтовáный; ~á výhovorka клáмна выговорка

lichvový *príd. k lichva*; ~ dobytok porátый стáток; ~ jarmok кінський ярмарок

likér -u *m* лікер

likérk//a *ž hovor. 1 (továreň)* лікеровый завод 2 (*ffaša*) фляшка з лікером

likérnický лікеровый; ~ priemysel лікеровый промисел

likérnictv//o -a *s* výroba лікеры

likvid//a -y *ž lingv.* плинный согласный (*л, р*)

likvidác//ia -ie *ž 1* ліквідація; ліквідованя; ~ kolonializmu ліквідація колоніалізму 2 *fin., účt.* ліквідація, виплата

likvidačný *fin., účt.* ліквідачний; ~ termín ліквідачний термін, термін ліквідації

likvidátor -a *m 1* ліквідатор 2 *fin., účt.* особа, виплачуюча пінязі

likvidátorský ліквідаторський

likvidátorstv//o -a *s polit.* ліквідаторство

likvidatúr//a -y *ž fin., účt. 1 (zistovanie speňažiteľnosti)* визначіння ступіння ліквідності (*фірмы і т. н.*) 2 (*oddelenie peňažného ústavu*) ліквідачне оддіління

likvitid//a -y *ž fin.* ліквідность

likvidní//ý *fin.* ліквідный; ~ majetok ліквідный маєток

likvid//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. 1* ліквідовати; ~ negramotnosť ліквідовати неграмотность 2 *fin., účt.* виплачувати/виплатити; ~ nedoplatky виплатити недоплатки або задовженість або довгы

lilav//iet' -ie -ejú *nedok. hovor.* липовіти, ставати ся фіаловым або липовым; *peru* ~ejú *od zimy* гáмбы синіють або липовіють од зими

lilav//iet' sa -ie sa -ejú sa *nedok. hovor.* липовіти, ставати ся липовым або фіаловым

lilalkavý, lilavkastý *hovor.* світло-липовый, блідо-липовый, світло-фіаловый, світло-орговановый

lilavý *hovor.* фіаловый, липовый; орго-вановый

liliput -u *m, lilipután* -a *m* ліліпут, тырпаслик, кáрлик

liliputanizm//us -u *m odb.* ліліпутанізм, тырпаслицтво

liliputánsky ліліпутський, тырпасличій

liman -a *m geogr.* ліман

limanový лімановый; ~ záliv лімановый зáliv, ліман; ~é zavlažovanie ліманове завлажованя

limb//a -y *ž bot.* лімба, sóрта sóсны, сосно́ва лімба

limbový лімбовый, сосновый; ~é oriešky лімбовы о́рішки

limit -u *m* ліміт, границя; *mzdový* ~ ліміт заробку, виплати; *prekročit'* ~ пере́кroчіти ліміт; *dosiahnuť* ~ досягну́ти ліміт

limit//a -y *ž mat.* ліміт, визначена границя, ограни́чення, ме́джа

limitác//ia -ie *ž odb.* ліміта́ція

limitný лімітний, грани́чний, ограни́чений, стрóпный

limit//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* лімітовати, ограни́чити/ограни́човати; ~ сепу лімітовати або установити ціну́

limnológ//ia -ie *ž odb.* лімнологі́я

limonád//a -y *ž 1* лімона́да 2 *pejor. prep.* безобсяжний, безіде́йний, сен-тіментáльний худо́жний тві́р

limonádový лімонадовый

limonit -u *m min.* лімоніт; рúdoй фáрбы же́лізна рúда

limonitový *príd. k limonit*

limuzín//a -y *ž* лімузі́на

linajk//a -y *ž hovor.* ліні́йка

linajk//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* ліні́йковати, робити ліні́йки

linajkový ліні́йковый, ліні́йкований; ~ zošit ліні́йкована те́йка

lineár -a *m* ліні́йка; праві́тко; *celuloidový* ~ целулої́дна ліні́йка; *vyťahovací* ~ ліні́йка на рíсовáня або черчі́ня

lineárny 1 прямолі́нійний; прями́й; ~а odpoveď прями́а о́дповідь 2 *mat. fyz.* ліні́йний; ~а rýchlosť ліні́йна ско́рость; ~а rovnica ліні́йне ура́внєня; ~а rozťažnosť ліні́йне росшы́ріння; ~а geometria пла-німе́трія

lineck//ý; ~é cesto *kuch.* масл'ове тісто (на закуску)

lingvál//a -y ž *lingv.* лінгв'альний або язычный согласный

lingvál//ly *lingv.* лінгв'альний, язычный; ~a spoluhláska лінгв'альний або язычный согласный

lingvist//a -u *m* лінгвіста

lingvistický лінгвістичный

lingvistik//a -y ž лінгвістика

lín//ia -ie ž *v rôzn. význ.* лінія; lomená ~ ломёна лінія; vzostupná ~ восходяча лінія; demarkačná ~ демаркачна лінія; obranná ~ оборонна лінія, лінія оборони; držať sa svojej ~ie тримати ся або притримувати ся своєї лінії; módna ~ модна лінія

liniatúr//a -y ž лінійкованя

link//a -y ž *v rôzn. význ.* лінія; vodorovná ~ горизонтальна лінія; telefónna ~ телефонна лінія; železničná ~ залізнична або залізнична лінія; letecká ~ повітряна лінія, авіаційна лінія

link//ovať -uje -ujú *nedok.* лінійкувати, налінійкувати; ~ papier лінійкувати папір

linkrust//a -y ž лінкруста

linkrustový лінкрустовый, із лінкруста

linoleorez -a *m*, **linoleoryt** -u *m* гравюра на лінолеумі

linoleorytový *príd. k linoleoryt*

linoleový лінолеумовый, із лінолеума

linole//um -a *s* лінолеум

linolový *chem.* ліноловый

linotyp -u *m typ.* лінотип

linotypový *typ.* лінотипный; ~á sadzba лінотипне набірня

lip//a -y ž (*strom*) липа

liparit -u *m geol.* ліпаріт

lip//eň -ňa *m zool.* ліпень (від лососовитой рыбы)

lipican -a *m poľnohosp.* ліпичанський кінь (кінь до к'я)

lipický ліпичанський; ~ kôň ліпичанський кінь

lipin//a -y ž *hromad.* 1 (*porast*) липина 2 липовый квіт

lipk//ať sa -á sa -ajú sa *nedok. expr.* липкати ся, приліплівати, липнути ся; ліпити ся

lipkav//lec -ca *m bot.* липкавець

lipkavý липкавый

lipnic//a -e ž *bot.* липниця; ~ lúčna (*Poa pratensis*) липниця пучна

lip//núť -ne -nú *nedok.* 1 *na čom, na čo* липнути, приліпнути к чому 2 *za kým, čím, na kom, čom, ku komu* липнути ку к'ому, к ч'ому; *deti ~li za matkou* діти липли ку мамі

lipóm -u *m lek.* гирчка (на мілі), підкожний тук

lipov//lec -ca *m hovor. (med)* липовый мед

lipov//ý липовый; ~ kvet липовый квіт; ~ čaj липовый чай, чай із липового квіту; ~á aleja липова алея

lipoťsk//ý ліптовський; ~á bryndza ліптовська бріндза

lír//a -y ž ліра (*італійська піняжна єдиниця*)

lis -u *m* ліс; hydraulický ~ гідравлічний ліс; valcový ~ валц'овый ліс

lisár, lisiar -a *m hovor.* лісов'ач

liskavý *p. lesklý*

lisknúť sa, lisenúť sa *p. lesknúť sa*

lisovac//í лісовый, лісуючий; ~ie zariadenie лісове зарядж'ня; ~ stroj лісуюча машина; ~ia forma лісова форма

lisovač -a *m* лісов'ач

lis//ovať -uje -ujú *nedok.* лісовати; ~ olej лісовати олій

lisov//ňa -ne ž лісовня

list -u/-a *m bot.* 1 лист; hroznový ~ грозновый лист; bobkový ~ бобков'ый лист 2 (*na kvetoch*) луп'енок; korunný ~ луп'енок; čiarokvaný ~ лінійкований лист 3 (*v knihe, zošite*) стор'она, лист; titulný ~ титульний лист 4 (*kovu, papiera ap.*) лист; ~ papiera лист папір; ~ cesta лист тіста, плат (*na věceř verstvěu t'ormu*); ~ píly лист пилы 5 письмо; úradný ~ урядне або офіційне письмо; doporučený ~ доручене письмо; písať ~ писати письмо 6 (*dokument*) свідітельство, ознамін'я; sobášny ~ лист о женіні; úmrtný

~ смёртны́й лист; domovský ~ домо́вске
 právo; výučný ~ сві́дте́льство о закін́ні
 шкóлы; sprievodný ~ спрoвáджуюче
 письмо; dodací ~ додава́ючий лист;
 záručný ~ га́ра́нчний лист; subskripčný
 ~ підписний лист **7** (o ľudových názvoch
 rastlín) kozí ~ ко́зий лист **8 arch.** (časopis)
 журнал, новинка; Bratislavské lekárske ~y
 Бра́тисла́вска медици́нска новинка́

listár -a *m* пошта́рь, письмоносите́ль

listársky *príd. k listár*

listeň -a *m bot.* прокві́тник

listen/lec -ca *m bot.* прокві́тник, прокві́тни-
 чок

listeňový *príd. k listeň*

list/ler -ra *m text.* лі́стєр

list/lie -ia *s hromad.* листя; opadlo ~ листя
 опа́дало

listin/la -y *ž 1* докуме́нт; офі́ціальний
 па́перь; mzdová *al.* výplatná ~ выплата́на
 па́ска; prezenčná ~ список уча́стників;
 kandidátna ~ список кандіда́тів; patentná ~
 па́те́нтный докуме́нт **2 hist.** (офі́ціальний)
 докуме́нт; výsadná ~ докуме́нт о выгода́х
 а́бо зля́ви; donačná ~ дару́ючий за́пис;
 overovacie ~y по́віру́ючий докуме́нт

listinný докуме́нтный

listkovnic/la -e *ž admin.* карто́тека

listkov/ly: ~ katalóg систе́матичный катало́г;
 ~ systém картко́ва систе́ма; ~é cesto
 листко́ве ті́сто; ~é zlato листко́ве зо́лото

listnáč -a *m* листна́тый стром

listnat/ly листна́тый; ~ les листна́тый лі́с;
 ~á zelenina листо́ва а́бо листна́та зеле-
 нина

listojed -a *m zool.* листої́д

list/lok -ka *m 1 zdrob.* листок, листочок **2**
 (doklad, listina úradnej povahy) листок;
 cestovný ~ пу́то́вный листок; poľovný
 ~ полёвни́цкий листок; perónny ~
 перо́нный листок • jedálny ~ їда́льный
 листок, меню; hlasovací ~ голо́сую́чий ли-
 сток; korešpondenčný ~ корешпо́нден́нный
 листок, погля́дниця

listonož/le -ov *m mn. č. zool.* листонóгы

list/ovat' -uje -ujú *nedok.* листова́ти,
 перелистовávaти; ~ v knihe листова́ти
 в кни́жці, листова́ти кни́гу

listovitý листови́тый

listovní/lé -ého *s nórtо neskl. s*

listov/ly 1 *v rôzn. význ.* листо́вый; ~á zeleň
 зе́лень листі́в, листо́ва зе́лень; ~é železo
 листо́ве желе́зо; ~á pružina листо́ва
 спру́га; ~á forma листо́ва фо́рма; ~á vrtuľa
 листо́ва верту́ла **2** пошто́вый; ~ papier
 письмо́вый па́пірь; ~á obálka (пошто́ва)
 копе́ртка; ~ styk переписка; ~é tajomstvo
 пошто́ва та́йность

listrový *text.* лі́стро́вый

listv/la -y *ž, listvin/la* -y *kníž. hromad.* ли-
 ства, листья

lišací лиша́чий

lišaj' -a *m lek.* лыша́й; mokvavý ~ (*u koní*)
 во́лгкый лыша́й

lišaj² -a *m zool.* (druh škodlivého hmyzu)
 лыша́й; ~ pávoooký лыша́й павоо́кий

lišajník -a *m bot.* лыша́йник; farbiarsky *al.*
 lakmusový ~ ла́кмусовый лыша́й; sobí ~
 елeний мох

lišajov/ly *lek.* лышае́вый; ~á výražka
 лышае́вый пырцо́к

lišč/í лиша́чий; ~ia kožušina лиша́ча кожу-
 шина; ~ie mláďa ли́ща; ~ia diera лиша́ча
 ді́ра; ~ia farma лиша́ча фа́рма, лища́тник

lišiacky¹ лиша́чий, хі́трый; ~figel' лиша́ча
 хі́трость

lišiacky² *prisl.* хі́тро, лиша́чі, по-лиша́чі; ~
 sa tváriť притворя́ти ся лишков

lišiactv/lo -a *s* хі́трость, кла́манья, шві́н-
 глярство

lišiak -a *m 1* лишья́к (*самець*), лишка (*самі-
 ця*) **2 pren.** хі́трак, префіка́нець, фі́гляр, *gún-
 цут*, лишка; starý ~ ста́ра лишка

liš/íť sa -i sa -ia sa *nedok. čím od koho,*
čoho одлишовати́ ся, одліча́ти ся

lišk/la -y *ž 1* (zvíra aj kožušina) лишка;
 modrá ~ бе́лава лишка; polárna ~ пола́рна
 лишка; strieborná ~ стрібе́рна лишка **2**
pren. expr. лишка • kmotra ~ кумочка-
 лишка, лишка-сестрі́чка; každá ~ svoj

chvost chváli [*prísl.*] кáжда лишка свій хвіст хвáлить; kde ~y dávajú dobrú nos де лишки дають дóбру ніч

líškat' sa -a sa -ajú sa *nedok. komu i bezpredm.* лишкати ся, підлизувати ся, лихотіти, лестити ся, бути лéстным

líškovlec -sa *m pejor.* підлизувач, лишкач
líškovoslt' -ti *ž pejor.* підлизованя, лишканя

líškový лишáчий

líšt//a -y *ž odb.* лішта, лáтька; podlahová ~ паркетóва лішта

líšťa -ťa *s* лишча

líštička -y: *ž ~ kmotrička (v rozprávках)* кúмушка-лишка, лишчíчка-сестрічка

líšan//ie -ii *ž pomn. 1 náb.* літія **2 cirk.** літанія **3 pren. expr.** нравоучіня с, морáль ж; robiť ~ читати морáль áбо нравоучіня; роcúvať ~ слúхати áбо вислúховати нравоучіня

lít//er -ra *m* літер

líter//a -y *ž* літєра, б́уква • **dodržiavať** ~u зáкопа дотримовати літєры зáко́на; od ~y do ~y од б́уквы до б́уквы áбо літєры до літєры; do poslednej ~ до послíднєй літєры, абсолúтні тóчно; je zapísané zlatými ~ami записáне золотými б́уквами; to je ostatná ~ v abecede тотó є послíдна б́уква в áзбуці, тотó неváжне

literárnohistorický істóріко-літератúрный
leterárnoteoretický літератúрно-теореті́чний

literárnovedný літературознáвчий; ~á me-tóda літературознáвчий мéтод

literárny літератúрный; ~a kritika літе-ратúрна крі́тика; ~ dedičstvo літератúрне наслíдство; ~ fond літератúрный фонд; ~a história істóрія літерату́ры; ~ vedec літературознáвець

líterát -a *m* *hovor.* **1** літерáтор, писáтель **м 2** літерáтор, літературознáвець

líterátsky *hovor.* літерáторський

líterátstv//o -a *s* *hovor.* літерáторство

líteratúr//a -y *ž* літератúра; vedecká ~ наúчна літератúра; krásna ~ худóбна літератúра; zoznam ~y список літерату́ры

lít//ium -ia *s chem.* літі́й

litograf -a *m* літоѓраф

litograf//ia -ie *ž* літоѓрафія

litografický літоѓрафі́чний

litograf//ovat' -uje -ujú *nedok.* літоѓрафовáти

litovčín//a -y *ž* літóвський язык

Litov//ec -ca *m* Літóвець

Litovk//a -y *ž* Літóвка

litovský літóвський

litrovk//a -y *ž* *hovor.* літрóвка, літрóва фляшка

litrový літрóвий

liturg//ia -ie *ž cirk.* літúр́ія; slovanská ~ сла-вянська літúр́ія

liturgický літúр́і́чний

liturgik//a -y *ž* літúр́і́ка

liturg//ovat' -uje -ujú *nedok. cirk.* служити літúр́ію

livrej -e *ž zastar.* лівре́я

livrejovaný лівре́єваний; ~ lokaj лівре́є-ваний слугá

livrejový лівре́євий; ~ frak лівре́євий фрак
lizadl//o -a *s (žlab na lizanie soli pre zvieratá)* жолі́б (на лизáння sóли)

lizank//a -y *ž* *hovor.* лизáтко с

lizat' лі́же лі́žu *nedok.* лизáти, облизовати; ~ ranu лизáти áбо зализовати ráну (o зві́рятах) • ~ páty ні́кому лизáти пята́ дако́му; ~ med cez sklo облизовати ся (на даштó); holú labu si budeš ~ будеш го́лу ла́бу лизáти, поло́жыш зúбы на по́лічку

lizatko *p. lizanka*

liz//núť¹ (si) -ne (si) -nú (si) *dok. čoho i bezpredm. expr.* лизнути, хлипнути, од-пити *што*; одкúсити *што*; закúсити, пере́кусити *чим*

liz//núť² -ne -nú *dok. čo komu hovor. expr.* влі́пити, дати заúхо, фáцкнути

lkat' lká lkajú *nedok. bás.* стéнáти, плакати, надавáти, нарі́кати, смутити

l'nút' l'ne l'nú *nedok. ku komu, k čomu bás.* линути, липнути

lobod//a -y *ž bot.* лобóда, буря́н

loco [-ko] *prísl. pošt.* ту, на місці, на уведжéнім місці

ločk/lať -á -ajú *nedok. expr. (o tekutine)* члюпкати, бўлькати; voda mi ~ala v topánkach вода члюпкала мі в топánках

ločprdl/a -y **ž ločprdin/la** -y **ž hovor. expr.** жбрінда, жбріндовина, брінда; помыї

lod' lode **ž 1** лодь, шыфа; (*parná*) пáрник; osobná ~ пасажірьска шыфа, пасажірьський пáрник; nákladná ~ торгова лодь; motorová ~ моторова лодька; obchodná ~ торгова шыфа; dopravná ~ транспортна шыфа; lietadlová *al.* materská ~ еропланова шыфа; vojnová ~ войнóвый корáбель; vlečná ~ тягáюча шыфа; hliadková ~ вартóвый корáбель; cisternová ~ тáнкер, наливна шыфа **2 archit.** корáбель *m*; plavná ~ середня шыфа

lodén -u *m text.* лóден (*від зрубо́го полóтна*)

lodenic/la -e **ž 1** лодяря, лодярёньский завод, сухой док **2 šport.** усхóвня лóдєк, чолнків

lodénový *príd. k lodén;* ~ plášť лоденóвый плащ

lodiár -a *m 1* виробник шыф, кораблів **2 (robotník na nákladných lodiach)** наморник **3 (majiteľ)** маїтель шыфы

lodiareň *p. lodenica*

lodiarenský *príd. k lodiareň*

lodiarsk/ly : ~a dielňa шыфна майстрóвня

lodiárstv/o -a *s* виробництво шыф, кораблів

lodičk/la -y **ž 1** *zdrob.* лодька **2 (voj. čiarka)** лодька **3 obyč. v mn. č. ~y (obuv)** лодькы **lodičkový** *príd. k lodička;* ~ tvar лóдчкóва фóрма

lodivod -a *m* лóдівóд, лóцман

lodivodský лóдівóдьскый, лóцманьскый

lod'k/la -y **ž** *zdrob.* лóдїчка

lod'k/lovať -uje -ujú *nedok. hovor.* лодькóвати, плáвати на лодьцї

lod'kový лодькóвый

lodnícky наморницькый; ~ oblek на-морницькый костюм

lodníctv/o -a *s* наморницька служба

lodník -a *m* наморник

lodn/ly корабельный, шыфный, пар-никовый; ~á doprava річний і морський транспорт; ~á plachta плахетніця; ~ kapitán капітан шыфы áбо пáрника; ~á posádka шыфна команда áбо команда пáрника; ~ denník шыфный дєнник áбо журнал

lod'stv/o -a *s 1* флот **2** флотіла; vojenské ~ воєньска флотіла

log¹ -u *m 1 tech.* лóг **2 námor.** шыфный журнал áбо дєнник

log² -u *m expr.* гылгнута, гылг, глоток

logaritmic/ly лóгарифмічний; ~á rovnica лóгарифмічне уравніня; ~é tabuľky лóгарифмічны таблїккы; ~é počítadlo лóгарифмічна лінійка

logaritm/ovať -uje -ujú *nedok. dok. mat.* лóгарифмóвати

logaritm/us -u *m mat.* лóгарифм

log/lať -á -ajú *nedok. expr.* лєгати, пити вєкшымы глóтками

logg/la [lodža] -ie **ž stav.** лóджия

loggiový [lodžo-] *príd. k loggia*

logicizm/us -u *m filoz.* лóгіцїзм

logicky *prísl.* лóгічні; ~ usudzovať лóгічні усóджувати

logick/ly лóгічний; ~á kategória лóгічна категóрия; ~ súd лóгічне суджїня; ~ pojem лóгічне понятя; ~é myslenie лóгічне мышлїня

logik -a *m* лóгик

logik/la -y **ž** лóгика; formálna ~ формáльна лóгика; dialektická ~ діалектічна лóгика; ženská ~ žart. жєньска лóгика

logizm/us -u *m 1 filoz.* лóгос **2** лóгіцїзм

log/nút' si -ne si -nú si *dok. čoho expr.* хлїп-нути собі, лєгнуги собі, гылгнуги собі

logopéd -a *m lek.* лóгopєд

logopéd/la -ie **ž lek.** лóгopєдія

loj -a *m* лой; hovädzi ~ говяджїй лой • už je tam, kde ~ kopú ≈ він уж на тім світі

lojalit/la -y **ž** лóяльність

lojáln/ly лóяльний; ~ občan лóяльний граж-данин; ~e stanovisko лóяльна тóчка зрїня

lojd//a -y ž *nár. pejor.* непорядна, не-моральна, легка́ жена́

lojovic//a -e ž поёва свічка

lojov//ý поёвий; ~á chuť смак по́я, поёвий присмак; ~á sviečka поёва свічка або свічка

lokaj -a *m* по́кай, слуга́

lokajský лока́йський

lokaistv//o -a *s* лока́йство, прислу́гованя

lokál¹ -u *m* каба́рeт; забавна мі́стность; počný ~ но́чний бар; но́чний каба́рeт; zábavný ~ розвесéлююча са́ла

lokál² -u *m gram.* локати́в, мі́стний пад

lokalit//a -y ž **1** місцёвость **2 odb.** місценаходжі́ня; о́бласть розпо́ложі́ня

lokalizác//ia -ie ž **1** (*stanovenie miesta*) устано́влі́ня місця́ (*дачо́го*); ~ de ja устано́влі́ня місця́ ді́ня **2** (*obmedzenie miesta*) локаліза́ція; ~ epidémie локаліза́ція епіде́мії

lokaliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* **1** устано́влє́вати/устано́вити місце́ (*дачо́го*) **2** локалізо́вати; ~ požiar локалізо́вати о́гeнь

lokálk//a -y ž *hovor.* **1** (*v novinách*) ві́стка **2** (*trať*) мі́стний або примі́ський по́їзд; мі́стна або примі́ська желе́зниця

lokáln//ý¹ мі́стний, лока́льний; ~a parkóza лока́лна наркóза; ~ výraz мі́стний ви́раз; ~a železnica мі́стна або примі́ська желе́зниця, примі́ський по́їзд або влак або цу́г

lokáln//ý², lokálový *príd. k lokál²*; ~á kopcovka *gram.* флє́ксія або зако́нчі́ня мі́стного па́ду або локати́ва

lokálpatriot -a *m* лока́лпатріо́т

lokálpatriotizm//us -u *m* лока́лпатріоті́зм

lokatív -u *m gram.* локати́в, мі́стний пад

lokátor -a *m odb.* локато́р

lok//ňa -ne ž лóкня, локні́чка

lokomobil//a -y ž *tech.* локомо́біл *m*

lokomotiv//a -y ž локомо́тіва; elektrická ~ електри́чна локомо́тіва **lokomotív//a** -y ž *hovor.* локомо́тівка, локомо́тівний заво́д

lokš//a -e ž лóкша; ~e *s* тако́м лóкшы з ма́ком

lom -u *m* **1** *fyz.* переломлі́ня **2** злом, розло́м; priečny ~ попере́чний розло́м **3** (*kameňolom*) каменё́лом

lombard -u *m* ломба́рд, пожа́чка на ко́роткий час

lombardný, lombardový ломба́рдний; ~ úver ломба́рдна пожа́чка; ~ obchod ломба́рдний skleп

lombard//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* доста́ти/доста́вати пожа́чку на да́што

lomc//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** *kým, čím* погына́ти,трясти, потрясова́ти, отрясова́ти, доіма́ти; ~ dverami погына́ти дvereями **2** зурити, стеклі́ти, ви́страяти; víchry ~ujú ві́три зу́рять

lomenic//a -e ž *archit.* фронтóн, фронт

lomen//ý **1** ломе́ний; ~ odlúk ломе́ний о́блук *archit.* з ломе́ним о́блукoм; ~á čiara ломе́на лі́нія **2** *mat.* дробни́й, дробо́вий; ~é číslo дробо́ве чи́сло

lomidrev//o -a *s rozpráv.* велика́н, о́бор, сила́ч, поміде́рево

lomikameň -a *m bot.* ка́мінё́ломка

lom//it' -í -ia *nedok.* **1** лoмити; ~ kameň лoмити або до́быва́ти ка́мінь **2** ла́мати; ~í ho *v križoch* ла́мать ё́го *v kriжах*; ~ ruky, rukami залáмовати ру́кы, рука́ми **3** *mat.* ді́лити; tri ~ené dvoma три, ді́лене на два або дво́ма **4** *kým, koho* (*o prudkých citových hnutiach*) зми́цнёвати ся ко́го, опано́вати; ~il ním veľký hnev зми́цнёвав ся ё́го вели́кий гні́в **5** *expr.* (*biť, ťlčiť, hľušiť*) бити, товчі́, молотити • ~ ruky *al. rukami* залáмовати рука́ми або рука́ми

lom//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* **1** лoмити ся **2** *fyz.* перелoмлі́вати ся; ľúče sa ~ia lučí перелoмлю́ють ся **3** *s kým, čím* боро́ти ся з кьoм,, одпoрoва́ти ко́му, чо́му **4** *expr.* (*biť sa*) бити ся, де́рти ся

lomivos//it' -ti ž *fyz.* лучоперелoмлі́вость; ~ skla лучоперелoмлі́вость скла

lomový *príd. k lom*; ~ kameň лoмо́вий ка́мінь

lomož -u *m* гук, крик,бу́хот, гырмoт, гурга́й

lomož//it' -í -ia *nedok.* крі́чати, гуля́кати, гырмoті́ти, бу́хати, рахoта́ти, дудні́ти

lomožný робячий крик, гуляк, бұхот, рэхот
lon/o -a s **1** кóліна; *držať* dieťa v ~e трима-
 ти дітину на кóлінах **2** *pren . kniž.* лóно,
 круг, окружіня, услóвія, атмосféра; v ~e
prírody в лóні пріро́ды; v ~e *spoločnosti*
 в крýгу óбщности; *priať* do svojho ~a
 пріяти мéджі сéбе, взяти під сво́ю
 охорóну • *založiť* *al.* *tložiť* ruky do ~a
 сидіти зо зложéными(ма) рукáми; *dostať*
sa do ~a *Abrahámovho bibl. žart.* одыйти
 к прарóдичам; v ~e *Abrahámovom* на
 дрýгim світі **3** жéньскы полóвы óргány
lonov/ý *anat.* лонóвый; ~á *kosť* лонóва
 кість

lonž -u *m šport. odb.* лóнжа, дóвгый
 і грубый штранґ áбо мóтуз; *lonžovať* ко́ňa
 гнáти коня на мóтузі (доокóла)

looping [lú-] -u *m let.* акробáтика ероплáном
lopár -a *m* до́щчка на рíзання мя́са áбо
 зеленины

lopat/la -y **ž 1** лопáта; *drevená* ~ дере-
 вяна лопáта **2** *tech.* лопáтка; ~ *kolesa*
 лопáтка кóлеса • *povedať* niekomu niečo
 po ~e пóвiдáти дакóму даштó по лопáті;
 розжýвати і до рóта положыти **lopatk/la**
 -y **ž 1** лопáтка; *železná* ~ желiзна лопáтка,
 кéлля **2** лопáтка; ~ *kolesa, vesla* лопáтка,
 лист кóлеса, вéсла **3** *anat.* лопáтка •
položiť niekoho на ~у положыти дакóго на
 (обидвi) лопáтки

lopatkovitý лопатковитый; ~ *ventilátor tech.*
 лопатковитый áбо крылáтый вентiлáтор

lopatovitý лопатовитый

lopt/núť (si) -ne (si) -nú (si) *dok. expr.* звали-
 ти ся, шмáрити ся (на дiван), немотóрні
 áбо тярбáво áбо нежiрáбні сiсти собi

lopot/la -y **ž** *expr. (útomá robota)* тяжкá,
 намагáва, умóрна робóта, робóта до умору
lopot/iť (sa) -i (sa) -ia (sa) *nedok. expr.* тяж-
 ко, намагáво, до умору робити, твéрдо
 робити, хырбéт гнýти

lopotn/ý *expr.* намагáвый, умóрный,
 тяжкый; ~ *život* тяжкый жы́вот; ~á *robota*
 намагáва áбо умóрна робóта, робóта до
 умору **lopt/la** -y **ž** лóпта; *gumená* ~ гумóва

лóпта; *futbalová* ~ фотбáлóва лóпта,
tenisová ~ тенiсóва лóптiчка

loptoš -a *m hovor. pejor.* бéтьяр, гýнцут, даребáк,
 лáйдак, незбéдник, поваляч, кламáрь

lopt/lovať sa -uje sa -ujú sa *nedok. hovor.*
 грáти ся з лóптов

loptovlý *príd. k lopta*; ~á *hra* лоптóва гра
lopúch -a *m 1* лопýх **2** *pren. hovor.* глупáк,
 спрóстяк • *sedí* ako *žaba* pod ~om сидить
 як жáба під лопухóм, притаїв ся як мыш

lopúchový лопухóвый; ~ *list* лопухóвый
 лист, лист лопухá

lord -a *m* лорд

lordský лóрдський

lornet -u *m* лорнét

lorňon -a *m* монóкель

los -a *m* лос

lós -u *m 1* лос, жреб; *hodiť* ~ о niečo
 шмáрити лос о даштó; *ťaháť* ~ тягáти лос
2 *kniž.* дорóга жывóта, óсуд, дóля; *šťastný*
 ~ щáстный óсуд; *trpký* ~ гiрькá дорóга
 жывóта, терьпкый óсуд

losic/la -e **ž** лосiця

losos -a *m zool.* лóсос

losos/i лососóвый; ~ie *mäso* лососóве
 мя́со, лососина

lososovin/la лососина

lososovlý лососóвый; ~ej *farbu* лососóвой
 фáрбы

los/lovať -uje -ujú *nedok.* лосовáти

lotér/ia -ie **ž** лотéрия; *šťátna* ~ держáвна
 лотéрия; *vesná* ~ предметна лотéрия;
dobročinná ~ благодáрственна лотéрия;
vyhrať v ~ii выграти в лотéрії

lotériový лотерiйный

lot/o -a s лóто

lot/or -ra *m 1* недóбрый чоловiк, нiчóмник,
 мерзáвец, забиак **2** *pejor.* лáйдак, пова-
 ляч, незбéдник, лiнiх, лóтор

lotos -u *m bot.* лóтос

lotosový лотосóвый; ~ *kvet* лотосóвый
 кві́ток, кві́ток лóтоса, лóтос

lotrovin/la -y **ž 1** пóдлость, хулiгáнство **2**
pejor. гунцýтство, даребачiна, незбедниц-
 тво

lotrovsk//ý нічомницький, забияцький; одпórний, гнýсний; розбійницький; ~á banda розбійницька бáнда

lotrovstv//o -a s 1 пóдлость ж, збойництво с, пристýпок м 2 *expr.* гунцýтство, даребачина, незбедництво

Lotyš -a m Лотыш

Lotyšk//a -y ž Лотышка

lotyšský лотышский

lov -u m 1 лов, полёвáчка; íst' na ~ iti на полёвáчку 2 *pren.* наганячка; полёвáня 3 (*korist'*) уловок

lov//ec -са m ловéць; полёвник; звирёловéць; ~ zverí ловéць звирят, звирёлóв; ~ perál глядáч перл

loveck//ý ловéцький, полёвницький; ~ pes полёвницький пес; ~á puška полёвницька пýшка

lovectv//o -a s полёвництво

loviš//te -t'a s *po/ov.* місце полёвáня; місце імáня рыб • odišiel do večných lovišť одпрáвив ся áбо одыйшóв на дрýгий свít

lov//it' -í -ia *nedok.* 1 *koho* ловити, імáти кóго, полёвáти на кóго; ~ rybu імáти рыбы; ~ ženichov *pren. expr.* імáти женíхív 2 *expr.* выловлéвати; ~ brvná z vody выловлéвати дéрево із вóды • ~ v tútnom *al.* tútnych vodách імáти рыбы в каламýтних вóдах, тяжыти з комплiковáнои ситýації

lovky//ňá -ne ž полёвничка

lovn//ý полёвный, ловный; ~ zver полёвна звiрина; ~é vtáctvo ловны áбо полёвны птáхы

loz//a -y ž садженiця грознá, (грознóва) лóза

loz//it' -í -ia *nedok.* 1 лозити, тýляти ся, мотáти ся, ходити, поневiряти ся; ~ po meste поневiряти ся по мiстi 2 лiзти, дрáпати ся, шкрябати ся; ~ po stromoch лiзти по стрóмах 3 *za kým pejor.* бiрати, волочiти ся; ~ za dievčatmi бiрати за дiвчáтами

lož lži ž лож, неправда, ци'áнство; hovoriť ~ говорити неправду, ци'áнити • ~ má krátke nohy [*prisl.*] лож матъ кýрты нóгы

lož//a -e ž лóжа; divadelná ~ театрáлна лóжа; sedieť v ~i сидiти в лóжi • slobodomurárska ~ *polit.* слободомурáрська лóжа, ма-сóньска лóжа

lož//e -a s 1 *kniž. zastar.* лóже, пóстiль; на smrtnom ~i на смертéлний пóстели 2 *odb.* пóстiль, пiдстáвець; ~ stroja пiдстáвець машыны

ložisk//o -a s 1 мiсценаходжiня (рýды, ýгля); ~á drahých kovov мiсценаходжiня дороговiсних метáлiв; ~á zlata мiсценаходжiня зóлота 2 *tech.* лóжiско; guľkové ~ гýлькóве лóжiско 3 *lek.* óгнище; tuberkulozné ~ туберкулóзне óгнище 4 *anat.* óгнище; ~ zuba óгнище зýба

ložiskový 1 *tech.* лóжiсковый; ~ tlak лóжiсковый тиск 2 *lek.* огнисковый; ~ zápal plúc огнискóве запалiня плюц, огнискóва пневмóния

ložn//ý: ~ priestor укладáючий прóстiр, мiсце на укладáня; ~á váha поволéна váга на укладáня

ložk//o -a s 1 пóстiль ж 2 (*nemocničné, vojenské, väzenské*) пóстiль; zvýšenie počtu lôžok v nemocniciach звекшiня чiсла мiсць в шпыталях 3 *žel.* мiсце на спáня 4 *bot.* квітне лóжко, лóжко кvítка 5 *anat.* плóдóвый колáч, плацéнта

ložkovin//a -y ž постiльне облечiня

l'piet' l'pie l'pejú *nedok.* на *kom*, *čom* *kniž.* быти привязáным, липнути, чýти привязáность ку кóму, чóму

l'stivos//t' -ti ž лéстность, фалóшность, клáмство, закёрность, префiкáность

l'stivý лéстный, фалóшный, закёрный, префiкáный, хiтрый, гунцýтський; ~ človек лéстный чоловiк; ~ úsmev фалóшный ýсмiв

lub -a m 1 (*drevená obruba*) рам, бáрпа, обрýба, óбруч, лемовáня; ~ stoličky рам стiлця 2 *hud.* (*bočná stena sláčikových nástrojov*) обрýба; mať dačo за ~om даштó замышляти, замышляти на даштó, мáти даштó за лýбом

l'úb//at' -a -ajú *nedok. kniž.* цiловáти

l'úbezn/ý любéзный, присмный, чару́ючий, шув(м)ный; ~ srev приємний спів; ~á hudba приємна му́зыка

l'úb/liť -i -ia *nedok.* *v rôzn. význ.* любити; ~ zo srdca любити од сер́дця; veľmi ~i zemiaky він барз любить банду́рки

l'úb/liť sa -i sa -ia sa *nedok.* **1** (*páčiť sa*) любити ся **2** (*vzájomne*) любити е́дén дру́гого **3 neos. zastar.** (*byť vhod, po chuti*) быти по сма́ку а́бо по во́ли • nech sa ~i про́шу, най ся любить

l'úbo kniž. **1** *prisl.* любéзні, міло, приємні; ~ znieť приємні звучати **2** *vetná prisl. trochu arch.* завго́дно; ak je vám ~ кідь є вам завго́дно

l'úbos/ť -ti ž **1** любовь ж; horúca ~ горяча любовь **2** (*vôľa, chuť*) охóта, апеті́т; piť do ~ti пити з охóтов

l'úbostn/ý *v rôzn. význ.* любóвный; ~ pomer любóвне спо́ння; ~á zápletka любóвна інтри́га; ~á lyrika любóвна лі́рика

l'ubovoľn/ý любый, любовóльный; ~é množstvo любовóльна кілько́сть; ~á vzdialenosť любовóльна оддале́ность

l'ubovô/ľa -le ž любовóля, як хочете; свойво́льны

lubov/ý *prid. k lub;* ~é sito сито з об́рубов

l'ubozvučný любозвучный, мілозвучный, мелоді́чний; ~ srev мелоді́чний спів

l'ubozvuk -u *m* любозвучность, мелоді́чность

l'úb/ly **1** *expr. (obyč. v oslovení)* мі́лый, приємний, доро́гий; žena moja ~a мі́ла мо́я женá **2 kniž.** приємний, мі́лый, любéзний, чару́ючий; ~e rečí любéзны сло́ва

lucerk/ľa -y ž *hovor.* луцёрна

lucern/ľa¹ -y ž (*rastlina*) луцёрна

lucern/ľa² -y ž (*lampa*) ла́мпа

lucernisk/lo -a *s* по́ле луцёрны, луцёрно́ве по́ле

lucernotráv/ľa -y ž *poľnohosp.* зміша́нка луцёрны з травóв

lucernotravn/ly *poľnohosp.*: ~a miešánka зміша́нка луцёрны з травóв

lucernov/ly луцёрно́вый; ~é seno луцёрно́ве сі́но; ~é semenó семéна луцёрны **lucifer** -a *m* луци́фэр, сатáн, чорт • kohože ~ zase privliekol? ко́го зась чорт приніс?

lúč -a *m, obyč. v mn. č.* ~e **1** луч; svetelné ~e світло́вы лу́чі; röntgenové ~e рентге́новы лу́чі; kozmické ~e космо́чны лу́чі; ~ nádeje *pren. bás.* луч наді́ї **2 geom.** луч **3 nár.** трі́ска

lúč/ľa¹ -a -ajú *nedok. nár.* шма́ряти, метáти; ~ kamene метáти ка́міня

lúčavk/ľa -y ž *chem.* ца́рьска во́дка; ~ kráľovská ца́рьска во́дка

lúčen/lie -ia *s* роставáня, росходжі́ня, лучі́ня

lúčín/ľa¹ -y ž лу́ка; horské ~y го́рьскы лу́кы, лу́кы на го́рах

lúčín/ľa² -y ž *nár.* трі́ска

lúčinatý покры́тый лу́ками, травна́тый; ~ breh potoka травна́тый бе́рег по́тока

lúčink/ľa -y ž *zdrob.* лу́чка, лу́чочка, чі́стинка

lučístník -a *m hist.* во́як озбро́єный лу́ком, луко́вник, стрі́лець із лу́ка

lúč/liť -i -ia *dok. nár.* швы́рнути, шма́рити, метáти, метну́ти; ~ kameň шма́рити ка́мінь

lúč/liť sa -i sa -ia sa *nedok. s kým, čím i bezpredm.* росходи́ти ся, лучі́ти ся, розлучова́ти ся, проща́ти ся • ~ sa so svetom *al. s životom* лучі́ти ся з живо́том, готови́ти ся к сме́рти

lúčk/ľa -y ž *zdrob.* лу́чка, лу́чочка, по́лянка, по́ляночка

lúčnatý лучный а́бо богáтый лу́ками; ~ kraj лучный край; о́бласть богáта лу́ками а́бо на лу́кы

lúčn/ly лучный; ~e kvety лу́чны кві́тки; ~a tráva лучна тра́ва; ~e hospodárstvo лучне господа́рство

lúčovit/ly лучови́тый, лучо́вый, лучі́стый; ~á pleseň лучі́ста плі́сень; ~á žilka лучови́та жылка; ~e sa zbíhať лучови́то збіга́ти ся

lúčový лучо́вый

ľud -u *m* 1 народ; працюючі ~ робочий народ; hrdinský ~ героїський народ; slovenský ~ словацький народ; medzi ~om між людьми; člověk z ~u чоловік з народу 2 (*dav, zástup*) народ, товпа, люд; kupující ~ купуючий народ

ľudácky *hovor. polit.* людацький; *p.* **ľudáctvo**

ľudáctv||o -a *s hovor. polit.* людацтво (словацький клерикальний фашизм в буржуазній Чухословацькій республіці)

ľudák -a *m hovor. polit.* людак, словацький фашиста (член людацької партії)

ľud||ia -i (*mn. č. k člověk*) 1 люди; jednoduchí ~ прості люди; statoční ~ чесні люди; chodit' medzi ~í ходити між людьми, стрічати ся з людьми; učený *al. školení* ~ учені або школовані люди 2 (*vo funkci všeoobecného podmetu*) люди, народ; ~ hovoria (люди) говорять • ~ moji *al. boží expr. (v oslovení)* братя мої, люди добрі або божі

ľudk||ovia -ov *m mn. č. expr. 1 (v oslovení)* дороги, добрі, мілі люди 2 *iron. (malí, bezvýznamní ľudia)* людкові

ľudnat||ý людний; залюднений, населений; ~ kraj залюднений край; ~é mesto перелюднене місто

ľudobijc||a -u *m pejor.* убивця, чоловіко-убивця

ľudojed -a *m* людод

ľudojedstv||o -a *s* людодство

ľudomil -a *m arch.* чоловіколюбець

ľudomiln||ý чоловіколюбий; ~ člověk чоловіколюбець; ~á práca чоловіколюбива робота, філантропія

ľudomilstv||o -a *s arch.* чоловіколюбивість

ľudoop -a *m* людооп, чоловікоподібна на-ппа

ľudoprázdn||y безлюдний, незаселений, пустий; ~e mesto безлюдне місто

ľudovlád||a -y *ž* народне правління

ľudovodemokratick||ý народно-демократичний; ~ štát народно-демократична

держава; ~é krajiny народно-демократичні країни; ~é zriadenie народно-демократичний строй

ľudovomelecký фолклорний

ľudov||ý народний; ~á pieseň народна співанка або пісня; ~é umenie народне творчество, народне іскусство; ~á hudba народна музика; ~á múdrosť народна мудрость; ~é slovo простонародне слово; ~á reč народна реч, діалект; ~á škola zastar. народна (начальна) школа; ~á veselica народне гуляня

ľudovýchov||a -y *ž* народне просвіщення

ľudovýchovn||ý просвіщуючий; ~á činnosť просвіщуюча діяльність

ľudožrút -a *m* людод

ľudožrútsky людодський

ľudožrústv||o -a *s* людодство

ľudskos||ť -ti *ž* людскость, гуманность ж, чоловіколюбство с

ľudsk||ý 1 людський; ~é telo людське тіло, тіло чоловіка; ~ organizmus людський організм; ~á spoločnosť людська общность 2 гуманний, людський; ~ člověk гуманний чоловік; ~ čin гуманний поступок 3 людський; ~ nevďak людська невдячність

ľudstv||o -a *s hromad.* 1 людство, людяність; людський род; людська общность; dejiny ~a історія людства або народу 2 *hovor.* народ, маца

ľues -u *m lek.* лүес, сіфіліс

ľietický *lek.* лүетичний, сіфілістський

ľuetik -a *m lek.* лүетік, сіфілітік

ľuft -u *m hovor.* вóздух, лүфт • vystreliť *al. strieľať* do ~u *expr.* выстрелити до лүфту або вóздуху; reči do ~u порожні або пусті річі

ľuh -u *m* гай при воді

ľúh -u *m chem.* луг, алкалії; sodný ~ горлявина

ľuhanin||a -y *ž expr.* неправда, лож, кламство, циганство

ľuhár -a *m* лугарь, кламарь, циган

ľuhárk||a -y *ž* лугарька, кламарька, циганка (говоряча неправду)

luhársky луга́рский, кламáрский
luhárstv//o -a s луга́рство, кламáрство,
 ци́ганство

luh//at' -á/luže -ajú/luží *nedok.* лугати,
 клáмати, ци́ганти

lúhotvorný *chem.* твóрячий алка́лії

lúh//ovat' -uje -ujú *nedok.* лугова́ти; ~ vodu
 лугова́ти во́ду

lúhovin//a -y ž луговина, луго́вый ро́сток

lúhovit//ý луговита́ый; ~é rôdu луговита́
 зéмли

lúhov//ňa -ne ž (*miestnosť al. dielňa na
 lúhovanie*) луго́вня

luhový: ~ haj прибере́жный гай

lúhový луго́вый; ~ roztok луго́вый ро́сток

luk -u *m* 1 лук; парnúť ~ натягну́ти лук;
 strieľať z ~u стрі́ляти з лу́ка 2 *archeol.* о́блук

lúk//a -y ž лу́ка, по́ляна; zaplavovaná ~
 запла́вована лу́ка; horské ~y го́рьскы
 лу́кы, по́ляны

lukár -a *m* лука́рь, выго́товитель лу́ків

lúkar -a *m* лу́чный господа́рь

lúkarstv//o лу́чне господа́рство

lukostrel'b//a -y ž лу́кострі́льба

lukostrel//ec -са *m* лу́кострі́лець

lukostrelecký *príd. k* **lukostrelec**

lukový *príd. k* **luk**

lúkol//t' -te ž *nár.* ба́гра (*časť dreveného
 kólesa*)

lukulsk//ý, lukulovsk//ý луку́льский,
 луку́ловский, бога́тый; ~é hody, ~á hostina
 луку́ловска гостина

ľul'k//a -y ž *hovor.* пипка, лю́лька

ľul'kový *hovor.* пипко́вый; ~ tabak пипко́вый
 ду́ган

ľul'//ok -ka *bot.* лю́лєк

lumbag//o -a *s lek.* лумба́го, бо́листь в кри-
 жах

lumbáln//y *lek.* дріко́вый, крижо́вый; ~a
 anestéza дріко́ва анесте́зія

lúmen¹ -a *m* *hovor.* сві́тило, зви́зда

lúmen² -u *m* 1 *fyz. (jednotka svetelnej
 energie, svetelného toku)* лу́мен 2 *lek.*
 сві́тлость дая́кого о́твору; ~ artérie
 сві́тлость арте́рії

luminál -u *m* луміна́л

luminálov//ý *príd. k* **luminál**; ~á liečba лі́чіня
 луміна́лом

luminiscenc//ia -ie ž *fyz.* лумінісцен́ція

luminiscenčn//ý лумінісцен́чний; ~é svetlo
 лумінісцен́чне сві́тло

luminist//a -u *m* лумініста

luministický *um.* луміністі́чний

luminizm//us -u *m um.* луміні́зм

lump -a *m* *hovor. expr.* дареба́к, нані́чго́дник,
 нічо́мник, лумп; пия́к, пия́чіна

lumpácky дареба́цький, нічо́мницький,
 лумпа́цький; пия́цький

lumpactv//o -a s фла́мованя, лумпа́цтво;
 пия́цтво

lumpač//it' -í -ia *nedok. hovor. expr.*
 фла́мовати, лумпачі́ти; пия́чити

lumpenproletariát -u *m* лумпенпролетаріа́т

lumpovačk//a -y ž *hovor. expr.* фла́м,
 фла́мованя, попива́ня, лумпова́ня

lump//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor. expr.*
 лумпова́ти, фла́мовати; пия́чити,
 попива́ти

lun//a -y ž bás. луна́

lunapark - *m* лунапа́рк

lunárny *astron.* лу́нный, мі́сячний; ~ rok
 лу́нный рік; ~ deň лу́нный де́нь

lunatický лунати́чний, намі́сячний

lunatik -a *m* *lek.* лунати́к, намі́сячник

lunatizm//us -u *m* лунати́зм, намі́сячництво

lunet//a -y ž *tech. v rôzn. význ.* лу́нета,
 підпе́рка

lunetov//ý *príd. k* **luneta**; ~á klenba опо́рний
 о́блук

lunch [lanč] ланч, де́сята (*їджі́ня пе́ред
 обі́дом*)

luniak -a *m* *zool.* лу́няк

luník -a *m* лу́нник, намі́сячник

lunk//a -y ž (*forma pri výrobe železa*) лу́нка

lunn//ý bás. лу́нный, мі́сячний; ~á пос
 мі́сячна ні́ч

lup¹ -u *m* 1 рабова́ня, розбі́йництво 2
 (*korisť*) нара́боване, накра́дже́не

lup² *cit.* бум, бух, бац

lup//a' -y *obyč. v mn. č.* ~y ž лупи́ны, шу́пины

lup//a ² -y ž lúpa; čítať z ~ou čítати з лупов
lúpaci лупачій; ~ stroj лупача машина
lupáčik -a (*druh pečiva z masného cesta*)
 лупачка; колáčик із масного тіста
lupačk//a -y ž лупача машина, лупачка
lupačkov//ý: ~á radlica лемеш лупачкы;
 передплужник
lupanin//a -y ž шұпкы, лұпкы, лұпы, кóра;
 dubová ~ дубóва кóра
lupan//ý луцёный, лупаный; ~ hrach лу-
 цёный горох; ~é orešky очищény óришкы
lupar//eň -ne ž лупарня, луцільня,
 містность на луціня дачóго
lup//at' ¹ -e -u *nedok.* **1** čo очищати, чистити
 (од кóры, лұпкы і т. п.); лущити, лупати; ~
 zemiaku чистити áбо шкредати бандұркы;
 ~ jablko очищати ябко **2** *koho expr. (bit')* мо-
 лотити, бити, трепати, колотити
lup//at' ² -e -u *nedok. neos. expr.* боліти, колóти,
 ламати; v hlave ho ~e гóлова болить ёго
lup//at' sa -e sa -u sa *nedok.* лупити ся,
 одлұповати ся; лінити ся; had sa ~e гад
 лінить ся
lupavý **1** лупавый **2** (o bolesti) колючий,
 ріжучий, острый
lupeň -a *m* **1** лупінок; лист; kvetný ~ лупінок
2 вёрства; ~ hlíny вёрства глины
lupeňovitý, lupenitý лупінковитый
lúpež -e ž рабовáня, розбійництво,
 злодійство, крадеж, краджіня; піратство;
 sráchať ~ зробити рабовáня
lúpež//it' -í -ia *nedok.* рабовáти, кра́сти, зао-
 берáти ся злодійством áбо бандітізмом
 áбо розбійництвом
lúpeživ//ý рабовáцький; розбійницький,
 злодійський, збійницький; ~á vojna рабо-
 вáцька вóйна
lúpežník//y рабовáцький; збійницький,
 розбійницький; злодійський; піратський;
 бандітський; ~á banda злодійска бáнда,
 бáнда рабовáчів
lúpežnictv//o -a *s* рабовáня, збійництво;
 злодійство; піратство
lúpežník -a *m* рабовáч, збóйник, злódій;
 пірат

lúpežn//ý рабовáцький; розбійницький; зло-
 дійський; піратський; ~á kradež розбійницька
 крадеж; ~á vražda убивство з цілём ра-
 бовáня; ~á vojna рабовáцька вóйна
lupič -a *m* рабовáч, збóйник, розбійник;
 злódій; пірат
lupičsk//ý рабовáцький, збійницький,
 розбійницький; злодійський; піратський;
 ~á banda злодійска бáнда, бáнда
 рабовáчів; ~ brloh розбійницький барліг
lupičstv//o -a *s* рабовáня, збійництво;
 злодійство; піратство
lupienk//a -y ž *tech.* діскóва пила, цїрку-
 ларкóва пила
lupienkov//ý: ~á pila діскóва пила, цїрку-
 ларкóва пила
lupien//ok -ka *m* **1** листóк, лупінок **2** *anat.*
 фонтанéла ж
lupin//a ¹ -y ž *obyč. v mn. č.* ~y шұпка,
 шупінка (з гóловы)
lupin//a ² -y ž *bot.* вóвчий біб
lupinat//ý одлұпуюча вёрства
lupink//a -y ž шупінка
lup//it' -í -ia *nedok.* здерáти, окрадáти,
 рабовáти
lupk//at' -á -ajú *nedok. expr.* **1** шухорити,
 поклóпковати **2** (*mihat' očami*) мігати,
 жмурькати **3** (*cupotat'*) побұховати,
 поклéпковати, поцұпковати **4** *koho (bit')*
 колотити áбо молотити, бити, товчі
lupkový *príd. k lupok*
lup//núť -ne -nú *dok. expr.* **1** лұпнути,
 тріснути, цвáкнути; ~lo tu pod nohami
 трісло ёму під ногáми **2** шлюпнути ся,
 тріснути, бұхнути; упасти; ~ol na zem він
 шлюпнув ся на зéмлю **3** *koho (udriet')*
 бұхнути, удáрити, тріснути, шляпнути
lup//lok -ka *m* *geol.* сланцёва глина,
 глинистый слáнець áбо брідліця
lupózny *lek.* лупóзний, хвóрый на лұпус;
 ~ pacient лупóзний пацієнт; ~ proces
 процéс кóжной туберкулóзы
lupulín -u *m* *chem.* лупулін, хмїлёва мучкá
lupus -u *m* *lek.* лұпус, туберкулóза кóжы,
 кóжна туберкулóза

lupusovlý príd. klupus; ~é ložisko лупусове
гніздо або цeнтер, гнуздó лупуса

lusk¹ -u *m kniž. (struk)* стручок • *dievča ako*
~ дівча як квіток або як щавнатé ябко

lusk² cit. (vyjadruje lusknutie) цвак, плеск
luskáč¹ -a *m* кліщі *romn. (на розбивáня*
ópixie)

luskáč² -a *m bot.* ластівник

lúsk//at¹ -a -ajú *nedok.* чо лущіти, лупáти,
вылуповати; лўскати; ~ hrach, fazuľu
лущіти гóрох, фасóлю; ~ orechy лўскати
ópixы

lúsk//at² -a -ajú *nedok.* лўпкати, лўкати,
прáскати; ~ prstami лўкати пáлцями

lusk//núť -ne -nú *dok.* лўкнути, прáскнути;
~ prstami лўкнути пáлцями

lust//er -ra *m* лўстер; **krišťáľový** ~
крішталóвый лўстер

lustrín -u *m text.* лустрін

luštiar//eň -ne ž лущáрня; містность, де
прохóдить лущіня (дачóго)

lúšť//it¹ -i -ia *nedok.* 1 лущіти, лўскати,
лупáти, вылуповати; ~ fazuľu лущіти
фасóлю; ~ orechy лўскати ópixы 2 лущіти,
одгáдовати, рішáти; ~ hádanky лущіти
áбо одгáдовати гáданкы; ~ križovku
лущіти крижóвку; ~ písmo лущіти пóчерк
(дачіў)

lúštitel¹ -a *m* *hovor.* лўщач, одгáдовач

luterán -a *m* *hovor.* лутерáн

luteranizml/us -u *m* лутерáнізм, лу-
терáнство

luteránk//a -y ž *hovor.* лутерáнка

luteránsky *hovor.* лутерáньский; ~ kňaz
лутерáньский свящéник

luteránstv//o -a *s* *hovor.* лутерáнство

luterovský, luterský лутерáньский

luterstv//o -a *s* лутерáнство

ľút//it¹ -i -ia *nedok.* за кým, čím смутити,
жаліти за кým, чім

ľutn//a -y ž *hud.* лўтна

ľutnist//a -u *m* *hud.* лўтніста

ľutnový *hud.* лўтнóвый

ľúto *vetná prísl. v neos.* *vetách* je mi (ti, mu
ap.) ľúto 1 *koho, čoho, s neurč. al. so spoj.*

že (*o pocite ľútosti, zármutku, žiaľu*) mi (тобі,
ёмý *i m. n.*) жаль; je mi ho ~ mi ёго жаль;
bolo mu ~ odišť ёмý было жаль *áбо* жаль
одходити 2 *so spoj.* же *i bez spoj.* (*mrzí,*
trápi niekoho) mi (тобі, ёмý *i m. n.*) смўтно,
гíрько, жаль...; je mi ~, že neprišiel mi
жаль, же він не прийшóв 3 *za kým, čím* (*je*
smutno, clivo) mi (тобі, ёмý *i m. n.*) смўтно,
цливо; я смўчу *за кým, чім*; mi цливо; bolo
jej ~ *za sestrou* онá смутила *за сестрóв*

ľútos//it¹ -ti ž 1 (*súcit, polutovanie*) жáлость,
лўтость, бáновaня, змíловaня, мiло-
сéрдность, чўвственность; cítiť ~ *s niekým*
чўвствовати жáлость з дакым; *majte ~!*
змiлуйте ся!, пожалійте!, злўтуйте ся!
vzbudzovať ~ вzbўджовати мiлосéрдность;
pocítiť ~ *k chorému* почўвствовати
жáлость *áбо* чўвственность ку хвóрому;
s ~ťou vyznať нечо з лўтостёв признáти
ся к дачóму 2 жаль, бiль, бóлість, смўток,
цливість; *plakať od ~ti* плáкати од (з)
жáлю

ľútosť//it¹ -i -ia *nedok.* *nad kým, čím* смути-
ти, жаліти о кім, чім, жаліти кóго, *што*;
бáновати за чім; ~ *nad stratenou mládosťou*
бановати за страчéнов мóлодостёв; ~ *za*
domovom смутити за родинóв, за дóмом

ľútostiv//ý жалостливый, лўтостивый,
смутный, бáнуючий; ~ *človek* жалостливый
чоловік; ~é srdce ласкáве сéрдце 2 смут-
ный, жалостливый; ~ *pohľad* смутный
пóгляд; ~ *hlas* жалостливый гóлос

ľut//ovať¹ -uje -ujú *nedok.* 1 *koho* жаліти
кóго, змiловати ся *nad kým, чім*; *veľmi*
ho ~ovala онá барз жаліпа ёго 2 *koho,*
čo, zastar. čoho i bezpredm. жаліти о кім,
чім; ~ *svoj prečin* жаліти о свóім постўпкy;
veľmi ~ujem, že... я барз, бáную, же..., ё мi
жаль, же... 3 *čo* жаліти, жáловати чóго;
neľutoval peniaze він не жáловав пiнязей

ľút//y *kníž.* дикый, зуривый, роззурёный,
лўтый; ~a *zver* лўтый звiрь; ~ *nepriateľ*
лўтый нeприятель

lux¹ -u *m* *vyсавáч*

lux² -u *m* *fyz.* лукс

luxác//ia -ie *ž lek.* выткнутя, выклубіня, луксация; vrozená ~ вроджене выклубіня
luxmet//er -ra *m fyz.* луксметр
lux//ovat' -uje -ujú *nedok.* čo *hovor.* чистити высавачом, высавати; ~ pokrovce чистити покрівці высавачом
luxus -u *m* лүксус, роскіш, кóмфорт, гоно́сность, помпéзность; zbytočný ~ непотрібна роскіш; to je pre mňa ~ тотó є про мене кóмфорт
luxusn//ý роско́шный, комфóртный, гоно́сный, лүксу́сный, помпéзный; ~ tovar комфóртный товáр; ~á kajuta лүксу́сна ка-юта; ~ byt роско́шный квáртель
luz//a -y *ž pejor.* збéрба, вагабунд, лóтор, гáведь, чвáр'а, нічóмник, бáнда
lužickosrbský серболужіцький
lužick//ý лужіцький; ~á srbčina сербо-лужіцький язык
lúz//it' -i -ia *nedok. odb.* лүговати, вы-мóчовати, мóчити в лүговім ростóку; ~ kože мóчити скóры в лүговині
lyceálny ліце́йский; ~ profesor профéсор ліце́я
lyceist//a -u *m* ліцеїста
lycejný p. lyceálny
lyce//um -a *s* ліце́й
lyk//o -a *s* 1 лыко, лүбок, бобу́ля 2 (*rastlina*) бобу́ля, вóвче лыко áбо бобу́ля
lykopód//ium -ia *s* по́ппаз
lykovcový príd. k lykovce
lykov//ec -са *m bot.* єдовáты бобу́лі, вóвчі бобу́лі
lykov//ý лыко́вый, лүбоко́вый; бобулё́вый; ~é výrobku лүбоко́вы вырoбки, вырoбки із лыка
lykožrút -a *m (chrobák)* лыкожрúт (пожерáч кóры стрóмів)
lymf//a -y *ž lek.* лімфа
lymfatick//ý лімфаті́чний; ~á žľaza лім-фаті́чна желéза; ~á uzlina лімфаті́чний ўзел
lymfocyt -u *m lek.* лімфоцít
lymfocytárny lek. лімфоцítный
lymfocytóz//a -y *ž lek.* лімфоцítóза

lynč -u *m* суд Лінча, лінчовáня
lynč//ovat' -uje -ujú *nedok.* лінчовáти, выставляти, пiддавáти *nedok. dok.*; ~ černochov лінчовáти нéгрів, выставляти під суд нéгрів
lýrl//a -y *ž* 1 лі́ра; hrať na ~e грáти на лі́рі 2 *tech.* рі́тара
lyrickoepick//ý лі́ріко-епі́чний, лі́ро-епі́чний; ~á báseň лі́ріко-епі́чна поéма; ~ žáner лі́ріко-епі́чний жанр; ~é dielo лі́ріко-епі́чний твір
lyricky prísł. лі́річні, з чұвством; ~ naladený лі́річні наладжéный, в лі́річнім наладжі́ні
lyrick//ý лі́річний, чұвственный; ~á báseň лі́річний стих, стишóк; ~á poézia лі́річна поéзія; ~á pasáž лі́річне одступлі́ня; ~ hlas лі́річний, ні́жний гóлос • ~ soprán *hud.* лі́річне сопра́но
lyrik -a *m* лі́рік
lyrik//a -y *ž* лі́ріка, лі́річна поéзія; ľubostná ~ любóвна лі́ріка
lyrizm//us -u *m* лі́різм
lyriz//ovat' -uje -ujú *nedok.* лі́різовáти, ро-бити лі́річним; ~ovaná próza лі́різовáна про́за, стишкы в про́зі
lýrovitý лі́ровитый, лі́роподобный
lys//a -y *ž*, **lysall//ňa** -ne *ž* лыса, лысáня (*nár.*) (кóрoва з бі́лым пятно́м на челі́)
lysat//ý *expr.* лы́сый, безво́лосый, голого́ловый (*цáлком лысы́й*); ~á hlava облы́сiвша áбо лыса гóлова
lysin//a -y *ž* 1 (*na hlave ľudí*) лы́сина, пле-шина 2 (*srsť odlišnej farby na hlave zvierat*) лы́сина, звiздочка; kôň s bielou ~ou на čele кiнь з бі́лов звiздочков на челі́
lysink//a -y *ž* *zdrob.* лы́синка, плешинка
lysk//a¹ -y *ž* *zool.* лы́ска
lysk//a² -y *ž* 1 (*škvrna v srsti zvierat*) лы́сина, плешина 2 (*plešina, lysina*) лы́сина, пле-шина
kysk//o -a *s* кiнь *m* áбо віл з лы́синов на челі́
lysk//ovat' -uje -ujú *nedok.* čo (*značkovat' stromy sekerou*) робити зáрубкы на стрóмах, значковáти стрóмы

lys/ý лысый; ~ člověk лысый чоловік; ~á hlava лыса голова **2** го́лый, без ростлинства; ~á vetva го́лый конáрик

lytick/ý lek. літічний, помáлый, повольный, уволнюющий; ~é klesanie teploty літічне падіння температу́ры

lýtk//o -a s пытко (но́гы)

lýtkový prid. k lýtko; ~ sval лыткóва муску́ла

lyzimet//er -ra m odb. лізіме́тер

lyzín -u m lek. лі́зин

lyzoform -u m chem. лізофо́рм

lyzoformový prid. k lyzoform; лізоформо́вый; ~ roztok лізоформо́вый ро́сток

lyzol -u m chem. лізо́л

lyzolvý лізолóвый; ~ roztok лізолóвый ро́сток

lyž/le -í ž mn. č. (j. č. ~a) лі́жы; bežecké ~ біже́цькы лі́жы; zjazdové ~ зъяздо́вы лі́жы, зъяздо́вки; skokanské ~ скока́ньскы лі́жы

lyžiar -a m ліжа́рь

lyžiar/leň -ne ž hovor. ліжа́рня

lyžiark//a -y ž ліжа́рька

lyžiar//ky -ok ž mn. č. hovor. ліжа́рькы, ліжа́рьскы топа́нky

lyžiarsk/ly ліжа́рьський; ~ úbor ліжа́рьске обле́чіня; ~ topánky ліжа́рьскы топа́нky; ~ blúza ліжа́рьска блуза áбо ветро́вка; ~é palice ліжа́рьскы па́ліці; ~ mostík ліжа́рьський мо́стик áбо трамплі́н; ~a túra ліжа́рьска ту́ра; ~a dráha ліжа́рьска доро́га áбо сто́па

lyžiarstv//o -a s ліжа́рьський шпорт

lyžic//a -e ž **1** ло́жка; drevená ~ деревяна ло́жка; strieborná ~ серебряна ло́жка; polievková al. jedáca ~ по́ливкова ло́жка **2** лопáтка; murárska ~ кел́ня • utopil by ho v ~i vodu гото́вый залляти ё́го і ло́жці во́ды

lyžicovitý ложковитый

lyžicov/ly tech. ложко́вый; ~é rýpadlá ложко́вый экскава́тор

lyžičk//a -y ž ло́жка, ло́жочка; kávová, čajová ~ каво́ва, чаё́ва ло́жочка • utopil by ho v ~e vodu залляв бы ё́го в ло́жці во́ды

lyžičkár -a m пожа́рь

lyžičársky пожа́рьський

lyžičárstv//o -a s ложка́рьство, výroba ло́жок

lyžičkovitý ложковитый, подобный на ло́жку

lyžičník -a m bot. хри́н

lyžovačk//a -y ž hovor. ліжова́чка; ísť na ~u іти ліжова́ти ся, іти на лі́жову прогу́лку; byť na ~e быти на ліжова́чці

lyž//ovať (sa) -uje (s) -ujú (sa) nedok. ліжова́ти (ся), ходити ліжова́ти (ся), заобера́ти ся ліжа́рьским шпо́ртом

lžihumanizm//us -u m kniž. псевдогума́нізм; кламливый, фало́шный гума́нізм, не тот пра́вый гума́нізм

lžimorálk//a -y ž kniž. ло́жна мора́лка; кламлива, фало́шна мора́лка, псевдомора́лка

lžiprorok -a m kniž. неправди́вый, фало́шный про́рок, не тот пра́вый про́рок

lživost//ť -ti ž кламливость, фало́шность, неправдивость, ци́ганство

lživ/ly кламливый, фало́шный, непра́дивый, ци́га́ньский, не тот акура́тный

M

m [m i em] neskl. s (hláska a písmeno) (па-тинське) **m** neskl. s; malé m малé м; velké M велике М

ma **2. a 4. p. zám.** ja ме́не

mac//ať -ia -ajú nedok. expr. **1** koho, čo пы́цяти, пы́цкати; ма́цати, ма́цькати **2** (hľadať macaním) напы́цяти, напы́цёвати; ~ po kľúčke напы́цяти áбо гле́дати ключку (двёре́й); ~ pred sebou пы́цяти пе́ред собо́в, іти напы́цячкы, іти ма́цкаючі (в темно́мі і m. n.)

macedónčín//a -y ž македо́ньський язы́к

Macedón//ec -ca m Македо́нець

Macedónk//a -y ž Македо́нка

macedónsky македо́ньський

macík -a m det. ма́цко

mack//ať -á -ajú nedok. expr. пы́цяти, пы́цкати; ма́цкати, ма́цяти

mack//o¹ -a s *hovor.* дупáчки *potm.*

mack//o² -a *m zdrob.* медвідько

mack//o³ -a *m hovor.* спущáк (гóблик)

macoch//a -y ž мачóха • *byť* niekomu ~ou односити ся як мачóха к дакомý; čo som tu, od ~? *hovor.* што я ту, од мачóхы?; што я ту, чуждýй ці што?; я ту тыж не чуждýй
macošsky *peisl.* по-мацóшскы, як мачóха; сурóво; ~ *zaobchodiť* s niekým сурóво заобходити з даким, заобходити ся з даким як мачóха

macošsk//ý *príd. k* **macocha**; ~ *osud* зла дóля; ~á *priroda* сурóва прирóда

mača -ľa s máча, мачáтко

mačac//í мачáчий; ~ie *miaukanie* мачáче мявканя; ~ *koncert* мачáчий концéрт; ~ie *oči* мачáчі о́чі, о́чі як у ма́чки; ~ie *pohyby* мачáчі, тихы погына́ня; *hovor.* *žart.* ~ia *muzika* фалóшна, незладжéна мýзыка; *nár. bot.* ~ *chvostík*, *myši* *chvost* мышáчий хвóстик

mačacin//a -y ž **1** (*mäso*) мачатина **2** (*zápach*) мачáчий за́пах áбо пах

mačan//ie -ia s мачáня; намо́чованя; вы-мо́чованя

mač//ať -a -ajú *nedok.* **1** *čo v čom, do čoho* мочíти, намо́човати *што в чім*; ~ *si chlieb do kávy* мачáти собі хлiб до кáвея; ~ *bielizeň pred práním* мочíти білизну пéред прáнём; ~ *ľan* мочíти лен áбо коно́плі
2 *kuch.* обáлэвати, обверну́ти; ~ *rezeň v túke* обверну́ти рiзку в муцi **3** *čo čím* намо́човати, змо́човати; ~ *ranu vlhkou handričkou* змо́човати рáну з волгкóв ряндков

mačiak -a *m zool.* нáлпа

mačiatk//o -a s máча

mačičk//a -y ž *zdrob.* мачáтко, кiцька

máčik -a *m hovor.* коцýр, коцýрик

mačin//a -y ž трáвник; *obkladanie* ~ou обкладáня трáвником, затрáвнёваня

mačk//a -y ž **1** ма́чка; *angorská* ~ антóрська ма́чка; *divá* ~ дика ма́чка; *falošný* ako ~ фалóшный áбо фаризéйський як ма́чка **2** *hovor.* (*kožušina z mačky*) ма́чка, мачáчий кожýх **3** *hovor.* (*samica šeliem*) ма́чка **4**

tech. (*žeriavový vozík*) жерьявóва ма́чка **5** ~y *mn. č.* (*železné klíny al. háky*) ма́чки • *písať, škriabať* ako ~ писáти, шкрябати як кýрка лáбков; *žijú* ako pes a ~ (они) жыють як пес з ма́чков; *hrať* sa na ~u a *myš* грáти ся на ма́чку i мыш; *chodiť al. obchádzať* ako ~ *okolo* horúcej kaše ходити áбо об-ходить як ма́чка óколо горячой кáшы, ходити доокóла та доокóла; *kúpiť* ~ *vo vreci* купити ма́чку в мiху; *predať* ~ *vo vreci* продати ма́чку в мiху; *dobré myšiam, keď* ~y *doma* *nieto* [*prisl.*] дóбрі мышáм, кiдь ма́чки нeт дóма

mačkovit//é -ých *mn. č. zool.* мачковиты

madame [-m] *neskl.* ж мадám *neskl.*

Maďar -a *m* Мáдяр, Угóрець

maďarčin//a -y ž мадярьскýй язык

maďarčinár -a *m* учiтель мадярьского языкá

maďarizác//ia -ie ž мадяризáция

maďarizačn//ý мадячризáчный; ~á *politika* мадяризáчна полі́тика

maďarizátor -a *m* мадяризáтор

maďarizátorsk//ý мадяризáторський; ~á *politika* мадяризáторська полі́тика, полі́тика мадяризáції

maďariz//ovať -ujť -ujú *nedok.* мадяризóвати

Maďark//a -y ž Мадярка

maďarofil -a *m* мадярофiл

maďarofilský мадярофiльський

maďarofób//ia -ie ž мадярофóбiя

maďarón -a *m* *pejor.* мадярón

maďarónstv//o -a s мадярónство

maďarsky *prisl.* по-мадярьскы; ~ *hovoriť* говорити по-мадярьскы

maďarsk//ý мадярьскýй, угóрьскýй; ~ *jazyk* мадярьскýй язык; ~á *salama* ма-дярьска салáма; ~á *kuchyňa* мадярьска кýхня

madeir//a -y ž **1** (*víno*) мадéйра **2** *text.* мадéйра (*від вышýтого полóтна*)

madon//a -y ž мадóна

madrigal -u *m hud.* мадриáл

maestoso [ma-estózo] -a *s prisl. hud.* маестóзо

maf//ia -ie ž мафiя

mág -a *m* ма́г

magazín -a/-u *m* 1 (obrázkový časopis) (ілюстраційний) журнал (*штомісячник і т. н.*) 2 *zastar. (sklad)* склад

maggi *neskl. s kuch. márti (ekstirákt korínja do póplivok)*

máglia -ie *ž* ма́рія; čierna ~ чо́рна ма́рія; biela ~ бі́ла ма́рія

magicklý *v rôzn. význ.* ма́гічний; ~ vzorec ма́гічны зна́кы; ~á moc ма́гічна сила; ~ štvorec ма́гічний квадра́т • ~é oko *el. tech.* ма́гічне о́ко, індика́тор нала́джіня (*radionpřímachá*)

magist/er -ra *m* ма́гістер; ~ farmácie ма́гістер фарма́ції, фарма́це́вт

magistr/la -y *ž*: ~ farmácie ма́гістра фарма́ції, фарма́це́вка

magistrál/la -y *ž* ма́їстра́ла; železničná ~ жу́лізнодо́рожна ма́їстра́ла; auto-mobilová ~ автомо́білова ма́їстра́ла, автома́їсра́ла; vzdušná ~ возду́шна ма́їстра́ла

magistrát -u *ž zastar.* ма́їсра́т

magistrátny ма́їсра́тський; му́ніципа́льний; ~ úradník ма́їсра́тський а́бо му́ніципа́льний уря́дник

magm/la -y *ž geol.* ма́гма

magnát -a *m* ма́гна́т; uhorskí ~i *hist.* ма́дярьскы ма́гна́ты; naftový ~ на́фто́вый ма́гна́т; finančný ~ фіна́нчний ма́гна́т

magnet -u *m* ма́гнет; tyčovitý ~ бру́ско́вый ма́гнет; stály *al. trvalý* ~ ма́гнет на все, ты́рва́льний ма́гнет

magnetický 1 ма́гнеті́чний; ~á ihla ма́гнеті́чна і́гла; ~é pole ма́гнеті́чне по́ле 2 *pren.* ма́гнеті́чний, гі́пно́ті́чний; ~ pohľad гі́пно́ті́чний а́бо гі́пнозу́ючий по́гляд

magnetit -u *m min.* ма́гнеті́т

magnetitový *príd. k magnetit*

magnetizác/la -ie *ž fyz.* ма́гнетіза́ція, нама́гні́чова́ня

magnetizačný ма́гнетіза́чний; ~ prúd нама́гні́чую́чий ток

magnetizmus -u *m fyz.* ма́гнеті́зм; zemský ~ земе́льний ма́гнеті́зм, ма́гнеті́чна сила зе́млі; ~ železa ма́гнеті́зм же́ліза

magnetiz/ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *fyz.* ма́гнеті́зова́ти, нама́гні́чова́ти; ~ rotopisu elektrického prúdu нама́гні́чова́ти при по́мочі е́лектри́чного то́ку 2 *koho, čo* гі́пно́ті́зова́ти, ма́гнеті́зова́ти

magnetk/la -y *ž fyz.* ма́гні́тна стрі́лка; deklinačná ~ ма́гні́тна стрі́лка на́кло́ні́ня

magnetofón -u *m* ма́гнетофо́н

magnetofónový ма́гнетофоно́вый; ~ záznam ма́гнетофоно́вый за́пис; ~ pás ма́гнетофоно́ва па́ска

magnetov/lec -ca *m min.* ма́гнето́вець

magnetovlý ма́гнето́вый; ~á ocel' ма́гнето́ва о́ці́ль

magnéziovlý ма́гнезі́овый; ~é svetlo ма́гнезі́ове сві́тло; ~á zlúčenina ма́гнезі́ове спо́їня; ~ cement ма́гнезі́овый ці́мент

magnezit -u *m min.* ма́гнезі́т

magnezitár/eň -ne *ž* ма́гнезі́товый заво́д

magnezitk/la -y *ž hovor.* ма́гнезі́товый заво́д

magnezitovlý ма́гнезі́товый; ~ priemysel ма́гнезі́товый про́мысел

magnéz/ium -ia *s chem.* ма́гнезі́й

magnificenc/la -ie *ž trochu zastar.* ма́гніфі́ценція (*mímyn pékтора універзі́ты*)

magnóllia -ie *ž* ма́гно́лія

mahagón -u *m* ма́гаго́н, шкори́цовите де́рево

mahagónovlý ма́гагоно́вый; ~é drevo ма́гагоно́ве де́рево, шкори́цовите де́рево; ~ nábytok ма́гагоно́вый бу́тор, ма́гагоно́ве заря́джі́ня (до́му)

maharadž/la -u *m* ма́гара́джа

mach -u *m* 1 мох; obkladať ~om обкла́да́ти мо́хом 2 *machy mn. č. bot.* мхы • zarásť ~om зарос́ти мо́хом

mách/lať -a -ajú *nedok.* ма́хати; ~ rukami ма́хати ру́ка́ми; ~ kridlami ма́хати кры́лами

mách/lať sa -a sa -ajú sa *nedok. expr. (pľačkať sa)* плéска́ти ся (во во́ді)

mach/ler -ra *m hovor. expr.* ма́хер, сучі́й, шіко́вний, зру́чний чо́ловік, зна́лець, ма́йстер, одбо́рник

machinác/lie -ii ž *mn. č. pejor.* махінації; robiť ~ робити махінації, заоберати ся махінаціями; ~ z valutami валутны махінації

machl/le -ov ž *mn. č. hovor.* ма́хлі, махінації; robiť ~ робити ма́хлі, заоберати ся ма́хлями або махінаціями

machl/it' -i -ia *nedok. hovor. expr. pejor.* ма́зати, розма́зовати, зле ма́лєва́ти

mách/nut' -ne -nú *dok. čím* ма́хнути

machorast/ly -ov *m mn. č. bot.* мо́хы, мхы

machový моховый; ~ porast моx

machul/la -le ž *hovor. expr.* ма́гуля, шплях, пятно́; atramentová ~ тинто́ва ма́гуля

machul/it' -i -ia *nedok. expr.* ма́гуляти

maizen/la -y ž *kuch.* майзе́на, тендері́чана мукá

máj1 -a *m 1* май; Prvý ~ Пє́ршый май **2** *pren.* ярь; ~ života ярь жыво́та • studený ~, v stodole raj [*prisl.*] хо́лодный май, в шо́пі рай

máj2 -a *m* май (символ яри, висо́ка зруба́на березка, омаєна кві́тками і па́нтликами, котру́ по тради́ції в се́лах Слова́кії хло́пці ста́влять дівча́там пе́ред пе́ршым ма́єм)

maják -a *m* маяк

majákov/ly маяко́вый; ~á veža маяко́ва вежа

majáles -u *m* маялес, я́рне свято, бал; študentský ~ штуде́ньський маялес

majer -a *m* маі́р, вели́ке господа́рство

majestát -u *m 1 arch.* Вели́чєнство (*mimyn*); jeho královský ~ Ёго кралє́вске Вели́чєнство **2** *hist. (listina, výnos panovníka, kterým sa udeľovali privilegia)* (найвы́сший) рескри́пт **3** вели́кость, велича́вость; ~ smrti велича́вость сме́рти; urazený ~ *iron.* уражли́ва самолю́бость

majestátne *prisl.* велича́во, маєста́тні; ~ kráčať велича́во або свято́чні крача́ти або выступáти

majestátn/ly **1** репрезє́нтчний, повз-несє́ный, свято́чний, маєста́тный; ~e тихо́ свято́чне тихо **2** репрезє́нтчний,

повзнесє́ный, імпо́зантний, авторі-тативный; člověk ~ej postavу чо́ловік репрезє́нтчного зовні́шкы

majetkoprávn/ly має́тково-право́вый; ~e spory має́тковы спóры

majetkov/ly має́тко́вый; ~é pomery має́ткове поста́вля; ~é právo має́ткове пра́во

majetnícky вла́стницький; ~e pocit чу́вство вла́стника, вла́стницьке чу́вство

majetn/ly має́тний, бога́тый; ~e gazda бога́тый сє́лянин; ~é vrstvy obyvatelstva бога́ты ве́рствы жыте́лів

majet/ok -ku *m 1* має́ток, вла́стность, бога́тство; súkromný ~ вла́стный має́ток; verejný ~ о́бщный має́ток, о́бщна вла́стность; štátny ~ держа́вный має́ток, вла́стность держа́вы; národný ~ наро́дне бога́тство; družstevný ~ дру́жестве́ный або коопє́ративный має́ток; konfiškácia *al.* vyvlastnenie ~ku конфі́шкація або вы́вєла́стєні́я має́тку; nahanožiť ~ нага-но́жити або натовчі́ має́ток; poručiť svoj ~ за́вещáти свій має́ток; hnuteľný ~ *práv.* гну́чий має́ток; nehnuteľný ~ *práv.* негну́чий має́ток **2** має́ток, га́здівство; štátne ~у держа́вны має́ткы **3** вла́стность, має́ток; urobiť niečo ~kom niekoho зроби́ти да́штó вла́стностє́в да́кого або да́чіїм має́тком

majiteľ -a *m* вла́стник, га́зда; ~ domu га́зда до́му

majiteľ/k/la -y ž вла́стничка, га́здыня

majiteľ/sk/ly вла́стницький; ~é právo

вла́стницьке пра́во, пра́во вла́стника

majolík/la -y ž має́ліка, фая́нса; slovenská ~ слова́цька має́ліка

majonéz/la -y ž має́не́за; gyba v ~e рыба́ в має́не́зі

majonézový *príd. k* ма́йонє́за; ~ šalát

має́не́зовый ша́лат, ша́лат з має́не́зов

major -a *m* має́р

majorán -u *m* має́ра́н

majoránový має́ра́новы́й

majorát -u *m* *hist. práv.* має́рат

majorátny має́ра́тний; ~ majetok має́-ра́тний має́ток, має́рат

majorit//a -y ž *práv.* векшына, бівшысть; *dosiahnuť al. získať* ~у достати векшыну гóлосів

majoritn//ý; ~é uznesenie постановлiня, приятé векшынов (гóлосів)

majorizác//ia -ie ž *polit.* выужыта кiлькiстной векшыны (*при голосовáни*)

majorsk//ý *príd. k major*; ~ hodnost' гóдность маёра, ранг маёра

majorstv//o -a s гóдность маёра, звання маёра, ранг маёра

májovk//a -y ž 1 (*druh húb*) маёвка 2 (*druh čerešne*) скóра черешня 3 (*jarná bryndza*) ярна брiндза

májov//ý маёвый, маýский; ~á пос маýска áбо маёва нiч; ~ dážd' маёвый додж; ~ bryndza маёва брiндза; ~á čerešňa скóра áбо маёва черешня

majst//er -ra m 1 v *rôzn. význ.* маýстер; *krajčírsky* ~ крайчiр; *obuvnícky* ~ шýстер; *kominársky* ~ коменáрь; *murársky* ~ мýрник; *tanečný* ~ учiтель тáнцив; *smenový* ~ змiновýый маýстер; *koncertný* ~ концéртный маýстер; *baletný* ~ балетмаýстер; *obraz peznámeho* ~ra образ незнамого маýстра; *je* ~ v *rozprávani* вiн маýстер рoсповiдáти; ~ *slovesného umenia* маýстер худóжнёго слóва; *byť v niečom* ~om быти маýстром свóёго дiла; ~ri štetca маýстры пéнзля, пéнзлика 2 *šport.* шампиóн, маýстер; *zaslúžilý* ~ *športu* заслужённый маýстер шпóрту; *futbalový* ~ фотбалóвый маýстер; ~ *sveta* v *tenise* маýстер свiта в тéнисi • *bieda* *je najlepši* ~ [*prisl.*] бiдá вшытко наýчыть; *dielo chváli* ~ra [*prisl.*] рoбóта маýстра хвáлити, дiло маýстра бoйть ся

majsterk//a -y ž 1 маýстёрка, маýстрóва; *zmenová* ~ змiновá маýстёрка 2 маýстёрка; *je* ~ v *rozprávani* онá маýстёрка рoсповiдáти 3 *šport.* чемпиóнка, маýстёрка; ~ *športu* маýстёрка шпóрту

majstrov//lá -ej ž *hovor.* маýстрóва (*фýнкция в рoбóти*) i жeнá маýстра

majstr//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* 1 (*pracovať ako samostatný remeselník, byť*

majstrom) быти маýстром, рoбити як маýстер 2 (*robiť nejakú ručnú, technickú prácu*) маýстровáти

majstrovsk//ý 1 *príd. k majster* 1; ~é скýšky екзáмен на маýстра; ~ *kurz* маýстрóвский кýрз 2 *šport.*: ~ zápas маýстрóвский záпас 3 *pren.* зручный, шiкóвный, прикладный, скусённый; ~ *preklad knihy* прикладный перéклад книжки; ~ *prednes na husliach* маýстрóвска гра на гýслях; ~é *dielo* маýстрóвске дiло, шeдéвр

majstrovst//vá -iev ž *pomn. šport.* пёршысть, чемпиóнат, маýстрóвства

majstrovstv//o -a s 1 мéно маýстра; *získať* ~ vo *futbale* зaвoёвати мéно чемпиóна во фóтбалi 2 маýстрóвство, iскýство; *prekladateľské* ~ iскýство áбо маýстрóвство перéкладу

mak -u m мак; *siať* ~ сiяти мак; *rezance s* ~om рiзáнки з máком • *slepý al. vlčí* ~ вóвчий мак, дикий мак; *ani* ~у áни máку, тма-притмá; *deťi* *je tam ani* ~у дiтéй є там грoмáда-пригрoмáда áбо як гарингiв *pejor.*; *ani* ~, *ani za* ~, *ani o* ~ áни кус, áни кущiцько, áни мак; *niet v tom ani za* ~ *pravdy* нет в тiм áни кущiцько пráвды; *ani za таčný* ~ áни квáпку, áни квáпочку, абсолýтнi; *ani za таčný* ~ *sa veci nerozumie* вiн абсолýтнi не рoзýмить ся тóму; *vyzerať ako strašidlo do* ~у вызерать як стрáшок до máку

maka//o -a s *kart.* макáo

makarón//y -ov m *mn. č. kuch.* макароны

maket//a -y ž v *rôzn. význ.* макéта; ~ *domu* макéта дóму; ~ *divadelnej dekorácie* макéта театрálной декорáциi

maketový макетóвый

makist//a -u m макiста

maklér -a m маклер, *pren. pejor.* посерéдник **maklérstv//o** -a s маклёрство, *pren. pejor.* посерeдництво

makovic//a -e ž 1 маковиця, макóва гóловка; *zelená* ~ зелéна маковиця; *suchá* ~ сухá маковиця 2 *pren. expr.* маковиця, бáшка; *prázdna* ~ пустá маковиця 3

hovor. (na štíte strechy *al.* na vrcholci veže) pozláténé ~е позолочены маковиці
makovicový *príd. k* **makovica**; ~ odvar одвар із макových голівок
makovič//ie -ia s сухы стóпки máку і порóжні маковиці, маковиня
makovisk//lo -a s **1 p.** **makovičie 2 (pole)** макóве пóле, маковиско
makovník -a *m* маковяник
makov//lý макóвый; ~í zrnko макóве зéренко; ~ koláč макóвый колáч, колáч з máком, маковник, маковяник; ~ kvet квіт máку; ~ odvar макóвый одвар
makrek//a -y *ž* **zool.** макрéла, скýмбрія
makrelovit//lé -ých *mn.* *č.* **zool.** макреловиты
makroskopický макроскопічний
makulatúr//a -y *ž* **1 (koncept)** чмарóвник, чорновік **2 (odpadový papier)** почмáраний, пописáний пáпирь; óдпад, макулатýра; dať do ~ здати до óдпаду áбо макулатýры
makul//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* здавáти/здати пáпирь до збérні, до макулатýры
malag//a -y *ž* malá'ra
malachit -u *m min.* малахіт
malachitov//lý *v rôzn. význ.* малахітовый; ~á váza малахітова вáза; ~á kazeta малахітова шкатулка; ~á zeleň малахітова зéлень
Malaj//ec -sa *m* Малáець
Malajk//a -y *ž* Малáйка
malajský малáйский; ~ jazyk малáйский язык
malár//lia -ie *ž* malá'ria; tropická ~ тропічна малáрия
malarik -a *m* малáрик, хвóрый на малáрию
maláriov//lý маларіóвый; ~á epidémia маларіóва епідемія; ~ kotár маларіóвый комáр
malátn//iet' -ie -ejú *nedok.* малатніти, ставáти ся малáтным áбо слабым, слáбнути
malátn//y 1 малáтный, слабый, доконáный, вялый, невлáдный; ~е telo невлáдне тіло; chorý sa cíti ~ хвóрый чýс ся слабым **2** высиленный, вычерпáный, зослábеный; ~ spáнок зослábеный спáнок

mal'b//a -y *ž* **1 (činnost')** малёвáня, малярьство, живопис; študovať ~и учіти ся малярьству áбо малёвáти **2 (obraz)** óбраз, пісýнок, акварéл; ~ na skle óбраз на склі; portrétová ~ портретóва живопис **3 (náter steny)** малёвáня стін, нaтерáня стін; nástenná ~ малёвáня áбо нaтерáня стін
mal//é -ého *s hovor.* малé, дітина, дітятко
malebn//lý прекрасный, живописный; образкóвый; ~á róza живописна пóза; ~á panoráma прекрасна панорáма; ~á dolina живописна долина
malér -u *m hovor.* неприємность, нещáстя; dostať sa do ~и достáти ся до неприємности
maliar -a *m 1 (umelec)* малярь, художник, живописець; ~ portrétov малярь портрétів; akademický ~ академічний малярь áбо художник (*закінчившій Академію художеств*) **2 (remeselník)** малярь; ~ izieb малярь (хыж)
maliark//a -y *ž* малярька, художничка
maliarsk//y 1 (týkajúci sa maliarskeho umenia); ~а akadémia Академія художеств; ~ ateliér ателье художника áбо маляря **2 (týkajúci sa maliarskeho remesla)** малярьский; ~ dielňa малярьска майстерьска; ~е práce малярьскы робóты; ~а štetka малярьска щітка
maliarstv//lo -a s **1 (druh umenia)** малярьство, живопис ж; ornamentálne ~ орнаментáльне малярьство **2 (remeselnícka činnosť)** малярьство
malíč//lek -ka *m* мизінець, маленький палець; vytknúť si ~ выткнути собі мизінець
 ● mať piečo *v* ~ku máти даштó в мизінці, дóбрі розберáти ся в дачім; vysícať si z ~ka *expr.* выціяти собі з пáлця; otočiť si okolo ~ka обкрутити собі óколо пáлця
malíčk//lé -ého *s hovor. expr.* малёньке, дітина, дітвák; čakať ~ чéкати дітину
malíčko *prísl. expr.* лем-лем, барз máло, квáпку, квáпочку, трошéчки
malíčkos//t' -ti *ž* дрібниця, багáтель, глýпость; nosiť deťom ~ti носити дітём

дрібности; smiať sa, plakať pre každú ~ сміяти ся, плакати пре кáжду глúпость; to je pre neho ~ тотó про нёго багáтель; to nie je ~ тотó не дрібница • moja ~ моя малóсть, я негóдный тóго, я не заслúжу собі тóго

malický *expr.* малёнький, маленёнький

malígny *lek.* згубный, закёрный, небеспёчный; ~ nádor згубный nádor

malichernos//t' -ti ž 1 маліхёрность 2 (*malickosť*) дрібность

malicherný 1 маліхёрность, дрібница; ~ človek маліхёрный чоловік 2 незначный, не стоячий за реч, неважный; ~ spor звáда про глúпости, маліхёрности

malin//a -y ž малина; ústa ako ~ ústa áбо ráмба як малина; dievča ako ~ дівча як малина áбо ягода 2 *obuč. v mn. č.* ~у малина; chodiť na ~ ходити на малины; zbierať ~ зберáти малины

malináč -a *m (ker maliny)* малиняк, кряк малины

malinič//ie -ia s малинича, порóсты малин
maliniark//a -y ž малинярка; женá зберáюча малины

maliník -a *m* малиняк, кряк малины

malinisk//o -a s малиниско

málinko *prísl. expr.* малёнько, máло

malinovk//a -y ž *hovor.* малиновка, вóда з малиновым сірупом

malinov//ý малиновый; ~ džem малиновý джем; ~ á šťava малиновá щáва; ~ ker малиновý кряк, кряк малины

malinovočervený малиновýй (о фáрби)

mál//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* кому чо вызерати дость малым áбо невеликим; jemu sa zárobok ~i zárobok ёмý здáвати ся малым áбо низким; ~i sa tu režazí neos. ёмý máло áбо не выстачать пінязей
málo' *prísl.* 1 *prísl. i čís.* máло; ~ režazí máло пінязей; ~ jest' máло їсти; veľmi ~ барз máло; bolo tam pomerne ~ ľudі там было дость máло людéй 2 (*trochu, v malej miere*) дость máло, лем-лем; ~ sa podobáť пієкоти быти трошэчки подібным на

дакóго áбо дакóму; ~ úrodný kraj máло áбо slábo уродный край 3 (*málokedy*) рідко, máло коли; ~ nás navštevoval він рідко нас навщівляв • ešte ~ krajcov chleba zjedol іщі máло óкрайців хліба зів, máло кáшы їв; za ~ režazí ~ muziky [*prísl.*] за máло пінязей - máло мýзыхы

mál//o² -a s máло, невелика кількість; невелё; jeden z ~а odvážlivcov едén із máло одважных áбо смілых; uspokojit' sa s ~ом успокоїти ся з малым áбо з немóгим; mal na ~е, že ho nevyhodili z práce ёго лем-лем (же) не вышмарили з робóты • už ho je na ~е він уж дóвго не потягне, уж на дóвго не выстачить

maloburžoáz//ia -ie ž дрібнá буржуазія

maloburžoázny малобуржуázный

máločo' *zám.* máло што

máločo² *prísl.* невелё, трошэчки, лем-лем, лем што, лем máло; ~ menší od neho трошэчки мёншый од нёго

málodetný малодітний, маючий máло дітэй

malodušný маючий страх, боязливый; ~ človek боязливый чоловік

málokde *prísl.* máло дé

málokedy *prísl.* máло коли; ~ príde neskoro máло áбо рідко коли він прихóдить пізно
málokrvnos//t' -ti ž *lek.* худокрóвность
málokrvn//ý *lek.* худокрóвный; ~é dieťa худокрóвна дітина; дітина, терпляча худокрóвностёв

máloкто *zám.* máло хтó; ~ vedel tak spievať máло хтó знав так співа́ти

máloktorý *zám.* máло котрый

maloletos//t' -ti ž *práv.* неповнолітність, малолітність

malolet//ý *práv.* неповнолітний, малолітний; ~é deti неповнолітны діти

malomestsk//ý маломістьський, провінціáльний; ~é prostredie маломістьска атмосféра

malomeštiack//y *pejor.* маломіщáньський; ~е predsudky міщáньскы предсúды

malomešťanstv//o -a ž *pejor.* маломіщáнство, міщáнство, провінціáлізм

malomeštiak -a *m* маломіщан, міщан, житель малого міста

malomocenstvo/lo -a *s lek.* лёпра; не-владность

malomocný постигнутый лёпрою; не-владный

malomysel'ný боязливый, устраха́ный, склэслый, песімістичный

maloobchod -u *m* продава́ния дрібно́го това́ру, дрібный това́р

maloobchodník -a *m* торго́вец з дрібным а́бо розлі́чным това́ром

maloobchodn'ý розлі́чный; ~á сена ма-лообходна ціна́, ціна́ для купую́чого

malopredaj -a *m* продава́ния купую́чому

malopredajn'ý розлі́чнопродава́ный; ~é сепу ціны для купую́чого

malorážk/la -y *ž hovor.* фловбе́ртка, малора́жка

maloroľnícky малоземе́льный крестян

maloroľníctvo/lo -a *s* малоземе́льные крес-тянство

maloroľník -a *m* малоземе́льный крестян

mal'ovan'/ie -ia *s* 1 мале́ва́ния, вымале́ва́ния 2 (*na výtvarníckej škole*) мале́ва́ния, живопис 3 маля́рьскы робо́ты

mal'ovank/la -y *ž, obyč. v mn. č.* ~у о́бразок а́бо выкрес, ри́сую́к на мале́ва́ния

mal'ovan'ý 1 мале́ва́ный, розмале́ва́ный, на́рисова́ный, розри́сова́ный; ~é vajce мале́ва́не яйце, писа́нка; ~é džbánku мале́ва́ны дзбанкы 2 *bás.* прекра́сный, чаро́вный; ~é dievča чаро́вна краса́виця • *zaobchádzať s niekým ako s ~ým* vajcom заобходи́ти ся з да́ким як з мале́ва́ным яйце́м

mal'lovať -uje -ujú *nedok.* 1 мале́ва́ти (фа́рбами); ~ portréty, zátišia мале́ва́ти портре́ты, за́тішія; ~ olejovými farbami мале́ва́ти оли́евыми(а) фа́рбами 2 мале́ва́ти, фа́рбити, ри́сова́ти; ~ vajíčka мале́ва́ти а́бо фа́рбити яйця́; ~ steny мале́ва́ти а́бо бі́лити стіны́; ~ si pery мале́ва́ти га́мбы; *mráz ~uje okná* мо́роз малю́є о́блакы а́бо о́кна 3 (*krasopisne*

písať) выпи́совати, вымале́вати 4 *koho, čo expr. (živo opísať)* опи́совати, роспи́совати • *nemajú čerta na stenu* не ма́люй чо́рта на стіну́, не кра́кай!; ~ *niečo čiernymi farbami* предста́вляти собі́ да́што в чо́рнім сві́тлі; *nie je čert taký strašný, ako ho ~ujú [prísl.]* не так стра́шный чорт, як ё́го ма́люють

mal'lovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* мале́ва́ти ся; *veľmi sa ~uje* она́ ми́цно малю́є ся

malovern'ý мо́лові́рный, недо́вірчи́вый, неві́руючий; ~í *pochybovači* ма́лові́рны похы́бова́чі

mal'ovk/la -y *ž* мале́вка, фа́рба; ~ *opadáva* мале́вка а́бо фа́рба одлу́плює ся

malovravn'ý 1 незго́ворчи́вый; тихый; ~ *človek* незго́ворчи́вый чо́ловік 2 *pren. (o veciach, javoch)* ма́лого́воря́чий; ску́пый; ~é *fakty* ску́пы фа́кты; *to sú ~é farty* то́ты фа́кты ма́ло го́вора́ть

malovýrob/la -y *ž* дрі́бна ви́роба

malovýrobca/la дрі́бный (това́ро)ви́робник

malt/la -y *ž* ма́лта, вако́вка; *cementová ~* ці́ментова ма́лта а́бо вако́вка

maltáz/la -y *ž chem.* ма́лта́за

malt'lovať -uje -ujú *nedok.* ма́лтова́ти, ва́кова́ти, спі́внєва́ти вако́вков

maltóz/la -y *ž chem.* ма́лтóза, сладо́вый цу́керъ

maltuzianizm/us -mu *m filoz.* ма́лту-зіа́нство

mal'ý 1 ма́лый, ма́ленький, невели́кий; ~á *záhrada* невели́кий сад; ~ *dom* невели́кий ді́м, ма́лый до́мик; *kabát mu je ~ kabát* ё́му ма́лый; *topánky sú ~ topánky* ма́лы; ~é *pivo* ма́ле́ пиво (1/2 лі́тра); ~é *písmeno* ма́ла а́бо стрóчна бу́ква; ~ *pohraničný styk* сі́стема во́льного пере́ходу гра́ніці в ме́джах ви́значено́й погра́нично́й о́бласті (*na osnóvi dohovoru ме́джі сусі́дніма(у) держа́вами*); *oznamovateľ (v povinách)* озна́митель; ~ *krvný obeh* ма́лый круг кро́вного о́біру; ~ *mozog anat.* ма́лый мозо́р; *Malý voz astron.* Ма́лый ві́з; *Malá Dohoda hist.* Ма́ла Анта́нта; ~á *tercia hud.*

малá тёрця; ~é formy *lit.* малы фóрмы **2** (*nízky*) невысóкий, низкий, малéнький; ~ chlap невысóкий хлоп **3** (*nedospelý*) малéнький, малолітній; mój ~ brat мій малéнький брат; keď som bol ~ коли я був мелéнький **4** (*nepočetný*) невеликий, малочіслéнный, малéнький; ~á skupina невелика ѓрупа; ~ národ невеликий нарóд **5** (*nedosahujúci potrebnú úroveň*) низкий, малый; ~ plat низкий зáробок; ~ tlak низкий тиск **6** (*bezvýznamný*) незначный, малозначáщий, малозначный, дрібный; ~ spisovateľ малозна́мый писáтель; ~á úloha незначна́ áбо невелика áбо малéнька роль **7** (*krátky*) близкий, кúртый, малый; ~á vzdialenosť малá діштáнція **8** *pren.* (*obmedzený, zaostalý*) ограни́ченный, заостáлый; ~í ľudia ограни́чены люди **9** (*spoločensky al. majetkovo nižšie postavený*) дрібный; ~ úradník дрібный урядник áбо слúжачій; ~ roľník малоземéльный крестьян • od ~а од дітинства áбо дітства, од малéнька, од малых рóків; má ~ú dušičku мать малú душічку; máš už ~é oči уж о́чи зліплюють ся тобі; počínať si ako ~ ránboh ≈ ё́му сам чорт не брат, робити по-своёму; z ~ej iskry veľký oheň býva [*prisl.*] з малóй іскры взгорить плáмя; ~á hrudka, ale samý syr [*prisl.*] малá ѓрудка, áле сáмый сыр

mam/la -y ž **1** máма, máти; stará ~ ба́ба, ба́бка; krstná ~ крéстна máма; dievča je po mámi, дівча є ціла máма **2** (*oslovenie manželky, obyčajne pred deťmi*) máма, ма́мка, ма́мічка • sedieť ~е на sukni три-мати ся ма́миной сýкні

mamaj -a *m expr.* ху́май, глупáк, бо́льван

mamalig/la -y ž мамалы́га, тендері́чана кáша

mameluk -a *m 1 hist.* мамелу́к **2** *pejor.* ѓроби-ян, глупáк; грубый, неокресáный чоловік

mami *neskl.* ž *hypok.* máми, ма́мічка, ма́мка

mamičk/la -y ž *fam. hypok.* ма́мічка, ма́мка

mamičkár -a *m hovor.* ма́мин сын, ма́мкін

сын; ма́мкіне дівча

mám/lit' -i -ia *nedok.* **1** (*klamať*) баламу-тити, клáмати, ва́бити, зблáзнéвати; ~ reknyťmi rečami ошáлéвати солóдкама речáми **2** (*omamovať*) омáмовати, дур-манити; výparu ~ia выпары дурмáнять **3** (*lákať*) выдурéвати, вымáнéвати; ~ od niekoho peniaze вымáнéвати пі́нязі од да́кого

mámiv/ly **1** манливый, примáнюючий, зблáзнюючий; ~á krása примáнююча красотá; ~é reči krásny слóва **2** одурмáнюючий; ~á vôňa одурмáнюючий зáпах

mamk/la -y ž *hypok.* ма́мка, ма́мічка

mamľas -a *m expr.* бо́льван, глупáк, дурáк, нанічгóдник; veľký ~ набитый глупáк

mamon/la -y ž *pejor.* ма́мона; slúžiť ~ служыти ма́моні

mamonár -a *m pejor.* ма́монáрь; лако́мець, хамті́вець, бажливый по богáтстві

mamonárstv/o -a *s pejor.* лако́мство, хамті́вство, згон за богáтством

mamut -a *m* ма́мут

mamut/ľi **1** маму́товий; ~ia kosť кість ма́мута; ~ie kly клы ма́мута **2** *pren. expr.* ті́рантський, обрóвський, огро́мный; ~ie sumy обрóвскы сýмы; ~ podnik ті́рантська фі́рма

manažér -a *m* ма́нажéр, імпре́сáріо *neskl. m*

manažérstv/o -a *s* профéсія ма́нажéра

mandant -a *m práv.* ма́ндáнт, пові́рователь, сповномóцнюючий

mandarink/la -y ž ма́ндрáнка

mandát -u *m hist., práv.* ма́ндáт, сповномóцні́ня, пові́рія; poslanecký ~ посланéцький ма́ндáт, ма́ндáт послáнця; vzdať sa ~и вздати ся ма́ндáту

mandatár -a *m práv.* ма́ндатáрь, пові́ренець, сповномóцне́нець

mandátn/ly: ~ komisia ма́ндáтна комі́сія; ~е územie ма́ндáтна тері́торія; ~а sústava ма́ндáтна сі́стема

mandľeľ -ľa *m zastar.* ма́ндель (*смáрша* *єди́ниця рахо́вáння, рівна 15 фáлаткам, на́пр., сно́пам*)

mand'la -le ž 1 (*strom*) мандля ж; kvitnúca ~ квітуча мандля 2 (*plod*) мандля; horká ~ гірка мандля; lúpáné ~le лупана мандля 3 *obyč.* v *mn.* č. ~le anat. мандлі; zápal ~lí запаліня мандлів; hltanová ~ *hovor.* гортанна мандля

mand'ovlec -са *m geol.* мандлєвець, мандлєвий ка́мінь

mand'ovit'ý мандлєвитый; ~é о́ці мандлєвити о́чі

mand'ovník -а *m bot.* мандлєвник, мандля

mand'ovlý v *rôzn. význ.* мандлєвий; ~ olej мандлєвий олі́й; ~á torta мандлєва то́рта; ~é mlieko мандлєве мо́локо; ~é о́ці мандлєвити о́чі

mandolín/la -y ž *mandolína*

mandragor/la -y ž *bot.* мандраго́ра

mandril -а *m zool.* мандри́л

manekýn -а *m 1 (človek)* мане́кін, мане́кінчик 2 (*figuréna*) мане́кін

manekýnk/la -y ž *мане́кінка*

manév'ler -ru *m 1* мане́вер *aj pren.*; taktický ~ такти́чний мане́вер; obkolesovací ~ обходя́чий мане́вер 2 ~re *romn.* мане́вры; jesenné ~ осі́нні мане́вры

manévrovací/í маневру́ючий; ~ia taktika маневру́юча та́ктика, та́ктика маневрова́ння

manévrl'ovat' -uje -ujú *nedok.* маневровати; loď ~uje шы́фа маневру́є

maněž -e ž *мане́ж*

mangán -u *m chem.* ма́нган

mangánovlý *chem.* ма́нгановый; ~á ruda ма́нганова руда́

mang'el' -la *m* ма́нгель; (*v práčovni*) ма́нгель; elektrický ~ електри́чний ма́нгель

mang'lovací/í манглю́ючий; ~ia doska до́ска на ма́нглєва́ння

mang'l'ovat' -uje -ujú *nedok.* ма́нглєва́ти (*bielizný*); (*v práčovni*) вибі́глєва́ти; ~ vypratú bielzeň вибі́глєва́ти ви́прату бі́лизну́

mang'lov'ňa -ne ž *ма́нглєвня*

mang'lo -а s ма́нго *neskl.* s

mangovník -а *m* ма́нго, ма́нго́вый *strom*

manchest'ler [menčester] -ru *m text.* ме́нчестер

manchestrov'ly [menčestr-] менчестро́вый; із ме́нчестра; ~é pohavice менчестро́вы ногави́ці

mán'la -ie ž ма́нія; ~ prenasledovania ма́нія прона́слідовати

maniak -а *m* ма́няк

manier -u *m* **manier/la** -y ž 1 v *rôzn. význ.* ма́ніра; panské ~у па́нськы ма́ніры; prekné ~у нешувны а́бо глупы ма́ніры; rečnický ~ ма́ніра говори́ти 2 (*spôsob umeleckého tvorenia*) спо́соб, шті́; kompozičné ~е ко́мпози́чны спо́собы

manifest -u *m* ма́ніфест

manifestác'ia -ie ž 1 ма́ніфеста́ція; демонстра́ція; prvomájová ~ першома́єва ма́ніфеста́ція 2 (*prejav*) демонстра́ція; oslava bola ~iou priateľstva о́славлєва́ння было́ демонстра́цієв прия́тельства

manifestačný ма́ніфеста́чний; ~ sprievod ма́ніфеста́ція

manifestant -а *m* ма́ніфеста́нт, демонстра́нт

manifest'ovat' -uje -ujú *nedok. dok. 1* ма́ніфестова́ти, демонштрова́ти; ~ za mier демонштрова́ти за ми́р 2 демонштрова́ти; ~ svoje rozhodlanie bojovať демонштрова́ти сво́ю бо́єву гото́вность

manikúr/la -y ž 1 ма́нікюра; robiť ~у робити ма́нікюру 2 (*súprava*) ма́нікү́рный се́рвіс

manikúrkl/la -y ž *hovor.* ма́нікү́рка

manikúrkl'y -ok ž *romn. hovor.* ма́нікү́рны ножи́чкы

manikúr'ovat' -uje -ujú *nedok.* ма́ніку́рова́ти, робити ма́нікюру; ~ si nechty ма́ніку́рова́ти со́бі но́хті

manikúrov'ly ма́нікү́рный; ~é požnice ма́нікү́рны ножи́чкы

manil'la -y ž *text.* ма́нільське во́ло́кно

manilov'ly *text.* ма́нільський; ~é vláknо ма́нільське во́ло́кно

manipulác'ia -ie ž ма́ніпула́ція; опера́ція; jednoduchá ~ *žel.* є́днокрыло́ва ма́ніпула́ція; reňážná ~ пі́няжна опера́ція; daňová ~ да́нєва шпекула́ція; ručná ~ ру́чна ма́ніпула́ція а́бо переро́бка

manipulačn//é -ého s поплáток за мані-
пулáciu áбо адміністрацію

manipulašný prid. k manipulación; ~ ро-
платок манипулáчный поплáток, поплáток
за адміністрацію

manipulant -a m 1 тэхнік, маніпулáнт
2 оперáтор; poštový ~ поштóвый ма-
нипулáнт áбо оперáтор

manipul//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* мані-
пуловáти; проводить/провéсти манипулáciu;
~ s peniazmi проводить піняжны оперáції

mank//o -a s účt. мánко; недостáток;
pokladničné ~ мánко в кáсі, кáсовый
недостáток; váhové ~ недоважіня; zistiť ~
обявити недоважіня áбо мánко

mann//a -y ž мánна; čakať на niečo ako na ~u
z neba чékати на дашто, як мánну з нéба

manomet//er -ra m fyz. маномéтер

manšaft -u m šport. slang. мýжство,
комáнда, грýпа грáчів

mantik//a -y ž kniž. вищовáня, вищія

mantinel -u m 1 (na biliardovom stole)
обрýба 2 (ohrada ihriska) мантинел

mantis//a -y ž mat. мántica

manuál -u m 1 hud. мануáл, клавиáтура
орґану 2 cirk. трéбник, приручнýй співник
орґаністы

manuáln//y мануáльний, рýчний; ~a práca
мануáльна робóта; фізічна робóта; ~e
pracovať мануáльні áбо фізічно робити

manufaktúr//a -y ž v rôzn. význ.
мануфактýра; pracovať v ~e робити в ма-
нуфактýрі

manufaktúrn//y мануфактýрний; ~a vý-
roba мануфактýрна výroba

manuskript -u m kniž. манускріпт; рýкопис
maňuškl//a -y ž (prstová bábika) палцéва
пóпка, бiбабó

naňžsky p. bahniatka

manzard//a -y ž, **manzardk//a** -y ž манзáрда,
манзáрдка; rodinný dom s ~ou родиннýй
дiм з манзáрдов

manzardn//ý, manzardov//ý манзáрднýй,
манзáрдóвый; ~á izba манзáрдóва izба; ~
byť манзáрдóве бывáня

manžel -a m 1 муж; женáтый муж по
одношіні к жені; zákonný ~ закóнный муж 2
len v mn. č. ~ia муж і женá; побрáты; mladí
~ia молодята; молоды молодóжены áбо
побрáты; žiť ako ~ia жыти як муж з женóв,
жыти як побрáты

manželk//a -y ž женá; выдата женá по
одношіні к мýжови

manželsk//ý побрáты; ~á dvojica побрáта
пáра; ~é spolužitie жыот мýжа і жены,
жыот побрáтых

manželstv//o -a s побрáтя; ~ z vypočítavosti
побрáтя з розрахýнку; vstúpiť do ~a
побрáти ся; bezdetné ~ бездiтне побрáтя;
rozluka al. rozvod ~a рóсход áбо рóзвод
побрáтых

manžet//a -y ž v rôzn. význ. манжéта; rukávy
s ~ami рукáвы з манжéтами; čipkové ~y
чiпкóвы манжéты; kožuštinové ~y манжéты
iз кожушины; pohavice bez manžiet
ногавицi без манжéт

manžetk//a -y ž hovor. манжéтка, манжéта
manžetov//ý манжéтóвый; ~é gombičky
манжéтóвы гóмбiчкы

map//a -y ž 1 máпа; zemetpisná ~ геогрáфiчна
мáпа; zakresliť do ~y закреслити до мáпы;
generálna ~ генерáлна мáпа; nakresliť ~u
niečoho накреслити мáпу дачóго 2 (obal
na spisy) náпка 3 hovor. (flaky) пятнó; ~y na
stene od vlhka пятнá на стiні од вóлгкости
mapovací топогрáфiчний, мапýючий; ~
papier топогрáфiчний пáпiрь

mapovať -a m топогрáф, маповáч

map//ovať -uje -ujú *nedok.* маповáти,
выгóтoвити топогрáфiчну фотогрáфiю; ~
z lietadla маповáти з ероплáну; ~ náгečové
javу маповати дiалéктны явлiня

mapov//ý мапóвый; ~ diagram мапóвый
дiагрáм; ~é značky мапóвы знáкы

marabu neskl. m zool. марабý neskl.

maratón -u m šport. маратóн, ма-
ратóньскýй бiг; lyžiarsky ~ лiжáрьскýй
маратóн; bežecký ~ маратóньскýй бiг;
plavecký ~ маратóньскýй рóсплав

maratón//ec -ca m маратóнец

maratónsky maratónський; ~ beh maratónський біг; ~ bežec maratónський біжець, maratóнець

marcipán -u *m* марціпán; ako z ~u як образок

marcipánový марціпановый; ~é cesto марціпанове тісто

marcový марцовый

mar/lec -са *m* máрец

margarét//a -y *ž*, **margarétk//a** -y *ž* *hovor.* маргарéта, маргарéтка

margarín -u *m* маргарín; stolový ~ столовый маргарín; čajový ~ чаёвый маргарín

marginál//ie -ii *ž mn.* č. познáčky на okrajах áбо по́лях áбо ма́рпах, ма́ргина́лії

margináln//y ма́ргина́льний; ~e poznámky *al.* glosy познáčky на okrajах

margír//ovat' -ujť -ujú *nedok. hovor.* сімулова́ти, притваря́ти ся, фінгова́ти; ~ chorobu притваря́ти ся хво́рым, сімулова́ти хворо́ту

marg//o -a *s* márgo, okraj, póle; poznámky na ~ примі́тки áбо познáčky на okrajах; široké ~ шыро́кы по́ля áбо okра́ї • на ~ niečoho на ма́рго дачо́го, к вопро́су о дачі́м; одно́си чо́го

marhu//ľa -le *ž* (*strom i plod*) маргу́ля, бара́цка; zavárané -le маргу́лёвый ко́мпот

marhuľovic//a -e *ž* маргу́левіця, ба-рацко́віця

marhuľový маргу́лёвый, барацко́вый; ~ lekvar маргу́лёвый ле́квар

Már//lia -ie *ž* Ма́рія; Panna Mária *cirk.* , Panenka Mária *expr.* (святá) богоро́диця; діва Ма́рія, богома́тирь • Ježíš, Mária! Го́споди!, бо́же мій!

mariánsk//y *cirk. prid. k Mária*; ~e sviatky свята пресвято́ї богоро́диці; ~a minca моне́та з часів Ма́рії Терезі́ї

mariáš -a *m kart.* ма́ріяш; centový ~ центо́вый ма́ріяш

marinád//a -y *ž* ма́ринада

maringotk//a -y *ž* ма́ринго́тка

marin//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. kuch.* ма-рі́нова́ти; ~ované gyby ма́ринова́ны ры́бы

mar/it' -i -ia *nedok.* 1 ка́зити, ні́чити, знемо́жнёва́ти, наруша́ти; ~ plánu niekoho наруша́ти да́чії пла́ны 2 ма́рнити, ма́рити, тратити (надáрьмо); ~ silu надáрьмо тратити си́лы; ~ čas надáрьмо áбо напýсто трати час

mar/it' sa -i sa -ia sa *nedok.* ма́рить ся, ука́зує ся, зда́вать ся, ви́дять ся, яви́ть ся; ~í sa mi pred očami ма́рить ся ми пе́ред очáми

mark//a -y *ž* ма́рка (*пíняжна єдени́ця*)

markantn//ý 1 ви́разный, оче́видный, значный; ~ rozdiel оче́видный ро́зділ 2 замі́тний, вели́кий, імпо́зántный, ха́ракте́рістичный, ти́пичный; ~á postava вели́ка осо́ба, замі́тна фі́гура

marmelád//a -y *ž* марме́лада; jahodová ~ яго́дова марме́лада

marmeládový марме́ладо́вый

márnic//a -e *ž* ма́рніця

márn//it' -i -ia *nedok.* 1 напýсто áбо надáрьмо тратити; тратити, страча́ти, ма́рнити; ~ čas (надáрьмо) тратити час; ~ peniaze страча́ти áбо ма́рнити пíнязі; вышма́рэва́ти пíнязі до ві́тру 2 губи́ти, забива́ти, ні́чити, ні́вочі́ти; ~ ľudí губи́ти люде́й; ~ horu ні́чити лі́с

márnivý го́рдый, ва́жный, амбіціо́зный; надýтый, надýманий, самолю́бий; ~ človek самолю́бый чоло́вік

márnomyseľný самолю́бий, надýманий, надýтый, нафу́канный

márnos//ť -ti *ž* 1 (*zbytočnosť, bezúčelnosť*) ма́рность, бесці́нность, даремно́сть; ~ úsilia даремно́сть уси́ловно́сти 2 (*daromnica*) су́ета; ~ti svetské сві́тська су́ета • ~ nad ~ су́ета над су́етами; ~ šedivá! *hovor.* з ро́зumu зыйти!; зоша́літи мож!; vyjsť na ~ ви́йти на мі́зерію, на жо́бра́цтво; dať sa na ~ да́ти ся на ма́рнотра́тность; doniesť niekoho na ~ зні́чити да́кого

márnotratník -a *m* ма́рнотра́тник, роз-мі́товач

márnotratný ма́рнотра́тний, розмі́туючий; viesť ~ život ве́сти ма́рнотра́тний спо́соб жы́вота áбо ве́сти живо́т розмі́туючо́го чоло́віка; ~ syn *bibl.* блу́дний сын

márn//y 1 (*zbytočný, bezvýsledný*) ма́рный, дарёмный, непотрібный; ~ pámaħa дарёмна náмага; ~ pokus ма́рне по-кушованя **2** (*bezceňný*) бесцінний, порожній, пустий; ~а рýcha *hovor.* пустий áбо порожній гóнор • roztrhať na ~e kúsky ростóргати на ма́рны фáлатки; ~а sláva *hovor.* ма́рна слáва; ніч не зрóбиш; што зрóбиш; о чім говорити

marocký мароцький

Maročan -а *m* Марочáн

Maročank//a -y *ž* Марочáнка

maród -а *m voj. slang., niž. hovor.* хвóрый, марóд; byť ~ хворіти, бути хвóрым; som ~ я хвóрый; hlásiť sa za ~а голосити ся за хвóрого áбо за марóда

marodér -а *m pejor.* **1** симулáнт áбо чáсто хворіючий чоловiк **2 voj.** мародёр

maród//liť -i -ia, **maród//ovať** -uje -ujú *nedok. niž. hovor.* мародовáти, бути хвóрым; робити ся хвóрым, хворіти, хорплявіти

marón//y -орv *m mn. č.* гáштаны (*сóрта таліянських гáштанів*)

Mars¹ -а *m myt.* Марс (*у стáрых Рiмáнів бог вóйны*)

Mars² -a/-u *m astron.* Марс

marseillais//a [marsejéza] -y *ž* марсельєза

marš¹ -u *m zastar. (pochod i skladba)* марш; parádny ~ парадный марш; smútočný ~ смúточный áбо похорóнный марш

marš² *cit.* марш; ~ von! марш áбо гет óдты!, заберай ся áбо iдь гет!, рушáй!

maršal -а *m* ма́ршал; poľný ~ польный ма́ршал áбо фельдма́ршал

maršalsk//ý маршáльський; ~а palička маршáльське жéзло

maršalstv//o -а *s* маршáлство, маршáльська шáржа

martinsk//ý мартiньський; ~а pec мартiньський пец *m*; ~ á осeľ мартiньська óцiль

martýr -а *m kniž.* мученик, терпячий • robiť zo seba ~а робити зо сéбе терпячого áбо великомученика; stavať sa do pózy ~а ставáти ся до póзы мученика

martýrstv//o -а *s kniž.* мучiня, мýки, терпiня

marxist//a -u *m* марксіста

marxisticko-leninský, marxisticko-leninský марксісько-лєніньський

marxistick//ý марксіський; ~ svetonázor марксіський погляд; ~а ideológia марксіська iдеолófia

marxiz//mus -mu *m* марксізм

marxizmus-leninizmus marxizmu-leninizmu *m* марксізм-лєнінізм

már//y már *ž pomn.* погрiбны носiтка; *niest'* на ~ach нєсти на погрiбных носiтках • už je *al.* leží на ~ach він уж не жыє, він уж на дрýгим свiті

mas//a -y *ž 1* (*vešké množstvo*) вєлє, мнóго, мнóжство, máca; ~ ľudí máca нарóду áбо людєй **2 odb. (hmota vôbec)** máca; beztvará ~ бесфóрмна máca; čokoládová ~ чоколáдова máca **3 obyč. v mn. č.** ~y (*ľud*) máсы; široké ~y шырóкы máсы; mať za sebou ~y оперáти ся на підтримку мас

masakr//a -у *ž* масáкра, máсове убивство, забияцтво; krvavé ~у obyvatelstva звiрьскы máсовы убивства жытелiв

masakr//ovať -uje -ujú *nedok. expr.* масакровáти, забивáти; ~ mierumilovné obyvatelstvo забивáти мiрных жытелiв

masáž -е *ž* масáж, масiровáня; ~ tváre масáж лиця; elektrická ~ електрична масáж; robiť ~ робити масáж, масiровáти

masážn//y масáжний; ~а miestnosť масáжна мiстность

masážový масáжний; ~ krém масáжний крем, крем на масiровáня

maselnic//a -е *ž* бодєнька; drevená ~ деревяна бодєнька (*на колочiня мáсла*)

maselničk//a -y *ž 1 zdrob. k maselnica 2* (*nádoba*) маселнiчка

masér -а *m* масєр

masérk//a -y *ž* масєрка

masérstv//o -а *s* профєсия масєра

masír//ovať -uje -ujú *nedok.* масiровáти, робити масáж; ~ svaly масiровáти мýскулы; ~ vemeno kravу масiровáти вымя корóвы

masív -u *m* масiв; karpatský ~ карпáтський масiв; horský ~ гóрьскый масiв

masívny /y масі́вний, вели́кий, мі́цний, гру́бий; ~a stavba вели́ка будо́ва; ~ pábytok масі́вний бу́тор

mask /la -y ž 1 v rôzn. význ. ма́ска; ~ čerta ма́ска чо́рта; zváračská ~ ма́ска зваря́ча; plynová ~ проти́газо́ва ма́ска; nasadiť si ~u наса́дити ма́ску; posmrtná ~ посме́ртна ма́ска 2 машка́рне обле́чіння; číť si ~u шы́ти собі машка́рне обле́чіння 3 tech. (na chladiči auta) декора́тивна мере́жка (па́діамо́па) • mať al. nosiť ~u na tvári носи́ти ма́ску на тва́ри; odhodíť ~u зошма́рити ма́ску; strhnúť ~u сто́ргнути ма́ску; to je ~! hovor. но і ма́ска!

maskér -a m грі́мер, ма́скер

maskérsky гріме́рский, маске́рский

maskovac /lí 1 div. грі́мерую́чий, маскю́ючий; ~ie farby грі́м, грі́мерую́чі фа́рбы 2 voj. маскю́ючий; ~ie prostriedky маскю́ючі сре́дства; ~ia sieť маскю́юча сі́тка

maskovan /lý 1 (naličený) (за)маско́ваний, в ма́сці; ~ zlodej маско́ваний зло́дій, зло́дій в ма́сці 2 (ukrytý, zastretý) скры́тый, спря́таний; dobre ~ до́бри спря́таний а́бо скры́тый; ~é písmo та́йне пись́мо, та́йно-пис

mask/ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 koho грі́мовати; ~ hercov грі́мовати арти́стів 2 čo скрыва́ти, маско́вати; ~ delá маско́вати кано́ны; ~ svoje nedostatky скрыва́ти свої́ недоса́тки

mask/ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 грі́мовати, накладати́ грі́м на тварь 2 маско́вати ся; ~ sa pred leteckým útokom маско́вати ся од возду́шного напа́діня, маско́вати ся пе́ред ероплано́вым напа́дінем

maskov /ňa -ne ž грі́мовня

maskulín /um -a s gram. 1 му́жський род 2 назывник а́бо субста́нтів му́жского ро́ду

masliak -a m сосно́вый гри́б, масля́к

masliar /leň -ne ž выро́бня ма́сла; масло́вый заво́д, заво́д на спрацо́ваня мо́лока, мо́лока́рня

masliarstv /o -a s выро́ба ма́сла

masl /o -a s 1 ма́сло; čajové ~ (сметанко́ве) ма́сло; topené ~ топе́не ма́сло; chlieb s ~om хлі́б з ма́слом; mútiť ~ колоти́ти ма́сло 2 масть; cínové ~ ці́нкова масть • ide (to) ako po ~e (toto) іде́ як по ма́слі; má ~ na hlave ма́ть ма́сло на го́лові

maslomer -u/-a m масло́мір, бутіро́мі́тер

maslovk /la -y ž масло́вка (со́рта щавна́тых гру́шок)

maslovlý 1 (robený na masle, s maslom) масло́вый, з ма́слом; ~é cesto масло́ве ті́сто 2 (na výrobu masla) масло́выро́бный

masovopolitick /lý ма́сово-полі́тичний; ~á práca ма́сово-полі́тична робо́та

masov /lý ма́совый; ~é organizácie ма́совы орга́ніза́ції; ~é scény ма́совы сце́ны • ~ hrob ма́совый гроб, бра́тський гроб

masl' -ti ž 1 (omasta) са́ло; шма́лець; масть; bravčová ~ сви́нский шма́лець; husacia ~ гуся́ча масть 2 масть; zinková ~ ці́нкова масть; ichtyolová ~ іхтіоло́ва масть; bórová ~ боро́ва масть • človek mazaný všetkými ~ľami чоло́вік ма́заний вшы́ткими ма́стями, стрі́ляний воро́бель

mastencový min. стеа́тітовий

masten /lec -ca m min. стеа́т

masteníč /la -y ž tech. олі́йні́чка

masten /lie -ia s ма́щина, нама́щова́ня; automatické ~ автома́ти́чне ма́щина

mastič -a m ма́стіч

mastič /la -y ž 1 масть, крем, пома́да; ~y na tvár кре́мы на тварь 2 масть ж (наро́днй́й проду́кт на росте́ра́ня i m. n.); liečiť ~ami лі́чити ма́стями а́бо дома́шні́ми(-а) проду́ктами

mastičár -a m 1 ма́стічка́рь m aj pren. 2 pejor. лі́карь-ша́рлатан

masl' /it' -í -ia *nedok.* 1 масти́ти (ма́слом, олі́єм, ма́стєв); dobre ~ до́бри нама́щова́ти; ~ husacou masťou масти́ти гуся́чов ма́стєв 2 (natierať) олі́євати, масти́ти, нама́щова́ти; ~ si vlasy масти́ти собі во́лосы(-я) олі́єм, олі́євати (со́бі) во́лосы 3 pren. expr. (bit') би́ти, масти́ти, лу́пкати, колоти́ти; ~ niekoho реме́том

мастити réminěm дакого **4** *hovor. expr.* мастити, лупити, різати; ~ karty лупити картти; **5** *kart. slang. (dávať desiatku al. eso pri mariáši ap.)* шмаряти десятку або туза
 • dobre si brucho ~ *hovor. pejor.* добрі собі бріх мастити, од нічого не зрікати ся; kto ~í, ten vozí хто ма́стить, тот во́зить; не помáстиш – не підеш

mastitíd//a -y ž *lek.* мастітіда, запаління груди

mastix -u *m* ма́стика, ароматічна смола

mastnot//a -y ž **1** (*mast'*) масть; papier presiaknutý ~ou páпірь, пресякнутый ма́стєв **2** (*vlastnosť*) масно́та, перема́щеність

mastn//ý **1** *v rôzn. význ.* масний; ~é jedlo масне їдло; ~é mäso масне мясо; ~á pleť масна́ кожа; ~ krem масний крем; ~á škvrna масне́ пятно́; ~é kyseliny *chem.* масны кіслоты **2** по́евый, заолієва́ний, солонино́вый, з масныма(-и) пятна́ми, зама́щений; ~é pohavice зама́щены нога́вці; ~ papier *obch.* пера́мент (*nánipь*) **3** *hovor. expr.* порядний, великий, масний; ~á pokuta порядна або велика по́кута, порядний штроф; ~á suma со́лідна су́ма **4** *pren.* масний, неслу́шний; ~é vtіру масны ане́доты; ~é nádavky неслу́шны або грубы на́да́вки • ~ hrniec *al.* válov ва́лів, тепле місце або містечко

mašin//a -y ž *hovor.* машина; šijacia ~ машина на шы́тя; robiť ako ~ робити як машина **2** (*vlak*) влак, поїзд, машина (*zastar.*); cestovať na ~e іти вла́ком або маши́нов

mašínér//lia -ie ž **1** складна машина; filmová ~ фі́лмове заряджі́ня **2** *pren.* машина; vojnová ~ во́йно́ва машина

mašír//ovať -uje -ujú *nedok. hovor. zastar.* маши́ровати, по́ходовати, крача́ти

maškar//a -y ž **1** ма́ска, машка́ра; oblečený ako ~ облечéний як машка́ра **2** (*oblek*) машка́рне облечі́ня, ма́ска

maškarád//a -y ž машкара́да

maškrť//it' -í -ia *nedok.* машкы́ртити, посма́ковати собі на дачі́м; ~ cukríky машкы́ртити цу́крикы; ~ na cudzej smotane посма́ковати собі на чужі́й сметáнці

maškrtnic//a -e ž лако́мниця, лако́мка

maškrtnictv//o -a *s* лако́мство

maškrtník -a *m* лако́мець

maškrtný: ~ člověk лако́мець

maš//ľa -le ž **1** па́нтлик, па́нтличок; ~ do vlasov па́нтлик до во́лосів **2** ма́шля; viazať na ~ľu зав'язáти на ма́шлю; зав'язáти ма́шлю (на ў́злик)

maša//ľ -le ž ста́йня; kravská ~ ста́йня про коро́вы, коро́вник; konská ~ ста́йня про ко́ні, коня́рня • je tam ako v ~li *hovor. pejor.* є там як в ста́йні

mašaľ'ný prid. k mašaľ; ~ chov dobytkа ста́йне́ве трима́ня худо́бы; ~ hnoj ста́йне́вий гні́й

mat -u *m* šach. мат; dať ~ дати мат; dostať ~ достáти мат; šach ~ шах і мат

mať¹ matere ž ма́ти, ма́ма ж; stará ~ ба́ба, ба́бка; krstná ~ кр́єстна ма́ма

mať² má majú *nedok. 1* čo (*byť vlastníkom*) ма́ти шмо, володі́ти чім; *prekladá sa tiež konštrukciou* у ме́не (те́бе, не́го) є або су́ть; ~ deti ма́ти ді́ти; ~ mnoho kníh ма́ти ве́лє книг; má dom ма́ть (свій) ді́м, у не́го (свій) ді́м; mal syna мав сына́, у не́го був сын **2** (*v spojeniach vyjadrujúcich vlastnosť, fyzický stav ap.*); ~ kašeľ ка́шлати; mám nádchu мам на́дху; mám hlad я голо́дний, хо́че ся мі ї́сти; mám smäd мам смед, хо́че ся мі пи́ти; má reumu ма́ть ре́вму, він те́рпить ревма́тизмом; má tvrdý spánok він (она́) тве́рдо спи́ть, ма́ть тве́рды́й спа́нок; dievča má peknú postavu ді́вча ма́ть шу́мну фо́рму; ~ prejav выступати з докла́дом; mám prednášku мам ле́кцію, у ме́не ле́кція; mám schôdzu, rokovanie мам зібра́ня, ї́днаня **3** (*má funkciu polosponového slovesa*) бы́ти; má charakter він ма́ть ха́ра́ктер, він ха́ра́ктерный; má rozvahu він россу́джуючий або холо́днокро́вный; má silu він ми́цный;

má odvahu він одва́жный або смі́лий **4** čo (*používa sa pri opisnom vymedzovaní pojmu*) обсяговати *што*, складати ся із чого; meter má sto centimetrov ме́тер мать сто центіме́трів; hodina má šesťdesiat minút го́дина мать ші́стьдесят ми́нút; tucet má dvanásť kusov ту́цет скла́даты ся із двана́дцять кúсів або фáлатків **5** (*obsahovať niečo ako súčasť, príslušnosť*) ма́ти; byť má ústredné kúrenie быва́ня мать центрáльне выкúрёва́ня; dom má záhradu при до́мі є сад **6** (*dostávať, poberať niečo*) достава́ти, бра́ти; ~ plat, dôchodok достава́ти або бра́ти выплату, пен́зію **7** čo (*vyjadruje stav, vyplývajúci zo vzťahu osôb*) поужыва́ти, выужывати *што*; ~ podporu niekoho ма́ти підпору або опóру у дако́го; ~ dôveru niekoho ма́ти дові́ру у дако́го, ужива́ти дові́ру дако́го; ~ sympatie niekoho ма́ти симпа́тії дачі́ї; mám jeho sympatie мам ёго симпа́тії **8** (*pri vyjadrovaní veku*) *prekladá sa aj konštrukciou* ми (тобі, ёму́) s čísľ.; má dvadsať rokov ёму́ (ёй) два́дцять ро́ків; v lete bude ~ päť rokov в лі́ті ёму́ (ёй) бу́де або спо́внить ся пять ро́ків **9** (*používa sa vo funkcii modálneho slovesa*) тре́ба, потрі́бно; му́сити; mal by som ísť k lekárovi ми́ тре́ба або потрі́бно (*zriedk.*) (п)і́ти к до́кторови, я мав бы і́ти к до́кторови; mal by si sa učiť ты́ мав бы у́чіти ся, тобі́ тре́ба бы было́ у́чіти ся; ak máš ísť, tak choď кидь ты́ му́сиш і́ти, так і́дь; čo mám robiť? што́ (мам) робити́?, што́ ми́ оста́вають робити́? **10** v *spojení s neurč.* *sa prekladá konštrukciou* ле́два же, лем же *so slovesom*; mal sa zadusiť od smiechu він ле́два же не задусив ся од смі́ху; malo ho rozhodiť od zlosti він лем же не пра́скнув од зло́сти **11** *koho za koho, čo (pokladať niekoho za niekoho)* пова́жовати, рахова́ти ко́го кым, чим; v dedine ho mali za dobrého gazdu в селі́ ёго пова́жали за до́брого ра́зду **12** *hovor. obyč. v 1. os. mn. č., často sa neprekladá; dnes máme krásny deň* днесь прекра́сный або чуде́сный

день; teraz máme marec тепе́рь (ма́ме) ма́рець; máme presne desať hodín тепе́рь рівно де́сять го́дин **13** v *spojení s trpným príchastím stredného rodu obyč. sa prekladá minulým časom*; mám navarené я уж припра́вила або навари́ла (о́бід, вече́рю); mám sľúbené mi о́бця́ли; má už dopité він уж допив **14** v *zápore s mod. slovesom v spojení so zámenami a neurč. sa prekladá individuálne*; nemám čo čítať я не мам што́ чи́тати; nemám kde bývať я не мам де́ быва́ти; nemám kde sedieť я не мам де́ сиді́ти **15** *ako súčasť frazeologizovaných spojení, vyjadrujúcich psychické i rozličné iné stavy človeka*) *prekladá sa podľa substantíva*; ~ radosť z niekoho, niečoho ра́довати ся дако́му, дачо́му; ~ žiaľ ма́ти жаль, смутити, жалі́ти; ~ strach z niekoho, niečoho боя́ти ся дако́го, дачо́го; ~ úctu k niekomu, niečomu ува́жати дако́го, дашто́; ~ rád niekoho люби́ти дако́го; nemať v láske niekoho не люби́ти дако́го; ~ v úmysle ма́ти за́мір, замі́рєвати ся; ~ na zreteľ niekoho, niečo ма́ти на ува́зі дако́го, дашто́; ~ do činenia s niekým, niečím ма́ти до ді́ла з даким, дачім; ~ niečo spoločného s niekým, niečím ма́ти дашто́ о́бще з даким, дачім; ~ niečo proti niekomu, niečomu ма́ти дашто́ про́тів дако́го, дачо́го; ~ niečo, niekoho po ruke *al. pri ruke al.* напорóдзи ма́ти дако́го, дашто́ по ру́ці або при ру́ці або під рукóв; ~ k dispozícii ма́ти к диспозі́ції, диспона́вати; ~ zľutovanie s niekým зжалі́ти ся над даким; ~ nedostatok niečoho ма́ти недо́стáток дачо́го, потре́бовати́ дашто́; mám dojem, že... я ду́мам, же...; mám pocit я чу́ю, чу́вствую; mám tušenie, že... мам сі́гнал, же... ● ~ moc nad niekým ма́ти ми́ць або си́лу над даким; ~ niekoho v hrsti *al. v rukách* трима́ти дако́го в жме́ні або в рукáх; ~ niekoho za blázna пова́жати дако́го за глупáка; nemať niekoho за ні́ч не ма́ти дако́го за ні́ч або нaні́ч; mám jeho на krku мам ёго на ка́рку; ~ niečo на

krku stáрати ся о даштó; má niečo ako па dlaní мать даштó як на дóлони, ёмý (ей) абсолю́тні ясно; ~ v hlave máти в гóлови; ~ veľa на hlave máти мнóго стáрости; ~ tvrdú hlavu *al.* svoju hlavu máти твердý гóлову áбо быти твердогóловым áбо мати свою гóлову; ~ dobrý nos а) máти дóбрый нiс áбо чух; б) máти псячiй áбо дóбрый нюх; ~ čisté ruky máти чiсты рýкы áбо не забáбраны рýкы; má veľký jazyk, má jazyk па ríť у нёго (у нёй) дóвгый язык, він (онá) мать дóвгый язык; ~ dve tváre máти двi твáри; ~ dušu па jazyku быти при смéрти; mám to па jazyku мам тóтo на языкý, так i крýтить ся мi áбо вéртить ся мi на языкý; ~ dlhé prsty máти дóвгы пáлцi, máти нечiсты рýкы; ~ niečo па pisme *al.* па papieri *al.* čierne па bielom máти даштó на пáпiрi, чóрне на бiлiм написáне; ~ otvorené oči máти отворéны óчi, позерáти на вшиткы óчi; nemať konca *al.* nemať konca-kraja *al.* hraníc не máти кiнце-крáя, не máти грáниць; ~ rozum по hromade быти мудрым, розúмным; mám toho plnú hlavu мам тóго пóвну гóлову, у мéне з гóловы тóтo не вихóдить, я дýмам лем о тiм; nemá všetkých doma не мать вшиткых дóма; má niečo v hlave мать даштó в гóлови; má hlavu па pravom mieste мать гóлову на плечáх áбо на спрáвнiм мiсцi; má jasnú hlavu мать ясну гóлову; má v hlave otruby мать в гóлови óтрубы áбо солóму; má vodu *al.* smar в žilách мать в жылах вóду áбо цмар (а не кров), мать рыбачу кров; má dlhé vedenie žart. до нёго дóвго дохóдить, мать дóвге веджiня; má srdce z kameňa мать камяне сéрдце, у нёно (у нёй) камяне сéрдце; nemá srdce не мать сéрдця, він бессердéчный; má zlaté srdce мать золотé сéрдце, у нёго (нёй) золотé сéрдце; má за ušami він хiтрый; má hrošiu kožu він мать кóжу (з) грóха, мать грубý кóжу, у нёго грубá кóжа; mám ho в žaludku мам ёго в жóлудку, він сидить мi в жóлудку, я сытый ним

по гóрло; má mladé *al.* dobré nohy мать молоды áбо легкы нóгы; він скóрый на нóгы áбо ногáми; to nemá hlavu ani päťu тóтo не мать áни гóловы áни пятy, тóтo даякá несмысéлность; má opisu він п'яний, він напив ся; maj rozum! май розúм!, будь розúмным!; už to mám! уж тóтo мам!, я спомянув (собi)!; čo máš па srdci? што маш на сéрдцi? áбо на душі?; tu máš (máte)! на, возьмий(те)! áбо бeрь(те)!; dobré má! так i трéба!, спрáвнi рóбиты!; máj ma rád!, majte ma radi! *expr.* плювáти мi на тéбе! (на вас!); kto nemá v hlave, má в päťach *al.* в nohách хто не мать в гóлови, мать в ногáх [prisl.] дупнá гóлова ногáм покóю не дасть

matador –a *m* 1 матадóр 2 *pren. hovor.* iнiциáтор

mátať máta/máce mátajú/mácu *nedok. bezpredm. i koho* чiм ука́зовати ся во фóрмi привiджiня; па cintoríne vraj máta на цiнтери вóдять ся привiджiня • в hlave tu máta в гóлови ёмý мéте ся áбо поба-ламутило

matematick//ý математiчний; ~é vlohy математiчны спосóбности; ~á presnosť математiчна тóчність; ~á lingvistika математiчна лiнгвiстiка

matematik -a *m* математiк

matematik//a -y ž математiка; vyššia ~ высша математiка; aplikovaná ~ аплiковáна áбо прикладна математiка; to je vysoká ~ *hovor.* тóтo є высóка математiка

matematikár –a *m škol. slang.* математiк, учiтель математiкы

mater *p. mať*

materčin//a -y ž рóдный áбо материнський язык

matér//ia -ie ž 1 (*látko, materiál*) вeщeствó, матeриáл; surová, spravovaná ~ сурóвый, обрóбёный матeриáл 2 *filoz.* матeрия

materiál -u *m* 1 матeриáл, матeриáлы; stavebný ~ будýючий матeриáл; obväzový ~ обвязóвый матeриáл; odpadový ~

одпадо́вый матеріа́л; šaty z hodvábného ~u шма́ты із гадва́бного матеріа́лу; vojnový ~ войно́вый матеріа́л 2 (*súhrn poznatkov z nejakého odboru*) матеріа́л; zbierať ~ збе́рати матеріа́л; triediť ~ класіфі́ковати матеріа́л; spracúvať vedecký ~ оброби́ти нау́чний матеріа́л

materiál//ie -ii ž *mn. č. odb.* матеріа́л; národopisné ~ етногرافی́чний матеріа́л

materialist//a -u *m filoz., pejor.* матеріа́ліста; dialektický ~ сторо́нник діалекти́чного матеріа́лізму; vulgárny ~ сторо́нник вул-та́рного матеріа́лізму

materialistick//ý матеріа́лістичный; ~ teória матеріа́лістична теорія; ~ svetonázor матеріа́лістичный світогля́д

materializác//ia -ie ž *odb. (zhmotnenie)* матеріа́лізація; ~ ideí матеріа́лізація іде́й

materializm//us -mu *m 1 filoz.* матеріа́лізм; dialektický ~ діалекти́чний матеріа́лізм; historický ~ істо́ричний матеріа́лізм 2 *pejor.* матеріа́лізм, практи́зм, еконо́мічність ж

materializ//ovat' -uje -ujú *nedok.* матеріа́лізувати; ~ovaná ľudská práca матеріа́лізована людська робо́та

materiáln//y матеріа́льний; ~ svet матеріа́льний сві́т; ~a škoda матеріа́льна шко́да; ~e hodnoty матеріа́льні ці́нності

materiálov//ý *príd. k materiálu*; ~á práca робо́та, Založéna на факти́чній матеріа́лі; ~é straty матеріа́лові стра́ты, стра́ты на матеріа́лі

materina dúška *materinej dúšky ž bot.* ма-терина ду́шка, ті́міян

materinsk//ý 1 *materninský*; ~ cit мате-ринське чу́вство; ~á řeč *materninský* áбо ро́дний язы́к; ~é mlieko *materninské* áбо гру́дне мо́локо; ~é znamienko мате-ринське п'ятно́, зна́мінко 2 (*starostlivý, nežný*) *materninský*, ні́жний, ласка́вий • má ~é mlieko na brade *hovor. žart.* у не́ро áбо ё́му ї́ці мо́локо на ра́мбах не обсо́хло

maternic//a -e ž *anat.* ма́тка, мате́рниця

maternicový, materničný *anat.* мате́рничный; ~ krček мате́рничный корчо́к

matersk//ý 1 *materninský*, ма́терський; ~á láska *materninská* лю́бов; ~á nežnosť *materninská* ні́жність; ~é mlieko мате-ринське áбо гру́дне мо́локо; ~á dovolenka ма́терська доволе́нка; ~é znamienko *materninské* п'ятно́, зна́мінко; ~á škola ма́терська шко́ла; ~á loď *voj.* ма́терська шы́фа 2 *odb.* ма́терський; ~á hornina *geol.* ма́терська горни́на; ~á bunka *biol.* ма́терська клі́тка áбо бу́нька; ~ úľ *včel.* матко́вий у́льй

materstv//o -a *s* мате́ринство; ochrana ~a охоро́на мате́ринства

matic//a ¹ -e ž 1 *tech.* ма́тиця; kridlová ~ крыло́ва ма́тиця 2 *mat.* ма́триця; sčítovanie matic зложі́ня ма́три́ц

matic//a ² -e ž ма́тиця (*общность, organizácia*); Matica slovenská Ма́тиця слова́цька/словене́ська (*на́зва слова́цької култу́рно-осві́тньої організації*)

maticiar -a *m hovor.* матича́рь, член áбо робо́тник Ма́тиці слова́цької

matick//a -y ž *hypok.* ма́ти, ма́тичка; ~ zem ма́тичка-зе́мля; ~ nebeská! ма́тирь бо́жа!

matiné *neskl. s* ма́тинé *neskl. s* ра́нній ко́нцэ́рт

matk//a ¹ -y ž 1 ма́ти, ма́ма; mnohodetná ~ многоді́тна ма́ма; nevlastná ~ невла́стна ма́ти, ма́чо́ха; slobodná ~ *hovor.* слобо́дна ма́ма, ма́тка; krkavčia ~ *hovor.* а) ма́ти-заби́ячка діте́й; б) (*zlá matka*) ма́чо́ха; budúca *al.* наста́ваю́ча ~ бу́дуча ма́ти; ~ zem ма́тичка-зе́мля; ~ príroda ма́тичка-приро́да 2 *včel.* ма́тка 3 *hovor. (maternica)* ма́тка, мате́рниця • aká ~ taká Katka [*prísł.*] я́бло од я́блони не́дале́ко па́дають áбо па́дань не́дале́ко; opatrnosť je ~ou múdrosti [*prísł.*] о́бере́жного і бо́г охоро́нює, о́бере́жність є ма́ти́п'єв му́дрости; lenivosť je ~ou všetkých nerestí лі́нівисть – ма́ти́рь вшы́тких не́достаткі́в

matk//a ² -y ž (*matica na skrutke*) шру́ба

matkovrah -a *m* уби́вця сво́єї ма́тери

matkový шрубо́вый; ~ závit шрубо́вый за́віт

matn//iet' -ie -ejú *nedok.* матніти, ставати ся м'ятним, темніти; *striebro* ~ie сребро темніє або матніє

matn//ý 1 м'ятний, темний; ~é svetlo слабé або матне світло; ~é sklo м'ятне скло 2 *pren.* неясний, невыразний, загм'ялений; ~é predstavy неясні представління, представы

mátoh//a -a ž матога, предв'їдж'яня, предв'їдж'їня; *verit'* v ~у вірити в предв'їдж'їня; *bát'* sa mátoh бояти ся предв'їдж'їнь

matolin//a -y ž *odb.* выжмычки, выжмыкы *pomn.*

mat//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* робити/зробити м'ятним; ~ *hodváb* робити г'їдваб м'ятним

matový *šach.* матовый; ~ *útok* матова атака

mátož//it' -í -ia *nedok. expr. (motat' sa)* матожити, шатати ся; *celú noc* ~il po dome цілу ніч він матожив по домі як прив'їдж'їня або м'їра • *niečo tu* ~í v hlave щось не дасть ёму покій, щось трап'їть ёго

mátoživ//ý страш'їчий, страшный, наганяючий страх; прив'їджуючий; ~é *myšlienky* страшны думкы

matožn//ý прив'їджуючий, страшный, страш'їчий, матожный; ~á *vidina* страш'їче прив'їдж'їня; ~é *tieňe* матожны тіни

matrac -a *m* матрац; *perový* ~ спруговый матрац

matracov//ý матрацовый; ~á *látka* матрацове полóтно

matriarchálny матриархальный; ~ *rod* матриархальный род

matriarchát -u *m* матриархат

matric//a -e ž *typ.* матрица

matricový *typ.* матрицовый; ~ *rám* матрицовый рам; ~ *lis* матрицовый лис

matričný метричний; ~ *výťah* метричний выпис, свідітельство о народж'їні, метрика; ~ *úrad* метричний уряд

matrik//a -y ž 1 метрика, метрична книга; *výpis z* ~ выпис із метрики, метричне

свідітельство, метрика; *viest'* ~у вéсти метричну книгу або метрики 2 (*úradná zoznam al. evidencia*) м'єнный список; ~ *učňov* список учеників

metrikár -a *m* метрикарь

matrón//a -y ž матро́на; *rímske* ~у рíмскы матро́ны; *ctihodná* ~ важ'їна матро́на

matróz -a *m zastar.* матро́с, моряк, наморник

matúr//a -y ž *hovor.* 1 мату́ра, екз'їмен на свідітельство зрілости; *zložit'* ~у складати екз'їмен на свідітельство зрілости 2 закінч'їна середня шкóла; *človek s* ~ou чоловік зо закінч'їнов середн'їв шкóлов

maturant -a *m* 1 (*žiak*) матура́нт, абітурієнт, выпускник середн'їй шкóлы 2 чоловік, закінч'ївший середню шкóлу з мату́ров

maturantk//a -y ž 1 (*žiačka*) матура́нтка, абітурієнтка, выпускниця середн'їй шкóлы 2 женá або дівча зо закінч'їнов середн'їв шкóлов з мату́ров

maturantský *príd. k maturant*

maturit//a -y ž 1 мату́ра, екз'їмены на свідітельство зрілости 2 закінч'їна середня шкóла з мату́ров

maturitn//ý: ~é *skúšky* матури́тны екз'їмены, екз'їмены на свідітельство зрілости; ~é *vysvedčenie* свідітельство зрілости; ~á *písomka* пис'їмна робóта на свідітельство зрілости

matur//ovat' -uje -ujú *nedok.* матуров'їти, складати екз'їмены на свідітельство зрілости

matuzalemský матузал'ємський; ~ *vek* матузал'ємський вік, матузал'ємскы ро́кы; барз висóкий вік, висóка старóба

mauzól//eum -ea *s* мавзол'їй

máv//at'¹ -a -ajú *nedok. čím* кывати, м'їхати, розм'їховати; ~ *šatkou*, *klobúkom* кывати хустóчков, кáлапом; ~ *kridlami* м'їхати крылами

máv//at'² -a -ajú *nedok. opak. k mat'*²

máv//nut' -ne -nu *dok. čím* кывнути, м'їхнути; ~ *rukou* кывнути рукóв • *na všetko* ~ *rukou* м'їхнути рукóв на вшытко

maximalizác//ia -ie *ž* максіمالізація; ~ cien максіمالізація цін, установліня максімáльных цін

maximaliz/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* *čo* максіمالізовáти, установлѐвати/становити максімáлну граніцю *áбо* міру *чóго*; ~ zisky максіمالізовáти прибутки

maximáln//y максімáльний; ~ počet максімáлна кількість; ~а *rýchlosť* максімáлна скóрость

maxim//um¹ -a *s odb.* máксимум; dosiahnuť ~ досягнути máксимум

maximum² *prisl. hovor.* máксимум; ~ dve hodiny máксимум дві го́дини

maz -u *m* **1** мазиво *c*; usňý ~ у́шне мазиво **2** лепідло; knihársky ~ книгáрьске *áбо* канцелáрьске лепідло

mazac//í мазáчий, на мазáня; ~ie oleje мазáчі олії

mazad//o -a *s* мазиво, олі́й, вазелина; strojové ~ мазиво на машини, машинóва вазелина

mazák -a *m slang.* (*obyč. o vojakovi al. väzňovi*) мазак; префіка́на лишка; обстріля́ний *áбо* стріля́ний воробѐль; starý ~ ста́рый мазак; а) (*o vojakovi*) скусѐный, обстріля́ний, префіка́ный во́як; б) (*väzeň*) ста́рый, бывшый арешта́нт

mazan//ec -са *m* маслóвый колáч

mazanic//a -е *ž expr.* (*o obraze, písme*) мазані́ця, мазани́на; чмарани́на

mazan//ie -ia *s* мазáня, оліѐва́ня, нама́зована; tlakové ~ *odb.* мазáня під тиском

mazanin//a -у *ž* **1** (*hlina*) глина (*на омáзованя хыжы*) **2** *expr.* мазани́на, мазані́ця; чмарани́на

mazan//ý **1** нама́заний; ~а spojka *tech.* нама́заний конта́кт **2** хі́трый, шіко́вний, ма́заний; ~ obchodník шіко́вний *áбо* ма́заний обхо́дник

mazat' maže mažú *nedok.* **1** ма́зати, оліѐва́ти; ~ gul'kové ložiská ма́зати гу́лькóвы ложі́ска; ~ lyže *šport.* воско́ва́ти

áбо ма́зати лі́жы **2** мастити, омастити, обма́щовати; ~ pec hlinou мастити пец глинов **3** *pren. hovor. expr.* бі́жати, уті́кати, пона́глати ся **4** *kart. slang.* мастити; ~ kartu мастити ка́рты

mazat' sa maže sa mažú *sa nedok. (špiniť sa)* ба́брати ся, забáбрати ся, зашпінити ся; biely golier sa rýchlo maže бі́лый та́лір скóро шпінити ся

maziv//o -a *s* ма́зиво

maz'av//ý мазля́вий, липкий, приліпа́ючий; ~á hlina мазля́ва *áбо* липка, липка́ва глина; ~é mydlo *obch.* мазля́ве мы́дло

mazn//a -у *ž* *pejor.* розма́знана же́на *áбо* дівча

maznáčik -а *m* *zdrob. expr.* пѐстѐш, любі́мчик, ма́знáчик; ~ rodiny родинный пѐстѐш; ~ života облюбе́нець живóта

maznák -а *m* пѐстѐш, ма́знак

maz//nať -ná/-ne -najú/-nú *nedok.* пестити, ма́знати; ~ deti ма́знати дітѐй

maz//nať sa -ná/-ne sa -najú/-nú *sa nedok.* **1** афектовáти, шушля́вити, шушля́во бісідова́ти з ді́тми **2** *s kým* пестити ся, ма́знати ся, па́ска́ти ся; ~ s dieťaťom пестити ся з ді́тинов

maznav//ý **1** афектовáний; ~а výslovnosť афектовáна вы́словность **2** пещѐный, ма́знáний; ~é disťa пещѐна *áбо* ма́знана ді́тина

maznic//a -е *ž tech.* ма́знíчка; олі́йні́чка (*на ма́щíня машин*)

mazúrk//a -у *ž* мазу́рка (*та́нець*)

mazut -u *m* *tech.* мазу́т

mazutový мазу́товый; ~ olej мазу́товый олі́й

mažiar -а *m* **1** бóчка, бóчíчка; kameninový ~ ка́мінна бóчíчка **2** *voj. zastar.* канóн з кúртов гла́внѐв, ма́жьяр

mädl//it' -í -ia *nedok.* мяти; ~ tabak medzi prstami мяти ду́ган ме́джі па́льцями; ~ vreckovku мяти *áбо* корчі́ти *áбо* гúжвати ху́ца (*до нóца*); ~ surovú kožu мяти суро́ву скóру; ~ si ruky потерáти (*собі́*) ру́кы (*з успоко́яня*)

mäkčeň -a *m* знак мягкости

mäkčen//ie -ia *s* змягчіння

mäkčidl//o -a *s* змягчуче срдѣство; ~ па tvrdú vodu срдѣство на змігчіння твердой воды

mäkč//it' -i -ia *nedok.* 1 змягчовати, робити мягким *ábo* мягшим; ~ vodu мягчіти воду 2 (*mätko vyslovovať*) мягко высловлѣвати **mäkký** *v rôzn. význ.* мягкий; ~ chlieb мягкий хліб; ~é vlasy мягкі волосы *ábo* мягкѣ волосы; ~é cesto мягкѣ тісто; ~á posteľ мягká постіль; ~ člověk мягкий чоловік; má ~é srdce він (онá) матъ мягкѣ сѣрдце, у нѣго (у нѣй) мягкѣ сѣрдце • ~é podnebie *anat.* мягкѣ піднѣбъ; ~i stolica *lek.* мягкѣ выпорожнѣваня; ~á tónina *hud.* мінорный лад; ~é drevo *les.* мягкѣ дѣрево; ~á voda *tech.* мягká вода; ~é samohlásky *lingv.* гласны перѣднѣго ряду; ~é spoluhlásky мягкі согласны *ábo* звѣки; ~ znak *lingv.* мягкий знак; ~ vzor *lingv.* мягкий тїп склонѣваня назывників

mäkkýš -a *m* *zool.* мякѣш, молюск; *prep.* невыбойный, слабый чоловік

mäk//núť -ne -nú *nedok.* 1 ставати ся мягким, мякнути, розмягчовати ся; mäso varením ~ne мясо при варінї ставати ся мягким *ábo* мякне 2 *prep.* змягчати ся; prísny pohľad mu ~ne ёго строгый погляд змягчує ся; srdce mu ~ne сѣрдце ёго змягчує ся • ~ne mu mozog *al. rozum* *hovor. pejor.* ёмѣ мякне мозѣт

mäkučký, mäkulinký, mäkunký, mäkušský *expr.* мягѣнький

mäsiar -a *m* 1 мясáрь 2 *prep. hovor. pejor.* (*o lekárovi, ktorý rád reže*) мясáрь, бідный дѣктор

mäsiarčin//a -y *ž* *hovor. (remeslo)* мясарина **mäsiarč//it'** -i -ia *nedok. hovor.* мясарити, быти мясáрем

mäsiark//a' -y *ž* 1 мясáрька, женá мясáря 2 (*vedúca predajne*) завѣдуюча мясáрьским склѣпом

mäsiark//a² -y *ž* (*druh muchy*) мясáрька (мѣха)

mäsiarsk//y мясáрьский; ~e *remeslo* ремѣсло мясáря

mäsiarstv//o -a *s* 1 (*živnosť*) ремѣсло мясáря 2 (*predajňa*) мяснѣй склѣп

mäsit//ý 1 мясѣвый; ~ rokov мясѣве їдѣло; ~á strava мясѣва стрáва 2 (*tučný, mäsnatý*) мясѣстый; ~é ruky тучны рѣки; ~é rezy мясѣсты řáмбы; ~á paprika мясѣста па-прика

mäsk//o -a *s* *zdrob. expr.* мяско, мясѣчко

mäsnatý *p.* mäsitý

mäs//o -a *s* 1 мясо; hovädzie ~ говядина, говядже мясо; bravčové ~ свинина, сви́нске мясо; teľacie ~ телятина, теляче мясо; konské ~ конина, кінське мясо; baranie ~ баранина; surové ~ сурѣве мясо; varené ~ варѣне мясо; pečené ~ печѣне мясо; biele ~ бїле мясо (*kurčacie*); chudé ~ пїстнѣ мясо; výkup ~a выкуп мяса 2 *hovor. (dužina)* дужина ж; ~ pomaranč дужина помарáнча • človek z ~a a krvi чоловік з мяса і крѣви, живѣй чоловік; lasné ~, riedka polievka [*prisl.*] тунѣ мясо, рїдкá пѣливка, тунѣму товару тўня і цїна, з планѣго матерїалу не мож вытворити якостный выробѣк

mäsopriemys//el -lu *m* мяснѣй прѣмысел **mäsovočervený** червѣный, як черствѣе мясо; фáрбы черствѣе мяса

mäsov//ý 1 мясѣвый; ~á polievka мясѣва пѣливка; ~é konzervy мясѣвы конзѣрвы; ~ vlnček млинок на мясо; ~ priemysel мясѣвый прѣмысел 2 фáрбы черствѣе мяса; ~á farba фáрба черствѣе мяса

mäsožrav//ec -sa *m* мясѣдѣлый звїрь **mäsožrav//ý** мясѣдѣлый; ~é rastliny *bot.* мясѣдѣлы ростѣлины

mäsožrút -a *m* *expr.* мясѣдѣ, любитель мяса **mät'** мне mnú *nedok. kniž.* мяти; шѣхати, потерáти (рѣки)

mät//a -y *ž* *bor.* мѣта; ~ pieropná мѣта паприковá

mätež -e *ž* *kniž.* збурїня, ребелѣваня, бунт, повстаня

mdlob//a -y *ž* беспáмятство, мдлѣба, слáбѣсть, омдлїня; chvíľková ~ минѣтна

слабость; upadnúť do mdlôb омдліти, упасти до мдлоб; prebrať sa z mdlôb пребрати ся з мдлоб; ležať v ~ách лежати в беспам'ятстві

mdlíly 1 (*unavený, malatný*) слабый, унавёный, устáтый, малáтный, склécный; увялый; ~á chôdza унавéні ходити; ~ hlas слабый гóлос 2 (*spôsobujúci mdlobu*) высиленный, змордовáный, зослабнúтый, вычерпáный, млóстный; ~á vôňa млóстный зáпах 3 (*nevýrazný*) слабый, мáтный; нúдный; ~ úsmev слабый úсмів; ~é svetlo мáтне світло

meandler -ra *m* *geol.* меáндер, закρύта рікы; фóрма геометрічного орнаменту

meandrl'ovat' -uje -ujú *nedok. geol.* клюкáто, гадовито винути ся

meandrový *geol.* меандрóвый; ~é ornamenty меандрóвы орнаменты

mecén -a *m* меценáш, подпорóвател (наук і іскúства); ~ umelcov подпорóвател художників

mecenáš *p.* **mecén**

mecenášstvo *p.* **mecénstvo**

mecénstv'lo -a *s* меценáшство

meč -a *m* меч, шáбля; bronzový ~ бронзóвый меч; holý ~ обнажéный меч; vytásiť ~ вытягнути меч áбо шáблю • Damoklov ~ Дамóклів меч; potomok po ~i *hist.* потóмок по мужскій лінії; právo ~a *hist.* прáво мéча; chytiť sa ~a підняти áбо вытягнути меч; plieniť ohňom a ~om нічіти огнём і мéчом; kto ~om bojuje, ~om zahynie [*prísl.*] хто з мéчом ку нам прийде, од мéча і загине

meč'lať -i -ia *nedok. expr. (o kozách, ovciach, srnách)* мéкати, бéкати

mečiar -a *m* мáйстер, вирабляючий мéчі áбо шáблі

mečiarstv'lo -a *s* вироба мéчів áбо шáбель

mečík -a *m* 1 *zdrob. k meč* 2 (*rastlina*) гнадіола

mečový *príd. k meč*; ~ tanec шáблёвый тáнець

med -u *m* мед; včelí ~ пчолóвый мед; horský ~ лісний мед; lúčny ~ лúчный

мед; plástový ~ рáмиковый мед; agátový ~ аfатóвый мед; turecký ~ турецький мед

• to nie je ~ totó не мед; cez sklo ~ lízať облизовати ся; má na jazyku ~ a v srdci jed [*prísl.*] на языкú мать мед, а в сёрдці лед; všade ~ lízať всьады мед лизáти, всьады мáти úспих áбо щáстя

med' medi ž мідь ж

medail/a -y ž медáйла; pamätná ~ пáмятна медáйла; olympijská ~ олімпійська медáйла; dostať zlatú ~u достáти золотý медáйлу

medailér -a *m* медальєр, виробця медáлей

medailón -u *m* 1 медáйлóн; zlatý, strieborný ~ золотый, серебряный медáйлóн 2 *lit.* корóтка біографія писáтеля, біографічна інформáція

medailový медáйлóвый; ~ kov метáл на виробу медáйл

medárk/a -y ž *včel.* медонóсна пчóла

medecin/a -y ž *hovor.* лікáрьство

medenák -a *m* 1 (*medený zvonec*) мідяный дзвонóчок 2 (*medený hrniec*) мідяный гóрнець, мідяный котёл 3 *zastar. (drobný peniaz)* мідяник

medenk/a -y ž *odb.* мідянка; strecha je pokrytá ~ou стріха покрита мідянков, стріха є мідяна

medenorudn'ly мідянорúдный; ~é bane мідянорúдны бáні áбо шáхты

meden'ly мідяный; ~ drôt мідяный дріт; ~ vinca мідяна мінця • doba ~á мідяный вік

medián -a *m* 1 (*vežový zvon strednej veľkosti*) серéдній дзвін 2 *geom.* медіáна 3 *typ. (formát papiera 47X63 mm ≈ наборóвый пáпирь)*

medián/a -y ž *geom.* медіáна

mediar -a *m* мідник, міддézливáч

mediarsk'ly мідярьскый, міддézливáючий; ~a dieľňa мідярня, мідярня майстёрська; ~ závod міддézливáючий зáвóд

mediarstv'lo -a *s* мідяный прóмысел

medicin/a -y ž медицина; vedecká ~ наúчна медицина; ľudová ~ нарóдна медицина;

študovať ~u штудовати медицину; doktor ~у (MUDr.) (akademický titul absolventa) доктор медицини

medicinálny лічковий; лікарський; ~ mydlo лічове, дезінфікуюче мыдло

medicinbal -u *m šport.* медіцинбал

medický медичний; ~ bál *al.* ples бал медиків, медичний бал

medicinský медичинський; ~a prax медичинська практика

medievalist//a -u *ž* медієваліста

medievalistik//a -y *ž zrid. i medievalizm*//us -u *m* середньовіковий, наука о середнім віку

medieválny *odb.* середньовіковий

medik -a *m* медик, студент лікарської факульту

medikácia//ia -ie *ž lek.* лікарська терапія

medikament -u *m* медікамент, лікарство або лік

medikamentózný лікарський; ~e liečenie лікарська терапія

medirez p. mediryt

mediryt -u *m* мідіріт, гравюра на міді

mediryt/lec гравёр по міді

medirytectvilo -y *s* гравірування по міді

medirytina p. mediryt

meditácia//ia -ie *ž* медітація; (концентроване) роздумовання; filozofické ~ie філософські медітації

meditatívny медітаційний; ~a lyrika медітаційна лірика; ~ typ umelca задуманий тип художника

meditep/lec -sa *m* вибивач по міді

meditepectvilo -a *s* (художнє) вибивання по міді

mediteránný середземноморський; ~a fauna, flóra середземноморська фауна, флора

meditlač -e *ž typ.* глибоке друкування

meditlovať -uje -ujú *nedok.* о čom, nad čím *i bezpredm.* медітовати, роздумувати о чім; ~ о zmysle života роздумувати о смыслі жывота; ~ о krásach prírody роздумувати о красотах природы

médium -ia *s* 1 мєдіум 2 *odb.* среда; kultivačné ~ култивачна среда 3 *gram.* середній залог, активний род, актив

mednatlý медоносный; ~é rastliny медоносны ростлины, медоносы

medník -a *m* 1 *bot.* нектарник 2 (*časť uľa*) медовый рамик

medokýš -a *m* мінерална вода, мінералка *hovor.*

medonosný медоносный; *včela* ~á *zool.* медоносна пчóла; ~é rastliny *bot.* медоносны ростлины, медоносы

medovina -y *ž* 1 медовина 2 *bot.* нектар, медова роса

medovník -a *m* медовник

medovníkovlý *príd. k medovník;* ~á bábika медовникова попка

medovožltý жовтый як мед, фарбы мєду

medovlý *v rôzn. význ.* медовый; ~é cukriky медовы цукерники; ~á vôňa медовый запах; ~á farba медова фарба; ~é slová медовы рєчі; ~ úsmev солодкий ýсмів • ~é dni *al.* týžдне медовый місяць; preťahovať niekomu ~é motúzy popod nos кормити обіцянками дакого

medulla -y *ž anat.* хребтіцевый мозóг

meduníc//a -e *ž bot.* медуніця

medúza -y *ž zool.* медúза

medved' -a *m* медвєдь; ľadový *al.* biely ~ білий медвєдь; hnedý ~ рúдýй медвєдь; fučať ako ~ фучати як медвєдь; je vupasený ako ~ (він) выкормений, як медвєдь; je zarastený ako ~ (він) зароснутий, як медвєдь; má labu ako ~ (він) мать лабы, як медвєдь; у нєго лабы, як у медвєдя

medvedlí медвєдій; ~ia laba медвєдя лаба • ~ tanec медвєдій танєць (*словацькый народный танєць*)

medvedic//a -e *ž* медвєдіця

medvedík, medvedík -a *m* 1 *zdrob. expr.* медвєдик 2 (*detská hračka*) мішо, мішко, ма́цко, ма́цо

medvedin//a -y *ž* 1 (*koža*) медвєдя ко́жа, ко́жа з медвєдя 2 (*mäso*) медвєдина

medved'a -ľa *s* медвєдя, медвєдятко

medz//a -e *ž* 1 ме́джа; rozorať ~e розорати ме́джі 2 гра́нця, ра́мець, ме́джа, огра́нчіня; ~ pružnosti гра́нця пружности • konať v ~iach zákona робити в ра́мках зако́на; všetko má svoje ~e вшы́тко ма́ть сво́ї огра́нчіня а́бо гра́нці; to presahuje všetky ~e то́то пере́вышу́є вшы́ткы гра́нці

medzer//a -y *ž* 1 шка́ра, діра́, о́кно, одрі́зок, промі́жка, оддале́ність, одступ; ~ medzi riadkami оддале́ність ме́джі рядка́ми; časová ~ часо́ва промі́жка, одрі́зок часу́ 2 о́кно, діра́, промі́жка; vo vedomostiach má veľké ~y він (она́) ма́ть вели́кы промі́жкы а́бо о́кна во ві́домостях 3 (*štrbina*) діра́, шка́ра, пуклина

medzernic//a -e *ž* typ. промі́жковни́ця

medzerník -a *m* tech. (*na písacom stroji*) промі́жник

medzi predl. I so 7. p. 1 (*urazuje miesto*) ме́джі, між *чим*; dedina ~ horami ва́ла́л а́бо се́ло ме́джі го́ра́ми; ~ poľom a cestou ме́джі по́лєм і до́ро́гов 2 ме́джі *кым*; ~ nami vznikol spor ме́джі на́ми вы́никли га́дки; ~ priateľmi ме́джі прия́телями; ~ obecnstvom ме́джі публі́ков; byť ~ prvými бы́ти ме́джі пе́ршы́ми(а), бы́ти є́дным із пе́ршых 3 (*ukazuje čas*) ме́джі *чим*; за *чим*, в ча́сі чо́го; ~ ráno a večerom ме́джі ра́ном і ве́чором; ~ jedlom ме́джі ї́дло́м, в ча́сі ї́джня; ~ rečou ме́джі бі́сідов II so 4. p. (*ukazuje na preniknutie predmetu, javu do radu iných predmetov, javov*) ме́джі ко́го, ку́ ко́му; prísť ~ študentov при́йти ме́джі сту́дентів; prísť ~ vojakov при́йти ме́джі во́яків • ~ štyrmi očami ме́джі штире́ма о́ча́ми; ~ dvoma ohňami ме́джі дво́ма о́гня́ми; ~ dvoma stoličkami ме́джі дво́ма сту́льця́ми; žiť ~ štyrmi stenami жы́ти ме́джі штире́ма сту́їна́ми; čítať ~ riadkami чи́тати ме́джі рядка́ми; nech to ostane ~ nami най то́то (з)оста́не ме́джі на́ми; ~ nami povedané ме́джі на́ми пові́дже́не

medzibeh -u *m* šport. полофіна́льны перема́гання (*в легкі́й атлети́ці*)

medzibunkov//ý ме́джіклі́точный, ме́джі-бу́нько́вый; ~é tkanivo ме́джіклі́точне ве́щество

medzičas -u *m* 1 ме́джіча́с 2 *šport.* інте́рва́л, одрі́зок (*dištancii*)

medzičasom prisl. ме́джі ча́сом, ме́джі тым, за то́т час; v meste sa ~ mnoho zmenilo в мі́сті ме́джі тым ве́лє змі́нило ся

medzičlán//ok -ku *m* ме́джі да́чим

medzifakultn//ý ме́джіфа́ку́лтный; ~é preteky ме́джіфа́ку́лтны перема́гання

medzihr//a -y *ž* 1 *div. lit.* інте́рме́дія 2 *hud.* інте́рлю́дія, інте́рме́ццо

medzihviezdny ме́джізві́здный

medziiným prisl. ме́джі іншым; ~ poveda ešte aj to, že... ме́джі іншым, він пові́в і́щї і то́то, же...

medziklubov//ý ме́джіклу́бовый; ~á súťaž ме́джіклу́бо́ве перема́гання, перема́гання ме́джі клу́бами

medzikrajov//ý ме́джікра́євый; ~á konferencia ме́джікра́єва конфе́ренція

medzikultúr//a -y *ž* poľnohosp. ме́джіку́лтура

medziľadov//ý ме́джіледні́ковый; ~á doba *geol.* ме́джіледні́ковий пе́ріод

medzimest//o -a *s* *hovor.* ме́джімі́сто; ~ská telefónna ústredňa ме́джімі́стьска телефо́нна ста́нція

medzimestský ме́джімі́стьський; ~ telefonický rozhovor ме́джімі́стьський телефо́нный го́вор

medzinárodn//ý ме́джіна́ро́дный, інте́рнаціона́льний; ~á solidarita ме́джіна́ро́дна со́ліда́рность; ~é právo ме́джіна́ро́дне пра́во; Medzinárodný deň žien Ме́джіна́ро́дный же́ньський де́нь

medziobdob//ie -ia *s* пере́ходный час

medzipásm//o -a *s* пере́ходна зо́на

medziplanetár//ny ме́джіплане́тний; ~e lety ме́джіплане́тны подоро́жовання

medziplodina *p.* **medzikultúra**

medziposchod//ie -ia *s* ме́джіета́ж, про́стір ме́джі е́тажамі; výťah zastal v ~í лі́фт за́ста́вив ме́джі е́тажамі а́бо што́ками zastar.

medziprodukt -u *m* меджіпродукт
medzirebern/ý *anat., zool.* меджіребровый; ~é svalstvo меджіребровы мýскулы
medzislovansk/ý меджіславянський; ~é kultúrne styky меджіславянськы културны одношія
medzistavcov/ý *anat., zool.* меджіставцовый; ~é platničky меджіставцовы дошічки
medzištátn/ý меджідержавный; ~e futbalové stretnutie меджінародне фотбалове стрітнута
medzitým *prísl.* меджі тым
medzitým čo spoj. меджі тым як
medzivlád/ie -ia *s* меджіволодія, меджіцарєвья
medzník -a *m* 1 меджовый камінь або стівпик 2 колик, (vo vode) б́оя, б́ойка; штáдія, період; historický ~ історічний період
mefistovský, mefistotelovský мефістофельський; ~ úsmev мефістофельський ўсмів
megafón -u *m* мегаф́он, репродуктор; rouličné ~у ўлічны репродукторы
megaloman -a *m* меґаломáн, славахт́ивый, честихт́ивый чоловік
megalomán/ia -ie *ž* меґаломáнія, т́уга по славі, славахт́ивость, велика́штво; trpieť ~iou терпіти меґаломáнієв
meger/la -y *ž* *pejor.* меґе́ра; гаштірива або незнашанлива женá
mech¹ -u *m* міх, мішóк; kožený ~ кожéный або скоряный міх; ~ orehov міх ópихів
 • je ako ~om udretý *expr.* як кідьбы був міхом бўхнутый
mech² -a *m obyč. v mn. č. ~y* міхы; kováčsky ~ кова́льскы міхы; organové ~у міхы ópґана; má dobré ~у *pren. hovor. žart.* ма́ть до́бры плю́ца • dúchať do jedného ~a д́ути до єдно́го міха
mechanick/ý 1 *v rôzn. význ.* механічний; ~á energia механічна ене́ргія; ~á práca *fyz.* механічна робóта; ~ pohyb механічне погы́нання 2 механізовáный; ~é obrábanie

механізовáна обрóбка, механізовáне обрóблїня

mechanik -a *m* мехáник; jemný ~ спеціаліста на ємну мехáніку

mechanik/la -y *ž* 1 *v rôzn. význ.* kvantová ~ *fyz.* квантова мехáні́ка; nebeská ~ *astron.* небéсна мехáні́ка; jemná *al. presná* ~ ємна або то́чна мехáні́ка 2 (*zamestnanie*) профéсія мехáні́ка 3 (*automatickosť*) механі́чность, автоматі́чность *ж*, автоматі́зм; ~ skoku автоматі́зм скóку

mechanist/la -u *m filoz.* механіста

mechanistický *filoz.* механістський, механістичный

mechanizác/ia -ie *ž* механіза́ція; ~ ťažby uhlia механіза́ція добы́вання ў́гля

mechanizačn/ý *príd. k mechanizácia;* ~é zariadenie механіза́чний апарáт, машыны, механі́змы

mechanizátor -a *m* механіза́тор

mechanizm/ús -u *m v rôzn. význ.* механі́зм; zložitý ~ складный механі́зм; prevodový ~ переводо́вый механі́зм; ~ myslenia механі́зм мы́шлїня або д́уманя

mechanizovan/ý механізовáный; машынный; ~é poľnohospodárstvo механізовáне сільське господа́рство

mechaniz/ovať -uje -ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* механізо́вати, машынізо́вати; ~ výrobu механізо́вати вырóбу 2 автоматізо́вати *nedok.*; ~ pracovné úkony автоматізо́вати вырóбны опера́ції

mechr/it' sa -í sa -ia sa *nedok. expr.* неспокійні погы́нати ся, гніздити ся, верті́ти ся

mechúr -a *m* міхырь *m*; žičový ~ *anat.* жовчо́вый міхырь; močový ~ *anat.* мочо́вый міхырь

mechúrik -a *m* 1 міхырик; pľúcny ~ плю́цный міхырик, алвео́ла (*плю́ц*) 2 *fud. (malý pluzgier)* плю́зтэ́рик 3 *fud. (živočích)* міхырик; налі́вник

mék/lať -a -ajú *nedok. expr. (o koze, ovci)* мéкати

mekot -u *m* мéканя; ~ kozy мéканя ко́зы

mek//otať -осе -осі *nedok. expr.* (о козе, овці) мекати

meľa mele *ž mel//a* -у *ž expr.* згон, битка, нєпорядок, хаос, паника, анархия, гургай, поплах, дезорганізація

melanchóll//ia -ie *ž* меланхолія; upadať do ~ie упадати до меланхолії, піддавати ся меланхолії; ťažká ~ тяжка меланхолія

melancholick//ý меланхолічний; жалостливый, смутный, задумуючий, депресивный; ~á rovaňa меланхолічний характер або темперамент; ~é dievča меланхолічне дівча; ~á pieseň меланхолічна співанка; ~ веєг смутный або жалостливый вєчор

melancholik -a *m* меланхолік

melanín -u *m biol.* меланін

melanž -e *ž 1 text.* меланж *2 obch.* мішанина, мішанка; tabaková ~ дуганова мішанка; kompótová ~ компотова мішанина

melas//a -у *ž odb.* мелас; *hosp. krvná ~* кровный мелас

melasov//ý меласовый, із меласу; ~é krmivá меласовы кормива

meliorác//ia -ie *ž* меліорация; ~ rybníkov меліорация рыбників

melioračn//ý меліорачный, меліоративный; ~é stroje меліорачны машины; ~é práce меліоративны або меліорачны роботи

meliorátor -a *m* меліоратор

melior//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* меліорувати; проводити/провести меліорачны роботи; ~ rašienky, lúky осушати/осушити паствиска, луки

mel//it' -í -ia *nedok.* дробити, роздроблювати; кыршити, мервити; chlieb sa ~í хліб кыршит ся

mel//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* дробити ся, кыршити ся; suchý chlieb sa ~í сухой хліб кыршит ся

meliv//o -a *s* меливо, зєрно на (по)молотя

meln//é -ého *s* плачіня за молотя або меліня

melód//ia -ie *ž 1* мелодія, наспів; ~ piesne мелодія співанки або пісні; rezká ~ різка

мелодія; ťahavá ~ тягава мелодія; ~ vety *lingv.* інтонація або мелодія речіня; ~ verša *lit.* мелодія стиха *2* мелодія; tanečné ~ie мелодії до танця або на танець

melodick//ý *1* мелодічний; ~á štruktúra verša мелодічна штруктура стиха *2* мелодічний; ~á pieseň мелодічна співанка або пісня

melodik//a -у *ž odb. 1* мелодіка *2* наспівність ж; мелодічність; diatonická ~ діатонічна мелодіка

melodizác//ia -ie *ž hud.* мелодизация, мелодизованя; спосіб творіня мелодії

melodiz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* мелодизувати; творити/вытворити мелодію к дачому

melodrámm//a -у *ž* мелодрама; драматічний стишок з музичным допроводом

melodramatick//ý *príd. k melodráma;* ~á deklamácia мелодекламация

melodramatik -a *m* мелодраматік; автор творів для мелодекламаций

melodramatiz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* придавати/придати твору характер мелодекламаций

melón -a *m* мєлон; červený *al.* vodový ~ мєлон; cukrový *al.* žltý ~ мєлон

melton//ky -iek *ž mn. č. hovor.* высокы зимущні топанкы з мелтонovým вєрьхом

membrán//a -у *ž* мембрана; telefónna ~ телефонна мембрана

membranov//ý мембрановый; ~á pumpa мембранова помпа; ~ filter мембрановый філтер

mement//o -a *s* напомянутя, вєрвання, понаучіня

memoár//e -ov *m pomn.* мемоары *pomn.*

memoárist//a -u *m* мемоаріста

memoárov//ý мемоаровый; ~á literatúra мемоарова література

memoračn//ý; ~á schopnosť спосібність меморувати або запам'ятати наспам'ять

memorand//um -a *s* меморандум; петіція

memoriál -u *m 1 šport.* меморіал (дакого) *2 trochu zastar.* дєнник, записна книжка

memoárist//a -u *m* *zried.* мемоаріста
memor//ovať -uje -ujú *nedok.* (*učiť sa naspať*) меморовати, заучувати, учіти ся наспамять; ~ báseň научіти ся стишок наспамять, меморовати стишок

men//a -y *ž* валута, піняжна сістема; cudzia ~ чужа валута; stabilná ~ стабільна або певна або тверда валута; devalvacia ~ девальвація валути; stabilizácia ~у стабільность валути

meňavk//a -y *ž* *zool.* мінявка, амéба
meňavý мінявий, мінячий, мінливый (фáрбы); ~é perie páva мінливе піря páva
menáž -e *ž* *voj.* мінаш *m* (*lud.*), страва ж; dôstojnícka, väzenská ~ офіцірський, арештантський мінаш

menčester *p.* manchester

mendelist//a -u *m* менделіста, приверженець менделізму

mendelizm//us -u *m* *biol.* менделізм

mendelovec *p.* mendelista

mendelovsk//ý: ~á teória dedičnosti менделівска теорія наслідности

mendík -a *m* *zastar.* мѣндик (*церковный служитель в евангеличній церкві*)

menej *prisl. s čísl. 2. st. k málo* менше; tým ~ тым менше

menejcenný неповноцінний; ~ člověk неповноцінний чоловік

menejhodnotný неповноцінний

menič -a *m* *el. tech.* трансформатор; ~ napätia трансформатор напоя

meningitíd//a -y *ž* *lek.* менингітіда, запаління мозі́овых блан(ок)

men//liny -in *potn. ž* менины *potn.*; oslavovať ~ оспавлѣвати або святковати менины; blahoželanie k ~ inám поздоровління к менинам; mať ~ мати менины

menisk//us -u *m* *v rôzn. význ.* меніскус; dutý, vypuklý ~ дутый, выпуклый меніскус

menist//ý мінявий, мінливый (*вшыткыми фáрбаму*), перелива́ючий, пѣстрый; ~á látka перелива́юче ся полóтно; ~á rybka рыбка з лѣсклыми(a) пѣрлами

men//it' -i -ia *nedok. 1* чо на чо, v чо міняти *што на што*, змінити *што*; ~ rýchlosť

міняти скóрость; ~ prírodu міняти або перемінѣвати пріроду; ~ smer міняти направліня; to na veci nič nemení totó ніч не мінять, од тóго ніч не мінять ся **2** міняти; ~ byť міняти квáртель; ~ postoj *al.* stanovisko к нечóму міняти одношіня к дачóму; міняти сво́ю тóчку зріня, міняти свій по́гляд; ~ peniaze a) (*v banke*) міняти пінязі; б) (*na drobné*) міняти, розмінѣвати пінязі • ~ pána *hovor.* міняти ráзду; ~ farbu міняти ся в твáри, то блідніти, то червеніти; ~ kabát тримати ніс подля вітру, міняти réпок

men//it' sa -í sa -ia sa *nedok. 1* міняти ся; počasie sa ~í pogóda мінять ся **2** (*striedať sa*) міняти ся; vodiči trolejbusov sa ~ia o piatej шо́феры тролейб́усів міняють ся о пятій го́дині **3** (*ligotať sa*) блища́ти ся, перелива́ти ся; korálky sa ~ia na slnku паці́рки блища́ть ся на со́лнці • ~í sa tu pred očami *hovor. neos.* є́му темніє в о́чах
menitel' -a *m* *mat.* порядок або основне́ число

meniv//ý **1** мінливый, змінюючий, перемінюючий, нетырва́лий; ~á móda мінлива мо́да **2** (*meňavý*) перелива́ючий, блища́чий; ~ diadém блища́чий діаде́м

menliv//ý змінюючий, перемінюючий, нетырва́лий; ~á nálada переміню́ча на́лада; ~á situácia переміню́ча ситуа́ція

men//o -a *s 1* ме́но, і́мя; *osobné al. krstné* ~ ро́дне або крѣ́стне ме́но; *dievčenské* ~ дівóче прізви́ско; *rodné* ~ а) (*osobné*) ме́но; б) (*otcovské priezvisko*) прізви́ско; *krycie* ~ ано́нім, скры́те ме́но; *básnické* ~ псевдо́нім; *dať* niekomu, niečomu ~ дати да́ко́му, да́чóму ме́но; назва́ти да́ко́го, да́што; *nosiť* ~ по niekom ма́ти або носи́ти да́че́ ме́но; *poznať* niekoho len podľa ~а зна́ти да́ко́го лем по ме́ні; *vlastné* ~ *gram.* влáстне ме́но; *podstatné* ~á *gram.* назывни́ки, субстант́ивы; *prídavné* ~á *gram.* пріда́вни́ки, аде́ктивы **2** (*dobrá povest'*) ме́но, ре́пута́ція; *kaziť* niekomu ~ робити га́ньбу ме́ну, знева́жовати або

казити дачіє мѣно *ábo* репутáciu **3** *hovor.* (*meniny*) менины *romn.*; *dnes má ~a* днесь мать менины • *~om al. v ~e* нієчохо в мѣні дачо́го; *v ~e zákona* в мѣні за́кона; *robiť niečo len pre ~a* len podľa *~a* робити дашт́о лем про мѣно *ábo* пódля мѣна; *mať dobré ~ máti* дóбре мѣно, *мáti* дóбру репутáciu

menoslov -у *m* список мен, список пódля мен; *čítať ~* чítати список мен

menovací менуючий, вимену́ючий; *~ dekrét* вимену́ючий декрét

menovan//ie -ia *ž práv.* назначі́ня на фýнкцію

menovaný спомянутый; *vyššie ~* вышеспомянутый

men//ovat' -ује -ују *nedok. dok. 1* *koho, čo* назывáти/назвáти (по мѣні) *кóго, што*; назвáти *кóго*; *~ všetkých prítomných* назвáти вшитых учáствуючих *ábo* учáстників (по мѣні) **2** *koho, čo čím* присво́ёвати/присво́їти *кóму* якѣ звáня; *~ niekoho zaslúžilým umelcom* присво́їти *дакóму* звáня заслуженого артíста **3** *koho za čo, čím* назнáчовати/назнáчити *кóго* *кым*; *назнáчити* *дакóго* дírектором

men//ovat' sa -ује са -ују са *nedok.* носити *ábo* мáти мѣно, звáти ся, назывáт ся; *~ujem sa* Ёва мóс мѣно Ёва, мѣне звуть Ёвов

menovateľ -а *m mat.* знаменáтель *m* • *uviesť niečo na spoločného ~a* привéсти дашт́о к óбщому знаменáтелю

menov//ec -са *m* менóвецъ, єднáке мѣно з даким іншым, єднопризвísковецъ

menovíte prísł. **1** по мѣні; *spremenúť niekoho* ~ спомянути *дакóго* по мѣні; *uviesť ~* увéсти по мѣні **2** глáвні, в пѣршім ряді, особливо

menovit//ý odb. номінальний; *~á hodnota* номіна́лна цінность

menovk//a -у *ž 1* тáблiчка з мѣном і при-звísком **2** тáблiчка з нáзвов

menovky//ňá -ле *ž* меновкíня, єднопри-звísковка

menov//ý піняжный, валúтный; *~á jednotka* піняжна єдениця; *~á reforma* піняжна рефóрма

menšen//ec -са *m mat.* змѣншуюче; чísло, од котрóго одрахúє ся

menševický polit. меншеві́цький

menševik -а *m polit.* меншевік

menševizm//us -у *m polit.* меншевізм

menší **2. st. k malý** мѣнше, мѣншый; *jeden ~ ako druhý* єдѣн мѣншый од дрúгого *ábo* як дрúгый

menšin//a -у *ž* меншына, меншынствó с; *národnostná ~* народнóсна *ábo* націона́лна меншына; *byť v ~e* быти *ábo* остáти ся в меншыні, меншынстві

menšinov//ý príd. k menšina; *~é školy* націона́льны *ábo* меншынóвы шкóлы (*де выúчованя прохóдить в языкú народнóстной меншыны*); *~á politika* меншынóва *ábo* народнóсна полі́тика

menš//it' sa -і са -іа са *nedok.* змѣншовати ся

menšitel' -а *m mat.* одрахúюче; чísло, котрѣ одрахúє ся

menštruác//ia -іє *ž lek.* менштруáція, мѣнзес *hovor.*, періода *hovor. zastar.*

menštruacný lek. менштруáчный; *~ cyklus* менштруáчный цíкл

menštru//ovat' -ује -ују *nedok. dok.* менштруóвати

mentalit//a -у *ž* ментáлность, спóсoб мышлiня, зложiня рóзуму, псіхiчне зложiня; *~ stredných vrstiev* наладжiня серéдніх верств жителів

mentáln//y ментáлный, псіхiчний, розумóвый; *~ vývin* розумóвый рóзвиток; *~e schopnosti* розумóвы спóсoбности

mentol -у *m* є́нтoл

mentol//ky -ієк *ž mn. č. hovor.* ментóлки, ментолóвы цукерники

mentolov//ý ментолóвый; *~é cukriky* ментолóвы цукерники; *~é cigarety* ментолóвы цiфáрѣтлi

mentor -а *m obyč. pejor.* м є́нтoр, поучітель, поучовач; мораліста

mentor//lovať -uje -ujú *nedok. obyč. pejor.* поучовати, поучати, моралізовати
mentorskl/ý поучаючий, моралізуючий, менторський; ~ tón моралізаторський тон; ~é poznámky моралізаторські позначки
menu [menü] *neskl. s 1* меню *neskl. s ;* boháté ~ богате меню **2** комплексный обід; комплексна вечеря
menuet -u *m* менуэт
menuetový менуетовый; ~takt менуетовый такт
menúvať *nedok. opak. k menovať*
menz//a -y ž їдальня; študentská ~ студентська їдальня; stravovať sa v ~e страивати ся в їдальні
menzový; ~ obed обід в їдальні
menzúr//a -y ž **1** *hud.* мензюра, довшка тону **2** (nádobu na meranie kvapalín) мензурка
merací мірячий; ~ prístroj міряче заряджіння, міряча машина
merač -a *m* (prístroj) міряч, вимірювач
meračsk//ý мірячський, геодезичний; ~é prístroje мірячське заряджіння
meradl//o -a *s 1* *tech.* вимірювач, мірячське заряджіння; univerzálne ~ універсальний вимірювач; kontrolné ~ контрольний вимірювач **2** (miera) міра, формат, мерітко; vo svetovom *al.* celosvetovom ~e в цілосвітівім форматі **3** *preu.* (kritérium) критерій, мерітко; prísne ~á kritiku тверды критеріи критики
meran//ie -ia *s* міряня, вимірювання
mer//ať -ia -ajú *nedok. 1* čo čím, podľa čoho міряти, вимірювати *што чим*; ~ dĺžku метром міряти довжку метром або при помочі метра; ~ čas hodinami міряти час при помочі годин; ~ horúčku teplomerom міряти горячку або теплоту термометром; ~ záhradu, pole міряти сад, поле **2** (mať nejaké rozmery) рівняти ся чому, мати (на довжку *i. t. n.*); koberec ~ia dva metre покровець мать два метры **3** *koho expr.* міряти ко́го поглядом або очами; розглядати ко́го; ~ niekoho od hlavy do päty

міряти дакого поглядом од голови по п'яти • ~ svoje sily s niekým міряти свої сили з даким, міряти ся силами з даким; ~ tou istou *al.* rovnakou mierou міряти тов сáмов міров; ~ od buke do buka міряти од б́ука до б́ука; dva raz meraj, raz strihaj [prísl.] сім раз примірай, раз ріж
mer//ať sa -ia sa -ajú sa *nedok. 1* міряти, вимірювати (*штось у себе*); ~al sa, či nemá horúčku він міряв собі теплоту **2** *s kým* (porovnávať sa) порівнювати себе, рівняти ся; nemôžeš sa s ním ~ ты не можеш рівняти ся з ним; тобі не порівнювати ся з ним **3** *s kým* (zápasit') міряти ся силами **4** (premeriavať sa) ~ očami міряти поглядом або очами (едén дрúгого), міряти едén дрúгого поглядом або очами
merav//ieť -ie -eju *nedok.* стерпнути, ставати ся стугнутим; тугнути, каменіти; oči zomierajúceho ~eju oči умераючого не погынають ся; ~ strachom *preu.* каменіти од страху
merav//ý непогынаючий, стерпнутый, стугнутый; ~ pohľad застывший погляд; ~é prsty заочанівшы палці; ~ od hrôzy púren. застытый од страху
meric//a -e ž **1** (staršia dutá miera) мірка, меріця (мірка сыпких веществ, рівнять ся 30 літрам); ~ gaže мірка жыта **2** (staršia plošná miera) меріця (міра земельного участка, рівнять ся 318 м²); mať dve ~e zeme мати дві меріці землі • mám z toho hlavu ako ~ *hovor.* голова мі праскать од то́го
meridián -u *m* *astron.* меридіан
meridiánový меридіановый, меридіанный; ~ kruh меридіанный круг
meridz//ať -ia -ajú *nedok. (o rožnom statku)* пережувовати страву
merink//a -y ž мерінка, мерінкова вівця
merin//o -a *s* вівна із мерінки
mer//iť -í -ia *nedok.* мірити, змірнювати, удобревати; ~ rozhnevaných susedov удобрєвати розгніваних сусідів

mer//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* мірити ся, при-
міряти ся, змірнєвати ся, удобрєвати
ся; ~ sa s hnevnikom удобрєвати ся
з гнівником

meritórny *ly* принципіальний; сущный, основ-
ный; ~á otázka принципіальний во-прós; ~
postoj k niečomu сущне одношія к дачóму;
~e rokovania *práv.* сущны переговóры

merit//lum -a *práv.* сущность, суть, оснóва;
прінцип; povedať niečo k ~u veci повісти
даштó к сýті (діла); v ~e súhlasit' s niečím
в прінципі договорити ся в дачім

mern//ý 1 міряючий; ~á jednotka єдениця
міряня 2 *odb.* шпецїфічний, удільный; ~á
váha шпецїфічна áбо удільна váга

meru *neskl. čisl. arch.* штирідцять; ~ rokov
штирідцять рóків

meruôsm//y *čisl. arch.* штирідцятьóсмый
(*pik*); roky ~e рóкы револуції 1848 p.

mesačník -a *m* місячник, штомісячник;
literárny ~ літературный місячник

mesačn//ý 1 місячний, лúnный; ~á пос
місячна ніч; ~é svetlo місячне áбо лúnне
світло, світло місяця áбо луны

mesačn//ý 2 1 місячний; ~á dovolenka
місячна доволенка; priemerná ~á teplota
серєдня місячна температýра áбо
теплотá; ~ plat місячний зáробок 2 (што)
місячний, помісячний; ~é splátky місячны
сплaчінáя

mesiac 1 -a *m* 1 місяць, лунá; prvá štvrť
~a пєрша фáза місяця; plný ~ пóвный
місяць; nový ~ новый місяць; zatmenie ~a
затмінáя місяця; tvár ako ~ *hovor.* тварь як
місяць 2 *asntón.* Місяць, Лунá; pristáť na
Mesiáci пристáти на Місяці, примісячіти
ся • akoby bol spadol z ~a *expr.* як кідь бы
з місяця упáв

mesiac 2 -a *m* місяць; kalendárny ~
календарный місяць • medové ~e *hovor.*
медóвый місяць

mesiačik -a *m* 1 *zdrob. expr. k mesiac* 2
hovor. (pri koreni nechta) місячік нóхтя

mesianist//a -u *m* насліник, наслідователь
мєціаша; спасітель

mesianistický мєціашський, спасітельський
Mesiáš -a мєціаш • čakať ako židia ~a
hovor. чєкати, як приходу мєціаша áбо
спасітеля

mestečk//o -a *s zdrob. expr.* містєчко;
vidiecke ~ сєльске містєчко

mest//o -a *s* місто; malé ~ малєньке місто;
prístavné ~ пристáвне місто; priemyselné
~ промышлóве місто; banské ~ бáньске
місто; hlavné ~ голóвне місто; slobodné
kráľovské ~ *hist.* слобóдне королівске
місто; večné ~ вічне місто (*o Pími*); byť
zamestnaný pri ~e робити в містських
óрганax; celé ~ o tom *hovorí* ціле місто
говóрить о тім

mestsky *prísl.* по-містськы, як в місті;
obliekať sa po ~ обліка́ти ся як в місті áбо
по-містськы

mestsk//ý *v rôzn. význ.* містський; ~é ulice
містськы ўліці, ўліці міста; ~á štvrť містська
чєтверть, містський квартáл, квартáл
міста; ~ park містський парк; ~é šaty
містськы шмáты; ~á slečna містське дівча,
дівча з міста; ~ človek містський чоловік,
чоловік з міста; ~ dom містський дім

meš//lec -ca *m* 1 (*na tabak*) мішóк 2 (*na
penoaze*) мішóк • načrieť hlboko do ~ca
начєрьпнути глубóко до мішкá; plniť si ~
na úkor iných богáтити за рахунок іншых

mešiť//a -у *ž* мешіта; могамедáньска
богомóлня

meškan//ie -ia *s* 1 пізнінáя, запізнєванáя; ~
vlakov пізнінáя влáків; mať ~ мати запізнінáя,
зпізнєвати 2 *s čím (otáľat', váľat')* одкладáти,
спомáлєвати, помалити; nech pride
a nemešká най він прийде, а не пізнить

meš'an -a *m* містський жытель, міщáн;
zámožní ~ia богáты містськы жытелі áбо
міщáни

meš'anost//a -u *m* містський примáтор,
примáтор міста

meštek -a *m zdrob. expr.* мішóчок

meštiack//y *pejor.* міщáньський; ~e názory
міщáньскы пóгляды; ~e správanie мі-
щáньскы манєры

meštiak -a *m pejor.* міщан, житель міста
meštiank/la -y *ž pejor.* міщанка, жителька міста

meštiansk/ly міський; ~ pivovar міський пивовар; ~ dom міський дім; ~a škola *zastar.* міська основна школа (*тройрочна*)

met -u *m tel.* мах, замах; ~у на koni махи на коні

mét/la -y *ž kniž.* ціль *m*; klást' si vysoké ~у ставити перед собою високі цілі

metabolick/ly *lek.* метаболічний, дотикаючийся обміну матеріалу; ~á porucha порушення обміну матеріалу

metabolizm/us -u *m lek.* метаболізм, обмін матеріалу; vitamínový ~ вітаміновий метаболізм; bazálny ~ базальний метаболізм

metafor/la -y *ž pejor. lingv.* метафора

metaforický *poet. lingv.* метафоричний; ~ obraz метафора, метафоричний образ

metafyzick/ly *filoz.* метафізичний; ~é myslenie метафізичне мислення

metafyzik -a *m filoz.* метафізик

metafyzik/la -y *ž filoz.* метафізика

metál -a *m hovor.* медаліа, визнаменання; zlatý ~ золота медаліа; připnúť někomu ~ припнути до когось медаліа

metalograf/la -ie *ž odb.* металографія

metaloid -u *m chem.* металоїд

metalurg -a *m* металург

metalurg/la -ie *ž* металургія; čierna ~ чорна металургія; farebná ~ фарбна металургія

metalurgický металургічний; ~ priemysel металургічний промисел; ~ výrobok металургічний виробок, виробок із металу

metamorfózl/la -y *ž* метаморфоза, переміна, зміна чогось в дашто

metán -u *m chem.* метан

metánový *chem.* метановий; ~ zápach метановий запах, запах метану

metastaz/la -y *ž lek.* метастаза

metať mece/metá mecú/metajú *nedok.* 1 що метати, шмаряти; розмітовати,

росшмарєвати; ~ kamene метати каміня; ~ granáty шмаряти або метати гранати; ~ hnoj метати або росшмарєвати гній 2 (*rodit' mladé*) зметати 3 (*o trávě, obilí*) іти, рости до колоса • ~ hromy a blesky *hovor.* шмаряти громи і блєски

metať sa mece sa/metá sa mecú sa/metajú sa *nedok.* метати ся, шмаряти ся; ~ na zemi метати ся по землі (*od bólu* *smu i m. n.*); ~ sa v horúčke метати ся в горячці

metatéz/la -y *ž lingv.* метатеза

metelic/la -e *ž* фуявіця, задуюва, бұря; snehová ~ снігова фуявіця; *pren. m.* ~ mládeňcov група розбуяреної молодєжі

meteor -u *m* метеор; zablysnúť sa ako ~ заблїснути як метеор

meteorit -u *m* метеоріт

meteoritov/ly метеорітний, метеорітовий; ~é železo метеорітне желізо

meteorograf -u *m meteor.* метеорограф

meteorogram -u *m meteor.* метеорограм, запис метеорографа

meteorológ -a *m* метеоролог

meteorológ/la -ie *ž* метеорологія

meteorologick/ly метеорологічний; ~é správy метеорологічні вісті; ~á stanica метеорологічна станція

met/ler -ra *m 1 v rôzn. význ.* мітер; ~ látky мітер полотна; štvorcový ~ квадратний мітер; kubický ~ кубічний мітер, кубомітер; drevený ~ дерев'яний мітер; skladací ~ складючий мітер; krajčírsky ~ крайчірський мітер, центимітер 2 *hovor.* кїбек, кубомітер; ~ dřeva кїбек дерева • metať niekoho prísnuť ~rom міряти до когось твердим мітром, підходити до когось стро́гов міров

metér -a *m typ.* стовпцовий набір

mit/la -y *ž 1* мітла, мітолка, мітла із прутья (*березовых прутьиків, конáриків*) 2 *pren.* карбач; ~ vojny карбач війни; rakovina je ~ou ľudstva раковіна – мітла людства • nová ~ dobre metie *hovor.* нова мітла добрі або чисто мєте або замїтати

metlár -a *m* мітлярь; тот, хто робить мітлы
metlár/leň мітлярня, мітлова фабрика, фабрика на мітлы
metlářsky мітлярський
metlářstvo -a *s* 1 мітлярство, професія мітляря 2 (*výroba metiel*) výroba мітол, мітлярська výroba
metlic/la -e *ž* *bot.* луковик
metlisk/lo -a *s* мітлова паліця, паліця мітлы
metód/la -y *ž* метод, спосіб, поступ; pracovná ~ метод роботи, поступ роботи; liečebná ~ спосіб лічіння; vyučovacia ~ метод учіння; учебный поступ
metodick/ý методічний; ~á pomôcka методічний помічник, методічний учебник; ~á chyba методічна хыба
metodik -a *m* методік
metodik/la -y *ž* *v rôzn. význ.* методіка; ~ vyučovania методіка учіння; ~ vedeckého bádania методіка научного досліджу
metodist/la -u *m* *náb.* методіста, приклонник методізму
metodistick/ý *náb.* методістичний; ~é sekty методістичны секты
metodizml/us -u *m* *náb.* методізм; евангелістичний релігійний рух
metodológ/ia -ie *ž* методологія; ~ historickej vedy методологія історичної науки
metodologický методологічний; ~ seminár методологічний семінар
metonym/ia -ie *ž* *poet.* метонімія
metonymický *poet.* метонімічний
metrák -a *m* *hovor.* центнер; ~ múky центнер муки
metrákový *hovor.* центнеровый, центнер вагы
metráž -e *m* *odb.* метраж
metres/la -y *ž* *kniž.* метреса, витрумована фраїрка
metrick/ý *odb.* метрічний; ~á sústava метрічна система мір; ~ cent центнер
metrick/ý *príd. k metrum* метрічний; ~á organizácia verša метрічне стихозложіння

metrik/la -y *ž* *poet.* метрика
metr/lo -a *s* метро; *pražské* ~ пражске метро
metronóm -u *m* *hud.* метронóm
metropol/la -y *ž* 1 *v rôzn. význ.* метропола 2 головне місто, центр; *kultúrna* ~ культурный центр
metropolit/la -u *m* метрополіта
metropolitn/ý метрополітний; ~é sídlo резиденція метрополіти
metrovic/la -e *ž* метрoвы дрыва, сяговина
metrovl/ý метрoвый; ~á doska метрoва дошка; ~á šírka látky метрoва шырка полотна; ~ tovar метрoвый товар, текстіл; obchod s ~ým tovarom склеп з метрoвым товаром, текстіл
metr/um -a *s* *lit.* метер; *jambické* ~ ямбічний метер; *trochejské* ~ трохейський, хорейський метер
metyl -u *m* *chem.* метіл
metylalkohol -u *m* *chem.* метілалкогól, метіловый або деревяный шпірітус
metylén -u *m* *chem.* метілен
metylénový *chem.* метіленовый
mexický мексіцький
Mexičan -a *m* Мексічán
Mexičank/la -y *ž* Мексічанка
mezalianc/ia -ie *ž* мезаліанція
mezanín -u *m* мезонін; перший балкón
mezenchým -u *m* *biol.* мезенхім
mezoderm/la -y *ž* *biol.* мезодерма
mezolitik/um -a *s* *odb.* мезоліт, мезолітична ера
mezzosoprán [medzo-] *m* *hud.* ме́ццо-сопрано *s (žolnoc)*
mezzosopranistk/la [medzo-] -y *ž* *hud.* ме́ццо-сопраністка
mhm *cit. hovor.* гм, ага
mi' *neskl. s* *hud.* *mi* *neskl. s*
mi' 3. *p. zám.* ja *mi*, мені
miasť maťie maťu *nedok. koho*, čo баламутити, мутити, морочіти, збивати з дорóгы; ~ niekomu hlavu морочіти го́лову дакому, баламутіти дакого
miasť sa maťie sa maťu *sa nedok.* збивати ся, баламутити ся, мылити ся; ~ sa

v reči мылити ся в речі; často sa miatol pri odrovedaní він часто пугав ся при одповідях

miau *cit.* м'яв

miauč//at' -і -іа, **miauk//at'** -а -ају *nedok.*
expr. м'якати

miazg//a -у ж **1** м'язь, м'язга; stromová ~ стромова м'язь або м'язга; nalievať sa ~ou наливати ся м'язгов **2 anat.** лімба

miazgavý *nág.* лепкавий; ~ čierny chlieb лепкавий чорний хліб

miazgovod -у *m anat.* лімфатічны жылы; hrudný ~ грудна лімфатічна жыла

mic//a -е ж *det.* (mačka) ма́чка, *zdrob.* кіцька

miech//a -у ж *anat.* хырбтіце́вый мозо́г; vysychanie ~у высыхания хырбтіце́вого мозо́гу

mieň -а *m* (sladkovodná ryba) ми́нь

mien//it' -і -іа *nedok.* **1** думати, намірєвати ся **2** (mať na mysli) ма́ти на мысли, підрозумлєвати; čo tým ~iš? што ты під тым розу́миш або підрозумлюєш?, што маш на мысли **3** čo i s neurč. думати, намірєвати ся, зберати ся; nemiením jej to povedať я не збе́рам ся ей то́то пові́сти

mienk//a -у ж по́гляд, на́гляд, суджі́ня; protichodná ~ напро́твний по́гляд; mať dobrú ~у ма́ти до́бре суджі́ня, быти до́брого по́гляду (o dačím, dačím); verejná ~ по́гляд наро́да; urobiť si svoju ~у o niekom, niečom зроби́ти собі́ свій по́гляд о да́кім, да́чім

mier -у *m 1 v rôzn. význ.* мі́р; hnutie obrancov ~у рух охоро́нців мі́ру; žiť v ~і жы́ти в мі́рі, в покóї; žiť s niekým v ~і *pren.* ужыва́ти собі́, мі́рні жы́ти з да́ким; uzavrieť ~ затвори́ти або запе́рти мі́р; separátny ~ сепара́тний мі́р **2** спо́кійность, по́кій; duševný ~ душе́вна спо́кійность, душе́вний мі́р

mier//a -у ж **1** мі́ра; dĺžková ~ довжко́ва мі́ра, мі́ра до́вжки; duté ~у о́бємóвы мі́ры **2** мі́ра; šaty na ~у шма́ты (ушы́ты) на мі́ру; vziať niekomu ~у взяти́ мі́ру да́кому **3** (primerané množstvo, rozsah niečoho) мі́ра, ступі́нь; s ~ou з мі́ров; v plnej ~е в по́вній

мі́рі; do značnej ~у до зна́чної мі́ры, в зна́чній мі́рі; do akej ~у до яко́й мі́ры; do istej ~у до о́преде́лено́й мі́ры або ступі́ня **4 zastar. (nádob)** мі́ра, на́доба, на́добка на мі́ряня сы́пких мате́ріалів (о́коло 65 límpie) **5 zastar. p. merica** • ~ nadhodnoty *ekon.* мі́ра до́датко́вой ці́нності; prekročiť ~у не́чо́го пере́крóčiti мі́ру да́чо́го, вы́йти за ра́мки да́чо́го; bez ~у без мі́ры **mierič** -а *m voj.* замі́рєвач; ~ pri dele замі́рєвач при канóні

mierisl//o -а *s* ці́льник

mier//it' -і -іа *nedok.* **1** на ко́го, чо́, до ко́го, чо́го мі́рити, ці́лити (ся), приці́лєвати ся на ко́го, на што́; ~ puškou на не́кого ці́лити пу́шков на да́кого, мі́ряти пу́шку на да́кого; ~ do cieľa мі́ряти до ці́лі **2** (ist' určitým smerom) напра́вляти ся, і́ти **3** *pren.* мі́рити; на чо́ ~і? де він мі́рить

mierk//a -у ж **1** (meradlo) мі́рка; kontrolná ~ контро́льна мі́рка **2** *geod.* мі́рка, ме́рітко (na máni)

miern//it' -і -іа *nedok.* **1** (oslabovať, umenšovať) успоко́євати, змягчовати, змі́рнєвати, знижовати, спомалєвати; studený obklad ~і horúčku зимний о́бклад знижує теплоту́; ~ bolesť змі́рнєвати бо́лість або змягчовати бо́лість; ~ kroky спомалєвати кро́ки **2** *pren.* змягчовати, кротити, утішовати, охоло́джовати; ~ niekoho v prchkosti охоло́джовати да́кого з горя́чости

miern//it' sa -і sa -іа sa *nedok.* **1** (zmiernovať sa) осла́блєвати, слабі́ти, успоко́євати, змягчовати ся; bolesť sa ~і біль осла́блює або уті́хати **2** (ovládať sa) стримовати ся, стримовати себе́; ~ sa v hneve стримова́ти себе́ в гні́ві

miern//y **1** (strednej miery) се́редній, примі́рний, змі́рнений; ~а rýchlosť се́редня ско́рость; ~е ceny се́редні або примі́ряны ці́ны; ~ tresť práv. змі́рнений трест **2** (o svahu) мі́рний; ~ корес мі́рний бе́рег **3** (slabý, sotva citeľný) незначный; ~е zvýšenie teploty незначне повы́шіня

теплоты **4** *v čom (striedmy)* скромный, примирный; ~ *v jedení, v pití* скромный в їдженні, питті

mierov//ý мирный; ~á *zmluva* мирный договір; ~é *časy* мирны часи; ~á *výroba* мирна výroba

mierumilovn//ý миролюбивый; ~í *ľudia* миролюбивы або мирны люди

miesič¹ -a *m (človek)* місяч

miesič² -a *m (stroj)* місячка, місяча машина

miesidl//o -a *s* місячка

mies//it¹ -i -ia *nedok.* місити; ~ *cesto* місити тісто; ~ *hlinu* місити глину

mies//it² sa -i sa -ia sa *nedok.* заборити ся, переграбовати ся; ~ *sa v hline* заборити ся до глини

miest¹ *metie metú nedok. zastar.* мести

miestami *prisl.* місцями

miestečk//o -a *s zdrob.* містечко • *nájsť* si *dobré al. teplé* ~ *nájsť* собі тепле або тепленьке містечко

miestenka -y *ž žel.* лісток на обіднране місце (*в втобўсі, влָаку і т. п.*)

miestnos//t¹ -ti *ž* містность; *úradná* ~ урядна містность; *obytná* ~ обываюча містность або їзба; *spoločenská* ~ обща сапа

miestn//y **1** містный, локальний; ~е *umŕtvenie lek.* містне умертвлїня; ~ *zápal lek.* містне запалїня **2** містный; ~ *dialekt* містный діалект, говор; ~ *rozhlas* містне радіо; ~е *obyvateľstvo* містны жителі; ~ *podmienky* містны услівія; ~ *surovinu* містны суровини • ~е *mená lingv. geografické* назви

miest//o¹ -a *s 1 v rôzn. význ.* місце; ~ *určenia* місце назначїня; ~ *narodenia* місце народжїня; ~ *robytu* місце жительство; *výletné* ~ хатове місце, хатова місцевость; *oblúbené* ~ на *brehu rieky* облюбене місце на бєрезі ріки; ~ на *stavbu domu* місце на побудованя дому; ~ *činu* місце престўпку; *pristihnúť* на ~е *činu* пристигнути на місці престўпку; *stáť* на ~ стояти на (єднім) місці; *ostať* на *svojich* ~ах зостати на своїх місцях; *nehýbať*

sa z ~a не погынати ся з місця; *už sme* на ~е *мы* уж на місці; *dôjsť* на ~ дійти на місце; ~ на *sedenie* місце на сиджїня; ~ на *státie* місце на стояня; *urobiť* ~ *niekomu* устўпити місце дакому; *ráčte zaujať* ~а бўдьте любєзны сісти на свої місця; *sedzte*, *próšu*, на свої місця; *hľadisko* je *vypredané* до *posledného* ~а *všytky* лістки *vyprodané*; *kinosála má* 500 (*päťsto*) *miest* *kinosála* *mat* 500 (пятьсто) місць; *prvé, druhé* ~ *pérше, дрўге* місце; *obsadiť* *prvé* ~ *obsaditi* *pérше* місце **2** (*postavenie, funkcia*) місце, фўнкція; *vedúce* ~ місце *ведўчого*; *systemizované* ~ *системізоване* місце; *nájsť* si ~ *nájsť* собі місце; *desatinné* ~ *mat.* десятинне чїсло, місце по запятїї в десятинній дроби **3** *obyč. v mn. č.* ~а *крўгы*; *kompetentné* ~а *компетєнтны* *крўгы*; *vysoké* ~а *высокі* місце, *верьхы* • *dávať* *al. klásť* на *prvé* ~ ставити або класти на *pérше* місце; *chúlostivé* *al. citlivé* *al. boľavé* ~ *чутливе* або *боляве* місце; *ofúkať* *niekomu* ~ *офўкати* дакому місце; *byť* на *pravom* ~ *быти* на *своїм* місці

miesto² **1** *spoj. (namiesto)* *namísto* чого; ~ *toho, aby* *namísto* того, *жебы*; ~ *toho, aby* *sa* *tešili, ešte šomru* *namísto* того, *жебы* *радовали* ся або *тішыли* ся, *они* *їщі* *шомрають* **2** *predl. s 2. p.* *namísto*, *vzáminu* чого; *ja* *pôjdem* ~ *teba* *я* *їду* *namísto* тебе **miestodržiteľ¹** -a *m* *намістник*, *застўпник*

miestodržiteľský *намістнічний*, *застўп-ючий*

miestodržiteľstv//o -a *s* *намістнічність* *ж*

miestokrál¹ -a *m* *застўпник* *крáľa*

miestopis -u *m* *топографія*

miestopisn//ý *топографічний*; ~а *mapa* *топографічна* *мапа*

miestopredseda -u *m* *застўпник* *предсідателя*, *підпредсідатель*

miestoprísažn//ý: ~é *vyhlásenie práv.* *выголошїня*, *маюче* *силу* *присяги*

miešací *мішáчий*; ~ *stroj* *мішáча* *машина*, *мішáчка*

miešač¹ -a *m* (človek) мішач; міксер
miešač² -a *m* (stroj) мішачка; pneumatický ~ пневматічна мішачка; mechanický ~ механічна мішачка

miešačk//a -y ž мішачка; elektrická ~ електрична мішачка; ~ betónu мішачка бетону

miešan//ec -ca *m* **1** мішанець **2** *biol.* гібрид, криженець

miešani//a -y ž мішанина; зміт

miešank//a¹ -y ž *pol'nohosp.* мішанка; krmna ~ кормова мішанка

miešank//a² -y ž мішанка; гібридка, крижénка

miešan//ý **1** (*pomiesaný*) мішаний, змішаний; ~é farby змішаны фярбы; ~é hnojivá змішаны гної **2** (*pestrý, rôznorodý*) змішаний, рознородый; ~á strava рознорода страва; ~á zelenina мішана зеленина; ~é manželstvo *cirk. práv.* змішане побратя; ~é čísla *mat.* змішаны числа

mieš//ať -a -ajú *nedok.* **1** мішати, розмішувати; ~ kašu мішати кашу; ~ kávu lyžičkou мішати каву, кавей ложечков або ложчатём **2** (*spájať*) мішати, змішувати; ~ víno s vodou змішувати вино з водов; ~ farby змішувати фярбы **3** *koho do čoho hovor.* запўтовати, вмішувати кóго до чóго; mňa nemiešaj do tvojich vecí не вмішуй мене до твоїх діл

mieš//ať sa -a sa -ajú *sa nedok.* **1** (*tvoriť miešaninu*) вмішувати ся **2** *do čoho* вмішувати ся, запўтовати ся до чóго; ~ sa do cudzích vecí вмішувати ся до чужіх діл

miešny хырбтіцёво-мозгóвый; ~ kanál хырбтіцёво-мозгóвый канál

migrác//ia -ie ž мірпáція; ~ kapitálu мірпáція капіталу

migračn//ý мірпáчний; ~á teória мірпáчна теорія

migrén//a -y ž мігрéна

migr//ovať -uje -ujú *nedok. odb.* мігровáти

mih -u *m* **1** (*mihnutie okom*) мігання **2** (*okamih*) міг, мóмент

mihalníc//a -e ž **1** *anat.* мігалніця; horná, dolná ~ верхня, нижня або спідня мігалніця **2** *obyč. v mn. č.* ~е обёрвы; dlhé ~ довгы обёрвы

mih//ať -á -ajú *nedok.* **1** *na koho, po kom i bezpredm.* мігати, жмўрькати на кóго **2** мігати, блікати

mih//ať sa -á sa -ajú *sa nedok.* **1** мігати, жмўрькати, блікати; *v diaľke* sa ~alo svetielko далéко блікало світéлко **2** (*rýchlo sa pohybovať*) мігати

mih//núť -ne -nú *dok.* **1** *na koho, po kom s bezpredm.* мігнути, підмігнути кóму **2** *čím (urobiť rýchly pohyb)* взмáхнути; ~ valaškou nad hlavou взмáхнув валáшков або сокырятём над гóловов **3** (*preblesknúť*) блиснути, пробліснути; *pový nápad* mi ~ol hlavou в гóлові мі блисла новá дўмка
 ● ani okom nemihneš не стигнеш (áни або і) оком мігнути

mih//núť sa -ne sa -nú *sa dok.* **1** (*zalesknúť sa*) мігнути ся, блиснути **2** мігнути, промігнути, пробліснути; *v okne* sa ~la hlava dievčata в óкні або в óблаці мігла ся гóлова дівчáты

mihnut//ie -ia *s* мігнўтя; *bez ~ia oka* без мігнўтя óка

mihom *prísl.* мігом, єдным мігом

mihol//tať sa -ce sa/-tá sa -cú sa/-tajú *sa nedok. expr.* міготáти ся, блікати, блискати ся

mihul//a -le ž *zool.* мігўля; ~ рієчна мігўля річна

mikád//o -a *m* мікáдо *neskl. m*

mikádový мікадóвый; ~ účes мікадóва фрізýра

mikrób -u *m* мікрóб

mikrobiológ//ia -ie ž мікробіолóгія

mikrobiologický мікробіолóгічний

mikrofón -u *m el. tech.* мікрофóн; *hovoriť do ~u* говорити до мікрофóну

mikrón -u *m fyz.* мікрóн

mikroorganizm//us -u *m biol.* мікроорганізм

mikroskop -u *m* мікроскóп

mikroskop//ia -ie ž мікроскóпія

mikroskopick//ý мікроскопічний; ~é pozorovania мікроскопічны слідованя; ~é skličko мікроскопічне скло; ~é čiastočky мікроскопічны частинки

Mikuláš -a *m* 1 *Nikoláj (denť svätého Nikolája, 19-go decembra podľa vizantійського обряду, коли діти достаютъ дарункы);* на ~а на день *Nikolája* 2 *mikuláš (darček na Mikuláša)* дарунок в день *Nikolája* (6-go decembra)

mikulka -у *ž* манюшка (надіваюча на рúку)

mil//á -ej *ž* (*milenska*) міла, любезна

mil'a mile *ž* міля; *prejsť dvadsať mil'* перейти двадцять міль; *morská ~* морська міля; *anglická ~* англійська міля • *som na mile vzdalený od toho, aby...* я на мілі далеко од того, жебы...

miláčik -a *m* 1 любимый, любый, любимчик, любимець; *byť ~om rodiny* быть любимчиком родины; ~ *obecenstva* любимый публіки; ~ *múz* любимець муз 2 *hovor. expr. (oslovenie)* мілый мій (міла моя)

milen/lec -са *m* 1 міленець, любовник; *mať ~sa* мати міленця або любовника 2 ~ci *mn. č.* залюбєнци, залюбєна пара; міленці

miléniový *príd. k milénium* міленіовый; ~ *ročník* міленіовый пам'ятник

milén//ium -ia *s* міленіум, тисячроча, тисячрочна пам'ятка дачого

milenk//a -у *ž* міленка, мілована, любована **mileny** *expr.* любимый, мілый, дорогой, облюбєный

milerád *zastar.* з охотів, з радостєв

mil//í -ých *mn. č. (příbuzní, blízkí)* родны, близкы; *smútiť nad stratou ~ých* смутити над стратов своїх близких

miliard//a -у *ž čisl.* міліард, тисяч міліонів

milibar -u *m fyz.* мілібар, тисячіна бару

milíc//ia -ie *ž* міліція

milicionár -a *m* міліціонарь

milier -a *m* ватра, міля (на выпалєваня деревяного угля)

milieu [-ljø] *neskl. s 1 kniž. (prostredie)* окружіня 2 (*dečka*) (вышыте) простєраня

miligram -u *m* міліграм

miligramový міліграмовый

mililit//er -ra *m* мілілітер

milimet//er -ra *m* мілімєтер; *ani o ~ áni o* мілімєтер

milimetrov//ý мілімєтровый; ~á *vzdialenosť* мілімєтрова оддалєность; ~ *papier* мілімєтровый пáпирь

milimikrón -u *m fyz.* мілімікрон

milión -a *m i čisl.* міліон; *päť ~ov* пять міліонів; ~ *hviezd* міліоны звїзд • *nedal by ani za ~* не дав бы áни за міліон, не дав бы áни за ніч на світі

millionár -a *m* міліонарь

millionársk//y *príd. k millionár;* ~a *štvrt'* міліонарьска чєтверть або міліонарьский квартál, квартál міліонарів

miliónkrát, milión ráz *čisl.* міліон раз

miliónov//ý міліонóвый; ~é *příjmy* міліонóвы заробкы; ~é *mesto* міліонóве місто, місто з міліонóвым жытельством

milióntin//a -у *ž i čisl.* єдна міліонтина

miliónty міліонный

militarist//a -u *m* мілітаріста *m*

militaristický мілітарістьский

militarizác//ia -ie *ž* мілітарізація

militarizačný мілітарізачный

militarizm//us -u *m* мілітарізм

militariz//ovat' -ujť -ujú *nedok.* мілітарізовáти; ~ *přemysel* мілітарізовáти промышєл

milik//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. s kým i bezpředm.* пáскати ся ку кому, міловáти ся з кым

milník меджóвый стовп або кáмїнь

milodar -u *m* мілодар, алмұжна; *žít z ~ov* жыти з мілодарів

milosrdenstv//o -a *s 1 (zľutovanie)* мілосєрдность, злютованя; *preukazovať ~* проявляти мілосєрдность; *pre ~ božie hovor. expr.* про мілосєрдность бóжску 2 (*skutok*) мілосєрдный постўпок, мілость ж; *činiť ~* робити мілость

milosrdn//ý мілосєрдный, злютуючий; ~ *Samaritán* (мілосєрдный) самарітáнин; ~

brat *cirk.* мілосердний брат; ~á lož *pren.* лож на спасіння, з чувства к дачому

milosť/lť -ti ž 1 мілость ж; dostať niečo z ~ti достати дашто з мілости 2 змілованя; мілость ж; udeliť niekomu ~ дати дакому мілость, поміловати дакого 3 *zastar.* (v oslovení) ваша мілость • bez ~ti без мілости, без сожаління; prijať niekoho na ~ прияти дакого на мілость, пребачити дакому, змінити гнів на мілость; vydať niekoho na ~ a nemilosť niekomu выдати дакого на мілость і немілость

milostiv/lý (v oslovení) мілостивий; ~á (pani) мілостива пані

milostný *zastar.* мілостный; ~ pomer мілостне споїня

milosťpan//i -ej мілостива пані

milot//a -y ž любезность ж

milovan//ie любоб, любованя

milovaný любимый

mil//ovať -uje -ujú *nedok.* v rôzn. význ. любити; ~ ohnivo *al.* vášnivo запалисто або міцно любити; ~ svoju vlasť любити свою отчизну; ~ matku любити маму; ~ tanec, divadlo любити танці, театер

mil//ovať sa -je sa -ujú sa *nedok.* любити еден другого, любити ся

milovník -a *m* 1 міловник, любитель *m*; ~ prírodu любитель природи; ~ hudby любитель музыки 2 *div.* любобник 3 *zastar.* любобник, облюбенець

mil'ov/lý: ~ kameň а) кілометрбник; б) меджовый стовп; kráčať *al.* napredovať ~ými krokmi крачати або йти мілєвыми(-а) кроками

mil/lý¹ мілий; сімпатічний; приємний; ~á pieseň міла співанка; ~é dieťa міла дітина; ~ úsmev мілий усмів; povedať pár ~ých slov повісти дакілько приємных або мілых слов; pokladať si za ~ú povinnosť поважати за приємну повинність; ~é prekvapenie приємне преквапіння

mil/lý² -ého *m* (mileneš) мілий, мілований, любимый

mím -a *m* мим

mimický мимічний

mimik -a *m* мимік

mimikry *neskl.* s *zool.* мимікрія

mimo 1 *predl.* s 2. *p.* поза дачого; *mímo* чого; byť ~ domu не быти дома; je ~ Bratislavy він не (є) в Братіславі; ёго нет в Братіславі; ~ pracovnú dobu не в часі робóты, не в працювнім часі, поза чáсу робóты; už je ~ nebezpečenstva уж є мімо огрожіня; stáť ~ dostrelu стояти мімо дóстрілу 2 *prisl.* (vedľa, popri) ко́ло, о́коло, по́при; prešiel ~ він перейшов по́при

mimobežk//a -y ž *geom.* неперекижю́ча (пряма)

mimobežn/lý неперекижю́ча ся; ~é priamky неперекижю́чі ся прямы

mimochodom 1 *prisl.* ме́джі іншым, нечekaні, нагóдні; ~ spomenúť, povedať нагóдні спомянути, повісти ме́джі іншым 2 *časť.* ме́джі іншым; ~ máť veľké šťastie ты, ме́джі іншым, маш велике щáстя

mimoidúci проходячий, ідучий ко́ло; ~ človek проходячий чоловік

mimomanželsk/lý *práv.* непобра́тых; ~á súlož половé зношіня непобра́тых

mimomaternicov/lý: ~á ťarchavosť поза ма́точна гравідность

mimoriadn/lý 1 (*nevšedný, výnimočný*) незвычайный, необычайный; ісключа́ючий, черезвычайный; ~e schopnosti незвычайны способности; ~ prípad необычайный слýчай; ~a udalosť черезвычайна пригода; ~ úspech незвычайный або ісключа́ючий успіх; ~ stav *práv.* незвычайне розположіня, черезвычайна ситу́ація 2 (*nie pravidelný*) черезвычайный, мімо або не по́для порядку; ~ zasadnutie засідання мімо порядку; ~ vlak *žel.* доповню́чий влак 3 (*výnimočný*) рідкий, ісключа́ючий; необычайный 4 (*zvláštny*) незвычайный; необычайный; nič ~eho ніч незвычайного 5 *škol.*: ~ poslucháč univerzity екстérный штудент універзіты **mimoškolsk/lý** позашко́льський, поза-класный; ~ činnosť učiteľov позашко́льська

або позакласна робота або діяльність
учителів

mimotarifný позатарифный; ~ zamestnanec
позатарифный служащий або робітник

mimoúradný позаурядный; ~é hodiny
позаурядны години, вольный од работы
час

mimoústavný амбулантный, амбула-
торный; ~é liečenie pacientov амбулантне
лічіння хворых

mimivoľne *prísl.* невольно, нехочено,
недуманно, неволькы, невідомкы, не-
нарочки, ненароком

mimovoľný невольный; нехочёный,
недуманный; ~ pohyb hlavou невольне
погнута головов

mimóz//a -y *ž bot.* мимоза

mín//a -y *ž* міна; časovaná ~ часована міна;
protitanková ~ противотанкова міна; klášť
~у класти міны, міновати

minaret -u *m* мінарет; mešita s ~om мешіта
з мінаретом

míň//ať -a -ajú *nedok.* 1 *čo (troviť)* миняти,
тратити, роstráчовати; ~ peniaze ми-
няти або роstráчовати пінязі 2 *koho,*
čo минути kógo, што, проходить *mímo*
kógo, чóго 3 (*zanechávať, opúšťať*) прохо-
дити (*o злóстї i m. n.*) *so zmenou vetnej*
konštrukcie; hnev ho ~al ёго гнів проходив,
ёго злость проходила; ~a ho už tpežlivost'
він уж стрáчать терпезливость 4 (*o čase*)
миняти, проходить

míň//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 миняти ся,
росходити ся, роstráчовати ся; peniaze sa
rýchlo ~ajú пінязі скóро росхóдять ся, піня-
зі ропущáють ся 2 (*prechádzať popri sebe*)
іти, проходить кóпо; čas sa rýchlo ~a час
скóро минять ся, час летить або утíкать

minc//a -e *ž* мінця; strieborná ~ сребряна
мінця; medená ~ мідяна мінця; kovová ~
металічна мінця; pamätná ~ юбілейна
або памятна мінця; falošná ~ фалóшна
мінця • pokladať *al.* prijímať за bernú
~ поважовати або принимати за чисту
мінцю

minciar -a *m hist.* мінцярь

mincier -a *m* мінцер (*обычайны вáгы*)

mincoví//na -y *ž* мінцёвина, мінцёве
серебрó

mincoví//ňa -ne *ž* мінцёва фабрика

mincovníctv//o -a *s* výroba мінців,
óдзнаків

mincový мінцёвый

mínér -a *m* 1 *voj.* мінёр, женіста 2 *odb.*
мінёр

minerál -u *m* мінерál

minerál//ie -ii *ž pomn. odb.* мінерáлы

mineralizác//ia -ie *ž odb.* мінералізація

mineraliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.*
мінералізовáти

minerálk//a -y *ž* мінерáлка, мінерáлна
вóда; sladená ~ мінерáлна вóда з сірупом
mineráln//y мінерáльний; ~e vody
мінерáльні вóды; ~e pramene мінерáльні
жрідла або істóчники; ~e oleje мінерáльні
олії; ~e hnojivá мінерáльні гної

mineralóg -a *m* мінералóг

mineralóg//ia -ie *ž* мінералóгія

mineralogick//ý мінералогічний; ~á zbier-
ka мінералогічна збірка або колéкція,
колéкція мінерáлів

minerálov//ý *príd. k minerál;* ~é ložiská
добывáння мінерáлів

mínerský мінёрный, женістьський

miniatur//a -y *ž lit. hud.* мініатýра

miniaturist//a -u *m* мініатýриста

miniaturní//y *v rôzn. význ.* мініатýрный; ~a
malba мініатýрне малярство; ~a formát
мініатýрный формát

minimalist//a -u *m* мінімáліста

minimalistický мінімáлістичный; ~ program
мінімáлістичный прóграм

minimaliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.*
мінімáлізовáти, зводити/довéсти к мінíму

minimálne *prísl.* 1 (*najmenej*) мінімáльні,
мінíмум; čakal som ho ~ pol hodinu я чéкав
ёго мінімáльні пів гóдины 2 (*zriedkavo*)
(дость) рідко, зрідка

minim//um *1 -a s odb.* мінíмум; znížiť výdavky na
~ знизити выдaвки на мінíмум; existenčné

~ мінімум на прожыття • *nezdaniteľné ~ práv.* незданєне мінімум (з виплати); *ašpirantské ~ škol.* кандідатьське мінімум

minimum² prisl. *hovor.* мінімум, мінімální, наймєнше; ~ *jeden deň* мінімум *ábo* наймєнше єдєн день

miniovľý *цєглово-чєрвєный; ~á farba* *цєглово-чєрвєна фáрба*

minist//er -*ra m* міністер; ~ *zahraničných vecí* міністер заграничных дїл; ~ *bez kresla al. bez torby zastar.* міністер лем з чєстным тїтулом, без рєзóрту, без тáшкы

ministerk//a -*y ž* міністерка

ministersk//ý міністерський; ~ *predseda* премьєр-міністер; ~á *rada ráda* міністрів; ~é *kreslo* міністерське крєсло • ~ *papier obch.* міністерський папірь

ministerstv//o -*a s* міністерство; ~ *financii* міністерство фінанцій; ~ *zdravotníctva* міністерство охорóны здоровья

miništrant -*a m cirk.* мініштрáнт

miništr//ovat' -*uje -ujú nedok. cirk.* мініштровáти (*в часі католицької богослужбы*) • ~ *niekomu pri piečom al. okolo piečoho, niekoho z oхóтов* помагáти дакому в дачїм

mín//ium -*ia s odb.*; *míniová farba* *цєглово-чєрвєна фáрба*

minolovk//a -*y ž voj.* чолнóк на глєдàня мін і лїквідáция водных мін, мнóггледáчка

minomet -*u m* міномєт

minometník -*a m* міномєтник

minometn//ý міномєтний; ~á *paľba* міномєтне стрїляня

minorit//a -*y ž práv.* мінорїта, меншына

minoritn//ý prid. k minorita; ~é *vótum* вóтум меншынства, плáтне постановлїня меншынствá

mínovač -*a m 1 ban.* мінováч, машына на кладжїня мін в бáні **2 voj.** шыфа-мїнонóска

mín//ovat' -*uje -ujú nedok.* мїновáти, клáсти áбо стáвити мїны

mínov//ý мїновый; ~é *polia* мїновы пóля; ~é *záтары* мїновы загороджїня; ~á *hladačka* мнóггледáчка

minule prisl. мінўле, мінўлый раз; ~ *si nebol na tréningu* мінўлый раз ты не був на трєнінгу *ábo* треновáти

minuloročn//ý минулорóчний; ~á *bilancia* минулорóчна бїлáнция

minulos//t' -*ti ž v rôzn. význ.* мінўлость; *rusínska národná ~* мінўлость русинського нарóду; *človek s bezúhonnou ~ťou* чоловїк з почєстнов мінўлостєв *ábo* почєстным мінўлым; *oživovať ~* оживляти мінўле; *to už patrí ~ti* тóтò уж однóсить ся к мінўлости *ábo* налєжыть мінўлости, тóтò дїло мінўлости; *poznať ~* нєкòго знáти мінўлость дакóго; *zapadnúť do ~ti* упáсти до мінўлости

minul//ý 1 (dávny) давнішній, давній; ~é *časy* давнішны часы **2 (predošlý)** мінўлый, мінўвший, проїшóвший; ~ *týždeň* мінўлый тыждєнь, на мінўлїм тыжднї; ~é *stotočie* мінўле сторóча, мінўлый вік **3 (uplynulý)** проїшóвший, мінувший • ~ *čas gram.* мінўлый час

mínus¹ 1 neskl. s mat. (znak) мінус; ~а ~ *dáva plus* мінус і мінус дають плус **2 -u m pren. hovor.** мінус; *byť má veľké -y* бывáня мaть мнóго *ábo* вєлє мінусів *ábo* недостáтків

mínus² prisl. mat. (vyjadruje odčítanie i zápornú veličinu) мінус; *dvadsať ~ desať* двáдцять мінус дєсáть

minuskul//a -*y ž odb.* мінускўла, малá áбо стрóчна бўква

minuskulný, minuskulový odb. стрóчний, малый, мінускўпный

minút' мінїє мінú *dok. 1 čo (stroviť)* мінyти, рoстрaтити, рoзбити; *minul všetky peniaze* мінyв вшыткы пїнязї **2 koho, čo (prejsť popri)** мінyти кóго, штo, пєрєйти мїмo кóго, чóго; *auto minulo námestie* áвтo мінyло плoщáдку **3 koho (opustiť)** пєрєйти; *sadol si, až keď ho hnev minul* він сїв, аж кїдь гнїв єгó проїшóв *ábo* мінyв **4 (o čase)** мінyти, пєрєйти; пролетїти; *rychlo ~* пролетїти, скóро мінyти; *minul celý rok* мінyв áбо пєрєїшóв цїлый рік; *minulo niekoľko dní* пєрєшлó дакїлькo днїв

5 (*o veku*) минути, сповнити ся; *minulo tu dvadsať rokov* йому сповнило ся двадцять років **6** (*netrafiť*) не трафіти, не попáсти; ~ cieľ не трафіти на ціль

minút' sa minie sa minú sa *dok.* **1** минути ся, кінчіти ся, выйти; *zásoby sa už minuli* засоби уж вышли; *poviny sa minuli* новиньки минулися *ábo* розышли ся **2** перейти мімо *ábo* (о)коло, попри; *keď sme sa minuli, otočil sa* кідь мы перешли коло себе, він обернув ся *ábo* пообзерáv ся **3** (*o čase*) минути, перейти; *ýchlo sa ~* перебігнути, пролетіти; *od vtedy sa minuli štyri roky* з того часу перешли штири роки **minút'/a** -у *ž* **1** минута; *hodina má šesťdesiat minút* година має шістьдесят минут; *sadni si na ~u* (при)сядь (собі) на минут(к)у **2** *geom.* минута • *svetelná ~ odb.* світлова минута **minútka//a** -у *ž* **1** *zdrob. expr.* минутка, минутонька **2** *kuch.* минутка; їдло, котре наскоро приправлює ся *ábo* готівить ся **minútov//ý** минутový; ~á *prestávka* минутова павза; ~á *gučička* минутова стрілка; *zomnulého uctili ~ým tichom* покійному *ábo* умершому оддали честь минутов тиха

miocén -у *m odb.* міоцén

miocénov//ý міоцéновый; ~á *doba* міоцéновый період

miska//a -у *ž* **1** миска; *okrúhla ~* окрýгла миска; *oválna ~* овáлна миска; *polievková ~* пóливкова миска; *porcelánová ~* порцелáновá миска; ~ на *ovocie* миска на овoцину **2** *tech.* миса; *záchodová ~* заходóва миса • *studená al. obložená ~ kuch.* холóдна *ábo* обложéна миска; *z reknej ~y sa nepaješ* (с)днóв красотóв сытый не бýдеш, з шýмной миски сытый не бýдеш; *predať niekoho za ~u šošovice bibl., kniž.* продати дакóго за миску шошовіці, легкомысéлні зречі ся дакóго

misál -у *m cirk.* місал, богослужéбник

mis//ia -іє *ž v rôzn. význ.* місія; *diplomatická ~* дiплoмaтiчнa місія; *splniť svoju ~iu* выпoвнити свою місію

mis//ie -ii *ž pomn. cirk.* місія

misijn//ý місіонáрьскый; ~á *činnosť* місіонáрьство, місіонáрьскa діяльність

misk//a -у *ž* миска; *šalátová ~* миска на шáлат; *kompotová ~* компотóва миска; ~ на *marmeládu* миска на мармелáду; ~ на *mydlo* мисочка на мыдлó

miskovit//ý мисковитый; ~é *jamy* мисковиты ямы

miskov//ý мискóвый; ~é *váhy* мискóвы вáгы

miss *neskl.* *ž* *mic neskl.* *ž*

mist//er -ra *m* містер

mistrál -у *m* містрáл *m*

mistress [misis] *neskl.* *ž* *micic neskl.* *ž*

miškár -a *m* мішкарý

mišk/lovať -uje -ujú *nedok.* мішкóвати, кастровáти

mišmaš -у *m* *hovor. expr.* мішанина, мотаниця, хáос, непорядок, мішмáш

mišpull'a -іє *ž* (*plod i strom*) мішпýля

mítíng -у *m zastar.* мітін'г

mixér¹ -a *m* звукооперáтор

mixér² -a *m* **1** (*prístroj na miešanie zvukov*) міксер **2** *kuch.* міксер

mix/lovať -uje -ujú *nedok. odb.* міксовáти, змішовати; ~ *zvuk* змішовати звук; ~ *likéry* міксовáти лікеры

mixtúrl'a -у *ž* **1** *lek.* мікстýра **2** *hud. (register na organe)* мікст

mizantrop -a *m* мізантрóп

mizantrop//ia -іє *ž* мізантрóпія

mizantropický мізантрóпiчный

mizerák -a *m* *expr.* нaнічгóдник, даребáк, лáйдак, пóдляк

mizerére *neskl. s* *hovor.* **1** заузлиня кышок **2** (*žalm pri pohrebe*) мізерéре *neskl. s*

mizér//ia -іє *ž* *hovor. expr.* (*bieda*) бідá, біднотá, нищетá, убогóсть

mizern//ý **1** (*malý*) барз малый, бідный, мізérный; ~ *zárobok* барз малый зáробок **2** (*zlý*) убогýй, бідный, злый; ~á *strava* мізérна *ábo* зла стрáва; ~ *život* убогýй жывот **3** (*bezcharakterný*) нaнічгóдный, бесхарактérный, нічóмный; ~ *zradca*

нічомный зра́дця **4** (*bezvýznamný, obyčajný*) незначный, обыча́йный, мізе́рный; *trápiť sa pre* ~é *topánky* тра́пится про мізе́рны *ábo* обыча́йны *topánky*
mizin/la -y *ž* (*len v spojeniach*): *prísť* на ~у прийти о вшитко, вшитко стратити; *priniesť al. doniesť al. doviest'* niekoho на ~у привести *ábo* довести дакого до біды *ábo* до ожобра́чія *ábo* на *mizinu*, зні́чити дакого

miziv/ly мізивый, барз малый, невеликий, невыразный, незначный; ~á *menšina* незначна́ меншість; ~é *percento účastníkov* невелике перце́нто уча́стників
miz/núť -ne -nú *nedok.* мізнути, пропа́сти, тратити ся *dok.*; *hmly už* ~nú *mólgy* уж тра́тять ся *ábo* рostráчу́ють ся; *hnev jeho* ~ne *gniv* ёго прохóдить

mizogýn -a *m* женоненавістник, непри-
 ятель жен

mizogýn/la -ie *ž* женоненавістництво, хорóбна нeнаві́сть к жeнám

mlal/d' -di *ž 1 hromad.* *bás.* молодéж ж **2** *hromad.* молодняк; молодята ж ; *gybia* ~рыбьчi модлодята, малéнькы ры́бки • *od* ~di *od* молодых рóкiв; *za* ~di в мóлодости, за мóлодости, в юна́цтвi

mláďa -ťa *s* пашáтко, молодятко; *ľudské* ~людська дiтина, дiтя́тко, дiтиня; *zvieracie* ~звiр'ятко, звiр'ячe дiтя́тко

mlad/lé -ého *s obyč. v mn. č.* ~é **1** (*ľudské*) дiти **2** (*zvieracie*) дiтя́тка; молодé; (*vtáčie*) птáшата; *mačka má* ~é *máčka* мать мáчата, у мáчкы мáчата; *suka má* ~é *сýка* мать пся́та *ábo* щеня́та; *vysedieť* ~é *высидiти* *ábo* вывести птáшата *ábo* кýрята

mláden/ec -ca *m* молодой чоловік; хлóпець, юна́к, молодéць; *urastený al. drierý* ~выросшый *ábo* дри́чный молодой хлóпець; *starý* ~стáрый юна́к

mládeneck/ly **1** слобóдный; неженáтый; ~ *byt* квáртиль слобóдного юна́ка; ~ *život* жывот слобóдного (юна́ка) **2** юна́цкий, молодéцкий; ~é *časy* юна́цкы рóкы

mládenectv/o -a *s* юна́цтво, мóлодость

ж ; *za* ~a за мóлодости, за молодéцкы рóкы, в мóлодости

mládež -e *ž hromad.* молодéж ж; *mestská* ~мiстська молодéж; *dedinská* ~валáльська *ábo* сéльська молодéж; *škopolovinná* ~молодéж шкóльського вiку • *zlatá* ~золотá молодéж

mládežnícky молодéжний; ~e *súbory* молодéжны ансамблi; *člen* ~ej *organizácie* член молодéжной опрáнizáциi; ~e *hry* гpы молодéжi

mládežník -a *m* член молодéжной опрáнizáциi

mladic/la -e *ž hovor.* молодiця, молодýха, молодá женá, молодé дiвчa; *zvíťla sa ako* ~схóпила ся як дiвчáтко

mladický/ly юна́цкий; ~ *vek* юна́цкий вiк; ~e *roky* юна́цкы рóкы; ~a *postava* юна́цкa фiгýpa

mladík -a *m* юна́к; *dospievajúci* ~пiдростáючий юна́к; *vyzerá ako* ~вин *вызeрaть* як юна́к; *behá ako* ~(*o staršom mužovi*) бiгaть як хлóпeць

mladin/la -y *ž 1* (*mladý les*) молодняк **2** (*mladé pivo*) молодé пивo

mladistv/ly **1** молодый; молодéнький; ~ *krok* молодый крок; ~ *elán* молодé одушевлiня; ~ *tvár* молодéнькa твaрь; ~é *držanie tela* молодéцькe тpимaня тiлa **2** *práv. (od 14 do 18 rokov)* неповнолiтний; ~ *zločinec* неповнолiтний кpимiналник; ~á *osoba* неповнолiтна особa

mládk/la -y *ž* (*mladá sliepka*) кýря

mládnik -a *m 1* (*výhonok*) молодник **2** (*mladý les*) молодняк, пiдрóсток

mlad/núť -ne -nú *nedok.* молодiти; ~ *od radosti* молодiти од рáдosti

mlado *prísl.* мóлодо; ~ *vyzerať* мóлодо *вызeрaти*

mladočech -a *m hist., polit.* молодочéх

mladomanžel -a *m 1* молодой женáч,

молодой **2** ~ia *mn. č.* побрáты, молоды

mladomanželský: ~ *pár pára* побрáтых, молоды

mlados/lt' -ti *ž* мóлодость ж; *roky* ~ti молоды рóкы, рóкы мóлодости; *za*

~ti, v ~ti за мóлодости, в мóлодости;
od ~ti од мóлодости, змóлода; od útlej
~ti од молодых рóків; hriechy ~ti грихы
мóлодости; ~ duše, srdca мóлодость
душы, сёрдца; stratiť ~ стратити
мóлодость • druhá ~ дрýга мóлодость;
mladosť – radosť мóлодость – рáдость;
mladosť – pochatosť мóлодость – блаз-
нивость

mladoženáč -a *m* молодой женáч, мо-
лодоженáч, молодой

mladoženích -a *m* женáч

mladuch//a -y *ž* молодiця, невіста; behá
ako ~ бiгать як дiвчá(тко) **mlad//ý** *v rôzn.*
význ. молодой; ~ muž молодой хлоп;
молодой муж; ~á žena молодá женá; ~é
pokolenie, ~á generácia молодé поколiня,
молодá ģенерáция; ~ ľudia молоды люди;
~ hlas молодой гóлос; ~á krv молодá
кров; ~á republika молодá репýблика; ~
zať *hovor.* молодой зять; ~á nevesta *hovor.*
(молодá) невіста; ~ rán (молодой) пан;
~á pani (молодá) пáни; ~i (*mladomanželia*)
молоды, молодята, побрáты; za ~ých
rokov за молодых рóків; za ~ých časov
за молодых часiв • ~ mesiac молодой
мiсяць; ~é víno молодé винó; ~é pivo
молодé пиво; ~é *al.* nové zemiáky новы
бандýрки; mladšia doba kamenná *geol.*
неолiт, молóдший перiод камiнный; ~é -
staré (*všetci*) стáры i молоды; má ~é pohy
мать легкы нóгы, він легкый на нóгы; ~
môže, starý musí [*prisť.*] молодой мóже,
стáрый мýсить (умёрти)

mládz//a -e *ž* отáва

mlák//a -y *ž* млáка; ~ po dažďi млáка по
доджі; ~ krvi *pren.* млáка крóви • žaba si
nájde ~u [*prisť.*] жáба нáйде собi млáку,
свиня все млáку нáйде собi **ml'andrav//ý**
expr. без силы, слабый, зослабёный,
мляндрáвый; розмазнáный, гакливый,
крепкий; ~é telo мляндрáве тiло; ~ človek
гакливый човóвик; ~ stromček крепкий
стрóмик

ml'ask *cit.* мляск, цмок

ml'ask//ať -á -ajú *nedok.* мляскати, помляс-
ковати; цмóнькати, поцмóньковати (*при*
цiловáні); ~ pri jedle мляскати при їджіні;
~ jazykom мляскати языкóм

ml'askavý мляскáвый; цмóнькаючий

ml'ask//núť -ne -nú *dok.* мляскнути, по-
мляскнути; цмóнькнути, поцмóньковати;
~ ústami мляскнути áбо цмóнькнути
устáми áбо рáмбами (*при цiловáні*)

mlat' -u *m* (*kladivo*) мóлот, мóлоток;
kováčsky ~ ковáльский мóлоток

mlat' -u *m* (*holohumnica*) пеливня (*де*
молóтуть ся)

mlát'aci молотячий; ~ stroj молотячка, мо-
лотяча машина

mlát'ačk//a -y *ž* молотячка, молотяча
машина

mlatb//a -y *ž* молочiня с; začala sa ~ зачалó
ся молочiня áбо молотити

mlat//ec -ca *m* молотяч

mlát//iť -i -ia *nedok.* 1 молотити; ~ ovos
молотити овéс; ~ na mlát'ačke молотити
на молотячцi; ~ серami молотити цiпами
2 *do čoho, na čo expr. (tľcť, udierať)* бити,
молотити, колотити по чiм, до чóго; ~ do
klavíra барабанити на клáвiрi 3 *koho expr.*
(*biť*) бити, молотити, трепáти, лýпкати;
~ po chrťbe бити по хырбéти • ~ prázdnu
slamu молотити порóжню солóму, пере-
ливати iз пустóго до порóжнёго; ~ jazykom
expr. молóти áбо прáти языкóм

mlát//iť sa -i sa -ia sa *nedok. expr. (biť sa)*
бити ся, молотити ся, трепáти ся, лýпкати
ся; ~ia sa navzájom päsťami молóтять ся
пiястями, молóтять едén дрýгого пiястями

mlát//o -a *s* пивный вылуг

mlat//ok -ka *m* мóлоток

mlatovisk//o -a *s* молотiлня, пелёвня

mlatov//ňa -ne *ž* молотiлня, пелёвня

mlčan//ie -ia *s* тихо, безрéчность, мовчáня;
hlboké ~ глубóке мовчáня áбо тихо;
zavládlo ~ настáло тихо, зачалó быти
тихо; prerušiť ~ перервáти áбо нарýшыти
тихо; zachovávať ~ быти тихо, мовчáти;
porušiť ~ нарýшыти тихо • hrobové ~

гробове тихо; *prejsť al. obísť* ніщо ~ім, *prejsť cez* ніщо ~ім обйти дашто тихостєв *ábo* по-тихи

млчанливос'//t' -ti **ž 1** мовчанливість, неговорливість, безрєчність **2** тихо; *zachovávať* ~ зберєчі тихо *ábo* мовчанливість; *porušiť* ~ нарушыти тихо; *som viazaný* ~ťou я обцяв быти тихо

млчанлив'//y мовчанливый, неговорливый, тихий; ~ *človek* неговорливый *ábo* тихый чоловік; *má* ~ú *rovaňu* він (онá) мать (мáе) тиху натýру

млч'//at' -i -ia *nedok. v rôzn. význ.* мовчáти, не говорити, быти тихо; *história o tom* ~i *istória o* тім не говóрить *ábo* замóвчує; *rádio* ~i *rádio* мовчíть; *vie* ~ *він* (онá) знáть (знáє) быти тихо • ~i *ako zarezaný al.* *ako реґ* є тихо як пень *ábo* як кідь бы язык одрізали; ~i *ako ryba* він як німый *ábo* є тихо як рыба (во воді); ~i *ako hrob* є тихо як в грóбі; *kto* ~i, *ten svedčí [prísl.]* хто мовчíть, тот свідчíть

млčky *prísl.* мóвчки, по-тихи; ~ *vypočuť* мóвчки выслухати; ~ *súhlasíť* по-тихи притáкати *ábo* пристáти *ábo* прикывнути • ~ *prechádzať* *ponad* ніщо по-тихи пере-ходить *pónad* дашто

млеч'//i молóтый, на молóтя; ~ *zariadenie* механізм на молóтя; ~ie *povolenie* поволінá на молóтя

млездив'//o -a *s odb.* кура́стра

млет'//ar -a *m* помелник

млетіє *p.* **melivo**

млет'//y молóтый, розмолóтый, помолóтый; ~ так молóтый мак; ~é *korenie* молóтый попéрь; ~é *mäso* молóте мясо

млиаскаť -a *p.* **ml'askať** -á

млиаžd'//it' -i -ia *nedok. expr.* розбивáти, ростерáти (на кáшу), дусити, стискáти, мяти, пучíти; ~ *hrozno* дусити грозно́; ~ *niekomu ruku* (мі́цно) стискáти да́кому рýку

млієч -a **1** *bot.* мóлоч **2** *ľud.* рыба́чий самéць

млієч'//ie -ia *s 1* рыба́чі спéрмія **2** (*u niektorých rastlín*) молóчна щáва

млієч'//o -a *s zdrob. expr.* молóчко

млієч'//ak -a *m* рыба́чий самéць

млієч'//at' -y: ~é *zrno* зéрно молóчної зрі-лости

млієч'//ic'//a ¹ -e *ž* молóчниця (*мі́стность на хранінá i очі́щінá молóка*)

млієч'//ic'//a ² -e *ž bot.* молóчна желéза (*y ростлин*)

млієч'//nik ¹ -a *m* (*nádoba*) молóчник

млієч'//nik ² -a *m bot.* молóчник

млієч'//nobiell'y молóчний; молóчної фáрбы, мáтово-бі́лий; ~e *sklo* молóчне скло

млієч'//y *v rôzn. význ.* молóчний; ~e *výrobky* молóчны вырòбки *ábo* продúкты; ~a *čokoláda* молóчна чòколáда; ~a *diéta* молóчна діéта; ~a *žl'aza* молóчна желéза; ~a *polievka* молóчна пóливка; ~e *sklo* молóчне скло; ~a *kaša* кáша на молóці • *Mliečna cesta astron.* Молóчна дорóга; ~e *zuby* молóчны зýбы; ~a *kyselina* молóчна кіслотá; ~a *kuchyňa* (*na detskej klinike al. pôrodnici*) молóчна кúхня

млієч'//ár -a *m 1* (*predavač mlieka*) молòкарь **2** (*pracovník*) робóтник молóчного прóмыслу

млієч'//ár'//eň -ne *ž 1* молòкарня, óбход *ábo* склеп з молóком **2** молóчний за́вóд, молòкарня

млієч'//árensk'//y молóчний; ~é *zariadenie* молóчний механізм за́вóду

млієч'//ársk'//y молóчний; ~ *priemysel* молóчний прóмысел

млієч'//árstv'//o -a *s 1* вырòба молóчных продúктів **2** молóчне госпòдáрство

млієч'//o -a *s v rôzn. význ.* молóко; *kravské* ~ корóвьє молóко; *kozie* ~ кóзьє молóко; *ovčie* ~ вівче молóко; *materinské* ~ мате-ринське молóко, молóко мáтери; *hrudné* молóко; *plnotučné* ~ повнотúчне молóко; *odstredené* ~ сепаровáне молóко; *pasterizované* ~ пастерізовáне молóко; *sladké* ~ солòдкє *ábo* свіжé молóко; *kyslé* ~ кваснé молóко; *acidofilné* ~ а́цідофі́льне молóко; *kondenzované* ~ кондензовáне

ábo згущёне мо́локо; sušené ~ суше́не мо́локо; čerstvo nadojené ~ свіжо надое́не мо́локо; cementové ~ ціме́нтове мо́локо; vápenné ~ вапня́не мо́локо; mandľové ~ мандле́ве мо́локо; vylučovanie ~а одді́люва́ня мо́лока; tvorba ~а творі́ня мо́лока; odsávač na ~ одсава́ч мо́лока
 • vtáčie ~ *kuch.* пташа́че мо́локо (*із мо́лока, цу́кря і зошляга́них білків*); spať ako v ~и спа́ти міцным спа́нком áбо без за́дніх ніг; zem *al.* krajina oplýva medom а ~ом зéмля áбо кра́йна богáта ме́дом і мо́локом, мо́лочны рі́ки і квасны го́ры; osvojiť si už s materinským ~ом осво́їти собі́ уж з мате́ринським мо́локом; má ešte ~ на brade, ešte mu materinské ~ tečie ёму́ іщі́ мо́локо на ра́мбах áбо на бо́роді не обсо́хло

mliekomer -u/-a *m* мо́локомі́р

mliekotvorní/y мо́локотво́рний; ~é krmivo мо́локотво́рне корми́во

mliekoví/y мо́лочий; ~á polievka мо́лочна по́ливка

mlieť melie melú *nedok.* 1 *čo i bezpredm.* мо́ло́ти; розме́лєва́ти; ~ kávu мо́ло́ти ка́ву; ~ mäso мо́ло́ти мя́со; ~ múku мо́ло́ти му́ку 2 *hovor. expr. (veľa rozprávať)* мо́ло́ти, та́рати, трепа́ти • ~ jazykom *al.* ústami мо́ло́ти áбо трепа́ти языко́м; ~ z posledného а) бы́ти при послі́днім вы́дыху; б) робити да́што із послі́дніх сил • kto prv príde, ten prv melie [*prisl.*] хто пе́рший при́йде, то́т пе́рший за́чіна́ть; božie mlyny melú pomaly, ale iste [*prisl.*] бо́жы млины́ по́ма́лы ме́лють, і́не і́сто; бог пра́вду ви́дить, але не́ско́ро по́вість

mlk -u *m* báс. тихо, мовча́ня

mlk/nut' -не -ни *nedok.* переставáти бісідова́ти áбо говори́ти, бы́ти тихо, тихну́ти, одмо́вчовати ся; kroку ~ни кро́кы тихну́ть; človek ~не чолові́к перестáváть говори́ти

mlkvý тихый, мовчали́вий, незговори́чий, ма́ло гово́рячий; ~ človek ма́ло гово́рячий чолові́к; *pren.* ~а doba тихый пе́ріод, глұхы часы́

mlok -a *m* салама́ндра

mlyn -a *m* 1 млин; vodný ~ во́дный млин; parný ~ па́ро́вый млин; veterný ~ ві́тряний млин; pustiť ~ пу́стити млин 2 млин (*сто́лова гра*) • je tu ako v ~е є́ ту як на ярма́рку; v hlave mi hučí ako v ~е в го́лові ми́ гу́чить як в мли́ні; melie ako ~ ме́ле як млин (*о та́ра́чці*); hnať niekomu vodu na ~ ля́ти во́ду на да́чій млин; to je voda na môj (tvoj, jeho) ~ то́то є́ во́да на мій (твій, ё́ро) млин; bojovať proti veterným ~ом бо́єва́ти про́тив ві́тряных мли́нів; pustiť si jazyk do ~а пішо́в во́ловины мо́ло́ти; chodiť s troškou do ~а ходи́ти з ма́лосте́в до млина

mlynár -a *m* млина́рь • aký ~, taký mlyn [*prisl.*] я́кий млина́рь, та́кий млин; я́кий піп, та́ка і це́рков

mlynárčin/la -y *ž* *hovor.* реме́сло млина́ря, млина́рина

mlynárč/iť -i -ia *nedok. hovor.* 1 бы́ти млина́ре́м, ма́ти млин, млина́рити 2 ро́бити в мли́ні

mlynárik -a *m* (*druh denného motýľa*) капу́стник; ~ kapustný *zool.* капу́стник

mlynárk/la -y *ž* млина́рька

mlynárskly *príd. k mlynár, mlynárstvo* млина́рьський; ~e remeslo реме́сло млина́ря

mlynárstv/o -a *s* млина́рьство, реме́сло млина́ря

mlynček -a *m* млинок; mäsový млинок на мя́со; ~ na kávu млинок на ка́ву

mlyn/lec -са *m* мли́нецъ

mlynic/la -е *ž* 1 ме́лница; мі́стность, де ме́ле ся му́ка 2 рі́чка (*у млина*)

mlynskí/y мли́ньський; ~kameň мли́ньський ка́мінь; ~é koleso мли́ньске ко́лесо; ~á hrádza мли́ньський на́гон • byť medzi dvoma ~ými kameňmi нахо́дити ся ме́джі двома́ мли́ньськими(-а) ка́мінями; hlava sa mi krúti ako ~é koleso го́лова кру́тить ся ми́, як мли́ньске ко́лесо; кру́тить ся ми́ в го́лові

mňau *ciť.* мѡв

mňauč//at' -i -ia, **mňauk//at'** -á -ajú *nedok.*
м'явкати

mnemotechnick//ý мнемотехнічний, мнемонічний; ~ *spôsob al. postup* мнемотехнічний спосіб; ~é *cvičenie* мнемотехнічне упражняння

mnemotechnik -a *m* мнемотехнік, мнемонік

mnemotechmik//a -y *ž* мнемотехніка, мнемоніка

mních -a *m* монах; *žobravý* ~ жобравый або подорожуючий монах; *ísť za* ~a іти за монаха, постричі ся в монахи

mníšk//a -y *ž* монахія, монашка; *žije ako* ~ она жыє як монашка або монахія; *odlieka sa ako* ~ облікає ся як монахія

mníšsk//ý *príd.* монашский; ~a *cela* монашска келія або коморка; ~a *rehoľa* монашский орден, монашке здружіння; *viest'* ~ *život* вести монашский спосіб життя

mníšsky² *prísl.* по-монашски, як монах, монашка, монахія

mníšstv//o -a *s* монашство, монашский живот

mnoho *prísl. i čís.* вельє, мно́го; ве́ще(й); ~ *ľudí* вельє або мно́го людєй; ~ *starostí* мно́го старостей; ~ *jesť* вельє їсти; ~ *si myslieť* о себе вельє або мно́го думати о собі • ~ *šťastia!* вельє щастя!; ~ *rečí*, *málo skutkov* вельє речі, а *málo* роботи; мно́го слов, а *hosná málo*; *to je na mňa* ~ то́го є на мене мно́го, то́го є выше моїх сил; *čo je ~*, *to je ~!*, *to je už ~!* *hovor.* што є вельє, то є вельє! - то́го є уж барз вельє!; ~ *kriku pre nič* вельє крику про ніч; *to nestojí za ~* то́то не стоїть за вельє або мно́го

mnohobožstv//o -a *s* многобо́жество

mnohobunečný, mnohobunkový *biol.* многокліточний, многобунько́вый

mnohocifern//ý многоціфе́рний, много-значний; ~é *číslo* многоціфе́рне число

mnohočlen -a *m mat.* многочлен

mnohočlenn//ý многочле́нний; много-дітний; ~á *rodina* многочле́нна або мно-годітна родина

mnohodetn//ý многоді́тний; ~á *matka* много-дітна ма́ти; ~á *rodina* многоді́тна родина

mnohodenn//ý, mnohodňov//ý много-де́нний, многоднё́вый; ~á *s esta* многоде́нна доро́га; ~é *oneskorenie* запізніння на да́кілько днів, многоднё́ве запізніння

mnohofarebný многофа́ребний

mnohohlavý многоголо́вый; ~ *drak* много-голо́вый драк

mnohohran -u/-a *m geom.* многогра́нник

mnohohranný многогра́нний; ~ *drahokam* многогра́нний доро́гоці́нний ка́мінь

mnohojadern//ý i mnohojadrov//ý мно-гоядро́вый; ~é *bunky* многоядро́вы клі́тки або бу́ньки

mnohokrát *čísl. 1* мно́го або ве́лє раз, многократні; ~ *čítať* мно́го раз чи́тати **2** (*ako prísl.*) ча́сто; ~ *sa vyskytne taký prípad*, *že...* ча́сто ста́вають ся, же...

mnohokvetý многокві́тний, многокві́тковый

mnohomanželsk//ý *bot.* многодо́мний, поліга́мний; ~é *rastliny* многодо́мны або поліга́мны рослины

mnohomiestn//ý *mat.* многомі́стний; ~é *číslo* многомі́стне чи́сло

mnohomiliónov//ý многоміліо́нний; ~é *mesto* многоміліо́нне мі́сто; ~á *suma* многоміліо́нна су́ма

mnohonárodnostný многонаро́дностный, многонаціо́нальний (*обсяга́ючий мно́го націо́нальних або наро́дностных мен-шинств*)

mnohonárodný многонаціо́нальний, много-наро́дностный; ~ *štát* многонаціо́нальна або многонаро́дностна держа́ва

mnohonásobný многократ́ний; ~ *majster* многократ́ний чемпіо́н

mnohonásob//ok -ku *m* кілько́сть або чи́сло о мно́го раз бі́вше; *zväčšiť sa o ~* зве́кшити ся о да́кілько раз або о ве́че раз

mnohoposchodov//ý многоштоко́вый, многоета́жний; ~á *budova* многоштоко́ва або многоета́жна будо́ва

mnohoradličný; ~ pluh многолемешный плуг

mnohorak//ý многоракий, многоформный, рознородый; ~é príčiny рознороды причины

mnohoramenný: ~ svietnik свічник на дакілько або много свічок

mnohorečový многоязычный; ~ kolektív многоязычный колектів

mnohoročn//ý многорочный; ~á skúsenosť многорочна скусеность або многорочный опыт

mnohorodičk//a -y ž многодітна мати

mnohosľubný многообіцяючий, надійный; ~ úsmev многообіцяючий усмів

mnohos//ť -ti ž многость, гоїность

mnohosten -a *m geom.* многогранник

mnohostenn//ý многогранный; ~é teleso многогранна фігура, многогранник

mnhostrann//ý **1** многосторонний, розносторонний; ~ človek многосторонний або всебічний чоловік; ~á vzdelanosť всебічна просвіщеность **2 geom.** многосторонний; ~é teleso многосторонна фігура

mnhostranový многосторонний, на дакількох сторонах, маючий много сторін; ~ list многосторонне письмо, письмо на дакількох сторонах

mnhostrunný, **mnhostrunový** многострунный; ~ hudobný nástroj многострунный музыкальный інструмент

mnhotisícový многотисячный; ~ náklad knihy многотисячный тираж книги

mnhotvárný рознородый; ~ vývin рознородый розвиток

mnhotvarý *odb.* многоформный, поліморфный, поліморфічний; ~ kryštál поліморфный криштал

mnhouholník -a *m* многоугólnик

mnohovravný **1** многословный; ~ človek многословный чоловік **2 pren.** многоговорячий, многобісідуючий, многозначный, многозначачий; ~ pohľad многозначный погляд

mnohovýznamný многозначный, многозначачий; ~ úsmev многозначный усмів або выразный усмів

mnohovýznamov//ý *lingv.* многозначный; ~ slovo многозначное слово

mnohoznačn//ý многозначный; ~ pojem многозначное понятие; ~é slovo многозначное слово; ~ úsmev многозначный усмів

mnohozväzkový многотомный; ~ slovník многотомный словарь

mnohoženstv//o -a *s* многоженство, полігамія

mnoh//ý *čisl. i zám. neurč.* мно́гы, ве́лє з (них); ~ ľudia мно́гы люди; ~é ťažkosti мно́гы тяжкості; ~í sa nazdávajú, že... мно́гы думают, же...; ве́лє з них думать, же...; *v ~ých prípadoch* в мно́гих пригодах, же...

množiar//eň -ne ž розмножовалня ж; ~ včiel розмножовалня пчол; ~ jahôd розмножовалня ягод

množin//a -y ž *mat.* множинá, мно́гость

množ//iť -í -ia *nedok.* **1** *kníž.* звékшувати, збівшувати, умножати; ~ počet звékшувати кількість **2 polnohosp.** розмножувати

množ//iť sa -í sa -ia sa *nedok.* **1** множити ся, розмножувати ся, рости; ~ia sa prípady chrípky мно́жать ся або наростають пригоди хріпки; fakty sa ~ia фактів мно́жить ся **2 (o živých tvoroch)** розмножувати ся; bunky sa ~ia delením клітки або буньки розмножують ся ділінем або при помочі діліня • ~ia sa ako huby po daždi расту́ть, як гриби по доджі

množiteľ -a *m* множитель, розмножовач

množn//ý: ~é číslo *gram.* мно́жне число

množstv//o -a *s* **1 (veľký počet)** мно́жество, мно́го; ~ ľudí мно́го людєй **2 (určitý počet)** кількість; veľké ~ ľudí велика кількість людєй, мно́жество людєй; nesmierne ~ нечисленна кількість людєй

mobil//a -y ž мобільність, погінаность; *anat.* ~ kĺbov погінаность клубів

mobilizác//ia -ie ž *v rôzn. význ.* мобілізація; vyhlásiť ~iu выголосити мобілізацію;

вшеобеснá ~ цілонарóдна мобілізація; ~
внутóрных резерв мобілізація внутрішніх
резерв

мобілізацн/й мобілізацнй; ~á výзва
мобілізацна вызва

мобілізатор -у *m* оргáнізатор, мобілізатор
(*даяких непорядків і т. п.*)

мобіліз/оваť -ує -ују *nedok. dok. 1*
v rôzn. význ. мобілізовáти; ~ vojsko
мобілізовáти армáду; ~ všetky sily
мобілізовáти вшиткы силы **2 odb.** роби-
ти/зробити погынаючím, мобілнým; ~ klb
мобілізовáти клуб

мобілн/й мобілнй, погынаючій, хóдячій;
~é laboratórium перенóсна лаборáторія;
práv. ~ majetok погынаючій áбо мобілнй
маєток

moc¹ і **ž 1** (*vláda, nadvláda*) міць ж, володіня;
výkonná ~ выкóнующа міць; politická ~
політічна міць; dostať sa k ~i достáти ся
к володіню; ujať sa *al.* chopiť sa ~i ухóпити
ся володіня áбо взяти міць (до своїх
рук); zápasíť o ~ борóти ся за міць; byť
pri ~i бити при міці áбо володіні **2** (*sila,*
rôsobenie) сила, міць; nadprirodzená ~
надприродна сила; ~ zlata сила áбо міць
золотá; ~ slova сила слóва **3** (*právomoc,*
právo) сила, міць ж; zákonodarná ~
законодáрна міць; plná ~ *práv.* пóвна міць;
z vlastnej ~i з влáстной міці **4** (*ovládanie,*
vplyv, účinok) často vo frazeológizovaných
spojeniach; mať ~ nad niekým, niečím
мáти міць над дакым, дачím; stratiť ~ nad
niekým стратити міць над дакым; mať *al.*
držať niekoho v ~i тримати дакóго в своїх
рукáх; má ho v ~i мать ёго в рукáх; dostať
niekoho do svojej ~i взяти дакóго до своїх
рук; to nie je v mojej ~i тотó не в моіх силах,
тотó не є в моій міці; urobím všetko, čo je
v mojej ~i я зрóблю вшитко, што є в моіх
силах; nemal ~i to urobiť він був не в си-
лах тотó зробити **5 zastar. (telesná sila)**
міць; сила; udel čó mal ~i удáвив áбо
бұхнув зо вшиткых сил • ozbrojená *al.*
branná ~ озброєны силы

moc² *prisl. hovor.* вёлё, мнóго; čo je ~, to je
~! што вёлё, то вёлё!

mocensk/ý з позіції силы, впливаючій,
значнй; ~á politika політіка силы

mocenstv/lo -a *s chem.* валéнтность ж,
áтомность ж

mocipán/li -ov *m mn. č. pejor.* міць маєтнх;
міцны цілого світа; feodálni ~ феодалы

mocnár -a *m 1 arch. (vládca, panovník)*
панóвник, мона́рха, пан **2** впливна
áбо ва́жна о́соба; politický ~i впливны
політічны діятели

mocnárstv/lo -a *s arch.* кралёвство с,
мона́рхія ж; rakúsko-uhorské ~ áвстро-
уго́рьска мона́рхія

mocnen/lec -ca *m mat.* оснóва стўпіня
mocn/lieť -ie -eју *nedok.* міцніти, ставáти
ся сильным áбо міцным

mocnin/la -у *ž mat.* стўпінь м; druhá ~
другый стўпінь, квадράт

mocniteľ -a *m mat.* указáтель стўпіня
mocnos/ť -ti *ž 1 (veľký štát)* міцность,
держáва; priemyselná ~ промышлóва
міцность áбо держáва **2** (*nadprirodzená*
sila) сила; dobré ~ дóбры силы; temné ~i
темны силы

mocn/ý 1 (*silný*) міцнй, силнй, кріпкй;
~ chlár міцнй хлоп; ~é ruky міцны рýкы;
~ ako buk міцнй áбо здоровýй як бык **2**
(*majúci veľku moc, vplyv*) могýтнй; ~ štát
могýтна держáва **3** (*s veľkým účinkom*)
міцнй, пересвідчуючій; ~é slovo
пересвідчующе слóво; ~ dojem (силнй)
ефéкт, міцне дoятя

moč -у *m* моч, сиклины *romn.*

močarin/la -у *ž, močarisk/lo* -a *s* мóчарь,
мочариско; жаборина

močaristý мочаристый, розбагнёный;
жабористый; ~ kraj мочаристый край; ~á
lúka мочариста лýка

močiar -a *m* мóчарь, багниско; жабориско
с, жабінець м

močidl/lo -a *s 1* мочіло **2** (*močarina*) мо-
чариста áбо багниста áбо розбагнёна
зёмля

moč//it' -i -ia *nedok.* мочіти, сикати, випущати моч

moč//it' ² -i -ia *nedok.* мочіти; замочовати, вымочовати; ~ ľan, kopore мочіти лен, коноплі; ~ bielizeň мочіти білизну *або* лaxy; ~ si pohy мочіти собі нoxy

močk//a -y ž *бáров*; дуганова щава (в пипці) • nestojí ani za fajku ~y не стоїть ані за бáров, totó ані виїдженого яйця не стоїть

močkár -a *m pejor.* баговарь; чоловік, котрий жувають бáров; чоловік, жуваючий бáров

močopudný *lek.* вылучуючий моч; ~ prostriedok срéдство на вылучовання мочy

močotvorný *lek.* мочотворный

močovina//a -y ž *chem.* мочовина

močovk//a -y ž *гноївка*; hnojít ~ гноїти гноївков

močovk//lovať -uje -ujú *nedok. poľnohosp.* гноїти гноївков

močovod -u *m* мочовод

močov//ý мочовый; ~ mechúr мочовый мехыр; ~á rúra мочова рýлка; ~é kamene мочове каміня; ~é ústroje мочовы óрганы

mód//a -y ž **1** мода; výstrelky ~y выстрелкы мóды; je v ~e є в мóді, мóдні; držať krok s ~ou тримати крок з мóдов, неодставати за мóдов *або* од мóды; stalo sa ~ou стáло мóдным, вошлó до мóды; obliekať sa podľa poslednej ~y облікати ся по послідній мóді **2 ~y mn. č. hovor. (časopis)** мóдный журнáл *або* часóпис

modalit//a -y ž *v rôzn. význ.* модалность ж; ~ výzvoná *lingv.* понукуюча *або* побуджуюча *або* апелова модалность; ~ súdov *filoz.* модалность суджінь

modáln//y модалный; ~a veta *gram.* модалне речіння; ~e sloveso *gram.* модалне часослóво

model -u *m 1 v rôzn.. význ.* модел *m*; skladací ~ складáючий модел; ~ atómového jadra модел атомóвого ядрá; nový ~ auta новий модел áвта; výstava ~ov dámskych šiat выставка моделів

дáмських шмат *або* жéньського облечіння; ~ klobúka модел кáлапа; predvádzať ~y (*na módnjej prehliadke*) ука́зовати *або* демонштровати моделы; slovotvorný ~ *lingv.* словотворный модел **2 (pre maliara)** модел, натýра; bať ~om быти *або* служи́ти моделом (*про маляря*); stáť ~om *al. ako* ~ позовати, стояти як модел; maľovať podľa ~u малéвати з натýры

modelác//ia -ie ž моделовання

modelár -a *m 1* моделарь; krúžok ~ov кружóк моделарів **2 (pri zlievaní)** моделарь

modelár//eň -ne ž моделарня

modelársk//y моделарьский; ~a dielňa моделарьска майстерьска, моделарня

modelárstv//o -a *s* моделовання

modelk//a -y ž моделка

modelovac//í моделуючий, моделóвый; ~ia hlina моделóва глина; ~ vosk моделóвый воск, воск на моделовання

model//ovať -uje -ujú *nedok. 1* моделовати, ліпити; sochár ~uje sochu скýлптор моделýе статýю *або* соху; jemne ~ovaná tvár ніжно моделована тварь; pekne ~ované ruky шýм(в)ні моделованы рýкы, рýкы шýм(в)ной фóрмы **2 odb.** моделовати, вытваряти, выготóвлéвати, конштрувати моделы; ~ lietadlo конштрувати модел ероплáна

modelov//ý моделóвый; ~á obuv моделóва обув

moderác//ia -ie ž *odb.* стримовання, затримовання, змíрніня

moderato *prísl. hud.* модерáто

moderátor -a *m tech.* модерáтор

modern//a -y ž модернізм, модérн; slovenská ~ словацький *або* словéньський модернізм; literárna ~ модернізм в літератýпі

modernist//a -u *m* модерніста

modernizác//ia -ie ž модерніза́ція; ~ výroby модерніза́ція выробы

modernizačn//ý: ~é snahu модерніза́чны снажіння; ~ proces модерніза́чный процéс, процéс модерніза́ції

modernizmus -му *m* 1 сна́жіня к модерніза́ції 2 (*v umení*) модерні́зм, моде́рн **moderniz/ovat'** -uje -ujú *nedok. dok. v rôzn. význ.* модерні́зува́ти; ~ výrobu модерні́зува́ти výroбу; ~ dopravu модерні́зува́ти тра́нспорт а́бо пере́праву; ~ domácnosť модерні́зува́ти дома́шне га́здівство а́бо господа́рство

modernlý 1 (*primeraný súčasnej dobe*) суча́сний, но́вший, моде́рний; ~á technika суча́сна а́бо но́вша а́бо моде́рна те́хніка; ~ človek моде́рний чоло́вік; ~é jazyku новы́ а́бо жывы́ язы́ки (*в протіволе́жності класі́чним*); ~ básnik суча́сний по́ет; ~á literatúra но́вша лі́терату́ра (*художня, краса́на*) 2 (*modný*) мо́дний, но́вый, за но́вшов мо́дов; ~é šaty мо́дны шма́ты, мо́дне обле́чіня; ~ účes мо́дна фрі́зу́ра, мо́дне учеса́ня; ~á pesnička мо́дна а́бо моде́рна спі́ванка

modifikácia -ie ž моді́фіка́ція, формозмі́на, розно́родость ж; významová ~ slova *lingv.* моді́фіка́ція значі́ня сло́ва; alotropická ~ chem. а́лотропі́чна моді́фіка́ція; ~ zákona змі́на зако́на

modifikátor -a *m* моді́фіка́тор

modifikovat' -uje -ujú *nedok. dok.* мо́діфі́кува́ти, по́змінюва́ти/змі́нити, пріспо́соблюва́ти/пріспосо́бити

modistka -y ž мо́дістка, ка́лапни́чка

modistvo -a *s* 1 професі́я ка́лапни́чки 2 (*klobučníctvo*) ка́лапни́цтво, скле́п з да́мськими(а) голо́вними(а) убо́рами, ви́робня ка́лапі́в і ча́пок

modl -a -y ž 1 ідо́л, со́шка свято́го, бо́жко 2 *prep.* збо́жнюва́ня дако́го; ідо́л, бо́жко; urobiť z niekoho ~u створи́ти со́бі ідо́ла з дако́го; byť niekomu ~ou бы́ти бо́гом про дако́го; rúcať ~у зошма́ре́вати ідо́лі́в

modlár -a *m pejor.* ідо́лопокло́нник, ідо́лослужо́бник

modlářství -a *s pejor.* ідо́лопокло́нство

modlenie -ia *s* мо́лі́ня, мо́литва; dať na ~ запла́тити за мо́литву

modleník -a *m cirk.* ка́нтор

modlik/at' -á -ajú *nedok. koho* о чо́ мо́лити, умо́ляти, про́сінюва́ти ко́го в чо́м

modlikavý *expr.* умо́ляючий, мо́длика́ючий, про́сінюва́ючий; ~ hlas умо́ляючий го́лос

modliť sa -í sa -ia sa *nedok. za koho, čo i bezpredm.* мо́лити ся; ~ sa Otčenáš мо́лити ся «О́тче наш»

modlitba -y ž мо́литва; ranná, večerná ~ rá́нна, ве́чірна мо́литва

modliteb/ňa -ne ž мо́лі́лня

modlitebník -a *m* мо́литве́нник

modlitebný мо́литве́нний; ~á knižka мо́литве́нник

modloslužba -y ž **modloslužobníctvo** -a *s* ідо́лопокло́нство

modloslužobník -a *m* ідо́лопокло́нник

modný 1 (*moderný*) мо́дний; ~e šaty мо́дны шма́ты; ~e slovo мо́дне сло́во 2 *príd. k móda*; ~ časopis мо́дний журна́л, журна́л мо́д; ~ salón мо́дний са́лон, са́лон мо́д; ~á prehliadka мо́дний о́гляд

modrák/ly -ov *m mn. č. hovor.* монте́рки *romn.* ко́мбіне́за (*обыча́йні синёй fárbы*)

modranský: ~á keramika мо́драньска́ кера́міка; ~é víno мо́драньске́ ви́но

modr/at' -á -ajú *nedok. (stávať sa modrým)* става́ти ся сині́м а́бо сині́ти, бе́лавіти; slivku ~ajú сли́вки сині́ють; peru ~ajú га́мбы сині́ють

modr/at' sa -á sa -ajú sa *nedok.* сині́ти, бе́лавіти; v diaľke sa ~ali hoгу в да́лях сині́ли го́ры

modravlý, modrastlý синёва́тый, бе́ла́вый; ~é svetlo синёва́те сві́тло

modridlý -a *s* синька́

modrieť sa *p. modrať sa*

modrin -a -y ž синя́к; telo má samú ~u на ті́лі ма́ть са́мый синя́к

modriť -í -ia *nedok.* бе́лавити, за́бе́ла́влюва́ти; ~ bielizeň бе́лавити бі́лізну́

modrobiely (*biely s modrým odtieňom, biely do modra*) синё-бі́лий; ~ dym синё-бі́лий ды́м

modro-bielý (*modrý a biely*) синё(ва́то)-бі́лий; ~a zástava синё-бі́ла за́става

modročervený (červený s modrým odtieňom) синёчервёный; ~é hrozno чорне грозно

modro-červený (modrý a červený) синё-червёный; ~é pruhovanie (látky) синё-червёна смўшка

modrook//lý синёокий, белавоокий; ~é dievča синёоке дівча

modrotlač -e ž 1 text. выбивка 2 typ. белаве друкованя, кiанотiпiя

modrotlačov//lý; ~é šaty выбивковы шмáты

modrý белáвый, синій; ~é oči белáвы áбо сині о́чі; ~é nebo синє нéбо; ~é ruky сині рўкы; ~é pery сині ўста áбо тáмбы

• ~ kaleráb синій калерáб; ~á líška синя лишка; ~á armáda (železničari) желєзничáри; má ~ pondelok hovor. мaть лiнивый понєдiлѣк, ѣмў не хóче ся роби-ти (обычáйни по святи); ~á krv синя кров; zniesol by jej ~é z neba знiс бы ей i синє з нéба áбо мiсяць з нéба

modul -u m odb. мóдул; ~ pružnosti мóдул прўжнoсти

modulác//ia -ie ž v rôzn. význ. мoдулáцiя; ~ hlasu мoдулáцiя гóлocy

modulačn//lý fyz. мoдулáчный, мoдулa-тóрный; ~á lampa мoдулaтóрна лáмпa

modul//ovat' -uje -ujú nedok. dok. v rôzn. význ. мoдулoвáти nedok.; прoвoдити/прoвéсти мoдулáцiю

mod//us -u m odb. мóдус; ~ živendi мóдус вiвэндi

mohamedán -a m мoгaмeдáн, мyсулмáн

mohamedánk//la -y ž мoгaмeдáнкa, мyсулмáнкa

mohamedánsk//ly мoгaмeдáньскый, мy-сулмáньскый; ~e náboženstvo мyсул-мáньскa релiгiя, мoгaмeдáнство, мyсулмáнство

mohamedánstv//lo -a s 1 (islam) мy-сулмáнство, мaгaмeдáнство 2 hromad. мyсулмáны, мoгaмeдáны

mohér -u m мóгєр

mohérov//lý мoгєрoвый, iз мóгєpa; ~á látka мóгєp (полóтнo)

mohutn//iet' -ie -ejú nedok. мoгyтнiти, мiцнiти, ставáти ся мoгýтным áбо мiцным, силнiти; strom ~ie стрoм стáвaть ся мoгýтным

mohutn//lý мoгýтный, мiцный, силный; ~á armáda силнá армáдa; ~ hlas мoгýтный áбо мiцный гóлoс; ~á ríša мoгýтна iмпєрiя

Mohykán -a m Mогiкáн; posledný mohykán žart. pren. пoслiдний мoгiкáн áбо пoслiдний iз мoгiкáнiв

mohyll//a -y ž 1 archeol. мoгiлный схыл, мoгiлa, мoгiлник; slovanské ~y (starodávny) славяньскы мoгiлники 2 bás. (hrob) мoгiлa, грoб

moiré [moa-] neskl. text. мoáр

mok -u m kniž. нaпитoк м, тєкýчoсть ж, мoк м; zlatý ~ нaпитoк бoгiв

mokasin//y -ov m mn. č. мoкaciны

mokka neskl. ž мóккa neskl. s ~ káva мóккa кáвєй áбо кáвa

mokl//núť -ne -nú nedok. 1 мóкнyти; ~ na dažďi мóкнyти нa дoджi 2 (vlhnúť) вóлгнyти; soľ ~ne силъ вóлгнє

mokral//d' -de ž, mokrin//a -y ž мóчapь, мo-чapиcкo, мoкpá зéмля

mokr//lo -a s 1 мóкpo, мoкpé мiсце; položiť do ~a пoлoжyти нa мoкpé мiсце áбо дo мoкpóгo мiсця 2 (vlhké počasie) мoкpá áбо cypóвa пoгóдa; v čase ~a зa мoкpóй áбо cypóвoй пoгóдoй

mokr//lý v rôzn. význ. мoкpый, cypóвый; ~é šaty мoкpы шмáты; ~á stena мoкpá cтiнá; ~ byt мoкpый квáртeль; ~ rok мoкpый áбо cypóвый рiк; ~é leto cypóвє áбо дoджoвє лiтo • ~ do nitky вiн мoкpый дo ниткы, вiн змóкнyв дo ниткы, нa нiм áни cухóй ниткы нє oстáлo; je ~ ako myš a) (zmoknúť) вiн змoк (змóкнyв) дo пoслiднєй ниткы; б) (spotený) мoкpый як мыш; kamaráti z ~ej štvrti кaмapáтa з мoкpóй чєтвэрти, кaмapáтa пo пóгapикy

mokv//lat' -á -ajú nedok. вóлгнyти; rana ~á рáнa тpóшкы мóкнє

mokvavý; ~ lišaj vet. вoлгкый лышáй

mol -u *m neskl. s hud.* мол; а ~ ля мол; концерт б ~ концер́т ci-бе́мол • *opiť sa* па ~ спити ся на мол; *je (spitý)* па ~ він (опитый) на мол

mol'a mole *ž* моль *m*

moldavčin//a -y *ž* молда́вский язык

moldavský молда́вский

molekul//a -y *ž* *fyz. chem.* моле́кула

molekulární//y *fyz. chem.* молекула́рный; ~а те́орія молекула́рна теорі́я

molekulový *fyz. chem.* молекула́рный

moletk//a -y *ž* *hovor.* моле́тка; по́вна же́на, же́на о́круглой фо́рмы ті́ла

moletn//ý по́вный, о́круглинький, моле́тний; ~а же́на по́вної, о́круглой фо́рмы же́на

mól//o -a *s* мо́ло

Moloch -a *m* Мо́лох; *moloch vojny pren.* Мо́лох во́йны

molybdén -u *m chem.* моли́бден

moment -u *m* 1 мо́мент, ми́гнү́тя, ми́г; *v ~e, za ~* в мо́менті, в (е́дeн) ми́г, мо́ментальні; *v prvom ~e* на пе́рший мо́мент; *v poslednom ~e* в по́слeднім мо́менті, в по́слeдню ми́нуту; *pa ~!* *hovor.* на ми́нү́тку!; ~! ми́нү́тку!, та́кой, по́чекайте!; *v ~e* мо́ментальні; *prídem za ~* я при́йду а́бо бу́ду ту о ми́нү́тку а́бо мо́ментальні 2 (*okolnosť, činiteľ*) мо́мент; *výchovný ~* вы́ховный мо́мент; *rušivé ~y* в пра́ці на́рушуючі мо́менты в ро́боті

momentáln//y, momentann//ý момен-
та́льный, в да́ный мо́мент, (та́кой) те́пeрь; ~ *zdravotný stav* я́кe здо́ровья в да́ный мо́мент а́бо мо́ментальні; ~а *situácia* си́туація в да́ный мо́мент а́бо (та́кой) те́пeрь; ~а *politická situácia* je veľmi *zložitá* по́літи́чна си́туація в да́ный мо́мент а́бо те́пeрь є ба́рз скла́дна

momentk//a -y *ž* *hovor.* мо́ментка, мо-
ме́нтна фо́тка а́бо фотогра́фія

momentn//ý: ~а *fotografia al. snímka fot.* мо́ментна фотогра́фія

monarch//a -u мона́рх

monarch//ia -ie *ž* мона́рхія; *konštitučná ~* консти́ту́чна мона́рхія

monarchick//ý монархі́чний; ~а *vláda* монархі́чне правлі́ня

monarchist//a -u *m* монархі́ста

monarchistický монархі́стський

monarchizml//us -u *m v rôzn. význ.* монархі́зм

mondénn//y (велико)сві́тський; ~а *dáma* (велико)сві́тська да́ма; ~а *spoločnosť* сві́тська о́бщность

Mongol -a *m* 1 Монго́л 2 ~i *mn. č. hist.* монго́льскы племена́

mongolčin//a -y *ž* монго́льський язык

mongoloidn//ý монголо́видный, монго́ль-
ський; ~а *tvár* монго́льска тварь

mongolsk//ý монго́льський; ~é о́чі мон-
го́льскы о́чі

monitor -a *m tech.* (гідро)моніто́р

monizml//us -u *m filoz.* моні́зм

monocyklický odb. моноці́клічний; *bot. ~é* *rastliny* моноці́клічны ростлины

monoftong -u *m lingv.* монофто́нг

monogam//ia -ie *ž* монога́мія, едноже́нство

monogamick//ý, monogamn//ý моно-
га́мный, монога́мічний, едноже́нный; ~é *manželstvo* монога́мічне же́нство, монога́мічне побра́тя

monogenizml//us -u *m biol.* моноге́нізм

monogenistick//ý моноге́ністичный; ~а *teória* моноге́ністична теорі́я

monograf//ia -ie *ž* моногра́фія

monogram -u *m* моногра́м; *vyšívať ~y* ви́шивати моногра́мы

monohybrid -a *m biol.* моногібри́д, кри-
же́нець

monok//el -la *m* моноке́ль; *nasadiť si ~* вста́вити (со́бі) моно́кель до о́ка

monokrac//ia -ie *ž* мона́рхія

monokultúrl//a -y *ž* *poľnohosp.* монокулту́-
ра

monolit -u *m v rôzn. význ.* монолі́т, обелі́ск

monolitný *kniž.* монолі́тний; ~ *kolektív* монолі́тний колекті́в

monolitový монолі́тний

monológ -u *m* моноло́г

monologický моноло́гічний

monopol -u *m* монопол; obilný ~ зернов́ый монопол; liehový ~ шпиритусо́вый монопол; tabakový ~ дугано́вый монопол; dostať na niečo ~ доста́ти монопо́льне пра́во на да́што; ~ na vzdelanie монопол на учі́ня; *hovor. žart. mať* ~ на rozum, na múdrosť ма́ти монопол на розу́м, на му́дрость

monopolist//a -u *m* монополи́ста

monopolistický монопо́льный, монополи́стичный; ~ kapitál монопо́льный капи́тал

monopoliz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* монополи́зовати; ~ výrobu монополи́зовати ви́робу

monopoln//ý монополи́стичный, монопо́льный; ~á spoločnosť монопо́льне об'єдні́ння, монопо́льна об́щность

monoteist//a -u *m* монотеі́ста

monoteistický монотеі́стичный

monoteizm//us -u *m* монотеі́зм

monotematick//ý монотемати́чный; ~á básnik монотемати́чный по́ет

monotón//ia -ie *ž* моното́нность

monotónn//y **1** моното́нный; ~ hlas моното́нный го́лос **2** *pren. (jednotvárný, fádny)* є́днакий, стереоті́пный, моното́нный; ~a práca є́днака робо́та

monotyp -u *m typ.* моноті́п

monotyp//ia -ie *ž typ.* моноті́пія

monotypn//ý *typ.* моноті́пный; ~á sadzba моноті́пный моноті́пный на́бір

monsignor//e [mons'niór] -a *m* монсінє́р

montáž -e *ž* **1** монта́ж, монтовáня, скла́дaня; ~ zariadenia монтовáня заряджі́ня **2** монта́ж, монтовáня; fotografická ~ фотомонта́ж

montážn//y монта́жный, монтовáный; ~a hala монта́жна сала; ~e práce монта́жны робо́ты

montér -a *m* **1** мо́нтер, монта́жник **2** (*opravár*) мо́нтер

montér//ky -ok *ž pomn. hovor.* монте́рки, комбіне́за

montovaný монтовáный, скла́дaный; ~ dom монтовáный ді́м

mont//ovať -uje -ujú *nedok.* монтовáти, скла́дати; ~ ústredné kúrenie монтовáти центрáльне курі́ня, выку́рєвaня

montov//ňa -ne *ž* монто́вня; ~ strojov монто́вня машы́н

monument -u *m* монуме́нт, па́мятник; па́мятка

monumentalit//a -y *ž* монументальность, могут́ность

monumentáln//y монумента́льный; ~e dielo монумента́льный твір; ~a budova монумента́льна будо́ва

monzún -a/-u монзу́н

monzúnov//ý монзуно́вый; ~ vietor монзуно́вый ві́тор; ~é podnebie монзуно́вый клі́мат

mor -u *m* мор, щі́тка на вымі́таня поро́ху (*з до́згов рúчкoв*)

mor -u *m* **1** мор; vyukol ~ выпукнув мор; šíri sa ako ~ шырить ся як мор; umrieť na ~ уме́рти на мор **2** (*niektoré zvieracie epidémie*) мор, епіде́мія; dobytčí ~ мор худо́бы; uhynúť na ~ угыну́ти од епіде́мії • to je na mňa ~ про ме́не то́то є́ гірше сме́рти; báť sa niečoho ako ~u боя́ти ся да́чо́го як мо́ру

mor//a -y *ž* мо́ра, ўпі́р *m*; по́спá ~ но́чна мо́ра, но́чный ўпі́р • *hovor. dusí al. tlačí ho* ~, leží na ňom ~ ду́сить є́го мо́ра, ду́сять є́го сны

moralist//a -u *m* морали́ста

moralistický морали́стичный

moralizátor -a *m* моралі́затор

moralizátorský моралі́заторський

moralizátorstv//o -a *s* моралі́зовáня, мо́раліза́ція

moraliz//ovať -uje -ujú *nedok. obyč. pejor.* моралі́зовати; ~ujúca tendencia моралі́зуюча тенде́нція

morálk//a -y *ž v rôzn. význ.* мора́лка, мора́льність; е́тика; náboženská ~ релі́гійна мора́льність; dvojítá ~ двоя́ка мора́лка; vlčia ~ во́вча мора́лка; vysoká ~ висо́ка мора́льність; bojová ~ боє́вый дух, бо́єва мора́лка; uvoľnenie ~у па́ді́ня мора́льності; zlomiť pracovnú ~у підломи́ти робо́чу ді́сциплі́ну

морáлнополіті́cký морáлно-політі́чний
морáln/ly *v rôzn. význ.* морáльный; ~ človek морáльный чоловік; ~ čin морáльный поступок; ~ život морáльный живот; ~e zásady морáльны прінціпи; dostať ~e zadostučinenie достáти морáльне успокоїня; ~a podpora морáлна підтримка; ~e víťazstvo морáльне переможіння • ~e opotrebovanie stroja морáльне дослужіння машины

moratór//ium -ia *s obch.* морatóрій

Moravan -a *m* Моравán

Moravank//a -y *ž* Моравánка

moravskoslovensk//ý морáвско-сло-
 вáцький; ~ nárečie марáвско-слова́цький
 діалéкт

moravsko-slovensk//ý морáвско-слова́ць-
 кий; ~á hranica морáвско-слова́цька
 гра́нця

moravský морáвський; ~ Slovák морáвський
 Слова́к

morbidity -a -y *ž* хворóтність ж

morča¹ -ľa *s* пúлька

morča² -ľa *s* мóрча, мóрьска свинька;
 rokusné ~ експеріментáльне мóрча

morčac//í¹ *príd. k morča¹ i morka* пулячій;
 ~ie mäso пуляче м'ясо áбо пúлька

morčac//í² *príd. k morča²*; ~ie mláďa
 малéньке мóрьської свиньки

morčí p. morčací¹

mordár -a *m (poľovnícky pes)* мордáрь

mor/le -a *s 1* мóре; búrlivé ~ бурливе мóре;
 cesta na ~i *al.* po ~i путовáня по мóрі;
 plaviť sa po ~i плáвати по мóрі; odísť na
 ~ одыйти на мóре; odísť za ~ одыйти за
 мóре; päťsto metrov nad ~om п'яťсто
 мéтрів над úровнём мóря **2 prep. expr.**
 (záplava) мóре, máca, громáда; ~ kvetov,
 zástav мóре квéтів, зáстав; utopiť sa v ~i
 нечóго утопити ся в мóрі дачóго • ako
 kvapka v ~i як квáпка в мóрі; stratiť sa ako
 kvapka v ~i стратити ся як квáпка в мóрі,
 стратити ся як игlá в сіні áбо в стóзі сiна;
 ako by ho do ~a hodil як кідь бы ёго до
 мóря шмáрив

morén//a -y *ž* *geol.* морéна

moren//ie -ia *s 1 v rôzn. význ.* моріня,
 протравіня; ~ osiva *poľnohosp.* моріня
 семén **2 odb.** моріня; ~ dosák моріня дóсок

moreplavb//a -y *ž* мореплáвання

moreplavebný мореплáваючий

moreplav//ec -ca *m* мореплáватель

moreplavectv//o -a *s* мореплáвання, плá-
 вання по мóрі

móres -u *m hovor.* приємність, дóбрий тон,
 дóбры манéры, дóбре поведіння, мóрес;
 mať ~ máti дóбры манéры; nemá ~ не знать
 ся поводити áбо тримати ся, мать недóбры
 áбо глúпы áбо дýрны манéры; panské ~у
 пáньскы манéры; má čudné ~у він мать
 чúдны манéры, у нёго чúдны манéры

moresn//ý *hovor.* приємний, дóбрі
 вихований, слúшний, слухняний; ~é
 dieťa вихована дітина; ~ človek слúшний
 чоловік

morfém//a -y *ž* *lingv.* морфéма

morfinist//a -u *m* морфініста

morfiniz//mus -му *m* морфінізм

morfiolv//ý *príd. k morfium*; dať ~ú injekciu
 дати морфіёву інéкцію

morf//ium -ia *s* мóрфій

morfológ//ia -ie *ž* морфолóгія

morfologick//ý морфолóгічний; ~á
 klasifikácia jazykov морфолóгічна кла-
 сифіка́ція языків

morfonológ//ia -ie *ž* *lingv.* морфонолóгія

morganatick//ý морганаті́чний, нерівний;
 ~é manželstvo морганаті́чне побрáтя

morganistický моргані́ський, мор-
 гані́стичний, нерівний

morganiz//mus -му *m* моргані́зм

moríak -a *m* пуляк; očervenieť ako ~
 почервеніти як пуляк; naduť sa ako ~
 надúти ся як пуляк

moridl//o -a *s 1* протравіня, травитель, мо-
 рило **с 2 poľnohosp.** протравитель

mor/lit¹ -í -ia *nedok.* морити, мучіти; ~
 hladom морити голодом

mor/lit² -í -ia *nedok. 1* морити, травити,
 протравлéвати; ~ený dub морéний дуб

2 *polnohosp.* морити, протравлювати; ~ osivo морити семéна

mork/la -y ž пўлька

morovllý морóвий; ~á náказа морóве наказiня, наказiня мóром • ~á rana а) мор; б) *pren.* бiдá

morózny намосурéный, невлюдный, невитаючий; ~ človек невлюдный чоловiк

Morseov: ~a abeceda áзбука Мóрзе

morskllý мóрский; ~á voda мóрська вóда; ~á пемос мóрська хворóба • ~ vlk мóрский вовк; ~é oko мóрське óко, гóрське óзеро

moruš/la -e ž 1 (*strom*) ягода, моруша, ягóдовый стром 2 (*plod*) стромóва ягода

mozeovk/la -y ž *hovor.* морзеёвка

morž/lovať -uje -ujú *nedok. ľud.* лущiти

mosadz -e ž мóсáдз

moslemín, moslim -a *m* мусулмáн, могамедáн

moslemínsky, moslimský мусулмáньский, могамедáньский

most -a *m* мiст; ~ cez rieku мiст чéрез рiкý; reťazový ~ ланцóвый мiст; padací ~ пiднимáючий мiст; visutý ~ висячий мiст; pontónový ~ понтонóвый мiст; provizórny ~ дочáсный мiст; sklápací ~ склóпуючий мiст; železničný ~ железничный мiст; postavil ~ поставити мiст; stavba ~ov будовáня мóстiв • povedať niečo z ~a doprosta повiдáти даштó з мóста допрóста, бiсiдовáти до блóду; spáliť *al.* strhnúť *al.* zničiť за sebou všetky ~z спалити áбо зничiти за собóв вшиткы мóсты

mostár -a *m* будовáтель мóстiв, мостáрь

mostár/leň -ne ž мостáрня, завод на будовáня мóстiв

mostik, môtik -a *m* 1 *zdrob.* мóстик; kapitánsky *al.* veliteľský ~ капiтáньский мóстик; lodný ~ шыфный мóстик; pružný ~ *tel.* трамплiн; odrazový ~ одразóвый мóстик, трамплiн *aj pren.* 2 (*umelých zubov*) мóстик 3 (*na brehu rieky, jazera*) мóстики

mostnic/la -e ž, **mostovin/la** -y ž пóмiст, по-мостовина; трам

mosúr/it' sa -í sa sa -ia sa *nedok. nár.* хмýрити ся, мосурити ся

motaj -a *m expr.* баламúтник, побаламúтник (*хто мылить áбо баламúтить людéу*)

moták -a *m* 1 *tkáč.* мотовило 2 *slang.* тáйна записка (*до apéshmy áбо з apéshmy*)

motanic/la -e ž, **motanin/la** -y ž 1 згон, гýграй, понагляня 2 *pren.* мотанина, хáос **motat'** motá/moce motajú/mocú *nedok.* 1 (*navíjať*) мотáти, намóтовати; навивáти; ~ vlnu, priadzu мотáти вóвну, пряджу 2 *pren. expr.* пýтати, запýтовати, мылити, замылéвати • ~ dve na tri мотáти двi пóза три, молóти глýпости

motat' sa motá sa/moce sa motajú sa/mocú sa *nedok.* 1 (*chodiť bez cieľa*) мотáти ся, по-невiряти ся, потóвковати ся; потýлéвати ся; ~ sa po dome мотáти ся по дóмi 2 *pren.* запýтовати ся, мiшáти ся; myšlienky sa tu mocú v hlave дýмки пýтають ся ёмý в гóловi • ~ sa niekomu pod pohy *hovor.* вертiти ся áбо пýтати ся áбо мiшáти ся дакóму пiд ногáми; jazyk sa tu moce (motá) мотать ся ёмý язык, ёмý язык заплiтáть ся; hlava sa mi motá а) (*od opilstosti*) вiджу тéбе двóймо; б) (*od únavy*) крúтить ся мi гóлова

motilit/la -y ž *lek.* погынáность; ~ čiev погынáность чéрев

motív -u *m* 1 мотiв, побуджiня; ~ zločinu práv. мотiв престýпкy 2 мотiв; vedúci ~ *hud.* лейтмотiв; ústredný ~ основный мотiв; ľubostný ~ любóвный мотiв; báseň на ~ ľudových piesní стишóк áбо поéзiя на мотiв нарóдных спiванок

motivác/la -ie ž мотiвóвáня, мотiвáцiя

motiv/ovať -uje -ujú *nedok. dok.* мотiвóвати; лóгiчнi пiдкладáти, пiдложити áбо вы-світлити

motk/at' sa -á sa -ajú sa *nedok. expr.* мотáти ся, потóвковати ся, потýлéвати ся; ~ da po izbe мотáти ся по iзбi áбо по хыжi

motocykl/el -la *m* мотоцирель, мотóрка ж *hovor.*

motocyklist/la -u *m* мотоциклiста, мото-торкарé *m hovor.*

motocyklistický мотоциклістичный
motocyklistik//a -y ž мотоциклістика
motocyklov//ý мотоцикловый; ~é preteky мотоцикловы перемагання
motolic//a -e ž 1 (*cudzopasná hlístka*) глиста; овчя ~ вівча глиста 2 (*parazitárna choroba zvierat*) дістоматоза, фасціолоза
motomechanizác//ia -ie ž voj. мотомеханізація, моторізація
motopneumatik//a -y ž (моторова) пневматика
motor -a m 1 мотор; výbušný ~ выбушный мотор, мотор внутрішнього горіння; parný ~ паровый мотор; elektrický ~ электрический мотор, электромотор; průdový ~ реактивный мотор; štvordobý ~ штирпідактный мотор; dvojdobý ~ двотактный мотор; piestový ~ пістевый мотор; zapnúť *al.* spustiť ~ запнути або наштартовати мотор; vypnúť ~ выпнути або заставити мотор 2 *ľud.* (*motorové vozidlo*) машина • ako ~ *hovor.* як мотор
motorick//ý odb. моторичный, погынаний; ~é reflexu моторичны рефлєксы; ~ pamäť моторична пам'ять; ~é centrá моторичны центри
motorist//a -u m шофер; моторіста
motoristick//ý шофєрьский; моторістичный
motorizác//ia -ie ž моторізація; ~ armády моторізація армáды
motorizm//us -u моторізм, мотошпóрт, автошпóрт
motorizovan//ý моторізований, мотомеханізований; ~é jednotky моторізованы або механізованы часты
motoriz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* моторізувати; ~ dopravu моторізувати транспорт або переправу
motork//a -y ž *hovor.* 1 (*motocykel*) моторка 2 (*motorový vlak*) моторовый влак або поїзд
motorový моторовый; ~ čln моторова лóдка; ~ vlak моторовый влак або поїзд

motovid//o -a s мотовило; krúti sa ako ~ крутить ся або вертять ся як мотовило або на єднім місці
mott//o -a s епіграф, мотто; báseň na ~ стишок з епіграфом або на мотто
motúz -a m мотузок, мотуз; ľanový ~ лєняный мотуз; súkať ~ сукати мотузки • žily ako ~у жылы як мотузки; medové ~у popod nos *al.* cez ústa preťahovať кормити обіцянками, баламутити слюбованєм
motyk//a -y ž мотыка; okorávať ~ов окоповати мотыков • pláva ako ~ плáвать як сокирка; keď pánboh dá, aj ~ vystrelí кідь панбóг дасть, і мотыка выстрелить; už ich len ~ rozdvojí уж лем мотыка або смерть їх роздвоить
motýľ -a m мотыль, мотылик; denný ~ дєнный мотыль; počný ~ нóчный мотыль • je prelietavý ako ~ (він) перелітáть як мотыль (*o perelítávim chovákovi*)
motýľ//í мотылєвый; ~ie kridla мотылєвы крыла
motýľik -a m 1 *zdrob. expr.* мотылик 2 (*kravata*) мотылик (*мáшля*); uviazať si ~а завязати мáшлю на мотылика; nosiť ~а носити мотылика 3 *šport.* мотылик, батєрфлáй
motýľkár -a m *šport.* мотылькáрь; плáваючий штíлом батєрфлáй
movitos//ť -ti *správ. hnuteľnos//ť* -ti ž *práv.* гнұчность, переходность
movit//ý *správ. hnuteľn//ý* *práv.* гнұчий, переходный; ~ (hnuteľný) majetok гнұчий маєток
mozaik//a -y ž мозáика; pestrá ~ jazykov *prez.* пєстра мозáика языків
mozaikár -a m мозáикарь, мозáиста
mozaikov//ý мозáичный; ~á technika мозáична тєхника; ~ obraz мозáичный óбраз, мозáика
mozgovomiechový *anat.* хырбтіцєвомозгóвый; ~ tok хырбтіцєвомозгóва текұчность
mozóč//ek -ka m мозóчок
moz//log -gu m 1 голóвный мозóг; ľudský ~ мозóг човóвика; veľký ~ *anat.* великий

мозóř; malý ~ *anat.* малый мозóř; otras ~gu отрясіня мозǵу; zápal ~u запаліня мозǵовых блан, запаліня мозǵу **2 prep.** мозǵы, розúм, голо́ва; hýbať ~om погына́ти або руша́ти мозǵа́ми; má kurací ~ ма́ть куря́чий мозóř; ~ tu mákne *hovor.* *pejor.* мозóř е́му мя́кне **3 kuch.** мозǵы; ~ na cibul'ke выпража́ны мозǵы на цибу́лі • mať mozol' на ~u быти придуркова́тым або приглупова́тым

mozol' /l' -la *m obyč v mn.* *č.* ~e мóзоль *m;* krvavý ~ крова́вый мóзоль; ruky plné ~lov ці́лы ру́кы в мóзольях • nadobudnúť si niečo z vlastných ~lov надобы́ти собі да́штó свої́ми(-а) мóзольями або сво́єв робо́тов

mozol'nat /iet' -ie -ejú *nedok.* мозольна́ти, става́ти ся мозольна́тыми(a); ruky ~ejú ру́кы става́ють ся мозольна́тыми(-а), ру́кы покрыва́ють ся мóзольями або мозольна́тують

mozol'nat /ý мозольна́тый, мозоли́стый; ~é dlane мозольна́ты до́лони

mozol'n /ý мозоли́стый, мозольна́тый; ~é ruky мозольна́ты ру́кы

možno 1 vetná prisl. мож; ~ povedať мож пові́сти; nie je ~ не мож, не тре́ба **2 časť.** мо́же быти, на́істо, мо́же; ~ áno мо́же быти, мо́же гей; ~ pride він, мо́же быти, (же) при́йде • čo ~ s 3. st. як мож; čo ~ najlepšie як мож найлі́пше; čo ~ najrýchlejšie як мож найско́рше;okiaľ ~ накі́лько або по́кы мож

možnos /t' -ti *ž v rôzn. význ.* мо́жність; pracovná ~ мо́жність робо́ти; finančné ~ti фіна́нчны або мате́ріальны мо́жності; podľa ~ti по́(для) мо́жності; v medziach ~ti в гра́нцях мо́жності; ~ vojny мо́жність во́йны; mám ~ мам мо́жність; dať *al.* poskytnúť ~ дати мо́жність; využiť všetku ~ti выу́жыти вшы́ткы мо́жності; vylúčiť ~ niečoho вылучі́ти мо́жність дачо́го; pracovať podľa svojích ~ti робо́ти по мі́рі мо́жності, по мо́жності

možn /ý 1 мо́жний; najväčší ~ výkon найлі́пший мо́жний вы́спідок; urobiť

všetko ~é зроби́ти вшы́тко мо́жне;okiaľ *al.* nakoľko je to ~é по́кы або накі́лько є то́то мо́жне; to je jedine ~é лем то́то мож (зроби́ти); to nie je ~é! то́то не мо́же бы́ти!, то́то неправді́поді́бні! **2 (eventuálny)** мо́жний, допýстний; predísť ~ej strate зне-можни́ти мо́жному стра́чіню; ~é následky мо́жны на́слідкы

môcť môže môžu *nedok. v spojení s neurč. významového slovesa má modálny význam 1 (smieť)* мо́чі; ako si to mohol urobiť? як ты мі́г то́то зроби́ти?; môžem sa napiť? мо́жу на́пити ся? **2 (mať silu, vladať)** мо́чі, бы́ти в ста́ві; robí všetko, čo môže він ро́бить вшы́тко, што мо́же; nemôžem sa na to dívať я не мо́жу або не в ста́ві по́зерати (ся) на то́то; nemôže ani údom pohnúť він не мо́же а́ни па́лце́м погну́ти **3 hovor.** (má význam blízky častici asi) о́коло, при-бли́жні; mohol mať zo tridsať rokov е́му мо́гло бы́ти о́коло або при́ближні три́дцять ро́ків; môže byť sedem hodín мо́же бы́ти при́ближні сі́м го́дин, тепе́рь при-бли́жні сі́м го́дин; kto to len mohol byť? хто бы то лем мі́г бы́ти? **4 hovor.** (skoro, takmer) ско́ро, ле́два же не..., лем же не...; mohlo ho rozhodiť od zlosti ле́два же е́го не порáзило од зло́сти, мо́гло е́го ско́ро порáзити од зло́сти, лем же не порáзило е́го од зло́сти; mohla prísť o život она́ ле́два або лем же не при́шла о жы́вот, она́ ско́ро же не за́гинула, то́то ей лем же не сто́яло жы́вот **5 za čo, za koho (zodpovedať za niečo)** бы́ти ви́новаты́м в чім, одпо́відати, не́сти одпо́відність, бы́ти одпо́відным за што́, за ко́го; nemôžem za to, že som ochorel я не мо́жу за то́то, же охво́рів; kto môže za to? хто мо́же за то́то?, хто в ті́м ви́новаты́й? • môže sa stať *al.* мо́же бы́ť, же... мо́же ста́ти ся, же...; všetko sa môže stať вшы́тко мо́же ста́ти ся; nemôžem si pomôcť не мо́жу собі́ помо́чі, ні́ч не зро́биш, што́ же робо́ти; nemôže ho ani cítiť не мо́же е́го а́ни чу́ти, він е́го не зна́шать або терпі́ти не мо́же; čím môžem

poslúžiť? чім мі́жу послужы́ти?; ešte nikdy nebolo tak zle, že by nemohlo byť horšie і́ці ні́да не было так зле, же́бы не могло́ быти гі́рше

môj мій; moja kniha мо́я книга; moje oči, uši мо́ї о́чі, ў́ха; ~ názor мій по́гляд, мо́я то́чка зо́ру, з мо́го аспе́кту; duša moja ду́ша мо́я, душі́чка мо́я • bože ~, ~ ty bože бо́же мій, мій ты, бо́же; to je moja vec то́то є мо́є ді́ло; to je ~ človek то́то є наш чо́ловік; moja úcta zastar. (pozdrav) мо́є почте́ніє; na moj veru, na moj pravdu, na moj dušu, na moj hriešnu dušu на мой ве́ру, на мой пра́вду, на мой ду́шу, на мо́ю грішну́ душу́, ей-бо́гу

môstik -a m zdob. мо́стик; kapitánsky al. veliteľský ~ капіта́ньський мо́стик; lyžiarsky ~ šport. ліжа́рьський мо́стик або трамплі́н; odrazový ~ трамплі́н aj pren.

môžbyť 1 vetná prísl. мо́же; 2 čast. (hádam, azda, vari, možno) мо́же быти, про́шу, мо́же, здасть ся, правді́поді́бні

mrač/ľit' -і -іа nedok. хму́рити, нахму́рєвати; ~ čelo хму́рити че́ло

mrač/ľit' sa -і sa -іа sa nedok. 1 хма́рити ся, зата́говати ся хма́рами, захма́рєвати ся; ~і sa neos., obloha sa ~і не́бо зата́гує ся, зата́гує ся хма́рами, хма́рить ся 2 na koho і bezpredm. хму́рити ся, захму́рєвати ся, похму́рєвати ся

mračn/lo -a s 1 хма́ра; búrkové ~á хма́ры на бу́рю; dažďové ~ дождо́вы хма́ры, дождо́ва хма́ра; prietŕž mračien перето́ргнута хмар, лі́як; ~á sa trhajú хма́ры росто́ргують ся або росхо́дять ся; ~á sa zbierajú al. sŕhajú хма́ры збе́рають ся або стя́гують ся; хма́рить ся 2 pren. хма́ра, о́блак, клу́б; ~ prachu, dymu клу́б; або хма́рка по́роху, ды́му

mračn/ly 1 (zachmúrený) хму́равый, захму́рений, намосу́рений; ~ pohľad хму́равый по́гляд 2 (pochmúrny, tmavý) те́мный; ~á пос те́мна ні́ч; ~á obloha (по) хму́рне не́бо

mrak -u m 1 хма́ра; ťažké al. čierne ~y чо́рны хма́ры; obloha je zatiahnutá

~мі не́бо зата́гну́те хма́рами 2 pren. хма́ра; tvárou tu preletel ~ smútku по тва́ри є́го перелети́ла хма́рка сму́тку 3 (súmrak) темно́та, тма; padol ~ зачи́нать темні́ти, звече́рєвати ся; pred ~ пе́ред звече́рєва́нем, до тмы 4 pren. хма́ра, клу́б; ~ prachu, dymu клу́б; хма́рка по́роху, ды́му

mrákav/la -y ž expr. чо́рна хма́ра

mrakodrap -u m мракодра́п, вы́шкова будо́ва

mrakomer -u m let. хмаромі́р

mrákot/la -y ž 1 тма, темно́та; хма́ра 2 obyč. v mn. č. ~y мдло́ба, зомлі́тость; idú na mňa ~y іде́ на ме́не мдло́ба, ро́бити ся мі недо́бри; prebrať sa z mrákot позбе́рати ся з мдло́бы, при́йти ку со́бі; robiť niečo ako v ~ách робити да́што як в полу́сні

mramor -u m мра́мор; kararský ~ кара́рьський мра́мор; vkladať ~om обкла́дати мраморо́м; biely ako ~ бі́лий як мра́мор; ~u чело́ у не́го як з мрамору́

mramorár -a m мраморі́ста

mramorársk/ly мраморо́ный; ~e práce мраморо́ны робо́ты

mramorárstv/lo -a s мраморо́ство

mramorovan/lie -іа s мраморова́ня

mramorovan/ly мраморова́ный; ~á maľovka ма́лева́ня на мра́мор; ~ papier мраморова́ный па́пірь або мраморо́вый па́пірь

mramorov/ly мраморо́вый, з мра́мору; ~á socha мраморо́ва со́ха; ~á doska мраморо́ва до́ска; ~é čelo pren. мраморо́ве чело́ • stojí ako ~á socha сто́їть як (мраморо́ва) со́ха

mrašt/ľit' -і -іа nedok. морщи́ти, хму́рити; ~ čelo, tvár морщи́ти або хму́рити че́ло, тва́рь або ли́це

mrašt/ľit' sa -і sa -іа sa nedok. морщи́ти ся, хму́рити ся

mrav cit. мя́у

mravč/ľať -і -іа nedok. мя́кати

mravčiak -a m expr. (obyčajne o dieťati) плі́аксош, писко́ш

mrav -u *m*, **mravľy** -ov *mn*. *č.* звук, обычай, нрав; *prísne* ~у тверды звыкы; *voľné* ~у вольны нрavy; *ľahké* ~у легкe поведжінa; *človek prísnych* ~ov чоловік твердых звыків • *iná doba, iný* ~ іншы часы, іншы звыкы; *iný kraj, iný* ~ [*prísl.*] што місто, то звык (што валал, то повірчівость; што хыжа, то обычай)

mravčat' *p.* **mraučat'**

mravčiak *p.* **mraučiak**

mravčiar -a *m* (*medved'*) мурванярь, мурянкарь

mravčľi **1** мурваній, муряній; ~ *lieh* мурваній (муряній) шпірітус; ~іe *vajíčka* мурвані яйця; *kyselina ~ia chem.* мурваня кіслотa **2** *pren.* робóтность, муравій; ~іa *práca* мурваня, мурянча робóта

mravľec -са *m* мурвань, мурянка ж; *červený* ~ червeний мурвань, червeна мурянка; • *hemžiť sa al. mrviť sa ako* ~ce вертіти ся як мурвані áбо мурянкы; *usilovný al. pracovitý ako* ~ снажливый áбо робóтный як мурвань; *ako by mi po chrbte* ~ce *liezli* мурянкы бiгають по хырбeті áбо по тілі

mravenisk//o -a *s* мурваниско, муряниско; *ľudské* ~ людськe мурваниско; *ako v ~u* як в мурваниску

mravnosľt' -ті *ž* морáльність, морáлка; *cit ~ti* морáльне чувство; *občianska* ~ жительска совість • *priviesť niekoho na cestu ~ti* привeсти дакого на дорóгу морáльности

mravnľý **1** (*vyhovujúci požiadavkám mravnosti*) морáльный, високоморáльный, етічний; ~á *výchova* етічна вихова; ~ *život* морáльный áбо високоморáльный живот; ~é *zásady* морáльны прінціпы; ~á *povinnosť* морáлна повинность; ~é *ponaučenie* морáльне понаучінa; ~á *skazenosť* морáлна сказeность **2** (*týkajúci sa duševného života*) морáльный, етічний, духовный; ~á *sila* морáлна сила; ~á *škoda* морáлна шкóда

mravokárcľa -u *m* мораліста

mravokárny морáльный, моралістичный; ~ *človek* мораліста

mravokárstv//o -a *s* моралізація, моралізовánя

mravopočestný *kniž.* високоморáльный; ~ *život* високоморáльный живот

mravoučňý моралістичный; ~ *román* моралістичный ромán

mravoukľa -y *ž cirk.* етіка, етічна вихова

mravoveda *zastar. p.* **mravouka**

mravy *p.* **mrav**

mráz *mrazu m 1* мóроз; *tuhý al. krutý al. treskúci* ~ тугый áбо трескучій мóроз; *udrel ~, udreli mrázy* прийшов áбо удáрив мóроз, прийшли áбо удáрили мóрозы; *bod mrazu fyz.* тóчка замерзánя **2** (*inovat', srieň*) нáмороза; ~ *padol na polia* пóля покриты нáморозов, на пóлях нáмороза • *dedo Mráz* Дiдо Мóроз; ~ *beží al. prebehol po chrbte al. po tele* мóроз по тілі áбо по хырбeті перебігнув; *žihľavu* ~ *nespáli* мóроз коприву не спáлить; *pride na psa* ~ [*prísl.*] прийде на пса мóроз

mrazenľý морозeный, заморозeный; ~é *mäso* морозeне мясо; ~é *ovocie* морозeна овоцина; ~á *zelenina* морозeна зеленина; ~á *káva* морозeна кáва

mraziacľi морозячий; ~а *komora* морозяча комóра, морознічка

mraziarľeň -не *ž* морозярня, морозяча комóра

mrázik, mrazík -a *m* *zdrob. expr.* мóрозок, нáморозок; *jarné ~y* ярны морóзкы

mrázľit' -і -іa *nedok. 1* морозити, заморóжовати; ~ *mäso, ryby* заморóжовати мясо, рыбы; ~ *zeleninu, ovocie* морозити зеленину, овоцину **2** *leos.* ~і та трясe мeне зимá

mrazivý **1** морóзный, холóдный; студeный; ~ *vzduch* морóзный вóздух; ~ *vietor* студeный вiтор; ~ *deň* морóзный день **2** зимный, холóдный, заморóжуючий; ~ *pohľad* холóдный пóгляд

mrazuvzdornľý непiддáнный мóрозу; ~é *rastliny* ростлины непiддáйны мóрозу

marcin//a -y ž здохли́на, умертвина; *konská* ~ кінський труп

mrd//ať -á -ajú *nedok. čím expr.* поторгова́ти, шмыкати, мыкати, стискати; ~ плесом мыкати плечом, стискати плеча́ми; любити ся

mrd//núť -ne -nú *dok. čím expr.* то́ргнути, мыкнути, стиснути; ~ fúzami мыкнути баюсами

mren//a -y ž (*ryba*) морéна

meř//a -e ž *obyč. v mn. č. ~e* мере́жа, мере́жка; *okenná* ~ облакова мере́жа; *drevená* ~ деревяна мере́жа; *železné* ~e желе́зны мере́жы • *sedieť al. byť* за ~ami сидіти за мере́жами; *dostať al. priviesť al. posadiť* niekoho за ~e посадити дакого за мере́жы

meřovan//ý мережкований; ~á brána мережкованы ворота

meřovin//a -y ž мережковина, мере́жа, мере́жка

meřovník -a *m kuch.* мережковий кола́чик з лёкваром, лекваро́вник (з мере́жков із миса)

mrh//ať -á -ajú *nedok.* ро́страчовати, розмітовати, марнити, міняти; ~ *peniaze* ро́страчовати пінязі, міняти пінязі; ~ *časom* марнити час

mrhol//iť -i -ia *nedok.* кро́пити, покрóповати, росити; ~i дожд кро́пить, покрóпує; ро́сить

mrch//a' -y ž 1 здохли́на, умертвина; *konská* ~ кінська здохли́на, здо́хлый кінь, кінський труп 2 *pejor. (nadávka)* на́нічго́дник, дареба́к, лумп

mrcha² *príd. neskl. hovopr. expr.* злий, недо́брий, планый; ~ *roboťa* недо́бра робо́та; ~ *človek* планый чоло́вік, планóта

mrchavý *hovor. expr.* недо́брий, паску́дний, планый, мізе́рний, на́ніч; ~ *človek* на́ніч áбо планый áбо мізе́рний чоло́вік

mrieť *mrie mrú nedok.* 1 умерати; ~ *hladom al. od hladu* умерати го́лодом áбо од áбо з го́лоду 2 *za kým, čím, po kom, čom pren.* умерати по кім, чім, од чо́го; ~ *od zvedavosti* умерати од зведа́вості; ~

túžbou за niekým умерати т́го́в áбо смúтком за даким • ~ *strachom al. od strachu* умерати од стра́ху

mriežkovany мережкований, ситко́вый; ~ *plot* мережкований пліт

mriežk//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 *tech.* омережковати, покрити мере́жков áбо ситом 2 што́пкати; ~ *rapčuchy* што́пкати панчо́хы áбо штримфлі 2 *vyšivati* крижиком

mrk' -u *m (stmievanie sa)* стмива́ня, звечерёваня; на ~у до стмива́ня, до ве́чора • *od svitu do ~u* од ра́на до ве́чора, од розвиднёваня áбо світу до зме́рьку

mrk² -u *m expr. (mrknutie)* жму́рьканя, міго́тання, клі́пканя

mrk³ *ciť* жму́рьк, мі́г

mrk//ať¹ -a, **mrk//ať sa** -á sa *nedok. neos.* зме́рькати ся, вечори́є, стмива́ти ся; *teraz už ~á* *zavčasu* тепе́рь уж зме́рькати ся ско́по

mrk//ať² -á -ajú *nedok, čím, na koho i bezpredm.* жму́рькати, мігати, клі́пкати чім, ко́му; ~ *očami* жму́рькати (о́ча́ми); ~ на niekoho жму́рькати на дакого, мігати дако́му

mrk//núť¹ -ne *dok. neos. (zvečerit' sa)* вечори́ти, стмива́ти ся, зме́рька́ти ся

mrk//núť² -ne -nú *dok.* 1 *čím* на koho жму́рькнути, мігнути чім ко́му 2 *hovor. expr.* взгля́нути, попозера́ти; *stačí mi len ~* на не́го а *už viem všetko* мі ста́чить лем попозера́ти на не́го, і я уж вшы́тко знам • *ani okom nemrhol* а́ни о́ком не мігну́в áбо не клі́пну́в

mrkv//a -y ž мо́рков, морко́вка; *varená* ~ варéна мо́рков • *pos ako ~ (červený)* ніс як мо́рков áбо цвигла

mrkvovočervený морковочерве́ний; ~á *farba* (світло)морко́ва фа́рба

mrkvov//ý морко́вый; ~á *šťava* морко́ва ща́ва; ~ *prívarok* дусéна мо́рков; ~ *farba* морко́ва фа́рба

mrmľa *mrmle* ž гли́ста • *mrmle ho jedia al. žerú* він як на ігла́х, він неспо́кійний

mrm//lat' -le-lú *nedok.* шомрати, бормотати, гундрати; ~ si pod nos шомрати собі під носом *або* попід ніс

mrmloš -a *m expr.* мырмлеш, гундрош, шомрош, фырфлеш, дудрош

mrmrat' *p. mrmlat'*

mrmč//lat' -í -ia *nedok. expr. (obyč. o dieťati)* фнюкати, плакати; мырмляти, гундрати (собі), квілити, бідакати

mrmk//lat' -á -ajú *nedok. expr.* плакати, фнюкати, квілити; dieťa ~á дітина плаче

mrož -a *m zool.* мроз; má fúzy ako ~ мать баюсы як мроз, у не́го баюсы як у мрoжа

mrož//í мрожoвий; ~ie kly мрожoвы клы

mršin//a -y ž здохлина

mršt//it' -í -ia *nedok.* шмáрити, швырнути, вёргнути; ~ o zem шмáрити на зéмлю

mršt//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* шмáрити ся, швырнути ся

mřt//it' -í -ia *nedok.* хмýрити, морщіти; ~ čelo морщіти чело́; ~ tvár хмýрити ся, захмýрєвати ся

mřt//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* хмýрити ся, морщіти ся

mřtný зручний, свіжий, шіковный; ~ pohyb шіковне погынáня

mřtvcil//a -e ž пригода, порáжка; srdcová ~ сердцєвий інфаркт; mozgová ~ мозгoва порáжка *або* пригода; ranila ho ~ достáв порáжку; je ranený ~ou єго ранила порáжка

mřtvoll//a -y ž умёртый, труп, умёрте тіло, небіщик; balzamovať ~u балзамовáти мертвoго • chodí ako živá ~ хoдить як мертвий; len cez moju ~u лем чєрез моє умёрте тіло; ísť cez ~y íти чєрез мёртвы тіла

mřtvoiln//ý мертвєцький, мертвий; ~ zápach мертвєцький záпах; ~á bledosť мертвєцька блідость; ~ jed *biol.* мертвєцький єд

mřtvonaroden//ý мертвонароджєний; ~é dieťa мертвонароджєна дітина

mřtv//y *v rôzn. význ.* мертвий, небіщик; ~ človек мертвий чоловiк, умёртый,

небіщик; ~e telo мертвє тіло; ~ vták мертвий *або* здохнáтый птах; ~ jazyk *lingv.* мертвий язык; ~a váha чiста váга (зáбитого звiря); ~ zub *lek.* мертвий зуб; ~ kapitál *ekon.* мертвий капiтáл; ~e rameno (*rieky*) мертвий приток (*piky*); ~ inventár мертвий iнвєнтáрь; ~a lopta *šport.* мертвá лoптa; ~a sezóna мертвá сезoна • ustrnúť *al.* uviaznuť на mřtvom bode застрянyти на мертвiй тoчцi; vstať z ~ych *bibl.* встáти iз мертвий; vzkriesiť z ~ych воскрєснyти (iз мертвых); byť ~ou literou быти мертвoв бýкво; lipnúť на ~ej litere притримовати ся (бýкв) закoна

mruč//lat' -í -ia *nedok.* рычáти; medveď ~í медвiдь рычiть; ~í ako medveď рычiть як медвiдь

mruškať -á .ajú *nedok. expr.* жмýрькати, клiпкати, мiгати; ~očami жмýрькати oчáми

mrv//a -y ž (*sena, slamy*) сiчка; senná ~ сiнна сiчка

mrv//it' -í -ia *nedok.* 1 дробити, кыршыти, мервити; ~ chlieb кыршыти хлiб; ~ kukuricu лущiти тендерiцю 2 погынáти, мáхати, кивати, переберáти; ~ prstami, pohami погынáти пáлцями, ногáми 3 (*žmoliť*) мяти, тёрти, жмыкати 4 *koho, kým pren.* oхoплєвати kóго; strach ho ~í єго oхoплєє *або* берє страх; zima ním ~í зимá з ним трясє, ним трясє зимoв

mrv//it' sa -í sa -ia sa *nedok.* 1 дробити ся, кыршыти ся; chlieb sa ~í хлiб кыршить ся 2 вертiти ся, крутити ся; ~ sa na stoličke вертiти ся на стiлци 3 *pren. expr.* гємжyти ся, бiгати, лiтáти; ľudia sa ~ili ako mravce люди лiтáли як мурванi *або* мурянкy; ~ilo sa tam ľudmi гємжyло ся там людьми

mřzáč//ik -ika/-ka *m zdob.* калiка, iнвалiд

mřzač//it' -í -ia *nedok.* калiчiти; ~ si nohy zlou oduvou калiчiти собi ногy недoбров oбувов

mřzák -a *m* калiка; iнвалiд; je ~ на nohu вiн калiка на нoгy; vrátiť sa z vojny ako ~ вернyти ся з вoйны калiков; duševný ~ *pren.* душєвний *або* морáльний калiка

mrz/lieť' -i *nedok.* мёрзить; ~i ma to мёрзить мене то́то

mrzk/ly 1 (*škaredý*) бры́дкий, шка́редый, проті́вний, паску́дный, одпуджу́чий, одпо́рний; ~á tvár шка́реда тварь 2 проті́вний, непри́ємний, злий, мізе́рний; ~é ро́časie мізе́рна по́года 3 (*zlý*) проті́вний, недоб́рый, шка́редый, непри́ємний; ~ čín недоб́рый по́ступок

mrz/núť' -ne -nú *nedok.* 1 мёрзну́ти, замерза́ти; voda ~ne во́да замерза́ть; okná ~nú о́блаки замерза́ють; mrzne neos. мёрзне, зимно 2 (*krehnúť*) мёрзну́ти, зя́бнути, коча́нати; ruku mu ~nú od vetra ру́ку мёрзну́ть ё́му од ві́тра • krv ~ne v žilách кров сты́не в жы́лах

mrzutos/lt' -ti ž 1 (*zlá náhoda*) зла во́ля, недоб́ра нала́дже́ность 2 (*nepříjemnost'*) непри́ємность; spôsobiť ~ за́прічі́нити не-при́ємность

mrzut/ly 1 намерзе́ный, намосу́рений, розла́дже́ный, зарму́чений; ~ človek розла́дже́ный чо́ловік; ~á tvár намосу́рена тварь; dnes je ~ він днесь зарму́чений, він днесь зле нала́дже́ный 2 непри́ємний; ~á príhoda непри́ємна при́года

mst/lt' sa -i sa -ia sa *nedok.* кому́, чо́му, на ко́м, на чо́м, за ко́го, чо́ i bezpredm. мсти́ти ся, помсти́ти ся ко́му за ко́го, што́

mšic/la -e ž во́шка

mu 3. p. zám. on ё́му

mú cit. (*zvuk hovädzieho dobytku*) му-у-у́

muč/lať' -i -ia *nedok.* муча́ти; kravu a teľce ~ia коро́вы i теля́та муча́ть

muč/leň -ňa *m* муче́ник; у́чеň~ учени́к-муче́ник

mučeníck/ly мучени́цький; ~a smrť му-чени́цька сме́рть; ~ výzor мучени́цький ви́зор тва́ри

mučení/lie -ia *s* мучі́ня, мучени́цтво

mučeník -a *m* муче́ник

múčiar -a *m* мучны́ хроба́к

mučiar/leň -ne ž муча́рня

mučidl/o -a *s* інструме́нт на мучі́ня, мучі́ло; zomrieť na ~ách уме́рти на мучі́лах

muč/lt' -i -ia *nedok.* 1 мучі́ти, трі́знити, ті-ранити; допро́шовати; ~ väzňov мучі́ти арешта́нтів; ~ hladom мучі́ти голо́дом; ~ otázkami мучі́ти вопро́сами • priznaj sa bez mučenia hovor. žart. призна́й ся доброво́лні

muč/lt' sa -i sa -ia sa *nedok.* мучі́ти ся, терпі́ти, тра́пити ся; ~ sa láskou тра́пити ся од люби́

mučiv/ly мучі́вий, трапе́ний, умо́рний, выси́люючий, выче́рпуючий, бо́лістний; ~ strach мучі́вий страх; ~é myšlienky мучі́вы думки, мучі́ве дума́ня або мы́шліня; ~á túžba мучі́ва ту́га; ~ kašeľ выси́люючий ка́шель

múčk/la -u ž 1 *zdrob.* мучка́ 2 му́ка, поро́шок; kamenná ~ ка́мяна му́ка; žulová ~ жу́ловый поро́шок; zemiaková ~ банду́ркова му́ка, кро́хмаль; kokosová ~ ко́косова му́ка

múčnat/lieť' -ie -ejú *nedok.* мучна́тити, става́ти ся мучна́тым; ovocie, kukurica ~ie ово́цина, тенде́рця мучна́тіє

múčnat/ly *v rôzn. význ.* мучна́тый; ~é zemiaky мучна́ты банду́рки; ~é jablko мучна́те я́бло; ~é ovocie мучна́та ово́ци-на; ~é zrno мучна́те зе́рно

múčnic/la -e ž 1 (*priečinok na múku*) шкату́лка на му́ку 2 (*miestnosť na zásoby múky v pekárni*) скла́д (на одкла́да́ня му́ки)

múčnik -a *m* 1 мучни́к; му́чне ї́дло; sladký, slaný ~ соло́дке, со́лене му́чне ї́дло 2 за́кусок, мучни́к

múčnikov/ly: ~á fóрма мучни́кова фо́рма, фо́рма на пе́чіня ко́лачів; ~á súprava дезе́ртны та́ніри́ки

múčn/ly (*u múky al. na múku*) му́чний; ~e jedlá му́чны ї́дла, му́чна стра́ва; ~e vrese му́чний ми́шок • ~ červ му́чний черв

mudrák -a *m iron.* му́дерець, му́дерла́нт

mudrc -a *m* 1 му́дерець, розду́муючий, мы́слячий *m*, філозо́ф; starovekí ~i старо́вікові му́дерці або філозо́фы 2 му́дерець, му́дерла́нт • kameň ~ov філозо́фський ка́мінь

múdr/liet' -ie -ejú *nedok.* мудріти, ставати ся мудрим або розумним

mudrlant -a *m expr.* мудрець, мудерлánt
mudrlantstvo -a *s expr.* мудерлánство, мудрова́ня

múdro *prisl.* múдро, розу́мні

múdrosl'/t' -ti **ž 1** (*schopnosť*) мудрость ж, розу́м; štátnická ~ держáвна мудрость; starecká ~ старе́цька мудрость **2** (*súhrn rozumných zásad*) мудрость; ľudová ~ наро́дна мудрость; životná ~ живо́тна мудрость • školská *al.* čítanková ~ азбуко́ва пра́вда; zub ~ti зуб мудрости; šalamúnska ~ шаламу́ньска мудрость або мудрость Шаламу́на; opatrnosť je matka ~ti [*prisl.*] обере́жного і бог храни́ть, обере́жність – ма́тірь мудрости

mudr/lovať -uje -ujú *nedok. bezpredm.* і о čom мудрова́ти, мудрити

múdr/ly **1** розу́мний, мудрый; рос-судливый; ~ človek розу́мний чоловік, розу́м; ~e dieťa розу́мна дітина **2** розу́мний, мудрый; ~ párad розу́мна іде́я; ~a rada розу́мна ра́да; to je ~a reč то́то є розу́мна реч; stráhať ~u tvár струга́ти розу́мну тварь або тва́рити ся мудрим • ~ako Šalamún мудрый як Шаламу́н; z toho nie som ~, z toho nebudem ~ejší з то́го я не мудрый, я нияк не мо́жу то́то порозуміти; to je ~a hlava! то́то є го́лова! ~ sa nik neparodí [*prisl.*] мудрим ни́хто не наро́дить ся; ~ejší ustúpi [*prisl.*] мудрі́ший все усту́пить; хто мудрый най усту́пить

muezín -a *m* мuezín

muf -u *m* *hovor.* му́фта, рука́вник

mufión -a *m* муфлón

mufionlí *príd. k* mufión; ~ie mláďa мале муфлónа

mufťi -ho *m* му́фтії

much/la -y **ž 1** мұ́ха; ~ tse-tse мұ́ха цеце́; dotieravý ako ~ отрав́ный як мұ́ха; je slabý ako ~ він сла́бый як мұ́ха; ľudia mrú *al.* padajú ako ~у люди умерáють або гинуть як мұ́хы **2** ~y *mn. č. hovor. (vrtochy, rozmary)* фáнты, *expr.* мұ́хы; má svoje ~у

мать сво́ї фáнты або мұ́хы • neublíži ani ~e áни мұ́сі не ублжы́ть; zabiť dve ~у jednou ranou заб́ити дві мұ́хы єдным ма́хом, єдним выстрéлом заб́ити двох зáяців; ~ tu sadla na nos žart. мұ́ха єму́ сіла на н́с, єго́ дая́ка мұ́ха укúсила; vie od čoho ~у dochnú žart. знáть од чо́го мұ́хы здыхають, у нёго́ язык не глұ́пый

mucholapk/la -y **ž** мухолáпка

muchotrávka/la -y **ž** мухотрáвка, мухомóрка

muk: ani ~! áни мук!; o tom ani ~! о т́м áни мук!

muk/la -y **ž** *obyč. v mn. č.* ~у мұ́ка, мұ́кы, утерп́ня; prežívať ~у переживáти мұ́кы; duševné ~у душе́вне утерп́ня, д́ше́вны мұ́кы • božie ~у, božia ~ a) укрижова́ня, крест; б) кáплічка

múk/la -y **ž** мукá; hladká ~ глáдка мукá; hrubá ~ грубá мукá; polohrubá ~ пологрубá мукá; chlebová ~ хл́ібо́ва мукá; výrazková ~ жы́тна мукá; osievať ~у осивáти мукý • z tej ~у nebudú koláče *hovor.* з той мукы не б́дуть колáчі, з то́го н́ч не выйде

múk/lať -y -ajú *nedok.* мучáти; krava ~a корóва муч́ть

muk/núť -ne -nú *dok. obyč. v zápore al. pri zápore* мукну́ти, пікну́ти; nesmie ani ~ він áни мукну́ти не см́є; ani nemukol áни не пі́кнув

mul¹ -a *m* (*križenec kobyly a osla*) мұ́на

mul² -u *m* (*tkanina*) ráза

múl' -u *m* іл, náмул

mul/la -y **ž** мұ́ла, мулі́ця

mulat -a *m* мулáт

mulatk/la -y **ž** мулáтка

mulatský мулáтський

mulč -u *m* *poľnohosp.* мұ́лча

mulč/lovať -uje -ujú *nedok. poľnohosp.* мулчова́ти

mulic/la -e **ž** мулі́ця; driet' *al.* robiť ako ~ д́рти або роб́ити як мулі́ця або як ќнь або віп

muličiar -a *m* поганя́ч мулі́ць

muliné *neskl. s* мулі́не *neskl. s*

multilateráln/y многосторонний, мульти-латеральный; ~а *dohoda práv.* многосторонний договор

multimilionár -а *m* мультиміліонарь

mumák -а *m pejor.* труба, тырквас, трулё, задубёнець, тупець, дёбіл, дурак

múm/ia -ie ž *múmia*; *egyptské* ~ie египётскы муміі • *chodí* ako ~ він ходить як мумія; *vyzerá* ako ~ вызерать як мумія

mumifikác/ia -ie ž *v rôzn. význ.* муміфікація

mumifik/lovať -uje -ujú *nedok. dok. odb.* муміфіковати; ~ *mŕtvych* муміфіковати мертвых

mum/lat' -le -lú *nedok.* бормотати, гундрати; ворчати; *medveď* ~le медвідь ворчить

mumps -u *m lek.* мумпс

mundúr -u *m hovor. expr.* мундір; *vojenský* ~ воєньскый мундір

muníc/ia -ie ž муніція

múr -u *m* 1 мур, стіна; *kamenný, tehlový* ~ камінна, цеглова стіна; *požiarny* ~ мур протів огня; *posný* ~ носна стіна; *ohradit'* ~om огородити муром; *slepý* ~ стіна без обляків

2 ~y pomn. (hradby) опевніня, (містьскы мұры); *hradné* ~у мұры замку

• *čínsky* ~ кита́йскый мур; *v týchto* ~och, *medzi týmito* ~mi в тых мұрах, в тім домі; *hlavou* ~ *nepereraziš al. neprebiješ* мур

головов не перебеш; *ísť hlavou proti* ~u іти головов протів мұру; *hlavu by si ťkol o* ~

готівый бити ся головов о мур; *zatvorit'* sa *medzi štyri* ~у одгородити ся од світа

штирёма мұрами, жыти в штирех стінах

mura p. mora

múranisk/lo -а *s hovor. (rozostaviana)* будова

murár -а *m* мурник • *slobodný* ~ *hist.* масон; *ukážem ti, kde* ~ *nechal dieru* укажу тобі двёрі

murárčín/la -у ž *hovor.* ремёсло мурника

murárč/it' -і -іа *nedok. hovor.* робити як мурник, робити мурника

murársk/y: ~е *práce* мурницька робота; ~ *majster* мурницькый майстер

murárstv/lo -а *s* ремёсло мурника

múrik -а *m* 1 (*kamenný plot*) мурик, камінна стіна, камінне огорождія

2 (výstupok steny pri peci) припёцок, підпёцок

murín -а *m zastar.* мавр, нігер; *čierny* ako ~ чорный як нігер • *hrať úlohu* ~а

выконовати чорну роботу, быти нігром; *umývať* ~а із чорного робити біле

muriv/lo -а *s* 1 (*materiál*) муриво; *betónové* ~ бетонове муриво

2 (múr) мур, стіна, мурована часть будовы

murk/lo -а *m hypok. (mačka)* ма́чка, коцур, Мурко (мёно коцура)

murovanic/la -е ž мурованы́й дім, му-рованія

murovaný мурованы́й, камінный, цегловый; ~ *dom* мурованы́й (камінный, цегловый, поробетонovýй) дім; ~ *plot* камінный мур, камінне огорождія

mur/lovať -uje -ujú *nedok.* муровати, тягати мұры; ~ *tehlové múry* муровати цегловы

стіны або мұры

mus -u *m hovor.* принучіня, мус; *robiť* niečo *len z* ~u робити дашто лем з мұсу або

принічіня • ~ *je veľký pán* (а *nemus ešte väčší*) з принучіня може ся много зробити

(а з хотіня іщі вёце)

musen/ly *hovor.* мушёный, примушёный; ~а *robota* примушёна робота

mus/lieť -і -іа *nedok. pomocné modálne*

sloveso 1 (*vyjadruje potrebu, nutnosť, povinnosť*) *v osobných konštrukciách*

prekladá sa pomocou мұсити, повинный (повинна), трёба, потрібный; *mi* (тобі, ёму) трёба; ~ім *ísť k lekárovi* я мұшу іти

к до́кторови, *mi* (тобі, ёму, ёй) трёба іти к до́кторови, я повинен (повинный) іти

к до́кторови; ~ім *ísť do školy* я мұшу іти до шко́лы; *robiť len to, čo* ~і він робить лем тото, што мұсить або што повинный;

~іш *rodičov poslúchať* ты мұсиш слұхати родічів; *nemusiš všetko vidieť* а) ты не мұсиш вшытко відіти, тобі не трёба або

не в́арта вшытко зна́ти; б) ты вшытко не знаш

2 (vyjadruje pravdepodobnosť deja)

може бути, може стáти ся; ~í на том
 niečo byť в тiм дaштó мýсити бути; ~elo
 sa niečo stať штóсь мýсило стáти ся; to
 sa ~elo stať už včera тотó мoглó стáти ся
 уж вчéра **3** (*vyjadruje vôľu, chcenie*) трéба,
 потрібнó (*zriedkavé*), повинний; ~í ho
 vidieť ёмý трéба ёгó вiдiти, я повинний
 ёгó вiдiти; ~ím zvíťaziť я мýшу перемочi •
 všade ~í byť всяды ёмý трéба бути, він
 всяды мýсити бути; všade ~í strčiť nos він
 всяды повинний пхáти áбо всуváти нiс; to
 nemuselo byť тотó не мýсило бути, тотó
 не мýсило стáти ся; to sa ~í nechať *hovor.*
 тотó трéба охaбити, нiч не зрóбиш áбо не
 повiш

muskarín -u *m odb.* мускарiн

muskulárny *odb.* свалóвий, мускулóвий

muskulatúr//a -y *ž* сваловина, мускулатýра

muslim -a *m zastar.* мусулмáн

muslimský *zastar.* мусулмáньский

mustang -a *m* мустáнť

mušáci мушáчii

mušacin//ec -са *m* мушінець

mušelin -u *m* мушелiн

mušlínov//ý мушелiнóвий; ~é šaty
 мушелiнóвы шмáты

muš//í мýшый; ~ie bzučanie мýше бзучáня,
 бзучáня мух • ~ia váha *šport.* найлéгша
 вáга, мýшина вáга

mušinec *p. mušacinec*

mušk//a -y *ž 1 zdrob.* мýшка **2** (*drobný
 okridlený hmyz*) мýшка **3 ryb.** мýшка **4** (*na
 strelných zbraniach*) мýшка • mať niekoho
al. niečo на ~e máti дaкóгo на мýшцi; vziať
 si niekoho, niečo на ~u взяти дaкóгo, штóсь
 на мýшку; už tu ~y ožili він повеселiв,
 став весéлым

muškát -u *m 1* (*kvetina*) пeлapтóнiя **2**
 (*korenie, druh hrozna*) мушкáт

muškátov//ý мушкaтóвий; ~á vôňa
 мушкaтóвый зáпах; ~oriešok мушкaтóвый
 óпix

muškav//iet' -ie -ejú *nedok.* (*o strukovinách*):
 hrach, fazuľa ~ie в гóрoci, фaсóли зaвéли
 cя мýшкы

muškavý мушкáвий, напaджéный
 мýшками; ~hrach гóрoх, напaджéный
 мýшков

mušket//a -y *ž hist.* мушкéта

mušketier -a *m hist.* мушкетéр

muš//ľa -le *ž 1* (*ulita*) мýшля **2** (*morský
 živočích*) мóрьска мýшля **3** (*predmet
 podobajúci sa mušli*) мýшля; posová ~ *anat.*
 нoсóва мýшля; ušná ~ *anat.* úшна мýшля

4 tech. (*časť telefónneho slúchadla*) мýшля
mušľový мушлёвий, iз мýшли; ~ náhrdelník
 мушлёвый нашыйник

mušt -u *m* мушт, щáва; hroznový ~
 грознóвый мушт; jablčný ~ ябкóва щáва

muštár//eň -ne *ž* муштáрня; мiстность, де
 рóбить cя мушт

mušt//ovať -uje -ujú *nedok. odb.* муштóвати,
 виготóвляти овоцинóвы щáвы

mutác//ia -ie *ž v rôzn. význ.* мутáция; змiна,
 вapiáция; ~ hlasu мутáция гóлoса

mút//it' -i -ia *nedok. 1* кaлaмyтити, мyтити; ~
 vodu кaлaмyтити вóду *aj pren.*; ~ víno мy-
 тити винó **2** кoлoтити, мyтити; ~ smotanu
 кoлoтити смeтáнку áбо кoлoтити мáсло •
 ~ niekomu rozum *al.* hlavu кoлoтити рoзýм
 дaкóмy, мopочiти гóлoву дaкóмy

mút//it' sa -i sa -ia sa *nedok. v rôzn. význ.*
 кaлaмyтити cя, мyтити cя; rieka sa ~i pikať
 (вóда) кaлaмyтити cя; voda sa ~i вóда
 кaлaмyтити cя; rozum sa tu ~i *hovor.*
 в гóлoвi мyтити cя ёмý

mútn//iet' -ie -ejú *nedok.* кaлaмyтiти,
 мyтiти, стáвaти cя кaлaмyтнým áбо
 мyтнým

mútn//ý *v rôzn. význ.* кaлaмyтнýй, мyтнýй;
 ~ a voda кaлaмyтнa вóда; ~a polievka
 мyтнa пóливкa; ~e oči мyтнý oči • loviť
 v ~ej vode *al. v ~ych vodách* iмáти рyбy
 в кaлaмyтнiй вóдi áбо в кaлaмyтнých
 вóдах

mut//ovať -uje -ujú *nedok. 1* мiняти cя,
 мyтóвати; hlas tu ~uje мyтýс cя ёмý гóлoс;
 chlapец ~uje xлóпeць мyтýс, xлóпцёви
 мyтýс cя гóлoс **2 odb.** (*meniť, premieňať*)
 мiнити, пepемiнёвaти, вapioвáти

múz//a -y ž múza; ~ tanca, divadla múza tánців, театра • ľahká ~ легкий жанер (*operéta, легка музыка i m. n.*); výzvať ~u al. ~у вызвати к музам, чекати поетичну інспірацію; keď hovoria zbrane, mlčia ~у кідь говорять збрانی, музи суть тихо; ~ ho kopla žart. ёго навщтівила муза, мать поетичну інспірацію, пише поезію

muzeál//ie -ii ž mn. č. музеаліі; věщи музейной цінности

muzeáln//y v rôzn. význ. музейный; ~ pracovník музейный робётник; ~a budova музейна будова, будова музея; ~a cena al. hodnota музейна цінность

múzejnictv//o -a s музейництво

múzejník -a m музейный робётник, працівник музеа

múzejn//ý музейный; ~á budova будова музеа, музей

muzeológ -a m музеолог

muzeológ//ia -ie ž музеологія

múze//um -a s музей; národopisné ~ етнографічний музей • súci do ~a належачій до музеа, музейна рідкость

múzick//ý музичный; vysoká škola ~ých umení висока школа музичного іскуства

muzik//a -y ž 1 *hovor. (hudba)* музыка 2 (*kapela*) оркестер; *dychová* ~ дýchовый оркестер; *dedinská* ~ валáльска або сёлска музыка 3 *ľud. (dedinská tanečná zábava)* забáва, бал, плес, танці; *ísť na ~* іти на музику, забáву • *mačacia* ~ мачáча музыка; крик, вереск

muzikál//ie -ii ž mn. č. музикаліі, ноты

muzikalit//a -y ž odb. музикальність

muzikálny музикальний, з музикальними(-а) спосібностями; ~ *chlapec* музикальний хлопёць; ~ *sluch* музикальний слух

muzikant -a m *hovor.* музыкánt • *ja nič, ja ~ žart.* моя хыжа с краёу, я ніч не знаю; я не móжу за тотó, я ніч не зробив або не знам (не знаю)

muzikantsk//ý музыкántський; ~á rodina музыкántська родина, родина музыкántів

muzikológ -a m музыколог

muzikológ//ia -ie ž музыкологія

muzikologický музыкологічний

muž -a m 1 муж; slobodný ~ слобóдный або неженáтый муж; mladý ~ молодый муж або хлоп; pravý al. celý ~ дійсний муж; správaj sa ako ~ будь хлопом; dokáž, že si ~ докаж, же ты (дійсний) хлоп 2 (*manžel*) муж; vziať si niekoho za ~a выдати ся за дакóго, взяти собі мужа 3 (*vojak bez hodnosti*) (рядóвый) вóяк • slovo robi ~a слóво рóбити мужа або хлопá; ako jeden ~ вшиты як едén; všetci do posledného ~a вшиты до посліднёго мужа

mužatk//a -y ž *expr.* мужоподóбна женá

mužn//ieť -ie -eju *nedok.* мужніти, ставáти ся зрілым

mužn//ý зрілий, мужный; ~á postava мужна фігúра; ~ vek зрілий вік або вóзраст; ~á tvár мужна тварь

mužsk//ý¹ v rôzn. význ. мужский; ~ hlas мужский гóлос; ~é šaty мужскы шмáты, мужский костюм; ~é pohlavie мужский пол; ~á hrdosť мужска гóрдость • ~ rod *gram.* мужский род; ~ *gým poet.* мужский рíтм; ~ *kvet bot.* мужский квíток

mužsk//ý² -ého m муж, мужский

mužstv//o -a s 1 команда; futbalové ~ фотбалóва команда; národné ~ выбрана команда 2 (*na lodi, lietadle*) команда, екíпáж 3 *voj. (vojaci a poddôstojníci)* вóяци, рядóвы вóяци 4 (*dospelý vek muža*) зрілий вік або вóзраст, зрілость ж

my *zám.* мы; to urobíme my тотó мы зрóbиме; je nás tu mnoho нас є ту вёлё; my študenti мы штудéнты; мы ученикы; poďte k nám прихóдьте ку нам; on je od nás він є од нас (з нашóго мíста, края i т. п.) • medzi nami реčeno al. povedané мéджі нáми повéджено

mycél//ium -ia s *bot.* міцелій, грибніця, під-грибок

mycl//í умывáючий; ~ia huba умывáюча або тоалётна гúбка або шпонгія

mydlár -a m мыдлярь

mydlár/leň -ne ž мыдлярня, завод на výroбу мыдла

mydlársky мыдлярський; ~ priemysel мыдлярський промысел

mydicl/a -e ž bot. мыдлянка

mydlin/a -y ž obyč. v mn. č. ~y мыдловины, мыдлова вода або піна; prať v ~ách прати в мыдловинах або в мыдло́вій во́ді або піні

mydl/iť -í -ia nedok. мыдлити, намыдлѣвати; ~ si ruku мыдлити або намыдлѣвати рúкы; ~ bielizeň намыдлѣвати або мыдлити білизну • ~ niekomu hlavu, ~ niekoho hovor. мыдлити або намыдлѣвати голову дакому

mydl/iť sa -í sa -ia sa nedok. мыдлити ся, намыдлѣвати ся

mydl/o -a s мыдло́; toaletné ~ тоалетне мыдло́; voňavé ~ пахнуче мыдло́; holiace ~, ~ na holenie мыдло́ на бритьвіня; ~ na pranie мыдло́ на прáня; mazľavé ~ мазляве мыдло́; výroba ~ výroба мыдла́; prať ~om ра́йбати або прáти мыдло́м

mydlovit/ý мыдловитый, як мыдло́; ~é zemiaku мыдловиты банду́рки

mydlov/ý мыдло́вый; ~á репа мыдло́ва піна́; ~á voda мыдло́ва во́да; ~á bublina мыдло́ва бублина

myk cit. шмы́г, мык

mykací: ~ stroj text. чешу́ча машина, чесáчка

mykan/ý text.: ~á priadza чеса́на пряджа

myk/at' -á -ajú nedok. 1 *koho, čo, kým, čím* потягвати, пото́рговати, то́ргати ко́го, што́; ~ za ruku потягвати за рúку; ~ плесом стиска́ти плеча́ми; ~ hlavou потря́совати го́ловов 2 *neos.*: len ho tak ~alo od zlosti е́ро лем так то́ргало од зло́сти 3 text. трепáти, те́рти, чеса́ти

myk/at' sa -á sa -ajú sa nedok. то́ргати ся, пото́рговати ся

mykénsk/ly: ~a kultúra archeol. міке́ньська култу́ра

myk/núť -ne -nú dok. 1 *koho, čo, kým, čím* то́ргнути ко́го, што́; ~ hlavou то́ргнути

а́бо потрясти го́ловов; ~ povrazom то́ргнути мо́тузком а́бо за мо́тузок 2 *neos.* ním len tak ~lo з ним лем так то́ргло а́бо мыкло, він лем так сто́ргнув ся

mykológ -a *m* міколо́г

mykológ/ia -ie ž міколо́гія, нау́ка о грибах

mykologick/ý мікологі́чний; ~é laboratórium мікологі́чна лаборато́рія

mykóz/la -y ž lek. міко́за

myks/ovat', myks'l'/ovat' -uje -ujú nedok. *koho, čo, kým, čím* hovor. expr. то́ргати, мыкати, скуба́ти, ску́бсти ко́го, што́

mýl/iť -i -ia nedok. 1 (*miasť, pliešť*) мылити, пýтати, плéсти, збивáти з до́ро́гы, при-водити до о́мылу; nech ťa to nemýli най тебе́ то́то не мылить а́бо не пýтать 2 (*vyrušovať*) плéсти, пýтати, збивáти, мылити; ~ niekoho v počítaní пýтати а́бо збивáти а́бо мылити да́кого в раху́нках; nedajte sa ~ pren. не да́йте ся збивáти з до́ро́гы, не берьте до ува́ги

mýl/iť sa -i sa -ia sa nedok. 1 *bezpredm.* i v čom, kom мылити ся, запýтовати ся; ak sa nemýlim кідь я не мылю ся; ~il som sa v tebe я мылив ся в то́бі 2 (*robiť chyby*) мылити ся, робити хыбы; ~ sa je ľudské лю́дам а́бо чолові́кови є́ ті́пичне мылити ся; ~ sa v počítaní робити хыбы а́бо мылити ся в раховáні

mýlk/la -y ž хыба, о́мыл, недорозу́мня; osudná ~ фата́льна а́бо немину́ча хыба

myln/ý хыбный, мылный, неспра́вный, помы́лений, неправди́вый; ~á predstava неспра́вний а́бо мылный по́гляд

myokard -u *m* lek. міока́рд

myokarditid/la -y ž lek. міокарді́да

myóm -u *m* lek. міо́м

myop/ia -ie ž lek. міоп́ія, короткозра́кость

myrh/la -y ž bot. живи́ця

myrhový: ~ olej живи́цевый олі́й

myriamet/ler -ra *m* міріа́метр, де́сять ті́сяч ме́трів

myrmekológ/ia -ie ž zool. мірмеколо́гія, нау́ка о му́рванях а́бо о му́рянках

myrt/la -y ž bot. мі́рта

myrtový міртовый; ~ veniec міртовый вінець

mys -u *m* *geogr.* мыс; ~ Dobrej nádeje мыс Дóброй Надії

mys/le' -le/-li *ž* **1** (*myslenie, myšlienky*) мысль, думка ж, мысли, думки; v ~li в мыслях, в думках; ani ~! ани не думай!; sústrediť ~ na niečo сконцентровати ся на дашто; prišlo mi na ~ пришло ми до головы áбо на розум; neschodí mu to z ~le то́то не выходить ёму́ из го́ловы; utkvelo mu to v ~li то́то засіло ёму́ в го́лові; mať niekoho, niečo na ~li ма́ти да́кого, да́што на мысли; čo má tým na ~li? што він тым хоче повісти?, што він тым думать? **2** (*nálada, duševný stav*) на́лада, (пси́хичный) став; byť dobrej ~le бы́ти в до́брій на́ладі; byť veselej ~le бы́ти весе́лым **3** (*zmýšľanie*) дух, мысль, пересвідчіння, погляд, точка зору áбо аспéкт; sme jednej ~le мы е́дна́кого по́гляду, мы е́дна́кой мысли; sme jedna ~ мы дума́ме е́дна́ко • zide z očí, zide z ~le [*prís!*] зыйде з очей, зыйде з мысли, з очей до́лов – из се́рдця вон; dobrá ~ v trní rastie [*prís!*] да́бра мысль і в те́рні ро́сте, люди ма́ють весе́лу мысль і в тяжко́стях

myslen/ie -ia *s* **1** (*proces*) думаня, мы́шліня, мысль ж; ľudské ~ лю́дське мы́шліня; vývin ľudského ~ia ро́звиток лю́дського мы́шліня; vedecké ~ нау́чне мы́шліня, нау́чна мысль; logické ~ ло́гічне мы́шліня; sloboda ~ia сло́бода мы́шліня áбо мысли **2** (*zmýšľanie, názory*) мысль, о́браз áбо зло́жіння мыслей; boj proti zvyškom starého myslenia бой з пережитками ста́рого в мы́шліні лю́дей **myslen/ý** мы́слёный, ду́маний, пред-ста́влёванный; ~á čiara пред-ста́влёвана лі́нія

mysl/iet' -i -ia *nedok.* **1** мыслити, думати; logický ~ ло́гі́чно думати áбо мыслити; ~ v obrazoch думати о́бразами áбо о́бразні; človek je ~iaci tvor чоловік є мысля́че áбо розд́умую́че створі́ня **2** *na koho, čo* (*mať*)

na pamäti, na zreteľi) ду́мати о́ кі́м, ці́м, памя́тати на ко́го, на што; ~i na zajtrašok ду́май áбо памя́тай на за́втра́шний де́нь áбо о за́втра́шнім дні; ~i na všetko він памя́тати на вшы́тко, він ду́мать о вшы́ткім **3** (*zamýšľať*) ду́мати, розд́умова́ти; ~ na pomstu ду́мати о по́мщіні; to bolo dobre ~ené то́то было до́брі розд́умане **4** (*zmýšľať*) ду́мати, поважа́ти; nemyslím, že by mu to odpustil я не ду́мам, же він одпу́стить ёму́ то́то; čo si ty vlastne o mne ~iš? што ты, так бы пові́сти, о́ мі со́бі ду́маш?; што ты вля́стні о́ мі (со́бі) ду́маш? **5** (*domnievať sa*) ду́мати, поваж(ов)а́ти; ~ím, že sa mylíš я ду́мам, же ты мы́лиш ся; nemyslím! не ду́мам! • ako ~iš як хо́чеш; to si ~ím! я ду́мам!; čo ~iš? а што ты ду́маш?; ani ~! ани ду́мати!; veľa si o sebe ~ мно́го о со́бі ду́мати; ~ si svoje ду́мати со́бі сво́є, зо́стати при сво́ій ми́нці; kto by si to bol ~el! *hovor.* хто бы ми́р то́то под́умати со́бі!

mysliteľ -a *m* мыслитель *m*

mysliteľn/ý мыслимый, мо́жный, позво́лений; to nie je ~é! то́то не мо́же бы́ти!

mysliteľský розд́умую́чий, россу́джу́ючий; ~ typ človeka розд́умую́чий ти́п чолові́ка

mysteriózny та́ємный, зага́дний

myster/ium -ia *s* **1** та́йна, та́йность, зага́дність; ~ smrti та́йность сме́рти **2** *cirk., lit.* місте́рія

misticiz/mus -mu *m* місти́цизм

mystický місти́чний, та́йный, пота́ємный

mystifikác/ia -ie *ž* місти́фіка́ція

mystifik/ovať -uje -ujú *nedok. dok.* місти́фікова́ти

mystik/ia -y *ž* місти́ка

myš -i *ž* мыш ж; poľná ~ по́лєва мыш; chytať ~i іма́ти мышы; pasca на пасть на мышы; pišťať ako ~ пи́щати як мыш • je ich ako ~í іх є як мышей; je spotený ako ~ споче́ный áбо мокрый як мыш; zmoknúť ako ~ змо́кнути як мыш áбо до ниткы; spí ako ~ на вресі спить як мыш на міху;

hrať sa s niekým ako mačka s ~ou gráti sa з даким як ма́чка з мышов; je chudobný ako kostolná ~ він бідний як церкóвна мыш; keď kocúr nie je doma ~i majú hody [prísl.] кідь коцура́ нет до́ма, мыши ма́ють во́льность

myšac//í мышáчий; ~ia diera мышáча дірa; ~ie zuby мышáчі зубы • od hanby by sa vopchal do ~ej diery од гáньбы сховáв бы ся під зéмлю, од гáньбы скрыв бы ся до мышáчої діры

myšacin//a -y ž мышáчий záпах

myšacin//ec мышынецъ

myšiak -a m zool. кáня

myši: chvost al. chvostík bot. мышáчий хвóстик

myšin//a -y ž мышачíна

myšlienka//a -y ž 1 мысль, думка; hlboká ~ глубóка мысль; zaujímavá ~ інтересна думка áбо мысль; ~ на niekoho, niečo мысль о дакíм, дачíм; vyjadriť svoje ~y высловити сво́ї мыслí; mať smutné ~y máти смутны думкы, быти смутным, смутити; mať veselé ~y máти весéлы думкы áбо мыслí, быти весéлым, веселити ся; byť zaujatý nějakou ~ou быти понúренным до даякóй думкы; rozbiehať ~y позберáти ся мыслями; čítať mu ~y він (онá) чítать ёго мыслí; poznať každú jeho ~u знам вшытко, што він думáть; poznať вшыткы ёго думкы 2 ~y mn. č. (premyšľanie) мыслí, роздумованя; думкы, думаня; pohrúžiť sa do myšlienok понúрити ся до роздумованя, понúрити ся до (сво́ix) думок 3 (nápad) мысль, думка, идея; to je výborná ~ тотó є прекрасна думка áбо идея; prísť na nějakú ~u прийти на даякú мысль áбо иде́ю, прийти на даякый náпад; priviesť niekoho na ~u привéсти дакóго на мысль áбо иде́ю; to mi vniklo ~u тотó навéло мéне на мысль, тотó мí нашéпкало думкы; ~ vrta v hlave niekomu мысль вёртит в гóловí дакóму, мысль не да́вать дакóму спáти áбо пóкий, мысль не выхóдит дакóму з гóловы; ~ blysla

hlavou мысль блиспа гóловов 4 (zásada, idea) идея, princíp; hlásať pokrokové ~ проголошувати прогресíвны idéi 5 (zámer, plán) náмíр, záмíр, ýмысел, план; poznať tvoje ~y пóзнам тво́i ýмыслы; upustiť od svojej ~y зречí ся сво́его náмíру 6 (námet) мысль, идея; základná ~ románu основná идея ромáну

myšlienkov//ý 1 думáный, иде́йный; ~ prúd течíна думок, мыслей; ~ proces процéс мышлíня, думáный процéс; 2 иде́йный; ~ život иде́йный живот, живот иде́й; ~á súvislosť взаéмне спо́йна иде́й

mytn//e -eho s zastar. мытне, поплáток (за поужывáня дорóг, мóстíе)

myt//o -a s zastar. 1 мыто, зберáня, поплáток (за ужывáня дорóг, мóстíе); mostné ~ мостóве мыто, поплáток за мíст; vyberať ~ выберати мыто 2 мыто (будóва, зáставка, де выберало ся мыто) 3 (natúrally poplatok za mletie obilia) плачíня за помолóтя (натурáлнi)

mytológ//ia -ie ž мíфолóгíя; slovanská ~ славянська мíфолóгíя

mytologický мíфолóгíчний

myt//us -u m i pren. мíф

myval -a m zool. ёнот

mzd//a -y ž záробок, выплата, плат; vysoká, nízka ~ высóкий, малый záробок; ~y sa zvyšujú záробокы áбо плáты звышуют ся áбо ростýть; časová ~ годинóвый záробок; hladová ~ голодóвый плат; daň zo ~y дань зо záробку, подоходкóва дань **mzdov//ý:** ~á komisia комíсия по záробку; ~á politika полíтика заплáчованя робóты; ~á hladina úroveň záробку; ~ fond фонд záробку

N, Ň

n [vysl. i en] neskl. s 1 (hláska a písmeno) (латинське) n neskl. s; malé n малé áбо стрóчне n; veľké N велике N; tvrdé n твердé n; mäkké ň мягкé n 2 N (zastupuje meno osoby) N; pani N páni N

на¹ *cit.* (vyjadruje ponúkanie) на; на, ту máš а) на, возьми!; б) (pri bitke) на, ту маш!

на², ná *cit.* 1 (vyjadruje resignáciu) но так; ~, а је по nádejach но так, вѣце не є на што сполягнути ся; но так, а є по вшыткім 2 (vyjadruje údiv, prekvapenie) так но, но і так

на³ *predl.* I so 4. p. 1 *ukazuje na smer v širšom zmysle*) на што; до чόго; к чόму; položiť на stôl положи́ти на стіл; ísť на prednášku іти на лекцію; ísť на univerzitu іти на універзіту; cestovať на juh путова́ти на юг; на juh od... на юг од... 2 (ukazuje na čas) на, до чόго, к чόму; на zajtra на завтра; на Vianoce на Рождество; на jar на ярь; на obed на обід, в часі обіду; pozvať на ôsmu покликати або позва́ти на осьму (годину); v noci на prvého septembra в ночі на першого септѣмбра; на starosť а) на старорсть б) к старости; на dva týždne на два тыждні 3 (ukazuje na spôsob deja; často ako súčasť ustálených spojení) на што alebo sa prekladá príslovkami; hrať sa на vojakov гра́ти ся на вояків; predáť на splátku прода́ти на сплáтки; kúpiť на dlh купити на довг; vypiť на dúšok выпити náраз; zaviazať на uzol завязáти на ўзол; šaty на gombíky шмáты на гóмбічкы, шмáты з гóмбічками 4 (ukazuje na kvantitatívne vzťahy) на, в чім; на dostrel на дóстпіл; на sto metrov на сто мэтрів; на desať minút на дѣсять минút; odísť на dva kroky одыйти на два кро́кы; на dva kroky od... на два кро́кы од...; на sto percent на сто процéнтів 5 (ukazuje na približnosť) óколо чόго, прибли́жні што; на tisíc ľudí óколо тис́яч людѣй; на metre dreva кубомéтры дѣрева; на večer на вѣчор, к вѣчору 6 (ukazuje na stupeň al. intenzitu deja) до чόго; zmeniť sa на nepoznanie змінити ся на (до) непознáня; premrzol а́ж на kosť він перемѣрзнув аж до костѣй; на sekundu (presne) з акура́тностѣв до секúнды; на cent (presne) з тóчностѣв до цѣнта; на smrť chorý на смерть хвóрый 7 (ukazuje na účinok deja) на што; rozrezať

на двоје розрízати на дві чáсти; roztrhať на kusky розорвáти або ростóпати на кýскы 8 (pri vyjadrení hodnotenia, často ako súčasť modálnych výrazov) к чόму; на môj údiv на мóє зачýдованя; на nešťastie на нещáстя 9 (ukazuje na nástroj) на што al. sa prekladá 7. p. podst. mena; chytať rybu на удicu імáти рыбы гáчіком або на гáчик; zavrieť на zámok запéрти на зáмок; počuť на vlastné uši чýти на влáстны ўха або влáстными(a) ухáми 10 (ukazuje na príčinu, popud) на что; на zavolanie на закликаня; на rozkaz на приказ; zobudiť sa на krik збудити ся на крик; zomrieť на rakovinu умéрти на раковину; ochorieť на osýpku, chrípku захворіти на óсыпки, на хрípку 11 (pri označení cieľa, účelu, určenia) на што; ísť на huby іти на грибы; ísť на návštevu іти на навщіву; на pamiatku а) (darovať ap.) на пáмáть; б) (niečoho) на пáмáть дачόго; на dôkaz niečoho на дóказ дачόго; ísť на skúšku іти на екзáмен; peniaze на cestu пінязі на дорóгу; fľaša на víno фляшка на винó; požnice на pechty ножычкы на нóхті; kefa на šaty кѣфа або щітка на шмáты; továreň на obuv фабрика на óбув, обýвна фабрика; signál на odchod сíгнал одыйти; pozvať на obed позва́ти на обід; plagáty на Prvého mája пла́раты на Пѣршого мáя, першомáйскы пла́раты 12 (pri vyjadrení zreteľa) на што al. sa prekladá 7. p. podst. mena; на svoju dobu на свій час; на cudzinca hovorí dobre po slovensky на чуджінця він дóбпi говóрить по-словáцькы; driečny на vzrast дрíчний на вóзраст 13 (ako súčasť lexikalizovaných spojení – prísloviek) до чόго, на што; zafarbiť на čierno зафарбити на чóрно; rozpáliť на červeno нагріти до червѣна; zbiť на čierno збити до синяків; podávať на studeno подавáти холóдне або зимнѣ; uvariť на mäkko уварити на мягко; vaje на mäkko яйце на мягко; prepísať на čisto переписáти на чісто 14 (ako rekcia slovies, prid. al. podst. mien ap.) prekladá sa podľa rekcie rusinskeho ekvivalentu; bohatý

на пієчо богáтый дачім; skúpy на slovo скупый на слóва; podujať sa на пієчо взяти ся за даштó; čakať на niekoho чéкати на дакого; pracovať на пієчом робити над дачім; на око на óко; на moju česť! чéстне слóво! II so 6. p. 1 (v miestnom význame) на, в чім; sedieť на stoličke сидіти на стілці; на prednáške на лекції; на poľovačke на полéвáчці; на Ukrajine на Україні; на Slovensku в Слова́кії/на Словéньску; на dedine в селі/на валáлі; на poli на полі; на univerzite на універзіті; byť на ceste бути в дорóзі; byť zamestnaný на železnici робити на желізниці áбо желізній дорóзі 2 (v časovom význame) на, в чім; на začiatku на зачáтку; на konci в кінце, на кóнець; на úsvite на світанку, на світані 3 (pri označení nástroja, spôsobu deja) на чім; hrať на husliach грáти на гýслях; písať на stroji писáти на машинці; vyprážať на oleji выпражати на олії; chodiť на špičkách ходити на пáлцях, на шпíчках 4 (ako súčasť frazeologizovaných spojení): на základe пієчоho на оснóві дачóго; на očiach пієкому на очáх дакого; маť на duši пієчо ма́ти даштó на душі; stáť на straži стояти на вáрті; stáť на svojom стояти на свóім; byť на vážkach а) колысáти ся; б) вісіти áбо тримати ся на во́лоску; je на čase на часі

nabád//ať -a -ajú *nedok.* взбóджувати, наводити; підпíховати, дурити; ~ k opatrnosti повзбóджувати áбо призывáти к розвáжності

nabáji//iť -i -a *dok.* чо, о чоm повидýмовати, навидýмовати; наросправяти (*obyč. o neskutočných, vybájených veciach*)

nabaž//iť sa -i sa -ia sa *dok. expr.* чоho, коho ма́ти дость, насытити ся, пересытити ся

nabeh//ať -á -ajú *dok.* набігати; atlét ~al за týždeň päťdesiat kilometrov за тыждень атлét набігав пятьдесят кілометрів

nabeh//ať sa¹ -á sa -ajú sa *dok.* набігати ся

nabeh//ať sa² -á sa -ajú sa *dok.* (o krave) ста́ти тілно́в

nabeh//núť -ne -nú *dok.* 1 набігнути, наскóчити, натра́фити ся; ~ do rany попáсти під выстріл 2 (*nahrnúť sa*) набігнути, нагорnúти ся; do očí jej ~li slzy до ей очéй нагорnúли ся слызы 3 (*navrieť*) навріти, выступити; žily na čele mu ~li на челі ёму навріли жылы 4 (*napuchnúť*) напúхнути • husia koža mi ~la гýся кóжа ми набігла

náber -u *m* (*na šatách*) склáдка (на фáлды)

naberac//í наберáючий; ~ia varecha наберáюча варíха, наберáчка, варíха

naberačka//a -y ž наберáчка, варíха

naberan//ý складáный; ~á súkňa складáна сýкня

naber//ať -á -ajú *nedok.* 1 наберáти, чéрпать; ~ vodu vedrom наберáти во́ду ве́дром; ~ si polievku наберáти собі по́ливку 2 (*naplňat*) наберáти; ~ benzín do auta наберáти áбо брáти бéнзін до áвта; ~ atrament do plniaceho pera наберáти áбо тягáти тинту до повнячóго пéра 3 (*získavať*) наберáти; ~ odvahu, smelosť наберáти одвáжність, смі́лость; ~ výšku наберáти вы́шку; ~ rýchlosť наберáти скóрость 4 (*nabodávať*) наберáти, піднимáти; ~ na rohu наберáти на ро́гы, наберáти ро́гами 5 чо (*robiť záhyby*) складáти *што*, робити фáлды на чім

naber//ať sa -á sa -ajú sa *nedok.* 1 наберáти ся; ~á sa mi piesok do topánok до топáнок набéраць ся ми пісóк 2 насяковати; ~ sa voňou пієчоho насяковати аро́мов áбо за́пахом дачóго; ~ sa vodu насяковати водóв, намокáти

nabieh//ať -a -ajú *nedok.* 1 набігнути, наскáковати, натра́фити 2 (o slzách *ap.*) набігнути; выступити 3 (*navierať*) выступити 4 (*napúchať*) напúхнути, опúхнути; затіkáти

nabifľ//ovať (sa) -uje (sa) -ujú (sa) *dok. štud. slang.* набіфлéвáти ся, вызубрити, зазубрити

nabíjač -a *m voj.* набивáч

nabijak -a *m voj.* набивáк

nabíj//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*napiňat'*) набивати 2 набивати; ~ rušku набивати пúшку; ~ akumulátor набивати акумулатор

nabit' nabije nabijú *dok.* 1 набити; ~ piliny до ресе набити пиловини до пéца 2 набити; ~ zbraň набити пúшку; ~ akumulátor набити акумулатор 3 набити, забити, втовчі, врзати; ~ klince до не́чо́го набити клинці áбо клинців до дачо́го • ~ do hlavy niekomu не́чо втовчі áбо вбити до го́лови да́кому да́штó

nabit' nabije nabijú *dok.* 1 набити, збити, поколотити 2 (*porazit'*) перемочі, побити; ~ niekoho v šachu перемочі да́кого в ша́ху; ~ súpera 5 : 0 перемочі áбо побити протівника з раху́нком 5 : 0

nabítý 1 набитый 2 *expr.* (*preplnený*) набитый, переповнений

nabízku *prisl.* наблизко, поблизу, близко, в близкості, недалéко; ~ nebolo níkoho в близкості нікого не было

nabod//at' -á -ajú *dok.* наштахати, напіхнути, напхати, насадити; ~ špendlíkov до не́чо́го напхати шпéндликів до дачо́го

nabodáv//at' -a -ajú *nedok.* понапхавати, позапіховати, понапіховати, наса́джо-вати (*na daštnó ostrpé*)

nabod//núť -не -nú *dok.* напіхнути, наштахнути; ~ na vidličku напіхнути на вилку

náboj -a *m* 1 кúля, патрón; (*do diela*) кúля 2 *tech.* напéтя; *elektrický* ~ електричне напéтя 3 (*časť kola*) го́лова (кóлеса)

nábojnic//a -e *ž* 1 патрón 2 (*kapsička na náboje*) пúздpo на патрónы

nábojnicový 1 патронóвый 2 патронóвый; ~ pás патронóвый пас áбо ре́мíнь

nábojov//lý патронóвый; ~á kotora патрónник

nabok *prisl.* náбik, вбik; до бóку; ustúpiť ~ одстúпити náбik; skloniť hlavu ~ склонити го́лову náбik; česať sa ~ чесати ся náбik; nasadiť si čiapku ~ положити собі чáпку náбik

naboku *prisl.* на бóці

nábor -u *m* náбip; верьбóваня; ~ pracovnýч sil náбip робóчої силы

náborov//lý *príd. k* náбор наборóвый; ~á akcia наборóва áкція, náбip; верьбóваня; ~ pracovníк наборóвый робóтник, верьбóвач

naboso *prisl.* набóсо, на бóсу нóгу, без штримфель; obuť si topánky ~ обúти топáнки набóсо áбо на бóсу нóгу, без штримфель

nábožensk//lý релiгiйний; ~é predsudky релiгiйны пóвiрoваня; ~ásloboda релiгiйна слобóда, слобóда вiрoсповiданя; ~é obrady релiгiйны обряды

náboženstv//o -a *s* 1 релiгiя 2 (*vierovyznanie*) вiрoсповiданя, вiрoваня 3 (*predmet*) закóн бóжий, релiгiя

nábožne *prisl.* побóжні; релiгiйні; в релiгiйнiм дýху; ~ vychovaný вихований в релiгiйнiм дýху, побóжні вихований

nábožný побóжный; релiгiйний

nabrať naberie naberú *dok.* 1 набрати, зачёрпнути; ~ vodu набрати воды; ~ sa polievku набрати собі пóливки 2 (*naplniť*) набрати, натягати; ~ atrament до плiнiа́че́го пера натягати тинты до повня́чого пéра 3 *v rôzn. význ.* (*vo veľkom množstve*) набрати; ~ si jablk набрати яблoк; ~ objednávok набрати за́казок 4 (*dosiahnúť, získať*) набрати; ~ výšku, rýchlosť набрати вы́шку, скóрoсть; ~ smer набрати курз; ~ sil набрати сил 5 (*nadodnúť*) пiдняти, взяти; ~ na rohy взяти áбо пiдняти на рóгы 6 (*urobiť záhyby*) зрoбити фáлды; ~ sukňu зрoбити фáлды на сýкні • ~ duch набрати дых; kde si to nabral? де ты тóтó взяв áбо набрáв?; ~ si niečo do hlavy взяти собі да́штó до го́лови

nabrať sa naberie sa naberú sa *dok.* 1 (*o tekutine, piesku ap.*) набрати ся; do topánok sa mi nabrala voda до топáнок набрáла ся мi вода 2 (*presiaknuť*) просякнути; ~ sa vodou насякнути водóв, намóкнути; ~ sa vôňou не́чо́го просякнути зáпахом

дачого; ~ sa novými myšlienkami проникнути новими(а) ідеями **3** *hovor.* (*objaviť sa*) взяв ся?; kde si sa tu nabral? одки ты ту взяв ся?; kde sa nabralo toľko kníh? одки взяло ся *ábo* набрало ся тільки книг?

nábřež//ie -ia s náбережна, берег ріки; dunajské ~ náбережна Дуная, берег ріки Дуная

nabrús//it' -i -ia *dok.* наострити, набруси-ти • *hovor.* má dobre ~ený jazyk він (она) мати острый язык, він (она) мати добрі набрусений язык

nabrýzg//at' -a -ajú *dok. komu expr.* вынадати *kómu*, обрызгати *kógo*, нагробити *kómu*

nabrz//núť -ne -nú *dok.* (*o mlieku*) скиснути, перекиснути

nabrznut//ý: ~é mlieko набрызнуте молоко, нескиснуте молоко

nabudúce *prísl.* **1** (*v budúcnosti*) в будучности, (на) другый раз **2** (на) слідуючий раз, інший раз, інколи

nábytkár -a *m* буторкар

nábytkársky буторський; ~ priemysel буторський промисел

nábytkárstv//o -a s буторство, буторський промисел, výroba бутору

nábytkový буторовый

nábyt//ok -ku *m* бутор; výroba ~ku výroba бутору; obchod s ~kom sklep з бутором, буторовый sklep

nác//lia -ie *ž* *hovor. expr.* **1** нація **2** національність, народність ж; akej si ~? якій ты національності? **3** *pren. iron.* нація, народ; študentská ~ студентський народ

nacíc//at' sa -ia sa -ajú sa *dok.* **1** націцькати ся, нассати ся **2** *pren. pejor. (opit' sa)* пити ся, опити ся; ale si sa ~al! але ты опив ся!

nacick//at' sa -á sa -ajú sa *expr.* (*čoho i bezpredm.*) націцькати ся, нассати ся (*o dieťaťi*)

naciell//it' -i -ia *dok.* заміряти, зацілити; ~il a vystrelil він заміряв і вистрілював

nacigán//it' -i -ia *dok.* нациганити, неправду говорити, кламати

nacionále *neskl.* s націоналії; особны даны; vyplniť ~ выповнити націоналії

nacionál//ie -ii *ž* *pomn.* націоналії, особны даны; uviesť svoje ~ увести свої націоналії

nacionalist//a -u *m* націоналіста

nacionalistický націоналістичный

nacionalizm//us -u *m* націоналізм

nacionaliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* націоналізувати

nacionálny національний, народностный; ~ útlak національний утиск

nacist//a -u *m* нациста

nacistický нацистський

nacizm//us -u *m* нацизм

nacvič//it' -i -ia *dok.* научіти, вучіти, на-упражнять; ~ hru научіти песь; ~ skladbu научіти музикальну песь; ~ niekoho niečo научіти дакого дашто

nacvič//ovat' -uje -ujú *nedok.* розучувати, учіти, упражняти

nacvičovateľ -a *m* учитель *m*, тренер (*tom, kto rozučuje dашто з даким*)

nácvič -u *m* розучовання, наўчовання; ~ piesne розучовання співанки; šport. tréning, тренування; ~ odrazu pri skoku do výšky тренування одразіння при скаканні до вишки

načak//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* начекати ся, довго чекати

načap//ovat' -uje -ujú *dok.* начаповати, на-пляти (*puva i m. n. із бочки*)

načas *prísl.* **1** начас, завчасу, вчасні **2** тоды, кідь треба; точно

načas//ovat' -uje -ujú *dok.* **1** начасовати (*бóмбы, міны*) **2** *prep.* приспособити *што к чóму*

načať načne načnú *dok.* (*chlieb, fľašu ap.*; ~ bochnik chleba начати підпалок хліба; ~ fľašu vína начати фляшку вина

načechrl//at' -á -ajú *dok.* збити (*вóлося*)

načelník -a *m* **1** начальник **2** главарь *m*; вождь *m*; ~ kmeňa вождь плéмена; ~ bandy главарь банды

načerp/lať -á -ajú *dok.* 1 начерпать, набрати 2 *prep.* набрати ся, начерпати; ~ nových sil набрати ся новых сил

načiah//nuť sa -ne sa -nu sa *dok.* натягнути ся; ~ sa za knihou натягнути ся за книгов

način//lať -a -ajú *nedok.* (*chlieb, fľašu ap.*) начинати

način//lie -ia s *hromad.* інструменти (*шустерьскы i m. n.*)

načist//liť -í -ia *dok.* начистити; ~ zemiakov начистити або наскрептати бандурок

načisto *prisl.* начисто, цілком, повністю

načmár//lať -a -ajú *dok.* начарбати, начмарати

načmud//liť -í -ia *dok. expr.* надымити, начмудити

načo 1 *zám. prisl.* для чого, нашто 2 *zám. prisl.* для чого, чом; ~ to hovorím? для чого або чом я о тім говорю?; ~ si sem prišiel? чом ти ту прийшов? 3 *spoj. (časová)* потім, а потім

načrieť načrie načrú *dok.* 1 (*nabrat'*) набрати, зачерпнути; ~ vodu зачерпнути води 2 *čím, do čoho* зачерпнути чім, понорити *што* до чого; ~ hmlčekom do vedra понорити горня до ведра, зачерпнути горнятем із ведра; ~ do vrecka залізити до кішені 3 *do čoho prep.* вникнути, вглубити ся до чого; ~ do problematiky вникнути до проблематики (*чого*)

načrieť sa načrie sa načrú sa *dok.* (*o vode*) набрати ся; voda sa mi načrela do topánok до топанок набрала ся мі вода

načrť -u *m* 1 нашмарок, накрес, скіца; ~ plánu нашмарок або накрес плану 2 *óчерк*; ~ dejín niečoho *óчерк* з історії дачого

načrtník -a *m* 1 альбом для нашмарок 2 (*školský*) тейка на рисованя

načrť//núť -ne -nú *dok.* 1 (*nakresliť*) накреслити, нашмарити; ~ plán накреслити план 2 (*stručne opísať*) збігло описати; нашмарити; ~ problematiku нашмарити проблематику; niekoľkými slovami ~ описати дакількомá словáми

náčuv -u *m škol.* náчув, участь на (открытім) уроку

načúv//lať -a -ajú *nedok.* 1 слухати 2 *komu, čomu prep.* прислуховати ся ку ко́му, чо́му, слухати ко́го, *што*; ~ hlasu svedomia прислуховати ся го́лосу со́висти 3 (*za dverami*) підслуховати

nad, nado *predl.* I so 4. p. 1 (*v miestnom význame*) над *што*; zavesiť obraz nad posteľ зависити о́браз над по́стіль; pozrieť nad seba попозерати над се́бе 2 (*pri vyjadrení presahovania miery, hranice*) на *вы́сше чо́го*, над *што*; nad plán *вы́сше плáну*; nad očakávanie над очéкованя; práca nad čas робóта над час; deti nad desať rokov діти над де́сять ро́ків, діти старшы як де́сять ро́ків; to je nad moje sily то́то є над мо́ї сили, то́то *вы́сше мо́їх сил*; nado všetko над *вшы́тко*, *вы́сше вшы́ткого* 3 (*keď sa opakovaním podst. mena vyjadruje vysoká miera nejakej vlastnosti*): majster nad majstrov ма́йстер над ма́йстра́ми, *вшы́тким ма́йстрам ма́йстер*; rada nad rady ра́да над ра́дами, *вшы́тким ра́дам ра́да* 4 (*pri porovnávaní*) *prekladá sa komparatívom*; dobrá rada nad zlato до́бра ра́да над зла́то, до́бра ра́да до́ро́гша зо́лота II so 7. p. 1 (*v miestnom význame*) над *чím*; nad hlavou над го́ловов; letieť nad mestom летіти над мі́стом 2 (*ako súčasť reky*) *prekladá sa podľa reky rusínskeho ekvivalentu*; rozmyšľať nad niečím роздýмовати або дýмати о дачі́м; zmluvať sa nad niekým змі́ловати ся над да́ким; mať dozor nad niekým ма́ти до́гляд над да́ким; zvíťaziť nad niekým пере́мочі да́кого, отримати пере́мо́гу над да́ким; vládnúť nad niekým панова́ти над да́ким; pohoršovať sa nad niečím погі́ршовати ся над дачі́м; užasnúť nad niečím ужáснути над дачі́м; radovať sa nad niečím ра́довати ся дачо́му • nad ránom над ра́ном, пе́ред світа́нком

nadájj//lať -a -ajú *nedok.* 1 кормити з грудёй, плéкати ді́тину 2 *prep. expr.* по-

їти, напоївати; ~ pálenkou напоївати
пáлінков

nad'alej *prisl.* надáльше, дáльше, (i) *pótím al. prekladá sa slovesom* зостáти, продóвжувати; *zostať ~ vo funkcii* зостáти áбо продóвжувати робити во фúнкції; *aj ~ i (на)дáльше, i pótím; bud'me priateľmi* *aj ~ бóдьме áбо остáньме* приятелями i дáльше

nad'aleko *prisl.* надалéко, далéко, далéко-предалéко

nadan//ie -ia s тáлент, спосóбность, дá-р(ованя)

nadaný талантoвáний, спосóбний, дa-ровитий

nadarmo *prisl.* надáрьмо, дáрьмо, дарéмні, мáрні • *jest' chlieb ~ надáрьмо їсти хлїб; ~ čakať* мáрні чéкати

nad//ať -á -ajú *dok.* кому надати кóму

nadáv//ať -a -ajú *nedok.* 1 надавáти, грішити, кáрати, кляти; гáдати ся, вáдити ся 2 *komu, na koho* надавáти кóму, кляти, грішити кóго; ~ *niekomu do darebákov* надавáти дакóму до дaребáків

nadávka -y ž надáвка, уразливий вираз

nadbeh -u *m voj.* (*pri streľbe*) опереджїня, випереджїня

nadbeh//núť -не -nú *dok.* забїжáти до пéреду, опередити

nadbieh//ať -a -ajú *nedok.* 1 забїгáти до пéреду, оперéджувати 2 *komu pren.* пишкати ся, пїдлизувати ся пéред кым

nadbieh//ať si -a si -ajú si *nedok.* 1 забїжáти до пéреду 2 (*ist' okľukou*) їти дóвшов дорóгов, їти оклюков

nadbytočný звышний, непотрéбний

nadbyť//ok -ku *m* звышок, гóйность, наднормáльность, мнóгость; *má ~ energie* у нёго звышна ене́рґія, мaть мнóго ене́рґії, мaть звышну ене́рґію

nadcest//ie -ia s дорóга над дорóгов

nadčas -u *m hovor.* нáдчас, надчасóва робóта

nadčasov//ý надчасóвий; ~á прáса надчасóва робóта; ~á *mzda* надчасóва плáца; ~é *hodiny* надчасóвы гóдини

nadčasový² позачасóвий; ~á роeзіа позачасóва поeзія

nadčlovek -a *m* нáдчоловик

naddíž//it' -i -ia *dok.* здoвжити, продoвжити; ~ *rukávy* продoвжити рукáвы

naddvih//núť -не -nú *dok.* надняти, припїдняти

nádej -e ž 1 нáдій ж; *stratiť ~* стратити нáдій; *vzbudzoval' ~* вzbúджувати нáдій; *sklamať ~* склáмати áбо не опрáвдати нáдій, склáмати очéкованя áбо нáдій 2 (*predpoklad*) шáнцы; *mať ~ na niečo* мáти шáнцы áбо нáдій на дaштó • *skladať al. vkladať ~e do niekoho, niečoho* вклáдати нáдій до дакóго, дaчóго; нáдіяти ся на дакóго, на дaштó; *kojiť sa ~ou kniž.* кормити ся нáдієв, тїшити сéбе нáдієв

nádejny 1 нáдійний; мнoгообїцяючий; ~ *autor* нáдійний áвтор; áвтор, подаючий нáдій 2 бóдучий; *to je náš ~ inžinier* він є наш бóдучий інжїнір

nádennič//it' -i -ia *nedok. hovor.* робити штодeнь, робити кáждый дeнь, заoбepáти ся кáждодeннов робóтов

nádenničk//a -y ž подeнничка, рóбляча за подeнну плáцу

nádenník -a *m* подeнник; рóблячий за подeнну плáцу

nadesiat//ovať sa -ује са -ују са *dok.* надeсятовáти ся

nadhadz//ovať -ује -ују *nedok.* надмітовати, надшмáрeвати (*догóры*) 2 *hovor.* (*otázku, problém*) высунути

nadhadz//ovať sa -ује са -ују са *nedok.* надшмáрeвати ся, надмітовати ся

nadháňač -a *m* 1 роľов. нагaняч 2 *pejor.* прислýговач, помагáч

nádhер//a -y ž незвчáйна крáса, рóскош, пыха

nádherný незвчáйні крáсний, пре-крáсний, рoскóшний, пышний, чудeсний, першoклáсний, ужáсний, фaнтaстїчний, елїтний

nadhlavník -a *m astron.* зeніт

nad//hnať -ženie -ženú *dok.* 1 роľов. нагáти, загáти, вигнати (*звїра на*

полёвника) **2** čo наганяти *што*; ~ kšeft niekomu *hovor.* нагнати кшефт дакому **3** (*dohnat'*) догнати, (вы)нагородити

nadh//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* *nad* *koho,* čo нагнути ся, наклонити ся, склонити ся *над кым, чім*

nadhod -u *m šport.* надшмáрок (*штáнгы*)

nadhod//it' -í -ia *dok.* **1** надшмáрити (*gorí*) **2** *hovor.* (*otázku, problém*) высунути **3** *hovor.* (*poznamenat'*) припомянути, познáчити, повíсти **4** *šport.* надшмáрити двóма рука́ми

nadhodnot//a -y ž *ekon.* додаткова цінность

nadhodnot//it' -í -ia *dok.* переоцінити

nadch//a -y ž náдха; *dostať* ~u достáти áбо поімáти náдху

nadhádz//ať -a -ajú *nedok.* **1** (*blížiž sa*) приходить, приближовати ся; ~а zima прихóдить зимá; ~ajú voľbu приближують ся вольбы **2** *koho* приходить на кóго; ~а та sep прихóдять на мене дримóты **3** *komu* лишкати ся *péред кым,* підлизова-ти ся кóму

nadhádz//ať si -a si -ajú si *nedok.* **1** (*v ceste*) íти дóвгов áбо окрúжнов áбо клюкáтов дорóгов **2** *koho, komu* внúчовати ся, на-тисковати ся, добивáти ся, лишкати ся, підлизовати ся

náchadzk//a -y ž дóвша дорóга, дорóга оклюками

náchav//ý *hovor.* з хронічнов náдхов; *dieťa* je ~é дітина мать все náдху, у дітини хронічна náдха

nach//núť -ne -nú *dok.* *koho čím, k čomu,* *pre* čo повзбудити, одушевнити, надхnúти кóго на *што, чім*

nach//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* *čím, zd čo,* *pre* čo повзбудити ся, воодушевити ся *чím, на што*; ~ sa *reknu* *myšlienku* по-взбудити ся шув(м)нов мыслёв

nachnuty воодушевлёный, повзбуд-жёный, надхnúтый

nachýn//ať -a -ajú *nedok.* *koho čím, pre* čo воодушевляти, повзбúджовати, над-хынáти кóго на *што, чім*

nachýn//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* *čím, pre* čo, *za* čo повзбúджовати ся, воодушевля-ти ся, надхынáти ся *чím, на што*

nádíelk//a -y ž **1** роздаваня дарúnків; *vianočná* ~ роздаваня рождёственных дарúnків **2** (*dary*) дарúnкы

nádíeť *nadeje nadejú dok.* **1** (*čo čím i bezpredm.*) наповнити, напхáти; ~ *kačicu* наповнити кáчку **2** (*čo, koho na koho, na čo*) надíти, навлечí, натягну́ти; облечí

nádíevk//a -y ž *kuch.* наповніня

nadíkt//ovat' -uje -ujú *dok.* надíктовáти, продíктовáти *aj pren.*; ~ *text* надíктовáти текст; ~ *podmienky mieru* надíктовáти услóвия мíру

nadíst' *nadíde nadídu dok.* (*v časovom význame*) настáти, надыйти, прийти; *nadíšla zima* настáла áбо пришлá зимá

nadíst' si *nadíde si nadídu si dok.* (*v ceste*) пíти дóвшов дорóгов, обходити; íти оклю-ков

nadjazd -u *m* віадýкт, náдьязд, дорого-провóд

nadklad//ať -á -ajú *nedok.* **1** підставляти, прикладáти; ~ *ucho k niečomu* прикладáти ўхо к дачóму **2** (*predložovať*) надставляти, надкладáти; ~ *rukávy* надставляти рука́вы **nadkl'účn//y anat.** надключный; ~а *jamka* надключна ямка

nadkolen//ie -ia s часть нóгы над кóліном, надколíня с

nadkolenný надколінный

nadkontingentný надконтінгéнтный

nad'ahč//it' -í -ia *dok.* надлегшыти, зроби-ти лёгшым

nad'ahč//ovat' -uje -ujú *nedok.* над-лёгшовати, зробити лёгшым

nadlakt//ie -ia s *anat.* надлóктя, часть рýкы над лóктём

nadlakt'ový надлоктёвый

nadlam//ovat' -uje -ujú *nedok.* надлáмовати **nadlesn//ý** -ého *m zastar.* стáрший лісник áбо гáйник

nadiho *prísl.* **1** (*opak: nakrátko*) на дóвго, надóвго; ~ *ostrihaný* острижёный на дóвго,

з довгими(а) волосами; ~ priviazaný na dóvго прив'язаний **2** (*v časovom význame*) надóвго

nadlimitn//ý надлімітний; ~é investície *fin.* надлімітні інвестиції

nadlomen//ý надломёный *aj pren.*; ~é zdravie подорв́ате áбо надломёне здоров́а

nadlom//it' -í -ia *dok.* надломити

nadlopatkový *anat.* надлопатковий

nadlož//ie -ia *s geol.* надверствія

nadlož//it' -í -ia *dok.* **1** (*nastaviť*) наставляти, підставляти; приложити; ~ ruku підставляти рýку **2** (*nadstaviť, naddžiti*) надставляти; наставляти; ~ rebrík надставляти драбину; ~ rukávy надставляти рукавы

nadľudsk//ý надлюдський; ~á námaha надлюдська нама́га

nadmernos//t' -ti ž надмірность; ~ bytu надмірность кв́артеля

nadmern//ý надмірний, барз великий, надміру великий; ~á spotreba велике спотребов́ання

nadmiern//y надмірний; ~e fajčenie надмірне курін́а

nadmieru *prísl.* надмірні, необычайні, незвычайні, черезвычайні; ~ fajčiť, piť необычайні вёлё кúрити, пити; ~ spokojný черезвычайні áбо надміру спокійний

nadmorsk//ý надморський; ~á výška надморськ вышка, вышка над ўровнём моря

nadnárodný наднаціональний, надна-рódный

nadnáš//ať -a -ajú *nedok.* наднаш́ати, підним́ати, припідним́ати

nadnáš//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* **1** наднаш́ати ся, підним́ати ся (*на вóлні i m. n.*), взне́сти ся, взлетіти **2** *prep.* вытяговати ся, пышніти, став́ати ся пышным **3** (*pri chódzi*) лёрко áбо плáвні ходити;

nadnes *prísl.* на днесь, на днэшній день; ~ bude toho dost' на днесь б́уде тóго дость, на днесь тóго выстав́ити

nadnesený 1 наднесёный, патетічний; ~ štýl патетічний áбо высóкий штіл **2** (*o údajoch ap.*) звелічёный, звышёный áбо прегн́анный

nad//niesť -nesie -nesú *dok.* надне́сти

nad//niesť sa -nesie sa -nesú sa *dok.* надне́сти ся

nadnormatívny//y наднорматівний, пере-вышуючий нóрму, надмірний; ~e zásoby наднорматівны zásобы

nado p. nad

nádob//a -y ž náдоба, ѓрата, гóрнець; umývať ~у умыв́ати ѓраты; spojené *al.* spojité ~у *fyz.* споены náдобы

nadoblačn//ý bás. надхмарний; ~é výšky надхмарны выšky

nadobličk//a -y ž *anat.* надпóчкова желéза, надпóчочник

nadobro *prísl.* ц́алком, начісто; som sa s ním nadobro rozkmotril я з ним начісто коскмотрив ся áбо розышóв ся

nadobúdac//í надобуд́аючий, набыв́аючий; ~ia cena *ekon.* першорядна ціна

nadobúdať -a -ajú *nedok.* надобыв́ати • ~ platnosť надобыв́ати силу; ~ smelosť надобыв́ати смілость

nadobúdateľ -a *m práv.* надобыв́атель, хто даштó надоб́уде

nadobud//núť -ne -nú *dok.* надобыти, здобыти; ~ majetok надобыти маєток; ~ skúsenosti надобыти скусёности áбо óпыт • ~ odvahu набр́ати ся смілости; ~ platnosť *al.* účinnosť надобыти силу, міць, еф́ект

nadoj//it' -í -a *dok.* надо́їти

nadol *prísl.* допóв

nadonáš//ať -a -ajú *dok.* наносити

nádor -u *m lek.* опухлина, н́адор; rakovinový ~ раковинóва опухлина áбо раковинóвый н́адор; zhubný ~ згýбный н́адор

nadosmrti *prísl.* до (сáмой) смёрти, на ц́ілий живот

nadostač *prísl.* дость, надóсть; ст́аčiti; nebyť ~ недостав́ати, невыстач́ати

nadovšetko *prísl.* **1** (*v spojení so slovesom*) найвё́це, найвё́це вшиткого; mať rád ~

любити найв́е́ще вшитого **2** (*v spojení s příd.*) за́на́дто, ба́рз, до́сть, приве́лє, примно́го; ~ nepřijemný ба́рз а́бо за́на́дто неприя́мный

nadpis -u *m* на́дпис, заго́ловко

nad//písať -píše -píšu *dok.* **1** (*nad text*) надпи́сати **2** да́ти заго́ловко; článek, nadpsaný... ста́тя під заго́ловко а́бо під на́звов ... **3 odb.** зро́бити на́дпис; ~ zmenku зро́бити на́дпис на ве́кселі

nadplán -u *m* на́дплáн; *v* ~е в на́дплáні

nadplet//ať -á -ajú *nedok.* на́дплі́тати

nad//pliešť -pletie -pletú *dok.* на́дплі́сти; ~ povraz на́дплі́сти а́бо на́двзя́ти мо́туз(ок); ~ rukáv (na svetri) на́дплі́сти рука́в

nadpočetn//ý: ~é hodiny го́дини на́ве́це а́бо до́повню́чі го́дини; звы́шний, пере́вышую́чий

nadpolovičn//ý на́дполо́винный, пере́вышую́чий по́ловину; ~á většina (надполо́винна) ве́кшына

nadporučík -a *m voj.* на́дпо́ручі́к

nadpozemský на́дзе́мный, возвы́шенный

nadprác//a -e *ž ekon.* на́дробо́та, робо́та на́вы́ше

nadpriad//ať -á -ajú *nedok.* **1** на́дпрядáти, при́рядáти **2 prep.** на́двзя́ти; ~ rozhovor на́двзя́ти бі́сїду

nadpriemerný на́дпримі́рный; ~ výkon на́дпримі́рны указáтелі а́бо резу́льтáты; ~ posluchač на́дпримі́рный шту́дент; ~ zisk *ekon.* на́дпримі́рный при́быток

nadprirodzen//ý на́дзе́мський; за́зра́чний; ~é síly на́дзе́мскы си́лы

nadprodukc//ia -ie *ž ekon. aj prep.* на́дпро́дукція, на́двы́роба

nadprodukt -u *m ekon.* на́дпро́дукт, на́д-вы́робок

ňadr//lá -ier *s pomn. bás.* гру́ди, пе́рсы

nadráb//ať -a -ajú *nedok.* **1** про́довжова́ти, на́дста́вляти **2** одро́блєва́ти, на́драбля́ти (*пропущєны дни i m. n.*)

nadraden//ý на́дрядже́ный, сто́ячий ви́сше (да́кого, да́чого); mať ~é postavenie ма́ти

до́сть ви́со́ке поста́вля́ня а́бо до́сть ви́со́ку фу́нкцію (*по одно́шїню к да́кому, да́чому*); byť ~ бы́ти а́бо сто́яти ви́сше (да́кого, да́чого); ~ pojem *log.* ро́дове́ поня́тя

nadrad//it' -í -ia *dok.* чо́ *čomu*; на́дряди́ти; поста́вити *што* ви́сше чо́го

nadrad//ovat' -uje -ujú *nedok.* чо́ *čomu*; на́д-ряджова́ти; ста́вити *што* ви́сше чо́го

nadrealist//a -u *m* су́реали́ста, на́дреали́ста

nadrealistický су́реали́стичный

nadrealizm//us -u *m* су́реали́зм

nadriadený¹ на́дрядже́ный; ~ orgán на́д-рядже́ный о́рган

nadriaden//ý² -ého *m* на́ча́льник

nadrob//it' -í -ia *dok.* на́дроби́ти, на́кры́шты; ~ chlieb на́дроби́ти хлі́б

nadrob//it'² -í -ia *dok.* **1** про́довжы́ти, на́дста́вити; ~ pohnu stola на́дста́вити но́жку сто́ла **2** (*nadpracovať*) на́дроби́ти, одро́бити (*пропущєны дни i m. n.*); ~ dve hodiny одро́бити дві го́дини

nadrobnو prísł. на́дрі́бно; ~ pokrájať по́кра-яти а́бо на́рі́зати на́дрі́бно, на́рі́зати на́дрі́бны фа́латкы

nadrvi//it' -í -ia *dok.* на́дроби́ти, на́товчі́; ~ štrku на́дроби́ти шу́тру; ~ orechov на́товчі́ о́рихив

nadrž -e *ž* **1** ба́нька; на́де́ржка; ~ na benzín ба́нька на бе́нзїн; splachovanie ~ змы́ва́юча на́де́ржка **2** ре́зервоа́р; vodná ~ во́дный ре́зервоа́р

nadrž//ať, nadržiav//ať -a -ajú, **nadrž//ovat'** -uje -ujú *nedok.* *komu* на́тримова́ти *што* ко́му

nadsad//it' -í -ia *dok.* зве́лічі́ти, на́дса́дити, пере́гна́ти

nadsádzk//a -y *ž* зве́лічі́ня, пере́гна́ня, гі́пербо́ла; možno bez ~y povedať мо́ж по́ві́сти без зве́лічі́ня

nadsadz//ovat' -uje -ujú *nedok.* зве́лічова́ти, пере́ганяти, гі́пербо́лізова́ти

nadskoč//it' -í -ia *dok.* підско́чі́ти, на́дско́чі́ти

nadstavb//a -y *ž stav. filoz.* на́дбудо́ва

nadstavbov//ý на́дбудова́ный; ~é javy на́дбудова́ны я́влїня

nadstav//it' -í -ia *dok.* 1 підставити; ~ líce підставити лице 2 поставити; ~ klepec наставити пасть 3 (*dom ap.*) надставити 4 (*predžít'*) наставити, надставити, продовжити; ~ rukávu надставити рукавы 5 (*časové*) продовжити; v ~enom čase *šport.* в продовженім або надставенім часі
● ~ uši надставити або наострити уха

nadstav//ok -ku *m* надставець

nadstav//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 підставляти 2 ставяти (*пасть*) 3 (*dom ap.*) надставовати 4 (*predžovat'*) надставляти, наставити, продовжувати 5 (*časové*) продовжувати

nadstranický надпартійний

nadstrč//it' -í -ia *dok.* підставити

nadstrk//ovat' -uje -ujú *nedok.* підставляти
nadšen//ec -са *m* одушевлéнець, ентузіаста

nadšen//ie -ia *s* одушевління, ентузіазм, вёрва, горливість; oči sa jej ligosú od ~ia о́чі їй блищать од одушевління; pracovné ~ робоча вёрва, робити з одушевлінём; s ~ím з вёрвов, з одушевлінём; pracovať s ~ím робити з ентузіазмом або з горливостёв ● horieť ~ím горіти ентузіазмом

nadšený одушевлéный, надхнёный, горливый; ~ vlastenec одушевлéный або надхнёный патріот; ~ ohlas одушевлéный одзв'яз або отклик; byť ~ niečím бути одушевлéным дачім, одушевляти ся, надхынати ся; byť ~ za niečo *al.* pre niečo одушевляти ся дачім

nad//šiť -šije -šijú *dok.* надшити

nadtriedny надклáсовий

nadul//t' -je -jú *dok.* надýти, нафýкнути; ~ líca надýти лица

nadul//t' sa -je sa -jú sa *dok.* 1 (*navrieť, nabehnúť*) надýти ся, нафýкнути ся, набухнути; žily sa mu ~li na čele на челі ёму набу́хли жылы 2 *hovor.* (*nahnevať sa*) надýти ся, надýти гáмбы, надурдити ся

nadut//ec -са *m* нафукáнець, повышéнець, намыслéнець

nadutý 1 нафýканий, надýтый, повышéный, надýманий 2 *hovor.* (*nahnevaný*) надýтый, нафýкнутый, нафýкнувший ся
naduúv//at' -a -ajú *nedok.* надува́ти

naduúv//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 надува́ти ся, нафýковати ся 2 *hovor.* (*hnevať sa*) надува́ти ся, нафýковати ся, дýти ся, нафýковати гáмбы

naduži//t' -je -jú *dok.* чо знеужыти, злоужыти *што*; ~ dôveru знеужыти довіру ко́го або дачім

naduživ//at' -a -ajú *nedok.* чо знеужыва́ти, злоужыва́ти чім

nadváz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 надв'язо-вати; ~ špagát надв'язувати мóтузок 2 *pren.* надв'язувати, установлéвати; ~ rozhovor надв'язувати бiсiду; ~ spojenie надв'язувати або наладжувати спо́ння; ~ diplomatické styky установлéвати або надв'язувати дiпломатiчнi одношiня; ~ známosť надв'язувати знáмость 3 *na koho,* чо виходити з чо́го, бра́ти за о́снову (*по́гляды, idéi i m. n.*), базiрова́ти ся *на што*; ~ujem na to, чо povedali я вихóджу iз то́го, што повiли; ~ na svojich predchodcov надв'язувати на свóix попередникiв, виходити з по́глядiв свóix попередникiв
nadvia//zat' -že -žu *dok.* 1 надв'язати 2 *pren.* надв'язати, установити, наладити 3 *na koho,* чо виходити *nedok.* iз чо́го, бра́ти за о́снову (*по́гляды, idéi i m. n.*), базiрова́ти ся *nedok.* на чiм

nadvih//núť -ne -nú *dok.* припiднати, надняти
nadvih//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* припiд-няти ся, надняти ся

nadvlád//a -y *ž* пановáчність

nádvor//ie -ia *s* двир; ~ zámku двир гráду або зáмку

nadvýrobl//a -y *ž ekon.* надвырoба

nadvýrobl//ok -ku *m ekon.* надвырoбок, надвырoбный продýкт

nádych -и *m* náдых; ~ do červena з náдыхом до червéна, з червéным одтiнком; ~ sentimentálnosti náдых сентимéнтáлности
nadýc//at' -a -ajú *dok.* надыхати

nadých//ať sa -a sa -ajú sa *dok.* надыхати ся; ~ sa čerstvého vzduchu надыхати ся свіжого вѣздуху

nadym//it' -í -ia *dok.* надымити

nadzem//lý надзёмный; ~á část' rostliny надзёмна часть ростлины

nadzemský надзёмский, незёмский

nadzisk -u *m ekon.* надприбыток

nadzmluvn//lý перевышующій договѳр, перевышующій услѳвія договѳру

nadzmyslový надсмьслѳвый, надчувствєнный

nadžg//ať -á -ajú *dok. expr.* 1 набити, напхати, натрепати 2 (*nakřmit'*) напхати брѳх

nadžg//ať sa -á sa -ajú sa *dok. expr.* 1 *kam* набити ся; ~ sa do vožňa набити ся до вагѳна 2 (*najest' sa*) напхати (сѳбѳ) брѳх; ~ sa chlebom напхати брѳх хлѳбом

nadžgáv//ať -a -ajú *nedok. expr.* 1 набивати, напхавати 2 (*křmit'*) кормити; ~ dieťa chlebom кормити дѳтину хлѳбом

nadžgáv//ať sa -a sa -ajú sa *nedok. expr.* 1 *kam* напхавати ся 2 (*jest'*) напхавати брѳх, напхавати ся

nadživotn//lý вѳкшый як за жывѳта; socha ~ej vel'kosti сѳха рѳзмѳром вѳкша людьскѳго рѳсту

nafajč//it' -í -ia *dok.* надымити

nafialovelý лиловатый

nafilm//ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* 1 зняти (*na fılm*) 2 нафѳлмовати, екранѳзовати; ~ román нафѳлмовати ромѳн

nařaku prřsl. hovor. 1 (*na mřeste*) на мѳцѳ, ту 2 (*řhned'*) одрѳзу, моментѳлнѳ, тѳкой, не одхѳдячѳ з мѳця

nařt//a -y ř nářta

nařtalřn -u *m chem.* нафталѳн

nařralřnový нафталѳнѳвый; ~ zřpach нафталѳнѳвый зѳпах

nařtřr -a *m hovor.* нафтѳрѳ

nařtonosn//lý нафтонѳсный, нафтѳвый; ~á vrřstva нафтонѳсна вѳрствѳ

nařtovod -u *m* нафтовѳд

nařtov//lý нафтѳвый; ~é polřa нафтѳвы поля; ~ motor нафтѳвый мѳтор; ~ priemysel нафтѳвый прѳмысел

nařúkan//ec -sa *m pejor.* нафукѳнець, надѳтець, повьшѳєнець, намыслѳєнець

nařúkaný 1 *pejor.* пышный, надѳмѳный, намыслѳєный, надѳтый, нафукѳный; ~ řlovek намыслѳєный чѳловѳк 2 нагнѳваний, назлощѳєный, надурѳєный, надѳтый; chodř ~ хѳдить надѳтый

nařúk//ať -a -ajú *dok.* 1 (*loptu, řřsa ap.*) надѳти 2 надѳти, нафукѳати, навѳяти, нанѳсти; ~alo snehu нанѳсло ѳбо навѳло ѳбо надѳло ѳбо нафукѳало снѳгу

nařúk//ať sa -a sa -ajú sa *dok.* 1 надѳти ся, нафукѳати ся 2 *přen. expr.* нагнѳвати ся, на-злѳстити ся, надурѳдити ся

nařúk//nuť -ne -nú *dok.* нафукѳнути, надѳти; ~ řřsa нафукѳнути лицѳ

nařúknut' sa p. nařúkať sa

nagazd//lovať -uje -ujú *dok.* нагаздѳвати, на(до)быти (*bořátstvo i m. n.*)

naglej//it' -í -a *dok.* наклеїти; натѳрти клѳєм

naglg//ať sa -á sa -ajú sa *dok. expr.* напити ся, нафѳлѳрати ся

nahabl//ať -e -ú *dok. expr.* нагрѳбати, назгрѳбовати (*нечѳстным спѳсобѳм*); ~ reřařř nazgrřbovati грѳшѳей

nahřř -a *m hovor.* гѳлый (чѳловѳк)

nahřř/dzat' -dře -dřu *dok.* наметѳти, на-шмарѳти, метѳнѳм нагрѳмадити

nahadz//lovať -uje -ujú *nedok.* 1 намітовати (*řřno*), нашмарѳєвати 2 (*přř pletenř*) набѳрати ѳчко

nahřřnař -a *m* 1 *pejor.* прѳслѳговач, нага-няч 2 *pořřov.* гѳнѳєць

nahřřnařk//a -y ř 1 прѳнаслѳдовѳня 2 бѳганѳ, наганѳня 3 (*řetskř hřa*) наганѳнячка, імѳчка

nahřřň//ať -a -ajú *nedok.* 1 *koho*, řѳ гнѳти ся за чѳм, кѳм 2 *koho expr.* понагѳяти ѳбо пѳдганѳти з робѳтов, гнѳти • ~ penřaze гнѳти ся за пѳнязьми; ~ niekomu starch, hřřzu наганѳяти страх, ўжас дакѳму

nahřřň//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 (*přř hře*) наганѳяти ся, бѳгати (*єдѳн за дрѳгым*) 2 за řřm гнѳти ся, наганѳяти ся 3 (*v prřaci*) пона-гѳяти ся, нагѳити ся

náhľad¹ -u *m* погляд, точка зору, нагляд, аспект

náhľad² -u *m typ.* контроля, послідня коректура

nahľad//at' sa -á sa -ajú sa наглядати ся, дóвро глédати *nedok.*

nahľad//iet' sa í sa -ia sa *dok.* напозерáти ся, насмотрити ся

nahladko *prisl.* нагладко; ~ *učesaný* нагладко причесáный; ~ *oholený* глáдко выбрытвеный

nahlad//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* наголодовáти ся

nahlas *prisl.* нагóлос, голóснi; *hovoriť* ~ *govoriť* нагóлос áбо голóснi

náhle *prisl.* náгли, táкой, одрáзу, неочéкованi
nahliad//nut' -ne -nú *dok.* **1** нагляну-ти, назрiти, зазрiти (*ďarďé*) **2** *do čoho (oboznámíť sa)* познакомити ся з чим; ~ *do spisov* познакомити ся зо списками, наглянути до списiв; ~ *do vecí* познакомити ся з дiлáми **3** (*zistiť*) увiдiти, порозумити, пересвiдчiти ся

náhl//it' -i -ia *nedok.* наглити, понагляти

náhl//it' sa -i sa -ia sa *nedok.* *v rôzn. význ.* наглити ся, понагляти ся

náhliv//ý нагливий, понагляючий, спiшний, поспiшний, упонагляный • ~á *robota dobrá* пeбýва [*prisl.*] упонагляна робóта недóбра; што понáгли, то по дяблi

náhlo *p. náhle*

nahlod//at' -á -ajú *dok.* **1** наглóдати, надгрызти, пiдгрызти (*o myšach, čerвах i m. n.*) **2** *pren. (zdravie ap.)* пiдорвáти

náhlos//ť -ťi *ž* náглость, спiшность, неочéкованость *ж*, понагляня *с*; *v ~ťi* в спiшности, в náглости

nahl//tat' sa -се sa -cú sa *dok. expr. (čoho i bezpredm.) (o zvieratách)* нажérти ся, (*o človeku*) наiсти ся

nahluclý наглýхлый, приглýхлый; *je ~ він* наглýхлый

nahlúply глуповáтый

náhl//y **1** náглий, неочéкованый; ~ *odchod* неочéкованi одыйшóв; ~а *zmena* náгла

змiна; ~а *smrť* náгла áбо неочéкована смерть **2** (*náhlivý*) понагляючий, поспiшний
nahmat//at' -á -ajú *dok.* напыцати, намáцати
nahmatáv//at' -а -ajú *nedok.* напыцёвати, намáцовати

nahnat' *naženie naženú dok.* **1** *kam* нагна́ти, загна́ти; ~ *dobytok do dvora* нагна́ти худóбу до двóра **2** нагна́ти; ~ *zver* нагна́ти звiря (*na полёвника*) **3** (*o vode*) принéсти **4** (*do práce ap.*) нагна́ти, принýтити • ~ *strachu* niekomu нагна́ти стрáху дако́му; ~ *do nešťastia* довéсти до нещáстя áбо до баламýты áбо бiды

nahnedlý **1** рудовáтый, з рýдым одтiнком **2** (*o koži*) почорни́тый, тёмный, рýдый

nahnevaný нагни́ваний, назлощёный, розлощёный

nahnev//at' -á -ajú *dok.* нагни́вати, назлостити

nahnev//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* нагни́вати ся, назлостити ся

nahniť *nahnije nahnijú dok.* нагнити, загни-ти

nahnitý нагнитый, загнитый, з гнилóбов

nah//núť -ne -nú *dok.* нагну́ти, наклонити, зогну́ти, склонити • *má to ~nuté* мать тотó нагну́те, з ним є зле

nah//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* **1** нагну́ти ся, наклонити ся, склонити ся **2** (*o budove ap.*) наклонити ся, выхылити ся

náhod//a -y *ž* **1** náгода, нагóдность, слýчай; *to je ~!* яка náгода!, но *i náгода!*; *šťastná ~* щáстна náгода **2** náгода; *nešťastná ~* нещáстна náгода; *spoliehať sa na ~u* сполiгáти ся на náгоду

nahod//it' -i -ia *dok.* **1** нашмарити; наметáти (*ciно*); ~ *uhlie* на *voz* наметáти ýгля на виз áбо авто; ~ *sepo* наметáти *ciно* **2** (*pri pletení*) набрáти бóчко

náhodou **1** нагóднi, случáйнi **2** *modálne slovo* мeджi iншым; ~, *veľmi sa mylíš* мeджi iншым, ты барз мылиш ся • *ani ~* ани в ниякiм слýчаi áбо рáзи

náhon -u *m* **1** náгон; *mlynský* ~ млинськый náгон **2** *tech.* náгон; *predný* ~ перeднiй náгон, náгон на перeднi кóлеса

nahonob//it' -í -ia *dok. expr.* нашпорити, нагаздовати, надобити; ~ majetok надобити маєток

nahor prisl. навёрх, догóry

nahorklý гірковатий, з гірковатим при-
смаком

náhorn//ý *geogr.* нагórний, на вёрхах; ~á plošina нагórна рівнина

nahosemenn//ý голосемénный, бесемénный; ~é rastliny *bot.* голосемénны рослины

nahot//a -y ž голóта *aj pren.*

nahotov//it' -í -ia *dok.* наготовити, пригото-
вити; ~ dreva наготовити дрыва (*на зиму*)

nahovárač -a *m* 1 наговóрєвач, підпіховач
2 спрoшáч

nahovárl//at' -a -ajú *nedok.* 1 *koho na* čo (*navádzat'*) нагваряти 2 *komu* čo (*presviedčat'* o niečom) пересвідчувати кóго в чім 3 *koho komu* *hovor.* (*nevestu*) свátати, спрoшáти кóго кóму, за кóго

nahovárl//at' si -a si -ajú si *nedok.* 1 *čo* взбўджувати, наговóрєвати собі *што*; пересвідчувати себе в чім 2 *koho* спрoшáти, свátати (собі)

nahovárl//ky -ok ž *potn. hovor.* спрóсини, свátаня

nahovor//it' -í -ia *dok.* 1 *koho na* *čo* (*naviest'*) наговорити, навести, підбити, взбудити 2 *komu* *čo* (*presvedčit'* o niečom) пересвідчити кóго в чім 3 (*mnoho*) наговорити 4 *koho komu* *hovor.* зосвátати, спросити

nahovor//it' sa -í sa -ia sa *dok.* набісідовáти ся, наговорити ся; *koľko som sa tu ja* ~il кільки я ёму наговорив

nahovor//it' si -í si -ia si *dok.* náйти собі; ~ dievča náйти собі дівча

nahrab//at' -e -ú *dok.* 1 нагрáбати 2 *pejor.* накрáсти, наздерáти, наімáти

náhrad//a -y ž 1 *čoho* нагороджіня чóго, одшкодніня за *што*, компензáція чóго за *што*; ~ škody нагороджіня шкóды; *dať al. poskytnúť* ~u за niečo дати нагорóду за даштó, компензовáти даштó 2 за *čo* заміна чóго; за *koho* заступлїня,

нагорóда кóго; ако ~u намісто (*дакóго, дачóго*); *nájsť za seba* ~u náйти за себе заступника áбо заміну

nahrad//it' -í -ia *dok.* 1 *komu* *čo* нагородити кóму *што*, компензовáти кóму *што*; ~ škodu нагоро-
дити шкóду 2 *čo* замінити; ~ zlú súčiastku замінити невгóду детал 3 *koho* (*zastúpit'*) заступити

nahraditeľ//ný замінімый

náhradk//a -y ž замінітель, сурогáт, субстїтуція

náhradkov//ý замінімый, сурогáтний; ~á káva сурогáтна кáва; ~ koža сурогáтна кóжа

náhradník -a *m* 1 заступник 2 *šport.* заступуючий грач

náhradn//ý 1 заступуючий, резервний; ~á súčiastka резервна чáстка; ~ hrač заступуючий грач 2 *voj.* резервний

nahrádz//at' -a -ajú, **nahradz//ovat'** -a -ajú *nedok.* 1 *komu* *čo* нагорóджувати кóму *што*, вынагорóджувати кóго за *што*, компензовáти кóму *што* 2 *čo* (*zamieňat', vymieňat'*) заміняти 3 *koho* (*zastupovat'*) заміняти, заступовати, нагорóджувати; ~ dieťaťu matku нагорóджувати дітині máму

nahr//at' -á -ajú *dok.* 1 нагрáти; записáти на плáтню áбо (магнетофонóву) пáску; наговорити; ~ platňu нагрáти ѓрамофонóву плáтню, зробити зáпис на ѓрамофонóву плáтню 2 *šport.* нагрáти, передати лóпту áбо пук

nahrávac//lí награвáючий, звукозаписуючий; ~ie zariadenie *tech.* звукозаписуючий апарáт; ~ systém сїстема звукозáпису

nahrávač -a *m* *šport.* награвáючий áбо пригравáючий грач

nahráv//ač -a -ajú *nedok.* 1 награвáти; записовати на ѓрамоплáтню áбо магнетофонóву пáску; наговóрєвати; ~ platňu записовати на (ѓрам)плáтню, роби-
ти ѓрамофонóвый зáпис 2 *šport.* нагрáти, пригрáти лóпту 3 *komu* *pren.* грáти на рýку, підпорити

nahrávk/a -y ž **1** грамофоно́вый за́пис, за́пис на (магнетофоно́ву) па́ску; nové ~у новы грамофоно́вы за́писы **2 šport.** приграва́ня ло́пты (пýку), пригра́вка, награвка (ло́пты), пас

náhrdelník -a *m* нашыйник; коралкы *pomn.*

nahriat' nahreje nahrejú *dok.* **1** (*trochu*) нагріти, загріти, підогріти **2** (*vo veľkom množstve*) нагріти; ~ vody нагріти воды

nahrň//at' -a -ajú *nedok.* нагартати, на-вале́вати

nahr//núť -nie -nú *dok.* нагорну́ти, навалити

nahr//núť sa -nie sa -nú sa *dok.* **1** нагорну́ти ся, навалити ся; ~nul sa plný dom hostí навалив ся по́вный дім гостей **2 hovor.** (*o ľudoch*) назбе́рати ся, набра́ти ся

náhrobník *p.* **náhrobok**

náhrobný нагробный; ~ каме́н нагробный ка́мінь; ~ nápis нагробный на́пис

náhrob//ok -ku *m* нагробный па́мятник; mramorový ~ мраморо́вый па́мятник

nahromad//it' -í -ia *dok.* чо нагрома́дити, назбе́рати, назна́шати, назбива́ти

nahromad//it' sa -í sa -ia sa *dok.* нагрома́дити ся, назбе́рати ся

nahrubo *prisl.* **1** нагру́бо, грубо́в ве́рстов; ~ patrieť нате́рти грубо́в ве́рстов **2** могу́тнє; на грубы а́бо великы кýскы а́бо фа́латкы; ~ zomlieť нагру́бо змоло́ти; ~ zomleť káva нагру́бо змоло́та ка́ва; ~ nakrájať нагру́бо нарі́зати, нарі́зати на грубы фа́латкы **3** грубо; *tech.* ~ opracovať súčiastku нагру́бо обрабо́тити ча́стку

nahryz//núť -ne -nú **1** надку́сити, над-грысти, загрысти **2 prep. hovor.** доткну́ти ся; ~ problém доткну́ти ся пробле́му

nahub//ok -ka/-ku *m* **1** нагу́бок **2 hud.** на́усток, натру́бок

nahuc//kať -á -ajú *dok. expr.* нагу́цкати, поштва́ти, підпіхнути

nahuckávač -a *m expr.* штвач, підпіховач, нагу́цковач

nahust//it' -í -ia *dok.* **1** (*pneumatiku*) наду́ти, нафу́кнути **2 hovor.** (*nahromadiť*) нагрома́дити, назбе́рати (много)

nahusto *prisl.* **1** нагу́сто; uvariť krem ~ нагу́сто уварити крем, уварити густый крем **2** ча́сто, гу́сто; ~ sadiť zemiaky гу́сто садити банду́рки

nah//ý го́лый, на́гий • ~ á skutočnosť го́ла дійсность; cítiť sa ako ~ v trní чу́ти ся як го́лый в те́рні, чу́ти ся як рыба на ро́шті

nahýb//at' -a -ajú *nedok.* нагынати, наклоня́ти; склоня́ти

nahýb//at' sa -a sa -ajú sa *nedok. nad kým, čím, ku komu, k čomu i bezpredm.* нагынати ся, наклоня́ти ся, склоня́ти ся

nahýn//at' -a -ajú *nedok.* нагынати, наклоня́ти; склоня́ти

nahýn//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* нагынати ся, наклоня́ти ся, склоня́ти ся

nach -u *m* **1** (*farbivo*) пýпнур **2 poet.** пýпнур, сві́тло-черве́на фа́рба; ~ová farba сві́тло-черве́на фа́рба; kardináli v ~u кардіна́лы в пýпнурі

nachádz//at' -a -ajú *nedok. v rôzn. význ.* находи́ти, гле́дати; ~ stratenú knihu гле́дати страче́ну книгу; ~ chyby находи́ти хыбы; ~ východisko zo situácie находи́ти вихо́д із сита́ції

nachádz//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* **1** (*byť*) находи́ти ся **2 mat.** находи́ти ся, уклада́ти ся; dva v štyroch sa ~a (*nachodí*) двакра́т два в штире́х находи́ть ся два раз

nachlad//núť -ne -nú *dok.* нахо́лодити ся, пере́холодити ся, простуди́ти ся

nachmúř//it' sa -í sa -ia sa *dok.* захму́рити ся, нахму́рити ся

nachodit' *p.* **nachádzať**

nachodit' sa *p.* **nachádzať sa**

nachod//it' sa² -í sa -ia sa *dok.* (*veľa chodiť*) находи́ти ся

nachov//at' -á -ajú *dok.* на́кормити

nachový пурпу́ровый, сві́тло-черве́ный

nachýlený **1** нахы́ленный, на́клонє́ный, скло́нє́ный, нагну́тый, нагну́вший ся **2** (*o budove ap.*) на́клонє́ный, нахы́ленный

nachýl//it' -í -ia *dok.* нахы́лити, на́клонити, нагну́ти, скло́нити

nachýl//it' sa -í sa -ia sa *dok.* **1** нахы́лити ся, нагну́ти ся, на́клонити ся, скло́нити ся **2** (*o budove ap.*) нахы́лити ся, на́клонити ся

нахылнос//t' -ti ž 1 *k čomu* нахылность, наклонённость ж 2 *внимавость*; нахылность, наклонность 3 *ku komu* наклонность, сiмпатiя

нахылнý 1 k čomu, na čo нахылный, склónный к чóму 2 (*k chorobám*) нахылный, наклонный; ~ *k prechladnutiu* нахылный к нахоподжiню; oči, *náchylené na plač* óči нахылены к плáчу

nachyl//ovat' -uje -ujú *nedok.* нагынáти, наклоняти, склоняти, нахылёвати

nachyl//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* нагынáти ся, наклоняти ся, склоняти ся, нахылёвати ся

nachyst//at' -á -ajú *dok.* наготовити, приготити

nachyt//at' -á -ajú *dok.* 1 *čoho* наiмáти 2 *pri čom hovor.* поiмáти на чiм 3 *koho hovor.* поiмáти на гáчок 4 *koho na čo hovor.* звести, звáбити, зблaзнити кóго чiм

nachyt//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* 1 (*na lep ap.*) наiмáти ся, налiпити ся, прилипнути ся; ~*alo sa veľa much* налiпило ся вёлё мух 2 *hovor.* поiмáти ся (на гáчок); забрáти на што, звéсти ся чiм; ~ *na pekné sľuby* звéсти ся шýм(в)ными(а) сплюбами, увiрити шýм(в)ным словам

nachytro prísl. наскóро, наспiх, в скóрости

nainfik//ovat' -uje -ujú *dok.* наказити, наiнфiковáти *aj pren.*

naisto 1 prísl. наiсто, iсто, óзай, набéтон, без рéчи, стопроцéнтнi, беспoхыбы, беспéчнi, за кáжду цiну; *sľúbil sa ~ príst'* вiн обiцяв наiсто прийти; *strielať ~* стрiляти наiсто 2 *modálne slovo* iсто, iстóтнi; *zajtra ~ pride* iсто, зáвтра вiн прийде

naivit//a -y ž наiвность, простодýшность

naivk//a -y ž 1 наiвка, наiвне дiвчa áбо жeнá 2 *div.* артiстка, грáючa роль молодых дiвчáт

naivný наiвный, простодýшный

najat' *najme sa najmú sa dok.* 1 (*ľudi*) наяти 2 (*veci*) наяти; ~ *byť* наяти квáртель • *robiť ako pajatý* вiн рóбить як проклятый áбо як наятий

najat' sa *najme sa najmú sa dok.* наяти ся **najavo:** *vyjsť ~* выйти вóнка; *dať ~* дати по-розумити

nájazd -u *m* 1 *nábíř, náязд*; ~y *kočovníkov* *nábířы* кочовникiв 2 *šport. rózбір*

najazd//it' -i -ia *dok.* наbи́рати, налiтáти, на-яздити; ~ *tisíc kilometrov* наbи́рати áбо на-яздити тiсяч кiломéтрiв

najbližší 3. st. k blízky 1 наibлизшый, сáмый близкий 2 (*v časovom význame*) слiдуючий

najbližšie prísl. 3. st. k blízko 1 наibлизше, ближе вшыткых 2 (*v časovom význame*) на слiдуючий áбо на дрýгый раз

najdúch -a *m* наiдeнецъ, наiдeна дiтина **najedno prísl.** еднáко; вшытко едно; *to ti vyjde ~* тобi вшытко едно

najedovaný expr. злый, назлощёный, нагнiваний

najed//ovat' -uje -ujú *dok. expr.* назлостити, нагнiвати, намосурити ся

najed//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok. expr.* на-злостити ся, нагнiвати ся, намосурити ся, выйти iз сéбе

najest' sa *naje sa najedia sa dok.* наiсти ся, поiсти

najež//it' -i -ia *dok.* наiжыти, зiжыти (*волося, серсть*)

najež//it' sa -i sa -ia sa *dok.* наiжыти ся, зiжыти ся (*o волосах, o сёрсти*)

najhorší 3. st. k zlý наiгiршый

najím//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*ľudi*) наiмати 2 (*byť ap.*) наяти, наiмати

najkrajší 3. st. k pekný наiкрáсшый

najlepší 3 st. k dobrý наiлiпшый

najmä čast. глáвнi, напередвшыткого, понадвшыткого

najmenej prísl. i čast. 1 3. st. k málo наiмéнше 2 (*prinajmenšom*) помéнше; *ani ~ áни* кус мéнше

najmenší 1 3. st. k malý наiмéншый 2 (*najnepatrnejší*) малiшый

najneskoršie, najneskôr prísl. 1 наi-нескóрше, пiзнiше вшыткого 2 не пiзнiше; *dotazník treba vrátiť ~ v pondelok* анкéту

треба вернути не пізніше в понеділок *або* не пізніше понеділка *або* як в понеділок
najnovšie *prísl.* найновше, в останній час
nájlom -*mu m* 1 наєм; (*pozemku*) аренда; даť do ~ (*byť*) дати до найму, прийняти 2 *zastar.* арендна плата, аренда, плата за квартиру, квартильне

nájomc/la -*u m práv. zastar.* наємник
nájomn/lé -ého с наємне; аренда, арендна плата; плата за квартиру, квартильне
nájomník -*a m* (*pozemku*) арендатор; (*bytu*) наємник, наємник квартиля, квартильник
nájomn/ý наємный; ~á *zmluva práv.* наємний договір, договір о наймі
najprv *prísl.* найперше, наперед, спершатку

najskorej, najskôr *prísl.* 1 найперше 2 (*najrýchlejšie*) найскорше; що ~ што-найскорше, як мож скорше 3 (*v prvom rade, predovšetkým*) в першій ряді, найскорше, спершатку 4 *časť. (pravdepodobne)* найскорше, правдоподібно

nájsť -*de -du dok. v rôzn. význ.* знайти, виглядати; ~ *stratenú vec* знайти страчену річ; ~ *di mi tú knihu* знайди ми/мені цю книжку; ~ *si voľný čas* знайти вільний час; ~ *východisko zo situácie* знайти вихід із ситуації • ~ *výraz v pieseň* знайти свій вираз в дачі; ~ *uplatnenie* знайти уплатнення *або* вижиття; ~ *spoločný reč* знайти обшій язык; ~ *smrť al. svoj hrob* пієкде дагдє свій гроб *або* свою смерть; *žaba kaluž -de [prísl.]* жаба мочарь найде, свиня все мочариско найде; *kto chce psa biť, ľahko palicu -de [prísl.]* хто хоче пса бити, лєрко паліцю найде

nájsť sa -*de sa -du sa dok.* 1 знайти ся, виглядати ся 2 (*vyškytnúť sa*) знайти ся; ~*du sa ľudia, ktorí ...* найдуть ся люди, котры ... 3 (*ocitnúť sa*) знайти ся, находити ся; очитити ся; ~ *sa v nepríjemnej situácii* знайти ся в неприємній ситуації • *ti sa našli* *hovor.* тоты нашли ся, дві чіжмы пара

najťaž *prísl. hovor.* найтяжше

najväčší *prísl.* найвєце(й), в найвєкшій мірі

najviac *prísl. i čís. 3. st. k mnoho, veľa* 1 (*nahväčšie množstvo*) найвєце(й); що ~ як мож найвєце(й), як найвєце(й) 2 (*najčastejšie*) найчастіше 3 (*nie viac, ako*) сáме бівше, не бівше *s* 2. *p.* • ~ *ak ...* не вєце(й) *s* 2. *p.*; в лїпшій слўчаї

nákaz/la -*y ž* наказа; інфекція; епідемія; šíriť ~*u* шырити інфекцію; *positeľ -y* а) бацілоноситељ; б) повзбўджовач наказливых хворот

naká/zat' -*že -žu dok. hovor.* розказати, приказати, наказати, поручати

nakazen/ý наказэный, інфіковэный; ~ *človek* наказэный чоловік; ~é *mäso* наказэне мясо

nakaz/liť -*í -ia dok.* наінфіковати, наказити *aj pren.*

nakaz/liť sa -*í sa -ia sa dok.* наказити ся, наінфіковати ся *aj pren.*

nakazliv/ý наказливый, інфекчний; ~é *choroby* наказливы *або* інфекчны хвороты; ~ *smiech pren.* наказливый сміх

nakaz/ovať -*uje -ujú nedok. hovor.* приказовати, наказовати, радити; поручати

nakedy *zám. prísl.* на який датум; на коли, на який час

náklad -*u m* 1 наклад; *vyložiť* ~ *z lode* виложити наклад з шыфы; *živý* ~ живый наклад 2 *obyc. v mn. č.* ~*y* видавки; *výrobné -y* виробны видавки, видавки на виробу; *vlastné -y* властны видавки; *vydať knihu vlastným -om* видати книжку на вдастны видавки *або* за свої пінязі 3 (*počet vytlačkov*) тїрăж

nakladac/lí 1 накладáючий; ~*ia* станція накладáюча станиця; ~ *stroj* накладáюча машина, накладáч 2 на накладáня; на засоліня; ~*ie uhorky* ўгоркы на накладáня *або* на засоліня

nakladač¹ -*a m (človek)* накладáч

nakladač² -*a m (stroj)* накладáюча машина, механічний накладáч; *automatický* ~ автоматічний накладáч; ~ *obilia* накладáч зєрна; ~ *sena* накладáч сїна; ~ *uhlia* накладáч ўгља

nakladačk/a -y ž *obyč.* v *mn.* *č.* ~y úгорки на накладаня *ábo* на засоліня

nakladan/lý **1** (*s octom*) накладаний, завареный; (*bez octu*) квасеный, солёный; ~á kapusta квасена капуста **2** (*ovocie ap.*) конзервованный

naklad/lat' -á -ajú *nedok.* **1** накладати; ~ tovar na loď накладати товар на шыфу; ~ vagón накладати вагон **2** (*s octom*) конзервовати, накладати; (*bez octu*) солити, квасити; ~ kapustu накладати капусту; ~ uhorky накладати *ábo* конзервовати *ábo* солити *úгорки*; ~ ovocie конзервовати *овоцину*, пригото- вляти конзервованный *компот* **3** *s kým, čím* (*zaobchádzať*) заобхаджати ся, обходити ся; nešetne ~ s niečim грубо заобхаджати ся з дачим **4** *s čím* (*disponovať*) накладати, диспонувати *чим*; розміщувати *што*; voľne ~ s peniazmi во́лні накладати з *пінязьми* **5** (*prikazovať*) приказувати, поручати

nakladateľ -a *m* видаватель *m*

nakladateľský видавательский

nakladateľstv/o -a *s* издавательство

nákladiš/te -ľa *s* накладка, місце накладаня

nákladn/lý¹ накладный; товарный; ~ vlak накладный *вак* *ábo* *по́зд*; ~á doprava накладна переправа, накладный транспорт; ~é auto накладне *авто*, накладка; ~á stanica товарна *ábo* накладна станция; ~ tovar накладный *товар*

nákladn/lý² дорогой, драгоценный; táto stavba je veľmi ~á *тотó будованя* *є* *барз доро́ге*

nakláň/lat' -a -ajú *nedok.* наклоняти, нагынати, склоняти

nakláň/lat' sa -a sa -ajú sa *nedok.* *nad kým, čím, ku komu, k čomu* наклоняти ся, нагынати ся, склоняти ся

naklást' nakladie nakladú *dok.* **1** накласти, наложить; положить; ~ na seba (*jedno na sruhé*) наложить *ábo* накласти *ábo* положить *єднó* на *дру́ге* **2** (*o hmyze*) накласти *яйчка*; (*o vtákoch*) нанести *яєць* **3**

розложить, запалити; ~ vaľru розложить *ва́тру* *ábo* *огень*

naklebet/liť -í -ia *dok.* наклебетити, наговорити

naklepl/at' -e -ú *dok.* **1** наклепати, надрукувати (*на пишучій машинці*) **2** (*kosu*) наклепати, выклепати (*косý*)

naklonen/lý **1** наклонёный, склонёный, нагнутый, согнутый, нахылёный, выхылёный **2** (*šikmý*) наклонёный; ~á rovina *fyz.* наклóнна плóскость **3** *komu pren.* жычливый, наклонёный, нахылёный *ку ко́му*

naklon/liť -í -ia *dok.* **1** наклонити, нагнути, склонити **2** ~ si наклонити собі; притягнути на свій бік

naklon/liť sa -i sa -ia sa *dok.* *nad kým, čím, ku komu, k čomu* налонити ся, нагнути ся, склонити ся

naklonnos/liť -ti ž **1** *ku komu* наклóнность, нахылность, сиппáтiя, склóнность **2** *k čomu* наклóнность, нахылность, диспозиция, тенденция, склóнность

naklonný **1** *s neurč.* (*ochotný*) склóнный, нахылный, го́товый *к чо́му* **2** *na čo, k čomu* (*náchylný*) нахылный, ма́ючий нахылность *к чо́му*; *je* ~ *na tuberkulózu* *є* нахылный *к туберкулóзi*; *je* ~ *k zlu* *маť* *глупы* *ábo* злы склóны *ábo* наклóнности

nakolennic/a -e ž наколінник

nakoľko **1** *prísl.* накі́лько **2** *spoj. kniž.* накі́лько, лем, так *як*

nakoniec **1** *prísl.* нако́нець; під ко́нець, в кінце **2** *modálne slovo* нако́нець-то, в кінце кінці́в

nakop/lat' -e -ú *dok.* **1** *čo, čoho* накопати; ~ *za vrese zemiakov* накопати *мішо́к банду́рок* **2** *koho hovor.* накопати, дати копа́нець

nakope *prísl. hovor.* нако́пі, покóпі, на єдні́м місці́, в ко́пі, доведна, погромáді

nakop/liť -í -ia *dok.* звалити на ко́пу, позберáти на єдну́ ко́пу; (*seno ap.*) скла́сти на ко́пы

nakop/liť sa -i sa -ia sa *dok.* назберáти ся, нагромадити ся; *oblaky sa* ~ili *хма́ры*

назберáли ся; ~ilo sa veľa problémov
назберáло ся мно́го проблемів

nákov//a -y ž наківка

nakovať *p. nakut'*

nákovk//a -y ž **1** *zdrob.* наківка; мале́нька
наківка **2** *anat.* наківка, часть середнёго
ýха

nakrad//núť -ne -nú *dok.* накра́сти

nakraj *predl. s 2. p.* на край чо́го; ~ sveta на
край світа

nakráj//ať -a -ajú *dok.* нарі́зати, накра́яти

nakrátko *prísl.* **1** наку́рто, накорóтко; ~
ostrihaný накорóтко підстри́жений; ~
priviazať наку́рто привязáти (*nca*) **2** (*v*
časovom význame) на корóткий час,
ненадо́вго, недо́вго, ку́рто **3** (*stručne*)
корóтко, ку́рто, в стислі́й фо́рмі • držať
niekoho ~ тримати дако́го на ўзді áбо
наку́рто; chytiť niekoho ~ взяти áбо
ухóпити áбо імити дако́го до рук

nakrém//ovať -uje -ujú *dok.* накремовáти,
намáзати, натéрти кре́мом

nákres -u *m 1* náкрес, нашма́рок, рису́нок **2**
zastar. о́черк

nakresl//it' -í -ia *dok.* **1** на́рисова́ти, на-
креслити **2** *prep.* на́рисова́ти, зобра́зити,
описáти, предложити, предста́вити

nakriat//nuť -ne -nu *dok.* *koho na čo hovor.*
наговорити, на́вести на да́штó

nakrič//ať -í -ia *dok.* *na koho* накрича́ти

nakrivo *prísl.* на́криво, криво, ко́со, нері́вно

nakříž *prísl.* **1** крижом, на крест; *preložil si*
pohy ~ переложити собі но́гы крижом,
положити но́гу на но́гу; *zložil ruku* ~
переложити ру́ку на крест áбо крижом,
перекрижити ру́ку; *hládiel* ~ позерáти
ко́со **2** по́перек чо́го; крижом че́рез што;
prejst' ulicou ~ перéйти ўлицю по́перек áбо
крижом • *byť s niekým* ~ быти з да́ким на
но́жах

nakrm//it' -í -ia *dok.* на́кормити

nakroj//it' -í -a *dok.* надрі́зати, накра́яти

nakrop//it' -í -ia *dok.* на́кропити, по́кропи-
ти, опрыскати; окро́пити; ~ *bielizeň (pred*
hladením) на́кропити білі́зну

nakrúć//ať -a -ajú *nedok.* **1** на́круча́ти,
на́вивáти, на́мотовати; ~ *si vlasy*
на́круча́ти во́лосы, на́круча́ти ся **2**
(*film*) на́круча́ти, фі́лмова́ти **3** (*na pás*)
на́гравáти, за́писовати

nakrúć//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* на́круча́ти
ся, на́вивáти ся, на́мотовати ся

nakrút//it' -í -ia *dok.* **1** на́крутити, на́вити,
намотáти **2** (*film*) на́крутити, на́фі́лмова́ти
3 (*na pás*) на́грати, за́писа́ти

nakrút//it' sa -í sa -ia sa *dok.* на́крутити ся,
на́вити ся, намотáти ся

nakuk//núť -ne -nú *dok. expr.* по́позерáти,
за́глянути, зі́рькнути (*ďardě*)

nakuk//ovať -uje -ujú *nedok. expr.* по́зерáти,
за́гляда́ти (*ďardě*)

nákup -u *m 1* (*v obchode*) на́куп, на́купова́ня;
ísť na ~ іти на на́куп **2** (*štátny ap.*) за́купі́ня

nákupc//a -u *m* на́купник

nakúp//it' -í -ia *dok.* **1** на́купити, купити; ~
knih, tovaru на́купити кни́г, то́варів **2** за́ку-
пити; ~ *stroje, suroviny* за́купити маши́ны,
суро́вины

nákupn//ý **1** *príd. k nákupu 1;* ~á та́шка
на́купна та́шка **2** на́купный; ~á се́на
на́купна ці́на

nakupovač -a *m* на́купця

nakup//ovať -uje -ujú *nedok.* **1** на́купова́ти **2**
(*vo veľkom množstve*) за́купова́ти

nakut' *nakuje nakujú dok.* **1** (*kosu*) на́клепа́ти,
вы́клепати **2** (*vo veľkom množstve*)
на́кова́ти; ~ *klincov* на́кова́ти кли́нців

nakvapk//ať -á -ajú *dok.* на́ква́пкати

nákyp -u *m kuch.* на́кіп, за́пекана рі́жа;
guzový ~ рі́жовый на́кіп; *krupicový* ~
грі́сєвый на́кіп, грі́сь

nakypř//it' -í -ia *dok.* (*pôdu*) зры́лєва́ти, ски-
прити

nakys//núť -ne -nú *dok.* **1** (*o ceste*)
на́кыснути, під́кыснути **2** (*o mlieku*)
за́кыснути, (троше́чки) скы́снути

naláčno *prísl.* на́ще ра́но, на голо́дний
жо́лудок

nalad//a -y ž *v rôzn. význ.* на́ладже́ность,
на́лада, атмо́сфе́ра; *povznesená*

~ припіднята наладжéность áбо атмосféра; *revolučná* ~ *más* революційна наладжéность; *byť v dobrej* ~ *e a)* бути доб́ри наладжéным, бути в доб́рій налад́і; *b)* (*mat' vypité*) бути весéлым; *nemať* ~ *u* не бути в налад́і

nalad//it' -i -ia *dok.* *v rôzn. význ.* наладити; ~ *klavír* наладити клáвир; ~ *Košice (na rádiu)* наладити рáдіо на Кóшиці; *poeticky* ~ *niekoho* поетичні наладити да́кого

nalad//ovat' -uje -ujú *nedok.* *v rôzn. význ.* нала́джувати

naládov//ý 1 наладо́вый, творя́чий наладу́; ліри́чний; ~á *pieseň* ліри́чна спі́ванка; ~á *hudba* ліри́чна му́зыка 2 піддаю́чий ся налад́і, наладо́вый, виртоші́вий; ~ *človek* наладо́вый чоло́вік

nal'ahko *prísl.* 1 налéгко, лéгко, пові́рхні; ~ *brať* ні́єщо налéгко áбо пові́рхні б́рати да́што, несерьё́зно одно́сити ся к да́чому 2 лéгко; ~ *oblečený* лéгко áбо налéгко обле́чений

nalajn//it' -i -ia *dok. hovor. (o dobytku)* наші́нити, випу́стити коро́вянку **nal'akaný** настра́шений, ви́страшений, перестра́шений

nalák//ať -a -ajú *dok.* примани́ти, замани́ти, прива́бити

nal'ak//ať -á -ajú *dok.* настра́шити, ви́страшити

nal'ak//ať sa -á sa -ajú sa *dok.* настра́шити ся, ви́страшити ся, перестра́шити ся

nalakom//it' -i -ia *dok. na čo* примани́ти, зва́бити, зла́комити чі́м

nalakom//it' sa -i sa -ia sa *dok. na čo* зла́комити ся *на што*

nalak//ovat' -uje -ujú *dok.* нала́ковати, по́крити ла́ком; ~ *nechty* нала́ковати но́хті

nalám//ať -e -u *dok.* нала́мати; ~ *raždia* нала́мати га́лузя; ~ *kameňa* наро́збивати ка́міня • *dosť som si hlavu na tom* ~ *al* я до́сть до́вго го́лову на ті́м ла́ма́в

nalamovat' p. nadlamovat'

nal'avo *prísl.* налі́во • *napravo i* ~ *naprávo* і налі́во; *neobzerať sa ani napravo ani* ~ *ne*

обзе́рати ся а́ни до́пра́ва а́ни до́лі́ва, не ра́ховати ся з ні́чим

nalep//it' -i -ia *dok.* налі́пити, прилі́пити, накле́їти, прикли́їти; ~ *známku* на обáлку налі́пити зна́мку на копе́ртку

nalep//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 налі́пити ся, прилі́пити ся, накле́їти ся, прикле́їти ся 2 *pren.* прилі́пнути, пристáти; *všetko zlé sa paň* ~ *í* вшы́тко зле на не́го налі́плює ся; *to sa paň len* ~ *ilo* то́то на не́го ле́м налі́пило ся

nálepk//a -y *ž* 1 налéпка, еті́кета; ~ *na zápalkovej škatul'ke* налéпка на шва́бликовій шкату́лці 2 *pren.* налéпка (з на́звов), листок

nalep//ovat' -uje -ujú *nedok.* налі́плёвати, прилі́плёвати, накле́євати, прикле́євати

nálet -u *m (letecký)* (возду́шний) на́лет

nalet//iet' -i -ia *dok.* 1 налеті́ти *на што*, підлеті́ти *к чо́му*; *lietadlá* ~ *eli* на ці́л' еро́плáны налеті́ли на ці́ль 2 *hovor. (naraziť)* налеті́ти 3 *expr. (dať sa oklamať)* да́ти оклама́ти ся, зве́сти ся; налеті́ти; ~ *el* *mu* налеті́в ё́му, він по́пáв на ё́го га́чик

nalet//ovat' -uje -ujú *dok. na čo tech.* налетова́ти *к чо́му*

nálevník//y -ov *m mn. č. zool.* налі́вники, інфузо́рії

nález -u *m* 1 *čoho* на́лез, нахо́джі́ня; ~ *rudy* нахо́джі́ня ру́ды; *archeologické* ~ *y* архео́логі́чны нахо́джі́ня 2 (*zistenie*) конштатовáня, за́ключі́ня; ~ *odborníka* за́ключі́ня шпеціáлі́сты; *lekársky* ~ ліка́рський ви́слідок, діа́гно́за; *súdny* ~ *práv.* рі́ші́ня су́ду 3 (*nájdenie i nájdená vec*) нахо́джі́ня; *oddelenie pre straty a* ~ *y* одді́лі́ня нахо́джі́нь

nálezcl//a -u *m čoho* найшо́вший *што*; *prosíme* ро́стві́ého ~ *u*, *aby...* про́сíme найшо́вшого, же́бы...

náleben//ec -са *m* найде́нець, підшма́рений

nálezenk//a -y *ž* найдже́на, підшма́рена (*o dievčati*)

nálezin//ec -са *m zastar.* виховний ді́м (*про най́дены́х, підшма́реных, ді́тський ді́м*)

nálezisk//o -a s місценаходжіння; ~ železnej rudy місценаходжіння желізної руди

nálezni//é -ého s найдене

nález//at' -í -ia *nedok. kniž.* налѣжати, приналѣжати

nálezitos//t' -ti ž налѣжность; ~ti zmluvy налѣжности договору; реѣажné, vecné ~ti піняжны, предметны налѣжности

nálezit//ý налѣжный, відповідний; urobiť ~é opatrenia прияти відповідні міры; ~ým spôsobom відповідним способом, як треба

naliat' naleje nalejú *dok.* 1 налляти, вляти 2 *pren.* вляти, надобити, додати; ~ odvahu нікому додати одважность дакому 3 *koho čím pren. expr.* налляти, напоїти, спити; ~ vínom niekoho напоїти вином дакого • ~ čistého vína *hovor.* налляти чістого вина, выложити або повісти або высыпати вшытку правду

naliat' sa naleje sa nalejú sa *dok.* 1 (*napučať*) налляти ся, наповнити ся, напити ся, спити ся; ~ sa víno налляти ся вином 2 *čím pren. expr.* ошлѣпати ся, нацѣныгати ся, опити ся

nalíč//it' -í -ia *dok.* 1 намалѣвати, помалѣвати, вымалѣвати 2 (*herca*) намасковати, нагримовати

nalíč//it' sa -í sa -ia sa *dok.* нагримовати ся, намасковати ся

nalieh//at' -a -ajú *nedok.* 1 *na* čo налігати на што, настѣвати, жадати што 2 *na koho* выжадовати од кого, налігати на кого, приставати ку кому

naliehav//ý 1 настѣючий, неодбитный, принучуючий, выжадуючий; ~á prosba настѣюча просьба 2 (*súmy*) неодкладный, налігавый, настѣючий; ~á potreba настѣюча потребность; ~ prípad неодкладна річ; ~á práca налігава робота

naliep//at' -a -ajú *nedok.* наліпляти, приліпляти, наклѣвати, приклѣвати

naliet//at' -a -ajú *dok.* 1 налітати; ~ tisíc kilometrov налітати тисяч кілометрів 2 налетіти; ~alo nám sem veľa komárov ту налітало много комарів

naliet//at' sa -a sa -ajú sa *dok.* 1 налітати ся, много або велѣ літати або ходити 2 *pren. expr.* набігати ся, намотати ся, находити ся

nalietav//at' -a -ajú *nedok. nad* čo летіти, перелетіти над чим; lietadlá ~ali nad cieľ еропланы летіли над цілѣм

naliev//at' -a -ajú *nedok.* 1 наливати, вливати; ~ niečo na niečo наливати даштѣ на даштѣ, поливати даштѣ дачім 2 *pren.* вливати, наповняти; възбуждати 3 *koho čím pren. expr.* наливати, наповняти • ~ rozumu niekomu учіти розуму дакого

naliev//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 (*o pukoch ap.*) наливати ся, набухати, напучніти 2 *čím pren. expr.* наливати ся; ~ sa čajom наливати ся чаѣм

nalinajk//ovat', nalink//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 налінійковати, зробити лінійки 2 *pren. hovor. (dať smernice, liniu)* дати лінію; ~ zhora дати лінію звѣрху або згѣры

nalis//ovat' -uje -ujú *dok.* налісовати

nalod//it' -í -ia *dok.* 1 (*ľuďi*) посадити на шыфу; наложити на шыфу; ~ cestujúcich посадити на шыфу (пасажірів) 2 (*náklad*) наложити на шыфу; ~ tovar наложити товар на шыфу

nalod//it' sa -í sa -ia sa *dok.* насісти на шыфу; (*s nákladom*) наложити на шыфу товар

nalomen//ý 1 надломѣный, не цѣлком зломѣный 2 *pren.* надломѣный, підломѣный; ~človek псіхічно підломѣный чоловік; ~é zdravie підломѣне здоровя

nalom//it' -í -ia *dok.* 1 надломити 2 *pren.* надломити, підорвати

nalom//it' sa -í sa -ia sa *dok.* надломити ся

nalopot//it' sa -í sa -ia sa *dok. expr.* наробити ся, надѣрти ся, намордовати ся, натрапати ся

nalov//it' -í -ia *dok.* наімати

nálož -e ž *tech.* торгавина

nalož//it' -í -ia *dok.* 1 наложити, накласти; ~ vrecia na voz наложити міхы на віз; ~ auto kamením наложити авто камінями

2 (*do ресе*) наложити, підложити (*дрыв, угля*) **3** (*оheň*) розложити, запалити **4** (*konzervovať*) законсервовати; (*з оцtóm*) наложити; (*bez octu*) засолити, заквасити; ~ *kapustu* наложити кап'усту; (*s octom*) заквасити кап'усту **5** (*prikázat'*) приказати, поручити **6** *s kým* обийти ся, пост'упити **7** *s čím* накладати чим **8** *komu expr.* (*zbit'*) збити, набити *dakógo*

namac/lať -ia -ajú *dok. expr.* намацати, напыцати

namáč/lať -a -ajú *nedok.* **1** намочовати, замочовати, змочовати **2** *do čoho* мочити, обмочовати *do čógo*

námah/la -y ž **1** (*telesná*) намага, усиловність, снажіння, снага, выпяття сил; *bez ~y* без намагы, без нап'яття, без снажіння; *s veľkou ~ou* з великов намагов, з великим вып'яттєм сил, з великим снажінєм **2** (*snaha*) снажіння, стараня

namáhan/lie -ia *s tech.* нап'яття, напінання; зтяжіння; ~ *ťahom* напінання на ростягн'уття; *dovolené* ~ доволене зтяжіння, доволене нап'яття

namáhl/lať -a -ajú *nedok.* намагати, унавовати, зтяжовати, напінати; ~ *si oči* намагати собі очі *ábo* зрак

namáhl/lať sa -a sa -ajú *sa nedok.* **1** намагати ся, усиловати ся **2** (*snažiť sa*) старати ся, усиловати, снажыти ся, вынакладати на даштó намагу; *neпамáhaj sa!* не старайся!, не усилуй ся!

namáhavo *prísl.* з тяжкост'ев, намагаво, тяжко; з силов; ~ *dýchať*, *hovoriť* тяжко дихати, говорити; ~ *pracovať* робити з намагов

namáhav/lý **1** (*únavný*) намагавый, выч'ерпуючий; ~ *á cesta* выч'ерпуюча дорóга **2** (*ťažký*) тяжкий, намагавый; ~ *šport* тяжкий *ábo* намагавый шпорт

namále: *prísl.:* máло, невел'є; *mal* ~... він л'єдва не ..., єго лем же не ...; *mal* ~, *skoro* ho *vrazilo* авто він л'єдна не достав ся під авто, єго máло же не заб'ило авто, єго лем же не заб'ило авто

namaľ/ovať -uje -ujú *dok.* **1** (*obraz*) намал'євати **2** *hovor.* (*nakresliť*) накреслити, нарисовати **3** (*nafarbiť*) пофарбити; помал'євати, омал'євати, вымал'євати **4** намал'євати, намазати (*hovor.*) ~ *si pery* намал'євати собі рáмбы

namaľ/ovať sa -uje sa -ujú *sa dok.* намал'євати ся (*hovor.*)

namaľ/núť sa -nie sa -nú *sa dok.* **1** (*o veci*) попáсти ся, трáфити ся, достáти ся **2** (*o príležitosti*) натрáфити ся, притрáфити ся, обявити ся, предстáвити ся

namask/ovať -uje -ujú *dok.* *koho* нагр'имовати, намасковати *kógo*

namast/liť -í -ia *dok.* **1** намастити (*даякóве mást'єv*); ~ *si chlieb* намастити собі хл'іб шмáлц'єм *ábo* мáслом **2** (*namazať*) намастити, пот'єрти; наол'євати; ~ *dvere olejom* наол'євати двер'євы зáвисы, намастити двер'євы зáвисы мáст'єв; ~ *si ruku* намастити собі рýку кр'ємом **3** *koho pren. expr.* (*zbit'*) збити, набити, змастити, змолотити; спуц'овати, выч'истити • ~ *niekomu križe al. chrbát* змастити дакомý крижы

namast/liť sa -í sa -ia *sa dok.* намастити ся, накремовати ся (*кр'ємом, mást'єв i m. n.*)

namaškrt/liť -í -ia *dok.* *koho* на чо зв'єсти, звáбити *kógo* чим, навести на што

namaškrt/liť sa -í sa -ia *sa dok.* **1** на чо звáбити ся на што, зв'єсти ся чим **2** *čoho* наїсти ся, намашкыртити ся *čógo*, злакомити ся на што; ~ *sa cukrikov* намашкыртити ся цукерників

namaľ/zat' -že -žú *dok.* **1** (*natriet'*) намазати **2** (*namastiť, naolejovať*) намастити, наол'євати; ~ *ložiská* наол'євати лóжиска **namaľ/zat' sa** -že sa -žú *sa dok.* **1** (*krémom*) намастити ся кр'ємом *ábo* ол'єм **2** *hovor. expr.* (*opiť sa*) намазати ся, опити ся, нац'єныгати ся, зрубáти ся, зрихтовáти ся, наслóпати ся

namemor/ovať -uje -ujú *dok.* научити ся наспáм'ять, набіфл'євати, наеморовати **námer'** -и *m voj.* зáмір (*заміряти на ціль*)

namer//at' -ia -ajú *dok.* 1 наміряти, одміряти; od mosta po most ~ali dva kilometre од моста до моста наміряли два кілометри; ~ dva litre mlieka одміряли або налляли два літри молока 2 *pren. hovor. (o treste)* дати, виміряти, одсудити

námesačník -a *m* намісячник, сомнамбул
námesačný намісячний, сомнамбулічний;
~ člověk намісячник, сомнамбул • chodí
ako ~ він ходить як намісячний

námest//ie -ia *s* площина, площадка ж
námestník -a *m* намістник, заступця *m*
námet -u *m* 1 (téma) тема; ~ přednášky тема
лекції; historický ~ історична тема 2 (návrh)
пропозиція, ідея, намітка

námezdn//ý наятий; ~ robotník наятий
робітник; ~á robota наята робота

namier//it' -i -ia *dok.* 1 (zbraň) заміряти, за-
цілити, наставити 2 (usmernit') замірити,
зацілити; článok je ~ený proti... стаття
заміряна протів ... 3 (pustiť sa nejakým
smerom) направити ся, пустити ся; ~ sa
do mesta пустити ся до міста

namiest' *nametie* *nametú dok.* наміести;
v zime *nametie* snehu в зимі намієти снігу

namiesto 1 *spoj.* намісто; ~ do práce išiel
domov намісто того, жёбы пішов до
роботи, він пішов домів; ~ toho, aby
намісто того, жёбы 2 *predl. s 2. p.* намісто,
взаїну чого; ~ přednášky išiel do kina
намісто лекції він пішов до кіна; pôjdeš ~
třa ty підеш намісто мене

namieš//at' -a -ajú *dok.* 1 čo, čoho do čoho
намішати, примішати *што, чого до чого*
2 (připraviť) приправити, приготувати,
змішуючі (дашть, з дачім); ~ prášky
намішати порошків

namiet//at' -a -ajú *nedok.* опоновати, бути
протів, протестувати; nič nenamietam
я не протестую, я не протів; nemám čo ~
я не маю що опоновати, я не протестую
namietk//a -у *ž* протест; *mať ~y proti*
нієшоту протестувати протів дачого

namiet//nuť -ne -ni *dok.* протестувати, дати
протест, висловити протест або незгоду

namlát//it' -i -ia *dok.* 1 намолотити 2 *expr.*
(zbit') збити, змолотити, намолотити

namliet' *namelie* *namelú dok.* 1 (múky)
намолюти 2 *pren. hovor. expr.* поговорити,
натарати, намолюти

nám//lvy -uv *ž pomn. nár.* сватаня,
спросины, оглядини *pomn.*

namoč//it' -i -ia *dok.* 1 намочіти, змочіти;
~ bielizeň намочіти білизну 2 *do čoho*
намочіти до чого; ~ pero do atramentu
намочіти піро до тинти 3 *pren. hovor.*
намочіти, втягнути до неприємностей

namoč//it' sa -i sa -ia sa 1 намочіти ся,
намокнути, змочіти ся, змокнути 2 *pren.*
hovor. намочіти ся, достати ся до непри-
ємностей

namojdušu *cit.* намойдшу

namojveru *cit.* гнамоївєру

namok//núť -ne -nú *dok.* намокнути; obilie
~lo зєрна намокли

namokro *prisl.* намокро

namont//lovať -uje -ujú *dok.* 1 намонтовати,
зробити монтаж; ~ stroje намонтовати
строї або машыны 2 *čo na čo* припєвни-
ти *што к чому* 3 *čo do čoho* вмонтовати
што до чого

namor//it' -i -ia *dok.* наморити, приотрави-
ти; ~ osivo наморити сємєна; ~ drevo на-
морити дєрево

námornick//y морський, наморницький;
матрський; ~a uniforma наморницька
уніформа; ~e šaty (dětské) матрська; ~e
povolanie морська або наморницька служба

námornictv//o -a *s* 1 морськы шыфы,
морськы силы; наморництво; ministerstvo
~a minísterstvo морської флотілы 2
hromad. морякы, матросы, наморници 3
(námornické povolanie) морська профєсія,
морська служба

námorník -a *m* моряк, матрос, наморник

námorn//ý морський; ~á základňa морська
база; ~ obchod морська торгівля; ~é
letectvo морська авіація

namosúrený *expr.* намосурєний, нагні-
ваний, назлоцєний, зле налаждєний

namo//tať -ce/-tá -cú/-tajú *dok.* намотати, навити, накрутити

namo//tať sa -ce/-tá sa -cú/-tajú sa *dok.* намотати ся, навити ся, накрутити ся

námraz//a -y *ž na čom* námороза чо́го, ледяна по́кривка на чім; **pokryť sa** ~ou покрити ся на́морозов; ~ на stromoch на́мороза на стрóмах

namrv//iť -í -ia *dok.* нақыршыты, намервити

namrzený нагніваний; ~ hlas нагніваний голос; ~á tvár нагнівана тварь

namrz//núť -ne -nú *dok.* намерзнути; на drôtoch ~ol ľad на дрóтах намерз лід **2 (trochu)** померзнути; zemiaky ~li банду́рки померзли, банду́рки ухóпив мо́роз; zemiaky, jablká ~li банду́рки, ябка намерзли

namydl//iť -í -ia *dok.* **1** намыдлити **2 pren. hovor. expr.** збити, наколотити, намолотити, намастити

namydl//iť sa -í sa -ia sa *dok.* намыдлити ся; ~ sa pred holením намыдлити ся пе́ред брытвіне́м

namyslen//ec -са *m* намыслéнець, наду́манець, наду́маний чоловік, нафука́нець

namyslený наду́маний, наду́тый, нафу́каний, намыслéный, мно́го о собі ду́маючий, пышний

namysl//iet si -í si -ia si *dok.* **1** приду́мати, выдумати, доду́мати **2 (zmyslieť si)** наду́мати собі

namýš//ľať si -a si -ajú si *nedok.* приду́мовати, выду́мовати, наду́мовати собі, мно́го о собі ду́мати

naň 4. *p. zám.* on *s predl.* на на не́го

nanajvýš **1 prisl.** в найвысшій мірі, незвычайні, необычайні, стра́шні; to je ~ zaujímavé то́то є в найвысшій мірі інте́ресне **2 čast.** найве́ще, ма́ксимум, в кра́йнім слýчаї

nanáš//ať -a -ajú *nedok.* **1 v rôzn. význ.** нано-сити; voda ~a piesok во́да нано́сить пісо́к; ~ farbu v tenkých vrstvách наносити фа́рбу в тонких ве́рствах **2 geom.** одкладáти

naňho 4. *p. zám.* on *s predl.* на на не́го

naníч *hovor.* **1 príd. neskl.** злий, недóбрий, ні́где не годя́чий, мізе́рний, на́ніч; ~ chlap на́ніч хло́п; ~ víno на́ніч вино́ **2 prisl.** чу́ти ся зле, недóбрі, проті́вне, одпо́рне; je mi ~ а) я недóбрі чу́ю ся; б) є ми зле • to mi je ~ ми то́то проті́вне, ми то́то ни к чо́му; celý som ~ я ца́лком зоспа́бнув

naníчodník -а *m pejor.* нічо́мник, дареба́к, мерза́вець

naníчodný на ні́ч не су́чий, невалу́шний, не маю́чий ціну́, не сто́їть за ні́ч, не ва́рта ні́ч

naniesť¹ nanesie nanesú *dok.* нанести; sliepka naniesla veľa vajec ку́рка нанесла ве́лє/мно́го яе́ць

naniesť² nanesie nanesú *dok. v rôzn. význ.* нанести; vietor naniesol prachu ві́тор наніс поро́ху; ~ jemnú vrstvu vazeliny нанести тонку ве́рству вазели́ны

ňaň//o -а *m fam. (otec)* ня́нько, ня́нє, оте́ць **nános** -u *m* **1** на́нос; riečny ~ рі́чний на́нос **2 pren.** отпеча́ток; ~ stáročí отпеча́ток сторо́чів

nanos//iť -í -ia *dok.* наносити, нанести, подонаша́ти, назнаша́ти

nanos//iť sa -í sa -ia sa *dok.* **1** наносити ся; до́вго носити *nedok.* **2 hovor. (urobiť si hniezdo)** увити собі гні́здó; pod strechu sa ~ili lastovičky під стрі́хов увили гні́здó ла́стівки **3 hovor. (preniknúť niekam)** проникнути, пробра́ти ся; zlodej sa ~il do komory зло́дій вникнув до комо́ры • ~ sa niekomu do vlasov ухóпити ся да́кому до во́лосів

nanosov//ý нано́сний; ~á zemina нано́сна зе́мля

nanovo *prisl.* зно́ва, на́ново; ~ napísať написа́ти а́бо переписа́ти на́ново ~ vydať knihu зно́ва wydáти а́бо переvedáти кни́гу **nánožník** -а *m* (дітьський) фу́сак

nanucl//ovať -uje -ujú *nedok.* чо́нано́чувати, вно́чувати, обтяжова́ти

nanucl//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* нано́чувати ся, вно́чувати ся, обтяжова́ти

nanút//it' -i -ia *dok.* нанутити, внутити; ~ svoje názory внутити свої погляди; ~ ženicha нанутити молодого або женача
nanút//it' sa -i sa -ia sa *dok.* нанутити ся
naobed//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* наобідовати ся, пообідати
naober//at' -á -ajú *dok.* наоберати, пооберати (зо строму); ~ za kôš čerešní наоберати кош черешень
naobliekaný наобліканий, забабушений
naobliek//at' -a -ajú *dok.* наоблікати, забабушити
naobliek//at' sa -a sa -ajú sa *dok.* наоблікати ся, забабушити ся
naock//ovat' -uje -ujú *dok.* наскіпити, наочковати *aj pren.*; ~ ušľachtilú sortu на подпник наскіпити допестовану або доробену сорту к піднику
naoko *prisl.* 1 наоко, звонка, на погляд, на перший погляд, пре форму, лем пре форму, лем жёбы не повідало ся; ~ reknú на перший погляд шум(в)ный 2 на погляд; urobiť iba ~ зробити лем про форму
naokolo *prisl.* 1 (v blízkom okolí) наоколо, доокола, окола 2 (okľukou) окружно, дорогов, оклюков
naolej//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 намастити вазелинов (дверёвы závěsy i m. n.) 2 (natriet olejom) намастити або натерти або наолиєвати олиєм
naonduk//ovat' -uje -ujú *dok.* наондуловати, накандрити, накучерявити (собі) волосы
naopak 1 *prisl.* наспак 2 *prisl.* нарубы 3 *časť.* наспак, напротів
naoslep *prisl. nár.* послипачкы, насліпо
naostatok 1 *prisl.* наконєць, під конєць, в кінце 2 *prisl.* (v časovom význame) послідній раз 3 *modálne slovo* в кінце кінців, наконєць же, конєчні
naostrený наострэный, набрусєный; ● jazyk má dobre ~ *hovor.* мать острый язык, у нёго язык як брытва
naostr//it' -í -ia *dok.* наострити, набрусити
 ● ~ uši *hovor.* наострити уха

naozaj 1 *časť.* дійсно, поправді 2 *prisl. hovor.* (vážne) важні, серьёзно
naozajstný дійсний, оправдивый, правдивый
napačm//at' i **napašm//at'** -e -ú *dok. expr.* koho na čo взбудити, роззятрити, выкликати смак у ко́го на што; розлакомити ко́го
nápad -u m *nápad*, ідея, мысль, думка; to je ~! тотó єсть на́пад! но, тотó є думка!; ani ~! не є што і думати!; під нияков фóрмов
napad//at' ¹ -á -ajú *dok.* 1 нападати; ~alo listia zo stromov на́падало листя зо стрóмів 2 (o snehu) на́падати, на́пасти
napad//at' ² -á -ajú *nedok.* приходить до го́ловы
napád//at' -a -ajú *nedok.* 1 (útočiť) на́падати, шмаряти ся 2 *práv.* одкликівати ся, одзывать ся; ~ zmluvu одзывать ся протів договóру
napád//at' ² -a -ajú *nedok.* ~ na jednu nohu на́падати або прихра́мовати на єдну нóгу
nápadník -a m 1 ашпірю́чий, ухаджа́чий, претендэ́нт, на́падник; ~ na trón претендэ́нт на трон 2 (*gavaliér*) фраі́р, фраі́ркарь, куріза́нт (*hovor.*), поклóнник
napad//núť ¹ -ne -nú *dok.* на́пасти, на́падати, выпасти
napad//núť ² -ne -nú *dok.* koho, komu при-йти на розум або до го́ловы ко́му
napad//núť ³ -ne -nú *dok.* 1 koho на́пасти, атаковати на да́кого 2 *práv.* одозва́ти ся протів да́чóму
nápadnlý 1 ока́тый, в о́чі бю́чий ся, крикля́вый; ви́разный; ~á farba крикля́ва фа́рба 2 підозрі́ваючий, недо́вірю́чий; to mi je ~é тотó є мі підозрі́ваюче
napách//nuť -ne -nu *dok.* 1 čím на́пахнути, перепа́хнути ся дя́ким за́пахом 2 *prep.* набра́ти ся чо́го, проникнути чім, перепа́хнути ся чім
napájac//í *tech.* напо́ю́чий; ~cie potrubie напо́ю́ча ру́па
napájač -a m *tech.* напо́є́вач m
napájadl//o -a s напо́є́вачка (для худóбы)

napáj//at' -a -ajú *nedok.* 1 поїти, давати пити, напоєвати 2 *tech.* сповівати

napajedený *expr.* нагніваны, розгніваний, гнівачий, назлощений, злостный, намосурёный, розгорчёный, наштв́атый, нао́ндяный

napajed//it' -í -ia *dok. expr.* назлостити, розгнівати, нагнівати, наштв́ати

napajed//it' sa -í sa -ia sa *dok. expr.* назлостити ся, нагнівати ся, наштв́ати ся

napálený *expr.* назлощёный, нагніваний, злостный

napál//it' ¹ -i -ia *dok.* 1 напалити; ~ dreveného uhľia 2 (*slivovice ap.*) нагнати (много); ~ liehu нагнати або напалити шпирітусу

napál//it' ² -i -ia *dok. expr.* 1 назлостити, нагнівати 2 *hovor.* напалити; окламати, окабатити

napál//it' sa -i sa -ia sa *dok. expr.* розлостити ся, нагнівати ся

napalm -u *m* напалм

napap//at' sa -á sa -ajú sa *dok. det., fam.* напáпати ся, наїсти ся, поїсти

napar//it' ¹ -i -ia *dok.* напáрити; ~ si tvár напáрити (собі) тварь

napar//it' ² -i -ia *dok. expr.* напалити, дати; ~ rokuťu niekomu напалити штроф дакому

napar//it' sa -i sa -ia sa *dok.* напáрити ся, попáрити (собі тварь)

napar//ovat' -uje -ujú *nedok.* напáрёвати, пáрити

napar//ovat' sa ¹ -uje sa -ujú sa *nedok.* напáрёвати ся, пáрити (собі тварь)

napar//ovat' sa ² -uje sa -ujú sa *dok. expr.* выхв́алёвати ся, хвалити ся; вынаш́ати ся, вытяговати ся, надува́ти ся

napásť *napasie* *napasú dok. (kravy, ovce ap.)* напáсти, насытити пасінём, накормити (*hovor.*), прибрáти

napásť sa *napasie* *sa* *napasú sa dok.* напáсти ся (*hovor.*)

napät' *napne* *napnú dok.* 1 *v rôzn. význ.* напну́ти, напяти; ~ svaly напну́ти мýскулы або свáлы; ~ luk натягну́ти лук; ~ sluch напну́ти слух; ~ všetky síly напня́чі

вшыткы силы 2 (*natiehnut'*) натягну́ти; ~ šnúru na bielizeň натягну́ти шну́ру на білизну́

napät' sa *napne* *sa* *napnú sa dok.* напну́ти ся

napät//ie -ia *s* 1 (*dej*) напяти, выпяти; на́ма́га; натяговати ся 2 *v rôzn. význ.* напяти; *pervové* ~ нерво́ве напяти; *medzinárodné* ~ меджінаро́дне напяти; *vysoké* ~ *el. tech.* висо́ке напяти

napät//ý 1 *v rôzn. význ.* напятий, натягну́тый; ~é *pervy* напяти нервы; ~é očakávanie напяти́ очекова́ня; ~é vzťahy натягну́ты або напяти́ одноші́я 2 (*natiehnutý*) натягну́тый

nápev -u *m* на́спів, мелодія

napevno *prísl.* на́певно, наїсто, їсто, їстотні, пёвні; ~ *primontovať* пёвні примонтовáти 2 (*určite, s istotou*) наїсто; ~ *rátat'* *s niečím* наїсто раховáти з дачі́м

napch//at' -á -ajú *dok.* 1 *čo do čoho (nastřkať)* натовчі́, напхáти *што, што до чо́го*; ~ *knihy do aktovky* напхáти книг до тáшкы або актóвки; ~ *veci do kufru* напхáти річі до кýфра 2 (*naplniť*) набити, напхáти; ~ *tabaku do fajky* напхáти дугáну до пипкы 3 *prep. expr. (nakŕmit')* накормити, напхáти

napch//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* 1 (*niekam*) напхáти ся, набити ся 2 *expr. (najest' sa)* напхáти брїх, нап́раскати ся

napiect' *parečie* *parečú dok.* напечі́; ~ *chleba* напечі́ хлїба

napich//at' -á -ajú *dok.* напíхнути, напхáти; ~ *na špendlík* напíхнути на шпéндик; ~ *slaninu na ražeň* напíхнути солонину на рóжню

napich//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* напíхнути ся

napich//ovat' -uje -ujú *nedok.* напíховати

napíl//it' ¹ -i -ia *dok.* напилити, нарізати (*дрьє*)

napíl//it' ² -i -ia *dok. (nie celkom prepíliť)* надпилити, надрізати; підпилити, підрізати

napínac//í напінáючий; ~ie *lano* напінáюче лáно, напінáючий мóтуз; ~ia *kladka* напінáюче кóлесо

napínač -a *m* 1 *tech.* напінáч, напінáюче приспособління 2 *anat.* распінáтель *m* (рúкы)

napinadlo -a *s tech.* напінáюче приспособління

napínák -a *m štud. slang.* напоменáня; напінáк (на топáнкы)

napín//at' -a -ajú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* напінáти; ~ svaly напінáти мýскулы áбо свáлы; ~ luk напінáти лук; ~ zrak напінáти зрак; ~ trpezlivosť напінáти терпезливость 2 (*naťahovať*) натяговати; ~ strunu натяговати стрýну; ~ plachty na lodi натяговати плáхты на шыфі; ~ krk вытяговати шыю 3 *neos.* натяговати, напінáти; ~a ho напінать áбо натягує ёго **napín//at' sa** -a sa -ajú sa *nedok.* напінáти ся, усиловати ся

napínavý напінáвый, упýтуючий; ~ román упýтуючий ромán

nápis -u *m* náдпис *m*

napí//sať -še -šu *dok. v rôzn. význ.* напісáти; ~ slovo напісáти слóво; ~ knihu, oreu напісáти книгу, óперу; ~ priateľovi напісáти приятелёви

napí//ť sa napije sa napijú sa *dok.* 1 напи-ти ся; ~ sa z pohára напíti ся з пóгара 2 *čím (nasiaknut')* насякнути чím, просякнути што 3 *hovor. (opiť sa)* напíti ся, опити ся **napitý** 1 напítый; ~ vodou просякнутый водóв 2 *hovor.* пýный, опítый, напивший ся

naplán//ovať -uje -ujú *dok.* наплановáти

náplas//ť -ti ž 1 левкопла́ст, пляйстер *m* 2 *preu.* бáлзам, утішіня

náplastový левкопластóвый, пляйстровый; ~ obväz пляйстер

naplašený настрашёный, перестрашёный, сполошáный

naplaši//ť -í -ia *dok.* настрáшыти, напо-лошáти, сполошáти

naplaši//ť sa -í sa -ia sa *dok.* настрáшыти ся, наполошáти ся, сполошáти ся

naplavenin//a -y ž náнос (річнýй)

naplav//iť -í -ia *dok.* нанéсти (*течінём*)

naplav//ovať -uje -ujú *nedok.* наносити, наплáвовати (*течінём*)

náplavovllý нанóсный, наплáвовый; ~á nižina *geol.* нанóсна нижина

náplecník -a *m* погóна

napliet' napletie napletú *dok.* 1 (*košíkov ap.*) наплéсти (*во великýй mípi*) 2 (*ihlicou*) наплéсти, наштрíковáти (*во великýй mípi*)

nápl//ň -ne ž 1 наповніня 2 *tech.* кулёвый порошок 3 *preu.* наповніня, óбсяг, содержáніє; pracovná ~ робóче наповніня 4 *kuch.* повнина; cesto s ovocnou ~jou колáч з овоцінóвов повнинов

napľnac//í напóвнюючий, напóвняючий ся; ~ie pero напóвняюче ся пéро

napľn//at' -a -ajú *nedok.* 1 наповняти 2 *kuch.* повнити 3 *voj. tech.* набивáти 4 *preu.* перевыпóвнёвати, напóвнёвати

napľn//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 напóвнёвати ся 2 *preu.* перевыпóвнёвати ся, напóвнёвати ся 3 *kniž.* здійснёвати ся, выкóновати

napln//iť -í -ia *dok.* 1 наповнити, набити; ~ sud vínom наповнити бóчку винóм; ~ fajku tabakom набити пипку дугáном 2 *kuch.* наповнити, повнити; ~ rybu plnkou наповнити рыбу повнинов; ~ papíku наповнити паприку 3 *voj. tech.* набити 4 *preu.* наповнити, переповнити; tieto slová ~ili jeho dušu тоты слóва наповнили ёго душý одвáжностёв • ~ si brucho *expr.* наповнити собí брiх; ~ si vrecká *hovor.* наповнити собí кішéні

napln//iť sa -í sa -ia sa *dok.* 1 наповнити ся 2 *preu.* переповнити ся, наповнити ся; srdce sa mu ~ilo radosťou сёрдце ёго переповнило ся рáдостёв 3 *kniž.* здійснити ся, выконати

naplno *prisl.* напóвно, пóвністю, цáлком; ~ otvoriť dvere пóвністю отворити двéрі; otvoriť kohútik ~ цáлком отворити когýтик; pustiť motor ~ пустити мóтор напóвно; pracovať ~ робити напóвно, робити зо выштыкых сил; ~ zasiahnuť cieľ попáсти прямо на ціль

naplňovať' (sa) p. napíňat' (sa)

napl'//ut' -uje -ujú *dok.* наплювати • ~ niekomu do oči наплювати дакому в очі

napnúť' (sa) p. napät' (sa)

napnut//ie -ia s натяя

napnutý p. napätý

napočít//at' -a -ajú *dok.* нараховати; ~ sto hostí нараховати сто гóстів; ~ do desať нараховати до дéсять • *nevie ani do päť* ~ не знати áни до пята нараховати

napodiv 1 prísl. чудный, завіджиягódный; ~ *presný* на зачúдованя тóчний áбо акурáтний **2 čast.** на зачúдованя, к зачúдованю, на преквапíня

napodobenina p. napodobnenina

napodobit' p. napodobnit'

napodobne prísl. (*pri želaní niečoho*) i вам тактыж, тыж, взаємні; *dobrá chuť!* – Народобне! приємний апетіт! I вам тыж! áбо Взаємні!; приємний смак! I вам (так)тыж

napodobnenin//a -y ž наподобенина, імітація

napodobn//it' -i -ia *dok.* *koho*, čo наподобити кóго, імітовати *што*, репродукувати, реконструувати *што nedok.*; ~ *niečí hlas* імітовати дачій гóлос; ~ *niekoho* наподобити дакóго; ~ *mramor* імітовати мрáмор

napodobniteľ'ný піддаючий ся імітації áбо наподобніню áбо репродуковáню; *ťažko* ~ тяжко піддаючий ся репродуковáню

napodobň//ovať -uje -ujú *nedok.* *koho*, čo імітовати *што*, наподóбнёвати *што*; ~ *zvuky zvierat* імітовати гóлосы звíрат

napodobňovateľ -a *m* імітáтор; наподóбнёватель

napochyto, napochytre prísl. **1** наскóро, напона́гли, в на́глости, на́гли, скóро, на́спіх; *urobiť niečo* ~ зробити даштó наскóро; ~ *napísaný článok* в на́глости написана статя **2 (v náhlosti)** в спіху, на́гли; ~ *som si nemohol spomenúť* на jeho meno в спіху я не міг спомяну́ти ёго мéно

nápoj -a *m* **1** напиток; неalkoholické ~е неалкогóльны напитки **2 (pre dobytok)** по-іло

napoj//it' ¹ -i –a *dok.* напоіти; ~ *kone* напо-іти кóни

napoj//it' ² -i –a *dok.* *na čo* припоіти к чóму; ~ *na (elektrickú) sieť* припоіти на сiть

napoj//it' sa' -i sa -a sa *dok.* напiti ся

napoj//it' sa' ² -i sa -a sa *dok.* *na čo* припоіти ся к чóму; запоіти ся до чóго; напоіти ся *на што*

napojový príd. k nápoj; ~ *lístok* напiтный листок

napokon 1 prísl. наконéць, під конéць, в кінце **2 modálne slovo** в кінце кінців, наконéць же

napolitáňk//a -y ž *hovor.* вáфля

napolo p. napoly 2

napoly prísl. **1** наполовину, напóлы; *rozrezať* ~ розрізати наполовину **2** наполовину; *dom je ~ prázdny* дiм наполовину порóжній áбо пустый

napomád//ovať -uje -ujú *dok.* напомадовати, потéрти пома́дов

napomad//ovať sa -uje sa -ujú sa *dok.* напомадовати ся, потéрти ся пома́дов

napomáň//ať -a -ajú *nedok.* **1** *koho* напомагати кóму **2** *čo* напомагати чóму, підпоровати *што*

napomeľ/núť -nie -nú *dok.* **1** *koho* напоянути кóго, зробити напоянутя кóму; *prísne ~ niekoho* зробити стрóге напоянутя дакóму; ~ *k poslušnosti* напоянути к послу́шности **2** *komu* *čo* напоянути кóму о чiм

napomenut//ie -ia s напоянутя, покара́ня; *prísne ~ стрóге* напоянутя, покара́ня

napomienk//a -y ž *škol.* напoминáня учiтеля (*в деннику учениká*), стрóгий выговор

napomín//ať -a -ajú *nedok.* **1** напoминáти, робити напoминáня, зробити выговор; *posledný raz* *ťa ~am* напoминам тéбе послiдний раз **2** *komu* *čo* напoминáти кóму о чiм

nápomocný: *byť* *niekomu* *niečím al.* в *niečom* ~ помагати/помoчі дакóму дачiм

napomôľ//cť -že -žu *dok.* **1** *komu* помoчі **2** *čomu* помoчі

naponáhle, naponáhlo *prisl.* 1 наскоро, скоро, в скорости, в наглости, нагло 2 (*v náhlosti*) в спіху • *mať* ~ понаглати ся, спішити

nápor -u *m* *nápir*, *натлак*, *тлак*; ~ *vetra* *натлак вітра*; ~ *nepriateľských vojsk* *напір* *або* *натиск* *войск* *неприятеля*

naporúdz//i : *byť* ~ а) (*o veciach*) *ма́ти під руків*; б) (*o ľudoch*) *бути к діспозиції*; *mať* ~ *ма́ти під руків*; *on má vždy* ~ *одпове́д* *о́дповідь у не́го* *все го́това*, *він за сло́вом до кіше́ні* *не полі́зе*

naposledy 1 *prisl.* *последній раз* 2 *prisl.* *нако́нець* *последнім*, *по вшиткых*; *kto prišiel* ~? *хто прийшо́в* *последнім* 3 *modálne slovo* в кінце кінців, *нако́нець же*

napospas *prisl.* *на волю, на любово́лю, до мі́ци*; *vydať al. ponechať* ~ *osudu* *оха́бити на во́лю* *о́суду*

napo//vedat'¹ -vie -vedia *dok.* *назначі́ти*

napoved//at'² -á -ajú *nedok.* *назначо́вати*

napozajtra, napozajtre *prisl.* *поза́втра, напоза́втра*

náprah -u *m tel.* *зама́х (руків)*; *натягну́тя, выстри́тя, выпря́мня (ру́кы)*

naprás//it' -і -іа *dok.* *напоро́шити, за-поро́шити (вшитко)*

naprás//it' sa -і са -іа са *dok.* *запоро́шити* *ся*; *do izby sa* ~іло *до і́збы* *або* *хы́жы* *напоро́шило* *ся*

náprav//a' -у *ž* *выправлі́ня, зліпші́ня*; ~ *chyb* *выправлі́ня хы́б*; *dosiahnuť* ~у *доби́ти* *ся* *зліпші́ня*; *postarať sa o* ~у *постара́ти* *ся* *о* *выправлі́ня (хы́бы)*

náprav//a'² -у *ž tech.* *ось ж*

napráv//at'¹ -а -ajú *nedok.* 1 *выправля́ти, направля́ти*; ~ *krivdu* *направля́ти* *кривду* *або* *несправодли́вость* 2 (*niečo pokazené*) *направля́ти, опра́вовати* 3 (*vyklbenú ruku, nohu*) *направля́ти* 4 *по-правля́ти*; ~ *si účes* *попра́вляти* *учес, фрі́зюру*

napráv//at'² -а -ajú *nedok.* 1 *на чо (navádzat')* *повзб́уджовати, наговоро́ввати, гу́цкати* 2 *proti komu* *штв́ати* *проти́в ко́го*

napráv//at' sa -а са -ajú са *nedok.* 1 *выправля́ти* *ся, злі́пшовати* *ся* 2 *hovor. (po chorobe)* *попра́вляти* *ся*

naprav//it'¹ -і -іа *dok.* 1 *опра́вити, напра́вити*; ~ *chybu* *опра́вити* *хы́бу*; ~ *si povest'* *напра́вити* *сво́ю* *піві́сть* *або* *репу́тацію*; ~ *krivdu* *одстра́нити* *несправодли́вость* *або* *кривду* 2 (*niečo pokazené*) *напра́вити, опра́вити* 3 *напра́вити*; ~ *vyklbenú ruku* *напра́вити* *выткну́ту* *ру́ку* 4 *попра́вити*; ~ *si klobúk (na hlave)* *попра́вити* *ка́лап (на го́лові)*

naprav//it'² -і -іа *dok.* 1 *на чо (naviest')* *наго-ворити, наве́сти, підп́ихнути* 2 *proti komu* *поштв́ати* *проти́в ко́го*

naprav//it' sa -і са -іа са *dok.* 1 *попра́вити* *ся, злі́пшити* *ся* 2 *hovor. (po chorobe)* *попра́вити* *ся*

nápravn//ý 1 *напра́вний*; ~é *opatrenia* *напра́вны кро́кы*; ~ *tábor* *напра́вний та́бор* 2 *лічі́вий*; ~á *gymnastika* *лічі́ва гі́мнастика*

napravo *prisl.* *напра́во*; ~ і *naľavo* *напра́во і* *налі́во*

napravovať p. naprávať

naprázdno *prisl.* 1 (*bez nákladu*) *напоро́жнє*; (*bez zaťaženia*) *напоро́жнє, ма́рні, бесці́льні*; *ta sme išli* ~ *там* *мы* *ішли* *напоро́жнє*; *stroj pracuje* ~ *машина* *іде* *напоро́жнє* 2 (*zbytočne*) *надарьмо, ма́рні*; *všetky jeho snahy vyšli* ~ *вытка* *єго́* *нама́га* *вышла* *надарьмо* • *vyjsť* ~ *вийти* *надарьмо*

napred *prisl.* 1 *напе́ред* 2 (*najprv*) *на са́мый пе́ред, спе́ршатку, найско́рше, пе́ред* *тым* 3 (*dopredu*) *ско́рше, допе́реду*

napredku *prisl. hovor.* *впе́реді*

napredok *prisl. hovor.* *допе́реду*

napred//lovať -і́є -і́ю *nedok.* 1 (*postupovať*) *посту́повати* *допе́реду* 2 *здокона́лєвати* *ся, розвива́ти* *ся*; ~ *hospodársky* *еконо́мічні* *розвива́ти* *ся*

napriam//it' -і -іа *dok.* *выпрямі́ти, вы-рівна́ти, высте́рти*; ~ *ruku* *вырі́внати* *або* *выпрямі́ти* *ру́ку*; ~ *si telo* *вырі́внати* *ся, выпря́мити* *ся*

napriast' *napradie napradú dok.* напярсти; ~
priadze напярсти пряджі

naprieč 1 *prisl.* поперек, напоперек, кри-
жом; *pustil sa ~ poľanu* він пішов поперек
поляны **2** *predl. so 7. i s 2. p.* поперек чого;
крижом чого; *strom ležal ~ cesty* стром
лежав крижом дорogi

napriek 1 *prisl.* напrik, натруц; *robiť ~ ro-*
бити напrik; akoby ~ як натруц **2** *predl. s 3.*
p. напrik чому; *непозераючи на што; ~*
zvyklostiam напrik звыкам; *~ tomu, že ...*
непозераючи на тотó, же ...

napriklad čast. наприклад

naprostred *predl. s 2. p. 1 (v strede)* в се-
редині, в центрі, посередині, посередині
чого **2 (do stredu)** до середини чого

naprostriedku *prisl. i predl. s 2. p.* в се-
редині, в центрі, посередині, посеред чого

naprostriedok *prisl. i predl. s 2. p.* до
середини, до центра, посеред чого

naproti 1 *prisl.* напрótiv **2** *prisl. (v ústrety)*
по рúці, по дяці **3** *predl. s 3. p.* напрótiv,
прótiv чого **4** *modálne slovo* наспак;
напрótiv; *~ tomu* наспак

naprotiveň *prisl.* напrik, натруц

naprotivnľý протіволéжний; *~á strana*
протіволéжна сторóна

náprsenk//a -у *ž* нагрудник

náprsnľý нагрудный; *~é vrecko* нагрудный
мішок; *~á taška* буделярик, піняжéнка

náprst//ok -ка *m* наперсток *aj pren.*; *vypit' za*
~ niečoho выпити квáпку áбо наперсток
дачóго • *nemá ani za ~ rozumu* не мать
áни за грош розóму

naprš//ať -í *dok. neos.* **1** напáдати; *dobre*
~alo дóбрі напáдало доджú **2 (niekam)**
затikáти, протikáти; *~alo nám do izby*
(oknom ap.) додж напáдав нам до íзбы
áбо до хыжы

napuč//ať -í -ia *dok.* напучáти

napuč//it' -í -ia *dok.* нафúкнути; надúти; *~*
líca надúти лиця

napuč//it' sa -í sa -ia sa *dok.* нафúкнути ся,
надúти ся

napudr//ovat' -uje -ujú *dok.* напудровáти

napudr//ovat' *sa* -uje sa -ujú sa *dok.* на-
пудровáти ся

napúch//ať -a -ajú *nedok.* напухáти, опухáти

napuchlin//a -у *ž* опухлина ж, óпух м

napuch//núť -не -nú *dok.* напúхнути,
опúхнути, спúхнути; *poranená ruka ~la*
поранéна рúка опúхла; pren. expr. plná,
napchatá, preplnená неiчим; *~nuté vrecká*
напхáты кішéні; ~nutá реñажéнка пóвна
áбо напхáта піняжéнка

napump//ovat' -uje -ujú *dok.* напомповáти

napust//it' -í -ia *dok.* **1** чо напустити, напо-
внити; *~ kúpalisko, bazén* наповнити áбо
напустити вóду до базéну **2 čim** намáзати,
натéрти, намастити; *impregnováti, na-*
пустити; ~ olejom напустити оліéм; *dosky*
~ olejom дóскы напустити оліéм; *~ parkety*
натéрти паркéты пáстов

napúšť//ať -a -ajú *nedok.* **1** чо напуцáти,
наповняти **2 čim** напуцáти

naráb//ať -a -ajú *nedok.* **1 čim** нарабляти
з чим; *dobře ~ so zbraňou* знáти нарабля-
ти з пúшков; *~ perom (písať)* нарабля-
ти пéром **2 s čim (mať do činenia)** máти
діло; стрічáти ся; *~ s faktami* máти діло
з фáктами

narád//ie -ia *s 1* інштрумэнты, сéрсан,
сéрвіс, вéрцайт'; *poľnohospodárske ~*
землерóбський сéрсан; kuchynské ~
кухінський сéрвіс **2 šport.** (гiмнастiчне)
снаряджiня; *svičiť na ~í* упражняти на
(гiмнастiчних) снаряджiнях

naradostený, naradovaný радiстный,
нарадований, натiшéный

narád'ový нарядный; *~ telocvik* нарядна
гiмнастiка

narafič//it' -í -ia *dok. expr.* настроiти,
зосновáти; спискати

náramkovľý: *~é hodinky* гóдинкы на рúку

náramnic//a -е *ž* нарáмок, браслét

náramný *expr.* **1** огрóмный, барз великий **2**
нарéмный, пырхкий,

náram//ok -ку *m* нарáмок, браслét

naranajk//ovat' *sa* -uje sa -ujú sa *dok.*
пофриштикóвати, нафриштикóвати ся

naráň//at' -a -ajú *dok.* назбивати, позбивати (яблук, грушок)

narást' *narastie narastú dok.* 1 нарости, вирости, одрости; *kozliatku narástli rožku* кізлятю вирости рожки; *narástli mu fúzu* нарости йому баюсы; *pechať si ~ bradu* зохабити собі одроснути бороду 2 виростнути; ~ o päť centimetrov виростнути о пять центиметрів 3 (*stať sa dospelým*) ста́ти взр́ослым, взростну́ти; вирости; *keď narastieš* коли ты виростиши а́бо ста́неш взр́ослым 4 (*zväčšiť sa*) вирости; *narástli mi úroku* нарости́ ми процéнта • *narástli mu rožky* йому нарости́ рижки; *hovor, ako ti zobák narástol!* го́во́рь так, як тебе ма́ма учіла! (*npócmo*)

narast//at' -á -ajú *nedok.* (*zväčšovať sa*) рос-ти, нароста́ти, вироста́ти

narát//at' -a -ajú *dok.* нараховати • *vyzerá, akoby nevedel do piatich ~ hovor.* вызерать, як кидь бы до пять не знав нараховати; він вызерать глупа́чиком

naraz *prísl.* 1 (*súčasne*) одра́зу, неочіковані, на́раз; ~ *sme začínali* мы на́раз за́чинали 2 (*nie po častiach*) одра́зу, доведна, в тот са́мый час, та́кой; *zaplatiť všetko ~ zaplatiti* вшы́тко на́раз, за́платити та́кой вшы́тко 3 (*zrazu*) неочіковані

náraz -u *m* 1 на́раз, у́дер 2 (*vetra, víchrice*) на́раз, на́пір

naraz//it' -í -ia *dok.* 1 *na čo, do čoho* на́разити, налеті́ти на *што*, б́ухнути ся о *што*; *auto ~ilo na stĺp* а́вто налеті́ло на стовп; ~ *hlavou do niečoho* на́разити а́бо б́ухнути го́ловов до да́чого 2 *na koho, čo (stretnúť)* стрі́тити ся, на́тра́фити; ~ *na odpoľ* на́тра́фити на о́дпір, стрі́тити о́дпір 3 на́діти, наса́дити; ~ *si klobúk* на́діти ка́пап; ~ *obruč na sud* наса́дити о́бруч на бо́чку 4 (*napichnúť*) наса́дити, на́піхнути 5 (*vodný prúd, tok*) на́пра́вити, зре́гуло́вати, ~ *vodu na mlyn* зру́гуло́вати во́ду на млин

nárazník -a *m* на́разник *aj pren.*

nárazníkový на́разнико́вий; ~ *štát pren.* на́разникова дер́жава

nárazovitý на́разови́тый (о *vímpi*)

nárazov//ý 1 уда́рний; ~á *silá fyz.* уда́рна сила 2 на́разо́вий; ~ *vietor* на́разо́вий ві́тор 3 на́разо́вий, терміно́ваний, шу́рмований; ~é *práce* на́разо́вы ро́боты

naráž//at' -a -ajú *nedok.* 1 *na čo, do čoho* стрі́чати ся, налеті́ти на *што*, у́даряти ся а́бо б́ухати ся о *што* 2 *na koho, čo (stretat')* стрі́чати ся; ~ *na ťažkosti* стрі́чати ся з тя́жкостями 3 *čo na čo* на́вліка́ти, на́діва́ти 4 (*nabodávať*) наса́джовати, на́піховати 5 (*odrážť nejakým smerom*) на́правля́ти 6 *na čo (v reči)* на́зна́човати

narážk//a -y *ž* змінка, позна́чка, на́ра́жка; *hovoriť v ~ach* го́ворити змінка́ми а́бо на́ра́жками

narcis -u *m* на́рці́с

náreč//ie -ia *s* 1 діалéкт, го́вор, на́рече́ 2 *zastar. (jazyk)* на́рече́; *slovanské ~ia* сла́вяньскы діалéкты

nárečový 1 діалéктный 2 діалектоло́гічний; ~ *atlas* діалектоло́гічний а́тлас

nárek -u *m* 1 (го́лосный) плач *m*, квілі́ня ж 2 (*nariekanie*) біда́каня, горе́кованя, на́ріканя 3 (*lamentácia*) одо́бераня

nárez -u *m* *kuch.* на́рі́з (із ко́лба́сы)

nařel//zat' -že -žú *dok.* 1 *koho, čo (nakrájať)* на́рі́зати 2 *čo* на́дрі́зати 3 *komu expr. (zbiť)* змо́лотити, зби́ти, на́бити, ви́трипати *kógo*

nařel//zat' sa -že sa -žú sa *dok. expr.* на́рі́зати ся, на́лизати ся, на́ле́гати ся

naríaden//ie -ia *s* при́каз, ро́сказ, постано́вліня; *vládne ~* постано́вліня пра́вліня

naríad//it' -í -ia *dok.* *čo* ро́сказа́ти, при́каза́ти, предпи́сати *што*, ви́дати при́каз о *чім*

naríad'ovaci: ~ *dekrét* при́казую́чий, ви́дати при́каз, ро́сказую́чий, предписую́чий

naríad//ovat' -uje -ujú *nedok.* предпи́совати *што*, при́казо́вати, ро́сказо́вати, да́вати при́каз а́бо ро́сказ а́бо на́ряджі́ня о *чім*

naríasený на́збераний до скла́дки

narías//it' -í -ia *dok.* на́зберати́ до скла́дки **nariedko** *prísl.* 1 рі́дко; ~ *sadiť zemiaky* рі́дко а́бо негу́сто са́дити банду́рки 2 (на)

рідко, текучо; ~ uvarený sirup (на)рідко уварёный сіруп

nariekačka//a -y ž оплăковачка, нарікачка

nariek//at' -a -ajú *nedok.* 1 голосні плакати

2 бідакати, нарікати 3 (*lamentovať*)

нарікати, ламентовати, горіковати

nariekavý жалостный, плачущий

naricht//ovat' -uje -ujú *dok. ľud.* 1 (*pripraviť*)

припрівити, приготовить, нарихтовати

што 2 наставити, поставити; ~ hodiny

поставити години

narkotik -a *m* наркоман

narkotik//um -a *s* наркотика

narkotizér -a *m* наркотизатор

narkotizm//us -u *m* наркоманія

narkotiz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.*

наркотизовати, дати/давати наркóзу

narkóz//a -y ž наркóза; *operovať* *s* ~ou опе-

ровати *ábo* робити операцію з наркóзов

narob//it' -í -ia *dok.* наробити

narob//it' sa -í sa -ia *sa dok.* наробити ся

2 (*vzniknúť*) обявити ся, витворити ся; *na*

čele *sa* *mu* ~ili *vrásku* на челі у не́го обяви-

ли ся морщи́ны; *na vode* *sa* ~ili *bubliny* на

воді обявили ся бубліны

náročky *prisl.* náроком

náročn//ý 1 вижа́дуючий, нескро́мный,

стро́гий; ~ *čitateľ* стро́гий чи́татель; *si*

veľmi ~ ты барз вижа́дуючий 2 (*ťažký*)

тяжкий; ~á *úloha* тяжка за́дача

národ -a *m* 1 наро́д, на́ція; *európske, ázijské*

~у наро́ды Евро́пы, А́зії; *európsky,*

ázijsky наро́ды; *staroveké* ~у старо́вікові

наро́ды; *sťahovanie* ~ov переселі́ня

наро́дів; *Organizácia Spojených národov*

Орга́нізація спо́єних наро́дів 2 *hovor.*

(*ľudia*) наро́д; *na ulici* *je* *plno* ~a на у́лиці

по́вно наро́ду 3 *hovor. expr. (spoločnosť)*

наро́д, племе́я; *herecký* ~ пле́мя арти́стів

narodn//ie -ia *s* народжіня; *od* ~ia *od*

народжіня

narodn//iny -ín ž *potm.* народенины,

день народжіня; *oslavovať* ~ ослáвлєвати

народенины; *päťdesiate* ~ пятьдеся́т ро́ків

od народжіня

narod//it' sa -í sa -ia *sa dok.* народити ся;

matrika al. kniha ~ených метри́чна кни́га;

výpis z knihy ~ených ви́пис з метри́чної

кни́ги; ~ený 3. (*tretieho*) mája roku 1933

народже́ный 3-го (трéтєго) ма́я 1933 ро́ку

národniar -a *m hovor.* націоналіста, член

Наро́дної па́ртії (*в період домю́нхень-*

ської ЧСР)

národnobuditeľ'ský націона́льно-буди-

тельський (*одно́сячий* *ся* *к* *періоду*

націона́льного возро́дженія)

národnodemokratick//ý наро́дно-

демократи́чний; ~á *revolúcia* наро́дно-

демократи́чна револю́ція

národnooslobodzovac//í націо́нльно-

ослободжу́ючий; ~ie *hnutie* націо́нльно-

ослободжу́ючий рух

národnos//ť -ti ž 1 (*etnická skupina*)

наро́дність ж; націо́нальність ж,

націо́нальна *ábo* наро́дністьна меншы́на

2 (*príslušnosť*) націо́нальність; *akej* *si* ~ti?

яко́й ты націо́нальності *ábo* наро́дності?,

хто він по націо́нальності?

národnostn//ý націо́нальный; наро́дно-

стный ~ *útlak* націо́нальный у́тиск,

націо́нальне утискованя; ~é *menšiny*

націо́нальны меншы́ны *ábo* меншы́нства;

~á *otázka* націо́нальный вопро́с; ~ *štát*

многона́ціо́нальна *ábo* многонаро́дністьна

держáва

národn//ý націо́нальный; наро́дный; ~á

kultúra націо́нальна култу́ра; ~é *povedomie*

націо́нальне усвідомлі́ня; ~é *piesne*

наро́дны співа́нки *ábo* пі́сні; ~é *jedlo*

наро́дне їдло́; ~é *hospodárstvo* наро́дне

господáрство; ~ *umelec* наро́дный

арти́ста; наро́дный худо́жник; *Slovenská*

národná rada Слова́цька наро́дна ра́да;

Slovenské ~é *povstanie* Слова́цьке

наро́дне повста́ня; *Slovenské* ~é *divadlo*

Слова́цький наро́дный теа́тер

národohospodár -a *m* еко́ном

národohospodár'ský наро́дно-госпо-

да́рський, еко́номічний; ~ *plán* наро́д-

ногоспода́рський пла́н

národopis -u *m* етнографія

národopis/ec -ca *m* етнограф

národopisn/ý етнографічний; ~é múzeum етнографічний музей

národov/ec -ca *m* патріот, народовець

nárok -u *m* **1** (*právny*) право **2** (*dožadovanie sa*) вижádованя, претензія; ~ na dedičstvo пожа́дованя або претензія на наслідство

3 *obyč. v mn. č.* ~y вижádованя, náроки; táto práca kladie veľké ~y na presnosť totá робота вижádус велики то́чности; naše ~y neustále rastú náшы пожа́дованя все ростуть; má malé ~y мать скромны пожа́дованя, він непожа́довачный • robiť si ~y на niečo претендо́вати на даштó

nárok//ovať si -uje si -ujú si *nedok.* **čo 1** претендо́вати на *што 2* (*požadovať*) вижádовати, вимага́ти *што*; ~ si odmenu вимага́ти оцініня

nárokovateľ -a *m* *práv.* вимага́тель, вижádователь

narovn//ať -á -ajú *dok.* **1** вирівнати, випрямити; ~ drôt, klinec вирівнати дрiт, клинець; ~ chrbát вспрямити або випрямити або вирівнати хырбét

narovn//ať sa -á sa -ajú sa *dok.* **1** (*vystrieť sa*) вирівнати ся, випрямити ся, вспрямити ся **2** (*stať sa rovným*) нарівна́ти ся, выстерти ся

narovno *prísl.* рівна́ко, єдна́ко, на рівны ча́сти, на єдна́кы ча́сти; rozdeliť ~ розділити на єдна́кы ча́сти

narozbíj//ať -a -ajú *dok.* **čo** нарозбива́ти, порозбива́ти *што*

narozhadz//ovať -uje -ujú *dok.* по-розмітовати, (по)розміта́ти, розмета́ти

narozliev//ať -a -ajú *dok.* поналива́ти, порозлива́ти

narozpráv//ať -a -ajú *dok.* наговорити, на-росправяти, набісідовати

nárož//ie -ia *s* *pir* (*дóму, úľиці*); на ~iach ulíc на ро́гах у́лиць

narúb//ať -e/-a -u/-ajú *dok.* нарубати

naruby *prísl.* на́рубы

náruč *p.* на́ручіе

náruč//ie -ia *s* **1** об'ятя; držať dieťa v ~í трима-ти дітину в об'яті *або* на рука́х; vziať kabáty do ~ia взяти ре́рокы *або* зимники ме́джі ру́кы; padnúť do ~ia упа́сти *або* шма́рити ся до об'ятя; ~ smrti *pren.* об'ятя сме́рти **2** ме́джі ру́кы; za ~ dreva дрыв ме́джі ру́кы • prijať niekoho s otvoreným ~ím прияти *або* стрітити да́кого з роспротертыми(a) рука́ми

naruk//ovať -uje -ujú *dok.* нарукова́ти, быти позва́ным на воєньску службу; včera ~oval вче́ра нарукова́в, вче́ра єго́ позва́ли до арма́ды

narúš//ať -a -ajú i **naruš//ovať** -uje -ujú *nedok.* наруша́ти, нару́шовати; ~ тихо наруша́ти тихо; ~ rovnováhu наруша́ти рівнова́гу; ~ hranice наруша́ти гра́ниці; ~ celistvosť niečoho наруша́ти єдність да́кого

naruš//iť -í -ia *dok.* нару́шыти, пору́шыти, пошко́дити, показити; ~ poriadok нару́шыти поря́док; mať ~ené zdravie ма́ти пошко́дже́не здо́ров'я

náruživý мі́цный, ту́гый; горли́вый, запали́стый, горя́чий; фанати́чний; ~ človek горли́вый чоло́вік; ~ fajčiar мі́цный *або* ту́гый ку́ряч; ~ bozk горя́чий поці́лунок

narýchlo *prísl.* наскóро, спі́шні, на́спіх, спі́хом; robiť niečo ~ робити даштó спі́шні; ~ zvolaná schôdza на́спіх склика́не зібра́ня

nárys -u *m* *geom.* на́рис

narys//ovať -uje -ujú *dok.* на́рисова́ти

násad//la -y *ž 1* (*posadené vajcia*) на́сидже́ны яйця **2** *ryb.* моло́ды ры́бки

nasad//ať¹ -á -ajú *nedok.* (*do dopravného prostriedku*) на́сидати; ~ do vlaku на́сидати до вла́ку *або* по́їзду

nasad//ať² -á -ajú *dok.* на́систи, сі́сти; na nábytok ~al prach на скрині на́сів поро́х, скрині запо́рошыли ся, на скрині на́сів поро́х

násad//lec -ca *m* *tech.* ру́чка, наса́да, топо-риско

nasad//it' -i -ia *dok.* насадити, насаджати; ~ stromy popri ceste насадити стрóмы вздовж дорóгы *áбо* по́при дорóзи

nasad//it' ² -i -ia *dok.* **1** *na* чо насадити, надіти; ~ sekeru na porisko насадити топір на топориско; ~ si okuliare насадити окуляры; ~ bodáky насадити бóдакы; ~ si masku надіти мáску **2** *do čoho* вложити; ~ pero вложити пéро **3** (*použiť*) поужити, пустити (*до канóна áбо до хóду*) ; ~ do boja пустити до бóю; ~ delostrelectvo насадити каноні́рство *áбо* артіле́рію; ~ do žatvy kombajnu выужити на жáтву комба́йны **4** *čo (prejsť na niečo)* зачати (*робити даштó*); перéйти на *што*, взяти *што*; ~ ostré tempo взяти тéмпo; ~ finiš зачати фінішóвати; ~ úradný tón перéйти на урядний тoн; ~ tón hud. взяти тoн; ~ kurz na niečo взяти курз на даштó **2** положити; підсадити; ~ vajcia pod kvočku положити яйця під квóчку; ~ rybu do rybníka выпустити рыбы до рыбника • ~ život пiсковáти живот *áбо* живóтом; ~ niekomu chrobáka *al.* červa do hlavy запохыбовати *áбо* засумнівáти ся в дакíм; жéбы ё́го даштó інтересовáло, мерзило *áбо* трáпило

násadk//a -y ž рúчка, насáда; топориско
nasad//núť -ne -nú *dok.* (*do dopravného prostriedku*) насiсти, сiсти

násadovľý *príd. k násada* **2**; ~é rybu малéнькы рыбки; ~é vajce підкладáюче яйце

nasádz//ať -a -ajú *nedok.* **1** *na* чо насáджовати, надівáти **2** *do čoho* вставляти *до чóго* **3** (*používať, uvádzať do činnosti*) уживáти, пущáти (*до хóду*) **4** *čo (prechádzať na niečo)* зачінáти (*робити даштó*), переходити на *што*, брáти *што* **5** підкладáти (*яйця*); насáджовати

nasadzovať *p.* **nasádzat'**

nasak//ovať -uje -ujú *nedok.* насяковати *aj pren.*

nasat' насaje насajú *dok.* насáати, всáти, всáти до себе; látka nasala vodu полóтно насáало до себе вóду; motor nasal

pohonnú zmes mótor насáав поганяючу змeсь

nasat' sa насaje sa насáhу sa *dok.* *čím* насáати ся *чiм*, всáти *што*, насякнути *чiм*
nasáv//ať -a -ajú *nedok.* насавáти, всавáти, насяковати, всяковати до себе

nasáv//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* *čím* насавáти ся *чiм*, всавáти *што*, насякова-ти до себе *што*

nasek//ať -á -ajú *dok.* **1** *čoho*, чо нарубáти, насéчи; ~ dreva нарубáти дрыв **2** *hovor. expr.* наробити; ~ dlžob наробити дóвгів **3** *komu hovor. expr.* збити, набити, добити *дакóго*

nasek//núť -ne -nú *dok.* надрубáти, насiкнути

naschvál *prísl.* náроком, умысéлні

nasiak//núť -ne -nú *dok.* насякнути *aj pren.*; ~ novými myšlienkami насякнути *áбо* про-никнути нóвыми(а) ідéями

nasiat' naseje nasejú *dok.* насяти

násilenstv//o -a s насилность; dopustiť sa ~а допустити ся насилности

násil//ie -ia s насилность; použiť ~ поужити насилность; dopustiť sa ~ia допустити ся насилности над дакым, поужити насил-ность к дакóму; ~ím zobrať niekomu niečo силов взяти даштó дакóму

násilnícky насилницькый

násilník -a *m* насилник

násilnľý насилный; ~ čín насилность; ~á smrť насилна смерть; ~ ústev насилный *áбо* принучéный ўсмів

nasilu *prísl.* **1** насилу, насилні, силов **2** силов-міцёв, за кáжду цiну́

naská//kať -če -ču *dok.* *do čoho* выскочіти, поска́ковати *до чóго*; ~kali do člnu вштки поска́кали до лóдки

naskak//ovať -uje -ujú *nedok.* **1** *do čoho (za jazdy)* выска́ковати, скáкати, наскáковати *до чóго*; ~ do električky, vlaku наскáковати до електрички, влáку; ~ na bicykel наскáковати на біци́гель **2** выступáти, перебі́гнути; ~ujú mu zimomriavky выступили му́рянки по хырбéти **3** *tech. i hovor. (o motore)* наскáковати

naskoč//it' -í -ia *dok.* 1 *do čoho (za jazdy)* наскочіти, вискочіти, вскочіти *до чого* 2 *выскочіти, выступити*; *na čele mu* ~ila žila на челі ёму выступила жыла; ~ili mu zimomriavky перебігли ёму мурянки по хырбёти 3 *(o motore)* наскочіти

náskok -u *m* предстигнутя с, выгода ж, náskok *m*; *mať* ~ máti предстигнутя; *získať pred niekým* ~ *niekoľkých metrov* випередити дакого на дакілько метрів, máti náskok *před* даким дакілько метрів; *mať v niečom dvojročný* ~ *pred niekým* опередити дакого в дачім о два ро́кы

naskrutk//ovat' -uje -ujú *dok.* нашрубовати

naskrz, naskrze *prisl.* 1 *наскрізь, скрізь*; *guľka prebila dosku* ~ *guľka* пробила до́ску *наскрізь* 2 *(celkom, úplne)* ці́лком; ~ *zlý* ці́лком недобро́ый • *skrz-naskrz* скрізь-наскрізь; *zmokol som skrz-naskrz* я *наскрізь* змо́кнув, я змо́кнув до ниткы

naskutku *prisl. expr. (ihned')* одра́зу же, та́кой

naskyt//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* 1 *обяви-ти ся, указати ся*; ~la sa mu *možnosť* ёму *указала ся* *можность*; *pohľad, ktorý sa mu* ~ol, ho *očaril* по́гляд, котрый *открыв ся* *пéред ним*, *очаровав ёго* 2 *взникнути*; ~ol sa *problém* *выник проблем*

naskyt//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 *представляти ся* 2 *взника́ти*

následkom *predl. s 2. p. kniž.* *наслідком*; *в резулта́ті чо́го*

následník -a *m* 1 *наслідник*; ~ *trónu* *наслідник престόлу* *або* *трóну* 2 *(nasledovník)* *настúпник, продо́вжовате́ль* *m*

následnos//ť -ti *ž* *наслі́дованость*; *časová* ~ *часо́ва наслі́дованость*

následný *слі́дуючий, да́лший* • ~ *dedič práv.* *наслі́дник*

násled//ok -ku *m* *наслі́док, наслі́дность*; *to bude mať neprijemné* ~ку *тото́ бу́де ма́ти неприя́мны наслі́дки*; *mať za* ~ *piečo* *повле́чі за собо́в да́штó*

nasledovaniahodný *завго́дний* *напо-дóбнёваню*; ~ *příklad* *при́клад, завго́дний* *напо́добнёваню*

nasled//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *koho* *наслі́довати за кым, іти по слі́ді за кым*; ~uj *ma!* *ідь або наслі́дуй ме́не!* 2 *koho, čo pren. (napodobňovať)* *наслі́довати* *чі́єму при́кладу, іти по* *чі́ім слі́да́м*; ~ *dobrý príklad* *наслі́довати до́брий* *при́клад* 3 *(byť na rade)* *наслі́довати, іти*; ~uje *prestávka* (*тепе́рь*) *па́вза* *або* *перéпва*; *teraz* ~ujem *я тепе́рь наслі́дую* *я* 4 *z čoho (vyplývať)* *наслі́довати, вплива́ти*; *z toho* ~uje, *že ...* *з того* *вплива́ти, же ...*

nasledovateľ -a *m* *наслі́довате́ль, на-слі́дник*

nasledovník -a *m* *наслі́дник*

nasledovný *слі́дуючий, да́лший*

nasledujúci *слі́дуючий, да́лший*

naslepo *prisl.* *наслі́по*

naslin//it' -í -ia *dok.* *насли́нити*

naslovovzatý: ~ *odborník* *на сло́во взя́тый* *або* *ді́йсний шпе́ціаліста*

nasľub//ovat' -uje -ujú *dok.* *наобі́цяти, на-слю́бовати*

nasmet//it' -í -ia *dok.* *насмі́тити*

nasmrad//it' -í -ia *dok. expr.* *насме́рдіти*

nasmrad//núť -ne -nú *dok. expr.* *насме́рдіти*

násoben//ec -ca *m mat.* *(у)мно́жыме*

násobilk//a -y *ž* *таблі́ця мно́жіня*

násobil//it' -í -ia *dok.* 1 *mat.* *умно́жовати* 2 *pren. (zväčšovať)* *звё́кшовати, умно́жати*

násobiteľ -a *m nat.* *мно́жыте́ль* *m*

násobn//ý *кра́тний*; ~é *číslovky gram.* *кра́тны* *чі́словкы*

másob//ok -ku *m* *кра́тне*

nasol//it' -í -ia *dok.* 1 *(zakonzervovať)* *за-со́лити*; ~ *mäso* *засо́лити* *мясо* 2 *komu expr.* *насо́лити* (*горя́чих да́когому*) 3 *komu expr.* *всо́лити, влі́пити*; ~ili *mu desať rokov (väzenia)* ёму *всо́лили* *або* *влі́пили* *або* *дали де́сять ро́ків*

naspamäť *prisl.* 1 *наспа́м'ять, на па́м'ять* 2 *з па́м'яті*

naspäť *prisl.* **назад**; *ked sme išli ~ кідь* мы ішли **назад**, *кідь* мы повертали ся; *položiť ~ положить* **назад** *або* на старе місце *або* на місце, де было **перед** тым *або* **вернути**; *poslať ~ вернуть*, *poslať* **назад**

naspiev//ať -a -ajú *dok.* (*na gramofónovú platňu ap.*) **наспівати**

naspodku *prisl.* **1** (*dolu*) **долів**, **насподі** **2** (*zo spodnej strany*) **здолы**

naspomín//ať sa -a sa -ajú sa *dok.* **наспоминати** ся, **часто** **споминати**; *čo sa vás len ~al* **кілько** раз він **споминав** вас

naspor//it' -í -ia *dok.* **нашпорити**, **нагромадити**, **наекономити**

nasrden//ý **нагніваний**, **назлощений**, **сердитий**

naťah//ovať -uje -ujú *dok.* **настяговати** ся; **перевезти** ся; *~ do nového bytu* **настяговати** ся до **нового** **квартеля**

naťah//ovať sa -uje sa -ujú sa *dok.* **настяговати** ся до **квартелю**, **перейти** на **квартель**; *~ sa k niekomu* **настяговати** ся **ку** **дакому**; **переселити** ся **к дакому**

našlo *prisl.* **навсё**

našlať -ne -nú *dok.* **1** **настати**, **наступити**; *~li mrazy* **настали** **морозы**; *~li nové časy* **настали** **новы** **часы**; *~li večer* **настав** **вечор**; *~lo ticho* **настало** **тихо**, **стало** **тихо** **2** (*odohrať sa*) **наступити**, **выникнути**, **підняти** ся; *~la zmea* **настала** **зміна**; *~la panika* **выникла** *або* **підняла** **ся** **паника**; *~li požiar* **выник** **огень**

naštavajúc//a -ej *ž* *hovor.* **будуча** (*женá*)

naštavajúc//i -eho *m* *hovor.* **будучий** (*муж*)

nastav//ať -ia -ajú *dok.* **1** **набудовати**, **наставляти**; *~ domov* **наставляти** **дóмів** **2** (*naklást'*) **наставити**

nastav//ať -a -ajú *nedok.* **1** **наставати**, **наступати** **2** (*odohrávať sa*) **проходити**; **взникати**, **появляти** ся

nástav//lec -са *m* **надстáвець**; **насáдець**

nastav//it' -í -ia *dok.* **1** **наставити**; *~ prsia* **наставити** **груді**; *~ ústa na bozk* **наставити** **уста** на **поціловáня**; *~ nohu* **ніекому**

підставити **ногу** **дакому** **2** **постáвити**; *~ rascu* **постáвити** **пасть** **3** *tech.* **наставити**, **натягнути**; *~ mechanizmy* **наставити** **механізми**; *~ cieľník (pušky)* **наставити** **цільник**; *~ si správny čas* **наставити** **годиньки** (*спрáвни*); *~ clonu fot.* **наставити** **цлону** *або* **діафра́му** • *~ uši* **наставити** **у́ха**

nástavný **надстáвный**

nastavovac//í **1** **надстáвлюючий**; на **надстáвлёвaня**; *~ia skrutka* **надстáвлююча** **шрýбка** **2** (*dajúci sa predlžovať*) **надстáвный**

nastavovač -а *m* *tech.* **настáвлёвач**

nastav//ovať -uje -ujú *nedok.* **1** (*nohu ap.*) **підставляти** **2** **стáвити**; *~ rascu* **стáвити** **пасть** **3** *tech.* **наставляти**, **набудовати**, **стáвити**, **монтовати** **4** (*predlžovať*) **надставляти**, **продóвжовати** **5** (*časove*) **продовжыти**

nasteh//ovať -uje -ujú *dok.* **настеговати**, **пришити** **стéгами**; *~ rukáv* **настеговати** **рукáв**

nástenk//a -у *ž* *hovor.* **настінка**, **настінны** **новиньки**

nástenn//ý **стіно́вый**, **настінный**; *~é hodiny* **настінны** **години**; *~á tара* **настінна** **мáпа**; *~é poviny* **настінна** **новинкá**; *~ kalendár* **настінный** **календáрь**

nastiel//ať -a -ajú *nedok.* **настеляти**, **постилати**

nastlať **настеліе** **настелу** *dok.* **постелити**, **постеляти**

nástojčiv//ý **налігáвый**, **насто́ючий**; *~á potreba* **налігáва** **потрéбность**; *~á prosba* **насто́ююча** *або* **налігáва** **прóсьба**

nástoj//it' -í -а *nedok.* *na čom* **настоёвати**, **тырвати** на **дачім**

nastokáv//ať, **nastokýn//ať** -a -ajú *nedok.* **надівати**, **насáджовати**, **навлікати**, **напіховати**

nastok//núť -ne -nú *dok.* **надіти**, **насадити**, **напіхнути**, **навлечі**; *~ si prsteň na prst* **надіти** **пéрстін** на **пáлець**; *~ mäso na vidličku* **напіхнути** **мясо** на **вилку**

nastol//it' -і -іа *dok.* 1 (zaviesť) завести; ~ nový poriadok завести новый порядок 2 взнести, предложить; ~ otázku взнести вопрос

nastol//ovat' -uje -uju *nedok.* 1 заводити, установлювати 2 (otázku ap.) взнашати, предлагати

nástrah//a -у ž 1 (vnadidlo) приманка 2 *pren.* пасть, лесь; odolať ~ám уникнути лєсти або пасти

nastrašený настрашенный, перестрашенный, выстрашенный

nastraš//it' -і -іа *dok.* настрашати, перестрашати, выстрашати

nastraž//it' -і -іа і **nastráž//it'** -і -іа *dok.* 1 (pascu) поставити; (sieti) розоставити 2 (o ušiach) напнути, заострити

nastraž//it' sa -і sa -іа sa *dok.* збыстрити, прислухати ся, стати ся осторожным

nastrč//it' -і -іа *dok.* 1 (nastoknúť) надіти, насадити, навлечі, натягнути 2 (podložiť) підставити, підложити, надставити, підсунути, вопхати

nástrčk//a -у ž *tech.* насадка

nástrčkový: ~ klúč *tech.* насадковый ключ

nástrel -u *m voj.* застріл

nastrel//it' -і -іа *dok.* 1 *pofov. voj.* застріляти; ~ rušku застріляти пущку 2 *šport.* настрілити або трафити лоптов; ~ súpera настрілити або трафити (лоптов) противника; ~ tyč трафити (лоптов) до жерди

nástrelný застрілюючий і застрілный; ~ terč застрілюючий терч або ціль

nastrel//ovat' -uje -uju *nedok.* 1 *pofov. voj.* застрілювати 2 *šport.* ударяти або трафляти лоптов

nastriek//at' -а -aju *dok.* 1 настрікати, напрыскати; ~ vodu do tváre настрікати воду до твара 2 (zafarbit') нанести фарбу (ропнорбошователєм)

nastriel//at' -а -aju *dok.* 1 настріляти (в бівшиї мірі) 2 *šport.* набити (много голів)

nástrih -u *m* настриг, настригнута

nastrih//at' -а -aju *dok.* настричі, настригати

nastrih//núť -ne -nú *dok.* надстричі, надпізати

nastrk//at' -а -aju *dok.* 1 *kam* напхати 2 *čo na čo* навлечі, натягнути

nastrkáv//at' -а -aju, **nastrk//ovat'** -uje -uju *nedok.* 1 надівати, всувати, втискати, упхавати 2 *čo na čo* навлікати, наліховати 3 *čo* підставляти, підкладати, підсувати

nástroj -а *m* 1 срьдство; *pracovné* ~е робоче срьдство; *výrobné* ~е срьдства выробы 2 інштрумент; *lekárske* ~е лікарськы інштрументы; *kováčske* ~е ковальськы інштрументы; *hudobné* ~е музикальны інштрументы 3 *pren.* срьдство, інштрумент; *jazyk je ~om dorozumievania ľudí* язык є срьдство дорозумлєваня людєй; *rozhlas ako ~ propagandy rádio* як срьдство пропаганды; *byť slepým ~om niekoho* быти сліпым срьдством в руках дакого

nástrojár -а *m* інштрументалник

nástrojár//eň -ne ž інштрументалный цех; майстерська на выробу, опрау і ремонтваня срьдств

nástrojársk//y інштрументалный; ~а *dielňa* інштрументална майстерська

nastroj//it' -і -іа *dok.* 1 (*pripraviť*) поставити; положить; *pofov.* наставити; ~ *pascu* поставити пасть 2 *pren.* (*naladiť*) наставити

nastroj//it' sa -і sa -а sa *dok.* приправити ся, приготовить ся, наладити ся; *dieťa sa nemôže ~ do spánku* дітина не може заснути; дітина не може наладити ся спати

nástrojov//ňa -ne ž інштрументалня, ремонтівня

nástrojov//ý vrôzn. *význ.* інштрументалный; ~á *oseľ* інштрументална оціль; ~á *hudba* інштрументална музика

nastrúh//at' -а -aju *dok.* 1 настругати; ~ *triesok* настругати трісок 2 натєрти морков

nástup -u *m* 1 наступ, вступліня; ~ на *vojenskú službu* наступліня на военську службу; ~do *zamestnania* наступ до

робóты; ~ do funkcie **наступ** до фúnкції **2** (*započatie*) **наступ**; ~ do práce **наступ** до робóты, зачати робити; *pred* ~om cesty пéред **наступом** на дорóгу; ~ do jarných prác зачáток ярных робóт **3** (*príchod*) **наступлiня**, зачáток, приход; ~ zimu приход *áбо* **наступ** зими; ~ повеj еpoxy зачáток нóвой епóxy **4** (*ofenzíva*) **наступ** **5** (*do dopravného prostriedku*) насаджiня; *pred* ~om do lietadla пéред насаджiнeм до ероплáну **6** *voj.*, *tel.* **наступ**, сходжiня; ~ je o ôsmej hodine **наступ** є о óсьмiй гóдинi; ~ na rozsvičku **наступ** на зарядку *áбо* рáнну фiзкултúpy; slávnostný ~ účastníkov olymпиády славноóстный *áбо* святочный **наступ** учáстникiв олимпiáды; ~! (*povel*) **наступ**! **7** *hud.* вступлiня, зачáток

наступca -u *m* наспiдник, настúпник; *stať sa* ~om niekoho стáти наспiдником дакóго; ~ трóну наспiдник трóну

наступиš/te -ťa, **наступisk/lo** -a *s* **1** *žel.* перóн, мiсце на настúпованя **2** *voj.* позицiя на атакú

наступ/it' -í -ia *dok.* **1** (*do dopravného prostriedku*) сiсти, вóйти, настúпити; ~ *prednými dvermi* настúпити перéднiми(a) дверями *áбо* на перéднi двéри; ~ do radu настúпити до ряду **3** постúпити, вступи-ти; выйти, явити ся; ~ do zamestnania настúпити до слúжбы *áбо* робóты; súper nenastúpil (*k zápasu*) протiвник не настúпив; ~ do práce настúпити до робóты; ~ vojenskú službu настúпити на воєньску слúжбу; ~ cestu выпутувати; одправити ся на дорóгу; ~ dovolenku настúпити доволéнку; ~ na trón настúпити на трон; ~ na niečie miesto настúпити на дачiє мiсце **4** (*prísť*) настúпити, прийти; ~ila jeseň настáла *áбо* пришлá óсiнь

наступníctvo -a *s* *práv.* наспiдство, настúпництво

наступník -a *m* **1** настúпник **2** *práv.* на-спiдник

наступní/y *príd. k* **наступ**; ~á stanica настúпова станiця; ~ termín настúпный

тérмин (*до слúжбы*); ~á audiencia пéрша офіцiальна авдiєнцiя; ~é územie *voj.* позицiя на атакú

nastup//ovať -uje -ujú *nedok.* **1** (*do dopravného prostriedku*) настúповати, вхо-дити, посадити ся **2** (*zoraďovať sa*) стрóити ся, постáвити ся **3** настúпати, вступáти; виходити, являти ся; ~ úrad вступáти до úряду; ~ do práce настúпати до робóты, приходити до робóты; ~uje mužstvo hostí на грiско приходiть комáнда гóстiв; ~ cestu отпрáвити ся на дорóгу; ~ dovolenku настúпити на доволéнку; ~ na niečie miesto настúповати на дачiє мiсце **4** (*prichádzať*) настúпати, приходити

nastýk//ať -a -ajú *dok.* понавлiкáти, понапiховати

nasuger//ovať -uje -ujú *dok.* внутити, нану-тити, всуѓеровáти

nasucho, na sucho *prisl.* **1** в сухiй формi, без вóды, без вóлгкостi; насúхо, на сúхо; *stravovať sa* ~ стравовáти ся насúхо **2** досúха, насúхо; ~ *vyuťierať* поутерáти насúхо *áбо* досúха • *obísť al. vyviaznuť* ~ выйти сухим iз вóды

nasúk//ať -a -ajú *dok.* **1** насукáти **2** *expr.* (*narobiť*) наробити, виробити (*во великú kiькостi*)

nasu//núť -nie -nú *dok.* насúнути, навлечi, надложити

nasuši//it' -í -ia *dok.* насушыти, высушити

nasvedč//ovať -uje -ujú, **nasviedč//ať** -a -ajú *nedok.* čomu свiдчiти, насвiдчовати, докáзовати даштó

nasycl//ovať -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* насычовати; ~ *hladných* насычовати голодных; ~ *vodou* насычовати водóв; ~ *kyslíkom chem.* насычовати кiслорóдом

nasycl//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* насычовати ся

násyп -u *m* нáсып; *železničný* ~ желiзнiчный нáсып

nasyp//ať -e -ú *dok.* насыпати • ~ *piesok do očí* некому насыпати пiсóк дакóму в óчi

nasýp//ať -a -ajú *nedok.* сыпати, повнити

nasyp//ať sa –e sa –ú sa *dok.* насыпати ся, нападáти, вникнути, достáти ся даждé
nasýp//ať sa –a sa –ajú sa *nedok.* сыпати ся, пáдати
nasýtený *v rôzn. význ.* наїджéный, насы-чéный
nasýt//it' –i –ia *dok. v rôzn. význ.* насытити; ~ hladného насытити голоднóго; ~ roztok насытити рóсток
nasýt//it' sa –i sa –ia sa *dok. v rôzn. význ.* насытити ся
náš zám. наш
našepk//ať –á –ajú *dok.* 1 нашéпкати 2 (*v škole*) нашéпкати • čert mi to ~al чорт мі тотó нашéпкав, чорт мéне поплянтав, нечíстый поплянтав
našepkávač –a *m* 1 інтріа́н 2 (*v škole*) нашéпковач
našepkáv//ať –a –ajú *nedok.* 1 шéпкати, нашéпковати 2 (*v škole*) нашéпковати
našetr//it' –í –ia *dok.* нашетрити, нашпори-ти, нагаздовáти, наекономити
našin//ec –са *m* краян, наш чоловiк, свiй чоловiк
naširoke *prisl.* 1 нашырóко; ~ otvorit' náruč нашырóко отворити náруч 2 (*podrobne*) обшырні, подрiбно; ~ sa rozhovorit' о пиéсot подрiбно рoсповiдáти о дачiм • ~naďaleko шырóко-далéко, де не глянеш áбо де не попозéраш
našiť našije našijú *dok. v rôzn. význ.* нашыти; ~ vrecká na kabát нашыти кiшéні на кáбат; ~ košieľ нашыти сорóчок
našív//ať –a –ajú *nedok. na čo* нашывáти
nášivk//a –y ž нашывка
naškrab//ať –e –ú, **naškriab//ať** –e –u *dok.* 1 нашкрябати 2 (*načistiť*) нашкрéптáти, начiстити; ~ zemiakov нашкрéптáти бандýрок 3 *expr. (pačarbať)* нашкрябати; ~ list нашкрябати письмо
naškrk//núť –ne –nú *dok. expr.* назнáчити, познáчити, начеркнýти
naškrobl//it' –í –ia *dok.* накрохмалити
naškvár//it' –í –ia *dok.* нашквáрити; ~ oškvarkov нашквáрити шквáрок

našľap//ovať –uje –ujú *nedok. na čo i bezpredm.* наступáти, нашляповати
našliap//nuť –ne –nu *dok. na čo i bezpredm.* настýпити, нашляпнути
našmátr//ať –a –ajú *dok. hovor.* напыцяти, намáцати
našmink//ovať –uje –ujú *dok. zastar.* намалéвáти; намасковáти, нарiмовáти
našmik//ovať sa –uje sa –ujú sa *dok. zastar.* намалéвáти ся; намасковáти ся, нарiмовáти ся
našpikovaný 1 *kuch.* нашпiковáный 2 *pren. hovor. expr.* нашпiковáный; напхáтый, наповнéный
našpik//ovať –uje –ujú *dok.* 1 нашпiковáти 2 *pren. hovor. expr.* набити, наповнити
našpor//it' –í –ia i **našpor//ovať** –uje –ujú *dok. hovor.* нашпорити, нашпоровáти, нагаздовáти, наекономити
našpúl//it' –í –ia *dok.* высунути, вышпулити, вытягнути (*rámby*)
našsk//ý наш (як у нас), свiй, свóйский; ~é travy náшы звыкы; ~ človek наш áбо свiй чоловiк
naštart//ovať –uje –ujú *dok.* наштартовáти (мóтор)
našťastie, na šťastie *modálny výraz* на щáстя, к щáстю
naštep//it' –í –ia *dok. záhr. aj pren.* заскiпити
naštiep//ať –a/-e –ajú/-u *dok.* наколóти (дрýв); нащiпати (тpи́сок)
naštiep//it' –í –ia *dok.* надколóти, злéгка рoсщiпити; ~ dosku нащiпити дóску
naštim//ovať –uje –ujú *dok. hovor. expr.* наладити, наштiмовáти; ~ husle наладити гýсли
naštrb//it' –í –ia *dok. čo* 1 выщербити 2 *pren. expr.* нарушыти, пошкóдити; ~ priateľstvo нарушыти приятельство; ~ hladký priebeh пиéсoho нарушыти глáдкый ход дачóго; ~ česť niekomu доткнýти ся чéсти дакóго
naštrb//it' sa –í sa –ia sa *dok.* 1 выщербити ся; pohár sa ~il край пóгара одбив ся áбо выщербив ся 2 *pren. expr.* пошкóдити ся, выщербити ся

naštrb//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** вищербляти *што* **2** *pren. expr.* пошкоджувати *што*, робити шкоду чому, шкідити *што*

naštrb//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* **1** вищербляти ся **2** *pren. expr.* пошкоджувати ся

naštud//ovat' -uje -ujú *dok.* **1** *škol.* наштудувати, навчити **2** вучити, навчити; ~ divadelnú hru навчити пєсу

naštv//at' -e -ú *dok. hovor.* **1** нагнівати, назлостити **2** *proti komu* поштвати, нагуцкати *protiv čógo*

naštv//at' sa -e sa -ú sa *dok. hovor.* нагнівати ся, назлостити ся

našuchor//it' i **našušor//it'** -í -ia *dok. expr.* (в)стрепати; ~ perinu стрепати перину; ~ seno розбити або поперевертати сіно

našuška't p. **našepka't**

natáč//at'¹ -a -ajú *nedok.* **1** намотовати, навивати; ~ niť на сівку намотовати нитку на цівку; ~ si vlasu накручовати (собі) волоси або волося **2** накручати; ~ film накручати фільм **3** (*nahrávať*) записовати, награвати (на *грамофонову плáтню, магнетофонову páску*) **4** спустити; ~ motor спустити мотоп **5** обертати; ~ doľava обертати доліва

natáč//at'² -a -ajú *nedok.* наливати, проциджувати; ~ víno do fliaš наливати вино до фляшок, розливати вино до фляшок

naťah//at' -á -ajú *dok.* **1** натягати; по-вытяговати **2** начерпати, напумповати, наповнити; ~ vodu начерпати воды

naťahovac//i **1** натягуючий; ~ie lano натягуючий штрáн; ~ harmonika гармонія **2** (*so spružinou*) натягуючий; ~ie hodiny наткрúчуючі години; ~ia hračka натягуюча грáчка

naťahovač -a m *anat.* постя(i)говач

naťahovačk//a -y ž, *obyč. v mn. č.* ~y *hovor.* гáдки, звáды

naťah//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** (*napínať*) натяговати, напинати **2** (*zakladať*) натяговати; ~ struny, sieť натяговати струны,

сітку **3** (*obliekať*) натяговати, облікати; ~ si rukavice натяговати рукавиці; ~ si pohavice облікати або натяговати нogaвиці **4** протяговати; ~ ruku протяговати рýку **5** вытяговати; ~ krk вытяговати шыю **6** (*ťahat', mykať*) тóргати, тягати; ~ za rukáv тóргати за рукáв **7** натяговати; ~ у нaть-говати гóдины; ~ kohútik (*na puške*) на-тяговати когúтик **8** *koho expr. (doberat' si)* драждити, гнівати, злостити • ~ поху по-наглати; ~ uši натяговати ýха, напинати слух

naťah//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* **1** постяговати ся, вытяговати ся, напинати ся; guma sa ~uje túma ростягує ся **2** (*napínať sa*) натяговати ся, напинати ся **3** (*vystierať sa*) протяговати ся, тягати ся; ~ sa за piečim тягати ся, протяговати рýку за дачím **4** вытяговати ся, вытяговати шыю **5** s kým *hovor. expr.* гáдати ся, тягати ся **6** *expr.* зосмішнёвати наподобнёванєм, злостити едén дрýгого **7** *expr. (namáhať sa)* намагати ся, трапити ся, тяжко робити

natank//ovat' начерпати, натанковати; ~ benzín начерпати бєнзін (*до ávta*)

natár//at' -a -ajú *dok. expr.* натарати; наплєсти, намолóти, наспівати

nate *cit.* náте; ~ berte si! náте, бєрьте!

natenko *prisl.* на тóнко, тонкóв вєрствов, тонкими(-а) вєрствами; тонкими(-а) фáлатками або кускáми, на тонкы фáлаткы; ~ patrieť на тóнко натєрти; ~ rozval'kať cesto на тóнко розвáлькати тісто

náter -u m **1** вєрства фáрбы; покритя, нáтер; izolačný ~ ізолáчне покритя; základný ~ основный нáтер **2** лáкiрoвáня; вєрства лáку; ~ на пáбутку лaкoвáня заряджіня **3** зафарбіня, óдтін, скрáшлєвaня, лaкoвáня **4** *hovor.* зóвнiшньoсть, (вонкáйшa) фóрma

nateraz *prisl.* нaтєпєрь, пóкы, тєпєрь

natér//ovat' -uje -ujú *dok.* натєрти дєгтєм **natešený** нaтiшєный, нaрáдoвaный, oбрá-дoвaный, рáдiстный

natiah//nuť -ne -nu *dok.* 1 (*napnúť*) натягну́ти, напну́ти 2 (*založiť*) натягну́ти; ~ sieť (*volejbalová ap.*) натягну́ти сітьку 3 (*obliecť*) натягну́ти, одблечі, надіти 4 (*vystrieť*) натягну́ти; ~ ruku натягну́ти руку́ 5 вытягну́ти; ~ krk вытягну́ти шыю; 6 натягну́ти; ~ hodiny натягну́ти або накрутити го́дини; ~ kohútik (*na puške*) натягну́ти когу́тик 7 (*pretiahnuť*) рoстягну́ти, пересилити; ~ si šlachy пересилити собі свáлы 8 *koho expr.* назлостити • ~ поху натягну́ти но́гы, ускóрити кро́ки; ~ uši наострити ўха

natiah//nuť sa -ne sa -nu sa *dok.* 1 рoстягну́ти ся, вытягну́ти ся 2 (*napnúť sa*) натягну́ти ся, напну́ти ся 3 *za čím* потягну́ти ся 4 (*povystierať sa*) прoтягну́ти ся 5 *kde na čo* (*fahnúť si*) рoстягну́ти ся на чім, лячі на што 6 *expr.* (*padnúť*) рoстягну́ти ся, упа́сти 7 (*pretiahnuť sa*) нaтoргну́ти ся, пересилити ся

natiecť natečie natečú *dok.* нaтeчі

natierač -a *m* малярь, фарбяр; лакі́рник
natieračsk//ý малярський; лаки́рований; ~é práce малярськы робóты; ~ štetec малярська щітка; ~ dielňa малярська майстерська

natieračstv//o -a *s* малярство; лако́ваня

natier//ať -a -ajú *nedok.* 1 *čo na čo* нaтeра́ти што на што, чім што; ~ masť на chlieb нaтeра́ти шмáлець на хліб 2 *čím* нaтeра́ти, мастити; ~ chorého masťou нaтeра́ти хвóрого ма́стєв 3 *čím* (*farbiť*) фарбити, покрывáти; ~ lakom покрывáти ла́ком, лаковáти

natier//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* нaтeра́ти ся, мастити ся; ~ sa masťou нaтeра́ти ся або мастити ся ма́стєв

nátierk//a -y *ž kuch.* паштéка (*на нaтeрáня хліба i m. n.*); ~ на palacinku потeрка на пaлaчінкы; chlieb *s* ~ou помащeный (*з дaчím*) хліб; ovocná ~овoцiнóвa пoмaзáнка

natísk//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* внўчoвaти ся, нaнўчoвaти ся; втeрáти ся; ~ sa otázka нaнўчe ся вoпрóс

natis//núť -ne -nú *dok.* 1 *do čoho* нaпoвни-ти, нaпxáти до чoгo 2 *komu čo* (*nanútiť*) нaнyтити, внyтити

natis//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* 1 *kam* нaпxáти ся 2 *komu* нaнyтити ся, внyтити ся, втeрти ся *ky kómu*

natk//ať -á -ajú *dok.* нaтkáти

natlač//iť ¹ -í -ia *dok.* нaтoлoчiти; нaби-ти; ~ kapustu do suda нaтoлoчiти або нaдóптaти кaпýстy до бóчки

natlač//iť ² -í -ia *dok.* нaдpyкoвáти

nátlak -u *m* нyчiня, дoнўчoвaня; hospodársky ~ eкoнoмiчнe дoнyчiня; robiť ~ на niekoho рoбити нaнyчiня, нyтити дaкóгo; urobiť niečo pod ~om рoбити дaштó пiд нyчiнeм

natičť natičie natičú *dok.* 1 нaтoвчi; ~ orechov нaтoвчi ópixiv 2 *do čoho* нaби-ти до чoгo; ~ klincoв нaбити клинцiв 3 (*narozbijať*) нaбити, нaтoлoчiти, нaпxáти 4 *expr.* (*nabiť, poraziť*) рoзбити, нaбити; ~ súpera рoзбити прoтiвникa

nato *prísl.* 1 (*potom*) пóтiм, пo тiм 2 зáтo; prišiel som sem ~, aby ... я пpишóв тy зáтo, жéбы ...

natoč//iť ¹ -í -ia *dok.* 1 нaмoтáти, нaкpy-тити, нaвити; ~ si vlasy нaкpyтити собі вóлoсы або вóлoся 2 нaкpyтити; ~ film нaкpyтити фiлм 3 (*nahrať*) зaписáти (*на гpаmofонóвy плáтню, мaгнeтoфoнóвy пáску*) 4 спyстити; ~ motor спyстити мóтop 5 (*pootočiť*) oбepнyти

natoč//iť ² -í -ia *dok.* нaпляти, нaбрáти, нaчeрьпaти

natoč//iť ³ -í -ia *dok.* вьсyстpyжити, вьтoчiти (*на сyстpyжнiй мaшынi*); ~ veľa súčiastok вьсyстpyжити вeлe дeтáлeй

natoľko *prísl.* нaтiлькo, до тaкoй мiрy

natráf//iť -í -ia *dok.* 1 *na koho*, *čo* нaтpáфити, нaрáзити 2 (*prísť*) пoпáсти; dobre ~ дóбpи пoпáсти, нaчac пpийти

natráp//iť sa -í sa -ia sa 1 нaтpáпити ся, нaмўчiти ся 2 *koho* дóвгo тpáпити

natrč//ať -a -ajú *nedok. expr.* 1 вьсyвáти, вьсyнoвaти 2 вьсyнути пiд нic, yкázoвaти

natřč//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 *высывати* ся; ~ sa z okna *высывати* ся з óкна 2 *указовати* ся

natřč//it' -í -ia *dok. expr.* 1 *высунути* 2 *сунути* під нис, указати; ~ ruku *натягнути* рýку

natřč//it' sa -í sa -ia sa *dok.* *высунути* ся (*iz óкна i m. n.*)

natřen//ovat' -uje -ujú *dok.* *čo šport.* *натреновати* ся в чим; *освоїти* áбо *научити* ся *што*

natrep//ať -e -ú *dok. expr.* 1 (*naklást'*) *накласти*, *наложити*, *натрепати* (*во великй кýлькосту*); ~ do polievky zeleniny *накласти* до пóливкы зеленины 2 (*natárat'*) *натарати*, *накецати*, *натрепати* 3 (*zbit'*) *змолотити*, *змастити* 4 *prep.* (*porazit'*) *набити*, *розбити*; ~ súpera *розбити* протівника

natrh//ať -á -ajú *dok.* *čo, čoho* *нарвати*, *наторгати* чóго

natrh/nút' -ne -nú *dok.* *надорвати*, *наторгнути*

natrh//nút' sa -ne sa -nú sa *dok.* *надорвати* ся, *наторгнути* ся

natrias//ať -a -ajú *nedok.* 1 *натрясати*, *трясти*; na voze nás ~alo *на вóзі нас натрясáло*; ~ dieťa na rukách *колысати* дитину на рукáх 2 (*perinu ap.*) *встрепати*

natrias//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 *трясти* ся; hlava sa mu ~ala *гóлова ёму тряслá* ся 2 *expr.* (*tancovat'*) *трясти* ся; *скáкати*, *підскáковати*

natriasť *natrasie* *natrasú* *dok.* 1 *натрясти*; ~ jablk, hrušiek zo stromu *натрясти* яблoк, грýшoк зo стрóму 2 (*perinu ap.*) *встрепати*

natriesk//ať -a -ajú *dok. expr.* 1 (*napchat'*) *набити*, *напхати* 2 (*zbit'*) *збити*, *набити*, *натріскати* 3 *prep.* (*porazit'*) *набити*, *розбити* **natriet'** *natrie* *natrú* *dok.* 1 *čo na čo* *натерти* *што на што* 2 *čim* *натерти*, *намастити* 3 (*lakom, farbou*) *налаковати*, *нафарбити*

natrpkastý *трошечкы* *терпкый*, *наторьпкнутый*, *з терпкым смáком*

nátrub//lok -ka/-ku *m* 1 *tech.* *натрýбок* 2 *hud.* *наýсток*

natruc *prísl. hovor.* *назпóсть*, *натрýц*; *ako ~* *як назпóсть*

natrús//it' -í -ia *dok.* *россыпати*, *пороссыповати*, *насыпати*; *намервити*; ~ otmrviniek *намервити* *окыршынок*

natrvalo *prísl.* *навсё*

natuho *prísl.* *наміцно*, *міцно*, *силні*; ~ *uviazať* *міцно завязати*

natuch//núť -ne -nú *dok.* *слабо стýхнути*, *натýхнути*

natuchnutý *натухнутый*, *трошечкы затухнутый*

natúr//a -y *ž hovor.* *натýра*, *харáктер*, *пoвáга*

naturál//ie -íi *ž mn.* *č.* *натурáлії*; *platit' v ~iách* *платити* в *натурáліях*

naturalist//a -u *m* 1 *натурáліста* (*пocлiдóвник нaтурáлізмy*) 2 *hovor.* *самоýчка*

naturalistický *натурáлістичный*

naturalizm//us -u *m* *натурáлізм*

naturaliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. práv.* *натурáлізовати*

naturaliz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok. práv.* *натурáлізовати* ся

naturáln//y *натурáльный*; ~e *hospodárstvo* *натурáльне гoспoдáрcтво*; ~a *daň* *натурáлна дaнь*; ~ *mzda* *натурáлна выплата*; ~ *byt* *фірёмный квáртель*

naturel -u *m* *харáктер*, *натура*; *umelecký ~ (herca)* *худóжня нaтýра*

naturist//a -u *m hovor.* *самоýчка*

naučen//ie -ia *s* *поучiня*, *рáда*

nauč//it' -í -ia *dok.* 1 *koho, čo* *научити кóго чóму* 2 *koho na čo, čomu* *приучити кóго к чóму*; ~ *deti skromnosti* *приучити дiтeй к скрóмности*

nauč//it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 *čo, čomu* *научити* ся, *приучити* ся *чóму*; ~ *sa plávať* *научити* ся *плáвати*; ~ *sa poriadku* *научити* ся *пóрядку* 2 *čo (naštudovat')* *выучити*, *научити* ся; ~ *sa nasпамáť* *научити* ся *наспáмьят* 3 *na čo i s neurč. (zvyknút' si)* *приучити* ся, *привыкнути к чóму*

náučný *дiдактiчний*; ~ *slovník* *енцiклопeдiчний словник*; *енцiклопeдiя*

náuk//a -y ž **1** (*veda*) нау́ка; občianska škola. *zastar.* граждáньска вы́хова **2** (*učenie*) учі́ня, теорія, по́гляд

nauklad//at' -á -ajú *dok.* нау́кладáти, уложы́ти (*edén kólo drúgogo, vo veľikú kíl'kostu*), наложы́ти

náust//ok -ka/-ku *m* на́у́сток

náušnic//a -e ž на́ушні́ця

nautik//a -y ž морепла́вання, морехо́дство

navádz//at' -a -ajú *nedok.* **1** *koho na čo* наговóрєвати *kógo na што*, підпíховати *kógo k чóму* **2** *tech.* наводити; ~ *raketu* на *cieľ* наводити раке́ту на *ціль*; ~ на *obežnú dráhu* (*družicu ap.*) наводити на орбі́ту

nával -u *m* **1** на́вал; ~ *krví* на́вал кро́ви; ~ *pávštevnikov* на́вал навщівників **2** *pren.* на́вал; ~ *citov* на́вал чýвств; *v ~e* *zlosti* в нава́лі злóсти **3** (*tlačénica*) на́вал; *pri pokladnici* *je ~* при *káci* є на́вал **4** (*veľké množstvo*) ма́са, на́вал

naváľ//at' -a -ajú *dok.* **1** наваля́ти; ~ *stromov* наваля́ти мно́го стрóмів **2** (*na hromadu*) наваля́ти, звалити (*na ednú mícce*) **3** *expr.* (*naložiť*) навалити, наложы́ти; ~ *kořom sepa* наваля́ти коня́м сі́на **4** *pren. expr.* навалити, завалити; ~ *úloh* завалити робóтов; ~ *daní* задусити да́нями • ~ *ako svini do válova* вы́надати послі́дніми(-а) сло́ва́ми

naváľ//at' sa -a sa *dok. neos.* (*o snehu*) на-валити

navall//it' -i -ia *dok.* **1** (*nahodit'*) навалити, наложы́ти **2** (*opriet'*) навалити, притис-нути **3** *čo expr.* навалити чóго, завали-ти, наложы́ти, зтяжы́ти *чим*; ~ *roboty* *niekomu* завалити да́кого робóтов

navall//it' sa -i sa -ia sa *dok.* **1** (*naklonit' sa*) наклонити ся, нахы́лити ся **2** (*opriet' sa*) мі́цно опéрти ся, притиснути ся **3** (*nahnúť sa*) навалити ся; *slzy sa ~ili do očí* ей нагорну́ли ся слы́зы до очéй; *krv sa mu ~ila do tváre* кров навали́ла ся ё́му до тва́ри

návar -u *m* *tech.* нава́рка

navár//at' -a -ajú *nedok. tech.* нава́рєвати

navar//it' -i -ia *dok.* наварити, наготовити, при́прáвити, при́готовити, зварити; ~ *obed* наварити обі́д • ~ (*si*) *kaše* наварити ка́шы; *zjedz, čo si ~il sam kášu* наварив, сам і зьї́дж

navar//it' -i -ia *dok. tech.* наварити **navar//it' sa** -i sa -ia sa *dok. tech.* наварити ся **navarovať** *p.* **navárat'**

naváz//at' -a -ajú *nedok.* навозити; ~ *zem* навозити зе́млю

naváz//it' -i -ia *dok.* **1** нава́жыти, звáжыти; ~ *kilo múky* нава́жыти кі́ло му́кы **2** розва́жыти; ~ *jablák* розва́жыти я́бка

naváz//it' -i -ia *dok.* (*nahnúť*) наклонити, выхы́лити, нагну́ти

naváz//it' sa -i sa -ia sa *dok.* наклонити ся, нахы́лити ся, нагну́ти ся

navážk//a -y ž наважа́ння, возі́ня да́чóго; ~ *zeminy* наважа́ння зе́млі

naváž//ovať -uje -ujú *nedok.* нагынáти, на-клоня́ти

naváž//ovať sa -uje sa -ujú sa нагынáти ся, наклоня́ти ся

navečer *prísl.* під ве́чор, к ве́чору; ве́чор

navečer//at' sa -ia sa -ajú sa *dok.* навечéряти ся, пове́чєряти

návej -a *m* за́вей

naveky *prísl.* **1** наві́кы, ві́чні, навсе́ **2** *hovor.* (*vždy*) все • ~ (*vekov*) а́мен на ві́кы ві́чны

naveľa *prísl.* ко́нє́чні, на́ко́нєць; ~ *si dal povedať* на́ко́нєць я ё́го пересвѣ́дчів, на́ко́нєць да́в со́бі по́ві́сти

naverb//ovať -uje -ujú *dok.* наведе́рбовáти

naverímboha *prísl. hovor.* без роздúмовáня, без ува́жовáня, наслі́по, бесцї́лні

náves//ť -ti ž *odb.* зна́мі́ня, сі́гнал

návestid//o -a s *žel.* семафо́р

návest//ie -ia s **1** сі́гнал, зна́мі́ня; ~ *povelu* сі́гнал ку кома́нді **2** *práv* (сýдне) позва́ня

naveš//at' -ia -ajú *dok.* навіша́ти (*obraziv, bínizny*)

návetern//ý оберну́тый прóтив ві́тру, протівіте́рний; ~á *strana* протівіте́рна сто́ро́на, протівіте́рний бі́к

návetr//ie -ia s протівіте́рна сто́ро́на, протівіте́рний бі́к

naviac *prísl.* **1** (*navyšē*) навыше (плáну), на дова́жок **2** о́крем то́го, попри́тім, приті́м **naviat'** naveje navejú *dok.* навяти **navial//zat'** -že -žu *dok.* навязáти; ~ uzlov навязáти ўзлів

navidomoči *prísl.* очивидно, явні; на оча́х **navier//at'** -a -ajú *nedok.* **1** пұхнути, набіговати; ~a mi hrča na čele набігує мі гырча на челі **2** (*o žilách*) налива́ти ся, опұховати **3** (*opúchat'*) опұховати, напұховати, пұхнути

naviest' navedie navedú *dok.* **1** *koho* на чо навéсти, наговорити ко́го на што, підпұхнути ко́го к чо́му **2** *tech.* навéсти; вывести

naviezt' navezie navezú *dok.* навéзти; ~ zeminu навéзти зéмлі

navigác//ia -ie ž навiра́ція

navigačn//ý навiра́чный; ~é přístroje навiра́чне заряджіня

navigátor -a *m* навiра́тор

navíjací навива́ючий; ~ stroj навива́юча машина; ~ vales навива́ючий вало́к

navíjač¹ -a *m* *tech.* навива́ч

navíjač² -a *m* (*robotník*) навива́льник; намот́ник

navíjačk//a¹ -y ž *tech.* навива́юча а́бо мотáлна машина

navíjačk//a² -y ž (*žena*) навива́чка, мотáл-ни́чка

navíjadl//o -a *s* навия́к

navíjak -a *m* *tech.* навия́к, мотáчка

navíjár//leň -ne ž *tech.* мотáлный цех

navíj//at' -a -ajú *nedok.* навивáти, намот́овати

navill//núť -nie -nú *dok.* навинути, намотáти

navill//núť sa -nie sa -nú sa *dok.* навинути ся, намотáти ся

navit'¹ *p.* navinút'

navill//t' -je -jú *dok.* навити, звити (*во великій кількості*); ~ vepsov навити вінців

navláč//it' -i -ia *dok. expr.* наносити, назнашáти, наволочіти

navláč//it' sa -i sa -ia sa *dok.* **1** наносити ся, назнашáти ся, наволочіти ся **2** *do čoho*

(*vniknúť*) вóйти, достати ся, вникнути до чо́го **3** *s kým* *hovor.* до́вго волочіти ся *nedok. за кým*

návlačk//a -y ž *tech.* валчекóве spoйня

navlas *prísl.* ці́лком, наво́лос, абсолу́тні то́чно; sú si ~ podobní они подóбны е́ден на дрýгого (е́дна на дрýгу) як дві квáпки вóды; ~ rovnaké ці́лком а́бо абсолу́тні е́днакы

navlhč//it' -i -ia *dok.* навогчіти

navlhč//ovat' -uje -ujú *nedok.* наво́гчовати

navlh//núť -ne -nú *dok.* наво́гнути

navliec' navlečie navlečú *dok.* **1** (*navrch*) надіти, натягну́ти; ~ obliečku na perinu обле́чі а́бо натягну́ти оболóчину на пери-ну; ~ (si) prsteň надіти пёрстiнь **2** (*obliec'*) обле́чі **3** (*vťahnut'*) надіти, вдіти; ~ nit' do ihly надіти нитку до iґлы **4** *na čo* (*nastýkat'*) наздіва́ти пёрлы на нитку

návliečk//a -y ž оболóчина

navliek//at' -a -ajú *nedok.* **1** (*navrch*) надіва́ти, натяговати **2** (*obliekat'*) обліка́ти, надіва́ти **3** (*vťahovat'*) надіва́ти, вдіва́ти **4** (*nastokávat'*) надіва́ти, навліка́ти

návnad//a -y ž примáнка

navnad//it' -í -ia *dok.* *koho* на чо примáнєвати, приваблєвати ко́го чiм

navnad//it' sa -í sa -ia sa *dok.* *na čo* примáнєвати ся, приваблєвати ся чiм

navnivoč *prísl.* нáзмар, на мiзiну, нáніч, на псiй тридсáток; *vvyšť* ~ выiти на мiзiну а́бо нáніч

návod -u *m* **1** поу́чіня, рáда, iнштруќція; ~ на použitie спóсoб ужывáня, iнштруќція о заoбхoджiнi (з чiм), прáвила ужывáня **2** *práv.* підпiховáня, навод́жовáня

návodc//a -u *m* *práv.* наводите́ль, нагова-ряч

návodk//a -y ž iнштруќція, нáвод, прáвила

návoj -a *m* *tech.* нáво́й

navol//at' -á -ajú *dok.* (*napozývat'*) наскли-ковати (*во великій кількості*); ~ hosti на-скликовати гóстів

navoňavk//ovat' -uje -ujú *dok.* напарфи-новáти

navoňavk//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* напарфіновати ся

navonok *prisl.* 1 (*von*) звонка 2 (*zdanlivo*) на око, лем пре фóрму • *vyjsť* ~ указати ся

navosk//ovat' -uje -ujú *dok.* навосковати, натерти вóском; ~ parkety навосковати паркеты, натерти паркеты вóском; ~ lyže навосковати ліжы

navoz//it' -í -ia *dok.* навозити, навезти

návrat -u *m* навернүта, навернення; ~ domov навернення домів; ~ k starému poriadku навернення к старым порядкам

navrátil//ec -sa *m* вернүвший ся

navrát//it' -í -ia *dok.* вернүти

navrát//it' sa -í sa -ia sa *dok.* вернүти ся

návratk//a -y *ž pošt.* навёртка

navráv//at' -a -ajú *nedok.* наговóрєвати, наводити

navrav//iet' -í -ia *dok.* наговорити, навести дакого на даштó

návrh -u *m* пропозиція, проект; zlepšovací ~ рационализаторська пропозиція; ~ zákona проект закона, законопроект; podať ~ подати пропозицію; voľné ~у вóльны пропозиції

návrhár -a *m* модельєр

návrhárk//a -y *ž* модельєрка

návrhárstv//o -a *s* моделовання

navrh//núť -ne -nú *dok.* 1 čo пропонувати, предложити; ~, aby ... предложити, жєбы ...; ~ obálku knihy предложити облóжку книги 2 *koho* предложити, выдвинүти чію кандідатку; ~ niekoho za predsedu выдвинүти дакого за предсідателя 2 čo склáсти проєк чо́го, спроектовати што; ~ budovu спроектовати будóву

navrh//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 čo пропонувати, вносити пропозицію 2 *koho* пропонувати, предлагати, выдвигати чію кандідатку 3 čo складати проект чо́го, проектовати што

navrhovateľ -a *m* автор пропозиції, автор проекту; ~ obálky na knihe автор облóжки; ~ zákona автор закона

návrhov//lý *príd. k návrh;* ~á komisia пропозиційна комісія

navrch 1 *prisl.* навёрх 2 *prisl.* навыше, óкрем того; dať niečo ~ доложити даштó 3 *predl. s 2. p.* згóра, звєрху; над чім

navrchu *prisl. i predl. s 2. p.* навёрху, звєрху, гopі

navrieť navrie navrú *dok.* 1 наврїти; navrela mu hrča na čele наврїла ємү гырча на челі 2 (*o žilách*) налляти ся, напүхнути 3 (*opuchnúť*) напүхнути, опүхнути

navrstven//ie -ia *s geol.* наверствїня

navrstv//it' -í -ia *dok.* наверствити, наслоїти

návrs//ie -ia *s* вершóк, возвышенина, бєрежок

navrt//at' -a -ajú *dok.* 1 (*otvor*) навертїти 2 (*otvoriť*) провертїти; ~ ložisko nafty провертїти місце находжїня на́фты 3 (*veľa*) понавєрчовати, навертїти; ~ dier понавєрчовати дїр

navrtáv//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*otvor*) вертїти, наверчовати 2 вертїти; ~ ložisko nafty наверчовати місце находжїня на́фты

návštev//a -y *ž* 1 навщїва; гость; ~ divadla навщїва теáтра; odplatiť ~у одплатити áбо вернүти навщїву; ~ chorého (lekárom) навщїва хвóрого (дóктором); byť на ~е быти на навщїві áбо як гость; pozvať на ~у позвáти на навщїву 2 (*návštevnosť*) навщївность ж; slabá ~ kina слабá áбо малá навщївность кїна 3 (*host*) гость, навщївник м; má ~у мать гóсті(в), у нєго гóсті, мать навщїву; kniha návštev книга návštv 4 *obycz. v mn. č.* ~y *admin.* приїмáня (навщївників); урядны гóдины, урядны дні; ~у od ôsmej do desiatej (hodiny) урядны гóдины од осьмой до десятой гóдины; ~у v stredu a v piatok урядны дні - сєреда і пятниця

návštevnik -a *m* навщївник, гость м

návštev//ný навщївный; ~é dñi навщївны дні; ~á kniha книга návštv

navštev//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 навщївляти; ~ školu навщївляти шкóлу; ~ prednášky навщївляти лекції 2 (*chodiť na návštevu*) робити контрóлі; ходити як гóсті; навщївляти

navštivenk//a -y ž візїтка, візїтна картка
navštiv//it' -i -ia *dok.* 1 (*mesto ap.*) навщїви-
 ти 2 (*prísť na návštevu*) прийти на навщїву,
 прийти в гóсти; ~ chorého навщївити
 хворóго 3 *koho pren.* (*o nešťasti, chorobe*)
 постигнути

navýk -u m 1 *odb.* нáвык 2 (*zvyk*) звук
navyk//at' -á -ajú *nedok. koho na čo* звыкáти
na што, приучáти кóго к чóму

navyk//at' sa -á sa -ajú sa *nedok. na čo*
 приучати ся к чóму

navyk//at' si -á si -ajú si *nedok. na čo*
 звыкáти собі, приучáти ся к чóму

navyk//núť -ne -nú *dok. koho na čo* звыкнути
 собі *na што*, приучіти кóго к чóму

navyk//núť si -ne si -nú si *dok. na čo*
 привыкнути, звыкнути собі; приучіти ся
 к чóму

navyknutý *na čo* навыкнутий;
 привыкнутий, приучёный к чóму

navymýšľ//at' -a -ajú *dok.* навыдúмовати,
 напридúмовати; нацигáнити

navyše 1 *prísl.* навыше, óкрем тóго,
 в придáвок; byť ~ быти навыше 2 *predl.*
 s 2. р. навыше чóго; ~ plánu навыше
 плáну

navzájom *prísl.* взаємні, едén дрýгого,
 едén дрýгому; lišiť sa ~ одлишовати ся
 едén од дрýгого

navzdor, navzdory 1 *prísl.* нáприк, натрúц
 2 *predl.* s 2. р. прóтív чóго, не позерáючи
na што

navždy *prísl.* навсé • raz (a) ~ раз (i) навсé
nazad *prísl.* 1 нáзад 2 дозáду, на свóе
 мїсце; odzrieť sa ~ попозерáти ся áбо
 обзрїти ся áбо оглянути ся дозáду

nazadku *prísl. hovor.* назáді, од зáду; на
 кінце; stať ~ (*v zástupe ap.*) стояти на
 кінце áбо в зáді

nazajtra *prísl.* назáвтра

nazál//a -y ž *lingv.* носóвый звук

nazalizác//ia -ie ž *lingv.* назалізáція

nazaliz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.*
lingv. назалізóвати ся

nazáln//y *lingv.* носóвый, назáльный;

~e vokály, konsonanty носóвы глáсны,
 соглáсны áбо консонáнты

nazber//at' -á -ajú *dok.* назберáти; назни-
 máти; ~ za hrnček smotany назберáти
 гóрня сметáнки

nazber//at' -á -ajú *dok.* назберáти, зробит
 склáдки; ~ sukňu насклáдати сýкну

nazbier//at' -a -ajú *dok.* 1 набрáти,
 назберáти; ~ hribov назберáти (мнóго)
 грибів; ~ dreva назберáти (мнóго) дрыв;
 ~ skúsenosti назберáти óпыт, набрáти ся
 óпыта 2 (*pri zbierke*) назберáти; ~ sto Eur
 назберáти сто Евр

nazbier//at' sa -a sa -ajú sa *dok.* назберáти
 ся, набрáти ся

nazbíj//at' -a -ajú *dok. expr.* збити (*vo veli-*
kých кількості), назбивáти

nazbíj//at' -a -ajú *dok. expr.* наздерáти,
 накрáсти; надóбыти; ~ reňazí наздерáти
 пінязей

nazbyt *prísl. kniž.* нáзвыш, надміру; byť ~
 быти нáзвыш; mať ~ нечóго мáти нáзвыш
 áбо надміру дачóго

nazd//at' sa' -á sa -ajú sa *nedok.* дýмати,
 раховáти; ja sa ~ám, že ... я дýмам, же ...

nazd//at' sa² -á sa -ajú sa *dok.* подýмати;
 ešte sa ~ajú, že ... они ічі подýмають áбо
 мóжуть подýмати, же ... • ani sa nenazdáš,
 а už je преč не стигнеш оглянути ся, а ёгó
 уж нет

nazdáv//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* дýмати,
 здавáти ся

nazdier//at' -a -ajú *dok. expr.* наздерáти,
 накрáсти

nazeran//ie -ia s 1 пóгляды, тóчка зóру,
 розуміння 2 *filoz.* розуміння, познавáня

nazer//at' -á -ajú *nedok.* 1 (*dívať sa*)
 позерáти; зазерáти; ~ do knihy позерáти
 до книги; ~ do obloka зазерáти до óкна;
 ~ z okna позерáти з óкна 2 *na čo pren.*
 позерáти *na што*, роззерáти, розгледáти
што, односити ся к чóму; ako ty ~áš *na*
 túto otázku? як ты позéраш на тот вопрóс?;
 якé твоё одношіня к тóму вопрóсу? 3 *filoz.*
 познавáти

nazhán//at' -a -ajú *dok.* 1 *expr.* (získat') достáти, назганяти, роздобыти, задовáжyти (во велику́ кількості)

nazhrń//at' -a -ajú *dok.* 1 назгарнати, назберáти (до кóпы) 2 *expr.* нагромадити

nazhromažd//it' -í -ia *dok.* назберáти, нагромадити

nazlostený нагніваний, намосурéный, злий, назлощéный; *expr.* *hovor.* напалéный

nazlost//it' -í -ia *dok.* назлостити, нагнівати

nazlost//it' sa -í sa -ia sa *dok.* назлостити ся, нагнівати ся

nazmar *prisl.* нáзмар, навнівоч; *vyjst'* ~ вийти нáзмар, надáрьмо пропáсти; знівочíти ся

naznač//it' -í -ia *dok.* 1 (*urobit'* *znak*) назнáчити, указáти 2 (*zapisat'*) зазнáчити, написáти 3 (*urobit'* *náznak*) зробити нáznak 4 *čo* (*v reči*) назнáчити на *што*; дати порозумити *што* 5 (*vytyčít'*) намітити, указáти; ~ *směr* дáльшого вývoja указáти дорóгу дáльшого рóзвитку

naznač//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 (*robiť* *znak*) назнáчовати, указовати 2 (*zapisovat'*) назнáчáти, записовати 3 (*robiť* *náznak*) назнáчовати 4 *čo* (*v reči*) назнáчовати *што*, дáвати порозумити *што* 5 (*vytyčovať*) назнáчáти, указовати

naznak *prisl.* горізнáчки, на хырбéт, на хырбéті; *lahnúť* si ~ лячі горізнáчки, лячі на хырбéт; *plávať* ~ плáвати на хырбéті

náznak -u *m* 1 *čoho* нáznak на *што* 2 *čoho* (*symptóm*) прізнак, сімптóм 3 на *čo* (*v reči*) нáznak; *hovoriť* v ~och говорити в нáзнаках

náznakovitý назнаковито, в óбщix рисах **náznakový** *príd. k* нáznak 1; ~ *opis* назнаковýй óпис, óпис в óбщix рисах

názor -u *m* пóгляд, тóчка зóру, аспéкт; *svetový* ~ пóгляд на світ; *mať* *vlastný* ~ на *niečo* máти свій пóгляд на даштó; *mať* *iný* ~ на *niečo* máти інший пóгляд на даштó; *som*

toho ~u, *že* ... я того пoгляду, *že* ...; я думам (собі), *že* ...; *podľa* *môjho* ~ з мóєго пóгляду, по мóєй тóчкы зóру, по-мóєму

názorný наглядный

názorový *príd. k* нáзор; ~é *rozdiely* розділны пóгляды; ~ *boj* боротьбá пóглядів, ідеологічна боротьбá

náz//ov -vu *m* нáзва

nazrieť *nazrie* *nazrú* *dok.* 1 заглянути 2 *do čoho* познакомити ся з *чим*; вóйти *do čoho*; ~ *do problematiky* вóйти до проблемáтики
• ~ *niekomu* *do karát* назріти дакóму до карт, рoскрити дачію гpy; ~ *do fľaše* выпити, напити ся

nazv//at' -e -ú *dok.* 1 (*pomenovat'*) назвáти 2 надати; ~al *ma* *hlupákom* він винадав мi до дураків, він назвáv мéне дуракóм

názvoslovlíe -ia *s* термінолóгія

nazvyš *prisl.* навыше; *mať* ~ *niečoho* máти дачóго навыше; *byť* ~ быти навыше

nazýv//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*pomenúvať*) назывáти 2 надавáти

nazýv//at' sa -a sa -ahú sa *nedok.* 1 (*volať* sa) назывáти ся, звáти ся; *ako* sa to ~a? як тóтó называ́ть ся áбо зве ся 2 (*dávať* si *meno*) назывáти себе; назывáти едén дру́гого 3 винадавáти

nažal//ovat' -uje -ujú *dok.* на жа́ловати ся

nažat' *nažne* *nažnú* *dok.* нажа́ти, накосити (*травы*)

naživ//at' -a -ajú *nedok.* жыти (вeдно з дакым), знаша́ти ся, вихо́дити дóбри; ~ *v svornosti* жыти дру́жні, жыти в згóді

nažive *prisl.:* *byť* ~ быти живым; *ostať* ~ остáти живым, остáти нажыво; *udržať* sa ~ утримати ся при живóті; *nechať* ~ остáти жыти, остáти нажыво

nažiklý пожовтівший, жовтовáтый

nažobr//at' -e -ú *dok.* нажóбрати, выпросити (*просячі дóвггий час*)

nažrať sa *nažerie* sa *nažerú* sa *dok.* 1 (*o zvieratách*) наїсти ся 2 *vulg.* (*o ľudoch*) нажер́ти ся

neaktuálny неактуáльный

nealkoholický безалкогольний; ~é nápoje безалкогольні напитки

neamerický 1 неамерицький 2 *polit.* антиамериканський

neandertálský неандертальський; ~ člověk неандертальський чоловік, неандерталець

neantagonistický неантагоністичний

neartikulovalý неартикулований, нечленороздільний; ~é zvuky неартикуловані звуки

nebadaný невидимий, непомітний

nebadatel'ný непомітний; ~ prechod (*od niečoho k niečomu*) непомітний перехід

nebesá, nebesia 1 *p.* nebo 2 (*nad postelou*) záves, бóлда, болдахін

nebeskí *v různ. význ.* небесный; ~á klenba небесный облук; ~é telesá небесны тіла, небесны звiзды; ~á hudba *pren.* райска музика

nebešťan -a *m* небожитель *m*

nebezpečnost -a *s* небеспечность; smrtelné ~ смертельна небеспечность; ~ ohň! (*ako výstraha*) небеспечность огня!; byť *v* ~í быти в небеспечности; vystavit sa ~iu выставити ся небеспечности • *na vlastne* ~ на властну небеспечность

nebezpečný небеспечный; životu ~ небеспечный для живота

neblahý дурный; неприятный; ~é následky неприятны následky; ~é tušení дурны предчувствования

neblí -a *s v různ. význ.* nébo; hviezdnaté ~ звiздне néбо; zatiahnuté ~ затягну́те néбо; ~ na zemi *pren.* зéмский рай • spať pod holým ~ом спáти під го́лым néбом; ako blesk z jasného ~a як гром з ясного néба; ako by bol z ~a spadol a) (*nečakane*) як бы з néба упáв; б) як бы з місяця упáв; učený nikto z ~a nepadol у́ченым ни́хто не наро́див ся; peniaze mi nepadajú z ~a мi пiнязi не па́дають з néба; zniesol by jej aj modré z ~a він го́товий для не́й знéсти мiсяць з néба; дав бы ей i синé з néба; vychvalovať do ~a выхвáлэвати до небéс; do ~ volajúca krivda до néба кличúча крив-

да; čitiť sa *v siedmom* ~i быти áбо чу́ти ся в сéмім нéбі

nebobelasy *kniž.* небéсно-синій, небéсный

nebodaj čast. неўжто, га́дам; ~ aj vy ste tam boli? неўжто i вы там были?; ~ ide sem? га́дам він iде́ ту

nebohatý небога́тый

nebohý¹ небі́жчик, небóгий, покі́йний, мертвый, уме́ртый

nebohý² -ého покі́йний, покі́йник

nebojácny *kniž.* небоязливый, смі́лий, одва́жний

nebojs/a -u *m expr.* небоязливый, смі́лий, одва́жний чоловік

neborák -a *m* бiдняк

nebotyčný *expr.* барз висо́кий, підніма́ючий ся до небéс

nebožiak -a *m expr.* бiдняк, бiдняга

nebožieč -a *m* свéрдлик, свéрдель

nebožka -y *ž expr.* небі́жка, покі́йниця

nebožký¹ покі́йний, небі́жчик, мертвый

nebožkí² -ého покі́йний, покі́йник, мертвый чоловік

nebožtík -a *m hovor.* небі́жчик, покі́йник, уме́ртый

nebytlíe -ia *s* небы́тия; rozhodovať o byti a ~í niekoho рі́шати да́чий о́суд

nebyvalý необча́йный; ~ rozmach hospodárstva необыча́йный ро́звиток господа́рства

necelý непóвний, неці́лий; ~ meter неці́лий ме́тер; ~é kilo неці́ле кі́ло; ~ých šestnásť rokov непóвних шiстна́дцять ро́ків

necesér [nes-] -u *m* несесéр, скринька, ташчiчка

necest/a -y *ž:* ísť cistou~ou íти до́ро́гов недорóгов

necitelný нечу́встующі́й

necitlivý 1 нечу́встующі́й; ~é miesto (*na pokožke*) нечу́встующе мiсце; ~ prístroj нечу́встующі́й апарáт 2 нечу́встующі́й; ~ člověk нечу́встующі́й чоловік

necitný нечу́встующі́й

ne cudný немора́льний, а́морáльний, негáньбливый, негáне́бный, безочі́вий;

~é reči неганьбливы речі; ~é tance непристойны танці

nečakan/ý 1 нечekanый, неочekованный;

~ host' нечekanый гость 2 (*prekvapujúci*)

неочekованный, наглый, непредвiдженный;

~á správa неочekована вiсть; ~á porážka

непредвiджена прoгра

nečas -и *m* непогoда, зла погoда, доджлива погoда

nečasový неактуальный, застаралый

nečastý рiдкий, зрiдкавый

nečestný нечестный, бесчестный

nečinne *prisl.* без дiла, без робoты, неактiвнi; ~ sedieť сидiти пасiвнi; сидiти нiч не робячи

nečinnosť -ti ж безробoтность, пасiвность, неактiвность

nečinný безробoтный, пасiвный, неактiвный

nečistot/а -у ж нечiстoта

nečistotný нечiстoтный, недбáющий o чiстоту

nečist/ý *v rôzn. význ.* нечiстый; ~é ruky нечiсты рýкы; ~ kov нечiстый метáл; ~á pleť нечiста кoжа; ~ vzduch нечiстый вoздyх; ~práca *hovor.* нечiста робoта; ~á hra нечiста гpa; ~á minulosť нечiста минýлость; ~é úmysly нечiсты зáмiры • ~ duch нечiстый дyх

nečítan/ý 1 нечiтанный 2 (*nespočítaný* без рахoвáня • dostal ~ých достáло ся ёмý дость

nečitateľný нерозберáющий, невыразный, неясный, не дающий ся прочiтáти; ~ rukopis нечiтáющий рýкoпис; ~ podpis нерозберáющий пiдпис

nečlánkovan/ý нечленороздiльный; ~é zvuku нечленороздiльные звýкы

nečudo *vetná prisl.* нечýдо, не ё што чýдовати ся

nečujn/ý нечýтый; ~é kroky нечýты крoкы

nedajbože 1 недайбoже, нияк, не а не; ~ sa postaviť на поху недайбoже постáвити ся на нoгы, я нияк не мiг постáвити ся на нoгы 2 *čast.* не дай бог; keby sa to,

~, dozvedel, ... кiдь бы вiн, не дай бог, дознáв ся o тiм, ...

ned'aleko *prisl. i predl. s 2. p.* недалёко; ~

mňa недалёко од мeнe

ned'alek/ý недалёкий, близкий; ~é mesto недалёке мiсто

nedávno *prisl.* недáвно

nedávny недáвный

nedbaj -а *m expr.* 1 недбанливeць, не-порядник 2 непорядный, лайдáцкий чoловiк

nedbajský непорядный, лайдáцкий

nedbal/ý 1 непорядный; недбанливый; нечiстoтный, неогабáный 2 непорядный, лайдáцкий, повёрхний; ~é písmo непорядный пóчерк

nedbanliv/ec -са *m* 1 непорядник 2 лáйдак, недбанливeць

nedbanliv/ý 1 непорядный 2 недбанливый, лайдáцкий; ~á práca недбанлива робoта; ~ k niečomu недбанливый к дачoму

nedb/at' -á -ajú *nedok.* 1 на чо не дбáти, не брáти до уváгы *што*, опoверьгáти чiм; ~ на rady priateľa не слýхати рáды приятеля, опoверьгáти áбо одмiтовати рáды приятеля; ~ám na nič, idem tam ё мi вшыткo ёдно, я iду там 2 o чо не стáрати ся o *што*; ~ o chorého не стáрати ся o хвóрого; ~ o svoj zovňajšok не стáрати ся o свiй вонкáйшок, быти недбанливым

nedefinovateľný неопредiлений, невызначенный, недефiновáнный; ~ pocit неопредiлене áбо неясне чýство

nedel'/а -le ж недiля; Veľkopočná ~ *náb.* Великодня недiля, Пáска

nedeliteľný недiлимый, нероздiлюющий, нероздiльный; ~ celok ёдине цiлe

nedel'ňajší, nedel'ňý недiльный; ~ oblek недiльный áнцyг, святóчный áнцyг; ~ oddych недiльный oдпoчiнок; nedel'ňe poviny недiльны новинкы

nedisciplinovaný недiсциплiновáнный

nediskrétn/ý недiскрётный, нетáктный, нескрoмный; ~а otázka нескрoмный вoпрoс

nedobrý недобрий

nedobytný неприступный, недобитный;

~á pevnosť неприступна кріпость; ~ pokladnica недобитна каса

nedočkavlec -са *m* нетерпеливец

nedočkavosť -ti ž нетерпеливость • horieť ~ťou горіти нетерпеливостев

nedočkavý нетерпеливый

nedohľadný недоглядный, невидный, незірный; ~é diaľku недоглядны да-лєкости

nedochôdca -ťa *s pejor.* недоносок

nedokázateľný недоказуемый

nedokonaly недокональный

nedokonavlý *gram.* незавершённый; ~ vid незавершённый вид; ~é sloveso часослєво незавершёного віда

nedokončený недоробённый, незакінчєнный; ~é dielo незакінчєнный твір

nedomyslený недодуманный; непродуманный; ~ plán непродуманный план

nedonosení недоносённый; ~é dieťa недоносєна дітина, недоносок

nedorozumeníe -ia *s* недорозуміння, незгода, гадка

nedoručiteľný *pošt.* невручєнный; ~ list невручєне пїсьмо; письмо, котрє не мже быти вручєне

nedosiahnuteľný недосягаемый, достігнутый

nedoslýchavý глуховатый, наглухлый; маючий слабый слух

nedospelý неовнолітний, неспілый

nedostatočný -ej ž *škol.* недостатня (оцінка)

nedostatočný недостатний; ~ prospech *škol.* недостатня успішность

nedostat/ok -ku *m 1* недостаток, хыбованя; pre ~ piešoho із-за недостатку дачо́го; pre ~ času із-за недостатку часу́ **2** (núdza) біда, недостаток (*hovor.*); žiť v ~ku жыти в біді **3** недостаток, манко; zbaviť sa ~kov одстраніти недостаткы, збавити ся манка
nedostihnuteľný, nedostižný *kniž.* недостигаемый, недосягаемый; ~ vzor недосягаемый тіп

nedostupný *v rôzn. význ.* недоступный, неприступный; ~á literatúra недоступна література; ~é bralo неприступна скала; senove ~ недоступный по ціні

nedotklivý чутливый, уразливый

nedotknuteľný недотыкаючий, хранєнный
nedotknutý недоткнутый, непорущєнный, хранєнный; obed zostal ~ обід зостав недоткнутым; ~á príroda непорущєна áбо панєньска природа

nedouk -a *m* недоучка

nedovidieť -i -ia *dok. 1* неовідіти, не відіти; tak ďaleko ~ím так далєко я не віджу **2** (*zle vidieť*) слáбо відіти

nedovolený недоволєнный, заказанный; ~ zákrok а) (*potrat*) аборт б) *šport.* грубость

nedozerný **1** недоглядный, неовідный, незєрный; ~á rovina недоглядна рівніна; ~é diaľku незєрны далєкости **2** огро́мный, далєко іду́чий; ~é následky далєко іду́чі наслідкы; to má ~ význam тотó мать велике значіння

nedôsledný непослідовный, поверхный, плиткый

nedôstojný неводный, неводный; ~é správanie неводное поводжіння

nedôvera -y ž неовіра

nedôverčivosť -ti ž неовіра ж

nedôverčivý неовіруемый; ~ človek неовіруемый чоловік; ~ pohľad неовіруемый погляд

nedôvtipný **1** недовыселный, обмеджєнный **2** нехапавый

neduh -u *m* хворота

neduživý хорлявый, болєстивый, мляндравый, слабый; ~é dieťa хорлява дітина; ~é telo мляндрáве тіло

nedvojzmyselný недовозмыселный, єднозначный, вызначєнный, ясный; ~ výrok недовозмыселне выповіджіння; ~ postoj ясна позиція

nedychateľný: ~ vyduch тяжкый вóздух, тяжкодыхаючий вóздух

neekonomický неєкономічний, неєкономный

neestetický неэстетичный

nefajčiar -a *m* некурячий; ~i (*nápis*) для некурячих

nefalšovaný нефалшованный, оригинальный, дійсний, правдивый

neforemný нефоремный, бесформный, тарбавый

negáč/ia -ie *ž* негация, отрицания *aj gram.* : ~ -ie *filoz.* негация негаций

negatív -u *m fot.* негатив; ~ *plastiky odb.* форма на одливания (схвы)

negatívny 1 негативный, отрицательный; ~ *postoj k niečomu* негативне отношения к дачому; ~a *stránka niečoho* негативна сторона дачого; ~ *posudok* негативне посужения, негативна одозва; ~ *nález lek.* негативный результат (анализа); ~e *číslo mat.* отрицательне число; ~ *elektrón fyz.* отрицательный электрон 2 *fot.* негативный; ~ *obraz* негативный образ, негативне зображения

negližé *neskl.* с неглиже *neskl.* с, домашне облечіня

neg/lovať -uje -ujú *nedok.* неговати, отрицати

negramotný неграмотный, безграмотный

neh/la -y *ž* ніжность; *materinská* ~ материнська ніжность; *pohľad plný* ~у погляд повный ніжности; ніжный погляд

nehanbliv/lec -са *m* неганбливецъ, неганэбник

nehanblivý неганбливый, неслышный

nehanebník -a *m* неганэбник, неганбливецъ

nehanebný 1 (*hnusný, hanebný*) ганэбный, невыхованный, неморесный; ~ *čin* ганэбный поступок 2 (*nehanblivý*) неганэбный, неганбливый

nehasen/ly *odb.* негашёный, негасёный; ~é *varno* негашёне вапно

nehatený негачёный, вольный, безбарьерный; ~ *rozvoj* безбарьерный розвиток

nehistorický неисторичный, антиисторичный; ~ *prístup k faktom* антиисторичный підхід к фактам

nehluchý нечутый, тихый, беззвучный, бесшумный; ~ *chod stroja* бесшумный або тихый ход машины

nehmatateľný надсмысловый, нематериальный, духовный

nehmotný надсмысловый, нематериальный, духовный

nehnutel'ný *práv.* непереходячий, неперемещующий; ~ *majetok* непереходячий маесток

nehobľovaný/ý негоблёванный, невыглаженный; ~á *doska* негоблёвана доска

nehod/la -y *ž* нещастна пригода, гавария, нещастя; *stala sa mi* ~ стала ся ми нещастна пригода

nehodno *vetná prísl.* не стоить, не выплатить ся • *ani psa* ~ *vyhnať von* ани пса не годить ся выгнати вонка, добрый гадза ани пса вонка не выжене

nehodnoverný несполягливый, похыбный

nehodný 1 (*mravne zlý*) недостойный, незаслужующий собі дашто; ~ *človek* недостойный чоловік 2 *čoho* недостойный, не заслужующий; ~ *dôvery* недостойный довіры

nehorazn/ly *kniž.* абсурдный, несмысленный, глупый, негоразный; ~a *lož* негоразна лож; ~a *orovázlivosť* абсурдна оповажливость

nehoriav/ly негорящий/негорячий, невоспламеняющий ся; ~é *látku* негорящий/негорячі вещества

nehospodárny негосподарный, неэкономный

nehostinný *kniž.* негостинный, невитачный; ~ *kraj* суровый край

nehrdzavejúci неярджавяющий

nehumanný негуманный, нелюдский

nehybn/ly непогибающий; ~é *telo* непогибающее тіло; ~é *ticho* мерве тихо

nehygienický негигиенический

nehynúc/li *kniž.* неувядающий, негынущий, вічний, бессмертный, немертёльный; ~ *pamiatka* вічна памать; ~e *zásluhy o niečo* бессмертны заслугы о дашто

nech¹ *časť. 1* (vyjadruje želanie) най; ~ zvířazí spravodlivosť най переможє справодливость; ~ pride най прийде; ~ ťa tu viac nevidím жєбы я тєбе ту вєцє раз не вїдїв, най тєбе ту вєцє раз не вїджу **2** (vyjadruje resignáciu) най; nech! най! но і най! • ~ sa páči! про́шу! ~ ho parom vezme! най єго чорт берє! ~ som Kubo, ak to nie je tak (гей) провалити ся мї на тїм мїсцї, кїдь тотò не є так

nech² *spoj. 1* (uvádza vedľajšiu predmetovú vetu) жєбы, най; prid' skôr, ~ ťa nečakáme прийдь скорше, жєбы мы тєбе не чєкали; povedz mi, ~ ťa vezme so sebou повїч ємý, жєбы він взяв тєбе з собòв або най він вòзьме тєбе з собòв **2** (uvádza vedľajšiu podmienkovú vetu) кїдь; ~ som tebou, nedovolil by som to na твоїм мїсцї або бути я на твоїм мїсцї, я бы не дозволив тотò; ~ prídem o päť minút skôr, nestane sa to кїдь бы я пришòв о пять минút скорше, тотò бы не стáло ся **3** (uvádza vedľajšiu prípusťkovú vetu) най; vezmem to, ~ je ako chce най б́уде што б́уде, а я вòзьму тотò; по ро́дме, ~ je po tvojom но по́дье, най б́уде по-твоєму

nechápaný нехапáвий, непорозуміючий, нерозуміючий; ~ člověk нерозуміючий чоловік; ~ pohľad непорозуміючий по́гляд

necharakterný бесхарактérный, нехарактérный

nech//ať -á -ajú *dok. 1* (ponechať) охабити; ~ dvere otvorené охабити двєрі отворєны; ~ deti doma охабити діти дòма; ~ na pamiatku охабити на пáмятку; ~ písomný odkaz охабити записку; ~ si klobúk на hlavě не знимáти кáлап з гóловы, охабити собї кáлап на гóловї; ~ čakať на seba охабити чєкати на сєбе; ~ celú noc horieť lampu охабити горїти лáмпу цілу ніч; ~ po sebe stopy охабити по собї слїды **2** (zanechať, opustiť) охабити, опустити; ~ ženu охабити або опустити женý; ~ prácu охабити робòту; ~ fajčenie перестáти або шмáрити кúрити **3** (nedotknúť sa) охабити, не дотýлити ся, не знєпоко́євати; ~aj

ho! зохáб, не дотýлюй ся єго! **4** s neurč. (dovoliť, neprekázať) дати, дозволити; ~ dohovoriť niekoho дати договорити дакому; ~ odísť niekoho охабити дакого одыйти; ~ sa oklamať дати оклáмати ся **5** (rozkázať) казáти, наказáти, просити; ~al som deťom ušiť kabáty я наказáв ушити дїтєм кáбаты; ~al som chlapca ostríhať я казáв остри́чї хлòпця; я казáв, жєбы остригли хлòпця; ~ sa zobudiť просив збуди́ти сєбе • ~ na pokojі охабити на покòї; ~ v kaši охабити в бїді; ~ oči na niekom, niečom не спущáти óчї з дакого, дачòго; ~ prepadnúť škol. охабити пропáсти

nech//ať sa -á sa -ajú *sa dok. na koho*, čo сполягнýти ся, звїрити ся

nechávl/ať -a -ajú *nedok. 1* охабляти **2** (opúšťať) охабляти, опу́щати; pamäť ma ~a я стрáчам пáмять **3** s neurč. (dovoľovať) давáти, позво́лєвати **4** (kazat') казáти, наказáти, просити

nechávl/ať sa -a sa -ajú *sa nedok. na koho*, čo сполїгáти ся, звїрєвати ся

nechránený **1** pred čím нехранєный од чòго; ~ pred dažďom нехранєный пєред доджòм **2** (otvorený) отворєный; ~ oheň отворєный огєнь **3** neoхорòнюючий; ~ prechod žel. neoхорòнюючий перєхїд

necht -a *m 1* нòхть *m*; lakovať si ~у лаковáти нòхті; pestované ~у пєстовáны або дбáны нòхті **2** zool. нїхтик • držať za zubami ~ami пїєщò зубáми-нїхтáми тримати за даштò; ani za ~ ани за нїхтáми, ани кус; ako za ~ як за нїхть; zašlo mi za ~у зашлò мї за нòхті, пáлцї мї закованїли; má smútok za ~ami hovor. žart. мать смýток за нòхтáми, у нєго під нòхтáми смýток

nechtiac *prísł. 1* неочїкованї, неумысєлнї **2** нехотячі, непередвїданї • chtiac-nechtiac вòлькы-невòлькы, хочеш не хочеш

nechtový нòхтєвий

nechú//ť ti ž **1** авєрзїя, óдпор, óдпор к їдлý, антїпáтія, невòля; ~ k jedlu несмáк к їдлý **2** неохòта, нежелáня, óдпор; robiť niečo s ~ou робити даштò неохòтнї або

з неохоты; *vzbudiť* в некоем ~ к нечему
взбудити *ábo* выкликати в даком *ódpор*
ábo аверзію к дачому

nechutenstv//o -a s несмак к їдлу,
хыбованя смаку к їдлу

nechutn//ý 1 несмачный, невкусный, неапетитный; ~á *polievka* несмачна *пóливка*; ~ *obed* неапетитный *обід* 2 противный, odporный; ~ *žart* нешум(в)ный *жарт*

nechytateľný не(по)іманий

neinformovaný неинформованный, неоознакомлённый

neinteligentný неинтелігентный, обмежённый, примитивный

neistot//a -y ž 1 похыбность, недоверие, неистота, неопределённость ж; *pechať* *niekoho v* ~е охобити дакого в похыбности; *byť v* ~е быти в похыбности, быти в недоверии 2 неуверенность ж; ~ *rohybov* неуверенность погынаны 3 незабеспечённость; *právna* ~ правовая незабеспечённость

neist//ý 1 похыбный, неясный, неопределённый, неистый, вагавый; ~ *výsledok* неопределённый *ábo* похыбный *результат*; *je* ~é, *či* *príde* неясно, *ci* *príjde* він 2 похыбный; ~é *kroku* неисты *крóкы*; *jeho hlas bol* ~ *głos* у него был похыбный, *его* *głos* звучав похыбні 3 неспокойный; ~á *situácia* неспокойна *ситуация*; ~é *časy* неспокойны *часы*

nejako prisl. 1 даяк 2 (*akosi*) якось

nejaký 1 даякий, хоцьякий 2 (*akýsi*) *якийсь-то* 3 (*tvoriaci istú časť*) даякий

nejasnos//ť -ti ž 1 невыразность, мятность ж 2 неясность, невызначенность, неопределённость 3 неясность, непорозумённость ж; *vysvetliť* ~ti высвітлити неясны *місця*

nejasn//ý 1 невыразный; ~é *svetlo* неясне *ábo* мятне *світло* 2 неясный, неопределённый, невызначенный; ~é *obrysy* неясны *ограничяня*; *mať* ~é *predstavy* о *piešom* *ма́ти* неясны *представліня* о *дачім* 3 неясный, незрозумілый; ~ *výklad* неясне *ábo* незрозуміле *высвітліня*

nejed//en не еден, мно́гы; ~no *leto* *som tam strávil* я *провів там* не *едно́ літо*; ~ *by sa potešil* не еден бы *обра́довал ся ábo* *поті́шыв ся*

nejednaký неедна́кий, *іна́кшый*

nejednotnos//ť -ti ž (*v niečom*) неедность, неедна́кость, *розді́лность*

nejednotn//ý 1 (*nerovnaký*) не *твóрячий* *едность*, *розді́лный*, *незладже́ный*, *незго́дный*; ~ *postup* *незго́дне діяня* 2 *розді́лений*, *роздво́енный*; *boli sme* ~i у нас не было *едности*, мы были *роздво́ены*

nekal//ý *kniž.* *нечі́стый*, *нечё́стный*, *бесчё́стный*; ~é *úmysly* *нечё́стны* *у́мыслы ábo* *за́мыры*

neklamný *бесхы́бный*; *очі́видный*; *споля́гливый*; ~ *znak* *нечо́го* *споля́гливый* *при́знак* *дачо́го*; ~ *dôkaz* *очі́видный* *до́каз*

nekolkován//ý *неко́лкованный*, *без гербо́вой* *зна́мки*; ~á *žiadosť* *неко́лковане* *пожа́дованя*, *пожа́дованя* *без гербо́вой* *зна́мки*

nekompletný *непо́вный*, *неці́лый*, *некомплéктный*

nekompromisný *некомпромі́сный*

nekonečn//o -a s *filoz., mat.* *неко́нечность* ж; *do* ~а *до* *неко́нечности*, *без кінце*

nekonečn//ý *неко́нечный*; ~é *priestranstvo* *неко́нечный* *про́стір*; ~ *rad mat.* *неко́нечный* *ряд*; ~á *vďaka* *неко́нечне* *подякованя*

nekontrolovateľný *неконтролюю́чий*

nekonvenčn//ý *неконве́нционный*, *орі́гіна́льный*; ~é *piešenie* *орі́гіна́льне* *рішіня*

nekorektný *некорéктный*

nekov -u *m chem.* *не́ков*, *метало́ід*

nekrčiv//ý *некорчі́вый*; ~á *látka* *некорчі́вый* *матері́ал*, *некорчі́ве* *полóтно*

nekresťansk//ý *нехрістія́ньский*

nekritický *некрі́тічний*; ~ *postoj* *некрі́тічне* *одношіня*; *byť* ~ *k* *piešom* *некрі́тічні* *одне́сти ся* *к* *дачому*

nekrológ -u *m* *некроло́г*

nekryt//ý 1 *некры́тый*, *непокры́тый*, *откры́тый*; ~é *auto* *откры́те* *а́вто*; ~ *bazén* *откры́тый* *базе́н* 2 (*nechránený*)

нехранёный, открытый; ~é miesto открыте місце **3** *ekol.* незабесбечёный, не забеспёчуючий ся; ~é bankovky некрыты банкóвки (зóлотом)

nektár -u *m* нектар

nekujný некуючий, не підлягаючий кованю

nekulturný некултурный

nekalifikovaný некваліфікований, без кваліфікації

nelegálny нелегальный

nelen//it' -í -ia *nedok.* (*neotálat'*) не од-
дálёвати, не одкладáти, не вáгати; ~ias
ani chvíľu, pustil sa za ním не одкладáючи
áни минúту, він пустив ся за ним

nelen//it' sa -í sa *nedok. neos.:* ~í sa tu
pracovať ёму не лініє ся робити • komu
sa ~í, tomu sa zelení [*prisl.*] кóму не лініє
ся, тóму зеленіє ся

nelichotiv//ý неліхотівый, необлестный,
ганобливый, ганливый

nelogický нелогичный, алогичный

nelojálny нелояльный

nelson -u *m šport.* (*chmat*) нелсон; dvojité ~
двоітый нелсон

nelúbos//t' -ti ž нелюбость, неволя,
неспокойность; s ~ťou з неспокойностёв,
з чýвством нелюбости

nelubozvučný неблагозвучный, нелю-
бозвучный

neludsk//ý 1 нелюдский, суровый, немі-
лосёрдный; ~é spôsoby немілосёрдны
спóсобы **2** (*nadludský*) нелюдский,
тіранський; ~á pátnaha нелюдська намага

nelúpan//ý нелупаний, нечищений, неочи-
щёный; ~é mandle неочищёны мандлі

nelútostný немілосёрдный, суровый; ~ boj
немілосёрдный бой

nemajetný немастный, бідный, худóбный,
небогáтый

nemálo prisl. немáло; мнóго, дость, за-
вёлё, вёлё

nemalý немалый; великий, енóрмный,
знáчный

nemanželsk//ý непобратый; ~é dieťa не-
мужова дітина, копыла

nemastný 1 немастный, не помащёный
мáслом áбо шмáлцём, без мáсла áбо без
мáсти **2** немастный, пістный • neslaný~
hovor. áни тотó áни тотó, áни рыба áни
мясо

nemčin//a -y ž німецкый язык

nemčinár -a *m škol. slang.* **1** учитель
німецкого языка **2** штудент-германіста

Nem//ec -ca *m* Німець

nemecký німецкый; ~ národ німецкый
народ • ~ vlčiak німецкый вовчак

nemehl//o -a *s pejor.* немéгло, нешікóвный,
немотóрный чоловік, неокресáный, тють-
мак

nemeniteľný незмінючий, незмінный

nemenný незмінючий, незмінный, не-
змінючий ся, єднáкий, все такый

nemenovaný ненáзванный

nemerateľný неміряный, не міряючий, не
даючий ся міряти

nemiern//y надмірный, прегнáный,
безмірный; ~e pitie надмірне питя

nemiestn//y невгодный; ~a rozprávka
невгóдна примітка

nemilo prisl. 1 (*nevľúdne*) неміло, невлюд-
ні, невітáні **2** (*nepríjemne*) неприємні;
bol som ~ prekvarený я був неприєм-
ні заразёный áбо зачудовáный; bol ~
dotknutý він був неміло доткнутый áбо
уразёный

nemilobohu prisl. надáрьмо, непотрібно; ~
trhať čas надáрьмо тратити час

nemilosrdný немілосёрдный, суровый,
бесчýвственный; прикрий; ~ človek
немілосёрдный чоловік; ~ boj немі-
лосёрдный бой

nemilos//t' -ti ž немілость ж • byť odkázaný
на milosť a ~ niekoho быти одказáным на
дічію мілость; byť v ~ti u niekoho быти
в немілости дакóго; padnúť do ~ti упáсти
до немілости

nemil//ý 1 (*neoblúbený*) необлюбёный,
непопулярный **2** (*nevľúdny*) немілый,
невітáный, невлюдный **3** (*nepríjemný*)
неприємный; ~é prekvapenie неприємне

прекваліня *ábo* зачúдованя; ~é spomienky неприємны спомінаня

Nemk//a -y ž Німка

nemluvňa -ľa s грудна дітина, плекана дітина

nemnoho *prisl.* немого, málo, маленько, невелё, трóхы, трóшки, трошечкы

nemoc -i ž хворóта; nákazlivá ~ наказлива хворóта; detská ~ *pren.* дítська хворóта, хворóта віку; morská ~ морська хворóта

nemocensk//á -ej ž *hovor.* 1 (*poistenie*) шпытальска кранкаса *ábo* поистёвня 2 (*príspevok*) підпóра з хворóты

nemocensk//é -ého *s hovor.* підпóра з хворóты; dostávať ~ доставати підпóру з хворóты

nemocensk//ý шпытальський, соціалный; ~é poistenie соціалне поищёня; ~á poistovňa шпытальска кáса

nemocnic//a -e ž 1 шпыталь 2 *voj.* шпыталь; poľná ~ польный шпыталь

nemocničn//ý шпытальський; ~á izba шпытальска ізба; ~á posteľ шпытальска постіль; ~á liečba шпытальске лічіня

nemocn//ý хворый; ~é dieťa хвóра дітина; byť ~ быти хворым, хворіти

nemoderný немодёрный, немóдный

nemohr//a -y ž пантоміма

nemohúci *v rôzn. význ.* бессилый, слабый, безвладный, неспособный; ~ hnev бессильный гнів, бессила злóба; ~ starec бессильный старець

nemorálny неморальный, аморальный, неетичный

nemot//a -y ž німóта • spiť sa do ~у спити ся до німóты, быти мертвёцкы опитым

nemotivovaný немотивованный, неодо-воднёный, любовольный

nemotorn//ý немотóрный, нешіковный, тарбавый; ~ človek нешіковный чоловік *ábo* тарбавый чоловік; ~é pohybu нешіковны погынáня

nemožno *vetná prisl.* не мож

nemožn//ý *v rôzn. význ.* неможный, негóдный; to je ~é toto є неможне; ~á povaha *hovor.* неможный харáктер; ~é šaty негóдны шмáты

nemravník -a *m* неморальный *ábo* аморальный чоловік

nemravn//ý неморальный, аморальный; ~ život неморальный живот; ~á kniha аморална книга

nem//ý *v rôzn. význ.* німый; ~ človek німый чоловік; ~ údiv німе зачúдованя; ~ súhlas німе одобріня; ~é ticho мертвё тихо; ~ film німый фíлм, німе кіно • ~ému dieťaťu ani vlastná mater nerozumie [*prisl.*] німій дітині áни влáстна мáтірь не розúмьти

nem//ý² -ého *m* німый

nemysliteľný немыслимый, неможный, нереальный

nenáhlivý ненагливый, непонагляючий; помáлый, спокойный

nenahraditeľn//ý 1 ненагорóджуючий; ~ škoda ненагорóджуоча шкóда 2 незамінимый; ~ odborník незамінимый спеціаліста

nenáležitý негóдный, невідходячий, незодповідáючий

nenápadn//ý ненападный, непомітный; скромный, невыразный, звичайный; ~é šaty скромны шмáты; ~ chodník непомітна дрáжка, непомітний пішник

nenapodobiteľný ненаподобнючий; не-повторюючий

nenapraviteľn//ý ненаправный, неоправ-ный; ~á chyba неоправна хыба; ~ hriešnik ненаправный грішник

nenáročn//ý 1 невыжáдуячий, скромный, не-нападный, прóстый; ~ človek прóстый *ábo* скромный чоловік 2 нетяжкый, нескладный, незложёный; ~á práca нетяжкá робóта

nenásiln//ý ненасильный, непринучёный, при-рóдный; ~é pohybu непринучёны погнúтя

nenasýtený 1 голодный; ~ žalúdok ненасытный *ábo* голодный жóлудок 2 *chem.* ненасычёный рóсток

nenásytník -a *m* ненасытник, ненасытный чоловік

nenásytný ненасытный *aj pren.*

nenávid//ieť -i -ia *nedok.* ненавідіти

nenávis//ť -ti ž ненависть ж

nenávisťne *prisl.* ненавістні, з ненавиств

nenávistník -a *m* ненавистник

nenávistný ненавистный, ненавидячий; ~ pohľad ненавистный погляд

nenávratný ненавернёный, неверну́тый; ~á minulosť ненавернена минúлость

nenazdajky prisl. неочёковани

nenazran/lec -са *m* *hovor. pejor.* не-нажра́нец, обжа́ра; ненасытник

nenazraný 1 (*o zvieratách*) голодный **2** *hovor. pejor.* ненажёртый, ненасытный

nenormálny ненормальный; ~ zjav ненормальне зъявля́ня; je ~ (*o človeku*) *hovor.* він ненормальный

nenútený ненучёный, природный; ~é správanie природне справова́ня

neobjektívny необъективный, зауятый; ~á kritika необъективна критика

neoblomný неуступный, непидда́нный, пёвный, твердый, немилосёрдный; ~ človek неуступный чоловік; ~ charakter твердый характер

neoblúbený необлюбе́ный, непопу-лярный; ~ človek непопулярный чоловік

neobmedzený *výrozn. význ.* неограничёный, необмеджёный; ~ počet неограничена кількисть; ~é možnosti неограничёны мо́жности; ~á moc необмеджена ми́ць; ~é ručenie práv. неограничёне ручи́ня; ~á oddanosť неограничена вірность

neobozretný невыразный, ненапа́дный, невеликий, неосторо́жный; ~ človek неосторо́жный чоловік

neobratný нешико́вный, немото́рный, не-огына́ющий

neobvyklý необыча́йный, незвыча́йный; неनावыкнутый, незвыкнутый

neobyčajný необыча́йный, незвыча́йный, необыкный; ~á krása необыча́йна краса́та; ~ záujem необыча́йный інтерес; ~é pádanie незвыча́йный та́лент; ~é myšlienky необыча́йны думкы, необыча́йне мышліня

neobývaný необыва́ный, пустый, порож-ний; незаселёный; ~ dom необыва́ный дім, порожній дім; ~ ostrov незаселёный або пустый о́стров

neobývateľný невго́дный на быва́ня

neoceniteľný неоціню́чий; ~ človek неоціню́чий чоловік; preukázať ~é služby niekomu ukázať неоціню́чу услу́гу да́кому

neočakávaný неочёкованный; нечёканный, непредв́идженный; ~é zakončenie не-очёковане закінчи́ня; ~á návšteva нечёканный гость, нечёканы го́сті

neodborník -a *m* ама́тёр, ла́ик, ділетант

neodborný некваліфікований, ама́тёр-ский, ла́ицький, ділетантський; ~á práca некваліфікована робо́та

neodbytný необбитный, неусту́пный, дотера́вый, отравный; ~ неусту́пный чоловік; ~á myšlienka неусту́пна думка

neodcudziteľný неодчу́джуючий; ~é právo práv. неодчу́джуюче пра́во

neoddeliteľný неодділю́чий, неод-членю́чий; ~á súčasť niečoho не-одділю́ча часть дачо́го

neodkladný неодкладный, неодло́жный, термінований; ~á práca неодла́дна ро-бо́та; ~é potrebu неодкладны потре́бности

neodmysliteľný неодділю́чий, неод-ділный, неуста́нни споёный; ~á súčasť niečoho неодділна часть дачо́го

neodňateľný неодчу́джуючий, непо-пера́ющий; to je moje ~é právo то́то є моё непопера́юче пра́во

neodolateľný непидда́йный, непид-ляга́ющий; ~á krása непидда́йна краса́та

neodôvodnený незаложе́ный на пра́вді, недоказа́ный, непідложёный пра́вдов, несмысёлный, незаконный

neodpustiteľný неодпу́щуючий; ~á chyba неодпу́щуюча хыба

neodstrániteľný непреста́нный, пер-мане́нтный, невыкори́ненный, тырва́лый, незничую́чий; ~á prekážka незничую-ча барьє́ра; ~á chyba неоправе́на або невыкори́нена хыба

neodškriepiteľný непопера́ющий, непо-ве́рггненный, істы́й; ~ fakt непопера́ющий факт

neodvolateľný 1 (о чловеку) незмінний, дефінітивний, цалковий 2 незмінний, конечний; ~é rozhodnutie конечне рішення
neodvratný неминучий, незатриманий; ~á katastrofa неминуча або незатримана катастрофа
neoficiálny неофіціальний; ~é vyhlásenie неофіціалне оголошення; ~é kruhy неофіціальні круги
neohrozený неогрозений; одважний, смілий, небоячий; ~ bojovník смілий боєвник
neohybný 1 незогинаючий; та ~ú ruku мати незогинаючу руку, рука у нього не згинати ся 2 (nepružný) негнучий 3 gram. незмінний; ~ slovní druh незмінна частина речі
neochotný -у ж неохота, нежелання, нелюбовість; prejavitiť ~у проявити неохоту; robiť piečo s ~ou неохотні робити дашт
neochotný 1 не жадаючий, не любячий (даштó робити); ненахилний (к дачому) 2 нелюбезний; ~ člověk нелюбезний чоловік
neochvejnlý незлomorphic, певний, міцний, твердий; ~á víra певна віра; ~é rozhodnutie тверде або певне рішення
neokolonializmus -и *m polit.* неоколоніалізм
neokresanec -са *m pejor.* неокресанець, неокресаний чоловік, неграбанець, неграбанець, примітив
neokresaný неокресаний, неграбаний, примітивний, грубий; ~é správanie грубе поводження
neokrôchanec *p. neokresanec*
neokrôchaný *exgr.* неокресаний, неграбаний, грубий, примітивний; ~é správanie грубе поводження
neolit -и *m geol.* неоліт
neolitický *geol.* неолітичний
neologizmus -и *m lingv.* неологізм, новотворіння
neomylný неомылный, бесхыбный, істый, сполягливий
neón -и *m* неон

neónovlý неоновый; ~é svetlo неонове світло; ~á reklama неонová реклама
neopadavlý неопадáющий; ~é listy bot. неопадáющее листья, листья вечнозелёных растений
neopakovatelný неповторючий
neopatrnosť -ті ж неосторожность, нерозважность, небережность
neopatrný неосторожный, нерозважный, небережный
neoperený неопірений, неопіривший ся
neopísateľný неописаний; ~é nadšenie неописане воодушевління; ~á krása неописана красота
neoplazma -у ж *lek.* неоплазма
neopodstatnený незаложённый на правді, недоказанный, непідложённый правдов, бездоводный
neopozitivizmus -и *m filoz.* неопозитивізм
neoprávnený неоправнённый, незаконный, непідложённый правовыми доводами; ~á osoba неоправнена особа
neorealizmus -и *m filoz.* неореалізм
neorganický 1 неживый, неорганический; ~á hmota неорганична матерія 2 чуджорóдный; ~ prvok v systéme чуджорóдный элемент в систéми
neorganizovaný 1 (neusporiadaný) неорганізованный, непорядный; ~ ústup неорганізоване одступління 2 (politický) неорганізованный
neosobnlý *gram.* неосóбный; ~é sloveso неосóбне або імперсональне часослóво
neosožný безужытковый, непотрэбный
neospravedlnivý неоправдующий, непребачающий; ~á chyba непребачающая хыба
neostražitosť -ті ж неосторожность, нерозважность ж
neostřitý неосторожный, нерозважный
neostrieľaný *hovor.* неостріляный, нескусённый
neostřilý 1 (tupý) тупый 2 (nejasný) невыразный; ~á fotografia невыразная фотография

neotrasitel'ný *p.* **neochvejný**

nepálení/ý непалёный; ~é tehly непалёны
цеглы

nepamäť/t' -ti ž: od ~ti sveta од непам'яті світа;
siahať až do ~ti входити до давних віків

nepamätlivý непамятливый, забывающий;
~ člověk непамятливый чоловік

nepárnokopytník -s *m* zool. непар-
нокопытне (звіря)

nepárny 1 (*o číslech*) непárный **2** (*bez páru*)
непárный

nepároví/ý: ~é spoluhlásky *lingv.* непáры
согласны

nepartajný *hovor.* непартійный, беспар-
тійный

nepatrní/ý незначный, барз малый,
малёнький, мізёрный; ~é množství
незначна́ кількість; mať ~ význam не
ма́ти ско́ро ніяке значі́ня; v ~ej míře
в незначні́й мірі

nepekne *prisl.* нешум(в)ні; ~ sa zachováť
нешум(в)ні по́ступовати

nepekny 1 нешум(в)ный **2** нешум(в)ный,
недо́брый, ду́рный; ~ skutok нешум(в)ный
по́ступок

neperiodickí/ý неперіодічний; ~á tlač не-
періодічне друкова́ня

nepísaný неписáный; ~ zákon неписáный
зако́н

neplánovaní/ý 1 непланова́ный; ~ výdavok
непланова́ный выдаво́к **2** бесплановый,
без плáну; ~é hospodárstvo беспланове́
господа́рство

neplánovití/ý бесплановый, непла-
нова́ный; ~á práca непланова́на робота́

neplatní/ý неплáтный, неді́йсный; ~
cestovný lístok неплáтный путе́вый
лісто́к; ~á zmluva неді́йсный до́говор; ~é
manželstvo неді́йсне побра́тя; vyhlásit' za
~é выго́лосити за неді́йсне

neplnohodnotný неповноці́нный

neplnoletí/ý práv. неповнолі́тній; ~á osoba
неповнолі́тня о́соба

neplnoprávní/ý неповнопра́вный; ~ osoba
неповнопра́вна о́соба

neplnovýznamový *lingv.* неповнозна́чный,
сі́нсеманти́чний, незна́чащий, служеб́ный

neplodní/ý *v rôzn. význ.* непло́дный;
~á půda непло́дородна́ а́бо неродо́-
ча зéмля; ~á žena непло́дна же́на; ~á
debata непло́дна деба́та; рéчі, не ма́ючі
значі́ня

nepoctivý нече́стный, немора́льный;
недобросо́вістный, бесха́ракте́рный,
подво́дницький

nepočetní/ý немногочі́сленный, ма-
лый што́ до кі́лькости; ~á skupina
немногочі́сленна́ а́бо невели́ка гру́па

nepočuteľný непочу́тый, нечу́тый,
непоі́ма́ный слухом

nepočůvny непослу́шный, неслухня́ный;
~e decko непослу́шна ді́тина

nepodarení/ý неподаре́ный, невы-
даре́ный, неудав́ший ся; ~ rokus
неподаре́не покуші́ня, неподаре́ный
о́пыт; ~ výrobok неподаре́ный вы́робок;
~é dieťa неподаре́на ді́тина

nepodar/ok -ku *m* неподáрок, бра́к
(недобро́рякістный вы́робок); snížit'
percento ~kov зни́жити процéнто
непода́рків

nepoddajní/ý 1 непі́дда́йный, непі́дда-
ючий ся; ~é vlasy непослу́шне воло́ся **2**
непі́ддаючий ся, пéвный, неусту́пный; ~á
rovaža неусту́пный ха́рактер

nepodkupný непі́дкупный

nepodložený/ý непі́дложе́ный, неар-
гументова́ный; ~é tvrdenie непі́дложене́
тверджі́ня; ~é obvinenie неаргументова́не
обвіні́ня

nepodmienený незале́жный; ~ reflex *fyziol.*
незале́жный рефлéкс

nepodnikavý неді́ючий, пасі́вный, непод-
ника́вый; ~ člověk неподника́вый чолові́к

nepodplatiteľný непі́дкупный, непі́д-
пла́чуючий

nepodstatný друго́рядный, незава́жный

nepodvratní/ý 1 неопове́ргуючий; ~
důkaz неопове́ргуючий до́каз **2** пéвный,
тверды́й, ді́йсный, незворóтный; ~á

istota тверда пересвідченість; ~á pravda дійсна правда

nepohlavní/ý бесполовий; ~é rozmnožovanie *biol.* бесполове розмноження

nepohnutí/ý 1 непогнутый; stát' ~ непогнuto стояти 2 (*nedotknutý*) недоткнутый, недотулений; nechal jedlo ~é він недотулив ся їдла

nepohodla -u ž непогода

nepohodlie -ia s немілость, прикрость, неприємность

nepohodlní/ý v *rôzn. význ.* неприємный, трапный, невгодный, прикрий; ~ čas невгодный час; ~á pohovka невгодный диван; ~ člověk неприємный чоловік

nepohotový неготовый, помалый, помалы реагуючий, невынаходливый

nepohybliví/ý непогнаний; негнучий; ~á část stroja негнуча часть машины; ~ hráč помалый грач

nepochopení -ia непорозуміння; stretnúť sa s ~ím стрітати ся з непорозумінєм

nepochopený неузнений, неузнаваний; неоцінений; ~ umelec неузнаваний художник

nepochopitelný непорозумений

nepochybný непохыбный, істый, очевидный

nepojazdní/ý *hovor.* показаний, нефункчний, поспутый, неоправеный; auto je ~é авто є показане

nepokoj -a *m* 1 непокій, неспокійность, старость, взрушіння; duševný ~ душевна неспокійность 2 *obuč. v mn. č.* ~e взрушіння, неурядки 3 *hovor. (zotrvačník)* маятник

nepokojní/ý неспокійный, взрушений, знепокоеный, устраханий, устрашений; ~ člověk неспокійный чоловік; ~ spánek неспокійный сон; ~é more неспокійне море; ~é časy неспокійны або устрашены часы

nepokrokový консервативный, заосталый, застаралый, старомодный

nepolepšitelný не поліпшуючий, ненаправляючий, безнадійный

nepolitický аполітичний, не політичний
nepomer -u *m* нерівность, не прімераность, непропорціональность ж, диспропорція; ~ síl нерівность сил

nepomerný нерівный, не прімераний, надмірний, непропорціональный, диспропорціональный

nepopíratel'ný неоперачючий, неопоруючий, сплягливий, пересвідчивый; ~ fakt неопоруючий факт

nepopulární непопулярный; необлю-бёный

neporazitelný непереможный

neporadník -a *m expr.* неурядник, недбанливец, неогабәнець, лайдак

neporadný неурядный, недбанливый, неогабаний, лайдачкый; неакуратный

neporiadok -ku *m* неурядок, *hovor. expr.* бабілон, брайгел, бордель; narobit' ~ku наробити неурядку; byť v ~ku находить ся в неурядку

neporovnatel'ný не порівнюючий, не порівнаний

neporozumenie *p.* **nepochopenie**

neporušený непошкоджений, цілий, недоткнутый, непорушений; непоказаний

neporušitelný непорушуючий, непорушний; ~ zákon непорушний або незмінный закон

neposedník -a *m* непосидник

neposedný непосидячий; чұлий, живый

neposledný: v ~om *rade* не в посліднім ряді, а тыж

neposlušník -a *m* непослушник; непослушна дітина

neposlušný/ý непослушный; ~ chlapec непослушный хлопець; ~é vlasu непослушны волосы, непослушне волося

nepostihnuteľný невіджений, незбаченый; непорозумений

nepostrádatel'ný *kniž.* ненагороджуючий *никим*, незамінный, барз потрібный

nepostrehnuteľný незамітний, не пострігнутий, небажуючий

nepoškvrnení/ý 1 незапляманий, бесхыбный; ~é meno незаплямане мёно,

бесхыбна репутація **2** чистый, невинный, моральный, неочорненый; ~é dievča čisté dívča

nepotizm//us -u *m* непотизм

nepotrebn//ý непотребный, даромный, марный; ~á reč márna реч

ne Používatel'n//ý непоужывающий, негодный, непригодный; ~á ves непригодна річ; ~á voda непригодна на ужывання вода

ne Povinný не повинный, факультативный

ne Povolan//ý 1 некомпетентный; ~á osoba некомпетентна особа **2** невитанный, чуждй; ~ým vstup zakázaný чуждй вступ заказанный

ne Povol'ný неуступный, твердоголовый, затятый

ne Povšimnutý незамітний; ostat' ~ zostáti незамітним

ne Pozorný невнимавый, неосторожный

ne Pozorovane prisl. незамітно; ~ osisl' незамітно одыити

ne Pozorovaný незамітний

ne Poživatel'ný незъѣдуючий, негодный на їдженя, питя

ne Prajnik -a m недоброжелатель *m*

ne Prajn//ý 1 недоброжелающий; ~ človек недоброжелающий чоловік **2 (nepriaznivý)** неблагоприятный; ~é okolnosti неблагоприятна ситуація

ne Praktický непрактичный

ne Pravd//a -y ž неправда, лож, кламство

ne Pravdepodobný неправдоподобный, неувѣрующий

ne Pravdiv//ý неправдивый, невірный; кламный; ~á správa кламна вістка

ne Pravidel'n//ý 1 нерегулярный, несправный; ~é slovesá несправне ча-сослво **2** нерівный, нерівномірний; ~ ter нерівный пулз; ~é dýchanie прерыване дыханя

ne Práv//o -a s незаконность; byt' v ~e быти в незаконности, порушити закон

ne Právom prisl. не по праву, незаконні; незаслужені

ne Právosl//t -ti ž несправедливость, незаконность; robiť ~ti робити несправедливость, порушувати закон

neprav//ý фалшованный, кламный, кламливый, ложный, неправдивый, хыбный, підшмареный; ~á bankovka фалошна банківка; ~ zlomok *mat.* несправна дроб; ~ plod *bot.* кламный плод; ~é skloňovanie *gram.* несправне склонєваня • vidieť niečo v ~om svetle відіти даштo в кламливім світлі

neprebern//ý невычѣрпуючий, незраховуючий, неконечный, нечиселный, барз богатый; ~é množstvo незраховуюча кількість

nepredajný 1 непродающий, непродаваемый; ~ tovar непродаваемый товар; ~ exemplár (*knihy*) непродаваемый екземпляр **2 pren.** невідкупный

nepredpojatý незауятый, непредпоятый, обективный, справедливый

nepredstaviteľ'ný непредставляющий, великий, могутный

nepredvídaný непредвидженный, нечелканный, неочелкованный

nepredvídavý непредповіджженный

neprehľadn//ý 1 неясный, замотанный, хаотичный, комплікованный; ~á situácia замотана ситуація **2** огромный, обрoвский, незраховуючий; ~é množstvo незрахована кількість

neprechodn//ý: ~é sloveso *gram.* непереходне або інтранзитівне часослво

nepreklenuteľ'n//ý непереможный, непреконанный, міцный; ~ rozpor непреконанне протівореченя; ~á priepasť (*medzi niekým*) *prel.* бездонна пропасть

neprekonaný непреконанный; ~ rekord *šport.* непреконанный рекорд

neprekonateľ'n//ý 1 непереможный, непреконанный; ~á prekážka не-преконана барєра; ~ smiech непереможный сміх **2** непереможный, неповторный; ~ vzor неповторный приклад

nepreložiteľ'ný неперекладный, непереводный; ~ výraz неперекладный выраз

nepremokavý непромокавый; ~ plášť непромокавый плащ

nepremožiteľný 1 непереможный, непереко́наний 2 (*neprekonateľný*) непереко́нующий; ~ strach непереко́нующий страх
nepremyslený непереду́манный, необду́манный

nepreniknuteľný непрони́канный, непереходя́чий; ~á húština непере́лізна або непере́ходяча гу́щавина; ~á tma непере́глядна тма

neprenosný 1 неперенос́ный; ~ lístok неперенос́ный листок; lístok je ~ листок є неперенос́ный, листок не мо́же передава́ти є́ден дру́гому 2 ненаказли́вый, неінфе́кчный; ~á choroba ненаказлива хворо́та

neprepracovaný непереробе́ный, нерозробе́ный; ~ štýl нерозробе́ный або пове́рхный штіл

nepresný нето́чный, неаку́ратный; ~á definícia нето́чна дефіні́ція; ~á streľba нето́чна стрі́льба; si ~ ты нето́чный, ты неаку́ратный

neprestajný непереста́нный, беспре́рывный, непре́рывный, все тыр-ваю́чий

nepresvedčivý непересві́дчующий; ~ argument непересві́дчующий аргуме́нт

nepretržitý непереста́нный, непере́рываю́чий, непере́рұшованный; ~ proces непере́рываю́чий проце́с; ~á prevádzka непере́рұшованный проце́с вы́робы

nepriamly непря́мый; ~e svetlo непря́ме осві́тліня; ~a otázka непря́мый вопро́с; ~a reč *gram.* непря́ма реч; ~ rád *gram.* непря́мый пад; ~a útera *mat.* оберне́на пропо́рція; ~ dôkaz *práv.* непря́мый до́каз; ~e delenie *biol.* непря́ме ділі́ня; ~a daň непря́ма дань

nepriateľ -a *m* неприя́тель *m*, враг; проти́вник; triedny ~ кла́совый неприя́тель; úhlavný ~ закля́тый враг

nepriateľský неприя́тельский; ~é triedy неприя́тельскы кла́сы; ~ pohľad неприя́тельский по́гляд; ~ štát неприя́тельска держа́ва; ~é územie неприя́тельска тері́торія

nepriateľstvo -a *s* неприя́тельство
nepriazľeň -ne *ž* неприя́знь, нежелáность, нежы́чливость, недобро́жычливость; nemôžem sa sŕažovať na ~ osudu я не мо́жу жа́ловати ся на о́суд

nepriaznivý непри́емный, неблагопри́емный, нежы́чливый, злы́й; ~é popdmienky неблагопри́емны усло́вия; ~é počasie непри́емна або зла пого́да; ~é výsledky неблагопри́емны або злы резу́льтаты

nepričetný *práv.* ненорма́льный, абно́р-мáльный, блазни́вый, пси́хічні хво́рый; ~ človek ненорма́льный чолові́к

neprieberčivý непере́бера́вый, непере́бераю́чий

nepriedušne *prisl.* герме́тичні, непро́пустні; ~ uzavretý герме́тичні запе́ртый

nepriedušný герме́тичний, непро́пустный

nepriehľadný непро́зрачный, непро́світный, ма́тный; ~é sklo непро́зрачне скло

nepriechodný непере́ходный; непере́ла́зный; ~á cesta непере́ходна доро́га

nepriepustný непро́пустный; ~á vrstva *geol.* водонепро́пустна ве́рства

nepriesvitný непросві́тлюю́чий, не пропу́щаю́чий сві́тло

nepriezračný непро́зрачный, непро́світный; ~é sklo непро́зрачне скло

neprihodný невго́дный; ~ čas невго́дный час

neprijateľný непри́нимаю́чий, неакце́птующий; ~á podmienka непри́нимаю́че усло́вие; ~á cena неакце́птующа ці́на

neprijemnosť -ti *ž* непри́ємность *ж*; parobiť ~ti наро́бити непри́ємностей

neprijemný непри́емный; немі́лый, проти́вный, при́крый; ~ človek непри́емный чолові́к; ~ pocit непри́емне чу́вство; ~á chuť непри́емный смак; ~ dojem немі́ла емо́ція

nepriemeraný незодпові́даю́чий, нена́лежний, невго́дный, надмі́рный; pokladať niečo za ~é пова́жовати да́што за невго́дне; ~á cena надмі́рна ці́на

nepripravenos//t' -ti неприготовленість, неприправеність ж

nepripravený неприготовлений, неприправеный

nepriпустný неприпустный, недозволений

neprirodzen//ý неприроджений, необычайный, необычный; ~á poloha необыкла позиція; ~á veselost' необычайна веселость; ~á smrť неприроджена смерть

nepriстойnos//t' -ti ж непристойность, неслышность, неналежность ж

nepriстойný непристойный, неслышный, неналежный; ~é správanie непристойне поведіння

nepriступný неприступный, недоступный; ~é bralo неприступна або недоступна скála; ~á kniha недоступна книга

nepriťomnos//t' -ti ж хыбованя; počas mojej ~ti в часі мого хыбованя, коли я хыбовав

nepriťomný хыбующий; hľadiet' ~ými očami позерати хыбующими(а) очами; ~ výraz tváre хыбующий выраз тварі

neprivetiv//ý неприветливый; ~á tvár непривет'лива тварь; ~á miestnosť не-влюдна містность; ~é počasie непремна погода

nepriřvučn//ý непритисковый, неакцентный, безакцентный; ~á slabika безакцентный склад

neproduktívny непродуктивный; ~a prí-rona *gram.* непродуктивный суффикс; ~á hra *šport.* непродуктивна або безрезультатна гра

neproletársky непролетарский; ~ pôvod непролетарське походження

neproporcionálnos//t' -ti ж непропорциональность

neprospech -u *m* 1 пошкодження, шкода; невгода; urobiť niečo v ~ niekoho зроби́ти да́што на шко́ду да́кому 2 *škol.* неуспішность ж

neprospešný шкодливый

neprozreteľn//ý непредвиджующий, неува-жений, унаглений непродуманный,

нерозумный, неосторожный; ~é slová нерозумны слова

nepružn//ý 1 неэластичный, непружный, неогынающий; ~ý materiál неэластичный материал 2 *pren.* непружный; ~á politika непружна політика

neracionáln//ý нерациональный, ираци-ональный

nerád (nerada, nerado) *príd.* 1 *v spojení s osobným tvarom slovesa prekladá sa* а) *osobnými tvarmi slovesa* не любить с *neurč.*; б) *neochotní s osobnými tvarmi slovesa*; ~ pracuje він не любить ро-бити; *nerada tancuje* она́ не любить танцевати, она́ не́рада танцює 2 *v spojení s by a slovesom prekladá sa osobnými tvarmi slovesa* не хотіти с *čast.* бы; ~ by som cigánil я не хотів бы циганити або кламати; ~ by odísť я не хотів бы одыйти 3 *koho, čo (vo význame prísudku) prekladá sa osobnými tvarmi slovesa* не любить; *ja ~ ceremonie* я не люблю церемонії або церемоній

neradno vetná prísl. не треба, неварта, не стоить; s ohňom sa ~ zahrávať з огнём не треба загра́вати ся; ~ sa s ním za prsty ťahať не стоить га́дати ся з ним

neradosťn//ý не́радо́стный, безра́до́стный, смутный, неща́стный, тяжкий, злый; ~é detstvo не́радо́стне ді́тинство; ~ život тяжкий живот

nerast -u *m* мінерал, нераст

nerastn//ý мінеральный; ~é látky мінеральні вещества; ~é bohatstvo мінеральні ба́гатства; запасы мінералів; ~é soli мінеральні со́ли

nerastopis -u *m* мінералогія

nerеáľny не́реа́льний; ~ plán не́реа́льний план

nerегulárny не́регу́лярный; ~ zápas *šport.* гра не по пра́вилах; voľby boli vyhlásené за ~е во́льбы были вы́голошены за не́регу́лярны

nerentabilný не́рента́бильный, не́госпо-да́рный

neres -u *m* нѣрест, тріня або оплодніня
рыб

neres//it' sa -í sa -íа sa *nedok.* (o rybách) не-
рестити ся, оплоднівати ся або терти ся
neres//t' -ti ž мѣрзкость, злѣзвык,
аморальность, ганѣбность; ľudské ~ti
людьскы злѣзвыкы

nerestník -a *m* нѣрѣстник, неморальный

nerestný нѣрѣстный, неморальный; ~ život
неморальный живот

neriešiteľ'n//ý нерозрѣшучий, нерѣшучий; ~
problém нерозрѣшений проблем; ~ govница
mat. нерозрѣшене уравнѣня, нерѣшуче
уравнѣня

nerovnaký нерівнакий, неєднакий, не
такий самый, роздільный

nerovnomerný нерівномірний

nerovnoprávnosť -ti ž нерівноправность

nerovnoprávny нерівноправный

nerovnorodý рознородый; ~ materiál
рознородый матеріал

nerovnl//ý 1 нерівный; ~ povrch нерівный
поверхь; ~á cesta нерівна дорога 2
нерівный; ~ boj нерівный бой

nerozbitnl//ý 1 нерозбитный; ~é sklo нероз-
битне скло 2 ненарушений, нерушаний;
~á jednota ненарушена єдність

nerozbornl//ý ненарушений; ~é priateľstvo
ненарушене приятельство; ~á jednota
ненарушена єдність

nerozdielnl//ý нерозділючий ся

nerozhodne *prisl. šport.* нерозгѣдні; hrať ~
грати нерозгѣдні, грати в ничію

nerozhodnl//ý 1 нерозгѣдный, нерѣшучий,
колысающий ся; ~ člověk нерѣшучий
чоловік; ~á odpověď нерѣшуча одповідь
2 *šport.* ничій, ничийный; ~ výsledek
ничийный результат

nerozložiteľ'n//ý нероскладающий, неді-
лимый; ~á syntagma *gram.* нероскладающая
синтагма, нероскладающее словосполня;
~é číslo *mat.* неділиме число

nerozlučiteľ'n//ý 1 нерозлучный, ~ priatelia
нерозлучны приятели 2 (o manželstve)
нерозлучный

nerozlučnl//ý нерозлучный, нерозрывный;
~á dvojica нерозлучна пара; ~é priateľstvo
нерозрывне приятельство

nerozlúšiteľ'n//ý нерозрѣшующий; ~é písmo
нечитающий почерк, нечитающее письмо

nerozmyslený нероздуманный, непро-
думанный

nerozoznateľ'ný нерозлишующий

nerozpustný нероспѣстный

nerozriešiteľ'ný нерозрѣшующий, нерозрѣ-
шимый

nerozum -u *m* глѣпость, тѣпость, обме-
дженность, задубенность; to je ~ тотѣ є глѣпость

nerozumnl//ý нерозумный; ~ čin не-
розумный поступок; ~é hospodárenie
нерозумне гздованя; ~á láska нерозумна
любов; ~é zvierá нерозумне звѣря

nerozvážny нерозважный, нерозумный
2 непродуманный, необерѣжный, не-
уваженный; ~ čin необдуманный поступок

nerusk//ý нерѣський; ~é národy нерѣськы
народы; má ~ú výslovnosť він матъ
нерѣську высловность

nerušenl//ý нерушений, спокойный, не-
перерушований, вольный; ~ vývin
вольный розвиток; ~ posluch чѣста або
дѣбра чѣтость; ~é ticho нерушене тихо

nerv -u *m anat.* нерв; sedací ~ сѣдачий нерв

nervatúr//a -y ž *bot.* нервация

nervove *prisl.:* ~ chorý нервово-хворый; ~
vyčerpaný нервово-вычерпанный

nervovosvalový нервово-свалѣвый

nervovl//ý нервовый; ~é choroby нервовы
хворѣты; ~ záchvat нервовый припадѣк;
~á bunka нервова клітка

nervozit//a нервозита, нервозность; под-
раждѣня; zmočňuje sa ma ~ я зачинам быти
нервозный, я зачинам знервознѣвати ся

nervozne *prisl.* нервозні

nervoznl//iet' -ie -ejú *nedok.* нервозніти,
ставати ся нервозным

nervózny нервозный, нервный; ~ člověk
нервозный чоловік; ~ krok нервозный
крок; nebuď ~! не будь нервозным або не
нервозний ся!

nervstv//o -a s нервы; нерво́ва сісте́ма; centrálne ~ центрáлна нерво́ва сісте́ма
nerv//y -ov *m mn.* č. нервы; chorý na ~ хво́рый на нервы, нерво́во-хво́рый • má železné ~ мать же́лзны нервы; zožierať ~ niekomu ničiti нервы дако́му; stratiť ~ стратити нервы; ~ tu vypovedali нервы выпові́дали ё́му; ísť na ~ niekomu íти на нервы дако́му; nemám na to ~ не мам на то́то нервы
nerýmovaný не́рифмова́ный
nesamostatný несамоста́тный; ~ človek несамоста́тный чолові́к; ~ štát несамоста́тна держа́ва
nescudziteľn//ý неодо́ужуючий; ~é práva práv. нео́доужуюче пра́во
nesčíseln//ý невы́числюючий, незрахо́вуючий; ~é množstvo незрахо́вуюча кі́лькість; ~é zástupy незрахо́вуючі ма́сы
nesebecký неео́истичный, же́ла́ный, жычи́ливый
neseriózný несерьё́зный, нече́стный; по-ве́рхний
neschodn//ý непере́ходячий; ~á cesta непере́ходяча до́рога
neschopný неспосо́бный, нева́лушный; ~ vedúci неспосо́бный ве́дущий; ~ pracovať нева́лушный робити; ~ na vojenskú službu нева́лушный на воє́нську службу
neskalen//ý чи́стый; ~á radosť чи́ста áбо ни-чім не омороче́на ра́дость
neskazen//ý несказе́ный; ~é dievča не-сказе́но дівча
neskladn//ý 1 скоро́казячий ся; не-скла́дуючий; ~á surovina нескла́дуюча су-ровина 2 тяжкий, масі́вный, нескладный
nesklonn//ý *gram.* нескло́нюючий; ~é slová нескло́нюючі сло́ва
neskonall//ý *kniž.* неконе́чный, без-грані́чный, негыну́чий, ві́чный, тырва́ючий; ~á radosť безграні́чна áбо безмі́рна ра́дость; ~á dobrota неконе́чна до́брота
neskoro prísł. нескóро, пі́зно; prísť ~ прийти пі́зно, оне́скорити ся; ~ reagovať нескóро реа́говати; ~ večer пі́зно ве́чер
neskorogotický пі́зноготи́чный

neskororománsky пі́зноромáньський
neskor//ý пі́зний, нескóрый; ~ príchod пі́зний приход; ~á jeseň пі́зня о́сінь; ~ barok пі́зньє баро́ко; ~é jablká нескóры я́бка, нескóры со́рты я́блок
neskôr 2. st. *k* **neskoro** пі́зніше • skôr-neskôr, prv či neskôr скóро áбо пі́зно
neskráten//ý нескоро́чений; по́вный; ~é znenie по́вный текст; ~ tvar *gram.* по́вна фо́рма
neskreslený нескомоле́ный, непере́кры-че́ный, нескресле́ный, правди́вый
neskromný нескро́мный
neskroten//ý нескро́чений; ди́кий; не-спу́таний; ~á túžba нескро́чена думка áбо мы́сль
neskrotiteľn//ý неукро́чений, неутри-маний, не даю́чий ся скротити
neskrotn//ý нескро́тный, ди́кий, оду-ше́внёный, огни́вый; ~á túžba нескро́тна ту́га; ~á povaha огни́вый ха́рактер
neskúsený неску́сёный, нео́пытный
neskutočný нереáльный, не́дійсний
neslabičn//ý: ~é hlásky *lingv.* неслóгoвы зву́кы
neslan//ý несоле́ный; ~á diéta несоле́на ди́ета • neslaný-nemastný *hovor.* не-соле́не-немасне́, а́ни то́то а́ни то́то; а́ни рыба́ а́ни мя́со
neslávny несла́вный, бессла́вный; ~ koniec несла́вный ко́нець
neslobod//a -u *ž* нево́ля, ярьмо́, ра́бство; žiť v ~е жы́ти в нево́лі
neslobodno *vetná prísł.* не тре́ба, нева́рта, не сто́ить, не нале́жыть ся
neslobodn//ý неслóбoдный; ~é národy неслóбoдны наро́ды, наро́ды зале́жных кра́ін
neslovansk//ý несла́вяньський; ~é národy несла́вяньскы наро́ды; ~é meno несла-вя́ньске ме́но
neslovensk//ý неслóвацькый/неслове́нь-ський; ~é meno неслóвацьке ме́но
neslovesný *gram.* нечасосло́вный; ~ prísudok нечасосло́вный присудок áбо преді́кат

neslušník -a *m* неслўшный, невыхований, неморальный

neslušný неслўшный, неганебный, невыхований, непристойный, нетактный, неучтивый; ~é správanie неслўшне ховання або поведіння; ~é reči непристойны речі

neslýchaný нечўйный, бесприкладный, неправдоподобный; ~á zvest' нечўйна вістка; niečo ~ého! то́то неправдоподобне!

nesmelý несмілый, боязливый; устраханий; ~ člověk боязливый чоловік; ~é kroky несмілы кро́кы; ~é pokusy несмілы експерименти

nesmierný незвичайний, безмірний, безграничний, огро́мный; ~é bohatstvo огро́мне ба́гатство; ~á škoda огро́мна шко́да або огро́мне стра́чіння; ~á radosť безгра́нчна ра́дость; ~ význam незвичайне значіння

nesmrtelný бессме́ртный, ві́чный; ~á sláva ві́чна сла́ва; ~é zásluhy бессме́ртны за́слуги

nesocialistický несоціалістичный; ~ sektor (*v hospodárstve*) несоціалістичный сектор

nesociálny антисоціальный, асоціальный; ~ živel антисоціальный елемент

nespavosť -ti *ž* неспавость; trpieť ~ťou терпі́ти неспаво́стев

nespisovný нелітературный; ~ výraz нелітературный ви́раз

nesplnený 1 несповнений, невы́полненный; ~ plán невы́полненный план 2 незбывшийся; ~ sen незбывшийся сон

nesplniteľný 1 невы́полнючий, несповнючий, нереальный, немо́жный; ~á úloha несповню́ча за́дача 2 несповнючий; ~á túžba несповню́че же́лання

nespočetný незрахувуючий, незрахований, невы́числюючий, обро́вский; ~ množstvo незраху́юча кі́лькість; ~é obete обро́вски же́ртвы

nespokojený -sa *m* 1 неспокійник 2 (*vzbúrenec*) ребе́лант

nespokojný 1 неспокійный; ~ člověk неспокійный чоловік; byť ~ s niečím бути неспокійним з да́чим 2 (*nepokojný*)

непокі́йный, неспокі́йный; má ~é svedomie у не́го со́вість нечи́ста, ма́ть неспокі́йну со́вість

nespoľahlivý несполягливый, похыбуючий
nespoľahlivý² -ého *m polit.* несполягливый, негодновірный

nespoločenský необщностный, незговорчивый, узамкнутый; ~ člověk незговорчивый чоловік

nesporný неспорный, і́стый, некла́мный, непохыбный; ~ úspech непохыбный успі́х; je ~é, že ... і́сто, же ...

nespoznatelný неспозна́ючий

nespozorovateľný невидный, незба́ча́чий
nespôsob -u *m obyč v mn.* č. ~y глупы манеры́ або спо́собы

nespôsobilý 1 *na* чо́ неспособный, невалу́шний *k* чо́му; ~ *na prácu* неспособный робити 2 *šport.* невго́дный, непі́дходя́чий; ~ ľad невго́дный лі́д 3 *práv.* неправоспособный; ~á osoba неправоспособна о́соба

nespôsobný невыхований, неслўшный, з глупы́ми(а) ма́нєрами; ~é jedenie нешумна ма́нєра ї́джіння

nespratník -a *m* (*o decku*) бе́тяр, гунцут, незбе́дник; (*o dospelom*) хулі́ган, шканда́льник

nespratný неспокійный, незнашанливый; гада́вий; ~á rovaňa незнашанливый ха́рактер

nesprávny несправный, хыбный, мыльный, ненале́жный; ~a životospráva несправный ре́жим, ненале́жный спо́соб жы́вота; ~ výsledok хыбный резу́льтат; ~a výslovnosť несправна вы́словность • byť *na* ~ej ceste бути́ або нахо́дити ся на хы́бній доро́зі

nespravodlivý несправодливый; ~ trest несправодливе пока́рання; ~á vojna несправодлива во́йна; byť ~ voči niekomu бути несправодливым по одно́шіні к да́кому

nespútaný невяза́ный, во́льний, не-обме́дже́ный, неспу́танный; ~á zábava во́льне за́бавля́ня

nestálly перемінливий, нестабільний, легкокомсёлный; ~е роčasie перемінлива погодa; ~ človек нестабílный чоловік; ~а rovnaha легкокомсёлный харáктер

nestarnúci нестаріючий

nestlačiteľn/ý нестискуючий; ~á kvapalina нестискуюча текучость

nestor -а *m* основоположник, родоначалник; ~ slovenskej literatúry основоположник словацькой літератури

nestranický непартійний; беспартійний

nestraník -а *m* беспартійний, непартійний

nestranný незауятый, непредпоятый, справодливый, обектívный, неутралный; ~ pozorovatel' незауятый мерькователь áбо слідователь

nestrávitel'n/ý нестрóвлюючий; ~á strava нестрóвлююще їдло

nestvorl/a -у *ž kniž.* драк, облúда, прише́ра; ка́ліка, мерза́вець

nestvorn/ý kniž. облúдный; ~á vojna облúдна во́йна

nesúci на чо, до чоho, s neurč. несучій, неспосóбный, невалушний к чо́му; ~ do roboty несучій до робо́ты

nesúdržný 1 некомпáктный, неєднóтный, розбитый, роскусковáный; ~ materiál некомпáктный ма́теріал 2 недрúжный; ~ kolektív недрúжный колектív

nesúhlas -и *m* незго́да; vysloviť ~ высловити незго́ду, не зго́днути ся

nesúlاد -и *m* незго́да, дісгармонія; ~ medzi teóriou a praxou протіворечі́ня ме́джі теорі́єв і прáктиков

nesúmerný несиметри́чный, асиметри́чный, неєдна́ко áбо рівна́ко великий, непропорціо́нальный, нерівномі́рный

nesúrodý неєднорóдный, рознорóдый, гетерогéнный

nesústavný несистематі́чный

nesúvisl/ý перерушований, урывковитый, перерывáный, незвязный; ~á reč незвязна́ реч

nesúzvučný дісгармоні́чный, дісоную́чий, какофоні́чный, нелюбозвучный

nesúzvuč -и *m hud.* дісгармонія, дісонáнс, какофонія, нелюбозвучность

nesvár -и *m* розбрóй, гáдка, незго́да, трéниця; rodinné ~у родинны незго́ды; robiť ~у робити розбрóй; žiť v ~е жыти в незго́ді

nesvedomitý недобросóвістный, нечес-тный, нехарактérный

nesvoj prid. 1 чужій 2 (obyč. v prísudku) сам не свій; byť akýsi ~ быти як бы не свій; кі́дь чуєш ся не так, як все

nesymetrický несиметри́чный, асиметри́чный, нерівномі́рный, нерівна́кий, непропорціо́нальный

nesympatický несимпаті́чный

nesystematický несистематі́чный

nešetrn/ý немілосéрдный, грубый; ~é zaobchádzanie s niekým, niečím немілосéрдне заобхаджа́ня з да́ким, да́чим

nešíkovn/ý hovor. 1 незру́чный, неші́ковный, немотóрный, немóжный, не-практи́чный, несучій; ~ človек неші́ковный чоловік 2 невго́дный; to mi je ~é то́то не є вго́дне для ме́не; ~é riešenie незру́чне ріші́ня 3 (nemotorný) немотóрный, незру́чный, помáлый

neškodn/ý нешкодливый; невинный, добра́цкий; ~ like нешкодливый лі́к; ~ súper нешкодливый протівник; urobiť niekoho ~ým зробити нешкодливим да́кого

neškolen/ý 1 невыуче́ный; неква-ліфіковáный, без підготовлє́ня 2 (nevzdelaný) нешколовáный, без кваліфіка́ції 3 натурáльный, пріродні́й; ~é víno пріродне ви́но

nešľachetný неблагорóдный; недос-то́йный; ~ človек неблагорóдный чоловік

nešľachtic -а *m* неарісто́крат, непáн

nešpor -и *m* 1 cirk. ве́черня 2 nář. (olovrant) оло́врант

nešportov/ý нешпортóвый; ~é správanie нешпортóве поводжі́ня; поводжі́ня, недосто́йне шпортóвця

nešťast/ie -ia с нещастя, біда, баламута; stalo sa ~ стало ся нещастя; stretlo ho ~ стрітило або постигло ёго нещастя, він достав ся до баламуты; priviesť do ~ia привести до нещастя; radovať sa z cudzieho ~ia радовати ся з чужого нещастя, радовати ся чужій біді • на ~ на нещастя, на біду, на баламуту; ~ nechodí samo біда не ходить сама; stál ako kôпка ~ia стояв як копа нещастя; v šťastí s v ~í в щасті і в нещасті; hotové ~ готове нещастя

nešťastník -a *m* нещастник, бідняк, бідоліха

nešťastn/ý 1 нещастный, несчастливый, бідний; ~ človek нещастный чоловік; byť ~ бути нещастным 2 нещастный; ~á náhoda нещастна пригода; ~ deň нещастный або несчастливый день

nešvár -u *m* глупый звук; vykorenitiť ~у одучити ся од глупых звукив

netajen/ý нескриваний, нетаєний; отворёний; s ~ou nepávisťou с нескриванов ненавистев

netaktický нетактичный

netaktný бестактный, нетактный

netalentovaný неталентованный

neter -e *ž* братова або сестрина дівка

netopier -a *m* пергач, літаюча мыш

netreba *vetná prísl.* 1 не треба, непотрібно; to mi ~ того ми не треба 2 не треба, не мать значіня; ~ sa hnevať не треба гнівати ся

netrzeplivý нетерпезливый

netrváci, netrvácny нетырываючий; ско-роказячий ся

netrvanlivý нетырываючий (дівго)

netto *neskl. s, prid. neskl. prísl. obch.* нетто *neskl.*; ~ váha váга нетто

netuhnúci незастываючий, нетугнучий, нествёрджуючий; ~ olej нетугнучий олій

netušen/ý непредвiдженный, непред-покладаний; ~é možnosti непредвiджены можности

netvor -a *m p.* nestvora

netvorivý нетворячий

netipický нетіпичный; ~ prípad нетіпична пригода

neucelený непóвный, некомплётный, роз-битый; celkový dojem bol ~ ціле доятя было некомплётне

neúčt//a -y *ž* неухажіня, неухцивость

neúčtiv/ý неухажаючий, неухцивый, неслүшный, негалантний; ~ človek неслүшный чоловік; ~é správanie неухци-ве поведжіня

neúčas//t -ti *ž* 1 неучасть 2 (*nepřítomnost*) хыбіня, хыбованя; ~ на prednáške хыбованя на лекції

neúčelný невгóдный, бесцільный, не-практичный, несмысёлный

neučeny неучёный; ~ človek неучёный чоловік

neučesaný непричесáный

neúčinn/ý недійствующий, безрезул-татный, неэффективный; слабый; ~ liek недійствующий лік; ~é opatrenia неэффективны крокы

neudomácnen/ý неудомашнёный, не войшóвший до ужываня; ~é slovo не войшóвше до ужываня слóво

neudržateľný 1 неутриманий 2 немóжный; ~ stav немóжна ситуáція; ~ názor недо-пущёный пóгляд

neuhasiteľný 1 неугáшуючий; ~ oheň не-угáшуючий огёнь 2 ~ smäd неугашаюча жага, хóче ся пити

neuhladen/ý непригласканий, неугладже-ный; грубый; ~é mravu грубы манёры

neúhľadný невзглядный, нешўм(в)ный, неуправёный

neuhradený *fin.* незаплачёный; ~ dlh не-заплачёный довг

neujasnený невяяснений, неясный

neukojen/ý неуспокоєный, ненасытный; ~ hlad ненасытный гóлод; ~á túžba неспóвнене дўманя; ~á zvedavosť не-успокоєна зведáвость

neukojiteľný неуспокоючий, нена-сытный, неутішуючий; ~á zvedavosť неутішуюча зведáвость

neukončen/ý незакінчений, незавер-шёный; ~á práca незакінчена робóта

neumelecký нехудожній

neumel//ý неумёлый, немотёрный, грубый, примітивный; *napísať ~ou rukou* написати немотёрнов руків

neúmerný неадекватный, неоповідаючий, диспропорціональний

neúmyselný неумыселный, нехотячий, нагбдний; пригодный

neumytý неумытый, брудный, нечистый

neúnavný неунáвный; ~ *pracovník* неунáвный працівник *ábo* робітник

neúnosný неунóсный, нерентабільный, тяжкознахаючий

neúplatný *zried.* невідплáтный, невідкупный

neúpln//ý непóвный; ~ *materiál* непóвный матеріал; ~ *výpočet* непóвный список; ~á *veta gram.* непóвне речіння

neupotrebený неужытый

neupratáný непопратаний, невычищений

neupraven//ý **1** (*o ceste ap.*) розбитый **2** неуправёный; ~á *žena* непорядні облечёна женá; ~é *vlasu* неуправёны вóлосы

neúprimný претвóрюючий, фалóшный, лёстный, неупрямый

neúprosn//ý неумóлюючий, неустúпный, твердоголо́вый, немілосéрдный; ~ *človek* неумóлюючий чоловік; ~á *skutočnosť* сурóва *ábo* безжáлістна дійсность

neúradný неурядный, неофіціáльный

neuralg//ia -ie *ž* неврал́гия

neuralgick//ý невралгі́чный; ~é *bolesti* невралгі́чны бо́лі

neurastén//ia -ie *ž* неврастéнія, нервóве выси́ліня

neurastenik -a *m* неврастéник

neurčite *prísl.* неопреділені, невызначені, невыразні, неясні; *p.* **neurčitý**

neurčitkový *gram.* інфіні́твный, неопреділений, невызначеный; ~ *kmeň* основа інфіні́твa *ábo* основа неопреділеной фóрмы

neurčito *r.* **neurčite**

neurčit//o ² -a *s:* па ~ на невызначеный час

neurčit//ok -ku *m gram.* неопреділений спóсоб, інфіні́тів, неопреділена фóрма

neurčit//ý неопреділений, невызначеный, невыразный, неясный; ~á *odpoveď* неопреділена одповідь; ~ *rosiť* невыразне переживáня; па ~ *čas* на невызначеный час; ~ *slovesný tvar gram.* неопреділена *ábo* інфіні́твна фóрма часослóва; ~é *zámeno* неопреділений *ábo* невызначеный містоназвник

neúrečný *hovor. expr.* барз шýв(м)ный, барз добрый, барз сýчий (спосóбный)

neúrekom *prísl. hovor. expr.* неврёком, дость вёлé *ábo* мнóго; ~ *veľa* дость мнóго, неврёком вёлé; *je nás tu ~ s* нас ту дость вёлé

neúrod//a -y *ž* неурóда

neúrodn//ý **1** неурóдный; ~ *rok* неурóдный рік **2** неплодорóдный; неурóдный; ~á *zem* неурóдна зéмля

neurolog//ia -ie *ž* невролóгия

neurotik -a *m* нервóзный чоловік, нервово-хвóрый, невротік

neurovnan//ý **1** неупорядковáный **2** *pren.* ненормáльный; ~é *romery* ненормáльны услóвия

neuróz//a -y *ž* неврóза

neuskutočniteľn//ý нездійснений, не-реалізовáный; ~ *plán* нездійснений план; ~á *myšlienka* нереалізовáна мысль *ábo* дýмка

neúspech -u *m* неýспіх; маť ~ ма́ти неýспіх, ма́ти смолý

neúspešný неуспішний, невыдареный; ~ *rokus* неуспішне покушіння

neuspokojen//ý неуспокоєный; ~á *túžba* неуспокоєна тýга *ábo* дýмка

neuspokojivý неуспокоюючий, невыста-чаючий, слабый

neusporiadaný неупорядковáный, непо-рядный, неуправёный, розметáный, неорганізовáный; *viest' ~ život* вéсти непорядный спóсоб живóта

neustálen//ý **1** незафіксовáный **2** не-пéвный, перерýшований; ~á *rovaha* непéвный харáктер

neustály постійный, неперерýшований, непереставáючий

neústavný неконституційний

neústrojn/ý 1 неорганічний; ~é látky неорганічні річі 2 неорганічний; ~ prvok в системі неорганічний елемент в системі

neústupčivý, neústupný неуступчивий, неуступний, непідда́йний, твердо-головий, некомпромісний; ~á rovaňa неуступний характер

neutešen/ý неутішений, смутний, не-радостний; ~ pohľad неутішний погляд

neutíšitel'n/ý неутішуючий; неугаса́ючий; ~á bolest' неутішуюча біль ж; ~ smäd неугаса́юча жага

neutrál¹ -a *m* неутра́льний чоловік

neutrál² -u *m tech.* неутра́лна пози́ція (*páky skópcosti*)

neutralit/la -y *ž* неутра́льність

neutralizác/ia -ie *v rôzn. význ.* не-траліза́ція; ~ kyseliny *chem.* неутраліза́ція кислоти; ~ kvantily *lingv.* неутраліза́ція довготи

neutralizačn/ý неутралізу́ючий; неутра́л-ний; ~é snahy неутра́лны сна́жіня; ~ prostriedok *chem.* неутралізу́юче сре́дство; ~á poloha *lingv.* неутра́лна пози́ція

neutraliz/ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* неутралізова́ти

neutraliz/ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* неутралізовати́ся

neutrál'n/ý неутра́льний; ~ stát неутра́лна держа́ва; zaujať ~e stanovisko за-няти неутра́лну пози́цію; na ~ej pôde на неутра́лній зе́млі; ~a poloha *tech.* неутра́лна пози́ція (*páky skópcosti*); ~ roztok *chem.* неутра́льний ро́сток; ~e slovo (*štylisticky*) неутра́льне сло́во

neutrón -u *m fyz.* нейтрон

neutr/um -a *s gram.* сере́дній род

neutuchajúc/li *kniž.* неперестава́ючий, неосла́блюючий; ~e padšenie неос-ла́блююче надхну́тя; ~ záujem неос-ла́блюючий інтерес

neuvážený нерозважний, непроду́маний, необду́маний; необсудже́ний; ~ krok непроду́маний крок

neuvážlivý *zried.* непроду́маний, не-розду́маний, нерозва́жний, нерозу́мний; ~ člověk нерозва́жний чоловік

neuvedomely неусвідомлюю́чий, неосоз-на́ючий; заостáлий

neuveritel'n/ý неувіру́ючий, неправ-діподоб́ний, непередста́влюючий; ~á vec непередста́влююча річ; ~á rýchlost' неувіру́юча ско́рость

neuznaný неузна́ний

neuznanlivý неузнанливий

neužitočný ма́рний, даремний, не-практи́чний, безужытко́вий

nevďačník -a *m* невдя́чник, неблагода́рний чоловік

nevďačn/ý невдя́чний, неблагода́рний; ~é děti невдя́чны ді́ти; ~á úloha невдя́чна роль

nevďak -u *m* невдя́чність ж, небла-года́рність

nevdojak *prisl.* нехотя́чі, нево́льки, неумы́селні, неназда́йки, невідо́мки; ~ zhodil na zem vázu неназда́йки зошма́рив на зе́млю ва́зу

nevěcn/ý не по су́ті; ~á kritika крі́тика не по су́ті

nevědecký ненау́чний

nevědno *vetná prisl. i čast.* незна́мо, не зна́ме

nevědome p. nevědomky

nevědom/lec -са *m pejor.* неуче́нець, недоу́к; ігно́рант; *expr.* аналфабе́т

nevědomky *prisl.* неумы́селні, невідо́мки, не зна́ючі

nevědomos/lt' -ti *ž* незна́ня • ~ hriechu пе́чіні *hovor.* за незна́ня не віша́ють

nevědom/ý 1 неуче́ний, некулту́рний, нескусе́ний 2 не зна́ючий, неумы́селний; ~á chyba неумы́селна хыба

nevěľa *prisl.* невѐлѐ, не́много, ма́ло, лем троше́чки

nevělký невели́кий, низкий, ма́лый

nevěľmi *prisl.* неба́рз, ма́ло, тро́хы, троше́чки

never/la -y *ž* неві́ра, неві́рність ж, зра́да; manželská ~ неві́ра побра́тых

never//ec -са *m* невіруючий; недовірливий
neverejn//ý затворений, закритий, діс-
 кретний; ~á schôdza закрыте сходжіня;
 ~é pojednávanie закрыте судцёвске
 поїднávání

neveriac//i -eho *m* невіруючий; недовірливий
nevernic//a -e *ž* невірна женá; зра́дниця
neverník -а *m* невірний муж; зра́дця
nevernost' p. nevera

nevern//ý невірний; ~á žena невірна женá;
 ~ muž невірний муж

neveselý невесёлый, смутный, ва́жный
nevest//a -y *ž* невіста; hľadať si ~u глédати
 собі невісту

nevestin//ec -са *m* дiм проститúції

nevhod *prisl.* невгóдні, невчáсні, неприєм-
 ні; prist' ~ прийти невчáсні; to mi je ~ тотó
 мi неприємні, тотó мi не підходить áбо не
 пасi(y)є

nevhodn//ý непідходячий, невгóдний,
 неналéжний; v ~om čase в непідходячiм
 часi

neviazan//ý¹ 1 вóльний, слобóдний; ~á
 reč *lit.* про́за 2 *prep.* буйний, невязáний,
 необмédжований; ~ veselost' буйна
 весéлость; ~ pohlavný život невязáна
 половá розпущéность

neviazan//ý² невязáний, переплетéний;
 ~á kniha невязáна книга, книга без вязáня
nevídali *cit.* (подúмаш,) є там тóго, но вéру,
 ейгá

nevídan//ý необыча́йний, невідáний,
 зрiдка́вий; ~á krása невідáна красотá;
 ~á úroda зрiдка́ва урóда; ~ rozmach
 невідáний рóсквіт

neviditeľný невіджений

nevidno *vetná prisl.* не видно; je hmла, nič ~
 є гмла áбо мóлга, ніч не видно

nevidomý невідячий, сліпий

nevier//a -y *ž* невіра; ľudská ~ людська
 невіра; ~ vo víťazstvo невіра в переможіня
nevierohodný похыбный,
 неправдiподобный, невірогóдний

neviestk//a -y *ž* проститúтка, чужолóжниця
nevin//a -y *ž* невинность

neviniaťk//o -а *s* невинятко, невинна ді-
 тина

nevin//ý¹ невинный, невиновáтый; ~
 človek невинный чоловік; ~á obeť невинна
 жéртва 2 (*mravne čistý*) невинный; ~é deti
 невинны діти; ~ bozk невинный поцілúнок
3 (*neškodný*) невинный, нешкодливый; ~é
 huncútstvo невинне гунцúтство

nevitáný невитáный, незвáный, не-
 кликаний, непозвáный, нежелáный; ~
 hosť невитáный гость

nevkus -u *m* невкúсность, несмáчность

nevkusn//ý¹ невкúсный, несмачный; ~é
 ozdoby невкúсны украшіня 2 нешúм(в)
 ный, неслúшный, невгóдный; ~ žart не-
 шúм(в)ный жарт

nevládnos//ť -ti *ž* слáбость, немічность ж
nevládn//y слабый, немічний; ~ starec
 немічний старый; má ~e поху з ногáми не
 погынатъ, немічний на ногы

nevlastn//ý нерóдный, невлáстный; ~ syn
 невлáстный сын; ~á matka невлáстна
 мáма, мачóха; ~á predložka *gram.*
 невлáстный приназывник

nevľúdn//y¹ похмúрный, захмúренный,
 намосурéный, невлóдный, немі-
 лый; ~ človek немілый чоловік 2
prep. намосурéный, непритúльный,
 неприємный; ~a miestnosť непритúлна
 містность

nevodič -а *m fyz.* непровóдник

nevodivý *fyz.* непровóдячий

nevojak -а *m* невóяк

nevo//ľa -le *ž kniž.* невóля, рáбство

nevolaný незвáный, некликаний; ~ hosť
 незвáный гость

nevoľky *prisl.* 1 нехотячі, понево́льки;
 неохóтні, невідóмки 2 нево́льні • voľky~
 во́льки-нево́льки, нево́льні

nevoľnick//y рáбський, підданий, під-
 данський; ~é právo підданське práво;
 ~ ľud підданий нарóд; ~é putá рáбскы
 окóвы, окóвы рáбства

nevoľnictv//o -а *s* рáбство, підданство

nevoľník -а *m* раб, підданий

nevoľno *vetná prísł.* недобри, зле; je mi ~ недобри (є) мі, є мі зле

nevoľnosť -ti ž сла́бость, невла́дність, малáтність ж;

nevoľný p. nevoľnícky

nevôľla -le ž неохо́та, нево́ля, нежелáня
nevravny незговорчівий, небісідливий, молчаливий

nevraživosť -ti ž ненави́сть, зло́ба, гнів, недоброжелáнність

nevraživý нежычливий, невлю́дний, недоброжелáючий, непри́ятельський; ~ pohľad непри́ятельський áбо невлю́дний по́гляд

nevrlý намосуре́ний, неспо́кійний, нерв-ний, пырхкий; дудра́вий, шомра́вий

nevšedný необыча́йний, необы́кльий, зрідка́вий, особли́вий; ~á krása не-обыча́йна áбо зрідка́ва красо́та; ~ záujem незвычай́ний інтерес

nevšímavý невнима́вий, легкова́жний, рівноду́шний

nevtieravý невну́чуючий, слухня́ний, та́к-тний, деце́нтний

nevyberaný невы́браний, гру́бый, твер-дый, бесчу́вственный; ~ým spôsobom невы́браним спо́собом; ~é pádavky гру́бы надávky

nevyberavý невы́бера́ючий; ~ v pro-
striedkoch невы́бера́ючий в сре́дствах

nevýbojný неенергі́чний, пасі́вний, не-пробо́йний; неініціáтвний; спо́кійний, тихий; ~á rovaňa тиха пова́га, тихий ха-рakter

nevýčerpateľný невы́черпу́ючий, необ-медже́ний, огро́мний, обро́всьий, ве-ликий; ~ zásoby невы́черпу́ючі за́собы áбо резе́рвы; ~ možnosti необмедже́ні мо́жності

nevýdarený неподаре́ний, неуда́вший ся, неуспі́шний

nevýhnutný 1 нутный; ~ predpoklad нутне
предполо́жіння 2 немину́чий, неодкла́дний; ~ záhuba неодкла́дне змарні́ня, намину́чий ко́нець; ~é zlo немину́че зло

nevýhodla -y ž 1 невы́года, мі́нус, негáтíвна сторо́на, недостато́к; každá vec má svoju výhodu a ~и ка́жда рі́ч ма́ть сво́ї плу́сы і мі́нусы áбо позі́тíвну і негáтíвну сторо́ну 2 невы́годну пози́цію, невы́годне поста́віня; byť v ~е бы́ти áбо нахо́дити ся в невы́годній пози́ції

nevýhodný невы́годный; ~é postavenie невы́годна пози́ція; ~ obchod невы́годне обхо́довáня

nevýhojiteľný невы́лічу́ючий, незаго́юючий
nevychovanílec -са *m pejor.* невы́хований чо́ловік, неслу́шний

nevychovaný невы́хований, неслу́шний
nevýjasnený невы́яснений, неясный; ~ problém невы́яснений пробле́м

nevyliečiteľný невы́лічу́ючий, невы́го-ю́ючий; ~á choroba невы́лічу́юча хворо́та; ~ optimista непо́ліпшу́ючий опті́міста

nevýnosný нерента́більний, безу́жытко́вий
nevypočítateľný 1 (*o príklade ap.*) не ма́ючий рі́шіння 2 *prep.* непередві́ячий 3 неперерахо́вуючий

nevypočítavý невы́почіта́вий; ~ človek не-вы́почіта́вий чо́ловік

nevypovedateľný невы́сло́влю́ючий, невы-ража́ючий, невы́повіджу́ючий, неопису́ючий

nevýrazný невы́разный, неясный, гмли́стый; ~é oči невы́разны о́чі; ~ hlas невы́разный го́лос

nevýriešený невы́рішений, нерозрі́шений, необья́снений, невы́світлений; ~ problém невы́рішений áбо невы́світлений пробле́м

nevýrobný невы́робный; ~ sektor невы-робный се́ктор

nevýrovnaný (*o ľudoch*) невы́ровнаний, знепоко́єний, знерво́знений

nevysloviteľný 1 невы́словлю́ючий, тяжковы́сло́влю́ючий; ~á skupina hlások тяжковы́сло́влю́юча гру́па зву́ків 2 невы́словений, неповідже́ний, не-описа́ний; ~á radosť неопіса́на радо́сть

nevýslovný невы́словный, неопіса́ний; ~ bolesť невы́словна бо́лість; ~á rozkoš не-описана ро́скош áбо неопіса́не потіші́ня

nevysoký невысо́кий, низкий, малый

nevyspelý 1 нерозвинутый, слабозвинутый, нерозва́жный, неусвідомлюючий

2 (*o mladom človeku*) незрі́лий, заостáлый

nevyspitateľný непорозумлюючий, зага́дний, та́смний, непередві́жений, непланова́ний; ~človekнепорозумлюючий чоловік; ~ osud зага́дний о́суд; ~á náhoda непередві́жена пригода

nevýstižný невысти́гуючий, нето́чний, неадеква́тний, непорозумлюючий, невыда́рений

nevysvetliteľný необяснюючий, невысвітлюючий, непорозумлюючий, загад-ко́вый

nevyvinutý нерозвинутый, слабозвинутый, незрі́лий, закрпаче́ний

nevyvráťiteľný непопера́ючий, неопове́ргуючий, не(с)похыбу́ючий; ~ fakt непопера́ючий факт; ~á téza не-спохыбу́юча те́за

nevyzretý незрі́лий, недозрі́тий, нерозвинутый, неспі́лий, недоросну́тий, не-скусе́ний

nevzdelaný -са *m pejor.* неуче́нець, незна́лець, нефахо́вець, *exрг.* аналфабе́т

nevzdelaný 1 неуче́ний, без школ 2 некулту́рний

nevzhľadný нешув(м)ний, шка́редый, невзгля́дний, невкúсний, непри́тяжливый, одпúджуючий

nezábavný неінтере́сний, нúдний, непоба́влюючий

nezábudka /-a *y ž bot.* незабу́дка • oči ako ~у о́чі як у незабу́дкы

nezabudnuteľný незабыва́ючий; ~ dojem незабыва́юче до́ятя

nezacelený невыго́сний, незаго́сний; ~á gápa незаго́сна ра́на

nezadateľný *práv.* неодчу́джуючий; ~é právo неодчу́джуюче пра́во

nezadlho *prísl.* незадо́вго, онедо́вго, за корот́кий або кúртый час, за дая́кий час, до́раз

nezadržateľný тезатриманий, неутриманий; ~ pokles cien неутримане па́діня ці́н; ~ párog незатриманий на́тиск

nezahojiteľný незаго́юючий, невыго́юючий
nezachyťiteľný неіма́ний; ~ sluchom неіма́ний слúхом

nezainteresovaný незаінтересова́ний
nezákonne *prísl.* незакон́ні; ~ zatknutý незакон́ні арештова́ний або запе́ртий

nezákonný незакон́ний; ~ postup незакон́не посту́повання; ~é manželstvo незакон́не побра́тя

nezamestnanosť -ti *ž* безро́ботность ж
nezamestnaný безро́ботный

nezaobalene *prísl.* отворе́ні, прямо, рівно, че́стні, упрямо, по-хло́пскы; ~ povedať не́що отворе́ні пові́сти да́штó

nezaobalený отворе́ний, пря́мый, рівний, че́стний, упря́мый, хло́пський; ~á kritika отворе́на крі́тіка

nezaopatrený незабеспече́ний; ~é deti незабеспече́ны ді́ти

nezaplatiteľný 1 (*o cene*) на незапла́чіння, до́сть доро́гий, ці́нний 2 *pren.* бесці́нний, неоці́нимый

nezaručený 1 нега́рантова́ний, незаруче́ний, неі́стий 2 (*o správe ap.*) неспо́лягли́вий

nezaslúžený незаслуже́ний; ~ trest неза-служе́не пока́рня

nezastaviteľný неутриманий, незатриманий; *život ide ~ým krokom* живо́т незатримано і́де до́переду, живо́т і́де незатриманым кро́ком

nezasvätený -са *m* незасвя́ченець
nezasvätený незасвя́чений; ~ do niečoho незасвя́чений до ни́чого

nezaújatý незау́ятий, обекті́вний, спра-водли́вий, індіфе́рентный, невра́льний

nezáujím -mu *m* незаінтересова́ность, легкова́жність

nezaujímavý неінтере́сний, незажи́вний, нúдний, оту́пний, отрепа́ний

nezávadný бесхы́бний, нешко́дний

nezáväzný 1 непови́нний, доброво́ль-ний, мо́жний 2 к ни́чому не завязу́ючий; ~ sľub к ни́чому не завязу́юча о́біцянка

nezavinený *kým* незави́нений, неумы́сєльний

nezávislý незалежний, самостатний; ~ па niekom, niečom незалежний од дакого, дачого; hospodársky ~á krajina економічні незалежна країна; ~ štát незалежна держава

nezáživný 1 тяжкостровеный; ~á strava тяжкостровене їдло 2 *prep.* неінтересный, малоінтересный; незажывный, нудный; ~á kniha неінтересна книга

nezbadaný неувіджений, непомітний

nezbedl/a -u *m expr.* незбедник, бєтар, даребák

nezbedníč/it' -i -ia *nedok. expr.* бєтарити, даребачіти, виваджати

nezbedník *p.* nezbeda

nezbedný *expr.* бєтарський, даребáцький, непослушний; ~é deti гунцутьскы діти; ~é kúsky, бєтарина

nezdanený незданєний

nezdaniteľný незданючий, не підлігаючий зданєваню

nezdar -u *m* неўспіх; stretnúť sa s ~om потерпіти неўспіх

nezdarený 1 неподарєний, невыдарєний, неупішний; ~ pokus неупішний áбо неподарєний експерімєнт 2 *nár.* невыдарєний, легкомыселный; ~ syn легкомыселный сын

nezdarný 1 неподарєний, недобрый, злый; ~é deti неподарєны діти 2 невыдарєний, неупішний; ~ lov невыдарєне полєваня

nezdoba *p.* nezbeda

nezdolateľný 1 непереможный, непєреконáный; ~á prekážka неперєконáна барьера 2 непристўпный; ~á revnosť непристўпна кріпость

nezdolný 1 незломный, непереможный; ~á sila незломна сила; ~á túžba неперєконáна тўга 2 неунáвный, вытырвáлый

nezdravý *v rôzn. význ.* нездоровый; ~á farba tváre нездоровá фáрба лица; ~ byt нездоровє бываня; ~ úvin ненормáльный рóзвиток; ~ názor шкодлива áбо нездоровá тóчка зрїня

nezdvorile/lec -ca *m pejor.* неслўшний, невыхованый; гробїян

nezdvorilý неслўшний, невыхованый, негалáнтный

nezemský *kníž.* надзємный, нєреáлный; ~á krása надзємна красá

nehodl/a -y *ž* 1 незгóда, нєлáд, нєрівность, рóспор, спор 2 *obyč. v mn. č.* ~у недорозумїня, росходжїня, протіворєчїня; záujmové ~у росходжїня в інтерєсах; boli medzi nimi ~у были мєджї нїма незгóды 3 *gram.* незгóдность, інконгруєнтность ж

nehodný *gram.* незгóдный, інконгруєнтный; ~ prívlastok незгóдный áбо інконгруєнтный придáток áбо атрїбút

nehojiteľný незагoєний, невылічений; ~á rana незагoєна rána

nehovorčivý незговорчівый, небісідливый, молчаливый

nezištný жычливый, доброжелáючий, упрямый; ~ človek жычливый чоловік; ~á potos упряма поміч

nejazdný непроходячий; ~á cesta непроходяча дорóга

nezlomný незломный, міцный, силный, непіддáйный, пєвный, незничуючий; *prep. expr.* желізный; ~ človek незломный чоловік; ~á sila незломна сила áбо пєвна воля; ~á dôvera непіддáйна довїра; ~á viera міцná áбо пєвна віра

nezlučiteľný неспóюючий, неспливáючий, неумістный; to je ~é s mojimi názormi totó неумістне áбо протіворєчить моїм поглядам

nezmar -a *m* 1 *zool.* гідра 2 *prep. expr.* незмáрный áбо неунáвный áбо неумóрный чоловік, жыючий чоловік

nezmazateľný незабывáючий, невымáзуючий; zanechať ~ dojem охабити незабывáюче дoятя, незабывáючий ефєкт

nezmenený незмінєний

nezmeniteľný незмінючий, незмінный

nezmenšený незменшєний, не мєншый, такий же, сáмый; *v ~ej* тїєре не в мєншій áбо такий же, в єднáкій мїрі

nezmeratel'ný незмірючий, невимірючий
nezmern//ý *kniž.* огро́мный; ~é úsilie
 огро́мна уси́лбность

nezmieritel'n//ý незмірючий; ~í nepriatel'ia незмірючі неприяте́лі; ~ protiklad незмірюче противо́речіня; ~ boj незмірюча битка

nezmys//el -lu *m* несмысел, неро́зумность, без ло́гикы, абсу́рдность; глупо́сть; *hovoriti'* ~ly говорити несмыслы, мо́ло́ти глупо́сти

nezmyseln//ý несмысёлный, неро́зумный, нело́гичный, ало́гичный; глупый, абсу́рдный

neznaboh -a *m* безбо́жник, невірець, атеїста, невіруючий; *expr.* по́ган

neznám//o -a *s* незна́мо, незна́мость • *hladiet'* do ~a позе́рати до незна́ма; *skok* do ~a ско́к до незна́ма

neznámy¹ 1 незна́мый, непозна́ный, невідо́мый, аноні́мный, таёмный, неіде́нтифікований; ~ *človek*; ~ *páchatel'* незна́мый злоумысёлник а́бо делікве́нт; *hrob* Neznámeho vojaka гроб незна́мого во́яка 2 но́вый (*ďarďe*); *som tu* ~ я ту но́вый чолові́к

neznám//y² -eho *m* незна́мый; незнако́мець

neznášanlivý незнаша́нливый, гада́вый, гаштеривый, нетоле́рантний

neznell//ý *lingv.* глу́хый; ~é *spoluhlásky* глу́хы со́гласны

nezneseitel'n//ý незнаша́ючий, невыно́сный, несте́рплючий; ~ *človek* невыно́сный чолові́к; ~á *bolest'* несте́рплюча бі́ль, несте́рплюча бо́лість

nezničitel'ný незни́чучий, незма́рный, нерозбитный

nezodpovedan//ý неода́повіданий, невыяснений; ~á *otázka* неода́повіданий во́про́с; во́про́с, зоста́вший без о́дповіді

nezodpovedný неода́повідный, ла́йдацький

nezranitel'ný незра́нючий

nezrel//ý 1 незрі́лий, недо́зрітий; ~é *ovocie* недо́зріта ово́чина 2 *prep.* незрі́лий; недо́зрі́вший

nezreteľn//ý невыразный, неясный, гмлі́стый; ~á *výslovnosť* невыразна ви́словность; ~ *rukopis* невыразный ру́копис
nezriadený неупоря́дкований; *viest'* ~ *život* ве́сти розга́раний а́бо негармо́ничный живо́т

nezriedka *prisl.* незрі́дка, до́сть ча́сто, ча́сто, непа́з

nezrovnalos//t' -ti *ž* незго́да, розді́лность, недо́розумі́ня; противо́речі́ня; діспро́порція; *odstrániť* ~ti о́дстранити противо́речі́ня

nezrozumitel'ný непоро́зумлючий, неясный, невыразный

nezrušitel'ný незру́шючий; *tento zákon* je ~ тот за́ко́н не мож зру́шити, тот за́ко́н є незру́шючий

nezúčastnený незуча́стнёный, не при́явший у́часть

nezúročiteľ'ný *účt.* неуро́чный, беспроце́нтный

nezvaný незва́ный; ~ *host'* незва́ный го́сть

nezvestný незна́мый, пропа́вший без ві́сти, страче́ный

nezvratn//ý немі́нний, незверну́тый, стабі́льний, дефіні́твний; ~é *rozhodnutie* незверну́те рі́шіння 2 неопове́ргнений, незло́мный; ~ *dôkaz* неопове́ргнений до́каз; ~ *fakt* незло́мный фа́кт

nezvyčajný незвыча́йный

nezvykl//ý 1 незвыча́йный, необвы́клый 2 необыча́йный, незвы́клый; ~é *meno* незвы́кле ме́но

nezvyknut//ý *na čo, s* *neurč.* незвы́кнутый, непривы́кший, без звы́ку *k чому́*; *poňu* ~é *na obuv* но́гы, непривы́кшы *na обу́в*

než *spoj.* ні́ж, я́к; *vyšší* ~ *ja* вы́сший, я́к я а́бо ні́ж я; *zdať sa* *krajším* ~ *bol* ука́зав ся шув(м)ні́шым, я́к був (в ді́йсности); *prv* ~ ... *skôr*ше а́бо пе́ред ты́м, я́к ...

neželateľ'ný неже́лаючий, нехотя́чий; невіта́ний, невго́дний

neženatý неже́на́тый, сло́бодный

nežiadúci неже́лаючий, нехотя́чий, невіта́ний, невго́дний; ~ *jav* неже́лаю́че з'явля́ня

nežičliv/lec -са *m* нежычливець, недоброжелатель *m*

nežičliv/ý 1 нежычливый; ~ *človek* нежычливый чоловік 2 неблагоприятный; ~é *potery* неблагоприятны одношіня

neživotn/ý 1 неживотный, одторгнутый од жывота 2 *gram*. неживый; ~é *podstatné mená* неживы назывники

neživ/ý неживый; ~é *telo* неживе тіло; ~á *příroda* нежива або неопранічна природа

nežn/iet' -ie -eju *nedok.* ніжніти, ставати ся ніжным

nežn/ý ніжный; ~á *tvár* ніжне лице, ніжна тварь; ~ *kvet* ніжный квіток; ~ *dotyk* ніжне дотуліня; ~é *slová* ніжны слова; ~é *pohlavie pren.* ніжный пол

ni *časť. bás.* ни, ани; *neustúpiť* ~ *krok* не одступити ни або ани крок; *ne mám nič, ni zem, ni dom* я не мам ніч, ни землю, ни дім або ани землю, ани дім

nič *ničoho zám.* ніч, нічого; ~ *ma* *neprekvapí* ніч мене не заскочить; *ne mám ~* я нічого не мам, я ніч не мам; ~ *z toho nebude* з того ніч не буде або не вийде • *ani za ~ ани зашто; z ničoho ~* з нічого ніч; *ako ~ як ніч; mňa do toho ~* тотό не моє діло, тотό мене не дотикать ся; ~ *v zlom* не уражайте ся, ніч в злім; *nedá sa ~ robiť* ніч не зробиш; *to nestojí za ~* тотό не стоить за ніч; *to je ~ то ніч; mne ~, tebe ~ ани з того, ани з тамтого; ja ~, ja muzikant žart.* ≈ моя хыжа з краю, я нічого не знаю

niči *zám.* ничий

nič/it' -i -ia *nedok.* 1 буряти, нічити, марнити, губити, казити; ~ *majetok* нічити маєток; ~ *stromu* губити стромы; ~ *si nervy* казити собі нервы 2 (*hubiť*) нічити, нівочити, губити; ~ *potkanu* губити патканів

ničen/ie -ia *s* нічіня; *zbrane hromadného ~a* збрانی масового нічіня

ničiteľ -а *m* нічитель, губитель, пустошитель

ničiv/ý нічийый, пустошывый, шкодливый; ~á *sila* пустошыва сила (збрانی), ~á *vojna* нічива війна

ničovník -а *m pejor.* нічovníк, по́дляк, даребák, паскúдник, мерзáвець

ničovní нечестный, злый, недобрый, мерзёный, бесхарактерный, паскúдный

ničot/la -у *ž* ніч, нічота, незна́чність, порожність

ničotný незна́чний, ничёмный, не-заважный, порожний, бесцінный; ~ *život* ничёмный живот; ~ *človek* бесцінный чоловік

nie *časť. 1 (ako samostatný zápor)* нет, ні; *nie, ja nesúhlasím* нет, я не соглашам ся; *prídeš?* - *Nie* ты прийдеш? - Нет 2 (*ako súčasť tvaru*) не; *nie každý* не каждый; *nie som spokojný* я неспокойный; *to nie je pravda* то неправда • *nie a nie to nájsť* нияк не можу найти тотό; *to zasa nie!* тотό уж нет!; *čoby nie чом бы нет; ako by nie!* а як же!; *horkýže nie!* як бы не так!; *nie že by som ne to, žeby ...;* *nie že by som tu závidiel, ale ...* не так, жебы я ёму завідив, но ...; *nie aby si mu to povedal smotť, ne povíč ёму тотό*

niečí 1 (*hocikoho*) дачій, чійсь 2 (*čísi*) чійсь

niečo *zám.* 1 даштó, штось; *máš ešte ~?* маш (маёш) іщі даштó? 2 (*čosi*) даштó; ~ *tam vidím* я штось там віджу 3 (*trochu*) дакілько, немого, невелё, даштó, кус, трошечкы; *príď o ~ skôr* прийдь кус скорше; *je tam ~ málo na dne* там є трошечка на дни; ~ *sa tam nájde* даштó іщі там найде ся 4 *hovor. expr.* много, велё; *ten sa ~ naprosil* тот даштó напросив ся • ~ *za ~ hovor.* даштó за даштó, за дарьмо ніч не дають; *to je ~! а) тотό але реї!; б) iron.* подумаш! тотό не відів!; *také ~! hovor.* такé даштó!; (вы) лем подумайте!

niekam *zám. prísl.* 1 (*hocikam*) да́дэ, хо́цде 2 (*kamsi*) десь

niekdajš/í бывшый, минувшый; ~ia *sláva* бывша слава

niekde *zám. peísl.* 1 (*hocikde*) да́дэ, десь 2 (*kdesi*) десь 3 (*sem-tam*) да́дэ, місцями

niekedy *zám. prísl.* 1 (*občas*) даколи; ~ *k nám* *príde* даколи він приходить ку нам; ~ *je ťažko*

povedať, čo je lepšie даколи тяжко повісти, што (є) ліпше **2** (*v neurčitom čase*) даколи, колись; *príď k nám* ~ прийди ку нам даколи; ~ *na budúci týždeň* даколи на budúчий або слідуючий тиждень **3** (*v minulosti*) колись); ~ *dávno* колись-(то) dávno

niekoľko, niekoľkí (*len pre mužské životné podst.*) *zám. čísl.* дакілько; *niekoľko ľudí* дакілько людей; *o niekoľko minút* о (чєрез) дакілько минут; *niekoľkí chlapi, niekoľko chlapov* дакілько хлопів

niekoľkočlenný дакількочлєнный, многочлєнный; ~ *á rodina* дакількочлєнна родина

nekoľkodenný дакількодєнный, многодєнный, продòвжуючий ся дакілько днів

niekoľkohodinový дакількогодинóвый; многогодинóвый; продòвжуючий ся дакілько гóдин; ~ *štrajk* дакількогодино́ва демонстра́ція

niekoľkokrát *zám. čísl.* дакілько раз

niekoľkomesačný многомісячний, дакількомісячний; продòвжуючий ся дакілько місяців; ~ *plat* дакількомісячний за́робок, виплата за дакілько місяців

niekoľkometrový **1** дакількометрóвый, многометрóвый, о дакілько мэтрів; ~ *á vzdialenosť* дакількометрóва далєко́сть або дїштáнція **2** *hovor.* о дакілько цє́нтнерів; ~ *náklad* нало́жнія о дакілько цє́нтнерів

niekoľkomilionový дакількоміліонóвый, многоміліонóвый; ~ *národ* многоміліонóвый наро́д; ~ *á škoda* многоміліонóва шкóда; ~ *á suma* сума на дакілько міліонів, многоміліонóва сума

niekoľkonásobne *prísl.* о дакілько раз вє́че; многократні; ~ *zväčšený* о дакілько раз звекшє́ный

niekoľkonásobný многократный, о дакілько раз вє́кшый або бівшый; ~ *á presila* перевишує в силах о дакілько раз; ~ *majster, víťaz* многократный ма́йстер, чемпіон; ~ *á zväčšenina* звекшєнина о дакілько раз, многократна звекшєнина

niekoľkoposchodový дакількоштокóвый; ~ *á budova* дакількоштокóва будóва

niekoľkoraký дакількорáкий

niekoľko ráz p. niekoľkokrát

niekoľkoročný дакількорóчний, много-рóчний; ~ *robota* многорóчне бывáния або перебивáния (*ďarďé*); ~ *é víno* многорóчне вино

nekoľkostoročný многовікóвый; ~ *á tradícia* многовікóва тради́ція

niekoľkostranový дакількосторінкóвый, о дакілько сторінок; ~ *úvod* вступ на дакілько́х сторінках

niekoľkotýždňový дакількотыжднє́вый, многотыжднє́вый; продòвжуючий ся дакілько тыжднів

niekoľkozväzkový в дакілько́х то́мах; ~ *román* ромáн в дакілько́х то́мах

niekto *zám.* **1** дахтó, хтось, хто-то **2** (*ktosi*) хтось, хто-то; ~ *ide* хтось або хто-то іде **3** *hovor.* персóна; *a to je* ~! о, то персóна!

niektorí *zám.* **1** дакотрый, котрыйсь(ка); ~ *z vás* дакотрый із вас, дахтó із вас, хтось із вас **2** ~ *í mn. č.* (*aj ako podst.*) дакотры, котрысь(ка); ~ *í už odišli* дакотры уж одышли

nielen spoj. нєлем

nielenže spoj. нєлем же; ~ *nič* невіє, але е́ще је ај дрзý він нєлем же ніч не знать, но і́ці є і безочівий

niemenej *prísl.* не мє́нше, так же, є́днáк; ~ *dôležitý* не мє́нше вáжний

niešť несе несу́ *nedok.* **1** нє́сти; ~ *kufor* нє́сти кúфєр; ~ *diera v náručí* нє́сти дітину на руках **2** (*držať*) нє́сти, тримати; підтримувати; *stĺpy nesú klenbu* стóвпы нє́суть або підтримують облукóву коншт́рукцію; *voda nesie drevo* дє́рево тримле ся на воді **3** (*prinášať*) прино́сити, нє́сти; ~ *správu* прино́сити ві́стку; ~ *ovocie* прино́сити ово́чину *aj pren.* *viator* нє́се хмáры; ~ *úroky* прино́сити ўро́кы або процє́нта **4** (*znášať*) пере́носити, пережывáти; *ťažko nesie stratu* отса він тяжко пережывать смє́рть ві́тця

5 в *spojení s niektorými podst.* нести; ~ bremeno niečoho нести тягу дачо́го; ~ následky нести наслідки; ~ zodpovednosť нести відповідність, бути відповідним, відповідати; ~ vīnu нести вину, бути виноватым **6** (o *zbraniach*) бити; puška dobre nesie пушка доб́ри бє **7** (o *sliepke ap.*) нести ся, нести (яйця); v zime sliepky nepesú в зимі курки не несуть ся • hrdο ~ hlavu гóрдο нести гóлову; koho sem čerti nesú? кóго ты чóрти несуть?; ledva ma pohy pesú нóгы мéне лéдва нóсять; ~ meno носити мéно; ~ stopy niečoho носити слéды дачо́го; ~ svoj križ нести свй криж

niest' sa nesie sa nesú sa *nedok.* **1** нести ся, гнати ся, уганяти; ~ sa na koni гнати ся на кони **2** (*vznášať sa*) взнашати ся **3** *pren.* (*kráčať*) выкрóчовати; ryšne sa ~ гóрдο выкрóчовати áбо выступати **4** *pren.* (*širiť sa*) розносити ся, нести ся; pieseň sa nesie dedinou співанка розносити ся валáлом áбо селóм; z kuchyne sa niesla príjemná vôňa з кúхні доноси́в ся приємний záпах; zvesť sa nesie z úst do úst ві́стка не́се ся з уст до уст **5** (*mať určitý smer, tendenciu*) бути витриманим, проходити (в *dajakím dýci*); rozhovory sa niesli v priateľskom duchu розго́воры мáли приятельский харáктер, бисéда мáла приятельский харáктер

niet, nieto (*zápor slovesa byť*) нет; ~ nijakej nádeje нет никакой надéї

niežeby spoj. не то што; не то жéбы; ani som sa ho nedotkol, ~ udrél я áни не дотúлив ся ё́го, не то жéбы удáрив áбо бұхнув

nihilizml/us -u *m filoz.* нигілізм

nihiliz/ovať -uje -ujú *nedok.* одмітати, отрицати, поперати, неузнавати, не мати за ніч

nijako *zám. prísl.* никак

nijak/lý ниякий; в -ом *případe* в ниякім слúчайі, нияким спóсобом; за ~ú сепи áни за што • taký ~ такий ниякий, даякий такий; bol taký ~ (*bez nálady*) він був якыйсь не такий

nik p. nikto

nikade *zám. prísl.* никады, ни́где, нияков дорóгов

nikam *zám. prísl.* ни́где

nikde *zám. prísl.* **1** ни́где **2** (*nikam*) ни́где **3** (*ako vetná prísl.*) нет; ale jeho ~ áле ё́го нет

nikdy *zám. prísl.* ні́гда; ~ tam nebol він ні́гда там не був; ~ viac ні́гда вéце(й) • teraz alebo ~! те́перь áбо ні́гда

nik//el -lu *m* ні́кель *m*

niklovan//ie -ia *s* ні́клёва́ня

niklovaný ні́клёва́ный

nikl//ovať -uje -ujú *nedok.* ні́клёва́ти

niklov//ý ні́клёвый; ~á ruda ні́клёва рúда; ~ peniaz ні́клёва монéта

nikotín -u *m* ні́котін

nikotínov//ý ні́котіно́вый; kyselina ~á ні́котіно́ва кі́слотá

nikto *zám.* ніхто

niktoš -a *m expr.* нічóмник, дареба́к, паскúдник, гáвнер

nimb//us -u *m* **1** ні́мб, глоріо́ла *aj pren.*; ~ slávy ні́мб сла́вы **2** *meteor.* ні́мбус

nimród -a *m hovor.* полéвник

nirván//a -y *ž* ні́рва́на, розва́жність

nít -u *m* ні́т (*споююча часть клина*)

nít' ните *ž* **1** нитка; pavliec' ~ do ihly вді́ти áбо наді́ти нитку до і́глы **2** *pren.* нитка ж; dejová ~ нитка дйства; myšlienková ~ ход думо́к; ~ spomienok нитка споминань; pretrhnúť ~ rozhovoru перерва́ти нитку бисéды; nite sprisahania нитки побурі́ня • tiahnuť sa ako červená ~ неі́чим тяга́ти ся червёнов нитков чéрез да́што; premoknúť do nite *hovor.* промóкнути до нитки; okradnúť do poslednej nite niekoho о́брати до послі́днёй нитки да́кого

nítár -a *m tech.* ніта́рь

niteln//ice -íc *ž pomn.* ні́челні́ці, *j. č.* ні́челні́ця

nitiar//eň -ne *ž* ніта́рня

nitk//a -y *ž* **1** нитка ж **2** *pren.* нитка • premoknúť do ~у промóкнути до (послі́днёй) нитки; nenechať ani suchej ~у na niekom (*skritizovať niekoho*) не оха-

бити áни сухой ниткы на дакім, порядні скрітiковáти; život mu visí na ~e ёго жыво́т вісiть на во́лоску

nitkový нитко́вый; ~ križ *opt.* нитко́вый криж, пере́крещі́ня

nitovac//i *tech.* нiтовáчий; ~ie kladivo нiтовáчий мо́лоток, клепа́тко

nitovač -a *m tech.* нiтовáч, клепа́ч

nitovačk//a -y *ž tech.* нiтовáчка, нiтовáча машина

nitovan//ie -ia *s* нiтова́ня

nitovan//ý *tech.* нiтова́ный; ~á konštrukcia нiтова́на коншт́рукція

nit//ovat' -uje -ujú *nedok. texh.* нiтова́ти, закле́повати

nitov//ý *tech.* нiто́вый; ~é spojenie нiто́ве спо́ння

niťový нитко́вый; нитя́ный; ~ gombík нитя́на го́мбiчка

niťrác//ia -ie *ž chem.* нiťра́ція, нiťрова́ня

niťračn//ý нiťра́чний; ~á zmes нiťра́чна ми́шанка

niťrát -u *m chem.* нiťра́т

niťrid//ovat' -uje -ujú *nedok.* нiťри́ровати *nedok. dok.;* ~ oseľ нiťри́ровати о́ціль

nitrobenzol -u *m chem.* нiтробе́нзо́л

nitrocelulóza//a -y *ž chem.* нiтроце́луло́за

nitrogén -u *m chem.* азо́т

nitrogénov//ý азо́тний; ~é hnojivá азо́тны гно́йва

nitroglycerín -u *m chem.* нiтроглі́церiн

nitrolak -u *m chem.* нiтрола́к

niťr//ovat' -uje -ujú *nedok.* нiťрова́ти

niv//a -y *ž kniž.* по́ле, нива; úrodné ~y уро́дны по́ля; rodné ~y ро́дны по́ля • aluviálna ~ алувіа́льна áбо наплавенино́ва áбо на́носна те́раса

niveau [nyvó] *neskl. s* у́ровень, по́верхь

nivelác//ia -ie *ž* нiвела́ція, нiвелова́ня

nivelizác//ia -ie *ž* нiвелiза́ція, нiвелiзова́ня, ви́рівнё́вання ро́здiлности

nivelizačn//ý *príd. k nivelizácia;* ~é tendencie те́нденції к ви́рівнё́ванню ро́здiлности, сна́га к нiвелiзова́нню; ми́р-яю́чий

niveliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* нiвелiзова́ти, ви́рівнё́вати/сте́рати ро́здiлности

nivel//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* нiвелова́ти, ми́ряти, одми́ряти, ви́зна́човати

nivoč//iť -í -ia *nedok.* 1 ка́зити, ни́чіти, нiво́чіти, губи́ти, пісто́шати; ~ úrodu губи́ти уро́ду; ~ ľudské šťastie ка́зити лю́дське щáстя 2 *hovor. (trápiť)* тра́пити, му́чити; reuma ma ~í ме́не тра́пить ре́вма

nízko *prisl.* 1 (*opak:* vysoko) низко, не́высо́ко; letieť ~ nad zemou ле́тiти низко над зе́мле́в; ~ položený низко по́ложе́ный; ~ podstrihnutý низко підстри́жений 2 (*hlboko*) низко, глубо́ко; ~ sa pokloniť низко покло́нити ся; ~ sklonený nad niečim низко скло́не́ный над да́чим; ~ spievať співа́ти низким го́лосом 3 (*málo*) низко, ма́ло; ~ ceniť низко ці́нити áбо оці́нювати; ~a kvalita низка я́кість

nízkokmenn//ý низкоство́лный; ~á jablňo низкоство́лна яблiнь

nízkotlakový низкотиско́вый; ~ (parný) koťol низкотиско́вый ко́тел

nizk//y 1 (*opak:* vysoký) низкий, не́высо́кий; ~ dom низкий ди́м; ~ej postavy низко́го áбо не́высо́кого ро́сту; ~ tráva не́высо́ка тра́ва; ~a zver низка́ зві́рина 2 (*hlboký*) низкий; ~ hlas низкий го́лос; ~ úder *šport.* низкий уда́р 3 (*malý*) низкий, не́вели́кий; ~ spotreba не́вели́ке áбо низке́ схосно́ва́ня; ~e požiadavky низкы ви́могы áбо пожа́дована́я; ~a cena низка́ ці́на; ~e číslo низке́ чи́сло áбо ці́фра; ~ tlak низкий тиск; ~a úroveň низка́ у́ровень 4 (*nečestný*) низкий, не́че́стный, немо́ра́льний, бесха́ракте́рный; ~e vášne низка́ ту́га, низке́ запали́ня

níž -e *ž meteor.* о́бласть низко́го тиску

níže *predl. s* 2. *p.* ни́же чо́го; ~ dediny ни́же ва́ла́ну áбо се́ла; ~ tridsať rokov а) ме́нше три́дцять ро́ків; б) (*o veku*) мо́ло́дший о три́дцять ро́ків

nížepodpísaný *zastar.* ни́жепiдпи́саний

níževedený ни́жеуве́дже́ный, ни́же-спо́мянутый

nížin//a -y *ž* ни́жина; úrodná ~ уро́дна ни́жина; podunajská ~ придуна́йска ни́жина

nížinatý нижинный; ~ kraj нижинный край
nížinn/ý нижинный; ~á oblast' нижинна
 область

nížn/ý *hovor.* нижній; na ~om konci dediny
 на ніжнім кінці села *або* валалу

nížš/í 2. st. k nížky низший, ниже • ~ia
 úroveň низша уровень; ~ia matematika
 елементарна математика; ~í důstojníci
 молодшы офіцеры

no¹ spoj. 1 no, ále; malý, no silný він маленький,
 но міцний; chcel, no nemohol він хотів, но *або*
 ále не міг; nielen pekny, no aj múdry нелем
 шум(в)ный, но і мудрий 2 (*uvádza samostatnú*
vetu) no; vstal a chcel odísť. No pristúpil k nemu
 otec a ... він встав і хотів одийти. Но ку нѣму
 підійшов отець і ...

no² čast. no, tak; no pod'me! но *або* так,
 подьме!; no, čo ešte chceš? но, што іщі
 тобі трѣба?; так, што іщі хочеш?; no
 pravdaže! но правда!

no³ cit. no, tak; no, dobre так, добри; no, tu
 ho máš! но, ту маш єро!; no, tak povedz!
 но, так повідж!; no, pamôjdušu! но,
 намойдьшу • bolo nám veselo až no! нам
 было страшно весело!

nóbl prid. neskl. hovor. obyč. iron. бла-
 городный, взнесёный, елегантный, єм-
 ный, ноблесный; ~ dáma благородна дама

nobles//a -y ž 1 аристократизм, бла-
 городство, взнесённость 2 аристократія,
 высша общность, панство

noblesn/ý аристократичный; ~é vy-
 stupovanie аристократичны манеры

noc -i ž ніч ж; mesačná ~ місячна ніч;
 svadobná ~ свадьбяна ніч; hlboko do
 ~i до пізнєй нощі; rozprávka na dobrú
 ~ приповідка на добру ніч, вечірна
 приповідка • vo dne v ~i, dňom і ~ou днём
 і нощов, день і ніч; od rána do ~i од рана
 до нощі; nemať dňa ani ~i не мати дня ані
 нощі, без спання і одпочінку; dobrú noc!
 добру ніч!, спокійну ніч!; Veľká ~ Пасха

nocionáln/ý понятійний, представовий;
lingv. ~e slovo понятійне слівце, слівце-
 понятя

nocľah -u m 1 (*prenocovanie*) ночліг; dať ~
 дати ночліг 2 ночліг, ночовання

nocľahár/leň -ne ž дім на переночовання;
 turistická ~ туристичный ночліг

nocľažn/é -ého s pláta за ночліг

nocľažník -a m ночліжник

nocľovat' -uje -ujú *nedok.* ночовати; ~ pod
 holým nebom ночовати під голим небом

nočník -a m нощник

nočn/ý нощный; ~á doba нощный час; ~é
 motýle нощны мотылі; ~á smena нощна
 зміна; ~ ropľach нощный поплах; ~vlak
 нощный влак *ібо* поїзд; ~ podnik нощный
 бар, нощна рештаврація; ~á košeľa нощна
 сорочка; ~ stolík нощный столик; ~á lampa
 нощна лампа

noetika//a -y ž *filoz.* гнозеологія

noh//a -y ž v rôzn. význ. нóга; plocha ~
 плóска нóга; stúpiť na ~u ступити на нóгу;
 zlomiť si ~u зломити собі нóгу; ~y sa mi
 podlamujú od únavy нóгы підламують
 ся мі од унавіння; pádam z níг од унавы;
 stolová ~ нóжка стóла; pri ~ách (*postele*)
 при нóгах постели • pliesť sa pod ~ami
 нікому вертіти ся *або* плéсти ся попід
 нóгы дакому; ísť z ~ na ~u іти з нóгы на
 нóгу; byť celý deň na ~ách быти цілий
 день на нóгах; nevytiahnuť ~u z domu
 не вытягнути нóгы з дóму; postaviť na
 ~y niekoho поставити на нóгы дакого;
 postaviť sa na vlastné ~y поставити ся
 на (влáстны) нóгы; div z nŏh nespadol він
 лем же не упáв з ніг; všetko je hore ~ami
 вшытко є горі нóгами; žiť na veľkej ~e
 жыти на великій нóзі; byť na vojnověj ~e
 s niekým быти на нóжах з даким brániť sa
 rukami-nohami; рукамі і нóгами одбивáти
 ся од дакого; vstať ľavou ~ou *žart.* встáти
 з лівов *або* не з тов нóгов; stavať sa na
 zadné ~y поставити ся на задні нóгы;
 vziať ~y на plecía взяти нóгы на плéчі,
 пустити ся утікати; дава́й бог нóгы; jedna
 sem, druhá tam єдна нóга ту, дрýга там;
 sem ľudská ~ nevkróčila ту людська нóга
 не вкрóчила; nebolo tam ani ~y там не

было ани души; prišli všetci do ~y прийшли вшитки до посліднього; vhuľnúť oboma ~ami do niečoho вгупнути обидвома ногами до дачоґо; dostať ~y (zmyznúť) достати но́гы, змізнуги; kto nemá v hlave, má v ~ách [pris.] хто не мать в го́лові, мать в но́гах; дурна го́лова но́гам по́кою не дасть; kôň má štyri ~y a predsa sa potkne [pris.] кінь мать штири но́гы, і тот пошпóтить ся

nohat/ý *expr.* нога́тый, довгоно́гий; ~é dievča довгоно́ге дівча

nohav/lice -ic *ž pomn.* нога́виці *pomn.*; spodné ~ ráci; pančuchové ~ пунчохо́вы нога́вички; vyprášiť ~ niekomu ви-порошыти нога́виці да́кому; mať plné ~ máti по́вны нога́виці; srdce mu spadlo do ~ic стра́тив одва́жність, достáв страх

nohavič/ky -iek *ž pomn. zdrob.* нога́вички (да́мскы); трене́рки (му́жскы)

nohsled -a *m kniž. rejor.* прислу́говач, пятолиза́ч, підлизова́ч

nocturn/lo -a *s hud.* но́ктурно

nomád -a *m* нома́д, ко́човник

nomádsky нома́дський, ко́човый; ~ život ко́човый живо́т

nomenklatúr/la -y *ž* но́менклату́ра

nomenklatúrny но́менклату́рний; ~ káder *hovor.* но́менклату́рний робо́тник

nominác/ia -ie *ž* но́міна́ція ж, ви́бір м, устано́влєня с; ~ hračov ви́бір гра́чів

nominačn/ý но́міна́чний, ви́беро́вый; ~é preteky *šport.* ви́беро́вы перемага́ня

nominále *neskl. s odb.* но́міна́лїї

nominalizm/us -u *m filoz.* но́міна́лізм

nomináln/ly 1 но́міна́льний; ~a hodnota но́міна́лна ці́нність; ~ mzda но́міна́льний за́робок 2 *gram.* но́мінатівний; ~a veta но́мінатівне áбо назывне́ речі́ня

nominatív -u *m gram.* но́мінатів, на-зыва́ючий пад

nominatívny/ly *príd. k nominatív;* ~ tvar фо́рма но́мінаті́ва áбо называ́ючого па́ду; ~a veta но́мінатівне áбо назывне́ речі́ня

nomín/lovať -uje -ujú *nedok. dok.* но-міно́вати, назна́чати/назна́чити; ~ hračov *šport.* ви́брати гра́чів (ко́манда на репрезента́цію і т. п.)

nomogram -u *m mat.* номогра́м, діагра́м

non/la -y *ž 1 hud.* но́на, интерва́л о де́вять то́нів 2 *hist.* де́вятинна (да́нь), де́вятна часть (уро́ды)

nonet/lo -a *s hud.* но́не́то

noni/us -a *m tech.* но́нус

nono *cit. (vyjaruje pohrozenie)* но-но

nonpareill/e [nonparej] -a *m typ.* нонпаре́й, дрібне́ типоґрафі́чне пи́сьмо

nonsens -u *m kniž.* но́нсєнс, несмы́сел

nonstop -u *m hovor.* nonstop-kino кі́но з неперерыва́ючов демонстра́цієв фі́лмів

Nór -a *m* Нор, Норве́жець

nor/la -y *ž* но́ра, ді́ра

nórčín/la -y *ž* но́рьський áбо норве́жський язы́к

nordický се́верський, шканді́навський; ~ *typ* шканді́навський ті́п

nor/liť -í -ia *nedok.* норити, понорити; ~ ruky do vody норити ру́кы до во́ды

nork/la -y *ž (zviaera aj kožušina)* но́рка

Nórk/la -y *ž* Но́рка, Норве́жка

norkový норко́вый; ~ kožuch норко́вый ко́жух

norm/la -y *ž* но́рма; гра́вна ~ право́ва но́рма; spoločenská ~ общно́стна но́рма; spisovná ~ но́рма лі́терату́рного язы́ка; pracovná ~ робо́ча но́рма; tvrdá, mäkká ~ тверда́, мягка́ но́рма; prekročiť ~u пере́выповнити но́рму; пере́вышыти но́рму

normál -u *m* норма́л м, но́рма; штанда́рт; presahovať ~ пере́вышовати но́рму

normál/la -y *ž geom.* норма́ла ж

normalizác/ia -ie *ž 1* нормова́ня, штандартіза́ція 2 нормаліза́ція; ~ ro-merov нормаліза́ція одноші́нь

normalizačn/ý 1 нормаліза́чний; штанда́ртний; ~á strana штанда́ртна сторі́нка; ~é písmo штанда́ртне пи́сьмо, штанда́ртний шри́фт

normaliz/ovať' -uje -ujú *nedok. dok. 1* нормовати, штандартізовати, визначити або завести єдну норму, форму, єден тип **2** нормалізовати, штандартізовати, урівновати, урівнати

normaliz/ovať' sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* нормалізовати ся, входити/війти до норми

normáln/y нормальний; ~ člověk нормальный чоловік; ~ vývoj нормальный розвиток; příst' do ~ych kolají войти до нормальных колёв

normálový¹ *príd. k normál* нормальный

normálový² *príd. k normála* нормальный

normatív -u *m* норматів

normatívny/y нормативный; ~ slovník нормативный словник; ~a gramatika нормативна граматика

normohodin//a -y *ž ekon.* нормогодина, годинова норма

normovací нормуючий

normovač -a *m* нормовач

normovan/y нормований; ~á práce нормована робота

norm/ovať' --uje -ujú *nedok.* нормовати

nórsky норський, норвезький

nos -a *m v různ. význ.* ніс; orlí ~ орлий ніс; dýchat' ~om дихати носом; krvácení z ~a кров течє з носа, кровотечіння з носа; hovořit' si pod ~ говорити собі під ніс; ~ lode ніс шыфы; ~ lietadla ніс ероплана ● dostal po ~e достав по носі; ohřnat' al. křčit' ~a) (*nad někým*) одвертати ніс од дакого; б) (*nad něčím*) крутити носом; krútit' ~om крутити носом; ovisť ~ *hovor.* спустити ніс; odisť s dlhým ~om *hovor.* одыйти з довгим носом; nevidieť si dálej od ~a *žart.* не відіти далше од свогєго носа; vidieť mu to na ~e тотò ємý на челі написано; strkat', pchat' ~ do něčoho пхати ніс до дакого; vodit', řahat' někoho za ~ водити, тягати дакого за ніс; máš to pod ~om тотò у тебе під (самым) носом; spřed ~a, před ~om někomu (*vziat' ap.*) снєред (самого) носа; před ~om (*mi zavřeli obchod*) пєред

самым моім носом; nik ti ~a neodhryzne nihto tobí z носа не одгрызне; zavesit' na ~ někomu něčo *hovor. expr.* росповісти, отворити, вызрадити дакому даштò; má dobrý ~ а) мать добрый чух; б) мать псячий або добрый нюх; sadla mu mucha na ~ síla ємý мýха на ніс; udírat' do ~a (*o vůni*) бити до носа

nosál¹ -a *m expr.* носатый, носатый (чоловік)

nosál² -a *m expr. (nos)* носиско

nosáň -a *m expr. (nosatý člověk)* носатый, носатый (чоловік)

nosatý *expr.* носатый, носистый

nosič -a *m 1* носіч; ~ batožín носіч (багаж); ~ ranených sanitář (*v armádě*) **2** носитель *m*; ~ bacilov бацілоноситель **3** *hovor.* ракета-носитель

nosid//lá -iel *s pomn.* носітка *pomn.*

nos//it' -í -ia *nedok. v různ. význ.* носити; ~ vrecia на chrbte носити міхи на хырбєті; ~ na stół носити або подавати на стіл; ~ uniformu носити уніформу; ~ okuliare носити окуляры; ~ bradu носити бороду; ~ zbraň носити зброю; ~ svoje dievčenské meno носити свогє дівчє призвіско або мєно ● ~ na rukách někoho носити на руках дакого; ~ smůtok носити жалобу або смуток; ~ dieťa pod srdcem носити дітину під сєрдцєм; kde řa čertí ~ia? де тебе чòрти носять?, де тебе лєм носить?; že ho zem ešte ~í а як же єгò їщі зємля носить

nos//it' sa -í sa -ia sa *nedok. 1 (o detech)* носити *so zmenou vetnej konštrukcie*; rád sa ~í на коні він любить, коли або кідь єгò носять на плєчэх; ešte sa ~í на rukách єгò їщі носять на руках **2 (obliekat' sa)** облікати ся; ~ sa elegantne облікати ся елеантні

nositel' -a *m v různ. význ.* носитель *m*; ~ ideologie ниситель идеолóгії; ~ kultúry носитель културы; ~ pákazy носитель, переноситель наказливости; ~ významenania носитель нагороджіння

nosnic//a -e *ž (o spiečke)* знашачка

nosník -a *m tech.* носник

nosn//ý¹ *príd. k nos*; ~á dutina носова полость; ~é choroby хвороты носа; ~é dierky носовы дірки, ноздри

nosn//ý² ~ého *m hovor.* доктор на хвороты носа

nosn//ý³ 1 носный, опорный; ~ múr stav. носна стіна; ~á plocha *let.* несучий поверх; ~á konštrukcia опорна конштрукція 2 знашачка; ~á sliepka курка-знашачка

nosohltn -a *m anat.* носогылтанка

nosorožlec -са *m* носорóжець

nosovk//a -y *ž lingv.* носовый або назáльный гласный або согласный

nosov//ý носовый; ~ dierky носовы дірки, ноздри; ~á sliznica слизиста оболонка носа; ~á hláska *lingv.* носова або назáлна гласна

nostalg//ia -ie *ž* ностáлгія, туга по отчизні

noš//a -e *ž* вязánка (ношена на хырбéті); ~ dreva вязánка дрыв; ~ sena, trávy záйда сіна, травы

not//a *ž hud.* нота; celá ~ ціла нота; hrať podľa nôt грáти пódля нот

nót//a -y *ž (diplomatická)* нота; protestná ~ протéстна нота; vŕmena nôt выміна нот; odovzdať ~u вручіти нóту

notabene *čast. hovor.* нотабéне

notác//ia -ie *ž* нотáція; hudobná ~ музика́лна нотáція; šachová ~ шахóва нотáція

notár -a *m (štátny, verejný)* нотáрь, нотáріш *zastar.*

notariát -u *m* нотаріáт

notársk//y нотáрьский; ~ úrad нотáрьский ўряд

notárstv//o -a *s* нотаріáт

notes -a *m* нóтес, блокнóт, запишуюча книжка

notick//a -y *ž (новинкóва)* примітка, познáчка

notopis -u *m* нотóве письмо

notorický ноторічний, безнадійный, завзятий, *pren.* невы́лчующий; ~ alkoholik завзя́тый алкогóлик

nototlač -e *ž* нотодруковáня

nototlačiar//eň -ne *ž* нотодрукáря

not//ovat' -uje -ujú *nedok. hud.* нотовáти, записовати мелóдію (нóтныма знáками)

notov//ý нотóвый; ~é písmo нотóве пись-мо; ~á osnova нотóва оснóва; ~é čiary нотóвы лінійки

nov -u *m astron. (fáza mesiaca)* пóвный місяць, пóвна лунá

novác//ia -ie *ž práv.* новáція

nováček -a *m* 1 новічóк 2 *voj. hovor.* новобрáнець

novátor -a *m* новáтор

novátorsk//ý новáторський; ~é hnutie рух новáторів (во вырóбі)

novátorstv//o -a *s* новáторство

novell//a¹ -y *ž lit.* новéла

novell//a² -y *ž práv.* новéла

novelet//a -y *ž lit.* новелéта

novelist//a -u *m lit.* новеліста

novelizác//ia -ie *ž práv.* новелізáція закóна, внесінá доповні́ня (к закóну); ~ zákona внесінá доповні́ня к закóну, новелізáція закóна

novelizačný новелізáчный

noveliz//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. práv.* вносити/внести́ доповні́ня к закóну, новелізовáти

novemb//er -ra *m* новéмбер *m*

novembrov//ý новембрóвый; ~ deň новембрóвый день; ~é číslo časopisu новембрóвый нóмер журнáла, новембрóве чísло часопису

novic -a *m cirk.* очікователь в новіціáті

noviciát -u *m cirk.* очікуючий час на прія́тя за мона́ха

novin//a -y *ž* новинá, новинкá; radostná ~ rádóстна новинá; zvestovať ~u спові́щати новинý

novinár -a *m* новинáрь, журналіста

novinárč//liť -i -ia *nedok. hovor.* бути́ або робити́ як новинáрь або журналіста, заоберáти ся журналістіков

novinársky журналістічний; журнáльний, новинáрьский; ~ štýl новинáрьский штíл

novinárstv//o -a *s* журналістіка ж, новинáрьство *s*

novink//a -y ž 1 новинка; módna ~ модна новинка; knižné ~у книжны новинки 2 новинка, новина ж; porozprávať všetky ~у розповісти вшитки новини; to je pre mňa ~ тотó про мене є новина

novinov//ý новинковий; ~ článok новинкова статя; ~á správa новинкова інформація; ~ papier новинковий папір; ~ stánok новинковий кіоск

novliny -in ž *pomn.* новинка; vydávať ~ видавати новинки або новинку; dočítať sa niečo v ~inách дочитати ся о дачім в новинках; dať niečo do ~in дати даштó до новинóк, публікувати даштó в новинках або в новинці; nástenné ~ настінна новинка • vláčiť niekoho po ~inách волочіти дакого по новинках

novodob//ý 1 (*novoveký*) нóвого часу, нóвша історія; ~é dejiny історія нóвого часу, нóвша історія 2 (*súčasný*) сучасний; ~é umenie сучасне іскуство

novofašizm//us -u *m* неофашизм

novogotický новоготичний; ~ sloh новоготичний штїл

novogrécky новогрєцький; ~ jazyk новогрєцький язык

novokaín -u *m chem. lek.* новокаїн

novokaínov//ý новокаїновий; ~á injekcia новокаїнова інєкція; ~ obštek новокаїновий обстрїк

novokantizm//us -u *m filoz.* новокантизм, новокантианство

novoklasicizm//us -u *m lit. výtv.* неокласицизм

novokrsten//ec -са *m* новокрещєнець (*член релігійної секты анабаптистів*)

novokúpen//ý новокупєний, лем што купєний, новий; ~é topánky новы топánky

novomanžel -а *m* новопобратый, молодожєнч; ~ia молодопобраты, молодожєны

novomanželský новопобратый; ~ pár новопобраты, молодята

novomódny новомóдный

novonadobudnutý новонадобытый, лем што надобытый

novonájdený недáвно найдєный, наво- найдєный; ~ rukopis недáвно найдєный рукопис

novonarodeniatio p. novorodeniatio

novonarodený p. novorodený

novonaštudovaný: ~ program новий прóграм

novooobjavený новооткрытый; недáвно або лем што открытый; ~á hviezda новоодкрыта звїздá, недáвно одкрыта звїздá; ~ rukopis недáвно найдєный рукопис

novopečený žart. новопечєный; ~ lekár новопечєный дóктор

novoplatonizm//us -u *m filoz.* новоплатонизм

novopostavený нововыбодованный; недáвно або лем што выбодованный; ~ dom нововыбодованный дїм

novopozitivizm//us -u *m filoz.* новопозитивизм

novoprijatý недáвно приятый; ~ pracovník новий робóтник

novoročn//ý новорóчний; ~ pozdrav новорóчне поздоровліня; ~á pieseň новорóчна співанка

novoroden//ec -са *m* новороджєнець

novorodeniatio//o -а *s* новорóджєный

novorodený новорóджєный

novoromantizm//us -u *m* неоромантизм

novos//t' -ti ž 1 (*vlastnosť*) нóвость ж, нóвóта 2 нóвость, нóвóта; rozprávať ~ti розповідати вшитки нóвóты 3 *zried. p.*

novota 1

novostavb//a -y ž нóвá будóва

novot//a -y ž 1 нóвóта, новина, нóвость; zavádzať ~у заводити нóвóты 2 (*vlastnosť*) нóвость, новина; všetko tu dýcha ~ou вшитко ту дыхать нóвóтов

novotár -а *m* новáтор

novotársk//y новáторський; ~e snahy снажїня к нóвóму

novotvar -u *m lek., lingv.* новотворїня; ~у в slovnej zásobe новотворїня в словникóвїм фóндї (языкá); ~у в plúcach новотворїня в плюцáх

novotvorb//a -y ž новотворіня

novousadlık -a *m* новопоселенець, не-
давно поселив ся, недавно переселив ся

novoutvoren//ý недавно витворений,
недавно становёный; ~á vláda не-
давно витворене правліня; ~ slovo
нововитворене слóво, неологізм

novovek -u *m* новий час, новий період

novovek//ý нововіковий, новóго часу,
нóвшой історії; ~é dejiny нóвша історія,
історія новóго віку; ~ kapitalismus су-
часний капіталізм

novovybudoovaný нововыбудований,
недавно выбудований; ~ závod ново-
выбудований завод

novovymenovaný новоназначений, не-
давно назначёный; ~ minister новий
міністер

novovyroben//ý недавно виробений; ~
látka новий матеріал

novozákonný *bibl.* новозавітний, Новóго
завіту

novozaložen//ý недавно оснований; не-
давно заложёный, новоотворёный

novozavedený недавно заведжёный; ~
systém недавно заведжена сістема

Novozéland'an -a *m* Новозеландян

novozélandský новозеландський

novozriadený недавно зряджёный, не-
давно отворёный

novozrodený новозроджёный; ~ štát не-
давно vzniknuvša держава

novozvolený зно́ва вибраний, недавно
вибраний; ~ výbor зно́ва вибраний
комітет; ~ predseda зно́ва вибраний
предсідатель

novučičky *expr.* новенький, новісенський

nóv//lum -a *s kniž.* новинка

nov//lý *v různ. význ.* новий; ~á továrň nová
фабрика; ~ oblek новий áнцир; ~é slovo
новё слóво; ~á technika nová téchnika; ~é
zemiaku новы бандуркы; ~á úroda nová
урóда; ~é časy новы часы; ~ spoločenský
poriadok новий óбщностный строй; ~
pohľad na vec новий пóгляд на річі; ~á

gréčtina новий грéцький язык; ~ mesiac
новий місяць • Nový svet! Новий світ!
Nový zákon *bibl.* Новий завіт; vejú ~é
vetry віють новы вітры, вітор перемінив
ся; hľadieť ako teľa na ~é vráta позерати
як тіля на новы ворóта; začať robiť niečo
po ~om зачати робити даштó по-нóвому;
začať ~ú stránku niečoho отворити новý
сторінку дачóго; nič ~ého pod slnkom ніч
новóго під місяцём; čo máte ~ého? што
мá(е)те новóго?, што у вас новóго?; ~á
metla dobre metie [*prisl.*] новá мітлá чісто
мéте

nozdr//a -y ž носóва дірка, нóздра

nože *cit. i čast.* но, нóже; ~ povedz нóже,
повідж

nožiar -a *m* ножáрь, ножикарь

nožiarstvo -a *s* výroba нóжів

nožička -y ž *zdrob. expr.* нóжка; detská ~
дітьска нóжка; ~ pohára нóжка пóрапа

nožik -a *m* нож, нóжик, нóжычок; vreckový
~ кішенёвий нóжик áбо нож

nožnic//a -e ž нóжычка, óстриє нóжычки

nožn//lice -íc *s pomn.* нóжычки *pomn. aj
pren.;* záhradnícke ~ садóвы нóжычки;
sepené ~ нóжычки ціп

nožnicov//ý нóжычковый; ~é pože но-
жычковы óстрия; ~ štýl šport. нóжычки

nožn//ý нóжний; ~ sval нóжна мýскула; ~á
brzda нóжный гам

nožový нóжовый

nót//a -y ž пóспів, мелодія; falošná ~
фалóшна мелодія; ľudová ~ нарóдна
мелодія • húšť jednu ~ тягáти áбо співа́ти
едну́ і тоту́ саму́ співанку; to je stará ~
тотó є старá співанка; trafiť niekomu na
~u тра́фити дакóму на тон; tancovať podľa
niečej ~у танцёва́ти на дачію стру́ну

nót//iť (si) -i (si) -ia (si) *nedok.* поспі́вовати,
співа́ти; ~ si pieseň поспі́вовати співанку

nôž noža *m* нож; kuchynský ~ кухіньський
нож; lovecký ~ полёвницький нож;
štepársky ~ щіпа́рьський нож; hobl'ovací ~
tech. го́блєва́чий нож • vraziť ~ do chrbta
niekomu в́разити нож до хырбёта дакóму;

ako by mi ~ do srdca vrazil як бы мі ніжик до сердця удáвив; byť s niekým na pože быти на ножáх з даким; hnať vec naostrie poža óстро стáвити вопрóс; kričí, ako by ho na pože bral крічіть, як кідь бы ёго на нóжы брав; mať rád ako koza ~ любить як кóза нóжик, любить як пес пáлицю

nôžk/la -y ž *zdrob. expr.* нóжка • srnčia ~ (*na trhanie zubov*) кóзя нóжка

nuans/la -y ž *kniž.* нюáнс, одтінок

nud/la -y ž нýда

nudist/la -u *m* нудіста

nudistick/ý нудістічний, нудістьський; ~á pláž нудістічна пляж

nud/it' -i -ia *nedok.* нудити, наводити нýду; už ma to ~í мéне уж тотó нудить

nud/it' sa -i sa -ia *sa nedok.* нудити ся

nudizm/ús -u *m* нудізм

nudn/ý нýдний; ~ člověk нýдний чоловік; ~á práca нýдна áбо неінтересна робóта

núdz/la -e ž **1** нýдза, бідá; trpieť ~u терпіти нýдзу, бідовáти **2** (*nedostatok*); ~ o bytu недостáток бивáня; niet ~e o niečo нет недостáтку в дачím **3** нýтність, тісень ж ; urobiť niečo z ~e робити даштó з нýтності; v čas ~e в часі тісні áбо нýдзы • východisko z ~e виход із тяжкóй ситуáції; v ~i poznáš priateľa [*prísł.*] приятеля пóзнаш в біді

núdzov/ý *príd. k núdza*; ~ byt дочáсний квáртель; ~é zabíjanie dobytká винучене забивáня худóбы; ~ východ нудзóвый виход; (*v lietadle*) гаварійный виход; ~é pristátie *let.* винучене пристáтя

ňufák -a *m* *hovor. expr.* ніс (звірятя áбо і чоловіка)

nugát -u *m* нугáт

nugátov/ý нугáтовый; ~é bonbóny нугáтовы цукерники, цукерники із нугáту

ňuch -u *m* нюх, чух у звірят, *expr.* і у людéй

ňuch/lať -á -ajú *nedok.* нюхати, воняти; *pren. expr.* винюховати, рознюховати

ňuchov/ý нюхóвый; ~é ústroje óпрáны нюху

ňucht/it' -i -ia *nedok. nář. expr.* нюхати, воняти

núk/lať -a -ajú *nedok.* **1** čim нýкати што, угоджáти чим; ~ koláčmi угоджáти колачáми **2** (*pobádať*) повзбýджувати; ~ do práce повзбýджувати до робóты

núk/lať sa -a sa -ajú *sa nedok.* **1** нýкати ся, понýковати ся, понýковати свої слýжбы; ~ sa do práce понýковати ся до робóты **2** (*natískať sa*) внýчовати ся, понýковати ся; ~a sa nám otázka внýчує ся вопрóс; ~a sa nám príležitosť понýкує ся нам náгода

nukleárn/ý *fyz., chem.* ядерный; ~a energia ядерна ене́ргія; ~a zbraň ядерне озброїня

nukleín -u *m chem.* нуклеін

null/la -y ž **1** нýла ж; ~ stupňov нýла ѓрадусів; päť stupňov pod ~ou пять ѓрадусів під нýлов, мінус пять ѓрадусів; absolútna ~ абсолю́тна нýла **2** *pren.* (*nič neznamenajúci*) нýла м, ніч

nulk/la -y ž *hovor.* **1** (*strojček na strihanie vlasov*) нулóва машынка, нýла ж; ostrihať ~ou остричі нýлов **2** (*druh múky*) гладка мукá

nulov/ý нулóвый; ~á koncovka *lingv.* нулóве закончіня, нулóва флéксія

nult/ý нулóвый; ~á mocnina *mat.* нулóвый стýпень; ~ poludník *geogr.* нулóвый меридіáн

numerick/ý чисéльный; номерóвый; ~é riešenie rovnice *mat.* чисéльне рішіня уравниня

numer/lo -a *s zastar.* нóмер; число; цífра

numizmatick/ý нумізматічний; ~é zbierky нумізматічны збірки áбо колекції

numizmatik -a *m* нумізмáтик

numizmatik/la -y ž нумізмáтика

nunc/lius -ia *m* нýнцій; pápežský ~ па́пський нýнцій

núr/lať і **núrlať** -a -ajú *nedok. expr.* рыти, лáзити, глédати; ~ po vreskách глédати в кішéнях, рыти ся в кішéнях

núten/ý **1** нучéный, принучéный; ~é práce нучéны робóты; ~ oběh ре́жазі принучéный óбіг гроше́й; ~á porážka *hovor.* принучéне убивáня (*skóma*) **2** (*neprirodzený*) принучéный; ~ úsmev принучéный ўсмів

nútl'/it' -i -ia *nedok.* нутити, принутити, принучовати; донучовати

nútl'/it' sa -i sa -ia sa *nedok.* нутити ся, принучовати ся, донучовати ся; ~ sa do práce донучовати ся робити

nutkan//ie -ia s напинання, нутканя; повзбуждованя; ~ na vrasanie напинання на блювання

nutk//at' -á -ajú *nedok.* na čo, k čomu, do čoho нуткати, понукувати, нутити

nutkavý: ~ posciť напинаве або нуткаве поцічованя

nutn//ý нутный; je ~é, aby ... трéба, жéбы ...

- ~é zlo нутне зло

nutr//ia -ie ž (*zvíra aj kožušina*) нутрія

nutriový нутрієвий; із нутрії; ~ kožuch нутрієвий кожух

nuž' *čast. i cit.* 1 но; ~ vidno, že ... но, видно, же ...; ~ je to pravda но, тотó є правда; ~ požaloval som sa но, я постяжовав ся; ~ tak но так; ~ hej но гей; ~ a či ja môžem za to? но, а ці я виноватый в тім? 2 (*vyjadruje nábádanie*) но; ~ hor sa do práce но, бэрьме ся за роботу

nuž' *spoj.* но, так; rozdávali, ~ bral som роздавали, так я і брав

nylon, nylón -u m нілón

nylon//ky -iek ž *romn. hovor.* нілонóвы штримфлі

nylonov//ý нілонóвий, із нілónу; ~ vlákno нілонóве волóкно; ~é rančichy нілонóвы пунчóхы; ~á blúzka нілонóва блюзка, блюзка із нілónу; ~á bielizeň нілонóва білізнá

nymf//a -y ž нímфа

nymfomán//ia -ie ž нímфомáнія

О, Ó, Ô

о, ó *neskl. s (hláska a písmeno)* о *neskl. s;* krátke о корóтке о; dlhé ó дóвге о

ó *cit.* о; ó, nie! о, нет!

о *predl. I so 4. p. 1* (*ukazuje na miesto, s ktorým niekto al. niečo prichádza do styku*)

о *umo;* potknúť sa о камеň пошпóтити ся о кáмiнь; udiieť sa о roh stola удáрити ся о píг стóпа; oprieť sa о stenu опéрти ся о стiну 2 (*ukazuje na prostriedok, nástroj deja*) о на *umo;* otrieť si ruky о фáртух áбо шурц áбо фáртухом áбо шурцом; oprieť sa о palicu опéрти ся на пáлицю 3 (*vyjadruje čas*) чéрез *umo;* (*pri označení hodín*) о; vrátim sa о týždeň я вéрну ся о тыждeнь; о minútu о минúту; о hodinu о гóдину; о rok о píк; je о päť minút osem (тeпéрь) о пять минут вiсем 4 (*vyjadruje rozdiel v miere*) о *umo;* о meter vyšší о мéтер высше; о rok starší о píк стáрший; táto látka je о voľačo lacnejšia тот мaтeриáл є о дaштó тýнший; bol som там о hodinu dlhšie, ako som chcel я быв там о гóдину дóвше, як я хотiв; prevyšovať niekoho о hlavu пeрeвышoвaв дaкóгo о гóлову, быв о гóлову высше дaкóгo 5 (*ukazuje na účel*) зa чiм; prísť о radu пpи-йти зa рáдов 6 (*ukazuje na príčinu*) о кóгo, *umo;* báť sa о niekoho бoяти ся о дaкóгo 7 (*vyjadruje zasiahnutie osoby al. veci nejakou činnosťou*) пpеклáдa сa iнdividuálne; usilovať sa о niečo снáжыти ся о дaштó, стáрати ся зpобити дaштó; rokušať sa о niečo пpóбoвaти зpобити дaштó; žiadať о niečo пpocити о дaштó; žiadať о povolenie нeчoгo пpocити пoвoлiнiя нa дaштó; starať sa о niekoho стáрати ся о дaкóгo; prísť о niečo пpийти о дaштó, стpатити дaштó; о čo ide? о штo iдé?, о чiм рeч?; ide ж dôležitú vec рeч iдe о вáжнe дiлo, тотó вáжнe дiлo; išlo mu о život ишлó ёмý о жывoт, для нёгo тотó былo вoпpóсoм жывóтa; prosba о niečo пpóсьбa о дaштó; záujem о niečo iнтepéc о дaштó; mám záujem о tento problém я iнтepесýю сa тым пpоблéмoм; zásluhy о niečo зaслýгy о дaштó II со 6. p. 1 (*vyjadruje čas*) о *umo;* о druhej о дpýгий гóдинi; о tretej о тpetíй гóдинi; о polnoci о пiвнoчi; о Vianociach нa Рoждecтвó 2 (*ukazuje на objekt reči, myslenia ap.*) о kим, чiм, пpо кóгo, *umo;* hovoríť, písať о нeчoм

говорити *ábo* бісидовати, писати о дачім; *dozvedieť sa* о неіsom дізнати ся о дачім; *radiť sa* о неіsom ráдити ся о дачім; *nechať* о *otázke hlasovať* дати о вопрóсі голосовати; *referát* о *zahraničnej ceste* реферат о заграничній дорóзі; *posudok* о неіsom посуджіня о даіім; *informácie* о неіsom інформації о дачім **3** (*označuje spôsob deja*) *prekladá sa* *individuálne*; *byť* о *hlade* быти голодным; *chodiť* о *palici* ходити з палицёв **4** (*vyjadruje množstvo, počet obsiahnutý v niečom*) *prekladá sa* *individuálne*; *role* о *výmere tridsať hektárov* поля во виміряні тридцять гектарів; *dom* в *dvoch oblôčkoch* дім з двома обілками; *stolček* о *štyroch pohách* стóлик з штирёма нóжками

oáz//a -y ž оáза

oázový оáзовый

oba обох *m čisl.* (*pre mená neživotné*) обидва; ~ *stormy* обидва стрóмы

obahn//it' sa -í sa -ia sa *dok.* (*o ovci*) окотити ся

obaja обох *m čisl.* (*pre mená životné*) обидвоми; ~ *bratia* обидвоми брáтя

obal -u *m 1* запаковáня; обертка; *váha* ~у *vága* запаковáня áбо тáры **2** (*knihy*) обертка **3** обóлочка; *vzdušný* ~ *zemegule* воздúшна áбо атмосфérна обóлочка зéмлі; *mozgový* ~ *anat.* мозгóва обóлочка; *tukový* ~ *anat.* тукóва обóлочка • *povedať bez* ~у повісти áбо говорити прямо áбо прóсто áбо заобалéні

obalách//at' -a -ajú *dok. expr.* поплéсти, обаламутити, оду́рити, окабатити

obalamut//it' -í -ia *dok. expr.* (*koho, čím*) обаламутити, оклáмати, оду́рити, помылити, ошаліти, окабатити, ошвіндлéвати

obal//it' -í -ia *dok.* **1** запаковáти, оберну́ти, заверну́ти; ~ *knihu* рапіером оберну́ти книгу пáпирём áбо до пáпири **2** покрити; *kostra* je ~ená *svalstvom* кóстра покрита свáлами áбо мýскулами **3** *kuch.* обваляти; ~ в *omrvinkách* обваляти в стругáнці

obálk//a -y ž **1** копéртка **2** (*knihy*) облóжка; *návrh* на ~у ескіз облóжки книги

obal//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** запаковáти, завертáти, обертáти **2** (*obklopoval' nejakou vrstvou*) покрывáти **3** *kuch.* обвáлéвати

obalov//ý запакóвуючий, обертáючий, завертáючий; ~ *materiál* запакóвуючий ма-теріáл; ~á *technika* тéхніка запа-кóвовання **oban//ovat'** -uje -ujú *dok.* *čo hovor.* обáновати, олютовáти *шмо*, пожáловати о чім; *chytro* ~ovala *svoj skutok* онá скóро обáновала свій постúпок

obapoln//ý взаємний, двобóчний, двосторóнний; ~á *dohoda* взаємна áбо двобóчна догóда; ~á *spokojnosť* двобóчна спокійність áбо двобóчне успокоїня; ~á *náklonnosť* взаємна сiмпáтія áбо наклóнність

obar -u *m* (*zakáľáčková polievka*) «обар», вывар із свинських внúторностей (з кровлёв)

obár//at' -a -ajú *nedok.* обвáрёвати, опáрёвати, обляти горячов водóв

obarenin//a -y ž попаленина, опаренина

obar//it' -í -ia *dok.* обáрити, обварити, опáрити; ~ *sliepku* опарити кúрку горячов водóв; ~ *si jazyk horúcim čajom* обáрити áбо попалити (собі) язык горячим чаём • *bol al. ostal ako al. ani* ~ený він був áбо остáв несподіваний áбо оморочéный

obar//it' sa -í sa -ia sa *dok.* опáрити ся, обварити ся

obarov//ý: ~á *polievka* пóливка áбо вывар із свинських внúторностей (з кровлёв)

obav//a -y ž страх *m*, боязливость *ж*; *mať* ~у о неікого бояти ся áбо стрáхати ся о дакого, знепокоёвати ся о дакого; *mať* ~у *pred* неічим бояти ся áбо стрáхати ся дачого; *robiť s* ~ou робити зо стрáхом áбо з розвáжностёв; *rozptyľit'* ~у россіяти стрáхы áбо боязливости

obávan//ý утрáханий, внúчуючий страх, боязливый; ~á *choroba* страшná хворóта; ~ *súper* страшный протівник áбо кон-курéнт

obáv//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* бояти ся, стрáхати ся, знепокоёвати ся, трáпити

ся; ~ sa nešťastia бояти ся *ábo* стра́шыти ся нещáстя *ábo* баламу́ты; ~ sa niečo robiť бояти ся зробити дашто́; ~ sa o svoje zdravie бояти ся о сво́е здоро́в'я, знепоко́ювати ся о сво́е здоро́в'я; ~ sa j svoje deti знепоко́ювати ся о сво́ї діти, страхова́ти ся о сво́ї діти

obcovací: ~ jazyk говорвый *ábo* зау-жывáный язык

obc/lovat' -uje -uju *nedok. s kým 1 zastar.* стріча́ти ся, дорозу́млювати ся **2** довед-на жыти *ábo* бывáти, жыти в конку́бінáті з даким

občan -а гражданин, житель; slovenski ~ia слова́цькы жыте́лі *ábo* гра́ждани; čestný ~ чéстный гражда́нин; akademický ~ студéнт

občas *prisl.* óбчас, ча́сом, даколи, з ча́су на час, коли-тоды; інколи, інший раз

občasní/y даколи, ча́сом, з ча́су на час повто́рюючий ся, нерегу́лярный; ~á návšteva рідкый го́сть

občerstven/lie -ia s **1** освіжі́ня, напиток; дашто́, што осві́жить *ábo* обче́рствити **2** закусок; охолóджуючий напиток; podávať ~ подава́ти заку́скы, подава́ти обчерстві́ня

občerstv/it' -í -ia *dok.* осві́жити, обчерствити; večerný chlad ju ~il ве́чірне охолóджі́ня осві́жило єй

občerstv/it' sa -í sa -ia sa *dok. 1* підкре-пити ся (*їджені́м, напитком*) **2** (*spánkom, sprchou*) осві́жити ся

občerstvujúc/i **1** обче́рствуючий, охолóджуючий, осві́жуючий; ~е náро́же охолóджуючі напитки **2** (*spánok ap.*) осві́жуючий

občiah/núť -ne -nu *dok.* об'яти, обняти

občiank/la -y ž *hist.* гра́жданка, жытелька

občiansk/y гра́жданський, жытельський; ~е práva пра́ва жытеля; ~а povinnosť по-винність жытеля; ~а vojna гра́жданська во́йна; ~ sobáš гра́жданське побра́тя; ~ preukaz гра́жданська ле́гітіма́ція; ~ zákonník práv. гра́жданський ко́декс

občianstv/lo -a s **1** *hromad.* гра́ждани, жыте́лі **2** (*príslušnosť k štátu*) гра́жданство, жытельство

občin/la -y ž *hist.* обці́на; rodová ~ родо́ва обці́на

obďaleč *prisl.* ку́щіцько да́льше, подáльше, вблизи́кості, недалéко, бо́ком; sadol si ~ він сів недалéко

obdarený **1** діста́вший да́рунок *ábo* да́рункы, обдарова́ний **2** *pren.* на́да́ний, талантова́ний; ~ romantik на́да́ний рома́нтік

obdar/it' -í -ia *dok. 1* обдарова́ти, дати да́рунок *ábo* да́рункы, подарова́ти **2** *pren.* обдарова́ти, надати да́кому дашто́

obdarovaný p. obdarený

obdarovať p. obdarit'

obdieť/at' (sa) -a (sa) -ajú (sa) *nedok.* обде́рати (ся), зде́рати (ся), то́ргати (ся), обшу́ховати (ся); выужывати, зне-ужывáти

obdiv -u *m* узна́ня, збо́жнёва́ня, надхну́тя; vzbudzoval' ~ възбу́джувати надхну́тя; hladieť s ~om позе́рати з узна́нєм, збо́жнёвати ● на ~ sveta на удівлі́ня сві́та; на ~ sveta opeknela поража́ючо она́ пошум(в)ні́ня; stavať *al. vystavovať* не́що на ~ (sveta) хвалити дашто́ на удівлі́ня сві́та

obdivn/y узнанли́вий, надхну́тий, збо́жнёваний, поража́ючий; ~é pohľady надхну́ты по́гляды

obdiv/lovať -uje -uju *nedok. koho,* чо́ надхына́ти чі́м, збо́жнёвати *што*

obdivovateľ -a *m* збо́жнёвateľ, поклóнник **obdivovateľ/k/la** -y ž збо́жнёвateľка, поклóнничка

obdivuhodný заві́джі́няго́дний, достóйный заві́джі́ня *ábo* надхну́тя

obdĺžnik -a *m* прямоу́го́лник

obdĺžnikovitý прямоу́го́лный

obdĺžnikový прямоу́го́лный

obdob/la -y ž при́ближна схóдність, анало́гія; nájsť medzi niekoľkými vecami ~и на́йти *ábo* виявити схóдність ме́джі да́кількома́ ве́щами ● nemať ~u *al.* -у не

ма́ти собі́ рівних; быти́ уніка́тним а́бо єди́ним сво́го ро́ду

obdobllie -ia s пері́од, фа́за; štyri ročnė ~ia шти́ри поро́ ро́ка; geologické ~ геологі́чний пері́од; vegetačné ~ вегета́чний пері́од, пері́од вегета́ції; volebnė ~ воле́бный пері́од; skúškové ~ пері́од а́бо сесія́ екза́менів

obdobný подóбный, анало́гічний, схóд-ний, прибли́жни єдна́кый а́бо рівна́кый; ~ prípad анало́гічний слýчай, анало́гічна при́года

obdrať obderie obderú *dok.* обдёрти, здёрти; ~ šaty ростóргати а́бо дотóргати (со́бі) шма́ты

obdrať sa obderie sa obderú sa *dok.* обдёрти ся, здёрти ся; дотóргати ся, ростóргати ся

obe oboch s, ž *čisl.* обидва, обидви c; ~ deti обидви ді́ти; ~ ženy обидви́ жены

obec obce ž **1** селó, валáл, осáда; banická ~ ба́ньска осáда, ба́ньске мі́сто; roľnícka ~ селó, валáл **2** *hovor.* (*obyvatelia*) жы́тели селá а́бо валáлу а́бо осáды **3** *hovor.* (*vedenie obce*) селське́ веджі́ня, веджі́ня валáлу, старóста селá **4** óбщность, орґаніза́ція; čitateľská ~ чі́тательска óбщность, чі́татели́

obecenstv/o -a s публі́ка; уча́ствующі; (*v divadle ap.*) позера́чі; (*na prednáške ap.*) слýхатели́

obecn/ly **1** селський, валáльський, осáд-ний; ~ majetok селський ма́єток, ма́єток селá; ~ dom селський у́ряд; ~á knižnica селська бі́бліоте́ка; ~é zastupiteľstvo *polit. admin.* за́ступництво селá, ра́да волéных **2** *kniž. zastar. p.* **všeobecný** **3** *zastar.* простый, обы́чайный; ~ ľud простый наро́д

obed -a *m* обі́д; slávnostný ~ свято́чний а́бо славно́стный обі́д; zjesť ~ зъ́исти обі́д, пообі́дати; pozvať na ~ покликати а́бо позва́ти на обі́д; pri ~e при обі́ді, в часі́ обі́да; cez ~ в обі́дний час, в часі́ обі́да, че́рез обі́д

obedár -a *m* *hovor.* обідарь

obedňajš/li *hovor.* обідня́йший; ~ia prestávka обідня́йший перерыв, обідня́-ша па́зва

obed/lovať -uje -ujú *nedok.* обі́довати, обі́дати; čo ste ~ovali? што́ у вас было́ на обі́д?, што́ вы обі́дали?, што́ вы ї́ли на обі́д?

obeh -u *m* **1** обі́г, обходжі́ня, ці́ркула́ція; ~ Zeme okolo Slnka обі́г Зéмлі о́коло Со́лнца; ~ vody v prírode *meteor.* кры́гооборóт а́бо ці́ркула́ція во́ды в при́роді; krvný ~ ці́ркула́ція кро́ви **2** *ekon.* обі́г; ~ peňazí обі́г гроше́й, пі́няжный обі́г; dať do ~ пустити а́бо дати́ до обі́гу; stiahnuť z ~u стя́гнути з обі́гу

obeh//ať -á -ajú *dok. hovor.* обі́гати

obeh//núť -ne -nú *dok.* **1** обі́гнути; ~ okolo domu обі́гнути о́коло а́бо нао́коло до́му **2** *hovor.* обі́гати, обі́гнути; ~ všetkých susedov обі́гати вшы́тких сусі́дів

obell//iet -ie -eju *dok.* **1** побі́літи; ~ ako stena побі́літи а́бо поблі́дніти як сті́на, ста́ти бі́лым а́бо блі́дним як сті́на **2** побі́літи, посиві́ти; ~eli tu vlasu ё́му посиві́ли во́лосы

obelisk -u *m* обелі́ск

oberač -a *m* оберáч (*плóдів i m. n.*)

oberačk//a ¹ -y ž оберáчка (*плóдів i m. n.*)

oberačk//a ² -y ž оберáня, зберáня (*плóдів*); ~ hrozna, jablk зберáня гро́знá, я́блок; bola dobrá, slabá ~ jablk было́ богáте, бідне́ зберáня я́блок

oberl//ať -á -ajú *nedok.* **1** оберáти, зберáти; ~ jablká **2** *expr.* оберáти, о́крада́ти; ~ o peniaze оберáти о́ пі́нязі **3** *pren.* лишáти, оберáти; ~ o šťastie, o pokoj лишáти щас-тя, по́кою, оберáти о́ щáстя

oberk/ly -ov *m romn.* обёркы; ово́цина, котра́ зостáла по зберáні́ уро́ды

oberučn/ly **1** двору́чний; ~á píla двору́чна пи́ла **2** *expr.* зру́чний, ші́ковный, сві́жый; ~á žena зру́чна же́на

obes/liť -i -ia *dok.* **1** (*usmrtiť*) за́висити **2** *hovor.* за́висити, підві́сити • ~ niekomu niekoho на krk *hovor.* за́висити да́кому

дакого на шыю; ~ niekomu niečo na nos принутити дакого прияти дашто за чістый ґрош

obes//it' sa -і sa -ia sa *dok.* 1 завісити ся, обісити ся 2 *na koho, čo hovor.* завісити ся на ко́го, чім; заціпити ся за ко́го, што; ~ sa niekomu okolo krku завісити ся дакому на шыю, об'яти за шыю дакого • ~ sa niekomu na krk сісти дакому на карк або шыю

obe//t' -te ž 1 v rôzn. význ. жертва; ~te zemetrasenia жертвы землетрясіня; padnúť za ~ niečому упасти жертов дачому; priniesť ~ za niečo принести жертву за дашто; žiadať ~te od niekoho выжа́довати жертвы од дакого 2 (*obrad*) жертвоприношіня 3 (*dobrovoľný príspevok*) пожертвованя, подарованя

obetav//ý жертвенный, рескіруючий, оферуючий; ~ človek рескіруючий чоловік; ~á láska оферуюча любоб; ~á práca оферуюча робота

obetiš//te -ľa s жертвенник, рескіровник *m* **obetnic//a** -e ž жертвенник, жертвенный стіл (*y язычників*)

obetn//ý жертвенный; ~ oltár жертвенник, жертвенный оltárь або стіл; ~é zvierá жертвенне звіря • ~ baráнок жертвенный баранок

obet//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* 1 *čo* жертовати/пожертвовати чім; ~ život пожертвовати живото́м 2 посвяча́ти/посвятити/присвятити; ~ svoj život umeniu, vede присвятити свій живот іску́ству, нау́ці; ~ niečому veľa námahy потратити на дашто мно́го нама́ги або робо́ты 3 *náb.* приносити/принести в жертву

obet//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok. dok.* 1 *za koho, čo* жертовати/пожертвовати собо́в за́рады ко́го, чо́го 2 *komu, čomu* посвяча́ти/посвятити себе́; ~ sa práci посвятити ся робо́ті; ~ sa rodine посвятити себе́ або свій живот родині

obeživ//o -a s *ekon.* обіро́вы пінязі

obežnic//a -e ž *astron.* планета

obežnik -a *m* ціркуля́р; vydať ~ выдати ціркуля́р **obežn//ý 1 ekon.** обі́жний; ~ kapitál обі́жний капіта́н; ~é prostriedky обі́жны срéдства 2 *fyz.* оберта́ючий; ~á dráha орбі́та; ~á rýchlosť ско́рость о́бігу по орбі́ті

obhajc//a -u *m* заці́тник, обга́йця, заста́нця, охра́нця; ~ niečích záujmov заста́нця да́чіїх інте́ресів 2 *práv.* обга́йця, заста́нця, адвока́т

obháj//it' -i -a dok. заці́тити, одстоя́ти, обга́їти; ~ svoje stanovisko заці́тити або одстоя́ти свій по́гляд або то́чку зрі́ня; ~ dizertačnú prácu заці́тити ді́зертáciu; ~ titul šport. заці́тити ті́тул (*šampióna i m. n.*)

obhajob//a -y ž 1 заці́та, обга́їня; povedať niečo na svoju ~u пові́сти дашто на сво́ю заці́ту або на сво́є оправда́ня 2 (*obranná reč*) заці́ща́юча реч

obhajovac//í заці́ща́ючий, обга́юючий; ~ia reč заці́ща́юча або обга́ююча реч

obhaj//ovať -uje -ujú *nedok.* заці́щати, одсто́євати

obháň//ať -a -ajú *nedok.* 1 заверта́ти; ~ ovce, kravy заверта́ти вівці, коровы 2 *hovor. (prenasledovať)* наганя́ти, гна́ти, заганя́ти, доганя́ти

obhárl//ať -a -ajú *nedok.* обго́рєвати

obhľadač -a *m odb.* експе́рт

obhliad//ať (si) -a (si) -ajú (si) *nedok.* обгляда́ти, обзерáти

obhliad//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* озерáти ся, обзерáти ся, огляда́ти ся

obhliadk//a -y ž огля́дка; ~ mesta огля́дка мі́ста; ~ mŕtvoly огля́дка мертвóго

obhliadn//nuť (si) -ne (si) -nu (si) *dok.* огля́нути собі́, обзрі́ти собі́, попозерáти собі́

obhliad//nuť sa -ne sa -nu sa *dok.* огля́нути ся, обзрі́ти ся; ~ sa za seba обзрі́ти ся за себе́ або доза́ду

obhlod//ať -á -ajú *dok.* о(б)глода́ти, о(б)гры́зти

obhodi//it' -i -ia dok. hovor. омі́тнути, обметáти; ~ múry омі́тнути сті́ны

obhor//iet' -i -ia dok. обгору́їти

obhor//ok -ka *m* огоро́к

obhospodar//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 (*zem*) обрабляти, обгосподарёвати (*les, surovinu ap.*); експлоатова́ти, култі́вовати; spoločne ~ polia доведна́ або колекті́вні обрабляти по́ля 2 *čo* діспоновати́ *чим*; ~ tovar, potraviny розподі́лювати това́ры, страво́вины або проду́кты

obhrať obhrá obhrajú *dok.* обогра́ти (*в карма́х і т. п.*)

obhryz//ať -a -ajú *nedok.* обгрыза́ти, о́бъіда́ти, огло́довати

obhryz//ok -ka *m* о́грызок

obhryzt' obhryzie obhryzú *dok.* о(б)грызти, о́бъісти, о(б)гло́дати

obchádz//ať -a -ajú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* обходити; ~ blato, kaluže обходити бо́лото, мла́кы; ~ zákony, rozkazy обходити зако́ны, ро́сказы; ~ otázku mlčaním обходити вопро́с мовча́нєм 2 *čo* проходить ко́ло чо́го, мі́мо чо́го 3 *koho* *hovor.* о́воло́джовати кым, находити, напада́ти на ко́го, опанова́ти ко́го; ~ajú ho mrákoty він тра́тить па́м'ять, він па́дає до беспа́м'ятства; ~a ho spánok, strach е́го охоплю́є спа́нок, страх • ~ ako mačka okolo horúcej kaše ходи́ть наоко́ло як ма́чка ко́ло горячо́й ка́шы, ходи́ть дооко́ла та дооко́ла; ~ niekoho na pohy al. na sto honov *hovor.* обходити да́кого на кіломе́тер

obchádzk//a -y *ž* 1 обходжі́ня 2 обходжі́ня, оклю́ка, іти наоко́ло; ísť ~ou іти наоко́ло 3 (*pre autá ap.*) обходжі́ня

obchod -u *m* 1 торго́вля, о́бход; vnútorný, zahraničný ~ внутрі́шня, загра́нчна торго́вля; súkromný ~ вла́сна торго́вля; čierny ~ *hovor.* чо́рна торго́вля, шпекула́ція; uzavrieť ~ зроби́ти о́бход; urobiť dobrý ~ зроби́ти выго́дний о́бход, выго́дні прода́ти або купити 2 склеп, о́бход; ~ s obuvou склеп з о́бувов; ~ s konfekciou склеп з конфе́кцієв; stáť v ~e за пу́лтом стоя́ти в скле́пі за пу́лтом

obchodit' *p.* obchádzať

obchod//it' -í -ia *dok.* обы́йти; ~ všetkých známych обы́йти вшы́ткых зна́мых

obchodnícky обходни́цкий, склепа́рь-ский, торго́вый

obchodničk//a -y *ž* обходни́чка, склепа́рька

obchodník -a *m* обхо́дник, склепа́рь; торго́вець

obchodn//ý обхо́дный, склепа́рьский, торго́вый; ~ podnik торго́ва фі́рма; nadviazať ~é spojenie надв'язати́ торго́вы спо́їня; ~ kapitál торго́вий або обхо́дный ка́пітал; ~é loďstvo торго́вий флот; ~á cesta a) доро́га про накла́дны перево́зы; б) торго́ве путова́ня (*з ці́лєм запе́рти торго́вий догово́р*); ~á tepna торго́вий це́нтер; ~á štvrť торго́ва часть мі́ста; ~á akadémia торго́ва акаде́мія; ~á korešpondencia обхо́дна або коме́рческа корешпо́нденція; ~á komora *práv.* торго́ва комо́ра

obchod//ovať -uje -ujú *nedok.* *s čím* торго́вати, обходова́ти *чим*; ~ *s drevom*, *s dobytkom* торго́вати або обходова́ти з дере́вом, з худобов

obchôdzk//a -y *ž* обходжі́ня; vrátiť sa z ~y верну́ти ся з обходжі́ня

obchvac//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 о́кружати 2 *voj.* о́кружати, робити о́кру́жний мане́вер; о́кружити з бо́ків, зая́ти

obchvat -u *m* *voj.* обклю́чіня, обколесі́ня; обклю́чний мане́вер

obchvatn//ý *voj.* обы́джэ́ный, обклю́чний, обколесэ́ный; ~ mánever обклю́чний мане́вер; ~á operácia обклю́чна опера́ція, обклю́чіня

obidva *p.* oba

obidvaja *p.* obaja

obidve *p.* obe

obidvoje *čísl.* обидвѣ; ~ deti обидвѣ ді́ти

obieh//ať -a -ajú *nedok.* 1 *koho*, *čo*, *okolo koho*, *čoho* кру́тити ся, обі́гати, ці́ркулова́ти; Zem ~a okolo Slnka Зе́мля кру́тить ся о́коло Со́лнця; *v žilách* ~a krv в жы́лах ці́ркпу́є кров 2 *ekon.* обі́говати, оберта́ти ся, кру́тити ся; peniaze ~ajú пі́нязі обі́гують або нахо́дять ся в обі́гу або кру́тять ся

obiell//it' -í -ia *dok.* 1 побі́лити, забі́лити, вибі́лити; ~ dom ва́рпом вибі́лити

дім вапном **2** (*olúpat'*) очістити; ~ jablko, vajčko очістити ябко, окупати яйце

objáný обитый (железом), окованный; ~ kufor окованный кўфер

objílat' -a -ajú *nedok.* **1** *čo čím* обивати, обшывати **2** (*ovocie zo stromov*) обивати; ~ orechy обивати орехи

obil'lie -ia s зерно, хлеб; pestovat' ~ дорабляти, сіяти зерно; mlátiť ~ молотити зерно; výkup ~ia выкуп зерна

obilk//a -y *ž odb.* зерно

obilnic//a -e *ž 1* шопа, пеливня, боїско **2** сыпанець (на зерно)

obilnin//a -y *ž* зерна, зернова культура

obilninár -a *m* хлібороб, землероб

obilninársk//y зерновой; ~e oblasti зерновы области

obilninárstv//o -a s дорабляння зерновин, хліборобство

obiln'ly зерновой, хлебный; ~é pole зернове поле; ~ kombajn зерновой комбайн; ~ sklad зерновой склад, склад на зерно; ~á komora сыпанець

obíst' obide obídu *dok.* **1** *v rôzn. význ.* обыйти; ~ miestnosť dookola доокіла обыйти містность; ~ kaluž обыйти мочарь; ~ zákon,ariadenie обыйти закон, приказ; ~ mlčaním обыйти мовчанєм **2** *koho hovor.* оволодіти *кым*, náйти, напасти на *кого*, охопити *кого*; strach ho obišiel опановав єго страх *або* напав на *него* страх **3** *pren.* минути, обыйти, перейти боком; choroba ma neobišla хворота мене не минула; nešťastie nás obišlo нещастя обыйшло нас • dobre som obišiel повело ся *ми*; zle som obišiel не повело ся *ми*; lасно ~ тунє обыйти ся; nasucho ~ выйти сухым із воды

obíst' sa' obide sa obídu sa *dok.* не збачити *або* не відити єден другого; keď sa majú stretnúť, obídu sa коли они мають стрітити ся, то роблять ся такыма, як кідь бы не віділи єден другого

obíst' sa' obide sa obídu sa *dok.* обыйти ся; ~ sa bez peňazí, bez pomoci обыйти ся без пінязей, без помічі

obit' obje objú *dok.* **1** *čo čím* обити; ~ kôľňu doskami обити сыпанець досками **2** (*ovocie zo stromov*) обити; ~ slivky, orechy обити сливки і орехи

objasnen'lie -ia s обясніня, поясніня, высвітліня; uviesť niečo на ~ привести даштò як на обясніня *або* высвітліня

objasn'it' -i -ia *dok.* обяснити, пояснити, высвітлити; ~ význam niečoho обяснити значіня дачòго

objasn'ovat' -uje -ujú *nedok.* обясняти, поясняти, высвітлєвати

objat' objíме objímu *dok.* **1** обяти, обняти; ~ okolo krku обяти о́коло шыї **2** *koho pren.* поімати *кого*, оволодіти *кым*; zlost' ho objala злость поімала єго *або* оволоділа ним • ~ pohľadom поімати по́глядом *або* визором

objat' sa objíме sa objímu sa *dok.* обяти ся, обняти ся

objat'lie -ia s обятия; vymanit' sa z ~ia вырвати ся із обята

objav -u *m* обявіня, винахід; nový vedecký ~ нове научне обявіня, новый нау́чный винахід

objav'it' -i -ia *dok.* *koho*, *čo* обявити, одкрити, винайти, вытворити *што*; náйти, винайти *кого*, *што*; ~ ložiska uhľia, rudy одкрити *або* náйти запасы ўгля, руды; ~ nový prírodný zákon одкрити новый закон природы; ~ stopy po niečom обявити сліды по дачім; ~ príčinu niečoho одкрити *або* náйти причину дачòго

objav'it' sa -i sa -ia sa *dok.* обявити ся, появи́ти ся, одкрити ся; на *koži* ~ili sa vyrážky на *кожі* появи́ли ся висыпки *або* ўгры; ~ili sa následky choroby появи́ли ся наслідки хвороты

objaviteľ -a *m* обявитель *m*, одкрыватель, винаходця *m*

objavn'ly обявный, приносячий нове, новаторський; ~á inscenácia hry новá інсценация пєсы

objav'ovat' -uje -ujú *nedok.* *koho*, *čo* одкрывати, обявляти, винаходити *што*, находити, виявляти *што*

objav//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* виявляти ся, одкривати ся, виявляти ся, находити ся

objed//ať -á -ajú *nedok.* обідати, обгрызати, обгрызovati

objed//ať sa -á sa -ajú sa *nedok.* обідати ся

objedn//ať -á -ajú *dok.* 1 *čo* обіднати, заказати *што*, підписати ся на *што*; ~ si knihu обіднати собі книгу; ~ si v reštaurácii obed обіднати (собі) в рештавранції обід 2 *hovor.* покликати, прикликати, обіднати; lekár si ~al pacienta na druhú hodinu доктор покликав хворого на другу годину

objednávaci обіднаваючий; ~ list *al.* лист обіднаваючий листок, обівнавка, за́казка

objednávateľ -a *m* обіднавател, за́ка-зуючий

objednávka -y *ž* 1 обіднавка, за́казка; dostať ~u достати обіднавку *або* за́казку; urobiť na ~u зробити на обіднавку *або* за́казку 2 (*tlačivo*) обіднавка, за́казка, вижа́дованя; vyplniť ~u виконати обіднавку *або* за́казку *або* вижа́дованя

objekt -u *m* 1 объект, предмет; ~ pozorovania, štúdia объект слідованя, познания 2 *gram.* объект, предмет 3 объект, побудованя; vojenský ~ воєнський объект; továrenský ~ промисловий *або* фабричний объект

objektív -u *m opt.* об'єктив; ~ fotografického prístroja, drobnohľadu об'єктів фотоапарату, мікроскопа

objektivist -a -u *m* об'єктивіста

objektivistický об'єктивістичний, об'єктивістський

objektivita -y *ž* об'єктивність ж

objektivizácia -ie *ž* об'єктивізація, об'єктивізація

objektivizmus -u *m* об'єктивізм

objektiviz//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* об'єктивізувати

objektívne *prisl. v rôzn. význ.* об'єктивні, реалні; ~ existujúci svet об'єктивні *або* реалні екзистуючий світ; posúdiť ~ об'єктивні *або* реалні оцінити

objektívno -a *s filoz.* об'єктивна реалність

objektívny *v rôzn. význ.* об'єктивний; ~e

при́чину об'єктивны причіны; ~a skutočnosť об'єктивна *або* реална дійсність; ~a realita *filoz.* об'єктивна реалність; ~a pravda об'єктивна правда *або* істина; to je ~ fakt тотó (є) об'єктивний факт; ~ pozorovateľ об'єктивний слідователь; ~ posudok об'єктивне посудження, об'єктивне оцінення • ~ idealizmus *filoz.* об'єктивний ідеалізм; ~e právo *práv.* об'єктивне право

objem -u *m v rôzn. význ.* обем; ~ geometrického telesa обем геометричного тіла; ~ priemyselnej výroby обем промислової výroby; ~ hrudníka обем груди

objemný 1 обемный; ~á kniha обемна книга; ~ balík обемный паклик 2 повный, обемный; ~ postava повна *або* обемна

фі́гу́ра; ~á žena повна *або* обемна жена

objemový об'ємовий; ~á váha об'ємова ва́га; ~é zmeny об'ємовы зміны, зміны в об'ємі

objesť obje objedia *dok.* об'їсти, обгрызти

objesť sa obje sa objedia *sa dok.* об'їсти ся

objím//ať -a -ajú *nedok.* 1 обнимати 2 *koho pren.* обхо́плёвати ко́го, оволодіти кым

objím//ať sa -a sa -ajú *sa nedok.* обнимати ся

objímka -y *ž* 1 *tech.* обімка; кáбловá ~ каблóва обімка 2 *el. tech. (žiarovky)* патрón

obklad -u *m* 1 обклад, компрéc; octanový ~ оцтановый обклад; horčičný ~ горчичный обклад; dať *al.* priložiť ~ приложити компрéc 2 *stav.* обклад; mramorový, travertínový ~ мраморový, травертинový обклад

obkladací *li stav.* обкладачий; ~ie tehly обкладачі цеглы; ~ie dosky обкладачі до́ски *або* дощі́чки

obkladačka -y *ž stav.* обкладачка, ка́хля ж, кахлёва обкладачка; keramické ~y керамічны обкладачки

obklad//ať -á -ajú *nedok.* обкладати; ~ steny мрамором обкладати стіны мрамором

obkladový *stav.* обкладовий; ~ kameň обкладовый ка́мінь

obkliesn//it' -i -ia *dok.* обрізати; ~ konáre обрізати конарі *ábo* конарикы; ~ dub обрізати конарикы дуба *ábo* на дубі
obkliesň//ovat' -uje -ujú *nedok.* обрізовати
obklop//it' -i -ia *dok.* **1** *koho*, *čo* окружити, обступити; ~ili ho deti ěrǝ обступили діти
2 *koho*, *čo čím pren.* окружити; ~ úctou, láskou окружити по́честєв, любóвєв
obklop//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** *koho*, *čo* окружати, обступати **2** *koho*, *čo čím pren.* окружати
obkľúčen//ie -ia s *voj.* обкľучі́ня, окружі́ня; byť v nepriateľskom ~i находить ся в не-приятельскім обкľучі́ні; prebiť sa z ~ia вырвати ся *ábo* выйти із обкľучі́ня
obkľúč//it' -i -ia *dok.* обкľучі́ти, окружити, обсадити; deti ho ~ili ěrǝ окружили діти; vojsko ~ilo mesto войско окружило місто
obkľuč//ovat' -uje -ujú *nedok.* обкľучовати, окружати, обсаджати
obkolesen//ie -ia s *voj.* окружі́ня, обсаджі́ня; dostať sa z ~ia выйти з окружі́ня
obkoles//it' -i -ia *dok.* окружити, обсадити
obkoles//ovat' -uje -ujú *nedok.* окружати, обсаджати
obkrád//at' -a -ajú *nedok.* окра́дати
obkradn//núť -ne -nú *dok.* окра́сти
okraj//ovat' -uje -ujú *nedok.* окра́яти, обрізовати
obkresl//it' -i -ia *dok.* обкреслити, обрисовати; орамовати
obkresl//ovat' -uje -ujú *nedok.* обкреслєвати, обрисóвувати, обтяговати
obkroč//it' -i -ia *dok.* обкрóчіти, обяти (коня нога́ми)
obkročmo prisl. обкрóчки, обяти даштó нага́ми
obkročník -a *m tech.* вимірююче кружытко, вимірюючий ціркуль
obkročn//ý: ~ gým *lit.* обрámлююча рі́фма; ~é hmatadlo *tech.* вимірююче кружытко
obkroj//it' -i -a *dok.* окра́яти, обрізати; ~ kôrku z chleba обрізати ко́рку з хліба
obkrút//it' -i -ia *dok.* омотати, обкрутити, овити • si niekoho okolo prsta *hovor.* омотати да́кого о́коло па́лця

obkukáv//at' -a -ajú *nedok. hovor. expr.* презерати, осмóтрєвати
obkyd//at' -á -ajú *dok. expr.* забабрати, замазати, знечистити *aj pren.;* ~ blatom забабрати бóлотом
oblač//it' sa -i sa *nedok. neos.* зятяговати ся хма́рами, хма́рить ся (о не́бі); ~i sa захма́рює ся, хма́рить ся, не́бо зятягну́те хма́рами
oblačn//ý хма́рный; ~é nebo хма́рне не́бо, не́бо зятягну́те хма́рами; ~ деň хма́рный де́нь
oblaf//núť -ne -nú *dok. hovor. expr. (koho)* окла́мати, підвєсти, перевєсти, обдýрити; достати
obl'ahčen//ie -ia s обле́гчі́ня
obl'ahč//it' -i -ia *dok.* обле́гчіти; ~ prácu обле́гчіти робóту; ~ utrpenie обле́гчіти тра́піння
obl'ahč//it' sa -i sa *dok. neos.* обле́гчіти, ста́ти ле́гше; ~ilo sa mi мі ста́ло ле́гше *ábo* лі́пше, за́чалó мі бы́ти лі́пше
obl'ahč//ovat' -uje -ujú *nedok.* обле́гчувати, робити ле́гше
obl'ahč//ovat' sa -uje sa *nedok. neos.* ставати ся ле́гшым, знашанли́вішым
obl'ah//núť¹ -ne -nú *dok.* заля́чи (захворі́ти)
obl'ah//núť² -ne -nú *dok. koho*, *čo* окружити; обкľучіти, обсадити
obлак -u *m v rôzn. význ.* хма́ра; nebo sa rokytlo ~mi не́бо зятя́гло ся хма́рами; ~ prachu хма́ра по́роху • lietat' *al.* vznášať sa в ~och лі́тати *ábo* vznášати ся в хма́рах; vypášať niekoho, niečo do ~ov *hovor.* вына́шати да́кого, да́штó до не́бєс
oblám//at' -e -u *dok.* обламати; ~ konáre обламати конарі; • ~ rohu niekomu *hovor.* обламати ро́гы да́кому
oblam//ovat' -uje -ujú *nedok.* обла́мовати
obláp//at' -a -ajú *nedok.* обіма́ти
oblap//it' -i -ia обяти
oblas//t' -ti ž **1** о́бласть ж, рає́н м; priemyselná ~ промышлóва о́бласть; poľnohospodárska ~ сельскогосподарьска *ábo* землерóбска о́бласть; Prešovská ~ Пряшівска о́бласть **2** *anat.* о́бласть

ж; ~ srdca область сердца; brušná ~ область брюха **3** область, сфера; v kultúrnej, literárnej ~ti в области культуры, литературы; záujmová ~ сфера интересов **oblastn//ý** областной; ~á nemocnica областной шпиталь; ~é riaditeľstvo областне директорство або управління

oblát//a -y ž вафля

oblaž//it' -i -ia *dok.* общасти́ти, зробити щастливым

oblaž//ovat' -uje -ujú *nedok.* обща́стнёвати, робити щастливым

oblečen//ie -ia s облечі́ня; letné, zimné ~ літнє, зимнє облечі́ня; domáce ~ домашнє облечі́ня

obled//núť -ne -nú *dok.* поблі́днути

oblek -u *m* облечі́ня; а́нцуґ, костюм; dámsky ~ да́мский або же́ньский костюм; pánsky ~ му́жский або па́ньский а́нцуґ; pracovný ~ робо́че облечі́ня; sviatočný ~ свято́чний а́нцуґ; civilný ~ ці́віль, ці́вільне облечі́ня; dať si ušiť ~ дати собі ушити облечі́ня (*y krajčírа*)

oblekov//ý а́нцуґо́вый; ~á látka а́нцуґо́ве поло́тно, а́нцуґо́вый мате́ріал

oblep//it' -i -ia *dok.* облі́пити, обкле́їти

oblep//ovat' -uje -ujú *nedok.* облі́плёвати, обкле́євати

oblet -u *m* облі́т (*нао́коло, ќругом*)

oblet//iet' -i -ia *dok.* чо, ко́го, о́коло чо́го, ко́го облеті́ти *што, нао́коло чо́го, ко́го*

oblet//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** чо, ко́го, о́коло чо́го, ко́го обліта́ти/облі́товати *што, о́коло чо́го, ко́го*; лі́тати нао́коло або доо́кола **2** ко́го, о́коло ко́го *exр.* кру́тити ся о́коло ко́го, ходи́ти за да́ким, кру́тити ся о́коло ко́го, ку́різову́ти да́кому

oblež//ať -i -ia *dok.*: немо́hol ~ він не витрима́в лежа́ти, ё́му не лежа́ло ся

obliat' obleje oblejú *dok.* **1** обля́ти, полля́ти; ~ si šaty polievkou обля́ти собі шма́ты по́ливков **2** *prep.* залля́ти; tvár mu obliala červeň ё́му зачерве́ніла ся тва́рь, фа́рба залля́ла ё́му тва́рь; horúčosť ho obliala го́рячість ё́го обля́ла; pot ho obliat пот ё́го

обляв • bolo mu *al.* cítil sa, akoby ho boli obliali ľadovou *al.* horúcou vodou *hovor.* він чув ся, як кі́дь бы ё́го полля́ли ле́до́вов або го́рячов во́до́в

obličaj -a *m* тва́рь, ли́цє

obličajov//ý ли́чный; ~é svaly ли́цны сва́лы або му́скулы

obličk//a -y ž *anat.* по́чка

obličkov//ý почко́вый; ~é choroby почко́вы хворо́ты, хворо́ты по́чок

obliec' oblečie oblečú *dok.* чо обле́чі; ~ si kabát, košeľu обле́чі ка́бат, соро́чку; nemám si čo ~ я не мам *што* собі обле́чі; *koho* обле́чі; ~ dieťa обле́чі ді́тину; ~ celú rodinu *hovor.* обле́чі ці́лу ро́дину

obliec' sa oblečie sa oblečú *sa dok.* *do čoho* обле́чі ся до чо́го; ~ *sa do nových šiat* обле́чі ся до но́вых шма́т, обле́чі ся до но́во́го облечі́ня; teplo *sa* ~ те́пло обле́чі ся; ~ *sa za chlapca* обле́чі ся за хло́пця

obliečk//a -y ž (*na raptón, na podušku*) облечі́ня на па́плон (за́головок, пери́ну), пере́зле́чка

oblieh//ať -a -ajú *nedok.* **1** обкля́чати; обса́джовати; ~ mesto, pevnosť обса́джовати мі́сто, крі́пость, гра́д **2** *prep.* обса́джовати; ~ otázkami обса́джовати вопро́сами

obliekár//eň -ne ž гарде́рб, обліка́рня, вызліка́рня

obliek//ať -a -ajú *nedok.* **1** чо обліка́ти; надіва́ти **2** ко́го обліка́ти

obliek//ať sa -a *sa* -ajú *sa nedok.* *do čoho* обліка́ти ся до чо́го, обліка́ти, надіва́ти *што*; pomaly *sa* ~ по́ма́лы обліка́ти ся; ~ *sa do čierneho* обліка́ти ся до чо́рного, ходи́ти в чо́рнім, носи́ти чо́рне

obliepať *p.* oblepovať

oblievačk//a -y ž облива́ня, полива́ня (*на-ро́дний обы́чай, по котрі́м в паска́льний понеді́лєк хло́пці облива́ють во́до́в моло́ды же́ны і ді́вча́та*)

oblievan//ý тпа́зурова́ний, ема́йлова́ний; ~á nádoba ема́йлова́ний го́рнець

obliev//ať -a -ajú *nedok.* **1** облива́ти, полива́ти **2** *prep.* залива́ти

obligác//ia -ie s 1 *fin.* обліра́ція **2** *práv.* повинність

obligačn//ý 1 *fin.* обліра́чний **2** *práv.* повинний; ~é právo povínovачне право

obligátn//ý 1 обліра́тний, повинний (*на виповніня*); ~á návšteva prednášok повинна навщівати лекцій, повинне ходжіня на лекції **2** (*obvyklý*) звичайний, обвыкльий **oblig//o** -a s *kniž.* повинність; byť mimo ~a *práv.* не бути повинним

oblin//a -у ž окрýглость, выпуклость; окрýгльий, выпукльий

obliterác//ia -ie ž *práv.* штемпелёва́ня, знегодночіня (*поштóвых áбо гербóвых знáмок*)

obliter//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. práv.* штемпелёва́ти/проштемпелёва́ти (*знáмки*), дати штémпель áбо пéчатку (*на поштóвы áбо гербóвы знáмки*)

obliz//zat' -že -žu *dok.* облизати • (aj) prsty by si si ~zal *hovor.* (i) пáлці бы собі облизáв

obliz//núť -ne -nú *dok.* 1 облизнути, облизати; ~ si pery облизати гáмбы **2** *expr.* (*jedlo, nápoj*) попрóбовати, осмакова́ти

obliz//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* облизнути ся

obliz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 облизувати; ~si pery облизувати собі гáмбы **2** *expr.* (*jedlo, nápoj*) пробовати, осмакова́ти • ~ si prsty po niečom *al.* за niečím *hovor.* насоло́джувати ся дачім

obliz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 облизувати ся **2** *prep. expr.* лизати ся (*цїловáти* ся) • ~ sa po niečom *al.* за niečím *hovor.* облизувати ся по дачім áбо за дачім

obločnic//a -e ž 1 (*okenica*) облако́ніця, окенніця **2** (*obločná doska*) підокóнник, підóблачник, парапéтна дóска, парапéта **obločn//ý** óблаковий, окóнный; ~é óблакове скло; ~ gát óблаковий рам; ~á doska парапéтна дóска, парапéта

obloh//a -у ž нéбо

oblok -a *m* óкно, óблак; pozerať *al.* dívať sa (von) ~om позерáти ся (вóнка) чéрез óкно áбо óблак; slepý ~ слі́пе óкно; gotický ~

archit. го́тичне óкно • pozerať *al.* hľadiť pánu bohu do ~ov позерáти до нéба, плювати на пóвапу, раховáти ворóны, даребáчити

oblom//it' -í -ia *dok.* *koho* обмáгчїти, пересвídчїти, уговорити

obložen//ie -ia s обложі́ня, óбклад; drevené ~ stien деревя́не обложі́ня стін

obložený: ~ chlebič *al.* chlebiček обложéный хлі́бик

oblož//it' -í -ia *dok.* 1 обложити, обкла́сти; ~ steny kamennými platňami обложити сті́ны ка́мяными(и) плáтнями **2** *kuch.* обложити *dok.*; ~ mäso zeleniniu обложити м'ясо зеленинов **3** обложити; ~ chorého poduškami обложити хвóрого зáголовками áбо подúшками

oblož//it' sa -í sa -ia sa *dok.* обложити ся; ~ sa knihami обложити ся кни́гами

oblôč//ík -ka/-ika *m* zdrob. окóнце, óблaчок

oblub//a -у ž 1 популáрность, облю́бённость ж, úспix; kniha dosiahla veľkú ~u книга до-сягла велику популáрность áбо великий úспix; tešiť sa všeobecnej ~e ті́шити ся цалкóвій облю́бёности; mať niekoho v ~e любити да́кого, сїмпатїзова́ти да́кому **2** запалéность, надхнёность, насоло́джі́ня; s ~ou niečo robiť робити да́штó зó запалéностéв áбо вéрвов

oblúben//ec -ca *m* облю́бёнец, любимець

oblúben//ý облю́бёный, любимый, популáрный; všeobecne ~ človek цалкóво популáрный чолові́к; облю́бёный вшыткыма чолові́к; to je môj ~ spisovateľ він мій облю́бёный áбо любимый писáтель; ješ' svoje ~é jedlo їсти свóе облю́бёне їдлó

oblúb//it' si -í si -ia si *dok.* *koho*, čo облю́бити, полю́бити кóго, ш́то; привязáти ся ку кóму, чóму; приспособити ся к чóму; ~ si svoju prácu облю́бити свóю робóту

oblub//ovat' -uje -ujú *nedok.* *koho*, čo лю́бити кóго, ш́то; заоберáти ся кым, чім; привязовати ся ку кóму; ~oval hudbu він інтересова́в ся мýзыков, він оддава́в ся мýзыци

oblúčik//ik -ika/-ka *m* 1 *zdrob.* облукік 2 *hud.* ліратура

oblúčikovitý облукіковитый, заокруглений, загнутый

oblud//a -y *ž* чудовиско, страшок, облуда (в *prunóvidkax*); *morská* ~ морське чудовиско

obludný 1 чудовисковий, протівный, шкарéдый, страшный, одлуджуючий, облудный 2 *expr.* обрóвський, огро́мный, чудовисковий

oblúk -a *m* 1 облук, оклюка; *obist'* ~om обыйти оклюков 2 облук, клénба; *lomený al. gotický* ~ *archit.* ломéный облук áбо готічна клénба; *vítězný* ~ триумфáльный облук; *mostový* ~ мостóвый облук, мостóва клénба 3 *anat.* дýга; *nadočnicový* ~ обéрвна дýга; *rebový* ~ ребро́ва дýга
• *elektrický* ~ *el. tech.* електрична дýга; *reflexný* ~ *fyziol.* рефлéсна дýга

oblúkovitý облуковитый, кленбовитый, дугоподобный

oblúkov//ý 1 облукóвый, дугоподобный, кленбóвый; ~á *klenba* дугоподобный áбо кленбóвый облук; ~ *most* облукóвый міст 2 *el. tech.* дугóвый; ~á *res* дугóвый пец; ~á *lampa* дугóва лáмпа; ~é *zváranie* дугóве звáрєваня • ~á *pila odb.* облукóва пила áбо пилка; ~á *mieľa geom.* кругóва міра угла

oblý округлый, заокруглений

obmāč//it' -i -ia *dok.* *koho*, *čo* дояти, обмягчіти кóго, зробити поволнішим, піддайнішим, викликати чутливість у кóго; *slzy ho neobmāčcia* слызáми ёго не розжалóстиш, слызы не обмягчать ёго

obmedzen//ec -sa *m* обмеджéнець, огранічéнець, прімітив, задубéнець

obmedzen//ý 1 обмеджéный, огранічéный, задубéный; ~é *prostředky, možnosti* огранічéны срéдства, мóжности; ~é *vedomosti* огранічéны знáлости; *společnost' s ~ým ručením práv.* óбщность з обмеджéнов одповідностей 2 *pren.*

обмеджéный, огранічéный, малый; ~ *člověk* обмеджéный áбо малый дýхом чоловік

obmedz//it' -i -ia *dok.* 1 огранічіти, зменшити *pren.*; ~ *niekoho v konaní* огранічіти дачіі діяня 2 огранічіти, зужити; ~ *výklad len na niektoré problémy* огранічіти поясніня лем на дакотры проблемы 3 огранічіти, скоротити, редуковáти; ~ *výrobu* скоротити výroбу; ~ *výdavky* огранічіти áбо скоротити выдавки

obmedz//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 *na koho*, *čo* огранічіти ся *кым, чім*; ~ *sa na najdôležitejšie otázky* огранічіти ся на найважнішы вопро́сы 2 *v čom i bezpredm.* огранічіти себе, ускромнити ся

obmedzovač -a *m tech.* обмеджовач, огранічовач *m*

obmedz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 обмеджовати, огранічовати; ~ *slobodu niekoho* обмеджовати дачію слобóду 2 (*zúžiť*) обмеджовати, огранічовати, зужовати, пере́кручовати; ~ *spotrebu niečoho* огранічіти конзумовáня дачóго

obmedz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 *na koho*, *čo* обмеджовати ся *кым, чім* 2 *v čom i bezpredm.* обмеджовати ся, обмеджовати себе

obmen//a -y *ž* 1 обмін, невелика зміна; *s menšími ~ami* з невеликими(а) змінáми 2 *variánt*, змінена фóрма дачóго; *v rozličných ~ách* во вшеляких *variántax*

obmen//it' -i -ia *dok.* позмінити, модіфіковáти, трошéчки змінити

obmieň//at', obmeň//ovat' -a -ajú *nedok.* обміняти, модіфіковáти, позмінéвати

obmurl//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 *stav.* обмуровáти 2 огородити, огородити муром

obmurovk//a -y *ž stav.* обмуровáня

obmyt' обмы́е обмы́jú *dok.* омыти, обмыти

obmýv//at' -a -ajú *nedok.* 1 обмывáти 2 омывáти; *rieka ~a skalu* піка обтіка́ть скáлу

obnažený го́лый, обнажéный

obnaž//it' -і -іа *dok.* обнажити, визначити догола; ~ si plecía обнажити плечі; ~ korenie stromov обнажити коріння стромів, одобрати з корінів землю; ~ меč вытягнути з пошвы меч **2 pren.** одкрити, отворити (*máynu i m. n.*)

obnaž//it' sa -і sa -іа sa *dok.* обнажити ся, визначити ся догола

obnaž//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** обнажати, визлікати ся догола **2 pren.** одкрывати, розкрывати (*máynu i m. n.*)

obnaž//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* обнажати ся, визлікати ся догола

obnitk//a -y ž *odb.* енгель, обшывающий стег

obnitk//ovat' -uje -ujú *dok. odb.* о(б) енгельвати, обшити через край

obnoseny (o *obleku, obuvi*) обносёный, обшуханый, старый

obnos//it' -і -іа *dok.* (oblek, obuv) зносити, обносити, обшухати, опотребовати

obnov//a -y ž **1** обновліня, обнова; ~ výroby po vojne обновліня výroby по війні; plán hospodárskej ~у план обновліня економіки або господарства **2** обновліня, рештаврова́ня (*будовы, образів i m. n.*)

obnov//it' -і -іа *dok.* **1** обновити; ~ poriadok обновити порядок; ~ staré zvyky обновити стары звыкы або обычаї **2** обновити, рештавровати *nedok. dok.*; ~ starú stavbu рештавровати стару будову

obnov//it' sa -і sa -іа sa *dok.* обновити ся, отворити ся; zranenie sa ~ilo rána отворила ся

obnovný обно́вный

obnov//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** обно́влювати **2** обно́влювати, рештавровати *nedok. dok.* обновляти

obnov//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* обно́влювати ся, обновляти ся

obnôck//a -y ž ночне пасіня коней, ночовка

oboč//ie -іа s обёрвы; husté ~ густы обёрвы; zvrátiť ~ нахмурити обёрвы; hľadiť spod ~ позерати спід обёрв

obod//ovat' -uje -ujú *dok. koho,* čo оцінити підля бодів, ободовати; ~ pretekárov

ободовати біжців перемаганы; ~ výkony оцінити бодами шпортёвы выслідкы

obohac//ovat' -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* обогачовати

obohac//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. v rôzn. význ.* обогачовати ся

obohat//it' -і -іа *dok. v rôzn. význ.* обогатити; ~ krajinu обогатити країну; ~ svoje vedomosti обогатити свої відомости; ~ pôdu dusíkom обогатити землю азотом

obohat//it' sa -і sa -іа sa *dok. v rôzn. význ.* обогатити ся; ~ sa na úkor niekoho обогатити ся за рахунок дакого; ~ sa o nové vedomosti обогатити ся о новы відомости

obohnat' обо́зненіе обо́жену́ *dok.* огородити плотом, о(б)городити; dom obohnaný živým plotom дім о(б)городжений живым плотом

obohr//at' -á -ajú *dok. 1 (v kartách ap.)* виграти, обограти **2 šport.** обограти; ~ obrancov обограти беків або обранців **3** заграти; ~ gramofónovú platňu заграти або програти грамофонову платню

obojak//ý **1** двоякий; možno to riešiť ~ým spôsobom тотó мож рішити двояким способом або двома способами або двояко; ~é spoluhlásky *gram.* согласны, по котрых можуть писати ся як „l“, так і „y“ (b, p, m, v, f, s, z, l, r) **2** нерішучий, дворучник, неупрямый, фалошний; ~á politika дворучна політика

obojak//ý **1** двоякий; možno to riešiť ~ým spôsobom тотó мож рішити двояким способом або двома способами або двояко; ~é spoluhlásky *gram.* согласны, по котрых можуть писати ся як „l“, так і „y“ (b, p, m, v, f, s, z, l, r) **2** нерішучий, дворучник, неупрямый, фалошний; ~á politika дворучна політика

oboje p. obidvoje

oboj//ok -ka *m* ошыйник

obojpern//ý *lingv.* губно-губный, білабіальний; ~é spoluhlásky губно-губны або білабіальны согласны

obojpohlavný *odb.* двопольный

obojručn//ý дворучный; ~á píla дворучна пила

obojsmern//ý двобічний, двосторонний; ~á premávka двобічна фреквенція; ~á ulica улица з двобічних фреквенцій

obojstrann//ý **1** двобічний, двосторонний; ~ zápal plúc двобічне запаління плюц **2** взаємний, двобічний, двосторонний; ~á dohoda двобічне соглашіня; ~á láska взаємна любоб

обожівельнички двоживельный; фалóшный, неупрямый

обожівельничтво -а s двоживельность

обожівельник -а m 1 (mn. ч. -ky) двоживельник, амфібія, земноводне створіння 2 (mn. ч. ~ci) *hovor.* дворóшник (о чоловікові)

обожівельн//ý 1 земноводный; ~é živočíchů земноводны створіння 2 *pren.* дворóшницький, двоякий, фалóшный • ~ tank дворóшницький танк; ~é lietadlo гидроероплán

обоплáv//at' -а -ajú *dok.* čo обоплávати, переплávати *коло чого*; обыйти *наоколо чого* (на шыфі, лóдьці)

обор obra m óбор, гігáнт, великáн; титáн • ~ на hlinených nohách *kniž.* кóлос на глиняных нóгах

обор//at' -іе -ú *dok.* оборáти, обгорнóти, зорáти óколо дачóго; ~ zemiaky оборáти áбо обгорнóти бандýрки

оборáвач -а m *pol'nohosp.* оборáвач, плуг на обгартáня áбо оборáня бандýрок i *ін.*

обор//it' sa -і sa -іа sa *dok.* на коho, чо огрякнути ся на дакóго, шмáрити ся на дакóго; міцно запéрти ся áбо опéрти ся

обослаt' obošle obošlú *dok.* чо *kniž.* послáти своіх представників, свою творчость i m. п. на што, де, прияти учáсть в чім; ~ výstavu послáти на выставку своі творы; прияти учáсть на выставці

обостриt' obostrie obostrú *dok.* закрутити, закрити, прикрити, простérти; ~ tajomstvom закрити тайностéв; ~ lžou омотáти неправдов áбо цигáнством

обознаm//it' -і -іа *dok.* познакомити, ознакомити, інформовáти; ~ s problémami познакомити з проблемáми

обознаm//it' sa -і sa -іа sa *dok.* 1 ознакомити ся, познакомити ся, поінформовáти ся; ~ sa s predpismi познакомити ся з правилами 2 s kým познакомити ся, завéсти знáмость

обозреtný оберéжний, осторóжний, розвáжний

обрáбáцi обрóблюючий; ~ stroj обрóблююча машина

обрáбáчк//а -у ž *tech.* обрóблююча машина, обрóблéвачка

обрáб//at' -а -ajú *nedok.* 1 чо v рóзн. význ.; ~ рóду обрабляти зéмлю; ~ železo обрабляти желізо; ~ súčiastku обрабляти чáстку 2 коho *expr.* наговáрéвати, обрóблéвати 3 коho *expr.* бити, товчі, молотити, колотити, порóти

обрáбáте' -а m землерóб, хліборóб; обрóблéвач

обрацач -а m обертáч; ~ sena *pol'nohosp.* обертáч сiна

обрацачк//а -у ž *hovor.* обертáчка

обрац//at' -іа -ajú *nedok.* 1 обертáти, перевертáти; ~ listy v knihe обертáти сторóны в книжці 2 перевертáти; ~ šaty, kabát перевертáти шмáты, téрок áбо кáбат 3 вертáти, навертáти (нáзад); ~ kope навертáти кóні; ~ auto обертáти áвто 4 обертáти, направляти; ~ hlavu обертáти гóлову; ~ oči, pohľad на niekoho направляти óчі, пóгляд на дакóго • ~ pozornosť на niekoho внимáти áбо слідовати дакóго; ~ reč, rozhovor на niečo перевéсти бiсiду на даштó; ~ zbrane proti niekomu обертáти збрáні прóтив дакóго

обрац//at' sa -іа sa -ajú sa *nedok.* 1 обертáти ся, перевертáти ся; ~ sa на chrbát перевертáти ся на хырбét 2 (dat' sa *opačným smerom*) (на)вертáти ся (нáзад) 3 на чо i *bezpredm.* обертáти ся, перемiняти ся на што 4 proti komu обертáти ся, направляти ся на кóго 5 на коho, чо, ku komu обертáти ся ку кóму, чóму; ~ sa на niekoho s prosbou обертáти ся на дакóго з прóсьбов 6 okolo коho, чoho *expr.* (pri práci) крутити ся áбо вертіти ся óколо кóго, чóго 7 *expr.* обертáти ся; musí sa ~, aby uživila štyri deti приходить ся обертáти ся áбо скрúчовати ся, жéбы накормила штирі діти áбо четвéро дітéй; v živote sa vie ~ він (онá) знáть обертáти ся в живóті

obrad -u *m* обряд, сока́ш; риту́ал; náboženské ~у церько́вны обряды; sobášny ~ свадбя́ный обряд *або* сока́ш; pohrebný ~ по́грібный обряд

obradne *prisl.* обрядні, церемоніальні; славно́стні; ~ sa pokloniť церемоніальні поклонити ся; ~ privítať славно́стні привіта́ти

obradn/ý 1 обрядный (*zastar.*), об-рядо́вый, риту́альний, літургі́чний; ~é piesne обрядовы співа́нки; ~ jazyk язык церько́вных служеб **2** церемо́нный; славно́стный; ~á poklona церемо́нный уклон

obradový *p.* **obradný** 1

obran//a -y *ž* 1 оборо́на, охоро́на, храні́ня; postaviť sa na ~u поста́вити ся на охоро́ну; povedať niečo na svoju ~u пові́сти дашто́ на сво́ю охоро́ну **2** *voj.* оборо́на; protiletadlová ~ проти́воеропла́нова *або* проти́возо́душна оборо́на; civilná ~ ці́вільна оборо́на; ~ štátu оборо́на держа́вы; priemysel dôležitý pre ~u оборо́нный про́мысел, про́мысел оборо́нного значі́ня **3** *šport.* оборо́на; hrať v ~e гра́ти в оборо́ні **4** *hromad.* охоро́нці; ~ mesta охоро́нці мі́ста

obráň//ať -a -ajú *dok.* збива́ти, позбива́ти; ~ jablká позбива́ти я́бка

obranc//a -u *m* охоро́нця; ~ovia mesta охоро́нці мі́ста; hnutie ~ov mieru рух охоро́нців мі́ра; pravý, ľavý ~ *šport.* пра́вый, лі́вый бек *або* обра́нця

obráň//iť -i -ia *dok.* охорони́ти; збере́чі; ~ svoju vlasť охорони́ти сво́ю краї́ну; ~ priateľa охорони́ти прия́теля

obráň//iť sa -i sa -ia sa *dok.* охорони́ти ся

obrann/ý оборо́нный; охороня́ючий; ~é postavenie заня́ти оборо́ну пози́цію; ~ boj оборо́нный бі́й; ~á línia оборо́нна лі́нія, лі́нія оборо́ны; ~á reč оборо́нна реч; ~á schopnosť organizmu оборо́нна спосо́бність о́рганізму; ~ reflex *fyziol.* оборо́нный рефле́кс

obranyschopný обороноспосóбный, обо-
ронносу́щий

obrást' obrastie obrastú *dok.* обрости; kameň obrástol machom ка́мінь обрі́с мо́хом

obrast//ať -á -ajú *nedok.* оброста́ти

obrat -u *m* 1 *v rôzn. význ.* наве́рнення, обéрнення; urobiť ~ *tel.* зроби́ти обéрнення; historický ~ істо́ричне поверну́тя; nastal ~ k lepšiemu наста́ло поверна́тя к лі́пшому **2** *obch.* обéрнення; ročný ~ podniku ро́чне обéрнення фі́рмы; daň z ~u да́нь з обéрнення • urobiť niečo ~om ruky зроби́ти дашто́ мі́гом *або* момен́тальні; veci vzali iný ~ ді́ло доста́ло інше обéрнення; veci vzali lepší, horší ~ вшы́тко зміни́ло ся к лі́пшому, гі́ршому

obrat' oberie oberú *dok.* 1 обра́ти, позбєра́ти; ~ jablká, orechy обра́ти я́бка, о́рихи **2** *koho, čo o čo* обра́ти, окра́сти, обокра́сти ко́го, укра́сти у ко́го *што*; ~ niekoho o peniaze укра́сти у да́кого пі́нязі, обокра́сти да́кого о пі́нязі; ~ niekoho o časť обесче́стити да́кого

obrátený оберну́тий, переверну́тий

obráť//iť -i -ia *dok.* 1 оберну́ти, переверну́ти; ~ list v knihe оберну́ти сторі́нку в кни́жці; ~ seno оберну́ти сі́но **2** переверну́ти; ~ šaty, kabát переверну́ти шма́ты, ка́бат, ге́рок **3** верну́ти, оберну́ти (на́зад); ~ voz, kope оберну́ти ві́з, ко́ні **4** верну́ти, обернути, напра́вити; ~ hlavu оберну́ти го́лову; ~ oči, pohľad на niekoho оберну́ти *або* напра́вити о́чі, взгля́д на да́кого • ~ на žart оберну́ти на жар́т; ~ niečo na posmeh оберну́ти дашто́ на высмі́х; ~ niekoho на posmeh зроби́ти з да́кого по́сміх; ~ všetko hore pohamí переверну́ти вшы́тко го́рі нога́ми *або* вер́х нога́ми; ~ kabát зміни́ти свої́ по́гляды *або* сво́є пересві́дчіня; ~ kartu a) пере́мінити *або* зміни́ти та́ктику; б) пере́вести бі́сіду на дру́гу *або* іншу те́му; ~ niečo naruby оберну́ти дашто́ на́рубь, переверну́ти повідже́не; ~ v ruke každý groš тря́сти ся *або* тримті́ти над ка́ждим гро́шом; ~ pozornosť *al.* zreteľ на niekoho, niečo пере́вести внима́вость на да́кого,

дашто; ~ реґ на неішо перевести реч на дашто; ~ zbrane proti niekomu обернути збрáні протів дакого

obráť/iť sa -i sa -ia sa *dok.* 1 перевернути ся, обернути ся; ~ sa на druhý bok перевернути ся на другый бік; ~ sa на chrbát обернути ся на хырбёт 2 вернути ся (назад), обернути ся; auto sa ~ilo áвто обернуло ся 3 обернути ся; ~ sa tvárou k niekomu обернути ся твáрєв к дакому 4 *proti komu* напpавити ся, обернути ся на ко́го; jej zlosť sa ~ila proti mne ей злость обернула ся протів мене 5 *na koho, čo, ku komu* обернути ся ку ко́му, чо́му; ~ sa на ňu o radu обернути ся ку ній о ра́ду; ~ sa на niekoho s prosbou обернути ся ку дакому з просьбов 6 *na čo i bezpredm.* обернути ся на *што*, перемінити ся; dobré sa na zlé ~ilo до́бре обернуло ся на зле; počasie sa ~ilo по́года перемінила ся áбо змінила ся • karta sa ~ila ситу́ація змінила ся; ~ sa chrbtom k niekomu, niečomu обернути ся хырбётом к дакому, к дачо́му

obráť/ka -ky ž 1 *tech.* оборо́тка; hriadel' má dvadsať ~ok за minútu грядель робить двадцять оборо́ток за мину́ту 2 *šport.* оборо́тка

obratník -a *m geogr.* тропік; ~ Raka тропік Ра́ка; ~ Kozorožca тропік Козоро́жця

obratn/lý поворотливый, спосо́бный, зру́чний, сучі́й, быстрый, свіжний; ~é ruku зру́чны ру́кы

obratom *prísl.* одpáзу (же), та́кой (же); ~ odpovedať на list та́кой (же) одпові́дати на письмо

obratov/lý ekon. оборо́тний; ~é prostriedky оборо́тны сpедства

obraz -u *m* 1 о́браз; olejový ~ оли́евый о́браз; о́браз, намалёваний оли́евыма фáрбам; maľovať ~ малёва́ти о́браз; svätý ~ іко́на 2 *fyz.* зобра́жіння, одражіння; zrkadlový ~ зобра́жіння в зéркалі áбо в гляди́лі, зéркалове зобра́жіння 3 *pren.* подо́ба, ко́пія; je ~om *al.* ~ svojho otca

він є ко́пієв сво́єго ві́тця 4 представлі́ня, поня́тя, о́браз; mať jasný ~ о́ не́чом ма́ти ясне представлі́ня о дачі́м 5 *lit.* о́браз (*сpедство худо́жнєго зобра́жіння*) 6 *lit.* о́браз; dráma v štyroch ~och дра́ма в штиpєх о́бразах 7 *biol.:* krvný ~ зло́жіння кро́ви • je ako ~ він (она́) як о́браз; spiť sa pod ~ boží *hovor.* спити ся на о́браз бо́жий **obrazár/leň** -ne ž о́бразова гáлєpія

obraz/lec -са *m* 1 схéма, выкpес 2 *odb.* фі́гуpа; geometrický ~ геометpі́чна фі́гуpа **obrázkov/lý** 1 илустpовáний, о́бразко́вый; ~ časopis илустpовáний áбо о́бразко́вый журнал 2 пиктогpафі́чний; ~é písmo пиктогpафі́чне письмо, пиктогpафі́я

obraznosť -ti ž 1 о́бразотво́рность, о́бразность, представивость, фантáзія 2 о́бразность ж; ~ jazyka о́бразность язы́ка **obrazn/lý** о́бразный; ~á реґ о́бразна реч, о́бразный язык

obráz/ok -ка *m* о́бразок • je ako ~ він (она́) (є) як о́бразок

obrazotvornosť -ti ž о́бразотво́рность, о́бразность, фантáзія

obrazotvorn/lý *príd. k obrazotvornosť;* ~á schopnosť о́бразотво́рна спосо́бность

obrazovk/la -у ж о́бразо́вка, екpán (*телеві́зора*)

obrazov/lý о́бразо́вый; ~á galéria о́бразо́ва гáлєpія

obreľ/zať -že -žú *dok.* обpізати

obrezáv/ať -а -ajú *nedok.* обpізовати

obreziv/lieť -іє -ejú *dok.* (*o kobyľe*) стáти жерё́бнов; (*o krave*) стáти ті́лнов; (*o koze, ovci*) стáти кі́тнов; (*o ošípanej*) стáти поросно́в

obrí bás. обpовскый, гі́гáнтський, ог-ро́мный

obriad/iť -і -іа *dok.* обpядити, привести́ до поpядку; почи́стити; ~ deti умы́ти і на-кормити дітє́й; ~ kravu напо́ити, нагоpмити і почи́тити коро́вы; ~ izbu, dom почи́тити і́збу, дом; зpобити поpядок в і́збі, в до́мі, попоpа́ити

obriad/iť sa -і са -іа са *dok.* дати áбо привести́ се́бе до поpядку

obriad'//ovat' -uje -ujú *nedok.* дати *ábo* привести до порядку, зробити порядок; почистити, поумывати

obriad'//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* давати *ábo* приводити себе до порядку
obriezka//a -y *ž* обрізка

obrn//a -y *ž* обырна, мертвіця; *svalová ~* свалова обырна; *detská ~* дітьска обырна
obrn//ec -са *m 1 (mn. č. ~ci) hist.* опанцерованець **2** опанцерований влук *ábo* поїзд; опанцерована шыфа

obrn//ý опанцерований; *~é auto* опанцероване авто; *~ vlak* опанцерований влук *ábo* поїзд; *~ loď* опанцерована шыфа

obrn//it' -і -іа *dok.* опанцеровати, покрити панцером

obrn//it' sa -і sa -іа sa *dok. 1* обличі ся до панцера **2** *pren.* озброїти ся; *~ sa* *trpezlivostou* озброїти ся терпезливостев *ábo* засобити ся терпінем

obrob//it' -і -іа *dok. 1 v rôzn. význ.* обробити; *~ pole* обробити поле; *~ záhradu* обробити сад; *~ kožu* обробити кожу; *~ železo* обробити желізо **2** *koho hovor. expr.* переговарити, пересвідчити, обмягчити, обробити

obrob//ok -ка *m tech.* обрóbok, обробёный кúсок желіза, обробёна чáстка

obrod//a -y *ž* возроджіня, оброджіня

obroden//ec -са *m* просвітитель *m*

obrodenecký просвітительський

obroden//ie -іа *s* оброджіня; *národné ~* національне оброджіня; *kultúrne ~* оброджіня куптúры

obrod//it'¹ -і -іа *dok.* обродити

obrod//it'² -і -іа *dok. (o ovocných stromoch)* родити, дати уроду

obrod//it' sa -і sa -іа sa *dok.* обродити ся

obrodz//ovat' -uje -ujú *nedok.* обрódжовати

obrodz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* обрódжовати ся

obrodzujúci *~* процес обрódжуючий процес

obrok -и *m 1* кóрмне зёрно (овёс про кóні) **2** *zastar.* обрók, рóчна дань

obrovsk//ý *expr.* огрómный, обрóвський, rířántський, барз великий; *~é stromy*

обрóвскы стрóмы; *~á továreň* rířántська фабрика; *~á výška* огрómна вышка; *~á síla* обрóвска сила; *~ význam* огрómне значіня

• *~ slalom šport.* обрóвський слáлом

obrtlík -а *m 1 (na zavretie dverí, oblokov ap.)* зáвора **2** кóпiчко (*závažie na vretené*)

obrub//a -y *ž 1* рубёць, обшывка; *vyšivaná ~* сукне вышивана обшывка сýкні **2** *stav.* зáрубня; *~ okna, dverí* зáрубня óкна, двéрей

obrub//at' -е -у *dok.* обрубати; *~ strom* обрубати конарі стрóму

obrub//it' -і -іа *dok.* обрубити, олемовати, підрубити; *~ vreckovku, plachtu* обрубити хýща до нóса, плáхту; *~ sukňu* výšivkou олемовати сýкню вышивков

obrubnic//a -е *ž* *stav.* обрубніця

obrubník -а *m* *stav.* обрубник

obrubovač -а *m odb.* обрубуюча лáбка (*чáстка шыючої машыны*)

obrubovačk//a -у *ž odb.* обрубовачка; ро-

ботничка, котра рóбить обрубыв, лéмы

obrub//ovat'¹ -uje -ujú *nedok. (vetve ap.)* обрубувати

obrub//ovat'² -uje -ujú *nedok. (olemovať)* обрубувати, лемовати; обрубати; підрубати

obrubový *odb.:* *~ steh* обрубóвый стег, стег чéрез край, стег краём

obruč -е *ž* обруч; *~ na sude* обруч на бóчці; *návliesť ~* на *koleso* натягнути обруч на кóлесо

obručk//a -у *ž 1* кружók; пёрстень, обручка; *~ na kľúče* кружók на ключі **2** (*prsteň*) пёрстень, слюбный пёрстень **3** *zool.* сегмент (*червякá*)

obručk//ovat' -uje -ujú *nedok. odb. (vtáky)* кружкóвати

obručov//ý обручový; *~é železo* обручове желізо

obrus -а *m* обрус; *prikryť stôl ~om* прикрити стіл обрусом

obrus//it' -і -іа *dok.* обрусити, ошліфовати *aj pren.;* *~ súčiastku stroja* ошліфовати чáстку машыны; *~ štýl* ошліфóвати штíл

obruš//lit' sa -i sa -sia sa ошлифовати ся *aj pren.*

obruš//ok -ka *m* 1 обрусок, обрус *m* 2 (*servítka*) сервітка; utrieť si ústa do -ka вытерти (собі) уста сервітков • ~, prestri sa обрусок, прострий ся

obrus//ovat' -uje -ujú *nedok.* обрусити, ошлифовати *aj pren.*

obrus//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* обрусовати ся, ошлифовувати ся *aj pren.*

obruštek p. obrúsok

obrv//a -y ž 1 обэрва ж 2 (*na okraji mihalnice*) мігальниця • ani ~ou nemihol *al.* nepohol ани обэрвов а́бо о́ком не мігнув а́бо не погну́в

obrvený odb. обервёный, волосистый

obryl//ňa -ne ž великанка, обріня

obrys -u *m* 1 контур, обрисованя; nejasné ~у vzdialených vrchov неясны контуры далёких гор 2 *obuč. v mn. č.* ~у общі контуры, нашма́рок; podať v ~och подати в общі́х контурах

obrys//ovat' -uje -ujú *dok.* що нарисовати а́бо накреслити контуры чо́го

obrysovitéy къртый, корóткий, в общі́х контурах; ~ opis niečoho о́пис дачо́го в общі́х контурах

obrysov//lý контурный, обрисóвый; ~á čiara обрисóва лі́нія; ~á tара *odb.* обрисóва ма́па; ~é svetlo *aut.* обрисóве сві́тло

obsaden//ie -ia s обсаджі́ня; hra mala dobré ~ песа ма́ла до́бре обсаджі́ня, зложі́ня арти́стів было до́бре; prvé, druhé ~ hry пе́рше, дру́ге обсаджі́ня песь; пе́рше, дру́ге зложі́ня арти́стів

obsad//it' -i -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* обсади-ти; ~ stôl обсадити сті́л; stoličky sú ~ené сті́лці обса́джені; je ~ené а) вшы́ткы місця обса́джені; ту (мі́сце) обса́джене; б) (*pri telefonovaní*) обса́джене; ~ miesto та́ємника обса́дити міс́це секрета́ря; ~ prvé miesto v súťaži обса́дити пе́рше міс́це в перемага́ні а́бо в ко́нкурзі; územie ~ené Slovanmi те́рито́ря засе́лена Сла-вянами; polícia ~ila križovatku полі́ція об-

садила крижова́тки 2 обса́дити, зая́ти, оку́повати *nedok. dok.*; ~ mesto зая́ти а́бо оку́повати міс́то 3 *čo kým* на́зна́чити, пред-і́лити де ко́го; ~ obvod dobrým lekárom приді́лити о́бводу до́брого до́ктора, об-са́дити о́бвод до́брым до́ктором 4 *kým div.* да́ти роль ко́му, обса́дити ко́го (*в пєсі*); režisér ~il hru vynikajúcimi hercami режі́сєр да́в ро́лі в пєсі до́брым арти́стам, режі́сєр обса́див в пєсі до́брых арти́стів 5 заса́дити, выса́дити; pole ~ené zemiakmi по́ле заса́джене банду́рками

obsad//núť -ne -nú *dok.* обсі́сти, посі́дати (*собі доо́кола дачо́го*)

obsadzovací: ~ tón обса́джую́чий тон (*означа́ючий, же телефо́н обса́дженýй*)

obsadz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* обса́джовати; stále niekto ~uje telefón все дахтó обса́джує телефо́н 2 обса́джовати, оку́повати, за́бера́ти *nedok. dok.* 3 *čo kým* на́зна́човати, приді́ляти де ко́го 4 *kým div.* да́вати роль ко́му, обса́джовати ко́го (*в предста́вліні*)

obsah -u *m* 1 о́бсяг, су́щность, со́держані́е; ~ balíka, kufru о́бсяг ба́лика а́бо па́кликa, кúфра; ~ pohára о́бсяг по́гара; ~ žalúdka о́бсяг жо́лудка 2 *v rôzn. význ.*; со́держані́е; ~ románu, prednášky, listu со́держані́е рома́на, ле́кці́й, письма́; forma a ~ filoz. фо́рма і со́держані́е; ~ kyslíka v krvi *odb.* со́держані́е кі́слоро́да в кро́ві; ~ železa v zlúčenine со́держані́е же́лі́за в спо́їні 3 *odb.* вмі́щія с, о́бсяг, о́бєм, потенці́ал *m*; ~ valca о́бєм ці́ліндра; cisterna o ~u tristo litrov ці́стерна о́бємом а́бо вмі́щінє́м три́сто лі́трів, ці́стерна на три́сто лі́трів 4 (*zoznam kapitol ap. v knihe*) со́держані́е (*кни́гы*)

obsah//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 вмі́щати, вмі́щати в со́бі, о́бсяговати; ruda ~uje železo ру́да вмі́щати в со́бі же́лі́зо; ovocie ~uje vitamíny ово́чина вмі́щати в со́бі віта́міны 2 о́хоплю́вати, пости́гати; riešenie neobsahuje celú šírku problému рі́шення не о́хоплює ці́лу шы́рку пробле́му

obsahovo, obsahove *prisl.* по содержанию, з боку содержания або обсягу, по сущности; ~ *bohaté umelecké dielo* по сущности богатый художній твір, художній твір з богатым содержанием

obsahový *príd. k obsah 2*; ~á náplň umeleckého diela содержание або обсяг художнього твору

obsažný *ý* обсяглый, з богатым содержанием; ~á myšlienka обсягла думка або мысль; ~á prednáška обсяжна лекція, реферат з богатым содержанием

obscénny неморальный, вулгарный, грубый, неслуханный

obsed//ieť -í -ia *dok.* обседіти; *nemôže doma* ~ він не може дома обседіти, ёму дома не сидить ся

obsek//ať -á -ajú *dok.* обрубати, обсікати; ~ *konáre stromu* обрубати або обсеці конарі строму

observác//ia -ie *ž odb.* слідованя

observačný *odb.* слідовательский, дослідницький

observátor -a *m odb.* слідователь, дослідник

observatór//ium -ia *s* обсерваторія

obses//ia -ie *ž psych.* хворобна внучуюча ідея або думка

obsch//núť -ne -nú *dok.* обсхнути, усхнути

obschýn//ať -a -ajú *nedok.* обсыхати, підсыхати

obsiahl//y обшырный, россяглый, огромный, маючий великі розміри; ~ *román* обшырный роман; ~a *prednáška* довгий доклад, обшырна лекція

obsiahl//nuť -ne -nú *dok.* 1 обяти, обхопити (*рукámu*) 2 *prep.* обяти, обхопити; ~ *rozumom* обхопити розумом

obsiať *obseje obsejú dok.* що *čím* засіяти, засяти; засіяти поле озиминів

obsidián -u *m geol.* обсидіан

obsidiánový *geol.* обсидіановый, із обсидіана

obskak//ovať -uje -ujú *nedok.* *koho, čo, okolo koho, čoho* 1 скáкати *около ко́го, чо́го*; *deti ho* ~ovali діти обскаковали *около нього* 2

expr. послугувати *кому*, крутити ся *около ко́го*, поклонковати, підлизувати ся *кому*, прислугувати

obskoč//it' -í -ia *dok.* *koho, čo* обскочити, обступити, окружити; *auto* ~ila *hřba* *l'udi* авто окружила *ко́па люде́й*

obsluh//a -y *ž 1* обслуга, обслугованя, служіня; *vzorná* ~ *kurujúcích* прикладне обслугованя *купуючих*; ~ *stroja* обслуга *машины*; *návod* на ~у *prístrojov* інструкція на обслугованя *aparátiv*, *právi*ла поуживаня *aparátiv*; на ~у *zariadenia* *treba* *troch* *l'udi* на обслугованя *машын* *tréba* *trěx* *люде́й* 2 обслугуючий *персона́л* 3 *voj.* *poslúgovač*, *rozra*хунок, *kal*куляція; ~ *dela*, *gulometu* обслугованя *канона*, *купомету*

obsluhovač -a *m:* ~ *mláťačky* обслугувач *молотячки*; ~ *stroja* обслугувач *машины*; ~ *traktora* тракторіста; ~ *žerjavu* обслугувач *жеряву*

obsluh//ovať -uje -ujú *nedok.* обслугувати; ~ *stroje* обслугувати *машины*; ~ujúci *personál* обслугуючий *персона́л*

obsluž//it' -í -ia *dok.* обслужити; ~ *zákazníkov* обслужити *купуючих*; *bager* ~ia *traja* *ľudia* *báger* обслужують *трое́ люде́й*

obslužn//é -ého *s* препитне, обслужне

obsmrd//ať -a -ajú *nedok. hovor. expr.* поставати або ходити або крутити ся *дагд́е, около дачо́го, в близкости дачо́го, дако́го з даяким* *умы́слом*; *поневі́ряти* ся *дагд́е*

obstar//ať -á -ajú *dok.* обстарати, заобстарати, достати, роздобути; ~ *listok* *do divadla* заобстарати *листок до театру*

obstaráv//ať -a -ajú *nedok.* доставати, надобувати, задоважовати (*листки, книги* *i m. n.*)

obstarn//ý *expr.* 1 старший, немолодий, постаріший, старый; ~ *človek* старший або немолодий *чоловік* 2 *obno*шеный; *stá*рый (*не новы́й*); ~é *topánky* *obno*шены *топáнки*

obstarožný *p. obstarný*

obstat' obстане obstanú *dok. koho, čo* обста́ти, обсту́пити

obstát' obstojí obstoja *dok. 1* обста́ти, витримати, утримати ся; *ledva obstál* на по́лах він лем же *ábo* лед́ва утримав ся на но́гах **2** витримати, оста́ти ся, вытерпіти (*даякый час*); *vo vozni nebolo možno ~ pre horúčosť* во ва́оні не мож было оста́ти ся про горячо́бу **3** (*zachovať sa, uchrániť sa*) утримати ся, захи́нути ся, утримати собі е́кзисте́нцію **4** *v čom, na čom, pri čom, pred čím, proti čomu* витримати *што*; *~ pred kritikou* витримати крі́тику; *~ pri al. v al.* на скúške витримати на екза́мені; *~ proti presile* витримати в пре-силі • *toto tvrdenie, táto námietka dnes už neobstojí* то́то тверд́жіня, то́та примі́тка уж не обсто́їть *ábo* застарі́ла; *kto sa bojí, neobstojí [prísł.]* ≈ вовків боя́ти ся – до лі́са не ходи́ти

obstav//at' -ia -ajú *dok. (stavbami)* обста́вля-ти, обко́леси́ти будо́вами

obstáv//at' -i -a -ajú *nedok. koho, čo* об-сту́пити, окру́жити

obstáv//at' ² -a -ajú *nedok.* постóєвати, сто-яти (*даякый час*)

obstav//it' -i -ia *dok. čo čím 1* обста́вити, заста́вити, розпо́жити да́што ко́ло да́чого; *izba bola ~ená stolíkmi a skriňami* і́зба бы́ла заста́влена сто́ликами і скри́нями **2** (*stavbami*) обко́леси́ти будо́вами, обста́вляти

obstav//it' ² -i -ia *dok. čo práv.* урядні затри-мати (*пінязі*)

obstáv//a -y *ž práv.* урядні затримати (*пінязі*)

obstav//ovat' -uje -ujú *nedok. 1* обста́вля-ти, заста́вляти **2** (*stavbami*) оббудова́ти, побудова́ти

obstojne *prísł.* обсто́йні, незле́, дость до́бри, успоко́ючо; *~ hovorí po rusínsky* він дость до́бри *ábo* незле́ *ábo* обсто́йні гово́рить по-руси́нськи; *~ pozná literatúru* він обсто́йні *ábo* незле́ зна́ть лі́терату́ру; *má sa ~* він жы́є обсто́йні *ábo* як так

obstojn//ý дость до́брий, обсто́йний, незлы́й, успоко́ючий, да́сть ся зне́сти; *~ plat* дость до́брий *ábo* успоко́ючий за́робок; *~é zamestnanie* незла́ робо́та; *~á strava* успоко́юча стра́ва

obstrapk//at' -á -ajú *dok. hovor.* по-натóрговати, обстра́пкати

obstrapkáv//at' -a -ajú *nedok. hovor.* позатóрговати, обстра́пковати

obstrek -a *m odb.* обстрі́кованя, обстрі́к; *~ chorého miesta novokaínom lek.* обстрі́к бо́лявого місця новока́їном, новока́їнове обстрі́кованя

obstrek//ovat' -uje -ujú *nedok.* обстрі́ковати, обрызго́вати, опры́сковати

obstriek//at' -a -ajú *dok.* обстрі́кати, опы́рскати, обрызга́ти; *~ vodou* обрызга́ти водо́в

obstriek//nut' -ne -nu *dok.* обстрі́кнути, обрызгну́ти, опы́рскнути

obstrih//at' -á -ajú *dok. 1* підстри́чі, обстри́чі, обстри́гнути, обрі́зати; *~ si nechty* обрі́зати (со́бі) но́хті; *~ kriky* обстри́гати кря́кы **2** *pren.* о́границі́ти • *~ niekomu kridla al. kridelká al. hrebienok* *hovor.* пристри́гнути да́кому кры́ла

obstriháv//at' -a -ajú *nedok. 1* обстри́гова-ти, підстри́чі, підрі́зати, обрі́зати **2** *pren.* о́границо́вати

obstup//it' -i -ia *dok.* обсту́пити, окру́жити

obstup//ovat' -uje -ujú *nedok.* обсту́повати, обсту́пати, окру́жати

obsuš//it' -i -ia *dok.* обсу́шати, підсу́шати; *~ si zmoknuté šaty* обсу́шати змо́кнуты шма́ты

obsuš//it' sa -i sa -ia sa *dok.* обсу́шати ся; *~ sa pri ohni* обсу́шати ся при о́гні

obsychat' *p. obschýnat'*

obsyp//at' -e -ú *dok. 1* обы́пати, посо́пати; *~ koláč cukrom* посо́пати ко́лач цу́крём **2** *pren.* осы́пати, засы́пати; *~ peniazmi, darmi* осы́пати *ábo* засы́пати пі́нязми, да́рами; *~ otázkami* засы́пати во́прóсами; *~ urážkami* обы́пати га́нами *ábo* поту́пами *ábo* пони́жованями

obsýp//ať -е -ajú *nedok.* 1 обсыпати, посыпати 2 *pren.* осыпати, засыпати
obšírne prisl. обырні, зошыро́ка, подрібно, доподрібно; ~ vysvetliť, opisať подрібно висвітлити, описати
obšírny обырный, подрібный; ~ referát обырный доклад, реферат; подрібно лекція; napisať ~ list написати обырне або подрібно письмо; ~ opis подрібный опис
obšiť obšije obšijú *dok.* 1 обыты, обметати; ~ gombikové dierky обыты гомбічкові дірки; ~ šatôčky čipkami обыты ху́ща чіпками 2 заплатати, пошыты; ~ košeľe заплатати сорочки
obšívací обшива́ющий, обрублю́ющий; ~ steh *odb.* обшива́ющий стег
obšív//ať -а -ajú *nedok.* 1 обшивати, обрублєвати 2 (*opravovať*) платати, опра́вовати 3 *hovor. expr.* бити, сичі, пороти, товчі, молотити; ~ реме́ном пороти ре́мінєм; ~ palicou бити або молотити па́лицєв
obšklb//ať -е -ú *dok. expr.* обрати, оборвати; ~ jablôň обрати я́бка з яблони
obškvrk//nuť -не -ну і **obškvrk//núť** -не -nú *dok. expr.* опалити
obšmiet//ať sa -а sa -ajú sa *nedok. expr.* 1 *kde, okolo čoho, koho* поневіряти ся, мотати ся, вертїти ся, потулєвати ся, обтерати ся; deti sa ~ali okolo auta діти крутили ся ко́ло а́вта 2 *okolo koho* лишкати ся *дако́му*, крутити ся *о́коло ко́го*, обходити *ко́го*; ~ sa okolo dievčat облітовати або крутити ся *о́коло* дівча́т
obšťaťn//iť -і -іа *dok.* обща́стнити
obšťaťn//ovať -ує -ују́ *nedok.* обща́стне́вати
obštrukc//ia -іє *ž polit.* обштру́кція; robiť ~іє робити обштру́кції
obštrul//ovať -ує -ују́ *nedok. polit.* робити або вико́новати обштру́кції
obšúchan//ý 1 обшуханий, подє́ртый, пообдераний, обноше́ный; ~ oblek обноше́ный а́нцуг, обшухане обле́чіня 2 *pren. expr.* обшуханий, обноше́ный, отре́паний, ошуханий; ~ žart отре́паний

жарт; ~á melódia отре́пана мелодія
obšúch//ať -а -ajú *dok.* 1 обшухати, зно́сити, обде́рти, обно́сити, пото́ргати; ~ si šaty пото́ргати собі шма́ты 2 *pren. expr.* обно́сити, зно́сити 3 подє́рти, подра́пати; ~ farbu сте́рти або обде́рти фа́рбу
obšúch//ať sa -а sa -ajú sa *dok.* 1 (*o šatách a obuvi*) обшухати ся, зно́сити ся, обно́сити ся, пото́ргати ся, подє́рти ся 2 *pren. expr.* надо́їсти, ста́ти ся вулға́рным, ста́ти отре́пани́м або ошухани́м 3 обде́рти ся, подра́пати ся, олупити ся; farba sa ~ala фа́рба олупила ся або облізла
obťač//ať -а -ajú *nedok.* 1 обкруча́ти, обмо́товати, обвива́ти 2 (*obkolesovať*) окружа́ти, обклю́чити
obťah -u *m typ.* 1 (коректу́рный) отпеча́ток 2 (*tkaninou niečo obtiahnuté al. potiahnuté*) по́тяг
obťah//ovač -а *m typ.* обтягова́ч
obťah//ovať -ує -ују́ *nedok.* 1 *čo čím* обтяговати; ~ gombíky látkou обтяговати гомбі́чки полóтном або мате́ріалом; ~ fotely kožou обтяговати кресла́ ко́жов 2 *čo čím* обтяговати, орам(че́к)ова́ти; ~ gámciek červenou ceruzkou обтягну́ти ра́мець червено́в це́рузков або бла́йвасом 3 *čo typ.:* ~ sadzbu робити коректу́рный отпеча́ток 4 острити; ~ britvu на реме́ні острити бритву на ре́міні 5 *koho hovor. expr.* кла́мати, шалі́ти, оглу́повати, шві́ндлєва́ти
obťat' obťne obtnú *dok.* обрубати, обтя́ти, обсе́чі; ~ haluze обрубати га́лүзя
obťaz//iť -і -іа *dok. koho, čo čím* обтяжы́ти, заты́жыти, увалити *на да́штó, на да́кого да́штó*
obťazk//ať -а -ajú *dok.- koho, čo čím expr.* заты́жыти; *stromu ~ané ovocím* стрóмы заты́жены пло́дами, ово́цинов
obťazn//ý тяжкий, намага́вий; ~á práca тяжка́ або намага́ва робо́та; ~á téma тяжка́ те́ма
obťaz//ovať -ує -ују́ *nedok.* 1 *koho, čo čím* обтяговати; заты́жовати 2 *koho*

надоїдати ко́му, знепоко́ювати ко́го, за-
тяжовати, обтяжовати ко́го; ~ niekoho
otázkami, žiadosťami зтяжовати да́кого
вопро́сами, про́сьбами • прера́chte,
že ~ujem проба́chte, же обтяжую а́бо
знепокою́ю; môžem vás ~? позво́лите
(vas) побеспоко́їти?

obtek//ať -á -ajú *nedok.* обті́кати; rieka ~á
skalu рі́ка обті́кати ска́лу

obtiahl//nuť -ne -nu *dok.* 1 *čo čím* обтягну́ти;
~ gombíky ко́жзоу обтягну́ти го́мбічки
ко́жзов; ~ kreslo súknom обтягну́ти кресло
су́кном 2 *čo čím* олемова́ти, орамова́ти;
~ kontúry farebnou ceruzou орамова́ти
ко́нтуры фарбянов церу́зков а́бо
фарбяным бла́йвасом 3 *čo typ.* ~ sadzbu
зробити коректу́рний отпеча́ток 4 *čo* на-
острити; ~ britvu наострити брита́ву 5 *koho*
hovor. expr. окла́мати, ошала́ти, підве́сти

obtier//ať -á -ajú *nedok.* 1 обте́рати,
выте́рати; ~ si ruky o zásteru выте́рати
ру́ки о фа́ртух а́бо фа́ртухом 2 сте́рати,
выте́рати; ~ prach zo stola сте́рати поро́х
зо сто́ла 3 *čo o čo, o koho (o mačke)* те́рти
ся, обте́рати ся *чím o kógo, o што* • ~ si
jazyk *al. hubu* o niekoho *hovor.* обте́рати
собі́ ра́мбу о да́кого

obtlčť obtlčie obtlčú *dok.* обтовчи́, обити;
~ hrniec обити го́рнець; ~ omietku обити
штукату́рку а́бо ва́ківку

obtlk//ať -a -ajú *nedok.* обто́вковати,
оббива́ти; ~ pišťalky обто́вковати піщал́ки

obtoč//iť -i -ia *dok.* 1 обкру́тити, оберну́ти,
обмота́ти, обвити 2 (*obkolesiť*) окру́жити,
обкру́тити

obtrhľ//ať -á -ajú *dok.* обто́ргати, обобра́ти,
оборва́ти; ~ čerešne оборва́ти чере́шні

obtrieť obtrie obtrú *dok.* 1 обте́рти,
выте́рти; ~ si ruky o pohavice обте́рти
собі́ ру́ки о нogaви́ці 2 сте́рти, выте́рти;
~ prah z niečoho сте́рти поро́х з да́чого 3
čo o čo, o koho (o mačke) обте́рти ся *чím*
o kógo, o што

obuch -a *m* обух • je mi, ako by som bol
~om (po hlave) удreť *al.* ako by ma bol ~om

(niekto) udrel *hovor.* (méne) як би обухом
по го́лові уда́рив; nie je ~om (po hlave)
udreť *hovor.* він не глупы́й чолові́к, він не
дуря́к

obúch//ať -a -ajú *dok.* обухати, обтрепа́ти,
обити; ~ si sneh z topánok обити а́бо
обтрепа́ти сні́г з топа́нок • (stokrát, veľa
ráz) ~ niekomu niečo o hlavu (sto raz, mno-
go raz) оттрепа́ти да́кому да́чим о го́лову,
надо́їло да́кому з да́чим, без кінце твер-
дити да́кому о да́чим

obuší//ok -ka *m* 1 обух (*мопора*) 2 кы́як,
кы́янка (*y полица́йтіве*)

obuť obuje obujú *dok.* обу́ти; ~ si topánky,
čizmy обу́ти а́бо на́діти топа́нки, чі́жмы;
~ dieťa обу́ти діти́ну; ~ koňa *hovor. expr.*
покова́ти коня́; ~ auto, bicykel *hovor. expr.*
обу́ти а́вто, бі́ци́фель (*наді́ти шпи́цы на*
ко́леса)

obuť sa obuje sa obujú sa *dok.* 1 *do čoho*
обу́ти ся *до чо́го, обу́ти, на́діти што*; ~
sa *do číziem* обу́ти ся *до чі́жем, обу́ти*
чі́жмы; *teplo sa* ~ те́пло обу́ти ся, обу́ти
те́плу обув 2 (*zaobuť sa*) обу́ти ся,
забезпечи́ти ся обу́вов 3 *do koho, čoho*
hovor. expr. напа́сти, шма́рити ся, пустити
ся *до да́кого, да́чого; kritici sa doňho obuli*
криті́ки обу́ли ся *до не́го*

obuv -i *ž hromad.* обув ж; kožená, gumená
~ ко́жена, гу́мova обув; *pracovná* ~ робо́ча
обув; *vychádzková* ~ прогу́лькова обув,
обув на прогу́лку а́бо на шпаці́рку;
ortopedická ~ ортопеді́чна обув; *predajňa*
~і skleп з обу́вов, обу́вний skleп

obuvák -a *m hovor.* ло́жка на обува́ня

obúvať//ať -a -ajú *nedok.* обува́ти

obúvať//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 *do čoho*
обува́ти ся *до чо́го; обува́ти, на́дівати што*
2 (*zaobúvať sa*) обува́ти ся, забезпе́чити
ся обу́вов 3 *do koho, čoho hovor. expr.*
напада́ти, шма́ряти ся, пу́щати ся, о́стро
напа́сти да́кого, дашто́; обру́шовати ся

obuvníck//y обувни́цький, обу́вний; ~a
dieľňa шусте́рська майстро́вня; ~a ihla
шусте́рська игла́; ~e remeslo шусте́рське

ремёсло, шустёрство; ~ priemysel обув-
ный промысел

obuvníctv/o -a s обувництво, шустёрське
ремёсло

obuvnič//it' -i -ia *dok. hovor.* шустровати

obuvník -a *m* шустер

obváz -u *m* обвяз; *elastický* ~ еластичный
обвяз; *fixujúci* ~ фіксу́ючий обвяз; *sadrový*
~ гіпсовый обвяз, гіпс

obvázisk/o -a s, **obvaziš//te** -ťa
s перевязовый пункт, перевязовня

obváziv/o -a s *hromad. odb.* обвязовый
материал

obváz//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 обвязова-
ти, обмотовати; ~ špagátom обвязовати
мотузком 2 перевязовати; ~ ranených пе-
ревязовати раненых

obvázový обвязовый; ~ materiál обвязовый
материал

obvesel//it' -i -ia *dok.* обвеселити, розвесе-
лити, повеселити, потішити

obvesel//it' sa -í sa -ía sa *dok.* повеселити
ся, стати весёлым

obvesel//ovať -uje -ujú *nedok.* обве-
сёлёвати, веселити, забавляти, по-
тішати

obvesel//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.*
обвесёлёвати ся, веселити ся, ставати
ся весёлым

obveš//ať -ia -ajú *dok.* čo, koho čím
обвішати, навішати; ~ stenu obrazmi
обвішати стіну образами

obvia//zať -že -žu *dok.* 1 обвязати,
обмотати, обкрутити; ~ špagátom об-
вязати мотузком 2 перевязати; ~ ranu
перевязати рану

obvíj//ať -a -ajú *nedok.* обвивати,
обкручати, обмотовати

obvinadlo *p. ovínadlo*

obvinen//ie -ia s *práv.* обвиніня

obvinen//ý -ého *m práv.* обвинёный; об-
жалованный

obvin//it' -i -ia *dok.* koho z čoho обвини-
ти ко́го з чо́го; ~ z krádeže, z podvodu обви-
нити з крадіжнія, з швіндлєва́ня

obviň//ovať -uje -ujú *nedok.* koho z čoho
обвинёвати ко́го з чо́го

obvi//núť -nie -nú *dok.* обвити, обкрутити;
обмотати

obviť обвије обvíjú *dok.* обвити; обмотати

obvod -u *m* 1 о́кру́жность ж; *geom.*
перимéтер, обвод; ~ štvorca, trojuholníka
перимéтер квадрата, триго́лника;
~ hrudníka о́кру́жность грúди 2 *fyz.*
обвод *m*; *elektrický* ~ електри́чный
обвод; *magnetický* ~ магі́тний обвод 3
о́круг, о́бласть (*діяня i m. n.*); *volebný* ~
воле́бний а́бо ви́борчий о́круг; *zdravotný*
~ здоро́вельний о́круг; *to nepatrí do*
~u рóсoбнoстi то́тo уж нахóдить ся за
границями компетенцій

obvodn//ý о́кру́жный, раённый, обво́дный;
~ *lekár* обво́дный ліка́рь; ~á *volebná*
komisia о́кру́жна ви́борча комі́сія; ~á
knižnica раё́нна бібліоте́ка

obvodov//ý одно́сячий ся к о́кру́жности,
о́кру́жный, о́круговый; ~ *uhol fyz.* о́кру́жный
у́гол; ~á *rýchlosť* о́кру́жна ско́рость, ско́-
рость по о́кру́жности а́бо по крýгу

obvykl//ý звыча́йный, обыкльй,
обыча́йный; *robiť svoju ~ú prácu* робити
сво́ю обыкльу робóту; *sadnúť si na svoje*
~é miesto сі́сти на сво́є (обыклье) місце

obýčaj -e *ž* обы́чай, звы́чай, звык;
привычка; *starodávna, ľudová* ~
старода́вний, наро́дный обы́чай; *má to*
v ~i у не́го та́кий звык; *urobiť niečo podľa*
~e у не́го та́ка приви́чка, у не́го та́кий
звык • *koľko krajov, toľko ~ov hovor.* кі́лька
кра́їв, ті́лько звы́ків; *jaký kraj, taký*
navr; *inšý kraj, inšý obyčaj*

obýčajn//ý обы́чайный, обыкльй,
норма́льний, каждоде́нный, де́нный;
~ *zjav* обыклье явлі́ня; ~ *domáci poriadok*
каждоде́нный а́бо обыкльй дома́шний
поря́док, обы́чайный поря́док жы́вóта;
~ *človek* обы́чайный чоло́вік; *to je ~á lož*
то́тo є прóсто а́бо обы́чайна ло́ж; *to je*
~ *podvod* то́тo є обы́чайный шві́ндель
а́бо обы́чайне кла́мство • ~ *vojak voj.*

обычайный во́як, во́як; ~ zlomok *mat.* проста́ дроб

obyčajovlý: ~é právo *práv.* обыча́йне пра́во

obydľ/ie -ia s быва́ня; дім; гніздо́

obytní/ý на прожива́ня, на быва́ня; ~ dom дім на быва́ня; ~á budova будо́ва на быва́ня; ~á štvrť mesta кварта́л мі́ста на прожива́ня; ~á kuchyňa кúхня-їда́ння

obývací/í обы́ваючий; ~ia plocha обы́ваюча площа́дка; ~ia izba їда́ння, гостё́вська, о́бща і́зба в до́мі

obývačk/la -y ž *hovor.* їда́ння, гостё́вська, о́бща і́зба

obývať/at' -a -ajú *nedok.* 1 жы́ти, прожива́ти, залю́днёвати, обы́вати; ~ dve izby жы́ти а́бо быва́ти в дво́х і́збах; ~ druhé poschodie жы́ти а́бо быва́ти на дру́гім што́ку; ~aný dom обы́ваний ді́м 2 засе́ляти, залю́днёвати, обы́вати; husto ~aný kraj гу́сто засе́лений край; územie ~ané Rusínmi тері́торія, засе́лена а́бо обы́вана Русина́ми

obyvateľ/í -ľa *m* 1 жы́тель *m*; ~ domu жы́тель до́му 2 жы́тель *m*; ~lia ostrova жы́телі о́строва; ~ mesta жы́тель мі́ста, мі́ський жы́тель; zvýšil' výrobu на jedného ~ľa звы́шити ви́робу на є́дно́го жы́теля

obyvateľk/la -y ž жы́телька

obývateľn/ý 1 обы́ванный, залю́днёний, вго́дний на быва́ня; ~á miestnosť залю́днёна мі́стность; мі́стность вго́дна а́бо при́датна на быва́ня 2 залю́днёний, засе́лений, обы́ванный; ~ kraj засе́лений край

obyvateľskil/ý: ~é менá ме́на жы́телів (*в осно́ву котрых была́ перевзя́та на́зва мі́ста а́бо кра́я*)

obyvateľstvl/o -a s *hromad.* жы́тельство; mestské, dedinské ~ мі́ськє́, сє́льсьє́ жы́тельство; pôvodné ~ корі́нє́ жы́тельство; hustota ~a гу́стотá жы́тельства

obzer/lat' -á -ajú *nedok.* пере́зерати, пере́глядати, позе́рати; ~ novú knihu

пере́зерати но́ву кни́гу; zvedavo si niečo ~ zo зве́да́востє́в со́бі да́штó пере́глядати; ~ si niečo zo všetkých strán пере́зерати со́бі да́штó зо вшы́ткых бо́ків

obzer/lat' sa -á sa -ajú *sa nedok.* 1 обзе́рати ся, огля́дати ся; ~ sa okolo seba роззе́рати ся о́коло а́бо нао́коло се́бе; ~ sa nazad огля́дати ся (до́за́ду); ~ sa v zrkadle позе́рати на а́бо роззе́рати се́бе в гля́д-лі а́бо в зе́ркали; ~ sa po izbe, po meste розгля́дати ся по і́збі, по мі́сті; розгля́дати і́збу, мі́сто 2 *po kom, čom* позе́рати ся, выгля́дати со́бі, гля́дати ко́го, ш́то, розгля́дати ся; ~ sa po zamestnaní гля́дати робóту 3 *na koho, čo (brať do úvahy)* бра́ти о́гляд на ко́го, ш́то, зве́рта́ти о́гляд на ко́го, ш́то 4 *o koho, čo (starat' sa)* ста́рати ся о́ ко́го, ш́то, бра́ти о́гляд на ш́то • ľudia sa za ním ~ali лю́ди за ним обзе́рали ся, він опýтовав на се́бе лю́дей; chlapi sa za ňou (len tak) ~ajú хлóпці за нє́в лє́м так зазе́рають; neobzerať sa napravo ani naľavo а) бы́ти до́слідним ; б) бы́ти не́та́ктым; neobzerať sa na nikoho, na nič не позе́рати ся на ни́кого, на ні́ч; постýповати а́бо робити по́рядні; ~ sa na zadné kolesá позе́рати ся на за́дні ко́леса

obzob/lat' -e -ú *dok.* обдэ́бати, обклю́вати

obzor -u *m* 1 горі́зонт; mesiac vyšiel nad ~ міся́ць ви́шов над горі́зонтом; slnko sa skláňa k ~u со́лнце клóнить ся к горі́знту 2 *prep.* перс́пєктивá; otvorili sa mu nové ~y пе́ред ним отвори́ли ся но́вы перс́пєктивы а́бо мо́жности 3 *prep.* горі́зонт, круго́зор; myšlienkový ~ розу́мовый круго́зор; politický ~ полі́тчний круго́зор 4 *geol.* ве́рства 5 *ban.* горі́зонт • ďaleké ~y да́лє́кы горі́зонты; stratiť sa z ~u стра́тити ся з горі́знту; stratiť niekoho z ~u стра́тити да́кого з від́жіня а́бо з горі́знту

obzorník -a *m geogr.* горі́зонтáльність

obzrieť (si) obzrie (si) obzrú (si) *dok.* обз́ріти, пере́зріти, огля́нути, пере́гля-нути, по́позе́рати; pozorne (si) ~ внимáво пере́зріти а́бо пере́глянути; ~ si mesto

попозерати місто; ~ si zo všetkých strán
оглянути місто зо вшыткых боків або
сторон

obzriet' sa obzrie sa obzrú sa *dok.* 1 обзріти
ся, оглянути ся, попозерати ся дозяду;
~ sa napravo оглянути ся направо; ~ sa
okolo seba попозерати ся о́коло се́бе або
дооко́ла; ~ sa v zrkadle попозерати на се́бе
в гляди́лі або в зе́ркалі 2 *po kom, čom, za
kým, čím* *hovor.* поглядати, выбрати собі,
розглянути ся, выглянути, на́йти *што*; ~ sa
za robotou выглянути собі робо́ту 3 *na koho,
čo, o koho, čo (vziať do úvahy)* оберта́ти
ува́гу на ко́го, *што*, бра́ти до ува́ги ко́го,
што 4 *o koho, čo (postarať sa)* призрі́ти
ся, приглянути за *кым, чим*; постара́ти ся
о ко́го, *што*; ~ sa o deti приглянути за ді́-
ми, постара́ти ся о ді́ти • *nestačím sa ani ~
hovor.* я не мам часу́ а́ни обзрі́ти ся; *ani pes
sa o teba neobzrie* *hovor. expr.* а́ни пес не
о́бзри́ть ся або не огляне ся на те́бе, а́ни
еде́н пес не спомяне на те́бе

obzvlášť 1 *prisl.* гла́вні, в пе́ршім ряді,
необыча́йні 2 *čast.* гла́вным спосо́бом,
в основні́м

obzvláštníly *kniž.* о́собый, значный, не-
обыча́йный; *venovať niečomu ~u* *pozornosť*
тре́ба ма́ти великий о́гляд на да́што

obžaloba -у *ž* 1 обвині́ня 2 *práv.* обвиню-
юче за́ключі́ня; обвинюю́чий спис

obžalobca -у *m práv.* обвинитель, обви-
не́вач

obžalobníly обвинюю́чий; ~а ге́щ обвинюю-
ча реч

obžalovací *práv.* обвинюю́чий; ~ spis обви-
нюю́чий спис

obžalovaný -ého *m práv.* обвине́ный,
судже́ный; *lavica ~ách* ла́вка судже́ных
а́бо обвине́ных

obžalovať -ује -ују́ *dok.* *koho z čoho* обви-
нити ко́го в *чим*; ~ z krádeže, z vraždy об-
винити з кра́дежи, з убивства

obžerstvo -а *s pejor.* обже́рство

obžier/at' -а -ају́ *nedok.* обже́рати,
переі́дати

obžier/at' са -а са -ају́ са *nedok. hovor.*
обже́рати ся, переі́дати ся, обі́дати ся
obživ/la -у *ž* обжыва, стра́ва, ї́дло, ї́джія
obživ/it' -і -іа *dok.* 1 накормити, прокорми-
ти 2 *kniž. (vzkriesit')* оживити, воскресити
obživ/it' sa -і са -іа са *dok.* прокормити ся,
обжывити ся, накормити ся
obžrat' обже́рие обже́ру́ *dok.* обже́рти, обі́сти
obžrat' sa обже́рие са обже́ру́ са *dok. hovor.*
обже́рти ся, обі́сти ся

oceán -а/-у *m* океа́н

oceánograf -а *m* океано́граф

oceánograf/ia -іе *ž* океано́графія

oceánografický океано́графі́чний

oceánológ/ia -іе *ž* океано́логія

oceánsky океа́нський; ~а *loď* океа́нська
шы́фа; ~е *podnebie odb.* мо́рський клі́мат
oced/it' -і -іа *dok.* процедити, одцедити; ~
mlieko процедити мо́локо; ~ *zemiaku* од-
цедити банду́рки, зляти во́ду з банду́рок;
~ *rezance* одцедити різа́нки

ocel' -іе *ž* о́ціль ж; *nehrdzavejúca* ~ неяр-
джавію́ча о́ціль; *žiaruvzdorná* ~ огнюдо́пна
о́ціль • *je ako z ~le* він як з о́цели

oceliar -а *m* оціля́рь

ocelia/reň -гнє *ž* оціля́рня; оціля́рський
заво́д

oceliarsky оціля́рський; ~ *trust* оціля́рь-
ський труст

oceliarstv/o -а *s* оціля́рство, оціля́рська
вы́роба, оціля́рський про́мысел

ocel'obetón -у *m stav.* оцілє́бетон

ocel'orez -у *m* о́браз на о́цілі, оцілє́різець

ocel'oryt -у *m* 1 о́браз або гравю́ра по
о́цели, оцілє́рытець 2 (*obraz*) гравіро́ва́ня
на о́цели

ocel'oryt/ec -са *m* граве́р по о́цели,
оцілє́рытець

ocel'orytectv/o -а *s* гравіро́ва́ня по о́цели,
оцілє́рыта

ocel'orytin/la -у *ž* гравю́ра по о́цели, оці-
лє́рытина

ocel'ovvat' -ује -ују́ *nedok.* гартова́ти

ocel'ov/ly *v rôzn. význ.* оцілє́вий; ~é *lano*
оцілє́вий ка́бел; ~é *koľajnice* оцілє́вы

коляйніці; ~á farba оцілєва фáрба; ~é оці́ оцілєвой фáрбы; ~é svaly оцілєвы свáлы áбо мýскулы; ~á disciplína желізна дісціпліна

ocen//it' -і -ia *dok.* в рôзн. výзн. оцінити; ~ dom, majetok оцінити дім, маєток; ~ prácu оцінити роботу

ocene//ovat' -uje -ujú *nedok.* в рôзн. výзн. оцінєвати

ocer//it' -і -ia *dok.* шкірити; ~ zuby шкірити зúбы, вышкіряти ся; вышкірєвати ся

ociach//ovat' -uje -ujú *dok.* оцайховáти; ~ váhy оцайховáти вáгы

ociedz//at' -a -ajú *nedok.* процєджовати (молóко, пóливку)

ociel'k/la -y ž 1 (na kresanie iskier) кресáтко 2 (na brúsenie) (оцілєва) брýска (на острíня нóжів)

ocier//at' -a -ajú *nedok.* шкірити; ~ zuby шкірити зúбы

ocigán//it' -і -ia *dok.* оклáмати кóго, оцигáнити кóго, нацигáнити кóму

ocit//at' sa -á sa -ajú sa *nedok.* очутити ся, náйти ся; ~ sa v lese очутити ся в лісі; ~ sa v nebezpečenstve очутити ся в небезпéці áбо загрози

ock//lo -a *m hypok.* нянькó, нянє, отєць, пáпа

ocl//it' -і -ia *dok.* оцлити, зданити

oco *p. ocko*

ocot octu *m* оцєт; vínny, ovosný ~ винный, оводино́вый оцєт; kyslý ako ~ квасный як оцєт • zostať na ~ žart. зостáти стáров дівков áбо на оцєт

octan -и *m chem.* оцтан

octanový оцтанóвый; ~ obklad оцтанóвый óбклад

octár -a *m* оцетáрь, шпєціáліста на виробу остý

octár//leň -ne ž оцтáрня, оцтóвый завод

octovat//iet' -ie -ejú *nedok.* оцтоватíти

octov//lý оцтóвый; ~é obklady оцтóвы óбклады; kyselina ~á *chem.* оцтóва кіслотá; ~é kvasenie *chem.* оцтóве квасíня

ocukr//it' -і -ia, **ocukr//ovat'** -uje -ujú *dok.*

оцукрити, оцукровáти, процукрити, посыпати цýкром *што*; положить цýкерь до чóго; ~ čaj оцукрити чай; ~ tortu поцукрити тóрту, посыпати тóрту цýкром

očadený задымєный, чóрный од сáджі

očad//it' -і -ia *dok.* задымити, занєсти сáджов

očakávan//ie -ia *s* очєковáня; nad ~ над очєковáня; podľa ~ia пóдля очєковáня, як трєба было очєковáти; proti ~iu náприк очєковáню

očakáv//at' -a -ajú *nedok.* в рôзн. výзн. очєковáти, чєкати; ~ od niekoho помос чєкати од дакóго пóмич; ~ priateľa чєкати áбо очєковáти приятеля; ~ útok nepriateľa очєковáти атакý неприятеля; ~a ho prekvapenie єго чєкать неочєковáность áбо зачýдовáня

očarený очаровáный, зачаровáный, обворожєный; hľadiť na niekoho ako ~ позерáти на дакóго як зачаровáный; одушєвлєно позерáти на дакóго

očar//it' -і -ia, **očar//ovat'** -uje -ujú *dok.* 1 *koho* очаровáти, зачаровáти, обворожыти; hra nás celkom ~ila пєса нас цáлком очаровáла 2 *koho, čo* (počarovať) зачаровáти, закляти, поворожыти

očarujúci очарýючий, поворóжуючий

očerč//it' -і -ia *dok.* зачіпчíти (*nevístu*), надíти чіпєць (*nevísti*)

očiern//iet' -ie -ejú *dok.* почорніти, стáти чóрным

očerň//ovat' -uje -ujú *nedok.* *koho expr.* очóрнєвати, огваряти, шпíнити кóго, осóчовáти кóго

očervav//iet' -ie -ejú *dok.* зачервячíти, зрóбити ся червячím

očerven//iet' -je -ejú *dok.* почервенíти, счервенíти; ~ od hanby почервенíти од гáньбы

očell//sať -še -šú *dok.* 1 почістити, почесáти; ~ kone, kravu почесáти кóні, корóвы з грєблицєв 2 очесáти, почесáти; ~ ľan, kopore очесáти лен, коноплí

oči *mn. č. p. oko*

očierni//it' -í -ia *dok.* очорнити, осочіти, оклебетати, пошпінити, обвинити

očísľ//ovat' -uje -ujú *dok.* очісловати, ономеровати; ~ spisy очісловати документи; ~ strany v knihe очісловати сторони в книзі

očist//a -y ž очищення, очістка, чістка; ~ jazyka очищення мови

očist//lec -ca *m náb. aj pren.* чистилище

očist//it' -í -ia *dok.* 1 почистити, вицистити; ~ šaty вицистити шматки; ~ topánky почистити топінки; ~ si zuby вицистити або почистити собі зуби; ~ okná умыти вікна 2 *v rôzn. význ.* очистити; ~ benzín очистити бензин; ~ zemiaky, zeleninu очистити картоплю, зелену; ~ územie, terén voj. очистити територію, район (од неприятеля); ~ svoje meno очистити своє добре ім'я

očistný очистний, очищуючий

očistom *prísl.* на указання, навік, (лем) пре форму, (лем) на погляд

očisťovací очищуючий

očist//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* очіщувати, чистити; ~ šaty чистити шматки; ~ zemiaky очіщувати картоплю 2 очищати; ~ benzín очищати бензин; ~ územie очищати територію (од неприятеля)

očit//ý: ~ svedok очевидний свідок; ~é svedectvo свідчення очевидця

očividn//ý очевидний; явний; ~é klamstvo очевидне або явне клямання; ~ dôkaz очевидний доказ

očko//o -a *s 1 zdob.* очко; bystré ~á быстры очка; prižmúriť ~á прижмурити очка 2 (*prí háčkování*) очко; pridávať ~á додавати очка; pustilo sa mi ~ na pančuchy спустилося мені очко на штримпфлі 3 (*v prsteni*) очко, камінок, камінь *m* 4 (*sardela*) очко 5 *kart. slang.* очко; hrať ~ грати очко 6 *bot.* очко, кла (*na zemiaku*) • šibnúť ~om po niekom мігнути очком по даким; hadzať ~ по niekom шмаляти очком по даким; pozrieť sa na niekoho po ~u поглянути на дакого одним очком

očkovac//í *lek. bot.* скіпячий; ~ie látky *lek.* скіпячі вакцини; ~ pôž скіпячий ніжик; ~ie svedectvo скіпяче свідчення

očkovan//ie -ia *s lek. bot.* скіпіння

očk//ovat' -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* скіпити; ~ deti proti teberkulóze скіпити дітей проти туберкульозу; ~ proti kiahňam скіпити проти віспи; ~ ruže скіпити ружі; ~ jablôň скіпити яблуню

očnic//a -e ž *anat.* очниця, очна впадина

očnicový *anat.* очницький

očn//ý очний; ~á guľa очне ядро; ~á šošovka очна лінза; ~é choroby очні хвороби; ~á klinika очна клініка; ~ lekár очний лікар, окуліст; ~ zub очний зуб

očuch//ať -á -ajú *dok. expr.* онюхати, обнюхати

očucháv//ať -a -ajú *nedok. expr.* онюхувати, обнюхувати

od *predl. s 2. p. 1 (v miestnom význame)* од чого, когось; vstať od stola встати од столу; ísť od lekára йти од лікаря; vietor duje od mora вітер дме од або з моря; napravo od cesty направо од дороги; sedel ďaleko od nej він сидів далеко од неї 2 (*vyjadruje východisko deja*) з, од чого; začať od začiatku зачати од зачатку; od rána од або з рану; од або з вечора; od pamäti од незапам'ятних часів; od otcevej smrti од того часу, як умер отець; од смерті отця/вітця; од tých čias з того часу, од того часу; od istého času од або з дакого часу; од війни а) од війни, з кінця війни; б) од зачатку війни; од narodenia од народження; од sviatu do mrku од розвідання до змерьку або змерькнути, з рану до ночі; од jari do jesene од яри до осени; ryba hnie od hlavy рыба гние од голови 3 (*vyjadruje príčinu deja*) з, од чого; očervenieť od jedu почервеніти од злості; skríknúť od ľaku скрикнути од настрашення; плакати од або з радості; umierať od hladu умерати з або од голоду; bolí ma hlava od únavy мене болить голова од утоми або унавання 4 (*označuje pôvodcu*) од когось,

чóго; pozdrav od príbuzných поздоровліня од родини; dar od priateľky дарунок од приятельки **5** (*označuje cieľ, účel niečoho*) од, протів чóго; prášok od bolenia hlavy порошок од боліня го́лови; pivo je dobré od smädu пиво до́бри га́сить жажду́ **6** (*označuje príslušnosť niekoho, niečoho*) од, спід чóго; kľúč od bytu ключ од квартеля; fľaša od vína фляшка од вина́; škatuľka od bonbónov шкату́лка од цукерників; zvyšky od obeda о́статки а́бо звы́шки од о́бїда **7** *pri komparatívne prekladá sa konštrukciou s 2. p.*; je staršia odo mňa она́ ста́рша од ме́не • to je nečestné od teba то́то нече́стні од те́бе, з тво́єго бо́ку то́то нече́стні; čas od času час од часу́; rok od roka рок за ро́ком, ка́ждый рік; з ка́ждым ро́ком; od roka do roka од ро́ка до ро́ка, ці́лый рік

ódla -y ž *lit. hud.* о́да • spievať ~у на niekoho, на не́що співа́ти о́ды а́бо діфіра́мбы на дако́го, да́штó

odalisk /la -y ž одалі́ска, же́на в га́ремі, га́ремóва краса́виця

odalkoholiz /ovat' -uje -ujú *dok.* **1** чо одалко́голізова́ти, о́дстранити алко́гол із чо́го **2** лікві́дова́ти алко́голізм

odan /it' -i -ia *dok.* здани́ти, зата́жыти да́нєв; ~ dōchodky, ма́jetky здани́ти пензі́ї, ма́еткы

odbahn /it' -i -ia *dok.* о́дба́гнити, о́чистити од на́мулу; ~ rybík о́чистити ры́бник од на́мулу

odbach /núť -ne -nú *dok. koho expr.* о́дстрі́лити, о́дба́фнути

odbal /it' -i -ia *dok.* роспа́ковати, розба́лити

odbav /it' -i -ia *dok.* **1** чо о́дбавити, скінчи́ти, зроби́ти; obed sme ~ili дома́ мы пообі́дали до́ма; ~ svadbu зроби́ти сва́дбу; ~ pohreb зроби́ти а́бо о́дба́вити по́рїб; ~ prácu скінчи́ти а́бо ви́повнити ро́боту; keď si ~il službu, išiel domov кідь скінчи́в ро́боту, він пішо́в до́мів; ~ si povinnosti ви́повнити а́бо зроби́ти сво́ї по́винности; pokladať niečo za ~ené по́важа́ти да́штó за сповне́не а́бо закінче́не **2** *koho* зба́вити

ся чо́го; on sa nedá len tak ľahko ~ ěró так ле́гко не зба́виш ся; ~ niekoho на́кра́тко ěró не зба́виш ся так ско́ро **3** *koho* прия́ти; ~ stránku прия́ти на́вщі́вників • ~ niečo ľavou rukou а) зроби́ти да́штó лі́вов руко́в а́бо на́ско́ро; б) зроби́ти да́штó з гу́мором **odbav** /it' sa -i sa -ia sa *dok.* **1** зба́вити ся чо́го, ко́го; до́кінчи́ти да́яку ро́боту, спра́вити ся (*з ро́ботов*), ви́конати, зроби́ти **2** пере́йти; sobáš sa ~il v tichosti сва́дба про́ходила в ти́хости, сва́дба бы́ла скро́мна

odbav /ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** чо́ робити; ~ svadbu ро́бити сва́дбу **2** *koho* зба́влє́вати ся, стра́сати ся ко́го **3** *koho* при́нима́ти

odbav /ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* **1** зба́влє́вати ся, спра́вляти ся (*з ро́ботов*), ви́повняти, ро́бити **2** по́ходити, про́ходити, плину́ти

odbeháv /at' -a -ajú *nedok.* о́дбі́говати, бі́гати, ви́бі́говати; ustavične ~ala do druhej izby она́ ці́лый час бі́гала а́бо о́дбі́гвала до дру́гой і́збы

odbeh /núť -ne -nú *dok.* **1** о́дбі́гнути, ви́бі́гнути, ви́йти (*на кúртый час*); ~la do kuchyne она́ о́дбі́гла до кúхні, она́ ви́шла (*на ми́нúтку*) до кúхні **2** *koho*, чо́ оды́йти од ко́го, чо́го (*не по́че́кавши*); sestry ju ~li се́стры оды́шли, не по́че́кавши є́й

odbehovat' *p. odbehávat'*

odber -u *m* одо́бера́ня, о́дбір; ~ plynu, elektrického prúdu о́дбір плі́ну, е́лектрикы; ~ tlača одо́бера́ня нови́нок

odberačk /la' -u ž одбе́рачка (*зе́рна за кі́сцєм*)

odberačk /la² -u ž *hovor.* одо́бера́ня, рос-тава́ня, про́щаня

odber /lať -á -ajú *nedok.* **1** *komu* чо́ одбе́рати, одо́бера́ти, одни́мати *што́ ко́му*; оха́бити ко́го чо́го; ~ niekomu smelosť одо́бера́ти да́ко́му смі́лость **2** до́става́ти, при́нима́ти; ~ peniaze до́става́ти пі́нязі **3** одо́бера́ти, ви́писовати, пере́дпла́човати; ~ odborné časopisy одо́бера́ти а́бо пере́дпла́човати спе́ціал́ны журна́лы

odberat'/at' sa -á sa -ajú sa *nedok.* 1 одберати ся, одходити; ~ sa na odpočinok одходити на одпочінок 2 *od koho, čoho* прощати ся, роставати ся з *кым, čím*

odberateľ -a *m* 1 ужыватель *m*, одбератель; ~ uhlia одбератель угля; ~ elektrického prúdu одбератель електрики 2 передплатник, одбератель; stály ~ Pravdy постійний або непрестайный передплатник Правды

odbíeh//at' -a -ajú *nedok.* одбігати, вибіговати, одходити (на даякий час); stále ~al z izby каждый час або все вибіговав з ізби

odbíj//at' -a -ajú *nedok.* 1 (o hodinách) бити, одбивати 2 *koho* одбивати ся, збавляти ся од *кого* 3 одбивати; ~ lopťu одбивати лопту 4 (*odlamovat'*) одбивати, одламовати

odbiť odbije odbijú *dok.* 1 одбити, пробити; hodiny odbili desať години одбили десять; odbilo dvanásť neos. пробило дванадцять, години одбили дванадцять 2 *koho* одбити ся, збавити ся *кого*; ~ niekoho žartom збавити ся *дакого* жартом 3 одбити; ~ lopťu одбити лопту 4 одбити, одламати, одломити; ~ roh zrkadla одломити ріг глядила або зёркала

odbiť sa odbije sa odbijú sa *dok.* одбити ся, одломити ся, одламати ся

odblan//it' -i -ia *dok. kuch. (mäso)* одблани-ти, очістити од бланок і жыл

odblesk -u *m* одблеск, одсвіт; ~ slnka, ohňa одблеск сонця, огня

odblok//ovat' -uje -ujú *dok.* odb. одблоковати, уволнити, попустити

odboč//it' -i -ia *dok.* 1 одбочити, одклонити, одхилити, забочити; ~ z cesty одбочити з дороги; ~ do tichej uličky забочити до тихой улічки 2 *pren. (od témy ap.)* одступити, одклонити ся • ~ z pravej cesty збити ся з дороги

odbočk//a -u ž 1 одбочіня; ~ hradskej одбочіня градський; ~ železnice одбочіня желізниці 2 філіал, одділення; ~ banky філіал або одділення банку 3 *pren. (od*

tému ap.) одступління, одклоніня 4 *tel.* скочіння або скок боком

odboč//lovat' -uje -ujú *nedok.* 1 одбочувати, одклоняти ся, одхилёвати ся, забочувати 2 *pren. (od témy ap.)* одступати, одклоняти ся, одхиляти ся

odboj -a *m* одпір, протівіння

odbojár -a *m* учасник одпору; повстанець

odbojársky учасницький в одпорі, в повстанні

odbojník -a *m* повстанець, взбуренець; рабелант, бұріч

odbojný повстанецький; взбуренецький, буріський; ~ duch взбуренецький дух

odbojovllý príd. k odboj; ~é hnutie повстанецький рух; ~ pracovník учасник повстанецького руху

odbor -u *m* 1 одділення; zdravotný ~ здоровельне одділення; finančný ~ фінанчне одділення; ~ dopravy транспортне одділення 2 спеціалізація, дисципліна; vedecký ~ научна дисципліна; to je jeho ~ тотó є єго спеціалізація

odborár -a *m* член профсоюзу

odborársk//y профсоюзний; ~a schôdzka профсоюзне зібрання; ~a delegácia профсоюзна делегація; ~a tlač профсоюзна печать

odborne prisl. фахово, майстерський, професіональні, кваліфіковані, зо зналостев діла; ~ urobiť opravu rádia кваліфіковані опрaвити радіо

odborník -a *m* спеціаліста; ~ v histórii спеціаліста з історії; poľnohospodársky, banský ~ сільськогосподарський, банський спеціаліста; naslovovzatý ~ на слóво взятый спеціаліста

odbornotechnick//ý професіонально-технічний; ~é kádre професіонально-технічні кадри; ~á literatúra професіонально-технічна література

odborn//ý спеціальний; ~ pracovník спеціаліста; ~ robotník ви-сококваліфікований робітник; ~ učiteľ учитель-спеціаліста; ~ lekár доктор-спеціаліста; ~á škola фахова школа,

спеціальна школа; ~á literatúra спеціальна література; ~é vzdelenie спеціальна учёность; ~á práca кваліфікована робота; ~é vedomosti спеціальні відомости; ~ výraz спеціальний термін; ~é oko погляд або точка зріня спеціалісти

odbor//ly -ov *m romn.* профсоюз, професіональний союз; профсоюзы, професіональні союзы

odbremen//it' -í -ia *dok.* одбременити, злегшати, облегшати; ~ výrobu облегшати виробу

odbremeň//ovat' -uje -ujú *nedok.* злегшовати, облегшовати

odbrzd//it' -í -ia *dok.* одгравати; ~ auto одгравати авто

odbubn//ovat' -uje -ujú *dok.* що одбубновати, пробубновати

odbud//núť -ne -nú *dok.* убуднути, убити, зменшити ся

odbúr//at' -a -ajú *dok.* 1 розбуряти, звальяти (часть стіны) 2 *čo prep. hovor.* одстранити, зліквідувати *што*; скінчити з чим; ~ staré pázory скінчити со старými(а) поглядами

odburin//it' -í -ia *dok. polnohosp.* одбуринити, знічити бурину; ~ pole, záhradu знічити бурину на полі, в саді

odbyt -и *m* збыт; ~ tovaru збыт товару або товарів, суровины • íšť na ~, mať dobrý ~ іти на збыт, мати добрый збыт; добрі продавати

odbyt' odbyje odbyjú *dok. koho zastar.* одогнати, збавити ся *дакого, дачого*, одшмарити, одбити, одбавити

odbytár -a *m slang.* збытάρь

odbytisk/o -a *s*, **odbytiš//te** -ťa *s* торг збыта **odbytov//ý** збытовый; ~á kríza збытова криза, криза збыта; ~ plán план збыта; ~é možnosti збытові можности

odcentr//ovat' -uje -ujú *dok. šport.* одцентровати (передати лонту або пук до цэнтра або до середини граючої площадкы)

odcest//ovat' -uje -ujú *dok.* одыйти, выпутувати, одправити ся; ~ domov, do cudziny выпутувати домів, за граніцю

odcit//ovat' -uje -ujú *dok. koho,* що зацітовати, привести цитату; ~ úryvok z článku зацітовати уривок со статі, зацітовати статю

odclon//it' -í -ia *dok.* одцлонити, одкрити, одгорнути

odcudzenos//t' -ti *ž* одчудженность, холóдность ж

odcudz//it' -í -ia *dok.* 1 *koho komu* зробити чужім, легковажным, холóдным *кого, для/про кого, кому*, оддалити *кого* од *кого* 2 *čo* присвоїти, украсти, потягнути *expr.* схмáтнути; ~ peniaze, šperky украсти пінязі, дорогоценности

odcudz//it' sa -í sa -ia sa *dok. komu,* *čomu* стáти ся чужім *про кого*, оддалити ся од *кого*; ~ rodičom оддалити ся од родичів

odcudz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *koho, komu* одчуджувати, робити чужім *кого* *про кого, кому*, оддálєвати *кого* од *кого* 2 *čo* присвоєвати, красти, потяговати

odcudz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. komu, čomu* ставáти ся чужім *про/для* *кого*, одчуджувати ся од *кого, чого*, оддálєвати ся од *кого*

odcupk//at' -á -ajú *dok.* одцюпати, одыйти дрібнима крочками

odcvál//at' -a -ajú *dok.* одцвалати, цвалом одбігнути

odčerp//at' -á -ajú *dok.* 1 одчєрьпати (вóду), вычєрьпати 2 *prep.* вычєрьпати, спотребовати, минути (по частях); ~ zásoby минути запáсы або резервы; ~ finančné prostriedky вычєрьпати фінанчны срдєства

odčes//núť -ne -nú *dok.* одломити; одрубати, одтóргнути; ~ haluz одломити або одрубати галúзку або конáрик

odčín//it' -í -ia *dok.* напóравити, выправити, одчинити; ~ chybu напóравити хыбу; ~ vinu, krivdu одчинити винú, несправодливость або кривду

odčítan//lec -са *m mat.* уменшáне, одраховáне; чísло, од котрóго одрахúє ся

odčít//ať -a -ajú *dok.* 1 зраховати, пораховати; одраховати; ~ peniaze зраховати п'яніз 2 *čo od čoho, z čoho* одраховати *што із чого*, одняти, взяти *што од чого*

odčítateľ -a *m mat.* одраховане; число, котрэ одрахує ся

odčít//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 зраховувати, нараховувати; одраховувати 2 *čo od čoho, z čoho* одраховати *што із чого*, одраховувати *што од чого*

odčrpi//núť -ne -nú *dok. expr.* одляти, одчёрпнути (*невёлё*); ~ vody z kčaha одляти (*тروشёчки*) воды із дзбанка

oddáleka *prisl.* здалёка, іздалёка, оддалёка

oddal//ovať -uje -ujú *nedok.* оддальовати
oddaný одданий; вірний; ~ priateľ одданий приятель; ~á žena вірна жєна

odd//ať -á -ajú *dok.* 1 *komu* передати, оддати; ~ pozdrav передати поздоровлєня 2 *koho* видати, оддати, побрати ся

odd//ať sa -á sa -ajú sa *dok.* 1 *čomu* оддати ся *чому*, понорити ся *до чого*; ~ sa žiaľu оддати ся жалю 2 *čomu* оддати ся, пожёртвувати сєбе; ~ sa vede оддати сєбе *áбо* пожёртвувати сєбе науці 3 *neos.* oddá sa (oddalo sa) стоїть, мать смысел (*мáло смысел áбо значїня*); za to sa ~á bojovať за тотó стоїть бороти ся; spať sa už neoddalo, lebo začínalo svítať спáти уж не мáло смысел, бо зачїнало уж розвиднёвати ся

oddávac//í вінчальний; ~ia ceremónia вінчальна церемонїя, церемонїя вінчання

oddáv//ať -a -ajú *nedok.* 1 *komu* передавати, оддавати 2 *koho* видавати, оддавати; побєрати ся

oddáv//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 *čomu* передавати ся, оддавати ся *чому*; понорёвати ся *до чого* 2 *čomu* оддавати ся, пожёртвувати сєбе; ~ službe národu оддавати ся службї нарóду

oddá//vky -vok *ž pomn. hovor.* заслужєнини, спросїни

oddávna *prisl.* оддávна, здávна, з незапам'ятних часів, давно, за давних часів

oddelen//ie -ia s 1 купé *neskl. s;* одділїня; spacie *al.* lôžkové ~ купé спячого вагона; ~ prvej triedy купé першой клáсы; obchodné ~ торгóве *áбо* обхóдне одділїня; technické, dopravné ~ технїчне, трáнспортне одділїня; kriminálne ~ кримінальне одділїня; kádrové ~ кáдрове одділїня, одділїня кáдрів; infekčné, chirurgické ~ інфёкчне, хїрургїчне одділїня
oddelen//ý одділєний, одокремєний; ~á izba одділєна *áбо* одокремєна їзба

oddel//iť -í -ia *dok.* 1 одділити, одокремити; ~ žltok od bielka одділити жовтók од бїлка; ~ časť izby priečkou одділити часть їзбы стїнов *áбо* перегородков 2 *koho* дати *кому* ёго часть, виділити *кого*

oddel//iť sa -í sa -ia sa *dok.* *od koho, čoho* одділити ся; *od oddielu sa* ~il jazdec од їдїну одділив ся яздець

oddeliteľný одділимий
oddel'ovací розділюючий, одділюючий
oddel'ovač -a *m tech.* одділєвач *m;* сепарáтор

oddel//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 одділєвати, одділяти 2 *koho* давати *кому* ёго часть, виділяти *кого*

oddel//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* одділєвати ся, одділяти ся

oddestil//ovať -uje -ujú *dok. chem.* оддестїловати, дестїлацієв одділити

oddialený оддалєний

oddial//iť -í -ia *dok.* оддалити; ~ stretnutie оддалити стрїтнута

oddiel -u *m* 1 *vój.* óдділ, командa; partizánsky ~ партїзáньський óдділ; trestný ~ трєстний *áбо* покáраный óдділ; veliteľ ~и командїр óдділу 2 (*knihy ap.*) óдділ, рóзділ

oddiskut//ovať -uje -ujú *dok.* оддіскутовати, одшмáрити, опровергнүти; неговати *nedok.;* tento fakt nemožno ~ тот факт не мож неговати

oddispon//ovať -uje -ujú *dok.* *koho*, *čo* одосла́ти, послáти, отпра́вити, оддіспоно́вати *кого*, *што*; ~ peniaze послáти пінязі; ~ zamestnanca на інé pracovisko одосла́ти робо́тника на іншу робо́ту

oddž//it' -í -ia *dok. odb.* оддовжыти, збáвити áбо ослободити од заплачі́ня до́вгів

oddnes *prisl.* од днесь, од днёська, од днёшнёго дня

oddojč//it' -í -ia *dok.* выплєкати, выкормити плєканєм

oddoj//it' -í -a *dok.* оддоіти, здоіти

oddola *prisl.* здóла, оддóла

oddrap//it' -í -ia *dok. hovor.* одорвáти, одтóргнути; ~ kúsok papiera одорвáти кусóк пáпиря

oddrap//it' sa -í sa -ia sa *dok.* одорвáти ся, одтóргнути ся; *golier sa mu ~il* гáлір одорвáв ся ёму́

oddrenáž//ovať -uje -ujú *dok.* дренажовáти; ~ pôdu дренажовáти зёмлю

oddrh//ať -a -ajú *nedok. expr.* покáшлєвати, мі́чно і сýхо кáшлати, одкáшлєвати

oddur//it' -í -ia *dok. expr.* одогнáти, выгнати

oddojvymocn//it' -í -ia *dok. mat.* náйти квадрáтний корінь, náйти корінь дрýгого стýпня

oddych -u *m* óддых, одпочінок; *pracovať bez ~u* робити без óддыху áбо одпочі́нку; *nedopriať si ~u* не дожы́чити собі́ óддыху; *park kultúry a ~u* парк кул́туры і óддыху

oddých//nuť si -ne si -ni si *dok.* оддыхнути собі́, одпочінути собі́

oddýchnutý оддыхнутый, оддыхнувший, одпочінутый, одпочінувший

odev -u *m* облєчі́ня, шмáты, костюм; *pracovný ~* робоче облєчі́ня, *pracovný ~* костюм; *ochranný ~* охорóнне облєчі́ня; *sviatočný ~* свя́точне облєчі́ня; *smútočný ~* жалóбне áбо смýточне облєчі́ня, смýток; *svadobný ~* свадбяны шмáты, свадбяне облєчі́ня

odevnictvo -a *s* одівáльний про́мысел
odevný: ~ *priemysel* одівáльний про́мысел; ~ *závod* одівáльна фабрика; ~ *obchod*

одівáльний склєп áбо склєп готóвого облєчі́ня

odexped//ovať -uje -ujú *dok.* послáти, одвє́зти, одпрáвити (*nóšty i m. d.*)

odfakl//it' -í -ia *dok. hovor. expr.* одтяти, одрízати; ~ *si prst* одтяти собі́ пáлець

odfarb//it' -í -ia *dok.* одфарбити; ~ *látku* одфарбити полóтно; ~ *vlasý* одфарбити вóлосы

odfarbovací одфáрбующій

odfarbovač -a *m* одфáрблєвач

odfarb//ovať -uje -ujú *nedok.* одфáрблєвати

odfiltr//ovať -uje -ujú *dok.* одфі́льтровáти, профі́льтровáти, пропу́стити чє́рез фі́льтер

odflink//ať -á -ajú *dok. čo hovor. expr.* недóбрі, повє́рхні, недбанливо зробити; одфлі́нкати, одбýхати, сплátати

odfotograf//ovať -uje -ujú *dok.* одфо-тографовáти, зняти

odfrč//ať -í -ia *dok. expr.* одыйти, одпрятати ся, одпалити, одфы́ркнути

odfrfl//ať -e -ú *dok. expr.* одфы́рфляти, одмы́рмляти, одшóмрати, одгýндрати, пробормотáти (*в óдповідь*)

odfrk//núť -ne -nú *dok. expr.* одлетіти, одскóчіти, одфы́ркнути; *leдабыло* одповідáти, одвы́ркнути, одбрє́хнути

odfúk//nuť -ne -nu *dok.* 1 здýти, одфýкнути; ~ *prach* здýти пóрох 2 (*vydýchnuť*) выдыхнути, выфукнути

odfúk//nuť si -ne si -nu si *dok.* 1 выдыхнути (собі́), одфýкнути (собі́); одпочіти, одпочінути (собі́), оддыхнути (собі́); *utrel si spotené čelo a ~ol si* він утє́р (собі́) спочє́не челó і одфýкнув (собі́) 2 *pren. hovor.* одпочінути, перепочінути, оддыхнути, зробити перепочінок

odgrg//núť (si) -ne (si) -nú (si) *dok. expr.* одгýрnúти, одригнути

odgú//ať -a -ajú *dok.* одкатуляти (*дє́рево, бóчку i m. n.*)

odhačk//ovať -uje -ujú *dok. hovor.* одгачковáти, підняти гáчок; ~ *dvierka* одгачковáти двє́рці, отворити двє́рці

odhad -u *m* одга́днута, приближне визначіня *або* определіня (*ро́зміру, якос-ти дачо́го*), оцінка, оцініня; ~ vzdialenosti приближне визначіня далёкости *або* оддалёности; ~ vojnových škôd приближне оцініня войно́вых шко́д; znalecký ~ одга́днута зна́лця *або* спе́ціалісты; zistiť hodnotu niečoho ~om приближні определити ціну́ дачо́го, одга́днути ціну́ дачо́го

odhadc//a -u *m práv.* одга́дця, оцінитель

odhad//núť -ne -nú *dok.* одга́днути, приближні оцінити (*ро́зміры, якість дачо́го*); ~ vzdialenosť одга́днути далёкость *або* оддалёность, приближні определити далёкость; ~ spôsobené škody одга́днути запричинёны шко́ды

odhadn//ý одга́дний, приближні оцінёный; ~á cena, hodnota одга́дна ціна́, ва́ртість

odhá//dzať -dže -džu *dok.* одшма́рити, одметати; ~ sneh, kamene одметати сніг, ка́міня

odhadz//ovať -uje -ujú *nedok.* одшма́рєвати, одмітовати

odhajdák//ať -a -ajú *dok. hovor. expr.* зробити недба́ло, пове́рхні, хо́чьяк; одгайда́кати; ~ robotu недба́ло *або* пове́рхні зробити робо́ту, одгайда́кати робо́ту

odhal//iť -í -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* одкры́ти; ~ si tvár одкры́ти (со́бі) тварь *або* лице́; ~ plecía одкры́ти *або* обнажы́ти плече́; ~ záclony одкры́ти *або* одтягну́ти фі́ргангы; ~ sochu, pomník одкры́ти па́мятник 2 *pren.* одкры́ти, вына́йти, на́йти, обя́вити; ~ špióna, zradcu одкры́ти шпіо́на, зра́дника; ~ niečie tajomstvo одкры́ти да́цію та́йну *або* та́йность

odhal//iť sa -í sa -ia sa *dok.* 1 одкры́ти ся, обнажы́ти ся 2 *pren.* одкры́ти ся, обнажы́ти ся, указа́ти ся; проя́вити се́бе; ~il sa v pravom svetle він указа́в правди́во сво́ю тварь

odháň//ať -a -ajú *nedok.* одганя́ти *aj pren.*

odhlás//iť -í -ia *dok.* одголо́сити, зру́шыти, одкликати, уволни́ти; ~ niekoho zo

zamestnania уволни́ти да́кого з робо́ты; ~ niekoho na policii одголо́сити да́кого на полі́ції (*при перехо́ді на дру́ге місце*)

odhlás//iť sa -í sa -ia sa *dok.* одголо́сити ся; ~ sa z trvalého bydliska одголо́сити ся з ты́рва́лого місця́ быва́ня (*при зміні́ місця́ быва́ня*)

odhlas//ovať -uje -ujú *nedok.* koho зру́шыти, одкликати; взяти *або* стягну́ти з евіде́нції *або* з ре́єстра́ції

odhlas//ovať -uje -ujú *dok.* чо́ од-голосова́ти, проголо́совати́ за *што*, при-яти голосо́ванєм *што*

odhlas//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* одголо́шовати ся, взяти *або* стягну́ти з евіде́нції

odhmyzovac//í дезінсе́кчний одмушко-вино́вий, проти́вомушковино́вий; ~ie prostriedky дезінсе́кчны, проти́вомушковино́вы срѣ́дства

odhmyzovan//ie -ia s дезінсе́кція; ~ bytov дезінсе́кція кві́ртелів

odhmyz//ovať -uje -ujú *nedok.* ні́чіти (шко́длив) мушко́вины, проводи́ти дезінсе́кцію, дезінсе́кціюва́ти

odhod//iť -í -ia *dok.* одшма́рити; шма́рити; ~ ohorok cigarety одшма́рити шпа́чок *або* о́горок (ці́гарєтні); ~ staré šaty вышма́рити ста́ре шма́тя *або* ста́ры ла́хы; ~ na smetisko (вы)шма́рити на смі́тиско; ~ zbraň шма́рити *або* пошма́ряти збра́нь *aj pren.*

odhodlan//ie -ia s одва́га, смі́лость, (пѣ́вне) рі́шіня (зроби́ти дашто́); dozrelo v ňom revné ~ в ні́м дозрі́ло пѣ́вне *або* тверде́ рі́шіня; byť plný ~ia бы́ти смі́лым в рі́шінях

odhodlaný 1 гото́вий, припра́вений, одва́жний, охот́ний, смі́лий, рі́шучій (*на што*); je ~ na všetko він гото́вий *або* рі́шив ся на вшы́тко, він припра́вений на вшы́тко 2 рі́шучій, смі́лий; ~ čin рі́шучій посту́пок; ~ vojak смі́лий во́як

odhodl//ať sa -á sa -ajú sa *dok.* на чо́, *k čomu* рі́шыти ся, одва́жы́ти ся, осмі́лити ся *на што*; nevie sa na to ~ він не мо́же на то́то рі́шыти ся

odhodnot//it' -і -іа *dok. ekon.* знизити ціну;
~ мену знизити ціну або курс валюти

odhora *prisl.* згóry/згóra, звёрху,
одвёрху

odhovár//at' -а -ajú *nedok. koho od čoho*
одговóрєвати

odhovor//it' -і -іа *dok. koho od čoho* одго-
ворити; *ne dá sa od svojho úmyslu* ~ він не
дасть ся одговорити од свóєго ўмыслу
або нáміру, ёго не мож одговорити од
тóго нáміру

odhovor//it' -і -іа *dok.* продекламовáти,
прочítати; одговорити

odhrab//at' -е -ú *dok.* одгрáбати, згрáбати,
одгорnúти; ~ *listie* одгрáбати листя

odhrabáv//at' -а -ajú *nedok.* одгрáбовати,
згрáбовати, одгортáти

odhrč//at' -і -іа, **odhrkol//at'** -се -сú
прогыркотáти, прорáхотáти; *koč ~al koch*
прогыркотáв або прорáхотáв

odhrň//at' -а -ajú *nedok. 1* одсүвáти, рос-
тяговати; одтяговати; ~ *оропи* ростяго-
вати або одтяговати зáнавес; ~ *koberec*
одтяговати пóкровець або кобєрець
2 одгрáбовати, одгрíбáти, одгорnúти,
згрáбовати; ~ *listie, seno* згрáбовати лис-
тя, сíно

odhr//núť -ніе -nú *dok. 1* одсүнути нáбік, од-
тиснути; одгорnúти, одтягну́ти; ~ *si vlasy*
з чєла одгорnúти (собі) вóлося з чєlá; ~
záclonu одтягну́ти фіргáн(ы); ~ *koberec*
одгорnúти або одтягну́ти пóкровець або
кобєрець **2** одгрáбати, одгорнути; ~ *seno*
одгрáбати сíно

odhrýz//at' -а -ajú *nedok. čo, z čoho*
одкусовати, одгрызовати *шмо*

odhrýz//núť -не -nú *dok. čo z čoho*
одкусити; одгрызти, одгрызнути; ~ *kus*
chleba одкúсити кусóк хлíба; ~ *si z jablka*
одкúсити з ябкa • *nikto ti nos al. z nosa*
neodhrýzne hovor. expr. ніхто тобі ніс або
з нóса не одкúсить

odchádz//at' -а -ajú *nedok. 1* одходить; ~а
до práce о siedmej він одхóдить до робóты
о сémій (гóдині); *vlak ~а о siedmej hodine*

пóїзд або цyг' або влaк одходить о сémій
гóдині **2** іти, одходити, путовáти; ~а на
služobnú cestu він одхóдить на служóбну
дорóгу; ~ *do cudziny* одходити за грáнiцю
odchlip//núť (si) -не (si) -nú (si) *dok. expr.*
одхлипнути, одпити; ~ *si kávy, mlieka* од-
хлипнути кáвей, молóка; ~ (si) з pohára
одхлипнути з пóгара

odchlop//it' -і -іа *dok. 1* припідняти, під-
няти, одхылити; ~ *vrchnák* підняти
прéкривку **2 hovor. expr.** отворити, рос-
творити; ~ *vráta, dvere* отворити брáну
або ворóта, двєрі

odchlp//it' -і -іа *dok. 1 odb.* одхлупити, од-
странити вóлос або серсть; ~ *kožu* одхлу-
пити кóжу, одстранити вóлос або серсть
з кóжы **2 hovor.** розмотáти, розвязáти,
роspýтати; ~ *niť* розмотáти нитку

odchod -у *m* óдход, одходжiня,
одправлiня; ~ *vlaku* одправлiня влáку
або цýгу або пóїзда; *vlak je pripravený na*
~ влaк або пóїзд припáрений одыйти
або к óдходу; *byť na ~e* бити на óдхóді,
зберáти ся одыйти

odchodiť *p. odchádzať*

odchodn//ý iншый, роздiлный, одлишний;
mal ~ú mienku він мав iншый пóгляд або
iншу мiнку, він був iншого пересвiдчiня
або дýмана

odchov -у *m poľnohosp.* выкорм, óкорм,
одховáня; ~ *dobytka* выкорм худóбы; ~
ošípaných óдкорм свиней; ~ *kačic, sliepok*
выкорм кáчок, кýрок

odchovan//ec -са *m* одховáнець, ученик

odchov//at' -á -ajú *dok. 1* виховати,
доховáти; ~ *deti* доховáти дiтєй **2** вы-
кормити; ~ *statok* выкормити худóбу; ~
hydinu выкормити птаховину

odchov//ňa -не *ž poľnohosp.* выкормня,
стáйня, выкормна фáрма

odchýl//it' -і -іа *dok. 1* одхылити, одклони-
ти; ~ *hlavu* одклонити гóлову **2** приотво-
рити; припідняти; ~ *dvere, oblok* приотво-
рити двєрі, óблак або óкно; ~ *veko* припід-
няти прéкривку

odchýliť/it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 *v rôzn. význ.* одхыліці ся, одклоніці ся; loď sa ~ila od kurzu шыфа одклонила ся од кўрзу; ~ sa od normy одклоніці ся од нўрмы 2 приодкрыці ся, приодхыліці ся; припідняти ся; oblok sa ~il ókно приодхылило ся áбо приотворило ся

odchýlk//a -y ž одхылиня, одклоніня; ~ od normy одхылиня од нўрмы; prípustná ~ *tech.* припўстне одклоніня

odchýln//ý дрўгый, іншый, інáкшый, розділный, одхылный, не такий; mám ~ú mienku я іншого пóгляду, я мам інáкшу мінку áбо інáкше пересвідчїня; ~é povahy одхылны áбо несхóдны харáктеры

odchýľovač -a *m anat.* одхылёвач, одклóнююча мўскула

odchýľ//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 одхылёвати, одклоняти 2 (*dvere ap.*) приодкрывáти; (*veko*) припіднимáти

odchýľ//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* одхылёвати ся, одклоняти ся 2 (*o dverách ap.*) приодхылёвати ся, приодкрывáти ся, приперáти ся

odier//at' -a -ajú *nedok.* 1 обдерáти, здерáти (кóру, кóжу) 2 *pren.* обдерáти, оберáти 3 *expr.* (*tvár ap.*) обдерáти, дошкрябовати, шкрябати 4 (*nábytok, obuv ap.*) обдерáти, шкрябати

odiet' odeje odejú *dok. koho do čoho, čím, komu* čo облечі, одіти кóго; надіти кóму што; ~ dieťa облечі дітину; ~ si kabát облечі ковт áбо réрок;

odiet' sa odeje sa odejú sa *dok.* облечі ся **odiev//at'** -a -ajú *koho do čoho, čím, komu* čo облікáти кóго, надіти кóму што

odiev//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* облікáти ся **odinakial'** *prísl.* одніоткы, з дрўгого áбо іншого місця

odísť odíde odídu *dok.* 1 одыйти, побрáти ся, одпрáвити ся; ~ z domu одыйти áбо побрáти ся з дóму; ~ do mesta одыйти до мїста; ~ na služobnú cestu одыйти на служóбну дорóгу; ~ do cudziny одпрáвити ся за грáницю; ~ na aute одыйти на áвті

áбо áвтом 2 (*v dopravných prostriedkoch*) одпрáвити ся, одыйти, їти; vlak, autobus odišiel vlak, автобус одышов • ~ zo sveta *al.* на другý svet *al.* на вéчност' одыйти зо свїта áбо на вїчность, одпрáвити ся на дрўгый áбо на тот свїт; переселити ся до лїпшого áбо дрўгого áбо іншого свїта; ~ s dlhým nosom *hovor.* одыйти з дóвгым нóсом

odist'/it' -í -ia *dok.* одістити, увольнити пóїстку; ~ pušku одістити пўшку; ~ granát одістити грáнат, увольнити пóїстку на грáнáти

odiv -u *m* óбдів, на óбдів, науказáня, збóжнёвãня; dávať *al.* vystavovať *al.* vypášať на ~ (sveta) выставляти áбо вынашáти на óбдів

odizol//ovat' -uje -ujú *dok. odb.* ізоловáти, одізоловáти; ~ konce vodičov ізоловáти кінці водителів

odjakživa *prísl.* здáвна, оддáвна, од-якжыва, з незапáмятних часів

odjazd -u *m* одыйдіня

odjed//at' -á -ajú *nedok.* зідáти, одідáти, їсти (*trošécky* дачóго)

odjest' odje odjedia *dok.* одісти, зісти; ~ kusok chleba зісти кусóк хліба; ~ trochu z polievky одісти трошéчки з пóливкы

odkade i odkadiaľ *zám. prísl.* óды

odkap//at' -e -ú *dok. hovor.* згынути, здóхнути, скáпати, *expr.* (*o ľuďoch*) умéрти **odkaš//lat' (si)** -le (si) -lú (si) *dok.* одкашлати (собі), одкашлати ся

odkašláv//at' (si) -a (si) -ajú (si) *nedok.* одкашлёвати (собі), одкашлёвати ся

odkaz -u *m* 1 одказáня, вістка; odovzdať niekomu ~ передати дакóму одказáня, одказáти дакóму даштó; pechať písomný ~ охабити писóмну вістку 2 záвет, завіщáня; ~ predkov záвет áбо завіщáня прédків 3 (*v knihe*) познáчка, примічáня 4 *práv.* завіщáня, záвет (*маєтку*)

odkázan//ý na koho, čo залéжньый од кóго, чóго; одказáньый на кóго; dieťa je ~é на rodičov дітина залéжна од рóдичів, дітина одказáна на рóдичів; nebyť na nikoho ~ од

никого не залежати, од никого не быти залéжним, на никого не быти одказáним; byť ~ на ротос niekoho быти залéжним од дачі́ей помічі, быти одказáним на дачі́й помічі; byť ~ на seba быти одказáним сам на себе; byť ~ на milosť a nemilosť niekoho быти одказáним на дачію мілосť і немілосť

odkáľ/zat' -že -žú *dok.* **1** *po kom* одказати, дати знати чéрез ко́го; ~zal som *po bratovi*, aby večer prišla я дав знати чéрез брата, жéбы вéчор она́ пришлá **2** *na koho*, čo posláti *ku kómu, čómu*, одослати ся *na kógo, што*; ~ niekoho *na pramene* одослати дакого к істóчникам **3** *kniž.* (*majetok*) одказати, завищати, охабити

odkaz//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** *po kom* одказовати, передавати, давати знати чéре з ко́го **2** *na koho*, čo одкликовати ся *na kógo, што* **3** *kniž.* (*majetok*) одказовати, завищати, охабляти

odkedy zám. prísl. **1** одколи, од яко́го часý, з яко́го часý; ~ *tu bývate?* одколи вы *tu* бывате *áбо* жыєте? **2** од тоды, як; од то́го часý, як; ~ *sa mu narodil syn*, celkom *sa zmenil* од то́го часý, як наро́див ся у нёго сын, він ці́лком змінив ся

odkiaľ zám. prísl. одкы; ~ *idete?* одкы вы ідéте?; *nikto nevedel*, ~ *prišla* нихто не знав, одкы она́ пришлá • *vie ~ pokiaľ hovor.* він знать одкы по́кы, він мать чýвство міры; *vie*, ~ *vieter fúka* він знать, одкы вітор дýе

odkiaľ'kol'vek zám. prísl. одкы завгóдно, то є єдно одкы, з хоцькотро́го бо́ку

odkiaľ'si zám. prísl. одкысь, одкысь-то

odklad -u m одложіня; ~ *platby* одложіня плачі́ня; *urobiť niečo bez ~u* зробити даштó тако́й *áбо* без одложі́ня; *dostať ~* достати одложі́ня (*воєньско́й слóужбы*)

odklad//at' -á -ajú *nedok.* **1** одкладати, кла́сти на́бік **2** (*kabát ap.*) знимати **3** (*peniaze*) одкладати **4** (*na neskorší čas*) одкладати, оддáлёвати

odkláň//at' -a -ajú *nedok.* одклоняти

odkláň//at' **sa** -a *sa* -ajú *sa nedok. v rôzn. význ.* одклоняти ся

odklep -u m ко́пія, написана на пишучій машинці

odklep//at'¹ -e -ú *dok.* одклепати; ~ *popol z cigarety* одклепати по́піл з ці́гарéтлі

odklep//at'² -e -ú *dok. hovor.* написати, передруковати, переписати (*na пишучій машинці*)

odkliať одклáје одклáју *dok. koho*, čo одкляти ко́го, *што*, зрушыти за́клятя з ко́го, чо́го, зняти за́клятя з ко́го, чо́го

odklínadl//o -a *s* одклина́юча фра́за

odklon -u m v rôzn. význ. одклоні́ня, одхыле́ня; ~ *od kolmého smeru* одклоні́ня од перпендикулярного напра́влі́ня; ~ *od magnetickej ihly fyz.* одхы́лення *áбо* одклоні́ня од магнетично́й стрі́лки; ~ *od obvyklej metódy* одклоні́ня од обы́клого ме́тоду

odkloni//it' -í -ia *dok.* одклонити, одхылити

odkloni//it' **sa** -í *sa* -ia *sa dok. v rôzn. význ.* одклонити ся, одхылити ся; ~ *sa od niekoho* одклонити ся од дакого́; ~ *sa od tradície* одклонити ся *áбо* одыйти од тра́диції

odklop//it' -í -ia *dok.* отворити, при́підняти (*npřekrývku i m. n.*), одклопити

odklu//sať -še -šú *dok.* одклýсати, одыйти клýсом

odkni//sať sa -še *sa* -šu *sa dok. expr.* одыйти (*тяжкым кро́ком*)

odkolisať sa p. odknísať sa

odkop//at'¹ -e -ú *dok.* одкопати, одрыти

odkop//at'² -e -ú *dok. (nohou)* одсýнути, одпіхнути, одко́пнути

odkop//at' **sa** -e *sa* -ú *sa dok.* одкопати ся (*v póстели*), зошма́рити зо себе перину (*пáплон i т. п.*)

odkopáv//at'¹ -a -ajú *nedok.* одкоповати, одривати

odkopáv//at'² -a -ajú *nedok. (nohou)* одсывати, одпіховати, одкоповати

odkopáv//at' **sa** -a *sa* -ajú *sa nedok.* одкоповати ся (*v póстели*), зошма́рёвати зо себе перину (*пáплон, де́ку i т. п.*)

odkopírl'ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* 1 *čo* скопіювати, одкопіювати *што*, зробити копію з *чого*; ~ *obrázok* скопіювати образок 2 *čo, koho* скопіювати *кого, што*, наподобити *што*

odkopl'nút' -ne -nú *dok.* 1 *čo* одсунути, одпіхнути, одкопнути (*ногів*); ~ *loptu* одкопнути лопту 2 *koho expr.* одмітнути, одшмарити *кого*, одперти *кому*

odkosil'it' -i -ia *dok.* розв'язати узел, узлик

odkosl'it' -i -ia *dok.* 1 накосити (*невелё*) 2 (*z cudzieho*) одкосити

odkotúl'at' sa -a sa -ajú *sa dok.* одкотуляти *ся*

odkôrn'it' -i -ia *dok. odb.* одскорити, здерти скору строму

odkrad'l'nút' sa -ne sa -nú *sa dok. expr.* покрадомки одыйти, одыйти крадькомá, змізнути, счезнути

odkrág'l'ovat' -uje -ujú *dok. koho hovor.* од-
странити, знічіти; забити, завісити

odkraj'ovat' -uje -ujú *nedok.* одкраєвати, одрізовати

odkresl'it' -i -ia *dok.* одкреслити, од-
копіювати; ~ *obraz* одкреслити образ

odkresl'ovat' -uje -ujú *nedok.* од-
креслєвати, скопіюювати

odkrivk'at' -á -ajú *dok. expr.* одкривкати, одыйти кривкаючи

odkroč'it' -i -ia *dok.* одкрочіти, одступити, одыйти (*на декілько кроків*)

odkroj'it' -i -a *dok.* одрізати, одкроїти; ~ *si krajec chleba* одрізати кусок хліба; ~ *z koláča* одкроїти з колача

odkroj'lok -ka *m* кусок (*одрізаний ніжом*); ~ *z jablka* кусок з ябка

odkrúc'at' -a -ajú *nedok.* одкручувати, одвивати, одмотовати

odkrút'it' -i -ia *dok.* одкрутити, одвити, одмотати; ~ *skrutku* одкрутити шрубку

odkrv'it' -i -ia *dok. odb.* одкрівити, обескрівити; ~ *mozog* обескрівити мозок

odkryt' odkryje odkryjú *dok.* 1 одкрити, отворити, обнажити; ~ *si tvár* одкрити (собі) тварь або лице 2 одкрити, одтягнути, одгорнути; ~ *záclonu*

одтягнути фірганг або підняти занавес; ~ *závoj* одкрити завоєм 3 одкрити, найти, вынайти; ~ *ložiská uhlia* одкрити запаси угля 4 одкрити, объявити, вынайти; ~ *zločin, krádež* одкрити або объявити при-
ступок, крадеж; ~ *chybu* объявити хыбу

odkryt' sa odkryje sa odkryjú *sa dok.* 1 зо-
шмарити зо себе паплон, одкрити *ся* 2 одкрити *ся*, одгорнути *ся*, одтягнути *ся*; *záclona sa odkryla* фірганг одтягнув *ся*, занавес підняв *ся* 3 *pren.* одкрити *ся*, об-
явити *ся*, вынайти *ся*

odkrýv'at' -a -ajú *nedok.* 1 одкривати, обнажати 2 (*záclonu ap.*) одкривати, одтяговати, одгортати 3 (*objavovat'*) одкривати, обявляти, вынаходити, нахо-
дити 4 (*odhaľovat'*) одкривати, обявляти, вынаходити

odkrýv'at' sa -a sa -ajú *sa nedok.* 1 одкривати *ся*, змітовати зо себе паплон (*деку, перину і т. п.*) 2 (*o záclone ap.*) од-
тяговати *ся*, одгортати *ся*, піднимати *ся* 3 *pren.* одкривати *ся*, обявляти *ся*, вынаходити *ся*, находити *ся*

odkuk'at' -á -ajú *dok. čo od koho hovor.* научити *ся*, увідіти; перейняти *што* у *кого*; ~ *al som, ako to robíte* я попозерáv або відів, як ви тотó рóbите

odkundes -a *m hovor. pejor.* чоловік незнамого походжіння; пришелець, побіра́йло; (*o zvierati*) затулянець

odkúp'it' -i -ia *dok. čo od koho* одкупити, купити *што* од *кого*; ~ *al som od neho dom* я купив од не́го дім

odkup'ovat' -uje -ujú *nedok. čo od koho* одку́повати, купова́ти *што* од *кого*

odkúr'it' -i -ia *dok. expr.* 1 одогнати, вигнати, выкурити 2 (*odbehnút'*) утечі, уткнути

odkut' odkuje odkujú *dok.* одковати, зняти оковы

odkvač'it' -i -ia *dok. hovor.* зняти (*з gáka i m. n.*); ~ *reľaz* одопну́ти ланцо́к; ~ *hák* одопну́ти гак

odkvap -u *m* одквап, пінва • *dostať sa z dažďa pod ~* достати *ся* іщі до

неприємнішою ситуації, достати ся з дождю під рінву

odkvapk//at' -á -ajú *dok.* одквápкати, стечі; čerešne umyjeme a na sitku necháme ~ черешні умиємо і на ситку охábиме одквápкати áбо стечі áбо одтечі

odkvapkáv//at' -a -ajú *nedok.* одквápковати, стікати (квápками), квápкати; krv ~a z rany кров квápкать із ráны; med ~a z lyžičky мед квápкать із ложóчки

odkvapnic//a -e ž рінва

odkvap//núť -ne nú *dok.* одквápнути, квápнути

odkvapov//ý рінвóвый; ~ žlab рінвóвый жóлоб; ~á rúra рінвóва рýла

odkväc//núť, odkvac//núť, odkvic//núť -ne -nú *dok. expr.* упáсти, звалити ся, овіснути; hlava mu ~la na plece гóлова овісла ёмý на плéче; ~ na stoličku він звалив ся на столиць

odkvit//núť -ne -nú *dok.* одквітнути *aj pren.*

odkyslič//it' -í -ia *dok. chem.* одобрáти кіслорód, одкіслорóдити, редуковáти

odkysličovadl//o -a s *chem.* обнóвлювач, срёдство на одкіслорóднёваня

odkyslič//ovat' -uje -ujú *nedok. chem.* одберáти кіслорód, одкіслорóднёвати, обнóвлювати

odkýv//at' -a -ajú *dok. expr.* одкывáти, одмáхнути, кывнути гóловов (*на знак соглaшiня*); притáкати

odľahč//it' -í -ia *dok.* одлегшыти (*знизу-ти váгу*); ~ konštrukciu stroja одлегшыти конштрúкцію машыны

odľahč//it' sa -í sa *dok. neos.* стáти лёгшым, одлегшыти ся; ~ilo sa tu na duši ёмý на душі стáло лёгше, на душі одлегшыло ся ёмý

odľahč//it' si -í si -ia si *dok. expr.* облегыти собі, облегыти душý; ~ si slzami облегыти душý áбо сёрдце слызáми, выплакати ся

odľahč//ovat' -uje -ujú *nedok.* облéгшувати

odľahč//ovat' si -uje si -ujú si *nedok.* облéгшувати собі áбо облéгшувати (собі) душý

odľahl//ý vzdalénый, оддалénый; далéкий; одлé глый; ~á dedina оддалénый

áбо далéкий валáл, оддалéне áбо далéке селó; ~á ulica одлéгла áбо оддалéна ўліця
odľah//núť -ne *dok. neos.* кому стáло лёгше, зачалó быти лёгше, полегшáло; полегшáти; ~ tu na srdci на сёрдці ёмý стáло лёгше; nech sa vyplače, ~ne jej най она́ выплаче ся, бýде ёй лёгше

odlák//at' -a -ajú *dok.* одвéсти, одлудити, одманити, одпýтати

odlam//ovat' -uje -ujú *nedok.* одлáмовати

odlep//it' -í -ia *dok.* одклéйти, одлпипити

odlep//it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 одклéйти ся, одлпипити ся 2 *pren.* одорвáти ся; lietadlo sa ~ilo od zeme *hovor.* ероплáн одорвáv ся од зёмлі

odlep//ovat' -uje -ujú *nedok.* одклéювати, одлпплёвати

odlep//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 одклéювати ся, одлпплёвати ся 2 *pren.* одрывáти ся

odlesk -u *m* одблескнýтя; одлескнýтя; одражiня

odlesn//it' -í -ia *dok. odb.* одліснити, выортувати лісний порáст

odlesň//ovat' -uje -ujú *nedok. odb.* одліснёвати, збáвити лісного порáсту

odlet -u *m* одлiт, одлiтáня; ~ lietadla одлiт ероплáна

odlet//iet' -í -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* одлетіти; lastovičky už ~eli лáстівки уж одлетіли; gombík ~el do kúta гóмбiчка одлетіла до кýта; lopta ~ela daleko лóпта одлетіла далéко 2 одлетіти; ~ z Bratislavy do Prahy одлетіти з Братіслáвы до Прáгы

odlet//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* одлiтáти, одлiтовати 2 (*lietadlom*) одлiтáти

odlev -u *m* одлив, убыток *m*; ~ pracovných sil убыток робóчої силы

odležan//ý одлежáный; ~é jablká одлежáны ябкa; ~é víno одлежáне винó

odlež//at' -í -ia *dok.* одлежáти; nechať *al. dat'* нечо ~ охабити áбо дати даштó одлежáти; nechať mäso ~ дати мясу одлежáти

odlež//at' sa -í sa -ia sa *dok.* одлежáти ся; jablká sa ~ali ябкa одлежáli ся

odlež//ať (si) -í (si) -ia (si) dok. одлежати (собі); ~ si nachladnutie одлежати або вылежати (собі) нахолоджіня; ~ si dva týždne вылежати або одлежати (собі) два тиждні

odliat' odleje odlejú *dok. v rôzn. význ.* одляти; ~ vodu z vedra одляти воду з ведра; ~ trochu vína одляти трошечки вина; ~ zvon, sochu одляти дзвін, соху

odliat//ok -ka m одливок; bronzový, sadrový ~ бронзовый, гипсовый одливок

odliep//ať -a -ajú nedok. одклеевати, одліплєвати, одліпляти

osliep//ať sa -a sa -ajú sa nedok. 1 одклеевати ся, одліплєвати ся 2 *pren.* одривати ся, одставати

odlietať, odletúvať, odlietavať p. odletovať'
odlievac//í tech. одливаючи́й, одливный; ~ia forma одлива́юча форма

odlievač -a m одли́вач

odliev//ať -a -ajú nedok. v rôzn. význ. одли́вати; ~ mlieko z hrnca одли́вати мо́локо з кайстро́ны або го́рнця; ~ sochu одли́вати соху або па́мятник

odliezť odlezie odlezú *dok.* одлі́зти, оды́йти
odliš//it' -í -ia dok. одли́штити, розли́штити, ді́ференцо́вати

odliš//it' sa -i sa -ia sa dok. od koho, čoho одли́шити ся, ста́ти не та́ким як *xmo, што*; ви́ділити ся, ді́ференцо́вати ся; *chcela sa ~ od ostatných* она́ хоті́ла ви́ділити ся од ін́ших

odlišn//ý одли́шний, ін́ший, іна́кший, дру́гий, не та́кий; ~ názor ін́ший або дру́гий або одли́шний по́гляд; ~á povaha ін́ший або дру́гий ха́рактер; ~á farba і́нша або дру́га фа́рба

odliš//ovať -uje -ujú nedok. одлишо́вати, розлишо́вати, ді́ференцо́вати

odliš//ovať sa -uje sa -ujú sa nedok. одлишо́вати ся, розлишо́вати ся, ді́ференцо́вати ся, рі́знити ся

odliv -u m v rôzn. význ. о́длив; příliv a ~ при́лив і о́длив; ~ revolučnej vlny о́длив револю́ційної во́лны, упа́док револю́ції

odlom//it' -í -ia dok. одла́мати, одло́мити

odlom//ok -ku m одло́мок

odlož//it' -í -ia dok. 1 одло́жити, по́ложити на́бік; ~ knihu, pero одло́жити кни́жку, пе́ро 2 зняти, да́ти зо се́бе або до́лов; ~ kabát, klobúk зняти ка́бат, ка́лап 3 одло́жити; ~ peniaze na dovolenku одло́жити пі́ня-зі на доволе́нку 4 одло́жити, одда́лити, одро́чити; ~ svadbu, cestu одло́жити сва́дбу, до́рогу або пу́тованя

odľúb//it' -i -ia dok. 1 *koho komu* одлю́бити, одлудити; лю́бовє́в одве́сти 2 *koho, čo* перестáти лю́бити

odľúb//it' sa -i sa -ia sa dok. hovor. перестáти лю́бити ко́го

odlúčený одді́лений, осамоче́ний, одлуче́ний, одто́ргнутый од да́чого; *žiť ~ od rodiny* жы́ти одто́ргнутым од ро́дины, жы́ти одлуче́ным од ро́дины

odlúč//it' -í -ia dok. 1 *koho od koho, čoho* одді́лити, одто́ргнути, одорва́ти ко́го од ко́го, чо́го; розді́лити, розлучі́ти ко́го з *кым, чім*; ~ od rodiny одорва́ти од ро́дины 2 (*mláďa*) одлучі́ти або одня́ти плéкати, перестáти плéкати (*ďitiny*)

odlúč//it' sa -i sa -ia sa dok. od koho, čoho 1 одді́лити ся, одлучі́ти ся; *krava sa ~ila od stáda* ко́рова оді́лила ся од ста́да 2 (*rozlúčiť sa*) розы́йти ся, розлучі́ти ся з *кым*

odlučiteľn//ý одді́люючи́й; ~á predpona *gram.* одді́люючий пре́фікс

odlučn//é -ého s одлұ́чне, при́да́вок к ви́платі (*за робо́ту, ви́жа́дуючу да́якый час прожыва́ти окре́ме од ро́дины*)

odluč//ovať -uje -ujú nedok. 1 *koho od koho, čoho* одрива́ти ко́го од ко́го, чо́го; розді́ляти, розлуча́ти ко́го з *кым, чім* 2 (*mláďa*) однимáти, одлуча́ти, перестáти плéкати (*ďitiny*)

odluč//ovať sa -uje sa -ujú sa nedok. od koho, čoho 1 одді́лєвати ся, одді́ляти ся, одто́рговати ся 2 (*rozlučovať sa*) ро́сходити ся, розлұ́човати ся, розлуча́ти ся з *кым*

odľud -a m pejor. самота́рь, одлю́дник, чуда́к

odluk//a -y ž oddіліня, розділіня, розлучіня; ~ cirkvi od štátu oddіліня цёрквы од державы
odlúp//at' -e -u *dok.* čo z čoho одлупати
odlúp//it' -i -ia *dok.* čo z čoho одлупити, здёрти; ~ kôru zo stromu здёрти або обдёрти кору з дёрева або зо ствóла
odlup//ovat' -uje -ujú *nedok.* čo z čoho одлуповати, здерати; одторговати
odmagnetiz//ovat' -uje -ujú *dok.* fyz. одмагнетизовати, розмагнетизовати
odmal//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 одмалёвати, одписати, зробити копію; ~ obraz одмалёвати або зробити копію образу 2 намалёвати, написати; dať sa ~ дати намалёвати ся, дати намалёвати свій портрёт; ~ dieťa намалёвати портрёт дітини
odmask//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok. hovor.* одмасковати ся, одгрімовати ся
odmastn//it' -i -ia *dok.* одмастнити
odmastňovač -a *m odb.* одмастнююча річ
odmastň//ovat' -uje -ujú *nedok.* одмастнёвати
odmašir//ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* одмашіровати; одыйти, машіруючі
odmäk -u *m* одмяк, одмякнута
odmen//a -y ž одмініна, нагороджіня; peňažná ~ піняжна одміна; ~ za dobrú prácu одміна за добру роботу
odmen//it' -i -ia *dok.* одмінити, нагородити, преміювати
odmen//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 кому за čo одмінити ся ко́му за *што*, одвдячіти ся, одплатити ся ко́му за *што* 2 *hovor.* дати погощія, погостити
odmeň//ovat' -uje -ujú, **odmieň//at'** -a *nedok.* нагороджовати, преміювати
odmeň//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* кому за čo одплáčовати ко́му за *што*, дяковати ко́му за *што*
odmeran//ý 1 одміряный, розміряный, міряный (*крок i т. п.*) 2 стриманий, стримуючий, холóдный, стрóгый, невитавый; ~ pohľad холóдный погляд або візор; ~é správanie стримане поведжіня

odmer//at' -ia -ajú *dok.* одміряти, зміряти, виміряти; ~ dĺžku, šírku, výšku, hrubku *niečoho al. niekoho* зміряти довшку, шырку, вышку, гру́бку дачóго або дакóго; ~ dva metre látky одміряти два мэтры полóтна; ~ chorému teplotu зміряти хворóму теплоту • ~ niekoho očami, pohľadom зміряти дакóго очами або поглядом
odmeriav//at' -a -ajú *nedok.* одмірёвати; міряти; вимірёвати
odmerk//a -y ž одмірка (для *tekúčix i sypúcix vecí*)
odmet//at' -á -ajú *nedok.* одмітати, змітати (*mimlós*); ~ sneh spred domu одмітати сніг спéред дóму
odmieň//at' -a -ajú *nedok.* одмінёвати, нагороджовати, преміёвати
odmieň//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 кому за čo одплáčовати ся ко́му за *што*, одвдячіти ся ко́му за *што* 2 *hovor.* давати погощія
odmiesť odmetie odmetú *dok.* одмести, змести (*mimlós*); ~ smeti, sneh, одмести смітя, сніг
odmiet//at' -a -ajú *nedok.* 1 *čo i bezpredm.* одмітати *што*, зрікати ся чóго 2 (*návrh, ротос ap.*) одмітати *што*, зрікати ся чóго 3 *koho* одказовати ко́му, не хотіти зробити дакóму даштó
odmietav//ý 1 одміта́вый, негати́вный; ~ pohyb одміта́вый гест; ~á odproved' негати́вна одповідь 2 непристúпный, недружелюбный, невитавый, холóдный; ~ človек непристúпный або невитавый чоловік; ~é správanie недружелюбне поведжіня
odmiet//nut' -ne -nu *dok.* 1 *čo i bezpredm.* одмітнути, одшмарити *што*, зречі ся чóго; ~ návrh одмітнути пропозицію; ~ ротос зречі ся помóчі, одмітнути поміч 2 *čo* одмітнути, замітнути, несхвалити; ~ žiadosť одмітнути просьбу; ~ obvinenie замітнути обвініня 3 *koho* одмітнути ко́му
odmín//ovat' -uje -ujú *dok.* одміновати

odmlč//ať sa -í sa -ia sa *dok.* **1** замовкнути, затихнути, стихнути, замовчати, перестати бісідовати *або* говорити; *~al sa* на chvíľu а знова začal hovoriť на кърто замовкнув і зно́ва заговорив *або* зачав говорити **2 pren.** замовкнути, стихнути; *~aný básnik* замовкнутый поёт

odmlieť odmlie odmlú *dok. expr.* одмолóти; *~ úlohu* одмолóти задáчу

odmocnen//ec -са *m mat.* підкорінёве чísло
odmocnin//a -у *ž mat.* кóринь *m*; *druhá ~* квадратный кóринь, кóринь другого стýпня; *tretia ~* кубічний кóринь, кóринь третёго стýпня

odmocn//iť -і -ia *dok.* **1 mat.** náйти кóринь *даякóго чísла* **2** ослабити, зменшыти; *~ účinok* не́чо́го ослабити діяня да́чо́го

odmocniteľ -а *m mat.* указáтель *m* кóриня

odmocň//ovať -ује -ujú *nedok.* **1 mat.** náйти кóринь **2 pren.** ослабляти, змёншовати

odmodl//iť -і -ia *dok.* одмодлити; *~ hriechy* одмодлити грíхы

odmodl//iť sa -і sa -ia sa *dok.* одмодлити ся, помолити ся, прочітáти молитву

odmok//núť -не -nú *dok.* **1** насякнути водóв, звóлгнути, навóлгнути **2 (o známke, nálepke)** одклеіти ся, одліпити ся

odmont//ovať -ује -ujú *dok.* одмонтовáти, демонтовáти *nedok., dok.*, розобрáти; *~ stroje* демонтовáти машыны; *~ koleso* зняти кóлесо

odmontúv//ať -а -ajú *nedok.* одмонтовáти, демонтовáти *nedok., dok.*

odmor//iť -і -ia *dok. odb.* знешкоднити, одморити, одстранити; *~ terén* знешкоднити *або* одморити місцёвість

odmor//ovať -ује -ujú *nedok. odb.* знешкоднёвати, одстранёвати, одморёвати *nedok., dok.*

odmo//tať -ce/-tá -cú/-tajú *dok.* розмотáти

odmotáv//ať -а -ajú *nedok.* розмóтовати

odmraz//iť -і -ia *dok.* одморозити, розморозити; *~ ovocie, mäso* розморозити овоцину, мясо

odmraz//ovať -ује -ujú *nedok.* розморóжовати, одморóжовати

odmršť//iť -і -ia *dok.* одшмáрити; одмі́тнути, зашмáрити

odmrz//núť -не -nú *dok.* **1** одмёрзнути; *prsty mu ~li* пáлці ёмý одмёрзли **2** розмёрзнути; *sklá na oblokoch ~li* скла на óблаках *або* óкнах розмёрзли

odmyk//ať -á -ajú *nedok.* одмыкáти, одперáти, одоперáти

odmysl//ieť si -і si -ia si *dok.* чо́ одмыслити собі, не брáти до увáгы, зречі ся чо́го

odnárodn//iť (sa) -і (sa) -ia (sa) *dok.* однароднити ся, денаціоналізováти ся *nedok., dok.*

odnárodnovac//í однарóднючий, денаціо-налізáчний; *~ie snahy* однарóднючі снажіня

odnáš//ať -а -ajú *nedok.* чо́ **1** односити **2** доплáчовати, не́сти кáру за што

odňať odníme odnímu *dok.* чо́ кому, чо́му одняти, взяти, одобрáти *што у кóго, чо́го*

odnauč//iť -і -ia *dok.* одучіти

odnauč//iť sa -і sa -ia sa *dok.* одучіти ся, одвыкнути

odnedávna *prisl.* однедáвна, од недáвних часів, од недáвного часу

odnechc//ieť sa -е sa *dok. neos. кому чо́го і s neurč.* стратити охóту, інтерес к да́чо́му; *~elo sa mu večerať* ёмý не хотіло ся вечёрати, він не хотів вечёрати
odniekade, odniekadial', odniekial' zám. prisl. оддаóдки, óдкысь-то

odniesť odnesie odnesú *dok.* чо́ **1** одне́сти; *~ knihu do knižnice* одне́сти книгу до бібліотéкы; *~ peniaze do sporiteľne* одне́сти пінязі до шпорітёлні **2** доплáтити, понéсти кáру за што

odniesť si odnesie si odnesú si *dok.* одне́сти (з собóв), взяти (собі); *~ si niečo na pamiatku* взяти собі даштó на пáмятку, одне́сти (з собóв) даштó на пáмятку • *~ si hanbu* одне́сти собі гáньбу; *odniesol si to* він одніс собі за тотó, він поплатив ся за тотó

odnikade, odnikadial', odnikial' prisl. ни-одкы

odnímlať -a -ajú *nedok.* *čo komu, čomu* однімати, одбірати *што у ко́го, чо́го*
odnosliť -í -ia *dok.* односити, переносити, перенести; ~ *veci do vozňa* переносити *вещі або річі до вагона*

odnova prisl. зно́ва, на́ново, зась

odnož -e ž *bot.* выгонок, (коринёвый) выросток

odnožliť -í -ia *dok. bot.* дати выгонки *або* выростки

odnožovanlie -ia *s bot.* розмноження рослин выгонками *або* выростками

odo p. od

odoberlať -á -ajú *nedok.* **1** *čo komu, čomu* одо́берати, однімати *што у ко́го*; *lišati kógo, što chógo*; ~ *rôde živiny* одо́берати з́емли виживы ; ~ *trochu múky* одо́брати *або* одсыпати трошечки муки **2** *čo (peniaze za niečo ap.)* доставати, прийма́ти **3** *koho hovor.* бра́ти до арма́ды *або* за во́яка **4** *čo* доставати на обі́днávку, одо́берати; ~ *poviny, časopis* одо́берати новинки, журна́л *або* часо́пис

odoberlať sa -á sa -ajú *sa nedok.* **1** *kam* одо́берати ся, одходити **2** *od koho* одо́берати ся *од ко́го*, росходити ся *або* роставати ся з *кым*

odobierka -u ž **1** одбе́раня, розлучі́ня **2** сму́точна співа́нка (*на по́грібі i m. n.*)

odolbrať -berie -berú *dok.* **1** *čo komu, čomu* одо́брати, одняти *што ко́му*; *lišyti kógo, što chógo*; ~ *darcovi krv* одо́брати дарую́чому кров **2** *čo (peniaze za niečo ap.)* достати, прияти **3** *koho hovor.* взяти до арма́ды *або* за во́яка *або* ку во́йску

odolbrať sa -berie sa -berú *sa dok.* **1** *kam* одо́брати ся, одыйти **2** *od koho* розлучи́ти ся, розыйти ся з *кым*

odolhnat' -ženie -ženú *dok.* одогна́ти, выгнати *aj pren.*; ~ *psa, muchu* одогна́ти пса, му́ху; ~ *smutné myšlienky* выгнати смутны дум́ки

odohrlať -á -ajú *dok. šport.* зорпа́ти (*zánac i m. n.*)

odohrlať sa -á sa -ajú *sa dok.* ста́ти ся, пригото́дити ся

odokryť p. odkryť

odollať -á -ajú *dok. čomu, komu i bezpredm.* вытрати́ти *што*, не піддати ся *ко́му, чо́му*; ~ *útokom* вытрати́ти ата́ку; ~ *rokušeniú* не піддати ся *або* не підля́чи поку́шню

odolný вытрімлюю́чий, зда́тний, імун́ний; ~ *človek* зда́тний чоло́вік; *dieťa* ~é *proti infekcii* діти́на імунна проті́в інфе́кції; *obilniny* ~é *proti mrazu* моро́зувытрімлюю́чі зёрна *або* зерновы култу́ры

odomknúť -ne -nú *dok.* одомкну́ти, отво́рити, одпе́рти

odomyklať -á -ajú, **odomkýnlať** -a -ajú, **odmyklať** -á -ajú *nedok.* одмы́кати, отво́рять, одпи́рати

odolpáť, odolpnúť -pne -pnú *dok.* одопну́ти, розопну́ти, роскапча́ти; ~ *gombičku* роскапча́ти го́мбічку; ~ *vozeň* одопну́ти ваго́н

odopierlať, odpierlať -a -ajú *nedok. čo komu, s neurč. i bezpredm.* попере́ти, одмі́товати, одрі́кати *ко́му i чім*; ~ *poslušnosť* одрі́кати *або* одка́зовати слуха́ти ся *або* покоря́ти ся

odopierlať si -a si -ajú *si nedok.* *čo* зрі́кати ся *чо́го*, одмі́товати *што*

odopinlať -a -ajú *nedok.* одпина́ти, поспина́ти, роска́пчовати

odolprieť -prie -prú *dok. čo komu, s neurč. i bezpredm.* одмі́тнути *ко́му в чім*; ~ *niekomu* ромос одмі́тнути да́кому помі́ч; ~ *plniť povinnosti* одмі́тнути повни́ти пови́нності

odolprieť si -prie si -prú *si dok.* *čo* одмі́тнути *што*, одрі́кну́ти собі́ *што*

odosiellať -a -ajú *nedok.* посыла́ти, одосыла́ти

odosielateľ -a *m* одсыла́тель *m*

odoslat' -šle -šlú *dok.* посла́ти, одосла́ти; ~ *balík* посла́ти ба́лик *або* паку́нок *або* па́клик

odosobnený індіферентний, неутра́льний, об'єктивний, справедливий

odosobn//it' sa -i sa -ia sa *dok.* знати бути об'єктивним, збавити ся суб'єктивності

odostiel//at' -a -ajú *nedok.* стелити (*пó-сміль*)

odostier//at' -a -ajú *nedok.* одтягну́ти, одгорну́ти (*фipгáнт' i m. n.*)

odol//stlat' -stelie -stelú *dok.* постелити; ~ *postel'* постелити по́стіль

odol//strieť -strie strú *dok.* одтягну́ти, одгорну́ти; ~ *záclonu* одтягну́ти áбо одгорну́ти *фipгáнт'*; ~ *oblok* одтягну́ти *фipгáнт'* з о́кна//о́блака

odovzdane з одда́носте́в, з по́кóров, по́кірні; *znášať* не́що ~ по́кірні терпі́ти да́што

odovzdaný одда́ний, по́кірний • ~ *do vôle osudu* *hovor.* по́кірний до́лі

odovzd//at' -á -ajú *dok.* 1 здати, оддати; ~ *zbrane* здати збрáні; 2 оддати, передати; вручі́ти; ~ *pozdrav* передати по́здоровлі́ня; ~ *list* оддати áбо вручі́ти пи́сьмо

odovzd//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* *čomu, komu* оддати ся, піддати ся, підлячі́; ~ *sa prijíť* піддати ся п'я́нству; ~ *sa spáňku* підлячі́ сну • ~ *sa do vôle osudu* *hovor.* по-корити ся до́лі

odovzdáv//at' -a -ajú *nedok.* 1 здава́ти 2 (*list ap.*) оддава́ти, передава́ти; вруча́ти

odovzdáv//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* *čomu, komu* оддава́ти ся, передава́ти ся, підлячі́

odôvodnen//ie -ia s до́каз, а́ргумента́ція; ~ *žiadostí* а́ргумента́ція пожа́дована́; ~ *rozsudku* до́каз ве́рді́кту áбо ро́ссу́джі́ня

odôvodnený до́казова́ний, а́ргументова́ний

odôvodn//it' -í -ia *dok.* до́каза́ти, а́ргументова́ти *nedok. dok.*

odpad -u *m* 1 опада́ня; ~ *listia* опада́ня ли́стя 2 о́дпад, смі́тя; ~ *materiálu* о́дпад ма́теріалу; *výrobný* ~ ви́робний о́дпад 3 о́дток, водо́сток; кана́ліза́ція; *prečistiť* ~у про́чисти́ти кана́ліза́цію; *vypúšťať vodu do* ~у ви́пуща́ти во́ду до о́дтоку

odpad//at' -á -ajú, **odpadáv//at'** -a -ajú, **odpadúv//at'** -a *nedok. v rôzn. význ.* опада́ти; *koncovka* ~á *gram.* за́кончі́ня áбо флѣ́ксія опа́дають áбо счѣ́зать; *vyučovanie* ~á уро́кы опа́дають

odpadkov//lý 1 недобро́ряко́стный, не-потре́бний, опадо́вый, недóбрый; ~é *ovocie* опадо́ва ово́цина; ~ *materiál* недобро́ряко́стный áбо опадо́вый ма́теріал 2 на смі́тя, на о́дпад; ~ *kôš* ко́шик на папі́ря; ко́шик на смі́тя

odpadlík -a *m* одсту́пник, рене́гáт, зра́дник

odpad//núť -ne nú *dok.* 1 о́дпа́сти; одвали́ти ся; ~ol *z ruže* *kvet* о́дпáв з ру́жы кві́т 2 (*umiznúť*) счѣ́знути, змі́знути, о́дпа́сти; *vyučovanie* ~lo *hovor.* уро́кы о́дпа́ли 3 (*omdliet'*) омдлі́ти, о́дпа́сти 4 (*padnúť v boji*) у́па́сти, за́гинути в бо́ї • ~ol *mi od srdca* він о́дпáв мі од се́рдця, я є́го ви́шма́рила зо се́рдця; ~ol *mu kameň al. balvan* зо *srdca* є́му ка́мінь з ду́шы звали́в ся, у не́го го́ра з плеч звали́ла ся; *išlo jej srdce* ~ се́рдце у не́й розрива́ло ся; ~la *mu chuť* *od toho al. na to*, ~la *mu chuť* *to robiť* у не́го про́па́ла о́хо́та то́то робити; *všetko mu* ~lo *od chuti* вшы́тко є́му на́до-ї́ло

odpad//ok -ku *m obyč. v mn. č.* ~ky о́дпа́дки, смі́тя; *zber* ~kov збе́ра́ня о́дпа́дків; *zužitkovanie* ~kov ви́жу́ыва́ня о́дпа́дків áбо смі́тя

odpadov//lý 1 опадо́вый; ~á *jaма* опадо́ва *яма* 2 опадо́ва во́да; ~ *materiál* опадо́вый ма́теріал

odpáj//at' -a -ajú *nedok.* 1 о́дпо́єва́ти 2 *el. tech.* ви́пина́ти

odpáj//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* одді́ляти ся, одбива́ти ся, одрыва́ти ся; о́дпо́єва́ти ся

odpál//it' -í -ia *dok.* 1 одби́ти, одра́зити; ~ *loptu* *expr.* одби́ти ло́пту 2 ви́стрі́лити, ви́конати ви́стрі́л; ~ *raketu* ви́стрі́лити раке́ту 3 *hovor. expr.* ско́ро оды́йти, о́дпа-лити, змі́знути, стра́тити ся, змы́ти ся

odpal//it' si -í si -ia si *dok.* при́палити, при́ку́рити (*од ці́гаре́мні*)

odpaľovac/í одпáлюючий, шартóвый; ~ie rampу шартóвы рáмпы; ~ie základne ракетодрóм

odpaľ//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 (*loptu ap.*) одбивáти, одражáти 2 выстрéлэвати, проводити выстрéл 3 *hovor. expr.* скóро одыйти, одпалити, змíзнути, стратити ся, змыти ся

odpaľ//ovat' si -uje si -ujú si *nedok.* одпáлэвати, прикурэвати (*од цíгарéмни*)

odpar -u *m* одпáрэвaня; ~ vodu одпáрэвaня вóды

odpár//at' -a -ajú *dok.* одпорóти (*пукáв i m. n.*)

odparent//ovat' -uje -ujú *dok. koho, čo hovor. expr.* одстранити, лiквiдовáти кóго, што, збáвити ся кóго, чóго

odpar//it' -í -ia *dok.* одпáрити, выпарити; ~ vodu одпáрити вóду

odpar//it' sa -í sa -ia sa *dok.* одпáрити ся, выпарити ся

odparivos//t' -ti ž *odb.* одпáрэвaня, выпáрэвaня, спосóбность одпáрэвaти ся

odpark//a -y ž *odb.* одпáрэвaч, одпáрюючий мехáнiзм

odparovac/í одпарюючий, выпарюючий; ~ia plocha площáдка выпáрэвaня

odparovač -a *m tech.* одпáрэвaч, одпáрюючий мехáнiзм

odpar//ovat' -uje -ujú *nedok.* одпáрэвати, выпáрэвати

odpar//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* одпáрэвати ся, выпáрэвати ся

odpá//sat' -še -šu *dok.* одпасáти, зняти (з пácy); ~ zásteru одпасáти фáртух; ~ remeň одпасáти рéмiнь, зняти рéмiнь, распасáти ся; ~ šablňu одпасáти шáблю

odpásť odpasie odpasú *dok. expr.* 1 *čo* стратити, посiяти, посъяти; ~ knihu стратити книгу 2 *koho (zabiť)* зáбити, одпáвити

odpečať//it' -í -ia *dok.* распечáтати, отворити

odper//ovat' -uje -ujú *dok. tech.* одперовáти; ~ auto одперовáти áвто

odpich¹ -u *m* 1 (*otvor vysokej pece*) óтвор 2 выпушáня (*тавіня*); ~ surového železa,

liatiny выпушáня сурóвого желiза, чугуна з высóкого пéца

odpich² -u *m šport.* (*pri lyžovaní, behu ap.*) одпiхнутя, одразiня

odpich³ -u *m stroj.* (*meracia pomôcka*) калiбромéтер, калiбромiр

odpich//núť¹ -ne -nú *dok. hut.* выпустити (*тавіня*)

odpich//núť² -ne -nú *dok. tech. slang.* одмiряти цiркулём-вымiрэвaчом (*оддалéность*)

odpich//núť sa -ne sa -nú sa *dopk. šport.* одразити ся (*лiжáрьскыма náлицыма*)

odpichovadl//o -a *s tech.* цiркуль-вымiрэвaч *m*

odpij//at' -a -ajú *nedok.* одпивáти

odpil//it' -í -ia *dok.* одпилити

odpínat' *p. odpínat'*

odpis -u *m* 1 *fin.* списовaня, списáня (*задовжéности*) 2 *účt.* амортизáция 3 кóпия, дупликáт; ~ článku кóпия статi

odpí//sať -še -šu *dok.* 1 *komu čo i bezpredm.* одповiсти (писéмни), написáти 2 *čo* переписáти, одписáти што, зробити кóпию з чóго 3 *čo z čoho fin.* списáти; ~ nedobytne pohľadávky списáти безнадiйну задовжéность; ~ časť hodnoty domu списáти часть цiны дóму

odpisk//at' -a -ajú *dok.* одпискати; ~ gól, koniec zápasu šport. одпискати гол, кóнець gry

odpis//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *komu čo i bezpredm.* одписовати, одповiдáти (писéмни), писáти 2 *čo* переписовати, списовати што, робити кóпию з чóго 3 *čo z čoho fin.* списовати (*довг i m. n.*)

odpiť odpíje odpijú *dok.* одпити; ~ z pohára одпити з пóгара; ~ (z) vína, mlieka одпити (з) винá, молóка

odplác//at' -a -ajú *nedok.* одплáчáти, одплáчовати

odplaš//it' -í -ia *dok.* 1 одполошáти; одстрáшыти; одогнáти; ~ vranу одогнáти ворóны 2 *pren.* одогнáти, выгнати; ~ myšlienku одогнáти дýмку áбо мышлiня

odplat//a -у *ž* одплáта, одміна; рéванш, помщiня, трест

odplat//it' -í -ia *dok. кому* чо одплатити, помстити ся; одвдячiти ся *кóму за што*; ~ за urážku одплатити ся *áбо* помстити ся за уражiня

odplat//it' sa -í sa -ia sa *dok. кому, чóму за чо, čím* одплатити; ~ sa nevďačnosťou за ротос одплатити невдячностѣв за помiч

odpláv//at' -a -ajú *dok.* одплáвати; минути

odplav//it' -í -ia *dok.* одплáвити, змыти, знести (*водóв*); *dažde* ~li *pôdu* доджi одплáвили *áбо* змыли зéмлю

odplav//it' sa -í sa -ia sa *dok.* одплыти; уплинути, минути ся

odplaz//it' sa -í sa -ia sa *dok.* одплáзити ся, одлiзти

odpl'//ut' (si) -uje (si) -ujú (si) *dok.* одплюнути (собi), сплюнути

odpl'úv//at' -a -ajú *nedok.* одплювати, сплювати

odplyn//it' -í -ia *dok.* одплiнити

odplynovač -a *m tech.* заряджiня на одплiнѣваня

odplynovať p. odplynit'

odpočinkov//ý одпочiнковýй; ~á *literatúra* легká *áбо* забáвна лiтератýра; ~á *poloha tela* розложiня тiла при одпочiнку

odpočin//ok -ku *m 1* одпочiнок; *telo* potrebuje ~ тiлу потрібен одпочiнок, тiлу трéба одпочiнути; *vegetačný* ~ *biol.* вегетáчний одпочiнок, перiод покóя **2** пéнзи́я; *odísť* на ~ одыйти на пéнзи́ю

odpoči//núť si -nie si -nú si *dok.* одпочiнути (собi), оддыхнути (собi)

odpočít//at' -a -ajú *dok. 1* чо, *koho* одрахóвати, прорэхóвати; ~ *peniaze* одрахóвати пiнязi; ~ *hráčov* одрахóвати грáчiв **2** чо *od čoho* одрахóвати *што* iз чо́го; одрахóвати, одняти

odpočítav//at' -a -ajú *nedok. 1* чо, *koho* одрахóвóвати, зрахóвóвати **2** чо *od čoho* одрахóвати *што* iз чо́го; одберáти, однимáти

odpočívadl//o -a s **1** дiван, *řavč* **2 stav.** сходóва площáдка

odpočívár//eň -ne *ž* одпочiвáльня, хыжа для одпочiнку

odpočív//at' -a -ajú *nedok.* одпочiвати, оддыхáти *aj pren.*; *stroj* ~a машына одпочiвать • ~ на *vavrínoch expr.* одпочiвати на вавринах

odpočúvací: ~ *prístroj* заряджiня на підслýхованя

odpočúv//at' -a -ajú *nedokj. dok.* підслýховати/пiдслýхати; ~ *telefonické rozhovory* пiдслýховати телефонiчну бiсiду

odpochod//ovať -uje -ujú *dok.* одыйти, машiрýючи; одмашiрóвати

odpoj//it' -í -a *dok.* одпоiти; ~ *vozne* одпоiти вагóны **2 el. tech.** одпоiти, выпнути; ~ *elektrické vedenie* одпоiти електричны дрóты

odpoj//it' sa -í sa -a sa *dok.* одпоiти ся, оддiлити ся, одбити ся, одорвáти ся (*od grúpy i m. n.*)

odpojovač -a *m el. tech.* одпóѣвач, выпинач, распóѣвач

odpojovať p. odpájať

odpojovať sa p. odpájať sa

odpoludňajš//í пообiднийшýй, пообiдний, пополуднѣвый; ~ *spánok* пообiдний спáнок; ~ie *predstavenie* пообiднийше представлiня, пообiднийшýй спектакель

odpoludnia *prísl.* попóлiдни, по обiдi, в дрýгiй половинi дня

odpoludni//ie -ia s попóлiдни, пообiднийшýй час

odpoly *prísl.* наполовину

odpomáhl//at' -a -ajú *nedok. čómu* помагáти одстранити *што*, одпомóчi

odpol//môcť -môže -možu *dok. čómu* помóчi одстранити *што*; ~ *nedostatkem* помóчi одстранити недостáтки

odpor -u *m 1* óдпiр, протiвiня, протiводiяня; *postaviť* sa на ~ поствити ся на óдпiр, дати óдпiр; *naraziť* на ~ стрiтити протiводiяня, достáти óдпiр; *zlomiť* ~ *niekoho* зломити дачiй óдпiр; *bez* ~у без óдпору, не протiвити ся **2 práv.** протéст; *podat'* ~ подати протéст **3** антiпáтия, авэрзiя; *robiť*

niečo s ~om робити даштó з авёрзіёв;
vzbudzovať ~ выклікаваці авёрзію **4** fyz.
одпір; ~ vzduchu, vody, prostredia одпір
вóздуху, вóды, о́кружіння; ohmický ~ el.
tech. омíчний одпір **5** el. tech. одпір

odporca -u **m** **1** протівник, неприяте́ль **2**
práv. одповіда́ючий, одповідник

odporný протівный, антипа́тíчний, не-
прия́тний, прикрьй

odporovacia **1** gram. протіста́вний,
одпору́ючий, адверза́тíвний; ~ vzťah
протіста́вны або одрору́ючі або
адверза́тíвны одноші́ня; ~ie spojky
протіста́вны або адверза́тíвны злу́ч-
ники, ~ie súvetie протіста́вне зложено-
приря́дне речі́ня **2** práv. протéстный; ~ie
grávo пра́во подати протéст; ~ia žaloba
протéстна жа́лоба

odporovať -uje -ujú *nedok.* **1** *bezpredm.*
i komu, čomu вcперáти cя, протівити cя,
протестова́ти, протіворечі́ти, опоновáти
2 *komu, čomu prep.* кла́сти одпір, протівити
cя, перекóновати

odporúčanie -ia **s** рекоменда́ція, ре-
коменда́чне письмо, ра́да

odporúčať -a -ajú *nedok.* рекомендо́вати,
ра́дити

odporúčať sa -a sa -ajú sa *nedok.* **1**
komu рекомендо́вати cя, дожа́довати cя
охоро́ны дако́го **2** (*lúčiť sa*) проща́ти cя,
одобера́ти cя (при одхóді)

odporúčiti -i -ia *dok.* рекомендо́вати,
пора́дити

odpoveď -de **ž** одповідь; vyhýbavá ~
одклóнююча одповідь; dať ~ дати одповідь,
одповісти; žiadať, čakať (na) ~ пожа́довати,
че́кати (на) одповідь • *ostal dĺžen* ~ зоста́в
довже́н одповісти, він не одповів

odpovedať ¹ -á -ajú *nedok. bezpredm.*
i komu, čomu одповідáти; ~ на otázku,
на pozdrav одповідáти на вопрóс, на
pozdrávkaňa; ~ z matematiky одповідáти
з матемáтики

odpovedať ² -vie -vedia *dok.* одповісти,
дати одповідь

odpozorovať -uje -ujú *dok.* прослі́довати,
выме́рьковати

odpracovať -uje -ujú *dok.* одроби-
ти; ~ zmenu одробити змíну; ~ určený
počet hodín одробити визначене або
опреде́лене чі́сло го́дин

odpracovávať -a -ajú *nedok.* одрабля́ти
odpradáva *prísl.* одпрада́вна, зда́вна,
з незапа́мятних часі́в

odpraskať -á -ajú *dok.* одпра́скати;
glazúra ~ala глéйта одпра́скала

odprašiti -i -ia *dok. hovor. expr.* **1** *koho*
одогна́ти, выгна́ти **2** (*ujst'*) скóро одыйти,
уйти, змíзнути

odprašovať -uje -ujú *nedok.* выпорó-
шовати, вытре́повати (пóрох)

odprať -ce -cú *dok.* **1** чо́ одпрятати; взяти;
~ zo stola одпрятати зо сто́ла **2** *koho hovor.*
expr. одстранити ко́го, зба́вити cя ко́го; ~
soka одстранити сопе́рника • ~ niekoho zo
sveta спрятати, ліквідова́ти дако́го

odprať sa -ce sa -cú sa *dok. hovor. expr.*
спрятати cя, побра́ти cя, одыйти

odpratávať, **odpratúvať** -a -ajú *nedok.*
1 чо́ спрячовати, одобрáти cя, одыйти
2 *koho hovor. expr.* одстранё́вати,
увóлнё́вати, препущáти ко́го, зба́вовати
cя од ко́го

odpraviť -i -ia *dok.* **1** (*zavraždiť*) за́бити,
заві́сити **2** (*vyhnať*) выгна́ти, одогна́ти,
вышма́рити

odpraviť sa -i sa -ia sa *dok.* за́бити
cя, закінчі́ти жы́вот самоуби́вством,
покінчі́ти з жы́вотом

odpredaj -a **m** прóдай, одпродáня дачо́го
odpredať -á -ajú *dok.* продати, одпрода-
ти, збы́ти cя

odpredávať -a -ajú *nedok.* одпродавáти,
продавáти, збы́вати cя

odpredu *prísl.* спéреду

odprevadiť -i -ia *dok.* одпрова́дити; пре-
прово́дити • ~ niekoho na poslednej ceste
одпрова́дити дако́го на послі́дній дорóзі

odprevádzati -a -ajú *nedok.* одпрова́джати;
препрова́джати

odprisahl//at' -á -ajú *dok.* *čo i bezpredm.* од-присягнути, потвердити присягов *што*; ~ *vernosť* одприсягнути вірність

odpros//it' -í -ia *dok.* *koho* одпросити, попросити пробачіння у *кого*

odpud//it' -í -ia *dok.* одпудити, вигнати, одогнати, загнати

odpudiv//ý одпуджуючий, неприємний; ~ *výzor* одпуджуючий вигляд; ~á *silá fyz.* центробіжна сила

odpudz//ovať -uje -ujú *nedok.* одпуджувати, виганяти, одганяти, заганяти; *tento človek ma ~uje* той чоловік мене одпуджує

odpudz//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok. fyz.* одпуджувати ся, одбивати ся

odpudzujúci одпуджуючий, одбиваючий; неприємний, брудний

odpuch//núť -ne -nú *dok.* одпхнути, стра-тити опухлину

odpust//it' -í -ia *dok.* *komu* *čo* одпустити *кому* *што*; ~ *niekomu* *vinu* одпустити *дакому* *вину*; ~ *niekomu* *trest* одпустити *дакому* *покарання*; *nemôžem ti to ~* я не можу тобі *тотό* одпустити

odpust//it' si -í si -ia si *dok.* *čo* одпустити собі, зречі ся *дачого*, одречі ся *од чого*; *neodpustil si zlomyselnú poznámku* він не одпустив собі *єхидну* *позначку*

odpustk//y -ov *m romn. cirk.* індулгенція, одпущіння

odpúšť//ať -a -ajú *komu* *čo* одпущати *кому* *што*

odpút//ať -a -ajú *dok.* **1** *čo, koho* розп'юдати, одв'язати, розв'язати; ~ *balón* одв'язати *балон*; ~ *koňa* розп'юдати *або* одв'язати *коня* **2** *čo od čoho, koho* одвлечі, одп'юдати, одорвати, одторгнути; ~ *piečiú rozornosť* одвлечі *дачію* *внимавість*

odpút//ať sa -a sa -ajú sa *dok.* **1** розп'юдати ся, одв'язати ся, розв'язати ся; *pes sa ~al* *пес* одв'язав ся **2** *od čoho, koho* одторгнути ся, одорвати ся *од чого, кого*; *lieťadlo sa ~alo od zeme* *ероплán* одорвав ся *од землі*; ~ *sa od nepriateľa voj.* одторгнути ся *од неприятеля*

odpútav//ať -á -ajú *nedok.* **1** *čo, koho* одв'язувати, розв'язувати **2** *čo od čoho, koho* одривати, одторговати, одп'юувати

odpútav//ať sa -á sa -ajú sa *nedok.* **1** одв'язувати ся, розв'язувати ся **2** *od čoho, koho* одривати ся, одторговати ся *од чого, кого*

odpyk//ať -á -ajú *dok.* *čo, za* *čo* вытерпіти, претерпіти, одтерпіти, одп'ювати, заплатити, бути *потрестаним* *або* *покараним* *за* *што*; ~ *si* *trest* одбити *або* одсидіти *кару* *або* *трест*; ~ *svoj* *hriech* *выкупити* *свій* *гріх*

odpykáv//ať -a -ajú *nedok.* *čo, za* *čo* доплатити, заплатити, бути *потрестаним* *або* *покараним* *за* *што*

odráb//ať (si) -a (si) -ajú (si) *nedok.* одраб-ляти

odrad//it' -í -ia *dok.* *koho* *od čoho* одрадіти, одговорити *кого* *од чого*; ~ *niekoho* *od jeho plánu* одговорити *дакого* *од* *єго* *зámipy* *або* *плáну*; *dal sa ~ prvým neúspechom* *дав* *ся* *одрадіти* *першым* *неуспіхом*

odrádz//ať -a -ajú *nedok.* *koho* *od čoho* одговар'євати, одраджувати

odrapo//tať -se -cú *dok. expr.* одрапотати; *skóro* *прочітати*, *bísidováti*, оддекла-мовати, одмолоти; ~ *úlohu, báseň* од-рапотати *задачу*, *стишок*

odrásť одрастие одрастú *dok.* одроснути; *взросліти*, *стати* *взрослим*, *доспіти*

odrat' одеріе одерú *dok.* **1** одерти, обдерти, здерти (*кожу*); ~ *psa* обдерти *пса*; ~ *kožu z koňa* здерти *кожу* *з* *коня* **2** *pren.* обдерти, обрати **3** *expr.* обдерти, пошкря-бати, додрáпати, дошкрябати; *odratá tvár* додрáпана *або* дошкрябана *тварь* • ~ *niekoho* *za živa* обдерти *дакого* *за* *жива*; ~ *z* *niekoho* *poslednú* *kožu* здерти *з* *дакого* *послідню* *кожу*

odrat' sa одеріе *sa* одерú *sa* *dok.* ошухати ся, пошкодити ся, розторгати ся

odráť//ať -a -ajú *dok.* **1** *čo, koho* зраховати, пораховати, одраховати; ~ *peniaze* зраховати *пінязі* **2** *čo od čoho, z čoho* одраховати *што* *із* *чого*; ~ *výdavky* *од*

приймов одраховати видавки од приймів;
~ niekomu neodpracované dni z dovolenky
одраховати дакому неодробёны дні
з доволёнки

odratúv//at' -a -ajú *nedok.* 1 *čo, koho*
одраховувати, зрахувувати 2 *čo od čoho,*
z čoho одраховати *што з чого*; одберати
што од чого

odraz -u *m* 1 *v rôzn. význ.* одраз, одражіня;
~ svetla, zvuku одражіня світла, зв́уку; uhol
~u *fyz.* угол одражіня; zrkadlový ~ одражіня
в гляділі *або* в зёркалі; teória ~u *filoz.*
теорія одражіня 2 *šport.* одражіня (*ногів*
i m. n.) 3 *hud.* малá ќурта н́ота за ѓлавнов
н́отов, скра́шлююча мелодію, мордэ́нт

odrazisk//o -a *s šport.* місце одразу *або*
одражіня при ско́ках

odraz//it' -í -ia *dok.* 1 одбити, оддрылити,
одштовхнути; ~ loptu, puk одбити лóпту,
пук 2 одразити, одбити; ~ nepriateľa
одразити неприя́теля; ~ útok одразити
або одбити ата́ку 3 одбити, одломити; ~
soche guku одбити со́хі р́уку 4 зве́сти; ~
vodu зве́сти во́ду

odraz//it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 *od čoho*
одско́чити, одбити ся; lopta sa ~ila od
stenu лóпта одби́ла ся од стіны 2 *od čoho,*
čim i bezpredm. оддрылити ся,
одразити ся, одштовхнути ся; ~ sa veslom
od brehu одразити ся вёслом од бе́рега
3 (*o dobytku*) одділити ся, одчленити ся;
krava sa ~ila od stáda ко́рова оддіпи́ла ся
од ста́да 4 *v čom, na čom* одразити ся,
указа́ти ся *на чім*; to sa ~ilo na jeho práci
то́то указа́ло ся на ё́го робо́ті

odrazový одразо́вий, одштовхо́вий; ~
mostík *šporet. aj pren.* одразо́вий мо́стик,
трамплі́н

odrazu *prísl.* 1 на́раз, одра́зу, на́глі,
неназда́йки, нечека́ні, ра́птом, та́кой;
~ mi ho prišlo ľúto одра́зу мі пришло́ ё́го
люто́стиво, на́раз мі ста́ло ё́го жалё́ 2
одра́зу, е́дноча́сні

odráž//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*loptu ap.*)
одбива́ти, одража́ти, одштовхувати

2 (*útok ap.*) одража́ти, одбива́ти 3
(*odlamovať*) одбива́ти, одла́мовати 4
(*vodu ap.*) одводити, зводити

odráž//at' sa -a sa -ajú *sa nedok.* 1 *od čoho*
одска́ковати, одбива́ти ся 2 *od čoho, čim*
i bezprem. оддрплёвати ся, одража́ти
ся, одштовхувати ся 3 (*o dobytku*) одді-
ляти ся, одчленёвати ся 4 *v čom, na čom*
одража́ти ся, ука́зовати ся *на чім*

odrážk//a -y *ž hud.* рушы́тель (звы́шнія *або*
зни́жнія нот), бека́рь

odrecit//ovať -uje -ujú *dok.* продекламува́ти,
про́читати

odrenin//a -y *ž* одрени́на, шкряба́нина

odrezať odreže odrežú *dok. v rôzn. význ.*
одрі́зати; ~ si kus slaniny одпі́зати (со́бі)
кусо́к солони́ны; ~ jednotku od pluku
одрі́зати ча́сть плу́ку; ~ ústupovú cestu
одрі́зати до́рогу к о́дступу

odrezáv//at' -a -ajú *nedok. v rôzn. význ.*
одрі́зовати

odrez//ok -ka/-ku *m obyč. v mn. č. ~ky*
одрі́зок, обрі́зок

odrh//at' -a -ajú *nedok. expr.* мі́цно ка́шлати,
одка́шлєвати

odrh//núť -ne -nú *nedok. expr. dok. (kefou*
ap.) вы́мити, вы́чістити, вы́дыргнути

odrie//ct' -kne -knú *dok.* *čo* одре́чі *што*,
одкликати, зрушы́ти *што*; ~ prednášku
одре́чі ле́кцію; ~ objednávku зру́шыти
зака́зку; ~ účasť на niečom одре́чі у́часть
в да́чім, зре́чі ся у́части в да́чім

odrie//ct' sa -kne sa -knú *sa dok.* *čoho* зре́чі
ся, одре́чі ся *од чого*; ~ sa sveta одре́чі
ся од сві́та; ~ sa fajčenia зре́чі ся ќурі́ня,
шма́рити з ќурі́нєм

odriek//at' -a -ajú *nedok.* *čo* одрі́кати *што*,
зрі́кати ся *чого*

odriek//at' -a -ajú *nedok.* декламува́ти,
чі́тати; высло́влєвати наспáм'ять; ~ príslahu,
sľub высло́влєвати текст кля́твы *або*
прися́ги; ~ básničku декламува́ти стишо́к

odriek//at' sa -a sa -ajú *sa nedok.* *čoho*
зрі́кати ся *чого*, одказа́ти ся *од чого*

odrieknuť p. odriect'

odrieknuť sa p. odriecť sa

odriet' odrie odrú *dok.* 1 пошкрябати, задёрти; ~ si ruky пошкрябати (собі) рýкы 2 одёрти, пошкрябати; ~ nábytok пошкрябати скрині; odreté dvere одёрты двéрі

odrigľ//ovat' -uje -ujú *dok. ľud.* одсýнути засув

odrobin//a -y ž оқыршына

odrobink//a -y ž оқыршынка, оқыршыночка

odrobľ//it' (si) -i (si) -ia (si) *dok.* одробити (собі); ~ (si) osem hodín одробити (собі) вісем годин

odročľ//it' -i -ia *dok.* одложити, одсýнути, переложити; ~ voľby одложити вольбы; ~ schôdzu перенести зібраня; ~ termí súdneho pojednávania práv. одложити їднаня сýду

odročľ//ovat' -uje -ujú *nedok.* одкладати, одсувати, перекладати

odrod//a -y ž сóрта, одрóда; ~ pšenice, hrachu одрóда пшені ці, гóроху; ušľachtilé ~y ovocných stromov културны сóрты плодóвых áбо овоцино́вых стрóмів; ~ kremeňa сóрта крémіня

odrodil//ec -са *m* ренега́т, одроді лець, одстýпник, потурчéнець; запрода́нець

odrodilý ренега́тський, одроділе́цький, одстýпницький; зраде́вський

odrodľ//it' sa -i sa -ia sa *dok.* ста́ти ренега́том áбо одстýпником áбо запрода́нцем

odroň -а *m* ре́жор. невыхований, безо́чийый, проті́вний чоло́вік; дареба́к, дотера́вець, невыховане́ць; битка́рь, сканда́ліста

odrotľ//ovat' -uje -ujú *dok.* одротовати, опра́вити при по́мочі дрóту (*глиняну áбо порцелано́ву гра́ту*)

odrubľ//ať -e/-u -u/-ajú *dok.* одрубати

odrubľ//avat' -а а́ју, **odrubľ//ovat'** -uje -ujú *nedok.* одру́бовати

odrypľ//ať -е -u, **odrypľ//núť** -не -nú *dok. expr.* одрыпати, одді́лити áбо одто́ргнути áбо одло́мити рыпа́нєм (кусóк зéмлі), одщі́пнути

odsadľ//ať -á -ajú *nedok.* пересі́дати (на інше місце)

odsadľ//núť (si) -не (si) -nú (si) *dok.* сі́сти да́льше од да́кого, од да́чого, пере́сісти (на інше місце)

odsallutľ//ovat' -uje -ujú *dok. voj.* од-салутова́ти, салутован́єм одздра́вкати

odsat' odsaje odsajú *dok.* одса́ти; ~ vzduch одса́ти во́здух

odsávacľ//í одсава́ючий; ~ia rúra одсава́юча ру́ла

odsávač -а *m* *tech.* одсава́ч, одсава́ючий меха́нізм

odsávľ//ať -а -ajú *nedok.* одсавати

odsedľ//iet' (si) -i (si) -ia (si) *dok. hovor. expr.* одсиді́ти (*в ба́чі*); ~ si trest одсиді́ти трест áбо ка́пу

odsedľ//ať -á -ajú *dok.* одсидла́ти ко́ня

odsek -u *m* абза́ц; nový ~ новы́й абза́ц, новы́й рядо́к; prečítať dva ~y про́читати два абза́цы

odsekľ//ať -á -ajú *dok.* одсечі́, поодсі́ковати, одруба́ти

odsekávľ//ať, odsekúvľ//ať -а -ajú, **odsekľ//ovat'** -uje -ujú *nedok.* 1 чо́ з чо́го одсі́ковати, одру́бовати 2 *bezpredm.* і *komu* *expr.* одрі́зовати, одру́бовати; різко одпо́відати, нагні́вані да́кому одпо́відати, одвы́рквати

odsekľ//núť -не -nú *dok.* 1 чо́ з чо́го одсечі́, одсі́кнути, одруба́ти, одтя́ти; ~ vetvu одруба́ти ко́нарик; ~ kus železa одтя́ти кусо́к же́ліза; ~ niekomu hlavu одтя́ти да́кому го́лову 2 *bezpredm.* і *komu* *prep.* одсі́кнути, одрі́зати, одруба́ти, одтя́ти; nahnevane niekomu ~ нагні́вані да́кому одруба́ти, нагні́вані да́кому різко одпо́вісти

odskackľ//ať -á -ajú *dok.* одскóчіти

odskáľ//kať -če -ču *dok.* 1 одскóчіти, одлеті́ти, одпа́сти; одлупи́ти ся; gombičky ~kali го́мбі́чки одлеті́ли áбо одто́ргли ся 2 (*na koni*) по́ска́кати, поклýсати 3 ~ (si) чо́ *expr.* одска́кати за што́, допла́тити на што́

odskočľ//it' -i -ia *dok.* 1 одскóчіти, угну́ти ся 2 (*odtrhnúť sa*) одскóчіти, одлеті́ти,

одторгнути **3** *kam, hovor.* заскочити, забігнути, збігнути; ~ do obchodu забігнути до склепу або обходу **4** *od koho, čoho hovor.* зречі ся, зрікнути ся, одмінути

odskrutk//ovat' -uje -ujú *dok.* одшрубовати, одкрутити

odsln//ie -ia *s astr.* одсолніня, афелій

odsluh//ovat' (si) -uje (si) -ujú (si) *nedok.* одслугувати (*час i m. n.*)

odsluh//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. komu* за *čo, čím* одслугувати, одплачовати, одплачати

odsluž//it' -i -ia *dok. v rôzn. význ.* одслужити; ~ (si) dva roky одслужити два роки; ~ zádušnú omšu *cirk.* одслужити паніхиду

odsluž//it' sa -i sa -ia sa *dok. komu* за *čo, čím* одплатити ся *кому* за *што*; одвдячити ся, завдячити ся *кому* за *што*; ~ sa *niekomu* за *dobro* *dobrom* одвдячити ся *дакому* за *добре* *добрым*

odsoť//it' -i -ia *dok.* одтиснути, одшмарити, оддрюлити

odspať odspí odspia *dok. 1* одспати, виспати ся **2** (*zmeškať pre spánok*) проспати

odspáv//at' -a -ajú *nedok. 1* одспавати, доспавати **2** (*meškať pre spánok*) проспати, заспати

odspiev//at' -a -ajú *dok.* одспівати; заспівати; проспівати; ~ dva verše заспівати два куплети • už tu ~ali a) (*o zomierajúcom al. mŕtvom*) ёму уж одспівали; б) ёго співанка доспівана

odspodu, odspodku *prisl.* одсподу, здолы

odst'ah//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* одстяговати ся, перестяговати ся, одыйти бивати на інше місце або інде

odstaľ// -ne -nú *dok. od čoho* одстати, одхилити ся, одтягнути ся, не прилігати; тырчати *nedok.*

odstát' odstojí odstoja *dok.* одстати, одстояти (*даякый час*)

odstaľ// sa -ne sa -nú sa *dok.:* *čo sa stalo, už sa neodstane* *што стало ся, то стало ся; зробе не не вернеш*

odstát' sa odstojí sa odstoja sa *dok. (o vode ap.)* одстояти ся; (*o potravinách*) одлежати ся, змякнути

odstát//y: ~a voda одстата вода, вода ізбóвой теплоты

odstav -u *m pol'nohosp.* одставліня; ~ teliec, prasiat одставліня телят, п'яцят

odstáv//at' -a -ajú *nedok.* одставати, тырчати; ~ajúce uší одставajúчі уха

odstav//it' -i -ia *dok. 1* *čo* одтиснути, одложити, одтягнути; ~ rebrik одложити драбин(к)у; ~ hmiес одтягнути гóрнець **2 koho** збавити *дакого* впливу, одстранити **3** заставити *выужыва́ня*; ~ *рес* одставити *печ* **4** (*mláďata*) одставити *плéкати* (*diminu*)

odstopk//ovat' -uje -ujú *dok. kuch.* одстопковати, очістити овочину (*чeрeшні, вишні i m. n.*)

odstrán//it' -i -ia *dok. 1* *čo* одстранити, одпрятати, одложити, однести гет або боком; ~ kameň z cesty одпрятати *камінь з до́ро́ги*; ~ škvrnu одстранити *п'ятно* **2** *čo* одстранити, зліквідовати *nedok. dok.;* ~ nedostatky ліквідовати *недостатки*; ~ nezamestnanosť одстранити *безробітність* **3 koho** одстранити *кого*; збавити ся *кого*

odstraň//ovat' -uje -ujú *nedok. 1* *čo* одстранёвати; заберати **2** *čo* одстранёвати, ліквідовати *nedok. dok. 3 koho* одстранёвати, одстраняти *кого*; позбавляти ся *кого*

odstraš//it' -i -ia *dok.* одстрашити; настрашити, застрашити

odstraš//ovat' -uje -ujú *nedok.* одстрашувати, страшити

odstrašujúci одстрашуючий, застрашуючий, страшачій; ~ *trest* застрашуюче пока́рня

odstrč//it' -i -ia *dok. koho, čo* оддрюлити, одтиснути *aj pren.*

odstred//it' -i -ia *dok.* сепаровати *nedok. dok. (молóко i m. n.)*

odstredivk//a -y *ž odb.* сепаратор; центрифýга

odstredivlý центробіжний; ~á *silá fyz.* центробіжна сила; ~á *rupra* центробіжна помпа

odstred'//ovať -uje -ujú *nedok.* сепаровати *nedok. dok.*, центрифувати *nedok. dok.*

odstrel -u *m* 1 *poľov.* одстріл; ~ *zveriny*, *jarabíc* одстріл звірини, куропáток áбо дикых кúрок 2 *odb.* одстріл (*горнин*)

odstrel'//it' -i -ia *dok.* 1 застрілити 2 *odb.* одпалити, взорвати

odstrel'//it' sa -i sa -ia sa *dok. hovor.* застрілитися

odstrel'//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 застрілювати 2 *odb.* одпáлювати, взривати

odstrih//núť -ne -nú *dok.* одстригнути, одстричі; ~ *si vlasu* одстричі вóлосы; ~ *kus plechu* одстричі áбо одрізати кусóк бляхы

odstrih//ovať -uje -ujú *nedok.* одстригивати

odstrkáv//ať, odstrčáť -a -ajú, **odstrk//ovať** -uje -ujú *nedok. koho, čo* оддрывлєвати, одштóвхнути *aj prep.*

odstroj'//it' -i -a *dok.* 1 выпрячі, роспрячі; ~ený *kôň* выпрягнутый áбо одстроєный кiнь 2 (*vyzliecť*) вызлєчі

odstup -u *m* одступлiня, дiштáнцiя; *po určitom časovom* ~e по минúтi даякóго часу, чєрєз даякий час • *dívať sa na niečo al. posudzovať* *niečo s* ~om а) позєрáти на даштó áбо посúджовати даштó холоднокрóвнi áбо терєзбо; б) позєрáти на даштó áбо посúджовати даштó по даякiм часi áбо по минúтi даякóго часу; *správať sa k* *niekomu s* ~om односити ся к дакóму холодно áбо стриманi

odstúp'//it' -i -ia *dok.* 1 *od koho, čoho i bezpredm.* одстúпити, одыйти; ~ *od obloka* одыйти од óкна áбо óблака 2 *od čoho, koho* одстúпити ся, зрєчі ся, зрiкнути ся; ~ *od svojho plánu* одстúпити од свóєго плáну; ~ *od skúšky* зрєчі ся екзáмена 3 *čo komu* устúпити, охабити; ~ *svoj dom synovi* охабити свiй дiм сыновi 4 вздати ся, одстúпити; *minister* ~il мiнiстер вздав ся; *vláda* ~ila влáда одстúпила áбо вздалá ся áбо абдiковáла áбо рєзiгновáла

odstupn'//ě -ěho *s práv.* одстúпне

odstupň//ovať -uje -ujú *dok.* одстúпнєвати, роздiлити на розряды; класiфiковáти *nedok. dok.*; ~ *cenу výrobov* одстúпнєвати цiны виробiв, тарiфувáти товáры áбо виробкы

odstup//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 *od koho, čoho i bezpredm.* одстúповати, одступáти, одходити 2 *od koho, čoho* одстúповати ся, зрiкáти ся 3 *čo komu* уступáти, охабляти 4 одстúповати, вздавáти ся, абдiковáти, рєзiгновáти

odsúden'//ec -са *m* одсуджєный

odsúdeniahodný достóйный одсуджiня, заслугóвуючий одсуджiня

odsúd'//it' -i -ia *dok.* 1 *koho* одсудити; ~ *na doživotný žalár* одсудити на доживóтный арєшт, достáти доживóтне арєштовáня; ~ *na smrť* одсудити на смерть 2 *čo, koho prep.* одсудити; ~ *názory* *niekoho* одсудити пóгляды дакóго

odsudz'//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 *koho* одсúджовати, посúджовати 2 *čo, koho prep.* одсúджовати

odsudzujúci 1 одсúджуючий, неодóбрючий; ~ *postoj k niečomu* од-сúджуюче áбо неодóбрюче одношiня к дачóму 2 обвинуючий; ~ *rozsudok* обвинуючий вырок

odsun -u *m* одсúнення; евакуáцiя; ~ *ranených* евакуáцiя ранєных; ~ *vojsk* одсúнення áбо евакуáцiя войск

odsunovať p. odsúvať

odsul//núť -nie -nú *dok.* 1 *čo* одсúнути, одтягнути; ~ *závoru* одсúнути áбо одтягнути скóбу 2 *koho, čo* одвєсти; евакуовáти *nedok. dok.*; вивєзти; ~ *ranených* вивєзти ранєных 3 (*oddaliť*) оддалити, одсúнути, посúнути, переложыти áбо перенєсти на iншiй час

odsúv//ať -a -ajú *nedok.* 1 *čo* одсувáти, оддрывлєвати, посувáти 2 *koho, čo* одводити; евакуовáти *nedok. dok.* вивозити 3 (*oddať*) оддáлєвати, одкладáти, перєносити

odsuvník -a *m lingv.* апостроф
odsypl//ať -e -ú *dok.* *čo, čoho* одсыпати
odsypl//ať, odsypáv//ať -a -ajú *nedok.* *čo, čoho* одсыповати
odšker//liť -i -ia *dok. expr.* приотворити, одхылити
odškľb//núť -ne -nú *dok. hovor. expr.* одторгнути, одорвати
odškodn//é -ého *s* одшкóдне
odškodn//liť -i -ia *dok.* *koho* за *čo* одшкоднити *kógo* за *што*, компензовати *nedok. dok.* *kómu што*, нагородити *дакóму* шкóду
odškodň//ovať -uje -ujú *nedok.* *koho* за *čo* одшкóднёвати *kógo* за *што*; компензовати *nedok. dok.* *kómu што*
odškrab//ať -e -ú і **odškriab//ať** -e -u *dok.* одшкрятати, зошкрятати, одлупити
odškrab//ovať -uje -ujú *nedok.* зошкрятувати, одшкрятувати, одлупувати
odškriep//liť -i -ia *dok.* поперти, затаїти; *tento fakt sa nedá* ~ тот факт не мож затаїти *ábo* неговати, тот факт не дасть ся поперти
odšmar//liť -i -ia *dok. expr.* одшмарити
odšmyk//núť -ne -nú *dok.* *čo komu* *hovor. expr.* одтягти, одотнүти, одсечі, одсікнути, одрубати, одрізати
odšraub//ovať -uje -ujú *dok. hovor.* одшрубовати, одкрутити
odštart//ovať -uje -ujú *dok.* **1** (*o lietadle*) одштартовати *nedok. dok.*, підняти ся до вóздуху; (*o motorových vozidlách*) погнүти ся; *auto ~ovalo* áвто погнуло ся *ábo* одштартовáло; *lietadlo ~ovalo* ероплán одштартовáв *ábo* підняв ся до вóздуху **2 šport.** взяти штарт, одштартовати; *pretekári ~ovali* перемарáючи одштартовáли
odštepl//ovať -uje -ujú *nedok.* одщіплёвати, одділёвати, одсіковати, одлáмовати ся, одторговати ся
odštiep//liť -i -ia *dok.* одломити, одтягти, одколóти, одщипити
odštiep//liť sa -i sa -ia sa *dok.* одщипити ся, одломити ся, одколóти ся

odštik//núť -ne -nú *dok. expr.* одщікнути, одрізати, одсікнути; одорвати, одторгнути; ~ *ružu* зорвати ружу

odtade, odtadiaľ *prísl.* óдты; з тóго бóку
odťah -u *m tech.* **1** (*kvapaliny*) одсавáня **2** (*zariadenie na odvod dymu*) дымохóд

odťahovač -a *m anat.* одтягуюча мýскула (*obyčajní nálučje*)

odťah//ovať -uje -ujú *nedok.* **1** одтяговати, одсувати, пересувати **2** (*ruku ap.*) одтяговати, одсувати **3** (*vzdďaľovať sa*) одходити, vzdáľёвати ся **4 tech.** одсавати (*текúчость*)

odťah//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* **1** *od koho i bezpredm.* одтяговати ся, угынати ся **2 kam** одходити, vzdáľёвати ся **3 od čoho pren.** бóчити, сторонити ся, выгынати ся *дачóму*

odtaj//liť -i -a *dok.* затаїти, утаїти, закрити
 • ~ *nos medzi očami žart.* затаёвати тóтó, што є очівидне

odťat' *odtne odtnú dok.* **1** одтягти, одсікнути, одрубати **2 pren.** (*reč*) перервати • *prestal, ako keby odťal* перестáв, як кідь бы одтяв; *vín náraz zasíк* ся

odtek//ať -á -ajú *nedok.* одтікати, стікати

odteraz *prísl.* од тепёрь, з тóго часу

odtiaľ//núť -ne -nu *dok.* **1** одтягнути, посүнути, пересүнути, одсүнути; ~ *stoličku* одтягнути *ábo* посүнути столиць **2** взяти *ábo* одсүнути рýку **3** одвёзти; одтягнути; ~ *niekoho* *nabok* одтягнути *дакóго* нáбик **4** одыйти, оддалити ся; *vojská dávno ~li* войска dávно одышли **5 tech.** одсáти (*текúчость*)

odtiaľ//núť sa -ne sa -nu sa *dok.* **1** *od koho i bezpredm.* одтягнути ся, посүнути ся, одсүнути ся, пересүнути ся **2 kam** одыйти, оддалити ся; ~ *la sa do kúta* она одышла до кýта **3 od čoho pren.** выгнути ся *чóго*, уникнути *чóму*

odtiaľ *prísl.* **1** óдты; ~ *do mesta* *je blízko* óдты до мýста *близко* **2 (z toho, od toho)** од тóго, з той причíны

odtiaľto *prísl.* óдты, з тóго мýсця

odtiecť odtečie odtečú *dok.* одтечі • od tých čias odtieklo mnoho vody много воды оттекло от тоды або од того часу

odtieň -a, **odtien//ok** -ku/-ka одтінок; farebné ~ne фарéбны одтінки, одтінки вшеляких фарéб; jemné ~ne citov тонкы одтінкы чувств; ~ne hlasu одтінкы гóлоса **odtien//it'** -i -ia *dok.* одтінити, тóнно одлишыти або одступнёвати

odtín//at' -a -ajú *nedok.* одтинати, одсікати, одрубати

odtisk//at' -a -ajú *nedok.* 1 одсувати, одтискати; одтяговати 2 *pren.* одсувати, одтяговати, одкладати, оддálёвати

odtis//núť -ne -nú *dok.* 1 одсунути, одтиснути, одтягнути; ~ závoгу одсунути скóбу; ~ stól nabok одсунути або одтягнути стіл до бóку або нáбік 2 *pren.* одсунути, пересунути, одложити, переложити *на іншый час*

odtláč//at' -a -ajú *nedok.* 1 одсувати, одтяговати, одтискувати 2 (*uvrejšňovať*) друкувати

odtláč//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* одпечаткувати ся, охабляти одпечаток

odtlač//it' -i -ia *dok.* 1 одтиснути, одсунути 2 (*uvrejšňiti*) надрукувати, напечатати; ~ zprávu v časopise надрукувати вістку в журнáлі

odtlač//it' sa -i sa -ia sa *dok.* передрукувати ся, охабити одпечаток або передрук

odtlač//ok -ka *m* одпечаток; кóпія; ~ prstov одпечаток пáлців • osobitný ~ (оóобый) одпечаток або кóпія (*журнáльної статі*)

odtlcť odtlčie odtlčú *dok.* одбити (*одломи-ти*)

odtok -u *m* 1 óдтік, сток, стікáня; ~ dažďovej vody óдтік доджóвой вóды; voda nemá ~ вóда не мать óдтік 2 сток, одтоко́вый канáл

odtokov//ý одтоко́вый, стоко́вый; ~á rúra одтоко́ва рúла; ~ kanáľ одтоко́вый канáл

odtransport//ovať -uje -ujú *dok.* одвёзти, перевёзти, одтранспортóвати; звёзти

odtrh//núť -ne -nú *dok.* 1 одтóргнути, одорвати; (*jablko, kvietok*) зорвати; ~lo

mu ruku *neos.* ёмý одтóргло рúку 2 *pren.* одорвати, одтóргнути, розе́динити, одділити 3 (*ruku*) вырвати, одобрати, амппутовати • nemôže oči, zrak od niekoho, niečoho ~ він (онá) не мóже óчі або зрак од дако́го, дачóго одтóргнути; ~ si niečo od úst одтóргнути даштó од рóта

odtrh//núť sa -ne sa -nú sa *dok.* 1 *v rôzn. význ.* одорвати ся, одтóргнути ся; gombička sa ~la rómбичка одтóргла ся; ~ sa od más *pren.* одорвати ся од мас; nemohol sa ~ od knihy *pren.* він не міг одорвати ся од книжки 2 (*z reľaze*) одтóргнути ся, одорвати ся; pes sa ~ol пес одорва́в ся з ланцá

odtrh//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 одривати, обривати, оберати; (*jablko, kvietok*) зривати 2 *pren.* одривати, одтóргувати, розе́диняти, одділёвати 3 (*ruku*) выривати, одберати, амппутовати

odtrh//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* одтóргувати ся, одривати ся 2 (*z reľaze*) одтóргувати ся, одривати ся

odtrojmocn//it' -i -ia *dok. mat.* náйти кубічний кóрiнь, náйти кóрiнь трéтёго стúпня

odtrúb//it' -i -ia *dok.* 1 одтрубіти (*но́плах i m. n.*) 2 одтрубіти, протрубіти (*північ*)

odtučn//it' -i -ia *dok.* одмастнити, одтучнити; ~ené mlieko одтучнёне молóко, з молóка одобрáна мастнóта

odtučňovac//i: ~ia кúра одтúчнюючий спóсоб; ~ia diéta одмастню́ча або одтúчню́ча діéта

oduč//at' -a -ajú *nedok.* одучóвати

oduč//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* одучóвати ся, одвыкати

oduč//it' -i -ia *dok.* 1 *hovor.* одучіти, провёсти урóк; ~ dve hodiny одучіти дві гóдины 2 *od čoho* одучіти, одвыкнути

oduč//it' sa -i sa -ia sa *dok.* одучіти ся, одвыкнути

oduhlič//it' -i -ia *dok. hut.* одуглёрóдити

odumier//at' -a -ajú *nedok.* одумерати *aj pren.*

odumr//iet' -ie -ú *dok.* 1 одумёрти *aj pren.*; spodné konáre ~eli нижні або спідні конарі одмёрли 2 *koho, komu* умерти у *kógo*; otec ho už dávno ~el ёго отёць уж dávno умер; matka im ~ela máma їм умерла

odúmrl//i' -ti *ž práv.* незавищений маєток
oduševnený одушевлёный, повный энтузіазму, надхнёный

oduševn//it' -i -ia *dok.* *koho* за *čo* одушевнити, надхнати, запалити *kógo čím*

oduševn//it' sa -i sa -ia sa *dok.* за *čo* одушевнити ся, надхнути ся, загоріти ся *чим*

oduševň//ovat' -uje -ujú *nedok.* *koho* за *čo* одушевляти, запалёвати *koho čím*

oduševň//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* за *čo* одушевляти ся, запалёвати ся *чим*

odut' одује одujú *dok.* *čo* надúти • ~ ústa *al. pery* *hovor.* надúти *řámby*

odut' sa одује sa одujú sa *dok.* 1 опúхнути, напúхнути; надúти ся; *odutá tvár* напúхнута тварь 2 *pren. expr.* надúти ся, нагнівати ся, уразити ся

odváb//it' -i -ia *dok.* одвábити, одманити, одвернути; одвэсти, вырúшыти

odvádž//at' -a -ajú *nedok.* 1 одвертати, заваджати 2 (*o tekutinách, plynoch*) одчёрповати, перекладати 3 *koho, čo od koho, čoho* одвábлёвати, одвертати, зводити 4 *koho* брати на воєнську службу, знати способним к воєнській службі 5 *čo komu* здавати, оддавати (*uródu i m. n.*)

odvah//a -y *ž* одважность, смілость, небоязливость ж, героїство с; *dodať* *niekomu* ~и додати *дакому* смілость, підбодрити *дакого*; *stratiť všetku* ~и стратити *вшытку* смілость

odval -u *m odb.* о́дпад, смітиско

odval//it' -i -ia *dok.* одкатуляти, одвалити; ~ *kameň, skalu* одкатуляти або одвалити *камінь, скáлу*; ~ *kus slaniny* одрізати *кус солонины* • ~ *niekomu kameň zo srdca* одвалити *камінь зо сёрдца дакому*

odval//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 одкатуляти ся, одвалити ся; *kameň sa* ~il *камінь одвалив ся* 2 (*zrútiť sa*) одвалити ся, упасти

• ~il *sa mu (jej) kameň al. ťarcha zo srdca* ёму (ей) *камінь зо сёрдца або з душы* звалив ся, ёму (ей) *гóra* з плеч звалила ся

odvaľ//ovat' -uje -ujú *nedok.* одкатулёвати, одвábлёвати

odvaľ//núť -nie -nú *dok.* однести (*šípcom*), здúти, одфúкнути

odvar -u *m* 1 одвар; *ryžový* ~ *ріжовый* одвар; ~ *z kostí* одвар або *вывар* з *костей*; *harmančekový* ~ *руменковый* або *камілковий* чай; *lipový* ~ *липовый* чай, чай з *липового квіту* 2 *pren. pejor.* жбрінда; покрутины

odvar//it' -i -ia *dok.* переварити (одстáте *молóко*); ~ *mlieko* зтвароговати *молóко*, переварити *молóко* на *сыр*

odvar//it' sa -i sa -ia sa *dok.* зтвароговати ся, переварити *молóко* на *твáрог* або на *сыр*

odváž//at' -a -ajú *nedok.* одважати

odváž//it' -i -ia *dok.* одважити • *každé slovo* ~i *він* *кажде слóво* звáжує; *toho treba zlatom* ~ ёго *трéба* на *рукáх* *носити*

odváž//it' sa -i sa -ia sa *dok.* звáжити ся, одважити ся

odváž//it' sa -i sa -ia sa *dok.* одважити ся, рішати ся *на што*; осмілитися, набрати *смілости*

odvážliv//ec -sa *m* оповажливец, сміливец

odvážny одважный, смілий, небоязливый; ~ *pilot* одважный або *смілий пілót*; ~ *plán* смілий план

odvaž//ovat' -uje -ujú *nedok.* одважовати, розважовати

odvaž//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* на *čo* одважовати ся, рішати ся *на што*; осмілёвати ся, набрати *смілость*

odváz//ovat' -uje -ujú *nedok.* одвязовати

odváz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* одвязовати ся

odvčera *prísl.* од *вчэра*, од *вчэрáшнёго дня*

odvdáč//it' -i sa -ia sa *dok.* *komu* одвдáчити ся, подяковати *кому*, висловити *подяку кому*

odvd'ač'//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* кому одвдячовати ся кому, высловити подякованя кому

odveden//ec -са *m* *peprút*, одведжэный

odveký одвіки, од давных віків

odvell//it' -í -ia *dok. voj.* одвелити, перемістити; одкомандувати

odvesl//it' -í -ia *dok.* звісити, зняти (*з гачіка, višaká i m. n.*); ~ vozeň *žel.* одпоїти вагón

odvesl//ovat' -uje -ujú *dok.* одвесловати; ~ od brehu одвесловати од бэрега

odvesn//a -y *ž geom.* катет

odvet//a -y *ž* одповідь; одплата, одміна

odvet//it' -í -ia *dok. kniž.* дати одповідь, одповісти, одповісти на вопрós

odvetn//ý одплáтный; ~é *opatrenie* одповідны кро́ки; ~ útok одповідна ата́ка; ~á *paľba* одповідна стрільба

odvetv//ie -ia *s* о́бласть, сфе́ра; *priemyselné* ~ промисло́ва о́бласть; *všetky* ~ia *verejného života* вшыткы о́бласть о́бщностного жы́вота

odviať одвеје одвеју́ *dok.* одне́сти, уне́сти (*vímпом*)

odvia//zať -že -žu *dok.* одв'язати

odvia//zať sa -že sa -žu sa *dok.* одв'язати ся

odviesť одведе одведу́ *dok.* 1 одвэ́сти; ~ deti do materskej školy одвэ́ сти діти/дітэй до дітського са́ду 2 (*o tekutinách, plynoch*) одвэ́сти; ~ dym одвэ́сти дым; ~ blesk do zeme звэ́сти блеск до зéмлі, звэ́сти громозвóд до зéмлі 3 *koho, čo od koho, čoho* одвэ́сти; ~ rozornosť niekoho од дóležitéй о́та́зку одвэ́сти дачію внимáвость од ва́жного а́бо серье́зного вопрóса 4 *koho* одобрáти за во́яка, узнáти спосóбного воєньско́й слúжбы 5 *čo komu* оддати *што кому*

odviezť одвезіе одвезу́ *dok.* одвэ́зти

odvij//ať -a -ajú *nedok.* одвивáти, одмóтовати; ~ niť *z cievky* одвивáти а́бо одмóтовати нитку з цівкы; ~ *z kľbka* одмóтовати з клубя́тя

odvij//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* одвивáти ся, одмóтовати ся; *drôť sa samočinne*

~a *z cievky* дріт автоматі́чні одмóтує ся з цівкы

odvisl//núť -ne -nú *dok.* 1 одві́снути, опустити ся 2 *expr. (byť obesený)* быти заві́шений

odviť одвије одвију́ *dok.* одвити, одмотáти

odvláčať p. odvlačovať

odvláč//it' -í -ia *dok. expr.* одвлечі́; одвэ́зти

odvlač//ovat' -uje -ujú *nedok. expr.* 1 *čo, koho* одволóчовати; одвóжовати; перевозити 2 *koho (násilne)* одвлечі́, одвэ́сти си́лов

odvliecť одвлечіе одвлечу́ *dok.* 1 *čo, koho* одвэ́зти, одне́сти, одвлечі́; перетягну́ти, перевлечі́, перенéсти; ~ brvno *nabok* перетягну́ти дéрево нáбік а́бо до бóку 2 *koho (násilne)* одвлечі́, одвэ́сти наси́лу

odvliecť sa одвлечіе са одвлечу́ са *dok.* одвлечі́ ся, забрáти ся гет

odvod -u *m* 1 одведж́ія; ~ *vody* одведж́ія вóды; ~ *paru* одведж́ія пáры 2 оддавáня; ~ *obilia* оддавáня зéрна; ~ *hotových výrobkov* оддавáня готóвых ви́робків 3 одвóд а́бо нáбір брáнців до вóйска; *ísť na* ~ *íti na* одвóд

odvodenin//a -y *ž lingv.* одводж́ене слóво, дерівáт

odvod//it' -í -ia *dok.* одводити, дедуковáти *nedok. dok.*; вивести; ~ *rovniciu mat.* вивести уравн́ія • ~ené *slovo lingv.* одводж́ене слóво, дерівáт

odvodn//it' -í -ia *dok.* одводнити, осушýти; *дренирóвати nedok. dok.*; ~ *lúku, polia* одводнити а́бо осушýти лúку, пóля

odvodňovac//í одвóдню́чий, висýшую́чий; *дренáжний; меліорáчний; ~ kanál* одвóдню́чий канáл; ~ie *zariadenie* меліорáчне а́бо висýшую́че заря́джія; ~ia *sieť* меліорáчна сístема, меліорáчна сítь

odvodn//ý 1 одвóдный; ~á *rúra* одвóдна рúла 2 призв́аний; ~á *komisia* призв́ана комі́сія

odvodzovac//í *lingv.* словоодвóджую́чий; ~ia *prípona* словоодвóджую́чий сýфікс, дерівýючий сýфікс, дерівáт

odvodz//ovať' -uje -ujú *nedok.* одводжовати, выводити; дедуковати; *lingv.* ~ slovo одводжовати слово

odvolac//i práv. одкликуючий, апелачный; ~ súd апелачный суд; ~ia lehota апелачный час

odvolan//ie -ia s **1** одкликания; ~ ministra одкликания міністра; ~ vyslanca одкликания послá **2** (*anulovanie*) зрушіня, анулованя (*приказу, закону i т. п.*); ~ žaloby *práv.* анулованя жалобы **3** апелация, обжалованя; podať ~ подати апелачну жалобу; ~ proti rozsudku *práv.* одкликания протів судного вироку або вердикту

odvol//at' -á -ajú *dok.* **1** čo одкликати, зречі ся чого; ~ svoje slová зречі ся своїх слов, взяти свої слова назад **2** čo зрушити, взяти (*заказаня i т. п.*); ~ návrh зрушити пропозицію; ~ zákaz niečoho зрушити заказ дачого **3** *koho* одкликати, зняти (*з функції*); ~ vyslanca одкликати послá; ~ niekoho z funkcie ministra одкликати дакого з функції міністра **4** одкликати; одвелити; перевести; ~ pluk z hraníc одкликати або одвелити плук з границь

odvol//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* **1** *na* čo, *koho* одкликати ся **2** *proti čomu i bezpredm.* обжаловати *што*, подати апелачну жалобу, апеловати; ~ sa *proti rozhodnutiu súdu* одкликати ся протів рішіння суду

odvoláv//at' -a -ajú *nedok.* **1** čo зрікати ся, одказати ся од чого **2** čo змінювати, стяговати (*заказ i т. п.*) **3** *koho* одкликівати, знімати (*з функції*) **4** (*z jedného miesta na druhé*) одкликівати; одвелювати; перевозити; перешмарювати

odvoláv//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* **1** *na* čo, *koho* одкликівати ся **2** *proti čomu* подавати апелачну жалобу, подавати касацию або зрушіня жалобы

odvoz -u *m* одважання, одвезіння

odvoz//it' -í -ia *dok.* одвезти, звісти (*ночунні*); одправити

odvozn//é -ého s одвозне; попплаток за одвезіння

odvozn//ý; ~á chodba *ban.* одвозна ходба
odvrac//at' -ia -ajú *nedok.* **1** одвертати, одверчовати; ~ pohľad, oči одводити або одвертати погляд, очі; ~ hlavu, tvár одвертати голову, тварь **2** знеможнити, одвертати; ~ nebezpečenstvo одвертати небезпечность

odvrac//at' sa -ia sa -ajú sa *nedok.* одвертати ся, одверчовати ся

odvrát//it' -i -ia *dok.* **1** одвернути; ~ tvár одвернути тварь; ~ oči одвернути або одвести очі **2** предыйти; ~ katastrofu предыйти катастрофу

odvrát//it' sa -i sa -ia sa *dok.* одвернути ся

odvráv//at' -a -ajú *nedok.* *komu* противоречити, опоновати, одвырквати, перечити; *expr.* папулювати, пысковати

odvrh//núť -ne -nú *dok.* *koho*, čo одмітнути, одшмарити, зашмарити *кого, што*

odvrchu *prísl.* одверьху, зверьху, згора

odvrk//núť -ne -nú *dok.* *expr.* одпапулювати, одбрехнути; загундрати, зарептати; злостні одповісти

odvsade, odvšadiaľ *prísl.* одвсяды, зовшитых боків

odvtedy *prísl.* од того часу, од тоды

odvyk//at' (si) -á (si) -ajú (si) *nedok.* *od čoho, komu, čomu* одвыкати од *кого, чого*

odvyk//núť (si) -ne (si) -nú (si) *dok.* *od čoho, komu, čomu* одвыкнути од *кого, чого*

odvždy *prísl.* од все, з незапамятных часів, спокон віків, здавна, оддавна, одпрадавна

odzadu *prísl.* одзаду, зозаду, зо задней часті

odzátk//ovať' -uje -ujú *dok.* вытягнути дюгов, одзатковати

odzbroy//it' -í -a *dok.* одзброїти, одняти або взяти дакому збрань

odzbrojovac//i: ~ia konferencia конференція по одзброїні

odzbroy//ovať' -uje -ujú *nedok.* одзброювати

odzdrav//it' -í -ia *dok.* одздравкати, одповісти на поздравканя

odzem//ie -ia s *astron.* апорей, одземя

odzem/lok -ku *m* одзёмок (словацькый народный танець)

odzgoň -a *m* *hovor. pejor.* невыхованець, даребák, неогабанець

odznak -u *m* значок

odzniet' odznie odznejú *dok.* 1 одзвучати, прозвучати; křiku odznely крокы стихли 2 были высловлены áбо прозвучали пропозиції

odznova *prisl.* зно́ва, іщі раз

odzrkadl//it' sa -í sa -ia sa одзеркалити ся, одра́зити ся *aj pren.*; mesiac sa ~il v jazere місяць одра́зив ся в о́зері; na jej tvári sa ~ila nedóvera на єй тва́рі одзеркалила ся áбо одра́зила ся недові́ра

odzubadl//it' -í -ia *dok.* роззуба́дли

odzvoni//it' -í -ia *dok.* 1 оддзвонити 2 *čomu pren. hovor. expr.* скінчіти з чим; ~ili čiernym obchodom скінчено зо шпекула́цієв áбо з чо́рним обходова́нєм

odžilk//ovat' -uje -ujú *dok. kuch.* оджылковати, вирізати жылкы (із мяса)

odžit' odžije odžijú *dok.* прожыти; оджыти

oersted [výsl. ö-] -u *m* *fyz.* ерстед

ofač//ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* обв'язати, омотати (обв'язом)

ofarb//it' -í -ia *dok.* офарбити, зафарбити, пофарбити

ofenzíva -y ž náступ, офензі́ва; prejsť do ~y перейти до офензі́вы

ofenzívn//y наступаючий, офензі́вний; ~a taktika наступаюча та́ктика; ~a politika наступаюча áбо офензі́вна полі́тика

ofer//a -y ž пожертво́вання, мілода́р, офе́ра (в це́ркви); *prep.* дару́нок; обѣта; даť на ~и дати офе́ру, пожертво́вати • ísť ako na ~и *hovor.* валити ся гуртом

ofer//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* жертво́вати/пожертво́вати, дарова́ти

ofertór//ium -ia *s cirk.* пожертво́вання, офе́ра (часть богослужбы)

oficiálny офіціа́льний

oficier -a *m* офіце́р

oficiersky офіце́рський

oficináln//y odb.: ~ liečivá офіціна́льні лі́карства

oficiózny kniž. офіціо́зний, полоу́рядний

ofin//a -y ž *hovor.* чу́пка, офі́на (учес)

oflink//ovat' -uje -ujú *nedok. koho expr.* бити по тва́рі ко́го, дава́ти фа́цкы ко́му

oflin//lok -ka *m* *expr.* зау́хо, фа́цка

ofrank//ovat' -uje -ujú *dok.* офранковати *nedok. dok.;* ~ list офранковати письмо

ofréz//ovat' -uje -ujú *dok. tech.* офрезова́ти, обробити фре́зов

ofrfl//at' -e -ú *dok.* чо́ офырфляти, ошо́мрати, огу́ндрати, оду́драти; vštko ~e він вшы́тко офырфлять

ofrk//at' -a -ajú *dok.* острі́кати, обрызга́ти; опы́рскати, спры́скати

ofsajd -u *m šport.* офсайд, пози́ція мі́мо гри (*напр., при фо́тбалі*)

ofset -u *m typ.* офсе́т

ofsetov//ý typ. офсето́вый; ~ papier офсето́вый па́пірь; ~á tlač офсетове друкова́ня

oftalm//ia -ie ž *lek.* офта́лмія

oftalmológ -a *m lek.* офта́лмолог

oftalmológ//ia -ie ž *lek.* офта́лмологі́я

oftalmologický lek. офта́лмологі́чний

oftalmoskop -u *m lek.* офта́лмоско́п

ofúk//at' -a -ajú *dok.* 1 чо́, *koho* офу́кати *што*, поду́ти на *што*; ~ ranu офу́кати ра́ну 2 сфу́кнути, зду́ти (*porox*); ~ stoličku сфу́кнути по́рох зо сті́пця 3 чо́ (*ochladit'*) пофу́кати (*на і́дло* • ~ niekomu miesto здува́ти áбо знима́ти по́рох з дако́го

ogabl//at' -e -ú *dok. hovor. expr.* 1 *koho*, чо́ дати до по́рядку, попря́тати, обря́дити 2 *koho* о чо́ окла́мати, ока́батити, ошали́ти, обобра́ти о *даштó*, ошві́ндлєва́ти; укра́сти у ко́го *што*

oh, óh cit. ой, ох, ах; яй; ух, о; ~, či je hlúpy! ой, який він глупы́й!; ~, škoda! ох áбо яй, якá шко́да!; ~, nešťastník! ах, неща́стник áбо бідола́ха!; ~, bolí! ой, болить!

oháň//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 *čím i bezpredm.* оганя́ти ся, ма́хати о́коло се́бе рука́ми; ~ sa rukami оганя́ти ся рука́ми 2 усердні робити; чинити ся 3 *čím expr.* хвалити ся *чим*; підче́рьковати *што*;

хвалити ся, виставляти на указанія *што*;
~ sa vlastenectvom виставляти на указанія
свій патріотизм, хвалити ся патріотизмом
ohanb//ie -ia s *anat.* вонкайшы половы
орґаны

ohav//a -y ž *pejor.* облуда, пріше́ра, нётвор;
гнусо́ба

ohav//it' -i -ia *nedok.* знетворити

ohavnik -a *m expr.* облуда, мерза́вець

ohavn//ý *expr.* 1 протівный, одпóрный,
гнусный, одпуджуючий, знетворёный,
шкарёдый 2 (*hanebný*) гане́бный,
непристойный, підлий; ~ skutok гане́бный
посту́пок; ~ á smrt' непристойна смерть

ohēn ohňa *m 1* оге́нь *m aj pren.*, ватра; rozložit'

~ розложить оге́нь або ватру; pochovanie
ohňom кремация; dať niekomu ohňa *hovor.*
дати припалити дакому ціга́рєтлю; дати
прикурити дакому; pekelný ~ náб. а́дський
оге́нь; bengálsky ~ бенга́льський оге́нь; ~
lásku оге́нь любви 2 (*lesk*) оге́нь, блеск, сия-
ня 3 оге́нь; vyrukol ~ вспыхнув оге́нь; hasiť
~ гасити оге́нь • je ako ~ він (она́) як оге́нь;
він (она́) цілий/ціла в огні (о чоловікові
з висо́ков тепло́тів або темпе́рату́ров);
zapáliť sa ako ~ вспыхнути, почервє́нiti;
liať olej na ~ приливати олії до огня;
zohrievať dve železka v ohni ≈ ве́сти дво-
яку гру, гна́ти ся за дво́ма за́цями; skočil
by aj do ohňa za neho він ско́чив бы і до
огня за не́го, він го́товий за не́го до огня
і до во́ды; dal al. vložil by ruku do ohňa за
ніекого він дав або вложыв бы руку до
огня за да́кого, він го́ловов рұ́чать ся за
да́кого; byť medzi dvoma ohňami быти
ме́джі дво́ма огнями; krst ohňom бо́єве
крещі́ня; hrať sa s ohňom гра́ти ся з огне́м;
strkať al. pchať prsty do ohňa *expr.* шту́ряти
а́бо пха́ти па́лці до огня, пха́ти го́лову до
штра́нгу; міша́ти ся до неприє́мностей;
hneď je ~ на streche одра́зу є оге́нь на
стрі́сі, він (она́) момен́тальні вибухне (о
пы́рхкім чоловікові); keď ~ horí, vtedy kašu
varia [*prisl.*] ≈ коли оге́нь горить, тоды кашу
ва́рять; куй же́лізо, по́кы горя́че

ohľad -u *m* о́гляд, внима́ве одноші́ня; brať
~ na niekoho бра́ти о́гляд на да́кого, одно-
сити ся внима́во ку да́кому, рахова́ти ся
з да́ким • v každom ~e в ка́ждім одноші́ні;
во вшы́тких одноші́нях; v určitom ~e
в да́котрі́м а́бо визна́ченім одноші́ні;
s ~om на не́кого, на не́що раху́ючысь
з да́ким, да́чим; беручі до ува́гы а́бо
о́гляд; bez ~u на не́кого, на не́що не
беручі ува́гу на да́кого, на да́што; не
беручі до ува́гы; не раху́ючысь з да́чим;
v tomto ~e в ті́м одноші́ні

ohľaduplný внима́вый, ма́ючий поро́зумі́ня
про да́кого, ласка́вый, влю́дный, такти́ч-
ный, деліка́тный

ohlas -u *m* о́дзвук, о́дзвєв, реа́кція, одо́зва;
э́хо

ohlás//it' -i -ia *dok.* 1 чо́ ого́лосити, дати до
відо́ма, спо́вістити о чім; ~ radostnú zvest'
ого́лосити ра́дістну ві́стку 2 приго́лосити;
~ patent приго́лосити па́тєнт 3 ого́лосити
о́глашки (*при церкóвнім побра́мї*) 4 ого́-
лосити ко́го (о при́ходї да́кого)

ohlás//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 озва́ти ся, дати
зна́ти о собі́ 2 (*oznámit' svoj príchod*) ого́-
лосити свій при́ход 3 *proti čomu* выступити
*próti*в чо́го, не согласити ся з чім,
намі́нути, опо́новати *próti*в чо́го 4 *pren.*
дати о собі́ зна́ти, ого́лосити о собі́; ~ila sa
choroba ого́лосила ся хворóба, хворóба
дала о собі́ зна́ти 5 (*cestou*) за́ставити ся,
за́йти; ~ sa u niekoho за́йти ку да́кому

ohlasovac//i ого́лошую́чий, ре́єстру́ючий;
~ úrad ого́лошую́че а́бо ре́єстру́юче
одді́лі́ня; ~ listok ого́лошую́чий листок; ~ia
povinnosť ого́лошую́ча повинно́сть

ohlas//ovať -uje -ujú *nedok.* 1 чо́
ого́лошувати *што*, озна́мовати о чім 2
(*patent*) приго́лошувати 3 ого́лошувати,
робити ого́лошова́ня (*при церкóвнім
побра́мї*) 4 ко́го ого́лосити ко́го (о при-
ходи́ да́кого)

ohlas//ovať sa -uje sa -ujú sa 1 озыва́ти
ся, дава́ти зна́ти о собі́ 2 (*oznamovať
svoj príchod*) ого́лошувати свій при́ход,

дава́ти зна́ти о сво́їм приході **3** *proti čomu* виступа́ти *prótiem čogo* **4** *pren.* дава́ти о собі зна́ти, оголо́шувати ся **5** (*cestou*) заста́вувати ся, заходити

ohláška//a -y ž **1** *obyč. v mn. č.* ~y о́глашка (о *побpámi*); ма́ју ~y ма́ють о́глашки **2** ре́гістра́ція, ре́гістровáня, приголо́шіня; *po*vinná ~ *rozhlasového prijímača* повинне приголо́шіня ра́діа

ohlávk//a -y ž канта́рь; о́главець

ohlíadk//a -y ž *práv.* огляда́ня, пере́гляда́ня, пере́зерáня

ohlod//at' -á -ajú *dok.* о(б)глода́ти, о(б)гры́зти, обжа́рти; ~ *kosti* обжа́дати ко́сти
• *všetko* ~al *zub času kniž.* на вшы́ткім час оха́бив сво́ї слі́ди, ча́сом вшы́тко підля́гло скажі́ню

ohluch//núť -ne -nú *dok.* оглу́хнути, стра-
тити слух

ohluchnut//ie -ia s *gluchotá*, оглу́хну́ти

ohlúp//it' -i -ia *dok.* оглу́піти

ohlúp//nuť -ne -nu *dok.* оглу́пнути, оглу́піти
ohluš//it' -í -ia *dok.* **1** *koho* оглу́штити;
~ *krikom* оглу́шити криком; ~ *úderom*
оглу́шити уда́ром **2** *čo* отупи́ти, осла́бити
(*čúvstvo*)

ohlušujúci оглуша́ючий, оглу́шуючий; ~
hrmot оглу́шуюче гы́рмота́ня; ~ *výbuch*
оглу́шуючий выбух

ohm [óm] -u *fyz., el. tech.* ом

ohmat//at' -á -ajú *dok.* опы́цяти, напы́цяти,
ома́цяти

ohmatáv//at' -a -ajú *nedok.* опы́цевати,
ома́цковати, доту́плевати ся рука́ми

ohmický [ómický] *fyz., el. tech.* омі́чний

ohmový [ómový] *fyz., el. tech.* омі́чний; ~
odpor омі́чне проті́вління

ohnať sa oženie sa oženú sa *dok.* **1** *čím*
огна́ти ся, одогна́ти дако́го **2** (*namietnuť*)
заува́жати, озва́ти ся проті́в дачо́го,
одмі́таво одпові́дати

ohnič//lek -ka *m*, **ohník** -a *m* *zdrob.* огник

ohnisk//o¹ -a *s* *zvel.* огни́ско, вели́кий оге́нь

ohnisk//o² -a *s* **1** огни́ско, ко́зуб, дома́шне
огни́ско **2** *fyz.* фо́кус **3** це́нтер, огни́ско;

~ odporu огни́ско приті́вління; ~ *požiaru*
це́нтер огни́ска; ~ *nákazy* це́нтер нака́з-
ливости

ohniskový **1** огни́сковый **2** *fyz.* фо́кусный;
~á *vzdialenosť* фо́кусна одда́леність

ohnivák -a *m* *kniž.* фе́нікс; *vták* ~ жар-пти́ця

ohniv//o -a *s* (*na reťazi*) огни́во

ohniv//ý **1** огне́вый; ~á *iskra* (огне́ва)
і́скра; ~é *jazyku plameňa* огне́вы язы́ки
пла́мени; ~á *guľa* огне́ва ру́ля, распале́на
ру́ля со́лнца **2** горя́чий, па́лячий, я́сный,
острый; ~é *svetlo* о́стрé áбо ослі́плю́юще
сві́тло; ~ *júl* горя́чий ю́л **3** огне́вый, сві́тло-
червёный; ~é *vlasy* огне́вы во́лосы **4** (о
víne ap.) огне́вый, па́лячий, распáлю́ющий,
грі́ючий **5** *pren.* огне́вый, запали́стый; ~
rečník запали́стый ора́тор; ~ *dievča* запá-
листе дівча; ~é *oči* прони́кавы о́чі

ohnomet -u *m* *voj.* огне́мёт

ohnostroj -a *m* фе́єрве́рк

ohnovzdorn//ý незго́рюючий,
огнювы́триманий, огнюодо́льный; ~
materiály огнювы́триманы мате́ріалы; ~
skriňa незго́рююча скри́ня; ~á *pokladnica*
незго́рююча ка́са

ohnúť ohne ohnú *dok.* **1** огну́ти, зогну́ти;
~ *konárik* зогну́ти кона́рик **2** *koľo* *pren.*
зогну́ти, зломити; ~ *niekomu* *chrbát* *expr.*
огну́ти, зломити дако́го; ~ *šiju* *pred* *niekým*
склонити го́лову пе́ред да́ким

ohnúť sa ohne sa ohnú sa *dok.* **1** зогну́ти ся
2 *pren.* підда́ти ся, усту́пити

ohnut//ý **1** зогну́тый, огну́тый, за́криве́ный;
~á *haluz* огну́тый кона́рик **2** зогну́тый,
згорбе́ный; ~ *chrbát* згорбе́ный хырбе́т; ~
človek згорбе́ный чоло́вік

ohó, **ohohó** *cit.* **1** (*vyjadruje odporovanie*
niečoho) о́го, ого́го; *no*, *net*; *o*, *net*; ~, *mylíte*
sa! *no* *net*, *vy* *mylíte* *sa!* **2** (*vyjadruje*
upozornenie) о́го, о-го-го́; *re-re-ré* **3**
(*vyjadruje prekvapenie*) о́го!, *no!*

ohob//ovat' -uje *n* -ujú *dok.* ого́бле́вати,
обструга́ти, оструга́ти (*зобликом*); ~*ovaná*
doska ого́бле́вана до́ска áбо оструга́на
до́ска

ohodnot//it' -í -ia *dok.* оцінити; kladne ~ prácu niekoho позитівні оцінити дачію роботу

ohodnovern//it' -í -ia *dok. odb.* овірити, потвердити справність; ~ doklady потвердити або овірити справність документів

oholený обрытвёный; брытвёный

ohol//it' -í -ia *dok.* 1 обрытвити, брытвити; збрытвити 2 оголити, зробити голим; ~ené stromy оголены стрóмы • ~ niekoho (bez britvy) *hovor. žart.* обра́ти, окра́сти дакого, припра́вити о даштó, вызли́чі з послі́днёй сорóчки, оскуба́ти дакого

ohol//it' sa -í sa -ia sa *dok.* обрытвити ся

ohor//iet' -í -ia *dok.* 1 обгоріти 2 опалити; ~ená tvár опалéна тварь

ohor//ok -ka *m* óгорок, шпáчок; ~ cigarety шпáчок або óгорок ці́аретлі; ~ sviečky їніт свічки

ohovárač -a *m* огваряч, оговаряч

ohováračk//a -y *ž hovor.* огварячка, оговарячка

ohováračský ог(о)варячскый

ohovárl//at' -a -ajú *nedok.* koho огваряти, знева́жовати, осóчовати ко́го, клебетáти на ко́го

ohovor//it' -í -ia *dok.* koho обвинити, клебетáти ко́го, наклебетáти, наговори́ти на ко́го

ohrabk//y -ov *m mn.* č. огра́бки, грабанина

ohrad//a -y *ž* огоро́да; пліт, оплочи́ня

ohrad//it' -í -ia *dok.* огородити, оплоти́ти, поста́вити пліт, одді́лити плóтом; ~ záhradu plotom огородити сад плóтом

ohrad//it' sa -í sa -ia sa *dok. proti čomu i bezpredm.* протестова́ти прóтíв да́чо́го, да́ти протéст прóтíв чо́го

ohradz//ovat' -uje -ujú *nedok.* огоро́джовати, огородити плóтом

ohradz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. proti čomu i bezpredm.* протестова́ти, подати протéст прóтíв чо́го

ohraničen//ý *v rôzn. význ.* о́граниче́ный; ~é územie о́граниче́на тері́торія; ~ čas о́граниче́ный час; ~á téma о́граниче́на téma; ~é možnosti о́граниче́ны мо́жності

ohranič//it' -í -ia *dok.* 1 визначіти або одре́ділити гра́ніці (*meřimópii*) 2 (*obklopit'*) окру́жити; kraj ~ený horami край, окру́жéный або обкло́пéный го́рами 3 *pren.* о́граничі́ти; ~ úlohy, tému о́граничі́ти задáчу, téму

ohranič//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 о́граничовати або визначáти гра́ніці (*meřimópii*); одді́лєвати 2 (*obklopovat'*) окру́жати 3 *pren.* о́граничовати

ohrd//núť -ne -nú *dok.* одмі́тнути, одшма́рити; оповeргну́ти

ohrebl//o -a *s* 1 лопáтка (*на смі́тя, ў́гля*) 2 *pren. pejor.* кутáч

ohriat' ohreje ohrejú *dok.* 1 о́гріти, зогрі́ти, пригрі́ти; ~ mlieko зогрі́ти мо́ло́ко; ~ večeru пригрі́ти ве́че́ру 2 *pren.* зогрі́ти, о́гріти; посмі́лити, взпру́жити, до́дати одва́гу

ohriat' sa ohreje sa ohrejú sa *dok.* зогрі́ти ся, за́гріти ся • ~ sa pri cudzom ohni *hovor.* зогрі́ти ся при чу́джім о́гні, вы́ужити про се́бе чу́джі ви́годы; ani sa neohriat a už išiel preč *hovor.* áни не (з)огрі́в ся, а уж ішо́в гет; áни ми́нўтку не стрима́в ся, а уж одышо́в

ohrievac//í о́грівáючий, на́грівáючий, зогрі́вáючий; ~ia poduška зогрі́вáюча поду́шка; ~ia pec на́грівáючий пе́ц

ohrievač -a *m* о́грівáч; elektrický ~ е́лектричнýй о́грівáч

ohrievár//eň -ne *ž* о́грівáрня (*на штадіóнах*)

ohriev//at' -a -ajú *nedok.* 1 о́грівáти, зогрі́вáти, пригрі́вáти 2 *pren.* зогрі́вáти, о́грівáти; посмі́лєвати, до́давати одва́гу

ohriev//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* (з)о́грівáти ся, ви́грівáти ся

ohrň//at' -a -ajú *nedok.* 1 (*zemiaky ap.*) ога́ртáти 2 (*rukávy*) вы́гортáти, вы́ка́совати

ohrňovač -a *m poľnohosp.* ога́ртáч, о́гoр-нё́вач

ohrň//núť -nie -nú *dok.* 1 о́горну́ти; ~ zemiaky, геру о́горну́ти банду́рки, цві́клу 2 вы́ка́сати, вы́горну́ти; ~ rukávy вы́горну́ти рука́вы • ~ nos курно́сый ні́с; ~ pery, gambu *expr.* за́стругáти ї́рімáсу, наду́ти ї́амбы; ~ nos підозрі́ва́во морщи́ти ні́с

ohrom//iť -í -ia *dok.* потрясти, прекапати, зачудовати, заразити, удивити, овалити

ohromn//ý *hovor.* 1 огромный, обрoвський, великий; ~á krajina обрoвська країна; ~é množstvo огромна кількість; ~á zima велика або страшна зима; ~ význam, vplyv велике значіння, великий вплив 2 *expr.* великий, визначний; зна́мый; ~ umelec великий артиста; ~ odborník великий або визначний спеціаліста; ~ úspech великий або огромный успіх

ohrom//ovať -uje -ujú *nedok.* потрясати, прека́пувати, чу́довати, уві́ляти, ужа́сати

ohromujúci ужаса́ючий, потряса́ючий, прека́пуючий, уди́вляючий, заража́ючий

ohrozen//ý огро́зений, тяжкий, небезпéчний; ~é mesto огро́зене місто; місто, находя́че ся в тяжкій ситуа́ції; ~é zdravie огро́зене здоро́в'я

ohroz//iť -í -ia *dok.* огрозити; привести до тяжко́ї ситуа́ції; поста́вити під угро́зу; ~ život niekoho огрозити живо́т да́кого; ~ poriadok, bezpečnosť огрозити поря́док безпéчність

ohroz//ovať -uje -ujú *nedok.* koho, čo огро́жувати ко́го, що́; дава́ти під угро́зу ко́го, що́; загро́жувати ко́му, чо́му

ohrýz//ať -a -ajú *nedok.* огрыза́ти, обгрыза́ти

ohryz//lok -ka *m* 1 огрызок (я́бка і т. п.) 2 *hovor.* я́бло

ohrýzt' ohryzie ohryzú *dok.* огрызти

ohundr//ať -e -ú *dok.* огу́ндрати, ошо́мрати, оду́драти, ві́чно вы́рча́ти

ohúrl//iť -í -ia *dok. expr.* поплéсти, побаламутити, помы́лити

ohyb -u *m* 1 згі́б, огну́тя; ~om zlomiť оги́наючі, зломити 2 згі́б, оги́нання; pevnosť v~e сила в згі́бі; ~ rieku згі́б або закру́та рі́ки; ~ cesty закру́та доро́ги

ohýbac//í : ~ sval оги́наюча м'я́сцукла, флéксор; ~ia prípona *gram.* флéксія, закончи́ня

ohýbač -a *m* 1 *tech.* оги́нач 2 *anat.* флéксор, оги́натель *m*

ohýbač² -a *m* оги́натель; робóтник, оги́наючий да́штó

ohýbačka *p.* **ohýbač** 1

ohybár//eň -ne *ž* оги́нарня

ohýb//ať -a -ajú *nedok.* 1 оги́нати, зогы́нати; ~ prút оги́нати пру́т; ~ pohu v kolene оги́нати но́гу в ко́ліні 2 *koho pren.* оги́нати, покора́ти 3 *gram.* скло́нювати або часова́ти • ~ chrbát оги́нати хы́рбе́т; ~ kolená а) опу́щати ся або па́дати на ко́ліна; б) предкло́няти ся пе́ред кым; dotiaľ sa prút ~a, kým je mladý [prís.] оги́най стро́м, по́кы гне́ ся; уч ді́тину, по́кы слухня́на

ohýb//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 оги́нати ся, гну́ти ся 2 *pren.* піддава́ти ся, усту́повати

ohybn//ý 1 оги́наючий, гі́бкий, пруж́ный; ~á postava гі́бка фі́гу́ра 2 *pren.* гі́бкий; зговорчи́вий, усту́пчи́вий; ~ člověk гі́бкий чолові́к 3 *gram.* зміню́ючий; ~é slovné druhy зміню́ючі ча́сти ре́чі

ohýnať *p.* **ohýbať** 1, 2

ohyzdný *pejor.* барз шака́редый, нешу́мный, проті́вний, гну́сний, мерзе́ный; злы́й, недóбрый

och *cit.* ох, ой; ух, яй; о

ochab//núť -ne -nú *dok.* 1 ста́ти сла́бым, ма́латным, скле́слым, зосла́бнутым 2 (*zmenšiť sa*) страти́ти силу, осла́бнути, підупа́сти; зменши́ти ся

ochabnut//ý 1 сла́бый, ма́латный, скле́слый, зосла́бнутый, підупа́дженый; ~é svalstvo зосла́бне́ны м'я́сцуклы; ~ člověk ма́латный чолові́к 2 зосла́бнутый, зни́жений; ~á pozornosť зосла́бнута вни́ма́вость; ~ záujem о́ піе́що зни́жений або зосла́блений інте́рес к да́чому

ochk//ať -á -ajú *nedok. expr.* 1 (*od strachu, bolesti ap.*) óхати, ё́йкати 2 (*od prevapenia*) áхати

ochlad//iť -í -ia *dok.* охоло́дити *aj pren.*; ~ polievku охоло́дити по́ливку; ~ radosť, nadšenie *pren.* охоло́дити ра́дость, надхну́тя

ochlad//it' sa -i sa -ia sa *dok.* 1 одстыти, ста́ти холодні́шим, охолоди́ти ся; voda sa -ila во́да ста́ла холодні́ша; ~ilo sa neos. (o počasí) похоло́дніло, позимні́ло

2 (osviežiť sa) охолоди́ти ся, осві́жити ся

ochlad//núť -ne -nú *dok.* одсты́ти *aj pren.*; polievka, káva -la по́лівка, ка́вей одсты́ла *ábo* выхо́лодла; city -li чу́ства одсты́ли
• ešte ani v hrobe neochladol *expr.* він і́ще не выхо́лоднів *ábo* не одсты́в (o mŕtveím)

ochladz//ovať -uje -ujú *nedok.* охоло́джо-вати *aj pren.*

ochladz//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 одсты́ва́ти, става́ти ся холо́дні́ше; охоло́джо́вати ся **2** (osviežovať sa) охоло́джо́вати ся, осві́жова́ти ся

ochlpen//ie -ia s *odb.* по́кры́тый во́лоса́ми

ochlpený по́кры́тый во́лоса́ми, се́рстє́в

ochmell//it' sa -i sa -ia sa *dok. expr.* опя́ніти

ochoren//ie -ia s охворі́ня, бо́лість

ochor//iet' -іє -eju *dok.* на чо́ охворі́ти, захворі́ти *na што*; ~ на о́сýрку захворі́ти на о́сыпки; ťažko ~ тя́жко охворі́ти

ochot//a -у ž охóта ж, же́ла́ня с, любе́зность; при́праве́ность (помо́чі т. п.); услу́жность ж; пре́javiť *al.* ukázať ~у про́явити *ábo* ука́зати при́праве́ность *ábo* охóту *ábo* же́ла́ня; je samá ~ *hovor.* він са́ма охóта *ábo* любе́зность

ochotníck//y любите́льский, ама́те́рский; ~ krúžok теа́тра́льний кру́жок, любите́льска теа́тра́лна гру́па; ~e predstavenie любите́льське *ábo* ама́те́рське предста́влі́ня, самоді́яльний спекта́кель

ochotníčk//a -у ž любите́лька, ама́те́рка

ochotník -а т любите́ль, ама́тер м

ochotný охóтний, любе́зний, при́праве́нный *ábo* гото́вый послужы́ти

ochran//a -у ž **1** охорóна, хране́ность; vziať niekoho pod ~u взя́ти да́кого під охорóну; byť pod ~ou zákona бы́ти *ábo* нахо́дити ся під охорóнов за́кона; zákon na ~u autorského práva за́кон на охорóну а́вторського пра́ва **2** преве́нція, мі́ра безо́пасности; ~ šachty преве́нція *ábo*

мі́ра безо́пасности на ша́хті

ochranc//a -и т охорóнця м, за́щі́тник м; ва́ровате́ль м

ochrán//it' -i -ia *dok. od koho, čoho, pred kým, čím* охорони́ти, за́щити́ти од ко́го, чо́го; зава́ровати од чо́го; ~ ovocie pred chorobami *al.* škodcami охорони́ти ово́цину пе́ред хворóта́ми *ábo* шко́дця́ми; ~ dakoho pred zlým vplyvom ва́ровати да́кого пе́ред злы́м впли́вом

ochrann//ý охорóнюю́чий, за́щі́тний; ва́ровный; ~é okuliare охорóнюючі окуля́ры; ~é prostriedky охорóнюючі сре́дства; ~ náter охорóнююча ве́рства (фа́рбы); ~é clo охорóнююче цло; ~é opatrenia охорóнюючі ва́рованя; ~ lesný pás за́щі́тний лі́сний пас; ~é sfarbenie ва́ровна фа́рба *ábo* сфа́рбі́ня (у зві́ря́т); ~é očkovanie охорóнююче скі́пі́ня • držať ~ú ruku *al.* pravicu nad niekým трима́ти охорóнну ру́ку над да́ким; utiecť sa pod ~é kridla niekoho скры́ти ся під да́чії кры́ла

ochraň//ovať -uje -ujú *nedok. od koho, čoho, pred kým, čím* охорóне́вати, за́щита́ти од ко́го, чо́го; охорóне́вати од чо́го

ochr//núť -ніє -nú *dok.* **1** одня́ти ся, пара́лізова́ти ся *nedok. dok.*; nervy ~nuli нє́рвы пара́лізова́ли ся; nohy ~nuli но́гы одня́ли ся **2 lek.** пара́лізова́ти *nedok. dok.*; atropín ~nul svalstvo атропі́н пара́лізова́в му́скулы *ábo* сва́лы

ochrnut//ie -ia s пара́лі́за; ~ srdca пара́лі́за се́рдця; ~ nôh пара́лі́за ні́г

ochromen//ie -ia s **1** пара́лі́за; úäplné ~ svalstva по́вна пара́лі́за сва́лови́ны *ábo* му́скул **2 pren.** пара́лі́за, значне́ осла́блі́ня ро́звитку, неді́яльнїсть, ста́гна́ція; ~ priemyslu ста́гна́ція про́мыслу, значне́ осла́блі́ня про́мыслу; ~ iniciatívy хыбова́ня іні́ціаті́вы

ochromen//ý **1** пара́лізова́ний, одня́тий; одере́вяні́вший, стерпну́тий; ~á rolovica tela пара́лізова́на поло́вина ті́ла; ~é svalstvo пара́лізова́ны сва́лы *ábo* му́скулы **2 pren.** пара́лізова́ний,

зослаблений, охабнутый; ~á doprava паралізований транспорт, паралізована переправа; ~á vôľa паралізована воля

ochrom//iet' -ie -ejú *dok.* охроміти, стати хромым

ochrom//it' -í -ia *dok.* охромити, паралізувати *nedok. dok. aj pren.*

ochudobn//iet' -ie -ejú *dok.* охудобніти, збідніти, стати худобным або бідным

ochudobn//it' -í -ia *dok.* охудобнити, збіднити *aj pren.*

ochutn//at' -á -ajú *dok.* осмакувати, по-пробувати; ~ koláč, polievku попробувати колáč, полівку

ochutnávač -a *m* смаковач, дегустатор

ochutnáv//at' -a -ajú *nedok.* смакувати, пробувати

oj cit. 1 (*vyjadruje zdôraznený zápor*) но; ~, mňa sa nezaviete tak ľahko! но, мене вы так лёгко не збавите ся! **2** (*vyjadruje údiv*) ой; ах; ~, aký si ty mocný! ой, який ты міцний!; ~, aké prekvapenie! ой, яка нечekanість

ojahn//it' sa -í sa -ia sa *dok.* окотити ся, оягнати ся

oje oja *s* дышель

ojedinelý єдиничный, окремый, осамочений, рідкостный, сам стоячий; ~ prípad єдинічна нагода; ~ jav рідкостне явління

ovej cit. 1 (*vyjadruje odmietanie*) як же, як бы не так; ~, ešte čo! як же, іще што! **2** (*vyjadruje prekvapenie*) о, ого; но гей; ~, naozaj? но гей, о́зай?

ojha cit. ох, но і, ах, у

ojnic//a -e *ž* пака

ojnicový odb. паковий; ~ čar pant паку

okabát//it' -í -ia *dok. hovor.* окламати, обаламутити, обляфнути, ошалити, выбабрати, перейти через розум

okál//le -lov *m mn. č. expr.* okáni; vypeštit' *al.* vyteštit' *al. vyvalit'* ~ вывалити okáni

okamih -u *m* мінутка, момент, міг; *v* ~u в моменти, в єдєн міг; *na* ~ *sa* zastaviť за́ставити ся на момент або на мінутку;

za ~ *sa* vrátil o мінутку або о секундѣ він верну́в ся; *v prvom* ~u nevedel, čo má robiť в першім моменті він не знав, що мати робити

okamžit//ý моментальный, такой, наглый, скорый; ~á рогос моментальна поміч; ~á smrť моментальна або нагла смерть (*наслідком нещастной нагоды*); ~á odproved' моментальна одповідь; *s* ~ou platnosťou з наглов дійсностей; ~é opatrenia наглы кро́ки

okáň -a *m expr.* окаль, о́ката дітина

okall//ňa -ne *ž expr.* о́кате дівча, о́ката женá (*з великими(а) очáми*)

okarín//a -y *ž* окаріна

okašl//at' -e -ú *dok. expr. 1* čo nakáshlatи на што **2** *koho* наплювати на ко́го, ігноровати, підцінити ко́го

okat//ý *expr. 1* о́катый; ~é dievča о́кате дівча, дівча з великими(а) очáми **2** *prep.* з великими(а) то́чками або крúгами, з великим гóрошком; ~á látka матеріál з великим гóрошком **3** *prep.* бю́чий ся в о́чі або до оч(ей); ~ rozdiel о́катый рóзділ; ~á nespravodlivosť о́ката або бю́ча ся до очо́й несправодливость

okazalý *kniž.* пышный, парадный, роскошный, гоно́сный, прекрасный, імпо́занный

okcident -u *m kniž.* запад

okcipitálny anat. затылковый

okef//lovať -uje -ujú *dok.* окефовати, выкефовати, почи́тити ке́фов

okenic//a -e *ž* облачниця, окені́ця

okenn//ý о́блачный, о́конный; ~é sklo о́блачне або о́конне скло; ~ rám о́блачный або о́конный рам; ~á doska парапéта

oker okra *m* о́кер

okiadz//at' -a -ajú *nedok. 1* čo задымовати, дымити; чадити; ~ tymianom чадити **2** *koho pejor.* лишкати ся, поклóнковати ся да́кому, лихоті́ти да́кому

okienk//o -a *s 1* о́блачко, о́конце **2** (*v rozhlase*) высыла́ня (*no pádij*); literárne ~

літературне высыланя **3** *škol. slang.* ókno (*médžy úrókami*)

oklam//at' -e -ú *dok.* 1 оклámати, підвéсти, оци́ганити, повідáти або говорити неправду **2** (*byť neverný*) зрáдити, оклámати, обмáнути

oklasifik//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 *koho* атестовáти, окласіфіковáти кóго, постáвити отмítку áбо отмítкы кóму; ~ žiaka постáвити отмítку áбо отмítкы ученику **2** *čo* оцінити, дати оцінку; ~ prácu оцінити роботу

oklebet//it' -i -ia *dok.* *koho* оклебетáти, огваряти кóго; наклебетáти, наговорити на кóго

oklep//at' -e -ú *dok.* оклéпати, склéпати, от-репáти; ~ popol z cigarety оклéпати пóпил з цигарéтли

okliesn//it' -i -ia *dok.* 1 обрубáти; ~ kmeň stromu обрубáти конáрики стрóму; ~ konáre обрубáти конарі **2** *prep.* різко скоротити, зужити, ограни́чити; ~ výrobu зужити виробу

okliešt//it' -i -ia *dok. kniž.* 1 ограни́чити, скоротити, зужити; ~ požiadavku ограни́чити пожа́дованя **2** (*obrať o niečo*) обрáти о даштó, охудобнити

oklinc//ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* оклинцёвáти, обити клинцями

okľuk//a -y **ž** 1 обходжіня, закрьта, непряма дорóга, наоколо; ísť ~ou íти наоколо áбо обходити; заўточиť ~ou атаковáти з бóків **2** фиглі, выкручáня, хітросť ж; ísť na niekoho ~ou íти на дакóго непрямов дорóгов, пустити до хóду хітросť

oknár -a *m* скленáрь

oknársk//y скленáрьскый; ~e práce скленáрьскы работы

oknárstv//o -a **s** 1 *len j. č. (remeslo)* ремéсло скленáря **2** (*podnik*) скленáрьство

okn//o -a **s** óблак, óкно; pozerat' von ~om позерáти вóнка чéрез óблак/óкно; zaklopat' na ~ заклóпкати на óблак/óкно; otvoriť, zatvoriť ~ отворити, запéрти óблак/óкно; dvojkrídlové ~ двокрылóвый óблак • ~ do sveta óкно до свiта; oko do

duše *al.* do srdca ~ óči – зéркало áбо гля-дило душы; pozerat' ránu bohu do okien *hovor.* ніч не робити, ліґарити, раховáти ворóны; triafať ránu bohu do okien *žart.* попáсти áбо трафляти пáлцём до нéба

oko oka **s** 1 (*mn. č. oči*) око; mandľové oči мандлёвы áбо подовговáсты óчі; oči ako trnky óчі як теркы; oči ako plánky *al.* päste великы óчі, очіска; myšacie oči мышáчі áбо малы óчка; slzy mu vyhrkli z očí слызы ёму выступили áбо выгырки на очáх; má dobré, slabé oči мать дóбрый, слабый зрак **2** (*mn. č. oká*) (*slučka*) óко **3** *pošov. (mn. č. oká)* óка; klásť oká клáсти óка **4** *kart.* óчко **5** *ako súčasť odborných termínov:* morské ~ мóрьске óко, високогорьске óзеро; volské ~ *kuch.* вóлске óко; kurie ~ кúрьє óко (*на пáлцях нóгы*); magické ~ *el. tech.* магічне óко, індікатор наставліня (*на радіоприімáтели*) • **v** očiach niekoho в очáх дакóго, в дачііх очáх; vidieť *al.* poznať mu to na očiach на очáх ёму тотó видно; zatvárať oči pred niečím заперáти óчі пéред дачім, позерáти чéрез пáлці на даштó; ani oka nezažmúriť áни óка не зажмúрити; ani okom nemihnúť áни óком не мiгнути; voľným *al.* prostým okom vidieť видно вóльным áбо простым óком; povedať pravdu do očí повісти правду в óчі; smiať sa, zasmiať sa niekomu do očí смiяти ся, засмiяти ся в óчі дакóму; napľuť niekomu do očí наплювáти дакóму в óчі; spať mu sadá na oči спáнок ёму сiдає на óчі, ёго клóнить ку сну, óчі ёму зпiплюють ся; spať mu nešiel na oči він не мiг стúплити óчі; nespúšťať niekoho z očí не спущáти очей з дакóго; pechať oči na niekom, niečom охабити óчі на дакiм, дачiм; páť si oči na niekom, niečom *expr.* любовáти ся дакым, дачiм; не спущáти óчі з дакóго, з дачóго; ide si oči vyocíť ідúть ёму óчі вытріскнути; radnúť niekomu do oka *al.* do očí упáсти дакóму до óка; mať oči (ako) na stopkách позерáти на вшыткы óчі; mať oči на chrbte відiти

вшытко (дооко́ла); *byť* niekomu na očiach
 быти дако́му на оча́х; *stratiť* sa *al.* zmiznúť
 з о́чі стратити ся *або* змізнути з очей; *ide*,
kam ho oči vedú він іде, де о́чі видять;
medzi štyrmi očami ме́джі штире́ма оча́ми;
 на *vlastné oči* *vidieť* ві́дити сво́їми оча́ми,
 ві́дити на вла́стны о́чі; *má* beľmo na očiach
 ма́ть більмо́ на оча́х, він як бы сліпый;
strhnúť niekomu beľmo z oka *stórgnuti*
 дако́му більмо́ з о́ка, *otvoriti* oči дако́му,
 указа́ти пра́вду дако́му; *otvoriť* niekomu oči
otvoriti oči дако́му; *chodiť* s *otvorenými*
očami ходи́ти *або* позе́рати (на вшытко)
 з *otvorenými(a)* оча́ми; *otvárať* oči
hovor. *otvorjati* oči, *čudovati* ся, *robiť*
 вели́кы о́чі; *vyhadzovať* niekomu niečo
 на о́чі *vyšmárevati* дако́му *dašť* на
 о́чі (*обвині́ня і т. н.*); *pozrieť* sa *pravde*
 до о́чі *popozerať* ся *právdí* до очей
або до тва́ри; *syrať* niekomu *piesok al.*
prach до о́чі *pušťať* пісо́к *або* поро́х
 в о́чі дако́му, *klámati* дако́го; *vytrieť*
 niekomu oči *oklámati* дако́го, *perейти*
ěmú че́рез розу́м; *byť* niekomu *třňom*
 в *oku* быти дако́му те́рнєм в *oku*, він не
 по во́лі *ěmú*; *niečo* niekomu oči *kole* *štosť*
kóle о́чі дако́му, ме́рзить *ěgó*, не *ľubíť*
 ся *ěmú*; *biť* do oči *be* до очей; *hládieť* na
 niekoho, *niečo* *iným okom* *popozerať* на
 дако́го, на *dašť* *inšymi(a)* оча́ми; *máti*
inšýy pólgyd, *inákše* *rozumiti*, *inákše*
posúdzovati; *mať* u niekoho *dobré*, *zlé* ~
máti у дако́го *dóbre*, *zle* *або* *nedóbre*
óko; *užíváti* *naklónnosť* у дако́го;
urobiť *niečo* *od oka* *robiť* без *mirňja* *або*
raховáня, *ógradom*; *mať* *isté* ~ *máti* *tóčne*
óko; *ako by* *matke* *z oka* *vypadol* як *kídy* бы
mámi з *oka* *vyprav*, він *ciľa* *máma*; *hládieť*
smrti *do oči* *popozerať* *směrti* в о́чі, *byti*
 в *nebezпéci* *směrti*; *strach* *má* *vešké oči*
 [*prisl.*] *strach* ма́ть вели́кы о́чі; *pravda* oči
kole [*prisl.*] *právdá* о́чі *kóle*; *zide* *z očú*,
zide *z mysle* [*prisl.*] з очей *zыйде*, *iz* *serdca*
выйде; *što* (*kógo*) не *vidime*, з *čím* (*z kým*)
 не *stričáме* ся, на *totó* (на *tógo*) *ľétko*

забу́деме; *čo* oči *nevidia*, *to* *srdce* *neboli*
 [*prisl.*] *što* о́чі не *vidjaty*, о *tím* *serdce* не
bolíť; о *čím* *člověk* не *znaty*, *totó* *ěgó*
 не *trápiť*; *vřana* *vřane* ~ *nevýkole* [*prisl.*]
voróna *voróni* *óko* не *vydzobaty*; ~ *za* ~,
zub *za* *zub* [*prisl.*] *óko* *za* *óko*, *zub* *za* *zub*

oko*hybný anat.* *oko*погына́ючий; ~ *perv*
*oko*погына́ючий *nerf*

okol*lie* -ia *s* 1 *oko*лиця *ж*; ~ *mesta* *oko*лиця
místa 2 (*prostredie*) *otóčujúca* *atmosféra*,
okružjia

okolit*ly* *okružjajúчий*, *otóčujúчий*; ~ *ě* *dediny*
okružjajúci *sěla* *або* *valáлы*; ~ *obyvatelia*
okružjajúci *žyťeli*

olkolk*lovak* ¹ -uje -ujú *nedok.* *oddálpěvati*,
odkladáti, *odsuváti*, *obchoditi* *djaky* *rič*

olkolk*lovak* ² -uje -ujú *dok.* *okolkováti*, на-
лі́пити *kólok* *або* *gerbovy* *známký*

olkolk*ly* -ov *m* *romn. hovor.* *oddálpěvanya*,
vağanya, *vygovorky*, *vykručanya*

okolnos*lt* ¹ -ti *ž* *situacija*, *obstávina*,
atmosféra; *polahčujúce*, *príťažujúce* ~ *ti*
práv. *zmjagčujúca*, *zatyžkujúca* *obstávina*;
zhoda ~ *ti* *zğoda* *obstáviny*; *za* *takýchto*
 ~ *ti* *za* *takóy* *situácii*; *za* *žiadnych* ~ *ti* *при*
niyákyx *obstávinyx*, в *niyákim* *slučjai*

okolný *p.* *okolitý*

okolo ¹ *predl.* *s* 2. *p.* 1 *oko*ло, *kólo*, *naoko*ло
čógo; *sedieť* ~ *stola* *sidiť* *naoko*ло *stóla*;
ohrada ~ *domu* *plít* *naoko*ло *dómu*; *pozrieť*
 sa ~ *seba* *popozerať* ся *naoko*ло *sěbe*;
uviazať *si* *šál* ~ *hrdla* *obmotáti* *або* *oviti*
шыю *šáлом* 2 *kólo*, *mímo* *čógo*; *prejsť* ~
obloka *perейти* *kólo* *ókna*; ~ *neho* *prebehlo*
auto *kólo* *něro* *perebіglo* *ávto* 3 *za* *šmo*;
objať ~ *hrdla* *objati* *za* *шыю* *або* *kólo* *шыi*
 4 *naoko*ло *čógo*; *obšmíetať* sa ~ *niekoho*
vertíti ся *або* *krutiti* ся *naoko*ло *dačógo*;
rozgovor sa *krúťil* ~ *niečoho* *bisída* *krutyla*
 ся *oko*ло *dačógo* 5 *oko*ло *čógo*, *приблйж*-
ні; ~ *polnoci* *oko*ло *pівночі*, *приблйжні*
napівночі; ~ *Vianoc* *oko*ло *Рождествá*

okolo ² *prisl.* 1 *naoko*ло, *дооко́ла*, *oko*ло; ~
sú *korse* *дооко́ла* *суть* *běregy*; *nevedel*,
čo sa ~ *robí* він не *znay*, *što* *robíť* ся

наоколо **2** коло, мімо; ~ šla jej priateľka
около ішла їй приятелька

okoloidúci¹ проходячий

okoloidúc//li² -eho *m* проходячий

okolostojaci *mn.* ч. стоячий около

okop -u *m voj.* zákop

okopanin//a -y ž *obyč. v mn.* ч. ~y *pol'nohosp.*
окопанина

okop//at' -e -ú *dok.* окопати

okopáv//at' -a -ajú *nedok.* окоповати; ~
zemiaky окоповати бандурки

okopáv//a -y ž *pol'nohosp.* окопована

okopc//ovat' -uje -ujú *dok. pol'nohosp.*
окопати

okopír//ovat' -uje -ujú *dok.* **1** *tech.* скіпівати,
зробити копію **2** *fol.* надруковати **3** (*urobit'*
plagiát) скопіювати, списати, зробити
плагіат

okoren//it' -í -ia *dok.* окоренити **1** по-
приковати; напакорювати, посипати
поприков, заправити паприков; додати
дачому острый, щіплявый смак **2** *prel.*
оживити; зробити мововий прояв
выразным, інтересным, пікантным

okostic//a -e ž *anat.* окостніця; zápal ~e
запаління окостніці

okošt//ovat' -uje -ujú *dok. ľud.* окоштовати,
попробувати (їдіння)

okot//it' sa -í sa -ia sa *dok.* окотити ся; оше-
нити ся; оягнити ся

okov -u *m* **1** (*okovaná nádoba*) дерев'яне
оковане ведро **2** (*stará miera* = 56,6 *litra*)
бочка

okovan//ie -ia *s* оковання, кований обруч;
оковка; збивання; ~ voza кований части
вóза; strieborné ~ сріб'яне оковання

okovan//ý окований, кований; обитий
(железом, бляхов); ~é dvere обити
(железом) двіри; ~ sud обита (железом)
бóчка; ~é čížmu кований чіжмы

okovat' okuje okujú *dok.* **1** оковати, оби-
ти (железом); ~ truhlicu železom оковати
куфєр железом; ~ dvere оковати двіри; ~
topánky прибити підковки к топánкам

okov//liny -in ž *potm. chem.* оковини

okovy okov ž *potm.* оковы; ~ otroctva *prel.*
оковы рабства; manželské ~ *prel.* оковы
áбо ўзы побратых

okrád//at' -a -ajú *nedok.* koho o čo **1**
окрадати ко́го; кра́сти у ко́го што **2**
expr. лишати ко́го чо́го, оберати од
ко́го што

okrad//núť -ne -nú *dok.* koho o čo **1** окра́сти,
обокра́сти ко́го; украти́ у ко́го што; ~
niekoho o peniaze украти́ у дако́го піня-
зі **2** *expr.* лишити ко́го чо́го, взяти у ко́го
што; ~ niekoho o čas окра́сти дако́го о час

okraj -a *m* **1** (о)край; ~ mesta о́край міста;
~ cesty край до́ро́ги; ~ lesa край лі́са
2 рубе́ць, обру́бління, лемова́ння; ~ šiat
обру́бління шма́т **3** (o *knahách, zošitoch*
ap.) ма́рфо, о́край; poznámky na ~och knihy
позна́чки на о́краях áбо ма́рфах кни́жки

okráj//at' -a -ajú *dok.* čo обрізати, окраяти,
зрізати (ко́рку) на чім, з чо́го; очістити
(зрізати ко́рку) што

okraj//ovat' -uje -ujú *nedok.* čo окра́євати,
обрізовати, зрізовати (ко́рку i *m. p.*) на
чім, з чо́го; очіща́ти (зрізуючі ко́рку) што

okrajov//ý **1** окра́євий; ~é územie окра́єви
ра́єны **2** другоря́дний, незначний,
неекзістую́чий; малова́жний; ~ zjav не-
значне з'явлі́ня

okras//a -y ž укра́шіння *s*

okrasn//ý окра́шую́чий, слю́жачий на укра-
шіння; декора́тивний; ~ predmet предме́т
укра́шіння, укра́шіння; ~é rastliny, stromy
декора́тивны росли́ны, стрóмы

okrášl//it' -í -ia *dok.* украсити

okrášl//ovat' -uje -ujú *nedok.* украша́ти

okrem *predl. s* **2. p.** **1** о́крем, вы́ключні,
помі́мо чо́го; ~ neho som nikoho nevidel
о́крем не́го, я нико́го не ві́дів **2** о́крем
чо́го, по́при ті́м, по́при і́нші́м; ~ ruštiny
hovóri aj nemecky a francúzsky він
говóрить áбо бісіді́є не́лем по-ру́сьськы, но
і по-німе́цькы, і по-фра́нцузькы

okres -u *m* (*politicko-administratívna jed-
notka*) о́крес, ра́єн • volebný ~ ви́борчий
ра́єн áбо о́крес

okrel/sat' -še -šú *dok.* окресати *aj pren.*; ~ trám окресати трам

okresn/lý окрєсний; раєнний; ~é mesto окрєсне місто; ~ súd окрєсний суд; ~ úrad окрєсний уряд

okriat' okreje okrejú *dok.* зміцніти, посилити ся, обчерствити ся, освіжити ся, одпочінути, оддыхнути; поправити ся; ~ na čerstvom vzduchu зміцніти на свіжім вóздусі

okridlen/lý крылатый, окрылєный *aj pren.*; ~ hmyz крылаты мушковины; ~é slová крылаты слóва

okriev//lat' -a -ajú *nedok.* міцніти, посилєвати ся, обчєрствовати ся, одпочівати, оддыхати; поправляти ся

okrík//nut' -ne -nu *dok. koho expr.* окрикнути кóго

okriv//iet' -ie -ejú *dok.* окривіти, охроміти, стати кривим áбо хрóмым

okrový окрóвый, окрóвой фáрбы, рúдо-жóвтой фáрбы

okrskár -a *m* одділóвый (*поліцайт*)

okrs//ok одділіня (*адміністратівне*); ~ policie одділіня поліції

okruc//lat' -a -ajú *nedok.* окручати, омóтовати, овивати, обвивати

okruh -u *m* 1 радіус, óкруг; *v* ~u 5tyroch kilometrov в óкрузі штирєх кіломєтрів 2 voj. óкруг; vojenský ~ воєньський óкруг 3 el. tech. кóнтур; vysokofrekvenčný ~ высокочастóтний кóнтур; anódový ~ анодóвый кóнтур 4 šport. óкругóва трáса 5 круг, сфєра, óбласть, радіус; ~ platnosti сфєра діяня; ~ záujmov круг áбо сфєра інтерєсів 6 pren. круг; ~ priateľov круг приятєлів; ~ záujemcov круг заінтерєсованых осóб

okružl//y 1 окрúглый; ~ stôl окрúглый стіл; ~ otvor окрúглый óтвір; ~é zátvorky окрúглы скóбки 2 окрúглый, пóвный ~a žena пóвна женá; ~e ramená пóвны плєчі; ~a tvár окрúгла тварь 3 окрúглый; ~e čísla окрúглы чísла áбо цífры; ~a suma окрúгла сýма

okruhov//ý округóвый; ~é preteky šport. округóвы перебїгáня, бїг по окрúжній дорóзі áбо трáсі

okruch -a *m* óкраєць, крáєць, кусóк *m* (хлїба, сыра *i m. n.*)

okrút//it' -i -ia *dok.* окрутити, закрутити, омотати, овити, обвити • ~ (si) niekoho okolo prsta омотати дакóго óколо пáлця

okrúz//it' -i -ia *dok.* окружити

okružliak -a *m* округляк (*кáмїнь*), голяк

okružn/lý кругóвый, окрúжный; ~á cesta кругóва áбо окрúжна дорóга

okruž//ok -ka/-ku *m* óкраєць, крáєць, кусóк *m* (хлїба)

oktaéd//ler -ra *m min., geom.* октаєдер

oktán -u *m chem.* октáн

oktánový октáновый

oktáv//a -y ž 1 hud. октáва 2 škol. вóсьма клáса (*гїмназїї*)

oktaván -a *m škol.* вóсьмоклáсник (*ученик вóсьмоу клáсы гїмназїї*)

oktet//o -a *s hud.* октєт

októb//ler -ra *m* октóбер *m*

októbrov//ý октобрóвый

októd//a -y ž tech. октóд

oktroj//ovat' -uje -ujú *nedok. kniž.* нанúчовати, внúчовати, приказовати, дїктовати

okuje p. okoviny

okulár -a *m fyz.* окуляр (*мїкроскóпа i m. n.*)

okuliar//e -ov *m romn.* окуляры *romn.*; tmavé ~ тємны окуляры; ochranné ~ охорóнны окуляры • dívať sa na niečo cez ružové ~ позєрати ся на даштó чєрез ружóвы окуляры

okuliarnik -a *m:* ~ indický окулярник ін-дїйський

okuliarov//ý окулярóвый; ~é sklo окулярóве скло

okulist//a -u *m* окуліста, дóктор на óчны хворóбы

okultizm//us -u *m* окултїзм

okultný окултный

okúň//lat' sa -a sa -ajú sa *nedok. koho, pred kým i bezpredm.* ганьбити ся

okupác//ia -ie *ž* окупация
okupačn//ý окупачный; ~á armáda окупачные войско; ~é pásmo окупована зона або територія

okupant -a *m* окупант, завоєвователь

okúp//at' -e -u *dok.* 1 выкупати, окупати; ~ dieťa окупати дитину 2 (*oko*) промыти 3 (*dievča na Veľkonočnú pondelok*) обляти водов (народный обычай)

okúp//at' sa -e sa -u sa *dok.* окупати ся, выкупати ся

okupovaný окупованный

okup//ovat' -uje -ujú *nedok. dok.* окуповати

okur//ovat' -uje -ujú *nedok.* выкурёвати, выгривати

okús//it' -i -ia *dok.* 1 *čo, čoho, z čoho i bezpredm.* попробовати, оку́сити, осмаковать (*o strávi*), попробовати смак дачо́го 2 *čo* пережыти, зажыти, перенести; ~ neprijemnosť пережыти неприємность; ~ radosti зажыти радость

okut' p. okovat'

okutie p. okovanie

okutý p. okovaný

okúz//it' -i -ia *dok. kniž.* очаровати, зачаровати, очарити, надхну́ти

okúz//ujúci kniž. очарующий, збуждующий очарованя, чаровный, надхынающий; ~ úsmev чаровный або чарующий усмив

okvet//ie -ia *s bot.* околосвітник

okyd//at' -á -ajú *dok. expr.* зашпінити, забабрати

okypen//ý скалічений, знетворёный, змерзачёный; ~á ruka скалічена рука; ~ človek змерзачёный чоловік

okyp//it' -i -ia *dok.* 1 скалічити, знетворити; змерзачіти 2 *prep.* змерзачіти, пошкодити; перекрутити, скололити

okyslič//it' -i -ia *dok. chem.* окислити; ~ená krv кров, насычена кислородом (*артеріальна кров*)

okysličovací chem. окисляющий; ~ proces окислюющий процесс

okysličovadl//o -a *s chem.* окислитель *m*

okysličovan//ie -ia *s chem.* окисления

okyslič//ovat' -uje -ujú *nedok. chem.* окисляти

okysl//it' -i -ia *dok.* окислити, окваснити, зробити кvasным або кіслым; ~ ostom окислити оцтом, пооцтовати

olám//at' -e -u *dok.* оламати; ~ kukuricu оламати тендеріцію

olatk//ovat' -uje -ujú *dok.* олатковати, обити латками

oldomáš -u *m hovor.* олдомаш; zaplatiť ~ заплатити або дати олдомаш

oleand//er -ra *m* олеандер

oleandrový олеандровый; ~ ker олеандровый кряк

olebečnic//a -e *ž anat.* бланка темной кости

oleín -u *chem.* олеін

olej -a *m* 1 олій (*ростлиного або мінерального походження*); olivový, slnečnicový ~ олівовый, сонечницьевый олій; ricínový ~ ріциновий олій; ružový ~ ружовый олій; minerálne ~e мінеральны олії; éterické ~e етеричны олії; mazacie ~e мастячі олії 2 (*olejová farba*) олієва фарба 3 *hovor. (obraz)* образ, намалёваний олієвыми фарбами • víno ako ~ густе вино (*высокой якості*); spať ako v ~i спати міцным сном або без задніх ніг; liať ~ na oheň підливати олій до огня

olejár//eň -ne *ž* олієвий завод, оліярня

olejársky оліярський

olejnat//ý олійнатый; ~á rastlina олійната рослина; ~é semená олійнаты семёна

olejničk//a -y *ž tech.* олійничка

olejnin//a -y *ž* олійната рослина

olejný p. olejnatý

olejoma//b//a -y *ž odb.* 1 (*spôsob maľby*) малёваня олієвыми фарбами 2 (*obraz*) образ, намалёваний олієвыми фарбами

olejomer -a/-u *tech.* оліємір

olejotlač -e *ž typ.* олієрафія

olejotlačový typ. олієрафічний; ~ obraz олієрафічний образ

olej//ovat' -uje -ujú *nedok.* олієвати, мазати олієм; ~ stroje мазати машины олієм

olejovítý олієвительный

olejovllý 1: ~á destilácia олієва дестіляція
2 олієвий; олієвительный; ~á farba олієва фарба; kyselina ~á chem. олієва кислота; ~ zápach запах за олієм; ~ obraz образ, намалёваний олієвими фарбами; ~ sud бочка з олієм; ~á lampa олієва лампа; ~é čerpadlo tech. олієве черпа́дло; ~é potrubie олієвод

olem//ovat' -uje -ujú dok. олемовати, окантовати; ~ sukňu олемовати сукню

oleograf//ia -ie ž typ. олеографія

olepl//it' -í -ia dok. обліпити, заліпити, заклеїти

ole//um -a s chem. олеум

olež//at' -í -ia dok. залежати, одлежати

olien//it' sa -i sa -ia sa dok. олінити ся, зошмарити кожу (o gádi)

oligarch//a -u m олі́арх

oligarch//ia -ie ž олі́архія; finančná ~ фінанчна олі́архія

oligocén -u m geol. оліо́цен

olisten//ie -ia s odb. олистві́ня (строму)

olistený олиствёный, покритый листьями; husto ~ strom густо олиствёный стром, стром з густым листём

oliv//a -y ž олива (strom i plod)

olivín -u m min. оливі́н

olivovit//é -ých mn. č. bot. оливовиты

olivovohnedý оливово-ру́дый

olivovozelený оливово-зе́лєный, оливовый зо зе́лєным одті́нком

olivov//ý оливовый; ~ olej оливовый олі́й; ~ háj оливовый гай 2 оливовый; ~á farba оливо́ва фарба

olíz//zat' -že -žu dok. облизати, олизати

oliz//núť -ne -nú dok. облизнути, облизати, олизати

oloven//ý v rôzn. význ. оловяный; ~ drôt оловяный дріт; ~á guľka оловяна ку́ля; leštenec ~ min. оловяный блеск; ~ kúpeľ odb. оловяне купання во вані; ~é mračná оловяны або тяжкы хмары

olovnatý chem. оловна́тый, обсягуючий олово; kysličník ~ ókись олова

olovnic//a -e ž tech. оловня́ця

olov//o -a s óлово; valcované ~ odb. óлово во фóрмі ва́лця

olovrant -u m оло́врант

olovrant//ovat' -uje -ujú nedok. оловрантовати

oltár -a m олта́рь m; křídlový ~ odb. крыло́вый олта́рь, трі́птіх • stát' pri ~i al. pred ~om стояти пе́ред олтарём, вінча́ти ся; íst' pred ~i ти пе́ред олта́рь, іти під віне́ць; viest' niekoho od ~a повінча́ти ся з да́ким; оженити ся а́бо побра́ти ся з да́ким

oltárn//y олта́рный, однося́чий ся к олта́рю; ~ obraz олта́рна іко́на • sviatosť ~ a cirk. причаща́ня

olúp//at' -e -u dok. олупити, очістити шмо; дати долóв а́бо очістити ко́жу, скірку з чо́го; ~ jablko очістити я́бко; ~ vajce олупити яйце; ~ kôru zo stromu олупити а́бо обде́рти ко́ру зо стро́ма

olúp//it' -í -ia dok. олупити, окра́сти, обра́ти

olup//ovat' ¹ -uje -ujú nedok. чо́ очістити, очіща́ти шмо; зде́рати, очіща́ти ко́жу, ско́ру з чо́го

olup//ovat' ² -uje -ujú nedok. олу́повати, окрада́ти, обера́ти

ofut//ovat' -uje -ujú dok. 1 чо́, so spoj. že i bezpredm. обано́вати, пожа́ловати; ~ svoj skutok обано́вати свій посту́пок 2 чо́ hovor. успоко́ити ся, змі́рити ся (зо стpáтов да́чого)

Olymp -u m Олі́мп

Olymp//ia -ie ž Олі́мпія

olympiád//a -y ž олі́мпіада

olympijsk//ý олі́мпійський; ~é hry олі́мпійскы гры; ~ oheň олі́мпійський оге́нь; ~ rekord олі́мпійський реко́рд

olympioničk//a -y ž šport. олі́мпіоні́чка, учасни́чка олі́мпійських гер

olympioník -a m šport. олі́мпіоні́к, учасни́к олі́мпійських гер

olympijsk//ý олі́мпійський; ~í bohovia олі́мпійскы бо́гови

omac//at' -ia -ajú dok. expr. ома́цати, ома́цкати

омáčk//a -y ž 1 омачка; fazul'ová ~ підби-
та фасо́ля; paradajková ~ параді́чкова
ома́чка 2 *pren. hovor. expr.* во́да (о ну́стих
безобся́гових ф́ра́зах) • byt' v ~e *hovor.*
заварити ка́шу, бути в тяжкі́й а́бо непри-
ємній си́туації; dostať sa do ~y заварити
ка́шу, достáти ся до непри́ємної си́туації
омáčnik -a *m kuch.* ома́чник, ома́чкова
миска

omak -u *m:* па ~ на ома́цяня; mäkký, drsný
па ~ мягкі́й, рапа́вый на ома́цяня

omakat' p. omacat'

omál'//at' -a -ajú *nedok. expr.* 1 жу́вати,
пережу́вувати, тримати в ро́ті а́бо
в у́стах; ~ niečo v ústach тримати да́штó
в ро́ті; ~ fajku тримати пипку 2 *pren.* по-
вторя́ти, оме́люва́ти, пережу́вувати, гово-
рити то́то са́ме; ~a stále to isté він ці́лий
час повто́рює є́дно і то́то са́ме

omál'//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 чо́ омале́вати,
зафарбити, помале́вати; вымале́вати,
выфарбити 2 *koho, čo hovor. expr.* накле́бетáти, окле́бетáти ко́го, огваря́-
ти ко́го, *што*, обвини́ти, очорни́ти ко́го,
што

omámený омаме́ный, одурмане́ный, отяп-
е́ный, отупе́ный, помете́ный; chodí ako ~
він ходи́ть як отупе́ний а́бо отяпе́ний; ~
láskou одурмане́ный любове́в

omám'//it' -i -ia *dok.* 1 одурмани́ти, омами-
ти; silná voňa ho ~ila мі́чна аро́ма одур-
манила є́го 2 обаламу́тити, ока́батити,
поплéсти, помутити; ~ niekoho sľubmi
обаламу́тити да́кого оби́цянками

omamn'//ý ома́муючий, одурма́нюючий,
обаламу́чуючий, оглу́пауючий; ~ jed
одурма́нюючий яд; ~á voňa оглу́пауючий
за́пах, одурма́нююча аро́ма; ~ bozk опя-
няю́чий поці́лунок

omamujúci p. omamný

omarený зморе́ный, унавéный, поме-
те́ный, скле́слый; ~ spánkom помете́ный
спа́нком

omar'//it' -i -ia *dok.* зморити, унавити,
скле́снути

omast'//a, omást -y ž омаста, (ї́дла) масть
omast'//it' -i -ia *dok.* помастити, омастити; ~
zemiaky, kašu помастити банду́рки, ка́шу;
помастити ма́стєв а́бо ма́слом банду́рки,
ка́шу

omal'//zat' -že -žú *dok.* ома́зати; ~ pec hlinou
ома́зати пе́ц глинов

omät' i omnúť omne omnú *dok.* натéрти,
сте́рти

ombromet'//er -ra *m tech.* омбромéтер,
доджомі́р

omdl'//iet' -ie -eju *dok.* омдлі́ти, упа́сти до
мдлоб а́бо до о́бмороку а́бо до безві́
дома

omdliev'//at' -a -ajú *nedok.* омдліва́ти,
упада́ти до безві́дома, тратити чу́вства

omedz'//it' -i -ia *dok. odb.* зни́жити,
ограни́чити, реду́кува́ти

omeg'//a -y ž оме́га; alfa a ~ а́лфа і оме́га
дачо́го, за́чаток і ко́нець дачо́го

omelet'//a -y ž *kuch.* оме́лета

omeškan'//ie -ia s 1 запі́знiня, онескори́ня,
затриманя 2 *práv.* недотриманя те́рміну

omešk'//at' sa -á sa -ajú sa *dok.* запі́зни-
ти, онескори́ти ся, затримати ся; ~ sa
o týždeň запі́знити на ты́ждень

omeškáv'//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.*
запі́знєва́ти, онеско́рєва́ти ся, затримо-
вати ся

omet'//at' -á -ajú *nedok.* утере́ти, чи́стити;
вытере́ти по́рох; ~ prach вытере́ти по́рох;
~ pavučiny утере́ти павучи́ну; ~ stenu
утере́ти сти́ну

omiel'//at' -a -ajú *nedok. expr.* повто́ряти,
ча́сто повто́рєва́ти да́штó, тверди́ти,
пережу́вувати а́бо бі́сидова́ти а́бо та́рати
(є́дно і то́то са́ме); ~ niečo do omrzenia
тверди́ти да́штó до омерзі́ня а́бо ошали́ня

omiest' ometie ometú *dok.* поу́тере́ти, очі́-
тити; поу́тере́ти по́рох

omiet'//at' -a -ajú *nedok.* оміта́ти, об-
мі́товати, ва́кова́ти

omietk'//a -y ž омі́тка, ва́ківка; cementová ~
ціме́нтова ва́ківка

omietkár -a *m* ва́ковка́рь, омі́товач

omiet//nuť -ne -nu *dok.* оваковати, омітнути; ~ fasádu оваковати фасáду

omilost//iť -í -ia *dok.* омілостити, одпустити трест дакому, поміловати; ~ zločína омілостити кримінальника

omilost//ovať -uje -ujú *nedok.* омілостівати, міловати, одпущати трест áбо кáру дакому

omín//ať -a -ajú *nedok.* 1 тиснути, одерати; čizmy, topánky ~ajú чіжмы, топáнки тиснуть 2 *expr.* знепокоєвати, трапити, мучити; svedomie ho ~a не́го со́вість нечíста, со́вість мучíть є́го • každý najlepšie vie, kde ho čizma ~a [*prísl.*] кáждый найлі́пше знáть, де чіжма тискáть є́го; кáждый сам знáть сво́є хвóре мíсце

omladín//a -y ž *zastar.* молодéж ж

omlad//iť -í -ia *dok.* омолодіти, зробити молодше

omlad//núť -ne -nú *dok.* омолодіти, помолодіти; ~ o desať rokov помолодіти о дéсять рóків

omladzovac//í омолоджуючий; ~ia procedúra омолоджуюча процедúра

omladz//ovať -uje -ujú *nedok.* омолоджувати, молодіти

omlát//iť -í -ia *dok.* обмолотити, змолотити; ~ raž змолотити жыто; ~ hrach обмолотити гóрох

omnoho prísl. омного, значні, овелё, порядні, рядні; ~ lepší омного áбо овелё ліпший; ~ viac порядні вéце(й); ~ skôr омного скóрше

omoč//iť -í -ia *dok.* обмочити, намочити, змочити; ~ si prst намочити пáлець; ~ pero do atramentu намочити пéро до тинты

omol//tať -ceľ-tá -cúl-tajú *dok.* обмотати, омотати, окрутити, обкрутити, обвинути, овинути; ~ si šál okolo hrdla омотати собі шáл кóло шýї • ~ si niekoho okolo prsta *hovor.* обмотати собі дакóго кóло пáлця

omol//tať sa -ceľ-tá sa -cúl-tajú sa *dok.* 1 čím, do čoho обмотати ся čím, замотати ся до чо́го 2 okolo koho, čoho, na koho, čo обвити ся, обмотати ся óколо чо́го

omotáv//ať -a -ajú *nedok.* обмóтовати, обкрúчувати

omračén//ie -ia s 1 оморочіня 2 *expr.* остовпіння, отяпіння

omráč//iť -í -ia *dok.* 1 оморочити, оглушити (*udárom*) 2 *expr.* зарáзити, заскóчити

omrač//ovať -uje -ujú *nedok.* оморóчувати, оглушувати (*udárom*) 2 *expr.* зарáжувати, заскáкувати

omračujúci 1 оморóчуючий, оглушуючий; ~ úder оглушуючий удáр 2 *expr.* оморóчуючий, зарáжуючий, заскóчуючий

omrvín//a -y ž 1 окрышына, окрышынка 2 ~y *mn. č. kuch.* бризлі

omřz//ať¹ -a -ajú *nedok. hovor. koho* 1 (*znepokojoval*) знепокоєвати, покúшувати, підпíхувати, драждити, дотерати, задрáповати 2 (*zanúvať*) надóідати, злостити, гнівати, допáлєвати кóго

omřz//ať² -a -ajú *nedok.* обмерзати, обледняєвати

omrzen//ie -ia s омерзіння; robiť niečo do ~ia робити даштó до омерзіння

omrz//iet' -í -ia *dok. koho* омерзити, омерзеніти, надóісти, зуновати ся, спротівити ся

omrzlín//a -y ž омерзли́на, омерзнýте місце

omrz//núť -ne -nú *dok.* обмéрзнати, обледня́ти

omš//a -e -í ž *cirk. hud.* богослужіння; slúžiť ~и служити богослужіння; Vachova ~ *hud.* богослужіння Báxa

omšov//ý літургічний; ~é rucho (церькóвне) облечіння áбо облачіння; ~á kniha служóбник

omyl -u *m* хыба, помыленость, заблуджіння; хыбный крок, óмыл *m*; ~ v роčítaní хыба в рахúнках; justičný ~ хыба сýду, юстічна хыба; byť na ~e мылити ся; uviesť do ~u привéсти до заблуджіння; vyviesť niekoho z ~u вывести дакóго з помылености áбо зо заблуджіння

omylom prísl. омылом, хыбні; нагóдні, на́годов; urobiť niečo ~ зробити даштó омылом

omyt' omyje omyjú *dok.* омыти; ~ si tvár vodou обмыти (собі) тварь водов

omýv//at' -a -ajú *nedok.* 1 обмывати, мыти 2 омывати, обтікати; rieka ~a skalu ріка обтікати скалу

on *zám.* він

oň 4. *p. zám.* on *s predl.* о о нього

ona *zám.* она́

onak *prisl.* інакш, іна́кше, і́ншым спосо́бом; tak i ~ так і інакш, так і так; jeden tak, druhý ~ е́дєн так, д́ругый іна́кше; tak či ~, či tak, či ~ так а́бо іна́кше а́бо і́ншак

onakv//ý 1 і́ншый, не та́кий 2 *len v 2. st.* ~ejší де лі́пше; to je ~ejší chlap ako ty він не та́кий, як ты; він не а́бо де лі́пше теб́е

onak//ý і́ншый, не та́кий; jeden taký, druhý ~ е́дєн та́кий, (а) д́ругый і́ншый; také i ~é та́кы і і́ншы; dávali mi rady také i ~é вше́лякы ра́ды м́і дава́ли, ра́дили м́і так і іна́кше • ani taký, ani ~ а́ни то́то, а́ни то́то; а́ни та́кий, а́ни і́на́кшый

onán//ia -ie *ž* онані́зм

ondatr//a -y *ž* онда́тра

ondiat' sa, ondiet' sa ondie sa ondejú *sa nedok. hovor.:* čo sa ondieš што ви́тягуєш ся?; што ся з тым ба́браш?; neondej sa! не гово́рь!, пере́стань!

ondulác//ia -ie *ž* ондула́ція (во́лося); trvalá ~ тыва́ла ондула́ція; vodová ~ водо́ва ондула́ція

ondul//ovat' -uje -ujú *nedok.* онду́повати, куче́рявити (во́лося)

oné¹ *mn. č. zám.* опе́н то́ты, о́ни

oné² *zám. výraz hovor.* но, то́то; так, то́то

onedlho *prisl.* штоско́ро, о ми́нўтку, за ку́ртый час, за дая́кий час, онедо́вго, ско́ро

onehdy *zám. prisl.* неда́вно, ми́нўле, на дня́х

onem//iet' -ie -eju о́німіти; ~ od hrôzy о́німіти од стра́ху

onemocnen//ie -ia *s* захво́ріня с, хворо́та ж **onemocn//iet'** -ie -eju *dok.* захво́рити, охво́рити

onen *zám.* то́т, тамто́т • за oного́ času да́коли, ко́лись(ка), за о́ных часі́ в; на о́ном

svete *hovor.* на д́ругім сві́ті, на ті́м сві́ті; ten alebo ~ то́т а́бо і́ншый

oneskorene *prisl.* з о́неско́рінє́м, за́пізні́ня ся; *príst'* ~ при́йти з о́неско́рінє́м а́бо за́пізнившы́ ся

oneskoren//ec -са *m* о́неско́ре́нець, за́пізнившы́й

oneskoren//ie -ia *s* о́неско́рі́ня, за́пізні́ня, затри́мка

oneskoren//ý о́неско́ре́ный, за́пізнившы́й; ~á dochádzka за́пізні́ня, о́неско́рі́ня; ~ host' за́пізнившы́й го́сть; ~ štart šport. о́неско́ре́ный а́бо за́пізнє́ный шта́рт, за́трима́ня на шта́рті

oneskor//it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 о́неско́рити ся, за́пізнити, затри́мати ся; ~ sa o desať minút за́пізнити на де́сять ми́нўт 2 заостáти; ~ sa s prácou о́неско́рити ся а́бо заостáти з ро́бо́тов; ~ sa s plnením plánu заостáти з ви́повні́нє́м плáну; ~ sa vo vývoji заостáти в ро́звиту́

oňho 4. *p. zám.* on *s predl.* о о нього

oni *mn. č. zám.* оні́

onik//at' -á -ajú *nedok. komu i bezpredm.* пові́сти, гово́рити ко́му «они́» (намі́сто «вы́»), оберта́ти ся ку́ ко́му в тре́тій о́собі мно́жного чи́сла (фо́рма ува́жіня) о́никати

onkológ -a *m lek.* онколо́г

onkológ//ia -ie *ž lek.* онколо́гія

ono¹ *zám.* оно́

ono² *zám.* то́то, і́нше, д́руге • to i ~ то́то і д́руге; či to či ~ то́то а́бо і́нше

onomastik//a -y *ž* онома́стика

onomatopoick//ý *gram. poet.* зву́конаподо́бнючий; ~é slová зву́конаподо́бнючі сло́ва

onomatopoj//a -e *ž gram. poet.* зву́конаподо́бні́ня, зву́конаподо́бню́че сло́во

ontogenetický онтоге́неті́чний

ontogenéz//a -y *ž biol.* онтоге́не́за

ontológ//ia -ie *ž filoz.* онтоло́гія

ontologický онтоло́гі́чний

onuc//a -e *ž* ону́чка

oňuch//at' -á -ajú *dok.* оню́хати, опáхати

ony *mn. č. zám.* оні́

онý p. onen

ónyx -u m min. óník

opáč//it' -i -ia dok. hovor. 1 (ohmatať)

омáцати, омáцкати 2 (pokúsiť sa) покúсити
ся, попрóбовати, выпрóбовати, скúсити 3
(navštíviť) навщівити, попозерáти дакого;
pridem vás ~ я прийду навщівити вас 4
(odvetiť) одповісти, одповісти на вопрóс

opračn//ý протіволéжный, протівный, ін-
ший, оборóтный; ~á strana протіволéжна
сторóна; íst' ~ým smerom íти іншим
напрямом; ~á mienka інший погляд; ~
účínok протіволéжне діяння; v ~om prípade
в протівнім слýчаї • začať niečo od ~ého
конца зачати даштó з дрýгого кінце

opad//at' -á -ajú dok. опáсти; listie zo
stromov ~alo листья со стрóмів опáдало

opad//at' -á -ajú nedok. (o hladine) пáдати,
знижовати ся, упадáти

opad//núť -ne -nú dok. 1 опáсти; listie ~lo
zo stromov листья со стрóмів опáло 2
(o hladine) знижyти ся, спáсти, упáсти;
horúčka ~la теплотá знижyла ся; záujem
~ol íнтерес зослáбнyв 3 hovor. (ovisnúť)
опустити ся, звисnúти (o плечáх i m. n.) 4
hovor. (schudnúť) схýднути; v tvári ~la она
схýдла в твáри • kridla mu ~li крыла ёмý
пристригли

opadnut//ý 1 опадnúтый, опáвший; ~é
listie опáвше листья 2 hovor. высилeный,
підупáвший, выхуднyтый, схудnúтый; ~á
tvár схудnúта тварь; ~é plecía опущéны
плéчи

opach//a -y ž expr. óбор, облýда, чудóвиско
opáj//at' -a -ajú nedok. 1 опивáти, спивáти 2
pren. опивáти, опяняти

opáj//at' sa -a sa -ajú sa nedok. čím 1
напивáти ся, пянíти од чóго 2 pren. быти
надхnúтым, пянíти од чóго

opak -u m 1 náспак, náрубы; ~ mince
náрубный бiк монéты; ~ látku náрубный
áбо протіволицный бiк полóтна 2
протіволéжность ж, протівне, контрáстне;
tvrdiť, dokazovať ~ твердити, докáзовати
контрáстне; urobiť ~ зробити náспак;

byť pravým ~om быти протіволéжностёв
дакого; úsudok z ~u filoz. log. дóказ од
протівного

opakovac//í повтóрюючий; ~ie znamienko
hud. знак повтóряня; ~ie slovesá gram.
многокрáтны часослóва, часослóва
многокрáтного вiда; ~ia puška odb. само-
зарядна пýшка

opakovačk//a -y ž hovor. самозарядна
пýшка

opak//ovať -uje -ujú nedok. 1 v rôzn. význ.
повтóряти, повтóрёвати; ~ otázku, vetu
повтóрёвати вопрóс, речiня; ~ niečo
po niekom повтóряти даштó по даким;
~ chybu повтóрёвати хыбы; ~ učebnú
látku повтóрёвати учéбный матерiál 2
зоставáти на другýй рік; ~ triedu повто-
ряти клáсу, zostaváти в клáсі дрýгий рік

opak//ovať sa -uje sa -ujú sa nedok. повто-
ряти ся

opakov//ý: ~é sklo tech. непросвітне,
мáтне скло

opál -u m min. óпал

opál//at' -a -ajú nedok. čím, čo máхати,
розмáховати чiм; кивати, погынáти чiм; ~
pohami кивати ногáми

opalescencia p. opalizácia

opál//it' -i -ia dok. 1 опалити, дати обгорíти;
~ koniec brvna опалити кóнець дéрева;
~ ruku опалити рýку 2 опалити, спали-
ти; mráz ~il kvety мóроз попaлив квiтки,
мóрозом спaлило квiтки 3 опалити; slnko
ho ~ilo сóлнце опaлило ёró; ~ená tvár
опалéна сóлнцём тварь 4 hovor. expr.
огрíти, зогрíти; ~ niekoho palicou зогрíти
дакого пáлицёв

opál//it' sa -i sa -ia sa dok. 1 опалити ся,
попaлити ся, спaлити ся 2 (na slnku) опа-
лити ся

opalizác//ia i opalesc//ia -ie ž fyz. опализáция
i опалесцéнция

opaliz//ovať i opaleskovať -uje -ujú nedok.
fyz. опализóвати i опалесковáти, мáти
рознорóду просвітность i одтiнки фáрбы
при дóпаді світéльных лýчiv

opáľk//a -y ž opálka

opal//ok -ka/-ku *m* óгорок; ~ sviečky óгорок свчікы; ~ cigarety óгорок áбо шпáчок ciġarétli

opáľovací: ~ krem крем на опáлєваня

opáľovač//ky -iek ž *romn. hovor.* жєньскы опалєвачкы

opal//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 опáлєвати, обгórєвати; зуглєвати 2 (*o mraze*) спáлєвати, опáлєвати 3 (*o slnku*) опáлєвати

opal//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* опáлєвати ся

opáľ//ový опалóвый; ~é sklo *tech.* опалóве скло

opan//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 *čo, koho* опановáти, покорити, заяти; ~ krajinu покорити країну 2 *koho* оволодіти, заяти кóго; zlost' *ma* ~ovala злость мєне опановáла; ~oval ho strach єго опановáв страх

opan//ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* оволодів ся, взяв сєбе до рук

opan//tať -cel/-tá -cúl/-tajú *dok. koho, čo čím expr.* 1 обмотáти кóго, *што* чим, замотáти кóго, *што* до чóго 2 (*z mocniť sa*) зміцнити ся, покорити кóго чим

opaprik//ovat' -uje -ujú *dok. hovor.* опaприковáти, напaприковáти (*червєнов паприковє*)

opar -u *m* 1 (*jemná hmla*) гмла, мóлга 2 (*horúčava*) горучáва, горячость, ýпал 3 *lek.* óпар (*на gáмбах, на ýстах*)

oparenin//a -y ž опаренина (*од вóды áбо páры*)

opar//it' -i -ia *dok.* опáрити; ~ si ruku опáрити (собі) рýку; ~ sliepku опáрити кýрку

opar//it' sa -i sa -ia sa *dok.* опáрити ся, попáлити ся кыпятком

opás//ať -še -šu *dok.* 1 опасáти, підпасáти; ~ si ремеň опасáти (собі) рємíнь; ~ si zástieru опасáти (собі) шурц 2 (*zviazať*) звязáти, стягну́ти, перевязáти

opáľ//sať sa -še sa -šu sa *dok.* опасáти ся, підпасáти ся

opas//lok -ka/-ku *m* óпасок, рємíнь *m;* kožený ~ кóжаний áбо скоряний óпасок

áбо рємíнь; prepásať sa ~kom опасáти ся рємíнем áбо óпаском; завязáти пас • utiahnuť si ~ зятягну́ти рємíнь (міцніше)

opas//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 опáсовати, підпáсовати 2 (*zväzovať*) звязовати, стяговати, перевязовати

opas//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* опáсовати ся, підпáсовати ся

opát -a *m* опáт, представєный монастыря

opater//a -y ž стáрость, старостливость *o* *dakóго, dóгляд за кым, за чим*

opáťk//a -y ž опáтка, представєна монастыря

opatren//ie -ia *s* крок, мíра; urobiť ~ прияти крокы áбо мíры; bezpečnostné ~ia мíры предосторóжности; policajné ~ia поліцáйтьскы мíры

opatr//it' -i -ia *dok.* 1 *koho, čo* постáрати ся *o* кóго, *о што*; дозерáти за кым, чим; ~ statok, hydinu накормити і напоїти худóбу і кýркы, гýскы, кáчки (пíрьнáты); ~ dieťa постáрати ся *o* дітину (*перевити, облечі, умыти, накормити*) 2 *čo kniž. (obstarat')* достáти, роздобыти *што* 3 *čim kniž. (vybaviť)* засобити, вистроїти

opatrnicky рејор. надмíру внимáвый áбо осторóжный; ~ človek надмíру внимáвый áбо осторóжный чоловік

opatrnos//ť -ti ž внимáвость, осторóжность

opatrný внимáвый, осторóжный; уважли-вый, розвáжный; ~ človek осторóжный áбо уважливый чоловік; ~ pohyb осторóжно погну́та

opatrovan//lec -sa *m práv.* звірєнець, хранєнець, дозерáючий

opatrovank//a -y ž *práv.* звірєна, хранєна, дозерáюча

opatr//ovat' -uje -ujú *nedok. koho, čo* стáрати ся *o* кóго, *што*; дозерáти *на* *dakóго, на dаштó*, доглядáти *на што*; ~ statok, hydinu стáрати ся *o* худóбу і пíрьнáты; ~ chorého стáрати ся *o* хбóрого; ~ deti дозерáти діти, стáрати ся *o* діти

opatrovníčk//a -y ž пєстýнка, пильновáтелька

opatrovník -a *m* пильнователь, старáчий
ся о *kógo*, о *што*

opátství/lo -a *s* опáтство

opět' *prisl.* зась, зно́ва, і́ці раз

opět//lok -ka/-ku *m* záпятok; nízke, vysoké
~ку низкы, высóкы záпяткы

opätovac//i: ~ie slovesá *gram.* многократны
áбо ітератівны часослóва

opät//ovat' -uje -ujú *nedok.* **čo 1** повторяти; ~
otázku повторяти вопрóс **2** odpovídáti на
што; ~ pozdrav odpovídáti на привитáný;
~ návštevu odpovídáti на навщіву

opätovný повтóрючий, дрýгий; ~ rokus
повтóрюче покушіня; ~é paromenutie
повтóрюче напам'я́тý

opclia -ie *ž práv.* práво выберу граж-
дánства

opčnlý práv.: ~é právo práво выберу граж-
дánства

opečat//it' -í -ia *dok.* опечатковáти, дати
пéчатку

opečiatk//ovat' -uje -ujú *dok.* опечатковáти,
дати пéчатку, оштемплéвáти; ~ list
опечатковáти áбо оштемплéвáти письмо

opekanc//e -ov *m mn.* č. бобáлькы; опечéны
кýскы тіста, посыпаны мáком і поляты
мéдом (*котры і́дять ся обычáйнí на св.*
Véчор)

opek//at' -á -ajú *nedok.* **1** опікáти; ~ slaninu
опікáти солониту; ~ máso на ražni опікáти
мясо на рóшті; ~é zemiaky опікáны бандýркы
2 hovor. (*o slnku*) опáлéвати ся, припікáти

opek//at' sa -á sa -ajú sa *nedok.* **1** опікáти
ся, опáлéвати ся, солнити ся **2 hovor.**
опáлéвати ся, солнити ся; ~ sa на slnku
опáлéвати ся на сóлнці

opekn//iet' -nie -ejú *dok.* покрасніти,
пошум(в)ніти

opel//it' -í -ia *dok.* опелити (*kvítky*)

oper//a -y *ž 1* óпера **2** óперный теáтер

operác//ia -ie *ž v rôzn. význ.* оперáція;
мозтóва оперáція, оперáція мóзгу;
plastická ~ пластічна оперáція; obchodná
~ торгóва áбо обхóдна оперáція; bojová ~
воєньска оперáція

operačk//a -y *ž hovor.* оперáчка

operačnlý 1 lek. оперáчный; оператівный;
~á sieň оперáчна сáла; ~ stôl оперáчный
стіл; ~ zákrok оперáчне закрочінý **2 voj.**
оператівный; ~ plán оператівный план,
план оперáції; ~á základňa оператівна
бáза áбо оснóва

operadl//o -a *s* опérка; ~ kresla, stoličky
опérка крéспа, стілця

operatér -a *m 1* хірýрґ **2 (filmový pracovník)**
оперáтор, кінóоперáтор

operatívny/ly lek., voj. оператівный; ~é liečenie
оператівне лічінý, лічінý срéдствами
хірýргії; ~ zákrok оператівне áбо хірýргічне
закрочінý; ~e vedenie оператівне веджінý;
~ plán оператівный план

operátor -a *m mat.* оперáтор

operen//ec -ca *m* опірэнець

operet//a -y *ž* оперéта

operetný оперéтный; ~ spevák оперéтный
співáк; ~ súbor оперéтна грýпа

oper//it' -í -ia *dok.* окрáсити пéром, пірём
áбо квітками; ~ený klobúk кáлап з пéром;
кáлап, окрaшéный квітками

oper//it' sa -í sa -ia sa *dok.* опірити ся *aj*
pren. expr.

opernlý óперный; ~á ária óперна áрія,
áрія із óперы; ~á hudba óперна мýзыка;
~é libreto óперне лібрéто, лібрéто óпе-
ры

oper//ovat' -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.*
оперовáти; ~ chorého оперовáти хвóрого;
~ číslami, dôvodmi оперовáти ціфрами,
аргýментами

opevnen//ie -ia *s voj.* упевніня, зміцніня,
оборóнны мýры

opevn//it' -í -ia *dok.* упевнити; ~ mesto
упевнити місто

opevňovací упéвнючий, зміцнючий

opevň//ovat' -uje -ujú *nedok.* упéвнёвати
(*miesto i m. n.*)

opic//a -e *ž nálna aj pren. expr.* • byt', zostat'
sto rokov za ~ami заоставáти сто рóків за
нáлпами, стрáшні заоставáти; má ~u вñ
пняный, вñ напив ся, вñ выпив

opič//i напловый; ~ie mláďa молодé налпы

• ~ia láska спіпа люббв

opičiak -a *m* *hovor.* налпа (*самець*)

opič//it' sa -i sa -ia sa *nedok. expr. po kom, čom i bezpredm.* налпіти *po kím, čím*

opiect' опеціе опечу *dok. kuch.* опеці

opier//at' sa -a sa -ajú sa *nedok. 1 o koho, čo* операти ся *на kógo, што, о kógo, што*; операти ся *о kógo, на kógo*; ~ sa *o zábradlie* операти ся *о балустрáду*; ~ sa *o palicu* операти ся *о пáлицю*; ~ sa *chrbtom o stenu* операти ся *хырбэтом о стінý* **2 do koho, čoho** навалёвати ся *на kógo, што*, заперати ся *до чógo*; ~ sa *do veselí* овалёвати ся *до вéсел* **3 o koho, čo pren.** операти ся *на kógo, што*; ~ sa *o zákon* операти ся *на закón*; ~ sa *o skúsenosti* операти ся *на скусéности* áбо опыт

opij//at' -a -ajú *nedok.* опивати, спивати

opij//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* опивати ся, спивати ся, напивати ся; пянiти

opil//ec -са *m* опилець, пянiця

opil//it' -i -ia *dok.* одпилити, одрізати (*пил-ков, пилв*)

opil//ovat'¹ -uje -ujú *nedok.* одпилёвати (*пил-лов*)

opil//ovat'² -uje -ujú *dok.* опилниковати, опилити (*пилником*); ~ *hranu* опилниковати *грáны*; ~ *si nechty* опилниковати *нохті*

opilstv//o -a *s* пянство

opiový опіовый

opis -и *m* опис, описáня; *stručný ~ udalosti* кúртый опис пригод

opí//sat' -še -šu *dok. v rôzn. význ.* описати; ~ *život niekoho* описати *живот* дакого; ~ *polkruh* описати *півкруг*; ~ *kružnicu trojuholníku geom.* описати *круг* наоколо триугольника

opisný описный

opis//ovat' -uje -ujú *nedok. v rôzn. význ.* описовати

opit' опіе опіју *dok.* опити, спити, напоіти

opit' sa опіе са опіју са *dok.* опити ся, налити ся; опяніти; ~ са *vinom* опити ся

з винá; ~ са *na mol* мертвёцькы опити ся, опити ся *на мол*

opitý опитый, п्यानый

óp//ium -ia *s* опій, опіум

opláč//at' -a -ajú *nedok. čo* одплáчовати, одплатити за *што*

opláč//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* выплáчовати ся; стоіть, мать смýсел

oplách//nut' -ne -nu *dok.* ополóкати, сполóкати; ~ *si tvár* сполóкати собі тварь (*водów*); ~ *rohár* ополóкати áбо сполóкати пórap

oplach//ovat' -uje -ujú *nedok.* ополóковати, сполóковати

opláknut' p. opláchnut'

opla//kat' -če -čú *dok.* оплáкати

oplakovat' p. oplachovat'

oplan -a *m expr.* нічóмник, пóдпляк, даребáк, паскúдник, битанг

oplanstv//o -a *s* **1** пóдплость **2** (*podlé konanie*) підпый постýпок

oplat//it' -i -ia *dok. čo* одплатити за *што*; взяти реванш; ~ *niekomu porážku* одплатити дакому за переможіня, взяти реванш

oplat//it' sa -i sa -ia sa *dok.* стояти за тотó, виплатити ся • *to sa ti neoplatí!* тотó тобі не виплатить ся!, тотó тобі дóрого обыйде ся!, тотó тобі дáрьмо не перейде!

oplátka p. oblátka

opleck//o -a *s* блюзка зо зберáныма(-и) вышытыма(-и) рукавами (*часть жéньского нарóдного крóя*)

oplech//ovat' -uje -ujú *dok.* обляховати, обити бляхов

oplesn//iet', oplesniv//iet' -ie -ejú *dok.* заплісніти, запліснівiти, оплісніти

oplešiv//iet' -ie -ejú *dok.* олысіти, стáти лысым

opletač//ky -iek *ž mn. č. hovor. expr.* неприемности, оплітáчкы; *mám s tým ~* мам з тым неприемности áбо оплітáчкы

oplet//at' -á -ajú *nedok.* оплітáти

opliet' оплетіе оплетú *dok.* оплéсти

opll/iet' -ie -ejú *dok. expr.* оклáмати, одурити, обрати *áбо* приправити *дакого о даштó*
oplod//ie -ia s *bot.* околóплóдник
oplodn//it' -í -ia *dok.* оплоднити, зуроднити
oplodň//ovat' -uje -ujú *nedok.* оплóднёвати, зурóднёвати
oploten//ie -ia s оплóчíня, огорóджíня, плíт
oplot//it' -í -ia *dok.* оплотити, огорóдити; ~ záhradu огорóдити сад
opl'ut' opluje oplujú *dok.* оплювати
oplýv//at' -a -ajú *nedok. čím* máти вшиткого за дость, быти необычáйни богáтым, máти гóйнонь; ~ bohatstvom быти необычáйни богáтым; ~a peniazmi мать мнóго *áбо* кóпу пíнязей; ~ krásou, múdrostou одлишовати ся красотóв, мýдростёв *áбо* розúмом; быти необычáйни шýмным, мудрым • zem *al. krajina* ~a mliekom a medom ≈ молóчны рíкы і квасны бéрегы, máти урóдну богáту крáйну *áбо* зéмлю
oplzlos//t' -ti ž неслýшность, не-пристóйность, грубость, неморáлность ж; rozprávať ~ti бiсiдовáти непристóйности
oplz//ý неслýшний, непристóйный, гру-бий, неморáлный, двосмыслный; ~á padávka неслýшне надавáня
oplz//nut' -ne -nu *dok.* оlíзти (*o сёрсти i m. n.*)
opodstatnen//ie -ia s дóвод, аргýментáция, мотивáция; mať svoje ~ máти своi дóводы; vedecké ~ наúчны дóводы; bez ~ia без дóводу
opodstatnen//ý аргýментовáный, моти-вовáный, оправдáный; ~á sťažnosť аргýментовáна жалóба; ~á požiadavka мотивовáне пожáдовáня; ~á kritika аргý-ментовáна крiтiка
opodstatn//it' -í -ia *dok.* аргýментовáти, мотивовáти *nedok.*
opodstatň//ovat' -uje -ujú *nedok.* аргý-ментовáти, мотивовáти
opojen//ie -ia s 1 опóйня, опяníня 2 омаíня; опяníня; ~ slávou, víťazstvom опяníня слá-вов, перемóгов
opojený 1 пяный, опивший, спивший; ~ vínom опивший од винá 2 *pren.* опивший,

опитый, опяні́лый; ~ šťastím опяні́вший од щáстя, опяні́лый щáстём
opoju//it' -í -a *dok.* 1 опити, напоiти до пяна, спити 2 *pren.* опити, привéсти до екстáзу
opoju//it' sa -í sa -a sa *dok. čím* 1 напити ся чóго, опяніти од чóго 2 *pren.* насолодити ся чiм, быти пяным, опяніти од чóго
opoju//ý опяняющий, омáмующий; ~ nápoj омáмующий напиток; ~á vôňa опяняющий záпах *áбо* аромá
opome//núť -nie -nú *dok.* забыти, занед-бáти, переглянути, не збáчити
opon//a -y ž зáнавес м; spustiť ~у спустити зáнавес; ~ sa dviha зáнавес пiднимать ся • železná ~ *polit.* желiзный зáнавес
oponent -a м опонéнт
oponentsk//ý опонéнтський; ~ posudok опонéнтське посуджiня; ~é konanie зашiщáня (*дiзертáцiй, проекту i m. n.*)
opon//ovat' -uje -ujú *nedok. komu, čomu i bezpredm.* опоновáти
opor//a -y ž 1 опóра; пiдпóра, пiдпérка; ocelové ~у оцiлёвы опóры 2 опóра, пiд-тримка, пóмiч ж; morálna ~ морáлна пiд-тримка; hľadať ~у v niekom глédати опóру у (од)дакого
oporný опóрный, пiдпóрный; ~ pilier stav. опóрный фiлярь; ~ bod опóрна тóчка
oportunist//a -у м *polit.* опóртунiста
oportunistický *polit.* опóртунiстiчный, опóртунiстський
oportunizm//us -у м *polit.* опóртунiзм
opossum -a м *zool.* опóссум
opotrebl//ovat' -uje -ujú i **opotrebl//it'** -í -ia *dok.* опотребовáти, зносити, пошкóдити, знегоднотити
opotrebl//ovat' sa -uje sa -ujú sa i **opotrebl//it' sa** -í sa -ia sa *dok.* опотребовáти ся, зноси-ти ся, знегоднотити ся, пошкóдити ся
opotrebu//at' -a -ajú *nedok.* опотребовáти, знóшовати, пошкóджовати, знегоднó-човати
opotrebu//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* опотребовáти ся, знóшовати ся, пош-кóджовати ся, знегоднóчовати ся

opováž//liť sa -i sa -ia sa *dok.* осмілити ся, одва́жыти ся, опова́жыти ся, посміти; неopováž sa! не смієш!, не смій!; len sa opováž! лем опова́ж ся!

opovážliv//ec -са *m* оповажливец, сміливець, одва́жний чоловік

opovážlivý оповажливый; смілий; безо́чий

opovaž//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* опова́жовати ся, осмі́лювати ся, сміти; одва́жовати ся

opoved//ať -á -ajú *dok. práv.* чо сповістити о чім, звістити, авізова́ти, ви́розу́мити, сі́гналі́зова́ти, ого́лосити; ~ spor ого́лосити га́дки

opovrh//núť -ne -nú *dok. kým, čím* замі́тнути, одмі́тнути, одшма́рити, опове́ргнути ко́го, *што*

opovrhnutiahodný досто́йний опове́ргнення або і́гнорова́ння, не зве́рта́ти ува́гу на *што*, прези́ра́ти *што*, оха́бляти без вни́ма́вості *што*

opovrhnut//ie -ia с опове́ргнення, і́гнорова́ння, невни́ма́ння; *pozrieť s ~ím* попозе́рати з опове́ргнене́м або з і́гнороване́м

opovrhnutý опове́ргнений, і́гнорований, невни́ма́вий

opovrh//ovat' -uje -ujú *nedok. kým, čím* опове́рговати *кым, чім*; погору́довати *кым, чім*, і́гнорова́ти ко́го, *што*

opovrh//livý опове́ргливый, і́гнору́ючий, погору́до́ючий, невни́ма́ючий

opozic//ia -ie *ž v rôzn. význ.* опози́ція; *byť al. stáť v ~ii proti* niekomu *быти* або *стояти* або *находити* ся в опози́ції к да́кому; *parlamentná* ~ парламе́нтна опози́ція; *ľavá* ~ лі́ва опози́ція; ~ *planéty astron.* опози́ція плане́ты

opozičník -а *m* опози́чник

opozičn//ý опози́чний; ~а *strana* опози́чна па́ртія

opozit//um -а *s lingv.* анто́нім

opracovan//ie -ia *s tech.* обро́бка

oprac//ovat' -uje -ujú *dok.* оброби́ти; доро́бити, докі́нчіти~ *súčasťku* оброби́ти ча́стку

opracovateľný піддаю́чий ся обро́бці; *ľahko* ~ *kov* мета́л, легко піддаю́чий ся обро́бці

opracúv//ať, opracováv//ať -а -ajú *nedok.* обро́блюва́ти; докі́нчова́ти, дора́бляти

opras//iť sa -í sa -ia sa *dok.* опоро́сити ся

opráš//iť -i -ia *dok.* опоро́шити, выпоро́шити, вы́трепати; вы́терти або стёрти по́рох; ~ *stôl handrou* поу́тере́ти ря́ндов по́рох зо сто́ла; ~ *si súkňu* стре́пати по́рох із сукні, вы́трепати сукню́

opraš//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* стре́повати зо се́бе по́рох, отре́пати ся од по́роху

oprať *operie operú dok.* опра́ти, выпрати; ~ *bielizeň, šaty* выпрати бі́лизну, шма́ты

oprat//a -y *ž, obyč. v mn. č.* ~у лі́ці • *pevne držať ~y v rukách, mať v rukách ~y hovor.* трима́ти лі́ці в рука́х; *vziať do (svojich) rúk ~y* взяти лі́ці до сво́їх рук, взяти ми́ць до сво́їх рук; *pustiť z rúk ~y* пу́стити з рук лі́ці, взда́ти ся ми́ці або розго́дована

oprátk//a -y *ž* мо́туз (*на шыбе́ніці*)

oprav//a -y *ž 1* опра́ва, ремо́нт; ~ *obuvi* опра́ва о́буви; ~ *hodiniek* опра́ва го́дин(ок); ~ *budovy, strechy* опра́ва будо́вы, стрі́хы; *generálna* ~ ге́неральний ремо́нт; *dať do ~* да́ти або зда́ти до опра́вы **2** виправлі́ня, опра́ва; ~ *úloh škol.* виправлі́ня хы́б; *tlačová* ~ виправлі́ня дру́ковани́х хы́б; ~ *rozsudku práv.* опра́ва россу́дженя

opravár -а *m* оправа́рь, ремо́нтник

opravársk//y оправа́рьський, ремо́нтний; ~а *dieľňa* оправа́рьська майсте́рська; ~а *služba* оправа́рьська служба

opravdiv//ý дійсний, оправди́вий, і́стинний; ~а *príčina* і́стинна або оправди́ва причі́на; ~é *umenie* дійсне або ори́гіна́льне і́ску́ство; ~é *priateľstvo* і́стинне або дійсне прия́тельство

oprav//iť -í -ia *dok. 1* опра́вити, одре́монтова́ти; ~ *hodiny* опра́вити го́дини; ~ *dom* опра́вити ді́м **2** опра́вити, виправити; ~*ené* *vydanie knihy* виправе́не wydáня кни́ги; ~ *diktát škol.* опра́вити або виправити хы́бы в ді́ктаті, опра́вити

діктат **3** *pren.* (názory *ap.*) вніести по-
правки, опрăвити

opravliť sa -i sa -ia sa *dok.* опрăвити ся (в
bicidi i m. n.)

opravnení/ie -ia **s1** опрăвнѣня, компетѣнцѣя;
mať, dostať ~ мăти, достăти (пóвне) прăво
ăбо опрăвнѣня **2** (*opodstatnenie*) дóвод,
аргументăцѣя

oprávnení/ý **1** мăючѣй прăво, правомóчный,
повномóчный; сповномоцнѣный; ~ă
osoba правомóчна áбо сповномоцнѣна
osóba; ~ dedič правомóчный наслѣдник
2 доводóвый, мотівовăный; закóнный;
~ă kritika мотівовăна áбо справодли-
ва крѣтика; ~ náhľad аргументовăна
тóчка зóру; ~é požiadavky закóнны áбо
справодливы пожа́дована

oprávniť -i -ia *dok.* *koho* на чо сповномоц-
нити, дати пóвну миць

oprávniť/ovať -uje -ujú *nedok.* *koho* на чо
сповномоцнѣвати, давăти пóвну миць,
справомóцнѣвати

opravní/ý: ~é práce ремóнтны áбо опрăвны
робóты; ~ă skúška škol. опрăвный екзăмен,
репарăт; ~ prostriedok práv. фóрма áбо
срѣдство одкликăня áбо апелăцѣи

oprav/ovať -uje -ujú *nedok.* **1** (*hodiny, dom*
ap.) опрăвовати, ремонтóвати **2** (*úlohu*
ap.) опрăвовати, выправляти **3** *pren.*
коректу́ровăти, выправляти

oprav/ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* по-
правляти ся (в *bicidi i m. n.*)

opravoví/ňa -ne **ž** опрăвовнѣя; ~ obuvi
опрăвовнѣя обуви; ~ strojov механѣчна
опрăвовнѣя

opražiť -i -ia *dok.* *kuch.* опрăжыти, попрă-
жыти

opretekы *prisl.* перебі́гы; bežať ~ біжа́ти на
перебі́гы; všetci kričali ~ вшы́ткы нама-
гăли ся пере́крѣчăти є́ден дрýгого

opřchnuť -ne -nu *dok.* **1** (*o kvetoch ap.*)
осыпати ся, облѣ́тити, опắсти **2** (*o vtákoch*)
олѣ́нити, олѣ́зти **3** (*o listí, perí*) опắсти

opriadací *tech.* обмóтуючѣй; ~ stroj обмó-
ту́юча машына, машына на обмóтована

opriast' опрадіе опрадú *dok.* **1** омотăти,
обкру́тити, обвити (*волóкном, пряду-
вом*) **2** *pren.* затыгну́ти, о́кружыти; ~ lžou
о́кружыти лжов áбо цигăнством

oprlieť -ie -ú *dok.* опѣ́рти

oprlieť sa -ie sa -ú sa *dok.* **1** *o koho,* чо
опѣ́рти ся на кóго, *што,* у кóго, *што,* ку
кóму, чóму; ~ sa chrbtom о мúр опѣ́рти ся
хырбѣ́том о мур áбо к стѣні; ~ sa о plot
опѣ́рти ся на плѣ́т; ~ о lakeť опѣ́рти ся
о лóкѣть **2** *do koho, čoho* прѣ́тисну́ти, на-
валѣ́ти ся на кóго, *што;* запѣ́рти ся до
чóго **3** *o koho, čo* *pren.* опѣ́рти ся на кóго,
што; ~ sa о tradíciu опѣ́рти ся о траді́цѣю;
~ sa о skúsenosti опѣ́рти ся áбо по́ложыти
ся на сво́ю скýсѣно́сть áбо свѣ́й о́пыт

oprobl/ovať -uje -ujú *dok.* *hovor.* **1** чо
i bezpredm. попрóбовати, скýсити **2**
чо выпрóбовати, примѣ́ряти; ~ si šaty
примѣ́ряти собі шмăты

oproti **1** *predl.* **s 3. p.** прóтѣв, на́прóтѣв чóго;
~ domu на́прóтѣв дóму; stať si ~ dverám
стắти (собѣ́) на́прóтѣв двѣ́рей **2** *predl.* **s 3.**
p. на́прóтѣв кóму, чóму; ísť ~ otcovi íти
на́прóтѣв отцѣ́ви **3** *prisl.* на́прóтѣв; ~ stála
vysoká budova на́прóтѣв стоя́ла высóка
будóва

oprskať -á -ajú *dok.* *expr.* обрызгăти, оп-
рыска́ти

oprsť/at' -i -ia *dok.* *expr.* змóкнути, промóкнути

oprsť/at' **2. p. opřchnuť**

optatív -u *m gram.* оптăтѣв, желăючѣй áбо
дезѣ́дератѣ́вный спóсoб

optickí/ý *v rôzn. význ.* опті́чний; ~ prístroj
опті́чний апарắт; ~é sklo опті́чне скло; ~
signál опті́чний сѣ́гнал; ~ klam опті́чний
клам

optik -a *m* óптік

optik/a -y **ž 1** *v rôzn. význ.* óптіка; zákony ~y
закóны óпті́кы; aparát má dobrú ~u апарắт
мăть дóбру óпті́ку **2** (*obchod*) óптіка, склѣп
з óпті́ков

optimální/ý обті́мăльный; ~e podmienky
опті́мăльны услóвѣя; ~a teplota опті́мăльна
теплóта

optimet//er -ra *m tech.* опті́метр
optimist//a -u *m* опті́міста
optimistický опті́містічний, опті́міський
optimizm//us -u *m* опті́мізм
optim//um -a *s* опті́мум *m*; klimatické ~ кліматичний опті́мум
opt//ovat' -uje -ujú *nedok. dok. odb.* оптовати
opuch -u *m lek.* опух *m*, опухлина *ж*
opuch//at' -á -ajú *nedok.* опухати, напухати
opuchlin//a -y *ž* опухлина *ж*, опух *м*
opuch//núť -ne -nú *dok.* опухнути, напухнути
opuchnut//ý опухну́тий, напухну́тий, опухши́й, напухши́й; ~é поху опухну́ты но́гы; ~á tvár напухну́та тварь
opuk//a -y *ž geol.* опу́ка
opukový *geol.* опуко́вый
opus -u *m hud.* опус
opusten//ý 1 опу́щений, осамоче́ный, осиро́чений; ~á žena осамоче́на же́на; ~ ako prst е́ден як па́лець, сам-само́тний
2 пу́стий, поро́жній, занедба́ний, затра́чений, опу́щений; ~á dedina опу́щене се́ло; ~ sad опу́щений сад
3 pren. опу́стивши́й ся
opust//it' -í -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* опу́стити, (зо)оха́бити, оды́йти; ~ miestnosť оха́бити мі́стність; ~ rodné mesto опу́стити ро́дне мі́сто; ~ ženu зоха́бити а́бо опу́стити же́ну; ~ rodinu оха́бити ро́дину; odvaha ho ~ila смі́лость є́го оха́била; sily ho ~ili си́лы оха́били є́го
2 що зре́чі ся чо́го; ~ svoje predvedčenie зре́чі ся сво́ього пересві́дчення • ~ postel оха́бити по́стіль, підня́ти ся на но́гы, попра́вити ся, ви́здоро́вити; ~ svet оды́йти а́бо ви́стягова́ти ся до іншо́го сві́та
opust//it' -í -ia *dok.* скло́нити, спу́стити, ові́снути, на́клонити; ~ hlavu скло́нити го́лову
opust//it' sa -í sa -ia sa *dok.* 1 розы́йти ся, розлучи́ти ся
2 pren. опу́стити ся
opúšť//at' -a -ajú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* опу́щати, оха́бляти
2 що одрі́кати ся, зрі́кати ся чо́го

opúšť//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 посхо́дити ся, розлуча́ти ся
2 pren. опу́щати ся
opýť//at' sa -a sa -ajú sa *dok.* *koho na koho, čo i bezpredm.* попроси́ти ся, спроси́ти ся чо́го о кі́м, чі́м; інформова́ти ся у чо́го о кі́м, чі́м; ~ sa na cenu попроси́ти ся на ці́ну
opytovac//í -ie zámená *gram.* вопро́сны а́бо інтерога́тивны місто́називи́кы; ~ia veta *gram.* вопро́сны а́бо інтерога́тивны ре́чіня
opyť//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* *koho na koho, čo i bezpredm.* проси́ти ся чо́го о кі́м, чі́м; інформова́ти ся у чо́го о кі́м, чі́м
orab//ovat' -uje -ujú *dok. hovor. expr.* окра́сти, обра́ти, олупи́ти, ора́бовати
orac//í ора́ючий (*предна́значе́ный на ора́ня*); ~ie stroje ора́ючі маши́ны
oráč//ia -ie *ž cirk.* 1 мо́литва
2 zastar. печ ж • robiť (dlhé, zbytočné) ~ie роби́ти церемо́нії
oráč -a *m* ора́ч *m*
oráčin//a -y *ž* орани́на, зора́на зе́мля, зора́не по́ле
oračk//a -y *ž hovor.* ора́чка, орани́на
oračk//a -y *ž hovor. (stroj)* о́рна маши́на
oráku//um -a *s* 1 ора́кул *m* 2 *kniž.* проро́цтво, предпо́віданя
orál//a -y *ž lingv.* губны́й а́бо лабіа́льний звук
oráln//y *odb.* губны́й, лабіа́льний; ~a řeč реч глухоні́мых (*посере́дництвом губ*); ~a spoluhláska губны́й согла́сний
orám//ovat' -uje -ujú *dok.* да́ти до ра́му, ора́мовати
oraň//at' -a -ajú *dok.* зби́ти (зо стрóму); оби́ти (стрóм); ~ jablká зби́ти я́бка; ~ jablň оби́ти я́блїнь
orangutan -a *m zool.* орангу́тан
oranisk//o -a *s* орани́на, зора́не по́ле, зора́на зе́мля
oranžád//a -y *ž* оранджа́да (*пома́ранчовый напиток*)
oranžér//ia -ie *ž* оранже́рія
oranžový оранжо́вый, пома́ранчовый
orašp//ovat' -uje -ujú *dok.* орашплёва́ти, опилни́кова́ти (*пилником*)

orať orie orú *nedok.* ора́ти; ~ на коночх ора́ти кіньми; ~ плуhom, traktorom ора́ти плу́гом, тра́ктором • ~ на niekom *expr.* яз-дити на кони, орати на дакім

oratór//ium -ia *s hud. cirk.* ораторі́я ж; Bachove ~іа ораторі́ї Báxa

orat//ovat' -uje -ujú *dok. hovor. expr.* охрани-ти, захранити, оратова́ти

orb//a -y ž *poľnohosp.* ора́ня; hlboká ~ глубо́ке ора́ня; jesenná, jarná ~ осін́не, я́рне ора́ня; podmietková ~ плиткэ́ ора́ня

orbit//a -y ž *astron., anat.* орбі́та; о́чна ямка

ordinác//ia -ie ž **1** орді́нація, мі́стность до́ктора **2 lek.** при́нима́ня хво́рых **3 lek.** предписова́ня лі́ку (*до́ктором*)

ordinačk//a -y ž *hovor.* мі́стность на при́нима́ня, орді́нація

ordinačn//ý: ~á sieň орді́начна мі́стность; мі́стность до́ктора; ~é hodiny орді́начны го́дины (*y до́ктора*)

ordinárny вулгáрный, гру́бый; ~ človek вулгáрный чоло́вік

ordinát//a -y ž *geom.* орді́ната

ordin//ovat' -uje -ujú *nedok.* **1** орді́новати, при́нима́ти хво́рых; *lekár* ~uje od dvanástej до́ктор при́нимать (*хво́рых*) од двана́дцато́й **2 lek.** предписова́ти; ~ streptomycín предписа́ти стрептоми́цин

ordonanc -a *m zastar.* орді́нарець

orech -a *m* **1** о́ріх; *vlašský* ~ влáшский о́ріх; *kokosový* ~ кокосо́вый о́ріх; *gaňat'* ~y збивáти о́ріхы **2 hovor.** (*drevo na nábytok*) о́ріх, орі́хове де́рево **3 kuch.** часть за́дней но́гы (мясо зо стéгна) • *zdravý ako* ~ здо́ровый як бык; *tvrdý* ~ тверды́й а́бо мі́цный о́рішок

orechovit//é -ých *mn. č. bot.* орі́ховиты

orechovník -a *m* орі́ховник

orechov//lý *v rôzn. význ.* орі́ховый; ~é drevo орі́хове де́рево; ~á škupina орі́хова шкору́па; ~á torta орі́хова то́рта; ~ koláč орі́ховый кола́ч; ~ nábytok орі́ховый бу́тор, орі́хове заряджі́ня; ~ej farby орі́ховой fáрбы

orellzat' -že -žú *dok.* обрі́зати; зрі́зати (*конáрики i m. n.*); ~ strom обрі́зати стром

organ -a *m hud.* о́рган; *hrať na* ~e гра́ти на о́ргані **orgán** -u *m v rôzn. význ.* о́рган; ды́хacie, змысловé ~y *biol.* о́рганы ды́хання, чувств; *zákonodarné* ~ законода́рны о́рганы; ~y štátnej moci о́рганы держа́вной мі́ци

organick//ý *v rôzn. význ.* о́рганічний; ~á hmota о́рганічна мате́рія; ~á príroda о́рганічна приро́да; ~á chémia *chem.* о́рганічна хе́мія; ~é látky *chem.* о́рганічна мате́рія; ~é zvyšky *poľnohosp.* о́рганічны оста́тки а́бо звышкы; ~é hnojivá о́рганічны гно́йва; ~á jednota о́рганічна є́дність

organist//a -u *m hud.* о́рганіста

organizác//ia -ie ž *v rôzn. význ.* о́рганіза́ція; ~ výroby о́рганіза́ція вы́робы; ~ práce о́рганіза́ція робо́ты; ~ výletu, večierka о́рганіза́ція екску́рзії, вечері́нки; *Organizácia Spojených národov* О́рганіза́ція Споє́ных наро́дів

organizačn//ý о́рганіза́чный; о́рганіза́торський; ~á práca о́рганіза́чна а́бо о́рганіза́торська робо́та; ~é princípy о́рганіза́чны прінці́пы; ~ talent о́рганіза́чный та́лент

organizátor -a *m* о́рганіза́тор

organizátorský о́рганіза́торський

organizm//us -u *m v rôzn. význ.* о́рганизм; *ľudský* ~ людо́ський о́рганизм; *živočišny, rastlinný* ~ жы́вотный, росли́нный о́рганизм; *spoločenský* ~ общно́стный о́рганизм, о́рганизм общно́сти

organizovan//ý о́рганізова́ный; ~á hmota о́рганізова́на мате́рія; ~ boj о́рганізова́ный бой; ~ člen strany о́рганізова́ный член па́ртії

organiz//ovat' -uje -ujú *nedok.* о́рганізова́ти; ~ mládež о́рганізова́ти моло-де́ж; ~ súťaž о́рганізова́ти перемага́ня; ~ hospodárstvo о́рганізова́ти а́бо вы́тваря́ти господа́рство; ~ večierok, exkurziu о́ра-нізова́ти вечері́нку, екску́рзію

organiz//ovat' sa -uje sa -ujú *sa nedok.* о́рганізова́ти ся

organ//ovat' -uje -ujú *nedok. hovor.* гра́ти на о́ргані

organový орґановый; ~ koncert а) орґановый концер́т; б) концер́т про орґан

orgánový *príd. k orgán*

orgánin -u *m text.* орґантін

org/lie -ii *ž pomn.* орґії

orgován -u *m* орґован *m*

orgovánov/ý орґовановый; ~á kytica орґованова букета

orchest/ler -ra *m v rôzn. význ.* орхестер; symfonický ~ сімфонічний орхестер; sláčikový ~ струнный орхестер; so sprievodom ~ra в до́проводі орхестра

orchestrác/ia -ie *ž* орхестра́ція

orchestráln/ý орхестро́вый; ~a hudba орхестрова му́зыка; ~a skladba компози́ція про орхестер; ~ hráč орхестра́нт

orchid/lea -ey *ž* орхиде́я

oriadiť *p.* обриади́ť

oriadiť *sa p.* обриади́ť *sa*

orient -u *m kniž.* орьент, выход а́бо восток

orientác/ia -ie *ž v rôzn. význ.* орьєнта́ція, орьєнтована́; ~ v teréne орьєнта́ція в те́рені; politická ~ політи́чна орьєнта́ція; ~ na priemerného čitateľa орьєнта́ція на обыча́йного чи́тателя; získať rýchlu ~iu в піє́смі ско́ро а́бо фрі́шно орьєнтовати ся в да́чім

orientačn/ý орьєнта́чний; ~á mapa орьєнта́чна ма́па; ~ bod орьєнта́чний пункт; ~ zmysel спосо́бность орьєнтовати ся (*y ľudéy i y zvířat*); ~é čísla, údaje орьєнта́чны чи́сла, да́ны

orientál/lec -sa *m* орьєнта́лець, жы́тель Выхо́ду а́бо Восто́ка

orientalist/la -u *m* орьєнта́ліста *m*, вос-токозна́лець

orientalistik/la -y *ž* орьєнта́лістика, вос-токозна́вство

orientáln/ý орьєнта́льний, восточ́ный а́бо выход́ный; ~ štýl орьєнта́льний шті́л; ~a kultúra орьєнта́льна а́бо восточ́на култу́ра, култу́ра Восто́ка; ~e jazyky орьєнта́льны язы́ки, восточ́ны язы́ки, язы́ки Восто́ка; ~ ústav інштíтут орьєнта́лістики а́бо востокозна́вства

orientovaný орьєнтовáный; politicky ~ полі́тично орьєнтовáный, орьєнтовáный в полі́тіці

orient/ovať *sa* -uje *sa* -ujú *sa nedok. dok.*

1 орьєнтовáти ся; ~ *sa* podľa hviezd орьєнтовáти ся по́дľa звíзд; ~ *sa* v lese орьєнтовáти ся в лісі **2** *na čo* орьєнтовáти ся, направля́ти сво́ю дія́льність; ~ *sa* na štúdium rusínskeho jazyka орьєнтовáти ся на учі́ня руси́ньского язы́ка **3** *v čom* розобе́рати ся, орьєнтовáти ся; ~ *sa* v zložitých otázkach розобе́рати ся в склад́ных вопро́сах

orieškový ори́ховый (*із лі́сних а́бо ліс-ко́вых о́ріхів*)

orieš/ok -ka *m* о́рішок; lieskové ~ky ліско́вы о́ріхи; búrske ~y бу́рьскы о́рішки • tvrdý *al.* та́жкы ~ твер́дый а́бо тяж́кий о́рішок

oriezkl/a -y *ž odb.* о́бри́з (*кни́гы*)

originál -u *m* ори́гіна́л; ~ obrazu, hry ори́гіна́л о́бразу, пєсы; čítať rusínsku literatúru v ~i чи́тати руси́ньску лі́терату́ру в ори́гіна́лі

originalit/la -y *ž* ори́гіна́льность, сво́йскость, еде́нічность

origináln/ý 1 ори́гіна́льный; ~a listina ори́гіна́льный докуме́нт 2 ори́гіна́льный, еде́нічний; ~a myšlienka ори́гіна́лна мы́сль; ~ človek ори́гіна́льный чоло́вік

Orión -a *m astron.* Орио́н

orkán -u *m* бу́ря

orl/i о́рлі́й; ~ie hniezdo орли́не гні́здо; ~ie mláďa орля́; ~ nos о́рлі́й ніс; ~ zrak о́рлі́й зрак

orlic/la -e *ž* орли́ця

orlič/la -aťa *s* орличок

orlič/lek -ka *m*: ~ obyčajný *bot.* орличок (*Aquila vulgaris*)

orloj -a *m* вежовы́ а́бо турне́вы го́дины, кура́нты *pomn.*

ornament -u *m* орна́мент

ornamentác/ia -ie *ž* орна́мента́ція, орна́мє́нтка

ornamentálny орна́мента́льный, орна́мє́нтный; ~ motív орна́мента́льный мо́тів, мо́тів орна́менту

ornamentik/la -y *ž* орна́мє́нтка

ornament//ovať -uje -ujú *nedok. dok.* орнаментова́ти, украша́ти/укра́сити орнаме́нтами

ornát -u *m cirk.* риза; облачі́ня, обле́чі́ня

ornic//a -e *ž* орна зе́мля, ора́нція

ornitológ -a *m* орнітоло́г

ornitológ//ia -ie *ž zool.* орнітоло́гія

ornitologický *zool.* орнітоло́гічний

ornlý *pol'nohosp.* орный (вго́дний на ора́ня); ~á рѣ́да орна зе́мля, ора́нція

orod//ovať -uje -ujú *nedok. za koho, čo i bezpredm.* проси́ти, модли́кати, приговора́євати ся, оро́довати́; за́ставати́ ся

orodovník -a *m hovor.* приговора́євач, проси́кач, модли́кач; за́ставаю́чий

orograf//ia -ie *ž geogr.* оро́графі́я

orol *orla m* оре́л; dvojhavý ~ дво́голо́вий
оре́л • nebude vrabec orlom [*prisl.*] не бу́де з воробля оре́л; ≈ наро́джений лі́тати не мо́же

oros//it' -í -ia *dok.* ороси́ти, покрити росо́в

ortiel' -a *m* вы́рок, россу́док; ~ smrtí вы́рок а́бо россу́док сме́рти, сме́ртный вы́рок а́бо россу́док

ortodonc//ia -ie *ž lek.* ортодо́нтія

ortodont -a *m, ortodontist//a* -u *m* до́ктор-спе́ціаліста по ортодо́нтії

ortodox -a *m* ортодо́кс

ortodox//ia -ie *ž* ортодо́ксія

ortodoxný ортодо́ксный

ortoep//ia -ie *ž lingv.* орфо́е́пія

ortoepický *lingv.* орфо́е́пі́чний

ortogonálny *geom.* ортого́на́льний; ~ priemet ортого́на́лна прое́кція

ortograf//ia -ie *ž lingv.* орфогра́фія

ortografický *lingv.* орфогра́фі́чний

ortoklas -u *m min.* ортокла́з

ortopéd -a *m lek.* ортопе́д

ortopéd//ia -ie *ž lek.* ортопе́дія

ortopedický *lek.* ортопе́ді́чний; ~á klinika ортопе́ді́чна клі́ніка; ~á obuv ортопе́ді́чна о́був

ortoskop//ia -ie *ž fyz.* ортоско́пія

ortu//it' -í *ž chem.* рту́ть ж

ortuťovlý рту́тний; ~ teplomer рту́тний тепломі́р; ~é ložiská за́пасы рту́ті; ~á lampa *lek.* рту́тна ла́мпа

orúb//ať -el/-a -u/-ajú *dok.* оруба́ти (*кона́рі*), обруба́ти, поодти́нати

oryp//ať -e -u *dok.* орыпа́ти

os *osi* *ž 1 v rôzn. význ.* ось ж; súradnicová ~ *geom.* ось коорди́нат; ~ uhla *geom.* ось у́гла, бісе́ктри́са; ~ súmernosti *geom.* ось сіме́трії; ~ otáčania *fyz.* ось кру́чіння; *zemská, svetová ~ astron.* зе́мська ось; ~ auta, vozňa ось а́вта, ваго́на; *pevná, otáčava ~ tech.* непогы́наю́ча, погы́наю́ча а́бо оберта́ю́ча ось; ~ udalostí ось пригоди́ **2 bot.** сте́бло, ство́л

os//a -y *ž* оса́ • je ako ~ він як оса́ а́бо нестри́маний; do roboty ako ~ він усе́рдний а́бо робо́тний

osad//a -y *ž* оса́да, заселе́на місце́вість; ~ rybárov оса́да рыба́рів; *robotnícka ~* робо́тни́цька оса́да; *prázdninová ~* да́чна а́бо ха́това місце́вість

osadenstv//o -a *s* (особне) зло́жіння; колеќтів робо́тників; ~ továrne колеќтів робо́тників заво́ду, робо́тници і служа́чі заво́ду; ~ nemosníce персонáл шпыта́ля

osad//it' -í -ia *dok. 1* *čo kým* уса́дити де ко́го, насе́лити *што кым*, засе́лити *што кым 2 (upevniť)* наса́дити; вста́вити; ~ obruč na sud наса́дити о́бруч на бо́чку; ~ sekeru na nové porisko наса́дити топі́р на но́ве топориско́; ~ okná stav. вста́вити о́кно́вы а́бо облако́вы ра́мы

osad//it' sa -í sa -ia sa *dok.* посе́лити ся, уса́дити ся; ~ sa v meste уса́дити ся в мі́сті

osádk//a -y *ž* оса́дка; ~ lietadla *let.* оса́дка еро́плана́; ~ tanku *voj.* оса́дка та́нка

osadlos//t' -ti *ž* господа́рство, газді́вство

osadník -a *m 1* жы́тель оса́ды **2** коло́ніста

osádz//ať -a -ajú *nedok. 1* *čo kým* уса́дити де ко́го, насе́ляти *што кым*, засе́ляти *што кым 2 (upevňovať)* наса́джовати; вставля́ти

osádz//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* уса́джовати ся

osamely 1 осамочёный, самотный, зохабёный, опущёный; ізолова́ный; одді́лений; ~ chodес осамочёный хóдец; ~ dom самотный дім 2 осамочёный; опущёный; je ~ він осамочёный, він вшитыкими(а) опущёный

osam//iet' -ie -ejú *dok.* 1 остáти самым, остáти ся осамочёным (*самым*) 2 опустіти; dom ~el дім спúстнув 3 (*zostať opustený*) остáти самым áбо едén áбо осамочёным

osamostatn//it' sa -í sa -ia sa *dok.* осамостатнити ся, стáти незалёжным áбо самостáтным

osamostatňovac//i: ~ie snahy сна́га к самостáтности áбо незалёжности

osamostatň//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* ставáти ся самостáтным áбо незалёжным

osamote prísł. 1 о самоті, сам; ostať ~ s niekým зостáти самотнім з даким 2 (*opustene, v ústrani*) сам, едén, опущёный, о самоті

osamotený 1 осамочёный, ізолова́ный; сам едén 2 (*opustený*) опущёный, зохабёный

oscilác//ia -ie ž *fyz.* осці́лация, колыса́ня, вібра́ція

oscilačn//ý *fyz.* осці́ланный, колыса́ючий, вібрóючий; ~ okruh осці́ланный кóнтур; ~é pole осці́лачне пóле, пóле вібра́ції

oscilátor -a *m fyz.* осці́латор

oscilograf -a *m fyz.* осці́лограф

osciloskop -u *m fyz.* осці́лоскоп

oscill//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *fyz.* осці́ловáти, вібровáти, колыса́ти ся 2 *medzi čím pren. kniž.* чередóючи переходити áбо мі́нити

osebe prísł. окре́ме, одді́лені; sám ~ сам по собі

osedl//at' -á -ajú *dok. koho* 1 осідла́ти (*коня*) 2 *pren. expr.* осідла́ти ко́го, сі́сти на ко́го

osek//at' -á -ajú *dok.* обрубáти, осі́кати (*конáрики*)

osem *čisl.* вісем

osemdenný p. osemďnový

osemdesiat *čisl.* вісемдесят

osemdesiatin//a -y ž вісемдесятина, вісем-десята часть, е́дна вісемдесята

osemdesiatk//a -y ž 1 вісемдесят (*цифра, число*) 2 нóмер áбо ч́исло вісемдесят, вісемдеся́тый нóмер, вісемдеся́те ч́исло 3 *hovor.* вісемдесят ро́ків, вісемдеся́тлі́тя; dožiť sa ~у дожити до вісемдесят ро́ків áбо до вісемдеся́тки

osemdesiatkrát *čisl.* вісемдесят раз

osemdesiatnásobný *čisl.* вісемдесят раз в́екшый áбо в́еце; повтóрюючий ся вісемдесят раз

osemdesiatnik -a *m hovor.* вісемдеся́тник, вісемдеся́трóчний чоловік

osemdesiatročný вісемдеся́трóчний

osemdesiaty *čisl.* вісемдеся́тый

osemdňový вісемднё́вый

osemen//ie -ia s *bot.* ві́стя áбо ко́жка се́мена, се́мене ві́стя, се́менна ко́жка

osemen//it' -í -ia *dok.* опло́днити, осе́менити

osemeňovac//i осе́менюючий; ~ stanica осе́менююча ста́нція

osemhodinový вісемгоди́новый; ~ пра-цовný де́ň вісемгоди́новый робóчий де́нь

osemhran -a/-u *m geom.* вісемгра́нник

osemhranný, osemhranový вісемгра́нний, вісемгра́новы́й

osemkrát *čisl.* вісем раз; ~ dva je šestnášť вісем раз два є ші́стна́дцять

osemmesačn//ý вісеммі́сячний; ~é dieťa вісеммі́сячна ді́тина

osemmetrový 1 вісемметрóвый; на до́вжку вісем мэ́трів 2 *hovor.* ва́гов áбо ва́жучый вісем це́нтерів

osemnásobný *čisl.* на вісем раз в́екшый áбо в́екше áбо б́івшый áбо б́івше; повтóрюючий ся вісем раз

osemnásť *čisl.* вісемна́дцять • jeden za ~, druhý bez dvoch за dvadsať *hovor.* е́дно́го пóля я́годы, дві ч́ижмы па́ра

osemnásťin//a -y ž вісемна́стина, вісемна́дцята часть, е́дна вісемна́дцята

osemnásťk//a -y ž 1 вісемна́дцятка, вісемна́дцять (*цифра, число*) 2 нóмер

ábo číslo вісемна́дцять, вісемна́дцятий
но́мер, вісемна́дцятьє чи́сло

osemnásťročný вісемна́дцятьро́чний;
ako ~ odišiel z domu кі́дь є́му́ было
вісемна́дцять ро́ків, він одышо́в з до́му;
як вісемна́дцятьро́чний він одышо́в
з до́му

osemnásty čís. вісемна́дцятий

osemposchodový вісештоко́вий; ~ dom
вісештоко́вий дім

osemročný вісемо́рочный; ~ chlapec
вісемо́рочный хло́печ; ~á prax вісемо́рочна
пра́ктика

osemsten -a *m min. geom.* окта́едр, вісеш-
та́нник

osemsto čís. вісешто

osemstovk//a -y *ž* **1** вісештоця́тка,
вісешто (цѣфра) **2 šport.** біг на 800 м

osemstovkár -a *m šport.* вісештовка́рь,
біжець (на 800 м)

osemstranný вісешторо́нний; ~é teleso
вісешторо́нна фі́гура

osemstranový: ~ článok вісешторо́нна
ста́тя, ста́тя на вісеш сторо́н áбо сторо́нок

osemstup -u *m* вісешту́п

osemstupňový вісештра́дусный; ~á te-
plota вісештра́дусна теплота́

osemstý čís. вісешстоця́тий

osemtisíc čís. вісешті́сяч

osemtriedň вісешклас́ний; ~a škola ві-
сешро́чна шко́ла

osemuholník -a *m geom.* вісешуго́льник

osemvalcový *tech.* вісешвалцо́вый; ~
motor вісешвалцо́вый мо́тор

osemvallec -ca *m hovor.* **1** вісешвалцо́-
вый мо́тор **2** áвто з вісешвалцо́вым
мо́тором

osemveslic//a -e *ž šport.* лодька на вісеш
в́есел, вісешв́есловка (ло́дька)

osev -u *m poľnohosp.* сѣ́бба, висѣв, сѣ́ня,
осѣв; jesenný, jarný ~ осѣ́нне, ярне сѣ́ня; ~
ozimín осѣ́в озими́н

osevní poľnohosp. висѣ́вний, сѣ́яний,
осѣ́вний; ~ plocha осѣ́вна площадка; ~
postup висѣ́вний по́ступ

oschl//núť -ne -nú *dok.* обсо́хнути, обсхну́ти

os//í осѣ́й; ~ie hniezdo осѣ́е гніздо́

osiať¹ oseje osejú *dok.* засѣ́яти/засѣ́яти,
обсѣ́яти/обсѣ́яти; ~ pole засѣ́яти по́ле

osiať² oseje osejú *dok.* просѣ́яти, осѣ́яти/
осѣ́яти; ~ múku просѣ́яти му́ку

osídlen//ie -ia *s* обыва́ння; залюдні́ня;
prehistorické ~ *hist.* доісторі́чне залюдні́ня

osidl//it -i -ia *dok.* обыва́ти, залюдні́ти

osidl//o -a *s* **1** пасть, сѣ́тка (на їма́ня зві-
ря́т), око **2 pren.** навна́да, пасть, клі́тка

• chytiť sa *al.* dostať sa do osidel поїма́ти
ся áбо доста́ти ся до па́сти; vymotať sa
al. vymaniť sa z osidel вырвати ся із сѣ́тек,
уте́чі із клі́тки; byť v ~ach niekoho доста́ти
ся áбо попа́сти до дачѣ́йх сѣ́тек

osidl//ovat -uje -ujú *nedok.* обыва́ти, за-
людня́ти, заселя́ти

osiev//at¹ -a -ajú *nedok.* засѣ́вати, засѣ́вати,
осѣ́вати, обсо́євати

osiev//at² -a -ajú *nedok.* осѣ́вати, про-
сѣ́вати (му́ку, нісо́к і т. н.)

osihoten//ie -ia *s* осаме́лость, опу́щеность,
самота́; žiť v ~i жы́ти в самоті́

osihoten//ý **1** осамоче́ный, (вшы́ткыма)
опу́щений; ~ člověk осамоче́ный чоло́вік
2 pren. опу́щений, зоха́бений, пустый,
осиро́чений; ~á izba пу́ста хы́жа áбо ізба

osihot//iet¹ -ie -ejú *dok.* **1** зоста́ти сам,
осиро́тіти **2 pren.** опу́стіти, осиро́тіти

osik//a -y *ž bot.* осика • triasť *al.* chvieť sa
ako ~ трясти ся як осика

osikov//lec -ca *m bot.* осико́вый (гриб)

osikový осико́вый

osin//iet¹ -ie -ejú *dok.* посині́ти, ста́ти синім;
~ od jedu посині́ти од злос́ти

osirel//ý осиро́чений *aj pren.*; ~é deti
осиро́чені ді́ти

osir//iet¹ -ie -ejú *dok.* осиро́тіти *aj pren.*

osirotený, osirený p. osirelý

osiv//iet¹ -ie -ejú *dok.* посиві́ти, ста́ти сивым

osiv//o -a *s* осиво, зѣ́рно на сѣ́ня; moriť
~ морити осиво; šlachtené ~ якостні
выпестоване се́ме́но

oskoruš//a -e *ž bot.* ярабина

osll/a -y ž oslá • nevracia ani kosu ani ~u
він нігда не вертатъ тотô, што пожычатъ
osl'a -t'a s осла
oslab//it' -í -ia *dok.* ослабити; ~ účínok
niečoho ослабити діяня дачôgo; choroba
~ila organizmus хворôта ослабила орѓанізм
oslab//núť -ne -nú *dok.* ослабнути,
зослабнути; ослабіти; chorý ~ol od straty
krvi хвôрый ослабнув од страчіня крôви
oslabnut//ý ослабёный; ~ zrak ослабёный
зрак; ~é telo ослабёне тіло
oslab//ovat' -uje -ujú *nedok.* ослаблѣвати,
ослабляти
oslad//it' -í -ia *dok.* 1 čo осолодити,
положити цукеръ до чôgo; ~ kávu, čaj
осолодити кáвей áбо кáву, чай; ~ niečo
sukrom, medom осолодити даштô цукрѣм,
мѣдом 2 *prep. expr.* зробити приємным,
осолодити, украсити; ~ niekomu život
сприємнити дакому живот
osladz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 čo осо-
лôджувати што, клáсти цукеръ до чôgo,
солôдити 2 *prep. expr.* робити приємным,
скрáшлѣвати
oslav//a -y ž святковáня/свято, честовáня,
ослáвлѣвáня/ослáва; ~ narodenín ослáв-
лѣвáня дня народенин áбо народжіня;
prvomájové ~у першомаѣве святковáня;
usporiadať ~и зробити ослáву
osláven//ec -sa *m* юбілáнт
oslávenky//ňa -ne ž юбілáнтка
osláv//it' -í -ia *dok.* 1 čo ослáвити, почестовáти,
припомянути; ~ meniny ослáвити áбо при-
помянути менины; ~ víťazstvo ослáвити пе-
ремôгу 2 *koho*, čo прослáвити
oslavni//ý ослáвляючій, прославляючій;
хвалёный, восхваляючій; ~á báseň восх-
валяючій стишôк, ôда; ~á reč похвáлна реч
oslav//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 čo ослáв-
лѣвати, святковáти, припомина́ти; чес-
товáти 2 *koho*, čo прославляти
oslepený осліплёный, осліпшый, сліпый
oslep//it' -í -ia *dok.* осліпити; ~ niekoho ослі-
пити дакôgo; prudké svetlo ho ~ilo міцне
світло осліпило ёгô

oslepl//ovat' -uje -ujú *nedok.* осліпляти
oslep//núť -ne -nú *dok.* осліпнути; ~ na jed-
no oko осліпнути на єднô óко
oslepujúci осліплюючій, сліплячій
oslí ослиный
oslic//a -e ž ослиця
oslni//it' -í -ia *dok.* 1 осліпити (*prúdкым*
svíтлом); ~ lúčom reflektora осліпити
лúčом рефлѣктора 2 (*slнkom*) освітлити,
ожарити 3 *prep. expr.* осліпити, дoяти,
очаровáти, омамити; ~ krásou осліпити
красотôв
oslniv//ý *v rôzn. význ.* осліпляючій,
осліплюючій; ~ lúč осліпляючій áбо
сліплячій луч; ~ krása осліпляюча áбо
осліплююча красотá
oslnujúci p. oslnivý
osloboden//ý ослободжёный, слобôдный;
~á vlast' ослободжѣна отчízна; ~á práca
слобôдна робôта
oslobod//it' -í -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* осло-
бодити; ~ mesto ослободити місто; ~ od
povinností ослободити од повинностей;
~ od dane ослободити од дáни 2 *práv.*
оправдáти
oslobod//it' sa -í sa -ia sa *dok.* ослободити
ся
osloboditel' -a *m* ослобôджователь
oslobodzovac//i ослобôджуючій; ~ boj
ослобôджуючій бой; ~ie hnutie осло-
бôджуючій рух
oslobodz//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1
v rôzn. význ. ослобôджувати 2 *práv.*
оправôдовувати
oslobodz//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.*
ослобôджувати ся
oslobodzujúci ослобôджуючій • ~ roz-
sudok *práv.* оправôдуюче россуджіня,
оправôдуючій вердікт
oslop//at' sa -e sa -ú sa *dok. hovor.*
pejor. ослôпати ся, напити ся допьяна,
наслôпати ся
osloven//ie -ia *s* ословлénia
oslov//it' -í -ia *dok.* ословити дакôgo, обер-
нۇти ся к дакому, заговорити з дакым

oslov//ovať -uje -ujú *nedok.* *koho* осплѣвати *кого*, обертати ся к *дакому*, заговорити з *даким*

osm//a -y *ž 1* *hovor.* осмічка (*граюча карта*)
2 *šport.* осмічка (*рпýна шпортівців*)

osmaž//it' -i -ia *dok.* припечі, опражыти; ~ chlieb, mäso припечі хліб, опражыти мясо

osmel//it' sa -i sa -ia sa *dok.* осмілити ся, набрати смілости, стати ся смілым, одважыти ся; посміти

osmel//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* осмілѣвати ся, набрати смілости, одважовати ся; сміти

osmičk//a -y *ž 1* осмічка, число вісем **2** *hovor.* осмічка, число *або* нóмер вісем, вóсьме число; *cestovať* ~ou путовати осмічков *або* вóсьмым числом; *bývať* на ~е бывати в óсьмім числі *або* нóмері **3** (*pri korčuľovaní*) осмічка

osmin//a -y *ž 1* єдна вóсьмина, вóсьма часть **2** *hud.* (єдна) вóсьминна (*нóта*) **3** *hovor.* осмічка, вóсьмина (*карта*)

osmink//a -y *ž* вóсьминка, вóсьма часть кілограма (*125 грамів*); ~ masla 125 грамів масла

osminov//ý *hud.* вóсьминóвый (*о нóмі, пáвзі*); ~á нота вóсьминóва нóта

osm//ium -ia *s chem.* (zn. Os) óсмій

osmonoh -a *m zool.* вóсьминóг

osmorák -a *m* єлень *m* з вóсьмóма одрóстками на рогáх

osmorak//ý *čisl.* вóсьморáкий, вóсьмóма сóртами; ~ým спóсобом вóсьмóма спóсобами; víno ~ej sorty вино вóсьморáкой сóрты

osmork//a -ž *typ.* вóсьмёрка (*формáт пáпиря*)

osmorkový *typ.:* ~ формáт вóсьмеркóвый формáт, формáт (*пáпиря*) в єдну вóсьмину

osmoro *čisl.* вóсьмёро, вісем; ~ šiat вóсьмёро шмат

osmotický *fyz. biol.* осмотічний; ~ tlak осмотічний тиск

osmóz//a -y *ž fyz. biol.* осмóза

osmutn//iet' -ie -eju *dok.* осмутніти, зосмутніти, стати смутным

osnov//a -y *ž 1 text.* оснóва **2** оснóва діяня (*літературного твору*); *dejová* ~ оснóва діяня (*ромáна і т. п.*) • *notová* ~ *hud.* нотóва оснóва; ~ *zákona práv.* оснóва *закона*, законопрóект; *učebné* ~y *škol.* учéбный прóграм, учéбны оснóвы

osn//ovať -uje -ujú *dok. kniž.* **1** задумати, приправити, організовати; ~ atentát організувати атентát **2** *škol.* розробити, зоставити; ~ *učebnú látku* розробити учéбный прóграм

osnovateľ -a *m kniž.* організатор, іншпіратор, основáтель *m*

osnovn//ý *text.* сновáльний; ~é ните сновáльны нитки; ~á *riadza* сновáльна пряджа

osob//a -y *ž 1* осóба; осóбность *ж*, персóна; *významná* ~ знáма *або* визначна осóба; *stôl pre dve* ~y стіл про дві осóбы, стіл про двох; *auto pre štyri* ~y штирімістне áвто, áвто про штири осóбы **2** осóба; *úradná* ~ урядна *або* офіціáльна осóба; *súkromná* ~ інтíмна осóба; *vojenská* ~ воєньска осóба; *fyzická* ~ *práv.* фізічна осóба; *právnická* ~ *práv.* юрідічна *або* правницька осóба **3** (*hrdina v literárnom diele*) дієва осóба, геро́й; ~y *a obsadenie* дієвы осóбы і обсаджіня **4** *gram.* осóба; *prvá, druhá* ~ перша, друга осóба; *kategória osoby* категорія осóбы

osobáš//it' -i -ia *dok. koho s kým hovor.* *zastar.* повінчати, обвінчати, побрати

osobáš//it' sa -i sa -ia sa *dok. hovor. zastar.* повінчати ся, поженити ся, побрати ся

osobitne *prísl.* **1** окрéме, самостáтні; *dom stojí* ~ дім стоїть окрéме **2** (*uvlášť*) осóбо, сам, одділені, індивідуáльні; ~ *prípočenúť* не́що осóбо припомянути даштó

osobitn//ý **1** окрéмый, осóбый, самостáтний, незалéжний; ~á *izba* окрéма *ізба*; ~á *kapitola a)* (*v knihe*) окрéма глава́ *або* капітóла; *b)* *pren. (problém)* окрéма *статья* **2** осóбый, шпеціáльний; *чрезмірний*;

~ vlak osobný vlak *ábo* *póizd*; ~á komisia шпеціална комісія; ~á vyhláška шпеціалне выголошіня **3** неповторючий, шпеціфічний, характерістичний, особый, необычный; ~é podmienky шпеціфічны условия; ~ rôvav необычайна пікэнтность **4** незвычайный, шпеціалный; *venovať* *niečomu* ~ú *rozornosť* жéртвовати дачóму велику внимáвость • ~á škola шкóла для розумóво одстáлых дитéй

osobitý особый, необычайный, незвычайный, оригінальний, шпеціфічний

osobne prisl. **1** особні; *poznať* *niekoho* ~ особні знáти дакóго; *pôjdem tam* ~ я піду там сам *ábo* особні **2** (*neobjektívne*) субектíвні, необектíвні, заўято, зо заўятостéв

osobníkárstvilo -a *s pejor.* протекціонізм

osobnosť -ti *ž* особа ж, особность, індивідуум; *vypikajúca* ~ вызначна особа; *úloha* -ti *v dejinách* роль особности в історії; *kult* -ti култ особности

osobný **1** *v rôzn. význ.* особный, вла́стный; ~é *doklady* особны докумэ́нты (*свіді́тельство, родны́й лист і т. п.*); ~ á *sloboda* особна слобóда; ~á *urážka* особна уразéность; ~á *zodpovednosť* особна одповідность; ~é *oddelenie* одділіня кадрів; ~é *vlastníctvo ekon.* особна вла́стность; ~á *prehliadka* особне пере́глянення (*на грані́ці*); *predmety* -ej *potrebu* предмéты вла́стного ужывáня; ~á *mienka* особна тóчка зóру, особный пóгляд; ~é *šťastie* особне щáстя; ~á *prítomnosť* особна ўчасть; ~á *stráž* особна охорóна; ~ *prateľ* близкий приятель; ~é *zámeno* особный *ábo* персонáльний містоназývник; ~é *kopcovku* особны закончіня *ábo* флэксі́ї, особны флектíвны морфéмы **2** заўятый, субектíвний, необектíвний; *byť* *príliš* ~ быти дость заўятым **3** пасажі́рский, особный; ~á *doprava* пасажі́рский *ábo* особный трáнспорт; ~ *vlak* пасажі́рский *ábo* особный влак *ábo* *póizd*; ~ *automobil* особне áвто

osob//ovať *si* -uje *si* -ujú *si* *nedok.* присвóевати собі; ~ *si právo* на не́що присвóевати собі пра́во на даштó

osoč//ovať -uje -ujú *nedok.* огваряти, гани-ти, потўповати, осóчовати, неправдиво о дакі́м говорити

osoh -u *m* ужыток, хосéн; выгода; *byť* *niekomu* на ~ быти дакóму на ужыток, приносíти дакóму хосéн; *mnogo* ~u *neurobí* *hovor.* од нёго ужытку máло, мнóго хосна́ не зрóбити; *robiť* *niečo pre* ~ робíти даштó зарáды выгоды *ábo* про вы́гуду

osol *osla m* осёл, сóмар *aj pren.*

osol//iť -i -ia *dok.* посолити

osop//iť *sa* -i *sa* -ia *sa dok.* на *koľo* шмáрити ся *криком* на дакóго, обўти ся, пустити ся, выскочіти, скóчіти *слóвни* на дакóго, за́грякнути *слóвом* дакóго

osov//ý осёвый; ~á *súmernosť geom.* осёва сімéтрія; ~ *tlak tech.* осёвый тиск; ~á *sila tech.* осёва сила; ~ *regulátor tech.* осёвый ре́гулатор; ~é *ložisko tech.* осёве ложі́ско *ábo* ті́снiня

osož//iť -i -ia *nedok.* *komu, čomu* приносíти ужыток *ábo* хосéн, быти осóжным *ábo* хосéнным, быти проспíшным, проспíвати **osožnný** хосéнный; осóжный, проспíшний; ~á *práca* проспíшна робóта; *byť* *niekomu* ~ быти проспíшным дакóму *ábo* про дакóго **ospal//ý** заспáтый ~é *dieťa* заспáта дiтина; ~é *oči* заспáты óчі

ospanliv//ec -ca *m* оспанливец, спáктош *expr.*

ospanlivý *p.* **ospalý**

ospev//ovať -uje -ujú *nedok.* оспі́вовати

ospiev//ať -a -ajú *dok.* оспі́вати; ~ *hrdinstvo* оспі́вати гепо́їзм

ospravedlnen//ie -ia *s* оправдáня; пре-бачі́ня; *písomné* ~ писéмне оправдáня; *rovedať* *niečo* на (*svoje*) ~ пóві́сти даштó на свóе оправдáня

ospravedln//iť -i -ia *dok.* **1** оправдáти; ~ *svoje konanie* оправдáти свóе ді́яня *ábo* свóе пóвoджі́ня; *neospravedlnená* *absebcia* неоправдaне хыбóвaня, неоправдана

абсэ́нція **2** преба́чити; *ospravedľníť* ma na chvíľu преба́чте мі на мину́тку; преба́чне, я му́шу вийти на мину́тку

ospravedlníť sa -í sa -ia sa *dok. komu, pred kým* опра́вдати ся ко́му

ospravedľníť /ovat' -uje -ujú *nedok. 1* опра́вдовати **2** выба́чати, преба́човати

ospravedľníť /ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok. komu, pred kým* опра́вдовати ся ко́му, пе́ред кым

osprch /ovat' sa -uje sa -ujú sa *dok.* оспы́рховати ся, умы́ти ся під спы́рхов

osprostený *expr.* оглу́пнудый, глу́пый, отяпе́ный, спро́стый

osprostí /iet' -ie -eju *dok.* оглу́піти, ста́ти глу́пым, оспро́стити

osram -и *m* сплавлі́ня о́смія і во́лфрамy (*ужытый для во́локон електри́чных ламп*)

osrdcovník -a *m anat.* періка́рд, околосердце́вый мішо́к

osrdlie -ia *s anat.* епіка́рд

osrienený покритый на́морозов, намо́рожений

osrstí /iet' -ie -eju *dok.* осерс́тити, покрити ся се́рстєв, зарости́ або обросну́ти/оброс́ти се́рстєв

ost' osti *ž bot.* ость, остина, вісь ж

ostarený постарі́вший

ostarí /iet' -ie -eju *dok.* постарі́ти, зостарі́ти

ostarnúť *p. ostariet'*

ostarí /lok -ka *m expr.* ты́рпа́слик; chlapec bol taký malý ~ хло́пець вы́зерав як ма́ленький ста́рый ді́дко, хло́пець бы́в як ты́рпа́слик

ostat' ostane ostanú *dok. 1 v rôzn. význ. (3)* остáти, остáти ся; ~ doma остáти ся до́ма; ~ niekde на пос зостáти на ніч да́дє; ~ stáť a) остáти ся стоя́ти; б) (*zastaviť sa*) остáти ся; ~ verný остáти ся ві́рним; ~ bez následkov остáти ся без на́слідків; ostal sám зостáв сам; ~ sirotou, vdovou зостáти сиротóв, вдóвов; ~ bez peňazí остáти ся без гроше́й **2** *za kým* одста́ти од ко́го • ~ bokom *al. stranou* стоя́ти бо́ком; ~ na chvoste бы́ти

а́бо стоя́ти на хво́сті; ~ na polceste зостáти а́бо заста́вити ся на півдо́розі; ~ niekomu на krku сі́сти да́кому на карк; ~ na ocot *žart.* зостáти на оцѣт, зостáти ста́ров ді́вков; ~ na semeno *žart.* зостáти на се́мено а́бо слобóдным; neostane kameň na kameni ка́мінь на ка́міні не оста́не; ~ tak остáти ся без зми́ны; ~ pri *al.* на svojom зостáти при сво́ім по́гляді; ~ na papieri зостáти на па́пірі, не зди́йснити ся; ~ ako bez hlavy стратити го́лову; ~ ako obarený остáти заско́ченим а́бо преква́ченим; ~ v hanbe зостáти в га́ньбі а́бо з ни́чим; ~ na posmech зостáти на высмі́х; ~ bez chleba зостáти ся без куска́ хлі́ба; ~ holý *hovor.* зостáти без гроше́й; ~ ako prst *al.* ako kôl v plote він зостáв є́ден як па́лець а́бо кі́л в плóті; neostalo po ňom ani chýru ani sluchu по ні́м не оста́ло а́ни хы́ру а́ни слуху

ostatok /ly -ov *m pomn.* остáтки *pomn.* поро́х

ostatne *čast.* в кінце́ кінц́ ів, на́ко́нець

ostatný **1** остáтний, дру́гий, інши́й; robil to, čo robili ~і робив то́то, што робили остáтны **2** послі́дній; som tu ~ raz я ту послі́ дній раз

ostatí /lok -ku *m 1* остáток, звы́шок **2** ко́нець; ostať niekde do ~ku зостáти да́дє до кінце́; držať sa do ~ku трима́ти ся до кінце́

ostáv /at' -a -ajú *nedok. v rôzn. význ. (3)* оста́вати, оста́вати ся

ostí /leň -ňa *m 1 bot.* о́стень, піхля́ч **2** *zool.* і́гнá (*зві́рятя*) **3** *pren. kniž.* (неприе́мне) доі́маня, почу́вствованя, емо́ція, пережыва́ня

ostentatívny прикладний, вызыва́вий, демонстра́тивний, умы́селний

ostený остна́тый; ~ klas остна́тый ко́лос

osteoblast -и *m, obyč. v mn. č. ~y* *fyziol.* остеобла́сты, клі́тки ко́стної тка́ни

osteogénny *fyziol.* коститво́рний, спо́собний творити ко́сти

osteológ /lia -ie *ž anat.* остеоло́гія

ostnatí /ý остна́тый; ко́лючий, піхля́вий; ~á pšenica остна́та пше́ніця; ~ drôt ко́лячий дрі́т

ostnokožc//e -ov *mn. č. zool.* іглоко́жы

ostnosrstý остносёрстýй

ostopět', ostošest' přisl. *expr.* з великим сма́ком, зо вшыткых сил, нарэ́мні

ostrakizm//us -u *m hist.* остракізм

ostránek//ovat' -uje -ujú *dok.* очіслюва́ти сторо́ны, осто́рінкува́ти, осто́роно́вати

ostrapakat' p. obstrapkat'

ostrážit//ý осто́ро́жний, обе́ре́жний, ва-ро́вний, вни́ма́вый; ~ strá́žnik осто́ро́жний ва́ртóвник; ~é oči вни́ма́вы о́чі

ostr//lé -ého *s hovor.* острé, шпі́тісу́ве, зогрі́ваю́че

ostred//ok -ka *m* ма́лый кусо́к по́ля, узка́ по́лоса а́бо по́лоска (по́ля)

ostrek//núť -ne -nú *dok.* опы́рскну́ти, обы́скати, острі́кну́ти

ostrel//ovat' -uje -ujú *nedok.* обстрі́люва́ти; ~ mesto обстрі́люва́ти мі́сто

ostr//lie -ia *s 1* о́стріе; ~ poža, britvy о́стріе но́жа, бритвы **2 pren.** о́стрость; ~ kritiky о́стрость крі́тики • hnať vec na ~ poža о́стро ста́вити во́про́с

ostriek//at' -a -ajú *dok.* опы́рскати, обы́скати, острі́кати

ostriel'aný острі́ляний, збі́глий, ску́сений, ру́тіно́ваний

ostriel//at' sa -a sa -ajú *sa dok. expr.* обте́рти ся (ме́джі лю́дми), набы́ти ску́сено́сть, ру́тіно́ва́ність, збі́глю́сть; острі́ляти ся

ostriež -a *m zool.* о́кунь *m*

ostrih//at' -á -ajú *dok.* острі́чі , підстри́чі; ~ vlasy острі́чі а́бо підстри́чі во́лосы; ~ si nechty острі́чі а́бо острі́га́ти но́хті; dať sa ~ да́ти острі́чі ся а́бо підстри́чі ся • ~aná овса *pren. žart.* острі́га́на ві́вця, острі́га́ний на ба́жанта (о чо́лові́кови, острі́же́нім до́го́ла а́бо до́сть на коро́тку)

ostr//lit' -i -ia *nedok.* **1** острі́ти; ~ pôž о́стри́ти нож(ик); ~ sekeru о́стри́ти со́кырку а́бо то́пір **2 expr.** зао́стрё́вати, на́пина́ти; ~ sluch зао́стрё́вати слух • ~ si zuby на niečo *hovor.* о́стри́ти (со́бі) зу́бы на да́штó; ~ si jazyk на niekoho о́стри́ти (со́бі) язы́к

на да́ко́го, збе́рати ся по́вісти да́ко́му да́штó неприя́мне

ostro přisl. **1 v různ. význ.** о́стро; ~ nabrúsený pôž о́стро набру́сений а́бо нао́стрё́ный нож(ик); ~ zahrotený зао́стрё́ный, з о́стрым кінце́м; ~ voňat' о́стро па́хнути а́бо во́няти **2 (o pohľade)** упе́рто, од-мі́ряво, про́ника́во, о́стро; ~ rozrieť на niekoho одмі́ряво по́позера́ти на да́ко́го **3** рі́зко, ви́разні, я́сні; ~ kontrastovat' рі́зко контра́стовати **4** рі́зко, стрóго; ене́ргі́чні; ~ sa opýtat' рі́зко по́проси́ти ся; ~ vyučítat' стрóго на́дава́ти • ~ nabitá zbraň збра́нь на́бита о́стрыми(а) па́тро́нами

ostroh -u *m odb.* **1** мы́с (су́шы, зе́млі) **2** узкий го́рьский хы́рбе́т

ostroh//a -y **ž 1** о́стро́га; bodat' ко́на ~ami під́іховати ко́ня о́стро́гами, *zool.* о́стро́га (ко́зума́)

ostrolist -u *m bot. (Asperugo)* о́стролист

ostrolistý о́строли́стый

ostrosrstý о́стросе́рстýй

ostrostrel//ec -ca *m zastar.* стрі́лець

ostrouhlý о́строу́го́льний; ~ trojuholník о́стро-у́го́льний три́уго́льник

ostrov -a *m* о́стров; korálový ~ ко́раловый о́стров

ostrovan -a *m* о́строван

ostrovank//a -y **ž** о́строванка

ostrovid -a *m zool.* рі́с *m*, ди́ка ма́чка

ostrovny о́стровный

ostrovtip -u *m* о́строу́мность, бы́стрый ро́зум

ostrovtipný о́строу́мный

ostrozrak -u *m kniž.* **1** о́стрый зра́к **2 (predvídavost')** предві́да́вость, дале́ко-зра́кость, про́ника́вость, бы́стрость, бы́строзра́кость

ostrozraký **1** о́строзра́кий **2 (predvídavý)** предві́да́вый, дале́козра́кий, про́ника́вый

ostrůh//at' -a -ajú *dok.* о́струга́ти (*ceruzu*)

ostružin//a -y **ž** чо́рніця (кря́к і плóды); zbírat' ~у збе́рати чо́рніці

ostružlin//a -y **ž, obyč. v mn. č. ~y** стру́жлина

ostrv//a -y **ž** ко́стряб, суші́чка на сі́но, ко́мані́цю і ін.

ostr/ý 1 *v rôzn. význ.* острый; ~ pôž острый ніж(ик); ~ meš остра шабля; ~á ihla остра ігла, ігла з острым кінцем; ~á brada остра борода; ~ nos острый або заострений ніс; ~zápach острый запах; ~á chuť острый смак **2** різкий, міцний; проникавий; ~ vietor різкий вітер; ~ mráz міцний або сильний мороз **3** острый, проникавий; ~ zrak острый зрак; ~ pohľad проникавий погляд **4** (*o zvuku*) різкий, острый, проникавий, ріжучий слух; сильний; ~ hvizd проникавий свист; ~ hlas сильний голос **5** острый, быстрый, мілий, уважливий, хитрий, тонкий; ~ rozum быстрый або живий або тонкий розум **6** острый, міцний, прудкий; ~ bolest' прудка більість або біль; ~ é svetlo ostré світло **7** *pren.* острый, різкий, прикрий, критичний, вичитувачий; ~ protest острый протест; ~é slová різки або остри слова; ~ satira остра сатира; ~ kritika остра або різка критика **8** (*energicky*) енергичний, категоричний, радикальний, рішучий **9** виразний, ясный, очевидний, евідентний; ~ profil виразний профіль; ~é črty tváre виразны рисы тварі • ~ uhol *geom.* острый угол; ~á zákruta ostrú закрута; ~ páboj *voj.* острый патрон або остра куля; ~á strelba *voj.* остра стрільба; ~á zbraň *voj.* збрания на стрільбу остриями(а) патронами або кулями; ~ vtír острый анекдот; má ~ jazyk мати острый язык, у не́го (не́й) язык як бритва, він острый (она остра) на язык **ostud/la** -y ž *kniž. zastar.* ганьба, ганьбливость

ostych -u *m* боязливость, ганьбливость, несмілость

ostýchl/at' sa -a sa -ajú sa *nedok. roho, čoho, pred kým i bezpredm.* ганьбити ся ко́го, чо́го, проявляти ганьбливость, несмілость *před kým, čím*

ostýchav/ý боязливый, ганьбливый, несмілый; ~ úsmev несмілый ўсмів; ~á řeč боязлива реч

osud -u *m* доля ж, о́суд м; zlý ~ гірка доля • ponechat' (*svojm*) ~u охабити своєму

о́суду; spoliehat' sa на ~, odovzdat' sa do vůle ~u покорити ся о́суду; ~ ho bije о́суд є́го бє, зле ся є́му вóдити, мати трапіня; ~ tu praje dóbri є́му вóдити ся; ironia ~u ironia о́суду; neujde svojm ~u не вигне ся то́му, што є́го чéкати; од сво́єго о́суду не утéchш; mōj ~ je v jeho rukách мо́я до́ля є в є́го рука́х; spečatiť ~ niekoho рішити да́чий о́суд або о́суд дако́го

osud/lie -ia *s* (*schránka na hlasovacie lístky*) ўрна

osudn/ý о́судный; ріша́ючий, вирішу́ючий; ~á chvíľa о́судна мінута; ~á chyba о́судна хыба

osudov/ý 1 о́судовый; фатáльний; неминучий, незмінний; ~á nevyhnutnosť о́судова неминучость; ~é zlo неминуче зло **2** о́судовый, рішучий, вирішувачий; ~ význam вирішуваче значіння

osuh/el' -le ž námороза ж

osúch -a *m* бaля, баля́тко

osústruž/lit' -i -ia *dok. tech.* выбрусити

osuš/lit' -i -ia *dok.* осушити, высушити; ~ topánky высушити топáнки; ~ si slzy осушити або высушити (со́бі) слезы

osušk/la -y ž осу́шка, вéкшый утерáк

osušovač -a *m* фен (*на сушіння во́лося*)

osuš/lovať -uje -ujú *nedok.* осушувати, высушувати

osvedčen/lie -ia *s* потверджіння; úradné ~ урядне або офіціáльне потверджіння; ~ o štátnom občianstve práv. потверджіння о держáвнім жытельстві

osvedčený о́свідчений, вы́скушаний, спо́ягливий, надійний

osvedč/lit' -i -ia *dok.* čo докázати; ~ lásku k niekomu докázати сво́ю любóв к дако́му

osvedč/lit' sa -i sa -ia *sa dok.* **1** выповісти, оголосити; высловити свій по́гляд **2** (*o človeku*) виправдати надії; проявити або указáти свої спосóбности, указáти ся; ~ sa v práci (*v dóbri*) указáти се́бе в робóті **3** (*o veciach*) опрáвдати се́бе, указáти ся сýчим (*npo дашмо́*); táto metóda sa ~ila тот мéтод опрáвдав ся

osvedč/lovať -uje -ujú *nedok.* чо́ докázовати

osvedč//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.*
1 висловлювати ся, доказувати; висловлювати свій погляд **2** (o človeku) оправдовати надії; проявляти або ука́зовати свої́ способно́сти (к дачо́му), проявити або ука́зовати себе́ **3** (o veciach) виправдовати себе́, ука́зовати ся су́чим (для чо́го)

osvet//a -у ž освіта; учёность; šírit' ~у шырити освіту, поширювати учёность або відомості; ľudová ~ народна освіта; dom ~у дім культу́ри, клуб

osvetár -а *m* *hovor.* просвітитель *m*

osvetlen//ie -ia *s v rôzn. význ.* освітління; silné, slabé ~ сильне, сла́бе освітління; elektrické, plynové ~ електричне, плінове освітління; ~ snímky *fol.* освітлі́ня зніма́ня або об'єкту фотогра́фова́ня

osvetl//it' -í -ia *dok.* **1** освітлити, освітити; dobre ~ená miestnosť до́брі освітле́на мі́стность **2** висвітлити, пояснити, ви́яснити, ростолко́вати; ~ problém висвітлити пробле́м

osvetľovac//í освітлюючий; ~ie zariadenie освітлюючий меха́нізм; ~ technika освітлююча те́хніка; ~ie telesá *tech.* освітлюючі меха́нізми; ~ park *div.* освітлюючий апа́рат сце́ны; ~ia raketa *voj.* освітлююча раке́та **osvetľovač** -а *m* *div.* освітлю́вач *m* (o чолові́кови)

osvetľ//ovať -uje -ujú *nedok.* **1** освітлювати, осві́чувати **2** (*problém ap.*) висвітлювати, об'ясняти, ви́ясняти, ростолко́вати

osvetovl//ý осві́товий, культу́рний, скульпту́рнёваний; ~á činnosť осві́това дія́льність; ~ pracovník осві́товий робо́тник; ~á prednáška осві́това ле́кція; ~ dôstojník *voj.* полі́трук

osvietensk//ý *hist.* просві́щенський; ~á doba епо́ха просві́щення; ~á literatúra лі́терату́ра епо́хи просві́щення

osvietenstv//o -а *s* *hist.* епо́ха просві́щення

osvieten//ý учё́ний, мудры́й, водя́чий ся розу́мом; ~ člověk учё́ний чолові́к • ~á hlava сві́тла або розу́мна або мудра́ го́лова

osviet//it' -í -ia *dok.* **1** чо́, ко́го осві́тити, осві́тлити; mesiac ~il dolinu мі́сяць осві́тлив доли́ну **2** ко́го, кни́ж. поучи́ти, учи́ти

osviežen//ie -ia *s* осві́жіння

osviež//it' -í -ia *dok.* осві́жити; voda ho ~ila во́да осві́жила є́ро; ~ si tvár осві́жити тва́рь або ли́це; ~ si hrdlo осві́жити або замочи́ти го́рло

osviež//it' sa -i sa -ia sa *dok.* осві́жити ся; ~ sa čerstvým vzduchom осві́жити ся чи́стим во́здухом або на во́здусі

osviež//ovať -uje -ujú *nedok.* осві́жувати, осві́жати

osviež//ovať sa -uje sa -ujú sa *nedok.* осві́жувати ся, осві́жати ся

osviežujúc//í осві́жуючий, обче́рствуючий; ~ nápoj осві́жуючий або охоло́джуючий на́питок; ~e povetrie осві́жуючий во́здух

osvit -у *m* *fol.* укспози́ція, витримка

osvitomer -у/-а *m* *fol.* експо́нометр, експози́метр

osvojen//ec -са *m* *práv.* адо́птований, адо́птоване́ць, осво́єний; адо́птована́ або осво́єна ді́тина; адо́птований або осво́єний сын

osvojen//ie -ia *s* *práv.* адо́птова́ня, осво́єння; усыно́вління, удо́черіння

osvojenk//a -у ž *práv.* адо́птована́ або осво́єна донька́

osvoj//it' -í -а *dok. práv.* адо́птова́ти, осво́їти; усыно́вити, удо́черити

osvoj//it' si -í si -а si *dok.* **1** присво́їти, при́власнити; ~ si majetok присво́їти (со́бі) маєток **2** чо́ осво́їти *што*; оволо́діти *чим*; ~ si niečiu mienku при́яти да́цію то́чку зрі́ня або да́чий по́гляд; ~ si postup práce осво́їти (со́бі) ме́тод робо́ты; ~ si jazyk осво́їти (со́бі) язы́к, оволо́діти язы́ком

osvojiteľ -а *m* *práv.* осво́юючий оте́ць

osvoj//ovať si -uje si -ujú si *nedok.* **1** присво́ювати **2** чо́ осво́ювати *што*, оволо́діти *чим*

osych//at' -á -ajú *nedok.* обсы́хати, вы́сыхати

osyp//at' -е -ú *dok. nár.* чо́, *čím* посы́пати

osyp//at' sa -e sa -ú sa *dok.* 1 густо покрити ся, осыпати ся; *dieťa sa ~alo (o osýpkach)* дітина осыпала ся (*óсипкамy*) 2 (*opadat'*) опáсти; *kvet z neho ~al sa* квіт з нёго опáв

osýp//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 густо покрити ся, осыпати ся 2 (*opadávat'*) о(б) сыпати ся, опадáти

osýp//ky -ok ž *potm.* óсыпки

ošac//lovat'¹ -uje -ujú *dok.* *koho, t'o hovor.* оцінити, ошачовáти

ošac//lovat'² -uje -ujú *nedok.* облікáти, за-облікáти

ošarpan//ý 1 опáданий, ошáрпаний; ошúханий, занедбáний, пошкоджéний, обносéний; ~ *dom* ошáрпаний áбо занедбáний дiм; ~ *kufo* пошкоджéний áбо ошúханий кúфер; ~ *kabát* обносéний кáбат 2 (*zle oblečený*) обдérтый, обносéний, обтóрганий; ~é *deti* обдérты діти

ošat//it' -i -ia *dok.* облечі, заоблечі; ~ *deti* облечі діти

ošediv//iet' -ie -ejú *dok.* осивіти, посивіти

ošemetn//ý 1 неприємний, трáпний; закérний; фалóшний, притвóрюючий; ~ *človek* закérний чоловiк 2 гакливый, неприємний; ~á *situácia* неприємна áбо гаклива сiтуація; ~á *ves* неприємна рiч

ošetr//it' -i -ia *dok.* 1 *koho* дати лiкарську пóмiч кóму; ~ *chorého, raneného* дати лiкарську пóмiч хвóрому, ранéному 2 перевязáти; ~ *niekomu ranu* перевязáти дакóму рáну; ~ *ruku* перевязáти рúку 3 *čo* постáрати ся о *што*; ~ *dobytok* постáрати ся о худóбу; накормити, напоiти *i m. ž.* худóбу; ~ *rastliny, stromy* постáрати ся о ростлины, стрóмы; ~ *si vlasy* дати áбо привéсти до пóрядку вóлосы; ~ *stroj* дати до пóрядку машину

ošetr//lovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *koho* дати лiкарську пóмiч кóму 2 *čo* перевязáти (*ránu i m. n.*) 3 *koho, čo* обслужити кóго, чiм; постáрати ся о кóго, чiм

ošetrovatel' -a *m* 1 санiтáр 2 робóтник (*стáраючий ся о дакóго, даштó*); ~ *kráv* робóтник, стáраючий ся о корóвы; скотáрь; ~ *ošipáných* свинáрь

ošetrovatel'k//a -y ž 1 сестрiчка, санiтáрка 2 робiтничка (*стáраюча ся о дакóго, даштó*); ~ *kráv* скотáрька; ~ *ošipáných* свинáрька

ošetrov//ňa -ne ž амбулáнція

ošetrujúci: ~ *lekár* лiчáщий дóктор; ~ *personál* лiчáщий áбо медициньскый пер-сонáл

ošial' -u *m* опяніня, омамiня с, малáтність, унавéність ж; оглупiня с, пометéність ж

ošial//it' -i -ia *dok.* оклáмати, перевéсти, обаламутити, ошалити, звéсти, окабати-ти; достáти дакóго

ošipan//á -ej ž свиня; *chov ~ých* ховáня свинéй, свинéвóдство; *výkrmňa ~ých* свинéвыкóрмня

ošipár//leň -ne ž свинáрьник

ošir//lovat' -uje -ujú *dok. hovor.* надiти шлiи (*на коня*)

ošiv//at' sa -a sa -ajú sa *nedok. expr.* 1 вертiти ся, крутити ся, гнiздити ся (*як при свербiні тiла*), шкрябати ся, пошкрябковати ся 2 проявляти нерiшúчость, вáгати, ганьбити ся, одкладáти, вычéковати

oškared//iet' -ie -ejú *dok. expr.* ошкаредiти, стáти шкарéдым áбо нешúв(м)ным, пошкаредiти

ošklban//ec -са *m pejor.* обтóрганець, зле облечéний чоловiк

ošklban//ý 1 оскубáний; ~á *sliepka* оскубáна кúрка 2 *pejor.* обтóрганий, обдérтый; ошáрпаний (*lud.*); ошúханий, розтóрганий; ~á *al. roztrhaná kniha* ошухана áбо розтóргана книга

ošklb//at' -e -ú *dok.* 1 оскубáти (*кúрку i m. n.*) 2 *expr.* обтóргати, обдérти, пообскúбовати 3 *koho expr.* окрáсти, обрáти, обдérти, очiстити • ~ *niekoho ako hus* обдérти дакóго як гúску

oškliv//it' -i -ia *dok. komu koho, čo* протiвити, внúчовати протiвність кóму ку кóму, чóму; робити протiвным кóму *што*; одбивáти кóму ку кóму вкус áбо смак

oškliv//it' sa -i са -ia са *nedok. komu expr.* протiвити ся кóму, быти áбо ставáти ся протiвным áбо неприємним

ošklivl/ý *expr.* 1 змерзачёный, на погляд нешўв(м)ный або шкарёдый; одпўджуючий; ~á tvár нешўв(м)на тварь 2 одпўджуючий, протівный, гнўсный, неприємный; ~ý rocít чўство неприємности, одпўджуюче чўство 3 неслўшний, грубий; ~é slovo неслўшне слўво

oškrab//at' -e -ú, **oškriab//at'** -e -u *dok.*

1 ошкрятати, зошкрятати; очістити; ~ blato зошкрятати бóлото 2 очістити, по-чістити, ошкрептáти; ~ zemiaky, mrkvu ошкрептáти бандўрки, очістити мóрков

oškrabáv//at' -a -ajú *nedok.* 1 ошкрятувати, очіщувати 2 (*zemiaky ap.*) ошкрéптовати, очіщáти

oškrab//núť -ne -nú *dok.* 1 зошкрятнути, очістити 2 (*poraniť, odrieť*) шкрятнути, зашкрятнути, пошкрятати, задéрти, одéрти

oškrabovať, oškrabúvať *p.* **oškrabávať**

oškriabať *p.* **oškrabať**

oškr//ieť -ie -ú *dok.* пошкрятати, задéрти, одéрти; ~ si lakeť одéрти (собі) лóкить; ~ si kožu на pohe здéрти кóжу на нóзі, одéрти нóгу

oškúľ//it' -i -ia *dok. expr.* пошкрятати, здéрти, одéрти

oškar//it' í -ia *dok.* опалити, попалити, припечі, ошквáрити

oškar//lok -ku/-ka *m, obyč. v mn. č. ~ky* шквáрка

oškvírk//nuť -ne -nu *dok. expr.* опалити, попалити

ošľah//at' -á -ajú *dok.* 1 обвітри, ошлягати; vetrom ~aná tvár обвітréна тварь, вітром ошлягана тварь 2 *prep. expr.* отужити, закалити

ošľah//núť -ne -nú *dok.* ошлягнути, обвітри (*pláminēm, mórózom i m. n.*)

ošmekl//núť -ne -nú *dok. hovor. pejor.* оклáмати, ошалити, окрáсти, пiдвéсти

ošmirgl//ovať -uje -ujú *dok. hovor.* ошмірлéвáти, очістити або обробити шмірлём

ošomrl//at' -e -ú *dok. expr.* висловити неспокійність (*шóмранём, гўндрaнём, фырфлянём*); nie je s niečím spokojná,

všetko ~e она цáлком неспокійна, дўдрать або шóмрать по кáждім

ošpatn//ieť -ie -eju *dok.* ошкаредіти, пошкаредіти, стáти нешўв(м)ным або шкарёдым, стратити красоту

ošpfach//núť, ošplech//núť -ne -nú *dok.* брызгнуги, обрызгнуги, обрызгáти, обрыскати, опрыскати

ošpliech//at' -a -aju *dok.* обрызгáти, опрыскати, опырскати

oštar//a -y ž *expr.* неплéха, неприємність, стáрость, тяжкості; robiť ~u робити неприємности; mám s ním len ~u мам з ним лем неприємности; byť на ~u бити на тяжóбу; parobiť si ~u наробити собі стáрости

oštep -u/-a *m* кóпія; hod ~om *šport.* метáня кóпії

oštepár -a *m šport.* метáтель *m* кóпії

oštiepl//ok -ka *m* ошцiпок (*буджéный вiвчiй сыр*)

oštrbav//ieť -ie -eju *dok. hovor.* ошербавіти, стáти беззўбым

ošud//it' -i -ia *dok. hovor. expr.* оклáмати, пiдвéсти, ошалити, окабатити, ошвiндлéвáти

ošúchan//ý 1 ошўханий, вышуханий, опотребовáный, зношéный, обношéный, стáрый; ошáрпаний; ~é šaty обношéны шмáты; ~á chalupa ошáрпана хыжа 2 *prep. expr.* ошўханий, отрепáный; ~é slová отрепáны слóва

ošúch//at' sa -a sa -aju sa *dok.* 1 зносити ся, ростóргати ся, обшўхати ся, обдéрти ся; (*o farbe*) облiзти, облiзнуги 2 *prep. expr.* спротiвити ся, надoисти, стáти отрепáным або обычáйным

ošumelý опотребовáный, обношéный, зношéный, ростóрганий, ошўханий, ошáрпаний; ~ oblek ошўханий або обношéный áнцуг або костюм

ošúp//at' -e -u *dok.* очістити, олупити (*од шўпки або кóжкы*)

otáčac//lí крутячий ся; обертáючий ся; ~ie zariadenie крутяче ся приспособлiня

otáč//ať -a -ajú *nedok.* 1 крутити, обертати, верті ти; корблєвати; ~ koleso крутити колесо; ~ kľuku обертати або крутити клюку; ~ mäso на ražni обертати мясо на рашті 2 обертати, вертїти; ~ hlavu обертати голову; ~ hlavou крутити або вертїти головою

otáč//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 крутити ся, вертїти ся, обертати ся; Zem sa ~a okolo svojej osi Зємля крутить ся о́коло сво́єї о́си 2 (*obracat' sa*) крутити ся, обертати ся **otáčav//ý** крутячий; кругóвый; обертáющий ся; ~ pohyb кругóве погына́ня; ~é dvere кругóвы двєрі; ~é pole *el. tech.* обертáюче ся по́ле; ~á os *tech.* крутяча ся о́сь; ~é javisko крутяча ся сцєна

otáč//ka -ky ž 1 обернү́тя 2 *tech.* обє́ртка; ро́чет ~ za minútu кілько́сть обє́рток за мину́ту

otál//ať -a -ajú *nedok.* одкладáти, вáгати, вычєковати, дóвго рїшáти ся; ~ s odpoveďou одкладáти з óдповідєв

otálavý одкладáющий, вáгáющий, нерїшү́чий, вычєкү́ющий

otav//a -y ž отáва, сїно з дрү́гого коші́ня

otázk//a -y ž 1 вопрóс; odpoveďať на ~u óдповідáти на вопрóс; klásť ~у задавáти або клáсти вопрóсы; križové ~у крижү́ючи вопрóсы; priama ~ *gram.* прýмýй вопрóс; rečniska ~ рєторїчнýй вопрóс 2 вопрóс, прóблем; riešiť dôležitú ~u рїшáти вáжнýй вопрóс або сєрьєзнýй прóблем; kľúčová ~ основнýй або глáвнýй або вáжнýй вопрóс; otvorená ~ нерїшєнýй прóблем; táto ~ ostala otvorená тот вопрóс зостáв отворєнýм; vypára sa ~ взи́нкать вопрóс; sociálna ~ соціáлнýй вопрóс; národnostná ~ націóнáлнýй або нáроднóстнýй вопрóс; ženská ~ жє́ньскýй вопрóс; je to len ~ času є лєм вопрóс часү; je ~, či bude súhlasiť їци вопрóс, ці він (онá) погóдить ся

otáznik -a m 1 вопрóсник, звїдáлник 2 *pren.* вопрóс

otázny *kníž.* проблемáтїчнýй, (с)по-хыбү́ющий, полємїчнýй, вáгáвýй; ~a vec спохыбү́юче дїло; ~e je спохыбү́ючїм є

otáž//ieť -ie -eju *dok.* стáти тÿжкým, отÿжелїти, потÿжелїти; batoh ~el гáтїжáк отÿжелїв або став тÿжшým; pohy mu ~eli нóгы потÿжелїли або стáли тÿжшými(а)

otážk//ať -á -ajú *dok. hovor.* опрєдїлити вáгу, звáжyти, опрєдїлити вáгу пїднемáнєм i m. n.

otcoviz//eň -ne ž нáслїдство по рóдїчáх

otcovrah -a m отцєубивцÿ

otcovražď//a -y ž отцєубивство

otcovsk//ý отцєвскýй; ~á láska отцєвска лүбóв; ~á starostlivosť отцєвска старостлївóсть; ~ dom отцєвскýй дїм; ~ majetok отцєвскýй мáєток, мáєток вїтцÿ

otcovstv//o -a s отцєвство

otčenáš -a m óтче наш (*молитва*) • vedieť ako ~ *hovor.* знáти нáспáмÿть

otčim -a m óтчїм

otčin//a -y ž бáс. отчїзна, отчїна

otec otca m v *rôzn. význ.* отєць; vlastný ~ влáстнýй отєць; nevlastný ~ óтчїм, нєвлáстнýй отєць; bol nám ako ~ він быв про нас як (влáстнýй) отєць; krstný ~ крєстнýй отєць, нонáшко; ~ modernej poézie отєць або основáтель модєрнóй або сүчáснóй поєзїї; duchovný ~ *cirk.* дүхóвнýй отєць, отєць дүхóвнýй; cirkevní otcovia *cirk.* отцєви цєрьквы, свÿты отцєви; starý ~ дїдо, дїдко; sirotský ~ *zastar.* опїкун; mohol by som ti byť otcom я мїг бы бyти тóбї вїтцєм, я двá раз стáршýй од тєбе • aký ~, taký syn [*prisl.*] якýй отєць, тáкýй сын; я́бко од я́блони дáлєко нє пáдaть

oteck//o -a m *fam. expr.* нянько, нянє, пáпа **otehotn//ieť** -ie -eju *dok.* почáти, остáти грүбóв або грүба, огрүбнyти

otel//iť sa -í sa -ia sa *dok.* отєлпити ся

otep -i ž снїп, вÿзка (*солóмы, рїджа i m. n.*)

oteplen//ie -ia s отєплїня

otepl//ieť -ie -eju *dok.* отєплїти, зогрїти ся; voda ~ela вóда зогрїла ся

otepl//iť sa í sa -ia sa *dok.* потєплїти, стáти тєплїше, зогрїти ся; vzduch sa ~il вóздүх

потеплів; večer sa ~ilo к вѣчору потепліло, вѣчор потепліло

otel/sat' -še -šú *dok.* окресати

otest//ovat' -uje -ujú *dok.* 1 *odb.* зміряти, определити 2 *škol. zastar.* отестовати, дати тест

otiepk//a -y ž sniп, вязанка; náруч; ~ dreva náруч дров; ~ triesok náруч трісок; ~ sena náруч сіна; ~ slamy sniп áбо náруч соломы

otier//at' -a -ajú *nedok.* обтерати, вытерати

otlak -u *m* мозоль *m* (на пálці нóгы áбо i на рýці)

otlic' otlіe otlіú *dok.* *v rôzn. význ.* обити, отовчі

otіk//at' -a -ajú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* обивати, отівчовати; ~ mіr обивати стінү; ~ orechy обивати áбо збивати óриxy 2 *koho expr.* колотити, молотити, лупити, отівковати • *pohy si ~ hovor. expr.* отівковати собі нóгы; ~ prahu обивати пороги; ~ niekomu piešo o hlavu *hovor.* втівковати дакому даштó до гóловы

otmav//ieť -ie -ejú *dok.* потемніти, стати тёмным

otoč//it' -і -ia *dok.* 1 обернүти, скрутити; ~ vupіnač *al.* vupіnačom обернүти выпиначом; ~ hlavu *al.* hlavou обернүти гóлову áбо гóловов; ~ voz обернүти віз áбо áвто 2 (*ovінút'*) обмотати, обвити, овити

otoč//it' sa -і sa -ia sa *dok.* *v rôzn. význ.* обернүти ся; ~ sa okolo vlastnej osi обернүти ся óколо своёй óси; ~ sa chrbtom обернүти ся хырбѣтом

otočk//a -y ž šport. обѣрнення (*в баскетбáлі i m. n.*)

otočný *tech.* обертáючий ся, крутячий ся; ~ pohyb крутяче ся погынáня; ~ žerіav обертáючий жерьяв; ~ vupіnač *el. tech.* обертáючий выпинач

otolaryngológ -a *m* отоларінгóлог

otolaryngológ//ia -ie ž *lek.* отоларінгóлогія

otoman -u *m* *hovor.* діван

otoskop -u *m* *lek.* отоскóп, ўшне зѣркало áбо глядилча; vyšetřit' ~om отоскоповати, переглянути отоскóпом

otras -u *m* 1 отрясіня; ~ zeme отрясіня зѣмлі, землетрясіня; ~ mozgu отрясіня мóзгу 2 потрясіня; duševný, nervový ~ псіхічне, нервóве потрясіня 3 *pren.* потрясіня; корінна зміна, переміна, переворót; hospodársky, politický ~ економічний, політічний переворót

otrasen//ý 1 отрясѣный, взрушѣный 2 підломѣный, зломѣный, (з)ослабѣный; розладжѣный; ~á dôvera підломѣна довіра; ~ě zdravie підорване здоровья

otrasný міцно отрясуючий, міцный, огрómлюючий, овáлюючий; страшный ~ dojem огрómлюючий ефѣкт; táto udalosť mala na mňa ~ účінок totá пригода отрясла мѣне

otrav//a -y ž 1 отрóва, яд 2 отравліня; ~ plynom отравліня пліном; ~ masom отравліня мясом; ~ krví отравліня крóви 3 *hovor. expr.* нóда, óтрова; to je ~! totó є óтрова!

otrávený *hovor. expr.* унуджѣный, отровѣный, зуновáный (*óбщностѣв, рѣчаму*); je ~ він отровѣный áбо унуджѣный

otráv//it' -і -ia *dok.* 1 *v rôzn. význ.* отровити; ~ vodu, studňu отровити вóду, стýдню; ~eně ovzdušie *pren.* отровѣна атмóсфѣра; ~ niekoho jedom závisť *pren.* отровити дакого ядом завісті áбо завіджіня; ~ niekomu život *pren. expr.* отровити дакому жывот 2 *koho* надóісти, показити наладу, розладити дакóго • chodí ako ~ený він хóдить як отровѣный; ёмү вшытко надóіло; ~ červíka žart. выпити пáлінькы náще ráно áбо на голодный жóлудок áбо скóро ráно

otráv//it' sa -і sa -ia sa *dok.* отровити ся

otravn//ý 1 отрóвный, ядовитый; ~ plyn отрóвный áбо ядовитый плін 2 *expr. pren.* нóдный, отрóвный; ~á práca нóдна робóта; ~ človек нóдный áбо отрóвный чоловік

otrav//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 *v rôzn. význ.* отрóвлѣвати, отравляти 2 *koho expr.* надóідати, казити наладу кому, розладжовати кóго

otrav//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* 1 отравляти ся 2 *expr. prep.* тра́пити ся, уновáти ся од нýды

otrč//lat' -a -ajú *nedok.* выставляти, вытяговати, натяговати; ~ dlaň, ruku на-тяговати до́поть, рýку; ~ pery *al. gambu a*) выпина́ти га́мбы; б) *prep.* нафу́ковати áбо надува́ти га́мбы, нафу́ковати ся, надува́ти ся • ~ nos (*nad niekým, nad niečím*) крутити но́сом (од да́кого, од да́кого); ~ uši наострити ўха, прислу́ховати ся, быти зведа́вым; ~a uši мать напята́ áбо настороже́ны ўха

otrč//lit' -i -ia *dok.* выставити, выстырчати, выстерти, натягну́ти; ~ ruku выстерти рýку; ~ pery *al. gambu a*) выпяти га́мбы; б) *prep.* нафу́кнути áбо наду́ти га́мбы, наду́ти ся, нафу́кнути ся • ~päty *al. krpce hovor. žart.* выстерти áбо протягну́ти но́гы (умéрпу)

otrepан//ý *hovor. expr.* ошўханий, обноше́ный, отрепа́ный; вулга́рный, неслу́шный; ~ vtír отрепа́ный анекдо́т, анекдо́т з бо́родов; ~á pieseň отрепа́на співанка, заспіва́на співанка

otrep//lat' -e -ú *dok.* 1 отрепа́ти, обити 2 стрепáти, стрясти, обухати, выпорошати; ~ prach zo šiat стрепáти по́рох зо шмат • (stokrát, veľakrát) ~ niekomu niečo o hlavu (сто раз, мно́го раз) вто́лковати да́кому да́што до го́ловы áбо до котырбы́ áбо макови́ці *expr.*

otrhan//lec -са *m rejor.* ото́рганець, зле облече́ный

otrhan//ý *expr.* о(б)то́рганий, обде́ртый, обноше́ный; ~é deti обто́рганы ді́ти; ~é pohavice обто́рганы ногави́ці

otrhl//at' -á -ajú *dok.* о(б)то́ргати; ~ listy о(б) то́ргати листя

otriasajúć/i отрясу́ючий, о́грома́ючий, гро́з-ный, стра́шный; ~a zvest' стра́шна́ áбо отрясу́юча ві́стка; ~ dojem о́грома́ючий ефе́кт

otrias//lat' -a -ajú *nedok.* 1 *čo, čím* потрясова-ти, стрясовати, отряса́ти *што* 2 *čo* стря-сати, стрясовати, отрясовати; ~ porol

з сига́реты стрясовати по́піл з ци́гаре́тлі 3 *čo, čím prep. (oslabit')* підла́мовати, підко́шовати (здо́рова, австо́риму і т. н.) 4 *koho, kým, čo, čím prep.* стрясовати ко́го, *што*

otrias//at' sa -a sa -ajú sa *nedok.* 1 стрясо-вати ся, трясти ся 2 з *čoho* стрясовати зо се́бе (*сніг, по́рох, во́ду і т. н.*) 3 трясти ся; стрясовати ся; ~ sa odporom стрясовати ся од нелюбо́сти

otriast' otrasie otrasú *dok.* 1 *čo, čím* отряс-ти, потрясти, стрясти *што*; výbuch otriasol vzduchом выбух потряс во́здух 2 *čo* стрясти, стрепáти, отрепа́ти; ~ sneh з ко́жуха стрепáти сні́г з ко́жуха 3 *čo, čím* підломити, зломити, ослабити, отрясти, підкосити; ~ dôveru *al. dôverou* підломи-ти дові́ру; ~ základmi niečoho підломити тради́ціями да́кого 4 *koho, kým, čo, čím prep.* потрясти ко́го, *што*

otriast' sa otrasie sa otrasú sa *dok.* 1 затрясти ся, потрясти ся; dom sa pri výbuchu otriasol при вибу́ху ді́м затряс ся 2 з *čoho* стрясти ся (од *снігý і т. н.*) 3 затрясти ся, стрясти ся; ~ sa odporom стрясти ся од нелюбо́сти

otrl//iet' -ie -ú *dok.* уте́рти, выте́рти, очісти-ти • ~ si jazyk о не́кого *hovor.* уте́рти собі́ язы́к о да́кого, огваряти да́кого; ~ niekomu niečo о нос выте́рти да́кому да́што о ніс, припомяну́ти ё́му да́што (обыча́йні не-приємне)

otrock//ý 1 ра́бський; нуче́ный; ~á práca а) ра́бска робо́та, робо́та ра́бів; б) *prep.* нуче́на робо́та 2 *expr.* ра́бський, слі́пий; катего́ричний; ~á vernost' слі́па áбо ра́бска ві́рність; ~á poslušnosť ра́бска по́корено́сть áбо по́слўшно́сть 3 досло́вний; ра́бський; ~ preklad досло́вний áбо буквáльний пере́клад; ~é napodobňovanie ра́бске на́подобне́вання • má ~ zvuk він ра́б сво́ёго звы́ку, у не́го ра́бський звы́к

otroctv//o -a s ра́бство; выку́пити' sa з ~а выкупити ся з ра́бства; жи́ти в ~е жы́ти в ра́бстві

otročín//a -y ž *expr.* рабска робота, тяжка робота

otroč//liti -i -ia *nedok. expr.* 1 (*byť otrokom*) быти рабom; быти невольным 2 (*ťažko pracovať*) дерти в роботі, гнути хырбет

otrok -a m раб, невольник; obchod s ~mi торгівля з рабамі • je ~om svojho zvyku *expr.* він раб свого звичу; robiť *al.* dieť ako ~ *expr.* робить як раб

otrokár -a m рабовластник

otrokársk//y рабовластницький; ~é zariadenie рабовластницька общность

otrokárstv//o -a s рабовластничество, рабовластницька общность

otroky//ňa -ne ž рабыня, невольничка

otruby otrúb ž *pomn.* отрубы *pomn.*; pšeničné ~ пшеничны отрубы • má v hlave ~y мать або у него в голове отрубы або солома

otrusink//a -y ž *obyč. v mn.* č. ~y оқырышка (хліба i m. n.)

ot'ukáv//ať -a -ajú *nedok.* koho *expr.* отюковати (еден другого)

otupený отупёный

otup//liti -ie -eju *dok.* 1 притупити ся, затупити ся, стати тупым; pôž ~el нож(ик) затупив ся 2 *pren.* отупіти; притупити ся, ослабнути; city ~eli чувства або емоції притупили ся

otupiev//ať -a -ajú *nedok.* 1 затупляти ся, ставати ся тупым, тупити ся, притупляти ся, притуплєвати ся 2 *pren.* тупіти, притупляти ся, ослаблєвати

otup//liti -i -ia *dok.* 1 затупити, притупити; ~ kosu, sekeru затупити косу, сокирку або топір 2 *pren.* притупити, ослабити; ~ cit притупити чувство або емоції; ~ záujem ослабити інтерес

otup//liti sa -i sa -ia sa *dok.* 1 затупити ся, притупити ся 2 *pren.* притупити ся, ослабнути (o емоціях, чувствах i m. n.)

otupn//ý нудный, цливый, еднобокый; ~á nálada цлива налада або атмосфера; ~á práca нудна робота

otup//ovati -uje -uju *nedok.* 1 отуплєвати, затупляти, притупляти 2 *pren.* притупляти, ослабляти

otup//ovati sa -uje sa -uju sa *nedok.* 1 отупляти ся, затупляти ся, притупляти ся 2 *pren.* притупляти ся, ослабовати (o чувствах, емоціях i m. n.)

otužený закалёный, одолный, мицный

otuž//liti -ie -eju *dok.* закалити, стати закалёным, здатным, одолным, мицным; зміцніти

otužil//ec -ca m *hovor.* закалєць, закалёный чоловік

otužilý закалёный, одолный, здатный

otuž//liti -i -ia *dok.* закалити, зміцнити; ~ organizmus закалити або зміцнити организм; ~ dieťa закалити дитину

otuž//liti sa -i sa -ia sa *dok.* закалитися, посилнитися

otuž//ovati -uje -uju *nedok.* закаляти, посилнєвати, уміцнєвати

otuž//ovati sa -uje sa -uju sa *nedok.* закаляти ся, посилнєвати ся

otvárac//i: ~ prejav вступна реч; ~ia hodina отворяюча година, зачаток роботи (в склєні i m. n.)

otvárač -a m отворяч (*інструмент на отворяня дачого*); ~ konzerv отворяч конзерв, конзервный ніжик

otvár//ať -a -ajú *nedok.* 1 отворяти, одпирати; ~ oblok, dvere отворяти облок, двєрі 2 отворяти, ростворяти; ~ knihu отворяти книгу; ~ balík роспаковати балік; ~ náručie ростворяти наруч або обая 3 *pren.* отворяти, зачинати; ~ slávnosť отворяти оспаву або славносьть; ~ nový školský rok отворяти або зачинати новый школьський рік • ~ dvere нечому отворяти двєрі, давати дорogu дачому; ~ dušu, srdce отворяти душу, сердце; ~ oči *hovor.* отворяти очі, позєрати великими(a) очами; ~ ústa ростворяти або отворяти рот

otvár//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* v rôzn. význ. отворяти ся, одкрывати ся; dvere sa ~ajú двєрі отворяють ся; rana sa ~a rána отворює ся; za zákrutou sa ~a výhľad na more за закрутов одкрывать ся вигляд на

мо́ре • oči sa mu ~ajú oči ěmý отворяют ся (на даштó); ústa sa mu od prekvapenia ~ajú од зачүдoвaня ěmý рот отворив ся

otvor -и *m* óтвiр; дiрá; ~ ресе óтвiр пéца; okenný ~ óблаковый óтвiр; vetrací ~ *tech.* вентилáчный áбо вiтрáчный óтвiр; odpichový ~ *tech. (pri vysokej peci)* вытоко́вый óтвiр; kožný ~ *anat.* póра; ústny ~ *anat.* ротóвый óтвiр; letáčový ~ *včel.* вылiтүчий óтвiр пчол

otvorene *prisl.* отворéни; прямо; ~ povedať отворéни áбо прямо повiсти; ~ priznať svorje chyby отворéни признáти своi хыбы; ~ vystúpiť proti niečomu отворéни выступити протiв дачóго

otvorenlý 1 *v rôzn. význ.* отворéный; ~ dom отворéный дiм; ~é dvere отворéны двéри; ~ list а) незапéрте письмо, письмо в незапéртiй копéртцi; б) отворé не письмо, публiковáне письмо (в новинкáх); ~é auto отворéне áвто; ~é vagóny отворéны вагóны; ~ prístav отворéный пристав áбо порт; ~ terén отворéна мiсцéвiсть; ~é more отворéне мо́ре; ~á tuberkulóza *lek.* отворéна фóрма туберкулóзы; otázka ostala ~á вопрóс зостáв отворéный áбо отворéным; ~é samohlásky *lingv.* отворéны глáсны; ~á slabika *lingv.* отворéный склад; ~ účet отворéный розрахúнок áбо ýчет 2 отворéный, упрямый, прямой, беспосерéдний; ~ člověk упрямый áбо прямой чоловiк; ~á reč упряма реч; ~á tvár отворéна тварь 3 упрямый, неприкрытый, отворéный, очiвидный; ~á zrada очiвидне вызраджiня; ~é nepriateľstvo отворéне неприятельство • mať u niekoho ~ účet а) бити дачiím довжнiком; б) máти розрахúнки áбо ýчты з дакым; deň ~ých dverí *škol.* день отворéных дверé й; ~á hlava, ~ rozum свiтла гóлова; dívať sa s ~ými ústami *hovor.* позерáти з отворéным áбо ростворéным ротом; chodiť s ~ými očami, mať ~é oči ходити з отворéными(а) очáми, máти отворéны oči; nechávať si ~é dvere

охабляти отворéны двéри; mať ~é dvere k niekomu, niečomu máти вóльный приступ к дакóму, дачóму; máти отворéны двéри к дакóму, дачóму; priať niekoho s ~ým náručím прияти áбо стрiтити дакóго з поспростéртыми(а) рукáми áбо обятями; hrať s ~ými kartami грáти з отворéными(а) кáртами, грáти отворéни

otvor/liť -i -ia *dok.* 1 отворити, одпéрти, одкрыти; ~ oblok отворити óблак áбо óкно; ~ dvere отворити áбо одпéрти двéри; ~ fľašu отворити фляшку; ~ radák отворити páдак 2 отворити, ростворити; ~ dlaň ростворити дóлонь; ~ knihu отворити книгу; ~ list отворити áбо ростворити письмо; ~ kufor отворити кúфeр 3 *prep.* отворити, зачати; ~ schôdzu отворити зiбрáня áбо громáду; ~ diskusiu отворити дiскúсiю; ~ nový obchod отворити новыи склеп; ~ ordináciu отворити ордiнáцию, зачати принимáти хвóрых • ~ oči а) отворити oči, пробудити ся, збудити ся; б) (*od prekvapenia*) выкулити áбо выпучити oči; ~ ústa ростворити áбо отворити рот; ~ niekomu oči отворити oči дакóму; ~ srdce niekomu *al. pred* niekým отворити сéрдце дакóму áбо пéред дакым; ~ niekomu dvere а) отворити дакóму приступ (*ďarďé*); б) (*vyhnať*) указáти (на) двéри дакóму

otvor/liť sa -i sa -ia *sa dok. v rôzn. význ.* отворити ся; oblok sa ~il óблак отворив ся, óкно отворило ся; stará rana sa ~ila отворила ся стáра рáна • oči sa mu ~ili oči отворили ся ěmý (*на даштó*); ~ sa pred niekým отворити ся дакóму áбо пéред дакым

ou ciť. ой, ёй, ав

ouvertúra [uv-] -y *ž hud.* увертýра

ováč/lie -ii *ž pomn.* овáцiя; urobiť niekomu ~ зробити дакóму овáцiї

ovad -a *m* óвад

ovak/lovat' -uje -ujú *dok.* оваковáти, ометáти ваки́вков; ~ dom оваковáти дiм

oval -u *m expr.* óкраєць; ~ chleba óкраєць хлiба

ováľ -u *m* овал

oval//it' -í -ia *dok. expr.* 1 овалити, удáрити, бухнути, прáскнути; ~ po hlave бухнути по голові 2 *pren.* овалити, трáснути, швáхнути, перемочí

oval//it' sa -í sa -ia sa *dok. expr.* звалити ся, зависити ся (*цiлов вáгов, цiлым тiлом*), опéрти ся

ováľn//y овáльний; ~a tvár овáльна тварь; ~ stôľ овáльний стiл

oval//núť -nie -nú *dok. kniž.* овянути, залляти; ~nul ho chlad залляв ёго хóлод

ovc//a -e *ž* вiвця; stádo *al.* črieda овiес стáдо áбо кошáра овéць; chov овiес ховáня овéць • prašivá ~ мiзérна вiвця; zablúdená *al.* zatúlaná *al.* stratená ~ заблуджéна áбо затýльна áбо страчéна вiвця; chodí ako stratená ~ хóдить як страчéна вiвця, хóдить як блúдный; pustiť vlka medzi ~е пустити вóвка мéджi вiвцi, звiрити даштó несполягливому чоловiкови

ovč//í вiвчий; ~ia vlna вiвча вóвна; ~ syr вiвчий сыр, брiндза; ~ kožuch вiвчий кожýх; ~ia koža вiвча кóжа • ~ie kiahne *lek.* вiвчий óсып; vlci v ~om rúchu *bibl.* вóвци во вiвчий скópi

ovčiak -a *m* вóвчак

ovčiar -a *m* вiвчáрь, бáча *hovor.*; вiвчий пастырь, пастырь овéць

ovčiar//eň -ne *ž* вiвчáрня, вiвча стáйня

ovčiar/sky: ~ pes вiвчáрь

ovčín//ec -sa *m* вiвчiнецъ

ovdovený овдовiвший

ovdov//iet' -ie -ejú *dok.* овдовiти

oveľa *prisl.* о (барз) вéлè (раз), о (барз) мнóго (раз), знáчнi, непорiвноючi

ovenč//it' -í -ia *dok.* окрасити, увiнчáти; ~ kvetmi окрасити кvткaми; ~ hrob положити вiнцi на гроб

over//it' -í -ia *dok.* 1 овiрити, провiрити; ~ si správu овiрити собi вiстку; ~ správnosť niečoho провiрити правдивость дачóго 2 *práv.* потвердити, досвiдчiти, овiрити; ~ listinu, zmluvu потвердити документ, дóговор; ~ podpis овiрити пiдпис

overovaci práv. овiруючiй, потвёрджуючiй, досвiдчуючiй

over//lovat' -uje -ujú *nedok.* 1 овiрёвати, провiряти 2 потвёрджовати, досвiдчовати; (*podpis*) овiряти

oves//it' -í -ia *dok.* спустити, склонити, звисити; ~ nohu спустити нóгы; ~ hlavu склонити áбо спустити гóлову • ~ nos *hovor.* спустити нiс, бити склáмaным

oves//it' sa -í sa -ia sa *dok.* на чо, коho овaлити ся, зависити ся (*цiлов вáгов, цiлым тiлом*) на кóго, на што • ~ niekomu на krk a) зависити ся дакóму на шыю; обяти дакóго; б) (*vnútiť sa*) внутити ся, втёрти ся дакóму на шыю, сiсти дакóму на шыю

oveš//at' -ia -ajú *dok.* коho, чо čím о(б) вiшáти, навишáти

oveš//at' sa -ia sa -ajú sa *dok.* čím о(б)вiшáти ся, навишáти на сéбе; ~ sa šperkami о(б) вiшáти ся дорогоценностями, навишáти на сéбе дорогоценности

oviať oveje ovejú *dok.* офýкати, одýти; ovial ho chlad ёго офýковав хóлод; oviala ho vôňa ёго одувáла áбо офýковала пахóта

ovial//zat' -že -žu *dok.* обвязáти, перевязáти; ~ ranu обвязáти áбо перевязáти рáну (óбвязом)

oviev//at' -a -ajú *nedok.* о(б)фýковати, о(б)дувáти

ovijadl//o, ovínadl//o -a *s* óбвяз, овинáч, перевинáч

ovij//at' -a -ajú *nedok.* о(б)вивáти, о(б)мóтовати, о(б)кручáти

ovinovačk//a -y *ž, obyč. v mn. č.* ~y овинка, овинкы; онýчка, онýчки

ovil//núť -nie -nú *dok.* чо, коho čím о(б)вити, о(б)мóтáти, о(б)крутити; ~ šál okolo krku о(б)крутити шaл óколо шыi, обвити шыю шáлом

ovisnutl//ý овиснýтый, овисший; склонённый; ~é ruku овиснýты áбо спущéны рýкы; ~é fúzy овисшы áбо овиснýты баюсы • *s* ~ým nosom зо спущéным нóсом; склáмaный, загaньбённый, смутный

ovis//núť -ne -nú *dok.* овиснути, звалити ся, зависити ся (*цiлов вáгов, цiлым тiлом*),

клéснути, склонити ся, звісити ся; *konáre* ~li конарі звісили ся; ~la *mu hlava* голова ёго склонила ся *ábo* упáла • *brucho* *mu* ~lo *hovor.* бріх у нёго звисив ся; ~ol *mu nos* *hovor.* він спустив ніс; зостáв склáманий, заганьбёный; зосмутнів

oviť *ovije ovijú dok.* о(б)вити, о(б)мотáти, о(б)крутити

ovlád//at' -a -ajú *nedok.* **1** *koho,* čo володіти *кым, чім;* máти міць *над кым, чім;* пановáти *над кым, чім;* ~ *párodu* володіти наро́дами; ~ *svet* пановáти світом **2** *koho,* čo оволо́джувати *кым, чім,* зміцнёвати ся *кóго, чóго;* ~а *та* перокој зміцнює ся мéне непóкій **3** *čo* перемагáти, кротити, переко́новати, придúшовати; ~ *hnev* придúшовати гнів; ~ *svoje city* володіти своїми(а) чýвствами *ábo* емо́ціями **4** *čo* володіти *чím;* ~ *remeslo* володіти ремéслом; ~ *cudzie reči* володіти чужі́ми(а) язы́ками, знáти чужі́ языки

ovlád//at' sa -a sa -ajú sa *nedok. dok.* володіти/оволодіти собо́в, оволодіти ся, знáти опановáти ся *в дачі́м*

ovlád//nuť -ne -nu *dok.* **1** *koho,* čo забрáти, обсади́ти *кóго, што,* зміцни́ти ся *чóго* **2** *koho,* *čo* (*o citoch*) оволоді́ти *кым, чім,* зміцни́ти ся *кóго, чóго* **3** *čo* (*hnev ap.*) переко́нати, придуси́ти, оволоді́ти; ~ *svoje city* оволоді́ти свої́ чýвства *ábo* емо́ції

ovlád//nuť sa -ne sa -nu sa *dok.* оволоді́ти ся

ovlaš//it' -í -ia *dok.* осві́жyti, обчерствити, змочі́ти, звогчі́ти; ~ *si čelo vodou* змочі́ти чело́ водóв • ~ *si jazyk, hrdlo* змочі́ти собі́ язык, го́рло *ábo* гортáнь

ovoc//ie -ia s **1** ово́цина; *čerstvé, mrazené* ~ чéрства, моро́зёна ово́цина; *sušené* ~ суше́на ово́цина; *južné* ~ ю́жна ово́цина; *pestovať* ~ высáджувати ово́чинóвы стрóмы; *jadrové* ~ семе́нны плóды; *kôstkovité* ~ костковиты плóды; *bobuľovité* ~ я́годы **2** *pren. (výsledky)* плóды; *užívať* ~ *svojej práce* уживáти плóды своёй

робóты • *zakázané* ~ за́казáный плóд; *zakázané* ~ *chuti najlepšie [prisl.]* за́казáна ово́цина смакі(ý)е на́йлі́пше, за́казáный плóд соло́дкий

ovocinár -a *m* ово́цинáрь

ovocinársk//y ово́цинáрьскый; ~е *kurzy* ово́цинáрьскы кúрзы; ~а *škola* ово́цинáрьска шко́ла; ~ *kraj* ово́цинáрьскый край

ovocinárstv//o -a s ово́цинáрьство

ovocn//ý ово́чный, ово́цинáрьскый, пло́довый; ~é *stromy* ово́чны стрóмы; ~á *záhrada* ово́чный сад; ~ *á škola* ово́цинáрьска шко́лка; ~á *šťava* ово́чна щáва; ~á *kaša* ово́чна кáша; ~ *sukor chem.* ово́чный цúкерь, фрукто́за

ovollňat' -nia -ňajú *dok.* оню́хати, овóняти

ovos *ovsa m* овéс

ovoskop -u *m tech.* овоско́п

ovosnisko *p. ovsenisko*

ovplyvn//it' -í -ia *dok.* *koho,* čo овпли́внити, вплива́ти *на кóго, што;* ~ *poslucháčov* овпли́внити слúхателів *ábo* штудéнтів; ~ *verejnú mienku* овпли́внити по́гляд о́бщности; *dá sa ľahko* ~ ёго мож лё́гко овпли́внити, він лё́гко підда́вать ся впливу

ovplyvň//ovať -uje -ujú *nedok.* *koho,* čo опли́внёвати *кóго*

ovrabč//it' sa -í sa -ia sa *dok. hovor. žart.*

о́жени́ти ся, оку́рити ся

ovrúb//it' -í -ia *dok. čo, čím* обруби́ти

ovsenisk//o -a s овся́не по́ле

ovsen//ý овся́ный; ~á *múka* овся́на мука́; ~á *kaša* овся́на кáша; ~é *vločky al.* ~ *páper kuch.* овся́ны вло́чки

ovulác//ia -ie *ž biol.* ову́ляція

ovzduš//ie -ia s **1** атмо́сфе́ра; во́здух; *vlhké, teplé* ~ во́гкий, теп́лый во́здух **2** *pren.* атмо́сфе́ра, cityá́ция; *politické* ~ полі́тична cityá́ция; *rodinné* ~ ро́динна атмо́сфе́ра; *srdečné* ~ се́рдéчна атмо́сфе́ра; *napäté* ~ на́пята́ атмо́сфе́ра

oxid -u *m chem.* о́кісь ж

oxidác//ia -ie *ž chem.* о́кіслі́ня, о́ксіда́ція

oxidačn/ý *chem.* окислюючий, окисляючий; ~ proces окислюючий процес; ~á reakcia окислююча реакція

oxidovadl/o -a s *chem.* окислитель м

oxid/ovat' -uje -ujú *nedok. dok. chem.* 1 окисляти/окислити, окисдовати; ~ kov kyslíkom окисляти метал кислородом 2 окисляти ся/окислити ся; železo ~uje окислює ся

oxygén -u *m chem.* кислород

oxyhemoglobín -u *m lek.* оксигемоглобін

oxykyselin/a -y ž оксикислотá

oxymor/lon -a s *lit.* оксиморон

ozaj *čast.* дійсно, правда; так

ozajstn/ý дійсний, оправдивый, правдивый; як раз тот; ~é priateľstvo дійсне або оправдиве приятельство

ozbij//at' -a -ajú *dok. expr.* орабовати, окрасти, олуپити, насилни одобрати

ozbrojen/ý озброєний; ~ oddiel озброєний oddíl; ~é sily озброєны силы; ~é povstanie озброєне повстання

ozbroj//it' -í -a *dok.* озброїти; po zuby ~ озброїти по зубы

ozbroj//it' sa -í sa -a sa *dok.* озброїти ся

ozbroj//ovat' -uje -ujú *nedok.* озбрóєвати

ozbroj//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* озбрóєвати ся

ozdob//a -y ž украшіня, окрása; zlatá ~ золотé украшіня; mať niečo len na ~u máti даштó лем на окрáсу або украшіня

ozdob//it' sa -í sa -ia sa *dok.* украсити ся

ozdobn/ý окрáшуючий, декоратівний; ~é predmety окрáшуючі або декоратівны предмёты

ozdob//ovat' -uje -ujú *nedok.* украшáти, декорóвати

ozdob//ovat' sa -uje sa -ujú sa *nedok.* украшáти ся

ozdrav//iet' -ie -eju *dok.* выздоровіти, стáти здоровым, поправити ся

ozdrav//it' -í -ia *dok.* оздоровити; ~ organizmus оздоровити орáнізм; ~ hospodárstvo оздоровити еконóміку

ozdrav//ovat' -uje -ujú *nedok.* оздоровляти

ozdravov//ňa -ne ž санаторій м, зотавóвня ж

ozelen//iet' -ie -eju *dok.* позеленіти

ozembuch -a *m pejor.* бóльван, дурáк,

хрунё, трýлнё, хýмай

oziab//at' -a/-e -ajú/-u *nedok. len v 3. os. j. a mn. č., často neos.* зябнути, мёрзнути, кочаніти; поху, prsty та ~ajú зябнуть або мёрзнуть нóгы, палці; ~e та v поху мёрзнуть мi нóгы

oziab//nut' -ne -nu *dok.* озябнути, прозябнути, замёрзнути, промёрзнути, оочаніти; ~nuté ruky озябнуты або промёрзнуты рýкы

ozimin//a -y ž озими́на, озимна култу́ра

ozimn/ý *pol'nohosp.* озимный; ~á pšenica озимна пшени́ця

ozlomkrky *prisl. expr.* стрімго́лов; bežať ~ біжа́ти стрімго́лов

označ//it' -í -ia *dok.* 1 (urobiť značku) познáчити, зробити знáчку або знак; ~ výrobok познáчити ви́робок 2 (určiť) визнáчити, опрeді́лити, назнáчити, стано-вити або наплановáти; ~ miesto, hodinu назнáчити мiсце, час 3 (nazvať) назвáти

označk//ovat' -uje -ujú *dok.* означковáти, означіти

označovac//í означáючий; назывный, номіна́тивный; ~ia funkcia jazyka *lingv.* назывна́ або номіна́тивна фу́нкція язы́ка

označ//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 (robiť značku) ознáчовати, робити познáчки, визнáчовати 2 (určovať) опрeді́ляти, визнáчати, назнáчовати 3 (nazývať) на-зывать

oznam -u *m* ознамі́ня, ві́стка, вы́голоші́ня, оголоші́ня, ви́розу́млі́ня; úradný ~ офі́ціáльне ознамі́ня; ~o úmrtí ви́розу́млі́ня о сме́рти • drobné ~у ознамі́ня (в нивинкáх)

oznámen//ie -ia s ознамі́ня, оголоші́ня, ві́стка, ви́розу́млі́ня, інформáція; písomné ~ писéмне ознамі́ня • trestné ~ *práv.* кáрне ознамі́ня

oznám//it' -í -ia *dok.* 1 кому́ чо́ означи-ти ко́му што́, ви́розу́мити, звiстовáти,

інформова́ти ко́го о чім, дати зна́ти ко́му *што* **2** *koho komu, čomu* доне́сти на ко́го ко́му; подати жалобу́ на ко́го (*до суду*) **3** *koho, čo* оголосити, дати зна́ти, наголосити ко́му *што*; ~ návštevу дати зна́ти о навщі́ві; ~ príchod оголосити приход

oznámk//lovať' -uje -ujú *dok. hovor. koho, čo* дати о́тмітку а́бо оці́нку ко́му, чо́му

oznamovac//i інформую́чий, інформаті́вний; ~ia tabuľa інформаті́вна а́бо озна́муюча та́бла; ~ spôsob *gram.* озна́мовый спо́соб, індікати́в; ~ia veta *gram.* розпо́відне а́бо ену́нціати́вне речі́ня

oznam//lovať' -uje -ujú *nedok.* **1** *komu* чо́ озна́мовати ко́му *што*, вырозу́млюва́ти, інформова́ти ко́го о чім **2** *koho komu, čomu* доно́сити на ко́го *што*; подава́ти жалобу́ на ко́го (*до суду*) **3** *koho, čo* оголо́шовати, дава́ти зна́ти ко́му *што*, наголо́шовати, рефери́вати, інформова́ти о кі́м, чім

oznamovateľ¹ -a *m* то́т, хто да́вати зна́ти о да́чім а́бо оголо́шує да́што́

oznamovateľ² -a *m* (*rubrika v novinách*) одді́лі́ня обя́влі́нь

ozón -u *m chem.* озон

ozonátor -a *m tech.* озонато́р

ozoniz//lovať' -uje -ujú, **ozón//lovať'** -uje -ujú *nedok. dok. tech.* озо́нова́ти; ~ vzduch озо́нова́ти во́здух

ozónový озо́новий; ~ zápach озо́новы́й за́пах

ozrejmi//it' -í -ia *dok.* обя́снити, выя́снити, высвіт́лити; зроби́ти я́сним; уя́снити; ~ vec обя́снити су́ть ді́ла; ~ súvislosti высвіт́лити взі́ємне пов'яза́ння ме́джі да́чім

ozrejmi//lovať' -uje -ujú *nedok.* обя́снити, высвіт́люва́ти; роби́ти я́сним; роз'ясне́вати, уя́снюва́ти

ozrut//a -y ž *expr. (o mimoriadnom človeku)* гі́гант, о́бор, ве́лич; гро́мада; skalná ~ ка́мяна гро́мада

ozrutn//ý *expr.* гі́гантський, обро́вський, вели́чезний, гро́мадний, мо́гутний, ма́ючий вели́кы ро́змі́ры; ~á postava гі́гантська фі́гу́ра; ~ hlas мо́гутний го́лос;

~é mlynské koleso вели́чезне мли́нське ко́лесо

ozub -u *m tech.* зубе́ць

ozubadl//it' -í -ia *dok.* озуба́длати (*коня*)

ozuben//ie -ia *s tech.* зу́бы, зубці́, озубі́ня

ozuben//ý зубча́тий; ~é koleso *tech.* зубча́те ко́лесо; ~ rušeň *odb.* локомоті́ва зо зубча́тим ко́лесом

ozubnic//a -e ž *odb.* зубча́та шы́на а́бо ко́ляйни́ця

ozubnicov//ý *odb.* зубча́тий; ~á železnica зубча́та же́лізнична до́ро́га

ozv//a -y ž *lek.* ше́лест; srdcové ~у ше́лесты в се́рдці

ozv//ať sa -e sa -ú sa *dok.* **1** зазвуча́ти, розда́ти ся, озва́ти ся, учу́ти ся; ~al sa krik озва́в ся кри́к; ~al sa spev розда́в ся спі́в; ~ali sa výbuchy озва́ли ся вибу́хы; ~ali sa kroky было́ чу́ти кро́кы **2** озва́ти ся, одкли́кнути ся, одпові́сти; nik sa jej neozval ни́хто є́й не одкли́кнув ся **3** *prep.* загово́рити; ~alo sa v ňom svedomie в ні́м загово́рила со́вість **4** *proti komu, čomu* выступи́ти *проти́м ко́го, чо́го* **5** (*prihlásiť sa*) дати зна́ти о со́бі, озва́ти ся

ozven//a -y ž е́хо, одзвук, од́клик, одо́зва

ozvuč//it' -í -ia *dok. odb.* озвучи́ти, озвучо́вати; ~ film озвучи́ти фі́лм

ozvučnic//a -e ž *el. tech.* резона́тор

ozýv//ať sa -a sa -ajú sa *nedok.* **1** розда́вати ся, звуча́ти, учу́ти ся **2** озы́вати ся, одкли́ковати ся, одпові́дати; nik sa neozýval ни́хто не озы́вав ся **3** (*o náladách, citoch*) загово́рєва́ти **4** *proti komu, čomu* выступа́ти *проти́м ко́го, чо́го* **5** (*prihlasovať sa*) озы́вати ся, дава́ти зна́ти о со́бі

ožar//lovať' -uje -ujú *nedok.* **1** осві́тити, осві́чувати **2** *lek.* ожа́ровати

ožel//iet' -ie -eju *dok.* **1** *koho, čo* опла́кати; ~ syna опла́кати сына́ **2** чо́ обана́вати, опла́кати, ожа́літи; ~ svoj skutok обана́вати а́бо ожа́літи свій по́ступок

ožen//it' -í -ia *dok. koho s kým* оженити *nedok. dok. ко́го з ќим*

ožiar//it' -í -ia *dok.* 1 освітити; slnko ~ilo dolinu
солнце освітило долину 2 *lek.* wygrіти; ~
horským slnkom wygrіти гóрьскым солнцём

ožier//at' sa -a sa -ajú sa *nedok. pejor.*
спивáти ся, быти п'яным

ožit' ožije ožijú *dok.* 1 ожыти; воскрécнути;
na jar ožila celá príroda в яри ожыла ціла
природа; ožili v ňom spomienku в нім ожыли
споминáня 2 ожыти, оживити ся; ulica ožila
ýліця оживила ся; dom ožil дім ожив; tvár
mu ožila ёго тварь ожыла áбо оживила ся

• mužky mu ožili він розвеселив ся

ožív//at' -a -ajú *nedok.* 1 оживáти, воскрe-
сáти 2 оживáти, оживляти ся

oživ//it' -í -ia *dok.* оживити, воскресити;
~ spomienku оживити áбо пробудити
споминáня; ~ nádej оживити надію; ~
priemysel оживити про́мысел, výroбу

oživovac//í: ~ie pokusy оживлючі по-
прóбованя (*opránizму*)

oživ//ovat' -uje -ujú *nedok.* оживляти; воскрe-
шовати

ožit//núť -ne -nú *dok.* пожовтіти, пожовкну-
ти; ~nuté listie пожóвкнуте листя

ožobrač//it' -í -ia *dok.* 1 доvéсти до біды,
ожобрачіти, тяжко пошко́дити, привéсти
на мізину 2 змерзачіти, скалічіти, до-
калічіти, ублизжити на тілі

ožobrač//ovat' -uje -ujú *nedok.* 1 дово-
дити до біды, ожобра́човати, тяжко
пошко́джовати, приводити на мізину 2
(*zmrzačit'*) калічіти, змерзáчовати, ублиз-
жовати на тілі

ožran -a *m pejor.* пияк, опилець; опытый
чоловік

ožrat' sa ožerie sa ožerú sa *dok. pejor.* спити
ся, опити ся; налє́гати ся

ožreb//it' sa -í sa -ia sa *dok.* ожеребити ся

ôsmak -a *m hovor.* вóсьмак, ученик вóсьмой
клáсы, вóсьмиклáсник

ôsmi čísl. ві́сем

ôsm//y čísl. вóсьмий; ~ trieda вóсьма клáса;
ráno o ~ej *hovor.* о вóсьмій гóдині ráно,
ráno о вóсьмій гóдині • ~ div sveta вóсьме
чúдо сві́та, штось незвичáйне

ôst//ie -ia s *hrom.* 1 (*bodľačie*) бодляк,
коляча бурянина, бодлячіна 2 (*pichľiače*)
ві́стя; поло́ва

Юрій ПАНЬКО

Príloha k slovníku

ОСНОВЫ ПО МОРФОЛОГИИ СУЧАСНОГО РУСИНСКОГО ЛИТЕРАТУРНОГО ЯЗЫКА

ВСТУПЛІНЯ

Сучасний русинський літературний язык є то національний язык русинського народа. Є то форма русинської народностной культуры. Своєв формов і содержанієм русинський язык односить ся к групі славянських языків індоєвропейской родини, котры ділять ся на три підгрупи: восточну – языки: руський, український, білоруський і русинський; южну – языки: болгарський, сербський, хорватський, словінський, македонський; западну – творять языки: польський, словацький, чеський, кашубський, серболужицький і варіант русинського языка Войводины. Односившы ся к єдному і тому самому істочнику – общеславянському языку, вшиткы славянскы языки суть собі близкы, о чім свідчить подобность многих слов, а тыж явив фонетичной системы, граматичной структуры і словникового фонду.

Высшов формов народностного русинського языка є кодифікований русинський літературний язык, на основі діалекту сел: Рокитів коло Гуменного, Збойне, Вырава, Радвань над Лабірцём, Валентівці, Яблонка, Зубне, Нехвалёва Полянка, діалект котрых творить основу языковых форм і структур речинь. Славностный акт кодифікації того діалекту на літературний язык одбыв ся 27-го януара 1995 році.

Русинський літературний язык функціонує в двох формах: **устній і писемній**, котры характеризують ся одлишностями як в ужывані словникового фонду, так і граматичной структуры, зато же ту рахує ся зо слуховым і зраковым сприниманём. Писемна форма языка одлишує ся од устной, главні векшов синтаксичнов складностёв і ужыванём в шыршій мірі абстрактной лексікы, в немалій мірі - інтернаціональной лексікы і в значній мірі лексікы векшины, то єсть словацькой, главні в тім случаї, коли русинський язык не мать свій властный еквівалент, і зато запожычує чужоязычну лексіку. Писемный язык характеризує ся розлічними штілами, як: научным, публіцистичным, епістоларным, канцелярським, художній (красной) літературы і др. Русинський літературний язык, як унормований і формований язык, протівостоїть діалектам і жаргонам.

Дана *Морфологія сучасного русинського літературного языка* є результатом веще як трёхрочной работы в рамках научного проекту під чіслом 1/3150/96, схваленого Міністерством школ СР на Філозофській факулті Пряшівской універзіты.

Морфологія сучасного русинського літературного языка - части **Словотворіня і Морфологія** - окрем іншого мать за ціль хочь бы в определёній мірі языково обєднати вшиткых Русинів до єдного общого восточнославянського русинського літературного коду - ці то з меншым приспособоблінем лексікы і граматичных форм єдній нормі. Предкладана **Морфологія сучасного русинського літературного языка** вытварять реалны шансы на свою реалізацію як живого русинського літературного языка про Русинів, жыючих на Словеньску або і за рамками Словеньска.

Розділы - **Словотворіня і Морфологія** - суть написаны на основі сучасной лінгвістичной теорії (руської, української, словацької, чеської і ін.). і на основі власного лінгвістичного опыта, позбєраного писемного і устного лінгвістичного матеріалу, на основі прикладів

документованих з красной літератури, котрый уваждать ся з дакотрыми меншыми корекціями ґраматічных форм, структур речінь - з цілём приспособити сучасній літературній нормі розвиваючого ся русинського языка.

В предкладаних частях давать ся сістемный опис русинського літературного языка, причім за ёго основу беруть ся лексіка і ґраматічны форми з теріторії, главні, восточної Словакії, котры суть в многих случаях тождны з лексіков і ґраматічними формами іншых теріторій поза границям Словакії, де Русины жыють дость компактні.

В части **Словотворіня** давать ся опис морфологічної штруктуры слов русинського языка, недерівованих і дерівованих основ по морфологічній штруктурі слова, основных способів творіня слов (лексіко-семантичный, лексіко-сінтаксічный, морфолого-сінтаксічный) і аналіз слова.

В части **Морфологія** суть описаны окремы морфологічны категорії і способы выражіня ґраматічных значінь і форм; предкладать ся комплексный аналіз і опис частей речі і їх семантичных категорій. В кінце каждой части речі давать ся словотворіня подля афіксального способу.

Цілём даной ґраматіки є дати опис дотеперішнёго становліня ґраматічного строя русинського літературного языка, основ морфеміки, словотворіня і морфології. Дана ґраматіка є описна (дескриптивна) і нормативна. Ёй задачов є споїти научный опис ґраматічної штруктуры русинського літературного языка з ужываними нормами на кодифікованій теріторії. Значіть, же рішіня теоретічных лінгвістічных вопросів і научна ієрархія позбєраних фактів ту споюють ся з нормативними задачами.

Предкладаны **Основы морфології сучасного русинського літературного языка** предназначають ся студентам-русиністам, учителям русинського языка, редакторам новинок, журналів і радіа, артистам, писателям, але можуть ёй ужывати і тоты, котры хотять познати русинську културу і сістему русинського языка. Ёй ужываня не є ограничене лем на узкий круг людей-спеціалістів. Дану публікацію можуть ужывати і неслависты-філологы, і выштыкы тоты, для котрых русинський язык творить векшый або меншый інтерес знань і про свої або фаховы цілі.

Буду вдячный за выштыкы добросердечны критічны примічаня, жебы підвишыти ёй теоретічный і практичный уровень при далшім для потреб желанім выдані.

Позначка: В даній публікації ужыта орфоґрафія розділні од кодифікованой в 1995 році, а то: *злучник кідь намісто кедь*, присловники *по-моёму, по-твоёму, по-своёму* і т. д. пишуть ся через дефіс (-) намісто *по мому, по твоюму, по своему* і т. д.; по порядкових числовниках не ставить ся точка – што мать свій орфоґрафічный принцип восточнославянських языків, Придавніковы формы інштрументалу передають ся в конґруенції з назывниками в формі -ыми (*з добрыми людьми*).

СЛОВОТВОРІНЯ

01. МОРФОЛОГІЧНА ШТРУКТУРА СЛОВА

Слова, выходячі з морфологічної штруктуры, ділять ся на **змінёваны і незмінёваны**. Змінёваны слова членяуть ся на дві часті: **основу і флексію (закончіня)**, незмінёваны слова мають чісту основу.

Основа слова є то часть слова (словоформы), котра выражать ёго лексічне значіня. Основа слова выділює ся так, же одділити ся од нёй флексія. При нуловій флексії основа є еднака із словоформов.

Флексія є то змінёвана часть слова, котра служыть на споїня слов в словоспоїнях (сінтаґмах) і речіннях, напр.: *Тримал-а шумн-а хвіл-я*. При помочі флексії можуть выражати ся і дакотры ґраматичны значіння: многость предметів (*стóл-ы, стрóм-ы, жéн-ы*); час, особа, чісло, способ (*чіт-аш, хóд-иш, нéс-е, дум-ать, вéд-у*), поштовхнутя к діяню (*ідь, чітай, рóбте, думайте*). Флексія находить ся в постпозіції префікса і суфікса. Флексія може быти і нулова, напр.: в словозмінах слова дуб, дуб-а, дуб-у, (о) дуб-і, (з) дуб-ом і т. д. В формі номінатива єднотного чісла дане слово мать нулову флексію.

Основа слова розділює ся на окремы значащі части: **префікс, корінь і суфікс**.

Корінь слова є обща часть (того самого слова - хочь і не все, напр.: *вод-а і вод-ити*) змінёваного слова. Корінь виділює ся при поровнані слов єдного ґнізда, то єсть єднокорінных слов, наприклад, в словах *ходити, виходити, заходити, находити, од-ходитьи, приходити, ходячий* і др. Виділює ся ту корінь *ход-*.

Ку коріню слова можуть припоєвати ся рознороды а ф і к с ы. **Афікс** (од латиньского слова *affixus* - припоєный) є обща назва для значащого слова, окрем корія.

Афіксы ділять ся на **префіксы**, то єсть тоты части слова, котры стоять в препозіції корія; **суфіксы** суть тоты части слова, котры стоять меджі корінём і флексієв, наприклад, в слові *безлюдный* виділює ся корінь *люд-*, префікс *без-*, суфікс *-н-*, порів. *люд-и, людь-ск-ый*.

Кажда значаща часть слова (префікс, корінь, суфікс, флексія) называють ся **морфемов**. Наприклад, слово *переходный* мать штири морфемы *пере-ход-н-ый* (префікс, корінь, суфікс і флексію).

В зложених словах виділює ся іщі єдна часть - **інтерфікс** (споююча гласна): *вод-о-пад, вод-о-вод, пар-о-плав, камін-ё-лом*. Афіксалны морфемы, выступаючі лем меджі двома простыми основами в штруктурі зложеной основы, называють ся **інтерфіксалными (споюючими)**. Таки морфемы указують на споїня як тых простых основ, так і їх значінь, котры в них інволвуют ся (вміщають ся). Наприклад, словоформа *водопад* інволвує інтерфіксалну морфему **-о-**.

Виділіня морфем в штруктурі слова і визначіння їх значіння глядять ся на основі порівна-ня з другими формами даного слова.

Морфемы, котры суть носителями основного лексічного значіння слова, называють ся **корінными**. Морфемы, котры мають служебне значіння, называють ся **афіксалными**.

При порівнані словоформи *молодыЙ, молодЕЖ, молодНЯК, молодЕНЬКЫЙ, ЗАмолода* і іншими подобными, виділює ся ту коріньова морфема *молод-*. Порівнюючі слово *молодник* із словами *помічНИК, триуголНИК, одступНИК, роботНИК, збойНИК* і їм подобными, виділює ся ту суфіксална морфема (**-НИК**) і нулова флексійна морфема.

При членіні слова на морфемы треба мати в полі зору і наявность в языку морфемы-омонімы. В словах *наводити і заводнити* єднако звучны коріньовы морфемы **-вод-** (од *водити*) і **-вод-** (од *вода*) суть рознороды по значіню. Суфіксална морфема на **-у** в словах *жену́* (од *знáти*), *жену́* (од *женá*) мать рознороды значіння: в слові *жену́* (од *знáти*) мать значіння 1-ой особи єднотного чісла часослова; в слові *жену́* (од *женá*) мать значіння акузатива єднотного чісла назывника (субстантива) женьского роду.

02. НЕДЕРІВОВАНЫ І ДЕРІВОВАНЫ ОСНОВЫ

Слова русиньского языка розлічують ся по штруктурі основы, або по морфологічній штруктурі. Основы вшытких повнозначных слов по своїй морфологічній штруктурі ділять ся на дві ґрупы: основы словотворні **недерівованы (немотівованы) і дерівованы**

(мотивовані). Слова *вода* і *стіл* мають недерівовану основу, а *водный* і *столік* - дерівовану основу.

Недерівована основа творить єдно ціле, нерозложене на окремы морфемы (значімы части); **дерівована основа** - є то зложене ціле, яке членить ся на окремы части.

Словотворні дерівовані слова (або основи) суть такы, значіня і звучаня котрых є реалізоване в сучаснім языку другими єднокорінными словами (дерівуючими, мотивуючими). Дерівовані слова розумлять ся як утворіня од дерівуючих слов, напр.: *стіл* - *сто́лик* (маленький стіл), *червёный* - *червеніти* (ставати ся веце червеним, червенише). Значіня і звучаня словотворні недерівованых слов (*стіл*, *червёный*) не суть выражены другими єднокорінными словами. Они не суть утворены од других слов.

Членіня дерівованой основи на окремы морфемы опредільять ся тым, же в протілежности з нёв екзистує недерівована основа. Наприклад, основи *молодёж*, *смутн-ый*, *члені-ти*, *кро́ком* (присловник) і др. выступають як дерівовані зато, же рядом з ними екзистують аналогічны їм недерівовані основи: *молод(ый)*, *сму́т(ок)*, *крок* і др.

К недерівованим основам можуть односити ся і такы, котры не екзистують самостатні (*молод-ый*, *сму́т-ок* і др.), а мають значіня лем в споїні з дакотрыми афіксами, або з іншов дерівованов/недерівованов основов. Такы основи называють ся **зв'язаними**. Недерівовані основи, котры выступають з самостатным своїм значінём (*крок* - номінатів або акузатів єднотного цісла мужского роду) называють ся **вольными основами**.

03. ДЕРІВУЮЧА ОСНОВА

Термін дерівуюча (або утворююча) основа указує на словотворну роль основи, а не на морфологічны їй властности.

Дерівуючов основов называть ся така, од котрой творить ся нове слово при помочі того або іншого словотворного принціпу.

Дерівоване слово все включать в собі дерівуючу основу і словотворный суфікс. Наприклад: *ліс* - *лісик* (*ліс* - дерівуюча основа, а *ліс-ик* - дерівоване слово, *-ик* є формантом (суфіксом); *партиза́н* - *партиза́н-и* (*партиза́н* є дерівуюча основа, а *партиза́н-и* - дерівована основа, *-и* - суфікс).

При розлічовані лексічных значінь слов дерівованим є того слово, которого значіня опредільять ся через значіня другого слова, напр.: *фі́зика* - *фі́зик* (*фі́зика* - дерівуюче слово, *фі́зик* - дерівоване слово); так само: *лінгві́стика* (дерівуюче) - *лінгві́ста* (дерівоване).

Дерівуюче слово може бути по одношіні к другому слову дерівованим. Наприклад, слово *учі́тель* по одношіні к слову *учі́телька* є дерівуюче, а по одношіні к слову *учі́ти* (*уч-и-ти*) є дерівоване. Такы слова творять словотворный ланцок: *учі́ти* - *учі́тель* - *учі́тельница*.

Словотворный ланцок є то ряд єднокорінных слов, котры находят ся в одношіні поступной дерівації. Перше ісходне слово ланцка є недерівоване слово, а чім далше од ісходячого слова того ланцка, входяче до нёго, є дерівоване слово. Тым проявлять ся і высшій ёго ступінь дерівованости, наприклад: *молоды́й* - *молоді́ти* - *помолоді́ти* - *помолоді́тый* - *омолодже́ный* - *мо́лодость*; *ста́рый* - *постарі́ти* - *постарі́тый* - *ста́рость* і т. д.

Дерівуючов основов може бути як недерівована, так і дерівована, зато же при механічнім членіні слова на морфемы, без познання споїня меджі ними, без осмысліня соодношінь меджі члененым словом і ёму близьким (родинным) словом, не може бути точно визначений способ творіня той або іншой дерівованой основи; значіть, же не може бути визначене соодношіня меджі дерівованов і дерівуючов основов.

Основи єдного і того самого слова, котры не мають формалну близкість корінёвых морфем (наприклад: *дóбрыі - ліпшыі, мы - нас, я - мéне*), называють ся **суплетівними основами**.

Словотворным формантом є того найменше, з формального і семантичного боку, словотворне средство із числа тых средств, котрыми дане дерівоване слово одлічать ся од дерівуючых.

04. ОСНОВНЫ СПОСОБЫ ТВОРІНЯ СЛОВ

Словниковый фонд русиньского языка доповнює ся все новымы словами,

Новы слова творять ся на основі уж екзистуючых в языку слов, котры оформлюють ся подля языковых закономірностей русиньского языка.

Объектом учіння о словотворіні суть словотворні дерівованы слова, то єсть слова, значіння і звучаня котрых є реалізоване другымы єднокорінными словами.

Виходячі із практичного ужываня, в русиньскім языку можуть ужывати ся такы главны способы словотворіння: лексіко-семантичний, лексіко-сінтаксичный, морфологічно-сінтаксичный і морфологічний.

05. ЛЕКСІКО-СЕМАНТИЧНЫЙ СПОСОБ СЛОВОТВОРІНЯ

Лексіко-семантичний способ словотворіння полігать в тім, же слова, уж екзистуючі в языку, набывають протілежне смыслове значіння, як бы росщіплюють ся на два або веце слова-омонімы, котры в языку коекзистують як слова з іншым значінєм, наприклад: *мір* - козмос і *мір* - антонім слова *во́йна*; *ба́бка* - стара мама і *ба́бка* - предмет на котрім клепає ся коса; *ко́са* - довге заплетене волося і *ко́са* - предмет на ручне косіння травы, зерна; *ключ* - предмет на отворіння і затворіння замка і *ключ-істочник* (ключ познаня); *ужыти* - часослово в значіні "робити узкым" і *ужыти* - часослово в значіні, наприклад, "ужыти собі молоды roky". З прикладів видно, же при тім способі творіння (або ужываня) слов мінить ся семантика уж екзистуючого слова, а тыж і єго звукове оформліня оставать ся незмінным, порів. *біль* (субстантів од слова *боліти*) - *біль* (імператів од часослова *біліти*).

06. ЛЕКСІКО-СІНТАКСІЧНЫЙ СПОСОБ СЛОВОТВОРІНЯ

Лексіко-сінтаксичный способ словотворіння характеризує ся тым, же споює до єдного слова цілы словоспоїня в процесі поужываня їх в языку, наприклад: *накóнець* (на кóнець), *пятьсто* (пять сто), *легкоранéный* (лéгко ранéный), *стародáвный* (стáро дáвный), *навéрх* (на верх).

Такым способом творять ся дакотры присловники і служебны слова: *накóнець* - із на кóнець, *якбы* - із як бы, *а́бо* - із а бо, *а́ни* - із а ни, *якже* - із як же, *кідьбы* (кібы – стягнута форма) - із кідь бы.

07. МОРФОЛОГО-СІНТАКСІЧНЫЙ СПОСОБ СЛОВОТВОРІНЯ

Морфолого-сінтаксичне словотворіння реалізує ся при переході слов із єдної граматичной категорії до другой (то єсть при переході із єдної части речі до другой), наприклад, придавники: *запята́*, *небо́гый*, *уче́ный*, *ране́ный*, *при́дане* і др. перешли до назывників; часопридавник *ране́ный* перешов до назывників; часоприсловник *не позера́вши* (на) перешов до приназывників, назывник *вдя́ка* (од часослова *дяковати*) перешов до приназывників.

В результаті переходу єдної части речі до другой можуть възникати **омоформы**, наприклад: *до́ма* - назывник в формі генітива і *до́ма* - присловник; *пра́вда* - назывник і *пра́вда* - модальне слово; *уж* - присловник і *уж* - розказовый способ в 2-ій особі єднотного числа од часослова *ужыти* - робити узкым і др.

08. МОРФОЛОГІЧНИЙ СПОСОБ СЛОВОТВОРІНЯ

Найпродуктивніше обога́чення лексикі в русиньскім языку ма́ть морфологі́чний спосо́б словотворі́ня, то єсть творі́ня нових слів при помо́чі словотворних морфе́м. Основны́ спосо́бы морфологі́чного словотворі́ня, котры́ закономі́рні екзисту́ють в русиньскім языку́, су́ть сліду́ючі: зложі́ня, безафі́ксальны́ спосо́б і афі́ксація́.

Зложі́ня є то та́кий спосо́б морфологі́чного словотворі́ня, при котрі́м із двох або ве́ще основ творі́ть ся нове сло́во. При помо́чі тако́го зложі́ня творя́ть ся зложены́ або зложено́скоро́чены сло́ва. Зложены́ сло́ва утво́рюють ся спо́їнем повных основ при помо́чі спо́юючого гласного (інтерфі́кса) або без не́го, напр.: *па́нбі́г, водово́д, пліново́д, молодожена́ч, бідола́ха, богобо́йный, дваме́тровый, тримі́сячный* і т. д..

Од зложены́х слів могу́ть творити́ ся новы́ сло́ва спосо́бом суфі́ксації: *водово́д - водово́дный, желе́зобе́тон - желе́зобето́новый*.

Безафі́ксальны́ спосо́б словотворі́ня є та́кий, котры́ не ді́спонує словотворными еле́ментами (морфе́мами). Він мало́ поши́рений. Ты́м спосо́бом творя́ть ся назывни́ки од часослов або прида́вни́ків без спо́їня з афі́ксами. Даны́ ті́п є продукті́вным при творі́ні назывни́ків мужского роду од префі́ксальных (або без них) часослов, напр.: *взры́вати - взры́в, вы́бухнути - вы́бух, зали́вати - за́лив, задума́ти ся - за́дум, запря́чі - за́пряг, приспі́вати - прі́спіє, вы́дыхнути - вы́дых, ды́хнути - ды́х, бі́гати - бі́г, спі́вати - спі́в, спо́кійный - спо́кій*. Найпродукті́вным морфологі́чным спосо́бом русиньского словотворі́ня є афі́ксація́.

Афі́ксаці́єв называ́ть ся творі́ня нових слів при помо́чі словотворных афі́ксів. Уживаю́ть ся три́ можны́ ті́пы афі́ксації́: суфі́ксальны́, префі́ксальны́ і суфі́ксально-префі́ксальны́.

В рамках морфологі́чного словотворі́ня суфі́ксы і префі́ксы могу́ть повни́ти дві́ функці́: ужива́ти ся на творі́ня нових слів і на выра́жіння грама́тичного значі́ня. Вмі́щіння в собі́ обидво́х функці́ - словотворной і формотворной - ви́дно найча́стіше у префі́ксів, а рідше у суфі́ксів, а ты́ж в окре́мых случа́ях у флексі́й. Напри́клад, в часослова́х *заспа́ти, посиді́ти* префі́ксы *за-* і *по-* неле́м не творя́ть новы́ сло́ва (порі́в. *спа́ти, сиді́ти*), але́ указу́ють в утворе́ных часослова́х грама́тичне значі́ня завершено́го ві́да (*заспа́ти* - озна́чать за́чаток ставу́, а *посиді́ти* - огра́нічі́ня ді́яння в ча́сі).

Суфі́ксальны́ спосо́б словотворі́ня утво́рює нове сло́во при помо́чі припо́їня к дері́вую́чій основі́ тот або іншый суфі́кс. Ты́м спосо́бом творя́ть ся новы́ сло́ва як є́дно́й грама́тичної катего́рії, так і сло́ва іншо́й грама́тичної катего́рії, напр.: *спі́вати - спі́ва́к, чита́ти - чита́тель, писа́ти - писа́тель, абстра́ктный - абстра́ктность*. Сло́ва *спі́ва́к, чита́тель, абстра́ктность* су́ть утворе́ны припо́їнем суфі́ксів *-ак, -тель, -ость* к дері́вую́чим основа́м *спі́в-, чита́-, абстрактн-*.

Ме́джі спосо́бами словотворі́ня суфі́ксальны́ спосо́б в русиньскім языку́ є́ найпродукті́вний.

Префі́ксальны́ спосо́б словотворі́ня реалі́зує ся так, же́ к дері́вую́чому сло́ву припо́їть ся префі́кс. Та́ким спосо́бом творя́ть ся новы́ сло́ва є́дно́й і то́й само́й грама́тичної катего́рії, напр.: *ді́до - пра́дідо, до́бры́й - предо́бры́й, ході́ти - пере́ходити, за́втра - поза́втра*. Даны́ сло́ва су́ть утворе́ны припо́їнем префі́ксів *пра-, пре-, пере-, за-* к дері́вую́чим основа́м *ді́до, до́бры́й, ході́ти, за́втра*.

Суфі́ксально-префі́ксальны́ спосо́б словотворі́ня за́ключа́ть ся в є́дночасні́м припо́їні к дері́вую́чій основі́ або к дері́вую́чому сло́ву суфі́кс і префі́кс, напр.: *примо́рьський, посту́кована́я, за́бісідовати́ ся, сходо́к*. Даны́ сло́ва су́ть є́дночасні́ утворе́ны припо́їнем к дері́вую́чій основі́ префі́кса *при-, по-, за-, с-* і суфі́кса *-ск-, -ован-, -ва-, -ок-*.

При визначенні способу морфологічного словотворіння в слові з дерівованов основов треба становити - од якої основов дане слово є утворене, з яков дерівуючов основов соодносить ся.

Разнородны тіпы афіксації мають нееднаку продуктивність в творіні частей речі. Наприклад, назывники і придавники часто творять ся при помочі суфіксів, а часослова - при помочі префіксів. Значить, же суфіксално-префіксалный способ є тіпичным для творіння часослов, а малопродуктивний для творіння назывників і придавників. Суфіксы і префіксы маніфестують ся в процесі словотворіння нееднако: суфіксы творять нове слово од дерівуючой основов, а префіксы - од цілого слова; при суфіксално-префіксалнім способі слова творять ся од основов слов (назывників і придавників) і од цілого слова (часослов).

Словотворны можности афіксів розлічують ся і з аспекту ґраматічного. Префіксы творять слова лем той лексіко-ґраматічной категорії, ку котрій односить ся дерівуюче слово; суфіксы можуть творити слова і од іншой лексіко-ґраматічной категорії. При префіксално-суфіксалнім способі творять ся і слова той або іншой части речі. Наприклад, од назывників творять ся назывники і придавники, а тыж і слова, котры односять ся к іншым лексіко-ґраматічным категоріям, а од часослов творять ся лем часослова.

В штурктурі словотворных афіксів русиньского языка ужывають ся і выпожычени афіксы із других чуджіх языків, напр.: префіксы *а-, ре-, про-, анти-* і іншы, і суфіксы *-іт, -ент, -ант, -аж* і др.: *апатічний, реконштуркція, прогрес, антитеза, єзуїта, президент, музыкант, репортаж*.

09. АНАЛІЗА СЛОВА

Аналіза слова може быти **словотворнов, морфемнов (або морфологічнов) і етімологічнов**. При словотворній аналізі слова виділює ся дерівуюча основа і морфемы, при помочі котрых є утворене дане дерівоване слово. Смыслом такой аналізы є указати, як утворило ся дерівоване слово. Наприклад, слово *спосібность* є утворене од слова *спосіб* при помочі суфіксів *-н-ость*.

При членіні дерівованой основов на дві части треба мати на увазі соодносьность ей по значінію і по ґраматічным властивостям з предпкладанов дерівованов основов.

Словотворна аналіза є тісно споєна з морфемнов аналізов слова, але тоты понятя треба диференцовати. При морфемній аналізі виділюють ся вшыткы морфемы конкретного слова. Цілем такой аналізы є указати, із яких морфем складать ся слово, то єсть указати морфемну штурктуру слова. Зато таку аналізу прийнято называти морфемнов (або морфологічнов). Слово ділить ся на морфемы, незалежно од того ці морфемы находит ся в близкім споїні меджі собов, або не находит ся. Наприклад, слово *выробеньый* членить ся на морфемы *вы-роб-ен-ый*; далшы приклады: *вы-мур-ова-ти, глух-ость, норм-ал-ный, нерв-оз-н-ый, дзвон-к-ость, дзвон-к-ый* і др.

Жебы справні вычленили морфемну штурктуру дерівованого слова, треба становити, од якого слова і при помочі яких морфем дане слово є творене.

Морфемну аналізу треба зачінати од визначіня дерівуючой основов, то єсть од словотворной аналізы.

Од аналізы слова треба диференцовати *етімологічну* аналізу (од грецького слова *etymologia*: *etymon* - "правда" - справне значіня слова - *logos* - учіня, понятя). Етімологічна аналіза - в шырокім ёго розуміні - розкрывать походжіня слова і ёго первічне значіня.

При етимологічній аналізі слова виділяють ся так звані і мертві морфемы, то єсть морфемы, екзистуючі колись (в староруськім языку). Зато на морфемы треба позерати ся з сучасного аспекту і староруського.

МОРФОЛОГІЯ

Морфологія як учіня о ґраматичній штруктурі і ґраматичных формах слова

10. ПРЕДМЕТ МОРФОЛОГІЇ

Морфологія єсть єдна із частей ґраматіки. Термін “ґраматіка” ужывать ся в лінгвістіці в двоякім значіні: в значіні ґраматичной штруктурі языка і в значіні учіня о ґраматичній штруктурі языка, то єсть як означіня конкретной научной дісціпліны (морфології або сінтаксиса). В обцім розуміні ґраматіка представлять собов правила о зміні слов і споїні слов в речіні. На основі того, як обще понятя, ґраматіка ділить ся на дві самостатны і взаємозалежны лінгвістічны дісціпліны: **морфологію** і **сінтаксис**, каждая із котрых мать свій объект познавання, но они мають меджі собов і рознороды споїня.

Предметом морфології є учіня о тых ґраматичных властивостях слов, котры односять ся не к єдному окремому слову, а цілому ряду слов. Таки властивости набывають слова в процесі комунікації, котры становлять ся елементами выражіня думки в речіні. К тому односять ся: змінєваня слов і з ними споєны значіня, як наприклад, склонєваня і часованя. А рознороды зміны слов суть споєны з рознородыми розрядами і ґрупами слов, котры мають обці штруктурны властивости. То значіть, же морфологія заоберать ся і таким ґрупованєм слов, як части речі. Наприклад, склонєваня є тіпічне для назывників, а часованя - для часослов. Обці особливости штруктурі суть тіпічны для многих слов, што проявлять ся при членіні слов на значащі части, котры заоберають ся в учіні о штруктурі слова, а тыж о способах творіня новых слов. На основі того факту к морфології односить ся і учіня о словотворіні і о словоформах.

Морфологія (слово морфологія походить од ґрецького слова *morfe* - “форма” і *logos* - “учіня”) є часть ґраматіки (ґраматичной штруктурі языка), котра обєднує ґраматичны класы слов (части речі), односячі ся к тым класам ґраматичны (морфологічны) категорії і форми слов з їх класіфікацієв (парадіґматіков). Таким способом, основу морфології творить слово з єго ґраматичными зміними і з єго ґраматичными характеристіками.

Сінтаксис (походить од ґрецького слова *syntaxis* - споїня, составліня) є наука о словоспоїні (сінтаґмі), о речіні і моделях речіня. Для штруктурі речіня характерна наявность особых сінтаксичных средств, як інтонація, порядок слов, рознороды споїня в нім окремых слов.

Під морфологієв треба розуміти такий розряд ґраматіки, котрый заоберать ся учінєм ґраматичных розрядів слов і властными їм ґраматичными значінями і формами.

Морфологія, як часть ґраматіки, є учіня о ґраматичній штруктурі слов, формах слов, о творіні слов і їх форм. Значіть, обєктом морфології є учіня о окремім слові. Слово представлять собов єдніцю ґраматіки і лексикі. Накілько русиньскый язык односить ся к флективным языкам, зато скоро każde слово може реалізовати ся в речіні в веце формах, котры мають рознородый флективний характер. Наприклад, в словнику суть слова *зелёный, гай, дрыва, рубáти*, а в речіні *В зелёнім гаю дрыва рубáють* - ту находиме єдніці *зелёнім, гаю, дрыва, рубáють*. Послідні єдніці одлічають ся од першых своїми формами, але і іншыми ґраматичными особливостями, то єсть они мають своє содержание. Так, наприклад,

зелénім на розділ од словникової єдиніці *зелёный* означають якість єдиничного предмета; *гаю* указуюче на місце діяння; *дрьява* на розділ од *дрьяно*, што означать веце, множность предметів так званих; *рубáють* означать, на розділ од *рубáти*, діяння, протікаюче з об'єктом в реалній дійсности в момент речі при неназванім суб'єкті. Уведжены словниковы єдиніці в і *зеленым* не можуть быти так споєны в флективнім языку, а речовы єдиніці (слова) в *зеленім* - споюють ся; словниковы єдиніці *гай*, *дрьява*, *рубáти* не споюють ся єдна з другов, а речовы єдиніці в *га́й дрьява рубáють* - споюють ся.

Учінём о слові заоберать ся і лексикологія. К аналізу слова в лексикології і морфології підходить ся з неєднаких боків; они мають одлишны заміряня. В лексикології слова аналізують ся з цілём познання словникового складу, лексичной сістемы языка, а в морфології аналізують ся з цілём познання ґраматичной (морфологічної) штруктуры, становліня ґраматичных закономірностей і правил змін слов.

Кідь лексикологію в слові інтересує ёго лексичне значіння, походжіня, штілістичны особливости і ужываня, то для морфології є важным лем морфологічний характер слова і ёго ґраматичны категорії.

Для морфології в слові *кнѳга* буде основне того, же оно односить ся ку категорії неживых назывників, діспонує категорієв паду і чїсла, односить ся к словам женського роду, мать способность вольні споєвати ся з придавником, з котрым буде згоджовати ся (конґруовати ся) в роді, чїслі і паді.

Аналізуючі слова, морфологія становить морфологічны закономірности языка, правила змінєваня слов і їх штруктуру, конкретность (матеріальность), абстрактность, емоціононо-експресивне їх зафарблїня з аплікацієв на синтаксїс. В слові морфологію інтересують главні єй формы, котры суть средством выражіня общіх (конкретных і абстрактных) ґраматичных значінь, а лексикологія познавать слова, як назвы того або іншого предмета мыслі або емоції.

Слова, як ґраматичны і лексичны єдиніці, зачленюють ся до частей речі і обєднують ся

- 1) на основі того обобщеного значіння, котре є абстраговане од лексичных і морфологічных значінь вшытких слов даной ґрупы;
- 2) на основі, тіпичной для каждой такой ґрупы, комплекса морфологічных категорій.

Обобщене значіння для вшытких слов той або іншой части речі є абстракція того общого, што містить в собі лексичне і морфологічне значіння конкретных слов даной ґрупы. Найвыразнішым значінём для частей речі є значіння **предмета (субстанції)** і **прїзнака** - процесуального (означаючого як діяння або став) і непроцесуального (означаючого як якість або властивость).

Ітак, вшыткы слова, котры односять ся к назывникам, мають значіння предметности. Они называють субстанції, то єсть конкретны, в шырокім розуміні, предмети або предметні характерізованы факты, явы, властивости, якости, понятя, процессы і т. д. Слова, односячі ся к часословам, мають значіння процесуального прїзнака; они называють прїзнакы (діяння або ставу) як процессы. Тоты слова, котры односять ся к придавникам або присловникам, мають значіння процесуального прїзнака; они называють прїзнакы як властивости або якости предметів, або як якість другого прїзнака - процесуального/непроцесуального (присловники).

Каждая часть речі мать свої властны ґраматичны категорії, котры інволвуют того обобщене значіння, котре є власне вшыткым словам конкретной части речі. Наприклад, значіння предметности - власне назывнику; з ґраматичного боку характерізує ся морфологічними

категоріями рода, числа, паду; значіння процеса - власне часослову, представлять ся категоріями віда, способа, часу, особи, рода і залого. Вшыткы уведжены ґраматичны категорії творять предмет морфології як єдної конкретної лінгвістичної науки.

Значіть, же морфологія не ограничує ся лем учінєм о формах слова і виражінєм ними ґраматичных значінь. Морфологія заоберать ся главні учінєм о частях речі і їх лексіко-ґраматичными категоріями. Окрем того традична лінгвістична наука односить к предмету морфології і учіня о словотворіні окремых частей речі.

На основі высловленого може ся конштатовати, же предмет морфології творять часті речі і лексіко-ґраматичны розряды слов, їх ґраматичны категорії і форми, парадігмы змінюючіх і часуючіх слов із вшыткими їх варіантами і морфологічними характеристіками, а тыж способы словотворіня.

11. ЛЕКСІЧНЕ І ҐРАМАТИЧНЕ ЗНАЧІНЯ СЛОВА

Хоць в кождім повнозначнім або самостатнім слові діференцує ся лексічне і ґраматичне значіння, они творять єдно нероздільне ціле. Проявлять ся того тым, же із змін ов лексічного значіння в слові мінять ся ёго ґраматичне значіння і форма. Наприклад, в словоспоїні *дзвінкій гѡлос* придавник *дзвінкій* за розрядом є якостным. Тот самы придавник в словоспоїні *дзвінкій соглáсний* придавник *дзвінкій* стратив значіння якостного придавника і перешов до категорії односных (*дзвінкій* - утворений при помочі голоса) і стратив форми ступнєваня, то значіть, же був позбавлений дакотрых ґраматичных значінь і форм.

Лексічным значінєм слова є называня явів обектівной дійсности - предметів, якостей, діянь. Лексічны значіння слов можуть быти і іншы, але єдна і тота же основа може быти выходнов для творіня рознородых по ґраматичным прізнакам слов. Наприклад, од основы *дерев-* дасть ся творити назывник *дѣрево*, а од *уч-* дадуть ся творити назывники: *учітель*, *учітелька*, *учень*, *учёный*; придавники: *деревяный*, *учітельскій*, *учёный*; ча-сопридавник: *здеревянітый* і - часослова: *деревяніти*, *учіти*, *учітелёвати*. Таким способом, лексічне значіння основ і в рамках єдної части речі може быти неєднаке і выразні одлічати ся од ґраматичных значінь.

Ґраматичны значіння слова выражають одношіня меджі словами і словоспоїнями в речіні і указують на одношіня бісідуючого к своєму выповіджіню.

Слова в речіні *Сын піше мамі пісьмо* мають слідуючі лексічны значіння: *сын* - хлопець по одношіні к родичам, *піше* - вытварять графічны знакы, *мамі* - жена по одношіні к дітям, *пісьмо* - посланный текст, жебы інформовати о чімсь когось.

Тоты же самы слова в уведженім речіні мають такы ґраматичны значіння: *сын* - значіння номінатива єднотного числа мужского роду субекта діяня (аґенса), *піше* - значіння теперішнёго часу єднотного числа 3-ёй особи незавершеного віда активного залого (часословного роду) ознамового способа (індікатива), *мамі* - значіння датива єднотного числа женського роду, значіння адресата; *пісьмо* - значіння акузатива єднотного числа середнёго роду, обекта діяня (пацієнса).

Слова в речіні суть тісно споєны з лексічным значінєм; ґраматичны значіння уточнюють і облегшують порозуміти даны слова в речіні (порів. *Сын піше* і *Сынѡви пішуть* - слово *сын* вызивать понятя єдинічности названої особи, а слово *сынѡви* - означать множность названных особ; слово *піше* указує, же діяня, о котрім говорить ся, здійснює ся єднов особов, а слово *пішуть* указує, же діяня проводить ся вєце особами).

Ґраматичне значіння характеризує ся слідуючіми прізнаками:

- а) оно може бути абстраговане лем од конкретного значіння слова і бути общім для інших слів;
- б) ёго обсяжність не може определяти ся само по собі і не може бути одорване од лексичного значіння, з котрым вяже ся;
- в) każde слово вміщать в собі дакілько ґраматичных значінь, напр.: *вiдiять, просять, ходять, читають* - значіння теперішнього часу, множ. числа, 3-ей особи, незавершеного віда, ознамового способа, активного залога, но але уведжены слова не мають тотожны лексичны значіння.

Каждая ґраматична категорія (наприклад, категорія роду, категорія числа, категорія паду і т. д.) в тім або іншій конкретній слові мать своє конкретне содержание. Так, наприклад, категорія роду є власна називникам; в слові *вода* указує ся, же тот називник є женського роду; або категорія часу в часослові *высказую* мать своє визначене содержание - є то часослово теперішнього часу; в часослові *думає* суть обсягнуты слідуєчі ґраматичны значіння: значіння минулого часу, значіння мужского роду, значіння єднотного числа, значіння незавершеного віда, значіння ознамового способа. Таки і подобны значіння слів називають ся **ґраматичними значіннями**. То значіть, же każde слово може діспоновати цілым рядом ґраматичных значінь.

ґраматичны значіння выражають ся конкретні реалізованов категоріалнов формов слів, напр., значіння 3-ей особи множного числа в часослові *читають* выражать ся флексієв *-ють*, а значіння ґенітива в слові *сынів* выражать ся при помочі флексії *-ів*. Таке выражіння ґраматичных значінь словоформными языковими средствами називать ся **ґраматичнов формов**. Так, форми слова - то суть варіанти єдного і того же слова, одлічають ся єдна од другой ґраматичними значіннями. Поза ґраматичных форм не екзистує ані єдно ґраматичне значіння. ґраматичны значіння можуть выражати ся нелем при помочі морфологічных відозмін слова, але і при помочі інших слів, з котрыми оно є споєне в речіні. Наприклад, в речінях *Днесь мы бісiдовали з руськым аташе* і *Нас прияв руський аташе*. Форма слова *аташе* єднака, але в першій речіні слово *аташе* мать ґраматичне значіння інструментала, а в другій - номінатива. Тоты значіння творять ся розлічними споїнями того слова з іншыми словами в речіні. ґраматичними значіннями заоберать ся як раз морфологія.

12. ПОНЯТЯ: ҐРАМАТИЧНА КАТЕГОРІЯ І ҐРАМАТИЧНА ФОРМА

Єднакы ґраматичны значіння обєднують ся до абстрагованых понять. Обобщене понятя, обєднуюче ряд єднакых ґраматичных значінь, котре находить своє выражіння в одповідных ґраматичных формах (флексіях), називать ся **ґраматичнов категорієв**. Основу ґраматичной категорії творять ґраматичны значіння і тоты флексії, котры такы значіння выражають. ґраматична категорія не може мати менше як два члены, бо кідь бы екзистовала лем єдна єдиніця з даякым значінєм, то таке значіння не могло бы быти ґраматичным, зато же не мало бы соодносности конкретного і общего, а тыж і реґулярности (см. Балаж і ін., 1989, с. 27).

Категорії, котры складають ся із двох членів, називають ся **бінарними**. Такими категоріями суть, наприклад, категорія числа, живости/неживости, ступінів поровняня, віда. В русиньскім языку суть і категорії три і вецечленны. Трєхчленнов є категорія часу (теперішній, минулый і будучій), категорія способа (модальности) (ознамовый, розказовый і условный), категорія особи (1-а, 2-а, 3-я), категорія роду (мужський, женський, середній). ґраматична категорія паду мать штирнадцятичленну сісему (субстантивы, кідь до того рахуєме і вокатівну форму), а дванадцятичленну - іншы склонюєчі части речі. Так, наприк-

пад, в словах *шко́ла, шко́лы, шко́лі, шко́лу* ... значіня номінатива, ґенітива, датива... суть выражены флексіями (-а, -ы, -і, -у ...), обеднуючі ся до категорії паду. При тім нееднакы значіня мають нелем рознороды пады, але і тот же самый пад. Наприклад, інструментал може мати значіня - інструменту діяня: (*рубáти*) *топором*, (*писáти*) *пéром*; діятеля діяня (аґенса): *ві́тром* (*сто́ргло стрі́ху*), *водо́в* (*вымы́ло зéмлю*); объект діяня: (*хвалíти* ся) *выгров*; значіня просторовости: (*і́ті*) *ве́рхом* (*лі́сом, пі́шникoм, дра́гов*). Выходячі із єдного значіня (із значіня форми) даного слова, общім для нёго є єдно понятя паду, то єсть інструментала (творячого паду).

Категорія паду є власна назывникам, придавникам, числовникам, містоназывникам, часопридавникам, но значіня і формалне выражіня паду є у розлічных частей речі рознороде (порів. *пeц, пéца, пéцу; шы́ро́кій, шы́ро́кого, шы́ро́кому*; два, двох, двом; я, мéне, мi). Не позераючі на нетотожны словоформи, тоты ґраматічны значіня обеднують ся під єдно обще значіня - **категорію паду**.

Категорія числа є тіпчна для змінюючіх частей речі: назывників, придавників, для дакотрых числовників (тіпа *е́дeн, пéршый, д́ругый* і т. д.), не для вшыткых містоназывників, часопридавників і часослов, але значіня оформліня даной категорії в окремых частях речі є гетероґенне. Порівнайме значіня множного числа у слов: *до́мы* - дакілько єднакых предметів, *мы* - указує на ґрупу - я і *ты, чита́ме* - означать діяня, яке выконує ся дакількома особами.

В русиньскім языку категорія живых/неживых назывників выникла і розвивала ся в історічну епоху єдночасні з другыми восточнославянськыма языками (дакотры лінґвісты не выділюють як особисту категорію тых назывників). Она характерізує ся тым, же для русиньского языка є власне якраз выділіня назв особ (ту треба розумити і животнох) і предметів неживой природы, котре явно проявлять ся в розлишовані форм акузатива: категорія живых назывників (де акузатів рівнять ся формі ґенітива у назывників мужского роду, наприклад: (*віджу*) *бра́та, сына, хло́па, чолові́ка, коцу́ра, когутá, медві́дя, борсугá, во́вка, воробля, го́луба*, но у неживых назывників акузатів рівнять ся номінативу, наприклад: (*віджу*) *діва́н, дiм, дым, стiл, автома́т, кы́рна́г, криж, крэ́стик, о́браз, рома́н, телеві́зор* і т. д.

В староруськім языку таке выділіня скоро не было - екзистовала тототжна форма акузатива для живых і неживых назывників. В період віків таке выділіня установило ся, што привело к выділіню категорії живых і неживых предметів (назывників) (см. Гвоздєв, 1961, с. 116).

Кажда ґраматічна категорія складать ся із протівопоставєных єдна другій форм. Так, наприклад, категорія роду назывників выділює формы мужского, жєньского і середнєго родів. Мужський і жєньський роды назывників суть доведна протівопоставєны середнєму роду подля прізнаків неспособности середнєго роду означовати особы мужского або жєньского пола, але при такій способности мають можность означовати особы мужского і жєньского пола.

Є знаме, же ґраматічны категорії находять ся в тіснім взаємодіяні єдна з другов. Наприклад, часословна категорія віда є тісно звязана з категорієв часу. Категорія числа назывників находить ся в тіснім споїні з категорієв числа другых частей речі. Категорія паду споює назывники, придавники, числовники і містоназывники з часословами через формы часопридавників. Категорія особы споює часослова і містоназывники. Выходячі із того, взаємодіяня ґраматічных категорій проходить як в рамках єдной части речі, так і меджі другыма частями речі.

ґраматічны категорії, котры способны протівопоставити словоформи єдной лексеми, прийнято называти **словозмінными**. ґраматічны категорії, котры не способны протівопоставити словоформи єдній лексемі, прийнято называти **класіфікуючими** або **лексико-ґраматічными** (см. Балаж і ін., 1989, с. 28).

В русиньскім языку реалізують ся слідуячі ґраматичны катеґорії: катеґорія рода, чісла, паду, жывых предметв (особ), нежывых предметів, особы, віда, залога, способа і часу. Кажда із названых ґраматичных катеґорій обєднує в собі дрібнішы соодносны ґраматичны значіня, як: катеґорія чісла обєднує значіня єднотного і множного чісла, катеґорія рода - значіня мужского, женського і середнёго родів, катеґорія паду - чрезмірно веце рознородых значінь; катеґорія особы - значіня першой, другой і третей особы; катеґорія віда - значіня завершеного і незавершеного віда; катеґорія залога - значіня активного і пасівного залога; катеґорія способа - значіня ознамового способа (індікатива), розказового способа (імператива) і условного способа (кондіціонала) і катеґорія часу - значіня теперішнёго, минулого і будучого часів.

Катеґорія рода, чісла і паду тісно звяна з назывниками, придавниками, чісловниками, містоназывниками і часопридавниками. Катеґорії часу, особы, способа, віда і залога суть власны часословам. Дакотрым часословным формам, як часопридавникам і часословам минулого часу, суть тіпичны катеґорії рода і чісла.

13. СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНІЯ ҐРАМАТИЧНЫХ ЗНАЧЕНЬ

В русиньскім языку ґраматичны значіня можуть выражати ся слідуячими способами - способами творіня форм слова: синтетичным, аналітичным і змішаным (гібридным).

При синтетичнім способі ґраматичны значіня выражають ся при помочі афіксації, алтернації гласных і согласных, акцента (притиска) і суплетівізму.

Афіксація представлять собов основный способ выражіння ґраматичных значінь. Афікс, припоївшы ся ку коріню, відозмінять ґраматичне значіня слова. Наприклад, в словах *робіти*, *думати* і *зробіти*, *выдумати* при помочі префіксів утворив ся завершений від часослова; в словах *робіти*, *робів*, *мудріый* - при помочі суфіксів утворила ся неопреділена форма (інфінітив), минулый час і высый ступінь (компаратів).

Флексія мінять лем ґраматичны значіня, а афіксы (префіксы і суфіксы) можуть змінєвати окрем ґраматичного значіня і лексичне значіня слова. Так, в словах *думати* і *думав* - суфікс -*в* відозминив ґраматичне значіня слова, але *чітати* і *чітатель* - при помочі суфікса -*тель* утворило ся нове слово.

Алтернація фонем выужувать ся главні як доповнююче ґраматичне средство. Ітак, форми слов *огень* – *огня*, *веду* - *ведеш*, *роходіти* - *рохѡджовати*, *вісіти* - *вішати* творять ся в першім ряді при помочі флексій; алтернація (чередованя) звуків (-*е*- з *нулов звука*, *дж* - *д*, *с* - *ш*, *і* - *а*) выступать як доповнююче средство на выражіння ґраматичных значінь. Наприклад, в словах *зберати* - *зобрати* алтернація –*е*- з *нулов звука* творять рознороды віды часослова - незавершений і завершений.

В русиньскім языку дость рідко ґраматичне значіня в слові розлічать ся при помочі акцента. Наприклад, форми незавершеного і завершеного віда *вытерати* – *вытерти*, *выходіти* – *выходити* в першім прикладі слово є утворене способом алтернації –*а*- з *нулов звука*, а в другім прикладі - притиском. Замічаєме, же в русиньскім языку находить ся дость мало прикладів, де бы притиск грав роль розлічованя выражіння ґраматичного значіня (окрем дакотрых часослов) (розлічованя лексичного значіня, напр.: *на бєрезі* – од слова *бєрег* і *на берєзі* – од слова *берєза*).

ґраматичны значіня можуть быти выражены творінєм слов од іншых корінів. Такий способ выражіння ґраматичных значінь называють ся **суплетівным** (або **суплетівізмом**). Він уживають ся главні при творіні множного чісла од дакотрых назывників, як: *чоловік* – *люди*, *дітя* (*дітіна*) - *діти*; высый ступінь (компаратів) - од дакотрых придавників

і присловників: *добрый - ліпшый, злы - гіршы, велікий - бівшы і вёкшы, зле - гірше*; порядкових числовників: *едён - першы, два - другый*; непрямых падів і множного числа особнякх містоназівників: *я - мы (мене), мы - нас, він - ёго, ты - вы*; дакотрых відів часослова: *брати - взяти, бісидовати (говорити) - повісти, глядати - найти* і др.

Порядок слов в речіні в русиньскім языку тыж треба брати до увагы, котрый мать доповнюючу роль при выражінї ґраматічных значінь. Він реалізує ся тоды, кідь слова з рознородым значінём суть ужыты в шструктурі речіня в тотожных формах, і зато без контекста определити їх тяжко. Наприклад, в речіні *Трактор розбів віз* обидва назывники ту мають еднакы формы, хоць они ужыты в іншых падах: *трактор* - в номінатіві, а *віз* - в акузатіві. Форма тых падів определять значіня рода і числа, але номінатів і акузатів поза контекст (поза речіня) не розлічують ся. Значіня паду розлічать ся лем позиціёв назывника по одношіні к часослову-предікату (присудку). Назывник в препозиції предиката-часослова мать значіня ґраматічного субекта, а назывник в постпозиції часослова-предиката - выступать в ролі прямого предмета (ґраматічного обекта); постпозитівный назывник мать ґраматічне значіня акузатива. Зміна порядка слов в речіні *Віз розбів трактор* указує на зміну ґраматічных значінь назывників (*віз* - мать форму номінатива, а *трактор* - акузатива).

В русиньскім языку, де обычайні ґраматічна роль слов определять ся їх флексіями, порядок слов розлічать ґраматічне значіня і у тых рідкостных случаях, кідь од єдного назывника залежны далшы два назывники, котры по своїй формі можуть повнити єдно і то то саме ґраматічне значіня. Наприклад, *Одповідь* (номінатів) *Словакії* (генітив) *Чехії* (датів), а при зміні порядка слов мінять ся ґраматічне значіня назывників в падах: *Одповідь* (номінатів) *Чехії* (генітив) *Словакії* (датів), де формы *Словакії* і *Чехії* можуть розумити ся як форма генітива і як - датива..

Форма слова, розлічована єднов словоформов (*нішу, нішеш, ніше, нішеме, нішете, нішуть*), называють ся **сінтетічнов**. Векша часть частей речі в русиньскім языку мать сінтетічны формы.

Форма слова, реалізована споїнем форм повнозначного (автосемантічного) і служебного (сінсемантічного) слова, называють ся **аналітічнов**. К аналітічным формам односять ся формы будучого часу незавершеного віда (*буду робіти, будеш робіти ...*), шытыкы формы условного способа (*робів бы, робіла бы...*); формы розказового способа (побуджіня к діянню) в споїні з частков *най, давай* і формов 3-ей особы єднотного або множного числа ознамового способа: *най робить, най роблять; най дасть, най дадуть; давай(те) співати*.

При **змішанім (гібриднім)** способі єдно і то то саме ґраматічне значіня даного слова выражать ся два раз - вднука слова і звонка. Порівнайме часослова *нішу* і *я нішу*. В першім часослові (*нішу*) значіня 1-ой особы єднотного числа выражать ся вднука слова - сінтетічно - флексіёв -у, а в другім споїні містоназівника і часослова (*я нішу*) - вднука і звонка даного часослова, то значить - при помочі флексії -у і містоназівника я. Порів. *мамі* і *к мамі*. В першім слові (*мамі*) флексія -і означать датів єднотного числа, а в другім - то то саме значіня выражать ся флексіёв -і, але і при помочі приназівника к.

В тых случаях, де суть тотожны флексії, то єдиним із средств розлічованя падів суть приназівники: *к стіні і на стіні, од кісти і на кісти* і др.

Словотворны афіксы можуть выражати нараз дакілько ґраматічных (морфологічных) значінь, напр.: в часослові *плівають* флексія -уть (або графічно і -ють) выражать особу, число і способ.

ЧАСТИ РЕЧІ

14. ОБЩІ ВІДОМОСТІ

В залежності од лексичного значіння, од характера морфологічних признаків і синтаксичних функцій, вшитки слова словникового фонду русиньського языка ділять ся на определены лексико-граматичны розряды, котры называють ся **частями речі**.

Основу той або іншой части речі творять слова, котры мають обще лексичне значіння. Наприклад, основу назывників (субстантивів) творять слова, означаючі конкретны предмети (*образ, стіна, сіто*) - їм є властне обще значіння предметности; основу придавників (адективів) творять слова, называючі якість (*молодой, білый, свіжий, чистый, легкий, высокий, дорогой*); основу часослов творять слова, означаючі конкретны діяня (*возіти, носіти, писати, робіти, рубати, малёвати, ходіти*). Вшитки уведжены значіння (предметность, якість, процес, діяня) односять ся к обцим **лексико-граматичным значінням**, причім **лексичны значіння** суть рознороды, але една і тота сама же основа може стати істочником творіння рознородых слов подля граматичных признаків, то єсть рознородых частей речі. Ітак, назывники, окрем предметного значіння, можуть мати значіння якості (*чернота, теплота, вышка, шырка, довжка, глѹбка*) і прцеса (*біг, спів, читаня, робота*); придавники мають значіння нелем якості, але і процесуалне значіння (*бісідливый, говорливый, вынаходливый, зводливый, робѹтный, святой*) і предметности (*деревяный, дрѹтяный, каменный*); часослова можуть означати нелем діяня (процес), но і предметность (*бороніти, трубіти*) і якість (*біліти, чистіти*). Зато при класифікації слова, до той або іншой части речі, не може операти ся лем на едно лексичне значіння.

Части речі не суть лем лексичными, але найобобщенішими категоріями. Як морфологічны категорії, части речі мають морфологічны значіння і морфологічны форми. Морфологічны значіння частей речі характеризують ся високов абстрактностѣв. Наприклад, для назывників таким обобщеным значінєм є предметность, котра выражать ся формами низшых категорій - рода, числа і паду; для придавників якість выражать ся в залежных формах рода, числа і паду (*добра кнѹга, весѣлый хлѹпец, сѹне небо*), для часослов діяня (процес) выражать ся в формах особы, способа, часу, віда і залого.

Ітак, значіння предметности або процес у придавників не є основным значінєм, котре тіпичне для назывників або часослов. Придавники означають предметне значіння і значіння діяня не абстраговані, а лем як признак якогось предмета або явління дійсности (*золотый пѣрстѣнь, деревяный дѣм, сыпкой снѣг*), то єсть як признак залежный, як повинну принадлежность предмета або явління; напротив назывники, маючі значіння якості (*глухота, дрімота, слѣпота, темнота*) або процеса (*біганя, малёваня, машірованя, реготаня, співаня, читаня*) означають незалежны понятя і можуть при собі мати определюючі їх придавники, напр.: *ночна темнота* (або *темнота нѹчі*), *вічна слѣпота, тяжка глухота, хорѹбна дрімота, помале читаня*.

Тота або інша часть речі виділює ся подля своїх граматичных категорій і словозмінюючих форм. Наявность граматичных категорій і словозмінюючих форм, котры односять ся к даній части речі, творять ей **морфологічны признакы**. Наприклад, назывники діспонують незалежными категоріями рода, числа і паду, а тыж суть їм властны категорії живости і неживости, матеріалности, громадности і єдиничности, конкретности і абстрактности. Часословам суть властны лем категорії особы, способа, часу, віда, залого. Треба мати на увазі, же дакотры граматичны категорії суть тыж властны і іншым частям речі. Наприклад, категорія рода, числа і паду властна назывникам, придавникам, часопри-

давникам, дакотрым чісловникам і містоназівникам, а окрема тота катэгорія рода і чісла є властна і часословам. Тоты общі, для дакотрых частей речі, граматычны катэгоріі рэалізуюць ся в кождэй часті речі нееднако. Окрема тота, дакотры властны для даной часті речі граматычны катэгоріі не пошыруюць ся на вшыткы слова. Так, катэгорія osoby і залогa є властна лем дакотрым часословам, а катэгорія жывости і нежывости, громаднoсти і єдінчнoсти характэрызуюць лем часть назывніків. Напрыклад, катэгорія чісла є властна назывнікам, придавнікам, містоназівнікам, часословам. Окрема тота, окремы низшы катэгоріі не пошыруюць ся на вшыткы слова, адносячы ся ку канкретнэй часті речі. Напрыклад, жывы назывнікы творіць лем часть назывніків, якостны придавнікы - лем часть придавніків, особны часослова творіць лем часть часослов. Катэгорія чісла рэалізує ся не у вшыткых частях речі еднако. У назывніків є тота катэгорія незалежна (несінтаксічна), у придавніків і часослов - залежна (сінтаксічна). Тыпы морфалогічнаго склoнeннa тыж одлічуюць ся в окремых частях речі. Так, назывнікы змінюють ся по падах і чіслах, але не по родах; придавнікы змінюють ся нелем по падах і чіслах, но і по родах; часослова змінюють ся по особах, по часах (часуюць ся), а прысловнікы і прэдкатывы одлічуюць ся своёв незміннoстeв (але якостны - маюць ступіні порoвнaннa).

Трэба рахаваті ся і з тым, же наявнoстb канкретнoй катэгоріі дакотрой часті речі не мусіць быці спoсeнa з oдпoвіднoв змінoв слова. Напрыклад, назывнікы маюць катэгорію рода, сoвe выражіннa набываюць в тім, же єдны рэалізуюць ся в мужскім роді, другы - в жeньскім, а трeтi - в сeрeднім, нo тoты назывнікы не змінюють ся по родах (слово *вітор* адносіць ся к мужскому роду, але не маe пoлярный жeньскый або сeрeдній род).

В дакотрых частях речі вычлeннoуць ся слова, кoтры не пiддаваюць ся морфалогічным змінaм. Ту адносяць ся дакотры назывнікы, пeрeвзяты з іншых языків (то єсть чуждi слoвa), як: *аташэ, журі, лэйдi, мeнy, Кáпpи, Сóчi* і др., кoтры не змінюють ся ані по падах, ані по родах (*чeськый аташэ - чeськa аташэ; члeн журі, члeнка журі, з члeнoм журі*).

В залежнoстi oд тoгo, в рoлi якых члeнiв рeчіннa ужываць ся тoтa або іншa часть рeчi, або якы часті рeчi спoкoуць ся мeджi сoбoв в рeчiнi, пoдлa тoгo вычлeннoуць ся рoзнoрoды **сінтaксічны функцiі (прізнaкы)** частей рeчi. Напрыклад, назывнікы, маючі oсoвнe знaчіннa пpeдмeтнoстi, в рeчiнi выступаюць нaйчacтiшe в рoлi пoдмeтa (гpaмaтiчнoгo суб-єктa) або пpeдмeтa (oбєктa), пpидавнікы пoвннaють функцiю пpидаткa (aтpибутa), чaсoслoвa пoвннaють oсoвннy функцiю пpисудкa (пpeдiкaтa), пpислoвнiкы - oбстaвнiкa. Oсoвнны сінтaксічны функцiі сyть oбуслoвeны знaчіннeм канкретнoй часті рeчi. Кiдь мiнiть ся oсoвнe знaчіннa слoвa і пoдлa тoгo слoвo пeрeхoдiть дo іншoй часті рeчi, тo в спoіні з тым мiнiть ся і сінтaксічнa функцiя тoгo слoвa, нaпp.: *Мы стрiтилi ся з мoлoдым хлoпцeм; Мы вiдiлi нa свáдьбi щáстнoгo мoлoдoгo і мoлoдy (мoлoдiцy); Мoлoдый быв нa свóйi свáдьбi дoсть смyтный*. В пepшiм пpиклaдi слoвo з мoлoдым выступаць в рoлi пpидаткa, в другiм пpиклaдi фoрмa мoлoдoгo і мoлoдy - в рoлi пpямoгo пpeдмeтa, a в трeтiм рeчiнi мoлoдый - в функцiі субєктa.

Часті рeчi дiфeрeнцyюць ся і сoвiм вязаннeм з другымi слoвaмi. Так, назывнік вязe ся з oпpeдiляючiм ёгo пpидавнiкoм (*щáстлiвый хлoпeць, бeсхмáрнe нéбo, рoзyмнa жeнá, здoрoвый рoзyм*), чaсoслoвo нaйчacтiшe вязe ся з пpислoвнiкoм (*спiть дoбpи, рóбiть aкyрáтнi, хóдiть лéгкo, ўчiть ся сумлiннo*), пpислoвнiк з пpидавнiкoм (*бapз дoбpый*). Такe нa сeбe вязaннa слoв є тiпiчнe для дaных частей рeчi. Бeз рaxoвaннa ся з тымi пpи́нцiпaмi тязкo бы бoлo зaдiлiтi слoвa дo тoй або іншoй часті рeчi. Лeм взятa тых пpи́нцiпiв дoгpомaды, дaвaць мoжнoстb рeалнi вызнaчiтi часть рeчi.

15. ЗЛОЖІНЯ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

В русиньскім языку розлічують ся части речі на: **самостатны** (повнозначны, автосемантичны) і **служебны** (неповнозначны, сінсемантичны).

Повнозначны части речі выповнюють або номінативну функцію (називають явы дійсности: предмети, якости або властности, кількість, діяня або став), указуючу функцію (вказують на явы дійсности). Они мають самостатне лексічне і ґраматічне значіння. В речіні виступають в ролі главных або другорядных членів (компонентів, елементів) речіння.

К повнозначным частям речі односять ся: назывник, придавник, числовник, містоназывник, часослово, присловник і предікативы. Вшыткы они, окрем містоназывника, суть словами-назвами (менами). Містоназывники суть вказуючі слова - они не называють предмети, якости, кількість, діяня або став, а лем вказують на них. Меджі повнозначными словами рознороды формотворны средства мають назывники, придавники, числовники, містоназывники і часослова.

Присловники і предікативы суть позбавены формотворных средств (кідь не раховати до того ступінів поровнання якостных присловників і творіня од них предікативів).

Служебны части речі (або служебны слова) не повнять ани номінативну (назывну), ани вказуючу функцію; они позбавены лексічного значіння і представляють собов особисте ґраматічне средство для выражіння одношінь і споїня меджі словами і речіннями (приназывники, злучники), а тыж для выражіння конкретных смысловых одтінків значінь, котры выражены самостатными частями речі (часткы).

К служебным словам односять ся **приназывники, злучники, часткы**.

К особым розрядам слов односять ся **модалны слова** і **чутєслова**, як і служебны части речі. Они не диспонуєть номінативнов функцієв.

Модалны слова выражають одношіня бісідуючого к высловеній думці або одношіня высловлєваного к реалній дійсности.

Чутєслова выражають (но не называють) опреділены чувства і волєвы побуджіня. Як і модалны слова, чутєслова суть незмінючі слова і не суть членами речіння, хоць інтоначні они все звязаны з речінєм, ку котрому односять ся.

Звуконаподобнючі слова суть по своєму звуковому оформліню наподобнєванєм звуків, выкріків і т. п. (*кра-кра, ква-ква, му-у, гав-гав, ні-ні, ку-ку, бім-бом* і т.д.). По своїй сінтаксічній функції они подобны чутєсловам, але, на розділ од послідніх, не выражають ниякы чувства, емоції або волєвы проявы.

16. ПЕРЕХОД ЄДНЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ ДО ДРУГЫХ

Дістрібуція слов до окремых частей речі не зоставать в языку незміннов. Перевышуюча часть словникового фонду мать в русиньскім языку своє певне місце в тій або другій часті речі. Но замічають ся, же часть слов переходить із єдної части речі до другой. Такой переход характерізує ся тым, же дане слово оставать в своїй основній формі, но мінить ся семантична, сінтаксічна, морфологічна особливість слова. Перейшовше таке слово із єдної части речі до другой, тратить сінтаксічну функцію, власну по одношіню к попередній функціонуючій часті речі, і приберать функцію той часті речі, ку котрій в посліднім моменті припоєє ся. Одповідні з тым, міняють ся ёго ґраматічна категория і змінєваня.

В рамках повнозначных частей речі стрічають ся такы переходны явы, як: **субстантивация** (од латиньского слова *substantivum* - "назывник") - переход других частей речі до назывників; **адєсктивация** (од латинь. слова *adjectivum* - "придавник") - пере-

ход других частей речи до придавників; **прономіналізація** (од латинь. слова *pronomen* - "містоназівник") - перехід других частей речи до містоназівників; **адвербіалізація** (од латинь. слова *adverbium* - прислівник) - перехід других частей речи до прислівників.

Субстантивувати ся можуть придавники: *гласный, согласный, знамый, дежурный, молодой, подорожный, придане*; часопридавники: *молячий ся / моливший ся*; містоназівники: *нашы (выиграли)*; прислівники: *завтра* (в значенні *Твоє завтра мене ніяк не інтересує*); чутеслово: *гура-а-а* (*Могутне гура-а-а роздало ся на зимнім штадіоні*).

Адективувати ся можуть часопридавники: *любимый (учитель)*, числівники: *перший (ученик)* і містоназівники: *ніякий*.

Прономіналізувати ся можуть називники: *Знаме вашого камарата (таких)*, придавники: *знамы тяжести (дакотры)*, числівники: *еден (якийсь, сам)*. *Една (якась) баба повідала* і часопридавники: *в данім случаї*.

Адвербіалізувати ся можуть називники: *на бік - набік, тійшком*; придавники: *вогко, тепло*; часопридавники: *выпивши*.

Замічати ся тыж взаємный перехід повнозначных і служебных частей речи. Так, до приназівників можуть переходити називники: *путёв*; прислівники: *около хьжы, наоколо стрёма*; до сполучників переходять називники: *в тот час як*; містоназівники: *што, котрый* і прислівники: *зато же*. Повнозначны части речи можуть переходити до модальных слов: *правда*; до чутеслов: *Отче!* І служебны части речи можуть переходити до повнозначных: *Ваше «але» уж мене не інтересує*; *«У» є приназівник*. В ролі називника виступають чутеслова: *Далёко од нас чуло ся громливе «ура-а»*.

17. КЛАСІФІКАЦІЯ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

Части речи ділять ся на:

а) Повнозначны (самостатны, автосемантичны, маючі в основнім номінативну функцію), котры мають як лексичне, так і граматичне значіння і виступають в речині як ёго компоненти (главны або другорядны):

1. Називник (Substantivum)
2. Придавник (Adjectivum)
3. Числівник (Numerales)
4. Містоназівник (Pronomen)
5. Часослово (Verbum)
6. Прислівник (Adverbium)
7. Предикативы (Predicative)

б) Служебны (неповнозначны, сімсемантичны, не маючі номінативной функції) слова, котры не мають лексичного значіння (або мають ёго ослаблене), але лем граматичне. Они не суть членами речиня, але входять до їх складу:

8. Приназівник (Praepositio)
9. Злучник (Conjunctio)
10. Частка (Particula)
11. Модальны слова і
12. Чутеслово (Interjectio).

НАЗЫВНИК (SUBSTANTIVUM)

18. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА НАЗЫВНИКІВ

Назывником називають ся тота часть речі, котра означать предмет (субстанцію) і выражать категоріальне граматичне значіння в словозмінюючих категоріях особ (в широком розумінні предметів) або неживых предметів, рода, числа і паду.

Під понятєм граматичного предмета розумлять ся нелем назвы реальных предметів (*кні́га, лавка, стіл, сті́на, ве́дро, плуг, по́стіль, ножми́к*), але і особи (*хлоп, же́на, дівча, воро́на, ма́чка, лев, пес, слон*), громадны назвы (*наро́д, штуде́нтство, бу́тор*), вещества (*во́да, мед, си́ль, же́лізо, цу́кер*), назвы одрізків часу (*ра́но, де́нь, ве́чор, ка́нікулы, Рожде́ство, Па́сха*), якости, властивости (*добро́та, сліпо́та, хворо́ба*), процес (*бі́сіда, бі́г, спі́в, ходжі́ня*), став (*оге́нь, спа́нок, сон, страх*), кількості (*пя́тка, деся́тка, сто́вка, ти́сячка*). Вшыткы тоты назвы предметів діспонують граматичными характеристиками назывника.

В речині назывник може выступати в ролі вшыткых ёго членів (компонентів) - главных: подмета (субекта) і присудка (предиката), другорядных – предмета (обекта), придатка (атрибута), приложкы (апозиції) і обставника. Для назывника є найхарактерніша синтаксична функція подмета і предмета, наприклад: **Сестра́** чита́ть кні́гу, а тыж звязочно-менно-го присудка (*Брат - во́як*). З синтаксичного боку назывник підряджує собі згодный при-даток (*Мій брат чита́ть інтере́сный рома́н*); присудок (часослово або предикативный компонент) згоджує ся з назывником-подметом; назывник в формі непрямого паду в споїні з приназывником або без не́го вяже ся з часословом або меном, або примыкаты к не́му (*пи́ше пи́сьмо, пи́ше пе́ром, сме́ятися з бра́та, чита́ня кні́гы*), а тыж повнить роль незгодного придатка (*ху́ща ма́мы*) і приложкы (*місто Бра́тісла́ва*). Назывник мать шыроку функцію в семантичній штруктурі речіння. Ним можуть быти выражены слідуочі семантичны категорії речіння: подмет, присудок, предикативный (призвзачочный) член, пред-мет, рознороды незгодны придаткы, приложка (*ріка́ По́прад*) і обставникы.

19. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНЫ ГРУПЫ НАЗЫВНИКІВ

Выходячі із семантикы і одчасті формально-граматичных прізнаків, назывники ділять ся на дакілько лексико-граматичных розрядів. Выділюють ся слідуочі розряды назывників:

- властны:** *Андрі́й, Васи́ль, Мари́я, Юсти́на; Духно́віч, Добрянський, Павло́віч, Ставро́вський-Попра́дов, Кубе́к; Полони́ны, Карпа́ты, Та́тры, Бески́ды; Ваг, Дуна́єць, Дуна́й, Ла́борець, То́пля, Тори́са, Латори́ця; Бра́тісла́ва, Вы́рава, Габу́ра, Ладомі́рова, Оря́біна, Пряші́в, Рокы́тів коло́ Гуме́нного, Ру́ська Во́ля, Ру́ська Во́лова, Пти́че, Сви́дник, Черті́жне, Якубя́ны і др.;*
- невласны:** *ба́ба, брата́нець, дівка, дідо, пра́дідо, па́робок, стры́ко, стры́на, тесть, теща́ня, те́та, у́йко, учи́тель; мо́ре, о́зеро, о́стров, по́тік, стишо́к, жы́то, овес, пше́ниця, тата́рка; краса́, любов, вы́шка, до́вшка і т. д.*
- живы:** *брат, сестра́, дівча, гу́ся, вовк, зе́бра, жи́рафа, коцу́р, ку́рка, ли́шка, мыш, ма́чка, му́ха, се́рна, сын, сирота́, слон, ти́гер, те́та, у́йко, учени́к, штуде́нт, хло́печ, молоде́ж;*
- неживы:** *банду́рка, го́ра, го́рня, гра́блі, гру́шка, бере́за, бук, дуб, ли́па, спи́лка, явор, зе́мля, мак, мо́рков, папри́ка, петру́шка, не́бо, о́зеро, ну́пава, септе́мбер, окто́бер, триуго́льник, туліпа́н, фасо́ля, чесно́к;*
- матеріаловы:** *азо́т, аспі́рін, во́да, гли́на, горо́х, дрі́джі, мо́рков, мука́, о́трубы, про́со, пісо́к, си́ль, сіно, со́лома, теля́тина, вапно́, ціме́нт;*

6. **громадны** означають неопределёне число предметів або осіб: *армада, дитворá, жобротá, єпіскопство, людство, молодёж, во́йско, піхóта, учітельство, ка́міна, конарі́вля, ріджа*;
7. **єдинічны (сінгулатывы)** означають єден екземпляр чогось (єдинічно рахований), выдільный із єднакых предметів: *штудэ́нт (штудэ́нтство), хры́стіяні́н (хры́стіянство), міща́н (міща́нство)*. Єдинічність ту выражена в протівопоставліні сінгулатывів грамадным субстантывам (см. Шанский і кол., 1987, с. 98);
8. **абстрактны**: *бі́г, бі́ганя, вы́шка, гні́в, добротá, ду́маня, красá, мышлі́ня, плач, познава́ня, почлі́вость, ра́дость, серде́чность, смі́х, страх, учі́ня, чіта́ня, писа́ня, рахова́ня, сповіда́ня, ща́стя, ще́дрость*. Значіня абстрактных назывників не припушть представу о раховані;
9. **конкретны** назывники, котры можуть піддати ся рахованю: *бе́рег, валáл, селó, місто, го́лова, го́ра, до́лото, календа́рь, кві́ток, кні́жка, місяць, о́браз, о́зеро, о́ко, планéта, ромáн, ру́ка, сві́чка, улі́ця* і др.

20. КАТЕГОРІЯ РОДА НАЗЫВНИКІВ

Категорія рода є найхарактернішим прізнаком назывників. Вшыткы назывники, за ісключінем дакотрых, односять ся к єдному із трёх родів.

При назвах людей і звірят родова характеристіка часто служыть і на розознаваня осіб подля їх ставу і віку. Зато для дакотрых назв осіб категорія рода є і семантико-граматічнов категорією, напр.: *хлоп - женá, муж - женá, нянько (оте́ць) - ма́ма, сын - дівка, хлопець - дівча, дідо - ба́ба, ўйко - те́та, стрыко - стры́на, братра́нець - сестерні́ця, сват - сва́ха, све́кор - свекра́, тесь - тещáня; когү́т - ку́рка, цап - ко́за, кінь - кобы́ла, барáн - вівця; ку́рка - ку́ря, гу́ска - гу́ся, ко́за - кізля, кобы́ла - га́ча* і др.

В залежности од ставу, выділює ся мужський і женьський род у парных назывників: при назвах за професієв, націоналностей, способом роботы і др. При назывниках граматічна категорія рода є соодносна зо ставом особы і характерізує ся найвыразніше. Назывники мужского і женьского родів в таких случаях определюють ся суфіксом і флексієв; на основі того назывники женьского рода часто одводжуют ся (дерівуют ся) од назывників мужского рода, напр.: *учі́тель - учі́телька, діре́ктор - діре́кторка, до́ктор - до́кторка, штудэ́нт - штудэ́нтка, га́зда - га́здыня, Русі́н - Русі́нка, капіта́н - капіта́нка, куха́рь - куха́рька, поёт - поётка, писа́тель - писа́тельница*.

Опреділіня родовых форм хыбує многым назвам фауны: *воробель, заць (за́яць), крокоді́л, му́ха, ла́стівка, леопáрд, осá, пчо́ла* - немотівованість їх рода высвітлює ся непотребностей в практічнім жывоті людей назвати ці определити став такого животного світа (см. СУЛМ, 1969, с. 51-52).

Немотівованість граматічного рода проявлять ся у многих живых або неживых назывників. Наприклад, лексічне значіня назывників не доказує чом якраз такий, а не іншый род є у назывників. Род обычайні определять ся по флексії, але не є то закономірне (*мыш, вош, ніч* - суть женьского рода), наприклад, мужський род: *граб, дуб, о́ріх, сме́рек, явор, жаль, сму́ток, плач, смі́х*; з другого боку, назвы женьского рода: *берéза, лі́па, слівка, топо́ля; старóба, хворóта, глухотá; весéлость, злость, ра́дость, ста́рость*; назвы середнёго рода: *го́ре, прокліна́ня; мо́ре, по́ле, о́зеро, селó, мышеня, мышлі́ня, теля*. Немотівованість днів, напр.: мужского рода *понеді́лєк, вівто́рок, четве́рьг, але* женьского рода *се́реда, пятні́ця, субо́та, неді́ля*.

Категорія рода у називників є синтаксичні незалежна на розділ од категорії рода у придаєвників, числовників, містоназивників, при котрых ґраматичный род определіює ся родом називника, з котрым такы лексеми становлять синтаксичны сполія. Таким способом ґраматична категорія рода, як самостатной категорії, є властна лем називникам.

Із категорії живых називників виділюють ся два роды - мужской і женский, што спочатку одповідало ставу живых особ (і звірят), котры пізніше поширили ся і на іншы називники. В русиньскім языку бівша часть називників - назв особ - односить ся к мужскому або женському роду. Середній род выникнув на основі первічної категорії неживых предметів. Зато в славянських языках вшыткы три роды суть розознаваны уж з давных часів (см. Oberpfalcer, 1933, s. 28).

ґраматичный род, то єсть семантичні немотивований мужской, женский і середній род, мають вшыткы називники, котры называють неживы предметы.

Од ґраматичного рода треба одлічувати біологічний род, котрый выражать ся у називнків, называючіх особы або животных. Слова *хлоп*, *хлопець*, *козут*, *вовк*, *медвідь*, *слон* означають особы і животных (звірів) мужского пола і односять ся к мужському роду; слова *баба*, *женá*, *вівця*, *корова*, *курка*, *сова*, означаючі живы особы і звірята женского пола, односять ся к женському роду. Значіня ґраматичного рода в уведжених прикладах суть характерізованы семантико-біологічним родом. На основі того назвы *гáзда*, *старóста*, *сúдця*, *Волóдя*, а з другого боку - *баба*, *невíста*, *тéта*, *тещáня*, *Уля* хочь мають еднаку флексію єднотного числа, проявляють ся нетотожны синтаксично-морфологічны формы мужского і женского родів.

В рамках біологічного роду екзистує лем протівопоставліня форм мужского рода женському (*хлоп* - *женá*, *Русін* - *Русінка*, *барán* - *вівця*), а в рамках ґраматичного рода проявлять ся протівопоставліня форм мужского, женского і середнього родів (*тра́ктор*, *шко́ла*, *мо́ре*, *о́зеро*, *се́рдце*).

Выходячі із категорії рода, при класіфікації називників подля рода, треба раховати ся з морфологічними признаками, а тыж з лексичними або синтаксичними властивостями.

К мужському роду односять ся:

- а) вшыткы називники на твердый согласный і на -й, маючі в номінативі (Н.) єднотного числа нулову (то єсть експліцітно не выражену) флексію, а в ґенітиві (Г.) єдн. числа - флексію -а (графічно і -я), а матеріаловы -у (графічно і -ю), напр.: *август* - *августа*, *барвінок* - *барвінка*, *доктор* - *доктора*, *гараж* - *гаража*, *децембер* - *децембра*, *муж* - *мужа*, *ніс* - *носа*, *пейзаж* - *пейзажа*, *рік* - *рока*, *рот* - *рота*, *стіл* - *стола*, *дуб* - *дуба*; *мороз* - *морозу*, *чай* - *чаю*, *музей* - *музею*, *клей* - *клею*, *радіи* - *радія*, *соловей* - *солова*; *дым* - *дыму*, *мед* - *меду* і др.;
- б) називники на мягкий согласный в основній формі (то єсть в Н. єдн. числа), а в Г. єдн. числа, маючі флексію -я: *а́пріль* - *апрі́ля*, *буква́рь* - *буква́ря*, *віне́ць* - *вінця*, *ґрайца́рь* - *ґрайца́ря*, *де́нь* - *дня*, *ка́мінь* - *ка́міна*, *кінь* - *коня*, *князь* - *князя*, *клі́нець* - *клі́нця*, *ко́нець* - *кінця*, *мі́сяць* - *мі́сяця*, *но́хтіть* - *но́хтя*, *о́главець* - *о́главця*, *пе́рстень* - *пе́рстенья*, *пе́нь* - *пня*, *учі́тель* - *учі́теля*, *чіта́тель* - *чіта́теля*, *ца́рь* - *ца́ря*, *яре́ць* - *яре́ця* і др.;
- в) називники з флексієв на -а (-я) в основній формі, называючі особы мужского пола: *войво́да*, *га́зда*, *слуга́*, *старóста*, *Волóдя*, *сúдця*;
- г) називники з флексієв на -о в основній формі, называючі особы або звекшенины предметів, рідше і особ: *ді́до*, *нянько* (*няне́*), *стры́ко*, *у́йко*, *Миха́йло*, *Петро́*, *Юрко́*, *домі́ско*, *дубі́ско*, *коні́ско*, *снопи́ско*, *хлопи́ско*, *хлопчи́ско*.

К женьському роду односять ся:

- а) вшиткы назывники з флексієв на -а (-я) в Н. едн. чісла (окрем мужских назв тіпа *газда, староста* - выше уведжены): *баба, бандурка, бідá, бáнка, бóрода, брігáда, варі́ха, вáрта, вáтра, вóдова, вóда, вєрьба, добротá, дорóга, ма́ма, нítка, сестрá, служка, стінá, стрі́ха, стрынá, фáра, фóрма, хыба, хма́ра; ба́сня, бу́ря, вечє́ря, жме́ня, кіше́ня, ма́шля, белє́трія;*
- б) назывники на мягкий согласный в основній формі: *до́лонь, дру́жність, зары́тость, кість, масть, ма́тірь, ліну́вість, мо́лодость, наду́маность, по́вість, по́стіль, почлу́вість, путь, пясть, ра́дость, сі́ль, скро́мность, сме́рть, со́вість, тва́рь, терпе́злу́вість, тінь, лінь, хмура́вость, шале́ность;*
- в) на твердый согласный і шыплячій: *бу́ков, дра́тов, кров, мо́рков, це́рьков, мыш, вош, ніч, по́міч.*

К середньому роду односять ся:

- а) вшиткы назывники з флексієв на -о, -е, -є в основній формі Н. едн. чісла (окрем выше уведженых назывників муж. рода тіпа *уйко, стрыко*): *бо́лото, зо́лото, ве́сло, ві́ко, ві́чко, гляді́ло, де́рево, дно, дры́вно, жа́ло, зе́рно, зло, ме́но, не́бо, о́зеро, о́лово, пи́сьмо, ра́діо, чу́до, ярьмо́; до́лотце, мо́ре, плече́, по́ле, се́рдце, со́лнце; усло́віє, содержа́ніє, вознесе́ніє, богоявле́ніє, пока́ніє;*
- б) назывники, котры мають флексію -а (-я) в Н. едн. чісла і означають назвы малых особ (назвы малят), звірят або предмети. В непрямых падах назвы малят набывають суфікс -ат-, (-ят-): *дівча, вóвча, га́ча, ма́ча, хло́пча, ялі́вча* і слова *гу́ся, ді́тя, ку́ря, теля, я́гня* і слово *ві́стря;*
- в) назывники на -мя: *вы́мя, і́мя, плáмя, плéмя, сі́мя, ті́мя;*
- г) абстрактны і конкретны назывники з флексієв на -я: *бы́ля, бі́гання, допу́щія, ду́маня, зі́ля, знáня, за́пястя, жабо́ру́ня, кві́тя, мышлі́ня, на́сія, оберáня, обле́чіня, обы́стя, обу́тя, обя́тя, познава́ня, речі́ня, чіта́ня, учі́ня, здо́ровя, ща́стя (щє́стя), шма́тя.*

Екзистують слова, котры можуть быти однесены, в залежности од пола, або к мужскому, або к женьському роду. Таки слова односять ся к словам **общого** (або **двоякого**) **рода**, напр.: *сиротá* (*тот сиротá і тотá сиротá*), *бєштія, бідолáха, калі́ка, потво́ра, не́жграб*. К общому роду можно їх однести лем тоды, кідь они суть ужыты поза контекстом, в словнику.

Русинський язык перевозив до своёго словникового фонду назывники і з інших языків, котры, правда, дістали ся через словацькый або іншый філтер. Ту односять ся назывники

- а) мужского рода: *экзем, емблём, діагра́м, епігра́м, кріте́рію, пробле́м, синте́з;*
- б) женьского рода із чуждих языків через філтер нацвекины: *аналі́за, ба́за, діагно́за, ано́да, епізо́да, елі́пса, імуні́та, суверені́та, нарко́за, факул́та, універзі́та; сабо́таж, монта́ж;*
- в) середнього рода на -ум: *міні́мум, ултіма́тум, фо́рум* і др.

21. КАТЕГОРІЯ ЧІСЛА НАЗЫВНИКІВ

Категорія чісла є єдним із средств реалізації предметного значіння назывників. Така категорія выражать кількось або опрєдєленє чісло предметів означєных назывником.

В русиньскім языку розлічують ся дві форми чісел - **єднотне** і **множне чісло**. Назывники, реалізуючі ся в формі єднотного чісла, означають, же названий предмет

думать ся як єден вычлененый із якоїсь ґрупы предметів (*столéць, день, хлоп, женá, дівча, óко*).

Називники множного чісла указують, же названы предмети мыслять ся як вещь єднакых предметів, особ - два і вещь (*дні, люди, хлопi, жéны, дівчáта, óчі*). Значить, же семантична соодносность дежы єднотным і множным чіслом є неєднака, наприклад, в речині *Я сиджу на стілці* - лексема *столéць* выражать конкретну назву єдного предмета, а в речині *Столéць є предмет, котрый приназначеный на сиджіння*; ту слово *столéць* означать назву неєднакых по формі *стілців* (предметів). В посліднім прикладі форму єднотного чісла можеме замінити формов множного чісла і тым значіння не змінить ся (*єдén столéць - два, три, штúри стілці*).

Формы єднотного чісла можуть мати семантичны одтінкы многости. Коекзистують лексеми, котрых форма єднотного чісла означать громаду предметів в шырокім розуміні, то єсть назывників, напр.: *дру́жество (вояки́в), ча́та, ро́та, пра́пор, бріга́да, шерéнга*. Таки множинны формы указують на векше чісло (на многость) в єдній ґрупі: *дру́жства, ча́ты, ро́ты, плу́ку, дівізі́ї, арма́ды*.

Форму лем єднотного чісла мають назывники, означаючі матеріал, масу, котры не піддають ся чісловому рахованю: *желі́зо, зо́лото, мо́локо, серебрó* і др. По выражіню форм чісла назывники ділять ся на три ґрупы:

- а) назывники, для котрых суть реалны формы єдн. і множ. чісел;
- б) назывники, котры склонюють ся лем в єдн. чіслі (*singularia tantum*);
- в) назывники, котры мають формы лем множ. чісла (*pluralia tantum*).

Найпродуктивнішу ґрупу назывників, што до выражіня чісла, творять назывники, што мають реалны формы єднотного і множного чісел.

22. НАЗЫВНИКИ, МАЮЧІ ФОРМЫ ЛЕМ ЄДНОТНОГО ЧІСЛА

Не вшыткы назывники мають формы обох чісел. Назывники, котры означають предмети і не спокують ся з кількостными чісловниками, і не мож раховати їх - не мають форм множного чісла, называють ся і терміном *singularia tantum*. К ним односять ся:

1. Індівідуалны властны назвы: *Вы́ровка, Дуна́єць, Дуна́й, Ла́борець, По́прад, То́пля, Ціро́ха; Бра́тісла́ва, Бехері́в, Білове́жа, Пряшів, Ру́ська Во́лова, Ру́ське, Влады́ча; Зевс, А́долф Добря́ньскый, Николáй Ксе́няк, О́сиф Кудзе́й, Алексáндер Павло́вич, Штефа́н Смо́лей, Васи́ль Ту́рок* і т. д.
2. Абстрактны назывники, выражаючі емоції, чувства, якість, став, найрозлічнішы абстрактны понятя: *гні́в, го́лод, го́рдость, скро́мность, ску́пость, сме́лость, одпочінок, любóв, давни́на, здо́ровья, сла́ва, чістотá, Благови́ціня* і др. Абстрактны назывники набывають формы множ. чісла главні тоды, кідь ними означує ся конкретне явління, порів. *красá прирóды - познава́ти красы́ (красоты́) прирóды*.
3. Громадны назывники, означаючі ґрупу єднакых предметів, котры выступають як єдно ціле: *штудéнтство, людство, біднотá, піхóта, молодéж, інтелігéнція, звірі́на, челя́дь, чату́на, конарі́вля*.
4. Матеріаловы назывники, котры называють рознородый матеріал і можуть быти міряны, ділены, але не піддають ся рахунку. К ним односять ся назвы
 - а) потравин, напиктів, текучостей: *бріндза, мука́, мя́со, во́да* (але минералны *во́ды*), *цукерь, на́фта, бе́нзін, оцéт, вино́, чай* (але сорты вин, *ча́їв*), *мо́локо, ма́сло, пиво, барані́на, теля́тина, тинта́;*

б) сільськогосподарських культур: *жыто, капуста, овёс, пшени́ца* (але сорти *пшени́ць*), *татáрка, ярець, прóсо, мо́рков, петру́шка, ре́дьков, цви́кла, ци́буля, чесно́к*;

в) хімічних елементів: *азо́т, водоро́д, кіслоро́д, желе́зо, зо́лото, о́лово, серебро́, ме́дь, фо́сфор, ртуть* і др.;

г) рознородних матеріалів і виробків: *бе́тон, вапно́, серсть, ціме́нт*; остатки із чогось: *пи́на, поло́ва, пилову́ня, сме́тя, цма́р*;

ґ) полотен: *брока́т, га́дваб, за́мат, ка́шмір, нілон, са́тен, сілон*.

У матеріалових називників суть можны форми і множ. числа, набываючі значіня рознородности, або іншых відів матеріаловых назв, сортів, напр.: *во́да* - мінералны *во́ды*, *чай* - ґрузи́нськы *ча́й*, *пшени́ца* - низкорослы *пшени́ці*, *ко́няк* - французькы *ко́някы*, *вино́* – мадя́рськы (малокарпа́тськы, черве́ны, дезе́ртны) *вина́* і др.

5. Називники общностно-політичних учінь, научных напрямів: *акме́їзм, дарвіні́зм, тро́цізм, опору́нізм, нату́ралізм, класи́цизм, реалі́зм, рома́нізм, сензуа́лізм, сенти́менталі́зм, шту́ктуралі́зм, марксі́зм, футури́зм, іма́жні́зм, сімво́лізм, фро́йди́зм* і ін.

6. Єдиничны предметны слова, выражаючі єдины своєго роду обьекты - астрономічны понятия: *Зе́мля, Марс, Сату́рн Юпі́тер, Ура́н, Непту́н, Плуто́н, Со́лнце*.

7. Назвы хворот: *ангі́на, а́стма, трахо́ма, ша́рлаґ, хрі́пка, холе́ра, цукро́вка*.

8. Назвы гер, відів шпорту: *фо́тбал, баскетба́л, го́лф, волейба́л, го́кей, джу́до, кара́те* і т. д.

23. НАЗЫВНИКИ, МАЮЧІ ФОРМИ ЛЕМ МНОЖНОГО ЧИСЛА

Називники форм *pluralia tantum* (помножны називники) суть слова, котрых протілежность множного числа не є морфологічні выражена і на основі того не виділює ся ґраматічна категорія і мать падовы форми лем множного числа. Тым помножны називники находят ся в протівопоставліні називникам, означаючім єдиничны предмети і тым називникам, котры мають лем єднотне число. Помножны називники можуть быти з семантичного боку розділены на слідуючі ґрупы:

1. Дакотры властны називники - топонімічны і астрономічны, а тыж назвы новинок, журналів, як: *А́лпы, А́нды, Апені́ны, Афі́ны, Бескі́ды, Поло́ніны, Герляны, Дардане́лы, Капуша́ны, Карпа́ты, Кордильє́ры, Та́тры; Бжа́ны, Вале́нтівці, Варіхі́вці, Ко́шиці, Меджіла́бірці, Страняны, Пыхні́, По́токи, Притуляны, Ремені́ны, Чабалі́вці, Чабі́ны, Яковяны, Якубяны, Пеща́ны, Наро́дны новинкы, Вопрóсы языкознáнія* і т. д.

2. Абстрактны називники, означаючі

а) рознороды діяння, процессы, ставы – протікаючі довшый час: *во́льбы, деба́ты, інтри́гы, хлопóты, зго́ды, незго́ды, мане́вры, посі́дки, ро́ды, ча́ры*;

б) народны обыча́й, обряды, свята: *дожінкы, кома́шні, кресті́ны, мені́ны, народені́ны, заслужені́ны, Вели́кодні, Громні́ці, Покро́вы*;

в) одрізкы часу: *вака́ції, кани́кулы, жни́ва* (час работ);

г) дакотры колективны gry: *вечи́рки, жму́рькы, прядкы, схóванкы, ша́хы*;

ґ) дакотры хвороты: *о́сыпкы, свербя́чкы, сухоті́ны*.

3) Називники, маючі значіня конкретных предметів, настроїв зложених частей, котры складають ся із двох або веце частей. Ту односять ся:

а) назвы облечіня або іншы понятия: *ногаві́чкы, трені́ркы, ногоаві́ці, пантало́ны, джінсы, пла́вки, шо́рткы, тепла́кы, слі́пы; баю́сы, куче́ры*;

- б) назви предметів, з котрими виконує ся якась робота: *ва́гы, вилы, гра́блі, гу́слі, двє́рі, клі́щі, ножы́чкы, са́нкы, ці́пы, цімба́лы*.
4. Назви громадних предметів, споєних з дакотрым культурно-сполоченьськым животом: *ана́лы, мемуа́ры, ско́бки, кавы́чкы, сі́ни, сходы́*; процеси, споєны з пінязьми: *пінязі́, аліме́нты, выда́вкы*.
5. Назывники з матеріаловым значінєм, означаючі
- а) одпадкы або остаткы, як резултат якогось процесу: *злі́вкы, мы́длови́ны, обгры́зкы, обрі́зкы, опі́лкы, о́трубы, помы́ї, по́чкы, пошкря́бкы*;
- б) виробкы якихсь прдуктів: *дрі́джі, дры́ва* (на паліня), *макаро́ны, шпро́ты*.

24. НЕСКЛОНЮЮЧІ НАЗЫВНИКЫ

Меджі несклонюючіми назывниками можуть виділити ся слідуючі основны ґрупы:

- перевзяты невластны і властны назывники на гласны: -е, -і, -у (-ю): *аташе́, ле́йді, жю́рі, меню́, шо́у, Баку́, Ка́прі, Со́чі, Та́рту, Тбі́лісі, Суху́мі*;
- перевзяты невластны назвы особ женського пола на твердый согласный або гласный: *мада́м, мадемуа́зель, місс, мі́ссіс, фра́у*;
- назвы букв, звуків і нот: *бе, ге́ це, ес, а, у; до, ре, мі, фа, соль, сі, до*;
- чужозязычны і домашні скорочіня: *САН (Слова́цька//Словє́ньска акаде́мія нау́к), СР (Слова́цька//Словє́ньска репу́бліка), ЧР (Че́ська репу́бліка), США, ЧК, (Че́рвє́ный крж), СНР (Слова́цька//Словє́ньска наро́дна ра́да)* ;
- чужозязычны призви́ща тіпа: *Бела́го, Га́йне, Ге́те, Ду́рновó, Жи́ваго, Дю́ма*;
- назвы дакотрых языків, пустынь, хворот: *бенга́лі, фі́джі, Го́бі* (назва пустыні), *бе́рі-бе́рі* (назва хвороты).

25. КАТЕГО́РІЯ ПАДУ

Пад є словозмінна ґраматічна катего́рія мена, выражаюча одношіня назывника к другим змінным частям речі в речіні або в словоспо́їні (сінтаґмі).

В русиньскім языку катего́рія паду реалізує ся шісте́ма рядами (кідь не раховати ся з вокатівом у назывників) форм, кажда із котрых є носите́лем конкретного комплекса катего́ріальных морфологічных значінь. Тоты ряды означають ся, як:

1. Но́мінатів	(Называютий пад)	хто? што?
2. Ге́нітів	(Рождатьий пад)	кого? чого?
3. Да́тів	(Дають пад)	кому? чому?
4. Акуза́тів	(Відьають пад)	кого? што?
5. Лока́тів	(Містный пад)	(о) кім? (о) чім?
6. Інструме́нтал	(Творячий пад)	(з) кым? (з) чім?
7. Вока́тів	(Звательный пад)	

В поезії або при ословіні може ужывати ся вокатів назывників живых або неживых предметів, напр.: *Гелє́но / Гелє́н, Юсти́но / Юсти́н, Андри́ю / Андри́й, ма́мо / мам, нянь-ку/ няньк, па́не, сы́ну, дівко, се́сро, бра́те, ді́ду, шові́гре, шові́ґріно, неві́сто, хлòпче; О, со́лнце, звíздо, ві́тре* і др.

В тій сістемі форм но́мінатів представлять собов основну, словникову форму, называть ся **прямым падом**, а вшыткы остатны, называють ся **непрямыми падами**. Но́мінатів нігда не ужывать ся з приназывником, локатів нігда не реалізує ся без приназывника; остатны пады можуть ужывати ся як без приназывників, так і з приназывниками,

виражаючи в сполі з приназивником нерозривне ціле одношіня. Каждый пад мать свій репертуар приназивників.

Пад, як языкова категорія, представлять собов діалектичну єдність содержания (обсягу) і форми, котра є основов при выучіні вшыткых формалных рознородостей паду (споєных і не споєных меджі собов) і вшыткых семантичных варіантів ёго ужываня.

26. ЗНАЧІНЯ ПАДІВ

Найглавнішы значіня падів слідуючі:

1. **Номінатів** є носителём субекта діяня (агенсом, діятелём) або носителём ставу припосованого ёму в предикаті. В речіні Н. выступать як подмет (субект), присудок (предикат), придаток (атрібут), приложка (апозиція). Напр.: *Сестра́ - штудэнтка* (*Сестра́* - подмет, *штудэнтка* - звязочно-менный присудок); *Молода́ жена́-до́кторка выпі́сує ре́цепт на лі́кы* (*молода́* - придаток, *жена́* - подмет, *до́кторка* - приложка, *выпі́сує* - присудок, *ре́цепт* - прямой предмет, *на лі́кы* - незгодный придаток).

Номінатів называють ся прямим падом, є основнов і незалежнов формов назывників. Він ужывають ся в штурктури речіня лем без приназивника.

2. **Генітів** ужывають ся з приназивниками, або без них і мать веце значінь. Найглавнішы із них:
 - а) значіня принадлежности (посесівне значіня) в шырокім смыслі того слова (*кни́га сестры́*, *музы́ка Чайко́вского*);
 - б) значіня матеріалу, із котрого шось выробене (*скри́ня із черве́ного де́рева*);
 - в) значіня объекта, на котрый направлене діяня, выражене назывником (*пита́ моло́ка*, *організа́ція робо́ты*);
 - г) значіня предмета рахунку і міряня чогось, што означать єдно ціле (*пять ты́жднів*, *пога́р ча́ю*, *ваго́н банду́рок*, *віз шу́тру*, *тані́р по́ливкы*, *кіло хлі́ба*, *тона же́лі́за*);
 - г) значіня отрицаня тоды, кідь по утверджіні стоїть акусатів (*Я не нашо́в тако́й кні́гы - Я нашо́в тако́у кні́гу*);
 - д) в значіні части якогось предмета, то єсть части із цілого (*Ма́ма купі́ла хлі́ба - Ма́ма купі́ла хлі́б*; *Він прині́с фла́шку ви́на*);
 - е) в значіні обставника часу (*єдно́го дня захворі́в*, *наро́див ся тамто́го ро́ку*).

Генітів з приназивником означать:

- а) матеріал із котрого шось выроблене (*ді́м із це́гли*, *фля́шка од моло́ка*, *хлі́б із пше́ніці*);
- б) объект, який указує на істочник чогось (*прі́ятель од ді́тства*, *плач од ра́дости*, *страх з неу́спіху*);
- в) объект, котрому шось належить або од кого шось дістають (*У не́го мы купі́ли до́брый това́р*);
- г) объект доткнута ся з приназивником до (*Кона́рь смутно́й ве́рьбы доты́каться до зе́млі*);
- г) объект порівняня: *вы́шый од бра́та*, *ме́ншый од сестры́* і т. д.

Приназивники, ужываючі ся з генітивом в рознородых функціях членів речіня суть слідуючі: *без, блі́зко, вздовж, до, із, із-за, з (зо), за, ко́ло, мі́мо, од (ід - областне), о́крем, по́ддя, посе́ред, про, проті́в, напро́тів, се́ред, спі́д, спóза, спóпід, по́за, пля* (областне, синонімом *блі́зко, ко́ло*), *у*.

В речіні назывник в формі генітива функціонує як другорядный член речіня (предмет, придаток, приложка, обставник) і як менна часть звязочно-менного присудка (без приназивника

або з приназивником), напр.: *Хлопець був високого росту (= високий); Дім був без стріхи; Він був без родичів; Фляшка была од молодця; Письмо было од сына;*

Форма генітива, як і далших падів, залежить од інших слів в речині, називать ся **непрямим падом**.

3. **Датів** мають такы главны значіння:

а) **особы**, ку котрій є обернута (направлена) діяльність, то єсть означать адресата діяльності, напр.: *писати мамі, зробити радість родичам;*

б) семантичного суб'єкта ставу в неособных речінях, напр.: *У нас не спить ся добрі дідові;*

в) визначености з одтінком што кому: *Слава Отцю і Сыну, і святому Духу; Памятник Духновичови.*

Датів залежить од часослова і називника. Найчастіше датів вяже ся без приназивника, а рідше з приназивниками *к*, (*ку*), *ід*, *вдяка*, *напрік*: *Він закликав мене к собі; вдяка вам; напрік хворобі.*

В речині називник, в формі датива, выступать в функції предмета, обставника, приложки і як менной часті звязочно-менного присудка, напр.: *Мы підійшли к лісу; Штудентка написала письмо учителю-французови; Тота машина была ему не к сорочці; Дорога была к лісу.*

4. **Акузатів** означать:

а) **прямий предмет**. Уживать ся лем при переходных (транзитивных) часословах: *читати книжку, писати письмо, складати музику, позерати телевизор;*

б) **непрямий предмет**: *Дякую тобі за довіру; терпіти за сусіда;*

в) **час і простір**: *одпочивати тиждень, перейти кілометр, міряти час;*

г) **місце**: *обийшов валал, ішов цілу дорогу пішки.*

Найголовнішы приназивники суть: *в* (*во*), *за*, *на*, *над*, *міджі*, *споміджі*, *о* (*старати ся о маму*), *під*, *поміджі*, *по*, *поза*, *підпід*, *понад*, *для*, *про*, *скрізь*, *спід*, *через*.

В речині форма акузатива уживать ся як предмет (прямий і непрямий): *Мама пекла хліб; Мы взяли ся за роботу;* обставник *Мы помогли ему в тяжкий час* і як менна часть звязочно-менного присудка: *Щітка была на біліня.*

5. **Локатів** означать:

а) **об'єкт діяння**, ставу, думки речі, напр.: *Я вам розповім о нашім селі і о звичаях;*

б) **інструмент**, при помочі котрого проходить діяння, напр.: *ішов на шыфі, грати на клавірі, писати на компютері;*

в) **місце**: *робити в лісі, бивати в місті, співати на свадьбі, стояти при дорозі;*

г) **час**: *З дому я одійшов до школи в септємбрі;*

ґ) **якість (прізнак предмета)**: *Мясо было дусене на воді.*

Локатів може вязати ся з часословом і приназивником. Функціонує лем з приназивниками, а то: *в*, *на*, *о*, *по*, *підпри*, *при*.

В речині називники в формі локатива выступают як предмет, обставник, приложка і як менна часть звязочно-менного присудка: *Вояк розповідав о боях на Дуклі; Она не даст собі ходити по галові; Я купав ся в ріці-Полпрад; Она была уж в роках; Він був іщі при пам'яті; Він був при пінзях; Тота приповідка была о звірятах; Він був не в своїй скорі.*

6. **Інструментал** мають такы основны значіння:

а) **інструмента діяння**: *писати пером, малювати пензликом;*

б) діючої особи (агенса) в пасивних оборотах: *Образ намалёваний малярём; Вояк ранёный кулёв;*

в) способ діяння, порівняння: *співати тенором, тримати ся хлопом;*

г) об'єкта діяння: *командувати плуком;* міста і напрямованя: *ішов бігом, проходить пастушском;*

ґ) часу: *робіти ночами;*

д) причини: *жити страхом;*

е) ограничені одношія: *міцный дұхом, спокійный з роботов.*

Основны приназівники інструментала: *горі, долгов, з, за, із, над, меджі, перед, під.* В речині інструментал виступать як предмет, обставник, приложка і як менна часть звязочно-менного присудка: *Не грай ся з огнём, бо ся попáliш; Даколú і перед моїми дверьми засвітить солнце; Дім був з низков стріхов; Чай був з цитроном.*

Правда, значіня падів є о велё шырше і мають векше формалне виражіня. Треба брати до уваги і приназівники, і їх значіня. Наприклад, уведжені назівники в споїні з приназівниками виступають в синтаксичній функції предиката, порів. *Пóливка была з хріном - Пóливка была хрінóва; Пёрогы были з капу́стов - Пёрогы были капу́стяны.* Форма паду творить єдність содержания і ёго формы. Ту в повній мірі панує діалектика содержания і форми.

7. **Вокатів** ужывать ся на обернутя к другій особі або особам, а тыж і на персоніфікованы предмети, котрый выразять ся спеціальными афіксами, напр.: *няньку / няньк, ма́мо / мам, бра́те, сёстро, д́іду, стры́ку, чолові́че, о не́бо, Іва́не, па́не, панáве, хло́пе.*

Назівник, як член речіня, все мать форму якогось паду. П а д єсть ґраматічна (морфолого-синтаксична) категорія, котра виразять одношія назівника к іншым членам речіня і тым указує на ёго синтаксичну функцію.

На виражіня своїх синтаксичных одношін з іншыми словами в речині пад диспонує системов форм. Каждый пад назівника мать неєднакы (рознороды) закончіня, хоць їх форми суть єднакы (єднакозвучны), наприклад, неживы назівники мужского рода мають єднакы форми, як: Н. *ста́рый д́ім - А. ста́рый д́ім.* Назівники женьского рода тіпа *ніч* мають єднакозвучны форми в Ґ., Д. і Л. єднотного чісла (*но́чі*), а в Н. і А. - *ніч*. Ітак, одлічованя окремых падів в речінях помагать визначіти ґраматічну форму.

27. СКЛОНЁВАНЯ НАЗЫВНИКІВ

Скоро вшиткы назівники змінюють ся по падах. Зміна єдного і того слова по падах называть ся **склонёванём**. Зміна наставать в сімчленній (субстантивній) падовій системі флексій, котра реалізує і диференцує окремы падовы словоформы єднотного і множного чісел.

28. СКЛОНЁВАНЯ ЖЫВЫХ НАЗЫВНИКІВ МУЖСКОГО РОДА ТІПА

брат, учитель, ѓеній, д́ідо

Пад

Єднотне чісло

Н.	брат	учітель	ѓеній	д́ід-о
Ґ.	бра́та	учітеля	ѓенія	д́ід-а
Д.	бра́тови	учітелёви	ѓенієви	д́ідови
А.	бра́та	учітеля	ѓенія	д́іда

Л.	(о) б́ратови	(о) учітелёви	(о) ѓенієви	(о) дідови
І.	(з) б́ратом	(з) учітелём	(з) ѓенієм	(з) дідом
В.	б́рате	учітелю	ѓенію	діду

Множне число

Н.	брато́ви(-тя)	учіте́лі	ѓені́ї	дідо́ви
Г.	б́ратів	учіте́лів	ѓені́їв	діди́в
Д.	б́ратам	учіте́лям	ѓені́ям	діда́м
А.	б́ратів	учіте́лів	ѓені́їв	діди́в
Л.	(о) б́ратах	(о) учіте́лях	(о) ѓені́ях	(о) діда́х
І.	(з) б́рата́ми	(з) учіте́лями	(з) ѓені́ями	(з) діда́ми
В.	б́ратя	учіте́лі	ѓені́ї	дідо́ви

Флексії даного тіпа в Н. множного числа мають неєднакы форми; іншы непрямы пады од себе діференціюють ся. Уваджаве дакотры назывники в формі Н. єднотного і множного числа: *а́нгел - а́нгелы, педаго́г - педаго́гы, коншт́руктор - коншт́рукторы, пан - пано́ви, вдове́ць - вдовце́ви, сын - сынóви, хлоп - хлоп́и, коса́рь - коса́рі, ца́рь - ца́рі, князь - князе́ви/князі́, зло́дій - зло́дії, го́луб - го́лубы, пес - пси́, оте́ць - оте́цви, хлопце́ - хлопці́, стры́ко - стры́кови, у́йко - у́йкові, чело́вік - люди́.*

29. СКЛОНЄВАНЯ НЕЖЫВЫХ НАЗЫВНИКІВ МУЖСКОГО РОДА ТІПА

о́браз, де́нь, кра́й, сно́писко

Пад Єднотне число

Н.	о́браз	де́нь	кра́й	сно́писко
Г.	о́брази	дня́	кра́я	сно́писка
Д.	о́бразу	дню́	кра́ю	сно́писку
А.	о́браз	де́нь	кра́й	сно́писко
Л.	(о) о́брази	(о) дні́	(о) кра́ї (-ю)	(о) сно́писку
І.	(з) о́бразом	(з) днём	(з) кра́єм	(з) сно́писком
В.	о́браз	день/дню́	кра́ю	сно́писко

Можне число

Н.	о́бразы	дні́	кра́ї	сно́писка
Г.	о́бразів	днів	кра́їв	сно́писк
Д.	о́бразам	дня́м	кра́ям	сно́пискам
А.	о́бразы	дні́	кра́ї	сно́писка
Л.	(о) о́бразах	(о) дня́х	(о) кра́ях	(о) сно́писках
І.	(з) о́бразами	(з) дня́ми	(з) кра́ями	(з) сно́писками
В.	о́бразы	дні́	кра́ї	сно́писка

Подля того тіпа склонюють ся назывники (уваджать ся Н. єдн. і мн. ч.):

бал - ба́лы, баті́г – батогы́, го́лос - го́лосы, гри́б – гри́бы, рік - ро́кы, оби́д - оби́ды,

кола́ч - колачі, буквáрь - буквaрі, óглавець - óглавці, пёрстень – пёрстeні, ре́мiнь - ре́мiні, жаль - 0, ярець - 0, клей - 0, чай - 0 (але сорти: *грузі́ньскы ча́й*); до́мiско – до́мiска, ду́бiско – ду́бiска. Подля тіпа *сно́пiско* склонюють ся і живы назывники: *ко́нiско – ко́нiска, хло́пiско – хло́пiска, хлопчі́ско - хлопчі́ска* і др.

30. СКЛОНЁВАНЯ ЖИВЫХ НАЗЫВНИКІВ МУЖСКОГО РОДА ТІПА

га́зда, сۇ́дця

Пад	Єднотне число	Множне число	
Н. га́зда	сۇ́дця	га́здóви	судцё́ви
Г. га́зды	сۇ́дці	газдів	сۇ́дців
Д. га́здови	сۇ́дцєви	газда́м	сۇ́дцям
А. га́зду	сۇ́дцю	газдів	сۇ́дців
Л. га́здови	сۇ́дцєви	газдах	сۇ́дцях
І. га́здом	сۇ́дцєм	газда́ми	сۇ́дцями
В. га́здо/-а	сۇ́дця	газдóви	судцё́ви

Подля тіпа *га́зда, сۇ́дця* склонюють ся живы назывники мужского рода з фінальных основ на твердый або мягкий согласный, напр.: *войво́да, ла́ма, Воло́дя* і др.

31. ФЛЕКСІЇ ҐЕНІТИВА -а (-я), -у (-ю) У НАЗЫВНИКІВ МУЖСКОГО РОДА

Варіантне закончіня -а (-я), -у (-ю) в формі Г. мають главні неживы назывники мужского рода, основа котрых закінчує ся на твердый або мягкий согласный і в певных фразеологічних spoінях. Поужываня флексії -у (-ю) є ограничене

а) лексичні, то значіть, же можуть мати лем дакотры слова, котрым тяжко інтерпретовати обобщене правило;

б) функціональні, то значіть, же ужывають ся в определеній синтаксичній формі. Уведжены функції не суть точно унормованы, так же часто є вольный вибір той, або іншой флексії -а (-я) або -у (-ю). Вибір флексії быває часто колысавый.

Флексію -у (-ю) мають:

а) матеріаловы назывники, як: *а́збест - а́збесту, ба́рхат - ба́рхату, борщ - бо́рщу, го́рох - го́роху, ко́няк - ко́няку, лак - ла́ку, мак - ма́ку, мед - ме́ду, оце́т - оцту́, сніг - сні́гу, хрін - хрі́ну, чай - ча́ю, цу́керъ - цу́крю, шма́лець - шма́лцю*;

б) дакотры далшы абстрактны і конкретны назывники, без обобщеного лексичного визначіня, а то: *блеск - блéску, бік - бо́ку, бой - бо́ю, вік - ві́ку, ве́рхъ - ве́рху, ві́тор - ві́тру, дім - до́му, дым - ды́му, крик - кри́ку, за́пах - за́паху, круг - крú́гу, мах (розмах- нутя ся) - ма́ху, мозо́г - мо́згу, ро́зум - ро́зуму, ряд - ря́ду, сенáт – сенáту, слух - слúху, сміх - смі́ху, страх - стра́ху* і т. д.

Флексію -у (графічно і -ю) ужывають слідуючі назывники:

а) при отрицані без приназываетника або з приназываетником без, напр.: *не было бéнзину (цу́крю, тва́рогу але сы́ра), нет ма́ку (ме́ду, ру́му)*; без *ві́тру (смі́ху, доджú, смáку, стра́ху, вку́су, до́зволу, до́вгу)*;

б) дакотры spoія з приназываетником до, од, з, зо: *до зарі́зу (робити), до ві́тру (говорити), до ско́ну (робити), (вычíстити) до ле́ску, (заче́рпнути) до са́мого спо́ду, (умéрти) од (з) го́лоду (зо стра́ху, зо жа́рту, зо смі́ху), (вы́йти) з до́му*;

в) вшиткы чуджі слова з фіналнов основов на -ізм: *акмеїзм* - *акмеїзму*, *гуманїзм* - *гуманїзму*, *імажінїзм* - *імажінїзму*, *песімізм* - *песімізму*, *реалїзм* - *реалїзму*, *капіталїзм* - *капіталїзму*, *комунїзм* - *крмунїзму*, *оптімїзм* - *оптімїзму*, *сімволїзм* - *сімволїзму*, *соціалїзм* - *соціалїзму*, *формалїзм* - *формалїзму*, *футурїзм* - *футурїзму*, *штруктуралїзм* - *штруктуралїзму*, *шпірітуалїзм* - *шпірітуалїзму*;

г) фразеологічны споїня: *было ёму (не) до співу (смїху, смáку)*, *чоловік без рóду (без склáду)*, *з чáсу на час*.

Формы Г. на -у (-ю) назывників з матеріаловым і громадным значінём часто ужывають ся в споїні з кваліфікаторами, які выражають міру або громадность: *дéко чáю*, *літер бéнзину*, *мéтер штóфу*, *пóгар мéду*, *гóрня кóмпоту*, *вélё (мнóго) снігú*, *пáклик дугáну*.

Іншы жывы і нежывы назывники мужского рода мають в формі Г. єднотного чїсла флексію -а (-я): *бік* - *бóка (на бік)*, *від* - *віда*, *гóлуб* - *гóлуба*, *двир* - *двóра*, *жачкóв* - *жачкóва*, *жывот* - *жывóта*, *явор* - *явора*, *нóхоть* - *нóхтя* і др.

Варіантны формы -ови, -ы, -і в Н. множного чїсла стрічають ся в категорії живых назывників мужского рода.

Жывы назывники мужского рода, означаючі звірячий світ мають в Н. множного чїсла на твердый согласный флексію -ы або на мягкий согласный -і: *барáн* - *барáны*, *боцáн* - *боцáны*, *бык* - *быкы*, *віл* - *вóлы*, *гóлуб* - *гóлубы*, *жáворонк* - *жáворонкы*, *когúт* - *когуты*, *лев* - *лéвы*, *тігер* - *тігры*, *воробéль* - *вороблі*, *заць* - *зáці*, *кінь* - *кóні*, *медвїдь* - *медвїді* і др.

Жывы назывники, означаючі людський світ, мають в Н. множного чїсла флексію: а) -ови назывники, котры означають родинны одношіня: *брат* - *братóви* / *брáтя*, *зять* - *зятёви*, *кум* - *кумóви*, *сват* - *сватóви*, *сын* - *сынóви*, *шóвгор* - *шóвгóрви*; б) -ы назывники, означаючі професії, нації: *дірігéнт* - *дірігéнты*, *дірэктор* - *дірэкторы*, *доцéнт* - *доцéнты*, *демократ* - *демократы*, *поёт* - *поёты*, *профэсор* - *профэсоры*, *штудéнт* - *штудéнты*; *Русін* - *Русíны*, *Чех* - *Чэхы*; в) -и при алтернації согласного звука (к - ц): *вовк* - *вóвци*, *жобрáк* - *жобрáци*, *злáтник* - *злáтницы*, *Словáк* - *Словáци*; г) -і назывники з фіналнов основов на мягкий согласный: *зблуджéнець* - *зблуджéнци*, *купéць* - *купці*, *Німець* - *Німці*, *писáтель* - *писáтелі*, *кліщ* - *кліщі*; г) -и назывники з фіналнов основов -ан, -ар (-яр): *Белгічáн* - *Белгічáны*, *Гуменчáн* - *Гуменчáны*, *Булгáр* - *Булгáры*, *Мáдяр* - *Мáдяры*.

Нежывы назывники мужского рода з фіналнов основов на твердый согласный мають в Н. множного чїсла флексію -ы: *гріх* - *грíхы*, *дар* - *дáры*, *жóлоб* - *жóлобы*, *закóн* - *закóны*, *нóжик* - *нóжикы*, *нож* - *нóжы*, *хліб* - *хлібы*, *язык* - *языкы*, а з основов на мягкий согласный мають флексію -і: *ключ* - *ключі*, *колáч* - *колáчі*, *гóлубець* - *гóлубці*, *клíнець* - *клíнці*, *гóрнець* - *гóрнці*, *рémінець* - *рémінці*, *рубéць* - *рубці*, *тáнець* - *тáнці*.

Жывы і нежывы назывники, законченны на согласный -й, мають в Н. множного чїсла флексію -ї: *гéній* - *гéній*, *герóй* - *герóї*, *гай* - *гáї*, *край* - *крáї*, *обычай* - *обычаї*, *злóдій* - *злóдії*, *пролетáрій* - *пролетáрії*, *зáвой* - *зáвої* і др.

32. СКЛОНЁВАННЯ НАЗЫВНИКІВ СЕРЕДНЁГО РОДА

Назывники середнёго рода мають єднаке склонёваня з назывниками мужского рода, окрем форм Н. (або А.) єднотного чїсла, коли они своїм графічным закончінём -о / -е контрастують з нуловов флексієв назывників мужского рода. Назывники мужского рода мають флексію -о лем в деріватах з суфіксом субектївной оцінки, напр.: *домі́ско*, *мурі́ско*, *облачі́ско*, *стромі́ско*, *хлопі́ско* і т. д.

33. СКЛОНЄВАННЯ НАЗЫВНИКІВ СЕРЕДНЬОГО РОДА ТІПА

слово, сёрдце

Пад	Єднотне чісло		Множне чісло	
Н.	слово	сёрдце	сло́ва	сёрдця
Г.	сло́ва	сёрдця	слов	сердць/сердэць
Д.	сло́ву	сёрдцю	сло́вам	сёрдцям
А.	сло́во	сёрдце	сло́ва	сёрдця
Л.	(о) сло́ві	(о) сёрдці	(о) сло́вах	(о) сёрдцях
І.	(з) сло́вом	(з) сёрдце́м	(з) сло́вамі	(з) сёрдцямі
В.	сло́во	сёрдце	сло́ва	сёрдця

Подля тіпа **слово** склонюють ся назывники середнього рода (дакотры лем в єднотнім чіслі) з флексієв в єднотнім чіслі Н. на -о, в котрых Г. єднотного чісла і Н. множного чісла мають флексію -а, напр.: *а́вто, барахл́о, бе́дро, бе́рдо, бі́льмó, ве́дро, ви́но, во́йско, гніздо́, дно, до́лото, жы́то* (лем єдн. чісло), *зо́лото* (лем єдн. чісло), *зло, кіно, ко́лесо, кры́ло, ма́нко, мы́дло, не́бо, о́зеро, о́кно, о́ко, о́лово* (лем єдн. чісло), *пе́кло, пе́ро, ре́бро, реше́то, ры́ло, са́лто, се́ло, серебро́* (лем єдн. чісло), *сі́дло, си́то, сре́дство, сте́бло, сте́гно, чі́сло, шы́ло, я́бло, я́рьмо* і т. д.

Подля тіпа **сердце** склонюють ся назывники середнього рода закончены на гласный -е, котры в Г. єднотного чісла і Н. множного чісла мають флексію -я, а по шыпячím -а: *во́ле, го́ре, до́лотце, ли́це, мо́ре, плече́, по́ле, со́лнце, яйце* і др.

34. СКЛОНЄВАННЯ НАЗЫВНИКІВ СЕРЕДНЬОГО РОДА

тіпа дівча, гуся

Пад	Єднотне чісло		Множне чісло	
Н.	дівч-а	гу́с-я	дівч-а́т-а	гу́с-ят-а
Г.	-а́т-я/-и	-я́т-я/-и	-а́т	-я́т
Д.	-а́т-ю	-я́т-ю	-а́т-ам	-я́т-ам
А.	-а	-я	-а́т-а	-я́т-а
Л.	-а́т-ю	-я́т-ю	-а́т-ах	-я́т-ах
І.	-а́т-ём	-я́т-ём	-а́т-ами/-ми	-я́т-ами/-ми
В.	-а/-е	-я	-а́т-а	-я́т-а

К тіпу склонєвання *дівча, гуся* односять ся назывники середнього рода, означаючі малы істоты або зменшены предмети з флексієв на -а: *во́вча, га́ча, ка́ча, ку́рча, хлóпча, пси́ча, дво́йча; ка́мінча, кну́жча, му́сча, спл́вча, та́нірча, ябл́інча* або -я: *жере́бя, кізля, ку́ря, мыш́еня, теля́, щеня́, ягня́; го́рня, му́ся*, котры в іншых падах, окрем Н. і Д. єднотного чісла і во вшыткых падах множного чісла набывають суфікс -а́т- (або -я́т-).

35. СКЛОНЁВАННЯ НАЗЫВНИКА СЕРЕДНЬОГО РОДА ТІПА

плéмя

Пад Єднотне число Множне число

Н.	плém-я	плем-ен-á
Г.	-ен-а	-ен-0
Д.	-ен-у	-ен-ám
А.	-я	-ен-á
Л.	-ен-і	-ен-áх
І.	-ен-ом	-ен-áми

К типу склонёвання *плéмя* односить ся невелике число назывників середнього рода на -мя: *тімя, стрімя, плáмя* (лем едн. числа), *вымя, плéмя*, котры у вшиткых падах едн. (окрем Н. і А.) і множ. числа набывають суфікс -ен-: *стрімя - стрімена, стрімену, стрімя, (о) стрімені, (з) стріменом, стріменá, стрімён, стріменáм, стріменá, (о) стріменáх, (з) стріменáми*.

36. Склонёвання назывників середнього рода *singularia tantum*типа *щáстя, здорóвья, Вознесéніє*

Н.	щáст-я	здорóв-я	Вознесéні-є
Г.	-я	-я	-я
Д.	-ю	-ю	-ю
А.	-я	-я	-є
Л.	-і	-ї	-ї
І.	-ём	-ём	-ём

Подля того тіпа склонюють ся дерівованы і одчасословны назывники середнього рода закончены на -я, напр.: *быля, галúзя, залястя, зіля, квітя, обыстя, допущіня, думаня, обхаджáня* і т. д.

Слова *здорóвья* і *Вознесéніє* склонюють ся як назывник *щáстя*, але в Л. мають закончіня -ї, бо основа слова закінчує ся на плавный губно-губный согласный, а слово *Вознесéніє* мать в фінальній основі гласный -і.

37. СКЛОНЁВАННЯ НАЗЫВНИКІВ ЖЕНЬСКОГО РОДА

тіпа *женá, неділя, лелія*

Пад Єднотне число Множне число

Н.	жен-á	неділ-я	лелі-я	жén-ы	неділ-і	лелі-ї
Г.	-ы	-і	-ї	-0	-ь	-й
Д.	-і	-і	-ї	-ам	-ям	-ям
А.	-у	-ю	-ю	-ы	-і	-ї
Л.	-і	-і	-ї	-ах	-ях	-ях
І.	-óв	-ёв	-ёв	-áми	-ями	-ями
В.	-о	-ё	-ё	-ы	-і	-ї

Подля тіпа *женá* склонюють ся живы і неживы назывники женського рода на -а, котры в Н. множ. числа мають флексію -ы: *ано́да, антипо́ла, ба́ба, бала́да, балала́йка, банду́рка, ба́нка, воро́на, берéза, бо́рода, во́да, ва́рта, ва́тра, го́лова, го́ра, дівка, добротá, зва́да, зго́да, злаго́да, ка́ша, ко́руна, ко́са, му́ска, планéта, по́вала, позна́чка, та́ктика, сва́ха, со́ро́ка, со́ро́чка, та́бла, та́шка, телі́га, трава́, хма́ра* і др.

Подля тіпа *неді́ля* склонюють ся такы живы і неживы назывники женського рода на -я, котры в Н.множного числа мають флексію -і, напр.: *бу́ря – бу́рі, ві́шня – ві́шні, ві́вця – ві́вці, вовчи́ця – вовчи́ці, ворожы́ля – ворожы́лі, га́здыня – га́здыні, ды́ня – дыні, жме́ня – жме́ні, зе́мля – зе́млі, кіше́ня – кіше́ні, клані́ця – клані́ці, ку́хня – ку́хні, ма́шля – ма́шлі; молоди́ця, наушні́ця, па́ліця, скрі́ня, ста́тя, евфо́рія, елéгія, ідео́логія, імпе́рія, інтeрвeн́ція, інтeрпун́кція* і т. д.

При склонёвані назывників женського рода наставать алтернація в Д. і Л. єднотного числа в тых словах, в котрых основа слова кінчить ся на согласный *г, ґ, к, х*. Алтернують ся: *ґ - дз, г - з, к - ц, х - с*, напр.: *доро́га - доро́зі - о доро́зі, мла́ка - мла́ці - о мла́ці, галу́шка - галу́шці - о лалу́шці, ва́ріха - ва́рісі - о ва́рісі, стрі́ха – стрі́сі – о стрі́сі* і др.

38. Склонёвання назывників женського рода тіпа

тінь, ніч, мыш, ма́ти, це́рьков

Пад	Єднотне число				
Н.	тінь	ніч	мыш	ма́т-и	це́рьков
Ґ.	ті́н-и	но́ч-і	мыш-ы	ма́т-ер-и	це́рькв-ы
Д.	ті́н-и	но́ч-і	мыш-і	ма́т-ер-и	це́рькв-и
А.	тінь	ніч	мыш	ма́тірь	це́рьков
Л.	(о) ті́н-и	(о) но́ч-і	(о) мыш-і	(о) ма́т-ер-и	(о) це́рькв-и
І.	(з) ті́н-ёв	(з) но́ч-ов	(з) мыш-ов	(з) ма́т-іґ-ёв	(з) це́рькв-ов
В.	ті́н-е	ніч	мыш	ма́т-и	це́рьков
Пад	Множне число				
Н.	ті́н-и	но́ч-і	мыш-ы	ма́т-ер-и	це́рькв-ы
Ґ.	ті́н-ей	ноч-ей	мыш-ей	ма́т-ер-ей	це́рькв-ей
Д.	ті́н-ям	ноч-а́м	мыш-а́м	ма́т-ер-ям	це́рькв-ам
А.	ті́н-и	но́ч-і	мыш-ы	ма́т-ер-и	це́рькв-ы
Л.	(о) ті́н-ях	(о) ноч-а́х	(о) мыш-а́х	(о) ма́т-ер-ях	(о) це́рькв-ах
І.	(з) ті́н-ями	(з) ноч-а́ми	(з) мыш-а́ми	(з) ма́т-ер-ями	(з) це́рькв-ами
В.	ті́н-и	но́ч-і	мыш-ы	ма́т-ер-и	це́рькв-ы

Подля тіпа *тінь* склонюють ся сліду́ючі назывники: *до́лонь, жердь, керть, кість, путь* і назывники, котры мають лем єднотне число: *вдя́чность, зло́сть, зрі́лость, лінь, медь, сві́жость, сі́ль, со́вість* і др.

Подля тіпа *ніч* змінюють ся по падах лем в єдн. числі: *молоде́ж, по́міч* і др.

Подля тіпа *мыш* склонюють ся: *вош* і назывники, котры мають лем єднотне число: *кров, лю́бов, мо́рков, о́був*.

Слово *мати* не мать відповідних слів склонёваня. Є єдиним прикладом склонюючого тіпа.

39. СКЛОНЁВАНЯ ПОМНОЖНЫХ НАЗЫВНИКІВ (PLURALIA TANTUM):

ногавіці, помыї, ножычкы, óтрубы

Н.	ногавіц-і	помы-ї	ножычк-ы	óтруб-ы
Г.	ногавіць	помы-й	ножычок	óтруб/-ів
Д.	ногавіц-ям	помы-ям	ножычк-ам	óтруб-ам
А.	ногавіц-і	помы-ї	ножычк-ы	óтруб-ы
Л.	(о) ногавіц-ях	(о) помы-ях (о)	ножычк-ах	(о) óтруб-ах
І.	(з) ногавіц-ямы	(з) помы-ямы	(з) ножычк-амя	(з) óтруб-амя

Подля того тіпа склонюють ся і іншы помножны назывники, як: *вілы, граблі, гуслі, гарадичі, двэрі, сіни, вечуркы, крестіны, канікулы, макарóны, шахы, Ђлпы, Апеніны* і т. д. (см. пункт 23).

Помножны назывники мають в Г. варіантны формы, напр.: *-ів: кліщі - кліщів, щіпці - щіпців, схóды - схóдів; -ей: грóшы - грошэй, пінязі - пінязей; -ів: Піреней - Піренейв, Гімалáї - Гімалáїв; -ø: Ђлпы - Алп, Апеніны - Апенін, Кордільеры - Кордільер.*

Нулову флексію із вставным гласным *-о-, -е-* мають в Г. множного чісла: *злúвкы - злúвок, носітка - носіток, опúлки - опúлок, пóчки - пóчок, сáнкы - сáнок; граблі - грабель, Тáтры - Тáтер* і др.

40. ВЫПАДНЫ ГЛАСНЫ

Гласны, котры суть в єдних формах, а зникають в других формах, называють ся **выпадными**. В русиньскім языку можуть выпадати гласны *-о-, -е-, -і-* в назывниках мужского рода, напр.: *вітор - вітра, грíбок - грíбка, горбóк - горбká, жовтóк - жовтká, зажиток - зажитка, зáмок - зáмка, зúбок - зúбка, úгол - úгла, úголь - úгля, Кáрол - Кáрла, день - дня, знáлець - знáлця, катáстер - катáстра, кóрець - кóрця, ла́гер - ла́гра, ма́нгель - ма́нгля, ма́рец - ма́рца, огéнь - огня, óглавець - óглавця, орéл - орlá, осéл - ослá, отéць - отця (вітця і отцá), оцéт - оцту́, пес - пса, пáлець - пáлця, нóхоть - нóхтя, стишóк - стишкá, столéць - стілця, хлóпець - хлóпця* і др.

41. ВСТАВНЫ ГЛАСНЫ

В генітиві множного чісла появлять ся в назывниках женьского рода вставный гласный *-о-, -е-* при збігу согласных в основі слова, напр.: *жобра́чка - жобра́чок, залóжка - залóжок, кáчка - кáчок, кúрка - кúрок, мачáнка - мачáнок, ма́чка - ма́чок, свáшка - свáшок, співанка - співанок, сорóчка - сорóчок, ялívка - ялівок, Гуменчáнка - Гуменчáнок, дúпля - дúпель, жóвна - жóвен і жовн, вішня - вішень, коно́пля - коно́пель, черёшня - черёшень* і ін.

42. СЛОВОТВОРІНЯ НАЗЫВНИКІВ

Выникнення новых назывників проходить в результаті таких способів словотворіння, як: суфіксація (включні і нулова), префіксація, субстантівація, словосклад, а тыж змішаними способами: префіксално-суфіксалным і суфіксално-складным. Деривацієв творять ся назвы особ мужского, женьского і середнёго родів, назвы малят, предметів, місцевостей,

властивостей, громадні назви, назви здрібнин і звекшин. В рамках називників (і інших частей речі) найпродуктивніший спосіб словотворення є **суфіксація**.

Назви **особ** мужского рода творять деривовану продуктивну групу суфіксами найрізноманітніших слів:

-тель (од основи інфінітива): *видавати* - *видаватель*, *виховати* - *вихователь*, *жити* - *житель*, *зводити* - *зводитель*, *казати* - *казатель*, *писати* - *писатель*, *читати* - *читатель*;

-ч (**-ач**, орфографічно **-яч**) од називників, придавників і часослов: *богатый* - *богач*, *пункатый* - *пункач*, *натурати* - *натурач*, *грабати* - *грабач*, *гра́ти* - *грач*, *тка́ти* - *ткач*, *підпиховати* - *підпиховач*, *роскрадати* - *роскрад́ач*, *чита́ти* - *чита́ч*;

-іч: од часослов основи теперішнього часу: *гасіти* - *гасять* - *гасіч*, *носіти* - *носят* - *носіч*;

-ник: *зра́дити* - *зра́дник*, *мурова́ти* - *му́рник*, *робі́тник*, *кочо́вник*, *наспі́дник*, *проповідник*, *ремесі́льник*, *спові́дник*;

-ець: *біжа́ти* - *біже́ць*, *заяте́ць*, *ославе́нець*, *Кита́й* - *Кита́єць*, *Німе́цько* - *Німе́ць*, *Япо́нія* - *Япо́нець*;

-ц(я) - ним творять ся лем тоті називники, котрі утворені од часослов: *да́ровати* - *да́рця*, *ра́дити* - *ра́дця*, *суді́ти* - *суді́ця*;

-іск(о), -иск(о) - при алтернації согласного з фінальн оснвов слова: *па́лець* - *палчі́ско*, *дура́к* - *дурачі́ско*, *рука́* - *ручі́ско*, *хлопе́ць* - *хлопчі́ско*; *ки́нь* - *коні́ско*, *хлоп* - *хлопі́ско*, *дуб* - *дубі́ско*;

-арь (орфографічно **тыж -ярь**): *апа́тыка* - *апа́тыка́рь*, *вті́пковати* - *вті́пка́рь*, *еле́ктрика* - *еле́ктрика́рь*; *куха́рь*, *писа́рь* (але *го́ра* - *го́рар*);

-ор: *іншпéкція* - *іншпéктор*, *реві́зія* - *реві́зор*, *реда́кція* - *реда́ктор*, *коректу́ра* - *коректо́р*;

-ак (орфографічно **-як**): *глу́пый* - *глупа́к*, *ду́рный* - *дура́к*, *си́льный* - *сила́к*, *бідный* - *бідняк*, *чу́дный* - *чуда́к*;

-чан: *Сві́дник* - *Сві́днича́н*, *Гуме́нне* - *Гуменча́н*, *Лі́тмановча́н*, *валáл* - *валалча́н*, *Пряшівча́н*, *Рокыті́вча́н*;

-ан (-ян): *Бі́ловéжа* - *Бі́ловежа́н*, *Любо́вня* - *Любовня́н*, *Пстри́на* - *Пстри́нян*, *Збі́йне* - *Збі́йнян*, *Шмброн* - *Шамброня́н*;

Непродуктивну групу називників творять назви **особ** подля їх типічних характеристик, часто з одтінком пеєративності, наприклад:

-ан, -ань: *о́жран*, *ха́лан*, *скупáнь*;

-ош: *бу́хта* - *бу́хтош*, *гу́ндрати* - *гу́ндрош*, *ду́дрош*, *лябдош*, *ску́пош*, *ба́брош*, *вы́ртош*, *д́жму́рькош*, *фраі́ркош*, *чава́ргош*, *цо́мплеш*, *цу́ндрош*;

-ох: *бі́лый* - *бі́лох*, *сла́бый* - *сла́бох*, *лі́нвый* - *лі́нэх*;

Широкофреквентовані суть чужі суфікси:

-іст(а): *кла́вір* - *клаві́риста*, *гіта́риста*, *матеріа́ліста*, *модерні́ста*, *русині́ста*, *тракто́риста*, *славі́ста*, *фотба́ліста*, *шпеціа́ліста*;

-ік, -ік: *акаде́мія* - *акаде́мік*, *істо́рік*, *матема́тік*, *проза́йк*, *фізі́к*;

-ант: *еми́грова́ти* - *еми́грант*, *музы́кант*, *флуктуа́нт*, *ціркуса́нт*;

-ент: *абсолюво́вати* - *абсолюве́нт*, *конкуре́нт*, *опоне́нт*, *рецензе́нт*;

-атор: *агі́това́ти* - *агіта́тор*, *деклама́тор*, *коментáтор*, *рештавра́тор*.

Дакотры назывнікі (як назвы фаху) творять ся од назывніків бессуфіксальным спосабом, а то одторгнутём флексіі **-ія** або **-а**, напр.: *анатомія* - *анатом*, *зоологія* - *зоолог*, *біолог*, *псіхолог*; *логіка* - *логик*, *фізік*, *хемік*.

Назывнікі творять ся од назывніків при помочі префіксів:

пра-: *прабаба*, *прадід*, *праславяне*, *праязык* або і подвоінём того самого префікса: *прапрабаба*, *праправнук*;

над-: *надпоручік*, *надротмайстер*;

під-: *підпоручік*, *підплуківник*. Тым префіксам творять ся і нежывы назывнікі мужского і женьского родів: *піднаём*, *підрозділ*, *підгрупа*, *підціна*.

Субстантываціёв придавніків або часопридавніків творять ся назвы особ, як: *главный*, *дежурный*, *представёный*, *присядачій*, *пишучій*, *говорячій*.

К фаховому лексічному фонду частаносяцца **зложены слова**, як: *електрыка* і *тэхнік* - *електротэхнік*, *вода* і *інштальатор* - *водоінштальатор*; нежывы назывнікі: *вода* і *вёсти* - *водовод*, *плін* і *мірыти* - *пліномір*, *водомір*. Говоры зложены слова: *богомол*, *вітроплах*, *дарыможрач*, *душегуб*, *казисвіт*, *кнігомол* або лексіка царквеннага характэру: *богослужба*, *боготворіня*, *божывліня*.

2. Назвы особ женьского рода, котры сьць прамы творены для женьского рода і маюць флексію **-а** або **-я**, напр.: *жэна*, *недзіля*.

Од назывніків мужского рода творять ся назывнікі женьского рода суфіксами (адначасні і флексіёв):

-а: *кум* - *кума*, *сусід* - *сусіда*, *свёкор* - *свекра* (выпадінём гласнаго в аснове слова);

-к(а): *автор* - *авторка*, *поёт* - *поётка*, *сват* - *свátка*, *філосóf* - *філосófка*; пры аснове на фіналны *г*, *к*, *х* наставать алтернація (чаредаваня) на *ж*, *ч*, *ш*: *друг* - *дружка*, *урядник* - *уряднічка*, *чэрнох* - *чэрношка*. Суфікс **-ець** пры утворіні женьского рода в назывніках адпадать, напр.: *Іспáнець* - *Іспáнка*, *Япóнець* - *Япóнка*;

-ічк(а); ужываць ся в чужіх назвах з фіналным *г* в аснове: *антрополóg* - *антропологи́чка*, *геолóg* - *геологи́чка*, *псіхолóg* - *псіхологи́чка*, *філолóg* - *філологи́чка*;

-ін(я): *бог* - *богіня*, *колегіня*, *отрокіня*; з алтернаціёв в аснове слова *ц* на *к*: *судця* - *судкіня*, *заступця* - *заступкіня*;

-іц(я); пры назвах птахів і звівів: *голуб* - *голубіця*, *левіця*, *медведіця*, *саміця*, *тігіця*.

Од мужскых прызівск на **-ый** творять ся женьскы прызівскы пры помочі флексіі **-а**: *Білоруськый* - *Білоруська*, *Медвэцкый* - *Медвэцька*, *Чорный* - *Чорна*;

-ов(а): *Байцўра* - *Байцўрова*, *Гэрко* - *Гэркова*, *Дэмян* - *Дэмянова*.

Назвы предметів, мясных выробків і іншых явіў творять ся суфіксами:

-ин(а), -тин(а); ту адносяцца ся назвы мясных выробків, як: *барán* - *барані́на*, *гусяті́на*, *кізлятíна*, *куры́тіна*, *теля́тіна*; назвы предметів за іх властывостямі: *здохлі́на*, *кіселі́на*; грамадны назвы: *звірі́на*;

-іц(я): *барані́ця*, *гаді́ця*, *часті́ця*;

-к(а), -ічк(а), -нк(а); од придавніковых каранів: *высо́кый* - *вышка*, *глубо́кий* - *глубка*, *шы́рка*, *до́вжка*; од лісьовніків: *едён* - *едінка*, *два* - *дво́йка*, *пятка*, *семі́чка*, *деся́тка*, *сто́вка*, *тіся́чка*; од часослов: *га́дати* - *гаданка*;

-ок; тым суфіксам творять ся назывнікі мужского рода од караня префіксальных часослов: *выробити* - *выробок*, *причэ́сок*; од префіксальных часослов: *ско́čiti* - *скок*;

-ник; субстантывація мужского рода: *дэнь* - *дэ́нник*, *капу́ста* - *капу́стник* (*капустя́ник*), *пра́ты* - *пра́йнік*. Од нежывых назывніків творять ся назвы особ по професіі: *дом* -

домовник, право - правник, робота – робітник, церьков - церькóвник, шкóла - шкóпник;

-ер; творять ся назывники мужского рода од основы: *штартовати - штартер*;

-інець: *гуся - гусінець, жаба - жабінець, кúря - курінець*.

Назви виробних настроїв, пристроїв і іншы творять ся суфіксами:

-атор: *вібровати - вібратор, вентіп - вентиля́тор; конденса́тор*;

-к(о): *слухати - слухатко, стругати - стругатко*;

-(а)дл(о): *зуб - зубадло, сісти - сидадло (сідло)*;

-л(о): *тёрти - тёрло, шьти - шьло*

-арн(я): *січка - січка́рня*;

-ачк(а), -ячк(а): *косіти - коса́чка, молотіти – молотя́чка*.

Назви місця творять ся суфіксами:

-н(я): *гóрар - горáрня, па́пірь - папі́рня, цеге́лля, коня́рня, ошетро́вня, прачо́вня, кото́лля*;

-іц(я), -ніц(я): *дзвон - дзвоні́ця, книжні́ця, марні́ця, породні́ця, стані́ця, цолні́ця*;

-арн(я): *сіно - сіна́рня, труп - трупáрня*;

-иск(о): *капу́ста – капу́стиско, мо́чарь – моча́риско*.

Бессуфіксны назви місць стрічають ся рідко, напр.: *вымоль*.

Назви **властивостей** (абстрактны назвы) творять ся суфіксами:

-ость; ним творять ся назывники од придавників і пасивных часопридавників, напр: *глу́пый - глупо́сть, зна́мость, людско́сть, му́дрость, ї́жність, пого́товость, серде́чність, скромно́сть, сла́бость*; *обробе́ный - обробе́ность, вылі́чений – вылі́ченость, опі́тый – опі́тость*;

-еніє (або -ня): *возне́сти - Вознесе́ніє (або Вознесе́нія), Богоявле́ніє, пока́яніє, Преображе́ніє, Успе́ніє*;

-об(а): *гни́лый - гнило́ба, старо́ба, хворо́ба, жало́ба*;

-от(а): *густы́й - густо́та, доро́га, глухотá, пусто́та, сухо́та, дрімо́та*;

-ств(о), -цтв(о) (при алтернації согласного): *кама́рат - кама́ратство, мілода́рство, прія́тельство; дареба́цтво, проро́цтво, диво́цтво, паробо́цтво*;

-т(я): *ві́ти – витя, мы́тя, пита́, шьтя́*.

Із префіксів найчастіше ужывать ся префікс **не-**, напр.: *ві́ра - неві́ра, недо́віра, неохо́та, невдя́чность, немилозвучно́сть*;

пере-: *перевóд, переска́з, перегоро́да, перебудо́ва, перекла́д, пересіда́ня*.

Продуктивне творіня назывників стрічать ся і з іншими префіксами, як: **в-**, **вы-**, **за-**, **од-**, **при-** і др.

В **зложених словах** стрічають ся найрізноманітнішы тіпы, як: *лі́топис, правопис, чи́топис; словотвори́ня, формотвори́ня; языкозна́вство, орієнтало́знавство* і ін.

Назви **діяльності, стану** творять ся суфіксами (суфіксами і флексієв):

-н(я); даный тіп творить ся од вшытых часослов основы інфінітіва: *аналізо́вати - аналізова́ня, біга́ти - біга́ня, встава́ня, гобле́ва́ня, курі́ня, лічі́ня, мышлі́ня, печі́ня, розпо́віда́ня, ходжі́ня, щі́няня*;

-от; од часослов слухового або іншого сприймання: *бреха́ти - брехо́т, бу́хати - бухо́т, гы́рмот, скре́гот, трéпот*.

Твори́ня назв **абстрактной діяльності, ставу** без суфікса суть дость часты, напр.: *біга́ти - біг, выдыхну́ти – выдых, одско́к, пере́пис, у́смів*.

Назви **діяльності** творять ся при помочі префіксів дость рідко: *предпо́відь, передпри́рава*,

Громадны назвы творять ся суфіксами:

-ств(о), -цтв(о): *звірь* - *звірьство*, *люд* - *людство*, *славянство*, *християнство*, *штудентство*; *жобрак* - *жобрацтво*, *козак* - *козацтво*;

-ин(а) або -ін(а); громадност особ або предметів: *звірь* - *звіріна*, *ярь* - *яріна*; *бук* - *бучіна*, *осіка* - *осичіна*;

-ур(а): *а́гент* - *а́генту́ра*, *апа́рат* - *апа́рату́ра*, *клієнт* - *клієнту́ра*;

-а́тік(а): *те́ма* - *тема́тіка*.

Називники, означаючі **зменшенины**, творять ся суфіксами:

-ик: *коцур* - *коцу́рик*, *кош* - *ко́шик*, *но́сик*, *до́мик*, *сто́лик*, *стро́мик*, *та́нірик*; творять ся випадінєм гласной: *у́глик*, *о́гник*, *пес* - *пси́к*);

-к(о); творять ся при алтернації согласной: *о́ко* - *о́чко*, *лице́* - *лі́чко*, *моло́ко* - *моло́чко*, *у́хо* - *у́шко*;

-к(а): *жы́ла* - *жылка*, *ска́ла* - *ска́лка*; при алтернації согласной в основі слова: *но́га* - *но́жка*, *па́ліця* - *па́лічка*, *ру́ка* - *ру́чка*;

-о́ньк(а): *го́лова* - *голово́нька*, *ку́хня* - *кухо́нька*, *пеле́вня* - *пелево́нька*.

Називники, означаючі **звекшенины** живых/неживых предметів вшитых трёх родів, творять ся суфіксами:

-иск(о), -іск(о): *дом* - *домо́isko*, *ба́ба* - *бабу́isko*, *боца́н* - *боцани́isko*; *коні́isko*, *кона́риisko*, *дзвони́isko*; *пес* - *пси́isko*, *стро́миisko*, *хліби́isko*; *бук* - *бучи́isko*, *ді́вка* - *ді́вчиisko*, *але хлѡ́пецъ* - *хлѡ́пчиisko* не означать звекшенину, але лем еднаку міру називника;

-тиск(о): *ді́вка* - *ді́вчати́isko*

43. ПРЕФІКСАЛНО-СУФІКСАЛНЕ ТВОРІНЯ НАЗЫВНИКІВ

В русиньскім языку є то дость продуктивный тіп творіня назывників. В значіні недостатку чогось уживать ся префікс і суфікс:

без...-ник, в женьскім роді суфікс **-иця**, **-ость**: *безгрі́шник* - *безгрі́шниця* - *безгрі́шность*, *безбо́жник*; *безвла́дность*, *безгра́мотность*; орфоґрафічні тыж префікс **бес-**: *бессме́ртность*, *бесха́ракте́рность*;

за...-ок: ним означує ся місце, просторовость, што находит ся позаду чогось або на чімсь. Даний тіп словотворіня є тіпичный для топонімів, напр.: *Загорбо́к*, або з префіксом **на-**: *Нагорбо́к*.

44. СЛОВОСКЛАД

Продуктивным тіпом творіня назывників є складання основ способом споюющей гласной або без нёй, напр.: *ліс і парк* - *лісопа́рк*, *де́рево і обробі́ти* - *деревео́бробка*; *тепло́мір*, *желе́зобетон*, *носогы́лта́нка*, *Волгогра́д*, *Петербур́г*.

Складання основ може проходити і способом **прирядности**: *се́веро-за́пад*, *юго-во́сток* або способом **підрядности** основ: *авто́тра́нспорт*, *фотоапа́рат*.

Новы назывники можуть творити ся зложінєм основ двох назывників: *ліс і ту́ндра* - *лісоту́ндра*; придавника і назывника: *молоды́й і женáч* - *молодоженáч*; назывника і часослова: *мі́на і метáти* - *міномéт*, *во́да і мі́ряти* - *водомі́р*, *куло́мэ́т*, *Міросла́в*, *Святосла́в*; числовника і назывника: *три і у́гол* - *триу́го́льник*, *шти́ригра́н*; містоназивника і часослова: *сам і лю́біти* - *самолю́б*, *самохо́д*, *самозва́нець* і т. д.

Перед опорнов основов можуть уживати ся компоненти інтернаціонального тіпа. Найчастішими меджі ними суть:

авто- (сінонімічний компонент **само-**): *авторегулятор, автомат, автобіографія, автопортрет, автограф*;

анти-: *антиелектрон, антиконцепція, антикорозія, антипінія, антиматерія, антикомунізм, антимарксиста*;

біо- (який одностовить ся к чомусь живому (живым організмам)): *бiодiнаміка, бiоелектрика, бiологія, бiоплазма, бiофізика, бiоакустика, бiогеографія, бiокаталізатор, бiокінетика, бiома́са*;

відео- (компонент, яким характеризує ся передавання образу надалеко): *відеозапис, відеоказета, відеокамера, відеомагнетофон*;

гідро- (який одностовить ся к воді): *гідроагре́ат, гідроалтерна́тор, гідрогенера́тор, гідрографія, гідрогімна́стика, гідрокосме́тика, гідротерапія, гідроенерге́тика, гідролелева́тор*;

гео- (який одностовить ся к Землі): *геоботаніка, географія, геологія, геопсихологія, геофізика, геохронологія*;

мікро- (барз малий або споєний з познаванём предметів величин): *мікроаналіза, мікробіологія, мікрофлора, мікротелефон, мікроеволуція, мікроелектроніка, мікрофізика*;

міні- (перша часть зложеного слова зо значінем малий, куртий, дрібний): *міні-сукня, міні-авто, міні-фотбал, міні-телевізор*;

нео- (новий): *неокласи́зм, неологи́зм, неореалі́зм, неопозити́вiзм, неороманти́зм, неовітали́зм*;

псевдо- (перша часть зложеного слова зо значінем фалашний, не тот справний): *псевдогумані́зм, псевдофілосо́фія, псевдоінтели́генція, псевдологі́я, псевдопое́зія, псевдореалі́зм, псевдотео́рія*;

теле- (перша часть зложеного слова в значіні далёко, далечінь): *телевізор, телеско́п, телефа́кс, телемеха́ніка, телефо́н, телефономе́трія, телефономе́тер*.

При **мірах** ужывають ся компоненти, котрыми означує ся звекшіня або зменшіня до вызначеного числа раз:

кіло-: *кілогра́м, кіломе́тер, кілоампер, кілоамперме́тер, кіловат, кіловолт, кілокало́рія, кілопо́нд*;

меґа-: *меґават, меґапо́нд, меґато́на, меґагра́м, меґаґе́рц, меґаеволу́ція*;

мілі-: *міліампер, міліво́лт, мілігра́м, мілілі́тер, міліме́тер, мілісекунда*;

центи-: *центибе́л, центігра́д, центігра́м, центілі́тер, центіме́тер*.

Особисте місце меджі складными назывниками забирають споїня з постпози́чными компонентами інтернаціонального тіпа. Такими компонентами суть усікнуты або цілы основы назывника або придавника:

-лог; ним означають ся назвы особ подля професії або якоїсь конкретной науки, спеціалізації, напр.: *біоло́г, вулканоло́г, геоло́г, графоло́г, діалектоло́г, лексиколо́г, філоло́г, кардіоло́г, фізіоло́г, метеороло́г, теоло́г*;

-граф; ним означають ся назвы особ, споєных із записом або описом чогось: *бібліогра́ф, биогра́ф, геогра́ф, картогра́ф, лексикогра́ф*;

-грам; ним означають ся записы технічного характеру: *радіогра́м, телегра́м* або ваґ: *декагра́м, кілогра́м*;

-метер; даный компонент ужывать ся в назвах міряных при́борів або в назвах міры: *бароме́тер, калоріме́тер, кіломе́тер, рентґеноме́тер, тахоме́тер, таксоме́тер, хрономе́тер, центіме́тер*;

-**ман**; компонент тілічний для назви особ, котрым надміру любить ся штось: *англома́н, балетомáн, галломáн, графомáн*;

-**філ**; поужувать ся на означіня особ, котры люблять штось: *славянофі́л*;

-**фоб(ія)**; друга часть слова выражать страх з того або ненависть до того, што уवादжать ся першым словом; хоробна боязливость з дачого: *баццiпофóб, американофóбія*;

-**скоп**; компонент для назв оптичных інструментів або інструментів на слуханя звуків: *мікроско́п, періско́п, телеско́п, фонендоско́п*;

-**фон**; компонент для назв інструментів на передаваня звуків: *відеофо́н, грамофо́н, диктафо́н, ксілофо́н, телефо́н*;

-**бус**; компонент для назв відів средств транспорта: *автобу́с, аеробу́с, мікробу́с, тролейбу́с*.

ПРИДАВНИК (ADJECTIVUM)

45. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА

Придавником (адєктивом) называють ся повнозначна часть речі, котра выражать категоріальне ґраматичне значіня признака предмета в формі ґраматичной залежности од назывника, а в речині выступать в ролі придатка, в складі звязочно-менного предиката, дуплексіва (предикативного детермінанта) або одокремленого придатка, напр.: *до́бры́й хлі́б, ці́ста вода, си́нє небо, во́вчий зуб; Во́здух бы́в све́жий; Зе́мля ста́ла уро́дні́ша; Ді́ти верну́ли ся до́мів споко́йны; На сті́ні ві́сів о́браз, ста́рый і по́жовті́лый*.

Придавники змінюють ся подля родів (до́бры́й, -а, -е), цісел (розу́мны́й - розу́мны) і падів (до́бры́й, -ого, -ому, до́бры́й або до́брого, -ім, -ым - єдн. цісло; до́бры, -ых, -ым, -ы або -ых, (о) -ых, (з) -ыми/-ыма - множ. цісло). Род, цісло і пад придавника залежать од рода, цісла і паду назывника, з котрым придавник в окремім случаї згоджує ся, наприклад: *Іва́н чи́тає сво́ю інте́ресну́ кні́гу*. Придавник *інте́ресну* залежить од назывника *кні́гу*, зато выражать ся в формі акузатива женьского рода єднотного цісла.

46. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНА КЛАСІФІКАЦІЯ ПРИДАВНИКІВ

В рамках своєї лексико-ґраматичной класи придавники ділять ся, в залежности од значіня морфологічних і словоутворюючих властивостей, на дві ґрупи: **якостны (квалітатівны)** і **односны (релачны)**. Обидві ґрупи екзистують незалежно єдна од другой. В рамках односных придавників виділюють ся **присвойны (посесівны)**, котры выражають присвойность якогось предмета конкретній (єдній) особі або рідше животному.

47. ЯКОСТНЫ ПРИДАВНИКИ

Якостны придавники называють такой при́знак предметів, котрый може выражати рознородый ступінь інтензівности або властивости предметів, то єсть они прямо называють при́знаки. Напр.: *высо́кий – вы́сший – на́йвы́сший; я́сный день, теп́лый ве́чор, сма́чный хлі́б*. Якостны придавники одповідають на вопрос **який?, яка?, яке?** - для єднотного цісла, а **якы?** - для множого цісла.

Лексичне значіня якостных придавників є рознорode. Они означають **фарбу** (*бе́лавы́й, бі́лый, жо́вты́й, зе́ле́ны́й, ле́ловы́й, ру́ды́й, си́вы́й, сі́ній, черве́ны́й, чо́рны́й*), **просторовы** **поня́тя** (*высо́кий, до́вгы́й, глубо́кий, гру́бы́й, кривы́й, ку́рты́й, низко́ый, плóскы́й,*

простый, рівний, тонкий, узкий, широкій), властивости і якости предметів, котры воспринимають ся органами чувств непосредні (*влажный, гіркий, горячий, зимный, кислый, солёный, солодкий, теплый*), *черты характера* (*глупый, весёлый, добрый, злый, милый, мудрый, пскудный, скромный, справедливый, характерный*), *зовнішны і тілесны якости людей або звірят* (*голый, глухый, грубый, здоровый, молодой, слпный*) і іншы признаки.

Якостны придавники мають свої лексико-граматичны особливости, од котрых они одлічують ся од односных:

1. Квалітативны придавники мають форму в мужскім роді *-ый* або *-ій*, в женськім роді *-а* або *-я*, в середнім роді *-е* або *-є*, а для вшиткых трёх родів в множині числі *-ы* або *-і*, напр.: *розумный, -а, -е, -ы; верхний, -я, -е, -і*. Синтаксична функція їх є атрибутивна або предикативна.
2. Квалітативны придавники творять форми ступінів поровняня: *весёлый - веселый - найвеселый; высокий - вышый - наивышый, глупый - глупый - наиглупый, дорогой - дорожый - наидорожый, молодой - молодый - наимолодый, мудрый - мудрый - наимудрый, полный - полный - наиполный, смилый - смилый - наисмилый, старый - старый - наистарый*.
3. Од якостных придавників, при помочі словотворячих афіксів (префіксів і суфіксів), творять ся придавники, котры мають значіння ступіння проявління признака або ёго інтензивности, а тыж емоціонально-субєктивну оцінку придавника: *блпый - блпный, великий - великанский, чудный - пречудесный, добрый - предобренький, молоденький - премолоденький, солоденький; грубёзный, широчёзный; барз добрый; штонайгрубый, якнайлпый*.
4. Од якостных придавників легко творять ся присловники на *-о, -е, -і*: *близкий - близко, скорый - скоро, сухой - сухо, тунй - тунё, злый - зле, добрый - добрі, шумный - шумні (шувный - шувні)*. Дакотры присловники мають алтернативны форми *-о/-і*: *мудрый - мудро / мудрі, розумный - разумно / разумні* і др.
5. При помочі словоутворюючих суфіксів творять ся од придавників абстрактны субстантывы з тым же кваліфікативным значінём: *мудрый - мудрость, глупый - глупость, сытый - сытость; хворый - хворота, краснй - красота, высокий - вышка, богатый - богатство*.
6. Якостны придавники можуть сповівати ся з присловниками ступіння: *барз (дуже) добрый, дость мудрый, барз(кы) (не)добрый, цалком шаредый, страшні недобрый/добрый*;
7. Якостны придавники можуть вступати в антонімічны пары слов: *бідный (худбный) - богатый, высокий - низкий, великий - малый, мудрый - глупый, молодой - старый, добрый - злый (недобрый), здоровый - хворый, весёлый - смутный, дорогой - тунй (пацный), ясный (світлый) - темный, глубокий - плиткий, солодкий - гіркий / кислый*.

Уведжены лексико-граматичны признаки указують на одлишность якостных придавників од односных і присвойных. Правда, не вшиткы якостны придавники характеризують ся тими особливостями, а тото залежить од їх семантики і морфологічної штруктуры і к котрому штілу они односять ся. Якостны придавники, котры не проявляють ся у векшій або меншій мірі (ступіні), не мають ступінів поровняня, напр.: *босый, вірый, голый, глухый, горбатый, лысый, німый, сивый, слпный, хворый*.

Придавники набувають кваліфікативність од односних придавників, де тоту кваліфікативність ближче опреділять сполія ёго з субстантивом, напр.: *золотé (камянé) сёрдце, желізна во́ля, стрі́бне во́лося*.

8. Од якостных (і од дакотрых односних) придавників можуть быти утворены абстрактны назывники при помочі суфіксів *-от(а), -ость, -ин(а), -ств(о)* і др., напр.: *густый - густо́та, пустый - пусто́та, скупый - ску́пость, скромный - скромно́сть, глупый - глупо́сть, мудрый - му́дрость, ве́кший - векшы́на, ме́нший - меншы́на, богáтый - богáтство; штудéнтский - штудéнтство*.

48. ОДНОСНЫ ПРИДАВНИКИ

Односными (релачными) придавниками называють ся такы, котры означають прізнак не прямо, а через одношія к другому предмету, яву або діяню і одповідають як і якостны придавники на вопрос **який?, яка?, яке?, які?**

Односны придавники означають одношія к **особі** (*дітьський сміх, учітельська конферéнція, людська сла́бость*), к **діяню** (*захорóнный чолно́к*), к **предмету** (*сливко́вый конáрь, малино́ва ща́ва, доджо́ва ква́пка, поті́чна во́да*), указують на **матеріал** (*гадва́бне ху́ща, порцелано́вый та́нір, желі́зный плуг*), одношія к звіряту (*кіньський во́лос, яг-ня́ча во́вна*), одношія к місцю находжія: *се́льский у́ряд* (уряд, находячий ся в селі), *лі́сны зві́рята* (звірята, жыючі в лісі), к часу діяня: *деце́мбровы морóзы, лі́тні кані́кулы, минуло́рочный кон́церт*; означають опреділіня предмета: *штудéнтский интерна́т*.

Прізнак, котрый выражать ся односными придавниками і є ёму все властный, не мать способность проявляти ся у векшій або меншій мірі.

З граматічного боку односны придавники характерізують ся тым, же од них не творять ся формы стуінів поровняня (і присловники), формы присловників на *-о, -е, -і*, формы абстрактных назывників і формы субектívного оцініня, напр.: не може ся повісти: *деревя́ніший, деревяно, барз деревя́ный, деревяне́нький, деревя́ня* і т. д.

Вшыткы односны придавники мають одводжену (дерівовану) основу, до котрой входять афіксы, выражаючі одношія к предмету, зато они мають синонімічны формы з непрямыми падами назывників, напр.: *цегло́вый дім - дім із цеглы, дітьський сміх - сміх дітіны, пиво́ва фля́шка - фля́шка од півá, кіньске копы́то - копы́то коня*.

Уведжены граматічны властивості і семантика діференціюють односны придавники од якостных.

49. ПЕРЕХОД ОДНОСНЫХ ПРИДАВНИКІВ ДО ЯКОСТНЫХ

Односны придавники, ужыты в переноснім значіні, можуть переходити до категорії якостных (кваліфікативных, квалітативных), а якостны придавники можуть надобыти значіня односних. Такий процес переходу односных придавників до якостных є дость фреквентований, главні, в каждоденній жывій комунікації і в поезії, порів. *желі́зны двéрі - желі́зны нёрвы, золотый пёрстíнь - золотый чоловік (харáктер, золотé дівчá), сердéчны хворóты - сердéчны одношія (сердéчне поздоровлі́ня), камя́ный дім - камя́не сёрдце, кремóва мачáнка - кремóва сорóчка*.

Метафорічні можуть перетворити ся односны придавники в якостны. Тот процес проходить обычайні в складі зложених термінів, напр.: *жы́вый медвѣ́дь - жы́вый плі́т, дзві́нкий го́лос - дзві́нкий соглáсный звук*. А все же, метафорічні перетворены придавники охабляють за собов граматічны особливості. Односны придавники суть носителями

незмінних прізнаків предмета і творять ся од повнозначаціх (автосемантичних) частей речі.

50. ПРИСВОЙНЫ ПРИДАВНИКИ

Меджі односними придавниками особливу групу творять присвойны, котры мають власну словотворну характерістіку і означають прізнак по присвойности єдній особі або рідше животному: *отців дім - дім вітця, мамина блюзка - блюзка мамы, вівчий зуб - зуб вівка, Шафранків образ - образ Шафранка; братів дім - дім брата, сестрін голос - голос сестры*. Односны і присвойны придавники не мають граматичных особливостей якостных придавників (ступінь поровняня, форм субективної оцінки). Семантичнов основ присвойных придавників є, же они указують на індивідуалну принадлежность. Правда, не од вшитых назывників можуть творити ся присвойны придавники, то єсть од таких, котрым не може быти присвоєный якийсь предмет. Присвойны придавники одповідають на вопрос *чий?, чія?, чіе?, чій?*

Присвойны придавники творять ся од живых назывників при помочі суфіксів *-ів (-їв), -ин, -ін, -ій, -скій*. Суфіксом *-ів (-їв)* творять ся присвойны придавники од назывників мужского рода, напр.: *отець - отців (вітців), брат - братів, сын - синів, учитель - учителів, Андрій - Андріїв*.

Суфіксом *-ин/-ін* творять ся присвойны придавники од особных назывників женського рода, напр.: *мама - мамин (-а, -о, -ы), сестра - сестрін (сестріне хуца - є то хуца, котрого властником є сестра), Юстіна - Юстїнин, дівка - дівчін, Марія - Марїїн (говорове Мára - Марин)*.

Розділність меджі словами *мамин і матерїньскій, отців (вітців) - отцовскій (вітцівскій)* заключать ся в тім, же слова *мамин і отців* указують на принадлежность предмета якомусь конкретному (знамому) *отцови* або *матери*; слова *матерїньскій і отцовскій* означають, же предмет (особа) є властный *отцям* або *матерям* вообще, так же односность в ниякім случаї не є індивідуална, але родова; зато слова *отцовскій і матерїньскій (дім)* суть односними придавниками, а *матерїньска* або *отцовска любів (старість)* суть якостними придавниками. Аналізованы придавники дость легко можуть переходити до групи односных, або і до якостных, порів. *медвідя (чія?) діра (лаба), вівчий (чий?) хвіст* - присвойны придавники, а *медвідя служба, вівчий смак* - квалітатівны придавники; *лишача (діра)* - присвойный придавник, *лишача (скора)* - присвойный придавник, *лишача (хітрость)* - якостный придавник.

Придавники з суфіксом *-скій* творять ся од назв населеных пунктів і як звычайні означають принадлежность єдному місту (валалу), напр.: *сабінівскій (ярмарок), Пряшівска (універзіта), рокїтїєске (дівча), чабалівскы (хлопці)*.

Кідь прізвіща мають в своїй основі суфікс *-скій*, то од них не творять ся присвойны придавники, як: *Мальцовскій, Македонскій, Острівскій, Орловскій, Полянскій* і др.

Замкнутый ряд слов творять містоназывниковы, присвойны придавники тіпа *мій, твій, наш, ваш, свій, єго*. В русиньскім языку присвойны придавники стрічають ся в усталеных виразах, як: *ахілова пята, дамóклів меч, прокрúстова пóстіль, соломóнове рішіня, гóрдїїв ўзол* і др. Проявлять ся непродуктівность суфікса *-ого, -ой* при творіні присвойных придавників од прізвіщ мужского і женського родів придавникового тіпа: *Сўхого поєзія, Мальцовской повіданя, Перфєцького лєкції*.

51. СТУПІНІ ПОРОВНАННЯ

Якостним придавникам є тіпчна словозмінна категорія ступінів поровнання, котры творять ся формами **высшого ступіня (компаратіва)** і **найвысшого ступіня (суперлатіва)**. Выходячов формов для творіня ступінів поровнання служыть основна форма якостного придавника - **основный ступінь (позітів)**. Подля якостного прізника придавники мають дві просты формы ступнєваня.

Основный ступінь (позітів) сам по собі не выражать поровнання, але є дость важный для категорії ступінів поровнання, бо лем при поровнанні з основным ступінєм (основнов формов якостного придавника) реалізує ся граматічне значіння меджі позітівом, компаратівом і суперлатівом. Форма позітіва характерізує прізник якості предмета або особы без якогось одношіня к іншому предмету або особі, наприклад: *дóбрый (чоловік), урожа́йна (зёмля), сінє (нёбо)*.

Высший ступінь (компаратів) творить ся при помочі суфікса *-ш-* або *-іш-* і флексії *-ый* для мужского рода, *-а* для женского рода, *-е* для середёго рода, *-ы* для вшыткых родів множного чісла.

Суфікс *-ш(ый)* ужывать ся главні при неодводжєных (недерівованых) придавниках, котрых основа слова закінчує ся на єден согласный (окрем тых, котрых суфіксы *-ж-*, *-ок-*, *-ек-*, *-з-* выпадають): *легкий - лёг-ш-ый, высокий - вы́сший, глубо́кий - глуб-ш-ый, далёкий - дал-ш-ый, до́вгий - дов-ш-ый* (або проходить алтернація: *доро́гий - доро́ж-ш-ый*), *белáвый - белáв-ш-ый, бі́лый - біл-ш-ый, богáтый - богáт-ш-ый, весёлый - весёл-ш-ый, здоро́вый - здорóв-ш-ый, молодýй - молóд-ш-ый, новы́й - нóв-ш-ый, скупы́й - скýп-ш-ый, слабый - слáб-ш-ый, смі́лый - смі-л-ш-ый, ста́рый - ста́р-ш-ый, сухы́й - сýх-ш-ый* або основа слова кінчіть ся на групу согласных *-рд-, -рт-:* *тверды́й - твёрд-ш-ый, кúрты́й - кúрт-ш-ый, корóткый - корóт-ш-ый*

Суфікс *-ш(ый)* поужывать ся:

- а) в придавниках, котрых основа закінчує ся на групу согласных з фінальным согласным *л, н, р, т:* *світлы́й - світл-ш-ый, ві́рный - ві́рн-ш-ый, да́вный - давн-ш-ый, дрі́бный - дрі́бн-ш-ый, култу́рный - културн-ш-ый, мі́цный - мі́цн-ш-ый, мудры́й - мудр-ш-ый, просты́й - прост-ш-ый, потрі́бный - потрі́бн-ш-ый, розу́мный - разумн-ш-ый, смачны́й - смачн-ш-ый, темны́й - темн-ш-ый, теплы́й - тепл-ш-ый, ті́сный - ті́сн-ш-ый;*
- б) в дерівованых придавниках: *вча́сный - вчасніш-ый, отворёны́й - отворен-ш-ый;*
- в) в придавниках, котрых основа закінчує ся на согласный *ж, ч:* *сві́жий - сві́ж-ш-ый, горя́чий - горяч-ш-ый.*

Найвысший ступінь (суперлатів) творить ся припоїнєм префікса *най-* к формі высшого ступіня, наприклад: *бры́дкий - бры́дший - на́йбры́дший, на́ймолодшы́й, на́йвысшы́й, на́йві́рнішы́й, на́йгі́ршы́й, на́йдорожшы́й, на́йкрасшы́й, на́йлі́пшы́й, на́ймі́цнішы́й, на́йновшы́й, на́йохотнішы́й, на́йпрости́шы́й, на́йро́зумнішы́й, на́йсма́чнішы́й, на́йсолодшы́й, на́йпродукті́внышы́й, на́йсла́бшы́й, на́йста́ршы́й, на́йте́плішы́й* і т. д.

Суперлатівна форма придавника може підсилєвати ся частков як-, напр.: *якна́йвє́кшы́й, якна́йлі́пшы́й, якна́йкρά́сшы́й, якна́йла́цнішы́й, якна́йшу́в(м)нішы́й.*

Суперлатів може підсилєвати ся і выразами зо *вшыткых, із вшыткых, напр.: зо вшыткых // із вшыткых на́йдоро́жшы́й (на́йлі́пшы́й)*

В русиньскім языку стрічать ся і **суплетівный способ** творіня ступінів поровнання, наприклад:

велі́кий - вє́кшы́й/бі́вшы́й - на́йвекшы́й/на́йбі́вшы́й

дóбрый - лі́пшы́й - на́йлі́пшы́й

злы́й - гі́ршы́й - на́йгі́ршы́й

малы́й - ме́ншы́й - на́йме́ншы́й.

Од придавників, як: *бóсьий, вірий, глұхый, гóлый, дозрітый, зрячий, лысьий, мертвый, порожній, святой, сұвый, сліпый, хвóрый, хрóмый* і др. не творять ся ступіні поровнання зато, же они означають все лем тырвальны (незмінный) прізнак.

Елатівне значіня, то єсть значіня высшого ступіня якости в даякім предметі без поровнання з другим предметом: *він барз (бáрзкы) шұвный (шұмный), барз (дость, дóста) міцный (весéлый, мудрый), дость дóбрый, преглубóкый, предóбрый, страшéзный, май дóбрый, стра́шні дóбрый/недóбрый*.

52. ГРАМАТИЧНА ФУНКЦІЯ ФОРМ КОМПАРАТИВА

Форма компаратива придавників все єсть склонююча і выступать в речіні найчастіше в функції предикативного компонента звязочно-менного предиката, рідше дуплексива (другого присудка, предикативного детермінанта).

Як граматичны і штілістичны синонімы, компаративны предикативны форми можуть при собі мати модифікований компонент компаративного значіня, пор.: *Ты міцнішый, як я (Ты міцнішый од мене)* і *Ты даштó (о даштó, кус) міцнішый, як я (Ты даштó міцнішый од мене)*.

Міра высшой якости може творити ся присловниками міры: *вéце, далéко, знáчні, трóшки, трошéчки, непорівнáні, о кільки вéце, о мнóго раз, о тілько, о тїцько*.

53. ГРАМАТИЧНА ФУНКЦІЯ ФОРМ СУПЕРЛАТИВА

Форма суперлатива придавників все є склонююча; выступать в речіні в функції придатка і як составна часть звязочно-менного предиката, напр.: *По зелéній лўці бігав наш нáймїлшый кóник; Мáмины колачі были нáйлїпшы; Прирóда в óсени бывать нáйкрасшэ; Співанкы мóего прїятеля были нáйорїгїнальнішы*.

В книжнім штїлі форма суперлатива выступать в функції одокремленого придатка: *Бїсїда была о Тáтрах, нáйкрасшых гóрах Словáкїй*.

Предмет поровнання при формах суперлатива выражать ся з приназывником *мéджї* в споїні з інштрументалом, або приназывниками з, із в споїні з генітивом: *Він бѣв едén мéджї нáйлїпшыми (едén з нáйлїпшых) гокеїстами (гокеїстів)*.

Окрем основного значіня высшого ступіня прїзнака предмета при поровнанї форм найвысшого ступіня можуть выражати высокый ступінь якости в елатівнім значіні, порів. *Він нáйлїпшый штудент - Він предóбрый (барз дóбрый) штудент; Онá высловила нáймудрішы слóва - Онá высловила премудры (барз мудры) слóва*.

54. СКЛОНЁВАННЯ ПРИДАВНИКІВ

Придавники змінюють ся по родах, чїслах і падах. В русиньскім языку розлічують ся два тїпы склонёваня придавників: склонёваня подля **твердой і мягкой групы**.

До **твердой групы** склонёваня односять ся якостны, односны і присвойны придавники з твердым согласным в кінце основы, котры в Н. єднотного чїсла мають флексію -ый, -а, -е, а в множнім чїслі -ы і присвойны, маючі в Н. єдн. чїсла флексію -ин, -ін, -іє, -ів, -ій. Ту односять ся **якостны** придавники: *дóбрый, мудрый, новый, пóвный, сытый, твердый* і др.; **односны**: *баюсáтый, бородáтый, камяный, деревяный, серебряный/стрібérный*; **присвойны**: *мáмин (мáмина, мáмино, мáмины), брáтів (брáтова, брáтово, брáтовы), Мефóдіїв, кáчкін, лїшкін, камїньскый (камїньска, камїньске, камїньскы), прашівскый (прашівска, прашівске, прашівскы)* і др.

Склонёвня якостного придавника тіпа *новы́й*

Єднотне число			Множне число
Пад	Мужський і середній род	Женський род	Для вшитких родів
Н.	нов-ый	нов-ё	нов-а
Г.	нов-ого	нов-ой	нов-ых
Д.	нов-ому	нов-ей	нов-им
А.	як Н. або Г.	нов-у	як Н. або Г.
Л.	(о) нов-ім (о)	нов-ій (о)	нов-их
І.	(з) нов-ым	(з) нов-ой	(з) нов-ими/-има

Склонёвня присвойного придавника тіпа *нянькі́в*

Єднотне число			Множне число
Пад	Мужський і середній род	Женський род	Про вшитки роды
Н.	няньків	няньков-а	няньков-ы
Г.	няньков-ого	няньков-ой	няньков-ых
Д.	няньков-ому	няньков-ей	няньков-им
А.	як Н. або Г.	няньков-у	як Н. або Г.
Л.	(о) няньков-ім	(о) няньков-ій	(о) няньков-их
І.	(з) няньков-ым	(з) няньков-ой	(з) няньков-ыми/-има

До **мягкой групи** склонёвня односят ся придавники якостны і односны, основа котрых мать мягкый согласный. Звычайні є то согласный *-н-, -с-, -з-, -л-, -д-*. В номінативі єднотного числа они мають флексію *-ій, -я, -є*, а в множнім числі *-і*, наприклад, якостны: *пізній – пізня – пізне – пізні; порожній – порожня – порожне – порожні*; односны: *вѣрхній – вѣрхня – вѣрхне – вѣрхні; вѣчѣрній, днѣшній, вѣчѣрній, літній, ранній, завѣрхній* і др.

Склонёвня придавника мягкой групи тіпа *сѣні́й*

Єднотне число			Множне число
Пад	Мужський і середній род	Женський род	Про вшитки роды
Н.	сѣній	сѣня	сѣні
Г.	сѣнего	сѣней	сѣних
Д.	сѣнему	сѣней	сѣним
А.	як Н. або Г.	сѣню	як Н. або Г.
Л.	(о) сѣнім	(о) сѣній	(о) сѣних
І.	(з) сѣнім	(з) сѣней	(з) сѣніми/-има

55. НЕСКЛОНЮЮЧІ ПРИДАВНИКИ

Меджі придавниками виділює ся невелика група несклонюючих, котры суть позбавены морфологічних форм, типічних для даной часті речі. З назывниками найчастіше споюють ся несклонюючі придавники, котры стоять звичайні постпозитивно: язык *кóмі*, *сúкня мáксі* (*міді*) або препозитивно *міні* (*мáксі*, *міді*) *сúкня*. В речіні они выступають в атрібутивній функції.

З семантичного боку несклонюючі придавники означають:

1. признаки, які характеризують часть облечіня: *сúкня мáксі* (*міді*, *міні*);
2. признаки, які характеризують область культури і іскуства: *сонáта* ф мол, *мажóр*, *мінóр*, *бемóл*;
3. назвы дакотрых языків: *язык гінді* - *гіндський язык*, *язык кóмі* - *кóмський язык*;
4. властивости дакотрых виробків (продуктів): *káвей мóкко*;
5. назвы з областей споїня: *áзбука мóрзе*;
6. обходны (склеповы) назвы: *вáга нéтто* (*брúтто*).

56. СЛОВОТВОРІНЯ ПРИДАВНИКІВ

1. Значіня індивідуальной принадлежности **особі** рідше **животному** выражать ся в придавниках суфіксами (або і флексієв):

-**ів** *І-ів*: *брат* - *братів* (*братова*, *братово*, *братовы*), *дідо* - *дідів* (*дідова*, *дідово*, *дідовы*), *учітелів*, *Іванів*, *Андріїв*, *Василів*, *Штефанів*, *Левів*;

-**ин**: *баба* - *бабин* (*бабина*, *бабино*, *бабины*), *сестра* - *сестрин*, *женá* - *жéнин*, *тётин*, *тешáнин*, *Гелéна* - *Гелéнин* (*Гелéнина*, *Гелéнино*, *Гелéнины*), *Катері́на* - *Катері́нин*, *Нáстя* - *Нáстин*, *Я́на* - *Я́нин*;

-**ін/іні**; з алтернацієв согласной в фіналній основі: *ді́вка* - *ді́вчін* (*ді́вчїнина*, *ді́вчїнино*, *ді́вчїнины*), *О́лґа* - *О́лґін* (*О́лґжін*), *Ма́рія* - *Ма́ріїн*;

-**ій, -ач(ій)/-яч(ій)**; з алтернацієв (і без неї) согласной в фіналній основі: *пес* - *псѧчії*, *ры́ба* - *ры́бії* (*олії*), *зѧчії*, *качáчії*, *гусѧчії*, *курячії*, *телячії*;

-**ов(ый)**: *бóбор* - *бобро́вый*, *вепéр* - *вепрё́вый*, *зебрóвый*, *ті́гро́вый*, *гадо́вый*;

-**ск(ый)**: *учі́тель* - *учі́тельскый*, *брат* - *бра́тскый*, *до́кторскый*, *ковáльскый*, *маля́р* - *маля́рскый*;;

-**цьк(ый)**; з алтернацієв согласной в основі: *ба́трак* - *ба́трацькый*, *коза́к* - *коза́цькый*, *німе́цькый*, *сло́вацькый*;

-**івск(ый)**: *ді́до* - *ді́дівскый*, *отці́вскый* (*ві́тці́вскый*);

-**ерьск(ый)**: *сестра́* - *сесте́рьскый*;

-**ериньск(ый)**: *ма́ти* - *мате́риньскый*;

-**евн(ый)**: *душа́* - *душéвный*;

-**овн(ый)**: *дух* - *духо́вный*.

2. Значіня, яким означать ся одношіня к неживому предмету (матеріалу) або яву выражать ся в придавниках суфіксами:

-**н(ый)**: *бі́да* - *бі́дный*, *худóба* - *худóбный*, *голосн́ый*, *лі́сный*, *зуб́ный*, *молóчный*, *сло́во* - *сло́вный*; *о́чный* (і при алтернації согласных): *рі́ка* - *рі́чний*, *інформáчный*;

-**ов(ый)**: *бук* - *букóвый*, *березóвый*, *верьбóвый*, *грабóвый*, *грушкóвый*, *дубóвый*, *лі́скóвый* (*о́ріх*), *орі́хóвый*, *осикóвый*, *полéвый*, *сосно́вый*, *черешнё́вый*; *лако́вый*;

-**алн(ый)**; при субстантивних основах чужоязычного походжіня і од властных назывників: *буква́* - *буква́льний*, *горі́зонта́льний*, *ге́ніа́льний*, *експеріме́нта́льний*,

матеріальний, моральний, перцентуальний, професіональний, регіональний, національний, процесуальний, фізикальний;

-цьк(ый): Брусніця - брусніцький, Дреніця - дреніцький, Кóшиці - кошіцький, маковіцький;

-ск(ый): Блахов - блаховський, Бехерóв - бехерóвський, земпліньський, легна́вський, містьський, валáльський, пряшівський, мо́рьський, спішський, шарішський, братісла́вський;

-івн(ый): інштíнкт - інштíнктівний, прогресівний, регресівний, негáтівний, позітівний;

-ан(ый) / -ян(ый); (і з алтернацієв согласного в фінальній основі): банду́рка - бандурча́ний, вапно́ – вапня́ний, водя́ний, вовня́ний, ды́няний, кі́стяний, дере́вняний, ледя́ний, мідя́ний, овся́ний, оловя́ний, полотня́ний, скоря́ний, скленя́ний, соломя́ний, татарча́ний, тендеріча́ний;

-н(ый); з алтернацієв ц, к - ч і без алтернації: пше́ніця - пше́нічний, молóчний, пивні́чний; жы́то – жы́тний, сере́бряний, уніве́рзі́тний, факу́льний;

-арн(ый): легéнда - легéндарний, гуманіта́рний, молекулáрний, секунда́рний;

-ічн(ый): геоло́гія - геологі́чний, ідеологі́чний; при алтернації согласного: лóгіка - логі́чний, практі́чний, псіхі́чний, техні́чний, математі́чний, фізі́чний;

-аньск(ый): Пéру - перуа́нський, домініка́нський.

3. Значіня, яким означать ся одношіня к даякому місцю або часу, выражать ся суфіксами:

-н(ий): край - кра́йній, ве́рхній, за́дній, лі́тній, перéдній, ра́нній, осі́нній, субо́тній, сусі́дній;

-н(ый): ярь – я́рний, зі́мний, де́нний, худóбний, ра́нний, неді́льний;

-ушн(ий): зимá - зиму́шний, лі́то - лі́тушний;

-ішн(ий): ра́но - ра́нішній (ра́нішнє молóко).

4. Значіня, яке характеризує ся даякими зовнішніми прізнаками, выражать ся в придавниках суфіксами:

-ат(ый): бóрода - борода́тий, брі́хатый, волоса́тый, горба́тый, зуба́тый, крыла́тый, носа́тый, ока́тый, поло́сатый, рогáтый, хы́лпáтый, язы́кaтый;

-ав(ый), -яв(ый): во́ня – воня́вий, ді́ра – ді́равый, жыла́вий, крова́вий, дупля́вий, пегáвий; од часослова хорля́вити – хорля́вий;

-ов(ый), -ёв(ый): ко́цка - ко́цкóвий, крі́йда – кри́йдóвий, ко́нцóвий, кре́пóвий, па́пірє́вий, пі́рє́вий;

-лив(ый), -ив(ый): та́лент – талантлі́вий, шко́длі́вий, щастлі́вий, справодлі́вий; пра́вда – правді́вий;

-ован(ый): кві́тка - кві́тковáний, ді́пломова́ний, прівелего́ваний, цукрова́ний, еру́дова́ний.

57. ПРИДАВНИКИ, ЧАСОПРИДАВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД ЧАСОСЛОВ

Одношіня к процесу, характерізоване часословом, выражать ся в придавниках суфіксами:

-(а)н(ый), -ен(ый): верта́ти - верта́ний, ве́рбовáний, витáний, зробéний, хранéний, шма́реный; при алтернації согласного: верті́ти - верче́ний, круті́ти - круче́ний;

-лив(ый): бісі́дова́ти – бісі́длі́вий, ма́ніти (ко́гось) – манлі́вий, выно́слі́вий, ганьблі́вий, приспосо́блі́вий;

-уч(ий), -ач(ий) (орфографічні тыж -юч(ий), -яч(ий): писáти - пишучі́й, кріча́чий, лі́таючі́й, горя́чий (печ, ка́мінь), ко́лячий, сто́ячий (стоя́ча во́да);

-т(ый): *бѹти – бѹтый, вѹтый, забытый, взятый, грѣтый, злѹтый, мытый, молотый, мятый, обѹтый, скрѹтый, розвѹнутый*;

-ш(ый), -вш(ый): *принѣсти – (при)нѣсшый, (про)чѣтавшый, лежѣвшый, (при)носѣвшый, творѣвшый*.

58. ПРИДАВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД ПРИДАВНИКІВ, ЧІСЛОВНИКІВ І ПРИСЛОВНИКІВ

1. Значіння компаратива або суперлатива виражать ся суфіксами:

-ш(ый): *богáтый – богáтшый, белáвшый, бѣлшый, весѣлшый, здравшый, красшый, мягшый, старшый, твердшый*;

-іш(ый): *вѣрнѹй – вѣрнѣшый, културнѣшый, маснѣшый, мѣцнѣшый, пѣзнѣшый, смачнѣшый, смутнѣшый, спокѣйнѣшый, чѣстѣшый*;

2. Прізнак ласкавости або понижености з одтінком зміцнення прізнака або рознородой оцінки предмета, носителя прізнака виражать ся в адективах суфіксами:

-еньк(ый): *бѣлѹй – бѣлѣнькѹй, бѣднѣнькѹй, добрѣнькѹй, дорогѣнькѹй, дрібнѣнькѹй, куртѣнькѹй, легѣнькѹй, малѣнькѹй, молодѣнькѹй, солодѣнькѹй, старѣнькѹй*;

-іцѹк(ый): *дóбрѹй – добрѣцѹкѹй (надміру дóбрѹй)*;

-езн(ый); надміру реалізована якість предмета: *велѣкѹй – величѣзнѹй, высóкѹй – высочѣзнѹй* (і при алтернації согласного в основі слова), *грубѣзнѹй, довжѣзнѹй, шырочѣзнѹй*; од часослова *любѣти – любѣзнѹй*.

3. Значіння „векшый о кілько раз або што складать ся із тільки єднаких частей, кілько названо даным чѣслом” творять ся адективы з суфіксом **-як(ый)**: *двóе – двоякѹй, трóе – троякѹй, четвероякѹй, десятероякѹй*; з суфіксом **-рак(ый)**: *сто – сторáкѹй, пятьсторáкѹй, девятьсторáкѹй, тѣсячорáкѹй*.

4. Адективы, утворени од адвербій, означають тот самѣй прізнак, што і присловник: власне присловнику значіння прізнака характерізує і значіння утвореного придавника. Адективы творять ся од адвербій суфіксами:

-н(ій): *дáвно – давнѣй, пѣзнѣй, рáннѣй*;

-тешн(ій): *ту – тутѣшнѣй, там – тамтѣшнѣй*;

-(і)шн(ій): *тепѣрь – теперѣшнѣй, тоды – тодышнѣй, вчерáшнѣй, завтрáшнѣй*; при алтернації согласной в фіналній основі: *днесь – днѣшнѣй, колись – колишнѣй*.

59. ПРЕФІКСАЛНЕ ТВОРІНЯ ПРИДАВНИКІВ

Протілежность прізнака, негáція прізнака творить ся в адективах префіксами:

не-: *дóбрѹй – недóбрѹй, невесѣлѹй, нездорóвѹй, негрáмотнѹй, непóвнѹй*;

без-; (орфографічні і **бес-**): *влáднѹй – безвлáднѹй, безбóжнѹй, безволóсѹй, безнóгѹй, бесчѣстнѹй, бесцѣлнѹй, беззолóвѹй* (в персоніфікованім значіні);

а- (в книжній речі): *алогѣчнѹй, аморáлнѹй, амóрфнѹй, апатѣчнѹй, асиметрѣчнѹй, аритмічнѹй* (префікс **а-** синонімічний префіксу **не-**: *неморáлнѹй, нелогѣчнѹй*;

анті-: *антівоєсньскѹй, антідемократѣчнѹй, антікорóзнѹй, антімарксѣстський, антіфашистський*;

Значіння барз високого або надміру високого ступіня реалізації якости виражать ся в придавниках префіксами:

пре-: *предóбрѹй, прекраснѹй, премѣлѹй*;

при-: *привысóкѹй, пришквáренѹй, принизкѹй*;

най-: *наѣвжáнѣшѹй, наѣкрасшѹй, наѣлпѣшѹй, наѣнебеспечнѣшѹй*;

архі: *архідіаконський, архієрейський, архієпископський;*
супер-: *супермодерний, супермодний, супермініатюрний;*
ультра-: *ультракороткий, ултралівий, ултрафіаловий, ултрачервений.*

60. ПРЕФИКСАЛНО-СУФИКСАЛНЕ ТВОРІНЯ ПРИДАВНИКІВ

Од називників творять ся придавники суфіксами **-н(ий)**, **-ен(ий)** (або і без суфіксів) і з префіксами:

без- (бес-) ...-н(ий) або **-ен(ий)**: *безбóжний, бездітний, безідейний, безнадійний, безрезультатний, беспредметний, бесхыбний, бесхырбетний, бессмертний, бесцётний;*

не-...-н(ий): *невінний, незгодний, нескончений, несмачний, нещастний;*

за-...-н(ий), -ск(ий): *загранічний, заморський, заокеанський;*

над-...-ов(ий), -ск(ий), -н(ий): *наддніпрянський, надзвуківий, надрядковий, надморський, надземний;*

меджі-...-н(ий): *меджіконтинентальний, меджінародний;*

при-...-н(ий), -ск(ий); виражають просторове значіння: *приручний, приміський, приморський;*

од-...н(ий); із значінєм походжіня од чогось: *одчасослівний;*

про-...-цьк(ий) або **-ск(ий)**: *проамеріцький, прогерманський, прорусинський;*

полі-...-н(ий); (і при алтернації согласного **к** на **ч**): *полівалентний, полісемантичний, політематичний, політехнічний.*

В придавниках, творених одчасослов, уживають ся суфікси **-н(ий)**, **-уч(ий)** (орфографічні тиж **-юч(ий)**) із значінєм ставу або хыбованя діяня: *нерозлучний, незмінний, нечеканий, несучий, несклонючий, неповторючий, неслухаючий, хыбуючий.*

Зовнішній став особи характеризує ся префіксом **за-** і суфіксом **-т(ий)** або **-н(ий)**: *заспаний, неумытый, заплаканий, зареваний, заганыбёный, замашёный;*

по-...оваст(ий): *подовговастий.*

Придавники з нуловим суфіксом і префіксом **без- (бес-)**, утворени од називників, мають значіння недостатку чогось, якоїсь части (зачасто тіла), страты чогось, напр.: *безногий, безволосый, безголовый* (в переноснім значіні), *безносый, безокий, безрукий* і др.

61. ТВОРІНЯ ЗЛОЖЕНИХ ПРИДАВНИКІВ І ЗРОСТІВ

Адективы, виражены **прирядним одношінєм** основ, означають прізнак, названий зложеними основами (двома або веце).

Як перший компонент виступать основа адектива або субстантива в споліні з односьним (релачным) адективом, напр.: *глухий і німый - глухонімый, сліпоглухонімый, научно-технічний, фізіко-математичний, мясо-молочный*. Основа придавника першого компонента зложеного слова творить ся в усікнутій формі, напр.: *русиньско-руський, агро-промисловый*. Усікнуты основи придавників суть *русиньско-, агро-*.

В придавниках з **підрядним одношінєм** основ лексем, котры стоять перед опорным (на першім місці) словом, уточнюють значіння опорного компонента, напр.: *старославянський*; опорний компонент *славянський* уточнює ся виразом *старый* (*старо-*). Першым компонентом зложених придавників може быти:

а) основа чісловника: *едноізбóвый, двоязычный, тритомный, пятьштокóвый;*

б) компоненти **псевдо-** (*псевдонародный*), **квазі-** (*квазінауčný*), **біо-** (*біографічний, біологічний*), **гео-** (*геомагнетный*), **гідро-** (*гідроенергетичный*), **мікро-** (*мікроскопічний*).
Ускінутий вираз **ново-** (в значіні "лем што") споює ся з опорным часопридавником: *новонайдений, новоутворёный*.

Продуктивне творіня зложених назв маме і таке, коли як першый компонент стоїть **ціло-** (*цілонародный, цілоєвропейский*), **поло-** (ускінута основа назывника **половина**): *пологлубый, полововняный, полотвердый*; **світло-, темно-, бідо-** (ужывать ся в придавниках на означіня фарб): *світло-жовтый, темно-зелёный, бідо-синий*; **много-**: *многодтный, многорочный, многоформный*; **ново-**: *новорочный, новопечёный*; **старо-**: *старомодный, староновый, стародавний* і др.

62. СУФИКСАЛНО-ЗЛОЖЕНІ ПРИДАВНИКИ

Суфіксално-зложени придавники з опорным компонентом основы назывника означають одношіня, характерізованы опорным виразом і конкретізованы першым компонентом основы слова. В ролі такого першого компонента выступать назывник, придавник або числовник. Штруктуру таких придавників творять суфіксы односных придавників в опорнім компоненті **-н(ый)**: *іншы і язык – іншоязычный, камяноугольный, лівоберёжный, холоднокрёвный, чужоязычный, минулорочный*; **-ов(ый)**: *середнёвіковий / середнёвічний*. Штруктура з опорным компонентом **-разовый** і з першым компонентом числовника: *многоразовый, триразовый, велёразовый*.

Зложени придавники з нуловым суфіксом, у котрых другый компонент творить основа субстантіва, означаюча части тіла або ёго часть, а першым компонентом є основа придавника, числовника або і інша часть речі. Основне значіня є высловлене опорным компонентом і конкретізоване оснований першого компонента: *біловолосьий, білозубый, горбоносый, довгоносый, криворосый, чернобровый, черногубый, близкозракий (близорукый), далекозракий; едноокий, двонозый, двонозый, тринозый (стіл), четвернозый, широкоплечий*.

В придавниках-зростах опорным компонентом є часопридавник або придавник, а уточнючім - присловник: *довгограючий, высшеуведжёный, нижепідписаний, вшиткознаючий, високоважёный, густозаселёный; вічнозелёный, тяжкохворый, малопродуктивный*. Даний тіп придавників-зростів є значні продуктивний.

63. ТВОРІНЯ ПРИДАВНИКІВ ОД ДРУГЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

Трансформація другых частей речі до придавників называть ся **адектівацієв**. Адектівовати ся можуть такы части речі, котры змінюють ся в роді, числі і паді. Много придавників за своїм походжінем суть колишніми часопридавниками, котры стратили час, від, пасівный або активный залог і стали придавниками. Ту односять ся придавники (а) часословного походжіня на *-уч-ий* (*-юч-ий*), *-ач-ий* (*-яч-ий*): *горячий, колячий, лежачий, молячий ся, пахнячий, стоячий, смердячий, спячий, ходячий*; (б) часословного походжіня на *-л-ый*: *доспільий, минулый*.

Адектівація придавників проходить дость часто. До придавників перешли:

- а) пасівны часопридавники на *-н-ый*, напр.: *(вы)печёный, (с)квасёный, (вы)ношёный, (по)зберёный, (у)варёный, (роз)робёный, (од)різаний, (на)машёный*;
- б) пасівны часопридавники на *-т-ый*: *набитый (буделярик), открыте (письмо), умытый, прибитый, роздёртый, обу́тый, вызутый, розрытый*;

в) пасівны часоправдники на *-м-ый*: *любимый, немислимый, відимый*;

г) пасівны часопридавніки на *-вш-ый*: *бывший, выпивший, павший, пропавший, вернувшийся, прочитавший, росповівший*.

В контексті може часопридавник адективовати ся так, же єдно і того саме слово в єднім речіні функціонує як часопридавник, а в іншій речіні - як придавник, напр.: *Він їв з умитого тавіра* (лексема *умитый* - придавник); *Тот тавір був умитый теплов водою* - ту лексему *умитый* означать процес і функціонує як часопридавник.

Адективовати ся можуть тыж порядковы числовники в тих случаях, кідь они ужывають ся не в рахованім значіні, але ужывають ся на означіня якоїсь конкретної кваліфікації (якості) або оцінки. Наприклад: *першы гуслі, перша якість, перший студент* (то єсть найліпший), *третя сторона* (т. є. незаінтересована особа), порів. *Перший голос співать весёлу мелодію; Перша є честь чоловіка, а потім тогто остатнє*. Значіть, од лексеми *перший* в значіні якостного адектива може творити ся найвысший ступінь простої або зложеної форми: *найперша (сама перша) є честь чоловіка*. В русиньскім языку явы даного тіпа суть дость ограничены.

Адективация все появлять ся в результаті зміни лексичного значіня слова, а уж того тягати за собов і зміну граматичных властивостей лексеми.

64. ПЕРЕХОД АДЕКТИВ В СУБСТАНТИВЫ (СУБСТАНТИВАЦІЯ)

При переході в субстантивы тратять адективы якостне значіня і набывають значіня предметности, а тыж граматичны признаки і синтаксичны функції субстантивів (род, число і пад) і переходять до самостатных граматичных категорій; набывають категорії живых особ або неживых предметів; можуть определіати ся адективами і выповняти синтаксичны функції субстантива. Ступінь субстантивації може быти розділный. Єдны придавники повністю субстантивовали ся: *придане, гостёвска*. Другы придавники, в залежности од контексту або ситуації, можуть ужывати ся раз в значіні адективів, або в значіні субстантивів: *дежурный, знакомый, голодный, сплный, сытый, хворый*, напр.: *Мы стрітили на ўліці знамого; Сытый голодному не вірить; Смілого і кўля боїть ся*.

Стрічає ся і з чісто окаяоналнов (случайнов) субстантивацієв, котра може реалізовати ся лем в данім контексті: *На станіці стрітили ся двома пріятели: єдён був тучный, а другый – худый; Старый, зроб мі чай з цитроном*.

Субстантивованными суть топонімічны назвы і прізвища: *Волове, Руське, Збіине, Дрічна, Матисова, Андрієва; Заватрапівске, Тарасова, Замагурське; Полянський, Ярабінський, Штефанський* і т. д.

Субстантивованы адективы мають тоты самы синтаксичны функції, што і субстантивы. В речіні они функціонують як: **субект**, напр.: *По вечері стары полігали спати*; **обект**, напр.: *Нашым молодым вночі не спало ся*; **незгодный атрибут**: *Доріканя мудрого вєце стоїть, як похва́ла дурного*.

Субстантивованы адективы, в формі середнього рода, можуть выражати ся формов компаратива або суперлатива: *Повіchte нам штось розумніше (найрозумніше)*.

Субстантивовавшысь дакотры адективы, набывають нове значіня, наприклад, адективы *старый* (муж жены), *стара* (жена мужа), *молодой, молодá* (молодіця); придавник *покійный* набыв нове значіня *умёрший*.

Переход адективів до субстантивів не є звязаний із змінов лексичного значіня, але він є вязаний лем із зужінєм і конкретизацієв значіня даной лексичной єдиніці.

Субстантивовані адективи охабляють за собов адективну сістему склонёваня, причім они не змінюють ся подля родів, але охабляють за собов тот род, в значіні котрого они субстантивовали ся, напр.: *молод́а, молодб́й, молоді́й, молоду́, о молоді́й, з молодб́в; пр́дане, пр́даного* і т. д. (*пр́дане* не мать множ. ч́сла). Дакотры склонюють ся і в множ. ч́слі, як: *молоды́, молодых́, молоды́м* і т. д. Таким же способом склонюють ся і субстантивовані топоніми.

В конкретных случаях уживаня адектива переставать выражати пр́знак предмета, а набывать предметне значіня, то ёсть переходить до розряду субстантивів - значіть, же субстантивує ся.

Субстантивованый адектив зужує своє лексичне значіня. Доведна із субстантивнов семантиков субстантивовані адективи достають і властны субстантиву ґраматичны пр́знаки. Ґраматичны категорії рода, ч́сла і паду суть у них незалежны, самостатны. Субстантивовані адективи, на розділ од ч́стых адективів, не змінюють ся подля родів, але каждый із них, як і субстантивів мать ґраматичне значіня лем єдного із трёх родів.

Субстантивовані адективы мужского рода: *богаты́й, бідный́, голосный́, согласный́, подоро́жный, ротный́, стра́жный, хр́мый*; женського рода: *братова́, дітьска́, молод́а, проф́сорска́, стар́а, старост́ова* (жена старосты); середнёго рода: *авторське́, войнб́ве, мытне́, мину́ле, молб́чне, поштб́вне, церькб́вне, цб́льне, шампанське́, В́нне, Зб́йне* (назвы сел), *Заватралі́вске* (топонімічна назва).

Міра субстантивації придавників не є еднака. Виділює ся **повна (лексична) і неповна (синтаксична) субстантивація** придавників.

К **повным** субстантивованым придавникам односять ся слова адективного тіпа, котры уживають ся лем як субстантивы: (*мытне́, пр́дане, дежурный́, цб́льне, поштб́вне*), пр́звища адективного походжіня (*Гуменянський́, Медв́цький́, Михай́лов, Мудрый́, Сухый́*), геоґрафичны і топонімічны назвы адективного походжіня (*В́нне, Гнб́йне, Гл́нне, Гандлб́ва, Гум́енне, Дюркб́ва, Зубне́, Матисб́ва, Мікова́, Ніклё́ва, Обру́чне, Окруѓле, Осадне́, Петрб́ва, Пчолб́не, Стра́жске, Сухе́, Уда́вске, Черті́жне, Шебастб́ва, Замагурьске́* і др.

К **неповным** субстантивованым адективам односять ся назвы особ подля професії, форм роботы (*ротный́, молодый́, старый́*), назвы особ подля соціального ставу (*богаты́й, безробб́тный, стра́жный*), назвы особ подля політичної принадлежности (*білы́, червёны́, пр́вы, л́вы*), назвы особ за фізичными і псіхичными пр́знаками (*слупый́, немоб́рный, слухый́, кр́вый, малый́, німый́, сліпый́*), назвы хыж подля їх функčnosti (*дітьска́, учітельска́, проф́сорска́*), назвы понятя субектívной оцінки (*прогресі́вне, новё́, старё́, цінне́*), термінологічны назвы з области рознородых наук (*двокры́лы, перна́ты, еднокопы́тны, гласный́, согласный́, слухый́, дзвінкый́, фрікатівный́, гортанны́й, ярина́, озимина́*).

Субстантивація адективів є дость поширена в русиньскім языку. Скоро каждый адектив, ужитый в одповідній контекстовій ситуації, може выступати в ролі субстантива.

ЧІСЛОВНИК (NUMERALE)

65. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА ЧІСЛОВНИКІВ

Чісловником називають ся повнозначна часть речі, котра означать чісловы понятия (*едён, два, три, штіри, двáдцять, трі́дцять, ші́стьдесят, сто, двáсто; три пятах, пять стоцятых*), кількость єднородных предметів в формі цілих чисел або дробовых величин (*три сестры, пять брáтів, двáдцять пять мётрів, півдруга гóдины*).

Чісловники, указуючі на конкретну чіслову кількость, выражають ся в рахованих єдиницях, а в графіці можуть быти зобразены чіслами. Позбавены значіння предметности, можуть називати абстрактны чісловы понятия, напр.: *два плюс три є пять, три є мёнше штирѣх*; совокупность рахованих предметів, означаючих єдно ціле: *сім днів, дэ́сять дівчáт, дванáдцять гóдин*; порядок предметів при раховані: *двáдцять пёрше столі́тя, стоцятá сторóна, трéтєго мáя* і т. д.

Каждє чісло поза контекстом означать значіння предметности і давать обще понятя о чіслі. В спойні чісловника з назывником означує ся уведженє чісло предметів, але чісловник при тім зоставать быти своїм значінєм абстрактным, но не комплікованым значінєм рахованих предметів. Чісловнику є єдно, який предмет підлігать рахунку - живый або неживый, великий або малый, довгий або куртый і т. д., напр.: *три штудэнткы і три шкóлы, пять мётрів і пять хлóпців*.

Категорія чісловника мать абстрактный характер. Абстрактность ёго є в тім, же в самостатнім чісловнику нияк не видно розділ, екзистуючий в рахованих предметах і тым, што якраз підлігать рахованю.

З морфологічного боку характерным прізнаком чісловників є експліцитность категорії паду при недостатку номінативного значіння морфологічної категорії чісла. Флексія чісловників не выражать граматічне значіння єдинічности ани множности. Чісловники споюють ся з часословами в формі єднотного і множного чисел (*ші́сть робі́ло - ші́сть робі́ли*); значіть, же граматічна категорія чисел ту не указує ся. Квантітатівна характеристіка множности (многости) ту хыбить, бо при раховані од два она обягує (імплікує) в самім лексічнім значінні чісловників.

Чісловники не мають категорії рода. Родовыми флексіями діспонує лем чісловник *едён* (*една́, еднó*), *два/дві*, котрых формы номінатива або акузатива указують на род субстантивів: *два снóпы, дві óкна, дві лáмпы, дві півá, дві жéны*.

Категорія паду у чісловників репрезентує ся шістєма формами, флексії котрых мають іншы падовы формы як назывники, придавники або і містоназывники (*два, двох, двом, два або двох, (о) двох, (з) двомá*). В зложених чісловниках склонює ся лем послідня часть (*ші́стьдесят, ші́стьдесятѣх, ші́стьдесятѣм, ші́стьдесят або ші́стьдесятѣх, (о) ші́стьдесятѣх, (з) ші́стьдесятѣма*). Чісловники (окрем дробных) указують на живость або неживость назывників. В синтаксічнім одношіні чісловники (як і придавники) мають способность споєвати ся як квантітатівный детермінант з субстантивами (*три кнѣ́гы, пять стóлів, сім днів, дванáдцять мѣ́сяцїв*). В непрямых падах чісловники згоджують ся (конгруують ся) з назывниками, напр.: *три ромáны, трѣ́х ромáнів, трѣ́м ромáнам, три ромáны* (або *трѣ́х хлóпцїв*), *о трѣ́х ромáнах, з трѣ́ма ромáнами*.

З семантичного боку чісловники представляють собов понятия абстрактного чісла, і они не суть мотівованы якимсь іншым значінєм. Наприклад, слова *три* і *трóйка* означають кількость (квантіфікацію), но чісловником є лем чісло *три*, а слово *трóйка* одно-

силь ся к розряду субстантивів і означать назву кількості в значіні з назвов предметів, котры активізують ся ведно. Наприклад: 1) *трóйка* - школьска отмітка, 2) *трóйка* - грачі в карты, 3) *трóйка* - запряжіня трёх коней до воза (або санок), 4) *трóйка* - три еропланы, творячі в шпортовій дісціпліні єдно ціле, 5) *трóйка* - з трёма парами весел, 6) *трóйка* - якась комісія в зложіні трёх людей і т. д. Означіня кількості в слові *трóйка* не інволує в собі абстракцію, котра характерна для числовників; слово *трóйка* несе в собі предметне значіня, зато односить ся к назывникам.

З морфологічного боку числовники характерізують ся такими особливостями:

- а) скоро вшиткы числовники суть позбавены категорії числа (окрем *єдén – єдны*),
- б) лем дакотры числовники мають категорію рода (*єдén, єднá, єднó; два - дві, обідва – обідві*),
- в) многы числовники одлічують ся формами склонёваня.

Із синтаксичного боку числовники одлічують ся тыми особливостями:

- а) споюють ся лем з субстантивами; такы словоспоїня (сінтаґмы) синтаксичні не розкладають ся і функціонують як єден член речіня - субект або обект (*два дні - дві нóчі, дві óкна, дві півá, пять місяців; На балкóні квітли три рúжы; Сестрá купіла три рúжы*),
- б) не можуть детерміновати ся придавниками,
- в) в остатных падах числовники функціонують як кількостны придаткы (атрібути), напр.: *За трёмá гóрами рослі три дубы.*

66. РОЗРЯДЫ ЧІСЛОВНИКІВ

Подля семантичних особливостей, ґраматічних властивостей і характеру ужываня, числовники ділять ся на пять розрядів: (1) **кількостны**, (2) **громадны**, (3) **дробны**, (4) **неопреділено-кількостны** і (5) **порядковы**. Розряды числовників од 1 - 4 означают абстрактну кількість, а пятый розряд означать порядок предметів при раховані.

67. КІЛЬКОСТНЫ ЧІСЛОВНИКИ

Ку кількостным числовникам односят ся такы, котры означают абстрактны числа або кількість предметів (*єдén, дéсят, сто пятьдесят дéвят, тісяч єдén; шість дівчáт, сто трідцáть два кілоméтры, трісто шістьдесят пять днів*).

Подля морфемного складу і способу творіня кількостны числовники ділять ся на **просты, зложены і складны**.

К **простым** односят ся:

- а) Недерівованы числовники, котры мають лем єдну морфему, напр.: *єдén, два, три, штірі, пять, шість, сім, вісем, дéвят, дéсят, сто*. Даны числовники служать словотворнов основов про вшиткы остатны (дерівованы, зложены і складны) кількостны, громадны і дробны, а тыж для рахуючих слов.
- б) Дерівованы числовники, котры складають ся із єдної корінёвой морфемы і суфікса *-на́дцáть* і *-дцáть*: *єденáдцáть, дванáдцáть, девятна́дцáть; два́дцáть, трідцáть, штіридцáть*.

Зложены числовники складають ся з двох корінёвых морфем, напр.: *пять і дéсят – пятьдесят, шістьдесят, дéвятдесят, двáсто, ... дéвятсто*.

Складны числовники складають ся із двох і веце слов (простых і зложених числовників). У складных числовників кількість слов рівнять ся кількості ціфер (не рахуєме до того нулу), напр.: *21 - два́дцáть єдén, 98 - дéвятдесят вісем, 102 - сто два,*

1000 - (єден) *тісяч*, 1002 - *тісяч два*, 1997 - *тісяч дев'ятьсто дев'ятьдесят сім*, (єдén) *мільйон*, (єдén) *мільярд*, (єдén) *біліон*, (єдén) *тріліон* і др. К складним числовникам одно-сять ся і дробны числовники: *три п'ятих*, *0,2 - нула цілих (і) дві десятих*, *тридцять дві стоцятіны*.

68. МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КІЛЬКОСТНИХ ЧИСЛОВНИКІВ

Морфологічні особливості кількостних числовників суть вязані на їх лексічне значіння. Кількостні числовники не мають категорії числа, зато же они лексічні виражають значіння числа (поняття числа). Хыбыть їм соодносность форм єдн. і множ. чисел. Кількостні числовники не мають і категорії рода, зато же они суть лишены предметного значіння. Тым, же они не мають категорії рода і числа, кількостні числовники морфологічні одлічують ся од назывників.

З морфологічного боку виділюють ся меджі кількостними числовниками слова: *єдén* (*єднá, єднó*), *два* (*дві*), *тісяч*, *мільйон*, *мільярд*.

Числовник *єден* мать прізнаки, характерны для придавників: змінює ся по родах (*єдén, єднá, єднó*) і падах (*єдén, єднóго, єднóму, єдén* або *єднóго, (о) єднім, (з) єдным; єднá, єднóй, єдній* і т. д. Форма множ. числа *єдны* уживать ся в одлічних значіннях.

Слово *єдén*, окрем значіння кількостного числовника (*єдén центімéтер, єднá тóна, єднó кіло* і т. д.), може мати значіння:

- а) назывника: *Єдén за вшиткых, вшиткы за єднóго; Єдén в полі не во́як; Єднó ка́жеш, а дру́ге рóбиш;*
- б) містоназывника-придавника при вираженні тотожності: *Мы з ним закінчили єдén (тот сáмый) інштíтут; Мы росли під єднóв стріхов; В нашím сéлі пеклі хліб з єднóй (тако́й сáмо́й) муки;*
- в) неопределеного містоназывника: *Мы стріча́ли ся в єдній (які́сь) у́лиці;*
- г) ограниченой часткы „лем“: *Сміх і гуляк были для нас єднá радóсть;*
- г) взаємного діянн: *Мы помагáли єднá другі́й;*
- д) єднородных членів речінн: *На лу́ці гра́бали єдén хлоп і єднá жéна;*
- е) приближности: *Він допíсовав іщі єднó-дві слова.*

Числовник *єдén* не уживать ся при вираженні кількості (числа) назывників, а при тім уживать ся лем в єднотнім числі, напр.: *Теáтер прихóдить до сéла раз до мiсяця; Одхóдів на крок, на два і так контролє́вав сво́ю рóботу.*

Форма числовника *єдны* уживать ся в споїні з назывниками, котры мають форму лем множного числа (*єдны вiлы, єдны клiщі, єдны двéрі*). В споїні з назывниками, котры мають єднотне і множне число, форма *єдны* мать значіння ограниченой часткы або неопределеного містоназывника: *Єдны (дакотры люди) на свáдьбі співа́ють, другы – танцю́ють (плáчуть); На полі гра́бали єдны (сáмы, лем) жéны; Єдны штудéнты суть за, а другы – прóтів.*

При помочі часткы *по-, да-, не-, пода-* значіння числовника уживать ся намісто неопределених містоназывників, напр.: *Поедны (даєдны, неєдны, подаєдны) пішуть до новинк, а неєдны - прóсто прeзідéнтoви.*

Числовник *два* споєє ся з субстантiвами мужского рода (*два дні, два стóлы, два дубы, два хлібы, два кóні*), *дво́ми* в споїні субстантiвiв людського створінн (*дво́ми хлопi, дво́ми штудéнты*), *дві* в споїні субстантiвiв жéньского і середнєго рода: *дві жéны, дві нóчі, дві тiни, дві гóдини, дві фляшкы (спiвaнкы, рúкы, берéзы, осiкы, гúскы; дві кіла, дві копыта, дві пéра, дві сéрдця, дві речiнн, дві пiва, дві кóлеса).*

Складны чісловнікі (*едён*) *тісяч*, (*едён*) *міліон*, (*едён*) *міліард* (о *тісячі змінах*) уживають ся в значіні рахованых субстантівів: *тісяч змін (хлópів)*, *міліон людéй*, *міліард евр*. В значіні чісловників слова *тісяч*, *міліон*, *міліард(а)* одлічають ся од назывників. В сістемі рахования они представляють собов унікатны означіня чісел, котры заміняють ся графічно (в писемній формі) рівнозначными чіслами (*тісяч слов - 1000 слов*); входять до групу складных чісловників як рівноправны члены (*два міліоны трысто тісяч евр - 2 300 000 евр*); не споюючі ся з назывниками, они служать назвами (поняттями) абстрактных чісел; творять ся од них порядковы чісловнікі (*едён - пёршый, тісяч - тісячный*); не можуть детерміновати ся (опреділяти ся) якостными придавниками, але сами уживають ся як кількостны детермінанти при назывниках, означаючіх єдинічны предмети (*едён мéтер, міліон корún або евр*).

Чісловник **двоі** уживать ся з назывниками рахованых предметів, котры не мають єднотне чісло (помножны назавники): *двоі ножычкы (кліщі, ногавіці, сáнки, двéрі, гýслі, граблi, вiлы)*.

Слова **обидва** (мужский род) і **обидві** (женський і середній роды) мають форми рода, што їх зближує з придавниками. Подля значіня слова *обiдвa* і *обiдвi* суть близкы з кількостными чісловниками *два* і *двi*, котры означають тоту саму кількість. Єднак основным значінём слова *обiдвa* (*обiдвi*) не є означіня кількосты, они не указують на кількість в значіні "і тот", што зближує дане слово з субстантівом, але не означають синонімы выразы *обiдвa* (*обiдвi*) і *два* (*двi*). Слова *обiдвa* (*обiдвi*) не підлягають рахованю, не творять розряд складных чісловників, не мають форм порядковых чісловників.

Категорія живости/неживости морфологічні выражать ся лем в чісловниках *два*, *три*, *штiри*. Тоты чісловнікі в споіні з живыми назывниками мають в акузатіві єднаку форму з генітівом, а при неживых назывниках акузатів мать єднаку форму з номінатівом, порів. *два стóлы - двох штудéнтів*.

69. ПЕРЕГЛЯД КІЛЬКОСТНЫХ І ПОРЯДКОВЫХ ЧІСЛОВНИКІВ

1. едён	- пёршый
2. два	- друпый
3. три	- трётій
4. штiри	- четвёртый
5. пять	- пятый
6. шість	- шéстый
7. сім	- сéмый
8. вісем, óсем	- вóсьмый, óсьмый
9. дéвять	- девятый
10. дéсять	- десятый
11. єденáдцять	- єденáдцтый
12. дванáдцять	- дванáдцтый
13. трина́дцять	- трина́дцтый
14. штирна́дцять	- штирна́дцтый
15. пятна́дцять	- пятна́дцтый
16. шісна́дцять	- шісна́дцтый
17. сімна́дцять	- сімна́дцтый
18. вісемна́дцять	- вісемна́дцтый

19. дев'ятна́дцять	- дев'ятна́дцятий
20. два́дцять	- два́дцятий
21. два́дцять є́ден	- два́дцять пе́рший
30. т́ридцять	- т́ридцятий
40. шти́ридцять	- шти́ридцятий
50. п'ятьдеся́т	- п'ятьдеся́тий
90. де́в'ятьдеся́т	- де́в'ятьдеся́тий
100. сто	- сто́цятий
200. два́сто	- два́стоцятий
900. де́в'ятьсто	- де́в'ятьсто́цятий
1000. (є́ден) т́исяч	- (є́ден) т́исячний
2000. два т́исяч	- два т́исячний
1 000 000. (є́ден) міліо́н	- (є́ден) міліо́нний
2 000 000. два міліо́ны	- два міліо́нний
5 000 000. п'ять міліо́нів	- п'ять міліо́нний
(є́ден) біліо́н	- (є́ден) біліо́нний
(є́ден) тріліо́н	- (є́ден) тріліо́нний і т. д.

70. СІНТАКСІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КІЛЬКОСТНИХ ЧИСЛОВНИКІВ

Простий числовник *є́ден* (*є́днá, є́днó*) згоджує ся з називником в роді, числі і паді: про мужський род: *є́ден міся́ць, є́дно́го міся́ця, є́дно́му міся́цю, є́ден міся́ць, (в) є́дні́м міся́ці, (з) є́дні́м міся́цем*; про жіночий род: *є́днá жє́нá, є́дно́й жє́ны, є́дні́й жє́ні, є́дну́ жє́ну, (о) є́дні́й жє́ні, (з) є́днóв жє́но́в*; про середній род: *є́днó пе́ро, є́дно́го пе́ра, є́дно́му пе́ру, є́днó пе́ро, (о) є́дні́м пе́рі, (з) є́дні́м пе́ром*.

Числовники *два, три, шти́ри* в формі номінатива аж інструментала згоджують ся з називниками в множині числі: *два (три, шти́ри) сто́лы (ко́ні), дво́х (трё́х, шти́рёх) сто́лів (ко́ней), дво́м (трём, шти́рём) сто́лам (ко́ням), два (три, шти́ри) сто́лы (ко́ні), (о) дво́х (трё́х, шти́рёх) сто́лах (ко́нях), (з) дво́ма (трёмá, шти́рёмá) сто́лами (ко́нями// кіньми́; три кн́ижкы, трё́х кн́ижок, трём кн́ижкам і т. д.* Так сполучають ся і згоджують ся і складні числовники од 22 - 24, 32 - 34, 42 - 44, 992-994: *два́дцять два сто́лы (хлóпці), два́дцять дво́х сто́лів (хлóпців), два́дцять дво́м сто́лам (хлóпцям), два́дцять два (сто́лы) або два́дцять дво́х (хлóпців), (о) два́дцять дво́х сто́лах (хлóпцях), (з) два́дцять дво́ма сто́лами (хлóпцями); сто п'ятьдеся́т два (три, шти́ри) сто́лы (хлóпці) і др.*

Числовники од *п'ять* до *два́дцять є́ден* (5 - 21, 25 - 31, 35 - 41, 891-895 і т. д.) сполучають ся з називниками в формі генітива множинного числа, напр.: *п'ять (ші́сть, сі́м, ві́сем, де́в'ять, де́сять, є́денáдцять, два́дцять є́ден, два́дцять п'ять, ві́семсто де́в'ятьдеся́т є́ден) дні́в (тьждні́в, міся́ців, шко́л, серде́ць, роді́н, во́яків, хлóпів, жє́н).*

Числовники в русиньскім языку стоять в споїні з називниками все препозитивні, напр.: 5 кіл, 21 ро́ків, в 2005 ро́ці і т. д. Постпозитивна позиція числовника при субстантиві означають прибли́жність (*ро́ків два́дцять п'ять, кіл п'ять-ші́сть, в ро́ці два́ті́сяч п'ять/-ім*).

Порядок споїня числовника *є́ден* (*є́днá, є́днó*) з придавником-придатком і називником живих і неживих предметів сполучають ся в формі номінатива, напр.: *є́ден дубо́вий сті́л, є́днá до́бра кн́і́га, є́днó гу́сяче пе́ро*, а числовники *два, три, шти́ри* стоять в множині числі в формі номінатива: *два (три, шти́ри) чи́сты па́пі́ри, три лі́тні міся́ці*. І складні числовники мають тото́жну форму (падову флексію): *два́дцять три сто́ро́ны, т́ридцять*

дві (три, штірі) дівчата, вісемсто штірідцять штірі слова; в spoїні з називниками живих предметів мужского і середнього родів уживать ся числовник два//двоуми, три//трёми, штіри//штірёми: два (двоуми) весёлы хлопці.

Числовники од пять до двадцять едён, од двадцять пять – трідцять едён і др. в spoїні з адективними-атрибутивами і субстантивними стоять в формі ґенітива, напр.: пять весёлых хлопцев, сто здоровых жен, два́сто еденáдцять добрых вояков, міліон добрых людей.

Sпоїня кількостних числовників з приназивником в дістрібутівнім значіні мать варіанти: а) з приназивником по в локатіві уживать ся числовник едён (по едній кору́ні або по еднім ёври, по еднім слові, по еднім снопі); неопреділено-кількостны слова (по мно́гих ро́ках, по да́кійко́х ва́рованях;

б) з приназивником по в акузатіві уживають ся остатны числовники од два высше: по дві слова, по дві коруны, по три пёра, по пять мэтрів, по сто (ті́сяч, міліо́н, міліа́рд) евр, по два снопы, по пять ве́дер; називники з першов частёв лів- стоять в формі ґенітива: по півкіла, по півлітра, по півтоны. Значіня приближности выражать ся spoїнём часткы (даз) і називника в формі ґенітива, напр.: (куп ми) даз два (два́дцять три) кіла со́ли (му́кы).

71. СКЛОНЁВАНЯ КІЛЬКОСТНЫХ ЧИСЛОВНИКІВ

Числовник едён (една́, еднó, едны) склонює ся, як придавник твердой ґрупы тіпа новы́й (-á, -é, -ы) або указуючий містоназивник тот (тотá, тотó, тоты). Множне число є ед-наке про вшыткы три роды, але множне число едны тратить значіня числовника і набывать значіня «лем», «ті́лько», «дакотры», «даякы», «якысь то». Кількостне значіня слова «едны» є лем при помножных (pluralia tantum) називниках: едны ножы́кы, едны гу́слі, едны клі́щі і др.

Еднотне число			Множне число
Пад	Мужский і середній род		Для вшыткых родів
Н.	едён	едн-ó	едн-ы
Ґ.	едн-óго	едн-óго	едн-ых
Д.	едн-óму	едн-óму	едн-ым
А.	як Н. або Ґ.	едн-ó	як Н. або Ґ.
Л.	(о) едн-ім	(о) едн-ім	(о) едн-ых
І.	(з) едн-ым	(з) едн-ым	(з) едн-ыми(-ыма)

Числовники два, три, штірі мають індівідуалну сістему склонёваня. Їх склонёваня на-поминають склонёваня придавників в множнім числі, але они одлічають ся од склонёваня придавників концевым гласным основы і флексієв інштрументала -ома/-ёма.

Н.	дв-а	дв-і	тр-и	штір-і
Ґ.	дв-ох	дв-ох	тр-ёх	штір-ёх
Д.	дв-ом	дв-ом	тр-ём	штір-ём
А.	як Н. або Ґ.	дв-і	як Н. або Ґ.	як Н. або Ґ.
Л.	(о) дв-ох	(о) дв-ох	(о) тр-ёх	(о) штір-ёх
І.	(з) дв-ома	(з) дв-ома	(з) тр-ёма	(з) штір-ёма

Чісловник *два* уживать ся в споїні з назывниками в мужскім роді: *два стóлы (дубы, кóні), а дві* - з женьським і середнім родом: *дві жéны (но́гы, ла́мпы), дві півá (речі́ня, сéрдця)* одлічать ся в склонёвані по родах лем в Н. і А. в залежности од споїня назывників живых або неживых предметів. В акузатіві флексії суть тождны з номінатівом при споїні з категорієв неживых назывників, а в ґенітиві в споїні з категорієв живых назывників: *два дóмы, но дво́х сынів*. Таки форми склонёваня мають і числовники *дво́ми, обі́двоми, трё́ми, штирё́ми, пятё́ми*.

Просты кількостны числовники од *пять* до *штирі́дцять* і зложены од *пятьдеся́т* до *девятьдеся́т* (на *-дцать* і *-деся́т*) склонюють ся, як числовники *два (три, шти́ри)*.

Так склонюють ся і складны числовники (кажда часть) од 22 - 99, напр.: Н. *два́дцять два, Г. двадцятёх дво́х, Д. двадцятём дво́м, А. два́дцять два* або *двадцятёх дво́х, Л. (о) двадцятёх дво́х, І. (з) двадцятё́ма дво́ма*. У складных числовників, як: *два́дцять е́дён* і вшытыкы іншы в споїні з *е́дён* змінює ся лем послідня часть числовника з рахованым предметом (назывником), напр.: *штирі́дцять е́дён дóмів (хлóпів), штирі́дцять е́днóго дóма (хлóпа)* і т. д.

Числовники *сто, два́сто...- девятьсто* не склонюють ся. Склонює ся лем рахований предмет (назывник): Н. *сто кору́н, Г. сто кору́н, Д. сто кору́нам, Л. (о) сто кору́нах, І. (з) сто кору́нами, ё́врами*. Рідко уживать ся споїня, як: з *ті́сячу(а) змі́нами (кору́нами, ё́врами)*.

Числовники *міліо́н, біліо́н, тріліо́н* і др. склонюють ся з рахованым предметом, як неживы назывники мужского рода на твердый согласный: *міліо́н, міліо́на, міліо́ну, міліо́н, (о) міліо́ні, (з) міліо́ном – (два, три, шти́ри) міліо́ны, (дво́х, трё́х, штирё́х) міліо́нів, (дво́м, трём, штирём) міліо́нам, (два, три, шти́ри) міліо́ны, (о) (дво́х, трё́х, штирё́х) міліо́нах, (з) (дво́ма, трёмá, штирёмá) міліо́нами; біліо́н – біліо́ны, тріліо́н – тріліо́ны* і т. д. А кідь тот числовник споює ся з словом *е́дён*, то склонює ся лем в єднотнім числі (*е́дён міліо́н, е́днóго міліо́на, е́днóму міліо́ну, (о) е́дні́м міліо́ні, (з) е́днім міліо́ном*). Склонёваня того числовника в множнім числі бы набыло інше значіня (як при *едны́*). Числовник *ті́сяч* не диспонує падовыми формами єднотного числа окре́м основной формы, но склонює ся в множнім числі: *ті́сячі, ті́сячів, ті́сячам, ті́сячі, (о) ті́сячах, (з) ті́сячами*.

72. ГРОМАДНЫ ЧІСЛОВНИКИ

Громадны числовники означають определёну кількосьть предметів або осіб як їх совокупность, котры творять єдно ціле на определёну кількосьть єдиниць. Одповідають на вопрос **кілько?**

Громадны числовники суть одводжены од кількостных (основных) числовників і обеднують слова *дво́е, обо́е, тро́е, четве́ро, пята́ро, шесте́ро, семё́ро, восьме́ро, двадцатё́ро, девя́тьдесяте́ро*; числовники 21 - 29, 31 - 39, 41 - 49 і т. д. як громадны - не творять ся.

73. МОРФОЛОГІЧНЫ ОСОБЛИВОСТИ ГРОМАДНЫХ ЧІСЛОВНИКІВ

Громадны числовники творять ся од кількостных при помочі суфікса-флексії *-є*: *два - дво́е, три - тро́е; -ер(о): шти́ри - четве́ро* (од іншого коріня), *пять - пята́ро, деся́теро, е́денадцатё́ро, дванадцатё́ро, пятна́дцатё́ро, девя́тнадцатё́ро, двадцатё́ро, три́дцатё́ро, штирі́дцатё́ро, пята́дцатё́ро, ші́сть-, сі́м-, ві́семдеся́теро*. Они называють определёну кількосьть предметів як їх совокупность і мають заперту ґрупу слов, то єсть до *девятьдеся́теро*.

Як кількостны чісловники, так і громадны не маюць рода і чісла. При склонёвані сто-
яць протів себе дві формы меджі номінатівом і акузатівом і остатными падамі. В споіні
з назывниками в номінатіві і акузатіві представляюць собов нерозложены споіня (як єдно
ціле).

74. СІНТАКСІЧНЫ ОСОБЛИВОСТИ ГРОМАДНЫХ ЧІСЛОВНИКІВ

Громадны чісловники одлічаюць ся од кількостных жузеным поужыванём зато, же мо-
жуть споёвати ся лем з малым округом субстантывів. Они ужываюць ся:

- а) в споіні з субстантывама середнёго рода в формі генітыва, означаючі світ малят: *семёро кізлят, четвёрё телят, пятёро вовчят, двадцятёро кўрят*. Даны субстантывы ужываюць ся і з кількостнымі чісловнікамі: *штўірі мачата, сім кізлят, двадцят* *кўрят*;
- б) з субстантывама *діти, люди, тварь* в значіні "чоловік": *дво́е дітёй, пятёро людёй, семёро незна́мой тва́ри*;
- в) при особных містоназывниках *мы, вы, оні*: *Мы пришлі пятёро*; в речінях із звязков: *Нас было четвёрё (девя́тьдеся́тёро)*; в непрямых падах частіше ужываць ся споіня з кількостнымі чісловнікамі: *у них штўірѣх, з ними штўірѣма*;
- г) в споіні з назвама парных предметів: *дво́і чіжмы, тро́і топáнкі, четверо́і штрѣмфлі*, або *дві па́ры чіжем, три па́ры бокáнч, штўірі па́ры штрѣмфель*. При ужывані кількостных чісловніків уведжены субстантывы (і подобного тіпа) означаюць не пары, а єдинічны предмети: (*дві чіжмы, три бокáнчі, штўірі штрѣмфлі* т. є. *дві па́ры штрѣмфель*);
- г) в случаях субстантываціі: *Мы підпорѣли дво́е бідных*; частіше они ужываюць ся з кількостнымі чісловнікамі: *дво́ми бідны (Мы підпорѣли дво́х бідных)*.

Громадны чісловники не споююць ся:

- а) з субстантывама женьского рода, а тыж з назвама особ женьского пола і субстантывованымі придавнікама женьского рода, напр.: *дві сторо́ны* (але не *дво́е сторо́н*), *дві запяты* (але не *дво́е запяты*);
- б) з субстантывама мужского рода, котры представляюць назвы животных і птахів: *три ко́ні* (а не *трѣ́е конѣ́й*), *три гѣрлічкы* (а не *трѣ́е гѣрлічок*).

К громадным чісловнікам односяць ся *обѣ́е, обѣ́двоѣ́* з їх близкым значінем *два, дві*. Чісловники *обѣ́е, обѣ́двоѣ́* не означаюць кількость, але лем указуюць на кількость; маюць род, ужываюць ся з особнымі містоназывнікама в множнім чіслі *мы, оні* на потверджіня самых себе при выконані якогось діяня, напр.: *Мы обѣ́е (оні́ обѣ́двоѣ́) пішли́ до шко́лы*. Діяня ту проводять дві особы, котры не суть общого рода (мужского і женьского, мужского і середнёго, женьского і середнёго) і не маюць соодносных кількостных чісловніків.

Тіпічным для громадных чісловніків є, же на письмі они записуюць ся лем словом. Громадны чісловники все стоять в препозіціі субстантывів.. В ізопованім поужывані означаюць особы як мужского, так і женьского пола: *Семёро єдно́го не че́кають*. Чісловник *семёро* выступаць в сінтаксічній функціі субекта.

75. СКЛОНЁВАННЯ ГРОМАДНЫХ ЧІСЛОВНИКІВ

дво́е, четвёрё, обѣ́е, обѣ́двоѣ́, дво́і

Громадны чісловники *дво́е, обѣ́е, обѣ́двоѣ́, дво́і* склонююць ся, як придавники мягкой гру́пы (*сіні*) в множнім чіслі; остатны громадны чісловники од *четвёрё* до

дев'ятьдесятеро і обідва/обідві склонюють ся, як придавніки твердої групи (новий) в множині числі.

Н.	дво-є	четвер-о	обо-є	обидв-а/і	дво-ї
Г.	-їх	-ых	-їх	-ох	-їх
Д.	-ім	-ым	-ім	-ом	-ім
А.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.
Л.	-їх	-ых	-їх	-ох	-їх
І.	-іма	-ыма	-іма	-ома	-іма

Окрем форм *двоє, троє* і т. д. *обое, обидвое* громадны числовники в русиньскім языку мають паралелны формы *двої, трої, двадцятерої* і т. д. *обої, обидвої* мають в непрямых падах еднакы формы. Числовники *двої* і *обої, обидвої* ужывають ся в споліні лем з тыми субстантывами, котры мають формы лем множного числа або означають назвы парных предметів: *двої чіжмы, трої ножычкы, четверої вілы, двадцятерої сандэлы* і т. д.

76. ДРОБНЫ ЧИСЛОВНИКИ

Дробны числовники означають кількост як часть цілого. К дробным числовникам односять ся: (*една*) *половіна, третіна, четвертіна, пятіна, стоцятіна, тісячіна, міліонтіна*. Числовники *половіна, третіна, четвертіна...* склонюють ся, як назывники женського рода тіпа (*кніга, жена*). У дробного числовника тіпа *една половіна (третіна, четвертіна...)* склонюють ся обидві части - перша часть кількостного числовника (*половіна*) склонює ся як придавник в женськім роді (тіпа *нова*), а друга часть дробного числовника - як назывник женського рода (тіпа *жена*). Дробны числовники споюють ся з кількостными числовниками, напр.: *дві третіны, пять четвертін, сім десятин, една міліонтіна*.

При склонёвані дробных числовників *половіна, третіна, четвертіна* і т. д., в споліні з кількостными числовниками, форма паду дробных числовників опредільять ся формами споёваня назывників з числовниками, напр.: *една половіна (една жена), еднóй половіны (еднóй жены), едній половіні (едній жені)* і т. д.

Числовник *півдруга (ро́ка)* ужывать ся з конкретными назывниками вшитых трёх родів, напр.: *півдруга ме́тра (кіломе́тра, я́бка, гру́шкы, слівкы, ве́дра, мину́ты, го́дины)*; означать кількост, котра складать ся із чогось цілого і ёго половини (1 1/2). В русиньскім языку числовник *півдруга* не склонює ся, а з ним вяжучій ся назывник стоїть в формі генітыва єднотного числа (*півдруга ро́ка*).

77. СКЛОНЁВАНЯ ДРОБНЫХ ЧИСЛОВНИКІВ

Н.	(една) половіна	дві десятины	една ціла і три четвертіны
Г.	(едно́й) половіны	двох десяти́н	едно́й ціло́й і трёх четвертін
Д.	(едній) половіні	двом десяти́нам	едній цілій і трём четвертінам
А.	(едну́) половіну	дві десятины	едну́ цілу і три четвертіны
Л.	(едній) половіні	двох десяти́нах	едній цілій і трёх четвертінах
І.	(едно́в) половінов	двома́ десяти́нами	едно́в цілов і трёма́ четвертінами

78. НЕОПРЕДЕЛЕНО-КІЛЬКОСТНІ ЧІСЛОВНИКИ

К неопределено-кількостным числовникам звичайні односять ся невелика група слов із значінєм неопределеної кількості (великой або малой): *вёлё, невёлё, máло, немáло, мнóго, немнóго, кільки, дакільки, тільки (ті́во), богáто, худóбні (похудóбні), надмі́ру, тма, неврё́ком, трóхы (трóшкы), ко́па*, не маючі падовых закончінь. Неопределённость в значіні кількості в уведжених словах семантичні диференцує ся од числовників, котры представляють точну кількість і детермінацію назывників: *пять учітелів і вёлё (мáло, мнóго, ко́па) учітелів, сто голубів і надмі́ру голубів, ту нас было двóе і ту нас было похудóбні*.

Неопределено-кількостны слова (*не*)*вёлё*, (*не*)*мáло* характеризують ся шпеціфічним ужыванєм і володіють формами, які не властны числовникам. На розділ од кількостных числовників слова (*не*)*вёлё*, (*не*)*мáло* можуть споевати ся з кількостными придавниками і з абстрактними назывниками, напр.: *вёлё радóсти*, з субстантивованими придатками абстрактного значіня (*вёлё щáстя, немáло приємного*); можуть определіати ся з присловниками ступіня (*барз вёлё*). Кількостны числовники в уведжених споїнях не можеме ужыти. Слова (*не*)*вёлё*, (*не*)*мнóго*, (*не*)*мáло* мають форми высшого ступіня *мéнше, бівше* і значіня суб'єктивної оцінки *трошечкы* і не мають падовых флексій.

Семантика і граматічны особливости уведжених неопределено-кількостных слов зближує їх з присловниками, порів. *мáло купі́ти, вёлё віді́ти*.

Неопределено-кількостны слова *кільки, тільки, дакільки* близкы числовникам по способу їх споїня і з субстантивами (*шість учітелів, з шестёма учітелями - дакільки учітелів, з дакількомá учітелями*) і близкы по склонёваню (порів. *двоі́ма - дакількомá*). Правда, обобщено-містоназывникова семантика (указує на число, а не на означіня числа) слов *дакільки, тільки, кільки* назначує, жебы даны слова однести к неопределёним, указуючім або к вопросно-односным містоназывникам.

В функції неопределено-кількостных слов выступають тыж числовники і назывники (*мáса вопрóсів, громáда грошéй (смі́тя), тма нарóду, ко́па людéй, неврё́ком робóты* і т. д.

79. ПОРЯДКОВЫ ЧІСЛОВНИКИ

Порядковими числовниками называють ся слова, означаючі порядок єднородных предметів при їх раховані (*пéршый ряд, трéтій стром, сто двáдцять пятый кілоméтер* і т. д.

Дакотры учебники руського языка (Шанский - Тихонов, 1987, с. 135) односять порядковы числовники до групи придавників на основі того, же суть подобны односным придавникам.

Порядковы числовники творять ся од кількостных. Числовники *пéршый, дрúгый і четвёртый* творять ся од другой основы (*єдén, два, шті́рі*).

Склонюють ся порядковы числовники як придавники з твердым закончінєм основы (тіп *новый*), окрем *трéтій*, котрый склонює ся як придавники з мягкым закончінєм основы (тіп *синій*). Складны порядковы числовники при склонёвані змінюють лем посліднє слово в єдотнім і множинім числах, напр.: Н. *двáсто пятьдеся́т сэмый (день)*, Г. *двáсто пятьдеся́т сэмого (дня)*, Д. *двáсто пятьдеся́т сэмому (дню)*, А. *двáсто пятьдеся́т сэмый день*, Л. (о) *двáсто пятьдеся́т сэмім дні*, І. (з) *двáсто пятьдеся́т сэмым днём* – множене число: Н. *двáсто пятьдеся́т сэмы дні*, Г. *двáсто пятьдеся́т сэмых днів*, Д. *двáсто пятьдеся́т сэмому дню* і т. д.

З синтаксичного боку порядкові числівники функціонують як придатки, конґруують ся з детермінуючим субстантивом в роді, числі і паді; змінюють ся по числах, родах і падах. Они сполують ся з субстантивами як адективи: *пёршый дім, пёршого дёма, пёршому дому* і т. д.

При склонёвані складных порядкових числівників оставають без зміны вшиткы їх части, котры мають форму кількостных і змінює ся лем послідній із них, котрый має форму порядкового числівника і згоджує ся з назывником, напр.: *в тісяч дэвятьсто дэвятьдэсят сэмім році*.

Порядкові числівники функціонують в рознородых фразеологічных оборотах: *Він пята кóлесо у вóза; пёршый од кінце (до мýскы, до робóты)*. Порядкові числівники субстантивують ся главні в фразеологічных оборотах, напр.: *Де двóми бють ся - трéмій выгравать*.

МІСОНАЗЫВНИК (PRONOMEN)

80. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА МІСОНАЗЫВНИКІВ

Місоназывником называють ся часть речі, котра указує на предмети, або прізнаки, кількість, але не означать, не называють їх. Місоназывники одлічують ся од іншых частей речі тым, же не мають все того саме певне лексичне значіння; ёго значіння мінять ся в залежности од значіння того слова, на котре оно указує, або намісто котрого оно ужите. Зато місоназывник опредільять ся і як часть речі, котра заміщать назывник, придавник, числівник. На розділ од іншых частей речі місоназывник односить ся к указуючим (дейктічным) словам. Конкретне лексичне значіння місоназывник набывають лем в контексті, в споїні з другими словами. Наприклад, місоназывник **ты** указує на особу, на котру обернута бісїда: *Я хóчу, жéбы ты быв дóбрым ученикóм*; указує на неживый предмет: *Стрóме, ты не чéряш край, на малú мистúну (Сухый)*; указує не на конкретну особу, а на особу вообще: *А неприятель стрéлять із мінóмётів, а ты роб з ним што хочеш*. Як видно із прикладів, місоназывник того самого тїпа може заміщати нееднакы слова, котры односять ся к єдній части речі, а рознороды розряды місоназывників функціонують намісто іншых частей речі.

Термін "місоназывник" (місоназывниковы слова) традиційні ужывають ся в широкій шкалі слов, обєднанных общов указуючов функцій, функцій замінюючов. Так, слово **він** (*ёгó, ёму* і т. д.) може указовати на особу мужского і общего рода, а тыж на любовольный предмет, названий назывником мужского рода, як напр.: *живый предмет (особу), конкретный предмет, факт, явління* і т. п.

По своїм семантико-морфологічным прїзнакам місоназывник соодносить ся з назывниками, придавниками і числівниками, а по соодносности з уведжєнными частями речі выдїлюють ся слїдуючі ґрупы місоназывників:

- (1) місоназывники, соодносны з назывниками (обобщєно-предметны): *я, мы, ты, вы, він, онá, онó, онú, хто, што, нúхто, нич, дахтó, даштó, хтось, штось*;
- (2) місоназывники, соодносны з придавниками (обобщєно-якостны): *мій, твій, свій, наш, ваш, якýй, котрый, чій, тот, самый, кáждый* і іншы;
- (3) місоназывники, соодносны з числівниками (обобщєно-числовники): *тільки, кілько, дакілько*;

(4) містоназйвники, соодносны з присловниками: *де, колі, там, десь, всяды, як, бды, ніде, дагдэ* і др.

81. ЕКЗІСТУЮЧІ АСПЕКТ НА МІСТОНАЗЫВНИКЫ

Векша часть лінгвістів розоберать містоназйвники як самостатну часть речі і днесь. Тот традічний аспект реалізує ся і в сучасных школьских і високошкольских програмах і учебниках.

Еднак дакотры лінгвісты не признають містоназйвники як самостатну часть речі. Руський ученый А. А. Потебня писав, же містоназйвник єсть або субстантів (*я, ты, он, мы, вы, они*), або придавник (*тот, этот, мой, твой*) (см. Потебня, I-II, 1958, с. 100). А. М. Пешковский тыж пише, же містоназйвник не єсть часть речі, а говорить о містоназйвниковых субстантівах (*я, ты, он, кто, что*), містоназйвниковых придавниках (*мой, твой, какой, чей, иной, тот, этот*) і містоназйвниковых присловниках (*по-моему, по-твоему, как, так, иначе, где, здесь, там, тут*) (см. Пешковский, 1956, с. 154).

В. В. Виноградов виділює до особой части речі лем невелику групу містоназйвників, котры указують на особы або предмети (*я, ты, мы, вы, он, она, оно, они, себя, кто, что, никто, ничего, некто* і т. д.) (см. Виноградов, 1972, с. 255-256).

Вычленіня містоназйвників, як особой части речі, є єдным із проблемовых вопросов граматічного опису.

82. РОЗРЯДЫ МІСТОНАЗЫВНИКІВ ПО ЗНАЧІНІЮ

По своїм значіні і сінтаксічній функції вшыткы містоназйвники ділять ся на слідуючі розряды:

1. Особны містоназйвники: 1-а особа - *я, мы*; 2-а особа - *ты, вы*; 3-я особа - *він, она, оно, они* - за своїм походжієм они суть указуючіми містоназйвниками.

Містоназйвник *я* указує на особу говорячого, а містоназйвник *ты* - або на особу, яку котрій она обернута, або на чоловіка вообще (набывають обобщено-особне значіня).

Род містоназйвників *я* і *ты* опреділять ся подля контексту з реалным родом особы, на котрый они указують. Наприклад, в речіні *Ты была як стіна біла* (Харитун); містоназйвник *ты* указує на особу женського пола, зато часослово є ужыте в формі женського рода, а в речіні: *А ты текла кривым гадом, жёбы-сь была під преградов* (Харитун) - містоназйвник *ты* указує на неживый предмет (ріку) женського рода, і тому часослово (*текла*) ужыте в формі женського рода.

В научній, канцелярській, публіцистській речі і в речі красной літературы містоназйвник *мы* даколи ужывають ся в значіні містоназйвника *я*, напр.: *Мы о тім уж писали* (в значіні *Я о тім уж писав*). Містоназйвник *мы* ужывають ся і при звертані ся к другій особі, наприклад, в говорівій речі: *Но, та як мы днесь выпали ся? – спросів ся доктор*. Інколи даный містоназйвник може ужыти ся і з одтінком іронії з невыраженим (імпліцитным) містоназйвником: *Та як, уж (мы) зачали і роздұмовати?*

Містоназйвник *вы* як форма вічливости ужывають ся і при звертані ся к єдній особі - при "выкани": *Тёто, вы кому принесли тоты вётки?*

При склонёвані особных містоназйвників *я* і *мы* проходить зміна основ в непрямых падах (суплетівність).

Містоназйвник 3-ей особы мають і категорію рода (*він, она, оно*) і чісла (*они*), зато же по свому походжію суть указуючіми (можуть они і называти ся як особно-указуючіми).

83. СКЛОНЕННЯ ОСОБНИХ МІСТОНАЗЫВНИКІВ

Єднотне число

Пад	1-а особа	2-а особа	3-я особа		
			Мужський род	Женський род	Середній род
Н.	я	ты	він	она́	оно́
Г.	мене́	тебе́	не́го/е́го	не́й/у ёй	не́го/е́го
Д.	мені́/мі	тобі́	е́му/к не́му	е́й/к ній	е́му/кне́му
А.	мене́	тебе́	е́го/не́го	е́й	е́го/не́го
Л.	(о) мені́/мі	(о) то́бі	(о) нім	(о) ній	(о) нім
І.	(зо) мнов	(з) тобо́в	(з) ним	(з) нёв	(з) ним

Множне число

Пад	1-а особа	2-а особа	3-особа
Н.	мы	вы	оно́
Г.	нас	вас	них/іх
Д.	нам	вам	їм/ку ним
А.	нас	вас	їх
Л.	(о) нас	(о) вас	(о) них
І.	(з) на́ми	(з) ва́ми	(з) ну́ми/-ма

В речині особни містоназиви в формі номінатива виступають в ролі субєкта, а в формі непрямых падів - в функції обєкта.

2. Вертаний (рефлексивний) містоназивиць себе, ся указує на одношіня к діючій особі, то єсть на виконавателя (агенса) діяня. З морфологічного боку вертаний містоназивиць характеризує ся тим, же не має форм рода і числа; склонює ся як містоназивиць *ты*, але не має номінативної форми. З синтаксичного боку містоназивиць себе, ся виступають в функції предмета, зато може уживати ся лем в непрямых падах, напр.: *Лесана... выбрала ся ку поточінці, яка собі спокійно текла...* (Мальцовска) - форма датива (*собі*) ужита не в функції містоназивиць, але часткы; *Я не краса! Фу!* – *плюнула перед себе*, як еден хлопіско (Мальцовска) - форма датива (*себе*) ту ужита в ролі містоназивиць, а синтаксичнш - в функції обставника місця. В речині *Доволь мі, жебы єм сі (собі) могла змочити ноги у воді* (Мальцовска). Містоназивиць *собі* (форма містоназивиць *сі* в русиньскім языку є нежадуча, бо є лем перевзята з языка нацвекшини, а варто уживати властну русиньську оригінальну форму *собі*) в формі датива має синтаксичну функцію предмета.

84. СКЛОНЁВАННЯ ВЕРТАНОГО МІСТОНАЗЫВНИКА СЕБЕ, СЯ

Н.	0
Г.	сэбе ся
Д.	собі
А.	сэбе ся
Л.	(о) собі
І.	(з) собов

3. Присвойны (посесівны) містоназывники: 1-а особа - *мій, наш*; 2-а особа - *твій, ваш*; 3-я особа - *ёго, ёй, іх*; доведна про вшыткы особы - *свій*. Значіть, же містоназывники *мій, наш* указують на принадлежность і особи; містоназывники *твій, ваш* указують на принадлежность вшыткым трём особам. Містоназывники *мій, твій, наш, ваш* творять групу особно-присвойных; містоназывник *свій* є возвратно-присвойным. На означіня принадлежности 3-ій особи выужывають ся формы генітива 3-ей особы особных містоназывників. Присвойны містоназывники *ёго, ёй, іх* одлічуют ся од ім відповідных особных при неужывані іх з приназывниками і хыбованём буквы **н** (порів. *Она бісідовала з ним* і *Она бісідовала з ёго братом*).

З морфологічного боку посесівны містоназывники характеризує тот факт, же мають формы рода і чісла.

На означіня посесівности 3-ій особи в функції присвойных містоназывників ужывать ся генітив особных містоназывників 3-ей особы, як: *ёго, ёй* і *іх*, напр.: *Ёго тварь была зморщэна; Уля знала, же ёй мати і отець барз привязаны к свому дому*.

85. СКЛОНЁВАННЯ ПРИСВОЙНЫХ МІСТОНАЗЫВНИКІВ

Містоназывники *мій, твій, свій* склонюють ся як придавник тіпа *сіній*, а *наш, ваш* склонюють ся як придавник тіпа *новій*.

Єднотне чісло				Множне чісло
Пад	Мужський род	Середній род	Женьський род	Для вшыткых родів
Н.	мій	моё	мо́я	мої
Г.	моёго	моёго	моёй	моіх
Д.	моёму	моёму	моїй	моім
А.	мій/моёго	моё	мою	мої/моіх
Л.	(о) моім	(о) моім	(о) моїй	(о) моіх
І.	(з) моім	(з) моім	(з) моёв	(з) моіми/-ма

4. Указуючі містоназывники: *тот, такій, тамтот, гэвтот, нон, сесь* (застаріле), *о́нен* (застаріле) мають обще значіня на указаня на якийсь єден предмет із чісла єднородных.

З морфологічного боку указуючі містоназывники характеризують ся тым, же мають формы рода і чісла (*тот, тотá, тотó, тоты; такій, такá, такé, такы; тамтот, тамтá, тамтó, тамты; гэвтот, гэвта, гэвто, гэвты; нон, нонá, нонó, ноны; сесь, сеся, сесé, сесі; о́нен, онá, онó, оны*).

При склонёвані в формі акузатива множного чісла і єднотного чісла для мужского рода ужывають ся двоякы формы: указаня на субстантывы, означаючі жывы предметы, при-

нимають форми ґенітива (*то́го, тако́го, тамто́го; тых, таких, тамтых*); для указання на субстантиви, означаючи неживы предмети, приймають форми номінатива (*тот стіл, тамтот дім* і т. д.).

Містоназівник *такый* має обще значіння указовання на предмет, подобный тому, о котрім уж говорило ся, напр.: *А Петро́ ани чу́ти не хоті́в о **такім** мо́лоці* (Мальцовска); *Не да́ла бы ся **в такім** мо́менті за ці́лый сві́т!* (Мальцовска). В іншій ситуації містоназівник *такый* набыває значіння, котре указує на векшу міру якости або ставу, напр.: *Він був **такый** нещас́тний*. Містоназівники *нон, онен, сесь* мають на нашій території регіональне ужывання.

Указуючі містоназівники склонюють ся, як придавники твердой групи тіпа *новий*.

86. СКЛОНЕННЯ УКАЗУЮЧИХ МІСТОНАЗІВНИКІВ

Єдноне чісло

Мужський род

Н.	тот	тамтот	такый	гевтот	нон	сесь
Ґ.	то́го	тамто́го	тако́го	гевтого	ноно́го	сесёго
Д.	то́му	тамто́му	тако́му	гевтому	ноно́му	сесёму
А.	як Н. або Ґ.					
Л.	(о) тім	(о)тамті́м	(о) такі́м	(о) гевті́м	(о) ноні́м	(о) сесі́м
І.	(з) тым	(з) тамтым	(з) такым	(з) гевтым	(з) ноным	(з) сесім

Женський род

Н.	то́та	тамта́	така́	гевта	нона́	сеся
Ґ.	то́й	тамто́й	тако́й	гевтой	ноно́й	сесёй
Д.	ті́й	тамті́й	такі́й	гевті́й	ноні́й	сесі́й
А.	то́ту	тамту́	таку́	гевту	нону́	сесю
Л.	(о) ті́й (о)	тамті́й	(о) такі́й	(о) гевті́й	(о) ноні́й	(о) сесі́й
І.	(з) тов (з)	тамто́в	(з) тако́в	(з) гевтов	(з) ноно́в	(з) сесёв

Середній род

Н.	то́то	тамто́	таке́	гевто	ноно́	сесé
Ґ.	то́го	тамто́го	тако́го	гевтого	ноно́го	сесёго
Д.	то́му	тамто́му	тако́му	гевтому	ноно́му	сесёму
А.	то́то	тамто́	таке́	гевто	ноно́	сесé
Л.	(о) ті́м	(о) тамті́м	(о) такі́м	(о) гевті́м	(о) ноні́м	(о) сесі́м
І.	(з) тым	(з) тамтым	(з) такым	(з) гевтым	(з) ноным	(з) сесім

Множне число

Н.	тоты	тамты	такы	гévты	ноны	сесі
Г.	тых	тамтых	таких	гévтых	ноных	сесіх
Д.	тым	тамтым	такым	гévтым	ноным	сесім
А.			як Н. або Г.			
Л.	тых	тамтых	таких	гévтых	ноных	сесіх
І.	тыми/-а	тамтыми/-а	такыми/-а	гévтыми/-а	ноными/-а	сесіми/-а

Вшыткы указуючі містоназівники выступають в речіні в функції придатка, узгоджуючісь з детермінуючим субстантивом в роді, числі і паді: *Ні, в тім момéнті я не знáла прійти тóму на корінь* (Мальцовска); *Як ёму гáйник тотó повів, камарáт міцно напúдив ся* (Галгашова); *Де такú сілу взятú, жéбы зажива не умерáти* (Харитун); *Прайнік - смыш, а бáса - скáла, на тiú брылі мáти прáла* (Харитун). Субстантивовавшись, указуючі містоназівники выповнюють тоты самы синтаксічны функції, што і субстантывы.

5. Вопросно-односны містоназівники *хто, што, який, котрый, чій, кільки* характеризують ся семантичнов і граматічнов рознородостév тым, же можуть выступати як вопросны і як односны (злучниковы) слова. Вопросны містоназівники не указують на предмет, особу або прізнак, лем інволвують вопрос о них, напр.: *Што на ній святé?* (Сухый); *Хто ты такýй?*

В ролі односных слов уведжены містоназівники припоюють прирядны речіня к главным: *Хто ніч не рóбить, тот і хыбы не рóбить.*

З морфологічного боку містоназівники *хто, што* характеризують ся недостатком в них категорії рода і числа. Містоназівник *хто* односить ся к категорії живых предметів - людём, а *што* - к неживым предметам і животным.

При згоді часослов з вопросным містоназівником *хто* ужывать ся мужской род єднотного числа, напр.: *Хто із вас, дівчáта, був вчéра в кіні?* Для згоды з женьським родом ужывать ся доповнюючий містоназівник *такá*, напр.: *Хто такá днесь вернула ся із дóму?* При вопроснім містоназівнику *што* часослово-предікат в минулім часі ужывать ся в формі середнёго рода, напр.: *Што із пóда упáло?; Што ся вам стáло?; Што з вóза упáло, то і пропáло.* Звязка *быти* в складі звязочно-менного предіката може ужывати ся в єднотнім і множнім числі: *Хто був пёршы́й чоловік на зéмлі?; Хто были пёршы́ люди́ на зéмлі?*

Род односного містоназівника односить ся к тому субстантыву, ку котрому він односить ся, напр.: *Є то стáра слівка, што поса́див отéць.* Односный містоназівник *што* може выступати в ролі злучника: *Я не міг уга́днути, што ты думав.*

Містоназівник *хто* і *што* склонюють ся по тіпу містоназівника *тот* або придавника *новы́й*, а в непрямых падах мають одлишны основы. Кідь містоназівники обсягають в собі вопрос про особу (*хто?*), предмет (*што?*), прізнак (*якýй*), принадлежность (*чій?*), тоды они называють ся **вопросными**; містоназівник *кільки* мать формалны прізнакы кількостных числовників і склонює ся подля тіпа придавника *новы́й* лем в множнім числі.

В формі номінатива вопросны містоназівники (*хто, што, котрый*) выступають в речіні в функції подмета, напр.: *Хто ку вам прійшо́в?; Што ся вам стáло?; Котрый із вас не учів ся?*, а в формі непрямых падів - предметом; містоназівник *кільки* мать незалежны формы номінатива і акузатива, а остатны ёго формы при субстантыві згоджують ся, напр.:

Кілько людей прийшло?; Кілько книжок ты прочітав?; Накількох сéлах ты учів?

Містоназйвник *кілько* не треба стотожнёвати з присловником. Містоназйвник *кілько* означать неопреділену кількість предметів, споює ся з назывником: *Кілько у Петра́ (у нёго) прикладів вырахованых!*

Слово *кілько* бывать присловником тоды, коли оно стоить при часослові-предикаті в ролі обставника міры або ступня: *Кілько ты нарабів ся за тот рік!*

Містоназйвники *котрый, чій, який* мають формалны признаки придавника, а в речині они функціонують як придатки, як менна часть предиката: *Яку́ книжку, мій сыну, ты тепе́рь чита́ш?; Якá буде тогорóчна зимá?*

В речині містоназйвники *який, котрый* можуть функціонувати в ролі злучників, то значить быти якимсь членом підрядной части (членом підрядного речіння) і таким способом споєвати підрядну часть речіння з главнов, напр.: *Збáчів желі́зну лáвочку, на які́й были в кві́тниках кві́тки* (Мальцовска).

87. СКЛОНЁВАНЯ ВОПРОСНО-ОДНОСНЫХ МІСТОНАЗЙВНИКІВ

хто, што, кілько, чій (-я, -є, -ї)

Н.	хто	што	кілько
Г.	кого́	чо́го	кілько́х
Д.	кому́	чо́му	кілько́м
А.	кого́	што	як Н. або Г.
Л.	(о) кім	(о) чі́м	(о) кілько́х
І.	(з) кым	(з) чі́м	(з) кілько́ма

Єднотне число

Множне число

Пад	Мужський род	Середній род	Женський род	Для вшитких родів
Н.	чій	чіе	чія	чії
Г.	чіёго		чіёй	чіїх
Д.	чіёму		чіій	чіім
А.	як Н. або Г.	чіе	чію	як Н. або Г.
Л.	(о) чіім		(о) чіій	(о) чіїх
І.	(з) чіім		(з) чіёв	(з) чііми/-ма

Вопросно-односны містоназйвники *хто, што, який, котрый* склонюють ся по тіпу придавника *новий*, а містоназйвник *чій* - по тіпу *сіній*; містоназйвник *кілько* склонює ся як придавник *новий* в множнім числі. В номінативі і акузативі містоназйвник *кілько* вяже ся з назывником в формі генітива: *кілько місяців (тыжднів, ро́ків)*, а в остатных падах згоджує ся з назывником: *(од) кілько́х місяців, кілько́м місяцям, кілько́ місяців, (о) кілько́х місяцях, (з) кілько́ма місяцями*.

6. Опре́дєлены містоназйвники *сам (самá, самé, самы), самы́й (са́ма, са́ме, са́мы), жа́ден (жа́дний, -а, -е, -ы), ка́ждый (-а, -е, -ы), вшы́ток (-а, -о, -ы), ці́лий (-а, -е, -ы), вше́лиякий (-а, -е, -ы), і́нший (-а, -е, -ы)* діференціюють ся єден од другого.

Містоназівник *сам* (-á, -é, -ы) - з акцентом на флексії - мать значіння "самостатні, без дачіёй помочі выконати діяня", напр.: *Ученик рішыв сам задáчу; Там він кúпать ся сам.*

Містоназівник *ка́ждый* і *вшеліякий* указує на якийсь єден предмет окреме взятий із числа кількох і може замінити ся містоназівником *выштыкы*, котры суть собі близкы значінём: *Як пáсха святі́ла ся, ка́ждый* понагляв ся домі́в; *Так, так, раз ка́ждому* свічка догорі́ть... (Мальцовска); *В склє́ні нянько купі́в сынови вшеліякы* гра́чкы.

Містоназівникам *ка́ждый*, *вшеліякий* протіставлять ся містоназівник *іншый*, синонімічний значіню "не тот": *Іншы люди днесь на валáлі жыють, іншы зві́зы їм сві́тять, як ко́лісь.*

Містоназівники *выштык*, *ці́лый* мають громадне значіння і указують на совокупность явів або на повноту охоплення чогось докопы: *Выштык час я промарні́в з ним; Мы учі́ли ся ці́лый день.*

Містоназівник *жа́ден* (*жа́дный*) мать значіння "ани єден, ни́хто": *Жа́ден із култу́рно-осві́тних дія́телів не був так ті́сно спо́єный з наро́дом, як Ду́хнові́ч; в значіні "ніякий", напр.: Ва́ше дослі́дження не принё́сло жа́дных резу́льтатів.*

Містоназівник *са́мый* (*са́ма, са́ме, са́мы*) - з акцентом на корені слова - ужывать ся тогды, а) коли треба точно вызначити місце, час або указати на граніцю простору або часу: *Ко́ло са́мой на́шой хы́жы расту́ть ди́кы яблоні і гру́шкы; На по́лі мы ро́биме до са́мой тмы́; б) коли треба потвердити тотожність. В такім случа́ї містоназівник са́мый ужывать ся в спо́їні з назывником і указуючім містоназівником, напр.: то́та са́ма шко́ла; верну́в ся в то́т са́мый де́нь, або коли треба зосилнити указуюче значіння містоназівника: Ма́ма уме́рла в то́т са́мый де́нь, кідь похováли ё́й сына́;*

в) коли треба указати на найвышшу якість предмета: *са́ма сметáнка, са́мый сы́р; На ё́го хырбе́ті была са́ма гы́рча; На на́шій ча́стці было са́ме ка́міня (была са́ма гру́да).*

88. СКЛОНЄВАНЯ ОПРЕДІЛЕНОГО МІСТОНАЗІВНИКА *сам*

		Єднотне чісло		Множне чісло
Пад	Мужський род	Середній род	Женський род	Для вшиткых родів
Н.	сам	сам-é	сам-á	сам-ы
Г.	сам-óго	сам-óго	сам-ой	сам-ых
Д.	сам-óму	сам-óму	сам-ий	сам-ым
А.	як Н. або А.	сам-é	сам-ý	як Н. або Г.
Л.	(о) сам-ім	(о) сам-ім	(о) сам-ий	(о) сам-ых
І.	(з) сам-ым	(з) сам-ым	(з) сам-ов	(з) сам-ыми/-ыма

7. Неопреділены містоназівники указують на екзистуючі неопреділены (неконкретно означены) особы або предмети: *дахтó, даштó, хтось, штось, хтоська, штоська, хóцьхто, хóцьшто* і їх якості: *дакотрый, даякий, якийсь(ка), котрыйсь(ка), дачі́й(сь, ська), чі́йсь(ка), хóцькотрый, хóцьякий* і кількость: *дакі́лько*. Они мають значіння приближного указання на предмет або прізнак, напр.: *Уж собі́ ани не спо́міна́ть, же́бы ко́лісь хтось повів та́кы сло́ва* (Мальцовска); *По ва́шых валáлах та́кы хыры хóдять, же на́шы люди шы́роко обхóдять ся, же є́дну бі́сиду які́ська страті́ли,*

дакотры ці́лком роскамарату́ли ся (Галчакова). Як отрицателны, так і неопреділены містоназівники творять ся од вопросно-односных при помочі часткы-префікса да-, хоць-: дахто́, дашто́, даякый, дакотрый, дачій, дакі́лько; хоцьхто, хоцьшто, хоцькотрый, хоцьякий; постпозитивной неопреділеної часткы -сь або -ська: хтось(ка), штось(ка) і др. і комбінованих (препозитивной і постпозитивной) часток да-...сь: дачійсь, даякійсь (рідкістне). При склонёвані частка не змінює ся.

К неопреділеним містоназівникам односять ся словоспоїня (контактны слова): ніхто́ іншый, як; ніч інше, як. На розділ од інших неопреділених містоназівників, они конкретізують ся в контексті, напр.: Ніхто́ іншый, як студэ́нтка Зуза́на. Они діспонують формами рода, числа, паду, категорієв живости/неживости: даякый, дакотрый, хоцьякий і т. д., мають лем єдну форму числа: дахто́, дашто́, хтось(ка), штось(ка), дакі́лько, хоцьхто, хоцьшто.

89. СКЛОНЁВАННЯ НЕОПРЕДІЛЕНОГО МІСТОНАЗІВНИКА *якійсь*

Єднотне число

Множне число

Пад	Мужський род	Середній род	Женський род	Про вшиткы роды
Н.	якійсь	яке́сь	яка́сь	якысь
Ґ.	яко́гось		яко́йсь	якыхсь
Д.	яко́мусь		які́йсь	якымсь
А.	як Н. або Ґ.	яке́сь	яку́сь	як Н. або Ґ.
Л.	(о) які́мсь		(о) які́йсь	(о) якихсь
І.	(з) якымсь		(з) яко́всь	(з) якымись/-ымась

90. СКЛОНЁВАННЯ НЕОПРЕДІЛЕНИХ МІСТОНАЗІВНИКІВ

дахто́, дашто́, хтось, штось, хто́ська, дакі́лько

Н.	дахто́	дашто́	хтось	штось	хто́ська	дакі́лько
Ґ.	дако́го	дачо́го	ко́гось	чо́гось	ко́госька	дакі́лькох
Д.	дако́му	дачо́му	ко́мусь	чо́мусь	ко́муська	дакі́льком
А.	дако́го	дашто́	ко́гось	штось	ко́госька	як Н. або Ґ.
Л.	о дакі́м	о дачі́м	о кі́мсь	о чі́мсь	о кі́мська	о дакі́лькох
І.	з дакым	з дачі́м	з кымсь	з чі́мсь	з кымська	з дакі́лькома

8. Отрицателны містоназівники *ніхто*, *ніч*, *ніякий* (-а, -е, -ы), *нічій* (*нічія*, *нічіе*, *нічіі*), *нікотрый* (-а, -е, -ы) мають обще значіння отрицання. Они утворены од вопросно-односных містоназівників при помочі отрицателной часткы *ни*, а містоназівник *ніч* є лем антонімом од *што*.

Склонёвання отрицателных містоназівників подобне склонёваню тых містоназівників, од котрых они утворены. При їх склонёвані акцент падає во вшиткых падах на отрицателну частку.

Містоназівники *ніхто*, *ніч*, *нічій*, *ніякий*, *нікотрый* ужывають ся лем в отрицателных речінях: *Ніхто не знав, одкы він прийшов до нашого валалу.*

Містоназйвник *нічий* матъ значіня “нікому не принадлежачій”, напр.: *Тоты кліщі нічий*.

Отрицателны містоназйвники можуть означати:

- а) повне хыбованя предмета як субекта або обекта діяня: *Ту ніхто не говорить о проблемѣх; Мы нікого ку собі не позывали;*
- б) неповне хыбованя прізнака предмета: *Нічий співанкы мене так не обрадовали, як співанкы моёй мамы; Він не матъ у нас ніякого слова.*

91. СКЛОНЁВАНЯ ОТРИЦАТЕЛНЫХ МІСТОНаЗЙВНИКІВ ТІПА

нікотрый (-а, -е, -ы)

Єднотне чісло				Множне чісло
Пад	Мужский род	Середній род	Женьский род	Про вшыткы роды
Н.	нікотрый	нікотре	нікотра	нікотры
Г.	нікотрого	нікотрого	нікотрой	нікотрых
Д.	нікотрому	нікотрому	нікотрій	нікотрым
А.	як Н. або Г.	нікотре	нікотру	як Н. або Г.
Л.	(о) нікотрім	(о) нікотрім	(о) нікотрій	(о) нікотрых
І.	(з) нікотрым	(з) нікотрым	(з) нікотров	(з) нікотрыми/-ыма

92. ПЕРЕХОД МІСТОНаЗЙВНИКІВ ДО ІНШЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

Дакотры містоназйвники можуть страчати в контексті указуючу функцію і набывають прізнакы іншых частей речі. Наприклад, містоназйвники *мої, нашы, нічий, тот, каждый* і іншы можуть функціувати як субстантывы: *Днесь нашы (то єсть родичі) ідуть до кіна; Мій (то єсть муж) просить вас прийти помочи ёму; Тот (т. є. Андрій) гнівѣв ся, а тот (Михайло) не робив собі з нічого ніч.*

Містоназйвники *ніякій, дакотрый, каждый* і іншы ужывають ся як адєктивы, то значіть адєктивізують ся, напр.: *Кажде тетине слово припоминало ёму маму; Уж дакотры парібци добрі гоїновали.*

93. УЖЫВАНЯ ІНШЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ В РОЛІ МІСТОНаЗЙВНИКІВ

(прономіналізація)

Ужываня іншых частей речі в ролі містоназйвників называють ся прономіналізаціѣв.

В значіні містоназйвників можуть ужывати ся дакотры назывники (*сестра, брат, женѣ, люди, факт, чоловік, народ* і др.), придавники (*знáмый, цілий, даный, послідній, дальшый, слідуючий* і ін.), чісловник (*єдѣн*). Назывники, придавники і чісловники, выступаючі як містоназйвники, тратять своє лексичне значіня і выповнюють указуючу функцію, найчастіше - указуючих або неопреділеных містоназйвників, напр.: *Чоловік (то єсть хтось) нігда не матъ поніжовати ся в очѣх другых; Вшытко ту не так, як у людѣх (т. є. як у другых); Уж най бы говорив чоловік (т. є. хтось другый), но не ты.*

Придавники в ролі містоназйвників: *Вода при знáмых (то єсть дакотрых) услóвях перемінює ся на лед; В данім (т. є. В тім) случаї він не матъ правду; Штудѣнт*

одповідав на далшы (слідуючі) вопросы; В статі были спомянуты слідуючі (тоты) авторы кнїг.

В значіні містоназівника може уживати ся тыж чісловник: *Я тобі не дам ани еден (т. є. ніякій) овсїк, ба ани стёбло травы* (Ксеняк); *Покы панови не задумовали ся, та на гостїны ходїли, але прїйшов еден (якійсь) день, же слугови із порожніми кочами домів повертали ся* (Галґашова). Придавники уживають ся в значіні отрицателного містоназівника (*ніякій*), або неопределеного містоназівника (*даякій, якийсь*).

ЧАСОСЛОВО (VERBUM)

94. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА ЧАСОСЛОВА

Часослово є повнозначна часть речі, означаюча діяня як процес і виражаюча того значіня в категорїях віда, залого, способа, часу, особи, а тыж чїсла і рода, в часопридавниках – категорїях паду. З синтаксїчної точки зрїня часослово выступать в ролі предиката (присудка) двоскладного або єдноскладного (безособного) речїня, або може повнити роль в формі інфінітива (неопределеної форми) хоцькотрого члена речїня (главного або другорядного).

Понятя процесу в ґраматїці може быти означоване як: **діяня особ, предметів, явів** (*писати, робїти, сіяти*), **переміщення** (*їти, бігати, летїти, скáкати*), **став** (*лежати, спати, радovati ся, стояти*), **зміну прїзнака** (*біліти, жовтіти, синїти, сохнути*), **діяня оргáнів чувств** (*воняти, відїти, нюхати*), **процесы мыслї** (*думати, знати*), **одношія ку комусь або чомусь** (*любїти, мати, принадлежати*) і др. Значіня процесу сохрãняють в собі і дакотры субстантївы (*чїтãня, писãня, соревновãня*), чутеслова (*бїм, бац, бум*), но лем часослова дїспонують ґраматїчними средствами виражãня діяня, ставу, споїня і одношія. Накїлько процес не може быти оддїлений од особ, предметів, явів, він може розоберати ся як їх прїзнак, котрый змїнює ся в часі, то значїть, як процесуалный прїзнак. При помочі часословных категорїй означує ся границя, цїлость процесу: *достїгнути* – *достїгати*; одношія процесу к єго субекту і обекту: *Сестра пише письмо* – *Письмо пише ся сестров*; одношія к дїйсности, указуюче процес як реалні екзїстующій або желающій: *стою* – *стій, стояв бы*; одношія процесу к часу: *роблю* – *робїв* – *буду робїти* (*зроблю*). Категорїєв чїсла виражãть ся одношія процесу к єдному або дакїльком субектам: *спївам* – *спїваме*. Категорїєв особи указує ся на носителя (аґенса) процесуального прїзнака, то єсть на особу або предмет, котрым выконус ся якесь діяня, перебуваюче в якїмсь ставі і котре находит ся в даякїм одношіні. Часословными флексіями означать ся, же як носитель прцесуального прїзнака выступать – бїсїдующій (*сиджу*), адресат, собїсїдник выповїджїня (*сидїш*) або предмет выповїджїня (*сидїть*). Категорїєв рода указує ся на ґраматїчний род носителя процесуального прїзнака (*хлóпец плáвaть, дівчa сидїть, солнце зашлó*).

По квантїфікації семантїкы розлїчають ся часослова з **повнов** семантїков (**повнозначны** часослова, **автосемантїчны**) і часослова з **неповнов** семантїков (**неповнозначны, сінсемантїчны**). Повнозначны часослова виражãють свою процесуальность в шыршїм розумїні самостатні і в повній мїрі, напр.: **а) процесуалны** часослова: *грызти, грабати, гра́ти ся, гужвати, косїти, писати, помагати, пїскати, робїти, чїтати* і т. д.; **б) ставовы** часослова: *болїти, блїднути, мёрзнути, опáлєвати ся, ружовїти, смутїти, стáрнути, выздоровити ся, хворїти, хорлявїти* і др.; **в) екзїстенціалне** часосло-

во: **быти**. Неповнозначны часослова (часослова з неповнов семантиков) за своїм содержанием мають ослабене лексичне значіння - скоро аж нулове, зато часослова з таким лексичним значінням мусять споевати ся з другими повнозначными словами, то есть із словами з повнозначнов семантиков (автосемантичными). На основі того, же інволують ґраматичны категорії, поважують ся і такы слова єднозначні за часослова, а то – помічны.

К часословам з ослабеным лексичным значінням (помічным) односять ся:

1. чисто **помічне часослово**: *быти*, котре не має властной семантики. Їго повна семантика выражать ся в споїні з другим повнозначным словом, котра выражать ся зложенов (аналітичнов) формов. Напр.: *Я буду робіти; Фабріка была выбудована; Она хотіла быти докторков; Їму треба было быти скромнішим; Їй треба было учіти ся; Смутно ёму было робіти єдному (самому);*
2. **звязочны (копулативны) часослова**: *быти, бывати*. Звязочны часослова (часослова-звязки) не мають повне лексичне значіння. Повне лексичне значіння набывають лем в споїні з повнозначным словом: субстантивом - найчастіше в формі номінатива аж інструментала: *Она была штудэнтка(-ов); Він буде малярём; Ёго сын буде пілотом; Придавником - найчастіше в номінативі, інструменталі або іншым падом: Она была одважна(-ов); Мама была доброго серця (= добросердечна); Він був надзвычайні блідый; Чісловником: Два раз два – штіри; Містоназівником: Тотá книжка є моя; Учитель був не такый; предікативом: Вонка было зімно (горячо); В хыжі было приємні і іншыми частями речі, выступаючими в функції адектива: Молодой чоловік є непіючий (непіючий);*
3. **полозвязочны часослова**: *здавати ся, робіти ся, называти ся, раховати ся, стати, ставати ся, представляти собов, мати і др.*: *Дітвák здавав ся мамі нездоровым; Чáсто він робів ся хворым; Сестрá стала малярьков; Морфологія называть ся науков о словотворіні і частях речі.* Даны часослова мають незначне лексичне значіння. Они служать для оформлїня предікації (звязочно-менного присудка);
4. **фазисны часослова**, выражаючі окремы фазы (одрізки) протіканя часословного діяня (зачаток, продовжіня, кінець), напр.: *зачати, почати, брати ся, імати ся (газовати), продовжовати, кінчати, кінчити, перестати, переставати, стати і др.*; повне значіння они набывають в споїні з облігаторным інфінітивом: *Брат зачав ходіти до школы; Она продбжовала писати; Дітіна перестала плакати; Уж стало розвїднёвати ся (світати); Зачало змерькати ся; Мы уж кáждый вéчор брали ся сумлінні робіти;*
5. **модалны часослова**, котры не выражають самостатне діяня, але лем в часуючій формі указують волёвы, емоціональны або причинны (кавзалны) тенденції, котры в споїні з інфінітивом повнозначного часослова выражають властне самостатне значіння. Модалны часослова мають тісніше одношіня ку категорії способа. Модальным словом выражать ся реалность діяня, то есть того значіння, котре ґраматичні выражать ся в категорії часу і способа. Чісло модальных часослов дость шыроке. Меджі ними можуть вычленили ся дві ґрупы: (1) **основны (прімарны)**, выражаючі **зámір, волю**: *хотіти, бою ся (іти), взяв ся (зробіти), думав (остати ся дома), вагає (спросіти ся), желав (вїдти ёго), не желав (стрітати ся зо мною), задумоває (окламати мене), зберав ся (прійти), обіцає (прійти), осмілив ся (протіречіти), оповажьєв ся (нарушыти ёго покій), рїснув (запізнити ся); мóжность: *мочі, воліти, мати, стати; стїгнуєв научіти ся, одвык (курити), привык (вставати скóро), доказав (зспати), не доказав (кламати), умудрів ся (уснути), высилив ся (ходіти), любів (поговоріти о поєзії);**

і **повінність**: *мусити* і (2) **поломодалны (секундарны)** зо значінём: (а) **зміру**: *бою ся (просіти), взяв ся (выслободити), пригото́в ся (одыйти), одва́жив ся (повісти), догово́рив ся (іти), ду́мав (оста́ти ся до́ма), желав (порузу́мити ёго́), задума́в (окла́мати нас); намі́рвав ся (написа́ти), обіца́ть (прійти), рішыв (зробіти), ріскнув (зоста́ти), збрав́ ся (прійти), ста́рав ся (окла́мати ёго́), сна́жыв ся (выповнити);* (б) **можности/неможности**: *сти́гнув (помо́чі ёму́), одвы́к (ку́рити), привы́кнув (встава́ти ско́ро), не зна́в (цига́нiти), не доказа́в (кла́мати), зна́в (позна́ти), доказа́в (заспа́ти, усну́ти), сти́гнув (скінчи́ти), выси́лив ся (ходи́ти), любі́в (побіси́дова́ти з сусі́дами), не сме́ли (выходи́ти з до́му) і др.;* (в) **повінности, нутности**: *приказа́в (лежа́ти), не да́лі (спа́ти), прину́тили (не говори́ти), ра́див (одпочіну́ти), попро́сили (ёго́ сі́сти) і др.*

При модальных часословах аґенс (діятель, чинитель) діяня є носителем содержания модалного часослова. Кідь аґенс выражать ся в субекті (подметі), але не є тотожным з аґенсом діяня выраженым інфінітивом, тоды таке часослово не є модальным хоць і выражать волю, напр.: *На зиму́ я дам собі ушы́ти теплѣ обле́чiня*. В речіні часослово *дати́* не є модальным, бо інфінітив повнить функцию прямого додатка.

95. СПОСОБЫ ВЫРАЖІНЯ ЗНАЧІНЯ ДІЯНЯ ЧАСОСЛОВ

Значіня діяня часослов выражать ся при помочі властных ґраматичных категорій. Основны із них слідуячі:

- 1) категорія **особы** выражать одношіня діяня к субекту: *роблю, робиш, робить, робиме, робите, роблять; співам, співаш, співають, співаме, співате, співають;*
- 2) категорія **способа** указує на одношіня процеса к дійсности: *пишу, писа́в, писа́в бы, пиш; роблю, робів, робів бы, роб(те); про́шу, про́сиш, про́сить, про́симе, про́сите, про́сять, про́сив бы, прось(те);*
- 3) категорія **часу** выражать одношіня діяня часослова к моменту речі: *робів, роблю, буду робіти (зроблю); находів, находжу, буду находіти (найду);*
- 4) категорія **віда** характеризує походжіня діяня по одношіню к ёго границі або неграниці: *написа́ти - писа́ти; заспіва́ти – співа́ти;*
- 5) категорія **залога (рода часослов)** выражать діяня (прцес) к ёго субекту і обекту: *Роман пи́ше оче́видный сви́док - Роман пи́ше ся оче́видным сви́дком; Ві́тор сто́ргнув стро́ху – Стро́ха была сто́ргнута ві́тром; Сестра́ чита́ть при́повідкы – При́повідкы чита́ють ся сестро́в;*
- 6) категорія **чісла** выражать одношіня діяня (процеса) к єдному або дакільком субектам (*учу ся - учіме ся, ве́ду – ве́деме, ві́джу – ві́диме, хожу – ходіме, про́шу – про́симе, тра́плю ся – тра́пиме ся*);

Категорія віда і залога є властна часуючим і нечасуючим часословным формам, а категорія способа, особы і часу є властна лем часуючим (змінюючим) часословам. Категорія часу є властна і часопридавникам, як нечасуючим формам часослова.

Окрем категорії особы, способа, часу, віда і залога, часослово мать і категорії чісла і (предметного) рода. Категорія чісла мать вшыткы часословны формы, окрем інфінітива і часоприсловника. Категорія рода (особы) властна формам часослова: минулого часу, условному способу (кондиціоналу) і часопридавнику.

Часослова змінюють ся подля способа, часу, особы, чісла і родів. Вшыткы тоты морфолоґічны при́знакы часослова тісно споєны ме́джі собо́в.

Основна синтаксична функція часослова є вираження простого предиката в речині. В ролі предиката виступають такі форми часослова, як: форми способу, часу, особи, числа і рода. Тоти форми називаються **предикативними** (од латинського слова *predicatum* - предикат (присудок)). Часослово-предикат може конґруувати ся з субєктом в числі і особі (в теперішнім і будучім часі) або в числі і роді (в минулім часі).

Други часословны форми можуть мати і іншы функції в речині: інфінітів выповнює роль субєкта, обєкта, атрібута або обставника; часопридавик може быти придатком (во вшыткых падах), субєктом (в формі номінатива) і предикатом (в формі предикативного номінатива або інштрументала); часоприсловник мать роль обставника; інфінітів може быти в функції главных або другорядных компонентів речіння.

Часослово вяже ся із вшыткыми непрямыми падами, причім споїня з акузативом без приназивника є типічне для часослова (*писати роман, відити сына*). Часослово определює ся присловником: *слабо відить, шув(м)ні пише, добрі робить, спокійні жыє, тихо говорить, скоро приходить, смачні їсть, високо підскакує*.

96. ЧАСУЮЧІ І НЕЧАСУЮЧІ ФОРМИ ЧАСОСЛОВА

Словоформы часослова ділять ся на часуючі і нечасуючі. **Часуючими** називають ся такі часословны форми, котры змінюють ся подля способів, часів і особ. Даны форми уживають ся:

- а) в єднім із трьх особ - 1-й, 2-й, 3-й особі єднотного і множного чисел: *пишу – пишем, пишеш – пишете, пише – пишут; тишу ся – тишыме ся, тишиш ся – тишыте ся, тишьть ся – тишать ся;*
- б) в єднім із трьх способів - ознамовім (індікативі), розказовім (імперативі) або условнім (кондіціоналі), напр.: *пишу, пиш, писав бы; думам, думай, думав бы; їдү, їдь, їшов бы; чую, чуй (слухай), чув бы;*
- в) в єднім із трьх часів - теперішнім, минулім або будучім: *пишу, писав, буду писати (напишу), віджу, відів, буду відити (увіджу).*

Часословны словоформы, не змінюючі ся подля особ, способів і часів, називають ся **нечасуючими**. Нечасуючі словоформы суть: інфінітів, часопридавик і часоприсловник. По своїй штруктурі розлічують ся **просты** (сінтетічны) часословны словоформы, виражаючі свос лексичне ґраматичне значіння єдним словом, а **зложены** (аналітічны) словоформы виражають дакотры ґраматичны значіння формов помічного часослова в споїні з інфінітивом: *буду ходити, будеш ходити, буде ходити, будеме ходити, будете ходити, будуть ходити*. Просты форми мають: теперішній час, будучій час завершеного віда, минулый час, формотворный розказовый способ, інфінітів, часопридавик і часоприсловник. Зложены форми мають: условный способ (*писав бы*), будучій час незавершеного віда, розказовый способ - творений частков (*най робить, най зробишь; давай(те) співати*). К зложеным формам односять ся і пасівны часопридавиковы конштрукції тіпа: *я (нулова звязка) інформований; я бью (буду) інформований* або з експліцитні вираженим помічным часословом, напр.: *я (єм – просторечна форма) інформований; він (є) (бью, буде, бью бы) інформований*.

Русинський язык мать замало часослов, од котрых творять ся форми пасівного часопридавика теперішнього часу (незавершеного віда), зато форми часопридавиків минулого часу можуть творити ся од обидвох відів.

Вшыткы часуючі і нечасуючі форми мають значіння віда - завершеного і незавершеного: *пишу – перепишу, говорити – повісти, малєвати – намалєвати*, а тыж значіння за-

лога - активного або пасивного: *Штудэнты складають екзámены - Екзámены складають ся штудэнтами; Ма́ма пече́ хлі́б – Хлі́б пече́ ся ма́мов.*

Вшыткы часословны форми, окрем інфінітива і часоприсловника, мають категорію числа, а часослова минулого часу і условного способу мають і категорію рода: *спі́вам - спі́ваме, спі́вав - спі́вала, спі́вав бы - спі́вала бы*. Категорія часу і рода є властна нелем часуючим формам, але і часопридавнику - нечасуючій формі часослова: *спі́ваючий, спі́вавший; спі́ваюча, спі́вавши*.

Треба указати, же категорія рода і числа не є тіпчна лем для часослов як части речі, они властні не виражають часословных ґраматічных значінь.

Часословны форми не екзистують ізоловані єдна од другой, але находять ся в тісній споїні. Наприклад, часослова завершеного віда мають дві форми - минулого і будучого простого часу, а часослова незавершеного віда мають вшыткы три форми часу: *заспі́вав, заспі́вам, спі́вам, спі́вав, б́уду спі́вати*. Часослова минулого часу не диспонуєть формами особы, але зато мають форми рода: *спі́вав, спі́вала, спі́вало*. Часослова теперішнього і будучого часу не мають форм рода, але їм суть властны форми особы: *спі́вам - заспі́вам, спі́ваш - заспі́ваш, спі́вають - заспі́вають*.

Часуючі часословны словоформи суть предікатівними, зато же выповнюють сінтаксічну роль предіката.

Нечасуючі словоформи часослова называють ся **непредікатівними**. Часопридавник і часоприсловник представляють собов придатковы словоформи, накілько они означають процес як прізнак предмета або другого процесу, напр.: *спі́ваючий, спі́вавши; носі́вший, носі́вши*.

Інфінітив є форма, котра лем называєть процес і не указує на одношіня к особі, способу (реалности - іреалности) або часу: *спі́вати, робі́ти, ході́ти, спáти* і др.

Часопридавник, часоприсловник і інфінітив обєднують ся з предікатівними формами до єдної общой категорії часослова, зато же мають цілий ряд єго прізнаків: часословну основу, залог і творіня відів, споїня з бесприназывниковым акузатівом, можуть опреділяти ся з присловником: *но́шу – носі́ти, нося́чий, носі́вши; прино́шу – прино́сити, прино́сый, прино́сыйши; (при)но́шу, (прино́сити, прино́сыйши) кн́ігу; пі́зно но́шу (но́сити, носі́вший, носі́вши)*.

97. ІНФІНІТИВ - ОСНОВНА ФОРМА ЧАСОСЛОВА

Інфінітив (або неопреділена форма часослова) є основна, ісходяча форма часослова, называюча діяня, процес, став і т. п. Она не указує на аґенса (діятеля). Інфінітив односить ся к нечасуючим (непредікатівным) формам часослова і означаєть процес без указання на єго одношіня к способу, часу, особі, числу. З той точки зріня інфінітив є аналогічний з номінатівом субстантіва; він называєть процес так, як номінатів называєть предмет. В смысловім одношіні інфінітив аналогічний часословному субстантіву, накілько він, як і часословный субстантив, называєть процес поза споїня з єго аґенсом (діятелєм, семантічним субєктом). Тоды значіня інфінітива в своїй основі одлічають ся од значіня одчасословного субстантіва: часословный субстантив означаєть діяня як ґраматічну предметность, а інфінітив - як ґраматічну процесуальность, порів. *спі́в - спі́вати, ходжі́ня – ході́ти, мышлі́ня – мышлі́ти* (см. Гужва, 1979, с. 109).

З аспекта словозміны інфінітив представляєть собов незмінну часословну форму і єдночасні він є тіпчным часословным номінатівом, то значіть, ставаєть ся виходячов формов ча-

сословной парадигмы. В тім одношіні він наподобнює субстантів в формі номінатива: інфінітив називать процес, а номінатив субстантива - предметность. При тім інфінітив не односить названий процес або став ани к способу, ани к особі, ани к часу. В рамках морфологічного значіння часословно-інфінітив мають лем значіння віда (*шмаряти* - *шмарити*, *пущати* - *пустити*) і залого (*будовати* - *будовати ся*, *організовати* - *бути організованим*).

Інфінітив функціонує як заглавна форма назачатку в словниковім гнізді і поважає ся як виходяча (основна) форма комплексной парадигмы часослова.

98. ТВОРІНЯ ІНФІНІТИВА

Інфінітив, або неопределена форма, в русиньскім языку закінчує ся на **-ти**, **-чі**. Найпошыренішым указателём інфінітива є суфікс **-ти**, котрый припоює ся к основі минулого часу або к основі інфінітива на гласный звук: *бóчити*, *бродіти*, *варіти*, *дозрівати*, *жаліти*, *літи*, *носіти*, *мыти*, *віти*, *выти*, *жыти*, *кашлати*, *клепати*, *клявати*, *колотіти*, *любіти*, *мачати*, *молотіти*, *спати*, *співати*, *трясти*, *ходити*, *храмати*, *хробачіти* і т. д. або на согласный: *везти*, *вести*, *взяти*, *грызти*, *дёрти*, *діяти*, *їсти*, *замести*, *класти*, *лізти*, *обйти*, *одйти*, *повісти*, *прійти*, *прясти*, *розвести*, *рости*, *систи*, *тёрти*, *трясти* і др.

Невелика група часослов з основов теперішнього і минулого часу на гласный звук творять форму інфінітива з суфіксом **-чі**. При часовані у єдних часослов согласный звук **-ч** не алтернує ся, напр.: *влечі* – *влечу*, *влечеш*, *влече*, *влечеме*, *влечете*, *влечуть*; *впрячі*, *волочі*, *одречі*, *облечі*, *печі*, *припечі*, *речі*, *сечі*, *течі*, *товчі*, *утечі*, *веречі*, а у інших часословах - алтернує ся **-ч** із **-ж**: *залячі* – *заляжу*, *запрячі* - *запряжу*, *злячі* – *зляже*, *лячі* – *ляжу*, *мочі* - *мóжу*, *помочі* - *помóжу*, *одлячі* – *одляже*, *стричі* - *стрижу*. Дакотры чередуючі форми часослов не мають вшитых форм особ, напр.: (*она́*) *выляже*, (*оні́*) *вылягли* – *вылягнуть*, *злячі* – *злягне*, *зляглі*, *злягнуть* із-за свого біологічного роду.

Вшиты уведжены інфінітивы з суфіксом **-чі** мають акцент на фіналнім гласнім, окрему жыхтых з префіксом **вы-**, в котрых акцент є на префіксі (*вылячі*, *вытечі*, *выпрячі* і др.

99. СІНТАКСІЧНА ФУНКЦІЯ ІНФІНІТИВА

Сінтаксічна функція у інфінітива є шырша і рознородіша, як у других часословных форм. В речіні інфінітив може выступати в ролі главных і другорядных компонентів. Найчастіше він входить до штруктуры складного і зложеного часословного предиката (*Ей, вышла моя ма́ти Трісочки зберати*, *Поча́ла павіця В саді **щебетати*** (Нар. пісня); слово *поча́ла* - фазісне часослово (модифікатор), а *щебетати* - повнозначне часослово, котры доведна выступають в функції часословного предиката. Інфінітив выступать в речіні в ролі граматічного субекта, як номінатив, напр.: *Спати є здоро́во*; *Она́ не дасть ёму́ одпочіти* - ту інфінітив *одпочіти* є граматічним предметом; *Охо́та учіти ся привела Васи́ля до шко́лы* - інфінітив *учіти ся* - є незгодный придаток; *Я приишо́в побісидова́ти з ва́ми* - інфінітив *побісидова́ти* є обставник ціли.

Не діспонуючі дакотрыми часословными значіннями (способа, особы, часу), інфінітив в речіні може выражати приказ: *Не ку́рити!*; *Не бісидова́ти!*; *Вста́ти!*; *Не кріча́ти!*; значіння нерозгодиности: *О чім пи́сати?*; *Што робі́ти?*; *Як да́ле жы́ти?*; *Кого че́кати?*; *Чо́му ра́довати ся?* значіння хотіня: *Одды́хнути бы́ днесь!*; *Выспати бы́ ся хо́ць лем днесь!* і др.

100. ОСНОВЫ ЧАСОСЛОВ

На утворіння словоформ часослов треба виділити три формотворні основи: основу інфінітива (неопределеної форми), основу теперішнього (або простого будучого) часу і основу минулого часу.

а) **Основа інфінітива** творить ся так, же одділити ся формотворный суфікс **-ти** од форми інфінітива.

Інфінітив:

бісідова́-ти

писа́-ти

чита́-ти

робі́-ти

носі́-ти

возі́-ти

просі́-ти

коло́ти-ти

верну́-ти

ві́-ти

мы́-ти

пе-чі́

ры́-ти

Основа інфінітива:

бісідова́-

писа́-

чита́-

робі́-

носі́-

возі́-

просі́-

коло́ти-

верну́-

ві́-

мы́-

пе-

ры́- і т. д..

В даних часословах основа інфінітива закінчує ся на гласний, і зато она іщі называть ся **вокалічнов основов**. Основа інфінітива закінчує ся на согласный звук у тих часослов з неопределенов формов на *-ти*, кідь форма інфінітива совпадать з основов минулого часу (кідь одділити ся од часослова минулого часу суфікс *-в* і родова флексія там находя-чася): *ліз-ти*, *упа́с-ти*, *не́с-ти*, *те́р-ти*, *запе́р-ти*.

Од основи інфінітива творять ся: форми інфінітива, минулый час, условный способ, часопридавик минулого часу активного і пасівного залога і часоприсловник.

б) **Основа теперішнього часу** (або простого будучого часу) творить ся так, же одділити ся особна флексія часослова теперішнього (або простого будучого) часу. На виділіня основи выбирать ся форма 3-ей особи множного числа *-ать* (*-ять*), *-уть* (*-ють*), зато же в остатных особных формах часослова може наставати алтернація согласных, напр.: *просіти* - *про́шу*, *про́сиш*, *про́сить*, *про́с-ять*; *свиста́ти* - *сві́щу*, *свист-ять*. Кідь алтернація согласных не проходить, то основа теперішнього часу дістане ся так, же одділити ся флексія од форми хоцькотрой особи:

Формы 3-ей особи множного числа:

писа́ти - *пи́ш-уть*

верну́ти - *ве́рн-уть*

чита́ти - *чита́-ють*, (*чита́ж-уть*)

ры́ти - *ры́-ють*, (*ры́ж-уть*)

крича́ти - *крича́-ать*

носі́ти - *но́с-ять*

робі́ти - *ро́б-ять*//*ро́бл-ять*

ходи́ти - *хо́д-ять*

хоті́ти - *хот-ять*

Основа теперішнього часу:

пи́ш-(уть)

ве́рн-(уть)

чита́-(ють), (*чита́ж-уть*)

ры́-(ють), (*ры́ж-уть*)

крича́-(ать)

но́с-(ять), (*но́сж-ать*)

ро́б-//ро́бл-(ять)

хо́д-(ять)

хот-(ять) і т. д.

Основа теперішнього часу закінчує ся на согласный звук, зато ей называють і **консонантнов основов**.

Од основы теперішнього часу або будучого простого (сінтетичного) творять ся особны формы часослова теперішнього і будучого простого часу, форми розказового способа (форми імператива), часопридавники теперішнього часу активного і пасівного залого, напр.: *(на)пишу, (про)читаю, (з)роблю; (на)пиш, (про)читай, (з)роб; пишучій, читаючий, бісідуючий, любімий, відіти – відимий*.

в) **Основа минулого часу**. Невелика група часослов выжадує виділявати не дві, а три основы часослов зато, же у дакотрых часослов творять ся слововформы не од основы інфінітива або теперішнього часу, але од основы минулого часу. На основі того, же основа інфінітива і основа минулого часу не совпадають, зато треба виділявати і основу минулого часу. Основа минулого часу творить ся так, же одділити ся суфікс мужского рода або найвыразніший в тім случаї є суфікс женського або середнього рода **-ла, -ло** або множного числа **-ли** од форм минулого часу.

Форма інфінітива і женський род минулого часу: Основа минулого часу:

глухнути - глух-ла

глух-

іти - іш-ла

іш-

збыхнути – збых-ла

збых-

зізнати - зізн-ла

зізн-

мерзнути - мерз-ла

мерз-

мокнути - мок-ла

мок-

праскнути – праск-ла

праск-

сохнути - сох-ла

сох-

тиснути – тис-ла

тис-

Од основы минулого часу творять ся: формы інфінітива, минулий час, условный способ, часопридавники минулого часу активного залого і часоприсловники.

101. ТИПИ ЧАСОВАНЯ

Зміна часослова по способах, числах, часах і особах называють ся **часованєм**. В залежности од флексій в особных формах єднотного і множного чисел теперішнього і будучого простого часу часослова ділять ся на дві часованя: **перше і друге**.

К **першому часованю** односять ся часослова з флексієв 3-ей особи множного числа на **-уть** (графічно і **-ють**), наприклад: *везти - вез-у, вез-еш, вез-е, вез-еме, вез-ете, вез-уть; вернути - верн-уть; вести - вед-уть; іти ід-уть; красти - крад-уть, кресати - креш-уть, нести - нес-уть, мазати - маж-уть; печі - печ-уть, писати - пиш-уть, плакати - плач-уть, прясти - пряд-уть, різати - ріж-уть, стричі - стриж-уть, товчі - товч-уть, трясти - тряс-уть; вертати - верта-ють, колоти - кол-ють, рыти - ры-ють; рубати - рубá-ють, стерати - стерá-ють; біти - б-ють, вѣти - в-ють, думати - дума-ють, памятали - памята-ють, пѣти - п-ють, помагати - помагá-ють, сміти - смі-ють, сміяти ся – смі-ють ся, співати - співá-ють і др.*

К **другому часованю** односять ся часослова з флексієв 3-ей особи множного числа теперішнього часу на **-ать** (графічно і **-ять**), напр.: *грявчати – грявчá-ать, калічити – калічá-ать, крічати – крічá-ать, пражыти – пражá-ать, толочати – толочá-ать; боронити – боронá-ять; говорити – говорá-ять, колотити – колотá-ять, находити – находá-ять,*

платіти – плат-ять, просіти – про́с-ять; робіти – ро́бл-ять; рубіти – ру́бл-ять, спіти – спл-ять, тратіти – тра́т-ять, трафіти – тра́фл-ять, хваліти – хва́л-ять, ходіти – хód-ять, хотіти – хот-ять.

При творіні особних форм дакотрых часослов першого часованя проходить алтернація фінальних согласных основи: з - ж (різати – ріжу, ріжеш, ріже, ріжеме, ріжете, ріжуть, ма́зати – ма́жу), с - ш (кресáти – крѣшу, писáти – пішу), к - ч (плáкати – плáчу, плáчеш; сукáти – сучу), с – д (прясти – пряду́).

У часослов другого часованя в формі 1-ой особи єднотного числа проходить алтернація фінальних зубных согласных з шыплячіми т – ч (вертіти – вѣрчу, вѣртиш, вѣртить, вѣртиме, вѣртите, вѣрять; колотіти – колóчу), с – ш (косіти – ко́шу, носіти – но́шу, просіти – про́шу, голосіти – голо́шу), з – ж (возіти – во́жу, морозіти – морóжу), а тыж концевых губных основи з групами бл', пл', мл', вл', фл': робіти – ро́блю, ро́блять; любіти – лю́блю, лю́блять; рубіти – ру́блю, ру́блять; фарбіти – фа́рблю, фа́рблять; ліпіти – лі́плю, лі́плять, сыпати – сы́плю, сы́плять; корміти – ко́рмлю, ко́рмлять; ба́вити – ба́влю, ба́влять; трафіти – тра́флю, тра́флять; графіти – гра́флю, гра́флять.

Рефлексівні часослова ку вшиткым формам часослова припоюють по флексії частку **ся**, котра в русиньскім языку пише ся окреме в постпозиції (або препозиції і дале од часослова в говорівім штілі), напр.: *умывáти ся, умывáли бы ся, умывáвший ся* (часопридавик), *умывáвши ся* (часоприсловник), но *умывáвшись*.

По особливому тіпу часу́ють ся часослова: *їсти, дати́*.

Єднотне число

я їм дам
ты їш даш
він (она, оно) їсть дасть

Множне число

мы їме даме
вы їсте дате (дасте)
они їдят дадут

В русиньскім языку зберегла ся архаїчна форма 3-ей особи єднотного і множного чисел теперішнього часу **єсть** (попри **є** і нулова форма) і **суть** (од часослова **быти**), котры повняють функцію (а) звязки (часослова-звязки), напр.: *Нáша зéмля (О, є, єсть) урóдна; Нáшы зéмлі (О, суть) урóдны*; (б) повнозначного (екзистенціального) часослова: *Медвѣді суть (нахóдять ся, жыють) в Карпáтах; На стíні є (вісіть) óбраз; На стíнах суть (вісіять) óбразы*.

Од часослова **быти** в русиньській речі ужывають ся форми (главні в говорівій речі) в теперішнім часі для єдн. числа *єм, єсь, є*, а для множ. числа – *сьме, сьте, суть*. В речині або wypowiedжіні часословны форми *є/єсть, суть* в функції екзистенціального або часослова-звязки (звязки) можуть быти експліцитно невыражены – можуть мати нулову форму, напр.: *Мáма дóма; Сестрá – учітелька; Сын вы́сокого рóсту (высо́кій)*. Ужываня часослова *є, єсть, суть* в уведжених функціях в речині характеризує веце офіціальный штіл. В научнім або публіцистськім штілах не мусить быти форма *є/єсть* або *суть* експліцитні ужыта в теперішнім часі. Будучій час творить ся од другого коріня: *быти – б́уду, б́удеш, б́уде, б́уде́ме, б́удете, б́уду́ть*; минулый час – *быв, была, было, были*. Теперішній час мать формы: *єсьм, єсь, є/єсть; сьме, сьте, суть* (котры для рублицистичного і научного штілів не тіпічны, а во великій мірі діалекты і під впливом языка нацѣкшыны).

102. ТИПИ ЧАСОСЛОВ. ПОНЯТЯ О ТИПАХ ЧАСОСЛОВ

При часовані часослов проходять розороди соодношіня меджі основов інфінітіва і основов теперішнього часу або і основов минулого часу. По соодношіню тых основ часослова обєднують ся до морфологічных тіпів, або до словозмінных тіпів. Каждый (словозмінный) тіп обєднує часослова, котры мають єднаке соодношіня меджі основов інфінітіва і основов теперішнього або минулого часу.

Тіпы основ бывають **продуктивны** і **непродуктивны**. Продуктивны тіпы мають таке соодношіня основ інфінітіва і теперішнього часу, по тіпу котрого творять ся новы часослова. Непродуктивны тіпы характеризує таке соодношіня часословных основ, по тіпу котрых новы часослова уж не творять ся (см., наприклад, Гужва, 1979, с. 149-150).

103. ПРОДУКТИВНЫ ТИПИ ЧАСОСЛОВ

В русиньскім языку часослова виділюють ся до п'ятёх продуктивных тіпів. Они обєднують дость великий репертоар основных часослов і знова утвореных.

Перший продуктивный тіп обєднує часослова з основов інфінітіва на *-а(ти)*, *-я(ти)* і основов теперішнього часу на *-ај* і з флексієв основов теперішнього часу *-уть* (і графічно *-ють*). Ту односять ся часослова:

а) із суфіксом **-ај-**: *чітати - чіта-м, чіта-ш, чіта-ть, чіта-ме, чіта-те, чіта́-ють (чітај-уть = чіта-ють)*; *поганяти - погáня-м, погáня-ш, погáня-ть, погáня-ме, поганя́й-те, поганя-ють*; *дыхати - дыхають, поло́кати - поло́кають, прыскати - прыскають, утіка́ти - утіка́ють*;

б) із суфіксом **-ај-**, утвореных од назывників: *бігати - бігають (бігај-уть = біга-ють)*, *дырґати - дырґають, обіцяти - обіцяють, співати - співають, літати - літають, вечєрати - вечєрають, облікати - облікають, поганяти - поганяють, слухати - слухають, жувати - жувають, цувати - цувають, упражняти - упражняють*;

в) дакілько простых часослов: *дати́ - дають, зна́ти - зна́ють, ла́ти - ла́ють, ма́ти - ма́ють*;

г) часослова на *-а(ти)* - од часослов, звуконаподобнюючих слов і містоназывників: *ахати - ахають, чіхати - чіхають, кукурікати - кукурікають, ікати - ікають, укати - укають, якати - якають, м'якати - м'якають*.

Вшиты часослова першого тіпа мають непереходный акцент у вшитых словоформах, то єсть акцент на тім самім звуку, што і в формі інфінітіва і односять ся к першому часованю.

Другый продуктивный тіп обєднує часослова з основов інфінітіва на *-і(ти)* і основов теперішнього часу на *-іј(уть)* (графічно *-іють*). К тому тіпу односять ся десубстантивны і деадективны часослова першого часованя, означаючі обычайні становіння, то єсть переход з єдного ставу до другого: *біліти - біліють, взросліти - взросліють, звіріти - звіріють, камяніти - камяніють*; *сиротіти, синіти, червеніти*, а тыж дакотры немотівованы часослова: *гріти - гріють, жаліти - жаліють, зріти - зріють, марніти - марніють, мліти - мліють, пріти - пріють, радіти - радіють, спіти (зёрна) - спіють, кочаніти - кочаніють, прозріти - прозріють, тліти - тліють, хыріти - хыріють, цепеніти - цепеніють, воліти - воліють*.

Акцент в часословах даного тіпа є непереходный, то значіть, же все падають на суфікс *-і(ти)*: *хыріти - хыріють*. Вшиты часослова другого тіпа односять ся к першому часованю.

Третій продуктивный тіп обєднує часослова з основов інфінітіва на *-ова(ти)* і основов теперішнього часу на *-уј(уть)* (= *ують*)/*-іють*. К тому тіпу односять ся:

а) часослова, утворені од називників і дакотрых других частей речі при помочі суфіксів *-ова(ти)*, *-ёва(ти)*: *бісідова́ти - бісідують//бісідіють, в́аровати - в́арують//ва́ріють, ві́ровати - ві́рують//ві́ріють, во́євати - во́юють//во́іють, купова́ти - купують//купі́ють, да́ровати, на́сіловати, но́човати, га́здовати, га́мовати, го́довати, ма́лєвати, па́ковати, пла́новати, рихтова́ти, роска́зовати, торго́вати, хы́бовати*;

б) часослова з чужоязычным корінєм і суфіксом *-ова(ти)*, *-ізова(ти)*: *адресова́ти - адресують//адресі́ють, акреді́товати - акреді́тують//акреді́іють, аналі́зовати - аналі́зують//аналі́зють, атестова́ти, верьбова́ти, диктова́ти, інформова́ти, кова́ти, класі́фікова́ти, о́рганізова́ти, по́лемізова́ти, прово́кова́ти, реді́говати, уніфі́кова́ти, техні́зова́ти, фі́нанцова́ти, фун́говати і т. д.*

Акцент у того тіпа часослов є обычайні переходный, але не у шыткых.

Четвертый продуктивный тіп обєднує часослова завершеного віда з основ інфінітіва з суфіксом, котрый оставать в минулім часі множного чїсла і в основі теперішнього часу на *-н(уть)*: *брызгн́ути - брызгн́ув - брызгн́уть - брызгн́ули//брызгн́ли, верн́ути - верн́уть - верн́ули, гын́ути - гын́уть - гын́ули, дыргн́ути - дыргн́уть - дыргн́ли, дуркн́ути - дуркн́уть - дуркн́ули//дуркн́ли, кывн́ути - кывн́уть - кывн́ули//кывн́ли, крїкн́ути - крїкн́уть - крїкн́ули//крїкн́ли, свїстн́ути - свїстн́уть - свїстн́ули і др.* Часослова тіпа (*стї́сли, кї́вли, мо́кли* і под.) мають форми як четвертый непродуктивный тіп. К ним односить ся дакілько часослов, котрым не є властне значїня єднократности: *верн́ути, гн́ути, мї́нути*. Акцент в часословах даного тіпа є непереходный, окрем дакотрых (*верн́ути - верн́уть, верн́ули*).

Пятый продуктивный тіп обєднує часослова другого часованя з основів інфінітіва на *-и(ти)*, *-і(ти)*, *-ы(ти)*, *-а(ти)* і бессуфіксов основів теперішнього часу на мягкий согласный або шыплячїй, напр.: *вар́и́ти - ва́р-и-ти - ва́р-и-ш; вод́и́ти - во́д-и-ш, біл́и́ти - біл-и-ш; воз́и́ти, вол́и́ти, гроз́и́ти, гва́рїти, кру́и́ти, кос́и́ти, мїс́и́ти, молот́и́ти, нос́и́ти, рѣд́и́ти, сад́и́ти, ход́и́ти, хмў́рїти ся, шма́рїти, волоч́и́ти, моч́и́ти, уч́и́ти; глуш́и́ти, суш́и́ти; біжа́ти, крїча́ти, лежа́ти, мы́ча́ти, мявча́ти.*

При творїні форм 1-ой особи теперішнього часу єдн. чїсла і 3-ей особи множ. чїсла появлять ся *-л-* при концевых согласных основы: *корм́и́ти - ко́рмлю - ко́рмлять, кро́пи́ти - кро́плю - кро́плять, люб́и́ти - люблю - любля́ть, роб́и́ти - ро́блю - ро́блять, розум́и́ти - розу́млю - розу́млять, спа́ти - сплю - спля́ть, то́пи́ти - то́плю - то́плять.*

Акцент у часослов даного тіпа є переходный. Уведжений тіп поповнює ся новими часословами, котры суть утворені од називників, придавників, чїсловників і при помочі словозложїня: *мы́слїти, трубі́ти, дорожы́ти, біл́и́ти, ут́роїти, відозмі́нїти.*

Часослова першых штирєх тіпів творять особны форми подля першого часованя, а часослова пятого тіпа - подля другого часованя.

104. НЕПРОДУКТИВНІ ТІПИ ЧАСОСЛОВ

Часослова непродуктивных тіпів характеризують ся таким соодношінєм основ інфінітіва і теперішнього (або минулого) часу, котры не суть властны знову твореным часословам. Таки соодношіня основ суть дость рознороды. Так, наприклад, непродуктивный тіп творять часослова з недерівованов основів на согласный в теперішнім часі і дерівованов основів на гласный *-а* в інфінітіві: *вяза́ти - вяж-у́ть, пла́кати - пла́ч-у́ть, прятати - прят-у́ть.*

Даний непродуктивний тіп має дві одлишности: в єдних часословах не алтернуєся согласный в кінці основи, у других проходить алтернація согласных: *нѣсти* - *нѣсу*, *вѣзти* - *вѣзу*, *вѣсти* - *вѣду*, *мѣсти* - *мѣту*, *плѣсти* - *плѣту*, *послѣти* - *пѣшлю*, *рѣзати* - *рѣжу*, *скѣкати* - *скѣчу*. В корені дакотрых непродуктивних часослов проходить алтернація гласного -е- з нулов звука: *брати* - *беру*, *пра́ти* - *пе́ру*.

В русиньскім языку виділюєся 10 непродуктивних тіпів часослов.

Перший непродуктивний тіп об'єднує часослова першого часованя з основов інфінітива на гласну **-а(ти)**, котра выпадає в основі теперішнього часу: *писати* - *пи́ш-у*, *пи́ше-ш*, *пи́ш-е*, *пи́ш-еме*, *пи́ш-ете*, *пи́ш-уть*, *брѣхати* - *брѣшуть*, *ма́зати* - *ма́жуть*, *сви́сати* - *сви́суть*, *ше́птати* - *ше́пчуть*.

Медж ними виділюються часослова, у котрых алтернація фінальних согласных основи не проходить, а тыж і тоты часослова, у котрых алтернація проходить. В часословах першой (а) групи послідній согласный основи оставаться без зміны твердым: *бра́ти* - *беру́ть*, *де́рти* - *дру́ть*, *же́рти* - *жру́ть* (і *же́руть*), *зѣ́ати* - *зѣу́ть*, *рѣ́ати* - *рѣу́ть*, *тѣ́ати* - *тѣу́ть*. В часословах другой (б) групи послідній согласный основи інфінітива алтернуєся з посліднім согласным основи теперішнього часу. Ту алтернуються:

а) задняязычны і тверды зубны із шыплячymi: *бормо́тати* - *бормо́чуть*, *вяза́ти* - *вя́жуть*, *колы́сати* - *колы́суть*, *креса́ти* - *кре́шуть*, *писа́ти* - *пи́шуть*, *пла́кати* - *пла́чуть*, *лиза́ти* - *ли́жуть*, *скрего́тати* - *скрего́чуть*, *чеса́ти* - *че́шуть*, *прятати* - *прячу́ть*;

б) губны согласны в споїні губных і -л'- : *дри́мати* - *дри́млють*, *сы́пати* - *сы́плють*, *трепа́ти* - *тре́плють*, *три́мати* - *три́млють*, *копа́ти* - *ко́плють*. Акцент у єдних часослов є непереходный, у других - переходный.

Другий непродуктивний тіп об'єднує часослова другого часованя з основов інфінітива на гласну **-а(ти)** (графічно і **-я(ти)**, **-і(ти)**), а в теперішнім часі приймає флексію даного часованя: *лежа́ти* - *леж-у́*, *леж-ыш*, *леж-ыть*, *леж-ымѣ*, *лежы́тѣ*, *леж-а́ть*; *рыча́ти* - *рыча́ть*, *боя́ти ся* - *боя́ть ся* (*бо́ж-а́ть ся*), *стоя́ти* - *стоя́ть*, *гно́ити* - *гно́а́ть*, *до́ити* - *до́а́ть*; *крича́ти* - *крича́ть*. Акцент в данім тіпі є переходный.

Третій непродуктивний тіп є характеризуємый наявносчю гласного **-і(ти)** в формах основи інфінітива часослов другого часованя (*горі́ти* - *гор-ю*, *гор-и́ш*, *гор-и́ть*, *гор-имѣ*, *гор-итѣ*, *гор-я́ть*), котрый алтернуєся з флексіями другого часованя (на -и) в формах основи теперішнього часу *ви́дѣти* - *ви́д-ж-у*, *ви́д-иш*, *ви́д-и́ть*, *ви́д-имѣ*, *ви́д-ите*, *ви́дѣть* і т. д. Ту односяться часослова: *боли́ти* - *боли́ть*, *бо́лять*; *верти́ти* - *вѣрчу*, *вѣртиш*, *вѣртя́ть*; *зави́дѣти* - *зави́д-ж-у*, *зави́д-иш*, *зави́д-и́ть*, *зави́д-имѣ*, *зави́д-ите*, *зави́дѣть*; *засиди́ти ся*, *засидж-у́ ся*, *засиди́ш ся*, *засиди́ть ся*, *засидѣ́ть ся*; *леті́ти* - *лечу́*, *лети́ш*, *лети́ть*, *летимѣ*, *летитѣ*, *летѣ́ть*; *ненави́дѣти* - *ненави́д-ж-у*, *ненави́д-иш*, *ненави́д-и́ть*, *ненави́д-имѣ*, *ненави́д-ите*, *ненави́дѣ́ть*; *сиди́ти* - *сидж-у́*, *сиди́ш*, *сиди́ть*, *сидимѣ*, *сидитѣ*, *сидѣ́ть*; *смерди́ти* - *смердж-у́*, *смерди́ш*, *смерди́ть*, *смердимѣ*, *смердитѣ*, *смердѣ́ть*; *терпи́ти* - *те́рплять*, *тремти́ти* - *тремѣ́ть*, *хоти́ти* - *хотѣ́ть*. К ним односяться і часослова з основов на гласну **-а(ти)**, котра чередує -о- з нулов звука в основі теперішнього часу: *гна́ти* (худо́бу на поле) - *го́ню* - *го́ниш* - *го́ня́ть/жену́ть*.

Четвертий непродуктивний тіп творять часослова з основов інфінітива на суфікс **-ну(ти)**, выпадаючий в минулім часі і в основі теперішнього часу на **-н-**, котрый єсть єднакий з четвертым продуктивним тіпом, але одлічаєся од не́го тым, же в минулім часі 3-ей особы женського і середнього родів і в множині числі суфікс **-ну-** выпадає, напр.:

бліснути – *блісла*, *блісло*, *блісли*; *брызгнути* – *брызгли*, *бұхнути* – *бұхли*, *воскрéснути* – *воскрéсли*, *(з)гáснути* – *(з)гáсли*, *глұхнути* – *глұхли*, *згірькнути* – *згірькли*, *гұпнути* – *гұпли*, *дұпнути* – *дұпли* (*і* *дұпнули*), *запрягнути* – *запрягли*, *звыкнути* – *звыкли*, *здóхнути* – *здóхли*, *зябнути* – *зябли*, *квітнути* – *квітли*, *кыснути* – *кысли*, *кліпнути* – *кліпли*, *кóпнути* – *кóпли*, *лізнути* – *лізли*, *ліпнути* – *ліпли*, *лыгнути* – *лыгли*, *лягнути* – *лягли*, *мёрзнути* – *мёрзли*, *мóкнути* – *мóкли*, *мягкнути* – *мягкли*, *обрыднути* – *обрыдли*, *пáхнути* – *пáхли*, *пұхнути* – *пұхли*, *слабнути* – *слабли*, *осліпнути* – *осліпли*, *розопнути* – *розóпли*, *сóхнути* – *сóхли*, *схнути* – *схли*, *стігнути* – *стігли*, *стіхнути* – *стіхли*, *стынути* – *стыли*, *тóргнути* – *тóргли*, *тұхнути* – *тұхли*. Є то перехідний тип (у дакотрых часослов) меджі непродуктивним і продуктивним, порів. *бұхнути* – *бұхла*// *бұхнула* – *бұхло*//*бұхнуло* – *бұхли*//*бұхнули* Ту обявляють ся і варіантны словоформи часослов.

Акцент все ту находить ся на складі перед суфіксом *-ну-*.

Пятый непродуктивный тип ґрупує часослова, котры мають основу інфінітива і теперішнього часу на согласный і при алтернації фіналных согласных основы: *нэсти* – *нэсу*, *нэсеш*, *нэсе*, *нэсеме*, *нэсете*, *нэсуть*; *вэзти* – *вэзуть*, *грэбсти* – *грэбуть*, *вэсти* – *вэдуть*, *выйти* – *выйдуть*, *гнэсти* – *гнэдуть*, *грызти* – *грызуть*, *іті* – *ідуть*, *клáсти* – *кладуть*, *крáсти* – *крадуть*, *лізти* – *лізуть*, *мэсти* – *мэдуть*, *пáсти* – *пасуть*, *підмэсти* – *підмэдуть*, *плéсти* – *плéдуть*, *привéсти* – *привéдуть*, *прясти* – *прядуть*, *рості* – *ростуть*, *сісти* – *сядуть*, *трясти* – *трясуть*, *упáсти* – *упадуть*. Вшиты часослова даной ґрупы односять ся к першому часованю.

Даний тип ґрупує коло себе і часослова з основов інфінітива на гласный і концовой основой минутого часу *-к-*, *-з-*: *печі* – *печуть* – *пеклі*, *лячі* – *ляжуть* – *лягли*, *течі* – *течуть* – *текли*, *мочі* – *можуть* – *могли*, *влечі* – *влечуть* – *влеклі*, *заречі* ся – *заречуть* ся – *зареклі* ся, *облечі* – *облечуть* – *облеклі*, *речі* – *0* – *рекли*, *стричі* – *стрижуть* – *стригли*, *товчі* – *товчуть* – *товкли* і т. д.

Шестой непродуктивный тип обєднує часослова з основов інфінітива на *-а* (графічно і *-я*) і основов теперішнього часу на *-н-*, *-м-*: *жáти* – *жну*, *жнеш*, *жне*, *жнэме*, *жнэте*, *жнуть*; *мяти* – *мнуть*, *надіти* – *надінуть*, *начаті* – *начнуть*, *роспяти* – *роспянуть*, *обяті* – *обоймуть*, *взяті* – *вóзнуть*. Часослова даного тіпа односять ся к першому часованю.

Семый непродуктивный тип творять часослова з основов інфінітива на фіналный основы *-ер-*, *-оро-*, *-оло-* і основов теперішнього часу на сонорны *-р-*, *-л-*, де *-л-* алтернує ся з *-л'-* і рідко з *-р'-*: *запéрти* – *зáпру*, *зáпреш*, *зáпре*, *зáпреме*, *зáпрете*, *зáпруть*; *порóти* – *пóрю*, *пóреш*, *пóре*, *пóреме*, *пóрете*, *пóрють*; *полóти* – *пóлю*, *пóлеш*, *пóле*, *пóлеме*, *пóлете*, *пóлють*; *ум-ёр-ти* – *умр-уть*, *ст-ёр-ти* – *зóтр-уть*, *колóти* – *кол-ють*, *молóти* – *мёл-ють*. Особливости дакотрых часослов: в основі інфінітива і теперішнього часу наставать алтернація *о* – *е* (*молóти* – *мéлють*). Часослова даного тіпа односять ся к першому часованю.

Восьмый непродуктивный тип обєднує часослова незавершеного віда з основов інфінітива на суфікс *-ва(ти)*, котрый не выпадать в основі теперішнього часу, бо творить ся од незавершеного віда: *давáти* – *давáють*, *узнавáти* – *узнавáють*, *заснавáти* – *заснавáють*, *заставáти* – *заставáють*, *вставáти* – *вставáють*, *плáвати* – *плáвають*, *співáти* – *співáють*. Од незавершеного віда *давáти* творить ся завершений від *даті* – *давать*.

Девятый непродуктивный тип творять часослова з основов (звычайні єдноскладнов) інфінітива на гласный *-ы-*, *-и-*, *-і-* і основов теперішнього часу на *-ј-* (*-ый-*, *-ий-*, *-ій-*): *вúти*

- ви́-ють (ви́ють), ви́ти - ви́-ють (вы́ють), жы́ти – жы́ють, мы́ти – мы́ють, ры́ти – ры́ють, шы́ти – шы́ють, гні́ти - гни́-ють (гни́ють), грі́ти - грі́-ють (грі́ють), лі́ти – лі́ють/ллю́ть і часослова завершеного віда: да́ти - да́-ють (да́ють) (або архаїчна форма да́дуть).

Десятий непродуктивний тіп об'єднує часослова з єдноскладнов основов інфінітива на гласний -и-, -а- (орфографічно -я-), котрий в основі теперішнього часу випадає: *бу́-ти* - *бж́-ють* (бж́ють), *ві́ти* – *вж́-ють/ві́ють*, *лля́ти* – *лж́-ють*, *пі́ти* - *пж́-ють*.

Окрем уведжених непродуктивних тіпів виділяють ся **ізоновані часослова**, котры мають індивідуалну реалізацію часословных основ, наприклад: *да́ти*: *дам, даш, дасть, даме́, даме́ (дасте́), да́дуть; дав (дала́, дало́), дали́; дай(те);*

даю́чий, да́вший, дава́ний; дава́вши;

ду́ти: *дую́, ду́еш, ду́е, ду́еме, ду́ете, ду́ють; дув, ду́ли; дуй(те); ду́ючий, ду́вший, ду́тый; зду́вши;*

бы́ти: *єм, єсь, є (єсть), сьме, сьте, суть; быв, были́; буду́, будеш, буде́, будеме́, будете́, буду́ть; будь(те); буду́чий, бывшый;*

і́ти: *і́ду, і́деш, і́де, і́деме, і́дете, і́дуть; і́шов, і́шли́; і́дь; і́ду́чий, і́шовшый, пі́шовши;*

ї́сти: *ї́м, ї́ш, ї́сть, ї́ме, ї́сте́, ї́дять, ї́в, ї́ли; ї́дж(те)//ї́ч(те); ї́вшый, ї́джений; пої́вши.*

105. ПЕРЕГЛЯД ЧАСОВАНЯ ПРОДУКТИВНИХ ТІПІВ ЧАСОСЛОВ

(теперішній і будучий простый, минулый час і імператив)

Перше часованя

Тіп : Інфінітив: Словоформи:

I. *чі́тати*: *чі́там, чі́таш, чі́тать, чі́таме, чі́тае, чі́тають; чі́та́в (-ла, -ло, -ли); чі́та́й(те);*

бі́гати: *бі́гам, бі́гаш, бі́гать, бі́гаме, бі́гае, бі́гають, бі́гав (-ла, -ло, -ли); бі́гай(те);*

ду́мати: *ду́мам, ду́маш, ду́мать, ду́маме, ду́мае, ду́мають; ду́ма́в (-ла, -ло, -ли); ду́май(те);*

зна́ти: *знам, знаш, знать, зна́ме, зна́е, зна́ють; зна́в (-ла, -ло, -ли); зна́й(те);*

II. *камяні́ти*: *камяні́ю, камяні́єш, камяні́є, камяні́єме, камяні́єте, камяні́ють; камяні́в (-ла, -ло, -ли); камяні́й(те); жалі́ти*: *жалі́ю, жалі́єш, жалі́є, жалі́єме, жалі́єте, жалі́ють; жалі́в (-ла, -ло, -ли); жалі́й(те);*

III. *бі́сідова́ти*: *бі́сідую́, бі́сіду́єш, бі́сіду́є, бі́сіду́єме, бі́сіду́єте, бі́сіду́ють; бі́сідова́в (-ла, -ло, -ли); бі́сіду́й(те) // бі́сідію́, бі́сіді́єш, бі́сіді́є, бі́сіді́єме, бі́сіді́єте, бі́сіді́ють; бі́сідова́в (-ла, -ло, -ли); бі́сіді́й(те);*

IV. *верну́ти*: *ве́рну, ве́рнеш, ве́рне, ве́рнеме, ве́рнете, ве́рнуть; ве́рну́в (-ла, -ло, -ли); ве́рну́й(те);*

Друге часованя

V. *води́ти*: *во́джу, во́диш, во́дить, во́дима, во́дите, во́дять; во́ди́в, во́ди́ла, во́ди́ло, во́ди́ли; во́дь(те);*

бі́жати: *бі́жу́, бі́жыш, бі́жыть, бі́жыме́, бі́жыте́, бі́жаты́; бі́жав, бі́жала́, бі́жало́,*

кро́пити: *кро́плю, кро́пиш, кро́пить, кро́пима, кро́пите, кро́плять;*

кро́ів, кро́пи́ла, кро́пи́ло, кро́пи́ли; кро́п(те);

106. ПЕРЕГЛЯД ЧАСОВАНЯ НЕПРДУКТИВНИХ ТІПІВ ЧАСОСЛОВ

Тіп: Інфінітив: Словоформи:

- I. *писати*: *пишу, пишеш, пишу, пишемо, пишете, пишуть; писав (-ла, -ло, -ли); пиш(те);*
свистати: *свіщу, свистиш, свистить, свіщемо, свіщете, свіщуть//свистять; свистав (-ла, -ло, -ли); свищ(те);*
дрімати: *дрімлю, дрімлеш, дрімле, дрімлемо, дрімлете, дрімлють; дрімав (-ла, -ло, -ли); дрим(те);*
- II. *стояти*: *стою, стоїш, стоїть, стоїме, стоїте, стоять; стояв (-ла, -ло, -ли); стій(те);*
бояти ся: *бою ся, боїш ся, боїть ся, боїме ся, боїте ся, боять ся; бояв ся (-ла ся, -ло ся, -ли ся); бій(те) ся;*
спати: *сплю, спиш, спить, спиме, спите, сплять; спав (-ла, -ло, -ли); спий(те);*
- III. *терпіти*: *терплю, терпиш, терпить, терпимо, терпите, терплять; терпів (-ла, -ло, -ли); терпій(те);*
летіти: *лечу, летіш, летить, летіме, летіте, летять; летів (-ла, -ло, -ли); леть(те);*
вертіти: *вэрчу, вэртиш, вэртишь, вэртиме, вэртите, вэртять; вертів (-ла, -ло, -ли); верть(те);*
- IV. *глухнути*: *глухну, глухнеш, глухне, глухнемо, глухнете, глухнуть; глухнув (-ла, -ло, -ли); глухний(те);*
звыкнути: *звыкну, привыкнеш, привыкне, привыкнемо, привыкнете, привыкнутъ; привык/звыкнув, привыкла, привыкло, привыкли; привыкний(те);*
стіхнути: *стіхну, стіхнеш, стіхне, стіхнемо, стіхнете, стіхнутъ; стих//стіхнув, стіхла, стіхло, стіхли; стіхний(те);*
- V. *класти*: *кладу, кладеш, кладе, кладемо, кладете, кладуть; клав (-ла, -ло, -ли); кладь(те);*
везти: *вэзу, вэзеш, вэзе, вэземо, вэзете, вэзутъ; віз, вэзла, вэзло, вэзли; везь(те);*
вести: *веду, ведеш, веде, ведемо, ведемо, ведуть; вів, вела, вело, вели; ведь(те);*
трясти: *трясу, трясеш, трясё, трясёмо, трясёте, трясутъ; тряс (-ла, -ло, -ли); трясь(те);*
мочі: *можу, можеш, може, можемо, можете, могутъ; міг, моглá, моглó, моглí; 0;*
- VI. *взяти*: *вóзьму, вóзьмеш, вóзьме, вóзьмемо, вóзьмете, вóзьмутъ; взяв (-ла, -ло, -ли); вóзь(те) і вóзьмíй(те);*
жати: *жну, жнеш, жне, жнемо, жнемо, жнутъ; жав, жáла, жáло, жáли; жний(те);*
надіти: *надію, надієш, надіє, надіємо, надієте, надіють; надів (-ла, -ло, -ли); надій(те)//надінь(те);*
- VII. *запёрти*: *запру, запреш, запре, запремо, запремо, запрутъ; запёр (-ла, -ло, -ли); заприй(те);*
тёрти: *тру, треш, тре, тремо, трете, трутъ; тер, тёрла, тёрло, тёрли; трий(те);*
стёрти: *зóтру, зóтреш, зóтре, зóтремо, зóтрете, зóтрутъ; стер, стёрла, стёрло, стёрли; зотрий(те);*
молóти: *мéлю, мéлеш, мéле, мéлемо, мéлете, мéлютъ; молóв (-ла, -ло, -ли); мель(те);*

- VIII. *давати*: *давам, даваш, давать, даваме, давате, давають*; *давав* (-ла, -ло, -ли); *дава́й(те)*;
співати: *співам, співаш, співають, співа́ме, співа́те, співа́ють*; *співав* (-ла, -ло, -ли); *співа́й(те)*;
вставати: *вста́вам, вста́ваш, вста́вають, вста́ваме, вста́вате, вста́вають*; *вставав* (-ла, -ло, -ли); *встава́й(те)*;
бувати: *бувам, буваш, бувають, буваме, бувате, бувають*; *бував* (-ла, -ла, -ло, -ли); *бува́й(те)*;
- IX. *жыти*: *жыю, жыеш, жыє, жыеме, жыете, жыють*; *жыв* (-ла, -ло, -ли); *жы́й(те)*;
віти: *вію, вієш, віє, вієме, вієте, віють*; *вив, віла, віло, віли*; *ви́й(те)*;
гріти: *грію, грієш, гріє, грієме, грієте, гріють*; *грів, гріла, гріло, гріли*; *грі́й(те)*;
мыти: *мыю, мыєш, мыє, мыєме, мыєте, мыють*; *мыв, мыла, мыло, мыли*; *мы́й(те)*;
- X. *біти*: *бю, бєш, бє, бєме, бєте, бють*; *бив, біла, біло, біли*; *би́й(те)*;
піти: *пю, пєш, пє, пєме, пєте, пють*; *пив* (-ла, -ло, -ли); *пи́й(те)*.

107. МОРФОЛОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ ЧАСОСЛОВА

Категорія віда

Єднов із основних категорій часослова є категорія **віда**, котра є властна вшиткым часословом окрем помічного часослова *быти*.

Категорія віда є несловозмінна лексико-граматична часословна категорія, котра виражать ся протівопоставлінём часослов із значінём “*выділене границёв цілостне діяня*” і “*невыділене границёв цілостне діяня*». Часослова із значінём “*выділене границёв цілостне діяня*” называють ся часословами **завершеного віда** (наприклад: *дати́, зробити, выповнити, написати, прочитати, вирішити* і др.) - указують на процес, визначений яковсь границёв або досягнувший свою границю (см. КРГ, 1989, с. 265). Часослова із значінём “*невыділене границёв нецілостне діяня*” называють ся часословами **незавершеного віда** (наприклад: *давати, писати, рішати, робити, читати* і т. д.) - означають процес в ёго протікані, без указаня на ёго границю.

Границя діяня може означати закінчіння цілого діяня або лем ёго части, або і зачатє. Так, наприклад, в речіні *Я написав півсьмо* часослово *написав* означать, што діяня *писати* є цалком закінчене. В речіні *В шорі він vystояв єдну годину* указує, што діяня *стояти* є виконане до якогось момента часу, але не указує, ці є закінчене діяня ціле або лем ёго часть (одрізок часу); ёго діяня як єдно ціле може быти указане в речіні *В шорі він vystояв єдну годину і буде іщі стояти* - ту указує ся на закінчіння части діяня, а в речіні *В шорі він vystояв єдну годину і вєче уж не чєкав* - указує на закінчіння цілого діяня. В речіні *Він задрімав* указує ся на закінчіння зачатой фазы і не указує ся, ці *дріманя* є уж закінчене або не є.

Значіння цілостного діяня є таке, котре доведжене до границі діяня як єдно ціле і виражать ся часословами завершеного віда (см. КРГ, 1989, с. 265).

Значіння границі діяня завершеного віда може виражати:

- зачаток діяня: *заговорити, заграти, закрічати, запалити, заперти, заспівати* (= *зачав говорити, зачав грати* і т. д.);
- ограничіння довжкы процеса часом: *поговорити, покрити, подрімати, посидіти, побісидовати, поплākати, поспати, походити*;
- закінченость процеса: *вырахувати, договорити, доповідати, закінчити*;

г) єднократність, мігнутість: *выстрілити, глянути, дуркнути, зіркнути, махнути, обернути ся, скоčiti*;

г) досягнута результат: *выспати ся, вымалёвати, вытерти, догнати, закрутити, залягати, поимати, умерти*;

д) скороченість процесу: *здримнути, зіркнути, сплăкнути*.

Незавершеність границі дієння може виражати:

а) значіння невідомої продовженості, незакінченості процесу: *говорити, екзистувати, робити, смакувати, солити, ходити, чекати, чувствовати*;

б) значіння повторюваності процесу: *бродити, выпрошовати, перешмарёвати, посмóтрёвати, приходити, споминати, стрічати, терти, трясти*;

в) значіння єднонаправленості процесу: *вёзти, вёсти, ити, летити, нести*;

г) значіння рознородного напрямління процесу: *водити, возити, літати, носити, ходити*.

Значіння закінченості, мігнутя, вислідку, скорочіння процесу, то суть лем частковими признаками границі дієння (см, Гужва, 1979, с. 112).

Основним признаком часослов завершеного віда є виражіння внутрішньої границі дієння, означіння дієння в його протіканні; поза одношія границі дієння творить общє значіння часослов незавершенного віда. При означінні дієння часословами незавершенного віда позерать ся главні на саме протікання процесу, порів. *читати, підписувати, писати, розберати, розповідати, розроблёвати* і др.

Категорія віда виражать одношія дієння, котре означать ся часословами к його внутрішній границі.

Помеджі часослов незавершенного і завершеного віда виділюють ся їх подвиды - часослова многократны (незавершенного віда) і єднократны (часослова завершеного віда). Многократны часослова означают довгий, повторёваний дакілько раз за собов процес: *покашёвати, похывовати, похавати, почиовати, поширёвати*; єднократны часослова означают процес, виконаний лем раз і мігнутість процесу: *вынорити, кывнути, махнути, одскоčiti* і ін.

108. ГРАМАТИЧНЫ ОДЛИШНОСТИ МЕДЖІ ВІДАМИ

Окрем смысловых одлишностей, меджі незавершеним і завершеним відами екзистують і граматичны одлишности (як морфологічны, так і синтаксичны).

Морфологічна особливість незавершенного віда характеризує ся тым, же мать вшыткы три часы - теперішній, минулий і будучий, причім будучий час мать лем зложеный (аналітичний).

Морфологічна особливість завершеного віда характеризує наявність лем двох часів - минулого і будучого, а будучий час у нього є лем простый (синтетичний). На основі і той єдної важної черты проводить ся диференціяція меджі відами в часослові.

Із главных синтаксичных одлишностей приводимє слідуучу: кідь часослово в формі імператива в значінні розказу, приказу не мать при собі отрицателну частку, то часослово приймає форму завершеного віда, наприклад: *запаль світло, загась (згась) огень, отворь окно, обуй чіжмы* і т. д. А кідь розказ, приказ мать при собі отрицателну частку не, тоды часослово приймає форму незавершенного віда, напр.: *не паль світло, не гась огень, не отворяй окно, не обувай чіжмы*. Частка не при часословах завершеного віда придавать значіння попереджіння, напр.: *не упадь, не підпаль, не заговорь ся, не нахольсь ся*.

Така розділність в ужыванні відів мать значіння в словах: *трёба, жадать ся* в утверджуючих і отрицателных речінях: *трёба повісти, жадать ся ослободити* (часос-

лова в формі інфінітива суть завершеного віда, а не *тре́ба кла́мати* (*бра́ти*), не *жа́дять* ся *дока́зувати* (часослова в формі інфінітива суть незавершеного віда).

Тотожне значіння мають інфінітив, ужитий в значінні розказового способу: *Запе́рми!; Запалі́ми!; І́дьте!* (завершений від), але: *Не заперáти!; Не палі́ми!; Не одхо́дьте* (незавершений від).

В інфінітивних (і модифікованих предикатах єднокладних і двоскладних речіннях) вопросних отрицательних речіннях і з условнов часков ці уживать ся завершений від: *Ці не зга́снути сві́тло?; Ці не тре́ба зга́снути сві́тло?; Ці не нам зга́снути сві́тло?*

Іноколи часослова завершеного і незавершеного віда вяжуть ся з різними падами - може ся, наприклад, повісти: *пі́ти во́ду і выпі́ти во́ду, але на́піти ся во́ды, (з)ро́бити га́нбу, але наро́бити га́нбы.*

109. СПОСОБИ ТВОРІНЯ ВІДІВ

Основны способи творіння відів суть: **перфективація і імперфективація**. Перфективація (од латинського слова *perfectum* - завершене) є творіння часослов завершеного віда од часослов незавершеного віда при допоміжі префіксів або суфіксів: *писáти* - **написáти**, *ро́бити* - **зро́бити**, *ріша́ти* - **вырішы́ти**, *охабляти* - **оха́бити**, *скорочовати* - **скороті́ти**, *бу́хати* - **бу́хнути**. Імперфективація (од латин. слова *imperfectum* - незавершене) є творіння часослов незавершеного віда од часослов завершеного віда при допоміжі суфіксів -ова- (-ёва-), -ва-, -а- (-я-): *переписáти* - **перепі́сувати**, *высмія́ти* ся - **высмі́ёвати** ся, *рішы́ти* - **ріша́ти**, *охудобні́ти* - **охудобня́ти/охудобнёвати**.

Ясно, што суфіксація витварять тісну відову пару, елементи котрой мають тотожне лексичне значіння, а префіксація може творити і таку пару, лексеми котрой з семантичного боку не суть тотожні: *вез́ти* - **вы́везти**, *вё́сти* - **привё́сти**, *не́сти* - **одне́сти**, *круті́ти* - **скруті́ти**, *повні́ти* - **наповні́ти**; часослова завешеного віда (другого рангу) мають одтінок повной процесуальности.

Перфективація і імперфективація спроваджають ся алтернацієв согласных і гласных в основі: *присту́пнати* - **приступáти**, *пусті́ти* - **пуца́ти**, *выді́лити* - **выді́ляти**, *прине́сти* - **приносі́ти**.

Завершений від творить ся при допоміжі суплетівних форм (коли відовы форми часослова мають іншы основы): *бра́ти* - **взя́ти**, *гляда́ти* - **на́йти**, *бісідовáти* - **пові́сти**, *говорі́ти* - **сказа́ти**, *кла́сти* - **положи́ти**, *лові́ти* - **поіма́ти**.

110. ВІДОВЫ ПАРЫ ЧАСОСЛОВ

При творіні часослов єдного віда од другого при допоміжі префіксів реалізують ся дві значіння:

- а) припоїня префікса к часослову незавершеного віда вносить і значіння часослова властне значіння префікса, в результаті чого лексичне значіння основного (домінантного) часослова мінять ся, а утворене часослово завершеного віда не має тотожне значіння з префіксним часословом (порів. *леті́ти* - **одлеті́ти**, *взлеті́ти*, *вылеті́ти*, *перелеті́ти*, *прилеті́ти* і т. д.;
- б) припоїня префікса, котрый творить значіння завершеного віда у основного часослова, не мінять лексичне значіння часослова, в результаті чого беспрефіксне (основне) і префіксне (дерівоване) часослово одлічать ся лем подля віда і творить одповідні відовы пары (порів. *благослові́ти* - **поблагослові́ти**, *вечёра́ти* - **повечёра́ти**,

ліпíти – *зліпíти*, *не́сти* – *зне́сти* і т. д.). В других нижеуведжених прикладах префікс тратить своє лексичне значіння, котре переходить в граматичне значіння творіння віда. Тот процес реалізує ся по одношіні префіксів *о-* (*об-*, *обо-*), *по-*, *з-* (*зо-*): *оліпíти*, *обновíти*, *обра́довати ся*; *поліпíти*, *походíти*; *зне́сти*, *зробíти*, *зоба́бити*, *зобра́ти*; рідше по одношіні префіксів *за-*, *у-*, *на-*, *вз-* (*вс-*), *при-*, *роз-* (*рос-*) і др.: *заде́рти*, *захранíти*, *заробíти*, *унéсти*, *утопíти*, *напо́їти*, *написа́ти*, *всхо́пнати ся*, *прислу́пнати*, *пригородíти*, *высушы́ти*, *выры́ти*, *розговорíти ся*, *розогрі́ти*, *роспові́сти*.

Єдны префіксы (*під-*, *над-*, *пере-*, *вы-*, *за-* і др.) нараз міняють в часослові лексичне і граматичне (відове) значіння, напр.: *не́сти* – *занéсти*, *принéсти*, *одне́сти*, *перенéсти*, *вынести́*; *писа́ти* – *підписа́ти*, *переписа́ти*, *выписа́ти* і т. д., в котрых не стрічають ся єднакы їх лексичны значіння. Таки префіксы называють ся **словотворными**.

Другы із префіксів (*о-*, *по-*, *з-*, *на-*, *у-* і іншы) змінюють лем граматичне (відове) значіння часослова, но не змінюють єго лексичне значіння. Таки префіксы называють ся **відовыми** або **формотворными**.

При префіксалнім і суфіксалнім творіні відів часослов творять ся так званы **відовы ланцкы** часослов, де кжде слово одлічать ся од попереднєго відовым значінєм, напр.: *чітати* (незавершений від) – *перечітати* (завершений від) – *перечітовати* (незавершений від) – *поперечітовати* (завершений від). В рамках тых відовых ланцків проходять формотворны і словотворны модифікації: *робíти* – *переробíти* (словотворна модифікація) – *перероблѣвати* (формотворна модифікація) – *поперероблѣвати* (слово-творна модифікація).

Векша часть часослов русинського языка творить соодносны пары незавершеного і завершеного відів.

111. ТВОРІНЯ ЗАВЕРШЕНОГО ВІДА ОД НЕЗАВЕРШЕНОГО

при помочі префіксів

Завершений від найчастіше творить ся при помочі таких префіксів:

в-: *бúти* – *вбúти*, *лізти* – *влізти*, *ліпíти* – *вліпíти*, *літи* – *вліти*, *мліти* – *вмліти*, *писа́ти* – *вписа́ти*, *плéсти* – *вплéсти*, *ратова́ти* – *вратова́ти*, *сади́ти* – *всади́ти*, *ходíти* – *входíти*, *шы́ти* – *вшы́ти*;

вы-: *бра́ти* – *выбра́ти*, *бігати* – *выбігати*, *бліднати* – *выбліднати*, *вэ́зти* – *вывезти*, *і́ти* – *вы́ти*, *гра́ти* – *выгра́ти*, *губíти* – *выгубити*, *гна́ти* – *выгнати*, *думати* – *выдумати*, *ду́ти* – *выдути*, *копа́ти* – *выкопати*, *писа́ти* – *выписа́ти*, *різати* – *вырізати*, *робíти* – *выробити*;

до-: *ба́рати* – *доба́рати*, *бúти* – *добúти*, *ва́жыти* – *дова́жыти*, *вэ́сти* – *дове́сти*, *гна́ти* – *догна́ти*, *готовíти* – *доготовíти*, *говорíти* – *договорíти*, *грызти* – *догрызти*, *гра́ти* – *догра́ти*, *жы́нати* – *дожы́нати*, *збера́ти* – *дозбера́ти*, *не́сти* – *донéсти*, *сушы́ти* – *досушы́ти*, *шкря́бати* – *дошкря́бати*;

з(о)- (с-): *белавíти* – *збелавíти*, *бесчестíти* – *збесчестíти*, *бра́ти ся* – *зобра́ти ся*; *быстрíти* – *збыстрíти*, *блудíти* – *зблудíти*, *бры́днати ся* – *збры́днати ся*, *будíти* – *збудíти*, *варíти* – *зварíти*, *ва́жыти* – *зва́жыти*, *гы́нути* – *згы́нути*, *мобілізова́ти* – *змобілізова́ти*, *мягчіти* – *змягчіти*, *руба́ти* – *зруба́ти*, *ру́шыти* – *зру́шыти*, *крути́ти* – *скрути́ти*, *трати́ти* – *страти́ти*, *хоснова́ти* – *схоснова́ти*, *рва́ти* – *зорва́ти*, *бершніти* – *збершніти*, *прóбовати* – *спрóбовати*;

за-: *грызти* – *загрызти*, *де́рти* – *заде́рти*, *же́гнати* – *заже́гнати*, *жы́ти* – *зажы́ти*,

жму́рити - зажму́рити, зна́ти - зазна́ти, їсти – заї́сти, капча́ти - закапча́ти, кьвати – закьва́ти, копа́ти - закопа́ти, масті́ти – замасті́ти, ма́хнути - зама́хнути, прода́ти - запрода́ти, робі́ти – заробі́ти, че́ряти - заче́ряти;

на-: лі́нати – налі́нати, писа́ти – написа́ти, тра́фити – натра́фити, те́рти – нате́рти, тягну́ти – натягну́ти, хы́лити ся – нахы́лити ся, чи́стити – начи́стити, чо́хати – начо́хати, шы́ти – нашы́ти, шкре́птати – нашкре́птати, щі́няти – нащі́няти;

над(о)-: будова́ти – надбудова́ти, вяза́ти – надвяза́ти, гры́зти – надгры́зти, не́сти – надне́сти, рі́зати – надрі́зати, ломі́ти – надломі́ти, рва́ти – надорва́ти, плéсти – надплéсти, шы́ти – надшы́ти, хы́лити – надхы́лити;

о(б)-: ба́брати – оба́брати, бала́ти – обала́ти, ба́новати – обано́вати, ви́шати – ові́шати//ові́шати, гачкова́ти – огачкова́ти//обгачкова́ти, мя́кшыти – омя́кшыти, панова́ти – опанова́ти, писа́ти – описа́ти, пла́кати – опла́кати, пу́стити – опу́стити, ва́рити – обва́рити, рі́зати – обрі́зати, храни́ти – охрани́ти;

од(о)-: вдя́чити – одвдя́чити, валі́ти – одвали́ти, ве́сти – одве́сти, ве́зти – одве́зти, вяза́ти – одвяза́ти, гово́рити – одгово́рити, ду́ти – одду́ти, іти́ – оди́ти, пові́сти – одпові́сти; ка́зати – одка́зати, пля́ти – одпля́ти, не́сти – одне́сти, мы́слити – одмы́слити, па́рити – одпа́рити; ора́ти – одора́ти; поро́ти – одпоро́ти, просі́ти – одпросі́ти, рі́зати – одрі́зати, сса́ти – одсса́ти, суді́ти – одсуді́ти, бра́ти – одобра́ти, рва́ти – одорва́ти;

пере-: білі́ти – перебілі́ти, бра́ти – перебра́ти, ва́рити – перева́рити, ве́зти – переве́зти, ве́сти – переве́сти, вяза́ти – перевяза́ти, горо́дити – перегоро́дити, зимова́ти – перезимова́ти, писа́ти – переписа́ти, просі́ти – перепросі́ти, рахова́ти – перерахова́ти, чи́тати – перечі́тати, ході́ти – переходи́ти;

перед-: платі́ти – передплаті́ти, чу́ти – передчу́ти; тым префіксом надавать ся слову нове лексічне значіня;

під(о)-: бі́ти – підбі́ти, вяза́ти – підвяза́ти, копа́ти – підкопа́ти, косі́ти – підкосі́ти, лі́нати – підлі́нати, мурова́ти – підмурова́ти, пала́ти – підпала́ти, рі́зати – підрі́зати, рості́ти – підрості́ти, руба́ти – підруба́ти, сы́пати – підсы́пати, рва́ти – підорва́ти, стричі́ти – підстричі́ти, ході́ти – підходи́ти;

по-: білі́ти – побілі́ти, бісідова́ти – побісідова́ти, блуді́ти – поблуді́ти, бу́ряти – побу́ряти, ва́жыти – пова́жыти, го́йдати – пого́йдати, копа́ти – покопа́ти, обі́дати – пообі́дати, сі́яти – посі́яти, рахова́ти – порахова́ти, рі́зати – порі́зати, то́ргати – пото́ргати, робі́ти – поробі́ти, саді́ти – поса́дити, солі́ти – посолі́ти, соло́дити – посоло́дити, чи́стити – почи́стити, шкóдити – пошкóдити, ході́ти – походи́ти;

про-: бі́ти – пробі́ти, буді́ти – пробуді́ти, гва́рити – прогва́рити, гра́ти – програ́ти, ду́мати – проду́мати, ді́равити – проді́равити, жы́ти – прожы́ти, лы́гнути – пролы́гнути, ма́рніти – прома́рніти, ні́ти – проні́ти, руба́ти – проруба́ти, сла́вити – просла́вити, чи́тати – прочі́тати, чи́стити – прочи́стити;

роз(о)- (рос-): бала́ти – розбала́ти, бі́ти – розбі́ти, ва́рити – розва́рити, ве́зти – розве́зти, вяза́ти – розвяза́ти, гре́бсти – розгре́бсти, ді́літи – розді́літи, кла́сти – роскла́сти, лама́ти – розлама́ти, руба́ти – розруба́ти, кра́сти – роскра́сти, крýти – роскрýти, гра́ти – розогра́ти, сві́тити – россві́тити, стелі́ти – розостелі́ти;

у-: ві́ти – уві́ти, вяза́ти – увяза́ти, гасі́ти – угасі́ти, гы́нути – угы́нути, кра́сти – укрáсти, рва́ти – урва́ти, то́піти – уто́піти, то́лочіти – уто́лочіти, трі́мати – утрі́мати;

вз-: *летіти* - *взлетіти*, *нести* ся – *внести* ся;

при-: *бути* – *прибути*, *будувати* - *прибудувати*, *в'язати* - *прив'язати*, *вести* - *привести*, *везти* - *привезти*, *водити* – *приводити*, *гладити* – *пригладити*, *знати* - *признати*, *голосіти* ся – *приголосіти* ся, *готовити* – *приготовити*, *казати* - *приказати*, *кормити* – *прикормити*, *міряти* - *приміряти*, *мотати* - *примотати*, *тулити* ся - *притулити* ся, *учити* (ся) - *приучити* (ся), *фарбути* – *прифарбути*, *курити* - *прикурити*.

Префіксація, суфіксація, алтернація гласних і согласних в основі слова в русиньскім языку представлять собою найпродуктивніший спосіб творіння завершеного віда часослов од незавершеного.

112. ТВОРІНЯ ЗАВЕРШЕНОГО ВІДА ОД НЕЗАВЕРШЕНОГО ПРИ ПОМОЧІ СУФІКСІВ

При допомозі суфіксів творять ся форми завершеного віда од незавершеного, а тыж форми незавершеного віда од завершеного. Найчастіше одлишують ся при допомозі суфіксів такы відовы пары часослов:

- а) форми незавершеного віда мають суфікс *-а- (-я-)*, а опозічна форма завершеного віда має суфікс *-ь-, -у-,* або *-і-:* *рішати* – *рішити*, *шмарити* – *шмаряти*, *пушати* – *пустити*, *охабляти* – *охабити*, *кінчати* - *кінчити*. Така алтернація голосных реалізує ся в часословах і з префіксами: *очищати* – *очистити*, *приучати* - *приучити*, *выділяти* – *выділити*, *выробляти* – *выробити*, *прихыляти* – *прихылити*, *выставляти* – *выставити*, *вырішати* – *вырішити*;
- б) форми незавершеного віда ужывають ся з суфіксом *-ова- (-ёва-)*, а завершеного віда - з суфіксом *-а- (-я-)*, *-у-, -і-:* *записувати* - *записати*, *підкопувати* - *підкопати*, *задумувати* ся - *задумати* ся, *підрізувати* - *підрізати*, *скорочувати* – *скоротити*, *повторёвати* – *повторити*, *выскакувати* – *выскочити*, *выслободжувати* – *выслободити*, *розділёвати* – *розділити*, *розгварёвати* - *розгварити*;
- в) форми незавершеного віда зо значінём многократного діянн з суфіксом *-а- (-я-)*, а завершений від означать єднократне діянн, котрый творить ся при допомозі суфікса *-ну-:* *бухати* - *бухнути*, *дыргати* – *дыргнути*, *свистати* – *свистнути*, *хліпати* – *хліпнути*, *стригати* – *стригнути*, *запинати* - *запнути*, *махати* - *махнути*, *замерзати* - *замерзнути*;
- г) форми незавершеного віда з суфіксом *-ва-, -та-* і завершеного віда з суфіксом *-ну*, означаючі резултатівность: *розвивати* – *розвинути*, *розгортати* - *розгорнути*, *высувати* – *высунути*, *впливати* – *впліннути*, *втяговати* - *втягнути*, *досяговати* - *досягнути*, *замаховати* - *замахнути*;
- г) форми незавершеного віда з суфіксом *-ва-* і опозічна єй форма завершеного віда з нуловым суфіксом: *забывати* – *забыти*, *давати* – *дати*, *здівати* - *здіти*, *дозрівати* - *дозріти*, *выпивати* – *выпити*, *забивати* – *забити*, *забывати* – *забыти*, *вызывать* – *вызвати*, *завывати* – *завыти*, *называти* – *назвати*, *розвивати* – *розвинути*, *роскрывати* – *роскрыти*, *розгрівати* - *розгріти*, *вызрівати* – *вызріти*, *зашывати* – *зашити*;
- д) форми незавершеного віда з суфіксом *-а-* і опозічна з нёв форма завершеного віда алтернує ся з нуловым суфіксом: *сідати* - *сісти*, *вытерати* – *вытерти*, *выбєрати* - *выбрати*, *выростати* – *вырости*, *обгрызати* – *обгрызти*, *выпасати* – *выпасты*, *выпадати* – *выпасты*, *спасати* - *спасты*.

113. ТВОРІНЯ ЗАВЕРШЕНОГО ВІДА ОД НЕЗАВЕРШЕНОГО

при допомозі алтернації

Алтернація гласних і согласных в основі слова при творіні відів повнить секундарну роль. Она звичайні все є споєна з суфіксальним або префіксальним способом творіня відових пар часослова.

В русиньскім языку мать свою реалізацію алтернація гласных в основі форм незавершеного і завершеного відів часослова:

- а) -а- в формі незавершеного віда алтернує ся з нулов звука в завершеном віді: *умерáти* - *умёрти*, *вытерáти* – *вытерти*, *спасáти* – *спáсти*, *стрясáти* – *стрясти*;
- б) -о- в формі незавершеного віда алтернує ся з -е- в формі завершеного віда з випадным -и- в фінальній основі інфінітива: *перевозíти* - *перевéзти*, *переносíти* - *перенéсти*;
- в) -і- в формі незавершеного віда алтернує ся з -е- або з -а- в формі завершеного віда: *замітáти* - *замéсти*, *заплітáти* - *заплéсти*, *запікáти* - *запéчі*; *зачінáти* – *зачатí*;
- г) -и- в формі незавершеного віда алтернує ся з -і-, -я- в формі завершеного віда: *сидíти* - *сісти*, *сядь*.

Алтернація согласных при творіні відових пар незавершеного і завершеного відів мать мале заступліня:

к - ч: *крі́кнути* - *крі́чати*, *скáкати* – *скóчіти*, *гúкнути* - *гучáти*;

ч - т: *закру́човати* – *закрутíти*;

ш - с: *спрóшовати* – *спросíти*.

Даколи алтернація мать складніший характер, як наприклад, в опозиціях: *начатí* - *начінáти*.

114. ДВОВІДОВЫ ЧАСОСЛОВА

Кажде часослово односить ся к дакотрому із відів - незавершеному або завершеному. Єднак суть дакотры часослова, котры вміщають в собі (імплікують) в єдній словоформі значіня обидвох відів. Таки часослова называють ся **двовідовыми**. Відове їх значіня определіює ся лем в контексті, наприклад, в речіні *Сын жéнить ся*; *Най хлопці самы жéнять ся*. Слова *жéнить ся* і *жéнять ся* выступають в формі теперішнього часу, як часослова незавершеного віда. В речіні (в поговорці) *Жéнить ся - перемінить ся* тота сама форма (што характерізує друге часослово *перемінить ся*) реалізує ся в значіні будучого часу, як часослово завершеного віда.

К двовідовым односять ся часослова на -овати, -ізовати, напр.: *акцелтовáти*, *атаковáти*, *гарантовáти*, *деморалізовáти*, *кваліфіковáти*, *ночовáти*, *організовáти*, *телеграфовáти*, *телефоновáти*, а тыж *женíти*, *ранíти* і др. Тота властность двовідовых часослов проявлять ся в тім, што єдна і тота сама форма функціонує в єднім случаї в значіні теперішнього часу незавершеного віда, а в другім случаї - в значіні будучого часу завершеного віда. Формы тіпа *автоматізу́ю/автоматізію*, *деморалізу́ю//деморалізію*, *стабілізу́ю//стабілізію* мають значіня теперішнього часу незавершеного віда або будучого часу завершеного віда.

В аналітичній формі будучого часу (*бúду автоматізовáти*, *бúду стабілізувáти*) в формах активного і пасивного часопридавника теперішнього часу (*стабілізу́ючий* - *стабілізу́емый*) выражать ся значіня незавершеного віда, а в формах пасивного часопридавника минулого часу (*автоматізовáний*, *стабілізувáний*) і часоприсловники минулого часу (*автоматізовáвши*, *стабілізувáвши*, *деморалізовáвши*) мають значіня

завершеного віда. Дакотры двовідовы часослова маюць в формі минулаго часу значіня завершеного віда, напр.: *Словáкія стабілізавáла сво́ю еконо́міку*.

Із вышше высловленаго выходить, же катэгорія віда не маць в русиньскім языку выразне формалне выражіння на выдзіліня незавершеного або завершеного відів. В основнім може ся повісти, же векша часть беспрефіксных часослов маць значіня незавершеного віда, но суть і такы беспрефіксны часослова, котры маюць значіня завершеного віда:

- а) часослова на *-нути* зо значінём єднократного діяня: *бúхнути, верnúти, гравкнуги, дúпнути, клíпнути, кóпнути, ма́хнути, плювнути, стрíгнути, сто́пнути, фыркнуги, ха́ркнуги* і ін.;
- б) часослова на *-ити, -іти, -ыти*: *зіха́буги, купúти, пугúти, стрі́туги, кінчіти, рішы́ти* і др.;
- в) часослова, в котрых не дасть ся выдзіліти префікс: *взя́тý, заты́тý ся, заказáтý*;
- г) часослова: *да́тý, ді́ти, ля́чі, сі́сти, ста́ти*.

Позеравши з другога боку, усуджуєме, же не кaждe префіксалне часослово маць значіня завершеного віда. Суть і такы префіксалны часослова, котры їх відовы пары маюць формы завершеного і незавершеного відів, напр.: *переписáти* (завершений від) – *перепі́совати* (незавершений від), *перелі́зти, програ́ти* (завершений від) – *перелі́зати, програвáти* (незавершений від).

115. ЄДНОВІДОВЫ ЧАСОСЛОВА

В русиньскім языку не вшыткы часослова діспонують відовыми парами. Часослова, котры не маюць парных форм другога віда, называюць ся **єдновідовыми** або **непарными**. Такы часослова бываюць або лем незавершеного віда, або лем завершеного віда.

К єдновідовым часословам, зо значінём незавершеного віда, односьть ся переважна часть беспрефіксных часослов, означаючіх процесуальность або став, котрых носітєлём діяня є агєнс. К ним односять ся:

- а) часослова на *-ова(ти)*: *бісідовáти, бідовáти, екзістовáти, завідовати, пановáти, підрозúмлєвати, ратовáти* і др.;
- б) часослова на *-ати (-яти), -ити, -іти, -ыти*: *крічáти, літáти, пхáти, спáти, ма́ти, стояти, ходіти, партізанúти, сидіти, бúти, жыти, кружыти* і т. д.
- в) часослова з префіксом *по-* і суфіксом *-ова-*, котрый маць значіня перерываня, нерегуларного повторіння: *покрі́ковати, пока́шлєвати, покру́човати, посмі́євати ся, посві́стовати, попла́ковати*;
- г) часослова з префіксом *при-*, котры маюць значіня продовжуючого ся процеса: *приговóрєвати ся, прита́ковати, присмóтрєвати ся*;
- г) часослова з префіксом *роз-* (*рос-*) із значінём діяня, росшырююче ся на вшыткы боки: *розбры́говати, роскрі́ковати ся, розмі́товати, росшма́рєвати, роспа́дати ся, ростру́бовати*;
- д) часослова з префіксом *про-*, означаючі помаленьке рушаня (передвіжіння): *прогры́зовати, прорывáти ся, проходіти ся*;
- е) часослова з префіксом *пере-* і з частков (або з постфіксом) *ся*, означаючі довший і взаімный процес: *перекрі́ковати ся, переска́ковати, перестрі́лєвати ся* і др.

К єдновідовим непарним часословам завершеного віда односять ся:

- а) часослова з префіксом *по-*, *про-*, *пере-*, означаючі обмеження процесу в часі: *побісідова́ти*, *полябда́ти*, *полежа́ти*, *поду́мати*, *посиді́ти*; *проспа́ти*, *простоя́ти*, *переночова́ти*, *перезимова́ти*;
- б) часослова з префіксом *за-*, *по-*, означаючі зачаток процесу: *загырмі́ти*, *полеті́ти*, *побіжа́ти*, *полі́зти*, *пого́мбати*;
- в) часослова з префіксами *вы-*, *до-*, *за-*, *над-*, *об-*, *пере-*, *по-*, *при-*, *у-*, означаючі закінченість, результативність процесу: *выходи́ти*, *догра́ти ся*, *допроси́ти ся*; *заморочи́ти*, *зано́чова́ти*, *засимо́вати*; *надшма́рити*, *обро́бити*; *перестро́вати*; *посе́пати*, *погні́ти*; *при́різати*; *умори́ти*;
- г) часослова з суфіксом *-ну-в* значіні єднократності і множкратності процесу: *гряну́ти*, *бу́хнути*, *дырну́ти*, *ду́кнути* і т. д.

116. ВІДОВИ ПАРИ ЧАСОСЛОВ РУШАНЯ

Особливе місце в русинській часословній системі забирають часослова рушання - 10 пар часослов незавершеного віда означають переміщення: *біжа́ти* - *біга́ти*, *вез́ти* - *вози́ти*, *вез́ти* - *води́ти*, *гна́ти* - *гони́ти*, *іти́* - *ходи́ти*, *лі́зти* - *лози́ти*, *леті́ти* - *літа́ти*, *не́сти* - *носи́ти*, *не́сти ся* - *носи́ти ся*, *плы́ти* - *пла́вати*.

На першій місці уведжені часослова (*біжа́ти*, *вез́ти*, *вез́ти*, *гна́ти*, *іти́*, *лі́зти*, *леті́ти*, *не́сти*, *не́сти ся*, *плы́ти*) тих пар (так звані єднонаправленого рушання) означають діяння, котре проходить в єднім конкретнім прямованні без переривів; на другій місці уведжені часослова даної пари (*біга́ти*, *вози́ти*, *води́ти*, *гони́ти*, *ходи́ти*, *лози́ти*, *літа́ти*, *носи́ти*, *носи́ти ся*, *пла́вати*) означають діяння, реалізовані в розлічних прямованнях (ту - там), або реґулярні повторюючі ся в єднім напрямліні: *Она́ леті́ть до Бра́тисла́ви* - *Она́ літа́ть до Бра́тисла́ви* // *Она́ літа́ть ка́ждый де́нь до Бра́тисла́ви*.

Перші і други часослова суть незавершеного віда і не входять до відових пар. Од часослов єднонаправленого рушання реґулярні творять ся часослова завершеного віда з префіксом *по-*, маючі значіня "зачіпати" (*побіжа́ти*, *повез́ти*, *пове́сти*, *понести́*, *погна́ти*, *походи́ти* і др.) і з рознородими префіксами зо значінем просторовості (*выбіжа́ти*, *добіжа́ти*, *перебіжа́ти*), причім послідні часослова творять відови пари (*перебіжа́ти* - *перебіга́ти*, *добіжа́ти* - *добіга́ти*, *выбіжа́ти* - *выбіга́ти*).

Од часослов неєднонаправленого рушання творять ся префіксальні часослова завершеного віда зо значінем часу або результату діяння: *біга́ти* - *побіга́ти*, *забіга́ти*, *набіга́ти* (дажкий час).

Відови пари префіксальних часослов рушання мають слідуючі особливості: од префіксальних часослов завершеного віда творять ся часослова незавершеного віда подля тіпа соодносності єдно-, неєднонаправлених часослов рушання, порів. *вез́ти* - *вози́ти* і *привез́ти* - *привози́ти*, *вез́ти* - *води́ти* і *привез́ти* - *приводи́ти*, *гна́ти* - *гони́ти* і *пригна́ти* - *пригони́ти*, *іти́* - *ходи́ти* і *при́йти* - *приходи́ти*, *не́сти* - *носи́ти* і *прине́сти* - *приноси́ти*, *леті́ти* - *літа́ти* і *прилеті́ти* - *приліта́ти*; од других префіксальних часослов рушання часослова незавершеного віда творять ся при помочі суфікса *-а-*, *-ва-*: *влі́зти* - *вліза́ти*, *одплы́ти* - *одплы́вати*.

117. ПЕРЕХОДНІ І НЕПЕРЕХОДНІ ЧАСОСЛОВА

По своєму одношію к об'єкту діяння часослова ділять ся на дві групи: **переходні** (транзитивні) і **непереходні** (інтранзитивні).

Переходними називають ся такі часослова, котры означають діяння (процес), переходячий непосредно на об'єкт. Об'єкт діяння (особа, предмет, яв) звичайні выражають ся формов акузатива без приназивника (прямий предмет): *чітати кнігу, писати задачу, співати арію, косити зерно*. При переходних часословах прямий предмет діяння може быти выражений формов ґенітива в двох случаях:

- а) при переході діяння (процеса) на часть об'єкта: *выпити (пóгар) молóка, принéсти вóды, купіти (пів) хліба*;
- б) при отрицані (неговані) процеса: *не дістáв óдповіді, не мать прáва, не дістáв грошéй, не выповнив задáчі*.

К **непереходним** часословам односять ся вшыткы остатны, означаючі процес не переходячий непосредно на предмет. Непереходность у части часослов є выражена формалні - при помочі постфікса *ся*, а тыж при помочі суфікса *-і-* (*зеленіти, синіти, червеніти*), порів. *учіти - учіти ся; -ова(ти) або -ёва(ти): професоровáти, учителёвáти*.

Переходность часослова може быти выражена при помочі дакотрых префіксів, порів. *служыти* (непереходне часослово) – *выслужыти* (переходне часослово), *іти* (непереход. ч.) – *обыйти* (переход. ч.), *спáти* (неперех. ч.) – *проспáти што* (переход. ч.) і т. д.; ту односять ся і часослова, утворены од придавників суфіксом *-и-*: *білый – біліти (пóвалу) – робіти ёй білов*).

Єдно і тото саме часослово в одлишных значінях (многозначне часослово) може быти переходним і непереходним. Так, наприклад, часослова *чітати, писати, співати, біти, грáти* і др. в єдних значінях суть переходны (*чітати кнігу, писати півсьмо, співати арію, біти хлопців*), а в других случаях - непереходными (*чітати нагóлос, шумні писати, тівхо співати, біти по стóлі, грáти на гóслях*).

Много раз переходность // непереходность не мать морфологічного выражіня. Як правило, дана категорія є звязана з лексічным значінём часослова і ёго способностей // неспособностей односити ся к цілому вязаню (рекції). З того боку переходность // непереходность треба розглядати як лексіко-синтаксічну категорію, котра выражать одношіня процеса (діяння) к об'єкту (см. Валгіна і кол., 1964, с. 227; КРГ, 1989, с. 274 і інших).

118. КАТЕГОРІЯ ЗАЛОГА

ґраматічна категорія залого є часословна категорія, выражаюча одношіня діяння або ставу к ёго суб'єкту (выконавателю діяння або носителю ставу) і к об'єкту, на котрый направлене тото діяння або став. Наприклад: *Хлóпець чітáть кнігу; Сын розбів óблак*; часослова *чітáть* і *розбів* диспонуять формов залого, котра выражать одношіня діяння (*чітáть, розбів*) к суб'єкту (*хлóпець, сын*) і об'єкту діяння (*кнігу, óблак*). В данных речінях діяння охоплене в повній мірі, а в речіні *Хмáры нéсли ся рівно і спокійні* - залогова форма часослова *нéсли ся* означать процес, котрый реалізує ся самым суб'єктом і не переходить на об'єкт. Одлишность часословных форм *чітáть, розбів* і *нéсли ся* є одлишность залогова. В першых двох прикладах ужывають ся часословны формы активного залого, а в посліднім прикладі часословна форма *нéсли ся* ужывать ся в пасівній формі.

В активній конштрукції в ролі суб'єкта функціонує назва діючого суб'єкта, а об'єкт є выражений формов бесприназивникового акузатива.

В пасівній конштрукції (*Кні́га чита́ть ся штуде́нтом; Пíсьма розно́сять ся поштáрём*) часословна форма *чита́ть ся* характеризує субект (*кні́га*) як обект діяня (предмет), котрый підлігати діяню і проводить на собі діяня другого предмета, виражаючи формов інштрументала (*штуде́нтом, поштáрём*). Ту уживають ся часословны формы пасівного залога. Формы активного залога реалізують ся в активных конштрукціях (зворотах), а формы пасівного залога - в пасівных конштрукціях. Дакотры активны конштрукції можуть дерівовати ся (трансформовати ся) в пасівны, а пасівны - редерівовати ся (детрансформовати ся) в активны: *Штуде́нты склада́ють екза́мены - Экза́мены склада́ють ся штуде́нтами; Штуде́нты за́писують ле́кцію - Ле́кція за́писує ся штуде́нтами; Комі́сія схва́лює проє́кт - Проє́кт схва́лює ся комі́сією*. Обидві конштрукції (активна і пасівна) своїм содержанием і значінем суть синонімічны, описують єдну і тоту саму ситуацію, но виражають ся неєднако: активна конштрукція має значіня "субект, виконавать діяня - направлений на обект", а пасівна конштрукція - "обект підряджує ся діяню з боку субекта" (см. Бондарко і др., 1967, с. 150).

119. ОСНОВНЫ ЗАЛОГЫ ЧАСОСЛОВА

Грамаітчны средства виражіня залоговых значінь можуть быти морфологічны і синтаксічны. Морфологічны средства при творіні залогів суть:

а) частка **ся**, котра стоїть в речіні окреме (в постпозиції або препозиції часослова): *облечі́ - облечі́ ся, бечелёва́ти - бечелёва́ти ся, частова́ти - частова́ти ся, перепі́совати - перепі́совати ся* - ту од обектных часослов (*облечі́ діті́ну*) творять ся необектны часослова (*облечі́ ся, умы́ти ся, обу́ти ся*);

б) суфіксы активных і пасівных часопридавників: *чита́ючий - (про)чита́вший - прочі́таний; органі́зуючий - органі́зовавший - органі́зований; пишу́чий - написáвший - написáний*.

Синтаксічны средства виражіня залоговых значінь суть:

а) синтаксічны одлишности в виражіні субекта і обекта діяня (порів. *Стрі́ху сто́ргнув ві́тор - Стрі́ха была́ сто́ргнута ві́тром*);

б) наявность обекта діяня і повна ёго ненаявность (порів. *Га́зда позбира́в зёрно - Зёрно дозрі́вають*);

в) одлишность форм і значіня субстантівів, вязаных часословом: *Сестра́ перепі́сує ся з бра́том* - взаїмность процеса (*брат і сестра́*); *Кні́га перепі́сує ся бра́том* - діяте́лем (аге́нсом) ставать ся ту компонент *бра́том*.

Основны залогы в русиньскім языку суть слідуочі: активный, середнё-вертанный (рефлексівный) і пасівный.

Активний залог мають переходны часослова, означаючі діяня, котры проводять ся субектом і направлене на обект, котрый як бы повністю був охоплений тым діянем. Активний залог має таку штруктурно-семантичну характерітику: субект діяня є подметом, діятель - предікатом, обект - предметом в формі акузатіва без приназивника: *Редáктор пи́ше статю*.

Середнё-вертанный залог обєднує часослова, утворены од переходных часослов (активного залога) при помочі часткы *ся*. Она виражать діяня субекта, не переходяче на прямый предмет, як бы вертать ся субект на нёго, напр.: *мы́ти (штьось, ко́гось) - мы́ти ся (самóму), купáти - купáти ся, вызу́ти - вызу́ти ся, обра́довати - обра́довати ся, застáвити - застáвити ся, веселі́ти - веселі́ти ся, выхо́вовати - выхо́вовати ся* і т. д.

Вшитки часослова з частков *ся*, котры не мають пасівне значіння, называють ся **вертаными**. Они односять ся к активному залогу. Розділ меджі пасівними і вертаными часословми выявлять ся в значінні часткы *ся*: при творіні пасівных часослов частка *ся* мать формотворне значіння, а при творіні вертаных часослов - словотворне значіння. Значіть, же пасівність є ґраматічна категорія, а вертаність - словотворна. Вертаны часослова, утворены од переходных часослов, ділять ся на слідуючі семантичны ґрупы:

1. **Властно-вертаны** часослова - означають процес, субект і обект котрого є тота сама особа. Субект выконує активный процес, направлений на самого себе, котрый проводить зовнішні зміны. При таких часословах частка *ся* мать значіння «**себе**» і легко замінять ся містоназівником в формі акузатива *себе*, порів. *обліка́в ся* - *обліка́в себе*. Ту односять ся часослова фізичного діяня або внутрішнього ставу: *бры́твѣи́ти ся*, *завива́ти ся*, *купа́ти ся*, *мы́ти ся*, *обува́ти ся*, *обліка́ти ся*, *закрыва́ти ся*, *пудри́ти ся*, *вызліка́ти ся*, *стри́чи ся*, *стри́мовати ся*, *пони́жовати ся*, *опра́вдовати ся*, *называ́ти ся*, *охраня́ти ся* і др.
2. **Взаїмно-вертаны** часослова - означають процес, котрый проходить меджі дакількома субектами, каждый із котрых є еднчасні і обектом того процесу. Частка *ся* при таких часословах мать значіння «взаємности», «еден другого», «еден з другим»: *бу́ти ся*, *борони́ти ся*, *віди́ти ся*, *де́рти ся*, *ділу́ти ся*, *знако́ми́ти ся*, *розве́сти ся*, *роходи́ти ся*, *міри́ти ся*, *обясня́ти ся*, *обедновати ся*, *перепі́совати ся*, *ра́дити ся*, *перекрі́ковати ся*, *сходи́ти ся*. При таких часословах часто бывають ґраматічний предмет выражений формов інструментала з приназівником з, напр.: *Вшиткы ціловали ся (обі́мали ся)* з ним.
3. **Обще-вертаны** часослова выражають внутрішній (псіхічний, фізичний) став субекта, замкнутый в самім собі, в рушані (погынані) субекта. Часослова даного тіпа припускають припоїня к собі слов «сам», «самому» к інфінітиву, напр.: *накло́няти ся (самому)*. К тій ґрупі односять ся: *боя́ти ся*, *беспоко́ити ся*, *весели́ти ся*, *гніва́ти ся*, *ду́ти ся*, *збива́ти ся*, *збива́ти ся*, *злості́ти ся*, *корчуле́вати ся*, *ліжова́ти ся*, *любова́ти ся*, *мета́ти ся*, *надгына́ти ся*, *накло́няти ся*, *оберта́ти ся*, *опуща́ти ся*, *погына́ти ся*, *перемі́щовати ся*, *підніма́ти ся*, *понагля́ти ся*, *поті́ти ся*, *ра́довати ся*, *смія́ти ся*, *росшы́рєвати ся*, *уновати ся*, *успоко́євати ся* і др.
4. **Непрямо-вертаны** часослова - означають процес, спроваджаний субектом для себе, в своїх інтересах. Частка *ся* мать значіння «**собі**», «**для себе**», «**у себе**». Ту односять ся часослова: *заря́дити ся*, *засоби́ти ся*, *збудова́ти ся*, *збера́ти ся*, *лучи́ти ся*, *уложы́ти ся*.
5. **Безобектно-вертаны** часослова - означають процес, реалізований мімо одношіня к обекту; є даный на все субекту, котрый є тіпічним для субекта як немінна властність: *ні́ткы реву́ть ся*, *та́ніры розбива́ють ся*, *дрі́т зогына́ть ся*, *ку́рка не́се ся*, *коро́ва те́лить ся*, *сви́ня гу́кать ся (поро́сить ся)*, *яйця выліга́ють ся*, *кобы́ла жере́бить ся*, *ко́за ко́тить ся*. Ту треба однести і безобектны часослова, котры і без часткы *ся* выражають тот самий прізнак, напр.: *кінь ко́пать*, *коро́ва шты́кать*, *пес ку́сать*, *їх ко́ле*, *копрі́ва (покрі́ва) пече́ (па́лить)* і др.

Пасівный залог по значінню односить ся к активным залогам, але мать свою ґраматічну (морфологічну і синтаксічну) характерістіку. Пасівный залог выражать ся так, што к часословам активного залога припоює ся частка *ся*, порів. *Дівча вышива́ть о́брус* - *Обрус вышива́ть ся дівча́тём*; *Му́рник муру́є дім* - *Дім муру́є ся му́рником*. Окрем того, значіння

пасивного залога може бути виражене формов пасивного часопридачника, напр.: *Екзáмен був підписáний профéсором; План б́уде схвалéний комісі́єю*. В активній конштрукції *Комісія схвалі́ла план*, а в пасивній конштрукції (*План схвалéвався комісі́єю*) указує ся, же в активній конштрукції (з переходным часословом) субект діяня, виражений ґраматічным подметом (*Комісія*), а предмет - формов акузатива (*план*), а в пасивній (з вертаным часословом) ґраматічным подметом є обект (*План*), семантичным субектом є ґраматічний предмет (*комісі́єю*) в формі інштрументала.

Главным ґраматічным указателём пасивного залога є форма інштрументала субстантива в функції діятеля діяня (аґенса) - реального субекта діяня. Ненаявность інштрументала в конштрукції зближує пасивне значіння часослова із середнє-вертаным, главні тоды, коли ґраматічным субектом діяня є особа.

120. КАТЕГОРІЯ ЧАСОСЛОВНОГО СПОСОБА

Факты дійсности можуть реалізувати ся бісідучім як реальность, можливість, желаность, повинность або примушеность. Оцінка говорячим свого wypowiedжіня з аспекта одношіня высловленого к дійсности, называють ся **модальностѣв**. Модальность в шыршім значіні выразать ся формами часословного способа, інтонаціѣв, а тыж лексічными средствами - модальными словами і частками.

Часословный способ, як основна форма выражіня модальности, є словозмінна ґраматічна категорія, означаюча одношіня процеса к реалній дійсности і выражаюча своє значіння в формах ознамового, розказового і условного способів.

121. ОЗНАМОВЫЙ СПОСОБ (ІНДІКАТИВ)

Ознамовый способ представлять собов ґраматічне значіння, котре выражать процес, высловеный говорячим або думаний процес, протікаючий в минулім, теперішнім або будучім часі, напр.: *робі́в - роблю́ - буду́ робі́ти (зроблю́)*. Выражіня модальности, формами ознамового способа, реалізує ся нелем самым часословным способом, але тыж споінём їх з модальными словами або частками, напр.: *дума́в бы, дай (дава́й) напи́шете (прочіта́те)*. Од других часословных способів в морфологічнім одношіні ознамовый способ діференцує ся тым, же діспонує формами часу.

З того видно, же ознамовый способ є тісно споєный нелем з категоріѣв часу, але і з категоріѣв особи і рода. Категорія особи указує на того, хто в який часовый момент реалізує процес - ці сам говорячий (1-а особа), або собісідник (2-а особа) або тот, о кім іде реч (3-я особа): *(я) пи́шу, (ты) пи́шеш, (він, она́, оно́) пи́ше, (мы) пи́шете, (вы) пи́шете, (они́) пи́шутъ*. Значіть, же ознамовый способ є тісно вязаний і з категоріѣв рода: *(він) пи́сав, (она́) пи́сала, (оно́) пи́сало*.

122. РОСКАЗОВЫЙ СПОСОБ (ІМПЕРАТИВ)

Росказовый способ діспонує ґраматічным значінём, котре выражать волю говорячо-го - просьбу, приказ або повзбуджіня к діяню і представлять собов процес нереальный (іреальный) в часі. Він не має форм часу, напр.: *Прини́сь(те) кни́гу; Чи́тай(те) журна́лы; И́дь(те) до рабо́ты*. Проявління волі выражать ся особов імператівнов ітонаціѣв. В залежности од выражіня волі, інтонація може мати одтінок розказу, выжадованя (вымаганя), рады, просьбы, умоліня і другы одтінкы. Конкретне значіння імператівности указує ся лем в контексті.

В русиньскім языку основними формами розказового способу є форма 2-ой особи єднотного і множного числа: *вечэрыти* - *вечэрай(те)*, *дўмати* - *дўмай(те)*, *іті* - *ідь(те)*, *носіти* - *нось(те)*, *чітати* - *чітай(те)*, *сидіти* - *сидь(те)*, *сісти* - *сядь(те)*, *писати* - *пиш(те)*, *шептати* - *шепч(те)*, *рвати* - *рвий(те)*, *спати* - *спий(те)*, *співати* - *співай(те)*; 1-а особа множного числа, котра творить ся од 2-ой особи єднотного числа при помочі суфікса *-ме*: *носіти* - *нось* - *носьме*, *піти* - *подь* - *подьме*, (3)*робіти* - (3)*роб* - (3)*рóbме*. Аналітичні форми імператива можуть творити ся формов 3-ей особи єднотного і множного числа або будучого простого часу при помочі слова (модальной часткы) *най*: *най* (він, онá, онó) *чітать*, *най* (оні) *чітають*; *най* (він, онá, онó) *встáне*, *най* (оні) *встáнуть*; *най* *біжыть*, *най* *біжа́ть*; *Най* *жыє* *здоровый розу́м!*; *Най* *все світи́ть со́лнце!* Рідше уживать ся форма 1-ой особи єднотного числа, котра має розказово-услонне значіння: *Най* (кідь) *я встáну*, *то я то́бі ука́жу* (то *я з тебе ду́шу вы́трясу!*)

Формы розказового способу творять ся од основы теперішнього часу сліду́ючими спо́сoбaми:

- а) од часослов з основов теперішнього часу на *-j* (орфографічно *-й*): *чітати* - *чітаj-уть* - *чіта́й*, *дўмати* - *думаj-уть* - *дўмай*; форма 2-ой особи множного числа творить ся од форм 2-ой особи єднотного числа при помочі суфікса (постфікса) *-те*, напр.: *вечэрыти* - *вечеряj-уть* (= *вечеряй* + *те*) *вечэрайте*, *гадати* ся - *гада-ють* ся - *гадай(те)* ся, *грати* - *грають* - *грай(те)*, *гріти* - *гріють* - *грій(те)*, *дати* - *дають* - *дай(те)*, *знати* - *знають* - *знай(те)*, *жыти* - *жыють* - *жый(те)*, *мыти* - *мьють* - *мый(те)*, *выти* - *вьють* - *вий(те)*, *віти* - *віють* - *вий(те)*, *рісовати* - *рісують* - *рісуй(те)*, *рыти* - *рыють* - *рий(те)*, *сміяти* ся - *сміють* ся - *смій(те)* ся, *співати* - *співають* - *співай(те)*, *сідати* - *сідаять* - *сідай(те)*, *доіти* - *до́ять* - *дой(те)*, *кроіти* - *кро́ять* - *крой(те)* - *хрўмкати* - *хрўмкають* - *хрўмкай(те)*, *таіти* - *та́яьт* - *тай(те)*, но але од часослова *піти* творить ся од основы інфінітива *пи-ти* - *пий(те)*.
- б) од часослов з основов теперішнього часу на *б, п, м, в, д* і шыплячі *ж, ч, ш* творить ся імператив при помочі нулового суфікса основы (при випадіні *-л'* в основі) по *б, в, п*, наприклад: *різати* - *ріж-уть* - *ріж(те)*, *біжати* - *біж-а́ть* - *біж(те)*; *писати* - *пішуть* - *пиш(те)*, *спрятати* - *спрячуть* - *спряч(те)*, (по)*мазати* - (по)*мажуть* - (по)*маж(те)*, *рішати* - *ріша́ть* - *ріш(те)*, *робіти* - *рóbлять* - *роб(те)*, *любіти* - *любля́ть* - *люб(те)*, *зліпінати* - *зліпля́ть* - *зліп(те)*, *насыпати* - *насыпля́ть* - *насып(те)*, *фарбіти* - *фа́рблять* - *фарб(те)*, *благословіти* - *благослoвля́ть* - *благослoв(те)*;
- в) од часослов з основов теперішнього часу на твердый або мяккий согласный *д, т, з, с, л, н, р* творить ся розказовый спосіб при помочі нулового суфікса, котрых фінальний согласный їх основы змягчує ся (орфографічні *-ь*): *быти* - *бўдуть* - *будь(те)*, *іти* - *ід-уть* - *ідь(те)*, *вадіти* ся - *ва́дять* ся - *вадь(те)* ся, *забыти* - *забўдуть* - *забўдь(те)*, *городіти* - *горо́дять* - *городь(те)*, *выіти* - *выйду́ть* - *выйдь(те)*, *порадіти* - *пора́дять* - *порадь(те)*, *прести* - *пряду́ть* - *прядь(те)*, *цедіти* - *це́дять* - *цедь(те)*; *густіти* - *гу́стять* - *густь(те)*, *мєсти* - *мєту́ть* - *меть(те)*, *молотіти* - *молотя́ть* - *молоть(те)*; *возіти* - *во́зять* - *возь(те)*, *притўліти* ся - *притўля́ть* ся - *притўль(те)* ся; *квасіти* - *квася́ть* - *квась(те)*, *просіти* - *прóсять* - *прось(те)*; *молoти* - *мелю́ть* - *мель(те)*, *моліти* ся - *мо́лять* ся - *моль(те)* ся; *бороніти* (зёмлю) - *боро́нять* - *борoнь(те)*; *храніти* - *хра́нять* - *хрань(те)*; *говоріти* - *говóрять* - *говoрь(те)*, но але *їсти* - *ї́дять* - *їдж(те)*;
- г) од часослов, у котрых в основі теперішнього часу є збіг согласных звичайні з концевым согласным основы *-н-, -л-, -п-, -р-* форма імператива творить ся при помочі суфікса

-и- в споліні з флексією -й. Таке творіння розказового способу є типічне для русиньського языка, де така форма стрічає ся в русиньських діалектах од рікы Цірохы на запад і восток русиньського регіону в Словакії, што становить і ёго норму. Така форма імператива реєструвала ся і в селі Звала (см. Лешка, 1973, с. 9), напр.: *вернути* - *вёрнуть* - *верн-и-й(те)* – *верній(те)*, *бұхнути* - *бұхнуть* - *бұхний(те)*, *выгнути* – *выгнуй(те)*, *гькнути* – *гькнуй(те)*, *дыхнути* – *дыхний(те)*, *кóпнути* - *кóпний(те)*, *притягнути* – *притягнуй(те)*, *роздёрти* – *розодрй(те)*, *спáти* - *спий(те)*, *тріснути* - *трісний(те)*, *хárкнути* - *хárкний(те)*. Акцент імперативних форм даного тіпа є звичайні непереходні в основі слова. То значить, же не стоить на імперативній флексії (см. Лешка. 1973, с. 9).

Од дакотрых часослов розказовый спосіб не творить ся, зато же їх значіння не дозволює реалізувати такий процес. Ту односять ся:

- а) часослова, не указуючі на особу, котры не мають субекта - означають природны (атмосферны) ставы: *морозіти* - *морозить*, *розвіднёвати ся* – *розвіднює ся*, *світáти* - *світать*, *темніти* – *темніє*, но може творити ся в персоніфікованім значіні аналітичних формов: *най розвіднює ся*;
- б) часослова, означаючі спринимання зраком: *відіти* може творити ся лем од другого коріння, а то од *позерáти* - *позерáй(те)*. Од *смотріти* в говорівій речі ужывать ся стягнута форма імператива *смоть(те)*, але не *смотрій*; од *смотріти* імператив творить ся од другого коріння *позерáти* - *позерáй(те)*;
- в) часослова, означаючі процеси, котры не можуть быти викликаны чоловіком, напр.: *боліти*, *мочі*, *слабіти*, *хотіти*, *біліти*, *твердіти*; од слова *гніти* в переноснім значіні ужывать ся в такий, наприклад, штурктури: *Ты собі ту гний*; *Вы собі ту гнійте*.

В окремих случаях уведжены часослова можуть творити форми розказового способу, а то при помочі префіксів, напр.: *помочі* - *помóжуть* - *помóж(те)*.

Рефлексивны часословны форми імператива утримують при собі постфікс (частку) *ся*: *вернути ся* – *верній(те) ся*, *выспати ся* – *выспий(те) ся*, *облич ся* – *обличте ся*, *высунь ся* – *высуньте ся*, *оберній ся* – *обернійте ся*, *ліч ся* – *лічте ся* і т. д.

123. УСЛОВНИЙ СПОСОБ (КОНДИЦІОНАЛ)

Условный спосіб представлять собов ґраматічне значіння, котре выражать процес не як реальный, але як предпкладаний. В залежности од контекста речі предпкладане значіння условного способу може реалізувати ся або як можливе, або як условне. В речіні *Без тебе я бы не прийшов домів і пропав бы дагдє в дорозі* выражать процес як можный; в речіні *Хочь бы лем півсьмо, або хочь бы лем кусок папірика напісав* выражать ся процес желаний, хотіння говорячого выповнити з боку обекта. Условне значіння выражать ся в прирядній части зложеного речіння, а в главній части условный спосіб представлять процес як можный: *Кідь бы ма́ма жыла, я бы ёй уж нігда не нагнівав*.

Условный спосіб має аналітичну форму. Він творить ся од часослов минулого часу в споліні з частков *бы*, котра може мати в речіні дость вольну позицію. При чім форма минулого часу тратить часове значіння. Значить, же часослово условного способу не має форм часу, но діспонує формами віда: *чітав бы* - *прочітав бы*, *робів бы* – *зробів бы*. Часослово в формі условного способу не має спеціальних форм особи, але особа може быти выражена припоїнем особних містоназівників: *я прийшов бы*, *ты прийшов бы*, *він прийшов бы*. Як і минулый час, условный спосіб має форми рода: *він лежав бы*, *она́*

лежала бы, онó лежало бы. Условный способ, як ознамовий і розказовий, має форми числа: *выздоровив бы – выздоровили бы.*

Частка *бы* часто знаходить ся по часослові, але може знаходити ся і перед часословом, може быти одділена од нёго іншими членами речіння. Но найчастіше в речіні частка *бы* стоїть по першім слові, або може мати своє місце і інде. Легко споює ся зо злучниками *хочь бы, кідь бы, лем бы, як бы, коли бы, чом бы.*

В научнім, публіцистичнім і канцелярським штілах ужываня часткы *бы* може быти по схемі: **особна форма містоназівника** (експліцитні або імпліцитні виражена) + **часослово в формі минулого часу + частка бы** або **особна форма містоназівника** (експліцитні або імпліцитні виражена) + **частка бы + часослово в минулім часі**, наприклад: (*я*) (*на*) *писав бы // я бы написал – (мы) (на)писали бы // мы бы написали.*

В штілі красной (художній) літературы (в художнім і говорівім штілах) ужывать ся найчастіше форма кондіціонала по схемі: імпліцитні виражений особный містоназівник + часослово в формі минулого часу + частка **бы** + помічне часослово **быти** в формі теперішнёго часу (окрем 3-ёй особы), котра часто в говорівій речі має стягнуту форму (*бы-м, бы-сь* намісто *бы ем, бы есь*), наприклад:

<i>чітав бы ем (або: чітав бы-м)</i>	<i>чітали бы сьме</i>
<i>чітав бы есь (чітав бы-сь)</i>	<i>чітали бы сьме</i>
<i>чітав бы</i>	<i>чітали бы</i>
<i>чітала бы</i>	
<i>читало бы</i>	

Третя особа єднотного і множного чисел не творить ся формов помічного часослова *быти*.

З синтаксичного боку при уведженій высше формі не ужывать ся експліцитні субєкт, бо він уж ту формалні виражений в формі помічного часослова. Іншы формы ужываня кондіціонала (не літературні унормованы) суть овпливнены лем языком нацвекшины, як напр.: *Він був бы робів, кідь бы...* Русинський язык діспонує лаконічнішов штруктуров выходославянського языка, а то: *Він бы робів, кідь бы...*

В зложенопідрядных речінях форми условного способа ужывають ся на виражіня предпкладаного або обусловленого діяня, наприклад: *Мы бы іщі зостали робіти на полі, кідь бы не падав дожд.*

Треба примітити, же частка *бы* споює ся нелем з формов минулого часу, але і з іншими часословними формами, наприклад, в споїні з інфінітивом: *Нам бы уж іти домів.*

Із высшеуведженого тіпа творіня условного способа видно, же 3-я особа єднотного і множного чисел не творить ся при помочі помічного часослова *быти*; значить же є тож-на з першым тіпом творіня: (*він*) *чітав бы (бы чітав) – (оні) чітали бы (бы чітали); (він) упав бы (бы упав) – (оні) упали бы (бы упали).* Позиція часткы *бы* в речіні мінить ёго значіня, порів. *Я бы чітав роман (а не ты – з логічним акцентом на Я) – Я чітав бы роман (а не писав – з логічним акцентом на часослово чітав).*

124. КАТЕГОРІЯ ЧАСУ

Час єсть словозмінюча граматична категорія часослова, означаюча процес як уж пройшовший, проходячий або котрый буде проходити і виражаюча тоты значіня в ознамовім способі (в морфологічних формах минулого, теперішнёго і будучого часів).

Минулий час в конкретних значіннях означать процес, проходивший до моменту речі, напр.: *Дівча читало книгу*. В тім речіні часослово *читало* виражать процес, реалізуючий ся говорячов особов до того моменту, як о тім зачала ся бісіда.

Теперішній час своїм граматичним значінєм означать процес, виражений часословом, котрый проходить в момент речі, напр.: *Сніг падає*. Часослово *падає* в данім речіні виражать процес, котрый проходить в природі (атмосфері) в тот самий час (момент), коли о нім говорить ся.

Будучий час означать процес, закінчивший ся по моменті речі, напр.: *Я буду писати (напишу) домашню задачу* - ту форма часу *буду писати (напишу)* виражать процес, котрый буде наслідувати по моменті речі.

Категорія часу тісно споєна з категорією віда; в залежности од віда, часослово діспонує формами або теперішнього, минулого і будучого часу, або лем формами минулого і будучого часу, напр.: *выспіву(и)ю, буду выспівувати*, но: *заспівав, заспівам*.

З того вытікає, же часослова, котры творять соодносны відовы пары, творять сістему выштыкых трьох часів: *одрблѣю, одрблѣвав, одрблѣв, буду одрблѣвати*. Одлишности в значіні высьшеуведжених форм меджі формами минулого часу (*одрблѣвав, одрблѣв*) і формами будучого часу (*одрблѣю і буду одрблѣвати*) проявляють ся во відах.

На вызначіня часу виконання процесу указує абстрактна граматична точка одрахованя. Тота точка одрахованя може быти тотожна з моментом речі, але і не мусить. На основі того розлічує ся абсолютне і односне часове значіня часословных форм. Час, виражений часословными формами по одношіні к моменту речі, называють ся **абсолютным часом**, наприклад: *Солнечны лучі огріваять землю*. **Односным часом** часословной формы называють ся час, котрый в рамках такой основной точки выступать час виконання другого процесу, напр.: *Він уж давно знає, же їх зо собов до театру не вьозьме* - форма *не вьозьме* означать діяня як будуче не по одношіні к моменту речі, але по одношіні к часу реалізації процесу, котрый названий формов *знає*. Тото значіня будучого процесу форми *вьозьме* і є соодносным часовым значінєм (см. РГ, 1990, с. 279).

125. ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС

Теперішній час є властний часословам незавершеного віда. Він має значіня совпадіння процесу з моментом речі в протівоположности того моменту минулому або будучому. Теперішній час має свої основны значіня:

- а) теперішній **актуальний** або **властний теперішній**, означуючий процес, котрый проходить єдночасні з моментом речі, в результаті чого має свою часову ограниченість, напр.: *Дітвак спить; Брат читать книгу; Падають ёму слезы, як горох; Циғанить, ани ся не змылить; Як сіно звьозять, дождю не просять;*
- б) теперішній **неактуальний**, або **невластний теперішній**, означать процес, котрый проходить все, регулярні або думать ся як все немінна властність субекта; він часово не ограниченый, напр.: *Солнце выхóдитъ и захóдитъ; Рѣкы течѹтъ до морѣв и океанѣв; Місяць обѣгує о́коло Зѣмли; Сухá лѣжка рот дѣре; Простѣ дѣрево мѣче простѹ тѣнь; Бѣдá не спить, лем по людях хóдитъ;* може означати і прізнак субекта: *Онá є все смутнá и боязлѣва*. В тім значіні теперішній час уживають ся в научнім штілі, поговорках, пословицях, загадках і т. п.

Теперішній час указує і на позачасовы властивості, котры характеризують неограниченість в часі: *Кіслорód сам не горѣтъ, але підтрѣмує горѣня*.

Форма теперішнього часу (так звана коментуюча) уживать ся в ремарках художньої літератури (головні в драматичнім жанрі), при описовані содержания документів, при малюванні художніх образів - зображення на образі минулого. Така форма теперішнього часу одповідать як минулому незавершеного віда, так і минулому завершеного віда і называють ся **теперішнім історичним**, напр.: *Ходиме до школы, камаратиме ся, а по скінчіні школы росходиме ся до світа і кáждый ідеме своїм дорóгов*. Форми теперішнього часу од часослов рушаня даколи выражають діяня близького будучого: *Мы одходиме зáвтра до Антарктиды*.

Форми теперішнього часу творять ся од основы теперішнього часу незавершеного віда при помочі особних флексій, котры вміщають в собі указателя на особу, число і час. В залежности од одношіня часослова к першому або другому часованю, подля того теперішній час реалізує ся в сідуючих закончінях:

Перше часованя тіпа *писáти, пúти, чítати*

Єднотне число	Флексії					
1-а особа (я)	пúш-у	п-ю	чíta-м	-у	-ю	-м
2-а особа (ты)	пúш-еш	п-еш	чíta-ш	-еш	-еш	-ш
3-я особа (він, она, оно)	пúш-е	п-є	чíta-ть	-е	-є	-ть

Множне число

1-а особа (мы)	пúш-еме	п-єме	чíta-ме	-еме	-єме	-ме
2-а особа (вы)	пúш-ете	п-ете	чíta-те	-ете	-ете	-те
3-я особа (они)	пúш-уть	п-ють	чíta-ють	-уть	-ють	-ють

Друге часованя тіпа *крічáти, говорúти*

Єднотне число	Множне число					
я кріч-ú	говор-ю	мы кріч-імé	говор-име	(-у -ю)	(-іме -име)	
ты кріч-іш	говор-иш	вы кріч-ітé	говор-ите	(-іш -иш)	(-іте -ите)	
він						
она кріч-іть	говор-ить	они кріч-áть	говор-ять	(-іть -ить)	(-ать -ять)	
оно						

126. МИНУЛЫЙ ЧАС

Обще значіння минулого часу є значіння процеса, котрый мав місце до момента речі - доставать неєднакы одтінкы, што залежить од віда часослова і протіканя діяня в якійсь сітуації або контексті. Часослова незавершеного віда в формі минулого часу можуть означати:

- повторючий або продовжований процес в минулости, напр.: *Она не позволёвала нікому приближовати ся к їх дому; Іван обнóвляв єй будóвска і за кúртый час вертáв ся нáзад до своёго крáю;*
- процес, пройшовший без того, жебы указовати на ёго протіканя, довжку: *З дому Нáстя телефоно́вала сестрі до робóты.*

Часослова завершеного віда в формі минулого часу можуть означати:

- процес, котрый пройшов в якійсь момент минулости, як закончений в минулости: *Молодóму поётови мы были вдячны, же нам задекламовáв свої новы стихи;*

б) процес, повністю проходивший в минулості, причім тот результат процесу продовжує ся і теперь: *Теперьь він, як відно, помолодів при своїй добрій жені.*

Минулый час може виражати ся і чутесловными часословами тіпа *бац, бум, бух, швырь, шмык*, означаючіми нечekanе різке діяня (рушаня): *Він бац ёго пятёв по го́лові; Мыш шмык до діры.*

127. ТВОРІНЯ ФОРМ МИНУЛОГО ЧАСУ

В русиньским языку минулый час є двоякий: **простый (сінтетічний)** і **зложеный (аналітічний)**. **Простый** минулый час творить ся од основы минулого часу (або од основы інфінітива) при помочі суфікса -в в мужскім роді (*писав, думав, читав, робів, солів, сидів*); суфікс -в оставать лем при основі на гласный, або минулый час мать нуловый суфікс (*замёрз, змок, умер*). Суфікс -л регулярні поуживать ся при творіні форм минулого часу женського і середнього родів єднотного числа, а тыж форм множного числа, причім к суфіксу -л- припоює ся флексія -а в женськім роді і -о в середнім роді; флексія -и - в формах множного числа, напр.: *дівка співала, лице блідло, діти спали*. В случаях, же тота основа інфінітива (або минулого часу) закінчує ся на согласну, то форма мужского рода мать нуловый суфікс, напр.: *тёрти - тер, вёзти - віз, вёсти - вів, лізти - ліз, нёсти - ніс, рості - ріс, скубсти - скуб, товчі - товк* і др.

Указатель рода і числа в формах мужского рода єднотного числа мать тыж нулову флексію.

При творіні форм минулого часу можуть наставати зміны в основі:

а) часослова минулого часу, творены од інфінітива на -сти, не мають в основі согласный *д, т*, але він появлять ся в основі теперішнього часу, напр.: *вёсти - вёду, вёдеш, вёде, вёдеме, вёдете, вёд-уть; вів - вёла, вёло, вёли; кра́сти - крад-уть - крав, кра́ла, кра́ло, кра́ли; мэсти - мёт-уть - мів, мёла, мёло, мёли; сісти - сяд-уть - сів, сіла, сіло, сіли; прясти - пряд-уть - пряв, пряла, пряло, пряли*; од часослова *істи* минулый час є - *ів, іла, іло, іли*; од часослова *быти* - *быв - была, было, были*; од *дати* - *дав, далá, далó, далі*. В дакотрых часословах в староруськім языку група согласных *дл, тл* стягли ся в *л*: *ведла - вела, ведль - вель - вів; плетла - плела - плель - плів*. В інших часословах таке стягнутя (упрощія) не настало, зато в них *д, т* зістало (*вёду, крадú, мёту, плёту* од часослов *вёсти, кра́сти, мэсти, плёсти*);

б) часослово *кляти* не мать в основі інфінітива согласный *н*, котрый появлять ся в основі теперішнього часу: *клянó - кляв, кляла, кляло, кляли*;

в) дакотры часослова на -нуть творять минулый час без суфікса -ну- або і з ним: *мёрзнóти - мерз/мёрзнув, со́хнутóи - сох/со́хнув, стрі́гнутóи - стриг/стрі́гнув, сті́хнутóи - стих/сті́хнув, сті́снутóи - стис/сті́снув, звы́кнутóи - звык/звы́кнув*;

г) од часослова *іти* творять ся формы минулого часу од другой основы *ішóв* при випадіні гласного в далшых формах: *ішлá, ішлó, ішлі*.

Простый минулый час реалізує ся в слідуючих формах єднотного числа: (я, ты, він) для муж. рода *читав*; (я, ты, она) - для женського рода *читала*; (я, ты, оно) - для середнього рода *читало*; для вшиткых родів множ. числа (мы, вы, они) - *читали*.

Зложеный (аналітічний) минулый час (тіпічний главні для говоровой речі) творить ся од форм простого минулого часу од форм 1-ой і 2-ой особы єднотного і множного числа теперішнього часу од помічного часослова *быти*, котры можуть мати в женськім роді 1-ой і 2-ой особы і стягнуты формы, наприклад:

(я) *писав єм, писала єм//писала-м, писали сьме;*
 (ты) *писав єсь, писала єсь//писала-сь, писали сьте;*
 (він, она́, оно́, ону́) *писав, писала, писало, писали.*

Третя особа не має аналітичні форми, вона тотожна з простим минулим часом. Для зложеного минулого часу типічним є, же в речині або в говорівій речі не уживать ся містоназівниковый субєкт - він все є експліцитні не вираженим: *читала єм//читала-м, зробила єсь//зробила-сь.*

128. БУДУЧИЙ ЧАС. ТВОРІНЯ ФОРМ БУДУЧОГО ЧАСУ

Розлічують ся дві форми будучого часу: **проста (синтетична)** і **зложена (аналітична)**.

Форми будучого **постого часу** творять ся од часослов завершеного віда так само, як і форми теперішнього часу: *напи́шу, напи́шеш, напи́ше, напи́шете, напи́шуть; похва́лю, похва́лиш, похва́лить, похва́лиме, похва́лите, похва́лять.*

Форми будучого **зложеного часу** творять ся од часослов незавершеного віда і представляють собов spoїня форм будучого часу помічного часослова **бути** з інфінітивом. Помічне часослово в тих формах не означає якийсь особий процес, а лем указує на часословный спосіб, час, особу і число. Основне реалне значіння будучого зложеного часу є виражене інфінітивом:

(я) <i>б́уду писа́ти</i>	(мы) <i>б́уде́ме писа́ти</i>
(ты) <i>б́уде́ш писа́ти</i>	(вы) <i>б́уде́те писа́ти</i>
(він, она́, оно́) <i>б́уде́ писа́ти</i>	(они́) <i>б́уду́ть писа́ти</i>

Значіння форм будучого часу указує на тісне spoїня з відом часослова. Виразивши єдно і то саме значіння - протікання процесу за граматічних точков одрахованя (по моменті речі), форми будучого часу часослов того або другого віда конкретизують і уточнюють то саме значіння. Форми будучого часу завершеного віда означають процес як закончений, результатівний, напр.: *А ты́ ми́ ту́ таке́ не́ гварь, бо́ з́ара́з ту́ за́гыну́* (Харитун); *Лем па́ру слов на́пи́ш на па́пірь* (Харитун); *Гы́рми́ть, гы́рми́ть, го́лова ме́не бо́ли́ть. Бо́да́й те́бе то́ды бо́ліла, як Сніньскы́й ка́мінь за́горі́ть* (Сухий).

Форми будучого часу незавершеного віда, як правило, уживають ся на означіння здогавых або повторюючих ся процесів, не означають законченость або результатівность, але означають, же тоты процеси будуть одбывати ся по моменті речі, напр.: *Ста́ры ба́бы од ра́дости со́бі б́уду́ть уте́ра́ти слы́зы в о́чах, а я́ б́уду́ є́дна́ із них* (Мальцовска); *І че́кала я, же чу́до б́уде́ продо́жжовати́ ся* (Мальцовска).

Проста форма будучого часу може означати процес, односивший ся к теперішньому або минулому часу. Форми будучого простого уживають ся намісто теперішнього часу на означіння реґулярні повторюючого ся процесу: *Быва́ть, зб́удить́ ся і прислу́хатъ́ ся як ві́тор во́нка сви́стить́*. Тоты же форми уживають ся і на означіння процесів, котры совпадають з моментом речі: *Про́шу не́ крича́ти*.

В значінні теперішнього часу дость часто уживать ся форма будучого часу часослова **бути**: *У вас днес не́ б́уду́ть пі́нязі?; А вы́ хто та́ка́ б́уде́те?*

Стрічають ся случаї уживаня будучого часу часослов завершеного віда, кідь тов форм будучого часу в spoїні з отрицателнов частков виражать ся неможность реалізації процесу в момент речі: *Преба́чте, а́ле я не́ па́мятам со́бі чи́сло ва́шого телефо́на; Пра́вда, я сам не́ розу́млю вас, кідь так ти́хо б́уде́те гово́рїти*.

Простий будучий час уживать ся намісто минулого часу на виражіння повторюючих ся до момента речі єднократных процесів. При такім виражінні будучого часу уживають ся,

як правило, словоформа минулого часу **бывало**, напр.: *Бывало, не спиш, кідь до спалні втроне ся мұха або десь в куті зашкрябать мыш.*

На розділ од простого будучого часу будучій зложений мать тотожне значіння: оно означать здовгавий процес, однесений до будучности (*бұду рісовати, бұду раховати, бұду учіти ся*).

Формы будучого простого в результатівнім значінні широко ужывають ся в пословицях і поговорках: *Што посієш, то зожнеш; Як зємлю не помастииш, та ся зёрном не оцастииш; Кого перенесе пес, тому коня не трёба*. В таких конштрукціях формов будучого часу процес може быти реалізований як можный в хоцькотрім із трёх часів. При такім їх ужывані підкреслює ся тіпічність, обычайність або примушеність процеса: *Сльзами бідў не затопииш; Як до горы кліче ся, так з горы озывать ся*.

129. КАТЕГОРІЯ ОСОБЫ

Особа є словозмінна ґраматічна категорія, котра означать одношіня процеса і ёго субекта к говорячій особі.

Діятелём (аґенсом) процеса може быти сам бісідуючій (1-а особа), ёго собісідник (2-а особа) або особа (предмет), не беручі участь в речі (3-я особа). Таким способом категорію особы творять значіння 1-ой, 2-ой і 3-ей особы. Тоты значіння творять протівопоставліня (опозицію): формы 1-ой і 2-ой особы указують на конкретный субект процеса, котры стоять в порівнючій формі 3-ей особы не маючой того значіння, порів. *стою* - повинні **я**, *стоїш* - повинні **ты**, але *стоїть* - **він** (*хлонець, пес, стром*). Значіть, же значіння 1-ой і 2-ой особы суть особы, а значіння 3-ей особы - предметно-особны. Значіння 1-ой особы протівопоставляють ся значіню 2-ой особы.

Одношіня процеса к субету выражать ся особными формами часослова: формов 1-ой особы (*я, мы*), 2-ой особы (*ты, вы*), 3-ей особы (*він, она, оно - они*). Форма 1-ой особы єднотного чісла означать, же субектом (выконавателём діяня, аґенсом) процеса є сам говорячій: *пїшу, плавам, роблю, чітам, хожу*. Форма 2-ой особы означать одношіня процеса к собісідникови: *пїшеш, плаваш, робиш, чіташ, ходиш*. Форма 3-ей особы указує, же аґенсом процеса є особа, котра не принимаєть участь в діяні: *пїше, плавать, робить, чітать, ходить*.

В множинім чіслі особы формы набывають складнішы значіння, а то: 1-а особа означать, же субектом процеса є говорячій і іншы; 2-а особа указує, же выконавателём процеса є собісідник і іншы; 3-я особа означать односність процеса к особі і тым другим, котры не принимають участь в діяні. З того вытікать, же одношіня єднотного і множного чісел у часослов в основнім диференцує ся од одношінь форм чісла у субстантівів. Кідь у субстантівів єднотне чісло означать єден предмет, а множне - веце еднаких предметів, то у часослов множне чісло означать процес вшиткых особ, з котрыми бісідуючій обеднує ся, то значіть - із собісідником або третёв особов: *мы чітаме* - «*я і другы*», *вы чітаме* - «*ты і другы*», *оні чітають* - «*він і другы*».

Часослова, котры мають словозмінны формы подля особ, называють ся **особными**. Обычны формы часослова, окрем прімарных значінь, котры характеризують главні діалогічну реч, можуть мати цілый ряд іншых значінь: обобщено-особне або неопреділено-особне.

Обобщено-особне значіння выражать ся 2-ов особов єдн. чісла, означаюче процес або став любой особы, котрый ужывать ся в речі або речіні без містоназвыника *ты*, напр.: *Як*

собі постéлиш, так б́удеш спáти; З неправ́дов світ перéйдеш, а до́мів не ве́рнеш ся; Óреш, сієш як в я́рі, так і в о́сени, а покóсиш за три дні, та што́ то за га́зда; Од злòдія не украде́ш, ма́рні нама́гаш ся.

Неопределено-особне значіня звичайні є споене з формов 3-ей особи множного числа теперішнього і минулого часу; они можуть означати процес, виконаний неопределёнными (неконкретними) особами. Таки форми уживають ся в речіні без субекта: *В з́імі капáсту сурóву ї́дять, лем є́й кус помáстять з олі́єм, та цібу́лі до нѐй на́ріжуть; З вапáлів на монасти́рь ході́ли три раз до ро́ка: на Русáля, на Крѐжы і на Покрóвы; По ко́ляді ході́ли на Рождество́, а на вечóркы і до вечѐрі ході́ли у велі́кім по́сті.* Виконаватель діяня може бути виражений 3-єв особов часослова єднотного числа во вшыткых трёх часах, напр.: *Та́кий днесь сві́т пішо́в: ці ро́бить, ці не ро́бить, а є́днаку плáцу кáждый берé; Шпо́рить на ї́джіну, на вшы́ткім шпо́рить, а сме́рть жы́вот - а чо́рт пі́нязі заберé; Фра́са кúпíть за ко́руну, і кідь пра́вда, же на ню́ тяжко́ днесь ні́хто не ро́бить; Та́к пропáв, як ка́мінь до во́ды.*

Формы 1-ой особи множ. числа уживають ся в значіні 1-ой особи єдн. числа. Є то так зване авторське **мы**, напр.: *В на́шій ста́ті мы аналі́зуєме звязочно-ме́нны коншт́рукці́і.* Така заміна уживать ся главні в публіцистськым і научнім штілах речі. В експресивній речі може уживати ся 1-а особа множ. числа намісто 2-ой особи єдн. числа: *Но, та як ся до́ма чу́єме?* Так звана «форма почливости» виражать ся формов 2-ой особи множ. числа намісто 2-ой особи єдн. числа (*Но, та як ся до́ма чу́єш?/чу́єте?*).

Форма 3-ей особи множ. числа уживать ся в значіні 3-ей особи єдн. числа минулого часу. Таки форми вічливости уживають ся при обертані ся к уважаній особі, так звана форма «**ониканя**». Суть то форми старої або старшої етікетки, напр.: *Ня́нько мі купі́ли кні́жку* намісто *Ня́нько мі купі́в кні́жку*.

130. ТВОРІНЯ ОСОБНЫХ ФОРМ

Формы особи творять ся при помочі особных флексій -у (-ю): *пі́ш-у, п-ю; -м: ці́та-м; -еш, -єш, -ш: пі́ш-еш, п-єш, ці́та-ш; -е, -є, -ть: пі́ш-е, п-є, ці́та-ть; -еме, -єме, -ме: пі́ш-еме, п-єме, ці́та-ме; -ете, -єте, -те: пі́ш-ете, п-єте, ці́та-те; -уть (-ють): пі́ш-уть, п-ють, ці́та-ють* - про теперішній час першого часованя; -у (-ю), -иш (-іш), -ить (-іть), -име (іме), -ите (-іте), -ать (-ять) : *ході́ти - хóдж-у, хóд-иш, хóд-ить, хóд-име, хóд-ите, хóд-ять; крі́чати - крі́ч-у, крі́ч-иш, крі́ч-іть, крі́ч-іме, крі́ч-іте, крі́ч-ать; спáти - спл-ю, сп-иш, сп-ить, сп-имé, сп-итé, спл-ять* - про часослова другого часованя теперішнього часу.

Формы 1-ой і 2-ой особи односять ся к особам, а формы 3-ей особи - нелем к особам, але і к животным і неживым предметам.

Одлишности в одношінях к бісідуючому можуть тыж виражати ся особными містоназівниками: *я д́у́ам, ты д́у́маш, він д́у́мать.*

Часослова минулого часу і условного способа не мають особных флексій. Значіня особи в часословах виражать ся синтаксічним способом - подметом: *я ска́вав, ты ска́вав, він ска́вав; хло́пце́ь ска́вав.* Часослова 2-ой особи розказового способа творять ся при помочі суфіксів (і нуловых): *д́у́май(те), ці́сть(те), рі́ж(те), б́ухний(те);* часослова 3-ей і інших особ - при помочі часток: *на́й пі́шу, на́й пі́ше, на́й пі́шуть.*

Дакотры часослова русинського языка не мають форм 1-ой і 2-ой особи єднотного ці множного числа теперішнього і будучого простого часу. Недостаток тых форм высвітлює ся семантичними причінами. Таки часослова означають процеси не властны людям, а лем

- животным, ростлинам, предметам і явлінням природи: *жеребѹти ся - жеребѹть ся, котѹти ся - кѹтѹть ся, поросѹти ся - порѹсѹть ся, телѹти ся - тѹлѹть ся, проростѹ - проростѹ, пригорѹти - пригорѹіє, пригорѹть, пригорѹло; вечорѹти - вечорѹіє, змерькаѹти ся - змерькало ся, змерькаѹть, течѹ - (ріка) течѹ, (ріка) течѹть.*

131. НЕОСОБНЫ ЧАСОСЛОВА

Особным часословам протѹставляють ся неособны, котры означают процес проходившый незалежно од дѹателя, то єсть без дѹючої особы або предмета.

Граматичне значіння неособных форм выражать ся формами, котры не суть тотожны з формов 3-ѹй особы єднотного чѹсла теперѹшнѹго або будучого простого часу, або формов середнѹго рода минулого часу.

Неособны часослова одлѹчают ся од особных як своѹєм семантиков, так і граматичными прѹзнаками. К неособным односят ся часослова, означаючі:

- природны (атмосферны) ставы або явління: *вечорѹіє, змерькаѹть ся, розвѹднѹю ся, свѹтатѹ, темнѹіє, стмѹватѹ ся, холоднѹіє; блѹскаѹть, гырмѹть, морѹзѹть, морѹсѹть, падаѹть (додж, снѹг), снѹжѹть, фѹкатѹ (вітор);*
- фізичны або псѹхичны (псѹхосоматичны) ставы людей або і звѹрят: *дрѹмле ся, знѹбѹть, жѹє ся, нафѹкує, гырѹть ся, напѹнатѹ (ѹгѹ, єѹ), натѹгаѹ;*
- процесы незнамой або стихійной (живелной) силы: *вѹзе (ѹмѹ), потѹгѹло (ѹгѹ), завѹло (снѹгом);*
- повинность або желаность: *жадаѹть ся, налѹжить, подѹбѹбатѹ ся, хѹче ся і др.*
- достаток або недостаток чогосѹ: *выстаѹчѹть, достѹ, стаѹчѹть, недостаѹватѹ.*

Неособны часослова характеризѹють ся особливими граматичными прѹзнаками, а то:

- не змѹнюють ся подля особ, чѹсел, родѹв; їх форми суть тотожны з формами 3-ѹй особы єдн. чѹсла теперѹшнѹго (будучого простого) часу або середнѹго рода минулого часу. Єднак тоты форми не мають ани особне, ани родове значіння: *вечорѹіє, вечорѹло;*
- неособны часослова уживають ся нелем в індикатѹі і кондіціоналі, а тыж в неопредѹленій формѹ: *блѹскаѹть ся, блѹскало ся, бѹде блѹскаѹти ся; блѹскало бы ся; стмѹватѹ ся, стмѹваѹло ся, бѹде стмѹватѹ ся; стмѹваѹло бы ся, стмѹватѹ ся; вечорѹіє, вечорѹло, бѹде вечорѹти, вечорѹло бы; стаѹло вечорѹти.* При тѹм неопредѹлена форма стоїть або самостатні (в інфінітивных речѹнях), або в споїні
- з помѹчними часословами (модальними або фазисными) в 3-їй особѹ єднотного чѹсла: *Не кѹритѹ!; Не дрѹматѹ!*
- з часословом середнѹго рода: *Зачало темнѹти (розвѹднѹватѹ ся); Перестаѹло падаѹти (снѹжѹти); Стаѹло гырмѹти; Зачало (стаѹло) блѹскаѹти;*
- неособны часослова не можуть мати при собі граматичный субѹкт: *Зачало уж стмѹватѹ ся; Драѹгу завѹло снѹгом; Вітром стаѹгѹло стрѹхѹ; Од двѹрей тягне; Там пахне воєньскѹм гѹляшом; Пахне сіном.*

Неособны часослова можуть быти рефлексѹвны (вертаны) і нерефлексѹвны (невертаны). Невертаны часослова можуть быти властно-неособны і особны в неособнім уживанѹ. Властно-неособны часослова не мають паралелных особных форм: *морѹзѹть, темнѹіє, свѹтатѹ*; особны часослова в неособнім уживанѹ мають паралелны особны форми, порѹв. *пахне винѹм - пахне винѹ, пахне сіном (дуганѹм) - пахне сіно (дуган), выѹ од двѹрей - выѹ вітор*; ту часослово може мѹнити своѹ лексичне значіння, порѹв. *Єѹ іде на спаѹнок - Онѹ іде спаѹти; Єгѹ тягѹть домѹв - Хлѹпецѹ тягѹть сѹanky.*

Треба ту припомняти, же особных часослов, ужытых в неособнім значіні, є веце, як властно-неособных. Рефлексівны неособны часослова характерізує частка (постфікс) *ся*, котрый придавать ся к особным часословам в формі 3-ей особы єднотного числа або в формі середнёго рода, напр.: *стмівають ся - стміва́ло, бліскають ся - бліска́ть*. Неособны часослова не діспонують формами імператива (діспонують лем в переноснім значіні).

132. КАТЕГОРІЯ ЧИСЛА

Число є словозмінна граматічна категорія, означаюча єдиничность // неєдиничность носителя процесуального признака, котра выражать своє значіня формами часованя. В залежности од числа носителя процесуального признака, виділює ся **єднотне і множене число**. Форма єднотного числа означать процес признака, виконаний єднов особов, а форми множного числа - двома і веце особами.

Значіня єднотного і множного числа в теперішнім і будучім часі выражають ся флексіями, котры вміщують в собі указателя особы і числа: в єднотнім числі - 1-а особа -*у (-ю)* або -*м*, 2-а особа -*еш (-еш)*, -*ш*, -*иш (-иш)*, 3-я особа -*е (-е)*, -*ть* або -*ить (-ить)*, в множнім числі 1-а особа -*еме (-еме)*, -*ме* або -*име (-име)*, 2-а особа -*ете (-ете)*, -*те* або -*ите (-ите)*, 3-я особа -*уть (-ють)* або -*ать (-ять)*. В минулім часі і в условнім способі значіня єднотного числа выражать ся родовими флексіями: нуловов (*робив* - мужський род), -*а* (*робила* - женьський род), -*о* (*робило* - середній род), форми множного числа творять ся при помочі флексії -*и* і суфікса -*л-*: *робі́ли, саді́ли, просі́ли; робі́ли бы, саді́ли бы, просі́ли бы*.

Росказовый способ характерізує ся формами 2-ой особы на выражіня значіня єднотного числа і ужывать ся нулова флексія (*ріж, печь, сядь*), -*й* (*чітай, рісуй, сидай*) або -*ий* (*бұхний, дұрқний, запрій, начній*), котры вміщують в собі єднакий указатель особы, способа і числа. Форми множного числа творять ся од форм єднотного числа припоїнем постфікса -*те* (*ріжте, сядьте, чітайте, надійте, бұхнийте, запрійте, мёрзнийте*) або 1-ой особы множного числа при помочі постфікса -*ме* (*пұшме, чітайме, кұрьме, (з)робме*) (см. далє пункт 122. Росказовый способ).

Неособны часослова, на розділ од особных, не мають форм множного числа.

133. КАТЕГОРІЯ РОДА

Род є словозмінна граматічна категорія часослова, котра реалізує ся в формах минулого часу і условного способа, маюча слідуючі функції:

- указує на граматічний род субстантіва, з котрым часослово вяже ся (форма мужского, женьского і середнёго родів);
- означать род особы - носителя процесуального признака (форми мужского і женьского рода);
- выражать процесуальный признак як неособный (форми середнёго рода);

В часованих формах мужський род выражать ся нуловов флексієв (*запёр, замёрз; заліз бы, сів бы*). Женьський род мать флексію -*а* (*запёрла, замёрзла; залігла бы, сіла бы*), середній род мать флексію -*о* (*запёрло, залізло, замёрзло; запёрло бы, залізло бы, замёрзло бы, сіло бы*). В множнім числі часословны форми не характерізують ся за признаком рода: *Хлópцї і дівчáта співа́ли; Стпíцї і лáвки поламáли бы ся*.

Родова часословна форма тотожна з граматічним родом названого носителєм процесуального признака, кідь тот носитель представлять собов предмет або явліня, напр.: *стром*

нахилив ся, сонце зашло бы. Кідь назва носителя процесуального признака є живе существо, то граматичный род і пол тых (мужских або женских) существ суть тотожны, тоды родова часословна форма дублює тоты значіня рода і пола (*брат читав - сестра читала, мама співала - отець грав*). Кідь носитель процесуального признака є живе существо і є назване субстантивом мужского рода або особным містоназывниковым субстантивом *я, ты*, то форма часослова указує на пол (род) того носителя (*учитель учив - учителька учила, ты відповідав бы - ты відповідала бы*). В случаї, же назывник єсть єднакого (общого) рода, то часослово своєм родовов флексієв указує на род: *сирота заплакав - сирота заплакала; Єдна особа о тім розповідала* - в такім случаї, як назывник тіпа *дітина, особа, персона, фігура* можуть означати предмети (в широком розуміні, то єсть і особы) як мужского, так і женского пола.

Часословна форма середнього рода мать свою реалізацію при ужывані неособных часослов, а тыж при ужывані особных форм в значіні неособных, напр.: *Душило мене; Перед очами потемніло мі; Лем бы скоро зотміло ся.*

134. ТВОРІНЯ ЧАСОСЛОВ. ТИПИ ЧАСОСЛОВНОГО СЛОВОТВОРІНЯ

По характеру дерівуючої основы часословне словотворіня виділює два типи: **одіменны** (то єсть од основ назывників, придавників і числовників) і **одчасословны** (од часословных основ). Невелику групу творять часослова, дерівованы од чутеслов, містоназывників і звуконаподобуючих слов.

В сучаснім русиньским літературнім языку виділюють ся три морфологічны способы творіня часослов: префіксальный, суфіксальный і суфіксально-префіксальный. Уведжены способы не суть в єднакій мірі продуктивны при десубстантивнім внутрочасословнім словотворіні.

135. ТВОРІНЯ ЧАСОСЛОВ ОД НАЗЫВНИКІВ І ПРИДАВНИКІВ

Основный способ творіня часослов од назывників і придавників є **суфіксація**.

Часослова творять ся од основ назывників при помочі суфіксів:

- а) **-а(ти)**. Данный суфікс припоєє ся к недерівованым і дерівованым основам на твердый і мягкий согласный, напр.: *обід - обідати, свист - свистати*;
- б) **-и(ти), -і(ти)**. Мать значіня "робити тым, чім є названий дерівованый назывник": *борона - боронити, качмарь - качмарити, масть - мастити, мыдло - мылти, мороз - морозити, смола - смолити, пудер - пудрити, сіль - солити, плен - пленити, поперь - поприти, тіран - тіранити, удар - ударити, холод - холодити, камінь - каменити // камянити, хрін - хрінити, чуда́к - чуда́чити*;
- в) **-ова(ти)**. При помочі того суфікса творять ся часослова од бессуфіксальных назывників і од перевзятых слов: *бас - басовати, біда - бідовати, біси́да - бісидовати, бокс - боксовати, боксер - боксеровати, доктор - докторовати, зима - зимовати, кант - кантовати, кокс - коксовати, конзерва - конзервовати, мату́ра - матуровати, мі́тінг - мітінговати, мо́дел - моделовати, мур - муровати, ніч - ночовати, парази́т - паразитовати, піло́т - пілотовати, проро́к - пророковати, профе́сор - професоровати, режи́сер - режисеровати, ри́ск - рисковати, телегра́ф - телеграфовати, тест - тестовати, учи́тель - учителєвати, факс - факсовати, фо́рма - формовати, фотогра́ф - фотографовати, чесно́к - чесноковати, шах - шаховати, шпорт - шпортовати, штар́т - штартовати, ярь - ярєвати.*

При допомозі суфікса *-и(ти)* або *-ь(ти)* творяться часослова од основ придавників. Таке творіння є досить продуктивне. Часослова уведженого суфікса од основ придавників мають значіння: "робити таким, як означає основа придавника": *білий* – *біліти*, *зелений* – *зеленіти*, *золотий* – *золотіти*, *світлий* – *світліти*, *темний* – *темніти*, *чорний* – *чорніти*, *скритий* – *скрити* і т. д.

Часослова з суфіксом *-и(ти)* мають значіння "статися таким, яким означає основа адекватів": *білий* – *біліти*, *блідний* – *блідніти*, *богатий* – *богатіти*, *добрий* – *добріти*, *дрібний* – *дрібніти*, *жовтий* – *жовтіти*, *зелений* – *зеленіти*, *синій* – *синіти*, *червений* – *червеніти*, *чорний* – *чорніти*.

В русиньскім мові часослова можуть творитися од десубстантивних основ суфіксально-префіксальним способом при допомозі суфікса *-и(ти)*, *-а(ти)* і префіксами, напр.: *вылюднити*, *заземліти*, *запам'ятати*, *заробіти*, *переробіти*, *обговоріти*, *освітліти*.

Припоїня префікса к часослову незавершеного віда приводить часто к творінню часослов завершеного віда, напр.: *писати* – *переписати*, *выписати*, *написати*, *записати*, *одписати*, *списати* і т. д., або к творінню двовідового часослова: *проектувати* – *перепроєктувати*. Припоїня префікса к часослову завершеного віда не міняє від часослова, напр.: *скочіти* – *підскочіти*.

Від часослова з префіксами *де-*, *діс-*, *ре-* не диференцуєся од віда дерівованого часослова (*маскувати* – *демаскувати*, *шіфрувати* – *дешіфрувати*, *гармонізувати* – *дісгармонізувати*, *конштруувати* – *реконштруувати*, *деріувати* – *редеріувати*, *формувати* – *реформувати*).

Меджі найчастішы часословны словотворны средства односять ся префікси:

в- (**во-**): *встати*, *вступити*; *вписати*, *врыти*, *втіліти*, *встігнути*; *війти*;

воз- (**вос-**): *возобновіти*, *возлюбіти*, *воскресіти*;

вы-: *выбрати*, *выбрати*, *выварити*, *выгнути*, *вырозуміти*, *выстигнути*, *вытворити*, *выхилити*, *вышыти*, *выщипати*, *выяснити*;

де-: *дегенерувати*, *деградувати*, *демобілізувати*, *дешіфрувати*, *дестабілізувати*;

дез-: *дезінтегрувати*, *дезорьєнтувати*, *дезорганізувати*, *дезінформувати*;

діс-: *діскваліфікувати*, *діспалаталізувати*;

до-: *добрати*, *доважити*, *доварити*, *догнати*, *договоріти*, *додати*, *додерти*, *додосіти*, *дорозуміти* ся, *досушити*, *доштудувати*;

за-: *завиніти*, *занітовати*, *занести*, *записати*, *запорошити*, *заокругліти*, *зав'язати*, *загамувати*, *загрызти*, *заробіти*, *зашнурувати*, *задумувати* ся;

з- (**зо-**): *звекшыти*, *зв'язати*, *здеморалізувати*, *зматурувати*, *зужити*, *зорганізувати*, *зогріти*, *зожати*, *зосмутніти*, *зосхнути*, *зосмішити*;

на-: *назберати*, *набрати*, *навести*, *навішати*, *нагварити*, *нагріти*, *надробіти* (од *дробіти*), *накласти*, *напнути*, *нарихтовати*, *натовчі*, *настрашити*, *насадити*, *начістити*, *нашити*;

над-: *надбіти*, *надбігнути*, *надв'язати*, *надгрызти*, *надложити*, *надплести*, *надломіти*, *наdstавити*, *надробіти* (од *робіти*), *надрізати*, *надшмарити*, *надшити*;

надо-: *надогнути*, *надорвати*;

о-: *обабрати*, *огородити*, *окропіти*, *омыти*, *осушити*, *осхнути*, *осоліти*, *опопріти*, *отыти*, *отупіти*, *отупити*, *очістити*;

об- (**обо-**): *обварити*, *обвішати*, *обвіти*, *обгрызти*, *обкласти*, *обрізати*, *обтягнути*, *обціловати*, *обшити*, *общастити*, *обограти*, *обогнати*, *обогнути*;

од- (одо-): одбу́ти, одбы́ти, одбо́чити, одвдя́чити, одв́ути, одв'язáти, одгород́ути, одгорну́ти, одд́ерти, одд́ути, одкру́тити, одмас́тити, одпа́сти, одписа́ти, одну́ти, одпові́сти, одпо́роти, одробу́ти, одпа́сти, одсы́пати, одплю́нути, одсту́нути, одшма́рити, одобра́ти, одогра́ти, одорва́ти, одосла́ти, одотну́ти, одхы́лити ся;

пере-: перебра́ти, перебі́довати, перебі́жати, перебі́лити, перебудо́вати, переве́зти, переве́сти, перевари́ти, переверну́ти, переда́ти, перев'язáти, перегород́ути, перегрі́бати, передри́мати, пережы́ти, Perezríти, перекла́сти, перело́мити, переора́ти, переплэ́сти, перемі́нити, переполоша́ти, перекрест́ути ся, перерва́ти, перетóргнути, перешы́вати;

по-: поблагослови́ти, поблагодари́ти, побаламу́ти, побелав́ути, побры́скати, по́внчовати, пове́сти, повечэ́ряти, по́внчати, по́выгрыза́ти, подрáпати, пообі́цяти, покы́цкати, поклони́ти ся, поно́рити, пописа́ти, поса́дити, постари́ти, потри́мати, почарова́ти, попы́штити ся, поці́пати;

під- (підо-): підбу́ти, підгорну́ти, підлі́зити, підложы́ти, підме́сти, підмурова́ти, підско́чити, підтя́ти, підстри́чі, підобра́ти, підонха́ти, підорва́ти;

при-: приберáти, прибу́ти, прибра́ти, пригва́рити, приглад́ути, пригорну́ти, пригото́вити, прида́ти, придума́ти, присуд́ути, призабы́ти, приземлі́ти ся, призна́ти, прика́зати, прилля́ти, прине́сти, приве́зти, приве́сти, притри́мати, приту́лити, прифарбу́ти, приходи́ти, прикы́нтати;

пред-: предписа́ти, предста́вити;

про-: пробормот́и, пробуд́ути, провал́ути, прогайда́кати, прогва́рити, програвáти, програ́ти, прогры́зти, проді́раву́ти, продума́ти, прозра́дити, проколо́ти, пролежа́ти, пролива́ти, промарну́ти, пропашова́ти, просла́вити, прочі́тати, проход́ути;

роз- (рос-, розо-): розбі́гнути ся, розбі́сидовати ся, розбу́ти, розва́лькати, розвари́ти, розве́сти, розне́сти, розробу́ти, роскра́сти, роспали́ти, роспус́тити, росписа́ти, росплі́тати, роспові́сти, росказа́ти, росстрі́гнути, ростягну́ти, росход́ути, розоста́вити, розонха́ти, розорва́ти;

ре-: регенерова́ти, редери́зовати, реквалі́фіковати, реконстру́овати, реоптова́ти, реоргані́зовати, рештрукту́овати;

с- (со-): скла́мати, скаламу́ти, скалі́чити, сказа́ти, ска́рати, сквас́ути, скельтова́ти, скы́іти, скла́сти, склі́кати, склони́ти, сконфі́шковати, сконáти, скінчі́ти, скре́гнути, спам'ята́ти ся, спарова́ти, списа́ти, сплат́ути, споло́кати, стёр́ти, столочі́ти, стрі́мати, страти́ти, створи́ти і сотвори́ти.

Словотворны значіня, выражены при помочі афіксів в одчасословнім словотворіні, представляють собов рознороды формозміны (модіфікації), котры названы дерівуючіми часословами.

136. ТВОРІНЯ ЧАСОСЛОВ ОД ДРУГЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

Окрем субстантівів і адектівів часослова творять ся рідше од іншых частей речі. Стрічають ся часослова, котры творять ся од присловників, напр.: *так* - *та́кати*, *прита́кати*.

Часослова творять ся од основ громадных субстантівів при помочі суфікса -і́(ти) і з префіксом у- в значіні "придати тільки, кілько означать основный чісловник", напр.: *дво́е* – *удво́ити*, *трё́е* - *(у)тро́ити*, *четвёро* - *(у)чте́веро́ити*, *упятеро́ити*, *удесятеро́ити*; *Вáрту* *тре́ба удво́ити*.

Од містоназівників, чутеслов і звуконаподобнюючих слів часослова творять ся суфіксами -а(ти), -ка(ти), -ну(ти): *ты – тыкати* - «обертати ся к дакому на ты»; *вы – выкати* - «обертати ся к дакому на вы», *у(к)ати, і(к)ати*; часослова творены од чутеслов: *ах – ахати/а́хкати, ох – охати/о́хкати, баф – ба́фкати, хі-хі – хіхікати, швырь – швы́рнути, бац – ба́цнути* і др.

ЧАСОПРИДАВНИК (PARTICIPĬUM)

137. ГРАМАТИЧНЕ ЗНАЧІНЯ ЧАСОПРИДАВНИКІВ

Часопридавник є атрибутівна форма часослова, котра означать процес як протікаючий в часі прізнак. Є то форма часослова, котра єдночасні вміщать в собі ґраматичні і семантичні прізнаки часослова і адектива. Таке тісне сполучення часопридавника з часословом проявлять ся в єдності основи і його лексичного значіння: *пишучій, писавший, написаний*. Часопридавник, як часослово, діспонує категоріями залоза і часу; має часословне (і міцне) в'язання (рекцію), діспонує переходностів, непереходностів і рефлексивностів. Часопридавник не має часословного способу і особи. Часопридавник, як і придавник, означать прізнак предмета, згоджує ся з називниками в формах рода, числа і паду; функціонує як згодний придаток або як предикативний (прив'язочний) компонент зв'язочно-менного предиката або в пасивній формі, як комплексний часословний предикат.

Стративши часословні прізнаки, часопридавник вольно переходить до категорії придавників, напр.: *стояча вода, пекучій вогніс, а при опредмечованні прізнака, може набивати значіння називника: пораніти – поранений, умерти – умерший, назвати – названий, утопіти – утопений*.

Система склонення часопридавників є переходна з системою склонення придавників.

Часопридавники мають два часу: теперішній і минулий. Форми теперішнього і минулого часу мають часопридавники незавершеного віда, а часопридавники завершеного віда мають лем форми минулого часу, напр.: *читаючий, (про)читавший, читаемый, прочитаний; битьй, (у)мытый*.

138. ГРАМАТИЧНІ КАТЕГОРІЇ ЧАСОПРИДАВНИКІВ

Часопридавники ділять ся на дві ґрупи: **активні (активного залоза)** і **пасивні (пасивного залоза)** часопридавники.

Активні часопридавники означают процесуальний прізнак того, хто (што) є сам виконавателєм діянн: *співаючий, рісуючий, читаючий, забувають, охоплюючий, часуючий, спомалюючий; написавший, зробивший, принісший*. **Пасивні** часопридавники означают процесуальний прізнак того, хто або што є предметом того діянн, напр.: *купений хліб, скручений папірь, оброблена земля, написане письмо, прочитані книжки, витані гості*.

Часопридавник має відове значіння того часослова, формов котрого оно є: *вернути – вернувший, вертати – вертавший*. Активний часопридавник, творений од рефлексивного часослова, утримує при собі постфікс *ся*: *указуючий ся, умываючий ся, обуваяючий ся, умывавший ся, купавший ся, выпавший ся, оголосивший ся, стративший ся, просивший ся, чesавший ся*.

Часопридавнику суть властні дві форми часу – теперішній і минулий, котрі з ґраматичного боку творять ся при допомозі спеціальних суфіксів: -уч- (-юч-), -ац- (-яч-); -вш-, -ш-; -им-, -ем-; -н-, -ен-, -т- рідко -л-. Форм будучого часу часопридавники не мають. Часопридавники теперішнього часу, котрі суть творены од часослов незавершеного віда, означают

процесуальний признак в його сучасності, напр.: *падаючий сніг, співаючий пташок, любимий предмет*. Часопридавники минулого часу, творені часословами завершеного і незавершеного віда, означають процесуальний признак як реалізуючий ся в його минулості, напр.: *говорівший (повівший) правду, (про)читана книжка, умитий погар, згнило дерево (ябло)*.

З адектівами часопридавник зближує наявність категорій рода (в єднотнім числі), паду і числа. Часослово, як часть речі, має чотири часопридавникові форми: дві форми активні: теперішнього і минулого часу і дві форми пасивні: теперішнього і минулого часу. Не вшиті форми часопридавників можуть бути утворені єдним часословом. Творіння часопридавникових форм є дане відом часослова, його переходності і лексичним значінням. Переходні часослова незавершеного віда творять скоро вшиті часопридавникові форми, напр.: *читати - читаючи, (про)читавший, читаемый, (про)читанный*. Переходні часослова завершеного віда творять дві часопридавникові форми минулого часу: *приносивший, увівший, принесённый, увитый, пожовтілий*.

Непереходні часослова творять лем активні часопридавники теперішнього і минулого часу (*ходячий, ходивший*), а часослова завершеного віда - лем часопридавники минулого часу (*зарабивший, заработанный*).

139. ТВОРІНЯ ЧАСОПРИДАВНИКІВ

Активні часопридавники теперішнього часу творять ся од основ теперішнього часу незавершеного віда при допомозі суфіксів **-уч-** (**-юч-**) - од часослов першого часовання і **-ач-** (**-яч-**) - од часослов другого часовання. При тім к суфіксам додають ся закончіня мужского, женского і середнього родів єднотного числа (*-ій, -а, -е*) або закончіня множного числа придавників (*-і*): *писати - пишу-ть - пиш-уч-ій (-а, -е, -і); нести - нес-уть - нес-уч-ій (-а, -е, -і); рисувати - рисую-ть - рисуючий, думати - думаючи, памятають - памятаючи, співають - співаючий, читати - читаючи, указувати - указуючий, літати - літаючи, кричати - крич-ать - крич-ають, говорити - говорячий*. Од часослов завершеного віда не творять ся активні часопридавники теперішнього часу (не може творити ся форма, як: *повід-ають, принес-ають, прочит-ають* і др.).

Активні часопридавники минулого часу творять ся звичайні од основи інфінітива (або минулого часу, рідше од основи теперішнього часу) при допомозі суфікса **-вш-** (по гласній) або **-ш-** (по согласній) і закончіня адектіва **-ый** од часослов завершеного або незавершеного віда, напр.: *забыти - забы-ти - забывший (-а, -е, -ы), одквітнути - одквітну-ти - одквітнувший, (на)писати - (на)писа-ти - (на)писавший; выходіти - выходивший, глаголати - глаголавший, жыти - живший, (вы)полоти - (вы)полóвший, страдати - страдавший, спати - спав - спавший, класти - клав - клавший, сісти - сів - сівший, воскресіти - воскрес - воскресший, вести - вів - вівший, упасти - упав - упавший*. Активні часопридавники минулого часу реґулярні творять ся од часослов завершеного або незавершеного відів.

Пасивні часопридавники теперішнього часу творять ся од основи теперішнього часу переходних часослов при допомозі суфікса **-им-, -ум-, -ем-** і флексії придавника **-ый** од часослов незавершеного віда, котрих реалізацію находиме главні в літурґійних текстах і стрічає в проповідях, напр.: *відіти - від-ять - (не)відимый, любимый; читати - чита-ють - читаемый*. В русиньским языку в сучасних текстах такі форми стрічають ся лем рідко (під впливом церковнослов'янського языка). Широко уживають ся пасивні часопридавники минулого часу.

Пасівны часопридавники минулого часу творять ся од основы інфінітива (або минулого часу) і основы теперішнёго часу припоінём суфіксів **-ен-, -єн-, -н-, -м-** і флексії придавника **-ый** од часослов завершеного віда, а рідше од часослов незавершеного віда.

Суфікс **-ен-, -єн-** припоює ся к основі теперішнёго часу часослов завершеного віда, напр.: *облечі - облеч-уть - облеч-ён-ый (облечёный), зблизыти - зблизать - зблизёный, зліпшыти - зліпшать - зліпшён-ый, выпечі - выпечуть - выпечёный, привлечь - привлечуть - привлечёный*; при алтернації согласного: *закрутіти - закрутят - закручёный, приносить - приносят - приношёный, покосіти - покосят - покосёный*; при випадіні **-л-** в основі: *теперішнёго часу зломіти - зломлять - зломёный, заліпіти - заліплять - заліпёный, накорміти - накормлять - накормёный, облюбіти - облюблять - облюбёный, купіти - куплять - купёный*; *одзброіти - одзброят - одзброёный, роздвоіти - роздвоят - роздвоёный*. В часословах з основов теперішнёго часу на **-д-** тот согласный алтернує ся з **-дж-**: *ослободіти - ослободят - ослободжёный, присудіти - присудят - присуджёный, збудіти - збудят - збуджёный, огородіти - огородят - огороджёный, посолодіти - посолодят - посолоджёный, посадіти - посадят - посаджёный, побродіти - побродят - поброджёный*.

Суфікс **-н-** припоює ся к основі неопределёной формы (або минулого часу) на **-а(-я)**: *выбрати - выбранный, выдати - выданный, даровати - дарованный, збжнёвати - збжнёванный, зблизовати - зблизованный, загнати - загнанный, заграбати - заграбанный, заціновати - зацінованный, запроектовати - запроектованный, дати - даный, написати - написанный, обдумати - обдуманный, облюбіти - облюбёный, обсыпать - обсыпанный, розгйдати - розгйданный, розорвати - розорванный, сказати - сказанный, спонзорвати - спонзорванный, зраховати - зрахованный і т. д.*

Суфікс **-м-** припоює ся к основам інфінітива (або минулого часу) у часослов завершеного віда на **-о-, -ну-, -ер-, -і-, -и-, -ы-, -у-**, напр.: *змолоти - змолотый, проколоти - проколотый; протягнути - протягнутый, обернути - обернутый і обернёный, стиснути - стиснутый і стиснёный, сторгнути - сторгнутый, скыснути - скыснутый; заперти - запертый, стерти - стертый, умерти - умертый, одерти - одертый; надіти - надітый, одіти - одітый, постаріти - постарітый, зогріти - зогрітый, зомліти - зомлітый, спріти - спрітый, дозріти - дозрітый, змарніти - змарнітый; (з)біти - (з)бітый, (з)гніти - (з)гнітый, (у)віти - (у)вітый, спіти - спітый; забыти - забытый, (з)рыти - (з)рытый, (у)мыти - (у)мытый; обути - обутый, вызути - вызутый*. Дакотры пасівны часопридавники того тіпа маюць подвойны формы: *выбранный і выбратый, напханный і напхатый, зогранный і зогратый, наштёанный і наштёатый і др.*

Пасівны часопридавники минулого часу звычайні творять ся од часослов завершеного віда. Од часослов незавершеного віда творять ся лем дакотры пасівны часопридавники, напр.: *бітый, дутый, мытый, молотый, поротый; ношёный, робёный, читанный, писанный і т. д.*

140. СКЛОНЁВАНЯ ЧАСОПРИДАВНИКІВ

Вшыткы актівны і пасівны часопридавники слонюють ся, як і придавники твердой группы (*новый, -а, -е, -ы*).

141. СКЛОНЁВАННЯ АКТИВНИХ ЧАСОПРИДАВНИКІВТип *чітаючий* (-а, -е, -ї)

Єднотне число

Множне число

Пад	Мужський род	Середній род	Женський род	
Н.	чітаюч-ий	чітаюч-е	чітаюч-а	чітаюч-і
Г.	чітаюч-ого	чітаюч-ого	чітаюч-ой	чітаюч-іх
Д.	чітаюч-ому	чітаюч-ому	чітаюч-ій	чітаюч-ім
А.	як Н. або Г.	чітаюч-е	чітаюч-у	як Н. або Г.
Л.	(о) чітаюч-ім	(о) чітаюч-ім	(о) чітаюч-ій	(о) чітаюч-іх
І.	(з) чітаюч-ім	(з) чітаюч-ім	(з) чітаюч-ов	(з) чітаюч-ими/-іма

Тип *спáвший* (-а, -е, -ьї)

Н.	спáвш-ый	спáвш-е	спáвш-а	спáвш-ы
Г.	спáвш-ого	спáвш-ого	спáвш-ой	спáвш-ых
Д.	спáвш-ому	спáвш-ому	спáвш-ій	спáвш-ым
А.	спáвш-ого	спáвш-е	спáвш-у	спáвш-ых
Л.	(о) спáвш-ім	(о) спáвш-ім	(о) спáвш-ій	(о) спáвш-ых
І.	(з) спáвш-ым	(з) спáвш-ым	(з) спáвш-ов	(з) спáвш-ыми//-ыма

142. СКЛОНЁВАННЯ ПАСИВНИХ ЧАСОПРИДАВНИКІВТип *облечёный, облечёна, облечёне, облечёны*

Єднотне число

Множне число

Пад	Мужський род	Середній род	Женський род	
Н.	облечён-ый	облечён-е	облечён-а	облечён-ы
Г.	облечён-ого	облечён-ого	облечён-ой	облечён-ых
Д.	облечён-ому	облечён-ому	облечён-ій	облечён-ым
А.	облечён-ого	облечён-е	облечён-у	облечён-ых
Л.	(о) облечён-ім	(о) облечён-ім	(о) облечён-ій	(о) облечён-ых
І.	(з) облечён-ым	(з) облечён-ым	(з) облечён-ов	(з) облечён-ыми/-ыма

Тип *умытый, умыта, умыте, умыты*

Н	умыт-ый	умыт-е	умыт-а	умыт-ы
Г.	умыт-ого	умыт-ого	умыт-ой	умыт-ых
Д.	умыт-ому	умыт-ому	умыт-ій	умыт-ым
А.	як Н. або Г.	умыт-е	умыт-у	як Н. або Г.
Л.	(о) умыт-ім	(о) умыт-ім	(о) умыт-ій	(о) умыт-ых
І.	(з) умыт-ым	(з) умыт-ым	(з) умыт-ов	(з) умыт-ыми/-ыма

ЧАСОПРИСЛОВНИК (TRANSGRESIVUM)

143. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА ЧАСОПРИСЛОВНИКІВ

Часоприсловник є атрибутівна, незмінна форма часослова, означаюча доповнюючий процес, котра вміщать в собі прізnamenи часослова і присловника. Часословнов суцностей часоприсловника є значіня процесуального прізнака, котрый є виражінем категорії віда і залога при ненаявности категорії часословного способу і особи. Так присловник, як часоприсловник не мають словозмінних форм, а в синтаксичній функції виступать, як примыкавший атрибут. Часоприсловник означать побочне, доповнююче діяня при главнім, основнім, котре виражене часословом-предікатом (*Войшовши, поздравкав ся; Малёвёвши образ, він поспівовав*). Часослова *поздравкав ся, поспівовав* виражають главный, основный процес, а часоприсловники *войшовши* і *малёвёвши* называють другорядный, допроводжующий процес, котрый протікає, odbyвать ся єдночасні з главным процесом. Ту часоприсловниковы формы можуть замінятися часуочіми формами часослова: *войшов* і *поздравкав ся; малёвав* і *поспівовав*. Але при такій заміні зникаєть прізнак допроводжующого ся процесу. Наприклад, в речіні *Я одышов к отцові, не знавши што робіти*. Часоприсловник *не знавши* має обставникове (причинне) значіня: *одышов, зато же не знав*. В такім случаї часоприсловник може замінёвати ся часуочов формов часослова, зато же оно може быти замінене підряднов частёв зложеного речіня: *Я одышов к отцові, зато же не знав што (мам) робіти*.

Із аналізованого приклада видно, же часоприсловник вміщать в собі прізнаки часослова і присловника, котрый характеризують слідуочі прізнаки часослова:

- а) наявность категорії віда (*читавши* і *прочітавши*) і залога (*признати ся - признавши ся, взяти ся – взявши ся* або *взявшись*);
- б) часословна основа, наприклад, інфінітива: *выкрічати – выкрічавши, прочітати - прочітавши, принести - принёвши*;
- в) переходность/непереходность: *рішивши задачу, написавши кнїгу, сидівши за столом*;
- г) часословне вязання (рекция) - часослово може вязати ся з бесприназывниковым акузативом: *написавши пїсьмо, прочітавши статю, збачівши сусіда*;
- г) має способность опріділяти ся присловником: *добрі проаналізовавши, тяжко вздыхнувши, неісто высловивши*.

Рядом з тым, часоприсловник має і дакотры прізнаки присловника. Як присловник, так і часоприсловник не має словозмінних форм, примыкаєть к часослову і виражаєть обставникове значіня: *Він ішов шкандібавши; ішов не одпочівавши*.

144. ФОРМЫ ЧАСОПРИСЛОВНИКІВ

Русинський язык має дві часоприсловниковы формы: часоприсловники **теперішнёго часу** (незавершеного віда) і часоприсловники **минулого часу** (завершеного віда).

Часоприсловники **теперішнёго часу** творять ся од основи теперішнёго часу часослов незавершеного віда при помочі суфіксів **-учі (-ючі)** - од часослов першого часованя і **-ачі (-ячі)** - од часослов другого часованя, напр.: *писати – пїш-уть - пиш + учі - пишучі, нести - несуть - несучі, іти – ідуть - идучі, быти – будуть – бідучі; граіти – грають - граючі, читати – читають – читаючі, лежати – лежать - лежачі, стояти – стоять - стоячі*.

Не од вшитких часослов можуть творити ся часоприсловники теперішнього часу, як наприклад, од часослов з суфіксом *-ну-*: *сòхнути*, *мòкнути*, *гáснути* (т. є. од часослов четвертого продуктивного і непродуктивного тіпів).

Часоприсловники **минулого часу** творять ся од основи інфінітива (або основи минулого часу) часослов завершеного і незавершеного віда при допомозі суфікса *-вши* од основ на гласну і суфікса *-ши* од основ на согласну, напр.: *(про)чітати* - *(про)чіта́-вши*, *(на)писа́ти* - *написа́вши*, *верну́ти ся* - *верну́вши ся* (або *верну́вшись*), *(на)рісова́ти* - *(на)рісова́вши*, *(з)горбу́ти ся* - *(з)горбу́вши ся* (*згорбу́вшись*), *оддава́ти* - *оддава́вши*, *пообіда́ти* - *пообіда́вши*, *організова́ти* - *організова́вши*, *програ́ти* - *програ́вши*, *збу́ти* - *збу́вши*, *побісідова́ти* - *побісідова́вши*, *поблагослови́ти* - *поблагослови́вши*, *скры́ти* - *скры́вши*; *(при)не́сти* - *(при)не́ши*, *потрясти́* - *потрясши́*, *прибігну́ти* - *прибігну́вши* і *прибігши́*; од основ минулого часу: *пові́сти* - *пові́в* - *пові́вши*, *укра́сти* - *укра́в* - *укра́вши*, *до́йти* - *до́в* - *до́вши*, *(по)до́йти* - *(по)до́в* - *(по)до́вши*.

Часоприсловники завершеного віда означають процес, котрий проходить перед головним процесом: *Прочіта́вши кні́гу, він верну́в єй до бібліоте́ки*; *Діста́вши пи́сьмо од роді́чів, він обра́довав ся*. Часоприсловники незавершеного віда означають процес, проходивший єдночасні з головним процесом, напр.: *Чіта́вши кні́гу, він усну́в*; *Писа́вши пи́сьмо роді́чам, він пла́кав*. Часоприсловники незавершеного віда означають обычайні єдночастність (в широком розуміні) названого процесу з тым процесом, котрий є названий особнов формов часослова, напр.: *Чіта́м, сидя́чі*; *Рóблю, співа́ючі*; *Стоя́в, скло́ня́чі го́лову до зéмлі*; *Говору́в, не ду́маючі*.

Часоприсловники завершеного віда найчастіше означають названий часословом процес, проходивший перед означаючим процесом: *Присі́в, розбі́сідова́вшись*; рідше, як - єдночасний процес: *Ішо́в, задума́вши ся*; *Співа́в, вирі́внявши ся* або як процес наслідований за собов: *Верну́вши ся, припе́р за собо́в двéрі*. Часови значіня часоприсловників обусловени лексичним значінєм часослова, в немалій мірі часови значіня залежать од контекста або ситуації.

Часоприсловники, творени од рефлексивних часослов, охабляють при собі постфікс *ся* або постфікс *-сь*, котрий пише ся доведна з формов часоприсловника: *смі́яти ся* - *смію́чі ся* - *смію́чісь*, *умыва́ти ся* - *умыва́ючі ся* - *умыва́ючісь*, *выспати ся* - *выспавши ся* - *выспавши́сь* і т. д.

ПРИСЛОВНИК (ADVERBIUM)

145. ОБЩІ ПОНЯТЯ О ПРИСЛОВНИКУ

Присловником називать ся значаща часть речі, котра означать прізнак діяня, ставу, якости, прізнака або предмета, не мать словозмінних форм (окрем присловників, котры творять форми ступінів поровняня) і выступають в речіні в функції обставника або незгодного придатка (атрібута). Спюючі ся з часословом, присловник означать прізнак діяня, процесу або ставу, котрий выражать ся часословом, напр.: *робі́в до́бри*, *спав спо́кійні*, *ско́ро ліга́в*, *збо́ку позера́в*. Односивши ся к предикатіву, присловник означать прізнак ставовости, названий предикатівом, напр.: *барз жаль*, *да́вно час*; прізнак якости, названий адектівом: *незвыча́йні акті́вний*, *барз сві́тлий*; прізнак другого прізнака, названий присловником: *барз мі́цно*, *ца́лком до́бри*; прізнак предмета, названий називником: *доро́га до́мів*, *чита́ня наго́лос*, *яйце нама́гко*, *дім напро́тів*, *прогу́лка пі́шки*.

Присловник, односившийся к часослову, придавнику, присловнику і назывнику, оформлює своє сполучення через примыканя (адюнкцію).

146. МОРФОЛОГІЧНІ І СІНТАКСІЧНІ ПРИЗНАКИ ПРИСЛОВНИКІВ

Основным морфологічним признаком присловників є того, же не діспонують словозмінними формами (по падах або числах). Ступіні поровняня мають лем присловники на -о, -і, котры утворены од якостных придавників, напр.: *солóдко - солóдше - нájсолóдше, вы́соко - выше - нájвы́ше, приємні - приємніше - нájприємніше, смішно (смійні) - смійніше - нájсмійніше, вдячні - вдячніше - нájвдячніше*. Высший і найвысший ступінь присловників є омонімічний высшому і найвысшому ступіню придавників. Діференціюють ся они сінтаксичні: высший і найвысший ступінь придавників односить ся к назывникам, напр.: *І так удáрили ся, же лем тов тяжшов путѣв підуть* (Галґашова); *О-о, пáне мій, у мене є двѣ дитóчок, **прекрáсных квітóчок*** (Галґашова); компаратив і суперлатив присловників односить ся к часослову, напр.: *Гварь голосніше, бо я уж недочúвам* (Мальцовска); *А тым малым квіткам я ся нájвеще рáдую* (Мальцовска).

Можность творити присловники словотворними суфіксами (дакотры із них творять ся і з префіксом по-) -о, -е, -і (*весѣло, твѣрдо, скúпо, грубо, глúпо, дóбри, вдячні, спокійні, зле*), -ы (*потúхы, по-прíятельскы, по-камарáтскы, по-сусідьскы, по-людьскы, по-хлóпскы*), суфіксами і формами высшого і найвысшого ступінів (у присловників, твореных од якостных придавників) -е, -ше (*вы́ше, нúже, дóвше, дáльше, лíпше, мудріше, тепліше, холóдніше*), най-...-е або -ше (*нájвы́ше, нájлíпше, нájдовше*), а тыж суфіксами субектívной оцiнки: -оньк(о), -еньк(о), -цьк(о), -ицьк(о), -оненьк(о): *легóнько, тихóнько, теплénько, добрі́цько, тихóненько*.

Лексичні і словотворні присловники соодносять ся з іншими частями речі. По формі, значіню і походжіню присловники соодносять ся з гетерогенними падовыми формами назывників, напр.: *дóма, вчѣра; бѣрежом, бiгом, вѣрьхом, дрындом, змѣрьком, жáртом, крóком, рáчком, скóком, слiдом, спóдом, стóпом, цáлком, чáсом*, з придавниками: *натвѣрдо, намягко; наліво, направо; по-дiтьскы*, з містоназывниками: *по-вáшому, по-нáшому, по-свóбóму, по-твóбóму, по-iхнѣму*, з часословами: *мóвчкы, пошѣпкы, приспівуючі, полѣжáчкы, посидячкы*. Присловники *де, ту, там, óдкы* по свóбóму походжіню суть споены з містоназывниками, а по творіню присловники в сучаснім языку функціонують як недерівованы.

Прімарна (первічна) функція присловників в речіні є означати розлічны обставники. Як обставникове слово, присловник найчастіше примыкать к предикату-часослову, хочь може односити ся к придатку і обставнику, напр.: *Плач Кáці приiмáли притóмны вше-ляко* (Мальцовска); *Мартiна солóдко натяговала ся, як мáчка, і лiнiво отворiла óчі* (Мальцовска); *Вiн розскрѣчiв ся дость нашырóко; Мáря дость боязлiво позерáла ся на свóго мúжа*.

В функції подмета і предмета присловник выступать лем як субстантiвованый. Таки случаи суть дость рiдкы, напр.: *Твѣс "пóтім" мѣне гнiвать; Твѣс "зáвтра" нам уж надоiло; Твѣóму "зáвтра" нiхто не вiрiть*.

Окрем обставника, присловник може быти незгодным придатком, напр.: *Мáря сiла аж на зѣмлю, пiднявши кáбат дзвóном*; присловник може выступати в ролі присудка: *Та я же iм трóхы (дость) до родúны*.

147. РОЗРЯДИ ПРИСЛОВНИКІВ ПО ЗНАЧІНЮ

По значінню присловники ділять ся на дві групи: **опреділюючі** і **обставниковы**.

Опреділюючі присловники характеризують діяння або прізнак з боку ёго якости, кількості і способа виконання. Определіючі якостны присловники означають якість діяння або прізнак. З семантичного і формального боку дана група присловників соодносьть ся з придавниками, напр.: *весёло – весёлый, гóлосно – голосный, гóрдо – гордый, добросердѣчн – добросердечный, мягко – мягкий, сміло – смілый, добрі – добрый, приємні – приятный, слабо – слабый* і т. д.

Опреділюючі присловники дале ділять ся на два розряды: присловники способа діяння і присловники міры і ступіня якости (інтензівности діяння).

Присловники **способа діяння** означають якість, способ діяння прізнака і одповідають на вопросы: **як?, яким способом?** проходить діяння, напр.: *дружні, сердѣчні, голóсно, тїхо, намóкро, насўхо, бїгом, бóком, вѣрьхом, крóком, ма́хом, мїгом, ца́лком, пішки, помалѣнькы, потїхы, сілов, мóцов, сілов-мóцов, по-ру́ськы, по-руси́ньскы, дая́к, яко́сь, рад не рад; Рад не рад вста́ну, облечу́ ся, почѣшу злѣгка во́лося і роспу́щу ёго долóв плечі́ма* (Мальцовска); ту односьть ся і присловники поєдиного або доведного діяння: *самóтні, ведно, доведна, по-едні́м, по-дво́е, вдво́е, втрóе*.

Присловники **міры і ступіня** означають міру і ступінь прізнака або діяння і одповідають на вопрос: **кілько?, як велѣ?, до якої міры?** Они мають одтінок зосилніня: *барз, дуже, досы́та, дость, громáду* або одтінок зослабіня: *лем, лем-лем, ма́ло, трóхы, троше́чкы, ква́нку, ку́щїк, малѣнько*. Зосилніня може выразати ся і в числовых указателях: *одво́е, дво́ймо, трóймо*.

Обставниковы присловники **по значінню** ділять ся на штирі розряды: присловники **часу, міста, причіны і ціли**. Они указують на просторовы, часовы, причінны і цілѣвы одношіня.

Присловники **часу** указують на час проходжіня діяння і одповідають на вопросы: **коли?, одколи?, до коли?, з (од) якого часу?, до якого часу?, в який час?**, напр.: *вчѣра, за́втра, днесь, днѣська, ра́но, вѣчор, скóро, до тепѣрь, тепѣрь, да́ле, вночі (в но́чі), взі́мі (в зі́мі), їнколи, да́вно, спочáтку, зда́вна, до днесь(ка), до тоды, да́вно, завча́су, од да́вна, уж, де́нно, давным-да́вно, за́молода, та́кой, онедо́вго* і т. д.

Присловники **місця** означають місце проходжіня діяння або ёго направліня і одповідають на вопросы: **де?, одкы?, в якім направліні?**

На вопрос **де?** одповідають присловники, які односьть ся к часословам, што означають місце перебування або находжіня ся предмета, наприклад: *горі, долóв, во́нка, дну́ка, да́льше, наво́н, ту, там, нї́где, вся́ды, налі́во, напра́во, до́ма, домі́в, допѣреду* і др.

На вопрос **одкы?, в якім направліні?** одповідають присловники, які односьть ся к часословам рушаня, наприклад: *здо́лы, зве́рьху, зо спóду (зоспóду), злі́ва, спра́ва, з до́му, з валáлу, спѣреду, одза́ду, здале́ка, одты, дорóгов, наоко́ло, по́лѣм* і др.

Присловники **причіны** означають причіну діяння і одповідають на вопрос **чом?, з якої причіны, по якій причіні?, од чого?**: *од то́го, злю́тости, з глупóсти, з розгні́вання*.

Присловники **ціли** означають ціль, із-за котрой проходить діяння і одповідать на вопрос: **нач?, нашто?, з яким цілѣм?, для чого?**: *наро́ком, назлóсть, нара́дость*. Присловники даного розряду суть єдинічны, напр.: *А він як бы наро́ком пхав ёй ногóв до бо́лота*.

148. СТУПІНІ ПОРОВНАННЯ ПРИСЛОВНИКІВ

Якостны присловники на *-о*, *-і*, рідко *-е*, подобны придавникам, од котрых они суть дерівованы, можуть творити форми высшего і найвысшого ступінів поровнання присловників.

Формы **высшого ступіня (компаратіва)** адвербій і адектівів суть тотожны: єдны і другы творять ся при помочі суфікса *-е* або *-ше*. Од себе они одлічують ся синтаксічними споїнями і функціями в речіні. Адвербія примыкають к часословам і мають синтаксічну функцію обставника, а адектівы односять ся к субстантівам або містоназівникам, а в речіні повняють функцію предіката або атрібута. Формы ступнєваня присловників суть тотожны з формами придавників середнёго рода. Тоты самы формы, залежно од їх функціованя в речіні, мають значіня придавника або присловника, порів. *Сéрдце моéй ма́мы было на́йліпше*. В данім речіні адектівна форма *на́йліпше* повнить функцію менной части звязочно-менного предіката. В речіні *На́йліпше се́рдце было ма́мине (моéй ма́мы)* - придавник *на́йліпше* выступать в синтаксічній функції придатка. В речіні *О́ля учіла ся на́йліпше в на́шій шкóлі*. Присловникова форма суперлатіва *на́йліпше* выступать в синтаксічній функції обставника способа.

149. ТВОРІНЯ СТУПІНІВ ПОРОВНАННЯ ПРИСЛОВНИКІВ

Основный ступінь (позітів) творять якостны присловники: *бога́то, вéлє, ві́рно, вы́соко, вча́сні, глубо́ко, горячо, лё́гко, ма́ло, мі́цно, мя́гко, ну́зко, прóсто, сві́жо, ску́по, сла́бо, твёрдо; до́бри, шу́вні* ; зле і др.

Высший ступінь (компаратів). Формы высшего ступіня присловників суть єднакы з одповідными формами придавників середнёго рода, наприклад: *бога́то - бога́тше, вы́соко - выше, ну́зко - ни́же, глубо́ко - глۇ́бше, здоро́во - здоро́вше, лё́гко - лёгше, мя́гко - мя́гше, твёрдо - твёрдше, шу́в(м)ні - шув(м)ніше, вéлє - вéще, до́бри - лі́пше, зле - гі́рше; Гово́рьте голосні́ше; Пі́ште кра́сше; О́рьте глۇ́бше*.

Найвысший ступінь (суперлатів). Формы найвысшого ступіня присловників тотожны з одповідными формами придавників середнёго рода, наприклад: *вы́соко - на́йвы́ше, на́ймолодше, на́йтісніше, на́йку́ртше, на́йве́ще, на́йспо́кійніше, на́йшу́мніше (на́йшувні́ше), на́йменше; зле - на́йгі́рше; Іва́н зна́ть рахова́ти на́йлі́пше; Ма́рька співа́ть на́йкрасше*.

150. СЛОВОТВОРІНЯ ПРИСЛОВНИКІВ

Присловники творили ся в неєднакый час. Процес їх творіня проходить іщі в наш час. Єдны присловники творили ся скорше, другы - пізніше. Скорше творили ся од таких слов, котры скоро вытратили ся із языка уж днеська, напр.: *на бо́со (набо́со), бо́со, пі́шки*; другы присловники творили ся пізніше, зато видно їх сліды із походжіня, наприклад: *бо́ком, до́ма, ря́дом, за́дом, пе́редом, ве́рхом, по-на́шому, по-руси́нськы*; в дакотрых случаях процес творіня присловників іщі не закінчений, наприклад: *без моро́ку, зо сло́ду, завча́су, на смі́х, з розбі́гу, з ро́скошу, зо спа́нку*.

Много присловників творить ся морфологічным способом, то значіть, при помочі афіксів: *по-руси́нськы, по-тво́ёму, по-ва́шому*; морфолого-синтаксічным способом, то єсть переходом других частей речі до присловників при помочі переосмысліня, напр.: *бо́ком, кро́ком, жа́ртом, жартóвні, деся́тєма (бра́ти деся́тєма рука́ми)*; лексіко-синтаксічным способом, то значіть, споїнєм з приназівником гетероґенных частей речі до

єдного незмінного слова, напр.: *наліво, напра́во, збо́ку, зго́ра, здо́ла, напу́сто, вдво́ймо, ну́дого, напоро́жнє, напо́вно* і т. д.

Присловники творять ся од вшиткых повнозначных частей речі і одповідно з їх творінєм ділять ся на шість розрядів: (1) присловники, творены од назывників; (2) присловники, творены од придавників; (3) присловники, творены од числовників; (4) присловники, творены од містоназывників; (5) присловники, творены од часослов і (6) присловники, творены од іншых частей речі.

151. ПРИСЛОВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД НАЗЫВНИКІВ

Меджі присловниками, твореными од назывників, виділюють ся приназывниковы і бесприназывниковы творіня. Спомеджі бесприназывниковых творінь найпродуктивніша група присловників представлять собов так званы застыты формы інструментала єднотного числа: *бігом, бо́ком, ве́рхом, дры́ндом, жа́ртом, крі́ком, кро́ком, круго́м, невре́ком, середі́нов, ско́ком, спо́дом, ти́шком, тру́цом, ча́сом*. Другы бесприназывниковы творіня суть єдинічны (з форм інструментала єдн. або множ. числа), наприклад: *днѐм – днями, клу́сом, стра́хом, ве́черами, ноча́ми; до́ма* (із форми генітива єдн. числа).

Приназывниковы творіня присловників представляють собов застыты (скамянілы) сполїя розлічных приназывниковых форм непрямых падів назывників. Присловники творять ся од субстантивів слідуючім способом: в генітиві в споїні з приназывниками *с* (*споча́тку*), *з* (*зо*) (*з ро́збігу, з го́лоду, з не́ба, збо́ку, зве́рху, згу́рта, здо́ла, зо звы́ку, зо сме́ху, зо сма́ку*), *без* (*без вы́тримкы, без відо́ма, без підтру́мкы, без розу́му, без тя́мы, без уті́хы, без ві́ны, без слі́ду, без ре́чі, без га́ньбы, без сма́ку, без стра́ху, без поро́зумія*), *до* (*дого́ры, до кі́нцє, до зарі́зу, до кра́йности, до мо́року, до сы́та, до сме́рти, до за́гынута*), *із-за* (*із-за гра́ніці*), *спід* (*спід зе́млі, спід ру́кы, спід пазу́хы*), *спо́за* (*спо́за гра́ніці, спо́за сто́ла, спо́за плéча, спо́за у́гла, спо́за до́му, спо́за мо́ря*), *од* (*од ру́кы/одру́кы, одда́вна, однепа́мяти, одча́сти*); в датіві з приназывниками *к* (*ку*) (*к ве́рху, к мо́рю, ку комо́рі, ку корі́ну*); в акузатіві з приназывниками *в* (*вбі́к, в обмі́ну, в пя́ть*), *на* (*на́бік, на́змар, на́зад, напере́кір, на́прек, наві́кы, на́спіх, навздо́вж, на́выда́й; на ско́к, на зло//на́злò, наві́д, на вы́бір*), *за* (*зада́рьмо, за гра́ніцю, за су́мерку, за у́хо, за хы́жу*), *про* (*про за́робок*), *під* (*під амбре́лу, під ве́чор, під но́рму, під пазу́ху, під си́лу, під ярьмо́, підча́с, підряд*), *по* (*по́верьх, попе́рек, по́час, по у́ха*), *о* (*о бі́к, о рі́к*); в локатіві з приназывниками *в* (*в та́йні, в грі́ху, в комо́рі, в не́бі, в ца́рстві, в ко́рені, в гляді́лі, в спа́нку, в зими́/взі́мі, в но́чі/вно́чі*), *на* (*наве́рху, на по́ді, на по́валі, на ва́рті*), *о* (*о півно́чі*); в інструменталі з приназывниками *за* (*за гра́ніце́в, за пазу́хов, за до́мом, за слухо́м, за крі́ком, за пла́чом*), *під* (*під но́сом, під мо́стом, під бо́ком, Під горбо́ком*), *по* (*по бли́зости, по бо́ку, по ве́рху, по середі́ні*).

Приназывникове творіня од форм непрямых падів субстантивів множного числа суть мало фреквентованы: *в но́гах, в се́рдцях, по шти́рэх, без хы́б*.

Окрем уведжених словотворінь, стрічають ся присловники-фразеологізми, творены споїнем рознородых падових форм того же самого субстантива з приназывником і без приназывника, наприклад: *день за днѐм, бі́к о бі́к, кро́к за кро́ком, плéче о плéче, з рук до рук, з ру́чки до ру́кы, ру́ка о ру́ку, ча́с од ча́су, з оч до оч, (і)з дня на день, з ро́ка на рі́к, з но́гы на но́гу, сло́во за сло́во, з бо́ка на бі́к, з ча́су на ча́с, гра́йца́рь за гра́йца́рем, сві́т за сві́том, з мі́сця на мі́сце, ко́руну по ко́руні, крест на крест; че́сть че́стѐв, сло́во сло́вом, во́льки-нево́льки* і т. д.

Виступаючи в функції обставникових слів, становлять ся присловниковими виразами фразеологізовані словоспоління: *скóро ráно, за тмы, за відна, за росы, верьх дном, верьх ногáми, на бóсу нóгу, на скóру рúку, за білого дня, на узді*.

Процес творіння присловників од субстантивів є споєный зо страчінем послідніх предметного значіння (субстантивности). В залежности од міры страчіня субстантивности, субстантиви або цалком переходять до присловників, або функціонують як субстантиви, так і присловники, порів. *Накóнець він вернóв ся із ліса і Він позерáв ся на кóнець úлиці*.

Категорію субстантивности стратили і слова в споінях: *на днях, з рóзбігу, до непознáня, спід рúкы* і т. д.

Часто страчають конкретне предметне значіння присловники, котры творять ся од субстантивів без приназывників в формі інструментала: *бігом, бóком, верьхом, валáлом, крóком, рáчком, слідом, спóдом, цáлком, чáсом*; од архаічної форми інструментала множного чісла: *крадóмки, пішкы*. Дакотры творіння інструментала утримують споіня з субстантивами (порів. *іті крóком і скóрым крóком, малым крóком*).

Граматічним прізнаком перехода субстантивів до присловників є страчіня ним вшыткых іншых падовых форм, окрем основной, а тыж они не можуть мати при собі придаток.

Процес творіння присловників іщі все находить ся в розвитку і робить проблемы при орфографії: єдны присловники, творены од субстантивів, пишуть ся доведна, а другы - окреме, причім не все може указати ся на якысь екзактны (конкретны) крітерії їх написаня. Дакотры можуть мати і двояке написаня, напр.: *з бóку і збóку, до сыта і досыта, до ўмору і доўмору, по середіні і посередіні, по бóку і побóку, на бік і набік, на выдай і навыдай, на вікы і навікы, в ночі і вночі, на верьху і наверху, на зло і назлó, в літі і вліті, в зімі і взімі* і ін. Од їх написаня (окреме або доведна) смысл в речіні або їх функція не минить ся.

152. ПРИСЛОВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД ПРИДАВНИКІВ І ЧАСОПРИДАВНИКІВ

Найпродуктивнішу групу представляють такы присловники, котры творять ся од придавників і часопридавників. Они творять ся як морфологічним, так і лексіко-синтаксічним способом.

Морфологічним способом бесприназывниковы присловники творять ся од якостных придавників і часопридавників при помочі суфіксів **-о** або **-і** рідше **-е**. Наприклад: *весéло, высóко, гирько, глубóко, грубо, дúко, довго, дорóго, здорóво, зúмно, квáсно, кúрто, лéго, ласкáво, міло, міцно, мóкро, молóдо, мúдро, нúзко, плытко, прóсто, пúсто, скóро, скúпо, слáбо, солóдко, співáючо, стáро, сýхо, тяжко, шкарéдо; вірно і вірні, вічно і вічні, вдячно і вдячні, розумно і розúмні, чéстно і чéстні, шúв(м)ні; зле і др.*

Присловники одлічують ся од придавників середнього рода своєв флексієв. В середнім роді придавники мають закончіня **-е**, а присловники закінчують ся на **-о/і, -е** (єдно слово на **-е**: *зле*), порів. *простé речіня і прóсто повісти, чісте óкно (скло) - чісто вытерти, шкарéде лицé - шкарéдо вызерати, довге опліча - довго стояти* і ін.

Од односных придавників на **-ський, -цький, -ичный** творять ся присловники при помочі суфікса **-ы** (з приназывником *по*) або **-о** (без приназывника), напр.: *бáбський - по-бáбскы, дітúньський - по-дітúньскы, дітьський - по-дітьскы, брáтьський - по-брáтьскы, хлóпський - по-хлóпскы, пріяте́льський - по-прияте́льскы; історічний - історічно, іронічний - іронічно, герóйський - герóйскы*. Дакотры присловники припуцають двояке їх творіння: *прияте́льскы - по-прияте́льскы, брáтьскы - по-брáтьскы*.

Од присвойных придавників рідко творять ся присловники, напр.: *лишачій - по-лишачі, заячій - по-заячі*.

Од активних часопридавників теперішнього часу творять ся присловники при допомозі суфікса *-учі (-ючі)*, а минулого часу - *-вши*, напр.: *вызыва́ючий - вызыва́ючі, бісиду́ючий - бісиду́ючі, дума́ючий, іду́чий, співа́ючий, сміявши ся, співа́вши*.

Од пасивних часопридавників минулого часу присловники творять ся при допомозі суфікса *-о*: *організо́ванный - організо́вано, взруше́нный - взруше́но, повідже́нный - повідже́но, скомоле́нный - скомоле́но* і др.

Присловники творять ся і лексико-синтаксичним способом од непрямых падів при допомозі рознородых приназивників, котры перешли в складі присловників до префіксів, з якими споевала ся давна форма ґенітива едн. числа мужского або женьского рода на *-а*. Наприклад, з приназивником *на*: *наско́ро, насу́хо, намо́кро, напу́сто, наві́чно, нао́стро, напома́цькы, наружо́во, налі́во, напра́во, намя́гко, нате́рдо, начи́сто, наслі́по*; з приназивником *за*: *зажы́ва, залэ́гко, замо́лода, зача́сто, затве́рдо*; з приназивником *в*: *впра́ві, вві́рі*; з приназивником *до*: *долі́ва, допра́ва, добі́ла, досу́ха, дочі́ста, досы́та, дого́ла*; з приназивником *із*: *ізда́лека, ізда́вна*; з приназивником *з (с)*: *зда́вна, здале́ка, злі́ва, зно́ва, зма́ла, спра́ва*; з приназивником *од*: *одда́вна, оддале́ка, одра́зу*.

Особливы експресивны і емоціонално зафарбены форми присловників творять ся суфіксами *-енько, -онько, -оненько*: *гіре́нько, дрібне́нько, здорове́нько, красне́нько, низе́нько, мале́нько, пізнє́нько, солоде́нько, тепле́нько, лего́нько, тыхо́нько, тихоне́нько*.

153. ПРИСЛОВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД ЧИСЛОВНИКІВ

Присловників, творених од числовників, стрічать ся не так много. Присловники творять ся од кількостных числовників в споїні із словом *раз*, напр.: *еде́н раз, два раз, три раз, шти́ри раз, сто раз, ті́сяч раз, міліо́н раз* і од порядковых числовників в формі номінатива множ. числа присловники творять ся в споїні зо словом *раз*, напр.: *пе́ршый раз і першы́раз, дру́гий раз і другы́раз, тре́тій раз і треті́раз* і т. д.

Од громадних числовників творять ся присловники при допомозі выужываня формы акузатива з приназивниками *в, на*, напр.: *вдво́є, втро́є, вчетве́ро, впяте́ро; надво́є, натро́є, начетве́ро* і при допомозі выужываня архаїчної форми локатива, напр.: *дво́ймо, тро́ймо; дво́яко, тро́яко, четверо́яко, пятеро́яко* і т. д.

Присловники, творени од громадних числовників творять дость фреквентований тіп в формі акузатива з приназивником *по*, напр.: *по-дво́є, по-тро́є, по-четве́ро, по-десяте́ро*.

Од порядковых числовників присловники творять ся формов акузатива з приназивниками *по, с*, напр.: *по-пе́рше, по-дру́ге, по-тре́тє, по-четве́рте, по-пяте; спє́ршатку* - присловник є творений од форми ґенітива з приназивником *с* (перед глухими согласными).

154. ПРИСЛОВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД МІСТОНАЗЫВНИКІВ

Меджі присловниками, котры суть творени од містоназивників морфологічним способом, виділюють ся такы присловники, котры стратили з ними соодносность, а теперь приймають ся як першотворны (прімарны, недерживаты). Своє споїня присловники утримали з **указуючіми** містоназивниками: *так, ту, о́дкы, о́дты, тоды, там*; з **неопреділєними**: *дако́лі, ко́лісь, да́як, де́сь*; з **вопросными**: *як, ко́лі, де, інде*; з **опреділєними**: *вса́ды, все*; з **односными**: *так - як, там - де*; з **отрицательными**: *ні́где, ні́гда*. То суть

присловники стародавнього походження, котрі в сучасній мові втрачають своє первісне значення з містоназивниковими словами. Словотворні способи первісних присловників послужили основою для творіння нових сучасних присловників.

Присловники, творені од містоназивників, охопили словотворні основи з первісними містоназивниками. Той факт стосується присловників, котрі творилися лексико-синтаксичним способом, то єсть сполученням містоназивників *што, тот* в рознородних падах з приназивниками *од чого, од чого, ані за што, чом, чому, на што*; а також і присловників, творених морфологічним способом од датива містоназивника з приназивником *по*, напр.: *по-моєму, по-твоєму, по-нашому, по-вашому, по-своєму, поїхнєму*; то стосується і присловників, творених сполученням містоназивника з іншими повнозначними словами: *днесь, тепер, тоді*.

Основні способи творіння містоназивникових присловників є такі:

- 1) сполучення містоназивникових основ з приназивниками-префіксами: *доби, добі, оди, на што, за што*;
- 2) сполучення первісних містоназивникових присловників з приназивниками-префіксами: *одколи, одтоді, одтам, одки* і ін.;
- 3) сполучення первісних містоназивникових присловників з частками гетерогенного походження: *десь, коли, ніяк, якось-то, чомсь, щось, чогось, хтось* і інші;
- 4) повторення однакових або різних присловників: *де-не-де, де-там, ту-там, де-то-де* і др.

155. ПРИСЛОВНИКИ, ТВОРЕНІ ОД ЧАСОСЛОВ

Із часословних форм до присловників переходять часоприсловники теперішнього часу з суфіксами *-учі (-ючі), -ачі (-ячі)*: *пишучі, сміючись, сидічі, умиваючись* і минулого часу завершеного віда з суфіксом *-ши* за значенням обставника способом: *учувши, задумавши, умівши, позеленівши* і т. д.

Присловники творяться од часословних основ при допомозі рознородних афіксів, наприклад: *гопки, напам'ять, напек, посидячки, постоячки, пошепки*.

156. ІНШІ ТИПИ ТВОРІННЯ ПРИСЛОВНИКІВ (ОД ІНШИХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ)

Частина присловників твориться сполученням основ, корінців (при допомозі спокуючого звуку або без нього) або фразеологізованих виразів, напр.: *на босоніжки, на параніжки, силі-мощі*. Інші зложени присловники єть вивороненням спеціальних форм їх морфологічного оформлення, напр.: *спершатку, споконвіку*.

Подля структурних ознак зложени присловники можуть бути поділені на такі групи:

1. Зложени присловники, творені сполученням субстантивної основи з частков: *шоправда, шотіла, як раз*.
2. Зложени присловники, творені сполученням двох відмінюваних субстантивних або афективних (то єсть менних) основ: *босоніжки, голоруч, еднораз, споконвіку, праворуч, добровільно, тисяч раз*; фразеологізовані вирази: *силі-мощі, нащо рано, голіми руками, тим часом, своїм (таким) способом, іншими словами*.
3. Зложени присловники, творені сполученням самих присловників з приназивниками-префіксами або частками: *навів, набіло, надалі, надовго, завів, замало, збілиз, стіха, позавчєра, всьди, замолода, задовго, якнайвєче, ніяк, якнайліпше*.

4. Зложені прислівники, творени

а) повторієм прислівникової основи або цілого слова (з флексіїв, суфіксами або префіксами): *скоро-(пре)скоро, далеко - (пре)далеко, лем-лем, тихо-тихо, давним-давно, давно-предавно, од діда-прадіда, так-так;*

б) споїєм двох синонімних слів, наприклад: *без кінця кр́яя, як так;*

в) споїєм двох антонімних слів: *видно-невидно, в́еце-м́енше.*

В русиньскім языку в функції прислівників ужывать ся дость велѣ фразеологічных оборотів, наприклад: *на вл́астны́ о́чі, на в́ічны́ часы, на по́вны́ рот (на по́вны́ уста), з отворѣны́м ротом (з отворѣны́ми уста́ми), зо зра́днов душо́в, а́ни ту́ а́ни там, так собі, де там, за ка́ждо ціну́, а́ни за́што, а́ни за вшы́ткых свя́тых, де о́чі ве́дуть, де о́чі ви́дять, зо затворѣны́ми о́ча́ми, з отворѣны́ми о́ча́ми, зо заложе́ными рука́ми, зо заломѣны́ми рука́ми і др.*

Морфологічно-синтаксичний спосіб творіння прислівників называють ся **адвербіалізацієв**.

157. ПЕРЕХОД ПРИСЛОВНИКІВ ДО ДРУГЫХ ЧАСТЕЙ РЕЧІ

В порядку з процесом адвербіалізації (переход в розряд прислівників) в русиньскім языку дость активні проходить і оборотний процес, то єсть процес переходу прислівників до других лексико-граматичних розрядів слів.

Стративши своє основне значіння і функцію, дакотры прислівники можуть переходити до приназівників, злучників і злучних слів, часток, предикативів і модальних слів.

До **приназівників**, в залежности од реалізованої інформації, од контекста, переходять прислівники *нао́коло, поза́ду, напро́тів*, порів. *Він все стояв поза́ду* (прислівник) і *Він все стояв поза́ду* (приназівник) *ма́мы; На́ша шко́ла нахо́дить ся напро́тів* (прислівник) і *На́ша шко́ла нахо́дить ся напро́тів* (приназівник) *це́рквы.*

До **злучників** переходять прислівники *за́то, по́кы*, порів. *Е́му́ сму́тно за́то* (прислівник), *же те́бе оклáмав; Він не одпови́дав, за́то* (злучник) *же ніч не чув і не віді́в.*

В функції злучникових слів ужывають ся містоназівниковы прислівники *де, о́ды, чом, одчо́го, коли́*, порів. *Чом* (прислівник) *я вам на о́ча́х?; Часáми хло́пці забу́вали, чом* (злучникове слово) *о́ні ту́ і́щі сидя́ть.*

До **часток** можуть переходити прислівники *уж, і́щі, про́сто, прямо*, порів. *Я і́щі* (прислівник) *не унаве́ный і Што і́щі* (частка) *ты вы́думав.*

До **предикативів** можуть переходити прислівники *весѣ́ло, сму́тно, т́ихо, те́пло* і т. д., напр.: *Хло́пєць сиді́в в шко́лі сму́тно* (прислівник) і *Днесь хло́пцям і дівча́там в шко́лі было́ сму́тно* (смутно - предикатив).

До **модальних слів** переходять прислівники, наприклад: *Він вшы́тко нам по́вѣ є́дны́м сло́вом* (прислівник) і *Мы, є́дны́м сло́вом* (модальне слово), *гото́вы были́ оды́ти робі́ти до лі́са.*

ПРЕДИКАТИВЫ

158. СЕМАНТИКО-ГРАМАТИЧНА ХАРАКТЕРІСТИКА ПРЕДИКАТИВІВ

Предикативы (або **категорія ставу, предикативны слова**) суть повнозначны слова з називнов функціїв, маючі аналітичны форми часу, котры означають став в шырокім розуміні, а в речіні они выступають в функції звязочно-менного предиката єдноскладного речіння, або суть модифікаторами часословного або звязочно-менного предиката двоскладного речіння.

Предикативи своїм основним значінням диференціюють ся од присловників тым, же присловники означають "прізнак предмета", а предикативи в нияким случаї не означають прізнак, але выражають ставовість особ, живых особ, предметів, оточуючої среды (см. Тихонов, 1968, с. 228).

Формална характеристика предикативів в русиньскім языку є неєднака. По своїй лексико-граматичній формі виділяють ся слідуєчі типи предикативів:

Перший тип предикативів (ставу і чувственого сприниманя) мають тотожні форми з присловником і єдинічно з придавником середнього рода, напр.: *влáжно, вóгко, гмлíсто, горячо, дúшно, зúмно, затыгну́то, захмáрено, мóкро, пúсто, свíтло, смúтно, солнечно, спáрно, сурóво, тёмно, тéпло, тúхо, тяжко, хмáрно, хóлодно, шúm(в)ні* (о погоді) і ін. Ставовы предикативи означають став зовнішній, то значить, квалітативны ставы природи, випливаючі з атмосферных умовій, котры незалежны од людського діятеля означають внутрішнє психосоматичны (псіхічны і фізичны) ставы (*смúтно, весéло; зúмно*), або выражають субективны ставы, наприклад: *Є мі смúтно; В школі было нам весéло*. Слова *смúтно* і *весéло* означають псіхічний став чоловіка, а доведна із звязков або полозвязков повняють функцію звязочно-менного предиката єдноскладного речіння, а тым же споюють ся із звязков (*є, было, буде, было бы*) - творять аналітичну форму теперішнього, минулого, будучого часу і форму умовного способа. Предикативи *смúтно, весéло* суть омонімы присловнику *смúтно, весéло*, напр.: *Він весéло* (присловник) *при вечéрі забавляв ся*. Од таких, але не вшитких, предикативів можуть творити ся ступіні поровняння - компаративны і суперлативны форми, наприклад: *В школі было ёму весéлше (смутніше, приємніше, ліпше, гірше, тепліше), як дома; Дома ёму было найліпше*.

Другий тип предикативів творять **модальны предикативы**. Они не суть подобны ани присловникам, ани придавникам, напр.: *трéба, не трéба, мож, не мож*. Для них типічным є того, же функціонують як модіфікаторы часословного або звязочно-менного предиката єдноскладного речіння, наприклад: *Трéба ёму* (О, *было, буде, было бы*) *ходíти до робóты; Трéба ёму* (О, *было, буде, было бы*) *быти справедливým*.

Третій тип предикативів по своїй формі тотожний з субстантивами, наприклад: *бідá, гáньба, жаль, лíнь, мука, неохóта, охóта, страх, сміх, час, шкода, начасі; Было мі ёгó жаль; Страх было на нёго позерáти; Начасі было ся мі з ним стрітíти*.

Четвертий тип предикативів нагадують нам придавниковы форми: *гóден, рад, готóвый, повíнний, потрíбний, способный* і ін. Уведжены предикативы змінюють ся, зато же они можуть синтаксично згоджовати ся в роді і числі, наприклад: *Мій брат способный бýв написáти статю до новинóк; Сестрá повинна была научíти ся грáти на гітáрі; Мы готóвы были верну́ти ся домів íщі до вечéрі; Андрі́й способный бýв вшитко нам вьмалéвати*.

Од придавників неособны предикативы одлічають ся стратов форм склонёваня і рода, а од присловників предикативы диференціюють ся тым, же мають форми способа і часу, наприклад: *Михáйлови є* (*было, буде*) *весéло (смúтно)* і не мають способность определіяти часослово або придавник. Окрем того предикативы не мають значіння прізнака (прізнак предмета мають придаток; прізнак діяня мають присловник).

Неособны предикативы (перший - третій типи) характеризують ся єдиним значінням - выражати **став** або ёго **оцінку**. Став може быти **псіхічний** або **фізичний** (живых субстантивів): *Ёму было смúтно; Андрі́єви зúмно; став окружающей среды* (*В хьж́і б́уде зúмно*), **став з модальным зафарбінєм** (*Ёму трéба íщі доложíти ёвро*), **оцініня ста-**

ву з аспекта морально-етичної (суб'єктивної) оцінки (*Ёмۇ было добрі на тім світі*), **став часу** (*До робóты было уж пізно*), **став просторовости** (*До ліса было блізка; На поліе было далéко*), **атмосферний став** (*Вóнка было зúmно; На двóрі было уж тéпло*). Став, виражений даними предіктивими, має ся на мысли неособный, наприклад: *Ей смúтно*, порів. виражіня ставу придавником і часословом: *Онá смутнá* і *Онá смúтять*.

159. МОРФОЛОГІЧНЫ ПРИЗНАКЫ НЕОСОБНЫХ ПРЕДІКАТИВІВ

Неособны предікативи характеризують ся слідуєчими морфологічними признаками:

1. Страта форм склонёваня і часованя, то значить, не змінюють ся.
2. Наявность суфікса **-о** в словах, творених од придавників в присловниках і предікативах: *весёлый – весéло, горячий – горячо, зимный – зúmно, світлый – світло; смутный – смúтно, темный – тéмно, теплый – тéпло, чистый – чісто* і под.
3. Наявность аналітичних форм часу, творених звязков в споїні з присловниковими предікативими. Виражіня теперішнёго часу може бути імпліцитне (частіше) або експліцитне (рідше), наприклад: *Смúтно ёмۇ; Ё (было, бўде, было бы) ёмۇ смúтно; Стáло (зачалó, перестáло) ёмۇ быти смúтно*. Імпліцитность звязки *быти* тыж указує на теперішній час.
4. Сохранія форм высшого ступіня у слов на **-о**, творених од адектівів через присловники, наприклад: *Было зúmно – Было (стáло) зимніше; Было уж тéмно (світло) – Было (стáло, началó быти) темніше (світліше)*.
5. Ёднакость предікативів з тими частями речі, од котрых дерівовали ся. Наприклад, предікатів *смúтно* подобный придавнику *смутный*, *весéло* - із *весёлый*, *сухо* - із *сухой*, *зúmно* - із *зимный*, *приємні* – із *приємный*, *тяжко* -із *тяжкий*, *гірько* - із *гірький*.

160. СІНТАКСІЧНЫ ПРИЗНАКЫ НЕОСОБНЫХ ПРЕДІКАТИВІВ

Неособны предікативи мають найвыразнішы слідуєчі синтаксічні признаки:

1. Найчастіше неособны (амодалны) предікативи выступають в синтаксічній функції предікативного (призв'язочного) члена (компонента, елемента) зв'язочно-менного предіката єдноскладного (неособного) речіння, напр.: *Ёмۇ было тяжко (лéгко) на сёрдці*, або функціонує як модифікатор часословного предіката єдноскладного речіння, напр.: *В місті тяжко ёмۇ было дыхати, áле в Тáтрах - лéгко; На стáрость уж тяжко ёмۇ было робúти*.
2. Неособны предікативи не згоджують ся з непрямым падом; они споюють ся із звязков або полпозв'язочними часословами (*быти; стáти, здавáти ся, зробúти ся*) і виражають час і способ. Наприклад: *Стáло ёмۇ приємні; Зробúло ся ёмۇ недóбрі; Вам мóже быти весéло у нас; Ё мі так крáсні і солóдко під мáтеринов перúнов* (Мальцовска).
Неособны предікативи часто вяжуть ся із залежними інфінітивами: *Не трéба было ся ёй намагáти, бо і так óчі до рáна не стúпила* (Мальцовска); *Гáнью щі до схóду солнця, кідь росá брыскала на нóгы, мож было відíти, як идé з плахтíнков і сёрьлом...* (Мальцовска).
3. На розділ од присловників предікативи ниякы слова не опреділяють, порів. *Онá позерáла смúтно* (присловник *смúтно* опреділять часослово) і *Ей было смúтно* (предікатів *смúтно* ниякий компонент в речіні не опреділять).

Таким способом, неособны предікативи виділюють ся до самостатной лексіко-

семантичної групи на основі семантичних, морфологічних і синтаксичних ознак. Основні із них: "недінамічний" став, функція неособного предиката, незмінність і морфологічне соодношення з придавниками, присловниками і називниками. На основі уведжених ознак творять самостатну категорію (часть речі) - **предикативи**.

161. КЛАСІФІКАЦІЯ ПРЕДИКАТИВІВ ПО ОДТІНКАХ ЗНАЧІНЯ

По своїй семантиці предикативи в русиньскім языкі ділять ся на дві групи: (А) на ставові і (Б) на модальні.

А. Ставові предикативи суть слова на -о або -і рідко на -е дерівовані од придавників і наминають нам присловники. Та та група предикативів є найчиселніша і творить продуктивну класу. Єднак треба указати, же не каждый адвербіалізований адектів може переходити до категорії предикативів. Семантична сфера предикативів ставу дость ограничена. Они можуть означати слідуєчі значіня ставу:

1. Значіня **фізичного ставу** чоловіка: *влáжно, вóгко, гірько, горячо, ду́шно, зімно, зле, протівно, су́хо, тяжко, холóдно* і др.; *Зімно ёму; Нам было тяжко; В у́стах ёму было су́хо; Бúде нам горячо; Вшыткым было ду́шно*. Носитель фізичного ставу выжадує звычайні в штруктурі речіня форму датіва (так званий датів субекта, датів особы, семантичний субект).
2. Значіня **псіхічного ставу** чоловіка, наприклад: *весéло, ганьблúво, жáлістно, лёгко, радíсно, смíшно, смúтно, совíстно, стра́шно, тяжко; В шко́лі прі́роды нам было весéло; Вам ту бúде приємні; Смúтно ёму было без ма́мы*. І при тых предикативах выжадує ся носитель псіхічного ставу в формі датіва. Значіня псіхічного ставу выражають і предикативи субстантívного походжіня: *гáньба, жаль, охóта, сміх, страх, шкóда; Ёму было жаль ёгó; Было нам ёгó шкóда*.
3. Значіня **атмосферного ставу (ставу природи)**: *бры́дко, гмлúсто, горячо, доджлúво, ду́шно, захма́рено, зімно, мо́кро, похму́рно, ну́сто, свіжо, сві́тло, спáрно, су́хо, те́мно, те́пло, тíхо, холóдно, хма́рно, чі́сто, ясно; В Та́трах і в лі́ті зімно; В лі́сі было барз мо́кро; Вóнка было ду́шно (бры́дко); За́втра бúде доджлúво; На не́бі ясно*. В штруктурі речіня з уведженими предикативами повинні уवादжать ся, при помочі приназывниково-падових субстантívів або присловників, місто і час, а інколи лем час, з котрым є спосный конкретный став природи.
4. Значіня ставу **о́кружающей среды**: *бры́дко, зімно, простóрно, ну́сто, сві́тло, те́мно, ті́сно, шкарéдо, шу́в(м)ні; Днесь в хы́жі зімно; На за́мку было простóрно; На по́стели было нам ті́сно; В хы́жі было чі́сто (сві́тло, ну́сто, те́мно, тíхо, шкарéдо)*. Предикативи даного тіпа повинні указують місце, з котрым вяже ся конкретне значіня ставу о́кружающей (оточуючої) среды. Вызначіня обставника часу є ту факультатівне.
5. Значіня ставу **просторовости**: *блúзко, вы́со́ко, далéко, нízко; До мі́ста было далéко; До лі́са было нам блúзко; К со́лнцу было вы́со́ко*. Предикативи зо значінем ставу просторовости выжадують приназывниковый ґенітív або датів в синтаксичній функції обставника місця. (Даний тіп предикативів дакотры лінігісты односять к присловникам.)
6. Значіня **перцептívного ставу**: *вúдно; Уж было вúдно со́лнце; Зась ей было вúдно; Уж нам было вúдно на до́рогу*.

Ітак, ставові предикативи уживають ся выключні в неособных речінях, причім часосово-зв'язка при невтралнім порядку слов стоїть в препозиції по одношіню к предикативу.

В залежності од актуалізації (суб'єктивної реакції) предикативів, він може знаходити ся і в постпозиції по одношій часослова-зв'язки (в порядку слів в речині), наприклад: *Нам було весело; Весело нам було; Весело було нам; Було їй жаль ёго; Жаль їй було ёго; Жаль їй ёго було; Жаль їй ёго.* Треба повісти, же ставовы предиктивы можуть вязати ся нелем зо звязков **быти**, але і з полозв'язочными часословами, котры выражають відовы одтінкы, наприклад: *Зробило ся мі недобро (зле); Зчало мі быти недобро (зле, уж ліпше, гірше, смутно).*

К ставовым предикативам належыть однести і особны предикативы субстантивного походжіння, котры выражають одрізкы часу або атмосферны ставы. Типічным про них є, же мають нулову валентность, наприклад: (а) часовы одрізкы: *Вечор; Рано; Дообіда; Пообіди; Понеділок; Май; Пасха; Святы вечор; Рождество; Русаля; Канікулы;* (б) атмосферны ставы: *(О, была, буде, была бы) Зима; Вітор; Додж і др.*

Найчастіше предикативы уведжених ставів мають свою реалізацію в теперішнім часі, але можуть выражати ся в категоріях способа і часу, наприклад: *Септёмбер; Бые септёмбер; Конец септёмбра.* Даны конфігурації выражають одрізок часу і односять ся к типу єдноскладных речень.

Б. Модалны предикативы. З формального боку модалны предикативы представляють собов в русиньскім языку дость рознороду ґрупу слів. По своєму значіню они выражають гетерогенны модалны одтінкы, як: можности // неможности, повинности выконати шось, оцінку чогось і т. п. К ним односять ся тоты ґрупы слів:

1. Слова розлічных форм не отожднюють ся з якостными присловниками, ані з формами придавників; они выражають модалне значіння **повинности** (*треба, потрібно*), **можности** (*мож*), **неможности** (*не мож, не треба*). Вшиткы модалны предикативы вяжуть ся з інфінітивом повнозначного часослова і доведна з ним (предикатив + помічне часослово + інфінітив) творять часословный предикат єдноскладного речіння (або єдиный главный член речіння). В так реалізованих конштрукціях може (але не мусить) быти указано на особу формов датива субекта, котра реалізує якесь модалне значіння в штруктурі складного (модіфікованого) часословного предиката єдноскладного (неособного) речіння, наприклад: *Треба было відіти, як она звивала ся коло своёй невісткы (Петровай); Вас мож было позвати на чай?; Вам треба буде іщі раз прочітати тоту книгу.*

Модалны предикативы ґраматічні оформлюють предикацію при помочі помічного (в такій штруктурі) часослова **быти** в споїні з інфінітивом і в речині може актуалізовати ся повнозначный компонент речіння, наприклад: *Дівчату треба было бы дати пити теплий чай; Днесь вам потрібно буде зайти до міста; Треба бы мі было купити нову книгу на читання.* Стягнуты формы непрямого субекта (*му, мі*) стоять в неутралнім порядку слів в постпозиції модалных предикативів, а формы *ёму, ёй, вам, вас, нам* і ін. стоять звичайні в препозиції модалных предикативів, або в постпозиції помічного часослова, наприклад: *На вас треба буде почекаати або Треба буде на вас почекаати; Вас мож было слухати цілыми днями - Мож было вас слухати цілыми днями.* Знак акцента означать в wypowiedжіні (актуалнім членіні) логічний акцент (інтоначний центр) і од того залежыть позиція непрямого субекта. Значить, же неутралный порядок слів в русиньскім языку є такий: *На вас треба буде почекаати // На вас треба буде **почекаати**,* а інверзный (обернутый) порядок слів в речині: *Треба буде на **вас** почекаати і Треба буде на вас **почекаати**.* Інтонація в неутралнім порядку є **нисходяча** або **восходяча**, а в інверзнім - **восходячо-нисходяча** або **восходяча**.

Непрямий суб'єкт може бути в таких речіннях експліцитні неvyраженим, наприклад: *Треба (нам, вам, їм, ёму) поповагати ся або (Нам, вам, їм, ёму) Треба поповагати ся.*

2. Предикативи омоніми субстантивам: *грїх, жаль, лїнь, мўка, охота, страх, час, начасї.* Дані предикативи не змінюють ся. Вони не мають повних форм, форм роду ані числа, що характеризує субстантиви, що прозорачні указує ся в минулім часі і в условнім способі, де форма помічного часослова з ним не згоджує ся, наприклад: *Страх было на нёго подумати; Грїх было о нїм бїсїдовати; Ганьба признати ся к тóму; Лїнь было вставати.* Вшитки тоті предикативи вяжуть ся з інфінітивом повнозначного часослова через помічне часослово, а в структурі речіння можуть факультатівні уживати ся з непрямим падом суб'єкта, наприклад: *(Нам) Час (было, бўде, было бы) їті до лїса; (Вам) Грїх смїяти ся з нёго.* Даний тїп предикативів функціонує як модіфікатор часословного єдноскладного (неособного) речіння, то єсть як складний (трехелементный, трехкомпонентный) часословный предикат, напр.: *Мўка з ним было грати на клавірі; Начасї нам было вернути ся з поля.* Тоті предикативи страчають значіння предметности і форми падів (окрем *начасї*), роду і числа. Вони помітно розвивають синтаксичні властивості часослова (так як вони суть девербативного походжїня), що указує на спосібність вязати ся з акузативом прямого об'єкта, наприклад: *Нїжки мої, нїжки бóлістно (= нїжки болять).*

3. Слова, ототожнючі ся з адективами, функціонують як модалні предикативи в значінні способності//неспособности, повинності//неповинності сповнити назване діяня, наприклад: *готóвий, повінний, приправений, рад, способный.* Уведжені предикативи уживають ся в особних формах двоскладного речіння в спóїні з інфінітивом повнозначного часослова через помічне часослово, котрі виступають в синтаксичній функції складного часословного предиката або функціонують в структурі часословного предиката двоскладного речіння - всьдї як модіфікатори. Вони змінюють ся по родах і числах (*готóвий, -а, -е, -ь; рад, -а, -о, -ь*). Приклади: *Я рад був з вами стрїтити ся; Онá готóва была помочи ёму; Я повінний бўду вернути ся до роботи; Він приправений був стати режисёром нашого театра.*

Розряд предикативів в русиньскім языкy є продуктивний, він еволючнї поповнює ся за рахунок присловників, називників, придавників і цілих фразеологічних оборотів, напр.: *Надарьмо было нам о тїм говорити.*

Правда, з предикативами не треба стотожнёвати понятя предикативний член (компонент, привязочный элемент), наприклад: *Іван - учитель; Він був студёнтом; Ёй было не по собі; Він був не в своїй скóрі.*

162. ВОПРОС ПРЕДИКАТИВІВ В ЯЗЫКОЗНАВСТВІ

В днешнім розумінні предикативи в XIX ст. лінгвісти односили к часословам (А. Х. Востоков, А. А. Шахматов), други - к придавникам (К. С. Аксаков).

Перший раз предикативи виділив до самостатной части речі руський лінгвіста Л. В. Щерба в роботі *О частях речи в русском языке*, котрі назвав категорієв ставу ("категорией состояния"), ку котрим одніс нелем неособно-предикативні слова, але і присловники, уживані в функції предиката в особнім речінні, а тїж дакотрі форми коротких придавників із значінєм ставу (см. Поспелов, 1953, с. 53-67).

Єднак днес їщі не вшитки лінгвісти виділюють предикативи як самостатну часть речі (А. Б. Шапи́ро, 1955; Поспелов, 1955, с. 55-65). Академічне висвітління даной категорії

слов находиме в книжці В. В. Виноградова "Русский язык" (1947), в котрій до категорії ставу односить шырокий круг слов (нелем неособны предікативы, але і короткы формы придавників).

МОДАЛНЫ СЛОВА

163. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНА ХАРАКЕРІСТИКА МОДАЛНЫХ СЛОВ

Модальными словами называють ся особый розряд незмінных служебных слов, при помочі котрых выражать ся рознороде суб'єктивне одношія бісідючого к содержанию высловеной думкы. Они указують, же накілько правдиво представлять ся говорячому высловена думка: ці ним оцінює ся она, і які у говорячого вызывають емоції. Модальны слова не вносять шось доповнююче до самого высловеного, але выкликують лем тоту або іншу оцінюючу кваліфікацію высловену говорячим, або собісідником. В результаті того модальны слова забирають особе місце в речіні; они односять ся главні к речіноу в цілім, або к окремым ёго компонентам і не находят ся в ґрамаіічнім споїні зо словами, які творять шіруктуру речіня. Так, наприклад, при помочі модальных слов *правдіподібно*, *наїсто* выділять ся одношія говорячого до содержания цілого выповіджіня, наприклад: *Правдіподібно, зівра бїде прекарáсный день; Наїсто, я з ним зівтра стрічу ся* (одношія предпаладаной можности є выражене в першім прикладі, а одношія повной реалности - в другім прикладі). В речіні *Він, хлóпец, розу́мный і, прав́да, практі́чный* модальным словом *прав́да* выражать ся одношія говорячого к єдному компоненту высловеной мыслі.

Модальны слова не можуть быти якимсь членом речіня. В речіні они функціонують в ролі **вводных слов**, як **слова-речіня**, а тиж служать средством організації текста, споючим средством межді речінями, а на письмі они выділюють ся запятов.

В шыршій розуміні к модальным словам односять ся і лексікалізованы і фразеологізованы словны споїня. По своїй шіруктурі модальны слова суть дость рознороды, але при тім їх обєднує єднака позиція (можуть стояти на зачатку, в середині або в кінце речіня) і реалізують ся при рознородых одтінках в єднакій функції.

З синіаксичного боку ґрупа модальных слов аналізує ся як розряд категорії вводных слов, вводных словоспоїнь і вводных коншірукцій. Наприклад, выповіджіня *Вы чітали днєшні новинкы?* Содержание речіня оставать незмінене од припоїня таких модальных слов або модальных словоспоїнь, як: *мóже быти, знáчїть, здáвать ся, прав́ду кажучі, прав́да і ін.*; они лем доповнюють оцінку высловленой думкы з боку говорячого. Модальне словоспоїня указує, же говорячий припушть высловленный факі; модальне слово *знáчїть* становить вывод на основі высловленных даных; *здáвать ся* - указує на непересвідчєный, неясный вывод з боку говорячого; *прав́да* - потверджує реалность реалізованой думкы. Модальны слова, котры не суть споєны з іншымы словами в речіні, звычайні інтоначні выділюють ся, што указує ся в тых случаях, кідь они отоіжнюють ся з другымы повнозначными словами, функціонуючі як компоненты речіня, наприклад: *Робóта, мóже быти, днєсь оргáнізовáна і Робóта мóже быти днєсь оргáнізовáна; Онá, наїсто, є дóбра шіудэнтка і Онá наїсто є дóбра шіудэнтка.*

164. ФУНКЦІОНАВНЯ МОДАЛНЫХ СЛОВ

Модальны слова вызначают ся тым, же імплікують значіня оцінки. При помочі модальных слов і модальных словоспоїнь говорячий може выражати слідуочі одтінкы значінь:

1. уточнювати ступінь правдивості wypowiedження: *(на)істо, самособов, правдіподобно, здасть ся, здавать ся, правда же, досправды;*
2. виражати ступінь обычности або необычности wypowiedження: *як правило, звичайні, обычайні, ставать ся, бывать;*
3. обективізувати wypowiedжене з уведжінем ёго істочника: *говорять (о тім), як знаме, з моёго аспекту, з моёй точки зрїня, по-моёму, по-твоёму, по-вашому, по-їхнёму, подля ёго (ей) слов, як говорять (як бісідіють), говорять, кажутъ, як я чув, подля моїх (наших) даных;*
4. характеризувати способ формованя думок: *едным словом, іншими словами, ліпше повідже́но, справніше, так бы повісти і др.;*
5. одділювати композично-смысловы wypowiedжіня: *по-перше, по-друге, по-третє, ітак, значить, к прикладу, ме́джі іншим, накінець, наспак, напро́тів, напри́клад, тым ве́ще, з єдно́го бо́ку, з друго́го бо́ку, вча́сности, таким спосо́бом, як ука́зує ся, як ві́дно.* Тоты модалны слова ці словоспоїня суть логічного характеру, бо виражають порядок взаємного одношіня ме́джі мыслями, виражаючі векше значіня єдних, а другорядность других;
6. виражати побуджіня собісідника, жебы выкликати у нёго тото або інше одношіня до wypowiedження: *преба́чте, ці зна́те, розу́миш, ці ві́диш, одкрыто повівши, ме́джі на́ми, убеспэ́чую вас (тебе);*
7. виражати рознороды емоціоналны одтінкы (одобріня, неодобріня, успокоїня, одсуджіня і др.): *наща́стя, нажа́ль, стра́шнє ді́ло, шко́да, к неща́стю.*

Місце модалного слова або модалного словоспоїня в речіні залежить од оцінки компонента речіня або од - цілого речіня. Кідь оцінює ся содержаніє цілого речіня, то звичайні модалне слово стоїть на зачатку або в кінце речіня, наприклад: *На моє ща́стя, днесь ма́ме шув(м)ну хвілю.* Кідь модалне слово односить ся ку конкретному слову, то в такім случаї оно обсаджує контактну позицію по одношіню к тому слову, наприклад: *Кни́га, пра́вду повівши, є найскладніше і найвекше чудо із вшыткых чуд, створёных людством к ёго ща́стю.*

165. МОРФОЛОГІЧНЫ ТІПЫ МОДАЛНЫХ СЛОВ І СЛОВСПОІНЬ

Модалны слова і модалны словоспоїня з морфологічного боку характеризують ся значнов рознородостєв і не вшыткы із них представляють собов єднозначні выкришталізований граматічний тіп. Многы із них стратили своє споїня за своїм походжінем з одповідными частями речі або представляють собов нерозложены фразеологічны єдиніці і лексічно ограничени тіпы словоспоїнь.

В основнім виділюють ся три тіпы лексікалізованых модалных слов і модалных словоспоїнь: **менный, часословный і присловниковый.** В залежности од того, з яков частєв речі і з яков ёй формов реалізує ся тото або інше модалне слово або словоспоїня, можуть быти виділены слідуючі групы:

1. модалны слова, споюючі ся з беспріназывниковыми формами мен: (а) з формами субстантівів в інструменталі єднотного чісла. напр.: *словом;* (б) із субстантівоваными формами присловників: *гла́вні, наісто; найгла́вніше;*
2. модалны слова, споюючі ся з приназывниково-менными споїнями: (а) з субстантївами рознородых падів: *без похы́бы, по слухам, на ща́стя, на ра́дость, подля ме́не (нас, вас, них), на мій по́гляд, з мо́го аспекту;* (б) з містоназывниками: *окрем то́го, напро́тив то́го, к то́му (же), ведно з тым, ме́джі тым, ме́джі на́ми;*

3. модальні слова часословного (девербативного) походження: (а) з особними часословними формами теперішнього часу: *думам, повіджме, відиш, (не) (по)віриш (вірите), повідують, говорять, бісиді(у)ють* (з неопределено-особным значінням), *бісидіс ся (бісидус ся)*; в минулім часі: *зда́ло ся*; в формі імператива: *предста́в(те) собі*; (б) з інфінітивом: *призна́ти ся, так бы пові́сти* і ін.

Модальні словоспоїня стрічають ся тих же самых тіпів.

1. Модальні словоспоїня (сінтаґми) **менного тіпа**: *гла́вне діло, тво́я во́ля, ва́ша во́ля, іншymi сло́вами, так повідже́но; на мо́ю думку, по́для мо́го пересві́дчіння, з єдно́го бо́ку, з дру́гого бо́ку, на мо́є (ва́ше) ща́стя, по кра́йній мі́рі, в кі́нці кінці́в* і ін.
2. Модальні словоспоїня **часословного тіпа** - можуть бути розділені на декілько груп в залежності од того, котра форма часослова про дане словоспоїня є основна:
 - а) словоспоїня в формі теперішнього часу: *пові́м тобі́ (вам, їм), при́знам ся вам (тобі́), про́сто повіджме, я думам, ты розу́миш, вы розу́мите, дасть бог, хто є́го зна́ть, бог є́го зна́ть, мо́же быти́, вы ві́дите, зда́вать ся ми́ (нам, вам, їм), са́мо собо́в розу́мить ся* і ін.;
 - б) словоспоїня в формі розказового способу: *преба́ч(те) нам, будь до́брий, бу́дьте до́бры, зроб(те) нам ра́дость, помо́ж бо́же*;
 - в) словоспоїня з формов інфінітива (найчастіше часослова речі): *пра́вду пові́сти, пові́сти вам (тобі́), тре́ба призна́ти*.
3. Модальні словоспоїня **присловникового тіпа**: *ца́лком без хы́бы, а́ни ве́че а́ни ме́нше, тым ве́че, тым ме́нше, як на грі́х, як на ща́стя, як все, як ві́дно, як нам ві́дно, як тре́ба, як зда́сть ся, кі́дь бы пові́сти пра́вду, як гварить ся* і т. д.

166. ПРАВОПИС МОДАЛЬНИХ СЛОВ, СЛОВСПОІНЬ І РЕЧИНЬ

1. В русиньскім языку модальні слова, модальні словоспоїня і модальні речіння виділяють ся запятов (або запятыми), напр.: *Сло́вом, він був то́т, котро́му гово́рить ся щастли́вий; Я, як было́ уж повідже́но, ні́гда не ци́ганів; Ді́йсні, то́т бо́сий хлѣпець в сво́ій потѣрґаній сорѣ́чці ве́че вы́зерав на пасты́ря; По вшы́ткім ті́м, так бы пові́сти, не было́ о чім з ним гово́рити*.
2. Кі́дь в модальнім словоспоїні є випущене слово (то є там елі́пса), то намі́сто єдно́й запято́й, з правого бо́ку, стави́ть ся ті́ре: *З єдно́го бо́ку, то́та спі́ванка є мелоди́чно шу́вна, а з дру́гого бо́ку - не інтере́сна сво́ім обся́гом*.
3. Злучник *а*, *но* не одділює ся запятов, кі́дь із злучником модальне слово творить є́дно ці́ле, напр.: *а (но) зна́чіть, но по-пе́рше, а то́ды* і ін.
4. Кі́дь при помочи́ протіставных злучників протівостоя́ть два є́нородны члени́ речі́ня, то́ды модальне слово не творить із злучником є́дно ці́ле і відділює ся запятыми, напр.: *Она́ пові́дала, же збе́рають ся при́йти к нам, а́ле, пра́вду пові́сти, я не хо́чу стрі́тити ся з нѣв*.
5. Кі́дь сто́ять дві модалы́ слова (або модальні словоспоїня) при собі́, то́ды запята́ меджі ними стави́ть ся: *І́та́к, напри́клад, він декламо́вав нам свої́ найкрасшы́ стихи́*.
6. Модальне речі́ня відділює ся запятыми, напр.: *Штуде́нты, я думам собі́, уж приви́кли хо́дити́ і на ле́кції*.
7. Вставні речі́ня відділяють ся скобками́ або ті́ре, наприклад: *Мо́я навшті́ва - як я на́раз зба́чив – розвесели́ла публі́ку; Мі́на (так зве́ла ся на́ша ма́чка) люби́ла гла́дкати ся по хырбе́ти*. Треба ту підчеркнути, же вставне речі́ня одліча́ть ся од модального сло́ва або модального словоспої́ня і речі́ня тым, же не выража́ть одноші́ня гово́рячого до

высловкеной мысли, але мать лем доповнююче поясніня к препозитівному компоненту, наприклад: *Раз вліті (в августі 1944 року) мы были на поле і віділи, як словёньскы вояцы утікали до гор...*

8. Не wystupajуть в функції модальных слів і не виділюють ся запятыми, ани іншыми інтерпункчными знаками, часткы: *як бы, як раз, прáві, цілём, скóро* і др.

СЛУЖЕБНЫ СЛОВА

167. ХАРАКТЕРНЫ ОСОБЛИВОСТИ СЛУЖЕБНЫХ СЛОВ

К сдужебным (неповнозначным) словам относятся ся **приназывники, злучники** і **часткы**. Часослово-звязку не виділюємо як самостатну часть речі, але односимо ей к часослову. Служебны слова, розділні од повнозначных, характеризують ся цілым рядом признаков:

1. Они не мають номінативну функцію, то есть не суть назвами предметів, признаков, процесів, но служать для виражіння одношін меджі явлінями дійсности, котры названы повнозначными словами. По тій причині служебны слова ужывають ся в речині лем в споїні з повнозначными словами.
2. На основі того, же служебны слова не мають номінативну функцію, зато не суть членами речіння. В речині они ужывають ся як граматічны средства языка ведно з такими средствами як афіксація, інтонація, фразовый акцент. Так, наприклад,rinaзывники, як і флексії назывників, підряджують назывник іншым словам в речині, наприклад: *ходів по лісі – ходів лісом*; злучники творять такы споїня меджі словами в речині, котры передають ся інтонаціём, наприклад: *кнігы і писанкы – кнігы, писанкы; прийшов, бо хотів нам помочи – прийшов: хотів нам помочи*; так тыж вопросна частка *ці* близка по смыслу з вопроснов інтонаціём, наприклад: *Ці верне ся сестра? – Верне ся сестра?* Таким образом, окремы розряды служебных слов розоберають ся в тій котрій части граматікы, наприклад,rinaзывники розглядають ся в части підрядных словоспоїн, злучники – в части єднородных членів речіння і зложеного речіння, а часткы – в розряді вопросных і выкрічных речін.
3. Служебны слова не діспонують лексічними і граматічними значіннями, як є того характерне для повнозначных слов; они морфологічні не росчленують ся – у них не виділюють ся окремы части, котры бы служили на виражіння хоць бы даяких значін. Служебны слова виражають одношіня меджі речіннями і повнозначными словами або придають конкретне значіння єдным і другим. З переходом повнозначных слов до служебных їх значіння можуть оставати ся за ними, але можуть і охудобнёвати ся або стирати ся цалком. Дость тратять своє лексічне значіння повнозначны слова, од котрых были творены служебны слова.
4. Служебным словам хыбує семантична і синтаксічна самостатность; їх споїня з повнозначными словами доставать виражіння в особливостях граматічної штруктуры. Выходячі із того, служебны слова звичайні суть позбавены акцента або мають способность варьировати свою акцентность, то значить, можуть быти слабоакцентными або безакцентными; і звичайні они, як правило, суть єдноскладны. Безакцентными суть єдноскладныrinaзывники, злучники і часткы, а дво- і вецескладны служебны слова мають слабый акцент. Особливостёв служебных слов є тот факт, же они не суть носителями інтоначного центра (логічного акцента). Правда, ступінь акцентности залежить од інформачного зятяжіння wypowiedжіння в речовій ситуації. Звичайні акцент-

ність набувають слова, котрі указують на найважливішу інформацію. Слова з меншим інформаційним значінням мають або можуть мати слабкий акцент (інтонаційний центр), або можуть бути і безакцентними, а то суть слова з неповнозначним або ослабленим значінням.

Окрім того, меджі служебними словами знаходяться і такі, котрі складаються із єдної согласной букви і творять склад, так що вони не можуть бути носителями акцента (з *ним*, *к ним*, *в дім*). Автосемантичні (повнозначні) слова все складаються з єдного або двох складів.

Служебні слова суть барз близькі к афіксам. Роздільність служебних слів од афіксів указує ся в тім, же служебні слова сполучаються з автосемантичними словами і не переходять, як афікси, до частин слова. То указує ся і тим, же служебні слова можуть відділятися од слова другими словами; того може указати ся на прикладах, кідь приназівник відлічається од префікса, наприклад: *в* (приназівник) *роботі*, *в школі*, але *вход*, *входіти* (*в* префікс). Служебні слова звичайні не мають впливу на лексичне значіння слова, тоді як афікси вносять зміни до значіння слова, а часто творять і нове слово. Наприклад, субстантив *пад* з різними приназівниками утримує своє значіння: *о пад*, *за пад*, *на пад*, а при сполученні тих самих префіксів ку корінь *-пад-* творить окреме слово: *опад*, *зпад*, *напад* і т. д.

ПРИНАЗІВНИК (PRAEPOSITIO)

168. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА ПРИНАЗІВНИКІВ

Приназівники суть незмінні служебні слова, виражаючи різні види відношень непрямих падів і їх еквівалентів (назівників, субстантивованих придавників, числівників, містоназівників) з другими словами в реченні; вони служать для вираження предметного, додаткового, обставникового, дуплексивного синтаксичного відношення к предметам в широкому розумінні з боку діяння (*підійти к лісу*, *вибрав із м'яса*, *положив на лавку*, *вийти із дому*, *прийшов між першими*), других предметів (*танір із порцеляну*, *ключ од дверей*, *закуска к чаю*, *хлібець з валала*, *дівка зо зеленими очима*), признака (*синій од зими*, *нахилний к гунцутству*, *способний до роботи*).

Приназівники уточнюють, поповнюють і надають гетерогенне значіння непрямим падам, але не мають в реченні самостативної функції, і зато не суть членами речення; вони входять до складової частини компонента речення.

169. ЗНАЧІНЯ ПРИНАЗІВНИКІВ

Нездатність приназівників самостативно виражати свої значіння іще не значить, же вони позбавлені лексичного значіння. Лексичне значіння приназівників проявляють ся як їх індивідуальні признаки.

В семантиці приназівників вміщують ся їх лексичне і граматичне значіння. Падове значіння - є то їх граматичне значіння, а семантичні елементи суть способи з конкретизацій просторових, часових, цілевих, причинних, способу діяння, об'єктних і інших відношень - творять їх лексичні відношення. З тієї причини різні види приназівників, сполучаючись з єдновірними і тими самими падовими формами мена (назівника, числівника, містоназівника), мають здатність виражати різні види значіння. Порівнявши форми генитива, творені при допомозі різних приназівників: *у мене*, *про мене*, *для мене*, *од мене*, *до мене*, *з мене*, *без мене*, *на мене*, *під мене*, *за мене*, *понад мене*, *спід мене*, *около мене*, *окрім мене*. Дані

споїня одлишують ся єдно од другого лексичними значіннями приназівників. Значіть, же єдны і тоты самы приназівники можуть выражати рознороды одношіня, або неєднакы приназівники можуть выражати єдны і тоты самы одношіня.

170. ОДНОШІНЯ, ВЫРАЖЕНЫ ПРИНАЗІВНИКАМИ

Рознороды значіння одношінь, выражены приназівниками, творять дость шырокий репертоар. Найглавнішы із одношінь, котры приназівники можуть выражати суть: просторовы, часовы, причинны, цілёвы, порівнюючі і сопоставляючі, способа діяня, допроводжіня, условны, обектны і іншы одношіня.

Значіння приназівника указує ся лем в споїні з формов паду, але тотя можность уживаня приназівника з тым або іншым падом у векшій мірі случаїв є лем результатом того, же приназівник мать значіння і сам по собі. В русиньскім языку приназівники в більшости іщі не стратили своє лексичне значіння. Міра захованя властного лексичного значіння, міра абстрактности, формалности у приназівників є рознорода (см. Шанский і кол., 1987, с. 234). Так, наприклад, приназівник *к* указує на конкретне направліня рушаня і означать доведна з субстантивом граніцю того рушаня, напр.: *Хлѡпецъ прибігнув к мамі; Автобусъ прибіжовав ся к станіці*; приназівник *із (з)* мать лексичне значіння діяня із чогось, діяня з другого боку, напр.: *Із ліса выйшов медвідь; Із стріхы квáпкать вода*. Приназівники *к, із (з), на і ін.* выражають нелем одношіня меджі словами в речіні, но они мають і властне лексичне значіння.

171. ОДНОШІНЯ ПРИНАЗІВНИКІВ З ПАДОВЫМИ ФОРМАМИ

Приназівники в споїні з падовыми формами назівників можуть означати рознороды одношіня, а саме:

1. Просторовы (локальны) одношіня, означаючі:

- а) направліня доднука або зднука, наверх або зверху чогось: *выйти на стріху, зыйти зо стріхы, войти до хыжы, выйти із хыжы*;
- б) місце діяня або місце походжіня предмета - днука або поверху предмета: *быти в лісі, кыпіти в гѡрнци, гніздѡ на стрѡмі, стояти на гарáдичах, сидіти при постели, обвѣйти ко́ло пáлця, стояти за мѡром, лежáти під стрѡмом, летіти над лісом, посадіти чеснѡк ме́джі мѡрков, кружыти по́над лісом, ночовáти у пріятеля, сидіти при пѣчці, лісопа́рк за містом*;
- в) росшыріня діяня по якімсь просторі: *іти по дорѡзі, перейти чѣрез лу́ку, прибіжовати ся к станіці*.

2. Часовы (темпоралны) одношіня, означаючі:

- а) граніцю діяня од зачатку або до кінце: *робѣти од рáна, верну́ти ся до вѣчора; чітати кнѣгу з пѣршой сторо́ны*;
- б) ограниченый час діяня: *верну́ти ся к ѡсени, написáти до пятніці, спáти по обіді*;
- в) регулярность повторѣваня діяня: *робѣти по нѡчах, сходити ся по мѣсяцях*;
- г) продовженость діяня: *писáти в недѣлю, зробѣти за день, вертáти ся над рáном, верну́ти ся о тѣждень, робѣти в часі слѹжбы бѡжѡй*;
- г) іншы часовы одношіня: *пѣред рѡком, по конференціі, по септѣмбер, на мину́лім урѡці, вчасі перемѣны, при бісіді, ніч пѣред Рождествѡм, стрѣтну́тя на Новѣй рік*.

3. Причинны одношіня: *плáкати од гáньбы, запізнѣв ся до робѡты про додж, по вáжній причині, нагороджѣный за заслѹгы (за робѡту по хѣміі), тряc ся од зымы, зѣмля*

попράскала од засухы, червёный од гáньбы. Меджі уведженими споїнями находить ся немало фразеологічних оборотів.

4. **Цілёвы одношіня**, значіня котрых є подобне конштрукціям з причинним одношієм: *прийшов за робѣтов, воёвати до переможія, робіти для блага країны, зробіти перерву на одпочінок, приготоувіти ся к новому шкільскому року, поспати про матеріал, готовіти ся к сівбі, робіти про забаву, жыти про другых, взятїи на выхову.*
5. **Порівнюючі одношіня**: *загорода шырока на двадцять пять метрів, высшій од мене, сын подобный на вітця (отця).*
6. Приназывники, означаючі **способ діяня**: *позерав з успокоїнем, читав без інтересу, жив без проблемів, біжав без одпочінку, слухав з напаятими ухами.*

Дость рідко приназывниковы конштрукції выражають одношіня к предметам, без одтінків обставниковых значінь. Ту односять ся:

а) приназывники, означаючі **предмет речі**: *росповісти о екскурзії, говоріти о хыбуючих, припомянуги на час робѣты, забыти на неприємности, думати о романи, робіти над кнїжков;*

б) приназывники, означаючі **матеріал** (або предмет із чого є виробений): *зробіти веретено із дѣрева, будовати із цѣгли, одливати із брѣнзу, моделувати із сáдры.*

Значіть, же приназывники можуть выступати в рознородых значінях і выражати рознороды одношіня. Окрем споїня з падовыми формами назывників (або субстантивованых частей речі) приназывники не мають нияке значіня. В споїні з падовов формов они нелем підтримують і посилюють значіня падовых форм, но і уточнюють, доповнюють і направляють на тото або інше значіня. Часто приназывники в споїні з субстантивами являють ся єдиним указателём варіантного значіня паду, порів. *вѣдї - к вѣдї, на вѣдї, при вѣдї; стіл - на стѣлі, при стѣлі, в стѣлі, по стѣлі.*

В русиньскім языку приназывники стоять в препозиції субстантивів (або перед ёго заступаючим словом): *в (старій) пелівни, у (дѣброго) прїятеля, до (пахнячого) сіна, із (півѣвой) фляшкы, з (дѣброй) робѣты, мѣджі (густыми) кряками, за (смерекѣвым) лісом, к мѣсту, над мѣром, під стрѣмом, при плѣті, пѣнад валал, ѳколо дѣму, спѣза стѣла, по (дѣбрій) робѣті і т. д.*

Доведна з субстантивом, числовником, містоназывником приназывники творять нелем семантичну, але і звукову єдиніцію. На основі тісного звукового споїня приназывника і субстантива (і функціуючим в ёго значіні іншых частей речі) в русиньскім языку в дакотрых случаях мінить ся фонетічна форма приназывника в залежности од характера фонетічных властивостей першых звуків дале стоячим за приназывниковым словом. В таких позиціях vznikать так звана вокалізація приназывника, то значіть - продовжіня приназывника при помѣчі гласного **-о**, при приназывнику **к** - продовжіня гласного **-у**, наприклад: *во/во, над/надо, під/пїдо, пѣред/пѣредо, з/зо, к/ку*. Уведжени приназывники можуть алтерновати ся в тых позиціях: **во** може алтерновати ся з **у**: *во вшиткых / у вшиткых, во сні / у сні, во Валашківцях / у Валашківцях; зо* може алтерновати ся з приназывником *із*: *зо стїны / із стїны, зо стѣла / із стѣла, зо стрїхы / із стрїхы*, але лем з мнов, *надо (пѣредо, пїдо) мнов; ку*: *ку конарю, ку кѣрчмі, ку кнїжці; к/ку*: *к/ку нум, к/ку нѣму.*

172. МОРФОЛОГІЧНА КЛАСІФІКАЦІЯ ПРИНАЗЫВНИКІВ

По своїй формалній організації вшиткы приназывники ділять ся, з аспекту своёго походжіня і функції, на неодводжени (недерівованы, прімарны) і одводжени (дерівованы, секундарны). По штруктурі (або формі) приназывники ділять ся на просты і зложени.

К **неодводженим** принаzywникам односять ся такы, котры стратили своє споїня з словами, од котрых они суть творены і котры ужывають ся лем в значіні принаzywників, а наслідком того ужывають ся лем в споїні з непрямыми падами назывників або в їх містоназыwниковых або інших еквівалентах. Скоро вшыткы такы принаzywники суть многозначны (полісемантичны). Многы із них суть способны споєвати ся з веце як єднов паdовов субстантївнов формов.

Розряд неодводжених принаzywників представлять невелику кількость. К ним односять ся: *без, в, до, для, за, з (зо), із, ід* (областный), *к (ку), мѣджі, на, над, о, од, окре́м, під, по, при, про, пля* (областный), *у, че́рез*.

К групі неодводжених принаzywників односять ся тыж принаzywники-зросты, наприклад: *спѳза* складать ся із трѳх принаzywників (*з(с), по, за*), *спїд* (*с і під*), *пѳпїд* (*по і під*), *помѣджі* (*по і мѣджі*), *пѳнад* (*по і над*). При появіні гласного принаzywники согласного звука творять склады, напр.: *над - на́до, пе́ред - перѣдо, під - підо*.

Своїм походжінем неодводжених принаzywники суть стародавны. Они уж давно страшили своє ґенетичне споїня з тими повнозначными словами, із котрых они выникли (од того мож было бы їх условні назвати і "першоутворены"). З того вытікать, же лем етімологічним аналізом може пояснити ся їх первічне значіня. Принаzywники того тіпа, як правило, суть полісемантичны; ґенетично їх не мож споєвати з дакотров частѳв речі.

К **одводженим** принаzywникам односять ся такы, котры выникли з форм повнозначных слов по страті первічного їх лексічного значіня. На розділ од прїмарных принаzywників, секундарны мають звекша лем єдно значіня, а при тім того значіня є конкретніше, котре мать мѳтивоване одношіня з присловниками, назывниками і часоприсловниками.

Присловниковы принаzywники по формі суть або просты, або зложены.

Просты принаzywники представляють собов споїня присловника з прїмарными принаzywниками.

Присловниковы принаzywники творили ся і творять ся од присловників обставниковых, наприклад: *вздѳвж, ко́ло, о́коло, впе́реді, кругѳм, напро́тів, пове́рьх, поза́ду, по́для, посереді́ні, попе́ред, про́тів, спѳза, зза́ду, се́ред, посѣ́ред*; од якостных присловників творять ся: *одно́сні, поді́бно* і др.

Секундарны присловники тіпа *блї́зко, наоко́ло, попере́к, зза́ду, спѣ́реду, напро́тів, дну́ка, здну́ка* і др. з лексічного боку ужывають ся то в значіні присловників, то - принаzywників.

К простым принаzywникам односять ся вшыткы - як прїмарны, так і секундарны, котры складають ся з єдного слова, наприклад: *без, для, до, за, к (ку), о, по, пе́ред, при, под, з, у, в, че́рез*; секундарны: *вздѳвж, на́прїк, напро́тів, о́коло, попе́рек, про́тів, пове́рьх, помі́мо, поза́ду, одно́сні*.

К зложеним принаzywникам односять ся тоты (все лем одводжени), котры складають ся лем з двох або трѳх слов: формы субстантїва, часопрїдаwника або присловника: з єдным або двома прїмарными принаzywниками, наприклад: *на ро́зділ од//розді́лні од, по одно́шіню к, невзи́равши на, далѣ́ко од, незале́жно од, рядом з, на́ровінь з* і т. п.

Од назывників принаzywники творили ся формов інштрументала: *ви́нов, заслу́гов, ме́тодом, на́слідком, про́тягом, путе́в, спо́собом* і інших непрямых паdів в споїні з неодводженими простыми принаzywниками: *в інте́ресах, в прѳтіле́жности, в резулѳта́ті, в смы́слі, в обла́сті, з ці́лѳм, з бо́ку, на про́тязі, по мі́рі, по причі́ні, під впли́вом, в ра́мках, при по́мочі* і др.

Десубстантивні приназивники одлічають ся од омонімічних спойнь неодводжених (першотворених) приназивників од субстантив лем в контексті, порів. *Він робів в области гуманітарних наук (в области - приназивник); В нашіій области находить ся дакілько фабрік (в области - називник).*

Треба підчеркнути, же выникнутя новых секундарных зложених приназивників творить в русиньскім языку дость поширену групу.

Одчасословны приназивники по своїй формі представляють собов часопридавники, котры одторгли ся од парадігмы часослова і розвили в собі значіня одношіня. Таки приназивники можуть быти простыми або зложеными. В зложених приназивниках часословный компонент спює ся з простым приназивником.

Просты часословны приназивники суть слідуючі: *дякуючі і дяковавши (кому, чому), почёкавши (штось: годину, тыждень, даякій час), зачавши (кым, чім), не рахуючі і не раховавши (кого, чого), кінчавши (кым, чім).* Приназивники *не доповівши, не позеравши, не раховавши* творять ся за участи отрицателной часткы. Падова форма субстантива, спююча ся з перераховаными приназивниками, предопреділять характер міцной позиції часослова, з котрым соодносить ся форма часоприсловника, напр.: *дяковавши (кому, чому) і дяковати (кому, чому).*

К зложеним часословным приназивникам односять ся: *не дійшовши до (кого, чого), не позеравши і не позераючи на, выходячі і выходивши із (чогось), зачавши од (кого, чого), судивши подля (кого, чого) і т. д.* Падова форма при таких приназивниках одреділять ся характером спойня одповідным часословом. Одношіня, выражене часословом того тіпа, є абстраговане од первічного лексічного значіня одповідного ёму часослова, наприклад: *судивши подля (кого, чого) і судіти подля (кого, чого), зачавши од (кого, чого) і зачаті од (кого, чого).*

Мотивоване спойня приназивників прімарной штруктуры з одповідными повнозначными словами може быти рознорode. Дакотры із таких приназивників стратили парадігматичне спойня і синтаксічну єдність з повнозначными словами, наприклад: *напрік (кому, чому), посередництвом (кого, чого), по мірі (чогось), путёв (чогось, чогось), протягом (чогось) і їм под.* При тім дакотре лексіко-семантичне спойня з одповідными словами зоставать, або може быти вызначене етімологічні. В інших случаях граматичны і смысловы одношіня суть тіснішы, выражаючи абстрактне значіня одношіня, таки приназивники містять в собі елементы предметного значіня, наприклад: *на знак чого, в области чого, без (при) помічі кого (чого), на ужток кого (чого), в мёджах кого (чого), в залежности од кого (чого), в резултаті чого і др.* Таки і подібны формы творіня представляють собов приназивниковы спойня, выступаючі в ролі приназивників.

173. ЛЕКСІЧНЕ ЗНАЧІНЯ ПРИНАЗИВНИКІВ

Лексічне значіня приназивника, як окреме взятого слова, є значіня того або якогось іншого одношіня. Тото значіня може быти абстрактне, конкретне або узке. Семантичні пустых приназивників нет. Мотивованы спойня з семантиков повнозначного слова суть найвыразнішы у одприсловниковых, одчасословных і творених од називників приназивники. Наприклад, приназивники *около, не доходивши до, прийшовши* вміщають в собі значіня просторовых одношін (беспосередній близкости, наближености, оддалености); приназивники *в часі, на протязі, протягом* - означають часовы одношіня; приназивники *в порівнані із, подібні* - выражають одношіня поровнання.

Вшитки приназівники основної штруктуры (неодводжены, прімарны) мають гетерогенне одношіня, то значіть, они суть многозначны; каждый із них мать способность выражати дакілько одношінь, причім едно із значінь про даный приназівник є прімарным, основным; другы приназівники мають в смысловій штруктурі секундарне значіня. Значіня приназівника може быти внутрішнє споєне меджі собов або наберать інше значіня. Так, наприклад, у приназівника *од* суть внутрішнє споєны значіня просторового одношіня: *оддаліня од чогось (одразити ся од скалы, біжати дэсять кілометрів од міста)*, *істочник (дознати ся од пріятеля, дарунок од мамы, поздоровити од цілого сэрця)*, *значіня часовых одношінь (півсьмо од першого августя)*, *причинны одношіня (плакати од радості, захворіти од унавы)*, *означіня цілого, ку котрому односить ся часть (одрізати скорку од хліба, поламати ключ од двэрей)* суть семантичні ізолованы.

Основне значіня приназівника храниць ся в нім самім, але про ёго реалну реалізацію выжадує ся контекст, мінімалне словне ёго окружіня, котре выражене главні приназівниково-падовыми словоспоінями. Главну роль в конкретизації значіня приназівника мають два факторы: (а) падова форма споючого приназівника і назівника і (б) лексічне значіня слов, споючих ся з приназівником. Наприклад, в словоспоінях *ганьбіти ся перед штудэнтами* і *стояти перед штудэнтами* є диференчне значіня приназівника *перед* в споінях з інштрументалом (в першім словоспоіні выражене обектне одношіня, в другім - просторове одношіня) найвыразніше реалізують ся на основі лексічного значіня часослов *ганьбіти ся* і *стояти*.

174. ПРИНАЗІВНИКИ, ЯК ОСНОВА ТВОРІНЯ СЛУЖЕБНЫХ МОРФЕМ

В русиньскім языку суть префіксы еднакы з приназівниками або - близкы їм по значіню, порів. *бесхыбный* - без хыбы, *безбаюсий* - без баюс, *безбородый* - без бороды, *безволосый* - без волос, *безидейный* - без ідеї, *безнадийный* - без надії, *безработный* – без роботы, *безтурботный* – без турботы, *безухый* – без уха во вшиткых случаях ту указане значіня ненаявности чогось. Подобны смысловы паралелы стрічаєме і з іншыми приназівниками, напр.: *летіти до* - *долетіти*, *плавати од (бэрега)* - *одплавати*, *за море* - *заморський*, *мédжі контінэнтами* - *меджіконтінентальный*, *творіти од часослова* - *одчасословный*, *по смэрті* - *посмертный*, *над землєв* - *надзёмный*, *під землєв* - *підзёмный*, *різати до кінце* - *одрізати*, *будовати при домі* - *прибудовати* і т. д.

175. ФУНКЦІОНАНЯ ПРИНАЗІВНИКІВ В РАМКАХ ОКРЕМЫХ ПАДІВ

З номінативом в русиньскім языку, як і в іншых языках славянської родины, не споюють ся ниякы приназівники.

Неодводжены приназівники споюють ся з єдним падом: ґенітивом: *без, блізько, до, для, ко́ло, од, окре́м, пля, по́для, помéджі, посéред, про, протів, напротів, спід, спóза, у*; дативом: *к (ку), ід*; акузативом: *пóза, пóнад, про, чéрез*; локативом: *в (во), пóпри, при*; з двома падами споюють ся: ґенітивом і інштрументалом: *з (зо), із, мéджі, пéред*; акузативом і локативом: *на, о, по*; акузативом і інштрументалом: *над (на́до), під*; з трёма падами: ґенітивом, акузативом і інштрументалом: *за*.

Група секундарных приназівників в русиньскім языку активні поповнює ся.

ЗЛУЧНИК (CONJUNCTIO)

176. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА ЗЛУЧНИКІВ

Злучником називають ся неповнозначна (служебна) часть речі, при допомогі котрой сполучаються члени простого речіння або предикативні частини (або просто частини) зложеного речіння. Злучники виражають граматичні відношення між членами речіння, частинами зложеного речіння і окремими речіннями в складі тексту. Злучниками творяться різні роди значень відношення між словами. В них суть злучники подоби приназивників. Вспомогі з тим, злучники різко відлічаються од приназивників. Злучники виражають, в першій ряді, значення відношення з граматичного боку між однорідними (рівноправними) компонентами речіння, а приназивники утворюють відношення між однорідними членами речіння. Злучники не суть сполучні з граматичними формами тих слів, котрі сполучаються, а приназивники суть сполучні з конкретними формами зв'язаних між собою слів. Крім того приназивники сполучаються між членами речіння, а злучники виражають відношення не тільки між членами речіння, але і між предикативними частинами зложеного речіння, між рівноправними (зложеноприрядними, паратактичними) речіннями, між головними і підрядними (предикативними) частинами (зложенопідрядними, гіпотактичними), а так само між підрядними частинами. Злучники не переходять до "префіксів" в слові.

Сполучаюча функція злучника в реченні є для нього основною. В реченні єдиний і той самий злучник може сполучати субстантиви (*Він читав книжки і журнали*), адективи (*Она шудлива і мудра*), прислівники (*Він писав скоро і чисто*), часослова (*Дівчата і хлопці співають і танцюють*), а теж слова, котрі не відносяться до однаким частям речі і куди їх синтаксичні функції суть однакові (*Учень писав скоро і без хиб*). Векша часть злучників (і злучникових слів) належить до сполучних, але головні конкретизують той сполучний.

177. ТИПИ ЗЛУЧНИКІВ ПО ШТРУКТУРІ

За своєю морфологічною структурою сполучники діляться на **прості (єднословні)** і **зложені (неєднословні)**. До структури простих злучників входять злучники і сполучні частки, котрі суть з формальної структури і функціонування неєднорідні. К ним відносяться: *а, або, аби, же, жэбы, і, ітак, кидь, кидь бы* (стягнутый кидь), *коли, накілько, накінець, най, но, покі (покаль), докі, також, теж, ці, хочь, чим, што, як, як бы*. Тут відноситься і група слів з кваліфікативним лексичним значінням, котрі в реченні виступають як аналоги злучників, наприклад: *вірніше, виходить, далше, значить, інакше, єднак, потім, притім, власні, тоды, лем, точніше, як раз* і др. Много з таких аналогів часто уживаються в ролі конкретизаторів при семантично недерівованих злучниках, як наприклад: *а значить, і наспак, а (і) потім, а тоды, но (але) зато, але лем, або, інакш* і т. п.

Прості злучники суть досить гетерогенні по своїй формальній структурі. Єдині з них складаються з одної фонемі, або одного складу, напр.: *а, і, бо, же, лем, но, ці, чим, што, хочь, най* і ін. Другі з них - неєднословні - мають складну структуру. Між ними виділяється, з одного боку, часть злучників, котрі історично походять із сполучних двох або декількох службових слів (або з службових слів із застиглого форми), але вони тепер в русинській мові не членяються на морфеми, напр.: *або, жэбы, як бы, і так, кидь бы, хочь бы, тактеж* і т. д.; дакотрі єднословні злучники (і їх аналоги) мають живі словотворні сполучні з іншими словами, як наприклад: *зато, причім, накілько, і так, тактеж, напротів*.

Соодносность злучників з словами інших частей речі може аналізувати ся і як мотивованість. Мотивоване споїня простого злучника з іншими групами слов може быти і рознороде. В єдних случаях злучник соодносьть ся з даяков єднов частёв речі. Наприклад, злучники *най, хоць, кідь бы* соодносять ся з аналогічними частками; злучники *пóкы, пóтім* і кореляты *тоды, ту* соодносять ся з присловниками. В інших случаях злучники мотивованы вводными словами, як: *вірніше, точніше, наспак, напро́тів* - они єдночасні можуть быти однесены к присловникам; злучник *п́ра́вда* може быти сооднесений з вводным словом і з субстантивом. Значіня таких злучників може быти пояснене лем з близькими по смыслу повнозначными словами.

Зложены (неседнословны) злучники по своїй штруктурі представляють собов споїня двох або веще елементів (компонентів), каждый із котрых єдночасні екзистує в языку і як окреме слово. На творіні векшой части зложених злучників беруть участь просты многозначны злучники *і, а, же, жёбы, кідь, коли, лем, тільки, чім, як* (наприклад: *і (а) то, а як раз, як бы, ці што, не то жёбы, як лем*). При участі простого злучника же творять ся зложены, напр.: *дякуючі тóму же (што), зáто же, не позерáвши на то же, не то же, одтóго же, так же, тым вёце же, тільки же (тільки же)*; із злучником як творять ся зложены злучники: *вшы́тко єдно як, до тóго як, як кідь бы, як напρίклад, як лем, мѣджі тым як, пѣред тым як, подібно тóму як, по мірі тóго як, пóтім як, з тóго часу́ як, так як, тоды як*; при помочі злучника жёбы творять ся зложены: *без тóго жёбы не, намісто тóго жёбы, з тым цілѣм жёбы, так жёбы (што)*; при участі злучника кідь суть творены зложены злучники: *в случа́ї (в пρίпаді) кідь, кідь не*.

Тіпичный від злучників представляють зложены злучники, котры включають до своёго складу приназывниково споїня при участі містоназывникового слова *то, тот*. Так суть сформованы зложены злучники, котры включають до своёго складу простый приназывник (без тóго жёбы, для тóго жёбы, до тóго як, як то, мѣджі тым як, пѣред тым як, раді тóго жёбы, óкрем тóго же, óкрем тóго жёбы), одчасословный приназывник (выхóдячі із тóго же (што), не позерáючі на то же (што), одіменный приназывник (на знак тóго же, в резул́тáті тóго же, в спо́їні з тым же, на о́снові тóго же, під за́мінков тóго же, в мі́ру тóго же).

В творіні зложених злучників можуть брати участь присловники (*да́рймо же, як на́раз (одра́зу), рівно як, тым вёце, тым мѣнше*), часткы (*як бы, як кідь бы, лем бы, хоць бы, жёбы, а не, кідь бы не, як бы не, до́кы, пóкы не, лем бы не, а не то, не то же, не лем, кідь уж, раз уж, хоць (хоть) уж, не то жёбы*).

По характеру споїня меджі компонентами розлічують ся зложены злучники на синтаксічні немотивованы (несінтагматічного тіпа) і синтаксічні мотивованы (сінтагматічного тіпа). Компоненты, котры формують злучник синтаксічні немотивований, організують ся по пρίнціпу простого споїня, а то комбінацієв незмінѣваных слов, напр.: *а як раз, а не то, а тьж, а то, да́рймо же, лѣдва лем, кідь не, кідь уж, і то, як бы, як кідь бы, як лем, не то, пóкы не, до́кы не, рівно як і, так же, тільки лем і ін.*

Основна часть синтаксічні мотивованых зложених злучників творить ся при участі приназывника і охабляють за собов смысловое споїня з одповідными приназывниково-падовыми словоспоїнями. Організуючім компонентом тых злучників є все простый злучник (*як, же, што, жёбы, кідь*), з котрым творить ся ціла плеяда злучників. Самым тіпичным злучником, котрый містить в своїй штруктурі приназывниково споїня є творіня з містоназывниковым словом *то* во варіантних падовых формах. Таким способом

суть штурктуруваны зложены злучники, в складі котрых находить ся неодводжений приназывник, напр.: *без того жёбы не, не то жёбы, до того як, мѣджі тым як, перѣд тым як, зарады того жёбы*; приназывник, соодносный з присловником: *подібно тому, помімо того што (же), потім як*; одіменный (десубстантивный) приназывник: *на знак того што, на знак того же, в наслідок того што (же), в споїні з тым што (же)*; одчасословный (девербативный) приназывник: *(не) позерáвши на то што (же), выходівши із того што (же)*.

В штурктурі синтаксично мотивованого злучника містоназывникове слово може обсаджувати позицію згодной словоформи: *в тім случаї кідь, в тім часі як, під тов замінок што (же), в тім значіні кідь і ін.*

Окрем злучників, котры мають в своїй штурктурі приназывникове словоспоїня, в тім случаї синтаксичні мотивовану штурктуру мають утворіня, подобны з вводными (модалными) словоспоїнями, напр.: *в тот же самы́й час, в першім ряді, в кáждім случаї, по крайній мірі, мѣджі тым, доведна з тым, другými (іншыми) слова́ми, іна́кше повівши, може быти, таким спосо́бом, точні́ше повівши.*

Подобны творіня звичайні оформлюють і іншы тіпы припоюючо-пояснюючі одношіня, котры выступають або в функції злучників (функціонално близкы зо злучниками *або, іна́кше повідже́но, а як раз, то єсть*), або забирають позицію конкретізатора в штурктурі зложеного злучника (*в тім числі, і тым самы́м, і ку тому́ же, но (але) мѣджі тым, і ку тому́ повівши*).

178. КЛАСІФІКАЦІЯ ЗЛУЧНИКІВ ПО ЗНАЧІНІЮ І СІНТАКСІЧНЫМ ФУНКЦІЯМ

По значіню і синтаксичным функціям в ґраматичній традиції прийнято ділити злучники на **прирядны (паратактічны) і підрядны (гіпотактічны)**.

Прирядны злучники выражають синтаксичні одношіня меджі єднородными членами речіня, а тых меджі (предікативными) частями зложеноприрядных речінь.

По своєму ужываню прирядны злучники можуть быти лем **єдинічны**: *а, но, але, тьж, тактьж*; їх еквівалентами суть: *де і, одкы і, і при тім* - они ужывають ся меджі споєваными частями текста, або позічні односять ся к єдній із них; други - **єдинічны і повторюючі**: *і, або, ці*; треті - **лем повторюючі**: *то - то, ни - ни, не то - не то, ці то - ці то*.

Прирядны злучники можуть быти і **парны**, або **подвойны**, компоненти котрых суть взаємні споєны. Подвойными можуть быти прирядны злучники, напр.: *як - так і, нѣлем - но і, нѣлем же - но і, не жёбы - але; Онá нѣлем мудра́, но і шувна; Додж не жёбы перестáв, але роспáдіє ся*. Подвойными злучниками можуть быти і підрядны: *тот - хто, тот што, тото - што, такый – якый, так - аж, так - что, так - як, кідь - то, одты – одкы, пóкы - пóты; Хто хóче, тот выгварку нáйде; Хто сіє по Покрóві, тот вывóдить взі́мі по корóві; Тотá дóбра гóдина, што мíне; Ани тот пес не дóбры́й, што ся свѣ́го двóра не трі́мать; Якый край, такый обы́чай; Пóкы панóви бóдуть, пóты бідны укривдже́ны бóдуть; О́дкы ві́тор, о́дты і щáстя; Так ся смі́яв, аж ся за брі́х імáв*.

Підрядны злучники выражають залежність підрядной части од главной, то єсть служать на припоїня підрядных частей к главным і к другим підрядным частям зложеноприрядного речіня.

Єднак, з морфологічного боку границя меджі підрядными і прирядными частями є даколи (або і дость часто) переходна. При ужывані дакотрых злучників указує ся на сумнів

в способі вираженого сполучення. Главні часто тото сполучення виявляють ся у злучника часового, порівняльного і уступки або і іншого.

Підрядні злучники, як і прирядні, можуть бути **єдиничні**: *што, же, як, кідь і повторюючі*: *کیدь - то, як - то, тот - хто, в тім - жёбы, чім - тым, тільки - кільки, одты - одкы, одты - де (пёкы, пок)* і др. Зложены підрядні злучники можуть розділювати ся на дві часті, наприклад: *зато, же (што); з того часу, як; вдяка тому, же (што); по тім, же; наслідком того, што (же)*; єдна часть зложеного злучника творить соодносне слово в главній часті, а друга - злучник в підрядній часті (*зато, же; наслідком того, што*).

Діференціація меджі прирядними і підрядними злучниками, з аспекту морфологічного і синтаксичного одношіня, не все ясно і в контексті виражены. Наприклад, злучник *хочь* може сполучати єднородні компоненти і часті підрядного речіння, напр.: *Він стріляв скóро, хочь не акуратні; Хочь слово не обух, але і од нёго люди гынуть*.

179. КЛАСІФІКАЦІЯ ПРИРЯДНИХ (ПАРАТАКТИЧНИХ) ЗЛУЧНИКІВ

По своему значіню прирядні злучники ділять ся на:

1. Сполучючі (копулативні) злучники *і, а* (в функції *і*), *та, ани, ни, тьж, тактьж*; *і - і, та - та, ани - ани, та і - та і, то - то, раз - раз*. Часті подвійних злучників односять ся к рознородим сполучючим частям. Злучник *і* виражать рознороди одношіня: *обеднує, споює, перераховує*. Наприклад: *Колісь і дні, і сны болявы (Харитун); В тім вздыху я чула вшытко: і то, як ходів жьмату грошы мі на путь, і на прожиткы в Пряшові, і на моє облечіня, і на всякы іншы прожиткы (Мальцовска); Мы любиме маму, і брата, і сестру, і тёту, але в мұках споминаме на нянька!*

Повторюючий злучник *ани* – *ани (ане – ане), ни - ни* не уживать ся лем в отрицателных речінях, але і коли посилює ся отрицаня, напр.: *Не буде ёго хто ани спорядити (Мальцовска); Тот хлоп ани ганьбы, ани розуму не мать; Ане ня до неба, ане ня до землі (Прислівя); Ане так, ане сак (Прислівя)*.

Злучник *а* уживать ся в функції сполучючого злучника *і* (або *та*), напр.: *Одквітне Юря, своё одробить літо, а на осінь тебе притұлить малёнке бандура (Сухий)*.

Злучник *тьж, тактьж, а тьж* придавать зложеноприрядним речіням приполюючий одтінок значіня, наприклад: *Люди міцно выголодніли, коні тьж мусили одпочинути*. Злучники *тьж, тактьж* находят ся не меджі сполучючими частями зложеного речіня, но вднука другой предікативной часті, обычайні перед ёго предікатом: *Дідо говорів помалы і барз протяжні, тоны ёго хріплого гóлоса тактьж успавали мене*.

2. Протіставні (адверзативні) злучники *а, але, зато, но, єднак, лёмже, но зато, а зато, а то*. Уведжены злучники сполучють члени речіня або часті зложеноприрядного речіня, котры треба од себе протіставити, одлишыти, наприклад: *Богачёви і когут ся нёсе, а худобному і курка не хоче; Гóры-дóлы обіцяв, а нич не дав; З циғанством далёко зайдеш, але назад не вернеш ся; Дóбре дóвго памятають ся, але зле іщі дóвше; Не любить она́ окрем себе нікого, зато і щастя ей не находить; Пребáчте, но я їх не міг найти; Хлóпець упáв, єднак не поранив ся*.

3. Розділюючі (дісьюнктивні) злучники виражають одношіня взаємного вылучіня або чередованя. Розділюючі злучники зо значінём взаємного вылучіня: *або, або - або, ці - або, ці - ці, ці то - ці то, будь - будь (або)*, наприклад: *Або ты ку ми прійдеш, або я прійду ку тобі*; явліня предпкладаны, із котрых реалним може бути лем єдно, але говорячий

не знать, котре із них є реалным, выражать ся злучником *ці то - ці то, будь - або; Ці то ты іщі пошувніла, ці то ты похудила, ці то тобі треба ся выдавати; Трясли ся ей гамбы, она фурт шось шептала – ці то молитву, ці послідне своє їм материнське благословіня* (Петровай); *Зерно будь помёрзло, або старе было та ани не пошлоділо.*

К розділюючим злучникам, зо значінём взаємного одстранія, односять ся *а то, а не то, а не інакше; Такой же ся облеч, а то я одыду сам.*

Значіня чередованя меджі предикативними частями выражать ся повторюючим злучником *то - то*; даний повторюючий ся в кожій часті злучник може быти субституований злучником *або - або*, наприклад: *То бы я, вера, не рад, то бы мене мерзило, то бы мене сумліня грызло і боліло* (Ксеняк).

4. Градачны (ступнюючі) злучники. Они уваджають другу часть зложеноприрядного речіня і єдночасні класіфікують, оцінують ёго як важнішу або маловажнішу часть. Градачны одношіня найчастіше выражають ся при помочі парных злучників: *нелем - но і, нелем - але і, нелем же - але і, не жебы - але і, нелем - а тыж; Додж не жебы перестав, але іщі вєще роспадїс ся; Она нелем же шумна, но і мудра; рідше - непарных злучників, наприклад: Мене ту ніхто не познать, тыж і я ту нікого не познам.*

5. Резултативны (конклюдивны) *і, і зато, а зато, значить, і (а) значить.* Друга (постпозитивна) часть зложеноприрядного речіня выражать результат (вывод, наслідок), котрый пояснює ся содержаніём першої часті, наприклад: *Він був слободный, і домів ёго не тягало; Нараз стемніло, і я заставив ся; Він мать красне письмо, і зато ёго письма легко читать ся; Він не телефоновав, значить, не прийде; Быв міцный вітор, і зато мы зостали дома.*

6. Пояснюючі (експлікативны) злучники *то есть (то є), то значить, а саме, а як раз і ін.* выражають одношіня уточніня меджі членами речіня, частями зложеного речіня і самостативними речінями, наприклад: *Мы спали, то есть брат спав, а я лежав з отвореными очами і думав; Але я хотів робити сам, то значить, сам приманевати голубів; В фебруарі гзда продовжує роботы, зачаты в януарі, а як раз, давать до порядку загороду подля хвілі.*

180. КЛАСІФІКАЦІЯ ПІДРЯДНИХ (ГІПОТАКТИЧНИХ) ЗЛУЧНИКІВ

Підрядны злучники споюють нерівноправны часті зложеного речіня: залежну (підрядну) часть з незалежнов (главнов) частєв. Дакотры злучники підрядної часті можуть розділєвати ся на дві часті: єдна часть з них находить ся в главній часті, а друга - в підрядній.

Підрядны злучники дале прийнято ділити на злучники, котры споюють єдночленны і двочленны речіня.

К злучникам, споюючим єдночленны зложенопідрядны речіня, односять ся:

1. Присубстантивны (опреділюючі) злучники: *котрый* (і ёго парадігматичны варіанти), *де, коли, одкы, што, же, абы, жебы* і ін. Даны злучники споюють підрядну часть, котра односить ся к субстантиву в главній часті. Наприклад: *Теперь був перед нєв скоро уж ей Петро, котрый таким простым способом попросив ей руку* (Мальцовска); *Стрічали ся і великы поляны, де ліс був цілком вирубаний; Він одразу почувствовав таку радість і страх, што ёму і дыхати не дало; А, може, она зачинать ся з той співанкы, што співала нам мама* (Рождественський); *Не є ты тых траев, абы знати чужді звывы.*

2. Корелативно-односны злучнікі. Ку корелативно-односным злучнікам адносяць ся парны злучнікі *тот - хто, тоть - што, такій - якіў* (і іх формы в іншых непрамых падах), *такым - якім, тот - котрому, тым - хто* і др., із котрых еден з пары находитъ ся в главній части речіня, а другый - в підрядній. Наприклад: *Хто дома радості не матъ, (тот) дарымо і інде глядаты; Чія коса перша, того лука шырша; Што в літі одложіш, взімі як бы єсь нашое; За якім плугом ореш, за таким будеш і жати; Хто ніч не робить, тот і хыбы не робить; Што можеш зробіти днесъ, то не одкладай на завтра; Чім да́ле до ліса, тым ве́че дров; Хто нескоро ходить, сам собі шкодить; Хто до тебе ка́мінём, (то) ты до не́го хлібом.*

В зложеных речінях даны злучнікі можуть мати дві основны значіня: значіня тотожности (ідентіфікації) особ при соодносных парах *тот - хто, тот - котрый, тот - чій, якіў - такіў; Він зостае тым самым, кым быў; Я тот, котрому ты читала свою першу поэзію; Якім ты быў, таким і зостае;* і значіня класіфікації, якостну характэрыстыку апределяючой особы або предмета при соодносных парах *такій - якіў, такіў - котрый, такіў - што; Пра́вда, по́тік быў не такіў, пер́ед котрым заста́вляють ся; Він такіў, што бы укра́в і з по́па́ рíзы; Які ро́кы, такіў і розу́м.*

3. Высвітлюючі злучнікі же, *кідь бы, як, як бы, а тыж.* Ними споюе ся высвітлююча підрядна часть з главнов і споюючімі словамі *хто, чій, котрый, де, одкы, колі, накі́лько, чом(у), кідь бы; Я знав, же ма́ма піду́ть на по́ле уж ско́ро ра́но жа́ти пше́ніцу; Было́ уж лем чу́ти, як же́ны да́леко в лі́сі співа́ли; Шко́да лем, же сме́рекы в е́дній ча́сти лі́са бы́ли уж вы́рубаны; Я ді́знав ся, одкы він быў ро́дом; І́щі є то до́бри, кідь жы́вот оха́блять мі́сце про фа́нтазію.*

К злучнікам, споюючім двочленны зложенопідрядны речіня, адносять ся, як правило, абставніковы. Ту адносять ся:

1. Часовы злучнікі: *кідь, колі, од колі, до колі, по́кы (по́кля), до́кы, по́кы не, по́кы што, по́кы аж, до то́го часу́, з то́го часу́ як, за то́т час як, тым ча́сом як, в то́т час як, в ті́м часі́ як, ле́два, ле́два же, од то́ды, то́ды, до то́ды, до то́го часу́ як, ме́дзі тым як, по́тім як, як лем, ско́ро, пер́ед тым як, ті́лько же, дем што (же), ті́лько же лем, тым ча́сом як; Пі́деш ку ній ра́но, по́кы со́лнце зы́дзе (Мальцовска); Шу́мнов ста́неш ся аж то́ды, кідь з По́то́чінкы на́пе ся дво́е мо́лодых лю́деў, а оні́ на ка́мінь о́бёрнуть ся (Мальцовска); Аж то́ды, мамо́чко, Гі́рко запла́чете, Як на зе́лену я́рь До по́ля вы́йдете (Нар. співанка); Ге́ў, од то́ды єм, бо́же, Ге́ў, од то́ды єм хво́ра, Од ко́ды єм вы́шла З ня́ньково́го дво́ра (Нар. співанка); Е́ў, заспіва́іме со́бі, Е́ў, бо ся розы́ідеме, Мі́не рочо́к і два, По́каль ся зы́ідеме (Нар. співанка).*

Векша часть тых злучніків є поліфункчна. Выужываня єдных злучніків (злучниковых слов) в значіні іншых злучніків є доказом того, же они залежать од граматычно-смысловой штруктуры речіня. Уведжены злучнікі звекша передають окре́м часовых одноші́ і прычы́ны, порівню́чі (компаратівны), условны і іншы одноші́я, напр.: *До́бри ся на го́рах По́ляно́чкы ко́сять, Кідь кра́сны ді́вча́та До́бре ї́сти но́сять (Нар. співанка); Бі́дна мо́я ма́ти, як ся ді́знала то́ту стра́шну́ новінку́, по́трепа́ла вшы́ткы святы́ о́бразы, што вісі́ли на сті́ні, а од Ю́ркові́ смёрті́ посиві́ла, як го́луб (Мальцовска); Ко́лі мы ве́рта́ли ся до́мів, то ду́в сі́льний ві́тор; З то́го часу́ як він за́кінчів вы́со́ку шко́лу, мы́ уж рі́дко стрі́ча́ли ся; Пе́ред тым як ты прі́йдеш, я куплю́ лі́сткы на ко́нцёрт; Кідь лі́с ру́бають, трі́скы лі́тають; По́кля мій пан на ме́не сі́дае, Та я дрі́бный о́вес ї́дае (Нар. співанка).*

2. Причинні злучники: *зато же, бо, зато бо, накілько, нашто, чом, потім што, в споїні з тым же (што), вдяка тому же, наслідком того што (же), так як і др.; Не грай ся з огнём, бо ся попáлиш; Не ходь ко́ло во́ды, бо упа́деш до во́ды; Ей, парадны невісты, Чом вы не співате? На яко́го ф́ра́са Го́лосы т́рима́те! (Нар. співанка); Вдяка тому же шпортóвці веле́ і усёрдні тренóвaли, оні указáли на́йліпшы́й час на шпрінтерській дштан́ції.*

3. Злучники ціли: *лем бы, жебы, штобы, затым жебы, на то жебы, для того жебы* - з тими злучниками споює ся підрядна часть з главнов. В головній часті можуть ужывати ся соодносны выразы *з тым, з тым цілём, так і др.*

Спомеджі уведжених злучників ціли найужыванішым в русиньскім языку є злучник *жебы (штобы)*, котрый в головнім речіні соодносить ся зо словами і словоспоїнями, як: *з тым, на то, для того, затым і ін.* Наприклад: *Сло́во є да́не чолові́кови для того, жебы вы́слóвлéвaв сво́ї мы́сли; Хóджу к мо́рю зато, жебы одпочі́ти; Я взяв ве́дро на то, жебы набра́ти із студні́чки во́ды; Жебы розу́міти люде́й, т́реба лю́бити їх.*

4. Злучники наслідку: *так же, в сілу того, од чого, наслідком чого.* Підрядна часть наслідку все заберать постпозитівну позицію в речіні. Наслідковий злучник *так же* не допу́щать ёго діліня на дві часті, із котрых єдна бы была в головній часті, а друга - в підрядній, наприклад: *Додж лляв як із ве́дра, так же на верáнду не мож было а́ни вы́йти; Было уж дость пі́зно, так же мы му́сили глéдати до́рогу напóмацькы.*

5. Условны злучники: *кідь, кідь бы, як бы, раз, кідь уж, в тім слúчаї кідь, в тім слúчаї колі́* - тими злучниками підрядна часть споює ся з главнов частёв. Кідь условне підрядне речіня стоїть в препози́ції, то головне - часто зачіна́ть ся соодносным злучником *то* або *та, так; Кідь хóчеш ме́д їсти, - му́сиш ме́джі пчо́лы лі́зти; Кідь не попу́стиш, та не продáш, кідь не при́даш, та не кúпиш; Кідь раз ко́гось га́діна укúсьть, то і хроба́ка бо́їть ся; Раз ты при́йшов ку нам, то посі́дь і побі́сіді́й з на́ми; А кідь бы я ма́ла Ма́мічку з ва́ла́ла, Та бы ми про хлі́бик Пла́кати не да́ла (Нар. співанка).*

6. Злучники уступкы: *хоць (хоть), хоць бы, хоць і, да́рёмо же, не позе́равши на то́то, што, най, ці лем, лем бы, ці, ці бы, чей; Хоць ру́жа зорва́та, она́ і́щі кві́тне; Ді́ти она́ ма́ть здо́ровы, хоць не ма́ть бі́лого хлі́ба (Мальцовска); Хо́ть ма́лыі кінь, а́ле ве́ліка тінь; Па́лінка овся́на Не бу́ду я пня́, Хо́ть бы́я є́й пі́ла З ве́чора до ра́на (Нар. співанка); Най він при́йде, мы ё́му помо́жеме; А ты, ба́ндо, гра́й весéло, Най то во́йско кра́чать сме́ло! (Нар. співанка); Чей я постарі́в, - учу́ла На́ця, як з по́вным ро́том Петро́ к ній пригва́ря́ть ся (Мальцовска).*

7. Порівнюючі (компаратівны) злучники: *як, як бы, як кідь, як кідь бы, поді́бно то́му як, так як; Она́ стоя́ла пе́ред дveréями, як із ка́міна (Мальцовска); Се́рдце она́ ма́ла хо́лодне, як кідь бы она́ ішла́ на сме́рть; Кідь є́ то ра́дость, то хрaнь є́й, як ма́ти хрaнить ді́тину.*

181. ЗЛУЧНИКОВЫ (ОДНОСНЫ) СЛОВА

Злучниковы або **односны** слова то суть односны містоназівники і містоназівниковы присловники, котры выражають синтаксічны одношіня меджі головними і підрядними час-тями і представляють собов компоненти підрядной часті, выступаючі в ро́лі підрядных злучників: *котрый, який, што, хто, чій; де, колі́, кады, о́дык: Што́ посі́єш, то по́жне́ш (што є односне слово, в синтаксічній функції предмета); Хто́ ко́му яму́ ко́пле, сам до не́й упа́де; Де бы́ли лу́кы, ту́ ся те́пéрь худóба пасé.* В головній часті в функції обставника часто стоїть соодносный присловник *ту, там, о́дтам, всьады, тамáды; Ді́ека, як ве́рба,*

там зійде, де єй посадиш; Де было повалéне зéрно, всяды погни́ло; Підеш тады, кады дра́жка іде. На розділ од злучників злучникові слова повнять двояку роль: споюють підрядну часть (підрядні части) з главнов (функція служебных слов) і выступають як члены підрядной части (в тім случаї выповнюють функцію повнозначных слов).

Обставникові части речіння **місця** споюють ся з односними містоназівниками, котры выступають в речіні парами (*там - де, де - там (ту, всяды), одкы - одтам (там, одты), кады - тады (тамáды)*).

ЧАСТКЫ (PARTICULY)

182. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА ЧАСТОК

Часткы то суть служебны слова, позбавены предметного значіння, котры надають доповнюючі смысловы, модалны і емоціонально-експресивны одтінкы словам, частям речіння і цілому wypowiedжіню.

До ґрупы часток входять незмінны служебны слова, котры беруть участь при творіні морфологічных форм і форм речінь з рознородым значінєм іреальности (спонуканя, условности, желаня); выражають рознороды субектívно-модалны характеристикы і оцінкы высловленя частей речіння; беруть участь в выражіні ціли wypowiedжіня (вопросность) і при выражіні модалности речіння (потверджіня, отрицаня); характеризують діяня або став проходжіня в часі, результатівности або нерезультатівности ёго реалізації. Даны функції часток реалізують ся способом формотворіння або як рознороды характеристикы wypowiedжіня. Частка характеризує ся тым, же все мать значіння одношіня: одношіня діяня, ставу або цілого wypowiedжіня к дійсности, або одношіня говорячого к высловленому, причім тоты одношіня часто вміщають в собі значіння еднакой часткы. Значіння часткы, як окремого слова, є то одношіня, котре нёв выражать ся в речіні.

Тіпичнов характеристиков для дакорых часток є того, же по своїй штрктурі і функціях они зближують ся з присловниками, злучниками або чутесловами. Дость часто часткы зближують ся і з модалными словами.

Частка одлічать ся од повнозначных частей речі тым, же они самы по собі не повнять номінатівну функцію, што значить, же не мають предметного значіння, хоць інколи подобны по высловліню з повнозначными словами, наприклад, з часословами *дава́й (побі́жыме), ідь (і попрóсь), дай (зрóbиме)*, присловниками *прóсто, прямо* і ін. Дана характеристика указує на того, же они не являють ся компонентами речіння, але лем надають доповнюючі їм смысловы одтінкы.

Од модалных слов часткы, выражаючі модалны одті́жкы, одлічають ся тым, же вносять до речіння рознороды значіння субектívного одношіня к wypowiedженому слову, словоспоїню або цілому речіню; напротів, модалны слова самы служать на выражіня модалных значінь. Правда, різка границя меджі модалными словами і модалными частками не все може быти точно виділена.

Часткы, подля своёго творіння, односять ся к пізнішому розряду слов. Они творили ся з других частей речі, з котрыми они теперь наподібнюють ся.

183. РОЗРЯДЫ ЧАСТОК ПО ШТРУКТУРІ

З формального боку часткы ділять ся на **першотворны** і **непершотворны**. К першотворным часткам односять ся такы, котры не мають живе словотворне споїня і формалне соодношіня з словами других частей речі, наприклад: *бы, га, гей, гэле, гы,*

же, ці, не, ни, най, нет, уж, но, -то, -те, -ка (домівка), да- (даякий). Вшитки іншч часткы суть непершотворны.

По штрктуры часткы ділять ся на **просты** і **зложены**. **Просты** часткы суть тоты, котры складають ся з єдного слова. **Зложены** часткы суть утворены з двох (рідше веце) слов, двох часток: часткы і злучника, часткы і приназывника, а тыж часткы, утворены з часословных форм або присловників. Зложены часткы можуть быти **неросчленены**, котрых компоненти в речіні не можуть быти розділены іншчыма словами, або - **росчленены**, котрых члени в речіні можуть быти іншчы слова.

К **простым** часткам односять ся вшиткы першотворны часткы (см. высше), *агá, ыгы, гы, га, гéле*, а тактыж - *а, бláго, вéце, буквáльні, бывать, бывáло, было, вeдь, все, смоть, дава́й(те), дай(те), кідь, іщі (щі), знай, прáві, як, ці, лем, ліпше, не, ніяк, но, єднáк, прóсто, дякую* (в значіні *дóбри*), *тыж, тілько, там, так, хоць (хоть), што, жéбы, гáдам, же, най, уж, ужéк, неврэком, чóрта, парóма, фі́гу (борóву), влáстні, іна́кше* і т. д. Вшиткы тоты часткы мають формалны і смысловы споїня і з другыма ґрупами слов. В них вміщають ся елементи значінь присловників (*бláго, іщі, щі, уж, прáві, дійсно, прóсто, прямо*), містоназывниковых слов (*вшы́тко, там, чόго, де, як*), часослов (*бывать, бывáло, было, дай(те), дава́й(те), знай, смоть*), злучників (*і, а, áбо, же, єднáк, жéбы, кідь, най, но, лем, хоць, ці, што, áбы*), чутеслов (*є, дякую*). Часто в єднім і тім же слові стрічає близкость в значіні часткы і злучника, часткы і присловника, часткы і часослова, часткы і містоназывника, часткы і чутеслова. На основі такой близкості семантикы часток з другыма частямы речі выжадує ся кваліфіковати як “частка-злучник”, “частка-присловник”, “частка-часослово” і ін.

Зложены часткы ділять ся на дві ґрупы:

1. **неросчленены**: *всéже, смоть і, далéко не, іщі бы, так і є, і так, якже, як так, бог знать ці, што же, ці што, лем же не, ці не, кóнець-кінців, уж і, уж-уж, лем-лем, то есть (то є), так-так, лем а лем, нет а нет; Не бій ся, я і так не прійду; Ты прійшов як рáз завчасу; Збóгом, - Та як так збóгом?; Бог знать ці іщі він даколí вéрне ся?; Він був тоды дóма, ці што?; Я лем же не упáв; Він лем а лем не стратíв ся; Ці не мам одпочíнути собі?*

2. **росчленены**: *лédва не, лédва ці не, як не, як бы не, лем бы, лем жéбы, лем áбы, най бы, скóрше бы, так і, хоць бы, што за; што з тóго, же; лем же не, лем же бы не; Лédва нóгу не зломíв; Лédва ці він не пёршы́й раз поциганíв в своїм жывóті; Як мі тотó пóле не знáти; Най заспíва́в бы собі; Скóрше літо бы прійшлó; Так він мéне і не памята́в; Хоць бы учíв ся; Што мі тепéрь з тóго, же він вернóв ся?; Лем же онá так скóро не приходíла; Хоть бы я єй (пáлінку) пíла з вéчора до рáна (Народ. співанка).*

184. РОЗРЯДИ ЧАСТОК ПО ФУНКЦІЇ. ЗНАЧІНЯ ЧАСТОК

По своїй функції виділяють ся слідуєчі частки: формотворны, словотворны, отрицаючі, утверджуючі, вопросны і модальны.

1. К **формотворным** часткам односять ся: *дава́й(те), бода́й, най, най же*, утворюючі форму розказового способу, напр.: *дава́й(те) співа́ти (танце́вати, гуля́кати, їсти, выпити)*; *Подь мі, мілий, поможь*; *Заріжу качура́, най ка́чки гравча́ть, піду за тебе, най дівки пла́чуть*; частка *бы*, котров творить ся форма условного способу, напр.: *попозера́в бы, чита́в бы, писа́в бы, наруба́в бы*; тыж желаючого (оптативного) способу: *хоць бы, най бы, лем бы*; *Лем бы сын учі́в ся*; *Хоць бы діти были здоро́вы!*; *Быв бы ты мо́ім учі́телём*"; а тыж вшыткы тоты часткы, при помочі котрых творять ся форми іреалных способів; *бы* і вшыткы ей модіфікації, як: *гей, най* - ту односять ся і тоты часткы, котры творять штруктуру зложених часток: *же́бы, кідь бы* (стягнута форма *кібы*), *лі́пше бы, хоць бы, най бы, лем бы, до́брі бы, як бы не, ско́рше бы, поско́рше бы, кідь бы лем, што кідь бы*.
2. К **словотворным** часткам односять ся: (а) *хоць- (хоть-), да-, -сь, -то: хтось, штось, колісь, якийсь, десь, хоцьхто, хоцьшто, хоцьде, дахто́, даштó, дачійська, дагдé, даколí, колісьто, комúсьто* - служать на творіня определених містоназівників і присловників; (б) *ни, ні* - творять отрицаючі містоназівники і присловники: *ніхто, нігдé, нічий, ніякий, нігда, ніч*; (в) *не* з хоцькотров частёв речі, окрем числовників, служыть на творіня протівоположности: *прія́тель – непри́ятель, ві́рник – неві́рник, ві́рить – не ві́рить, до́брый – недо́брый, че́стный – нече́стный* і т. д. Частка *ся* служыть на творіня рефлексівных часослов: *верта́ти ся, смія́ти ся, учі́ти ся, ганьбі́ти ся, купа́ти ся, умы́вати ся, обу́ти ся*.
3. К **отрицаючим** часткам односять ся: *не, ни, а́ни, нєт*. Частка *не* ужывать ся в речіні на выражіня общего і часточного отрицаня, наприклад: *Штуде́нт не прийшо́в на ле́кцію; Штуде́нт прийшо́в не на ле́кцію; Не штуде́нт прийшо́в на ле́кцію*.
Отрицаюче значіня часткы *не* ослаблює ся в таких случаях, кідь
 - а) частка *не* споює дві доведна высловлены еднакы формы єдного і того самого слова, наприклад, кідь выражать ся непересвідчене отрицаня: *Пан не пан, а з черешні долóв*;
 - б) частка *не* споює дві еднакой формы єднокорінны слова; таке споїня мать значіня повного і продовженого діяня: *роби́ть не роби́ть, спи́ть ся не спи́ть ся*;
 - в) частка *не*, ужыта двараз в часословнім предікаті - перед модіфікатором і часословом-інфінітивом - отрицаня в речіні неутралізує; значіть, же речіня ставать ся утверджуючим, напр.: *Она́ не могла́ не люби́ти ёго́; Він не міг не усміхну́ти ся на Гелéну*, або в штруктурі звязочно-менного предіката: *Тота́ кни́жка не могла́ быти не інтере́сно́в*;
 - г) частка *не* споює інфінітив і особну форму того самого часослова. Утворивши таке споїня, ціле выповіджіня выражать категоріалне отрицаня: *віди́ти не віджу, проси́ти не про́шу, ві́рити не ві́рю, ходи́ти не хóджу, співа́ти не спі́вам, клі́кати не клі́чу, одпові́дати не одпові́дам*;
 - г) частка *не* в споїні з *як* в діяні указує на утверджуючу репліку: *Як не тре́ба, пра́вда, тре́ба*.

Часткы *а́ни* (в русиньских текстах, главні в записаних співанках, прислівях стрічає ся і з формов *а́не*: *Де ніч не є, там а́не смерть не берé* (Народ скаже – як завяже. Пряшів

1964, с. 9); *Ане ня до нѣба, ане ня до зѣмлі* (Там же, с. 19), *ни* виражають отрицання в структурі неросширеного речіння (*Ани душы; Ани воды; Ани мұхы*), а в росширенім отрицаючім речіні збігають ся значіння зосиленого отрицання (*Мы ту не віділи ани душы; Ту не было чұти ани мұхы*) або бывать злучникове перерахованя (*Ани за тебе не піду, ани твоя не буду, ани я тебе уж чекати не буду* (Нар. співанка); *Ты ту не маш ани письмо, ани балик, ани телеграм; А най мене не ховають ни попи, ни дяци, лем най мене поховають карпатські вояци* (Нар. співанка); *Ани тот пес недобрый, што ся свого двора не тримать; Ани ёго сто коней не догонитъ; Бóже, бóже, што-м зробила, Кидь я мужа отравила? Ани мужа, ни фрайра, - Діточкы єм всиротила* (Нар. співанка); *Ани наше крєсня весєле не бóде, Кидь ёму хрєсный отєць Співати не бóде* (Нар. співанка); *Нинашто ся не подобать; Гей, ни ми кудель прясти, Ни ми хыжу мести, Бо я ся научила Рукóв собі трясти* (Нар. співанка).

Часткы **ани, ни** вміщають в собі одтінок значіння повности хыбованя або категоричность отрицання.

4. Вопросны часткы *а ці, ці не, прэцік, гей, хыбаль, што, но, га, гы, ці што*, як вміщають в собі значіння вопросности з веце або менше выраженим модалным зафарбінєм.

Найужыванішов частков в русиньскім языку є частка *ці*, котра все стоїть в препозиції речіння або того слова, на котре падать логічний акцент і основне значіння вопроса, окрем позиції в споїні *а ці*: *Ці лем так ты гварила, жєбы ся посміяти?* (Петровай); *А ці вліті мы могли ходіти до школы, кидь трєба было на полі робіти?*; *Ці не ганьба тобі так довго мучіти мене пустыми обіцянками?*; *Ці ты віриш ми?* Частка *ці* формує вопросне виповіджіння (*Ці він уж давно одышов?*), так і вопрос з одтінком спохыбованя (*Ці то так было?*). Частка *ці* не вносить до вопроса одтінок значіння категоричности, даколи - недовіру (*Ці не окламав ся він?*). Вопросны часткы все вносять до вопросного речіння одтінок спохыбованя, недовіры або зачудованя (*Хыбаль є то правда?*; *А ці ты ёго любиш?*; *Што мам ёму повісти?*).

Частка *што* за, *што* то звичайні формує вопрос, вижадує уточніня, высвітліня: *Што за хлоп?*; *Што то за люди?*

Частка *што* открывають вопросне речіння, або слідує за меном, вынесеним на зачаток речіння (*Што, він зась пізнить?*; *Він што, зась пізнить?*). Часткы *што, а, га, гы, но* виражають переспросіння, побуджіння к вопросу (*Ты чұєш мене? - Што?*; *Вєрнеме ся а (га, гы, но)?; Но тягáй!*

Частка *ці што* вносить одтінок простолюдности (*Він уснұв ці што?*). Частка як інволвує вопросне значіння: *Як (но як), віриш ми?*; при переспросі: *Я не піду до ліса. - Як?*; *Як, не підеш ты до ліса?*

Вопросны часткы часто ужывають ся вольно в споїні єдны з другими, наприклад: *Што, одвыкнув, га (гы)?; Што, ці не почєкаш нас?*; *А што кидь ся він вєрне?*; *А нараз запізнаме?*

5. Модалны часткы - вносять в речіння значіння субєктивного одношіня к виповідженому.

К часткам, виражаючім модалны одтінкы односять ся:

а) часткы, котры передають емоціонально-експресивны одтінкы, выражены прямо реакціями бісідуючого: *што за, як, но так, де, де там, што там, де як, но і, о, тотó;*

А што то за живот з ним быв!; *Де бы тебе тягáло за мнов?*

б) вопросны: *а, гей, як, ці, што, ці што;*

в) утверджуючі: *гей, а як же, так, ыгы;*

г) отрицателны: *ні, не, нєт*;

г) порівнюючі: *як бы, яко бы*;

д) частки, виражаючи волю бісідіючого: *а якже, гей, так*.

Частки творять рознороды споїня і одношіня высповеного з ёго істочником і другыма реалізоваными фактами. В єдній частці можуть вміщати ся рознороды одтінкы значіня.

Сам термін “модальность” не є єднозначашій; він має шыроке значіня. Термін модальность ужывать ся на означіня языковых явів не єднакых по значіню, содержанию, ґраматичным властивостям і по своєму одношіню к тому або іншому уровню языковой сістемы.

К модальным часткам, способным выступати в діалогі як реплікы, виражаючи утвержджіня або отрицаня, односять ся часткы *гей і нєт*. Утвержджіня виражають часткы в значіні *гей* і слова *так, добрі, справні, правда, самособов, як же, а як же, іщі бы (щі бы), прєцік, тóчно, тыж, як раз, дійсно, но правда, прісямв́ачку, так і є, вєру, верабóже, акурáт, божехрáнь, божепомóж, дайбо́же* і др.

Сінонімами часткы *нєт* можуть быти слова або споїня слов, як: *неп́равда, несп́равні, ці лédва, не мóже быти, ніяк нєт, áни кус, дежé, áни зáшто, но так* і ін. Дакотры часткы, в залежности од сітуації або контексту, можуть виразити як утвержджіня, так і отрицаня, напр.: *а як же, а то, досп́равды, но; А то він вернóв ся?!, Внóчка дóма помáгать? - А як же!;* одповідь може быти утвержджена (*П́равда, помáгать.*), або отрицана (*Ніч не помáгать.*).

Особисте місце заберают **часткы-злучники**, котры містять в собі рознороды модальны значіня зо значінєм споєваных слов. Ту односять ся такы часткы (в окремых споїнях значінях): *а, б́лаго, все, гей, гéле, же, кідь, лем, но і, най, бодáй, ці, так, так і, хоць, жéбы, вєру, верабóже, беспо́хыбы*.

Модальны часткы *бы, бодáй, дай, давáй, най, но* обєднують ся общім значінєм виражіня волі говорячого. Они ужывають ся в штрктурі речіня доведна з предікатом-часословом, котры придавають речіню рознороды одтінкы значіня: понуканя, імператівности, можности, повинности. Основна їх реалізація маніфестує ся в говорівій речі, в языку красной літературы і в публіцистіці.

Значіня желаня (хотіня) чогось придавать речіню частка *най* в споїні з часословом в теперішнім і будучім часі 3-ей особы єднотного і множного чісла, наприклад: *Най прокві́татъ нáша краї́на; Най будуть вшóткы люди на ці́лім сві́ті здоровы́ і щастлі́вы!*

Частка *но* може, в споїні з особнов або неопреділенов формов часослова, виразити спонукнутя к діянню або різкый зачаток к діянню: *Но помі́рьме ся, будь розу́мный!; Но пообі́ма́йме ся, но поці́луйме ся!; Но спі́ва́ти, но танцё́ва́ти!*

Частка *бы*, окре́м творіня условного способа, придавать в речіні значіня оптативности (желаня) або повинности, котра стоїть в препозиції інфінітіва, напр.: *Не то́бі бы по́вісти, не то́бі бы слóхати;* і в постпозиції: *Поду́мати бы тепéрь.*

185. ПОЗИЦІЯ ЧАСТОК В РЕЧІНІ

Подля позиції в речіні часткы бывають двох тіпів: єдны мають тóту саму позицію, другы мають - то єдну, то другу, што залежить од смыслу выповіджіня. Часткы, котры мають все тóту саму позицію суть препозитівны або постпозитівны.

1. Препозитівны часткы суть такы, котры все стоять перед тым словом, ку котрому они односять ся: *бодáй, істо, лем, най, но, так, ці, што, за, як; Так пиш!; Най вє́рнуть*

ся *оні днеська!*; Як *добрі!* Частки можуть стояти при єднім слові, при wypowiedжіні і самостатні. Частки, модифікуючі єдиний вираз, стоять в препозиції, то єсть антепонують ся (ставять ся перед штось). Для часток характерным є того, же они не можуть быти самы о собі ядром (ремов) wypowiedжіня; їх роль в wypowiedжіні є вязана на позицію перед актуалізованим членом. Наприклад, в wypowiedжіні *Штудент выпожычав кніжку з універзітної бібліотеки* ядро (рему) wypowiedжіня визначіме позицієв дакотрой частки, наприклад: *лем, ці, істо; Лем штудент // выпожычав кніжку з універзітної бібліотеки; Штудент лем выпожычав // кніжку з універзітної бібліотеки; Штудент выпожычав лем кніжку // з ...; Штудент выпожычав кніжку лем з універзітної // бібліотеки.* В уведжених wypowiedжінях частка стоїть перед ядром (ремов) wypowiedжіня.

2. Постпозитивны частки все стоять по тім слові, ку котрому они односять ся (же, то): *Я же ёго пзнам?; Зайдь же за ним; Она то з ним не бісидовала.*

Іншы частки, котры вносять доповнюючі одтінки значінь до цілого речіня, не мають в нім все тото саме місце. К таким односять ся уж, іщі (иці), і др.: *Уж будьте хоть лем вы розумны; Зайдь ты уж даколї к ним.*

Частки можуть стояти і як самостатны wypowiedжіня – репліки. Тоды звичайні синонімы таких часток суть *гей, нет*, наприклад: *Завтра ты прійдеш за нами! - Добрі?(Гей!) - повідав ущіпачні; Лем такы дзбанкы вы вырабляете? – Правдаже! (Дэжебы!)*

Частка *тыж* все є носителем інтоначного центра (логічного акцента): *Облак до сусіднёй хыжы був тыж отворёный.*

186. ЧАСТКИ І ДАКОТРЫ ІНШЫ ЧЛЕНЫ РЕЧІНЯ

Меджі частками і іншыми незмінными частями речі є плинный перехід. Із змінными частями речі частки суть тотожны їм тым, же дакотры змінны слова функціонують в речіні, як частки.

187. ЧАСТКИ І ЗЛУЧНИКЫ

Частки найвеце подобны злучникам. Дакотры слова (*най, а жебы, кідь, ці, як*) в речіні мають роль злучника, а в іншій позиції контекста повнять функцію суб'єктивної оцінки, то єсть частки, напр.: *Але най (злучник) была бы ніч хоть яка страшна, най (злучник) бы чорти вонка женїли ся, най (злучник) бы чорт знать што робїло ся, нїяка ніч не вырівнать ся ночі в самотній душі; Пукний од злобы, най (частка) тебе там розторгать, най (частка); Кідь (злучник) збудів ся, отворів очі і встав; Кідь (частка) выштыко ту, дома, такє міле!*

188. ЧАСТКИ І ПРИНАЗЫВНИКЫ

Дакотры частки суть омонімічны з приназывниками (*зо, за*), наприклад: *Ёму зо (частка) двадцять років; Якá была бы то за (частка) ма́ма; Ни не їла, ни не пїла, за (приназывник) сынóчком полетїла* (Народ. співанка).

189. ЧАСТКИ І ПРИСЛОВНИКЫ

Розділ меджі частками (*та́кой, добрі, лем, скóрше* і ін.) і присловниками (функціонуючими і як частки) є в тім, же частками выражать ся одношіня до высловленого в речіні, або до окремого слова – до контексту або сітуації, а присловники выражають свої значіня в штруктурі речіня. Наприклад: *Мы о вас до́брі* (присловник) *зна́ме; Так він намага́ть ся,*

дóбрі (частка) *ёму даштó не стáне ся; Він ішóв помáлы* (присловник); **Помáлы** (частка) *бы ёгó перебігнув*.

В ролі часток функціонують і інші присловники (*блízко, цáлком, чісто, скóро, штоскóро, дослóвні, тáкой, їсто, накі́нець, нáспак, подібні, помáлы, прóсто, прямо, рівно, спрáвні, влáстні, дéже, пóтім, так, таксамо* і др.).

На верифікацію присловника просиме ся при допомозі виразу, ку котрому присловник односить ся (*Як ішóв? - Помáлы; Як ёгó пóзнаме? - Дóбрі!*), але частка виражать доповнюючі одтінки значіння, і не можеме ся на ню просити якимсь виразом.

190. ЧАСТКИ І МІСОНАЗЫВНИКЫ

В ролі часток, із змінних частей речі, найвеце ужывають ся місоназывники (*што, хто, дéже, якже, онó, так*); *Але што нас до тóго! - Вы нас почéкате? - Я'южебы нет* (або субстантів *Прáвда, почéкаме*); *Моглó бы ёму быти так кóло пятьдесят; Но, так вставáй!; То ты будеш ходіти все так скóро до шкóлы?; Онó не є ту áни часу на подібны плёткы*.

191. ЧАСТКИ І НАЗЫВНИКЫ

Частками суть і дакотры застыты формы назывників, як: *дябла, чóрта, фрáса, фі́гу* (*борóву*), *прáвда, неврэ́ком, панебóже, панаяна, пáнечку, доспрáвды, докі́нце*.

Частками стали ся і застыты приназывниковы формы назывників, котры тыж пишуть ся доведна і творять єдно ціле понятя (*препанабóга, препанаяна*) або суть творены із двох назывників і творять єдно ціле (*крістепáне, панаяна, панебóже*), або частки і назывника (*неврэ́ком*): *Чóрта я о ню стáрав ся; Пожы́чш мі пі́нязі? - Фі́гу борóву!; Доспрáвды я з ним там зы́йду ся!; Докі́нце я за нёго выда́ла ся*.

192. ЧАСТКИ І ЧАСОСЛОВА

За частки поважують ся і дакотры застыты формы часослова: *про́шу, бодáй* (із бог дай), *ве́ру, повід́жме* і ін., напр.: *Про́шу сіда́йте; Тоты вы́разы, повід́жме, не любі́ли ся ні́кому; Бодáй бы він пропáв!; Ве́ру, він дóбрі тра́фив ёгó*.

ЧУТЭСЛОВО (INTERJECTIO)

193. ОБЩА ХАРАКТЕРІСТИКА ЧУТЭСЛОВ

Чутэслова є незмінююча часть речі, котра служыть на выражіня емоцій, волёвых реакцій чоловіка, або рознородых звуків, выдаваных людьми, звірятами або предметами і явами, находячі ся в об'єктивній дійсности: *аї, ах, ой, ох, но, гурá, бóже мій; Ох, які то были нóчі!*

Выражаючі емоції, волю, чувства і інші побуджіня чоловіка, чутэслова не называють самы емоції, волёвы реакції, а то значіть, они не мають номінативной функції. Тым чутэслова в своїй основі одлічують ся од повнозначных частей речі. Чутэслова не суть повнозначнов ани служебнов частёв речі, Од повнозначных частей речі они одлічують ся тым, же не мають номінативну функцію (выражаючі чувства, волёвы реакції, чутэслова не называють їх), а на розділ од служебных частей речі чутэсловам не є властна спокуюча функція.

Як правило, чутэслова мають значіння многозначности. Єдны і тоты самы чутэслова можуть виражати рознороды емоції, і зато їх конкретне значіння може быти найліпше зрозуміле в контексті, в конкретній ситуації. Так, наприклад, чутэслова *ах* може означа-

ти радість, страх, гнів, напудження, злость і інші відтінки емоцій; чутеслово *ага* може виражати догадку, удивління, висміх, злорадність, небезпечність, указувати на якийсь предмет або вияв. Многі чутеслова, ведно з інтонаційов або указаним жестом, виражають дость конкретны емоції або волёвы імпульзы, напр.: *тьфу!* - виражать омерзіння, протівіння; *пррр!* - виражать хотіння заставити (напр.: коня); *псс* - желання быти тихо; *ой!* - виражать боль, жаль, напудження, страх, радість і інші проявы емоцій. При высловлєвані чутеслов выжадує ся належна інтонація, а кідь інтонація невыразна, то чутеслова страчають своє виражіння емоцій. Наприклад, чутеслово *а* характеризує ся передаванєм рознородой інтонації, кідь означать:

1. догадованя: *А, о што ту їм ідє!*;
2. загрозу, снажіння застрашувати: *А! Я вам!*;
3. одозву на чієсь выповіджіння: *Пан учітель! - А!*;
4. переспросіння при недочуті: *Днесь одхòдїме. - А? Што вы говоріли?*;
5. радість або смуток: *А-а-а! Я рад, же мы стрітили ся.*

Чутеслово *ей* при рознородій інтонації виражать

- (1) потішіння: *Ей, якá ты шувна!*;
- (2) гнів, злость, лютость, банованя: *Ей, пребáчте, я цáлком на вас забыв!*;
- (3) удивління: *Ей, якýй ты шікòвнýй;*
- (4) оущіння хвороты: *Ей, не мòжу уж вытримати, так мéне гòлова боліть.*

Обсяг чутеслов вызначує ся їх функційв в речіні; они выступають як нечленны речіня, як еквіваленты выповіджіння, або, увійшовши до складу речіня, і тоды в речіні выступають ізоловані, то значіть, они не суть членами речіня і не вступають до сінтаксічного споїня з другими словами.

В речіні чутеслово звычайні формує ся як пряма реч, творить закінчену репліку, або входить до ёго штруктуры, напр.: «*О-го-го-гов!*» – *озывать ся в лісі гòлос хлòнца.*

Споїня чутеслов з лексіков словникового фонду указує ся в процесі переходу до чутеслов з інших частей речі. В такім случаї повнозначны слова тратять своє лексічне значіння і переходять до неповнозначных слов і тоды виражають лем емоції. Наприклад, в речіні *Стрáжник!* виражать ся страх, ужас, што не означать обернутя ся к стражникови, очікуючі од нёго якусь поміч. Чутеслово *Збòгом!* означать просте привітаня при розлуці і тот выраз ужывать ся рядом з такими як *Вшытко дòбре!*; *Будьте здоровы!* Вшыткы такы подобны выразы тратять веще або менше своє первічне значіння і зближують ся з чутесловами. Цалком перешли або зближують ся з чутесловами і далшы выразы: *Гòсподи!*; *Дякую!*; *Чорт ёгò берь!*; *Бòже мій!*; *Дòбрыї день!* і інші.

З другого боку, чутеслова, набываючі номінатівну функцію, можуть в речіні выступати як ёго компоненты і в споїні з тым зближують ся і переходять до других частей речі. Найчастіше они выступають в ролі предіката, што характеризує говоруву реч, і в тых случаях они представляють звуконаподобнючі еквіваленты часослов *бац, бух, бум, дырг, верть, мах, скоч, топ, чап, шляп, шлюп, шмык*; *А Дівчáта хі-хі-хі, а хлòнци ха-ха-ха (= сміють ся)*; *А він бух (= удáрив, бұхнув) ёгò по гòлові.* Чутеслова можуть выступати в ролі субекта, обекта - в тім случаї они субстантівують ся, або выступають в ролі обставників: *Твоє хі-хі мéне знепоко́вєвало; Áни єднòго óха нам не выстачіть; Што і вояків ту побіло - ой-ой!*

Репертоар чутеслов поповує ся при помочі перебераня з інших языків. К таким перевзятым словам односять ся: *марш, мерсі, стоп, гáло, б́раво, гурá, гáйда* і др.

194. ГРАМАТИЧНА ФУНКЦІЯ ЧУТЕСЛОВ

З синтаксичного боку чутеслова одлічують ся од другых частей речі, бо они суть члена-ми речіння, хочь інтоначні они суть споєны з речіннями, ку котрым примыкають.

В речині чутеслова найчастіше бывають синтаксично незалежны, то значить, же они не суть звязаны з другыми членами речіння. Правда, дакотры чутеслова, выражаючі волёвы одтінки, можуть підряджовати собі іншы члени речіння, наприклад: *Вон одты!*; *Але уж ай! - закрічав на дворі Мілан.*

Чутеслова, котры функціонують як окремы речіння, помітно одлічують ся од часослов, ужытых як окремы слова. Кідь чутеслова-речіння утримують свої основны прізнакы короткого сігнала, котры выражають якісь емоції, чувства, переживаня і іншы нюансы, то чутеслова-слова страчають свої прізнакы і набывають определёный смысл і тоды можуть фунґовати як повнозначны части речі. В таких случаях чутеслова выповнюють функцію окремых компонентів речіння.

На поясніня семантичных і морфологічных прізнаків чутеслов важну роль грать і ёго місце в речині: во властнім чутесловнім значіні выступають лем такы чутеслова, котры на-ходять ся в препозиції або в постпозиції речіння. Характеризовавши ся емоціонально-волёвым одтінком значіня, такы чутеслова стоять в препозиції речіння і як бы то сігналізують со-держаніє слідовавшего за ним речіння. Наприклад: *Ой, ніхто не відить мої страшны раны, ани ніхто не знает, де я закопаны!* (Матяшовска); *О, я не люблю того вашого Штефана!*

Чутеслово, котре находить ся в постпозиції речіння, може і не мати поясніня по собі, зато же і в такім случаї смысл чутеслова є зрозумілый із стоячого в препозиції речіння: *Но але я дістаю тоды од вітця, ой-ой!*

Чутеслова можуть выступати в функції окремых компонентів речіння або повнити роль зосилнюючих часток. Чутеслова, выражаючі волёвы емоції, чувства, выступають в ролі предиката, напр.: *Вшытко ту фуї!* Субстантивованы чутеслова выступають в ролі суб-бекта: *Десь далёко было чути могу́тне “гурá”.* Чутеслова можуть выступати в функції атрибута, обставника і предикативного члена, напр.: *Але тот предмет просто фу-фу!; Нет, вы, панове, ой-ёй-ёй!*

Іншый раз чутеслова-предикаты выповнюють функцію прирядной части зложеного речіння: *В тім часі начáлником рóты був такий звірь, што у-у!*

195. РОЗРЯДЫ ЧУТЕСЛОВ ПО ЗНАЧІНЮ

По значіню чутеслова ділять ся на емоціоналны, імперативны і общего етікета.

1. **Емоціоналны** чутеслова выражають рознороды чувства, котры служать на выражіня а) успокоїня, удівліня, радости, веселости, одушевліня, одобріня і т. д., котры дають **позітивну** оцінку фактів дійсности (*Агá!, Ой!, Ох!, О!, А!, Ах!, Брáво!, Дякую!, Гурá!* *Днесь ідеме до кіна; А! То ты, - радісно він привітав ёго;*
- б) неуспокоїня - смуток, жаль, нещастя, біду, нуду, лютость, старость, гнів, злость, про-тест і іншы, выражаючі **негáтивну** оцінку фактів дійсности (*А!, Ах!, Ёцї!; О!, Ох!, Ей!, Е!, Ех!, Бр!; Тьфу!, Чóрта два і ін.; Ой, ма́мо, ма́мо! Зна́те, я́ка то была дівка!; Фуї! Якый тот хлоп недóбрый!;*
- в) зачудованя, прекваліня, страху, похыбованя, недовіры і іншых одтінків: *А!, О!, Но-но!, Гóсподи!, Бóже мій!, Бóже храни!;*

г) іронію, odporність, презирство, сарказм, шкодорадність і др.: *А!, У!, Тьфу!, Фу-уї!, Е-е!, Бе-е!*;

г) емоціональної характерістики, оцінки ситуації, одношіня до речі собісідника. Чутєслова даной групи характерізують ся тым, же мають доповнюючий модалный одтінок: *Ей-ей!, Но їші!, Баста!, Мудырланти!, Намойвэру!*

Бівша часть емоціональных чутєслов характерізує ся полісемантичностєв. Такими полісемантичними чутєсловами суть: *А!, О!, Ох!, Ой!, Ах!, У!, І!* і др.

2. Імператівны (волёвы) чутєслова (выражаючі волю, побуджіня к даякому діяню) выражають:

а) розказ, приказ, сігнал к зачатю або скончіню діяня, заклик к осторожности, к згоді, к молчаливости, на поміч і др.: *Гайда!, Гон!, Вон!, На!, Но!, Марш!, Цыт!, Чім!, Псс!; Ю'пко, гайда до робóты!; Цыт уж конéчні!; Уж і вон!; Марш з хьжы!; Но, - повів я, - повідж, што тобі трéба?;*

б) заклик одповісти на штось, што служыть средством внимати когось: *Гало-ó!; Ау-у!; Е-ей, помóжте!; Ау-у, дівчáта!*

3. К чутєсловам, обслужуючим сферу общого етíкета, односять ся слова, котры выражають привітання при стрітнуті (взаємного поздоровканя) і при розлуці (одздравканя), вдячность: *Дóбре ráно!; Дóбрыї дєны!; Дóбрыї вéчор!; Слáва Ісýсу Хрісту! - Слáва навікы!; Хрістóс воскрéсе! (до воскресіня) - Воістину воскрéсе!; Хрістóс воскрéс! (по воскресіні) - Воістину воскрéс!; Дóбру ніч!; Збóгом!; Май(те) ся дóбри!; Будь здоровыї!; Бúдьте здоровы!; Цілюю рúкы (ручкы)!; Агóу!; Прєбáчте!; Прóшу!; Мій поклóн!; Бóже хрaнь!; Дай, Бóже, щáстя!; Бóже дай щáстя! До скóрого стрітнúтя!; Щaстлíву дорóгу!; До свідáня! і др.*

Уведжены выразы уж давно стратили своє первічне лексічне значіня, а теперь ужывають ся лем як условны (договорены) выразы-кліше. Даны выразы формалні розчленюють ся на слова і їх морфемы, зато можуть быти поважованы як неповны речіня, котры можуть быти характерізованы як деріваты повных речінь, порів. *Дóбрыї дєнь! - Дóбрыї дєнь (Вам) жéлам !; Дóбру ніч! - Дóбру ніч (Вам) жéлам!; Збóгом! - Остава́й(те) збóгом!* Цалком повны речіня суть *Хрістóс рoждáєть ся!; Хрістóс воскрéс(є)!*

196. ЗВУКОНАПОДОБНЮЮЧІ ЧУТЄСЛОВА (СЛОВА)

Звуконаподобнючі слова творять єдину групу, єдиніці котрых суть прямо мотівованы позазязыковов дійсностєв, зато же они транспонують в язык позазязыкову дійсность якогось звука імітованым способом.

Наподобнючі звуки або ономатопії не выражають емоцій, ани волю ці побуджіня, але представляють собов условні витворены рознородым способом звучаня, то єсть они витворюють ся при помочі вшеляких звуків пріродных явів: звуковы сігналы живых существ (людей, звірят, птахів) і неживых предметів (шуміня ці свист вітра, доджу, грому, воды, гуркотіня, шум стромів, взрывів, буханя і т. д.). Часто такы звуки ужывають ся в художній літературі з цілєм силнішой выразности і впливу такого сприймання на читателя.

Для чутєслов даной групи є тіпична аморфность, але форма передаваня рознородых звуків є заужыта і мать свої певны формы в языку.

К звуконаподобнючим словам односять ся вшыткы тоты слова, котры выдавають ся, наприклад, **криком птахів:** *га-га* (гускы), *кря-кря* (качки), *ку-ку* (куковкы), *кі-кі-рі-кі* (когу-та), *куд-куд-кодáк* (куркы), *кра-кра-кра* (вороны), *пі-пі* (качатя), *ціп-ціп* (курятя), *кво-кво*

(квочки), *чік-чі-рік* (воробля), *гырку-гырку* (голуба) і т. д.; **живоных**: *гав-гав* (пса), *бе-е-е* (вівці), *і-і-го-го* (коня), *і-а* (осла), *ква-ква* (жабы), *мяу-мяу* (мачкы), *ме-е-е* (kozy), *хрю-хрю* (свині); виявом якихсь шумів природи або якихсь діянь, котры являють ся одражінем діяльности людей: *у-у-у*, *фі-фі-фі...* (завывыня вітра), *ш-ш-ш* (шелест листів), *тік-так*, *тік-тік* (звук годин), *та-та-та...* (звук вистрілів з куломета), *тр-р-р* (звук вистрілів з автомата), *ж-жу-жу* (звук летячої кулі), *бім-бом* (звук дзвона), *дзінь-дзінь* (звук дзвонка), *шы-шы-шы...* (звук колес влаку) і т. д.

До особливої групи виділяють ся чутесловны часословны форми тіпа *бац*, *бум*, *клоп*, *топ*, *трах*, *тук*, *хлюп*, *шлюп*, *жбыпнк* і др.

197. СПОСОБЫ ТВОРІНЯ ЧУТЕСЛОВ

По способу творіня чутеслова ділять ся на дві основны групи: (1) неодводжены (прімарны) і (2) одводжены (секундарны).

Неодводжены чутеслова не мають ґраматичных прізнаків, але лем фонетичну характерістіку. Они можуть складати ся:

- із єдного гласного звука - *А!*, *Е!*, *О!*, *У!* або спіюня гласных звуків - *Ау!*, *Оу!*, *Іа!* Гласны звуки можуть висловлєвати ся протяжні, што на письмі передавать ся здвоїнем, строїнем і т. д.: *а-а*, *а-а-а*, *о-о*, *о-о-о*, *е-е*, *і-і*, а тыж *ааа*, *еее*, *ііі*, *уу*;
- із спіюня гласного і согласного звука: *Ах!*, *Ох!*, *Ух!*, *Ех!*, *Ай!*, *Ой!*, *Уй!*, *Ей!*, *Ёй!*; *Аз!*, *Оз!*, *Ез!*, *Уз!* - творены з двох гласных і єдного согласного меджі ними з акцентом на другім гласнім. Звуковы реалізації, творячі такы чутеслова, можуть частічно або повністю повторєвати ся: *Ай-ай-ай!*, *О-ё-ёй!*;
- із гласного і согласного: *Ба!*, *Хо!*, *Хе!*, *Хі!*, *Но!*, *Фу!* і ін.;
- із гласных звуків, высловеных протяжні: *Мм!*, *Шшш!*, *Ззз!*, *Ввв!*; із неєднаких согласных звуків: *Гм!*, *Брр!*, *Прр!*, *Цс!*, *Гр!*

Іншы неодводжены чутеслова можуть припоєвати флексію другой особы множного числа, наприклад: *Но те!* Або споєвати ся з частками: *Но же!*, *Ой ці*.

Одводжены чутеслова творять ся од слов інших частей речі. Основов їх творіня служать автосемантичны слова, а тыж фразеологізмы, висловлєваны з силнішим емоціональным зафарбінєм або експресієв, котры страчають своє основне лексічне значіння і принимають на себе роль чутеслов. Таким способом стали ся чутесловами:

- рознороды субстантывы: *Господи!*; *Божє!*; *Бід!а!*; *Мамічко!*; *Няньку!*
- подакотры формы часослов: *Пробу!*; *Пребачте!*; *Помілуй(те)!*; *Подь!*; *Розмілуй(те)ся!*; *Позерай!*;
- окремы містоназывники і присловники: *То-то!*; *Но што ты!*;
- фразеологічны спіюня: *До чорта!*; *До парома!*; *До бога!*; *Чорт бери!*; *До фраса!*; *Чорт з тобів (з в!ауи)!*; *Лем так-так!*; *Най то бог ск!аре!*; *Най то фрас в!зьме!*; *Бог з тобів! (з в!ауи)!* і т. д.

Невелика часть чутеслов творила ся із іншоязычных (чуждїх) слов: *Баста!*; *Браво!*; *Г!йда!*; *Гал!о!*; *Кан!ым!*; *Смон!*; *Ш!абаш!*.

Чутеслова легко субстантывують ся. В таких случаях они дістають можність выступати в ролі рознородых членів речіння. Дакотры чутеслова творять ся од часослов і для того уживають ся суфіксы -а-, -ну-, -ка-, -ча-: *!хати*, *!хнути*, *!хати*, *!хнути*, *!хнути*, *х!іхати*, *й!кати*, *мяч!ати* і др.

ЛІТЕРАТУРА

- БАЛАЖ, Г. и кол.: Современный русский язык в сопоставлении со словацким. Морфология. Братислава, Словацкое педагогическое издательство 1989.
- BARNETOŮVÁ, V. F. a in.: Русская грамматика 1. Praha, Academia 1979.
- БЕРНШТЕЙН, С. Б.: Карпатский диалектологический атлас. - Вопросы языкознания, 4, 1963, с. 72-84.
- БОКАРЕВ, Е. А.: О категории падежа. - Вопросы языкознания. 1, 1954, с. 30-48.
- БОНДАРКО, А. В. - БУЛАНИН, Л. Л.: Русский глагол. Ленинград, Просвещение 1967.
- БУЛАХОВСЬКИЙ, Л. А.: Нариси з загального мовознавства. Київ, Радянська школа 1955.
- ВАЛГИНА, Н. С. и др.: Современный русский язык. Издание второе. Москва, Высшая школа 1964.
- ВИНОГРАДОВ, В. В.: Русский язык (Грамматическое учение о слове). Издание второе. Москва, Высшая школа 1972.
- ГАЛКИНА-ФЕДУРЮК, Е. М. и др.: Современный русский язык. Лексикология. Фонетика. Морфология. Издание второе. Москва, ГУПИ Министерства просвещения РСФСР 1958.
- ГАРАЙДА, И.: Грамматика русского языка. Унгвар, Книгопечатня Юлія Фельдешія 1941.
- ГВОЗДЕВ, А. Н.: Современный русский литературный язык. Часть 1. Фонетика. Морфология. Москва, ГУПИ МП РСФСР 1961.
- GEROVSKIJ, G.: Jazyk Podrarpatské Rusi. In: Československá vlastivěda III. Jazyk. Praha, "Sfinx" Bohumil Janda 1934, s. 460-517.
- ГЕРОВСКИЙ, Г.: Народная речь Пряшевщины. In: Пряшевщина (Историко-литературный сборник). Прага, Изд-во "Хутор" 1948, с. 94-144.
- ГЕРОВСКИЙ, Г.: Язык Подкарпатской Руси (перевод с чешского). Москва 1995.
- ГУЖВА, Ф. К.: Современный русский литературный язык. Словообразование. Морфология. Киев, Радянська школа 1967.
- ГУЖВА, Ф. К.: Современный русский литературный язык. Часть 2. Морфология. Синтаксис. Пунктуация. Издание второе. Киев, Вища школа 1979.
- ДЗЕНДЗЕЛІВСЬКИЙ, Й. О.: Лігвістичний атлас українських народних говорів Закарпатської області УРСР, 1, Ужгород 1958; 2, Ужгород 1960.
- ĎUROVIČ, Ľ. Paradigmatika spisovnej ruštiny. Bratislava, SPN 1964.
- ИСАЧЕНКО, А. В.: Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словацким. Часть 1. Братислава, САН 1954.
- ИСАЧЕНКО, А. В.: Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словацким. Морфология. Часть 2. Братислава, САН 1960.
- КАРПИНСКАЯ, О. Г.: Типология рода в славянских языках. - Вопросы языкознания, 6, 1964, с. 61-76.
- КОРОТКІ ПРАВИЛА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОПИСУ (для вжитку Пряшівщини). Видавництво КСУТ в Пряшеві 1952.
- КОСТЕЛЬНИК, Г.: Грамматика бачвансько-русской бешеды. Руски-Керестур, Руске Народне Просвітне Дружство 1923.
- КОЦАК, А.: Грамматика русская (Рукопис Маріяповчанського варіанта Граматики Арсенія Коцака 1772-1778). In: Науковий збірник МУК у Свиднику 15. 2 том. СПВ в Братиславі, ВУЛ в Пряшіві 1990, с. 73-330.

КОЧИШ, М.: Граматика русского языка I. Фонетика. Морфология. Лексика. Нови Сад 1974.
КРАТКАЯ РУССКАЯ ГРАММАТИКА (КРГ). Под ред. Н. Ю. Шведовой и В. В. Лопатина. Москва, "Русский язык" 1989.

ЛАТТА, В.: Атлас українських говорів Східної Словаччини. СПВ, ВУЛ в Пряшіві 1991.
ЛЕШКА, О.: Говор села Убля Восточной Словакии. Этюды по украинской диалектологии. I. Прага 1973.

ЛУЧКАЙ, М.: Граматика слав'яно-руська. Київ, Наукова думка 1989.

OVERPFALCER, F.: Rod jmen v češtině. Praha 1933.

ПАНЬКЕВИЧ, И.: Граматика руського языка для молодших клас школ середних и горожанських. Мукачево, Типографія "Карпатія" 1922.

ПАНЬКЕВИЧ, I.: Нарис історії українських закарпатських говорів. Частина I. Фонетика. In: Acta Universitatis Carolinae. Philologica I. Praha 1958.

ПАНЬКЕВИЧ, И.: Матеріали до історії мови південнокарпатських українців. In: Науковий збірник МУК в Свиднику. Том 4, Кн. 2, Пряшів 1970.

PAŇKO, J.: Verifikácia charakteristiky modálnych slovies. In: Rossica Slovaca I. Jazykovedný zborník 12 - Literárnovedný zborník 11. Red. M. Varchola. Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafarikanae. Bratislava, SPN 1992, s. 113-120.

ПАНЬКО, Ю.: Нормы русинського правопису. - Народны новинки, ч. 17-21, Пряшів 1992.

ПАНЬКО, Ю.: К вопросу о русинстве в Словакии и о возрождении русинского литературного языка. In: Współczesne tendencje rozwoju języków słowiańskich. T. 1. Katowice, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego 1994, s. 61-66.

PAŇKO, J.: Významové odtienky kvalifikačného predikátu (na ruskom a slovenskom materiáli). In: Philologica - Rossica Slovaca III. Ročník XLIV. Red. G. Baláž. Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, Bratislava 1994, s. 59-65.

ПАНЬКО, Ю.: К вопросу модернизации словарного состава русинского языка словацкого варианта. In: Modernisierung des Wortschatzes europäischer Regional- und Minderheitensprachen. Herausgegeben von Gunter Spiess. Gunter Narr Verlag Tübingen 1999, s. 135-145.

ПАНЬКО, Ю.: Русинсько-русько-українсько-словенсько-польський словник лінгвістичних термінів. Пряшів, Русинська оброда 1994. 231 с.

ПАНЬКО, Ю. і кол.: Орфографічний словник русинського языка. Пряшів, Русинська оброда 1994. 303 с.

ПАНЬКО, Ю.: Выбраны части по морфології русинського языка. In: Русинський літературний алманах на 2006-ый рік. Рік видання – четвертий. Зоставитель: Ю. Панько. Пряшів, Сполук русинських писатеїв Словенська 2006, с. 47-88.

ПАНЬКО, Ю.: Часослово (Verbum) і його семантичні категорії. In: Русинський літературний алманах на 2008-ый рік. Рік видання – шестий. Зоставитель: Ю. Панько. Пряшів, СРПС 2008, с. 19-69.

ПАНЬКО, Ю.: Незмінны части речі сучасного русинського літературного языка. In: Русинський літературний алманах на 2009-ый рік. Рік видання – сьмий. Зоставитель: Ю. Панько. Пряшів, СРПС 2009, с. 11-57.

ПОСПЕЛОВ, Н. С.: Соотношение между грамматическими категориями и частями речи в современном русском языке. - ВЯ, 6, 1953, с. 53-67.

ПОСПЕЛОВ, Н. С.: В защиту категории состояния. - ВЯ, 2, 1955, с. 55-65.

ПРОКОПОВИЧ, Е. Н.: Глагольно-междоментные формы в русском литературном языке XIX века. - ВЯ, 1, 1965, с. 76-82.

РУССКАЯ ГРАММАТИКА (РГ). Фонетика. Фонология. Ударение. Интонация. Словообразование. Морфология. Том 1. Ред. Н. Ю. Шведова и др. Москва, "Русский язык" 1980.

СМИРНЦКИЙ, А. И.: Значение слова. - ВЯ, 2, 1955, с. 79-89.

СОБАНСКАЯ, А. И. - ПЕТРОВА, Т. В.: Изучение морфологического состава слова в школе. - Русский язык в школе, 4, 1965, с. 45-49.

СОВРЕМЕННЫЙ РУССКИЙ ЛИТЕРАТУРНЫЙ ЯЗЫК. Под ред. П. А. Леканта. Москва, "Высшая школа" 1982.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА. Морфологія. Ред. І. К. Білодід. Київ, "Наукова думка" 1969.

ТИХОНОВ, А. Н.: Части речи - лексико-грамматические разряды слов. Сб. Вопросы теории частей речи (на материале языков различных типов). Ленинград, "Наука" 1968, с. 219-228.

ШАНСКИЙ, Н. М. - ТИХОНОВ, А. Н.: Современный русский язык II. Словообразование. Морфология. Издание второе. Москва, Просвещение 1987.

ШАПИРО, А. Б.: Есть ли в русском языке категория состояния как часть речи? - ВЯ, 2, 1955, с. 42-54.

ШТЕЦЬ, М.: Деякі особливості синтаксису простого речення говірок північної Лабірщини (Східна Словаччина). In: 3 минулого і сучасного українців Чехословаччини. Педагогічний збірник 3. Братіслава 1973, с. 231-247.

ЯБУР, В.: Дакотры знакі русиньскых діалектів Словеньска в порівнянню з руськыма і українськыма діалектами. - Народны новинки, ч. 32-33, Пряшів 1994, с. 5-6.

ЯБУР, В. - ПАНЬКО, Ю.: Правила русиньского правопису. Пряшів, Русиньска оброда 1994.

СОДЕРЖАНІЄ

ВСТУПЛІНЯ.....	638
----------------	-----

СЛОВОТВОРІНЯ

01. Морфологічна структура слова.....	639
02. Недерівовані і дерівовані основи.....	640
03. Дерівуюча основа.....	641
04. Основні способи творіння слів.....	642
05. Лексико-семантичний спосіб словотворіння.....	642
06. Лексико-синтаксичний спосіб словотворіння.....	642
07. Морфолого-синтаксичний спосіб словотворіння.....	642
08. Морфологічний спосіб словотворіння.....	643
09. Аналіз слова.....	644

МОРФОЛОГІЯ

Морфологія як учіння о граматичній структурі і граматичних формах слова

10. Предмет морфології.....	645
11. Лексичне і граматичне значіння слова.....	647
12. Поняття: граматична категорія і граматична форма.....	648
13. Способи вираження граматичних значень.....	650

ЧАСТИ РЕЧІ

14. Общі відомості.....	652
15. Зложіння частей речі.....	654
16. Переход єдних частей речі до других.....	654
17. Класифікація частей речі.....	655

НАЗЫВНИК (SUBSTANTIVUM)

18. Обща характеристика назывника.....	656
19. Лексико-грамматичні групи назывників.....	656
20. Категорія рода назывників.....	657
21. Категорія числа назывників.....	659
22. Назывники, маючи форми лем єднотного числа.....	660
23. Назывники, маючи форми лем множного числа.....	661
24. Несклонюючи назывники.....	662
25. Категорія паду.....	662
26. Значіння падів.....	663
27. Склонёваня назывників.....	665
28. Склонёваня живых назывників мужского рода тіпа <i>брат, учитель, геній, дідо</i>	665
29. Склонёваня неживых назывників мужского рода тіпа <i>образ, день, край, снописко</i>	666
30. Склонёваня живых назывників мужского рода тіпа <i>газда, судця</i>	667
31. Флексії генітива <i>-а (-я), -у (-ю)</i> у назывників мужского рода.....	667
32. Склонёваня назывників середнього рода.....	668

33.	Склонёваня назывників середнього рода тіпа <i>слово, сердце</i>	669
34.	Склонёваня назывників середнього рода тіпа <i>дівча, гуся</i>	669
35.	Склонёваня назывників середнього рода тіпа <i>племя</i>	670
36.	Склонёваня назывників середнього рода <i>singularia tantum</i> тіпа <i>щастя, здорова, вознесеніє</i>	670
37.	Склонёваня назывників женського рода тіпа <i>жена, неділя, лелія</i>	670
38.	Склонёваня назывників женського рода тіпа <i>тінь, ніч, мыш, мати, церьков</i>	671
39.	Склонёваня помножных назывників (<i>pluralia tantum</i>): <i>ногавиці, пом'ї, ножычкы, отрубы</i>	672
40.	Выпадны гласны	672
41.	Вставны гласны	672
42.	Словотворіня назывників	672
43.	Префіксално-суфіксалне творіня назывників	676
44.	Словосклад	676

ПРИДАВНИК (ADJECTIVUM)

45.	Обща характерістика	678
46.	Лексіко-граматічна класіфікація придавників	678
47.	Якостны придавники	678
48.	Односны придавники	680
49.	Переход односных придавників до якостных	680
50.	Присвойны придавники	681
51.	Ступні поровняня	682
52.	Грамаітчна функція форм компаратіва	683
53.	Грамаітчна функція форм суперлатіва	683
54.	Склонёваня придавників	683
55.	Несклонюючі придавники	685
56.	Словотворіня придавників	685
57.	Придавники, часопридавники, творены од часослов	686
58.	Придавники, творены од придавників, числовників і присловників	687
59.	Префіксалне творіня придавників	687
60.	Префіксално-суфіксалне творіня придавників	688
61.	Творіня зложених адъєктивів і зростів	688
62.	Суфіксално-зложени придавники	689
63.	Творіня придавників од других частей речі	689
64.	Переход адъєктивів в субстантывы (субстантывація)	690

ЧІСЛОВНИК (NUMERALE)

65.	Обща характерістика числовників	692
66.	Розряды числовників	693
67.	Кількостны числовники	693
68.	Морфологічны особливости кількостных числовників	694
69.	Перегляд кількостных і порядковых числовників	695
70.	Сінтаксічны особливости кількостных числовників	696
71.	Склонёваня кількостных числовників	697

72. Громадны чісловники	698
73. Морфологічны особливості громадных чісловників	698
74. Сінтаксічны особливості громадных чісловників	699
75. Склонёваня громадных чісловників	699
76. Дробны чісловники	700
77. Склонёваня дробных чісловників	700
78. Неопределёно-кількостны чісловники	701
79. Порядковы чісловники	701

МІСТОНАЗЫВНИК (PRONOMEN)

80. Обща характэрыстыка містоназывників	702
81. Екзістуючій аспект на містоназывники	703
82. Розряды містоназывників по значіню	703
83. Склонёваня особных містоназывників	704
84. Склонёваня вертаного містоназывніка <i>себе, ся</i>	705
85. Склонёваня присвойных містоназывників	705
86. Склонёваня указуючых містоназывників	706
87. Склонёваня вопросно-односных містоназывників <i>хто, што, кільки, чій (-я, -ё, -і)</i>	708
88. Склонёваня определёнаго містоназывніка <i>сам</i>	709
89. Склонёваня неопределёнаго містоназывніка <i>якыйсь</i>	710
90. Склонёваня неопределёных містоназывників <i>дахто, дашто, хтось, штось, хтоська, дакілько</i>	710
91. Склонёваня отрицателных містоназывників тіпа <i>никотрый (-а, -е, -ы)</i>	711
92. Переход містоназывників до іншых частей речі	711
93. Ужываня іншых частей речі в ролі містоназывників (прономіналізація)	711

ЧАСОСЛОВО (VERBUM)

94. Обща характэрыстыка часослова	712
95. Способы выражіння значіння діяння часослов	714
96. Часуючі і нечасуючі формы часослова	715
97. Інфінітыв - основна форма часослова	716
98. Творіння інфінітыва	717
99. Сінтаксічна функція інфінітыва	717
100. Основы часослов	718
101. Тіпы часованя	719
102. Тіпы часослов. Поняття о тіпах часослов	721
103. Продуктывны тіпы часослов	721
104. Непроductывны тіпы часослов	722
105. Перегляд часованя продуктывных тіпів часослов (теперішній або будучій простый, минулый час і імператыв)	725
106. Перегляд часованя непродуктывных тіпів часослов	726
107. Морфологічны катэгорыі часослова. Катэгорія віда	727
108. Граматычны адлічносты меджі відамі	728
109. Способы творіння відів	729

110. Відовы пары часослов.....	729
111. Творіня завершеного віда од незавершеного при помочі префіксів.....	730
112. Творіня завершеного віда од незавершеного при помочі суфіксів.....	732
113. Творіня завершеного віда од незавершеного при помочі алтернації.....	733
114. Двовідовы часослова.....	733
115. Єдновідовы часослова.....	734
116. Відовы пары часослов рушаня.....	735
117. Переходны і непереходны часослова.....	736
118. Категорія залога.....	736
119. Основны залогы часослова.....	737
120. Категорія часословного способа.....	739
121. Ознамовый способ (індікатів).....	739
122. Розказовый способ (імператів).....	739
123. Условный способ (кондіціонал).....	741
124. Категорія часу.....	742
125. Теперішній час.....	743
126. Минувый час.....	744
127. Творіня форм минулого часу.....	745
128. Будучій час. Творіня форм будучого часу.....	746
129. Категорія особи.....	747
130. Творіня особных форм.....	748
131. Неособны часослова.....	749
132. Категорія цісла.....	750
133. Категорія рода.....	750
134. Творіня часослов. Типы часословного словотворіня.....	751
135. Творіня часослов од назывників і придавників.....	751
136. Творіня часослов од других частей речі.....	753

ЧАСОПРИДАВНИК (PARTICIPIIUM)

137. Граматічне значіня часопридавників.....	754
138. Граматічны категорії часопридавників.....	754
139. Творіня часопридавників.....	755
140. Склонёваня часопридавників.....	756
141. Склонёваня активных часопридавників.....	757
142. Склонёваня пассивных часопридавників.....	757

ЧАСОПРИСЛОВНИК (TRANSGRESIVUM)

143. Обща характерістіка часоприсловників.....	758
144. Формы часоприсловників.....	758

ПРИСЛОВНИК (ADVERBIUM)

145. Общі понятя о присловнику.....	759
146. Морфологічны і синтаксічны прізнакы присловників.....	760
147. Розряды присловників по значіню.....	761
148. Ступні поровнаня присловників.....	762

149. Творіння ступнів поровняння присловників	762
150. Словотворіння присловників	762
151. Присловники, творены од назывників	763
152. Присловники, творены од придавників і часопридавників	764
153. Присловники, творены од числовників	765
154. Присловники, творены од містоназывників	765
155. Присловники, творены од часослов	766
156. Іншы типи творіння присловників (од інших частей речі)	766
157. Переход присловників до других частей речі	767

ПРЕДКАТИВЫ

158. Семантико-граматична характеристика предикативів	767
159. Морфологічні признакі неособных предикативів	769
160. Синтаксичні признакі неособных предикативів	769
161. Класифікація предикативів по одінках значіння	770
162. Вопрос предикативів в языкознавстві	772

МОДАЛНЫ СЛОВА

163. Лексико-граматична характеристика модальных слов	773
164. Функціювання модальных слов	773
165. Морфологічні типи модальных слов і словоспоїн	774
166. Правопис модальных слов, словоспоїн і речін	775

СЛУЖЕБНЫ СЛОВА

167. Характерны особливости служебных слов	776
--	-----

ПРИНАЗЫВНИК (PRAEPOSITIO)

168. Обща характеристика приназывников	777
169. Значіння приназывників	777
170. Одношіня, выражены приназывниками	778
171. Одношіня приназывників з падовыми формами	778
172. Морфологічна класифікація приназывників	779
173. Лексичне значіння приназывників	781
174. Приназывники, як основа творіння служебных морфем	782
175. Функціювання приназывників в рамках окремых падів	782

ЗЛУЧНИК (CONJUNCTIO)

176. Обща характеристика злучників	783
177. Типы злучників по структурі	783
178. Класифікація злучників по синтаксичным функціям	785
179. Класифікація прирядных (паратактичных) злучників	786
180. Класифікація підрядных (гіпотактичных) злучників	787
181. Злучниковы (односны) слова	789

ЧАСТКЫ (PARTICULY)

182. Обща характеристика часток.....	790
183. Розряды часток по штртурі.....	790
184. Розряды часток по функції. Значіня часток	792
185. Позиція часток в речіні	794
186. Часткы і дакотры іншы члены речіня	795
187. Часткы і злучникы	795
188. Часткы і приназывник	795
189. Часткы і присловникы.....	795
190. Часткы і містоназывникы.....	796
191. Часткы і назывникы	796
192. Часткы і часослова	796

ЧУТЭСЛОВО (INTERJECTIO)

193. Обща характеристика чутеслов	796
194. Граматічна функція чутеслов	798
195. Розряды чутеслов по значіню	798
196. Звуконаподобнючі чутеслова (слова).....	799
197. Способы творіня чутеслов.....	800

ЛІТЕРАТУРА	801
-------------------------	------------

**Publikácia je realizovaná s finančnou podporou Úradu vlády SR
– program Kultúra národnostných menšín.**

**Публікація реалізована з фінансової підтримки Уряду влади СР
- культура народностных меншин**

ISBN 978-80-89540-21-1